

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BAŞBAKANLARIMIZ VE GENEL KURUL KONUŞMALARI CİLT 8

(30.10.1923 CUMHURİYET HÜKÜMETLERİ DÖNEMİ)
CEMAL GÜRSEL
SUAT HAYRİ ÜRGÜPLÜ
SÜLEYMAN SAMİ DEMİREL (1. KISIM)

HAZIRLAYANLAR

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Dr. Tuncer YILMAZ

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BAŞBAKANLARIMIZ VE GENEL KURUL KONUŞMALARI

Cilt 8

(Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi)

Saim Bülend ULUSU
Halil Turgut ÖZAL
Yıldırım AKBULUT

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yayınları:

BAŞBAKANLARIMIZ
ve
GENEL KURUL KONUŞMALARI
(Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi)

Hazırlayanlar

Dr. İrfan NEZİROĞLU
TBMM Genel Sekreteri

Dr. Tuncer YILMAZ
TBMM Kütüphane ve Arşiv
Hizmetleri Bşk. Yrd.

Gülşah ERDEM EFE

Kapak Tasarımı
Uğur SAÇI

BAŞBAKANLARIMIZ ve GENEL KURUL KONUŞMALARI**TBMM Hükümetleri Dönemi (24 Nisan 1920-28.10.1923)****Cilt: 1 İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSLERİ**

Mustafa Kemal ATATÜRK

Fevzi ÇAKMAK

Hüseyin Rauf ORBAY

Ali Fethi OKYAR

Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi (30.10.1923-.....)**Cilt: 2 BAŞBAKANLAR**

1- Mustafa İsmet İNÖNÜ

2- Ali Fethi OKYAR

Cilt: 3

3- Mahmut Celal BAYAR

4- Refik SAYDAM

5- Mehmet Şükrü SARAÇOĞLU

6- Mehmet Recep PEKER

7- Hasan Hüsnü SAKA

8- Mehmet Şemsettin GÜNALTAY

Cilt: 4

9- Adnan MENDERES

Cilt: 5

10- Cemal GÜRSEL

11- Suat Hayri ÜRGÜPLÜ

12- Süleyman Sami DEMİREL (1. Kısım)

Cilt: 6

12- Süleyman Sami DEMİREL (2. Kısım)

Cilt: 7

- 14- İsmail Nihat ERİM
- 15- Ferit MELEN
- 16- Mehmet Naim TALU
- 17- Mustafa Bülent ECEVİT
- 18- Mahmut Sadi IRMAK

Cilt: 8

- 19- Saim Bülend ULUSU
- 20- Halil Turgut ÖZAL
- 21- Yıldırım AKBULUT

Cilt: 9

- 22- Ahmet Mesut YILMAZ
- 23- Tansu ÇİLLER
- 24- Necmettin ERBAKAN
- 25- Abdullah GÜL
- 26- Recep Tayyip ERDOĞAN

SUNUŞ

TBMM Hükümetleri olarak anılan dönemdeki (25 Nisan 1920-28 Ekim 1923) ilk hükümetimizin başkanı olarak Büyük Millet Meclisi tarafından seçilen Mustafa Kemal Paşa (Muvakkat İcra Encümenleri Heyeti Reisi) ve sonrasında yine meclis tarafından seçilerek Hükümet kuran “İcra Vekilleri Heyetleri Başkanları” (Toplam 4 Hükümet Reisi) ile 61 Cumhuriyet Hükümetine Başkanlık yapmış, 25 Başbakanımızın Genel Kurulda, “Başbakan unvanı ile yaptıkları konuşmalar” bu 9 Ciltlik eserde toplanmıştır.

Siyasi tarihimizin resmi kaynakları arasında önemle yer alan “Tarihe Düşen Notlar” kitap serimizin 5. Kitabı olarak hazırlanan “Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları” adlı eser, imparatorluk döneminden günümüze kadar geçen süredeki iç ve dış olayların parlamentomuza yansımalarını birincil kaynak olarak sunma açısından büyük önem arz etmektedir.

9 cilt halinde yayınlanan bu eserin hazırlanmasında “TBMM Tutanak Dergisi” referans alınmıştır. Tutanaklardaki bazı küçük dizgi ve sözcük hatalarının düzeltilmesi dışında orijinal yapı korunmuştur.

Yakın siyasi tarihimize ışık tutacak önemli bir kaynak niteliğindeki bu eserin pek çok araştırmaya katkı sağlayacağına inanıyor, başta Genel Sekreterimiz Dr. İrfan Neziroğlu ile Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı Dr. Tuncer Yılmaz olmak üzere hazırlanmasında emeği geçen tüm personelimize teşekkür ediyorum.

Cemil ÇİÇEK
TBMM Başkanı

ÖNSÖZ

Bu eser; Basıldığı tarih itibariyle görevini tamamlamış olan 4 İcra Vekilleri Heyeti Reisi, 5 Hükümet, 25 Başvekil/Başbakan ise toplam 61 hükümet kurmuşlardır. Bu eser, değişik unvanlarla anılmış olan hükümet başkanlarımızın sadece TBMM Genel Kurulunda yaptıkları konuşmaları kapsamaktadır. Konuşmalar, aynen tutanaklarda yer aldıkları gibi verilmiş, o anki atmosferi yansıtmaları açısından önemli bulunarak; alkışlar, sataşmalar, protestolar metinlerden çıkartılmamıştır.

Başbakanlarımızın, TBMM Genel Kurulunda yaptıkları konuşmaların, Dünya ve Türkiye'deki ekonomik, siyasi olaylar hakkında ilk ağızdan bilgi sunduğu gibi, devlet mekanizmamızın bu olaylara bakışını birincil kaynaktan sunmak açısından önemlidir.

TBMM Başkanlığı olarak yasama kaynaklarımızın sunumu konusunda göstermeye çalıştığımız çabaların bir ürünü olarak hazırladığımız bu eserin araştırmacılar için siyasi tarihimize toplu ve kolayca erişilmesine imkân sağlayan önemli bir yeri olacağına inanıyoruz.

350 adet basılarak öncelikle kütüphanelere gönderilecek olan bu kitabı Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcımız Dr. Tuncer Yılmaz ile birlikte titiz bir çalışma sonucunda yayına hazırladık. Gülşah Erdem Efe başta olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Eserin karşılaştırmalı yeni araştırmalara kaynaklık etmesini umuyorum.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
TBMM Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
ÖNSÖZ	VII
BÜLEND ULUSU	1
BİYOGRAFİ	3
ULUSU HÜKÜMETİ DÖNEMİ	5
27 Eylül 1980 Cumartesi 44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması.....	7
30 Eylül 1980 Salı 44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programının Görüşülmesi ve Güven Oylaması Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	24
23 Şubat 1981 Pazartesi 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	25
24 Şubat 1981 Salı 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Kabulü Nedeniyle Teşekkür Konuşması.....	30
21 Aralık 1981 Pazartesi Memleketimizin İçinde Bulunduğu İç ve Dış Genel Durumu ve Hükümet Çalışmaları Hakkındaki Konuşması.....	31
30 Ocak 1982 Cumartesi 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	51
17 Şubat 1982 Çarşamba 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu Münasebetiyle.....	61
27 Kasım 1982 Cumartesi 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	65
9 Aralık 1982 Perşembe 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu.....	76
14 Ekim 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Genel Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	79
11 Kasım 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe Plan Komisyonu Raporu.....	92
HALİL TURGUT ÖZAL	97
BİYOGRAFİ	99
I. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ	101
19 Aralık 1983 Pazartesi 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması.....	103
22 Aralık 1983 Perşembe 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	137

24 Aralık 1983 Cumartesi 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması	153
5 Ocak 1984 Perşembe Sakarya Milletvekili Nihat Akpak ve 9 Arkadaşının, Mahalli İdareler Seçimi Kanunu Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	155
17 Ocak 1984 Salı Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ve Anayasanın 89. Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	157
28 Şubat 1984 Salı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	161
1 Mart 1984 Perşembe Sıkıyönetimin 19.3.1984 Günü Saat 17.00'den Geçerli Olmak Üzere, 13 İlde Kaldırılmasına ve 54 İlde de 4 Ay Süreyle Uzatılmasına Dair Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle	169
2 Mart 1984 Cuma 8.9.1983 Tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	173
26 Haziran 1984 Salı Halkçı Parti Grubu Adına Açılan, "Hükümetin İzlediği Ekonomik Politika Konusunda, Anayasanın 98. İhtüzüğün 100 ve 101. Maddeleri Uyarınca" Bir Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle	175
9 Temmuz 1984 Pazartesi Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planını (1985-1989) Sunuş Konuşması	180
13 Temmuz 1984 Cuma Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma	192
3 Ekim 1984 Çarşamba Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in Ülkemizi Ziyaret Eden Bir Prens Onuruna Verilen Yemeğe İlişkin Sözlü Soru Münasebetiyle	197
10 Ekim 1984 Çarşamba Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ve Anayasa Komisyonu Raporu Münasebetiyle	198
17 Ekim 1984 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Meydana Gelen Olaylarla Diğer Terör Olayları Konusunda Açıklaması Münasebetiyle	201
17 Ekim 1984 Çarşamba Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Genel Başkanı Turgut Sunalp'in Şahsına Sataşması Sebebiyle Yaptığı Konuşma	212
20 Kasım 1984 Salı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun Tasarısı ve Anayasa; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle	215
22 Kasım 1984 Perşembe Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	216
9 Aralık 1984 Pazar 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması	217
21 Aralık 1984 Cuma 1985 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle	265

23 Ocak 1985 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın, İran Başbakanı Hüseyin Müsavi'nin Türkiye Seyahati Hakkında Gündem Dışı Açıklaması.....	271
9 Nisan 1985 Salı Amerika Birleşik Devletlerine Yaptığı Ziyaretle İlgili Gündem Dışı Açıklamaları.....	276
23 Nisan 1985 Salı TBMM'nin 65. Kuruluş Yıldönümü İle Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	281
1 Mayıs 1985 Çarşamba 2.3.1984 Tarihli ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununun 2. Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	283
4 Haziran 1985 Salı Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle	293
14 Haziran 1985 Cuma 4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle	295
15 Haziran 1985 Cumartesi 4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle (Devam)	298
23 Aralık 1985 Pazartesi 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	301
11 Mart 1986 Salı 467 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19. Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkraları ile Türk Ceza Kanununun 304. Maddesinin III. Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Münasebetiyle	310
27 Mart 1986 Perşembe Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun 22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının Yabancı ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak İçin 26.4.1961 Günlü, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi; Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile Adalet ve Anayasa Komisyonları Raporları Münasebetiyle	315
23 Nisan 1986 Çarşamba TBMM'nin 66. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	320
5 Haziran 1986 Perşembe Tamamlanan Yasama Yılıının Sonunda Meclisin Tatile Girmesi Vesilesiyle Yapmış Olduğu Konuşma	323

9 Aralık 1986 Salı 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	324
25 Aralık 1986 Perşembe 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma (Devam)	365
16 Ekim 1987 Cuma Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda ve Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini Görüşmek için Türkiye Büyük Millet Meclisini Olağanüstü Toplantıya Çağrı Önergelerine İlişkin (4/346, 4/347, 4/348), TBMM Başkanının Olağanüstü Toplantı Çağrı Tezkeresi Münasebetiyle (Olağanüstü Toplantı).....	387

II. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ.....393

25 Aralık 1987 Cuma 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması	395
28 Aralık 1987 Pazartesi 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	429
30 Aralık 1987 Çarşamba 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması	456
4 Nisan 1988 Pazartesi 1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	457
1988 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)	
20 Nisan 1988 Çarşamba.....	485
23 Nisan 1988 Cumartesi TBMM'nin 68. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	498
9 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle	500
23 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)	527
6 Nisan 1989 Perşembe Başbakan Turgut Özal'ın Anayasanın 111'inci Maddesine Göre Güven İstemi Münasebetiyle Yaptığı Konuşma	541
11 Nisan 1989 Salı Anayasanın 111 ve İçtüzüğü'nün 106. Maddeleri Uyarınca Yapılan Güven Oylaması Münasebetiyle	557
23 Nisan 1989 Pazar TBMM'nin 69. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	558
22 Haziran 1989 Perşembe Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını (1990-1994) Sunuş Konuşması.....	561
28 Eylül 1989 Perşembe İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Kendisi Hakkında Yaptığı Gündem Dışı Konuşmasına Cevaben.....	581

29 Eylül 1989 Cuma Kendisi Hakkında, Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Maruz Kaldıkları Göç Olayı ile İlgili Olarak Verilen Gensoru Önergesi Münasebetiyle.....	583
5 Ekim 1989 Perşembe İzmir Milletvekili Erdal İnönü'nün, Erken Genel Seçim ve Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Gündem Dışı Konuşmasına Cevabı.....	592
12 Ekim 1989 Perşembe Hazineyi Zarara Uğratarak Görevini Kötüye Kullandığı İddiasıyla Kendisi Hakkında Meclis Soruşturması Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle Yaptığı Konuşma.....	596
YILDIRIM AKBULUT.....	601
BİYOGRAFI.....	603
AKBULUT HÜKÜMETİ DÖNEMİ.....	605
10 Kasım 1989 Cuma 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması.....	607
13 Kasım 1989 Pazartesi 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	638
15 Kasım 1989 Çarşamba 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Güvenoyu Alması Dolayısıyla Yaptığı Teşekkür Konuşması	652
12 Aralık 1989 Salı 1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	653
27 Aralık 1989 Çarşamba 1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma.....	674
21 Şubat 1990 Çarşamba Akbulut Hükümetinin Kafkasya Balkanlar ve Ermeni Sorunu Konusundaki Politikası Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle.....	686
23 Nisan 1990 Pazartesi TBMM'nin 70. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Dolayısıyla Yaptığı Konuşma.....	707
19 Temmuz 1990 Perşembe Vatandaşlarımızın Hac Ziyaretleri Sırasında Meydana Gelen Üzücü Ölüm Olayları Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önergeler Münasebetiyle.....	709
12 Ağustos 1990 Pazar Basra Körfezindeki Olaylar ve Uluslararası İlişkilerdeki Gelişmeler Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Müşterek Önergeleri Münasebetiyle.....	717
12 Ağustos 1990 Pazar Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Yetki İstemine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle.....	724
12 Ağustos 1990 Pazar Savaş Hali İlanı, TSK'nın Kullanılması ve Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine İlişkin Olarak Başbakanlık Tezkeresi Hakkında Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma.....	725

5 Eylül 1990 Çarşamba Körfez Krizi Sebebiyle TSK'nın Yabancı Ülkelere Gönderilmesine ve Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunmasına Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi Hakkındaki Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma.....	728
5 Aralık 1990 Çarşamba İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, Gündem Dışı Konuşmalarına Cevaben Konuşması.....	733
10 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	741
24 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerindeki Konuşması.....	761
15 Ocak 1991 Salı Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in, Körfez Krizine İlişkin Gündem Dışı Açıklaması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma.....	777
17 Ocak 1991 Perşembe Irak'ın Kuveyt'i İşgal ve İlhak Etmesi Sonucu Ortaya Çıkan Körfez Krizine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi ve Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in Açıklaması Münasebetiyle	785
23 Nisan 1991 Salı TBMM'nin 71. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	790

DİZİN	793
--------------------	------------

BÜLEND ULUSU
Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı

BİYOĞRAFI

SAİM BÜLEND ULUSU

(1923 İstanbul)

Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı, 44. Hükümet Başkanı

Saim Bülend Ulusu

1923 yılında İstanbul'da doğdu. 1955 yılında Deniz Harp Akademisi'nden mezun oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde, çeşitli görevlerde bulundu. 1967'de Tümamiralliğe, 1974'de Oramiralliğe terfi etti. Yüksek Askeri Şura Üyeliği, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı görevlerinde bulundu. 1977'de Deniz Kuvvetleri Komutanlığına tayin edildi. 12 Eylül 1980 Askeri müdahalesinin hemen akabinde üzerine hükümeti kurmakla görevlendirildi. 44. Hükümeti kurarak, Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı oldu. 6 Kasım 1983 Milletvekili Genel Seçimlerinde XVII. Dönem İstanbul Milletvekilliğine seçildi.

ULUSU HÜKÜMETİ DÖNEMİ
44. Cumhuriyet Hükümeti
(20.09.1980-13.12.1983)

27 Eylül 1980 Cumartesi

44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulusu Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Cumhuriyetini koruma ve kollama görevini yerine getirerek 12 Eylül 1980 tarihinde Devlet yönetimini üstlenmiştir. Bu tarihten itibaren yasama ve yürütme görev ve yetkisi, Milli Güvenlik Konseyi tarafından Türk Milleti adına kullanılmıştır.

Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, son yıllarda, dış ve iç düşmanlarının tertip ve tahrikleriyle haince saldırılara uğramış, milli birlik ve bütünlüğümüz tehlikeye düşürülmüştür. Bu durum karşısında girilen harekâtın amacı, Milli Güvenlik Konseyince; "Ülke bütünlüğünü korumak, milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, Devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmak" olarak belirtilmiştir.

Sayın Devlet Başkanı, Hükümeti kurma görevini 19 Eylül 1980 günü bana tevdi buyurdular. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca, 21 Eylül 1980 Pazar günü 44'ncü Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti.

Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri, Hükümetimizin görev aldığı Eylül 1980 Türkiye'sinin içinde bulunduğu durumu ana hatları ile tasvir edersek görevimizin tarihi yeri ve önemi ortaya çıkacaktır.

- 12 Eylül öncesi dönemde, Türk devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır.
- Devlet, hemen bütün organları ve anayasal kuruluşları ile işlemez hale gelmiştir.
- Demokratik düzen tüm kurumları ile birlikte felce uğramaya ve yerini fiili bir anarşi ortamına itmeye başlamıştır.
- Milli bütünlüğümüzü sağlayan bütün unsurlar yozlaşmaya uğramış, mezhep, dil ve siyasi görüş farklılıkları ideolojik açıdan ve kasıtlı olarak istismar edilerek vatandaşlar düşman kamplara itilmişlerdir.
- Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri Türkiye'yi bir iç savaşın eşiğine getirecek boyutlara ulaşmıştır.
- Yasama organının faaliyeti çok yavaşlamış, bazı durumlarda tamamen durmuştur. Anayasanın öngördüğü kuvvetler ayrılığı yasama, yargı ve yürütme organları arasında bazı hallerde adeta kuvvetler çatışması haline dönüşmüştür.
- Devlet memurlarının, işçilerin, öğretmenlerin ve polis mensuplarının bir kısmı gruplara ayrılmış; tarafsızlık içinde görevlerini yapmak yerine, ideolojik uçlara alet edilmiş veya alet edilmeye zorlanmıştır.
- Atatürk ilkeleri bir tarafa bırakılmış, yeni nesiller Atatürk milliyetçiliğinden, milli şuur ve ülkülerden habersiz kalarak, yabancı ideolojilerin etkisine terk edilmiştir.

- Cumhuriyetimizin temel ilkelerinden olan laiklik prensibi ihlal edilerek şeriat düzenini getirmeye yönelik tertiplere yeltenilmiştir.
- Devlet ve millet hayatındaki bu çöküşü, ekonomik ve sosyal alandaki sorunlar ve darboğazlar daha da hızlandırmıştır. Süratle artan nüfus, sıhatsız ve hızlı şehirleşme hareketi, gittikçe artan oranda işsizlik, eğitim sisteminin yapısındaki çarpıklık, milli kültür değerlerinin yozlaşması, sosyal yapıdaki dengesizlikleri büyötmüştür.
- 1977 yılının ortalarından sonra hızlanan enflasyon, müteakip yıllarda yüzde yüze yaklaşan oranlara yükselmiş, sosyal ve ekonomik darboğazlar baş göstermiştir. Yatırımlar ve üretim azalmış, planlı dönem uygulamasında ilk defa olarak kalkınma hızımız nüfus artışıımızı karşılayamaz seviyeye düşmüştür. Ocak 1980'den itibaren uygulamaya konulan istikrar tedbirlerinden kısa sürede olumlu sonuçlar alınmıştır. Ancak bu tedbirlerin tamamlanması için gerekli vergi kanunları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuat yenilikleri, yasama organının işlememesi ve siyasi istikrarsızlık sebebiyle kanunlaşmamıştır.

İşte böyle olağanüstü zor şartların bulunduğu bir ortamda varlığı tehlikeye girmek üzere olan Devletin, güçlükler yenilerek düzlüğe çıkarılmasında önemli bir görev de Hükümetimize verilmiştir. Bu şerefli görevi yerine getirebilmek için Devletin ve idarenin işlemedeki ana tıkanıklık noktalarını açmak gereklidir.

Temel Düzenleme Alanları:

Tarihimizde görüldüğü gibi, başlangıçta ülkenin ve milletin lehine ve daha fazla hürriyet ve adaleti sağlamak için alınan tedbirler ve yapılan hukuki düzenlemeler, ne kadar iyi niyetle düşünülürse düşünölsün, uygulamada gelişen olaylar ve memleketin kendine mahsus şartları sonucu Devletin bütönlüğünü güvenini sağlamada yetersiz hale gelmiştir.

Devletin dayandığı temellerin mutlaka sağlam olması gereklidir. Cumhuriyetimizin dayandığı ilkeleri vaz eden büyük Atatürk aynı zamanda bu ilkeleri koruyacak ve uygulanmasını sağlayacak yol ve yöntemler de getirmiş; gerçekçi, akıl ve mantığa dayanan, dogmalardan uzak bir ufuk açmıştır. Ancak uygulamada Anayasa, kanun ve çeşitli mevzuat bekleneni vermemiştir.

Özellikle 1961 Anayasası ile başlayan son yirmi yıllık dönemde meydana gelen olaylarda, Devlet organlarının dayandırıldığı ve Türkiye'nin bünyesine uymadığı bugün iyice anlaşılmiş olan bazı temel yöntemlerin rolü büyüktür. Sınırları belirsiz bir özgürlük anlayışı, Devlete karşı dahi kullanılabilen bir tarafsızlık iddiası, hukuk Devleti ileri sürölerek yürütme organının işlemez duruma getirilişi, devlet içinde devlet olmaya yönelik bir özerklik görüşü ve bilimsellik kisvesi altında siyaset yapılması, hep bu bünyeye yabancı nitelikler ve devlet yapısının kuruluşundaki hatalardan kaynaklanmıştır. Bu belirsizlik bazen en basit usul konularına kadar uzanmakta; parlamentoyu çalıştırabilecek, Devlet Başkanını seçebilecek yollar dahi birkaç hamlenden sonra tıkanabilmektedir. Bütöün bunların sonunda ise, Türk Devleti düşmanlarının tahrip ve tecavüzlerine karşı savunmasız bırakılarak yok olma tehlikesi içine düşebilmektedir.

İsrarla belirtmek isteriz ki, Hükümetimizin ana görevi, Devletin temelindeki düzenlemeleri Atatürk ilkeleri ışığında yapmak ve Cumhuriyetimizi bir daha zor

durumlara düşürmeyecek tedbirleri almaktır. Diğer bütün görevlerimiz bundan sonra gelmektedir.

- 1961 Anayasası başlangıçta iyi niyetle hazırlanmış olmasına rağmen; Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesinin birlikte getirdiği sorumluluk anlayışının gereğince teessüs etmemiş olması, uygulamanın kuvvetler çatışmasına dönüşmesine neden olmuştur. Memleket gerçeklerini nazarı itibara almayan hukuk anlayışları ve bir kısım anayasal kuruluşların görevlerini gereği gibi yapmamaları, 1961 Anayasasını maalesef Devlet tahripçilerinin kalkını haline getirebilmiştir.

Son otuz yıllık tecrübelerden faydalanarak yeni Anayasanın hazırlanmasında gerekli çalışmaları yapmak Hükümet olarak ana görevlerimiz arasındadır.

- Türkiye Cumhuriyetinin temel mevzuatı süratle yeniden gözden geçirilecek; siyasi istikrarı sağlayıcı, sosyal dengeleri teessüs ettirici, çalışma barışını geliştirici, vergi adaletini sağlayıcı ve ekonomik istikrar programının uygulanmasını kolaylaştırıcı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Bunun yanında siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve kültürel konulardaki ana mevzuat tıkanıkları da tespit edilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Mazisi yüzyıllara dayanan Türk idare yapısı, şartların değişmesiyle, yeniliklere ve ihtiyaçlara ayak uyduramayarak eskimiş, ekonomik ve sosyal gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Bunun sonucunda kamu yönetiminde; aşırı merkeziyetçilik, görev, yetki ve sorumlulukların dağılımında dengesizlik, normalin çok üstünde istihdam, atıl kapasite, verimsizlik, lüzumsuz formalite ve kırtasiyecilik hastalıkları meydana gelmiştir. Kalkınmakta olan bir ülke durumundaki Türkiye'nin, ekonomik ve sosyal kalkınmasını engelleyen en önemli faktör, Türk idaresinin bu hastalıklarıdır. Bu tabloya, bir de son yıllardaki anarşik ortam eklenince idare toplumun güven ve huzurunu sağlamada yetersiz kalmıştır.

Bu itibarla;

- Her şeyden önce, memlekette idarenin tam bir tarafsızlık içinde vatandaşın hizmetine koşması sağlanacaktır. Devlet hizmetinde bulunanların siyasi etkiler dışında çalışmaları kanuni güvenceler ve müeyyideler altına alınacaktır.
- Türk kamu yönetimi teşkilatı bütünüyle gözden geçirilecek; uzun reorganizasyon çalışmalarına gidilmeden kısa sürede pratik düzenlemeler yapılacaktır.
- Görev, yetki ve sorumluluklar inisiyatif ve çalışmayı teşvik edici şekilde tevzi edilecek, bunları tam olarak kullanmayanların sorumlu tutulacakları açıkça belirtilecektir.
- Devlet kadrolarındaki aşırı şişkinlikler bir zaman süreci içinde giderilmeye çalışılacak, gereksiz personel istihdamına kesinlikle gidilmeyecektir.
- Devlet Memurları Kanunu ve diğer personel mevzuatı süratle ele alınarak yeniden düzenlenecektir.
- Kamu idaresindeki aşırı merkeziyetçilik yerine; mülki ve mahalli idarelerin yetkilerinin artırılması sağlanacaktır. Vatandaşın, her işini Ankara'dan halletme zorunluğu kaldırılmaya çalışılacaktır. Bunu sağlamak üzere taşrada yeni bir teşkilatlanmaya gidilecek, kurulacak bölge idareleri, özellikle mali, ekonomik

ve teknik konulardan başlanarak devlet hizmetlerinin işleyişini kolaylaştırıcı yetkilerle teçhiz edilecektir.

- Belediyeler ve diğer mahalli idarelerin mali ihtiyaçlarını halledecek ve yeni kaynaklar sağlayacak Finansman Kanunu hazırlanacaktır.
- Ülkemizde sözü edilen bütün yönetim bozukluklarına ilave olarak, kamu hizmetlerinin görülmesindeki önemli bir aksama da, gereksiz bürokrasi, kırtasiyecilik ve idari işlemlerdeki aşırı formalitelerden doğmaktadır. Bu yüzden, her gün binlerce işlem sebebiyle idareye muhatap olan vatandaş büyük sıkıntılara girmekte; en basit kayıt, ruhsat ve belge çıkarma gibi işlemler günlerce devam etmekte; resmi belgeler dosyalar dolusu yığılmaktadır. Kırtasiyecilik, rüşvet ve yolsuzlukların da esas kaynağını teşkil etmektedir.

Ekonomik programların uygulanması gereksiz formaliteler yüzünden gecikmekte, milyonlarca işgünü ve tonlarca kâğıt israf edilmektedir. Türk idaresi kırtasiyeciliğin sonunda, kendini yiyip bitiren bir fasit daire içine düşürülmüştür.

En kısa zamanda, kamu hizmetlerinin görülmesindeki aksamalar giderilecek; basit, sade ve pratik yöntemler geliştirilerek uygulamaya konulacaktır.

Asayiş ve Huzurun Sağlanması:

Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, 1980 Türkiye'sinin artık herkes tarafından kabul edilen iki meselesi, asayiş ve huzurun sağlanması ile ekonomik durumun düzeltilmesidir. Vatandaşların can güvenliğinin ve huzurunun en kısa zamanda sağlanması, Hükümetimizin ilk yapacağı işlerin başında gelmektedir.

İçinde bulunulan şartların ağırlığını ve bunun gerektirdiği sorumluluğu müdrük bulunan Hükümetimiz, ülkenin fevkalade hal olarak vasıflandırılan bu durumu karşısında en başta gelen görevinin, can ve mal güvenliğinin, huzur ve sükûnun ve kanun ve nizam hâkimiyetinin mutlaka sağlanması olduğu düşüncesindedir.

Vatandaşlarımızı kaderde, kıvançta ve tasada ortak bir bütün halinde milli şuur ve ülküler etrafında birleştirmenin iç barış ve huzurun sağlanmasında vazgeçilmez faktör olduğu düşüncesi ile, Atatürk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak, milli mücadele ruhunu yeniden canlandırmak, millet egemenliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine olan bağlılığın tam şuurunu yerleştirmek ve geliştirmekle ülkemize yönelik tehditlerin ulusça göğüsleneceğine inanıyoruz.

Son iki yıllık süre içinde terör ve anarşinin Sakarya Savaşındaki şehit sayısına yakın miktarda ölüme sebep oluşu, anarşik olaylardaki ölü sayısının günde 20 civarına yükselişi, görevimizin kolay olmadığını ortaya koymaktadır. Güzel yurdumuzda sulh ve sükûnu sağlayacak her türlü tedbiri, en seri ve kesin şekilde alacağız.

Bu itibarla;

- Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğini tehlikeye sokacak, kamu düzenini ciddi bir şekilde tahribe yönelecek, can ve mal güvenliğini telafisi imkânsız zararlara uğratacak yaygın şiddet hareketlerinin baş göstermesi halinde devamlı olarak sıkıyönetime başvurmamak için, idareye olağanüstü tedbirler alma imkânını ve yetkisini sağlayan "Olağanüstü Hal Kanunu" en kısa zamanda hazırlanacaktır.

- Devlete ve rejime, kamu düzenine, can ve mal güvenliğine yönelik tehditlere karşı koruyucu ve caydırıcı başlıca gücü oluşturan Güvenlik Kuvvetlerimizin hizmet

icaplarına uygun bir niteliğe ve niceliğe kavuşturulmasına; günün şartları içinde yeni hüviyet kazanan suç ve suçlulara karşı sürdürdüğü mücadelede etkinlik sağlayacak şekilde teşkilatlanmasına önem verilecektir. Bunun için Jandarma ve Emniyet Teşkilatı kanunları yeniden hazırlanacak ve ilgili mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu yeniden gözden geçirilecektir.

- Dernekler Kanunu tadil edilerek, derneklerin amaçları dışında faaliyet göstermeleri ve siyasete karışmaları kesinlikle önlenerek, mali ve idari denetimlerinde ortaya çıkan aksaklıklar mutlaka giderilecektir.
- Toplantı ve gösteri yürüyüşleri mevzuatındaki boşluklar doldurulacak; toplantı ve gösteri hakkının kamu düzenini ihlal etmesi veya günlük hayatı felce uğratması önlenecektir.
- Güvenlik kuvvetlerinin (Jandarma ve Emniyet), modern araç ve gereçlerle donatılması, daha üstün hareket kabiliyetine ve etkinliğe kavuşturulması için hazırlanan programın hızla uygulamaya konulması sağlanacak; elektronik, teknik ve kriminal tesisler geliştirilerek modernleştirilecektir.
- Kaçakçılıkla, özellikle silah ve mermi kaçakçılığı ile yapılacak mücadelenin etkili olabilmesi için gerekli mevzuat süratle hazırlanacak, güvenlik kuvvetlerinin bütün imkânları seferber edilecektir. Sınır, kıyı ve karasularımızın güvenliği ve kontrolü sorunu tekrar gözden geçirilecek ve lazım gelen tedbirler alınacaktır.
- Bankalar ile resmi ve özel işyerlerinde vuku bulan ve Devletin itibarına gölge düşüren her türlü soygun, sabotaj ve benzeri eylemleri önlemek amacıyla, söz konusu yerlerde özel güvenlik teşkilatı kurulması sağlanacaktır.
- Güvenlik kuvvetlerinin hizmete bağlılıklarının sağlanması ve iş verimliliklerinin artırılması, sosyal güvenliklerinin temini üzerinde ciddiyetle durulacak asayiş ve huzurun tesisi uğruna şehit olan bu vatan çocuklarının ve ailelerinin gelecekları mutlaka ve tam olarak teminat altına alınacaktır. Güvenlik kuvvetleri ile ilgili Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Kanunu yürürlüğe konulacaktır.

Ayrıca, Güvenlik kuvvetleri mensuplarının mesken sorunlarının çözümlenmesi için konut yaptırılması ve satın alınması bir program dâhilinde gerçekleştirilecektir.

- Güvenlik kuvvetlerinin eğitim ve disiplinine özel bir önem verilecek; emniyet ve asayiş hizmetlerinde çalışan kamu personeli için etkili bir denetleme, ceza ve ödüllendirme sistemi oluşturulacaktır.
- İl İdaresi Kanunu günün şartlarına göre değiştirilerek valilerin emniyet ve asayişle ilgili yetkilerine açıklık getirilecektir.
- Büyük can ve mal kaybına sebep olan trafik kazalarının önlenmesi için Trafik Kanunu yeniden düzenlenecek ve müessir bir kontrol sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Nüfus işlerindeki bürokratik engelleri ortadan kaldıracak "Merkezi Nüfus İdaresi Projesi"nin gerçekleştirilmesine hız verilecek ve milli menfaatlerimizle yakından ilgili olan Vatandaşlık Kanunu kısa zamanda çıkarılacaktır.

Ülkede huzur ve asayişin sağlanması, adalet hizmetlerinin tarafsız, etkili ve süratli şekilde yürütülmesine bağlıdır. 12 Eylül öncesi dönemlerinde adalet sisteminde meydana gelen aksaklıklar cezaların caydırıcılık vasfını büyük çapta zedelemiştir.

- Hükümet olarak yargı gücünün ve adalet mekanizmasının devlet ve millet hayatındaki önemini müdrükiz. Mülkün temeli olan adaletin yerine getirilmesinde, yargının bağımsızlığı korunacak; kanun ve nizam hâkimiyetinin icrasında, tecrübeli ve ehil kişilerden oluşan mahkemelerin süratle ve adil karar verebilmelerini ve bunların korkusuzca uygulanmasını sağlayacak yasal ve idari tedbirler derhal alınacaktır. Gerektiğinde bu amaçla özel ihtisas mahkemeleri kurulabilmesi için yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Anarşi ve terörü etkili bir şekilde önleyecek ve siyasi istikrarı sağlayacak, ülkemiz şartlarına ve hukuk sistemimize uygun yasal düzenlemelere gidilecek; Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza ve Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunları, Meşhut Suçların Muhakemesine Dair Kanun ile ceza hükümlerini ihtiva eden diğer kanunlarda değişiklikler yapılacaktır.
- Ceza infaz sistemimizin ıslahı için günün şartlarına uygun yasal ve idari tedbirler alınacak, ceza ve tevkif evlerinde güvenlik ve disiplin en etkili biçimde sağlanacaktır. Ceza infaz kurumları terörist yetiştirme odakları olmaktan kurtarılacaktır.
- Adaletin kısa süre içinde yerine getirilmesinde ve suçu takipte önemli bir yeri olan adli sicil kayıtları modern metotlarla düzenlenecektir.

Ekonomik ve Mali İstikrar

Enflasyonun tam kontrol altına alınarak fiyat artışlarının makul bir düzeyde tutulması, kaynaklarımızın en verimli şekilde kullanılması ve planlı kalkınma kurallarına uygun sağlıklı bir kalkınma sürecinin devam ettirilmesi ekonomide ve mali alanda uygulayacağımız politikaların temel prensibi olacaktır.

- İstikrar içinde kalkınma amacıyla kamu harcamaları sağlam kaynaklardan finanse edilecek, tutarlı ekonomik ve mali politikaları ihtiva eden mevcut ekonomik istikrar programının uygulanmasına devam olunacak, bu programı tamamlayıcı vergi değişiklikleri ve çalışma barışını sağlayıcı düzenlemeler süratle gerçekleştirilecektir.

Kalkınmamızı kendi öz kaynaklarımıza ve millî tasarruflarımıza dayandırmak ana amacımızdır. Bu amaca erişebilmek için vatandaşlarımızın tasarrufçu bir tutum içinde bulunmalarının ve bu arada yerli ürünlerimizin kullanımına özen göstermelerinin büyük önemi vardır.

- Piyasa ekonomisi kurallarının işlediği bir ortam içinde ekonomik sorunlarımızın halledilmesine çalışılacaktır. Bu düzen içinde, fiyat mekanizmasına göre çalışan, teşebbüs gücünü geliştiren bir anlayış ile vatandaşın çalışma ve dilediği işi tutma hürriyetine sahip bulunması esas olacak, buna mukabil çalışma ve gayret mahsulü olmayan havadan para kazanma yolları kapatılacaktır.
- Ekonomik hayatın canlandırılması ve sosyal barışın sağlanması için, ekonominin genel dengelerini kuran ve bu dengeleri koruyan etkin ve kalıcı ekonomik karar ve tedbirler ısrarla uygulanacaktır.
- Uygulanmakta, olan kur politikası, titizlikle takip edilecek, ihracatımız ve yurt dışında çalışan işçilerimiz için istikrarlı ve güven verici bir şekilde esnek kur politikası uygulamasına devam edilecektir.

Fiyat mekanizmasının arz ve talep arasında denge sağlayıcı rolüne ve etkinliğine yaygın işlerlik kazandırılacaktır.

- Üretimi artıracak ve atıl kapasitelerin harekete geçirilmesini sağlayacak tedbirler alınacaktır.
- Piyasada mal darlığı çekilmemesini temin için her türlü tedbir süratle alınacaktır. Bütçe, ücret, destekleme fiyatları ve vergi politikalarının birbirine uyumlu olması ve ekonomik istikrarın dengeli bir gelişmeyi sağlar yönde uygulanması sürdürülecektir.

Ekonomide gelişme ve istikrarı sağlayacak ve koruyacak olan para-kredi politikası uygulanmasına devam olunacaktır. Bu politika içinde kaynakların tahsisinde üretken faaliyetler öncelik taşıyacaktır.

Tasarıfların teşviki ve kaynakların en verimli bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Öncelikle kamu idaresindeki israflar önlenecektir. Devlet harcamaları ile ilgili mevzuatın israfa, hizmetin gereği gibi yapılmamasına veya gecikmesine yol açan hükümleri ve uygulamaları düzeltilecektir.

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürünlerinin fiyatları ile maliyetleri arasında enflasyonu körükleyecek dengesizliklerin meydana gelmesi önlenecektir. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin daha verimli çalışmalarını sağlayacak pratik düzenlemeler yapılacak ve ekonomik istikrar programına uygun olarak piyasa ekonomisi şartlarına göre çalışmaları sağlanacaktır.

Kamu sektörünün finansman ihtiyaçları sağlıklı kaynaklardan karşılanacaktır. Açık finansman yollarından kaçınılacaktır.

Vergi kaybının önlenmesi ve vergi yönetiminin verimliliğinin sağlanması amacı ile vergi kaçakçılığını önleyecek temel yasal düzenlemelere gidilecektir.

Değişen dünya şartları içinde toplumun ihtiyaçlarının gittikçe artmakta olduğu bir gerçektir. Bu nedenle Devletin sağlıklı gelir kaynaklarına ihtiyacı vardır. Bu geliri enflasyona sebep olmayacak bir şekilde sağlayabilmek için, bütün kazanç ve gelirlerden makul oranlarda vergi alınması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

- Vergi politikası, ekonomide israfa yönelik tüketim ve harcamaları önleyici, buna mukabil, yatırım, üretim ve ihracatın artırılmasını teşvik edici yönde uygulanacaktır.

Vergi idare ve kazasında iyileştirici yasal ve idari tedbirler uygulanacaktır. Vergileme ile ilgili etkin bir otokontrol ve denetim sistemi kurulacaktır.

- Vergi yükünün mükellef grupları ve sektörler arası gayri adil dağılımı düzeltilecek, vergi oranlarının yeniden düzenlenmesi ve en az geçim indiriminin yükseltilmesi gibi tedbirlerle ücretliler ve sabit gelirliler üzerinde yoğunlaşan vergi yükü hafifletilecektir.

Mahalli idareler, bu arada belediyeler yeterli gelir kaynaklarına kavuşturulacaktır.

İhracatın gelişmesi için ve diğer döviz gelirlerimizin ödemeler dengemize istenen ölçüde katkıda bulunabilmesini sağlamak üzere her türlü tedbir eksiksiz ve zamanında alınacaktır.

- Ekonomimizin dış rekabet şartlarına uygun bir hale getirilmesi, Türk sanayiinin ve müteahhitliğinin güçlü biçimde dünya pazarlarına açılabilmesi ve kalkınmanın

devam ettirilmesi için, bu amaçlara yönelik olarak tespit edilen selektif teşvik tedbirleri uygulamasına devam olunacak, ihracatımızın geliştirilmesinde karşılaşılan güçlükleri giderici yeni idari tedbirlerin alınması için sürekli olarak çalışılacaktır.

- İthalat rejimimizde ve gümrük hadlerinde sağlıklı ve dış dünya ile rekabet edebilecek bir sanayileşmeyi destekleyecek düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Ekonomimizi ve ulusal güvenliğimizi dışa bağımlılıktan kurtaracak sanayilere ve özellikle savunma sanayiine önem verilecektir.

Kamu sektörü yatırımlarında enerji başta olmak üzere büyük ve süratle tamamlanabilir yatırımlara öncelik verilecektir. Ulaştırma, yükleme, boşaltma ve depolama gibi altyapı hizmetlerinin gelişen ekonomimiz şartlarına uygun düzeye gelmesi sağlanacaktır.

Geri kalmış yörelerde yatırımların teşviki için etkin tedbirler uygulanacaktır.

Yabancı sermaye yatırımları için basitleştirilmiş bulunan müracaat ve değerlendirme uygulamasına devamla yabancı sermayeden kaynak, teknoloji ve pazarlama alanlarında milli imkânlarımızı takviye edici unsur olarak azami istifade sağlanacaktır.

İç ve dış ticaretin gelişmesi için gerekli olan güven ortamının devamlılığının sağlanmasına özen gösterilecektir.

- İhracat için temel altyapılardan birisi olan İhracat Sigortası sisteminin uygulanmasına geçilecektir.
- Kooperatifçiliğin devlet nizamını sağlamlaştırıcı, ideolojik saplantılara yönelmeyi önleyici tarzda gelişmesini temin edecek düzenlemeler getirilecektir.
- Esnafın ve sanatkârın üretimi artırıcı ekonomik faaliyetleri teşvik edilecektir.
- İç ve dış ticaret hayatımızı düzenleyen mevcut mevzuattaki aksamalar ve boşlukları gidermek ve günün şartlarına uygun hüküm ve müeyyideler getirmek üzere ihtiyaç duyulan yeni kanuni düzenlemelere gidilecektir.

Dış ekonomik ilişkilerimizde OECD ülkeleri ve milletlerarası ekonomik ve finans kuruluşlarının desteklediği ekonomik istikrar programımızın uygulanmasında mevcut anlaşmalar çerçevesinde bu kuruluşlarla yakın işbirliği sürdürülmeye devam edilecek, ilişkilerimiz geliştirilecektir.

Gümrüklerde yapılan her türlü rüşvet, suiistimal ve kaçakçılık olaylarının kesin olarak önlenmesi için bütün tedbirler alınacaktır.

Gümrüklerimiz bugün tesis ve haberleşmeden yoksun bulunmaktadır. Bu durum iyi hizmet vermeyi önlediği gibi kaçakçılıkla mücadelede de önemli bir engel teşkil etmektedir. Kısa sürede gümrüklerimiz modern tesislere ve çağdaş haberleşmeyi sağlayan teleks ve telsiz sistemine kavuşturulacaktır.

Yolcuların ve bilhassa yurt dışında çalışan işçilerimiz ile turistlerin, her türlü gümrük işlemleri kolaylaştırılacaktır.

Gümrük Kanunu ve Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkındaki Kanun, günün şartlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Yurdumuz üzerinden transit geçen ve yurdumuza eşya getirip götürülen TIR kamyonlarının gidiş ve geliş hattı üzerindeki çeşitli noktalarda "TIR Kontrol Zinciri"

tesis edilecektir. Bu suretle gümrük, jandarma ve emniyet mensuplarının işbirliği sağlanarak TIR vasıtaları ile yapılan kaçakçılık büyük ölçüde önlenmiş olacaktır.

Nüfusun büyük bir çoğunluğuna hitap eden Tekel Genel Müdürlüğü, bugünkü darboğazdan kurtarılarak verimli bir kuruluş seviyesine kavuşturulacaktır.

İçinde bulunduğumuz sigara darboğazını kısa zamanda aşmak için üretim artırıcı tedbirler alınacaktır.

Ayrıca, sigara kaçakçılığının ve bunun neden olduğu döviz kaybının önlenmesi amacıyla, hem memleket ihtiyacının karşılanması, hem de ihracata dönük sigara imalatı için özel teşebbüse de imkân tanımak üzere gerekli yasal değişiklikler yapılacak ve bu arada tütün üreticilerimizin bütün haklarının korunması sağlanacaktır.

Sanayi yatırımlarında yerli ve yabancı kaynaklardan azami şekilde yararlanılacak; memleketimizin ihtiyacı olan sanayiler yanında ihracata yönelen tesislere öncelik verilerek yatırımlarda selektif proje uygulaması yapılacaktır.

Bu meyanda, süratle tamamlanarak ekonominin hizmetine girecek tesislere ağırlık verilecektir.

Sanayileşme hareketinin yurt sathına yayılmasında, çevre sağlığının korunmasında ve yeni istihdam gücünün yaratılmasında büyük faydalar sağlayan, sanayi bölgelerinin ve sitelerinin kurulmasına devam edilecektir.

Geri kalmış bölgelere, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya öncelik verilmek suretiyle, yerli kaynaklar ve yerli işgücü göz önüne alınarak bölgesel sanayi potansiyellerinin tesisine gayret sarf edilecektir.

Sanayi tesislerinin kurulması ve işletilmesi sırasında en modern teknolojilerin izlenmesine ve ülkemize uygun olanların seçimine özen gösterilecektir.

Türk müteşebbislerinin yurt dışında proje ve tesis yapmaları özendirilerek işgücü ve malzeme ihraç imkânları artırılacak, ülkemize daha fazla döviz girişi temin edilecektir.

Kalkınmamızın önemli faktörü olan sanayileşmemizle ilgili mevzuat günümüz şartlarına uygun bir şekilde düzenlenecektir.

Enerji yetersizliği bütün ülkelerin olduğu gibi Türkiye'mizin de önde gelen sorunlarından biridir. Ülkemiz petrol ihtiyacının büyük bir kısmını dost ve komşu ülkelerden karşılanmasına çalışmakla beraber bilinen petrol kaynaklarının geliştirilmesi ve yeni rezervlerin araştırılması Hükümetimizin önde gelen gayretlerinden birini teşkil edecektir.

- Yurdumuzda geniş linyit kömürü kaynaklarının bulunması, petrol tüketiminin önemli bir alternatifini teşkil etmektedir. Gerek petrol, gerekse kömür rezervlerimizin araştırılması, işletilmesi ve yurt hizmetine arz edilmesi için kamu kuruluşlarının ve özel kesimin teşebbüs ve yatırım gücünden olduğu kadar gerektiğinde yurt dışı imkânlardan da ülkemiz menfaatlerine en uygun şekilde yararlanılacaktır.
- Sanayi, ulaştırma ve yakacak ihtiyaçları açısından temel sorun olduğunun idraki içinde petrol ve kömürün zamanında sağlanması ve ihtiyaç yerlerine ulaştırılmasına azami dikkat ve emek sarf edilecektir.

- Türkiye’imizde önemli su kaynaklarının bulunması yurdumuz için büyük bir talihtir. Bu kaynaklardan enerji üretimi, sulama ve diğer ihtiyaçlar için yararlanmak üzere programlanmış ve ele alınmış büyük altyapı projelerinin gecikmeden gerçekleştirilmesine gayret sarf edilecektir.
- Geleceğin enerji yükünün büyük payını alacağında şüphe olmayan nükleer santraller kurulması konusunda yapılmış teşebbüslerin ve bugüne kadar sarf edilmiş gayretlerin sonuçlandırılmasında çalışılacaktır.
- Yurdumuz ekonomisinde önemli bir payı alabilecek madenlerin süratle işletmeye açılabilmesi için arama, üretim ve değerlendirmede her imkândan yararlanılacaktır.

Milli tarım politikamız, halkın gereği gibi beslenmesi, tarımsal üretimin artırılması, toprak muhafazasının sağlanması, üretici ve tüketicinin korunması ilkelerinden hareketle;

- Tarım sektörünün gelişme hızını, ekonomik gelişmeyi güçlendirecek, ekonomide darboğazlara ve enflasyona yol açmayacak düzeyde tutmak,
- Tarımsal üretimi artırmak, artan nüfusun gıda, gelişen endüstrinin hammadde ihtiyacını karşılamak ve ihracatı artıracak ekonomiye kaynak yaratmaktır.
- Hayvancılığımızın, yurt içi tüketimi bakımından olduğu kadar, ihracattaki büyük önemi de göz önünde tutularak gelişmesini sağlayacak bütün tedbirler alınacaktır.

Bu amaçlara ulaşma bakımından;

- Tarımda ihtiyaç duyulan bütün girdilerin zamanında ve kolaylıkla temin imkânlarının artırılması ve üretimin istenilen seviyeye ulaştırılabilmesi için her türlü teşvik tedbirleri bir araç olarak kullanılmaya devam edilecektir.
- Tarıma kredi veren T.C. Ziraat Bankasının projeye dayalı kredi sistemi daha da geliştirilecek, kontrollü kredi sistemi yaygınlaştırılacaktır.

Ayrıca, finansmanı dış kaynaklı olan proje kredilerinin süratli bir şekilde işlemesi konusunda gerekli tedbirler alınacaktır.

- Tarımda verimin yükseltilmesi ve üretimin artırılması planları ilmi esaslara göre hazırlanacak, bu maksatla araştırma müesseseleri re-organize edilecektir. Gübre, tohum, araç ve gereç, zirai mücadele ilacı, pazarlama, değerlendirme ve mekanizasyon konuları günün şartlarına göre yürütülecektir. Ülke çapında toprak analizlerinin yapılmasına önem verilecek ve analiz sonuçlarına göre etkili bir gübre kullanımı sağlanacaktır. Tarım eğitiminde teknik öğretime ağırlık verilecek, yayım teşkilatı köylünün her an yanında olacak şekilde teşhiz edilecektir.
- Teknik teşkilatların, özellikle çiftçiye hizmet götüren teşkilatın araştırma müesseseleri ile müştereken çalışması sağlanacaktır. Böylece Tarım Bakanlığına yeni bir anlayışla çiftçiye rehber olma hüviyeti kazandırılacaktır.

Ormanlarımızın korunması, işletilmesi, ağaçlandırmalarla genişletilmesi ile sanayileşmenin gerektirdiği hammadde taleplerinin karşılanması ve ayrıca orman içinde ve bitişiğinde yaşayan köylümüzün daha üst düzeyde ekonomik güç kazanması için gereken her türlü tedbirler uygulamaya konulacaktır.

Bu esaslar içinde;

- Ormanlarımızın geliştirilmesi ve genişletilmesi için orman bölgelerinde yaşayan köylümüzün katkıları sağlanacak ve devlet desteği içinde orman köylülerinin buldukları yerlerde kalkındırılmalarına devam edilecektir.
- Önümüzdeki kısa dönemde ortaya çıkması beklenen ve yıldan yıla artacağı bilinen yurt içi orman ürünleri arz açığının kapatılması bakımından ağaçlandırma faaliyetlerine büyük önem ve hız verilecektir.
- Milli park ve orman içi dinlenme yerleri tesis ve düzenlemesi çalışmalarına hız verilecek ve bu hizmetler halkımızın dinlenme ihtiyacını karşılayacak düzeye getirilecektir.
- Orman yangınlarını önleyerek etkili tedbirlere öncelik verilecektir.

1973 yılında ve onu takip eden yıllarda uygulanmasına başlanılan Toprak ve Tarım Reformu tatbikatı ve memleket gerçekleri göz önünde tutularak bir Toprak ve Tarım Reformu Kanunu hazırlanacaktır. Bu Toprak ve Tarım Reformu Kanununda bir taraftan verimlilik, diğer taraftan da sosyal adalet esasları göz önünde tutulacaktır.

Toprak reformu uygulamasında birim alandan azami verim alınması temel ilkelerden biri olacaktır.

Bayındırlık faaliyetlerinde devam etmekte olan altyapı yatırımlarının süratle bitirilmesine öncelik verilecek ve bunların en kısa zamanda işletmeye açılmasıyla üretime katkısı sağlanacaktır.

- İhale mevzuatı yeniden düzenlenecek, devlet ihale sistemleri arasındaki farklılıklar giderilerek bu sahada standardizasyonun sağlanmasına çalışılacaktır.
- Memleketimizin coğrafi durumu bakımından büyük önemi haiz olan ekspres yollarının yapımı süratlendirilecek, kıtalararası geçiş tıkanıklığı giderilecek ve bu yatırımlar için kendi kendini finanse edecek kaynaklar yaratılacaktır.
- Memleketimizde karayolları üzerindeki trafik ve nakliyenin günün şartlarına uydurulabilmesi için gerekli yasal düzenlemelere gidilecektir.
- Demiryolu şebekemizi ıslah ve yenileme çalışmalarına devam edilecek, yeni güzergâhlarda inşaat faaliyetlerine başlanacaktır.

Haberleşme ve ulaştırma sistemimiz geliştirilecek ve toplu taşıma sistemi üzerinde önemle durulacaktır.

Otomatik telefonun bütün yurda yayılması ve köylerimizin telefona kavuşturulması için sürdürülen çalışmalara devam edilecektir.

Deniz ticaret filomuzu ve gemi inşa sanayimizi geliştirmek, bu sahadaki döviz kaybımızı azaltarak döviz gelirimizi artırmak ve yurt içi deniz nakliyatını geliştirmek için kısa zamanda sonuç verecek tedbirler alınacaktır.

Turizmi; ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek, memleketin dış finansman ihtiyacının karşılanmasında önemli bir kaynak olarak değerlendirmek için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Bu amaçla;

- Devlet, turizm gelişme alanlarında alt yapı yatırımlarını gerçekleştirecek, üst yapı yatırımları ve işletmeciliğin özendirilmesi için gerekli teşviki sağlayacaktır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, Türkiye'nin gündemindeki iki meselenin, asayiş ve ekonominin düzlüğe çıkabilmesi, ülkenin sosyal ve kültürel yapısının süratle ıslah edilmesi ile mümkündür. Aksi takdirde, sosyal sistem ve özellikle eğitim sistemi ile bütünleşmemiş siyasi ve ekonomik tedbirler, sorunlar karşısında kalıcı ve köklü çözümler sağlayamayacaktır. Hükümetimiz, başta eğitim, kültür ve çalışma sorunları olmak üzere her türlü sosyal meselenin üzerine yılmadan gidecek; ekonomik kalkınmaya paralel bir sosyal güvenlik programının uygulanmasına girişecektir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik konularına bakış açımız, tüm vatandaşlarımızın huzur ve mutluluk içinde insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış düzeyine erişmelerini sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, her şeyden önce üretim artışını sağlayacak tedbirlerin alınması şarttır. Üretimi engelleyen, sosyal barışı bozan durumların ortadan kaldırılması için ülkenin ve çalışanların yararına bir dizi tedbirin uygulanması zorunludur.

- Çalışkan ve vatanperver Türk işçisinin mevcut ekonomik imkânlar çerçevesinde her türlü hakları korunacaktır. Sendikalar demokratik ilkelere uygun olarak faaliyetlerine devam edeceklerdir. Ancak, temiz Türk işçisini sömüren, onları kendi ideolojik görüşleri istikametinde yönlendirmek ve sendikal hakları kötüye kullanmak isteyenlere fırsat verilmeyecektir.
- Çalışma barışını biran önce ve devamlı olarak kurabilmek maksadıyla, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve İş Kanunu süratle gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Verimli olarak kullanılmayan atıl işgücü potansiyelimizden azami istifade yolları aranacak, sanayinin yanı sıra özellikle altyapı yatırımlarında ve hizmetler sektörlerinde yeni istihdam imkânları hazırlanmasına özel gayret sarf edilecektir.
- İşçi ve işveren meslek teşekküllerinin faaliyetleri kuruluş amaçlarına uygun olarak geliştirilecek, bu suretle ülke çapında üretim ve verimliliğin artması da temin edilecektir.
- Ekonomik kalkınmamıza büyük katkıları bulunan yurt dışındaki vatandaşlarımızla, bunların eş ve çocuklarının çözüme muhtaç birçok meselelerinin olduğunu bilmekteyiz. Bugün sayıları iki milyona yaklaşan bu vatandaşlarımızın sorunlarına gerçekçi yollarla yaklaşılması ve bu amaçla onlara yönelen hizmetlerin daha etkin hale getirilmesi sağlanacaktır.
- Sosyal hak ve hizmetler devletin teminatı altında olacaktır. Ekonomik gelişmeye paralel olarak sosyal güvenlik sistemi geliştirilecektir.
- Çalışanlardan bugüne kadar sosyal sigorta kapsamına alınamayan grupların, özellikle tarım sektöründe çalışanların, sektörün özellikleri de dikkate alınmak suretiyle sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- Emekli, dul ve yetim aylıklarının verilmesinde, eski ve yeni emekliler arasındaki farklılıkların giderilmesine çalışılacaktır.
- Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşlarında uygulanan usul ve esaslar bakımından paralellik sağlanması ve bu kuruluşların tek çatı altında toplanması imkânı araştırılacaktır.

- Sosyal güvenlikle ilgili kaynakların ve mevcut sistemle biriken fonların değer kaybını önleyerek verimli ve istihdam yaratıcı alanlarda kullanılması sağlanacaktır.
- Korunmaya muhtaç gruplara (sakat, yaşlı, çocuk vb.) götürülecek sosyal hizmetlere önem verilecektir.
- Yurt dışında çalışan işçilerimizin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için bugüne kadar sosyal güvenlik anlaşması yapılmamış bulunan ülkelerle anlaşmalar yapılacak, daha önce yapılmış bulunan anlaşmalar da günün şartları göz önünde tutularak yenilenecektir.

Milli Eğitim ve öğretimde, Atatürk Milliyetçiliğinin yeniden yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Bütün öğretim kurumlarındaki öğrencilerin amacı, Atatürk Milliyetçiliği ve ilkeleri ile pekişmiş milli unsur, bilgi ve becerileri kazanmak olmalıdır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasına izin vermeyeceğiz.

Millet olarak, Bayrağımız ve İstiklal Marşımızı Türkiye'mizin vazgeçilmez bağımsızlık, egemenlik, birlik ve bütünlüğümüzün en yüce ve ayrılmaz sembolleri olarak layık oldukları değerde, her zaman ayrı bir özen ve duyarlılıkla korumayı yurtseverliğin kaçınılmaz gereği olarak görüyoruz.

Milli eğitime, bütün ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler içinde ayrı bir yer veriyoruz.

Birlik ve bütünlüğümüzün temelini teşkil eden milli eğitimin düzenlenmesi gereğini ülkemizin ve ulusumuzun en önde gelen ihtiyacı ve ana hedefi olarak görüyoruz.

Bu sebeple, ülkesi ve milletiyle devletin geleceğini hazırlama görevini üstlenen eğitim kurumlarında ve kuruluşlarında Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına saygılı olan; milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren yurttaşlar yetiştirmek başlıca hedeflerimizden biri olacaktır.

- Ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedefleri esas tutularak ve "eğitim-insangücü-istihdam" ilişkileri dikkate alınarak milli eğitim sistemimiz, mesleki ve teknik öğretime ağırlık verecek şekilde yeniden planlanacaktır.

Çağdaş eğitimin gereği olarak bilimsel ve teknolojik alanlarda dilimizin zenginleştirilmesine çalışılacak ve bu maksatla, Milli Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınacaktır. Bu konuda ifrat ve tefritten sakınılarak yaşayan güzel Türkçe'nin kullanılmasına özen gösterilecektir.

- Öğretmenlere ve yöneticilere Atatürk ilkeleri doğrultusunda çok ağır ve o oranda da şerefli görevler ve yükümlülükler düşmektedir. Ülkemizi ve ulusumuzu, Atatürk'ün hedeflerine ulaştırmada, çağdaş gelişmelere uyumda, milli ve tarihi sorumlulukları yüklenmede, gençlerimizi ve çocuklarımızı nitelik ve yetenekler yönünden üst düzeye çıkarmada eğitim ve öğretimin temel unsur olduğu inancındayız. Bunun mimarları da öğretmenler ve yöneticilerdir.

- Öğretmenler ve yöneticiler politikadan tümü ile arındırılacak ve derneklerin amaç ve faaliyetleri ne olursa olsun kesinlikle politika dışında tutulmaları için her türlü yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.
- Yurt içi eğitim ve öğretimde olduğu gibi, yurt dışındaki vatandaşlarımızın ve Türk çocuklarının eğitim hizmetlerinin de, aynı amaç ilke ve hedefler doğrultusunda yönetilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- Milli Eğitim Temel Kanunu ve Üniversiteler Kanunu üzerinde gerekli çalışmalar ve düzenlemeler yapılacaktır. Çağdaş bilim düzeyine ulaşmak amacıyla, araştırma ve geliştirme çalışmaları özendirilecek ve hızlandırılacaktır.

Bilgi ve teknoloji üretimi çalışmaları milli kalkınma hedeflerine göre yönlendirecek ve bu çalışmaların ülkenin Sosyo-Ekonomik politikasıyla bütünleşmesi sağlanacaktır.

Milli kültür ve sanat değerlerimizi modern ilim zihniyeti ve metotlarıyla işleyerek, önce milletimize yaymak ve ayrıca milli değerlerimizi diğer milletlere tanıtmak için ciddi faaliyetlere girişilecektir.

Atatürk Milliyetçiliği yolunda ülkeyi çağdaş medeniyet seviyesine çıkarmak hedefini güden büyük Atatürk'ün 100 üncü doğum yıldönümü münasebetiyle ve bu yıldönümünü kendisinin yüceliği seviyesinde kutlamak için bütün imkânlar seferber edilecektir.

Diyanet İşleri Başkanlığının ve bütün din görevlilerinin her çeşit siyasi çekişmelerin ve etkilerin dışında kalması sağlanacaktır. Atatürkçü ve aydın din adamlarının yetiştirilmesi için her türlü gayret sarf edilecektir.

Din görevlilerinin meslek içi eğitimleri hızlandırılacaktır. Yurt dışındaki Türk çocuklarının milli ve dini eğitim görmesi sağlanacaktır.

Yurt içinde ve dışında, vatandaşlarımız arasındaki inanç ve mezhep ayrılıklarının sömürülmesi önlenecek, yurttaşlarımızın milli ülkülere bağlılıklarını koruyucu tedbirler alınacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın dini inanç ve ibadet özgürlüğü güvence altındadır. Laiklik ilkesinin korunmasına özen gösterilecek ve buna aykırı davranışlara asla müsaade edilmeyecektir.

Gençlik politikamızın temel hedefleri, gençlerimizin vatan sevgisi ve milli hislerle dolu olarak, Atatürk ilkeleri doğrultusunda yetişmelerine ve eğitimlerine katkıda bulunmak, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmek imkânını sağlamaktır.

- Öğrenci yurtları, her türlü aşırı cereyanlardan arınmış olarak, vatanın bütünlüğüne inanmış, memleketini ve milletini seven gençlerimizin hizmetine tahsis edilecektir.

Gençliğin boş zamanlarının kıymetlendirilmesinde ve toplum sağlığında büyük yeri olan toplu spor faaliyetlerinin yurt sathına dengeli bir şekilde yayılıp gelişmesi sağlanacaktır. Bu maksatla geniş kitleler tarafından kullanılabilir semt spor tesislerinin, yapımına önem ve öncelik verilecektir. Bu tesisler ve imkânlar bütün gençliğin hizmetine eşit şartlarda sunulacaktır.

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde sosyal adalet ve sosyal kalkınma ön planda tutulacaktır. Koruyucu, tedavi edici ve rehabilitasyon sağlayıcı hizmetlerin topluma yararlı duruma getirilmesini ilke olarak benimsiyoruz. Vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden eşit olarak yararlanması ana hedefimizdir.

- Sağlık personelinin tam gün çalışmasına dair yasa, halkın, devletin ve hekimin hak ve sorumluluklarını gözeterek ve özellikle mahrumiyet yörelerinde yaşayan halkımızın da, sağlık hizmetlerinden gereği kadar yararlanabilmesini temin edecek şekilde düzenlenecektir.
- Halkımızın ihtiyaç duyduğu her çeşit ilacın piyasada yeteri kadar bulunması için gerekli tedbirler alınacaktır.
- Etkin bir nüfus planlamasının uygulamaya konulması ve sağlık sigortası sistemine geçilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Çevre sorunları konusunda insan sağlığının ve refahının temeli olan doğal dengeyi korumak ve sanayileşme sürecinde meydana gelen hava, su, toprak kirlenmesini çözmek amacıyla gerekli tedbirler alınacak, doğal ve kültürel değerlerin tahribi önlenecektir.

İmar ve iskân politikası olarak Hükümetimiz, vatandaşı, günlük hayatında huzurlu kılacak çalışmaların ve yasal tedbirlerin acele olarak uygulanmaya konulması gerektiğine inanmaktadır. Bu alanda bugüne kadar uygulanan merkezîyetçilikten vazgeçilerek imar ile ilgili sorunların mahallinde kolaylıkla ve süratle çözülmesi için tedbirler alınacaktır.

- Şehirlerin gelişme alanlarında yeni yerleşim yerleri açılarak arsa spekülasyonunun önlenmesi,
- Gecekondu bölgelerinin hızla ıslahı ve kentle bütünleşmesi sağlanacaktır.
- Artan konut ihtiyacını karşılamak ve gecekondu yapımını önlemek maksadı ile milli konut politikası doğrultusunda ucuz ve toplu konut yapımı teşvik edilecektir.
- Kıyılarımızdan halkımızın rahatça yararlanması ve zengin kıyı şeridimizin turistik amaçlarla en iyi şekilde değerlendirilmesi üzerinde önemle durulacaktır.

Tarım kesiminde birim alandan azami verimin sağlanması, köylümüzün gelirinin artırılması ve kırsal alanda yaşayan vatandaşlarımızın kamu hizmetlerinden azami ölçüde yararlandırılması ana hedefimiz olacaktır.

Haklı bir hizmet özlemi içinde bulunan köylümüzün sorunlarına ve köye yönelik altyapı hizmetlerine ciddiyetle eğileceğiz.

- Yurt çapında dengeli ve üretimi artırıcı bir köy yolu ağının oluşumuna çalışılacaktır. Tüm köylerimizin sıhhi ve yeterli içme suyuna ve elektriğe kavuşması için özellikle geri kalmış yörelere ağırlık verilerek bu konudaki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, milli savunmada ana hedeflerimiz, dünyanın en hassas bölgelerinde bulunan memleketimizin iç ve dış tehlikelere karşı sarsılmaz teminatı ve milletimizin özü olan kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünü, bütün imkânlar kullanılarak en üstün seviyede tutmak olacaktır.

- Savunmamızın ihtiyaçları, geliştirmekte olduğumuz milli savunma sanayi tesislerimizden ve dış imkânlardan karşılanırken; harp sanayimizin savunma ihtiyaçlarımızı karşılar hale getirilmesindeki çabalarımız da özenle sürdürülecektir.
- Yurt dışındaki işçilerimizden alınan askerlik hizmeti karşılığı, döviz ve milli kaynaklardan sağlanacak imkânlar en etkin şekilde kullanılacaktır. Silahlı

Kuvvetlerimizin modernizasyon planının (RE-MO) hedeflerine ulaşması için gerekli tedbirler alınacak, şimdiye kadar vaki olan gecikmelerin telafisine çalışılacaktır.

- Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacından fazla olan yedek subay birikimini gidermek ve müteakip birikimleri önlemek için vatan hizmetini savunmamızın ihtiyacına göre yeniden tespit ve düzenleyecek yasalar çıkarılacaktır.

Dış politikada Hükümetimiz, temelleri Büyük Atatürk tarafından atılmış olan Cumhuriyetimizin geleneksel barışçı tutumunu sürdürecektir. Bu amaçla, tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, işçilerine karışmamak ve hak eşitliği ilkelerine dayalı ilişkilerin sürdürülmesine ve geliştirilmesine çaba harcanacaktır. Hükümetimiz, bölgede ve dünyada imkânları elverdiği ölçüde barış ve güvenliğe katkıda bulunmayı amaçlayan bir politika izleyecek ve bu politikanın temel bir unsuru olarak uluslararası şartların gerekli kıldığı yumuşama sürecini destekleyecektir. Bu sürecin başarıya ulaşması için, bütün ülkelerin azami dikkat ve titizliği göstermesi gerektiğine inanmaktayız.

- Türkiye'nin taraf olduğu her alandaki ikili ve çok taraflı antlaşmalar geçerlidir. Karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, Hükümetimiz tüm andlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirecektir.
- Özellikle NATO ittifakıyla ve başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bu ittifakın bütün üyeleriyle olan ilişkilerimiz geliştirilerek sürdürülecektir. Hükümetimiz, NATO'nun uluslararası barışın temeli olarak güvenlik dengesi açısından hayati önemini korumaya devam ettiği inancındadır.
- AET ile ilişkilerimiz, nihai olarak Türkiye'nin Topluluk içinde Ankara Andlaşması'nda öngörülen yerini alması amacına yönelik olacaktır. Avrupa Konseyi ve demokratik ülkelerin üyesi bulunduğu diğer kuruluşlarla ilişkilerimiz ve işbirliğimiz parlamenter düzene dönüş kararlılığımızdan esinlenecektir.
- Köklü tarihsel ve geleneksel bağlarımız olan İslam ülkeleri ile ilişkilerimizi her alanda yakın dostluk ve kardeşlik anlayışı ile güçlendirmek için çaba harcanacaktır. Arap ülkeleri, İran ve Pakistan ile ilişkilerimiz bu kuvvetli bağlara ilaveten komşuluk ve coğrafi yakınlığın icabı olan bir anlayış içinde yürütülecektir. Bölgemizdeki anlaşmazlıklar karşısında Türkiye'nin yaklaşımı, adalet ve hakkaniyet, her milletin kendi kaderini bizzat tayin etmesi, kuvvet yoluyla toprak ilhakının reddi gibi ilkelere dayanacaktır. Bu ilkelerin çerçevesinde Ortadoğu sorununa karşı tutumumuz ve Filistin halkının haklı davasına desteğimiz de azimle sürdürülecektir.
- Hükümetimiz tüm komşularımızla dostluk ilişkilerini ve yakın işbirliğini geliştirmek dileğindedir. Bu çerçevede, Sovyetler Birliği ile olan dostane ilişkilerimizin geliştirilmesine özel önem verilecektir.
- Hükümetimiz Yunanistan ile aramızdaki ikili sorunlarda tarafların hak ve çıkarlarını gözeten adil çözümlere görüşmeler yolu ile varılmasını temenni etmektedir. Bu çerçevede daha önce Yunanistan'la mutabık kılınan müzakere yöntemleri sürdürülecektir.

Ege'deki hak ve çıkarlarımız Türkiye için hayati önem taşımaktadır. Ege adalarının andlaşmalarla belirlenmiş olan statüsüne uyulmasını ve Batı Trakya'daki soydaşlarımızın hakları ile ilgili andlaşmalara riayet edilmesini istiyoruz.

- Kıbrıs'taki toplumlararası anlaşmazlığa, daha önce varılmış olan mutabakat çerçevesinde görüşmeler yolu ile iki bölgeyi, iki toplumlu federal bir çözüm bulunmasını istiyoruz. Hükümetimiz halen sürdürülen toplumlararası görüşmelerde, taraflar arasında varılacak çözümleri destekleyecektir.

Sayın Başkan, Hükümet programını bitirmeden önce programın ana hedeflerini kısaca vurgulamak isterim:

1. Atatürk ilkeleri rehberimiz olacaktır. Takip edeceğimiz yolu bu ilkeler aydınlatacak ve gösterecektir.

2. Ülkemizin bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelik,

- Anarşi,
- Mezhep kışkırtmacılığı,
- Bölücülük faaliyetleri kesinlikle yok edilecektir.

3. Aziz yurdumuzun ufkunu karartan bütün kara bulutları dağıtmaya kararlıyız.

Bunun için de,

- Herkese insanca yaşayacağı gelir teminine gayret etmek,
- İşsizlikle mücadeleyi kazanmak,
- Pahalılığı etkisiz hale getirmeyi başarmak,
- Ülkeyi her geçen gün daha mamur ve müreffeh hale getirmek değişmez hedeflerimiz olacaktır.

Sayın Başkan ve Sayın Konsey üyeleri, Atatürk ilkelerinden güç ve ilham alarak, yukarıda arz ettiğim tedbirleri süratle gerçekleştirmek başlıca amacımız olacaktır.

Bu suretle aziz Türk Milleti, tam bir huzur ve güven ortamı içinde kısa zamanda layık olduğu refah ve mutluluğa kavuşacak, özgürlükçü demokrasi sağlam temeller üzerine oturtulacak. Devletin ve ülkenin bütünlüğü tam anlamıyla güvence altına alınacak ve Devlet otoritesi yeniden ve en etkin bir biçimde tesis edilmiş olacaktır.

Devletin bekasını ve vatandaşların yaşama hakkı ile özgürlüklerini her türlü saldırıya karşı tam olarak koruyacak yasal ve idari tedbirleri bir an önce gerçekleştirecek hürriyetçi parlamenter sisteme süratle geçmek en samimi dileğimizdir.

Milli Güvenlik Konseyinin ve Büyük Türk Milletinin güven ve desteği, güçlükleri aşmada ve başarıya ulaşmada en büyük dayanağımız olacaktır. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

Hükümet programını takdirlerinize sunarken, Yüce Heyetinize Bakanlar Kurulu adına saygılar sunuyorum.¹

¹ *MGK Tutanak Dergisi Cilt 1, Birleşim 4, Sayfa 82-93*

30 Eylül 1980 Salı

44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programının Görüşülmesi ve Güven Oylaması Nedeniyle Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

27 Eylül 1980 günü takdim etmiş olduğumuz Hükümet Programı hakkında izhar edilen güvene şahsım ve Hükümet adına en içten duygularla teşekkür ederim.

Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden Kara Kuvvetleri Komutanı Sayın Orgeneral Nurettin Ersin'in, Programımız üzerindeki değerli görüşleri için tekrar teşekkür ederken, ileri sürülmüş olan bu görüşlerin uygulamada titizlikle gözönünde tutulacağını da, belirtmek isterim.

Eylül 1980 Türkiye'sinin, bütün Türk Milletince bilinen durumunu ve devlet teşkilatının aksayan yönlerini Hükümet Programımızda arz etmiştim. Bu Programda da işaret ettiğim gibi, bugün ülkemizin süratle çözümlenmesi gereken iki ana sorunu mevcuttur. Bunlardan biri anarşi, terör ve bölücülükle mücadele; diğeri ise, karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik sıkıntılardır.

Atatürk ilkellerinden ilham alarak, Büyük önderin gerçekleştirmiş olduğu devrimleri her türlü saldırıya karşı korumak başlıca amacımızdır.

Bu genel esaslar içinde, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti Devletini iç ve dış düşmanlara karşı korumak için gerekli yasal ve idari tedbirleri süratle gerçekleştireceğiz. Kaderde, kıvançta ve tasada ortak: olan Türk Ulusunu, layık olduğu huzur ve güvene en kısa zamanda kavuşturmak esas amacımızdır.

Vatandaşlara karşı tam anlamıyla tarafsız; fakat devletin yanında ve Büyük Türk Ulusunun emrinde bir idare tesis etmek en samimi arzumuzdur.

Karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik sorunlara sağlıklı tedbirler getirmek, üretimi artırmak ve milli kaynaklarımızı en verimli şekilde kullanmak için gerekli tedbirler mümkün olan en kısa süre içinde alınacaktır. Bu amaçla, vergi adaletini sağlamak ve vergi kaybını önlemek için gerekli yasal ve idari tedbirler süratle oluşturulacaktır.

27 Eylül 1980 tarihinde sunmuş olduğumuz Hükümet Programını inançla uygulamak ve böylece Büyük Türk Milletini layık olduğu huzur, refah ve mutluluğa kavuşturmak amacıyla görevimize devam edeceğiz.

Bu düşünce ve duygularla Yüce Heyetinizi şahsım ve Bakanlar Kurulu adına saygılarla selamlarım.

Teşekkür ederim.²

² *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 1, Birleşim 5, Sayfa 98*

23 Şubat 1981 Pazartesi 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Mili Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

30 Kasım 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan 1981 mali yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu tasarıları üzerinde Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmeler 24 Ocak 1981 tarihinde sona ermiştir.

Bütçe Komisyonu bütün bakanlıkların ve katma bütçeli idarelerin bütçelerini teknik bakımdan, mali, ekonomik ve sosyal açılardan ayrıntılı bir şekilde inceleyerek değerlendirmiştir. Komisyonun değerli eleştiri ve katkılarıyla Bütçe Kanunu tasarısı son şeklini almış bulunmaktadır. Komisyonun Sayın Başkanına ve değerli üyelerine bu çalışmalarından dolayı huzurlarınızda teşekkürlerimi sunmak isterim.

Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan 1981 bütçesinin temel özelliklerine geçmeden önce dünya ekonomisi ve ülkemizin ekonomik durumu hakkında kısaca bilgi arz etmek istiyorum.

Yüksek malumları olduğu üzere, dünya ekonomisi 1979 ortalarından itibaren girdiği şiddetli durgunluk dönemini aşmak için ciddi güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerin, petrol ihracatçısı ülkelerin ve petrol ihraç etmeyen gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri çok genel hatlarıyla şöyledir:

Sanayileşmiş ülkelerde enflasyon yaygın ve yüksek oranlıdır. Ülkeden ülkeye fark etmekle birlikte, enflasyon oranı bu ülkelerde ortalama %14'e ulaşmıştır. Üretim ve tüketim artış hızları düşmektedir. Özellikle petrol fiyatlarının bir yıl öncesine göre iki kat artışı, sanayileşmiş ülkelerin hemen hepsinde ödemeler dengesi açıklarını artırmış, 1979 yılında toplam 10 milyar dolar olan bu açık 1980 yılında 52 milyar dolara çıkmıştır.

Petrol ihracatçısı ülkelere gelince; bu ülkelerde enflasyon oranı 1975 yılından bu yana düşüş göstermektedir. Söz konusu ülkelerin dış ödemeler dengesinde sağladıkları fazla 1978 yılında 5 milyar dolar iken, bu miktar 1979 yılında 68 milyar dolara, 1980 yılında ise 116 milyar dolara yükselmiştir, Aralarında ülkemizin de bulunduğu petrol ihracatçısı olmayan ve gelişme yolunda ülkelerin durumu ise şöyledir:

Bu grupta enflasyon oranı, 6 ülke hariç, 1979-1980 yıllarında ortalama %21-22 düzeyindedir. Aralarında ülkemizin de bulunduğu söz konusu 6 ülkede ise enflasyon oranı ortalama %50'lerin üzerinde seyir etmiştir. Bu ülkelerde üretim iç ve dış etkenlere bağlı olarak yavaşlamalar göstermiş, yatırımların gayri safi milli hâsıla içindeki payları gerçekte giderek azalmış ve bu yüzden üretim olumsuz yönde etkilenmiştir.

Söz konusu ülkelerin dış ödemeler açıkları da hızla artmış; 1978 yılında 36 milyar dolar olan açık miktarı, 1979 yılında 53 milyar dolara, 1980 yılında da 68 milyar dolara yükselmiştir. Bu ülkelerin ithal kapasitesi, hızla artan petrol fiyatları dolayısıyla düşerken, öte yandan gelişmiş ülkelere ihraç imkânları da, gelişmiş ülkelerin içinde buldukları şartlar, nedeniyle kısıtlanmaktadır. Bütün bunların dışında, gelişme yolundaki ülkelerin dış finansman ihtiyaçlarını sanayileşmiş ülkelere karşılayabilme hususunda da gittikçe artan güçlüklerle karşı karşıya kalacakları anlaşılmaktadır.

Ülkemiz ekonomisinin durumu ise genel hatlarıyla şöyle özetlenebilir: Gelişmekte olan diğer ülkeler gibi ülkemizde de son yıllarda üretim artış hızında azalmalar olmuştur.

Gayri safi milli hâsıla 1978 yılında %3, 1979 yılında ise %07 oranında artmıştır. 1980 yılının ikinci yarısından sonra ve özellikle Eylül ayından itibaren kaynakların daha büyük ölçüde kullanılabilmesi ve atıl kapasitelerin giderilmesi yolunda tedbirler alınmıştır. Bu nedenle, 1980 yılında gelişme hızının %08 olarak gerçekleşmesini beklemekteyiz. Gayri safi milli hâsılayı birinci derecede etkileyen olumsuz unsur, sanayii kuruluşlarının önemli bir kısmının büyük ölçüde atıl kapasiteyle çalışmaları ve bu nedenle beklenen hedeflerin altında katma değer yaratmalarıdır. Sanayileşme çabasında karşılaşılan güçlükler, enerji kıtlığı ve dış âlemin olumsuz ekonomik konjonktüründen etkilenen döviz darlığı ile daha da derinleşmiştir.

Bu şartlar altında ülkemiz son derece sıkıntılı bir ekonomik durum ile karşı karşıya kalmıştır. Ekonomimizin genel gelişindeki bozulmayı önlemek, enflasyonu kontrol altına almak ve döviz darboğazını aşmak hedefine yönelik olarak 1977 yılından itibaren gayretler sarf edilmesine rağmen beklenen amaçlara ulaşamamıştır.

1980 yılı başlarından itibaren yeni bir istikrar programı uygulamaya konulmuştur. Bu program ile ekonomiyi tekrar sıhate kavuşturma çalışmalarına başlandığını görmekteyiz. Ancak bu çalışmalar, vergi kanunlarında değişiklik yapılamaması nedeniyle kendilerinden beklenen olumlu sonucu maalesef tam olarak verememiştir. Bu eksikliği gidermek ve ekonomiyi tam anlamıyla sağlığa kavuşturmak amacıyla vergi kanunlarında gerekli değişiklikler yapılarak, bunlardan önemli bir kısmı yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Böylece istikrar programının gereği olan unsurlardan biri daha gerçekleşmiş oluyor.

1980 yılında para ve kredi politikası istikrar programının hedeflerine uygun bir biçimde yürütülmüş, böylece yıl boyunca para arzı göstergelerindeki büyümelerin, geçen yıla göre daha düşük oranda oluşması sağlanmıştır. Ayrıca, bu büyümelerin fiyat artışlarının gerisinde tutulmasına itina gösterilerek, nispi bir sıkı para politikası, ekonomi üzerinde olumsuz etkisi en az düzeyde olacak şekilde uygulanmıştır.

Türkiye'nin yaşamakta olduğu hızlı enflasyonun denetim altına alınması, başından beri Hükümetimizin ana hedeflerinden birisi olmuştur. Fiyat artışlarında Mart 1980'den itibaren olumlu gelişmeler kaydedilmeye başlanmıştır. Uyguladığımız istikrar politikasının, dünya konjonktüründe beklenmeyen büyük gelişmeler olmadığı takdirde fiyat artışlarını, içinde bulunduğumuz yılda %50'lerin altına düşürebileceğini ummaktayız. Enflasyonun kontrol altına alınması, ekonominin istikrara kavuşturulması ve dar ve sabit gelirlilerin oluşturduğu orta sınıfın korunması, hatta yeniden yaratılması, Hükümetimizin ekonomi ve mali politikasının temel felsefesini oluşturmaktadır. Böylece memleketimizde tam bir huzur ve güven ortamına kavuşulacağı inancındayız.

Dış ödemeler dengesi konusunda güçlüklerimizin bir kısmı hâlâ devam etmektedir. Petrol fiyatlarının 1980 yılında da şiddetli artışını sürdürmesi, dış ticaretimizdeki aleyhte farkın başlıca sebeplerinden birisi olmuştur.

1980 yılında işçi dövizli gelirlerimiz 2.100.000.000 dolara yükselmiştir. İhracatımız ise Kasım ayında 327.000.000 dolar, Aralık ayında da rekor düzeyde 569.000.000 dolar olmuştur. Toplam ihracat 2.900.000.000 doları geçmiştir. Bunlar gayet olumlu gelişmeler olmakla birlikte, bu iki kaynaktan sağladığımız toplam 5.000.000.000 dolar, ithalatımızın yaklaşık olarak ancak dörtte üçünü karşılayabilmıştır.

1980 yılında ekonomimizin ihtiyaç duyduğu asgari ithalatın gerçekleştirilmesi, biriken ithalat ihtiyaçlarının giderilmesi ve dış borçlarımızın anapara ve faizlerinin

karşlanması için büyük ölçüde dış kredi temini ve mevcut dış borçlardan önemli bir kısmının ertelenmesi gerekmiştir. 1980 yılı için ihtiyaç duyulan dış kaynak tamamıyla temin edilmiş ve gerekli erteleme anlaşmaları da zamanında sağlanmıştır.

2.400.000.000 doları program kredisi, 1.419.000.000 doları proje kredisi olmak üzere toplam 3.819.000.000 dolar kredi taahhüdü sağlanmıştır. 1981 yılına bir önceki yıldan 844.000.000 dolar kredi taahhüdü devredilmiştir. İçinde bulunduğumuz yılda hedef aldığımız 9.000.000.000 dolarlık ithalat hacmini gerçekleştirebilmek için 2.000.000.000 dolar civarında ek dış kaynağa ihtiyaç duymaktayız.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; dış dünyanın ve ülkemizin ekonomik durumu ile ilgili kısa açıklamalarından sonra, şimdi de 1981 mali yılı konsolide bütçe tasarısıyla ilgili görüş ve düşüncelerimi arz etmek istiyorum.

1981 bütçesi, izlediğimiz genel ekonomi ve maliye politikalarına uygun bir tarzda hazırlanmış bulunmaktadır. Takip ettiğimiz politikaların temel amaçlarının başında enflasyonla mücadele gelmektedir. Bunun yanı sıra, üretimin artırılması için her türlü çabanın gösterilmesine titizlikle devam edilecektir. Tüm kaynaklarımızın üretimin artırılması için zamanında, yerinde ve etkin bir şekilde kullanılması, mevcut kapasiteden azami ölçüde yararlanılması, gerek enflasyonla mücadelede, gerek kalkınmanın devamını sağlamada hayati bir önem taşımaktadır.

Dış dünyanın ekonomik ve siyasi durumunu etkileyen endişe verici olaylar maalesef devam etmektedir. Bu bakımdan, ithalat ihtiyaçlarımızın daha büyük bir kısmını kendi olanaklarımızla karşılayabilecek duruma süratle gelmeliyiz. Dolayısıyla, ihracatın ve döviz kazandırıcı işlemlerin özendirilmesi ve geliştirilmesine her bakımdan destek olmaya devam edeceğiz.

Gelir dağılımındaki adaleti sağlayıcı, refahı yaygınlaştırıcı çalışmaların sürdürülmesi hedeflerimiz arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Ekonominin bugünkü zor durumdan kurtulması için toplumun katlanacağı fedakârlıkların vatandaşlarımızca kendi ekonomik güçlerine orantılı olarak yüklenilmesi mutlaka sağlanacaktır. Bu hedeflerle ulaşmak için genel fiyat, vergi, ücret, para ve kredi, yatırım, dış ticaret, destekleme ve taban fiyatı politikalarının özellikle 1981 yılında tam bir uyum içinde yürütülmesi zorunlu bulunmaktadır. Bunun sağlanmasına Hükümetimiz gereken önemi büyük bir hassasiyetle gösterecektir.

Bu genel düşüncelerin ışığında hazırlanmış bulunan 1981 bütçe tasarısı başlıca şu özellikleri taşımaktadır:

Bütçenin büyüklüğü gerçekçi ve samimi bir şekilde tespit edilmiştir. 1980 yılı harcama tahminlerine göre %50 oranında bir artış öngören 1981 bütçesi, uygulamakta olduğumuz istikrar programına uygun bir büyüklük taşımaktadır.

Vergi kanunlarında yapılan değişiklikler ve uygulamada göstereceğimiz gayretlerle bütçe gelirlerinde önemli artışlar sağlayacağımıza inanıyoruz. Böylece 1981 bütçesinin öngördüğü kamu harcamaları sağlam kaynaklara dayandırılmış olacaktır. Enflasyonla mücadele bakımından bu hususun büyük bir önem taşıdığını huzurunuzda tekrar belirtmek isterim.

Bütçede devletin asli görevlerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tarım, ulaştırma, haberleşme sektörlerindeki ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak altyapı

tesisleri yatırımlarına; özellikle enerji ve madencilik yatırımlarına birinci derecede ağırlık ve öncelik verilmiştir.

Verimsiz, kısa sürede üretime dönüşemeyecek, finansman sorunu henüz çözülememiş projeler önümüzdeki yıllara ertelenerek bu yıl programından çıkarılmış bulunmaktadır.

Gelir dağılımında vergi kanunlarıyla tüm çalışanları kapsayan iyileştirme yapılmıştır. Ayrıca bütçeden yapılan bazı ek ödemeler yoluyla memurlarımız biraz daha ferahlatılmaya çalışılmıştır. Emekli vatandaşlarımıza da memurlara paralel olarak yeni mali imkânlar sağlanmıştır.

Transfer ödeneklerinin yarısına yakın bir bölümü kamu iktisadi teşebbüslerine ayrılmıştır. Ekonomik alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulmuş bulunan bu teşebbüslerin kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışmaları, bu şekilde sermaye birikimine yardım etmek üzere daha fazla yatırım kaynağı yaratmaları; aynı zamanda işletme açıkları dolayısıyla enflasyonist baskı unsuru olmalarının önlenmesi zorunlu hale gelmiştir.

Bu bakımdan, bütçede bunlar için ayrılan ödeneklerin çok büyük bir kısmı kamu iktisadi teşebbüslerinin yapacakları yatırımların finansmanı için kullanılacaktır. Bu kuruluşlarda aşırı istihdam kesinlikle önlenerek, işletme açıkları için Merkez Bankası kaynağına başvurularına izin verilmeyecektir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri, fiyatlarını 1981 yılında da serbestçe tespit edeceklerdir. Ancak, politikalarının esasını, maliyetleri düşürücü, verimliliği artırıcı tedbirler teşkil edecektir. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yeni ve rasyonel bir yapıya ve işleyişe kavuşturulması, bu yıl üzerinde duracağımız en önemli hususlardan biri olacaktır.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 mali yılı konsolide bütçe ödenekleri Bütçe Komisyonunun titiz ve değerli çalışma ve katkılarıyla 1.558.700.000.000 lira olarak tespit edilmiş bulunmaktadır. Ödeneklerin %42,6'sını teşkil eden 664.700.000.000 lirası cari giderler için ayrılmıştır.

Yatırım giderleri için ayrılan ödenekler 377.200.000.000 lira ile %24,2'lik bir pay taşımaktadır.

Transfer ödenekleri ise; 516.800.000.000 lira ile %33,2'lik bir pay taşımaktadır. Transfer ödeneklerinin en büyük bölümü 225.300.000.000 lira ile Kamu İktisadi Teşebbüslerine ait bulunmaktadır.

Dış borç ödemeleri için 62.800.000.000 lira, iç borç ödemeler için 58.500.000.000 lira, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödemeler için de 45.800.000.000 lira ayrılmıştır.

1981 yılı konsolide bütçe gelirleri ise vergi kanunlarında yapılan düzenlemeler, Kalkınma Planı ve 1981 Programının amaçları, beklenen fiyat artışları ve harcama bütçesinin büyüklükleri nazara alınarak 1.498.000.000.000 lira olarak tahmin olunmuştur. Bu miktarın 1.347.000.000.000 lirası vergi gelirlerinden, 89.000.000.000 lirası vergi dışı normal gelirlerden, 44.000.000.000 lirası özel gelir ve fonlardan, 18.000.000.000 lirası da katma bütçeli idarelerin öz gelirlerinden karşılanacaktır.

Ödenekler toplamıyla, tahmin edilen gelir arasındaki 60.000.000.000 liralık fark iç borçlanmayla sağlanacaktır.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 yılı konsolide bütçe tasarısıyla ilgili açıklamalarımın sonuna gelmiş bulunuyorum. İçinde bulunduğumuz yıl ülkemiz için her bakımdan özellik taşıyan bir sene olacaktır. Hükümetimiz, kamu geliri, kamu harcamaları, destekleme politikaları, ödemeler dengesi ve para-kredi politikalarında; özetle tüm ekonomik ve mali politikalarda sorumlu, tutarlı ve etkin tutumunu sürdürmeye kararlıdır. Hükümetimizin başarıya ulaşmasında, milletimizin tüm kesimlerinin ortak gayret ve desteklerine ihtiyacı bulunduğu şüphesizdir. Ancak, katlanılacak fedakârlıkların vatandaşların mali güçleriyle orantılı şekilde olmasına büyük dikkat gösterilecektir. Bu arada dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın ekonomik bakımdan karşı karşıya buldukları sıkıntıları hafifletmek için bütçe olanaklarının elverdiği ölçüde her türlü tedbir mutlaka alınacaktır.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 konsolide bütçe tasarılarını bu düşünce ve inanç içinde ve memleketimize hayırlı olması dilekleriyle yüksek tetkik ve tasviplerinize saygılarımla sunuyorum.

Arz ederim.³

³ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 2, Birleşim 39, Sayfa 278-281*

24 Şubat 1981 Salı

1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Kabulü Nedeniyle Teşekkür Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri;

1981 Yılı Bütçesi yoğun ve titiz çalışmalarınız, yüksek direktifleriniz ve olumlu katkılarınızla nihai şeklini almış ve yüksek tasviplerinizle şu andan itibaren kanunlaşmış bulunmaktadır.

Bütçe, Milli Güvenlik Konseyinin prensip kararları ve Hükümet Programı çerçevesinde büyük bir hassasiyetle etkin ve tutumlu bir tarzda uygulanacaktır. Hükümet ve ayrı ayrı Bakanlıklar olarak bu bütçeden azami yararın sağlanması için her türlü gayret, dikkat ve itina büyük ölçüde gösterilecektir.

1981 Yılı Bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olması dileğiyle Yüce Heyetinize teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.⁴

⁴ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 2, Birleşim 40, Sayfa 388*

21 Aralık 1981 Pazartesi

Memleketimizin İçinde Bulunduğu İç ve Dış Genel Durumu ve Hükümet Çalışmaları Hakkındaki Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Ülkede barış ve güveni sağlamak ve gerçek anlamda parlamenter demokratik düzemi kurmak amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen 12 Eylül Harekâtından sonra memleketimizde huzur ve güven sağlanmış ve özgürlükçü demokrasinin kurulması yolunda önemli adımlar atılmış bulunmaktadır.

Ülkemizde demokrasinin kurulması yolunda ulaşılan en önemli aşamalardan biri de, 23 Ekim 1981 tarihinde Yüce Meclisinizin çalışmalarına başlamış bulunmasıdır.

Türkiye’de sağlıklı ve insan hak ve hürriyetini tam anlamıyla koruyan bir parlamenter demokratik sistemin kurulması konusunda büyük görev ve sorumluluklar üstlenmiş bulunan Danışma Meclisinin değerli üyelerini saygılarla selamlarım.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri, 21 Eylül 1980 tarihinde göreve başlamış olan Hükümetimizin çalışmaları, memleketimizin ekonomik ve sosyal durumu, dış politika alanındaki gelişmeler ve 1982 yılında üzerinde duracağımız hususlar hakkında bilgi vermek üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

Ülkemiz 12 Eylül öncesinde çok güç günler yaşamıştır. Dışarıdan desteklenen ihanet şebekeleri Türkiye Cumhuriyeti Devletini parçalamak ve yıkmak için her türlü haince tertibe başvurmuşlardır. Bu haince tertipler sonunda bir kısım Türk gençleri, âdeta birbirine düşman kamplar haline getirilmiş ve karşılıklı olarak silahlı çatışma gafleti içine düşmüşlerdir.

Siyasi istikrarsızlıktan, sorumsuz kurumsal davranışlardan yararlanılarak ve hatta kamu kuruluşlarına sızarak Devlet Otoritesi zaafa uğratılmıştır. Kalkınmakta olan bir ülkede mevcut olan ekonomik ve sosyal problemler vesile edilerek, hatta bazı hallerde, esasında mevcut olmayan suni problemler yaratılarak yıllar süren kesif propaganda faaliyetlerine girişilmiştir. Böylece vatandaşlar arasında düşmanlık ve kuşaklar arasında yabancılaşma yaratılmak için her türlü haince plan uygulamaya konulmuştur.

Bu ortamda dış kaynaklarca silah, malzeme ve eğitim imkânıyla desteklenen ve yine dış mali kaynaklar tarafından beslenen yıkıcı ve bölücü örgütler memleketi her geçen gün biraz daha artan bir hızla tam bir anarşi ortamına sürüklemişler, toplumda güvensizlik, endişe ve ümitsizlik psikolojisini yaygınlaştırmışlardır.

Bütün bunların sonucu olarak Devlet otoritesi zayıflamış, hükümetler vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlayamaz hale gelmiş, güzel yurdumuz parçalanmanın eşiğine gelmiştir.

İşte bu şartlar içinde, atalarımızın canları ve kanları pahasına bizlere armağan etmiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve O’nun bütünlüğünü korumanın idraki içinde olan milletimiz, bekasına yönelen tehdide karşı direncini ve hayatiyetini bir defa daha göstermiştir. Millettin öz varlığı olan Türk Silahlı Kuvvetleri, Aziz Milletinin isteği doğrultusunda Cumhuriyeti korumak ve kollamak görevini yerine getirerek 12 Eylül 1980 tarihinde ülke yönetimine el koymuş ve memleketimizi bugünkü huzur ve güven ortamına kavuşturmuştur.

Devletin ciddî ve tarafsız tutumu sonucu olarak tesis edilen güven ortamında vatandaşlarımızın desteğinden de yararlanan Silahlı Kuvvetlerimizin ve güvenlik kuvvetlerimizin çalışmaları neticesinde 12 Eylül 1980'den önce, günde ortalama olarak 22 olan anarşi ve terör olayları kurbanlarının sayısı 12 Eylül 1980'den sonraki dönemde, günde 1'in altına düşmüş bulunmaktadır.

12 Eylül 1980 tarihinden 20 Aralık 1981 tarihine kadarki dönemde ayrıca, toplam olarak 85.422 tüfek, 704.060 tabanca ve makinalı tabanca, 2 havan topu, 33 roket atar, 77 roket atar mermisi, 5 uçaksavar silahlı, 5.242.865 mermi ve 84 adet telsiz cihazı ele geçirilmiş veya halk tarafından güvenlik kuvvetlerine teslim edilmiş bulunmaktadır.

Yine bu dönem içinde askeri mahkemelere intikal eden 26.860 dava dosyasından 17.671 adedi karara bağlanmış olup, halen 24.625 kişi tutuklu, 1997 kişi gözaltında ve 3849 kişi de hükümlü bulunmaktadır.

Bu dönem içinde işkence iddialarıyla ilgili olarak 370 dosya açılmıştır. Bunlardan 110'u hakkında kovuşturmayla gerek görülmemiş, 43 tanesi mahkemeye intikal ettirilmiştir. Diğerleri üzerindeki tahkikat devam ettirilmektedir. Mahkemeye intikal eden olaylarla ilgili davalarda 28 kişi hakkında tutuklu olarak, 69 kişi hakkında ise tutuksuz olarak işlem yürütülmektedir. Bu davalarda bir emniyet görevlisi hakkında, sanıklara işkence yaptığı iddiasıyla 14 yıl hapis cezası verilmiştir.

Sıkıyönetim mahkemelerince verilen 70 ölüm cezasından 27'si halen Askerî Yargıtay'da incelenmektedir. Bu cezalardan 18'i Askerî Yargıtay'ca bozulmuş, 25'i ise onaylanmıştır. Onaylanan ölüm cezalarından 17'si Milli Güvenlik Konseyime intikal etmiş olup, bunlardan 14'ü onaylanmıştır. Onaylanan ölüm cezalarından 4'ünün firarda olması nedeniyle, 10'u infaz edilmiştir.

Karşılaştığımız tehdit ile her alanda yapılan mücadele milletimizin desteğiyle sürdürülmekte ve gelecekte memleketlin aynı noktaya gelmesini önleyecek kalıcı çözümler üzerinde ısrarla çalışılmaktadır. Bu konuda Yüksek Heyetimizin de önemli hizmetler ifa edeceği şüphesizdir.

Şimdi, genel ekonomik gelişmeler ile ilgili durumu arz edeceğim.

Sayın üyeler;

Ekonomik meselelerin ele alınmasında gözden uzak tutulmaması gereken temel nokta, ekonomik gelişmemizin asırlık gecikmelerden sonra, Cumhuriyetle birlikte hemen hemen sıfırdan başlamış olmasıdır. Geçen zaman içinde büyük mesafeler alınmıştır. 1923'te fert başına gelirimiz 50 doların altında iken, bugün, 1.300 doların üstüne çıkmıştır. 1923'ün nüfus başına 6 Kw/saat olan elektrik üretimi, bugün, 500 Kw/saati geçmiştir. 1940'da 400 milyon Kw/saat olan üretim, 25 milyarı aşmıştır. Ancak, henüz arzuladığımız seviyeye ulaşmış değiliz.

Gelişmekte olan ülkelere has çeşitli problemlerimiz vardır. Bu problemler son yıllarda dış etkiler ve içeride izlenen politikalar sebebiyle daha da yoğunluk kazanmıştır. Dışarıda enflasyon, petrol krizi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik durgunluk, içeride de tüketimi üretimin önüne geçiren, kolaya kaçan, kısa ömürlü olmaya mahkûm çözümlere itibar olunması, gayretsiz kazanılmış gelir imkânları yaratılması, dış ekonomik şartlardaki gelişmeleri telafi edici tedbirlerin yeterince ve zamanında alınmayışı, siyasî istikrarsızlık ve anarşi sebebiyle ekonomik gelişmenin ikinci plana düşmesi ve düşürülmesi, Kanun dışı yollarla üretimin engellenmesi; 1977'den sonra enflasyonun çok büyük boyutlara

varmasına, yatırımların gecikmesine, 1977 ve 1978’de üretim artışı hızının düşmesine ve nihayet 1979 ve 1980’de ise üretimin düşmesine yol açmıştır.

Bir yandan enflasyonun şiddetini artırması, diğer taraftan ödemeler dengesinde oluşan kritik döviz darboğazı sebebiyle normal ekonomik faaliyetler durmuş, yeni yatırımlar için gerekli olanlar bir tarafa, mevcut kapasitelerin gerektirdiği cari ithalâtın yapılması için dahi döviz bulunamaz olmuş, akaryakıt yokluğundan hasat tam olarak yapılamamış, ulaşım felce uğramış, spekülasyon ve karaborsaya bağlı olarak haksız kazanç ortamı alabildiğine gelişmiş, toplum; “yarın bulamam” veya “fiyatı nasıl olsa artacaktır” düşüncesiyle tüketim hummasına kapılmıştır. Daha sonra, ithalatın bir nebze ferahladığı noktada da kanun dışı yollarla üretimin engellendiği görülmüştür.

Bu sebeple; göreve başladığımız noktada, bu alanda karşılaştığımız en önemli mesele, ekonominin yeniden yatırım yapan ve üreten bir yapıya kavuşturulmasıydı. Bunun için, gerçekten, ürettiğimiz kadar harcama yapmamız, tasarruf etme alışkanlığımızı yeniden hatırlamamız, dışarıda oluşan ve kontrolümüz dışındaki fiyatların ekonomiye yüklediği kaybı tüketimde tasarrufla azaltmaya çalışmamız, bu yolla gideremediğimiz ilâve yükü, toplum içinde adil bir şekilde dağıtmamız, gayretlerimizi döviz darboğazını aşmaya yöneltmemiz, üretim ve gelirimizi öncelikle bu yolla artırmaya çalışmamız gerekiyordu.

Ekonomik sahada takip etmekte olduğumuz istikrar ve gelişme politikasının ana prensipleri budur. İstikrar, gelişmenin alternatifi olarak değil, gelişmeyi sağlayacak temel oluşturulması olarak düşünülmüştür.

Ana hedefi gerçekleştirmek üzere, iç enflasyon kaynaklarının kurutulmasına önem verilmiş, para, kredi, faiz, kur, dış ticaret, fiyat, tarımsal destekleme, bütçe ve Kamu İktisadi Teşebbüsü politikasıyla ilgili konularda çeşitli düzenlemeler yapılmış, Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmıştır. Bu meyanda, kamu maliyesi alanında yapılan yasal düzenlemeleri özellikle belirtmek isterim.

Başta Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu gibi ana vergi kanunları olmak üzere, bütün vergi kanunlarında uzun zamandan beri zorunlu hale gelmiş bulunan değişiklikleri yapmak için 12 Eylül 1980 tarihinden sonra 29 adet yasa çıkarılmıştır. Böylece, vergi sistemi ekonomik, mali ve sosyal amaçlı ve geniş kapsamlı bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Yapılan bu düzenlemelerle vergi yükü daha adil bir şekilde dağıtılmış ve kamu gelirlerinde önemli artışlar sağlanmıştır.

Mahalli idarelerin içinde buldukları mali sıkıntıları gidermek ve bu idarelerin vatandaşlarımıza eksiksiz hizmet edebilmesini sağlamak amacıyla Belediye Gelirleri Kanunu ile belediyelere ve özel idarelere Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Birikmiş vergi ihtilaflarını asgariye indirmek ve gizli kalmış servetleri ortaya çıkarmak için, Tahsilatın Hızlandırılması Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Bugün, izlediğimiz politikaların ilk sonuçlarını değerlendirebilecek durumdayız. 1981’in sonunda, ekonomik alanda hemen göze çarpan en önemli iki husus, üretimin yeniden artmaya başlaması ve 1977’den beri hızlanan enflasyonun bu yıl geriletilmesidir.

Üretimde görülen gerileme trendi, 1980’in son aylarından itibaren, özellikle iş barışının tesis olunması ve ihracatı teşvik eden diğer politikaların etkisini göstermeye başlamasıyla olumlu yöne yönelmiştir.

1979 ve 1980'de üst üste iki yıl gerileyen milli gelirin, yapılan tahminlere göre, bu yıl programlanan miktarı aşarak %4,4 oranında bir artış göstermesi beklenmektedir. Bu artış, büyük ölçüde sanayi sektöründeki gelişmeden kaynaklanmaktadır. 12 Eylül 1980 sonrasında alınan tedbirler ile sanayi sektöründeki olumsuz gelişme durdurulmuş ve %7,6'lık bir büyüme hızı sağlanmış bulunmaktadır.

Üretimimizdeki gelişmeyi çeşitli mallar itibarıyla de kısaca belirtmek istiyorum.

12 Eylül sonunda linyit ve taşkömürü üretimi %13 ve 12, elektrik enerjisi üretimi %8, kâğıt üretimi %22, gübre üretimi %79, çimento üretimi %17, filtreli sigara üretimi %61 ve sıvı çelik üretimi de %30 artış göstermiştir.

Toplam sanayi kesiminin üçte birini temsil eden 10 kalem anamalda Ocak-Eylül dönemi üretimi, 1980 yılına oranla %15,3 oranında artmıştır.

Bu gelişmelerin sonucu olarak gayri safi yurt içi hâsıla içinde sanayi sektörünün payı yeniden yükselmiş ve %22,6 seviyesine ulaşmıştır. Sanayi sektöründe, alınan tedbirlerle bağlı olarak sağlanan yeniden büyüme eğilimi, olumlu sonuçlarını Türkiye'nin dış ticaretinde de göstermiştir.

Olumsuz hava şartlarına rağmen tarım sektöründeki üretim artışı geçen yılın üzerinde olarak gerçekleşmiştir.

Üretimde 1981 yılı içinde görülen olumlu gelişmenin 1982 yılında da sürmesini beklemekteyiz. Üretim önündeki en büyük engellerden ithalat darboğazı aşılmış, işgünü kayıpları giderilmiştir. Halen üretim açısından en büyük darboğaz elektrik enerjisidir. Bu alandaki yatırımlara özel bir önem verilmekte ve yeni kapasitelerin bir an evvel üretim devresine sokulmasına çalışılmaktadır.

1982 yılında da milli gelirin %4,4 oranında artması hedef alınmıştır. Son yıllarda milli gelir artış hızının nüfus artış oranının da gerisinde kalmasından ve kalkınmanın duraklamasından sonra, tekrar bu büyüme hızına erişilmiş olması, işsizliğin azaltılması, ekonominin durgunluktan çıkmaya yönelmesi ve refah seviyesinin yeniden yükselmeye başlaması bakımından önem taşımaktadır.

Biraz evvel ifade ettiğim gibi, 1981 yılında uygulanan ekonomi politikalarının en somut sonuçlarını fiyatların genel seviyesine ilişkin rakamlarda görmek mümkündür. 1981 yılının 11 aylık döneminde, Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksindeki kümülatif artış %23,6'dır. 1980 yılının aynı dönemindeki artış hızının %88,9 olduğunu gözönüne alırsak, bu konuda önemli bir başarı kazanıldığı anlaşılabacaktır.

Genel fiyat seviyesinde kaydedilen olumlu gelişmenin tüketici fiyatlarında da benzer biçimde gerçekleştiğini görmek mümkündür. Ankara Geçinme Endeksinde 11 ayda %25,4; İstanbul'da ise %27,1 oranında artış olmuştur. 1980 yılının aynı döneminde bu artışlar; Ankara'da %81,7, İstanbul'da %68,4 idi.

1981 yılı için başlangıçta hedef olarak alınan %40'lık enflasyon sınırının aşılmadığını ve hatta bunun altında bile kaldığını bugün artık söylemek mümkündür.

Yıl içinde program disiplinine bağlı kalınarak uygulanan; para-kredi-faiz, Kamu iktisadi Teşebbüsleri, bütçe, tarımsal destekleme ve vergi politikaları, bu sonucun alınmasında etkili olmuştur. Kamu harcamalarının sağlam kaynaklara dayandırılmasında ve enflasyonun kontrol altına alınmasında çıkarılmış olan vergi kanunlarının büyük payı vardır.

1981 yılında enflasyonu artırmayacak ve tarımsal ürün yapısını rasyonelleştirecek bir destekleme ve ürün politikası uygulanmıştır. Destekleme alımları kapsamı belirlenirken birincil ürünlerin desteklenmesi esas alınmış, yan ve ikincil ürünlerle ülke ölçeğinde üretimi önemli olmayan ürünler destekleme kapsamından çıkarılmıştır.

Şu hususu da önemle belirtmek isterim ki, fiyatlar genel seviyesindeki artış hızı, ekonomi durgunluk içinde iken değil, aksine yeniden hareket kazanırken getirilmiştir.

1982'de bu hızı daha da yavaşlatarak %25'e indirmeyi hedef alıyoruz. Ancak, enflasyonun talep yönünden gelen bariz kaynakları kurutuldukça dış enflasyonist faktörlerin ve maliyet yönünden gelen, ekonomik verimlilikle ilgili faktörlerin nispi önemi artmaktadır. Dolayısıyla, enflasyonla mücadele daha da zorlaşmaktadır. Gelecek yıllarda, ekonomik açıdan gereksizliği belirlenen himaye şemsiyelerinin beslediği verimsizliklerin giderilmesine daha büyük önem vermemiz gerekecektir.

İstikrar programının önemli bir parçası olan para-kredi, faiz politikası ile 1981 yılında paradan kaçış durmuş, tasarruflar, artan oranda banka sistemine yönelmiştir.

Bir ekonominin sürekli olarak Merkez Bankası kaynaklarına dayalı açık finansman yoluyla işlerliğini sürdürmesi mümkün değildir. Bu nedenle, 1981 yılı içinde ekonominin reel kaynaklarla çalışmasına büyük özen gösterilmiştir. Yeni vergi kanunlarının sağladığı kaynaklar bütçe politikasının para-kredi politikasını destekleyici yönde kullanılmasına imkân vermiştir. Böylece, Merkez Bankası kaynaklarına asgari düzeyde başvurulmuştur.

Banknot emisyonu, Merkez Bankası kredileri, para arzı ve toplam kredi-mevduat rakamlarının 1981 yılı içinde izlediği gelişme, ekonominin reel kaynaklarla çalışması yönünde alınan tedbirlerin başarılı olduğunu göstermektedir. 1980'in ilk 10 aylık döneminde emisyon hacmindeki büyüme %55,4 iken, bu yıl aynı dönemde artış %32,3'e inmiştir.

1980 yılının 10 aylık döneminde %58,6 oranında artış gösteren Merkez Bankası kredilerinin, 1981 yılının aynı dönemindeki gelişmesi %25,4 düzeyinde kalmıştır.

Öte yandan, banka kredileri Ekim ayı sonu itibarıyla 1 trilyon 158 milyar 700 milyon lira düzeyindedir. Banka kredileri 1981 yılının 10 ayında mevduat artış hızının altında kalarak %46,8 oranında artış göstermiştir. Net banka kredilerindeki artış ise %39,8'dir.

Para-kredi alanında 1981 yılının 10 aylık dönemindeki en önemli gelişmelerden bir diğeri de, toplam mevduatta görülen artıştır. 1 Temmuz 1980 tarihinde toplam 481'9 milyar lira olan mevduat hacmi 1981 yılı Ekim ayı sonunda 1.161,5 milyar liraya ulaşmıştır.

Ayrıca, ekonomiye kaynak yaratma açısından önemli bir fonksiyonu olan vadeli mevduat, ilk olarak 1981 yılı içinde gösterdiği önemli artış ile vadesiz mevduatın önüne geçmiştir.

1982'de para ve kredi politikası aynı dikkatle uygulanacak, tasarruf, enflasyona karşı korunarak teşvik edilecektir.

Ekonomi politikamızın başarılı olduğu diğer bir saha da, ödemeler dengesidir. Ekonomi hızla dışa açılmaktadır. Döviz durumumuz çok olumlu bir gelişme içinde bulunmaktadır. Döviz transferlerinde bekleme ve gecikme yoktur.

Daha önce dış ödemelerde büyük güçlük çeken Merkez Bankamız, bugün ödemelerini süratle yapar hale gelmiştir. Yurt dışındaki itibarı bakımından Türkiye ekonomik açıdan

güçlenen, borcunu muntazam ödeyen, kredi verilebilir bir ülke olma özelliğini yeniden kazanmaktadır.

İthalat normal olarak sürdürülmektedir, 1981 Ocak-Ekim dönemi ithalatı geçen yıla göre %14,4 oranında artarak 7,1 milyar doları bulmuştur. Yılbaşında 9 milyar dolar olarak programlanan ithalatın yılsonu itibariyle 8,8 milyar dolar civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu miktar ile ekonominin gerek petrol, gerek petrol dışı mal ihtiyacı yeterli ölçüde karşılanmaktadır. 1982 yılı için 10 milyar dolarlık bir ithalat hacmi öngörülmüştür.

Dış ödemelerimizi ithalatı kısarak, ekonomik faaliyeti sekteye uğratarak dengelemeyi düşünmüyoruz. Ekonomik geçerliliği artık kalmamış, uzun yıllardan beri devam eden, atalete, haksız rantların oluşmasına yol açan himaye tedbirlerinin tedricen azaltılmasını ve kaldırılmasını düşünmekteyiz. Doğru seçilmiş alanlarda yapılacak ithalatın sağlayacağı rekabeti, ekonomide dinamizmi ve verimliliği artırıcı bir unsur olarak görüyoruz. Gerek bu açıdan gerek kıt döviz faktörünün keyfiliğe kaçma ihtimali taşıyan idari kararlarla tevziini önlemek amacıyla ithalatta tedrici bir serbestleşmeyi hedef alıyoruz. 1981'de bu yönde bir adım atılarak kotaların kaldırılması yoluna gidilmiştir. 1982'de mahdut bazı malların ithalinde daha serbest bir politika izlenecek, koruma tedricen artan oranda kur ve gümrük politikasıyla gerçekleştirilecektir.

Dışarıdaki resesyona bağlı olarak dünya ticaret hacminin daralmasına ve korumacılık eğilimlerinin artmasına rağmen, ihracatımız gerek miktar, gerek yapı olarak tahminleri aşan bir gelişme göstermekte, Türkiye kendi bölgesinde yeni pazarlara hızla girmektedir. Bu yıl 3,5 milyar dolarlık hedefi büyük ölçüde aşarak ve geçen yıla göre %55 oranında artış sağlayarak 4,5 milyar dolara ulaşacağımız anlaşılmaktadır.

İhracatın kompozisyonu kayda değer bir şekilde değişmeye başlamıştır. Sanayi ürünleri ihracatının payı, Ocak-Ekim dönemi itibariyle 1981 yılında bir önceki yıla göre %36,4'ten %47,8'e yükselmiştir. Diğer bir önemli husus da ülke ağırlıklarının Orta-Doğu lehine değişmesidir. Ocak-Ekim dönemi itibariyle ihracatın OECD ülkelerine artış oranı %38,3 iken, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine artış oranı %195 olmuştur.

Gelecek yıl ihracatta ihtiyatlı bir tahminle 5 milyar 850 milyon doları hedef alıyoruz. Dış pazarlarda engellenmediğimiz ve mevcut politikaları daha dikkatli bir biçimde sürdürdüğümüz takdirde bunun da aşılabileceğini ifade etmek isterim.

1981 de ihracatı rekabete açan, formaliteleri azaltan, lisansa tabi malları sınırlayan ve tescil sistemine son veren bazı düzenlemeler yapılmıştır. 1982'de mevcut politikalara ilaveten ihracatı daha da kolaylaştırıcı bazı tedbirler alınacaktır.

Döviz kazandırıcı işlemlerde mal ihracı yanında, dış müteahhitlik, turizm, navlun, transit taşıma gibi hizmet ihracı da hızlı bir gelişme göstermektedir. İşçi dövizlerimizin de yılsonunda 2,5 milyar doları aşacağını umuyoruz. Döviz problemini kendi gücümüzle kalıcı bir şekilde aşmamız şarttır. Gelecekte, geçmiş yıllardaki gibi büyük tutarlarda devletten devlete tavizli program kredisi alınabilmesi ihtimali azalmaktadır. O sebeptendir ki, döviz kazancımızı artıracak politikaların fasılasız sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu vesileyle, büyük bir dinamizm ve vatanseverlikle döviz gelirlerimizin artırılmasına katkıda bulunan ihracatçılarımız, işçilerimiz, müteşebbislerimiz ve üreticilerimiz ile

bu konuda tamamen yeni bir anlayış içinde, memleketimize yeni pazarlar ve imkânlar sağlamak için üstün gayret sarf eden yurt içindeki ve yurt dışındaki kamu görevlilerine huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Buradan bütçe ile ilgili maruzatıma geçiyorum:

Danışma Meclisinin Sayın Başkanı ve değerli üyeleri;

Ekonominin yönlendirilmesinde ve diğer ekonomik politikaların olumlu sonuçlar vermesinde büyük etkisi olan bütçede, uzun bir süredir ihmal edilen temel prensiplerin geçen yıl ihyası cihetine gidilmiştir. Başlangıç ödenekleriyle yılsonu harcamaları arasında bütçeyi bütçe olmaktan çıkararak büyük farkların giderilmesi hem ödenek artışlarının disiplin altına alınarak enflasyonist baskıların kontrol edilmesini, hem de millet parasının mahalline harcanmasını temin bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu yönde büyük mesafe alınmıştır.

1 trilyon 559 milyar lira ile bağlanan 1981 Bütçesinin Ekim ayı sonundaki ödenek toplamı %5,1 artışla 1 trilyon 638 milyar liradır. Bu oranın geçmiş yıllarda çok daha büyük olduğunu, sadece 1980'de %52,7'ye ulaştığını hatırlamakta yarar görmekteyim.

1981 yılı Konsolide Devlet Bütçesi harcamaları, 31 Ekim itibariyle 813,5 milyar Türk Lirasıdır. Bu rakam 1980 yılının aynı dönemine ait harcama toplamı olan 551,6 milyar Türk Lirasıyla karşılaştırıldığında, %47,5'luk bir artış görülmektedir. Söz konusu artış 1980 yılında ise, aynı dönem itibariyle bir önceki yıla oranla %79,9 olarak gerçekleşmişti.

Bir başka deyişle, sekiz aylık dönem içinde 1981 yılı Konsolide Devlet Bütçesi harcamaları; bir önceki yıla göre, 1980 yılının 1979'un aynı dönemine oranla gösterdiği artıştan %40,6 daha yavaş bir hızla büyümüş bulunmaktadır.

Ekim sonu verilerine göre 1981 yılı sonunda harcamaların 1 trilyon 630 milyar lira olacağı tahmin edilmektedir.

1981 yılı Bütçesinin gelirleri, yine Ekim sonu itibariyle 894,1 milyar lira olmuştur. Mart-Ekim dönemi konsolide gelir toplamı, 1979 ve 1980 yıllarının aksine harcama düzeyini aşmış bulunmaktadır. Bir önceki yılın söz konusu dönemine göre 1980 yılında Ekim sonu harcamalarının büyüme hızı, aynı dönem için gelirlerde görülen artış hızının üzerinde iken, bu durum 1981 yılında tersine dönmüş ve yine Ekim sonu verilerine göre gelirler bir önceki yıla nazaran %76,8 artarken, harcamalarda kaydedilen büyüme hızı %47,5 oranında olmuştur.

Gelirlerde kaydedilen artışlar sonucu 1981 Ekim ayı sonunda bütçe uygulaması 80,6 milyar Türk Liralık gelir fazlası vermiştir. Bu denge 1979 yılının söz konusu döneminde -4,8, 1980 yılında da- 45,9 milyar Türk Lirası idi.

İstikrarın sağlanmasında temel araç olarak gördüğümüz bütçe, disiplinli bir harcama politikası izlenerek ve bütçe gelirleri reel olarak artırılarak mali yılbaşında açıkladığımız ilkeler çerçevesinde dengeli bir biçimde uygulanmaktadır.

1981 Bütçesine esas olan temel prensipler çerçevesinde 10 aylık olarak hazırlanmış olan 1982 Bütçesi 1 trilyon 815 milyar liradır. Bu miktarın 490 milyar Türk Lirası personeli giderlerine, 352 milyar lirası diğer cari giderlere, 381,7 milyar lirası yatırım harcamalarına ve 591,3 milyar lirası da transfer harcamalarına ayrılmıştır.

1981 yılının 10 aya irca edilmiş büyüklüklerine göre bu Bütçe; personel giderlerine %35,1, diğer carilerde %32, yatırım ödeneklerinde %36,7 ve transferlerde de %31,4 oranlarında artış öngörmektedir.

1982 yılı Konsolide Bütçe gelirlerinin 1 trilyon 815 milyar lira olması beklenmektedir. Bu miktarın 1 trilyon 726 milyar liralık bölümünü Genel Bütçe gelirleri, 23,9 milyar liralık kısmını Katma Bütçe gelirleri, 65 milyar liralık bölümünü de iç istikraz gelirleri oluşturacaktır. Bu noktada 1982 Bütçesine hâkim olan ana fikirler ve Bütçenin ağırlık verdiği konular üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Bütçe enflasyonu yüzde 25'e indirme ve milli geliri %4,4 oranında artırma hedefine göre hazırlanmıştır. Bunun için, bir yandan harcamalara aşırı hız vermeme, enflasyonlar mücadelede ve ödemeler dengesinde sağlanan başarıyı koruma, diğer yandan da henüz harekete geçmiş olan ekonomiyi durgunluğa sokmama gibi değişik hedeflerin dengelenmesine gayret edilmiştir. Teklif edilen şekliyle Bütçe, istikrar programını ve gelişme hedefini destekleyecek bir büyüklüğü temsil etmektedir.

1982 Bütçesinde bir yandan cari harcama gerekleri, diğer yandan Bütçenin tasarruf gücünün korunması amacı uygun bir şekilde telif edilmiştir.

Kamu sektörünün başlıca tasarruf kaynağı bütçedir. Bu tasarruf Bütçe cari gelirlerinin yüksekliği, cari harcamaların ve cari transferlerin kontrol altında tutulması oranında artmakta ve yatırımlar ve diğer sermaye transferleri için kaynak teşkil etmektedir. Geçmiş yıllarda Bütçe gelirlerinin yeterince artırılmayışı, buna mukabil cari karakterli harcamaların hızla genişletilmesi sebebiyle Bütçenin tasarruf gücü gittikçe zayıflamış gerek Bütçenin, gerekse bütün kamu sektörünün yatırım gerekleri enflasyonist finansmanla karşılanır olmuştur. Bunun olumsuz sonuçlarını hepimiz biliyoruz. Böyle bir durumda yatırımlardan vazgeçilmesinin de, memleketimizin ekonomik gelişmesi açısından, geçerli ve uzun vadeli bir çare olmadığı açıktır. Bu sebeptendir ki, 1981 yılında daha önce belirttiğim gibi, vergi kanunlarında önemi düzenlemeler yapılmış ve bu yolla Bütçe gelirleri ve dolayısıyla bütçe tasarrufları büyük ölçüde artırılmıştır. Bundan sonra bu gücün korunması ve artırılması, bir yandan da cari karakterli harcamaların kontrolüne, diğer yandan da vergi idaresinin daha iyi çalışır hale getirilmesine ve vergi kayıplarının asgariye indirilmesine bağlı olacaktır.

Son yıllarda geçirdiğimiz şiddetli enflasyonun olumsuz etkisini en ağır şekilde hisseden Devlet memurlarının ekonomik durumları nispi olarak gerilemiştir. Hem sosyal adalet gereği olarak, hem de Devlet mekanizmasının daha iyi işler hale getirilmesi bakımından memurlarımıza, 1982 Bütçesiyle kaynakların elverdiği oranda ilâve bir imkân sağlanmasına çalışılmıştır. 1982 Bütçesinde cari harcama artışlarında en önemi faktör bu husus olmuştur.

Bütçenin yatırımlar açısından önemli bir özelliği, kamu yatırımlarında geçen yıl başlattığımız Devletin asli fonksiyonlarına ağırlık verme politikasının kuvvetlendirerek sürdürülmesidir. Son yıllarda ekonomik büyük sıkıntısı çekilen altyapı eksikliklerinin giderilmesine önem vermekteyiz. Yatırımların sektörel önceliklerindeki ağırlık kaydırması, bu tip yatırımlar genel ve katma bütçeli kurtuluşlar tarafından gerçekleştirilmekte olduğundan, Bütçe yatırımlarının KİT yatırımlarına göre daha fazla artmasını gerektirmiştir. İzlediğimiz bu yatırım politikasının durgunluk gösteren inşaat sektörünü de harekete geçirici bir etki yapacağını belirtmek isterim.

Bütçeyle ilişkisi yönünden özelliklerini kısaca belirttiğim kamu yatırımları üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

Göreve başladığımızda yatırım programlarının temel ekonomik politikalar ve hedefler doğrultusunda rasyonelleştirilmesi ve yönlendirilmesi en önemli sorunlardan birini teşkil etmekteydi. Zira, devamlı artan proje stoku sonucu, yatırım programında kaynak imkânıyla ödenek ihtiyacı arasındaki denge bozulmuş; sınırlı olan kaynaklar çok sayıda projeye yayıldığından öncelikler kaybedilmiş; proje paketi devamlı kaynak tüketen; fakat ekonomiye makul sürede dönüş vermeyen bir hale gelmişti. Bu durum da enflasyonun önemli sebeplerinden birini teşkil etmekteydi. Diğer taraftan kamu gelirlerinin yetersizliği sebebiyle enflasyonist finansmanın azaltılması halinde, yatırımların daha da gerilemesi kaçınılmaz oluyordu. Nitekim, bu yüzden son yıllarda kamu yatırım harcamalarında reel olarak önemli bir gelişme kaydedilmemişti. Eldeki proje stokunu mevcut ve yeni sağlanabilecek reel kaynaklarla aksatmadan yürütmek mümkün görülmemekteydi.

Bu sebeple 1981 ve 1982 Programlarında yatırım harcamalarında verimliliğin artırılması hedef olarak alınmış ve bu maksatla bütün projeler yeniden gözden geçirilmiştir.

Böylece sektörel ağırlıklar ve proje öncelikleri genel ekonomik politika ile uyumlu bir şekilde belirlenmiş ve sınırlı kaynağın çok sayıda proje yerine, belli hedeflere yönelik projelere tahsisi yoluna gidilmiştir.

Sektörel seviyede enerji ve madencilik; tarım, ulaştırma ve haberleşme ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak diğer altyapı yatırımlarına öncelik verilmiştir.

Proje bazında da devam eden projelerin tamamlanmasına, ihracat potansiyeli bulunan projelerin darboğaz giderici olan ve ekonomik büyüme bakımından önem taşıyan projeler ile mevcut altyapı ve tesislerin bakım, onarım ve idame projelerine ağırlık verilmiştir.

Buna mukabil önceliği olmayan, şimdiye kadar önemli bir yatırım yapılmamış bulunan, kısa sürede üretime geçemeyecek olan ve finansman problemi bulunan projeler ise yavaşlatılmakta veya ertelenmektedir.

Şimdi de sektörel gelişmelere değinmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Ana sektörlerdeki durumumuz ve hedef aldığımız gelişmeler şöyledir:

Tarım:

Sahip olduğu geniş potansiyel nedeniyle kalkınmamıza büyük katkıda bulunmasını beklediğimiz tarım sektörünün önemi ve son yıllarda iç ve dış ekonomik şartlarda ortaya çıkan değişiklikler sebebi ile daha da artmış bulunmaktadır.

Tarımsal üretimde elde edilen çok önemli gelişmelere rağmen, Türkiye bu alandaki avantajlarını henüz tam olarak değerlendirebilmiş değildir.

Hükümet Programında tarımın geliştirilmesi, tarımsal girdilerin zamanında temini, kredi sisteminin projeye dayalı olarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, araştırma ve yayım hizmetlerinin köye etkin bir şekilde ulaştırılması hedef alınmıştır.

Yatırım, fiyat, destekleme ve sübvansiyon politikalarıyla ve kurumsal düzenlemelerle tarımsal üretimi ve ihracatı artırma yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Tarımsal girdilerin temini ve çiftçilere ulaştırılmasında darboğazlar giderilmiştir. Tohumculuğun geliştirilmesi ve hayvancılığın desteklenmesi yönünde yeni politikalar üzerinde çalışılmaktadır.

Zirai kredilerde projeye dayalı ve kontrollü kredileme sistemli daha da geliştirilmekte, tarım sektörüne ayrılan kaynaklar içinde orta ve uzun vadeli kredilerin oranı gittikçe artırılmaktadır.

Ormanlık sektöründe ise; 45 bin hektar alanda ağaçlandırmaya, 4 bin hektar alanda erozyon kontrolü gerçekleştirilecektir.

1982 yılında tarım sektörüne toplam kamu yatırımlarının yüzde 11'i ayrılacaktır. Bu yatırımların da yüzde 66,5'ü altyapıya yönelik olup, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine tahsis edilmiştir. Altyapı yatırımlarıyla 118 bin hektar alanda yeni sulama şebekesinin tesisi, 35 bin hektar alanda tarla içi hizmetlerinin tamamlanması hedef alınmıştır. 1982 yılında 11 adet büyük sulama projesi tamamlanacaktır.

Enerji ve madencilik:

Enerji yetersizliği, ülkemizin en başta gelen sorunlarından biridir. Memleketimizin gelişmesi bakımından, büyük önem arz eden enerji üretiminin artırılması, üzerinde dikkatle durulan ve yatırımlarda en büyük ağırlık verilen konu olmuştur.

1981 yılında 165 megavatlık Soma B-1 ve 180 megavatlık Keban 5'nci üniteleri deneme işletmesine alınmıştır.

1981'nde 1.400 köyümüze daha elektrik götürülerek yılsonunda 19.744 köyümüz elektriğe kavuşturulmuş olacaktır.

1982 programında toplam kamu yatırımlarının %23,7'si enerji sektörüne tahsis edilmiştir. Bu yatırımların da %60,7'si üretim tesislerine, %27,8'i iletim ve dağıtım tesislerine ayrılmıştır.

1982 yılında Soma B-2, Tunçbilek B-1 ve 2, Yatağan 1 ve 2, Aliğa Gaz Tribünü, jeotermal santral, Suat Uğurlu ve Keban 2'nin üç ünitesi devreye girecek, böylece 1549 megavat ilave güç elde edilmiş olacaktır.

Afşin-Elbistan A Termik Santralının inşaatı sürmektedir. Bu yatırımda herhangi bir darboğaz meydana gelmemesine itina gösterilmektedir. Ülkemizin en büyük hidroelektrik santralını teşkil edecek olan Atatürk Barajının altyapı hizmetlerini gerçekleştirmek üzere, Urfa Tüneli ve Baraj derivasyon tüneline yeterli tahsis yapılmıştır. Baraj gövdesinin ve hidroelektrik tesislerinin ihalesi için hazırlıklar sürdürülmektedir.

Taşkömürü üretiminde son yıllarda izlenen üretim düşmesi durdurulmuş ve 1981'in ilk 9 ayında %12 üretim artışı sağlanmıştır.

Madencilik sektöründe yatırımların ağırlığı birincil enerji kaynaklarındadır. Bu yatırımlarda en büyük pay kömüre, petrol aramalarına, bakır ve demire verilmiştir.

1982 yılında Afşin-Elbistan A Linyit Projesi gibi termik santrallara bağlı kömür projelerine ve Batı Raman Projesine ağırlık verilecektir.

Sanayii:

Sanayileşmede temel politikamız, yerli ve yabancı kaynaklardan ve teşebbüs gücünden azami ölçüde yararlanarak sanayiimizi avantajlı olduğumuz alanlara yönlendirmek, sağlıklı bir bünyeye kavuşturarak sanayiın ekonomik gelişmeye artan oranda katkıda bulunmasını sağlamaktır.

İmalat sanayiinde devam eden projeler ile kapasite kullanımını artırıcı, modernizasyona ve darboğaz gidermeye yönelik yatırımlara ağırlık vermekteyiz. 1982 yılında bu alandaki yatırımların en büyük kısmı ara malları sanayi dalında yapılacaktır.

Gıda sanayiinde şeker fabrikalarına öncelik verilmiştir. 1982 yılında 38 bin ton kapasiteli Muş Şeker Fabrikasının inşası ile Burdur ve Malatya Fabrikaları tevsi çalışmaları tamamlanacak ve böylece 118 bin tonluk ilave kapasite yaratılacaktır.

Sigara sanayiinde Tokat Fabrikası 1982 yılında tamamlanmış olacaktır.

Kâğıt sanayiinde Balıkesir Gazete Kâğıdı ve Kereste Fabrikaları entegre tesisi 1981 yılında tamamlanmıştır. 170 bin metreküp kapasiteli Akdeniz tesisi ise, 1982 yılında hizmete girecektir.

1982 yılında gübre sanayii rasyonalizasyonu ve bu sanayi dalında enerji tasarrufu projelerine ağırlık verilecektir.

Petrokimya sanayiinde İzmir Aliğa Kompleksinin 1983 yılından itibaren peyderpey işletmeye alınması programlanmıştır.

Kimya sanayiinde ise önemli bazı projeler 1982 ve 1983 yılında bitirilecek şekilde programlanmıştır. Bunlar: Etibank'ın Bor Türevleri tesisi ile Hidrojen Peroksit tesisi; Tekelin Rafine Tuz tesisi ile Çamaltı Tuzlasının modernizasyonudur.

Çimento sanayiinde Adıyaman ve Samsun Çimento Fabrikaları 1982'de işletmeye alınacaktır.

Demir-Çelik sanayiinde İskenderun'un tevsiatına ağırlık verilmiştir. 1,1 milyon ton sıvı çelik kapasitesini 2,2 milyon tona çıkaracak tevsi projesi 1984'te tamamlanacaktır. Demir çelik sanayiinin modernizasyonu; hammadde, ulaştırma ve enerji sorunları bir master plan çerçevesinde ele alınmıştır.

Altyapı, ulaştırma, haberleşme:

Devletin esas fonksiyonu olan altyapının geliştirilmesi temel politikamızdır. Son yıllarda, özellikle ihracatın ve transit ticaretin gelişmesi ile ulaştırma sektöründe darboğazlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Demiryolu ulaştırmasında 25 adet dizel anahat lokomotifi, 20 adet yolcu vagonu, 800 adet yük vagonu ve 10 adet elektrikli dizi imali gerçekleştirilmektedir. 26 adet lokomotifin büyük onarımı tamamlanmıştır. Yine bu yıl hava ulaştırmasında Dalaman Havaalanının pist yapımı, Adana Havaalanı pistinin büyük onarımı ve Türk Hava Yolları, Yeşilköy Bilgisayar Merkezi tamamlanmaktadır.

Denizyolu ulaştırmasında Türk Deniz Ticaret Filosuna 1981 yılında 950 bin DWT'luk kapasite eklenmiştir.

1982 yılında ulaştırma ve haberleşme sektörüne 171 milyar Türk liralık yatırım yapılacaktır.

E-5 güzergâhındaki duble yol hizmetlerine ve Türkiye transit karayolları ile transit taşımacılıkta kullanılan limanları hudut kapılarına bağlayan yol projelerine ağırlık verilmiştir.

Haydarpaşa-İzmit otoyolunun İzmit'ten itibaren 19 kilometrelik kısmı 1982 yılında trafiğe açılacaktır.

Ülkemizin coğrafi durumu bakımından büyük önem taşıyan ekspres yolların yapımının hızlandırılması, böylece kıtalararası geçiş tıkanıklığının giderilmesi ve bu yatırımlar için kendi kendini finanse edecek kaynaklar yaratılması üzerinde durulmaktadır.

Nakliye kapasitesinin artırılması amacıyla Ocak -Kasım 1981 arasında 1.429 TIR ithaline müsaade verilmiş olup, 597 TIR fiilen ithal edilmiş, 120 TIR ise, yabancı sermaye aracılığı ile gelmiştir.

Demiryolu ulaştırmasında yapımı sürmekte olan Sivas-Divriği, Aliğa-Menemen, Samsun Bakır Kompleksi ve Suni Gübre tesisleri demiryolu bağlantılarıyla İzmit Şehir Geçişi projelerine hız verilmiştir.

Ayrıca, özellikle yük taşımaları yönünden önem taşıyan bazı hatlarda yeni demiryolu yapımına esas olacak teknik ve ekonomik yapılabilirlik etütleri çalışmalarına ağırlık verilmektedir.

1982'de 129 kilometrelik demiryolunun elektrifikasyonu gerçekleştirilecektir.

Denizyolu ulaştırmasında Hopa, Trabzon, Samsun, Haydarpaşa, Derince, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun Limanlarında kapasite artırıcı yatırımlara hızla devam edilecektir.

Haberleşme sektöründe 1982 yılında 195 bin hatlık telefon ilavesi ile telefon santral kapasitesi 1 milyon 640 bine çıkarılacak, 10 bin hatlık teleks projesi hızlandırılacaktır.

Körfez ülkeleriyle haberleşmeyi geliştirilecek 15 milyar Türk Liralık maliyetli yeni bir proje programa alınmış ve 1982 için 2 milyar Türk Lirası ödenek ayrılmıştır.

Şimdi de sosyal yapıdaki gelişmeler hakkında maruzatta bulunmak istiyorum:

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Hükümet Programımızda yer alan temel prensipler ve öngörülen hedefler doğrultusunda, sosyal ve kültürel yapının ıslahına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Çalışma hayatını düzenlemeye ve çalışma barışının yeniden tesisine yönelik gayretler olumlu yönde sürdürülmektedir. Memleketin içinde bulunduğu istikrarsız ortam yüzünden önceki yıllarda öngörülen işgücü kayıpları sona ermiş, buna dayalı olarak üretim ve istihdamda olumlu gelişmeler kaydedilmiştir.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve İş Kanunu tasarıları hazırlanmıştır. Bu tasarıların kanunlaşmasına önem vermekteyiz.

Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanununun ise, çırakların ekonomik ve sosyal haklarını düzenleyecek ve eğitim imkânlarını sağlayacak biçimde değiştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Memleketin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartlar nedeniyle toplu iş sözleşmelerinin yapılması geçici olarak ertelenmiştir. Ancak, işçilerimizin toplu iş sözleşme düzeninin getirdiği menfaatlerden yoksun kalmalarını önlemek ve süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinde gerekli ücret artışlarını sağlamak üzere, özel bir kanun çıkarılmış ve bu kanun hükmüne dayanılarak Yüksek Hakem Kurulu kurulmuştur.

Yüksek Hakem Kurulu Yargıtay'da iş davalarına bakan dairenin başkanının riyasetinde, Hükümet, işçi ve işveren temsilcilerinden oluşmaktadır.

Kurul, Ocak 1981 ayında faaliyetine başlamış, resmi verileri ve çeşitli kuruluşların önerilerini değerlendirerek genel prensiplerini tespit etmiştir.

Nisan 1981 ayından itibaren sürekli ve yoğun bir şekilde çalışan Yüksek Hakem Kurulu, 20 Aralık 1981 tarihi itibarıyla 4773 işyerinde çalışan 523 bin 639 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesini yenilemiştir.

1979 yılında 5.400 Türk Lirası olarak tespit edilen kanuni asgari ücret 1981 yılında %85,2 oranında artırılarak 10 bin Türk Lirasına çıkarılmıştır.

Avrupa ülkelerine 1974'ten beri gittikçe azalarak süren işçi göndermeleri 1980 yılından itibaren tamamen durmuş bulunmaktadır. Ortadoğu ülkelerine işçi göndermeleri ise, devam etmektedir. 1980 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu kanalıyla yurt dışına gönderilen 28.503 işçinin 24.063'ü, 1981 yılı Ekim sonu itibarıyla de 46.690 işçinin 43.938'i Ortadoğu ülkelerine gitmiştir. Bu gelişme, Ortadoğu ülkeleriyle sürdürülen iyi ilişkilerin ve söz konusu ülkelere faaliyet gösteren müteahhitlerimizin elde ettikleri başarının bir neticesidir.

Sosyal güvenlik alanında ise, Gelir Vergisi Kanununda yapılan bir değişiklikle sakatlara vergi indirimini sağlanmış, Sosyal Hizmetler Kurumu Kanun tasarısı korunmaya muhtaç çocukları da kapsayacak biçimde hazırlanmıştır.

Sosyal Sigortalar Kanununda yapılan bir değişiklikle 1 Şubat 1982 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, işçi emeklilerinin maaşlarında %25 net ortalama artış sağlanmış, emeklilik mevzuatında emekliler lehine bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

2422 ve 1479 sayılı Kanunlarla Sosyal Sigortalar Kurumu ve BAĞ-KUR'un mali yapıtları kuvvetlendirilmiş, 2362 sayılı Kanunla Emekli Sandığı dul ve yetimlerinin maaşları yükseltilmiş, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun ile de şehit güvenlik mensuplarının eş ve çocuklarının geleceklere teminat altına alınmıştır.

Eylül 1980 tarihinden bu yana bazı Avrupa ülkeleri, Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Avustralya ile yapılan anlaşmalarla, bu Ülkelerde çalışan 185 bin civarında işçimize ve ailelerine yeni imkânlar sağlanmıştır. Ortadoğu ülkelerindeki işçilerimizin sosyal güvenlik haklarıyla ilgili diplomatik çalışmalar sürdürülmektedir.

Milli eğitimi ve öğretimde gençlerimizin Atatürk ilkeleriyle Atatürk milliyetçiliğinin bilinci içinde yetişmeleri için gerekli tedbirler alınmıştır.

Okul kitaplarıyla yardımcı ders kitaplarının bir komisyon tarafından gözden geçirilerek Atatürk ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılarak yayınlanması planlanmıştır. Ortaokul, lise ve yüksekokullar için inkılap tarihi kitapları hazırlanmaktadır.

1981-1982 Programlarında teknik öğretime ağırlık verilmiş ve bu alandaki yatırımların bitirilmesine çalışılmıştır. Bu arada, yeni öğretim yılında 23 endüstri meslek lisesi öğretime açılmıştır.

Yılı içerisinde başlatılan okuma-yazma seferberliği 1 milyon 200 bin kişiyi kapsamıştır.

Gerek mesleki ve teknik eğitim, gerek okuma -yazma alanında Kanun tasarısı hazırlıkları son safhaya gelmiştir.

Yurt dışındaki çocuklarımızın eğitimi konusuna önem vermekteyiz. 1982 Programında bu alanda yeni tedbirler alınacaktır.

Yaşayan ve konuşulan Türkçe'nin korunmasına ve geliştirilmesine gayret etmekteyiz. Ders kitaplarının dili üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarda aşırılıktan kaçınarak yaşayan Türkçeyi kullanmalarına itina edilmektedir.

Milli eğitimimizi sistem ve teşkilat olarak Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda belirlenen sağlıklı yapıya kavuşturmak amacıyla başlatılan "Milli Eğitim Teşkilat Kanunu" ve "Milli Eğitim Temel Kanunu" hazırlıkları bitirilmek üzeredir.

Yükseköğretimi yeni esaslara bağlayan, Yükseköğretim Kanunu bu yıl kabul edilmiştir. 2457 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimin bütün kesimleri, yani üniversiteler, akademiler ve yüksekokullar yeni bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu Kanunla, yükseköğretim alanında bütün kaynakların planlı, programlı ve etkin bir şekilde kullanılması sağlanacaktır. Yükseköğretimin yurt dışında dengeli bir şekilde yayılmasına da ayrı bir özen gösterilecektir.

Yükseköğretim Kanunu, bir taraftan özerklik kavramını korurken, diğer yandan da yükseköğretim alanında Devletin gözetim ve denetimini sağlamayı öngörmektedir. Bu Kanun, yükseköğretim kurumlarımızda bilimsel araştırma, çalışma ve yayın konusunda yeni imkânlar getirmektedir.

Yükseköğretim yapmakta olan gençlerimizi bir taraftan modern bilimin bütün gerekleriyle teçhiz ederken, diğer taraftan da onları Atatürk milliyetçiliğinin bilinçli bekçileri olarak yetiştirmeye her zamankinden daha fazla özen gösterilecektir. *(Alkışlar)*

Milli kültürümüz Devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, bir kelimeyle milli varlığımızın temelini ve tükenmez kaynağını teşkil etmektedir. Bu kaynağın geliştirilmesine en az maddi refahımız kadar önem vermekteyiz.

Büyük Atatürk'ün 100'üncü doğum yıldönümü münasebetiyle ve bu yıldönümünün onun yüceliği seviyesinde kutlamak amacıyla 1981 yılı Atatürk Yılı olarak ilan edilmiş ve geniş bir program uygulanmıştı. Bu arada, Atatürk'ün anısına armağan olmak üzere Atatürk Kültür Merkezinin inşaatına Ankara'da başlanmıştır.

Din görevlilerinin her türlü siyasi çekişmelerin ve etkilerin dışında kalması sağlanmıştır. Huzur ve sükûnun tesisinde din görevlilerine de büyük sorumluluklar düştüğü açıktır. Bu amaçla, din adamlarının hizmet içi eğitimleri hızlandırılmış, din adamı yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretim kurumlarında bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Eğitimde birliği sağlamak üzere, Kur'an kursları Diyanet İşleri Başkanlığına bağlanmış, Atatürk milliyetçiliği ve laiklik çerçevesi içinde vatandaşlarımız arasında inanç ve mezhep ayrılıklarının istismarı önlenerek yurttaşlarımızın milli ülkülere bağlılığını koruyucu tedbirler alınmıştır.

Gençlerimizin, yüksek vatan sevgisiyle ve milli duygularla dolu olarak yetişmeleri gelecek için en büyük teminatımızdır. Bu alanda hiç bir fedakârlıktan kaçınmıyoruz.

Öğrenci yurtları ve öğretim kurumları her türlü aşırı cereyanlardan arındırılmış ve verimli çalışma için müsait bir ortam oluşturulmuştur.

Sağlık hizmetlerini herkesin yararlanabileceği bir seviyeye ulaştırma gayretleri sürdürülmektedir. Sağlık personelinin tam gün çalışması ile ilgili kanun, görülen önemli aksaklıklar yüzünden iptal edilmiş, yürürlüğe giren 2368 sayılı yeni Kanun ile evvelce konulmuş olan serbest tababet yasağı kaldırılmıştır.

Yürürlüğe giren, Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun ile esasen sayıca yetersiz olan sağlık personelinin ülke çapındaki dengesiz dağılımının halledilmesi yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Memleket sağlığını emanet etmiş olduğumuz kıymetli hekimlerimizin çalışma ve gayretlerinin karşılığı olan haklarını alabilmeleri için kendilerine mali imkânlarımızın elverdiği ölçüde yeni maddi olanaklar sağlanacaktır.

Devlet memurlarının özlük hakları ile ilgili çalışmalarımız çok yönlü düzenlemeleri kapsamaktadır. Bunları ana hatları itibarıyla şöyle toplayabiliriz:

1. Hazırlanan ve Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan Devlet Memurları Kanunu değişiklik tasarısında gösterge tablosu 300-1.200'den, 350-1.400'e yükseltilmiştir. Ek göstergeler, bilhassa sağlık personeli ve teknik personel bakımından hem genişletilmiş, hem de yükseltilmiştir. Özellikle sağlık personeli ve teknik personel dikkate alınarak yan ödemelerin yükseltilmesi hususunda Bakanlar Kuruluna yetki veren değişiklikler yapılmıştır.

2. Bütçe Kanunu tasarısı ile aylık katsayısı 25' ten 30'a yükseltilmiştir.

3. Yan ödeme kararnamesi 1 Mart 1982 tarihine kadar hazırlanıp yürürlüğe konulacaktır. Yan ödemeler için uygulanan katsayı altıdan sekize yükseltilecektir. Ayrıca, yukarıda da belirttiğim gibi sağlık personeline, teknik personele, üst yönetici ve denetim personeline genel artışlar dışında ayrıca ilâve iyileştirmeler getirilmektedir.

4. Bütün bu değişiklikler sonucunda Devlet memurlarının aylıklarında ortalama %25 civarında bir artış olacaktır.

Ancak, Devletin sağlık ve teknik personel ihtiyacının karşılanması ve mevcudun korunması için gerekli tedbirler de ayrıca alınmaktadır. Bilhassa Tam Gün Yasasının kaldırılması dolayısıyla sağlık personelinin ücretlerinin yeniden tespiti zorunlu hale gelmiştir. Devletin sağlık kurumlarında yeterli sayı ve kalitede sağlık personeli bulundurmak hedefimizdir.

Bu maksatlarla ve 1982 Martından başlamak üzere sağlık personelinin ve teknik personelin durumlarını düzelterek şekilde yan ödemelerinin yükseltilmesi ile ilgili yasal düzenlemeler bu mali yılsonuna kadar tamamlanacaktır.

Sosyal hizmetler alanındaki dağınlığı giderme ve bu hizmetleri tek elde toplamak amacı ile bir kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Geçmişte görülen ilaç sıkıntısı, hammadde ithaline getirilen kolaylıklar ve alınan düzenleyici tedbirler sayesinde ortadan kaldırılmıştır.

Çevre sorunları, özellikle büyük şehirlerde, sanayi bölgelerinde ve civarlarında önem kazanmıştır. Bu sorunların çözümü oldukça pahalı ve uzun süreli yatırımları gerektirmektedir. Şehirleşme ve sanayileşme neticesinde ortaya çıkan hava, su, toprak kirlenmesini belirli bir program çerçevesinde asgariye indirme yolunda çalışılmaktadır. Bu maksatla İzmir Körfezi kirliliğine çözüm getirmesi beklenen "İzmir Büyük Kanal Projesi" 1982 yılı Yatırım Programına alınmıştır. "İstanbul Kanalizasyon Projesi" ise dış kuruluşların da katkısı ile yürütülmektedir.

Konut problemini hafifletmek amacı ile Toplu Konut Kanunu kabul edilmiştir. Sağlıklı ve ucuz konut temini için gerekli unsurları organize eden bu Kanunun uygulanmasını sağlayacak yönetmelikler hazırlanmaktadır.

Arsa Ofisi Kanunu, İmar Kanunu ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda yapılması düşünülen bazı değişiklikler için tasarılar hazırlanmıştır.

Köylü nüfusumuz, şehirleşme hızı sebebiyle nispi olarak sürekli bir düşme gösterirken, mutlak rakam olarak artmaya devam etmektedir. Bu kesime kamu hizmetlerinin azami ölçüde götürülmesi çalışmaları hızlandırılmıştır.

Bu meyanda köylerimizin elektrik, yol, içme suyu ve kullanma suyuna ilişkin ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik tanınmıştır.

Halen köy yollarının uzunluğu 172.103 kilometreye, yeterli içme suyu olan yerleşim birimlerinin sayısı da 54.659'a ulaşmıştır.

1363 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Köy Kanununa ilişkin tasarılar hazırlanmıştır.

Diğer taraftan Toprak Ve Tarım Reformu Kanunu yeniden ele alınarak hazırlanmıştır.

Kalkınmada öncelikli yörelerimizin desteklenmesine özel bir dikkat gösterilmektedir. Bu yörelerimizde uluslararası kuruluşların da katkısı ile özel kalkınma programları uygulanmaktadır.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın üyeleri;

Şimdi de müsaadenizle dış politikamız hakkında bilgi sunacağım.

Türkiye'nin 12 Eylül 1980 öncesinin istikrarsız ve huzurdan yoksun ortamından kurtularak ülkede huzur ve istikrarın tam anlamı ile tesis edilmiş olması, sadece iç politika bakımından değil, memleketimizin dış politikası açısından da önemli ve olumlu gelişmelere neden olmuştur.

Kendi iç bünyesinde huzur ve istikrarın hâkim olduğu Türkiye, içinde bulunduğumuz bölgenin güvenliği açısından bir teminat unsuru telakki edilmektedir. Bu bakımdan ülkemizin siyasi açıdan önemi ve saygınlığı her geçen gün biraz daha artmaktadır.

Komşularımız ve dostlarımızla geliştirdiğimiz ilişkiler hem siyasi alanda, hem de ekonomik alanda meyvelerini vermeye başlamıştır. Orta-Doğu ve Kuzey Afrika'daki tüm İslâm ülkeleriyle karşılıklı güven ve saygı duygusuna dayalı dostluk ilişkilerinin yarattığı müsait ortamda ekonomik işbirliğimiz tahminlerimizi aşan boyutlara ulaşmıştır. Bu ülkelerde Türk müteahhitlik firmalarının başarı ile yürüttükleri inşaat projelerinin tutarı 7,5 milyar doları geçmiştir. Söz konusu ülkelerde çalışan Türk işçisinin sayısı şimdiden yüzbinini aşmıştır.

İhracatımız ise çok önemli bir gelişme kaydederek Eylül sonu itibariyle bir milyar doların üstüne çıkmıştır.

Tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama ve hak eşitliğine dayanan ilişkilerin sürdürülmesi ve geliştirilmesine ayrı bir özen gösteren Hükümetimiz, şimdye kadar olduğu gibi, bundan böyle de uluslararası ilişkilerini bu prensiplere dayandırarak geliştirmeye ve tüm sorunlar karşısında barışçı yaklaşımını muhafaza etmeye devam edecektir.

Hükümetimiz, Batı ittifakına ve NATO dayanışma ve işbirliğine büyük bir önem vermektedir. Ulusal savunma gücümüzün artırılmasının NATO savunması bakımından taşıdığı önem dost ve müttefiklerimize anlatılmış, Türkiye'nin askeri ve ekonomik ihtiyaçların karşılanması yolundaki yardımların önemi üzerinde durulmuştur. Başta ABD olmak üzere Türkiye'nin durumuna ve ihtiyaçlarına yakın ilgi ve anlayış gösteren Batılı dost ve müttefiklerimizin bu yoldaki gayretlerini memnurlukla karşıladığımızı belirtmek isterim.

Hükümetimiz Batı ile organik bağlarını artırmak ve gerekli siyasi ve ekonomik ortam hazırlandıktan sonra Avrupa Ekonomik Topluluğuna tam üye olarak katılma kararını almış bulunmaktadır.

Hükümetimiz, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu ile ilişkilerine daima ayrı bir özen göstermiştir.

Bu ilişkilerin herhangi bir şekilde zedelenmeden sürdürülmesi ve güçlendirilmesinin Batı demokrasileri bakımından taşıdığı önemin idraki içinde hareket edilmesi gerektiği inancındayız. Batılı dostlarımızın ülkemizdeki siyasi gelişmelere karşı gösterdiği ilgiyi anlayışla karşılıyoruz. Ancak, önemli olan, ülkede sağlıklı bir demokrasinin kurulmasıdır.

Türk milletinin arzusuna uygun olarak başlatılan 12 Eylül Harekâtı, Kurucu Meclisin çalışmaya başlamasıyla demokrasiyi kurma sürecine girmiş bulunmaktadır. Bu sürecin geçireceği aşamalar genel hatlarıyla kamuoyuna açıklanmıştır. Dostlarımızın, bu konulardaki takdirin Türk Milletine ait olduğunu gözönünde bulundurmaları gerektiğine inanıyoruz.

Geçen bir yıl zarfında, İslam ülkeleri ile olan ilişkilerimizde kaydedilen gelişmelerin, bu ülkelerle aramızdaki mevcut bağların güçlendirilmesi ve verimli bir işbirliğinin her alanda gerçekleştirilmesi yanında, bölgede istikrar ve barışa da katkıda bulunduğuna inanmaktayız. Bu nedenle Hükümetimiz, çok yönlü olarak geliştirilen bu ilişkilerin yüksek seviyeye çıkarılmasına ayrı bir önem vermektedir. Sayın Devlet Başkanımızın Pakistan'a yaptıkları ziyaret bu çerçevede çok başarılı ve olumlu olmuştur. Dost ve kardeş İslam ülkelerinin kendi aralarındaki uyuşmazlıkları gidererek, aralarındaki işbirliğini geliştirmelerinin bütün ülkelerin ortak yararına olacağına inanıyoruz.

Türkiye, öteden beri Ortadoğu sorununa kapsamlı ve adil bir çözüm bulunmadıkça bölgede istikrarın temininde başarı kaydedilmeyeceğine ve barışı tehlikeye düşüren tek taraflı hareketlerden kaçınılması gerektiğine inanmış ve sorunun kısa zamanda barışçı yollarla çözümlenmesini içtenlikle arzulamıştır. Hükümetimiz, Ortadoğu sorununa tüm ilgili tarafların üzerinde mutabık kalacakları kapsamlı, adil ve devamlı bir çözüm bulunmasına yönelik girişimleri memnurlukla karşılamaktadır.

Bütün komşuları ile barış içinde ve dostça yaşamayı başlıca prensip edinen Türkiye, sosyalist ülkelerle olan ilişkilerini de bu prensibin ışığında geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Uluslararası barış ve istikrarı global bir çerçevede mütalaa eden Hükümetimiz, son yıllarda vuku bulan gelişmeleri ve bu arada Polonya'daki son durumu endişe ile

izlemektedir. Tarihi bağlarımız olan bu ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarının, herhangi bir dış müdahale olmadan bizzat Polonyalılar tarafından çözümlenmesinin gerektiği görüşündeyiz. Bu konudaki gelişmelerin Avrupa'daki istikrarı bozacak bir nitelik almamasını ve Doğu-Batı ilişkilerini olumsuz yönde etkilememesini içtenlikle temenni ediyoruz.

İsrail Hükümetinin Golan Tepeleri ile ilgili olarak aldığı kararın, bölge ve dünya barışı bakımından ciddi tehlikeler doğurabileceği endişesindediriz.

ABD ile Sovyetler Birliği arasında 30 Kasım'da Cenevre'de başlayan ve orta menzilli silahları konu alan görüşmeleri memnuniyetle karşılamaktayız. Bunun, stratejik nükleer ve konvansiyonel silahlarda indirim ve kısıtlamaya da imkân sağlayacak olumlu bir ortamın yaratılmasında yardımcı olacağı ümidini taşıyoruz.

Komşumuz Yunanistan ile olan ilişkilerimize gelince, ikili dış ilişkilerin pürüzsüz yürütülmesinde iki temel faktör olan karşılıklı iyi niyet ve müsamahanın, Yunanistan'la olan ilişkilerimizde de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Bu anlayış ve yaklaşımla, biz, Yunanistan'ın yeni Başkanı Sayın Papandreou'nun seçim kampanyası sırasında kullandığı Türkiye'ye yönelik hasmane sloganları, iç politikanın kendine mahsus icap ve ölçüleri içinde açıklamış görüşler olarak değerlendirmeyi tercih ettik. Bu görüşlerin, Hükümet sorumluluğunun devralınmasını müteakip değişeceği ümidini sonuna kadar korumak istedik. Programın takdiminden önce, Türkiye ile iyi geçinmek ve Türkiye ile olan sorunlarını barışçı yoldan çözümlenmek istediğini bize ilemiş olmasını memnuniyetle karşıladık. En olumsuz muhtevalı programların dahi basiretli liderlerin elinde barış yolunda engel teşkil etmeyeceği düşüncesinden hareketle, yeni Yunan Hükümetinin programının açıklanmasını müteakip bizde uyanan hayal kırıklığının, ümitsizliğe dönüşmemesine gayret gösterdik.

Sayın Papandreou'nun Savunma Bakanı sıfatıyla bizzat katıldığı NATO Savunma Planlama Komitesi toplantılarında ve bu toplantılardan sonra yapmış olduğu beyanlar, Türkiye ile olan meseleleri müzakereler yoluyla çözümlenmek niyet ve iradesinden maalesef yoksun bulunduğunu açıklıkla ve kesinlikle ortaya koymuştur. (*Alkışlar*) Yunanistan Başbakanının seçimlerden önce Yunanistan'ın NATO ve Ortak Pazar'la olan ilişkileri hakkında açıkladığı görüşler bilinmektedir. Sayın Papandreou bu konulardaki görüşleri ile dünya gerçekleri arasındaki çelişkiyi, Türkiye tarafından sanki Yunanistan'a karşı bir tehdit varmış havasını yaratarak gizlemeye çalışmaktadır. Kendisinin, NATO Savunma Bakanları toplantısında ileri sürdüğü "Türk tehdidi" yalnız bizler tarafından değil, Batı kamuoyu tarafından da hayretle karşılanmıştır. Yunanistan Başbakanı NATO'nun temel felsefesine ve siyasal yaklaşımına yabancı kişiliğini çıplaklıkla ortaya koyarak, aynı ittifak camiası içinde yer alan ülkelerden ikisini birbirinin düşmanı imiş gibi göstermek ve bunu NATO Savunma Bakanları bildirisine de sokmak istemiştir. Bu "Tehdit" iddiaları karşısında Sayın Papandreou'nun NATO'da uğradığı yalnızlık kendi için düşündürücü olmalıdır. Kendisinin bu tutumunun hayret verici akisleri en açık bir şekilde Batı basınına da yansımış bulunmaktadır.

Yunanistan Başbakanının uzlaşmaz tutumunda ısrar etmesi nedeniyle, tarihinde ilk defa NATO ittifakının Savunma Bakanları Komitesi ortak bir bildiri yayımlayamadan dağılmış bulunmaktadır. Bu gibi tutumların devamının Batı güvenliği açısından doğurabileceği endişe verici sonuçlar üzerinde NATO ittifakının bütün üyelerinin dikkatle durmaları gerekmektedir.

İki ülke arasındaki anlaşmaların tek taraflı bir iradeyle yok farz edilmesi, uluslararası anlaşmaların keyfi bir şekilde yorumlanması, FIR hattını Yunanistan'ın sınırı saymak gibi tek taraflı iddialar ileri sürülmesi, peşin hükümlerle, yanlış hareket noktalarına dayanılarak ve emrivakiler yaratılması yoluyla ikili sorunların çözümünde bir sonuç alınamayacağını her sorumlu ve tecrübeli hükümetin bilmesi gerekir. Yunan Hükümetinin bugün takındığı uzlaşmaz tutum gerginlikleri kaçınılmaz kılar ve Yunanistan'ı ancak hüsrana götürür. Biz Türkiye olarak, sorunların müzakereler yoluyla iki ülke arasında mevcut anlaşmalar ve mutabakatlar çerçevesinde ve adalet ve hakkaniyete uygun bir menfaat dengesi sağlayacak şekilde çözümlenmesini temenni ettiğimizi her zaman açıkladık. Bu görüşümüz değişmiş değildir. Buna karşılık Yunanistan, "sadece benim haklarım vardır, sizinkiler, hudutlarını benim tayin ettiğim haklarımın bittiği yerde başlar" gibi akılcı olmayan ölçüsüz bir tutum izlemektedir. Bu davranışın Ege bakımından sonucu, Ege'nin tümüyle Yunanistan'ın egemenlik alanına dâhil edilmesi olur ki, hiçbir haklı nedene dayanmayan ve uluslararası hukuk ve teamüle aykırı olan, bu nedenle de tarafımızdan kabulü mümkün olmayan böyle bir tutumun doğuracağı sonuçlardan tabiatıyla sadece Yunanistan sorumlu olacaktır. *(Alkışlar)*

Yunan Hükümeti, Ege sorunlarında olduğu gibi, Kıbrıs sorununda da son derece sakıncalı ve olumsuz bir tutum içine girmiştir.

Toplumlararası görüşmelerin anlamlı ve muhtevalı bir istikamet aldığı bir dönemde, Yunan Hükümeti, maalesef bu müzakereleri baltalamak ve hatta tamamen geçersiz hale getirmek gayretine girmiştir. Uzun süre "Kıbrıs Türk tarafı ortaya somut teklifler ve özellikle harita koymadığı için görüşmelerde ilerleme sağlanamıyor" propagandasını yürüten Kıbrıs Rum Toplumunun ve Yunanistan'ın, Kıbrıs Türk Toplumunun, harita dâhil, kapsamlı ve somut teklifler sunduğu bir dönemde müzakere sürecine karşı böyle menfi bir tutum takınmış olması düşündürücüdür. Bu olumsuz tutumun anlamının Uluslararası çevrelerce layıkıyla değerlendirileceğini tahmin etmekteyiz. Burada bir hususu hatırlatmakta yarar görmekteyim. Kıbrıs sorunu için tespit edilmiş olan ve uluslararası yaygın bir kabul ve destek görmüş bulunan müzakere yönteminin değiştirilmesi, Yunan Hükümetinin arzu ve iradesine bağlı olamaz. Mevcut yöntemle müzakereler, BM Genel Sekreterinin gözetiminde ve iki toplum arasında eşit düzeyde yürütülmektedir. Türkiye bu müzakere sürecini teşvik edip desteklemeye devam edecektir.

Yunan Hükümeti, programında, kendisinin garantör sıfatını haiz olduğunu belirtmektedir. Bunu hatırlamakta çok geç kalmıştır.

Kıbrıs konusunda Yunanistan'ın dünya kamuoyunu kendi lehine oluşturmak için "Haçlı Seferi" olarak tanımladığı bir mücadele açmak yolundaki niyetine gelince, Biz, Yunan Hükümetinin böyle bir mücadele ile Kıbrıs sorununu temelinden değiştirebileceğini düşünecek kadar gerçekçilikten uzak olmadığı ümidini muhafaza etmek istiyoruz. *(Alkışlar)*

Yunanistan Başbakanı Kıbrıs konusunda bir tahkikat açma niyetinde bulunduğunu açıklamış bulunuyor. Türkiye, Kıbrıs konusunda tahkikat açılmasından büyük bir memnuniyet duyacaktır. Kıbrıs konusunda açılacak bir tahkikat, tarihi gerçeklerin bütün açıklığı ile ortaya çıkmasına imkân verecektir.

Son zamanlarda Türk ve Yunan basınına meşgul eden önemli bir konu üzerinde de durmak istiyorum. Yunanistan'daki iktidar değişikliğini müteakip Kıbrıs Rum kesiminde

askeri konular yeniden ön plana çıkmıştır. Kıbrıs Rum Toplumunun, Rum Milli Muhafız Kuvvetlerinin ateş gücünü savunma ihtiyacının üstünde artıcı faaliyetlerine dair elimizde somut deliller mevcuttur. Kıbrıs Rum Yönetiminin, Yunanistan'ın teşvik ve desteğiyle giriştiği bu faaliyetlerin sakıncalarına ve tehlikelerine Birleşmiş Milletlerin dikkatini çekmiş bulunuyoruz.

1963 sonundan 1974 ortalarına kadar uzanan dönem, Kıbrıs için acı olaylara sahne olmuştur. Bunun sebebi, Kıbrıs'ta yaşayan iki toplumdan birinin yeterli güvenlik imkânlarına sahip olmaması ve bu durumun diğer toplum tarafından acımasızca istismar edilmiş bulunmasıdır.

1974'ten itibaren Kıbrıs'ta istikrarlı bir sükûnet hüküm sürmeye başlamıştır. Bu olumlu gelişmenin sebepleri bilinmektedir. 1974'ten sonraki gelişmeler, Kıbrıs Rum Toplumunu için bir güvenlik ve onunla irtibatlı bir savunma meselesinin mevcut olmadığını açıklıkla ve kesinlikle ortaya koymuştur. Bu itibarla, Sayın Papandreou'nun iktidara gelmesinden sonra, savunma ihtiyacının çok üstünde, çok üstünde silahlanma gayretlerine girişilmesinin gerçek ve sinsi amacını anlamakta güçlük çekmiyoruz. Türkiye, Kıbrıs Türk Toplumuna olan tarihi ve ahdi sorumluluklarının bilinci içindedir. Hükümetimiz yaratılan suni güçlüklerle rağmen, Kıbrıs'a barış getirme gayretlerini teşvik edip destekleme kararındadır. *(Alkışlar)*

Sayın Başkan; Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri;

Konuşmamı bitirirken, Türkiye'de tam anlamıyla özgürlükçü parlamenter demokrasinin kurulmasının çalışmalarında Yüce Heyetinize başarılar diler, saygılar sunarım.⁵ *(Sürekli alkışlar)*

⁵ *Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 1, Birleşim 21, Sayfa 469-482*

30 Ocak 1982 Cumartesi 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Yüce Meclisin Sayın Üyeleri;

Danışma Meclisimiz uzun ve yorucu bir mesai sarf ederek 1982 Bütçe görüşmelerini tamamlamış bulunuyor. Bu vesileyle müzakereler sırasında yapılan yararlı ve uyarıcı beyanların ışığı altında bazı noktalar üzerinde durmak istiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığını her türlü tehlikeye karşı korumak, hürriyetçi demokratik rejimi tam anlamıyla tesis etmek ve ulusumuzun refah seviyesini yükseltmek, şüphesiz ki hepimizin ortak amacıdır. Bu hedefin gerçekleşmesi, toplum olarak bazı fedakârlıkları ve üstün bir görev bilincini gerektirmektedir.

Büyük Türk Milleti her zaman, gerektiğinde ne kadar çalışkan ve fedakâr olabildiğini göstermiştir. En geniş anlamıyla yönetim kadrolarına düşen görev, hazır reçete ve sloganlara kapılmadan, dar görüşlü çıkar hesaplarına saplanmadan, milli benlikten taviz vermeden geniş tecrübelerin ve bilimin ışığında problemlerimize çözümler getirmektir.

Refahı, hürriyetçi demokratik rejim içinde gerçekleştirmenin ön şartı istikrardır. İstikrarı bozmaya yönelik dış etkiler çeşitli biçimlerde, her zaman ortaya çıkmıştır. Bunlara karşı alınacak mukabil tedbirlerin temeli, Atatürk ilkelerine ve milli birliğimizin mayasını oluşturan ortak değerlerimize bağlılıktır. Millet varlığına yönelik en büyük tehditler, bazen çok idealist kavramların arkasına sığınarak ve onları istismar ederek kamuoyuna sunulabilir. Bu noktada milletçe daima uyanık olmak zorundayız.

Geçirdiğimiz tecrübelerle dayanarak söylüyorum, istikrarı zedeleyen en önemli faktör, birtakım kısır çekişmelerin içine düşülmesi ve bunlara karşı yetkilerin tam anlamıyla ve sorumluluk duygusuyla kullanılamaması olmuştur. Karşılaşılan sorunlar karşısında herkesin kendi tarifini koyması, yorumunu kendisine göre yapması ve buna göre hareket etmesi düşünülemez. Böyle bir davranış, anarşinin Devleti oluşturan müesseselere hâkim olması demektir ve bunun sokaktaki anarşiyi destekleyen bir ortam yaratması kaçınılmazdır.

Bugün, 12 Eylül'den bu yana Milletimizin istekleri doğrultusunda görev yapan Ordumuzun ve güvenlik kuvvetlerimizin büyük ve fedakârca gayretleri ile anarşi yangınına söndürmek mümkün olmuş, vatandaşın can ve mal güvenliği sağlanmıştır. Ancak, geçirmiş olduğumuz acı tecrübeler ve güzel yurdumuzun karşı karşıya kaldığı büyük tehlikeler asla unutulmamalıdır. İlk fırsatta aynı senaryoları en başından itibaren canlandırmak isteyecekler çıkabilecektir. Unutulmamalıdır ki, silahlı anarşi uzun yıllar süren bir hazırlığın son noktası olarak belirmiştir. Başlangıçta iyi niyetli hiç kimsenin karşı çıkmayı düşünmeyeceği idealist hedeflerle, görüşlerle, hak aramalarla, halk adına yola çıkıldığı izlenimi uyandırılmış, daha sonra, adına hak aradıklarını iddia ettikleri vatandaşlara rastgele ateş edilme noktasına gelinmiştir. Kötü niyetlilere bir daha bu fırsatı kazandıracak bir ortam yaratılmaması için her zaman uyanık bulunmalıyız.

İstikrar sağlanmıştır; ancak memleket halen geçirdiği sıkıntılıların etkisini hissetmektedir. Kazandığımız zemini sağlama almak için, parlamenter demokratik rejimin bütün müesseseleri ile işler hale getirilmesini hedef alan bu geçiş dönemi içinde itina ile hareket zarureti vardır. Bu geçişi elbirliği ile en sarsıntısız tarzda ve millet hayrına olarak gerçekleştireceğimize tam olarak inanıyoruz.

İnsan haklarına dayanan parlamenter demokrasi, sağladığı hürriyet ortamı ile hem kişinin insan olarak gelişmesine, hem de milli gelirin barışçı yollardan bölüşülmesine imkân sağlayan en mükemmel bir sistemdir. Parlamenter demokrasi, iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf olanların himayesini özgürlük içinde gerçekleştiren yegâne rejimdir.

Bu sistemin yaşayıp, kökleşmesi, özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde yüksek seviyede bir sorumluluk bilincine, görev ve hak dengesi anlayışına ve demokrasiye içtenlikle inanmaya bağlıdır.

Demagojik yaklaşımlar ve hakların kötüye kullanılması bu sistemi kolayca işletmez hale getirmektedir.

Her şeyden önce, istenilen hakların gerçekleşmesinin toplum olarak yapılan üretimle sınırlı olduğunun daima hatırdta tutulması şarttır. İsteğe ölçü yoktur. Herkesin aşırı istekte bulunması ve "Ben istediğimi alayım, başkaları ne yaparsa yapsın" yaklaşımı, reel gelir nihayet sınırlı olduğundan, hükümetlerin etkinliğine göre belirlenen bir noktadan sonra sonuç olarak Merkez Bankasının çalıştırılmasına, yani bu isteklerin para basılarak karşılanmasına varmaktadır. Bu yolla gerçek gelir yaratmak mümkün değildir. Aksi mümkün olsa idi dünyada kalkınmamış ülke kalmazdı. Enflasyonist emisyonla bir gruba sağlanan gelir, ilk ağızda bu gruba bir rahatlık vermekle birlikte, aynı kaynağın diğer gruplarca da kullanılması tabii olduğundan, sonuç olarak bu rahatlık artan fiyatlar sebebiyle aşınmakla, bu defa aynı talepler artırılarak yenilenmekte, böylece fasid bir daire oluşmaktadır. Sonuçta ekonomi süratle idare edilemez hale gelmekte, ekonomi gelişme durmakta ve bu durum en ziyade düştük gelir gruplarını güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır. O zaman ekonomimin zaafı ister istemez demokratik rejimim de zaafı halinde yorumlanmakta, bu durum kötü niyetliler için uygun bir ortam yaratmaktadır.

Sistemin işleyebilmesi için ciddi ve disiplinli bir gayretle üretimin artırılmasından ve bütün kesimlerin birbirlerinin görüşlerine saygı göstererek uzlaşmalarından başka bir çare yoktur. Sosyal ve ekonomik problemlerin temel çözümü üretimin devamlı bir şekilde artırılmasıdır. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde üretimin artırılması kalkınma ile eş anlamdadır.

Biraz evvel aşırı taleplerin en son noktada enflasyona yol açabileceğini ve bunun nasıl olumsuz sonuçlar yaratacağını ifade ettim.

Dengesiz taleplerin bu noktaya varmadan da kalkınmayı olumsuz şekilde etkilemesi mümkündür. Çünkü, sosyal refahı gerçekleştiren ekonomik sistemin yaratıcılığı yatırımlarla yakından ilgilidir. Bugünün aşırı tüketimi, yatırımların daha az yapılması, geleceğin feda edilmesi ve gelişme sürecinin daha uzun bir süre devam etmesi demektir. Hem aşırı taleplerin aynen karşılanması, hem de gereken yatırımların yapılması ise, yine Merkez Bankasına başvurmak demektir. Bu ise orta vadede kendi kendini çürüten bir süreçtir.

Bir husus unutulmamalıdır. Sosyal refah açısından ilk ve en önemli görevimiz, çalışmak isteyen herkese prodüktif iş verebilecek seviyeye ulaşmaktır. Bu düşünce, asla önce kalkınma, sonra sosyal refah meselelerine eğiliriz anlamında yorumlanamaz. Çünkü ancak, bugünün kuşakları ile gelecek kuşakların menfaatleri arasında, yani tüketim ile yatırım arasında doğru dengeler kurabildiği ve üretim ciddiyetle sürdürebildiği takdirde hürriyet içinde kalkınma mümkün olabilir.

Türkiye halen gelişmekte olan bir ekonomiye sahiptir. 1981 rakamlarına göre fert başına aylık gelir 12 bin lira civarındadır. Nüfusumuzun büyük bir kısmını dar gelirli vatandaşlarımız oluşturmaktadır. Memur, emekli, işçi, küçük esnafa ilaveten, geniş köylü kitlemiz de bu durumdadır. Bu nedenle fert başına düşen geliri süratle artırmak zorundayız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

İzlediğimiz ekonomik politikanın amaçları, araçları ve bugüne kadar sağladığı sonuçlar gerek tarafımdan, gerek Hükümet üyesi arkadaşlarım tarafından muhtelif vesilelerle dile getirilmiştir. Bunları teferruatı ile tekrarlamaya gerek görmüyorum. Ancak, ekonomik politikamızla ilgili bazı hususlara geçmeden önce alınan sonuçları kısaca belirtmek yararlı olacaktır: Gerileyen üretim yeniden artmaya başlamıştır, toplam tasarruflar artmaktadır, fiyat artışları büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır, dış mali itibarımız yükselmiştir, ihracat ve diğer döviz gelirlerimiz olağanüstü bir artış içindedir. 11 aylık ihracat, sınai ürünler lehine çok olumlu bir yapısal değişiklik de göstererek %65 oranında artmıştır. Bu artış, dünya konjonktürünün olumsuz şartlarına rağmen gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle çok önemli bir aşama kaydetmiş bulunuyoruz. 1981 yılının ilk 9 aylık rakamlarına göre, gerek dünya ihracatı, gerekse gelişmiş ülkeler ihracatı artmamış, aksine %2,5 civarında gerilemiştir. Petrol ihraç etmeyen az gelişmiş ülkelerin ihracat artışı ise ilk altı aylık dönemde %5'ten ibaret kalmıştır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

"İstikrar Programı" olarak adlandırılmasına rağmen klasik anlamdaki istikrar programlarını aşan, ekonomide yapı değişikliğini hedef alan geniş kapsamlı bir ekonomik politika izlemektedir. Bu sebeple sadece klasik reçeteler uygulamamaktayız. Yapısal değişiklik mecburiyeti, ekonomiyi geleneksel çizgisinde geliştirmeye devam etmenin mümkün olmamasından ve dünya şartlarına uyum ihtiyacından doğmaktadır. Uyum, zamanında başlatılmadığı ve mümkün olan süratle tamamlanması gerektiği için, olması gerekenden belki de biraz daha zahmetli olmaktadır.

Türkiye'nin geçmişte olumlu sonuçlar vermiş olan ekonomik politikası, 1973-1974'te ortaya çıkan petrol bunalımının yaratmış olduğu yeni şartlar sebebiyle bu tarihlerden sonra yetersiz kalmış ve esasen problemlili olan ödemeler dengesi tam bir çıkmaza sürüklenmiştir. Ekonomimin tavizli dış kredi desteklerinden kurtarılması, 1973 öncesine nazaran petrol ve diğer ithal malları fiyatlarındaki artışlardan doğan kayıpların telafisi, kendi kaymaklarımızı harekete geçirerek döviz kazandırıcı faaliyetlerin geliştirilmesini gerektirmektedir. İşin özü, gelişmenin, yani üretim artışının daha büyük oranda ihracata ve diğer döviz kazandırıcı faaliyetlere dayandırılmasıdır. Aynı gelir seviyesindeki ve benzer şartlardaki ülkelerle karşılaştırıldığında bu alanda potansiyelimizi yeterince kullanamamış olduğumuz açıkça ortaya çıkmaktadır. Mesele, sadece bugünkü üretimin ihraç edilebilme şansını artırmak değil, aynı zamanda gelecekte daha çok ihracat yapabilmek için üretim yapısını ihraç edilebilir mallara doğru yönlendirmektir. Bu elbette zaman alıcı bir süreçtir. Ancak, memnuniyetle ifade edeyim ki, adaptasyon fevkalâde süratli olmaktadır. Bu noktaya getirmek için asgari bir hesapla 20 sene verdiğimiz, uğrunda milletçe sıkıntıya katlandığımız sanayiimiz, bu yeni hedefe yönelmede büyük çoğunluğu ile başarı göstermekte, yetişmiş insan gücümüz yeni şartlara süratle intibak etmektedir. Geleneksel olarak ihracatımızın temelini teşkil eden

tarım sektörünün ise bugüne kadar olandan çok daha fazla bir gelişme göstermesi için önü açılmıştır. Yakın gelecekte bunun çok olumlu sonuçlarını göreceğiz.

Ekonomik politikamızın asli unsurlarından biri enflasyonun dizginlenmesidir. Enflasyon ekonomik ve sosyal hayatımızda fevkalâde tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. Enflasyonu hızlandırarak ne sosyal adaleti ne de ekonomik gelişmeyi sağlamak mümkündür. Tam aksine, tecrübe ile görüldüğü gibi, enflasyonun hızlanmasıyla birlikte, gelişme yavaşlamış ve durmuş, ekonomi işlemez hale gelmiş ve adaletsizlikler artmıştır. Bu nedenle, enflasyonla mücadele üretimi yeniden artırabilmek ve sosyal adaleti sağlamak için şarttır.

Enflasyonla mücadele için, sebeplerin doğru teşhis edilmesi zaruridir. Bu sebepleri teşhis edip enflasyonist kaynakları kurutmaktayız. Talep yönünden gelen enflasyonist baskılar, bu talebi doğuran faktörler kontrol altına alınarak önlenmektedir. Enflasyonist gelir, kazanılmış, hak edilmiş, yaratılmış gelir değildir. Bu tip gelirleri, Merkez Bankasını çalıştırarak alabildiğine arttırmak, daha sonra da doğan talebi dengelemek için üretimin artırılmasını çare olarak göstermek mümkün değildir. Zira, bizatihi enflasyon, ithalatı tahrik ederek, ihracatı köstekleyerek döviz sıkıntısını arttırmakta, üretim için zaruri olan bu en kıt faktörü daha da azaltmaktadır. İlâveten, enflasyonist bir ortamda sıhhatli üretim değil, spekülâtif faaliyetler ön plana çıkmakta, kaynaklar azalmakta ve yurt dışına kaçmaktadır.

Bunun içindir ki, çeşitli sübvansiyonlar kaldırılmış veya azaltılmış, bütçe harcamaları kontrol altına alınmış, KİT fiyat sistemi değiştirilmiştir. KİT ürünlerinin resmi fiyatlarını sabit tutarak, bu politika sonucunda oluşan KİT açıklarını da Merkez Bankasından karşılayarak enflasyonu kontrol altına almak mümkün değildir. Bu yolla olsa olsa resmi fiyatları yansıtan fiyat endeksleri yanıtlanabilir. Ancak, piyasada çift fiyatların cari olması ve haksız kazançların yaratılması önlenemez; böyle bir politika bedelsiz de değildir. Çünkü, sübvansiyonun yükünü o malla belki de hiç ilgisi olmayan başka insanlar yükleneceklerdir. Enflasyonun bir diğer önemli sebebi, çeşitli koruyucu tedbirlerin etkisi ile rekabet endişesi taşımamaktan doğan gayri iktisadiliklerdir. Bu faktör geçmiş günlerde gerek kamu sektöründe gerek özel sektörde ekonomik yapıyı maalesef olumsuz yönde etkilemiştir.

Esnek kur ve ihracat için serbest gümrüksüz ithalat gibi tedbirler desteğinde işletme faaliyetlerinde ve yatırımlarda verimliliği teşvik edici çeşitli politikalar izlenmektedir. Bu alanda KİT'lerin reorganizasyonu, meşru korunma dönemini çoktan geçirmiş faaliyet alanlarında ithalatın düzenleyici bir araç olarak tedricen ve uygun dozda kullanılması ve dengeli bir gelir politikası izlenmesi önem taşımaktadır. Burada sorunun yapısal nitelikte oluşu daha uzun vadeli bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Enflasyonun bir üçüncü ve ekonomi dışı ana sebebi üretimin gayri kanuni şekilde durdurulmasıdır. 12 Eylül harekâtından sonra bu faktör giderilmiş ve mevcut tesislerimizde bu sebepten doğan düşük kapasite kullanımı önlenmiştir.

Şu anda, eskiden olduğu ölçüde iç talebe dayalı bir gelişmeyi konut sektörü hariç uygun görmek mümkün değildir. Böyle bir gelişme kalıcı olmayacak, bizi eski sıkıntılara yeniden götürecektir, kurtulmak için katlanmamız gereken fedakârlık bu defa daha da büyük olacaktır, iç talebi suni olarak arttırmak için krediyi para basıp vermek mümkündür. Ancak, gereken döviz nereden bulunacaktır? Hem her şey aynı

kalsın hem de bazı şeyler iyiye doğru gitsin demek mümkün değildir. Sadece devamlı ve artan oranlı enflasyonla nefes alabilen sanayiler sağlıklı bir yapıya işaret etmez. Ekonomide nispi fiyatlar değişmektedir. Bu yeni fiyat yapısının belirlediği öncelikler farklıdır. Bu nedenle, daha çok kendi kaynaklarımıza dayalı ekonomik faaliyetler ve rekabet gücü gösterebilen faaliyetler öncelik almaktadır. Kamu yatırımları bu yapıyı destekleyecek tarzda yönlendirilmekte, enerji, tarım, ulaştırma ve diğer altyapı yatırımlarına ağırlık verilmekte, öncelikli alanlardaki özel yatırımlar çeşitli tedbirlerle teşvik olunmaktadır. İç talebe dönük olarak kurulmuş bazı sınai tesislerin sıkıntılarını anlıyoruz. Bunlara kendilerini yeni şartlara uydurmaya gayret etmeleri halinde mevcut politikalar çerçevesinde destek olunmaktadır. Birçok kuruluşumuz bu adaptasyon kabiliyetini göstermekte, ürün değişikliği yaparak, içerde ve dışarıda yeni işbirliği modelleri oluşturarak, sermaye yapılarını takviye ederek, verimliliklerini ve kalitelerini yükselterek dış pazarlara açılmaktadırlar. Sanayimiz ihracata çok büyük bir katkı sağlamaktadır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Para ve kredi alanında, politikamızın önemli bir unsuru yeni faiz sistemidir. Tasarruf erbabına enflasyonun üzerinde bir nema sağlayan bu sistem, hem gönüllü tasarrufları teşvik etmekte hem de firmaları işletme ve yatırım kararlarında daha rasyonel hareket etmeye, sermaye yapılarını daha sağlıklı bir hale getirmeye zorlamaktadır. Ayrıca faiz sistemi, bir yandan gereksiz ve spekülatif stoklamayı pahalı hale getirerek ve bu tip stokları çözdürerek, diğer yandan da likidite fazlasını fiilen nötralize ederek fiyatların kontrol altına alınmasında etkili olmuştur.

Faizlerin yüksekliği enflasyon oranından bağımsız olarak değerlendirilmemelidir. Mevduat sahibinin anaparasının, geçmişte olduğu gibi, enflasyon altı faizlerle kemirilmesinin bir istismar olduğu açıktır. Böyle bir uygulama sadece adaletsiz olduğu için değil, ekonominin ihtiyacı olan tasarruf kaynağını kuruttuğu için de uygun görülmez.

Kredi faizlerinde ise durum şudur: Faizlerin serbest bırakılması, kredi talebine ve enflasyon oranına bağlı olarak kredi faizlerini yükseltmiştir.

Bu gelişmenin olumsuz etkilerini önlemek için öncelikli sektörler düşük faizli kredilerle desteklenmiştir.

Diğer sektörler bakımından, başlangıçta enflasyon oranına göre yüksek sayılamayacak kredi faizlerinde fiyat artışlarının yavaşlamasına paralel bir gerileme henüz olmamıştır. Bunda banka sisteminin yapısının, maliyet yüksekliğinin ve kredi taleplerinin artarak sürmesinin etkisi vardır. Enflasyon hızının düşürülemeyeceği yolundaki yanlış hesaplar bazı kredi taleplerini canlı tutabilmektedir.

Bu yıl kredi faizlerinde tedrici bir gerileme beklemekteyiz. Ayrıca, sermaye piyasası ve yeniden değerlendirme ile ilgili düzenlemeler de, işletmelerin orta ve uzun vadeli fon ihtiyaçlarının banka sistemi dışından karşılanmasına yardımcı olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Temas etmek istediğim bir diğer husus da serbest piyasa ilkesidir. Bilinen bir gerçektir ki; sistemin pür şekli, yaşama düzenini bu sisteme oturtmuş gelişmiş ülkelerde veya bir başka yerde yoktur. Serbest piyasa düzenini esas alan ülkelerde de ekonomi

değişen oranlarda olmakla beraber karma bir yapıya sahiptir ve fiyat mekanizmasına müdahale edilmektedir. Bizde de böyledir. Bazı örnekleri sayayım: Teşvik tedbirleri piyasa ekonomisine müdahaledir; temel mal ve hizmet fiyatlarının tespiti müdahaledir; asgari ücretin tespiti müdahaledir; tarımsal destekleme fiyatlarının tespiti müdahaledir; ithalat kısıtlamaları, kambiyo mevzuatı müdahaledir; ihtisas bankaları eliyle bazı sektörlerde tercihli işlem yapmak müdahaledir.

Fiyat mekanizmasının işleyişinden doğan ve üretim-tüketim kararlarını etkileyen aksaklıkların giderilmesi için özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde müdahale ihtiyacı doğmaktadır. Ancak her müdahalenin mutlaka fiyat mekanizmasının işleyişini düzeltereği yönünde bir anlayış hatalıdır. Geçmişte fiyat sistemini ıslah etmek bir tarafa, daha da bozan birçok müdahaleler yapılmıştır. İdari kararların ister istemez keyfiliğe kaçan niteliği sebebiyle, mikro seviyedeki müdahalelerden, ekonomik israf, haksız kazanç ve şaibe doğmuştur. Şüpheli gerekçelere dayalı sübvansiyonları savunmak mümkün değildir; geçerli gerekçeler olması halinde de bu sübvansiyonların veya tercihli işlemlerin bedelini kimin, niçin taşıyacağını açıkça belirtmek gerekir.

Serbest piyasa düzenine dönüş ile kastedilen şey, gereksiz ve sistemin işleyişini daha da bozan müdahalelerin giderilmesidir.

Fiyat kontrollerinin en aşırı şekilleri, zaruretlerin şevkiyle, Milli Korunma Kanunu çerçevesinde hem 1940'larda hem de 1950'lerde yaşanmıştır. Her iki tatbikatın da tam bir sonuç vermediği, hatta Devletçe üretilen malların karaborsaya düştüğü malumdur. Daha yakın geçmişte, fiyatları ilgili bakanlıkça tespit olunan bazı dayanıklı tüketim mallarında, kontrol çabalarına rağmen bu fiyatların nasıl aşıldıkları bilinmektedir.

Genel politika olarak, piyasa mekanizmasını makro politika araçları ile yönlendirmeyi ve rekabet şartlarını iyileştirici tedbirler almayı mikro düzeydeki müdahalelere tercih etmekteyiz.

Kısaca temas etmek istediğim bir diğer konuda yatırım politikamızdır. Kamu yatırımları sadece teknik kararlarla değil, nihai olarak hükümetlerin ve Bütçe-Plan Komisyonlarının yani Meclislerin siyasi nitelikli kararlarıyla belirlenmektedir.

Geçmiş yıllarda gerek teknik gerek ekonomik gücümüzü aşan sayıda, hazırlığı iyi yapılmamış projelerin programlara alındığı vakidir. Bunların bir kısmına hiç harcama yapılamamış, diğer bir kısmına da, kaynakları etkisiz bir şekilde yapma pahasına; ancak cüzi harcamalar yapılmış olması sebebiyle, genel olarak programlarda sürüncemede kalan birçok proje biriktirilir.

Bazı hallerde de programa alındıkları tarihte öncelik taşıyan projeler, değişen ekonomik şartlar yüzünden fizibilitelerini kaybetmişlerdir. Bunun örneklerinden biri Gemlik Amonyak Projesidir. Bu proje 1973'te naftadan amonyak üretecek bir yatırım olarak düşünüldüğünde naftanın tonu 35 dolar, amonyakın tonu ise 170 dolardı. Projenin programa alındığı 1974 yılında bu fiyatlar değişmiş ve nafta 150 dolar, amonyak 254 dolara çıkmış olmakla birlikte, proje fizibilitelerini koruyordu. Bugün ise naftanın tonu 300-350, amonyakın tonu 200-250 dolardır ve projenin kârlılığı menfi yönde değişmiştir.

Biz, hiç başlamamış veya ihmal edilebilir harcama yapılmamış projelerden önceliği olmayanları askıya alarak, mevcut imkânlarımızı öncelikli olan, büyük çapta

ilerlemiş durumda bulunan projelerin ve kısa sürede üretime geçirilebilecek tevsi ve modernizasyon projelerinin tamamlanmasına teksif etmekteyiz.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Hızlı enflasyonla birlikte milli gelir artışlarının durması, nüfusumuzun çok büyük kısmını teşkil eden dar gelirli vatandaşlarımızın yaşama şartlarını zorlaştırmıştır. Bir taraftan en çok dar gelirliyi etkileyen enflasyonu geriletme yolunda ciddi gayretler sürdürülmektedir. Diğer yandan da ekonomiyi düze çıkarmak için çekilen sıkıntıları ve yapılan fedakârlıkları heba etmeden ve geleceği tehlikeye atmadan, hakkaniyete uygun, dengeli bir gelir politikası izleyerek bu vatandaşlarımızın durumlarına ferahlık getirmeye çalışıyoruz. 1981'de bu gelir gruplarına, maaş, ücret ve destekleme politikalarına ilaveten vergi indirimleri yoluyla toplam olarak enflasyon oranı üzerinde bir net gelir artışı sağlanmıştır. 1982'de de aynı şekilde artan milli gelire paralel olarak enflasyon oranını aşan ilave bir imkân verilecektir.

Bu politikalarla dar gelirliğin geçmiş kayıpları bütünüyle telafi edilmiş değildir; ancak hiç değilse gerileme durdurulmuş ve cüzi de olsa ileriye doğru adımlar atılmıştır. Gelecekteki olumlu gelişmeler için en önemli dayanak, üretimin yeniden artmaya başlamasıdır. Bu olumlu gelişmenin tedricen hızlanarak sürdürülmesine gayret etmekteyiz.

Hükümetimiz, çalışanlar ile emekliler için aldığı tedbirleri bir bütün olarak değerlendirmektedir. Bu bütün içinde elbette işçi ve esnaf emeklileri de yer almaktadır.

Bilindiği gibi, 11 Aralık 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2564 sayılı Kanun, işçi emekli aylıklarının hesaplanmasında esas alınan gösterge tablosundaki rakamları 30 puan artırmıştır. Bu, 1 Şubat 1982 tarihinden itibaren işçi emeklileri maaşlarında yaklaşık 525 lira artış sağlamaktadır. Hemen bunu takiben, 1982 yılı Bütçe Kanununun getireceği imkânlarla, işçi emekli maaşlarına 1 Mart 1982 tarihinden itibaren ortalama %25 net zam yapılmış olacaktır.

Şimdi, 1 Mart 1981'den 1 Mart 1982'ye kadar olan bir yıllık süreyi özetlersek; İşçi emekli maaşlarına 1 Mart 1981 de ortalama yaklaşık %40 zam yapılmıştır. Ayrıca, 1 Şubat 1982'de yaklaşık 525 lira zam ve 1 Mart 1982'de ortalama, yaklaşık olarak %25 zam yapılmış olacaktır.

Öte yandan, memur emeklileriyle Bağ-Kur emeklileri aylıklarına, 1 Mart 1981'de yapılmış olan ortalama %40 zamma ilaveten, 1 Mart 1982'de ortalama %25 zam yapılacaktır.

Bunu sağlamak üzere, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur kanunlarında gerekli değişiklikler yapılmaktadır. Amacımız, imkânlarımızı muvacehesinde, emekli, dul ve yetimlerimize de daha iyi hayat şartları temin etmektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri, Milli gelirin, vatandaşlarımız arasında en âdil bir şekilde paylaşılması ana hedefimizdir. Bu amaçla vergi kanunlarında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Vergi mevzuatında yapılan son değişikliklerle, vergi yükü hafifletilmiş, uygulamada aksayan hususlar düzeltilmiş, vergilendirmede önemli basitlik ve kolaylıklar getirilmiştir.

Son yapılan değişikliklerle:

1. Vatandaşların ilk bir milyon liralık gelirlerinden alınan gelir vergisinin %40'dan kademeli bir şekilde 1985 yılında %25'e kadar düşürülmesi sağlanmıştır.

2. Mali Denge Vergisi 1983 yılı sonunda tamamen kaldırılmaktadır.

3. Peşin ödeme uygulaması basitleştirilmiş, esnaf ve sanatkârın götürü usulden faydalanma ölçüleri genişletilmiştir.

4. Emlak ve emlakten alınan diğer vergilerin oranları indirilmiş, emlak alım ve gayrimenkul kıymet artışı vergileri kaldırılarak tapudaki işlem sırasında harç alınarak işlemlerin sonuçlandırılması temin edilmiştir. Böylece, emlak alan ya da satan vatandaş beyanname vermeyecek, hakkında takdir işlemi yapılmayacak ve kendisinden daha sonra ilave vergi ve ceza istenmeyecektir.

5. 1981 yılından önce emlak alan, satan, bağış veya miras yoluyla mal edinen vatandaşların işlemlerinin, beyanlarının %30 fazlası esas alınarak sonuçlandırılması imkânı getirilmiştir.

Vergi denetimi en etkin bir şekilde yapılacak, Devlet gelirlerinin artması ve herkesin gerçek kazancı oranında vergi ödemesi sağlanacaktır. Böylece, Devletimiz hem yeni yatırım imkânlarına kavuşacak, hem de dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın gelirleri artırılarak yıllardır özlemini çektiğimiz düzeye ulaştırılacaktır.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Ülkemizde huzur, sükûn ve güvenin sağlanmasını ve ekonomik sıkıntılarımızın önemli ölçüde giderilmesini, aziz milletimizin desteğine ve vatandaşlarımızın ekonomik güçlükler karşısında büyük bir vatanperverlikle gösterdiği sabır ve metanete borçluyuz.

Dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın karşılaştıkları ekonomik sıkıntıları süratle gidermek kararındayız. Ancak, daha mutlu ve müreffeh yarınlara kavuşmak için kısa bir süre daha bazı fedakârlıklarda bulunmak zorundayız. Birkaç yıl sonra, katlanılan fedakârlıklar sayesinde yaratılan yeni imkânların nimetlerinden yararlanmanın mutluluğuna kavuşmuş olacağız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Dış politikamız hakkında 21 Aralıktaki konuşmamda Yüce Meclisinize bilgi sunmuş-tum. Sayın Dışişleri Bakanımız da 25 Ocakta Dışişleri Bütçesinin görüşülmesi sırasında bu konuda ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur. Bu nedenle, şimdi sizlere Dış politika-mız hakkında sadece genel bir değerlendirme yapmakla yetineceğim.

Uluslararası ilişkilerde mevcut sorunların giderek yoğunlaştığı güç bir devreden geçmekteyiz. Bu güç koşullara rağmen, Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana, dış politikamızın temellerini teşkil eden prensip ve esaslardan herhangi bir sapma yapılmadan, istikrarlı ve ulusal çıkarlarımızı en iyi biçimde koruyacak bir dış politika uygulamasına titizlikle gayret sarf etmekteyiz.

Bu yöndeki gayretlerimizde, tarihi tecrübelerimiz ve mili özlemlerimizin yanında güvenlik endişelerimiz ve uluslararası koşullara ilişkin değerlendirmelerimiz de büyük rol oynamaktadır. Bu nedenlerle Hükümetimizin kuruluşundan bu yana, daha önceki yıllarda olduğu gibi, uluslararası barış, güvenlik ve işbirliği desteklenmeye devam edilirken, devletlerarasında egemen olması gereken temel prensiplere daima saygılı, barışçı bir dış politika uygulamasına özel bir ihtimam gösterilmiştir.

İçinde bulunduğumuz devrede, uluslararası ilişkilerde olduğu kadar bölgesel ve ikili sorunlarda da ortaya çıkmış bulunan gerginliğin ve ihtilaf odaklarının, Türkiye'nin

tizlikle koruduğu bu prensiplerin ihlâlinden ve yeterince uygulanmamasından kaynaklandığını üzüntü ile müşahede etmekteyiz. Dünya barışı için hayati bir önem arz eden Doğu ve Batı arasındaki ilişkilerin son yıllarda meydana gelen gelişmelerle olumsuz bir yönde etkilenmesi şüphesiz talihsiz bir gelişmedir. Bu ilişkilerde, 1970'lerde büyük çabalarla kurulmaya gayret edilen güven ortamının yerini hâlihazırda büyük bir güvensizlik duygusunun almış olması, mevcut sorunların üstesinden gelinmesini daha da güçleştirmektedir.

Türkiye, Doğu ve Batı arasında varılacak özlü bir güven ve işbirliğinin dünya ülkelerinin karşılaştığı ciddi sorunların çözümü için gerekli olan ortamı oluşturacağına samimiyetle inanmaktadır. Bu nedenle, gerginliği meydana getiren nedenlerin bir an önce ortadan kaldırılmasını, silahların kısıtlanması müzakerelerinin mevcut gerginlikten etkilenmemesini ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sürecinin yeniden yapıcı bir diyaloga dönüşmesini temenni ediyoruz.

Gerçekten bu yolda olumlu adımlar atılması ve başarı kaydedilmesi, hâlihazırda dünya ülkelerinin büyük bir çoğunluğunun karşı karşıya kaldığı, uluslararası sorunların çözümü üzerinde dikkatlerin teksif edilmesine yardımcı olacaktır. Enerji, gıda, nüfus ve çevre sorunları, silahlanma yarışı ve uluslararası ekonomik ilişkilerde kaydedilen olumsuz temayüller, tüm dünya ülkelerinin geleceğini ilgilendiren ve çözüm bekleyen ortak problemlerdir. Gelişmekte olan bir ülke olarak, bu konularda yatkın bir gelecekte özlü bir işbirliği sağlanmasını diliyoruz.

Genel hatlarıyla arz etmeye çalıştığım mevcut uluslararası koşullar altında, hükümetimizin kuruluşundan bu yana uygulanan dış politikanın ana hatlarını kısaca şöyle belirlemek mümkündür.

Ülkemizin konumu ve geçmişi bakımından olduğu kadar, ulusal değerlerimiz ve temel hedeflerimiz bakımından da çok boyutlu bir muhtevası olan dış politikamız, tüm ülkelerle dostane ilişkilerin ve işbirliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi prensibi ışığında, 12 Eylül'den sonra istikrarlı, tutarlı ve inandırıcı bir şekilde yürütülmüştür.

Dünyanın en hassas bölgesinde bulunan bir ülke olarak, güvenliğimizin ana unsurunu teşkil eden NATO ittifakı içinde dayanışma ve işbirliğine atfettiğimiz önemin vurgulanmasına ve Türkiye'nin bölgesindeki savunma yükümlülüklerinin en iyi bir şekilde değerlendirilmesine özel çaba sarf edilmektedir. Batı camiası ile paylaştığımız siyasi ve sosyal sistem ve değerlerin korunmasına atfettiğimiz önemi açıktır. Batı ile çok yönlü ekonomik ve siyasi bağlarımızı geliştirmek amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizi tam üyelik perspektifi içinde geliştirmek amacını güdüyoruz.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin ülkemizle ilgili olarak 28 Ocak 1982 tarihinde kabul ettiği karar, Türkiye'deki gerçek durumla bağdaşmayan bazı iddialar ve yönetimimiz hakkında ağır ve haksız suçlamalar içermektedir. Bu kararın sadece Türkiye'de demokrasinin kurulması arzusuyla alınmış olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. ("*Bravo*" sesleri ve sürekli alkışlar) Çünkü karar, bu konuyla ilgisi olmayan, gerçeklere aykırı ve Türkiye'ye karşı hasmane bir yaklaşımı ortaya koyan unsurlar içermektedir. Bu kararın, Hükümetimizin 12 Eylül Harekâtının amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda yapacağı çalışmalarını etkilemesi söz konusu değildir. ("*Bravo*" sesleri ve sürekli alkışlar)

Bu son karar, Türkiye'nin temsil edilmediği bir organı kendimize muhatap sayamayacağımızı bir kere daha ortaya koymaktadır. (*"Bravo" sesleri, sürekli alkışlar*)

Esasen, Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizi değerlendirmeye devam ediyoruz. Bu konudaki değerlendirme sonuçları, Sayın Devlet Başkanımız tarafından yarın Türkiye Radyo ve Televizyonunda kamuoyuna sunulacaktır. (*Alkışlar*)

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Yunanistan ile sorunlarımızın müzakere yoluyla çözümlenmesine çalışılmıştır; ancak karşı tarafın aynı yaklaşım içinde olmaması nedeniyle bu konuda bir diyalog maalesef kurulamamıştır. Müteaddit defa belirttiğimiz gibi, biz buna her zaman hazırız. Buna mukabil, emrivakiler karşısında müsamaha göstermeyeceğimiz idrak edilmelidir. Yunanistan'ın ahdi vecibelerine uyması hususunda ısrarlı ve azimkâr davranacağız.

Kıbrıs sorununun toplumlar arası müzakereler yoluyla çözümlenmesi için de gayret sarf edilmiştir. Bu yönde ciddi ve somut bir ilerleme kaydedilmesi, ancak karşı tarafın da iyi niyetli ve yapıcı bir tutum alması ile mümkün olabilecektir.

Bir Avrupa ülkesi olduğumuz kadar Ortadoğu Bölgesinin de bir parçası olmamız hasebiyle, tarihi ve manevi bağlarımız bulunan İslam ülkeleriyle ilişkilerimizin özel bir siyasi ve ekonomik muhteva kazanması ve bu ülkelerle verimli bir işbirliğinin geliştirilmesine ayrı gayret sarf edilmiştir. Bu ülkelerle geliştirilen çok yönlü işbirliğinin verimli neticelerini şimdiden almaktayız.

Diğer taraftan, Doğu Avrupa ülkeleriyle işbirliğimizin iyi ilişkiler esaslarına dayanarak istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi ve geliştirilmesine önem verilmiş, özellikle Balkan ülkeleriyle bu alanda yeni işbirliği olanakları araştırılmıştır. Tüm ülkelerle ilişkilerimizi geliştirmek amacımıza uygun olarak Asya ve Afrika ülkeleriyle de ilişkilerimize daha fazla önem verilmiş, bu yolda olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Dış ilişkilerimizde ülkemizin ekonomik hedef ve çıkarlarının en iyi bir şekilde gerçekleşmesine ağırlık tanınmıştır.

Dış politikamızda ana hatları ile belirttiğim bu çalışmalarda barışçı bir yaklaşım içinde ulusal çıkarlarımızı korumak ve bölgemizde olduğu kadar dünyada da barış ve güvenliğin korunması ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacı hedeflerimizi teşkil etmiştir.

Sözlerimi bitirirken, Los Angeles Başkonsolosu Sayın Kemal Arıkan'ı menfur bir saldırı sonucu kaybetmiş olmaktan duyduğumuz büyük üzüntüyü belirtmek isterim.

Dünya kamuoyu bir kere daha tedhişin iğrenç yüzü ile karşı karşıyadır. Herkes bilmelidir ki, caniler cezasız kalamazlar ve kalmayacaklardır. (*Alkışlar*)

Amerika Birleşik Devletleri makamlarının, olayı layık olduğu önem ve ciddiyetle ele alacaklarına ve canileri ele geçireceklerine inanıyor, bunun bir an önce gerçekleşmesini bekliyoruz.

Vatan sevgisi, vazife aşkı ve cesareti ile temayüz etmiş olan Dışişleri Camiasının mümtaz mensubu şehidimiz Kemal Arıkan'ın aziz hatrası önünde tazimle eğiliyor; ailesine, Dışişleri Camiasına, bütün Milletimize, başsağlığı diliyorum.

Yüce Heyetinize saygılar sunarım, teşekkür ederim.⁶ (*Sürekli alkışlar*)

⁶ **Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 3, Birleşim 49, Sayfa 539-546*

17 Şubat 1982 Çarşamba 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

27 Eylül 1980 tarihinde tasvibinize mazhar olmuş Hükümet Programımızın esasları dâhilinde hazırlanmış ve Danışma Meclisince müzakere olunmuş 1982 bütçesini görüşünüze sunuyorum. Bu vesile ile ekonomi ve bütçe hakkındaki bazı temel hareket noktalarımızı ve alınan sonuçları da kısaca belirtmek istiyorum.

Bilindiği gibi, ekonomik ve sosyal alanda henüz kalkınmakta olan bir ülke durumunda bulunmamızdan doğan temel problemlerimiz vardır. Geçmişteki istikrarsızlıklar sebebiyle, olaylara kısa vadeli olarak bakılması ve toplum olarak gayretlerimizi, ekonomi dışı faktörler üzerinde yoğunlaştırma zorunda kalınması, bu problemleri daha da artırmış ve geçmiş yıllarda, ekonomi tıkanmıştır.

Desteğinizle, izlediğimiz ekonomik ve sosyal politikalarla esas olarak, rasyonelleşmeyi sağlama, derlenip toparlanma ve yeniden ilerlemek için gerekli olan alt yapıyı oluşturma gayreti içinde bulunuyoruz.

Aldığımız tedbirleri, rahatsız edici bulanlar olabilecektir. Biz Hükümet olarak, politikalarımızı ve önceliklerimizi, fedakârlıkların adaletli bir şekilde dağıtılmasına itina ederek, toplumun bütünlüğünün menfaatlerini ve ekonominin geleceğini gözönünde tutarak belirlemekteyiz.

Gelişmeyen bir ekonomi, gerilemeye mahkûmdur. Ancak, özel dış destek olmadan günlük ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan, üretimi çok geri plana atmış ve bölüşüm hummasına tutulmuş bir ekonomik yapı ile gelişmeyi bağdaştırmak da mümkün değildir.

Ekonomimiz bir noktada böyle bir duruma düşmüş idi. Krizden çıkış için yapılması gereken fedakârlıkların ertelenmesini, problemleri müzminleştirecek ve sadece bugünü değil, geleceği de tehlikeye atacak bir yol olarak görmekteyiz. Kimsenin, bizim yapamadığımız yahut yapmadığımız fedakârlığı, bizim namımıza yapacağını düşünemeyiz.

Toplum olarak daha iyi bir hayat istiyorsak, karşılığını vermek ve yapılan fedakârlığı rasyonel bir biçimde değerlendirmek zorundayız.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, problemlerimizin daha çetrefil bir hale gelmesinde ve çözümlerde güçlüklerle karşılaşılmasında, kavram karışıklıklarının ve gecikmeli teşhislerin önemli bir payı olmuştur. Bu meyanda, Türkiye’de, gelişmekte olan bir ülke durumundan kurtulmak için, kaynakların harekete geçirilebileceğinin ve üretimin daha hızlı artırılabilirliğinin kabulü, uzun zaman almıştır. Başlangıcında ciddiye alınmayan sınaî gelişmenin, gittikçe önemli bir yapısal değişiklik ve potansiyel oluşturduğunun kabulü zaman almış ve bu durum, bazılarınca, ancak sınaî gelişme, durmak zorunda kaldığında fark edilmiştir.

Yine, mesela %6, %7 oranındaki gelişmenin ve yatırım artışlarının sosyal refah ve işsizlik yönünden önemi, ekonomi durduğu, millî gelir ve yatırımlar gerilediğinde daha

iyi anlaşılmıştır. Gelecekte birbirini destekleyen sağlıklı bir demokratik rejim ile düzenli bir ekonomik yapının gelişip kökleşmesinde, kavramlarda ve problemlerin teşhisinde mutabakata varmanın büyük bir payı olacağına inanıyoruz.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, Hükümetimizin, ekonomik problemlerimizle ilgili görüşlerini ve buna dayalı temel politika tercihlerini genel hatlarıyla şöyle özetlemek mümkündür:

Dünyada ve çevremizde yaşanan tecrübelerin gösterdiği üzere, az gelişmişlikten kurtulmak için kullanılacak, bugünden yarına sonuç veren, her derde deva hazır reçeteler yoktur. Enflasyonla, gelişmeyi hızlandırmak, refahı artırmak mümkün değildir. Az gelişmiş bir ülke gibi üretirken, gelişmiş bir ülke gibi harcama sürdürülemez. Enflasyonla, reel gelir değil, gelir çekişmesi yaratılmakta; ekonomi işlemez hale gelmekte, sosyal yapı yara almaktadır. Enflasyonu başlatmak kolaydır; ancak, enflasyonu durdururken, toplum olarak katlanılması gereken sıkıntıların büyüklüğü, daima hatırdan tutulması gerekir.

Ülkemizde, duraklamış olan üretim, alınan tedbirler ile yeniden artmaya başlamıştır. Fiyat artışlarının kontrol edilmesinin önemi, yatırım, tüketim, üretim, ithalat, ihracat gibi ekonomik kararların daha rasyonel bir ortamda alınmasına ve adil bir gelir politikasının izlenmesine imkân vermesinden doğmaktadır. İzlediğimiz politika sonucu, enflasyonist beklentiler kırılmış, enflasyonu devamlı olarak besleyen gelir çekişmesi durmuştur.

Fiyat artışlarını düşürmede sağlanan başarı önemli olmakla birlikte, bugün varılan %36-37 oranı, normal şartlarda kabul edilebilecek makul bir seviye değildir. 1982 yılında hedef aldığımız %25 oranına inilebilmesi için, gayretlerimizi aynı yönde, ara vermeden sürdürmek zorundayız.

Ekonomimizde sermaye birikimi belli bir seviyeye gelmiştir. Aynı zamanda, reel kaynaklar da sınırlıdır. Bu şartlarda, yatırım hacmini artırmak kadar, yatırım harcamalarında verimliliği de büyük bir dikkatle değerlendirmek gerekmektedir. Kamu tasarruflarını artırarak toplam tasarruf hacmini net olarak çoğaltmak imkânı, gönüllü tasarruflar üzerinde doğacak ters etki sebebiyle sınırlıdır. Bu sınırı aşacak tarzda yatırım veya çok uzun bir süre fayda sağlayamayacak verimsiz yatırım, katlanılması gereken fedakârlığın, toplumun rızasını aşan bir noktaya gelmesi demek olur ki, bunun Yüce Milletlimizin temel siyasî tercihi ile yani hürriyetçi demokratik rejim ile bağdaşması mümkün değildir.

Verimsiz yatırımlar, önceliği düşük yatırımlar, toplum için, taşınması gerekli olmayan bir yükür. Bu sebeple, yatırıma ayırdığımız kaynakları, süratle sonuç alacak şekilde, en verimli alanlara yönlendirmeye gayret etmekteyiz. Ekonomimizin en büyük ve müzmin darboğazı olan ödemeler dengesinde, ekonomik faaliyeti engelleyecek bir ithalat kısıtlamasına gitmeden, döviz kazandırıcı faaliyetlerin geliştirilmesine dayalı bir ferahlama sağlanmaktadır. Mevcut üretim dışa açılmakta, dış şartlara daha duyarlı bir üretim yapısı oluşmaktadır. İhracatın miktar ve kompozisyonunun gösterdiği bu yapısal değişim, döviz kazandırıcı işlemleri baskı altında tutan faktörlerin giderilmesi ve bu alanda döviz ikame edici faaliyetlere kıyasla, nispeten eşit şartların uygulanması yoluyla sağlanmaktadır. Bu politika, aynı zamanda, tarım sektöründen diğer sektörlerle büyük çapta kaynak aktarılmasını önlemekte, bu sektörlerde normal kâr seviyelerini aşan aşırı rantların oluşmasını ve gelir dağılımının kötüleşmesini frenlemekte, tarımsal gelişmeyi teşvik etmektedir.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, Hükümetimiz tarafından 1.815.000.000.000 lira olarak sevk edilmiş bulunan 1982 konsolide devlet bütçesi, yapılan değişiklikler sonucunda, yaklaşık 11.000.000.000 lira eksiğiyle ve 10 aylık olmak üzere 1.804.000.000.000 lira olarak bağlanmış bulunmaktadır. 1982 yılı bütçe büyüklüğü tespit edilirken, 1981 uygulama sonuçlarından hareket edilmiş ve programlanan büyüme hızı ve fiyat artış oranı ve bütçe gelirlerindeki gelişmeler gözönünde tutulmuştur.

Enflasyonun önlenmesi konusunda 1981 yılında kaydedilen olumlu gelişmenin 1982 yılında da sürdürülmesi üzerinde önemle durulmuştur. Diğer yandan, ekonominin üretim yönünden canlandırılmasına ve özellikle enerji ve temel altyapı sorunlarının ortaya çıkardığı tıkanıkların çözümüne de itina gösterilmiştir. 1.558.000.000.000 lira olarak kanunlaşan 1981 bütçesinde, fiilî harcamanın, malî yıl sonunda 1.525.000.000.000 dolaylarında kalması beklenmektedir. Buna göre, 1982 bütçesi, 1981'e göre %18 dolayında büyüme göstermektedir. 12 aylık bazda bu oran %41 olmaktadır.

Bütçenin gayri safi millî hâsıla içindeki payı ise, geçmiş 5 yıllık dönemin ortalamasına uygun şekilde, %25 civarında bulunmaktadır. Bütçe ödeneklerinin çeşitli tertiplerde olmak üzere toplam 566.000.000.000 lirası personel giderlerine, 354.000.000.000 lirası carî hizmet giderlerine, 330.000.000.000 lirası yatırım, 553.000.000.000 lirası da transfer giderlerine ayrılmıştır.

Cari hizmet giderlerine ait ödeneklerde planlanan fiyat artışı oranında artış yapma prensibinden hareket edilmiş; ancak, emniyet, adalet gibi önem taşıyan hizmet alanları ayrıca takviye edilmiştir.

Transferler içinde en büyük payı, Kamu iktisadî Teşebbüslerinin finansman ihtiyacı için ayrılan kaynak teşkil etmektedir. 1982 yılı içinde genel bütçe gelirlerinin 1.715.000.000.000 liraya ulaşması beklenmektedir. 24.000.000.000 lira katma bütçe geliri ve 65.000.000.000 liralık istikraz hâsılatı ile konsolide bütçe gelirleri, 1.804.000.000.000 lirayı bulacaktır.

Bu büyüklükler içinde 1982 bütçesinin, yıl içinde, ek ödeneğe ihtiyaç göstermeden, uygulanan istikrar programı ile tutarlı bir şekilde ve temel hizmet alanlarında herhangi bir eksikliğe meydan verilmeksizin yürütülebileceği kanaatindeyiz.

Bu vesile ile üzerinde durmak istediğim bir diğer husus da, kamu personelinin durumuyla ilgilidir. Kamu personelinin istihdam ve ücret rejiminde bir reform yapılması amacıyla 1970 yılında yürürlüğe konulmuş olan Devlet Memurları Kanununun, anılan tarihten günümüze kadar yapılan çok sayıdaki ek ve değişiklikle asıl amacından sapmış olduğu, bu Kanuna ve istihdamla ilgili diğer kanunlara tabi kamu personeli arasında önemli ölçüde ücret dengesizliği doğduğu bilinmektedir.

Bu durum gözönünde bulundurularak, alınması gereken acil tedbirler konusunda yapılan çalışmalar sonucunda, hazırlanan kanun tasarısı, 16 Ekim 1981 tarihinde Millî Güvenlik Konseyine sunulmuş; Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonunun değerli katkılarıyla geliştirilmiş ve Millî Güvenlik Konseyinde yapılan müzakereler sonucunda, son ve en uygun şekli verilerek, kanunlaşmış bulunmaktadır.

Başta Sayın Devlet Başkanımız ve Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri olmak üzere, kamu idaresinin en önemli konularından birini teşkil eden söz konusu tasarımın

kanunlaşmasında büyük emeği ve katkısı bulunan tüm ilgililere Hükümetim adına şükranlarımı sunarım.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, bugüne kadar yol gösterici uyarılarından yararlandığımız ve itimadından güç aldığımız Yüce Heyetinizi şahsım ve Hükümet üyesi arkadaşlarım adına saygılarımla selamlarım.

Sağ olun.⁷

⁷ **MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 6, Birleşim 96, Sayfa 179-181*

27 Kasım 1982 Cumartesi 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri;

1983 Bütçesi münasebetiyle Yüksek Heyetinizce yapılan müzakerelerde memleket meseleleri üzerinde beyan edilen görüşler üzerine, Hükümet olarak izlediğimiz politikaları, ağırlık verdiğimiz konuları ve geleceğe bakış açımızı açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Sözlerime başlarken, 1983 Bütçesi münasebetiyle sarf etmiş olduğu verimli mesai ve yapmış olduğu değerli katkılardan dolayı Yüksek Heyetinize şükranlarımı sunuyorum.

Sayın üyeler;

Silahlı Kuvvetlerimizin ve güvenlik güçlerimizin insanüstü bir gayretle sarf etmiş oldukları mesai ve Türk milletinin tam desteği sayesinde 12 Eylül öncesinin korku ve endişe dolu günlerini geride bırakmış bulunuyoruz. Bugün güzel yurdumuzda, huzur ve güven içinde yaşanabilen bir ortama kavuşmuş olmanın mutluluğu içindeyiz.

Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Ekonomik politikamızla ilgili birkaç konu üzerinde hassaten durmak istiyorum:

Başka vesilelerle de belirttiğim üzere, izlediğimiz ekonomik politikanın, bu politika genellikle “İstikrar Programı” olarak isimlendirilmiş olmasına rağmen, klasik istikrar reçetesini aşan orta ve uzun vadeli bir boyutu da vardır. Bu politikayı gerek ülkemizdeki, gerekse başka memleketlerdeki geçmiş bazı uygulamalardan ayıran da budur.

Klasik diyebileceğimiz istikrar reçetesinde, genellikle, istikrar programının uygulanmasını zorunlu kılan kısa vadeli sebeplerin giderilmesi, “eski halin iadesi” veya bir başka ifadeyle kriz öncesi duruma dönülmesi hedef alınır. Bunun için de bir-iki yıllık bir süre boyunca para-kredi ve maliye politikalarından yararlanılır ve aşınmış olan döviz kuru yüksek oranlı ve bir defalık bir devalüasyonla o tarihteki durumu yansıtabilecek şekilde düzeltilirdi.

Bizim hedefimiz, hem ekonomimizin geleneksel ihracat darboğazını aşmak, hem de son 10 yılda meydana gelmiş olan iki petrol şokunun ağır yükünü taşıyan ödemeler dengesini rahatlatmaktır. Aynı zamanda da gelişmeyi hızlandırmayı hedef alıyoruz. Bunu klasik reçeteyle değil, ancak onun ötesine geçerek yapmak mümkündür.

Uygulamakta olduğumuz teşvik tedbirleri ile desteklenen kur politikamız, orta ve uzun vadede kaynak tahsislerini ihraç edebilir mal ve hizmet üretimine yönlendirmeyi hedef almaktadır.

Bu noktada, aradaki farkı belirtmek için, klasik stabilizasyon reçetelerine dahil devalüasyonlarda genellikle karşılaşılan “hangi malda stok var ki, devalüasyon yapılıyor” şeklindeki yaygın sorunun bugün izlenen politika için sorulmadığına dikkatinizi çekmek isterim. Bunun sebebi, politikalarımızın sadece mevcut üretimin daha büyük bir kısmına ihraç için fiyat avantajı kazandırmayı değil, gelecekte ihraç edilebilir mevcut veya yeni mal üretimini artırmayı hedef almış olmasıdır.

Türkiye gibi imkânları olan bir ekonomiyi, gayri safi millî hâsıla içindeki ihracat payı %5-6, ithalat payı %8 gibi oranlarla daha uzun bir süre dünyadan tecrit etmek yanlış

olur. Böyle bir yolla gelişmemizin hızlandırılmasını da beklemek hayaldir. Bunun için de, "İstikrar programı gereğinden fazla uzadı" şeklindeki bir görüşü ihtiyaçlarımıza uygun bulamıyorum. Dünya pazarlarına daha büyük oranda açılacak bir üretim yapısını oluşturmak gerekmektedir. Esasen gecikmemiz vardır. Bunu telafi etmek zorundayız.

Sayın üyeler;

Kur politikasıyla ilgili olarak iki hususa daha işaret etmek istiyorum.

Kur değişikliklerinin maliyetler üzerinde etkisi vardır. Ancak bu etkinin enflasyona dönüşmesi, parasal genişlemeyle yani suni olarak ilave talep yaratılması halinde mümkün olabilir.

Bizim kur politikamız, ilke olarak, iç ve dış fiyat değişiklikleri arasındaki farkın giderilmesi amacına yöneliktir. Diğer bir ifadeyle, içeride fiyatlarımız dış fiyatlardan daha fazla arttığı için kur değişikliği yapılmaktadır. İçeride fiyat artış hızımız yavaşladığı, yani enflasyonu kontrol etmekte başarı kazandığımız oranda kur değişikliği gereği de azalacaktır. İç fiyatların dış fiyatlara kıyasla daha hızlı arttığı bir ortamda kur değişikliğinin yapılmaması veya gereğinden az yapılması ihracatın eskiden olduğu gibi, cezalandırılması demek olacaktır. Böyle bir politikayı tekrar tecrübeye ekonominin takati yoktur.

Kur politikamızda istisnaî bir etki de, ABD dolarının son yıllardaki özel durumundan doğmaktadır. Dolar diğer birçok konvertibil dövizle karşı büyük çapta değer kazanmakta, bu da TL'nin dolar değerine yansımaktadır. Unutmamak gerekir ki, böyle bir etki başlıca dış ticaret partnerlerimiz için de söz konusudur. 1980 yılında ortalama 1 dolar = 1.82 DM paritesi, bugün 1 dolar 2.53 DM seviyesine inmiştir. Bu DM için %40 civarında bir değer kaybı olduğunu göstermektedir. ABD doları değer artışı karşısında Türk Lirasını sabit tutmak, ihracatımızı olumsuz yönde etkileyecektir. İhracatımızın böyle bir uygulamaya da tahammülü olmayacağı açıktır.

Ayrıca ifade etmek isterim ki, belirli bir ödemeler dengesi pozisyonu ve enflasyon oranı esas alınmak kaydıyla esnek kur yerine sabit kur politikasının tercihi, daha sıkı bir para-kredi ve maliye politikasının uygulanmasını gerektirecektir. Bugünkü ekonomik ortamda böyle bir politikayı gerçekçi bulamıyorum. Kaldı ki, sabit kur politikasının, diğer politikalarda yetersiz kalındığında, daha büyük oranlı kur değişikliği ile sonuçlanması ve böylece daha büyük sarsıntılara yol açması kaçınılmaz olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

İzlediğimiz ekonomik politikanın orta ve uzun vadeye uzanan ve gözden uzak tutulmaması gereken çok önemli bir unsuru da ekonomide etkinliğin artırılmasıdır. Üretimde, tüketimde, mevcut kapasitelerin kullanılmasında veya yeni kapasitelerin kurulmasında etkinliğin artırılmasının bir temel unsuru bazı hallerde tamamlayıcı tedbirler gerekmele birlikte, kıt kaynakların gerçek değerleri ile fiyatlandırılmalarıdır. Etkinliğin artırılması için bir başka unsur da, dış rekabete açılmadır.

Etkin bir ekonomik yapının "klasik" bir stabilizasyon programının uygulama süresi içinde gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir.

Bu alanda şu ana kadar alınanlar yanında başka tedbirlerin de alınması gerekmektedir. En önemli konularımızdan biri KİT'lerde ve malî aracı sektörde etkinliğin artırılması, dış ticarete tedrici liberalleşmenin sürdürülmesidir. Her üç mesele üzerinde de ciddiyetle çalışmaktayız.

Ekonomik politikalarımızı “kısa süreli” stabilizasyon programı olarak yorumlayarak, daha fazla harcama, daha fazla bütçe açığı, daha fazla KİT finansman açığı, daha fazla kredi, daha fazla emisyon ve daha sabit bir kur için gerekçe bulmanın mümkün olmadığı kanaatindeyim. Hem istikrar henüz sağlanmış da değildir (%25 civarında bir enflasyonu küçümseyemeyiz) hem de biraz evvel belirttiğim gibi orta ve uzun vadeli hedeflerimiz vardır. Geçmişte örnekleriyle görülen, herkesi memnun edici kolay çözümlere yönelmeyi düşünmenin gerçekçi olmayacağı görüşündeyim. Bu çözümlerin kısa süreli ve aldatıcı olduğu, sonuçta toplumun büyük bir kısmının ağır fedakârlıklara katlanmasını gerektirdiği acı tecrübelerle anlaşılmıştır. Yeterince ders alınmıştır. Şunu da unutmamak gerekir ki, “İstikrar” sağlıklı bir gelişme için ön şarttır. Bu husus daha ilk plandan itibaren “İstikrar içinde kalkınma” şeklinde temel bir ilke olarak benimsenmiştir.

Özetle ifade edilecek olursa, ekonomik programımızı kısa vadeli, durgunluğu esas alan ve bir müddet sonra terk edilecek bir klasik istikrar programı olarak göremiyorum. Nitekim, ekonomik programın uygulanmasından önce ekonomide görülen durgunluk aşılmaktadır. Son iki yılda millî gelirimiz %4’ ün üzerinde artmıştır. 1983 için de %5’e yakın bir artışı hedef almış bulunuyoruz.

Özel imalat sanayiinde yapılan anketler kapasite kullanım oranının arttığını göstermektedir.

Genellikle ekonomik politikaya uyum sağlamakta güçlük çektiği bilinen otomotiv endüstrisinde, bu yılın ilk sekiz ayındaki otomobil üretimi geçen yıldan %55 daha fazla olarak gerçekleşmiştir.

1978, 1979 ve 1980’de arka arkaya 3 yıl reel olarak gerileyen toplam sabit sermaye yatırımları, 1981 den itibaren tedricen artmaya başlamıştır. 1983 yılında %6 civarında bir artış beklemekteyiz.

Özellikle özel sektör yatırımları içinde büyük yer tutan konut yatırımları 1980 ve 1981 yıllarında sabit fiyatlarla %26 ve %35 gerilemişken, 1982’nin 8 aylık verilerine göre tekrar canlanmaya başlamıştır.

Yatırımların millî gelir içindeki payını esas alan bir değerlendirmede, son yıllarda yatırım harcamalarında verimliliği ön plana alan uygulamaların etkisini gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Bilindiği gibi ilk 3 plan döneminde marjinal sermaye hâsıla oranı gittikçe artmış, aynı oranda gayri safi millî hâsıla artışları için daha büyük oranda yatırım yapmak gerekmiştir. Son yıllarda yatırım harcamalarında verimliliği esas alan politikalar, bu alanı küçültmek suretiyle olumlu bir gelişmeyi başlatmıştır.

Sayın üyeler;

Enflasyonda maliyet yönünden gelen faktörlerin giderilmesi, verimliliğin artırılması ve gayri iktisadî kaynak kullanımının azaltılması ile mümkündür. Bu, zaman alıcı ve gayret gerektiren bir süreçtir. Maliyetler üzerinde orta vadede müessir sonuçlar verebilecek olan tedbirlerin en büyük düşmanı, maliyet artışlarını talep enflasyonuna dönüştürecek uygulamalardır. Enflasyonla veya aşırı himaye ile suni teneffüs yaptırılan birimlerden ekonomik etkinliğin artırılması yönünde gayret beklemek mümkün değildir.

Üretimin artırılması yoluyla da enflasyon mücadelesine katkıda bulunmak mümkündür. Atıl kapasitenin olduğu, ekonominin resesyonda bulunduğu, fiyatların

sabit kaldığı, ödemeler dengesinin baskı altında olmadığı bir ortamda, özel sektörün yatırım imkânlarını daraltmayacak ölçüde bir bütçe açığıyla bu alanda olumlu sonuç alınabilir. Ekonomimizin bugün bu şartlar içinde bulunmadığı açıktır.

Mevcut olmayan, ancak kurulacak kapasitelerden gelecekte sağlanacağı tasavvur edilen üretim artışlarını karşılık göstererek enflasyona gerekçe bulmak, geçerli görünmemektedir. Az gelişmiş ekonomilerde çok sık görüldüğü üzere böyle bir uygulamada enflasyon devamlı olarak müstakbel üretim artışlarının önünde gitmektedir.

Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Geçirdiğimiz ekonomik krizin ağır bir bedeli olduğunu ve son birkaç yıldan beri toplum olarak bu bedeli ödemekte bulunduğumuzu daha evvel başka vesilelerle belirtmiştim. Bundan kaçınmak mümkün değildir. Bizim bu alandaki gayretlerimiz, fedakârlığın bütün toplum kesimlerine adil bir biçimde yansımaları ve gelecekte benzer sıkıntıları taşımak zorunda kalmamamız noktalarında toplanmaktadır.

Sayın üyeler;

Ekonomimizin temel meselelerinden biri istihdamdır. Az gelişmiş bir ülke olarak, yapısal işsizliğin giderilerek tam istihdama ulaşılması, gelişmiş bir ekonomi haline gelmekle eşanlamlıdır. Dolayısıyla temel istihdam probleminin kısa sürede çözümü yoktur. Uzun vadede istihdam meselesinin çözümü, yatırımların artmasına, birim yatırım harcaması ile üretken olarak daha fazla kişi çaktırılmasına ve nüfus artış oranına bağlıdır. İzlediğimiz politikaların temel hedefi ekonomimizi daha fazla yatırım yapar, daha fazla üretir hale getirmektir. Sektörel önceliklerimiz ve kaynak kullandırma politikamız daha fazla istihdamı teşvik eder niteliktedir. İstihdamı etkileyen bir diğer önemli faktör sosyal barıştır. Hakkaniyeti ve demokratik ilkeler içinde uzlaşmayı temel alan bir işçi-işveren ilişkisi hem istihdam hem de demokrasimizin geleceği açısından fevkalade önem taşımaktadır. Tarımdaki gizli işsizi, kamu sektöründe, hizmetler sektöründe üretken olmayan iş yaratarak istihdam ediyor görünmek çare değildir.

Yatırımların tekrar hızlanması, konut sektöründe canlanma görülmesi bugün için yetersiz de olsa olumlu işaretlerdir. Bu konuda bize düşenleri gerçekleştireceğiz.

Sektörler arasında ve bütün Türkiye sathında işgücünün seyyalyeti, istihdama katkı ve verimliliğin artması açısından önemli bir faktördür.

Bu konuda son olarak şunu ifade edeyim ki, hazırlanmakta olan 5'inci Beş Yıllık Kalkınma Planında istihdam konusu üzerinde önemle durmaktayız.

Planı, 1984 programı ve bütçesinin hazırlanışından önce Yüksek Heyetinize sunmuş olacağız.

Sayın üyeler;

Enflasyonla mücadelede başarılı sonuçlar almaya devam ediyoruz. Ticaret Bakanlığınca hazırlanan Toptan Eşya Fiyat Endeksinde 1982'nin ilk on ayında yüzde 16,9 oranında bir artış kaydedilmiştir. Geçinme endekslerinde bir miktar daha yüksek gerçekleşen artışlara rağmen 1982 yılını başlangıçta hedef aldığımız %25 oranından büyük bir sapma olmadan tamamlayabileceğimiz kanaatindeyim. 1983 için de fiyat artış oranını %20'ye indirmeyi hedef alıyoruz. Bütçe, KİT, para ve gelir politikalarımızı bu hedefi gerçekleştirecek tarzda yönlendirmekteyiz.

Ekonomik politikamızda üzerinde hassasiyetle durduğumuz birinci konu ihracat ve diğer döviz kazandırıcı işlemlerdir. Uygun olmayan dünya şartlarına ve artan himayeci eğilimlere rağmen ihracatımız dolar bazında 1982'nin ilk 8 ayında %29 civarında bir artış göstermiştir. Eylül ayı ihracatında ise artış %14,1'e düştüğünden 9 aylık ihracat artışı %26,9 olmuştur. Eylül ayı artış hızındaki yavaşlama esas itibarıyla tütün ve fındık ihracatı ile ilgilidir. Toplam ihracat içindeki payı %60'ı geçen sınaî ürünler ihracatı %50 civarında artmaya devam etmektedir. Bu alanda başlıca problem bilindiği üzere AET'nin pamuk ipliği ve bazı tekstil ürünleri ihracatımız karşısındaki olumsuz tavrıdır.

İhracat fiyatlarımızda özellikle tarımsal ürünlerden kaynaklanan bir gerileme görülmektedir. Bu gerileme mevcut verilere göre ortalama olarak yüzde 10 civarında tahmin edilmektedir. İhraç fiyatlarımızdaki düşüşte gelişmiş ekonomilerdeki durgunluğun da kısmî tesiri vardır. Nitekim ithal fiyatlarında da daha az oranda olmakla beraber bu durum görülmektedir.

1983 yılı için 7,1 milyar dolarlık ihracatı hedef almaktayız, öngördüğümüz ithalat hacmi 10 milyar dolardır.

İhracatta teşvik tedbirlerini sürdürmeye ve hedefimizi gerçekleştirmek için gereken bütün tedbirleri almaya kararlıyız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

1983 Bütçesi, makul gelir tahminleri çerçevesinde gerçekçi bir şekilde ve ekonomik politikamızın diğer hedefleriyle tutarlı olarak hazırlanmıştır. Büyüklükler bir yandan enflasyonla mücadele politikasına katkıda bulunacak ve herhalde istikrarı zedelemeyecek, diğer yandan da üretim faaliyetini destekleyecek bir mertebede tespit edilmiştir.

Geçmiş yılların harcama sonuçlarına bakıldığında, 1977-1979 yıllarında gayrisafi millî hâsılanın oranı olarak %27-28'e varan bütçe büyüklükleri yanında son yılların bütçeleri ufak görülmektedir. Şu hususu hatırlatayım ki, 1976'da %23 civarında olan bu oran 1977'de %27,6'ya sıçramış, 1978 bütçesi GSMH'nin %20,6'sı olarak kanunlaşmış iken, %27,2'si olarak gerçekleşmiş, 1979 bütçesi de %18,5'i olarak kanunlaşmış iken, %28,2'si olarak gerçekleşmiştir.

Bu büyük sıçrama ve sapmaları, o yıllarda belirginleşen ekonomik kriz ve süratle artan enflasyondan tamamen bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Gerçek kaynaklarla desteklenmedikçe bu büyüklükleri örnek almak yanlış olacaktır.

10 aylık olan 1982 bütçesi hariç tutularak, 1982 ve 1983 bütçeleri mukayese edildiğinde, yani 1982 bütçesi 12 aya çıkarılarak mukayese edildiğinde bütçelerdeki ödeneklerin GSMH içindeki yapının %23,8 seviyesinde ve birbirine eşit olduğunu görmekteyiz.

Bu konuda yatırımlarla ilgili bazı rakamlar da vermek yararlı olacaktır. Bütçe harcamaları içinde gerçekleşen yatırımların GSMH'ye oran olarak en yüksek olduğu yıl 1977'dir. Bu yılda bütçe yatırım harcamaları GSMH'nin %6'sına ulaşmış, ondan sonraki üç yılda sırasıyla %5'e, %4,4'e ve %3,8'e düşmüştür. Bu oran yeniden ancak 1981'de yükselmiş ve %4,5'e çıkmıştır. Harcama bazında 1983 bütçesinde de aynı oran öngörülmüştür. Aynı durumu bir başka şekilde de ifade etmek mümkündür. Toplam bütçe içinde yatırımların payını ödenek bazında yüksek tutma gayretlerine rağmen

gerçekleşmeler 1977'den sonra ödeneklerin çok gerisinde kalmış ve harcama toplamı içinde yatırımların payı gerilemiştir.

1977'de %22 civarında gerçekleşen yatırım oranı 1978'de %18'e, 1979'da %15,5 ve 1980 de de %15'e düşmüştür. Yine harcama bazında bu oran 1981'de yükselerek %19,8 olarak gerçekleşmiştir. 1983'de bu pay daha da yükselerek %21 civarında gerçekleştirilecektir.

Daha önce de ifade ettiğim gibi yatırım harcamalarında verimliliği de ısrarla gözetiyoruz.

Mevcut kaynaklar dikkate alındığında 1983 bütçesi yatırım kabiliyeti açısından, istediğimiz ölçüde olmasa bile makul bir seviyededir.

Bilindiği gibi 1983 bütçesi yeni vergi öngörmemekte, aksine düşük gelir grupları için gelir politikası ve vergi adaleti açısından yeni imkânlar getirmektedir.

Sayın üyeler,

Ekonomik ve Sosyal kalkınmamızın temel ihtiyaçlarından biri olan yeterli ve güvenilir enerjinin orta ve uzun vadede daha ziyade kendi kaynaklarımıza dayalı olarak temini ana politikalarımızdan biridir.

Enerji meselesinin uzun vadede çözümü için hükümetimizin aldığı tedbirlerin başında yatırım politikasının yeniden gözden geçirilmesi ve yatırım önceliklerinin değiştirilmesi gelmektedir. Diğer altyapı yatırımları ile birlikte enerji sektörü ön plana alınmıştır. 1983 yılı yatırım programında toplam kamu yatırımları içinde enerjinin ağırlığı %23,8'dir. Bu yatırımla, programda devam eden termik ve hidroelektrik santrallere ait projelerin aksamadan yürütülmesi, iletim ve dağıtım sisteminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hedef alınmıştır.

Atatürk Barajı, ülkemizin hem enerji üretimi hem de sulama yönünden vazgeçemeyeceği Güneydoğu Anadolu Projesinin temelini teşkil etmektedir. Proje Urfa Tüneli, Sulama Sistemi ve Derivasyon Tüneli ile programlarda yer almıştır. Bu projeye 1983 yılında, tarım sektöründe 3,5 milyar TL ve Enerji Sektöründe 5 milyar TL olmak üzere toplam 8,5 milyar TL kaynak ayrılmıştır. Bu kaynağın yetersiz olduğunu, özellikle baraj gövdesi ihalesi gerçekleştiğinde önemli miktarda ilave kaynağa ihtiyaç olacağını biliyoruz. Sadece Atatürk Barajının maliyeti 500 milyar TL'dir. On yılda tamamlanması kabul edildiğinde baraj için yılda 50 milyar TL gerekmektedir. Bu sebeple 1983 yılı bütçesinde, diğer devam eden projeleri zedelememek ve projeye devamlı bir kaynak bulmak amacı ile baraj için bir tahsisat öngörülmemiştir. Projenin finansmanı için ayrı bir çalışma yapılmaktadır.

Nükleer enerji santralı projesi de gerçekleştirmekte kararlı olduğumuz projelerden biridir. Bu konu ile ilgili dış finansman ve teknolojik konuların çözümü için uluslararası görüşmeler devam etmektedir.

Enerji sektöründe yeni enerji kaynaklarının, özellikle küçük su ve jeotermal enerji kaynaklarının geliştirilmesi üzerinde de önemle durulmaktadır. Küçük su kaynaklarının mahallî enerji ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmesi için YSE Genel Müdürlüğüne tekrar görev verilmiş ve 1983 yılı programına 700 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Ayrıca jeotermal kaynakların yoğun olduğu İzmir bölgesinde geliştirme ve uygulama projeleri üzerinde çalışılmaktadır.

Enerji sektöründe ihtiyaç duyulan sınıai mamullerin, ekonomik olarak yerli sanayi ile sağlanabilecek olanlarının yurt içinde imali konusunda önemli adımlar atılmıştır. Diyarbakır'da kurulmakta olan ve 20 mw güce kadar hidrolik santrallerde kullanılacak küçük su türbini ve pompa fabrikası 1983 yılında tamamlanacak ve üretime geçecektir.

Ayrıca termik santrallarda kullanılan buhar kazanlarının yurt içinde üretilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. TEK ve özel sektör ortaklığı ile Batı Anadolu'da ve TEMSAN, T. Şeker Fabrikaları ve başka ortaklarla Orta ve Güneydoğu Anadolu'da bu tür kazanları üretecek sanayi kuruluşlarının kurulması kararlaştırılmıştır.

Hükümetimizin temel yatırım politikası, çok sayıda işi başlatarak projeleri sürüncemede bırakıp Devlete güveni sarsmak yerine, yapabileceğimiz kadar işi üstlenmek ve zamanında tamamlamaktır. Ülkemizde yapılacak pek çok iş vardır. Bunların hepsini aynı anda yapmaya kalkarsak hiçbirini yapamaz duruma gelebiliriz. Bunu gözden uzak tutmamak gerekir.

Tarımda verimliliğin artırılmasında önemli faktör olan sulama konusunda, yurdun her köşesinde sıra bekleyen irili ufaklı projeler vardır. Bu sektörde de yıllardır sürüncemede kalmış projeleri tamamlama çabası içindeyiz. Nitekim 1982 yılında 10 adet, 1983 yılında 19 adet büyük sulama projesi bitirilecektir. Böylece 1981'de 100.000 hektar yeni alan sulamaya açılırken, 1982'de 118.000 hektar ve 1983'te de 185.000 hektar alan sulamaya açılacaktır. 1984 yılından itibaren de, yeni sulama projeleri programa alınacaktır.

Sayın üyeler;

Tarım sektörü ile ilgili bazı konulara da kısaca temas etmek istiyorum.

Gübre tüketiminde düşme yoktur. 1980'de 6 milyon ton olan gübre tüketimi 1981'de 6,7 milyon ton olmuştur. 1982 için 7,6 milyon tonluk bir tüketim tahmin edilmektedir. Bunun, gelecek yıl 8,5 milyon ton civarına çıkmasını beklemekteyiz. Tüketim artışlarına paralel olarak gübre sübvansiyonu da artmaktadır. 1980'de 38 milyar olan devlet sübvansiyonu 1983'de 70 milyar olarak tahmin edilmektedir.

Destekleme alımlarının icrası ve ürün bedellerinin ödenmesi imkânlar ölçüsünde düzenli bir şekilde yürütülmektedir.

Buğday, arpa ve bakliyat gibi ürünleri satın almakla görevli Toprak Mahsulleri Ofisimiz bugüne kadar 78 milyar 683 milyon TL. İlk mubayaada bulunmuş olup mukabilinde 69,3 milyar TL ödenmiştir. Halen 9,4 milyar TL'lik bir borç kalmış bulunmaktadır.

Destekleme görevi yapan birliklerce cem'an 44 milyar 970 milyon TL'lik ürün alınmış olup, bu bedelin 29 milyar 51 milyon TL'lik kısmı ödenmiştir. Halen 15,9 milyarlık bir borç bulunmaktadır.

Destekleme alımlarına tabi ayçiçeği alımı halen 300 bin tona ulaşmıştır.

Çay alımlarında 1981 yılında uygulanan dekar başına 10 kilo yaprak toplama bazı sakıncalar yaratmış. Bu uygulama 1982 yılında 16 kiloya çıkarılmıştır. Bu yıl üretilen kuru çay talebi karşılayacak düzeyde olacaktır.

Destekleme alımları politikamız çiftçinin alın terinin değerlendirilmesi ve tarım sektörünün ekonomiye her bakımdan yararlı bir üretim yapısına ulaşması yönünde sürdürülecektir.

Sayın üyeler;

Denizciliğimizle ilgili olan konulara da kısaca temas etmek istiyorum:

Denizcilik konularımız Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve Deniz Müsteşarlığı tarafından çeşitli yönleri ile ele alınmaktadır. Hemen her konuda bu kuruluşlar ve ilgili diğer kuruluşlar arasında etkin bir işbirliği sağlanmıştır. Ayrıca bir üst koordinasyon kuruluşu olarak “Deniz Alaka ve Menfaatleri Yüksek Koordinasyon Kurulu” teşkil edilmiştir. Bu kurul benim Başkanlığımda muntazaman toplanmakta ve sorunlar burada açıklanıp, tartışılarak gerekli kararlar oluşturulmaktadır.

Başbakanlık Deniz Müsteşarlığı Teşkilatlanma safhasında olan yeni bir kuruluştur. Buna rağmen yetki alanına giren pek çok konu üzerinde sonuç verici çalışmaların içinde bulunmaktadır.

Deniz Ticaret Filosu tonajımız son iki yılda 1,5 milyon Dw ton artarak 3,3 milyon Dw tona ulaşmıştır. Deniz taşımalarında Türk bayraklı gemilerin kullanılmasını, böylece deniz ticaret filomuzda oluşan kapasiteden yararlanılmasını sağlayacak yeni tedbirler üzerinde çalışılmaktadır. Ayrıca Türk bayraklı gemilerin üçüncü ülkeler arasında daha fazla taşıma yapmasını da hedef alıyoruz.

1983-1993 dönemini kapsayan 10 yıllık ulaştırma Ana Planında Deniz Ticaret Filomuzun tonajı, yapısı ve bu kapasite ile yapılacak taşımalar belirlenmiştir. Teşvik politikası bu büyüklükler ve dünya deniz ticaretindeki gelişmeler dikkate alınarak yürütülecektir.

D. B. Deniz Nakliyat T.A.Ş. dışarıdan gemi alımına ancak acil veya özel tip gemi ihtiyacı olduğunda başvurmaktadır. Ayrıca özel tipte gemilerin yurt dışında yaptırılması veya satın alınması kararlaştırıldığında, çizimlerin alınması ve satın alınacak geminin bir eşinin de Türk tersanelerinde malzeme paketi sağlanarak yapılmasına gayret edilmektedir.

Kamu sektöründeki taşıtıcı kuruluşların taşımalarının yalnızca D. B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş.’nin filosu ile yapılması söz konusu değildir. Esas olan taşımalarda mümkün olan en üst seviyede Türk bayraklı gemi kullanılmasıdır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Çalışma huzurunun tesis edilmiş olması üretim ve istihdamda olumlu etkiler icra etmeye başlamıştır.

Asgarî ücretin günümüz şartlarına uygun seviyede düzenlenmesi amacı ile “Asgarî Ücret Tespit Komisyonu” toplantıları süresinden önce başlatılmıştır.

Genel ücret politikamıza gelince, bu hususta geçmişte uygulaması görülen ve olumlu sonuç alınamayan seyyanen ücret artırma metodu yerine, ücret sistemlerinin iş, liyakat ve verim değerlendirme tekniklerini bütünleştiren esaslara dayandırılması, verimlilik artışına paralel olarak çalışanların refah paylarının geliştirilmesi çalışmaları Beşinci Beş Yıllık Plan’a mesnet teşkil edecek şekilde sürdürülmektedir.

Çalışma hayatını düzenlemek ve işçi-işveren ilişkilerini adil ve gerçekçi temellere dayandırmak için 274, 275 ve 1475 sayılı kanunların günün şartlarına uygun hale getirilmesiyle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Danışma Meclisinin Değerli Üyeleri; Millî Eğitim politikamızın temel hedefi Atatürk ilkelerine bilinçli bir şekilde inanmış ve onları gerektiğinde, cesaretle müdafaa

edebilecek kuşaklar yetiştirmektir. (*"Bravo" sesleri ve alkışlar*) Ayrıca, ortaöğretim kurumlarından ve üniversitelerden diploma alacak gençlerimizin toplum içinde süratle iş sahibi olabilmelerini sağlamak için gerekli tedbirleri almaktayız.

Bu amaçla, Beşinci Beş Yıllık Planda ekonominin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek, üniversiteler ve ortaöğretim kurumlarındaki baskıyı hafifletmek amacıyla meslek edinme ihtiyacına cevap verecek çözüm ve programlara ağırlık verilecektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Değerli Üyeleri;

Bir memlekette huzur ve refahın sağlanabilmesi için, o ülkede kamu yönetiminin sağlıklı bir bünyeye sahip olması şarttır. 12 Eylül'den bu yana kamu yönetiminde tarafsızlık ilkesini tesis etmek için Hükümetimiz büyük gayretler göstermiştir. İdare Amirleri, kamu yöneticileri ve tüm kamu personeli bütün vatandaşlara eşit ve iyi muamele etmek zorundadır. Ancak, hükümet ve yasama organları da idare amirlerinin, yöneticilerin ve bütün kamu personelinin şeref ve itibarına büyük bir titizlikle saygı göstermek zorundadır. Bunlara hepimiz eksiksiz riayet etmek mecburiyetindeyiz. (*Alkışlar*)

İdarenin tarafsızlığı ve etkinliği konusunda 12 Eylül'den bu yana sarfedilen gayretlerin olumlu sonuçlarını tam olarak verebilmesi için, kamu kuruluşlarının reorganizasyonu konusundaki yasal düzenlemeleri de tamamlamamız gerekmektedir. Yasama organının kabul etmiş olduğu Yetki Kanununa dayanarak bu konudaki çalışmalarımızı en kısa süre içinde sonuçlandırmak kararındayız. Böylece 12 Eylül yönetimi hem tarafsız ve Devletin menfaatlerini her şeyin üstünde tutan bir idarî kadroyu oluşturmak, hem de verimli ve etkin bir idarî yapıyı gerçekleştirmek mazhariyetine erişecektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri,

Hükümetimiz tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, işçilerine karışmama ve hak eşitliği ilkelerine dayanan ilişkiler sürdürmekte ve bu zemin üzerinde yakın işbirliği ve karşılıklı anlayışın tesisi için samimi çabalar sarf etmektedir.

Üyesi bulunduğumuz Batı ittifakına ve NATO içindeki dayanışma ve işbirliğine özel bir önem atfetmekteyiz. Bu ittifakın sağladığı denge, uzun yıllar güven, istikrar ve barış içinde yaşamamızı mümkün kılmıştır. Ülkemizin kuvvetlenmesi ve silahlı kuvvetlerimizin modernizasyonunun bizim güvenliğimiz açısından olduğu kadar, içinde bulunduğumuz bölgenin istikrarı için de özel bir önem taşıdığını belirtmek isterim.

Hükümetimiz, Batı ile olan bağlantılarını artırmaya, AET, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizi geliştirmeye daima özen göstermiştir.

Ancak son zamanlarda AET Dünya Ekonomisinin içinde bulunduğu bazı darboğazları ileri sürerek Türkiye'ye karşı olumsuz karar ve davranışlara yönelmiştir.

AET ülkelerini ve AET Komisyonunu, bu kararların Türkiye-AET ortaklık ilişkilerine temel teşkil eden anlaşmalara aykırı olduğu hususunda devamlı ve enerjik bir şekilde uyarıyoruz. Bu girişimlerimizin olumlu sonuçlar vermesini ve bizim de bazı tedbirler almak mecburiyetinde bırakılmayacağımızı temenni etmek isterim.

Arap ve İslam ülkeleri ile olan ilişkilerimizin önemini vurgulamak ve bu ilişkilerimizin gelişmesini, bağlarımızın kuvvetlendirilmesi ve işbirliğimizin artırılması için yoğun çabalar gösterdiğimizi belirtmek isterim.

Orta Doğu'da ülkelerin güvenlik ve refahı için bölgede istikrarın sağlanması şarttır. Halen mevcut en önemli ihtilaf olan Filistin sorununun kapsamlı ve âdil çözümü için ABD tarafından sunulan öneriler, önemli ve yararlı unsurları muhtevirdir. Fez zirvesinde ortaya çıkan ve prensiplerini benimsediğimiz Barış Planının ise, Arap dostlarımızın bu konudaki samimiyetinin delili olduğuna ve sürekli ve kalıcı bir barışın tesisi için böylece yaratılmış olan fırsatın değerlendirilmesi gereğine inanmaktayız.

Komşularımız İran ile Irak arasındaki kardeş kavgasının, bölgedeki istikrarsızlığı büyük boyutlara vardırarak gelişmelere yol açacağı endişesi içindeyiz. Bu savaşı sona erdirmeye gayretlerine ve bu meyanda İslam Barış Komitesi çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla devamlı ve ısrarlı faaliyetler gösterdiğimiz bilinmektedir.

Arap ve İslam Dünyası ile ilişkilerimiz son iki yıl içinde büyük gelişmeler kat etmiştir. Bu kardeş ülkelerle ortak bir tarih ve kültür mirasına dayanan yakın ilişki ve işbirliğimizi daha da ileri götürmek azmindeyiz.

Afgan halkının devam eden ıstırabına iştirak ediyor ve bu dost ulusun kendi kaderini serbestçe tayin edebileceği düzene bir an evvel dönebilmesini temenni ediyoruz. *(Alkışlar)*

Hükümetimiz sosyalist ülkeler topluluğuyla bağımsızlık, egemenlik, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri temeline dayalı olarak iyi ilişkiler geliştirmek siyasetini sürdürmektedir.

Asya ve Afrika ülkeleri ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesine büyük önem atfetmekte, Asya'da, geleneksel dostlarımızla mevcut yakın ilişkilerimize ilaveten, bütün bölge ülkeleri ile işbirliğini hızla artırmak için çalışmaktayız.

1982 yılı içinde ABD ve Sovyetler Birliği arasında Stratejik silahlar alanında "START" kısa ismiyle anılan müzakerelerin başlamasını ve orta menzilli nükleer silahlar konusundaki müzakerelerin ayrıca devam etmekte oluşunu memnunnlukla kaydediyoruz. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Sonuç Belgesi uygulamalarının gözden geçirildiği Madrid toplantısında halen anlamlı müzakerelerin başlamış olmasını olumlu bir gelişme addediyoruz. Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesine içtenlikle bağlı olan Türkiye, Dünyada barış ve istikrarın takviyesi ve verimli bir işbirliğinin geliştirilebileceği ortamın yaratılması yönündeki ikili ve çok taraflı çalışmaları desteklemekte, kendi imkân ve sorumlulukları dâhilinde bu amaca erişilebilmesi için gerekli katkılarda bulunmaktadır.

Komşumuz Yunanistan ile istikrarlı, karşılıklı güven ve anlayışa dayanan iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmek arzusunda olduğumuz ve bu doğrultuda daima itidalli ve ölçülü bir davranış içinde bulunduğumuz malumdur. Ancak, ne yazık ki, Yunanistan Başbakanının Yunan Kamuoyunu Türkiye'ye karşı hasmane duygular içinde tutmak çabalarından vazgeçmediğini çelişkili ve tutarsız davranışlarını sürdürdüğünü müşahade etmekteyiz. Yunanistan Başbakanı bir yandan Anadolu'yu kaybedilmiş vatan olarak ilan edip Yunan halkına maceracı hevesler aşılama çalışmakta, öte yandan Türkiye'nin, Yunanistan'a tehdit teşkil ettiği yolundaki her türlü asıl ve esastan yoksun iddiasını sürdürmektedir. Yunan Hükümeti, ülkemiz aleyhine sürdürdüğü bu kampanyaya müttefiklerimizi de alet etmeye çalışmaktadır. Bilindiği gibi Yunanistan, NATO'nun büyük masraflarla hazırladığı APEX-82 TATBİKATINI; ahdi yükümlülükleri uyarınca kesinlikle silahsızlandırmış statüde bulunması gereken Limni adasının tatbikata dâhil edilmesi isteğinin ittifağa kabul edilmediğini öne sürerek, son anda iptal edebilmiştir.

Yunanistan Hükümeti bununla da kalmamış, 24 Kasım günü Yunan Hava ve Deniz Sahalarının Türkiye tarafından ihlal edildiği yolunda tamamen mesnetsiz bir iddia ileri sürerek, Türk ve Yunan Dışişleri Bakanlarının 9 Aralık tarihinde Brüksel’de yapmaları mukarrer toplantıyı tek taraflı olarak iptal ettiğini açıklamıştır. Bilindiği gibi 9 Aralık’ta iki Dışişleri Bakanı, Türkiye ve Yunanistan arasındaki müstakbel müzakerelerin yöntemini kararlaştırmak amacıyla bir araya geleceklerdi. Hükümetimiz, KORAL-82 tatbikatının yapılacağı ve Atina FIR’ına giren bölgeler hakkında, 3 Kasım tarihinde ICAO kuralları uyarınca Yunanistan’a bilgi vermiş ve tatbikat bu bilgilere uygun olarak, uluslararası hava sahasında cereyan etmiştir.

Türk askerî uçakları her zaman olduğu gibi son tatbikat sırasında da Ege’de Chicago Sözleşmesi hükümlerine ve ICAO kurallarına uygun olarak uçmuşlardır. (*Alkışlar*) Dikkate değer olan nokta, Yunanistan Hükümetinin ihlal iddialarının geçersizliğinin ortaya konmasına fırsat bırakmaksızın Brüksel’de yapılacak toplantıyı iptal ettiğini büyük bir acelelilikle açıklamış olmasıdır. Bu husus, Yunanistan Hükümetinin, mevcut sorunlarımızı müzakerelerle halletmek niyeti taşımadığı ve kendince malum sebeplerle iki ülke arasında gerginlik ve çatışma ortamının devamında fayda gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Devam edip giden ve inandırıcı olmaktan uzak, bu mesnetsiz, tutarsız ve çelişkili davranışları üzüntü ve esefle kaydediyoruz.

Şu gerçeği Yunanistan Hükümetinin her zaman hatırdta tutması gerekir: Kıyılarımıza çok yakın bir mesafede bulunan Ege Adaları, güvenliğimiz bakımından taşıdıkları önem dolayısıyla, antlaşmalar gereğince silahsızlandırılmış olmak kaydıyla Yunan Egemenliğine bırakılmıştır. Yunanistan bu taahhütlerini açıkça çiğnemektedir. Bu davranışların olumsuz sonuçlarının sorumluluğunu tamamen Yunanistan’a ait olacağı tabiidir. (*“Bravo” sesleri, alkışlar*)

Yunan Hükümeti, Kıbrıs sorununda da menfi tutumunu devam ettirmektedir. Birleşmiş Milletler gözetimindeki müzakere yönetiminin Türkiye ve Yunanistan tarafından desteklenmesi, Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunmasının en önemli şartlarından biridir, iki toplumlu, iki kesimli, federal ve bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti içinde, Kıbrıs Türk toplumunun can ve mal güvenliğinin, hak ve hürriyetlerinin teminata bağlanması adil, dengeli ve kalıcı bir çözümün vazgeçilmez unsurlarıdır. Ne yazık ki, Yunan Hükümeti bu gerçeği de görmemekte ısrarlıdır.

Son olarak Hükümetimizin Ermeni terörü ve bununla birlikte süregelen Ermeni propagandacına karşı mücadele için her türlü çabayı sarf ettiğini ve bu alanda bütün ilgili ülkeler arasında işbirliğinin tesisi için çalıştığını belirtmek isterim.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri,

1983 yılı bütçesinin milletimize hayırlı olması dilekleriyle sizleri Hükümetim adına saygılarla selamlarım.⁸ (*Alkışlar*)

⁸ *Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 12, Birleşim 26, Sayfa 546-554

9 Aralık 1982 Perşembe

1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Hükümetimizce hazırlanmış ve Danışma Meclisinde uzun süre müzakere edilerek, bazı değişikliklerle kabul edilmiş bulunan 1983 yılı Bütçesi hakkında özet bilgiler sunmak üzere huzurunuzda bulunuyoruz.

Bütçe ile ilgili sunuşun yanı sıra, bütçe hazırlıklarına esas teşkil eden ve Türkiye ile dünyadaki genel ekonomik ve sosyal gelişmelere de kısaca değinmekte yarar görüyorum.

Yakından bildiğiniz gibi, Türk ekonomisi, planlı dönemin başlangıcı olan 1963 yılından itibaren, ilk üç plan döneminde ortalama %6 ile %7 arasında seyreden ve OECD ülkeleri arasında yüksek sayılan bir kalkınma hızını gerçekleştirebilmiştir. Ancak, 1973 yılından itibaren ortaya çıkan dünya petrol krizi ve onu takip öden durgunluk ve enflasyonist konjonktür, Türk ekonomisi üzerinde de son derece olumsuz etkiler yapmıştır. Gelişmiş ekonomiler dahi, söz konusu konjonktüre uyum göstermekte büyük güçlüklerle karşılaşmışlardır.

Gerçekten, son yıllarda dünya dış ticaret hacminin daraldığı, hemen bütün OECD ülkelerinde büyüme hızlarının düştüğü, genel işsizlik oranının %10'ların üzerine çıktığı, hatta gençler arasında ve bazı problemlili sektörlerde bu oranın daha da yükselerek %20'lere ulaştığı gözlenmektedir.

Türkiye'de ise, aynı dönemde karar alma mekanizmasındaki gecikmeler, yanlış politikalarındaki ısrar, gereksiz mikro müdahaleler ve tutarsız uygulamalar nedeniyle ekonomik durumumuz gittikçe ağırlaşmıştır.

Yine bu dönemde Batı'nın Türkiye'ye uyguladığı ekonomik ve askerî yardımı durdurma kararı ile içeride süreklilik göstermeye başlayan siyasî istikrarsızlık ve hızla tırmanan anarşinin olumsuz etkileri üst üste gelince, Türkiye uçurumun kenarına gelmiştir. Nitekim, önce yatırım ve üretim artış hızları düşmüş; fakat daha sonra her iki alanda da reel gerilemeler meydana gelmiştir.

Bugün, büyük bir memnuniyetle ifade etmek isterim ki, bu karanlık tablo artık geride kalmıştır. Silahlı Kuvvetlerimizin üstün çabalarıyla anarşi önlenmiş, kargaşa durdurulmuş, iç barış temin edilmiştir.

Ekonomimizdeki tahribatı gidermek, enflasyonu kontrol altına almak, dış ödemeler dengesini sağlamak ve üretimdeki darboğazları aşmak amacıyla yürürlüğe konulmuş bulunan istikrar programı, gerekli ilave tedbirler de alınarak Hükümetimizce uygulanmaktadır.

Ancak, burada hemen şu hususu ilave etmek isterim ki, uygulamakta olduğumuz ve temel hedefi ekonomide istikrarı sağlamak olan bu program, büyümenin alternatifi olan Standart bir program değil; fakat büyümenin asgarî şartı olan bir dizi tutarlı tedbirler manzumesini ihtiva eden bir programdır. Nitekim, 1981 ve 1982 yıllarına ait çeşitli göstergeler, bu programın, özellikle enflasyonun frenlenmesi, üretim ve ihracatın artırılması konularındaki başarısını kanıtlamaktadır.

Cumhuriyet tarihinde ilk defa üç rakamlı bir düzeye ulaşan enflasyon hızı, 1981 yılında %37'ye düşürülebilmiştir. 1982 yılında fiyat artışlarının, program hedefi olan %25'lik seviye çerçevesinde gerçekleşmesi beklenmektedir; fiyat artışlarında 1983 yılında %20'lik bir artış öngörülmüş bulunuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, bu noktada bir hususu, altını önemle çizerek, müsaadenizle, dikkatinize sunmak istiyorum: Enflasyon oranının %25 dolaylarından %20 dolaylarına indirilmesi, bu oranın %100 dolayından %40 dolaylarına indirilmesinden belki de daha zor olacaktır. Enflasyonla mücadele safhasında, arz-talep dengesizliğinden kaynaklanan sorunların çok büyük bir bölümü halledilmiştir; ancak, şimdi nispi ağırlığı artan dış enflasyonist faktörler ve maliyetleri olumsuz yönde etkileyen ekonomik verimlilikle ilgili menfi unsurlarla mücadele gereği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu aşamada enflasyonla mücadele daha da zorlaşmakta ve programın taviz verilmeksizin uygulanması daha büyük bir önem taşımaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, 1982 yılında millî gelirden %4,4 oranında bir reel büyümenin sağlanabileceği kesinleşmiş görülmektedir; 1983 yılında ise %4,8 oranında bir büyüme hızı hedef alınmıştır. Kalkınan bir ülke olarak hızla büyümek zorunda olan ekonomimizi, özellikle iç kaynaklarımızı seferber ederek ve onları verimli ve etkin bir şekilde kullanarak geliştirebiliriz. Dış Kaynaklar, ancak, bu çerçevede yürütülen bir ekonomi politikası içerisinde destekleyici görev icra edebilir. Sürekli dış kaynak transferi zaten mümkün de değildir. Sağlıklı bir ekonomik yapıya, ancak ödemeler dengesinde sağlayabileceğimiz olumlu gelişmelerle ulaşabiliriz. Bu nedenle ekonomimizin dışa açılma çabalarına hız vermek zorundayız. Burada amaç, ithalatı kısarak sunî bir denge sağlamak yerine, ekonominin ihtiyacı olan malları ithal etmek ve ihracat potansiyelimizi geliştirici her türlü ciddi tedbiri zamanında alarak ihracatımızı artırmaktır.

1983 yılında 7 milyar doların üzerinde bir ihracat yapılması hedef alınmıştır; öngördüğümüz ithalat hacmimiz ise 10 milyar dolar seviyesindedir. Bu çerçevede, ihracatımızın, ithalatımızı karşılama oranının yükseltilmesi hedef alınmıştır. Gelişmiş ekonomilerde son yıllarda süregelen durgunluk ve doların değerinde vuku bulan artışlar nedeniyle, dünya ticaret hacminin artış hızında düşmeler ve fiyatlarda gerilemeler meydana gelmiştir. Türkiye, bu konjonktür içerisinde ihracatını artırabilmeyi başarmıştır. Ayrıca, ihracatımızın mal kompozisyonu ve yöneldiği ülkeler itibariyle de yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir: Bir taraftan sanayi mallarımızın toplam ihracat içindeki payı artarken, diğer taraftan da Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinin ihracatımız içindeki yeri her geçen gün önemini artırmaktadır.

Ihracatımızın gayri safi millî hâsıla içindeki payı 1981 yılında %7,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 1982 yılında %10 dolayında ve 1983 yılında ise %12 dolayında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Dış ticaretimizde liberalleşme tedricen artırılarak sürdürülmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, yürürlükte bulunan istikrar programı ile uyumlu para-kredi politikalarına ve esnek kur politikalarına 1983 yılında da devam edilecektir.

Para arzının titizlikle kontrolü yanında, tasarrufu teşvik edici, reel gelirlerin düşmesine meydan vermeyen bir faiz politikası uygulanacaktır. Sosyal tedbirlerle desteklenmediği ve idarî yapıdaki düzenlemelerle güçlendirilmediği takdirde, ekonomik alandaki başarıların

devamlı olamayacağı tabiidir. Bu nedenle Hükümetimiz, sosyal alandaki düzenlemelere hız vermiş bulunmaktadır: Asgarî Ücret Tespit Komisyonu çalışmaları normal süresinden önce başlatılmıştır; maaş katsayısı 1983 yılında, memurların ve emeklilerin reel gelirlerinde düşme meydana getirmeyecek şekilde düzenlenmiştir.

Esasen, enflasyonist politikalardan en çok zarar gören kesim dar ve sabit gelirli işçi ve memur kesimidir. Yüksek enflasyon oranı devam ettiği takdirde, işçi ücretlerini ve memur maaşlarını artırmanın bu kesimlere reel bir yarar sağlamayacağı tabiidir. Bu itibarla, enflasyonla mücadeleyi kararlılıkla yürüten ekonomik programlarken çok dar ve sabit gelirliyelerin yararına olmaktadır.

Hükümetimiz, taban fiyatlarının tespiti ile maaş ve ücret düzenlemelerinde bu gerçekleri göz önünde tutarak hareket etmektedir.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri ve Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri dahil, idarenin ve mevzuatın yeniden düzenlenmesi konularında önemli adımlar atılmıştır. "Yeniden düzenleme" konusu, genel istihdam sorunları, kamu yönetimini yeniden düzenleme ve devlet personel rejimi komisyonları kurularak sistematik bir tarzda ele alınmıştır. Söz konusu çalışmalar, doğrudan benim koordinatörlüğüm altında, Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Devlet Personel Dairesi Başkanlığı tarafından en geç 1 Mayıs 1983 tarihinde ilgili bütün çalışmaları tamamlayacak şekilde yürütülmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri, 1983 yılı bütçesi, gerçekçi gelir tahminlerine dayalı olarak, program hedefleri ile uyumlu ve istikrar tedbirleri ile tutarlı olacak tarzda hazırlanmıştır. Yüksek malumları olduğu üzere, 1983 bütçesinde yeni vergi öngörülmemiş, buna mukabil özellikle alt gelir grupları için gelir politikacı ve vergi adaleti bakımından yeni imkânlar sağlanmıştır.

1983 yılı yatırım programında, kamu sektörü olarak, Devletin aslı görevleri ile doğrudan ilişkili, devlet eliyle verimli olarak çalışabilecek enerji, tarım, ulaştırma, sanayi ve hizmetler sektörlerinde topyekûn gelişmeyi hedef alan yatırımlara öncelik verilmiştir. Ayrıca, ihracat potansiyeli olan yatırım alanları ile mevcut had kapasiteyi daha verimli kullanmayı sağlayan rehabilitasyon ve modernizasyon yatırımlarına da öncelik verilmeye devam edilmektedir.

1983 yılında kamu ve özel toplam sabit sermaye yatırımlarının, 1982 yılına göre reel olarak %5,7 oranında artırılması öngörülmüştür. 1.258.800.000.000 olarak öngörülen kamu sektörü 1983 yılı sabit sermaye yatırımları toplamı, 1982 yılına göre %5,16 reel artış ifade etmektedir. Bu toplam içerisinde genel ve katma bütçeli kuruluşlar 554.925.000.000 Türk Lirası, döner sermayeli kuruluşlar 20.025.000.000 lira, Kamu İktisadi Teşebbüsleri 617.850.000.000 lira, İller Bankası 47 milyar lira, mahallî idareler 19 milyar lira yatırım yapacak şekilde düzenlenmiştir.

Kamu sabit sermaye yatırımları içerisinde en büyük pay, %23,8 ile enerji sektörüne verilmiştir. Ulaştırma, haberleşme sektörüne 1983-1993 yıllarını kapsayacak şekilde düzenlenen "10 yıllık ulaştırma Anaplanı" verileri esas alınarak %19,2 pay ayrılmıştır.

Millî Güvenlik Konseyinin değerli direktif ve yardımları ile tamamlanacak olan 1983 Yılı Bütçe Kanununun ülkemiz ve milletimize hayırlı olmasını diler, en derin saygılarımı sunarım.⁹

⁹ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 7, Birleşim 122, Sayfa 489-492

14 Ekim 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Genel Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Danışına Meclisinin Sayın Üyeleri,

Hükümetimiz üçüncü görev yılını tamamladığı bugünlerde dördüncü bütçesini hazırlamış ve yüksek heyetinize sunmuş bulunmaktadır.

Çok kısa bir süre sonra yapılacak genel seçimlerle milletimizin hayatında bir yeni dönem başlayacaktır.

Üç yıl önce güç şartlar altında görev üstlenmiş olan Hükümetimizin nöbetini böyle hayırlı bir gelişme sonucunda devredecek olmasını fevkalade inşirah verici buluyorum.

Gerek 1984 bütçesi, gerek görev süremizin sona erecek olması münasebetiyle memleketimizin ekonomik ve sosyal durumu hakkında bazı tespitler yapmanın yararlı olacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

Huzur ve güvene kavuşmuş, bir kısım meseleleri halledilmiş ve birçok meselesine el atılmış bir Türkiye devrediyoruz. Alınan tedbirlerin bazıları sonuçlarını orta ve uzun vadede verecektir. Gelişmiş bir ekonomiye sahip olma yolunda büyüyen Türkiye'nin çözüm gerektiren meseleleri daima olacaktır. Önemli olan husus refah artışını devamlı ve adil kılmak ve problemlerin çözülebilir boyutlar içinde kalmasını sağlayabilmektir.

Milletçe elbirliği ile gerçekleştirdiğimiz en önemli husus, gerilemenin durdurulması, ekonominin yeniden büyüme yönelmesidir.

Daha önceki yıllarla gerileyen gayrisafî millî hâsılamız 1981'de yüzde 4,1, 1982'de yüzde 4,6 ve 1983'te 3,2 oranında artış göstermiştir.

Gelişmiş ekonomilerin genellikle durgunluk içinde olduğu ve buna bağlı olarak dünya dış ticaretinin gelişme göstermediği bir ortamda anti enflasyonist politikalarla birlikte sağlanan bu artışlar, kısa bir süre önce büyük bir krize sürüklenmiş durumda olan ekonomimizin geniş potansiyeline işaret etmektedir.

Bu potansiyel, tabîî kaynaklarımız, sermaye ve bilgi birikimimiz yanında, esas olarak, milletimizin güçlükler karşısında fedakârlıklar yapabilme hasletinden doğmaktadır.

Normal demokratik düzene geçmek üzere olduğumuz bugünlerde, geçmiş acı tecrübelerinden rejimin selameti için gereken dersleri çıkarmış olduğumuza inanıyorum.

Hürriyetçi demokratik rejimin bütün icaplarıyla işlemesi, devlet organlarının zaafa uğramaması ve istikrarın korunması bakımından yöneticilere büyük sorumluluk düşmektedir.

1983 yılında gelirimiz artmakla beraber, bu artış maalesef hedef alınan oranda gerçekleşmemiştir. Bunun nedeni, hava şartlarına bağlı olarak 1983 yılında hububat üretimindeki gerilemedir.

1983'ün 8 aylık verilerine göre, taş kömürü, ham petrol, alümina, çimento, blister bakır gibi ürünlerde üretim düşüklüğü görülmekle beraber, demir çelik, dokuma, lastik,

kimya, petro-kimya, elektronik, elektrikli makineler ve karayolu taşıtları sektörleri ile linyit, kok kömürü, gübre üretiminde önemli artışlar vardır.

Memnuniyetle belirtmek isterim ki, sınaî gelirden yüzde 7,4 oranında yüksek bir gelişme sağlanmıştır.

Gerek gayrisafi millî hâsılda, gerek fert başına düşen gelirden sağlanan bu artışları gerçekleştirdikleri şartlar içinde önemli bir başarı sayıyor; ancak ihtiyaçlarımız açısından yeterli bulmuyoruz.

1984 yılı için hedef alınan gayrisafi millî gelir artış hızı yüzde 5'tir.

Gelişmiş bir ekonomiye sahip olma yolunda hızla mesafe almamız ve istihdam problemini çözebilmemiz daha yüksek millî gelir artışlarına ulaşmamızı gerektirmektedir.

Bu amaçla gayretlerimizi yoğunlaştıracağımız şu alanlar bulunmaktadır:

Öncelikle üzerinde durulması gereken husus, kaynakların üretime en ziyade katkıda bulunabilecekleri alanlara tahsisini ve oralarda verimli olarak kullanılmalarını sağlamaktır. Kaynak dağılımını çarpıtan koruma ve sübvansiyon tedbirlerinin zaman içinde sistemli bir şekilde rasyonelleştirilmesine ihtiyaç vardır. Gerek kamu sektöründe, gerekse özel sektörde görülen ve üretim kaybına, haksız kazançlara, maliyetler üzerinde yarattıkları baskı sebebiyle enflasyona ve dış rekabet gücünün zayıflamasına yol açan kaynak israfı ile mücadele etmek zorundayız.

Verimsizliğe kaynak yetiştirmek mümkün değildir.

Ancak verimlilik artışlarının gerçekleştirilmesi, doğru politikaların izlenmesi halinde dahi zor ve zaman alıcı bir süreçtir. Ekonomik yapının tedricen uyum sağlamasına, alışkanlıklardan kurtulmasına ve yeni bir müteşebbis ve idareci tipinin oluşmasına imkân verecek bir süre tanınması gerekecektir.

Hükümetimizce bu alanda çeşitli tedbirler alınmıştır. Gelecekte bu tedbirlerin sürdürülmesi ve aynı yönde politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu hususta "uygun alanlarda tedricen dış rekabete açılma" etkili bir politika aracı olacaktır.

İkinci nokta, ekonominin istikrarını bozmadan ve gelişme potansiyelini zayıflatmadan toplam iç tasarruf miktarının artırılmasıdır.

Tecrübelerimizin gösterdiği üzere, enflasyon yoluyla veya toplam iç tasarrufları azaltacak yüksek bir vergileme ile sonuç almak mümkün değildir.

Esasen fert başına gelirimiz asgarî zarurî tüketim ihtiyaçlarının oldukça üstüne çıkmış ve gönüllü tasarruf yapabilecek bir seviyeye ulaşmış olduğundan aşırı zorlamalara artık gerek bulunmamaktadır. O sebeptendir ki, az gelişmiş ülkeler arasında değil, orta gelir grubuna dâhil ülkeler arasında yer almaktayız. Bu kaynağın geliştirilmesi, fertlerin tasarruflarını gönüllü olarak artırmalarına ve bu tasarruflarını yatırım erbabına güvenle intikal ettirmelerine imkân verecek kanalların mevcudiyetine bağlıdır.

Bu itibarla, tüketimden gönüllü olarak vazgeçene tasarrufunun karşılığını, uygun bir faiz politikasıyla vermekte ve banka sistemi yanında sermaye piyasasının işleyişini de sağlamaya yönelmiş bulunmaktayız. Yeniden değerlendirme ve sermaye piyasası gibi konularda gerekli kanunî düzenlemeler yapılmış olmakla beraber, sermaye piyasasının belli bir seviyede işlerliğe kavuşması için zamana ihtiyaç vardır.

Gelişmemizi hızlandırmada yararlanabileceğimiz bir diğer imkân gerek milletlerarası banka kredileri, gerekse yabancı sermaye şeklindeki dış kaynaklardır.

Bu kaynaklardan yararlanabilmemiz, ekonomik ve siyasî istikrarın muhafazasına, kredilerin verimli alanlarda kullanılmasına ve dış borç ödeme gücümüzün zaafa uğramamasına bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, ihracattan ve diğer kalemlerden doğan döviz gelirlerimizi artırabildiğimiz, istikrarımızı koruduğumuz, kaynaklarımızı verimsiz yatırımlara veya zamanında tamamlanamayacak çok sayıda projeye dağıtmadığımız takdirde, dış kaynakları artırmamız mümkün olacaktır.

Bu alanda da izlediğimiz politikaların olumlu sonuçları alınmaya başlanmış, birkaç yıl önce dış kredi alma gücü zaafa uğramış olan ülkemiz yeniden itibar kazanmış ve kredi anlaşmaları yapmıştır.

Daha hızlı gelişme ve daha fazla yatırım için bu kaynaklara yönelmek zorundayız. Müteşebbislerimizin çok düşük özkaynak oranları ile çalışma ve krediyi gerçek tasarruflardan değil, daha çok Merkez

Bankası parasından karşılanan alışkanlığından vazgeçmesi gerekir. Yatırım, yapan, kaynağın gerçek bedelini ödemelidir. Kaynak, enflasyon yoluyla sağlandığında, yatırımların ve kalkınmanın bedeli memleket için çok ağır olmaktadır. Bu ise, adaletsizliklere yol açmakta ve sonuçta milletçe büyük fedakârlıklara katlanmamız gerekmektedir. Bu nedenle ekonomiyi yörengesinden çıkaracak enflasyonist politikaları yatırım gerekçesiyle haklı göstermek mümkün değildir. Zira, başka sakıncaları bir yana bırakılsa dahi, enflasyon; hizmet ettiği iddia olunan gelişme amacına bile sonuçta ters düşen, ekonominin gerilemesine yol açan etkiler yaratmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

Son üç yıldır üzerinde ısrarla durduğumuz problemlerden biri enflasyonla mücadele olmuştur. Bu konuda önemli başarılar elde edilmiş, fiyat artışları yüzde 100'ü aşan bir seviyeden, 1981'de yüzde 37'ye, 1982'de yüzde 25'e indirilmiştir.

1983 yılında enflasyon oranının yüzde 20'ye indirilmesini hedef almıştık. Ağustos ayı itibariyle geçen yılsonuna göre gerçekleşen fiyat artışları toptan eşya fiyatlarında yüzde 21,4, Ankara ve İstanbul geçinme indekslerinde sırasıyla yüzde 17,0 ve 18,4'tür.

Geçinme endekslerindeki artışlar geçen yılın aynı dönemine göre bir miktar gerilemiş olmakla birlikte, toptan eşya fiyatlarındaki artış 1982 yılındakinden yüksektir; önemli artışlar hayvan, hayvan yemi, yakacak ve dokuma maddeleri bölümlerinde görülmektedir. Bu durumda programlanmış olan yüzde 20'lik hedefin bir miktar aşılabacağı anlaşılmaktadır.

1984 için enflasyon hedefi yüzde 25 olarak tespit edilmiştir.

Enflasyonla mücadelenin tavsamaması, mümkün olduğu takdirde bu seviyenin de altına inilmeye gayret edilmesi ekonomimizin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Değerli üyeler;

Son üç yılda döviz darboğazını açma, ekonomiyi dışa açma ve gelişmeyi geçmişte olduğundan daha büyük oranda ihracata dayandırma ve ihracatın yapısını değiştirme yönünde çok büyük mesafe almış bulunmaktayız. 1980'de 2,9 milyar dolar olan ihracat

1981'de 4,7, 1982'de de 5,7 milyar dolara yükselmiştir. 1983'te hedef alınanın altında 6,2 milyar dolarlık bir ihracat beklemekteyiz. 1983'ün ilk yedi ayındaki ihracat geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,5 oranında artmıştır.

Artış hızındaki gerilemenin başlıca sebepleri özel durumlarına bağlı olarak Irak ve Libya'ya yönelen ihracatın azalması ve dış fiyatlardaki büyük gerilemedir. Sınâî mamul ihracatında yüzde 14,0 oranında önemli sayılabilecek bir artış olmakla beraber, tarımsal ürünlerde, özellikle baklagiller, tütün, pamuk, üzümde büyük gerileme vardır. Ayrıca Ortak Pazar ülkelerinin korumacı tutumları da sınâî ihraç potansiyelimizden, daha büyük ölçüde yararlanmamızı önlemektedir. 1984 yılında 6,8 milyar dolarlık bir ihracatın gerçekleştirilmesi hedef alınmıştır.

Ekonominin ithal ihtiyacı yeterli ve düzenli bir şekilde karşılanmaktadır. Hampetrol fiyatlarının düşmesi ithalatın finansmanında avantaj sağlamaktadır.

Gerek dış ticaret dengesinde, gerekse cari işlemler dengesinde 1983 yılında geçen yıla göre bir kötüleşme beklenmemektedir 1984 geçiş programında ise her iki açığın azaltılması hedef alınmıştır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Son üç yılda çok önem verdiğimiz bir diğer olumlu gelişme kamu maliyesi alanında gerçekleştirilmiştir.

İzlediğimiz kamu harcama ve gelir politikası sonucunda bütçe açıkları kontrol altına alınmış, 1979'da 67, 1980'de 23 milyar lira zarar etmiş olan Kamu İktisadî Teşebbüsleri 1981'de 8, 1982'de 67 milyar lira kâra geçmişlerdir. 1983 kârlarının da 52 milyar lira olması beklenmektedir. Bu gelişmeye paralel olarak KİT'lerin kaynak açıkları azalmış, Merkez Bankası ve Bütçe kaynaklarından yararlanma imkânları kısıtlanmıştır. 1983 yılında KİT'lere bütçeden yapılacak transferler 1980 yılına göre reel olarak yüzde 15 kadar daha az olacaktır.

Görev süremiz boyunca çeşitli vesilelerle belirttiğim gibi, ekonomi politikamızın ana hedefi, ekonomimizi kendi gücüyle büyüyebilir bir duruma getirmek olmuştur. Bunun için ekonomiyi işlemez hale getiren, üretimi aksatan sebeple teşhis edilmiş ve krizin başladığı 1973 ve yoğunlaştığı 1977 yılından sonra alınan ve sonuçsuz kalmış tedbirler değerlendirilerek gereken ekonomi politikasının araçları kullanılmıştır. Araçları amaç haline getiren ideolojik bir saplantımız olmamıştır. Geçersizliği tecrübe ile sabit olmuş uygulamalarda ısrarın memleket hayrına olmayacağı aşikârdır.

Problemler, öncelikler ve mevcut imkânlar doğru olarak teşhis ve tespit edildiğinde, geçirilen tecrübeler doğru olarak değerlendirildiğinde, hangi tedbirlerin alınması gerektiği temel hatlarıyla ortaya çıkmaktadır. Biraz önce belirttiğim gibi, döviz darboğazının aşılması, büyümenin daha büyük oranda döviz kazandıran ekonomik faaliyetlere dayandırılması, reel kaynakların artırılması ve rasyonel tarzda kullanılması, temel tercihlerimiz olmuştur.

Şu hususu önemle kaydetmeliyim ki, izlediğimiz politikalar sadece enflasyonla mücadeleden ibaret olmayıp, ekonominin büyümeyi kendi gücüyle sürdürebilir bir yapıya kavuşturulması, amacını da ihtiva etmektedir. Bu da; bütün toplum kesimlerini etkilemiş ve fedakârlık gerektirmiştir. Biz bu fedakârlıkların adil olmasına elimizden gelen bütün itinaı göstermiş bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Bu noktada kısaca beş yıllık kalkınma planı açısından durumu değerlendirmek istiyorum.

Bilindiği gibi, IV'üncü Beş Yıllık Planın süresi 1983'te bitmekte ve yeni planın 1984'ten itibaren yürürlüğe girmesi gerekmekte idi. Yeni planın, genel seçimler sonucunda teşekkül edecek meclis ve uygulamasını yürütecek olan hükümet tarafından hazırlanmasına imkân verme ve bundan sonraki dönemlerde plan takvimiyle Meclislerin görev süreleri arasında uyum sağlamak amacıyla V'inci Beş Yıllık Planın bir yıl ertelenmesi ve uygulamanın 1985 yılında başlatılması öngörülmüş ve bu amaçla hazırlanan tasarı Yüce Meclisinizde kanunlaşmıştır. Bu plan da müsvedde halinde hazır, bizden sonraki iktidara devredilecektir.

V'inci Beş Yıllık Plan öncesinde halen en kritik darboğazımız enerjidir. Özellikle 1983'te hidroelektrik santrallerin su azlığı sebebiyle yeterince elektrik üretilmemesi sanayimizi etkilemiştir. Bununla birlikte memleketimiz yeni bir döneme bazı önemli hazırlıkları yapmış olarak ve birkaç noktada beklenen olumlu gelişmelerin sağlayacağı avantajla girmektedir.

Son üç yılda ekonomi derlenip toparlanmış, bütçe, İDT ve KİK'ler disiplin altına alınmış, istikrar sağlanmış, döviz darboğazı giderilmiş, rezervler takviye edilmiş, vergi, banka sistemi, sermaye piyasası, çalışma hayatı, İDT-KİK sistemi, devlet ihaleleri konularında temel kanunî düzenlemeler yapılmıştır.

Diğer taraftan geçmişte dış ödemeler dengesi üzerinde büyük baskı yaratan petrol fiyat artışları durmuş, aksine gerileme başlamıştır. Önümüzdeki birkaç yıl içinde petrol fiyatlarında önemli bir artış beklenmemektedir. Bu husus, ödemeler dengesinin finansmanında önemli bir rahatlık sağlayacaktır.

Gelişmiş Batı ülkelerinin, İkinci Dünya Savaşından beri artan oranda enflasyona bağlı olarak izlenen aşırı sosyal refah politikalarının yükünden sıyrılmak amacıyla, yürüttükleri anti enflasyonist politika ile dünya ticaretinin yapısında ortaya çıkan değişikliklere adapte olabilmek amacıyla izledikleri, yapısal uyum politikasının etkisi altında oluşan ekonomik durgunluğun, yakın gelecekte tedricen aşılması ve dünya dış ticaretinde gelişmenin yeniden başlaması muhtemeldir.

Ve nihayet, öncelikli sektör olarak son yıllarda büyük önem verilen enerji projelerinin bir bölümü gelecek 2-3 yıl içinde üretime geçecektir. Bu kapasitelerin etkisi ile V'inci Planın ikinci ve VI'ncı Planın ilk yarısında elektrik enerjisinde ferahlama olacaktır. Bu tarihten 2000 yılına kadar olan dönemde enerji darboğazı olmaması için şimdiden bazı tedbirler alınmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

Beş Yıllık Planın biraz önce belirttiğim sebeplerle ertelenmesi üzerine, Hükümet Programımız çerçevesinde 3 yıldır izlenen politikaları ve sağlanan gelişmeleri esas alan 1984 Geçiş Programı hazırlanmıştır. 1984 Bütçesi de bu programa dayandırılmıştır.

Program ve Bütçenin hazırlanışında son üç yılda ekonominin düzenli bir işleyişe kavuşturulması yönünde kazanılmış zeminin korunması ve geliştirilmesi V'inci Beş Yıllık Planın uygulaması açısından önemli görüldüğünden bu husus esas hareket noktası olarak alınmıştır.

Bütçe büyüklüğü ve buna bağlı olarak ekonomiye verilecek yön.

— Bütçenin ekonomide istikrarsızlık unsuru olmaması,

— Kamu projelerinde altyapıya ağırlık veren yatırım politikası ile uyumlu olarak Bütçede yeterli yatırımın yer alması,

— Devlet hizmetlerinin yeterli olarak görülebilmesi,

— Alt gelir gruplarının, devlet memurlarının, işçilerin ve emeklilerin refahına katkıda bulunulması,

ilkelerine göre belirlenmiştir.

Bu noktada şu hususu da belirtmeliyim ki, alt gelir gruplarında ferahlık yaratacak gelir vergisi tarife indirimleri 1984 bütçesine önemli bir fedakârlık yüklemiş bulunmaktadır.

Bütçenin ekonomi üzerindeki etkisini sermaye transferlerini ihtiva eden toplam büyüklükten çok, tasarruf ve yatırım kabiliyetiyle ölçmek gerekir. Bu manada 1984 bütçesi geçen yıl bütçelerinden geride değildir. Cari harcamalar ve yatırım harcamaları reel olarak azalmamakta aksine artmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

1978'den itibaren 3 yıl boyunca reel olarak yüzde 20'den fazla gerileyen toplam sabit sermaye yatırımları, 1981'den itibaren yeniden tedricen artmaya başlamıştır.

Ancak 1978-1980 dönemindeki gerileme özel sektör yatırımlarında daha büyük oranda olduğundan, bu yatırımların 1978'de toplam içinde yüzde 51 civarında olan payı gittikçe azalmış ve yüzde 40'ın altına inmiştir. Son iki yıldaki gelişmelere rağmen bu pay henüz değişmemiştir.

1984 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6,0. kamu yatırımlarının da yüzde 5,8 oranında artması öngörülmüştür.

Kamu yatırımları içinde İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşlarının yatırımları geçen yıllarda olduğu gibi azalmaya devam ederek yüzde 50 civarına inecektir. Buna karşılık Konsolide Bütçe yatırımlarının payı yüzde 42'nin üzerine çıkacaktır.

Yatırımlar konusunda 3 yıldır izlediğimiz politika 1984 Programında da sürdürülmektedir. Buna göre kamu sektöründe, bitecek projelere, enerji ve diğer altyapı projelerine, üretim, ihracat ve istihdam açısından önemli katkı sağlayacak projelere öncelik verilmektedir.

Toplam tutarı 1 trilyon 724 milyar lira olan 1984 kamu yatırımlarının yüzde olarak 23,7'si enerjiye, 20,3'ü ulaştırma-haberleşmeye, 14,3'ü imalat sanayiine, 11,7'si diğer hizmetlere, 11,1'i tarıma, 9,6'sı madencilğe ayrılmıştır.

Yatırımlardaki dağılımın kontrol altına alınması ve kaynak tahsislerinde ağırlık merkezi prensibinin, uygulanması sonucunda projelerin yürütülmesinde hız kazanılmış ve tamamlanan proje sayısı artmaya başlamıştır. Böylece programa tekrar yeni proje alınabilecek hale gelmiştir.

1984 Programı ile birlikte yeni bazı projelerin başlaması öngörülmektedir.

Tarım sektörünün ülke nüfusunun yeterince beslenmesine ve ihracatın artırılmasına imkân verecek şekilde geliştirilmesine büyük önem vermekteyiz. Bunun için tarımda

altyapının süratle geliştirilmesi, girdi kullanımının artırılması, hastalıklarla mücadele edilmesi ve tarımsal yayım hizmetlerinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Tarımda kamu yatırımları bu esasa göre programlanmıştır.

1984 yılında, tarım sektöründe kamu eliyle 191,8 milyar TL yatırım yapılması öngörülmüştür. Bu yatırımın yüzde 65,8'i tarımın altyapısını takviye etmek ve hava şartlarının olumsuz etkisini azaltmak amacı ile toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine, yüzde 28,9'u ormancılık, hayvancılık ve diğer tarımsal hizmetlerin geliştirilmesine ve kalan yüzde 5,3'ü depo yapımı, balıkçı barınağı gibi diğer hizmetlere ayrılmıştır. Madencilik

1984 yılında madencilik sektöründe kamu yatırımlarının yüzde 55,6'sı kömür projelerine, yüzde 20,5'i petrol sektörüne, geri kalan yüzde 23,9'u diğer madenlerin arama ve işletmelerine ayrılmıştır.

Kömür projelerinde, termik santrallara linyit temin edecek projelerin gecikmeden işletmeye geçmeleri, yeni linyit alanlarının geliştirilmesi ve taş kömürü sahalarının üretiminin artırılması hedef alınmıştır.

Petrol aramalarında Güneydoğu Anadolu, Trakya, Adana ve Tuzgölü bölgelerine ağırlık verilmiştir. Ayrıca Trakya Bölgesinde yer alan tabii gaz rezervlerinin süratle geliştirilerek kullanıma sokulması programlanmıştır.

İmalat sanayi gelişmenin sürükleyici gücüdür. Bu sektörde yatırımlar, memleketimizin ekonomik ve coğrafi avantajlarının kullanılmasına ve ihracatın artırılmasına imkân verecek şekilde verimli ve rekabet edebilir projelere yönlendirilmektedir.

Kamu sektörünün imalat sanayiinde yürütülen çok sayıda projenin toparlanmasına 1981 yılından itibaren büyük önem verilmiştir. Bu çerçevede, bir yandan bitebilecek durumda olan projelere yeterli ödenek ayrılırken, diğer yandan da yeni verilerin ışığında fizibl bulunmayanların durdurulması yoluna gidilmiştir.

1983 ve 1984 yıllarında bitirilecek projeler takdim ettiğim yazılı metinde mevcuttur.

Enerji

Gelişme için en önemli sınırlayıcı faktör olan enerji darboğazının süratle aşılması en başta gelen hedefimizdir. Bu sebeple enerji sektörü 1984 yılında da yatırımlarda öncelik almış, toplam kamu yatırımlarının yüzde 23,7'sini teşkil eden 408,2 milyar TL bu sektöre ayrılmıştır. Yerli kaynaklara dayalı enerji üretiminin artırılması için büyük gayret sarf edilmekte, devam eden hidroelektrik santrallerle kömüre dayalı termik santrallerin gecikmeden tamamlanmalarına öncelik verilmektedir.

1983 yılında 210 MW gücünde Yatağan - 2 ünitesi, 60 MW gücünde Aliğa Gaz - Çevrim Santrali, 15 MW gücünde Jeotermal Santrali, 125 MW gücünde Hasan Uğurlu HES-3, ünitesi, 20 MW gücünde İpraş Oto-Prodüktörü devreye girmiş olacaktır. İşletmeye alınan bu tesisler yılda ortalama 1,7 milyar Kwh enerji üreteceklerdir. Böylece ülkemizde toplam güç 7018 MW'a ve elektrik üretim kapasitesi de 31,8 milyar Kwh'a ulaşacaktır.

1984 yılında 340 MW gücünde Afşin-Elbistan A-1 Ünitesi, 4x135 MW gücünde Oymapınar HES, 3x46 MW gücünde Aslantaş HES ve 140 MW gücünde Petkim-Aliğa Santrali devreye sokularak yılda ortalama ilave 5 milyar Kwh elektrik enerjisi üretilecektir.

1984 yılında toplam güç 8138 MW'a çıkacak ve üretim kapasitesi yaklaşık 36 milyar Kwh'a ulaşacaktır.

1983 yılında 2.500 köye elektrik götürülmesi programlanmıştır. 1984 yılında 3.000 köyün elektrikleştirilmesi hedef alınmıştır. Bunun 1.900 kadarı kalkınmada öncelikli illerde gerçekleştirilecektir.

Ülkemizin en büyük hidroelektrik santrali olan Atatürk Barajının ihalesi yapılmıştır. Baraj için önemli ölçüde yatırım tahsisine 1984 yılı yatırım programı ile başlanmıştır. Projenin gecikmeden tamamlanması için her türlü çabanın gösterileceği tabiidir.

1984 yılında 2x210 MW gücünde Kemerköy Termik Santrali ile 160 MW gücünde Peri-Özlüce Barajı ile HES'ı ve 18 MW gücünde Peri-Munzur Barajı ve HES'ı programa alınmıştır.

Ulaştırma-Haberleşme

Bu sektörün orta ve uzun dönemde kalkınma gayretlerinde darboğaz yaratmayacak şekilde geliştirilmesini öngörmekteyiz.

Ulaştırma sektörünün daha rasyonel bir yapıya kavuşturulması amacıyla, kara, hava, deniz ve demiryolu ulaştırmalarının payları ülke imkân ve ihtiyaçlarına göre yeni bir denge yönünde geliştirilmektedir.

1983 yılında Türk Deniz Ticaret Filosu 4,3 milyon Dwt'a ulaşmıştır. 1984 yılında filo kapasitesinin 4,7 milyon Dwt'a ulaşması beklenmektedir. Dünya deniz taşımacılığı ve navlun krizinin sürmekte olduğu bu dönemde kamunun elinde bulunan filo ile yapılan dış taşımalarda 1983'de yüzde 15'lik bir artış sağlanmıştır. Limanlarda yapılan yükleme ve boşaltmalar ise, yüzde 10,5 artış göstermiştir. Artan filo kapasitesi ile dış ticarete Türk bayraklı gemilerin daha büyük pay alması, hedefimizdir.

Havayolu ulaştırmasında, 1983 yılında THY'ce kiralanan kısa iniş-kalkış mesafeli uçaklarla, daha önce pistlerinin yetersizliği sebebi ile işletmeye kapatılan 3 ilimize yeniden hizmet verilmeye başlanmıştır. Yeşilköy dış hatlar terminali tamamlanmıştır. Bu yılsonuna kadar Esenboğa iç hatlar ve Malatya terminalleri hizmete girecektir. 1984 yılında Malatya ve Trabzon hava alanlarındaki inşaatlar tamamlanacaktır.

Memleketimizin enerji yanında en önemli altyapı noksanı haberleşme alanındadır. Ekonomik ve sosyal gelişmede ve millî güvenlik gereklerinden doğan haberleşme ihtiyacının yeterli ve güvenilir bir şekilde karşılanması büyük öncelik taşımaktadır. Bu sebeple mevcut açığın süratle giderilmesi hedef alınmıştır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere yapılmakta olan 10 yıllık haberleşme ana planının hazırlıkları son safhaya gelmiştir. Bu planla belli bir süre içinde telefon taleplerinin beklemesiz karşılanması, telefonsuz köy bırakılmaması, tam otomatikleşmenin sağlanması öngörülmektedir.

TRT hizmetlerinde, Türkiye'nin her bölgesinde TV yayınlarının izlenmesi ve en az iki radyo istasyonunun net bir şekilde dinlenmesi hedef alınmıştır. Bu amaçla özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine bağlanan TV verici istasyonları ile yeni radyo vericilerinin ihtiyaçları öncelikle karşılanmaktadır.

Konut:

Dar ve orta gelirli vatandaşların mesken edinmelerini kolaylaştırmak için Toplu Konut Fonu aracılığıyla kredi yardımı yapılmasına başlanmıştır. 1983 Eylül ayı sonu

itibariyle, 1.169 kooperatifin 62.826 hak sahibine 51,3 milyar TL kredi açılmıştır. Bunun 17,2 milyar lirası ödenmiş durumdadır. Bütçede 1984 yılı için Toplu Konut Fonuna 20 milyar TL ödenek ayrılmıştır.

Kamu eliyle konut sektörüne yönlendirilen kaynakların verimli şekilde kullanılması için, 10 yıllık memur lojman planı hazırlanmış; pilot projelerle 1983 yılında başlatılan bu plan 1984 Yılı Bütçesiyle uygulamaya konulmuştur. Bu planla, imkânlar çerçevesinde kamu personelinin refahına katkıda bulunma, atamalarda, yer değiştirmelerden doğan güçlükleri azaltma ve huzurlu bir çalışma imkânı sağlama amacı gözetilmektedir. Geçmiş yıllarda uygulanan, münferit kuruluşlar için lojman yapma politikası, özellik arzeden birkaç kuruluş hariç, tedricen kaldırılmaktadır. Lojmanlar merkezî olarak yaptırılacak, Maliye Bakanlığınca tespit edilecek usullere göre, kuruluşlara ihtiyaçları oranında tahsis edilecektir. 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir'de 3.500 konutluk Devlet mahallelerinin kurulmasına başlanacaktır. Bunlardan ilki olan Ankara Sincan Devlet Mahallesi'nin temeli 1983 yılında atılmıştır. Diğer illerde, kalkınmada öncelikli yörelere öncelik verilerek 50-80 konutluk merkez Devlet lojman siteleri uygulamasına başlanmıştır; 1984'de toplam 18 il kapsanmış olacaktır. Ayrıca, çok sayıda kamu personelinin görevli olduğu büyük köylerde ortalama lojman maliyetini düşürmek için 6'şar dairesel ortak köy lojmanı projesine başlanılmıştır.

Bunun dışında, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı için ayrı lojman programları uygulanacaktır.

Eğitim:

İlköğretim kademesindeki bütün derslik, donatım, makine-teçhizat ve köy öğretmen lojmanı ihtiyacının birkaç yıl içinde karşılanması için son iki yıldır uygulanan politika sürdürülecektir. Bu cümleden olarak, şehirlerde artan nüfus için gerekli derslik ihtiyacının karşılanması, ikili ve üçlü tedrisatın asgariye indirilmesi; ayrıca okulsuz köy kalmaması ve ilköğretimin kalitesinin yükseltilmesi hedef alınmıştır.

Çocuklarımızın yeterli eğitim şartlarına kavuşturulması için vatandaşlarımızın gösterdiği büyük ilgi ve sağladığı katkıları da Hükümetim adına memnuniyetle kaydediyorum.

Meslekî ve teknik eğitimde kapasite yaratma ve teçhizatlanma açısından önemli mesafe alınmıştır. 1984'den itibaren talebi olan dallarda yeterli meslekî programların uygulamaya konmasına ve okullarımızın yaygın eğitim için azamî seviyede kullanılmasına önem verilecektir. 1984, Millî Eğitim Bakanlığımızın bu alanda büyük atılım yapacağı bir yıl olacaktır.

1984'te 30 ortaokul, 25 lise, 16 pansiyon binası, 20 erkek teknik, 11 kız teknik, 7 yeni ticaret lisesinin yapımına başlanacaktır.

Yükseköğretimde politika ve uygulama bütünlüğü Yükseköğretim Kurulu ile sağlanmış, dağınık ve çeşitli statülerdeki yükseköğrenim 27 üniversitenin çatısı altında birbirleriyle tutarlı esaslara bağlanmıştır. Bu üniversitelerden bir kısmı yeni olup; bunlardan Konya Selçuk, Malatya İnönü, Antalya Akdeniz, Van 100'üncü Yıl Üniversitelerinin inşaatlarına bu yıl başlanacaktır.

Sağlık hizmetlerinin yurt sathında yaygınlaştırılmasının 1992 yılı sonuna kadar tamamlanması, 1983 yılı içinde yürürlüğe giren kanun ile hükme bağlanmıştır. Halen

47 il ve 20 eğitim bölgesinde hizmetler fiilen sosyalleştirilmiştir. 1992 yılı sonuna kadar bütün illerde gerekli alt yapının oluşturulmasına çalışılacaktır. 1984 yılı Yatırım Programı ile 34 sağlık ocağının ve 54 sağlık evinin yıl içinde tamamlanması öngörülmektedir. Halen yürütülmekte olan hizmetlerin makine-teçhizat ve sair noksanlarının tamamlanmasına öncelik verilmiştir. 2514 sayılı Mecburî Hizmet Kanunu ile sağlık personelinin yurt dışında dengeli dağılımında büyük mesafe atanmıştır.

Çeşitli kuruluşlara ait projeler ile 1984 yılı sonunda 8.500 yatak kapasitesi devreye girecektir. Yatak sayısı kadar, yataklı tedavi hizmetlerinde, yatakların daha verimli kullanılması da önem taşımaktadır.

Şehir altyapısının geliştirilmesi için yapılan yatırımlar arttırılmıştır. 10 yıllık içme suyu, kanalizasyon planının ikinci yılına girilmiştir. 1984 yılında 85 içme suyu, 3 kanalizasyon projesi tamamlanacak, 93 içme suyu ve 14 kanalizasyon projesinin yapımına başlanacaktır.

Kalkınmada öncelikli illerimizdeki mevcut potansiyeli süratle harekete geçirerek ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamaya, böylece gelişmişlik farklarını gidermeye büyük bir önem veriyoruz.

Bu illerimizde gerek kamu yatırım ve teşvik politikaları ile gerek millî kalkınma planlarımızın ilkelerine bağlı olarak hazırlanan özel gelişme programları ve projeleri ile geçmişte olduğundan daha hızlı ve dengeli bir gelişme sağlamaya büyük gayret sarf ettik.

Kalkınmada öncelikli 25 ilimize götürülecek hizmetler için yatırım programları ile tahsis edilen imkânlar her yıl arttırılmaktadır. III'üncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde toplam yatırımların ortalama olarak yüzde 23,2'si, 1978-1981 döneminde de yüzde 25,4'ü bu illerimize tahsis edilmişken, bu oran 1982-1984 yıllarında ortalama yüzde 27,7'ye çıkarılmıştır.

Bu illerimize yol, içme suyu, elektrik, okul, radyo ve TV, öğretmen lojmanı gibi hizmetlerin götürülmesi öncelik taşımaktadır.

1977 sonunda kalkınmada öncelikli illerimizin bin 181 köyünde elektrik bulunmakta idi. 1980 sonunda bu rakam 3 bin 85'e, 1982 sonunda 4 bin 670'e ulaşmıştır. 1983 yılında bin 300 ve 1984 yılında da bin 852 köyümüze elektrik götürülmesi programlanmıştır.

1984 yılında kamu eliyle inşa ettirilecek toplam 5 bin 800 dairenin 3 bin 600'ü bu illerimizde olacaktır. Yine bu illerimizde sağlık hizmetlerine ilişkin olarak 3 bin 450 adet yeni yatak kapasitesi yaratılacaktır. Son yıllarda köy içme sularında kalkınmada öncelikli yörelerimize ağırlık vermekteyiz. Son üç yılda bu illerimizde, 3 bin 500 köye su götürülmüştür. 1984'te 1.200 köye daha aynı hizmetin sağlanması öngörülmektedir. 1983'te yüzde 70'in üstünde artırılan stabilize köy yolu yapımının 1984'te yeniden yüzde 40'ın üstünde arttırılması ile stabilize köy yollarına 6 bin kilometrelik bir ilave yapılması programlanmıştır.

Bu illerimizde sadece Devlet hizmetlerinin yeterli seviyeye yükseltilmesi değil, refahı arttıracak projelerin gerçekleştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Kalkınmada öncelikli illerdeki potansiyeli daha iyi değerlendirebilmek amacıyla kırsal kalkınma projeleri uygulamasına devam edilmektedir.

Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesinden sonra, toplam maliyeti 138 milyon dolar olan Erzurum Entegre Kırsal Kalkınma Projesine de başlanılmıştır.

Kalkınmada öncelikli illerimizin temel meselelerinden birisi de yeterli sayı ve kalitede teknik personel ve sağlık personelinin bulunmamasıdır. Yıllardır devam eden bu boşluğu ortadan kaldırmak ve vatandaşlarımızı yeni imkânlarla kavuşturmak maksadıyla bu alanda da gereken tedbirler alınmış ve alınmaktadır.

Danışma Meclisinin çok değerli üyeleri;

Hükümetimizin görevde bulunduğu süre içinde Büyük Atatürk tarafından tespit edilmiş olan ilkeler, savunma ve dış politikamızın temel prensiplerini teşkil etmiştir.

İç ve dış güvenliğimizin en büyük ve sarsılmaz teminatı Kahraman Silahlı Kuvvetlerimizdir. Ordumuzun her yönden, modern silah ve teçhizat ile güçlendirilmesi, içte savunma sanayiinin kuvvetlendirilmesi için büyük mesafeler kaydedilmiştir.

Büyük Atatürk tarafından tespit edilmiş olan ilkeler, dış politikamızın temel prensiplerini teşkil etmiştir.

Son yıllarda Uluslararası durum tehlikeli gelişmelere yol açabilecek ve endişe verici bir nitelik arz etmektedir. Doğu-Batı ilişkileri bütün çabalara rağmen Dünya Barışı için muhataralı gerginliğini muhafaza etmektedir. Dünyanın birçok bölgesinde her an merdivenleşmeye müsait sıcak ihtilaflar sürüp gitmektedir.

Birçok ülkeyi olumsuz bir şekilde etkileyen Uluslararası ekonomik kriz ve düzensizliğe çözüm getirecek çare henüz bulunmuş değildir.

Uluslararası durumun bu karanlık tablosu, özellikle nazik bir coğrafi ve stratejik konumu olan ülkemiz bakımından, dış politikada azamî dikkati gerektirmektedir. Görevde bulunduğumuz sırada dış politikamız bu olgunun bilinci içinde yönlendirilmiştir. Başlangıçta da işaret ettiğim üzere bu hususta en değerli ilham kaynağımız, Büyük Atatürk'ün bize miras bıraktığı dış politika felsefesi olmuştur.

Özellikle Doğu-Batı ilişkilerindeki gerginliğin bir sıcak çatışmaya dönüşmemesinin temel şartı, karşılıklı güç dengesinin taraflardan birinin aleyhine bozulmamasıdır. Bu sağlandıktan sonra yapılacak iş, bu güç dengesinin mümkün olabilecek en alt düzeye indirilmesine çalışmak ve silahsızlanmayı nihai bir amaç olarak saklı tutmaktır. Bizim çabalarımız daima bu yönde olmuştur. Bir yandan mensup bulunduğumuz ittifakın, barışın muhafazası için gerekli gördüğümüz caydırıcı ve inandırıcı gücüne katkıda bulunurken, diğer yandan iki blok arasında gereksiz ve tehlikeli olabilecek sürtüşmelerin bertaraf edilmesi yönünde çaba harcadık ve harcamaktayız. Gerek karşılıklı güç dengesinin daha alt düzeye indirilmesi, gerek nihai amaç olan silahsızlanma için yapılan çalışmaları samimiyet ve inanca desteklemekteyiz. Bütün bunları yaparken de tehlikeli olabilecek bir idealizmle değil, mevcut olgu ve koşulların bilinçli değerlendirilmesine dayanan bir gerçekçilikle hareket etmekteyiz.

Diğer ülkeler ve özellikle komşularımızla olan ilişkilerimizde, temel davranışımızı, bir taraftan Millî Güvenliğimiz ve dünya barışının gerekleri, diğer taraftan da karşılıklı haklara riayet ve devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmamak ilkeleri şekillendirmektedir. Bu anlayış ve tutum içinde olan hiçbir ülke ile sorunumuz yoktur. Güvenliğimiz, bağımsızlığımız, toprak bütünlüğümüz ve haklarımızın muhafazası

hususundaki duyarlılığımız ve kararlılığımızın herkes tarafından hiçbir tereddüde meydan bırakmayacak şekilde bilinmesini sağlamak dış politikamızın özel itina gösterdiğimiz önemli bir vechesini oluşturmaktadır.

Dünyada ve özellikle bulunduğumuz bölgede maalesef sürüp gitmekte olan sıcak ihtilafları endişe ile izlemekteyiz, sadece bölgemiz için değil, dünya barış ve istikrarı için de tehlikeler arzeden Orta -Doğu sorununun bir çözüme kavuşması şöyle dursun, her geçen gün yeni tehlikeli gelişmelere sahne olması, bu sorunun adil ve barışçı bir çözüme biran evvel kavuşması zarureti daha güncel bir hale getirmektedir. Her zaman söylediğimiz gibi, bu sorunun temelinde, Filistin halkının meşru haklarının kabaca inkârı yatmaktadır. Hiçbir ülkenin var olma hakkını, başkalarının aynı hakkını elinden almak suretiyle sağlam ve müstakar bir zemine oturtması mümkün değildir. Türkiye Orta-Doğu sorunu ile sadece bölgenin güvenliği açısından değil, aynı zamanda bölgedeki ülkeler ile olan yakın tarihî ve kültürel bağları dolayısıyla da ilgilidir. Filistin halkının meşru haklarının gerçekleşmesi ve bütün bölge ülkelerinin barış ve istikrar içinde mevcudiyetlerini sürdürmelerini sağlayacak adil bir çözümün biran evvel sağlanması için çaba ve desteğimiz devam edecektir.

Afganistan'da yabancı işgalin biran önce sona ermesi ve Afgan Halkının kendi kaderine bizzat sahip olmasına imkân verecek koşulların fazla gecikmeden gerçekleşmesi en samimî arzumuzdur.

Her geçen gün bölge barışı için daha tehlikeli boyutlara ulaşan ve iki dost ve kardeş ülke için elem verici kayıplara neden olan İran-İrak savaşının bir türlü sona erememiş olması bize üzüntü ve endişe vermektedir. En kısa sürede sona ermesini yürekten dilediğimiz bu çatışmanın son bulması için bize düşebilecek rolü geçmişte olduğu gibi şimdi de oynamaya hazır olduğumuz bütün dostlarımız tarafından bilinmektedir.

Yunanistan ile olan ilişkilerimizde maalesef elle tutulur bir gelişme kaydedilmemiştir. Aramızdaki ciddi ihtilafların, kısır politika mülâhazaları ile istismarının ne kadar tehlikeli olduğu açıktır. Bu nedenle, bu sorunların biran evvel çözümü için ciddi çaba harcamanın her iki ülkenin yararına olduğunun gecikmeden idrak edilmesini temenni ediyoruz. Daima açıkça belirttiğimiz gibi, biz sorunlarımızı görüşmeler yolu ile çözmeye hazırız.

Kıbrıs'ta Rumların gerçekleşmesi mümkün olmayan bazı ham hayaller peşinde hâlâ koşmakta olmaları, sorunun görüşmeler yolu ile çözülmesini gittikçe güçleştirmektedir. Kendilerine, bu tutumlarının beklentilerinin tam tersi sonuca neden olabileceğini gözden uzak tutmamalarını tavsiyede yarar görürüm.

Danışma Meclisim değerli temsilcileri, Şimdi müsaadenizle Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin ülkemizle ilgili olarak aldığı son karara değinmek istiyorum.

Bu kararı alanlar, kararın amacının, Türkiye'yi parlamenter rejimin ihyasına zorlamak olduğunu ifade etmektedirler. Sadece bu düşünce tarzı, söz konusu kararı alanların gerçeklerin ne kadar dışında olduklarını göstermektedir.

Türk milleti hiçbir dış tesirin etkisinde kalmadan siyasî sistem olarak parlamenter demokratik rejimi benimsemiş bulunmaktadır ve tercihini bu yönde yapmıştır. Bunu, başkalarını tatmin için değil, bu rejimin kendisi için en uygun rejim olduğuna inandığından yapmıştır. (*Alkışlar*) Gerek 12 Eylül, gerek 12 Eylül'den sonra sarf edilen

çabaların tek amacı Türkiye’de demokratik parlamenter rejimi sağlam temellere oturtmaktır. Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin Türkiye’de Demokrasi için önerdiği reçete, esasında demokrasiyi değil, demokrasiyi tahrip etmiş olan 12 Eylül öncesi koşulların ihyasını sağlayacak niteliktedir. Dolayısıyla, hem demokrasiyi isteyip, hem de bunu sağlamak için, onu tahrip edeceği belli bir reçetede ısrarlı olmak açık bir çelişkidir başka bir şey değildir.

12 Eylül harekâtının başından itibaren çizilen ve Sayın Cumhurbaşkanımızın tam bir açıklıkla belirttikleri programa göre, 6 Kasım günü, Türk milleti serbest oyları ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyelerini seçecektir. Parlamento üyelerini seçmek her milletin sadece kendine ait bir haktır ve bu karara herkes saygı duymak zorundadır. *(Alkışlar)*

Bu bakımdan, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelerinin seçim sonuçlarını beklemeden yapmış oldukları beyanların parlamenter demokrasinin temel kuralları ile bağdaşmasına imkân yoktur.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri,

12 Eylül Harekâtı memleketimizde huzur ve güveni sağlamış, tarafsız, devletine bağlı, sadece kanunların emrinde olmanın şuuruna sahip bir idare tesis etmiştir.

12 Eylül Harekâtı üç rakamla seyreden fiyat artışlarını kontrol altına almış, döviz darboğazını aşmıştır.

Kanun tasarılarının yasama organındaki müzakereleri sırasında Danışma Meclisi Üyelerinin yapmış oldukları çok değerli katkıları için, hükümetimiz adına en samimî teşekkürlerimi arz ederim.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri

Demokratik, laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı, sağlam bir Devlet yapısını oluşturma yolunda, Kurucu Meclisin bir kanadını teşkil eden Danışma Meclisinin yapmış olduğu çok değerli çalışmalar Büyük Türk Milletince daima şükranla anılacaktır.

Yüce Heyetiniz demokratik ve laik bir hukuk devletinin yeniden kurulması yolunda evvela Anayasayı, sonra sırasıyla Siyasî Partiler ve Seçim Kanunlarını ve diğer kanunları büyük bir vatanseverlik ve maharetle hazırlanmış bulunmaktadır. Bu nedenle, Danışma Meclisinin yapmış olduğu çok değerli hizmetler, Cumhuriyet tarihindeki müstesna yerini daima muhafaza edecektir.

Sayın Başkan,

1984 yılı bütçesinin milletimize hayırlı olması dilekleriyle, Danışma Meclisinin değerli üyelerini hükümetim adına derin saygılarla selamlarım.¹⁰ *(Sürekli alkışlar)*

¹⁰ **Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 23, Birleşim 178, Sayfa 398-406*

11 Kasım 1983 Cuma

1984 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe Plan Komisyonu Raporu

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Memleketimiz 12 Eylül 1980 öncesindeki karanlık günleri geride bırakarak, üç yıl süreyle yaşanan şartların gerektirdiği olağanüstü bir dönemi, Yüce Heyetinize ilk günden itibaren belirtilen ve büyük bir dirayet, basiret ve titizlikle uygulanan program çerçevesinde, kademe kademe geçirmiştir.

Yüce milletimize has büyük bir olgunluk içinde, her türlü şüphenin gölgesinden uzak olarak, tarafsız ve hadisesiz bir şekilde cereyan eden 6 Kasım 1983 Genel Seçimleriyle de parlamenter demokratik döneme geçmek üzere bulunuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, bu güç dönemde, itimadınıza mazhar olarak ve yüksek irşatlarınızdan sürekli şekilde yararlanarak, millet ve memleket hizmetinde bulunmuş olmaktan ve görev nöbetimizin, büyük Atatürk'ün, hâkimiyetin kayıtsız şartsız kaynağı olarak işaret buyurdıkları Yüce Milletimizin serbestçe tezahür eden iradesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeniden teşekkül ettiği ve normal demokratik sistemin başladığı bir noktada sona ermesinden büyük bir bahtiyarlık duyuyor, şahsım ve Hükümetim adına zatî devletlerine ve Millî Güvenlik Konseyi Üyelerine derin şükranlarımızı arz ediyorum.

Yakın geçmişin çok sıkıntılı problemlerinin halli yolunda, görev süremiz içinde almak zorunda olduğumuz tedbirler karşısında, millî menfaatleri, her zaman ferdî menfaatlerin üzerinde tutarak gösterdiği büyük feragat ve anlayış ile sağladığı destek münasebetiyle Yüce Milletimize şükranlarımızı sunmak isterim.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; kanunlarımızın gereği olarak 1984 Bütçesi Hükümetimizce hazırlanmış ve zamanında Danışma Meclisine sunulmuştur. Danışma Meclisince kabul edilen 1984 Bütçe Tasarısı, Yüce Heyetinizin tasvibine arz edilmiş bulunmaktadır.

Bütçeler, bir yandan uygulandıkları ekonomik ortamın etkisinde kaldıklarından, diğer yandan bu ortamı etkileyebilen önemli birer araç olduklarından, iç ve dış ekonomik şartların ve kalkınma hedeflerinin ışığı altında belirlenmektedirler.

1984 Malî Yılı Bütçesi de dünyadaki ve memleketimizdeki ekonomik gelişmeleri ve kalkınma hedeflerimizi dikkate alan değerlendirilmelere dayandırılmıştır.

Dünya ekonomileri açısından en önemli husus, birkaç yıldır gelişmiş ülkelerde ve buna bağlı olarak dünya dış ticaretinde görülen durgunluğun devam etmekte olduğudur. Bu husus, sadece ihracatımızı etkilemekle kalmamakta, başka bazı sebeplerin de ilavesiyle Batı Avrupa'da çalışmakta olan işçilerimizin durumunu da güçleştirmekte ve bu işçilerimizin Türkiye'ye göndermekte oldukları tasarruflarını azaltmaktadır.

İthalatımız açısından ise olumlu etkiler yaratan yurt dışı bir gelişme, daha önceki yıllarda ödemeler dengesinde büyük baskı yaratan petrol fiyatlarındaki artışların durmuş, olması, hatta bu fiyatlarda gerilemeler görülmesidir. Öte yandan, bu faktör,

başlıca gelir kaynağı petrol olan bazı ticarî partnerlerimizin, Türkiye'den yaptıkları ithalat açısından bazı olumsuz etkiler de yaratmaktadır.

Yurt içinde ise son üç yılda olumlu yönde çok önemli ekonomik gelişmeler sağlanmıştır. İki yıl üst üste gerileyen gayri safi millî hasılamız 1981 yılında yüzde 4, 1982 yılında yüzde 4,6 ve 1983 yılında da yüzde 3,2 oranında artış göstermiştir.

1983 yılında hava şartlarına bağlı olarak gerileyen hububat üretiminin etkisiyle tarım sektöründe ve dolayısıyla millî gelirde hedef alınan yüzde 4,8'lik artışın bir miktar gerisinde kalınmıştır. Ancak, şu hususu da ilave etmeliyim ki, 15 Eylül itibariyle yapılmış olan tahminlerde 1983 yılı için yüzde 7,4 oranında yüksek bir sınıai gelir artışı beklenmektedir.

Son üç yılda, üzerinde durduğumuz ve önemli başarı elde ettiğimiz problemlerden biri, enflasyon hızının düşürülmesi olmuştur. Yüzde yüzleri aşan bir seviyeden 1982 yılında yüzde 25'e düşürülmüş olan enflasyon oranınının 1983 yılında yüzde 20'ye indirilmesini hedef almış bulunmaktaydık. 9 aylık neticeler, geçen yılsonuna göre toptan eşya fiyatlarında, yüzde 24,3, Ankara ve İstanbul geçinme endekslerinde sırasıyla yüzde 23,5 ve yüzde 22,1 oranında artış olduğunu göstermektedir. Bu durumda yüzde 20'lik enflasyon hedefinin yılsonunda bir miktar aşılacağı anlaşılmaktadır.

Enflasyon yanında bir diğer temel problemimiz olan ödemeler dengesi konusunda da görev süremiz içinde büyük başarılar elde edilmiş, yeni pazarlara girilerek ihracatın miktarı artırılmış ve ihracatın yapısı sınıai ürünler lehine değiştirilmiştir. Ancak, 1983 yılının ilk sekiz ayında ihracat artış hızında yavaşlama görülmektedir. Bu yavaşlamanın başlıca sebebi, dış fiyatlardaki gerilemeler ile Irak ve Libya'ya yönelik ihracatın azalmasıdır.

1984 Bütçesinin belirlenişinde bu gelişmeler yanında, yatırım, bütçe ve KİT uygulamaları ve gelir imkânları da değerlendirilmiş, hedef tespiti yönünden ise uzun vadeli plan ile ilgili düzenleme dikkate alınmıştır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının genel seçimler sonucunda teşekkül edecek Meclis ve uygulamayı yürütecek hükümet tarafından hazırlanmasına imkân verme ve gelecekte plan takvimi ile Meclislerin görev süreleri arasında uyum sağlama amacıyla bir yıl ertelenmesi ve 1984 yılı için Hükümet Programı ve izlenmekte olan politikalar doğrultusunda bir geçiş programı hazırlanması, 2897 sayılı Kanunla kabul edilmiş olduğundan 1984 Bütçesinin dayandırıldığı genel ekonomik hedefler, bu program çerçevesinde belirlenmiştir.

1984 yılında, tarımsal gelirin %3,5 sınıai gelirin %6,6 oranında artması; gayri safi millî hâsıla artışının %5, enflasyon hedefinin %25 olması, ödemeler dengesinde carî işlemler açığının 850 milyon dolar civarına indirilmesi; bu amaçla ihracatın carî dolar fiyatlarıyla %10 civarında artması hedef alınmıştır.

1984 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının %6, kamu yatırımlarının da %5,8 oranında artması öngörülmüştür. Kamu yatırımları içinde altyapı projelerine verilmekte olan önem sebebiyle, konsolide bütçe yatırımlarının payı artmaya devam edecektir. Yatırım öncelikleri konusunda üç yıldır uyguladığımız politikada değişiklik öngörülmemiştir. Toplam tutarı 1,7 trilyon olan kamu yatırımlarının, %44'e yakını enerji ulaştırma ve haberleşmeye ayrılmıştır.

Kamu yatırımları açısından 1984 yılının bir diğer özelliği; son üç yıldır ısrarla takip ettiğimiz mevcut projeleri tamamlama politikası sonucunda, programa yeni proje alabilir ve programda bulunan bazı projelere de yeni bir hız verebilir duruma gelmiş olmamızdır. Bu imkân, özellikle sulama ve enerji projelerinde kullanılmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; 1984 Bütçesi, ekonomik konjonktürün ve enflasyonu kontrol altına alma politikalarının icapları ile istikrarlı kalkınma, hızlı ve sürekli ihracat artışı sağlamak, istihdama katkıda bulunma, devlet memurlarının ve emeklilerin reel gelirlerini koruma hedeflerini dengeli biçimde gözeten ve aynı amaçlarla uygulanacak para-kredi, fiyat, dış ticaret ve teşvik politikalarını destekleyecek bir yapıda hazırlanmıştır; ödenek tahsislerinde tasarrufa itina edilmiş, yatırım politikasının öncelikleri ve Devlet hizmetlerinin gerekleri dikkate alınmıştır. Bu çerçevede, Hükümetimiz 1984 yılı konsolide bütçe büyüklüğünü 3 trilyon 250 milyar lira olarak belirlemiştir.

Danışma Meclisinde yapıcı bir şekilde müzakere olunan bütçenin toplam büyüklüğü, burada kabul edilen değişikliklerle birlikte 3 trilyon 261,1 milyar lira olmuştur. Bu miktarın %45,8'ini teşkil eden 1 trilyon 494,1 milyar lira cari harcamalara, %22,8'ini teşkil eden 742,2 milyar lira yatırım harcamalarına ve %31,4'ünü teşkil eden 1 trilyon 24,8 milyar lira da transfer harcamalarına tahsis edilmiştir.

Cari harcama ödeneklerinin 834 milyar lirası personel giderlerine, kalan 660,1 milyar lirası da diğer cari giderlere ayrılmıştır.

1984 Bütçesinde, 1983 bütçesinin, başlangıç ödeneklerine göre %25,4 oranında bir artış öngörülmektedir. Bu artış; cari harcama ödeneklerinde %25,9 yatırım ödeneklerinde de %32,4 oranındadır.

1984 malî yılı bütçe gelirlerinin de 3 trilyon 261,1 milyar liraya ulaşması öngörülmektedir. Bu miktarın, 2 trilyon 886,6 milyar lirasını genel bütçe gelirleri, 74,5 milyar lirasını katma bütçe gelirleri, 300 milyar lirasını ise iç istikraz hasılatı oluşturmaktadır.

Genel bütçe gelirlerinin 2 trilyon 290 milyar lirasının vergilerden, 346 milyar lirasının vergi dışı normal gelirlerden ve 250,6 milyar lirasının da özel gelirler ve fonlardan sağlanacağı tahmin edilmiştir.

Toplam vergi gelirlerinin %58,1'ini, gelir üzerinden alınan vergilerin %3,1'ini servetten alınan vergilerin, %13,5'üğünü mallardan alınan vergilerin, %13,1'ini hizmetlerden alınan vergilerin ve %12,2'sini de dış ticaretten alınan vergilerin oluşturması beklenmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; göreve başladığımızdan bu yana, tarım, sanayi, enerji, haberleşme, konut ve diğer altyapı hizmetleri gibi sektörlerde, gelişme politikaları, kalkınmada öncelikli yörelere özel bir önem verilerek yeniden belirlenmiş ve bu alanlarda bazı yeni hamleler başlatılmıştır. Bu gayretlerin bir kısmı sonuçlarını vermeye başlamış olmakla birlikte, diğer bir kısmı, gerekli yatırımların sürdürülmesine ve tamamlanmasına bağlı olarak olumlu etkilerini ilerde göstereceklerdir.

Gelecekteki gelişmemizin daha hızlı ve daha dinamik bir şekilde gerçekleşmesi açısından kayda değer bulduğumuz bir diğer husus da, birçok alanda yapılmış olan temel

kanunî düzenlemelerdir. Vergi, banka sistemi, sermaye piyasası, çalışma hayatı, İktisadî Devlet Teşekkülleri, Kamu İktisadî Kuruluşları sistemi ve devlet ihaleleri konusunda gerçekleştirilmiş olan bu düzenlemeleri fevkalade önemli sayıyor, bu hususun ekonomide istikrarın sağlanması, döviz darboğazının aşılması ve kamu harcamalarının disiplin altına alınması konusunda sağlanan olumlu gelişmelerle birlikte, gelecekteki kalkınmamız açısından çok değerli bir altyapı oluşturduğuna kani bulunuyoruz.

1984 Malî Yılı Bütçesi, son üç yılda, bu suretle kazanılmış olan zemini korumayı ve sağlanmış olan imkânlardan, memleketimizin sorunlarının çözümünde yararlanmayı hedef almış bulunmaktadır. Gelişmemiz bakımından önemli bir basamak teşkil edeceğine inandığımız 1984 Malî Yılı Bütçesinin memleketimiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diler, şahsım ve Hükümetim adına Yüce Heyetinize saygılarımı sunarım.

Arz ederim.¹¹

¹¹ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 11, Birleşim 183, Sayfa 396-398

TURGUT ÖZAL
Türkiye Cumhuriyetinin 19. Başbakanı

BİYOĞRAFI

Halil Turgut ÖZAL

(1927 Malatya – 1993 Ankara)

Türkiye Cumhuriyetinin 19. Başbakanı, 45, 46. Hükümet Başkanı

Halil Turgut ÖZAL

45. ve 46. dönem hükümetlerinde başbakanlık yapmış ve ardından sekizinci cumhurbaşkanı seçilerek, görevi başında hayatını kaybetmiş olan Türk siyasetçisi ve devlet adamıdır.

Bilecik'in Söğüt ilçesinde başladığı öğrenim hayatını Mardin, Konya ve Kayseri'de sürdürdü. 1950'de İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Fakültesini bitirerek tamamladı.

Evlendikten sonra, Amerika'da Texas Tech Üniversitesine ihtisas yapmaya giden Turgut Özal ekonomi branşında eğitim alır.

Geri döndüğünde EİEİ Genel Müdür Yardımcılığı görevine başlar. 1958'de Planlama Komisyonu'nda görev alır. 1959'de Ankara'da askerlik görevine başlar. Askerlik görevinden sonra, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluşunda çalışır.

1967'de DPT Müsteşarı, 1971'den 1973'e kadar Dünya Bankası Sanayi Dairesi'nde danışmanı görevlerinde bulundu. Özal yurda döndükten sonra özel sektörde birçok kuruluşta yöneticilik görevlerinde bulundu,

1977 Milletvekili Genel Seçimlerinde Millî Selamet Partisi'nden İzmir milletvekili adayı oldu. 43. Hükümet döneminde Başbakanlık Müsteşarlığı ile DPT Müsteşar vekilliği görevlerine getirildi. "24 Ocak Kararlarının" mimarı olarak anıldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, bu politikaları devam ettirmek amacıyla Bülend Ulusu Hükümeti'nde ekonomiden sorumlu Başbakan yardımcılığı görevine getirildi. Bu göreve getirildikten 22 ay sonra, 14 Temmuz 1982 yılında istifa etti.

20 Mayıs 1983'de Anavatan Partisi'ni kurdu. 6 Kasım 1983 seçimlerinden 211 milletvekili ile çıkarak tek başına iktidara geldi. 45. Hükümeti kurarak Türkiye'nin 25. Başbakanı oldu. 1984 yerel seçimlerinden de başarıyla çıkan Özal, 13 Nisan 1985'de yapılan ilk kongrede tekrar genel başkanlığa seçildi.

1987 yılında yapılan genel seçimlerde de 292 milletvekili çıkartarak tekrar çoğunluğu sağladı ve 46. Hükümet'in başbakanı oldu.

Özal 1989'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde aday oldu. İlk turda Turgut Özal 247, ikinci turda 256 oy, 3. Turda 263 oy alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 8'inci Cumhurbaşkanı oldu.

I. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ
45. Cumhuriyet Hükümeti
(13.12.1983-21.12.1987)

19 Aralık 1983 Pazartesi

45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın üyeleri;

Büyük Türk Milletinin iradesini temsil eden Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına saygı ile selamlıyorum. *(Alkışlar)*

Sayın Cumhurbaşkanı, Hükümeti kurma görevini 7 Aralık 1983 günü şahsıma tevdi ettiler. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca 13 Aralık 1983 günü 45'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. Anayasanın 110'ncu maddesine göre, Hükümet Programımızı Yüksek Heyetinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem Milletvekilleri, 6 Kasım 1983 seçimleri ile Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. Bir defa daha milli iradenin tecellisi neticesinde teşkil olunan Yüce Meclisimizin milli tarihimizde alacağı yer her bakımdan çok mühim olacaktır. Türkiye Cumhuriyetinin 60'ıncı Yılına idrak ettiğimiz 1983 yılı, inşallah Aziz Milletimizin yepyeni bir kalkınma ve ilerleme hamlesinin başlangıcı olarak anılacaktır.

6 Kasım seçimlerinde Yüce Türk Milleti o yanılmaz sağduyusu ile demokratik nizamla olan inancını ve sahipliğini en güzel şekilde ortaya koymuştur.

Büyük Önder Atatürk'ün, "Hâkimiyet Kayıtsız Şartsız Milletindir" düsturu, değerinden bir nebze kaybetmeksizin gönüllerimizde yaşamaya devam etmektedir. Bu vesile ile Başkomutan Atatürk'ün çizdiği yoldan ayrılmayarak millet iradesinin gerçekleşmesini sağlayan ve demokrasiye bağlılığını bütün dünyaya bir daha ispat eden Türk Silahlı Kuvvetlerine huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum. *(Alkışlar)*

12 Eylül 1980 öncesi dönemde, Türk Devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır. Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri, memleketi bir iç savaşın eşiğine getirmiştir. Milli birlik ve bütünlüğümüzü sağlamak üzere geçici olarak devlet yönetimini üstlenen Milli Güvenlik Konseyi, kısa zamanda huzur, güven ve asayiş temin etmiş, gösterdiği iyi niyetli ve başarılı çalışmalarla milletimizi ve Devletimizi tehlikelerden kurtarmıştır. 7 Kasım 1982 tarihinde milletin büyük bir çoğunlukla kabul ettiği yeni Anayasa ile 6 Kasım seçimlerine kadar uzanan demokrasi yolunun açılması da, yine bu iyi niyetli çalışmaların bir neticesidir.

Değerli üyeler, Anavatan Partisi olarak aziz milletimizin teveccühü ile çoğunluk iktidarı olmaya hak kazandık. Bunun için mutlu ve gururluyuz. Bütün gücümüzle bu teveccühe layık olmaya çalışacağız.

Millet iradesi ile devlet idaresi, Hükümetimiz süresince elele verecektir. Yalnız Anavatan Partisinin değil, bütün milletimizin Hükümeti olma şuuru ile görevimizi yapacağız. Kendi partimizin desteğine olduğu kadar, Hükümet dışındaki partilerin de yardımlarına, ikazlarına ve tenkitlerine değer vereceğiz. Ciddiyet, müsamaha ve tenkide tahammül, muhalefetle olan münasebetlerimizde başlıca stratejimiz olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimizin takip edeceği temel ilkeleri ve hedefleri sıralamadan önce, göreve başladığımız Aralık 1983 Türkiye'sinin genel durumunu ve meselelerini anahatları ile tespit etmek istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız 7 Aralık günü Parlamentoda yaptıkları konuşmalarında; “Milletvekillerini bekleyen birçok sorunların başında, anarşi ve terörle mücadele, ekonomik sıkıntılar ve çıkarılması gereken kanunlar gelmektedir” buyurmuşlardır.

Sayın üyeler, önümüzdeki dönemde Türkiye’yi çetin meseleler beklemektedir.

12 Eylül yönetimi sayesinde anarşi ve terörle mücadelede büyük merhaleler katedilmiş, anarşi ve terör sindirilmiş ve sokaklar tekrar yürünebilecek hale gelmiştir. Ancak bu konudaki bütün iyi niyetli gayretlere rağmen henüz anarşinin kökü kazınamamıştır. Kışkırtıcı mihraklar ve elebaşların bir kısmı yeraltına sinmiş ve tekrar meydana çıkmak için fırsat kollamaktadırlar.

1974’den başlayarak 12 Eylül 1980’e kadar anarşik olayların gelişimini tetkik ettiğimizde, bu dönemde anarşinin çığ gibi büyüdüğünü görüyoruz. Son üç yıllık dönemde anarşik olaylar süratle gerilemiş; olay, ölü ve yaralı sayıları bakımından yapılan değerlendirmelere göre 1975 yılındaki göstergelere kadar düşürülmüştür.

12 Eylül’den sonra anarşi ile mücadele konusunda gösterilen bu başarının devam ettirilerek anarşinin ortadan kaldırılmasına çalışacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhalefetiyle, iktidarıyla, yasama ve yargı organlarıyla, eğitim sistemiyle, basınıyla, sendikalarıyla, radyosu ve televizyonu ile bütün meşru güçler, bu konuda elele vermelidir.

Memleketin ihtiyaç duyduğu köklü bir huzur ve güven ortamının ancak bu şekilde yerleşeceğine inanıyoruz.

Milli birlik ve dayanışmanın sarsıntı geçirdiği, anarşi ve terörün kol gezdiği günler artık geride kalmıştır. Milletimizin o acı günleri tekrar yaşamaya tahammülü yoktur.

Demokrasinin Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi için önümüzdeki beş yıl çok önemli bir fırsattır. Hükümet olarak, Yüce Meclisimizin de yardımlarıyla bu fırsatı en iyi şekilde kullanmaya kararlıyız.

Sayın milletvekilleri, Türkiye’nin meselelerinde, milli birlik, asayiş ve huzurun temininden sonra ikinci sırayı iktisadi ve sosyal meseleler almaktadır. Anarşinin nüksetmemesi için en önemli şartlardan birisi de, ekonominin düzgün ve devamlı iyileşerek götürülmesi mecburiyetidir.

1950 yılından itibaren Türkiye ekonomisinde dikkate değer gelişmeler kaydedilmiştir. Zaman zaman ortaya çıkan ve kısa süren ekonomik krizlere rağmen alınan sonuçlar ümit vericidir. Nitekim, 1963-1976 döneminde ortalama %6,5 olarak gerçekleşen gayri safi milli hâsıla artış hızı, dünyada örnekleri nadir görülen kalkınma hızları arasında sayılmaktadır.

1973 yılı sonlarında başlayan petrol fiyatlarındaki artışlar dünyada olduğu kadar Türkiye’de de yıldan yıla süratle büyüyen ekonomik bunalımın önemli sebeplerinden birini teşkil etmiştir. Petrol faturası ile birlikte ithal edilen sınai mallar fiyatındaki artışlar, dış ödemeler bilançosunu ve enflasyonu işin içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Ancak bütün bu olumsuz gelişmeleri sadece dış etkenlere bağlamak hatalıdır. Sonuçları önceden görülebilen muhtemel ekonomik bunalıma karşı çeşitli koalisyon hükümetleri zamanında kararlı ve etkin tedbirler alınamamış, bölük pörçük alınan tedbirler ise problemi daha da büyümekten öteye götürememiştir.

1977 yılından itibaren kendini iyice hissettirmeye başlayan ve 1979 yılında had safhaya gelen ekonomik kriz, ülkemizde enflasyonu, karaborsayı, yoklukları daha

önceki dönemler ile kıyas edilemeyecek boyutlara ulaştırmıştır. Dış ödemeler dengesi tamamıyla çıkmaza girmiş, milli gelir ilk defa gerilemiş; petrol, tüpgaz, yemeklik yağ, ampul gibi acil ihtiyaç maddelerinin temininde bile acze düşülmüştür. Çift fiyatların teşekkülü haksız kazançlara yol açmış Merkez Bankası en küçük transferleri bile yapamaz hale gelmiştir. Yakıtsızlık yüzünden 1979-1980 kış aylarında zor günler yaşanmıştır. Bütün bu sıkıntıların giderilmesi maksadıyla 24 Ocak 1980 tarihinde Ekonomik İstikrar Programı yürürlüğe konulmuştur.

Ekonomik İstikrar Programı bir kaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını göstermiş, özellikle 12 Eylül 1980'den sonra anarşi ve terörün de ortadan kalkmasıyla ekonomik tablo süratle iyileşmeye başlamıştır. Program 24 Ocak 1980'den sonra da ilave tedbirlerle geliştirilmiştir.

İstikrar Programının ilk sonuçları enflasyonun hızla aşağıya çekilmesi; yoklukların, karaborsanın ve haksız kazançların ortadan kaldırılması, transferlerin tekrar normale döndürülmesi olmuştur. Dış itibarı süratle düzelen Türkiye, tekrar kredi verilebilir ülkeler arasına girmiştir.

Enflasyonla mücadelede büyük mesafe katedilmiş; 1979-80'lerde %100'lerin üzerinde seyreden enflasyon hızının, 1981'de %36'ya, 1982'de ise %25'e indirilmesi başarılmıştır.

İhracatta büyük bir hamle yapılmış ve 1976-1979 arasında sadece 2 milyar dolar civarında seyreden ihracatımız, 1980'de 2,9 milyar dolara, 1981'de 4,7 milyar dolara, 1982'de ise 5,8 milyar dolara erişmiştir. İhracatımızdaki bu artış yanında ihracatın yapısı sanayi malları lehine olarak çok büyük bir değişme göstermiştir.

Diğer bir önemli gelişme de büyüme konusunda kaydedilmiş, 1979'da gerilemeye başlayan gayri safi milli hasıla 1981'de %4,2 ve 1982'de %4,4'lük artış göstermiştir.

Muhterem üyeler, üzülererek belirtmemiz gerekir ki, 1982 yılı sonlarından itibaren, ekonomideki bu müspet gelişme eğilimi tersine dönmeye başlamış, özellikle 1983 yılının ikinci yarısından sonra kötüye gidiz hızlanmıştır.

1983 yılı için %20 enflasyon, %4,8 kalkınma hızı, 7 milyar dolar ihracat hedefi öngörülmüştür. Ancak 1983 yılı sonunda programlanan hedeflerin bir hayli gerisinde kalınacağı; kalkınma hızının %3 civarında olacağı, ihracatın geçen yılın seviyesinde gerçekleşebileceği ve enflasyonun %40'a yaklaşacağı maalesef anlaşılmaktadır.

Son üç aylık enflasyonun gidişi, şayet müdahale edilemezse önümüzdeki yıl için ciddi bir tehlike teşkil edecektir. Şurasını belirtelim ki, enflasyonla mücadelede fiyatlar genel seviyesinin azalış veya artış eğiliminde oluşu fevkalade önemlidir. Gittikçe hızlanarak artış gösteren bir enflasyonu tekrar düşürebilmek son derece zor bir iştir. 1984 yılı hedefi olan %25'lik enflasyon oranına ulaşabilmek bu sebeple ilave bir gayret ve fedakârlığı gerektirecektir. 1983 yılındaki tablo enflasyonu kontrol etmenin ne kadar zor ve ne kadar dikkat isteyen bir iş olduğunu bir defa daha göstermiştir.

Değerli üyeler, diğer taraftan, KİT ürünlerinde gerekli ayarlamalar zamanında yapılmadığı için özellikle son altı ayda Merkez Bankası kaynaklarına müracaat artmış, bu durum da enflasyonu ciddi bir şekilde körüklemiştir. Şirket ve banka kurtarma operasyonlarına büyük miktarlardaki meblağları tahsis etmenin doğurduğu mahzurları uzun uzun anlatmayı gereksiz buluyorum.

Bu olumsuz tablo maalesef burada bitmemektedir. 1983 yılında vatandaşın tasarruflarına enflasyon oranının üstünde bir gelir verme politikasından sapılmış, bunun neticesinde banka tasarruf mevduatları artış hızı 1982 yılına göre gerilemiş, tasarrufların bir kısmı 1980 öncesi olduğu gibi, yine altına, lüks gayrimenkule ve lüks tüketime yönelmiştir.

1983 yılında takip edilen para, vergi ve harcama politikaları ile tasarrufu caydırıcı uygulamalar ve gerekli ekonomik kararların tam olarak alınamaması, 1983 yılı bütçe dengesini büyük ölçüde zedelemiş ve ödemelerin de aksamasına sebep olmuştur.

Bütün bu olumsuz gelişmeler, gerekli tedbirler alınmadığı takdirde 1984 yılı bütçesinde esasen mevcut olan açığın daha da artması neticesini doğuracaktır.

Sayın milletvekilleri, yanlış ekonomik politikalar uygulanırsa; refah değil fakirlik yaygınlaşır. Türkiye bu acı tecrübeyi 1980 öncesi uygulanan enflasyonist politikalarla yaşadı. Sadece 1978 ve 1979 yıllarında memurun, işçinin, dar gelirlinin satın alma gücü yarı yarıya azalmıştır. Enflasyonu dizginlemek çok zor bir iştir. Yaptığımız işin kıymeti hemen fark edilmez. Ancak; sosyal adaletçi politika uygulamanın, gelir dağılımını iyileştirmenin anahtarı da enflasyonun azaltılmasıdır. Bu bakımdan, içinde bulunduğumuz şartlarda, başta işsizlik ve gelir dağılımındaki düzensizlik olmak üzere sosyal göstergelerin de müspet olmadığına işaret etmek isteriz.

Bütün bu anlattıklarımızın gayesi, geçmişi kötölemek değil, 1983 Aralık ayında Türkiye'nin içinde bulunduğu şartları Yüce Milletimizin huzurunda tespit etmek ve gelecekte Hükümetimizin yapacaklarını daha iyi açıklayabilmektir.

Yüce Meclisin Sayın üyeleri, Hükümetimizin millet ve devlet varlığında önemli olan temel görüşlerini ve ilkelerini sizlere şu şekilde özetlemek istiyorum:

Hükümetimiz milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas alan bir hükümettir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Milliyetçilik anlayışımız, Anayasamızda ifadesini bulan, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir. Türk Milletini, Türk Vatanını ve Türk insanını sevmeden, benimsemeden, Türk Devletinin iyi idare edilebileceğine inanmıyoruz. Atatürk'ün milliyetçilik konusundaki görüşlerine bağlı Türk Milliyetçiliği anlayışımız, icraatımızın temel düşüncesini teşkil edecektir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf adet ve geleneklerimize bağlılığımızın bir ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın, kıymetli olanın muhafazasıdır. Asla tutucu, mutaassıp ve yeniliklere kapalı değiliz. Aksine, ilerlemeye açık, medeni, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye, en büyük emelimizdir. Türkiye'yi, yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmetmiş olarak işe başlıyoruz.

Hükümetimiz sosyal adaletçi bir hükümettir.

Sosyal adaletçilik, sadece belirli ideolojilerin, peşin hükümlü, kalıplaşmış formüllerin inhisarında değildir. Sosyal adaletçilik, fukaranın yanında bulunmak, lafla olmaz. Bizim programımız, "Ortadirek" dediğimiz işçi, memur, esnaf, çiftçi ve emekliye müşahhas, pratik ve gerçekçi çareler getiren sosyal adaletçi bir programdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Aziz milletimizin mukaddes addettiği değerler sosyal adaletçiliğe en büyük önemi vermektedir. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatarken tok uyumanın kötülüğü vardır. Kişinin kendi nefsi için istediğini bir başkası için de istemesi şart koşulmuştur. Bir bedenın uzuvları gibi toplumdaki fakir fukaranın ıstırabının toplumun tamamını tesiri altına alacağına inanılmıştır. Türk toplumunu yaşatan, bütün siyasi, sosyal ve ekonomik krizlere rağmen dipdiri ayakta tutan bu sosyal değerler, ekonomik tedbirlerle de desteklenince, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal barış sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İlk hedefimiz, aşırı enflasyonu kontrol altına alarak dar gelirlinin belini büken pahalılığı önlemek için fiyat artışlarını yavaşlatmaktadır. Aşırı enflasyonun olduğu her ülkede gelir dağılımı hep fakirin, dar gelirlinin aleyhine gelişmiştir. Enflasyonu yüzde onların altına indirmedikçe gelir dağılımını düzeltemeyiz. Bu bakımdan, hakiki ve gerçekçi sosyal adalet anlayışına sahip hükümetimizin ilk hedefi, enflasyonla her ne pahasına olursa olsun mücadele etmektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini esas almaktadır.

Bizim uygulayacağımız ekonomik politikalar, bize has, bizim şartlarımıza uygun politikalar olacaktır.

Hükümet olarak hiçbir zaman enflasyonla mücadele politikamızdan taviz vermeyeceğiz. Çünkü vereceğimiz her taviz, enflasyonun bir puan bile artması, orta direğin aleyhinedir.

İktisadi gelişimin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbiriyle telif edilebileceğine inanıyoruz.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tehditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest pazar ekonomisinin uygulanması ekonomik sistem tercihimizdir. Büyük halk kitlelerine yeterli, kaliteli ve ucuz mal ve hizmet sunulmasının en iyi şekilde bu sistem içerisinde mümkün olabileceğine inanıyoruz.

Sayın üyeler, iktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması ve engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

Devletin tanzim edici ve yönlendirici fonksiyonu genel seviyede olmalı, detaylara müdahale edilmemelidir.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla alt yapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi sahalar devletin varlığı olarak düşünülmelidir. Bahis konusu tabii kaynakların mülkiyeti devlet

tasarrufunda olmakla beraber, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracağı teşebbüslere bırakılabilir.

Devlet sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir. İstisna olarak geri kalmış bölgelerde sınaî tesisler kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi ve ticarete devletin esas rolü tanzim ve teşvik edici olmasıdır.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeler, kooperatif ve şirketler sistemin temel uygulama vasıtalarıdır.

Aziz milletvekilleri, iktisadi ve sosyal gelişmenin hedefi insanların daha mutlu hale gelmesine, insanların yücelmesine yöneliktir. Kalkınma insan içindir. Adalet ve hürriyet insan içindir. Demokratik rejim insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunması içindir. Temelinde insana sevgi ve saygının, insana hizmetin esas alınmadığı hiç bir hareketin anlamı yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ülkemiz, insanımızın çalışkanlığı ve kabiliyeti, tabii kaynakları ve coğrafi avantajlarıyla gelişmişliğin zirvesinde yer almaya layıktır. Bu cennet vatan, tarih boyunca dünyanın en ileri medeniyetlerini bağrından çıkarmanın haklı gururuna, bu Aziz Millet de gelişmiş ve medeni olmanın tarihi tecrübesine sahiptir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Milletler arasındaki medeniyet yarışında geri kalmamızın meşru ve makul bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiği, önüne konulan mâniolar kaldırıldığı, birlik ve beraberliği bozulmadığı müddetçe aşamayacağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur.

Bir taraftan sosyal ve iktisadi meselelerimizi çözmeye uğraşırken, gelişmiş ülkelerle aramızdaki farkın tedricen kapatılmasını da ihmal edemeyiz. Türkiye'nin kendi kabuğuna çekilmiş, sadece kendine yeterli bir ülke olması hoş görülemez. Böyle bir yaklaşımda kalkınmanın hızı yavaş, maliyeti yüksektir.

Sayın üyeler, toplumumuzun tam anlamıyla hemfikir olduğu hususun kalkınma ve huzur olduğunu biliyoruz.

Kalkınma bir bütündür. Sosyal ve iktisadi gelişme arasında ahenk ve dengenin sağlanması kalkınmanın temel şartıdır. Hükümetimizin, meselelerimizde iktisadi politikanın ağır bastığının şuuru içerisinde, hedefleri ve araçları birbiriyle ahenkli bir iktisadi politikanın takibini zaruri görmektedir.

İstikrar içinde gelişen bir ekonomide sosyal meseleler daha kolay, daha süratli çözülür. Huzursuzluğu meydana getiren sebeplerin büyük bir kısmı kendiliğinden ortadan kalkar. Büyük Atatürk'ün ifade ettiği gibi, "Hiç bir zafer iktisadi zaferlerle taçlandırılmadıkça kalıcı ve devamlı olamaz."

Sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görüyoruz.

Kaynak ve tasarrufların artırılması ve en iyi şekilde kullanılması, sosyal ve iktisadi gelişmenin hızlandırılması, farklılıkların adil ve pratik ölçüler içinde giderilmesi, fakirliğin kaldırılması, işsizliğin yok edilmesi, refahın ahenkli ve dengeli olarak kitlelere yayılması planlamada ana hedefimizdir.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân veren, düzenleyici yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Muhterem Milletvekilleri, hürriyetçi demokratik nizamla gönülden bağlıyız. Millet hâkimiyetinin demokrasinin tek esası olduğuna inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Demokratik nizam insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu rejimdir.

Temel vasıfları adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik nizam, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır.

Demokratik nizamı, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya matuf her türlü hareketin karşısındayız.

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millete en iyi hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik nizam ile mümkün olabilir.

Cumhuriyet, devlet ve demokrasi anlayışımızı mükemmel olarak ahenkleştiren bir idare şeklidir.

Cumhurbaşkanlığını, demokratik siyasi nizamı içerisinde tarafsız, devletin ve milli birliğin en yüksek seviyede temsil edildiği bir makam olarak görüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, şu hususu önemle belirtmek isterim ki, hürriyetçi demokrasiyi benimsemiş toplumumuzda, farklı düşüncelere rağmen demokrasinin bütün kaideleriyle işlemesi ve muhafazası, ancak buna herkesin sahip çıkması ile mümkündür. Başta Aziz Milletimiz ve onun bağrından çıkan Yüce Meclisimiz olmak üzere, bütün siyasi ve sosyal müesseseler bu şuurda olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Mahalli seçimlerin bir an evvel yapılması ve mahalli idarelerin millet tarafından seçilmiş kimselerce yönetilmesi demokrasinin yerleşmesi bakımından önemlidir. Demokratik idare, sadece parlamentodan ibaret değildir. Mahalli idareleri, demokrasinin alt yapısını tamamlayan en önemli unsur olarak kabul ediyoruz.

Muhterem üyeler, toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır

Herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu inancındayız.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devleti nizamını temel şart görürüz.

Herkes Anayasamızın teminatı altında vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanıyoruz.

Yüksek ahlak sahibi, dengeli bir nesil yetiştirilebilmesini teminen, devletin ilk ve orta öğretim kurumlarında dini eğitim ve öğretim yapılması için gerekli tedbirleri almasını zorunlu buluyoruz.

Laikliği, manevi değerlerin korunmasında, vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetinin uygulanmasında ve dini kültürün geliştirilmesinde kısıtlayıcı unsur olarak anlamıyoruz.

Söz, düşünce ve kanaat hak ve hürriyetlerinin kullanılmasında, kamuoyunun sıhhatli bir şekilde teşekkülünde, basın ve yayını hür demokratik nizamın temel vasıtaları arasında telakki ediyoruz.

Devletin murakabesinde bulunan radyo, televizyon ve diğer basın ve yayın vasıtalarının tarafsızlığını esas alıyoruz. Bütün yurttaki basın ve yayın kuruluşlarının ve bunların mensuplarının daha iyi şekilde hizmet verebilmeleri için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, adaletin mülkün temeli olduğu inancına bağlıyız.

Adaletin temini ve dağıtımı devletin temel görevleri arasındadır. Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri dışında kullanılmamasının da teminatıdır.

Sayın üyeler, devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurdun savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyet ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet millet için vardır. Devletin millet ile bütünleşmesi esastır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet, hiçbir zaman vatandaşın karşısında veya vatandaşın rakibi değildir. Devlet vatandaşın yardımcısıdır.

Sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması; sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik ve yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir.

Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir. Bunun için sistemin açık, basit ve kolayca anlaşılır olması şarttır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmi şahıslarla münasebetlerinde itimat esas, şüphe istisna olmalıdır.

Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hâkim kılınması, verimin geliştirilmesi esas hedefimizdir.

Değerli üyeler, siyaseti belirsiz, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Bu bakımdan sadece karşısında olunan fikir ve uygulamaları ortaya koyarak hizmet vermenin mümkün olmadığına, herkesin ne yapacağını açıklıkla belirtmesi gerektiğine inanıyoruz.

Meselelerimizi en doğru şekilde tahlil ederek, gerçek sebepleri ortaya çıkarılmalı, güçlüklerine rağmen gayretle, feragatle çalışarak hedefe erişmenin mümkün olabileceğine inanmalıyız. Millet, devlet, müessese veya fert olarak, hataları daima kendi dışımızda aramaktan vazgeçmeli, hadiseleri sonuçlarına göre değil, sebeplerine göre değerlendirmeliyiz.

Bugün vardığımız noktada ve önümüzdeki yıllarda meselelerimizin geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak bilgisizlik değilse gaflettir. Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz, sadece ana hatları burada yer alan, üzerinde yıllarca çalışılmış ve hazırlıkları yapılmış bir program ile Yüce Milletimizin huzuruna çıkmaktadır.

Öngördüğümüz tedbirler, uzun yılların tecrübesine ve memleketimizin gerçeklerine dayanmaktadır. Her şeyin başında gayret, fedakârlık ve kararlılığın geldiğine inanıyoruz.

Anavatan Partisi olarak seçim beyannamemizde ne vaat ettiysek, Hükümet programımızda da bu hususlara esas olarak aynen yer vermiş bulunmaktayız. Millet in ve devletin bütün meseleleri her siyasi iktidarın da meselesidir. Ancak temel mesele saydığımız belirli konulara büyük önem ve ağırlık verilmesini, gayretlerin ve kaynakların bu konular üzerine teksif edilmesini zaruri görüyoruz.

Bu temel meseleler şunlardır:

- Huzur ve güven,
- Çiftçi, işçi, memur, esnaf ve emeklinin meydana getirdiği orta direğin güçlendirilmesi,
- İşsizlik konusu,
- Konut,
- Başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesi,
- Bürokrasi meselesi,

Hükümetimiz temel meselelerin ancak ve ancak köklü yaklaşımlarla, her meselede yeni bir sesin, yeni bir nefesin getirilmesiyle çözülebileceğine inanmaktadır.

Meselelerimizin daha kolaylıkla ve daha süratle çözüme kavuşturulabilmesi için her şeyden önce hukuki esasların ve idari yapının bunu sağlayacak hale getirilmesi gerekmektedir.

Kendimizi, yine kendimizin koyduğu kaidelerin esiri olmaktan kurtarmalı, yeni, dinamik, kaideleri ve yapısı birbiriyle uyumlu, iyi çalışan bir sistem kurmalıyız.

İdari yapı ve mevzuat toplum ihtiyaçlarına cevap verebildiği sürece muteberdir. Bu bakımdan günün şartlarına uygun olmayan, eskimiş, yavaş, karar almayı ve uygulamayı

imkânsız hale getiren ve o nispette de zaman ve kaynak israfına yol açan idari yapı ve hukuki esaslar yeni bir anlayışla gözden geçirilecektir.

Değerli Milletvekilleri, hükümetimiz Yüce Meclisimizin huzurlarına bir müjde ile gelmiştir. Kanunlardan aldığımız yetki ve Sayın Cumhurbaşkanımızın anlayışları sayesinde, Hükümetimiz çok önemli bir kanun hükmünde kararnameler paketi hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisine göndermiş ve derhal bunların uygulanmasına geçmiş bulunmaktadır.

Seçim beyannamemizdeki vaatler doğrultusunda, Bakanlar Kurulunun yapısı değiştirilmiş, ekonomik idarede karar ve hizmet bütünlüğü sağlanmış, Başbakanlık ve Devlet Bakanlıkları ile diğer hizmet bakanlıklarının görevleri ve fonksiyonları yeniden düzenlenmiş ve bakanlık sayısı 21'e indirilerek idarede etkinlik, sürat ve tasarruf imkânı sağlanmıştır.

Bu suretle, 17 adet kanun hükmünde kararname ile bakanlık teşkilatları ve bağlı kuruluşları, kısaca idarenin büyük bir kısmı yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır. Yıllardır üzerinde konuşulmaktan öteye geçilemeyen idari yapı değişikliği ve bürokrasi konusundaki Hükümetimizin bu ilk icraatı, memleket meselelerini çözmeye ne kadar kararlı ve hazırlıklı olduğumuzun açık bir delilidir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bugünkü Resmi Gazetenin mükerrer sayısında vatandaşlarımızı ve ekonomimizi çok yakından ilgilendiren bir seri Bakanlar Kurulu kararı ile T.C. Merkez Bankası tebliğleri neşredilmiş bulunmaktadır. Bu kararlar ile tasarruflara verilen net gelirin %32'den %52'ye çıkması mümkün olabilecektir. *(ANAP, sıralarından alkışlar)*

Diğer taraftan, aynı kararlar çerçevesinde, kredi maliyetlerinin yükselmemesi için kredilerden alınan %15 oranındaki gider vergisi %3'e indirilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tasarrufların arttırılmasına ve enflasyonla mücadeleye, büyük önem veren hükümetimiz söz konusu tedbirlerin acilen alınmasını zorunlu görmüştür.

Bütün bu tedbirler, her hükümetin ilk haftalarda meşgul olduğu klasik protokol ve teşrifat faaliyetleri ile birlikte uygulamaya konulmuştur. Kaybedecek vaktimiz yoktur.

Muhterem Milletvekilleri, ülkede huzur ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetinin sağlanması devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli ve dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir.

Son yirmibeş yıllık tecrübeler göstermiştir ki devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabita olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün

organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla muhalefetiyle bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Anarşi ve terörün yayılışı devletin iktisadi gücü ile ters orantılıdır. Ülkede ekonomik istikrarın bozulduğu dönemlerde anarşik olaylarda büyük bir sıçrama ve gelişme görülmektedir. Aşırı enflasyonun, yokluk ve kıtlıkların, işsizliğin hakim olduğu bir ortam demokratik rejimin tartışılmasına, komünizme, aşırı cereyanlara, bölücülüğe, anarşi ve teröre çıkartılmış en güzel davetiyedir. Demokratik rejimi, insan hak ve hürriyetlerini korumanın, sosyal dengesizlikleri gidermenin önde gelen şartı ülkenin iktisaden güçlü olmasıdır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili; Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma ile ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıklarla çözebileceğine inanan; herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetiştirmeliyiz. İnsanın yetiştirilmesi için yapılan harcamaları en verimli yatırım sayan Hükümetimiz eğitim ve öğretime büyük önem verecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla devamlı ve tesirli bir şekilde mücadele edilecektir. Bunun için güvenlik Kuvvetlerimiz modern imkân ve araçlarla donatılacak, eğitim ve öğretime ağırlık verilecek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılacaktır.

- Ülkemizde huzur ve güven ortamının iyileşmesine paralel olarak, kademeli bir şekilde sıkıyönetimin kaldırılmasını öngörüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- "Güvenlik Hizmetleri Master Planı", 2000 yılına kadar olan dönemi içine alacak şekilde hazırlanacaktır. Bu Master Plan çerçevesinde, organizasyon, personel, eğitim teknik teçhizat, tesis-yatırım, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar, uygulama programı ayrıntısında tespit edilerek uygulanacaktır.

- EM-RE-RO Projesinin uygulamaya konması, bu suretle silah, araç ve teçhizatın modernizasyonu ile personele ait konut yapımlarının hızlandırılması gerçekleştirilecektir.

- Güvenlik personeli, sayı ve kalite bakımından ihtiyaca yeterli hale getirilecektir.

- Güvenlik ve nüfus hizmetlerinin yürütülmesinde otomasyon sağlanacak ve bilgisayar sistemi, bütün yurttaki kullanılacak şekilde uygulamaya konulacaktır.

- Trafik anarşisi ile kesin şekilde mücadele edilecektir.

- Mülki idare amirlerimiz her şeyden önce tam bir tarafsızlıkla vatandaşın hizmetinde olacaktır. Mülki idare amirlerimizin yetkileri artırılacak ve vatandaşların işlerinin büyük bir kısmının Ankara'ya gelmeden mahallinde halledilmesine imkân verecek kanun ve idari düzenlemeler yapılacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

- Sayın üyeler, adaletin temini ve tevziini temel görevleri arasında sayan Hükümetimiz, şu tedbirlere öncelik verecektir.

- Adaletin, vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan gerçekleştirilmesine itina edilecektir.

- Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı korunacaktır.

- Gecikmiş adalet, adaletsizliktir. Bu inançla adalet hizmetlerinin süratle yerine getirilmesi ana hedeflerimiz arasındadır. Vatandaşları mahkeme kapılarında beklemekten kurtararak tedbirler öncelikle ele alınacaktır. Usul kanunları, bu anlayışa göre yeniden hazırlanacaktır.

- Hükümet olarak, adli ve idari yargı mensuplarına büyük önem veriyoruz.

- Adli sicil kayıtlarının günün modern teknikleriyle tutulup, takip edilmesinin zaruretine inanıyoruz. Adli sicil ile ilgili muameleler kırtasiyeden kurtararak basitleştirilecektir.

- Ceza infaz müesseselerinin her bakımdan daha sıhhatli ve modern bir yapıya kavuşturulması, cezaevi personelinin eğitim ve öğretimden geçirilmesi sağlanacaktır.

- Ceza infaz müesseselerinde ıslah, eğitim, rehabilitasyon faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

- Muhterem Milletvekilleri, bu vesile ile Yüce Meclisimizin bir yasama görevini de hatırlatmak isterim. Yeni Anayasamız, yasama organını muhtelif konularda, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl içinde 62 adet kanun çıkarılması hususunda vazifelendirmiştir. Bunlardan 27'si, Yüce Meclisimize bırakılmıştır. Bu kanunların süratle hazırlanarak Meclise sunulması sağlanacaktır. Ayrıca çok sayıda kanun hükmünde kararnamenin de Meclis tarafından sonuçlandırılması gerekmektedir.

Bütün bunların zamanında gerçekleşebilmesi için, Yüce Meclisimizin çalışmalarını daha süratlendirecek tedbirlerin alınması hususundaki temennimi önemle dikkatlerinize arz ederim.

- Muhterem üyeler, hükümetimiz, yakın geçmişimizde toplum yapımızda açılan yaraların sarılmasını, kırınglık ve dargınlıkların giderilerek milli birlik ve bütünlüğümüzün yeniden güçlendirilmesi için üzerine düşeni eksiksiz yapmaya azimli ve kararlıdır.

Bu gayenin tahakkukunda affın taşıdığı önemin idraki içindeyiz. Ancak burada üzerinde durulacak husus, af gibi bazen pahalya mal olan tecrübelerimizi de göz önünde bulundurarak, memleketin gelişen şartları muvacehesinde en iyi ve doğru kararı alabilmektedir.

Hemen ifade edeyim ki, bu mesele çok yönlü, çok boyutlu ve dikkatle ele alınması icabeden bir meseledir. Memleketimizdeki huzur ve sükûn ortamı geliştikçe, af konusunun çözümünün kolaylaşacağı kanaatini taşıyoruz.

Değerli üyeler, Ortadireğin güçlendirilmesi, zaman içerisinde milli gelirden daha fazla pay almasını sağlamak ve böylece refahı yaygınlaştırmak temel politikalarımız arasında olacaktır.

ORTADİREK tabirinden toplumumuzun, çiftçi, işçi, memur, esnaf ve bunların emeklilerini anladığımızı tekrar ifade etmek isterim. Nasırlı ellerinden, göz nuru ve alın terlerinden tanıdığımız orta direk, alınacak tedbirlerle toplumumuzun güçlendirilmeye en çok layık kesimidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Zira üreten, diğer bir deyişle pastayı büyütecek olan bunlardır. Çiftçisi aç, işçisi perişan, memur ve esnafı sefaletle itilmiş bir toplumun geleceği olamaz. Sosyal problemlerimizin hafiflemesinin en önemli şartı olarak, orta direğin sağlıklı ve dengeli gelişmesini kabul ediyoruz.

Bu hedefe varmak için uygulayacağımız esaslar üç grupta toplanmaktadır.

İlk olarak enflasyonun aşağı çekilmesi gereklidir.

Enflasyon, dar ve sabit gelirlinin, ortadireğin en büyük düşmanıdır. Enflasyon, işçi, memur ve emeklinin her yıl aldığı ücret artışlarını hayat pahalılığı karşısında tesirsiz kılar, gerçek satın alma gücünü düşürür, gelir dağılımını daha da bozuk hale getirir. Esnaf boşalan raflarını eskisi kadar dolduramaz. Çiftçi tarlasını işlemekte, ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeker. Hükümetimiz enflasyonu çok aşağı seviyelere düşürmeye kararlıdır. Bunun için uygulayacağımız politika ve tedbirler şunlardır:

- Para arzı ekonominin gelişmesine paralel olarak dikkatli bir şekilde kontrol edilecek, diğer bir ifadeyle yeterli para arzı politikası uygulanacaktır.

- Bütçe açıklarının makul bir seviyede tutunmasına önem verilecektir.

- Yatırım politikasında kısa zamanda netice alınacak ve kendini süratle geri ödeyecek projelere öncelik tanınacaktır.

- Tasarrufların en iyi projelere akmasını temin edebilmek için serbest pazar ekonomisi kaidelerine riayet edilecek, "kurtarma operasyonları" gibi müdahalelere imkân verilmeyecektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

- Nihai faturası daima dar ve sabit gelirliye yüklenen müdahalecilikten kaçınılacak, mal, para ve döviz değerinin serbestçe teşekkül ettiği ekonomik politikalara geçiş hızlandırılacaktır.

- İthalatta kademeli olarak liberasyona gidilerek tüketicinin ucuz ve kaliteli mal alması temin edilecektir.

İkinci olarak, Ortadireğin milli gelirden daha fazla pay alması sağlanacaktır. Çiftçi, memur, esnaf, emekli ve işçi milli gelirden daha fazla pay almalı, gelir dağılımı zaman içerisinde daha dengeli bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu maksatla:

- Memur ve işçilerin faturaya bağlanmış harcamalarının belirli bir nispeti vergi iadesi şeklinde kendilerine geri verilecek; ücretten alınan vergiler zamanla azaltılacak; geçim indirimi değişen hayat şartlarına göre ayarlanacak; memur, işçi ve emeklilere ait gerçek ücretlerin sürekli iyileşmesi sağlanacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

- Esnaf ve sanatkârlara işyeri ve işletme için makul şartlarla ve yeterli kredi verilmesi, küçük sanayi sitelerinin geliştirilmesi; teknik yardım ve mesleki eğitim desteği yapılması; malların yurt içinde ve yurt dışında kolaylıkla satışı için destek olunması, vergilerin basitleştirilmesi sağlanacaktır.

- Çiftçimize makul, yeterli ve teminatın zora koşulmadığı şartlarla kredi verilmesi; sulama projelerinin geliştirilmesi; teknik yardımın etkin hale getirilmesi; ürün bedellerinin zamanında ödenmesi, kaliteli tohum verilmesi sağlanacak, vergiler basitleştirilecektir. Ürünün tarlada çürümemesi, elde kalmaması için ihracatın ve pazarlamanın geliştirilmesine yönelik her türlü tedbiri alacağız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Üçüncü olarak, Ortadireğin ek gelirini arttırıcı tedbirlere ağırlık verilecektir. Bu itibarla:

- Tasarruf eğiliminin artırılması için her türlü tedbir alınacaktır. Tasarrufların bankalar yanında, hisse senedi, kar ortaklığı senedi ve tahvil gibi menkul değerlere de kaydırılması suretiyle sınaî mülkiyetin geniş bir tabana yayılması temin edilecektir.

- Tasarrufların, enflasyonun etkisinden zarara uğramaması, aksine daha cazip hale gelmesi için, başta vergi muafiyetleri olmak üzere çeşitli teşvik tedbirleri uygulanacaktır.

- Çiftçi, işçi, memur, emekli ve esnafın tasarruflarının en iyi şekilde değerlendirilmesi suretiyle elde edecekleri ek gelir ortadireğin geçimine olumlu katkıda bulunacaktır.

Muhterem Milletvekilleri,

Ülkemiz gıda ve giyim maddeleri yönünden dünyada kendine yeterli sayılı ülkelerden biridir. Bu ekonomik gelişmemiz için çok önemli bir avantajdır.

Kalkınmanın ilk şartı belirli program ve hedefler çerçevesinde gayretle çalışmaktır. Ekonomik programların başarısı, gösterilecek sabır ve fedakârlık yanında çizilen yolda sapmalara gitmeden, programa, dolayısıyla ekonomik gelişmeye istikrar kazandırılmasına bağlıdır. Gelişmiş ülkelerin ancak bu şekilde başarıya ulaştıklarına ve ancak bu sayede durumlarını koruyabildiklerine inanmalıyız.

İnsan gücü ve tabii kaynaklar yönünden her türlü varlığa sahip Türkiye'nin yegâne ihtiyacı çok çalışmak, iyi bir idare ve iktisadi sistemin kurulması ve bunun tecrübeli, bilgili, kabiliyetli kadrolar elinde işler hale getirilmesidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ekonomik yapıyı güçlendirme programı adıyla teşkilat ve mevzuat bakımından almayı düşündüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- İktisadi sistemimiz yapılan bazı düzenlemelere rağmen karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu yapının teşkilat açısından günümüzün şartlarına uygun ve birbirleriyle ahenkli hale getirilmesini zorunlu görüyoruz.

- Ekonomik gelişmeyi hızlandırmak amacıyla ekonomiyi düzenleyen kanunlar bir paket halinde ele alınarak gerekli değişiklikler yapılacaktır. Sermaye Piyasası, Ticaret, Merkez Bankası, Bankalar, Borçlar Gümrük, Vergi ve Personel ile ilgili kanunlar bunlar arasındadır.

- Türkiye'nin güçlü ve sağlıklı bir sermaye piyasasına kavuşturulmasını zaruri görüyoruz. Sermaye piyasasının geliştirilmesi, tasarrufların artırılması ve yatırımlarda sermaye yapısının kuvvetlendirilmesi gibi genel ekonomik avantajlar yanında;

- Sınai mülkiyetin geniş bir tabana yayılması,

- Gelir dağılımının daha dengeli bir seviyeye eriştirilmesi,

- Küçük ve orta büyüklükteki müteşebbislerin güçlendirilmesi gibi önemli sosyal kazançlar sağlayacaktır.

- Sadece yurt dışına sermaye çıkışı kontrol altında tutularak, 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununa dayalı 17 sayılı Karar bütünüyle gözden geçirilerek basitleştirilecek, yurt dışına çıkış, ihracat ve ithalat serbest hale getirilecektir.

- İktisadi büyümeyi, ihracatı artırmayı, yerli sanayinin sağlıklı ve dünya şartlarına uyumlu gelişmesini, tüketicinin korunmasını sağlamak amacıyla, gümrük nispetleri, bütünüyle gözden geçirilerek, sektör ve madde bazında yeniden ayarlanacaktır.

- İthalat listeleri incelenerek uygun görülen mallar liberasyona aktarılacaktır. İthalatta tahditler kaldırılacak, ithali yasak mallar belirli bir program dahilinde azaltılacaktır.

- Konut yapımını hızlandırmak amacıyla bütçe dışı kaynaklara dayalı bir "Konut Fonu" kurulacaktır.

- İktidar dönemi içerisinde konvertibiliteye muhakkak geçilecektir.

Sayın milletvekilleri, özel tasarrufun teşviki ve tasarrufların en verimli yatırım alanlarına yönlendirilmesi iktisadi politikamızın temel esaslarındandır.

Kredilerin aşırı teminata dayanan bir sistem içinde dağıtımından ziyade, verimi yüksek projelere tahsis edilmesi, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi bakımından büyük önem taşır.

Sayın üyeler, devletin genel iktisadi politikası ile vergiler arasında doğrudan bir ilişki vardır. Devletin, gayri iktisadi ve zarar eden yatırımlara girmemesi, iktisadi gelişmede fertlerin teşebbüs gücünün esas alınması, devletin tanzim ve teşvik edici bir rol oynamasından dolayı devletin masrafları nispi olarak azalacaktır. Böylece aşırı vergileme ihtiyacı ortadan kalkacağı gibi, vatandaşa daha müessir ve faydalı hizmetler vermek mümkün olacaktır.

Vergilemede takip edeceğimiz esaslar şunlardır:

- Vergiler, sayıca az, basit, kolay anlaşılır olacaktır. Bunun yanında, vatandaş vergisini öderken eziyet çekmeyecek, kuyruklarda bekletilmeyecektir.

- Vergiler, adil genellikle herkesin kolaylıkla verebileceği nispette olacaktır. Vergi nispetlerinin yüksek tutulması, devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucunu doğurmamaktadır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır.

- Vergiler, kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik etmelidir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde, vergi muafiyeti ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya kararlıyız.

- Vergileme, lüks tüketimi ve israfı azaltıcı ve önleyici yönde olmalı ve kaynak israfına yol açmamalıdır.

İhtilafların asgari hadde indirilmesi ve vergi kaçaklarının azaltılmasını sağlayıcı tedbirlerle birlikte yeminli serbest muhasipliğin en kısa zamanda uygulamaya konulmasından yanayız.

Vergi sistemimiz reorganize edilecek, otomasyon artırılarak mevcut personelle daha etkili hizmet verilebilmesi sağlanacaktır.

Muhterem üyeler, köylü, memleketimizin efendisidir. Tarım hizmetleri zahmetli ve fedakârlık isteyen işler olduğu kadar; tarım ürünleri de iktisadi gelişme seviyesi ne olursa olsun, toplumun zaruri ihtiyaç maddeleridir.

Köylümüz, sosyal yapımızın ana istikrar unsurudur. Tarımsal üretim ve iktisadi gelişmenin, özellikle sanayi sektörünün başlıca kaynağıdır.

Türkiye, su, toprak ve iklim şartları itibarıyla mevcut üretime göre çok daha fazla üretimin yapılabileceği bir potansiyele sahiptir.

Halen nüfusumuzun yarısı tarımla iştigal etmektedir. Milli gelirin dağılışı bakımından şehirlerde ve köylerde yaşayanlar arasında büyük fark görülmektedir.

Başta, tarım mekanizasyonu olmak üzere, muhtelif sebeplerle, köyden şehre göçün önümüzdeki yıllar boyunca devam edeceği muhakkaktır.

Bu bakımdan, tarım ve köy hizmetlerinde hızlı bir gelişmenin sağlanabilmesi için alacağımız tedbirler şunlardır:

Çiftçimizin istikrarlı ve gittikçe artan bir gelire kavuşturulmasının en önemli iki unsuru, enflasyonun çok düşük seviyelerde tutulması ve ihracatın artırılmasıdır.

Başta, yol, su, elektrik olmak üzere, köy ve şehir arasındaki altyapı ve medeni imkân farklılıkları zaman içinde giderilecektir.

Tarım ve tarıma dayalı sanayi ilişkileri, üretim-pazarlama zinciri içinde bir bütün olarak ele alınacaktır.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alınterinin karşılığı olan fiyatların verilmesi kadar, ödemelerin zamanında yapılmasını da aynı derecede önemli görüyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Hayvancılığın ve buna dayalı et, süt ve diğer ürünler sanayi ile su ürünlerinin her yönüyle geliştirilmesi zorunludur.

Toprak muhafaza faaliyetlerine büyük önem verilecektir.

Tohumculuğun geliştirilmesi için gerekli bütün tedbirler alınacak ve teşvikler uygulanacaktır.

Soya ve mısır gibi ürünler ile yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilecektir.

Gübre, tarım alet ve makineleri sanayi ve tarımsal ilaçlar konusunda yatırımlar teşvik edilecektir.

Yeraltı ve yerüstü sulama faaliyetleri hızlandırılacaktır.

Tarım ürünlerinde, kalite ıslahı, standardizasyon ve ambalajlama konularına büyük önem verilecektir.

Üretimin verimli bir şekilde yapılabilmesi için, krediler yeterli seviyeye getirilecek, teminat sistemi makul esaslara bağlanacak ve kolaylaştırılacak, tarım ürünlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesi için kredi ve pazarlama desteği artırılacaktır.

Devletin tarımsal faaliyetleri araştırma ve yayım hizmetlerine ağırlık verilecektir.

Tabii şartlar ve afetler dolayısıyla çiftçinin uğradığı zararların telafi edilmesini zaruri görüyoruz.

Tarımda teknolojik gelişmenin ve iktisadi verimliliğin dikkate alınarak, çiftçi ailesi gelirinin aile başına ortalama milli gelir seviyesine yükseltilmesini öngören bir tarım reformunun yapılmasını faydalı buluyoruz.

Tarım arazisinin miras yoluyla parçalanması sonucu çiftçimizin topraktan kopmasını ve ekonomik verimliliğin azalmasını önlemek için tedbirler alınacaktır.

Ormanlarımızın tarım sektörü içindeki payı %2, gayri safi milli hâsıla içindeki payı ise binde 0,5'tir. Topraklarının %20'si ormanla kaplı bir ülke için ormancılık hâsılamız çok düşük seviyededir.

Milletimizin Devlete emaneti olan ormanlarımızı ve buna bağlı olarak ormancılığımızı, vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkartmak kararındayız.

Başta, orman ve orman köylüsü münasebetlerinin iyileştirilmesi olmak üzere; ormancılık teşkilatının idari, teknik ve ekonomik açılardan yeniden düzenlenmesini zorunlu görüyoruz. Bu maksatla, ormancılık faaliyetlerini fiilen gerçekleştirilen orman

işletmelerinin genel politika ve ilke kararları dışında, idari-teknik-mali sorumluluğu haiz müstakil birim olarak çalışmaları esas alınacaktır. Her türlü imkândan istifade edebilmek için, ormanlık hizmetlerinin ifasında, taahhüt sistemine öncelik verilecektir.

Değerli Milletvekilleri, 6 Kasım'dan önce "Devletin köye ve tarıma hizmet veren kuruluşları aynı çatı altında toplanacaktır" şeklinde ifade ettiğimiz hususu gerçekleştirmiş olarak karşınızda bulunmaktan mutluluk duyuyorum. Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığının kurulmasıyla çiftçimize, köyümüze ve tarımımıza daha iyi hizmet götüreceğimize inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, Sanayi, en hızlı gelişme potansiyeline sahip olan sektördür.

Sanayileşme politikamızın hedefi modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesine erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışının terk edilerek, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmesini zorunlu görüyoruz. Genel kaide olarak temelinde her şeyi kendimizin yapmasını öngören ithal ikamesi politikası kalite unsurunun da geri planda kaldığı yüksek maliyetlerin meydana gelmesine sebep olmuş, böylece bütün külfetin tüketicinin omuzlarına bindiği bir yapı teşekkül etmiş ve ihracat kabiliyeti olmayan sanayiler ortaya çıkmıştır.

Sanayileşmede yapı değişikliğine gidilmesi şarttır.

Sayın Üyeler, belirli bir program dahilinde üretim kapasitesi, kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamullerin üretilmesi sanayileşmede temel ilkimizdir. Kalite ve fiyat itibarıyla rekabet edebileceğimiz sanayi ürünlerine ağırlık vermek, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yarı mamulleri ithal etmek en akılcı yoldur.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda, sanayimizin sağlıklı gelişmesini bekleyemeyiz. Bunun için koruma makul olmalıdır. Bu hususun, en iyi şekilde kur politikası ve makul gümrük hadleri ile yapılabileceğine inanıyoruz. Kamu idaresinin reorganizasyonu ile iktisadi gelişme için düşündüğümüz genel ve makro tedbirler, sanayileşmede öngördüğümüz yapı değişikliğinin sağlanmasında ana çerçeveyi meydana getirecektir. Kararların ve hizmetlerin genellikle aynı birim veya bakanlık içerisinde sonuçlandırılmasını hedef alan idari reorganizasyon, yetki ve sorumluluğun müessir şekilde kullanılmasını ve işlerin süratle görülmesini temin edecektir.

Sanayi yatırımlarının teşviki için, kredi maliyetlerinin suni tedbirlerle aşağı çekilmesi yerine, enflasyonu çok düşük seviyelerde tutan bir iktisadi politikanın takip edilmesine taraftarız.

Tasarıfların teşviki ve tedricen sermaye piyasasındaki payının artmasıyla sınıai mülkiyetin yaygınlaşacağı ve şirketlerin daha sağlam bir mali yapıya kavuşacakları muhakkaktır.

Sanayi mamullerinin dış pazarlamasında güven verici ve yardımcı olmak maksadıyla, Devletin daha aktif bir rol oynamasını gerekli görüyoruz.

Yukarıda belirtilen bütün esaslar ve tedbirler, iktisadi kalkınma, ihracatın artırılması, dış ödemeler dengesinin sağlanması ve tüketicinin korunması yanında, sanayimizin sıhhatli ve dünya şartlarına uyumlu gelişmesini de ana hedef almaktadır.

Sanayileşmenin verimli ve süratli bir şekilde gerçekleştirilmesi maksadıyla alacağımız diğer tedbirler şunlardır:

Sanayinin bütün yurda pratik ve gerçekçi ölçülerde yayılması için Devlet, alt yapı ve hizmet yatırımlarını yapacaktır.

Yatırımlar ve ihracat teşvik edilecektir.

Sanayi tesislerinin düşük maliyette ve düzenli olması için organize sanayi bölgelerine önem verilecektir.

Teknoloji ve mühendislik bilgisinin memlekete kolay akışı sağlanacaktır.

Sanayide, devlet tekelleri dâhil, bütün tekellerin kaldırılmasını hedef alıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Enerji ve maden konularında gelişmenin hızlanması için fertlere ve fertlerin meydana getireceği kuruluşlara, Devletin tespit edeceği esaslar dahilinde yatırım ve işletme hakkı verilecektir.

Yabancı sermaye yatırımlarının teşviki, için karşılıklı menfaatleri dengeleyen, güven verici ve istikrarlı bir ortamın tesisine ağırlık verilecektir.

Sayın milletvekilleri, ENERJİ, sulama kara ve demiryolu, liman, yurt içi ve yurt dışı haberleşme; kara, hava, deniz ULAŞTIRMA'sı gibi temel alt yapı yatırımlarını devletin asli görevleri arasında telakki ediyoruz.

İktisadi ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru gördüğümüz bu yatırımların süratle gerçekleşmesini sağlamak temel hedefimizdir.

Enerji, sanayileşmenin, kalkınmanın ve medeniyetin can damarıdır. Başta kömür, hidrolik, petrol olmak üzere, tabii gaz, nükleer, güneş, jeotermal gibi bütün enerji kaynaklarından en iyi ve en süratli şekilde faydalanılmasını sağlayacak tesisleri kuracağız.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesi'ni birinci öncelikli bir proje sayıyor, bu projenin kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir vazife addediyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ortadoğu'nun, Avrupa ve Uzakdoğu ile ticaretinde önemli bir bağlantı teşkil edecek milletlerarası kara ve demiryolu projelerinin geliştirilmesini ve bunlara Türkiye'nin öncülük etmesini faydalı buluyoruz.

Devletin altyapı yatırım politikasında yeni, dinamik ve gerçekçi bir yol takip etmeyi öngörüyoruz. Mevcut uygulamada kaynaklar çok sayıda proje arasında dağıtıldığı için, yatırımların hiçbir şekilde zamanında hizmete girmesine imkân olmamakta; üretim yapmayan, hizmet vermeyen, inşaatı ve tesisatı yarım kalmış tesisler ortaya çıkmaktadır. İnşaat ve tesisat süresi uzadıkça yatırım maliyeti de artmakta, devletin kıt kaynakları israf edilmektedir. Bu bakımdan yatırımların gerek sayı ve gerekse yıllık toplam harcama miktarı ile kaynaklar arasında gerçekçi bir ilişki kurarak, yatırımların en kısa zamanda tamamlanıp, işletmeye alınmasını sağlayacak bir program uygulamaya kararlıyız.

Millet Meclisinin Sayın üyeler, KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ'nin ülke ekonomisi içinde önemli bir veri vardır. Teşebbüs gücünün her bakımdan yetersiz olduğu

Cumhuriyetimizin başlangıç döneminde çeşitli sektörlerde sanayileşmenin devlet eliyle başlatılması ve kurulan tesislerin zaman içinde Millete devredilmesi hedef alınmış olmasına rağmen, Kamu İktisadi Teşebbüsleri gittikçe büyümüş, idari ve ekonomik müdahalelerin artışına paralel olarak enflasyon ve kaynakların kullanımı yönünden tasvip edilmeyecek sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Hükümetimiz, ilke olarak vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleri ile gerçekleştirilebilecekleri yatırımlara devletin doğrudan kaynak tahsis etmesini doğru bulmamaktadır. Bu şekilde mütalaa edilebilecek mevcut Kamu İktisadi Teşebbüslerinin tedricen millete devredilmesini uygun buluyoruz.

Sayın üyeler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri için takip edeceğimiz politika açıklıkla belirtilmiş olmasına rağmen, bu politikanın gerçekleştirilmesinin zaman alacağı muhakkaktır. Bu itibarla bir taraftan öngörülen hedeflere erişilmesine yönelik tedbirler alınırken, diğer taraftan Kamu İktisadi Teşebbüslerinin karlı ve verimli işletmeler haline getirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Bu düzenlemeler arasında düşündüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Kamu İktisadi Teşebbüslerinde tecrübeli, bilgili ve ehliyetli idareci kadroların teşekkülü,

Bu kadroların başarılı olabilmeleri için yönetimde uzun süre kalmalarını sağlayacak bir sistemin geliştirilmesi,

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin idari, mali ve işletmecilik açısından müstakil çalışabilmelerini ve politik müdahalelerden uzak tutulmalarını sağlayacak bir yapının teşekkülü,

Vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleri ile gerçekleştirilebilecekleri yatırım alanlarında Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yeni yatırım yapmamları,

Kamu İktisadi Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerden başlayarak, bu işletmelerin anonim şirket haline getirilip hisse senetlerinin halka satışının sağlanması. Bu hususun realize edilebilmesinde sermaye piyasasının geliştirilmesi için alacağımız genel tedbirlerle birlikte, menkul değerlerin satışını teşvik edecek vergi düzenlemelerinin önemli rolü olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, başta DOĞU ve GÜNEYDOĞU ANADOLU bölgeleri olmak üzere, yurdumuzun değişik bölgelerindeki iktisaden geri kalmış yörelerimizin geliştirilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yurt sathına dengeli yayılması başlıca hedeflerimiz arasındadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELERİMİZİN geliştirilmesi için alacağımız başlıca tedbirler şunlardır:

Bu yörelerde, tabii kaynakların, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesine ve ürünlerin değerlendirilmesine yönelik veya istihdam artırıcı projeler için özel teşvik tedbirleri uygulanacaktır. Projenin özelliğine göre, ucuz ve uzun vadeli kredilerin verilmesi, yatırım maliyetinin belirli bir bölümünün devletçe hibe olarak karşılanması, yatırım ve işletme döneminde önemli vergi muafiyetleri uygulanması bu tedbirler arasındadır.

Bu yörelerde yol, su, elektrik, okul, hastane, sağlık ocağı, haberleşme gibi altyapı yatırımlarının ve sosyal tesislerin süratle yapılması sağlanacaktır.

Sınır illeri çıkmaz sokak olmaktan kurtarılacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Komşu ülkelerle iktisadi ilişkileri geliştirmek için sınır ticaretine önem verilecek, giriş-çıkışı kolaylaştırıcı her türlü tedbir alınacaktır.

Bu yörelerde çalışan yönetici ve memurların tatminkâr ücret almaları sağlanacak, lojman yapımı hızlandırılacaktır.

Sayın milletvekilleri, MADENCİLİK, sanayi sektörü hasılamızda %10, gayri safi milli hasıladada %2, ihracatımızda %5 civarında paya sahiptir.

Arama, işletme ve metalürji sanayi bakımından, ülkemiz madenciliğine tam anlamıyla kamu sektörü hâkimdir. Maden üretiminin gayri safi milli hâsıla ve ihracatımız içinde, çok düşük bir payı olması yanında, gerçek potansiyelin tespiti yönünden aramaların yeterli seviyede olduğunu, işletmelerin verimli çalıştığını ifade etmek de mümkün değildir. Bu genel tespitlerin ışığında, madencilikte bu güne kadar takip edilen politikanın yetersiz olduğu, konuya yaklaşımda ve uygulamada değişiklikler yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Hedefimiz bazı madenlerde, yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanması ile birlikte, özellikle maden ihracatının süratle bugünkü seviyenin üstüne çıkmasını sağlamaktır.

Sayın üyeler,

Unutmamak gerekir ki, yeraltı tabii zenginlikleri ancak milletimizin istifadesine sunulduğu takdirde bir değer taşır. Aynı derecede önemli bir husus ise maden kaynaklarının zamanında değerlendirilmesinin konunun esasını teşkil etmesidir. Bunun başlıca iki sebebi vardır. Birincisi teknolojik gelişmeler sonucu daha önce kullanılan bazı maden ve malzemelerin yenileriyle ikame edilmesi, ikincisi ise dünyanın başka yerlerinde yeni rezervlerin bulunması halinde rakiplerin çoğalmasdır.

İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu üç unsurun, projenin özelliğine göre kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Yerli ve yabancı yatırımcıların uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için tedbirlerin alınması şarttır. 6309 sayılı Maden Kanununun tadil edilerek maden arama ve işletmesini kolaylaştıracak bir yapıya kavuşturulmasını, Devletçe işletilecek madenlerin gözden geçirilmesini zorunlu görüyoruz.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli, yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya kararlıyız.

Büyük Millet Meclisinin Sayın üyeleri; gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde milli gelirin yarısı veya yarıdan fazlası HİZMET SEKTÖRÜ'nde teşekkül eder. Sosyal gelişmenin sağlanması, tarımın ve sanayinin ilerlemesi hizmet sektörüyle doğrudan ilgilidir. İstihdamın en yoğun olduğu sektör de bu sektördür.

Hizmetler sektörü, iç ve dış ticaret, turizm, pazarlama, taşımacılık, müteahhitlik bankacılık ve sigortacılık, haberleşme gibi yurt içi ve yurt dışı faaliyetler ile esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlerin önemli bir bölümünü içine alır.

Hizmet sektörünün geliştirilmesi işsizliği en kısa zamanda çözecek yolların başında gelir.

Turizm'in geliştirilmesi için altyapı yatırımlarının hızlandırılmasını, bürokrasinin asgariye indirilerek süratli bir karar ve uygulama sisteminin getirilmesini, gerçekçi döviz kurlarının sürekli kılınmasını, iç ve dış yatırımların etkili ve istikrarlı bir şekilde teşvik edilmesini en önemli konular olarak görüyoruz.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya kararlıyız.

Ülke ekonomisinin dışa açılmasında, dış ödemeler dengesinin tesisinde, ihracat ve dış pazarlama hizmetlerinin taşıdığı önem her şeyin ötesindedir.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerin de yaptığı gibi destek olunmasını, dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için gerekli tedbir ve teşviklerin alınmasını zorunlu görüyoruz.

Teleks ve telefon gibi haberleşme sistemlerinin daha da geliştirilerek iç ve dış ticaretin kolaylaştırılması gerekmektedir.

Bankacılık yanında, özellikle bugüne kadar ihmal edilen sigortacılığın geliştirilmesine önem vereceğiz.

Serbest bölgelerin, genel olarak ihracatın artırılmasında olduğu kadar, doğrudan hizmet ihracında önemli bir araç olduğuna, bu yüzden de süratle tesis edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Muhterem üyeler, iktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet, üretim ve istikrar unsuru olarak ESNAF ve SANATKÂR'ın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve Sanatkârlar emek ve sermayenin birleştiği, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur.

Bugünün esnaf ve sanatkârı, toplumun temel direği olduğu kadar, sanayinin önemli bir yardımcı unsuru ve hizmetler sektörünün asli unsurlarından biridir, yarının sanayici ve ihracatçı adayıdır. Devlet, çalışmak ve ilerlemek isteyen önündeki engelleri kaldırmalı, gelişmesi için gerekli teşvikleri sağlamalıdır.

Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus işyeri sahibi olması ve makine-teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına, halen sadece Halk Bankası eliyle verilen kredilerin bütün banka sistemine yaygınlaştırılarak her ticari bankanın esnaf ve sanatkâra daha uygun kredi verebilmesine ağırlık tanyacağız.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak; teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardımcı birimler geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Değerli Milletvekilleri, iktisadi politikamızda ihracatın çok önemli bir yeri olacaktır.

İhracatımızın geliştirilmesi için öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- İhracatta iç ve özellikle dış finansman kaynaklarını arttırıcı, ihracatı kolaylaştırıcı tedbirlere ağırlık verilecektir.

- Teşkilatlanma ve bilgi akımı sağlanarak;
 - Dış pazarlar hakkındaki bilgilerin sağlam ve süratli bir şekilde temini ve ihracatçıya aktarılması için gerekli sistemin kurulmasına çalışılacaktır.
 - Dış ticarete ihtisaslaşma teşvik edilecek, ihracatçıların kendi aralarında, yurt içinde ve yurt dışında meydana getirecekleri kuruluşlar desteklenecektir.
 - Devletin bütün iç ve dış kuruluşlarının ihracatçılarımıza dış ilişkilerde her bakımdan aktif destek vermesi sağlanacaktır.
 - Kalite kontrolü, ambalajlama, nakliye, dış pazarlara dağıtım ve satış sonrası işlem ve faaliyetlerin gelişmesini teşvik edecek tedbirlere öncelik tanınacaktır.
 - İhracatla ilgili ithalat ve hammadde temininde yurt dışına mal çıkışına, ihracat sonrası işlemlerin tamamlanmasına kadar bütün formaliteler basitleştirilecektir.
- Sayın üyeler; tüketicinin korunmasını en güvenilir şekilde sağlayacak unsurların başında ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının teşekkülü, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun için de özellikle düzenli bir pazarlama zincirinin kurulması için şu tedbirlere önem verilecektir:

- Tasnif, işletme ve ambalajlama tesislerinin geliştirilmesi teşvik edilecektir.
- Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi, depolama ve muhafaza tesislerinin geliştirilmesiyle mümkündür. Depolama ve muhafaza işlemleri genellikle kamu kuruluşları tarafından yapılan ürünler için, tesis ve işletme sahalarında özel teşebbüs de teşvik edilecektir.
- Yurt içi ve yurt dışı nakliye hizmetlerinin geliştirilmesi; yurt dışı nakliyede formalitelerin basitleştirilmesi, dışarıda karşılaşılan problemlerin daha süratli bir şekilde çözülmesi sağlanacaktır.

Muhterem Milletvekilleri; kalkınmada asıl hedef sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Hedef olarak sosyal adaletin fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması, sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin devamlılığı ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini, iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Sayın milletvekilleri; çiftçi, küçük esnaf ve sanatkâr, işçi, memur, emekli, dul ve yetimler ile kimsesizlerin sosyal güvenliğe sahip olmaları; korunmaya muhtaç çocuklar ve yaşlılar ile çalışmayacak derecede malul ve sakatların yeterli seviyede sosyal yardıma kavuşturulmaları; eğitim ve öğretimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, bütün vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sosyal güvenlik anlayışımızın esaslarını meydana getirir.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikamız, çalışmamayı teşvik edici değil, muhtaçların korunmalarına, gelişmelerine, yararlı hale gelmelerine yönelik olacaktır.

Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki farklılıklar, nimet ve külfet dengesi dikkate alınarak giderilecek, alınan primler ile yapılan yardımlar arasında uyum sağlanacaktır.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri ile ilgili ikili anlaşmaların yapılmasına ve yapılanların ıslahına gayret gösterilecektir.

Gönüllü sosyal dayanışmayı, bilhassa geleneksel sosyal dayanışma esaslarını ve kuruluşlarını, toplumumuzun temelini teşkil eden aile sistemi içindeki sevgi, şefkat ve saygıdan kaynaklanan tabii sosyal dayanışmayı idame ve teşvik edecek tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Değerli Milletvekilleri; aile milletimizin temelidir.

Aile yapımızın tabii ve tarihi vasıfları olan, örf ve anelerimiz ile perçinlenmiş bulunan sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın geliştirilmesinin, toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlakın, milli ve manevi değerlerin korunmasında, çok önemli bir rolü olduğuna inanıyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Fert ve millet seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve en önemli teminatı ailedir.

Muhterem üyeler; geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetişmelerini milli öğretimin esası sayarız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Eğitim ve öğretim ferdin ve toplumun maddi ve manevi kalkınmasında, milli ve ahlaki değerlerin korunmasında ve gelişmesinde, kültür, sanat ve medeniyetin gelişmesinde ve geleceğe aktarılmasında, ilmin ve ilmi düşüncenin kazanılmasında temel rolü oynar. Genel olarak fertlerin ve milletlerin sosyal ve iktisadi seviyeleri eğitim ile doğrudan ilgilidir.

Eğitim ve öğretimin temel taşı öğretmenlerdir. Bunun için öğretmenlerimizin meselelerine büyük önem veriyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Eğitim ve öğretim devletin başlıca görevleri arasındadır. Ancak, devletin koyacağı kaideler içerisinde fertlerin ve özel kuruluşların da eğitim ve öğretim hizmetleri yapabilmeleri sağlanacaktır.

Herkesin yapmakla zorunlu olduğu temel eğitim dışında, sayı, çeşit ve vasıf itibariyle eğitim ve öğretim hizmetleriyle memleketin iktisadi ve sosyal hedefleri arasında irtibat kurulması elzemdir.

Bugün yükseköğretimde, bir taraftan ortaöğretim mezunlarının açıkta kalmasına sebep olan kapasite yetersizliği, diğer taraftan eğitim ve öğretim ile istihdam ihtiyacı arasındaki uyumsuzluklardan kaynaklanan ve yükseköğretim yapmış gençlerimizin işsiz kalması sonucunu doğuran bir yapı ile karşı karşıyayız. Bu durum şimdye kadar takip edilen ortaöğretim politikasının gerçekçi olmadığını; ülkemiz ihtiyacına cevap vermediğini ortaya koymaktadır.

Bu itibarla ortaöğretimde genel eğitim ağırlığının, tedricen ve nispi olarak azaltılarak, yetenekli ve arzulu gençlerimiz için yükseköğretime açık mesleki ve teknik öğretime büyük ağırlık verilecektir.

Sayın milletvekilleri; yükseköğretim kuruluşlarımızda müspet ilimler, sosyal ve manevi ilimler ile birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini; bu kuruluşlarımızın sınıfl, iktisadi, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görürüz.

Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde, kısa sürede verimi artıracak teorik ve uygulamalı kurslar ile yaygın eğitim faaliyetlerine önem verilecektir.

Yabancı dil, mesleki gelişme ve başarının olduğu kadar, dış ticaret, milletlerarası ilişkiler, ilim, sanat ve kültür alışverişinin de temel aracı haline gelmiştir. Bu yüzden orta ve yükseköğretim yapan gençlerimizin asgari bir yabancı dili iyi derecede öğrenebilmeleri için gerekli bütün tedbirlerin alınmasını elzem görüyoruz.

Halk eğitimine devamlılık kazandırmak için, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesine, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması gerektiğine inanıyoruz.

Aziz milletvekilleri; KÜLTÜR ve SANAT milletlerin gelişmesinde başta gelen bir değerler manzumesidir.

Kültür ve sanat milli değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu kadar, milletlerarası ilişkilerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur.

Milli bütünlüğümüzün her yönü ile araştırılmasına, işlenmesine, geliştirilmesine, benimsenip yayılmasına ve tanıtılmasına çalışılacaktır. Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın, soydaşlarımızın ve çocuklarının milli kültürümüzden kopmamaları için gerekli tedbirler alınacaktır.

İlim adamlarımızın, din âlimlerimizin ve sanatçılarımızın maddi ve manevi değerlerimizin korunmasında ve gelişmesinde önemli hizmetler ifa ettiklerine inanıyoruz.

Fikir ve sanat eserleri sahiplerinin haklarının korunmasına özel olarak itina gösterilecektir.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, musiki, resim, folklor, sinema ve tiyatrunun geliştirilmesi, kültür, sanat ve eğitim politikamızın ana hedefidir.

Sanatçının korunması ve sanatçı yetiştirilmesi için devletin gerekli desteği sağlamasını gerekli buluruz.

Eski eserlerin korunmasını, yaşatılmasını, tarihi ve kültürel mirasımıza saygının tabii bir ifadesi olarak görürüz.

Kütüphanelerin zenginleştirilmesi, modern imkân ve araçlarla teçhiz edilmesi, yurt sathına yayılması, okuma zevk ve alışkanlığının teşvik edilmesi zorunludur. Telif ve tercüme ansiklopedi, ilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması için, gerekli tedbir ve teşvikleri getireceğiz.

Milli kültürümüzün tanıtılmasında ve yayılmasında radyo, televizyon ve basın büyük rolü ve önemi vardır. Bu meyanda, Anadolu Basınının teşvik tedbirleri ile güçlendirilmesini, basın-yayın hizmetlerinin dengeli dağıtımını temin edecek bir politika olarak kabul ediyoruz.

Türkçemizin yapısını ve güzelliğini zedeleyecek hareketlere izin verilmemesi, anadilimizin tabii seyri içinde gelişmesi gerektiği görüşündeyiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Telif ücretlerinden de belirli bir sınıra kadar vergi alınmaması ve bu sınırın üzerindeki vergi nispetinin ise düşük tutulması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın üyeler, çocuklarımız ve gençlerimiz cemiyetimizin geleceğinin teminatı ve en değerli varlıklarıdır. Süratle kalkınan ve refah seviyesi yükselen Türkiye'mizi milli manevi ve kültürel değerleri mükemmel olarak yetiştirilen ve eğitilen gençlerimize devretmek en önemli hedeflerimizden birisidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Çocuklarımızın, daha doğum öncesi safhadan başlamak üzere, gelişmelerinin her safhasında ihtiyaç duyulan her çeşit ana ve çocuk sağlığı hizmetlerine büyük bir önem verilecektir. Beden ve ruh sağlığı daha güçlü nesiller yetiştirmeleri için, dar gelirli ailelere sosyal yardım yapmak gayesini de taşımaktayız. Çocuklarımıza ve gençlerimize götürülecek hizmetlerin ve tesislerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirler alınacak, bu konuda kalkınmada öncelikli yörelerle, ihtiyacın fazla olduğu şehirlere öncelik verilecektir.

Sayın üyeler; gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla okul içi eğitim ve öğretime ilaveten, okul dışında fikir, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasını sağlayacak tedbirler büyük önemi haizdir. Bütün okullarda başlıca spor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının artırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin tatil zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmesini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi gereğine inanıyoruz.

Toplumun muhtelif sosyal gruplarına mensup okul dışındaki gençliğin meseleleri üzerinde önemle durulacaktır.

Muhterem üyeler; disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun teşekkülünde spor faaliyetleri önemli bir unsurdur.

Sporun geliştirilmesi için alınacak bazı temel tedbirler şunlardır:

- Spor tesisleri süratle tamamlanacak ve yaygınlaştırılacaktır.

- Kitle sporuna önem verilecek ve bunun için gerekli şartlar hazırlanacaktır.

- Uzun süreden beri arzu ettiğimiz ve milletçe alıştığımız başarılarını göremediğimiz Türk güreşi için özel tedbirler alınarak, bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinden mezun olanların, beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapmaları sağlanacak ve her alanda antrenör yetiştirilmesine önem verilecektir.

- Şehir imar planlarının hazırlanışında spor alanlarına, yeşil alanlara ağırlık verilecek, mevcut planlarda bu maksatla tahsis edilmiş yerlerden süratle faydalanılması için gerekli çalışmalar yapılacak ve uygulanacaktır.

- Spor malzemeleri imalatı teşvik edilecek, yurt içinde imal edilemeyen veya imali ekonomik olmayan spor malzemelerinin ithali kolaylaştırılacak ve muafiyet imkânları sağlanacaktır.

Sayın milletvekilleri; ÇALIŞMA HAYATI'nın adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, toplumun sosyal ve iktisadi gelişmesinin ölçüsü ve teminatıdır.

Milli ekonomimiz bakımından verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması, mücadele ve kavga yerine meseleleri görüşerek anlaşma yoluna tercih edilmesi hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin iş barışının tesisi ve idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve iktisadi gelişmemizde en doğru yolu seçmiş olacaklarına inanıyoruz.

Sendika kurma, toplu sözleşme, grev ve lokavt haklarını hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlar olarak görüyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini, eşit işe eşit ücret verilmesini sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun müessir bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi önem taşımaktadır.

Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümü ve her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması; yurt dışında büyüyen çocuklarımızın ahlak, örf ve adetlerimize, vatanımıza, milletimize ve Türk kültürüne bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ediyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, ülkemizde işsizlik meselesi uzun yılların birikimidir. Bu sebeple kısa zamanda çözülebilmesini gerçekçi bulmuyoruz. Ancak, doğru, istikrarlı ve kararlı politikalar uygulanması halinde, önce işsizliğin artması önlenebilir, zamanla ve tedrici olarak da birikmiş işsizlik azaltılabilir. İşsizliğin azalma hızı kalkınma hızıyla orantılıdır.

Kalkınma hızının bugünkü seviyesinden daha yüksek bir seviyeye çıkarılması, esas itibarıyla ithalat hacminin belirli bir nispette artışına bağlıdır. Başka bir ifadeyle kalkınma hızı ile döviz dengesi arasında çok yakın bir ilişki vardır. Döviz dengesini dikkate almadan yatırımların artırılması kısa zamanda döviz darboğazına sebep olur. Bu bakımdan ihracatın teşviki, döviz dengesinin temini, kalkınma hızının yükseltilmesi için elzemdir. Bu husus kalkınma hızının tedricen yükseltilebilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir. Kalkınmanın daha fazla hızlandırılabilmesi akılcı bir dış borçlanma ve yabancı sermaye akışı ile sağlanabilir.

Sayın milletvekilleri,

İşte bu anlayış içerisinde, işsizliğin azaltılabilmesi için aşağıdaki politika ve uygulamaları esas alıyoruz:

- İç tasarrufların artırılması yoluyla yatırımlar artırılabilecektir. Vergileme yoluyla iç tasarrufun artırılması sağlanacaktır.

- Gönüllü tasarrufların teşviki için her türlü araç ve metoddan faydalanmaya kararlıyız. Bu maksatla:

- Sermaye piyasası ve mali piyasalarda hisse senedi, kar ortaklığı senedi, mevduat sertifikası, tahvil ve bunların değişik vadeli çeşitlerinin yaygınlaştırılması temin edilecektir.

- Bankaların mevduat toplama ve kredi vermede rekabet içinde çalışmalarını sağlanarak, böylece halkın tasarrufu daha iyi değerlendirilecektir.

- İktisaden geri ödeme gücüne sahip altyapı projeleri işletmeye alındıktan sonra halka açılacaktır. Örnek olarak, Boğaz Köprüsü, Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali gibi tesisler değerlendirilerek, güvenilir, devamlı ve enflasyona karşı korunan şartları haiz gelir senetleri kısmen halka satılacaktır. Buradan elde edilecek paralar ile İkinci Köprü, Karakaya, Atatürk Barajı gibi projeler süratle tamamlanabilecek ve bunlar da aynı şekilde halka açılabilir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu suretle, iç tasarrufların artırılarak yatırımlara dönüşmesi işsizliğin çözümünde önemli rol oynayacaktır.

- Dış tasarruflar ve yatırımlar da işsizliğin azaltılması için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Yurt dışında her bakımdan gayet zor şartlar altında çalışan yüzbinlerce vatandaşımız bulunmaktadır. Gurbet ellerdeki vatandaşlarımıza kendi ülkelerinde iş imkânı sağlanması ve ayrıca genel olarak işsizliğin azaltılması için yabancı sermaye ve krediden önemli ölçüde faydalanılmasına taraftarız.

Önümüzdeki beş yıl içinde ülkemize gerek Batı dünyasından, gerekse Ortadoğu'nun zengin ülkelerinden ciddi bir sermaye akımı cezbetmek mümkündür. Önemli bir diğer tedbir de; ihracatın teşviki yoluyla işsizliğin azaltılmasıdır. İhracat yoluyla yeni pazarlar açılacak, mukayeseli avantajımız olan emek-yoğun malların ihracatı istihdam imkânlarını artıracaktır. Ayrıca, ihracatın yeni yatırımlar için döviz ihtiyacını da karşıladığı dikkate alınır, kalkınmanın hızlandırılmasında ve işsizliğin azaltılmasında ihracatın teşvikine verdiğimiz önem daha iyi anlaşılacaktır.

- İşsizliğin yoğun olduğu bölgelerde altyapı projelerine ağırlık verilerek, yeni istihdam imkânları geliştirilmiş olacaktır.

- Konut inşaatı, el sanatları, halıcılık, dokumacılık ve benzeri ev endüstrileri gibi işgücü ihtiyacının fazla olduğu emek-yoğun alanların teşvik edilmesi istihdam imkânlarını artıracaktır.

Sayın milletvekilleri, vatandaşlarımızın bedeni ve ruhi sağlığının korunması için gerekli tedbirleri almak veya alınmasını temin etmek devletin asli görevleri arasındadır.

Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak temel hedeflerimiz arasındadır.

Bu maksatla:

- Sağlık hizmetlerinin vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve ülke sathında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

- Doktor ve sağlık personelinin yurdun her köşesinde bulunabilmesinin, hizmeti isteksiz hale getiren zorlama yerine, teşvik edici politikaların daha faydalı olacağına inanıyoruz.

- Sosyal güvenlikle ilgili sağlık, hayat, yaşlılık gibi sigorta sistemlerinin geliştirilmesi için sigorta primlerine vergi muafiyeti getirilecektir.

- Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin geliştirilmesini hedef alıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Sağlık hizmetleri bir bütün olarak ele alınarak, toplum sağlığını tehdit eden hastalıklarla daha etkili mücadele için koruyucu hekimliğe önem verilecek, gıda maddelerinde kalite kontrolü daha müessir bir şekilde yapılacak, çevre şartlarının iyileştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

- Hastane ve sağlık ocağı sayısı artırılacak, sağlık tesislerimiz modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilecektir.

- Devlet, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversite hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının artırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmalarını; Devlet ve Sigorta Hastanelerinin yükünü hafifletmek ve daha iyi hizmet verebilmelerini temin etmek için bu kuruluşlar dışında çalışan doktor ve sağlık personelinin belirli esaslar dahilinde faydalanacaktır.

- İlaç sektörünün geliştirilmesi ve rekabetin sağlanması, bütün hayati ilaçların her zaman kolaylıkla bulunabilmesi için gerekli tedbirleri alacak, kalite kontrolüne ve ilaç kullanımındaki israfın önlenmesine önem vereceğiz.

- Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten, özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik edeceğiz.

- Heyet raporları ve benzeri gibi, resmi sağlık kuruluşlarındaki doktorlarımızın kısıtlı zamanlarını heba eden, şekli ve genellikle faydasız formaliteler azaltılacak veya kaldırılacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın üyeler,

Şehirler toplumun aynasıdır. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi şehirlerin düzenli ve planlı oluşu ile ölçülür. Ülkemizi medeniyetin zirvesinde görmek isteyen hükümetimiz, şehirlerimizin ve şehirlilerimizin meselelerine büyük önem vermenin zaruretine inanmaktadır.

İktisadi ve sosyal yapıımızdaki gelişmeler, nüfus artışı ve şehirleşme sebebiyle, köyden şehre akımın devam edeceği muhakkaktır. Ancak, Şehirleşme politikamız, büyük şehirlerimizi daha da büyütme değil, yurt sathına dengeli bir şekilde yayılmış, kendi kendine yeterli, orta büyüklükteki şehirlerimizi geliştirmek hedefini esas alacaktır.

İmar planlarının kısa sürede tamamlanması ve bunların müessir ve disiplinli bir şekilde uygulanmasını sağlayan bir sistemin kurulması zaruridir. Altyapı, belediye, asayiş ve güvenlik hizmetleri ile birlikte sosyal hizmetler, şehirleşme hızına paralel olarak süratle büyüyen ve bu yüzden de süratle çözüm gerektiren hizmet alanlarıdır.

Belediyeler şehirleşme hizmetlerinin ifasında ana kuruluşlardır. Belediyelerin müessir, süratli ve verimli şekilde hizmet verebilmeleri için, mükellefiyetlerine uygun imkân ve kaynaklara kavuşturulmalarını ve bunları en iyi şekilde kullanmalarını sağlayacak tedbirleri alacağız.

Yüce Meclisin değerli milletvekilleri, Konut en önemli meselelerimizin başında gelmektedir. Bu meseleye, belirli bir süre içinde tatminkâr bir çözüm getirilemediği takdirde büyük patlamaların meydana gelmesi kaçınılmazdır.

Hükümetimiz konut yapımı için, her türlü imkân ve kaynağın seferber edilmesini zorunlu bulmaktadır. Konut için alacağımız başlıca tedbirler şunlardır:

- Konut inşaatında daha kullanışlı ve daha ekonomik birimlerin teşvikine önem verilecektir.

- Finansman, konut yapımında temel problemdir. Konut kredilerinin bütün ticari bankalara yaygınlaştırılması sağlanacak; yapı tasarruf hesapları teşvik edilerek konut kredileri ödeme süresi ve miktarları yönünden makul esaslara bağlanacak; bütçe dışı kaynaklara dayalı bir "Konut Fonu" kurulacaktır.

- Başta vatandaşlarımızın konut sahibi olmasını teşvik etmek, konutun kiraya verilmesini de kolaylaştırmak üzere, konut alım-satımı ve kira gelirleri ile ilgili vergiler sayıca ve nispet olarak azaltılacak, vergi muafiyeti getirilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Gerek imar planlarının tamamlanması, gerekse inşaat izninden iskâna kadar lüzumlu ruhsatların çok uzun zaman aldığı mevcut düzende gecekondulu veya kaçak inşaatın önlenmesi bir tarafa, normal konut yapımı da büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. Konut yapımıyla ilgili formaliteler basitleştirilecek, imar planları süratle tamamlanacak, mahalli birimlerin yetkileri arttırılacaktır.

- Toplu konut yapımını hızlandırmak, aynı zamanda vatandaşın kendi evini kolaylıkla yapabilmesine imkân vermek için, Devletin konut arsası tahsisi veya bunun için gerekli desteği sağlamasını öngörüyoruz.

- Konutla birlikte devreye giren bir altyapı inşaat programının uygulanmasını, bunun için gerekli tedbirlerin ve teşviklerin geliştirilmesini zorunlu buluyoruz.

- Bu amaçlara uygun olarak Toplu Konut Kanunu tadil edilecek, formalitelerden arındırılacaktır.

- Memur ve işçi için kira büyük bir yük haline gelmiştir. Yurt sathında memur ve işçilerin konut sahibi olmaları teşvik edilecektir.

- Kalkınmadaki öncelikli yörelerden başlamak üzere, gerekli personel için lojman yapımına hız verilecektir.

- İmar affının süratli bir şekilde işlemesi temin edilecek ve aftan istifade eden gecekondulu bölgelerine altyapı hizmetlerinin öncelikle götürülmesine önem verilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın üyeler, daha ziyade hava ve su kirliliği olarak kendini gösteren Çevre Sorunları, belirli bölge ve şehirlerimizde toplum sağlığını ciddi ölçüde tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. Çevre sorunlarımızın ana sebebi hızlı ve düzensiz şehirleşme

ve sanayi tesislerinin belirli bölgelerde aşırı yoğunlaşması sonucunda tabii dengenin bozulmasıdır. Bu konuda düşündüğümüz tedbirler şunlardır:

Başta Ankara olmak üzere, hava kirliliğinin sağlık yönünden ciddi tehlike teşkil ettiği şehirlerimizde acil ve süratli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu maksatla:

- Kısa vadede hava kirliliğini azaltacak en önemli unsur iyi kalitede ve yeterli miktarda yakıt temini olduğundan hareketle, yurt içi üretiminin artırılması yanında, gerektiğinde ithalata da başvurulacaktır.

- Orta ve uzun vadede daha köklü ve kalıcı çözümlerin getirilmesi için şimdiden proje hazırlıklarına başlanacaktır. Ayrıca, merkezi ısınma imkânlarının geliştirilmesi ve bu şehirlerde nüfusun yoğunlaştırılmasını azaltıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

- Marmara Denizi, Haliç, İzmit ve İzmir Körfezleri gibi su kirlenmesinin aşırı olduğu yerlerde süratli tedbirler alınmadığı takdirde çözüm daha da güçleşecektir. Bu maksatla:

- Mevcut sanayi tesislerinin tasfiye işlemlerine titizlikle uymaları sağlanacak, tesis dışına zararlı artık maddeleri atmalarına engel olunacaktır.

- Tabii güzelliklerin korunmasına ve gelişmesine büyük önem verilecektir. Teknik ve ekonomik şartlar sonucu, bazı tesislerin deniz, göl veya nehir kıyısında kurulması zaruri olduğu hallerde kirlenmeyi önleyici tedbirlere uyulması sağlanacaktır.

- İçme ve kullanma suyunda insan sağlığının gerektirdiği şartların temini, kanalizasyon tesislerinin yeterli hale getirilmesi zorunludur.

Sayın üyeler, Kamu İdaresi'nin verimliliğini artırmak maksadıyla bugüne kadar yapılan çalışmalarda, meselelerin gerçek sebeplerine göre değerlendirme ve düzenleme yapılamadığı için başarılı olunamamıştır.

Yetkilere paralel olarak sorumluluğun da kamu hizmetinin gereklerine uygun olması şarttır.

Değişik birimler tarafından aynı maksada dönük olarak yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması, yetki ve sorumlulukların dağınıklıktan kurtarılarak teşkilatlanmada sadeleşmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyede teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi zorunludur. Buna mukabil, kararların ve hizmetlerin aksamasına ve tıkanmasına sebep olan aşırı merkeziyetçi birimlerde ise, yetki ve sorumluluk hiyerarşisinin yeniden tarifi ve tespiti de gerekmektedir. Vatandaşın işlerini doğrudan doğruya yerinde çözülebilmesini teminen mahalli teşkilatların yetki ve sorumlulukları da artırılmalıdır.

Anahatlarıyla belirtilen bu tespitler ve hedefler, mevzuatın ve teşkilatlanmanın bir bütün olarak dikkate alındığı, rasyonel bir idari reformun yapılmasını gerektirmektedir.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana bakanlıklar ve bunlara bağlı birimler, sayı, yetki ve sorumluluk yönünden önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerden bazıları gelişen şartların tabii bir neticesidir.

İlk kuruluşunda başbakan dâhil 12 bakandan teşekkül eden T.C. Hükümeti, 1930'da 10, 1942'de 14, 1950'de 17, 1960'da 21, 1974'de 27, 1978'de 35 üyeden teşekkül etmekteydi. Bizden önceki hükümet ise 26 üyeden meydana gelmekteydi. Bakanlıklara bağlı birim sayısındaki artış ise daha büyük ölçüde olmuştur.

Bunun tabii sonucu olarak yatay ve dikey koordinasyon zayıflamış, imkânsızlaşmış, hatta kamu hizmetlerinin önemli bir bölümünü içine almak üzere tamamıyla ortadan kalkmıştır. Buna ilaveten bakanlıklar ve kuruluşlar arası mütalaalar ve koordinasyon ihtiyacı arttıkça işler uzuyor, meseleler askıda kalıyor veya asıl sorumlu bakanlık veya kuruluşun görevini yerine getirmesi de mümkün olamıyordu. Böyle bir sistem içerisinde süratli karar almak veya alınan kararı uygulamak zordu. Devlet-vatandaş ilişkilerinin etkinliğinde de bu yapının gözle görülür bir yavaşlığa veya işlerin yürümemesine sebep olduğu aşikârdır. Diğer bir husus ise, devlet idaresinde, birimlerin aşırı çoğalması, personel rejiminin de tesiriyle, fonksiyonlar yerine unvanların hâkim olmasıdır.

Hükümet Programında evvelce ifade ettiğim gibi, daha önceki hükümette başbakan hariç 25 olan bakanlık sayısı Hükümetimizce 21'e indirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, devlet idaresi bütün unsurlarıyla yetki ve sorumluluğun paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir.

Hemen hemen bütün konularda kararların daima en üst noktada teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez.

Yetki ve sorumluluğun çok önemli olduğu kamu görevlerinde tecrübeli, bilgili ve yetenekli kimselerin istihdamı ve muhafazası için maddi imkânların tatminkâr bir seviyeye çıkarılması gerekmektedir.

Muhterem üyeler, devlet hizmetlerinin aşırı formaliteler ve teferruat keşmekeşinden kurtarılması zorunludur. Bu amaçla Bürokratik işlemlerin en fazla ve gereksiz olduğu alanlardan başlamak üzere, konular tasnif edilecek, işlemleri asgariye indirecek bütün tedbirler alınacak; kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılacaktır. Böylece devlet hizmetlerinin müessiriyeti artacağı gibi, vatandaşlarımız rahatlayacak, ekonomik gelişmeye katkı sağlanacaktır.

Kamu hizmetlerinin her kademesinde israf önlenecek ve tasarrufa riayet edilecektir.

Resmi makamlara müracaatta istenen bütün bilgi ve belgelerin gözden geçirilerek azaltılması ve bazılarının kaldırılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Memurlarımızın tayin, terfi ve emeklilik işlemleri ile sağlık, gümrük, tapu, noter, ehliyet alma, vergi yatırma ve benzeri hizmetlerdeki işlerin basitleştirilmesi için bütün tedbirler alınacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet idaresinde tedbirden vazgeçilemez. Ancak, vatandaşlarımıza daha baştan şüphülle, güvensizlikle muamele edilmesinin bugüne kadar formaliteler yığınağından, tedirginlikten, zaman ve kaynak israfından başka kazanç sağlamadığını teslim etmeliyiz. Herkes aksi görülünceye kadar beyanında haklıdır, doğrudur. Vatandaşın devletine daha fazla güven duyması için önce devletin vatandaşa itimat etmesi gerektiğine inanıyoruz. Devlet kapısı vatandaş için korkulu, ürkeklikle başvurulacak bir duvar değil, rahatlıkla, güvenle girilen bir yer olmalıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın üyeler, diğer önemli bir husus devlet hizmetinin, gayret ve feragatle yapılan işlerin bir yana bırakılarak, sadece memurun ve yöneticinin hatalarını arayan teftiş zihniyetinden kurtarılması ihtiyacıdır. Bu zihniyet umulanın aksine inisiyatif almayı ve daha iyi karar verilmesini engellemekte, yetki ve sorumluluğu zayıflatmakta, ekonomik kayıplara sebep olmaktadır. Devletin sadık ve çalışkan memuruna sahip çıkarak taltif

etmesine, buna mukabil yapılmayan veya sürüncemede bırakılan işlerin murakabesine ağırlık vereceğiz.

Muhterem Milletvekilleri, Türkiye'mizin her hal ve şart altında savunmasının yapılabilmesi ve barışın sürekliliğinin temin edilebilmesi için, milli ve tarihi geleneğimiz olan disiplinli ve kuvvetli bir ordunun varlığı esastır. *(ANAP ve MDP sıralarından alkışlar)*

- Ordumuzun en mükemmel şekilde eğitilmesi, modern silah, araç ve gereçlerle teçhiz edilmesi ve güçlendirilmesi maksadıyla gerekli imkânların sağlanmasını zorunlu görürüz.

Bu itibarla;

- Büyük Türk Milletinin bağrından çıkan ve güvenliğimizin teminatı olan Türk Silahlı Kuvvetlerini süratle güçlendirmek ve gerekli bütün ihtiyaçlarını temin etmek için, büyük bir gayret gösterilecek ve bu konuda hiç bir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır. *(Alkışlar)*

- Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerimizin güçlendirilmesi için uygulanmakta olan reorganizasyon ve modernizasyon projelerinin idame ettirilmesinde her türlü destek sağlanacaktır. Bu projelere ilave olarak halen yürütülmekte olan ve gelecekte ihtiyaç duyulabilecek silah alımları için, gerekli kaynaklar temin edilecektir.

- Türk Hava Kuvvetlerinin güçlendirilmesi için, Türk-ABD işbirliği ile Türkiye'de ortak yapımı kararlaştırılmış bulunan F-16 uçakları ile ilgili kabul mektubu önceki hükümet tarafından imzalanarak gönderilmiş bulunmaktadır. Silahlı Kuvvetlerin araç, silah, gereç ihtiyaçlarının daha büyük oranda yurt içinden temin edilmesi için, mali ve kanuni hususlar ile teşkilatlanma dâhil, gerekli bütün imkânlar sağlanacak ve bu konularda yapılan çalışmalara hızla devam edilecektir.

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesinde en önemli unsurlardan birini teşkil eden personelin yurt içinde ve yurt dışında eğitilmesi ve yetiştirilmesi ve bu konuda ihtiyaç duyulan malzeme ve teçhizatın temini için, gerekli kaynak ve imkânlar sağlanacaktır.

- Silahlı Kuvvetler Personelinin, lojman ihtiyacının karşılanması için başlatılan ve sonuçlandırılma merhalesine yaklaşmış bulunan programların desteklenmesine devam edilecektir.

- Artan nüfusumuz tahsil seviyesindeki süratli artış ve Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçları çerçevesinde askerlik süresi gözden geçirilip değerlendirilecektir.

Muhterem üyeler, ülkemizin güvenliğinin en müessir bir şekilde korunması bütün ülkelerle ve özellikle komşularımızla her sahadaki işbirliğinin geliştirilmesi dünya barışının muhafazası, Hükümetimizin dış politikasının temel hedefleridir.

Bu anlayışla Hükümetimiz, Türkiye'nin haklarını ve yüksek menfaatlerini ısrarla takip etmeye, geleneksel Atatürkçü dış politikamızı devam ettirmeye milletimiz yararına daha da ileri götürmeye kararlıdır.

Mevcut milletlerarası şartlarda NATO'ya üyeliğimiz, güvenliğimizin sağlanmasında ve içinde bulunduğumuz bölge ve dünya barışının idamesi bakımından bir denge unsuru teşkil etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerimizi dostluk, ittifak bağları ve karşılıklı menfaatlere dayalı bir anlayışla sürdürmeyi ve daha da güçlendirmeyi öngörüyoruz. Batı Avrupa Ülkeleriyle ilişkilerimizi karşılıklı anlayış, işbirliği ve hak eşitliği esaslarına uygun olarak geliştirmek samimi arzumuzdur.

6 Kasım seçimleriyle Türkiye'nin demokratik rejime olan bağlılığı bir defa daha ispat edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmaya başlaması ve normal demokratik nizamın yeniden işlerlik kazanmasından sonra Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizin normalleşmemesi için bir sebep kalmamıştır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile münasebetlerimizde, esas hedefimiz tam üyelik olmakla beraber, bütün safhalarda menfaatlerin dengelenmesini esas alan bir anlayış içinde olacağız.

Sayın milletvekilleri, Batı dünyasıyla mevcut bağlarımız ile Ortadoğu ve İslam âlemiyle sürdürdüğümüz yakın ilişkileri dış politikamızın birbirlerini tamamlayan unsurları olarak kabul etmekteyiz. Bir yandan Batı ile Ortadoğu arasında tabii bir köprü teşkil eden coğrafi mevkii, öte yandan müşterek bir tarih ve kültür mirası, Türkiye'nin İslam âlemine büyük önem göstermesini gerektirmektedir. Bu itibarla, bütün Arap ve İslam ülkeleriyle mütekabiliyet esasına dayanan iyi ilişkiler geliştirmek ve verimli bir işbirliğini daha da artırmak hususunda özel bir gayret sarf edilecektir.

Dost ve kardeş İran ve Irak arasındaki, büyük can kaybı ve ızdıraplara sebep olan savaşın biran önce sona erdirilmesi en içten dileğimizdir. İki ülke arasında karşılıklı hak ve menfaat dengesine dayanan şerefli bir çözümün bulunabileceğine ve barışın yeniden kurulabileceğine inanıyoruz.

Başta komşularımız olmak üzere Doğulu ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri ve Helsinki Nihai Senedi zemininde dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek, ekonomik işbirliğini, teknik ve ticari temasları karşılıklı menfaatlere uygun şekilde artırmak gayesindeyiz. Bu çerçevede kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ile karşılıklı haklara saygı, yapıcı bir işbirliği anlayışı içinde istikrarlı ilişkiler sürdürmek arzusundayız.

Hükümetimiz Yunanistan'a dostluk elini uzatmaktadır. Bunu yaparken, uzun vadeli çıkarlarımızın ortak olduğu ve aramızdaki ihtilafların barışçı yollardan ve hakkaniyet esasına göre zamanla halledilebileceği kanaatini hareket noktası olarak almaktayız. Yapılacak şeyin husumeti ve ihtilafları körüklemek değil, bunların ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak ve şartların oluşmasına çalışmak olduğu inancını taşımaktayız. Yunanistan ile aramızda tarihi komşuluk münasebetlerinin iyileştirileceğine, ticari iktisadi ve turizm alanlarında da iyi ilişkilerin kurulabileceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, bütün meşru haklarına karşılık 20 yıldır sürdürülen ve varlığına kastedilen saldırılar, Kıbrıs Türk Halkını, kendi kaderini tayin hakkını bağımsız bir Cumhuriyet kurma istikametinde kullanmaya mecbur bırakmıştır. (*Alkışlar*)

Ancak bu konuda federal bir çözüm yolunun kapanmadığına ve makul bir neticeye ulaşılabilceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, milletlerarası terörizm ve onun bir parçası olan Ermeni cinayet şebekeleriyle daha müessir bir mücadele için bütün imkânlarımız seferber edilecektir. (*Alkışlar*) Devletlerarasında bu alanda işbirliği ve koordinasyonun artırılması maksadıyla gerek ikili, gerek çok taraflı münasebetlerde ve milletlerarası kuruluşlarda konunun yakından takipçisi olacağız.

Yüce Meclisin aziz milletvekilleri, bir hükümetin güçlü olabilmesi, ancak Millet'in ve Parlatentonun güven ve desteği ile tamamlanırsa gerçek değer ve mana ifade eder. Bu

sebeple Hükümet olarak kendi gücümüzün üstünde Milletimizin ve Yüce Meclisimizin itimat ve desteğinden kuvvet alacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin itimatına mazhar olduğumuz takdirde Parlamentomuzun destek ve denetimi altında ve bütün siyasi partilerimizle sıkı bir işbirliği içinde mevcut zorlukları yeneceğimize inanıyoruz.

Türkiye'yi, yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik.

Önümüzdeki dönem kavga dönemi değil, birlik ve beraberlik dönemi olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu millet çok daha iyi günlere daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır.

Cenab-ı Hak hepimizin yardımcısı olsun.

Gayret bizden, inayet ve tevfik Allah'tandır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Takdir Yüce Heyetinizindir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.¹² *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

¹² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 10, Sayfa 62-85*

22 Aralık 1983 Perşembe

45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Yüce Meclisin değerli üyeleri, Hükümet Programı üzerinde parti gruplarının ve onu takiben iki üyemizin yaptığı konuşmayı dikkatle dinledim. Bu konulardaki görüşler, yapılan tenkitler ve öneriler hakkındaki ana noktalarda düşüncelerimi arz etmeye çalışacağım.

Konuşma üslubumuz genelde yeni dönemin özlediği herhangi bir şekilde yapıcı bir tarzda olacak ve iyi niyetli üslubumuza devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdiye kadar yapılmış olan tenkit ve temennileri, her zaman olduğu gibi, bunların da bizim gözümüzden kaçmış olanlar varsa onları programlarımız içerisinde değerlendirebileceğimizi, tabiatıyla genel program bakımından uygun olmayanlar da var, onların da cevaplarını aynı anlayış içerisinde anlatmaya çalışacağım.

Muhterem üyeler, bir kere, programın genel tenkidinde bütün konuşmacılar hemen hemen bizim Programımızın, Seçim Beyannamemizin ve Parti Programımızın bir nevi tekrarı olduğundan bahsettiler. Yani başka bir özellik taşımadığı, bu Programın bir başka şekilde takdimi şeklinde ifade ettiler. Bu doğrudur. Aslında hemen şunu söylemem lazım: Eğer bizim Hükümet Programımız, kemdi Parti Programımıza ve Seçim Beyannamemize uygun olmasaydı, onu arkadaşlarımda burada tenkit eteneleri icabederdi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biz belki ilk defa, bir hükümet programında, seçim beyannamesindeki detaylara inmiş bir Hükümet olarak karşınızdayız, Bundan da büyük gurur duyuyoruz. Mesela bunun tipik bir misali, kamu idaresinin reorganizasyonu konusudur. Biz, kamu idaresinin reorganizasyonu konusu üzerinde uzun yıllar çalışıldığını biliyoruz. 1960'larda, bu sıralarda oturan eski bürokrat olan arkadaşlarımız vardır. "Mehtap Projesi" adı ile adlandırılan ve 1960'ın hemen akabinde yıllarca üzerinde çalışılan bir projeyi hatırlıyorum, bu projeler rafa kaldırıldı. Ondan sonra da birçok etütler yapıldı. En son benim de Hükümette olduğum bir sırada Danışma Meclisi ve Konsey'den yetki alınarak kamu idaresinin düzenlenmesi konusuna geçilmişti. Bunların bir kısmı yapıldı; fakat esas büyüğü olan Bakanlıkların reorganizasyonu yapılmamıştı. Bu çalışmalarını biz gözden geçirerek, esas itibarıyla Parti Programımıza ilkelerini koyduk ve seçim beyannamemizde detayları ile ne yapacağımızı anlattık.

Aslında ben burada şu tenkiti bekliyordum; "Siz niçin Parti Programınızda 11 tane ana bakanlık, hizmet gösterdiğiniz halde, şu getirdiğiniz kararname ile bu rakam 14'e yükseldi 3 tane fazladır"

Tabiatıyla bunun neticede karşılıklı bir anlaşma ile yapıldığını, bizim programımız istikametinde çok büyük bir aşama yapıldığını da ifade edebilirim.

Burada şu konu çok önemlidir: Programı hazırladığımız, Seçim Beyannamesini hazırladığımız sırada eski bir politikacı arkadaşım dedi ki: "Bu kadar detayda yapacağınız işi yazmayınız" Biz aksini söyledik, dedik ki: "Milletle her şeyi açıkça, ne yapacağımız varsa bunu söylemek mecburiyetindeyiz ve buna göre de milletimizden yetki alacağız" *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakanlıklar konusuna bir müddet sonra tekrar geleceğim. Programda aynı şekilde bir konu daha var, onda da, biz milletten yetki aldığımızı zannediyorum, kabul ediyorum. O da köprü ve Keban gibi projelerin gelirlerinin satışlarıdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Onu da Seçim Beyannamemize koyduk, korkmadık boyduk ve ona göre de rey aldığımızı kabul ediyorum.

Muhterem üyeler, program tabiatıyla beş yıllık bir devreyi kapsıyor. Eski hükümet programlarına benzemez, farklı bir programdır. Sözümün başında da ifade ettiğim gibi Programımız Seçim Beyan namemizle ve Parti Programımızla büyük uyum halindedir. Programa, bütün bu büyüklüğüne rağmen daha fazla ilave etmeye kalksaydık, çok daha uzun bir program olurdu, ona lüzum görmedik. Programda, şu ana gruplar halinde takdim yapmışızdır:

Bir kere muhtelif konulardaki anlayışımız, politikalarımız, ilkelerimiz nelerdir, bunlar açık seçik ortaya konulmuştur. Mesela devlet politikası, adalet anlayışımız, millî savunma politikası, dış politikadaki ana ilkelerimiz; bunun yanında ekonomik politikalar detayda Programda anlatılmıştır. Sosyal politika aynı şekilde alt bölümleri itibariyle de detayda anlatılmıştır. Bunun yanında bazı sektörel politikalar, ağırlığı alan sektörel politikalara da büyük önem verilmiştir. Mesela, tarım, sanayi, madencilik, altyapı hizmetleri, altyapı sektörü ve hizmetler sektörü; bu arada özellikle kültür ve sanat üzerinde durulmuştur.

Programın yine incelediğiniz zaman diğer programlardan farklı olarak şöyle bir hüviyeti olduğunu da görüyoruz: Memlekette muhtelif gruplara Program hitap etmeye çalışmıştır. Bu da yine Seçim Beyannamemize paralel olarak yapılmıştır. Bunlar hangi gruplardır? Bizim “Ortadirek” dediğimiz ve Partimizin de Ortadirek partisi olduğunu kabul ettiğimiz Ortadirek, işçi, çiftçi, esnaf ve sanatkâr, memur. Bunların meselelerine ayrıca ışık tutulmuştur. Gençler ve çocuklara ayrı bir bölüm konulmuştur ve nihayet önemli bir bölüm de işsizler için konulmuştur; işsizlik meselesi. Bunun yanında da ilim, sanat ve diğer sanatçılar konusunda da Programda ayrıca bölümler vardır.

Programın bir önemli tarafı da, gene Seçim Beyannamemize paralel olarak “Ekonomiyi ve Sosyal Gelişmeyi Güçlendirme Programı” adı altında özel bir bölüm konulmuştur.

Biz, bir hükümet programının bütün meseleleri kapsamayacağını biliyoruz. Sebebi vardır; hükümetler devamlıdır, bizden evvelki hükümet var, onun yaptığı işler var, onun devraldığı işler vardır ve bu işlerin bir kısmı devlet politikası haline gelmiştir, bunlardan buralarda tekrar bahsetmeye lüzum yok.

Eğer üzerinde bazı değişiklikler yapacaksanız, o vakit bahsetmeye ihtiyaç duyarsınız.

Bütün bunların yanında da programın, netice itibariyle memleketin, milletin alakadar olduğu ana konular üzerinde ağırlıkla durması lazım.

İşte bu, “Ekonomiyi ve Sosyal Gelişmeyi Güçlendirme Programı” adı altında ortaya koyduğumuz altı konu şunlardır:

Huzur ve güvenin devamı, Ortadireğin güçlendirilmesi, işsizlik konusu, konut konusunun halledilmesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da kalkınma meseleleri ve diğer az gelişmiş bölgelerdeki kalkınma meseleleri ve nihayet bürokrasi meselesi.

Muhterem üyeler, bir konu üzerinde daha başlangıçta durmak istiyorum. Huzur ve güven konusu, seçim sırasında da müzakere edilmiştir, hatta açık oturumda da karşılıklı olarak müzakere edilmiştir. Bazı konuşmacılar, zannediyorum Sayın Sunalp, konuşması arasında, daha evvel de huzur ve güvenin temininin ana esasının iktisadî olduğu yolundaki, yani iktisadî sistemin, iktisadî düzenin düzenlenmesini yeni baştan değil, fakat esas itibariyle iktisadî meselenin halledilmesine bağladığımızı söyledi; aslında bu doğru değildir.

Birkaç kere de ifade ettim; “İktisadî meselenin iyileştirilmesi, yani, memlekette aç insan bırakılmaması, işsiz insan sayısının azaltılması, sıkıntıların hafifletilmesi, huzur ve güven ortamı için önemli bir şarttır; bir nevi, kötülüklerin yeşermemesi için gerekli bir zeminin ortaya konulmasıdır” dedim ve hemen de ilave ettim (Bu husus Programımızda da çok açık bir surette vardır) bunun yanında emniyet kuvvetlerimizin, asayiş kuvvetlerimizin güçlendirilmesi, meselenin üzerine süratle, güçle gidilmesi; millî eğitim meselesinin daha iyi halledilmesi, gençlerimizin çok daha iyi yetiştirilmesi konularının bu meselenin çözümünde esas olduğunu anlattım. Bunu tekrar etmek istiyorum, çünkü Büyük Meclisimizin şu yanlış anlayışa kapılmaması lazım; biz meseleyi sadece iktisadî noktadan görmüyoruz. Bunu hem seçim sırasında, hem televizyon konuşmalarımızda çok açık bir surette ifade ettik, burada da aynı şekilde, açık bir surette ifade ediyorum.

Konuşmalar arasında bizimle ilgili olan, biraz da şahsımızın karıştırıldığı bir 24 Ocak meselesi var.

24 Ocak, esas itibariyle bir tarih olmuştur, ama nedense 24 Ocak ile ilgili, bu politika ile ilgili ne kadar problemlili mesele varsa benim üzerime yıkılır, ne kadar iyi iş varsa da bizden alınır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz hiçbir zaman bu meselenin yapıcısı, ortaya koyucusu olduğumuzu da iddia etmedik, ama nedense dış basın bunu ortaya koydu; “24 Ocak mimarı” dediler. Ben netice itibariyle başladığı tarihteki durumu biliyorum. Bu konunun en başta gelen hazırlayıcılarından biriyim, bu doğrudur. Bir müddet bunun teknik sorumluluğunu da götürdüm, siyasî sorumluluk üzerimde değildi, ama büyük çapta teknik sorumluluk vardı. 12 Eylül’den sonra siyasî sorumluluğunu da taşıdım.

Bu konuda yapılan tenkitler dolayısıyla, 24 Ocak bu memlekete ne getirmiştir, onu anlatmak isterim.

Türkiye 1979 senesi içerisinde çok kritik bir noktaya gelmişti. Çok uzak bir mazi değil; burada yaşayanların, Türkiye’de yaşayanların unutmadığı bir devredir. O tarihte memleketin enflasyon hızının bugünkünün iki mislinde, yüzde yüzler civarında olduğunu, yoklukların kol gezdiğini, Türkiye’nin dış itibarının sifıra indiğini çok iyi biliyoruz. Kredi itibarı bakımından ülkemiz dünyadaki ülkeler arasında sondan ikinci veya üçüncü idi o tarihlerde. Ve her gittiğimiz yerde kapıların yüzümüze kapandığı bir devreyi hatırlıyorum. 20 binden fazla dışarıdan alacaklı vardı, ticarî alacaklı. Paralarını ödeyemedik. Bırakınız o paraları ödememeyi, bunlar ticarî borçlar, Devlet kendi taahhütlerini yerine getiremiyordu. Memleketteki yokluklardan dolayı kuyruklar, karaborsa ve bununla beraber korkunç bir haksız kazanç meydana gelmeye başlamıştı. Devlet malları sübvansiyonlu bir tarzda satılıyor, normal fiyatı piyasada 40 lira, 45 lira olan demiri devlet 22 liraya satıyor, tabii kim alırsa arada çok büyük de kâr ediyordu. Böyle bir devirden geçti Türkiye. Bunun gibi birçok maddeler aynı şekilde ifade edilebilir.

24 Ocak Kararları bir mecburiyetten alınmıştır. Bu durumu çözmek için alınmıştır. Zor kararlardır, alınması kolay olmayan kararlardır, ama alınmıştır. Alınması lazım olduğu için alınmıştır.

Bunu Hükümet Programında da açık bir surette ifade ettik. Ekonomik istikrar programı, yani 24 Ocak karardan birkaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını göstermiş, özellikle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra anarşi ve terörün de ortadan kalkmasıyla ekonomik tablo iyileşmeye başlamıştır.

Bir arkadaşımızın dediği gibi, 12 Eylül 1980'den sonrasını ihmal etmiş değiliz.

"Birkaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını almıştır" sözümüz de doğrudur. Yoklukların mühim bir kısmı iki üç ay içerisinde ortadan kalkmıştır, bu doğrudur; ama hakiki iyileşme 12 Eylül 1980'den sonra olmuştur. Onu da burada açık bir surette ifade etmişizdir.

1980 yılı ilk defa ihracatın büyük çapta arttığı bir yıl olmuştur. Hemen şunu söyleyebilirim: Ondan evvelki 1976, 1977, 1978 ve 1979 yıllarında Türkiye'nin ihracatı 2 milyar dolar seviyesinde kalmıştır. 1976 yılında 1 milyar 960 milyon dolar, 1979 yılında da 2 milyar 260 milyon dolar olmak üzere ve ilk defa 1980 yılında 2 milyar 900 milyon dolara yükselmiştir.

Enflasyon hızı 1981 yılı içerisinde yüzde 36 seviyesine düşmüş; aynı yıl, 1979 ve 1980'de gerileyen millî gelir ilk defa olarak yüzde 4,2 gibi bir nispette artmıştır.

İhracatımız 1981 yılı içerisinde bir patlama gösteriyor ve yüzde 62 civarında bir artışla 4 milyar 700 milyon dolara yükseliyor.

Bu olumlu gelişmeler 1982 yılında da devam etti. İhracatın artışı 5 milyar 700 milyon dolara yükseldi. Onun yanında millî gelir artışı devam etti ve netice itibarıyla millî gelirle beraber enflasyon hızı da yüzde 25'in altına inmiştir.

Bu tahminler, her sene yapıldığı gibi tabii 1983 yılı için de yapıldı. İlk yapılan tahmin 7 milyar doların üzerinde bir ihracat, millî gelir artışı, tahmin ediyorum yüzde 4,8 civarında ve yüzde 20'ye düşen bir enflasyon.

Yapılan bu tahminler, 1983 yılı içinde ilk defa olarak tutmadı ve tahminler revize edildi. Yani ihracat rakamı aradan üç ay beş ay geçtikten sonra tutmayacağı anlaşılınca rakamlar indirilmeye başlandı. Demin bir arkadaşımızın söylediği son rakam revize edilen rakamdır.

Tabii revize edilmekle hakikî hedefleri karıştırmamak lazım. Aslında hakiki hedef 7 milyar dolar, normal, olması lazım.

Bugün rakamların aşağı yukarı 1982 seviyesinde realize edilebileceğini tahmin ediyoruz; yüzde 1-2 civarında fark edebilir.

Millî gelir şu andaki tahminlere göre maalesef yüzde 3 civarında. Daha az mı olur, daha fazla mı olur, bunu son tahminler yapıldıktan sonra göreceğiz; ama en enteresan gelişme ve bizi sıkıntıya düşüren gelişme enflasyon hızında olmuştur. Enflasyon hızı bugün yılsonunu bulmadık, elimizde onbir aylık rakamlar var aşağı yukarı, bazı tahminlere göre yüzde 39 civarında, bazı tahminlere göre yüzde 35-36 civarında, oniki aylık değerler itibarıyla bir enflasyon hızı gösteriyor; fakat önemli olan bu değil, önemli olan, son üç-dört aydaki enflasyon hızıdır. Son üç-dört aydaki enflasyon hızı bu söylediğim enflasyon hızından daha fazladır. Bunu bir nevi 1984 yılına giriş hızı olarak

kabul ederseniz, 1984 yılındaki problemimizin büyüklüğü buradan anlaşılır. Zaten Programda da bunu açık bir şekilde ifade etmiş bulunuyoruz.

Niçin böyle oldu? Sayın milletvekili bir arkadaşımızın söylediği gibi, “Bu programın kaderi budur, 24 Ocak Kararlarının neticesi bu olacaktı.”

Bu kolay söylenen bir laf; ama doğrusu bu değil. 24 Ocak kararlarının bazı prensipleri vardı, bu prensiplere sıkı sıkıya sarılmak lazımdı. O prensiplerin bazen tatbikatı zor işlerdi, maalesef o prensiplere layığı ile sarılmadığı için bugün bu neticelere doğru gelmişizdir.

Enflasyonu kontrol altına almak için, bütün dünyada da çok yakından bilindiği gibi birkaç konu üzerinde hassasiyetle durmamız icap ettiğidir. O da şunlar: Özellikle para arzı. Yani, bir memlekette para arzı konusu enflasyona en fazla tesir eden faktörlerden biridir. Diğer önemli bir konu, para arzı yanında memleket bütçesinin denkliliği veya verdiği açık miktardır. Bu açığın da belli sınırların altında olması lazım.

Bir üçüncü konu da, ücretler ve gelirler politikasıdır. Bunların da dengeli olması lazım. Buradan birçoklarının söylediği gibi ücretlerin dondurulması diye bir şeyi katiyen düşünmediğimizi de açık bir surette ifade ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama esas itibariyle bilinen gerçek şudur: Memlekette bu söylediğim ilk iki noktaya dikkat edilmez ve memurumuz ve işçimiz yanlış bir yaklaşımla aldatılırsa, bazılarının söylediği gibi, yani “Biz size daha fazla ücret vereceğiz, şu kadar şey yapacağız, sizi şu noktaya getireceğiz” dersanız, bizim bir tabirimiz var; “kaşıkla verir kepçeyle geri alırsınız” *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz bu nevi politikaların Türkiye’yi 1977, 1978 ve 1979’da nereye getirdiğini çok iyi biliyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Memur, işçi ve emeklinin esas kaybı enflasyonun hızlandığı yıllardadır ve maalesef geçirdiğimiz iki-üç yılda bunun farkı da kapatılamamıştır. Eğer o farkı birdenbire kapatmaya kalktığınız takdirde, enflasyon ateşini tekrar yakarsınız ve bu da memurun, işçinin çok büyük bir tarzda aleyhinde olur.

Hiçbir şey karşılığı olmadan verilemez. Bir tabirimizle “yoktan var etmek sadece Allah’a mahsustur” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Biz açık bir surette enflasyonu aşağıya çekerek, bu memlekette yeniden Ortadireği güçlendirmek istiyoruz. Ortadirek konusuna ayrıca geleceğim, bunu nasıl yapacağımızı da biraz daha etraflı anlatmak istiyorum; ama şunu Programda açık bir surette söyledik, önümüzdeki devre enflasyonu aşağıya çekmek için nasıl bir politika uygulayacağımız burada net olarak yazılmıştır. Bu politikanın tatbikatına da Hükümet Programımız Mecliste okunmadan başlamış bulunuyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Müsaade ederseniz sırayla muhterem arkadaşlarımızın bahsettiği önemli konular üzerinde birer birer duracağım.

Bir tanesi kamu idaresinin reorganizasyonu konusu:

Sözlerimin başında da açıkça söyledim. Vaktiyle “Mehtap Projesi” diye başlayan 1960 sonrasında Türkiye’de kamu idaresinin bakanlıkların ve bütünyle kamu idaresinin reorganizasyonunu hedef alan çok geniş çalışmalar yapıldı; ama maalesef bu çalışmaların hiçbirisi yerini bulamadı, raflarda kaldı, eski projeler halinde hala arşivlerimizi dolduruyor.

Bazı bakanlıklarımız çok köklü sebepler olmadan kuruldu, gelişti, büyüdü; bazıları politika icabı kuruldu. Netice itibarıyla Devletin masrafları arttı, vatandaşa layıkıyla hizmet zamanında, ucuz ve iyi bir şekilde götürülemez hale geldi.

Biz bu meseleyi cesaretle ele almışızdır, işin zor olduğunu biliyorum. Hatta o kadar biliyorum ki, bu organizasyonun bizim bakanların bakanlıklarına oturmadan yapılması esasını getirmek istedik. 12 Eylül günü bana Hükümette görev almam teklif edildiği zaman bakanlıkların sayısının azaltılması o zaman da düşünülmüştü. Bakanlıkların sayısını 17'ye düşürmeyi düşünüyorlardı, bunu açıkça ifade ettiler. Ben o tarihte şunu söylediğimi çok iyi hatırlıyorum: “Bunu hemen yaparsanız yapabilirsiniz, yapamadığımız takdirde, yani bakanlıkların başına bakanlar geldikten sonra yapılması hemen hemen imkânsızdır”. Bu, bizim son onbeş-yirmi senede elde ettiğimiz tecrübe. Hakikaten de öyle oldu. Bizden evvelki Hükümet de bu kanaatteydi, biliyorum; fakat bu konuyu başarması o günkü şartlarda mümkün olamadı. Bizim de eğer bakanlarımız bakanlıklara otursaydı, belli bir süre geçseydi, bu organizasyonu tekrar sağlamamız mümkün olamazdı. Çünkü meselenin hususiyeti var. Bakanlar yerlerine oturduktan sonra etraflarını bakanlık mensupları alıyorlar ve bir yeniliği, yeni bir hamleyi yapmasına mani olabiliyorlar. İşin zor tarafı budur. Onun için bütün tehlikeyi göze alarak bu işin başta yapılması hususunda ısrar ettik.

Aslında, bize bu bakımdan teşekkür edilmesi lazım. Çünkü partilerin kendi mensupları için, “Yani beş tane daha bakan çıkarsaydık iyi olmaz mıydı” diye düşünmesi normaldir. Bizim, beş tane bakanı daha aşağıya aldık diye hakikaten tebrik edilmemiz lazım. Kanaatim budur; çünkü bunu milletin ve memleketin hayrına yapmışızdır. Kendi partimizi, kendi milletvekillerimizi bakan yapmayı düşünmemişizdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, muhtelif bakanlıklar var; niçin Başbakanlığa Hazine ve Dış Ticareti aldık? Aslında Başbakan bakmıyor bunlara; bir Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı bakıyor. Başbakan gene koordinasyon görevini yapıyor; umumî olarak bakanları kontrol ediyor; Anayasada yazılı olan görevleri yapıyor; ama Başbakana bağlı daire yok mu, icra dairesi yok mu? Var; Başbakana bağlı olma da var, kanunla verilmiş daireler de var.

Biz meseleyi şöyle düşünmüşüzdür: Evveleminde, Başbakanlık, politika hazırlayan, bu politikayı bakanlıklara tamim eden ve esas itibarıyla de ekonomik politikanın yürütüldüğü yer olmalıdır.

Benim şahsî tecrübem ve birçok kimsenin tecrübesi şunu açık bir surette göstermiştir: Geçmiş yıllarda olduğu gibi, Ekonomik meselede dağınık politika izlediğimiz zaman muvaffak olamazsınız. Eğer Maliye Bakanlığı ayrı çeker, Planlama ayrı çeker, Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret ayrı çekerse, bu politika muvaffak olamaz. Bu, Türkiye'nin çok mühim bir meselesidir ve bunun çeşitli misalleri vardır.

Bu tecrübelerden istifade ederek, bu söylediğimiz konuları bir araya getirmişizdir. Benim şahsî tecrübem var. 1967-1971 yılları arasında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı iken, yaptığımız ve bu konuyu çözen hususlardan bir tanesi, Planlama Müsteşarı olarak, bu söylediğimiz üç-dört yerin bir nevi komisyon halinde bir araya gelip kontrolünün yapılmasıdır. Bu yüzden, o devre, bayağı başarılı geçmiştir.

1980 24 Ocak Kararları hazırlandığı sırada da gene aynı organizasyon vardı. Şimdi bunu daha kanunî, daha esaslı bir şekilde getirmiş bulunuyoruz. İnanıyorum ki,

Türkiye'nin ihracat meselesi; Türkiye'nin ekonomik, sağlam ekonomik politikalarının uygulanması, meselesi en iyi bu şekilde halledilecektir.

Devlet bakanlarını, Başbakanlıkta belli birtakım ünitelerin bakanları olarak görmüyoruz; devlet bakanlarını esas itibarıyla bir nevi kurmay fonksiyonu gören bakanlar olarak görüyoruz ve özel bazı konuları (gene Programımızda bahsettiğimiz gibi, Seçim Beyannamemizde aynen bahsettiğimiz gibi) Başbakan adına takip görevini de bu devlet bakanlarına vermiş bulunuyoruz.

Nedir bu konular?

Konut meselesi. Çünkü sadece devlet konut yapmıyor, özel teşebbüs de konut yapıyor; bütün meselenin nasıl gittiğini bir devlet bakanı takip etmelidir ve aksayan tarafları varsa, alınacak tedbirler varsa bunları önümüze getirmelidir; Hükümet de buna göre tedbirler almalıdır.

Diyeceksiniz ki; Bayındırlık ve İskân Bakanı var veya eski tabiriyle İmar ve İskân Bakanı var. Bu bakanların o kadar çok fonksiyonu var ki, kendi bakanlıklarının idare fonksiyonu var ki, böyle konuları yakından takip etmeleri fevkalade zor oluyor. Biraz daha rahat çalışabilen, biraz daha rahat düşünebilen insanları bulup o işleri takip ettirmemiz lazım.

İşsizlik konusu böyledir. İşsizlik sadece bir bakanlığın işi değildir; birkaç bakanlığı birden alakadar eder, özel teşebbüsü de alakadar eder. Hepsinin düğümlendiği bir yerde bir devlet bakanını, gene Planlama Teşkilatındaki bir üniteyle beraber bu konunun nasıl geliştiğini, nerelerde hatalar yaptığımızı veya nerelerde doğru hareket ettiğimizi herhalde bilmemiz lazım; bunun da gene takibini bir devlet bakanına veriyoruz.

Bu şekilde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınması... Yıllardır üzerinde konuşuyoruz; evet Cumhuriyet hükümetleri epey şeyler yapmışlar, ama hâlâ büyük farklılıklar devam ediyor. Bunun üzerinde birtakım işler yapmamız lazım: Eksikimiz nedir, ne yapıyoruz, bakanlıklar ne yapıyor; birinin takip etmesi lazım.

Biz meselelere böyle yaklaşıyoruz. Bu yaklaşım tarzlarını da, yıllardır Devlette çalıştığımız müddet içerisinde bulup öğrenmişizdir ve bunların da en iyi şekilde böyle yapıldığını zannediyorum.

Bakınız Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı konusuna; o da enteresan bir konu.

Aslında bizim bakanlıklarımızın şekli sektörel bakanlıklardır. Sanayi Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bayındırlık, altyapı bakanlığı böyle. Köy İşleri Bakanlığı sektörel bir bakanlık değil. "Köy İşleri" deyince bu sefer bir şehir bakanlığı da düşünmek lazım. Aslında köye giden hizmetler düşünülebilir; ama Tarım ve Orman Bakanlığının da köyde yaptığı çok hizmet var. Tarım ve Orman Bakanlığının ağırlığı köyde. O vakit ne yapacağız?

Bakınız neler dublike ediliyor. Devletin iş yapması, bu milletten aldığı vergi paralarını iyi kullanması lazım. Devletin kendi bir hazinesi yok, biz para basmıyoruz, basarsanız enflasyon olur; ama yaptığımız iş, milletten vergi almak ve bu vergileri de akıllı bir şekilde kullanmaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Eğer bunları yanlış kullanırsak gayet tabii verim düşer. İşte enflasyonun sebeplerinden biri de Devletin yanlış para kullanmasıdır.

Bugün Tarım Bakanlığında da tarımla ilgili üniteler var, Köy İşleri Bakanlığında da tarımla ilgili üniteler var. Toprak-Su bir tarafta, tarım işlerine bakan Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü öbür tarafta ve daha başka üniteler... Niçin bunlar bir araya gelemiyor? Bunlar bir araya gelirse köylüye daha iyi hizmet götürülmez mi? Yarım yarım paralarla da hizmetler yarım kalıyor, biz sadece personel parası vermeye bakıyoruz; hizmeti de köylümüze iyi götüremiyoruz.

Yol, Su, Elektrik Teşkilatı olduğu gibi kalacak. Hatta hatta düşüncemiz, Yol, Su, Elektrik Teşkilatını biraz daha güçlendirip orman yollarını da yaptırmak. Ormanın ayrı; yol, su, elektriğin ayrı teşkilatı mı olacak? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu şekilde orman, tarım ve yol, su, elektriği üç ünite halinde bu bakanlığın altında topladığınız zaman, hem para açısından hem hizmeti iyi bir şekilde yaparak tasarruflu bir şekilde, öyle zannediyorum ki, köylümüze çok daha randımanlı hizmet götürebiliriz. Bunu muhakkak yapacağız.

Gene iki konuşmacı arkadaşımız, bizim Devletin rolü hakkındaki düşüncelerimizi söyledi. "Huzur, güven ve adalet..." Huzur, güvenin temini ve adaleti temin... Başka bir şey yok gibi.

Şimdi müsaade ederseniz Parti Programından okuyacağım... (Bilmiyorum hangi maddeyi okudular)

"Madde 2. — Devlet:

Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, yurdun savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, adaletin temini, sosyal ve iktisadî faaliyet ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadı ile gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet millet için vardır; Devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması, sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik ve yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması Devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadî faaliyetlerde Devlet, genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir. Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil; milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır."

Şimdi, burada devletin fonksiyonuna sadece nasıl "eski klasik devlet fonksiyonu" dersiniz, bunu anlamak mümkün değil. Burada devlete geniş bir fonksiyon verilmiştir. Hatta bakınız, daha ileride, "Ticaret ve sanayie devlet prensip olarak girmemelidir" dedikten sonra da istisna olarak, "Geri kalmış bölgelerde devlet sanayie girebilir; ama bu teşebbüsler en kısa zamanda millete devredilmelidir" denilmektedir. Prensibimiz budur. Bunu özellikle devlet anlayışımızı belirtmek, devletin yatırımlardaki rolü nedir, onu anlatmak için söylüyorum ve yine ifade ediyorum: Eğer devlet vatandaşın yaptığı, yapabileceği işlere girerse iyi yapmaz. Devlet bakkalık yapamaz; yapamadığını da gördük. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Eğer vatandaşımız birçok işi devletten iyi yapıyorsa, devletin kaynaklarını, imkânlarını niçin o tarafa sarf edelim, vatandaşımızın orada niçin rakibi olalım?

Bakınız bu memleketin yola, suya, elektriğe, -kendileri de söylediler açıkça- enerjiye çok büyük ihtiyacı var. Birçok elektrik santralimiz maalesef kaynaksızlıktan şimdiye

kadar geri kalmıştır. Bunlar uzun zamanın hikâyeleri; ama şunu da açıkça ifade edelim: Devletin bu sahada yapacağı çok imkânlar, çok yatırımlar var. Keşke imkânımız olsa da halkımızın tasarruf gücü yüksek olsa da bunların bir kısmını halkımıza, halkımızın kurduğu teşebbüslere yaptırabilsek. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Demin okuduğum programda “Devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği esastır değil, milletin zenginliği sonucu devletin zenginliği esastır” diyor. Neden bunu böyle söylüyoruz? Niçin bu ifadeyi böyle kullandık? Yani şunu söylemiyoruz: Millet zengin olsun, sonra devlet zengin olsun, devlete ondan sonra para aksın, manasına çekmemek lazım. Burada söylenmek istenen şudur: Biz milletin zenginliğini devletin zenginliğinde görmüyoruz. Devleti zengin olup, güçlü olup milleti fakir olan rejimler vardır; o rejimlerin peşinde değiliz. (ANAP ve MDP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Esas maksadımız, millet zengin olursa, millet refaha kavuşursa, muhakkak ki, devlet de refaha, zenginliğe kavuşur; esas söylemek islediğimiz budur. Yoksa misalleri var; devlet her şeye sahip olmuş; ama vatandaşına hiçbir şey vermemiş, o gibi bir düşüncenin peşinde değiliz dedim ve inşallah da bu Mecliste de kimse olmaz.

Muhterem üyeler; Ortadirek konusuna biraz daha eğilmek istiyorum. “Ortadirek” derken, memur, işçi, çiftçi, esnaf ve emekliden bahsettim. “Ortadirek” kelimesini de biz getirdik. Türkiye’yi” Türk milletini eğer büyük bir çadıra benzetirseniz dedik, bu çadırın ortadireği vardır; çadırı ayakta tutar, işte, o çadırı ayakta tutan orta direk, esas ana direk bu söylediğimiz unsurlardır; işçisidir, memurudur, esnafıdır, çiftçisidir ve emeklisidir. Bunlar Ortadireğin ana unsurudur dedim. Ortadirek güçlü olursa aynen çadır misalinde olduğu gibi, çadır çökmez. Ama, Ortadirek gücünü kaybederse çadır çöker. Bizim felsefemiz bu. Biz, Ortadireği güçlendirmek istiyoruz ve geçtiğimiz yılların tecrübesi de Ortadireği zayıflatan hadisenin esas itibariyle enflasyon olduğunu göstermiştir. Bakınız memurun haline. Katsayılar nasıl gelmiş, enflasyon nasıl gelmiş. Aynı şeyi işçi için de söylemek mümkün.

Esnaf, enflasyon olduğu devrelerde para kazanıyorum zanneder; ama bir bakar ki raflar boşalmış. Çünkü, bizim halk tabirimizle, sermayeyi kediye yüklemiştir.

Çiftçi için de aynı şeyi söyleyeceğim. Çiftçi ürününü bir defa satar. Genellikle böyle. İki ürün alan yerler istisnadır tabii. O bir defa satan çiftçi enflasyonun, kendisine istediğiniz kadar yüksek taban fiyat verin enflasyon, ondan fazla ise (Ki, fazla olur) neticede aldığı paranın kendisine ilerde kâfi gelmediğini acı bir şekilde görür. Bu sefer de borçlanır; borcunu ödeyemez ve büyük sıkıntıya düşer.

Onun için, açık ve seçik olarak şunu çok iyi biliyoruz: Kim ne bağırırsa bağırısın... Onu da söyledik... Şirket kurtarma operasyonları da dâhil, ona da geleceğim, biz, Ortadireği esas güçlendirmenin temel ilacının enflasyonu aşağıya çekmekte olduğunu görüyoruz. Bunu yapmak için alacağımız tedbirler bu programda yazılmıştır ve bu tedbirleri hemen de almaya başladık. Bu iş çok acildir; acelemiz var derken, kaybedecek zamanımız yok derken bizim düşüncemiz esas itibariyle, bu enflasyonun bir an evvel aşağıya çekilmesidir. Mevduata verilen gelirlerin arttırılmasının ana sebebi budur. Enflasyonun altına düşmüştür, düştüğü için bankalara gelen mevduat azalmıştır, mevduat; bu paralar büyük çapta aşırı tüketime yönelmeye başlamıştır. Altına, lüks maddelere yönelmeye başlamıştır ve bu da enflasyonu tekrar kamçılar hale gelmiştir.

Tasarrufu muhakkak teşvik etmek mecburiyeti var. Nitekim bu tedbirler alındıktan sonra, şu anda da görülmeye başladı; mesela serbest piyasada doların değeri süratle

aşağıya düşmeye başladı. Tahmin ediyorum altın da aynı şekilde düşecek. Daha bu ikinci, üçüncü günleri. Daha ileriye doğru gittiğiniz zaman alınacak ek tedbirlerle gene normal bir sisteme dönecektir.

Faizler konusu, yani kredi faizleri... Şimdi, bakınız kredi faizleri konusunda da gayet tabii kredi alanların sıkıntısı olacaktır. Kredi alanlar; hiç zannetmeyiniz, esnafla çiftçinin fazla kredi aldığı yok Türkiye’de, hepimiz çok iyi biliyoruz, kredileri daha büyük müesseseler alıyor; onlar da daha iyi çalışmasını öğrensinler. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, bu memlekette yıllar yılı bütün bu söylenen politikalar, başkalarının takip ettiği politikalar neticesi ucuz faizlerle halkın tasarrufları bir nevi sömürülmüştür. Halkın tasarruflarına gereken miktar verilmediği için bunu başkaları kullanmıştır. “Efendim, bu şekilde birtakım müesseseler kurulmuştur” diye söyleyebilirsiniz. Ama, emin olunuz o müesseselerin çoğu, ucuz imkânlar yüzünden randımanlı çalışmaya alışmamışlardır.

24 Ocak sonrasında, özellikle Temmuz Kararnamesinden sonra sıkışmalar başlamıştır. Bu sıkışmalar iyi müesseseleri düzeltmiştir, kötü idare edilen müesseseleri sıkıntıya sokmuştur. Şimdi şunu da arz edeyim: “Efendim, bunlar memleketin tesisleridir, bunlara bu kadar acı ilaç vermeyiniz” diyebilirsiniz. Kimi kurtarıyoruz? Tesisler iyi ise, o tesislere hiçbir şey olmaz, yönetim değişir. Tesisler iyi olduğu halde işlerin kötüye gitmesinin tek sebebi, kötü idarecidir. Biz kötü idareciyi kurtarmayız. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Enflasyon aşağıya çekildiği zaman Ortadireğe güç gelecektir. Tabii bu arada, “Ne vakit yüzde 10’a inecek?” diye sordular. Ben tarih veremem, burada tarih veremem, ama şunu söyleriz: Elimizden gelen en büyük gayreti gösteririz, önümüzdeki üç beş ay sonra bu konuda daha sarıh fikir söyleyebilecek hale geleceğimizi zannediyorum.

Ortadireğin güçlenmesi bakımından, meseleyi, sadece bir enflasyonun aşağıya çekilmesi şeklinde görmüyoruz. Ortadireğin unsurlarına getireceğimiz millî gelirden daha fazla pay almasını temin edecek bir takım, unsurlar var, onları da söyledik. Memur ve işçiler için faturaya dayalı birtakım vergi iadeleri yapmak, bunun üzerinde çalışıyoruz, inşallah önümüzdeki bir iki ay içerisinde bu kanun tasarısı Meclise gelecektir. Niçin vergi iadesiyle? Biz de kolaylıkla asgarî ücreti vergi dışında tutalım diyebilirdik; ama her şeyin karşılığını bulalım. Fatura getirirseniz, Devlet birtakım gelir imkânına kavuşur. O verdiğimiz paranın karşılığını da başka yerden çıkarırız. Gelir dağılımını düzeltmek istiyorsanız yolu da bu-dur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Esnafa ve çiftçiye gelirini artıracak ne imkânlar verdiğimizizi Programda teferruatıyla anlattık. Birçok çiftçinin sulama yardımları, teknik yardımlar, kredi genişlemesi gibi konuların her birisini birer birer ele alacağız ve imkânlarımız nispetinde, tabiatıyla gene enflasyona düşmeden, onu söylüyorum, bu imkânları, memleketin imkânları ile paralel, olarak geliştireceğiz.

Bir üçüncü konu da, Ortadireğin tasarruflarına ek gelir sağlamak, işte bir tanesini yaptık. Tasarruflara enflasyonun üzerinde gelir veriyoruz ve göreceksiniz birçok tasarruflar bankalara akacaktır. Bunun yanında, demin de söylediğim gibi, Köprü, Keban Projesi gibi projelerin gelirlerini satacağız. Hem onlardan bir ek gelir, sağlam gelir olacak, hem de bu paralarla ikinci köprüyü, üçüncü Atatürk Projesini ve diğer hidroelektrik santrallerini yapacağız, işsizliğe de böyle çare bulunur. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İşsizliğe başka türlü çare bulamazsınız.

Bize, “Bunları biz sattırmayız” diyeceksiniz. Tabii satmıyoruz, aslında söylediğimiz ortada, gelirlerini satıyoruz, “Satarsanız geri alırız” denildiği zaman benim hatırıma şu geldi, galiba o şekilde düşünce olursa, ikinci köprü yapılmaz veya barajlar yapılmaz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Netice itibariyle şunu söylemeye mecburum: Biz bunları Programımıza koyduk, Seçim Beyannamemize koyduk ve açıkça da ifade ettik ve buna göre de rey aldığımızı farz ediyoruz ve hepsini yapacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem üyeler, önemli bir konu da konut meselesidir. Biz, bu konut meselesinin memleketteki önemini büyük şekilde takdir ediyoruz. Kolay bir konu olmadığını da ifade ediyorum, aynen işsizlik gibi, ona da geleceğim, kolay bir konu olmadığını da ifade ediyorum. Çünkü Türkiye’de şehirleşme hızı yüzde 6’lara yakındır. Bu kadar yüksek bir şehirleşme hızı altında konut meselesini çözmek kolay değildir. Meselenin birçok veçheleri var. Bir kere bürokrasiyi asgariye indirmemiz lazım; ruhsat işlerini, plan işlerini çok basit kolaylaştırmamız lazım. Bunu açık seçik Programda söylüyoruz.

Bir arkadaşımın dediğinin aksine arsa temini meselesi var; arsa meselesi ve altyapı meselesinin halli de Programda var. Tabii geliyor konu, bütün bunlarla beraber vergiler var konut üzerinden alman, bunları da asgariye indirmek, basitleştirmek istiyoruz, konut yapımını teşvik etmek için, iş orada kalmıyor, son konu tabii finansman meselesidir.

Maalesef, konut yapımında enflasyon hızlı iken, konut yapımı aşağı gider. Onun için süratle aşağıya çekmek mecburiyeti var enflasyonu. Tabii bu arada yüksek faizle konut yapılamayacağına göre, bu faizin sübvansiyone edilmesi lazım.

Konut Kanun Tasarısı hazırlandığı zaman o sırada Hükümette idim. “Bu Konut Kanununu bütçe kaynaklarına dayamayınız” dedim. Sebebi var, çünkü bütçemizin, hepimiz çok iyi biliyoruz, iki yakası bir araya kolay kolay gelmiyor, senelerdir böyle. Bir de buradan 100 milyarlık konut fonu almanız mümkün değildir. Nitekim, tahmin ettiğimiz gibi çıktı; bir sene 15 milyar alındı, öbür sene 20, 25 milyar alındı ve istenilen netice elde edilemedi.

Biz bu memlekette, inşallah önümüzdeki sene içerisinde ayrı bir konut fonunu yapma yolunu bulacağız, bütçe kaynaklarının dışında ve o kaynaklarla bütün banka sistemine zaman içerisinde konut meselesini yayacağız ve ileride zannediyorum süratli bir şekilde gelişerek bu konut meselesini iyi bir yola koyacağız. Konut fonunu nasıl teşkil ettiğimizi önümüzdeki bir iki ay içerisinde Yüce Meclise arz ederiz.

Bir önemli konu işsizlik meselesidir. Her zaman ifade ediyorum, herkesin, çalışanların bir sahibi var, işçinin sendikası var; sendikalar güçleniyor, memur iş sahibi, esnafların da teşekkülleri var; ama sahibi olmayan tek kitle işsizler. Onların da sahibi inşallah biz olacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İşsizlik konusunun kısa zamanda halledilebilecek bir konu olmadığını da söylüyorum. Bu konunun halli, esas itibariyle kalkınma hızının yukarıya çıkarılmasına bağlıdır. Yüzde 7 civarında bir kalkınma hızı, işsizliği ilk önce durdurur sonra yavaş yavaş azaltır.

Bunu yapmanın yolu, bir kere ödemeler dengesi dediğimiz meseleye dikkat etmekle başlar. Çünkü bugün, kalkınma hızınızı yüzde 4’lerden yüzde 7’lere çıkarmak istediğiniz zaman ithalatınız belki 2,5 milyar dolar daha yukarıya çıkmalıdır. Yatırımlar için birtakım âlet, hammadde, makine ve teçhizat alacaksınız.

Bunu yapabilmek için de ödemeler dengesinde düzenlemeler yapmak lazım, yani ihracatın gelişmesi, görülmeyen kalemlerin artırılması ve döviz gelirlerinizin genelde artırılması lazım. Bir de, tabiatıyla buna direkt fayda sağlayan yabancı kredi ve sermaye konusu var. O konuyu da işleyebilirsiniz ilave bir imkân sağlarsınız. Biz, bütün bu konuları sağlamak mecburiyetindeyiz.

Bu döviz tarafının yanında bir de tasarruf tarafı var; dış tasarruf ve iç tasarruf. İçeride tasarrufu artırmanın yolu, iyi bir sermaye piyasası, güvenilir sermaye piyasasında satılacak imkânlar ve halkın bunlara para yatırmasıdır. İşte önemli olarak söylemek istediğim konulardan biri bu. Niçin sağlam birtakım tesislerin gelirlerini halkımıza satıyoruz?

Ana sebeplerden bir tanesi de, yani bir taşla iki kuş vurmak misali; hem halkımıza sağlam, güvenilir gelir sağlamak, onun tasarrufuna sahip olmak, hem de bu tasarruflarla yeni iş sahaları açarak işsize imkân vermektir. Onun için bu tesisleri, bunun gibi tesislerin gelirlerini satmaya devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, üzerinde durulan bir başka konu dış politika konusu.

Avrupa Müşterek Pazarı konusundan başlıyorum.

Bizim görüşümüzün net olmadığı söyleniyor. Halbuki biz, her zaman net görüşler ortaya koyduk. Programda da açık bir surette yazıldı, açık bir şekilde de ifade ettik; Müşterek Pazara tam üye olmak bizim hedefimizdir. Bunu açık bir şekilde söyledik; ama şunu da ilave ettik, dedik ki: “Kendimizi, her ne pahasına olursa olsun, buraya giren bir ülke durumuna da düşürmek istemiyoruz, çünkü pazarlık etmek istiyoruz” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Eğer, “hayır, biz buraya ne pahasına olursa olsun gireceğiz” dersiniz, bir zamanlar söylendiği gibi, o vakit pazarlık etme şansınız yoktur; karşı taraf ne söylüyorsa kabul etmeye mecbursunuz. Zannediyorum bir ana görüş farkımız varsa, iş burada.

Ben şunu çok iyi biliyorum; Avrupa ülkeleri pazarlığı severler, ciddî pazarlık yapanı da hakikaten tutarlar. Pazarlık yapmayı pek hoş karşılamazlar, onu da ifade edeyim.

İslam ülkeleriyle ilişkilerimizin son yıllarda geliştiğini, ileriye gittiğini ifade ettim, Programda da açık bir surette yazdık. Bu, bizden evvelki hükümetlerin de politikası olmuştur. Bu politikayı devam ettirmeye kararlıyız, daha da ileriye götürmeye kararlıyız. Çünkü, inanıyoruz ki Türkiye hem Batı dünyasında, hem İslam dünyasında yerini almalıdır. Çünkü bu iki dünya arasında da bir köprüdür. Biz İslam ülkelerinde ne kadar önde gelirsek, Batıda da ağırlığımız o kadar fazla olur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakınız bu politikanın faydasını geçtiğimiz yıllarda gördük. Bizim 1979 yılında, o tarihlerde İslam ülkelerine olan ihracatımız topu topu 300 milyon dolar civarında idi. O ekonomik sıkıntıdan çıkan Türkiye, kredi itibarını o kararlardan sonra yükselten Türkiye’de, Türkiye için yeni pazarlar İslam ülkelerinde bulunmuştur. 1979’larda 5-10 milyon dolar civarında İran’a olan ihracatımız, bugün 1 milyar doların üzerine çıkmıştır. Aynı şekilde Irak, Libya, Suudi Arabistan, Kuveyt, Ürdün, Tunus ve Cezayir, bunların hepsini sayabiliriz.

Netice itibariyle, 1982 yılındaki rakamı hatırlıyorum, 3 milyar dolara gelmiştir ihracatımız. Türkiye eğer ekonomik sıkıntıdan çıktıysa, burada en büyük rolü ihracat bakımından bu pazarları nazarı itibara alması olmuştur. Eğer bu pazarlara, biz eskiden

olduğu gibi, arkamızı dönmüş olsaydık, gene başka ülkelere, Batının zengin ülkelerine elimizi açmaya devam ederdik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Kıbrıs konusunda, Kıbrıs Cumhuriyetinin tanınması bizden evvel oldu, biz aynen bunu kabul ettik ve Kıbrıs Cumhuriyetini, sizin huzurunuzda da ifade ediyorum, biz tanımaya devam edeceğiz. *(Alkışlar)* Hiçbir güç bu konuda bizi bu kararımızdan da döndüremez. *(Alkışlar)* Bir istisnasıyla, eğer orada bir anlaşma olur, düşündüğümüz şekilde tekrar bir federe devlet kurulursa.

Yunanistan konusuna geliyorum.

Yunanistan'la aramızda ciddi meseleler var. Bu 1950'lerden başladı, bu yıllara kadar geldi. Başlangıcı Kıbrıs'la başladı, sonra diğer konulara intikal etti. Ege sorunu, kıta sahanlığı, hava sahası, daha birçok konular beraberinde geldi. Tabii siyasette devamlı dostluklar olmadığı gibi, devamlı düşmanlıklar da olmaz. Biz, yeni bir hükümet olarak başladığımız zaman şunu düşündük: Niçin devamlı düşmanlık yapalım? Gayet tabii dostluk yapmıyorlarsa dost olamayız, o ayrı bir konu; ama dost elimizi uzatalım, şu faraziye ile: Aramızda birçok anlaşmazlıklar var ve bu konularda anlaşamadığımızda anlaşıyoruz, geliniz bu konuları bir tarafa bırakalım, aynen insanların yaptığı gibi, anlaşabileceğimiz konularda oturup konuşalım. Bu anlaşabileceğimiz konular ne olur? Ticaret olur, turizm olur, diğer birtakım iki tarafın menfaatine gelen konular olabilir. İnsanlar gider, gelir ve belki bu yolla zaman içerisinde bazı buzlar erimeye başlar, belki bazı anlayışlar yerleşmeye başlar. Çünkü bu düşmanlıktan ne bize fayda gelir, ne onlara fayda gelir. Eğer, onlar da bu şekilde anlıyorlarsa ki teklifimiz budur, dostluk elini uzatalım dediğimiz zamanda düşüncemiz budur, böyle bir konuşmaya başlarız; ticareti geliştiririz, turizmi geliştiririz, gider geliriz; ondan sonra da diğer meseleler belki daha kolay çözümler hale gelir diye düşünüyoruz. Aslı budur efendim.

Ben tabiiyle Yunanistan'ın bu konuda daha makul düşüneceğini tahmin ediyorum.

Bir konuyu da ifade etmeden geçemeyeceğim. Niçin böyle düşünüyoruz: Türk dış politikasında Yunanistan ve Kıbrıs meselesi büyük ağırlığını senelerdir muhafaza ediyor. Biz sanki başka şeye bakamıyoruz, hep bunlarla uğraşıyoruz. Derler ki, "Önünüze bir top attılar, onunla uğraşıp duruyorsunuz." Şunu bir kere devreden çıkaralım; Yunanistan bize göre ufak bir ülke, biz elli milyonluk bir kütle, onlar dokuz-on milyon nüfuslu bir memleket. Bu kadar büyük önem vermeyecek bir hale getirmemiz lazım bu işi. Eğer Türkiye, önümüzdeki yıllarda aktif bir dış politika izleyecekse, şu meseleyi bir kenara bırakabilecek tertibin içine girmeli, daha başka konulara ağırlık vermelidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bizim Hükümet Programımızın bir hususiyeti de, ilk defa zannediyorum, Hükümet Programını okurken aynı anda da icraatını söyledik, yani icraatını Hükümet Programı içerisinde söyledik. Bu belki ilk defa oluyor; hem de büyük icraat. Bunlardan bir tanesi, demin sözlerimin başında bahsettiğim kamunun ve bakanlıkların reorganizasyonu; diğeri de, ekonomide alınan önemli tedbirlerdir. Bunların birincisinden bahsettik; ikincisinden de kısaca bahsetmek istiyorum.

Banka sisteminde yeni bir değerlendirme yapıldı. Üç aylık, altı aylık ve bir senelik yeni bir sistem getirildi. Enflasyonla ilgili olarak mevduatlara verilen faiz, gelirler yukarıya çıkarıldı ve ümit ediyoruz ki, enflasyon nispeti indikçe bu söylediğimiz sistem Merkez Bankası tarafından belirli bir süre ayar edilecektir.

Şimdi sorabilirsiniz ve dersiniz ki; “Siz serbest faizi öngörüydünüz, nasıl oldu da bir parça kontrollü bir sisteme geçtiniz?”

Bu, tenkit edilmedi, ben kendi kendime sorayım, cevabını da vereyim. (ANAP sıralarından alkışlar) Aslında, tabiatıyla sistem, geçtiğimiz yılda serbest değildi, yani dokuz banka bir araya gelip kendi başlarına, aslında bir monopol şeklinde faizleri tespit ediyorlardı. Tam serbest bir sistem hiçbir zaman olmadı.

Biz serbest bir sisteme geçmeyi esas almışızdır, bundan vazgeçmiş değiliz, onu açıkça ifade edeyim; ama bu geçişe varabilmek için bazı ara kademelerden geçme mecburiyeti meydana gelmiştir. Bunun da sebebi, enflasyonun tahminlerimizin üzerinde bu sene yukarıya çıkmasıdır. Enflasyonun yukarıya çıkmasından dolayı biz sistemi ilk başta kontrollü bir tarzda ele aldık ve bu kontrol belli bir süre devam edecektir. Enflasyon aşağıya indikten belli bir süre sonra bu işte ve banka sistemini de belli kontrollara soktuktan sonra serbest hale getireceğiz. Aslı budur.

Tabiatıyla kredi faizlerinin fazla yükselmemesi, makul bir seviyede yükselmesi için Gider Vergisinde indirme yaptık; ama sebep sadece kredi faizlerinin yükselmesi değildir. Aslında Gider Vergisi, yani kredilerden alınan vergi, makul bir vergi değildir. Sistemi maalesef çarpıtmaktadır.

Bunu çok evvelden de azaltmak lazımdı. Bunu bu şekilde iki maksatlı olarak yaptığımızı ifade edebilirim. Stopaj Vergisinin aşağıya düşürülmesi, mevduat faizlerinin daha yukarıya götürülmemesi için yapılmıştır ve makul sebepleri de vardır; ama şunu da ifade ederim, bu yollu olan kayıpların bir kısmı sistemin büyümesinden dolayı, bu sebeplerden dolayı tekrar kazanılacaktır. Bir kısmını da sistemden, bu kredileri alanların kârlarının belli bir şekilde artmasından dolayı Kurumlar Vergisi yoluyla almayı düşünüyoruz ve tahmin ediyorum, aradaki farkın bir kısmı bu şekilde gene onlardan geri alınma yoluna gidecektir.

Bizim bu arada getirdiğimiz birkaç önemli tedbir daha var: Esnaf ve sanatkârlar için defter tutma mecburiyetini üç misline, 18 milyon liraya yükselttik. Bu kararname Cumhurbaşkanlığına imzaya bugün sevk edilmiştir. Bu verdiğimiz sözü de süratle yerine getirmiş oluyoruz. Aynı şekilde tarım kazançlarında da defter tutma mecburiyetini üç misline yükselten, yani 12 milyon liraya yükselten karar da, yine bugün Bakanlar Kurulumuzdan sevk edilmiştir.

Bunlar çiftçimize ve esnafımıza önemli bir kolaylık olarak, zannediyorum diğer partilerin programlarında da vardı; ama nasip bize oldu, bundan da fevkalade memnunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yine bugün Meclise sevk ettiğimiz bir tasarıyla da (veya yarın sevk ediyoruz, imzalandı) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkınmasında, teşvik konusunda bazı ilave tedbirler getiriyoruz. Bunlar, yüzde yüze kadar yatırım indirimi, yani bir nevi Kurumlar Vergisini belli bir süre için almamak, yine bu bölgelerdeki çalışanların vergilerini, asgarî geçim indirimini yükselterek azaltmak. Bu yetkiler de istenmiştir. Bu suretle bu bölgelerde daha fazla yatırım yapılmasını veya iyi elemanların oralara gitmesini temin edecek birtakım vergi tedbirlerini de beraberinde alıyoruz. Bu tedbirleri de Meclisin önüne getireceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yine aynı şekilde kültür ve sanatla ilgili olarak, bu telif hakları konusunda muafiyet hadlerini 200 küsur bin liradan zannediyorum 900 bin liraya çıkarıyoruz. Dışarıdan

gelen tercüme veya muhtelif eserler var, onu da üç misline 1 milyon 800 bin liraya çıkartıyoruz. Bununla ilgili kararnamele Cumhurbaşkanlığına sevk edildi. Bu suretle ilim ve sanat dalında çalışanlara da bazı ilave kolaylıklar getirilmiş oluyor.

Müsaade ederseniz, son olarak tüketici konusuna geçmek istiyorum. Çünkü burada tüketicinin korunması konusu, tekeller konusu epey konuşuldu.

Şimdi tekel nedir, monopol nedir? İki türlü monopol veya oligopol tabirlerini kullanacağım:

Bir tanesi, kanunen verilmiş tekeller, yani kanun, tütün inhisarı dediğimiz tütün tekeli sadece devlete, devletin bir kuruluşuna vermiş. Bu kanunen verilmiş tekelemdir.

Bir de, iktisadî olarak tekeller var, yani siz kanunen vermediğiniz halde, demin bir arkadaşımızın da bahsettiği gibi, tekeller iktisadî olarak meydana gelir, kendi aralarında anlaşılır, iktisadî sisteminiz de buna müsaitse, tedbirleriniz yok ise, bu tekeller meydana gelir. Fiyat tespit ederler, tüketici bundan dolayı sıkıntıya düşer.

Biz, tekelleri kaldıracamız derken her iki cins tekeli de kaldırmak hedefimizdir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yoksa yasaklama yoluyla bunlar olmaz. Yani, tekelleri Türkiye’de sadece kanun zoruyla ortadan kaldıramayız.

Bizim alacağımız tedbirler daha ziyade iktisadîdir. İktisadî bakımdan bu tekelleri kaldırmanın yollarını bulduk ve önümüzdeki aylarda ve yıllarda bu tatbikatı kademe kademe yapacağız.

Yapacağımız şey şudur: Türkiye’de, bu aynı zamanda sanayi yapısını değiştirmek, sanayi yapısını daha sağlam hale getirmenin yoludur. Kademeli bir tarzda Türk sanayini dış rekabete açacağız. Çünkü enflasyonun bugünkü şartlar altında daha da aşağıya indirilmesi yolunun son kademesi bu politikanın tatbikindedir. Tabii şu başımıza gelecektir, açıkça ifade ediyorum: “Biz bunu yerli yapıyorduk.” Yerli yapıyordunuz; ama üç misli fiyatla satıyorsunuz. Eğer tüketiciyi düşünüyorsak, bu gibi konularda fevkalade dikkatli olmamız ve sanayiye koruma esprisinden vazgeçmeden, belli bir koruma; ama çok aşırı bir koruma değil, zaman içerisinde bunları dış rekabete açmaktır. Bunu birdenbire değil, tabiatıyla kademeli olarak yapacağız. Kademeli olarak ithalat liberasyonu tabir ettiğimiz sisteme kademe kademe geçeceğiz. Yasak malların ithalatını yavaş yavaş sistemin içerisine alacağız. İşte hem döviz meselesini halletmek, (döviz karaborsasını önlemenin yolları da budur), hem de Türkiye’de tüketiciye daha ucuz mal temin etmenin yolu da budur. Lüks mallar Türkiye’ye kaçak yollardan geliyor. Bundan, kaçak yollardan bazı insanlar istifade ediyorlar. Bu malların bir kısmı belli foralar alınarak, yani verginin üzerinden belli fonlar alınarak, işte bir kısım konut fonu da buralardan çıkacak, Türkiye’ye ithalini belli bir program dahilinde yavaş yavaş yapacağız. Hem karaborsayı önleyeceğiz, hem haksız kazancı önleyeceğiz, hem de ilave bir imkânı, konut gibi sahaya yatırma imkânı bulacağız. Nereden alacağız? Lüks tüketimden alacağız. Zannediyorum, esas halka dönük politikalar bu politikalar olacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Son olarak İncirlik Üssü konusuna değinmek istiyorum.

Bizden evvelki Hükümet tarafından imzalanmış bir anlaşma var; Barış Gücünün Amerikalılar kısmına belli kolaylıklar sağlayan bir anlaşmadır bu. 6 ay uzatılmış. Bu belli kolaylıklar esas itibariyle belli sayıda nakliye uçakları, daha ziyade taşıdıkları malzemeler,

onların yaşamları için lüzumlu maddeler olarak biliniyor. Bu malzemeler; büyük nakliye uçaklarıyla, bunlar da mahdut sayıda, belli sayıdadır; İncirlik Üssüne iniyor, oradan da helikopterlerle gemilere götürülüyor. Yani, dosdoğru Lübnan'a götürme hususu yoktur. Terside aynı şekilde; bazen de yaralı olanlar vesaire de insanî maksatlarla taşmıyor. Anlaşma NATO ile ilgili değildir; ikili bir anlaşmadır bizim bildiğimiz öğrendiğimiz. Bu konunun Türkiye'nin ilerideki politikasına nasıl tesir edeceğini, neler yapmamız icabedeceğini Önümüzdeki 6 ay içerisinde, anlaşma sona ermeden herhalde nazarı itibare alacağız; bunu da bilgi olarak Büyük Meclisin ıttılana arz ederim.

Muhterem üyeler, bazı arkadaşlarımız bizimle ilgili olarak bazı şeyler söylediler; aslı doğru değil tabii. Biz, "İşçi ücretlerinin enflasyonun altında olması lazımdır" diye hiçbir yerde bir laf söylemedik; ne eskiden, ne şimdi. Yani ne 24 Ocak Kararlarından bu tarafa, ne de ondan sonra böyle bir laf benim ağzımdan çıkmamıştır. Biz bilakis, bu ücretlerin enflasyonun altında olmaması tezini savunduk, pozitif bir şeyler alınması tezini savunduk; bunun da, özellikle vergi indirimlerinin net ücretler üzerinden yapılmasını açıkça ifade ettik. Yoksa böyle bir sözümüz hiçbir yerde olmamıştır.

Bu Sosyal Sigorta ve BAĞ-KUR'da herhangi bir değişiklik yapılmış değil; sadece bağlantısı; Sosyal Güvenlik Bakanlığında değil, şimdi yeni ismiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlanmıştır; o kadar. Başka bir değişiklik bahis konusu değildir; yoksa orada işçi temsilcileri de yerindedir.

Muhterem üyeler, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Eğer cevaplandıramadığım noktalar varsa, bana arkadaşlarımla ileride de sorabileceklerini, bu konuları her zaman tartışmaya da hazır olduğumu huzurunuzda bir defa daha ifade edeceğim.

Biz, bütün partilerimizle iyi bir anlayış içerisinde bu yeni dönemin Hakikaten "yeni dönem" tabirini kullanıyorum hakikî manada bir yeni dönem olması için elimizden gelen her türlü gayreti göstereceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Calp'ın, sözlerinin başında bir şikâyeti oldu, bu komisyonlar konusuydu, bir arkadaşımız da oradan söyledi galiba, bunun Anayasaya ve Tüzüğe aykırı olmadığını zannediyorum. Aslında genç arkadaşlarımız var, bizim partimiz büyük ekseriyeti ile genç ve yeni insanlardır.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz de genciz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çalışmaya çok hevesleri var. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bana, devamlı olarak, bizim işimiz yok, bize iş verin diye geldiler.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Alkışlıyorlar ya, alkışı da iyi yapıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi komisyonlarda daha aktif görev almalarını mazur görün, sizlerde daha tecrübeli kimseler var; onlara yardımcı olursunuz diye düşünüyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin değerli üyeleri, konuşmam burada bitmektedir. Yüce Heyetinize en derin saygılarımı sunar, Hükümet Programının inşallah hayırlı uğurlu olmasını temenni ederim.¹³ *(Alkışlar)*

¹³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 11, Sayfa 123-134*

24 Aralık 1983 Cumartesi

**45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması
Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri;

Hükümet Programımızı tasvip buyurarak güveninizi izhar ettiniz. Hükümetim adına Yüce Meclise şükranlarımı arz ediyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bu değerli itimada layık olabilmek için Hükümet olarak hüsnüniyetimizle elimizden gelen gayretle ve canla başla çalışacağız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Güzel vatanımızı ileri götürebilmek idealiyle Hükümetimizin kurulduğu günden beri yaptığımız icraata zaman kaybetmeden devam edeceğimiz; çünkü kaybedecek vaktimiz yoktur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli üyeler, önümüzde çeşitli meselelerle dolu, aşılması gereken zor bir beş yıl var. Bu yeni devir, hür ve demokratik rejimi bir daha sarsılmayacak temellere oturtmak için çok güzel bir fırsattır. 12 Eylül öncesindeki şartlara bir daha dönülmemesi için, birlik ve bütünlüğümüzün bir daha zedelenmemesi için hep beraber gayret göstermeliyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programı üzerindeki müzakerelerin şekli ciddi, seviyeli, müsamahalı ve yapıcı münasebetlerin yeniden tesis edilebileceğini göstermiştir. Demokrasimizi sıhhatli bir şekilde devam ettirmede önemli rolü olan bu yeni ananın yerleşmekte olduğunu görmek memnuniyet vericidir.

Halkımızın büyük bir sabır ve tahammülle halledilmesini beklediği meseleleri ancak iyi işleyen bir demokratik nizam içerisinde elbirliğiyle karşılıklı saygı ve sevgiyle çözümlerimiz. Millet hâkimiyetine dayanan hürriyetçi, demokratik nizamın devamının temini temel görevimiz olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bütün dünya ülkelerine barış, insanlık ve sevgi davetimizi Yüce Meclisinizin huzurunda bir defa daha ilan etmek istiyorum. Karşılarında dostluk, barış ve medeniyetin gelişmesi için her türlü gayrete hazır, yürekleri sevgi ve ümit dolu insanların Türkiye’si vardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu, bütün dünyaya bir dostluk mesajıdır. Milletlerarası medeniyet yarışında mutlaka yerimizi almalıyız. Türkiye kendi kabuğuna çekilmiş, sadece kendine yeterli bir ülke olmamalıdır. Hür, demokratik ve gelişmiş bir Türkiye dünya ülkeleri karşısında ve beşeriyetin ilerlemesinde çok önemli bir role sahip olacaktır.

Milletlerarası terörizmi tesirsiz hale getirebilmek için bütün ülkeleri ciddiyet ve samimiyetle mücadeleye çağırıyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, milletimizin kalkınma yolunda önündeki mâniaları kaldıracğız. Bu aziz milletin aşamayacağı hiçbir engel yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Huzur içinde kalkınan bir Türkiye esas hedefimiz olacaktır. Meselelerin üzerine geçici uygulamalarla değil, kalıcı ve köklü tedbirlerle yürüyeceğiz.

Bu memlekete en ufak bir hizmeti geçene sevgimiz ve saygımız sonsuzdur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Önümüzdeki dönemde, bizden önce yapılan hizmetlere yenilerini ilave etmek, daha iyiyi, daha güzeli gerçekleştirmek en büyük dileğimizdir. Kırgınlıkların, dargınlıkların giderilmesi ve yaraların sarılması için üzerimize düşeni bütün iyi niyet ve samimiyetimizle eksiksiz yerine getireceğiz.

Değerli üyeler, Türk Milletini, Türk Vatanını, Türk insanım severek yola çıktık. Yalnız kendi partimizin değil, bütün milletimizin hükümeti olma şuuru içindeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gönüllerimiz mesut, müreffeh, modern, büyük ve kudretli Türkiye sevdasıyla doludur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Geliniz, hizmet ehli olalım. Geliniz, bu güzel ülkede barajları, fabrikaları yükseltmeye devam edelim. Geliniz, Büyük Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyetini daha da ilerletelim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Geliniz, millî ve ahlakî değerlerimizle iktisadî kalkınmamıza beraber sahip çıkalım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin muhterem üyeleri, değerli arkadaşlarım; huzurlarınızda bir defa daha tekrarlamak istiyorum: Türkiye'yi yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Önümüzdeki dönem inşallah kavga dönemi değil, birlik ve beraberlik dönemi olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu aziz millet çok daha iyi günlere, daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır. Türkiye, birbirini seven ve kucaklayan insanların ülkesi olacaktır. Cenabı Hak hepimizin yardımcısı olsun.

Hepinizi hürmet ve muhabbetle kucaklıyorum.¹⁴ *(Süreklî alkışlar)*

¹⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 12, Sayfa 141-142*

5 Ocak 1984 Perşembe

Sakarya Milletvekili Nihat Akpak ve 9 Arkadaşının, Mahalli İdareler Seçimi Kanunu Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu dönem ikinci önemli kanunudur. Gönül çok arzu ederdi ki, muhalefete mensup arkadaşlarımız da bu sıralarda otursunlar ve biz müzakereleri, bu kadar kısa zamanda değil, gece yarısına kadar devam eden, bir anlayış içerisinde bitirse idik.

Aslında, bu Kanun tasarısının hazırlığı ile ilgili olarak gene arkadaşlarımızın bir kısmının hatırlayacağı gibi, 6 Kasım genel seçimleri yapıldıktan sonra bir kısım arkadaşım, özellikle mahallî idarelerdeki meseleleri, dertleri gördükten sonra bu seçimin bir an önce yapılması konusunda bize geldiler.

Memleketimiz belli bir aradan sonra demokratik sisteme geçmektedir. Bu geçişin ilk büyük adımı, 6 Kasım seçimleri ve onun akabinde meydana getirilen Türkiye Büyük Millet Meclisi, hükümet ile atılmıştır. Bu adımın süratle tamamlanması lazımdır.

Maalesef, birçok yerlerde de müşahede ettiğimiz gibi, mahallî idarelerden vatandaşlarımız şikâyetçidir. Bu şikâyetlere, biz o şikâyet edilen idarecileri değiştirerek cevap bulamayız. Çünkü getireceğimiz idarecilerin de ayrılanlardan farklı olmayacağını bilmemiz çok kolay değildir.

Halkımız uzun yıllardır kendi seçtiği idarecilere, özellikle mahallî idarelerde derdini daha kolay anlatabilmekte, icabında şikâyetini de acı bir dille yapabilmektedir.

Bu bakımdan, mahallî idarelerin, kendi tabîi yöneticilerine kavuşması milletimizin arzusudur ve Türkiye Büyük Millet Meclisi, yani demokrasinin ilk adımı, ikinci adımını da bir an evvel tamamlamaya bir nevi kendisini mecbur hissetmelidir. Biz bu hissi duyduk, arkadaşlarımıza da bir an evvel bu Kanun tasarısını hazırlamalarını tavsiye ettik.

Bildiğiniz gibi, kanun tasarısı yılbaşından epey evvel Komisyona geldi, Komisyonda görüşülmeye başlandı; fakat bir müddet gene muhtelif illerimizin dertlerini, meselelerini biraz daha iyi anlayabilmek, kanunun, özellikle seçimin tarihini daha iyi tespit edebilmek bakımından bir de ara verildi, toplantı ertelendi. Aslında bu Kanun, hazırlanışı itibarıyla teknik bir kanundur. Yani, bunun çok canlı müzakeresinin komisyonlarda yapılması lazım. Nitekim, bu toplantıda da açık bir surette gördük, muhalefete mensup milletvekili arkadaşlarımız bu müzakerelere canlı bir şekilde iştirak etmişler; değiştirme önermelerini hazırlamışlar ve önemli maddelerde de kendi düşüncelerine göre bu değiştirme önermelerini Türkiye Büyük Millet Meclisine de vermişler. Kendileri burada bulunamadılar, ama bu önermeler burada okundu.

Kanunun hazırlanışı sırasında İçişleri Bakanlığı mensupları, hatta hatta Yüksek Seçim Kurulunun tecrübelerinden istifade edilmiştir. Komisyona onlar da çağırılmıştır; onların da görüşleri alınmıştır.

Özellikle şunu önemle vurgulamak istiyorum; bizi, geçtiğimiz günlerde üzerinde önemli düşündürülen mesele şu idi: İktidar partisi olarak mevcut kanunlara, nizamlara göre bu seçimi öne aldığımız takdirde, hatta Haziran ayında yaptığımız takdirde bazı

partilerin, bu Mecliste grubu bulunmayan bazı partilerin bu seçime iştirakleri hemen hemen mümkün değildi.

Tabiatıyla muhtelif vesilelerle de belirttiğim gibi, iktidar partisi olarak başka bir partiye yardımcı olmak mecburiyetinde de değildik. Çünkü, onların bu seçime iştirak etmemeleri hususunu biz hazırlamış da değildik. Böyle bir kanun da getirip “bunlar giremez” diye herhangi bir yolla da bu yola da başvurmuş değildik. Bu partilerin genel seçimlere iştirak etmemeleri bizim kararlaştırdığımız bir husus da değildi. Onu bizden evvelki yönetim, belli sebepler tahtında kararlaştırmış olabilir.

Biz memlekette, önümüzdeki dönemde herhangi bir kargaşa ve sıkıntı olmaması için meseleyi geçtiğimiz günlerde etraflıyla düşünmüştüzdür, önümüzde iki alternatif vardı. Birincisi, mevcut durumu aynen kabul edip bu Kanun tasarısını geçirmek ve seçimi vatandaşın isteğine uygun olarak da öne almaktır. Bu takdirde bu söylediğimiz partilerin iştiraki hemen hemen mümkün olmazdı.

Tabiatıyla hiç kimse, hele iktidar, kendisine durup dururken rakip yaratmak istemez; ama şunu da düşünmek mecburiyetindeyiz: Demokratik bir düzene geçiyoruz. Bunun üzerine herhangi bir şekilde, haklı veya haksız olsun bir gölge düşürülmesini de biz Anavatan Partisi olarak, Hükümet olarak düşünmek mecburiyetindeydik, gölge düşürülmesini de katiyen isteyemeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir noktayı arz etmek mecburiyetindeyim. Zatiâliniz sadece teşekkür için kürsüye geldiniz efendim. Hükümetin her zaman söz alma imkânı vardır. Bir tasarı veya teklif görüşülürken zatiâliniz söz alabilirsiniz. Bunu ihtiyat haline getirirsek, Tüzüğe aykırı hareket etmiş oluruz.

Takdirlerinize bırakıyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Bugün bu değişiklik önermeleri ile bu söylediğim manada, bu önemli kanun tasarısı kabul edilmiş bulunuyor. Bir an evvel yürürlüğe girerek seçimin arzu edilen tarihte yapılması suretiyle mahallî idarelerimizin kendi tabii yöneticilerine kavuşturulması en belli başlı arzumuzdur. Bu arzumuzun bugün bu kanunla tahakkuk yoluna girmiş olmasını, özellikle bizim seçimi kazanmamızdan daha önemli görüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tabiatıyla seçimi kazanmak için her türlü gayreti göstereceğiz, buna inanıyoruz da. Bu bakımdan, bu kanunun memleketimize hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyor, hepimize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.¹⁵

¹⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 18, Sayfa 266-267*

17 Ocak 1984 Salı

Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ve Anayasanın 89. Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanı Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; konuşulan konunun Anayasaya aykırı olup olmadığı, netice itibariyle gene Anayasaya göre siyasî partilerimiz veya yetkililer Anayasa Mahkemesine gittiği zaman anlaşılır. Onun için biz Anayasaya aykırı olduğu kanaatinde değiliz.

Hatırlarsınız, hepimizi buraya getiren bir Milletvekili Seçimi Kanunu var. Bu Milletvekili Seçim Kanunu, memlekette koalisyon idamelerinin zorlukları görüldüğü için tam bir ekseriyet sistemine gitmemek; fakat nispi temsilin getirdiği sıkıntıları da bertaraf etmek üzere hazırlandı. Neler yapıldı? Bir kere büyük iller ufak bölgelere ayrıldı. Mesela İstanbul'da 40'tan fazla milletvekili vardı, bu altı bölgeye ayrıldı. Ankara aynı şekilde, İzmir aynı şekilde; daha birtakım şehirlerimiz muhtelif bölgelere ayrıldı. Hiçbir zaman yeniden daha fazla bir milletvekili sayısı kabul edilmedi. Hatta, benim bildiğim kadarıyla vaktiyle Konseyde bu müzakereler yapıldığı zaman, bu yedi sayısı üzerinde de durulmuş, "acaba yedi sayısını daha aşağıya indirir miyiz." Yani, dört ve üç bölme; bu da mümkündür.

İkincisi; bir yüzde 10'luk genel baraj getirildi. Yani yüzde 10 umumî rey alamayan bir parti bütün Türkiye'de milletvekili çıkarsa dahi o oylar iptal ediliyor. Şimdi bu da Anayasaya aykırı değil. Milletvekili çıkarmış olsa dahi, yüzde dokuz oy aldığı takdirde çıkardığı bütün milletvekillikleri iptal ediliyor; onun yerine usullere göre diğerleri milletvekili oluyor.

Üçüncüsü; bir il barajı veya çevre barajı konuldu. Bakınız çevre barajı nasıl: Üç milletvekili; çıkacak olan bir yerde, hepimiz de gördük, bir parti 35 bin rey aldı, bir parti 36 bin rey aldı, "bir parti de 37 bin rey aldı. Neticede üçünü birden 37 bin rey alan parti çıkardı. Acaba, şimdi 35 bin, 36 bin reyler heba olmadı mı?

Şimdi, bakınız şu getirilen sistemi, bu demin anlattığım misale tatbik edelim. 35 bin, 36 bin ve 37 bin rey topladığınız zaman 105 bin civarında bir rey eder. Bunun bütün geçerli oy olduğunu farz edelim. Bunun onda biri takriben 11 bin oydur; 11 bini hepsinden düşününüz, 35, 36 ve 37 binden düşününüz; ondan sonra buradaki usulü tatbik ediniz üç parti de birer tane milletvekilliği çıkarır; her biri ayrı ayrı, üç sıfır olmaz.

Şimdi, acaba bu getirdiğimiz sistem mi adil yoksa mevcut sistem mi daha adil? Eğer adaleti illa nispi temsille ölçüyorsanız, o takdirde bu misalde bizim getirdiğimiz sistem daha adil.

Aslında yüzde onluk baraj konusunu, bakınız şurada Milletvekili Seçim Kanununun esasını getirirdik ve il genel meclisine tatbik ederdik, il genel meclisinde üye sayıları fazla değil; 2, 3, 4, 5. Birçok yerlerde böyle. Eğer onu tatbik etmiş olsaydık, o vakit il barajları da çevre barajları da tatbik edilirdi, o daha iyi olmazdı, şu söylediğim misalde az rey alan birçok partilerin aleyhine olurdu.

Belediye meclisine gelince; belediye meclisinde 50'ye kadar giden üye sayıları var. Yüzde 10 barajınız bir şey ifade etmiyor. Yani, nispi temsil şeklinde çalışmaya başlıyor;

çünkü çevre barajı bizim Milletvekiliği Kanunundaki baraj, o 50 tane belediye meclisi üyesi olan ilde ki birçokları buna yakın olacaktır, yüzde 2, yüzde 3 gibi rakamlara düşüyor; bu mümkün değil. Nasıl iki, ilk Milletvekili Seçimi Kanununda yüzde 10 barajı geçemeyen partiler milletvekili çıkaramıyorlarsa...

Bizim burada getirdiğimiz sistem gayet basit. Diyoruz ki, yüzde 10 geçerli oy sadece yüzde 10'u geçemeyen partiden çıkmasın, hepsinden çıksın. Eğer bir adalet varsa, hepsinden çıkaralım bunu, ondan sonra geri kalanı taksim edelim. Bu daha makul değil mi?

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Değil, Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, şunu söyleyebilirsiniz: “Yüzde 10 baraj yüksek, bu yüzde 10 barajı biraz aşağı indirelim” diyebilirsiniz; ama sistem yanlış değildir. Sistem, makul bir sistemdir ve bizim milletvekiliği seçim sisteminden daha makul bir sistemdir, eğer nispî temsile bakmamız icap ederse.

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Geçerli oylar geçersiz sayılıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçerli oylar aynı şekilde milletvekiliği seçim sisteminde de geçersiz sayılıyor.

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Baştan geçersiz sayılıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada da aynı kaideyi koymuşuz efendim; yani geçerli oyun yüzde 10'u herkesten düşüyor, sadece bir partiden düşmüyor, herkeste eşitlik ilkesi orada var.

Yoksa bakınız, eşitlik ilkesi deyince şunu anlamamız mümkün değil ki: Bizim partimizin çıkardığı milletvekiliği, bir milletvekiliğine düşen oy sayısı, zannediyorum şu kadar bindi: Milliyetçi Demokrasi Partisinin 1 milletvekiliği daha yüksek oya mal oldu. Zannediyorum, Halkçı Parti arada bir yerde kaldı. Şimdi burada da eşitlik ilkesi mi arıyorsunuz? Seçim sistemi bunu getiriyor.

Bu gerekçeler makuldür. Biz mümkün olduğu kadar, sistemin ne ekseriyet sistemi olmasına, ne de nispî temsil olmasına gitmedik. Bugün eğer deseydik ki, “Şu sistem ekseriyet sistemidir”, bu da Anayasaya aykırı olmazdı. Getirdiğimiz sistem, ekseriyet sistemiyle nispî temsil arasında bir sistemdir ve maalesef belediye meclisi üyeliklerini, aynen milletvekiliği seçiminde olduğu gibi illeri bölgelere ayırabilseydik belki milletvekiliği seçim sistemini getirirdik; o daha yanlış olurdu. O, ufak partilerin, az rey alan partilerin daha fazla aleyhine olurdu.

Zannediyorum meselenin Anayasa ile bir alakası yoktur. Biz meseleyi tabîi hukuk açısından görüyoruz. İnanıyorum ki, bir evvel kabul ettiğimiz madde ile buradaki diğer siyasi partilere yanaştık. Bu yanaşmayı da büyük bir zevkle yaptık. Burada da görüşümüz budur efendim.

Saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri, Sayın Tutum'un, tabîi söyledikleri bütün tarzlara cevap verecek değilim. Yalnız bir konuyu açıklığa kavuşturmak lazım. Zannediyorum biz Hükümeti kurduğumuz zaman, bakanlıkların

teşkilatını reorganize ettik, kanun kuvvetinde kararname çıkardık ve yaptığımız iş budur; bunu anlattık. Yoksa “kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisini biz aldık” demedik. Elimizde hazır yetki vardı, hatta rica ettik; bu yetkiyi, o zaman Konsey mevcuttu, Konsey bir 6 ay daha uzattı; bize daha fazla imkân verebilmek bakımından.

Yaptığımız iş, “bir evvelki Hükümet yapamadı, biz yaptık” bunu da söylemedik. Sadece ifade ettiğimiz konu, biz bakanlık sayısını aşağıya indirdik, bunu da hiç çekinmeden yaptık. Arkadaşlarımızı veya partimizi bu bakımdan düşünmedik; memleketin işini düşündük, memleketin işini daha iyi yapmak için yeni bir organizasyona gittik. Bu organizasyonu yaparken de mevcut yetkiden istifade ettik. Hiçbir zaman da “bizden evvelki Hükümet bu işi yapamadı, biz yaptık” demedik. Yalnız, söylediğim bir şey vardır, onu da ifade edeyim. “Bu gibi konuların daha işin başlangıcında yapılacağını” söyledim. Biz de eğer Hükümete oturur, bakanlarımızı tayin eder, üç ay sonra bunu yapalım deseydik, biz de yapamazdık. Bu da eşyanın tabiatından dolayı böyledir. Sadece bunu ifade ettim. Hatta dedim ki, 12 Eylül Hükümeti ilk kurulduğu zaman onlar da bakanlık sayısını azaltmayı düşünüyorlardı, başta yapmadıkları için sonradan yapmaları mümkün olmadı. Zannediyorum bu bir açıklığa kavuşmuştur.

Şimdi, bu maddeye gelince, evet yetki kanununun Danışma Meclisinde müzakerelerinin yapıldığı sırada Hükümet adına konuşmaları ben yaptım. Esas gayemiz, kanuna baktığımız zaman, benim söylediklerimden ziyade, kanunun lafzı önemlidir. Şu kadarını ifade edeyim: Benim söylediklerimden ziyade kanunun lafzı önemlidir. *(MDP sıralarından alkışlar)*

Sebebi de şudur: Burada söylenen şekil; kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için kamu kurum ve kuruluşları denmiştir. Mahallî idareler de kamu kurum ve kuruluşlarıdır; evet mahallî idareler de kamu kurum ve kuruluşlardır.

Biz şunu da ifade ettik, burada herhangi bir şekilde aksini söylemiyorum. O tarihte bu yetki elimizde olduğu halde, mahallî idareleri düzenlemeyi bu yetki ile düşünmedik, bu doğrudur; ama bu yetki vardır, mahallî idareleri düzenlemeyi de düşünmüyoruz. Sadece acil bir durum ortaya çıkmıştır. Acil bir durum ortaya çıktığı için belediyeler, bilhassa büyük şehir belediyelerinin hukukî durumlarının tespit edilmesi lazımdır. Bu tespit seçimden evvel yapılacaktır.

İkincisi, kanun kuvvetinde kararnamenin kanundan farkı yoktur. Yani o kararname, öbürü kanundur diyemezsiniz. O kanun kuvvetinde kararname yine bu Yüce Meclise gelir, aynen diğer kanunlar gibi, komisyonlardan ve Meclisin Umumî Heyetinden geçer ve kanunlaşır; ama bu meselede kanun kuvvetinde kararname kullanma meselesi, elimizde bir yetki var, bu yetkiye göre süratle meseleyi halledelim, tabiatıyla birtakım düşünceler yapılacaktır, kolay değil; İstanbul’da 15 tane, İzmir’de 3 tane, Ankara’da 6 veya 7 tane belediye vardır. Bütün bunların durumları tespit edilecek ve bir çalışma yapılacaktır. Bu çalışmanın sonunda hazırlanan kanun kuvvetinde kararname yürürlüğe konacaktır. Ondandan sonra da, tabiatıyla otomatikman yürürlüğe konur konmaz bu Meclise gelecektir ve Mecliste de yine Yüce Heyet tarafından müzakere edilecektir, ondan sonra fiilen kanunlaşması olacaktır.

Bizim kanaatimiz bu, bunu yapacak yetkimiz var. Bir evvelki Hükümet zamanında bu yetkiyi kullanmayı düşünmedik, mahallî idarelerin tanzimini düşünmedik. Zaten

mahallî idarelerin tanzimini de yapmıyoruz, özel bir durum meydana gelmiştir. Bu özel durumda şu büyük şehir belediyelerinin durumunu ortaya çıkarmak mecburiyeti vardır. Bunu da seçim sisteminin, yani getirilen seçimin bir neticesi olarak kabul etmek lazım.

Zannediyorum durumu Sayın Tutum'a ve Yüce Meclisinize bu şekilde izah etmiş bulunuyorum. Teşekkür ederim.¹⁶ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

¹⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 22, Sayfa 343-344, 356-357*

28 Şubat 1984 Salı

Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bugün müzakeresine başladığımız ve aslında taa seçim meydanlarından beri bir nevi müzakeresini yapmakta olduğumuz bir tasarı var. Bu Kanun tasarısı üzerinde şimdiye kadar yapılmış olan konuşmaları dikkatle takip ettim. Tabîî, hemen şunu sözümün başında söylemek istiyorum; biraz hayret ettim, biraz da üzüldüm.

Bu tasarıda ne var, oradan başlayalım. Üç konu getiriyoruz; Gelir ortaklığı senedi; kiralama veya işletme hakkı, (*HP sıralarından, "İmtiyaz" sesleri*) hisse senedi.

Acaba, gelir ortaklığı senedi haricindeki konular bugünkü mevzuatımızda var mı, yok mu? Bugün halen mevzuatımızda bu iki konu da var.

Şimdi sizlere, üzerinde çok durduğunuz, özellikle Kamu İktisadî Teşebbüsleri ki iki grupta mütalaa ediyoruz; Kamu İktisadî Kuruluşları ve İktisadî Devlet Teşekkülleri, bununla ilgili bir Sayın arkadaşımızın 60 sayılı Kanun Kuvvetinde Kararname ve bilahare Millî Güvenlik Konseyinden geçmiş; bizden evvelki Hükümet zamanında Kanun Kuvvetinde Kararname, ondan sonra da 19.10.1983 tarihinde 2928 sayılı Kanun var. Şimdi bu Kanunun 61'inci maddesinin 3 numaralı fıkrası aynen şöyle söylüyor: "İşletme veya işletme biriminin tasfiyesi veya satılması ilgili teşekkülün veya Kamu İktisadî Kuruluşunun önerisi ve Koordinasyon Kurulu kararıyla yapılır."

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Onlar da işletme Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız "İlgili teşekkül nedir?" biraz daha evvelki tarifine bakalım. İşletme tarifi şu: "Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üretim birimleridir." Şimdi tamam mı?

(e) fıkrası madde 2. — "Bu Kanunda geçen teşekkül deyimi; İktisadî Devlet Teşekküllerini, Koordinasyon Kurulu deyimi; Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunu" ifade ediyor.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Ezbere biliyoruz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, hem Kamu İktisadî Kuruluşları, hem de İktisadî Devlet Teşekkülleri bu Kanundaki hükme tabidir ve bu Kanundaki hükme göre de, bunların işletme ünitelerinin satılmaları veya tasfiyeleri, "İlgili kuruluş" dediği Kamu İktisadî Teşebbüsünün veyahut da değer kurullarının önerisiyle Yüksek Koordinasyon Kurulu tarafından yapılır. Ekonomik Yüksek Koordinasyon Kurulu da, bizim kurduğumuz kuruldan çok farklı bir kurul değildir, Bakanlar Kurulu dahi değildir.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Müessese ve bağlı ortaklıklar nasıl satılıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen dinleyiniz, anlayacaksınız.

Şimdi gelelim, şuradaki bölümde, "Tesis; Kamu İktisadî Kuruluşları ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait müessese, işletme, bağlı ortaklık ve benzerlerini; işletme; müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üretim birimlerini ifade eder" tarzında aynı tarifler burada da var?

Şimdi şu mevcut kanuna Kamu İktisadî Kuruluşları girdiğine göre, bir arkadaşımızın söylediği noktaya geliyorum, Millî Savunma Bakanlığına bağlı cetvelde:

“1.1. Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü: Bağlı ortaklıklar; Türk Uçak Sanayii (TUSAŞ)”. Yani TUSAŞ’ın işletmeleri bu Kanuna göre satılabilir. Çünkü aynı tabirin içerisine girmektedir. Ben kendi görüşümü söylemiyorum, bu mevcut kanundaki hükmü ifade ediyorum.

Bizim getirdiğimiz tasarıda bundan farklı olarak bazı ayrımlar yapılmış. Birçok arkadaşlarımızın dediği gibi, Komisyonunda yapılmış bu ayrımlar. Altyapı tesisleri ile ilgili konularda sadece gelir ortaklığı senedi çıkarılabileceği, bunun haricindeki konularda iki yolun olduğu; bir tanesi, hisse senedi çıkarmak suretiyle devretme, diğeri de belli bir süre için kiralama veya işletme hakkı vermek suretiyle çalıştırmak; aynı manaya geliyor.

Aslında tarif yapılırken de, altyapı tesisleri şöyle tarif edilmiş: “Köprü, baraj, elektrik santrali, karayolu, demiryolu, telekomünikasyon sistemleri ile sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ve benzerleri” Demek ki bunlar da, bazı arkadaşlarımızın dediği gibi, bunları satmak şeklinde de bir kanun değil. Şu mevcut kanun buna imkân verdiği halde, burada sadece bunlar için gelir ortaklığı senedi getirilmiş.

Bunları söylemekten maksadım, mevcut kanunlar mevcut yetkilerin çok dışında değil; yani dışında bir hadise getirmiyoruz, bilakis onlardan daha geride, eğer bir bakıma göre düşünülürse, geride bir noktada getiriyoruz ve yaptığımız iş sistemin sistematiğini kurmak. Bölük pörçük değildir, bir yerde toplanıyor, hesabı kitabı belli oluyor. Denetlemesi de yine Yüksek Denetleme Kuruluyla yapılıyor, Meclise de geliyor. Her türlü soruyu da sorabilirsiniz, merak etmeyin.

Şimdi benim merak ettiğim; bu kanun böyle olduğu halde, Anamuhalefet Partisi başlangıçtaki bazılarının söylediği yumuşak tutumunu bırakarak, biraz sertçe bir muhalefet yapıyor. Aslında muhalefet yapmıyor. Gördüğüm hadise şudur: Halkçı Parti kendi programını burada söylüyor.

Şimdi programlarını açacağım, oradan bazı şeyleri okuyacağım. Halkçı Parti Programında su şekilde bazı cümleler var: “Devlet özellikle, başlıca kamu hizmetlerinin gereği olan temel ekonomik işletmeleri ve geleneksel devlet tekellerini bizzat kurar ve çalıştırır. Devlet, bunlardan ayrı olarak önemli doğal kaynakların işletilmesinde, özel tekelliliği önlemek için gerekebilecek alanlarda ve (bir nokta daha var; deminden beri arkadaşlar söylüyorlar) stratejik açıdan önem taşıyan sanayilerde, savunma sanayiinin dış politikayı etkileyebilecek veya iç ve dış güvenlik bakımından tehlike doğurabilecek dallarında devlet tekeli kurar. Bunlar dışında, devlet, sanayileşmenin başlıca göstergelerini oluşturan demir -çelik, makine, teçhizat gibi ağır sanayi dallarıyla enerji üretimini ve çeşitli ulaşım kapasitelerini yeterli düzeye çıkarmak için gerekli önlemleri alır.” Burada da bitmiyor; “Ekonomiyi yönlendirmek bakımından önem taşıyan ara mallarıyla yatırım malları sanayii ve insan sağlığı” vesaire diye gidiyor.

HALİT BARIŞ CAN (Sinop) — Devam edin efendim; bir sonuca gelin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devam edeceğim, aynı şeyleri söylüyoruz; sizin propogandanızı yapmayalım.

HALİT BARIŞ CAN (Sinop) — Sonuca gelmediniz ama Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim, söyleyeceğim efendim; merak etmeyin söyleyeceğim...

ENVER ÖZCAN (Tokat) — “İnsan sağlığından” da okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “İnsan sağlığından” da okuyayım; merak etmeyin, o kadar propagandanızı yaparız. *(HP sıralarından gülüşmeler)*

“Sanayi ve insan sağlığı ile ilgili sanayi ürünleri üretimi dallarında etkinlik taşır ve ülke yararının gerektirdiği durumlarda özel kesimin bu alanlardaki girişimlerini sınırlayabilir”; söylenen bu.

Şimdi müsaade ederseniz, bizim kendi programımızda ne var? Bizim kendi programımızda, hemen daha “Program” diye koyduğumuz birinci kısımda ve Seçim Beyannamemizde “İşsizlik” bölümü altında, “İşsizliğin önlenmesinde birinci grup iç tasarrufların artırılması yoluyla ve gönüllü tasarruflar” bölümünde aynen şöyle bir ibare var: “İktisaden geri ödeme gücüne sahip altyapı projeleri işletmeye alındıktan sonra halka açılacaktır. Örnek olarak, Boğaz Köprüsü, Keban Barajı ve Hidroelektrik Santral gibi tesisler -örnek diyorum- değerlendirilerek güvenilir, devamlı ve enflasyona karşı korunan şartları haiz hisse senetleri kısmen halka satılabilir. Buradan elde edilecek paralar ile ikinci köprü, Karakaya, Atatürk Barajı gibi projeler süratle tamamlanır. Bunlar da halka açılabilir. Bu şekilde tasarruflar devamlı olarak artırılır ve yeni projeler vasıtasıyla...” bu şekilde devam ediyor.

Şimdi geliyorum Kamu İktisadî Teşebbüslerine. Kamu İktisadî Teşebbüsleri konusunda da söylediğimiz şey şu:

“Partimiz ilke olarak vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleriyle gerçekleştirebilecekleri yatırımlara Devletin doğrudan kaynak tahsis etmesini doğru bulmamaktadır. Bu şekilde mütalaa edilebilecek mevcut Kamu İktisadî Teşebbüslerinin tedricen millete devredilmesini uygun buluyoruz.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri için takip edeceğimiz politika açıklıkla belirtilmiş olmasına rağmen, bu politikanın gerçekleşmesinin zaman alacağı muhakkaktır. Bu itibarla bir taraftan öngörülen hedeflere erişilmesine yönelik tedbirler alınırken, diğer taraftan Kamu İktisadî Teşebbüslerinin kârlı ve verimli işletmeler haline getirilmesi maksadıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.”

Bunları söyledikten sonra, “Kamu İktisadî Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerden başlayarak, bu işletmelerin anonim şirket haline getirilip hisse senetlerinin halka satışının sağlanması, bu hususun realize edilebilmesinde sermaye piyasasının geliştirilmesi için alacağımız genel tedbirlerle birlikte, menkul değerlerin satışını teşvik edecek vergi düzenlemelerinin önemli rolü olacaktır.”

Şimdi dikkat ederseniz, biz kendi programımızda olan şeyleri aynen yapıyoruz. Eğer biz bu programın aksine bir şey yapmış olsaydık, işte o zaman bizi tenkit etmemiz lazımdı. Gayet tabiatıyla bizim burada Ana Muhalefet Partisinin ana programının icraatını yapmamız mümkün değildir. Onu, size kısmet olursa söylediğiniz gibi gelirsiniz, o vakit yaparsınız; ama ille bize yaptırmaya kalkmayınız.

Şimdi bir konu daha var.

Aslında söylemek istemiyordum, MDP'nin Programında bu Kamu İktisadî Teşebbüsleriyle ilgili bu bölüm bizimkine çok yakın, çok farklı değil; ama nedense

bir yanlışlık yaptılar, ondan sonra da o yanlışlığı bir türlü düzeltemiyorlar. Şimdi karşı çıkıyorlar ve bir de tez tutturulmuş, bilemiyorum, ben dikkat edemedim, hangi arkadaşınız söyledi, MDP'den mi yoksa HP'den mi, "Biz ikimiz bir arada yüzde 53'ü temsil eden muhalefetiz" diyor. Şimdi bu ikisi nasıl toplanıyor anlayamadım, yani biraz bu elma ile armudun toplanması gibi değil mi?

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Biz demedik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, siz demediniz, ben de onu tavzih ettim; dedim ki, anlayamadım.

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Biz sağcı bir partiyiz, muhalefet ayırırız biz ayırırız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz demedinizse buradan söylediler, bilmiyorum. Şimdi, bunu birkaç kere kullandılar; "Biz ikimiz yüzde 53 muhalefeti temsil ediyoruz" dediler. *(MDP sıralarından "İktidara verilmeyen oylar olarak bahsedildi Sayın Başbakan" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidara verilmeyen oylar olarak

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Evet efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hesap makinesine vuruverelim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Derhal, cebimde hesap makinesi var; ama ikisi toplanmıyor, elma ile armut gibi. Toplansa, dediğiniz doğru olur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri ve alkışlar)*

Şimdi, bakınız ben size bir şey sorayım, gayet basit; eğer MDP, ilk seçimlerden önce tahmin ettiği gibi iktidar olsaydı, sizin reyler yine onlarla toplanacak mıydı? O vakit de ana muhalefet mi olacaktınız; yoksa iktidarın yanında mı olacaktınız? *(HP sıralarından, "sandığa atılanlar elmalar, armutlar değil Sayın Başbakan" sesleri)* İşte onun için toplanmaz olduğunu söylüyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bugün biraz sert muhalefet yapıyor dedim özellikle Ana Muhalefet Partisinden. Aslında bunun sebebi nedir diye de düşündüm. Vaktiyle bir televizyon programında Sayın Calp ile karşı karşıya geldik, konu köprü satışı hikâyesi idi. O, "sattırmam" dedi, ben "satarım" dedim. Şimdi öyle anlıyorum ki, bu hikâyeden dolayı Halkçı Parti puan aldığını zannediyor. Yanılıyorsunuz beyler. Aynı tezi tutup da devam ederseniz, bu seçimde neticeniz daha evvelki seçimdekine benzemez.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Bu inanç meselesi Sayın Başbakan, biz inançlarımızı söylüyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Atatürk'ün felsefesi bunlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, tamam programınızı söylediğinizi söyledim zaten.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Sizin oylarınızı da göreceğiz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, ben size yardımcı olmak istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Biz de size yardımcı olmak istiyoruz Sayın Başbakan.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Gölge etme başka ihsan istemez Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, merak etmeyin, merak etmeyin.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Bu memlekette oy yerine adam topluyorlar Sayın Başbakanım, onu engellemek istiyoruz biz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi endişem şu: Sert muhalefet konusunu maalesef dışarıdan telkin edenler var. Ben buna dikkat ediyorum, önümüzde de seçimler var, çok yakınlaştı...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Telkine muhtaç değiliz Sayın Başbakan; biz görevimizi yapıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, size telkin edilebilir, değer veya değmez; kabul eder, etmezsiniz. Ben sadece hatırlatıyorum. Bu sert muhalefetin neticesinde tabii iç ve dış muhalefetler var, onu da biliyoruz. Biz hakikaten yardımcı olmak isteriz. Sert muhalefet yapın, biz de karşılız merak etmeyin. Sert muhalefetten endişemiz yoktur. Bizim kendi görüşlerimiz var, görüşlerimizin ne olduğunu ifade ettim.

Bu kanunu getirirken esas esprimiz şudur: Yurdun her tarafını sizler gibi gezdik. Ben 67 vilayeti gezdiğimi ifade ederim. 350'den fazla da ilçeyi gezdim. Gördüğüm, enteresan bulabileceğiniz, her gittiğim yerde, özellikle Doğu, Güneydoğu ve Orta Anadolu'da insanların bizlerden yardım istemediği; "yardım edin" demiyorlar; "Bize iş verin" diyorlar. İşsizliğin bu memlekette çok önemli bir dert olduğunu biz biliyoruz, sizler de biliyorsunuz. Şu meseleyi bir an evvel halletmenin yollarını arayalım. Bu memleketin insanları yurt dışına gidip en zor şartlar altında çalışmak için hazır dırlar; ama onlara bir imkân verilsin. Biz bu memlekette hu insanlara muhakkak yeni iş sahaları açmaya mecburuz. Bunu yaparken de enflasyonist bir politikayla yapamayız; çünkü enflasyonist bir politika, yani para basarak, Devleti zorlayarak, vergileri artırarak yapmamız da mümkün değildir. Gönüllü tasarrufları teşvik edeceğiz. Onun için ifade ettim: Köprü orada duracak, bizim işsiz insanımız bakacak. Olmaz öyle şey. Biz onları da satarız, öbürlerini de satarız; yenilerini yaparız, hiç merak etmeyin. Köprü de orada duruyor, baraj da orada duruyor, başka bir memlekete de hizmet etmiyor, gene bu memlekete hizmet ediyor. Onun için bu kanunda lütfen yardımcı olun, karşısına çıkmayın. Bu seçimde iyi netice almak istiyorsanız hep beraber bu kanuna destek verin.

Bunu söylemek için geldim, çok teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından sürekli alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gayet tabii gecenin bu geç saatinde bu müzakerelerin devam etme sinin kusurunu bize bulamazsınız; Anavatan Partisi Grubuna bulamazsınız. *(MDP sıralarından "Kimde?" sesleri)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) Hiç kimsede kusur yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, altıncı yedinci defadır ki, Sayın arkadaşlarımızdan, hemen hemen aynı lafları duyuyoruz. Yani siz söylemekten bıkmadınız, biz de dinlemekten. Devam edeceğiz, çünkü bizim buraya getirdiğimiz, herhangi bir kasıt için getirilmiş bir kanun tasarısı değildir. Bunu bir kere daha huzurunuzda sizlere, özellikle anlatmak istiyorum. Seçim Beyannamemizde ne varsa,

Hükümet Programında ne varsa, bunları birer birer, kanun yapılması icap edenleri, buraya getiriyoruz.

Şimdi bakınız, Seçim Beyannamemizin baş tarafında bakanlıkların reorganizasyonu vardı; daha hükümeti kurar kurmaz bunları yaptık. Arkasından tasarrufların geliştirilmesiyle ilgili konu geldi. Bu konu birkaç veçhelidir. Bir Sayın arkadaşımızın burada söylediği gibi, "Efendim, siz onu tecrübe ediyorsunuz, o tutmazsa şunu tecrübe ediyorsunuz." Hayır, öyle bir şey yok. Tasarrufların geliştirilmesi için bu programda, bankalarda mevduatlara enflasyonun üzerinde gelir verileceği yazılmıştır. Bunu tatbik etmek üzere de, bankalardaki mevduatlara enflasyonun üzerinde gelir veriyoruz. Bunu evet, başlangıçta üç ay, altı ay ve bir sene için yaptık. Bunun bir aya indirilmesini daha başta da düşünmüştük; bazı bankalarımızın, külfeti artırır diye itirazları sonunda şimdilik tatbikatı daha sonraya bırakalım dedik. Yine planlanmış bir tatbikat ve bu aybaşından itibaren, önümüzdeki aybaşından itibaren yapılacak.

Hemen yine bir Sayın arkadaşımızın dediği gibi, bu tatbikattan netice alınmamış değil, tam söylediğinin tersine iyi netice alınmıştır. Bankalarda mevduat onun söylediğinden çok daha fazla artmaktadır, hatta Devlet bile bu maksatla bankalarımıza, sizler de gördünüz 50 milyar bir tahvil satmıştır.

Bu kanunla getirmek istediğimizi bir kere daha tekrar edeyim. Bu memleketin büyük işsizlik derdi var. Bu derdin büyüğü Doğu Anadolu'dadır, Güneydoğu Anadolu'dadır. Sayın Karşı milletvekili arkadaşım bilir, ben de Malatyalıyım, Doğu, Güneydoğu Anadolu'nun meselelerini çok yakından biliyoruz. Sade Doğu ve Güneydoğu Anadolu değil, Türkiye'nin diğer bölgelerinde de kalkınmada öncelikli yerler var. Buraları gezdiğimiz zaman buralardaki insanlarımızın iş, iş diye kıvrandıklarını görüyoruz, Bunun...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hep aynı şey.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı şeyi söyleyeceğim, çünkü siz de aynı şeyleri söylüyorsunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başbakanım, az evvel tenkit ettiniz, siz de aynı şeyi ikinci defa söylüyorsunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — E... ne yapalım, beşinci, altıncı defa duyduk, söyleyeceğiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Biz, bu tahammülle on gün daha devam etseniz dinleyeceğiz efendim. Çok zevk alıyorum ben.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii efendim, tabii, dinleyeceksiniz, tabii, çok memnun oluyorum. Birbirimize tesir ediyorsunuz, fena mı?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Lütfen tenkit etmeyin yaptığımız şeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yaptığımız şeyi tenkit etmiyoruz.

Şimdi bakınız, bu memlekette insanlarımıza iş bulmanın yolu yatırımları artırmaktır. Yatırımları artırmak için, ilk önce kendi kaynaklarınızı zorlarsınız. Bu kaynakları zorlamanın yolu, belki sizin politikanız daha fazla vergi almaktır, onu bilmiyorum; ama bizim politikamız daha fazla vergi almak değildir, daha fazla vergi koymak değildir, bizim politikamız, gönüllü tasarrufları teşvik etmektir.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Vergi kaçakçılığı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da var. Merak etmeyin vergiyi alacağız. Ama vergi nispetlerini yükseltmek istemiyoruz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dosyaların yüzde üçü tetkik ediliyor Sayın başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her zaman öyledir, vergicilere sorun.

İkinci önemli sahası dış tasarruflardır; iç tasarruflarınız kâfi gelmezse, dış tasarruflardır. Bunun içerisinde de yabancı sermaye gelir. Her nedense bu kanun münasebetiyle de bu yabancı sermaye konusuna tabiatıyla gene bir şey söylemek istemiyorum, siz kendi programınız icabı konuşuyorsunuz, bazı arkadaşlarımız dokundular.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye’de sizin anladığınız manada da olsa, bizim görmek istediğimiz manada da olsa yabancı sermaye yoktur. Kabili ihmaldir. Zannetmeyiniz ki, yabancı sermaye köşede bekliyor, bizler bu gelir senetlerini, hisse senetlerini çıkardığımız zaman hemen gelecek bunlara sahip olacaktır.

EROL AĞAĞIL (Kırklareli) — Gizli ellere geçer diye korkuyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vehimlerden lütfen kurtulunuz rica ederim.

Bir yabancı sermayeyi düşünebilmek için ilk önce kendinizi düşününüz. Ben size, bir yabancı memleket söylesem, bu memlekete gider yatırım yapar mısınız? O yabancı memleketin ismini verdiğim zaman, ilk önce acaba orada emniyet var mı diye bakarsınız. Benim yaptığım yatırımı bir müddet sonra elimden alacaklar mı almayacaklar mı diye bakarsınız. Bana iyi muamele edip etmeyeceklerine bakarsınız. Türkiye’de bu manada geçtiğimiz yıllarda yabancı sermaye teşvik edilmemiştir. Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu, ismi üzerinde, teşvik kanunu diye değil durdurma kanunu diye kullanılmıştır; hep korkudan, hep kapitülasyon korkusundan. Bunu da yadırgamıyorum; ama dünyanın değiştiğini, dünyada çok şeyin değiştiğini de lütfen kabul ediniz. Türkiye, güvenilir bir ülke olmadıktan sonra yabancı sermaye gelmez. Yeni yeni güvenilir ülke olmaya başlamıştır. Daha yenidir ve hemen de şunu söyleyelim, bizim programımızda yabancı sermaye, pratik olduğumuz için, çok fazla bir yer işgal etmemektedir.

Biz pratiğiz, gerçekçiyiz. Yabancı sermaye gelecektir, onlara kolaylık göstereceğiz. Çünkü şuna inanıyoruz; bizim milyonlarca işçimizin yabancı sermayenin memleketindeki fabrikalarda çalışacağına, burada yabancı sermayenin kurduğu fabrikalarda çalışması çok daha evladır.

Muhterem arkadaşlarım, bu kanun tasarısı her zaman ifade etmeye çalıştığım gibi, memleketin önemli problemlerinden birine, işsizlik meselesine sistematik bir çözüm getirmektedir. Bir çözüm; başka çözümler de var, onları da getiriyoruz. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak bu ilk kanun değildir. Bu getirdiğimiz üçüncü kanundur. Bu üçüncü kanunda da her seferinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili bir yeni madde, bir yeni imkân getirilmektedir. Bu bizim programımızda vardır, altı tane önemli maddeden bir tanesidir ve bunu yapmak için her türlü gayreti gösteriyoruz. Siz de bu gayretimize lütfen iştirak ediniz.

Çünkü buraları gezdiğiniz zaman göreceksiniz ki, buraların insanları göç ediyorlar. Bu göçü asgariye indirmek, mani olamayız, tabii şartlar o kadar kolay değil; ama asgariye indirilmek Büyük Millet Meclisinin herhalde en önemli vazifelerinden birisidir.

Saygılar sunuyorum.¹⁷ (*ANAP sıralarından alkışlar*)

¹⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 2, Birleşim 38, Sayfa 223-226, 251-253*

1 Mart 1984 Perşembe

Sıkıyönetimin 19.3.1984 Günü Saat 17.00'den Geçerli Olmak Üzere, 13 İlde Kaldırılmasına ve 54 İlde de 4 Ay Süreyle Uzatılmasına Dair Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümete geldiğimizden bu tarafa, sıkıyönetim konusu ve onun yanında memleketin güvenliği konusu üzerinde, gerekli hassasiyeti göstermiş bulunuyoruz. Bu konu muhtelif zamanlarda, muhtelif kademelerde Anayasamızın öngördüğü şekilde incelenmiştir. Konuyla ilgili olarak, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Millî İstihbarat Teşkilatı ve Genelkurmay Başkanlığının bu konu üzerindeki çalışmaları birlikte mütalaa edilmiştir. İllerimizin durumu, geçmiş hadiseler, 12 Eylül öncesi durumları ve bilahare 12 Eylül sonrasında da her ilde ne şekilde gelişmeler olduğu ilgili makamlarca bizlere izah edilmiştir.

12 Eylülden bu tarafa üç seneyi müteceviz sıkıyönetim tatbikatının memlekette huzur ve güveni sağlamakta, büyük başarılı olduğu müşahede edilmiştir. 12 Eylül öncesine göre, hemen hemen vakalarda yüzde 99'a yakın bir azalma müşahede edilmiştir, ama bütün bunlara rağmen, özellikle aşırı sol ve bölücü örgütlerin faaliyetlerinin devam ettiği, bu faaliyetlerin müsait zemin bulunduğu takdirde tekrar canlanabileceği hakkında kuvvetli emareler de mevcuttur.

Bütün bu faktörleri bir arada mütalaa eden Millî Güvenlik Kurulu, bugün Sayın Cumhurbaşkanının başkanlığında yaptığı toplantıda, Hükümete, Anayasamızın gene ilgili maddesine göre, 67 ilimizde 13'ünde sıkıyönetimi kaldırmaya ve 54'ünde de sıkıyönetimin 4 ay müddetle uzatılmasına, bunu da Bakanlar Kuruluna teklif etmeye karar vermiştir. Bakanlar Kurulu da gene bugünkü yaptığı toplantıda, bu öneriyi nazarı itibare alarak 54 ilde Sıkıyönetimin 4 ay müddetle uzatılmasına karar vermiştir. Bu, teklif olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiştir; onayınızdan, yani kararınızdan sonra 19 Marttan itibaren 54 ilde Sıkıyönetim 4 ay müddetle devam edecektir.

Bu kararların bugün alınmasının ana sebebi şudur: 25 Martta hepimizin de bildiği gibi, mahallî idareler seçimleri vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin hemen büyük ekseriyetinin önümüzdeki haftadan itibaren seçim gezilerine başlayacağı hakkında bilgilerimiz var, partilerimiz bu konuda çalışmalar yapıyorlar. Bu konuda herhangi bir aksatmaya meydan vermemek üzere, çalışmalarınızın daha sıhhatli bir şekilde yapılabilmesi için bu konunun bugün görüşülüp karara bağlanması, tekrar Meclisin arada bir toplantı yapmasının bu manada önlenmesi bakımından düşünüldü. Gayet tabii karar Yüce Meclisindir; ama mevcut şartlar bunu icap ettiriyor diye düşündük.

Sıkıyönetimin kaldırıldığı 13 ilden Çanakkale, Kırşehir, Gümüşhane, Sinop, İsparta, Kastamonu, Çankırı ve Bitlis'te olağanüstü hal durumuna geçilmesi, yani sıkıyönetim kadar şiddetli olmayan bir yönetim tarzına geçilmesi, Anayasamızda yine var.

Bunun yanında, 5 ilimizde de; Kırklareli, Bilecik, Kütahya, Muş ve Burdur illerinde de olağanüstü hale geçilmesine lüzum olmadığı, yani burada normal düzene geçileceği belirtilmiştir.

Esas itibariyle Hükümetiniz, memleketin güvenliğini de nazarı itibare alarak sıkıyönetim uygulamasının, burada görülen şekilde, kademeli bir tarzda, yani bazı

illerimizde duruma göre olağanüstü hale geçerek, bazı illerimizde sıkıyönetimi tamamıyla kaldırarak, kademeli bir tarzda bir geçişi prensip itibariyle öngörmekteyiz. Bunun daha iyi olduğu kanaatindeyiz.

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, 54 ilde sıkıyönetimin 4 ay uzatılmasına karar verdiği takdirde yarın 8 ilde olağanüstü halin müzakeresi yapılacak, yani o olağanüstü hal durumu nazarı itibare alınacaktır. Çünkü, olağanüstü hal konusuyla ilgili Resmî Gazetede yayını ancak Türkiye Büyük Millet Meclisinin 54 ildeki uzatma kararından sonra yapabiliyoruz. O bakımdan, olağanüstü hal ile ilgili görüşmenin, bu neşriyat Resmî Gazetede yapıldıktan sonra, yarın yapılması lazım.

Durum bu şekilde Sayın meclisin takdirlerine arz ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Konuşmalardan sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sıkıyönetim, 12 Eylül'den bu tarafa ilk defa, az da olsa bazı illerimizde kaldırılmaktadır. Bu hakikaten önemli bir aşamadır. İlk görünüşte belki azdır; fakat önemli bir aşamadır.

Bazı illerimizde de, biraz daha yumuşak bir yönetim şekli olan olağanüstü hale geçilmektedir. Sıkıyönetim kaldırıldığı il yekûnu 13'tür. Geçirdiğimiz 12 Eylül öncesini hatırlarsak, bu konuda gerek Hükümetimiz, gerekse ilgili makamlarımız fevkalade dikkatli ve hassastırlar. Bugün belki 5 ili daha ilave edebiliriz diye düşünebiliriz, 10 ili daha ilave edebiliriz diye düşünebiliriz ama 3 senelik bir sıkıyönetim tatbikatından normal bir düzene geçişin, hele geçirdiğimiz devreler nazarı itibare alınır ve elde mevcut bilgiler göz önüne alınır, bunun biraz daha dikkatli yapılmasında fayda vardır ve öyle tahmin ediyorum ki, Milletimiz de bir nevi bunu böyle istemektedir. Çünkü güven meselesi, huzur meselesi en önde gelen meselelerden biridir.

Sayın Tutum, olağanüstü hal konusunu bu kürsüde dile getirirken biraz farklı şekilde söyledi, yani "Bu, sıkıyönetimden daha yumuşak bir yönettim şekli değildir, o da bir şekildir" dedi.

Şimdi, Anayasanın 120'nci maddesinde bizim olağanüstü hali getirme sebebimiz yazılıdır. Hemen baş tarafını okuyayım; "Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddî belirtilerin ortaya çıkması" diye başlıyor.

Sıkıyönetim halinde ise, Anayasanın 122'nci maddesinde, "Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali" denilmektedir. Demek ki Anayasamız, ikisi arasında da bir derece farkı yapmış.

Aslında bizim bugün getirdiğimiz olağanüstü hal konusu, yeni bir olağanüstü hal konusu değil, yani memlekette hiç sıkıyönetim yokken bir olağanüstü hal ilanını getirmiyoruz. Bizim getirdiğimiz, sıkıyönetimden aşağıya doğru iniş manasına alınması lazım; onun için bir parça belki farklı gözüküyor. Aslında, olağanüstü halin netice itibariyle daha yumuşak bir yönetim tarzı olduğunu, sivil idareye geçiş olduğunu gösteriyoruz.

Hükümete geldiğimizden bu yana bu konuya uzun zamanlarımızı da verdik. Gerek Emniyet Teşkilatının, İçişleri Bakanlığının, gerekse Millî istihbarat Teşkilatının, Genelkurmay'ın bu konuda yaptığı brifinglere, toplantılara iştirak ettik.

Benim şahsen düşüncem şudur: Bu konuyu bu oturumda, işte hareketler şu kadardı, şu kadar silah yakalandı diye anlatmanın çok büyük bir faydası yok. Belki seçim sonrasında, Türkiye Büyük Millet Meclisimizde bu konuyla ilgili bir gizli toplantıda ilgilileri buraya getirir, geçtiğimiz üç senenin nasıl bir seyir izlediğini, bu hadiselerin ne şekilde azaldığının, ama hangi şekilde faaliyetin yer altında devam ettiğine ait bilgileri huzurunuzda veririz. Bu daha tutarlı olacaktır, belki iki-üç saatimizi alır, ama herhalde Türkiye Büyük Millet Meclisini daha tatmin eder.

Bunu, bir sıkıyönetimin uzatılmasıyla ilgili olarak değil, memleketin genel durumuna Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha yakından bilgi sahibi olması bakımından düşünüyoruz. Gerekli hazırlıkları yapar yapmaz da, bu konuda gerekli teklifi yapacağız.

Efendim, Sayın Vecihi Akın Paşam, kendilerini eskiden beri tanırım, sözlerine teşekkür ederim. Yalnız, bizim burada, ille dediğimiz olsun şeklinde, herhangi bir iddiamız yoktur. Belki beni yakından tanıyanlar, böyle iddialı bir kimse olmadığını, hiçbir zaman inatla meseleleri götürmediğini bilirler; ama inandığım bir şeyi, inandığım bir konuyu ikna yoluyla elimden geldiği kadar izah etmeye çalışırım. Grubumuzda dahi, geçen gün burada mücadelesini yaptığımız köprü, baraj satışıyla ilgili kanun tasarısının müzakeresini, konuşmasını yaptık, grup kararı bile almadık. Yani bağlayıcı bir grup kararı bile almadık. Eğer bizim arkadaşlarımız bizimle beraber hareket ediyorsa, bunun sebebi bir katı disiplin değil, sevgiden ibarettir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Çünkü bizim de uzun yıllar devlet hayatımızda (ki yaşım 57 ye geldi, tekaüt de oldum) uzun devlet hayatımda hiçbir zaman kimseye kızarak emir vermiş değilim. Yani bir inat şeklinde de meseleleri hiçbir zaman götürmedim. Zamanımızı harcadık, 2-3 saat ikna etmeye çalıştık. Belki hususiyetim oradadır. İnatla yapabildiğim tek şey, inandığım bir şeyi müdafaa ederim onu da ikna yoluyla; çünkü kavgayla, gürültüyle, mücadeleyle hiçbir şey elde edilmediğini çok iyi biliyorum. Mümkün olduğu kadar dostluklar, yakınlıklar bu meseleleri götürmek lazım.

Çarşamba sabahı 08.00'de buradan ayrılırken hatırımıza geldi; Sayın Calp'le, Sunalp'i sabah kahvaltısına davet etmeyi düşündüm, ama çok yorgun gördük, birdenbire kalktı gittiler; yoksa beraber bir kahvaltı yapalım diyecektim. (Alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, önceden haber verseydiniz, ne güzel jest olurdu, hep beraber giderdik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah hep beraber yaparız, merak etmeyin.

Sayın Vecihi Akın Paşam 4 ay sonra sıkıyönetimin kalkması konusunda bayağı ciddi bir temennide bulundu. Bu temenniye iştirak ediyorum ama, hakikatleri de bilmemiz lazım. Memleketimizde sıkıyönetim 3 seneden fazladır sürüyor. Geçirdiğimiz dönemin önemini hepimizin bilmesi lazım. Biz bir parça da dikkatli olarak sıkıyönetimi kademe kademe kaldırmayı düşünüyoruz. Bunun yeri böyle olması lazım. Aksi takdirde tekrar bir geriye dönüş daha kötüdür. Bunu yavaş yavaş kaldırmakta fayda vardır. Onu da yaparken dikkatli olalım. Biraz da yoğurdu üfleyerek yiyelim.

Muhterem Milletvekilleri, gerek Anavatan Partisi Grubundaki arkadaşlarımız, gerek Hükümetiniz, Hükümet Programında da açıkça belirttiği gibi ne vatandaşlarımız arasında herhangi bir ayrılığa ne bürokrasi... Bütün arkadaşlarımıza, kendi Milletvekillilerimize gruplarımızda açık söylediğimiz bir şey vardır, açık açık ifade etmişizdir, sizlere de aynı şeyi söylüyorum: Lütfen memurlarla uğraşmayınız. (*HP sıralarından "Biz uğraşmıyoruz" sesleri*) Herkese söylüyorum ben bunu. Hiç merak etmeyiniz.

Çok teşekkür ederim. (*Alkışlar*)

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan'dan sualim var.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkanım, sıkıyönetimin uzatılmasını grup olarak biz de kabul ediyoruz ama; Sayın Başbakanımızdan soracağım sorum şu:

12 Eylül 1980 tarihinden bu yana sıkıyönetim mahkemelerinde mahkûmiyet kararı alıp halen cezaevlerinde bulunan birtakım mahkûm ve tutuklular var. Kamuoyunda, askerî cezaevlerinde birtakım işlemler uygulandığı yönünde gerek fısıltı halinde, gerekse şahsî şikâyetler gelmektedir. Öyle tahmin ediyorum ki Sayın Başbakanımıza da bu yönden şikâyetler gelmiştir. Hükümet olarak bu konuda ne düşünüyorlar acaba? (*HP sıralarından "Duyamıyoruz" sesleri*) Bu şikâyetlerin gerek Ordumuza gerek Türk demokrasisine karşı menfi yönden etkileri hepimizce bilinmektedir. Hükümet olarak bunları önleme yönünde ne yapmaktadırlar? Bu suallerimi soruyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın milletvekilinin söylediği hususu tekrar edersem, zannediyorum bütün Meclis daha iyi duymuş olacaktır.

Özellikle muhtelif cezaevlerinde, daha doğrusu tutuklu hallerde, yani mahkemelerin karar verdiği noktalardan sonra değil; umumiyetle askerî cezaevlerinden bazı şikâyetler konusunda bize de, özellikle bu tutukluların akrabaları tarafından birtakım müracaatlar yapılıyor. Biz, Hükümete geldikten 10-15 gün sonra bu müracaatlar yapılmaya başlandı. Sadece bize değil, zannediyorum sizlere de geliyor; bizim milletvekillerimizin de dolaplarına, yazılıp gönderiliyor. Onun yanında yurt dışından da buna benzer mektuplar geliyor. Bir kısım mektuplar -herkesin de bileceği- zannediyorum ismi "Amnesty International"dir, bunların vasıtasıyla geliyor veya bunların teşviki ile geliyor. Hemen hemen bu mektuplar standart olarak yazılmış mektuplar şeklindedir. Bana, Hükümette bulunduğum ilk devreden itibaren bu mektuplar gelir, özellikle bize vatandaşlarımızın Ankara'da yaptığı müracaatların hepsini teker teker incelemeye çalışıyoruz, inceleyiyoruz. Şimdiye kadar burada söylenen iddiaların doğruluğuna ait bilgiler almış değilim, yani doğrulamıyor. Belki bazı ufak tefek hadiseler çok büyütülüyor mu diyeyim özellikle geçenlerde gazetelere kadar da intikal etti; belli tip elbise giydirme konusunda reaksiyonlar, örgütlü birtakım karşı koymalar yapıldı; hatta mahkemelere, sizlerin de duyduğu gibi, elbisesiz çıkmaya kalktılar. Bundan dolayı bazı problemler oldu; fakat kimsenin şu ana kadar, benim aldığım bilgilere göre, herhangi bir kimsenin hayatının kaybolduğuna dair herhangi bir yerden bilgi almış değilim. Bunu özellikle sordum.

Bütün bunlara rağmen her gelen müracaatı da ilgili makamlardan tahkik ettiriyoruz ve ettirmeye de devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.¹⁸ (*Alkışlar*)

¹⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 2, Birleşim 40, Sayfa 328, 335-337*

2 Mart 1984 Cuma

8.9.1983 Tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; zannediyorum muhterem arkadaşımız bizim bürokrasiyle ilgili, vatandaşla ilgili, bürokrasinin azaltılmasıyla ilgili uzun zamandır; seçim evveli, seçim sonrası söylediklerimize hiç dikkat etmemiş. Bürokrasinin azaltılması prensibinin itimattan geçtiğini ve bu itimadın da ilk önce memura yapılması lazım geldiğini, memura itimat ederseniz memur da vatandaşa itimat eder dediğimizi, herhalde hatırlamıyor veya unutmuş gözüküyor; bunu bir kere hatırlatmak istiyorum.

Biz bürokrasinin çözümünde meselenin itimattan geçtiğini, ama ilk önce Devletin, memuruna itimat etmesi gerektiğini ve memurun da bunun akabinde vatandaşa itimat edeceğini, edebileceğini ifade ettik; çünkü hakikaten memura itimat etmezseniz, memurun da vatandaşa itimat etmesini bekleyemezsiniz; çünkü memur kendisini korumaya çalışacaktır.

Bu madde, aslında önemli bir madde. Bugün birçok ihalelere baktığınız zaman şu sıkıntılarla karşılaşılıyor, hem de büyük büyük ihalelerde; Devletin tayin ettiği bedelin, tahmin ettiği bedelin üzerinden yüzde 50-60, Sayın Haznedar'ın da belirttiği gibi, büyük kırmalar yapılıyor, ondan sonra da işler o noktada çıkmaza giriyor.

Şu noktada herkes hemfikir olmalı, yani dünyanın hiçbir yerinde düşük fiyat varken ondan pahalısına verilmiyor; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın; ama bu şekilde olan düşük fiyat da daha sizi başta mahkûm ediyor; o işi yapılmaz hale getiriyor, incelendi, neden bu böyle oluyor? Bir kısmı avans meselesinden ileri geliyor, yani ihalelerimizde avanslar var, hepsinde yok; ama büyüklerinde avanslar var. İşte müteahhit bu avansı alacak, muayyen işlerini yapacak diye o avans yüzünden ihalelerde yüksek kırmalar meydana geliyor. Bunu önleyebilmenin yolu nedir? Memurunuzda hiçbir zaman, "Siz yapamayacak adama ucuz da olsa vermeyin" diyemezsiniz. Bu fevkalade zor bir hadise olur ve dünyanın hiçbir yerinde de tatbik edilmemiştir. O vakit yapacağınız iş, bunun gayet tabii teknik raporlarını da teknisyenlerinizden alarak, o sene içinde, belki muhtelif cins ihalelerde, belki genel olarak, bunu artık teknisyenler tayin edeceklerdir, günün şartlarına göre makul olarak ne kadar kırılabilir, bir sınır dâhilinde, bunun altında olan herhangi bir kırmayı kabul etmezsiniz. Bunu bakanların yapacağını bir kararla belirtirsiniz, bu suretle de bürokrasinin üzerindeki yükü üzerinize alırsınız.

Peki ondan sonra ne mukayese edilecek? Ondan sonraki mukayesenin bir yolu var; avansı kim aşağı vermişse. Çünkü herkes aynı fiyata gelecek; belki gelecek, belki gelmeyecek. Eğer herkes aynı fiyata gelmişse, tabii teknik şartları uymak kaydıyla kim avansı az istiyorsa ona bakarsınız. Avanslar da aynı olmuşsa, o vakit diğer kriterlere bakarsınız; ama bütün bunlar netice itibarıyla ihaleyi yapabilecek, yani çok fazla kırmadan dolayı ihaleyi yapamaz halden memleketi kurtaracaktır. Çok misalleri görülmüştür; bizim devrimizde değil, bizden evvelki dönemlerde de hemen hemen her gün olan hadiselerden biridir.

Onun için biz burada bu yolu tercih ettik. Bu şekilde meseleyi bütünüyle çözdüğümüzü de ifade etmek istemiyorum; ama meselenin mühim mikyasta rahatlatılabileceği kanaatindeyim. Hiç olmazsa büyük ihalelerde, büyük işlerde, orta büyüklükteki işlerde yüzde 80-90 gibi anormal kırılmalardan dolayı işin yapılamaz hale gelmesi önlenebilecektir tahmin ediyorum.

Bu, üzerinde uzun zamandan beri çalıştığımız bir formüldü. Bunu bu şekilde huzurlarınıza getirmiş bulunuyoruz.

Saygılar sunuyorum.¹⁹ *(Alkışlar)*

¹⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 3, Birleşim 41, Sayfa 32-33*

26 Haziran 1984 Salı

Halkçı Parti Grubu Adına Açılan, “Hükümetin İzlediği Ekonomik Politika Konusunda, Anayasanın 98. İhtüzüğün 100 ve 101. Maddeleri Uyarınca” Bir Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; muhalefet partilerimizin ekonomik durumla ilgili olarak, tatbik etmekte olduğumuz ekonomik programın bir nevi başarısızlığa uğradığını iddia ederek Genel Görüşme açma talebini biraz fazla aceleye getirilmiş, günün geçici şartlarından istifadeyi öngören bir talep olarak görüyorum.

Aslında bir ekonomik program, özellikle enflasyonla mücadele gibi çok ciddî bir konunun başarı veya başarısızlığa uğradığını daha 6 ayını yeni dolduran bir Hükümete karşı iddia etmek teknik olarak da mümkün değildir; ama ne var ki, muhalefet partilerimiz ortamın şartlarından azamî istifadeyi esas almışlardır. Biz de bu bakımdan, bu gerekçelerin doğru olmadığını huzurunuzda bir kere daha ifade etmek durumundayız.

Muhterem Milletvekilleri, enflasyon meselesinde, hızlı bir enflasyonun geriye çekilmesi meselesinde memleketimiz yeni bir tecrübe içinde değildir. Eskiden tecrübesi vardır ve bu konuda geçmiş yıllarda başarıyla uygulamış iyi de bir tecrübemizin var olduğunu söylüyorum.

Enflasyon bir memleketin başına birden bire gelmez; yani hükümetler bugün bir karar alır, ertesi günü enflasyon yukarıya çıkmaz. Türkiye'mizin geçirdiği 1978-1979 ve 1980 yılında pikine varan enflasyonist dönem, aslında kaynaklarını taa geriden geriye gittiğimiz takdirde daha geriye gitmek de kabildir; ama biz bunun başlangıcını 1974 yılı olarak tespit ediyoruz. 1974 yılında dünya petrol fiyatlarının büyük artışıyla başlayan ve zamanında gerekli tedbirler alınamayan ve birikimler neticesi Türkiye'miz maalesef 1977-1978-1979 yıllarında hızlanan bir enflasyonla karşılaşmış ve maalesef ancak ve ancak 1980 yılında çok ciddî bir programla, çok ciddî tedbirler manzumesiyle bunu dizginlemeye gayret etmiştir.

Ekonomi tarihimizde “24 Ocak Kararları” diye adlandırılan, bugün bir bakıma dünya literatürüne de bu bakımdan geçmiş olan bu kararlar, bu söylediğimiz kötüye gidişi durdurmak, Türkiye'mizi yeni bir kalkınma hamlesini başlatabilmek için hazırlanmış kararlardır.

Bakınız, kararların alındığı ayın ertesinde, yani Şubat ayında, memleketimizdeki, Ticaret Bakanlığının toptan eşya fiyatları endeksine göre, bir aylık fiyat artışı yüzde 29 gibi yüksek bir seviyeye erişti. Hemen şunu söyleyeyim: Tabii 24 Ocak Kararları diye alınan kararlar, içerisinde Kamu iktisadî Teşebbüslerinin mal ve hizmetlerine 2 misli, yerine göre 3 misli hatta gübrede 5 misline kadar varan ayarlamaların, bir başka tabirle zamların yapıldığı bir kararlar manzumesiydi. Sadece zamlardan ibaret değildi, daha birçok kararlar beraberinde alınmıştı.

Şimdi nasıl oluyor da bir ayın içerisinde endeks yüzde 29 gibi yüksek bir artış gösteriyor? Bunun izahı basittir. Aslında bir evvelki dönemde, yani 1979 yılında, fiyatları sabit tutma, fiyatları değiştirmeme, ayarlama yapmama gibi bir durum, Türkiye'de çifte fiyatlar yaratmıştır. Hemen hemen birçok konuda çift fiyatlar meydana gelmiştir. Karaborsa meydana getirmiştir, haksız kazanç meydana getirmiştir.

Çok iyi hatırlıyorum, bir misal verirsem: Yağ fiyatı endekslere giren 100 ise, aslında yağ bakkallarda veya başka yerlerde tezgâhın altında iki misline satılmış ve tabiiyle endekse geçen fiyat, aslında 100 olmuştur. Bunun gibi hemen hemen birçok kalemi böyle görmek mümkündür. Netice itibariyle doğru kararlar alındığı zaman, bu 1979 yılında kaydedilmeyen büyük enflasyon 1982 senesine aktarılması olmaktadır.

Bunları söylemekten kastım, 1980 yılında bu tedbirler alındığı zaman, enflasyonun birdenbire yüzde 113 gibi seviyelere yükseldiğini aynı yıl içerisinde görüyoruz. Aslında bu geçici bir hadiseydi. Demin de ifade ettiğim gibi, 1979'un kaydedilmeyen enflasyonunun mühim bir kısmını içine alıyordu.

Yılın Mayıs ayından sonra, bu kararlar alındıktan takriben iki-üç ay sonra yavaş yavaş endekslerde değişiklikler görülmeye başladı ve esas itibariyle 1981 senesinde, o tarihte planlanmış enflasyon hızı yüzde 40 iken, hakiki rakam 1981 yılı sonunda yüzde 36 mertebesine geldi. Yani yüzde 113'lerden bir bakıma yüzde 36 gibi bir değere, bir sene sonra inmiş olduk.

1982 yılında bu seviye daha aşağıya çekildi. Planlanmış rakam yüzde 25 idi. Bu işlerden o tarihte sorumlu bakandım ve bizim esas hedefimiz yüzde 20 civarındaydı; ama resmen tayin ettiğimiz, gösterdiğimiz hedef yüzde 25'ti, aynen 1981'in yüzde 40'ı gibi, netice yüzde 23 civarında realize edilmiştir. Biz hasbelkader yılın ortasında görevden ayrıldık.

1983 yılında durum bu söylediğim istikamette gitmemiştir. 1983 yılı için ilk hedef, tespit edilmiş hedef yüzde 20'dir. Maalesef yüzde 20 hedefine göre, endeksler farklı olmakla beraber, şimdi kullanacağım endeks International Monetary Found'da müşterek olarak kullandığımız endekstir, Devlet İstatistik Enstitüsünün yeni tüketici fiyatları endeksidir, bu endekslere göre, 1983 yılında yılbaşı-yılsonu rakamları yüzde 37, civarında bir fiyat artışı olduğunu gösteriyor; ama enteresan olan durum, yılın ilk yarısında bu rakamların altı aylık dönem için hesap edildiği zaman, yıllık bazda yüzde 27,5 olduğunu, yılın ikinci yarısında ise, ikinci altı ayda ise aynı bazda yüzde 47'ye yükseldiğini gösteriyor ki, yılbaşı-yılsonu bu şekilde yüzde 37'ye gelebiliyor ve son dört ay, maalesef aynı şekilde hızı hesap ettiğimiz zaman, yüzde 62'ye yükseliyor.

Bunun manası şu, yorum yaptığınız zaman, Türkiye 1983 yılı içerisinde yeniden hızlanan bir enflasyon dönemine girmiştir. Biz bunu ilk defa bugün söylemiyoruz. Zannedilmesin ki bugünkü durumu müdafaa için böyle bahaneler buluyoruz: Hayır. Şu doküman bizim seçimlerden evvel seçim beyannamemizdir, 1983 yılı Ağustos ayı içerisinde hazırlanmıştır.

Kısa bir kısmımı okuyayım: "1983 yılı için yüzde 4,8 kalkınma hızı, yüzde 20 enflasyon, 7 milyar dolar ihracat hedefi öngörülmüştü. 1984 yılı için ise, yüzde 5 kalkınma hızı, yüzde 25 enflasyon ve 6,8 milyar dolar ihracatı hedef alan bir bütçe o tarihlerde hazırlanmıştır. Gerek mevcut verilerden, gerekse 1984 yılı hedeflerinden, dikkat edilirse, 1983 yılı sonunda programlanan hedeflerin bir hayli gerisinde kalınacağı, kalkınma hızının yüzde 2,9 civarında olacağı, ihracatın ise geçen yılın seviyesinde gerçekleşeceği -ki, geçen yılın seviyesinde gerçekleşmedi; altında gerçekleşti- enflasyonun yüzde 30'u aşacağı anlaşılmaktadır.

Son 3 yıllık göstergeler dikkate alındığında, 1983 yılında ekonomik iyileşmenin devam ettirilemediği, bazı temel politikalarından sapmalar meydana geldiği görülmektedir.

Bu durum karşısında mevcut hükümetin bazı tedbirleri şimdiden alacağını ümit ediyor; tedbirlerin seçim sonrasına bırakılması halinde meselelerimizin daha da ağırlaşacağını hatırlatmayı görev sayıyoruz.”

Bu, bizim seçim beyannamemizdeki ifadedir.

Hükümet Programının Yüce Mecliste okunması sırasında yine aynı konuyla ilgili olarak, “Son 3 aylık enflasyonun gidişi, şayet müdahale edilemez ise önümüzdeki yıl için ciddi bir tehlike teşkil edecektir. Şurasını belirtelim iki, enflasyonla mücadelede fiyatlar genel seviyesinin azalış veya artış eğiliminde oluşu fevkalade önemlidir. Gittikçe hızlanarak artış gösteren bir enflasyonu tekrar düşürebilmek son derece zor bir iştir. 1984 yılı hedefi olan yüzde 25’lik enflasyon oranına ulaşabilmek, bu sebeple ilave bir gayret ve fedakârlığı gerektirecektir.

1983 yılındaki tablo, enflasyonu kontrol etmenin ne kadar zor ve ne kadar dikkat isteyen bir iş olduğunu bir defa daha göstermiştir.” dedikten sonra devam ediyoruz ve diyoruz ki: “Değerli üyeler, diğer taraftan KİT ürünlerinde gerekli ayarlamalar zamanında yapılmadığı için özellikle son 6 ayda Merkez Bankası kaynaklarına müracaat artmış, bu durum da enflasyonu ciddi bir şekilde körüklemiştir. Şirket ve banka kurtarma operasyonlarına büyük miktarda kaynakları tahsis etmenin doğurduğu mahzurları uzun uzun anlatmayı gereksiz buluyoruz.”

Bütün bunlar bugün söylenen laflar değil ta geçen seneden itibaren söylediğimiz ifadelerdir.

Bunları söylemekten kastımız herhangi bir şekilde geçmişi şu veya bu şekilde kötülemek değildir, o manada söylemiyorum, Yalnız, enflasyonla mücadelenin ciddi bir mücadele olduğunu, bunun için her şeyi yerli yerinde tespit etmemiz gerektiğini ifade etmek istiyorum. Bu mücadele kısa bir mücadele değildir. Türkiye’nin ve bütün dünyanın tecrübesi, bu meselenin orta vadede hatta uzun vadede ancak neticesinin alınabileceğini göstermiştir.

Benim 1980 yılında hasbelkader bir teknisyen olarak başladığım, bilahare 12 Eylül 1980’den sonra Hükümette görev aldığım ve sorumluluk yüklendiğim devrede, yüzde 11,3’ten başlayan ve 1981 yılında yüzde 36’ya, 1982 yılında da yüzde 23’e kadar düşürebildiğimiz ve 1983 yılında bunu yüzde 20 ve daha altına götürmeyi planladığımız, 1984’te de yüzde 15 ve altına çekmeyi planladığımız bir gerçektir.

Bunlar planladığımız noktaları, ama maalesef 1983 yılındaki bazı olumsuz gelişmeler bu trendi tersine çevirmiş ve yeni baştan bir gayret gösterme mecburiyetini ortaya koymuştur.

1983 yılında iktidara geldiğimiz zaman yaptığımız bir hesap var. Nitekim, sizlere de açık seçik olarak seçim beyannamemizde dahi meseleyi bildiğimiz, meselenin ne olduğunu çok iyi teşhis ettiğimiz ortada olduğuna göre, 1983 yılı sonunda iktidara geldiğimiz zaman önümüzde iki tane yol vardı. Bir tanesi: Hemen bütün eksik kalmış ayarlamaları, yani tabirimizle zamları derhal yapmak, ekonominin yeni dengelerinin teessüsüne imkân vermek, hiçbir şeyi beklememek. Bizim genel eğilimimiz budur; benim iş tutma anlayışım da budur.

Belki tenkit edilecek taraftır, ama açıklamak mecburiyetindeyim. Maalesef şöyle bir durumla karşı karşıya geldik: Bir kere 1983 yılının 6 Kasımında yapılan seçimler,

evvelki seçimlere baktığımız zaman eğer bir parti tek başına iktidara gelmişse, seçimleri kazanmışsa hemen hemen 20-25 gün içerisinde hükümetler kurulabiliyor, seçimden sonra; ama maalesef bu sefer anayasal bazı sebeplerden dolayı Hükümetin kurulması ve güvenoyu alması ta Aralık'ı bulmuştur.

BAŞKAN — Sayın Başbakan 3 dakikanız var efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamamlamaya gayret edeceğiz.

Ve biz mecburen şu nokta üzerinde durduk: Ayarlamaları hemen yapalım veya yapmayalım. Oldukça önemli bir kısmını yaptık. Hatta şikâyet konusu olmuştur. Gübre zamları, elektrik zammı gibi, bir kısım zamlar; bunların bir kısmını yaptık, büyük bir kısmını yapamadık. Yapamamızın sebebi gayet aşikârdır. Onu da açık söyledik. Söylediğimiz şey şu: Eğer hepsini Kasım sonundan evvel yapmış olsaydık, size açıkça ifade edeyim, biz iktidarda olup da yapabilmış olsaydık, bu söylediğimiz bugün Mayıs ayında, Nisan ayında artan endekslerin çoğunu biz 1983 yılına kaydederdik. O yola gitmedik. Önümüzde seçimler vardı. Bu seçimler mahallî seçimlerdi; ama Türkiye'min önemli seçimleriydi. Neden önemli seçimlerdi? Bir mahallî seçim bu kadar önemli olamaz; ama hepiniz de çok iyi biliyorsunuz, o seçime iştirak etmemiş, yani 6 Kasım'a iştirak etmemiş, bu seçime iştirak etmek isteyen partiler de vardı. Biz ve sizler, zannediyorum sizler de katılıyorsunuz, demokrasinin icapları olarak bu dışarıdaki partileri de bu seçimlere sokmak istedik; hatta o yüzden kanunu değiştirdik. Bu hesaplar yapılmıştır. Zamları yapsa idik, ufak bir ihtimal de olsa -çok ufak diyorum- Anavatan Partisi İktidarının veya bu Meclisin bütünüyle dışarıdakilerden daha az rey alma ihtimali herhalde ne sizi ne bizi bu sandalyelerde oturtamazdı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Bunun için mi yaptınız Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, mesele bu sandalyelerde oturmak değildir... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele, memleketi bir yeni badireye atmamaktır, aslı budur. Yoksa sizin kaybettiğiniz gibi biz de kaybedebiliriz, hiç önemli değildir. Mühim olan konu memleketi bir daha badireye atmamaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Memleketin stabilitesi bizim bu endeksleri 1983'e veya 1984'e kaydetmemizden çok daha önemliydi.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hesabı yaptık ve meseleyi böyle neticeye getirdik.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz altı aydır icraattadır. Çok şey yaptık; bu memlekette el sürülmemiş birçok konuya el attık. Meseleyi inceleme sadece bir ekonomik durumun veya günün şartlarına göre şu fiyatın artması veya bu fiyatın azalması şeklinde mütalaa edilemez. Büyük bir idarî reformu bu iktidar yapmıştır. Bir Türk parasını koruma mevzuatını, 50 senedir ele alınamayan bu mevzuatı bu iktidar düzenlemiştir. Gecekondu, tapu, konut meselesini yine bu iktidar halletmiştir ve inanıyorum ki, şu sırada Türkiye'nin itibarı dünya üzerinde en yukarı seviyesindedir.

(ANAP sıralarından alkışlar) İşte misalini söyleyeyim: Daha 1980 senesinde iane torbamıza maalesef Türkiye'ye yardım adı altında 20 küsur memleket para vermiştir. Bu ufak ülke de 1 milyon dolar koydu, epey gürültüsü oldu Türkiye'de o tarihlerde. (HP sıralarından, "Dolar 25 lira idi o zaman" sesleri)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bugün bu memleket ihracatını geliştirmek için ihracat yaptığı bazı ülkelere 700 milyon dolar kredi vermektedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Önergenin reddedilmesini şu bakımdan istiyorum: Enflasyonla mücadele ciddi ve kararlı bir tutum ister, uzun bir mücadeledir. İşin psikolojik tarafı vardır. Sadece teknik mesele değildir. Her gün bu memlekette devamlı olarak hayat pahalılığından bahsedilirse, maalesef bu bazı kimseleri fiyat arttırmaya doğru yönlendirebilir.

Bizim alacağımız tedbirler var; söyledim onları. Biz bu şekilde daha fazla para arzını kısıyoruz. Ama o da iyi değildir. Bu gibi meselelerin, kanaatimce memlekete yararlı olabilmesi için, üzerinden ciddi bir süre geçtikten sonra açık seçik müzakere edilmesinde fayda mütalaa ederim. Ama daha altı ayını doldurmamış, daha alınan tedbirlerin, birçok defalar ifade ettiğimiz gibi bizim aldığımız tedbirler ancak 6-7 ay sonra netice vermeye başlar dediğimiz halde, bu meselenin önümüze getirilmesini çok ciddi bir davranış olarak görmüyoruz.

Sayın Başkan, bu bakımdan önergenin reddedilmesi kanaatindeyiz.

Sayılar sunuyorum.²⁰ (ANAP sıralarından alkışlar)

²⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 4, Birleşim 83, Sayfa 502-505*

9 Temmuz 1984 Pazartesi **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planını (1985-1989) Sunuş Konuşması**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının bugün Yüce Mecliste müzakeresine başlıyoruz. Bu müzakerenin Memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederek sözlerime başlıyorum.

Plan ve Planlama Teşkilatı, 1960 Harekâtından sorana yeni Anayasamızın, 1961 Anayasamızın getirdiği önemli müessese ve işlerden birisidir. Ben şahsen, Planlama Teşkilatının ilk kuruluşunda, daha sıralar taşınırken, Planlama Teşkilatı bu Türkiye Büyük Millet Meclisi kompleksinin şu anda Konsey Üyelerinden ve Cumhurbaşkanının çalışma makamı olarak bulunan yere taşındığı sırada, askerlik görevimi de bu teşkilat içinde yaparak başladım. Seneler sonra İkinci Beş Yıllık Planın hazırlanması ve bu planın uygulanması Planlama Müsteşarı olarak da gene şahsıma düşmüştü. Bundan da mutluluğumu huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Bugün, o yıllardan geçtik. Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planlarını tamamladık ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının bu Yüce Mecliste müzakeresini yapıyoruz.

Bugün Türkiye’de plan veya plansızlık diye bir münakaşa yoktur. Hemen hemen bütün partilerimizin programlarında plana, kendi görüşlerine göre ağırlıkları değişen bir önem verilmektedir. Bizim kendi parti programımızda da plana ciddi bir önem verilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, esas itibariyle Türkiye’mizin çok sıkıntılı bir enflasyon döneminden sonra, hâlâ bu dönemin içinde bulunduğumuz bir sırada icraata konulacaktır ve inanıyorum ki, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile Türkiye’miz yapısal değişiklik üzerinde önemli bir ilerleme yapacaktır. Zaten bu yapısal değişiklik konusu, geçtiğimiz Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı süresinde de ve ara program döneminde de kademeli olarak yapılmıştır.

Türkiye dışa açılmaktadır; memleketimizin ihracat bünyesinde köklü değişiklikler olmaktadır, sadece bir ihracat artışı değil, ihracatın bünyesinde, yönünde çok çeşitli değişimler olmaktadır. İnanıyorum ki, bu değişiklik önümüzdeki beş sene içinde de devam edecek ve beş sene sonunda Türkiye’mizi çok daha ileri bir noktada hep beraber göreceğiz.

Değişikliğin bir göstergesine, memleketimizin ihracat yapısında 4 senede olan değişikliği, sadece işaret ederek yetineceğim.

1979 yılında, o zamanın 2 milyar dolar seviyesinde olan ihracatı içerisinde “sanayi mamulleri” dediğimiz grup yüzde 38-40 civarında iken, bu sene 1984 yılında (ki, bunu kısmen 1983 yılının sonuçları da desteklemektedir) ilk 5 aylık neticeler, sanayi istihsalinin, 7 milyar dolar civarındaki ihracat bünyemiz içerisinde yüzde 70’lere yükseleceğini göstermektedir. Sanayi mamullerinin çeşitlenmesi de, bu yapısal değişikliğin önemli bir göstergesidir. Orada da, 2 binden fazla çeşitli kalem sanayi mamulü ihraç bünyemiz içerisine girmiş bulunmaktadır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlıkları 1982 yılında, benim de şahsen bundan evvelki Hükümette Başbakan Yardımcısı olduğum bir dönemde başlamış,

aslında Planın yürürlüğe girmesi 1984 yılında olması icap ederken, yeni bir seçimin yapılması, bu seçimle yeni bir iktidarın göreve geleceği nazarı itibare alınarak, 1984 yılı bir ara program haline getirilmiş ve Planın bu suretle 1985 yılından itibaren tatbikatına geçilmesi kararlaştırılmıştır.

6 Kasım seçimlerinden sonra Hükümet kuruluşu ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ana hedefleri tespit edildikten sonra, Plana son şeklini vermek, bütün çalışmaları gözden geçirmek ve Planın gerek stratejisinin, gerekse Planın ana dokümanının Hükümetimizin Programı istikametine getirilmesi bu kısa süre içerisinde mümkün olabilmektedir.

Tabiatıyla, Planın komisyonlarda müzakeresi sırasında bu sürenin az olduğu, Planın, genellikle kamuoyunda eski plan tatbikatları da nazarı itibare alınarak, daha iyi eleştirilerle gözden geçirilmesinin daha iyi olacağı söylenmişse de, maalesef mevcut şartlar ve durum buna gerekli imkânı verememiştir. Altı aylık bir sürede bütün bunların hepsi hazırlanıp, komisyonlardan geçtikten sonra bu doküman nihayet Meclisin önüne getirilmiştir.

Şu kadarını söyleyebilirim; çalışma iyi bir çalışmadır. Devlet Planlama Teşkilatı geçtiğimiz yıllarda bu Plan üzerinde etrafla durmuş, özel ihtisas komisyonlarında detay çalışmaları yapılmış; bütün bunlardan sonra Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı meydana getirilmiş, Hükümette görüşülmüş ve komisyonlardan sonra Yüce Meclisin huzuruna gelmiştir.

Sayın Başkan, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının temel amacı, istikrar içinde büyümenin sağlanmasıdır. Bu amacı gerçekleştirirken enflasyon kontrol altında tutulacak, üretim faktörlerinin atıl kalmaması sağlanacaktır. Ekonomimin işleyişi ekonomik kurallar içinde tanzim edilecek, ekonomiye müdahalede makro politika araçlarına ve gereken hallerde kurumsal düzenlemelere ağırlık verilecektir. Gelişen iç piyasa ve ihracat taleplerini karşılamak, tüketiciyi korumak, piyasanın işleyişindeki aksaklıkları gidererek, kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arzı sağlamak amacıyla, özellikle kapasite kullanımı artırılacak ve yatırımların gecikmeksizin bitirilmesine çalışılacaktır. Bunun için de; vergi, bütçe, para -kredi, teşvik, dış ticaret, kur, gelir ve KİT politikaları etkin bir şekilde koordine edilecektir.

Üretimin yapısı, Türkiye'nin mevcut maddî ve beşerî kaynak birikimi, tabii kaynakları, insan gücü potansiyeli, coğrafi mevkii, kalkınmada öncelikli yörelerin özellikleri ve millî güvenlik gerekleri ile dış rekabet imkânları ve dünya dış ticaretinin şartları dikkate alınarak ve mal kıtlıklarına yol açmayacak şekilde belirlenecektir.

Enflasyonla mücadele, bu Planın önemli ilkelerinden biridir. Enflasyonu 1989 yılında yüzde 10 civarına düşürmek hedef alınmıştır. Beşinci Plan Döneminde gayri safi millî hâsıla sabit fiyatlarla yılda ortalama yüzde 6,3 oranında artarak, 1984 yılındaki 12 trilyon 50 milyar liralık seviyesinden, 1989 yılında 16 trilyon 348 milyar liraya yükselecektir. Bunlar 1983 fiyatları. Gayri safi millî hâsıla ve dış kaynak toplamından meydana gelen toplam kaynaklar ise, Beşinci Plan döneminde yılda ortalama yüzde 6,1 oranında artacaktır. 1984 yılında dış kaynakların toplam kaynaklar içindeki payı yüzde 2,3 ilken, 1989 yılında bu nispet yüzde 1,4'e düşecek, gayri safi millî hâsılanın payı ise, bu toplam kaynaklar içerisinde yüzde 97,7'den yüzde 98,6 ya yükselecektir.

Beşinci Plan döneminde tarım sektörü üretimimin sabit fiyatlarla yıllık ortalama artış hızının yüzde 3,6, sanayiın yüzde 7,5, hizmetlerin ise yüzde 6,4 olması hedef alınmıştır.

Bu gelişmelere göre tarım sektörünün 1984 yılındaki toplam üretim içindeki yüzde 15,8 olan payı, 1989 yılında yüzde 13,7'ye düşecektir. Sanayi sektörünün, yüne üretim içindeki payı 1984'te yüzde 47,8'den 1989'da yüzde 50'ye yükselecektir. Hizmetlerin payı ise, 1984'te yüzde 36,4 iken, 1989'da yüzde 36,3 civarında kalacaktır. Plan döneminde tarım sektörü üretimindeki artış, nüfusun gıda ihtiyacını, tarıma dayalı sanayilerin hammadde ihtiyacını karşıladığı gibi, yılda ortalama yüzde 9,1 civarında artan tarım ürünleri ihracatına da imkân verecektir. Tarımda öngörülen gelişmenin sağlanması için, teknolojik gelişme ve modernleşme gayretlerinin sürdürülmesi ön planda yer almaktadır. Zira, arazi kaynaklarının genişletilmesi ve hayvan sayılarının artırılması mümkün değildir. Bu durumda üretim, verim artışlarıyla, fiyatlandırma ve pazarlama konularının üretimi yönlendirecek ve destekleyecek bir ortam yaratmasına bağlı olacaktır.

Tarımsal destekleme politikasında, tarımsal fiyat ve gelirlerde istikrarı korumak, pazarlama kolaylıkları sağlamak, ekilebilir arazinin özelliklerine ve iç ve dış talebe uygun bir üretim yapısı içinde verimliliğinin artmasına yardımcı olmak esastır. Tarımsal üretimin teşvikinde, fiyat politikası yanında, ucuz ve yeterli girdi, tarımsal eğitim, tarımsal teşkilatlanma ve teknolojik gelişme imkânlarının artırılması gibi fiyat dışı destekleme araçlarına yer verilecektir.

Beşinci Plan Döneminde madencilik sektörü toplam üretiminin yılda ortalama yüzde 7,3 oranında gelişmesi hedef alınmıştır. 1984 yılında 3,7 milyon ton dolayında gerçekleşeceği tahmin edilen demir cevheri üretiminin, plan dönemi sonumda yüzde 57 artarak 5,8 milyon tona, linyit üretiminin 22,1 trilyon tondan yüzde 130 artarak 51 milyon ton seviyesine çıkarılması planlanmıştır.

Madencilik sektörü ihracatı Beşinci Plan Döneminde, yılda ortalama yüzde 8,4 artacak, ihracatın üretimdeki payı yüzde 11,8'den bu şekilde yüzde 12,4'e çıkacaktır. Önemli kısmı ham petrolden oluşan sektör ithalatının artış hızı yılda ortalama yüzde 9 dolayında olacaktır.

Madencilikte özel sektör faaliyetleri teşvik edilecektir. Maalesef madencilik sektörü, bizim yıllardır arzu ettiğimiz gelişmenin olamadığı bir sektördür; ümit ediyorum ki, bu sektörde bu Plan döneminde daha fazla gelişme sağlanması imkân dâhiline girecektir. Bunun için, gerektiği takdirde teşkilatlanma ve kanunlarla ilgili düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Beşinci Plan Döneminde gelişmemin ağırlıklı sektörü olacak imalat sanayi üretimi yüzde 7,3 oranında artacaktır. Böylece, sektörün toplam üretim içindeki payının yüzde 69'dan yüzde 71'e yükseltmesi beklenmektedir. Üretim artış hızına en büyük katkı gıda artacaktır.

1984 yılında 29 milyar 800 milyon kilovat/saat dolayında gerçekleşecek elektrik üretiminin, 1989 yılında 50 milyar 700 milyon kilovat/saate çıkarılması hedef alınmıştır. Bu sebeple, Plan döneminde elektrik, gaz, su toplam üretimi, yıllık ortalama, yüzde 11,2 oranında artırılabilecektir.

Enerji darboğazının hafifletilmesi amacıyla birincil enerji kaynaklarının artan enerji talebini karşılayacak şekilde geliştirilmesi, ekonomik olarak işletilebilirliği belirlenen kaynakların süratle devreye sokulmaları ve bu alanda yapılacak yatırımların zamanında tamamlanması sağlanacaktır; jeotermal enerji kaynaklarının geliştirilmesine de öncelik verilecektir.

Yurt içi petrol üretiminin artırılması amacıyla ham petrol arama ve üretiminde özel sektöre ve dış kaynaklara ağırlık verilecek, bu alandaki faaliyetler teşvik olunacaktır.

Plan döneminde taşıma taleplerinin karşılanması, taşıma maliyetlerinin, enerji tüketiminin ve tek enerji türüne bağımlılığın azaltılması; denizyolu, demiryolu ve boru hattı taşımacılığına ağırlık verilmesi daha verimli bir işletmecilik yapılması, uluslararası taşımalarda döviz kazancının artırılması sağlanacaktır.

Haberleşme hizmetleri, ekonominin ihtiyaçları, zamanında, kesintisiz ve güvenli olarak karşılanacak tarzda geliştirilecektir. Plan dönemi sonunda yurdun her yerinde en az 2 radyonun dinlenmesi ve televizyon yayınlarının net olarak izlenir hale getirilmesi esas alınacaktır.

Turizmde, devlet altyapıyı geliştirmeye ağırlık verecektir. Üstyapının geliştirilmesi, yatak kapasitelerinin artırılması ve özellikle işletmecilikte eğitim konuları devletçe desteklenecek ve yabancı sermaye de teşvik edilecektir.

Yatırım politikası, öngörülen üretim yapısının gerçekleştirilmesini sağlayacak, kısa sürede üretime geçebilecek, ihracata dönük projeler ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyici altyapı tesislerinin yapılmasına öncelik verecek şekilde tespit edilecektir. Ayrıca, son yıllarda gerilemiş olan özel sektör yatırımlarının payının artırılması sağlanacaktır.

Toplu Konut Fonunda biriken kaynakların özel sektör konut yatırımlarını hızlandıracak ve konut altyapısı ile üretim girdilerinde darboğaz yaratmayacak biçimde kullanımı temin edilecektir.

Teşvik ve yönlendirme araçları, yatırımın konusuna, kapasitesine, teknolojisine, istihdam ve ödemeler dengesine katkısı ile yer seçimine göre etkili ölçülerde farklılaştırılmış olarak ve selektif biçimde kullanılacaktır.

Bu çerçevede yatırımların yurt düzeyinde dengeli dağılımını yönlendirmek amacı ile teşvik tedbirlerinin yörelere göre uygulandırılmasında farklılaştırmaya devam edilecektir.

Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın yapacakları yatırımlar ile kalkınmada öncelikli yörelerde ve organize sanayi bölgelerinde yapılacak yatırımlara ve ihracata dönük yatırımlara ilave teşvikler sağlanacaktır.

Beşinci Plan hedeflerini gerçekleştirebilmek için 1984 yılında 2 trilyon 373 milyar lira olan toplam yatırımların, yılda ortalama yüzde 8,5 civarında artarak, 1989 yılında 3 trilyon 575 milyar lira seviyesine çıkması gerekmektedir. Beşinci Plan döneminde gerçekleştirilmesi öngörülen 14 trilyon 412,9 milyar liralık sabit sermaye yatırımının, 6 trilyon 135 milyar lirası özel kesim, 8 trilyon 278 milyar lirası ise kamu kesimi tarafından gerçekleştirilecektir. Özel sabit sermaye yatırımları artış hızı yüzde 10,9, kamu sabit sermaye yatırımları artış hızı yüzde 6,8 civarında olacaktır. 1984 yılında sabit sermaye yatırımları içinde özel kesimin payı yüzde 39,9 iken, 1989 yılında bu pay yüzde 44,5 seviyesine yükseltilecektir. Sabit sermaye yatırımlarının gayri safi millî hâsıla içindeki payı ise, 1984 yılında yüzde 18,9 iken, 1989 yılında yüzde 20,9 seviyesine yükselecektir.

Beşinci Plan Dönemi toplam sabit sermaye yatırımlarının sektörel paylarına gelince: İmalat sanayi yüzde 20,9, ulaştırma yüzde 18,6, konut yüzde 15,2, enerji yüzde 14,9 ve tarım yüzde 11,4. Bu sektörlerin en yüksek paya sahip olmaları öngörülmüştür.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde hedef olarak verilen yatırımların gerçekleştirilebilmesi için iç tasarrufların yılda ortalama yüzde 9,9 civarında artması gerekmektedir. İç tasarrufların gayri safi millî hâsıla içindeki payı 1984 yılında yüzde 17,4 iken, 1989 yılında yüzde 20,5'a yükselecektir.

Tasarruf eğiliminin artırılması ve yatırımların iç kaynaklardan temini için gerekli tedbirler alınacaktır. Tasarruflar, bankalar yanında, hisse senedi, tahvil ve kâr ortaklığı senedi, gelir senedi gibi menkul değerlere kaydırılarak sermaye piyasasının gelişmesi ve sınai mülkiyetinin yaygınlaşması temin edilecektir. Bu çerçevede Kamu İktisadî Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerin hisse senetleri satışı yoluyla da halka açılması sağlanacaktır.

Merkez Bankası kaynakları esnek bir para politikasının izlenebilmesine imkân verecek şekilde tahsis edilecek, ekonomide reel büyümenin ve konjonktürel değişmelerin gerektirdiği likidite ihtiyaçlarını karşılayacak enflasyonist talep baskısına neden olmayacak yeterli para arzı politikası uygulanacaktır.

Reeskont faiz oranları banka sistemi kaynaklarını plan öncelikleri doğrultusunda yönlendirme ve ekonomide likiditeyi kontrol etme ilkeleri çerçevesinde belirlenecektir.

Gerçekçi faiz oranlarının uygulanması, aracılık faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, vergilendirme ve teşvik sisteminin reorganizasyonu yoluyla mevduat ve kredi faizi arasındaki farkın azaltılmasına çalışılacaktır.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde özel kesim 2 trilyon 557,6 milyar liralık tasarruf fazlası, kamu kesimi ise 3 trilyon 791,8 milyar liralık tasarruf açığı verecektir. Aradaki 1 trilyon 234 milyar liralık fark dış tasarruflarla karşılanacaktır. Dış tasarrufların toplam tasarruflar içindeki payı 1984 yılında yüzde 11,8 iken, 1989 yılında bu nispet yüzde 6,3'e inecektir. İç kaynakların sınırlılığı sebebiyle dış kaynak temini, kalkınmayı hızlandırma ve istihdam problemini hafifletme açısından önem taşımaktadır. Bundan dolayı, bir taraftan dış ödeme gücü, ihracat ve diğer döviz kazandırıcı işlemlerin teşviki yoluyla artırılırken, diğer yandan da dış para piyasalarından ödeme gücümüzü zorlamayacak miktar ve şartlarda kredi temini öngörülmektedir. Aynı politikanın devamı olarak, liberal bir yabancı sermaye politikası da izlenecektir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile olan ilişkiler, ekonominin dışa açılma politikasına uygun olarak yeni baştan düzenlenecek, AET ile ekonomik bütünleşme konusunda gerekli adımlar Plan dönemi içinde atılacaktır. Plan döneminde dış ticaret açığının ve cari işlemler açığının tamamen kapatılması öngörülmemektedir. Gelişen bir ekonomi olarak, bu hedefin daha sonraki plan dönemlerine ertelenmesi zorunludur. Ancak Beşinci Plan Döneminin sonunda dış ticaret açığının artış hızında bir yavaşlama olacaktır. Sabit dolar fiyatlarıyla cari işlemler dengesi açığında tedrici bir azalma beklenmektedir.

Ödemeler dengesinin durumu dikkate alınarak, ithalatta koruma oranları kademeli olarak azaltılarak, ihracatın teşviki ve tüketicinin korunması sağlanacaktır. Yeni kurulacak sanayiler, gerekli hallerde belirli bir süre makul ölçülerde korunacaktır. İhracatın ekonominin ulaştığı gelişme seviyesi ve imkânlar ile uyumlu bir yapıya kavuşturulması temel hedef olacaktır.

Mal ve hizmet ihracatının üretim yapısı ile uyumlu olarak çeşitlendirilmesi ve artırılması teşvik edilecektir.

İhracatın teşvikinde ana gaye, ihracat hacminin artırılması ve bu artışın süreklilik kazanması, ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve toplam içinde özellikle sınaî ürünler payının artırılmasıdır.

Döviz kuru politikası, dış rekabet gücünü idame ettirecek ve rasyonel bir koruma ve teşvik sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunacak biçimde yürütülecek ve Plan dönemi içinde tedricen serbest döviz kuru sistemine geçiş ortamı hazırlanacaktır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde 1983 yılı fiyatlarıyla ithalat ortalama yüzde 8,2 oranında, ihracat ise ortalama yüzde 10,6 oranında artacaktır. Cari dolar fiyatlarıyla ise ithalat, ortalama yüzde 13,4 oranında, ihracat ise ortalama yüzde 15,7 oranında artarak, 1989 yılında ithalat 18 milyar 290 milyon dolara, ihracat 14 milyar 495 milyon dolara ulaşacaktır.

Tarım ürünleri ihracatının toplam ihracat içinde ki payının 1984 yılındaki yüzde 15,4'ten, 1989 yılında yüzde 14,4'e ineceği tahmin edilmektedir.

Madencilik sektörü ihracatının toplam ihracat içindeki payı da 1984 yılındaki yüzde 3,1'den, 1989 yılında yüzde 2,8'e inecektir.

Sanayi ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki payının 1984 yılında yüzde 81,5'a çıkacağı, 1989 yılında da yüzde 83'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

İhracat ve ithalatta planlanan bu hedefler sonunda, 1984 yılında 2 milyar 750 milyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilen dış ticaret açığının, 1989 yılında 3 milyar 795 milyon dolara ulaşacağı hesaplanmaktadır.

Cari işlemler dengesi açığı ise, 1984 yılında 1 milyar 250 milyon dolar olarak gerçekleşmesi beklenen seviyeden, 1989 yılında 1 milyar 383 milyon dolara yükselecektir.

Beşinci Beş Yıllık Plan dönemi boyunca toplam 9 milyar 512 milyon dolarlık dış borç ödeneceği, kısa ve orta vadeli kredi kaynakları dışında, 1984'te 2 milyar 100 milyon dolar dolayında kredi kullanılacağı, dönem sonunda ise bu miktarın 2 milyar 225 milyon dolar olacağı tahmin edilmektedir.

Kısa ve orta vadeli kredilerle birlikte, Beşinci Plan Dönemi boyunca toplam 16 milyar 270 milyon dolarlık dış kaynağa ihtiyaç duyulacağı hesaplanmaktadır.

Plan döneminde dikkatli bir dış borçlanma politikası izlenecek ve dış borç ödeme gücünün iyileştirilmesi sağlanacaktır. Böylece, cari dolar fiyatlarıyla dış borç anapara ve faiz ödemelerinin ihracat ve net görünmeyen gelirleri toplamına oranı 1984'te yüzde 27,8 iken, 1989'da bu nispet yüzde 20'nin altına düşürülecektir.

Kamu gelir ve harcama politikası, ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyici yönde uygulanacaktır. Kamu harcamalarında ekonomik ve sosyal altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.

Kamunun yönlendirme ve teşvik fonksiyonu ön plana çıkarılacaktır. Kamu İktisadî Teşebbüslerinin kârlı ve verimli çalışması sağlanarak bütçe üzerindeki yükleri azaltılacaktır. Beşinci Plan Döneminde toplam kamu gelirlerinin yılda ortalama yüzde 5,7 artırılarak, 1989'da 3 trilyon 868 milyar liraya ulaşması hedef alınmıştır. Toplam kamu harcamaları ise, yılda ortalama yüzde 5,2 artarak, 1989'da 4 trilyon 608 milyar liraya ulaşacaktır. 1984 yılında 156,6 milyar lira tahmin edilen kamu kesiminin ek

finansman gereği, yılda ortalama yüzde 5,5 azalarak, 1989'da 117,9 milyar lira olacaktır. Ek finansman gereğinin gayri safi millî hâsılaya oranı 1984'te yüzde 1,3 iken, 1989'da yüzde 0,7 oranına düşecektir.

1984 yılında toplam kamu gelirlerinin yüzde 68,1'ini vergiler, yüzde 9,7'sini vergi dışı normal gelirler, yüzde 11,3'ünü faktör gelirleri, yüzde 11,7'sini dış borçlanma oluştururken, 1989 yılında vergilerin toplam gelirler içindeki payı yüzde 70,8'e faktör gelirlerinin payı yüzde 11,6'ya yükselecek, vergi dışı normal gelirlerin payı yüzde 7,1'e, dış borçlanmanın payı ise yüzde 10'a inecektir.

Vergiler, kurumlaşmayı, tasarrufu ve yatırımları teşvik edecek bir araç olarak kullanılacaktır. Plan dönemi içinde vergi sistemi sadeleştirilecek, kolay anlaşılır ve âdil hale getirilecek, ihtilafların asgarî hadde indirilmesi ve vergi kayıplarının azaltılması yönünde gerekli tedbirler alınacaktır. Kamu hizmetlerinin her kademesinde israf önlenecek ve tasarrufa riayet edilecektir.

1984 yılında toplam kamu harcamalarının yüzde 33,4'ünü cari harcamalar, yüzde 37,9'unu yatırımlar ve yüzde 28,8'ini transfer harcamaları oluşturmaktadır. Beşinci Plan Dönemi sonunda yatırım harcamalarının kamu harcamaları içindeki payı artarken, transfer harcamalarının payı düşmekte, cari harcamaların payı ise sabit kalmaktadır. Bu suretle, 1989 yılında toplam harcamaların yüzde 33,4'ünü cari, yüzde 41,3'ünü yatırım ve yüzde 25,3'ünü de transfer harcamaları oluşturmuş olacaktır.

Beşinci Plan Döneminde mahallî idare vergi gelirleri, yılda ortalama yüzde 10,5 artarak, 323 milyar liraya ulaşacaktır. Bu dönemde mahallî idare yatırımlarında yılda ortalama yüzde 10,4, cari harcamalarına ise yüzde 6 artış öngörülmektedir.

1984 yılında sabit fiyatlarla 94,5 milyar lira seviyesinde gerçekleşmesi beklenen KİT tasarruflarının, Plan dönemi sonunda 107,1 milyar liraya ulaşması hedeflenmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde KİT yatırımlarında enerji, madencilik, ulaştırma ve haberleşme sektörlerine ağırlık verilecektir. KİT sabit sermaye yatırımlarının 1983 fiyatlarıyla 1984 yılındaki 746,7 milyar liralık seviyesinden, yılda ortalama yüzde 5,4 artarak, 1989'da 986,7 milyar liraya ulaşması hedeflenmiştir. Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde, KİT finansmanı için Merkez Bankası kaynaklarına başvurulmayacak, genel bütçe transferlerinin KİT tasarruf yatırım açığının karşılanmasındaki payı da düşürülecektir.

Toplumdaki hızlı değişmeye paralel olarak gerekli yapı değişikliğini sağlamak üzere, müesseseleşme ve mevcut müesseselerin ıslahı yoluyla kalkınmanın taleplerine cevap verilmesi ve daha rasyonel bir yapı ve işleyiş elde edilmesi, sosyal planın, bu Beş Yıllık Planda, esasını teşkil etmektedir.

En büyük sosyal problemimiz olan işsizlik konusu da, yapısal işsizlik şeklinde ortaya çıkan bir problemdir. Bu durum, her yıl faal işgücüne katılan nüfusa ekonomi tarafından istihdam sahası açılmaması ve tarımdan ayrılan nüfusa şehirlerde işyeri sağlanamaması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ekonominin zaman içinde kendi nüfusunu besleyecek hale gelmesi, normal olarak yapılan planların hedefleridir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, iktisadî ve sosyal politikaları itibarıyla, işsizliği azaltmak ve istihdam artışı sağlamak esasına göre hazırlanmıştır. Buna göre, yılda

ortalama 150 bin civarında yeni istihdam yeri sağlayan ekonominin bu kapasitesinin 5 yılda ortalama yıllık 300 bine çıkarılması hedef alınmıştır.

1984 yılı itibarıyla 18 milyon olan işgücü arzının, 1989 yılında 19,5 milyona yükselmesi beklenmektedir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, yeni ilave olacak 1,5 milyon nüfusun tamamının Plan döneminde istihdam edilmesiyle, yapısal işsizlik sorununun ilk basamağını aşmayı hedef almıştır. Böylece, her yıl işgücüne katılan yeni nüfusun istihdamı sağlanarak, ekonomi, nüfus artışıyla uyumlu hale getirilecektir.

Geçmiş dört plan döneminin birikmiş işsizliğinin, bir tek plan döneminde ortadan kaldırılması beklenemez. Hükümetimiz, Hükümet Programıyla sorunun ilk etapta kontrol altına alınacağını; çözümün ise, daha uzun süreli ve kaynak gerektiren bir iş olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple, Beşinci Plan Döneminde birikmiş işsizlerin belli bir bölümünün istihdamı mümkün olacaktır. Buna karşılık, plan döneminde işgücüne katılan yeni nüfusun tamamı istihdam edilecek, işsizliğin mutlak sayısı olarak bugünkü seviyesini aşmaması, oran olarak ise, gerilemesi mümkün olacaktır.

Bu hedefin gerçekleştirilmesi için, kalkınma hızının yılda ortalama olarak yüzde 6,3 artması gereklidir. Ancak, bununla kalınmamış, istihdam artışı ek politikalarla desteklenmiştir.

Getirilen politikalardan, ekonominin dışa açılmasıyla ülkenin kaynak dağılımına uygun işkollarının gelişmesi, Hükümetimizin uyguladığı gerçekçi kur ve faktör fiyat politikasıyla daha emek-yoğun teknolojilerinin kullanılmasının artması, sanayide kapasite kullanımının yükselmesi, iş barışının sürdürülmesi, okul içi ve yaygın eğitim programlarıyla başta işsiz genç nüfus olmak üzere, işgücüne vasıf kazandırılması, yabancı sermaye alkışı ve serbest bölgeler yoluyla yeni işyerlerinin açılması, konut sektörünü canlandırmak üzere Hükümetimizce kurulmuş bulunan konut fonunun işletilmesi suretiyle inşaatlarının hızla artması, kamu altyapı ve bayındırlık projelerinin uygulanması yoluyla kırsal kesime mevsimlik iş ve gelir imkânları açılması, mahallî teşebbüs potansiyelini değerlendiren esnaf, sanatkâr ve küçük sanayinin büyümesi ve yaygınlaşması suretiyle yeni istihdam imkânları da sağlanması düşünülmektedir.

Bunların, bu söylediklerimin hepsini istihdam artışına etkileri müspet yönde olacaktır. Ayrıca, sektör ve alt sektör seviyesinde teşvik politikalarıyla emek-yoğun teknolojilerin teşviki sağlanacaktır.

İstihdama katkıda bulunmak üzere, eğitim sistemine yeni hedefler verilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde eğitim sektöründe okul içi eğitim kadar yaygın eğitime de önem verilecektir. Yaygın eğitim yoluyla halen okula devam etmekte olmayan her yaşta nüfusa piyasada geçerli yeni meslekler kazandırılacaktır. Bu maksatla Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı 650 bin kişilik, Yükseköğretim Kurumu 100 bin kişilik meslek edindirme programları uygulayacaklardır. Bütün seviyelerde okullaşma oranları yükseltilecektir, ilkokullarda bu oran yüzde 100'e, ortaokullarda, genel ve meslekî teknik olarak, yüzde 75'e, liselerde, genel ve meslekî teknik olarak yüzde 39'a, yükseköğretimde ise, yüzde 12'ye yükselecektir. Bütün kademelerde meslekî ve teknik eğitimin artırılması hedef olarak alınmıştır.

Bugüne kadar yapılmayan lise seviyesinden vasıflı teknisyen eğitimi Beşinci Beş Yıllık Planın en önemli kararlarından biridir. Ayrıca, meslek yüksekokulları yoluyla

teknisyen eğitimi özel bir projeye Beşinci Beş Yıllık Plan döneminde hızla arttırılacaktır. Bunlara ilaveten tıp doktoru ve sağlık personelinin eğitimi ağırlık taşıyacaktır.

Sağlık sektöründe koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, hastanelerde rasyonel işletmecilik metotlarının uygulanması, poliklinik hizmetlerinin düzenlenerek hızla kapasitelerinin artırılması, sosyal sigorta kurumlarının sağlık hizmetlerinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı hastanelerden faydalanmaları, özel doktorlardan anlaşma yoluyla kamu sağlık hizmetlerinde yararlanılması, bebek ölümlerinin azaltılması için bütün ilgili kurumların tam bir koordinasyon içinde çalışmaları prensipleri de sağlık planının uygulanmasında esas alınmıştır.

Sosyal güvenlik sisteminin belli kesimlerin gelişmesine yardımcı olur görünümünden kurtarılması için sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve sosyal güvenlik kurumlarının kendi gelirleriyle giderlerini karşılamaları gayesiyle plan dönemi içinde bu kurumlar re organize edilecektir. Sosyal güvenlik, genç yaşlarda aylıklı emeklilik sağlayarak çalışmamaya teşvik edici olmayacaktır. Faydalananların korunmalarına, uzun süreler çalışmalarına, gelişmelerine ve sağlıklı bir hayat sürmelerine yönelik olarak düzenlenecektir. Sosyal hizmet ve yardımlar muhtaç gruplardan başlayarak, refah artışına paralel olarak bütün kesimlere yaygınlaştırılacaktır.

Esnaf, sanatkâr, küçük sanayici kesimine yönelik hizmetler ve krediler hızla arttırılacaktır. Küçük sanayi siteleri yapımına hız verilecektir. Küçük sanayinin, orta ve büyük sanayinin yan sanayi haline gelmesi için darboğazların giderilmesiyle ilgili tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, köylüye ve çiftçiye götürülen hizmetlerde esas, çiftçi gelirinin ve refahının artırılmasına yönelik olacaktır. Çiftçinin gelirinin çeşitlendirilmesi, tarıma dayalı sanayi teşviki, bunlar için gerekli tarım hizmetlerinin sağlanması, çiftçinin malının tam karşılığını alabilmesi için getirilmiş olan gerçekçi kur politikasının çiftçi lehine işletilmesine devam edilmesi uygulamasına devam edilecektir.

Beşinci Plan Döneminde köylerin tamamına elektrik sağlanacaktır. Türkiye’de okulsuz köy bırakılmamış olup, okullarda kalitenin yükseltilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, yol ve içme suyu yatırımları hızla arttırılacaktır.

Kalkınmayı hızlandırmak ve bölgelerin kaynaklarını harekete geçirmek için bölge planlaması yaklaşımı tekrar kullanılmaya başlanacaktır.

Bölgelerin tarım, sanayi ve hizmet potansiyellerini geliştirecek, paket projeler hazırlanacaktır. Kırsal kalkınma projeleri bu istikamette kullanılacaktır.

Sayın Başkan, şehirlerin artması ve şehirli nüfusun toplam nüfusun yarısına ulaşması sonucunda şehirlerde meydana gelecek değişiklikleri ve talepleri karşılamak üzere, Hükümetimiz belediyelere önemli bir gelir kaynağı aktarmış bulunmaktadır. Merkezî Hükümetin yürütmekte olduğu hizmetlerin bir kısmı desantralize edilecektir. Bu kaynakların belediye hizmetlerinin görülmesinde verimli olarak kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Büyük şehir belediyeleri gibi, küçük şehir belediyelerinin de iyi çalışmalarına yardımcı olacak düzenlemeler getirilecektir.

Türk şehirli hayat tarzının, Türk toplumunun örf ve âdetlerine ve isteklerine göre gelişmesi için gerekli düzenleme ve destekler sağlanacaktır. Belediye hizmetlerinin en önemlilerinden olan içme suyu, kanalizasyon yatırımları 10 yıllık bir ana plan

çerçevesinde yürütülmektedir. Belediyelere yapılan son kaynak aktarmalarıyla bu Planın geri kalmalara yol açmadan yürümesi mümkün olacaktır.

Konut sektörü son yıllarda darboğaza girmiş ve son 3 yılda bu sektöre akan özel tasarruflar hızla gerilemiştir. Dördüncü Plan dönemi başında imalat ve diğer sektörlerdeki gerileme dolayısıyla konut sektörünün nispi payı yüksek görünmüş, ancak son 3 yılda bu pay sabit sermaye yatırımlarında yüzde 13'e inmiştir. Beşinci Plan genişleyen bir ekonomi içinde konut sektörü payının yüzde 15,2 olması hedefini almıştır. Kurulan konut fonu orta gelir grubuna destek getirerek konut sektörünün tekrar ekonomide eski ağırlığına kavuşturulmasında etkili bir vasıta olarak kullanılacaktır. Ekonomideki gelişmeye paralel olarak konut sektörü de genişleyecek, 1984'de 160 bin civarında bulunan yıllık ruhsatlı konut inşaatının 1989'da 300 bin civarına çıkarılmasıyla konut sektörü Türkiye'nin yıllık konut ihtiyacını karşılar seviyeye ulaştırılacaktır.

Sayın Başkan, Beşinci Beş Yıllık Plan hakkında sektörler itibarıyla makro dengeler ve makro büyüklükler itibarıyla verdiğim izahat burada sona ermektedir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı memleketimizin 1984 yılı ile 1989 yılı arasında yıllık programlarımıza, bütçelerimize ve bu bütçeleri, programları uygulayan teşkilatımıza yön verecek ana bir doküman olmaktadır.

Bu Planı, hazırlanışı safhasında ve Hükümetimizce müzakeresi sırasında Hükümet Programına uyumlu hale getirebilmek için ve bizim kendi görüşlerimizi, Hükümetimizin görüşlerini bu Programa tam manasıyla işleyebilmek için etraflı çalışmalar yapılmıştır.

Ben şahsen bundan evvelki birçok planların gerek hazırlanışında, gerekse Meclislerdeki müzakeresinde bulundum. Şu kadarını ifade edebilirim; bu plan, esas itibarıyla bu planı uygulayacak Hükümetin Programına fevkalade paralel hale getirilmiştir. Zannediyorum bu haliyle bizim ekonomide görüşümüz olan serbest rekabet sisteminin tesisinde önümüzdeki beş yıl içinde önemli bir rol oynayacaktır.

Aynı şekilde, gene bizim getirdiğimiz yeni bir sosyal adaletçilik anlayışı da bu planın içerisine aynıyle nakşedilmiştir.

Kültür-egitim anlayışımızda, millî, manevî değerlere; örf, âdet ve ananelere bağlılık yine planın esas ilkelerinden biridir. Bütün bunların hepsi Plan bünyesinde işlenmiş ve önünüze getirilmiş bulunmaktadır.

Tabiatıyla siyasî partilerimizin Plan hakkında farklı düşünceleri olacaktır, özellikle ekonomik meselelerde farklı düşüncelerimiz tabiatıyla planda da farklı görüşler şeklinde tezahür edecektir. Bunu tabîi karşılıyorum.

Bu Plan döneminde ümit ediyorum ki, Türkiye hakikaten geçtiğimiz Plan döneminden çok daha iyi bir şekilde gelişme imkânına kavuşacak ve ilk hedef olarak aldığımız enflasyonu 1989 yılında yüzde 10'a indirmek, ihracatı geliştirmek, sanayi sektörünü, imalat sanayiini itici bir sektör haline getirmek, hatta ihracatımızda bunun nispetini yüzde 80'lerin üzerine çıkarmak önümüzdeki beş sene içerisinde kabil olacaktır.

Bu Planın tatbikatı bakımından, geçtiğimiz altı ay içerisinde Hükümetimiz Meclisin de yardımıyla, desteğiyle birçok hukukî bazı, yani planın uygulanması için lüzumlu hukukî bazı ortaya koymuş ve bu bazıları, bu hukukî esaslar, kanunlar halinde Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmiştir. Bunlardan bir misal vermem icap ederse, son olarak

bahsettiğim konut meselesi, imar affı, gecekondu affı, arkasından konut fonu ve konut fonu idaresi; bütün bunlar bu Planın tatbikatında kullanılacak en önemli araçlardan biridir.

İthalatta liberasyon, kambiyo rejiminin gevşetilmesi ve bununla ilgili hukukî esaslar son düzenlemelerle yerine oturmuş oluyor. Ümit ediyorum ki, bu konuda daha ileri safhada da birtakım gelişmeleri zaman içerisinde yapmamız mümkün olacaktır, özellikle Türk parasını serbest bir rejimde, yani kurun serbest düzen içerisinde ayarlanması hedefine bu Plan dönemi içerisinde varmamız inşallah kabil olacaktır.

Netice itibariyle Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, planlı dönemler içerisinde önemli bir merhale teşkil etmektedir. Bu Plan sonunda, ümidimiz odur ki, Türkiye'miz esas itibariyle dış ödemeler dengesi meselesine çözümünü köklü bir surette getirmiş olacaktır. Demin de izahatım sırasında açık surette ifade ettim; Plan dönemi içerisinde dış ticaret açığımızda daha büyüme olacak, ödemeler dengesi yani cari işlem dengesinde birazcık artış olacak; fakat nispi olarak azalma olacak; onu da ifade ediyorum. Çünkü gelişen bir ekonominin dışarıdan mal alması, dışarıdan tasarruf alması zorunlu haldedir; ama önemli olan konu, aldığınız borcu, aldığınız kredileri geri ödeme potansiyeline sahip olmanız. Ümit ediyorum ki, bu Plan döneminde Türkiye bunu başaracak ve önümüzdeki Altıncı Plan döneminde çok daha ileri hamleler yapacak bir seviyeye gelecektir.

Yıllar yılı memleketimizin geçirdiği birçok ekonomik sıkıntıların temelinde olan hadisenin ödemeler dengesi olduğu kanaatindeyim. 1958 para operasyonu, 1970 para operasyonu ve nihayet 1980 24 Ocak tedbirleri; bütün bunlar, darboğaza giren bir ekonominin alması icap eden tedbirler olarak karşımızda idi. Bu tedbirlerde, esas itibariyle ekonominin niye darboğaza girdiğini sorduğunuz zaman, bunun gerisinde ödemeler dengesi probleminin esas itibariyle itici güç olduğunu; yani bütün zorlamanın buradan geldiğini rahatça görebiliyoruz.

Bir konuşmamda da ifade ettiğim gibi 1980 bunalımı, bu bunalımlar içerisinde en ciddi bunalımlardan bir tanesidir, hâlâ sıkıntılarını çekmekteyiz ve bu bunalım içerisinde tabiatıyla ödemeler dengesi en büyük tesiri göstermiştir diyorum. Nitekim, 1979 ve 1980 yıllarına baktığınız zaman, özellikle 1980 yılında artan petrol fiyatlarıyla memleketimizin ihracatının o tarihte petrol ithalatını bile karşılayamadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalırız. 1980 yılında maalesef Türkiye'mizin ihracatı, o sene ciddi artış olmasına rağmen, 2 milyar 900 milyon dolar; aynı yıl sadece petrol ithalatı 3 milyar 400 milyon dolardır; ama bu sene ümit ediyoruz bu ihracat rakamı 7 milyar doların üzerine çıkacak -gösteriş odur- ve petrol ithalatı da 3 milyar 700 milyon, 3 milyar 800 milyon dolar civarında sabit kalacaktır.

Bütün bunlar, ödemeler dengesi darboğazının geçtiğimiz dört yıl içerisinde aşılma olduğunu önemli işaretleridir; ama şunu da hemen ifade edeyim: Buraya çok güvenmemek lazım. Özellikle geçtiğimiz son üç yılda dünya petrol fiyatlarında herhangi bir artış olmamıştır; hatta petrol fiyatları 40 dolarlık seviyesinden 30 dolar gibi -varil başına- bir azalma göstermiş; doların değer kaybetmesi de nazarı itibare alınarak, nispi olarak petrol fiyatları ucuzlamıştır. O sebeple, geçtiğimiz yılların bu noktasına da dikkat etmek lazım; ileride petrol talebinde yükselme olup fiyatlar arttığı zaman birtakım sıkıntılarla tekrar karşılaşmamız ihtimali de vardır. Onun için bu meseleye, yani ödemeler dengesi meselesine çok daha fazla önem vermek mecburiyetindeyiz.

Türkiye, maalesef, özellikle petrol bakımından hâlâ köşeyi dönmüş değildir. Biz bir zamanlar, zannediyorum 1968-1969 senelerinde, petrol ihtiyacımızın ancak yüzde 50'sine yakın bir kısmını karşılayabiliyorduk; ama bugün petrol ihtiyacımızın ancak yüzde 15'ini kendi kaynaklarımızdan karşılıyoruz ve tabiatıyla ileride ihtiyacın artmasıyla yeni kaynaklar bulunamadığı takdirde bu nispet aşağıya düşecektir. Türkiye gibi gelişen bir ülkede, bunun fevkalade önemli bir sorun olduğunu da unutmamak lazım.

Bütün bunlara rağmen, tabii memleketimizin başka kaynakları vardır, çalışkan insanı vardır ve inanıyorum ki 4 yıldır kaydedilen gelişme önümüzdeki yıllardaki gelişmenin de bir ölçüsünü, bir örneğini vermektedir. Bütün bu zor şartlara göre, Türkiye'miz belli noktalara gelmiştir; inanıyorum ki, önümüzdeki 5 yılda da daha iyi noktalara gelmek mümkün olacaktır.

Bu bakımdan, Beşinci Beş Yıllık Planı hazırlayan plancı arkadaşlarıma ve ciddi bir mesai sarf eden Komisyon üyelerine huzurunuzda teşekkür ediyor ve Planın memleketimize, Milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sağ olunuz.²¹ (*Alkışlar*)

²¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 4, Birleşim 86, Sayfa 637-645*

13 Temmuz 1984 Cuma

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ve buna ilaveten kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili yerilmiş olan teklifi, gerek Komisyon incelemiş ve gerekse de biz nazarı itibare almışızdır.

Yalnız hemen şunu ifade edeyim; Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak belki birçok hükümet programlarında vaatler ifade edilmiş, birçok konular dile getirilmiş; ama icraata geçilince, genellikle o söylenenlerin pek yerine getirilmediği de müşahade edilmiştir.

İlk defa olarak bizim partimizin seçim beyannamesinde ve akabinde de Hükümet Programında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yöreler meselesi altı önemli meseleden bir tanesi olarak ele alınmıştır ve gene Sayın Meclisin çok yakından bildiği gibi, geçtiğimiz altı ay içerisinde kalkınmada öncelikli yöreler Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili birçok kanunlarda teşvik edici, yönlendirici ve fonla ilgili tedbirler de getirilmiştir.

Misal vereceğim. Yatırım indirimi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili olarak yüzde 100'e kadar çıkarılabilmektedir.

Aynı şekilde, asgarî geçim indirimi 10 misline kadar artırılabilir. Aynı şekilde Kamu Ortaklığı Fonu ve birbiriyle irtibatlandırılmış Konut Fonu dolayısıyla Konut Fonu, asgarî yüzde 11 miktarın gene bu bölgelerde istihdamı geliştirici yatırımlara ayrıca verileceği de, gene bizim getirdiğimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasvibine mazhar olmuş kanunlarla şu geçirdiğimiz 6 ay içerisinde ele alınmıştır.

Mesele burada bitmemektedir. Biz aynı zamanda Hükümet Programında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak şu son getirdiğimiz ek bütçede, yatırımların gene ciddî bir kısmını ilave bir bütçe imkânı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya tahsis etmeye de karar vermişizdir.

Bütün bunların yanında, belki ilk defa bir Devlet Bakanı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve genellikle kalkınmada öncelikli yörelerle direkt olarak alakalanmaktadır ve bana devamlı olarak rapor vermektedir. Birkaç gün sonra Doğu Anadolu'ya seyahate gideceğim; Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Siirt'i dolaşacağım. Ondan sonra Erzurum, Kars, Ağrı'ya gideceğim.

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Bingöl, Muş yine arada kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bingöl'e de geliriz merak etmeyin.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — Ağrı'daki seçim için mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ağrı'daki seçimi hiç merak etmeyin, her halde kimin kazanacağı belli olur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Biz bu işleri seçim için yapmıyoruz, Milletimiz ne için yaptığımızı çok iyi biliyor.

ŞEYHMUS BAĞÇECİ (Diyarbakır) — Geçim için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu işleri memlekete hizmet için yapıyoruz ve yaptığımızın da doğru olduğu kanaatindeyiz.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, önergede olduğu gibi, ek olarak da söyleseniz, 1 trilyonluk ek bir yatırım programı yapmak bir kere plan tekniğine de uymaz. Bu neye ektir? Yani program yapacak olanlar bir taraftan kısar, öbür tarafa 1 trilyon ek yaparsa bir fark eder mi? Bu da mümkün değildir. Onun için, bunu ben, sadece Doğudaki vatandaşlarımıza bir selam olarak mütalaa ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Biz, selam göndermiyoruz; biz, iş ve hizmet yapmak istiyoruz.

Hepimize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

(Önerge üzerinde söz alanlardan sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞKAN — Sayın Başbakan söz almak istemiştir, buyurunuz efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar, HP sıralarından gürültüler ve "TRT" sesleri)*

Sayın milletvekilleri, lütfen sükûneti muhafaza ediniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, bizim TRT'ye ihtiyacımız yok; her aylık programımız var, onu yaparız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, söz almak lüzumunu hissetmemin sebebi, bu memlekette maalesef, üzümlere söylüyorum, bazı meselelerin bir yara noktası halinde açılmak istenmesidir. Bunlardan bir tanesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu meselesidir. Maalesef, geçtiğimiz yıllarda bu meselenin derin bir şekilde toplumumuzun önüne getirildiği, genellikle buralarda olan bazı meselelerin çok fazla; olduğundan daha fazla abartılarak toplumda bir ayrılık, gayrılık yaratılmak istendiğini hep beraber yaşadık.

Bugün, geçtiğimiz yıllara bakıyorum; bu sıralarda oturan arkadaşlarımızın büyük bir kısmı bu memlekete hizmet etmiş, yılları olan insanlardır. Beşinci Beş Yıllık planı müzakere ediyoruz; gerimizde birçoklarımızın 30, 40 senesi var.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu meselesine gelince; ben kendim de doğuluyum, Malatya doğumluyum. Ama şunu da ifade ederim; bütün Cumhuriyet hükümetleri, taa Atatürk'ten bu tarafa, bu memlekette ayrılık gözetmeden her tarafa hizmet götürmeye gayret sarf etmişlerdir. Bunu kabul etmek mecburiyetindeyiz. Hiçbir hükümeti, hiçbir devri suçlayamayız. Ama şartlar müsait olmamıştır, ama tabii şartlar, zor şartlar vardır; o yüzden gelişmede farklılıklar doğmuştur.

Bütün plan devrelerini ben aşağı yukarı biliyorum. Her plan devresinde de hükümetler; bizden evvelki hükümetler de, Sayın İnan'ın bulunduğu hükümet de, hatta daha evvelki hükümetler de bu meseleye önem vermişlerdir. Bu bir yarış meselesi ise, bizim, Hükümet olarak bu yarışta en ileri gideceğimizi söyleyebilirim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, demin bir bakan arkadaşım bu toplantı salonuna, ben konuşmamı yapıp indikten sonra geldi; biraz evvel yaptığımız konuşmadan sonra geldi. Geldiği yer Hakkâri idi. Hakkâri'de bazı tesislerin temelini attı, bazı işlere baktı, ihtiyaçları tespit etti, geldi. Bir inceleme yaptım; Artvin vilayetimize şu geçtiğimiz altı ay içerisinde 5-6 bakanımız gitmiştir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Seçim öncesinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, seçim sonrası da. Çoğu da seçim sonrası. Merak etmeyin, seçim meselesi de değildir.

Ben daha da fazla Doğu Anadolu'ya, memleketin her tarafına gideceğim; hatta, Ankara'da durmuyorsunuz" diye şikâyet de edilecektir.

Mühim olan konu şudur: Doğu Anadolu'muzun, Güneydoğu Anadolu'muzun birtakım sıkıntıları olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu sıkıntıları çözmek üzere bizim Hükümetimiz, çok ciddî atılımlar yapacağını ta seçimden bu tarafa söylemektedir ve bununda gereği olan, lüzumu olan hukukî yapıyı esas itibariyle de geçtiğimiz altı ay içerisinde de yapmıştır. Bundan sonra tatbikat dönemi başlayacaktır. Aslında, bizden şunu istemeniz çok kolay değildir: Bakınız, bu bütçeyi biz yapmadık, yatırım programını da biz yapmadık. Bizim esas bütçemiz, esas programımız 1985 yılında olacaktır. Biz hazır program bulduk; ama şunu da ifade ediyorum, demin de söyledim, bizden evvelki hükümetler de, bütün hükümetler de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınması için ellerinden geleni yapmışlardır. Ben ortaokulu Mardin'de bitirdim. Mardin ile Diyarbakır arasındaki mesafeyi 4 saatte aldığımızı bilirim. Bugün tahmin ederim, bir saatten daha kısa zamanda Mardin'den Diyarbakır'a gidebilirsiniz. Bunun gibi birçok meseleler Doğu Anadolu'da yapılmıştır; ama yapılanları kâfi gördüğümüz manasına katiyen söylemiyorum. Yollar yapılmıştır, birçok hizmetler götürülmüştür; okullar yapılmıştır, bölge okulları yapılmıştır, ama bunları da görmemezlikten gelemeziz.

Biz buraya 1 trilyon ek bir fon yapılması konusunu kabul etmedik. Neden kabul etmedik? Bir kere plan anlayışına böyle bir şey sığmaz; ama bu Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya, az gelişmiş bölgelere, kalkınmada öncelikli bölgelere hizmet etmeyeceğimiz manasına katiyen alınamaz. Hatta belki, bu söylenen rakamlardan daha ileriye de gitmek mümkün olacaktır. Türkiye'nin imkânları geliştikçe, Türkiye'nin imkânları arttıkça, bu bölgelerle gelişmiş bölgeler arasındaki farklılığı da asgariye indirmek için her türlü tedbir alınacak, her türlü icraat yapılacaktır.

Bu memleketin birliğe, beraberliğe büyük ihtiyacı var. Memleket, güneyinden kuzeyine, doğusundan batısına bir bütündür. Zaten Doğu Anadolu'daki insanımız dediğimiz zaman veya Güneydoğu Anadolu'daki insanımız dediğimiz zaman, bu insanların çoğunun bugün İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de oturduğunu da biliyoruz. Göç de var ve belki de Türkiye sahillere doğru da gidecektir, bunu da kabul etmek mecburiyetindeyiz. Bu, sadece zorunluluktan olan bir göç değil; nasıl daha iyi yaşama imkânını siz başka bir yerde bulursanız ve kimse sizi oraya bağlamaya da mecbur kılmıyorsa, istediğiniz yere gitmek de bir hürriyet meselesidir.

Muhterem Milletvekilleri, biz, kalkınmada öncelikli yörelere ve açıklıkla ifade ediyorum, bunların içinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, şimdiye kadar yapılmış hizmetleri inkâr etmiyoruz; hepsine teşekkür ediyoruz ve ümit ediyoruz ki, bizden evvelkilerin yaptığından çok daha ilerisini biz yapacağız.

Teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(Oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının açık oylama sonucunu ilan ediyorum:

Kullanılan oy sayısı: 356,

Kabul: 203,

Ret: 153 *(Alkışlar)*

Bu sonuca göre Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Genel Kurulca kabul edilmiştir.

Ülkemize ve Milletimize hayırlı olmasını dilerim. *(Alkışlar)*

Sayın Başbakan, bu vesile ile söz almıştır. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, geçtiğimiz günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan Komisyonunda uzun saatler ve bu içinde bulunduğumuz hafta da Büyük Millet Meclisinde yine uzun saatler müzakere edildikten sonra yüksek kabullerimize mahzar oldu.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planımızın sözlerinin başında memleketimize, Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. *(Alkışlar)*

Planlar bir memleketin gelişmesi, kalkınması, netice itibariyle daha iyi bir sosyal yaşama seviyesinin temin edilmesi için yapılmaktadır. Ekonomik kalkınmanın gayesi de sosyal kalkınmadır. Bu Plan Dönemine Türkiye'mizin daha güçlü başladığını, bütün zor şartlarımıza rağmen, ilk başladığımız birinci plana göre daha güçlü bir şekilde başladığımızı ve inşallah daha iyi bir şekilde altıncı beş yıllık plana geçiş hazırlıkları yaptığımız dönemde çok daha iyi bir durumda Türkiye'yi o zamanın plan yapımcılarına teslim edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

Bu devre, Plan müzakereleri başladığı zaman ifade ettiğim gibi, zor bir beş senedir. Memleketimiz geçtiğimiz yıllarda ciddi bir enflasyon tecrübesi geçirmiştir, hâlâ da geçirmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi, bununla mücadele etmekteyiz. Önümüzdeki dönemin, özellikle millî gelirimizin Dördüncü Planın hakikî değerlerinden daha iyi bir şekilde, ortalama yüzde 6,3 bir kalkınma hızına vararak erişmesi düşünülmektedir. Bunu yapacağımızı, hatta mümkün olursa, daha da ileriye gidebileceğimizi söylemek istiyorum.

Bu Plan Döneminde sanayi sektörü üretimi ilk defa üretimin yüzde 50'sini geçecektir. Bu önemli bir noktadır.

Tarım, üretimi tabiatıyla toplam üretim içerisinde düşmekle beraber, yine mutlak değerler itibariyle üretimi yukarıya doğru çıkacaktır ve üretimde çeşitlenme, teknolojik gelişme, birim saha başına verimin artırılması gibi konular bu devre tarımın önemli gelişme sahaları olacaktır.

Elektrik enerjisi sahasında, ümit ediyorum ki, ilk defa memleketimiz 1.000 kilovatsaat nüfus başına sınırına yaklaşacak, belki de bunu geçmeye çalışacağız ve belki de geçeceğiz.

Bu rakamlar aslında çok yüksek rakamlar değildir,

1983 fiyatlarıyla bu devre 14 trilyon 413 milyar bir yatırım yapılması düşünülmektedir. Bu yatırımlarla sabit sermaye yatırımının gayri safi millî hâsılaya nispeti, bu suretle 1984'ün tahmin edilen yüzde 18,9 rakamından yüzde 20,9'una yükselecektir. Bunu yapabilmek için iç tasarrufların gayri safi millî hâsılaya nispetinin yüzde 20,5 gibi yüksek bir seviyeye çıkması da gerekmektedir.

Bu Plan devresinde 1,5 milyon insanımıza iş bulmayı, yeni iş sahası açmayı düşünüyoruz. Plan devresi, inşallah bundan daha fazla insanımıza iş bulmamıza yardımcı olacaktır.

Sosyal gelişme sahasında özetlersem; okullaşma oranları ilkokullarda ilk defa yüzde 100, orta dereceli okullarda yüzde 75, lise ve lise dengi okullarda yüzde 39 ve yüksekokullarda da yüzde 12'ye ulaşacaktır.

Sağlık sektöründe oldukça ileri hamleler yapılacaktır.

İnşallah okulsuz, elektriksiz köy kalmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu Plan Döneminde önemli sahalardan biri de, şehirlerimizin durumudur. Türkiye ilk defa nüfusunun yüzde 50'sinden fazlası şehirlerde yaşayan bir ülke haline gelmiştir ve bu dönemde şehirlere daha fazla önem verilmesi Planda öngörülmektedir. Hepinizin de çok iyi bildiği gibi, geçtiğimiz günlerde belediyelerimizin gelir imkânları da buna göre düzenlenmiştir.

Konut meselesi şehirleşmeyle beraber büyük önemi haizdir ve bu öneme dikkat edilecek bir tarzda şimdiye kadar yaptığımız çalışmalarla, zannediyorum gerekli çareleri de ortaya koymuş oluyoruz ve Plan devresi boyunca da konut meselesinde çok ciddi atılımlar yapılacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, 5 yıl kısa bir zamandır; aynı zamanda uzun bir zamandır da. Türkiye'nin 5 yıl sonrasının rakamları bu Planın başında tahmin edilmiştir. Tabiiyle Planı kabul edenlerin de, reddedenlerin de arzusu daha iyi bir seviyeye ulaşmaktır. Bu Planda tahmin edilmiş rakamların inşallah daha ilerisine gideriz.

Ben gerek Komisyonda, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisinin şu geçtiğimiz günlerde yaptığı müzakerelerde, bu Planın gelişmesi, daha iyi hale gelmesi için gayret sarf eden bütün milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda, Planın hazırlanmasında özel ihtisas komisyonlarında çalışan, Planı uzun yıllardır hazırlayan, bunun üzerinde çalışan Devlet Planlama Teşkilatı mensuplarına da huzurunuzda yine teşekkür ediyorum ve Planın bütün memleketimize ve Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sağ olun.²² *(Alkışlar)*

²² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 5, Birleşim 90, Sayfa 186-187, 216-217, 219-220*

3 Ekim 1984 Çarşamba

Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in Ülkemizi Ziyaret Eden Bir Prens Onuruna Verilen Yemeğe İlişkin Sözlü Soru Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri, bir Sayın arkadaşımız burada maalesef ve Sayın Devlet Bakanının kendisinin sorduğu soruyla ilgili cevabı dinlemeden, daha evvel hazırladığı konuşmayı, hazırladığı metin üzerinden yaptı. Bundan fevkalade üzgünüm. Bir kere hadise söylediği gibi değil, Devlet Bakanımız da açık bir suretle ifade ettiler. Orası bir lokantadır, bizim için de özel olarak o yemekleri hazırlamış değildir. Her lokantanın kendisine mahsus birçok yemekleri vardır..

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz zatı âlinize inhisar eden tarafa cevap verirseniz daha usule uygun olur, lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ederseniz, bizim şunu yediğimizden, bunu yediğimizden bahsediyor, bunu, bilhassa bu tezdaki belirtmek istiyorum. Eğer dinlemiş olsaydı bu şekilde konuşması mümkün değildi, onu ifade etmek istiyorum. Kaldı ki, bize sataşmasına da böyle basit şeyler için lüzum yok, daha başka konularda da sataşabilirsiniz, çok daha ciddi konuları da getirebilirsiniz. Bunları her zaman münakaşa etmeye de hazırız, her türlü şekilde münakaşa etmeye hazırız ve hiç bu yolları da tercih etmeyiniz.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Parlamenteğe gelerseniz, dün yoktunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Merak etmeyin her zaman Parlamenteğe geliyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, onun için sözlü sorular sorulurken şahıslar üzerine gidilmesin. Bizim burada kavga yapmaya hiç niyetimiz yok. Bunu açık ve samimî söylüyorum. Biz burada 5 sene müddetle, 1 senesi bitti, 4 senesi kaldı, seçime kadar kavga etmeden bu meseleyi götürmeye kararlıyız. Onun için sizden de rica ediyorum (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Memlekette bu Meclisin itibarını yükseltmek istiyorsak, daha yukarıya götürmek istiyorsak ki, bu konuda hep beraberiz, bu gibi kavgaları, lüzumsuz konuşmaları, gerekli olmayan konuşmaları yapmamaya iki tarafın da dikkat etmesi lazım, sade sizler için değil bizler için de söylüyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.²³

²³ TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 7, Sayfa 149

10 Ekim 1984 Çarşamba

Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Anayasa Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Başbakanlık Müşavirliği, muhtelif devrelerde muhtelif isimler altında kullanıldı; bizim de başımızdan geçti. Mütihazsıs Müşavirlik, Başbakanlık Müşavirliği...

Biz burada yeni bir şekil getirmeye çalıştık; belki ileride gelenek haline gelir. “Başbakan Müşavirleri” diye bir kısım ayındık, bir de “Başbakanlık Müşavirleri” dedik.

Başbakan müşavirleri, daha ziyade Başbakanla beraber gelip belki Başbakanla beraber gitmesi icap eden kimseler olması lazım diye düşündük.

Başbakanlık müşavirleri ise, normal Başbakanlık müşavirleridir; aynı zamanda Devlet bakanları da bunları kullanabilir. Bunlar, normal Başbakanlığın fonksiyonlarını devam ettiren memurlardır. O şekilde düşünülmüştür.

Başbakan müşavirleri daha ziyade Başbakanın önem verdiği konularda ihtisas sahibi kimseler olacaklardır ve demin de söylediğim gibi, Başbakanla beraber gelirler ve Başbakanla beraber giderler. Çünkü “herkesin kendine göre bir yoğurt yiyiş tarzı vardır” derler. Bunu da böyle düşünüyorum. Bu, âdet haline gelirse iyi bir gelenek olur, lüzumsuz değişmeler de olmaz. Bu şekilde düşünülmüştür. Bunu da tavzihen arz ediyorum.

Saygılar sunuyorum. *(Alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; önce Başbakanlık Teşkilatı Kanununun yüksek tasviplerinize mazhar olarak kabulünden duyduğum memnuniyeti belirtmek istiyorum Bu sayede Başbakanlık Teşkilatı, Anayasamızın 109 ve 112’nci maddelerindeki anlayış ve espiye uygun hale getirilmiş bulunmaktadır. Zira, 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasındaki her iki maddenin -yani Başbakanlıkla ilgili maddenin- farkı şuradan meydana gelmektedir:

1961 Anayasasında; “Her bakan kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur” derken, 1982 Anayasası, “Her bakan, Başbakana karşı sorumlu olup ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur” diyor. Yine 1982 Anayasasında, “Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür” diye bir ilave fıkra daha getirmiştir. Bunlar, iki anayasa arasındaki farkları gösteriyor.

Bu ölçüde geniş yükümlülüğü ve sorumluluğu bulunan Başbakanın emrine, hızla değişen ekonomik ve sosyal şartların gerektirdiği şekilde koordinasyon ve denetim mekanizmasını işletebilecek, kurmay hizmetleri görececek, idareye dinamizm kazandıracak, uzmanlaşmış, güçlü bir kadro ve sağlam yapılı bir teşkilat verilmesi kaçınılmazdı. Yüce Meclisin Başbakanlık; Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyi kabulü ile bu teşkilat gerçekleşmiştir.

Kabul buyurduğunuz kanun hükmünde kararnamede öngörülen sistem Başbakanın ve Başbakanlık teşkilatının görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesi için 1970 yıllarından bugüne kadar üzerinde itina ile çalışılarak ve diğer ülkelerdeki modeller incelenerek hazırlanmış bir sistemdir. Bizden evvelki idarenin, yani Bakanlar Kurulunun ve Başbakanlığın yaptığı çalışmalardan da bu çalışmalar sırasında geniş çapta istifade edilmiştir.

Başbakanlığın anahizmet birimleri arasında yer alan başkanlıklarla, kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliği sağlanacak, devlet teşkilatının düzenli, etkili ve verimli bir şekilde çalışmasına yön verilecektir. Bu birimlerin teşkilinde hizmet tedahüllerinin olmamasına özellikle itina gösterilecektir. Bu suretle Başbakana Anayasada verilen görevlerin etkin bir şekilde ifası mümkün olabilecektir.

Sayın milletvekilleri, bu vesile ile Hükümetimizin kurulduğu günden itibaren büyük bir azim, feragat ve dikkatle yürüttüğü idarî reform çalışmalarından da çok kısaca bahsetmek istiyorum, Hükümet Programımızın anahedefleri arasında yer alan "idarenin yeniden düzenlenmesi çalışmaları" kısa sürede büyük ölçüde tamamlanarak, başarıyla neticelenmiş bulunmaktadır. Yillardır üzerinde konuşulan, raporlar yazılan, idarî reform çalışmalarını on aylık bir iktidar döneminde, hiçbir siyasî hesaba dayanmadan gerçekleştirmenin mutluluğunu duymaktayız. İdarî teşkilatımızla ilgili olarak Aralık 1983, Haziran 1984 ve Ağustos 1984 tarihlerinde çıkarılan toplam 50 civarında kanun hükmünde kararname ile uygulamaya konulan idarî reform çalışmaları, Yüce Meclisimizin de tasvipleriyle tamamlanabilecektir. Yürüyen, işleyen ve verimli bir devlet mekanizmasının ülkemize kazandıracığı çok şey vardır. Bu mekanizmanın bir an evvel tamamlanarak, tam işlerliğe kavuşturulması memleketimizin menfaatıdır. Yüce Meclisin bu millî meselenin hallinde bize yardımcı olmasını rica ediyoruz;

Değerli Milletvekilleri, yapılan idarî düzenlemelerdeki anahedefleri şu şekilde özetleyebiliriz:

Devletin vatandaşa daha iyi hizmet vermesini sağlamak, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, müessir, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini temin etmek;

İdarî yapıyı dinamikleştirmek ve mümkün olduğu kadar küçülterek israfı önlemek;

Devlet teşkilatını herkes tarafından kolayca anlaşılacak, basit ve rasyonel bir yapıya kavuşturmak.

En önemlisi de, idarenin Millete hizmet için var olduğu prensibinden hareket etmemizdir. Devlet millet için vardır, milletin emrindedir. Devlet teşkilatı da milletin malıdır. Bu bakımdan idareyi yeniden düzenleme çalışmalarında demokrasiyi geliştirecek ve kökleştirecek prensiplere ağırlık verdik. Bu hedeflerden hareketle kamu yönetiminde, değişik birimler tarafından aynı amacı gerçekleştirmek için yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması; yetki ve sorumlulukların dağınıklıklardan kurtularak teşkilatlanmada sadeleştirmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyedeki teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi sağlanmıştır.

Sayın üyeler, idarî reform uygulamasıyla ilgili birkaç gösterge vererek konuşmamı bitirmek istiyorum.

İdari reform paketinin uygulamaya konulmasıyla 1978'de 35'e kadar yükselen bakanlık sayısı 21'e indirilmiştir. Bunun 7'si kurmay fonksiyona sahip Devlet Bakanları

olup, icracı bakanlık sayısı hakikatta 14'tür. 180 kamu iktisadî teşebbüsü ünitesi tek bir kanun hükmünde kararname ile düzenlenmiş, Kamu İktisadî Teşebbüsleri yepyeni bir anlayışla ele alınmıştır. Sayıları 150'ye yaklaşan çeşitli kurul, komisyon ve komiteler 30 civarına indirilmiştir. Artık devlet işleri, komisyona havale metoduyla uzatılmayacaktır. 14 yıldır çıkarılmayan Genel Kadro Kanunu uygulamaya konmuş, bu suretle Devlet ilk defa olarak kadrolarına sahip olmuştur.

Unvan standardizasyonu gerçekleştirilmiş ve 8 bini geçen kadro unvanı 900 civarına indirilmiştir.

Devlet kadrolarının Bakanlar Kurulu kararıyla değil, kanunla tespit ve ihdası esası getirilmiş. Yani, birçok kereler iddia edildiği gibi, biz kanun kuvvetinde kararname çıkararak Büyük Meclisin yetkisini almak yerine, burada Büyük Meclise yetkimizi iade etmişiz. Kamu idaresinde merkezde 14, taşra ile birlikte 20'yi geçen hiyerarşik kademe sayısı yarıya indirilmiştir. 5 binin üzerinde unvanlı kadro kaldırılmıştır. Bütün bunlar kamu personelinin hiçbir özlük hakkı zedelenmeden gerçekleştirilmiş; aksine, kadro derecelerinde yapılan düzenlemelerle terfii imkânları kolaylaştırılmıştır.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programımızda kamu yönetiminin yeniden düzenlenmesiyle ilgili olarak vaat ettiğimiz çalışmalara büyük bir kararlılıkla devam ediyoruz. Hedefimiz; etkin, verimli ve süratli çalışan bir devlet teşkilatıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Büyük, kudretli, kalkınmış bir Türkiye idealimize, bütün güçlükleri yenerek ulaşacağımıza inanıyorum. Bu gayretlerimizde en büyük desteğimiz Yüce Milletimizin bağrından kopup gelen Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Tekrar şükranlarımı sunuyor ve hepinizi hürmetle selamlıyorum.²⁴ *(Alkışlar)*

²⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 10, Sayfa 321, 340-341*

17 Ekim 1984 Çarşamba

Başbakan Turgut Özal'ın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Meydana Gelen Olaylarla Diğer Terör Olayları Konusunda Açıklaması Münasebetiyle

BAŞKAN — Doğu ve Güneydoğuda meydana gelen olaylar ile diğer terör olayları konusunda Genel Kurulla gündem dışı bilgi vermek isteyen Başbakan Sayın Turgut Özal; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclislin değerli üyeleri; memleketimizin genel asayiş durumu ve 15 Ağustos 1984 tarihinden itibaren Güneydoğu bölgemizdeki bazı il ve ilçelerimizde bölücü örgütler tarafından mevzii olarak yürütülen silahlı terör olayları hakkında Yüce Heyetinize bilgi sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

Konuşmamda önce Güneydoğu bölgemizdeki terör hadiseleri ve memleketimizin genel asayiş durumu hakkında izahat vereceğim. Daha sonra olayların tahlillerini yapmaya çalışacağım. Son olarak da aldığımız tedbirleri açıklayacağım.

Sayın milletvekilleri, 15 Ağustos 1984 günü saat 21.30 sıralarında Siirt'in Erüh ilçesinde sayıları 50-60 civarında olduğu tahmin edilen ayrılıkçı silahlı teröristler gruplar halinde ilçenin giriş ve çıkışlarını tutarak, kaymakamlık, banka ve jandarma karakol binalarına saldırmışlar, olay sonucunda 1 jandarma eri şehit olmuş, 9 er, 1 kadın ve 2 çocuk da yaralanmıştır. Olay öncesi, teröristlerce ilçedeki telefon hatları kesilerek ilçenin dışarı ile olan bağlantısı da engellenmiştir. Silahlı saldırılarda bulunan militanlar aynı zamanda ilçe içerisinde sözlü ve yazılı propaganda yaparak, gece saat 24.00'e kadar eylemlerini sürdürmüşlerdir.

Aynı gün saat 21.30 sıralarında 50-60 kişilik başka bir grup terörist Hakkâri'nin Şemdinli ilçesine silahlı saldırıda bulunmuş, jandarma karakolu ve askerî lojmanlara yoğun ateş açılmıştır. Eylem sırasında bir asteğmen, bir jandarma çavuşu yaralanmış, bir astsubay ise şehit edilmiştir. Bu olay da yarım saat kadar devam etmiş, olaydan sonra teröristler ilçeyi terk ederek, kırsal alanlara doğru kaçmışlardır. Bu hadisenin kısa sürmesinin sebebi, Şemdinli ilçesine kısa bir mesafede bir taburumuzun mevcut bulunmasıdır. Herhalde ondan çekinerek eylemlerini kısa sürdürmüşlerdir.

Yapılan operasyonlar sırasında, 30 Ağustos 1984 günü, Yüksekova kırsal kesiminde silah kaçakçılarıyla girişilen müsademe neticesinde bir jandarma çavuşuyla, bir jandarma onbaşı maalesef şehit olmuşlardır. Bu kaçakçılık hadisesidir.

11 Eylül 1984 günü Silopi ilçesi civarında çıkan çatışmada ise, bir jandarma eri şehit olmuş ve Erüh olayına bizzat katıldıkları tespit edilen militanlardan ikisi ölü, birisi yaralı olarak ele geçirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, ayrılıkçı terörist örgüt mensupları bu eylemlerine devam ederek 2 Ekim 1984 günü Şemdinli ilçesine dönmekte olan bir askerî aracı silahla taramışlardır. Olayda bir jandarma yüzbaşı, bir jandarma astsubayı ve bir erimizi şehit etmişlerdir.

9 Ekim 1984 günü Hakkâri'nin Çukurca ilçesi dışında, birliğine gitmekte olan askerî araç bir grup terörist tarafından pusuya düşürülerek silahla taranmış ve olayda 8 jandarma erimiz şehit edilmiş, bir jandarma astsubayı ile bir erimiz de yaralanmıştır.

Aynı gün Çukurca ilçesinin Irak sınırına yakın Çayırılı Takım Karakoluna mensup 7 kişilik bir jandarma devriyesine, bir grup silahlı militanca baskın düzenlenmiş ve jandarma erlerinin silahları gasp edilmiştir.

Yine aynı gün Adıyaman merkezine bağlı Çamyurdu köyünde yapılan operasyonda, silahlı çatışma çıkmış ve iki terörist militan ölü olarak ele geçirilmiştir. Olayda dört jandarma eri de yaralanmıştır.

10 Ekim 1984 günü Beytüşşebap ilçesine dönmekte olan bir askerî araç teröristlerce pusuya düşürülerek taranmış; olayda bir yüzbaşı ve üç jandarma erimiz yaralanmış; yaralı yüzbaşımız kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak şehit olmuştur.

14 Ekim 1984 günü Erzurum'un Şenkaya ilçesinin Dokuzelma Köyünde, köy halkının da yardımıyla düzenlenen operasyon neticesinde iki terörist ölü olarak ele geçirilmiş; bir vatandaşımız hainlerin kurşunlarına hedef olarak şehit edilmiş, bir diğeri de yaralanmıştır.

Üzülerek ifade etmek isterim ki, 15 Ağustostan itibaren iki aydır mevzii şekilde ve fasılalarla devam eden bu hadiseler neticesinde iki subay, iki astsubay ve onüç jandarma eriyle bir vatandaşımız şehit olmuş; bir subay, bir astsubay ve onsekiz jandarma eriyle beş vatandaşımız da yaralanmıştır. Çıkan çatışmalarda on terörist ölü, iki terörist ise yaralı olarak ele geçirilmiş; ayrıca çok sayıda terörist militan yakalanmıştır. Yapılan operasyonlarda yakalanan teröristlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Muhterem Milletvekilleri, 1 Ocak 1984 tarihinden itibaren yurt çapında meydana gelen asayişe müessir olaylar hakkında da kısaca bilgi vermek istiyorum. Yılbaşından bu yana geçen dokuzbuçuk aylık dönemde 569'u gasp ve soygun, 1.027'si öldürme olmak üzere jandarma ve polis bölgesinde toplam 2.227 asayişe müessir hadise vuku bulmuştur. 1983 yılında 824'ü gasp ve soygun, 1.328'i öldürme olmak üzere toplam 3.128 asayişe müessir hadise meydana gelmiştir. Toplam olay sayısı 1982'de 2.759, 1981'de 3.132 ve 1980'de, anarşinin azgın olduğu dönemde ise 8.611'dir. 1984 yılındaki öldürme olaylarından 51 adedi anarşik mahiyette olup bu rakamın yarısını teşkil eden 27'si maalesef Güneydoğudaki son olaylar sırasında meydana gelmiştir.

Değerli üyeler, memleketimizde son yıllarda meydana gelen anarşi ve terör hadiselerini doğru teşhis ve tahlil etmek mecburiyetindeyiz. Terör hadisesine artık bütün dünyanın başka gözlüklerle bakmasının zamanı gelmiştir. Son 15 yıllık dönemde terör olayları dünya çapında bir stratejinin vasıtası olarak kullanılmaktadır. Sıcak savaşa, soğuk savaşa; soğuk savaş da yerini terör örgütlerinin savaşına bırakmıştır. Artık bütün dünyada devletleri acze düşürmek, ülkeleri bölmek için bu metot kullanılmaktadır. Anarşi ve teröre karşı hazırlığı ve bağışıklığı olmayan toplumlarda profesyonel gruplar kısa sürede şaşırtıcı neticeler alabilirler. Sosyal ve ekonomik bünyesi daha sağlam, ileri cemiyetlerde bile anarşi ve terör olaylarını sık sık görmek mümkündür. Amerikan Cumhurbaşkanı, İngiliz Başbakanına suikastlar düzenlendiği hepimizce malumdur. Papa'ya suikasttan çeşitli uçak kaçırma olaylarına kadar bütün dünya son yıllarda bir terör girdabı içine düşürülmüş bulunmaktadır.

Demokrasiyle idare edilen ülkelerde, temel hak ve hürriyetlerin mukaddes sayıldığı toplumlarda alınacak tedbirlerin çok fazla çeşidi yoktur. Bir hukuk devletinin anarşi ve terörle mücadele ederken anarşist ve teröristlerin kullandığı metotları kullanması

düşünülemez. Bu itibarla, çok can sıkıcı ve rahatsız edici olmasına rağmen, bütün dünyada anarşi ve terörün kökü tamamen kazınmamış, önü alınamamıştır. Terör ve anarşi, son yıllarda artık milletlerarası bir mahiyet kazanmıştır. Bunun için Türkiye, milletlerarası platformda terör ile mücadelede, bütün ülkelerin birbiriyle dayanışma içinde olmasını ısrarla savunmuştur ve savunmaya devam edecektir.

Değerli Milletvekilleri, hangi sebeple olursa olsun, hiçbir devletin, anarşist ve teröriste arka çıkmaya ve bunları himaye etmeye hakkı yoktur. Yine hiçbir hukuk devleti, kendi topraklarında, diğer ülkeler aleyhine terörist yetiştirilmesini mazur gösteremez. Üzülerek ifade edeyim ki, günümüz dünyasında bu konuda henüz kâfi olgunluk ve anlayışa ulaşılmış değildir. Hatta, bazı ülkelerin yakın menfaatlarını göz önünde bulundurarak, ülkemiz aleyhine yurt dışında girilen anarşik eylemleri himaye eder bir tavır içerisinde girdikleri de zaman zaman müşahade edilmektedir. Hemen ifade edeyim ki, hiçbir ideoloji, insan hayatından daha mukaddes ve önemli değildir. (*Alkışlar*)

Ne hazindir ki, terörist eylemler, bazı ülkeler tarafından demokrasi adına destekleniyor; daha doğrusu, bu ülkeler, insanlık ve medeniyetle bağdaşmayan bu tutumlarını, demokrasiyi savunma iddiasıyla maskeliyorlar. Bazı ülkeler ise, hiç bu tevellere lüzum görmeden direkt olarak destekliyorlar.

Sayın milletvekilleri, hiç şüpheniz olmasın ki, biz güçlendikçe önümüze engeller çıkartacaklardır. Bu, tarih boyunca böyle olmuştur. Türkiye ilerledikçe, büyüdükçe bizi kıskanacaklardır. Bizi bu yoldan alıkoymak isteyenler çıkacaktır. Türkiye'nin büyümesinden ve güçlenmesinden menfaatları haleldar olanlar daima bulunacaktır.

Günümüzde dünya, her bakımdan rekabet dünyası haline gelmiştir. Anarşi ve terör, ülkelerin millî birliğini çökertmek için zaman zaman bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Dünyanın her tarafına bakınız, bunun birçok misallerini göreceksiniz.

Muhterem Milletvekilleri, anarşik hadiseler ve terörist eylemler maalesef ne ülkemiz, ne de diğer ülkeler için yeni meseleler değildir. Özellikle 1970'den sonraki dönemde büyük boyutlara ulaşan anarşi ve terörün 12 Eylül öncesinde memleketimizin başına ne büyük gaileler açtığını hepimiz hatırlayacaksınız. 12 Eylül 1980 öncesi dönemde Türk Devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır. Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri memleketi bir iç savaşın eşiğine getirmiştir. Hatırlayacaksınız, başlangıçta masum istekler, öğrenci hareketleri şeklinde başlatılan olaylar bir müddet sonra istikbalimizin teminatı olan üniversite gençliğimizi ve nihayet ortaöğrenim gençliğini Devlete muarız, kanunlara isyankâr gruplar haline getirmeye başlamış ve anarşi süratle cemiyetimizin bütün kesimlerine yayılmıştı; işçi-işveren arasına nifak sokulmuş, ırk ve mezhep ayrılıkları körüklenmiştir.

Önceleri şehir merkezlerinde, özellikle metropoliten bölgelerde ortaya çıkan terör olayları bir yandan daha küçük şehirlere sıçratılırken, diğer taraftan da kırsal kesime aktarılmaya çalışılmış, bütün kurum ve kuruluşlarımız anarşinin boy hedefi haline getirilmiş, en mümtaz ve dokunulmaz değerlerimize tereddütsüz ve gözü dönmüş saldırılar düzenlenebilmiştir. O acı günlerde vatandaşın can güvenliği kalmamış, sokaklar terörist grupların hâkimiyetine girmeye başlamıştır.

12 Eylül yönetimi sayesinde, anarşi ve terörle mücadelede büyük merhale kaydedilmiş, anarşi ve terör sindirilmiş ve sokaklar tekrar yürünülebilecek hale

getirilmiştir. Bu dönemde, güvenlik kuvvetleri takviye edilmiş, gerekli hukukî düzenlemeler yapılarak anarşi ile mücadele daha hızlı hale getirilmiş, anarşik olaylar süratle geriletmiştir. Ancak, Hükümet Programımızda da aynen ifade ettiğimiz gibi, bu konudaki bütün iyi niyetli gayretlere rağmen, henüz anarşinin kökü kazanmamıştır. Kışkırtıcı mihraklar ve elebaşların bir kısmı yeraltına sinmiş ve tekrar meydana çıkmak için fırsat kollamaktadırlar.

Sayın milletvekilleri, sözlerime, ülkemizdeki anarşik eylemlerin iki türünden bahsederek devam etmek istiyorum. Bunlar, şehir ve kırsal gerillacılığı hareketleridir. Bilindiği gibi, şehirlerimizdeki bazı aksaklıklar istismar konusu yapılmış, birçok mahallelerimiz, vaktiyle, güvenlik kuvvetlerimizin bile giremediği, "Kurtarılmış bölgeler" haline getirilmişti. Terörün şehir merkezlerinde yürütülmesini savunanlarla, kırsal kesimde geliştirilmesini isteyenler arasında, zaman zaman ciddî ihtilaflar ve bölünmeler de meydana gelmiştir. Bugün, şehir gerillacılığını özellikle İstanbul bölgesinde sürdürmeye çalışanlara karşılık, kırsal gerillacılığı, Güneydoğudaki son ayrılıkçı terörist eylemler şeklinde ortaya çıkmıştır.

Muhterem üyeler, son günlerde meydana gelen olayları değerlendirdiğimizde şu tablo ortaya çıkmaktadır: Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kasteden muhtelif terör örgütleri ve dış destekçileri, yıllarda çok çeşitli metotlar kullanarak, iç problemlerimizi istismar ederek çalışmışlardır. Bütün bunların netice vermediği anlaşılınca, faaliyetlerini, başlıca iki sahada yoğunlaştırmışlardır: Birincisi, anarşi ve terörün, daha çok ayrılıkçı ve bölücü bir mahiyete bürünmesidir. Bu eylemler kırsal gerillacılığı metotlarıyla faaliyet gösteren ayrılıkçı terör örgütleri eliyle yürütülmektedir.

İkincisi ise, daha ziyade yurt dışında faaliyette bulunan Ermeni terör örgütleridir. Uluslararası propaganda yapma ve taraftar toplama ihtimali ile tarihteki Türk-Ermeni ihtilafları yeniden gündeme getirilmekte ve bir terör örgütü olan ASALA militanlarının cinayetleri, Ermeni cemaatının topyekûn harekâtı imişçesine gösterilmek istenmektedir. Her iki grup da dış desteklere sahiptir ve yakın dayanışma içindedir.

İncelendiğinde görülecektir ki, aşırı sol ve bölücü örgütlerin, yurt dışında toplanmalarında, bir araya gelmelerinde ve organize edilmelerinde kanun dışı TKP'nin büyük rolü olmuştur. Bu yıl içerisinde uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı ile ilgili olarak yapılan operasyonlar, bu eylemlerde de ayrılıkçı örgütlerle ASALA işbirliğinin önemli rolü olduğunu ortaya koymuştur.

Sayın milletvekilleri, biraz önce ifade ettiğim terörist faaliyetler ile varılmak istenen hedefleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Türkiye'de 6 Kasım seçimleriyle yeniden demokrasiye geçilmesi, demokratik müesseselerin süratle işlerliğe kavuşturulması, bu grupları ümitsizliğe sevk ettiğinden Sayın Cumhurbaşkanımızın da işaret ettikleri gibi, tekrar, sıkı yönetilen bir rejim tahrikçiliği yapılmaktadır. Halbuki huzur ve güvenin bedeli demokratik hak ve hürriyetlerden vazgeçmek olmamalıdır. *(Alkışlar)*

Bu eylemlere karşı yürütülen meşru operasyonların yurt dışı kamuoyuna ve bölge halkına karşı değişik şekilde menfi propagandasının yapılması imkânları aranmaktadır. Bu vesileyle, memnuniyetle belirtmek isterim ki, bütün tahriklere rağmen, bölge halkının gösterdiği olgunluk ve Devletine bağlılık, her türlü takdirin üstündedir. *(Alkışlar)* Bu eylemlerin teksif edildiği bölgelerdeki halkımız Büyük Türk Milletinin ayrılmaz

cüzü olduğu idraki içerisinde, güvenlik kuvvetlerimize her türlü yardım ve destekte bulunmaktadır.

Bu eylemleri düzenleyenler, memlekette yeniden anarşi ve terör havası estirerek, ekonomik kalkınmanın baltalanmasına çalışmaktadırlar. Doğu ve Güneydoğunun kalkınmasına yönelik en önemli teşvik tedbirlerinin alındığı ve uygulanmasına başlandığı tarihten hemen sonra bu hadiselerin başlatılması tesadüfi değildir. Çünkü, bu bölgelerin kalkınmaya başlaması, ayrılıkçı ve yıkıcı mihrakların istismar konularını ellerinden alacaktır. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Nihayet bu olaylarla Türk kamuoyu, Türk basını ve siyasî karar organları tahrik edilerek ve heyecanlandırılarak, yanlış kararlar almaya zorlanmaktadır. Ancak, Yüce Heyetinizin önünde, Türk ve dünya kamuoyuna ilan ediyoruz: Hiçbir şekilde bu oyunlara gelmeyeceğiz. Büyük bir devlet olmanın ciddiyetiyle, meselelerin üzerine kararlılık ve serinkanlılıkla gideceğiz. Nitekim, daha önce Hükümet olarak, çeşitli iç ve dış olaylarda aynı kararlılığı gösterdik ve kısa zamanda müspet neticelerini de aldık.

Sayın üyeler; Eruh, Şemdinli olayları olarak bilinen Güneydoğu bölgemizdeki son gelişmelerin ortaya çıkmasında bazı dış faktörlerin ve bölgenin özel durumunun da tesiri olmuştur. Hatırlayacağınız gibi 1983 yılında da ayrılıkçı terörist gruplar bu bölgemizde silahlı saldırılar düzenlemişler ve olaylar çıkarmışlardır. Biraz önce de belirttiğim gibi, bugün de bölücü örgüt militanları şiddete başvurarak halkı sindirmek, demokrasiyi yıpratmak ve terör hareketlerini yeniden başlatmak için büyük bir gayret göstermektedirler. Bu saldırılarla bölücü terör örgütleri hayatiyetlerini koruduklarını ve terör olaylarını devam ettireceklerini ispatlamak istemişlerdir. Bu suretle bölge halkının 12 Eylül öncesinde olduğu gibi devlete olan itimadının sarsılmasıyla bölge üzerinde hâkimiyet kurulması istenmektedir. İran-İrak savaşı sebebiyle sınırlarımıza komşu olan bölgelerde otorite boşluklarının meydana gelmesi, bu devletlerce ayrılıkçı unsurlara bazı tavizlerin verilmesi ve her iki ülkenin bu unsurları birbirlerine karşı kullanma gayreti, ülkemizdeki bu çeşit terörist eylemlere de tesir ederek müşterek faaliyetlere ve cephe organizasyonlarına sebep olmuştur.

Dış mihraklar tarafından desteklendiği açıkça görülen ayrılıkçı terör örgütleri, geçmişteki günlerin özlemi içerisinde, memleketimizde yeniden terör ve anarşiyi başlatmak için nifak tohumlarını saçmaya hazır durumda beklediklerini son olaylarla da göstermişlerdir. 12 Eylül sonrasında yurt dışına kaçan bölücü örgüt mensupları Lübnan ve Suriye’de üslenerek buradaki Filistin Kamplarında barınmaya ve eğitime başlamışlardır. Bu arada ASALA, Japon Kızıl Ordusu, İtalyan Kızıl Tugayları, Alman Baader Meinhof Örgütü ve diğer milletlerarası terör örgütleriyle de yakın ilişkiye girmişlerdir. Ayrıca, gerek yurt dışına kaçan gerekse yurt içinde faaliyet gösteren illegal örgütlerin de yardım ve desteklerini sağlamışlardır. 1982 yılında İsrail’in Lübnan topraklarını istilası neticesinde bu ülkeyi terk eden ayrılıkçı örgütler Suriye’de himaye edilerek terör eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Buradaki mihrakların yardımıyla ASALA ve Irak Kürdistan Demokrat Partisi ile yaptıkları görüşmelerde müşterek eylem planlarını hazırlamışlardır. 1983 yılı başlarında Irak Kürdistan Demokrat Partisiyle yapılan anlaşma sonucu bölücü örgütler militanlarını Kuzey Irak’a kaydırmışlardır.

ASALA ile birlikte hareket etmeye başlayan bu çetelere karşı 1983 Mayıs ayı sonlarında hepimizin de bildiği gibi bir sınır operasyonu yapılmıştır. Günümüzdeki

olaylar daha ziyade sınıra sıfır noktasına yakın bölgelerde meydana gelmektedir; yani eylemler sınıra yakın yerlerde cereyan etmekte, bölgenin son derece dağlık, kayalık olma avantajından faydalanan teröristler vur-kaç taktiği uygulayarak kısa sürede sınırı aşabilmektedirler. Sınırın İran ve Irak tarafları tamamen korumasız durumda olduğundan iki taraflı kontrol mümkün olamamaktadır. Bölgenin kır gerillacılığına müsait olması, gizlenmeye elverişli mağaraların ve tabii engellerin çok sayıda bulunması da eşkiyanın takibini güçleştirmektedir.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, Anavatan Partisi olarak kurulduğumuz günden beri millî birlik ve bütünlüğümüze en başta gelen yeri ve önemi verdik.

Parti Programımızda ve seçim beyannamemizde, huzur ve güvenin sağlanması ve idamesi en önemli mesele olarak belirtilmiştir. Hükümet Programımızda da, millî birlik, asayiş ve huzurun temini birinci sırayı almıştır. Nitekim, bu yoldaki çalışmalarımız ve gayretlerimiz hiç ara verilmeksizin devam etmiştir ve etmektedir.

Şu noktayı ısrarla belirtmek istiyorum: Hükümetimiz huzur, güven ve asayişin sağlanmasına gereken önemi vermiş ve bu konuda başarılı olmuştur. Nitekim, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren süratle azalan anarşik olaylar Hükümetimiz döneminde de azalma eğilimlerini sürdürmüştür. Konuşmamın başlangıcında kısaca işaret ettiğim asayişe müessir olay sayılarının yıllara göre mukayesesi bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Bunun neticesinde yüksek bilgileriniz tahtında sıkıyönetim 26 ilden kaldırılmıştır. Halen 41 ilde sıkıyönetim, 11 ilde de olağanüstü hal bulunmaktadır. Sıkıyönetim kaldırılan illerde herhangi bir aksama meydana gelmemiştir. Faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince yakından takip edilen illegal örgütlerin çalışmaları, zamanı geldiğinde yapılan operasyonlarla ortaya çıkarılmaktadır. Nitekim, yine 1 Ocak 1984 gününden itibaren yapılan operasyonlarda aşırı sol kesimden 2.405 kişi, bölücü kesimden 424 kişi, aşırı sağ kesimden 298 kişi olmak üzere toplam 3.127 kişi yakalanmıştır. Bu yakalamalar sırasında: 109 otomatik silah, 211 tabanca, 17.651 mermi; 10 av tüfeği ve bomba yapımında kullanılan çok miktarda malzeme ele geçmiştir.

İllegal örgüt faaliyetlerinin özellikle İstanbul'da temerküz ettiği ve olayların yarıyı aşkın bölümünün de bu şehrimizde cereyan ettiği görülmektedir. Bu sebeple, son iki ay içinde İstanbul'da yapılan operasyonlar neticesinde 9 illegal örgütün faaliyetleri ortaya çıkarılmış ve 159 militan, 28 tabanca, 1.940 mermi, 4 el bombası, 156 fünye, 129 patlayıcı madde ile yakalanmıştır. Bu operasyonlarda, birtakım örgüt elemanları ile silahlı çatışma vuku bulmuştur; ama hiçbir emniyet görevimiz çatışmalarda yara almadan operasyonlar tamamlanmıştır.

Bu arada Anavatan Partisinin İstanbul Teşkilatına bomba koyan örgüt 15 gün içinde suç delilleriyle birlikte tamamıyla yakalanarak adalete sevk edilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Operasyonlarda yakalanan örgüt elemanlarının sorgulamaları sonucunda, büyük bir kısmı 12 Eylül öncesi hatta 12 Eylül sonrasında çözülmeyen bazı hadiseler de meydana çıkarılmıştır. Bunlardan bazılarını belirteceğim:

12 Eylül öncesi Turhal İlçesinde 4 kişinin öldürülmesi;

Zeytinburnu'nda bir kahvehanenin taranması sırasında 1 vatandaşın öldürülmesi;

15 Eylül 1981 tarihinde Okmeydanı'nda bir banka soygununu gerçekleştiren ve 2 jandarma erini şehit edenler (Bunlar da yakalanmışlardır) gibi 34 gasp ve soygun, 44 öldürme olayının şimdiye kadar meçhul olan failleri de ortaya çıkarılmıştır.

Muhterem Milletvekilleri, sizlere Eruh ve Şemdinli olayları konusunda aldığımız tedbirleri de kısaca anlatacağım.

Evvla şu noktayı ısrarla belirtmek istiyorum. Hükümetimiz huzur ve asayişin temini konusunda fevkalade hassastır. Mesela iddia edildiğinin aksine, Eruh ve Şemdinli hadiseleri vukuundan hemen sonra dikkatle izlenmiştir. Başbakan olarak, yapılan operasyonları günü gününe takip ettim. Olayların hemen ertesinde (16-19 Ağustos günlerinde) İçişleri Bakanı, yanında İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Jandarma Genel Komutanı ve Emniyet Genel Müdürü olduğu halde Eruh, Şemdinli ve Güneydoğudaki bütün operasyon bölgelerini gezmiştir. İçişleri Bakanı bundan başka, son 2 aylık dönemde ikisi aynı bölge olmak üzere 4 defa Doğu ve Güneydoğuyu ilçe ilçe, köy köy dolaşmıştır. Daha sonra Genelkurmay Başkanı ve Sayın Cumhurbaşkanımız da aynı bölgelere gittiler.

Başbakan olarak, son seyahatim hariç tutulursa, Doğu ve Güneydoğuya 5 defa da ben gittim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakanlar Kurulunun tamamı bu bölgemizi defalarca ziyaret etmiştir. Problemlerimi yerinde görerek tedbirler almaya gayret etmişlerdir. Ancak şurasını da hemen belirtiyim; biz, hiçbir zaman terörle mücadelede aldığımız tedbirleri iç politika malzemesi olarak kullanmadık ve kullanmayacağız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Kaldı ki, bu mücadelenin devamlı gündeme getirilmesi de terörist örgütlerin propagandasının yapılmasından başka işe yaramaz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayılan birkaç yüzü geçmeyen eşkıyayı muhatap alarak heyecanlanmayı doğru bir politika olarak da görmüyoruz. Olayları büyük bir millet ve Devlet olmanın haklı gurur ve şuuru içinde değerlendirmeye kararlıyız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli Milletvekilleri, Eruh ve Şemdinli olaylarında, önce mahallî güvenlik komutanları, vaka mahallerine diğer bölgelerden ilave kuvvetler sevk ederek takip ve arama operasyonlarına derhal başlamışlardır. İçişleri Bakanı ve Jandarma Genel Komutanı ile 7'nci Kolordu ve Bölge Sıkıyönetim Komutanı, Hakkâri ve Siirt illerinin bütün ilçelerini gezerek olaylar; incelemişler ve gerekli operasyonlar için mevcut kuvvetlerini görevlendirmişlerdir.

Bu arada devamlı temas halinde bulunduğum Genelkurmay Başkanlığı ile bölgeden gelen ilave bilgilere istinaden olayların mahiyeti ve uygulama metotları itibariyle önemli olduğu görüşünden hareketle başlangıçta bölge Sıkıyönetim Komutanlığınca normal sıkıyönetim ve asayiş uygulamalarıyla başlatılan operasyonların daha koordineli, planlı ve merkezî tedbirlerle ve ilave kuvvetlerle yönlendirilmesi kararına varılmıştır.

Değerlendirmeler sonucunda bölgenin topografik yapısı da dikkate alınarak anti terör harekâtına elverişli ve kabiliyetli kara kuvvetleri ve jandarma birliklerinin bölgeye intikali ve derhal operasyonlara başlanması sağlanmıştır.

Silahlı Kuvvetlerimiz tarafından bölgede yürütülmekte olan harekâtın gayesi, Devlet otorite ve güvenliğini devam ettirmek, huzuru sağlamak, etkin bir hudut kontrolü ile

özellikle Irak ve İran'dan Türkiye'ye illegal giriş ve çıkışları önlemek ve Türkiye'deki teröristleri tecrit etmektir. Bu harekât, tamamen 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile 2800 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanununa dayalı olarak, bu kanunlardaki yetkiler ve hukuk kaideleri çerçevesinde yürütülmektedir. Özellikle bölge halkının tedirgin edilmemesi ve herhangi bir şekilde haksız ve yersiz bir muameleye maruz kalmaması hususunda güvenlik kuvvetlerimizce büyük bir dikkat ve itina gösterilmektedir. Halkın anlayış ve desteği konusunda şükran duygularımı da burada tekrarlamak isterim.

Kararlı tutumumuz ve sürdürülen harekât sonucunda, teröristlerin küçük gruplara bölünerek Siirt ve Hakkâri illerinden mücavir illere kayarak buradaki kırsal bölgelerde barınmaya çalışmaları ve ayrılıkçı görüşleri istikametinde propagandayı devam ettirmeleri karşısında harekât bölgesi genişletilerek bu bölgeye bir kısım daha uygun kabiliyette ilave birlik sevk edilmiştir. Böylece operasyon bölgesinde daha öncekinin neredeyse üç misli sayıda ve güçte güvenlik kuvveti bulundurma imkânı sağlanmıştır. Bunların yanında harekât bölgesindeki bazı ufak köylerde köy muhtarlarının ve köy korucularının, teşkil edilerek, bunlara silah verme usulleri, şartları halen inceleme safhasındadır.

15 Ağustos 1984 gecesinden bugüne kadar yürütülen harekât, bölge aramaları, eylemlere karşı operasyonlar, istihbarat ve ihbara dayalı operasyonlar hudut kontrolü ve güvenliği tedbirleri şeklinde uygulanmıştır. Bu operasyonlarda 1.415 kişi gözaltına alınmış, 696 kişi sorgulamalarını müteakip serbest bırakılmış, terör eylemi zanlısı olarak 60 kişi sıkıyönetim savcılığına, kanun kaçağı durumunda bulunan ve diğer suçlardan aranan 138 kişi de Cumhuriyet savcılığına teslim edilmişlerdir. Halen 517 kişinin sorgulaması devam etmektedir. Böylece 715 kişi tutuklu veya gözaltında bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, hudutlardaki güvenlik tedbirlerine de ağırlık veriyoruz. Karşılıklı sızmaları önleyecek tedbirleri komşu ülkelerle işbirliği imkânlarından da faydalanılarak alıyoruz. Nitekim Dışişleri Bakanının Başkanlığında Irak'a giden bir heyetimiz teröristlerle mücadele konusunda müspet görüşmeler yapmış ve iki ülke arasında bazı prensip kararları alınmıştır. Buna göre istihbari bilgiler sağlayacak ve terör sızmalarını önleyecek tedbirlerin alınması ve gerektiğinde teröristlerle koordineli bir mücadele yapılması hususlarında mutabakata varılmıştır. Yakında İran ile de bu konu üzerinde görüşmeler yapılması planlanmıştır. Ayrıca bu bölgede istihbaratın güçlendirilmesi, fizikî engel sisteminin geliştirilmesi ve benzeri tedbirler üzerinde de çalışılmaktadır.

Muhterem üyeler, gerek partimizin programında, gerek seçim beyannamesinin yazıldığı ilk günlerden itibaren Hükümet Programımıza kadar Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmasına ayrı bir yer ve önem verdik. Bunu sadece kâğıt üzerinde de bırakmadık. Hükümet kurulur kurulmaz daha programımızı Mecliste okumadan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu hızla kalkındırmak için yeni bir teşvik kanununu Meclise sevk ettik ve kanunlaşması için gayret gösterdik. Bölgelerarası dengesiz gelişmeyi zaman içinde gidererek kalkınmada öncelikli yörelerle diğer yöreler arasındaki gelişmişlik farkını kapatmak Hükümetimizin temel hedefleri arasındadır. 10 aylık iktidar dönemimizde bu maksatla kanunlar hazırladık, kararnameler yayınladık. Uzun

vadeli plan hedefleri ve stratejisiyle Beşinci Planda ve 1985 yılı Yatırım Programı ve Bütçesinde hep bu temel hedef göz önüne alınmıştır.

Sayın milletvekilleri, yine siyasî hayata başladığımız günden beri ifade ediyorum; polisiye tedbirler, temeldeki ekonomik ve sosyal tedbirlerle desteklenmedikçe uzun dönemde bir netice alamayız. Memleketimizde bölgelerarası dengesizlikleri bütçe imkânlarımız nispetinde süratle telafi etmek mecburiyetindeyiz. Bu görüşten hareketle, özellikle temmuz ayında çıkardığımız teşvik kararnamesiyle, kalkınmada öncelikli yöreler, tabîi başta Doğu ve Güneydoğu bölgeleri, daha önceleri benzeri görülmedik bir şekilde teşvik kapsamına alınmışlardır. Yüzde 100'e ulaşan yatırım indirimi, her türlü vergiden muaf yatırımlar, ücretlilerden özel vergi indirimleri, çeşitli fonlardan finansman imkânı ve buna benzer çeşitli imkânlar sağlanmıştır.

1984 yılında bu bölgelere yapılan kamu yatırımları, toplam kamu yatırımlarının yüzde 18,7'sini oluştururken; bu oran 1985 yılı için yüzde 25,4'e çıkarılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) 1983 yılında ise, bu oran yüzde 17,8 idi. 1984 Yılı Bütçesinin Ek ödenek Kanunu ile artırılan "Yatırımları Hızlandırma Fonu", ağırlıklı olarak, kalkınmada öncelikli yörelere tahsis edilmiştir. Bu ilave yatırımlarla bölgeye yaklaşık olarak 25 bin kişilik ilave istihdam imkânı sağlanmaktadır. Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde bir yandan eğitim, sağlık gibi sosyal yatırımlara; diğer yandan, sulama, köy yolu, köy elektrifikasyonu, köy içme suyu ve haberleşme gibi yatırımlara öncelik verilmiş bulunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınmasında ekonomik ve sosyal altyapı meselesine öncelik veriyoruz. 1985 yılında bu bölge için Devlet Planlama Teşkilatına teklif edilen bütün sulama projeleri programa alınmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) Ayrıca bu konudaki projeler 1984 yılı ek programına da alınarak süratle uygulamaya başlanmıştır. Buna ilaveten sulama konusundaki bütün etüt projeleri ilgili kuruluşlardan istemiş bulunuyoruz.

Köy yolları, köy içme suları ve köy elektrifikasyonu bu bölgede, 1985 yılında özel bir programla yürütülecektir. Esasen Hükümetimizin kuruluşundan beri bir Devlet Bakanımız bölgedeki yatırımları özel olarak takip etmektedir. Bölgede tarım ve hayvancılığın gelişmesine büyük önem verilmekte, bu konuda özel kalkınma projeleri uygulanmakta ve yenileri hazırlanmaktadır. Bu bölgede iki yeni söker fabrikası hizmete açılmıştır. İki adedinin de yapımı programa alınacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar) Bu tesisler de tarım ve hayvancılığın gelişmesine yardımcı olacaklardır.

Diğer taraftan istihdamı geliştirici, sanayi projelerine ağırlık verilmektedir. Diğer bölgelerin aksine Devlet, bu bölgelerde imalat sanayiinin geliştirilmesinde esaslı katkıda bulunacaktır. Kamu Ortaklığı Fonunun kaynakları öncelikle bu bölgelerdeki yatırımlara yöneltilecek, ayrıca müstakil bir kalkınmada öncelikli yöreler fonu kurulacaktır.

Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınması konusundaki programımızın son hadiselerle hiçbir ilgisi yoktur. Bunlar Hükümetimizin ilk kuruluş günlerinden itibaren hazırlanan programlardır. Nitekim en önemli tedbirleri ihtiva eden teşvik kararnamesi hadiselerden önce uygulanmaya konulmuştur.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Hükümet programı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Huzurlarınızda ilan ediyorum, inşallah beş sene içerisinde bu bölgede yolsuz, susuz, elektriksiz köy kalmayacaktır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, HP sıralarından “5 sene sonra görürüz” sesleri)*

Kaydettik, kaydettik; merak etmeyin.

Saygıdeğer milletvekilleri, baştan beri yaptığımız tahlil ve tedbirlere ilaveten anarşi ve terörle mücadele konusunda Devlet olarak müşterek bir politika tespit etmeliyiz. Türkiye'mizin millî birlik ve bütünlüğünün korunması, anarşi ve terörle mücadele edilmesi konusu sadece siyasî iktidarların sorumluluğunda değildir. Bu aynı zamanda bir devlet meselesidir. Anarşi ve terörle mücadele topyekûn bir mücadeledir. Bu mücadele bütün Devlet organlarıncı birlik ve beraberlik içinde yürütülmelidir. Parlamentosuyla, basınıyla, sendikalarıyla, akademik müesseseleriyle, yargı organlarıyla her kuruluş ve kişi anarşi ve terörle mücadele konusunda birleşmeli ve müşterek bir politika takip etmelidir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bu mücadele iç politika malzemesi yapılmadığı ve samimiyetle desteklediği ölçüde başarılı olacaktır.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Siz yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esasen bütün siyasî partilerimizi böyle bir yaklaşım ve anlayış içerisinde gördüğümüzü ifade etmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Milletçe geçirmekte olduğumuz bu önemli imtihanı başarıyla vereceğimize de inanıyorum.

Değerli Milletvekilleri, bütün bu müşterek tutumumuz yanında hadiseler karşısında soğukkanlı tavrımız da esastır. Çünkü anarşist ve teröristler, basını, parlamentoyu ve karar mercilerini heyecanlandırıp maksatlarına ulaşmak isterler. Bu taktikle küçük güçlerini büyük göstermek isterler. Bu da meselelerin içyüzünü ve teferruatını bilmeyen vatandaş yersiz endişelere sevk eder. Başta basın ve yayın organları olmak üzere bütün ilgililerden rica ediyorum, ayrılıkçı teröristlerin, anarşist militanların istedikleri reklamı yapmayalım, onların ekmeğine yağ sürmeyelim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bu olaylar karşısında telaşa ve heyecana kapılmadan yapacağımız değerlendirmelerde şu noktalar nazarı dikkati çekmektedir.

Terör mihrakları artık içeride eylem yapabilecek ve saldırı düzenleyebilecek, güçte değildirler. Bu itibarla, Türkiye'ye dışarıdan ve sınırdan saldırmayı tercih etmektedirler. İki komşumuz olan Irak ve İran'ın beş yıldan beri sürdürdükleri savaş, Türkiye'yi ciddî surette rahatsız etmeye başlamıştır. Anarşi ve terörle yapılan mücadele devamlı bir mücadeledir. Konu üzerinde hassasiyetle durmak ve gaflete düşmemek gerekir.

Bütün tahriklere rağmen bölge halkının gösterdiği olgunluk ve devletine bağlılık, takdirle yâd edilecek niteliktedir.

Sayın üyeler, diğer önemli bir nokta da, bu hadiseleri devamlı olarak siyasî nitelikte gösterme temayülüdür. Bu olayların terör olayları olduğu konusundan hiçbir şekilde taviz veremeyiz, bu konuda kimsenin tesirinde kalamayız.

Önemli olan Türk Devletinin varlığı ve bekasıdır, önemli olan memleketimizdeki vatandaşlarımızın huzuru ve sükûnudur. Bu değerlerimiz falan yerdeki kuruluşa üye olmaktan, filanca kişinin düşüncesinden daha önemlidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Saygıdeğer milletvekilleri, biz, sakin ve dikkatliyiz, teröre meydan vermeyiz; ancak, aceleci ve dikkatsiz de olamayız. Hükümet olarak, Yüce Meclisimize ve basına muayyen fasılalarla asayiş ve huzur konusunda bilgi vermeye bundan sonra da devam edeceğiz.

Bu duygularla hepinizi saygılarla selamlıyorum.²⁵ (*Alkışlar*)

²⁵ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 13, Sayfa 392-399

17 Ekim 1984 Çarşamba

Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Genel Başkanı Turgut Sunalp'ın Şahsına Sataşması Sebebiyle Yaptığı Konuşma

BAŞKAN — Sayın Başbakan, Sayın Turgut Sunalp'ın konuşması esnasında şahsına sataştığını belirterek söz istemiştir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; ben genellikle gerek basında olsun, gerek bu kürsülerden olsun şahsıma yapılmış sataşmalara pek cevap vermiyorum, bunu çok yakından müşahede ediyorsunuz; ama bu sefer vermek mecburiyetinde kaldım. Çünkü, Sayın Sunalp, konuşmasını herhalde bizim konuşmamızdan çok evvel hazırlamış, konuşmamızı da dinlemedi, ondan sonra aynı konuşmayı okudu; biraz farklı. *(ANAP sıralarından alkışlar; MDP sıralarından "Ne münasebet" sesleri)*

Şimdi hiç kızmayın, sataşma konusuna geliyorum dosdoğru. Kendisi konuşması arasında bir husustan bahsetti. Bahsettiği husus, bizim seçim propagandası devresinde; yani 6 Kasım seçimlerinden evvel televizyonda yaptığımız Sayın Calp'ın da iştirak ettiği karşılıklı konuşmaydı. Şimdi, orada şu iddia yapılmıştır, yine de aynı iddia yapılıyor: Anavatan sadece ekonomi meselesi ve anarşinin bu yolla çözüleceğini söylüyor; halbuki anarşinin esas çözülme meselesi, Silahlı Kuvvetler, emniyet güçleriyle çözülür; çünkü başka sebepleri vardır, kökeninde ekonomi yoktur veyahut da varsa çok az vardır. Şimdi, bu söylenen söz doğru değil; bir kere bizim tarifimiz olarak da bu söylenen söz doğru değil. *(MDP sıralarından "sataşmayla ilgisi yok" sesleri)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibe müdahale etmeyiniz efendim. Bir saniye efendim, müsaade eder misiniz? Bir saniye Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet biz de aynı şeyi söylüyoruz. Çünkü bakınız neden. Sizler o tarihlerde bütün propagandanızı şeye dayandırdınız; *(Gürültüler)* söylemek istemiyorum. "Biz bu huzuru devam ettiririz, huzuru güveni biz çünkü mevcut yönetimin devamımız" demeye getirdiniz; bunları niye söylemiyorsunuz? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Çünkü hiçbir zaman biz bu meselenin çözümü sadece "ekonomiktir" diye bir laf da söylemedik. Söylediğimiz şey şudur.

TURGUT SUNALP (İzmir) — Söylediniz, hep söylediniz. Televizyonu tekrar seyredin, ben seyrettim de söylüyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizinle beraber, o bandı beraber dinleriz, aynısını teklif ediyorum. Hatta bir şey daha teklif ediyorum Sayın Sunalp, sizinle ve Sayın Calp'la yılbaşından sonra beraber bir oturum daha yapalım televizyonda *(ANAP ve HP sıralarından alkışlar)* Var mısınız, var mısınız? *(HP ve MDP sıralarından "varız" sesleri)*

NECDET CALP (Ankara) — Varız.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan Kırkpınar'a gidelim.

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Sataşmanın usulü böyle olmaz. Bu konuşma sataşmayla ilgili değil. Takdir hakkınızı yanlış kullanıyorsunuz Sayın Başkan. *(Gürültüler)*

MUZAFFER İLHAN (Muğla) — Sataşmaya geçin, sataşmaya.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Sayın milletvekilleri lütfen hatibe müdahale etmeyiniz. Söz almak isteyen, konuşma bittikten sonra söz ister, kendisine söz veririz efendim.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Sayın Başkan, usul hakkında.

BAŞKAN — Lütfen konuşma usullerine riayet edelim efendim. Lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim sataşma noktasına Sayın Başkan. Bir sataşma noktası daha var, onu da söyleyeceğim. Lütfen dinleyiniz, ben sataşma yapıyorsam kalkar sataşmadan dolayı söz istersiniz, konuşursunuz. *(MDP sıralarından gürtlütüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniyenizi istirham edeyim. Sayın milletvekilleri.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, bir hatip.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan, lütfen efendim.

BAŞKAN — Efendim, kürsüde bir hatip konuşurken sözü kesilip de usul hakkında söz istenilmez.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında her zaman söz istenir Sayın Başkan.

BAŞKAN — İçtüzüğümüzde böyle hiçbir görüş yoktur.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul esasa takaddüm eder Sayın Başkan.

BAŞKAN — Çok önemli bir noktayı Tüzükten size açıklamak isterim.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Müsaade ederseniz takıldığınız bir konuda usul hakkında söz istiyorum ben efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim lütfen.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Efendim, Sayın Başbakan “Var mısınız?” diyor. Bu laf külhanî bir laftır, lütfen bunları zapta geçirmeyiniz, ayıp olacak. Var mısınız sözlü, başbakan ağzından sadır olacak söz değildir. Lütfen bunu zapta geçirmeyiniz.

BAŞKAN — Hatibe müdahale etmeyiniz efendim. Lütfen sakın olunuz ve dinleyiniz. Sayın Başbakan devam buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, bir diğer konu da yine Sayın Sunalp tarafından ortaya atılmıştır veya atılmak isteniliyor.

Biz güya sadece ekonomi ile meşgulüz.

S. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Gazeteler yazıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onlar yazıyor diye. Onlar yazabilirler. Kimin yazdığı da belli; bir gazete yazıyor. Fark eder mi?

TURGUT SUNALP (İzmir) — Açık cevap ver, öyle değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu laf söylendi. Aynı şey geçenlerde, bundan takriben 1 ay kadar evvel “iç politika, ekonomi Hükümete; dış politika Sayın

Cumhurbaşkanına” diye de yazıldı; ama Genel Görüşme meselesinde de gördünüz ki, durum öyle değildir.

Biz 1982 Anayasasına tam manasıyla sadığız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* 1982 Anayasası Sayın Cumhurbaşkanına ne vazife vermişse, Sayın Cumhurbaşkanı bu vazifesini yapmaktadır; biz de aynı şekilde, bizim üzerimize düşen vazifeyi yapmaktayız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Ben bunların kasıtlı olarak getirildiğini; bu kürsüye de getirildiğini biliyorum. Bizim, Sayın Cumhurbaşkanı ile aramızı açmaya çalışmayın; aramız da iyidir.

Teşekkür ediyorum.²⁶ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MDP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)*

²⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 13, Sayfa 405*

20 Kasım 1984 Salı

Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun Tasarısı ve Anayasa; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Bu önemli bir kanun. Aslında muhalefete mensup bir grup da ismi üzerinde durdu; “Devletleştirme Kanunu” veya öyle anladık. Şartlar itibariyle madde 2'nin getirdiği şartlar, devletleştirme işinin fevkalade zor yapılacağını göstermektedir; yani dikkatli bir konudur.

Aslında, 3'üncü madde Sayın Ferit Beyin söylediği gibi Anayasaya aykırı bir madde değildir. Anayasamız, özel teşebbüsün devletleştirme şeklinin ancak kanunla yapılacağını öngörmüş. Yoksa, bir özel teşebbüs için devletleştirmenin kanunla yapılmasını öngörmemiştir. Genel olarak devletleştirme esaslarının kanunla yapılacağını vaz etmiştir. İşte bu Kanun, o kanundur. Ama benim anladığım kadarıyla, MDP'den gelen teklif -Ferit Beyin eski tecrübesine itibaren- bu işi biraz daha zorlaştırıyor; yani devletleştirme meselesine Bakanlar Kurulu karar vermesin, Türkiye Büyük Millet Meclisi karar versin istiyor. Bu konuda itiraz etmeyiz. Arkadaşlarım öyle söylemekle beraber, bu teklife biz de iştirak ederiz.²⁷ (*Alkışlar*)

²⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 8, Birleşim 27, Sayfa 338-339*

22 Kasım 1984 Perşembe

Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; yıllardır bu memlekette çok konuşulan, üzerinde çok münakaşa edilen bir kanunun son safhasına gelmiş bulunmaktayız ve ümit ediyorum ki, bu kanun bu şekliyle Yüce Meclisin tasvibine mazhar olacaktır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Siz söyledikten sonra bundan kuşkunuz olmasın efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ümit ediyorum dedim efendim.

Bu kanun bir reform kanunudur. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, bizim Hükümetimiz de bir reform Hükümetidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son bir sene içerisinde birçok sahalarda reform mahiyetinde kanunlar, kararlar çıkardık ve şu toprak ve tarımla ilgili meselenin de bizim Hükümetimiz zamanında çıkmasının hayırlı olmasını özellikle diliyorum ve bunu da çok iyi bir tesadüf olarak kabul ediyorum.

Kanunun ismine, “Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı” dedik. Zaten 1’inci maddede de hemen, “Bu kanunun amacı, sulama alanları ile Bakanlar Kurulunca gerekli görülen alanlarda” diye başlıyor.

Niçin “sulama alanları” dedik? Onu da ifade edeyim. Çünkü, Devlet sulama sahasına çok büyük yatırımlar yapacaktır; milyarlar, trilyonlar harcayacaktır. Bu sahada bu toprakların daha iyi işletilmesinin ön planda tutulması lazımdır. Biz burada makul bir denge üzerinde de çok düşündük, çok çalıştık ve zannediyorum makul bir denge de getirilmiştir.

Bunun yanında, sadece sulama alanlarıyla iktifa etmedik. Yine büyük topraklar varsa, verimli işletilemiyorlarsa, onlar da yine Bakanlar Kurulu kararıyla gündeme alınabilir, o hüküm de konuldu; ama aslolan, Devletin yaptığı büyük yatırımların karşılığını da alabilmektir. Karşılığını nasıl alabiliriz? Daha iyi, verimli bir çalışmayla.

Muhterem Milletvekilleri, aynı zamanda bu kanunla, Anayasanın bize emrettiği bir kanunu yerine getirmiş oluyoruz. Bizim amacımız, 6 Aralık dolmadan, Anayasamızın emrettiği bütün kanunları süresi içerisinde çıkarmaktır ve ümit ediyorum sizler destek olursanız, icap ederse çalışma saatlerini artırarak, daha evvelki dönemlerde yapılamayan; ama bu dönem muhakkak yapılacak olan bu kanunları da bir an evvel çıkartalım. Bizim bu saate kadar bu konuda ısrar etmemizin ana sebebi, Anayasaya hakkıyla uymaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum.²⁸ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

²⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 8, Birleşim 29, Sayfa 476-477*

9 Aralık 1984 Pazar

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; 1985 Yılı Bütçesinin müzakeresi münasebetiyle, bu Bütçe üzerinde yapılmış konuşmalar hakkında görüşlerimizi ve aynı zamanda 1985 Bütçesi ve 1984'te Hükümetin icraatı ile ilgili izahat vermek üzere huzurunuzda bulunuyorum. Yüce Meclisi sözlerimin başında en derin saygılarımla selamlarım. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, bütçe müzakereleri bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin ananesi gereği, Hükümetin bir nevi icraatının gözden geçirildiği ve uzun münakaşaların yapıldığı bir devredir. Hükümet burada aşağı yukarı bir yıllık icraatının hesabını verir, aynı zamanda da ileride ne yapacağı hakkında Yüce Meclise gerekli izahatı takdim eder.

Benden evvel muhtelif muhalefet sözcüleri ve diğer milletvekilleri görüştüler. Bizim bu konuşmalara karşı cevabımız mümkün olduğu kadar dikkatli, bir iktidar olmanın ağırbaşlılığı içinde, her konuda muhakkak cevap verme lüzumunu hissetmeden ve meseleleri zorluğa götürmeden, her zaman yaptığımız gibi sakim bir şekilde cevap vermeye çalışacağım. Bu suretle de kafalarımızda sual şekline gelmiş birçok konuda da açıklama yapabileceğimi söylemek istiyorum.

Sözlerime, bugün Türkiye'de, her zaman ifade ettiğimiz gibi, 1983 seçimlerinden sonra yeni bir dönemin başladığını ve bu dönemin geçtiğimiz dönemlerde, buna benzer dönemlerle mukayese edildiği takdirde, oldukça zor ve hakikaten çok dikkatli götürülmesi icap eden bir dönem olduğunu vurgulayarak başlamak istiyorum.

Benden evvel konuşan bir arkadaşımızın da kısmen ifade ettiği gibi, yakın siyasî tarihimize baktığımız zaman, 3 tane muhtelif derecelerde müdahalenin olduğunu, fakat bu müdahaleler sonunda da tekrar demokratik nizama dönüldüğünü hepimiz hatırlıyoruz. Bunlardan birincisi 1960 yılında olmuş ve 1961 yılında seçimlerle tekrar demokratik nizama dönülmüştür. İkinci müdahale 1971 senesinde olmuş, burada Parlamento devam etmekle beraber, bir nevi müdahalenin olduğunu ve seçimlerin 1973 yılında yapılarak demokratik sisteme tam manasıyla 1973'de geçildiğini söylememiz daha doğru olur. Son müdahale 12 Eylül 1980'de olmuş ve diğerlerine nispeten daha uzun sürmüş memleketin içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla; ama yine Türk Silahlı Kuvvetleri ananesine uyarak gerekli düzenlemeleri yaparak 6 Kasım 1983 seçimleriyle memleketimiz tekrar demokratik sisteme dönmüştür.

Bu üç döneme dikkat ettiğimiz zaman şu önemli noktaları göz önüne getirebiliyoruz: Her üç dönemde de bundan evvelki periyotta iktisadî sıkıntılarının olduğunu müşahade ediyoruz. Nitekim 1960 harekâtından evvel 1958-1959 sıkıntıları ve para operasyonu, 1971'den evvel 1970 para operasyonu, yine 12 Eylül 1980'den evvel de 24 Ocak kararlarını hep beraber görebiliyoruz.

Bundan evvelki iki dönemde müşterek bir karakter daha var. O da, normal seçimler yapıldıktan sonra meydana gelen iktidarların birer koalisyon iktidarı olmasıdır. Nitekim, 1961 seçimlerinden sonra ilk kurulan iktidar o zamanki iki büyük partinin koalisyonuyla meydana gelmiş, ama uzun ömürlü olamamış. 1973 seçimlerinden sonra dikkat ederseniz yine iki partinin koalisyonuyla bir iktidar meydana gelmiş, o da uzun

ömürlü olamamış. İlk defa 1983 seçimlerinden sonra bu durum değişmiş, bir parti tek başına iktidara gelmiş ve bir senesini de aşağı yukarı tamamlamış bulunmaktadır ve inancımız odur ki, 1988 seçimlerine kadar bu iktidarı bu şekilde, dikkatli bir şekilde götürmek ve memleketi 1988 yılında yapılacak olan yeni seçimlere selamle ulaştırmak niyetindeyiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şu geçirdiğimiz dönem, zor bir dönemdir. Bunu muhtelif vesilelerle söyledim. Çünkü, gerisindeki tablo; hem ekonomik tablo, hem anarşi tablosu, Cumhuriyet tarihimizde hemen hemen rastlanılmamış bir tablo meydana getirmiştir, 1960 ile 1971'le mukayesesi mümkün değildir. Eğer, 1977-1980 12 Eylül dönemine kadar olan kısmı nazarı itibare alırsak, bu anarşi dönemi içerisinde memleketimizde 5 bini mütecevaz insanımızın öldüğünü, 30 bine yakın insanımızın da bu mücadelede yaralandığını görebiliriz. Bundan evvelki dönemlerde bu büyüklükte bir anarşi görülmemiştir.

Ekonomik tablo da, ondan evvelki dönemlerle mukayese edilemeyecek kadar kötü bir tablo idi. Ben hasbelkader 12 Eylül öncesinde bu tablonun bir kısmında teknik bir sorumlu olarak bulundum. Tablonun ne kadar sıkıntılı olduğunu, ne kadar felaket bir tablo olduğunu, bizzat yaşadığım için çok yakından biliyorum. 1979 yılı sonunda bu memleketin değil normal ticarî borçlarını ödeyecek, Devlet borçlarını ödeyecek döviz dahi yoktu. Bu bir tarafa, petrol ithalatını yapamaz hale gelmiştik.

Muhterem Milletvekilleri, 1979 yılında bütün bu hadiselerle sebep olarak dünya petrol fiyatlarının artışı gösterilmiştir. 1979 yılında bu memleketin petrole ödediği para 1 milyar 700 milyon dolardır. Tabiatıyla 1973'ün 300 milyon dolarına göre çok yüksek bir miktardır; ama 1980 yılında, yani ondan bir yıl sonra ödediğimiz petrol faturası 3 milyar 400 milyon dolar olmuştur. 1 milyar 700 milyon dolarlık bir petrol faturasıyla bu hale gelen ekonominin, bir sene içinde 3 milyar 400 milyon dolara yükselen bir petrol faturasıyla ne hale gelebileceğini varın siz takdir edin.

Nitekim, o tarihlerde hazırladığımız programı, dış malî çevrelere, bize yardım eden ülkelere götürdüğümüz zaman "Üç-dört sene sonra Türkiye bu karanlık tablodan çıkar" dediğimiz zaman hiçbirisi bize inanmamıştı. Ama, Türkiye'nin stratejik önemi vardı, Türkiye çok önemli bir coğrafi bölgedeydi onun için Batılı ülkeler daha 1978 yılında en yüksek seviyede yaptıkları toplantıda Türkiye'ye yardım edilmesi gerektiğine dair karar almışlardı.

Muhterem Milletvekilleri, 3 milyar 400 milyon dolarlık petrol faturasının bir manasını daha söylemek istiyorum. Aynı yıl yüzde 30'un üzerinde ihracatı artmış olmasına rağmen, memleketimizin ihracat gelirleri sade ve sade 2 milyar 900 milyon dolar, yani ihracat gelirlerimizle petrol faturamızı dahi karşılayamaz hale gelmiştik ve tabiatıyla böyle bir tablo ümitsiz bir tablodur. Bize dışarıda söylenen laf; bir taraftan anarşi, bir taraftan da ekonomik büyük sıkıntılar, vaktiyle Osmanlı Devletine söylendiği gibi, "Hasta adam" tabirini kullanmışlardır, bu sefer de "Boğaziçi'nin hasta adamı" demeye başladılar.

Bu tablo, Milletimizin büyük gayreti ve ondan sonraki hu yıllarda gelen idarecilerin ciddî gayret ve fedakârlığı ve düzgün bir ekonomik idare, düzgün bir memleket idaresi Türkiye'yi bu tablodan üç sene içerisinde çıkartmıştır. Bu aslında bir bakıma yine dışarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'nin halkının mucizesidir. Nasıl bu tablodan çıktığımızı ifade edeceğim.

1980 yılında ilk kararlar alındığı sırada bir hatıram daha var. Petrol meselesinde yokluklardan dolayı herkes petrol bulunduğu zaman evindeki ufak depoyu veyahut da herhangi bir çanağı, çömleği doldurmak istiyor. 24 Ocak kararları alınır alınmaz, dışarıdan bulabildiğimiz paranın miktarı hesaplarımıza göre 1 milyar dolar olması icap ederken, bulabildiğimiz bütün para 600 milyon dolardı. Türkiye'nin itibarı yoktu, bu parayı vermiyorlardı. Petrol getirmeye başladık, tabii gelen petrolü herkes tankına doldurmaya başlamış, ne olur ne olmaz, bir daha bulunmaz endişesine kapılmış. Bu hadise 1,5 ay devam etmiştir, 1,5 ayın sonunda bizde para ve petrol tükenmeye başladığı sıralarda bazı arkadaşlarımız gelip şu teklifi yaptılar; vesikaya bağlayalım. Katiyen, hayır dedik, vesikaya bağlamayacağız, burada bir kumar oynayacağız, bu iş böyle devam edecek. Vesikaya bağlanmadı, ondan sonra da Türkiye bir daha petrol sıkıntısı görmemiştir. Birdenbire talep düştü ve normal bir devreye Türkiye'miz girmiştir. Bu hatırayı söylemekten kastım şu; nereden nereye geldiğimizi Yüce Meclise bir kere daha hatırlatmakta büyük fayda umuyorum.

12 Eylül oldu, 12 Eylül 1980'den evvel çıkarılamayan birçok önemli kanunlar çıkarılmıştır, ekonomiyle ilgili. Ben hatırlıyorum ne 1979 senesinde, ne 1980 senesinde vergi kanunları çıkarılamamıştır, ama onların hepsi 12 Eylül 1980'den sonra teker teker çıkarıldı, işte ihracat ihracat diye bağırmanın da sebebi budur. Türkiye o devirleri yaşadı, kapılarını çaldığımız, borç para istediğimiz ve borç para verilmeyip kapıların kapandığı çok yer biliyorum. Daha acısı, OECD Teşkilatında OECD Genel Sekreterinin Başkanlığında özel bir program yapılmıştı, buna da "özel müdahale programı" tabir ediyorlar. Bizler giderdik. Orada hepimiz çok iyi hatırlayacaksınız 16, 17 OECD ülkesi, hepsi Türkiye'ye ufak tefek veya büyük yardımlarını açıklarlardı. Türk tarafı, bu müzakereler borç verenler arasında yapılırken dışarıya çıkardı, sonra içeriye çağırırlardı ve derlerdi ki, işte Amerika şunu verecek, Almanya şunu verecek, o arada da ufak bir ülke 1 milyon dolar verecek. Hadise bu noktaya kadar gelmiştir. Ama Allah'a çok şükür 1983 senesinde OECD'nin bu manadaki yardımları son bulmuştur.

1981 de, Türkiye'nin ihracatı ilk defa 4 milyar 700 milyon dolara, 1982'de 5 milyar 700 milyon dolara yükselmiş ve ümit ediyorum ki, bu sene 7 milyar doların üzerine çıkacaktır. 7 milyar doların üzerine çıktığı zaman petrol faturası eskiden olduğu gibi ihracattan daha fazla değil, ihracatın altında 3 milyar 900 milyon dolar civarında kalacak. Bu Türkiye'nin sıkıntıdan tamamıyla çıktığını, yeni bir devreye girdiğini, ama bunun böyle devam etmesi için ihracat meselesine çok büyük önem vermemiz gerektiğini açık bir surette göstermektedir.

Aynı şekilde anarşi tablosu da düzeldi. Anarşi tablosu demin söylediğim gibi, 12 Eylül öncesinde idarede bulundum, biliyorum, günde 20 cana kadar yükselmişti. Bu rakamlar 12 Eylül sonrasında süratle aşağıya çekildi ve memlekette huzur, güven büyük çapta sağlandı. Ama bu demek değildir ki, memlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler kalmamıştır; hayır memlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler yer altına girmiş olanlar vardır ve bu mücadele devamlı bir mücadele halindedir. Biz şunu çok iyi biliyoruz, artık eskisi gibi sıcak harpler, soğuk harpler yokta, bu şekilde terör, anarşi mücadelesi vardır ve bu bütün milletleri de tehdit etmektedir, bununla mücadele, devamlı mücadele olma mecburiyetindedir.

12 Eylül 1980 ile 13 Aralık 1983'e kadar bu memleketi idare edenlere huzurunuzda tekrar teşekkür ediyorum. *(Alkışlar)* Onlar Anayasayı yaptılar, kanunları çıkardılar,

memleketin ekonomik durumunu büyük çapta düzelttiler ve bize yeni devre için önemli bir imkân sağladılar.

Muhterem Milletvekilleri, gene sözlerimin arasında bir 24 Ocak meselesi geçmiştir. Bunu da burada kısaca açıklamakta zaruret vardır. 24 Ocak kararları alındığı zaman ben Başbakanlık Müsteşarı idim ve aynı zamanda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekili idim. Bu kararların hazırlanmasında çok önemli rolüm olmuştur, bu doğrudur; ama bu kararları alan o zamanki siyasî iktidardır. (*ANAP ve MDP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Aynı şekilde bu kararların devamı olarak 12 Eylül'den sonra da gelen hükümetlerde Başbakan Yardımcısı ve ekonomik işlerden sorumlu olarak vazife aldım. Bu vazifem 1982 yılı ortasına kadar 22 ay devam etti. Bu devredeki hükümetlerde vazife alanların siyasî sorumlulukları çok azdır. Daha ziyade teknik sorumluluk vardır. Yani bir evvelki dönemdeki teknik sorumluluğumuzun bir parça üzerinde diyebiliriz. Onun için, o devrenin siyasî sorumluluğu bizim üzerimizde değildir. Yani, o tarihte ekonominin iyileştirilmesi için, bizler teknik olarak birçok meseleleri getirmiş olmamıza rağmen, esas kararları alanlar o zamanki Konsey İdarecileridir. Bunu da huzurunuzda açıklıkla bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Bütün bunları söyledikten sonra, bir konuyu daha açıklamakta fayda var. Herkes kendi yaptığını gayet tabii açıkça yeri geldiği zaman ortaya koyar.

Biz de yeri geldiği zaman yaptığımız işi ortaya koymaktan hiçbir zaman çekinmeyiz. Sevabı ve günahı ne ise üzerimizdedir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, Türk ekonomisi çok sıkıntılı dönemlerden gelmiştir. Benim özellikle ihracat konusu üzerinde durmamın ana sebebi, ödemeler dengesi meselesidir. Türk ekonomisini çok eskiden beri biliyorum, tarihi iyi inceledim, Osmanlı Devletinin en büyük sıkıntısı ödemeler dengesi meselesidir. Cumhuriyet idaremizde de devamlı olarak ödemeler dengesi meselesi, en önemli problemimiz haline gelmiştir. Bu engel aşılmadan Türkiye'nin gelişmesi ve kalkınması için büyük mesafeleri almamız mümkün değildir. Her seferinde bir miktar gideriz, ondan sonra olduğumuz yerde duraklarız. Geçtiğimiz 30-35 seneye baktığımız zaman bu durum açık bir şekilde görülecektir. Demin söylediğim bütün ekonomik sıkıntıların gerisinde, hepsinde ödemeler dengesi meselesi ilk başta başımıza gelmiştir. Onun için, bu meseleden tam manasıyla çıkıncaya kadar fevkalade dikkatli olmak mecburiyeti vardır. İstikrar programı üzerinde hassasiyetle durmamızın ve istikrar meselesini her şeyin önünde almamızın esas sebebi budur. Esas sebep, Türkiye'nin başına önümüzdeki yıllarda bu felâketin bir daha gelmemesidir. Çünkü başımıza bu felâket bir kere daha gelirse, bundan çıkışımız yoktur. Bunu da açık seçik huzurunuzda söylüyorum.

1983 yılının sonunda Anavatan Partisi iktidara geldi. Yani, şöyle söyleyeyim: 7 Aralık 1983 tarihinde bize hükümeti kurma vazifesi verildi, 13 Aralık 1983 tarihinde hükümeti kurduk, 19 Aralık 1983 tarihinde huzurunuzda programımızı okuduk ve 24 Aralık 1983 tarihinde de güvenoyu aldık. Esas icraatımız 1984 yılı içindedir.

Demini söylediğim istikrar programından ufak sapmaların dahi, birtakım problemler getireceğini huzurunuzda açıkça ifade ettim. Onun için fevkalade dikkatliyiz dedim. Maalesef, 1983 yılı içerisinde istikrar programından az da olsa bazı sapmalar meydana gelmiştir. Bunun neticesi 1983 yılının sonunda bir tablo olarak önümüze çıkmıştır. Bunlar nedir: 1983 yılı ihracatı ilk defa olarak, 1980-1982 yılları arasında 3 sene

devamlı artmasına rağmen, 1983 yılında ihracatımız ilk defa olarak duraklamış hatta bir evvelki yılın biraz altına inmiştir.

Gayri safi millî hâsıla artışı 1981 ve 1982'de 4'ün üzerinde olmasına rağmen, ilk defa 1983 yılında 3 civarında olmuştur ve nihayet enflasyon meselesi... Bunlar münakaşa edilecektir, rakamlar şöyle de anlatılabilir, böyle de anlatılabilir; ama önemli olan bir nokta var: 1984 yılına giriş hızımız, enflasyon bakımından yüksek bir hızdır. Bunu nasıl söyleyebiliyorum: 1984'e giriş hızını tesis eden en önemli faktör son 4 aydaki ekonominin enflasyon hızıdır. 1983'ün son 4 ayındaki hızlar şöyle; muhtelif endekslere göre söylüyorum, herhangi bir endeksi esas almıyorum:

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının, Toptan eşya fiyatları endeksine göre son 4 ayın, yıla irca edilmiş olan enflasyon hızı yüzde 56,4, Devlet İstatistik Enstitüsünün toptan eşya fiyatları endeksine göre son dört ayda yıla irca edilmiş olarak, yüzde 49, gene Devlet İstatistik Enstitüsünün tüketici fiyatları endeksi, perakende fiyatlar endeksi yüzde 62 küsur ve nihayet, en düşüğü, İstanbul Ticaret Odasının tüketici fiyatları endeksi yüzde 48'5'tir.

Muhterem Milletvekilleri, bunları herhangi bir tenkit maksadıyla söylemiyorum, bütün bunları söylemekten kastım, bir tablonun nasıl başladığıdır. Biz, bu şartlar altında memlekette iktidara gelir gelmez birçok tedbirler aldık. Açık ve samimî söylüyorum, bu tedbirler ciddî tedbirlerdir. Hatta hatırlayacaksınız, bazı tedbirleri daha güvenoyu almadan almışsınız. Niçin? Çünkü, biran evvel tedbir alınma mecburiyeti vardı, aksi takdirde aynı trendin devam etmesi halinde, bu yanlışlığı yapsaydık, (hatta bazı fiyat ayarlamalarını hemen gelir gelmez yaptık), bunları yapmamış olsaydık, açıkça ve samimiyetle ifade edeyim ki, 1984 yılının ortasında muhtemelen döviz dengesi bakımından çok büyük sıkıntıya düşerdik. Eğer ihracatımız yüzde 30 gibi bir rakamla artmışsa, Türkiye'ye güven getirilmişse, yurt dışına güven getirilmişse, bu alınan tedbirler sayesinde olmuştur. Tabii şartlarımız çok zordu; hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız, memleket 6 Kasım'da bir seçimden çıkmış. "Ama, seçim üç parti arasında yapıldı; başka partiler vardı onlar girmedi" gibi laflar söylenmeye başladı. Niçin girmedi? Bizim elimizde değil, biz buna sebep ölmüş değiliz. Ama bu, yurt dışına da birer birer inikâs ettirilmeye başlandı. "Eğer, falanca parti girmiş olsaydı, bugün bunlar iktidarda olmazlardı" gibi laflar söylendi. Bu laflar söylendiği zaman memlekette istikrarı zedeliyorsunuz demektir. Onun için, bütün zor şartlarına rağmen mahallî seçimleri yapma kararını verdik ve dışarıya da, bu işin doğrusu, yanlış nedir gösterebilmek için, buyurun dedik, altı partiden altısını da seçime soktuk, memleket için hayırlı olmuştur. Bu aynı zamanda demokrasiye geçiş sürecinin hızlandırılmasıdır. Bugün Türkiye'nin 1.700 belediyesinde seçilmiş insanlar var; şu partiden veya bu partiden, bu önemli değil, ama seçilmiş insanlar olması fevkalade önemlidir. Sadece 400 tane milletvekiliyle demokrasi yerine oturmaz. Mahallî idarelerde de aynı durumun meydana getirilmesi lazımdır ve biz bu durumu meydana getirdik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Tabii mahallî seçimlerin neticesi yurt dışına gitti; yurt dışında, yapılan seçimler şu şekilde tefsir edilmiştir: "İşte seçimlere partilerin hepsi girdi, netice itibariyle 1983'ün 6 Kasımının seçimlerini kazanan parti aynı şekilde mahallî seçimlerde de ekseriyeti almıştır, Türkiye'de istikrarlı bir idare kurulmuştur. İstikrar vardır" neticesine getirmiştir; *(ANAP sıralarından alkışlar)* Eski yılları hatırladığımız için buna fevkalade ihtiyacımız olduğunu biliyorum; ama bu tamamıyla meydana getirilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, sıkıyönetim ve huzurun temini bakımından bu iktidar daha programında birçok sözler söylemiştir ve huzurunuzda bugün büyük bir iftiharla memlekette huzuru aynı şekilde devam ettirdiğimizi, hatta sıkıyönetimleri kaldırarak devam ettirdiğimizi ki, bugün 24 ilimizde sıkıyönetim de, olağanüstü hal de yoktur; normal idareye geçilmiştir. 9 ilimizde olağanüstü hal vardır ve geriye kalan 34 ilde sıkıyönetim devam etmektedir. Bütün bunlara rağmen olan hadiseler eskilerinden fazla değildir, hatta daha azdır. Huzur ve sükün aynı şekilde devam etmektedir. Bundan da büyük iftihar duyuyoruz.

Bir Sayın muhalefet liderinin bu arada söylediği bir konuya dokunmadan geçemeyeceğim. Denilmiştir ki, “Bu memlekette sanki silahlı kuvvetler Hükümetten ayrı bir idaredir. Onlar memleketin emniyetini, asayişini temin ediyorlar, Hükümet başka işlerle meşgul oluyor, Hükümetin bir normal programı yoktur” ve denilmiştir ki, “Normal rejime geçildiği zaman acaba ne yapacaklar?”

Bunları anlamak mümkün değil. Bugün Türk Silahlı Kuvvetleri Anayasa ve kanunlar gereği Hükümetin emrindedir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz silahlı kuvvetlerin meselelerine de sahibiz, onlar da kendi meselelerini, kendi vazifelerini gayet iyi biliyorlar. Bu lafları seçim sırasında da çok duyduk. Şu söylenmiştir: “Türkiye’de huzur ve güveni sadece biz temin ederiz” Biz de kalktık başkasını söyledik, “Biz de temin ederiz” dedik. 1 senedir de temin edilmiştir. Şimdi mesele başka tarafa kaydırılmak isteniyor; aslında bu demokratik inanca da aykırıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şu geçtiğimiz dönem içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisimiz belki Türkiye’nin parlamento hayatında görülmececek derecede çalışmıştır. Çok sayıda önemli kanunlar çıkardık. Ben bunların bir müddet sonra biraz önemli olanlarının listesini vereceğim; ama şunu da açıkça ifade ediyorum: Bu Kanunların hepsi lüzumlu kanunlardır. Bakınız ilk defa olarak Anayasa gereği ne kadar kanun varsa senesi içerisinde çıkarılmıştır; bu da Büyük Millet Meclisimizin önemli bir başarısıdır.

Bizim programımızda bazı bölümler var. Bu bölümlerden bir tanesi, üzerinde çok konuşulan ve daha da çok konuşulacak olan Ortadireğin güçlenmesi meselesidir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ortadireği kuşa çevirme meselesi. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Biz sizin Genel Başkanınızı sizden daha saygılı dinliyoruz, siz de dinleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam tamam, dinleyin siz.

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, her şeyi açık konuşmakta fayda vardır. “Ortadirek” tabirini de ilk defa biz kullandık. Bakınız, programımızdaki bu kısmı bir daha okuyayım; “Ortadirek tabirinden, toplumumuzun çiftçi, işçi, memur, esnaf ve bunların emeklilerini anladığımızı tekrar ifade etmek isterim. Nasırlı ellerinden, göz nuru ve alın terlerinden tanıdığımız ortadirek, alınacak tedbirlerle toplumumuzun güçlendirilmeye en çok layık kesimidir.”

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Çok güzel edebiyat.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Zira üreten, diğer bir deyişle pastayı büyütecek olanlar bunlardır.”

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Peki, yiyecek olan kim?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Çiftçisi aç, işçisi perişan, memur ve esnafı sefalete itilmiş bir toplumun geleceği olamaz.”

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunları biz söyledik.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirahat edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, böyle karşılıklı koro idare ediyor gibi konuşmayla olmaz bu iş; lütfen hatibi dinleyelim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Buyurun, devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sosyal problemlerimizin hafifletilmesinin en önemli şartı olarak, ortadireğin sağlıklı ve dengeli gelişmesini kabul ediyoruz.

Bu hedefe varmak için uygulayacağımız esaslar üç grupta toplanmaktadır. İlk olarak enflasyonun aşağı çekilmesi gereklidir.”

Muhterem Milletvekilleri, bu enflasyon meselesi üzerinde bir kere daha durayım. Ekonominin iyiye gittiğini biraz sonra söyleyeceğim rakamlardan çok iyi anlayacaksınız. Zaten dikkat edilirse bizim muhaliflerimizin dillerine en fazla pelesenk ettikleri mesele enflasyon meselesidir; ama bu meselenin üzerine çok fazla gitmeyiniz. Üç-beş ay sonra bundan da vazgeçeceksiniz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Çok sermayemiz var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neden olduğunu söyleyeyim. Bakınız, müsaadenizle bir-iki noktayı daha açıklayayım. Demin size rakamlar verdim ve dedim ki, “Son 4 ayın rakamları geçen sene yüzde 50 ila 56 arasında değişiyor, hatta yüzde 62 gibi yüksek rakamlar var” Bu sene ise son 4 ay yok, son 3 ay var. Yani aralık ayı daha henüz çıkmadığı için elimizde bu rakamlar yok, sadece son üç ayın rakamları çıktı, onlar var. Bu endekslerden bir tanesi İstanbul Ticaret Odasının yapmış olduğu endekstir, eylül, ekim, kasım aylarına aittir, aralık ayı sonucu gelince de dört ay olarak tamamlayacağız. Son üç ayda İstanbul Ticaret Odasının endekslerine göre yıllık hız yüzde 20 civarındadır; bu epey düşük bir hızdır.

SALİM EREL (Konya) — Ortadireğin endeksi de var mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının yapmış olduğu endekslere gelelim; onun endeksleri ise bir parça daha yukarıda. Onun da son 3 aylık rakamı toptan eşyada yüzde 34 civarında; ama bir evvelki senenin aynı 4 aylık döneminde bu oran yüzde 56’dır.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Türkiye’de mi, başka bir ülkede mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizlere son ay rakamlarını da söyleyebilirim, endeksler yeni çıktı; İstanbul Ticaret Odasının (gazetelerde görmüşsünüzdür) kasım ayı için yüzde 1,6; geçen sene bu oran yüzde 3,5’in üzerinde

imiş. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının toptan eşya fiyatları endeksi, 1983 Kasım ayında yüzde 4,7; bu sene yüzde 2,2.

Şimdi müsaade ederseniz ücretlilerin ve memurların durumuyla ilgili bazı şeyler söyleyeceğim.

Muhterem Milletvekilleri, biz Türkiye’de memurun fazla para aldığını iddia etmiyoruz. Biz, memurun az para aldığını iddia ediyoruz. Bunu açıkça huzurunuzda söylüyorum; daha evvelde söyledim.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Katsayılı neden 52’ye çıkarmıyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim, geleceğim onlara da geleceğim (HP ve MDP sıralarından gürültüler)

Şimdi bakınız memur nerede kaybetmiş. Memurun kaybettiği yılları söyleyeceğim. 1978 yılında katsayı 1’2’den 14’e çıkmış; yan ödemelerde hiçbir değişiklik yok; enflasyon yüzde 56. 12’den 14’e bir hesap ediniz artış oranı yüzde 20 bile değil, yüzde 17’yi ancak buluyor. Yani yüzde 17 civarında zam verilmiş, enflasyon ise o yıl yüzde 52,6.

1979 yılı, resmî rakamlara göre enflasyon oranı yüzde 64. Aslında daha yüksek, çünkü o sırada, hatırlayacaksınız karaborsa değerler var, çift fiyatlar var, hakiki değer daha yukarıda, onu da herkes biliyor. Memur katsayısı 14’ten 16’ya çıkmış. Yan ödeme katsayısı da 4’ten 6’ya çıkmış; yapılan toplam zam yüzde 25’i bile bulmuyor.

1980 yılı, katsayısı 16’dan 25’e çıkmış. Biraz fazla gibi gözüküyor; ama enflasyon bir hesaba göre yüzde 107, bir hesaba göre de yüzde 80-90 boyutlarında. Eğer bir kısmını 1979 yılma geri getirirsek ona göre farklı.

Memurlarla ilgili düzeltme 1981 yılında başlıyor; 1982 ve kısmen de 1983 yılında az da olsa devam ediyor. 1984 yılında bizim memura iki kademedeki vergi indirimleri nazarı itibare alınmadan, yüzde 40’ın üzerindedir. İki tane vergi indirimi vardır; bir tanesi...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Küçük memura?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim, onları da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar, lütfen, müsaade ediniz de hatip konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi, her sene vergi indirimi yapıyoruz. 1984’te de yapıldı ve son olarak da 1985 yılında da yapılacak, yüzde 25’e iniyor. Bunun yanında faturalı vergi iadesi, birçoklarının “çalışmaz” dediği, ama cidden çalışmaya başlayan ve hakikaten memura, dar gelirliye net bir ilave yapan faturalı vergi iadesi ve aslında faturalı vergi iadesi, küçük memura yönelik bir iadedir. Sebep gayet basit; 30 bin liraya kadar yüzde 10 verilmiştir, bu da net 3 bin lira eder, herkese 3 bin lira; bu da küçük memura daha büyük nispette demektir. Bu önümüzdeki yıl inşallah bu rakam 50 bin liraya çıkıyor ve iade oranı yüzde 15’e yükseltiliyor ve ayrıca 3 500 lira bir ilave gelecektir.

Muhterem Milletvekilleri, bu arada hemen şunu ifade edeyim: Şimdi bir taraftan denilecek ki, “Efendim 1985 Bütçesinde 1 trilyon açık var” diğer taraftan denilecek ki, “1985 Bütçesinde yatırımlar az” bu da aynı sözcüler tarafından söyleniyor. Ondandı

da denilecek ki, “Efendim niye katsayayı 52’ye çıkarmıyorsunuz?” Bu tutarlı değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri, biz enflasyonu aşağıya indirmeye kararlıyız. Bu kararımızı sıkı para politikası, üretimin artması ve icabında ithalatla yerine getirmeye de kararlıyız.

İthalat konusunda bazı arkadaşlarımız, “Efendim, Türkiye sizin devrenizde ithal imalı alan ülke haline geldi” diye ifade buyurdular. Aldığımız ithalat rakamı tüketim malları olarak büyük değildir, hepsi 300 küsur milyon dolar. 10 milyar dolarlık ithalat içerisinde 350 milyon dolar ve size açık söylüyorum, bunun çok mühim bir kısmı eskiden de yapılan normal tüketim malı ithalatıdır. Nedir; buğdaydır, arpadır, yağdır.

Yalnız ithalatın şu faydası var: Mesela peynir meselesini ele alalım. Bunun süt üreticisi ile bir alakası yoktur, hepimiz çok iyi biliyoruz; süt üreticisi, mandıralar peynirleri yapmıştır, peynirler İstanbul’da depolara doldurulmuştur, ondan sonrada başlamışlardır fiyatları yükseltmeye, işte spekülâtif kazanç buna derler. Karşılığını da aldık, peyniri ithal ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Açık ve seçik ifade ediyoruz, hiçbir spekülasyona müsaade etmeyiz; ama bunu zorlama tedbirlerle değil, ekonomik tedbirlerle, önleyeceğiz. Her şeyi ithal edilir. (ANAP sıralarından alkışlar) Hiç kimse hesabını yanlış yapmasın, fiyatlar artacak diye hesap tutmasın, çok büyük hüsrana uğrar. Geçtiğimiz bir iki ayda görüldüğü gibi önümüzdeki yılda da çok açık bir surette görülecektir. Sıkı para politikası devam edecektir, bunun yanında ithalat da her zaman açık tutulacaktır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Enflasyon yüzde kaç olacak Sayın Başbakan?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Enflasyonu çabuk aşağı çek Sayın Başbakan, ceraskolla mı çekeceksen, ne ile çekeceksen çek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, ortadireğin güçlenmesi bakımından bu iktidar zamanında çok şeyler yapmıştır.

Bu ithalatı biz Hükümet Programımızda söylemişiz, aynen şöyle: “İthalatta kademeli olarak liberasyona gidilecek, tüketicimin ucuz ve kaliteli mal alması temin edilecektir.”

Yine Hükümet Programımızda, “Memur ve işçilerin faturaya bağlanmış harcamalarının belirti bir nispeti vergi iadesi şeklinde kendilerine geri verilecek” denilmiştir. Bu da yapılmadı mı?

Yine, “Esnaf ve sanatkârlara işyeri ve işletme için makul şartlarla ve yeterli kredi verilmesi, küçük sanayi sitelerinin geliştirilmesi” denilmiştir. Bu da yapılmadı mı? Bugün en fazla önem verdiğimiz işlerden biridir. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Birincisi yapıldı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çiftçiye geliyorum: Hükümet Programında, “Çiftçimize makul, yeterli ve teminatın zora koşulmadığı şartlarda kredi verilmesi, (hiçbir zaman ucuz krediden bahsetmedim, dikkat ediniz, makul krediden bahsettim) sulama projelerinin geliştirilmesi, teknik yardımın etkin hale getirilmesi, ürün bedellerinin zamanında ödenmesi” denilmiş, ödenmediğini iddia ediyorsunuz, hepsini zamanında ödedik. (HP sıralarından gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Nerede efendim, nerede, keşke öyle olsa? Çiftçiye yığınla borcunuz var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, tamam, yakaladık. Gelelim, teker teker konuşalım. Bu laflar havada kalır.

Biz geçen sene iktidara geldiğimiz zaman fındık üreticisine epey borç vardı ve ocak ayında ödedik. Şimdi fındık üreticisine bir kuruş borcumuz yoktur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Toprak Mahsulleri Ofisinin aldığı bütün buğdayın, arpanın parasının hepsi ödenmiştir. Bu da tamam. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ödenmeyenleri göndereceğim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim.

Muhterem arkadaşlar, *(HP sıralarından gürültüler)* muhterem arkadaşlarım, lütfen dinleyiniz. Dün burada fevkalade ehemmiyetli tenkitler yapıldı ve bunlar kemali dikkatle takip edildi. Lütfen cevapları da o şekilde dinleyelim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir başka ürün ayçiçeğidir. Ayçiçeğinin de parası verilmiştir. Belli kayıtlarla bağlanmış olanlar hariç hepsinin parası verilmiştir.

Gelelim pamuğa; bu sene.

FEHMİ MEMİŞOĞLU (Rize) — Çay?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çaya da geleceğim, merak etmeyin.

Pamuğa gelince: Pamukta da aynı şekilde para ödenmektedir. Yalnız pamuk konusunda bir şey dada söyleyeceğim; spekülasyon ümidinde olanlar var. Pamuğu aldılar, geçen seneki gibi fiyat yükseleceğini zannediyorlar. Halbuki dünya fiyatları belli bir seviyede kalmıştır ve zannediyorlar ki, biz fonu aşağıya indireceğiz. Hayır indirmeyeceğiz. Spekülasyona pamukta da mani olmuşuzdur.

Bir noktayı daha söyleyeyim; pancar meselesi. Pancarın bildiğiniz gibi hâlâ sökülmesine ve işlenmesine devam ediliyor. Pancarın, her sene olduğu gibi borçlarının ödenmesinin mart ayını, hatta geçtiğimiz yıllarda mayıs-haziran ayını bulduğu devreler olmuştur; ama ümit ediyorum ki, biz mart ayı içerisinde hepsini tamamıyla ödemiş oluruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Çaya gelince: Geçen sene çay borcu aynı şekilde bize kaldı. 33 milyar lira civarında bir alım yapılmıştı. Bu borcun mühim bir kısmı ocak ayında ödendi. Bu sene çaya verdiğimiz paranın yekûnu nedir biliyor musunuz: (istihsal da biraz arttı) 57 milyar liradır. 57 milyar liranın şu ana kadar 37-38 milyar lirası ödenmiştir; geçen seneden daha fazla. Geriye kalanı da, hiç merak etmeyin, ocak ayı içerisinde tamamlarız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

CEMAL ÖZDEMİR (Tokat) — Fiyatlar da geçen senenin iki misli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçen seneki fiyatlardan çok yüksek.

Bu sene üreticiye olan borçları ödeme bakımından, açık seçik söylüyorum, geçen seneden çok daha iyi durumdayız. İnşallah önümüzdeki sene bundan daha iyi durumda oluruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Yine ortadireğin kuvvetlenmesi için bir tedbir daha koymuşuz; “Tasarruf eğiliminin artırılması için için her türlü tedbir alınacaktır. Tasarrufların bankalar yanında hisse senedi, kâr ortaklığı senedi ve tahvil gibi menkul değerlere de kaydırılması suretiyle sınaî mülkiyetin “geniş bir tabana yayılması temin edilecektir.” Bunu da herhalde yapıyoruz, aksini iddia edemezsiniz.

Bu sene çiftçimiz, belki birçoklarının söylediğinin tam tersine altın yılını yaşamaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet, bu doğrudur.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Kan ağlıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Bakınız bunun ispatı var, ispatı var açık söyleyeyim; eski senelerde gübreye yüzde 30-40 zam yaptığımız zaman kıyamet kopardı. Yanlış söylemiyorum, bu sene geldiğimizden bu yana gübreye yüzde 100 zam yaptık.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Kullanamıyor ki çiftçi gübreyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kullanıyor, biz hesabını biliyoruz; ama hiç sesi çıkmıyor. Çünkü köylümüz, neyin nerede, nasıl olduğunu çok iyi biliyor. Malı değer kazanmıştır, çünkü biz, ihracatı teşvik ediyoruz ve ihracat yoluyla malı fevkalade değer kazanmıştır.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Hesabını yapamıyorlar ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tarlada kalmamıştır, domatesi para etmiştir; bu paraları da iyi yerde kullanmaktadır. Ayrıca iyi tohumlar gelmektedir ve sulamaya büyük önem verdik. Daha birçok işleri bu şekilde yapacağız.

Açık ve samimî olarak bir şey daha söyleyeyim; biz her şeyin karşılığını alırız, yani bunu “tüccar devlettir” filan diye söylemeyin; ama yetimin hakkını bırakmamak için, fakirin hakkını daha iyi gözetebilmek için herkesin yapılan hizmetin karşılığını vermesi lazımdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri, diğer önemli konular, konut konusu, imar affı konusu ve depremlerle ilgili konulardır. Hükümet Programında ve Seçim Beyannamemizde bu konuda çok ciddî tedbirler getireceğimizi ve tedbirlerin neler olduğunu açık seçik yazdık.

Konut meselesinde bu iktidar fevkalade başarılı olmuştur. Şimdiye kadar alınan neticeyi de size söyleyeyim:

Toplu Konut Fonuna bugüne kadar gelen para 67 milyar liradır, tahminimiz, bu yılsonuna kadar 85-90 milyar liraya ulaşacaktır.

Toplu Konut fonu ile bugüne kadar neler yapıldı? Bugüne kadar para sıkıntısı nedeniyle inşaatı yarım kalmış 1.237 tane kooperatifin 66 bin küsur üyesine 17,6 milyar lira kredi verilmiş, 65 bin üyelik 973 kooperatife de 112,5 milyar liralık yeni kredi açılmış ve bugüne kadar da bunlara 22 milyar lira para ödenmiştir. Böylece, 131 bin kooperatif konutu için kredi verilmiş -rakam ufak değildir- yarım kalmış bu konutlar da süratle tamamlanmaya başlanmıştır; ana kadar 20 bin aile konutuna kavuşmuştur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Geriye kalan 111 bin konut da yüzde 70-80 seviyesine gelmiştir ve bunların da 1985 yılı içinde hepsi tamamlanacaktır.

Ağustos ayından itibaren de ferdî kredi uygulamasına geçilmiş, ferdî kredi talebinde bulunanlara 34,5 milyar lira kredi açılmıştır. Bu konuda takriben 4.289 kişiye 10

milyar lira kredi verilmiş ve bu krediler de fiilen ödenerek 4 bin küsur kişi evlerine kavuşmuşlardır. Bizim tahminimiz, Toplu Konut Fonu İdaresi vasıtasıyla yılda asgarî 100 bin konut yapılacaktır. Bu büyük bir rakamdır.

Hükümetin önemli bir icraat sahası da imar affı konusudur. Bu konuda çok laflar söylendi: “Efendim, müracaat etmez” dendi, şu dendi, bu dendi; yani dışarıda ve içeride birtakım yanlışlıklar yapıldı. Bu konuda 1 milyon 550 bin müracaat vardır. Bunun takriben 450 bin adedi başkasının arazisi üzerinde veya Hazine arazili üzerinde mülk yapmış olan gecekondular, 1 milyon 100 bini de hisseli tapusu olan ruhsatsız yapı.

Gecekonduların büyük ağırlığı üç büyük şehrimizde toplanmıştır ve tabii çok karmaşık bir problemdir. Bu konuda belediyeler fevkalade hızlı çalışmaktadırlar; ıslah planları bir taraftan hazırlanmaktadır. Tapu dairesi bu konuda hızlı bir çalışma içerisine girdi ve süratle neticeye doğru gidiyoruz.

Benim size söyleyeceğim, bir buçuk sene içerisinde bunların tapularını da, ruhsatlarını da vereceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şimdiye kadar bu karmaşık meselede, aşağı yukarı 40 bin tapu tahsis belgesi, 17.500 tapu verilmiş, 35 bin tapu da son safhasına gelmiş bugünlerde verilecek. İnaniyorum ki, bu büyük derdi de, yılların birikimini; belki 20-30-40 senenin birikimini de önümüzdeki bir-buçuk iki sene içinde tamamıyla çözeceğiz.

Muhterem Milletvekilleri, dün de burada söylendi; Erzurum’da biz seçim zamanında iken bir deprem oldu; zannediyorum tarihi 30 Ekim. Biz iktidara geldik kış gelmişti, Erzurum’da o yerlere kışın erişmek mümkün değil. Çünkü rakımları 1,800 ile 2.000 metrenin üzerinde. İyi bir plan yaptık, iyi bir inceleme yaptık ve her şeyde olduğu gibi, süratli bir tarzda işin içine girdik; hızlı çalışıyoruz. Erzurum’da 3.000’e yakın konut; hemen hemen hepsi teslim edilmiştir bugün. Fevkalade muntazam evlerdir, eskisiyle kıyas edilemez ve 73 tane ayrı yerde yapılmıştır; işin önemi buradadır. Bir yerde değil bu 3.000 tane konut; 73 tane ulaşılması zor olan yerde; hepsi de 4,5-5 ayın içerisinde bitirilmiştir. Niyetimiz şudur: İnşallah önünüze, Yüce Meclise önümüzdeki yeni dönemde bir kanun teklifi ile gelip, bu afetler meselesini daha iyi düzene bağlamak; afet olmadan oralara gitmeyi getiren bir kanun getirmek istiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, Doğu Anadolu’umuzda, Güneydoğu’da bir deprem felaketi daha olduğu zaman, aynı hâdiseyle karşılaşmak mümkündür. Bunu bir program dâhilinde; yeni evleri bir program dâhilinde muhakkak yapmalıyız. Türkiye bu güce erişmiştir. Bunun misali, şu geçirdiğimiz Erzurum depremidir.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Maliyetler nasıl Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Milletimiz için maliyetin önemi yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Son teslimde evleri gördünüz mü?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Arzu eden olursa evleri gösteririz.

Şimdi muhterem milletvekilleri, işsizlik konusuna, yatırımlar konusuna geliyorum. Bizim iktidarımıza genellikle söylenen bir şey var, bunu muhalefet sözcülerinden muhtelif zamanlarda duyuyoruz. Dışarıda da söylüyorlar: “Efendim, istikrar programını tatbik diyorsunuz, yatırımlar durdu, sanayii gelişmiyor. Sanayi üretimi artmadan enflasyon önlenmez.” Hiç olmazsa böyle söyleniyor.

Muhterem Milletvekilleri, şu geçtiğimiz yılda, 1984 yılında Türk ekonomisi, geçmiş 6-7 senenin en parlak devrini yaşamaktadır; sanayi istihsalı bakımından. Bunun ispatını yapacağım.

Bir kere millî gelirden imalat sanayiinin gelişme hızı yüzde 9,5'tur, sabit fiyatlarla. Bu geçtiğimiz yıllarda yüzde 3-4 civarındaydı. Millî gelir yüzde 5,7 gibi yüksek bir seviyede artmaktadır; bu da ilk defa oluyor. Bu artış sadece sanayide değil, bir çoklarımızın iddia ettiğinin aksine, tarımda da büyük gelişme var. Ne hayvancılık öldü, ne tarım öldü; yüzde 3,6 gelişme de tarımda var. Elektrik enerjisi istihsal artışı son 11 aylık rakamlara göre yüzde 12,5'tir. Geçen sene bu rakam yüzde 4 ilâ 5 civarında idi ve işin enteresan tarafı, son iki üç aydır elektrik enerjisi artışı yüzde 18 ilâ 19'dur ve bu artışın esasını da sanayiden gelmektedir.

Yatırımlarla ilgili bir rakam vereceğim: Türkiye'de 1980 yılından beri, istikrar programı tatbikinden bu tarafa çimento tüketiminde, hemen hemen hiçbir artış olmamıştır. İnanmazsanız açınız 1980-1984 yılları arasındaki tüketime bakınız. Bu sene dâhili tüketim yüzde 16,9 artmaktadır. Çok büyük bir artıştır. E, peki bu çimento nereye gidiyor? Yani, yatırıma gitmiyor da nereye gidiyor? Bunu sormak lazım. *(HP sıralarından "İhraç edildi" sesleri)*

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Nereye gittiğini söyleyin? Binalara mı gitti, yoksa başka yerlere mi gitti?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her türlü yatırıma gidiyor, binalar o kadar büyük değildir merak etmeyin; yani binalarını kullandığı çimento o kadar fazla değil; ama memlekette çok canlı yatırım faaliyetlerinin olduğunu açık surette gösteren rakamlardır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Fabrikaların adını verin.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Adını verin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O kadar çok fabrika var ki, ismini söylememiz mümkün değil.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, konuşmalarınız muhalefete de söz hakkı doğurur niteliktedir.

BAŞKAN — Lütfen efendim, sorulu cevaplı olmaz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ama, Sayın Başkan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kusura bakmayın...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen siz de soruları karşılamak gibi bir duruma düşmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, ışık buradan geldiği için mecburen bu tarafa konuşuyorum. Yoksa, başka bir sebepten değil. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, programımızın önemli bir konusu Doğu, Güneydoğu Anadolu ile ilgili. Yani, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili tedbirlerdir. Biz, gerek seçim beyannamemizde, gerek Hükümet Programımızda bu konuyla ilgili olarak çok açık seçik ifadelerde bulunduk. Yüce Meclisin tasvibine mazhar olarak ilgili kanunları daha ilk başta çıkardık ve bununla ilgili kararnameyi de Temmuz ayında çıkardık.

Şimdi, genel olarak şunu söyleyeceğim: 1983 yılında Doğu ve Güneydoğu ile ilgili yatırımların miktarı, yani kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili yatırımların miktarı 17,5 civarında, bütün yatırımların. Bu rakam, bizim ilave getirdiğimiz yatırım teklifleriyle 1984'te yüzde 19,5'e yükseliyor. 1985 programında kalkınmada öncelikli yörelerde öngördüğümüz yatırım nispeti yüzde 25'tir. Bu yüksek bir rakamdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu arazi şartları itibariyle bölgede teknik eleman bulunması itibariyle bir arkadaşımızın da çok açık surette belirttiği gibi, hakikaten zor bir bölgedir; ama gerekli tedbirler alınmıştır. İktidarımızın ikinci yılında, hele kendimizin hazırladığı bütçeyi tatbik ederken bu konuda çok daha gayretli olacağımız da muhakkaktır.

Şimdi, biz Temmuz ayında çıkardığımız kararname ile bazı yenilikler getirdik. Şimdiye kadar gelmeyen yenilikler. Nedir bunlar? Bir kere, bu bölgede çalışmayı teşvik edecek, yani buraya mümkün olduğu kadar daha iyi eleman gelmesini temin edecek bazı hususları getirdik. Nedir bunlar? Asgarî geçim indirimini -hatırlayacaksınız- 10 katına kadar yükseltme yetkisini bize verdiniz. Bu yetkiyi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili olarak kullanıyoruz. Birinci derecede geri kalmış kalkınmada öncelikli yörelerde, bu asgarî geçim indirimi 4 kata, 5 kata kadar kullanılabilir; ikinci derecedeki illerde, geçtiğimiz karnameye göre 2 derece, 3 dereceye kadar kullanılıyor. Yatırımlarda, bir kademe daha yukarıya gidiyor, önümüzdeki sene bunlara birer kademe daha ilave ettik; yani 4 olan 5 oldu, 5 olan 6 oldu. İnaniyorum ki, bu bölgede çalışan memurlarımız, işçilerimiz, teknisyenlerimiz bu şekilde daha fazla imkân kavuşacaklardır.

İkinci olarak yaptığımız bir şey daha var; bu bölgelerde lojman meselesine daha fazla önem veriyoruz.

Üçüncü bir nokta da; teknik eleman konusudur. Teknik elemana yeni getireceğimiz kanun kuvvetinde kararname ile (personel rejimiyle ilgili) bu bölgelerde çalışanlara bir miktar ilave imkân daha vereceğiz. Yüksek tasvipten, Cumhurbaşkanından imzadan çıktıktan sonra önümüzdeki yıl yürürlüğe gireceğini ümit ediyorum. Bu suretle bu bölgelere teknik elemanların daha fazla gitmesine yardımcı olacağız.

Bunlar kâfi değil, daha yaptığımız şeyleri söyleyeyim.

Bir kere, bu bölgelerde yatırım yapacaklara yatırım indirimi, birinci derecedeki bölgede yüzde 100'e çıkarılmış olup, ikinci derecedeki bölgede yüzde 60'tır. Büyük rakamdır; bütün yatırımı içerisine aldığı için büyük rakamdır; ama bununla da yetinmiyoruz. Devletin bu bölgeye yatırımlarını ağırlaştırdık, rakamını söyledim, özellikle sulama konusunda Devlet Su İşleri ne kadar proje hazırlayıp getirmişse programa almışızdır; ayrıca, ilgili idareleri teşvik ediyoruz, bu bölge ile ilgili projelerini biran evvel geliştirsinler ve biz programa alalım. Sulamanın burada fevkalade hayatî olduğunu biliyorum.

İstihdam imkânları bakımından; göç etmeyi azaltmak için yapacağımız husus, bu bölgede yerine göre sanayi tesisleri kurmaktır. Bizim programımızda çok açık bir surette ifade edilmiştir. Biz, devletin sanayie girmesini istemiyoruz; ama bunun bir istisnası vardır, o istisna da bizim Programımızda açık surette yazılmıştır, o da; kalkınmada öncelikle yörelerde devlet bu konuda yatırıma girebilir ve zamanı geldiğinde de bu tesisler o bölgedeki halka devredebilir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Devlete inanıyorsunuz, devlet yatırımına; vallahi bravo, tebrik ederim. *(HP sıralarından gülmeler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bürokrasi konusunda ve reorganizasyon konusunda burada çok laflar söylendi. Onlara çok fazla cevap vermek istemiyorum; yalnız, bu konunun önemini anlatmak istiyorum.

Biz, iktidara geldiğimizden bu tarafa belki bu memlekette dokunulmaya korkulmuş, hiç el atılmamış, “Aman bize dokunmasın da böyle gitsin” denmiş birçok konuya hiç çekinmeden, hiç korkmadan dokunduk. Bunların başında idarî reform gelir Bakanlık sayısını azaltmak, siyasî iktidar için hoş bir şey midir? Bir zamanlar hatırlayınız 34 veya 35 küsur rakama kadar yükselen devreleri düşününüz. Biz, Başbakan dışında bakan sayısını 21’e indirdik. Neden bunu yaptık? Daha iyi hizmet edebilmek için, başka çaresi yoktur.

Ekonomik meseleleri bir yerde topladık; işte Planlama, Hazine ve Dış Ticaretin bir araya gelmesi, aynı bir Başbakan Yardımcısının altına bırakılmasının ana sebebi budur. Yılların getirdiği bir tecrübe ile bunu yapıyoruz. Bunlar ayrı çalıştıkları zaman, birbirleriyle ahenkleri olmadığı zaman memleketin ekonomisi iyi gitmez; bu tecrübeyle görülmüştür. Onun için bunları bir araya getirdik.

Maliye Bakanlığı ile Gümrük Bakanlığını bir araya getirdik. Onun da bir sebebi var: Devletin bütün gelirlerini bir elde topluyoruz; bütçesi, gelirleri bir eldedir, ayrı ayrı ellerde değildir. Bunun da esası budur.

Millî Eğitim Bakanlığıyla-Gençlik ve Spor Bakanlığını bir araya getirdik. Evet, yük ağırdır. Bazı arkadaşlarımız sporu ayırma konusunu devamlı söylerler. Yalnız şunu söyleyeyim: Eğer Türkiye sporda ilerlemek istiyorsa, okullarda spor eğitimi yapacaktır. Okullarda spor olmadığı takdirde, bizim sporda başarılı olmamız mümkün değildir. Bildiğimiz nokta da budur, okulla sporu bir araya getirmemiz lazım. (ANAP sıralarından alkışlar) Bundan da taviz vermememiz lazım. Çünkü, bakınız bütün ileri memleketlere; Amerika’sı, Avrupa’sı, neresi olursa olsun okullarında bu işi yapıyorlar. Biz de aynı şekilde okullarda bu işi geliştirmeye mecburuz. Onun için bu iki konuyu bir araya getirdik.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Eleştiren sizin arkadaşlarınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz eleştirmiyor musunuz?

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Tarım Bakanlığını ne yaptınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim efendim.

Bayındırlık Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığını bir araya getirdik. İyi olmuştur, açık söylüyorum, iyi olmuştur. İyi olduğunu bu memleket çok daha iyi görecektir. Çünkü, fazla bakanlık yapmak, işlerde fazla arıza noktaları meydana getirmektir. Yani, oradan oraya, oradan oraya meseleler top gibi atılır. Basit ve mümkün olduğu kadar anlaşılır organizasyon kurmak bu işin temelidir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığını da birleştirdik. Dikkat edin, tabii dış ticareti ayırınca, Ticaret Bakanlığı iç ticaretle ilgilendi. Sanayi ile ticareti birleştirmemizin ana sebebi, bu işler bir arada götürülür. Ticarete de önem vermek mecburiyeti vardır. Zaten en büyük eksikliklerimizden biri, ticarete gereken önemi vermemiş olmamızdır. Bir söz vardır, “En büyük kâr da ticarettedir” Bunu da kabul edelim.

Bu reorganizasyon konusunda bir konuyu daha ifade edeceğim. Biz Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmını aldık. Devlet Bakanlıklarına bağladık. Dikkat edin, Başbakanlık kelime olarak kullanılmıştır; ama Devlet Bakanlarına bağlanmıştır. Böyle yapılmasının iki sebebi vardır: Bu Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmı vaktiyle Sanayi Bakanlığına, bir kısmı Enerji Bakanlığına, bir kısmı Ticaret Bakanlığına veyahut da Tarım Bakanlığına bağlıydı. Bizim prensibimiz şu olmuştur: Monopol mahiyette olmayan, yani muhakkak Devletin kontrolü altında olmaması gerekli, rekabete açık olan Kamu İktisadî Teşebbüslerini, o politikaları yapan bakanlıklara bağlı tutmamak lazım. O vakit rekabet esaslarınız çalışmaz. Eğer Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı demir-çelik işlerine bakıyorsa, yani Devletin demir-çelik tesisleri ona bağlıysa, onun yanında da özel teşebbüsün demir-çelik işleri varsa, siz eş hareket edemezsiniz, dengeli hareket edemezsiniz. Yani bir tarafı kayırma şansınız vardır. Politikayı yapan bakanlıkların muhakkak bu işte ayrı olması lazım ve öbür tarafta da Kamu İktisadî Teşebbüslerinin rekabet esasına göre çalışması lazım.

Bu espriden hareketle biz bu işi yapmışızdır; ama monopol mahiyette olanlar, eş olmayan Kamu İktisadî Teşebbüsleri eski yerlerinde bağlı kalmıştır.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Kömür?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömür bu şekildedir.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Şeker de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, kömür bu şekildedir, şeker bu şekildedir. Bunun gibi birtakım kuruluşlar..

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Kömür kalmadı, kömürde ayırım var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömürdeki ayırım şöyledir efendim: TKİ elektrik istihsalı için önemli olduğundan bağlı tutulmuştur. Zamanla onu da düşüneceğiz, tabii yavaş yavaş rekabet açılıyor. Nitekim, son çıkardığımız kanunla elektrik meselesinde de monopolü kaldırdık.

Şimdi, gelelim Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir araya gelmesiyle bir önemli hedef daha tutulmuştur. Esnafın tek bakanlığı meydana getirilmiştir. Eskiden iki bakanlığa gidiyordu; bugün: Şimdi tek bakanlığa gidiyor. Aynı şekilde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla da işçinin tek bakanlığı olmuştur. İşte Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının bir araya gelmesinin sebebi de köylünün, çiftçinin tek bakanlığının oluşudur.

Zor bir iştir, kolay değildir, onu ifade ediyorum. Köy Hizmetlerini biz meydana getirdik. Toprak Suyu, eski Yol Su Elektrik teşkilatını, Toprak İskân ve Ormanın Köy Yollarını bir araya getirdik, vurucu güç haline geldi. Buna ilave vazifeler de verdik. Dikkat ediniz, köyün içerisindeki hizmetleri yapma vazifesi de verilmiştir. Eskiden köyün içinde hizmet yapan hiçbir kuruluş yoktu. Sadece kenarına kadar getirip bırakırdı. Köy Hizmetleri köy içi hizmetleri de yapacaktır.

Bu tarıma, çiftçiye verdiğimiz önemden dolayıdır. Yoksa köy hizmetleri azalıyor diye hiçbir şey söyleyemeyiz. Her şey daha efektif, daha randımanlı yapılmak mecburiyetindedir. Daha vurucu bir idare kurulması lazımdır.

Muhterem Milletvekilleri, tabii bu büyük reformlar yapılırken şunlar söylendi: “Efendim, idareyi alt üst ettiniz, çalışmayan memurlar var, size karşı çıkıyorlar. Kamu

İktisadi Teşebbüslerinde de aynı hadiseler var. İşte KİT'leri reform yaptınız. İdareyi uzun müddettir yerine koymadınız. Neticede yatırımlar aksadı" demeye getiriliyor. Hiçbirisini doğru değil. Aşağı yukarı bu sene yatırımların realizasyon nispeti geçen seneden yüksektir. Eylül sonu itibarıyla toplam kamu yatırımlarının realizasyon nispeti yüzde 67'dir. Geçen sene bu rakam yüzde 57 civarındadır.

Demek ki, bütün bunlara rağmen, kamu yatırımlarında bu organizasyon değişikliklerine rağmen, bir azalma, realizasyonda bir düşme meydana gelmemiştir.

Bu idarî reform konusunda bakınız daha neler yapılmıştır: Bütün bu bakanlıklar reorganize edilirken iş teşkilatları da daha basit hale getirilmiş ve mevcut ünitelerin sayısı azaltılmıştır. Tabii o arada bir arkadaşımızın dediği gibi, boşa çıkan insan da olacaktır. Zamanla biz bu insanları ücret ve maaş bakımından mahrum edemeyiz. Onları da zaman bakımından taşra teşkilatında ya da başka yerlerde yer buldukça oralara doğru kaydıracağız.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri de aynı şekilde düzenlendi. Arkasından Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olarak Genel Kadro Kanunu; unvanların hepsi yeni baştan düzenlenmiştir. Aşağı yukarı 8 binin üzerinde olan unvan vardı. Yani bizim kendi idarî teşkilatımızda unvan sayısı 8 bini geçiyordu; bu 1.000'in altına düşürülürken standart hale getirildi.

Kadrolaşma da keyfilikten çıkarılmıştır. Bize her zaman kanun kuvvetinde kararname çıkarmak suretiyle Meclisin yetkisini aldığımız söyleniyor. Bu biraz tabii abartılmış bir hikâyeye. Aslında biz kadro meselesinde yetkimizi Meclise iade ettik. Bakanlar Kurulu artık kadro koyamaz. Kanunla alınır. Bu hale getirdik. Doğrusu da budur. Taşra teşkilatı da bütünüyle reorganize edilmiştir. Ben bunun üzerinde daha fazla durmak istemiyorum.

Bürokrasinin azaltılması bakımından bize verdiğiniz bir yetki var; kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi. Şimdi müsaade ederseniz biraz da ondan bahsedelim.

Kanun Kuvvetinde Kararname çıkarma yetkisi, bize bir personel üzerinde verilmiştir, bir de bürokrasi ile ilgili olarak verilmiştir ve bunların her ikisi de kanun kuvvetinde kararname olmadan yapılması fevkalade zor olan hatta mümkün olmayan hadiselerdir. Dikkat ederseniz bizden evvelki dönemlerde, yani 1970'li yıllarda dahi personelle ilgili konular, kanun kuvvetinde kararname ile çözülmüştür. Hala Mecliste o kanun kuvvetinde kararnameler var. Meclisten geçmemiş; ama kanun kuvvetinde kararname olarak yürürlüğe girmiş. Bürokrasi meselesinde de, Bürokrasiyi azaltmak için, daha evvel izah ettiğimiz gibi, belki binlerce kanunda ufak tefek değişiklikler yapmak icap ediyor. Bu, ancak yetkiyle olur, başka türlü olması mümkün değildir.

Bakınız, ehliyet konusunda, pasaport çıkarma konusunda, tapudaki işlemler konusunda, Veraset ve İntikal Vergisiyle ilgili tapuda yapılan bazı muameleler konusunda, nüfus konusunda çok yenilikler getirilmiştir. Bütün bunların sıkıntıları vardı; bunlar basitleştirilmiştir. Tabii, yapılan şey unutuluyor. Yani ehliyet alma bugün problem değildir; ama unutuluyor. Daha yenilerine bakmamız lazım. Bürokrasinin azaltılması da kolay bir mesele değildir; onu da ifade edeyim. Çünkü, yılların getirdiği alışkanlıklar var. Onlar kolay kolay kendilerini, yetkilerini bırakmak istemiyorlar; ama bizim bulduğumuz bir prensip var. Biz, vatandaşımıza inanıyoruz, vatandaşımıza güveniyoruz. Onun doğruyu söyleyeceğine inanıyoruz ve esas itibarıyla de bürokrasiyi

düzeltilme prensibi budur. Vatandaşımız doğruyu yapar. Bu prensipten hareket edersek, birçok bürokratik muamele kendiliğinden ortadan kalkar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Allah doğru yoldan ayırmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bir seneye yaklaşan icraat dönemimizde yapılanlar kısa ve toplu halde özetlersem; bir kere Türkiye Büyük Millet Meclisinden önemli memleket meseleleri, daha evvelki yıllarda çok büyük münakaşa konusu olmuş, çıkarılamamış, hatta kavgaya sebep olmuş birçok kanunlar çıkarılmıştır. Bir arkadaşımız bunu muhalefet adına ifade etti; ama doğrusu da budur. Niçin kavgaya edelim? Kavgaya etmeden de memleketin birçok önemli problemini çözeriz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunlar, sosyal ve iktisadî hayatla Devlet idaresinde büyük reformlarla hepsi bu kanunlar halinde veya kanun kuvvetinde kararnameler halinde çıkmıştır.

Şöyle bir sayarsam, mahallî idarelerle ilgili seçim kanununu, bu Meclis çıkardı. Büyük belediyelerle ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. Belediyelere ve mahallî idarelere daha iyi gelir verilmesini, iyi taksim yapılmasını, onları güçlendirme ile ilgili kanunları bu Meclis çıkardı. Tarım-Toprak Reformu ile ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. KİT reformu önünüze geliyor.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Nasıl toprak reformu Sayın Başbakan nasıl? *(HP sıralarından "Sulandırılmış" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin itirazınız olabilir; ama çıkarılmıştır.

İdarede reform, personel reformu, Kıyı Kanunu, Bürokrasiyle Mücadele Kanunu, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kanunu, gerçi Anayasa Mahkemesine gittiniz; ama burada o kanunun da şerefi gene bu Meclise ait. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yla ilgili kanunlar. Servet beyanının kaldırılmasıyla ilgili kanun. Yılların konuşulduğu Katma Değer Vergisi Kanunu. Merkez Bankasında değişiklik yapan kanun, yeniden değerlendirmeyi otomatik hale getiren kanun, önemli bir kanundur. Türkiye'de sanayiye güçlenmesine büyük yardım sağlayacaktır. İşte söylediğimiz, sanayi zayıf, yıkılıyor, önleyecek kanunlardan biri budur. Çay Tekeliminin Kaldırılması Kanunu, tekellerin kaldırılmasında önemli bir kanun. Elektrik tekelinin kaldırılması ile ilgili kanun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bunlar devlet tekeli, özellerden haber ver Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beşinci Beş Yıllık Plan da gene bu 1 sene içerisinde geçmiştir. Şöyle geriye baktığınız zaman, Meclis olarak, beğensek de beğenmesek de, az iş yapmadığımız anlaşılıyor. Tabii bunları büyük çapta Hükümetiniz hazırlamış, Yüce Meclisin önüne getirmiştir ve bundan da biz büyük iftihar, gurur duyuyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bizim iktisadî politikamızın temeli, sözümün başında da ifade ettiğim gibi, istikrar, içinde kalkınmadır. Bu konuda dikkat ederseniz, seçimde ne söylemişsek, programımızda ne vaat etmişsek aynen bunları yapıyoruz, hiçbir farkımız yoktur.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — İşsizlik, işsizlik Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

Efendim, işsizlik meselesi Türkiye'nin yıllarının biriktirdiği bir meseledir. Biz seçim beyannamemizde bu işi hiçbir zaman propaganda yapacak bir seviyede konuşmadık.

Açınız bakınız, aynen bu söylediğim ibareler vardır. İşsizlik meselesinin kısa zamanda halledilemeyeceğini açık seçik söyledik. Çünkü, Türkiye'nin nüfus artışı yüksektir. Türkiye'nin kalkınma hızı ise, demin söylediğim sebeplerden dolayı ki hangi sebepler onlar: Ödemeler dengesindeki sıkıntılı durumdan dolayı daima yukarıya gitmesinde önünde engel vardır. Biz yüzde 7-8'le kalkınmaya mecburuz işsizliği azaltabilmek için; ama yüzde 7 ve 8'le kalkınma yapabilmek için de döviz gelirlerinizde bugüne göre 2-3 milyar dolar daha yukarıda olmanız lazım. Bu imkânı sağlayamadığınız takdirde, bir noktada "dama" dersiniz. İşte, işsizlikle ihracatın bağlantısının ana noktası budur.

İşsizlik meselesini bütün bunlara rağmen, bu iktidar döneminde inşallah yoluna koyacağız. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bu sene çok ciddi bir gelişme temposu içerisine ekonomi girmiştir. Hatta, bu gelişme temposunun bizim istikrar programımıza zarar verecek kadar hızlı olup olmadığına da dikkat etmemiz lazım. Çünkü, çok fazla hızlanırsa, birtakım problemler de meydana gelebilir, dikkatli olunma mecburiyeti vardır.

Ekonomi iyi bir hızlanma gösteriyor. İşsizliğe de bunun tesiri kendiliğinden gözükmektedir. Bir misal vereceğim: Adana'ya Güneydoğudan ve Doğu Anadolu'dan pamuk zamanı çok kimse gelir. Bu sene Adana'ya, Çukurova'ya gelen liman sayısında yüzde 30 azalma vardır. (MDP sıralarından "Yol parası bulamadıklarından" sesleri) Hayır efendim, hayır. Ücretler de gayet yukarıda, Türkiye'de ulaşım da gayet ucuz, hiç merak etmeyin.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Adana'da daha çok işsiz olduğu için.

BAŞKAN — Lütfen efendim, karşılıklı konuşmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit ücretler yukarı çıkmazdı, yani pamuk toplama ücretleri de epey yukarıdadır. Verilen ücretin üzerinde teessüs etmiştir; bu da işsiz sayısının artmadığını, azaldığını gösteren en güzel delillerden biridir; ama şunu söylemiyorum: Biz işsizlik meselesini hallettik. Hayır, katiyen böyle bir iddiam yok. İşsizlik meselesinin çözüm yollarını biliyoruz, bunun ilacını da biliyoruz; ama bu konu birdenbire çözülecek bir konu değildir; 4-5 sene çok ciddi, hiçbir şekilde uslanmayan, yani durmayan gayretler lazımdır.

Muhterem Milletvekilleri, biz tabiatıyla iktisadî politikamızda kendi politikamızı, Anavatan Programını uyguluyoruz. Tabiatıyla bizden Milliyetçi Demokrasi Partisinin veya Halkçı Partinin programını uygulamamızı isteyemezsiniz. İsteseniz de, bizim bunu yapmamız mümkün değildir.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız zihniyet bakımından.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim iktisadî politikamızın temelinde insanımızın kabiliyetine, çalışkanlığına inanç yatıyor. Biz, milletimizin bütün kabiliyetini ortaya koyacağı serbest rekabete dayalı bir iktisadî politika uyguluyoruz ve bunu uygulamaya devam edeceğiz. Bu politikada bütün lüzumsuz müdahaleler kaldırılacaktır. Ekonomi tabîî kanunları içerisinde serbestçe gelişecektir ve inanıyorum ki bu metotla Türkiye'yi dışa açacağız, Türkiye dış dünyayla gelişmiş Batı ülkeleriyle tam manasıyla senkronize olacaktır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Dışarıya giden işçilerimizin durumları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet bu programda vatandaşın rakibi değildir, onun destekçisidir. Bütün tekelleri sizlerin yardımıyla da inşallah, kaldıracacağız.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde Devlet kendinin rakibi oldu Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen sual soruyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir zamanların ekonomik tabuları birer birer yıkılmaktadır. Bakınız bu iktidarın el attığı en önemli tabulardan biri şudur: Türk Parası Koruma Mevzuatı, Kanun olarak da önünüze gelecek; ama kararnamelerle öyle değişiklikler yaptık ki, eskiden cebinde yabancı para taşımak suç iken, bugün Türk vatandaşı Türkiye bankalarında yabancı para ile hesap açma durumuna gelmiştir. Bu senelerdir hayal dahi edilemeyen bir hadisedir. İsviçre'deki İsviçre vatandaşı, Alman vatandaşı kendi cebinde doları da taşır, lireti de taşır da, niçin bizim vatandaşımız başka yabancı paraları taşıyamaz? Bu niye suç olsun? Niçin bizim vatandaşımızın paraları bu yüzden dışarı kaçsın? Niçin bizim bankalarımızda toplanmasın? Bugün bakınız bu kararlar alındıktan sonra Türk halkının Türk bankalarında 700 milyon dolara yakın mevduatı vardır; dolar olarak, mark olarak, başka çeşitte para olarak. Aksi takdirde bu paraların hepsi Tahtakale yoluyla yurt dışındaki İsviçre bankalarında olacaktı. İnşallah daha fazlası gelecek, yurt dışında durmayacak.

Ben gayet iyi hatırlıyorum, 1983 senesinin bu sıralarında bu program üzerinde çalışırken, tabii ekonomik duruma da bakıyoruz, döviz durumumuz çok parlak değil, yılsonu itibariyle ödemelerimiz var; bu kambiyo rejimini gevşetme konusunda teknisyenlerle bayağı münakaşa ettik. Çünkü 50 senedir bu dar görüş altında kalmışız, değiştirememişiz; ta 1930'ların anlayışdır. Dövizimiz ister az isterse çok olsun; ama bunu yapacağız dedik. Adam 3 bin dolar alıp çıkar ve dışarıya çıkan kişi sayısı da 1 milyonu bulursa 3 milyar dolar eder, döviziniz kalmaz dediler. Hesap kitap var, o kadar parası olan adam yok Türkiye'de. *(HP sıralarından alkışlar)*

Zaten giden de, hiç merak etmeyin her türlü yoldan gidiyor. Neticede bugün Türkiye'de insanlarımızın yurt dışına çıkması iki senede bir değil serbesttir, istediği zaman çıksın, istediği zaman gitsin.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Olmadığına göre çıkamaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gidebilirse gider tabii, parası varsa gider; ama giderken de 50 dolar Konut Fonuna bırakır, onu da unutmayın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün, yani 1984 senesi sonunda Türk ekonomisinde döviz meselesi, o kadar serbestiyet vermemize rağmen, 1983'teki durumdan çok daha iyi hale gelmiştir. Merkez Bankası borçlarını öderken hiçbir probleme düşmemiştir.

Bir başka tabu daha; o da yıkıldı. O da nedir? Onu da söyleyeyim: Türkiye'de yapılan, üretilen mal ithal edilmez. Bu da kafalarımıza yerleşmiş, bir türlü çıkaramıyoruz, zorumuza gidiyor. Hatırlarsınız, mahallî seçimlerden önce bir tesadüf muz ithal edildi, meşhur çikita muz. *(Gülüşmeler)* Tabii muhaliflerimiz bunu gayet güzel kullandılar; ama bir şeyin farkında olmadılar. Muz 1.000 liranın üzerindeydi o tarihte. İki treyler "Çikita Muz" geldi, muzun fiyatı 600 liraya düştü.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sonra ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün de aşağıda, bugün bin lira değil, bugün de hâlâ o korkudan dolayı muz yükselemiyor bir türlü. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şunu çok iyi biliyorlar: Bizim arkadaşlarımız da olsa, eğer fiyat yükselirse getiririz, hiç korkmayın ve ileride getireceğiz; yani belli gümrüklerle, belli korumalarla getireceğiz. Türk halkı olarak muzı çok lüks meyve olarak görmüşüz; çünkü bizde muz hakikaten pahalı. Halbuki, muz dünyanın en ucuz meyvesi, elmadan daha ucuz; yani bugün dışarıdan muz getirsek, Türkiye’de 150 liraya, 200 liraya satmak kabil, elmayı zamanında o fiyata satamazsınız.

Bu muzun gelmesinin bir faydası oldu, hemen söyleyeyim: Antalya’da, Alanya’da dışarıdan daha iyi fideler getirmeye başladılar; çünkü korkmaya başladılar. Bir tarafı üreticiyse, öbür tarafı da tüketici; bu ikisini dengeye getirmek lazım, sade bir taraf düşünülmez. Kaldı ki, bu hadisede üreticiden ziyade birtakım araçlar hikâyesi vardı, onu da söyleyeyim.

“Türkiye’de üretilen mal bir daha ithal edilmez” lafı kalkmıştır. Bunu açık seçik söylüyorum, liberasyona doğru gidecektir” sanayi bir nevi bunun altında terbiye edilecektir, terbiye edilmeye mecburdur, daha kaliteli mal vermeye mecburdur; onun yolu da ithal kapılarını dikkatli bir şekilde açmaktır. Biz bunu yapıyoruz ve şimdiye kadar yaptığımızdan da zarar görmedik. Şu veya bu laf söylenebilir; ama inanınız bu konu iyi kullanılmadığı takdirde; yani ithalat kapıları açılmadığı takdirde, dikkatli bir liberasyon politikası uygulanmadığı takdirde tüketicinin yanında olamayız. Tüketicinin yanında olmanın en önemli yolu açıkça gösterilmiştir ki, bir kontrol yeri de ithal kapılarıdır; kimse spekülasyona gidemez bundan sonra. İşte peynirde görülen hadise budur, ette de görülen hadise kısmen budur; Onu da biliyoruz. Şu kadarını söyleyeyim; bunun üreticiyle de fazla bir alakası yoktur; ama biz -biraz sonra da açıklayacağım- şunu yaptık; üreticiye dedik ki “Yeni çıkardığımız bir kararname var, o kararnamede sübvansiyon bir konuda yapılıyor, gübre konusu; bir konuda daha yapacağız, o da hayvan yemi konusunda, tavuk yemi konusunda” (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri, spekülasyona mani olduğumuz gibi, bu iktidar, hiçbir dönemde görülmeyecek tarzda haksız kazanç, karaborsa ve yeraltı dünyasının üzerine en tesirli ekonomik tedbirlerle ve diğer tedbirlerle gitmiştir, bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın. Misalleri var, yıllardır bu memlekette kaçak sigara var. O sigara bugün Konut Fonunun en mühim gelir kaynağı haline gelmiştir, işte konutlar bu yolla yapılıyor. Yani, niçin bu karaborsa, haksız kazanç sebep olsun? Birtakım adamlar niye bundan istifade etsin? Niçin bizim fakir halkımız konutunu bu yolla yapmasın? Çünkü, içen var; siz ne kadar yasaklasanız, ne kadar polisiye, tedbir alsanız, şu veya bu yolla bu kaçak sigara geliyor.

Dikkat ediniz, aynı konuda altın kaçakçılığına da mani oluyoruz, aynı şekilde o da ithal ediliyor. Mücevher, kürk derileri; bunların hepsi artık bundan sonra Türkiye’ye kaçak değil, normal yollarla gelecektir. Normal yollarla gelince, bu spekülatif veya haksız kazanç kapılarının hepsi kapanacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, ekonomik tabloyu da şöyle özetlemek istiyorum: Millî gelir 5,7 artıyor. Kompozisyonunda yüzde 9,5 sanayi gelişme var (İmalat sanayii), yüzde 3,6 tarım gelişmesi var; ihracat 7 milyar doların üzerinde realize olacak. Enflasyon, demin de ifade ettim, son aylarda ciddi bir azalma eğilimine girmiştir.

İhracatın bünyesi önemlidir. Bakınız, son 4-5 senede sanayileşen bir ülke haline geldiğimizi en güzel şekilde ihracat tablomuz gösteriyor; 1979 senesi sanayi mallan

ihracatımız, bütün ihracatın içinde yüzde 34,7; 1980 senesi sanayi malları ihracatı yüzde 36; 1981 senesinde büyük bir sıçrama var; yüzde 48,7 -Bunun yüzde 60'ı, yüzde 70'i başlangıçta tarım malları idi, öyle bir ülke idik- 1982 senesi ihracatında yüzde 59,7'si sanayi malları, 1983 senesi ihracatında yüzde 63,9'u ve nihayet 1984 senesi ihracatında yüzde 75'i sanayi malları teşkil etmektedir ve bugün tarım malları ihracatı yüzde 20 seviyesindedir ihracat kompozisyonu içerisinde.

Şimdi; ihracatının yüzde 75'i sanayi malı olan -eskiden yüzde 35'i idi- ihracatının şu anda yüzde 20'si tarım malı olan -eskiden yüzde 65'i idi- bu ülke şu anda sanayi ülkesi midir, tarım ülkesi midir; bu ülke sanayi ülkesidir. İşin enteresan tarafı, sanayi malları İhracat listemizdeki ürünlerin adedi 3.000'i geçmiştir.

Bu arada, bir arkadaşımızın dünya ticaret hadleri ile ilgili olarak "İthalat hadlerimiz yukarıda idi, düştü" şeklindeki sözlerine de kısaca cevap vermek istiyorum: Bir kere, 1973 yılı ile 1984 yılı rakamlarını mukayese ettiğiniz zaman, ithalatta, büyük çapta petrol fiyatı artışı vardır. Demin de söyledim, 300 milyon dolardan 4 milyar dolara çıkmıştır bu rakam. İthalat hadlerinde en kötü tesiri petrol yapıyor.

İkincisi, o tarihte Türkiye bir tarım ülkesi karakterinde idi. Şimdi ise, sanayi ülkesi karakterine gelmiştir. Hem bir taraftan "Sanayi mallarını çok ucuz ihraç ediyorsunuz" diyeceksiniz, bir taraftan da "Hayalî ihracatla ihracat fiyatları yüksek gösteriliyor" diyeceksiniz; bu ikisi tutarlı değildir.

Ekonominin genelinde bir iki kelime daha söylemek istiyorum:

Vadeli mevduat:

Vadeli mevduatta mukayese kasım ayından kasım ayına kadar olan sürede yapılmalıdır. Aralık ayından aralık ayına mukayese yapılmamalıdır. Çünkü, aralık ayında bankalar vitrin süslerler. Onun için, en güzel mukayese edilecek aylar kasımdan kasımadır.

Vadeli mevduat 1983 yılında yüzde 23,3 artmış, aynı periyot. Bu seneki artış yüzde 96,4'tür. Bu, "Bankalara para gelmiyor" diyenlere cevaptır. Toplam mevduat geçen sene yüzde 31,8, artmış, bu seneki artış ise yüzde 57,6'dır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin durumu:

Kamu İktisadî Teşebbüsleri, Türkiye'de Devlet bütçesine yük olmuşlardır. Bunu rakamlarla arz edeyim.

KİT kârları ve KİT'in yarattığı kaynaklar; yani yatırıma götürülebilecek kaynaklar: 1978 yılında KİT kârları negatif 13 milyar, yaratılan kaynak negatif 15 milyar; 1979 yılında KİT kârları 3 milyar, yaratılan kaynak negatif 62 milyar -kaynak yaratmıyor, bilakis kaynak alıyor- 1980 yılında KİT kârları 52 milyar, yaratılan kaynak negatif 24 milyar, 1981 yılında KİT kârları 118 milyar gözüktüyor, yaratılan kaynak negatif 43 milyar. İlk defa 1982 yılında KİT kârları 174 milyara çıkıyor, yaratılan kaynak ise 68 milyar pozitif. 1983 yılında KİT kârları 163 milyar, yaratılan kaynak 178 milyar. 1984 yılında KİT kârları, (bu da yeniden değerlendirmeden dolayıdır tahmin ediyorum) 507 milyar, yaratılan kaynak 387 milyar. KİT'ler gördüğünüz gibi, artık Devlet Bütçesine daha az yük olmaya başlamışlardır, yatırımlar bakımından.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Zam yapıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

1985 yılında tahmin edilen rakamlar. KİT kârları 738 milyar ve yaratılan kaynaklar 470 milyar.

Bir konuda Milliyetçi Demokrasi Partisinin Sayın Sözcüsü ile aynı düşünmüyoruz; o da öyle söyledi zaten. O da KİT'lerin fiyatları konusu. Biz KİT'leri iki gruba ayırdık, kendisi de ayırmıştır aynı şekilde. Bir tanesi ekonomide rekabete dayalı olarak çalışanlar; yani rekabeti olanlar, monopol olmayanlar. Buralarda fiyatı kontrol etmiyoruz, piyasa şartları ne ise onun yürümesi lazım. Burada suni fiyat indiremezsiniz, karaborsaya sebep olursunuz, haksız kazanca sebep olursunuz; tahsis meselesi gelir. Orada piyasaya uymak mecburiyeti var. İthalat da o mallarda zaten serbesttir. Demir böyledir, petrokimya böyledir, bunun gibi birtakım dallar var; ama elektrik enerjisinde ki yeni yeni kalıyor, telefon hizmetlerinde Sayın sözcü gibi düşünmemiz mümkün değildir. Bunlar için deniliyor ki, fiyatları aşağıda tutun, halkı bir nevi sübvansiyone etmeseniz bile yatırımları bu yolla yapmayın. Peki telefon parasını az alırsak kimden az alacağız; fakirden mi, zenginden mi; sorayım ben size? (*MDP sıralarından "Herkesten alacaksınız" sesleri*)

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Zenginden alacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Telefonu kullanan kim bugün? Fakir mi telefonu kullanıyor? Ama biz fakire telefon vermeye mecburuz, binlerce telefon almak isteyen var, nasıl yapacağız onları? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirahat edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Başbakandan soru sormak isteyenler, Tüzüğün gerektirdiği şekilde lütfen yazılı olarak bana göndersinler. Sonra tekrardan soru sorma müessesesini işletemeyeceğiz.

Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı şey elektrikte de var. Biz elektrikte bir tarife politikası uyguluyoruz. Bu tarife politikası bizim zamanımızda getirilmiştir. Az kullananın ilk 60 kilovat saatinden düşük bir fiyat alıyoruz, hatta biraz maliyetin altındadır bu, onu gözetiyoruz; ama yüksek kullananın daha yüksek fiyat alıyoruz. Şimdi elektrikten ben para alacağım ki, elektriğe gerekli ayarlamayı yapacağım ki memleketi elektriksiz bırakmayalım. Asıl olan odur, elektriğin mevcudiyetidir. Bakınız Türkiye'de elektrik kesintisi bu iktidar döneminde kaldırılmıştır ve inşallah bir daha da olmayacaktır. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Ama bunun yolu yeni tesis yapmaktır, süratli tesis yapmaktır ve bu tesislere kaynak bulmaktır. Kaynağın önemli bir yolu da bu idarelerin; yani bu teşekküllerin tarifelerinden çıkmak mecburiyetindedir. Bugün Türkiye'de satılan elektrik bütün bunlara rağmen, dışarıya göre de pahalı değildir.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Gelirimiz dışarıya göre mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelir değil. Ben küçük gelirlileri daima gözettiğimizi söyledim, onu da başta söyledim.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sadece sözde kalıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sözde değil.

Yatırım realizasyonunu demin söylemişim. Geçen sene yüzde 57, bu sene yüzde 67, dokuz aylık netice. 27 ilde, yani kalkınmada öncelikli yörelerde 1983 yılında bu realizasyon yüzde 64, bu sene yüzde 76.

Muhterem Milletvekilleri, dış ilişkilerle ilgili bazı sualler oldu, şimdi de bu konular üzerinde bir parça durmak istiyorum:

Bizim takip ettiğimiz politika açık seçik Hükümet Programında ortaya konulmuştur. Biz esas itibariyle bütün komşularımızla iyi geçinmek istiyoruz. Atatürk'ün koyduğu önemli bir prensibi; "Yurtta sulh, cihanda sulh" bunu hakikaten takip etmek istiyoruz. Çünkü şuna inanıyoruz; memleketimizin gelişmesi, kalkınması bu tansiyonların azaltılmasına bağlıdır. Bir bunu söylemek istiyorum.

İkincisi, biz muhtelif grup ülkelerle olan münasebetlerimizi çok iyi ayarlamış vaziyetteyiz. Batı ile olan ilişkilerimizi kesin olarak ifade ettik. Biz, Atatürk'ün gösterdiği istikamette Batı ülkeleriyle ciddi bir işbirliği içindeyiz. Bunların çoğu yıllar evvel ortaya konulmuş, Batı ile ilişkili birçok kuruluşların içerisine girmişiz. Buna devam ediyoruz; ama bu devam etmemiz. İslam ülkeleriyle ilişkilerimizi geliştirmeye mani değildir. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, biz Batı ile Doğu arasında bir köprüyüz. Türkiye'nin hem Batı ile hem de Doğu ile ilişkileri vardır; ama bir noktada farklı düşüncelerimiz olduğunu da ifade ettim. Batı ile olan ilişkilerimizde, her zaman söylediğimiz gibi, biz haklarımızı koruruz. Hiçbir zaman Batıya karşı bir aşağılık duygusu içinde bulunmuyoruz, bu mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Haksızlığa tahammül edemeyiz. Türkiye bugün Batı dünyası ile olan ilişkilerinde eşit haklara sahip bir ortak gibi hareket etmek mecburiyetindedir ve bizim politikamızın temeli de budur. Çünkü Türkiye artık Boğazlar'ın hasta adamı da değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunu herkesin bilmesi lazım.

Şimdi, bakınız bir Sayın muhalefet lideri, bizim Avrupa Konseyi ile ilişkili olarak, Müşterek Pazar ile ilişkili olarak söylediğimiz ve Limni ile ilişkili olarak NATO'nun bu işe müdahale etmemesi babında söylediğimiz sözleri nasıl ifade ediyor. "Hükümetin tutumu, Türkiye'yi bir âkit değişikliğine doğru sürüklerse bu fevkalade tehlikelidir. Keza, Hükümetin aynı anda NATO, AET ve Avrupa Konseyi gibi 3 önemli Batı kuruluşuyla ihtilafa düşmesi, kötü bir dış politika ifadesi olmaktadır" diyor.

Şimdi aynı muhalefet liderinin bundan 3 ay evvel (3 ay olmadı) buradaki bir Gensoru veyahut da Genel Görüşme münasebetiyle söylediklerini de okuyalım: "Amerikan Kongresi akıl almaz kararlarıyla Türkiye'ye tecavüzlerde bulunacak, Avrupa Konseyi dünyada başka mevzu yokmuş gibi devamlı Türkiye'yi konuşacak, ağır itham ve iftiralarda bulunacak, Avrupa Parlamentosu her vesileyle Türkiye'ye karşı cephe alacak, sonra Kuzey Atlantik İttifakı içinde Türkiye yarım milyonluk ordusuyla dost saldırılarına mutavaat ederek sadıkane görevini yapacak. Olmaz böyle şey." Şimdi bu iki ifadeyi alın ve kararı siz verin. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bizim politikamız açıktır, her zaman da açık söylüyoruz: Biz Batı ile iyi ilişkiler içindeyiz, iyi ilişkiler içinde devam ediyoruz; ama bu ilişkilerdeki tutumumuz, demin de söylediğimiz gibi, eşit bir ortaklık hüviyeti içindedir. Yoksa, biz her şeye mutavaat edecek, her şeye razı olacak bir memleket katiyen değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; HP sıralarından alkışlar)*

Efendim, diğer bazı konulara da kısa kısa cevap vereceğim.

Bu köprü, kamu ortaklığı hikâyesi çok açıldı, çok konuşuldu. Bizim yaptığımız iş farklı bir iş değildir; seçim sırasında ne söylemişsek aynısını yaptık. Vaktiyle köprüyü yaptırmak istemeyenler vardı, “Yaptırmayız” diyorlardı.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — O ayrı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı idi; yapıldı köprü.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Satıldı köprü!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi de “Satılmaz, sattırmayız” diyorlar...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim, ille lâf atsinler istiyorsunuz yani, yapmayın şunu.

Devam buyurunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

Şimdi yapılan iş nedir, onu söyleyeyim: Yapılan iş, birkaç tane maksadı olan bir iştir. Bir taşla birkaç tane kuş vurduk. Bir kere vatandaşlarımıza, aldatmaca değil, ciddi bir gelir ortaklığı senedi verdik. Yani, alacak; kâr edecek, ama bu faiz de değil, onu da söyleyeyim. Bu, gelirin belli şekilde bölüşülmesidir. Olabilir ki, Köprünün trafiği azalır, tahmin ettiğimiz geliri alamazlar; ama tersi de olur, trafik daha da fazla olur, yüksek tonajlı, yüksek geçiş ücreti ödeyecek vasıtalar daha fazla geçer, bizim tahminimizden daha fazla da gelir alırlar. Bundan biz sadece memnun oluruz.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kumar, kumar bu dediğiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, gayet tabii 10 milyarlık bir tertip çıkardık. Bu bir ufak misaldir. 10 milyarla bir şey olmaz, onu ben de biliyorum. Önümüzdeki yılbaşından itibaren Keban ile ilgili (20 + 20) 40 milyar liralık çıkacak. Alamayan arkadaşlarımızı kaydedebilirim. Yani onlara bir ayrıcalık yaparız milletvekili için. (ANAP sıralarından alkışlar)

ERTUĞRUL GÖKGÜN (Aydın) — Biz buraya kâr etmek için gelmedik Sayın Başbakan, sonra millet bize yuh çeker.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır, merak etmeyin, herkese yetecek kadar var.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Reklam yapıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Kürsüde satış yapmıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, devlet güvenceli, çok iyi bir gelir kaynağı olduğunu herkes biliyor.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O baraj, o köprü 50 milyon kişinin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani hakikaten iyi bir gelir kaynağı olduğunu bilmeyen yok. Halkımız bunu çok kolay anladı ki, bir saatin içerisinde satıldı.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Devlet bankerliğe başlamıştır, bu bakımdan biz almıyoruz.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, bu tarzda bir müzakere usulü yok efendim, lütfediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim şimdi bir de, bir Sayın liderin konuşmaları arasında müşahede ettiğim; vatan toprağını satıyormuşuz.

Şunu da bir açık konuşalım; konu nedir? Bu gibi laflara geçmeden evvel meselenin aslına bakalım. Mesele ne? Vaktiyle buraya getirdiğimiz, Yüce Meclisin tasvibine mahzar olmuş ve zannediyorum ki, aslında kendi iktisadî görüşlerine de hiç uzak olmayan bir tasarı kanunlaştı. Nedir bu kanunlaşan? Efendim, Türkiye’de yabancıların mal alma yasağı yoktur. Yani gelirler, toprak da alırlar, mülk de alırlar. Bir tek şartı vardır: Mütakabiliyeti var mı? Kanun böyle. Mütakabiliyeti varsa, İstanbul’dan da bina alırlar, Ankara’dan da bina alırlar. Hiçbir yere müracaat etmeye, müsaade almaya da lüzum yoktur. Şimdi denilebilir ki; efendim biz de karşılığında oradan alıyoruz. E biz almasak da yine adamın burada alma hakkı var. Nitekim bizim dışarıda malımız yoktur, belki onların Türkiye’de malları vardır.

Şimdi biz bunu, memleketin iktisadî gelişmesini de kolaylaştırmak için, Basra Körfezindeki bazı zengin Arap ülkelerine tek taraflı olarak açmak istedik. Tek taraflı derken, mütakabiliyeti aramayarak; çünkü zaten bizim insanımız gidip oradan mal alacak değil, çok pahalı ve lüzumu da yok, Niye gitsin oraya para yatırsın mal alsın?

Bunun faydası bu. Yoksa, “Vatan toprağı satılıyor” lafını, çok eskiden bu memlekette münakaşa edildiği yıllarda, birtakım aşırı çevrelerin söylediğini biliyorum. Aynı konuları bu Meclisin çatısı altında, bu manada konuşmayalım. Hiçbir zaman vatan toprağı satılmamıştır, toprak da orada duruyor, mülk de orada duruyor, kimse cebine alıp da götürmüyor.

Bir konu da bütçe denklığı meselesi. Tabii muhalefet sözcülerimiz Bütçe Komisyonunda itirazî kayıtlarını yazmışlar. Benim söyleyeceğim şu: Bunlar birer vesikadır, inşallah seneye bu vakit, bütçenin denklığı konusunda 1 trilyon mu açık, 1,5 trilyon mu (artırmaya çıktı) onu hep beraber göreceğiz.

Yalnız şunu söyleyebilirim; bu bütçenin açıklığı 1984 yılından daha iyidir, 1984 yılında, kendileri de ifade ettiler, bütçe başlangıçta denk değildi, aşağı yukarı 550-600 milyara yakın borç ödemeleri bütçenin içerisine konulmamıştı ye biz onları getirdik. Eğer o zaman bütçe denk idiyse 600 milyar açık vermesi zaten lazımdı, öyle değil mi? Borç ödemeleri konulmadığına göre 600 milyardan daha fazla açık vermesi lazımdır. 1984 Bütçesi, tahminimiz 370-380 milyar civarlarında açık verecektir; onu da çok kısa zamanda göreceğiz, beş aşağı, beş yukarı rakam bu. Şimdi buradan şu anlaşılıyor; bunları koyduğumuz halde bu kadar açık vermesi, yine bütçe idaresinde bir başarıdır.

Bir de fonlar meselesi var. Deniliyor ki, biz bütün bütçeyi fonlara tahsis etmişiz. Yok öyle şey. Bu bahsedilen fonların büyük bir kısmı yıllar evvelsi, Sayın Bozer’le beraber çalıştığımız Hükümet zamanında da mevcut olan fonlardır; Bir tanesi Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu, Petrol Fonu, Fiyat İstikrar Destekleme Fonu; hepsi yıllar evvelsi konulmuş fonlardır.

Şimdi biz ne yaptık? Bizim yaptığımız, bu fon sistemini bir kanuna bağlamak oldu. Bunlar kanuna da bağlı değil, Türk Parası Koruma mevzuatı, filanca diye belki 80-90 tane fon vardı, yıllardır işliyor, kimse ses çıkarmıyor; biz buna bir düzen getirmek istedik, bu

fonların çoğunu kaldırıyoruz. Ne yapıyoruz? Kanunu geçirdik, Anayasaya göre Hükümet belli şeyler üzerine fon koyar, bunların da uygulama esaslarını ortaya koyar.

Bir kanunda Konut Fonunu getirdik, kontrolü da var, Yüksek Denetleme Kurulu onu kontrol ediyor. Dahasını da söyleyeyim, son çıkardığımız bir kararname var, tarımda hayvancılığa destekleme yapmamız konusunda. Ondan sonra, benzin motorlarını değiştirip dizel koyma projesi var şoför esnafı oradan desteklenecek; bu konuda bir açıklama yapmıştım. Bunların nereye sarf edileceğini teker teker bu kararnamede yazıyoruz. Bu, daha iyi düzene getirme değil mi?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikanız var efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz zaman verecek misiniz Sayın Başkan?

Onun için fon meselesi söylendiği gibi değildir. Bizim kurduğumuz fonlar kanuna göre kurulmuştur, daha düzenli kurulmuştur, kontrolü vardır; eski fonlar da yavaş yavaş bu fon sisteminin içerisine getirilmektedir ve bu suretle de genel kontrolü bir düzene bağlanacaktır.

Bir arkadaşımız, “İşçi dövizleri azaldı” dedi. Bu doğru değil. 10’uncu ay itibariyle 1983 yılında işçi dövizleri 1 milyar 326 milyon dolar, 1984 yılında 10’uncu ay itibariyle bu rakam 1 milyar 429 milyon dolardır. 1 milyar 700 küsur milyon dolar tahmin edilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, bu iktidar hızlı bir iktidardır; bütün tatbikatımızdan anlaşıldığı gibi. Ekonomiye katkı sağlayan her projeyi zamanında bitirmeye kararlıyız. Çünkü biz şuna inanıyoruz; daha evvelki yıllarda olduğu gibi, bu projeler bitirilmeden kalırsa, iki senede bitirilecek iş yedi sene sürerse, sizin koyduğunuz paralar altı-yedi sene toprağın altında kalıyor demektir. Biz projelerin bir an evvel realizasyonunu temin eden bir düşünce içindeyiz. Misallerini de verdik. İşte Erzurum’da olan hadise bunun tipik bir örneğidir. Dört-beş ay gibi kısa bir zamanda, bu sosyal olmasına rağmen, mesele çok süratle bitirilmiştir, yıllar almamıştır.

Bir misal daha vereceğim: İzmit-Gebze arasındaki ekspres yol, yıllardır yapılıp. Belki bugünkü para ile 40-50 milyar lira oraya gömüldü; ama nema vermiyor, 15 senedir yapılıyor. İktidara geldiğimiz zaman niçin bu yol böyle gidiyor diye oturduk konuştuk. O tempo ile gitse üç sene sonra bitecekti; ama biz muhterem milletvekilleri, bu içinde bulunduğumuz ay yolu hizmete açıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bunları misâl olarak veriyorum. Türkiye’nin en önemli projesi Atatürk Barajı ve Urfa sulamasıdır. Gücümüz olduğu için, dış itibarımız çok yukarı seviyede olduğu için, daha iktidara gelir gelmez bu projeye ilgili finansmanların hemen hepsi temin edilmiştir. İşte 1 milyar frankın üzerinde makine-teçhizat kredisi; imzalandı, anlaşması yapıldı. Barajı inşa edecek makineler, 200 milyon dolarlık, onun da anlaşması yapıldı. Türk parası ihtiyacı; bu da temin edilmiştir ve bu baraj inanıyorum ki sulama tesisleriyle beraber zamanında devreye girecektir.

Neden buna bu kadar önem veriyoruz? İşte Doğu Anadolu’da, Güneydoğu Anadolu’da işsizliği çözecek, iş sahalarını artıracak en önemli yatırımlardan biridir. Sadece Doğuya, Güneydoğuya değil; bütün Türkiye’ye güç katacak bir projedir. Bu projelerdeki anlayışımız da budur. Senelerdir lafı yapılmıştır; ben bunun başlangıç tarafını da

biliyorum; muhtelif firmalar gelmiştir, “Biz bu barajı size yaparız, bize bir kâğıt verin, bir kararname çıkarın, gidelim borç para arayalım” demişlerdir; bulunamamıştır. Beynelmile müesseselere girememişizdir; çünkü komşu ülkelerle ilgili birtakım tavizler isteyeceklerdir. Onları bugün konuşmak mümkün değildir. Bunu ancak kendi gücümüzle yapabileceğimize karar vermişizdir; ama o imkânlar da bir türlü bulunamamıştır. İşte bu iktidar zamanında bütün bu proje için lüzumlu finansmanın hepsi temin edilmiştir ve inanıyorum ki bu proje zamanında devreye girecek, Güneydoğu Anadolu’ya, Doğu Anadolu’ya, aynı zamanda da Türkiye’ye büyük güç katacaktır.

Tabii “hızlı çalışıyoruz” derken, meşhur bir şairin lafı var; “Erişir menzili maksuduna aheste giden, tîzi refât olanın pâyine dâmen dolaşır” diyor; tabii bu laf bize göre değil. Neden bize göre değil söyleyeyim: Bizim işimiz çabuk yapılmak mecburiyetinde olan bir iş. İş bilmezsek ayağımıza bir şey dolaşabilir. İş bildiğimiz için ayağımıza hiçbir şey dolaşmaz, merak etmeyin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz, şahsın görünür rütbei aklı eserinde.

BAŞKAN — Bravo, şairlerimiz çoğaldı.

Buyurun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, memleketin yapılacak çok işi var. Hakikaten bu memlekette birçok işi yapmak mecburiyetindeyiz. İktidarda olanlar bunu çok daha rahat görüyorlar; çünkü kendilerine her taraftan talep geliyor: “Şunun yapılması lazım, bunu isteriz” diye ve bazen bizden üç-dört senede yapılması gerekli olan işleri bir seneye sığdırmamızı dahi isteyen talepler var. Bunları bir program dâhilinde ve süratli bir tarzda yapmaya mecburuz.

Bizim, önümüzdeki dönem içerisinde bu memleketin gelişmesinde, kalkınmasında en önemli gördüğümüz nokta, 1988 seçimlerine demokratik nizamı tam manasıyla yerleştirmiş, hiçbir şüpheye meydan vermeyecek tarzda sağlam temellere oturtmuş olarak girmektir. Bunu biz en büyük hedefimiz olarak görüyoruz. Tabiatıyla, demokratik nizamın yerleşmesinde, bu işin Batı standartlarında gelişmesinde herkesin katkısı olmalıdır; bu iş sadece hükümetin, sadece iktidar grubunun işi değildir. Evet, en büyük sorumluluk bizlerin üzerindedir, bunu kabul ediyorum; ama sizlerin, yani muhalefet gruplarının basınıımızın sendikalarımızın, anayasal bütün kuruluşlarımızın da üzerine düşen görevler vardır. Bunlara dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Türkiye’yi bir daha 12 Eylül öncesi dönemine düşürmememiz lazım. Türkiye’nin istikrarı hakkında dışarıda herhangi bir tereddüde sebep olmamız lazım. Bunu, memleketin gelişmesi, kalkınması için en önemli unsur olarak söylüyorum. Ekonomik gelişme, kalkınma; bütün bunlar bunun altyapısıdır. Şuna da inanıyorum: Ekonomik gelişme yerine oturdukça, Türkiye güçlendikçe bizim hem dış itibarımız artacaktır, hem de demokrasiyi yerleştirmekte çok daha güçlü olacağız. Memleket iktisaden sıkıntılara düşerse, bu meseleleri çözmek çok zor olur ve geçtiğimiz yılların tecrübeleri de bize bunu çok açık bir surette göstermektedir.

Tabii memleketin halledilecek birçok problemi var. Bunların hepsine el attık. Şu son bir senede el atmadığımız mesele kalmamıştır diyebilirim. Daha yeni meseleler de çıkacaktır. Türkiye’yi, önümüzdeki Bütçeyle daha iyi geliştirme imkânına kavuşacağız. Dört sene sonra, inşallah seçimlere çok daha iyi durumda gideriz; ama meseleyi orada

bitirmek istemiyorum; çünkü geleceğin Türkiye'sinin temellerini bu yıllarda atacağız ve inşallah 10 sene sonra, birçok yerde söylediğim gibi, Türkiye'yi dünyanın sayılı ülkeleri arasına muhakkak sokarız.

Hepinize saygılar sunuyorum. (*"Bravo" sesleri, alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Muhterem arkadaşlar, soru sorma süresi tamamlanmıştır.

Efendim, Sayın Başbakandan cevaplandırılması İstenen 18 tane soru vardır. İchtüzüğümüzün 94'üncü maddesi gayet sarih olarak soruların ne tarzda sorulması ve ne tarzda cevaplandırılması gerektiğini açıkça ifade etmektedir. Sorular gayet kısa, şahsiyattan uzak, Bakanın şahsiyle ilgisi olmayan, sadece konuyla ilgili olması gereken hususları ihtiva etmek mecburiyetindedir. Şimdi soruları teker tekler okutup, her soruya Sayın Başbakanın cevabını rica edeceğim. Bazı sorulara Bakanlar, tabii Sayın Başbakan da dâhil, yazılı olarak da cevap verebilirler. Ancak çok istirham ediyorum, soru okunup cevap verildikten sonra soru sahipleri veya diğer arkadaşlar; efendim, altında şu vardı, üstünde bu vardı şeklinde bir daha müdahaleye kalkmasınlar. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biz soru metnini yazmadık efendim.

BAŞKAN — Soru sahibi salonda bulunmazsa, sorusu işleme konmayacaktır.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başkan, soru sormak için bir süre yok.

BAŞKAN — Çok rica ederim efendim; ben böyle haber verdim. Eğer bu soru sorma müessesesi böyle devam ederse, burada sabaha kadar sorulu-cevaplı vakit geçiririz. Zatı aliniz ve bütün arkadaşlarımız gayet iyi biliyorsunuz, bütçe belli bir süre içerisinde tamamlanacaktır. O bakımdan çok rica ediyorum; sorular sorulmuştur, bundan sonra soru sorma diye bir şey olamaz.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başbakan konuşmasını ikmal etmeden soru sorma süresi bitmez.

BAŞKAN — Buyurun efendim, soruları okuyun.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın bütçenin tümü üzerindeki konuşmalardan sonra cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

*Mustafa Murat Sökmenoğlu
Hatay*

BAŞKAN — Soru sahibi burada mı efendim? Burada.

Soruyu okutuyorum:

"**Soru:** 1984 yılının sekiz aylık döneminde, tarım ürünlerinin ihracatında geçen seneye göre yüzde 8 oranındaki gerileme tarım sektörünün iyi planlanmadığını sizce ifade etmiyor mu? İhracatın artmasına rağmen buradaki düşüş tarıma dayalı sanayide midir, yoksa tarım ürünlerinde midir?"

İlk sekiz aylık verilere göre gıda maddelerinin ihracatında artış olmuş ve iç piyasa fiyatlarını artırmıştır. Bu da sadece ödemeler dengesinin düşünüldüğünü göstermez mi? Sadece ödemeler dengesinin düşünülmesi sizce doğru mudur?

Tarım sektöründe yüzde 3,6 artış olduğunu ifade ettiler. Acaba bu artış nerede oldu? Tabiat şartlarından dolayı Cenabı Hak'ın bir lütfu mu, yoksa bu kadar artan maliyet girdileri ve Hükümetimiz tarafından yapılan zamlarla ve Hükümetin sağladığı imkânların tezahürü müdür?

Tarıma dayalı sanayiinin durumu, büyümesi ne olmuştur”

BAŞKAN — Sayın Başbakan, buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Efendim, gayet basit, son tarafından başlayayım.

Yüzde 3,6 gelişme hızı sabit fiyatlardır. Yani tarımda fiyat artışından dolayı böyle bir gelişme düşünülemez; o sadece tarımdaki gelişmeyi gösterir. Gayet tabii Allah'ın yardımı var; onu da söyleyeyim; bu gelişme hızında tarımımızın mühim bir kısmı sulamadan mahrum ve yağış şartlarına bağlıdır. Onu da o şekilde ifade etmemiz mümkün.

Tarım ihracatındaki düşüş birtakım mevsimlik sebepler ve bazı tarım ürünlerinin dünyadaki fiyatlarının düşmesinden de kaynaklanır. Zannediyorum, misal verirsem, fındıkta böyle bir durum vardır; ama mesela fındıkta önümüzdeki sene için daha ümitliyiz, çünkü fiyatlar yukarıya doğru gidiyor, takip edilen bir politikadan dolayı. Ondaki sonra pamuktaki fiyat geçen sene fazlaydı, bu sene tahmin ediyorum dış fiyatlar aşağıya gidiyor, yüksek değil. Onun için tarım ürünlerinin ihracatında muhakkak ürün azaldı diye bir şey söylemek mümkün değil, dünya fiyatlarına da bağlı olarak değişen faktörler var.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Diğer soruyu okutuyorum:

Sayın Başkan,

Sayın Başbakanın konuşmalarında verdiği rakamlarla Bütçe gerekçesinde verilen rakamlar arasında çok büyük yanlışlıklar var. Bu nedenle enflasyon rakamlarıyla ilgili soru sormak istiyorum.

Söz vermenizi arz ederim.

Saygılarımla.

*Mahmut Akkılıç
İzmir*

BAŞKAN — Sayın Mahmut Akkılıç, sorunuz gayet kısa olacak. Sayın Başbakan da gayet kısa cevap verecek.

Buyurun sorun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim gayet kısa olacak.

Hükümet Programında ifade edildiği gibi, Bütçe gerekçesinde de diyor ki, “1983 yılında enflasyon yüzde 30,6 düzeyine indirilebilmiştir” Sayın Başbakan biraz evvel konuşmalarında, Hazine ve Dış Ticaretin yüzde 48 olduğunu, İstatistiğin... (ANAP sıralarından “Hayır” sesleri)

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben geçen seneden bahsediyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, siz takdir edecek değilsiniz, müsaadenizle sizin adınıza ben takdir edeceğim.

Buyurun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben 1983'ten bahsediyorum. Sayın Başbakan'dan 1983 yılından örnek verdiler. Bu nedenle burada diyor ki, "Yüzde 30,6'dan yüzde 25'e indirilecek." Ama Sayın Başbakan 1983 yılı rakamlarını ifade buyururken, "Hazine Teşkilatı yüzde 48, İstatistik yüzde 49; ama İstanbul Ticaret Borsası veya Ticaret Odasının da yüzde 56 olduğunu" söylediler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 48,5.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim, bu konu ile ilgili bir sorum daha var.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen...

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Şimdi Sayın Başbakan şu imajı yaratmışlardı; "Hesap adamı"

Ben şimdi kendilerinden çok kısa bir soru sormak istiyorum. Ayda 25 ilâ 30 bin lira alan vatandaşların 3-4 nüfuslu ailesini nasıl geçindirebileceklerini sormak istiyorum? Hesap makinesi yanlarında yoksa ben vereyim, bunu hesaplasınlar.

BAŞKAN — Lütfen efendim, tamam, sual sorulmuştur.

Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Benim konuşmamda bu gayet açık olarak söylendi. Ben, dikkat edin yıllık hızlardan bahsetmedim. Ben konuşmam sırasında "1984'e giriş hızları var; bu giriş hızlarının esas amili son dört aydaki hızıdır" dedim. Yıllık ortalaması doğrudur, geçen sene yüzde 30,6'dır zannediyorum Dış Ticaretin bütün endeksidir, bu doğru buna bir şey demiyorum. Çünkü yılın ilk 6-7 ayında endeksler düşüktür; "Son dört ayındaki hız yıla ırca edilirse yüzde 56,4 olur" dedim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — O halde, niye kullanıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sebebini söyleyeyim, onun da niye olduğunu söyleyeyim.

Bu 1984'e enflasyon hızı bakımından giriş hızımızdır; yani "Enflasyon yükselmeye başlayan bir dönemde biz 1984 yılına girdik" dedim. Bunu söylemek için. Hatta sadece Hazine ve Dış Ticaretin endeksini almadım. "Devlet İstatistiğinin endeksi de yüzde 49'dur, aynı dönem için. Devlet istatistiğini tüketici endeksi daha yüksek, dört ay için yüzde 62,8'dir ve Ticaret Odasının endeksi biraz daha düşük, yüzde 48,5'tur" dedim. Ondan sonra mukayese ettim. "Bu sene üç ayımız var, dört ayımız yok" dedim, o bölgeye tekabül eden. Oradaki rakamlardan iki tane endeks daha çıktı. Bir tanesi Ticaret Odasının endeksi. "O üç ay için yüzde 48,5'e mukabil yüzde 20 veriyor. Hazine Dış Ticaretinki de o üç veya dört ay için yüzde 34-35 civarında bir rakam veriyor" dedim. Buradan şuna geldim ve dedim ki, "1985'e giriş hızımız daha düşük olacaktır ve bu, 1985 senesinde enflasyon hedefimizi tutacağımızın işaretidir." Söylediğim şey budur. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — İkinci sorum vardı.

BAŞKAN — Lütfen efendim, çok rica edeceğim; söz vermiyorum.

Devam buyurun, bitirin efendim.

Bu sual müessesesi bütçeyi çok sakatlar, onun için arkadaşlarımdan çok rica ediyorum, buna riayet etsinler. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sonra şunu da ifade edeyim: Daha bütçenin tümü üzerinde konuşuyoruz, daha bakanlıklara, genel müdürlüklere geçilecek; söyleyebileceklerinizi pekâlâ orada da ifade edebilirsiniz. Bugün bitmiyor bu iş, bugün başlangıcı.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi muhterem Akkılıç'ın sorduğu ikinci sual gayet tabii çok tipik bir politik sualdir; herkese her zaman sorutabilecek bir sual ve ben şöyle de cevap vereceğim Asgarî ücret biz iktidara geldiğimiz sırada 15 bin liraydı. Biz bunu 25 bin liraya çıkardık, öyle değil mi?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Yeterli midir?

BAŞKAN — Yerinizden sual sormayın efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yeterli olup olmadığı ayrı bir konudur.

Şimdi asgarî ücret deyince, daima şu hesap yapılıyor: 3-4 tane de çocuğu çocuğu var, böyle bir adam asgarî ücret alıyor, gayet tabii asgarî ücret alan bir kimsenin bugünkü şartlar altında kolay kolay evlenmesi de mümkün değil, bunu da kabul ediyorum; ama siz illa üzerine 3-5 çocuk ilave ederseniz, bu oldukça zor bir tablo meydana getirir, siz de “Bu tabloya nasıl cevap vereceğiz?” diye bizi suale çekersiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yeni bir nüfus planlaması mı yapıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız şunu söyleyeyim. Türkiye’de siz de geziyorsunuz biz de geziyoruz, yurdun her tarafına gidiyoruz. “Sıkıntılar geçmiştir” demiyorum, “herkes rahatlıkla yaşıyor” diye iddia etmiyorum; çok sıkıntılı bir dönemden geldiğimizi de deminki konuşmamda açık seçik söyledik; ama şunu da müşahede ediyorum, bunu da insafla söylemek lazım; gezdiğimiz her yerde, belki istediğimiz şekilde çok iyi gıda almıyor olabilirler, ama birçoklarımızın söylediği gibi ayağı çıplak, başı kabak, üstü başı muntazam olmayan insan pek az gördük veya görmedik. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Diğer suali okutuyorum.

Sayın Başkan

Sayın Başbakandan soru sormama müsaade etmenizi arz ederim.

*M. Turan Bayezit
Kahramanmaraş*

BAŞKAN — Sayın Bayezit, yerinizden ve lütfen kısa olarak sualinizi sorun. (*ANAP sıralarından gürültüler*)

Efendim bir dakika.

Sayın Turan Bayezit sorusunu, herkesten önce daha ben ifade etmeden göndermişti; öyle olsa geri gönderirdim, onu da biliniz, bir özel durum yok kimseye.

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Anlamadım efendim, itirazı anlamadım.

BAŞKAN — Efendim, sizin muhatabınız benim, buyurun.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan bugün ve bundan önce muhtelif vesilelerle Meclise arz ettikleri detaylı bilgiler nedeniyle teşekkür ederim.

Ama bir şey dikkatimi çekiyor, özellikle sorumluluğunu paylaştığını zannettiğim büyük bir olaydan, bankerlik olayından hiçbir zaman bahsetmiyor.

BAŞKAN — Bunu mu soruyorsunuz?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Suali açıklayacağım.

BAŞKAN — Hayır, sualin açıklaması olmaz, sualinizi söyleyin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Acaba bu bir rastlantı mıdır? Bu, birinci sualimin (a) şıkkı Sayın Başkan.

(b) şıkkı; banker faciasını ve sosyal yarayı kapatarak önlemek için, Hükümet ne tedbir düşünmektedir? Bu birinci sualim.

BAŞKAN — Bir sual dediniz, iki tane oldu.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Birinci sual iki şıklı efendim.

2'nci sualim ki, bundan önce de dile getirildi ve bir Sayın bakan tarafından çok hafife alınarak hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak bir tarzda cevaplandırıldı, kanun çıkmadan AKFA Şirketine verilen teşvik belgesi. Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen...

BAŞKAN — Efendim bırakın izahı.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Efendim müsaade edin.

BAŞKAN — Ama müsaadesi yok Sayın Bayezit; yani, Başbakanın ne adamı olduğu malum. Siz sualinize devam edin, (*ANAP sıralarından alkışlar*)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen, saygı duyduğum bir şahıstır.

Sayın Başbakan, bu işlemi hukuka bağlı devlet sistemine uygun görüyor mu?

(b) şıkkı; altında imzası bulunan devlet memuru hakkında bir işlem yaptılar mı?

BAŞKAN — Peki teşekkür ederim.

Efendim, bu sualler mutlaka sözlü olarak cevaplandırılmayabilir.

Buyurun Sayın Başbakan.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan benim sualime burada cevap verir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi birinci sualinize, banker meselesine cevap vereyim: Bu konu, seçimlere giderken önümüze getirildi. Hepinizin de çok iyi bildiği gibi, bu banker meselesinde bilhassa piyasa bankerleri diyelim, teminatsız olanların ağırlığı Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç büyük şehrimizdeydi. Bize “Siz burada zor rey alırsınız...”

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — En çok reyi de oradan aldınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Ondan sonra bir türlü bu meseleden çıkamazsınız. Bu işin sorumlularından biri sensin, biri de Kaya Erdem’dir” dediler. Buna rağmen biz, Kaya Beyi İzmir’den aday gösterdik. Netice olarak şunu söyleyeyim: Bu konu bu kadar istismar edilmesine rağmen, Ankara’dan, İstanbul’dan, İzmir’den en iyi neticeyi biz aldık. Çünkü, işin doğrusunu söyledik; “Banker meselesi şudur” şeklinde her zaman açıkça ifade edilmiştir. Bunların mahzurları da söylenmiştir ve Türkiye’de bundan sonra insanların, bu serbest ekonomi sisteminde, meseleler hakkında kendileri için çok daha iyi karar vermeleri lazımdır.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Kazık yemeleri lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, bu, dünyanın her tarafında olan bir hadise.

Şimdi, mühim olan konu şu: O bankerlerden dolayı çok iyi para kazananlar da oldu. İnsan, kazandığı gibi kaybeder de. Yani hadiseyi niye tek taraflı düşünüyorsunuz; kazandınız, kaybettiniz. Daha az riskli olan işlere yatırım yapanlar oldu; “Devlet güvencesi” dedi tahvile yatırdı, kaybetmedi veya daha az gelir veren yerlere parasını yatırdı kaybetmedi.

Şimdi, benim burada üzerinde durduğum nokta şu; bütün bunlara rağmen bizden evvelki iktidar bu banker meselesine bir çözüm getirmiş. Bu çözümde de bazı problemler var, biz onu müşahede ediyoruz; işte hâlâ o bankerlik tasfiye kurulları bir türlü iyi şekilde çalışmıyor. Bunun üzerinde biz de duruyoruz. Çünkü idarede devamlılık vardır; bizden evvel yapılmış olanı bozmak istemiyoruz ve hatta mümkünse onu memleket için, millet için daha işler hale sokmaya mecburuz, onu da biliyorum.

Bu konuda çalışmalarımız olursa, onu da Yüce Meclisin önüne getiririz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — AKFA konusu var efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müsaade buyurun efendim. Birinci suale teşekkür ettik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biraz yumuşak konuşun efendim.

BAŞKAN — Nasıl konuşayım?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sesinizin tonunu biraz yumuşatın efendim.

BAŞKAN — Sesimin tonunu; evet efendim. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, AKFA konusu zannediyorum burada izah edildi, daha evvel de izah edildi, siz o izahatı aldınız.

Şimdi, konu şöyle: Biz, bu Meclisin tasvibine mazhar olan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında çay tekeli de, tütün tekeli de kaldıracığımızı söylemişiz. Yani bu konu plana bir ilke olarak, esas bir ilke olarak girmiş.

İkincisi, kanunu sevk etmişiz, o arada bir müteşebbis müracaat etmiş. O müteşebbis de şartlı bir teşvik belgesi verilmiş. Nedir şartlı teşvik belgesi? Maliye ve Gümrük Bakanlığından müsaade alırsan, yani bu tekelle ilgili kânun çıkar, ondan sonra müsaade alırsan sen bu yatırımı yaparsın.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Öyle değil Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyledir, öyledir. Biz öyle diyoruz, Öyledir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yalnız burada şu hadise var; bir insan, bir teşebbüs yatırım yapabilir, hatta binasını da yapmaya başlayabilir; müsaade olamazsa, kanun çıkmazsa (ki kanun çıktı) ne olacaktır? O riskiyle kendisi başbaşa kalacaktır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hata burada işte.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O, riskiyle başbaşa kalmaya razı olduktan sonra başkasına karışmayın.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ben, bunu söyletmek istedim Sayın Başbakana.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Pekâlâ.

BAŞKAN — Tamam, söylettiniz, sağ olun. Teşekkür ederiz. Diğer soruya geçiyoruz.

Sayın Başkan,

Sayın Başbakandan soru sormama delaletlerinizi arz ederim. Saygılarımla.

*Musa Ateş
Tunceli*

BAŞKAN — Buyurun efendim, çok kısa Sayın Ateş.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Sayın Başkan, kalkınmada öncelik tanınan Doğu ve Güneydoğuda bazı köyleri, bilindiği gibi aralarında kilometrelerce mesafe bulunan 5-10 mahalden, yani her birisi bir veya birkaç haneden ibaret olan mezralardan oluşmaktadırlar. Her mahalle hizmet götürmeye bölgenin topoğrafik ve arazi durumu manidir. Bu nedenle, o mahallerin sakinleri her türlü sosyal hizmetlerden mahrumdurlar. 5-6 ay gibi uzun bir süreyle tabiatın acımasız yasasıyla başbaşa ve kaderlerine terk edilmişlerdir. Bu, acıklı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan adaletsizliği gidermek için yeni köyleri merkezî sistem haline getirmeyi düşünüyor mu?

Teşekkür ederim, saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ateş.

Sayın Başbakan, lütfen çok kısa.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi Muhterem Başkan, Sayın Musa Ateş'in suali, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili, özellikle zannediyorum bizim birinci derecede kalkınmada öncelikli gruba aldığımız Tunceli iliyle ilgili, öyle değil mi efendim?

Ben Tunceli'ye gittim, biraz anne tarafım da o taraftan gelme, Çemişkezek'ten, biraz akrabalığımız da var. *(Gülüşmeler)*

BAŞKAN — Akraba çıktınız. *(Gülüşmeler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Doğu Anadolu'da birçok bölgede eski tarihî sebeplerden dolayı yerleşim yerlerinde zorluklar var, yani yerleşim yerleri dağınık, bir kısmı dağ tepesinde zor ulaşılabilen yerlerdedir. Mümkün olduğu kadar bu ulaşım meselesini halletmemiz lazım, onu iyi biliyorum; fakat yerleşim yerleri konusunda da insanlarımızı mümkün olduğu kadar çok dağınıklıktan da kurtarmamız, bunu zorlama suretiyle değil de, gönüllerinin arzusu istikametinde, yani teşvik ederek yapmamız lazım. Bu önümüzdeki sene inşallah, özellikle bu birinci derecede kalkınmada öncelikli illerde köy yolları hizmetleri, köy içme suları, köy elektrifikasyonu ve telefon hizmetleri için özel ekipler kuruyoruz, özel bir sistem uygulayacağız. Başarılı olup olmadığımızı inşallah yılın sonunda hep beraber görürsünüz. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

Sayın Başbakandan soru sormak istiyorum. Arz ederim.

Paşa Sarıoğlu Ağrı

BAŞKAN — Buyurunuz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkanım, Sayın Başbakan burada konuşurken özellikle tekellerden üç defa bahsetti ve bundan önce de bahsetmiştir. Şimdi Anayasamızın 167'nci maddesi; Devletin hukukî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleri önlemesini istemektedir. Şimdi Hükümet, Devlet tekellerini kırmak için kartal gibi inmektedir; fakat diğer taraftan bunu herkes biliyor, bir araştırmamda var piyasaların yüzde 85'i tekellerin elindedir.

Benim en çok şikâyetçi olduğum husus da, özellikle yatırım mallarını üreten piyasa maalesef tekellerin elindedir, bunu Başbakan da bilmektedir.

Şimdi tekelleri önlemek için, özellikle bahsettiğim piyasa tekellerini önlemek için ne gibi tedbirler alınması gerekiyor; onu sormak istiyorum?

Eğer bu ithalat ise, şunu da hemen vurgulamak istiyorum, ithal edilen malların üzerine konan vergi ve fonlar bunları rekabet olmaktan çıkarmıştır.

İkincisi; Anayasamızın 172'nci maddesinin bir gereği olarak tüketicinin korunması istenmektedir, ama bugüne kadar burada da konuştuk, maalesef tüketiciyi korumakla ilgili (sadece muz, peynir meselesi değil efendim) herhangi bir tedbir ve kanunî müeyyide getirilmemiştir. Bu husustaki görüşleri nedir?

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Sarioğlu. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Sarioğlu'na sormak istiyorum, bu yatırım mallarından kasdı hangisidir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Mesela trafolar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, biz bütün tekelleri kaldırmaya azmetmiş bir iktidarız, ister devlet olsun, ister özel teşebbüs olsun. Bu konuda hiç kimsenin şüphesi olmasın. Nasıl tekellerle mücadele edilir? Onu da Türkiye'nin şartları içerisinde bir noktaya koymamız lazım.

Burada bütçe müzakereleri sırasında da oldu, benim cevap vermem içerisinde mümkün olmadı; ithal ikamesi, ithalat liberasyonu konusu uzun uzun münakaşa edildi. Kabul etmek lazım ki Türkiye'de yıllardır kurulan sanayi, bir ithal ikamesi esprisine göre kurulmuştur. Şu korku daima vardır: Bu ithal ikamesi esprisine göre kurulan sanayii, dış rekabete açtığımız zaman bu sanayinin mühim bir kısmı dayanamaz. Çünkü hemen şu söz de söyleniyor; bunlar Batının güçlü kuruluşları karşısında rekabet edemezler. Hemen şunu ifade edeyim; bizim son üç, dört senelik tecrübemiz bu düşüncenin doğru olmadığını göstermiştir. Biz özellikle 1984 yılı içerisinde dik başta dikkatli bir tarzda, belki fonları bir parça yüksek koyarak ithalat liberasyonunu dikkatli kullandık. Çünkü şu korku vardı; acaba sanayimizi hakikaten zor duruma düşürür müyüz? Bir.

İki, bunu zor duruma düşürmesek bile ithalatımız anormal derecede yükselir mi? Bu düşünceler altında ithalat liberasyonunu yaparken dikkatli hareket ettiğimizi söyledim. Ama şunu gördük, tatbikatta sene içerisinde birtakım düzenlemeler yaparak bu noktaya geldik. İnaniyorum ki ithalat liberasyonunda daha hızlı gitmek mümkündür.

Şimdi tekeller nasıl olur? Bir tek müessese, tek bir mal grubunu üretir, o tekeldir. Ama 10 tane müessese de olur, 10'u da anlaşır, o da tekeldir. Şimdi bunun böyle mevcut olduğunu biliyoruz. Muhtelif anlaşmalar yapıldığını da biliyoruz. Bunlarla ilgili bazı kanunî tedbirler de düşünüyoruz. Yalnız tüketicinin korunması hiçbir şekilde kanun tedbirleriyle olmuyor. Aynen Türk parasının korunması nasıl Türk Parası Koruma Kanunuyla mümkün değilse, bu şekilde de korumak mümkün değildir. Yalnız şu getirilebilir; monopollere mani olmak. Ama orada da dikkat etmemiz lazım. Fevkalade dikkatli olmamız lazım.

BAŞKAN — Sayın Başbakan lütfen kısa olsun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için muhterem milletvekilleri, bizim getireceğimiz tedbirler esas itibarıyla ekonomik veçheli tedbirlerdir. Bütün sanayicimiz şunu bilmelidir ki, hiçbir şekilde kendisi emniyette değildir. Dışarıdan rekabet edecek mal, bizim programımıza göre, onu da fazla sarsmadan gelecektir ve bu zaman içinde olacak bir hâdisedir.

İkincisi; bunun dışındaki tekellerle mücadele metotlarını da biz biliyoruz. İcabı halinde, bakınız size açık söylüyorum, icabı halinde sıfır gümrüğe kadar iner bu rekabeti getiririz. Peynirde veya ette yaptığımız bunun tipik misalidir. Belli bir süre bu konuya devam edeceğiz, ta ki bir daha spekülasyon yoluna hiç kimse girmesin. Pamukta da aynı şeyi yaptık, ayçiçeğinde de aynı konuyu getiriyoruz. Memlekette istihsal edildiği halde, bunları ithal yoluyla o tekelleri, o spekülasyonu kırmaya mecburuz.

Söyleyeceğim bu kadar.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, öğleden evvelki çalışma süremiz saat 10.00'dan 13.00'e kadardır. Bütçenin tümü üzerindeki müzakerelerin sona erebilmesi için; sualler cevaplandırılacak, ondan sonra "Son söz milletvekilinindir" esasına göre bir milletvekili arkadaşımıza söz vereceğiz ve oylamayı yapacağız. Bu kadar süre gerekmektedir. Eğer uygun bulunursa bütçenin tümü üzerindeki müzakereleri bitirinceye kadar süreyi uzatalım, yemek arasını ondan sonra verelim. Çünkü görüşme başlamışken bitirilmesinde fayda vardır. Sayın Başbakan da saat yaklaştığı için biraz daha kısa konuşurlar ve böylelikle meseleyi bağlarız.

Bütçenin tümü üzerindeki müzakereler sona erinceye ve maddelere geçilmesi oylanıncaya kadar oturumun devamını oylarınıza arz ediyorum; Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın Başbakan da kabul etti. (*Gülüşmeler*) Soruları okutmaya devam ediyoruz:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Basından öğrendiğimize göre Sayın Başbakan bir gecekondulu vatandaşın, "Param yok ki konut fonuna başvurayım" dediği zaman, "Paran yoksa çek kullan" diye cevap vermiş. Parası olmayanın nasıl çek kullanabileceğinin açıklamasını, bir sırrı varsa belirtmesini saygılarımızla arz ederim.

*Ertuğrul Gökğün
Aydın*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hemen şunu söyleyeyim; ben böyle bir laf söylemedim. Basına çok yanlış intikal etmiş. Onu basın mensuplarına da söyledim, "Nereden çıkardınız bunu?" dedim. Ankara üretici pazarlarını geziyorduk, (Sayın Hastürk her zaman davet eder bizi) böyle bir soru de hatırlamıyorum; ama kimseye de çek kullan falan demedim. Tabii muhaliflerimiz var yani orada da muhaliflerimiz oldu, çok taraftarımız da var, onu da gördüm.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, soru cevaplandırılmıştır.

Diğer bir soruyu okutuyorum:

Sayın Başkan

1. Sayın Başbakanın Doğu ve Güneydoğudan söz ederken, Doğu hayvancılığına ve Et ve Balık Kurumunun depremzedelere, köylü üreticiye ve celeplere olan yaklaşık 2 milyar borcu bulunduğundan,

2. Deprem evlerinin birim maliyet ve ihale edilmiş bedellerinden söz etmemesinin özel bir nedeni var mı? Yoksa, bu konularda da Yüce Meclise bilgi sunarlar mı?

Saygılarımla.

*Ömer Kuşhan
Kars*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konu üzerindeyim. Özellikle Et ve Balık Kurumu ve Doğudaki hayvan üreticileri konusunda fevkalade hassasım. Bu konularla meşgul olan arkadaşlarıma her zaman sorduğum suallerden biri budur; üreticilerin parası gidiyor mu? Tabii sıkıntılı günlerimiz vardır, yani para ödemede bazen sıkıntılı günlerimiz olmuştur; ama bütün bunlara rağmen son günlerde bu konularda çok ilerleme yapılmıştır. Zannediyorum rakam 900 milyon civarına indirildi ve bu yılın sonuna kadar da hepsini öderiz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Diğer soruyu okutturuyorum:

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, benim sorumun ikinci şıkkı vardı, henüz Sayın Başbakan cevap vermediler efendim.

BAŞKAN — Efendim, zaten bakanlar bütün suallere cevap vermekle yükümlü değillerdir. Bazısına cevap verir bazısına vermezler, bazısına da yazılı verebilir; onun için mutlaka şu suali cevaplandıracaksınız diye bir icbarda bulunamayız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ikinci kısmına da cevap arz edeyim efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başbakan cevap vermek istiyorlar efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan, buyurun. Suali zaten sorulmuştu efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Deprem evleri konusunda efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, evet deprem evleri konusunda idi, anladım efendim.

Bayındırlık Bakanı ile bir konuşayım; biliyorum ki, orada da bir 40-50 kadar ilave olarak yapılması icap eden deprem evi var ve benim bildiğim kadarı ile bunların da yapılması lazım. Yani ilave olarak, son deprem evleri var, o son depremle ilgili olarak.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, sorumu tasrih etmeme müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen. Sual cevaplandırılmıştır.

Sayın Başbakan teşekkür ederiz efendim. Diğer soruyu okutturuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Soru: 1985 yılında çiftçinin ürün bedellerini taksitle mi, peşin mi ödemeyi düşünüyorsunuz? Taban fiyatlarını, arpa ve buğday da ne zaman açıklayacaksınız?

*Münir Sevinç
Eskişehir*

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi ürün bedelleriyle ilgili olarak bizim politikamız şudur: -Tabii para politikasıyla da yakından ilgilidir- Kabul etmek lazım ki, Türkiye’de ürünler, bilhassa desteklemeye konu olan ürünlerin çıkış mevsimi hemen hemen haziran sonu ile ağustos sonu, eylül arasında değişmektedir. Yani dört beş aylık bir döneme bütün ürünün çıkması ve bunun parasının devresi giriyor.

Bu kadar paranın birden piyasaya çıkması para arzı bakımından çok iyi bir operasyon değildir. Biz burada birkaç yol tecrübe ediyoruz.

Bir, bu sene fındıkta tecrübe ettik. Hem fındık müstahsili tefecilerin eline düşmesin diye, daha evvelden avans verme sistemi, yani yıla yaymak. Bir de; mahsul alındıktan sonra da bunu bonolar şeklinde, yani üzerinde belirli bir zamana göre faiz veren bonolar şeklinde tüketiciye bir kısmını peşin, bir kısmını üç aylık, dört aylık bonolar halinde verme şeklini düşündük. Ama hepsini geçtiğimiz sene tatbik edemedik, onu da ifade edeyim. Bazen peşin almak icap etti, iktisadî şartlar itibariyle; bazen de o bölgedeki bazı sıkışmalardan dolayı çiftçi bunu tercih etmedi, bonoyu almadı, onun yerine alacağını beklemeyi tercih etti. Ama benim kanaatim, bono alması daha iyidir, Çünkü bono netice itibariyle Devlet bonosudur, istediği yerde kırdırabilir hatta bazı ödemelerinde rahatlıkla bunu kullanabilir. Zamanla bu usulün yerleşebileceğini zannediyorum; ama bu bir zaman meselesidir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan, sual cevaplandırıldı efendim.

Diğer soruyu okutuyorum:

İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu'nun soruları:

1. Çok az gelirlili devlet memurlarına daha çok katsayı vermek suretiyle en az devlet memuru aylığının 50 bin liradan başlamasının temini ve yine işçi ücretlerinin, net asgarî ücretin 35 bin Türk Lirası olmasının teminini düşünüyorlar mı?

2. Ülkede üreticinin aldığı her ihtiyaç maddesinin fiyatları her geçen gün artarken ve dolar değeri her gün yükselirken, ülkede fiyatlar nasıl aşağı çekilecek ve enflasyon nasıl düşecektir?

BAŞKAN — Sayın Batumlu burada mı efendim? Buradalar.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sualin ikinci kısmına genel konuşmamda cevap verdim, Sayın Batumlu dinlemişler ise, enflasyonu nasıl düşüreceğimizi anlatmıştım.

Şimdi, birinci kısma cevap arz edeceğim; bu talepler hep geliyor. Memur işe girişte 50 bin lira alsın; bunu hepimiz isteriz, ama Devletin imkânları nedir, buna da çok iyi bakmak lazım. Bir de, şunu düşünmek lazım: Türkiye Cumhuriyeti Devletinde işe başlayan memur, bir de; birçoklarımız gibi, senelerini Devlete hizmetle geçirip, belli kademelere gelen insanlar vardır. Her işe giren memur yukarıya doğru yükselmeyi arzu eder. Bu personel rejimimizde belli bir piramidin kurulmasına bağlıdır. Eğer bu piramit, işe ilk girenle en yukarıdaki grup arasında (vaktiyle bizde olduğu gibi) devamlı olarak aşağıya imkân vermek, yukarıya hiçbir imkân vermemek şeklinde meydana getirilirse, piramit yerini bir dikdörtgene terk eder ve maalesef 1980'li yıllarda hep aynı düşünceden dolayı ücret sistemimiz o kadar dejenere olmuş ki, en aşağıdaki işe ilk giren kişiyle 30 senelik memur arasındaki fark 2,5 gibi bir katsayıya gelmiştir. Bu dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir sistemdir. Ne komünist rejimlerde vardır ki oralarda ilk işe girenle en yukarıda olan arasında 13-14 kata varan fark vardır, Batıda bu bu fark 7-8 den aşağı değildir. Çünkü, bunu yaptığımız zaman Devleti idare edecek insanların, yetmişmiş insanların kalitelerini düşürüp onları bir nevi, bir an evvel iyisi varsa Devletten dışarıya

gitsin başka yerde vazife alsın diye zorluyorsunuz demektir. Neticede belki ehliyetsiz insanlar o kademelere gelip oturacaklardır.

Onun için bu meseleyi düşünürken sadece alttaki memuru değil; ama bütün memur sistemini bir arada düşünmekte çok daha büyük fayda vardır. Ben şunu ifade ederim, konuşmalarım arasında da söyledim: Memurumuz dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi, daha yüksek ücret almaya layıktır; ama geçtiğimiz yılların yarasını 1977, 1978, 1979, hatta 1980 yıllarının eksikliklerini birden bire telafi etmek de mümkün değildir. Bu yola girdiğiniz zaman tekrar enflasyon ateşini hem de gayet süratli yakarsınız. Ondan sonra da bundan en büyük zararı bu insanlar görür. Burada da dikkatli bir şekilde hareket etmeye mecburuz ve bizim yaptığımız iş bilhassa bu küçük ücretli memurlar için, bu faturalı hayat ve vergi iade sistemini daha yaygın, daha iyi hale getirerek kullanmaktır. Nitekim oranı 50 bin liraya çıkardık. İlk bölüm için kanunun limiti 60 bin liradır. Belki önünüze getirir, ondan sonraki dönemde biraz daha fazla artırır ve bu suretle de aşağıdaki memura bir parça daha fazla vergi iadesi bakımından kolaylık gösteririz. Netice itibariyle de asgarî ücretin bir nevi vergiden muaf tutulması gibi bir noktaya da otomatikman sistem gelmiş olur; ama kolaylığı da şu: Fatura topladığımız için karşılığını bir yerden alabilme imkânını da bize verir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim. Samsun Milletvekili Sayın Hasan Altay'ın sorularını okutuyorum:

1. Tarım, sanayi ve ihracattaki teşvik tedbirlerinin kısılarak memur katsayısının artırılması veya kredi olanakları sağlanması düşünülmüş müdür?

2. Cari harcamalar kısılarak, örneğin; resmî araba alım ve kullanımı katsayısının artırılması düşünülmüş müdür?

3. İhracatın artırıldığı ileri sürülen 1984 yılında beklenen ve geçmiş yıllara oranla gerçekleşmesi gereken işçi dövizlerinde beklenen gelişme olmuş mudur? Bunun hayalî ihracatla ilgisi araştırılmış mıdır?

BAŞKAN — Efendim, galiba 1'inci soruların cevabı verildi.

Siz 2'nci soruyu cevaplayarak başlayın Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız deniliyor ki, “Hayalî ihracat var, hayalî ihracatın karşılığı işçi dövizlerinden geliyor. İşçi dövizleri azalıyor. Tabii mantık tutuyor. İlk 6 ayda da böyle bir mantık var; ama son 9 ve 10'uncu aya baktığımız zaman işçi dövizlerinde çok iyi bir gelişme var ve işçi dövizleri eksikliğini kapattığı gibi pozitif bile geçti; bir evvelki seneden 100 küsur milyon dolar daha da yukarıda. Onun için bu iddia doğru değildir.

İhracat teşvikleri nedir? Onu da açıklamakta büyük fayda mütalaa ediyorum. İhracatta vergi iadesi sistemi, biz iktidara geldiğimiz, hatta daha evvel 1980 yılından itibaren, hatta daha da evvelki ta geçmiş yıllarda da bu vardır, ama maalesef bu sistem o zaman kâfi derecede ve iyi bir şekilde kullanılamamış veya başka sebeplerden dolayı ihracatta çok ciddi gelişmeler olmamıştır. 1980 tarihinden bu yana tablonun da gösterdiği gibi, sanayi mallarına doğru çok ciddi bir kayış meydana getirilmiştir.

Yüksek vergi iadeleri var: 1980 yılından 1983 yılı sonuna gelinceye kadar vergi iadelerinin yüzde 30'a hatta yüzde 30'un da üzerine yükseldiği haller vardır. Biz iktidara geldiğimiz zaman bu vergi iadelerini indirmeye başladık. Bütün vergi iadeleri ilk önce nisan başında yüzde 80'e, eylül başında da yüzde 55'e indi. Bugün ise vergi iadelerinin ortalaması her şey dâhil yüzde 11 civarındadır. Bu da yüksek bir vergi iadesi değildir; dünya standartlarına baktığınız zaman hiçbir şekilde yüksek bir vergi iadesi sayılmaz. Hatta hatta şu endişeye de kapılıyorum, acaba çok mu aşağıya indirdik? Çünkü bir müşterek pazarın buraya, muayyen mallar satarken yaptığı sübvansiyonlar var, bizimkilerden çok daha yukarıda.

Onun için bu konularda söylenildiği gibi büyük paralar şuraya gidiyor, buraya gidiyor gibi lafların hiçbirisi doğru değildir. Hepsi de, neticede yıllar evvel kurulan bu sistemin bünyesi içerisinde. Herhangi bir yanlışlık olmasın, anormal iadeler yapılmasın diye, biz sistemdeki iadeleri aşağıya çektik. İşte demin de söylediğim gibi bunun vasatı yüzde 11 civarına gelmiştir ki, fevkalade makul bir iade nispetidir.

Bugün şunu da yaptık; ilk yıllarda, yani 1980-1981 yıllarında bu faizler sübvansiyonlu olarak Merkez Bankasından yıllık yüzde 12'ye kadar düşük veriliyordu. Bugün ise ihracat için faiz nispeti yüzde 45 olup, hatta Merkez Bankası artık kredi de vermemektedir. Bu, banka sisteminden alınmakta ve daha yüksek faizli olmaktadır. Sadece faiz denkleştirme fonundan bir 7 puan, yüzde 7 sübvansiyon veriliyor, o kadar. O bile önümüzdeki dönem kaldırılacak ve onun yerine başka bir sistem getirilecektir.

Huzurunuzda ifade ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, daha 8 sorumuz var, ondan sonra bir arkadaşla söz vereceğim, sonra da oylamalara geçeceğiz; salonun boşalmasından korkuyorum. Cevaplar kısa verilirse memnun olurum.

Kayseri Milletvekili Sayın Muzaffer Yıldırım, çok kısa olarak sorunuzu sormak için buyurunuz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Muz, geçtiğimiz yıl Türkiye'ye yurt dışından, dış ticaret rejiminin bir açığından istifade ederek girmiştir, tüketici düşünülerek getirilmemiştir. Hükümetin de haberi yokken aniden çıkagelmiştir ve o sırada da muzun dünya piyasası fiyatları 1 mark iken, vatandaşa pahalı satılarak ithalatçıya büyük kârlar sağlamıştır.

Dış ticaret rejimimize göre ithali müsaadeye tabi mallar dışarı ihracat yapanları yüzde 25...

BAŞKAN — İzaha lüzum yok, lütfen sualinizi sorun efendim.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Dış ticaret rejimindeki bu açıklık düzeltilmiş midir, düzeltilmemiş midir? Sorum bu efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Genel konuşmam arasında bu soruya cevap verdim ve dedim ki, "Gereğinde muz ithal edilecektir."

BAŞKAN — Cevap verilmiştir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yalnız o sırada çok pahalı satılmıştır Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, onu ucuz da satarız, merak etmeyiniz. Zaten gelen muzun hepsi topu topu iki TIR'dı.

BAŞKAN — Amasya Milletvekili Sayın Arsan Savaş Arpacıoğlu'nun sorusunu okutuyorum:

İlaç hammaddelerinin dış ülkelerden ithalinin Devlet eliyle yapılabilmesi mümkün iken, birkaç firmanın tekelinde tutulması fiyatların artışına neden olduğu aşikâr olarak göz önüne çıkıyor. Bu konunun açıklığı ile ilaç endüstrisinin bugünkü atıl durumdan kurtarılması için araştırma ve yatırım paylarının bugünkü ölçülerde çok düşük payda kalması da spekülasyonlara neden oluyor. Katma Değer Vergisinden tedavi metayı olan ilacın hariç tutulması gerekmez mi?

BAŞKAN — Sayın Arpacıoğlu buradalar mı?

ARSAN SAVAŞ ARPACIOĞLU (Amasya) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii bu mümkün değil. Kanun çıkmıştır, son kısmını söylüyorum. Zannediyorum Yüce Meclis sadece zarurî gıda maddeleri için bize bu yetkiyi vermiştir. İlaç gıda maddesi olmadığına göre, Katma Değer Vergisi dışında tutulması mümkün değildir. Ama bir kanun teklifi getirirsiniz, düşünürüz, o ayrı. Fakat istisna yapılmasının da aleyhindeyim.

İkincisi, Devletin dışarıdan hammadde ithal etmesinin biz karşısındayız. Sonunda bu işin altından Çapanoğlu çıkar. Devleti bu işe hiç karıştırmayın.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Şimdi Tekirdağ Milletvekili Sayın Salih Alcan'ın sorularını okutuyorum:

1. Bakanlıklarda Millî Selamet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi gruplarının işbaşına gelip kamplaştıkları halk tarafından söylenmektedir. Sizler bu konuda ne düşünüyorsunuz?

2. Rüşvetin önlenmesi için ne gibi tedbirler düşünüyorsunuz?

3. Dış ülkelerdeki işçi kardeşlerimize Hükümet olarak dönüşlerinde sağlayacağınız öncülük ve desteğiniz nelerdir?

BAŞKAN — Sayın Salih Alcan, buradalar mı?

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Burada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunlar kısa kısa sualler değil, aksine çok uzun...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu sorular gerekli bakanlıkların bütçelerinde müzakere konusu olacaktır. Arkadaşlarımdan istirham ediyorum, sorular şu anda üzerinde konuştuğumuz bütçe üzerinde olmalı. Bunlar zamanı geldikçe sorulması gereken sorular.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum diğer konuları ilgili bakan arkadaşlarım cevaplandıracaklar ileride. Mesela işçilerimizle ilgili soru gibi. Bir soru daha vardı... (HP sıralarından "kadrolaşma" sesleri) Doğru değil onlar, ona cevap vermeyiz, öyle bir şey de yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Rüşvet konusu hakkında sorum vardı Sayın Başbakan, tedbirler hakkında...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, rüşvet konusu ile ilgili olarak; haksız kazanç, karaborsa ile en ciddî mücadeleyi yapan bir iktidarız. Rüşvetin temelinde yatan önemli sorunlardan bir tanesi, bürokrasidir. Yani bürokratik formaliteler fazla olduğu müddetçe orada mutlaka bir rüşvet hikâyesi vardır; sebeplerden bir tanesi olarak. Biz bunu kaldırıyoruz. Bir kısmı bu yolla önlenebilir. Ama yalnızca bunu kaldırmak kâfi değildir. Tabii iyi insan yetiştirmek esas, ki o apayrı bir konu.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Şimdi Ordu Milletvekili Sayın Hüseyin Avni Sağesen'in sorularını okutuyorum:

Sayın Başbakanımız, "findıktan borç kalmamıştır" şeklinde beyanda bulunmuştur. Halbuki Cuma günü bize verilen bilgilere göre, findık üreticisinin halen 900 milyon lira alacağı olduğu söylenmektedir. Bu borç nereden kaynaklanmaktadır?

Öte yandan findığa uygulanmakta olan 1.000 dolar/tonluk "Fon" adı altındaki verginin findık üreticisine reva görülmesinin gerekçesi nedir ve ne zaman kaldırılacak veya makul seviyeye indirilecektir?

Dünya piyasalarında bugün findık, 260-270 dolar/kentale yükselmiştir. Findığı elinden çıkarmış olan üreticiye bu fiyat farkını yansıtmayı düşünüyor musunuz?

Fiskobirlik'in bu yılki alımı 65 bin tonda kalmıştır. Sizce bunun gerekçesi nedir?

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Avni Sağesen buradalar mı?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında bu sene findığa uyguladığımız politika tam yerine oluşmuştur. Daha evvelki yıllardaki birtakım yanlışlıklar düzeltilmiş ve bu sene sistem yerine oturmuştur.

Şimdi bakınız, findık konusunda söylenecek çok şey var. Karadeniz'in geniş bir sahasında dünyanın findık üretiminin yüzde 75'ini biz üretiyoruz.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Yüzde 78 efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 78-80; yani bu gidişle yüzde 85'e kadar da çıkabilecek.

BAŞKAN — Lütfen efendim, daha iyi bilenler var. *(Gülüşmeler)*

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için bu konuda dikkatli olmak mecburiyetindeyiz. Findıktan tabii fon alıyoruz; yalnızca findıktan değil, pamuktan, üzümünden, incirden, tütünden de alıyoruz. Yani bu klasik mallardan alıyoruz. Sebebi, istikrar programı icabı gübreye de büyük sübvansiyon yapıyoruz. Bütün bunlardan aldığımız fonlar, gübreye yapılan sübvansiyonu karşılamıyor. Birinci sebebi bu.

İkincisi, memleket içindeki fiyatları dolayısıyla fındık ekiminin anormal bir şekilde gelişip, büyük problem haline gelmemesine de dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Bu sebeplerle bu fonlar alınıyor ve bir müddet daha alınmaya devam edilecektir.

Şu anda fındık borcu ödendi, yani öyle bir şey yok, bir yanlışlık olmuş.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Sayın Abdurrezak Ceylan? Buradalar.

Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın sorularım okutuyorum:

Sayın Başbakan, “Kalkınmada öncelikli yörelerde sulama ile ilgili ne kadar proje varsa programa alınmıştır” dediler. Projesi 1984'den beri biten Batman Ovasını sulayacak Batman sulama düzenatörü 1985 yatırım programına alınacak mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu soruya ilgili bakan arkadaşımız yeri geldiğinde cevap verir.

Yalnız şunu söylemek istiyorum. Proje Planlamaya teklif edilmiş bir proje ise muhakkak alınmıştır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Planlamaya teklif edilmiş; fakat programa alınmamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1985 yılında programa alınması teklif edilmişse muhakkak alınmıştır, alınmamışsa eğer sözle alınır, ben size burada söylüyorum alırız.

BAŞKAN — Şimdi alınacak, tamam. Sayın Coşkun Bayram? Buradalar. Sorusunu okutuyorum:

Adana Milletvekili Sayın Coşkun Bayram'ın soruları:

Bu yıl uygulanan taban fiyatı politikası nedeniyle Çukurova'da pamuk ürününün çok büyük bir kısmı spekülörlerin eline geçti, Çukobirlik hemen hemen hiç mal alamadı. Bünyesinde binlerce işçi ve memuru barındıran Çukobirlik atıl kapasite ile çalışmasını önleyecek kütlü pamuk mahsulünü nereden temin etmeyi düşünüyorsunuz? Bunun ötesinde atıl kapasite ile çalışmasına razı olacak mısınız?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz evvel konuşmalarım arasında zaten bahsettim. Şimdi, kısa olarak arz edeyim.

Biz, dünya fiyatlarını biliyoruz. Pamuğun taban fiyatını ve fonunu tespit ettikten sonra ilan ettik. Bundan sonra bazı spekülörler buna inanmadılar ve bir kısım pamuğu aldılar, bir kısmını da biraz hali vakti iyi olan çiftçiler ne olur ne olmaz pamuk fiyatları daha sonra artar diye elinde sakladı ne Çukobirlik'e getirdi, ne de tüccara sattı, onu da biliyoruz. Şimdi spekülasyon maksadıyla pamuk alanlar sıkıştı, kapımıza geldiler; “Şu 35 sent olan primi 15 sente indir” diye istediler. Yok, hayır öyle şey yok, spekülasyon yapmanın hesabını verirler, bu mümkün değildir.

Çukobirlik şimdi pamuk alımına başladı. Çiftçinin elinde sakladığı o pamuklar Çukobirlik'e gelecek, hiç merak etmeyin. Eğer icap ederse, bunda dayanabilmemiz için, Çukobirlik dışarıdan pamuk ithal eder. Onu da söyleyeyim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Sayın Sağlar? Buradalar. Soruyu okutuyorum:

İçel Milletvekili Sayın Durmuş Fikri Sağlar'ın soruları:

1. Kapıkule olayları araştırmaları sırasında zamanın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Vural Arıkan, daha önce de defalarca beyan ettiği gibi, Devlet yönetiminde karşılaştığı egemen güçlerden bahsetti, Sayın Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ise; "karanlık güçler" diyerek bazı güçlerin varlığını teyit etti. Egemenlik kayıtsız şartsız milletin olduğuna göre ve Hükümetiniz de bu tek yüce gücün temsilcileri arasından çıktığına göre, Devlet yönetiminde milletin egemenliğinden başka bir güç olamaz. Oysa Sayın bakanlarınızın bu beyanları son derece anlamlı ve düşündürücüdür. Egemen güçler kimlerdir? Zati âliniz var olduğu iddia edilen bu güçlerle mücadele edebilecek misiniz?

2. Seçmen yaşının 18'e indirilmesinde son günlerde ilk günlere uymayan beyanlarda bulunmaktasınız. Acaba bu düşünce farklılığının egemen güçler kavramı ile bir bağlantısı var mıdır? (ANAP sıralarından "Bütçe ile alakası yok" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, mutlaka cevap verilme mecburiyeti yok.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu sorunun cevabı daha evvel verildi. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

18 yaş meselesinin egemen güçlerle falan bir alakası yok. Egemen güç yoktur zaten.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Tanımıyor musunuz, bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç yok, millî hâkimiyet var. Öyle bir güç tanımıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ama, karanlık insanlar vardır, onu söyleyelim, mafya vardır, şu vardır bu vardır, onlarla da mücadele ediyoruz, egemen güç değildir.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç değildir.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın soruları vardır.

Sayın Korkmaz buradalar mı? Buradalar. Sorularını okutuyorum:

1. Piyasadaki para miktarı nedir? Teknik sorumluluğu üstlendiğiniz 1979'dan 1983 yılına kadar geçen dönemde artış nedir? Haziran-Temmuz 1984 döneminde ne kadar para basılmıştır?

2. İhracat yapan sermaye şirketlerine sübvansiyon yapılmış mıdır? Bir yıllık miktarı nedir?

3. Türkiye fert başına düşen gelir bakımından ne durumdadır? Bu gelişme hızlarıyla fert başına gelir arasındaki çelişki nereden kaynaklanmaktadır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk soru “Piyasadaki para miktarı nedir?” şeklindeydi. Söyleyeyim; 1980 yılında, Temmuz rakamını hatırlıyorum -hatırladığım rakamları söyleyeceğim- Merkez Bankasının emisyonu 210 milyardı, belki 5-10 milyar farkımız olabilir. Şu anda 930-940 milyar olması lazım. Tabii, emisyon ekonominin ihtiyacına göre, o ekonominin gelişmesine göre, bir de enflasyonun varlığına göre muayyen bir konum alıyor.

Sualinizin ikinci kısmı, Büyük ihracat şirketlerine verilen sübvansiyon şeklinde. Böyle bir sübvansiyon yok. Bizim söylediğimiz; ihracata verilen bir iade var, normal bir vergi iadesi var. Diyelim ki, bu yüzde 6’dır. 7’dir, 8’dir, bir de bunun üzerine yüzde 5,5 civarında -şimdi 5,5’a indi-, yapılan ihracatın miktarına göre değişen bir ilave iade var. 2 milyon dolarlık ihracatta zannediyorum yüzde 2 ile başlar -bunun detayını Teşvik Dairesinden alabilirsiniz- ve 30 milyon doları geçtiği zaman, herhangi bir ihracatçı bu yüzde 5,5’a kadar yükselen; ama kademeli olarak verilen ilave iadeyi alır. Bu söylediğimiz rakam da, ta 1980’den beri tatbik edilmektedir.

Büyük ihracat şirketi tabir ettiğimiz -yani bir nevi ticaret şirketleridir bunlar; hem ithalat hem ihracat yaparlar- şirketlerin sanayi şirketlerinden aldığı, pazarladıkları mallar üzerinden tabiatıyla her vergi iadesinde olduğu gibi onlara da vergi iadesi yapılır. Yalnız sistem şöyle çalışır; bu şirketler sanayi şirketlerinden karşılıklı pazarlıkla malı alırlar, bu pazarlığın içerisinde tabiatıyla ne kadar vergi iadesi alacağı hesabı vardır. Onun için netice itibarıyla ihracatın teşvikinde kullanılan bu rakam, döner dolaşır o sanayi şirketine gider. Yoksa havadan ihracat şirketi yüzde 5 veya 10 gibi vergi iadesi alamaz. Bu mümkün değildir, öyle olsa bütün o sanayici, kendi malını kendi ihraç eder, fark etmez.

Onun için bu hesapları yanlış anlamamak lazım, hesabın şekli de böyledir. Arzu ederseniz bir gün bu teknik konuyu arkadaşlar size anlatırlar.

Şimdi millî gelir konusuna geleceğim; millî gelir fert başına Türkiye’de 1981’den beri yükselmektedir. Halihazırda cari fiyatlarla 1984 yılında 368 bin lira. Eğer dolar üzerinden hesap edersek, -doların ortalama değeri, yani yılbaşından itibaren alıp yıl ortalaması yaparsak, bu da 368 lira ise- bin dolar demektir. Tabii dolarla hesap yaptığımız zaman bazı yanlışlıklar da yaparsınız, birçok arkadaşlarımız bu yanlışlığı yapıyor. Neden olduğunu da söyleyeyim; 1980 yılında dolar ve mark münasebeti -bu program ilk yapıldığı zaman- 1,70 mark, 1 dolara eşitti. Şimdi ise, bu oran değişmiş 3,1, 3,03 veya 3,09 mark, 1 dolar olmuştur, yani eğer mukayese ederseniz, mark o tarihten bu tarihe kadar dolara göre kaba hesapla yüzde 85 civarında bir nevi değer kaybetmiştir.

Türk parası marktan daha kuvvetli değildir. Eğer doların o günkü değerine göre hesap etmiş olursak, o günkü kur nispetine göre mukayese edersek bu rakamlar çok daha yukarıdadır, çünkü Türkiye’nin millî geliri artıyor, artmıyor değil, her sene artıyor. 1981’de toplam olarak yüzde 4,5 artmış. Tabii yüzde 2’lik nüfus artışını düşünürseniz fert başına yüzde 2,5 gibi bir artış var. Ondan sonra gene yüzde 4 küsur artış var ve bu sene de yüzde 5,7 artış var. Bu artışlardan nüfus artışını düşerseniz devamlı olarak artış vardır, ama doların değeriyle mukayese etmemek lazım. Sabit marka göre mukayese edelim, göreceksiniz ki, Türkiye’nin millî geliri mark hesabı üzerinden çok daha yukarıya

gitmiş olur. Onun için mühim olan hesaplar, Türk Lirasının sabit değeri üzerinden olan hesaplardır; doğrusu da odur. Teşekkür ederim. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, sualler bitmiştir efendim, çok teşekkür ederiz, sağ olunuz.²⁹

²⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 9, Birleşim 37, Sayfa 133-162*

21 Aralık 1984 Cuma 1985 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümet adına söz almamın sebebi, iki konuya açıklık getirmek içindir.

Konuşmacı arkadaşlarımdan bir tanesi, konuşması sırasında bizim kanunları aceleye getirdiğimiz misaline biraz talihsiz bir örnek verdi. O da, Mahallî İdareler Seçimleriyle ilgili Kanundur.

Hepiniz çok iyi bileceksiniz, bu Kanun Meclisimizden geçerken, aynen 6 Kasım 1983 genel seçimlerinde uygulanan esas kabul edildi. O esas da şuydu: Listeler tam olmak kaydıyla herhangi bir seçim bölgesinden; ancak tam olduğu takdirde o partinin o bölgede seçime girme kaydı vardı. Bu, 6 Kasım 1983 genel seçimlerinde bütün partilerimizin uyduğu bir kaidedir. Nitekim, Mahallî idare Seçimleri Kanunu da bu esaslar dahilinde çıkarıldı. Yoksa, aceleye gelmiş bir hadise değil.

Sonra niye değiştirdik? Hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız, yine muhalefete mensup milletvekilleri, şurada oturduğum yerde bana ve arkadaşlarıma geldiler ve “Eğer bu madde bu şekilde kalırsa biz birçok yerde seçime giremeyecek durumdayız, bize yardımcı olunuz” dediler. Biz de bu yardımı yapmayı doğru gördük ve yine zannediyorum üç parti grubunun müşterek imzasıyla bu Kanun burada o değişikliğe bir gecede uğramıştır.

Onun için, bu konunun buraya bir misal olarak getirilmesinin doğru olmadığını özellikle ifade etmek istiyorum. Acele ettiğimiz konular vardır; ama hep milletin hayrına olan işlerde acele etmekteyiz.

Muhterem Milletvekilleri, önemli olan diğer bir konu da, bugün gerek Millet Meclisimizde, gerekse basınla ilgili bir toplantıda ve gene muhtelif vesilelerle hasmımızda yer alan TRT konusudur. Bu konuda da bazı açıklamalar yapma durumundayım. Şimdi evveleminde TRT Kanunu bizim zamanımızda hazırlanmış bir kanun değildir. TRT Kanunu bizden evvelki dönemde hazırlanmış bir kanundur. Bunu söylerken, kanunun yanlış veya doğru olduğunu iddia etmiyoruz. Bu memlekette 12 Eylül ortamına geldikten sonra, Millî Güvenlik Konseyi yönetimi, başta Anayasa olmak üzere bazı kanunlara çok önem vermiş; Türkiye'nin bir daha 12 Eylül öncesine dönmemesi için bu kanunlarda gerekli düzenlemeleri o espri altında yapmıştır. Nedir bu kanunlar? Bir tanesi YÖK Kanunu. Bu Kanuna birtakım itirazlar oluyor; ama önemli kanunlardan biri. Diğer hangisi? Sendikalarla ilgili kanunlar, cemiyetlerle ilgili kanunlar; onları yasaklayan veya nizama sokan kanunlar. Yine bu kanunlardan bir tanesi de Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuyla ilgili kanundur.

Şimdi, siyasî iktidarların bu kuruma gerekli şekilde; yani ters bir şekilde müdahale etmemeleri için, TRT Kanunu hazırlanırken bakınız yayın esaslarını tespit eden bir Yüksek Kurul kurulmuş. Yani TRT'yi esas idare eden bir kurul kurulmuş. Bu kurul nasıl meydana getiriliyor? Türkiye Radyo-Televizyon Yüksek Kurulu üyelerini ve nasıl seçtiklerini anlatayım:

“Yurt içinde yapılacak radyo ve televizyon yayınları için milli siyasete uygun ilkeleri tespit etmek, bu Kanunda belirtilen görev ve esasların uygulanmasının gözetim,

denetim ve değerlendirilmesini yapmak maksadıyla Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu Kurulmuştur." Kanunun maddesi bu.

"Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu; yaş haddi hariç, Devlet memuru olma şartlarını muhafaza eden ve yükseköğrenim mezunu olan aşağıdaki oniki üyeden meydana gelir:

a) Cumhurbaşkanınca doğrudan atanacak üç üye,

b) Bakanlar Kurulunca birisi basın mensubu olmak üzere eğitim ve iktisat alanlarında veya hizmetlerinde temayüz etmiş kişiler arasından atanacak üç üye,

c) Millî Güvenlik Kurulunca seçilecek ve Bakanlar Kurulunca atanacak bir üye,

d) Yükseköğretim Kurulunca elektronik ve hukuk bilimleri alanlarında temayüz etmiş kişiler arasından gösterilecek dört aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilecek iki üye,

e) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunca kültür ve sanat dallarında temayüz etmiş kişiler arasından gösterilecek altı aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilecek üç üye."

Şimdi bu hesaba göre 12 tane üyenin ancak 3 tanesini Bakanlar Kurulu seçmektedir. Bakanlar Kurulunun imzaladığı kararnamelerde Sayın Cumhurbaşkanının da imzası olduğunu unutmayalım.

Yönetim Kurulunun tertip tarzı:

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yönetim Kurulu İçin oniki, (Bunu kurul gösteriyor) Genel Müdürü için üç aday tespit ederek Bakanlar Kuruluna sunmak." Yani genel müdür için 3 adayı tespit etmek bizim elimizde değildir. Söylediğim bu Yüksek Kurul 3 tane adayı getiriyor. Bakanlar Kurulu bu 3 aday arasından seçiyor Genel Müdürlü. Yönetim Kurulu da, aynı şekilde 12 aday arasından seçilmektedir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Aşırı sürat yapıyorsa suç şoförde mi, sürücüde mi Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, lütfen müdahale etmeyelim; hatibi dinlemek durumundayız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Simdi müsaadenizle meşhur 19'uncu maddeyi de bir okuyalım:

"MADDE 19. — Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yayın esaslarına uymak, cevap hakkı doğuracak nitelikte olmamak ve siyasî çıkar amacı taşımamak kaydıyla, mevzuat veya idarî kararlarla yürürlüğe konan ve halkın katılımı ile başarıya ulaşabilecek Hükümet uygulamalarının; gerekçelerinin, yararlarının, vecibelerinin, usul ve esaslarının kamuoyuna benimsetilmesini amaçlayan tanıtıcı radyo ve televizyon programları, Hükümet tarafından Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu dışında hazırlanır ve Kurum tarafından haber bültenleri dışında yayınlanır ve bu yayının Hükümet uygulamasının tanıtılması olduğu yayın sırasında belirtilir. Bu yayınların yayın süreleri ayda otuz dakikayı geçemez. Hükümet bu süreyi bir defada veya bir aydaki toplamı otuz dakikayı aşmamak üzere birkaç defada kullanabilir. Kullanılmayan süreler müteakip ay sürelerine eklenemez."

"Hükümet ve siyasî parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması" konusundaki 20'nci maddeyi biraz sonra okuyacağım.

Şimdi efendim, bizim yaptığımız bu 19'uncu maddeye aynen uymaktadır; bu maddeye aynen uyuyoruz. Hiçbir şekilde buradan parti propagandası yapılmamıştır. Eğer o manada bir mesele olmuş olsaydı; aynı kanunun bu maddesindeki "Cevap hakkı doğuracak nitelikte olmamak" hükmüne göre mahkemeye gidilmiştir, mahkeme o kararı; yani istenilen kararı vermemiştir. Tekrar mahkemeye gidilmesini tavsiye ederim. Bizim, bu radyoyu ve televizyonu eski günleri hatırlatacak şekilde sokmamız zaten mümkün değildir; anlattığım esaslardan dolayı mümkün değildir. Türkiye Radyo-Televizyon Yüksek Kurulunu biz seçmiyoruz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O maddeyi değiştirdim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunun herhalde faydasını düşünmüşler ki koymuşlardır. Siz de iktidara geldiğiniz zaman bu gibi konulardan faydalanırsınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, "Hükümet ve siyasî parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması" maddesi ki belki üzerinde durulması icap eden madde budur.

"MADDE 20. — Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımak kaydıyla; Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır."

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Tamamen subjektif.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika.

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, (Ben Kanununun maddesini okuyorum) Hükümet veya bir siyasî parti açıklama ve faaliyetlerini yayınladıktan sonra bunu dengelemek amacıyla hemen ardından veya aynı bülten içerisinde karşı görüşleri almak için çaba harcamak ve yayınlamak zorunda değildir."

Bu da kanunun maddesi.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — En güzel maddesi bu Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili yayınlar:

MADDE 21. — Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul çalışmalarını radyodan dengeli ve tarafsız bir biçimde özetleyen yayın yapar." "Radyo" diyor.

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul toplantılarından (açılış, andiçme töreni gibi) canlı yayınlar yapabilir. Kurum, bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü sınırlamalarına tabidir."

Şimdi bu üç madde, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun durumunu açık bir surette ortaya koyuyor.

Sayın milletvekilleri, bizim Hükümet olarak yapabileceğimiz tek şey, Kurumun bu Kanuna uymasındır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Böyle mi gidecek? Ondan sonra da demokrasiden bahsediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kurumun bu Kanuna uymasındır.

Şimdi bu Kanun niye konulmuştur? Türkiye’de niçin daha evvel; yani bizden evvelki yönetim niçin bu Kanunu böyle koymuştur? Onu da ayrıca öğrenmek lazım. Ben tahmin ediyorum ki, bu kanunlar çıktığı zaman bu kanunları koyanlar; aynen YÖK Kanununda olduğu gibi, Sendikalar Kanununda olduğu gibi, Türkiye’yi bir müddet daha anarşi ortamına süratle götürmemek dileğiyle koymuşlardır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Muhalefetin sesi anarşi değildir Sayın Başbakan. *(HP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhalefetin sesi değil. *(HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar, ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakın bir dakika, bir dakika... *(ANAP sıralarından alkışlar, HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)*

Efendim bir dakika... *(HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar, ANAP sıralarından alkışlar)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Seçimle gelmiş bir muhalefet var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Madde 20’yi bir kere daha okuyayım. *(HP sıralarından gürültüler)*

“Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla...” *(HP ve ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşıması şartına bağlıdır. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Hükümet veya bir siyasî parti açıklama faaliyetlerini yayınladıktan sonra...”

Şimdi demek ki, bu Mecliste grubu olan siyasî partilerin diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla yaptıkları yayınların, yaptıkları toplantıların (Hükümeti tenkit edersiniz. O, bir siyasî partiye cevap hakkı doğuracak bir hadise değildir ama kalkıp da Anavatan Partisi şöyle yapıyor veyahut da (A) partisi böyle yapıyor dediğiniz zaman, o bir siyasî cevap hakkı doğurur) TRT Kurumundan, eğer haber niteliği varsa yayınlanması mümkündür, diyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Haber niteliğini kim tayin ediyor, haber değerini kim takdir ediyor? Ondan şikâyetimiz var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onu bizim tayin etmemiz mümkün değildir. Size açık ve samimî olarak söylüyorum, diyorum ki; TRT Kurumunun yönetimini biz tayin etmedik. Kanun da bize bu tayin yetkisini vermemiştir. Yalnız, bu maddenin sizler için tatbik edilmesini biz takip ederiz.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Kanundan şikâyetçi değil misiniz? Memnunsanız devam edin.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O zaman beraber değiştirelim Sayın Başbakan. Bizi de meşru olarak millet seçmiştir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neyi değiştireceğiz?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gerekçe yarattınız. Madem bizi meşru olarak millet seçmiştir, siz de kabul ediyorsunuz; o zaman o maddeyi değiştirilelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu maddeye göre sizin şeylerin de yayınlanması lazım; söylemek istediğim budur.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Demokratik mekanizmayı işletmek lazım, Ne zaman işleyecek? (ANAP ve HP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen, lütfen, efendim.

Sayın Başbakan, lütfen devam ediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, açık ve samimî söylüyorum; biz hiçbir şekilde şu radyo ve televizyondan kendi partimizin en ufak bir propagandasını yapmamışızdır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Vicdanen kani misiniz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet.

Yalnız, “İcraatın İçinden” programına devam edeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Ama, dikkat ediniz, size degen ufak sataşma yoktur.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — İcraatın dışından da devam edin lütfen.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — İcraat yapıyoruz, tabii devam edecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlara başkaları devam etsin.

Onun için çok rica ediyorum; biz şunu şöyle yapmıyoruz, bunu böyle yapmıyoruz, TRT bizim borazanımızdır.. Katiyen değildir. Böyle bir fikirde de katiyen değiliz, Hatta mümkün olsa, haber niteliğine ben karar vermiş olsam, sizleri benden daha fazla bu televizyonda göstermeyi tercih ederim; fazla göstermekten de korkmam. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Milletvekillerinin bütçe üzerindeki konuşmalarının devamından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yapılan açık oylama sonuçlarını arz ediyorum:

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oy sayısı 375, kabul 206, ret 163, çekimser 6. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bu sonuca göre tasarı Meclisimizce kabul edilmiş, kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı oylaması sonuçlarını arz ediyorum:

Kullanılan oy sayısı 376; kabul 205, ret 164, çekimser 6, geçersiz 1.

Bu sonuca göre, tasarı Meclisimizce kabul edilmiş, kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yüce Heyetinizin oylarıyla kabul buyrulan bütçe kanunu tasarılarının memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, 1985 yılının ülkemize daha büyük başarılarla ulaştırmasını temenni ediyorum. (Alkışlar)

Sayın Başbakan, buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve katma bütçeli idarelerle ilgili kanun tasarıları bugün burada yüce heyetiniz tarafından kabul edildi. Bunların 1985 yılının, yani önümüzdeki yılın hayatında önemli bir yer işgal edeceği kanaatindeyim.

Bu bütçe tasarıları kanunlaştığına göre ki gerek bizim iktidarımızın, gerekse yüce Meclisin ilk bütçesidir. Bu bakımdan, 1985 yılında milletimize, memleketimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonumuz uzun saatler, uzun günler devamlı bir şekilde, gerek iktidara mensup, gerek muhalefete mensup milletvekillerinin çalışmalarıyla bu tasarıları yüce Meclisin önüne getirdi. Hakikaten başarılı bir iş yapmıştır, kendilerini huzurunuzda bu vesileyle bir kere daha tebrik ediyorum ve teşekkür ediyorum. Büyük Meclisimiz de aynı şekilde günlerdir, bu bakanlık bütçeleri, katma bütçeler üzerinde enine boyuna görüşmeler yaptı, tenkitler yaptı, temennilerde bulundu ve netice itibarıyla bugünkü noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Şurası muhakkaktır; iktidar sadece burada kendi dediğini yapmaz. Siz, muhtelif partilere mensup olan üyelerimizin veya bağımsız üyelerimizin buradaki tenkit ve temennilerinden muhakkak istifade ederiz. Söylemesek dahi; yeri gelince söyleriz, yeri gelince söylemeden bundan istifade ederiz. Çünkü, doğru olan şeyi yapmak şiarımızdır. Gayet tabii, kendi programımız istikametinde de çalışma yapmakla mükellefiz.

Ümit ediyorum ki, 1985 yılı memleketimizin, milletimizin bize verdiği bu dar imkânlarla büyük talep karşısında en iyi bir şekilde ayarlanarak ve son kuruşuna kadar faydalı bir şekilde kullanılarak, 1985 yılı sonunda yine bir başka bütçe için geldiğimizde, bunun hesabını da huzurunuzda açık kalplilikle verme imkânını yüce Allah bize nasip etsin. *(Alkışlar)*

Değerli üyeler, ben de Sayın Başkanımızın temennisine uyararak, şu önümüzdeki 1985 yılının, memleketimiz ve milletimiz için daha bolluk, bereketli ve hayırlı bir yıl olmasını temenni ediyorum, bütçenin tekrar, milletimize, memleketimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, Sağ olunuz.³⁰ *(Alkışlar)*

³⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 12, Birleşim 49, Sayfa 40-43, 52-53*

23 Ocak 1985 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın, İran Başbakanı Hüseyin Müsavi'nin Türkiye Seyahati Hakkında Gündem Dışı Açıklaması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, İran Başbakanı Sayın Hüseyin Müsavi'nin Türkiye seyahati ile ilgili olarak Sayın Başbakan gündem dışı söz istemişlerdir. Kendilerini kürsüye davet ediyorum.

Buyurunuz Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizlere, dost ve kardeş İran'ın Başbakanı Sayın Hüseyin Müsavi'nin 20 Ocak 1985'te ülkemize yaptığı resmî ziyaret ve bu ziyaretin verimli sonuçları hakkında bilgi vermek istiyorum.

Bilindiği gibi, İran İslam Cumhuriyeti ile karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan dostane ilişkilerimiz, memnuniyet verici bir şekilde gelişmektedir. Bölgede önemli rolleri bulunan ve kalkınma yolunda çaba sarf eden Türkiye ve İran arasında mevcut tarihî bağlar ve milletlerimizin manevî değerler ve kültür yönünden birbirine karşı duyduğu yatkınlık bu ilişkilerin gelişmesi için esasen müsait bir zemin oluşturmaktadır.

1982 yılında Başbakan Yardımcısı görevinde iken, Tahran'ı ziyaretimde dost İran liderleriyle yaptığım görüşmeler sonucunda, aramızda özellikle ekonomik alanda daha sıkı işbirliğini gerçekleştirmek için varmış olduğumuz mutabakat çok faydalı bir başlangıç olmuş ve müteakip yıllarda sağlanan hızlı gelişmenin temelini teşkil etmiştir.

Başbakan olarak da yurt dışına ilk resmî ziyaretimi geçen yıl Nisan ayında İran'a yapmıştım. Bu ziyaretimde Sayın Müsavi ve diğer İran liderleriyle görüşmelerimde, Türkiye ile İran arasındaki ilişkilerin kaydedilen gelişmelerin ötesine götürülerek, ülkelerimizin ihtiyacını karşılayacak altyapı tesislerini de kapsayacak somut işbirliği alanlarına yöneltilmesi üzerinde durmuştum. Bu teklifim İran tarafınca olumlu bir şekilde karşılanmış ve işbirliğini daha genişletme hususunda genel bir mutabakata varılmıştı.

Burada memnuniyetle kaydetmek isterim ki, Türkiye'nin bütün komşularıyla yürütmek ve geliştirmek için sarf ettiği çabalar çerçevesinde, dost İran'la işbirliğini güçlendirmek yolundaki bu yaklaşım, İran Hükümeti tarafından aynı arzu ve iyi niyetle mukabele görmüş ve İran Milletinin kendi iradesiyle seçtiği yeni rejimle ilişkilerimiz baştan beri karşılıklı saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri dahilinde her geçen yıl kayda değer bir gelişme göstermiştir.

Bunda yeni rejimin Türkiye ile ilişkilere atfettiği önemin büyük rolü olduğunu bilhassa belirtmek isterim. Nitekim, ticarî ilişkilerimiz 1970'li yıllarda 1979'a gelinceye kadar çok cüzi rakamlarda kalmış ve gene bilindiği gibi, İran'daki büyük değişiklikten sonra ticarî, ekonomik ilişkilerimizde çok süratli bir gelişme ile yirmi-otuz milyon dolar olan ticaret hacmimiz, 1983 yılında 2 milyar dolara yükselmiş, geçtiğimiz sene de biraz bunun altına inmiştir.

Hükümet seviyesinde muhtelif bakan arkadaşlarımla Tahran'ı ve İranlı muhataplarının Türkiye'yi ziyaretleri yanında, işadamlarımızın temasları önemli

ölçüde artmış ve iki ülke insanları birbirini yakından tanımak suretiyle verimli işlere yönelmeye başlamışlardır.

Türkiye ve İran'ın birbirini tamamlar nitelikteki kaynakları ve ülkemizin dost İran'ın kalkınma çabalarına yardımcı olabilecek teknik ve sınıflar tecrübesi bu işbirliğini daha da ileriye götürmeye müsait bulunmaktadır,

Şimdi bizden beklenen, bu imkânları tümüyle ortak bir anlayış içinde harekete geçirmek ve çalışmalarımızı hızlandırmak olmalıdır.

İran Başbakanı Sayın Müsavi ile bütün bu konuları samimî ve dostane bir şekilde görüşmüş bulunuyoruz, ikili ilişkilerimizin olumlu bir şekilde gelişmesinden duyduğumuz memnuniyeti belirttik. Türkiye ve İran uzun sınırlara sahip iki komşu olarak bu komşuluğun tabii olarak ortaya çıkarabileceği bazı sorunları daima açık kalplilikle ele almakta ve yardımlaşma suretiyle çözümlenmeyi başarmaktadır. Zira her şeyden önce aramızda güçlü bir itimat ve karşılıklı bir anlayış mevcuttur.

Bu görüşmelerimizde İran Başbakanına, Güneydoğu bölgemizde vuku bulan olaylar ile bunun arkasında yatan emeller ve olayları yaratanları destekleyenler hakkında bir kere daha bilgi verdim. Başbakan Müsavi'ye özellikle belirttiğim husus şudur: Bölgede devamından üzüntü ve endişe duyduğumuz İran-İrak savaşı dolayısıyla dost ve komşu ülkelerde istikrarsızlık yaratmak isteyenler mevcuttur.

Bu sadece Türkiye'ye değil; İran ve Irak'ın güvenliğine ve toprak bütünlüğüne de yönelen bir tehlikedir. Dolayısıyla komşularımızın kendilerine mahsus düşünce tarzları ve tutumları çerçevesinde bu faaliyetleri arızî telakki etmeleri ve çekişmelerin normal bir sonucu gibi mubah görmeleri salim bir yol değildir. Komşuların aynı anlayışla bu konuda birbirlerine yardımcı olmaları ve sorunu ortaklaşa çözümlenmeye çalışmaları gerekir.

Türkiye'ye gelince; terörizm afetinden çok çekmiş ve iç istikrarını başarıyla sağlamış bir ülke olarak bizim bütün istediğimiz, bu derde bir daha duçar olmamaktır. Omun için biz kendi topraklarımızda her türlü tedbiri alıyoruz ve komşularımızın da bizim gibi davranmasını istiyoruz. Türkiye'nin sadece kendi güvenlik gereklerine dayanan bu tutumu başka türlü tefsirlere mahal vermeyecek kadar açık ve ortadadır.

Benim bu görüşmelerden çıkardığım sonuç, İranlı dostlarımızın bu konuda bizim girişimlerimiz sırasında, savaş dolayısıyla ve ortaya çıkan kuşklarının bir süre sonra izale olduğu ve ülkemizin güvenlik için almak istediği tedbirleri daha iyi değerlendirerek görüşlerimize hak vermeye başladıklarıdır. Nitekim bu anlayış, görüşmelerde teyit edilmek suretiyle iki ülkenin topraklarında, diğeri aleyhindeki faaliyetlere kesinlikle müsaade ötmeyeceği hususunda karşılıklı olarak teminat verilmiştir.

Ayrıca geçen yıl Ermeni teröristlerin Tahran'da giriştiği saldırılar konusunu ele aldık, Başbakan Müsavi, İran'ın, terörün her şekline karşı olduğunu beyanla ülkelerinde Ermeni terörüne fırsat vermeyeceklerini ve her türlü tedbiri alacaklarını da vurguladı.

Başbakan Müsavi ile bölgesel sorunlar üzerinde yaptığımız görüşmelerde, tabiatıyla İran-İrak savaşındaki son gelişmeler üzerinde de durduk. Türkiye'nin bölgeyi zaafa duçar kılan ve iki dostumuzun maddî ve manevî kaynaklarının telef olmasına yol açan bu savaşın devamından duyduğu kaygıları etraflı bir şekilde izah ettim.

Ülkelerimizin, diğer gelişmiş ülkelerin seviyesine erişmesi için bütün imkânlarını ve gayretlerini kalkınma uğruna harcamaları gerekirken, bu kardeş kavgasının tüm İslam dünyasını güçsüz ve geleceğini daha iyi bir şekilde hazırlamak imkânından yoksun bıraktığını anlattım ve her iki tarafa da dost bir devlet olarak, savaşın adil bir şekilde sona erdirilmesi için yardım etmeye hazır olduğumuzu da tekrarladım.

Başbakan Müsavi ile bu konuda yaptığım samimî ve ayrıntılı konuşmalardan maalesef henüz ortamın bir uzlaşma için uygun olmadığı sonucuna varıyorum.

Biz, yıllardır dikkat ve ihtiyatla taklip ettiğimiz politika sayesinde her iki taraf nezdinde itimat ve itibarımızı koruyan nadir ülkelerden biriyiz. Bu durumumuz ve bölgeye sulh getirmek yolundaki samimî arzumuz, bizi devamlı çabalarda bulunmaya sevk ediyor. Her iki tarafla açık kalplilikle görüşme ve konuşma imkânımızı hiçbir zaman istismar etmeyi veya bundan kendimize pay çıkarmayı da düşünmedik. Fakat bu konuyu her seferinde taraflarla ayrıntılı bir şekilde ele almamız bizi daha fazla gerçekçi olmaya sevk etmekte ve asıl avantajımız da bu olmaktadır, Böyle uzadıkça girift hale gelen büyük bir meseleyi hemen çözüme ulaştırmak kolay değildir. Dolayısıyla bu savaştan en fazla etkilenen ülkelerden biri olarak, her şeyden önce sabırla çabalarımızı sürdürmeyi ve taraflara inikâsları geniş olabilecek davranışlara girmemelerini tavsiye etmeyi kendimiz için görev addetmekteyiz.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekillileri; İran Başbakanı Sayın Musavi'nin ziyareti sırasında, ikili ekonomik ilişkilerimiz hakkında çok etraflı ve yararlı görüşmeler yapmak imkânını da buldum. Sayın Musavi'nin ziyaretinden önce İran Ağır Sanayi Bakanı Behzat Nebavi başkanlığında İran Dışişleri, Ticaret, Sanayi, Enerji, Madenler, Ulaştırma, Tarım bakanlıklarının üst düzeylerinden oluşan 90 kişilik bir heyet de gelmişti. İran heyeti, Türkiye İran Karma Ekonomik Komisyonu çerçevesinde Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'in eş başkanlığındaki Türk heyetiyle görüşmelerde bulundu, ayrıca diğer bakanlıklarımızın yetkilileri ve işadamlarımızla da temaslar yaptı. Ekonomik konular hakkında yaptığımız görüşmelerin sonuçlarını ana hatları itibariyle şöylece sunmak istiyorum:

İlk önce ticarî münasebetlerimiz; bildiğiniz gibi geçen yıl Nisan ayında İran'a yapmış olduğum ziyaret sırasında, Türkiye ile İran arasındaki ticaret hacminin yaklaşık 2,4 milyar dolara çıkarılması hususunda mutabakata varmıştık. Mayıs ayından bu yana geçen süre içinde, İran'dan petrol çekimlerimiz muntazam bir şekilde devam ederken, ihracatımız hedefin gerisinde kalma temayülü göstermiştir. İhracatımızda önemi bir yekûn tutan demir çelik ürünlerinin fiyatları hususunda geç mutabakata varılmış olması, gerekli akreditiflerin zamanında açılmaması ve bazı taşıma zorlukları bu gerilemenin başlıca amilleri olmuştur. Bu defa yaptığımız görüşmelerde 1985 yılı Nisan ayına kadar geçecek süre içinde, geçen yıldan bakiye yaklaşık 400 milyon dolar tutarındaki ihracat bağlantılarımızın yerine getirilmesini istedik. Sözleşmesi imzalanmış bu mallar için, İran Hükümeti gerekli akreditifleri en kısa zamanda açacağını vaat etmiştir. Bu yılki ticaretimiz için yapılan görüşmelerde ise, yaklaşık 1,5 milyar dolarlık bir ihracat potansiyeli olduğunu müşahede ettik. 1985 yılı içinde İran'a takriben 550 milyon dolar civarında sanayi aletleri, makineler, traktörler, ziraî aletler ve otomobil yedek parçaları ihraç edilecektir.

Gene, ihracatımızda önemli bir yer tutan demir -çelik ürünleri konusunda ise, bu yıl 850 bin ton yuvarlak demir, 150 bin ton diğer demir-çelik mamulleri, 40 bin ton levha 200 bin ton galvanizli boru, 50 bin ton galvanizli levha gibi toplam değeri yaklaşık 400 milyon dolar olan bir ihracat bağlantısı da sağlanmıştır.

Ayrıca, 1985 yılında İran'a 200 bin ton buğday, 200 bin ton civarında arpa, 840 bin ton çimento, 300 bin ton şeker ve 28 bin ton et ihracı öngörülmektedir. Bunlara ilaveten yaklaşık 170 milyon tutarında tekstil ürünleri, 100 milyon dolar tutarında plastik ve kimyevî maddeler, ihracatımızda önemli diğer kalemleri teşkil edecektir. Bu maddelerin önemli bir kısmında kesin bağlantılar yapılmış, diğerlerinde ise, mukavelelerin en kısa zamanda sonuçlandırılması kararlaştırılmıştır.

İran'dan ithalatımızda en önemli kalemi teşkil eden hampetrolde 1985 yılı içinde öngördüğümüz miktar 6 milyon ton civarındadır. Ayrıca iki ülke arasında sınır ticaretinin geliştirilmesi de kararlaştırılmıştır.

İran Başbakanı ile yapmış olduğum görüşmelerde ele aldığımız en önemli konulardan birisini de hampetrol ve doğal gaz boru hatları projeleri teşkil etmiştir. İran ham petrolünü Akdeniz veya Karadeniz'de bir limana taşımak amacıyla bir petrol boru hattı inşasını öngörüyoruz. Boru hattı sistemiyle taşınacak petrol, Türkiye'nin kısmen dâhilî ihtiyacını karşılayacağı gibi, üçüncü ülkelere de büyük çapta ihraç edilecektir. Bu aşamada hampetrol boru hattından günde 1 ila 1,5 milyon varil petrol taşınması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, esas amacı İran doğal gazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşımak olan bir doğal gaz boru hattının da, iki ülke arasında inşası düşünülmektedir. Bu boru hattından da Avrupa'nın müstakil doğal gaz ihtiyacına bağlı olarak yılda 40 ila 50 milyar metreküp gaz nakli öngörülmektedir.

Bu projelerin yürütülmesinden sorumlu olmak üzere iki ülke hükümetleri tarafından tespit ve tayin edilecek birer yetkilinin başkanlığında ortak bir özel komitenin kurulması kararlaştırılmıştır. Ortak komitenin ilk görevi, her iki proje için de birer müşavir seçerek fizibilite etütlerini en kısa zamanda yaptırmak olacaktır. Bu etütlerin Türkiye ve İran tarafından olumlu bulunması halinde projelerin inşaat safhasına geçilecektir.

Sözünü ettiğimiz bu projeler ile ilgili çalışmalar çok eski bir tarihe kadar uzanır; ancak, bugüne kadar bu hususta somut bir adım atılmamıştır. Bu nedenle Sayın Musavi'nin ziyareti sırasında varmış olduğumuz ve dün sabah birlikte imzaladığımız bu mutabakat, iki ülke ilişkilerinde ileri ve yeni bir adım teşkil etmektedir.

Türkiye ile İran arasındaki ekonomik ilişkilerin bugün ulaştığı boyut karşısında, iki ülkeyi birbirine bağlayan altyapı tesisleri yetersiz kalmaktadır. Bu konuda gerek k ara yollarımızın gerek demiryollarımızın kapasitelerinin artırılması, gerekse Türkiye'de İranlıların kullandığı Karadeniz'deki limanların kapasitelerinin geliştirilmesi konusunda hükümetimiz kararlıdır.

Bunun yanında, haberleşme sahasında, iki ülke arasında telefon, teleks, telgraf hizmetlerinin kolaylaştırılmasını, Türkiye ile İran'ın, bir uydu marifetiyle daha iyi bir haberleşme sistemine kavuşması da gene bu protokol çerçevesinde öngörülmüştür.

Tahran ile Ankara ve İstanbul arasındaki uçak sefer sayısı artırılmış, her iki tarafın da kapasiteleri yükseltilmiştir.

Görüşmelerimizin diğer bir vechesini de iki ülke arasındaki sınaî işbirliği konuları teşkil etmiştir. Bu çerçevede alüminyum elektronik aletler ve malzeme, sıhî tesisat, tıbbî araç ve gereçler, çimento ve sigara üretimi için İran'daki mevcut fabrika ve tesislerin ihtiyacı olan hammadde ve yedek parçaların Türkiye'den gönderilmesi ve bu konularda Türk uzmanların İran'da görev yapması kabul edilmiştir.

Müteahhitlik, mühendislik, müşavirlik alanında, baraj, sulama tesisleri ve hidroelektrik santrallerinin yapımında İran'da Türk kuruluş ve firmalarının görev almaları da öngörülmüştür.

Bu izahatımdan da görüleceği üzere; Ankara'da yaptığımız görüşmeler Türkiye-İran ekonomik ve ticarî ilişkilerinin daha da geliştirilmesi bakımından önemli imkânlar ortaya koymuş ve geçen yıl hissettiğimiz bazı tıkanıklıkların giderilmesi sağlanmıştır.

Yüce Meclisin malumu olduğu üzere, İran ile olduğu gibi Irak ile de aramızdaki işbirliğinde geniş bir atılım mevcuttur. Irak'a 1 milyar dolara yaklaşan ihracatımızın ötesinde, bu ülke ile mevcut petrol hatlarımızın kapasitesini 35 milyon tondan 50 milyon tona yükseltmiş bulunuyoruz. İkinci bir boru hattının yapılması konusunda da mutabakat sağlanmış olup, bu çalışmalar da o ülke ile son safhaya getirilmiştir.

Gördüğünüz gibi Sayın milletvekilleri, Türkiye birbirleriyle maalesef savaş halinde olan bu iki kardeş ve komşu ülke ile Türk dış politikasının temelini teşkil eden "Yurtta sulh cihanda sulh" ilkesi çerçevesinde fevkalade ilişkiler idame ettirilmesine ve insancıl, olumlu bir tarafsızlık politikası sürdürülmesine büyük itina göstermektedir. Şüphe yok ki, Türkiye'nin bu tutumu bütün dünya tarafından yakinen takip edilmekte ve değerlendirilmektedir. Bu barışçı ve yapıcı tutumu sayesinde ülkemizin gerek bölgesinde gerek dünya sathında itibarı daha da artacaktır.

Hepinize saygılar sunarım.³¹ (ANAP sıralarından alkışlar)

³¹ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 12, Birleşim 57, Sayfa 403-406

9 Nisan 1985 Salı

Amerika Birleşik Devletlerine Yaptığı Ziyaretle İlgili Gündem Dışı Açıklamaları

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 Mart-5 Nisan tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerine yaptığım ziyaret hakkında Yüksek Meclise bilgi sunmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Bilindiği gibi, bu ziyaret 13 yıldan bu yana bir Türk Hükümet Başkanı tarafından Amerika Birleşik Devletlerine yapılan ilk resmî ziyarettir. Bu itibarla, çok yüklü bir program dahilinde cereyan eden bu ziyaret, bir yandan başta Başkan Reagan olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümet çevrelerine ülkemiz ve sorunları hakkında bilgi vermek, ikili ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi imkânlarını Amerika Birleşik Devletlerinin en yetkili şahsiyetleriyle beraberce araştırmak, gerek Türkiye'nin bulunduğu bölge, gerek uluslararası önemli sorunlar hakkında fikir teatisinde bulunmak, diğer yandan, Amerikan malî ve iş çevreleri ile doğrudan temas sağlamak ve dünyanın basın-yayın merkezi olan bu ülkede ülkemizin tanıtılması gayelerine müteveccih bulunuyordu.

Amerika'ya vasıl olmadan 2 gün önce US News and World Report Dergisinde bir mülakatım ile Türkiye hakkında olumlu bir yazı yayınlandı. New -York'ta New York Times, Wall Street Journal gazeteleri ile temas ettim. Wall Street Journal Gazetesinin Türkiye'deki olumlu gelişmeler hakkında yazmış olduğu başyazı, sanırım son yıllarda Türkiye hakkında yazılmış olan en önemli baş makalelerden biridir. New York'ta ayrıca News Week, Forbes dergileri, Avrupa'da yayınlanmak üzere L'Expres ve Le Point mecmuaları yazarlarıyla da ayrıca konuşmalarda bulundum.

Keza, milyonlarca Amerikalının seyrettiği NBC Televizyon şebekesinin "Today" adlı programına çıktım ve milyonlarca Amerikalıya çeşitli konularda Türkiye'nin görüşlerini anlattım. Bu toplantılarda bana yöneltilen çeşitli sorulara cevaben, Türkiye'nin iş durumu, uygulanan ekonomik program, Türkiye'nin dış politikasının ana hatları, ülkemizin komşuları ve NATO ile ilişkileri, içinde yer aldığımız bölge ile ilgili izahatta bulunmuşumdur.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile de bir görüşme yaptım. Bu görüşmede, uluslararası belli başlı konular ve terörizm üzerinde duruldu. Kısaca temas olunan Kıbrıs konusunda Genel Sekreter Türkiye'nin yapıcı tutumu dolayısıyla bize takdirlerini ifade etti.

Bu arada New York'ta ayrıca Amerikan dış politikasını yönlendiren tanınmış şahsiyetlerin yer aldıkları "Council on Foreign Relations" adlı kuruluşun davetine icabetle, bu kuruluşun mahdut iştirakli bir toplantısına katıldım. Türkiye'nin iş durumu, uygulanan iktisadî politika, uluslararası terörizm hakkında görüşlerimizi dile getirerek, ülkemizin gerek içinde bulunduğu bölge, gerek batı camiası bakımından önemini ayrıca vurguladım.

Amerika Birleşik Devletleri eski Dışişleri Bakanı Kissinger'in onurumuza düzenlenen sabah kahvaltısında, Rockefeller gibi dünyaca tanınmış şahsiyetlerle, birçok büyük banka ve işadamlarıyla, yazarların iştirak ettiği bir toplantıda da geniş bir görüş alışverişinde bulundum.

50 civarında Amerika Birleşik Devletleri tanınmış işadamı ve bankacıyla, Türk işadamlarının bulunduğu öğle yemeğinde Türkiye'nin iktisadî potansiyeline, giderek gelişen dış ticaretine, Türk özel teşebbüsünün dış ülkelerdeki girişimlerine, ülkemizin tarihî, coğrafi ve kültürel bağları bulunan bölge ülkeleriyle artan ilişkilerine dikkati çekerek, Türkiye'nin yabancı sermaye yatırımları ve ortak girişimler bakımından sağladığı imkânları ifade ettim. Ayrıca, bu işadamlarının takriben 30-40 kadarıyla da ayrıca görüşmeler yapabileme imkânını buldum.

New York bölgesinde Türklerle yaptığım toplantıda ve bilahare, önde gelen Amerikan şahsiyetlerinin de katıldığı, Türk-Amerikan Derneği tarafından düzenlenen 500 kişilik bir akşam yemeğinde de ülkemizi tanıtıcı bir konuşma yaptım.

Öte yandan, New York'ta, talepleri üzerine, Kanada ve Amerika'daki Ortodoksların lideri Başpiskopos Yakovas'ı ve Amerikan asıllı Yunanlıların en önde gelen derneği AHEPA'nın Başkanı Zambetis'i de ayrı ayrı kabul ederek, Türk-Yunan ilişkileri hakkında kendileri ile görüştüm. Her iki lider de bana iki ülke arasındaki gerginliğin azaltılması ve ilişkilerin normalleştirilmesi konularındaki fikirlerimizi paylaştıklarını belirttiler.

Sayın milletvekilleri, ziyaretimizin ikinci merhalesine, Chicago'da Türk toplumunun sorun ve temennilerinin dile getirildiği bir toplantıya katılmakla başladım. Illinois Valisinin şerefimize verdiği kahvaltı ve bilahare Belediye Reisi tarafından Chicago Şehrinin anahtarını takdim törenini takiben, Amerika Birleşik Devletlerinin orta bölgesindeki 300 kadar büyük firma ve holdingi uhdesinde toplayan ve zaman zaman önemli devlet ve hükümet başkanlarını konuşmaya davet eden "Mid America Committee for International Business and Government Cooperation"ın geçen kasım ayındaki vaki davetine icabetle, kalabalık bir işadamı topluluğuna hitap ettim. Bu konuşmam mahallî radyo ve televizyon tarafından naklen verilmiştir. Chicago'dan ayrılmazdan önce, Chicago'nun en önde gelen gazetelerinden "Chicago Tribune" yöneticileri ile görüştüm.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, ziyaretin son ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile resmî temaslara ayrılan merhalesi, Washington'da Başkan Reagan ile görüşmeler ve Başkan Reagan'ın onurumuza düzenlediği yemekle başlamıştır. Büyük açık kalplilik ve dostluk havası içinde cereyan eden görüşmelerde, uluslararası önemli sorunlar, ikili ilişkilerimizin, özellikle ticarî ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi imkânları, askerî ve iktisadî yönden kuvvetli bir Türkiye'nin gerek Batı gerek bölgemiz yönünden ehemmiyeti üzerinde durulmuştur.

Bilahare Başkan Yardımcısı George Bush, Dışişleri Bakanı George Shultz, Millî Savunma Bakanı Weinberger, Ticaret Bakanı Malcolm Baldrige, Hazine Bakanı Baker, Tarım Bakanı Block, AİD Başkanı Mc Pherson ile iki ülkeyi alakadar eden konularda yararlı fikir alışverişinde bulundum. Bu görüşmelerde ayrıca, Türkiye'nin ekonomik potansiyelini, yatırım şartlarının cazipliğini, ihracata yönelik ortak teşebbüs alanlarını, memleketimizin Avrupa, Doğu Bloku pazarları arasında işgal ettiği imtiyazlı mevki, nihayet yetişmiş eleman ve teknoloji birikimi bakımından avantajlarını da açıkladım.

Savunma konularında eksikliklerimiz, ihtiyaçlarımız, zorunluluklarımızı dile getirerek 7/10 dengesinin anlamsızlığı, yardımların gerçek ihtiyaçlara dayanılarak saptanması gerektiği, askerî malzeme imalatını müştereken başlatma ve geliştirme lüzumu üzerinde durdum. Bu konularda Amerika Birleşik Devletleri yönetimiyle tam bir görüş birliği içinde olduğumuzu memnuniyetle müşahade ettim.

Amerikan Ticaret Odaları Başkanı Mr. Lessher onurumuza düzenlediği sabah kahvaltısına, ülkemizin ileri gelen işadamlarımızın yanısıra 300 kadar ABD'nin tanınmış işadamı, bankacı, yatırımcı ve üst seviyeli yönetici katılmış, kahvaltı sırasında Türk-ABD işadamları konseyinin kurulmasına ilişkin belge imzalanmıştır.

Bu konseyin kuruluşu ile iki ülke arasındaki iş temasları, ticarî ve yatırım ilişkileri için yepyeni bir devir ve imkânları açılmakta, bu ilişkilerin süratle gelişmesi açısından önemli bir adım atılmış olmaktadır.

Filhakika, gerek ABD Ticaret Bakanı, gerek Maliye Bakanı ve gerekse görüştüğümüz diğer Amerikalı bakanlar, Amerikan iş çevrelerinin Türkiye'ye karşı duydukları ilginin müşahhas bir tezahürü olan bu konseyin kurulmasıyla 2 ülke ticarî ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinin büyük ölçüde kolaylaşacağına inandıklarını belirtmişlerdir.

ABD Başkanı ve hükümet üyeleriyle yapılan bu görüşmelere paralel olarak, 2 Nisan 1985 günü öğleden sonra Temsilciler Meclisi Başkanı ve Meclis liderleriyle temas ettikten sonra, Temsilciler Meclisi Dışişleri, Silahlı Kuvvetler, Tahsisler komiteleri başkan ve üyeleriyle görüştüm.

3 Nisan 1985 günü öğleden sonra Senato liderleriyle, Senatonun yukarıda anılan komitelerinin başkan ve üyelerinin katıldığı toplantıya iştirak ettim. Her iki toplantıda bir takdim konuşması yaparak, bilahare kongre üyelerinin suallerini cevaplandırdım. Takdim konuşmamda, münasebetlerimizle direkt ilişkisi olmayan Kıbrıs dolayısıyla uygulanan ambargonun ordumuzu zayıf düşürdüğü, bu bakımdan da daha geniş ve daha elverişli şartlarla yardıma ihtiyaç bulunduğunu kısaca belirttikten sonra; yardımın Yunanistan'la aramızda 7/10 gibi bir dengeye bağlanmasının yanlışlığını ve anlaşmazlığını anlattım. Yönetimin, hangi düzeyde önerirse önersin, yardımın kongrede artık âdet haline gelen bir şekilde şurasından burasından kısılmasının Türk kamuoyunda yarattığı endişeleri gözler önüne serdim.

Bu arada, istedikleri ülkeye istedikleri cins, miktar ve tarzda yardım yapabileceklerini, ancak bizden keserek başkalarına verilmesini hoşgörüle karşılamakta zorluk çekeceğimizi, her halükârda asıl yapılması lazım gelenin, Türk ve ABD özel sektörünün müşterek savunma sanayii imalatına girmek olacağını ifade ettim.

Zaman zaman değindikleri insan hakları konusunda da Türkiye'nin 1970'lerden beri geçirdiği sıkıntıları ve aşamaları ayrıntılı şekilde açıkladım.

Bu resmî temaslarımızın yanı sıra, 3 Nisan günü dünyaca ünlü "Center for Strategic and International Studies"nin onurumuza düzenlediği ve takriben 1/3'ü kongre üyesi olmak üzere, 250 kişilik bir öğle yemeğine katılarak, ülkemizin uygulamakta olduğu iç, dış ve iktisadî politika hakkında izahat verdikten sonra, Yunanistan Başbakanına yeniden barış çağrısında bulundum. Bu çağrımızda, Türkiye'nin barışçı bir politika izlediğini, Yunanistan'ın bir karış toprağında dahi gözü olmadığını, iki ülke arasındaki sorunların barışçı yollardan ve görüşme yoluyla halledilebileceğini, bu maksatla Yunan Başbakanı ile istediği zaman ve yerde görüşmeye hazır olduğumu belirttim. Ayrıca, Türkiye'den Yunanistan'a tehdit gibi mevcut olmayan bir durumu dünya kamuoyunda devamlı olarak işlemekte olan Papandreou'ya, Türkiye ile Yunanistan arasında mevcut hudutları karşılıklı olarak garanti edecek bir dostluk, uzlaşma ve işbirliği anlaşması teklifinde bulundum. Olumlu bir yankı yaratan ve büyük ilgi ile izlenen konuşmamızdan sonra yöneltilen sualleri de cevaplandırdım.

Resmî ziyaretin son günü Ulusal Basın Kulübünün onurumuza tertiplelediği bir öğle yemeğine katılarak, burada da bir konuşma yaptım ve bilahare basın mensuplarının sualleri üzerinde açıklamalarda bulundum. Bu konuşmamız ve yemeğin sual-cevap kısmı bir televizyon kanalı vasıtasıyla 300 istasyon tarafından aynen canlı olarak yayınlandı.

Bu arada, Dünya Bankası Başkanı ve IMF Başkanıyla da ayrı ayrı görüşmelerde bulundum.

Ziyaretin son akşamı Dışişleri eski Bakanı General Haig'in bizi takdim eden konuşmasıyla başlayan, Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesinin yemeğinde, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunlar, Türkiye'nin Batı camiasındaki yeri, Türk-Amerikan ilişkileri hakkında gerekli izahatta bulundum.

Washington'da da Washington Post gazetesi yöneticileri ile bir sabah kahvaltısında buluştum ve Türkiye'deki gelişmeleri kendilerine izah fırsatını buldum. Amerika'dan ayrılmadan hemen önce NBC Televizyon şebekesine bir mülakat verdim; bu mülakat, ben Amerika'dan ayrıldıktan sonra pazar günü yayınlandı ve milyonlarca Amerikalı Türkiye'nin çeşitli meselelere yaklaşımını bir Türk Başbakanının ağzından duyma fırsatını buldu.

Yüce Meclisin Sayın üyeleri, vaktinizi fazla almamak amacıyla anahatlarını sunduğum ABD ziyaretimizin ne kadar yoğun şekilde cereyan etmiş bulunduğu takdir buyurulacaktır. Bu seyahat sırasında yaptığım bir istatistiğe göre, muhtelif yerlerde 18 konuşma yapmış bulunuyorum; 22 resmî temas, 12 muhtelif radyo, televizyon ve gazete ile mülakat; aynı zamanda 250-300 kadar işadama ile bir arada bulunma ve bunlardan 40-50'si ile direkt görüşme imkânını bu seyahat sırasında elde etmiş bulunuyorum. Ayrıca, 5 tane Türk derneği ile de özel görüşmeler yapma imkânına kavuşmuşumdur.

Gerek başta Başkan Reagan olmak üzere, Amerikan hükümet çevreleriyle, gerek işadamları ve malî çevrelerle yapılan görüşmeler, bir yandan Türkiye'nin tanıtılmasına ve imajının güçlendirilmesine yol açarken, diğer yandan ikili ilişkilerimizde yeni bir atılımın ve anlayışın gerçekleşmesine imkân sağlamıştır.

Kısaca ifade etmek gerekirse; ziyaret, konuşmamın başında arz ettiğim hedeflerine ulaşmıştır. Başta Başkan Reagan olmak üzere, ABD Hükümet çevrelerinde Türkiye'ye karşı büyük bir alaka ve yakınlık gördük. Ülkemizde demokrasiyi sağlamlaştırma, takip olunan ekonomik politika, Türkiye'nin barışçı ve çok yönlü dış politikası ile NATO İttifakında ve bölgede üstlendiği ve oynadığı rol, muhataplarımızın destek ve takdirine vesile teşkil etti.

Müsaade ederseniz şimdi, Başkan Reagan'ın, kendisiyle görüştüğünden sonra Beyaz Sarayın bahçesinde yaptığı konuşmanın bir iki bölümünü huzurunuzda arz etmek istiyorum.

Bir bölümünde şöyle diyor: "Sayın Başbakan, Cumhurbaşkanı Evren ve siz, demokratik müesseselerin tekrar ihyası ve ekonomik kalkınmaya yeni bir hız verilmesinde sağladığınız başarıdan dolayı iftihar etmekte haklısınız. Güç bir uluslararası borç problemini kontrol altına alarak, ülkenizi geniş kapsamlı ticarete ve yabancı sermayeye açtınız. Türkiye'nin ekonomik reform programı, cesaret ve uzak görüşlülüğünüzü yansıtmakta, Türk halkının irade ve azmini göstermektedir. Vatandaşlarımızın bu güç ve fakat elzem teşebbüste yaptığı fedakârlıkları anlıyor ve takdir ediyorum".

Gene bir bölümünde: “Yakın zamana kadar Amerikalıların çoğu Türkiye’yi bir NATO müttefiki olması ile tanımıştır; fakat Sayın Başbakan, liderliğiniz ve takip etmekte olduğunuz ileri görüşlü politikalar sayesinde, şimdi ülkenizi bir ticaret partneri olarak ve finans ile yatırım alanlarında arz ettiği büyük imkânlar dolayısıyla daha iyi tanımaya başlıyoruz”.

Gene bir bölümünde; “Türkiye, Avrupa ile Asya arasında fizikî bir köprü olup, bize özel bir görüş zaviyesi sağlamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa’nın Amerika’yı tanimasından çok daha önce Doğu ve Batı meselelerini iyi bir şekilde yürütüyordu. Eskiden olduğu gibi bugün de Türkiye, Doğu ile Batı arasında diplomatik ve kültürel çok önemli bir köprüdür”

Muhterem Milletvekilleri, bir de Washington Büyük Elçiliğimizden bugün aldığımız telgrafın bir kısmını kısaca okuyorum:

“Sübvansiyon uygulandığı ileri sürülerek tekstil ve hazır giyim eşyalarımıza uygulanan geçici telafi edici vergi uygulamasının, söz konusu uygulamayı başlatan ihracatçıların başvurularını geri çekmeleri ile tamamen bugün (8 Nisan) ortadan kalktığı ABD Ticaret Bakanlığı yetkilileri tarafından bildirilmiştir.”

Bundan böyle ABD’ye... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bundan böyle ABD’ye ihraç edilen tekstil ürünlerimizden ilave vergi alınmayacağı gibi, bugüne kadar alınan ilave vergiler de iade edilecektir.

Saygılar sunuyorum.³² *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 83, Sayfa 5-8*

23 Nisan 1985 Salı

TBMM'nin 65. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAP GENEL BAŞKANI VE BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Başkan, yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler ve basın-yayın mensupları; bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 65'inci yılını idrak ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşu, Türk Milletinin tarih sahnesinden silinmek istendiği bir dönemde, ölümsüzlüğünün bütün dünyaya ilanı ve Haykırışıdır.

Büyük devlet adamı Atatürk, yıkılan imparatorluğun toprakları üzerinde yeni devleti kurarken, "Hâkimiyet, kayıtsız şartsız milletindir" diyerek, istiklal mücadelesi veren bu milletin idarî şeklini, millî iradeye dayandırıyordu.

İstiklal Savaşına millî mücadele vasfı kazandıran, onu millî irade temeline dayandıran ve millî mücadeleye siyasî yönden de geniş boyutlar kazandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurucusu yüce Atatürk'ü ve O'nun bütün mücadele arkadaşlarını, huzurlarınızda bir kere daha şükran ve rahmetle anıyorum. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şurası unutulmamalıdır ki demokrasi, Türk devlet geleneğine en uygun rejimdir. İnanca yaşama arzusunun gerçekleştirilmesi, temel hak ve hürriyetlerinin korunup yaşatılması için, daha uygun bir başka sistem yoktur.

Rejimler, insanın refah ve saadeti için var olmalıdır. Kendi idarelerini seçmek, kendi idare biçimini tayin etmek de insanın, insan olduğu için sahip olduğu en tabî ve temel hakkıdır. Bunun temini ise, ancak demokratik rejimlerde mümkündür.

Türk Devleti kurulurken millî hâkimiyet esasının kabulü, insanlığa verilmiş önemli bir mesajdır. Bu mesajın, bugün de çok iyi değerlendirilmesi icap eder. 65 yıl öncesinin şartları altında Millet Meclisinin kurulması ve millî hâkimiyetin ilan edilmesi, bugünkü değerlendirmelerde de esas teşkil etmelidir.

İradesine gem vurulması, milletimizin hiçbir dönemde kabul etmediği ve etmeyeceği bir hadisedir. Tarihî tecrübesi içerisinde Türk Milleti, demokratik nizamın mevcut sistemler arasında en mükemmel idare şekli olduğu kararını vermiştir; bu kararını da kimse değiştiremez. Türk Milleti, kurucularının emanetine sadık kalarak 65 yıldır hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğu temel düsturuna, vazgeçilmez vasıflardan birisi olarak sahip çıkmıştır.

Dünyadaki pek çok ülke demokratik nizam ve millî irade esasına bugün dahi ulaşamamışken, ülkemizdeki demokratik parlamenter sistem, dünyadaki mevcut demokratik parlamenter sistemlerin en iyi misallerinden biri haline gelmiştir. *(Alkışlar)*

Her zaman belirttiğim gibi, millete en iyi hizmetin verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi, ancak millî hâkimiyetin kurulmasıyla mümkün olur; çünkü devlet, millet için vardır ve bu yüzden de devletin millet ile bütünleşmesi esastır. *(Alkışlar)*

Şunu da hemen belirtmem gerekir ki, demokratik sistemi benimsemiş toplumlarda farklı düşüncelere rağmen, demokrasinin bütün kaideleri ile işlemesi ve muhafazası,

buna herkesin sahip çıkmasıyla mümkündür. Başta aziz milletimiz ve onun bağrından çıkan yüce Meclisimiz olmak üzere, bütün siyasî ve sosyal müesseselerin bu şuurda olduğuna şüphem yoktur.

Bütün bu gelişmelerin ışığı altında, 23 Nisan, büyük devlet adamı Atatürk tarafından geleceğimizin ümidi ve teminatı olan çocuklarımıza hediye edilmiştir. Bunun mana ve ehemmiyeti çok büyüktür. Dünyada çocuk bayramını ilk defa kutlayan ve müesseseleştiren bir milletin önderi olarak büyük Atatürk, çocuklarımızın toplum içindeki yerini belirtmek istemiştir.

Geleceğimizin başlıca ümidi ve tek sahibi asil Türk çocukları, bugün devletin siyasî ve idarî kadrolarında olan bizlerin yerini yarın sizler alacaksınız, ileriki yıllarda bu ulvî emaneti sizden sonra geleceklere, atalarınızın emaneti olarak tertemiz teslim edeceksiniz. Bu toprak, bu bayrak sizin en kıymetli varlıklarınızdır. *(Alkışlar)*

Her karış vatan toprağının şehitlerimizin kanlarıyla sulanmış olduğunu asla unutmamalısınız; sizlere güveniyoruz. Bugün, büyüğümüzle, küçüğümüzle demokratik parlamenter rejime inancımızın ve ona sahip çıkmanın haklı gururunu ve heyecanını yaşıyoruz.

Bu duygularla Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 65'inci Yıldönümünü kutluyor, yüce Meclisimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.³³ *(Alkışlar)*

³³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 89, Sayfa 291-292*

1 Mayıs 1985 Çarşamba

2.3.1984 Tarihli ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununun 2. Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada Toplu Konut Kanunu ile ilgili bir ufak değişiklik müzakere ediliyor, aynı zamanda, biraz önce Sayın Başkanın da ifade ettikleri gibi Kamu Ortaklığı Kanunu ile ilgili teklifimiz de yüce Meclisin tasvibine mazhar olmuş bulunuyor. Aslında, her iki kanun da, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi tarafından Başbakanlığa bağlı bir idare tarafından uygulanmaktadır. Daha bu kanunlar buraya ilk getirildiği zaman müzakere edildiği gibi, bu kanunların esas gayesi; birincisi, konut meselesine önemli bir çözüm getirmek; ikincisi, kamu ortaklığı sistemiyle yatırımları hızlandırmaktır. Üçüncü bir önemli safhası daha var, o da, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelere de bir imkân vermektir.

Değerli Milletvekilleri, bu Mecliste bunun çok önemli müzakereleri yapıldı. Gayet tabii biz, Sayın muhalefetsin görüşlerinden farklı görüşlere sahip olduğumuzu ta başından beri ifade ettik. Mühim olan konu, görüş farklılığı değildir; bir tatbikat yapılmıştır, o tatbikattan elde edilmiş bazı tecrübeler vardır ve ona göre de gerekli tashihler yapılmak istenmiştir.

Şimdi, huzurunuzda bir idare olduğu için rakamları müşterek olarak vereceğim. Gene aynı Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresine, biz, bir kararname ile bir başka destekleme fonunu da bu idarenin kontrolüne verdik. Sebebi de şudur: Vaktiyle birçok arkadaşımız hatırlayacaklar belki yüzlerce fon vardı.

Bunu eski Maliye Başkanlarımız da bilir, eski Maliye Bakanlığında çalışan arkadaşlarımız da bilir. Bu fonları büz süratli bir tarzda bir araya getirmeye ve daha iyi bir kontrol sistemi kurmaya çalıştık. Fonların ağırlığı şu anda Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresindedir; rastgele bir idare değildir, düzenli bir idaredir, hesabı, kitabı meydandadır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayıştay'dan uzak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüksek Denetleme Kuruluna tabiidir, Yüksek Denetleme Kurulu yoluyla da yüce Meclise gelir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — O da Başbakanlığa bağlı.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığının konut fonu ile ilgili durumu şöyle: 30 Nisan tarihine kadar 121 milyar lira gelmiş; bu takriben 7-8 ay içerisinde olan bir yekündür. Bunun 103-104 milyar lirası fiilen verilmiş.

Gene Kamu Ortaklığı Fonuna 59 milyar lira para gelmiş, bunun da 50 milyarı, büyük kısmı barajlar olmak üzere yerine sarf edilmiş. Bu rakamın içerisinde bir kısmına, ileride sarf edilmek üzere Hazine bonosu alınmış. Yani bir nevi faizden istifade etmek, yani fonun gelirlerini daha iyi nemalandırmak için yapılmış. O barajlara verilecek paralar zamanı gelince bunlar bozduzularak verilecektir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Oysa fon yatırım amacıyla kurulmuştu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kısa vadeli para idaresidir, bunu sizin çok iyi bilmeniz lazım.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Öğreniyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öğreneceksiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bir de destekleme fonumuz var. Bu fonla tarım ve hayvancılık sektörünü destekliyoruz. Büyük çapta tarım ve hayvancılık sektörüne yem sübvansiyonu yapıyoruz. İlkokul çocuklarına gıda yardımı yapıyoruz, turizm sektörüne veriyoruz ve öğrenci yurtları yapımına hızla başlamış bulunuyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Şükürler olsun, sonunda sizi o noktada gördük.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Bozkurt, çok müdahale ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi dikkat edildiği gibi bütün bu fonlara şu anda 206 milyar lira para gelmiş, fiilî harcama da 170 milyar lirayı bulmuştur.

Ne yapılmıştır; Toplu Konut Fonu marifetiyle konut sektörü harekete geçirilmiştir. Birçok arkadaşlarımız şunu veya bunu söyleyebilirler; ama bugün ortada bir vakıa vardır; çimento sanayiinin iç talebi bunu açık bir surette göstermektedir. Çimento iç tüketimi geçen sene yüzde 17'nin üzerinde artmıştır, bu sene aynı rakam gösteriliyor ve inanıyorum ki diğer tuğla ve kiremit sarfiyatı da bu tempoda hatta daha yukarıda bir artış gösteriyor. Konut sektörü, inşaat sektörü artık eski durgunluğunda değildir. Hatta bizim aldığımız birtakım bilgilere göre, kalifiye eleman ihtiyacı büyük çapta meydana çıkmaya başlamıştır. İşsizliğe karşı da önemli bir sektör harekete geçirilmiştir.

Kamu Ortaklığı Fonuyla ilgili olarak, kanun geçtiği için, kısaca şunları ifade edeceğim: Birçok önemli barajın ve yolun hızla devreye girmesi planlanmıştır ve bunlar için paralar verilmektedir. Artık eski devirlerde olduğu gibi bu barajların 3-4 senelik bir süre için planlanıp 15 senede bitirilmesi düşünülmemektedir. Misalini vereceğim yollarda da aynı durum var; işte İzmit-İstanbul arasındaki ekspres yolun yapılıp hizmete açılması tam 15 sene sürmüştür. Topu topu 50 kilometrelik bir yoldur.

İnşallah, Allah kısmet ederse bu ayın 29'unda İstanbul'da ikinci Boğaz köprüsünün temelini attığımız zaman sadece bir Boğaz köprüsü değil, 200 kilometrelik bir ilave ekspres yolun da temeli atılacaktır; Kırklareli-Tekirdağ kavşağından ta Adapazarı'na kadar olan ekspres yol. Bu sistemin bütünüyle bitirilmesi 3 ilâ 4 sene içerisinde olacaktır; öyle 15 sene değil.

Tabiatıyla bu bizim çalışma sistemimizdir. Gerçi bazı arkadaşlarımız "Çok hızlı çalışıyorsunuz, ayağınız bazen takılıyor" diyebilirler. Takılsın, fark etmez; Türkiye'nin işlerini mümkün olduğu kadar hızlı görmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi müsaadenizle bir önemli konuya geçmek istiyorum. Şu kanunda Türkiye Elektrik Kurumu gelirlerinden yüzde 10'a kadar bir payın ayrılarak Toplu Konut Fonuna verilmesi öngörülmektedir. Bunun sebebi nedir? Bir kere hemen şunu ifade edeyim; bu demek değildir ki elektriğe yüzde 10 zam yapacağız; hayır. Bakınız, daha evvelki kanunda elektrik enerjisi dışında diğer sektörlerden mesela benzinde yüzde 15 var, limit vardır, halen yüzde 5 alınıyor. Gazyağında, motorinde yüzde 7 var, halen yüzde

3 alınıyor. Muhakkak ki elektrik enerjisinden de atıyla yapılacaktır. Bu bir gelir-gider dengesi meselesidir.

İkinci bir konuyu daha söylemek istiyorum Türkiye, elektrik enerjisi kaynakları bakımından -şu andaki bilgilerimize göre- dünyada en fakir ülkelerden biridir. Ben, bu mesele üzerinde enerji kaynakları bakımından epey durmuşumdur, birçok ülkenin durumunu bizimle mukayese etmişimdir. Bugün ilerlemiş sanayi ülkeleri de dâhil, gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda petrol istihşâli, tabîî gaz istihşali bizden çok daha yukarıdadır. Misallerini teker teker vermek kabil, hatta hiçbirimizin tahmin edemeyeceği şekilde bugün Almanya bizden daha fazla petrol veya tabîî gaz çıkarmaktadır. Nisfî olarak söylüyorum. Arjantin ve Brezilya yüzde 50 ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Türkiye sadece şu anda ihtiyacının yüzde 12'sini karşılıyor. Dışarıdan ithal ettiğimiz enerji, sadece elektrik enerjisi değildir; hepsi bizim ekonominize büyük bir yükür. Bugün petrole verdiğimiz miktar 4 milyar doların üzerindedir. O vakit şunu yapmaya mecburuz; elektrik enerjisini ve enerji membalarını, enerjiyi daha iktisatlı kullanmaya mecburuz. İktisatlı kullanmanın yolu, bir çokklarınızın düşündüğü gibi, televizyonda, radyoda ilan verirsiniz "Lambanın birini söndürün" diye; ama bundan bir netice çıkmaz. (MDP sıralarından "Zamla yapılır" sesleri)

O değildir, fiyat politikasıyla yapılır. Fiyat politikasıyla yapılır, sebebini de söyleyeceğim; Türkiye'de ağır enerji kullanılan sanayie yönelmemek, daha az enerji kullanan daha başka sanayie yönelmek için bu şarttır. Bunu böyle düşünmeye mecburuz, Aksi takdirde bu faturanın bedelini hepimiz çok daha ağır öderiz. Geçtiğimiz yıllarda bunun misalleri görülmüştür. Bunu söylerken hemen şunu ifade edeyim; zannetmeyiniz ki dar gelirliden, sosyal durumu daha zayıf olandan daha fazla para alıyoruz; hayır. Bizim iktidarımız döneminde ilk defa 60 kilovat/saate kadar kullananlar için çok ucuz bir tarife yapılmıştır, sanayiden de epeyce ucuz. Bu 60 kilovat/saat yeni 90 kilovat/saate yükseltilmiştir. Yine de en ucuz elektrik alanlar bu gruptadır. Bu yüksek rakamlar daha ziyade daha fazla elektrik kullananlar ve kısmen sanayiden alınmaktadır; ama demin de söylediğim gibi, sanayimizi ağır elektrik enerjisi veya ağır enerji kullanan yola itmeme için, Türkiye'nin genel meselesini halledebilmek için bu yol tercih edilmiştir. Buna mukabil 90 kilovat/saate kadar elektrik enerjisi kullananlara ucuz tarife getirilmiştir. Getirilmeye de devam edilecektir.

Eğer bu memlekette elektrik enerjisini dünya fiyatlarının çok altında satmaya kalkarsanız bundan da daha fazla kullananlar istifade eder, az kullanan istifade etmez, daha fazla elektrik enerjisi kullananlar istifade eder ve ondan sonra da ne olur devamlı olarak; bu enerji yanlış kullanılmaya başlar, daha fazla enerji talebi meydana gelir. Daha fazla enerji talebini de karşılamamız için ya dışarıdan petrol ithalatı, gaz ithalatı veyahut da elektrik enerjisi ithalatı yaparsınız. Onun için, elektrik enerjisi meselesinde daha rasyonel düşünmeye mecburuz. Bunun yolu da arz-talep meselesinde fiyat mekanizmasından geçer. Bunun ötesinde de başka bir formül yoktur.

Şurasını açıkça ifade ederim: Şu projeler, yani kamu ortaklığı olsun, ister toplu konut meselesi olsun, bunlar bu iktidarın en önemli projelerinden ikisidir ve en hayati projelerinden ikisidir ve nitekim rakamları da size ifade ettim. Çalışan, netice alınmış olan projelerdir. Bunlara itiraz etmeyiniz. Doğu, Güneydoğu Anadolu'da birtakım projelerin buradan finanse edilmesine başlanmıştır. Söylemiyorum, filan proje, falan

proje diye. Baraj meseleleri bununla halledilmektedir. Daha birçok konular, demin de ifade ettim sosyal meselelerin çoğunluğu gene buralardan halledilmektedir; ama iktisadî esaslara da dikkat ederek.

Kimse aksini iddia edemez; Toplu Konut Kanunu dar gelirli ve orta direk için getirilmiş bir kanundur. Hiç kimse aksini iddia edemez; buranın müşterisi zenginler değildir. Buranın müşterisi hali, vakti orta halli insanlardır. Müracaat edenler de kooperatiflerdir; kooperatiflerin dışında ferdî kredi alanlardır. Rakamlar belidir. Elindeki imkânı zorlayan, ama yuva sahibi olmak isteyenlerdir. Devlet bu imkânı getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu kanunları geçirmiştir, biz de 6-7 aydır bu tatbikatı yapıyoruz.

Kamu ortaklığı meselesi de aynı şekildedir. Memlekette işsizliği kaldırabilmek, memleketin kaynaklarıyla meseleyi halletmek üzere getirilmiştir. Biz devamlı olarak dış kaynaklara müracaat edemeyiz, elimizi yardım diye açamayız. Bu işten vazgeçmek lazım. Dışarıya güven verebilmenin yolu, dışardan kredi alabilmenin yolu, kendi imkânlarınızı da en iyi bir şekilde kullandığınızı göstermektir, işte bu kanunlar bu maksatla da getirilmiştir.

Bakınız ifade edeyim: Kamu ortaklığında Keban Barajı, Antalya'da Oymapınar Barajı, yapılmakta olan Karacaya Barajı; devlet vaktiyle bu barajdan Türkiye Elektrik Kurumuna olduğu gibi devrediyor sıfır kuruş alıyordu, Biz şimdi sıfır kuruş almıyoruz. Biz bu barajlardan elektriği Türkiye Elektrik Kurumuna kilovat/saati 13 liraya satıyoruz. Satmaya da mecburuz. Çünkü, bu barajlar milletin parasıyla yapılmış. Tekrar yeni barajlar yapmak işitiyorsanız, tekrar sulama tesisleri yapmak istiyorsanız işte yollarından bir tanesi de budur. Başka çaresi de yoktur. Bu kaynaklar döndürülecektir. Halkın tasarrufları en iyi bir şekilde kullanılacak, daha fazla yatırım yapılacaktır; ama daha fazla yatırım, para basarak değil, ancak bu suretle olacaktır.

Elektrik enerjisini bir taraftan pahalı yapmaya mecburuz. Onun sebeplerini izah ettim. Ama bir taraftan, da bunun karşılığında aldığımız paralarla Türkiye'nin gücüne güç katacağız dedim.

Bugün Türkiye Elektrik Kurumu eskisi gibi değildir. Yatırımlarının helmen hemen hepsini kendi imkânlarıyla yapar hale gelmiştir, büyük çapta yapar hale gelmiştir. Türkiye'nin köylerini elektrikleştirmek istiyorsak, elektrik enerjisini biz dışardan almayı kendi kaynaklarımızla karşılamak istiyorsak, Türkiye Elektrik Kurumuna daha fazla yatırım imkânı vermeye mecburuz. Aksi takdirde, ucuz elektrik satalım derken, hem elektriği yok haline getiririz, hem de varlıkları yardım ederiz; fakire değil, elektriği olmayana değil. Onun için, bu politika doğru bir politikadır. Biz doğru olduğunu bildiğimiz için hiç korkmadan yapıyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kanun vesilesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde, yüce Mecliste bazı konuları, fikirlerimizin farklılığını ortaya koymak bakımından enteresan bir müzakere oluyor, ben de bu müzakereye biraz katkıda bulunmak istiyorum.

Meseleye sosyal politika açısından başladık. Çok rica edeceğim bir konu var. Memlekette enflasyon meselesi yeni bir mesele değildir. Memlekette enflasyon meselesi

bizim 1970'li yılların sonuna doğru karşılaştığımız önemli bir meseledir. Gayet tabii siyasî müzakere içerisinde bu konu başka türlü Meclisimizin önüne getirebilir veyahut da halkın önünde başka türlü ifade edilebilir, denilebilir ki; zam üzerine zam yapıyorsunuz ve fakir halkı ezirsiniz, zenginın kârına kâr katıyorsunuz; bunların hepsi söylenebilir. Bunların hepsi söylenir; ama hiçbirisi doğru değildir. (*HP sıralarından görüşmeler*) Söylenmesi çok kolaydır. Söyleyen arkadaşlarımız da seslerini bunu söylerken biraz yükseltirler, biraz da bu tarafa doğru bakarlar, çok rahatlıkla konuşurlar; ama doğru değildir. Neden doğru değildir? Memleketin gerçeklerini görmek mecburiyeti vardır.

Bakınız, Sayın Melen bu memlekette daha evvel Maliye Bakanlığı yapmıştır; Başbakanlık yapmıştır; hiç unutmuyorum, bir hatıramı anlatacağım. Sene 1964; rahmetli İsmet İnönü Başbakan, Sayın Melen Maliye Bakanı; biz Sayın İsmet İnönü'ye Keban Projesiyle ilgili olarak Yüksek Planlama Kurulunda bir brifing yapıyoruz. Ben kendisine, Keban Projesinin elektrik enerjisi bakımından önemini anlatıyorum. Hemen, antrparantez bir şey daha söyleyeyim. O tarihlerde de (1962-1963 senelerinde) Türkiye'nin elektrik enerjisi kaynaklarından hidroelektrik santrallerinin bir an evvel yapılması fikirlerini biz ortaya attık, bunun çok mücadelesini yaptık. Şimdi bakıyorum, o zamanlar termik santrallerin yapılmasını arzu eden birçok arkadaşlarımız vardı; şimdi kamplar değışti, onlar hidroelektrik tarafına geçtiler.

SALİM EREL (Konya) — Siz de karşı tarafa geçtiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, biz geçmedik, biz yine yerimizde sabitiz.

Şimdi bakınız, tam bu müzakereler anlatılırken Sayın Melen Meclisten geldi. İsmet Paşa sordu ve “Ne var Mecliste Ferit Bey?” dedi. “Efendim, PTT'nin 100'üncü yıldönümü diye Meclisten bir özel ikramiye çıkardılar” dedi. Hiç unutmuyorum, tabii İsmet Paşa kızdı, bu konularda gayet sıkıydı, dedi ki: “100 yaşına gelsinler öyle verelim.” Yani ikramiye veriliyor. Şimdi tabiatıyla o ikramiye vermeyi Maliye Bakanı olarak, ben zannetmiyorum; ama karşısına çıktığı muhakkaktır. Yani muhakkak karşısına çıkmıştır; ama zannediyorum aynı tarihte bunu teklif edenler de bir sosyal politika icabı teklif ettiklerini söylemişlerdir. Bunda hiçbir şekilde müzakereyi değıştirmemek lazım.

Şimdi bakınız, biz açık seçik her şeyi söylüyoruz. Hiçbir şekilde düşüncelerimizden, ortaya koyduğumuz politikadan da bir inhiraf yapmadık, en çok güvendiğimiz taraf da budur. Memlekette bir enflasyon vardır ve bu enflasyonla mücadele ediyoruz. Bu enflasyonla mücadele ederken, karşımıza gelip, “Efendim, kamu iktisadî teşebbüslerinin mallarına zam yapmayınız” diyorlar. Niçin yapmayalım? Kamu iktisadî teşebbüsleri eskiden olduğu gibi, devletin bütçesine yük mü olsunlar? Devletin bütçesinin hali malumdur, hepimiz biliyoruz. Bu yükü asgariye indirmek mecburiyetindeyiz.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Tasarruf, tasarruf.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Tasarruf” kelimesi her zaman kullanılır; fakat tasarruf yapılabilirdi kadar yapılır. Bu, parlak laflardan bir tanesidir; ama maalesef söylediğiniz kadar netice vermez. Bütün iktidarlar döneminde de görülmüştür. Çünkü, bizim cari masraflarımız ve bizim personel masraflarımız zaten limitindedir, zaten en asgarî masraflardır.

Şimdi, bakınız elektrik enerjisi konusu açıldı. Açıkça ifade ediyoruz. Biz, elektrik enerjisini aldığımız sırada ortalama fiyatı 8 liraya satılıyordu. Bunu aldık, bugün ortalama

olarak 23-24 liraya getirdik. Getirmeye mecburuz; demin anlattığım sebeplerden dolayı getirmeye mecburuz. Eğer, bu memlekette elektrik kesintisi istemiyorsanız, eğer bu memlekette hidroelektrik santralleri, memleketin tabii termik santrallerini yapmak istiyorsak, elektrik enerjisini kullananlar bunun bedelini ödemeye mecburdurlar ve başka da yolu yoktur. Aksi takdirde para basacağız, o zaman da “Enflasyon” diyeceksiniz.

Bugün, Türkiye Devletinin durumu söylenildiği gibi değildir. Memleketimizin itibarı vardır. Memleketimizin itibarı vardır ki, son 1 sene 3 ay zarfında 3 milyar dolara yakın kredi de alınabilmiştir. Bu kredi, memleketin önemli projeleri için alınmıştır. İşte, yıllar yılı “Atatürk Barajı” diye söyleriz; ama şimdiye kadar Atatürk Barajının kredisi bulunamamıştır; biz bulduk. Demin ifade ettim, Boğaz Köprüsü ve ekspres yol; onun da kredisi bizim tarafımızdan bulundu. Türk Hava Yollarının 7 tane Airbus uçağının yüzde 100 kredisi bulunmuştur. Hamitabad’taki gaz santrali; aynı şekilde 175 milyon dolar ve önümüzdeki 12 ay içerisinde de servise, hizmete girecektir. Belki bu santral girdikten sonra da icabında Bulgarlara, “Elektrik almayız sizden” diyebiliriz; ama, bütün bunların yapılabilmesi için, Türkiye’nin güçlü olması lazımdır. Ben, dün bize gelmiş, olan Türk-İş mensuplarına da söyledim. Gene açık olarak huzurunuzda ifade ediyorum. Her şey istemekte olmaz bu memlekete ne vermemiz lazım geldiğini de düşünmemiz lazım. Biz, hükümet olarak, birçok isteklerin karşısındayız. Doğrudur bunlar; ama bir de bunun karşısında, “Memlekete ne veriyoruz acaba?” diye düşünmek lazım.

Memleketimizin çok eksigi vardır. Bu eksikliklerin hepsi inşallah bizim zamanımızda büyük çapta giderilir; fakat eksiklikler devam edecektir; yeni ihtiyaçlar meydana gelecektir. Bizden sonra da başka iktidarlar gelecektir, onlar da yapacaklardır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yeni yeni peynir çeşitleri çıkacak Avrupa’da onları da getirmeliyiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii o konularda şu: Bakınız çok şey değişiyor, çok değiştiğinin biraz farkında olmak lazım. Bir arkadaşımız rakamlar söyledi burada; efendim, lüks şunları ithal ediyorsunuz, lüks bunları ithal ediyorsunuz... Bu söylediğiniz rakamlar hiçbir şekilde büyük rakamlar değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 3 milyar dolar açık var 1984’te.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, 300 küsur milyon dolarlık Türkiye tüketim malı ithal eder. 11 küsur milyar dolar içerisinde, 300 küsur milyon dolarlık tüketim malının en önemli iki kaleminden bir tanesi buğday ve arpadır, bir tanesi de ham yağdır. Bu da bizim zamanımızda değil, yıllardan beri ithal edilir. Zamanı geldiği zaman ithal edilir. Önemli rakamlar da değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Gübre zammı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yoksa araba ithalatı, filanca lüks madde ithalatı; bütün bunlardan biz fon alıyoruz. Bütün bunlardan aldığımız fon da demin söylediğim konut fonuna gidiyor; yani zenginden alıyoruz, orta halliye, orta direğe konut fonu olarak veriyoruz. Sizler söylersiniz yapamazsınız, biz söylemeyiz yaparız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Tam tersini yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii sosyal adalet meselesinde...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Gelir dağılımı istatistikleri gösteriyor, Dünya Bankasının raporu var, kimden kime alınıp verildiği belli oluyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

TALÂT SARGIN (Tokat) — Dinlemesini öğren, müdahale etme lütfen.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Bozkurt, onu başka vakit konuşursunuz efendim.

KÂZIM İPEK (Amasya) — Ortadirek gecekondular bile yapamaz durumda.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yapamıyorlar ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gecekonduların hepsinin tapusu olacak merak etmeyin, onu da biz yapıyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 88 seçimleri öncesinde mi?

TALÂT SARGIN (Tokat) — Yeter be, sen söylersin laf atmayın diye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, memleketimizin meseleleri vardır; ama dediğim gibi, bu meselelerin hepsinin çözüm yolları da vardır. Hükümetiniz elinden geldiği kadar bu çözümler üzerinde çalışıyor. Netice alıyoruz, netice aldığımız da ortadadır.

Gayet tabii bugün önemli meselelerimizden bir tanesi işsizlik meselesidir; bunu açıkça ifade etmişizdir; işsizlik meselesi en zor meselelerden biridir. Biz, hatta seçim beyannamemizde bunu çözeceğiz diye de ifade etmedik. Bu meselenin ağırlığını söyledik, bunun bir zaman alacağını da ifade ettik. Başkaları gibi, rahatça biz bunu çözeriz diye kafadan atmadık. Çünkü doğrusunun ne olduğunu da biliyorduk; ama bugün açıkça ifade etmek lazım geliyorsa, konut fonu tatbikati, ekonominin hızlanması, millî gelirdeki geçen sene yüzde 6'ya yakın artış, elektrik istihsalindeki yüzde 10'un üzerindeki artış, her şey işsizlik meselesinin bir evvelki yıllardan daha iyi olduğunu göstermektedir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri sayısındaki artış da aynı şeyi gösteriyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet hepsi gösteriyor.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri sayısı artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepsi de artıyor merak etmeyiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri kapanış sayısındaki artış da gösteriyor mu? Kapanış da artıyor, iflas da artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapanan yerler de olur, açılan yerler de olur. Mühim olan ekonominin götürülmesidir.

Bir şey daha söyleyeyim şu lüks tüketim malı konusunda. Bakınız, yıllar yılı bu memlekette bir döviz karaborsası vardır, kimse çözemedi. Var mı bugün döviz karaborsası?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İzmir Caddesinde pazarlar var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç aldırmanın, hiç aldırmanın o şekilde yüzde 20, yüzde 15 ve yüzde 10 farklı döviz karaborsası yoktur. Serbest, yurt dışına çıkana 3.000 dolar veriyoruz merak etmeyin.

NECDET CALP (Ankara) — 1.000 dolar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altın karaborsası kaldı mı?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Millette altın alacak güç mü var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altın fiyatlarında, resmî fiyatlarla dışarıdaki fiyatlar arasında fark var mı?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Para yok ki millette.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altını almak için...

Sizler alırsınız; ama söylemezsiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Karnı doymayanın nerede kalmış altın alması?

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Sayın Başbakan dövizli mevduat.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Dolar artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolar artacak tabii, dünyada da artacak merak etmeyin. Yani, sizin korktuğunuz gibi değil; dolara bağlıyız, dolardan dolayı başımıza bir iş gelmez, merak etmeyiniz.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu kanun vesilesiyle kısa da olsa, bizim ekonomik politikamızı, sosyal politikamızı sizlere bir kere daha söylemekten büyük memnuniyet duyuyorum.

Meclise ve sizlere teşekkürlerimi sunarım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Özal.

(Aydın Güven Gürkan'ın konuşmasında şahsına sataşması münasebetiyle)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sataşma var Sayın Başkan, söz istiyorum. *(ANAP sıralarından "Sataşma var" sesleri)*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Başbakandan sonra söz istiyorum Sayın Başkan.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Niçin söz veriyorsunuz?

BAŞKAN — Efendim sataşma var. İchtüzüğümüzün 70 inci maddesine göre söz istediler, verdim. Gerçekten de sataştılar, tespit ettim.

Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; aslında ben buraya çıkmak istemezdim; ama öyle anlaşılıyor ki, bir prova yapan Sayın Gürkan'ın kendisidir, ben prova yapmıyorum. *(HP sıralarından gürültüler)* Şimdi, yalnız sorduğu ve yanlış anladığı bazı konulara cevap vermeye de mecburum. Şunu sordu, dedi ki: Türkiye'nin dış ticaret açığı, ödemeler dengesi meselesi. Kendisi profesördür, geçen seneki rakamlara baksaydı ödemeler dengesi açığının azaldığını görürdü; bir. Daha

pratik bir şey söyleyeyim, hiç o kadarına gitmeye lüzum yok, profesör olmaya da lüzum yok, şöyle şunu söyleyeyim: Son 1,5 senedir Türkiye’de hiçbir döviz bunalımı yoktur, hiçbir malın sıkıntısı da yoktur.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Malı alan yok ki Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — Döviz nereden nereye geldi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dövizler, -tekrar söyleyeyim- Merkez Bankamızın ve bankalarımızın rezervleri de rekor seviyeye gelmiştir, bankalar dövizle dolup taşmaktadır. Sayın Gürkan’ın tarif ettiği dönem, maalesef 1978-1979 yıllarına gelmektedir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) O tarif ettiği dönemde yokluklar vardır, o tarif ettiği dönemde Merkez Bankası kilitlenmiştir, transfer yapamamaktadır, şahidi de Sayın Sadıklar’dır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Allah bir daha Türkiye’yi öyle günlere düşürmesin. (ANAP sıralarından “Amin” sesleri) Türkiye’nin itibarı varsa bugün, bakınız 5 senenin bütün mesuliyetini de Sayın Gürkan üzerime yıktı... (HP sıralarından “Sizde sizde” sesleri)

Eğer öyle kabul ediyorsanız ki başkaları öyle kabul etmiyorlar. Onun için doğrusunu konuşalım, doğrusunu konuşalım.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Banker işleriyle birlikte.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her şeyi de söyleyelim. Biz 1979 yılı sonunda vazifeye başladığımız zaman bir devlet memuru olarak başladık, Sayın Calp’ın bulunduğu makamda, Başbakanlık Müsteşarı olarak başladık.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 24 Ocak 1980’den bu yana sizin felsefeniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii ekonomide söz sahibi oldum, ekonomide epey emeğim geçti. Bu da tabiidir. Zaten o emeğim, eğer ondan sonraki emeğim Başbakan Yardımcısı olarak takdir edilmeseydi, burada Başbakan olarak bulunamazdım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Takdir nereden geldi Sayın Başbakan? (ANAP sıralarından “Milletten, milletten” sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye borçlarını ödeyebilen nadir gelişen ülkelerden bir tanesidir. Geçtiğimiz devreleri çok iyi hatırlamak lazım. Benzin kuyruklarında, tüpgaz kuyruklarında geçirdiğimiz dönemleri daha unutmadık. Bugün Türkiye’de bu kuyrukların hiçbirisi yoktur. (HP sıralarından “Alamıyoruz” sesleri)

Şimdi alamıyoruz diyenlere de cevap vereceğim. Bunlar halkın kullandığı tüketim mallarıdır ve bu tüketim mallarının tüketim miktarları her sene artmaktadır, nüfus artışından da fazladır. Demek ki, halk bunları alıyor. Kendi kendimizi aldatmayalım. Bilhassa bunu rica etmek istiyorum. Kendi kendimizi aldatmayalım, işin doğrusu ne ise onu konuşalım.

SALİM EREL (Konya) — Kapalıçarşı’dan altın alanlar belli Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, ne ise, çarşmayı pazarı dolaştığımız zaman ne kadar alışveriş yapıldığını hepimiz beraber görürsünüz.

Muhterem arkadaşlarım, Anavatan iktidarı 1 sene 4 aydır iktidardadır. Bu 1 sene 4 ay içerisinde birçok şeyler yapılmıştır. Enflasyonla mücadele, kolay bir mücadele değildir.

Meseleyi, boyacı küpü gibi düşünemezsiniz. “Tedbir aldık, ertesi gün enflasyon düştü” demek isteyenlere, herhalde bu meseleyi bilmeyenler diyeceğim.

1980 senesinde vazifeye başladığımız, 24 Ocak. Kararlarımızı geçirdiğimiz dönemde yüzde 100’ün üzerindeydi. 1981 senesinde yüzde 36’ya düşürülmüştür, 1982’de yüzde 22’ye düşürülmüştür, 1983’te bir endekse göre yüzde 37, bir endekse göre de yüzde 31. Farklı endeksler olarak söylüyorum. 1983’te bir tek işareti vardır; hatta bunu ben seçim sırasında da söyledim, televizyonda da ifade ettim, “Yükselen bir enflasyon hızını aşağıya çekmek fevkalade zordur” dedim. Bugün sizlere arkadaşım kalktı, yüzde 50’ler 60’lar dedi. Bakınız, bu mesele nasıl bir nevi politik açık arttırmaya konulmuştur. Zamanı gelir denilir ki, hangi endeks yüksek, Sayın Gürkan’ın yaptığı gibi, İstanbul geçinme, endeksi yüksek, yüzde 8 rakam yüzde 52 olur...

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Veya sizin yaptığınız gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim. Şimdi siz hep İstanbul geçinme endeksini aldınız, ben de İstanbul geçinme endeksini alacağım; nisan ayı endeksi de çıktı, yüzde 2,5; 43-44’e geliyor, 12 aylık, yani yüzde 50’nin üzerinde değil, bunu da lütfen son endeks olarak söyleyeyim.

Bunlardan kastım, biz enflasyonu aşağıya çekiyoruz manasına da söylemiyorum. Çünkü enflasyon meselesi, kolay bir mesele değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yani çekemediğinizi kabul ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çektiğimizi söylüyorum, çektiğimizi söylüyorum.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İfadeniz o anlamda değil.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen müdahale etmeyin, dinleyiniz lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız yüzde 43’e, yani yüzde 50-60’lar değil, yüzde 43-44’e gelmiş olan bir enflasyonun, ufak bir enflasyon olmadığını kabul ediyorum, onu söylüyorum.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Hedefiniz yüzde 25 idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha yılsonuna kadar da var; yüzde 25 de olmayabilir, yüzde 30 da olur, 35 de olur.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 3-4 aylık artışlar, neyin ne olduğunu gösteriyor açıkça.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, işte dediğim gibi, son 4 ayı da görün, biraz değişik. Yani birkaç ay sonra farklı rakamlar karşısında acaba neyin tenkidini yapacaksınız diye de merak ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Bunu hep söylüyorsunuz, bu 3 ay, ne gelmez 3 aydır? Bu 3 ay hiç gelmiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepinize saygılar sunuyorum.³⁴ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³⁴ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 93, Sayfa 491-493, 498-501, 503-504

4 Haziran 1985 Salı

Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaade ederseniz, burada şu son saat içerisinde müzakere edilen konu, bundan yıllarca evvel yine Türkiye Büyük Millet Meclislerinde ve kamuoyunda müzakere edilen bir konudur. Bu, “Babı madenlerin devletçe işletilmesi mi, yoksa devletin yanında milletin de işletmesi mi?” şeklinde müzakere edilmiştir. Biz, “Devletin yanında milletin de bu madenleri işletmesi” yolunu tercih etmişiz; bunu parti politikamızda ortaya koymuşuz, seçim beyannamemizde açık bir surette ifade etmişiz ve aynı zamanda da seçim beyannamesinden sonra da hükümet programına da aynı seçim beyannamesini getirmişiz. O halde bazılarımızın iddia ettiği gibi filanca karar vermiş de ondan dolayı yapmışız sözlerini aynen bu sözü söyleyen arkadaşına iade ederim. (ANAP sularımından “Bravo” nesilleri, alkışlar)

Şimdi seçim beyannamesindeki maddeyi okuyorum.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Biliyoruz efendim onları, biliyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen dinleyin efendim.

BAŞKAN — Sayın üyeler, lütfen efendim. Bir gerginliğe meydan vermeyelim, karşılıklı söz atmalara ve sataşmalara sebep olacak hareketlerden kaçınalım.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Sayın Başkan, bu millet, bu toplum bal gibi aldatılıyor. Çok dinledik bunları.

BAŞKAN — Siz lütfen oturun efendim, size söz vermedim; söz almasını bilin efendim. Devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Hedefimiz bazı madenlerde yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanmasıyla birlikte, özellikle maden ihracatının süratle bugünkü seviyenin üstüne çıkmasını sağlamaktır. Unutmamak gerekir ki, yeraltı tabii zenginlikleri ancak milletimizin istifadesine sunulduğu takdirde bir değer taşır. Aynı derecede önemli bir husus ise; maden kaynaklarının zamanında değerlendirilmemesinin konunun esasını teşkil etmesidir. Bunun başlıca 2 sebebi vardır. Birincisi, teknolojik gelişmeler sonucu daha önce kullanılan bazı maden ve malzemelerin yenileriyle ikame edilebilmesi, ikincisi ise dünyanın başka yerlerinde yeni rezervlerin bulunması halinde rakiplerin çoğalmasdır. İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu 3 unsurun makul ve gerçekçi bir şekilde bir araya getirilebilmesi için, projenin özelliğine göre, kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Veri ve yabancı yatırımcıların, uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için, tedbirlerin alınması şarttır. 6309 sayılı Maden Kanununun tadil edilerek, maden arama ve işletmesini kolaylaştıracak bir yapıya kavuşturulmasını, devletçe işletilecek madenlerin gözden geçirilmesini zarurî görüyoruz.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli, yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya kararlıyız.”

Biz bunu seçim beyannamemizde ifade etmişiz, aynısı da burada hükümet programına geçmiştir.

Her zaman olduğu gibi, söylediğimiz sözden en ufak bir inhiraf yoktur. Bu Kanun, bizim seçim meydanlarında verdiğimiz bir sözdür. Bu sözü de yerine getirmeye kararlıyız ve bu Kanun, bu Meclisten inşallah çıkacaktır.

Saygılar sunarım.³⁵ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 17, Birleşim 106, Sayfa 231-232*

14 Haziran 1985 Cuma

4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uzunca bir zamandır Türkiye Büyük Millet Meclisi, Polis Vazife ve Selahiyetleri Hakkındaki Kanun Tasarısı üzerinde çalışmaktadır. Uzun saatler dedim; burada bu konu alabildiğine, hatta meselelerin de dışına çıkılarak müzakere edilmektedir.

Niçin hükümet bu Yasayı değiştirmeye veya yasaya yeni maddeler koymaya lüzum görmüştür; onu da bir kere huzurunuzda kısaca ifade etmek istiyorum.

Bir kere, bir çoklarınızın da bildiği gibi, bu Yasa 1934 tarihlidir ve 1934'ten günümüze gelinceye kadar yasanın bazı maddelerinin tatbikinde ihtilaflar meydana gelmiştir. Bunu tatbik eden, o meslekte çalışan gerek sizde olsun, gerek bizim tarafta olsun, birçok arkadaşlarımız yakından bilirler. Bir kere bazı maddelerin açıklığa kavuşmasında fayda mütalaa edilmiştir.

İkincisi, hepimizin de çok iyi bildiği gibi, 1970'lerden bu tarafa bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeni suç neveleri büyük şekilde artmaya başlamıştır. Bunların başında, bütün dünyayı ve milletleri saran terör meselesi geliyor, anarşi meselesi geliyor. Terörizm, şu içinde bulunduğumuz son 10-15 senenin (Belki biraz daha fazla) en önemli hastalıklarından biridir ve sadece Türkiye'yi değil, bütün diğer ülkeleri de alakadar etmektedir.

Yine aynı şekilde son yılların uyuşturucu madde imali, nakli, satışı gibi bütün faaliyetleri çok daha büyük boyutlara ulaşmış ve milletlerarası ilişkilerde de menfi rol oynamaya başlamıştır. Türkiye bildiğiniz gibi geçtiğimiz yıllarda bu konuyla ilgili başka ülkelerin cesaret edemeyeceği kadar önemli tedbirler; yani bu işin Türkiye'de imalini, istihsalini önleyecek birtakım tedbirler almıştı; ama bunlar bu konudaki trafiği önleyecek tedbirler değildir.

Bütün bunların yanında geçirdiğimiz bir tecrübeler manzumesi vardır. Bu, 12 Eylül öncesi hepimizin yaşadığı meseleyi sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinde olan hadiseler olarak görmüyorum; ama bütün memlekette, memleketimizin muhtelif şehirlerinde neredeyse bölünmeye, parçalanmaya giden hadiseler olarak gördüğümüz önemli meselelerle karşı karşı kaldık. Türk Silahlı Kuvvetleri müdahale etti ve gene bu konularla ilgili olarak Anayasamızda birtakım (Belki bazı arkadaşlarımızın beğenmeyebileceği; ama memleketin yüzde 92'sinin tasvip ettiği) kısıtlamalar eski Anayasaya göre getirilmiş ve bütün milletin tasvibine mazhar olmuştur.

Bu yeni suçlar dolayısıyla, yeni Anayasamız muvacehesinde de bu Polis Vazife ve Selahiyet Kanununda bazı değişiklikler yapılması ihtiyaç haline gelmiştir. Bir taraftan, hepimizin de arzu ettiği gibi, sıkıyönetimin kaldırılması, diğer taraftan polisin daha yetenekli hale getirilmesi için hükümetiniz devamlı olarak birtakım tedbirleri beraberinde getirmektedir. Şu kanundan evvel, gene hatırlayacaksınız, Polis Akademisi Kanunu bu Meclisin önüne gelmiş, polisimizin daha iyi seviyeye getirilmesi için hakikaten iyi bir kanun buradan çıkmıştır.

Polis kolejlerine büyük önem vermekteyiz. Polisin geçim derdinin üzerine eğilmiştir; ayrıca lojman meseleleri üzerine, teçhizat meseleleri üzerine de; belki eski devirlerle kıyas edilmeyecek kadar önem verilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, “Polis vazife ve selahiyetleri” deyince, birçok arkadaşımızda şu anlayış maalesef hâkim olmaya çalışıyor; Bir polis devleti, polis sanki masum vatandaşlara eziyet edecek, suçluları yakalamayacak, başkalarına eziyet edecek, manası getiriliyor.

Şimdi bakınız, bu Kanunun esası olan 2559 sayılı Kanunun; yani 1934 yılında kabul edilmiş Kanunun 1’inci maddesini okuyorum; lütfen dinleyiniz:

“Polis; asayişi, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.

Yardım isteyenlerle, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve âcizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.”

Polisi tarif eden esas madde bu maddedir. Nitekim, birçok zaman basınımızda da görüldüğü gibi, cami köşelerine bırakılan çocukların mühim bir kısmı polis karakollarında büyütülmüştür; işte bu maddeden dolayı.

Şimdi bütün bunlar ortadayken, Türkiye’de polisin sadece, her cemiyette olduğu gibi, 3-5 yanlısının veya 3-5 yanlış yapan polisi bütün polis teşkilatına teşmil ederek; masum vatandaşa eziyet edecek, masumu korumayacak, suçluyu koruyacak manasında düşünmek mümkün değildir. Biz eğer polise gerekli imkânı vermediğimiz takdirde, olacak hadise, 12 Eylül’den evvel olduğu gibi, masum vatandaşlar sıkıntıya düşeceklerdir, suçlular daha iyi bir emniyet havası içerisine gireceklerdir.

Bu konuda Anayasaya aykırı hiçbir şey yoktur. Hatta hatta bu görüştüğümüz 7’nci madde üzerinde biz arkadaşlarımızla Anayasanın bize verdiği bazı yetkileri buraya koymamaya karar verdik. İşte ek 7’nci maddesi; bu maddenin kaldırılmasını hükümet teklif edecektir.

Gene şikâyet konusu olan ek 13’üncü maddesinin de kaldırılmasını teklif ediyoruz.

Gene ek 4’üncü maddenin ikinci fıkrasının da kaldırılmasını teklif ediyoruz. Bunun gibi bir-iki ufak değişiklik daha vardır.

Muhterem arkadaşlarım, burada tabiatıyla üzücü hadiseler olmuştur. Ben muhalefetin herhangi bir, yasalara uyarak, Meclisin içtüzüğüne uyarak engelleme yapabilmesi hakkına karşı değilim. Bunu açık söylüyorum; ama gene öğrendiğimize göre, gazetelerin yazdığına göre, bu engellemenin milletin hakikaten dikkat edeceği, yani dikkatli bir şekilde yapılmasında fayda vardır. Eğer bir kanundaki “Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür” hükmünü, bir gazetemizin yazdığı gibi, bir önerge vererek, “Bu Kanunu Sular İdaresi yürütür” diye teklif ederseniz, bu fevkalade gayri ciddî olur ve millet nazarında siz iyi puan almazsınız.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Öyle bir teklif yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu şekildeki teklifleri gazetelerde okuyoruz da onun için.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Gazetelere inanmıyordunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Gazetelerdeki eleştirilere niye önem vermiyorsunuz? (*HP sıralarından "öyle bir teklif yok" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah vermemişsinizdir. Ben gazetede okuduğumu söyledim. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim. Müsaade buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ederseniz bir noktayı daha tavzih etmem lazım.

Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile ilgili olarak gene bazı muhalefete mensup arkadaşlarımız, (İsimlerini söylemek istemiyorum) şahsımda grubumuza karşı oldukça ağır, hakaret kelimesini kullanmak istemiyorum; ama ona varacak kelimeler de kullandılar. Bunlar hoş şeyler değildir.

Bizim grubumuzun benim emrimle hareket ettiğini ifade ettiler. Huzurunuzda açıkça ifade ediyorum: Şu Kanun hakkında biz grup kararı dahi almamışızdır; evet, grup kararı dahi almamışızdır. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Arkadaşlarım kendi iradelerinde hür ve serbesttirler. Buraya gelip sizinle rey veren de vardır. Hiç kimseye, reyini niye bu tarafa verdiniz, diye de sorulmamıştır.

Yalnız bir şey daha söyleyeyim: Bizim bu birliğimiz, beraberliğimiz sizi kıskandırmazın. İnşallah size de verir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Çok teşekkür ediyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

(*Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Efendim, kanun tasarısı Meclisimize geldikten sonra, hepinizin de bildiği gibi, gruplar adına geneli üzerinde konuşmalar yapıldı; yine biz bu konuşmaları takip ettik. Anamuhalefet partisi lideri Sayın Calp'ın konuşması, hatta metin olarak da elimize geldi. Orada da aynen ifade edildiği gibi, bu ek 7'nci madde üzerinde büyük şikâyet konusu yapılmıştır. Maddeyi aynı anlayış içerisinde bir kere daha gözden geçirdik. Gerçi Anayasada bu hususta kesin yetki vardır; ama biz, netice itibarıyla bu maddenin buradan çıkarılmasını ve zannediyorum bir madde daha var ki 13'üncü madde olması lazım; o 2 maddenin çıkarılmasına karar verdik ve buna ait önermeleri de hazırladık ve daha maddeler müzakereye geçmeden bunu da arkadaşlarımıza bildirdik.

Hadise bundan ibarettir.³⁶ (*Alkışlar*)

³⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 18, Birleşim 114, Sayfa 538-539, 543*

15 Haziran 1985 Cumartesi

4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin hem bu saatinde hem de bizim için pek önemli bir gecede zamanınızı fazla almak istemiyorum.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Bizim için de önemli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Bizim için” derken hepimizi kastettim kusura bakmayın. “Benim için” demedim.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Ayırt etmeyin yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu Kanun müzakeresi dolayısıyla son 1,5 sene içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi belki önemi bir devre yaşamıştır. Benim inancım bu devreden, şu geçirdiğimiz 5 günden hepimiz çok şeyler öğrenmişizdir. Bunun hepimize, iktidara, muhalefete çok şey öğrettiği ve aynı zamanda gelecek günler için bu tecrübelerden istifade etmek bakımından faydalı olduğu kanaatindeyim. Aynı şekilde Sayın Ali Bozer’e bu bakımdan da iştirak ediyorum.

Muhalefet ne yapmıştır; engelleme yapmıştır, ilk konuşmamda da söylediğim gibi, İçtüzüğün verdiği imkânlardan mümkün olduğu kadar istifade ederek bu Kanunu engellemeye çalışmıştır. Biz de iktidar olarak yine İçtüzüğün verdiği imkânlardan faydalanarak, bu engellemeye mani olmaya çalıştık. Bu arada İçtüzüğü bütün incelikleriyle öğrendik, her iki taraf da öğrenmiştir. (*Gülüşmeler*) Anayasayı da öğrendik, yani daha fazla Anayasaya bakma ihtiyacını duyduk, onu da öğrendik. Bu bakımdan faydalı olmuştur.

Ben önümüzdeki devrede, yani eylülde sonraki devrede, aramızda kurulmuş bu münasebetin, elektrikli de olsa, zor da olsa bize çok şeyler verdiği için faydalı olduğu kanaatinde olduğumu tekrar izhar ediyorum.

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu yeni bir kanun değildir; ilk konuşmamda da bahsettim, mevcut kanunda bu hükümlerin mühim bir kısmı vardır. Ne yapılmıştır? Bu Kanun, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununu yeni baştan tedvin eden bir kanun değil, mevcut kanuna bazı maddeler ilave eden bir kanundur. Aslında ilk konuşmamda da söylediğim gibi, bu Kanunda getirilen husus, bazı maddeleri açıklığa kavuşturmak, tatbikatta görülen aksaklıkları gidermektir.

İkincisi de, son yıllarda geçirdiğimiz tecrübelerin ışığı altında 3 konuyu özellikle vurguluyorum; bir tanesi birçok maddelerde açıkça ifade edilmiş; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, Anayasa düzenini korumak için, yani pratik olarak söylersek, terör ve anarşiye karşı devleti korumak için, uyuşturucuyla mücadele edebilmek için, bir de kaçakçılıkla mücadele edebilmek içindir. Bu konular üzerine ki, bu konular son yılların önemli konuları haline gelmiştir. Anayasamızda da bu bakımdan aynı maddeler hemen hemen yer almıştır.

Müzakereler sırasında çok şey söylenmiştir. Bu konuşmalardan üzüldüğüm taraflar olmuştur; iki taraf için de söylüyorum, netice itibarıyla bu söylenen sözler zabitlere itikali etmiştir ve zabitlerde de, bir arkadaşımızın dediği gibi, tarihin yargısına bırakılmıştır. Yalnız üzüldüğüm bir nokta var; bu üzüntüm, sonradan Sayın Onural Şeref Bozkurt'un yaptığı konuşmayla kısmen hafiflemiştir, bunu en son Sayın Ali Bozer de aşağı yukarı ifade etti.

Biz polisi bu memleketin bir evladı farz ediyoruz. Bazen öyle ifadeler oldu ki, demin bahsettiğim terörist, anarşist, uyuşturucu imalatçısı ve kaçakçısı, kaçakçı sanki masum vatandaş; polis bunları ezen bir -nasıl tarif edeyim- zalim hüviyetine sokuldu. Bunlar doğru değildir, bunun tersi doğrudur. Hatta hatta bazen şu da ifade edildi; "Polis evinize gelecek, yatak odanıza girecek." Ben tam tersini söylüyorum; binlerce, milyonlarca masum vatandaşın kapısının bir anarşist, bir eşkiya tarafından vurulduğunu, vatandaşın da telefonu olduğunu düşündüğümüz zaman ilk telefon edeceği yer polis karakoludur; eğer telefonu varsa.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Siz inanıyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gaye tabii. Hiç merak etmeyin memlekette telefon çok geliyor, her gün her tarafta bir telefon santrali açılıyor, şehirlerarası görüşmeye bağlanıyor. Bugün birçok köyümüzde sadece telefon değil, otomatik telefon isteyen köylerimizin sayısı da çoğalmaya başladı.

BEŞİR ÇELEBİ (Mardin) — Bağlanmış Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bağlananları biliyorum.

Bir konuyu da kısaca söylemeden geçemeyeceğim; bizim hakkımızda, "Ekonomide muvaffak olamadığımız için polis devleti kuruyoruz, o yolu açıyoruz" gibi ifadelerde bulundular. Açıkça söyleyeyim; çok yadırgadım. Bugün Türkiye, siz ister kabul edin ister etmeyin, ekonomi bakımından en parlak dönemlerinden birini yaşamaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar) Birkaç tane misal vereceğim. Üzerinde çok bahsettiğiniz enflasyon rakamları; bir zaman yüzde 60'lar dediğiniz rakamlar yüzde 40'lar ve daha aşağı seviyeye doğru inmeye başlamıştır. Bunu incelediğiniz zaman göreceksiniz.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Bu filmi çok seyretmiştik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir rakam daha vereyim: Türkiye'de geçen sene ilk defa elektrik istihşâl artışı yüzde 12'nin üzerine çıktı. Bu sene 5 ayda da aynı tempo devam etmektedir. Bunun bir tek izahı vardır; o da sanayide faaliyet fevkalade yüksek demektir. Bu ondan evvelki yıllarda yüzde 3-4'ler mertebesinde idi.

Bir rakam daha ilave edeceğim; Türkiye'de çimento istihşali, istihlaki geçen sene yüzde 18 artmıştır. Ondan evvelki yıllarda yüzde 3-4 civarında artıyordu. Bu sene yüzde 30 civarında artmaktadır.

SALİM EREL (Konya) — Polis Kanunu ile ne ilgisi var bunun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır; yani "ekonomi kötü, polis devleti kuruyorsunuz" dediniz de onun aksi olduğunu söyleyeceğim.

Son bir rakam daha vereyim: Bu sene özel teşebbüse verilen teşvik belgelerinin 5 aydaki yekûnu, geçen sene 315 milyar iken; aynı devrede bu sene 938 milyara yükselmiştir. Yani yüzde 197 artış vardır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Özgürlükler ne kadar arttı? Ekonomi bitti.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim. Lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu rakamları söylediğime göre; işte Türkiye'nin en büyük yatırımlarından birinin temelini de geçen ay attık. Evet, Türkiye'nin dış kredi itibarı üzerinde de konuşmak istemiyorum; ama ekonomisi bu kadar iyi giden bir ülkede biz niye polis devleti kuralım? Elimizde imkân var mı?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Özgürlüklerden bahsedin, özgürlüklerden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anayasa düzeni ortada iken biz bunu kurabilir miyiz?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kocaeli Milletvekili Sayın Aras, lütfen gündeme gelelim.

BAŞKAN — Sayın Barış Can, Sayın Başbakan lütfen rica edeyim.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ekonomi bitti; özgürlüklerle ilgili...

BAŞKAN — Sayın Barış Can, (Başkanın tokmağı vurması) dinlemesini bileceksiniz. Sayın Barış Can, zati âlinize ceza verme imkânını bana bahşetmeyin. Lütfen dinleyiniz efendim; lütfen.

İLHAN AKÜZÜM (Kars) — Ayıptır, ayıp...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu konuda bu kadar söylemem kâfidir.

Bir de kanun nasıl tatbik edilecek? Sözlerimin başında da ifade ediyorum; mevcut kanunun 1'inci maddesi, geçen gün de okudum, aynen şöyle söylüyor: "Polis; asayiş, âmme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve âmmenin istirahatini temin eder.

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve âcizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar."

İşte bu anlayış içerisinde bu kanun tatbik edilecektir ve biz polisimizin modern bir hüviyete sahip olması bakımından, bizden evvelki dönemde başlatılan, bizim de hızlandırdığımız eğitim, polisin modern teçhizatla teçhizatlandırılması, polisin, aynı zamanda, eline geçen imkânın artırılması, lojman meselesi gibi konularda büyük atılımlar yapmışızdır. Polis vatandaşımızın yanındadır, vatandaşımız da polisin yanındadır. İnanıyorum ki bu kanunun tatbikatında biz polisimizle vatandaşımızı eskisinden olduğundan çok daha fazla kaynaştıracağız ve memleketin daha iyi daha güvenli hale gelebilmesi için her türlü imkânı kullanacağız ve bu arada şunu da ifade edeyim, yanlış davranışlar olursa, bunlara karşı da hiçbir şekilde insafımız yoktur. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

Büyük Meclise saygılar sunuyorum.³⁷ (ANAP sıralarından alkışlar)

23 Aralık 1985 Pazartesi

1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 yılı bütçemizin son konuşmaları yapıyor. 9 Aralık'tan beri Türkiye Büyük Millet Meclisinde gece gündüz yapılan bu müzakerelerin sonunda, biz iktidar olarak, diğer arkadaşlarımız muhalefet olarak, birçok konuda bilgi sahibi olmuşuzdur. Muhalefetin tenkitlerine kulağımızı kapamamışızdır, onları da dikkatle dinlemişizdir.

Benim burada, bu son konuşmada, uzun bir konuşma yapmaya niyetim yok; ama bu kürsüde ifade edilen bazı konular hakkında görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Bir kere, Anayasa meselesinden burada da bahsedildi. Bu konudaki açık görüşümüzü, yüce Meclisin huzurunda bir kere daha ifade etmek mecburiyetindeyiz.

Anayasalar, toplumun muhtelif grupları arasındaki önemli vesikalardır; bir nevi mukaveledir, toplumu bağlayan mukavelelerdir. Hele 1982 Anayasası, Türkiye'nin çok önemli bir devresinden sonra geldiği, o tecrübeden istifade edilerek hazırlandığı ve aynı zamanda milletimizin yüzde 92 ekseriyetiyle kabul edildiği nazarı itibara alınır, çok önemli bir vesikadır.

Biz, bu Anayasanın bir müddet tatbik edilmeden değiştirilmesinin karşısındayız, özellikle şu konulara büyük önem veriyoruz: 12 Eylül'e gelişimizin ana sebebi olarak gösterilen ve sizlerin de çok iyi hatırladığınız gibi, 12 Eylül günü yapılan tarihî konuşmada da açık bir surette belirtildiği gibi, derneklerin, sendikaların siyasetle uğraşmasına ilişkin Anayasanın bu hükümlerine sınımsız bağlıyız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Evet, Anayasanın bu şekilde getirdiği yasağa sınımsız bağlıyız; derneklerin ve sendikaların kendi konularıyla uğraşmalarının yanındayız. Eğer, siyasetle uğraşmak isteyenler varsa, partilere gelir girerler, sendikalarını veyahut da derneklerini bırakırlar. *(ANAP, MDP ve Bağımsızlar sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İkinci bir konu üzerinde de açıklık getirelim. Bazı arkadaşlarımız, "İktidarın, muhalefeti devamlı küçültmek istediği ve ihmal ettiği" gibi birtakım ifadelerde bulundular.

Biz, iktidar olarak, muhalefetin küçülmesini katiyen istemeyiz. Bu, bizim aleyhimize olur; akıllı bir iktidar böyle bir şey düşünemez. *(ANAP, MDP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)* Ama, eğer muhalefet kendisini küçültecek birtakım tedbirler alıyorsa, birtakım işler yapıyorsa, o da bizim işimiz değil, ona da biz yardımcı olamayız.

Şimdi, biz bunlara karışmıyoruz. Yalnız, şunu söylüyorum: Eğer, geçtiğimiz aylarda muhalefet partilerimiz kendilerini zayıf görmeyip, birleşme eğilimine gitmeselerdi, herhalde zayıflıkları meydana çıkmazdı. *(ANAP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Kendimiz için değil, sizin için birleştik.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, bir önemli konu da, memlekette gerek muhalefet, gerekse bazı çevrelerde bir kötümserlik havası var.

Tabiatıyla, burada, muhalefetin veya bazı çevrelerin ille de bizim gibi düşünmelerini isteyemem ve böyle bir şey aklımızdan bile geçmez. Gayet tabii, muhalefet tenkit edecektir ve bize, kendisine göre hatalarımızı söyleyecektir; ama, memleketi her gün “batıyor” diye göstermek yanlışır, öyle bir hava bugün memleketimizde yoktur.

Şimdi, eğer müsaade ederseniz, bu konuda meşhur bir yazarımızın kötümserlikle ilgili bir iki cümlesini okuyacağım. Bu meşhur yazar, “Bugünkü günde kendilerine biraz iyimserlik tavsiye edilen kimseler, nasıl iyimser olalım; ahvalin şu fecaatine bakın, bir memleket ki, sallanıyor, her gün bir parçası başımız üstüne yıkılıyor; her tarafımız yara bere içindedir; karnımız açtır, sırtımız çıplaktır; yarın ne olacağımız belli değildir” diyorlar. Zannetmeyiniz ki, bu, yalnız bugüne ait bir teranedir; biz doğduğumuz günden beri babalarımızdan; babalarımız, doğdukları günden beri kendi babalarından hep bunu dinlemişlerdir. Yıllardan beri ne görsek, batmak belirtisidir, ne işitsek ölüm haberidir...”

Aynı yazarımız yine, diyor ki: “Esasen dikkat edecek olursanız, bizde, hele son zamanlarda, iyimser görünmek âdeti bir kabalık ve bayağılık telakki edilmeye; fikir ve soy yüksekliği, kötümserlikte aranmaya başladı. Somurtkan mısınız, mutlaka doğruyu görüyor ve doğruyu söylüyorsunuz. Ümitsiz ve hiddetli misiniz, mutlaka en akıllı adam sizsiniz. Hele ikide bir, ‘adam sende, bu millet kurtulamaz, bu millet bitti’, cesaretini gösterdiniz mi, artık sizden büyük, sizden kahraman kişi düşünülemez.”

Şimdi aynı yazarın bir de iyimserlikle ilgili bir iki cümlesini okuyacağım, bir gün ara ile ifade edilmiş: “Dün kötümserlikten bir hastalık hali olarak bahsetmiştim; gerçekten, kalplerimizi gitgide kesif bir karanlık gibi kaplayan bu dehşetli illetten kurtulmanın çaresine bakmalıyız ve hiç değilse, yeni yetişen nesle, muhtaç olduğu gönül ferahlığını vermeye çalışmalıyız. Zira, bu ferahattan yoksun nesiller hiçbir şey yapmaya kadir olamazlar. Bütün kısırlar mahzundur ve bütün mahzunlar kısırdır.

Buna mukabil, en büyük işadamları, en azimli, en iradeli kimseler, mutlaka, yüreği geniş, gözü pek ve ümidi sonsuz olanlardır. Her şeyi pembe görmek, mutlaka ne cehaletle, ne de ahmaklığa işaretir. Belki bunun aksine olarak, taşkın bir insanlığın belgesidir. Bazı kimseler böyle bir canlılığın, taşma halindeki sular gibi önüne ne rast gelirse, devirerek, yıkarak, sürükleyerek aktığını görüp, yıkıcı ve kaotik bir hadise karşısında bulduklarını zannederler. Gerçekten, gürbüz ve zevkli mizaçlar, biraz kırıcı ve dökücüdürler. Bunun içindir ki, her şeyden önce kendi rahatını seven, özü kıt nebatlar gibi ancak durgun bir aydınlıkta biten, sinirleri zayıf olduğu için gürlütüden korkan bazı cılız mizaçlar, cesareti bir delilik, hareketi bir temkinsizlik ve inadı bir cehalet telakki ederler. Halbuki, ne olursa olsun, coşkun akan seli, durgun suya binlerce defa tercih edenlerdeniz. Zira, onda hayat, sıhhat; bunda ise taaffün, sıtma ve ölüm vardır.”

Bu, 1920 senesi 12 Ocak ve 13 Aralık günlerinde yazılmış, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun iki makalesinden parçalar. (*MDP ve SHP sıralarından gelişmeler*)

Sayın milletvekilleri, bu makale yazıldığı zaman, eğer tarihleri yanlış değilse 12 Ocak 13 Aralık 1920 senesi demek ki, Türkiye’de Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni kurulmuş, millî mücadelenin büyük kısmını tamamlamamış, tabiatıyla o devirde kötümserler çok fazla... 1985 Türkiye’si böyle değil.

SALİM EREL (Konya) — İyimserlerle dolu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1985 Türkiye’si, önu çok daha parlak, o günkü şartlar altında bu düşüncelerle ancak İstiklal Harbinden, Anadolu mücadelesinden

çıkıldığına göre, bizim buradaki işimiz çok daha kolaydır. Bunu bilhassa bazı çevrelerle bu kürsüden belirtmek için okudum; o gün nasıl düşünülmüş, bugün nasıl düşünülüyor, bu mukayeseyi yapmak için okudum.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Gerçekçi düşünelim, iyimserliğe de lüzum yok, kötümserliğe de lüzum yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da gerçekçi düşündüğü için...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika, mukabele etmeyiniz lütfen.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkanım, bütçe dolayısıyla...

BAŞKAN — Efendim, oradan müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi bu kürsüde Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri, bizim 1978, 1979 senesini buraya getirdiğimizden bahsetti.

Ben aslında buraya getirmedim, kendisi getirdi; kendisi getirince de, biz, o konuda konuşma mecburiyetinde kaldık. Kimseye de; şu yönetime, bu yönetime, herhangi bir şekilde, yaptıkları hizmetlerden dolayı herhangi bir şey söylemedik. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, biz bu memlekete hizmet eden herkese minnet, şükran borçluyuz; bunu her zaman ifade ettim. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Ama, bu mesele açıldığı zaman, şu konunun çok iyi bilinmesinde fayda var. İleride sizler alternatif programlar hazırlayabilirsiniz; ama Türkiye'nin gerçeklerini bilmek mecburiyeti var. Bu programlar, o gerçekler bilinmeden, tarihte yapılmış hatalardan ders almadan hazırlanırsa, yanlışlıklar tekrar tekrar yapılır, tarih tekerrür eder. Onun için, burada, müsaade ederseniz, gene bazı yanlış anlamalara sebebiyet verdiği için, bu konuyu biraz daha irdelemek istiyorum; çünkü, suallerde de var, demin Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız bir parça açıkladı.

Türkiye'nin en önemli meselesi, ödemeler dengesi meselesidir; hele 1974'ten sonra bu mesele çok daha önemli hale gelmiştir. Bugün burada, bu kürsüde, çıkıp, 1980 öncesinden, 1970 öncesinden rakamlarla bahsetmek ve ona göre mukayeseler yapmak doğru değildir; özellikle ihracat konusu, ödemeler dengesi bakımından. 1974'e gelinceye kadar, Türkiye olarak, 1970 öncesi petrolün varilini 1 dolara kadar aldık; 1974 yılında birdenbire 13 dolara yükseldi ve bu 1980'de maksimumuna doğru yükseldi, 32-33 dolara geldi. İşte, Türkiye'nin bozulan ödemeler dengesinin düzelmesi, bu tarihten sonra büyük gayretlerle olmuştur. Yoksa, bugün varili 1 dolara petrol almaya imkânımız olsa, ödemeler dengesini çok kolay temin etmek mümkündür; hiçbir problem yoktur; ama, petrolün fiyatı 30-35 dolara yükseldiği devrede, -şu anda 25-26 dolar-, onun yanında ileri Batı ülkelerinin size sattığı malların fiyatları da aynı ölçülerde yükseldiği bir dönemde, Türkiye iki tazyik arasında kalmıştır. Türkiye'nin takip ettiği program, 1980'den itibaren bu meseleyi çözmeyi hedef alan bir programdır ve Türkiye bu meseleyi de çözmüştür.

Şimdi bakınız, burada bir arkadaşımız Güney Kore ile bazı mukayeseler yaptı. Ben size bazı rakamlar vereceğim; 1960 yılında aşağı yukarı, Güney Kore ile Türkiye'de bir devir değişikliği oluyor. Türkiye'nin ihracatı o yıl 320 milyon dolar, Güney Kore'nin elimizdeki rakamı 33 milyon dolar; 1970 yılında Güney Kore 835 milyon dolar, Türkiye 588 milyon dolar; 1975 yılında Türkiye 1 milyar 400 milyon dolar, Güney Kore 4 milyar 884 milyon dolar; 1979 yılında Türkiye 2 milyar 261 milyon dolar, Güney Kore 15

milyar dolar. Başladığımız nokta aynıdır, işte 1979'a kadar geldiğimiz nokta da budur. 1979'dan sonra ne olmuş? 1980 yılı, Güney Kore 17 milyar 500 milyon dolar, Türkiye 2 milyar 910 milyon dolar; 1981 yılı, Güney Kore 21 milyar 200 milyon dolar, Türkiye 4 milyar 703 milyon dolar; 1982 yılı Güney Kore 22 milyar dolar, Türkiye 5 milyar 700 milyon dolar; 1984 yılı Güney Kore 29 milyar, Türkiye 7 milyar. Elimizdeki rakamlara göre bu sene tahminimiz Türkiye 8 milyar dolar. Güney Kore -yine tahminî olarak- 30 milyar dolar civarında olacağını gösteriyor.

Dikkat edilirse, bizim diğer ülkelerle yarışa başladığımız nokta, 1980'den sonradır. Türkiye'nin ihracatının yükselmeye başladığı dönem bu dönemdir. Hatta başka rakamlar da var... Daha evvel size Yunanistan'ı örnek vermiştim; 1980 yılında Yunanistan'ın 5 milyar dolar, 1984 yılında Yunanistan'ın 4 milyar 800 milyon dolar, Portekiz'in 1980 yılında 4 milyar 640 milyon dolar -bütün bunların hepsi Türkiye rakamlarından yüksektir-, 1984 yılında 5 milyar 200 milyon dolar, Türkiye'nin altında. Yugoslavya, 1980 yılında 8 milyar 900 milyon dolar, Yugoslavya 1984 yılında 10 milyar 700 milyon dolar. Türkiye, Yugoslavya'ya büyük çapta yaklaşmaktadır. Aynı konu Romanya'da ve diğer bütün ülkelerde tek tek görülmektedir. 1980'den 1985'e gelinceye kadar dünya ticaretinde büyük bir gelişme olmamıştır, hatta daralma olmuştur. Bu devrede ihracatını nispi olarak en fazla artıran ülke, Türkiye'dir.

Muhterem Milletvekilleri, bugün üzerinde konuşulan konulardan bir tanesi de, fonlar meselesidir. İktidarımız döneminde çıkan bütün bu fonların hepsinin birer kanunî mesnedi olduğunu söyleyerek, önemli olan fonları sayıyorum: Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Geliştirme Destekleme Fonu, Tanıtma Fonu ve en son olarak da Savunma Sanayii Destekleme Fonudur. Bütün bunların hepsi, Türkiye Büyük Millet Meclisinden bu maksatla geçirilmiş ve bir kanuna dayandırılmıştır. Yoksa, Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş fonlar değildir; ya yetki alınmıştır veyahut da bir kanuna dayalı olarak kurulmuştur. Sosyal amaçları, içerisinde mündemiç fonlardır.

Bunların başında Toplu Konut Fonu geliyor. Bu konuda çok izahat verdik, detaya girmek istemiyorum; ama 1981 senesinde, 1982 senesinde, hatta 1983 senesinde aynı konut fonuna bütçeden üç yılda 20-25 milyar lira verilirken, biz bugün, yılda 250 milyar liradan daha fazla fon imkânı meydana getirmişizdir. Demin Sayın Mâliye Bakanımızın ifade ettiği gibi, inşallah önümüzdeki yıl 100 binin üzerinde aile bu fon sayesinde mesken sahibi olacaklardır. Hatta şunu da ifade edebilirim: Vaktiyle başlamış, 1979 yıllarında -Sayın Gürkan'ın bahsettiği- müracaatları yapılmış, inşaat ruhsatları alınmış birçok konut kooperatifinin tamamlanması da bize nasip olmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — 25 milyar lira ile sus payı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 6-7 sene süren, hatta devam eden kooperatifler vardır; bunların tamamlanması da bizim devremizde mümkün olmuştur.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başbakan, sizin tamamlayamadıklarınız da bize kalacak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Toplu Konut Fonunun kaynakları -bir evvelki konuşmamda da ifade ettiğim gibi- tamamıyla sosyal adalet prensiplerine uygun olarak getirilmiştir. Açıkça, hali vakti yerinde olandan

alınmış, orta halliye, fakire verilmiş düşük faizli bir kredi imkânıdır, yani sübvansiyondur. İşte, bizim sosyal adaletçilik anlayışımız da budur. Sosyal adaletçilik anlayışımıza uygun olarak akılcı ve hakikaten iktisadî esaslara da dayalı bir sistem getirmiştir.

Kamu Ortaklığı Fonuna gelince: Bu memleketin vaktiyle yaptığı birçok önemli projenin, gelir getiren projenin, hiçbir gelir getirmeden hizmete arz edilmesinden vazgeçtik. Bunların hepsinden teker teker gelir alıyoruz; gelir senetleri çıkarıyoruz, halkımıza veriyoruz; halkımızın da bunlardan yararlanmasını bir taraftan, temin ediyoruz; diğer taraftan da, bu şekilde kendi kendine dönen, kendi kendine büyüyen bir fon meydana getiriyoruz. Keban Projesinden, Boğaz Köprüsünden... Keban Projesinden fon olarak, Karakaya Projesini tamamıyoruz; Karakaya Projesinden -inşallah- fon olarak, Atatürk Projesini tamamlayacağız. Daha birçok hidroelektrik santraller, barajlar bu şekilde tamamlanmaya başlamıştır. Gittiğiniz her yerde, milletvekili arkadaşlarım göreceklerdir, hızlanmış tesislere iyi bakınız, bunların hepsi bu Kamu Ortaklığı Fonundan yararlanan tesislerdir, İstanbul'un içmesuyu, Ankara'nın içmesuyu, karşılığı alınmak kaydıyla, yani içmesuyu alan tesislerin hepsi, o içmesuyu için metreküp başına belli bir para ödeyeceklerdir; onu da bu fona gelir olarak kaydedeceğiz.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Bütçe içine alın, aynı şeyi gene yapın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütçeyle alakası yok. Bu tamamıyla kendi içinde dönen bir fondur.

Şimdi, bu şekilde memleketin ekonomik gücüne hem bir taraftan güç katıyoruz, hem de birçok önemli projeyi süratle bitirmek imkânını buluyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, bu vesileyle, vaktiyle olan bazı hadiseleri hatırlamakta fayda var. Bugün muhalefettesiniz, yarın -Allah göstermesin- iktidar olabilirsiniz... (ANAP sıralarından alkışlar) Ama, bir şeye çok dikkat ediniz; tenkit edeyim derken, ileride kendi elinizi kolunuzu bağlamayınız; benim, size en halisane tavsiyem budur. Aynı konulardan istifade edebilirsiniz; onun için, dikkat ediniz. Çünkü, geçmiş dönemde aynı hatalar yapıldı; aynı hataları tekrar etmeyelim.

Muhterem Milletvekilleri, üçüncü fonumuz, Geliştirme Destekleme Fonudur. Üçüncü fonumuzun önemli bir fon olduğunu söyleyeyim. Biz birçok sosyal meseleyi, en akılcı bir şekilde bu fonla çözdük. Siz de faydalanırsınız... Bakınız, gençlik yılında, üniversite gençliğine 41 bin yataklı ilave yurt kapasitesi getirdik.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — 400 bini açıktadır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bugün, müracaat etmiş, açıktadır kimse yoktur. (SHP sıralarından "Aaa, bravo" sesleri)

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Listeleri verelim Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika lütfen, hatibi dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve bizim 51-52 bin yurt kapasitesine bir senede, bir seneden daha kısa bir zamanda 41 bin yurt yatak kapasitesi ilave etmemizi, herhalde -siz takdir etmezseniz- büyük milletimiz takdir edecektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Zengin ettiğiniz vatandaşlar var ya, onlar takdir eder.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, aynı Geliştirme Destekleme Fonundan esnaf ve sanatkârlarımıza, sanayi sitelerine, küçük çocuklarımızın beslenme meselelerine ve bu sene de inşallah (şu içinde bulunduğumuz sene, 1986 yılında, gelecek yıl) araştırma, geliştirme konularına, yüksek teknoloji konularına ve gene aynı şekilde esnafımıza, gençlerimize ve çocuklarımıza daha birçok yeni sosyal hizmet getirilecektir. Bu sosyal konuların, Türkiye'nin gelişmesi bakımından, ilerlemesi bakımından ekonomik bağlantıları da vardır.

Dördüncü fonumuz, Tanıtma Fonudur. Açık açık anlatmaya lüzum yok, Türkiye'nin tanıtılması bugün çok daha iyi hale gelmiştir.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Kissenger ile...

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, yalnız şunu söyleyeyim: iki senedir iktidardayız. Türkiye'yi biz iyi tanıtıyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Allah kurtarsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nitekim, tanıttığımız, birçok hadiseden belli olmuştur. Bugün dünyanın bütün finans çevrelerinde, Türkiye örnek gösterilmiştir. Mısırlılar Dünya Bankasına gittikleri zaman, onlara aynen şöyle söylemişler “Bize gelmenize lüzum yok, Türkiye'den örnek alın”. Evet, bunlar böyledir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İkincisi; “Avrupa Konseyine girdik, giremedik, yok mayıs ayında müracaat edelim” gibi burada birçok laflar söylendi ve bunun münakaşası yapıldı; karar verdik, gireceğiz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Geri aldılar mı iddialarını?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aldılar.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Neyi aldılar, iddiaları duruyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa Konseyine parlamenterlerimiz kabul edildiler. Ondan sonra, 1982 senesinde, bizim aleyhimizde, insan hakları bakımından dava açan 5 Avrupa ülkesi gene bizim zamanımızda şikâyetini geri aldı.

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Karşılığı

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sevinmeniz lazım, üzülmeyin.

OECD'nin 25 inci yıldönümü olacak, başkanlık sırası bizdedir, biz başkan olacağız. Hatta geçen gün aldığımız bir bilgiye göre, Yunanistan'dan da, “En kuvvetli aday Türkiye'dir, biz de Türkiye'yi destekliyoruz” lafı geldi. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bütün bunlar gösteriyor ki, Türkiye, dış ilişkiler bakımından, gerek İslam ülkeleriyle, gerek Batı ülkeleriyle, hatta sosyalist ülkelerle çok iyi bir dönem yaşamaktadır. Geçen sene Amerika'ya, Japonya'ya gittim, önümüzdeki sene -inşallah- İngiltere'ye ve Sovyet Rusya'ya gideceğim, Hindistan'a gideceğim; davet edildiğim yerler bunlar...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Uzaya da gidersiniz, uzaya da...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizleri de götürürüz, merak etmeyin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim, müdahale etmeyiniz.

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Allah ziyade etsin.

BAŞKAN — Efendim, lütfen sükûnetle dinleyelim, müdahale etmeyiniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, son fon Savunma Sanayii Destekleme Fonudur. Bu fon yüce Meclisin tasvibine mazhar oldu ve bu fonun hazırlıklarım yapıyoruz. İnşallah, Türkiye’de savunma sanayiinin geliştirilmesi konusunda yılların özlemini, bu özlemi ifade eden muhtelif devrelerde ifade edilmiş sözleri biz realize ediyoruz. Türkiye’de savunma sanayii kurulacaktır. Attığımız adım doğrudur; bu adımı sakın bozmayın. Çünkü, daha şimdiden birçok yabancı sermaye, Türkiye’de savunma sanayiine girebilmek için bize müracaat etmektedir. Bunun birçok sebepleri vardır. Hem istihdam meselesi, hem Silahlı Kuvvetlerimizin modernizasyonu, hem de ekonomik bakımdan bize yük olmadan bir savunma sanayii kurulması formülünü biz getirdik. İnşallah çok da başarılı olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, bir alternatif meselesidir gidiyor.

COŞKUN BAYRAM (Adana) — Patenti size aittir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz bu konuyu biraz irdelemek lazım.

Alternatif veyahut da Sayın Gürkan’ın tabiriyle, seçenek (*SHP sıralarından alkışlar*) meselesinin tabiatıyla eğer hareket imkânlarınız, muhtelif alternatifler, muhtelif seçenekler varsa, ona göre hareket edilir. Şu yol mu, bu yol mu, öbür yol mu? Misal verelim: Paranız var, bu parayı bir yere yatırmak istiyorsunuz; önünüzdeki alternatifler, yani seçenekler şunlar olabilir: Ev yaptırırınız, mülk alırsınız -1979’da olduğu gibi- ikincisi, dövize yatırırınız, o zaman yoktu, şimdi var; ondan sonra...

İSMET TURANGİL (Manisa) — Bankere...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bankalara yatırabilirsiniz, gelir senetleri alabilirsiniz. Şimdi, oturur hesap edersiniz, dersiniz ki: “Acaba hangisi kârlı, hangisi emniyetli?” Bu hesaplardan sonra bir alternatif seçilir.

Siyasette de buna benzer durumlar vardır; misal verelim: İstanbul’da belediye seçimi oluyor; adaylar çıkıyor, kendilerini takdim ediyor, “Ben şunu yapacağım, şunu yapacağım” diyor. 5 tane aday var.. Millet bakıyor, hangisini beğeniyorsa onu seçiyor. Demek ki, siyasette, aslında ne yapacağınızı, nasıl yapacağınızı söylemeniz lazım; ona göre de inandırıcı olmanız lazım. İnandırıcı değilsiniz, söylediğiniz ne kadar parlak olursa olsun, millet gene rey vermeyebilir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, burada, acaba alternatif bir program öne sürüldü mü diye dikkatle dinledim. Sayın Gürkan konuşmalarının bir yerinde dedi ki: “Biz esas itibariyle serbest ekonomiden yanayız; ama...” Onun da bir tabiri var..

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yarışmacı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yarışmacı; “rekabet” kelimesi yerine “yarışmacı” kelimesini kullandı. Biz her zaman söylüyoruz, diyoruz ki: Serbest rekabet...

Hatta dedi ki: “Siz kâfi derecede yarışmacılığı meydana getiremediniz, biz iktidar olunca getireceğiz.” Yarışmacı bir ekonomi! *(Gülüşmeler)*

Ben onun üzerine SHP'nin anasını teşkil eden Halkçı Parti programına baktım; acaba o program ne diyor, dedim. Halkçı Parti, programında şöyle söylüyor: “Halkçı Parti, ekonomik kalkınmada devletçiliğe ağırlık veren karma ekonomi modelini benimser...” *(SHP sıralarından “Doğru doğru” sesleri)*

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “... Devletin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini vesaire vesaire... “Yani, esas İtibariyle ağırlığı devlete veren bir sistemi yeğliyor.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Biz ana değil, daima babayız.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz dolmak üzeredir, lütfen toparlayınız efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sonunda da bir de Halkçı Parti programında, “Halk kesimi” diye bir söz var.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — SHP'den söz edin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Halk kesiminden hiç bahsedilmedi. Sayın Gürkan, acaba ondan vaz mı geçtiniz? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Bahsediyorum efendim.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, aslında Sayın Gürkan burada bir program arz etmedi, bazı fikirler söyledi; bazı fikirler ve mesajlar vermeye çalıştı, ben onu anladım, sonra, konuşmalarına dikkat ettim, “Alternatifi getirmeye mecbur değiliz, alternatifi siz getireceksiniz” dedi. O vakit karar verdim, dedim ki, ANAP'ın alternatifi gene Anavatandır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz eder, hepinize en derin saygılarımı sunarım. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(Milletvekillerinin bütçe kanun tasarısı üzerindeki konuşmaları devam etti)

Başbakan Turgut Özal'ın Bütçenin Kabulü nedeniyle yapmış olduğu teşekkür konuşması

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısına ilişkin olarak yapılan oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı: 376

Kabul: 209

Ret: 152

Çekimser: 15

Bu duruma göre, 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı, oylarınızla kanunlaşmıştır. Memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını ve bu bütçeyle ülkemizin her yöresine verimli ve başarılı hizmetler götürülmesini diliyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Başbakanımız, oylama sonucunda size teşekkür edecektir.

Buyurunuz. *(Alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 yılı genel bütçesinin kabulü münasebetiyle Yüce Meclise teşekkürlerimi arz etmek üzere çıkmış bulunuyorum.

Geçen sene olduğu gibi, bu sene de inşallah, çok zarurî olmadığı takdirde bir ek ödenek talebi ile gelmeyeceğiz. Geçen sene de söylemiştik, bu sene, yani 1986 yılı bütçesinde de bir ek ödenek talebi için -çok zarurî olmadığı takdirde- gelmeyeceğiz; bu ananeyi yürütmek istiyoruz. Çünkü, inanıyorum ki, bütçe iyi planlandığı takdirde, iyi yürütüldüğü, iyi icra edildiği takdirde, böyle bir talep olmayacaktır; ama çok zarurî haller olabilir, hiç tahmin etmediğimiz durumlar meydana gelebilir; o takdirde, tabiatıyla Yüce Meclisin önüne geliriz.

1985 yılında olduğu gibi, 1986 yılında da bu bütçenin bize verilmiş imkânlarını en iyi şekilde memleketimize en hayırlı şekilde kullanmaya gayret edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha açıkça ifade ediyorum. Tasarrufa azamî riayet ederek memleketimizin birçok işlerini ve kalkınma için lüzumlu projelerini bu bütçe içerisinde elimizden geldiği kadar, gücümüzün yettiği kadar, yorulmadan, bıkmadan, usanmadan takip etmeye devam edeceğiz.

1986 yılı bütçe tatbikatının, 1985 yılından daha iyi neticeler vereceğini şimdiden ümit ediyorum. Birçok konuları, geçtiğimiz iki yılda halletme şansını, yine Yüce Meclisimizin bize verdiği imkânlarla bulduk. 1986 yılı, önümüzdeki yıl, inşallah, memleketimiz için çok daha iyi bir yıl olacaktır. Biz bu hususta elimizden gelen her türlü gayreti göstermeye devam edeceğiz.

Yüce Meclise 1986 yılı genel bütçesinin kabulünden dolayı teşekkürlerimi arz eder, hepimize en derin saygılarımı tekrarlarım. Sağ olun.³⁸ *(Alkışlar)*

³⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 23, Birleşim 53, Sayfa 772-778, 787*

11 Mart 1986 Salı

467 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanununun 19. Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkraları ile Türk Ceza Kanununun 304. Maddesinin III. Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; aslında muhterem hatip konuşmasının sonunu, hiç alakası olmayan bir mevzua bağlamasaydı, hakikaten bu kürsüye çıkmayacaktım.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — O size göre öyle, Sayın Başbakan.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinle, dinle...

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi aslında, madem kürsüye çıktım, dinleyebildiğim kadarıyla, gerçi bir arkadaşımız devamlı olarak dinlemediğimden şikâyet ediyor; ama benim hususiyetim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Haklı değil miyim Sayın Başbakan? Dinletmiyorlar size...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...benim hususiyetim; hem hatibi dinliyorum, hem öbür taraftan yine başkalarını da dinliyorum. *(ANAP sıralarımdan alkışlar)*

İki arkadaşımızı dinledim. Anamuhalefet partisi, güya bir af teklifi verdi... *(SHP sıralarından gürültüler)*

ÖMER KUŞHAN (Kars) — “Güya” değil Sayın Başbakan.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Çok ciddi bir teklif o; Allah’tan kork...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konuşmalarınız, bu verdiğiniz teklifin aleyhinde; onu da görelim...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — O sizin düşünceniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında, o teklifinizin içinde, bizim bugün getirdiğimiz teklife benzer hususiyetler de var.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hiç de öyle değil; konuşurken okumuşsunuz yine. *(ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim sizden farkımız şudur: Biz af teklifi getirmedik. Kesin olarak söylüyorum; af teklifi getirmedik; sizler gibi af teklifi sözü de vermedik...

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Af vaadinde bulundunuz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Yıldırım, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim getirdiğimiz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sataşma konusuyla ilgili mi konuşuyor Sayın Başbakan? Sayın Başbakanın ayrıcalığı mı var Sayın Başkan?

BAŞKAN — “Ayrıcalık” diye bir şey yok efendim. Siz de konuştunuz müdahale mi ettik?

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sataşma konusuyla ilgili konuşması gerekir.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnfaz Yasasında değişiklik yapan bir tasarıdır ve zannediyorum; anamuhalefet partisinin bu konudaki, biraz kızgınlığı mı diyeyim, sinirliliği mi diyeyim, üzgünlüğü mü diyeyim...

ÖMER KUŞHAN (Kars) — “Üzgünlüğü” deyin daha doğru olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...kendi tekliflerinden çok daha iyi bir şekilde kamuoyunda kabul edilmiş olmasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Meselenin o kısmını bu şekilde kapattıktan sonra, muhterem arkadaşımızın, Sayın yargı organları başkanlarıyla ilgili olarak söylediği sözlere geleceğim.

Biz yargı organlarına fevkalade saygılıyız.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — İş adamları gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fevkalade saygılıyız. Ankara, İstanbul ve İzmir’de ben bu yargı organlarını Başbakan olarak ziyaret ettim. Bu ziyaretlerime...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz mitinge gittik, perişan olduk; siz nasıl gidiyorsunuz?

MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya) — Mezar kazmaya gittiniz.

BAŞKAN — Lütfen efendim; müdahale etmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu ziyaretlerimde yüksek yargı organları başkanları da, sadece o ziyaretlerle ilgili olarak davetli idiler ve akşam verilen yemeklerde de, onlar şeref misafiri şeklinde kabul edilmişlerdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bizim durumumuz budur.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Sayın Gürkan da mitingde şeref misafiri idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bunun, yargı bağımsızlığı ile şu veya bu şekilde bir alakası yoktur. *(Gürültüler)* Ama bakınız, bu bizim sadece yargıya olan saygımızı gösterir; dedim; başka hiçbir şey de değildir. Yani bizim yargıya saygısızlık yapmamızı mı istiyorsunuz, o mu hoşunuza gider? Hayır; kesin olarak değil. *(SHP sıralarından gürültüler)*

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Harcırahlarını da verdiniz mi?

SALİM EREL (Konya) — Pazarlık yapmaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale ötmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz ne söylerseniz söyleyiniz, biz yargıya saygımıza devam edeceğiz.

Teşekkür ederim, sağolun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kanunun lehindeyiz. Sebep gayet açıktır: Biz, birçok geri ülkede olduğu gibi, Türkiye’de

artık af meselesinin kapanmasını istiyoruz; geri ülke değildir Türkiye. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri; SHP sıralarından gürültüler)*

Bugün birçok Batı ülkesinden memleketimize, "Af veriniz" diye gelmişlerdir. Kendilerine sorduk: "Sizin memleketinizde af var mı?"

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — İşkence yok onlarda.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Düşünce suçu var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbirinde af yoktur.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — İşkence de yoktur ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbirinde af yoktur. Bu sizin özlemini duyduğunuz af, sadece geri ülkelerdedir. *(SHP sıralarından gürültüler)*

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Kanunlarında var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demokrasinin olmadığı ülkelerde, padişahlar tahta çıkar, o zaman cülûs bedeli olarak bir af verirler; diktatör değişir, yeni bir af getirirler. Türkiye demokratik bir ülkedir ve bundan sonra inşallah af vesaire de olmayacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Biz, sizi bile affedeceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi: Bir konunun üzerinde de duralım. Eğer bugün, söylediğiniz gibi, herhangi bir şekilde Millet Meclisinin yetkisinde olan af getirilmiş olsa idi -faraziye- bu af dengeli olmazdı; çünkü Anayasada öyle bir hüküm var ki...

KENAN NURİ NEHROZOĞLU (Mardin) — Değiştirin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O hükme göre mahkemelerimizin verdiği -inceleme yapılmıştır- bir ölüm hadisesinde, o hükme giren esasta karar verilmiştir; yani 14'üncü maddedir. Gene aynı benzer bir hadisede, normal bir cinayet hükmü verilmiştir; yani birisi affa girer, diğeri giremez. Böyle bir affa gittiğiniz zaman, bu af dengeli olmaz; onu da siz gayet iyi biliyorsunuz.

MAHMUT KARABULUT (Sivas) — Bunlara iyilik yaramaz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Teklifimizde bunu dengeledik Sayın Başbakan.

ADALET BAKANI M. NECAT ELDEM (Mardin) — Hayır hayır, dengelemediniz.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kesin olarak, bu memlekette bir daha af getirilmemesini, hatta hatta, ileri Batı ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin idamları tasdik etme hükmünün olmaması lazımdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ENVER ÖZCAN (Tokat) — İdamı kaldıracak mısınız Sayın Başbakan? Hodri meydan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve inşallah, ekseriyeti aldığımız zaman Anayasayı değiştirir Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu yetkisini kaldırırız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Anayasayı delemesiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İdamların yapıp yapılmaması hususu ayrı bir hükümdür. Bu Anayasa sarıh, aynen şöyle söylüyor: Hiçbir kanunla Millet Meclisine Anayasanın verdiği bu hükmü geri alamazsınız, Anayasayı değiştirmeden.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Getirin, biz değiştiririz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Millet Meclisinin görev ve yetkileri: Mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek...” Yani, netice itibarıyla, burada her idam hükmü oylanacaktır. Yerine getirilmesine karar verilmezse; yani yerine getirilmemesine karar verilirse, o vakit bu kanundaki hükme uygun olarak 36 seneye, müebbet hapse mahkûm edilmiş olacaktır; hadise o kadar.

Şimdi burada Sayın anamuhalefet partisi başkanı konuşurken, memleketimizdeki hadiseleri unutmuş gibi konuşuyor; “400 tane idam dosyası var” diyor. Ben sorayım, 5 bin kişi öldü, bu 5 bin kişiyi öldürenlerin çoğu bunlardı; acaba hiç düşünmüyor muyuz? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Başkasına mal etmeyin, yönetimde siz vardınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memlekette inşallah sulh ve sükûn temin edilmiştir, sulh ve sükûn devam edecektir.

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Böyle devam etmeyecek ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ümit ediyorum ki, şu getirdiğimiz tasarı, kanunlaştığı zaman memleketimizde çok daha modern bir anlayış getirilmiş olacaktır.

Getirdiğimiz nedir?

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Hep kandırıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit; 30 gün tutuklu ise, 12 gün içeride kalacak, 18 gün dışarıda. Hatta şimdiye kadar iyi hali olmamış olanlar da bir defaya mahsus olmak üzere affediliyor.

SALİM EREL (Konya) — Hani af yoktu? (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Af değil, sadece disiplin cezaları affediliyor, iyi hali; af değil o.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Yarın televizyonda “af” diyeceksiniz.

SALİM EREL (Konya) — Söylediklerinize inanmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Disiplin cezaları affediliyor, sadece o.

Bakın söyleyeyim: 30 yıl hüküm giymiş bir kimse bu hesaba göre...

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — 12 yıl.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 yıl; yok hayır. Yüzde 40’ı içeride kalıyor; demek ki, 12 yıl içeride kalıyor, cezasının gerisini dışarıda çekiyor; ama eğer bir hata yaparsa, bir başka suç işlerse, o dışarıda geçirdiklerini de tekrar içeride geçirmeye başlıyor.

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Dünyası bitiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu bir nevi, iyi halinin devam etmesi için, başının üzerinde olan bir Demokles'in kılıcıdır. İnsanları bu şekilde, yine Adalet Bakanlığımızın yaptığı istatistiklere göre de, şartla salıverme halinde, geriye dönüş hemen hemen yoktur.

Ümit ederim ki, Avrupa Konseyinin yaptığı incelemeler de, esas meselenin bu şekilde halledileceği merkezindedir; yani insanları çok fazla içeride bulundurmanın bir faydası yoktur. Onları dışarı çıkarır; dışarıda terbiye edersiniz. Yanlış iş yaparlarsa da tekrar içeriye alırsınız. O tehdit altında da herhalde insanlarımız daha iyi yola gireceklerdir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Dışarı çıksa iş bulacak mı?

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Tarafsız Başkan, kaç dakika oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi ben sıkıntıyı anlıyorum. Bu getirdiğimiz tasarı kanunlaşacak...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Kaç ay yürürlükte kalacak Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memlekette, sizlerin de çok iyi bildiğiniz gibi, bizim getirdiğimiz teklif; yani Anavatan iktidarının getirdiği teklif kamuoyu tarafından kabul görmüştür.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin değil, Cüneyt Canver'in teklifi o.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esas sinirlilik buradan geliyor.

Bırakınız, "Cüneyt'in" falan demeyiniz, Anavatan İktidarının teklifi ve burada kanunlaştığı zaman da, Millet Meclisinin eseri olacak. Rica ederim, sizler de müspet rey veriniz.

Teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Hayırlı ve uğurlu olsun.³⁹

³⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 26, Birleşim 77, Sayfa 41-43, 63-65*

27 Mart 1986 Perşembe

Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun 22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak için 26.4.1961 Günlü, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi; Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile Adalet ve Anayasa Komisyonları Raporları Münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; birkaç gündür devam eden bu önemli kanunun müzakeresinde, hakkımızda söylenen ve haklı olduğunu tahmin etmediğim, zannetmediğim bazı suçlamalar var.

Memleketimizde, biraz geriye doğru gidersek, birçok seçim sistemi uygulanmış olduğunu görürüz, iki dereceli seçim uygulamışız, Cumhuriyetin ilk kuruluşunda; 1946'da tek dereceli seçim uygulamışız. O zaman hatırlayacaksınız, o zamanki muhalefetin iddiasına göre -ki bizim de gençliğimize rastlar- görebildiğimiz kadar açık oy, gizli tasnif esasları getirilmişti. Zannediyorum 1946 seçimine en büyük itiraz da buradan olmuştur. Sandıklar ayrı idi, şurada bir partinin sandığı, öbür tarafta başka bir partinin sandığı şeklindedir. 1946'da kimin nereye rey attığı da baştan belli oluyordu; biz bunu gördük; ondan sonra da bir odaya giriliyordu; kimse içeri alınmadan tasnif yapıldı. Hadise zannediyorum budur.

1950'ye geldik; 1950'de yine o zaman ki iktidar (yani 1950'ye getiren iktidar) bir seçim sistemi koydu. O seçim sistemi, iller bazında ekseriyet sistemi idi -hatırımında kaldığına göre- o tarihte İstanbul yirmi veya yirmiiki milletvekili çıkarıyordu ve kim fazla rey alıyorsa, o ilin bütün milletvekillerini o parti çıkarıyor idi. Bu da itiraza sebep oldu; çünkü iki partili sistemin, belki bir bakıma, en yanlış uygulama sistemlerinden biri idi. Yirmi küsur milletvekilini tek parti birdenbire alacak; bu mümkün değil.

O zamanki muhalefet partisi, "Ben iktidara gelirim nispî temsil esasını getireceğim" dedi... Nispî temsil esasları getirildi; hatta biraz da garip gösterilen bir sistem... Bu nispî temsil, bir ara küçük partilere daha ağırlık veren bir sisteme de dönüştü, 1965

seçimlerinde. Yani, 1965 seçimlerinden tek başına iktidara gelen parti, o tarihte eğer yüzde 51 civarında rey almaya idi, tek başına iktidara gelmesi de mümkün değildi; hatırımda kaldığına göre, bir bakiye sistemi tarzında öyle bir uygulama yapıldı. O da garip görüldü; sonradan bir D'Hondt sistemi ile bir parça daha değiştirildi.

Nispi temsil sistemi, memleketimizde, 60'lı yıllardan 70'li yıllardan, 1982 Anayasası ve ona bağlı olarak 1983 yılı seçimine getiren seçim kanunu yapılmaya kadar devam etti.

Şimdi, burada Danışma Meclisinden arkadaşlarımız var. Bir kanun yapılmıştır; şöyle bakalım, acaba Danışma Meclisi ve Konseyin yaptığı mevcut kanun, 1983 yılında seçime girdiğimiz zaman ortaya konulmuş kanun, hangi espriyle yapılmıştır ve şu getirilen teklifle onun arasındaki farklar nelerdir?

Esas itibarıyla yüzde 10 barajı getiren bir kanundur. 1983 seçimlerinde uygulanan, yani halen mevcut olan kanun ve o kanun, "Türkiye çapında yüzde 10 rey alamazsanız parlamentoya giremezsiniz" diyor. Bunun manası çok açık. Herhangi bir partimiz yüzde 9,9 rey alırsa, herhangi bir yerde çevre barajını geçmiş olsa, orada milletvekili çıkarmış olsa dahi, o milletvekilliği iptal edilir ve diğer partilere verilir bu milletvekillikleri.

Şimdi, analize devam edelim; 1983 seçimlerinde üç parti seçime girdi. Tabii, bu seçime niçin üç parti girdi, bunun üzerinde konuşmanın bir faydası yok. Bu seçimlerde, Anavatan Partisi yüzde 45,5; Halkçı Parti yüzde 30 küsur; Milliyetçi Demokrasi Partisi de yüzde 24 küsur rey aldı.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Yüzde 24,7 rey aldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 23,5 diye hatırlıyorum.

Seçim Kanununun önemli bir noktası daha var, o da şu: Yüzde 10 barajın dışında, bir de çevre barajları var ve özellikle üçlü yerlerden başlıyor. Kanun, ikili yerler için özel hüküm getirmiş; ama üçlü dördü, beşli, altılı, yedili yerler için şöyle bir hüküm var: 100 rakamını o sayıya bölüyorsunuz. Yani dördü yer ise, 100 rakamını dörde böldüğünüzde 25 rakamı çıkar ki, o seçim bölgesinde herhangi bir partinin milletvekili çıkarabilmesi için, o seçim bölgesindeki geçerli oyların en az yüzde 25'inin üzerine, üçlü yerde ise yüzde 33'ünün üzerine çıkması, altılı olursa, yüzde 16-17 arasında bir rey alınması lazımdır ve bu da yüzde 10 barajına ilave bir baraj daha getiriyor demektir. Nitekim bundan dolayı -dikkat ederseniz- her üç parti de yüzde 10'u geçmiş olmasına rağmen, çıkardıkları milletvekili sayısı, aldıkları reylerle orantılı değildir. Yani tam bir nispi temsil, bu barajlardan dolayı zaten mümkün değildir.

1983'ten sonra mahallî seçim yapıldı; bu seçime üç tane değil, altı tane parti girdi. O seçim içerisinde yapılan il genel meclisi seçimlerinde, hatırlayacaksınız, aşağı yukarı aynı şekilde iştirak vardır, rey verenler bakımından ve milletvekili genel seçiminin bir benzeridir. Bu seçime altı parti iştirak ettiğine göre, bu bir genel seçim olsaydı, acaba milletvekilleri nasıl dağıtırdı diye hesap ettik. Altı parti halinde, reylerin fazla dağılmasından dolayı, ilk seçimde yüzde 45, ikinci seçimde -il genel meclisi seçimlerinde- yüzde 41,5 rey almış olmamıza rağmen, Anavatanın çıkaracağı milletvekili sayısı 291'e yükseliyordu. Hesap bunu gösteriyor... Milliyetçi Demokrasi Partisi ve Halkçı Parti, bu hesaplara göre, parlamentoya giremiyordu. Zannediyorum birisi yüzde 8,8 rey almıştı, diğeri yüzde 6 küsur rey almıştı -rakamlar tam hatırımda değil- yüzde 10'un altında oldukları için, parlamentoya giremiyorlardı.

Buna mukabil, parlamento dışındaki Sosyal Demokrasi Partisi yüzde 23,5 rey almıştı -eğer yanlış hatırlamıyorsam- bu hesaplara göre milletvekili sayısı 98 oluyordu. Yine, Doğru Yol Partisi de yüzde 13,5 rey almış olmasına rağmen, grup kuramıyor ve ancak 19 milletvekili çıkarıyordu.

Dikkat ederseniz, mevcut Seçim Kanunumuz zaten sistemi iki partiye doğru yönelten bir Seçim Kanunudur.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — O zaman niye değiştiriyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ..Getirilmiş olan teklif, yani Seçim Kanununda değişiklik yapan bu hükümler, bunu acaba nasıl değiştiriyor, neler getiriyor, bir bakalım.

Bir kere, formalite kısımlarını bir tarafa bırakalım, yani formaliteleri azaltan maddeler var, zannediyorum genelde bu hususta mutabıkız.

İkinci bir konu daha var -bu konuda mutabık olmayabiliriz, yani kâfidir, değildir; uygundur, değildir konusunda mutabık olmayabiliriz- yurt dışındaki vatandaşlarımıza rey verme imkânı getiriliyor. Arkadaşlarımız da ifade ettiler; getirdiğimiz sistem tam, kâmil bir sistem değildir; ama hiç olmazsa, ilk defa yurt dışındaki vatandaşlarımız genel seçimlerde rey verebileceklerdir. Bu da ayrı bir konu, bunun da genel sistemle bir alakası yok.

Getirdiğimiz önemli konu, altılı, yedili yerlerden ve birden fazla seçim bölgesi olup da beşli yerlerden birer tane milletvekilliği adayının aşağıya çekilip, kontenjan adayı şeklinde gösterilmesidir. Bunun sebebi nedir? Bunun sebebini açıkça konuşalım:

Geçtiğimiz yıllarda, özellikle 1960'lı, 1970'li yıllarda, partileri üzen meselelerden bir tanesi, merkez kontenjanının hangi sırada konulacağıdır. Partiler içinde birçok münakaşalar çıkmıştır, kavgalar yapılmıştır "Benim sıram niye bozuldu, benim üstüme niçin bir merkez kontenjanı adayı geldi" diye. Biz yeni bir sistem bulduk, bunu ayırdık ve şu 30-35 yer merkez adayı veya kontenjan adayı olarak serbestçe tespit edilsin; seçim bölgesinde kim fazla rey alıyorsa, o bu seçimi kazanmış olsun dedik. Bu şekilde de, normal sırada herhangi bir değişiklik olmayacak ve partilerimiz, özellikle bu bakımdan bir sıkıntıya girmeyeceklerdir. Zannediyorum, sistemde önemli bir düzeltmedir.

Tabii bunun getirdiği bir husus daha var, o da şu: Altılık, yedilik yerlerden birer tane düşürdüğünüz zaman demin yüzde 16 veya yüzde 17 diye hesap ettiğimiz oran altılık yerde bir eksiği ile beşliğe ve çevre barajı da yüzde 20'ye gelecek; yedilik yerde de bir eksiği ile altıya ve çevre barajı yüzde 16 küsura, yaklaşık yüzde 17'ye gelecektir; böylece, çevre barajları eski sisteme göre bir parça daha yukarıya çıkmış olacaktır.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Azdı!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, acaba bu ne tesir eder, yani bütün konuştuğumuz sistemde bu ne tesir eder? Tesiri şudur, tahminimiz, oturup hesap edeceğiz.

ÜLKÜ SÖYLEMEZOĞLU (Kahramanmaraş) — Etmediniz mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır; hesap edebiliriz; Seçim Kanunu geçtikten sonra, oturur, mesela 1984 il genel meclisi seçimlerine bunu tatbik ederiz, bakalım nasıl netice alınır diye.

Nedir neticesi? Benim tahminim şu: Yüzde 13,5 rey almış bir parti -geçen seçimde 19 milletvekili kazanacaktı, 20'yi sağlayamadığı için grup kuramadı, onu gördük-burada da, olsa olsa -tahminimiz budur- grup kurabilmek için yüzde 16-17 civarında rey almak icap eder; belki bundan dolayı bu kadar fark olur. Tabii, bu reylerin dağılışına da bağlıdır; yani eğer partinin belli bir bölgede ağırlığı var ise, belki buna da ihtiyaç kalmaz; yani daha az bir nispetle de grup kurabilecek kadar milletvekili çıkarabilir; ama genelde, grup kurma barajını -tahmin ediyorum- biraz daha yukarıya çıkarıyor.

Şimdi, insaf edelim... Biz yüzde 10'luk barajı değiştirmedik; yukarıya çıkarmadık; seçim bölgelerini darlaştırmadık -dikkat ediniz- seçim bölgelerini de darlaştırdık, yani seçim bölgelerini...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Darlaştırdınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, üçlük bölgeler haline de getirirdik. *(SHP sıralarından gülüşmeler)*

İSA VARDAL (Zonguldak) — Bölgeler çoğalıyor dolayısıyla darlaştırıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Getirebilirdik; hatta demin Sayın Melen'in söylediği gibi, dar bölge sistemine de gidebilirdik; bunlar da mümkündür. *(SHP sıralarından gürültüler)*

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi bağlayan hiçbir demokratik kural yok mu?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen... Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunların hepsi yapılabildi diyorum...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yapamazsınız, gücünüz yetmez.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... Anayasamızda bunlara aykırı herhangi bir hüküm yoktur...

İSA VARDAL (Zonguldak) — O zaman, çoğunluk sistemini getirip oturtunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ama bizim yaptığımız ne yüzde 10 barajını değiştirmek, ne seçim bölgelerini değiştirmek; yaptığımız sadece ve sadece, kontenjan adayını normal sıranın içerisinde çıkartmaktır. Altılık, yedilik ve bazı yerlerde de beşlik...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Toplam barajı yüzde 20'ye yükseltmek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 20 olduğunu zannetmiyorum; ama hesaba göre bu rakam yüzde 13 ile yüzde 18 arasında değişebilir.

DOĞAN KASAROĞLU (İstanbul) — Bazı bölgelerde yüzde 20 olur Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz şuna inanıyoruz: Kim iktidara gelirse gelsin, Türkiye için önemli olan, istikrarlı siyasî bir ortamdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün Japonya'dan bir dostluk heyeti geldi, Japon Liberal Demokrat Partisinin Genel Sekreteriyle konuştum; zannediyorum milletvekili arkadaşlarımız, muhtelif partilere mensup kimseler bu zatlarla görüştiler. Japonya'da 36 senedir bu parti iktidardadır,

karşısında anamuhalefet partisi olarak Sosyalist Parti de vardır. Japonya'nın gelişmesinde, iktisadî olarak bugünkü devler arasına girmesinde, bu siyasî istikrarın büyük rolü olmuştur.

Aynı konuyu Almanya'da da görüyorsunuz. Almanya'da Hıristiyan Demokrat Parti harpten sonra kurularak, taa 1969'a kadar iktidarda kalmış. Alman mucizesinin temelinde de bu istikrarın önemli rolü var.

Türkiye'yi de inceleyiniz. Türkiye'de de büyük işlerin, büyük yatırımların yapıldığı, Türkiye kalkınmasının hızlandığı dönemlerde, siyasî istikrarların olduğu, özellikle tek parti iktidarlarının olduğu görülür.

Şu veya bu şekilde diye ayırmıyorum, yarın bir başka parti gelebilir, hiç korkumuz yok, merak etmeyin; memleketimiz, milletimiz kimi seçerse, başımızın üzerinde yeri var. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Var Sayın Başbakan, çok korkuyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şunu bir kere daha ifade ediyorum: Bu münakaşa açılmıştır, Sayın Melen buradan benim konuşmamı istemiştir; şu getirdiğimiz kanun teklifi, mevcut hâlihazır, sizleri buraya getiren Seçim Kanunundan esas itibarıyla çok büyük farklı değildir. Esas kanun, yani iki partiye götüren kanun, merak etmeyin, bizi 1983 seçimleriyle buraya getiren kanundur. Biz burada ufak tefek değişiklikler yapmışız ve söylediğimiz değişiklikler de, biraz evvel izah ettiğim ana noktalardadır; onlar da çok fazla ağırlıklı olan, yani yüzde 10 barajını yüzde 15'e çekmek gibi veyahut da dar bölge sistemine gitmek gibi durumlar değildir..

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — O kanun sizi iktidar yaptı Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşte, itirazımız yok. (ANAP sıralarından "Sizi de muhalefet yaptı" sesleri)

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Evet, bizi de muhalefet yaptı.

BAŞKAN — Toparlayınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu kanun teklifi, ümit ediyorum ki, memleketimize çok daha güçlü ve uzun süreli bir istikrar getirecektir. Bu arada, memleketimizin de gelişmeye, kalkınmaya büyük ihtiyacı var. Bundan çekinecek bir şey yok; bizim muhaliflerimiz de gelebilir; gelirler ve hiç olmazsa, geldikleri zaman, Fransa'da sosyalistlerin yaptığı gibi, seçim sistemini değiştirmezler, sonra tekrar istikrarsız bir döneme götürmezler. Bazı arkadaşlarımızın da söylediği gibi, değişen partiler olduğu takdirde memlekette yanlışlıklar da zaten olmaz.

Hepinize saygılar sunuyorum.⁴⁰ (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 27, Birleşim 85, Sayfa 38-41

23 Nisan 1986 Çarşamba

TBMM'nin 66. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAP GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul)

— Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler; bugün, aziz milletimizin hür ve bağımsız iradesinin temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 66'ncı yılını idrak ediyoruz.

Bugünün mana ve ehemmiyeti çok büyüktür; çünkü, 66 yıl önce bugün, tarih boyunca hürriyet ve bağımsızlığından, canı, kanı pahasına da olsa, katî surette taviz vermemiş, her türlü fedakârlığa katlanmış bir milletin, vatanına uzanan elleri kırmak ve büyük istiklâli mücadelesini vermek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisini kurduğu gündür.

Birçok savaştan yorgun çıkmış, fakir düşmüş, esaretle karşı karşıya kalmış aziz milletimizin verdiği mücadele, dünya durdukça anlatılacak, zafer türküleri ebediyete kadar söylenecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin temelini, inanç, azim, hürriyet aşkı, millî birlik ve beraberlik şuuru meydana getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinden yükselen imanlı ses, hürriyet sevdalı aziz milletimize, mukaddes mücadelesinde her zaman rehberlik etmiştir.

İstiklal Savaşına, millî mücadele vasfı kazandıran, onu millî irade temeline dayandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurucusu ve ilk Başkanı Büyük Önder Atatürk'ü, onun bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi bu vesile ile huzurlarınızda rahmetle ve şükranla anıyorum. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, Büyük Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla beraber, asrın başlangıcında, modern demokratik rejimlerde dahi benzerine rastlanmayan veciz bir ifadeyle, "Hâkimiyet bilâ-kaydû şart milletindir" diyerek, ülkemizde millî irade ve demokrasinin temelini atmıştır. Bu düstur, değerinden bir nebze kaybetmeksizin, gönüllerimizde yaşamaya devam etmektedir. O'nun sözleriyle: "Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin yegâne ve hakikî mümessili olup, millet namına hâkimiyet hakkını istimal eder."

66 sene sonra bugün, aradan geçen zamana ve atlatılan badirelere rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisi, aziz milletimizin yegâne ve hakikî mümessili olarak, hür ve demokratik bir nizam içerisinde vazifesine devam etmektedir.

Egemenliğin, kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğunu belirten temel düstur, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan itibaren hiçbir şekilde değişmemiştir. 23 Nisan 1920 Meclisinin bu ana prensibi, 1921 Anayasasının 1'inci maddesinde, 1924 Anayasasının 3'üncü maddesinde, 1961 Anayasasının 4'üncü maddesinde ve 1982 Anayasasının 6'ncı maddesinde aynen tekrarlanmıştır.

Ayrıca, 1982 Anayasasının başlangıç hükümleri arasında; millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı açıkça ifade edilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, demokrasi, artık, Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Demokratik nizam, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu rejimdir. Büyük Atatürk'ün ifadesiyle, "Türk Milletinin tabiat ve şiarına en mutabık olan idare, Cumhuriyet idaresidir." Nitekim, bu sebeptendir ki, bütün namüsaıt şartlara ve çeşitli manialara rağmen, zaman zaman meydana gelen kesintiler, yerini süratle hürriyetçi demokratik rejime bırakabilmiştir. Şu anda Türk Devletinin muarızları ne söylerlerse söylesinler, Türk demokrasisi, bir daha çıkmamak üzere rayına oturmuştur. Gün geçtikçe bu hakikat bütün dünyada iyice anlaşılmaktadır.

Şöyle etrafımıza bir bakalım; komşu ülkelere, Ortadoğu memleketlerine, hatta Batı memleketlerine bir bakalım: Kaç komşumuzda, kaç Ortadoğu ülkesinde, gelişmekte olan hangi memlekette, bizimkine benzeyen gerçek hürriyetçi demokratik nizam vardır? İkiyüze yatkın irili ufaklı devletin kaç tanesinin bu şansa sahip olduğunu bir düşünelim... Dünyadaki pek çok ülke, demokratik nizam ve millî irade esasına bugün dahi ulaşamamışken, memleketimizdeki demokratik parlamenter sistem, dünyadaki mevcut demokratik parlamenter sistemlerin en iyi misallerinden biri haline gelmiştir.

Kıymetli milletvekilleri, Büyük Atatürk 1923'lerden bugüne şöyle sesleniyor: "Kuvvetliyiz; ordularımız kuvvetlidir; ordularımızı yaratan, ordularımızı vücuda getiren milletimiz kuvvetlidir. Bu milleti yaşatan bu vatan, namütenahi menabii servete ve feyze maliktir, kuvvetlidir. Fakat, efendiler, bütün bu kuvvetlerin fevkinde başka bir kuvvetimiz vardır ki, o da hâkimiyeti milliyemizi idrak etmiş ve onu bilfiil halkın eline vermiş, halkın elinde tutmuş ve tutabileceğimizi ispat etmiş olmaktadır."

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olarak, 23 Nisan 1986 günü ben de diyorum ki, kuvvetliyiz, bütün dünyada itibarımız artmıştır, ekonomimiz gittikçe güçlenmekte, büyümektedir; fakat en büyük gücümüz, kuvvetimiz, siz halkın, milletin temsilcilerinden aldığımız kuvvettir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millet iradesiyle, devlet idaresi, hükümetimiz müddetince el ele vermiştir ve vermeye devam edecektir. Bir defa daha tekrar ediyorum: Hürriyetçi demokratik nizama gönülden bağlıyız ve millet hâkimiyetinin, demokrasinin tek esası olduğuna inanıyoruz.

Hükümet programında da belirttiğimiz gibi, temel vasıfları, adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik nizam, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır. Millete en iyi şekilde hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi, ancak demokratik nizam ile mümkün olabilir.

Halkın serbest oyuyla seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, millî iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir.

Muhterem Milletvekilleri, toplumun maddî ve manevî olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır. Çocuklarımız ve gençlerimiz, cemiyetimizin geleceğinin teminatı ve en değerli varlıklarıdır. Süratle gelişen ve refah seviyesi yükselen Türkiye'mizi, millî, manevî ve kültürel değerleri mükemmel olarak yetiştirilen ve eğitilen çocuklarımıza, gençlerimize devretmek, en önemli hedeflerimizden birisidir. İşte, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının ikinci büyük önemi de buradadır.

23 Nisan, Büyük Devlet Adamı Atatürk tarafından, istikbalimizin teminatı olan çocuklarımıza armağan edilmiştir. Bu surette, millî egemenlik ve demokratik nizam

konusundaki temel prensipler, çocuklarımız sayesinde gelecek nesillere de intikal ettirecek ve ebed müddet Türk Milleti ile birlikte yaşayacaktır.

Bugün, dünyada çocuk bayramına sahip yegâne millet olmanın da haklı gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Yaratıcının sevgisiyle dolu kalplerimiz, yaratılanların en şerefli olan insanlar için, hele küçük insancıklar için, çocuklar için çarpıyor.

İrk, dil, din, cins, millet, ülke farkı gözetmeden, bütün insanları, bütün çocukları seviyoruz.

Milletlerarası camiada, barışın, dostluğun, kardeşliğin devamlı olarak tesisini, bütün ihtilafların ve husumetlerin nihayet bulmasını samimiyetle istiyoruz.

Büyük Liderimizin, “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” düsturuna yürekten bağlıyız ve bunun bütün dünyada gerçekleşebilmesi için çalışıyoruz.

Gelecek günlerde, bu mütevazı 23 Nisan gününde çocuklarımız arasında atılan dostluk temellerinin dünya barışına katkıda bulunmasını temenni ediyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, hürriyetçi demokratik sistemde farklı fikirlerin ve görüşlerin olması ve bunların temsil edilebilmesi gayet tabiidir. Ancak, karşılıklı saygı, sevgi, müsamaha ve anlayış içerisinde, ahenkli bir vasatta tartışma yoluyla meselelerin halli gerekir.

Şuna samimiyetle inanıyorum ki, Türkiye’imiz, gerek siyasî rejim, gerekse iktisadî gelişme bakımından müspet bir yoldadır. Çok yakın bir gelecekte, dış ticaret hacmi katlanarak artmış; altyapı, ulaştırma ve enerji yatırımlarını tamamlamış; şehircilik, konut, eğitim gibi sahalarda önemli mesafeler almış bir ülke olacağız. Milletçe canla, başla çalışarak, “Büyük, Kudretli ve Müreffeh Türkiye” hedefimize mutlaka ulaşacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Çünkü, Büyük Türk Milleti, refaha, huzura ve mutluluğa layıktır.

Bu duygularla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 66’ncı yıldönümünü kutluyor, yüce Meclisimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.⁴¹ (Alkışlar)

⁴¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 28, Birleşim 96, Sayfa 105-107*

5 Haziran 1986 Perşembe Tamamlanan Yasama Yılıının Sonunda Meclisin Tatile Girmesi Vesilesiyle Yapmış Olduğu Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisimiz, saatleri epey uzun bir toplantı serisinden sonra tatile giriyor.

Hemen, muhterem arkadaşlarıma şunu özellikle belirtmek istiyorum ki, bu devre çıkarılmış olan kanun tasarıları, Türkiye'mizin sosyal ve iktisadî hayatında önemli rol oynayacak kanun tasarılarıdır. Bu kanun tasarıları, şimdiye kadar birçok meclislerde bu şekilde detayla ele alınmamıştır. Bu bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin bu kanun tasarılarını çıkarmaktan dolayı iftihar payı büyüktür. Buna iştirak etmiş olan, ister iktidar mensupları, ister muhalefet mensuplarının hepsine özellikle teşekkür etmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu kanunlarla hükümete verilmiş olan yetkiler var ise, bunları da en iyi bir şekilde, en dikkatli bir şekilde, yüce Meclisimize de gerekli bilgileri vererek, kullanacağımızı açıkça ifade ediyorum.

Yeni dönem başlamadan evvel, arkadaşlarımla, gelmekte olan bayramlarını tebrik ediyorum ve iyi bir tatil geçirmelerini temenni ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.⁴² *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁴² *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 30, Birleşim 116, Sayfa 425-426

9 Aralık 1986 Salı

1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimizin 1987 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı münasebetiyle Sayın muhalefet sözcülerinin yaptıkları konuşmalara, bu konuşmalarda serdedilen fikirlere, düşüncelere, uyarılara; bunlar hakkındaki görüşlerimizi belirtmek, aynı zamanda mütemmim açıklamalar yapmak için huzuruza gelmiş bulunuyorum. Sözlerimin başında, yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, 1983 yılında, bundan takriben üç yıl önce -üç yılımıza yaklaşıyoruz- Anavatan İktidarının ilk hükümetinin programını bu Mecliste arz etmiştik. Bu aramızda, üzerinde durduğumuz ve o gün gene anamuhalefet ve muhalefet partisi liderlerince -bugün değişmiştir- onlarca...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizde demokrasi var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...yapılan muhalefetlerde nazarı dikkatimizi celbeden...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Şimdi sizin içinizde onlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üç sene evvelden bahsediyorum.

O zaman bizim hükümet programımızı tenkit edenler, bu programın, seçim beyannamesinin bir nevi kopyası olduğunu söylemişlerdi.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ali Bozer'di onu söyleyen.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Söyleyenlerin hepsi oraya geçti.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçim beyannamesinin kopyası olduğu doğrudur. Onu da ifade ettim, dedim ki: Bizler, millettten oy alarak buraya geldik. Seçimde ne vaat ettiysek, onu hükümet programına koymadığımız takdirde, siz karşımıza çıkarsınız, tenkit edersiniz. Esas tenkit edilecek, seçimde vaat edip de, yapmadıklarımızdır. Doğrusu budur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — “Yüzde 32’ye düşürdük sizi” dedi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, biz şuna inanıyoruz; gayet tabii muhalefet partisi sözcülerinin, şurada takdim edilmiş bütçeyi, bir nevi desteklemeleri mümkün değildir. Aksi takdirde, muhalefet vazifelerini yapmamış olurlar. Zaten, genelde dikkat ederseniz, muhalefet vazifesini yapmadığınız ve bu vazifeyi basının yaptığı söylentileri gitgide yaygınlaşmaktadır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — O sizin görüşünüz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim için önemli olan, sizin burada söylediklerinizdir tabii. Açık ifade ediyorum, neticede anlaşamadığımız çok nokta

olacaktır; bu anlaşılmadığımız noktalar üzerinde de, hakem, millettir. Seçime gideriz, seçime gittiğimiz zaman bunların hepsi birer birer meydana çıkar.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hemen, hemen.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Yasaklardan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok fazla heveslenmeyin, 28 Eylül'den sonra seçimler yapıldı; birazdan onların neticelerini de sizlere vereceğim.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Bütçe ile seçimin ne alakası var Sayın Başkan?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yüzde 32'den bahset.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yerinizden söz atarak konuşmacının sözünü kesmeyiniz.

Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son seçim yapılan yerlerden Silifke, Mardin-Kızıltepe, Nevşehir-Derinkuyu, Kiğı-Yedisu, Bayındır -Zeytinova bölgelerinin hepsini topladık, netice şudur...

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Kızıltepe'yi bir toplayın bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1984 yılında yapılan bu seçimlerde Anavatan iktidarının aldığı oy oranı bu yerlerde yüzde 30,5'tir; 1984 mahallî seçimlerinde SHP'nin o tarihte Halkçı Parti ile bir arada aldığı oy oranı yüzde 24,9; yani yüzde 25'tir. Doğru Yol Partisinin yüzde 21,6, bağımsızların ise yüzde 23'tür.

1986 yılında yapılan mahallî seçimler sonucunda ise rakamlar şöyledir:

Anavatan Partisinin aldığı oynispeti yüzde 37,2'dir; yani oy oranı yüzde 30,5'tan yüzde 37,2'ye yükselmiştir. SHP'nin biraz artışı var; yüzde 25'ten yüzde 26'ya yükselmiştir. Doğru Yol Partisinin oy oranının ise yüzde 21,6'dan yüzde 17,5'a düştüğünü görüyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Var mısınız seçime?

Şimdi, yeni Anayasamızın 24'üncü maddesi de şöyle diyor: "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz..."

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Diyarbakır'da zorladılar ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "...dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla

her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

Şimdi, burada geçen bir de 14’üncü madde var, onu da okuyayım, diyor ki 14’üncü madde: “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.”

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kulağına kar suyu kaçmış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, burada Anayasaya göre yemin etmiş milletvekillerimizin hiçbirinin şu maddelere aykırı düşünceleri olduğunu hiçbir şekilde kabul etmiyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bütün bu saydığımız maddelere aykırı düştüğünüzü Anayasa Mahkemesi saptadı.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Anayasa Mahkemesi suçüstü yakaladı.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başbakan, Başbakan mı olmayı düşünüyorsunuz, yoksa belediye başkanı mı?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Oyların yarısını devlet baskısıyla aldınız tabii.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gayet tabii, sözlerimin başında da ifade ettiğim, gibi, muhalefet ile birçok konuda anlaşmamız mümkün değildir; ama anlaşmıyoruz diye kavga etmemiz de mümkün değildir. Biz, meseleleri uygar bir anlayış içinde her zaman tartışmaya hazırız ve her zaman da tartışırız. Çünkü neticede, demokrasiye inanmışsak, bu işte milletin hakem olacağını da çok iyi biliriz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yasakları kaldırın, yasakları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlara da geleceğim, merak etmeyin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası başlangıç kısmında aynen şöyle diyor: “Hiçbir düşünce ve mülahazanın, Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihî ve manevî değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı...”

Gene, Anayasamızın “Cumhuriyetin nitelikleri” kısmında 2’nci maddesinde diyor ki: “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

ARİF TOPRAK (Niğde) — Uygula o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı Anayasanın 4’üncü maddesi “Anayasanın 1’inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki

hüküm ile 2'nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3'üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez" diyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Mülk satışını ona dayanarak iptal ettirdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bu hüküm, bundan evvelki 1961 Anayasasından farklıdır. 1961 Anayasasında sadece "Cumhuriyet değiştirilemez" şeklinde bir hüküm vardır.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Anayasa Mahkemesi saptadı.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan 67'nci madde ne diyor?

SALİM EREL (Konya) — 84'üncü madde ne diyor?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, soru sormayınız, sözü kesmeyiniz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başbakan 84'üncü maddeyi de okuyunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha okuyacağım, daha okuyacağım merak etmeyin.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bu vesile ile Anayasaya aykırılıklarınızı okumuş oldunuz Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yargıtay Başkanı (şimdi emeklidir) Sayın Nihat Renda, bu adalet yılını açışında bir konuşma yaptı; konuşmasında burada da önemle üzerinde duracağımız pasajlar var. Aynen şöyle söylüyor; "Bugün yurdumuzun çözüme kavuşturulması gereken birçok sorunları, mevcut hukuk düzeni yönünden bazı sıkıntıları elbette vardır. Esasen kusursuz hiçbir rejim, dünya üzerinde mevcut değildir. Bunun gibi, hukuk devleti idealinin hiçbir ülkede tam olarak gerçekleştiği de iddia edilemez. Gerçek şudur ki, yurdumuzda insan hakları ve özgürlükler konusunda, olması gereken ile olan açılarından yapılan karşılaştırma ve değerlendirmeler, bu ikisi arasında çok önemli mesafeler kaydedildiğini ortaya koymuştur.

O halde, sorunlara asla karamsarlık, umutsuzluk içinde değil; iyimserlikle yaklaşarak, yakın tarihimizde ve gözlerimizin önünde cereyan eden olaylardan sonuçlar çıkarılarak, gelecekteki tutum ve davranışımızı belirlemek, sanıyorum en isabetli yol olacaktır. Çünkü, demokrasinin temel öğelerinden biri ve en önemlisi, toplumda hoşgörü ve saygı ortamının yerleşmesidir. Böyle bir ortam oluşmadıkça, siyasal inançlara ve faaliyetlere yadığamadan ve düşman olmadan bakabilme alışkanlığı toplumda bir duygu olarak yerleşmedikçe, fertler ve siyasal güçler arasındaki ilişkiler "yumuşak ve esnek bir zeminde sürdürülmedikçe, Anayasanın ve yasaların tanıdığı haklar ve özgürlükler ne kadar mükemmel olursa olsun, toplumun huzurunun ve uygar ilişkilerin giderek bozulması mukadderdir.

İnanıyorum ki, bu duyguyu yüreklerimize doldurduğumuz, mevcut hukuk düzenini oluşturan kurallara karşı gelmediğimiz, önyargıları ve saplantıları, özellikle bilgili ve daima haklı görünmek tutkusunu terk ettiğimiz takdirde, siyasal rejimimiz giderek daha güçlenecek; böylece özlemini çektiğimiz düzeye erişecektir."

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başbakan, Meclisi icazetle mi idare edeceksiniz?

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sayın Başbakana iyi ders vermiş.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — İşkenceden ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bunlara, bu sözlere yürekten inanıyoruz. Çünkü, biz buraya Anavatan iktidarı olarak geldiğimizde, insan sevgisiyle dolu olarak geldik; bunu da herkes biliyor. *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Devrinizdeki işkencelerden ölenlerin sayısını biliyoruz.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Ders almamışlar hâlâ.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sorularınızı sonra sorarsınız.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Okumuşlar, yine dana ders almamışlar; o okuduğu şeyi birkaç defa daha okuması lazım. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinle, dinle...

BAŞKAN — Sayın Sağesen... Sayın milletvekilleri... Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu tarafa, özellikle demokratik sistemin yerleştiğinden bu tarafa, siyasî partiler tek parti döneminden, çok partili döneme geçildiğinden bu tarafa laiklik konusu, irtica konusu devamlı münakaşa edilen konulardan biri olmuştur.

Ben aslında, bu konunun münakaşasının, şu söylediğim çerçevenin dışında yapılmasının memlekete bir fayda getirdiği kanaatinde değilim. Bu mesele, memleketimizde maalesef birtakım bölünmelere ve hakikaten irtica peşinde olan veya devletin düzenini değiştirmek isteyenlere bir nevi imkân sağlamaktadır. Bunun üzerinde fevkalade hassasiyetle durmamız lazım.

SALİM EREL (Konya) — İrticanın olduğuna inanıyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, anarşi ve terör gibi tehlikeleri demokrasi içinde yenebilecek olgunluk ve kararlılık, bugün için devletimizde en az Batıdaki kadar vardır. Bundan hiçbir şüphemiz yok. Zira, Batı toplumlarındaki laik anlayış, din hürriyetinde kısıtlama değil, din hürriyetinin bizzat kendisidir. Laik Batı ülkelerinde bu hürriyet öylesine geniştir ki, orada yaşayan Türk vatandaşları bunu, emsali kendi ülkelerinde dahi görülmeyen bir biçimde kullanmaktadırlar. Bunu hepimiz biliyoruz. *(SHP sıralarından gürültüler)*

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Meclistekilere tehdit mektupları yazmaktadırlar.

BAŞKAN — Sayın Sağesen, Sayın milletvekilleri lütfen... *(Gürültüler)*

Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başbakan, bizim o ülkelerden farklı okluğumuzu kabul etmiyor musunuz? *(ANAP sıralarından "Sus" sesleri, gürültüler)*

İSMET OKTAY (Eskişehir) — Sus, devamlı laf atıyorsunuz, susun.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen bir dakika dinleyiniz.

Muhterem arkadaşlarım, çifte standart kullanılmamasını siz söylediniz. Niçin çifte standart kullanıyoruz?

İrtica, din hürriyetinin geniş şekilde kullanılmasından değil, kısıtlanmasından doğar. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri) Nitekim, bu gerçeği, irtica konusunun en çok işleyen, dinin politikaya alet edildiğini en çok iddia eden bir parti, ilk defa Türkiye'de din eğitimini getirmiştir. Evet, böyledir. 1946 senesinde...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başbakandan inciler!

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — O zaman başka parti yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; ama, kendileri getirmişlerdir.

Yine aynı konularda, 1970'li yıllarda -1973, 1974'te- dikkat ederseniz, ahlak derslerinin okullara konulması da, yine zannediyorum Ecevit Hükümeti, Ecevit'in Başbakanlığı sırasında olmuştur.

SALİM EREL (Konya) — Kimse din eğitimine karşı değil.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Eğitimle irticanın ne alakası var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, benim bunlara bir itirazım yok, "doğru" diyorum.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — O doğru da, irtica ile onu birleştiremezsiniz. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Laikliği dine karşı olarak mı görüyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten bugünkü eğitim sistemimizin esası -demokratik hayatımızda- Atatürk ilkelerinin uygulanmasından ibarettir. Bu ilkelere hiçbir sapmanın olmadığı; bakın aynen kendisi, Büyük Atatürk ne diyor: "Laiklik, asla dinsizlik olmadığı gibi, sahte dindarlık ve büyücülükle mücadele kapısını açtığı için, hakiki dindarlığın gelişmesi imkânını temin etmiştir. Laikliği dinsizlikle karıştırmak isteyenler, terakkinin ve canlılığın düşmanlarıyla, gözlerinden perde kalkmamış Şark kavimlerinin fanatiklerinden başka kimse olamaz." (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Bizim için mi, sizin için mi söylemiş o sözleri?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Biz de onu söylüyoruz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sizin milletvekilleriniz okusun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -"Bizim dinimiz, en makul ve en tabii bir dindir.." yine kendisinin söylediği "...ve ancak bundan dolayıdır ki, son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için, akla, fenne, ilme ve mantığa tetabuk etmesi lazımdır."

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Onu bilmek lazım, onun için anlamak lazım, tatbik etmek lazım. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

ALİ BABAOĞLU (Nevşehir) — Siz anlamazsınız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakanız değerli milletvekilleri, din eğitimi bizde Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir, İmam hatip okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlıdır, buna mukabil çok beğendiğimiz Avrupa’da din eğitimi, dinî cemaatlere, kiliselere tam bir serbestiyetle bırakılmıştır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlarda şeriat tehlikesi yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, dinleyin lütfen. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’de ise böyle bir uygulama, toplumun sosyal ve kültürel yapısı dolayısıyla uygun görülmemiştir; biz de aynı kanaatteyiz. Bu amaçla, okul dışı dinî eğitim çeşitli şekilde denetime tabi tutulmakta ve Anayasaya aykırı uygulamalara fırsat verilmemektedir; Anayasadaki esaslar neyse buna uyulmaktadır.

SALİM EREL (Konya) — Denetime tabi tutuyor musunuz? DPT’den ne haber!

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Anayasanın kendisinde çelişki var. *(ANAP sıralarından şiddetli gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Anayasada çelişki var” dediğiniz zaman, buradaki yemininizi nasıl yaptığınızı ben merak ediyorum. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — DPT’deki deli mi, değil mi?

SALİM EREL (Konya) — Millî Savunma Bakanlığına kim vekâlet edecek?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, buraya devamlı getirilen, muhalefet sözcüleri ve özellikle anamuhalefet partisi sözcüleri tarafından getirilen bir husus daha var, o da güvenlik soruşturmaları: Bu konuda da biraz yüce Meclisi aydınlatmak istiyorum.

SALİM EREL (Konya) — İrtica hakkında konuşma yapmayalım mı?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Okul dışı eğitimden bahsetmediniz, onu anlatın. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum benim ne söylediğimi anlayan anlamıştır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Hiç anlamamışsınız. Okul dışındakileri söyleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güvenlik soruşturmaları: Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri dedi ki: “Bunun bir yasal dayanağı yok.”

Yasal dayanağı olup olmadığını, yani yasal dayanağın gerekip gerekmediğini bilmiyorum, gerekip gerekmediğini söyleyemem. Yalnız...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gereksiz bir şey yapılmaz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Aradınız, aradınız, yasal dayanağı buldunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Başbakan söylemeyecek de kim söyleyecek?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Binlerce gencin istikbaliyle oynuyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, müdahale etmeyiniz, dinleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, güvenlik soruşturmalarının başlangıcında bir Bakanlar Kurulu kararı var; bundan sonraki bütün genelgeler bu karara dayanmış. Bazı hükümetler devrinde de bu karardan çıkarmalar ve ilaveler yapılmış. Bu kararnamenin tarihi 30.3.1964'tür; Sayın merhum İsmet İnönü'nün Başbakanlığı sırasında. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — O günkü kapsamıyla bugünkü arasında bin kere fark var; hiç mukayese edilemez.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — O zaman tarafsız tatbik ediliyordu, şimdi tek taraflı tatbik ediliyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, araştırdığımız yasal dayanak budur.

ARİF TOPRAK (Niğde) — İyi araştırın, Sayın Başbakan.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bugünkü güvenlik soruşturmasıyla o günkü hiç alakası yok Sayın Başbakan,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim.

Kararnameye, ileriki yıllarda, 1972 yılında, o zamanki hükümet bir ilave daha yapmış; ondan sonra 1973 yılında bir ilave daha yapılmış, o hükümetler zamanında. Kararnamenin ilk genelgesi, yanlış hatırlıyorsam, 1978 veya 1979 yılında Sayın Ecevit zamanında çıkmış. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dinleyelim, durun bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen... Çünkü, siz istediniz, ben izahat veriyorum.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Niye şikâyet ediyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kimseyi şikâyet etmiyorum.

1980 senesinde bu genelgede, zamanın hükümeti (12 Eylül'den sonraki hükümet) tarafından bir değişiklik daha yapılmış; Başbakan tarafından bir ilave genelge çıkarılmış. Biz geldiğimizde bunları bulduk; evet, biz geldiğimizde bunları bulduk ve burada...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Ulusu Hükümetinde siz de var mıydınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bizim zamanımızda kararname çıkmadı, sadece Başbakanlık genelgesi çıktı...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Siz, Başbakan yardımcısı idiniz.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Efendim, oralarda ne çıktı; onu söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bizim zamanımızda dediğim, 12 Eylül zamanında.

Şimdi şöyle gelelim: Biz bu soruşturma meselelerinde şikâyetleri haklı buluyoruz; açık söyleyeyim, şikâyetleri haklı buluyoruz ve bu şikâyetleri azaltmak, soruşturmayı asgariye indirmek için bizim hükümetimiz yeni bir kararnameyi Mart 1986'da çıkardı ve süreleri kısalttı; birçok soruşturma konuları arşiv araştırması şekline döndü ve üç günde, beş günde netice alınır hale getirildi.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Güldürmeyin Sayın Başbakan, güvenlik soruşturması aylarca sürüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Bundan sonra, ilk defa göreve tayin edileceklerde bazı şartlar aranıyor; ama göreve tayin edildikten sonra başka yere nakledilenlerde çok kolaylıklar getirilmiştir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Hâkimler için niye güvenlik tahkikatı yapıyorsunuz?

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Fişleme...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Mümkün değil Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi burada tenkit edilen konulardan bir tanesi de, Avrupa'dan ve muhtelif yerlerden Türkiye'ye yapılan bazı ithamlar hakkındadır. Bunlar, diyelim ki işkence, soruşturma, haksız tutuklama gibi birtakım suçlamalardır. Sayın muhalefet partisi lideri diyor ki, bu şekilde yapılmış ikazları, yani Türkiye'de demokrasiyle bağdaşmayan tutumlar hakkında yapılan ikazları siz, devletin işine müdahale şeklinde görmeyiniz; bunları bir nevi iyi niyetle yapılmış uyarılar olarak görünüz.

Kendisiyle aynı kanaatteyim, kendisiyle hiçbir şekilde farklı düşünmüyorum; hatta Başbakan olarak, muhtelif zamanlarda, ilk göreve başladığım günden itibaren, bazı konularda bu şekilde durumlar benim önüme gelmiştir, "Bu adamı kabul etmeyin, bu Türkiye'nin aleyhindedir, aleyhine görüşme yapar, aleyhine yayın yapar" demişlerdir ve ben, hayır, görüşeceğim, demişimdir. Siz de görüşün; çünkü, ancak bu şekilde Türkiye'de olanı biteni anlatabiliriz. Kabul etmemekle, karşısına çıkmakla hiçbir şey sağlayamayız. Hatta, burada huzurunuzda ifade ediyorum, bir atladığım nokta oldu: Balfé Raporu. Balfé geldi ve biz Balfé'ı görmedik, yanlış oldu, ondan sonra da söyledim, görmemiz lazımdı dedim.

Şimdi, bakınız bunları biz aynen takip ediyoruz; ama ben Sayın Anamuhalefet Partisi Liderine şimdi soruyorum: Niçin kendileri ve arkadaşları, IMF bazı telkinler veya teklifler yaptığı zaman bu işlerimize müdahale oluyor da, deminki niye olmuyor? Niçin bu çifte standart uyguluyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Anlamamışsınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz IMF'ye üye değil miyiz, biz IMF'nin kurucuları arasında değil miyiz?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Ama IMF'nin kölesi değiliz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Üyesiyiz, ama tutsak değiliz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nasıl Avrupa Konseyinin üyesi isek, IMF'nin de üyesi değil miyiz?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Onları düşman ilan ettiniz ama Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kimseyi düşman ilan etmedik.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — IMF'nin yönettiğini kabul ediyorsunuz değil mi Sayın Başbakan? Sizi yönetenler belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, hatta bir noktayı da hatırlatacağım: Dışarıdan geliyorlar -aynen Sayın İnönü'nün bahsettiği gibi- ve “Şu savcılara talimat veriniz, Barış Derneği davasını geri çeksinler” diyorlar. Onlar da bilmiyorlar ki, Türk adalet sistemine, hükümetin herhangi bir şekilde müdahale yetkisi yoktur. Sayın İnönü de bilmiyor, o da söylüyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

CÜNEYT CANVER (Adana) — Adalet Bakanını niye görevden aldınız? ENKA'cılar serbest bırakmadı diye.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Böylece, yargıya saygılısınız değil mi Sayın Başbakan?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Mersin'den sürdürdüğünüz hâkimler ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, Avrupa Konseyi ile yapılmış bir sosyal anlaşma var; 1961 senesinde imzalanmış. Şu ana kadar da Meclislerden geçmemiş, gelmiş, kalmış. Sosyal demokrat iktidar da geldi, acaba niye imzalanmadı; ben de onu merak ediyorum.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz mi soru soracağız, siz mi; anlayamadık yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de soracağız, müsaade edin, biz de soracağız.

İkincisi, ferdî müracaat hakkı. Biz, Avrupa Konseyinin 1954'ten beri azasıyız. Şu anda Sayın İnönü'nün dediği gibi, bu anlaşmayı, ferdî müracaat hakkını imzalamayan iki devlet var: Türkiye ile Malta; Kıbrıs'ı saymıyorum.

Acaba niye daha evvel imzalanmamış? Gene sosyaldemokrat iktidarlar da geçti. Ben de onu merak ediyorum.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Bize ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Size sormuyorum. Yani merak ediyorum.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu Ecevit'e sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona siz sorarsınız. Ben size ipucu veriyorum.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Siz muhalefete hazırlanıyorsunuz galiba.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bizim muhalefetimiz sizsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama bir şey söyleyeceğim: Her şeyde olduğu gibi, birçok reformları, yenilikleri Anavatan iktidarı getirmiştir; sosyal anlaşmayı da biz bu Meclisten geçireceğiz, ferdî müracaat hakkını da biz imzalayacağız, haberiniz olsun. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Var mı diyeceğiniz?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Anladılar mı, alkışlıyorlar?

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — “Sosyaldemokratız” dersiniz muhalefet de kalmayacak, mesele bitecek. Desenize muhalefet de kalmadı. Hep beraber birleşelim. (*Gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu konu hiçbir şekilde kimsenin teşviki altında yapılmıyor. Ben sadece, Ana Muhalefet Partisinin bu konuda söylediklerine iştirak ettiğimi söyledim; ama üç dört aydır biz bu konuyu inceliyoruz ve imzalamak için de; zannediyorum yakınlarda imzalayacağız, haberiniz olsun.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Yavaş yavaş aşama var, geleceğiz bir yere.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Sayın İnönü’nün, dış politika konusundaki görüşlerini de dikkatle dinledim. Aslında, temellerini Büyük Atatürk’ün attığı dış politikamızın esas ilkeleri, cumhuriyet hükümetleri tarafından o günden bu yana rehber kabul edilmiştir. Bu temel yaklaşımlar üzerinde, iktidarıyla muhalefetiyle Türk Milletinin aynı temel doğrultuda birleşmesi, ülkemiz için ayrı bir güç kaynağı olmaktadır. Dış politika konularını, seçimlerde veya başka vesilelerle iç politika amaçlarına yönelik olarak kullanmamak da, Türkiye’nin mümtaz özelliklerinden birini teşkil etmektedir. Bu açıdan, genel çizgileriyle bakıldığında, Sayın SHP Genel Başkanıyla, dış politika alanında, çok köklü bir yaklaşım farkı içinde olmadığımızı memnuniyetle müşahade ediyorum; ancak, Sayın İnönü’nün eleştiri konusu yaptığı bazı hususlarda da, hükümetimizin görüşlerini belirtmek istiyorum.

Şimdi, Sayın İnönü cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’nin dış politika alanında taşıdığı ağırlığa değindi ve “Türkiye’nin, fikri sorulan, fikirlerine saygı duyulan bir ülke olduğunu” ifade etti. Bugün sanki, böyle fikri sorulmayan, ehemmiyet verilmeyen bir ülke görünümünü arz ediyoruz manasını söylüyor. Ben bu konuda aynı düşüncede değilim. Bölge meselelerinde ve dünya meselelerinde Türkiye’nin görüşleri ve fikirleri sorulmakta ve Türkiye’nin değerlendirmelerine itibar edilmektedir.

Konuyla ilgili olarak birkaç örnek vereceğim: Bu gibi fikir alışverişleri, devlet başkanı, başbakan düzeyindeki temaslarda olur. Cumhurbaşkanımızın muhtelif ülkelere yaptığı ziyaretler var, benim muhtelif ülkelere yaptığım ziyaretler var; birçok temaslarda yaptık. Yine, ilk defa olarak bu yıl AET’nin talebi üzerine topluluk ile bakanlar düzeyinde siyasî istişare toplantısı vuku bulmuştur. Bu toplantıda Türkiye’nin, dünya meseleleri ve bölge sorunları hakkındaki görüşleri büyük bir ilgi ile de izlenmiştir. Ortadoğu’ya gelen birtakım özel temsilciler eskiden Türkiye’ye uğramazlardı, şimdi Türkiye’ye uğrayıp, Türkiye’nin görüşlerini de almaktadırlar; onu da ifade edeyim.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Herhalde fazla borç taktınız da onu almaya geliyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa Konseyi İnsan Hakları: Şimdi bakınız, burada herkes çok yakından biliyor, 1983 seçimleriyle beraber bu parlamento meydana geldiği zaman, bizim Avrupa Konseyine hemen katılıp katılmamamız, milletvekillerimizi gönderip göndermememiz hususları burada ve Türk basınında münakaşa edildi.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Üçüncü baskı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz hiç çekinmeden gidecektik. Avrupa Konseyine bütün menfi mütalaalara rağmen kabul edildik. 5 ülke insan hakları ile ilgili olarak bizim aleyhimizde İnsan Hakları Komisyonunda dava açtılar. Bu dava da yine Türkiye'deki müspet ilerlemeler, özellikle seçimlerden sonra dostane çözümlerle sonuçlanmaktadır; netice de alınacaktır, hiç merak etmeyiniz. Bu, rastgele bir şey olmamıştır, gelmişlerdir, geçmişlerdir, herkesle konuşmuşlardır. Hapishaneleri gezmişlerdir, tutukevlerini gezmişlerdir ve her türlü kimseyle de temas etmişlerdir; raporlarını vermektedirler. Neticede müspet olacağı kanaatindeyim.

Sayın İnönü diyor ki: "Seyahatlerinizden ne netice aldınız?" Yani, "Bu kadar para harcadınız, karşılığında ne aldınız?" Açıkça söylemek istediği bu. Evet, şimdi bu suali ilk önce, benimle beraber gelen SHP'li parlamenterler var, bir kere onlara sorması lazım, "Özal'ın bu seyahatleri faydalı mı, faydasız mı?" diye onlara sorması lazım ve onların samimî olarak cevap vermelerini istiyorum; bu bir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Bir de işadamlarına sormak lazım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — O gezilerin konuşmalarına iştirak etmiyorlar ki. Irak'a gittik, otelde oturduk Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O işe sen de dahilsin; ama neyse, sesimizi çıkarmayalım. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — "Sorun" dediniz size sorduk, cevap verin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Özellikle ben talep ettim; oturtunuz otelde.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Suça ortak arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, 1983 yılında Federal Almanya'ya ihracatımız 837 milyon dolar iken geçen yıl bu rakam 1 milyar 390 milyon dolar olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerine olan ihracatımızın -hep şikâyet ediyoruz- 231 milyon dolardan 505 milyon dolara çıkacağını tahmin ediyoruz, İngiltere'ye ihracatımız 1983 yılında 247 milyon dolar iken, 535 milyon dolara yükseldi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ne kadarı hayalî Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu siz hesap edin. *(Gülüşmeler)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Biz ediyoruz da, siz anlamıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'ye yabancı sermaye girişi 1954 yılından 1979 yılına kadar, kanunun çıkmasından itibaren geçen 25 senedeki miktar 228 milyon dolardır, hatta 228 milyon dolarıktır diyebiliriz.

MEHMET KARA (Trabzon) — O zamanki dolar da, dolardı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolar diyorum, Türk Lirası demiyorum.

1986 yılı Eylül ayına kadar yabancı sermaye girişi, toplam 1 milyar 670 milyon dolardır. Bu rakamdan 228 milyon doları çıkarın; demek ki, 1980 yılından itibaren 1 milyar 400 küsur milyon dolar yabancı sermaye gelmiş.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O günkü durumu ayırın. O günkü para ile bugünkü para arasında fark var. *(ANAP sıralarından "Dolar diyor, dolar" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece 6 Eylül'e kadar giren miktar 232 milyon dolardır. Yılsonuna kadar belki bu miktar 350 milyon doları geçecektir. Ben şunu hemen ifade edeyim; bu rakamlar büyük rakamlar değildir, daha da büyük olacaktır. Yalnız, zannetmeyiniz ki yabancı sermaye bir memlekete böyle hâhişkâr gelecek; kolay değil, orada istikrar görmesi lazım, orada güven bulması lazım. Kolay bir şey değil; ama, bir taraftan siz dersiniz ki, biz geleni gideni devletleştireceğiz; o iş biraz zor olur; ama onlar da biliyorlar ki bu işi yapamayacaksınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O yaptıkları yabancıların mı olacak; onlara mı kalacak?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Atatürk'ün kemikleri sızlıyordu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, Avrupa Konseyinin “mini session” tabir ettikleri -pek mini session da olmadı ya- toplantı İstanbul'da yapıldı, çok geniş bir toplantı haline geldi. Hani gelmeyenler vardı; Türkiye hakkında şu laflar söylenecekti, bu laflar söylenecekti? Buyursun gelsinler, Türkiye serbest bir ülke; sosyalistler de geldi, liberaller de geldi, muhafazakârlar da geldi. Gayet güzel iyi bir tatil de geçirmiş oldular. Fena mı oldu?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Yediler, içtiler. Boğaz havası aldılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın SHP Genel Başkanının, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği fikrini desteklediğini ifade etmesini memnuniyetle kaydettim. Hükümetimizin bu istikametteki kararlı tutumunun, Ana Muhalefet Partisi ve diğer partilerimiz ve toplumun çeşitli kesimleri tarafından desteklenmesi, bu yoldaki çalışmalarımızda bize güç katacaktır; bunu da söyleyelim. Tam üyelik için gerekli müracaatı önümüzdeki yıl inşallah yapacağız.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Ne zaman müracaat edeceksiniz?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ne zaman, senenin hangi ayında? 12 ay var Sayın Başbakan.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — 31 Aralıkta.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da biz kendimize saklayalım.

Sayın İnönü, serbest dolaşım konusunda AET Bakanlar Konseyinin aldığı kararı, “Hukukî olarak kabul edilemez” şeklinde vasıflandırdı. Bu görüşüne de iştirak ediyoruz, görüşümüz aynıdır. Anlaşmalardan doğan haklarımızı korumaya kararlıyız. Bu meseleye de tam üyelik çerçevesinde karşılıklı menfaatleri gözetecek bir denge oluşturmak suretiyle çözüm bulunabilir; buna da inanıyorum. Yoksa, tek taraflı kararlarla bir hakkı ortadan kaldırmak, her şeyden önce Batı Avrupa siyasî felsefesinin dayandığı hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmaz.

Şimdi, Sayın İnönü, “ABD'nin bazı devletlere karşı girişebileceği bir askerî harekâta dayanarak, Türkiye'deki NATO üslerini kullanmasına kesinlikle karşıyız” dedi. Aynen böyle, önce, müsaade buyurursanız bir düzeltme yapalım: Türkiye'de NATO üssü yoktur...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Tesis var.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Tesis?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir ülkeye ait üs de yoktur. Türkiye'deki bütün üsler ve tesisler, Türk Silahlı Kuvvetlerine aittir ve biz Amerika Birleşik Devletleriyle yaptığımız ikili anlaşmalar ile bazı tesislerin NATO amaçları için kullanılmasına müsaade etmişizdir. Bu tesisleri NATO dışı amaçlar için kullanmak söz konusu değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Ciddî misiniz bu konuda, inaniyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Amerika Birleşik Devletleriyle bir yıldan beri sürdürdüğümüz SEİ Anlaşmasıyla ilgili müzakereler var. Gayet tabii biz -her zaman ifade ediyorum- hesabımızı kitabımızı iyi bilen bir iktidarız...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ondan dolayı borçlarınız bizi mahvetti değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu gayretler netice vermeye başlamıştır; onu da söyleyeyim.

Tekstil ihracatımıza konulan kısıtlamalarda epey hafifletme vardır; anlaşmalar yaptık. Tekstil ihracatımız artıyor, kâfi değil; onu da söyleyeyim. Müracaatımız ve mücadelemiz daha devam edecek; ama mesafe aldık; onu da söylerim.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Fabrikalar kapanıyor; iflaslar nasıl oluyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi; Amerika ile yatırımların karşılıklı teşviki anlaşmasını imzaladık. Çifte vergilendirme meselesi son safhaya gelmiştir, o da imzalanacaktır. Amerika Birleşik Devletleri Kongresinden geçen askerî yardımın bu sene miktarı düşmüştür; ama bizim yaptığımız gayretler ve çalışmalar sonucu, büyük kısmı hibe haline ve ondan sonraki kısmı da çok düşük faizli hale gelmiştir.

MEHMET KARA (Trabzon) — O hibeler hurdadır hurda; onların ne olduğunu biz biliriz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — O hibeler yüzünden çok kazık yedik.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Onların hepsi zamanı geçmiş hurdalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, birçok ülkeyle ve yanbaşımızdaki komşularla iyi münasebetler götürmek istiyoruz; bu doğrudur. İran ve Irak harp içinde olmasına rağmen, Türkiye her iki ülkeyle, bir tarafa eğilmeden, bir tarafı tutmadan, bir tarafsızlık içinde münasebetlerini iyi götürmektedir.

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Borçlarını da ödüyorlar mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Borçlarını da ödüyorlar efendim, merak etmeyin.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Irak da ödüyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Garantilerimiz vardır, onu da merak etmeyin.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Yüzde 2 ile Merkez Bankası ödüyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Irak'ınki garantili.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci olarak söyleyeceğim; Suriye Başbakanı buraya geldi, görüştük -kendilerine de ifade etmişizdir- bizim istihbarat örgütlerimizin bilgilerini kesin olarak reddettiler; ama şunu da ifade edeyim, Türkiye aleyhine hiçbir ülkenin yurt içinde bir terör faaliyetine destek olmasını, beslemesini katiyen tecviz edemeyiz. Bu konu da açık seçik biliniyor. Gayet tabii, derdimizi daha iyi anlatabilmek için de, münasebetleri kesmek değil, münasebetleri belli bir şekilde tutmak lazımdır. Bugün Türkiye, bu bakımlardan daha da güçlüdür ve daha iyi sözünü dinletebilir hale gelmektedir ve gelmiştir. Söyleyeceğim bu kadar.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Yunanistan için de söylüyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yunanistan'la olan ilişkilere gelince: Sayın İnönü, "Niçin vizeyi tek taraflı kaldırdık?" diye bizi tenkit etti. Asıl, "Papandreou gibi bir zat, niye Türkiye'ye vize hakkı vermiyor?" diye, onu tenkit etsin. Bu bir insanlık meselesidir. Biz bundan kaybetmedik ki, kendisi kaybetti; 200 bin tane Yunan vatandaşı Türkiye'ye geldi. Bunlar Türkiye'den ayrılmış kimselerdi; geldiler, gezdiler ve döndüler. Halklar arasında kavga gürültü olamaz ki. Biz de ispat etmeye çalıştık ki, halklar arasında hiçbir şey yoktur ve esas bu işleri götüren ve kötüleştiren Papandreou'nun kendisidir ve bunu da ispat ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bulgaristan'la problemlerimiz vardır, devam edecektir..

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç merak etmeyin, Bulgaristan'ı her beynelmilel forumda takip ediyoruz. Bundan büyük çapta rahatsız olduklarını da biliyorum; ama bu takibimizi de asla kesmeyiz. Bir neticeye varıncaya kadar, hiçbir şekilde geri durmayacağız; bunu da çok iyi biliyorlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Acelemiz yok, 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da başka hikâye, siz onu anlamazsınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Anlat da anlayalım, cahil kalmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada Ana Muhalefet Lideri geçici 4'üncü maddeden bahsetti; diğer muhalefet partileri de bundan biraz üstü kapalı olarak bahsettiler.

Şimdi müsaadenizle, benim geçici 4'üncü maddeyle ilgili bunu reddediyorum, kabul etmiyorum şeklinde, yani bunun değişmesiyle ilgili herhangi bir sözüm yoktur. Sadece, bu konuda söylediğim bir şey var; Sayın İnönü beni ziyaret ettiği zaman ona da aynı şekilde söyledim, bunun yolu, yöntemi bu değildir; dedim; yolu, yöntemi 175'inci maddeden geçer; dedim. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Çok komiksiniz, bravo!

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Çok açıkgozsün Sayın Başbakan.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi aşığısın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi havarisi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi iyi dinleyin; bir taraftan “Biz bu Anayasanın değiştirilecek çok tarafını biliyoruz; değiştireceğiz, milletin önüne gideceğiz” diyorlar; bir taraftan da ben şunu soruyorum: 1961 Anayasası, demokratik olarak gelen herhangi bir parlamento tarafından, müdahale olmadan, değiştirilebilmiş mi? Hiçbirisi değiştiremedi; değiştirme sadece 1971’den sonradır. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

SALİM EREL (Konya) — Bu konuşmanız çok ağır bir itham.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, neden? Çünkü, Anayasanın değiştirilme ilkesini koyanlar, gerçi Anayasayı, gerek 1961’de olsun, gerek 1982’de olsun milletin önüne gidip, millete referandumla kabul ettirdikten sonra, değişmesini bu Meclisin 2/3 ekseriyetine getirdiler; nasıl değiştireceksiniz?

Şimdi, bir taraftan demokrasiyi, insan haklarını, millet hâkimiyetini, millî hâkimiyeti konuşacağız; ondan sonra, ben teklif ediyorum bu Anayasanın değişmesi için referanduma gidelim, diyorum; “Hayır” diyorsunuz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Evet, 175’inci maddedeki değişikliğin sebebi budur; onu getirmek istiyorum. Tabii, bunun için de geniş bir mutabakat istiyorum. Hatta huzurunuzda şunu da söyleyeyim: 1989’a kadar, biz Anavatan iktidarı olarak, geçici 4’üncü madde hariç, Anayasanın hiçbir tarafını değiştirmeyiz; onu da kullanmayız. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — 84’üncü madde ne olacak, bu kadar milletvekili var?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Seçimi mi uzattınız Sayın Başbakan, 1988 ne olacak?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — 1989’u nasıl garantilediniz; Amerika mı garantiledi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açıkça ne söylediğimi, zannediyorum Ana Muhalefet Partisi Lideri de çok iyi anlamıştır.

Şimdi şunu da çok iyi biliyorum: Bütün bu tekliflere rağmen geçici 4’üncü maddenin, imza atanlar atmayanlar (imza atanlar da dahil) bu Meclisten geçmesini ciddi olarak istemiyorlar. Eğer ciddi olarak istiyorlarsa geçmesini getirsinler...

SALİM EREL (Konya) — Kimse “hayır” demiyor, buyurun gidelim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Küçümseyemezsiniz, hakaret ediyorsunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Benim adıma konuşma; benim imzam var, ben istiyorum.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Deneyelim, deneyelim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İkincilik sizde var kaçacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 175’inci madde hakkında gerekli değişiklik için 300’ü geçen bir ekseriyeti getirirseniz biz buna hazırız; bizim milletvekillerimizle beraber. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Nereden getireceksiniz, aydan mı?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — İstemeyen belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok; 248 bizde var, gerisini siz getirin. İşte, SHP gelse katılsa, tamam...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — 300'e 50 ister, sizde 50 kişi yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ciddî olarak istemediklerini söyledim; yoksa bu yolla gelmez ki.

Reddedilirse ne olur? Bir sene o teklif gelmez; onu da biliyorsunuz. Yani, siyasî araç için kullanıyorsunuz, siyasî vasıta için kullanıyorsunuz. *(SHP, DYP sıralarından gürültüler)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Samimi değilsiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İmzamıza laf etmeyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sizin müdahale etmeniz gerekir; imzalarla ilgili sözünü geri alsın.

ALİ BABAĞLU (Nevşehir) — Mahallî seçimlerde bu salonu kim terk etti? Mahallî seçimlerde bu salonu siz terk ettiniz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Ali Babaoğlu, Sayın milletvekilleri; lütfen yerlerinize oturunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de müsaadenizle bir parça ekonomik konulara geçmek istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından "önce şu imzalar meselesini halledelim" sesleri, gürültüler)*

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, önce şu imzalar meselesini bir açıklığa çıkartalım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hepimizin imzası var, orada.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu imzalar konusunda, Sayın milletvekilleri imzalarının sahipleridir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bir Başbakana yakışmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, madem ısrar ediyorlar, söyleyeyim; benim kendi şahsî kanaatim, bir kısım imza sahibi arkadaşımın bunu pek ciddî istemediği mahiyetinde idi. Bu benim kendi kanaatim; o kadar. Yani, onlar istemeyerek vermedi şeklinde söylemiyorum; benim kendi kanaatim, düşüncem; pek isteyerek vermedikleri zehabına kapıldım, o kadar.

BAŞKAN — Anlaşılıştır Sayın Başbakan.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bu bir tashihtir.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kâhin misiniz?

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Kimse bizi zorlamıyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bunları Doğru Yolcular için mi söylüyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim...

"Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan İktidarının ekonomik konularla ilgili yaptıkları ve bu arada da sorulmuş bazı suallere cevap verme imkânını bulacağım.

Biz hükümet programımızı takdim ettiğimiz zaman, altı önemli konuyu getirdik. Bunlardan bir tanesi, huzur ve güven ortamı idi. Çok iyi hatırlayacaksınız, huzur ve güven meselesi, 1983 seçimlerinden sonra üzerinde oldukça konuşulan, tartışılan bir konu olmuştur. Hükümet programında ifade ettik, dedik ki, kademe kademe sıkıyönetimi kaldıracacağız. Bugün samimiyetle ve bir nevi gururla ifade ederim ki, beş ilimiz hariç, sıkıyönetim bütün yurttan kaldırılmıştır; sekiz ilimizde sadece olağanüstü hal durumu vardır; sıkıyönetim olan beş ilimizde de, ümit ediyorum önümüzdeki aylarda kalkacaktır. Bu suretle, bize, “Siz bu memleketi sıkıyönetimsiz idare edemezsiniz” laflarını söyleyenler, bu sözlerimi geri almak durumuna düşeceklerdir.

Memleketimizin her tarafında, sıkıyönetim kaldırılan, olağanüstü hal kaldırılan yerlerde, zabıta vakalarında, ideolojik vakalarda eskisine nispetle oldukça ciddi azalmalar da vardır. Zaten bugün, dikkat edilirse, Türkiye, Avrupa ölçüleriyle de mukayese edildiğinde, o ülkelerden çok daha rahat, huzurlu, güvenli bir ülke haline gelmiştir. Bu, hakikaten sevinilecek, Türkiye’ye daha fazla turist akımının olmasına sebep olabilecek bir hadisedir. Bunu huzurunuzda, üç senelik icraatımızda elde ettiğimiz önemli bir başarı olarak bilhassa belirtmek istedim. (*DYP sıralarından “Güneydoğu Anadolu’da ne oluyor?” sesleri*) Ona da geleceğim efendim.

Ekonomik konularda üzerinde durduğumuz, toplumumuzun önemli bir kesimi olan memur, işçi, çiftçi, esnaf ve emeklilerin, “ortadirek” dediğimiz bu grubumuzun, şu dönem içerisinde, elimizden geldiği kadar ve ekonominin gereklerine uygun olarak durumlarını ıslah etmek ve gelişmeye paralel olarak, eski yıllardaki kayıplarını mümkün olduğu kadar telafi etmektir.

Şimdi, çok kısa olarak hatırlatacağım, uzun yıllar memurlarla ilgili olarak bir MEYAK kesintisini, ta 1970’li yıllardan başlayarak gelen MEYAK kesintisini, bu iktidar bir çırpıda memura iade etmiştir; 40 milyar lira. Ben hatırlıyorum, muhtelif devrelerde. “Bu parayı veremeyiz, devletin parası yoktur” deniyordu; biz bu sözlere itibar etmedik, memura birikmiş parasını olduğu gibi iade ettik.

Memur maaşları, birçoklarının iddia ettiğinin aksine, son üç senede... Çünkü bazen bizim rakamlarımızı 1980 yılı rakamlarıyla karıştırıyorlar; Anavatan Partisinin iktidarda olduğu dönem 1984, 1985, 1986 yıllarıdır; ama nedense, Turgut Özal bahis konusu olduğu zaman, Anavatan iktidarı ile de özdeşleştirilerek, 1980-1982 arası -22 ay- iyisi o zamanki iktidarlara, kötüsü Özal’a. Maalesef böyle, varsa kötüsü tabii...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çok doğru bir teşhis.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Siz hep kötü yapıyorsunuz demek ki...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, MEYAK’ı ANAP Hükümeti mi geri verdi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii; eğer iyisi o zamanki hükümetlere, kötüsü Özal’ olsaydı, biz 1983 seçimlerini kazanıp buraya gelmezdik. Gayet basit. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, mamur maaşları hakkında birkaç rakam vermek istiyorum. Bu rakamlar verildi ama, yine de tekrar etmekte fayda var.

1983 yılında ilk defa memuriyete giren ilkokul mezunu bir kimsenin eline geçen net para (aylık) 16.800 lira idi. Ben tahmin ediyorum, tabii elimizde şu anda bilinen rakam

1987'nin ilk yarısıdır; ama, bizim de bildiğimiz bazı rakamlar var, 1987 yılı ortasında, yani temmuz ayındaki katsayı ve diğer değişikliklerle, vergi iadeleriyle, bu 16.800 lira yerine, 69.000 lira civarında bir para eline geçecektir. Bu, en alt seviyedeki bir memurun eline geçecek para.

SALİM EREL (Konya) — O yıllardaki geçinme endekslerini açıklayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, alın bakın; çarpın toptan eşya fiyatları endeksini, göreceksiniz; bu ileriye gitmiştir.

SALİM EREL (Konya) — 1970'lerde 50 bin liraya daire sahibi olunuyordu.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Bakırköy'e git sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine, memurlar içerisinde önemli bir kesimi tutan öğretmenlerden, 1983 yılında ilk defa mesleğe başlayan bir ilkokul öğretmenin eline geçen para 23.199 liraydı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Allah bereket versin diyordu; şimdi pazarcılık yapıyor.

SALİM EREL (Konya) — O günleri arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Temmuz ayında, inşallah aynı öğretmenimizin eline, 116 bin lira geçecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun için işportacılık yapıyor; pazarda pazarcılık yapıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine aynı şekilde, toplumun önemli bir kesimini, memurların önemli bir kesimini teşkil eden polisler -akademi mezunu bir polis- 1983 yılında 21.800 lira alırken, temmuz ayında eline geçecek net para 130 bin lira olacaktır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun da 45 bin lirası kömüre gidecek. Tabii ithali kömürüne.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece bu kadar değil; memurlarımıza Konut Yardımı Kanunu yürürlüğe girmiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Saadet zinciri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, değerli milletvekilleri, bu konut yardımına itiraz etmeyiniz; ona yanlış isimler takmayınız; muhalefet etmeyiniz. Çünkü bu sosyal bir hadisedir; Anavatan iktidarının sosyal adaletçi icraatlarının en önemlilerinden biridir. Çünkü, çok iyi hatırlayacaksınız, 1984 senesinde yine burada bu Mecliste müzakere edilmiştir, "Toplu konut aldatmacası" diye söylediğiniz, "İmar affi aldatmacası" diye söylediğiniz; hepsi döndü birer birer hakikat oldu ve netice itibariyle memleketimizin her tarafında toplu konut kooperatiflerinin birer birer yükseldiğini sizler de gözlerinizle gördünüz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hepsine oy verdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oy verdiniz, şimdi buna da oy verin, buna oy vermediniz mi?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Memur konut yardımına oy vermedik mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim oy verdinizse, “Saadet zinciri” diye laflar söylenmesinin manası yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Efendim, oyumuzu aldığınız şeylere bizi muhalif gibi göstermeyiniz.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Allah razı olsun.

BAŞKAN — Lütfen Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bunun haricinde, ayrıca 750 bin lira devlet kredisi veriyoruz konutu olmayana. Size burada açıkça söylüyorum; Anavatan iktidarı, gayet tabii, 1988 seçimlerinde, Allah'ın izni, milletin desteği ile bir beş sene daha alacak ve önümüzdeki on sene içinde (*ANAP sıralarından alkışlar*) herkesi, memurları...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlıyorlar; inanmıyorlar size Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Alkışlıyorlar, görmüyor musunuz?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlıyorlar.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Amigolar iyi çalışmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Memurları, herkesi ev sahibi yapacaktır.

İşçilerle ilgili aynı kanunlar yürürlüktedir. Muhterem Milletvekilleri, toplu sözleşmeler -kim ne derse desin- serbest bir şekilde yapılmaktadır, önümüze, kanunlara uygun olarak ertelenme talebiyle gelen hiçbir grevi de Anavatan iktidarı olarak ertelemedik.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Hangi grev?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Birçok grev var yapılan.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev yok; çünkü grev yasası yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Siz de gidiyorsunuz hatta; gördük İstanbul’da.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev mi bıraktınız sendikalarda?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu arada, yeri gelmişken, Sayın İnönü’nün yaptığı bir tenkite de cevap vermek istiyorum.

Sayın İnönü, “Özal, serbest ekonomi taraflısı, liberal ekonomi taraflısı; ama demokraside liberal değil” diyor. Neden olarak da “Avrupa’da sendikalar siyasetle içindedir; ama burada değil” diyor.

Şimdi, bir kere şunu konuşalım: Biz yeri geldiği zaman “Bizim sosyal bünyemiz bunu kaldırmaz” diyoruz, din eğitilmiş konusunda böyle düşünüyoruz; yeri geldiği zaman “Sosyal bünyemizin Avrupa ile hiç farkı yoktur; niçin sendikalar içte değildir?” diyoruz. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Şimdi, mesele orada değil; ben, sizin söylediğiniz sözü söylüyorum, diyorum ki, bugün sendikaların siyasete ağırlık koydukları var mıdır, yok mudur? Vardır. Siyasete ağırlık koyarlar; miting yapıyorlar, bizim karşımızda olurlar, sizi tutarlar veya sizi tutmazlar, başkasını tutarlar veya daha başka tarafta olanı tutarlar. Bunların hepsini yapıyorlar, kimse de bir şey demiyor.

SALİM EREL (Konya) — Halit Narin yapıyor onu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstenen nedir, söyleyeyim. İstenen ve bizim bu Anayasada istemediğimiz, yani bu Anayasanın istemediği nedir; onu da anlatayım: Bu Anayasanın istemediği, organik bağların olmasıdır; yani siyasî partilerle sendikaların içice olmamasıdır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Dikensiz gül bahçesi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani bir nevi, hem sendika başkanı olacaksınız, hem de gelip bu Millet Meclisi koltuğunda oturacaksınız... Bu, eskiden vardı, şimdi yok. Esas problem orada; işçiyle alakalı değil bu; ama, ikinci olarak, siyasî partiler veya sendikalar birbirlerine malî destek yapamazlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — İşverenler geliyor buraya.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — İşverenler sendikasının adamları gelecek buraya, eski MESS başkanı olarak siz geleceksiniz; biz gelemeyeceğiz öyle mi?

SURURİ BAYKAL (Ankara) — İşverenlere serbest.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit, kim gelirse; ister işverenlerin başındaki adam gelirse, ister işçi sendikasının başındaki adam gelirse siyasî partiye girer; sendikadan, işveren sendikasından veyahut da işçi sendikasından istifa eder. Yani her iki taraf olmuyor; Anayasanın söylediği bu, bu kadar basit.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Siyasete girmesi yasak değil, buyursun siyasete girsin; ama hem sendika şapkası, hem siyaset şapkası üst üste olmaz” diyor bizim Anayasa. Söylediğimiz hadise bu kadar basit.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — TÜSİAD’dakiler sizin partinize üye mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç birisi üye değil.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Müdahalesiz, serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu yapıyorlar, onu yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Nerede yapıyorlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapıyorlar. Grev bile yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Nerede grev? Grav yapıyorlar, grev değil.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Oraya kadar geldik nihayet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, işçilerle ilgili, bu iktidarın getirdiği önemli bir konu daha var; geçen sene, yani içinde bulunduğumuz senede getirdik, o da şudur: Memur emekli olduğu zaman, Sosyal Sigortaya bağlı bir işte çalışır; ama işçi emekli olduğu zaman çalışamaz, mümkün değil. Zavallı kaçak çalışır. Hiçbir iktidar zamanında da bu mesele çözülememiştir. Biz çözdük, şimdi işçilerle memurlar arasında fark yoktur. Emekli olduktan sonra da...

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Parası ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10 efendim.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Köstekleme primi ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10, fazla değil. Gayet tabii Sosyal Sigortaya bir miktar para alacağım; hesabımızı kitabımızı gayet iyi biliyoruz. Ama hiç olmazsa artık işçimiz kaçak çalışmıyor; bize teşekkür ettiler onun için.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sigortanın işverenlerden alacakları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esnafla ilgili söyleyeceğim birçok şeyler var.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Sendikaları kısa kestir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memurumuza, işçimize ve emeklimize “Sizi ev sahibi yapacağız, bu sosyal adaletin icabıdır” dediğimiz gibi, esnafımıza da aynen şunu söyledik: “Sizi de işyerinizin sahibi yapacağız.”

Bakınız, bu yolda nasıl yürüdüğümüzün misali var. Bu, küçük sanayi siteleri olarak, 1962 ile 1983 seneleri arasında 90 tane site, yani 24 bin küsur işyeri bitirilmiş. Ne kadar senede? 21 senede, 1984 ile 1986 arasında üç senede 67 site, 18.500 işyeri tamamlanmış. Hâlihazırda 169 site ile 38 bin işyeri inşa halindedir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — O genel müdürle bitiremezsiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa İskân Fonundan yeni aldığımız 106 milyon dolarla İstanbul’da yapılacak. 36 binlik ve muhtelif yerlerde yapılacak diğer sanayii siteleri bu rakamlara dâhil değildir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Genel müdürle bitiremezsiniz bu sanayi sitelerini Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Organize sanayi bölgeleri 1962 ila 1983 arasında 1.100 hektar alanda 6 adet yapılmış, 1984-1986 yılları arasındaki 3 senede 1.200 hektarlık 3 tane daha ilave edilmiş olup, şu anda 30 adet organize sanayi bölgesi de inşa halindedir.

Çiftçi ile ilgili söyleyeceğim birçok şeyler vardır. Çiftçinin kredi faizleri iki konuda aşağıya çekilmiştir. Bunlardan bir tanesi hayvancılık -yüzde 22’ler mertebesine indirdiği ise gübre kredisidir.

Gübre fiyatları rekabete bırakılmış; devlet büyük çapta, 240-250 milyar lira civarında, sübvansiyon yapmaktadır.

Taban fiyatları, politika olarak enflasyonun üzerinde ve gayet tabii hem çiftçinin kazancı, hem de Türkiye’nin ekonomik durumu nazarı itibara alınarak ve özellikle önümüzdeki sene üretim yapacak pancar ve buğday çiftçisi için iyi bir sekide tespit edilmiştir; enflasyonun üzerindedir.

Tabii, enflasyonun üzerinde derken, dikkat edeceğimiz nokta, taban fiyatın kendisi değil; çiftçinin eline geçecek net paranın enflasyonun üzerinde olup olmadığı ve enflasyondan daha fazla artıp artmadığıdır. Çünkü, taban fiyat tek başına bir şey ifade etmez.

Şimdi açık söyleyeyim, taban fiyatı yüzde 30 arttırınız, ama girdi fiyatlarında bir değişiklik yoksa, girdi fiyatları netice itibarıyla masrafının yüzde 50’sini temin ediyorsa,

masraf yüzde 50, gerisi kâr ise, o vakit fiilî olarak çiftçinin eline geçen para yüzde 30 değil, yüzde 50 civarında artış gösterir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Teçhizat ve tohumlukta faizleri düşürecek misiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bir de enflasyon meselesi, epeydir pek fazla gündeme gelmiyor, ama biraz tekrar edeceğim.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Daha yeni Meclis araştırması istedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu rakamlar var ortada, Meclis araştırmasının ne alakası var? Yani, her konuyu Meclis araştırması diye getirirseniz, onun da enflasyonunu yaparsınız.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Genel görüşme istedik.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Onu öğrendik sayenizde.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Bir tane bile kabul etmediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet İstatistik Enstitüsünün, bizim, IMF ile ilgili olarak da kullandığımız bir endeksi var; toptan eşya fiyatları endeksi. Bizden evvel tespit edilmiş, bu endeks kullanılmış. Bu endekste iki rakam üzerinde duruyorum: Bir tanesi ortalama endeks, yani bir yıl evvelin ortalamasıyla, ikinci yılın ortalaması mukayese ediliyor, bir de, aynı endekste birinci yılın sonu ile ikinci yılın sonu mukayese ediliyor. İki arasında fark nedir? Birisi ortalamaları verir; diğer endeks, o yılın içinde ne olduğunu gösterir ve yılı daha iyi tanıyabilmek için, o ikinci tarife de bakmak lazım.

1983 yılındaki bu endeks 1982 yılında yürürlüğe konulmuş...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ortalama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1983 yılında ortalama 30,4; 1983 yılının yıl endeksi, yani yıl endeksi 40,1'dir.

1984 yılının ortalama endeksi 50,3'tür; yıl endeksi 53,5'tur. 1985 yılının ortalaması 43,2'dir, yıl endeksi 38,2'dir. Şimdi, 1986 yılı tahminimiz, 11 aylık değeri var, bu endeksin ortalama 30; ama yıllıkta 25-26 civarında olacağıdır. 11 aylık netice bunu gösteriyor.

Şimdi, demek ki, eğer yıl içerisindeki değişmelere bakarsanız, bu sene fiyat artışları, sene olarak, 25-26 civarında. Tabii son ayı gördükten sonra kesin söyleyeceğiz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 11 aylık mı, 10 aylık mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 11 aylık demedim; 12 aylık, geriye doğru. 11 ayı nazarı itibara alarak, Kasımdan Kasıma 25,6'dır. Ben de yılsonunu tahmin ettim, dedim ki, 25 ile 26 arasında olma ihtimali kuvvetlidir.

Vaktiyle, 24 Ocak Programını uyguladığımız zaman kullandığımız endeks bu değildi. Çünkü, bu endeks 1982 senesinde çıkmıştır. O endeks, Hazine Dış Ticaretin, o zaman Ticaret Bakanlığının endeksiydi. O endeks de şöyle: 1980 senesini okuyorum. Ortalaması 107, yıl 94,7; 1981 senesi ortalaması 36,8, yıl 25,6; 1982 senesi ortalama 25,2, yıl 24,6; 1983 senesi, ortalama aynen öbürü gibi 30,6; yıl 40,9; 1984 senesi ortalaması 52, yıl 48,4; 1985 senesi ortalaması 40,2 ve yıl 37,9. Bu sene bu endeks, muhtemelen ortalaması 28-29 civarında ve yılsonları itibariyle 21 ile 22 arasında kalacaktır.

Bu endekslerden çıkan bir sonuç daha var. Dikkat edilirse, 1983 senesinin ortalama endeksinin düşük olmasına rağmen, yıl endeksi, her iki endekste de yüzde 40-41 civarındadır. Aslında 1984, o trendi takip etmiş ve nitekim 1983 yılında -ki burada çok münakaşa edildi, yüksek faiz meselesinden dolayı- onu açıkça gördük. "1983 yılında, niçin 1982'ye göre kötü netice alınmıştır, endeksler yukarıya doğru çıkmıştır?" sorusunun ana sebebini, sunî olarak faizlerin indirilmesinde görüyorum. Çünkü o sene, bizim düşündüğümüz politikalar tatbik edilmemiştir. Faizler sunî olarak aşağıya çekilmiştir, sunî olarak çekilmenin hiçbir faydası yoktur. Faizler önümüzdeki sene inecek; ama sunî olarak inmeyecek, bu endekse bağlı olarak inecek bir; ikincisi, tabiatıyla arz-taleple de ilişkili tarafları vardır, o arz-taleple ilişkili taraflarından dolayı da aşağıya inecektir; ama bunun çok büyük şekilde aşağıya ineceğini söylemiyorum.

Önemli bir konu burada yine münakaşa edildi, polemik konusu yapıldı; o da gelir dağılımı meselesidir; gelir dağılımı ile beraber, dolar olarak nüfus başına düşen gelir hesabı.

Sindi müsaadenizle, gelir dağılımı konusuna geliyorum. 1973 senesinde etüt edilmiş; bir ara etüt, ön etüt mahiyetinde, Merih Celasun tarafından yapılmış ve anladığım kadarıyla, belli donelere istinat etmiş. Ama bu etüt de, 1978 ile 1983 yıllarını kapsıyor; yani Anavatan İktidarının bulunduğu 1984, 1985, 1986 -ki, o yıllarda büyük çapta sosyal adaletçi programlar tatbik ettik- yıllarını kapsamıyor. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi kalkıp da, bu etütlerin doğru olup olmadığını hiçbir zaman iddia etmiyorum; doğru da demiyorum, doğru değildir de demiyorum, etüt etüttür netice itibariyle herkes kendine göre bir hisse çıkarır ondan. Ama gördüğüm bir şey var; şimdi kalkıp, bunu, sanki bu etütten çıkan neticeleri Anavatan iktidarı yaptı diye söylemek, demin söylediğim noktaya geliyoruz, 1980-1983 arasında ne kadar iyi şey olmuşsa, o zamanki iktidara...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ulusu'ya...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herhangi bir problem varsa Özal'a... Ama millet öyle görmüyor, görseydi bize 1983 seçiminde -demin de söyledim- rey vermezdi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Millettin hali meydanda...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hayır, siz 24 Ocak'ı sahipleniyorsunuz; kararınızı verin de ona göre konuşalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 24 Ocak'ın sahibiyim, sahibiyim...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi 1980'den mi, 1984'ten mi başlatalım?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi oraya geleceğim, müsaade ederseniz biraz daha açacağım. O kadar kolay değil; yakaladım bir kere, bırakmam...

Şimdi bakınız, şu çok kolay anlatılıyor, milletin gözüne sokuluyor. Diyor ki; 1979 senesinde millî gelir nüfus başına 1.360 dolar veya 1.346 rakam belki yanlış olabilir. 1986'ya geldik 1.000 doların altına düştü.

Muhterem Milletvekillileri, Türkiye'de millî gelir hesabını dolar bazında yapmayalım; şöyle yapalım, sabit fiyatlarla yapalım. Millî gelirin düştüğü yılları size söyleyeyim. 1978: Nüfus artışı daha fazla, millî gelir artışı nüfus artışını karşılamıyor. 1979: Negatif, orada

da karşılamıyor, geriye düşmüş. 1980: O da negatif. Üç sene arka arkaya millî gelirden per capita (Per Capita)* düşüş olması lazım.

81'e geliyoruz, yüzde 4,1 artış var; 82'de, 4,6 net artış var; reel.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayenizde (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir şey söylemedim. 1983'e geliyoruz; 3,3 artış var.

Tabii söyleyebilirsiniz; Özal yok...

1984'e geliyoruz, yüzde 6 civarında bir artış var; 5,9-6.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Keşke daha fazla olsa.

Polonyalı, Yugoslav, Suriyeli, Iraklı, İranlı, Yunan, Türkiye'ye geliyor, Türkiye'de alışveriş ediyor, bavullarını doldurup gidiyor. Vaktiyle Türkler, Avrupa'ya 400 dolarla, üç senede bir çıkarlardı, güya o 400 dolarla 10-15 bavulla geri dönerlerdi. Yani bunu, aslında Zati Sungur bile yapamaz; ama, biz nasıl yapıldığını biliyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu da geride bıraktınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bugün Türkiye'den dışarı çıkanlar, öyle 10-12 bavulla dönmüyorlar. İnanmıyorsanız, gidin Almanya'daki işçilere sorun. Almanya'daki işçiler şunu söyleyeceklerdir: "Türkiye'de her şey var. Bizim hiçbir şey getirmemize lüzum yok. Videosu da, televizyonu da -eskiden gelen- Türkiye'de çok daha ucuz" Bunları söyleyeceklerdir.

Sayın İnönü diyor ki; "Biz bu şekilde götürmeyiz. Merkez Bankasının kontrolünü tam sağlamalıyız; döviz meselesini Merkez Bankasına bırakmalıyız. Bazı tarım mallarının ihracatını da devlet yapmalıdır".

Eğer bu yola gidersek, Türkiye'yi çok kısa zamanda 1978-1979 yıllarına döndüreceğinizi, çok samimî söyleyeyim. Tabii orayı yapamayacağınız için, iktidara gelemeyeceğiniz için böyle şeyler söylüyorsunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — O yıllara TÜSİAD döndürdü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bunları yaşadım; 1979 sonunda Başbakanlık Müsteşarı olarak geldiğimde listeyi hatırlıyorum. Merkez Bankası bütün ithalatı yapıyordu, dövizler bütün Merkez Bankasından veriliyordu, bankaların hiç döviz muamelesi yoktu. Bir liste yapılmıştı; başta petrol, ondan sonra gübre, ondan sonra ilaç; bu gibi bir listede ithalatı yapıyordu. Tabii, fevkalade sıkıntılı günlerdi.

Ben şunu da zannetmiyorum: Girmek istediğimiz Avrupa Müşterek Pazar'ında böyle tahditler ancak çok kritik anlarda yapılır. Yani ekonomik meseleler; içinden çıkılmaz hale geldiği zaman belki yapılır. Hatta, şunu da zannediyorum; o zaman bile yapılması doğru değildir.

Onun için şunu daima iddia ettik: Karma ekonomi yok, bizim kanaatimize göre serbest bir ekonomik düzen var. İşin temeli de budur. 1980'den bu tarafa, 24 Ocaktan bu tarafa yapmak istediğimiz, adım aldım getirdiğimiz hadise de budur.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Özal'ın olduğu belli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1985'e geliyoruz, 5,1 bir artış var. Şimdi, inanmıyorsunuz, inanmamaya devam edin, 1986'da yüzde 7,9 artış var. (SHP sıralarından

"Mümkün değil" sesleri) Söyleyebilirsiniz, ister inanın, ister inanmayın; sizin için özel rakam çıkaracak değiliz. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — 12 metrelik arabadan inin de, halkın arasında bir dolaşın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit müsaade ederseniz şunu söyleyeyim, millî gelir artan bir devrede, per kapita millî gelirin düştüğünü söylemek mümkün değildir. Ama, işi dolara çevirirseniz, ben size bir kolaylık göstereyim; ekonomistler iyi düşünsün, bugün Türkiye'nin millî gelirini 2 bin doların üzerine çıkarmak istiyorsak, çok basit yolu var bu hesap tarzına göre, kurumuzu ertesini gün ilan ederiz; 780 lira değil, 400 lira deriz...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, bir dakika...

400 lira deriz; kurumuz 400 lira olunca, millî gelirimiz, sizin hesap tarzınıza göre, derhal 2 bin dolara yükselir.

Ama ondan sonra ne olur söyleyeyim; derhal Merkez Bankasına, bankalara millet hücum eder; 400 liradan döviz o kadar ucuz gelir ki, Türkiye'ye bavul bavul mallar gelmeye başlar. Ondan sonra da birdenbire döviz rezervlerinizi tüketirsiniz. İşte, 1979'daki hesap budur. 1979'da 1.300 kusura dolar diye hesap ettiğiniz, yokluklar devridir. O devirle, kalkıp da bugünkü varlıklar devrini mukayese edemezsiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Açlıklar devri bugün, açlıklar.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Hayalî ihracattan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçenlerde komşu ülkelerden bazı kimseler geldi; isimlerini söylemeyeyim...

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Gizli mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlarla görüşme yapıyorum. Bizim ülkemizde bugün her şey var. Polonyalı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çikita da var.

Nedir farkı, onu da söyleyeyim. Serbest ekonomik düzende mal fiyatı, döviz fiyatı, her şey serbest olarak teessüs eder. Hatta, dikkat ediniz...

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Taban fiyatını da serbest edin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı bir konu.

Hatta, şuna dikkat ediniz: Avrupa Müşterek Pazar'ında niçin serbest dolaşımı koymuşlardır? Avrupa Müşterek Pazar'ını kuranların serbest dolaşımı koymalarının ana sebebi, işçinin emeğini en fazla değerlendireceğe verebilmesini temin içindir. O da serbesttir ve zaten burada en büyük kızgınlığımız, iki ayağı serbestliyorsun, malı, kapitali, sermayeyi serbest hareket ettiriyorsun; işçiye gelince "hayır" diyorsun. O olmaz, o dengesizlik, orada dengesizlik...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlar da ANAP'lı Sayın Başbakan, onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlar ANAP'lı değil, işte kısıtlama taraftarı; kısıtlama taraftarının kim olduğu meydana çıkıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İşçiye geldiğinde, “yok” diyorlar; onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, Türkiye’de 1960’lı, 1970’li yıllarda iki siyasî parti vardı diyelim, ikisi de karma ekonomiden yanaydı, bugün de aynı şeyleri görüyorum. Aradaki fark ne? Birisi biraz daha fazla devletçi, birisi biraz daha liberal; ama, geçtiğimiz yıllarda tatbikata baktığımız zaman, o biraz daha serbest olan, daha fazla devletçi oluyor; o biraz devletçi olan, biraz daha fazla liberal oluyor. Aralarında hiç fark yok, ikiz kardeş gibi. Biz bunu kökünden değiştirmek istiyoruz ve ANAP İktidarı üç senedir bunun için çalışıyor, Özelleştirme Kanununu bunun için çıkardık, özelleştirme meselesi de yürüyecektir; hiç merak etmeyin, özelleştirme meselesinde gerekli tedbirler alınmıştır, etütler yapılmıştır; önümüzdeki seneden itibaren tıkr tıkr yürüyecektir.

Şimdi serbest bir ekonomik düzen... Kamu iktisadî teşebbüsleri tabii kâr edecekler ki, biz bunları millete daha kolay devredelim. Millete, zarar eden tesisleri niye devredelim?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Zam yapacaksınız yine.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zam yapacağız tabii.

Bakalım, bakalım, bir dakika...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Eyvah, yine zamlar geliyor.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Neye zam geliyor, şekere mi?

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sizin defterde zamdan başka şey yazmıyor; zam yapmazsanız hasta olursunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 bütçesinin müzakeresi; okuyayım; 1980 senesinin içerisinde zamanın Başbakanı; “İktisadî Devlet Teşekküllerinin, bu fiyatlarla mal satılması halinde zararı 351 milyar lira olacaktır. Kim verecek bu 351 milyar lirayı? Ben dedim ki; bir Allah’ın kulu çıksın şu 351 milyar lirayı kim verecek, bir söylesin?”

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Hangi Başbakan efendim?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hangi Başbakandı efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Süleyman Demirel *(DYP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ustası, ağabeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir yer daha okuyayım...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Okuyun, okuyun; çok güzel, okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine laf atma oluyor: “Kim verecek hesabını, bir Allah’ın kulu söyleyin?” deyince, birisi diyor ki: „Erbakan hepimizin adına çıktı.”

Devamla, “Ben sadece bir Allah’ın kulu çıksın demedim ki, “Bir Allah’ın kulu çıksın”, orada da kalmadım, “Şu 351 milyar lirayı kimin vereceğini bir söylesin...”

Şimdi, değerli milletvekilleri, gelin, bir memleket hesabını, kitabını kaybederse, bir memleketin merkez bankası ve hazinesi işlemez hale gelirse, o memleketi tahrip etmek çok kolaylaşır. Gelin evvela hesabımızı, kitabımızı bir yoluna koyalım. Ne yapalım? Kendi hesabımızı kitabımızı yoluna koyalım.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kim bu?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ağabeyi, ağabeyi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bir cümlesini yine okuyorum: “Ben 1979 sonundaki Türkiye’nin hesabını çıkardım, bu hesap şudur, açık söylüyorum: Türkiye yüzde 100’e yakın bir enflasyon hızıyla gitmeye devam ederse, çok gidemez. Gelin bu enflasyon canavarını, gelin bu anarşi canavarını tesirsiz hale getirelim. Bana göre her ikisi de gayri siyasîdir. Şimdi bakınız, 1980 gübre hesabı 90 milyar liradır. Yani, 90 milyar lira para vereceksiniz, 9 milyon ton gübre alacaksınız. Bunu köylüye vereceksiniz, bunun karşılığında eksi fiyatlarla alacağınız para 10 milyar liradır. Aradaki 80 milyar lirayı kim verecek?”

Birisi diyor ki: “Fondan, fondan” Devam ediyor; “Yok fonda, monda...”

Demek o zaman da fon varmış hoca.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sizin hocanız o efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çırak, ustayı geçti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şikâyet edip duruyor; ama o zaman da varmış...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sayın Başbakan, kime bütün bunlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, ben Sayın Memduh Yaşa’ya söyledim; şikâyet ediyor da fonlardan, onun için. “Yok fonda, monda bir şey, ne fonunda?” diyor.

Devamla “Merkez Bankası; para bas, para bas, her bastığınız lira, vatandaşın bu cebine koyduğunuz her lira bu cebinden iki lira alıyor. Çıkamazsınız para basmakla Türkiye’nin meselesinin içerisinden. Bunları siyasî istismar konusu istediğiniz kadar yapın. Gelin, milletin huzurunda bunları tartışalım. Benim vatandaşım vicdan sahibidir, insaf sahibidir. Eğer bugün Türk vatandaşının 5 liraya gübre almasını çok görüyorsanız, eğer gübre fiyatlarını eski yerinde bırakırsanız, yarın, üç ay sonra Türkiye’de o 5 liralık gübreyi 25 liraya almak mümkün değildir ve 25 lirayı bulmak da mümkün değildir” diyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimindeydi o zaman, denetim buradaydı.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Doğru söylemiş.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Siz mi öğrettiniz bunları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün gübrenin fiyatı daha yukarılarda; ama çiftçimiz de gübreyi tıklar tıklar alıyor. Mühim olan...

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Kaç paraya alıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mühim olan gübrenin bulunmasıdır..

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun söylediği doğrudur.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun, ekonomik raporu...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hocasından öğrenmiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylediği doğrudur.

Değerli Milletvekilleri, gene bir arkadaşımız karma ekonomi meselesinde, benim İzmir İktisat Kongresinde karma ekonomiden yana olduğuma dair bir laf söylediğimi ifade ediyor. Benim İzmir İktisat Kongresinde, daha Anavatan Partisi kurulması bile düşünülmeden, yaptığım bir konuşma var; kapanış konuşması. Ondan bazı bölümleri okuyacağım; bugünkü çizgimizle o gün söylediklerimiz arasında hemen hemen hiçbir fark yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Peki, Erbakan da mı liberaldi? O zaman nasıldı?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Dün dündü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu biz söylemedik.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Erbakan da mı liberaldi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona sorun, bana niye soruyorsunuz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz oradaydınız, o partinin adayıydınız. *(ANAP sıralarından "Dinle" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinle bakalım, dinle.

İzmir İktisat Kongresinin kapanışında söylediğim sözler şöyle: "Önümüzde yeni bir dönem vardır. Bu yeni dönemdeki on yılsonunda ana hedefimizin, muasır medeniyet seviyesine yaklaşmak olması lazımdır. On yıllık bir dönemde muasır medeniyet seviyesine, aradaki farkı kapatarak yaklaşmak, ilk bakışta çok zor bir hedef olarak görülebilir; ama inanıyorum ki, doğru ve gerçekçi politikalar uygulandığı ve milletimizin teşebbüs gücü tam manasıyla ortaya çıkarıldığı, zekâ, kabiliyet ve çalışkanlığı seferber edildiği takdirde, bu hedefe varılması zor olmayacaktır. Uyguladığımız ekonomik politikaların tutarlı ve gerçekçi olması kadar, devamlı olmasında da zaruret vardır. Bir ekonomik yapıdaki en büyük sıkıntı, izlenen ekonomik politikadaki kararsızlıktır. Hangi hedefe, ne ölçüde ve ne gibi vasıtalar kullanılarak varılacağı yolunda alınmış kararların sonuçları beklenmeden, bir müddet uygulandıktan sonra değiştirilmesi, ülkenin kaynak ve zaman israfına yol açacağı gibi, tepedeki kararsızlığı iktisadî hayatın tamamına yansıtır ve ciddî bir güvensizlik ortamı meydana getirir. Geçirdiğimiz acı ve büyük tecrübeler, ekonomik politikalarımızda devamlılık özelliği olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu şartlar sağlandığı takdirde, Allah'ın izniyle, 10 yıl sonra bu şehirde yapılacak üçüncü iktisat kongresine iştirak edecek olan Türkiye'nin büyük mesafe aldığını ve çok önemli gelişmeler gösterdiğini müşahede edeceklerdir. Tarihimizin en ciddî ekonomik krizinden çok kısa bir zamanda çıkabilme yoluna girişimiz, bu sözlerimin en büyük delilidir.

10 yıllık dönem sonunda arzuladığımız hedeflere varabilmek için, uygulayacağımız prensiplerin belli başlılarını şöylece sıralayabiliriz:

Devletin gücü ile milletin gücünü birleştirmeli ve bütünleştirmeliyiz. Ne milletsiz bir devlet ve ne de devletsiz bir millet tasavvur olunamaz. Etle tırnak gibi birbirinden ayrı düşünilemeyen iki aslî unsurun iktisadî faaliyetlerde de birbirlerini tamamlamaları, teşvik etmeleri, ahenk içerisinde bir arada bulunmaları sağlanmalı ve milletin teşebbüs gücünün bütünüyle ortaya çıkması temin edilmelidir. Yurt kalkınmasında, dış sermaye dâhil, her türlü tasarruf imkânından azamî istifade edilmelidir.

Ekonomik hayatta devletin müdahaleci rolü yerine, tanzim ve teşvik edici ve genel olarak muhtelif menfaatleri telif edici rolü ve bu suretle verimi artırıcı rolü ağırlık kazanmalıdır. Ekonominin tabii kanunları vardır. Bu kanunların dışına çıkarak nehri tersine akıtmaya çalışmamalıyım. Ekonomide arz-talep sistemi varken, fiyat kontrollerine dayanmak, karaborsa ve çift fiyatı doğurmaktadır. Para, döviz ve emtia fiyatlarının serbestçe teşekkül edebileceği bir vasatta ekonomik sistemleri çökerten bu nevi hastalıklar görülmeyecektir. (İşte, söylediğim serbest ve ekonomik sistem...) Bunun için aziz Atatürk'ün 1.11.1937 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışında ifade ettikleri görüşlerini tekrar hatırlatmadan geçemeyeceğim: Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz. Bununla birlikte hiçbir piyasa da başıboş değildir.

Her işte olduğu gibi, kalkınma ve gelişmede planlamanın önemi büyüktür. Planlama, asgaride yapılan ve yapılacak işlerin bir bilançosunu ortaya koyar, yaptığımız hataları daha kolay teşhis eder, ona göre de yeni planlarımızı daha iyi yapabiliriz; ama planlamayı, sosyalist ülkelerin merkezî planı gibi katı ve dogmatik olarak kabul edemeyiz. Bizim planlarımız, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu niteliktedir. Bu planlarda bütün sektörlerin istifade edeceği detay ve bilgiler bulunacaktır.

Ülkemizin, insan potansiyelinden, tabii kaynaklarından ve coğrafi avantajlarından en iyi şekilde istifade etmeliyiz. Bugün kalkınma ve gelişmemizi durdurucu boyutlara ulaşmış olan altyapı ve enerji yetersizliğimizi süratle telafi etmeli ve bunu gerçekleştirirken de mevcut her türlü imkânımızdan faydalanmalıyız.

Ülkemiz, gelişmiş Batı ülkeleriyle zengin petrol kaynaklarına sahip İslam ülkeleri arasında stratejik bir mevkie sahiptir. Bulduğumuz bu mevkiin hem avantajları ve hem de bize yüklediği bazı güçlükler vardır. Her köprü, birbirinden ayrı düşmüş iki kıyıyı birbirine nasıl bağlar ise, ana tercihleri farklı olan bu iki kültürü kendi yapımızda tenakuza düşmeden yekdiğerine bağlamak mecburiyetindeyiz. Diğer bir deyişle, Batı'nın ilim ve teknolojisiyle Ortadoğu'nun inanç ve değerler sisteminin sentezini yaparak insanlığın istifadesine sunmalıyız. Batı ile Doğu arasında bu manada bir köprü kurabilen Türkiye'nin, bölge ve dünya barışına büyük hizmetleri olacaktır.

Ödemeler dengesi, gelişme ve kalkınma yolundaki en önemli engelimiz ve darboğazımızdır. Üçüncü iktisat Kongresine, Türkiye'nin, bu meseleyi kesin çözüme kavuşturmuş olarak gitmesi gerekmektedir. Bu çözüme kısa bir sürede ulaştığımız takdirde kalkınmamızı daha da süratlendirebiliriz.

Bu problemi çözenin odak noktası ihracatımızdır. İhracatımızda neler yapmamız konusunda, son bir-iki yılda aldığımız tedbirlerin içerisinde güzel örnekler vardır; ihracatı, sadece ürettiklerimizi dış pazarlarda satabilmek şeklinde değil, ülkemizin

kapalı ekonomiden vazgeçerek, topyekûn dış âleme açılması olarak anladığımı da hemen belirtmek isterim. Ürettiklerimizi başka milletlerin üretimleri ile uluslararası bir rekabet platformunda teste tabi tutmadan, bu üretimlerde başarılı olduğumuz kanaati indî, sübjektif olmaya mahkûmdur. Bunun için önümüzdeki dönemde yıllardır gösterdiğimiz çekingenliği yenerek cesaretle dış âleme açılmaya devam etmeyi millî bir hedef olarak benimsemeliyiz. Ancak bu yolla ödemeler dengesi probleminde temelli ve kalıcı bir çözüm getirebiliriz.

Muhtelif gruplar arasında sevgi ve saygının, beşerî münasebetlerde medenî ve insanî davranışların hâkim olduğu bir cemiyet yapısına kavuşmamız gerekir. Millî bütünlüğümüz tartışma konusu dahi yapılmamalıdır. Anarşi ve terörle hiçbir noktaya varılamayacağını, acı ve çok pahalı tecrübelerle öğrendik. Bu tecrübelerden ders alarak yakın tarihimizde geçirdiğimiz buhrana tekrar düşmemeliyiz. Önemli olan, kendisini kontrol eden, ölçülü ve seviyeli bir nesil yetiştirebilmektir. Bunun için millî eğitim sistemimizde kemiyet meselelerinin yanı sıra keyfiyet meselesini de ele almalıyız. Gençliğimizi, düşman oyunlarına gelmeyecek kadar bilgili, sokakta hiçbir meselenin çözülemeyeceğini anlayacak kadar seviyeli, vatanın birlik ve bütünlüğünün önemini kavrayacak kadar kültürlü, örf ve âdetlerimize saygılı, hepsinden önemlisi, faydalı zararlıdan ayırt edecek kadar ölçülü, herkese karşı sevgi ve şefkat besleyen medenî bir insan olarak yetiştirmeliyiz. İşte söylediklerim bunlar.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, ANAP'ı o tarihte kurmuşsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnandıysan bir şey demiyorum.

Bizim, sadece çizgimizde hiçbir değişiklik olmadığını söyledim.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çizgi dörtleştii, bir tane idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan iktidarı döneminde önemli konularda çok büyük icraatlar yapıldı; bunları muhtelif vesilelerle anlattım, onun için bu konularda fazla detaya girmek istemiyorum. Belki birçoğunuz farkında değildir; ama bürokrasi konusunda, kırtasiyecilik konusunda çok büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bugün bir ehliyet alma, nüfus kâğıdı çıkarma, evlenme formaliteleri asgariye indirilmiş, hatta çiftçilerimizin bankalardan kredi almaları çok daha basit formaliteler haline getirilmiştir. Elimizde kırtasiyecilikle ilgili daha birtakım çalışmalar var. Sanayi tesisi kurmak, bir işyeri açmak için müracaat usullerinde çok fazla formalite var; bunları da getiriyoruz, önümüzdeki aylarda muhakkak bunlarda da büyük değişiklikler olacak.

İşsizlik konusu burada çok konuşuldu. Bir taraftan 7,9 kalkınma hızı, öbür taraftan işsizlik artıyor... Bu ikisi birbiriyle tutarlı değil.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Rakamlar öyle Sayın Başbakan, Devletin rakamları öyle söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O rakamlar düzeltilmiş, değiştirilmiş.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kalemle mi düzeltilmiş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, iki şeyi birbirinden ayırt edelim. İşsizlik konusunda elimizde üç tane done var: Bir tanesi, İş ve

İşçi Bulma Kurumuna yapılan müracaatlar. Buna bakarsanız, işsiz sayısı 1 milyon 100 bin küsurdur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Çalışabilen işgücünden çalışmanı düşerek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir tanesi de, zannediyorum, işgücü arzi ile işgücü talebi arasında bir fark ölçüyor, Planlama böyle yapıyor, o rakamı buluyor; 3 milyon. Ama, bunun içinde tarımda altı yedi ay çalışan, üç dört ay çalışmayan, yani parttime olarak çalışan insan da var; hatta muayyen sebeplerden dolayı iş aramayan, evinde oturan insanlar da var, Onun için, bu da nihayet size, şu kadar potansiyeliniz var, onu gösterir, yoksa işsizi göstermez...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ötekisi artıyor ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ötekisi... Türkiye’de tabii müracaat imkânları daha fazla oluyor, gayet tabii iletişim imkânları artıyor. Biz de birçok müracaatı kolaylaştırdık, formaliteleri azalttık; onun için olacaktır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — “Bazı Arap ülkelerinin ithalatı azaldı” der gibi konuşuyorsunuz; “ihracatımız azaldı” demiyorsunuz da...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi, önemli olan işsizlik meselesini herkes iyi bilsin ki, bir yılda, üç yılda, beş yılda halledilecek bir konu değildir; ama bu iktidar işsizlik konusuna fevkalâde iyi bir şekilde girmiştir, bir bakanımız sadece bu konu ile meşgul olmaktadır...

SALİM EREL (Konya) — İşsizlikle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bu işle meşgul olmaktadır; bu işin boyutlarından çözüm yalılarına kadar işi koordine etmektedir.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O bakan kendisine iş bulmuştur.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Böylece Sayın Maliye Bakanı da işsiz kalmamış olacak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat edeceğimiz nokta şudur: Bugün işsizlik meselesinin temelinde, insanların beceri sahibi olmamaları yatıyor; yani, bilgisi olmayan, becerisi olmayan bir insanın iş bulması, iş meydana getirmesi kolay değildir. Zaten dikkat ediniz, özellikle Güneydoğu ya da Doğu’ya gittiğimiz zaman ceplerimiz daha çok devletten, odacılık, bekçilik talepleriyle dolmaktadır. Bunun sebebi gayet basit; o insanlara, “geliniz sizi şu fabrikaya koyayım” dersiniz, kabul etmeyeceklerdir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Fabrika var mı orada Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, ortada iş yapacak becerisi mevcut değildir. Biz, meseleyi birkaç yoldan halletmeyi düşünüyoruz. Tabiatıyla memleketimizin kalkınması, yatırımların artması, işsizliği belli bir şekilde kompanse edecektir; o doğrudur. Ama mesele bu boyutu ile bitmiyor. Onun yanında, işsizlere yeni beceri kazandırma programlarını başlattık; şu anda 37 ilde uygulanıyor ve tahmin ediyorum, yılda asgarî yüzbin kişiyi bu programlardan geçireceğiz; belki de daha fazla.

Eğitim sistemimize iyice eğilmek mecburiyetindeyiz. Eğitim sistemimizde, ileride iş sahibi olamayacak insan değil, ileride herhangi bir işe faydalı olabilecek insan yetiştirmeliyiz. Burada da çok büyük bir programımız var; onu da söyleyeyim:

Televizyona üçüncü bir kanal getirerek bunu tamamıyla eğitime hasretmek istiyoruz. Ayrıca, mevcut kanalları da kullanacağız.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — “İcraatın içinden” programı çıkacak mı?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — O da eğitici zaten, siz eğitiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de öğreteceğiz, merak etmeyiniz.

Televizyonun yanı sıra, en önemli araçlardan bir tanesi, bilgisayarlı sistemlerdir. Bu sistemler incelenmiştir. Hedefimiz, Türkiye’de 800 bin ile 1 milyon civarında bilgisayarlı sistemi ortaya koymaktır. Bunu da açıkça ifade ediyorum, önümüzdeki dört-beş sene içerisinde realize ederiz. Zannediyorum, birçok yerde öğretmen meselesinin çözümünde de bu söylediğimiz sistem yatıyor. Bu konularda çok geniş çalışmalar tamamlanmıştır ve bu söylediğimiz bilgisayarların mühim bir kısmı da burada imal edilecektir, “Software” tabir ettikleri programlar da hazırlanmaktadır; ümit ediyorum önümüzdeki dört-beş sene içinde -tabii bir program çerçevesinde- kademe kademe, bilgisayarlı eğitim programına geçeceğiz.

SALİM EREL (Konya) — 1988 garanti mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaade ederseniz bir hatıramı anlatayım. Kısıtlamalardan geldim de. Türkiye’de kısıtlamaların başında, elektronik aletlerin, elektronik parçaların kısıtlanması geliyordu...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ondan önce siyasî kısıtlamalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, siz onu düşünün...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sizin de düşünmeniz lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle, bu kısıtlamalarda şunu müşahade ettik: Yurt dışında, ileri sanayi ülkelerinde, oranın çocukları, gençleri, bilgisayarlarla gayet yoğun bir çalışma içinde -ister oyun deyin, ister program deyin- çok geniş bir şekilde faydalanmaktalar. Bizim çocuklarımızda bu imkân yoktur; ama hemen şunu ifade ederim; böyle devam edersek bilin ki, aramızda 10 sene fark var. Onun için ilk yaptığımız iş, bu gibi konuların ithalatını libere ettik. Bugün Türkiye’de son üç senede, dikkat edin, bilgisayarlar hemen hemen her tarafta kullanılmaya başlanmıştır. Ders çalışanlar var ve zannediyorum ileride, gençlerin büyük bir kısmı bu şekilde çok daha bilgili yetişeceklerdir.

Şimdi, bunu bütün yurda yaymak, imkânı olmayana da götürmek lazım. Onun için de bu söylediğimiz programı hazırladık; onun için de bu programla, ümit ediyorum ki, Anadolu’nun en ücra köşesine kadar bu sistemleri yayarız, işte sosyal adaletin temeli de bu zaten.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Üçüncü kanaldan siz çıkacak mısınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, konut konusunda çok söylendi, o konuyu açmıyorum. Fonlarla ilgili konuları Maliye ve Gümrük Bakanımız açıkladı, o konuya değinmiyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bir şey söylemedi ki, size bıraktı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana bıraktıysa, merak ediyorsanız söyleyeyim.

Fonlar, Türkiye’de bizim zamanımızda icat edilmiş hususlar değildir. Bizden çok evvel, 1930’lardan kalma, o tarihlerden başlayan fonlar vardır; bunları incelediğiniz zaman göreceksiniz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe denetimindedir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ama demetimi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Hemen bir misal vereyim:

Akaryakıt istikrar fonu bütçe içinde değil, denetimi de bütçe içinde değil.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe içinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında.

Fiyat İstikrar ve Destekleme Fonu; hiç alakası yok, Maliye ve Gümrük Bakanlığında veya Hazine.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Nasıl verdiniz onları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha birçok fonlar var ki, bütçeyle hiç alakası yok. Hatta bu fonların mühim bir kısmının yasal dayanağı da yoktur. Bunlar kararnameyle çıkarılmış. Bizim getirdiğimiz fonların hepsinin yasal dayanağı vardır ve sizler de çok rahatlıkla bunlar için Anayasa Mahkemesine gittiniz. Demin bir konuda bana “Anayasa Mahkemesi döndürdü sizi” diyordunuz, ben de diyorum ki, sizi de bu konuda döndürdü.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İktidar döner.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de döndünüz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptalidir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir de, iptal isteğini reddetmeye ne derler, siz onu söyleyin?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptaldir, iptali hazmedebilmektir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle fonlar Anayasa Mahkemesinden de geçti. Şimdi bakınız hangi fonlar? Bizim devrimizde esas ağırlığı olan fon, konut fonudur. Konut Fonunun bütçe içine alınması zaten mümkün değildir; ama denetimi vardır ve bunun denetimini de Yüksek Denetleme Kurulu yapıyor. Yüksek Denetleme Kurulunun raporları buraya geliyor. Kendisi Başbakanlığa bağlı; ama bütün KİT’leri de o denetliyor.

Toplu konut fonu netice itibariyle dönen bir fondur ve kredi olarak verilir, geri alınır. Sadece yüzde 10’a kadarki bir kısmı, belli miktarları altyapı hizmetleri için verilir. Kamu Ortaklığı Fonu bütçe içerisine girecek bir fon değildir; onu da söyleyeyim. Neden? Çünkü,

biz bu fonu Türkiye’de yatırımları hızlandırmak için çıkardık ve bugün eğer rahatlıkla şunu söyleyebilirsek; Karakaya Barajı, temeli 1976’da atılmış...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başladı gene icraatın içinden...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...1983’e gelinceye kadar yüzde 20-25 civarında ya yapılmış ya yapılamamış, son üç senede Karakaya Barajı tamamlanmıştır. Nereden? Büyük mikyasta buradan, bu fonlardan para vererek tamamlanmıştır. Fonun esası nedir? Devlet birçok tesis yapıyor ve Türkiye Elektrik Kurumuna veriyor, “Al, sat elektriği” diyor. Biz, “Hayır, böyle şey olmaz; devlet bu tesisleri yapmış, parasını sana bağışlayamaz, bunlardan elektriği satar, sen elektriğin parasını ödersin” dedik; 22, 23 veya 25 liradan elektriğini satıyoruz, bu paralar fona geliyor, fondan da halka gelir senetleri dağıtabiliyoruz. İşte, netice itibarıyla harekete geçirilemeyen bir kaynağı harekete geçirdik.

Şimdi, ben size söyleyebilirim; Türkiye’nin tasarruf kabiliyeti artmıştır; yatırımları da artmıştır. Eski yıllarla mukayese edilemeyecek kadar son üç yılda artmıştır. (*ŞHP sralarından gürültüler*)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Baka baka söylüyorsun, baka baka söylüyorsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet...

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Murakabesini Türkiye Büyük Millet Meclisi yapсын diyoruz biz de.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayın Başbakan, 1979 öncesini okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 1979 öncesi tasarruf kısmını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım.

1975 yılı; yurt içi tasarruflar yüzde 17,4; sabit sermaye yatırımları -gayri safi millî hâsılaya- 20,1... Nereden yapılıyor bu Sayın Gürkan, aradaki fark nereden geliyor?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — “Sabit sermaye yatırımları” kısmına bakınız: Siz devam edin, kendi rakamlarınızı okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, aradaki fark nereden geliyor? Dışardan geliyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Devam edin, kendi rakamlarınızı söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğiz, geleceğiz.

Yurt içi tasarruflar 1976’da 19,3; sabit sermaye yatırımları 22,8; 1977 yılında 18; aşağıya iniyor; Sabit sermaye yatırımları en yüksek, 24; çünkü o sene DÇM’ler var; 1978 yılında yurt içi tasarruflar 15,9 çünkü kriz seneleri başlamış. Sabit sermaye yatırımları 21,7; 1979 yılında 16,2; 1980 yılında 15,9; en aşağı seviyesine inmiş 1981 yılında 18; 1982 yılında 18,2; 1983 yılında 16...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sabit sermaye yatırımları ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım...

1980’de 19,5 (15,9’a 19,5); 1981’de 18’e 18,9; 1982’de 18,2’ye 18,9; 1983’te 16’ya 18,4 1984’te 16,8; yükselmeye başlıyor, 18,2.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 16'ya 16. Dönemizde 19'lar, 20'ler var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur bir dakika, daha bitmedi, devam edelim. 1985'te 18,6.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yatırımlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yatırım 19,6. Bunlar sağlıklı yatırımlar, sağlıklı kaynaklara dayanıyor. (*SHP sıralarından alkışlar*) Durun bitmedi, bitmedi dikkat et. Şimdi hangisi en yüksekmiş; 1986'da 21.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Buna inanmıyoruz, hepsi 7,9'un.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnanıyorsunuz, tabii işine gelmeyene inanmıyorsunuz. Sabit sermaye yatırımı 22; 1987 tahmini 22,1.

SALİM EREL (Konya) — Tahmin mi, temenni mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tahmin ve doğrudur da. Belki daha yukarı çıkacak merak etmeyin. Çünkü, şunu iddia ediyorum: Biz bu memleketin tasarruflarını harekete geçirdik, yatırımları da harekete geçirdik. Rakamlar bunu söylüyor.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Bankerleri de harekete geçirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz ister inanın, ister inanmayın; ama rakamlar hakikati söylüyor. Yalnız Sayın Gürkan biraz geride, 1983 senesinde kalmış; öyle anlaşılıyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yok hayır 1986'da 7,9'unuz arttı sizin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bu konularda fazla söylemek istemiyorum. Yalnız şu kadarını ifade ederim: Demin bir Sayın başbakanın 1980 yılındaki feryadını okudum; KİT'lerin zararının 351 milyar lira olduğunu söylüyor. Doğru-yanlış; şöyle kafamdan bir hesap ettim dedim ki, bu söylenen rakam doğru ise, 351 milyar lirayı o günkü kurla bir bölün bakalım, 70 liraya bölün kaç milyar dolar ediyor? 5 milyar dolar ediyor. Türkiye dayanabilir mi? Bugün kamu iktisadî teşebbüslerinin zararları kalkmıştır; kâra geçmişlerdir; doğrudur.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ama vatandaş dayanamıyor buna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1 trilyon 160 milyar lira işletmeci KİT'lerin 1986 kârları. Bu kârlar önümüzdeki sene daha yüksek olacak; doğrusu da budur. (*SHP ve DYP sıralarından "Zam kârları" sesleri*)

Biz, memleketin, milletin bu kadar emekle meydana getirdiği, yarın millete döndüreğimiz bu tesisleri perişan hale, bütçenin sırtına kambur haline getiremeyiz, bunları yatırım yapacak hale getirmek mecburiyetindeyiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Olimpik yüzme havuzu yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi ben soruyorum Eğer bu KİT'lerin, hâlâ devam eden yatırımları var; yani, Türkiye Elektrik Kurumu yatırım yapmayacak mı? Türkiye Elektrik Kurumu, sizin söylediğiniz o şekilde idare edildiği devrelerde, 14 sene bu memleket elektrik kısıntısıyla yaşadı; programlı elektrik kesintisi. Şimdi elektrik kısıntısı var mı? (*SHP ve DYP sıralarından "Ankara'da su yok, su" sesleri, gürültüler*)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Su yok diyoruz su...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, şimdi diyeceksiniz ki, gene yanlış hesap.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Nüfus da artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi denilecek ki “Efendim, kullanılacak elektriği yok ki, alacak elektriği yok ki, yani parası yok, elektrik alamaz.” O da doğru değil, onun da ispatını geçen sene yaptık. Elektrik talebi eski yıllardan daha fazla artıyor, yüzde 11 artıyor. Eski yıllarda yüzde 4-5 artıyordu ve “Şehirlerde sokak lambalarının birini söndürün, evinizdeki üç lambadan birini indirin” tavsiyeleri yapıyordu; gayet iyi hatırlıyorum, Ama şimdi, biz şehirleri ıslıl ıslıl yapacağız, bütün köyleri elektriklelendirdik, 1987 yılı ortasında elektriksiz hiçbir köy kalmayacaktır; hepsi tamamdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Mesele orada değil; bakınız, ikinci büyük kâr eden KİT, Kamu İktisadî Teşebbüsü PTT’dir, doğrudur; hem de sosyal adalet icabı. Bugün telefonu olan, telefonu mevcut olan insanlar, hali vakti yerinde olanlar değil midir daha çok? Telefonu olmayanlar, köylerde, gecekondularda yaşayan insanlar değil midir, söyleyin bakalım? Onlardır tabii. Biz bunlara telefonu nasıl vereceğiz? Gayet tabii, telefona biraz zam yapacağız, yatırım yapacağız, köylülere de telefon götüreceğiz, gecekondu bölgelerine de telefon götüreceğiz, her tarafa telefon çekeceğiz. Evet, başka yolu yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Telefonu verdiniz; nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) —

Bugün, Türkiye’nin Bingöl Vilayetinin köylerinden, Almanya ile otomatik telefonla konuşabilirsiniz. Fena mı yani?

Bütün önemli reformlar bizim devrimizde yapıldı.

Muhterem Milletvekilleri, ben fazla detaylara girmek istemiyorum. *(SHP sıralarından “Gir, gir” sesleri)* Bunların çoğunu huzurunuzda geçen bütçelerde de anlattım; zamanınızı da fazla almak istemiyorum, ama kısa hatlarıyla söyleyeyim:

İdarî reformu biz yaptık.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Altını üstüne getirdiniz Devlet yönetiminin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyebilirsiniz; ama biz yaptık.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin reformunu biz yaptık. Kambiyo reformunu biz yaptık. Mahallî idarelere imkânı biz verdik.

SALİM EREL (Konya) — Belediyelerin hepsi mafyanın elinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demokrasinin beşiği mahallî idarelerdir; ne yapıldı şimdiye kadar?

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Vurgun yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyin; ama 1988 seçimlerinde hep beraber göreceğiz, mahallî idareler nereye oy veriyor.

SALİM EREL (Konya) — Yağma Hasanın Böreği gidiyor belediyelerde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vergi reformunu da biz yaptık, Katma Değer Vergisini de biz çıkarttık, daha bütün vergilerin hepsini biz getirdik. Kim ne derse desin, vergi reformları da bizim zamanımızda yapıldı.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Vural Arıkan da “Ben yaptım” diyor.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başka bir şey yapmadınız, bazı sözleriniz doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, şunu söylersiniz, zannedersiniz ki, vergi getirmek ayıp bir şeydir. Eğer bu memleketin hesabını, kitabını bilmiyorsanız vergi getiremezsiniz.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Zamları da siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu eski yıllarda çok yaşadılar; vergi kanunları geldi, bu parlamentodan geçmedi. Herkes siyaset yaptı, onun sonunda, 1979-1980 bunalımına geldik. Gayet kolaydır, bunlar çok kolay söylenir ama, iş başa düştüğü zaman, sıkıntıya düğüldüğü zaman, o vakit başka türlü düşünülmesi lazım.

SALİM EREL (Konya) — Sizin yaptığınız siyaset değıl mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün çok rahat söylüyorsunuz, çünkü Türkiye’de her şey var; demokrasi var, bolluk var, rahat rahat konuşuyorsunuz. (SHP sıralarından “Para yok, su yok” sesleri)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Sayın Başbakan, demokrasi var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bir şey daha söyleyeyim; şikâyetler geliyor sizlere kadar, artık herkes dilediğı yerden telefon edebiliyor, telefon problemi de kalmadı, köylerden kentlerden telefonlar geliyor.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — İstanbul’un içinde telefonla konuşulamıyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hadi canım... (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Değerli Milletvekilleri, biraz da fiilî işlerden, icraatlardan bahsedeyim.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Bunları, “İcraatın İçinden” programında dinledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek “İcraatın İçinden” programını yakından takip ediyorsunuz, çok memnun oluyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da, Uykudan Önce programını anlatın; küçüklerin uyuduğı yetmiyor, şimdi büyükleri uyutuyorsun.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikalık süreniz kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitiriyorum zaten.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, müsaade edin de konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, önemli projeler ve işlerle ilgili olarak, elektrik enerjisi sahasında birçok büyük linyit santrali bizim devremizde ya tamamlanmıştır, veyahutta temeli atılmıştır. Bugün Elbistan Termik

Santralı tamamlanmıştır, önümüzdeki aylarda da son dördüncü ünitesi devreye girecektir. Yeniköy Santralı, zamanımız müsait olursa açılışını yapacağız. Kemerköy Santralı devam etmektedir.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Temelini gizlice attınız değil mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok, hayır, açık açık ilerliyor, hiç merak etmeyin; açılışını hep beraber gider yaparız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Soma Santralının açılışını yaptık; 2 tane de 300 megavatlık ünitenin temelini attık. Kangal'da üniteler tamamlanıyor; orayı da tevsî ediyoruz. Çayırhan; aynı şekilde orayı da tevsî edeceğiz. Karakaya önümüzdeki sene başlarında devreye girecektir. Altınkaya da, yine bu Kamu Ortaklığı Fonu'ndan hızlandırılan projelerden biridir, o da 1987 veya 1988'de devreye girecek. Kralkızı; GAP Projesiyle ilgili, Dicle, Batman projeleri hızla yürümektedir. Atatürk Projesi yine hızla yürümektedir.

SALİM EREL (Konya) — Gece televizyonda izledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben seyredemedim, siz seyretmişseniz memnun oldum.

Otoyollar; Edirne'den Ankara'ya kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Demiryollarından ne haber? Ayaş Tüneli niye durduruldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, önümüzdeki sene inşallah Adana'dan Gaziantep'e kadar otoyollar inşaatı başlayacaktır. Bin kilometre otoyol.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Peki, köy yollarında ne yapılıyor efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

Şu son üç senede, şimdiye kadarki köy yollarının -yani son 25-30 senede yapılmış köy yollarının- yüzde 30'u bu devrede yapılmıştır; rakam olarak ifade edeyim. Bu rakam, sadece asfalt yolu, tesviye yolu kapsamıyor. Bu rakam, elimize daha büyük makineler gelmeden yapılan icraattır. Hepiniz de çok yakından biliyorsunuz; elimize, mevcut köy hizmetlerindeki makine gücünün iki misli kapasitesinde; büyük bir ihale yapılarak makinelerin hepsi geldi.

Netice itibariyle şunu söyleyeyim: Köylerle ilgili sizin ne kadar talebiniz varsa, bizimkilerin ne kadar talebi varsa, dağları aşar, hepsini yerine getiririz; merak etmeyin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Valilerin programını yüzde 100 gerçekleştirin, razıyız.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da demiryollarından bahseder misiniz?

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Ankara susuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine, şu son bir sene içinde üniversite gençliğine 43 bin yataklı yurt yaptık. Bütün Cumhuriyet devrinde, bundan evvel yapılmış yurt kapasitesi 52 bin yataktı, biz, bir sene içinde buna 43-45 bin ilave yaptık.

Erzurum depremini misal olarak verdim. 72 yerde, üç bin konutluk deprem evlerini bir mevsimde tamamladık. Bu sefer, Malatya, Adıyaman depreminde de aynı şeyi yapıyoruz. İnşallah, o depremden 7-8 ay sonra, o hak sahiplerinin hepsi yerlerine yerleşecektir. Bu da, icraatın ne kadar süratli, ne kadar çabuk yapıldığını açık bir surette gösteriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, biz iktidara gelirken, “Türkiye’nin çözülemeyecek hiçbir meselesi yoktur” demiştik. Bu tespitimizde yanılmadığımızı bugün daha iyi görüyor ve yürekten hissediyoruz. Bunu söylerken, biz hükümet olarak Türkiye’nin çözüm bekleyen bütün meselelerini çözdük demek istemiyorum. Dünyada, bütün meselelerini çözmüş hiçbir ülke yoktur. Ülkelerin gündeminde daha problemler daima olacaktır, ancak bu problemlerin sayı ve kalite bakımından özellikleri değişmiştir; dün sadece yol isteyen köylümüz bugün asfalt istiyorsa; dün köy meydanına bir tek çeşme isteyenler bugün her evde musluk istiyorsa; dün evrak, dosya, kâğıt ve kalemle çalışan idaremiz ve özel şirketlerimiz bugün bilgisayarlar kullanıyorsa; dün manyetolu telefonla konuşanlar bugün otomatik telefonla konuşuyorlarsa; dün elektrik kesintilerinin ıstırabını yaşayanlar bugün bu sıkıntıyı unutmışlarsa, o ülkenin meseleleri şekil ve mahiyet değiştirmiş demektir.

Mütevazı olmayı en büyük fazilet sayan bir anlayıştan katiyen inhiraf etmeden diyebiliriz ki, Türkiye, hükümetimizle birlikte medeniyete koşmaktadır. Bu yarış zor bir yarıştır; kaybedecek bir tek dakikamız yoktur. Bizim milletimiz bu medeniyet yarışına bütün benliği ile katılmıştır. Başarmışsak, bir şeyler yapabilmışsek, aziz milletimizden aldığımız güç ve heyecan sayesinde. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, milletimiz, her kesimi ile milletlerarası camiada bir haysiyet ve itibar mücadelesine girişmiştir. Milletimizin katılıp da kazanamadığı yarış olmamıştır. Bugün yürüttüğü medeniyet yarışını da muhakkak kazanacaktır. Aziz milletimize olan bu inancımız, hükümet olarak bize, rahata kaçan ve kolaycılığı tercih eden bir siyaset yerine, gerçekçi, doğru ve açık bir politika uygulama mükellefiyeti getirmiştir.

Gayret ve fedakârlıklarımızın bedeli Atatürk Barajı, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, çeşmeden akan su, köyde yanan ışık olarak aziz milletimize geri dönmektedir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, biz halka hizmeti, hakka hizmet olarak kabul ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Millete hizmeti şiar edindik. Bu sebeple bizim davamız kuru cihangirlik davası, mevki, makam davası değildir; zaten olmamıştır da. Bizim davamız, ihlâsla, inançla ve azimle, gecemiz ve gündüzümüzle bu millete hizmet etmek davasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şu hakikat hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, ülkemizin insanı çalışkanlığı ve kabiliyeti, tabii kaynakları ve coğrafi avantajlarıyla gelişmişliğin zirvesinde yer almaya layıktır. Bu cennet vatan tarih boyunca dünyanın en ileri medeniyetlerini bağrından çıkarmanın haklı gururuna; bu aziz millet de, gelişmiş ve medenî olmanın tarihî tecrübesine sahiptir. Milletlerarasındaki medeniyet yarışında geri kalmamızın haklı ve mâkûl bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiği, önüne konulan manialar kaldırıldığı, birlik ve beraberliği bozulmadığı müddetçe aşamayacağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Birlik ve beraberlik eşitlikle olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğin büyük, kudretli ve müreffeh Türkiye'sinin temellerini atıyoruz. İnşallah Türkiye'mizi dünyanın sayılı ülkeleri arasına sokacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Türkiye'mizi yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şuna yürekten inanıyoruz ki, bu millet çok daha iyi günlere, daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu duygu ve düşünceler içerisinde 1987 bütçesinin memleketimiz için hayırlı işlere vesile olmasını diler, yüce Meclisi en iyi dileklerle ve saygıyla selamlarım.⁴³ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

⁴³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 33, Birleşim 36, Sayfa 292-319*

25 Aralık 1986 Perşembe 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uzun saatlerdir, uzun günlerdir müzakeresini yaptığımız 1987 bütçesinin son konuşmasını, bütçe üzerinde son konuşmasını yapmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Siz Yemen'deyken biz müzakereyi burada yaptık.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, bizim hazırladığımız üçüncü bütçedir; 1985, 1986 ve nihayet 1987 bütçesini Anavatan iktidarı hazırlamıştır.

SALİM EREL (Konya) — Bir tane kaldı.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bir tane kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her üç bütçe müzakeresinde, burada muhtelif vesilelerle karşılaştığımız anamuhalefet liderlerini, her üç bütçede de değişmiş olarak gördük. Bunu da bir vakta olarak ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Darısı başınıza.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizlerde demokrasi var.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Demokrasiyi biraz hazmediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Allah, dördüncüsünden saklasın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİM EREL (Konya) — Sizi de millet değiştirince ödeşiriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, benim bütçe müzakerelerinde gördüğüm bir önemli husus var: *(DYP Sıralarından "Yoktunuz ki, göresiniz" sesi)* Muhalefet liderleri, tabiatıyla bütçeyi tenkit edeceklerdir, buna hiçbir şey dememiz mümkün değildir; fakat unutmamak lazım ki, bu tenkitler burada millet huzurunda yapılıyor; bir taraftan milletimiz bunu dinliyor; gazetelerimizde yazıyor. Bir muhalefet liderinin söylediği gibi, "Bütçe müzakereleri bir nevi siyasî hesaplaşmadır". Bu doğrudur. Demek ki, gerek bizim için, gerek sizler için, kendimizi millete daha iyi takdim etme fırsatı da bu müzakereler sırasında vardır.

Şimdi, benim merak ettiğim nokta: Üç senedir hep söylenen, basınımızda da yazılan, bir alternatif program çıkaramadınız; hâlâ onu merak ediyorum ve ne vakit çıkaracaksınız diye de bekliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Bizim her tarafımız size alternatif.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii bu, aynen şu sözüme geliyor: Her zaman söylüyoruz, alternatifimiz yoktur diyoruz hâlâ da yoktur, diyoruz. Tabii alternatifini meydana getirme gücü, sizde olması lazım.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Olmayan şeyin alternatifi de olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olmayınca ne yapalım? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hani meşhur bir söz vardır. "Vermeyince mabut, ne yapsın Sultan Mahmut?"

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, yeni plaklara gelelim, yeni plaklara; bunları çok dinledik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, bizim alternatifimizin olmadığını demin sözlerimin başında da ifade ettim. Üç bütçedir karşımızdaki muhalefet ve anamuhalefet lideri üç seferdir değişiyor, biz olduğumuz yerde duruyoruz işte, alternatifimizin olmadığı, buradan da belli (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ne demokrasi!

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 32'ye düştünüz, 32'ye...

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Bir alternatif vardı, o da Anayasa Mahkemesi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada muhtelif muhalefet sözcüleri tarafından mukayeseler yapıldı, geçen seneler de, hatırlıyorum, benzer mukayeseler yapıldı; bir türlü, şu 1980-1975-1979 noktasını hâlâ aydınlatamadık!

Türkiye 1980'e gelirken çok sıkıntılı bir dönemden geçmiştir; şöyle olmuştur, böyle olmuştur; ama, bu bir vakıadır.

SALİM EREL (Konya) — 1987'de ne yapacaksınız onu anlatın Sayın Başbakan?

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Geçmişi boş ver.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu öğrenmek isteyenler varsa, 1980 bütçesinin müzakere edildiği zabıtları okumalarını tavsiye ederim. O zabıtları okuduğunuz zaman, 1980'e girerken ne gibi şartlar altında olduğumuzu göreceksiniz, bunu benim anlatmama ihtiyaç yoktur.

HALİL NÜZHET GORAL (Aydın) — Bize ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, ben bazı rakamlar vermek istiyorum; Türkiye'nin, 1980'e gelirken hızı kesilmiştir, enflasyon artmıştır, ödemeler dengesi durumu fevkalade kötüye gitmiştir ve tabiiyle kalkınma hızı yavaşlamış, hafta negatif olmuştur. İşte rakamları: 1977 senesinde kalkınma hızı yüzde 3,9...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Kaçınıcı baskı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... 1978'de 2,9; 1979'da 0,4 ve 1980'de 1,1...

SALİM EREL (Konya) — Sizin göreviniz neydi o zaman Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1977'de millî tasarruf nispeti, gayri safi millî hâsilaya bakarsanız, yüzde 18; 1978'de bu yüzde 15,9'a düşüyor; 1979'da yüzde 16,2 ve 1980'de yüzde 15,9.

Bir rakam daha vermek istiyorum: Millî gelirdeki tarımın hissesi 1975'te yüzde 29,1, 1979'da yüzde 23,1; sanayinin hissesi, 1975'te yüzde 20, 1979'da yüzde 23,8. Yine aynı tablolar içerisinde, 1975'te ihracatımızdaki sanayinin hissesi yüzde 36 civarında ve 1979'da yüzde 35, değişmemiş; tarımın hissesi, 1975'te yüzde 56,6, 1979'da da yüzde 59:

Bütün bunların gösterdiği bir tablo var: Türkiye bir tarım ülkesi; Türkiye'nin ihracatının ağırlığı, bünyesi, bir tarım ülkesi karakterini muhafaza ediyor; millî

gelir aşağıya doğru gidiyor; tasarruflar artmıyor. Şimdi, bu şartlar altında, bir ülkeye “gelişebiliyor” diyebilir miyiz?

1980’den sonra tabloda değişiklikler var: Bir kere, 1980 yılında yüzde 15,9 olan tasarruf nispeti 1981 yılında yüzde 18’e, 1982 yılında yüzde 18,2’ye inmiş, 1983 yılında da yüzde 16 olmuş. Millî gelir negatif rakamlardan ilk defa 1981 yılında yüzde 4,1’e, 1982 yılında yüzde 4,5’e çıkmış, (bunlar reel rakamlardır) ve 1983 yılında da yüzde 3,3 olmuş. İkinci üç seneye geliyoruz, yani Anavatan iktidarının olduğu döneme geliyoruz; tasarruf eğilimi 1983 yılının yüzde 16’sından itibaren ilk 1984 yılında yüzde 16,8’e, 1985 yılında yüzde 18,6’ya ve 1986 yılında da yüzde 21’e yükseliyor. Türkiye, tasarruf eden bir ülke haline geliyor.

Millî gelir artışı ilk 1984 senesinde yüzde 5,9, 1985 yılında yüzde 5,1 ve nihayet 1986 yılında yüzde 7,9’ dur.

İhracatın sektörel dağılımı da şöyle: Sanayi için 1979 yılında yüzde 35 demiştim; bu rakam 1983 yılında yüzde 63,9, 1986 yılında da yüzde 76 civarına gelmektedir. Buna mukabil tarım; yüzde 59’lardan 1983 yılında yüzde 32,8’e düşmekte ve 1986 yılında da yüzde 21’e inmektedir.

Millî gelirin, 1983 yılında takriben yüzde 19,6’sı tarım sektöründen, yüzde 28,6’sı sanayi sektöründen, yüzde 51,8’i de hizmetler sektöründen iken; 1986 yılında, yüzde 17,9’u tarım sektöründen, yüzde 33,2’si sanayi sektöründen, yüzde 48,8’i hizmetler sektöründen gelmektedir.

Şimdi, bu söylediğim tabloyu şöyle tarif edebilirim: Millî gelir artışı hızlanmıştır; tasarruflar artmaktadır ve bu arada yüzde 21 mertebesine yükselen tasarruflar var...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Yatırımları da söyleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yatırımlar da onunla beraber artıyor; tasarruf, yatırıma eşittir.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — İkisini beraber söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da öğrenin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Siz de devlet yönetmeyi öğrenin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, ihracatımızın kompozisyonu, Türkiye’nin, bir sanayi ülkesi haline geldiğini açık seçik göstermektedir.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — O ondan değil de, Türk Lirasının bu hale gelmesinden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzun yıllar millî gelirin büyük kısmını tarımdan sağlayan bu ülke, millî gelirin önemli kısmını sanayiden sağlar hale gelmiştir.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Çiftçinin anasını ağlattınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, Türkiye’nin kaynaklarını harekete geçirdik, Türkiye’nin gelişmesini hızlandırdık.

İşsizlik konusuna gelince, onu da hemen sözlerimin arasında ifade edeyim.

RUŞAN İŞİN (Sivas) — Onu da hallettiniz (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, biz iktidara geldiğimizde, bütün iktidar dönemlerinde olduğu gibi, nüfusu hızla artan, kalkınması yavaşlayan bir

Türkiye’de işsizliğin artacağı tabii idi. Hatta seçim beyannamemizde ve çok açık bir tarzda, işsizliği ilk hedef olarak öncelikle, artırma değil, yavaşlatma, yani artışını yavaşlatma şeklinde düşündüğümüzü; bilahara, işsizliğin mutlak değer olarak sabit kalmasını öngördüğümüzü, ondan sonra da mutlak değer olarak düşürmeyi öngördüğümüzü ifade ettim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Durdurma” diyorsunuz hükümet programında, onu da okuyun.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ne demektir o?

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinlemesini öğrenin önce, dinlemesini.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet evet, dinleyin.

Şimdi, geçen konuşmamda da ifade ettim; bizim literatürümüzde, işsizliğin birkaç tane tarifi var. En çok kullanılan ve muhalefetin en çok kullandığı, beğendiği tarif..

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — İşsiz adam işsizdir artık.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Devlet Planlama Teşkilatının verdiği arz ve talep arasındaki farklardır. Yani, iş arzı ve işçi arzı nispetleri arasındaki fark büyüdüğü zaman, işsizlik artıyor diye bir endeks meydana geliyor.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 25 senedir bunu kullanıyoruz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, 25 senedir kullanılıyor ve siz de çok seviyorsunuz!

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Hayır, sevmek değil, işin esası bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, en son 1987 programını lütfen alınız ve bakınız. İlk defa olarak..

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporunuzda da onu uyguluyorsunuz. *(ANAP sıralarından gürültüler ve “Dinle, dinle!” sesleri)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade buyurun.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Laf atıyorlar efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade buyurun.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk defa olarak 1986 yılında -bu tarifler içerisinde- işsizliğin, hem mutlak rakam olarak, hem de nispet olarak azaldığını göreceksiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, kalkınma hızı yüzde 7,9’a çıktığı zaman, çok iyi bilinir ki, işsizlik meselesinde önemli bir gelişme elde edilir.

Netice olarak, biz Türkiye’nin kaynaklarını harekete geçirdik, bu doğrudur; biz, Türkiye’nin kredi itibarını yerine getirdik, bu da doğrudur.

VEÇİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Milleti aç bıraktınız; bu da doğrudur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’nin birçok büyük projelerine el attık ve bu Mecliste, hükümet programının açıklamasını yaparken aynen şöyle ifade ettim: Biz, Türkiye’yi ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik, dedim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şu geçtiğimiz üç sene içerisinde, -ne söylenirse söylensin- geçmiş birçok iktidarlar devresinde yapılamayan, el atılmasına cesaret edilemeyen işlere de bizim el attığımız ortadadır.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Doğrudur; hayalî ihracata bakın!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşte vergi reformu... Ben burada çok iyi hatırlıyorum, uzun yıllar devlet memuru olarak çalıştım; ama iktidarların vergi reformlarını yapamadıklarını müşahade ettim. Biz burada, Türkiye'nin ileri bir ülke haline gelmesi için lüzumlu bütün vergi reformlarını yaptık. Gelir Vergisini yüzde 36'da aldık, hiç çekinmeden yüzde 25'e indirdik; hiç çekinmeden, faturalı iade sistemiyle, düşük ücret alanların, az ücret alanların vergilerini fiilen yüzde 5 mertebelerine indirdik.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O zaman asgarî ücretten neden vergi alıyorsunuz?

NABİ SABUNCU (Aydın) — Ulan, karşında Başbakan var, dinlemesini öğren be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Müdahale etmeyiniz. (ANAP sıralarından gürültüler) Lütfen müdahale etmeyiniz.

DEVLET BAKANI AHMET KARAEVLİ (Tekirdağ) — Oradan sürekli sataşılıyorlar Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, siz mukabele etmeyiniz, ben onlara müdahale ederim.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Bakanda oradan müdahale ediyor.

BAŞKAN — Sayın Bilal, lütfen müdahale etmeyiniz, sükûnetle dinleyelim. Aksi halde, toplantının selametini kaybedeceğiz. Hepinizin yardımcı olmasını bekliyorum.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Sayın Başkan, ufak tefek laflar atılırsa güzel dinleniyor.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sizin hiç dinlenmeyecek laflarınızı dinliyoruz.

BAŞKAN — Efendim, siz müdahale etmeyiniz.

Sayın Başbakan, buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vergi reformu içerisinde yaptığımız en önemli icraatlardan bir tanesi Katma Değer Vergisidir. Biz, bu ileri ve modern vergiyi Türk vergi sistemi içerisine getirdik ve yaptığımız uygulamalarla bir sene içerisinde de yerli yerine oturttuk; yani bugün Katma Değer Vergisi, Türk vergi sisteminin en önemli vergilerinden biri haline gelmiştir. Tüketimden alınan bir vergidir, adaletli bir vergidir; bir de önemli tarafı, uzun yıllar aracı ticarî kazançların vergilendirilmediği bu ülkede, bu kazançların da bir nevi vergilendirilmesi imkân dahiline girmiştir.

İdarî reformu biz yaptık.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Berbat ettiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Personel reformunu biz yaptık. Türkiye'de, gene, el atılamayan, el atılmasından fevkalade ürkülen kambiyo reformunu da biz yaptık. Bugün korkmadan, rahatça, cebinizde yabancı paralar taşıyabiliyorsanız (SHP sıralarından "Bizde yok, bizde yok" sesleri) Bir bankada hesap açtırabiliyorsanız (SHP

sıralarından “Bizde yok, sizde sizde” sesleri) Yurt dışına üç senede bir değil, istediğiniz zaman gidebiliyorsanız, bütün bunları... (SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — O da azaldı, çıkışlara bakın.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. (SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Müdahale değil Sayın Başkan, doğruları söylüyoruz, “O da azaldı” diyoruz.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz, oradan hitap etmeyiniz lütfen Sayın Bayezit. (ANAP sıralarından gürültüler)

Evet efendim, bir dakika efendim...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sürekli müdahale ediliyor, neden müdahale etmiyorsunuz?

BAŞKAN — Toplantıyı ben idare ediyorum, siz idare etmiyorsunuz; ne zaman müdahale edileceğini ben tayin ederim. Siz lütfen müdahale etmeyiniz.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bütün bunları Anavatan Partisi iktidarı yapmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) Yapılmasından siz de memnunsunuz; ama usulen burada itiraz edeceksiniz! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Çünkü, çok kimseleri gördüm, “Bizim itirazımıza bakmayınız, siz yolunuza devam ediniz” diyenleri çok gördüm. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlar aranıza geldi.

SALİM EREL (Konya) — Sizi bugünlere hangi dönemler getirdi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün malî sistemi, sermaye piyasasını ve Serbest Bölgeleri Kiralama Kanununu biz getirdik. Bunlar bugün modern cemiyetlerin, modern ülkelerin kanunlarıdır. Bunların hiçbirisi Türkiye’de mevcut değildi, hepsini biz getirdik.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Toprak satmayı da siz getirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toprak Tarım Reformu da dahil.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Satmayı satmayı...

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Peşkeş çekiyorsunuz, peşkeş.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Gayri meşru...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet gelirleri, ilk defa bizim iktidarımız döneminde ciddi bir şekilde artmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri şunu çok iyi bilirler: Her iktidar döneminde, bütçeler çıktıktan bir müddet sonra, iktidarlar ek ödenekle gelirlerdi. İki senedir, 1985 ve 1986 senelerinde ek ödenek talebiyle bu Meclise gelmedik. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP sıralarından “Fonlar, fonlar” sesleri)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Fonlar ne oluyor? Fonların hesabını verin Meclise.

A. AŞKIN TOKTAŞ (İzmir) — Fonlarda paralar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi: Bütçe açığımız, bütün diğer ülkeleri imrendirecek bir seviyede; yani, millî gelire nispeti, diğer birçok ileri ülkelerden çok daha aşağı seviyelerdedir.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Fonlarla kapatıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fonlara da geleceğim; merak etmeyin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Demokrasiye de gel, demokrasiye.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz efendim, lütfen müdahale etmeyiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hakikat Sayın Başkan, müdahale değil.

BAŞKAN — Müdahale ediyorsunuz Sayın Bayezit. Bakın, tekrar tekrar rica ediyorum, müdahale etmeyiniz diye. Lütfen efendim...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, dengeleri teessüs ettirdik.

SALİM EREL (Konya) — Eskiden yok muydu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet...

BAŞKAN — Sayın Erel, müdahale etmeyiniz lütfen.

SALİM EREL (Konya) — Takviye ediyoruz Sayın Başbakanı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin 1980'den önce bozulmuş dengelerini, uzun yıllar bozulmuş devam eden dengelerini teessüs ettirdik, yeniden kurduk, kalkınmayı hızlandırdık. Gayet tabii, bütün bu sıkıntılara gelen Türkiye'nin, 1980'lerin başında, ücretler meselesinin münakaşa edilebilecek bir konu olduğunu ifade ediyorum. Bir ülke, kendisinin meydana getirdiğinden daha fazlasını tüketemez. Onu tüketmeye kalktığı zaman, işte 1980'deki duruma düşer. Onun için, her şeyin hesabının kitabının çok iyi yapılmak mecburiyeti vardır. Biz, milletimize açık seçik şunu söyledik: Bu durumdan çıkmak için, bu sıkıntılı durumlardan, yokluklardan, kuyruklardan ve kredi itibarsızlığından çıkmak için, elbirliğiyle gayret sarf etmek lazımdır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Geldiğinizde kuyruk yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbirliğiyle gayret sarf edilmiştir.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Şu hayalî ihracattan da az bahseder misiniz Sayın Başbakan; biraz aydınlanalım.

BAŞKAN — Sayın Bilal, lütfen müdahale etmeyiniz yerinizden. Müdahale edemezsiniz, etmeyiniz.

Muhterem arkadaşlar, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbirliğiyle gayret sarf etmişizdir, neticede, birçok kesimler bu yükü hep beraber, eşit bir şekilde, mutlu Türkiye'ye varmak için taşımışlardır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

VECİHİ ATAKLI (Şanhurfa) — Milletten sırtına vurdunuz, sırtına.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün ücretler konusunda Türkiye'nin problemi artık eskisi gibi değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Evet, eskisi gibi değildir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — İşçiler "Açız" diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fedakârlık yapmasını bilen bir milletin, netice itibarıyla, hedefine ulaşacağı da muhakkaktır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bir canı kaldı, onu da mı istiyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hedefe ulaştığımız için de, dikkat ederseniz, gerek devlet memurlarının, gerek işçilerin, gerekse çiftçilerimizin imkânları, 1985 senesinden itibaren, daha iyi hale getirilmektedir; ölçülü bir tarzda. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Aç kaldılar efendim, aç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir zamanlar enflasyon meselesini diline dolayan muhalefetimize, geçen sene bütçe müzakerelerinde, "Bu da elinizde kalacak" demiştiniz; işte, ellerinde kaldı. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ücretler meselesi, aynı şekilde, elinizde kalacaktır ve elinizde kalmaya devam edecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan, biraz da ihracattan bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müdahale etmeyiniz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan bugün formunda değil.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin birçok önemli projesi, şu söylediğimiz 3 sene içerisinde başlamıştır. İşte, İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve 236 kilometrelik otoyol *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Ve inşallah, çok uzun yıllar değil, 1988 yılı seçiminden önce hep beraber -tabii gelerseniz, içiniz kaldırırsa- o köprüden hep beraber geçeriz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Babanızın malı değil ya, devletin malı; tabii geçeceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güneydoğu Anadolu Projesi: Karakaya Projesi 1987 senesinin ilk aylarında hizmete girecektir. Türkiye'nin şu anda en büyük elektrik santrali, 7,5 milyar kilovat/saat elektrik üretimi yapacak. Biz aldık, aldığımızda yüzde 20 ancak yapılmıştı, 1983 senesinde, tamamladık; 3 sene içerisinde, sizin beğenmediğiniz Kamu Ortaklığı Fonundan da 170 milyar liraya yakın para verdik.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bütçeden verebilirdiniz o parayı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, şunu da çok iyi hesap etmişizdir: Barajın hidroelektrik santralının 1 yıllık üretiminin devlete getirdiği katkı aşağı yukarı 200 milyar liradır; yani yaptığımız bir ilave imkânı 1 senede geri almak imkânı vardır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Atatürk Barajı 1983 yılında başladı; kredilerini temin ettik, Kamu Ortaklığı Fonundan büyük çapta destekledik. Atatürk Barajı, Türkiye'nin en büyük barajlarından biridir.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Her bütçede söylüyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Keban Barajını Türk müteahhitleri yapmadı, yabancı müteahhitler yaptı.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atatürk Barajını Türk müteahhitleri yapıyor; bu, Türkiye'nin ulaştığı teknoloji seviyesini gösterir; ondan da iftihar duyun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Atatürk Barajının gövde hacmi Keban Barajının tam 6 mislidir ve 1988 senesi içerisinde -inşallah sizi gene davet edeceğim- barajın su tutmasını hep beraber yapacağız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Tabii, Güneydoğu Anadolu'nun ıstırabını dindirmek için sadece bir Atatürk Barajı Projesi değil, onun yanında Kral Kızı, Dicle Barajı, Batman Barajlarının da temellerini biz attık.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Altınsoy Parkı.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Erbakan da çok attı. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. Lütfen sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim temelini attığımız bütün işler çok süratli bir şekilde bitirilmektedir. İşte bir misal vereyim: 1985 senesi Mart ayı içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımız Hamitabat Gaz Santralının temelini attı, aynı sene sonunda ben gittim ilk ünitesini hizmete soktum; yani 8 ayın içerisinde.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Normal.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu santral, önümüzdeki mart, nisan ayları içerisinde 600 megavatlık bir büyük kompleks haline geliyor, 600 megavata, bir 600 megavat daha ilave etme projesi de tamamlanmış, ihalesi tamamlanmış, inşaata başlamak için bugünlerde belki temeli atılacak; 1.200 megavat olacak. İşte, Keban Projesi kadar, belki ondan daha büyük bir üretim tesisi.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gaz hesabı yanlış yapılmış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece bu kadarla değil, 1.200 megavatlık veya 600 megavatlık bir gaz santralını Ambarlı civarında başlatacağız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizimki yetmiyor, bizimki dursun.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başbakan, gazı nereden gelecek? Rusya'dan mı, Hamitabat'tan mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her ikisini de kullanacağız. Bizimkini saklayacağız yerin altında, Rus gazını kullanacağız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizimki yetmiyor Sayın Başbakan, hesaplar yanlış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ucuz bulduğumuz yerden alırsız; hesabımızı iyi biliriz.

Kemerköy Santralının temelini attık; atmadık, başladı, devam ediyor; vakit bulamadık. Soma, Çayırhan, Kangal santralları hızla devam ediyor ve bitiyor, linyit santralları. Bu santralların tevsileri de tamamlandı, onlar da bir taraftan...

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Gizlice başlattınız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Planda hiçbirisi yok, planda yok.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...hepsi tamam olacaktır. 800 milyon dolarlık proje kredisi temin edilmiştir. 1.000 megavat ilave linyit santrali yapılmaktadır.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Elbistan'ı niçin almıyorsunuz plana?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da, Sayın Paşa Sarioğlu'yla, inşallah gelir, beraber açarız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Elbistan'ı niçin almıyorsunuz?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbistan'ı da biz tamamladık.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — B, C, D, E kısımları var Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Sarioğlu, lütfen müdahale etmeyiniz yerinizden. *(Gürültüler)*

Efendim, size ceza vermek zorunda kalacağım. Yapmayınız lütfen, yapmayınız efendim.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Onun cezaî ehliyeti yoktur Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan, siz de müdahale etmeyiniz. Müsaade buyurun arkadaşlar. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstanbul'da 300 milyon dolarlık bir yatırıma, İstanbul'un hafif raylı tramvay sistemine biz başladık.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Arifiye-Sincan ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türk Hava Yolları, dikkat ederseniz, 1980 yılında hemen hemen sadece Avrupa'ya uçuyordu. Filosunun yenilenmesi, yeni Airbus'ların alınması -7 tane büyük Airbus aldık- 350 milyon dolar yüzde yüz finansmanındır; üç tane daha geliyor, uzun menzilli. Singapur seferine, yani Uzakdoğu'ya açılma işlemine biz başladık; yakında ümit ediyorum, anlaşmaları yapılmış, Türk Hava Yolları Karaşi, Pekin, Tokyo seferleri yapacak. Evet, evet...

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Nükleer füzeler geliyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve ilk defa Türk Hava Yollarının büyük bir hava yolu olduğu açık seçik ortaya çıkacaktır. Kâr eden bir kuruluştur, dış hatlarıyla; gayet tabîî halkımıza, orada çalışanlara bu kuruluşu arz edeceğiz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Satacağız.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Ancak size yeter.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryolu ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Irak ikinci petrol boru hattını da biz inşa ediyoruz. Önümüzdeki senenin ortasında ikinci petrol boru hattı da devreye girecektir. Bu boru hattı da 350 milyon dolardır.

Tabii gaz boru hattını, Bulgar hududundan, Rus gazını biz alıyoruz; inşaatı başlamıştır; 1978 senesinde İstanbul'a, 1988 senesi içerisinde de Bursa, Eskişehir, İzmit ve Ankara'ya gelecektir. Ankara'nın hava kirliliğini yıllardır devam eden, çözüm bulunamayan hava kirliliğini de biz bu şekilde kaldırma imkânına hep beraber kavuşacağız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Kömürde de aynı edebiyatı yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Köy elektrifikasyonu konusu dün burada münakaşa edildi. Bazı rakamlar vermek işitiyorum: 1975'de, Türkiye'de elektrikli köy sayısı 7.462; elektrikli köy yüzdesi yüzde 20, nüfusu yüzde 32; tabii, yakın köyler, büyük köyler.

1980'de elektrikli köy sayısı 18.345, elektrikli köy yüzdesi 51; nüfus 68, 80 değil.

1983'te 24.436, elektrikli köy yüzdesi yüzde 68, elektrikten faydalanan köy nüfusu yüzde 78.

1986'da 33.600 elektrikli köyümüz var, elektrikli köy yüzdesi yüzde 92, elektrikten faydalanan köy nüfusu yüzde 94 (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) ve 1987 yılı ortasında, ümit ediyorum ki, elektriksiz hiçbir köyümüz kalmayacaktır.

Yalnız, enteresan, demin bir nebze Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız da bahsetti, acaba, kalkınmada öncelikli illerdeki durum nasıldı, bir de ona bakalım:

1975'te kalkınmada öncelikli illerde 16 bin küsur köy var, bunların sadece 995'inde elektrik var; nispeti yüzde 6, nüfusun da yüzde 7'si.

1980'de 3.669 köyde elektrik var; köy yüzdesi yüzde 21 ve elektrikten faydalanan nüfus nispeti yüzde 23.

1983'te 7.039 köy var; elektrikli köy yüzdesi yüzde 46, yüzde 48'de nüfus.

1986'da 13.500 köye elektrik gitmiş, yüzde 82 köy yüzdesi, yüzde 84 köy nüfusu ve o da 1987'de tamamlanacak. (ANAP sıralarından alkışlar)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Gelişmiş illerde elektriksiz köy kalmayınca hizmet o tarafa kaydı.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Enterkonnekte sistem yeni gitti oraya tabii.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir de, modernleşme ile ilgili olarak, gelişme ile ilgili olarak, telefonla ilgili bir iki rakam da ben vereyim.

İBRAHİM URAL (İstanbul) — Bir de köy yollarından bahsedelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de 1975 senesinde 743 bin telefon abonesi vardı. Bu rakam, 1980'de 1 milyon 297 bin, 1983'te 1 milyon 937 bin oldu, hâlihazır 1986 sonunda 3 milyon 316 bindir ve her yıl 1 milyon abone ilave edilmektedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) önemli olan bu değil. Önemi olan, köylerin telefon durumudur. 3.822 köyde 1975 yılında manyetolu telefon vardı; bu, 1980 yılında 8.054'e çıkıyor, 1983 yılında on bin küsurdur. Bunlardan sekiz tanesi otomatik, yani milletlerarası ve şehirlerarası konuşma yapabilen köyümüz vardı. Şu anda telefonlu köy sayısının yirmibeş bini geçtiği tahmin ediliyor; bunun onbirbin tanesi şehirlerarası, milletlerarası konuşma yapıyor. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar)

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Onları Servet Paşa yaptı.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, şunu da ifade edeyim: Çok uzağa gitmeyiniz, 1980'lerin başında Türkiye'nin birçok yerinde, bırakınız köyleri, birçok şehirden yurt dışına telefon etmek imkân dahilinde değildi veyahut da yurt dışından Türkiye'ye otomatik telefon etmek imkân dahilinde değildi.

AYHAN FIRAT (Malatya) — O zaman imkân dahilinde idi. Milletlerarası sistemler 1975'li yıllarda kuruldu, bitti efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Otomatik diyorum. Biz bu işlerle çok yakından uğraştığımız için, yurt dışına çıktığımız zaman, telefonun ne kadar büyük nimet olduğunu ancak o zaman anlıyorduk.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Efendim, ben de bu işlerin içinden geldim Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başbakan, geçmişi karalamayı bırakınız.

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen dinleyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, daha çok uzağa gitmeye lüzum yok; 1980'li yılların başında Marmaris'e, Bodrum'a gelen turistlerin telefon etmek için karşı Yunan adalarına gittiğini çok iyi biliyoruz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Bodrum ile Marmaris bağlı olmadığı için efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün o tesislerde ve plajlarında dahi telefonlar tesis edilmiştir, mobil telefonlar tesis edilmiştir, arabalara kadar telefonlar önümüzdeki yıllarda verilecektir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Otomatik telefon ben de aldım Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, bu gelişmeyi çok yakından müşahade ediyoruz. 1980 senesinden beri devlet hizmetinde bulunduğumuz yıllarda, yurt dışına yaptığımız birçok seyahatte Türkiye'ye telefon etme imkânının fevkalade kıt olduğunu gördük. En son seyahatim Yemen'de, Türkiye'ye çok rahat otomatik telefon ettim. Türkiye artık, her taraftan kolayca aranabilen bir ülke haline gelmiştir. Bundan hepimizin iftihar duyması lazım.

SALİM EREL (Konya) — Vatandaşın ekmeğinden bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen oturduğunuz yerden müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de, yine, modernleşmeyi engelleyen, gelişmiş bir ülke manzarasına sahip olmaktan bizi çıkaran bir önemli konu daha vardı; o da elektrik enerjisi.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Bir de çarşafılarımız vardı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980'li yıllarda, yine hatırlayacaksınız, 1980 yılına gelinceye kadar, hatta 1983 yılına kadar da aynı program devam etmiştir; elektrik kısıntıları, programlı kesintiler... Burada daha evvel enerji bakanlığı yapmış

arkadaşlarımız var, onların devirlerinde de çok rahatlıkla hatırlıyorum: “Şu iki sokak lambasından bir tanesini söndürünüz, şu evinizdeki üç lambadan bir tanesini söndürünüz, tasarruf ediniz, çünkü elektriğimiz yoktur” diye, devamlı radyo ve televizyondan programlar yapardık.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Fena mı Sayın Başbakan?

AYHAN FIRAT (Malatya) — Kapalı 500 fabrika var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, Anavatan iktidarı geldiğinden bu tarafa, Türkiye’de programlı elektrik kısıntısı kalmamıştır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Fena mı tasarruf?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sade bu kadar değil...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Hangi tesisleri açtınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz şimdi şehirlerimizi pırıl pırıl hale getirmek istiyoruz ve yollarını, sokaklarını, girişlerini büyük bir şekilde aydınlatma faaliyeti var. Avrupa ülkelerine özeniyorsak, Batı medeniyetine özeniyorsak, onların şehirleri gibi, bizim şehirlerimizin de pırıl pırıl olmasından iftihar duymamız lazım; evet, sizin de bunu desteklemeniz lazım, “Daha fazla yapın” dememiz lazım.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Tasarruf ayıp değil Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — İflaslar, hacizler ne âlemde Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen müdahale etmeyiniz; tekrar tekrar müdahale ediyorsunuz Sayın Erel. Beni, ceza vermek mecburiyetinde bırakmayınız. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

Bir dakika efendim... Siz de lütfen müsamahalı olunuz; başka türlü, burada, buraya yakışır bir konuşma zeminini hazırlamamız mümkün olmaz; hepimizin yardımcı olmanız lazım.

Buyurun Sayın Başbakan.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Her şey buraya yakışır gibi mi Sayın Başkan? Her şeyi düşünün.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika efendim; müdahale edilmesin lütfen efendim. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, belediyeler meselesine, Türkiye’de mahallî idareler konusuna en önemli ağırlığı Anavatan iktidarı vermiştir. Bugün, hangi belediyeye sorarsanız sorunuz; ben sizden sadece şu suali sormanızı istiyorum: 1983 senesinde bütçeniz neydi, 1986’da veya 1987’de bütçeniz nedir? Göreceksiniz ki, birçok yerlerde dört-beş misli yukarıya çıkmış; hepsi, ister başka partiden olsun, ister bizim partimizden, Anavatandan olsun, bütün belediye başkanlarının, “Allah, bu iktidardan razı olsun” dediğini duyacaksınız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yalan söylüyorsunuz.

SALİM EREL (Konya) — Belediye başkanlarını kaç transfer ediyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Bizi, Maliye Bakanının kapısı önüne yatıp, işçimizin, memurumuzun parasını almak için bekletmekten kurtardınız” diyecekler, bunları söyleyeceklerdir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sizinkiler diyor onu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gazete kupürlerini daha unutmadık; o yılları unutmadık.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Transfer parası buna dâhil mi?

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Bütçenin yarısı oraya gidiyor.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

Buyurun Sayın Başbakan.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Siz de biliyorsunuz Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen dinleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mahallî idareler, yani belediyeler 1983 senesinde 50 milyar yatırım yapıyorlardı; 1986 senesinde yaptıkları yatırımların tutarı, tahminî, bir trilyon liranın üzerindedir ve bütçelerinin ortalama yüzde 50’sinden fazlası yatırıma gitmektedir.

SALİM EREL (Konya) — Kaldırım yatırımı.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İçiniz almayınca, böyle dersiniz. Ne yapalım, içi almıyor, içi... (*SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler*)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ama, alacak gibi değil Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bütün hüviyetiyle son üç senede, şehirleriyle, köyleriyle, köy elektrifikasyonu, köy telefonları, otoyollarıyla... Bin kilometrelik otoyola başlamışızdır; dört senede de bu otoyollar tamamlanacaktır; öyle, onbeş sene falan sürecek değil.

Büyük barajlarıyla... Bakınız rakamları bir de orada vereyim.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryolundan versene Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983 sonunda Türkiye’de mevcut baraj sayısı 84; sulama barajı, hidroelektrik santraller, 1986 sonunda 20 tane ilave edilmiş; 104 olmuş sayısı.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Gölet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gölet değil, bunlar baraj. Siz öyle görüyorsunuz; göletleri saymıyoruz. Şu anda 69 tane baraj var inşa halinde. Hiçbir devrede bu kadar yapılmamış. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Bunlar tamamlandığı zaman, 1983 sonunda 11 milyar kilovat/saat olan hidroelektrik enerji üretimi, bu barajlarla 39 milyar - 40 milyar kilovat/saate gelecek. Size şunu da arz edeyim: Bu barajların büyük bir kısmı 1988 yılına kadar tamamlanacak; geri kalanlar, zannediyorum en geç 1990’ı bulur.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Onları biz yaparız Sayın Başbakan.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Zapta geçti Sayın Başbakan.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryollarından bahsedelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapmış olmanızı tercih ederim; yani beğenmemek yerine, yapmanızı tercih ederim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Yapacağız, yaparız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, içiniz alsın; merak etmeyin.

Bütün bu görüntüler, Türkiye'nin ileri ve modern bir ülke olma yolunda, şu son üç senede çok büyük adımlar attığını açık seçik huzurunuzda göstermektedir.

Şimdi müsaadenizle, ileri sürülmüş bazı fikirler üzerinde ben de fikirlerimi belirtmek istiyorum.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — İhracattan hiç bahsetmediniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Biraz da kültür işlerinden bahsedin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir muhalefet lideri; zannediyorum her iki muhalefet lideri de Türk-İş Kongresinden bahsettiler, "Başbakan gelseydi, işçilerin durumunun ne olduğunu görürdü" dediler.

Şimdi şöyle söyleyeyim: Türk-İş Kongresinde muhtelif sebeplerle, Türkiye'nin geçirdiği dönem itibarıyla, birçok konuşmalar yapılır. Biz bunları tabii karşılıyoruz. Normali de, hükümetler tenkit edilir. Siz de hükümet olsaydınız, siz de tenkit edildiniz, hiç merak etmeyiniz. Ben bunlara aldırış etmiyorum, önemli olan nedir?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Tenkide mi aldırış etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Önemli olan nedir? Önemli olan, işçiden rey alıp alamamanızdır; önemli olan budur. Yoksa, 350-400 kişi orada acaba tam manasıyla temsil ediyorlar mı? O sual işareti vardır. *(SHP sıralarından gürültüler)*

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Bu kadar hakaret olmaz, biraz saygılı olun efendim.

SALİM EREL (Konya) — Çok büyük bir skandal Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Şimdi, bunun en güzel ispatı... *(SHP sıralarından gürültüler)*

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Türk işçisine bu kadar hakaret edemezsiniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika... Dinleyiniz lütfen efendim.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Siz nasıl temsil ediyorsunuz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, hiç kızmayın, hiç kızmayın, rakamlar vereceğim. En son yapılmış seçim var; işçi muhiti Zeytinburnu. *(DYP sıralarından "Zonguldak, Zonguldak" sesleri)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Hem de sendikaların en fazla rol oynadıkları yerlerden biri. Rey nispetlerini vereyim: Anavatan Partisi yüzde 35,7;

İkincisi Demokratik Sol Parti yüzde 19,8; üçüncüsü SHP yüzde 17,6; dördüncüsü DYP yüzde 12,6.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Zonguldak'tan ne haber?

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başbakan, Zonguldak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, işçi kimi tutuyor, kimi tutmuyor; siz söyleyin artık. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — İşine geleni söylüyor Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika; müdahale etmeyiniz lütfen. *(DYP sıralarından "Zonguldak" sesleri ve gürültüler)* Efendim, hatibi dilediğiniz istikamette konuşurma hakkınız yok ki.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ama yanlış söylüyor.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, lütfen dinleyin.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir de önemli olarak, dış borçlar konusunu bazı muhalefet liderleri getirdiler. Hemen ifade edeyim: Bir kere, dış borçlar konusunu çok iyi bilmek lazım. Bugün Türkiye'nin ödemekte olduğu borçlar, yani faiziyle beraber ödediği 4 milyar, bizim yaptığımız borçlar değildir. Biz şu anda, bizden evvelki dönemin borçlarını ödüyoruz. Bir kere, bunu çok iyi bilelim. Yani şu anda Türkiye'nin ödediği borçlar, bizden evvelki dönemlerin, hatta ertelenmiş borçlarıdır, onları ödüyoruz.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 10 milyar dolar borç aldınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğiz; 10 milyar dolar değil.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 5 dakika süreniz kalmıştır. *(ANAP sıralarından gürültüler)*
Bir dakika efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müdahaleleri düşün Sayın Başkan.

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Kesmeleri hesap etmeniz lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, müsamahanın ölçüsünü ben tayin edeceğim, siz değil.

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Hayır; ama 5 dakikadan fazla süre tanımanız lazım.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, onları ben hesap ederim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Usul böyle Sayın Başkan, süreyi uzatamazsınız.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu 10 milyar, 19 veya 29 hesabının takriben 4 küsur milyar doları, hatta biraz daha fazlası, kur değişikliklerinden dolayı gelen yüklerdir. Yani mark, dolara çevrildiği zaman, markın değer kazanmasından dolayı borç artışı gözükmektedir; o kadar.

İkinci bir kısmı: Borç tablomuzda, mevduatlar, borç olarak gözükmektedir. Yani, yabancıların, yerlilerin bankalarımızda yaptıkları mevduatlar. Halbuki, Türk işçilerinin mevduatlarını bunun dışında tutmak lazım. Bizim devremizde, aşağı yukarı orada mevduat artışı da 2 milyar dolardır. Yani, bankalara Türk işçilerinin yaptığı mevduat artışı da 2 milyar dolardır. Geriye kalan 4 küsur milyar dolarlık bir borç artışı var; onun hesabı da çok basit. En basit tarzıyla, ödemeler dengenizdeki açığı finanse etmek mecburiyetindesiniz. İşte, borç artışı esas itibariyle budur.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Doğru Yol ödeyecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayal görün, hayal.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Hayal değil.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vaktimiz daraldığı için fonlar meselesine girmek istemiyorum; ama şunu söyleyeyim: Biz, fonları, Anayasaya, kanunlara uygun olarak meydana getirdik; bu fonlar, Türk ekonomisine fevkalade yararlı olmuştur.

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Ama adaletli değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, kim söylese söylesin, iktidar değişikliği olmayacaktır; görebildiğimiz kadarıyla da olmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Farzımuhal olsa, gelecek iktidarların hiçbirisinin bu fonlara dokunmayacağına huzurunuzda bahse girerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİM EREL (Konya) — Neyine?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çifte standart konusunda Sayın Anamuhalefet Lideri, maalesef, din hürriyeti ile irticai, bilerek karıştırıyor.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Saptırmayın, orada kasıt yoktu.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, din hürriyeti ayrı bir konu, irtica ayrı bir konu. Biz, açık seçik olarak ilk konuşmamızda da ifade ettik; Türkiye laik, demokratik bir ülkedir ve laikliğe karşı hareketler, devlet güçleri tarafından, bizim tarafımızdan, hükümet tarafından, gayet sert bir şekilde, kanunların ölçüsü içinde -haksız bir şekilde değil- gerekli muameleyi görmektedir; ama bu laflar altında, din ve vicdan hürriyetinin en ufak bir şekilde sakatlanmasına, vatandaşlarımızın ıstırap duymasına imkân vermeyiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güvenlik soruşturmaları konusunda, Sayın Anamuhalefet Lideri bana bunun yasal dayanağını sordu; ben de, bunun yasal dayanağının, 1964 yılında çıkan bir kararname olduğunu söyledim. Yoksa, yani onu bir nevi, hatta ifademde de var, ben bunu kötülemek için falan söylemiyorum, dedim. Bunun yasal dayanağını sordu, ona cevap verdim; bu kadar...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — "Yasal dayanağını bilmem" dediniz.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Ama, "Bilmem" dediniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, yaptığımız işi de söyledim, dedim ki: Bu kararnamelere sonra ilaveler yapılmış, genelge çıkarılmış; o da şu zamanda çıkarılmış; ondan sonra, 12 Eylül yönetimi zamanında da genelge çıkarılmış, onu da söyledim; ama biz geldikten sonra bu kararnameyi değiştirdik -bu sene mart ayında değiştirdik- soruşturmaları asgariye indirdik ve özellikle yeni girenler hariç, eski girenleri sadece bir dosya araştırması, ekran araştırması -o da kompüterledir- yaparak üç dört günde netice alınıyor; o kadar.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — Niçin yasa çıkarmıyorsunuz?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yasaya lüzum yok; bu kadar.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Yasal dayanağımı bilmiyorum” dediniz; inkâr etmeyin, zabıtlarda var.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Bilmiyorum” dediniz, inkâr etmeyin. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Müdahale etme kardeşim be!

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yasal dayanağının, o kararname olduğunu söyledim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hayır, zabıtlarda var; “Bilmiyorum” dediniz. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Bayezit, müdahale etmeyiniz; size ceza vermek zorunda kalacağım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yasal olması gerekip gerekmediğini de bilmiyorlar. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Cav, cav, cav ne konuşuyorsun be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika... *(Gürültüler)*

ÖZDEMİR PEHLİVANOĞLU (İzmir) — Sayın Başkan, orası bağılıyor, siz, bize “Bir dakika” diyorsunuz; bağırın taraf orası.

BAŞKAN — Efendim, oturunuz; siz müsamaha göstermek durumundasınız, siz iktidarsınız; oturun.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Siz orayı susturmadığımız için biz konuşuyoruz.

BAŞKAN — Oturun efendim. Muhalefet de, sizi, hatibi, sükûnetle dinlemekle vazifelidir; muhalefete de vazifesini hatırlatıyorum, size de vazifenizi hatırlatıyorum. Sizin vazifeniz müsamaha, muhalefetin vazifesi de sükûnetle dinlemektir.

Sayın Bayezit, size son olarak söylüyorum, müdahale ederseniz ceza vermek zorunda kalacağım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan söylediklerini inkâr ediyor. *(ANAP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Oturunuz, oturunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Mecliste her zaman kavga, sataşma konuları çok konuşulur; Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri de bu konuyu dile getirdi. Ben yaptığım beyanatta, bunları tasvip etmek mümkün değildir dedim, açık seçik söyledim; ama Meclislerde sataşma olmuyor mu? Oluyor. Şimdi, şunu açık olarak Başkanlığa teklif ediyorum, size teklif ediyorum: Ben burada konuşuyorum, Anamuhalefet Partisi Lideri konuşuyor, muhalefet liderleri konuşuyor; şimdi zabıtları alsınlar, baksınlar; benim konuşmam mı çok kesiliyor, yoksa muhalefet partisinin liderlerinin konuşmaları mı çok kesiliyor? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer bizim konuşmalarımız, onların konuşmalarının yarısından iki misli kesilmiyorsa, biz burada hiçbir şekilde iddia edemeyiz.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Gerçekleri söyleyin.

BAŞKAN — Bir dakika efendim. Bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim konuşmalarımız çok daha fazla kesiliyor; bunlar da zabıtlardan incelendiği zaman açık seçik ortaya çıkacaktır.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Ama biz kürsüye hücum etmiyoruz.

BAŞKAN — Bir dakika, lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sataşmadan söz edenler, bu konulara da lütfen kendileri dikkat etsinler.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sataşma ile saldırıyı ayırın; sataşma başka şey, saldırı başka şey. (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Yerinden müdahale etme be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

Lütfen toparlayınız Sayın Başbakan.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — 10 dakika geçti efendim.

BAŞKAN — Zamanı Başkan tayin eder, siz değil.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — İçtüzük tayin eder, Başkan değil.

BAŞKAN — Müsamaha ölçülerini Başkan tayin eder.

Sayın Başbakan, buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, konuşmamın sonuna geldim; yalnız, önemli bir konu var, bunu Türkiye Büyük Millet Meclisi huzurunda söylemezsem yanlış olur; bu, 175'inci madde. Dediğim çok açıktır; Türkiye'de 1961 Anayasası, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi iradesiyle değiştirilememiştir. Tabii, 1971-1972'den sonraki değiştirmeyi bundan istisna kılıyorum, onun da sebepleri var. Bu memlekette anayasaların değiştirilmesinin -kabul edildiği gibi- millet tarafından yapılmasının, tasdik edilmesinin daha doğru olduğu kanaatindeyim; bu benim kanaatim. Şimdi, bu söylediğimize bir şey daha ilave ettim, herhangi bir yanlış anlama olmasın diye; Özal, Anayasayı istediği gibi değiştirecek endişesine kimse kapılmasın diye, 1989 senesine kadar -geçici maddeler hariç- bu hakkı yani bu yetkiyi kullanmamayı da, icap ederse koyarız, dedik.

Şimdi, bunları söylediğimiz halde, ben dikkat ediyorum, hâlâ şu söyleniyor; bazı yazarlar yazmaya başladılar, ondan öbürü aldı, nihayet Sayın Anamuhalefet Lideri de aynı söze başladı; sanki, biz Anayasayı istediğimiz gibi değiştireceğiz... Bir kere, böyle söylemedik; bizim bu konuda söylediğimiz çok açıktır: Anayasa değişikliğini millet yapsın. Türkiye Büyük Millet Meclisi, referanduma gitmek için bir kapıdır, sadece odur. Yoksa, burada Anayasa değişikliği yapılmayacak. Referandumda yüzde 51'i geçtiği takdirde, yüzde 50'yi geçtiği takdirde, bu, kabul edilmiş sayılacak, dedik; söylediğimiz budur.

AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul) — Yeni bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, hem bir taraftan diyeceksiniz ki, millî irade, saygı, hâkimiyet, millî hâkimiyet..." ondan sonra da, millî hâkimiyetten, millî iradeden kaçacaksınız...

Bu, mümkün değil; doğrusu da değil zaten. Onun için, işte burada da çifte standart var. (ANAP sıralarından alkışlar)

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — O size ait.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Bu yeni, yeni...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşimize geldiği zaman, "millî irade..." işimize gelmediği zaman, "hayır, Özal istediği gibi Anayasayı değiştirecek..." Bahane de çok kolay...

Şimdi bakınız, bir şey daha geliyor burada: Benim söylediğim çok açık, diyorum ki, 1989'dan evvel yapmayız. Hâlâ yazıyorlar, çiziyorlar ve muhalefet liderleri diyor ki, "Hayır, Özal yapacak" Demek ki, alternatifimiz olmadığına, 1988'de arada bir seçim var, onu da bizim kazanacağımıza, hem büyük fark yapacağımıza inanıyorsunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 28 Eylülü unutmayın.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Siz de inanmıyorsunuz ya buna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bütün bunları, yani iki sebebi de söyledim. Bütün bunlara rağmen, hâlâ 175'te "Bir referandum imkânı var orada" diyor; yani 175'e gitmeden de bir referandum imkânı var. O nasıl? Söyleyeyim: Meclis üçte iki ekseriyetle kabul edecek, Cumhurbaşkanı veto edecek, gelecek...

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Niye?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Referandum başka türlü olmaz.

Ondan sonra, tekrar Meclise bu sefer dörtte üç ekseriyetle kabul edecek, ondan sonra Cumhurbaşkanının veto hakkı yok, bu sefer o referanduma gidecek. Niçin bu yolu tercih ediyorsunuz? Niçin Cumhurbaşkanını zora sokmayı istiyorsunuz?

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Bu ihtimal mi var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niçin Meclisi bu şekilde zorlamaya götürüyorsunuz? Geliniz, şunu dosdoğru yapsak daha iyi değil mi? Ha; belki o vakit şu şüphe geliyor içime: Acaba cidden istiyor musunuz bu işi? (ANAP sıralarından alkışlar)

Burada, bu 175'inci madde konusunda bir şey daha söyleyeceğim: 1982 Anayasasına bu geçici 4'üncü madde konulduğu zaman çok münakaşa edildi; resmen değil, açık

değil belki; ama halk arasında çok münakaşa edildi. “Doğruydu, yanlıştı, verelim, vermeyelim...” bunların münakaşaları yapıldı; neticede, yüzde 92 oyla halk kabul etti. Ondandan sonra da şu iddialar, “Efendim bir an evvel idare gitsin de, onun için kabul etti” şeklinde iddialar da yapıldı. Benim kanaatim: Bu maddenin kaldırılma işlemini, tasdik edenin yapması lazım; doğrusu da budur. Onlara da, doğrunun bu olduğunu söylemek istiyorum. Çünkü, şunu söylemek onlar bakımından yanlıştır; bir taraftan, “Bu Meclis bir devrim muhafaza Meclisidir, devrim muhafızları” derler; ondan sonra da 2/3’le burada Meclisten bu geçici 4’üncü maddenin kaldırılmasını istemek doğru değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Onun için, ben doğru yolunu söylüyorum, bakın doğru yolunu kendilerine söylüyorum...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Doğru Yola geleceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Diyorum ki, geliniz, dosdoğru 175’inci maddeyi değiştirilim hep beraber. Ben bunu 1989’a kadar -geçici maddeler hariç-kullanmam, onu da söylüyorum. Ondandan sonra, geçici 4’üncü maddeyi istiyorsanız, hep beraber değiştiririz, kaldırırız; onu da konuşuruz.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Tamam, hay hay. Söz mü? (DYP sıralarından “Söz mü?” sesleri)

H. YILMAZ ÖNEN (İzmir) — Açık seçik söyledi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyledik; ne korkuyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen toparlayınız efendim. (ANAP sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim, bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, 1987 bütçesi, bizim hazırladığımız üçüncü bütçedir. Her bütçe yılında olduğu gibi, Türkiye, bir evvelki yıldan daha iyi hale gelecektir. Bundan hiçbir kimsenin şüphesi olmasın.

İyi bir gelecek, güzel, mutlu günler, huzurlu bir Türkiye, turizmi gelişmiş, şehirleri pırıl pırıl olmuş...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Modern, modern...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet. Çocuk bahçeleri, gençlik için spor salonları daha fazla yapılmış, otoyolları, barajları, elektrik santralleri ile daha pırıl pırıl bir Türkiye’yi hep beraber göreceğiz. (SHP sıralarından “Hayal bunlar, hayal” sesleri) Bütün bu itirazlarınızın, muhalefetin itirazlarının hiçbir kıymeti olmadığını, yükselen eserler kendiliğinden gösterecektir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Milletvekillerinin şahısları adına söz almalarından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, 18 günden beri devam eden yoğun çalışmalar sonucunda bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve tasarılar yüce heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Bütçe ve kesinhesap kanun tasarıları için gerek komisyonda, gerekse Genel Kurulda mesai sarf eden, katkıda bulunan Sayın milletvekillerimizin tümüne teşekkür eder, 1987 malî yılı bütçesinin memleketimiz ve milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Başbakan, buyurun efendim. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar, DYP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1987 bütçesi, önümüzdeki yıl sizlerin yardımı, Allah'ın desteğiyle memleketimizin birçok meselelerini halletmekte en iyi bir tarzda kullanılmaya gayret edilecektir.

Biz, bu bütçeyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bize verdiği imkânları son kuruluşuna kadar, hem tasarruf ilkelerine de riayet ederek, memleketimizin birçok meselelerini, programımız istikametinde çözümler getirerek halletmek için en iyi bir şekilde çalışmaya devam edeceğiz.

Bu bütçe hazırlıkları safhasında, gerek devlet kadrolarında, bakanlıklarda çalışan arkadaşlarımla, Plan ve Bütçe Komisyonunda gece-gündüz mesai sarf eden muhalefet ve iktidara mensup milletvekillerimize, ayrıca Meclisimizin bu konudaki elemanlarına, yani Bütçe Kanunuyla ilgili olarak çalışan bütün personeline, burada bütün zamanlarını harcayan, bize fikirler geçiren, tenkit eden, yol göstermeye çalışan iktidar ve muhalefete mensup bütün arkadaşlarımıza bu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyor ve önümüzdeki yıl da, tabiatıyla burada yapılmış tenkitleri ve temennileri, elimizden geldiği ve programımızın ölçüsü sınırları içerisinde nazarı itibara alacağımızı bir kere daha ifade ediyor. 1987 bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını candan temenni ediyorum.

Hepinize saygılar sunarım. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar, DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.⁴⁴

⁴⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 35, Birleşim 52, Sayfa 502-515, 526-527*

16 Ekim 1987 Cuma

Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda ve Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini Görüşmek için Türkiye Büyük Millet Meclisini Olağanüstü Toplantıya Çağrı Önergelerine İlişkin (4/346, 4/347, 4/348), TBMM Başkanının Olağanüstü Toplantı Çağrı Tezkeresi Münasebetiyle (Olağanüstü Toplantı)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben aslında uzun konuşacak değilim; yalnız, muhtelif partilere mensup değerli arkadaşlarım, konuşmaları arasında sadece ve sadece benden bahsettiler, onun için teşekkür ediyorum.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Günün adamısın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, sizin de gününüzün adamıyım; başkalarının değil, sizin de. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Zoraki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Benim üzerinde durmak istediğim bir nokta var; Türkiye’de “Erken seçim” lafı, eğer gazete kupürlerini ve televizyonu takip ettinizse, 1986 ara seçimlerinden sonra, başta Doğru Yol Partisi, onu takiben de SHP tarafından çok muhtelif tarihlerde gündeme getirilmiştir ve bize devamlı tarizlerde bulunulmuştur. “Türkiye erken seçime gitmelidir, Türkiye muhakkak erken seçim yapmalıdır, bunu yapamadığı takdirde siz bundan kaçırıyorsunuz” lafları çok söylendi. Acaba...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Bunları çok dinliyoruz, yeni bir şeyler söyle Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Acaba bu laflar nasıl değişti, niçin erken seçim? Bakınız, biraz evvel, Sayın Gürkan, konuşmasında dedi ki, “Memleketi şöyle kötü hale getirdiniz, ekonomiyi şöyle berbat ettiniz, şu konuları fevkalade kötü götürdünüz, dış politika böyle dedi. Şimdi ben kendilerine soruyorum; eğer hakikaten söyledikleri doğru ise, sizin erken seçimi bizden fazla istemeniz ve bu erken seçimde de başarılı olmanız lazım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Erken seçime itiraz yok Sayın Başbakan, erken seçimin yapılış şekline itiraz var.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Adil bir erken seçim Sayın Başbakan...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — TRT’yi millete teslim et Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, işin hakikatini lütfen dinleyiniz; işin hakikati nedir?

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Seçim kanunlarını beş defa değiştirdiniz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen, efendim; dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçim kanunları sadece bu dönemde değiştirilmemiştir. Seçim kanunları 1965 yılından bu tarafa, -1960'lı yıllardan itibaren bakarsanız- bizden evvelki iktidarlar zamanında da, çok çeşitli zamanlarda değiştirilmiştir; rekorunu çıkaralım.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Hep ortak anlayışlarla, uzlaşmayla...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Yanlış öğrenmiş.

BAŞKAN — Efendim, doğrusunu öğreneceksin o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Unutmayınız ki, bütün dünyada, Avrupa demokrasilerinde dahi seçim kanunları iktidarlara avantaj sağlayacak şekilde yapılabilir. Bakınız, bir misalini vereyim. (*SHP, DYP ve DSP sıralarımdan "Ooo!" sesleri*)

Evet, bir misalini vereyim. Fransa'da...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Avanta değil avantaj...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidarlara dedim.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Avantadan iktidar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fransa'da bir seçim kanunu yapılıyor.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Hangi tarihte?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — De Gaulle zamanında.

Ona göre sonunda sosyal demokratlar veya sosyalistler iktidara geliyor.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Mussolini zamanını anlatın efendim,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir seçime gidildiği zaman, sosyalistler bakıyorlar ki, bu seçim kanunuyla giderlerse ekseriyeti kaybedecekler, hatta bir büyük muhalefet olma ümitleri de ortadan kalkacak. Bu sefer seçim kanununu değiştiriyorlar ve seçime, o değişmiş seçim kanunuyla gidiyorlar. Chirac geliyor, seçim kanununu eski haline getiriyor. Bu, dünyanın her tarafında olur. Bizim yaptığımız nedir? Bir misal vereceğim: Sayın Gürkan, yanılmıyorsam, son verilen listede Elazığ'dan birinci sırada aday. Sayın Gürkan, şimdi "Barajı yüzde 20'ye çıkardınız" dediler. Elazığ'da baraj eski kanunla yüzde 25 idi, hiç değişiklik olmadı, yani biz hiçbir değişiklik yapmadık, bundan sakın üzülmeyin, yalnız milletvekili sayısı bir arttı; baraj yüzde 20'ye düştü, o kadar. Ben şimdi şöyle düşünüyorum: Seçilme ümidiniz biraz az da, onun için öyle konuşuyorsunuz. (*ANAP sıralarımdan "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bakınız burada aleyhimde konuşanlara çok müsamahalı bir şekilde cevap veriyorum; çünkü, o konuşanların çoğunun bu Mecliste son defa konuştuklarını tahmin ediyorum. (*ANAP sıralarımdan alkışlar*)

Seçim kanunları konusuna gelince: Bu seçim kanunları değiştiği zaman, bu Mecliste arızetmek fazla münakaşa edilmemiştir. Neden edilmemiştir? Çünkü, bu seçim kanunları yapıldığı zaman 1986 ara seçimleri yapılmıştı; bir partimiz, yani Doğru Yol Partisi kendisini neredeyse bundan sonra yapılacak seçimlerde en büyük parti olarak görüyordu...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Öyle... Öyle...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yine öyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyle olur mu, olmaz mı inşallah göreceğiz. Ondan sonra tabii Sosyal Demokrat Halkçı Parti de kendisini öyle görüyordu; onun için seçim kanununda yapılan bu değişikliklere hiç seslerini çıkarmadılar. Anayasa Mahkemesine gittiniz, Anayasa Mahkemesi reddetti, o kadar.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Zabıtlara bakın.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Daha ne istiyorsun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakanız bu seçim önünüze düştü, önünüze düştükten sonra baktık ki, seçim kanunları değişikliği görüşülürken, “Şu baraj kaldırılrsa, öbür çevre barajları indirilse...” dediniz. Çevre barajlarını biz koymadık; 1983 Seçim Kanununda çevre barajları vardır, o kadar. Yalnız yaptığımız şey, milletvekili sayısı yedi olan yerleri altıya indirdik, o kadar. Altılı yerleri yüzde 20’ye çıkardık, bu da doğru, ama Anayasa Mahkemesi de bunu kabul etti, onu da biliyorsunuz.

Şimdi, bütün bunlardan şu çıkıyor: Sizin ümidiniz yok da, onun için böyle konuşuyorsunuz. Geçen gün basın toplantısında da söyledim; Cumhuriyet Gazetesi bizi tutan bir gazete değil, sol bir gazete.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — O belli olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sıramdan şu evrakı getirir misiniz?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Sayın Başbakan, vakit kaybetme.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Eskileri söylemeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fazla uzun konuşmayacağım, biraz da beni sükûnetle dinlemenizi tavsiye ediyorum.

Zannediyorum hadise buradan kaynaklanıyor. Bakın, bugün seçim olsa; ANAP: Yüzde 40,8, Doğru Yol Partisi: Yüzde 14,7; üçte bir civarında bir rey var. Ondan sonra, SHP: Yüzde 12,5, DSP: Yüzde 9,8; bir de kararsızlar var: Yüzde 19,7.

Şimdi şu tabloyu görünce -ve tabii, bunun gibi Milliyette de çıktı, zannediyorum başka gazetelerde de çıktı- bütün hesaplarınız şaşmıştır, işte onun için seçimlerin yapılmasını istemiyorsunuz. Seçim kanunlarına bahane buldunuz, başka şeylere bahane buldunuz; ama esas sebep bunlardan ibarettir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — İlan parası ne kadar?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Ara seçimde hani 11 milletvekiliydi?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 28 Eylülde de çıkmıştır.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Düşmez kalkmaz bir Allah.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bu seçimler için bana tahmin sordukları zaman, hiç tahmin söylemiyorum; çünkü aziz arkadaşlarım, milletin oyu kimsenin cebinde, tapusunda değildir, siz bunu çok iyi bilin. Çünkü, öyle diye yola çıkanların, vaktiyle iktidar hesabı yapanların, sonra çok acı mağlubiyetlere uğradıklarını biz gördük.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Şimdi sıra sizde, sizin de başınıza gelebilir Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, biz, millete karşı saygılıyız.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Biz, sizden de saygılıyız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve şu seçimler, yani yargı denetiminde olan şu seçimler daha yapılmadan, burada bazı arkadaşlarımın şu veya bu sebeple seçimlerin bir nevi meşruiyeti üzerinde laf konuşmalarını, biraz da mağlubiyetlerine kılıf hazırlamak şeklinde görüyorum ve bunu da üzülererek söylüyorum. Size bir tavsiyem var; geliniz, çalışınız. Boş laflar yapılacağına, bizlere lüzumsuz hücumlar yapılacağına, millete kendinizi sevdirmeye bakınız. *(ANAP sıralarından "bravo" sesleri, alkışlar)* Millete kendinizi sevdirderseniz ola ki rey alırsınız ve bundan biz de memnun oluruz. Hakikaten biz de, yani Anavatan iktidarı olarak kim olursa olsun, bu seçim kanunu ile bu memleketeye güçlü bir iktidar getirecektir. Bu, Anavatan olmayabilir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — O zaman kalpten gidersin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin gönlünüzde yattığı gibi, SHP olabilir, Doğru Yol Partisi de olabilir, bu kadar korkmanıza lüzum yok.

Biz, iktidar olduğumuz zaman şunu hakikaten arzu ederiz: Biraz daha fazla çalışın da iyi bir muhalefet olun. Sayısı biraz daha fazla bir muhalefet olun. Bu, hakikaten bizim özlemimizdir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Öğretmenliğiniz de var mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü bu Mecliste biz birçok arkadaşlarımızı gördük; kendileri yanlış hesap yaptılar ve oradan oraya transfer oldular, sonunda da pişman oldular. Bir kere daha ifade edeyim ki, şu günkü toplantıyı, birçokları, "Acaba Anavatan Grubu çatlayacak mı?" diye bir hesap içerisinde yaptılar. Gördüler ki, bu Anavatan Grubu son dört senedir Türkiye'de -iddia ediyorum- kırk senede yapılmayan işleri yapmıştır ve ve ümitlerinizi de her zaman boşa çıkarmıştır.

Hepinize teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra oylama yapıldı)

Başbakan Turgut Özal'ın Teklifin kanunlaşması sebebiyle yaptığı teşekkür konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin geç saatine kadar bu çok önemli bir kanunu, bugün milletimizi hakikaten bir sıkıntının eşiğinden kurtararak çıkarmış bulunuyoruz. Bu bakımdan Yüce Meclise ve özellikle burada Anavatan Grubuna teşekkürlerim sonsuzdur.

Bu kanun daha evvel çıkmışta; ama maalesef, kanunun çıkmasını istemeyen, erken seçimden kaçan, bir arkadaşımızın burada açıklamadığı; ama benim de açıklamak durumunda olduğum, geçen kanun müzakerelerinde, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği maddenin yazılış şekli, bize SHP Grubu tarafından teklif edilmiştir, yazılı olarak verilmiştir. Sebebi de çok açıktır; onlar önseçim yapmak istemiyorlardı. Bunun için de, kendi tüzüklerin de olan maddeyi kullanmaları mümkün değildi bu vaziyette. O maddenin

kullanılamaması için de kanunen önseçimin yapılmamasının zorunlu hale getirilmesini istediler; bu suretle de, kendi örgütlerine izahat verebiliriz demeye getirdiler.

Bu gariptir ki, aradan bir müddet geçtikten sonra, ilk başta kanunun diğer maddeleriyle ilgili Anayasa Mahkemesine gittiler; aradan on gün geçtikten sonra da, bu sözü edilen maddeyi tekrar Anayasa Mahkemesine götürerek iptalini sağladılar.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Oradan haber aldılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii nasıl oldu, niçin oldu, ileride bunlar -tahmin ederim- meydana çıkacaktır. Yalnız üzüldüğüm bir noktayı da bu vesileyle bu Yüce Meclisin huzurunda ifade etmek istiyorum.

Türkiye’de erken seçim ilk defa yapılmıyor. Daha evvelki dönemlerde de erken seçim yapıldı. Erken seçimi Türkiye Büyük Millet Meclisi karara bağlıyor. Tabii o bakımdan da erken seçimin yapılması biraz zor bir hadisedir. Milletvekillerimiz tekrar geri dönüp dönmeme endişesine kapılacakları için, erken seçim genellikle çok zor yapılır.

Biz niçin erken seçime gitmek istedik, konusuna gelince: Bu da çok açıktır. Türkiye dört senede önemli hamleler yapmıştır, çok önemli hamleler yapmıştır. Bunu Anavatan Grubunda da ayrıca ifade ettim, burada da ifade etmekten büyük gurur duyuyorum. Bu reformlar, bu değişiklikler, tahminlerin çok ötesindedir. Türkiye’ye -bizim de tabir ettiğimiz gibi -çağ atlatan değişikliklerdir, fakat araya birtakım hadiseler girdi. Türkiye’de siyasî yasaklılar vardı, kısıtlılar vardı. Eski devirlerde olduğu gibi bu siyasî yasaklar onüç ondört sene devam etmedi. Bizi sıkıştırdıklarını zannettiler; ama hakikatte biz bu siyasî yasakların millet önünde gidip yasakların kalkmasının daha doğru olacağını ifade etselerdi belki referandumda biz onlarla ciddi bir mücadeleye girmezdik; ama maalesef, Anavatan İktidarını yoğun şekilde bir yıpratma kampanyasına girdiler, meseleyi de bir seçim atmosferine büründürdüler. Kendimizi müdafaa mecburiyetinde kaldık. İyi olmuştur.

Neticede şu belirsizlik meydana gelmeye başladı: Referandumda ne olacak? Dış âlem Türkiye’ye hakikaten önem veriyor. Görkemli mitingler yaptılar, çok para sarf ettiler. Bu mitinglerin sonunda da dışarıda şöyle bir kanaat belirmeye başladı: Acaba, Anavatan iktidarı bir seçimde durabilecek mi? Bu söz yaygın hale geldi. Referandumun sonuçları, bunu tamamıyla silmiştir. Yani, referandumun sonuçları, dış âlemde bunu tamamıyla silmiştir; fakat bir problem bırakmıştır; o da şudur: Türkiye, önümüzdeki beş senede yeni hamleler yapmak mecburiyetindedir. Seçime bir sene kala bir iktidarın belki çok büyük hamleler yapabilmesi kolay değildir. İşte bir beş seneyi daha garanti olarak görerek önümüze almak istedik. Bu tahmini referandumdan evvel yaptık; ama ilanını, referandumda sandıkların kapatıldığı saatte yaptık.

Netice itibarıyla, bu Seçim Kanunu bildiğiniz gibi 10 Eylülde çıktı; ama o Seçim Kanununun başına bu hadiseler geldi.

Ben hâlâ şuna inanmak istemiyorum, zabıtlara geçsin diye söylüyorum; bir gün konuşulur, bir ülkede Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Seçim Kurulu kararıyla seçimin yapılamaz hale gelmesi hakikaten Batılı demokrasilerde görünen bir durum değildir, böyle bir durumla karşılaşmamıştır; çünkü, seçim demokrasinin en aslı unsurudur. Seçim olmayan yerde demokrasiden bahsedilemez, hatta hukuktan, haktan bahsedilemez.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — O mahkemeden de bahsedilemez.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, benim anlayışımın çok dışında bir hadise olarak karşıma gelmiştir. Söylemek istediğim, esas itibarıyla bu.

Şöyle düşündüm: Farz ediniz ki 8'inci maddedir; önseçimi yasaklayan bir hüküm getirilmiştir. Onu da demin ifade ettim, biz getirmediğimiz, Anayasa Komisyonumuzdan evvel, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının tavsiyesiyle konulmuştur. Anayasa Komisyonuna gittiği zaman, Anayasa Komisyonu, bunu Anayasaya aykırı bulmuş, değiştirmiştir. Bu Mecliste, ondan sonra, SHP'nin bizzat isteğiyle bu değişiklik yapılmıştır.

Farz ediniz ki, bunlar yapıldı, o ibare. Anayasaya da aykırıdır; ama hiçbir partiye bir üstünlük sağlamamıştır, her parti aynı eşit şartlarla listelerini vermiştir, listeler meydana gelmiştir, seçim çarkları dönmeye başlamıştır, kuralar çekilmiştir, basımlar yapılmıştır ve hakikaten insanın havsalası almıyor, nasıl oluyor da seçim ertelenme durumuna düşüyor. Size söyleyeyim, Türkiye'nin bir ay zaman kaybı, 1 milyar dolara patlar. Türkiye'nin geleceği bakımından 1 milyar dolara patlar. Yapacağımız işlerde bir ay gecikmişizdir, daha başka birçok işler yapmamız lazım.

Benim hatırıma şu geldi: Anayasa Mahkemesinin yetkisi vardır. Bu seçimde kimseye avantaj verilmedi, bu maddeden dolayı. Herkes, aynı şartlarda, adaylarını tespit etti, biz de öyle tespit ettik ve bugün de inanmıyorum, önseçimi partilerimizin çoğu yapmayacaklardır, göstermelik olarak birkaç yerde yapacaklardır. Ne olurdu bu maddenin yürürlüğü üç ay sonraya, yani iptal kararı üç ay sonraya bırakılsaydı da Türkiye'de seçim yapılsaydı. Bütün dünyaya karşı da böyle acayip bir duruma düşmemiş olsaydık. Bunu bilhassa belirtmek istedim; ama, tabii bundan birçok sonuç çıkarmak isteyenler oldu. Anavatan Grubu içerisinde altmış küsur arkadaşımızı listelere koyamadık -fevkalade üzgün olduğum bir hadisedir- bundan bir nevi istifade etmek istediler ve bu istifadeyi de burada gördünüz, şahit oldunuz. İşte salonu terk etmelerinin sebebi, grubumuzun birliğinin, beraberliğinin, burada, onların gözü önünde tescil edilmesi, onları sonunda bu salonu terk etmeye, Türkiye Büyük Millet Meclisini terk etmeye kadar götürmüştür. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

“Bizim parti grubumuz -ta kurulduğu ilk günden beri- çok zor vazifeler yüklenecek bir grup olarak tarihe geçecektir” demiştim. Türkiye'nin ve özellikle bizim, tarif ettiğim gibi, çok inişli yokuşlu günlerimiz olacaktır. Şu karşılaştığımız durum, bu en yokuşlu günlerimizden birisiydi. Bunu aştıktan sonra, inanıyorum ki önümüzdeki dönemde Anavatan Partisi Grubu, bu 17'nci Dönem grubundan; herhalde ona yetişemez, o grubun tarihte çok özel bir yeri olacaktır, onu bilhassa belirtiyorum; ama 18'inci Dönem Anavatan Partisi Grubuna da güzel bir örnek olacaktır.

Bu kanunun memleketimize hayırlar getirmesini diliyorum. Arkadaşlarımızı, geçenlerde söylediğim gibi, inşallah daha çoğunuzu, ilk söylediğimden daha fazla, burada görmek istiyorum ve bunda da başarılı olacağımızı zannediyorum.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.⁴⁵ *(ANAP sıralarından sürekli alkışlar)*

⁴⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 44, Birleşim 3 (Olağanüstü), Sayfa 234-237, 248-249*

II. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ
46. Cumhuriyet Hükümeti
(21.12.1987-09.11.1989)

25 Aralık 1987 Cuma

46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri,

Yüce Meclisi Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. Önümüzdeki beş yılın milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

14 Aralık 1987 günü Hükümetin istifasını Sayın Cumhurbaşkanına sundum, aynı gün Sayın Cumhurbaşkanı yeni hükümeti kurma görevini tekrar şahsıma tevdi ettiler. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca 21 Aralık 1987 günü 46. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. Anayasanın 110. maddesi gereğince Hükümet Programını yüksek heyetinize takdim etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem Milletvekilleri,

29 Kasım Milletvekili Genel Seçimlerinde bizi tekrar iktidar olarak görevlendiren; tercihini, huzur, güven, istikrar ve kalkınmanın idamesi için kullanan aziz milletimize Anavatan Partisi Başkanı olarak şükranlarımı sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

29 Kasımda sandıktan çıkan başlıca sonuçlar şöyledir: Seçime giren yedi partiden sadece üçü %10 barajını aşabilmiştir. Barajı aşamayan partiler dâhil, 104 seçim çevresinin 86'sında Anavatan birinci partidir. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya dâhil 67 ilin 55'inde Anavatan birinci partidir. Bu tespit Anavatan'ın bütün yurt sathında topyekûn olarak desteklendiğini gösteren en önemli husustur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Seçim sistemi hakkında da şunları söylemek isterim. %10 barajı ve çevre barajı 1983 seçimlerinde de aynen mevcuttu. Bizim zamanımızda yapılan değişiklik, yedilik seçim çevrelerinin altıya indirilmesi ile kontenjan milletvekilinin sisteme dâhil edilmesinden ibarettir. Bu seçimlerde kontenjan olmasaydı Anavatan Partisi 292 yerine 285 milletvekili çıkarırdı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — 264 çıkarırdı!

RIZA YILMAZ (Ankara) — Antidemokratik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mecliste grubu bulunan partilerin aldığı oyların toplam oylara nispeti %80,2'dir. Bu nispet 100 kabul edilip, grubu olan partilerin oy nispeti buna göre hesap edildiğinde Anavatan Partisi %45,3, *(ANAP sıralarından alkışlar)* SHP %30,8, DYP %23,9 olmaktadır. Hesap edilen bu oy nispetleri 1983 seçimlerinde sırasıyla Anavatan Partisi, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisinin aldıkları oylara aynen tekabül etmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Seçim sistemi hakkında son olarak şunu ifade etmek istiyorum. Bu seçim sistemi istikrarın muhafazasını ve güçlü hükümetlerin kurulmasını sağlamaya yöneliktir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Antidemokratik!

ARİF SAĞ (Ankara) — Antidemokratik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nihai hedef olarak Türkiye'yi iki partiye götürür. Bilinmesi ve unutulmaması gereken husus ise seçim sisteminin bütün partilere aynı şekilde uygulandığı ve herkese eşit haklar tanıdığıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Geride bıraktığımız dört yıl, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği, herkesin yarınından emin ve geleceğe güvenle baktığı, demokrasinin yerleştiği, ülke itibarının arttığı bir dönem olmuştur.

Türkiye Anavatan İktidarı döneminde cehaleti ve karanlığı yenmiş, çeşmeden akan suyuyla, otoyolları, köprüleri, telefonu, pırıl pırıl şehirleri, ıslıl ıslıl köyleriyle medeniyete doğru koşmuş, çağ atlamıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye Anavatan iktidarıyla, seçim kazanmak uğruna mali ve ekonomik yapıyı tahrip eden, hazineyi batıran tavizci ekonomik anlayışı terk edip, ekonomiyi ülke imkânlarına ve gerçekçi kaidelere göre yöneten bir anlayışa kavuşmuştur.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Zamları niçin seçimden önce yapmadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye Anavatan iktidarıyla, kavgasız, dövüşsüz, küskünlüğü ve kaprisi olmayan bir siyasi dönem geçirmiş, sevgiye dayanan, uzlaşmacı, medeni ve seviyeli bir siyasi faaliyetin güzel örneklerini yaşamıştır.

Türkiye Anavatan iktidarıyla, sivil idare döneminde Anayasasını değiştirebilen, demokrasinin geliştiği ve yerleştiği bir ülke hüviyetini kazanmıştır.

Türkiye Anavatan iktidarıyla, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını asgariye indirmenin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin makûs talihini yenmenin akılcı temellerini atmıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye Anavatan iktidarıyla, fakir ve fukaranın ıstırabını durduracak, insanını yuva sahibi yapacak, savunma sanayiini kuracak mali kaynakları bütçe dışından sağlamış, ülke potansiyelini öncelikli hedeflere seferber etmeyi başarmıştır.

Hülasa, Türkiye anavatan iktidarıyla ilim ve medeniyeti kucaklamış, ölçülü ve seviyeli bir siyasi anlayışla, daha ileri, daha güçlü ülke olma yolunda tarihi hamleler yapmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

İlk Anavatan Hükümeti kritik bir dönemde iktidar olmuştur. 6 Kasım 1983 seçimi sonucunda iktidar askeri yönetimden devralınmasına rağmen, demokratik sistem tam anlamıyla rayına oturtulmuştur. 9 yıldan beri devam eden sıkıyönetim son bulmuş 29 Kasım 1987 seçimlerine sıkıyönetimsiz gidilmiştir.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — İşkenceye de son verin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siyasi yasaklar kalkmış, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkı tanınmıştır. Uzun yıllardan beri arzu edilen, ancak daha önce Türkiye'nin şartları dolayısıyla cesaret edilemeyen, Büyük Atatürk'ün muasır medeniyet seviyesi olarak hedef gösterdiği Avrupa Topluluğu'na tam üyelik müracaatını yapmak bize nasip olmuştur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Kuruluşumuzun ilk gününden beri belirttiğimiz gibi Anavatan yepyeni bir partidir. Ülkemizin ve insanımızın yapısına uygun, milletimizin menfaatleri istikametinde birleştirici hoşgörü ve uzlaşmayı siyasetin harcı sayan bir partidir. Bugün Türkiye’de rahat ve medeni bir tartışma ortamı mevcuttur. Farklı düşüncelere ve siyasi görüşlere sahip olanlar eskiye göre birbirlerine daha fazla tahammüllü ve hoşgörülüdür. Vatandaşlarımız, farklı görüşlere de sahip olsalar dost ve kardeş olarak bir arada olarak bir arada bulunmanın huzurunu yaşamaktadırlar. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu ortamın meydana gelmesinde Anavatan Partisi’nin şüphesiz ki büyük rolü olmuştur.

Değerli Milletvekilleri:

1980’lerin sonuna yaklaşırken, siyasi hayatımızdaki eğilimler, 1970’li yılların Türkiye’inde çok farklıdır. Milletimiz, vatandaşımız aşırılıktan ve kavgadan hoşlanmıyor. Hele bu gibi vasıfları kendisini idare etmeye talip olanlarda görmeyi hiç istemiyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anavatan Partisi olarak biz daha başlangıçtan itibaren barışı ve sevgiyi kendimize şiar edindik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Meclise anarşiyi onun için mi soktunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidar olmayı kavga da değil, sevgide gördük.

Seçim Beyannamemizde şunu söylemiştik:

“Önümüzdeki dönemde en önemli meselelerimiz siyasi ve ekonomik istikrarın ve buna bağlı olarak huzur ve güvenin devam ettirilmesidir. Her şeyin başında ise siyasi istikrar gelmektedir. Bu da birlik, beraberlik içerisinde, birbirleriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olması ile mümkündür.”

Aziz milletimiz bu görevi Anavatan Partisi’ne tevcih etmiştir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri,

Hükümet olarak siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Sadece bize karşı olduklarını söyleyerek hizmete talip olanların hizmet vermelerinin mümkün olmadığına, herkesin neyi, nasıl yapacağını, kaynağı nereden bulacağını açıkça ifade etmesi gerektiğine inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bugün ve yarın sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak bilgisizlik değilse gaflettir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Anavatan iktidarı Türkiye’nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Ekonomik ve sosyal meselelere getirdiğimiz çözümler geçmişten tamamıyla farklı olduğu gibi, bizatihi siyasi meselelere yaklaşımımız kavgadan uzak, uzlaşıcı ve yapıcıdır.

Anavatan Partisi’nin TBMM’de yaptığı çalışmalar ve hükümet icraatıyla son dört yılda Türkiye’yi nereden alıp nereye getirdiği ortadır. Türkiye büyük bir gelişme ve yapı değişikliği içerisinde. 30-40 yılda, hatta cumhuriyet süresince yapılamayan, yapılmasına cesaret dahi edilemeyen ekonomik, sosyal ve idari reformlar 3-4 yılda

sığdırılabılmıştır. İleri ve modern bir ekonomik sistemin hemen hemen bütün temel taşları yerli yerine oturtulmuş, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini çalıştıracak şartlar sağlanmıştır.

Değerli Milletvekilleri,

İktidarımızın son dört yıllık döneminde yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejimi kökünden değiştirilmiş, döviz suç aleti olmaktan çıkarılmıştır. Bugün ülkemiz dünyanın en rahat kambiyo rejimlerden birine sahiptir.

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. 25 yıldan beri sadece sözü edilen KDV uygulamaya konulmuştur.

Gümrükler bütünüyle gözden geçirilmiş koruma makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarı açılmaya teşvik edecek şartlar getirilmiştir.

Faizler büyük ölçüde serbest bırakılmıştır.

Tekeller kaldırılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri çıkarılarak gönüllü tasarruflar teşvik edilmiş, sermaye piyasası kurulmuştur.

ADİL AYDIN (Antalya) — Kimler almış bu senetleri, kimler?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Savunma Sanayiini Geliştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi, genel bütçe dışında fonlar teşkil edilerek önemli kaynak arttırıcı tedbirler alınmıştır. Böylece konut, baraj, köprü, enerji santralleri ve savunma sanayii yatırımlarında büyük hamleler başlamıştır. Sosyal Dayanışma Fonundan yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Dünyada ilk defa olarak Türkiye'de alt yapı projelerinde Yap-İşlet-Devret modeli geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Takip edilen ekonomik politikaların neticelerini en iyi şekilde, GSMH, ihracat ve Türkiye'nin dış kredi itibarında görmekteyiz:

GSMH 1984'te %5,9, 1985'te %5,1, 1986'da %8 artmıştır. 1986 yılı büyüme hızı son on yılın en yükseğidir. 1987 yılında ise %6,8 civarında bir büyüme hızı beklenmektedir. 1984-1987 döneminde ortalama büyüme hızı %6,5 olmuştur.

AHMET ERSİN (İzmir) — Enflasyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son iki yılda işsizlik hem nispet, hem de mutlak değer olarak azalmaya başlamıştır.

1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolar ve bunun %35'i sanayii mallarıydı. Bu yılki ihracatın ise 10 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bunun %80'i sanayi mallarıdır. Türkiye dünyanın en gelişmiş ülkelerine çok çeşitli sanayi malları ihraç eder hale gelmiştir.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Hayalî, hayalî...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye son dört yılda kredi itibarı en süratli yükselen ülkedir.

Lüks ithalat sayılan araba, sigara ve diğer malların yıllık ithalattaki payı %2'dir. Daha önce ülkeye çeşitli şekillerde kaçak olarak sokulan bu mallardan son üç yılda devletin aldığı gümrük ve fon bir trilyon liradan fazladır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu paralar başta Toplu Konut, Sosyal yardımlaşma ve dayanışma Fonu olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılmaktadır.

AHMET ERSİN (İzmir) — Seçimlerde, seçimlerde...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984- 1987 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı %4'tür ve bu hız plan hedefinin hayali üzerindedir.

23 baraj tamamlanmıştır. Halen 79 baraj inşa halindedir. Son dört yılda 600 bin hektar civarında alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli muhtemelen 1991'de hizmete girecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Fatih Sultan Mehmet köprüsü 1988 Mayısında hizmete girecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Toplu Konut Fonunda 600 bin adet konut finanse edilmiş ve edilmektedir.

1983 yılında dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz 66 bin idi. Bu yılsonunda yatak kapasitesi 120 bini bulacak, dış turizm geliri ise 1,5 milyar dolar civarında olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — Köylüler nereye gidecek?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin çimento üretimi 1983'te 13,6 milyon ton, 1987'de 21,5 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise 1983'te 3,9 milyon ton, 1987'de 7 milyon tondur.

Linyit üretimi 1983 yılında 23,8 milyon ton, 1987 yılında ise 45 milyon tondur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Cumhuriyet süresince 1983 sonuna kadar 24.400 köye elektrik verilmesine mukabil, son dört yılda 33.800 köy ve mezraya elektrik götürülmüştür. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bir kaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır.

580 bin adet gecekondu ve imar affından faydalanan yapıya elektrik bağlanmıştır.

ADİL AYDIN (Antalya) — Ankara'nın suyu yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elektrik enerjisi üretimi 1983 yılında 27,3 milyar Kilovat/saat, 1987'de 45 milyar Kilovat/saattir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Savunma sanayiinde önemli hamleler yapılmıştır. Türkiye'de yapılan ilk F-16 jet uçağı 1987'de göklerde uçmaya başlamıştır.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında toplam telefon hattı sayısı 1,9 milyon, bunun 1,6 milyonu otomatik idi. 1987 de ise toplam telefon sayısı 4,8 milyon ve bunun 4,4 milyonu otomatiktir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* 1983 sonunda 10.272 köyde telefon olmasına mukabil, bu yılsonunda bütün köyler, 36.150 ünite telefona kavuşmaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şehirler ve milletlerarası otomatik konuşma yapan köy sayısı 1983 yılında sadece 12 iken, 1987 yılında 20 bindir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tamamıyla renkli televizyon yayınına iktidarımız döneminde geçilmiş, ikinci kanal TV başlatılmıştır. Televizyon haftalık saati 1983 yılında 37 saat iken 1987’de 130 saate yükselmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakanlıklar ve bağlı birimler re-organize edilmiştir.

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu çıkarılmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Enflasyona ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yükseköğretimde yurt kapasitesi 1983 yılında 47 bin, 1987’de 110 bindir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Kredi verilen öğrenci sayısı 1983’te 29 bin. 1987’de 47 bindir.

Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve görevleri hakkında Kanun çıkarılarak sporumuza yenilikler getirilmiş, ilave kaynaklar sağlanmıştır.

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılmış, uygulama başlatılmıştır. Çırakların mesleki eğitim süresince sigorta primleri devletçe ödenmektedir.

Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş, yetkileri arttırılmıştır.

103 kasaba ilçe yapılmıştır.

Gecekondu imar affi çıkarılmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bürokratik işlemlerde formaliteler azaltılmıştır.

Mersin ve Antalya serbest bölgeleri açılmış, diğer iki bölgenin çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Önümüzdeki beş yıllık dönemde neler yapacağımızı belirtmeden önce bazı temel konulardaki görüşmelerimizi ifade etmek istiyorum.

Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurt savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyetlerin ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerinden meydana gelir.

Devlet millet için vardır. Devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Refahın tabana yayılması, fakirliğin ve işsizliğin ortadan kaldırılması gayesiyle, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması; sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik, yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir.

Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip, işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir.

Bunun için sistem açık, basit ve kolayca anlaşılır olmalıdır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmü şahıslarla ilişkilerinde itimat esas, şüphe istisnaidir.

Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hakim kılınması, verimin geliştirilmesi hedefimizdir.

Değerli Milletvekilleri,

Adalet mülkün temelidir.

Adaletin temini ve dağıtımı, kişi hak ve hürriyetleri ile hukukun üstünlüğünün korunması devletin temel görevleri arasındadır.

Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri aleyhinde kullanılmamasının da teminatıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Kanun önünde eşitlik esastır.

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkence, işkence...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Adaletin vatandaşlar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, milli birlik ve beraberliğin tesisinde ve devlete güvenin temininde asli unsurdur.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Ergun Paşa'ya söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Adalet süratle yerine getirilmeli, cezalar müessir ve caydırıcı olmalıdır. Geciken adalet yerine gelmemiş adalettir.

Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kanunların mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesi hedefimizdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkenceden bahset, işkenceden...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır.

Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devlet nizamını temel şart görürüz.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkının gerçekleştirilmesi bu açıdan çok önemli bir adımdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri,

Millete en iyi hizmet verebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik sistem ile mümkün olabilir.

Demokrasi insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu sistemdir.

Temel vasıfları adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millet hâkimiyeti demokrasinin esasıdır.

Halkın serbest oyu ile seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

İstikrarlı ve kuvvetli Hükümet, devlet iradesinin müessir bir şekilde yürütülmesinin ilk ve en önemli şartıdır.

Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısındayız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkenceyi de reddediyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri,

Herkes Anayasamızın teminatı, altında vicdan dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin en önemli unsurlarından biridir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanırız.

Yüksek ahlak sahibi dengeli bir nesil yetiştirilebilmesini teminen, devletin ilk ve orta öğretim kurumlarında din kültürü ve ahlak öğretimi yapılması için gerekli tedbirleri almasını zorunlu görürüz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Laikliği, manevi değerlerin korunmasında, vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetinin uygulanmasında ve dini kültürün geliştirilmesinde kısıtlayıcı bir unsur olarak anlamıyoruz.

Söz, düşünce ve kanaat hak ve hürriyetlerinin kullanılmasında, hür ve bağımsız basınımızın önemini bilhassa vurgulamak isterim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Onun için kâğıda zam yaptınız!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri,

Sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görürüz.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik, kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli Milletvekilleri,

Hükümetimiz milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas almaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Milliyetçilik anlayışımız, Büyük Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda, devletin bağımsızlığını, milletimizin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf, adet ve geleneklerimize bağlılığımızın ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın,

kiymetli olanın muhafazasıdır. İlerlemeye açık, modern, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye en büyük emelimizdir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sosyal adaletçiyiz. Ülkemiz nimetlerinden herkesin hak ve adalet ölçüleri içerisinde istifade etmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak sosyal adalet anlayışımızın esasını teşkil eder. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde komşusu aç yatarken tok uyumak hoş görülmez. Kişinin kendi nefsi için istediğini başkaları içinde istemesi esastır. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler; ANAP sıralarından alkışlar)

ADİL AYDIN (Antalya) — Nerede o, nerede?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Bu memlekette, bir tek Özallar tok...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

İktisadi gelişmenin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbirleriyle telif edilebileceğine inanırız.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hakim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması sistem tercihimizdir. Çünkü ekonomide haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını en verimli şekilde kullanmanın ancak bu sistem içerisinde mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu genel hedeflere erişilmesi için ilkeler şunlardır.

Tasarrufların teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi.

ADİL AYDIN (Antalya) — İzzet ikbal peşinde 178 kişiyle Amerika'ya gitmek tasarruf değildir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dış ödemeler dengesinin istikrarlı çözüme kavuşturulması.

İhracatın arttırılarak milli gelir içindeki payının yükseltilmesi.

Dış müteahhitlik, taşımacılık, turizm gibi döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki.

Enflasyonun makul seviyelerde tutulması, fiyat istikrarının sağlanması.

İktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi.

Karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi.

İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli bir hale getirmek için devletin başlıca rolü istikrarın teminidir. Bu maksatla yurt içinde emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun

savunması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzi devletin asli görevleridir.

İktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla altyapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi tabii kaynaklar milletin varlığı olarak düşünülmalıdır. Bahis konusu tabii kaynaklar, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracakları teşebbüslere bırakılmalıdır.

Devlet, sanayi ve ticarete, ana prensip, olarak girmemelidir; istisnaî olarak, geri kalmış bölgelerde sınaî tesisler, kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadî gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeler, kooperatif ve şirketler sisteminin temel uygulama araçlarıdır.

ADİL AYDIN (Antalya) — Holdingleri unutuyorsunuz Sayın Başbakan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

1980 öncesinde uygulanan ekonomik sisteme “karma ekonomi” adı konmuştu. Bu sisteme göre devlet ve özel sektör ekonomide benzer sahalarda, bazen da ortak yatırımlar kurarak sınaî ve ticari faaliyetlerde bulunurlardı.

Gene aynı yıllarda dışa kapalı bir ekonomi içerisinde ithal ikamesi yoluyla ithalattaki döviz ihtiyacı azaltılmaya çalışılırdı.

Çok partili demokratik sisteme geçişimizden bu yana, Türkiye her on yılda bir askeri yönetimle sonuçlanan bir fasit daire içerisinde. Meselenin tahlili yapıldığında her on yılda bir dış ödemeler dengesinin çıkmaza girdiği, bunun ardından ekonomide krizin başladığı, daha sonra meydana gelen sosyal ve siyasi çalkantıları ise askeri yönetimin takip ettiği görülmektedir. Ekonomik gelişmesini nüfus artış hızına göre bir türlü ayarlayamayan Türkiye son otuz yıldır içine düştüğü fasit daireden kurtarılamamıştır. Çünkü hızlı kalkınma ihtiyacında olan Türkiye büyüme hızı yükseldikçe döviz bakımından zorlanmaya başlamış, sıkıntıya girmiştir.

1950-1980 yılları arasında edinilen tecrübe, uygulanan iktisadi politikanın köklü bir şekilde değiştirilmemesi halinde Türkiye'nin bu fasit daire içerisinde kalacağı 1970'li yılların sonlarında çok açık ve seçik olarak görülmekteydi.

Çare; ihracatı ve diğer döviz gelirlerini artırmaktı. Ancak, kapalı bir ekonomide, koruma altında verimsiz çalışan bir sanayi ile yüksek rekabet altında işleyen dış piyasalara mal satmak mümkün değildi.

Çare sanayimizi önce yurt içinde kontrollü rekabete açmak, böylece verimliliği artırarak dış piyasaya girmektir. Çare turizmi geliştirmek, işçi gelirlerimizin mal olarak değil, para olarak ülkeye girişini sağlamaktır. Çare müteahhitlerimizi yurt dışında taahhüt işleri yapmaya teşvik etmektir.

Dört beş kalemden teşekkül eden tarım mallarını ihraç ederek ve ithal ihtiyacımızı ithal ikamesi ile iç piyasadandan sağlamaya çalışarak döviz dengesini sağlamak mümkün değildi.

1980 öncesi döviz darboğazını halletmek için uygulanan ithalat kotaları tahsis sistemi ve ucuz resmi döviz tahsisi devlet eliyle çok büyük rakamlara baliğ olan haksız kazançlara yol açmıştır. Aynı şekilde enflasyonu önlemek bahanesiyle piyasa fiyatlarının çok altında tahsis yoluyla satılan KİT malları birçok şahıs ve şirketi kolay yoldan zengin etmiş, iddia edilenin aksine enflasyonu körüklemiştir.

Yatırımcıya ucuz faizli kredi sağlamak gayesiyle, orta gelirli vatandaşımızın banka mevduatlarına enflasyonun çok altında verilen faizler vatandaşın parasını bankalarda eritmiş ve onların zorlukla biriktirdikleri tasarruflarını yine enflasyonun altında faizlerle sanayi ve ticaret kesimine transfer etmiştir.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bir de bankerlere tabii...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşin daha kötüsü, enflasyondan daha ucuz faizli kredi imkânına kavuşanlar stokçuluk yoluyla büyük haksız kazanç sağlamıştır.

Eski ekonomik düzeni savunanlar yatırım yapmak için gerekli sermaye birikiminin Türkiye’de başka türlü teminin imkânsız olduğunu söylemektedirler. Bizim anlayışımızda kazanç çalışarak ve rizikoya girerek elde edilir. (ANAP sıralarından alkışlar) Kurmuş olduğumuz yeni ekonomik düzende, ne ithal kotaları, ne döviz tahsisleri ne de düşük fiyatlı KİT tahsisleri vardır. Faizler stokçuyu caydırıcı seviyede ve enflasyonun üstündedir. Orta gelirli vatandaşımıza bankada mevduatı için enflasyonun üstünde gelir sağlanmaktadır. Bizim sistemimizde sermaye birikiminde haksız kazanç yer verilmemiştir.

ANAVATAN iktidarı süresince dört yılda meydana gelen gelişmeler döviz fasit dairesinin kırıldığına işaret eden önemli göstergelerle doludur.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 40 milyar dolar borcumuz var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dış ödemeler dengesindeki düzelmeler, ihracat artışı ve ihracat yağısındaki değişiklikler müspettir, kalıcı niteliklerdir. Bu ihracatın on milyar civarında olması beklenmektedir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 1980 yılında %37 iken, 1987’de %72’dir. 1979 yılında sanayi mallarının ihracattaki payı %35 iken, 1987’de %80’e çıkmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Geçmiş yıllarda ihracatın yerinde saymasının başlıca sebebi ihracatın esas olarak tarıma bağlı olmasıydı. Daha da ilginç tarafı sadece tütün, pamuk, fındık ve kuru üzümün ihracatımızdaki payının 1950’de %65, 1960’da %54, 1970’te %61, 1980’de %37 olmasıdır. Bu nispet 1987’de %8 civarındadır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Akıllı ve iyi bir şekilde yönlendirilen ihracat politikasıyla Türkiye bugün dışarıya 3.000 çeşit mal satar hale gelmiştir. Çok sayıda ülkeye, bütün gelişmiş sanayi ülkelerine ihracat yapılmaktadır. Ülke sayısının fazlalığı ve malların çeşitliliği ihracatımızın sağlamlığını göstermektedir. Cari işlemler açığı bu yılsonunda bir milyon doların altına inecektir.

1977-78'de süratle yavaşlamaya başlayan kalkınma hızı 1979'da -%0,4 ve 1980'de -%1,1 iken 1984'de %5,9, 1985'de %5,1'e 1986'da %8'e erişmiştir. 1987'nin ise %6,8 mertebesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. 1984-1987 döneminde ortalama büyüme hızı %6,5'tir. Bu aynı dönemde OECD ülkeleri arasında en yüksek büyüme hızıdır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli Milletvekilleri,

1968 yılı ihracatımız yaklaşık 500 milyon dolardı.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ne kadarı hayali?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu kadar ihracatı geçen Eylül ayının 13 gününde gerçekleştirdik. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) 1979 yılının toplam ihracatı bu yılın Eylül ve Ekim aylarında yapılan iki aylık ihracat kadardır.

RIZA YILMAZ (Ankara) — O zaman ekonomiden siz sorumluydunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1979 yılında 14,2 milyon dolar olan borcumuzu o yıl 2.26 milyar dolar olan ihracatımızla 6,3 yılda karşılayabiliyorduk. 1987 ortasında 33,1 milyar dolara erişen borcumuzu ise şimdi 3,3 yılda karşılayabilir duruma geldik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Türkiye'nin meseleleri, meselelerin muhteva ve boyutları çok büyük ölçüde değişmiştir, değişmektedir. Türkiye'nin bu günkü ekonomik meselelerine eski yılların anlayışla bakarak tahlil etmek ve çare bulmak mümkün değildir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Bu hükümet dönemi sonunda ihracatımızı 20 milyon dolara ve turizm gelirlerimizi brüt 5 milyar dolara çıkarmak imkân dâhilinde görülmektedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Türkiye'nin ekonomide elde ettiği dış dünyada da takdir edilmektedir. Nitekim kredi itibarımız 1979'da 93 ülke arasında 89'uncu sırada iken, 1987'de 109 ülke arasında büyük artış göstererek 45'inci sıraya yükselmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Ekonomideki gelişmenin devam etmesi için rekabete dayalı serbest piyasa sistemini güçlendirecek uygulamalar sürdürülecektir.

Bu meyanda KİT'lerin özelleştirilmesi çalışmaları hızlandırılacak, devletin yeni ticari ve sınai yatırımlara girmesi özel durumlar dışında sınırlandırılacaktır.

Enflasyon üstü faiz politikasından ve devamlı ayarlanan kur sisteminden serbest faiz ve kur sistemine geçilerek, dönem içerisinde Türk Lirasının konvertibil olması gerçekleştirilecektir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Ekonomide kartelleşmeyi önleyici tedbirler alınacak, ithalat, tüketicinin korunması ve enflasyonla mücadelede etkin olarak kullanılacaktır.

1983'de GSMH'nin %16,4'ü olan yurt içi tasarruflar, uygulanan faiz politikaları, gelir ortaklığı senedi gibi tasarruf arttırıcı tedbirlerle 1986 yılında %22,9'a çıkmıştır. 1987 yılında 97 milyon dolarlık yabancı sermaye izin verilmişken, 1986'da 364 milyon dolarlık sermayeye izin verilmiştir. 1987 yılında 500 milyon doların geçileceği tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönem içerisinde yabancı sermayenin yılda bir milyar dolar seviyesine varacağı beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde:

Kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sermayeyi tabana yaymak için sermaye piyasasının geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak altyapıya yönlendirilmesini, verimliliğin arttırılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını kolaylaştırmak üzere, daha önce başlatmış olduğumuz KİT'lerin özelleştirilmesi konusu önümüzdeki dönemin başlıca faaliyetleri arasında yer alacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Küçük tasarruf sahibinin haklarını korumak amacıyla şeffaf muhasebe usulleri getirilecek ve bunların denetimini yapacak bağımsız denetleme kuruluşları ile muhasebe standartlarının tespiti için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bankacılık sektörünün para kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması ve bu suretle kaynakların daha iyi kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Şimdi de muhalefet ve basın tarafından çok işlenen ve Hükümetimizin icraatında en fazla tenkit edilen enflasyon konusuna geçmek istiyorum.

Açıkça ifade ediyorum ki, Hükümetimiz bütün taahhütlerini fazlasıyla yerine getirmiş olmasına rağmen, enflasyon hedefimize erişemediğimiz ortadadır. *(SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, ANAP sıralarından alkışlar)* Bu durumun çeşitli sebepleri vardır. Ekonomide gerçekleştirdiğimiz yapısal değişiklikler iktisadi faaliyetlerin ve verimini arttırmış, ekonomi planlanandan daha hızlı büyümüştür. Bunun en güzel misali 1986 yılıdır. %5 olarak hedeflenen GSMH artış hızı %8 olarak gerçekleşmiş, yeni istihdam imkânları sağlanmıştır. Hızlı kalkınma tabiatıyla hedeflenenden daha yüksek enflasyon getirmiştir.

Son dört yılda hızla dışarı açılan Türkiye'mizdeki fiyat yapısı dış dünyadaki fiyat yapısından etkilenmiştir. Ticaret yaptığımız ülkelerin çoğunda gıda maddeleri, sanayi mallarına göre daha ucuzdur. Ticaretin serbestleşmesi ve hacminin artması sonucu bizdeki fiyat yapısı dışarıya benzemeye başlamış, gıda maddelerinin fiyatı sanayi mallarının fiyatlarına göre daha fazla artış göstermiştir. Fiyat endekslerimizde gıda maddelerinin ağırlığı daha fazla olduğu için endeksteeki artış da fazla olmuştur. Bu artış belli bir zaman sonra dengeye gelip duracaktır. Ancak dışa açılmamızın neticesinde bir miktar enflasyon sisteme dâhil olmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Ekonomide başlattığımız yapısal değişiklikler çok büyük bir nispette tamamlanmıştır. Önümüzdeki dönemde dışa açılma daha tedrici olacaktır. Bu itibarla uygulayacağımız tedbirlerle enflasyonu makul seviyelere mutlaka indireceğiz.

Geçen dönemde memur ve işçinin net ele geçen gelirlerindeki artışın enflasyonun üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim ortalama olarak bir memurun 1983 yılının 12'nci ayında net maaşı ayda 24.004 Lira iken, 1987 senesinin Temmuz ayında vergi iadesi ve konut edindirme yardımı ile beraber 110.698 Türk Lirası olmaktadır. (*SHP sıralarından güürültüler*) Artış 4,6 mislidir. Aynı dönemde DİE tüketici fiyatı endeksi 632,8'den 2.134,8'e çıkmıştır. Artış 3,37 mislidir. Demek ki ortalama olarak bir memurun eline geçen net para enflasyon çıktıktan sonra %36,8 reel artış göstermiştir. Diğer bir deyimle son 3,5 yılda memurun eline geçen net para enflasyon çıktıktan sonra yılda %8,6'dır. Hükümetimiz önümüzdeki dönemde de memur ve işçinin enflasyon üzerinde eline para geçmesini sağlayacak, satın alma gücünü artıracak tedbirleri alacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Orta direk toplumumuzun en önemli kısmını teşkil eden işçi, memur, esnaf, sanatkâr, çiftçi ve emeklidir. Orta direk için son dört yılda gerçekleştirdiğimiz ve gelir dağılımını düzeltici tedbirlerden bahsetmek istiyorum. (*SHP sıralarından "Orta direk yok oldu, kalmadı" sesleri*)

Öncelikle geçmişte gelir dağılımını haksız bir şekilde dar ve orta gelirli aleyhine çeviren faktörleri ortadan kaldırdık.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Gübreyi 250 lira yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mevduat faizlerini serbest ve gerçekçi seviyeye çıkardık. Bugün tasarruf mevduatının %90'dan fazlası orta direk dediğimiz kesimdir. Eğer faizler gerçekli veya serbest olmasaydı, her yıl orta direğin hakkı olan bir kaç trilyon lira başka kesimlere kayacaktı.

Döviz kuru politikasını gerçekçi hale getirdik. Her yıl ithalatçılara trilyonlarca haksız kazanç sağlayan sabit kur sistemine son verdik. Turizmciye, nakliyeciyeye, yurt dışındaki işçiye, tarlasında ihraç malı üreten çiftçiye getirdiği dövizin, gerçek değerini ödemekle haksız kazançlar önlemiş, gelir dağılımını belirli ölçüde düzeltilmiştir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

KİT mallarında sübvansiyonlar kaldırılmış, "faturalı vergi iadesi" getirilerek orta direğe gelir transferi yapılmıştır.

Konut Fonu ve konut edindirme yardımı icraatımızın gelir dağılımını düzeltici diğer önemli uygulamalardır. Eskiden kaçakçıya ve başka kesimlere giden bir trilyon lira civarında kaynak artık dar ve orta gelirlinin eline geçmektedir.

Geçmişte hiç bir teminatı olmayan, sağlık sigortası ve emeklilik sigortası kapsamında olmayan, 65 yaş maaşından yararlanamayan ve hiç kimsenin sahip çıkmadığı kitleye biz sahip çıktık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sistemini kurduk. Sosyal adalet anlayışımız gereği geçmişte hiç bir kimsenin sahip çıkamadığı insanlara biz sahip çıktık. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Değerli Milletvekilleri,

Gelir dağılımını dolaylı olarak düzelten tedbirlerin en önemlisi altyapı konusunda yaptığımız hizmetlerdir. Temiz içme suyu, kanalizasyonu, elektriği, yolu, telefonu olmayan bir insan gelir pastasından pay alamaz. Son dört yılda altyapıda büyük gelişmeler sağladık. İnsanlarımız dört yıl öncesine göre çok daha iyi imkânlarla kavuşmuşlardır. Bunlar dar ve orta gelirliye dolaylı olarak yapılan yardımlardır.

Geçim sıkıntısı; gelişen, ihtiyaçları artan, daha iyi yaşamak isteyen bir toplumda hissedilen bir durumdur. Önemli olan büyümenin devam etmesi, altyapının dengeli geliştirilmesi, sosyal programların müessir olmasıdır.

Hükümetimiz, dar ve orta gelirli lehine gelir dağılımını makro ve mikro seviyede iyileştiren gerçekçi ve akılcı politikalara taviz vermeden devam edecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Son dört yılda çok önemli mali reformlar yapılmış, vergi iadesi ile vergi denetimi artırılmış, Katma Değer Vergisi rekor denilecek bir sürede uygulamaya konulmuştur. Servet beyanlarının ve meslek vergilerinin kaldırılması, yeniden değerlendirmenin daimi hale getirilmesi, Emlak Vergisinin belediyelere ve özel idarelere devri, formalitelerin azaltılması, yapılan reformların sadece bir kısmıdır.

Vergilemede ana ilkelerimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

Vergiler sayıca azaltılmış, basit, kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Bunun yanında vatandaşın vergisini öderken eziyet çekmemesi, kuyruklarda beklememesi için vergi idaresi bilgisayara geçmeye başlamıştır. Önümüzdeki devrede otomasyon yurt çapında tamamlanacaktır.

Vergiler adil, genellikler herkesin kolaylıkla verebileceği nispette ayarlanmıştır. Geçmişte vergi nispetlerinin yüksek tutulması devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucu doğurmadığı gibi kaçağı zorlamış, ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Vergiler kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde vergi muafiyet ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya devam etmekte kararlıyız.

İhtilafların asgari hatta indirilmesini ve vergi kaçaklarının azaltulmasını sağlayıcı tedbirler arasında yeminli serbest mali müşavirlik sistemi uygulamaya konulacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Kalkınma esas itibariyle insan içindir. Vatandaşımızın hayat seviyesini yükseltici, meşakkatini azaltıcı yönde yapılan icraatlar bu gayeye hizmet eder. Hiç elektriği olmayan bir köye bağladığınız elektrik, o köyde geçmiş çağlarda kalmış insanımızı yirminci asra getirmektedir. Daha önce kendi köyünden ve alıştığı hayat tarzından başka bir şey bilmeyen köylümüz renkli televizyonun dünyaya açılan penceresinden, diğer insanların asfalt yollarda yürüdüklerini, içinde çeşmesi ve tualeti bulunan evlerde yaşadıklarını, vitrinleri dolu mağazalarda alışveriş yaptıklarını görecektir ve benzerini köyünde görmek isteyecektir.

Köylerin durumunu düzeltmek için çok gayret sarf ettik. Elde edilen neticeler çarpıcıdır.

Cumhuriyetin 60'ncı yılı olan 1983 yılına kadar elektrik götürülen köy sayısı 24.436 idi. Dört senelik iktidarımızda 10.965 köye ve 22.834 mezraya elektrik götürülmüş, birkaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son dört yılda köylerimiz 39.500 km. tesviye, 39.000 km. stabilize yol yapılmıştır. 1983 yılı itibariyle 11.000 km. asfalt köy yolu olmasına mukabil son dört yılda 12.500 km. köy yolu asfaltlanmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Köy yollarında standart ve kalite önemli ölçüde düzelmeye başlamıştır.

1983 yılında kırsal alanda içme suyu bulunan ünite sayısı 38 bin iken, son dört yılda 16.700 üniteye içme suyu götürülmüştür.

1983 yılında 2.526 adet olan sağlık ocaklı köy sayısı bu yılın sonunda 3.250 adedi geçecektir.

Cumhuriyetin ilk 60 yılında 10 bin köyümüze telefon götürülmüştür. Biz dört yıl içerisinde bu rakamı 36 binin üzerine çıkardık. Diğer bir deyimle 60 senede yapılanın 2,5 katını 4 seneye sığdırdık. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için belediyelerimize büyük maddi imkânlar aktardık ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verdik.

Daha önceleri personelinin maaşını ödemekte zorluk çeken belediyelerimiz, son dört yılda halka hizmet için yatırım yarışına girmişlerdir. Başta içme suyu ve kanalizasyon olmak üzere, yeşil sahalar ve parklar, yollar ve pek çok altyapı hizmetleri yapılmaya başlanmıştır. 1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ye oranı %1,7'den 1987 yılında %3,9 çıkmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Aynı dönemde GSMH'nin artışını hesaba katarsak mahalli idare harcamalarının bu dönemde bizden önceki döneme göre, sabit fiyatlarla yaklaşık 3 kat arttığını söyleyebilirim.

Mahalli idarelere ek olarak şehirlerimizde başta TEK ve PTT olmak üzere diğer kamu kuruluşları da insanımıza hizmet götürmek için seferber olmuşlardır. Şehirlerimiz ışıklandırılmış, elektriksiz mahallelere elektrik götürülmüş, programlı elektrik kesintileri tamamen bertaraf edilmiştir. 1983'te 7000 MW civarında olan kurulu güç 1987 yılı sonunda 12000 MW'ın üzerine çıkarılmıştır. Diğer bir deyimle 60 yılda kurulan 7000 MW güce, Anavatan iktidarı 4 yıllık icraatında 5000 MW kurulu gücü ilave etmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu her yıl Keban büyüklüğünde bir santral devreye sokmakla eşdeğerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Telefon konusunda yapılan hizmetler çok daha çarpıcıdır. 1983 yılında Türkiye'deki telefon sayısı takriben 1,9 milyondur. Bu yolun sonu itibariyle telefon sayısı 4,8 milyon civarında olacaktır. Hükümetimiz dört yıllık icraatında yaklaşık 3 milyon telefonu devreye sokmuştur. Bu altmış yılda yapılan iki katına yakındır.

Mahalli idarelere sağlanan kaynaklarla şehirli vatandaşlarımıza hizmet götürülmesine devam edilecek, kaynakların daha verimli ve etkili kullanımını sağlamak için tedbirler alınacaktır.

Hükümetimizin köye, şehre götürülen altyapı hizmetlerinde yaptığı atılımlarla geçmiş asırlarda yaşayan çok sayıda köylü ve şehirlimiz 20'nci asrın imkân ve nimetlerine kavuşturulmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Enerji, sulama kara ve demiryolu, liman, yurt içi ve yurt dışı haberleşme; kara, hava, deniz ulaştırması gibi altyapı yatırımları kalkınmanın temelini oluşturur.

İktisadi ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru gördüğümüz bu yatırımların süratle gerçekleşmesini sağlamak hedefimizdir.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesini birinci öncelikli bir proje saydık ve kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir görev kabul ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Önümüzdeki devrede: Altyapı yatırımlarında Yap-İşlet-Devret modeline devam edilecektir. Diğer ülkelere de örnek olan bu modelle devletin altyapı yatırımlarını takviye ederek gelişmişlik seviyesini ileri ülkeler seviyesine yaklaştırmaya çalışacağız.

1983 yılında elektrik enerjisi üretimi 27,3 milyar kw/h idi. 1987 yılında ise %65 artışla 45 milyar kw/h'ı geçecektir. Bulgaristan'dan da artık elektrik almıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye elektrik ihraç edecek duruma gelmiştir. 1992 yılı hedefimiz 80 milyar kw/h'tır. Yeni enerji tesisleri yanında trafolar ve enerji nakil hatları ıslah edilecek, enerji bol ve güvenilir olacaktır.

Halen yapımına başlanmış bulunan 1.500 km. otoyol önümüzdeki dönemde tamamlanacak, 1.500 km. yeni otoyola bağlanacaktır.

Büyük şehirlerimizdeki metro, hafif metro, ve toplu taşıma hizmetleri mali bakımdan desteklenecektir.

Başta Akdeniz sahilleri olmak üzere toplam 100 milyon ton kapasitede yeni ve tevsi limanlar yapılacaktır.

Yurt içinde bütün önemli merkezlere hava ulaşımını sağlamak hedefimizdir. Turizm gelişmesi ve milletlerarası hava ulaşımında daha fazla pay alabilmek için mevcut hava alanları modernleştirilecek, tevsi edilecek, yenileri yapılacaktır. Bunlara paralel olarak uçak sayısı artırılacak ve milletlerarası seferler, ABD, Japonya, Çin, Avustralya gibi ülkelere teşmil edilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Atatürk Hava Limanı açık Hava Limanı haline getirecek, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'nın en hareketli hava limanı olacaktır.

Bütün şehirlerin kanalizasyon şebekeleri önemli ölçüde bitirilmiş olacaktır.

Şehirlerimizin havasını daha temiz tutmak ve enerji santrallerini beslemek yanında, kaliteli ve yüksek kalorili tabii gazdan büyük ölçüde istifade edilecektir. Başta İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri ile Balıkesir, İzmir, Manisa olmak üzere çok sayıda şehrimize gaz götürülecektir.

Son dört yılda olduğu gibi haberleşme ve bilgi naklinde elektronikteki gelişmeler en sıkı bir şekilde takip edilecek, yatırımlar bütün hızıyla sürdürülecektir. Telefonda hedefimiz 10 milyon hata ulaşmak, her isteyene telefon verebilmektir.

Yeni TV kanalları devreye girecek, TV yayınlarını iyi seyredemeyen yörelere uydu kanalıyla kaliteli yayın yapma imkânı getirilecek, yer alıcı istasyonları yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Personelsiz 24 saat çalışan PTT merkezleri, seyyar telefon sisteminin genişletilmesi, kablo TV ve modern teknolojinin her yeni ürünü yurdumuzda da gecikmesiz, tatbikata sokulacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bilgisayar ve veri nakli için sayısal şebekeler kurulacak ve genişletilecektir.

Teletext ve video text sistemleri ülke çapında yaygınlaştırılacak, veri bankaları kurulması teşvik edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Köylü memleketimizin efendisidir. Sosyal yapımızın ana istikrar unsurudur. Halen nüfusumuzun önemli bir bölümü tarımla iştigal etmektedir. Başta tarım mekanizasyonu olmak üzere, muhtelif sebeplerle köyden şehre göçün önümüzdeki yıllar boyunca devam edeceği muhakkaktır.

Tarım sektöründe hızlı bir gelişmenin sağlanabilmesi için hedefimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

1984-1987 arasında tarımın ortalama gelişme hızı %4 olmuştur. Bu hız plan hedeflerinin üzerindedir.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alınterinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya gayret ettik. Destekleme fiyatlarını tatminkâr, ödemeleri peşin ve daha kısa zamanda yaptık.

Tarımda başlıca hedefimiz verimlilik ve kaliteli üretilimdir.

Çiftçilerimizin ve tarımın desteklenmesi için Ziraat bankasınca açılan kredi 1983 yılında 618 milyar lira iken, bu yıl 4 trilyon liraya yaklaşacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ürün bazında kredi baremleri yeterli seviyeye getirilmiş, teminat sistemi makul esaslara bağlanmış ve kolaylaştırılmıştır.

Tohumculukta Cumhuriyet tarihinin en önemli hamlesi yapılmıştır. Yerli yabancı Türkiye'nin ihtiyacını karşıladığı gibi, ihracat da başlamıştır.

Son dört yılda 600 bin hektar alan sulamaya açılmış olup, 1,4 milyon hektar alan da sulama projeleri ile çalışmalar fiilen devam etmektedir. Önümüzdeki dönem GAP dâhil, sulamada daha büyük hamle yapılacaktır. Sulama çiftçinin gelirini hızlı artırmanın en önemli yoludur.

Soya ve mısır gibi ürünler ile yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmiş, soya üretimi 46 bin tondan 250 bin tona, mısır 1,5 milyon tondan 2,6 milyon tona, ayçiçeği 700 bin tondan, 1,2 milyon tona çıkmıştır.

Hayvancılığın ve buna dayalı et, süt ve diğer ürünler sanayii ile su ürünlerinin kredilerinde faiz %22'ye indirilmiş olup kredi almayan tesislerin kalkınmada öncelikli bölgelerde %30'u diğer bölgelerde ise %25'i hibe olarak verilmektedir. Sanayi karma yemine %25 nispetinde, süte ise litre başına 25-35 lira destek verilmektedir. Yurt dışından ithali planlanan 100 bin yüksek verimli ineğin 43.500'ü ile ilgili bağlantı yapılmış olup, bu yılsonuna kadar 11.300 inek fiilen dağıtılmış olacaktır.

1987 yılında gübreye yapılan sübvansiyon 350 milyar TL civarında olacaktır. Gübrenin satış fiyatına göre nispet olarak %50'dir. Gübrede kredi faizi %22'dir. Zirai mücadele ve veteriner ilacına %20 nispetinde destek yapılmaya başlanmıştır. Belirli tohumlarda yapılan destek %50 veya daha fazladır.

Ham ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatını artırmak için çok yönlü teşvik tedbirleri alınacaktır. Bu bakımdan üretim, tasnif, ambalajlama depolama dondurma, işletme, nakliye ve pazarlama ayrı ayrı veya bir bütün olarak ele alınacaktır. Kalite ve standarda önem verilecektir.

Devletin köye ve tarıma hizmet veren kuruluşları aynı çatı altında toplanmıştır. Tarımsal araştırma, yayım ve eğitim hizmetlerine daha fazla eğitim verilecektir.

Sulama drenaj, tesviye, erozyon, toprak tahlili konularındaki faaliyetler artırılacaktır. Tarım Reformu Kanunu çıkarılmış ve uygulamaya konulmuştur.

Tarım arazisinin miras yolu ile parçalanmasını ve ekonomik verimliliğin azalmasını önlemek için tedbirler alınacaktır.

Üçüncü Dünya ve İslam ülkelerine tarımın çeşitli konularında gerekli yardım ve teknoloji transferi yapılacaktır.

Sayın Milletvekilleri,

Milletimizin Devlete emaneti olan ormanlarımızı vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkarmak için önemli adımlar attık. Devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmıştır.

Orman kadastrounda sorunları azaltmak için gerekli tedbirler alınmış, çalışmalar başlatılmıştır. Önümüzdeki beş yıl kesif bir uygulama dönemi olacaktır. Ormana veya hazineye ait arazilerde köylülerimiz tarafından kurulacak ormanların geliri köylere verilecek, bunlardan sadece tarife bedeli denilen düşük bir meblağ alınacaktır.

1983 yılında 87 bin hektar olan ağaçlandırma, 1986 yılında 126 bin hektara yükselmiştir. 1987 sonunda dört yılda yapılan ağaçlandırma 500 bin hektar civarında olacaktır. Bu miktar daha önce sekiz yılda yapılan ağaçlandırmaya denktir.

Orman idaresinin odun satışlarında haksızlıklara son vermek için, sterden kiloya geçilmiştir.

ADİL AYDIN (Antalya) — Kullanılmıyor, kutlanılmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet ormanlarının başta köy tüzelkişilikleri olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerce de işletilmesine imkân verecek tedbirler alınacaktır. Anayasa değişiklikleri de dâhil. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Ürün taban fiyatları geçen yılın altında.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İsterseniz, orman köylüsünü seviyorsanız, yardım edersiniz. Değiştiririz anayasayı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ülke ağaçlandırmasında askerlerimizden ve gençlerimizden istifade edilecektir.

Ormanların kurulması ve genişletilmesi için "Ağaçlandırma Fonu"ndan yardım edilecektir.

Özel orman kurulması teşvik edilecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Sanayileşme politikamızın hedefi, modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesini erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışı terk edilmiş, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmiştir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamulleri üretmeyi, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yarı mamulleri ithal etmeyi sanayileşmede temel ilke kabul ediyoruz.

Sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için döviz kurunun gerçekçi, gümrük hadlerinin makul olması gerekir.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda sanayiın sağlıklı gelişmesi mümkün değildir. Son dört yıllık uygulama bu gerçeği doğrulamış, sınai üretim artmış, yerli malların kalitesi yükselmiş, ihracat imkânları önemli ölçüde genişlemiştir.

1984-1987 döneminde sanayimiz ihracata dönük, dış piyasa şartları ile rekabet edebilen köklü bir yapısal değişim içerisindeydi. Bu dönemde sanayimizin ortalama yıllık gelişme hızı %8,5 olmuştur. Sanayi malları ihracatı 1979 yılında 780 milyon iken, 1987 yılında 7,8 milyar dolar, yani on katına çıkmaktadır. *(ANAP sıralarından alışırlar)*

Başlıca mal grupları itibariyle ihracatımızın 1980 ile 1987 tahminleri mukayeseli olarak şöyledir:

Tarıma dayalı işlenmiş ürünler 1980'de 209 milyon dolardan 1987'de bir milyar dolara;

Kimyevi maddeler 76 milyon dolardan 500 milyon dolara;

Deri ve deri mamulleri 50 milyon dolardan 700 milyon dolara;

Elektrikli ev aletleri 12 milyon dolardan 300 milyon dolara;

Tekstil mamulleri 424 milyon dolardan 2,7 milyar dolara;

Makina imalat sanayii malları 22 milyon dolardan 700 milyon dolara çıkması beklenmektedir.

Türkiye, gelişmiş ülkeler dâhil dünyanın her tarafına çok çeşitli mal ihraç edilmektedir.

Enerji sorunu olmayan, altyapısı sürekli düzelen sanayimiz önümüzdeki beş yılda daha büyük bir hamle içerisinde olacaktır. Teknoloji ve ihracat yönünden önemli görülen sanayilere özel teşvikler uygulanacak, ihracatın ve dış rekabetin etkisiyle üretim ve kalite yükselmeye devam edecektir. Tekstil, elektronik, savunma sanayii ile ileri teknoloji kullanan alanlarda önemli gelişmeler olacaktır. Sanayi mallarının ihracat içerisindeki payı yükselecektir.

Muhterem Milletvekilleri,

İktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet üretim ve istikrar unsuru olarak esnaf ve sanatkârın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve sanatkârlar emek ve sermayenin birleştiği, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur. Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus işyeri sahibi olması ve makina teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına öncelik verilmiştir.

1983 öncesinde toplam 25 bin işyeri yapılmıştı. Biz üç buçuk yılda aynı sayıda işyeri yaptık. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Halen 90 bin kadar yeni işyeri de inşa halindedir.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak; teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardım birimleri geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Esnaf ve sanatkâra verilen krediler artırılacak ve kredilerin alınması kolaylaştırılacaktır.

Esnaf ve sanatkârimizin ekonomik ve sosyal yönden gelişmesini sağlamak için kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerimizin geliştirilmesi bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azalması, refahın yurt sathına dengeli yayılması başlıca hedeflerimiz arasındadır.

İlk Hükümet dönemimizde kalkınmada öncelikle yörelerimizin makûs talihini yenmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Son dört yılda enerji ve sulama barajları, belediye hizmetleri, bütün kasaba ve köylerin telefonu, köy elektrifikasyonu ve köy yollarında daha önce yapılan bütün işlerden fazlası gerçekleştirilmiştir. Bu bölgelerde çalışanların daha fazla ücret alması sağlanmış, çok sayıda lojman inşa edilmiştir. GAP Projesi içerisinde yer alan şehir, kasaba ve köylerimiz 1990'lardan itibaren tedricen Türkiye'nin tarım, sanayi ve ticaret sektörleri bakımından gelişmiş bölgeleri arasına girecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Madencilik; Sanayi sektörü içinde %7,5, GSMH'de %2,3 ve ihracatımızda %3 civarında paya sahiptir.

İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu üç unsurun makul ve gerçekçi bir şekilde bir araya getirilebilmesi için projenin özelliğine göre kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Yerli ve yabancı yatırımcıların uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için gerekli tedbirler alınmış, Maden Kanununda değişiklik yapılmıştır.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli-yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya devam etmekte kararlıyız.

Değerli Milletvekilleri,

Tüketicinin korunmasını sağlayacak unsurların başında ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının oluşturulması, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun içinde özellikle sağlıklı bir pazarlama zincirinin kurulmasına yönelik tedbirlere önem verilecektir. Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi için tasnif, işletme, ambalajlama depolama ve muhafaza tesislerinin kurulması desteklenecektir.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerinde yaptığı gibi destek olduk. Müteahhitlerimizin dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için verilen teşvikler devam ettirilecektir.

Bankacılık yanında, özellikle sigortacılığın geliştirilmesine önem vereceğiz.

İstanbul'u deniz aşırı iş ve bankacılık merkezi yapmak için gerekli tedbirler alınacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Gelişme açısından, son 4 yılda Türkiye net turizm geliri artışında dünyada en başarılı ülke olmuştur. 1983 yılı sonunda 66 bin olan turistik yatak sayısının, 1988 yılı sonunda 200 bine, 1992 yılı sonunda 350 bine ulaşması beklenmektedir. Önümüzdeki devrede hedefimiz kaliteli ve gelir düzeyi yüksek yabancı turisti Türkiye'ye çekmektir.

Bu amaçla;

Türkiye'nin tabii güzelliklerinin korunması turizm gelişmemizde en önemli politikamızdır.

Kaliteli projeler hazırlanarak, yatırımcı cezbedilecek ve yurt dışı pazarlaması yapılacaktır.

Turizm sektörünün yatırım ve işletme formalitelerinden arındırılması için Turizmi Teşvik Kanunu yeniden ele alınacaktır.

Kalifiye eleman temini için mesleki eğitime ağırlık verilecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Kalkınmada asıl hedef Sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Bütün ekonomik gelişmeler sosyal gelişmelere paralel olarak gitmek mecburiyetindedir.

Hedef olarak sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin sürekliliği ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Çiftçi, küçük esnaf ve sanatkâr, işçi, memur, emekli, dul ve yetimler ile kimsesizlerin sosyal güvenliğe sahip olmaları; korunmaya muhtaç çocuklar ve yaşlılar ile çalışamayacak derecede malul ve sakatların yeterli seviyede sosyal yardıma kavuşturulmaları; eğitim

ve öğretimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, bütün vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sosyal güvenlik anlayışımızın esaslarını meydana getirir.

Gönüllü sosyal dayanışmayı, bilhassa geleneksel sosyal dayanışma esaslarını ve kuruluşlarını, toplumumuzun temelini teşkil eden aile sistemi içindeki sevgi, şefkat ve saygıdan kaynaklanan tabii sosyal dayanışmayı idame ve teşvik edecek tedbirlerini alınmasını faydalı görüyoruz.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikamız çalışmayı teşvik edici değil, muhtaçların korunmalarına, gelişmelerine, yararlı hale gelmelerine yönelik olmuştur.

Hiçbir sosyal güvenlik sistemi içerisinde olmayıp muhtaç durumda bulunan vatandaşlarımıza sahip çıkmak maksadıyla “Sosyal yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu” kurulmuş bu fona bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde 649 vakıf çalışmaya başlamıştır. Bu şekilde yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır.

Geçtiğimiz dönemde çiftçilerimizin sosyal güvenlik kapsamına alınmalarına kademeli olarak başlanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu uygulama bütün Türkiye’ye teşmil edilecektir.

Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki farklılıklar, nimet ve külfet dengesi dikkate alınarak giderilmiş, alınan primler ile yapılan yardımlar arasında uyum sağlanmıştır.

“Süper Emeklilik” ile çalışanların daha yüksek emekli maaşı almaları mümkün hale getirilmiştir. Uygulamada ortaya çıkan sorunlar için gerekli tedbirler alınacaktır.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri konusunda önemli anlaşmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar devam edecektir.

Almanya’daki işçilerimizin, yapı tasarrufu hesaplarını Türkiye’de kullanmaları için, Federal Almanya, temaslarımız sonucu özel bir kanun çıkarmıştır.

Değerli Milletvekilleri, aile toplumun temelidir. Toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlâkın, millî ve manevî değerlerin korunmasında aile yapımızın tabii ve tarihî vasıfları olan örf ve ananelerimiz ile perçinleşmiş bulunan sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın rolü, her şeyin üzerindedir. Fert ve toplum seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve en önemli teminatı ailedir.

Kadını, toplumumuzun ve aile müessesemizin en önemli unsuru olarak görüyoruz. Kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanması, hedefimizdir.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönem eğitim ve öğretim, en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir. Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin modem ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı; millî, manevi ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş; bilgili, ilmî düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medenî birer insan olarak yetişmelerini millî eğitimin esası sayarız.

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Gelişmenin ve modernleşmenin temelindeki başlıca unsurlar insan ve sistemdir. İnsanın emeği ve çalışması her şeyin üzerindedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Kalkınma, insanoğlunun işidir. İleri toplumlarda yetişmiş insanın, insan gücü kalitesinin, dünyanın en zengin tabii kaynaklarından daha önemli olduğu gözlerimizin önündedir.

Esas olan, herkesi bir meslek sahibi yapmaktır. Her şeyden önce insanın kendine güven duymasının ilk şartı meslek sahibi olmasıdır.

İktisadî hayatımızdaki gelişmeler, her seviyede ihtisasa yönelik ve uygulamalı eğitim ve öğretime ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Son dört yılda, mevcut eğitim sistemi yanında, çıraklık eğitimi ve beceri kurslarıyla belirli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde, ortaöğretimden, yüksekokul ve üniversiteye kadar esnek ve yönlendirilmiş bir insan gücü planlamasına ağırlık verilecektir.

Her seviyede eğitim ve öğretimde, başta televizyon ve bilgisayar olmak üzere, teknolojinin imkânlarından en ileri safhada istifade edilecektir.

Herkese bir yabancı lisan öğretmek, hedefimizdir.

Halk eğitimine süreklilik kazandırmak amacıyla, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması için gereken yatırımları tamamlayacağız.

Öğretmenlerin meslekî eğitimine önem verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır.

Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır.

Bilgisayarlı, göze ve kulağa hitap eden modern eğitim sistemleri, okullarımızın en önemli eğitim araçları haline getirilecektir. Eğitim ve öğretimde 1 milyon bilgisayar kullanılması hedef alınmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ders kitaplarının çağdaş eğitim seviyesine uygun olarak hazırlanması için her türlü tedbir alınacaktır.

İlk ve ortaöğretimde ikili öğrenimin kaldırılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasını hedef alıyoruz. Başlatılan meslekî eğitim sonucunda, bir yıl gibi kısa zamanda, 100 bine yakın çırak sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır; önümüzdeki devrede 1 milyona yakın çırak ve meslek okulu öğrencisinin, hem sosyal güvenlik kapsamına alınmaları, hem de ek bir gelir temin etmeleri hedef alınmıştır. Çıraklık eğitim merkezleri 57'den 150'ye çıkarılmış; önümüzdeki dönemde 300 merkez öngörülmektedir. Kaliteli işgücü yetiştirme seferberliği devam edecektir.

Yükseköğretim kuruluşlarımızda, müspet ilimler, sosyal ve manevî ilimlerle birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini, bu kuruluşlarımızın sınaî, İktisadî, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirerek, YÖK Kanunu günün şartlarına göre değiştirilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, kültür ve sanat, millî değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu, kadar milletlerarası ilişkilerde yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, musiki, resim, folklor, sinema ve tiyatronun geliştirilmesi, kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Sanatçının korunması ve sanatçı yetiştirilmesi için, devletin destek sağlamasını gerekli buluruz.

Eski yapı ve eserlerin korunması ve yaşatılmasını, tarihî ve kültürel mirasımıza saygının tabii bir ifadesi olarak görüyoruz.

Kütüphanelerin zenginleştirilmesi, modern imkân ve araçlarla teçhiz edilmesi, yurt sathına yayılması, okuma zevk ve alışkanlığının teşvik edilmesi zorunludur. İlim ve kültür yayınlarının yaygınlaşması için gerekli tedbirleri alacağız.

Türkçemizin yapısını ve güzelliğini zedeleyecek gayretlere izin verilmemesi, anadilimizin tabii seyri içerisinde gelişmesi gerektiği görüşündeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Telif ücretinden ve tiyatro sanatçılarından alınan vergiler yüzde 10'a indirilmiştir. Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu çıkarılarak, sanatçıların hakları korunmuş, teşkilatlanmaları ve yeni yapımlar için kredi sağlanmıştır, muhtaç sanatçılara yardım mekanı getirilmiştir.

Bilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması, önümüzdeki yıllarda daha da hızlandırılacaktır.

Kültürümüzün ve sanatçımızın dünyada tanıtılması faaliyetlerine devam edilecektir.

Türk edebiyatını ve sanatını dünyada tanıtmak için, yazarlarımızın eserleri yabancı dillerde yayınlanacaktır.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönemde, sağlık hizmetlerine büyük önem vereceğiz. Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak hedefimizdir. Bu hedefe ulaşmak üzere öngördüğümüz tedbirlerin büyük bir bölümü, bir süre önce çıkardığımız Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu içinde yer almaktadır.

Son dört yılda yurt sathında gerçekleştirdiğimiz içme suyu ve kanalizasyon yatırımları, koruyucu sağlık hizmetlerine en büyük katkıyı yapan unsurların başında gelmektedir.

Önümüzdeki dönemde: Sağlık hizmetlerinin vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılması esastır. Bunun için, zorlayıcı değil, teşvik edici tedbirler uygulanacaktır.

Hastane, sağlık ocağı ve sağlık evi sayısı artırılacak, sağlık tesislerimiz, daha modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilmeye devam edilecektir.

Devlet, SSK, üniversite ve diğer kamu kuruluşlarının hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının artırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmaları sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin kurulmasını hedef aldık. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten, özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik ediyoruz. Bilhassa bu alanda, sağlık turizmine de ağırlık vererek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olacağız.

Aile hekimliği sistemine geçilerek, hastanın kendi doktorunu seçme imkânı getirilecek, böylece, gereksiz yere hastane hastane dolaşma problemi ortadan kalkacaktır.

Değerli Milletvekilleri, sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda, çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır. Çalışma hayatının, adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, sosyal ve İktisadî gelişmede başlıca hedefimizdir. Bu maksatla, millî, şartlara uygun olarak tedbirler alınacak, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Millî ekonomimiz yönünden, verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı halk ıve görevlerin adil esaslara bağlanması; mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek anlaşma yolunun tercih edilmesi hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde, vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin, iş barışının idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve İktisadî gelişmemizde daha faydalı olacaklarına inanıyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini, eşit işe eşit ücret verilmesini, sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun etkin bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim kurs ve seminerler düzenlenmesi konusunda önemli, çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri konusunda önemli anlaşmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar devam edecektir. Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerin çözümü, her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması, yurt dışında büyüyen çocuklarımızın milli ve manevi değerlerimize, vatan ve milletimize bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ederiz.

Değerli Milletvekilleri,

Gençliğimizi, vatan ve milletin birlik ve bütünlüğünü müdrük, örf ve anelerimize saygılı Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz.

Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğrenime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının arttırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık.

Yurtların yatak kapasitesi iki misline çıkarılmıştır.

Bugün dar gelirli her aile çocuğuna burs bulabilmektedir. 649 yerde kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da kabiliyetli gençlere burs vermeye başlamışlardır.

Değerli Milletvekilleri,

Disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun oluşmasında spor faaliyetleri önemli bir unsurdur.

Hükümetimiz spora büyük ehemmiyet vereceğini, geçici değil, kalıcı ve köklü tedbirlerle Türk sporunu geliştireceğini açık ve seçik bir şekilde ilan etmiştir. Bu amaçla yepyeni bir spor kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Mahalli idareler konusunda da çok büyük hamleler yaptık. Mahalli idarelere iktidara geldiğimiz günden itibaren önem ve ağırlık verdik. Mahalli idareleri görülmemiş ölçülerde mali imkânlarla kavuşturduk. Bu imkânların kullanılmasıyla Türkiye'mizin çehresi değişti. Şehirlerimiz, kasabalarımız tanınmayacak şekilde güzelleşti, imar edildi. Parklar, bahçeler, spor tesisleri, ıslıl ıslıl sokaklar, alt yapı yatırımları, köylere kadar uzanmaya başlayan kanalizasyon şebekeleri ve gelecek yüzyıla göre planlanan beldeler, hep hükümet icraatımızın sonuçlarıdır.

Mahalli idarelerin yetkilerini artırdık. Çeşitli mevzuat düzenlemeleri ile mahalli idarelere çalışma serbestisi sağladık. Böylece mahalli hizmetlerin vatandaşın ihtiyaçlarına arzı süratlendi ve kolaylaştı.

Mahalli idareleri güçlendirerek demokrasinin en küçük birimlere kadar uzanmasını ve bir hayat tarzı olarak yerleşmesini sağladık.

İl Özel İdaresi Kanunu ile idari sistemimizde gerçek bir reform yaptık. Hizmetlerin tespitini ve harcama yetkisini mahalli idareye vererek, idare sistemimiz aşırı merkeziyetçi yapısından kurtarılmıştır.

Çok sayıda yeni ilçeler kurularak hizmetlerin dağılımında kolaylık ve etkinlik sağlandı.

Büyük şehir belediye idaresini kurduk ve büyük şehirlerdeki problemlerin çözümlenmesine ayrı bir önem ve ağırlık verdik.

Önümüzdeki dönemde mahalli idareler belirli esaslar dâhilinde yetki ve kaynak yönünden daha fazla desteklenecek, kaynakların daha verimli kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Ailede huzur ve mutluluğun ilk şartı sıcak bir yuvadır. Refahın yaygınlaşmasında, sosyal adalet ve sosyal güvenliğin temininde en önemli unsurların başında konut gelir.

Anavatan iktidarı döneminde her çeşit imkân ve kaynak konut yapımı için seferber edilmiştir.

Konut yapımında temel sorun finansmandır. İktidarımızın hemen başlangıcında kurduğumuz Toplu Konut Fonu'ndan bugüne kadar yapılan ve yapılmakta olan konut sayısı 600 bindir. Daha önce kaçakçıya giden paralar şimdi ortadireğin yuvasına ucuz

kredi kaynağı olmuştur. Konut edindirme yardımı ile düşük gelirlinin bile konut sahibi olabilmesi mümkündür.

Konut altyapısı yeni bir anlayışla ele alınmış, konut bitmesinden çok sonra önemli israf ve kayıplarla tamamlanan altyapı yerine, konutla birlikte devreye giren altyapı uygulaması başlatılmış ve bunun için tedbirler ve teşvikler getirilmiştir.

Önümüzdeki dönem toplu konut uygulaması bütün hızıyla devam ettirilecek, arsa üretimine ağırlık verilecektir.

Köylerimizde de ferdi ve toplu konut uygulamasına geçilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Konut arzını artırmak ve boş konutların kullanımını teşvik etmek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Çevreyi ve tabiatı koruma Hükümetimizin önem verdiği bir konudur.

Şehirlerimizin ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin azaltılması için ısınmada iyi kaliteli yakıt kullanılması ve sınai tesislerin atıklarının arıtılması gerekmektedir. Bu maksatla şehirlerde ısıtma için kaliteli kömür ithaline başlanmış ve büyük şehirlerimizin bazılarında tabii gaz kullanılması için projeler yapılmıştır.

Yeni yapılan sınai tesislerin çevreyi kirletmeyecek şekilde kurulmasını, halen çevreyi kirleten tesislerin de belirli bir süre içinde lüzumlu arıtma tesislerini yapmalarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Kamu hizmetlerinin süratli, etkili, verimli bir şekilde yürütülmesi, kamu idaresinin temel prensibidir. Hedefimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşa en iyi şekilde götürülmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki dönemde:

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyük şehir sayısı belirli esaslar dahilinde arttırılacaktır.

Belediye ve Köy Kanunları değiştirilecek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.

Teftiş ve denetim sistemi yeni bir anlayışla düzenlenecektir.

Değerli Milletvekilleri,

İktidarımız döneminde bu esaslardan hareketle, kamu idaresi bütünüyle gözden geçirilmiş, köklü şekilde değiştirilmiş ve bürokratik işlemler her kademede asgariye indirilerek bir "idari reform" gerçekleştirilmiştir.

Kamu idaresinde değişik birimler tarafından aynı maksada dönük olarak yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması, yetki ve sorumlulukların dağınıklıktan kurtararak teşkilatlanmada sadeleşmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyede teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi sağlanmıştır.

İdari reform çalışmaları çerçevesinde bir kadro reformu uygulaması da başarılmıştır. Bu düzenleme sonucunda,

Devletin kadroları tespit edilerek kanuna bağlanmış,

Kadro unvan standardizasyonu geliştirilerek, 8000'den fazla kadro unvanı 900'e indirilmiş ve basitleştirilmiştir,

Kadro tespit ve talepleri, iş analizi ve ölçümlerine dayandırılmış, keyfi kadrolaşmaya son verilmiş ve yeni kadroların ancak kanunla alınabileceği esası getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Geçen dönemde Türk hukuk ve adalet sisteminde yapılan başlıca değişiklikler ile:

Yıllardır değiştirilmeyen usul kanunlarını ve birçok temel kanunu değiştirerek adalet sisteminde ferahlık sağladık.

İnfaz Kanunu'nda yaptığımız değişiklikle af meselesini sistematik bir şekilde hallederek, toplumda yara açmadan cezaların indirimine gittik ve pek çok kişiyi tahliye ettik.

Pişmanlık Kanunu ile terörizmin önlenmesinde ileri bir adım attık.

Önümüzdeki dönemde:

İhtilafsız, barışçı bir toplum meydana getirebilmek için hukuk ve ceza sistemi değiştirilecek, ihtilafların zorunlu haller dışında adalet mekanizmasına gidilmeden halledilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Adliye sistemi yeniden düzenlenerek basitleştirilecektir.

Medeni Kanun ve Ceza Kanunu gibi temel kanunlar, gelişen Türkiye'nin yapısına uygun hale getirilecek şekilde değiştirilecektir.

Kanunların sayısını on iki binden sekiz bine indiren Hukuk Reformu'nun ilk safha çalışması bitmiş olup, uygulamaya konulacak, bundan sonraki safhada mevzuatın sadeleştirilmesi, modernleştirilmesi ve basitleştirilmesi sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gelecek dönemde kamu idaresinde ve hukuk sisteminde gerçekleştirilecek reformlarla; Millet hâkimiyetini demokratik düzenin esası haline getirebilmek, milli iradeyi devlet idaresine gerçek anlamıyla yansıtmak için yetkilerin seçilmiş organlarda olması hedefimizdir. Bu maksatla Anayasa ve kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Türk idare ve hukuk sistemi, daha süratli, etkili, verimli hale getirilecektir.

Pek çok işlem bilgisayarla otomatik yapılacak, vatandaş devlet kapısında bekletilmeyecektir.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz bürokrasinin devamlı olarak azaltılmasında memura ve vatandaşa itimatı esas almaktadır. Bürokrasinin azaltılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için uyguladığımız ve uygulamaya devam edeceğimiz tedbirler şunlardır:

Devletin vatandaş ile ilişkilerinde itimat esastır. Vatandaşın devletine güven duyması için, devletin memuruna memurun vatandaşa itimat etmesi şarttır. Bunun için de beyana güvenin esas alınması, aksi görüldüğü takdirde müeyyide uygulanması gerekmektedir.

Bürokratik işlemleri kısa zamanda asgariye indirmek maksadıyla genel bir yetki kanunu çıkarılmıştır. Bürokratik işlemlerin en fazla ve en gereksiz olduğu alanlardan

başlamak üzere ilgili kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Devlet idaresi yetki ve sorumluluğun ahenkli bir şekilde paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir. Kararların daima en üst noktalarda teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez. Bu itibarla Bakanlar Kurulu kararları doğrudan Hükümet sorumluluğunu gerektiren hallere inhisar ettirilerek, sadece ilgili ve sorumlu bakanlar ile Başbakanın imzalayacağı ikili veya üçlü karar mekanizması geliştirilecektir. Aynı anlayışla bakan onayı asgariye indirilerek, kanunların önemine göre müsteşar, genel müdür, daire başkanı ve diğer seviyelerde sonuçlandırılmasını sağlamak üzere yetki ve sorumluluklar yeniden tespit edilecek, taşra kuruluşlarının yetkileri arttırılacak.

Son dört yılda nüfus işleri, adalet, emniyet, milli eğitim, vergi idaresi ve daha çok kamu kuruluşu bilgisayara geçmiştir. Bunun sonucu işlemler hızlanmış, bekleme süreleri tamamen kalkmış veya büyük ölçüde azaltılmıştır. Önümüzdeki dönemde vergi idaresi tamamen bilgisayara geçecek, bütün bakanlıklarda etkili ve verimli çalışacak şekilde bilgisayar yardımıyla otomasyon projeleri başlatılacaktır.

Ehliyet, pasaport, nüfus dâhil çok çeşitli alanlarda bürokratik işlemler, formaliteler basitleştirilmiştir.

Bürokrasi, kırtasiyecilik ve formalitelerle mücadele programına devam edilecek, bu konuda kamu personelinin eğitilmesi ve programın vatandaşa tanıtılması sağlanacaktır.

Değerli Milletvekilleri, Ülkede huzur, asayiş ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetinin sağlanması devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez. Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli, dengeli yürütülmesine bağlıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son otuz yıllık tecrübeler göstermiştir ki, devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması, huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir. Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında aldığımız ve öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi amacıyla, başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.

Son iki yılda işsizlik mutlak ve nispi olarak azalmaya başlamıştır. *(SHP sıralarından "İnsaf" sesleri)* İşsizlik meselesinin çözümü ile ilgili politika ve tedbirlere devam edilecektir.

Sosyal adalet anlayışımızın gereği olarak orta direğin güçlendirilmesini, zaman içerisinde milli gelirin daha adil dağılımını sağlamak temel politikamızdır.

Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı bilgili, Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma ile ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıkla çözülebileceğine inanan medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anarşi, terör ve bölücülük ve aşırı cereyanlarla sürekli ve etkili bir şekilde mücadele edilmektedir. Bunun için güvenlik kuvvetlerimizin kadrosu arttırılarak modern imkân ve araçlarla donatılmış, eğitim ve öğretime ağırlık verilerek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılmıştır.

Güneydoğu Anadolu'daki bir kaç ilimiz dışındaki ülkede huzur ve güven sağlanmıştır. Anarşik faaliyetlerin devam ettiği bu illerimizde ise Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tesis edilerek emniyet ve güvenlik kuvvetlerinin ahenk ve uyum içerisinde çalışmaları temin edilmiştir. Bölge valiliğine önemli yetkiler verilerek, hadiselerin üzerine ciddiyetle gidilmiş ve gidilecektir.

Emniyet ve asayişin tesisi için toplumun ihtiyaç duyduğu kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyaca göre yeni düzenlemeler yapılacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, Jeopolitik şartlar dolayısıyla, Türkiye'mizin her hal ve şart altında savunmasının yapılabilmesi ve barışın sürekliliğinin temin edilebilmesi için, milli ve tarihi geleceğimiz olan disiplinli ve kuvvetli bir ordunun varlığı esastır.

Ordumuzun en mükemmel şekilde eğitilmesi, modern silah, araç ve gereçlerle teçhiz edilmesi ve güçlendirilmesi maksadıyla gerekli imkânların sağlanmasını zorunlu görüyoruz. Bu maksatla Savunma Sanayiini Geliştirme Fonunu kurduk. Bu fon uygulaması sayesinde çeşitli projeler başlatılmış, bazı projeler de daha fazla kaynak aktarılacak suretiyle hızlandırılmıştır. Savunma Fonu ile silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarının büyük bir bölümü yurt içinde üretilebilecektir. Bu Fondan üniversitelere ve özel sektöre önümüzdeki yıllarda araştırma ve geliştirme projeleri verilerek, yurt içi bilim ve teknoloji potansiyelinin milli savunma sanayii için kullanılması sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye'de yapılan ilk F16 uçağı 1987'de göklerimizde uçmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Savunma vakıfları birleştirilmiş ve koordinasyon içinde çalışmaları sağlanmıştır.

Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçlarını daha ekonomik, süratli, devamlı ve güvenilir bir şekilde temin etmek, ülke ekonomisinin gelişmesine daha fazla katkı sağlamak amacıyla Millî Savunma Bakanlığı re-organize edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Dış politikamızın esası, Büyük Atatürk'ün tesis ettiği temel ilkeler istikametinde milli menfaatlerimizin en etkili şekilde korunması, bölgemizde ve dünya da barışın teminidir. Devletin devamlılığı dış politika felsefemizin temelini teşkil eder. Siyasi hayatta hassasiyet gösterilmesi zorunlu hususların başında dış politikanın bulunduğu inandırız.

İktisadi gelişmemizin ve milli savunmamızın güçlendirilmesi, dış politikamızın ana hedefleri arasında yer almaktadır. Anavatan iktidarı döneminde Türkiye, mensubu

bulunduğu Batı dünyası ile ilişkilerinde savunma ihtiyaçlarının yanı sıra iktisadi menfaatlerimizi de en iyi şekilde sağlamaya yönelik daha aktif bir politika takip etmeye başlamıştır.

Türkiye, geleneksel dış politikasına uygun olarak, Doğu-Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı önemli aşamada dünya barışının güçlendirilmesine ve silahların kontrolüne yönelik çabaları desteklemektedir.

Hükümetimiz Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimize özel bir önem vermektedir. Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusu bizim iktidarımız tarafından yapılmıştır. Son yıllarda siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda gerçekleştirdiğimiz hamleler ve özellikle ekonomimizdeki büyük yapısal değişiklikler Avrupa Topluluğuna üyeliğimizi kolaylaştıran bir zemin oluşturmaktadır. Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizi, karşılıklı menfaatlerin dengelenmesini ön planda tutan bir anlayışla sürdüreceğiz.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi karşılıklı menfaatlere hizmet edecek şekilde geliştirmeye kararlıyız.

Coğrafi mevkiimizin, tarihi ve kültürel bağlarımızın icabı olarak Orta Doğudaki ve dünyanın diğer bölgelerindeki İslam ülkeleriyle esasen tesis etmiş bulunduğumuz yakın dostluk ilişkilerini ve işbirliği imkânlarını daha da geliştirmek kararındayız. Türkiye, her ikisi de dostu ve komşusu olan İran ile Irak arasındaki savaşa bir an önce son verilerek ihtilafın barışçı yoldan çözümü için titizlikle sürdürdüğü aktif tarafsızlık politikası çerçevesinde çaba göstermeye devam edecektir.

Orta Doğuda adil ve kalıcı bir barışın ancak İsrail'in 1967'den beri işgal ettiği Arap topraklarından geri çekilmesi ve Filistinlilerin meşru haklarının tanınması suretiyle kurulabileceğine inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İsrail'in işgal altındaki Arap topraklarında yaşayan yerli halkın insan haklarını ihlal eden keyfi tedbirler ve uygulamalarını şiddetle kınıyoruz.

Kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ve diğer Sosyalist devletlerle, egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmeyi, özellikle ekonomik ve ticari alandaki işbirliğini arttırmayı amaçlıyoruz.

Hükümetimiz, Türk ve Yunan milletlerinin dostluk istediğine inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin de bir gereği olarak Yunanistan ile diyalog tesis etmek için şimdiye kadar olduğu gibi teşebbüslerimizi devam ettireceğiz. Ülkelerimiz arasında mevcut meselelerin ancak bu şekilde müzakere yoluyla çözüme kavuşturulabileceğine inanıyoruz.

Kıbrıs için Birleşmiş milletler Genel Sekreteri tarafından hazırlanan 29 Mart 1987 tarihli Çerçeve anlaşma taslağını Ada'da adil ve kalıcı barışı kuracak bir çözüm olarak görüyoruz. Türkiye'nin Kıbrıs Türk Toplumunun can ve mal güvenliğini korumayı ve garanti etmeyi sürdüreceğini de bilhassa belirtmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın ikili ve milletlerarası anlaşmalarla tanınmış bulunan haklarına saygı gösterilmesini ve arzu eden soydaşlarımızın Türkiye'ye göç etmelerine izin verilmesi için her türlü gayreti göstermeye devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Kerkük Türkü ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hükümetimiz Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika ülkeleriyle de ilişkilerini geliştirmek için gayret gösterecektir.

Tarihi gerçekleri tahrip eden bazı ermeni iddialarına karşı dünya kamuoyunu etkili bir şekilde aydınlatmaya devam edeceğiz.

Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'nin son dört yıldan beri yürüttüğü dış politika daha önceki yıllarla mukayese edilemeyecek bir seviye ve etkinliğe erişmiştir. İslam Konferansı çerçevesindeki İslam Ülkeleri Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) Başkanlığı, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) dönem başkanlığı, Avrupa Konseyi dönem başkanlığı, milletvekillerimizin Avrupa konseyi Parlamenter Meclisinde yerlerini almaları, Türkiye'nin Avrupa Bilimsel İşbirliği Teşkilatı EUREKA'ya tam üye olması önemli gelişmelerdir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Çok sayıda devlet adamı Türkiye'yi ziyaret etmiş, birçok ülkeyle ilişkilerimize canlılık kazandırılmıştır. Orta Doğu meselelerinde Türkiye'nin tutumu ve oynadığı rol ilgili bütün ülkelerin takdirini toplamış, dış politika itibarımızı arttırmıştır.

Hükümetimiz önümüzdeki dönemde bütün bu alanlarda milli menfaatlerimizi en iyi şekilde koruyacak istikamette faaliyet göstermeye devam edecektir. Ayrıca, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerinin en iyi şekilde korunması için gayretlerimizi titizlikle sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'de son dört yılda en önemli şey istikrardır.

Biz anavatan iktidarı olarak şimdiye kadar siyaseti uzlaşma, müsamaha içinde, kavgasız olarak götürmek için elimizden geleni yaptık. Bundan sonra da aynı şekilde devam etmeyi memleket sevgimizin, milli menfaatlerimizin tabii bir icabı sayıyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şunu ısrarla belirtmek istiyorum ki; Türkiye'de siyasi ve sosyal istikrarın muhafazası ve güçlendirilmesi için siyasi partiler yanında çeşitli kurum ve kuruluşların ve bütün vatandaşlarımızın üzerine düşen görevler vardır. Herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu en iyi şekilde yerine getireceğine olan inancımı ifade etmek isterim.

Muhterem Milletvekilleri,

Türkiye süratle değişmekte, gelişmektedir. Her şey 1980 ve öncesinden çok farklıdır. Yönetim sivilleşmiş, sıkıyönetim kalkmıştır. Demokrasi bütün müesseseleriyle yürürlüktedir. Ülke hızla kalkınmakta, işsizlik sorunu tedricen azalmaktadır. Türkiye'nin itibar grafiği yüksektir. Ortadoğu'nun en güçlü ve istikrarlı ülkesidir. 1980 başında bize birkaç milyon dolar kredi vermeyen komşularımız dâhil dışarıya 2 milyar dolar kredi açılmıştır. Yurt dışına çıkışlar serbesttir. Döviz transferi diye bir sorun yoktur. Hiç bir malın yokluğu, kıtlığı söz konusu değildir. Bir Avrupa ülkesi gibi her mal her yerde bulunmaktadır.

Asrın sonuna doğru Türkiye dünyanın sayılı devletlerinden biri olma fırsatını yakalamıştır. Bu fırsatı heba etmenin temel şartı siyasi ve ekonomik istikrarın muhafazasıdır. Batı Almanya ve Japonya'da İkinci Dünya Harbinde taş üstünde taş kalmamıştır. Her iki ülkede de Harptan sonra uzun yıllar boyunca ekonomik ve sosyal

politikalar taviz verilmeksizin istikrarlı bir şekilde uygulanmıştır. Bugünün dev ülkeleri Batı Almanya ve Japonya'nın başarısındaki sebep budur.

Ekonomik ve sosyal bakımdan sürekli gelişen, her yönüyle gittikçe dışarıya daha fazla açılan, dış ilişkileri artan, Avrupa Topluluğuna tam üye olmaya karar vermiş ve bunun müracaatını yapmış Türkiye'nin gelişmesini hızla devam ettirebilmesi için başlattığımız ekonomik ve sosyal programın istikrarlı bir şekilde daha uzun yıllar uygulanması gerekmektedir. Bu mümkün olduğu takdirde asrın sonunda Türkiye ileri sanayi ülkeleri arasına katılabilecektir.

Hükümet programımız toplumun bütün kesimlerini kucaklamaktadır. Köyde, kasabada, şehirde veya gecekonduya oturan fakir, zengin, orta halli, programımız ve tatbikatımız içerisinde kendi yerini görebilecektir. Dünyanın, Türkiye'nin ve insanlarımızın sürekli bir değişiklik içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz değişimin ilerisindeyiz Ve Türkiye'yi çağdaş ve modern hale getirmeye gayret ediyoruz. Bu itibarla da yeniliklere açık bir partiyiz.

Bir taraftan kendi milli ve manevi kıymet hükümlerimizi muhafaza ederek Ortadoğu ve Batı Dünyası arasındaki yerimizi daha müessir hale getirirken, diğer taraftan Batı dünyasına entegre olabilmemizin gerektirdiği olgun, müsamahakâr, kavgasız bir düşünce ve tartışma ortamının teessüsü için başlattığımız politikayı sürdüreceğiz.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — 141 ve 142'yi kaldıralım o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anavatan iktidarı Türkiye'yi ileri ve modern, daha güçlü ve itibarlı bir ülke haline getirmeye azimlidir, kararlıdır. Memleketin meselelerini de, çözümünü de biliyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdiye kadar yapamayacağımız işleri vadedmedik. Önümüzdeki beş yıl için de yapabileceklerimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın Başkan,

Yüce Meclis'in Değerli Milletvekilleri,

Hükümet programımızı takdim etmiş bulunuyorum.

Yüce meclisin itimadına mazhar olduğumuz takdirde; bu itimada layık olabilmek için Hükümet programımızı en şekilde uygulamak için bütün gücümüzle çalışacağız. Halka hizmeti Hakka hizmet bileceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Önümüzdeki beş yıl boyunca yapacağımız çalışmalarda en büyük desteği yüce milletimizin temsilcisi olan siz kıymetli milletvekillerinden alacağız.

Yeni iktidar dönemimizin milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını çalışmalarımızda Cenab-ı Hakkın bizi başarılı kılmasını niyaz ediyorum.

Hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.⁴⁶ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁴⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 3, Sayfa 39-72*

28 Aralık 1987 Pazartesi

46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; hükümet adına, bugün bu Yüce Mecliste hükümet programıyla ilgili yapılmış tenkit, temenni ve görüşlerin karşısında, mümkün olduğu kadar yumuşak bir bava içerisinde, her zaman yaptığımız gibi; birbirimizi daha iyi tanıyarak, birbirimizi kırmadan, iyi bir anlayış içerisinde bu konuşmayı yapmak istiyorum. Zaten, hükümet programında da çok açık bir şekilde ifade ettiğimiz gibi, biz, sevgi esasına göre kurulmuş bir partiyiz, kavga esasına göre değil, (*ANAP sıralarından alkışlar*) Hele, bu yeni Meclise yeni giren birtakım eski tanıdıklarımızın, eski dostlarımızın olmasından dolayı da bu hususiyetimiz daha bariz olacaktır. (*SHP sıralarından "Acaba?" sesleri*) Evet efendim...

Sözlerimin başında, çok münakaşa edilmiş, hemen seçimin akabinde bizim basınımızda da çok yayın yapılmış bir konu üzerinde, özellikle Anamuhalefet Partisi Liderinin çok ağırlıkla durduğu bir konu üzerinde, seçim ve seçim sistemi üzerinde durmak istiyorum.

Hatırlayacaksınız, referandum öncesinde, gerek basınımızın sorduğu birçok suallerde, gerekse gene muhalefet çevrelerinde, "Acaba erken seçim var mı?" suali, bu sene yılbaşından itibaren bana sorulmuştur. "Olabilir de olmayabilir de" şeklinde bu suale cevap verdik, bir müddet sonra "olmayacak" dedik; onun da sebebini izah ettik.

Hatırladığım kadarıyla, referanduma giderken, erken seçim isteği muhalefetten, geldi. Buradaki arkadaşlarım çok iyi hatırlayacaklar, 8 Kasım 1987 tarihinde seçimin yapılması için, o zamanki Doğru Yol Partisi Grubu önerge verdi. Sayın İnönü'nün de konuşmaları var; hatta şöyle bir konuşması var; diyor ki: "Özal, söylediğinin tersini yapar; ona güven olmaz, biz seçime göre hazırlanmalıyız." Böyle söyledi; "Seçime göre hazırlanmalıyız ve hazırız" diyor.

Arkasından, tabii referandum günü geldi; o referandumla ilgili olarak bizim için söylenmiş çok laflar var. Aslında, referandumda çok ağır bir şekilde taraf tutmazdık, bize hücum edilmeseydi; ama hücum edilince kendimizi müdafaa etmek mecburiyetinde kaldık.

Referandumdan, zaten bir gün evvel radyo ve televizyonda da söyledim; "Bizim söyleyeceğimiz önemli bir konu var ama şu anda söyleyemem" dedim; ertesi gün, sandıklar kapandığı saatte basın açıklamasını yaptım; TRT de bizim açıklamamızı aldı ve erken seçim müjdesini orada verdim. Sandıkların daha neticesi belli değil, daha sayım yeni başlamış. "Hayırlı, uğurlu olsun" dedik; TRT kameraları diğer parti liderlerine gittiler, Sayın İnönü'de verdiği yazılı beyanatta "seçime hazır olduğunu" söyledi. Bunların hepsi TRT haber bülteninde vardır. Arkasından Cindoruk'a gidildi; o çok daha geniş bir ifade verdi, "Seçimin yapılması çok iyidir, muhakkak yapılmalıdır" dedi; bizden daha ileri, hadiseler, "Zaten biz bu seçimin 8 Kasım'da yapılmasını istemiştik" dedi. Onun da o şekilde, yine TRT kameralarına verdiği ifadeleri var; ajans bültenlerinde rahatça görmek kabil. Fakat ne vakit ki, referandum sonuçları belli oldu, ne vakit ki, basınımızda birtakım kamuoyu araştırmaları -doğru, yanlış- onlar ilan edilmeye başlandı, bizim seçim baskın oldu; evet, baskın oldu! (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Burada Seçim Kanunu müzakereleri yapılırken, yine çok iyi hatırlıyorum, biz ilik teklifimizde, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine, “Bu seçimde ön seçim yapılmaz” hükmünü koyduk; sırf sürenin dar olmasından dolayı, yetiştirilemez diye.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Süreyi niye daraltınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet... 1 Kasımda yetişirdi aslında da, işte onlar biraz daha fazla ferahlık istiyorlar.

Arkasından, komisyona geldi, komisyonda arkadaşlarımız Anayasaya aykırı gördüler ve kaldırdılar; fakat bize, SHP'nin o zamanki yöneticileri geldiler, “lütfen bunu koyun, aksi takdirde, biz önseçim yapmaya mecburuz, Önseçim çok sıkıntılı olur” dediler.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Hangi şartlarda söylediklerini basın açıklamalarıyla belirttiler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu bilmiyorum; biz kendi ricalarını kabul ettik. Kabul ettik ve burada “önseçim yapılmaz” hükmünü tekrar iade ettik. Bunu da ben, Sayın Erdal İnönü'ye, beni ziyaret ettiği zaman ifade ettim.

Ondan sonra, Anayasa Mahkemesine gidildi; Anayasa Mahkemesine ilk gidiş bu maddeyle ilgili değildi. Arkasından bir on gün geçti, bu maddeyle ilgili gidildi. Nereden, gidildi; tabii bunu çözmek benim için mümkün değil;

Şimdi, hemen şunu ifade edeceğim: Türkiye'de seçim sistemi, ülkeyi iki partiye, en fazla üç partiye götürecek şekilde getirilmiştir; bizden evvel getirilmiştir; biz biraz daha muhkem yaptık. Neden böyle yapılmıştır? Onu da söyleyeyim: Türkiye, 1960'dan 1980'e kadar çok partili millî bakiyesi de dâhil geniş bir nispi temsil sistemini yaşamıştır. Koalisyonlar olmuştur, hem acayip koalisyonlar olmuştur; bir tarafında aşırı sağ partilerin, öbür tarafta sol partinin olduğu koalisyonlar olmuştur...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Demokrasilerde olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir, ona bir şey demiyorum; fakat ondan sonra kadayın altının kızarmasından, daha birçok konulara kadar Türkiye'de...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sizin genel başkanınızdı o. *(SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz sonra, belki, ekonomik kısma geçtiğimiz zaman, niçin, 1970'li yıllarda Türk ekonomisinin fevkalâde büyük bir darboğaza girdiğini, onun sebeplerinin gerisinde bu birbirleriyle uyuşamayan, Türkiye'nin tabiatına da uygun gelmeyen koalisyon meselesinin olduğunu görürüz. Dikkat ediniz, bütün büyük ülkelerde bu şekilde seçim sistemi yoktur; “Büyük ülkeler” diyorum. Almanya'da yüzde 5 barajı var. Bir seçim sistemi var, neticede ya 4 parti yeni oldu...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yirmi yıldır koalisyon var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet koalisyon, ama onlar birbiriyle imtizaçlı koalisyon.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Türk halkı, onlar kadar en az, demokrasiye layıktır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oradaki koalisyon CDU-CSU koalisyonudur ve devamlı aynı partidir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Hayır hayır, sosyal demokratlarla liberallerim koalisyonudur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yirmi yıl böyle gitmiştir, ondan sonra öbürleri gelmiştir.

Aynı şekilde Japonya’da liberal parti, aynı şekilde İngiltere’de ya İşçi Partisi gelmiştir ya Muhafazakâr Parti gelmiştir. Fransa’da da aynı şekilde ya sosyalistler gelmiştir veyahut da onun karşısındaki sağ grup gelmiştir.

Bu söylediğiniz sistem, daha çok ufak ülkelerde vardır; yani Hollanda, Danimarka, hatta İtalya’da dahi bir baraj koymayı düşünmeye başladılar. Bizim kanaatimiz de, bizden evvel bu konuyu düşünenlerin kanaatine uygundur; biz seçim sistemini hiç değiştirmeyi düşünmüyoruz; bunu peşinen söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET MOĞULTAY (İstanbul) — Bir gün size lazım olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, şunu söylemek istiyorum: Eğer siz gelecekseniz, siz de güçlü gelin; eğer biz geliyorsak, biz de güçlü gelelim. Söylemek istediğim bu. Bu seçim sistemi üzerinde, “Anavatan Partisi iktidara gelecek” diye yazmıyor. Bu seçim sisteminde herkesin eşit şansı var; siz de alın o reyi, gelin iktidara. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Müsaadenizle, Sayın İnönü, bu konu daha evvel de müzakere edilmiş; 1969 seçimlerinde çok enteresan müzakeresi var. Cumhuriyet Halk Partisi itiraz etmiş gene, sizin bugün yaptığınız itiraz gibi. İktidar olan partiye, “Siz rey alamadınız, aldığınız rey yüzde 50’nin altındadır; yüzde 50’nin altında iktidar oldunuz” demiş. Şimdi cevap var oraya; aynen şöyle, okuyacağım: “Muhterem senatörler, bir husus ifade olundu bir değerli sözcü tarafından; yüzde 50’den aşağı rey aldınız denildi. Bununla, iktidar olmanın şartı yüzde 50’den yukarı rey almaya bağlanmak isteniyorsa bu düşünceye iştirak etmek imkânı yoktur. Kanunların koymadığı şartı, şahıslar koyma hakkına sahip değildir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar)* Şayet, Türkiye’de iktidar olmak için yüzde 50’den yukarı rey alınması esası kabul olun saydı, kanunlara yazılırdı; yüzde 50’den yukarı rey alınmadığı takdirde bir hafta sonra seçim yenilettirdi.

Çoğunluk nedir? Bunun münakaşasını yapmakta fayda görüyorum. İki parti seçime girmişse -aynen böyle diyor-birisi yüzde 50’den aşağı almışsa, otomatikman diğeri yüzde 50den yukarı alır. Bir seçim sisteminin yüzde 50’den aşağı alanını iktidara getirmesi, yukarı alanını muhalefete götürmesi de düşünülemez. Üç parti seçime girmişse, iktidar olacak partinin, diğer ikisinin yekûnundan fazla rey almasını talep etmek mümkün değildir.” *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gayet doğru laflar bunlar. “... Dört parti seçime girmişse, bunlardan birinin, diğer üçünün mecmuundan fazla rey almasını talep etmek mümkün değildir. Sekiz parti girmişse -Türkiye’de olduğu gibi- bunlardan birisinin, diğer yedisinden daha fazla rey almasını talep etmek akla sığmaz...” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar)*

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Kim demiş efendim bunu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “... Aldığı ahval de olur, alamadığı ahvali de olur. Aslında, diğer yedi partinin almış bulunduğu reyler, kabili cem değildir; ayrı ayrı görüşlerin etrafında, ayrı ayrı kümelenmeler olmuştur. Öyle ise ekseriyet, sekiz partinin etrafındaki kümelerden en büyüğü şudur, şudur, şudur; ama Millet Meclisinde iktidar

olabilmenin, daha doğrusu güvensizlik oyuna dayanabilmenin şartı 226 adet sandalye demektir." (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Kim demiş efendim bunu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu sözler, Sayın Demirel'e aittir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başbakanım, dün dündür, bugün bugündür!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri, benim bir iki tahlilim daha var; konunun daha fazla üzerinde durmayacağım. Biz, 1983'te 3 parti seçime girdik; zaten hükümet programında mukayese yapmamızın ana sebebi oydu. Tabii seçime 3 parti girilince, reylerin çok fazla dağılması mümkün değil 3 parti girdik, yüzde 45 küsur biz aldık; o zaman Halkçı Parti, bugünkü SHP'den daha fazla rey aldı, yüzde 30,5 aldı, Milliyetçi Demokrasi Partisi de yüzde 23,5 aldı, yani Doğru Yol Partisinden daha fazla rey aldı. Yüzde 80 üzerinden de orantı yaptığımız zaman, baktık iki rakamlar aynen öbür rakamlara, yani eski rakamlara benziyor.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yüzde 100 üzerinden yapın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Arkasından, dikkat ederseniz bir genel seçim oldu. Bu genel seçim, mahallî genel seçimdir. Mahallî genel seçimlere bu sefer 6 parti girdi. Biz, ilk seçimde sizi yasaklayan, yani o zaman SODEP'i yasaklayan parti değiliz, ama ilk seçimde bu partilerin seçime girmesi için de kanunu değiştiren biziz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Bunlar; biraz önce anlattılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk defa da, o zaman SODEP, Halkçı Partinin devamı olan şimdiki SHP, Doğru Yol Partisi, Refah Partisi, bu suretle seçime girebilme imkânına kavuşmuşlardır. O seçimlerde bizim reyimiz yüzde 41 oldu, yani 4 puan kaybettik. 6 parti girerse, bunu tabii görmek lazım. Bundan sonra bir seçim daha oldu; onu geçiyorum, ara seçimdi o. 1987 seçiminde reylerimiz, evet, dediğimiz gibi, yüzde 36'ya düştü. Ben şöyle bir hesap yaptım: 7 parti girmişti, 6 parti değil. Yani, yüzde 41 aldığımız zaman 6 parti girmişti ve görüldü iki, bir parti asgarî 1 puan alıyor. Nitekim, İslahatçı Demokrasi Partisi, de çok yakın bir rakam aldı. Onu düşünüz, aradaki fark, demek iki 4 puan olur. Ben de "Bu 4 puanda değişiklik nedir?" dedim; 1984 İl Genel Meclisi seçimleriyle...

O zaman eski partilerin liderleri girememiştir; yani siyasî yasaklar sürüyordu. Bu 1987 seçiminde yasaklar kalkmıştır; onların tabiatıyla bu kadar bir hakları olması lazım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yalnız, enteresan bir incelemem daha var; onu da söylemeden geçemeyeceğim. Bir araseçim oldu, hatta bu araseçimde biz gene aynı ithamlarla karşılaştık. Güya, bu 11 ile makineleri yıgmışız; oy alabilmek için. (SHP sıralarından "Yalan mı?" sesleri) Şimdi, yıgmamız icap ederse, tabii 11 ile yıgmak kolaydır; Türkiye'nin bütün sathında seçim olursa, yıgmamız mümkün değil, her taraftan istiyorlar... (ANAP sıralarından alkışlar) Yıgmamız mümkün olabilir. Yalnız şunu söyleyeceğim: Yıgdık, yıgmadık; memleketin işini görüyoruz. Aldığımız rey yüzde 32,1'dir, SHP'nin aldığı rey yüzde 22,7'dir, DYP'nim aldığı rey yüzde 23,5'tir. Bu sefer aynı bölgeyi, aynı seçim yerlerini teker teker 1987 seçimine göre mukayese ettim.

Bizim aldığımız rey, yüzde 32,1'den yüzde 35,93'e çıkmış; SHP'nin reyini yüzde 22,7'den yüzde 24,9'a çıkmış; SHP 2 puan, biz ise 4 puana yakın yükselmişiz. DYP'nin reyini yüzde 23,5'ten yüzde 20,79'a düşmüş: aynı seçim bölgesinde. Yani buralarda bu işin, dozerlerin falan alakası yok.

Biz şunu çok iyi biliyoruz: Vatandaş reyini verirken, dozer geldi diye vermez; belki pazarlık eder, ama rey gizlidir, ondan sonra gider, öbür tarafa rey verir.

Şimdi size bir şey söyleyeyim, bunun misalini gördük: Almanya'dan otobüs otobüs işçiler getirdiler; bir parti getirdi, biz getirmedi. Bir gösteri olsun diye, sadece bir uçakla; bu gösteri, o kadar, 300 kişi getirdik. 300 kişi getirdik değil, geldiler. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler, gülüşmeler*) Ondan sonra o parti, adamları otobüs otobüs getirdi, 47 bin reyini 22 binini biz aldık. Demek ki onların getirdiği adamlar, onlar yol paralarını verdikleri halde bize rey verdiler. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Efendim, bir konu üzerindeki görüşlerimizi de söyleyeyim. Sayın Demirel, zannediyorum Çankırı, Çorum, Kastamonu ve Sinop için bir projeyi, dünya gıda yardımının yapıldığı Gıda Programından katkı meselesini söyledi. Ben konuyu incelettirdim ve 33 milyon doladık esas proje toplamı içerisinde Dünya Gıda Programının yardımı sadece 8,7 milyon dolardır. Bir de, bu projeler, 1964 yılından beri tatbik edilen projelerdir. (*ANAP sıralarından gülüşmeler, alkışlar*)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Konuyu saptırmayın. O, çağ atlamadığımızı belirtmek için söylenmiş bir sözdü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bütün iktidarlar devrinde tatbik edilmiş bu projeler; onu söylüyoruz.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Demek ki, o zamandan beri hiçbir şey değişmemiş. (*DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, ben, konularla ilgili konuşmalar üzerinde biraz daha detaya geçmeden evvel, bir konuya mümkün olduğu kadar temas etmek istiyorum. Acaba, Anavatan Partisi niçin kuruldu, niçin netice aldı; bunu bir parça anlatmak mecburiyetindeyim; çünkü, maalesef şunu anlıyorum; herkes bizi gecekondular partisi olarak görmeye alışmış. Bizim gecekondular partisi olmadığımız, sağlam ve güçlü bir parti olduğumuz iki seçimde de görülmüştür. Bu yanlışlığın düzeltilmesini istiyorum. Tabiatıyla, şöyle düşünürseniz, bizim burada bulunmamız eşyanın tabiatına aykırıdır. Neden? Türkiye'de parti sistemi ilk defa Cumhuriyet Halk Partisi ile başlar, ondan Demokrat Parti çıkmıştır; yani iki kola ayrılmıştır. Omların aslı İttihat ve Terakki'dir. Evet, bu iki kanal devamlı olarak, son 35-40 sene Türk siyasetine hâkim olmuştur. 1983 senesinde, bu partiyi kurduğumuz sıralarda, dostlarımız, "Sakın kurma, muvaffak olamazsın" dediler. En yakın doklarımız bunu söylediler. Çünkü, alışılmış bir şey var; bir tarafta Cumhuriyet Halk Partisinin mirası, öbür tarafta, işte Demokrat Parti, Adalet Partisinin mirası... Bu miraslardan hiçbirine talip olamayız, böyle bir şeyimiz yok.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Dördüne birden olursunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, onun yerine başka bir sistem tercih ettik. Yalnız şunu söyleyeyim: Eğer Türk insanı böyle bir şeyi geçeri görmeseydi, eğer

Türk halkı bunu istemeseydi, bizim muvaffak olmamız mümkün olamazdı. (ANAP sıralarından alkışlar)

1982 senesinde hükümetten istifa ettikten sonra gezdiğim yerlerde şunu gördüm: Baktım, herkes “ille parti kur” diye bizi itiyor. Ben de bu itenlere sordum: “Hangi partiye rey verdin?” Kimisi diyor ki, “Ben Adalet Partisine verdim”, kimisi “MHP’ye verdim”, kimisi “CHP’ye verdim...”

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — MSP de var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — MSP de dâhil, “Oraya verdim” diyenler de var. Baktım, hepsi muhtelif partilere rey veren insanlar. Tecrübeye böyle başladık ve son ama kadar da hiç kimse, bizim 1983 seçimlerimi kazanacağımıza inanmadı. Onu da çok iyi biliyorum. Evet, yönetim de inanmadı, başkaları da inanmadı, dünya da inanmadı; onu da söyleyeyim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Amerika biliyordu ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçimi kazandık, ilk genel seçimlere, demokrasi gereği diğer partileri de getirdik, orada da kendimizi ispat ettik, ara seçimde de ispat ettik ne olursa olsun ve nihayet çok zor şartlar altında olmasına rağmen, 1987 seçimleri ki, bir ay geri atıldı; bu bizim aleyhimizdeydi; onu, arkadaşlarımız, muhalefetteki dostlarımız çok iyi bilirler. Ondan sonra şunu da bitmek lazım: Son üç buçuk dört senedir basın yanımızda değil, onu biz de biliyoruz. Gerçi bir şey yapmıyoruz ama yaptığımız şey...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — TRT’ye güvendin, TRT’ye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunlara rağmen millete güvendik, sadece millete güvendik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, karşımıza çıkmıştır, bizim reyimizi düşürmek için şunlar yapılmıştır: Politika yapacaksınız tabii, mani olmam mümkün değil ki, Ne yapılmıştır? Sayın Erdal İnönü çıkmıştır demiştir ki: “Sizi ikaz ediyorum, seçimden sonra zam yağmuru gelecek.” (SHP sıralarından, “Yalan mı?” sesleri) Bir dakika, bir dakika, bitirmedik daha.

Ondan sonra, tabii gazetelerde ayrıca manşet; yani o söylemese de yazıyorlar zaten, o söylemese de yazıyorlar.

ADİL AYDIN (Antalya) — Yalan değil, doğruyu söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, bütün bunlara rağmen bana sordukları zaman dedim ki: “Ekonominin gereği ne ise o yapılır?” (ANAP sıralarından alkışlar) Sayın Erdal İnönü’nün ondan sonra söylediği, tek laf; “Peki, seçimden evvel yapsaydın ya”

Onu söyledi. Yani, seçimden evvel yapacak kadar da bizi aptal mı gördü? (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Kendin aptal değilsin de, milleti mi aptal sandın, oyunu aldıktan sonra zam yaptın?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Televizyon veriyor; pot kırdın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan Partisi, yerleşmiş, sağlam bir parti hüviyetine bürünmüştür. Burada 292 milletvekilimiz var.

Bundan sonraki seçimde de inşallah bu sayıdan daha fazla geleceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar) Çünkü, biz Türkiye'nin birçok meselesine çözüm getirdik. Bu çözümler yıllardır getirilemeyen, getirilmesi için yapılacak değişikliklerden ürkülün işlerdi. Bir Türk parasını koruma mevzuatına hiçbir hükümet elli beş sene dokunamamıştır. Türk parasını koruma, mevzuatı... Mesela aynı Suriye'de vardır; geçen ziyaretimde Hafız Esad'la konuşurken, o, Türkiye'deki gelişmeleri, bu işlerin nasıl yapıldığını bana sordu, ben kendisine anlattım. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Suriye...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, resmî rakamlara göre 1.800 dolar millî gelirleri var, ama açlıktan ölecekler nerede ise; hiçbir şey yok. O rakamların hepsi süslü rakamlar, o konuya biraz sonra geleceğim. Türkiye'ye hayran hayran bakıyorlar; bizim televizyon programlarını izliyorlar. (SHP ve DYP sıralarından "Allah Allah" sesleri) Evet, bütün hedefleri de Türkiye'den biraz alışveriş yapmaktır. Cebinde dövizle yakalanana onbeş sene hapse sokuyor. Dedim ki: Sen bunu kaldır. "Kaldırırsam döviz biter" dedi. Bizde de öyle düşünülüyordu, biz kaldırdık, hiç bitmedi, dedim. (ANAP sıralarından alkışlar)

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Kissinger'e, kahvaltı için 25 bin dolar ödüyor mu o da?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bakınız, dikkatle dinleyiniz; çünkü bu büyük Mecliste bazı meselelerin açık seçik ortaya çıkması lazım.

Bunlar rakamlardır. Türkiye'nin ekonomik bunalımı... 1950'lerden, 1960'lardan bahsetmiyorum; aynı meseleler orada da var; ama bunun en büyüğü 1970'ten sonra, 1974'te başlıyor. 1973 yılı sonunda dünya petrol fiyatları artınca, 1974'te iktidarda olanlar gerekli tedbirleri alamadılar; ilk başlangıç oradadır. Türkiye'nin, bir sene evvel (1973'te) cari işlem fazlası var. Birini söylediniz; zannediyorum Erdal İnönü söyledi. (SHP sıralarından "Sayın" sesleri)

Sayın Erdal İnönü söyledi, öyle diyelim. (ANAP sıralarından alkışlar) Erdal Bey arkadaşımız olduğu için öyle söyledim, biz beraber çalıştık. (ANAP sıralarından alkışlar)

1974 yılında, Türkiye'nin 3,5 milyar dolar döviz geliri var. O sene cari işlem açığı 718 milyon dolar; hesaben yüzde 20. 1975 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 410 milyon dolar; cari işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolar; yüzde 48. 1976 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 659 milyon dolar, cari işlem açığı 2 milyar 29 milyon dolar; yüzde 55. 1977 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 377 milyon dolar, cari işlem açığı 3 milyar 140 milyon dolar; yüzde 93. Şimdi burada, iş, dama diyor, onu söyleyeyim; çünkü ondan sonra 1978 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 924 milyon dolar, cari işlem açığı 1 milyar 265 milyon dolar. Neden olduğunu da söyleyeyim: İthalat yapılamıyor. Bir evvelki sene daha yüksek ithalat var.

Türkiye'ye kimse kredi vermiyor, yapabildiğimiz iş DÇM denilen birtakım hesaplarla, bu dövizleri, yani döviz imkânını sağlamaktır. 1979 senesinde 4 milyar 787 milyon dolar; bunun da artmasının ana sebebi, -zannediyorum mayıs ayında- işçi dövizlerine özel bir kur uygulanmıştır; 600 milyon dolar gelmiştir ve 1 milyar 413 milyon dolar da yine cari işlem açığı var. 1980 senesi, 5 milyar 856 milyon dolar döviz geliri. 3 milyar 408 milyon dolar cari işlem açığı. İşte bu sene Türkiye'nin ithalatı yükselmeye başlamış, zaten cari işlem açığının da ana sebebi bu. İlk sene petrolün biraz bollaşması vesaire bu.

Şimdi, buraya gelmişken Sayın Demirel'in bir konuda bahsettiğine dönmek istiyorum: Türkiye o sene 7 milyar dolara yakın imkân sağlamıştır; doğrudur. Nereden sağlamıştır? 1 milyar 600 milyon dolar üç sene için, yani üç senede ödenmek kaydıyla, IMF'den. Her sene, Dünya Bankasından bir miktar alıyorduk, o sene biraz daha fazla verdiler; 600 milyon dolar; o da doğrudur. Bir de, 1979 senesinde Batılı 7 büyük ülke bir araya geldi, "Türkiye batıyor" diye; Guadalupe'ta bir konferansta kendilerinin geldiği bir toplantıda gündem maddelerinden bir tanesi de Türkiye idi. Türkiye'yi bu bataktan çıkarmaya karar verdiler; onun için OECD teşkilatında 2 numaralı grubu kurdular. OECD'den Türkiye'ye bütün ülkelerin de katkısıyla bir yardım yapmaya karar verdiler, bunlar devletten devlete olan yardımlar.

İşte o yıllarda ben de müsteşar olarak bu yardımların peşinde koşuyordum. 1 küsur milyar dolar OECD yardımını iki hamlede aldık. Daha evvelki yılda da alınmış (1979'da) ama işlemesi mümkün değil; işler hale getirdik.

Bu söylediğimiz rakamların yanında, bir de, Türkiye'nin 1979'da ertelettiği borçları var. Bir tanesi DÇM, 3,5 milyar dolar civarında. Getirmişler, bankalara mevduat koymuşlar muhtelif şirketler. Karşılığında ucuz kredi alınmış, yüzde 3, yüzde 4, yüzde 5 faizle; -neyse artık; İsviçre'den aldılarsa daha düşük faizle, Almanya'dan alındıysa biraz daha yüksek- kur garantili. O krediler ödenmemiş. Ödenmeyince, 1979 senesinde yapılan bir anlaşma ile bütün bu mevduatlar krediye dönüştürülmüş ve Merkez Bankasına ödeme mükellefiyeti getirilmiş.

Alanlar şahıslardır, şirketlerdir. 20 liradan ödemişlerdir dövizi onlar, biz şimdi bir kısmını 300'den, bir kısmını 500'den, bir kısmını da 1.000 liradan ödüyoruz. Bu, bizim yaptığımız bir anlaşma değil; 1979 senesinde yapılan bir anlaşmadır.

Bu anlaşma ile beraber OECD'ye de borcumuzu gene ödeyemez hale gelmişiz. Gittik "Paris Kulübü" diye bir kulübe oturduk. Ben çok iyi hatırlıyorum 13 Haziran idi; hatta gitmeden evvel hastalandım; ama hasta hasta o toplantıya gittik. Karşınıza bütün alacaklı ülkeleri çıkarmışlar. Onlar kendi aralarında "Türkiye'ye şunu verelim, bunu vermeyelim" diye pazarlık ediyorlar. O toplantıda bizim ısrarımız, bir evvelki yapılandan daha ileriye giderek, borcun yüzde 95'ini ertelemek, yüzde 5'ini de beş senede 1 puan, 1 puan, 1 puan şeklinde ödemek idi. Bunu kabul ettirdik; ama bir sene evvel ertelenmiş borçlar var, onu da ödeyemiyoruz. Türkiye o kadar sıkıntılı. "O borçları da tekrar erteleyin" dedik.

Paris Kulübünün prensibi değil; şimdiye kadar böyle bir iş yapma âdeti olmamış; kabul etmediler. Ben kendilerine bir Nasrettin Hoca hikâyesi anlattım, yine kabul etmediler. Evet; "Borcu ödeyemeyeceğiz" manasında bir Nasrettin Hoca hikâyesi anlattım...

AHMET ERSİN (İzmir) — Hikâyeyi biz de dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibarıyla, bir ay sonra kabul etmeye mecbur oldular. İşte o arada da bu söylediğim rakamın -zannediyorum- yekûnu 7 milyar doları bu şekilde tutuyor. Türkiye'nin borçları ertelendi, üç sene için 1 milyar 600 milyon dolar IMF'den para alındı, 600-700 milyon dolar da Dünya Bankasından alındı; fakat Türkiye'ye bankalar hiçbir para vermediler.

Esas Türkiye'nin kredi itibarı, bu, beynelmilel müesseselerden veya devletlerden alınan paralarla ilgili değildir. Beynelmilel bankacılık size para veriyor mu ona bakın; onlar para vermiyorsa kredi itibarınız yok demektir.

Biz, o tarihlerde hiçbir bankadan kredi alamadık, ancak ve ancak 1982 senesinde daha evvel ertelenmiş olan üç sene ödemesiz, dört sene ödemeli ve gene demin bahsettiğim 1979'da ertelenmiş DÇM borçlarını, bankalarla anlaşarak, bu sefer, beş sene ödemesiz, beş sene ödemeli hale getirebildik; yapabileceğimiz şey bu oldu; ama -açık ifade ediyorum- bugün Türkiye, bütün dış kredilerini çok rahatlıkla banka finansmanı olarak alıyor. Sade banka finansmanı değil; gidiyor Almanya'da tahvilini satıyor, Japonya'da tahvilini satıyor, bu şekilde kredi temin edebiliyor; kredi itibarınız olmazsa, bunları almanız mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bir konuya da açıklık getirmem lazım; çünkü bu konu da çok söylendi: Atatürk Projesi.

Atatürk Projesi konusunda, Sayın Demirel'in de dediği gibi, bir kararname çıkarıldı. O tarihlerde ben de Başbakanlık Müsteşarıydım. İçinde İsviçreliler, Almanlar ve İngilizlerin bulunduğu bir grup geldi. "Biz, size 2 milyar-2,5 milyar dolar para bulacağız, bu barajın yapımını bize verir misiniz?" dediler ve parayı bulmak kaydıyla bu anlaşma yapıldı.

Kendi memleketlerinden para getirmeyi düşünmediler, kendi firmalarından para getirmeyi düşünmediler; çünkü mesele ile yakından ilgilidim ve bir sene takip ettim. Bütün hadise, acaba Malezya'da bir Arap parası var mı? Oralara gittiler. Bu malî işlerle uğraşanlar çok iyi bilir; böyle birtakım adamlar gelir, "Size 3 milyar dolar vereceğiz bize şunu verirseniz" diye. Bu şekilde o yerlerden para aramaya çalıştılar; hiçbirisinden bir şey çıkmadı.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşmuyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sen bilmiyorsun; sen bilmiyorsun.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Sen bilmiyorsun, asıl sen! *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekili... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)*

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) — Saygısız adam! *(Gürültüler)*

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Kararnameyi oku, kararnameyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur, dur; dinle öyleyse, dinle. *(ANAP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)* Dinle öyleyse kararnamenin ne olduğunu. *(ANAP sıralarından gürültüler)* Kararnamenin ne olduğunu söyleyeyim.

Askerî yönetim geldi, kararnameyi... *(ANAP sıralarından ayağa kalkmalar, DYP sıralarından gürültüler)* Kararnameyi bir müddet daha... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)* Kararnameyi bir müddet daha yürürlükte tuttuk. Zaman istediler, tekrar para bulmak için; altı ay uzatıldı. Ondan sonra askerî hükümet, Konsey... Oturuldu konuşuldu... Dendi ki, "Bunlarda hayır yoktur" Zannediyorum 1982 başındaydı, bu kararname iptal edildi, iptal edildi kararname; iyi dinleyin.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Aynı kararname hükümleriyle aldınız o krediyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır hayır... Hayır. *(ANAP sıralarından gürültüler "Otur yerine" sesleri)* Hayır, hayır...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşun lütfen, doğru.

BAŞKAN — Sayın... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İptal edildi kararname; ondan sonra, bakınız ne oldu: Ondan sonra ihaleye çıkıldı; daha ortada kredi yok. İhaleye çıkıldı ve arkasından ihale neticesi...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Escherwiss Braun Boweri kredisi... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen... Bir saniye efendim, bir saniye... *(ANAP sıralarından gürültüler)*...

Bir saniye Sayın Milletvekilleri, lütfen... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)* Lütfen... Lütfen efendim...

Sayın Başbakan, bir saniye efendim. Sayın Kırathioğlu, konuşmacının sözünü kesmeyiniz efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşsun. *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler, arka sıralarda ayağa kalkmalar)*
Oturun lütfen Sayın Milletvekilleri.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Terbiyesiz, ahlaksız adam!

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Senin sesin geliyor terbiyesiz.

BAŞKAN — Sayın Milletvekilleri, oturun lütfen.

Sayın Kırathioğlu, lütfen hatibin sözünü kesmeyiniz efendim.

Devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, neticede, tesis, biz hükümette değilken ihale edildi, 3 Kasım'da da hakikaten temeli atıldı; ama hiçbir kredisi daha bulunmamıştı. 1983 seçimleri yapıldı, 1984 senesinde iktidara geldik. Yurt dışına ilk seyahatlerimden biridir; İsviçre'ye gittim. İsviçre'de sadece o firmalarla değil, onların finans kuruluşlarıyla oturduk konuştuk, mutabakata orada vardık; İsviçre finansmanı temin ettik; Arap finansmanı, Malezya'da bir finansman veyahut bilinmeyen bir yerden finansman değil, İsviçre bankalarından finansman temin edildi, Alman Hermesinden finansman temin edildi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O anlaşmayı biz imzaladık.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Zaten o firmanın garantörü UBS'tir. *(ANAP sıralarından "Ahlaksız" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniyenizi istirham ediyorum. *(ANAP sıralarından "At dışarı Sayın Başkan" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işleri anlamaz da, onun için...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Senden çok iyi anlarım. *(ANAP sıralarından "yuh" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anlamaz...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sarhoş!

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Saygısızlık yapma.

BAŞKAN — Size ihtar ediyorum efendim. Hatibin sözünü kesmeyiniz efendim. Bu görüşmelerin devamını sağlamak hepimiz için bir görevdir. Herkesi dinlemek mecburiyetimiz vardır ve kaidelere uymak mecburiyetimiz vardır. Bağırarak hiçbir sonuca ulaşamayız. Lütfen sükûnetle dinleyiniz ve beni, defaatla bu şekilde ihtar mecbur etmeyiniz efendim.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demin okuduğum rakamlardan, 1974’le 1979 arasındaki cari işlem açığı -ki, Türkiye finanse etmeye mecburdur, bunun için borçlanmaya mecburdur- sadece bu rakam, 10 milyar 900 küsur milyon dolar tutuyor.

“1980’de de rakam, büyüktür” dedim; ama 1984’teki rakama bakınız; 1984’teki rakam, 1 milyar 407 milyon dolar cari işlem açığı var; ama döviz gelirleri toplamı 11 milyar 885 milyon dolardır; yüzde 12’ye düşmüştür. Bir sene sonra (1985’te) durum biraz daha iyidir; 1 milyar 13 milyon dolar cari işlem açığı vardır, 13 milyar 421 milyon dolar da döviz geliri vardır; yüzde 7,5’e düşmüştür. 1986, petrol krizinin olduğu yıldır; buna rağmen cari işlem açığı 1,5 milyara çıkmıştır, döviz gelirleri 12 milyar 816 milyon dolara düşmüştür; yüzde 12’dir. 1987 – on birinci ayın rakamları da geldi; onu da huzurunuzda açıklayayım. Kasım ayının ihracat rakamı 1 milyar 100 milyon dolardır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu vaziyette, tahmin ediyoruz, Aralık ayı da 1 milyar doları geçecek; bu suretle 10 milyar dolar hedefini aşmış olacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) 1987 yılında tahmin edilen, 750 milyon dolar cari işlem açığı -en fazla- 16 milyar 375 milyon dolar döviz geliri; yüzde 4,4. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Hükümet Programını anlatırken, özellikle bu konuyu vurgulamak istedim; çünkü, Türkiye’nin meselesinin kökeninde bu yatıyor hatta Osmanlı’nın meselesinin kökeninde bu yatıyor, Dünyâ Umumiye’nin de kökeninde bu yatıyor. “Eğer Türkiye kendi ihracatını geliştiremez, bünyesini değiştiremezse bunu yapması mümkün değildir” dedik.

Bakınız, ihracat bünyesi de -ifade ettim- çok büyük değişiklikler gösterdi, 1977’de tarım ürünleri yüzde 59.41, sanayi ürünleri yüzde 33.41; 1980’de tarım ürünleri yüzde 57.45, sanayi ürünleri yüzde 36; 1987’de -Ocak, Kasım olarak söylüyorum- tarım ürünleri yüzde 17.79, sanayi ürünleri yüzde 79.66, yani yüzde 80’e yakın. 10 milyar dolarlık rakam içinde. Bu, Türkiye’deki yapılmış ve -tahmin ediyorum- herhangi bir dünya memleketi içerisinde en kısa zaman içinde yapılmış en köklü, en büyük yapısal değişikliktir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Eğer bugün, Türkiye’nin dışarıda kredi itibarı var ise, bütün finans müesseseleri Türkiye’yi bu bakımdan tebrik ediyorlarsa, örnek olarak gösteriyorlarsa -Dünya Bankası olsun, IMF olsun, büyük bankalar olsun- sebebi budur; Türkiye bugün 5-5,5 milyar dolar borç ödüyorsa sebebi budur; ama 3,5 milyar dolar, 4,5 milyar dolar döviz geliriniz varken 3 milyar dolar borç ödeyemezsiniz; 16 küsur milyar gelirinizin olması lazım.

Bizim bu devrede yaptığımız ikinci önemli iş, gelişme hızıdır. Gelişme hızı yüzde 5,9-5,1, yüzde 8 ve yüzde 6,8 gibi... Tabii, Türkiye’nin, büyümüş Türkiye’nin gelişme hızları da kolay değildir. Yani eski yıllarda gelişme hızları büyüktür; ama o zamanki rakamlar ufaktır. Oradaki yüzdeler mutlak değer olarak bugünkü rakamlara göre çok daha ufak değerler ifade eder.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Demagoji bu demagoji...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değil!

Biz bu yapı değişikliğinin temeli, bir yeni serbest ekonomik düzene gitmekte gördük. Onun için, Sayın Erdal İnönü'ye ve arkadaşlarına özellikle söylüyorum: Dünyada en katı sol iktidarlar, komünist iktidarlar, Sovyet Rusya dahi serbestliği düşünürken; hatta geçenlerde, Amerika'da bir soru soruldu -ben de televizyon başında tesadüfen dinledim- "Rubleyi serbest, konvertibl yapmayı, düşünüyor musunuz?" dediler; "Bunun çalışmalarını yapıyoruz" dedi, "Düşünüyoruz" dedi. Evet, Gorbaçov söyledi bunu.

Şimdi bu gibi konular varken, hâlâ, başka katı sistemlerin peşinde koşmayın, Gelin şunu... (*ANAP sıralarından alkışlar*)

ARİF SAĞ (Ankara) — O sizin görüşünüz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Biz kendi işimizi biliriz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama benim tavsiyem yani. Seçimleri kazanmak istiyorsak... Aksi takdirde hep muhalefette kalırsınız. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Siz kendi işinize bakın, biz kendi işimizi biliriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bir konuya daha geleceğim. Bizim iktidarımızı seçim sırasında... Gerçi bu konuşmalar da fazla olmadı; ama seçim sırasında, tabii taktiktir, kullanılır, her iktidara yapılmış. Eski zabıtları da inceledim, aynı şeyler bizden evvelki iktidarların başına da gelmiş. Eline bir kara alan, onu başkasının yüzüne sürmeye çalışıyor; çamur atıyor, "Bırakın iz kalsın" diye.

Yolsuzluk meselesi... Yolsuzluklar olabilir; bizim bilmediğimiz de olabilir. Bulduğunuz zaman getirin, biz her meselenin arkasını bırakmayız; bu bir.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Güneydoğuda var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir şey daha söyleyeyim yolsuzluk meselesinde: Esas büyük yolsuzluğu gözden kaybetmeyin ve ufağın yanında büyüğü unutmayın; onu söylemek istiyorum.

Şimdi bakınız, büyük yolsuzluklar, devlet nizamıyla verilen yolsuzluklardır; devletin yaptığı yanlış politikalar neticesinde ortaya çıkan yolsuzluklardır. Misal vereceğim; şunu söylüyorlar, bir arkadaşımızın da söylediği gibi: "Hayalî ihracat." Biraz tahlil edelim bu konuyu.

"Hayalî ihracat" dediğimiz konu: ihracat yapılıyor; ama döviz geliyor. Döviz, netice itibarıyla, bir kur farkıyla geliyor, yani yüzde 10-15 gibi bir farkla geliyor.

Muhterem Milletvekilleri, şunu unutmayınız: İhracat, dünyada en büyük rekabetin olduğu sahadır; her ülke birbirine mal satmaya uğraşır. Her ülke, birbirine mal satmaya uğraşırken, türlü destekleme yolları arıyor; kimisi krediyi ucuz veriyor, kimisi vergi iadesi yapıyor, kimisi başka yollar buluyor. Neticede, bu pazarda rekabet edebilmeniz için, sizin de ona benzer şartları getirmeniz lazım. Şartları getirdiğiniz zaman bunları başka türlü kullananlar da olabiliyor. Bunu bir kere böyle tespit edelim; ama bu, sistemin, dünyadaki sistemin icabı; yakalandığı zaman da, gerekli muamelesi görülür.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — 100 bin lira...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir nokta daha var. En büyük haksızlık bu değildir. Bizden evvelki dönemlerde de oldu; eğer bir kuru sabit tutuyorsanız... Bugün bazı sanayicilerimizin sabit kur lehinde, konuştuklarını çok iyi biliyorum. Türkiye bunları yaşadı... İthalatçı cenneti; ihracatçının azabı... İhracat yapılamaz; ama ithal çok kolay. Bunlardan dolayı ithalatçıya verdiğiniz avantajlar nedir? Bir düşününüz... Eğer hakikî kurla, sizin tespit ettiğiniz kur arasında yüzde 30 fark varsa ve 10 milyar dolarlık da ithalat yapıyorsanız, işte size 3 milyar dolarlık bir avanta.

3 milyar dolar, hesap ediniz, 3 trilyon liradır, tek kalemde.

Tahsisler de böyledir. Kamu iktisadi teşebbüslerini ben bir zaman hatırlıyorum; çimentoyu ucuz verirdik, demiri ucuz verirdik. Nedir? Kamu inşaatını yapıyor, müteahhit öyle alsın diye. Müteahhit, rakamını iki misli gösteriyor, ondan sonra, 100 liraya aldığı demiri öbür tarafta 200 liraya satıyor. Bu şekilde birçok haksızlıklar olmuştur. Biz bunların hepsine son verdik.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Alüminyum ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepsine son verdik. Her şey serbestçe ithal edilir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yalnız bir şey daha söyleyeyim: Daha kuru tam istediğimiz manaya getirmedi; ama onu da programda ifade ettim, döviz kuru da tam serbest hale gelecektir; yani, Türk parası konvertibl olacaktır. Bunu tespit ettiğimiz zaman, bunu temin ettiğimiz zaman, o zaman Türk parası kıymetlidir.

Bu arada şöyle bir konu daha var, onu da söylemem lazım. Nüfus başına millî gelir çok münakaşa ediliyor Türkiye’de. Şimdi, karşımıza şöyle rakamlar çıkarıyorlar: Türkiye’nin millî geliri 1979 senesinde nüfus başına -bu OECD’nin raporu, bizim değil- 1.587 dolar, gene bu rapora göre 1985 senesinde 1.057 dolar nüfus başına; azalmış. Halbuki, 1979’dan sonra 1980’de bir azalma vardır Türkiye’nin millî gelirinde, negatif 1,1. Ondan Sonraki seneler 4,1; 4,5; 3,7; 5,9; 5,1; 8 ve 6,8 gibi rakamlarla artmıştır. Bu nasıl oluyor? Bu kur meselesinden dolayı.

Şimdi, aynı teşkilatın bir başka hesabı var; bu da satın alma gücüyle ilgili olarak döviz paritesi. Yani, TÜSİAD’ın değil, merak etmeyin. Burada, Türkiye’nin 1979’daki kuru 1.587 yerine 2.335’tir; yani diğer ülkelerle mukayeseli olarak yapıldığı zaman 2.335’tir. 1985, senesinde bu rakam 1.057’ye mukabil, 3.594’tür; nüfus başına millî gelir 3.594 dolardır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — O hesaba göre 1980’de kaçtır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1986 senesinin rakamları da geldi; 3.950 dolardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi balkınız, şunu yapmak gayet kolaydır bizim için. Yarın deriz ki, dolar kuru 1.000 lira değil, 250 liradır. 250 lira olunca bizim millî gelirimiz tabii ki hemen 4 bin küsur dolara çıkar gider. 4 bin dolara çıkar; ama ne olur, biz onu da düşünelim; Türkiye ithalat cenneti olur, yani kısa zamanda döviz rezervlerimizin hepsi erir, ondan sonra 1979’daki yokluklara döneriz. İşte, Suriye’deki durum böyle. Millî geliri yüksek gözüktüyor; ama netice itibarıyla memlekette hiçbir şey yok, hiçbir şey bulunmuyor. Biz de aynı durumları 1979’da yaşadık; o durumlara herhalde dönmek istemiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, bir sigara misalini vermek istiyorum. "Haksız kazanca nasıl mani oldunuz?" 1970'li yılların sonunda, Türkiye'ye yılda 12 bin tona yakın kaçak sigara geliyordu, bugün de aşağı yukarı aynı rakamda sigara geliyor. Bu rakam, Türkiye Cumhuriyeti gümrüklerine, Mâliyesine, Toplu Konut Fonuna tam 500 milyar lira bırakıyor. Bunların hepsi kaçakçıya, karaborsacıya gidiyordu. 500 milyar liranın da çok büyük bir kısmı Toplu Konuta gidiyor. Doğuda, güneydoğuda 150 bin tane toplu konut kredisi verilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, üzerinde çok durulan bir önemli konu da dış borç, tasarruf ve yatırım meseleleri. Hemen şunu ifade edeyim: Türkiye'nin dış borcu vardır. Bunu Planlamada çalışan bütün arkadaşlarımız bilir. Türkiye belli bir zamana kadar da dış borç almak mecburiyetindedir; kalkınmasını, gelişmesini, yani şu cari işlem açığını sıfıra ininceye kadar da borç almak mecburiyetindedir. Cari işlem açığını nasıl sıfıra indirecektir? Onun da yolu var; o da, demin söylediğim gibi, ihracatın bünyesini süratli bir şekilde değiştirip, bütün dünyaya her çeşit mal ihraç etmekten geçer. Bugün, Amerika'ya, Japonya'ya, Uzakdoğu'ya, Avrupa ülkelerine -ağırlığı buralarda olmak üzere- ihracatımız yönelmiştir. 1980 ilâ 1985 senesine gelinceye kadar, bizim ihracatımızın ağırlığı, Ortadoğu ülkelerineydi. 1986 senesinde, bir anda petrol fiyattan aşağıya düşünce, gerçi petrol faturamız ucuzladı; ama buna mukabil, o ülkelere sattığımız mallar da birdenbire aşağıya düştü ve o ülkeler artık ihracatımızın arttığı ülkeler halinde olmaktan çıktı.

Bizim ihracatımız büyük bir gayretle, bir sene içinde, Batı âlemine dönmüştür. Bugün ihracatımızın -demin de söyledim- yüzde 60'tan daha fazlası Batı ülkelerine yapılmaktadır. Misal olarak vereceğim, Almanya'ya ihracatımız, ithalatımızdan daha fazladır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Tabii bu ithal kalemleri içerisinde, söyleyeyim, tekstil önemli bir kalem tutuyor; ama bunun içerisinde bir kalem değil, -bu bir sektör- yüzlerce ayrı mal vardır; çeşitli konfeksiyonlardan tutun, hatta içerisinde AKSA'nın yaptığı ipliklerden, SASA'nın yaptığı ipliklere kadar her şey orada vardır ve bunların ihracatı da -söylediğim gibi- daha çok Batı ülkelerine olmaktadır.

Tabii, bunun yanında önemle üzerinde durulacak bir konu da -gene plancılar çok yakından bilirler- biri memlekette, tasarrufların artırılmasıdır. Bizim 1970'li yıllarda en önemli sıkıntılarımızdan bir tanesi, tasarrufların istenildiği kadar artırılmamasıdır.

Şimdi burada bazı rakamlar okuyacağım:

1974 senesinde; yurt içi tasarruflar 19,6, sabit sermaye yatırımları 19. İç tasarruf yüksek.

1975; yurt içi tasarruflar 19,3, sabit sermaye yatırımları 21,4. Arayı nasıl finanse ediyorsunuz? Dışarıdan.

1976; yurt içi tasarruflar 21,3, sabit sermaye yatırımları 24,1. Aradaki fark yine dış tasarruflarla finanse ediliyor.

1977, yurt içi tasarruflar 19,8, sabit sermaye yatırımları 25,4.

1978; yurt içi tasarruflar 17,3'e düşmüş, sabit sermaye yatırımları 22,8.

1979; yurt içi tasarruflar 16,9'a düşmüş, sabit sermaye yatırımları 21,5.

Bunu düzelmesi 1980'den sonra başlıyor:

1980; yurt içi tasarruflar 16,3, sabit sermaye yatırımları 20,3.

1981; yurt içi tasarruflar 19,1, sabit sermaye yatırımları 19,8

1982; yurt içi tasarruflar 19,7, sabit sermaye yatırımları 19,7. Tasarruf ve yatırım aynı.

1983'te yurt içi tasarruflar 16,4'e düşmüş, sabit sermaye yatırımları 18,8.

1984; yurt içi tasarrufları 16,7, sabit sermaye yatırımları 18,1

1985'ten itibaren; yurt içi tasarruflar 19; 22,9 (1986), 25,9 (1987) Buna mukabil sabit sermaye yatırımları: 20,1, 23,9 (1986), 26,5 (1987)

Burada da şu gözüküyor ki, Türkiye son üç senede iç tasarruflarını da büyük çapta artırmıştır. Zaten biz, enflasyonu makul seviyelere indireceğiz derken, güvendiğimiz noktalardan bir tanesi de budur. Eğer tasarrufları memleketimizde biraz daha artırabilirsek, üç şeyi birden yaparız: Enflasyonu aşağıya çekeriz; aynı zamanda işsizlik meselesinde daha başarılı oluruz; aynı zamanda yatırımlarda da çok geride kalmayız, daha makul bir yatırım seviyesi yapabiliriz.

Bizim, Anavatan olarak belli başlı bir farkımız var. Biz, özellikle kanunun, devletin, altyapı yatırımlarından başkasına girmesini iştemiyoruz. İstisnası; sadece, kalkınmada öncelikli yörelerde sanayi yatırımlarına girebilir; ama bunları da ilk fırsatta millete devretmelidir diyoruz; bu şekilde tatbikat yapıyoruz. Çünkü şunu çok iyi gördük. Devlet, sanayi işleriyle, ticaret işleriyle iyi netice alamamıştır, büyük problemlere düşmüştür ve yatırdığımız paralar nemasını alamamıştır; ama altyapıda devlet daha başarılıdır; çünkü, altyapıyı başka kimse zaten yapamaz. Yalnız, altyapıdan, eğer yapılabilecek varsa, yap-işlet-devret modeli ile onun da yine özel gruplar, yabancılar tarafından yapılması, bu şekilde memlekete daha fazla kaynak getirilmesi imkânını bulabiliriz. Bunun da yapılmasında fayda görüyorum.

Üzerinde durulan diğer bir konu, fonlardır. Fonları biz icat etmedik, fonlar bizden evvel de vardı. 100 küsurdan fazla fon vardır; 1930'lardan beni gelen fonlar var. Bütün iktidarlar zamanında fonlar var; ama biz, getirdiğimiz fonların maksadını çok iyi tespit ettik, hepsini kanunla getirdik, hepsini Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçirdik, yönlendirdik ve yine geçirdiğimiz bir kanunla da, bütçeyle beraber fonların burada müzakeresini getirmiş olduk; bütçeyle beraber Plan ve Bütçe Komisyonunda fonlar da önümüze açılacaktır. Hiç söyleyecek başka bir şey yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

Getirdiğimiz fonlar nelerdir? Bir tanesi fazla zamanınızı almamak için ben büyüklerini söyleyeceğim ve en büyüğü Toplu Konut Fonudur. Esas itibariyle, fonun kaynağı, bu lüks ithalattan, sigara ithalatından, akaryakıttan ve muhtelif yerlerden alınan bazı yüzdelerdir. Fonun belki 700-800 milyar lira geliri vardır. Tabii her sene fiyatlara göre değişken bir gelirdir bu. Toplu Konut Fonu tamamıyla her yerde toplu konut projesini destekler. 600 binden fazla toplu konuta kredi verildi; 1 trilyon 200 milyar civarında bir rakam. Bunlar peyderpey devam ediyor ve her sene belki 100-150 bin ilave gelecektir. Bu, devletin desteğiyle yapılandır. Tabii bunun haricinde insanların kendi imkânlarıyla yaptıklarını ayrıca saymak lazım ki, Türkiye'de bu şekilde büyük imkânlar da var. Fakat şunu ifade edebilirim, bu imkânlar bizim ortadireğe gitmektedir. Tespitimi yaptık, bu konuta girenlerin yüzde 85'i işçi ve memurdur ve 31-32 yaşında ev sahibi olan insanlar

var artık. Ev sahibi olmaya, emekliliğinde değil, genç yaşta başlamıştır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İkinci getirdiğimiz fon, Kamu Ortaklığı Fonudur; bir önemli buluştur. Elektrik santralleri yapmışız, Keban Projesini yapmışız yapanlardan Allah razı olsun ama parasını alamıyoruz. Çok güzel bir proje, iyi geliri alması lazım. Kilovat saatinden 10 kuruş mu alıyoruz. 1 lira mı alıyoruz, bir rakam alıyoruz; ama çok az.

Türkiye'nin enerji meselesi çok önemli bir meseledir. Enerji, Türkiye'de ucuz olmamalıdır, onu söyleyeyim, Neden olmamalıdır, onu da ifade edeceğim; çünkü, bütün bilgilerimiz, şu ana kadar olan bilgilerimiz enerjinin kıt olduğunu gösteriyor. Petrolümüz yok, Türkiye dışarıdan 20 milyon ton petrol ithal etmek durumundadır, Tabii gazımız pek az, onu da dışarıdan ithal etmeye mecburuz. Linyitlerimiz; onu da ifade edeyim; evet, biraz linyitimiz var; hepsini kulansak 165 milyar kilovat-saat üretiriz; ama Türkiye tabiatında da problemler yaparız. Yani, kükürt meselesini zaten görüyorsunuz; Ankara'nın, Kayseri'nin, Konya'nın ve birçok şehrimizin hava kirliliği meselesini...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Avustralya'dan gelen kömür?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka çaresi yok; temizse onu kullanacaksınız.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Temizse...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, onun için geliyor.

Bakınız, biraz, şu seçim sırasında sizler ide acele ettirdiniz, linyit getirdik, Ankara'da hava kirliliği hemen arttı.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sizin yüzünüzden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de acele ettirdiniz.

Enerji meselesini bu şekilde görüyorum. Türk sanayii, enerjiyi çok kullanan yollara gitmemelidir; Türk sanayii, enerjiyi az kullanan sanayi dallarına daha fazla önem vermelidir. (DYP sıralarından "Mesela?" sesleri) Birçok dallar var, elektronik de böyledir, tekstil de böyledir daha birçok dallar da vardır. Enerjiyi fazla kullanan sahalar bellidir. Hatta, ark ocaklı, elektrikle işleyen çelik tesislerine de gitmelidir; onlar da az enerji kullanır. Yani, büyük, yüksek fırınlı tesislere göre çok daha az enerji kullanır.

Bütün bunların sonucunda, biz, enerji fiyatından, o barajların hissesini almışızdır; fon böyle kurulmuştur. Köprü'nün de hissesini almışızdır. Şimdi kaba olarak söyleyeyim: Keban, diyelim ki bu sene 6 milyar kilovat üretecek; Toplu Konut Fonuna gelen gelir aşağı yukarı 180 milyar liradır. Kamu Ortaklığına gelen... Karakaya 7 küsur milyar kilovat üretecek; ondan gelen para da 210 milyar liradır. Yarın, Atatürk Barajı 8-9 milyar kilovat üretir, aynı şekilde bu kadar para gelecektir. Şimdi, tabiatıyla, paranın gelmesiyle iş yapılması arasında epey zaman farkı var.

O zaman dedik ki, bu gelirlerin bir kısmını satalım; yeni bir buluş; gelir ortaklığı senedi. Yerine faizli senet de çıkarabilirdik; ama satışı daha az olurdu. Biz, başta az veriyoruz, sonra biraz fazla veriyoruz. Biraz, senetle, hisse senedi arasında bir değerdir bu. Nitekim, halkımız, bu senetleri çok daha iyi aldı. Bu şekilde topladığımız paralarla, Karakaya tesisini, zamanında, hatta zamanından önce bitirmek kabil oldu.

Biz, Karakaya tesisini -1983 sonuna geldiğimizde daha yüzde 20'si yapılmıştı; 1976'da temel atılmış- üç sene içinde bitirdik. Tabii, verdiğimiz para 150 milyar liradır, ilave olarak. 150 milyar lirayla bir sene öne alsanız, işte paranın hepsini çıkarıyorsunuz; bu, hesapla yapılmıştır.

Aynı şekilde, İzmit-Gebze arasındaki yol meselesi de, geldiğimizde gene yarımdaydı, tamamlanmamıştı; zannediyorum 10 senedir yapılıyordu. Sayın Bayındırlık ve İskân Bakanına sordum, dedim ki: Bu yolun bitmesi için ne lazım? Bu tempoda giderse ne kadar sürer? "Üç sene daha sürer" dediler, öyle veriliyor; çünkü çok yayılmışız; bitmesi için ne lazım, dedim, "3 milyar" dedi; verelim, dedim, verdik, bitirdik; gişeleri de köydük, ertesi sene 4 milyar para aldık. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Otoyolların hepsi bu esastan yapılıyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Kaz gibi yoluyorlar milleti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atatürk Barajının finansmanı çok büyük; her sene 300 milyar lira lazım; ama Atatürk Barajı 1983 sonunda başladı, temelinin atılması öyle gözüküyor; ama fiilî inşaat 1984'ü hatta biraz daha sonrayı bulur. Eğer, Atatürk Barajım gezerseniz, ne kadar büyük bir faaliyet olduğunu görürsünüz. O faaliyeti besleyen para musluğu olmasa, orada hiçbir faaliyet olmaz. Eğer o finansman bulunmasa hiçbir şey yapamazsınız. O finansmanı biz bu yolla bulduk. Demin de gösterdim, Türkiye'nin tasarruf rakamı yüzde 25 küsura çıkmışsa, ancak böyle yeni finansman modelleri bulmakla olmuştur. Tabii, KDV'yi getirmekle de olmuştur, onu da söyleyeyim.

Fonlardan üçüncüsü, önemlisi, Savunma Sanayii Fonudur. Savunma Sanayii Fonu önemli bir fondur. Türkiye bölgede kendi güvenliğini, caydırıcılığına muhafaza edecekse, modern silah, araç ve gereçlere sahip olmak mecburiyetindedir ve bunu ilanihaye -hibe şeklinde de olsa- başka yerden alamaz. Bu maksatla kurulmuştur. Daha ilk safhasındayız. İyi gelir geliyor. Üç tane projeyi de destekledik ve bitirdik. Bir tanesi Çankırı'daki top fabrikasıdır; bitti, çalışıyor; 35 milimetre, 20 milimetre top yapacak. İkincisi Eskişehir'deki jet motor fabrikası; o da bitti, çalışıyor. Üçüncüsü Mürted'teki jet uçak fabrikası; o da bitti, resmî açılışını yapmadık; ama o da tamamlanmıştır. Bunun arkasından, tahmin ediyorum, zırhlı muharebe aracı; o da Türkiye'de yapılacak. Arkasından, mobil radarlar ve elektronik aksam; o da Türkiye'de yapılacaktır. Yapılma şekli, de, yabancı-yerli ortaklıklar şeklindedir. Biz buradan sadece finansman desteği veririz, o kadar; ama bu suretle de teknolojiyi ve aynı zamanda makul bir işletme şeklini de Türkiye'ye getirmiş oluyoruz. Dışarıya da ihraç etme şansımız olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, geçtiğimiz yıllarda, tabii önemli sayıda işler yaptık. Ben size bu işlerin sadece başlıklarını söyleyeceğim.

Demin, Sayın İnönü, "Hiçbir elektrik santralını siz başlayıp bitiremediniz" dedi. Bir tane misal vereyim: Hamitabat Santralı, 600 megavat... (DYP sıralarından, "Başka var mı? Bir misal daha verin" sesleri) Başladık, üniteleri de biz açtık, hem de çok kısa zamanda. Şu anda santral çalışıyor; bir 600 megavatlık santral da yanına yapılıyor, onu da açacağız. Bir de, Ambarlı'da 1.350 megavatlık bir santralın da temelini attık, o da iki buçuk sene içerisinde peyderpey devreye girecektir. Dahasını da sayalım: Kemerköy santralı, Soma'nın 5 inci, 6'ncı üniteleri ve daha birçok santral vardır. Yani, bugün Türkiye'de elektrik santralleri yapılmıyorsa, elektrik ihtiyacının yüzde 10-11 artmasına rağmen,

nasıl oluyor da on on beş senedir devam eden elektrik kısıntısı yoktur? Nasıl oluyor da Bulgaristan'dan elektrik almıyoruz? Herhalde yapılıyor ki, öyle almıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sanayide elektrik tüketimi ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, sırasıyla büyük projeleri söyleyeyim: Fatih Köprüsü, bizim zamanımızda başlamış, bizim zamanımızda biten bir tesis olacaktır; inşallah 29 Mayıs 1988'de sizleri de davet edeceğiz, hep beraber üzerinde yürürüz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Yolları yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sisteme bağlanan yollarla beraber; merak etme.

Kınalı'dan Adapazarı'na kadar ekspres yol devam ediyor, o da tahmin ederim bir sene içerisinde tamamlanır, şu anda ihalesi tamamlanmış, finansmanı tam bulunmuş; Edirne'den Ankara'ya kadar, ondan sonra Pozantı'dan, Tarsus üzerinden Gaziantep'e kadar; İzmir'den Aydın'a kadar -İzmir çevre sistemi de dâhil olmak üzere- bütün bunların yekûnu 1.500 kilometre civarında oluyor. Aşağı yukarı, Fatih Köprüsüyle beraber, bulduğumuz kredi 2 küsur milyar dolardır. Hepsinin de anlaşması yapılmıştır. Büyük bir kısmı Eximbank'lardan, bir kısmı da ticarî bankalardan alınmıştır; iyi şartlı kredilerdir.

İkincisi: Bir gaz şebekesini Türkiye'ye yaymaya başladık; aynen elektrik şebekesi gibi. Buna ihtiyacımız var; eğer şehirlerimizin havasının dahi iyi olmasını istiyorsak. Yıllarca evvel düşünmüşüzdür projeyi. Ben hatırlıyorum, Irak'tan gaz getirme projemiz vardı, yürütemedik, olmadı, başka şartlar girdi. Bugün Sovyet Rusya'dan, Bulgaristan üzerinden alıyoruz; İstanbul'a geldi; önümüzdeki sene Ankara'ya gelecek; İzmit, Bursa, Eskişehir -zannediyorum- Kayseri, Kütahya, Afyon, Konya ve İzmir'e doğru da uzatma projeleri çalışmaları yapılıyor. Tabii, kendimizi emniyete bağlayacağız; başka yerden de gaz almak istiyoruz; muhtemelen Katar'dan alırız; onun konuşmalarını yapıyoruz veyahut da İran'dan alırız; bu da imkân dahilindedir; ama bu söylediğim, tabii bir elektrik şebekesi, gibi, yepyeni bir gaz şebekesi. Bunun tesis bedeli de -şu andaki yapılan kısmı- 350 milyon dolardır.

Daha evvel yapılmış Irak boru hattı, 35 milyon ton taşıyordu. Biz, bu boru hattının kapasitesini büyüttük, ilave pompa istasyonları koyduk; Irak'lılarla anlaşarak ikinci bir büyük boruyu koyduk. Şu anda Irak'tan buraya 70 milyon ton petrol basılıyor, o da bize her sene net 250 milyon dolar getiriyor.

Türk Havayolları birçok yerlere sefer yapmaya başladı. 10 tane Airbus. Bunun 7 tanesi geldi, 3 tanesi de mart ayına kadar gelecek. Her birisi 55 milyon dolardır, belki biraz daha fiyatı yukarıdadır. Toplam 550 milyon dolar. Bu, yüzde 100 finanse edilmiştir.

Daha da sayayım: Hamitabat Termik Santrali; 1.200 megavat, aşağı yukarı 400 milyon dolar. Ambarlı Termik Santrali; 1.350 megavat, onun da yüzde 100 finansmanı temin edildi; 450 milyon dolar. Daha birçok tesisler de beraberinde. "Nereye harcıyorsunuz?" diyorsunuz da, onları da söylüyorum.

Değerli Milletvekilleri, bir konu üzerinde duracağım. Burada çok bahsediliyor; bizi de çok üzüyor, bu işkence iddiaları. Cevap vermezsem yanlış olur. *(SHP sıralarından "Mamak'tan da haber verin, Mamak'tan" sesleri)*

Biz her nevi işkencenin karşısındayız, bunu peşince söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Eğer haklı olarak bir misali getirirseniz, en şiddetli şekilde de takip ederiz.

EKİN DİKMEN (İçel) — Örneği benim, ben Meclisteyim Sayın Başbakan; bu konuyu Meclise...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika... Dinle!

Yalnız, bu konuda bize doğru bilgiyi getirmeniz lazım; hayalî bilgilerin, biraz uydurma bilgilerin gelmemesi lazım.

EKİN DİKMEN (İçel) — Bir milletvekiline böyle bir şey diyemezsiniz. Ben bu konuyu Meclise getireceğim ve bir Meclis araştırması önergesi vereceğim.

ERDAL KALKAN (Edirne) — İçimizde bile işkence görenler var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, çünkü bunun ters tarafı da var. Eğer işkence iddiaları haklı değil ve bu, netice itibarıyla bazı gruplarca, emniyet güçlerini zayıflatmak maksadıyla yapılıyorsa, o da Türkiye’de yapılmış en büyük yanlışlık olur. Biz, bunun da karşısındayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Niye sözleşme imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bunun bir misali de geldi. Ben bunun raporunu arzu ederse Sayın Erdal İnönü’ye de verebilirim.

“18.12.1987 tarihli basın organlarında, SHP yöneticilerince, işkence gördüğü iddiasıyla teşhir edilen, Bulanık 1964 doğumlu Remzi oğlu Hüsnü Turan şu tarihte bugün Muş Emniyet Müdürlüğü tarafından yakalanarak gözaltına alınmış olup, alınan ön ifadesinde özetle, -sizlere özetini veriyorum- kendisinin, polis süsü verilmiş üç dört kişi tarafından İzmir’de kaçırıldığını ve işkence gördüğünü, bazı gözlemleri neticesinde, bunların polis olmadıklarından emin olduğunu, polise ve savcılığa müracaat etmek istediğini, ancak korktuğunu; durumu araştırmak maksadıyla Ankara’ya geldiğinde, Menekşe Sokaktaki bir birahane de rahatsızlandığını, hastanede ayıldığında SHP milletvekili Fikri Sağlar ve bazı tanımadığı şahısları yanında gördüğünü, olayların Fikri Sağlar’ın isteği doğrultusunda cereyan ettiğini; hastanede polis tarafından bu hale getirildiğine dair tutanak tutulmak istendiğini, ancak kabul etmediğini, ertesi gün Fikri Sağlar tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilerek Erdal İnönü ile görüşürüldüğü, bilahare SHP Genel Merkezine, sonra da hastaneye götürülerek sağlık raporu almasının sağlandığı, bir sonraki gün ise, Fikri Sağlar’ın Kızılay’daki özel bürosuna getirildiğini, burada Cüneyt Canver’i de görerek olayı ona da anlattığını, adı geçenin Fikri Sağlar’a dönerek “Bu olay polis işi değil” diyerek kızgın bir şekilde odadan ayrıldığını, daha sonra parti doktoru diye adlandırdıkları bir şahsın aynı odada kendisini muayene etmek maksadıyla soyduğu esnada, kapının aniden açılarak, basın mensuplarının içeriye girdiğini ve kendisinin fotoğraflarını çekerek filme aldıklarını, olayı basından izledikten sonra, yapılan saptırmaya kızarak, Fikri Sağlar’a telefon açtığını ve çıkan haberlerin asılsız olduğunu söylediğini, ancak adı geçenin telefonu yüzüne kapattığını beyan etmiştir.” İsterseniz detayını veririm. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Esas işkence bu be.

ERKAN KEMALOĞLU (Muş) — Benim hemşerimdir. Bahsettiğiniz olay gayet doğrudur. Büyük Millet Meclisinde huzuruza getirebilirim; hepinize söz veriyorum; doğrudur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, arkadaşlar, kesin olarak bilmiyorum, polis dava açacak; çünkü kendisine hakaret var; ancak, üzüldüğüm nokta şu: Bu hadise, eğer böyle bir yanlış durum... Sayın Genel Sekreter niçin bize telefon etmedi? Yani, Emniyete veya İçişleri Bakanına niye telefon etmedi? Bu işin aslıni öğrenmesi lazımdı. Şundan da endişe ediyorum: Bu zatın biraz alkolik olduğuna dair enteresan bilgiler var elimizde, onu da söyleyeyim.

Yani, kendi aralarında geçmiş bir hadise; buna bir polis süsü vermenin, ondan sonra "Polis işkence yapıyor" diye bir hayalî sistem kurmanın, tezgâh kurmanın memlekete ne faydası var?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Sayın Başbakan, işkenceye karşı Avrupa Sözleşmesini niye imzalamadınız 26 Kasımda? 26 Kasımda niye imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakan, biz şu imzayı yaptık; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ferdî müracaat hakkını tanıdık. Hiçbir sol iktidar da buna şimdiye kadar teşebbüs etmedi, onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Avrupa Sözleşmesini 26 Kasımda niye imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir kimsenin eğer bir sıkıntısı varsa, gitsin oraya, o ferdi müracaat hakkına dayanarak müracaat etsin

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — İrlanda ile Türkiye dışında herkes imzaladı sözleşmeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir başka misal daha söyleyeyim: Burada oldu yine aynı hadise; bir dergide bir eski polisin itirafları çıktı. *(SHP sıralarından, "Yalan mı?" sesleri)* Efendim, bir dakika dinleyin, itiraflar çıktı; bizim devrimizle ilgili değil; ama biz de takip ettik; gayet tabii takip ederiz. Ondan sonra, yine, sizin aranızdan Sayın Cüneyt Canver de meseleye sahip çıkmaya kalktı; o adamın verdiği ifadeye göre gittiler, birtakım arazileri kazdılar, hiçbir şey çıkmadı. Hepiniz biliyorsunuz bunları; ama ne oldu, onu da söyleyeceğim. O adamın verdiği bilgilerle, o mecmuamızda çıkan yarı yanlış, yarı doğru ibareler ondan sonra Avrupa basınına alındı, sanki şimdi Türkiye'de işkence yapılıyormuş gibi yazıldı.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Yok mu? Emniyet Sarayına git, Emniyet Sarayına.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, öyle yazıldı, öyle yazıldı.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Vahit Halefoğlu toplantıya niye katılmadı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve huzurunuzda tekrar söylüyorum; elinizde bizim devrimizde yapılmış işkence iddialarıyla ilgili bilginiz varsa, getiriniz; hepsini en şiddetli şekilde takip edeceğim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — İşkence insanlık suçudur, diyebiliyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakan bir misal daha var, bakan ne düzenler var: Bu Haydar Kutlu ile hangisiydi, neydi onun ismi? *(ANAP sıralarından, "Nihat Sargın" sesleri)* Nihat Sargın geldiler, gayet tabii sorguya çekildiler; ama sizi temin ederim, gayet mantikî bir şekilde, usulüne uygun bir şekilde sorguya çekildiler, en ufak eziyet vesaire yoktur; tabii sorgunun kendi ağırlığı vardır, o başka.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Sen de mi oradaydın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız şöyle bir hadise oldu: Bir avukat kalktı, savcıya hakaret etti, bir veya iki avukat. Ondan sonra da haber verdiler; “Biz bunların avukatıyız”; dışarıya haber böyle gitti. Sanki müdafaa hakkını biz kısıtlıyormuşuz gibi. Bir öğrendik ki, avukatları bile değil, aynı kumpanyanın adamları. (SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)

ERDAL KALKAN (Edirne) — Sizin milletvekilinize işkence yaptılar.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Nurettin Yılmaz’a sorun. İşkence yaptılar sizin parlamenterinize. (Gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Nurettin Yılmaz’a sorun.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Recep Paşa ile Nurettin Yılmaz’a sorun.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Mamak’tan bahset, Mamak’tan.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Halefoğlu 26 Kasım’da Strazburg’da imza atmaktan niye kaçtı?

BAŞKAN — Sayın Milletvekilleri, lütfen söz kesmeyiniz efendim. (SHP sıralarından gürültüler) Tamam efendim, tamam.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sayın Başkan, Sayın Başbakanın sözünü kesmeden 5 dakikadır el kaldırıyorum; bu işaretin manasını anlayacağınızı ümit ediyorum.

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen oturun. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri... (SHP ve ANAP milletvekilleri arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın efendim lütfen. (Gürültüler) Sayın Milletvekilleri, karşılıklı konuşmayın efendim, karşılıklı konuşmayınız efendim, lütfen... Sayın Milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de, müsaade ederseniz, güvenlik soruşturmalarıyla ilgili bir konuya temas etmek istiyorum. Her memlekette demokratik memleketler de dâhil bazı güvenlik soruşturmaları yapılır; çünkü işe aldığınız adamın, bulunduğu mevkiin önemine göre bu adamın kim olduğuna dair bazı bilgilerin olmasında fayda vardır. Belki bu bizde çok daha hassasiyetle yapılmıştır. Geçen bütçede de ifade ettim; bu, 1964’ten bu tarafa gelen bir gelenek. Biz güvenlik soruşturmalarını asgariye indirmeye çalıştık, hatta bazılarım sadece arşiv araştırması şekline soktuk, mesele kısa zamanda arşivle bitsin diye arşiv araştırması şekline soktuk; ama şunu da unutmayınız: Birçok yere tayin edilecek insanlar için de bu soruşturmanın önemi vardır.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Tabii sorgu ise geç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vardır. Olur veya olmaz; ama şu bakımdan, zamanın asgariye indirilmesi için lüzumlu bütün tedbirleri alıyoruz. Güvenlik soruşturmalarında daha da kolaylıklar getireceğiz, onu da söylerim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Askere giderken kontrol edin daha iyi. Nöbete gelince bir şey yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, programla ilgili, konuşmalarda vermediğim bazı rakamları da ilave olarak vereyim: Liman yükleme-boşaltma kapasitesi 1983'te 33 milyon ton, 1984-1987 arasında 47 milyon tona çıkmış; yüzde 42 artış var. Tabii özel sektör elinde birtakım yerlere de müsaade verdik. Bu rakamlar oldukça büyük rakamlardır, 30 milyon ton da bunlar tarafından yapılabilir. Kapasite olarak söylüyorum. Tahmini kapasiteleri de 30 milyon tondur. Bu bir, Adana tarafında var, birkaç tane de İzmir tarafında var.

Yolcu trafiği, 1983'te 5,4 milyon yolcu, 1987'de 8,2 milyona çıkmış Türk Hava Yollarında.

1983 yılı sonuna kadar bitirilip devreye giren barajlı santraller 84 adet. Dolgu hacimleri 130,6 milyon metremikâp, kurulu güç -nehir santralleriyle beraber- 3.220 megavat, su depolama hacimleri de 48 milyar metremikâp.

1983 yılı sonuna kadar yapılan termik santrallerin kurulu gücü 3.695 megavat. 1983'ten sonra yapılan ve halen devam eden baraj ve hidroelektrik santrallerin adedi 71-73; ayrıca özel sektörde de var 3 tane. Dolgu hacimleri 263 milyon metremikâp, su depolama hacimleri 67,7 milyar metremikâp...

M. SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Devam edenler dahil...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, devam edenler dahil.

M. SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — 1983 de dahili mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te bitmiş olanlar dahil; ne zaman biterse o zaman dâhil edeceksiniz. Öyle şey olur mu? Yani, bitmeden, bir evvelki devreye dâhil edilir mi? Kurulu güç 4.656 megavat... (*DYP sıralarından "Enflasyon, enflasyon" sesleri*)

1983'ten bu tarafa devreye giren çimento fabrikaları, Adıyaman, Ladik, Ergani, Kurtalan ve Şanlıurfa. Dört beş tane çimento fabrikasından aşağı yukarı bir tanesi 400 bin ton, diğerleri 700 bin ton. Yine, devreye girecek olan fabrikalardan, Denizli 1988'de, Edirne'de 1991'de devreye girecek Demir-Çeliğin üretim kapasitesi 1980'de 4,4; 1983'te 4,9; 1987'de 8,9 milyon tondur. Üretilen çelik 7 milyon tondur.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönemde iki konuya ağırlık vereceğimizden bahsettik. Bunlardan bir tanesi eğitim, diğeri ise, sağlık konusudur. Geçtiğimiz dört senede insana dönük meselelere zaten büyük önem verdik. Bakınız, Çırak ve Meslek Eğitimi Kanununu biz çıkardık; çok önemli bir kanundur. Bugün, aşağı yukarı 80 bin çırak eğitilmekte, sigorta primleri devlet tarafından ödenmekte ve çıraklık okullarında ders almaktadırlar. Meslekî teknik eğitimde, özellikle yeni getirdiğimiz düal sistemle, mevcut okulların kapasitesini nerede ise iki misline çıkarıyoruz. Bugün, meslekî okullarda; sanat okullarında, enstitülerde üç gün fabrikada, iki gün okulda eğitim yapılmaktadır. Bu suretle, bir taraftan pratiği artmakta, para kazanmakta; diğeri taraftan da, sanayiciler bu elemanları artık çok rahatlıkla kendi bünyelerine alabilmektedirler. Tahmin ediyorum, ilave edilmiş eleman sayısı önümüzdeki sene 100 bini geçecektir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Ortaokullarda sınıflar 72 kişi Sayın Başbakan; 72 kişilik sınıflarda okuyor çocuklar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, "önümüzdeki dönemde eğitime önem veriyoruz" dedim.

Dış politika konusuna da kısaca temas etmek istiyorum. Hemen şunu ifade edeyim: Dış politikayı günlük politik konu yapmama hususunda muhalefet partisi liderleriyle de aynı şekilde düşünüyorum. Biz, bu konulardaki gelişmeleri, muayyen fasılalarla ve yetkili kimselerin eliyle kendilerine iletacağız.

Yalnız, şunu ifade edebilirim, son dört yılda dış politika sahasında oldukça önemli gelişmeler yaptık.

Amerika ile yapılan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması süresini doldurmak üzereydi; bunu aynen uzatsaydık kim ne diyebilirdi? Bizden önceki hükümetler zamanında hazırlanmış, müzakere edilmiş ve onaylanmış bir anlaşmaydı; ama öyle yapmadık, Türkiye'nin menfaatine hizmet edecek yeni imkânlar yaratmaya çalıştık. Amerika'dan sağladığımız askerî yardım Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyin altında kalmıştır. Bununla birlikte, elde ettiğimiz sonuçları da küçümsemek gerekir.

Bu konuda birkaç misal vermek istiyorum: Son dört yıl içinde aldığımız toplam askerî yardım miktarı 2 milyar 529 milyon dolardır; ondan önceki dört yılda ise, bu rakam 1 milyar 70 milyon dolardır.

Eski yardımlarda yüksek faizli askerî satış kredisi uygulanıyordu, hibe oranı ise çok düşüktü; mesela 1983 yılında 110 milyon dolardan ibaretti. Bu yıl askerî yardımdaki hibe miktarı ise, üç katına çıkarak 312 milyon dolar olmuştur. Gene bizim girişimlerimizle, Güney Bölgesi Yasası çerçevesinde 300 milyon dolarlık savaş uçağı ve diğer askerî malzemeyi ilave olarak sağladık.

Amerika Birleşik Devletleri firmalarının Türkiye'ye yatırımları tutarı 1983 yılında 127 milyon dolar iken, 1987'de 344 milyon dolara yükseldi; savunma sanayii alanındaki işbirliği ile de en modern jet uçağını yapmaya başladık. Son iki yıl zarfında ülkemizi ziyaret eden Senato ve Temsilciler Meclisi üyesi ve yardımcılarının sayısı 100'ü aşmıştır. Böylece, Türkiye'nin Kongrede karşılaştığı problemlerin çözümünde de önemli bir yol bulunmuştur.

Batı Avrupa ile ilişkilere gelince: 5 ülkenin İnsan Hakları Mahkemesinde aleyhimize açtığı dava düşmüştür. Sıramız geldiği halde üstlenemediğimiz Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı tarafımızdan yapılmıştır. Dışişleri Bakanı düzeyinde 14 ziyaret yapılmıştır Batı Avrupa ülkeleri ile 22 ülkenin katıldığı OECD teşkilatının 25'inci kuruluş yıldönümü başkanlığını Türkiye üstlendi. Avrupa Topluluğu ile -6 yıldan beri ilk defa- ortaklık konseyi toplandı. Avrupa Topluluğuna ihracatımız 1983'te 2. milyar dolar iken, 1987'de 4,6 milyar doları aşacaktır. EUREKA'ya üye olduk. Sovyetler Birliği ile ilişkilerimiz de fena değil. Biz onlardan gaz almaya başladık; bu gazın bedelinin yüzde 70'ini ki, başka ülkelere hep dövizle ödetiyorlar; bizden yüzde 70'ini Türk ürünleriyle almaya karar verdiler.

Yaptığımız birçok seyahatlerde gördük; Türk müteahhitlerinin bugün dış ülkelerde kazandıkları projelerin tutarı 17 milyar dolardır. Rusya'da da, yakında, Türk müteahhitleri proje ve inşaat işleri yapmaya başlayacaklardır.

Yunanistan'la uzun zaman bir diyalog tesis edemedik; ama son Ege krizinden sonra bir mesaj diplomasisi başlamıştır. Ümit ediyorum ki, bunun normal bir diyaloga dönüşmesi ihtimali vardır ve kuvvetlidir, ilk defa olarak Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıs meselesiyle ilgili getirdikleri Türkiye aleyhindeki bir karar tasarısını, Birleşmiş Milletlerde gerekli,

desteği bulamayınca, geri çekmek zorunda kalmışlardır. (SHP ve DYP sıralarından "Vakit doldu" sesleri) Bir dakikanızı rica edeceğim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başbakan, enflasyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çak zamanınızı alırım.

Değerli Milletvekilleri, biz Anavatan iktidarı olarak, hiçbir zaman, yapamayacağımız, vaat edemeyeceğimiz, söyleyemeyeceğimiz işi vaat etmedik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Enflasyon hariç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bir iki misalle sizin seçim beyannamemizdeki bir cümleden bahsedeceğim. Burada, "Sulanabilir tarım arazisinin tamamı 10 yılda tamamen sulanır hale getirileceği" ifade ediliyor. Acaba kimse hesap etti mi? Yani, bunu yazanlar bunun kaç para dernek olduğunu hesap etti mi? Ben size ne kadar para gerektiğini söyleyeyim; her sene 3 trilyon para lazım bu iş için. Eğer bu hesabı yaptıysanız, o vakit bu vaat olmaz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit, bu, hayalî vaat olur.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Siz, yapacaklarınızı söyleyin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, hiçbir zaman yapamayacağımızı vaat etmedik; ama sizler vaat ettiniz. Sayın Erdal İnönü, ben Trakya'da iken, "Çiftçinin borçlarını ödeyeceğim" dedi. (SHP sıralarından gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — "Küçük çiftçinin 2 trilyon faiz borcunu" dedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Küçük çiftçinin faizlerini ödeyeceğim" dedi. Ben de, "Nereden ödeyeceksin?" dedim; yani, borcunu ödeyen adamını ödemeyeceksin de, ödemeyenin faiz borcunu ödeyeceksin! (SHP sıralarından "Holdinge verilen paralardan ödenecekti" sesleri)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Batık şirketlere, 17 holdinge 12 trilyon para verildi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunlar doğru işler değildir.

Bu şekilde hareket ederseniz, memleketi hakikaten büyük sıkıntıya sokarsınız. Yarın başka sahalardan gelirler, "Benim de borcumu ödetmeyin" derler, "Benim de faizimi silin" derler. Ondan sonra bankalar ne hale gelir? Ben bunu, açık açık söyledim. (SHP sıralarından gürültüler) Yalnız, bildiğim bir şey var; bu iş yeni değilmiş, Sayın Erdal İnönü'nün Rahmetli Pederi zamanında da olmuş.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Batık kredilerden bahset.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bakın. Bir dakika, bir dakika...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Geçen yıl batırdığınız kredilerden bahset.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1969 seçimlerinde kalkmışlar demişler ki: "Çiftçinin 500 liralığını sileceğiz." Cumhuriyet Halk Partisi; bilenler var burada. Ondan sonra da şöyle bir hadise olmuş; bu iş Mecliste hükümet programı müzakeresinde konuşulmaya başlanmış. Cevap veren Başbakan diyor ki: "Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Ziraat Bankasına 500 liraya kadar borcu alan vatandaşın borcunun affının ortaya konduğunu biliyoruz." Biz diyemez miydik aynı şeyi? Yahut da açık arttırmaya

çıkıp “Biz bin liraya kadar affediyoruz” diyemez miydik? Muhterem Milletvekilleri, batırırsınız Türkiye bankacılığını... Ben bu sözlere aynen iştirak ediyorum. “Kimin parasıdır halka verilen para; vatandaşın parası. Bunu affettiğiniz takdirde nereden karşılayacaksınız? Bütçeden. Peki, vatandaşın Ziraat Bankasına olan borcumu affettiniz; Halk Bankasına, Emlak Bankasına, diğer bankalara olan borçlar ne olacak? Eşitlik mi bu yol? Neresinde bunun eşitlik? Böyle yolları açmayınız, böyle yollarda fayda yok. İşte bu, rey karşılığında bir şey vermek olur; hizmet değil, menfaat vermek olur. Hizmetten umum faydalanır; ama burada şu vatandaşır bundan faydalanacak olan; umuma açık değil. 34.5 milyon Türk vatandaşına açık değil. Türk Anayasasının eşitlik prensibine aykırıdır. Alıştırmayınız Türk vatandaşını; bankadan parayı alıp iade etmemeye, alıştırmayın buna. Bir gün gelir affolur, batırırsınız Türk müesseselerini; bu şekilde, demokrasiyi de dejenere ederiz; yarın başka bir parti çıkar, başka bir şey vaat eder. Bereket ki, Türk vatandaşının akliselimi böyle şeylerin doğru olmadığına yetecek kadar kudretlidir de, bu kadar çok dağıtmanın karşısında sizin reyimizi yüzde 1 kadar yine düşürmüştür” (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Arkasından bir münakaşa daha oluyor; Kemal Satır geliyor diyor ki, “Gelin, beraberce söz verdik; ödeyelim.” Onu der demez, Sayın Başbakan diyor ki, “Şimdi, Sayın Satır..”

İSMAIL ÜĞDÜL (Edirne) — Kim efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O zamanki Başbakan, Sayın Demirel.

“..Hep bir araya gelelim de diyorlar, şimdi Sayın Satır gelmiş diyorlar ki, “hep bir araya gelelim de şu 500 lira borçları ödeyiverdim” Sayın Satır, kendi bononuzu kendiniz ödeyiniz; biz sizin bononuzu niye ödeyelim? Bonolarınız halkın elinde zaten. Halka, iktidara gelirse 500 lira ödeyeceğiz diye bono vermişsiniz.

Şimdi ben de aynı şeyi söylüyorum: Bu bonoları siz ödeyeceksiniz.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, sürenizin bitimine 5 dakika kalmıştır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, bir şey var: Ben, Sayın Erdal İnönü’yü biraz tanıyorum; biraz eli cebine az gider; (Gülüşmeler) ama hiç merak etmesin, bu iş için ona bir ortak buldum, o ortak da burada.

Bakınız, “Yarımdan geçerli olmak üzere iktidarımız..”

Bir dakika... (Gülüşmeler, gürültüler)

Var var, o da var.

“Yarımdan geçerli olmak üzere, iktidarımız köylümüzün tüm borçlarını faiziyle; esnafımızın borcumun da 100 bin lirasını silecektir.” Altında, Sayın Süleyman Demirel, DYP Genel Başkanı, imzası, resmi var. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bu bonolar neticede ortak ödenecek, öyle anlaşılıyor!

CEMAL SEYMEK (Nevşehir) — Holdinglerden alır, köylüye veririz; endişe buyurmayınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, Sayın Erdal İnönü’nün borcu fazla değil; o sadece “Faizini ödeyeceğiz” demiş.

Değerli Milletvekilleri, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. (DYP sıralarından “Orta direk ne oldu?” sesleri) Ama madem istiyorsunuz, biraz da ortadirekten bahsederek sözlerimizi tamamlayalım.

Bizim aldığımız oyların dağılımı şöyle: Bir inceleme yaptım, Türkiye'nin her tarafından oy almışız; 67 ilin 55'inde biz birinci partiyiz. Evet, durum böyle (*ANAP sıralarından alkışlar*) Bakımız, şöyle söyleyeyim: Büyük şehirlerin hemen hemen hepsinde, biz birinci partiyiz; İzmir de dâhil, Sayın Erdal İnönü, il çapında biz daha öndeyiz.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Neden bu kadar uğraşıyorsunuz Sayın Başbakan? Bu kadar korkmayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esas rakibimiz de, onun için. Yani, siz hoşlanmıyor musunuz bu durumdan?

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Erdal Beyi çok mu seviyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seviyoruz. Adana, Konya, Bursa, Ankara, Kayseri, Sivas, Malatya... 55 ilde birinci partiyiz. (*SHP sıralarından "Trakya, Trakya" sesleri*) Canım Trakya'da da bir ilimiz var, merak etmeyin, orada da var. Yalnız, bir şey daha müşahede ettim. SHP kırsal bölgede çok zayıf. Onun bir çaresini bulmanız tazım. Biz kırsal bölgede de onlardan iyi rey alıyoruz.

Doğru Yola gelince: Oralar büyük şehirlerde, şehir merkezlerinde yoklar, çok az. Kırsal bölgede biraz daha iyiler ve ikinci parti durumundalar.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ciddiyete davet ediyorum sizi, burası Meclistir, lütfen ciddî olun. (*ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer ciddiyete davet edilmem icap ederse, Sayın Başkan yapar bunu; siz değil herhalde. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Benim söylemek istediğim şu: Biz Türkiye'de, hem şehirler de hem de kırsal bölgede aynı şekilde oy alıyoruz. Bütün Türkiye sathına yayılmış vaziyetteyiz. Neden olduğunu da söyleyeyim. Biz ortadireğin partisiyiz de onun için. (*ANAP sıralarından sürekli alkışlar*)

Türkiye'de çiftçinin ezildiğini, işçinin ezildiğini söyleyenler varsa, ben onları gecekondü bölgelerini beraber gezmeye davet ediyorum. Evet, gecekondü bölgelerini beraber gezmeye davet ediyorum. (*SHP sıralarından "Gezelim" sesleri*) Köyleri de beraber gezelim. Bakın bakalım, artık o eski üç beyaz kaldı mı? Üç beyaz, eskiden tuz, bez, şekerdi galiba, bir de buna gaz ilave edilirdi. Üç mü, beş mi? Onlar yok; şimdi onun yerine başka beyazlar var: Buzdolabı, çamaşır makinesi, fırın... Evet bunlar var. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Tabiî seyretmiyorsunuz; ama İcraatın İçinden programında önümüzdeki dönemde...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, süre dolmadı mı?

BAŞKAN — Süre dolmak üzeredir efendim. (*SHP sıralarından "Doldu" sesleri, gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, sözlerimin sonuna geldim. Hükümet programı üzerindeki tenkitlere elimden geldiği kadar cevap vermeye çalıştım. Eksik bıraktığımız yerler olabilir, bunları da zaten konuşmacılar kendileri de söylediler, daha ilerideki müzakerelerde gene birbirimizle bu konuları medenî bir ortam içerisinde konuşuruz. Buradaki eksiklikler varsa konuşuruz, bunları tekrar etmeyeceğim.

ŞİNASİ ALTINER (Zonguldak) — Televizyonu aç, açık oturum istiyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da gelir sıra, merak etmeyin, ona da gelir sıra. Biz bir şeyden korkmuyoruz, işte, bu kadar konuşma, olduğu gibi televizyondan verildi; fena mı? Açık, hem de canlı olarak verildi.

Hepinize en derin sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Hükümet programını kabul buyurduğunuz takdirde, aynı şekilde, ayırım yapmadan, geçen dört senede olduğu gibi aynı şekilde gayret edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha tekrar ediyorum.⁴⁷ (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar*)

⁴⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 4, Sayfa 161-188*

30 Aralık 1987 Çarşamba

46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizden güvenini esirgemeyen Yüce Meclise en kalbi teşekkürlerimi arz ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Büyük milletimize, seçim beyannamemizde belirttiğimiz istikamette ve bu Yüce Meclise sunduğumuz hükümet Programı istikametinde, elimizden geldiği kadar, memleketimizi ileriye götürmek için canla başla çalışacağımızı da huzurunuzda ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Uzun yıllardır özlemini çektiğimiz ileri ülkeler arasına girme yolunda, memleketimizin tarihî bir fırsat yakaladığı hususunda hiç şüphemiz yoktur. Bu fırsatı heba etmemek için en büyük gayreti göstereceğimizi ve inşallah asrın sonunda bu güzel memleketi, Türkiye'mizi ileri ülkeler arasına sokmak için, insanüstü gayretler sarf edeceğimizi ifade ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu vesileyle, önümüzdeki 1988 yılının yüce milletimize, memleketimize hayırlı olmasını; siz değerli milletvekilleri ve Mecliste grubu bulunan siyasî partilerimizin önümüzdeki yıl başarılı çalışmalar göstermelerini Cenabı Haktan diliyorum.

Sağ olun.⁴⁸ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

⁴⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 6, Sayfa 333*

4 Nisan 1988 Pazartesi 1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; 1988 bütçesi ile ilgili olarak muhalefet partisi liderlerinin ve diğer arkadaşlarımızın ortaya koyduğu tenkitler, temenniler hatta teklifler üzerinde görüşlerimi açıklamak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yalansız olsun. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, Yüce Meclisin karşısında iktidar olmanın sorumluluğu içerisinde hareket edeceğimi hepimizin çok yakından bildiğini tahmin ediyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bugün bu Yüce Mecliste en büyük grup olarak temsil edilen Anavatan Partisi, zihniyeti itibariyle sevgiyi, kardeşliği ve müsamahayı esas almıştır. Şimdiye kadar, yaptığımız icraat da bütün bunların birer birer delilleri ile doludur.

Biz, Türk toplumunun bütününe kavramak istiyoruz. İcraatımızın ana prensibi şunlardır: Programımızı uygulamada kararlılık. Zorluklar olabilir, şartlar aleyhimize olabilir, hatta karşımızdaki muhtelif güçler çok sıkı da bir işbirliği içerisinde olabilir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Hiçbir zaman, istikametimizi değiştirmeyiz, zikzak yapmayız. Hak bildiğimiz yoldan asla ayrılmayız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Kısa vadeli hesap yapmadık ve hiçbir zaman da yapmayacağız. Her şeyin doğrusu neyse, onu da açıkça söyleyeceğiz, hatta bu doğru aleyhimize olsa bile.

Muhterem Milletvekilleri, sözlerimin başında hemen bir önemli konuya, Sayın İnönü temas ettiği için, temas etmek istiyorum. Belki bir yanlış anlama olarak mütalaa edeceğim, bazen basınımda çıkan konularda çok değişik yorumlar yapılmaya da müsait şekilde yazılar oluyor; belki de öyledir. "Anayasa bir defa çiğnensin ne olur?" diye bir laf söylemedim. Söylenen şey şudur: 1983 senesinden sonra, bildiğiniz gibi, Türk Anayasası, 1984 Aralık ayına kadar bir sene süre içinde mahallî seçimlerin yapılmasını emretmiştir. Demek ki, bu seçimler 1984 içerisinde, ta aralık ayında, Meclis Başkanlık Divanının kurulduğu tarihe kadar yapılabilirdi. Tabii, o tarihte -hatırlayacaksınız- biz bu seçimlerin 25 Martta yapılmasını istedik, bu seçim kanunu da Meclisten çıktı ve netice itibariyle 25 Martta seçim yapıldı. Hatta, hatırlıyorum bir eski başbakan arkadaşımız, "bu kış kıyamette seçim mi yapılır?" diyerek, bilhassa seçim propagandasının sürdüğü şubat ayının fevkalade zor olduğunu söyledi; ama, bizim bir bakıma acelemiz vardı; şöyle acelemiz vardı: Belediyelerimizin başında tayin edilmiş yöneticiler vardı. Bir an evvel, buralara, demokrasi icabı, seçilmiş yöneticileri getirmek istedik. Aslı budur.

Tabii, kanun hazırlanırken, dikkat ederseniz şöyle de bir madde konulmuş ve denilmiş ki -Anayasaya göre mahallî seçimler beş senede bir yapılıyor ya- "Beş senede bir, Haziran ayında yapılır" Mart ayının mahzuru düşünülerek, "Haziran ayında yapılır" denmiş.

Şimdi, bizim getirdiğimiz kanun, bu haziran ayında olacak seçimi daha müsait bir aya, ekim ayına getiriyor.

HASAN EKİNCİ (Artvin) — Hangi ekim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ekim ayına. Tabii, şimdi soracaksınız; o Ekime, bu Türkiye Büyük Millet Meclisi karar verecek. Benim söyleyeceğim sadece odur.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Karar vermez, kanun çıkartılır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kanun çıkartır, karar verir. O da yazılmıştır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Anayasayı bir daha okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle durum şudur: Her halükârda, eğer Anayasanın lafzına bakarsanız, “Beş senede bir seçim yapılacak” hükmüne bakarsanız ve bu seçimin de Mart 1984’te olduğunu düşünürseniz, demek ki bundan sonraki seçimler, o lafza uyduğunuz takdirde, hep mart ayı içerisinde, bir hafta evvel, bir hafta sonra yapılacak manası çıkar diye düşünenler de olabilir; ben o kanaatte değilim. Anayasa Mahkemesinin eski zabıtlarını inceleyin, burada vakitliyle Senato seçimlerinin bir seneden fazla uzatıldığını gösteren Anayasa Mahkemesi kararı vardır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 62 Anayasası o.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 62 değil efendim, 61 Anayasası.

Bu konuya bu şekilde açıklık getirdikten sonra, şimdi, müsaade ederseniz görüşlerimizi açıklamaya devam ediyorum.

1987 seçimlerinde, her siyasî parti kendisine göre bir seçim kelimesi kullandı, slogan deyin, başka şey söyleyin; biz de “Çağatlama” kelimelerini kullandık. Tabîî, sual sorulacaktır; “Ne yaptınız?” Huzurunuzda şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim; biz, geçtiğimiz dört sene içinde, Türkiye’de çok önemli değişiklikler, çok büyük transformasyon veya yapısal değişiklik yaptık. Bunun esası nedir; niçin yapılmıştır? Bizim milletimizin, ta Osmanlı devrinden beri bir ezikliği var; son 100 senesi, Batıdan geri kalma, Batıya karşı bir aşağılık duygusu, kompleksine kapılma. (*DYP ve SHP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kim dedi?

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bizde yok o.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millete hakaret ediyorsunuz.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — O, size ait.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Çok yanlış Sayın Başbakan, Yunanlıya karşı kompleks mi var sizde?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin. (*DYP sıralarından “Kompleksiniz mi var sizin?” sesleri*)

O halde, niçin, “Batıya yetişme” diye boyuna programlarınıza alıyorsunuz? Niçin yetişmeye çalışıyorsunuz? (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Oy kompleksi bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu, bu konuyu yenmek üzere, gelmiş geçmiş iktidarlar, Osmanlı devrinden itibaren birçok yenilik hareketlerine başvurmuşlardır; bunlar tarihî gerçeklerdir. 1830’larda, 1860’larda bütün bu hadiseler olmuş, o zaman, Osmanlı toplumu içinde de “Acaba şöyle mi yapalım, böyle mi yapalım” diye çok münakaşalar yapılmıştır.

Netice itibariyle, cumhuriyet kuruluyor, cumhuriyetin kurucusu Büyük Atatürk aynen şunu söylüyor: “En önemli hedef, muasır medeniyet seviyesine ulaşmaktır, hatta üstüne çıkmaktır.” Nasıl çıkacağız? Nasıl yapacağız?

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Keçeciler'le...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat ederseniz, iş kolay değildir. Şimdi ben size bazı rakamlar vereceğim. Belli bir sahadan başlayacağım.

Dünyada üç çeşit ülke var; birisi tarım ülkeleri, diğeri hammadde üretenler, üçüncüsü de ileri sanayi ülkeleri. Böyle bir ayırım var. Hepimiz çok iyi biliyoruz ki, bugün dünyanın düzeni, çarkları, ileri sanayi ülkelerinin lehine çalışıyor. Tarım ülkeleri ve hammadde üreten ülkelerin hepsi, birer birer, bu sanayi ülkeleri tarafından, lafi yanlış anlamayın; ama, bir manada sömürülüyor; doğrusu budur. (SHP sıralarından "Doğru" sesleri)

Şimdi, birkaç misalle bu sözümü da ha da açmak istiyorum. Burada, pamuktan bahsedildi. Pamuğun, birkaç sene evvel, kilosu 2 dolara kadar çıktığını hatırlıyorum; ama, ondan birkaç sene sonra 1 dolara kadar düştüğünü hatırlıyorum. Hâlihazır pamuğun fiyatı 1 dolar 30 senttir. Buğday; bundan takriben birkaç sene evvel, Türkiye, buğday ithal etti, tonu 290 dolardan, 250 dolardan. Bugün, buğdayın tonu 90 dolardır. Bütün bu rakamlar şunu gösteriyor ki, tarım ülkeleri, hakikaten, elleri mahkûm olan ülkelerdir.

Gelelim hammadde üretenlere. Bunların en zenginleri petrol üreten ülkelerdir. Bakınız ne hale geldiler. Varili 40 dolara petrol satılıyordu, bugün petrolün varili 13,5-14 dolara düşmüştür. 1986 yılında ise, 8 dolara düşmüştür.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Bizde niye yükseliyor?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bu zamlar niye?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bizim ülkemiz acaba 1950'lerde, 1960'larda hatta 1970'lerde demin tarif ettiğim ülke grupları arasında hangi ülke grubuna girer?

HASAN NAMAL (Antalya) — Borca batmış ülkeler grubuna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeyim, tarım ülkeleri grubuna girer. Neden olduğu da şu rakamlardan bellidir: Türkiye'nin ihracat rakamlarına bakınız, 1946 yılında 216 milyon dolar, 1950 yılında 263 milyon dolar, 1959 yılında 354 milyon dolar, 1964 yılında 411 milyon dolar. Bu konuda bir enteresan hatıram da var, bu 400 rakamını ilk defa geçiyoruz, o zaman da İnönü'nün Babası Rahmetli İnönü... (SHP sıralarından "Sayın İnönü" sesleri, gürültüler)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — "Sayın İnönü" efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Erdal Bey" demedim, İnönü dedim; dikkat ediniz...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Biz sana "Sayın Özal" diyoruz ama...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Çok inatçı oluyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rahmetli İnönü Başbakanı ve 411 milyon doları geçtiğimiz zaman, "Ses duvarını geçtik" dedi. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet, "Ses duvarını geçtik" dedi.

Sene 1970 ve rakam 588 milyon dolar, sene 1974 -para operasyonu yapılmış- 1,5 milyar dolar, 1976'da 1 milyar 960 milyon dolar 1977'de -düşmüş- 1 milyar 753 milyon dolar. Bu rakamları, şu zaıbtların dili olsa da konuşsalar, o zaman, iki partinin (Adalet

Partisiyle Halk Partisinin) bu rakamlar üzerinde yaptıkları münakaşaları da çok güzel dinlemek mümkün olurdu. 1978'de 2 milyar 288 milyon dolar, 1979'da 2 milyar 261 milyon dolar.. Bu şekilde geliyor.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — 1983'ü de oku.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te 5 milyar 727 milyon dolar. 1987 de 10 milyar 190 milyon dolar.. (ANAP sıralarından alkışlar) Hayır, mesele bu kadar basit değil. Şimdi, yanında, başka rakamlar, mukayeseli rakamlar vereceğim; lütfen iyi dinleyin. 1953'te bizim ihracatımız 396 milyon dolar, Güney Kore'nin 18 milyon dolar; 1964'te bizimki 411 milyon dolar, Güney Kore'ninki 120 milyon dolar; 1970'te bizimki 588 milyon dolar, Güney Kore'nin 882 milyon dolar.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Koreliler duyarsa artık kredi vermez size,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1974'te bizimki 1,5 milyar dolar, Güney Kore'ninki 4 milyar 516 milyon dolar; 1976'da bizimki 1 milyar 960 milyon dolar, Güney Kore'ninki 7 milyar 814 milyon dolar; 1977'de bizimki 1 milyar 753 milyon dolar, Güney Kore'ninki 10 milyar dolar; 1978'de Türkiye'ninki 2 milyar 288 milyon dolar, Güney Kore'ninki 12 milyar 711 milyon dolar; 1979'da bizimki 2 milyar 261 milyon dolar, Güney Kore'ninki 14 milyar 705 milyon dolar ve 1987'de 10 milyar 190 milyon dolar olan bizimkine mukabil, Güney Kore'ninki 40 milyar dolar.

Şimdi dikkat ediniz, aslında, Güney Kore, Türkiye'ye göre coğrafyası çok daha müsait olmayan bir ülke, toprağı daha az, nüfusu biraz bizden az ve bir de harp geçirdi. Dikkat ederseniz, aşağı yukarı 1960 senesinde orada da bir hareket oldu, bizde de bir hareket oldu.

Onlar bir başka tarafa doğru gittiler, biz bir başka tarafa doğru gittik. Netice itibariyle, Güney Kore, bugün sanayileşmiş ülkeler arasına fiilen girmiştir.

VEFA TANIR (Konya) — 40 bin de Amerikan askeriyle...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele Amerikan askerinin olup olmaması değildir. Biz, burada meseleyi ekonomik açıdan inceliyoruz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yabancı sermaye, ucuz emek.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Güney Kore perişan, Güney Kore et bulamıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi onları da söyleyeceğim.

Güney Kore bu işi nasıl yapmış? Güney Kore'de bugün, sosyal sigorta yoktur, emeklilik yoktur..

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Türkiye'de de mi olmasın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, onu söylemiyorum. Güney Kore'nin nasıl yaptığını söylüyorum.

Güney Kore, bir nevi diktatör idaresiyle götürülmüştür. (DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Özleminiz, değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve o idare, Güney Kore işçisini askere almış, dışarıda çalıştırmıştır. Güney Kore, şirketlerinin, Suudi Arabistan'da ve muhtelif yerlerdeki büyük iş hacimleri böyle temin edilmiştir.

Söylemek istediğim şu: Burada, diyebilirsiniz ki, bir zorba çıkmış, eline sopayı almış, milleti çatıştırmış, bir noktaya getirmiş; tersine de yapabiliirdi, hiçbir netice de elde edemeyebilirdi. Elde etmiş önemli olan bir şey var, şu veya bu şekilde, bunlar insanın çalışması sonunda elde edilmiştir, onu söylemek istiyorum. (ANAP sıralarından alkışlar) Ve bizim yaptığımız iş, 1980'den 1987'ye gelirken, Türkiye'nin yaptığı iş, hele bizim dönemimizde (1984-1987 döneminde) tam manasıyla, demokratik düzen içerisinde yapılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Demokratik düzen var mı memlekette?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, demokratik düzen olmasa, buraya, bu kürsüye çıkıp konuşamazsınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Karakollarda kızlık muayenesine tabi tutuluyor vatandaş Sayın Başbakan; memlekette işkence halen kalkmış değildir. (ANAP sıralarından "Sus, otur yerine" sesleri)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sabahtan bu yana yapmış olduğumuz görüşmelerde, Yüce Meclisin zaman zaman göstermiş olduğu sükûneti devam ettirmesini ve görüşmelerin bu düzeyde devamında ne denli fayda olacağını müteaddit defalar ikaz ettim. Bunun başka bir ölçüsü yok. Bu ölçü sizin tarafınızdan konacaktır. Bu anlayışı lütfen gösteriniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; söylemek istediğim, sadece, Türkiye'nin ihracat artışı değildir. Esas söylemek istediğim, bu ihracatın kompozisyonudur. Kabul etmek lazım ki, Kore'nin, verdiği rakamları, çok büyük çapta sanayi mamulleri ihracatını içermektedir.

Türkiye'nin durumu nedir? Kısa bir inceleme, Türkiye'nin durumunun, 1950'lerden ta 1980'e gelinceye kadar, hatta 1980 de dâhil, tarım ürünleri ihracatının yüzde 80 ile yüzde 60 arasında değiştiğini gösteriyor. Türkiye, bir tarım ülkesi karakterindedir 1980 yılı dahi dâhil olmak üzere; ama, tablo çok süratle değişiyor. 1983'te sanayi ürünleri ihracatı, 1979'da yüzde 34 civarındaki sanayi ürünleri ihracatına mukabil, yüzde 63'e çıkıyor, 1987'de de, bu rakam yüzde 80'e ulaşıyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sayın Başbakan, onun katma değeri önemli; ne kadar değer katmış?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Reeksporttan bahsediyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu rakam, Türkiye'den yapılan ihracattır, bu rakamın içerisinde reeksport yoktur.

İkincisi, tabiatıyla, sanayi ürünleri nispeti yüzde 80'e gelmiştir; içerisinde, gayet tabii, başta hızla sanayileşen bir ülkenin tekstili olacaktır, demir-çeliği olacaktır, makine parçaları olacaktır; ama, Türkiye'nin 3 bine yakın muhtelif sanayi ürünlerini bugün fiilen ihraç ettiğini biz biliyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, ocak-şubat ayı rakamları var; gerçi bir gazetemizde, ocak ayı ihracatımızı 200 milyon dolar azaltma eğilimi belirdi,

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Hayalisini çıkar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, onun için burada söylüyorum, millet duysun diye söylüyorum. Hayalî olmadığı anlaşıldı. Bu kayıtlara girmemiştir. Bir

sahtekâr, sahtekârlık yaparsa... Mesela bankayı da dolandıranlar var; ama, istatistiğin kayıtlarına, böyle bir ihracat girmemiştir; ama bunu aramayanlar, sırf bize bir nakısa olsun diye, 1988 Ocak ayı ihracatını, manşette 200 milyon dolar azaltmaya kalktılar. İşte, gerçek dışı haber diye buna derim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hayalîyi çıkmışlardır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1988'in ilk iki ayı, geçen seneye göre, yüzde 44 artış gösteriyor. Eğer, bu tahmin tutarsa, yani bu tempo devam ederse, bizim yılsonunda varacağımız rakam, 12,5 milyar dolar ile 14 milyar dolar arasında bir rakam olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Enflasyona gelemim, enflasyona.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, dikkatle dinleyiniz. Türkiye, 1950'den bu tarafa, 1980'e gelinceye kadar, 30 sene müddetle, bir tarım ülkesi karakterini muhafaza ediyor, bütün bu gayretlere rağmen, son yedi sekiz senede ne oluyorsa, işte o zaman oluyor, Türkiye bir sanayi ülkesi karakterine bürünüyor ve dışarıda sesi duyulmaya başlıyor.

Bizim ihraç ettiğimiz ürünlere, hiç önem vermezlerdi; ama baktılar ki, büyük çapta ihracat yapıyoruz, kotalar koymaya başladılar, evet, engellemeye başladılar; ilk defa bu devirde olmuştur...

MUSA GÖKBEL (Muğla) — 1975'ten bu yana kota var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O senin söylediğin, ipliktedir sadece.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen, hatibin sözünü kesmeyin efendim... Size ihtiar ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, bugün Türkiye, asırlık problemini çözmüş ve kendisini tarım ülkeleri grubundan, ezilmeyen sanayi ülkeleri arasına sokmayı başarmıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Eğer, dikkatle Güney Kore'nin rakamlarını incellerseniz, aynı tempoda, aramızda çok büyük bir fark olmadan, bizim de aynı rakamları elde edebileceğimizi çok rahatlıkla görürsünüz.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Aynı prensiplerle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, Türkiye, demokrasi altında yapacak; en büyük avantajımız da bu. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu, Anavatan İktidarının çözdüğü en önemli problem, en önemli meseledir.

İkinci konuya geliyorum. Bizim ekonomik tarihimizi gözden geçirdiğimiz zaman, şöyle bir durumla karşılaşılıyor: Kalkınma, devamlı olarak yüksek hızla gidemiyor. Bir müddet sonra, yüksek hızla kalkınma yapan ülkenin tabiatıyla büyük çapta ithalata ihtiyacı oluyor; tarım ürünleriyle tonlarla mal satıp kilolarla karşılığını alamıyorsunuz, ondan sonra, bir yetide ödemeler dengesi dama demeye başlıyor. Bu, başımıza 1955-1959 döneminde gelmiştir, kısmen 1968-1969 döneminde gelmiştir ve nihayet, en ağırı 1975-1980 döneminde gelmiştir.

Üçüncü olarak da, bakınız, 1981'den sonra bir kalkınma hızı başlamış. 1980 yılının kalkınma hızı negatiftir, 1981'de 4,1; 1982'de 4,5; 1983'te 3,3; 1984'te 6 civarında, 1985'te 5,1; 1986'da 8,1 ve 1987'de -en son çıkan tahmin- 7,4'tür.

Şimdi, bu konu, dikkat edilirse, yüksek kalkınma hızı devam etmeye başladığı zaman, eski tecrübelerle göre ödemeler dengesi sıkışmaya başlıyor. Eski tecrübeler böyle; ama bu, ilk defa bu dönemde olmuyor. Geçen sene, bizim ödemeler dengemiz, 1 milyarın altında bir açık verdi. Bu sene, inşallah, onun da epey altında olacaktır. Bütün göstergeler, bu söylediğimin olacağını gösteriyor. Türkiye'nin ihracatı, eğer tahminlerin üzerinde giderse, belki sifıra kadar gidebilir.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — İnşallah...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir şey daha söyleyeyim: Gene bizim yaptığımız bir incelemeye göre, kalkınma hızı müddet gidiyor, ondan sonra, döviz darboğazına takılmaya başladığımız zaman da kalkınma hızı düşmeye başlıyor, işte, bunun misali çok tipik olarak, 1975'te ve 1976'da çok yüksek kalkınma hızları olarak (7,9 ve 8 gibi) var. Hemen akabinde, 1977'de döviz darboğazına takılmışız, Şubat 1977'de özel sektörün transferleri durdurulmuş, 1977'nin kalkınması yüzde 3; 1978'in kalkınması -zannediyorum- yüzde 2 küsur ve 1979'un kalkınması -0,4; 1980 yılınıki de- 1,1. Bunun da bir manası var, o da şudur: Bu kalkınma hızları düşerken, beraberinde, tasarruf eğilimleri de ortadan kalkmaya başlıyor. Yani, Türkiye, yüksek tasarruf eğiliminden, aşağıya doğru, aynen, bu hızlara paralel olarak gidiyor.

Sayın milletvekilleri, burada hemen şunu ifade edebilirim: Bizim kalkınma hızımız devam ediyor. Dikkat ederseniz, kalkınma hızımızla beraber, 1983'teki tasarruf nispetinin gayri safi millî hâsılaya oranı yüzde 16,5'den, 1987'de yüzde 23,5'e çıkmıştır. 1975 yılında ise yüzde 19,6'dan 1979'da yüzde 15,7'ye düşmüştür. Yani, işler kötüye giderken, bu söylediğimiz göstergelerin hepsi, kendini bir bir belli etmeye başlıyor.

Muhterem Milletvekilleri, 1975 ile 1980 arasında, Türkiye'deki millî gelir artışı, vasatî yüzde 3,4'tür, yıllık artışı vasatî yüzde 3,4'tür. 1984 ile 1987 arasında, Türkiye'de millî gelir artışı vasatî yüzde 6,7'dir.

Şimdi, üçüncü konuya geliyorum. Bu da çok önemli bir konu, çok önemli bir gösterge. Plan Teşkilatı, devamlı olarak, işgücü analizleri yapar. Bakınız, "İşgücü fazlası" diye bir tabirleri var. 1984 senesinde 2 milyon 905 bin, yüzde 16,1; 1985'te artıyor, 2 milyon 979 bin, yüzde 16,3; 1986'da ilk defa düşüyor, 2 milyon 920 bin, yüzde 15,8; 1987'de, son millî gelir tahminine göre, rakam 2 milyon 845 bin, gene düşüyor ve düşen rakamın nispeti yüzde 15,1. Yani, burada söylenen laflardan birini, "İşsizlik artıyor" sözünü, bu söylediğim rakamlar tamamıyla yalanlamaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Gerçekleri söyleyin.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bütçedeki yatırım rakamları nedir?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşinize geldiği zaman devletin resmî rakamları, işinize gelmediği zaman devletin resmî rakamlarını kabul etmeme gibi bir sistemi anlamak mümkün değil. (ANAP sıralarından alkışlar) Bana, birçok kereler, plan dokümanından rakamlar söyleyerek konuşan hatiplerinizi biliyorum. Bu da plan dokümanından alınmış ve ilk iki senesinde, işsizliğin arttığını gösteriyor. Gene bizim dönemimiz. Biz buna itiraz etmedik, aksini de söylemedik. Bu da, azaldığını gösteriyor. Kızacak bir şey yok herhalde, memnun olmanız lazım.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Samimiyetin ifadesi ağlamak olamaz herhalde; millet, "Açız" diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye, Anavatan Partisi iktidarı döneminde modern bir ülke görünümüne hızla girmektedir. Bakınız, meşhur bir, Türk Parasını Koruma Mevzuatı var; maliye bakanlarımız çok iyi bilir, ellerindeki en önemli silahlardan biridir. Neye yaradığı da şöyle: İnsanları; hapse atmak için kullanılır. Cebinde döviz, mark yakalayabilirseniz, ondan sonra, atın içeri... Biz, bu Türk Parasını Koruma Mevzuatını kaldırdık.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Gümrük kaçakçılarını kurtardınız. (ANAP sıralarından, "Dinle, dinle" sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu kaldırdığımız zaman dediler ki: "Döviziniz kaçacak" Hiç kaçmadı.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyondan bahset sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oraya da geleceğim, dinle yalnız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — İkiyüz defa dinledik bu olayı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, bugün, Türk bankalarında her türlü hesabı açmak mümkündür. Birçoklarınızın cebinde kredi kartları olduğunu biliyorum, dışarıda kullananlar var.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Bizde yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olmayanlar vardır; olanlar, olmayanlara göstermesin.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Onlarda var, bizde bir şey yok, biz açız.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Bize vermiyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit. Milletvekili maaşıyla kredi kartı alabilecek kadar gücünüz vardır da, onun için verirler size, merak etmeyin.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Vermiyorlar; ANAP'lı olmak lazım;

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, önemli bir konu, gerek burada, gerek hükümet programı görüşmelerinde tenkit edilmiştir; "Türkiye'nin sanayileşmesi durdu" diye, "Türkiye sanayileşme yapmıyor" diye, "Bu faizlerle bu sanayiler kurulamaz" diye... Bunlar hep söylenen laflardır.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Bu faizlerle olmaz ki zaten.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz yuvarlakça, biraz, meseleyi bilmeyen arkadaşlarımızın veya teknisyenlerimizin, artık, düşleri mi diyeyim, başka bir şey mi diyeyim, hep böyle söylenen laflar.

Şimdi bakınız, doğru tarafı var. 1975-1980 arasında Türkiye'de yapılan toplam imalat sanayi yatırımları ile 1983-1987 arasında yapılan toplam imalat sanayi yatırımlarım 1987 fiyatlarıyla mukayese ettiğiniz zaman, bir tanesinin fevkalade yüksek olduğunu görürsünüz. 1975-1979 dönemini söylüyorum, -dört senelik olduğu için, mukayese edilme bakımından-21 trilyon 413 milyar, 1987 fiyatlarıyla, 1984-1987 aynı devrede, bunun yarısından az, 9 trilyon 807 milyar.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — "Çağ atladık" diyorsunuz, hep geri dönüyorsunuz, hiç ileri bakmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele tabii burada. Mesele, bu sanayi yatırımları azaldı, acaba sanayi istihali azaldı mı? Acaba, daha evvel yaptığımız yatırımlar doğru yatırımlar mıydı? Veyahut da o yatırımlara birtakım daha güzel yollarla çok daha ucuz imkânlarla mı ilaveler yapılabildi? Mesele buradadır. Onun da ispatı şurada: 1975-1980 arasında Türkiye'nin sanayi sektörünün millî gelirdeki hızı, bütün beş sene için, yüzde 8,2'dir; yıllık hızı ortalama 1,6'dır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Gelişme hızı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; 1,6.

1980-1983 arasında, aynı sanayi sektörü yüzde 25 büyümüştür; onun da ortalaması yüzde 7,8'dir. 1983-1987 arasında yüzde 40,4 büyümüştür; onun da ortalaması yüzde 9'dur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu söylediğim rakamlar da açık bir şeyi gösteriyor: Evet, söyledikleriniz doğru, biz fazla sanayi yatırımı yapmadık; ama, yaptıklarımız hep akılcı yatırımlardır, netice alan yatırımlardır. İşte, proje meselesi burada önemli hale gelir. Biraz sonra misallerini de vereceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Anavatan İktidarının prensibi çok açık olarak ortaya konmuş. Biz, kamu sektörünü imalat sanayiine sokmak istemiyoruz ve nitekim yaptığımız imalat sektörü yatırımları, eski senelere göre çok azalmıştır. Bizim yaptığımız işler, sizlerin, sizden evvelkilerin başladığı işleri bitirmekten ibarettir. Tabii, kusura bakmayın, "sizler" derken, ben biraz, Cumhuriyet Halk Partisiyle Adalet Partisini hatırlıyorum da onun için. Size de aykırı gelmediği için, onun için söylüyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Bizim ne olduğumuz belli, sizin belli değil.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Buraya kimlerin sayesinde geldiğiniz ortada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, bakınız, bir göstergesi daha var: Sayın İnönü, konuşmasında, "Sanayileşemiyoruz" dedi. Sayın Genel Sekreteri de geçen akşam televizyonda "Servis sektörleri, hizmet sektörleri büyüyor" dedi. Bir kere, hizmet sektörleri, ancak sanayi ve tarımın bir fonksiyonu olarak büyür, yoksa kendi başına büyümmez; yani onlar büyümemezse hizmet sektörleri büyümmez, onun için, öyle bir şey mümkün değildir. Biraz daha iyi öğrenmeniz lazım. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Siz bilmiyorsunuz.

ENİS TÜTÜNCÜ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, burada Türk halkı karşısında doğru konuşmuyor, yalan konuşuyor, sataşma yapıyor Sayın Başbakan... *(ANAP sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler)* Sayın Başbakan doğru söylemiyor, yalan konuşuyor ve sataşma yapıyor, kürsüye çıkarsam, yalan söylediğini açıklayacağım. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tarımda, Anavatan döneminde önemli modernleşme hamleleri yapılmıştır. Ben, fazla zamanınızı almak istemiyorum; çünkü bu, muhtelif vesilelerle burada anlatılmıştır; ama, kısaca söyleyeceğim bazı şeyler var:

Tohum meselesini Türkiye'ye biz getirdik...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ne tohumu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her türlü tohumu getirdik.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Verdiğiniz tohumu ofise götürüyoruz, bize para vermiyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüksek verimli tohumlar ve yüksek verimli tohumlarla ilgili olarak vaktiyle ithal edilen bu tohumlar, bugün, Türkiye’de 30’u müteceviz, yerli yabancı teknolojik şirketler tarafından üretilmekte ve sade kendi ihtiyacımız için değil, yurt dışına da ihraç edilmektedir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Şu anda, karaborsadan 175 liraya gübre alıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçtiğimiz dört senede -1987 dâhil- 40-50 bin hektar arazi değil, 540 bin hektar arazi sulamaya açılmıştır. 540 bin, 550 bin. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu sene sonunda da, inşallah, 700 bin hektar arazinin sulamaya açılmış olacağını ümit ediyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Eski projeler değil mi efendim?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hangi bütçe ile Sayın Başbakan, hangi bütçe ile?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz da GAP Projesinden bahsedelim müsaade ederseniz.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Enflasyonu yüzde 60’a getirmeyi nasıl başardınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel, GAP Projesini 30 trilyonluk proje yaptı. Tabii, hangi tarife giriyor; onu ayrıca düşünmek lazım; çünkü, bazen “Yedi küpeli gelin” diyorlardı, sonra baktık ki, gelinin 13 tane küpesi varmış, -yani barajlara küpe diyoruz da o bakımdan- 13’e kadar çıktı. Sulanacak arazi şu kadardır, bu kadardır... Ben bu tariflere girmek istemiyorum. Üzerinde durduğum nokta şu: önemli olan, bu proje, anahtar proje, Atatürk Barajı, Urfa Tüneli ve Urfa ilk kademe sulamasıdır, bu üç elemandır.

Bu projeler için yapılmış, hâlihazırdaki yatırım miktarı, gene 1987 fiyatlarıyla, 1 trilyon 800 milyar lirayı aşmış bulunuyor. Tabii, bunun içerisinde sade bunlar değil, Karakaya Barajı var, Hancağız, Kralkızı, Batman barajları da var. Yani, Güneydoğu Anadolu Projesi içine giren.

Bu yatırımın yüzde 68’i bizim zamanımızda, yüzde 23’ü bizden evvelki askerî idare döneminde, yüzde 9’u da ondan evvelki dönemde yapılmıştır. Bu kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz hiçbir şey yapmadık; hepsini siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu proje Türkiye için fevkalade müsait bir siyasî şart olmuştur tahminime göre. Komşularımız buradan hak iddia edemiyorlar kolay kolay. Karakaya Barajı yapılırken zorluklarımızı hatırlıyorum; Atatürk Barajı için ne kadar zorluk çekeceğimizi, bu işlerde çalışmış olanlar bilirler; ama, hiçbir zorluğumuz olmadı, Allah bir imkân verdi, netice itibarıyla, bu büyük projeyi tamamlamak inşallah bize nasip olacak. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — 2000 yılına kadar iktidarda kalırsanız, millet perişan olur. *(ANAP sıralarından gürlütler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu sene inşallah siz de dâhil olmak üzere arkadaşlarımı davet edeceğim, barajın kapaklarını kapatacağız, su tutmaya başlayacağız. Davet edelim, gelin görün. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Önce kamyonları çıkaralım, içindeki cenazeleri çıkaralım.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Baraj alanında 2 cenazemiz vardır ve 2 Mart tarihinden beri orada duruyorlar.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, hatibin sözünün kesilmeyeceğine dair, İctüzüğümüzde müteaddit hükümler var; bir daha hatırlatmak lüzumunu hissetmem inşallah.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, madem yeri geldi, arkadaşımız sorduğu için, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bilmesini isterim. Hakikaten, kendi akrabalarına ait bir kamyon, meşhur Malabadi Köprüsü civarında suya düşüyor.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Malabadi Köprüsünden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Malabadi Köprüsü civarında düşüyor. Bize geldiler haber verdiler; hem Savunma Bakanına, hem İçişleri Bakamına, hem de Bayındırlık ve İskân Bakanına, “Gerekli alakayı göstermelerini” söyledim.

Hadise şudur: Orada fevkalade fazla şist vardır ve kamyon şistin altına girmiş, üstü tamamıyla kum toplamış. Dalgıçlar indiler, birçok vasıtalar getirdiler, maalesef, vasıtayı çıkarmak o imkânlarla mümkün olmadı; yani, orada mevcut tekniğin veya Türkiye’deki mevcut tekniğin şu anda yapamayacağı bir hadise. Söylediğimiz budur. Siz geldiniz bana söylediniz, ben de emir verdim; bu, işte böyle yapılınsın diye.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ama, yapılmadı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapılmadı; ama, işte söyledik neden yapılmadığını.

MAHMUT ALINAK (Kars) — 90 bin lira ile milleti nasıl geçindireceğiz, onu da açıklayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elektrik enerjisi konusunda da Türkiye’imiz çok büyük mesafeler aldı. Çok uzun söylemeye lüzum yok; 1975 senesinde 15 milyar 700 milyon kilovat, 1979’da 23,5 milyar kilovat olan elektrik üretimi, 1987’de 45 milyar kilovat ve 1988’de de inşallah 51 milyar kilovata gelecektir. (ANAP sıralarından alkışlar) Gene, 1975’te mevcut 4.186 megavat kurulu güç, 1983’te 6.935’e ve 1987’de 12.524 megavata yükselmiştir. Yani, bugün, Türkiye’nin hiçbir elektrik sıkıntısı kalmamıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) Köylerin elektriği tamamlandı.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Telefon, telefon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Köylerin telefonu çok büyük çapta tamamlandı; evet, hepsi bağlandı. Belki, eksik birkaç tane vardır.

Telefon şebekesine baktığınız zaman, 1980’de telefon hattı sayısı 1 milyon 297 bin, 1983’te 1 milyon 906 bin, 1987’de bu rakam 4 milyon 623 bine çıkmıştır. Bugün,

Türkiye'nin her tarafından, dünyanın her tarafıyla konuşmak mümkündür; otomatik olarak konuşmak mümkündür.

HASAN NAMAL (Antalya) — Borçları konuşmayacak mısın, borçları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Barajlar: 1983'e kadar 84 baraj yapılmıştır. 1987 sonuna kadar bu sayıya 24 daha ilave edildi; 79 baraj da inşa halindedir. Bu 79 adet inşa halinde olan barajın 22'sinin inşaatı, 1983 öncesinde başlamıştır.

Termik santraller, zannediyorum sadece Seyitömer'in iki ünitesi haricinde şu santrallerin tamamlanması bize nasip olmuştur: Yeniköy, Yatağan, Elbistan, Çayırhan, Çatalağzı, Kemerköy, Hamitabat Gaz Çevrim Santrali ve inşa halindeki Ambarlı Gaz Çevrim Santrali.

Gübre istihsalini soruyorlar: Gübre istihsalı 1975'te 2 milyon 688 bin tondu, 1987'de 7 milyon 678 bin tondur.

Çimento; 1980'de 12 milyon 875 bin tondu; 1987'deki istihsal ise 21 milyon 980 bin ton.

AHMET UNCU (Kahramanmaraş) — 20 yıllık mukayeseyi mi yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 7 senenin.

Sıvı çelik; 1980'de 2 milyon 380 bin; istihsal bunlar.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 1983'le mukayese edin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te 3 milyon 940 bin, 1987'de ise 7 milyon ton. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Linyit; 1975'te 9 milyon ton, 1980'de 17 milyon ton, 1983'te 24 milyon ton, 1987'de ise 41 milyon ton. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu rakamları daha da fazla uzatabilirim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Fiyatları nasıl?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Dış borçları, iç borçları kim ödeyecek?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Karayolları: Dikkat ederseniz Türkiye'nin standart karayolu ağı 60 bin kilometre civarındadır. Bunun 38 bin kilometresi bizden evvelki dönemde asfalt idi. Bizim dönemimizde bu rakam 45 bin kilometreye çıkmıştır.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Demiryolu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu 45 bin kilometrenin, takriben 4 bin kilometresi de beton asfalt yol halindedir. 1.500 kilometre otoyol inşa halindedir. İlk otoyolu da inşallah bundan bir sene sonra beraberce gideriz. Üç dört sene içinde de, Edirne'den Ankara'ya kadar otoyolda gideriz. Bunların hepsinin finansmanı temin edilmiştir, birçoklarının inşaatları da başlamıştır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yalnız, Türkiye'nin sınırı Ankara'da bitmiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün temelini 29 Mayıs 1985'te attık, üç sene sonra, yani 1988 Mayıs'ında trafiğe açıyoruz; davet ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütün bunlar, işlerin ne kadar süratli yapıldığını göstermektedir. Bizim bütün sıkıntımız, daha evvelden kalmış binlerce projeyi, bir an evvel bitirme arzusudur.

Televizyonu, 31 saat yayın yapan, çoğu da siyah beyaz olan bir yerden aldık; bugün iki kanallı, 130 saatten fazla yayın yapan ve tamamıyla renkli bir televizyon haline getirdik.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sadece kendimizi gösteren...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bütün öğrenci yurtlarındaki yatak kapasitesi 50-52 bin civarındaydı. Biz buna, bir senenin içimde 45 bin yatak kapasitesi ilave ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bizden evvelki dönemde yapılan bütün sanayi siteleri 24 bin ünedir. Bizden evvelki dönemde de bütün yapılan 24 bin ünedir. Dört senede yapıdan da bu rakama çok yakındır. Halen de, 80 bin ünitelik sanayi sitesi inşa halindedir.

Türk Hava Yolları yani uçaklarla teçhiz edilmiştir. 14 tane alınıyor; yakında 10 tanesi tamam olacak. Bakın, Türkiye dışa açılıyor. Hiçbir yere gidemezken... Güdük bir hava yolu nasıl gidebilsin? Bugün ilave olarak gittiği yerleri sayıyorum: Şam, Sofya, Belgrad, Madrid, Bahreyn, Singapur, Delhi, Kuala Lumpur, Tunus, Cezayir, Lyon, Basel ve yakın gelecekte New York, Tokyo, Sidney, Moskova, Pekin, Helsinki, Budapeşte, Bükreş, Bangkok ve Hong-Kong. (ANAP sıralarından alkışlar)

HASAN NAMAL (Antalya) — Güney Kore yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Turizm konusunda çok fazla bir şey söyleyecek, tenkit edecek -zannetmiyorum ki- imkânımız yok. Hakikaten, turizmde çok büyük mesafeler alındı.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Sahillerde nelerin döndüğünü anlatacağız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aldığımız tarihte 50 bin tane turistik yatak vardı, bu sene sonunda 200 bini geçmektedir ve inşallah 5 milyar dolara turizm geliri çok rahatlıkla çıkacaktır, belki de onun üstüne.

Konutta, kırk senede, Türkiye Cumhuriyeti gerek Emlak Kredi Bankasıyla, gerek Sosyal Sigortalarla verebildiği krediyle, yani devletin verdiği krediyle 400 bin konut yaptırabilmiştir. Bizim son dört senede kredi verdiğimiz konut sayısı 600 bine yakındır. 200 bini tamamlanmıştır, bu sene de inşallah 100 küsur bini tamamlanacaktır. Ölçüler, kırk seneye dört sene gibi...

1,5 milyon gecekonduya biz tapu verdik. İmar ıslah planları yapıldı.

Efendim, o lafları söylemeyin yine; Sayın İnönü birkaç kere söyledi, yanıldığını anladı, ondan sonra söylemedi, "Bunlar yalan" dediler, "Bunlar olmaz" dediler.

AHMET UNCÜ (Kahramanmaraş) — Tapu verdiğiniz doğru mu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Takır takır tapular veriliyor, hatta ben bir -tapu tahsis değil- tapu törenine Sayın İnönü'yü bizzat davet edeceğim, onun elinden vereceğim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Sayın Başkan, Başbakan da olsa, bir partinin genel başkanına böyle hitap edemez. (ANAP sıralarından "Otur yerine terbiyesiz" sesleri, gürültüler)

Lütfen, Sayın Başkan, bir partinin genel başkanına bu şekilde hitap edilmesine müsaade etmeyin. Konuşmacıyı uyarın. (ANAP sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gecekondusu sahibi, tapusuna sahip olma korkusunda iken, şimdi imar ıslah planları ile mevcut kondusuna kat çıkma imkânını elde etmiştir.

İşte, “gelir dağılımı, gelir dağılımı” dediğimiz konularda hiç hesaba girmeyen bir faktör. Bu gecekodu sahiplerinin her birisi, tabii yerinin durumuna göre 50 ilâ 300 milyon liralık mal mülk sahibi olacak insanlar haline gelecektir.

Türkiye'nin bütününde, inşallah elektrik şebekesi gibi uzayacak bir gaz şebekesini, tabii gaz şebekesini de biz bu ülkeye getirdik. Ankara, bu senenin sonunda o şebekeden gaz alacak; İstanbul da alacak; Bursa alacak, İzmit alacak, Eskişehir alacak... İnşallah, diğer şehirlerimize de peyderpey uzatılacak.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Rusya verirse...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, tertemiz gaz; Rusya'dan alıyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Komünist değil mi o?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ticaretin komünisti, kapitalisti olmaz. *(Alkışlar)* Bu kadar bağnaz olmayın.

Efendim, gelir dağılımıyla ilgili konuya geçmeden, bir konu da şehirlerle ilgili; çok kısa: Anavatan İktidarının yaptığı en önemli ihracatlardan bir tanesi, şehirlere verilen önemdir ve inşallah, Türk şehirleri, artık, eskisi gibi belediye reisinin, Maliye Bakanının kapısına gelip “Memurumun parasını ödeyemiyorum” dediği günlerden çok uzaklaşmıştır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Samsun iflas etti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ufak tefek yerler var, onlara da biz yardım ediyoruz; ama, büyük şehirlerin, İstanbul Belediye Başkanının, Maliye Bakanının kapısına gelip para dilendiğini herhalde hatırlarsınız. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* Aytekin Bey burada, söyleyebilir tahmin ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün, Türk belediyeleri, 1983'e göre tam 20 misli daha büyük yatırım yapmaktadırlar.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Borçları ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Borçları fazla yok, bizim borcumuz biraz daha fazla.

Gelir dağılımı meselesi de, Türkiye'de çok konuşuluyor. Bu sefer fazla konuşmadılar, ufak bir laf edildi o kadar; ama, söyleyeceğim. Gecekinduda, geçenlerde büyük bir etüt yapıldı; “Bu gecekindularımızda neler var?” diye. Bakınız, çıkan neticeyi söylüyorum: Siyah-beyaz televizyon yüzde 54,6. Gecekinduların yüzde 54,6'sında siyah beyaz televizyon var. Renkli televizyon yüzde 44. Toplarsanız, aşağı yukarı yüzde 100 ediyor.

Buzdolabı; Yüzde 89'unda buzdolabı var.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — İçi boş Sayın Başbakan.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Borçları ne kadar, borçları?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — İçinde ne var biliyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur dur, daha bitmedi. Hoşunuza gidiyor galiba.

Buzdolabından sonra, çamaşır makinesi; yüzde 52'sinde de çamaşır makinesi var.

Teyp, yüzde 54; yani, müzik seti, öyle basit teyp değil. Siz, izanınızı kullanın da, bunları alanın, herhalde ekmeği de alabileceğini düşünün.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Milletın durumu iyi, zamlara devam o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bazen, siyasî parti liderlerimiz, benim 1980 öncesi, 1980 sonrası tabirime biraz kızıyorlar gibi geliyor. Tabiatıyla, böyle bir tabiri, yani milattan evvel, milattan sonra gibi bir tabiri kullanmam, herhangi bir kasta mahsus değildir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 1983, Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 bir noktadır. O noktayı tespit etmişizdir. Türkiye bir başka zihniyetle yönetiliyordu, 1980 sonrasında da değişik bir zihniyet geldi. Bunları belirtmek için söylüyorum.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz yoktunuz 1980'den evvel

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vardık da, biz bu tarafa geçtik. *(Gülüşmeler)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yakında başka bir tarafa da geçersiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, o dönemin bariz vasfı, şurada eski zabitler var. Okuduğunuz zaman, hakikaten... Tavsiye ediyorum, bütün arkadaşlarıma. 1979 ve 1980 döneminin bütçe müzakerelerini okumalarını tavsiye ediyorum. Okudukları zaman, çok ibret alacakları yerler göreceklerdir. Zaten, derler ki, tarih, tekerrür etmemesi için öğrenilmesi lazım. Biz de bu maksatla öğreniyoruz, yoksa başka bir gayemiz yok.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Enflasyondan bahset Sayın Başbakan; enflasyona ve dış borçlara zaman kalmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zamanı sen mi tutuyorsun orada.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Çiftçinin halini anlatın lütfen. Biz bu konularda bilgi bekliyoruz; soru sorduk, cevap istiyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, borç konusundan bahsetmeden evvel şunu söyleyebilirim. Yaptığımız bütün inceleme, 1970'li yılların, maalesef, Türkiye bakımından kayıp yıllar olduğunu çok açık bir surette gösteriyor. Kısır münakaşalar, koalisyon hükümetleri, o şunu söyledi bu bunu söyledi... Hakikaten, burada çok rahatlıkla ifade etmemiz gereken bir şey var ki, hangi parti gelirse gelsin; ama tek başına gelsin. Onun için seçim sistemi böyle kurulmuş ve bunun da faydasını bu millet görmüş ve görmeye de devam edecek.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Böyle kalsın seçim sistemi.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yanıyor..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşinize gelirse tabii, isteyin niye korkuyorsunuz? Kalsın...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Korkan sizsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bakınız, gene bu dergide şöyle bir kısım var, çok kısa okuyacağım. Borç meselesi, aynı laflar buralarda da söylenmiş, gene aynı şeyler söyleniyor.

Sayın Ecevit diyor ki, “74 sonunda Türkiye’nin ödenmemiş borçları toplam 3 milyar 279 milyon dolardır.”

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Cevap hakkı olmayanlara sataşmayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece okuyorum, cevaplık bir şey yok, itirazımız da yok.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Erbakan’ı da anlat o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bunun da sadece 229 milyon doları kısa vadeli borçtur. Üç yıllık cephe hükümetleri dönemi sonunda ne oldu? Dış borçlarımız 11 milyar 357 milyon dolar arttı, yani 3 katından fazla arttı ve bunun da çoğu kısa vadeli idi. Kısa vadeli borçlarımız da 30 kat artış göstererek, üç yılda 229 milyon dolardan 6 milyar 555 milyon dolara yükseldi ve faizleri ile birlikte toplam borçlarımız, çoğu kısa vadeli, hatta çok kısa vadeli olmak üzere, 18 milyar doları buldu. Bu borçlardan büyük bölümü en olumsuz koşullara bağlıydı.” Bu da münakaşa edilmiş. Ben sadece bunun o tarihte de münakaşa edildiğini söylemek üzere okudum, bir netice çıkarmak için değil.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Aynı gerçek.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Zaman doldurmak için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sene 1975. Muhterem Milletvekilleri, bir hatıramı anlatmak istiyorum.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — İzmir adaylığı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 1975 senesi.

Ankara’ya geldim, Ecevit Hükümeti istifa etmişti, ayrılmıştı. Bilmiyorum, İsmail Cem Bey burada mı? (*SHP ve DYP sıralarından “Yoklama mı yapıyorsun?” sesleri*)

İSMAİL CEM (İstanbul) — Buradayım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir tesadüf, TRT’ye gittik, kendisi ile konuştuk. Bana bir soru sordu. O sırada, daha, Milliyetçi Cephe hükümeti kurulmak üzere veya kurulma lafları var. “Kurulursa, bunlar başarılı olabilirler mi?” diye sordu. Ben de dedim ki, “Vallahi, başarılı olabilirler, iyi götürürlerse. Bazı önemli konular var; onları çözerlerse, hakikaten bu meseleyi götürürler.” Birdenbire bozulduğunu hissettim, yani ben bu şekilde salık verince, demek ki, şöyle bir düşünce geçti aklımdan, ekonomik durum kötüye gidiyor, karşı tarafa bırakalım, zaten bir sene sonra bu işi götüremezler; seçim olur hesabı yapıyor gibi geldi bana. Hep böyle düşünülür. Şimdi, tabii, Sayın Demirel, hükümeti kurdu 1975 senesinde...

KAMER GENÇ (Tunceli) — O zamanki Cumhuriyet Halk Partisi hükümetinin bir tane bürokratinin sözüyle mi yorum yapıyorsunuz? Yani, bir hükümet, İsmail Cem’in sözüne kanmış, öyle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kamer Bey, öyle değil, yani aralarında öyle bir konuşma geçtiğini tahmin ettim dedim; o kadar, başka bir şey yok ki bunda. Yok, onu dinlemiş, bunu dinlemiş... Böyle şey olur mu?

Şimdi, Demirel hükümeti kuruldu. Bizim rahmetli arkadaşımız, Yılmaz Ergenekon Bey de Maliye Bakanı oldu. Gene hatırladığıma göre, bir hatıra daha var...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Hatıra bütçesi... Olmaz böyle Sayın Başbakan, olmaz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Maliye Bakanı TRT'ye gitmiş, bütçeyi oradan okumak istemiş; denildiğine göre, İsmail Cem Bey müsaade etmemiş. Yani, şimdi bizden, bugün, açık olarak Türkiye seyrediyor, o zaman, bir hükümetin bütçesini Maliye Bakanı TRT'den okuyamamış. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunu bana anlattılar.

İkinci bir konu şu: Sayın Yılmaz Ergenekon... Tabii, bilhassa döviz durumu kötüleşiyordu; doğrudur. Petrol fiyatları üç misli olmuştu. Yalnız, Sayın Demirel'in dediği gibi, 30 dolar değil, 11-12 dolardı, 11-12 dolar civarındaydı, üç misli olmuştu ve o tarihlerde yeni bir sistem buldular; "Dövizle çevrilebilir mevduat hesapları; yani DÇM."

Şimdi, DÇM şu: Bir sanayici dışarıdan bir bankadan para getiriyor, bir Türk bankasına koyuyor. O banka, karşılığında, sanayiciye kredi veriyor. Kredinin faizi, o gelen kredinin faizinde oluyor. Kur riski de yok; yani İsviçre Frangı ise, yüzde 3'ten veriliyor ise, Türk parası da yüzde 3'ten veriliyor.

Türkiye, bu şekilde, iki sene götürülmüştür; 75, 76, hatta kısmen 77'de diyebilirim. Yekûn olarak 2,5 milyar dolar, belki 2 milyar 700 milyon dolar bir borçlanmaya girmişti. Tabii, bankalar paralarını istemeye kalkınca da, bu paralar ödenememiştir. Arkasından, tabii, 77'de transferler durdu, hatırlıyorum şubat ayında. Seçim oldu... Seçimden sonra tekrar ikinci hükümet kuruldu, o da 78 başına kadar gitti ve Ecevit Hükümeti geldi. Yapılan iş şudur: 79 senesinde yapıldı zannediyorum. Bu borçları, yani özel sektörün kullandığı bu paraları Merkez Bankasının borcu haline getirdiler.

Şimdi, 20 liraya ödenmiş paralar, bugün, 3 sene ödemesiz, 4 sene ödemeli; bilahare da bunlar 5 sene ödemesiz, 5 sene ödemeli borç kredisi haline getirildi. Türkiye, şu anda, 4 milyar dolara yakın borç ödüyor. Ne vakit başladı; anaparanın başlaması 1985 senesindedir. Bize geldi, biz ödüyoruz bunları: 85, 86...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, işçilerden para topluyorlardı, getiriyorlardı ve bankaya yatırıyorlardı ve mal ithali ediyorlardı. DÇM'ler bunlardı; ama sonra Çavuşoğlu firması bunları düşük bedelle topladı. *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bakın, söyleyeyim, iyice dinleyin öyleyse. Bu paraları kullanan sanayiciler, bunun karşılığını, en fazla 34 liradan ödediler. Yani, 1 milyon dolar aldılarsa, 34 milyon lira ödediler, o kadar; ama, bugün Türk Devleti, daha doğrusu Merkez Bankası bu 1 milyon doları -faizi de bir tarafa bırakın- 1.200 liradan ödüyor, yani 1 milyar 200 milyon ödüyor.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Bu hale düşürmeseydiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O anlaşmayı yapanlara sorun onu; niye bize soruyorsunuz? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ama, yeri geldiği zaman, "Siz büyük müteşebbisi koruyorsunuz, yok şöyle yapıyorsunuz" sözleri. Bizde, hiçbir şekilde kur garantisi verilmemiştir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Şirketler kurtarılmıştır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir şirket de kurtarılmamıştır; hep söylüyorlar, hiçbiri de kurtarılmamıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakınız, bunun mahzuru ne oldu, mahzuru nedir onu da söyleyeyim: Bu paralar 1985, 1986, 1987, 1988 ve 1989'da bitiyor. Şu ana kadar Merkez Bankası -nereden

ödeyecek Merkez Bankası? Döviz satın alacak ödeyecek. Yani, piyasaya para çıkaracak öyle ödeyecek bunu- ne kadar para çıkardı diye hesabını çıkardık, şu ana kadar, 1 trilyon 753 milyar liradır; Türkiye'nin emisyonu da 3 trilyon liradır; hesap buradadır. Şimdi, bana enflasyon meselesini soranlar, bu andığımız yükün nereden geldiğini kendileri düşünsünler. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — 1975'te siz neredeydiniz Sayın Başbakan? *(ANAP sıralarından gürültüler)* MESS Başkanıydı kendileri. *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, Türkiye bu halde yokluklara girdi, birçok zorluklara girdi. Hemen şunu da söyleyeyim, bu yokluklardan bir tanesini, demin arkadaşım okudu, bir tanesini de ben okuyayım. *(DYP sıralarından "Meraklısınız, okuyun" sesleri)* Çok meraklıyım.

"Acı bir kayıp" başlığı altında şunlar yazıyor, şimdi onu okuyorum: "Maruf akaryakıtlar ailesinden merhum petrolün torunu, merhum asfalt ile merhume fuel-oil hanımefendinin çocukları, merhume motorinin eşi, merhum benzin ve süperin babaları ve plastiklerin dedesi, Anadolu insanının ısı ve ışık kaynağı, gazyağı beyefendi, elim bir trafik kazası neticesi hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Cenazesi, Deniz Baykal dergâhında kılınacak öğle namazından sonra toprağa verilecektir." *(Gülüşmeler, ANAP sıralarından alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan, burada bütçe görüşülmüyor, oyun oynanıyor; ciddiyete davet edin. *(SHP sıralarından "Tiyatroya çevirdiniz" sesleri, gürültüler)* Enflasyondan bahset! *(SHP sıralarından "ciddi olun, bir Başbakana yakışmıyor bunlar, hafif bir Başbakan örneği sergiliyorsunuz" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana, enflasyon sebebini sordunuz, onu anlatmaya çalışıyorum, daha bitmedi.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Ekonomi nasıl iflas etti, onu anlatın. Ciddî olun; Başbakansınız.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Başbakan mısınız, orta oyuncusu musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Enflasyon sebebi... Klasik teoride para arzı, kalkınma hızı, ihracatın artması ve işsizlik meselesine çözüm aramaya kalktığınız zaman enflasyonist baskıların olacağı aşikârdır.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Hafiflik bitmedi; devam...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Komedi bitmedi.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — 1983'te böyle demiyordunuz ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim, geleceğim, merak etmeyin, hepsine geleceğim.

Biz, 1983 yılının sonunda iktidara geldiğimiz zaman karşılaştığımız önemli problemlerden bir tanesi -demin rakamlarını verdim- yatırımlar meselesi, diğer bir tanesi de işsizlik meselesidir; çünkü, Türkiye büyük bir yıkıntıdan çıkıyor; 1978 yılında negatif millî gelir artışı olmuş, nüfus artışını karşılayamayacak bir millî gelir artışı olmuş, 1979 yılında negatif millî gelir artışı olmuş ve 1980 yılında negatif bir millî gelir artışı olmuş. İşte, bu yıkıntıdan çıkan Türkiye'nin kendini toparlaması lazım.

Evet nitekim, 1982 yılına baktığınız zaman, enflasyon hızının düştüğünü görürsünüz; ama, o günkü konuşmalarda da devamlı olarak birçok kaynaklardan tenkit edildiğimiz “Yatırımlar ne oldu? İşsizlik ne oldu? Ayyuka çıktı” diyenler sizler değil miydiniz? (SHP sıralarından gürültüler, “İşsizliği hallettiniz mi?” sesleri)

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — Enflasyona gel, enflasyona.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, iyi dinleyin. İlk hedefimiz, Türkiye'nin ödemeler dengesini, hakikaten yıkılmaz bir hale getirmektir, bunda başarıya ulaştık.

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — Bozdunuz, bozdunuz.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bunda başarıya ulaştık; çünkü bu olmadığı takdirde, ne enflasyonla, ne yatırımla, ne işsizlikle uğraşmanız mümkün değildir. Birinci nokta budur.

İkinciye geliyorum: Biz, birçok projeleri üzerimize yük olarak aldık, 9 bine yakın proje vardı...

AYÇAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Hazırladık, yapılacak...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kendinizin yaptığı çok var sanki.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu projelerin çoğunun iç parası, bir kısmının dış parası -Türkiye'nin kredibilitesi yok- bulunmuş değil. Askerî idare büyük problemle karşılaşmıştır; onu da gayet iyi biliyorum...

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — O dönemde de mi çalıştın?

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, o devrede de çalıştık.

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — Beceriksizliğinizden bu hale geldi.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, buyurunuz bir önemli projeyi beraberce irdeleyelim; ama dikkatli dinleyin, Türkiye'nin büyük projelerinden biri. Gene bu Meclis zabıtlarında, CHP ile AP arasında uzun münakaşalara sebep olmuş: Elbistan Termik Santrali. 1974 senesinde temeli atılmış. 1971 senesinde temeli atılan santralin ilk ünitesinin servise konulması bize nasip oldu; 1984'te.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — 1975 Temmuzunda atıldı, onun temeli Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — 74, 75... Programda 72 yazıyor hatta. Aç programa bak, 72 yazıyor.

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — Enflasyon, enflasyon?

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle şunu söylüyorum...

İRİFAN DEMİRİRALP (Samsun) — Vatandaş kan ağlıyor.

BAŞBAKAN TURİGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, o santralin tamamı işletmededir. 87 fiyatlarıyla maliyetini hesap ettik. Kaça mal oldu Türkiye'ye; söyleyeyim de, biraz ürkün: 3 trilyon 100 milyar lira. (SHP sıralarından “Siz ürkünüz mü?” sesleri, gürültüler) 3 trilyon 100 milyar lira, 87 fiyatlarıyla.

Şimdi, ne olduğunu da söyleyeyim...

TUFAN DOĞU (Muğla) — “Ürken” diyor. Ne demek ürkemek? Hayvan mıyız biz? Siz ürkünüz mü? (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne demek ürkemek?

TUFAN DOĞU (Muğla) — Biz hayvan değiliz. Hakaret etmesin Meclise, “Ürken” diye.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen, Sayın milletvekili...

TUFAN DOĞU (Muğla) — Siz ürkerseniz imam olarak, cemaat de arkanızdan gelir.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

TUFAN DOĞU (Muğla) — Kimler ürker Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anlayanlar ürker.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Siz ürkersiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, anlayanlar ürker; siz anlamadığınız için ürkmediniz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bugün Türkiye’de...

ENİS TÜTÜNCÜ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, Sayın Başbakanı, Meclise yakışır bir üslup içinde konuşmaya davet edin. *(ANAP sıralarından gürültüler, sıralara vurmalar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye’de bir Ambarlı Santralı yapılıyor. Bu Ambarlı Santralının gücü 1.360 megavattır; demin söylediğim Elbistan Santralının gücüne eşittir. Bu santral 32 ayda tamamlanıyor. İlk ünitesi 10,5 ay içinde devreye giriyor; diğer üniteler, arka arkaya 2,5’ar ayda tamamlanıyor. 32 ayda servise girdiği zaman, bu süre içinde de asgari 5 milyar kilovat elektrik üretiyor; yani, kendisini amorti ediyor. Bu tesisin bedeli ne kadardır biliyor musunuz? 440 milyar lira. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şimdi, alın, 440 milyar lirayla 3 trilyon 100 milyar lirayı mukayese edin... *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bir memleketin paraları bu şekilde yanlış yerlere gider, 13 sene bekletilirse, o memlekette enflasyon kaçınılmaz olur. Hâdise budur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sadece bu kadar değil, aynı santralın kömür tesisleri için yatırılmış olan paranın 1987 değerleriyle kıymeti 2 trilyon 100 milyar liradır, ikisini toplayın 5 trilyon 200 milyar lira eder. Bu 5 trilyon 200 milyar lirayla, Atatürk Barajı, Urfa Tüneli ve Urfa’nın altındaki bütün sulamalar ve başka sulamalar da yapılırdı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Muhterem arkadaşlarım, bir önemli konuyu söylemek istedim; o da sadece para arzı, sadece şu mesele değil; proje seleksiyonunun önemine işaret etmek istedim. Zaten, Sayın Demirel de sözünün başında aynı şeyi tekrar etmiştir; iyi projeler seçilecek. İyi projeler seçilmediği takdirde, hakikaten, paralarınız yerin dibinde kalır.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — O projelere vize veren sizsiniz. *(ANAP sıralarından gürültüler)* Planlama vizesi sizden alındı. *(ANAP sıralarından “Sus, otur yerine” sesleri)* Planlamanın başındaydı...

BAŞKAN — Sayın milletvekili, söylediklerinizi bütün Genel Kurul duydu.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Duyması için söyledim.

BAŞKAN — Tamam efendim, bundan sonra, herhalde, daha yüksek sesle konuşmazsınız efendim; hepsini duyduk.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gerek burada, gerekse başka yerlerde memleketin iyi idare edilip edilmediğinden bahsediliyor. Bakınız, bir misali huzurunuzda vermek istiyorum. Bu da gene, demin söylediğim, Millet Meclisi zabıtlarına geçmiş bir hâdisedir; TARİŞ konusu. Bugün de bahsedildi TARİŞ'ten.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bugüne gelin Sayın Başbakan, bugüne. Geçmiş yaşayamazsınız, geçmişe boş verin (*ANAP sıralarından gürültüler, "Dinle, dinle" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1977...

BAŞKAN — Bir saniye, Sayın Başbakan...

Sayın milletvekili, müteaddit defalar yerinizden yüksek sesle konuşuyorsunuz. Çok hem de, bir, iki, üç, dört değil; adet haline getirdiniz. Herhalde memnun değilsiniz.

KADİR DEMİR (Konya) — At dışarıya Sayın Başkan.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hiçbir milletvekilini, kimse dışarı atamaz.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAHRİ KARAKEÇİLİ (Şanlıurfa) — Gerçeklerden rahatsız oluyorlar.

BAŞKAN — Lütfen, görüşme düzenini bozacak hareketlerde bulunmayanınım.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bu münakaşa, "O zaman TARİŞ'te bizim 8 bin kişimiz vardı, siz geldiniz 3 binini çıkardınız, 6 bin aldınız" gibi, bir münakaşadır; yani, devletin veya kooperatiflerin tesislerini, hakikaten seçim maksadı ile kullanmaktır. Burada bu münakaşa yapılmış. 1977 senesinde, TARİŞ'teki bütün işletmelerde mevcut işçi ve memur, sayısı 7.198'dir; 1978'de değişiyor, 8.699 oluyor; 1979'da 9.549 oluyor. (*SHP sıralarından "Doğru değil" sesleri*) Evet, rakamlar burada. Ondan sonra, 1980'de 8.246; 1983'te 6.983 ve şu anda 5.369'dur ve şu anda daha fazla istihsal yapılıyor. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Yani, birinin söylediği gibi, biz bilemez miydik; biz de oraya 2 bin tane adam koyardık... Yapmadık hiçbir zaman...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — KİT'lere müşavir atıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir zaman bu yollara gitmedik, bakınız, size açık söylüyorum; bugün, devletin memur sayısı 1 milyon 200 bindir. Bu, 1 milyon 200 bine ilâve ettirmiyoruz; bütün kadrolar Başbakanlıktan geçiyor...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Danışma kurulları ne?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Danışma kurullarıma ne oldu Sayın Başbakanım?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin de ihtiyacınız var, sonra, görürüz. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne demek yani?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bazı kısa cevaplarım olacak...

CEMAL SEVMEN (Nevşehir) — Hiç, patatesten, pancardan bahsetmiyorsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın liderlerin söylediği bazı rakamları tashih edeyim. Bir tanesini söyledim, 1977'de, petrol 30 dolar değil,

12 dolardı. İkincisi, fosfat kayasıyla ilgili: Sayın Demirel, bir ara “1 milyar dolar” dedi, belki başka şeylerle karışmış olabilir, onun için hepsini aldım. Amonyak, fosfat kayası ve diğerleri; yani gübrenin bütün girdilerinin toplamı, 200 trilyon dolardır, hepsi bu kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Niye pahalı öyleyse?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fosfat kayası, 26 milyon dolar.

Sayın Demirel, “Pamuk 440 liraya düştü” dedi; hâlihazırda, Ispartalılar, galiba, Hatay’da 630 liraya alıyorlarmış...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — 600 liraya veriyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 690 liraya da alanlar varmış.

Bir de şu konu var: Sayın Demirel, “Çelik tüketimi, Türkiye’de 130 kilo, Batıda 1.000 kilo” dedi; Batıda, 300-400 kilo arasında, 1.000 kiloya çıkan hiçbir ülke yok.

Efendim, bu borç meselesinde, nedense, gerek SHP, gerekse DYP fevkalade hassas...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çok hassas.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok hassaslar. Neden olduğunu anlıyorum. Sebebi gayet basit...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz ödeyeceğiz de, onun için hassasız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, başınıza geldi de onun için hassassınız; başınızdan geçerse bu hassasiyet olmaz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* O tecrübeyi yaşadınız, belki onu bize söylemek istiyorsunuz; ama ben de o tecrübenin içinde bulundum, korkmayın.

Bugün, Türkiye’nin borç rakamı o söylenen gibi abartma rakamlar değildir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne kadardır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, söyleyeyim: 18 milyar dolardan, diyelim ki, 38 milyar dolara... Daha fazlasını siz ilave edin.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Küçük Özal öyle demiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu aradaki farkın... Dikkat ederseniz, bu hesaplar şöyle yapılıyor. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, ne oluyor böyle?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hesaplarda şöyle bir faktör var. Bu paralar muhtelif paralardır; Alman Markı vardır, dolar vardır, yen vardır, SDR vardır, Swiss Frank vardır vesaire. Şimdi, döner de 1983 borcunu mark diye hesap ederseniz, çevirebilirsiniz. Dolar yerine markı kullanalım. Ondan sonra, 1987 borcunu da gene mark diye hesap ederseniz, rakam ne oluyor söyleyeyim: Birincisi 57 milyar mark, ikincisi de 61 milyar mark oluyor. Yaklaşıyor, 80 milyar civarında oluyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sayın Başbakan, o zaman, ihracatı da markla hesaplayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolarla da hesaplanıyor, markla da hesaplanıyor.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Markla ne kadar?

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — İşinize geldiği zaman dolarla, işinize geldiği zaman markla hesaplıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, yalnız, aradaki kur farkından dolayı 8 milyar dolar kadar bir fark geliyor, o kadar. Hesap gayet basit; bizim aldığımız, borç değil, kurların değişmesinden dolayı gelen, dolar cinsinden hesap edilmesinden dolayı.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — İhracat, markla azalıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işi anlatmak biraz zordur, çok iyi bilenler de anlayamıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Efendim, Sayın İnönü “Döviz kontrolünü Merkez Bankasına vereceğiz” dedi. Öyle dediniz değil mi efendim? Yanlış anlamamışım. Maazallah, felaket olur. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

Bir kere, sizi Ortak Pazara almazlar. Bir market ekonomi böyle olmaz, pazar ekonomisi böyle olmaz. Merkez Bankası, dediğiniz döviz operasyonunu yapmaz. Bir kere, yanlışlık burada. Bunu kim size söylemişse -affedersiniz- yanlış söylemiş.

KADİR DEMİR (Konya) — Enis söylemiştir, Enis...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir kere, Merkez Bankası kale gibi bir banka olacak. O, icabında piyasaya müdahale edecek. Evet, bizim gibi, gelişmekte olan ülkelerde -1980 senesinde- bütün bu mükellefiyet merkez bankalarına verilmişti. Biz, bunu değiştirdik; şimdi, bunu bütün bankalar yapıyor.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Biz de değiştireceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, geriye, o günlere dönecekseniz, vay Türkiye'nin haline. Zaten gelemezsiniz ki... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi, bir şey daha söyledi; aslında hoşuma gitti. “İkinci Özal, birinci Özal’ı aratacak” dedi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çok doğru, çok doğru...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “İkinci Özal, birinci Özal’ı aratacak!” Ama, bunun içinde bir mana var: Yani, alternatif yok, gene Özal var demek; anlamıyor musunuz? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Üç senedir aynı şeyleri söylüyorsunuz; bayatladı bu laflar.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başbakan, olayları değiştiriyorsunuz. Böyle, gerçek dışı beyanlarda bulunmayın. Bizi de müdahale etmeye mecbur ediyorsunuz... *(ANAP sıralarından gürültüler, “Otur yerine” sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, müsaade ederseniz bir noktayı daha söyleyeyim: Son günlerde bir şey dikkatimi çekti. Sayın İnönü... “Sayın” dedim...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Gelişme var...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü, hakikaten Başbakanlığa hevesleniyor ve maşallah, yeni gerdeğe girecek güvey gibi hazırlanıyor. *(ANAP sıralarından gülüşmeler, SHP ve DYP sıralarından gürültüler, DYP sıralarından sıralara vurmalar)*

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bu fazla oldu.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sizin gibi maskara Başbakan olursa böyle olur.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Ayıp ayıp!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niye kızıyor bunlar? *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* Ne var bunda yahu? *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) -Fazla oldu; hayır...

ORHAN VELİ YILDIRIM (Tunceli) — Halkı enayi olarak aldığımız, halkla dalga geçtiğiniz için ben sizin tutumunuzu halk namına protesto ediyorum ve Genel Kurulu terk ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, Türkiye’de Başbakan olmanın yolu, bizlere rica etmek değil, seçim sandığından çıkmaktır. *(SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sana kimse rica etmiyor. Başbakan olmanın yolu Amerika’dan geçiyor. Haddini bil, haddini.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sana ne rica edeceğiz be!

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — İktidar talep etmek suçsa, zatı âliniz suçüstü vaziyettesiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir konuyu daha açıklayayım. Toplu konut meselesinde dediler ki, “Sigaranın hiçbir rolü yoktur”. Söyleyeyim, Marlboro veyahut da diğer yabancı sigaralar Türkiye’ye 12 bin ton ithal ediliyor.

Bunun, yabancıya ödenen, yani Türkiye dışına ödenen parası aşağı yukarı...

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — 400 milyon lira.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim. 180 milyon dolardır. *(DYP sıralarından “Kaç, kaç?” sesleri)* 180 milyon dolardır. 180 milyon dolar da aşağı yukarı bugünkü fiyatlarla diyelim ki, 300 milyar lira eder. Bu sigaraların satışı 960 milyar liradır. Aradan farkı çıkarırsanız, aşağı yukarı 600 milyar lira, devlete vergi olarak veya fona bu kadar büyük para girer; hesap bu kadar da basittir.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hesap yanlışır Sayın Başbakan, Maliye Bakanına sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer bunu ithal etmezseniz, 1978-1979 senesinde aynı miktara yakın Marlboro Sigarası da geldi ve aradaki büyük farkları da kaçakçılar, karaborsacılar, işte, türlü işleri için kullandılar.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Ne kaçakçısı? Marlboro Sigarası köy bakkalında satılıyor.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sen devlete sahip ol.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir konuyu da şöyle söyledi: “KİT’ler kamburdu, kâra geçirdiniz, niye satıyorsunuz?” Bizim politikamız, -bir kere onu söyleyeyim- yani, bizim sizden farklı olan politikamız budur ve şunu da bir kere daha ifade edeyim: Belki şaka yaptığımı zannedeceksiniz, biz bir an evvel satalım da... Ne olur ne olmaz; gelirsiniz, tersini yaparsınız, kambur çıkarırsınız... Onun için satıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Gücünüz yetmeyecek, gücünüz yetmeyecek.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Geleceğimizi siz de biliyorsunuz yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, kambur bırakırsınız.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Zaten kambur sizsiniz.

NEVZAT AKSU (Çorum) — Dinleyin, dinleyin; biz dinledik, siz de dinleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anavatan, yepyeni bir partidir. Bize çok şey söyleyenler var, “göçebe” diyenler var; ondan sonra, “askerî idarenin bizi desteklediğini” dahi söyleyenler var. (SHP sıralarından, “Hepsi doğru; yalan mı?” sesleri) Buraya nasıl geldiğimizi millet bilir, Allah şahittir. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — İhtilal artığı olduğunuz yalan mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz buraya, eğer, Anavatan Partisinin Lideri olarak, Başbakan olarak bundan dolayı gelmişsek, kendi gayretimizle, hem de bayağı büyük gayretimizle, milletimizin desteği ve Allah’ın yardımı ile geldik, başka hiçbir şey yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Yasaklar olmasa idi ne olacaktı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kimseden en ufak yardım görmedim; hatta köstek gördük.

Bizimle ilgili olarak çok tahminler yapıyorlar, yapılıyor. Yalnız, bu tahminlerin hepsi boşa çıkmıştır şimdiye kadar. Şimdiye kadar hiçbirisi doğru çıkmamıştır. Çünkü, biz, millete, veremeyeceğimiz bir şeyi hiçbir zaman vaat etmedik, onu da çok açık söylüyorum.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Enflasyon ne oldu?

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Enflasyon yüzde 10’a inecekti, söz vermiştiniz...

CEMAL SEYEMEN (Nevşehir) — Üç seneden beri, yüzde 5’e iniyor...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da düzeltereçimize söz verdik. Çünkü, bakınız bu anlattıklarımın sonra, bütün Türk Milleti biliyor ki, enflasyonu aşağı çekse çekse, yine Özal çeker derler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Vatandaşla dalga mı geçiyorsun? Enflasyonu niye çekmiyorsun aşağıya?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Erken seçim yapalım öyle ise.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatırlayacaksınız, geçen program müzakerelerinde bir vesika okudum. Hani, o devirde, Cumhuriyet Halk Partisi “Köylünün şu 500 liralarmı ödeyelim” demişti. Ondan sonra da Sayın Demirel çıktı dedi ki, “Böyle saçma şey olur mu? Biz 1.000 lira diyemez miydik? Devleti, milleti, müesseseleri batırırsınız”.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Zaman doldurmak için ortaoyunu oynamaya gerek yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz hiçbir zaman...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Siz köylüyü tanımiyorsunuz; taniyin artık. Köylüyü tanımiyorsunuz bir türlü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, köylü o laflara inansaydı, o zaman, Cumhuriyet Halk Partisine verirdi, Demirel'e vermezdi Eğer -bugün Demirel'in yaptığı tam tersi var, onu da gösteririm- onlara inansaydı Demirel'e verirdi, bize vermezdi. Bize verdi, ona vermedi. *(ANAP şualarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Vermedi, vermedi... Gene aynı hikâye.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Televizyon ve devlet olanaklarına rağmen, oyunuz yüzde 36. Ayıp ayıp!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın, "yarından geçerli, tüm emekli, dul, yetimlerimizin -reklamınızı yapmıyorum- aylıklarını süper emeklilik oranında yükseltecektir. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur emeklileri arasındaki eşitsizlik kaldırılacaktır. (Sayın Demirel)"

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Seçimdi; bütçe geldi, bütçe.

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Başka bir şey bulamadınız mı bu sürede?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Yarından geçerli olmak üzere, köylümüzün tüm borçlarını faizi ile esnafımızın borcunun da 100 bin lirasını silecektir". *(DYP sıralarından "Doğru" sesleri)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Taşar'dan alıp köylüye verecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzatmaya lüzum yok, eğer bunlara inanılıyorsa ve milletin -onun gayet güzel söylediği gibi- akliselimi olmasaydı, onlara rey verirdi. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Bir de sizin olsaydı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, bizim milletimizin akliselimi vardır ve inşallah, hangi seçim geliyorsa, orada da hepsini beraberce göreceğiz; ama, Sayın İnönü, başbakanlık koltuğuna oturmak için bir dört sene, beş sene bekleyeceksiniz.

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Siz beş seneye dayanamazsınız. Bizim beklemeye tahammülümüz var.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniye lütfeder misiniz efendim?

Sayın milletvekilleri, programımıza göre, gündüz çalışma süremiz dolmak üzeredir; ancak, Sayın Başbakandan sonra şahısları adına yapılacak iki konuşma ile görüşmeler tamamlanmış olacak. Genel Kurulumuzun takdir ettiği ölçüde, ara vermeden, programı tamamlayabiliriz. Bu hususu oylarınıza sunacağım...

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, bana bir sataşma var.

İSMAİL CEM (İstanbul) — Bana da aynı şekilde, Sayın Başkan.

BAŞKAN — İki Sayın üye bütçe üzerinde konuşacaktır. Bilahare, Sayın İsmail Cem'in, İçtüzüğün 70'inci maddesine göre bir söz istemi var, onu da bu konuşmalardan sonra vereceğim nedeniyle...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan, Sayın İnönü'nün de var efendim.

İSMAİL CEM (İstanbul) — Sayın Başbakanın konuşmasından sonra arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Bize ulaşmadı efendim. Ne hakkında olduğunu bilemiyorum efendim...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Dinlemiyorsunuz ki, dinlerseniz açıklayacaklar.

BAŞKAN — Bir saniye efendim... Sadece, ben söz istiyorum demekle, Başkan, söz vereceğini hemen ifade edemez ki.

DENİZ BAYKAL (Antalya) — 70'inci maddeye göre (sataşmadan dolayı) söz isteniyor efendim.

BAŞKAN — Ama, ne hakkında olduğunu açıklayacaklar değil mi efendim?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — İzin verirseniz açıklayacaklar.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Kürsüde hatip var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz, bir kere kararlaştıralım, söz verip vermeyeceğimizi, görüşmelerin uzatılıp uzatılmayacağını oylayalım, bilahare o hususlarda karar vereceğiz efendim.

Görüşmelerin uzatılıp uzatılmamasını oylarınıza sunuyorum: Uzatılmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Bana söz verecek misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Bittikten sonra vereceğim.

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, televizyon naklen yayını sonuna kadar yapılınsın. Geçen sefer Sayın Başbakan'dan sonra bitti, yayınlanmadı, Sayın Genel Başkanın konuşması naklen verilsin...

KADİR DEMİR (Konya) — 2 saat konuştu başkanınız; söyleyeceklerini söylemedi mi hâlâ? (*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, kendi aranızda konuşmayın efendim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Burada bir kere daha şunu teyit etmekten ve bunu özellikle belirtmekten fevkalade bahtiyarım! Biz, ne icraat yaparsak, nasıl icraat yaparsak, o işin en doğrusunu yapmaya çalışıyoruz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sizce...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vergi ise vergi, fiyat artışı ise fiyat artışı...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — "Fiyat artışı", "ayarlama" değil; "zam" Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gerekli ise, onu da korkmadan yaparız; oyumuz azalacakmış diye, asla zikzak yapmayız. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Kısa vadeli düşünemeyiz; çünkü, biz kendimizi değil, Türkiye'yi düşünüyoruz. (*ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) İleri ve modern Türkiye'yi, bu Anavatan Grubu, kurmaya azmetmiştir. Beş sene içinde, inşallah, ihracatımız 20 milyar doları geçecek; 5 milyar doları geçecek turizm gelirleri; oto yolları, tertemiz şehirleri, şirin köyleri, ileri derecede sanayileşmiş merkezleriyle, Türkiye'miz, ileri ülkeler arasındaki layık olduğu yeri muhakkak alacaktır.

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — İnşallahla maşallahla olmaz bu işler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1988 yılı bütçesinin, memleketimize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)*⁴⁹

⁴⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 6, Birleşim 45, Sayfa 108-134*

20 Nisan 1988 Çarşamba 1988 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, buyurun efendim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın başında, Yüce Meclisi en derin saygılarla selamlıyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhalefet partileri sözcülerini dikkatle dinledik. Nazarı dikkatimi celbeden bir hususa değinmek istiyorum; burada müzakere edilen, 1988 bütçesidir. Tabiatıyla, bütçe müzakere edilirken, hükümetin icraatıyla ilgili her türlü konuşma yapılır. Dikkatimi çeken nokta, hükümet icraatıyla bu konunun hesaplarını biz daha yakın zamanda 1987 seçimleri münasebetiyle -aşağı yukarı- meydanlarda, televizyonda, radyoda ve her türlü diğer imkânları kullanarak bütün partilere hesabımızı verdik.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Siz kullandınız, biz değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O hesabı verdik ki, neticede, millet 1987 yılının 29 Kasımında geldi, kararını verdi ve bugünkü Meclisin tablosunu meydana getirdi. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP sıralarından “Seçim hileleriyle” sesleri)

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Yüzde 36, yüzde 36.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konuşmaların çoğuna dikkat ettim, 1987 seçimleri sırasında, o seçim kampanyası sırasında yapılan konuşmalardan hiç farklı değil. Bu konuşmalarda enflasyon var; Anavatan Partisinin şunu yaptığı, şunu yapamadığı her şeyi var; biz de kalktık teker teker ne yaptıysak onu söyledik, milletin önünde imtihana girdik, netice, tablo meydana çıkmıştır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Gayet tabii, devam etmek isterlerse, aynı müzakereleri tekrarı tekrar yapmaktan da hiçbir zaman çekinmeyiz.

Şimdi, müsaadenizle bizim esas üzerinde durduğumuz, Türkiye’de büyük değişiklik yapan bir iktidar olduğumuzdur. (ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütçenin açış konuşmasında da çok açık bir surette ifade ettiğim gibi, Anavatan Partisi İktidarı bu memlekette çok köklü reformlar yapmıştır. Yaptığı işlerin başında, bu memleketin ödemeler dengesi denilen, yani sadece Cumhuriyet tarihinde değil, Osmanlı tarihinde de bir büyük problemini bu iktidar çözmüştür. Bunun ispatını da tekrar huzurunuzda yapacağım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, buraya gelen bir sözcü arkadaşımız, 1975-1980 dönemini aşağı yukarı fevkalade güzel methetti. Bir parça bu rakamlar üzerinde durarak irdeleme yapalım.

1975 yılında (1975 yılı iyi bir yıl) Türkiye’nin cari işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolardır. Aynı yıl Türkiye’nin ihracatı nedir? 1 milyar 401 milyon dolar, yani cari işlem açığı, ihracata mukayese ettiğiniz zaman, yüzde 117’dir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Petrol kaçaydı o zaman? 40 dolardı.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili, söz kesmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 dolar; iyi öğren.

1976 yılında cari işlem açığı 2 milyar 29 milyon dolar, Türkiye'nin ihracatı 1 milyar 960 milyon dolar, yani nispet yüzde 104. 1977 yılında cari işlem açığı 3 milyar 140 milyon dolar, Türkiye'nin ihracatı 1 milyar 753 milyon dolar, nispet yüzde 179.

Bu rakamlar 1978 yılına geldiği zaman bir düşme gösteriyor. Cari işlem açığı 1 milyar 268 milyon dolar, ihracat 2 milyar 288 milyon dolar, nispet yüzde 55. Sebabi nedir diye baktım, acaba daha mı iyi idare edildi? Sebabi anlaşıldı: Yokluklar ve ithalat yapılamamış. İthalat rakamı yükselse bu açık daha fazla olacak. Bir evvelki senede de ithalatın ana sebepleri, biraz sonra geleceğimiz "DÇM" denilen, o zaman bulunmuş bir idare tarzı.

1979 yılında cari işlem açığı 1 milyar 413 milyon dolar, ihracat 2 milyar 261 milyon dolar, nispet yüzde 62.

Şimdi 1980'e geliyoruz; ilk defa para bulunuyor, ithalat yapılıyor, yokluklar azaltılmaya başlanıyor. Cari işlem açığı ne kadar? 3 milyar 408 milyon dolar, ihracat 2 milyar 910 milyon dolar; yani, cari işlem açığının ihracata nispeti yüzde 117.

1984 senesinde cari işlem açığı 1 milyar 407 milyon dolar, ihracat 7 milyar 154 milyon dolar, nispet yüzde 19,7, yani yüzde 20'ye dönmüş.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — 1983'te nasıldı?

FERİT BORA (Diyarbakır) — 1983'e gel.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'ü de vereyim. Cari işlem açığı 1 milyar 828 milyon dolar, ihracat 5 milyar 728 milyon dolar, nispet yüzde 32.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Demek ki, sizden önce iyileşmeye başlamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, uygulanan programı söylüyoruz.

1987 yılında cari işlem açığı 980 milyon dolar, ihracat 10 milyar 200 milyon dolar, nispet yüzde 9,6. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, aslında şuna bakacaksınız. Bir memleketin borçlanma ihtiyacı cari işlem açığından çıkar, yani cari işlem açığınız varsa o kadar borçlanacaksınız. Ben 1975'ten 1980'e kadar bütün cari işlem açıklarını topladım; 14 milyar 168 milyon dolardır. O devrede Türkiye'nin bütün ihracatı da 12 milyar 573 milyon dolardır. 1981'den 1987'ye kadar, hepsini alırsak, bu devreye cari işlem açığı 9,5 milyar dolardır, ihracat 48 milyar dolardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Eğer kalkıp da 1975-1980 dönemi daha iyidir deniliyorsa; bu rakamlar, o dönemin iyi olmadığını, o devrenin iyi idare edilmediğini gayet açık bir suretle gösteriyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Aslında, bir şey daha söyleyeceğim: Bu borçlanmanın esası 1975-1980 yılları arasındadır. Türkiye'nin gücünün üzerinde borçlanma yapıma mecburiyeti olmuştur ve bugün birçok sıkıntılarımızın temelinde, o zaman yapılan borçlanmanın ödemeleri yatıyor. Hâlihazırda (1988'de) 7 milyar dolarlık ödemeden bahsedildi; bunun anaparasının yüzde 60'ı 1983 yılından evvel alınan borçlardır; onların taksitleri

ödeniyor. Bu borçlar 1980 öncesi de var. 1980-1983 arasında da var, onu da söylüyorum. (DYP sıralarından "Sen aldın onları, kim aldı?" sesleri)

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir başka nokta daha var; çok güzel idare edildiği söylenen 1975-1980 dönemine bakınız: Millî gelir; 1975'de millî gelirden artış nispeti yüzde 8'dir, bu iyi bir artış nispetidir. Sabit sermaye yatırımları, gayri safi millî hâsılanın yüzde 21,5'idir, yüksek bir sabit sermaye yatırımı var; tasarruf yüzde 19,6'dır. 1976'da yine yüzde 7,9'luk bir gelişme hızı var, yüzde 24,6'lık yatırım var. Buna mukabil, tasarruf yüzde 22,5'tir; fakat, bunlar 1976'dan sonra geçici, yani bir nevi şişirilmiş, fazla ithalat yapılmış, DÇM'ler vesaire yollarla, birden bire o yıllarda bolluk gözükmüş; ama, 1977'ye geliyoruz; sabit sermaye yatırımı yüzde 25,9, buna mukabil tasarruf yüzde 20,4. Demek ki, aradaki fark borçlanmayla yapılmış. Tabii iş kötüye gidiyor, yatırımlar 1978'de yüzde 22,6'ya düşüyor, tasarruflar ise yüzde 17'ye düşüyor. 1979 yılında yatırım yüzde 21'e düşüyor, tasarruf yüzde 15,7'ye düşüyor. Türkiye artık tabii daha evvelki borçlarını ödemeye çalışıyor, onu da yapamıyor; netice itibarıyla hem tasarruf azalıyor, hem de yatırımlar azalmaya başlıyor. Nitekim, bunun millî gelirdeki tesirini de görüyoruz; millî gelirin artış hızı 7,9'dan, 1977'de 3,9'a, 1978'de 2,9'a ve 1979'da eksi 0,4'e ve 1980'de de eksi 1,1'e geliyor. 1980 yılı başında veya 1980 yılında tasarruf oranı yüzde 16'dır. 1981'de bu oranı...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hangi bütçeyi görüşüyoruz: 1980 bütçesini mi görüşüyoruz?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz açtınız, cevap veriyoruz.

1981 yılında bu tasarruf oranının 18,2'ye yükseldiğini, 1983 yılında da en son 16,5'te kaldığını görüyoruz.

1984 ile başlayan bizim dönemimizde; 16,5 ile başlayan tasarruf oranı, her yıl artarak en son 1987'de yüzde 23,5'e gelmiştir. İlk defa Türkiye tasarruf ediyor, ciddi olarak tasarruf ediyor ve aynı zamanda da yatırımları da 16,5'ten başlıyor, yüzde 23,5'e kadar yükseliyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

ARİF SAĞ (Ankara) — Aç olarak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada bir konuya değinmeden geçemeyeceğim. Şu söz söyleniyor: "Türkiye'nin sanayileşmesini durdurdunuz." Kesin olarak yalandır... Kesin olarak yalandır... (ANAP sıralarından alkışlar) Biz, Türkiye'de akıllı sanayileşmeyi yapıyoruz. Sanayileşme dediğiniz zaman, sanayi mallarınız, birçok sosyalist ülkelerde olduğu gibi, sadece kendi içinde satan mallar değil, dünyanın her tarafındaki başka ülkelerin mallarıyla rekabet eden mallar olmak mecburiyeti vardır. Türkiye, bunu başarmıştır. Bizim dönemimizde, bunu başarmıştır...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi sanayiyle?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, 8 milyar dolarlık sanayi mamulü ihracatının çok önemli bir kısmı, Batı ülkelerine, Amerika'ya ve birçok başka ülkeye yapılmaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Nohut ne zaman sanayi mamulü oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rakamları incelediğiniz zaman, şöyle bir gerçekle de karşı karşıya kalıyorsunuz: Sanayinin, 1975-1980 arasındaki yatırımları, -eğer 1987 yılı rakamlarını kullanırsanız- belki, 1984-1987 arasındaki rakamlardan yüksek; özellikle, tabiiyle, kamu yatırımları o devrede daha yüksek; -sanayi sahasında, imalat sanayii sahasında- ama, şu suali sormak lazım: 1975-1980 arasında, bu sanayi, ne üretmiş? Onu bir sorun...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sattıklarını.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ne ürettiğini söyleyeyim: Bütün, 1975-1980 arasında, sanayinin yıllık ortalama artış hızı, yüzde 1,6'dır. (*DYP sıralarından, "Yeni kuruluyor" sesleri*) Türkiye, ta cumhuriyetten beri sanayi kuruyor; bırakın onları.

İkincisi, 1980-1983 döneminde, imalat sanayiinin gelişme hızı, millî gelirden yüzde 7'dir. 1984-1987 arasında, yüzde 9'dur. Son iki sene, yüzde 10'un üzerindedir. Bu nasıl oluyor? Yani, yeni sanayi kurulmuyor da, sizin kurduklarınızla mı bunlar yapılıyor?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Evet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyleyse, benim size bir tavsiyem var...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — İnkâr etme.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçin aranızdan arkadaşları, hep beraber, Türkiye'deki sanayii gezmeye davet ediyorum sizi. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Varız! (*DYP sıralarından, "varız, varız" sesleri*)

Sayın Başbakan, evvela bizimkileri gezelim, sonra sizinkileri gezeriz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezmeye lüzum yok, bir tanesinin ismini söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezmek size yakışır; bize isim söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, buyurun siz konuşun... (*DYP sıralarından gürültüler*)

Bir saniye, Sayın Başbakan...

Sayın milletvekilleri, sabahtan, bu saate kadar görüşme yapıyoruz; muhtelif hatipler konuşular ve Genel Kurul, Genel Kurul seviyesine uygun olarak, bu konuşmaları izledi. Şimdi, şu saatte, ne gibi değişiklikler oldu, nasıl bir durum ortaya çıktı ki, bazı arkadaşlarımız dinleyemiyor? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Çok güzel tespit ettiniz efendim; konuşmacı değişti sadece.

BAŞKAN — Bazı arkadaşlarımız, dinleyemiyor efendim. Onları dinlemeye davet ediyorum. Burası, serbest bir kürsü; o arkadaşlar, konuşulmasını istiyor ise, dinlemeyi öğrenmelidirler. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri*) Dinlemeden, konuşma olmaz. Halbuki, hepimiz, konuşmayı savunuyoruz efendim. Kendi fikirlerimizle ters düşmeyelim. Lütfen...

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye’de, tabiatıyla, ta 1950’li yıllarda bir âdet vardı: Sanayileşmeyen bir ülkede, bir yerde, bir fabrika kurulduğu zaman, büyük bayram olurdu; bu doğrudur ve gene çok iyi hatırlıyorum: O zamanki iktidar, filanca yere bir fabrika kurduğu zaman, radyolarda, gazetelerde çok büyük mesele haline getirilirdi.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Ve televizyonda (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, fabrikası olmayan, sanayileşmeyen bir ülke için bunlar doğrudur. 1960’larda da öyle olmuştur, hatta 1970’lerde de.

Ben gene bir başka şeyi daha hatırlıyorum. 1970’lerin sonuna doğru, petrol sıkıntımızın arttığı yıllarda, başta Enerji Bakanları olmak üzere ve sonunda Başbakanlara kadar, rafinerilere gelen tankerler takip edilirdi. Ben de çalıştığım için, bunu çok yakından hatırlıyorum. Acaba, rafinerinin filanca tankeri geliyor mu, zamanında gelecek mi diye beklenirdi; çünkü, Türkiye büyük çapta akaryakıt sıkıntısı çekiyordu. Demek ki, o zaman Başbakanların işleri, tankerleri takip etmekmiş; bugün biz bunları takip etmiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Allah’tan kork, Allah’tan.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — O zamanki Başbakanlar fabrika açıyorlardı, siz benzin istasyonu açıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka bir şey daha söyleyeyim. Türkiye’de, eğer biz kurulmakta olan sanayileri -eskisi gibi- birer birer söyleyecek isek, söyleyebilecek kadar az sanayi var demektir, bunu artık söylememiz mümkün değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Bir tane söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için diyorum ki, hiç itiraz etmeyiniz, geliniz heyet kurunuz, ben size sanayii gezdireyim; başka ülkeleri göreceğinize, gelin Türkiye’yi görün. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekillerine, Sayın gruplara başka bir teklifim daha var. Hiç çekinmeden söylüyorum, kimseden de bir çekindiğimiz yok. Helikopterle büyük şehirlerimizi, oralarda yapılan konut inşaatlarını, sanayi sitelerini, hepsini de göstermek isteriz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Kırmızı kaldırımları...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç “İcraatın İçinden” programı değil, sevinerek, gayet büyük bir fedakârlık içerisinde size bunları gösteririz. Yolları görürsünüz; neler yapılıyor... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Vatandaş “Açız” diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da beraber gezeriz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezilmez; siz, aç vatandaşı gezemezsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın bir arkadaşımız geçen gün bu kürsüde -galiba biraz evvel de söyledi- “Özal halkın içine çıkamıyor” dedi. Her hafta cumaya gidiyorum, halkın içindeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)* Her hafta cumaya gidiyorum, her tarafı geziyorum. Bana şikâyet eden de oluyor, şikâyet

etmeyen de; ama şikâyet edenleri yazıyorlarmış, yazsınlar, ona da aldırmiyorum. Bu meselelerde bizim kadar demokratik davranan hiçbir iktidar da yoktur.

YUSUF KENAN SÖNMEZ (İstanbul) — Hiç görmesek inanacağız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim muhaliflerimiz tarafından, bir konu, gayet tabii, yanlış anlaşılıyor; sanayileşme meselesi. Onun üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

Programımız çok açıktır. Aynen şunu söyledik: Biz bir karma ekonomi gütmüyoruz. Belki bazı partiler karma ekonomi sistemini götürüyorlardı; ama biz bir serbest ekonomi götürüyoruz. Burada devletin rolü, esas itibarıyla altyapıdır ve nitekim biz yatırımların ağırlığını, kamu sektörü yatırımlarının ağırlığını altyapıya çevirmişizdir ve bunda da büyük başarıya kavuşmuşuzdur. Bunda hiçbir şekilde tereddüt yoktur ve şuna yürekten inanıyorum: Kamu sektörü, sanayi yatırımını, ticarî yatırımları iyi yapamaz. Bizim bugün tamamladığımız yatırımlar, daha çok, daha evvel başlamış, ama yıllarca sürmüş yatırımlardır. Bunların hepsini de biz tamamladık.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Cumhuriyetin temelleri de o yatırımlar üzerinde yükseliyor Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim vazifemiz, altyapı yatırımlarını en iyi şekilde yaparak, memleketi elektriksiz bırakmayarak, şehirleri susuz bırakmayarak, sanayii susuz bırakmayarak; bu şekilde sanayinin gelişmesine, yani özel teşebbüs sanayiinin gelişmesine, ferdin çalışmasına imkân sağlamaktır. Bizim politikamız budur ve bunda da başarılı olduğumuz için eğer tenkit ediliyorsak, bundan büyük mutluluk duyarız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Zamlardan bir daha bahsetseniz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir rakam daha vereceğim: 1976-1980 yılları arasında yapılan sanayi yatırımlarıyla, sanayinin marjinal yatırım hâsıla nispetini bulunuz; yani, ne yatırıyorsunuz, ne alıyorsunuz? Soruldu; söyleyeyim: 1976-1980 yılları arasında 36,5 yatırmışlardır, 1 almışlardır. Yani 36,5'e karşı 1. 1981-1983 yılları arasında gene imalat sanayiinde 4,6 yatırmışlar 1 almışlardır. Bizim dönemimizde ise 2,7 yatırmışız ve 1 almışızdır. İşte büyük ekonomi burada. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yoksa, yatırım yatırabildiğiniz kadar. Bir hâsıla çıkmadıktan sonra memleket kaybeder bundan... *(ANAP sıralarından "Onların aklı bu hesaplara ermez Sayın Başbakan" sesleri, DYP sıralarından gürültüler)*

Değerli arkadaşlarım, bir konu üzerinde daha durmak istiyorum...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sağlık mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gene, sözcülerimizden birisi, "Vergi alınız" dedi.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onlar, sizin sözcüleriniz değil, muhalefetin sözcüleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bir sözcü; bir sözcü arkadaşımız...

Herhalde bir taraftan da, vergi koyarken itiraz etmemeleri lazım; yani vergiyi koyduğumuz zaman, buna itiraz etmemeleri lazım; ama yeri geldiği zaman... *(DYP sıralarından "Kazanandan alın" sesleri)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Gücü olandan alın, gücü olandan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin 1970'den 1980'e kadar gelen bir dönemi vardır. Bu sözü söyleyen arkadaşım da çok iyi hatırlarlar; o devrede bir tek 1970 yılında Finansman Kanunu çıkarılmıştır, ondan başka hiçbir vergi kanunu çıkarılmamıştır. Anavatan İktidarı ki, hiç çekinmeden Katma Değer Vergisini getirmiştir; birçok vergi kanunlarını en iyi şekilde tanzim etmiştir ve en son da akaryakıtta Tüketim Vergisini artırmıştır. Şimdi siz, nasıl oluyor da bizi bununla mukayese ediyorsunuz? Ben de size aynı şeyi tavsiye ederim. İktidara geleceğiniz yok, ama inşallah gelebildiğiniz takdirde, vergi almayı ve bu söylediklerinizi size hatırlatırız.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sen de inanmışsın ki biz iktidara geleceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye, 1970'li yıllardan beri bir enflasyonist baskı içerisindedir. Şimdi sizlere rakamları bir kere okumak istiyorum. Bunlar, gayri safi millî hâsıla deflatörleridir. Yani siz "Şu endeks, bu endeks" demeyesiniz diye, gayri safi millî hâsıla deflatörlerini okuyacağım;

1970	11,8
1971	18,2
1972	16,4
1973	22,1
1974	28,3
1975	16,1
1976	16,8
1977	24,4
1978	43,7
1979	71,1
1980	103,8
1981	42
1982	27,6
1983	28
1984	50,2
1985	43,9
1986	30,6
1987	33,2

Rakamlar bunlar, bu rakamların gösterdiği bir gerçek var. O da, 1970'ten beri Türkiye bir enflasyonist devre içerisindedir. Bu doğrudur ve bunun en sıkıntılı dönemi 1977, 1978, 1979, 1980 senelerinde yaşanmıştır. Enflasyon hem yukarıya çıkmıştır, hem ödemeler dengesi çok büyük açık vermiş, cari işlem açığı çok büyümüş; dışarıdan borç alamaz hale gelmişiz, her taraftan yardım istemişiz; bu da doğrudur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onları 1980’de hallettik. (*ANAP sıralarından “Sus” sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve netice itibariyle o borçları da biriktirerek bugünkü güne kadar gelmişizdir.

Şimdi, şurasını hemen ifade edeyim: Türkiye’nin -bir kere herkes çok yakından bilmeli ki- ödemeler dengesi diye bir problemi yoktur. (*SHP ve DYP sıralarından “Maşallah” sesleri*) Evet, ödemeler dengesi diye bir problemi yoktur. Bu sene inşallah ihracatımız 13 milyar doları bulacak. Yazın bunu. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Söyleyeyim; hâlihazırda 3 aylık ihracat rakamı, daha tam çıkmadı, geçici rakamla söylüyorum, 3 aylık ihracat rakamımız 1980’in bütününe neredeyse eşittir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Milletin karnı aç.

DENİZ BAYKAL (Antalya) — 800 milyon dolar Irak’a, karşılıksız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaadenizle burada Sayın Baykal’ın bir sözüne de cevap vermek istiyorum. Diyor ki, “Irak’a ihracat yaptınız, onun karşılığı gelmedi, hesabın içinde olmaması lazım”. Şimdi hemen sorayım: Almanya bir sürü kredili ihracat yapar. Acaba ödemeler dengesinin içinde olmaz mı o? Siz öyle mi biliyorsunuz bunu? Sizi sınıfta bırakırlar, sınıfta bırakırlar. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Her gün aynı şeyleri dinliyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1970-1980 arasındaki Türkiye’nin meseleleri yapısal meselelerdir; çünkü, Türkiye o devirde ihracatının bünyesini değiştirememiştir. Türkiye’nin ihracatı, 1970-1980 arasına bakın, yüzde 25 ile yüzde 35 arasında sanayi malı ihracatıdır; ama 1980-1987 arasına bakarsanız, Türkiye’nin sanayi malı ihracatı yüzde 80’lere gelmiştir. Hem ihracat rakamları büyümüş, hem de bunun içerisinde, özellikle sanayi malları ihracatı rakamları artmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Hayalîdir onlar hayalî.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, bütün bunların hepsi büyük bir değişikliği ifade ediyor. Esas, Türkiye’nin meselesini çözme noktası burasıdır.

Bakınız, açık ifade ediyorum. Üç çeşit ülke var: Tarım ülkeleri, hammadde ülkeleri, bir de sanayi ülkeleri. Bütün dünyanın çarkları sanayi ülkeleri lehine çalışıyor, onu herkes biliyor. Onun için, Türkiye en süratli şekilde sanayileşmek mecburiyetindedir.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Usta da öyle söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sanayileşme; ama akıllıca sanayileşme; rasgele, sosyalist ülkeler misali sanayileşme değil, akıllıca sanayileşme. Biz bunu başardık.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Nedir o?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 13 milyar dolara, ihracata geldiği zaman, hatta şunu söyleyeceğim: 1988 yılı imalat sanayii ihracatı, mesela 1978 yılı bütün sanayi gayri safi millî hâsılasına neredeyse eşittir. Buna ne buyuruyorsunuz? Evet, gayri safi millî hâsılasına eşittir.

HASAN NAMAL (Antalya) — Atma Recep!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani o zaman yaptığınız bütün üretimden fazlasını bugün Türkiye dışarıya ihraç etmektedir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

“Türkiye’de bu enflasyonun sebebi nedir?” diye araştırdığınız zaman; açık konuşalım, bütçe açıkları; herkes söyleyecek; kalktı burada, konuşmacılar da söyledi. Gayet tabii, bütçe açıkları niye olur? Ya fazla yatırım yaparsınız ya fazla masrafınız olur, gelirimiz de buna denk gelmez. İki: Fazla borçlanmış olursunuz, o borçları ödemek için de problemimiz olur. Bir de, yaptığınız yatırımlar eğer nema vermezse, toprak altında kalırsa; işte enflasyonun bir önemli sebebi de budur.

Benim, Elbistan Santralını anlatmamın sebebi, filancanın falancanın kötü icraat yaptığını göstermek için değil, sadece bir misal olarak söyledim, dedim ki: Yatırımlar, uzun süre sürmemelidir. Bakınız, misalleri var: 1974 veya 1975 yılı; tahmin ederim, yatırım kararının 1973-1972’de verilmiş olması lazım, daha evvelki çalışmalarda verilmiş olması lazım; temeli 1975’te atılmış olabilir, onu bilmiyorum; ama Planlama Teşkilatına şunu sordum: 1987 fiyatlarıyla bu santral kaç mal olmuştur? Bu hesabı bana getirdiler; 3,1 trilyona mal olmuş. Ondan sonra madene baktık, madene ne kadar yatırım yapılmış? 2,045; yani 2,1 trilyon da ona yatırım yapılmış. Yekûnu, aşağı yukarı 5,2 trilyon. Mukayeseyi yaptım, dedim ki: 1.360 megavat, aslında 6 milyar kilovat/saati de geçmez. Burada ifade ettiler, 3 milyar kilovat/saat üretmiş. Çünkü, linyit santralları, hakikaten yüksek çalışan santraller değildir. 6 milyar kilovat/saat ürettiğini farz ettim, 65 lira ortalama satış fiyatıyla da hepsini katma değer olarak kabul ettim; 400 milyar lira eder; bölün 5 trilyon 200 milyara, aşağı yukarı, 12 yatırım, 1 alırsınız.

Ambarlı Santralı: Yeni yapılıyor, geçen sene temeli atıldı, ağustosta inşallah birinci ünitesini devreye koyacağız. 1987 fiyatlarıyla 400 milyar liradır; 1.357 megavatdır ve 10 milyar kilovat/saat istihsal edebilir. 65 liranın 25 lirasını da gaz parası olarak çıkıyorum, 40 lira; çarpın 10 milyarla, 400 milyar lira eder; 1 yatırıyorsunuz, 1 alıyorsunuz.

Bu mukayeseyi onun için verdim. Muhakkak iyi yatırımlar yapmak mecburiyetindeyiz, bir bu. İkincisi de, bir yatırımın ondört sene, onbeş sene sürmemesi lazım; o sürdüğü takdirde, yerin altında para kalıyor, karşılığında bir şey üretilmiyor demektir. Onun için, seçtiğimiz bütün projelerin çok iyi olması lazım.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Beş senede kaç proje bitirdiniz?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hiç bitirmediniz ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Allah’a çok şükür, bizim zamanımızda hiçbir proje yarım kalmayacaktır. Bakınız, şu anda 76 tane baraj inşa halindedir ve bu barajların bütün dolgu hacimlerinin miktarı nedir, size söyleyeyim: 250 milyon metremikâp. Kolay değildir. Devlet Su İşlerinin bütçesini biz, 350-400 milyardan aldık, bugün 1 trilyon 600-700 milyara gelmiştir bütçe ve fonlarla beraber. Atatürk Barajına, sadece, yılda 300 milyar lira harcıyoruz.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Urfa Tüneline?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Urfa Tüneline de para harcıyoruz,

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Dicle Barajına?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bu projelerin hepsi bizim zamanımızda başladı ve inşallah bizim zamanımızda da bitecek. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sayın Başbakan, son cümleye siz de inanmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bakınız, 5,2 trilyonla ne yapılır, bir de onu söyleyeyim: Eğer doğru seçim yapsaydık, Karakaya Barajını yapardık, Atatürk Barajını yapardık, Urfa Tünellerini yapardık, dahasını söyleyeyim 870 bin hektar da Urfa ile Mardin arasındaki bütün sulamaları yapardık. Rakam bu kadardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* 1987 fiyatları ile yine.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Dicle Barajından bir haber var mı Sayın Başbakanı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1970-1980 arasında, hakikaten Türkiye birçok problemlerden geçmiştir. Siyasî istikrarsızlıklar olmuş, koalisyonlar olmuş, bunun acılarını da biz kısmen 1980'de ödemekteyiz, bu doğrudur. Rehabilitasyon yılları 1980-1984 arasındadır. 1984'den itibaren Türkiye'nin kalkınma hızı yerine gelmiştir. Evvelki sene yüzde 8,1 geçen sene yüzde 7,4'tür. Yine bugün huzurunuzda söylüyorum, gerçi 1988 programı yüzde 5 olarak tahmin edilmiştir, hesap edilmiştir; ama gerek zirai istihsalin daha fazla olması ve bir de birçok ekonomik projenin devreye girmiş olması, süratle devreye girmiş olması, ben tahmin ediyorum, 1988'in kalkınma hızı da bu tahminlerimizin üzerine çıkacaktır. Nitekim, ilk üç ay elektrik enerjisi kullanımı, yani üretim: artışı, -üretim, aşağı yukarı tüketim demektir; çünkü elektrik enerjisi depolanamaz- bir evvelki seneden daha fazla; yüzde 13,3 artmaktadır. Bunun bir tek izah yolu var, demek ki bütün söylenene rağmen, büyük bir sanayi gelişmesi vardır ve bu sanayi gelişmesi de elektrik enerjisi kullanıyor. Yoksa elektrik enerjisini -bir vakitler söylendiği gibi- toprağa vermek mümkün değildir.

Muhterem Milletvekilleri, tabii birçok konular var. Bu konular burada bahsedilmedi; bir tek üzerinde durulan, enflasyon konusudur, onu da anlatmaya çalıştım. 1970-1980 arasındaki enflasyon Türkiye için yapısal bir enflasyondur. O enflasyon 1980-1983 arasında başlayan ve özellikle 1984'ten sonra hızlanan büyük bir yapı değişikliği ile yeni bir veçhete bürünmüştür, doğrudur; ama şunu huzurunuzda açıklıkla ifade ediyorum; birçok problemi olan Türkiye'nin, bu söylediğim transformasyona ihtiyacı fazla idi; yani memleketimizi sanayi ülkeleri arasına atlatmak, sanayi mamulü ihraç eden ülke haline getirmek mecburiyetimiz vardı. Bunun için fedakârlıktan kaçınmazdık; ezilen ülkelerden olmamak istiyorsak, bunu yapmak mecburiyetindeydik. Bunun için vergi almamız lazımsa vergi alırız, bunun için, tasarrufları artırmak için de kanun çıkarmak icap ederse onu da yaparız; çünkü, biz geleceği düşünüyoruz.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kendi geleceğinizi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz Türkiye'nin geleceğini düşünüyoruz. Biz, günümüzü gün eden politikacı asla değiliz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Dikkat ederseniz, Türkiye'de ilk defa 1986 ve 1987 senelerinde işsizlik aşağı doğru gitmiştir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açın plan kitabını bakın.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Külliye yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vaktiyle inandığımız plan kitabına şimdi de inanmanızı tavsiye ederim; çünkü, işsizlik artarken o vakit planı bize gösteriyordunuz. Peki aynı plan şimdi azaldığını gösteriyorsa, niçin aksini söylüyorsunuz?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan, 1983'teki enflasyon oranı için ne diyorsunuz? (*ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müteaddit defalar söz kestiniz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başkan, ben hatırlatıyorum, 1983'teki enflasyonu söylemedi.

BAŞKAN — Beni başka bir uygulamaya mecbur kılmayınız efendim. Lütfen, Sayın milletvekilleri, hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye, 1984'ten bu tarafa demin de ifade ettiğim gibi, çok büyük bir transformasyon yapmıştır, bir yapı değişikliğinin üzerinde bir transformasyon yapmıştır.

Dikkat edimiz, her sahada reform vardır, her sahada değişiklik yapılmıştır. Onun için, Sayın gruplardan da ricam şudur: İstedikleri arkadaşları seçsinler, biz Hükümet olarak hazırız Türkiye'nin birçok yerini göstermeye, yapılan işleri anlatmaya; hiç, icraatın içinden gibi programlar değil, özel programlar yapmaya da hazır olduğumuzu ifade ettim. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gelin televizyonda tartışalım.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süre tamamlanmıştır efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bağlıyorum.

Değerli Milletvekilleri, gayet tabii önümüzde önemli yıllar var. Anavatan İktidarı olarak söylediğimiz sözleri gayet iyi hatırlıyorum; hiçbirini de unutmuş değiliz. Verdiğimiz sözlerin hepsini de yerine getirdik, yerine getiremediğimiz bir tek şey enflasyonda verdiğimiz taahhüttür; ama dikkat ediniz, benim 1987 seçimlerinde verdiğim sözü hatırlayınız: Söylediğim söz şudur: Biz enflasyonu 1992'de makul seviyeye indireceğiz sözünü verdim. (*SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar!*)

Çok teşekkür ederim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Makul seviye yüzde 70'ler mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, söylemek istediğim şudur..

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yine başka bahara kaldı.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 2002 yılına da diyebilirsiniz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Lütfen... Hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, gerekli bütün tedbirleri almıştır. Enflasyonun da önümüzdeki aylarda ve yıllarda, bizim yaptığımız program çerçevesinde, indiğini göreceksiniz; gördüğünüz zaman da, bilmem, bakalım ne sebep bulacaksınız. Tabii, muhalefet her zaman bazı sebepler bulabilir, ona da bir şey demiyorum.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Alkışlarız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fakat, şunu bilhassa belirtmek istiyorum: Biz verdiğimiz her sözü yerine getiririz. Bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Son olarak bir noktayı daha açıklayayım: Sayın Deniz Baykal burada açık olarak sordu: Vuralhan'la ilgili konu; kendisinin de sözleri arasında ifade ettiği gibi, bana da ikaz edildi. "Hukukî olarak böyle yapmaman lazım, başka türlü yapman lazım" diye. Ben de onun üzerine müfettişlere meseleyi havale ettim.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Tekrar mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika...

Dışişleri Bakanlığı müfettişleri mesele hakkında soruşturma açmışlardır. Ben de bize verilen raporu, müfettişlere herhangi bir şekilde tesir etmemek için, açıklamıyorum. Şimdi anladınız herhalde, niçin olduğunu?

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Başta yapmadınız, Rapor olumlu olsaydı öyle yapmayacaktınız Sayın Başbakan?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Rapor kötü ise Türkiye'nin günahı ne?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Öyleyse niye açıklamıyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, raporda o manada herhangi birşey olsa herhalde biz tutmayız; o kadar!

Teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

(Milletvekillerinin söz almalarından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri oylama sonuçlarını açıklıyorum:

1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 278 kabul, 132 ret, 6 geçersiz oy verilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

1986 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 279 kabul, 132 ret, 5 geçersiz oy verilmiştir.

Katma Bütçeli Kuruluşların 1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 279 kabul, 132 ret, 5 geçersiz oy verilmiştir.

1986 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı için 418 Sayın üyemiz oy kullanmış; 281 kabul, 133 ret, 4 geçersiz oy verilmiştir.

Tasarılar, böylece kanunlaşmıştır. Yüce Heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarımızın milletimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütçenin kabulü nedeniyle Genel Kurula teşekkür etmek için Sayın Başbakan söz istemişlerdir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1988 yılı genel ve katma bütçelerinin ve 1986 yılı kesinhesaplarının kabulü dolayısıyla Yüce Meclise teşekkürlerimi arz etmek üzere huzuruza çıkmış bulunuyorum.

4 Nisandan beri bu Yüce Mecliste uzun günler ve tabii daha evvel Plan ve Bütçe Komisyonunda bir aydan fazla bir süre içinde müzakere edilen, etraflı bir şekilde

tartışılan, birçok arkadaşımızın fikirlerini beyan ettiği bu bütçenin memleketimize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Başta, Plan ve Bütçe Komisyonu, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve bütün ilgili bakanlık mensuplarına, beğensek de, beğenmesek de fikirlerini serdeden bütün arkadaşlarıma en kalbi teşekkürlerimi sunuyorum ve 1988 yılı bütçesini de, yüce milletimize, en iyi şekilde kullanacağımızı, burada tasarrufa azamî riayet göstereceğimizi, hatta şimdiden bir tasarruf genelgesinin hazırlandığını, bu akşam Bakanlar Kurulunda bu tasarruf genelgesini de gündeme getireceğimi ve hemen neşredeceğimizi, bu suretle en ufak miktara kadar en ihtimamlı bir tarzda bütçeyi kullanacağımızı huzurunuzda bilhassa belirtmek istiyorum.

Bu bütçenin de memleketimizi inşallah, önümüzdeki aylar içerisinde daha iyi günlere götürmesini Cenab-ı Hak'tan diliyor, hepimize bu vesileyle tekrar teşekkürlerimi arz ediyorum.⁵⁰ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁵⁰ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 18, Cilt 10, Birleşim 60, Sayfa 77-88, 106-107

23 Nisan 1988 Cumartesi

TBMM'nin 68. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler ve basın-yayın mensupları; bugün aziz milletimizin hür ve bağımsız iradesinin en güzel şekilde temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 68'inci yılını idrak ediyoruz.

Milletlerin hayatında önemli dönüm noktaları vardır. İşte, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı bugünün de, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluş müjdesi olması bakımından, Türk tarihinde önemli bir yeri ve manası bulunmaktadır.

Devletimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla başlattığı Millî Mücadele harekâtı devam ederken, bu mücadeleyi millete mal etmek amacıyla memleketin her tarafından gönderilen temsilcilerden teşekkül eden ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 günü Ankara'da faaliyete geçirilmişti.

Milletimizin hürriyet ve bağımsızlığına uzanan yolda birçok önemli kanun ve kararlar bu Mecliste alınmıştır. Böylece Cumhuriyetimizin temelini teşkil eden demokratik parlamenter sistemimizin ilk harcı da o tarihte atılmıştı.

İşte, atılan bu temel üzerine bina edilen ve zamanla gelişerek bugünkü şeklini alan, demokratik sistemle idare edilen Türkiye, birçok milletin gıpta ile baktığı bir ülke haline gelmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, devletimizin kurucusu Büyük Atatürk, vatani müstevlilerden kurtarmayı ne kadar istiyorsa, Türk Milletinin, kendisiyle ilgili kararları yine kendisinin vermesini de o kadar istiyordu. Millî hâkimiyetin milletin bağımsızlığındaki yerini şu görüşleriyle tespit ediyordu: "Milletin esaretten kurtuluşu, egemen ve bağımsız olarak topraklarımızda yaşayabilmesi ancak azimkâr ve namuslu ellerin milleti haklarını korumaya ve bağımsızlığa sevki ile kabil olacaktır. Milletnin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."

Büyük Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla birlikte, bundan 68 yıl önce, modern demokrasilerde dahi emsaline rastlanmayan veciz bir ifadeyle, "Hâkimiyet, bilâ kaydü şart milletindir" diyerek, memleketimizde millet iradesi ve millî egemenlik anlayışının temelini atmıştır. O'nun, değerinden bugün de hiç kaybetmeyen sözleriyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin yegâne ve hakikî mümessili olup, millet namına hâkimiyet hakkını istimal eder. Bu temel düstur, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan itibaren hiç değişmeden devam etmiş ve bütün anayasalarda en başta gelen yeri almıştır.

Muhterem Milletvekilleri, şu anda altında bulunduğumuz yüce çatı bu anlayışla kurulmuştur. Hepimiz bu çatı altında milletin temsilcileri olarak bulunuyoruz. Vazifemiz, milletimizin arzuları ve ümitleri istikametinde Türkiye'mizi, modern ve ileri bir ülke yapmak için çalışmaktır. Bunu yaparken, kısır çekişmeleri bir tarafa bırakarak ve en önemlisi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hangi şartlarda kurulduğunu unutmadan demokrasimizi sağlam temellere oturtmaya özen göstermeliyiz.

Bugün milletin egemenliğini ve iradesini temsil eden tek müessese Yüce Meclistir. Yüce Meclisin üzerinde başka bir güç yoktur. *(Alkışlar)*

Türkiye'nin istikrar, güven ve huzur içinde kalkınmasını istemeyen mihrakların demokrasi dışı bazı reçeteleri zaman zaman ortaya çıkardıklarını üzüntü ile müşahede ediyoruz. Türkiye, bundan sonra da demokrasinin dışında bir uygulamaya kayabilir, ne de demokrasi görüntüsü altında başka güçlerin egemenliğine izin verebilir. *(Alkışlar)*

Kimse, seçilmiş millet temsilcilerinin dışındaki güç odaklarına işlerine geldiği zaman müracaat edip hayale kapılmasın. Milletimiz artık neyin doğru, neyin yanlış olduğunu geçirdiği acı tecrübelerle çok güzel anlamış bulunmaktadır.

Demokrasi, Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Türk Devletinin muarızları ne derlerse desinler, Türk demokrasisi, bir daha çıkmamak üzere rayına oturmuştur. Dünyada 200 civarındaki devletin kaç tanesinin demokratik rejime sahip olduğu düşünülürse, Türk demokrasisinin ehemmiyeti daha iyi anlaşılacaktır. Dünyadaki pek çok ülke, demokratik düzen ve millet hâkimiyeti esasına bugün dahi ulaşamamışken, Türkiye'mizdeki hürriyetçi demokratik parlamenter sistem, dünyanın bu bakımdan en iyi örneklerinden biri haline gelmiştir.

Türk Hükümeti olarak, Ortadoğu'daki sıcak savaşlara ve ülkeler arasındaki anlaşmazlıklara barışçı çözümler teklif eden ve barış için çalışan bir anlayışa sahibiz. Demokratik rejim içerisinde istikrara sahip ve hızla kalkınan bir ülkemiz. Bölgemizde bize güven duyulmaktadır. Milletlerarası barışa daha büyük katkılarda bulunmaya her an hazırız. Tarafsız politikamız ve dünya barışı için gösterdiğimiz samimî gayretlerin bizi, barış sağlayıcı bir ülke olarak en başta anılan ülkeler arasına yükselttiğini iftiharla kaydetmek isterim. Türkiye Cumhuriyeti "Yurtta sulh cihanda sulh" prensibini Büyük Kurucusunun adıyla beraber ebediyete kadar yaşatma azmindedir.

Kıymetli milletvekilleri, çocuklarına bu büyük günü armağan edecek kadar saygı duyan ve dünyada çocuk bayramı yapan tek ülke olarak da geleceğin nesillerine ne derece önem verdiğimizizi ispat etmenin haklı gururunu yaşıyoruz. Çocuklarımızı seviyor ve onları istikbalimizin kurucusu olarak görüyoruz. Son yıllarda bütün dünya ülkeleri tarafından benimsenen Uluslararası Çocuk Şenliği ile de dünya barışına katkıda bulunduğumuza inanıyoruz. 23 Nisanın memleketimiz ve dünya için karşılıklı anlayışın ve insanilik sevgisinin tekrar değerlendirildiği ve geliştiği bir gün olmasını diliyorum.

Muhterem Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temelini inanç, azim, hürriyet aşkı, millî birlik ve beraberlik şuuru meydana getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinden yükselen imanlı ses, hürriyet sevdalısı aziz Türk Milletine mukaddes mücadelesinde her zaman rehberlik etmiştir. Geçmişte olduğu gibi bugün de rehberlik etmeye devam edecektir. *(Alkışlar)*

İstiklal Savaşına millî mücadele vasfı kazandıran, millî irade temeline dayandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Büyük Atatürk'ü, onun bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi bu vesileyle; huzurlarınızda bir kere daha rahmet ve şükranla yâd ediyor, Yüce Meclisimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.⁵¹ *(Alkışlar)*

⁵¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 10, Birleşim 62, Sayfa 255-257*

9 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Anamuhalefet Partisi ve diğer muhalefet partimizin Sayın Başkanlarının konuşmalarıyla, Anavatan Partisi Grup Başkanvekilinin konuşmalarını dikkatle takip ettim. *(DYP sıralarından “yoktun, yoktun” sesleri)* Televizyon verdiği için her yerden seyretmenin kabil olduğunu da bilmeniz icap eder. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — Ama, burada olmanız lazımdı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, 1979 sonunda devlette tekrar göreve başlamış bir arkadaşınızım. Onun için, 1979 sonundan 1988 sonuna geldiğimiz günlere kadar, gerek Türk ekonomik hayatında, gerekse siyasî, sosyal hayatında birçok meseleyi yakından görmüş, yakından değerlendirmiş ve bunun üzerinde söz sahibi de olmuş bir arkadaşınızım. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* daha evvelki yılları da biliyorum. 1960’lı yıllarda -1967 yılında- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığını yaptım. Bu devre, 1971 yılına kadar devam etti.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bütçeyle ne ilgisi var bunların.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan önceki dönemde, devlette 1950’de vazifeye başladım, 1960 yılına gelinceye kadar, o zamanki iktidarın ilk plan hazırlıkları çalışmalarında da bulundum.

Muhterem Milletvekilleri, onun için, değerlendirmemde ve muhalefet partisi sözcülerine, onların ortaya koydukları fikirlere cevap vermemde, tabiatıyla memleketimizin bütün bu devrelerde geçirdiği safhaların göz önüne alınması ve bugün Türkiye’nin karşılaştığı meselelerin, bu çerçevede değerlendirilmesi icap eder.

Netice itibariyle, biz iktidar olarak, muhalefet partilerinin her şeyi kötü göstermek, karanlık bir tablo çizmek gibi alışkanlıklarını tabî görüyoruz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Olanları söylediler. Sayın Başbakan, olanları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, gene bir televizyon programında, bir eski siyasinin çok iyi bir şekilde belirttiği gibi, rahmetli İsmet İnönü... *(SHP sıralarından “yalan” sesleri)* Yalan veya doğru... Aynen ifade edilmiştir. Ahmet Barutçu’nun...

AYTEKİN KOTİL (İstanbul) — Yalanları Mecliste konuşmayalım.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Faik Ahmet Barutçu...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Faik Ahmet Barutçu, kürsüde, “Biz, muhalefet olarak iktidarı tenkit edeceğiz. Bizim programımız istikametinde iş yapmazsa tenkit edeceğiz; ama bizim programımız istikametinde iş yaparsa, onları destekleyebiliriz” demesine rağmen, rahmetli İsmet İnönü, oturduğu yerden “Muhalefet tasvip etmez” demiş. Bu, bizim memleketimizde 1950’den sonra muhalefetin yönünü tayin etmiştir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Onun için, bizi tasvip etmenizi beklemiyoruz, beklememiz de mümkün değildir. *(SHP ve DYP sıralarından gürlütüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Tasvip edilecek yanınız yok ki...

AYTEKİN KOTİL (İstanbul) — Yalanlar Mecliste konuşulmaz.

MAHMUT KEÇELİ (Adana) — Yanındaydı!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizleri, bulunduğumuz yerden dikkatli bir şekilde ve şu Mecliste çoğunluğu olan Anavatan Grubu, herhangi bir ciddî müdahalede bulunmadı.

MUSTAFA KUL (Erzincan) — Hangi çoğunluk?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onların cevaplarını, hepsini teker teker alacaksınız.

Bizim burada takip edeceğimiz yol, aynen memlekette takip edildiği gibi, bir hoşgörü atmosferini devam ettirmektir.

(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Kavgaya sebep olmamaktır.

Biz iktidar partisiyiz. Muhalefet partileri, sözcüleri, sözlerinde hırçın olabilirler; ama biz...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Masal anlat sen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...aynı ağırlıkta sebeplere dikkat etmeden, yani sizin getirdiğiniz konulara fazla karşı çıkmadan, cevaplarımızı en iyi bir tarzda vermeye özen göstereceğiz.

Çok yakında (ayın 13'ünde) Anavatan Hükümeti, beş senesini dolduruyor. Ben, geçmiş döneme baktım; Türkiye'de demokrasinin, çok partili sistemin çalışmaya başladığı ve ilk büyük seçimlerin yapıldığı 1950 yılından bu tarafa, ilk defa kesintisiz, dolayısıyla, istifa etmeyen en uzun hükümet süresine, şu anda Anavatan İktidarı sahiptir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ve ümit ederim ki, bu aynı şekilde devam edecektir.

1950 senesinden bu tarafa baktığımız zaman, memleketimizin ekonomik sahada -tabii ki bunun da sosyal saha üzerinde çok önemli tesirleri olan- iki önemli problemle karşılaştığını görüyoruz. Bunlardan bir tanesi döviz meselesidir, diğeri de iç tasarruflar meselesidir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Dolar 2 Bin lira.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Dinle kardeşim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, bütün geçmiş dönemler içerisinde, gelmiş geçmiş bütün iktidarların en önemli meselesi bu olmuştur. Bunu çözmek istemişlerdir, gayret sarf etmişlerdir, gayretlerinde şöyle veya böyle netice alan iktidarlar vardır; bunları münakaşa etmek istemiyorum; ama, bu meseleler; şu söylediğim iki önemli konu, her 10 senede bir, Türkiye'de problemi büyütmüş, daha büyük problemler haline getirmiştir.

1957 yılını hatırlıyorum; kahve yoktu. Niye kahve yoktu? Dövizimiz yok diye kahve ithal etmedik. Aynı konu 1977-1978 yıllarında da vardır. Hatta, kahvenin yokluğu 1982 senesine kadar sürmüştür. Sebebi gene "Döviz yok" diyerdir.

Türkiye'nin kalkınmasına baktığımız zaman, bu iki problemden, tasarruf meselesinin de çok önem kazandığını, önemli olduğunu bizzat görüyoruz. Hızlı gelişme yılları var; 1975 senesi, 1976 senesi; ama, bu gelişme hızlarının arkasında bir başka sebep

var; o yıllara baktığınız zaman, tasarrufla yatırım arasında çok büyük farklılıklar var. 1975-1976 senelerinde, gayri safi millî hâsılaya nispetleri, mesela tasarruf yüzde 20 -misal olarak söylüyorum- yatırım yüzde 25. Bu, büyük bir borçlanmanın başladığını, gücümüzün üzerinde bir borçlanmanın başladığını açık bir surette gösteriyor.

Nitekim, dikkat edilirse, 1975-1976 yılından itibaren cari işlem açıkları 3 milyar, 2 milyar, 1,5 milyar, 3,5 milyar dolar gibi rakamlara gelmiştir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 1965-1969?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bu açıklar Türkiye'nin o tarihteki döviz gelirlerinin bazı hallerde yüzde 100'ünü geçmiştir. Tabî, bütün bunların sonunda, Türkiye borcunu ödeyemez hale gelmiştir.

Mesele nasıl çözülecektir? Ben meseleyi şöyle inceledim; bu meselenin gerisinde, büyük bir değişiklik yapma ihtiyacı açık bir surette kendisini gösteriyor. 1950 yılında Türkiye'nin ihracatı o kadar ufak değil; 260 milyon dolar. 1964'te geldiğiniz zaman 411 milyon dolar. Çünkü tarım ürünlerine dayalı bir ihracat paterniniz var. Hatta 1970 para operasyonundan sonra ihracattaki artışın önemli bir kısmı da, döviz değerinin doğru değere getirilmesinden dolayı, tarım ürünlerinde görülmeye başlamış. Diğer bir kısmı da, gene 1966-1971 arasında, ülkede sanayi yatırımlarının teşviki, ihracatın teşviki üzerinde çıkarılan birtakım değerlerden dolayı, birtakım kaidelerden dolayı olmaya başlamış; ama, 1970 yılında, ihracatımızın bünyesinde, sanayi ürünlerinin yeri yüzde 18'dir. Bu rakam, 1980'e geldiğimiz zaman, -ki, o tarih de bu söylediğimiz değişiklik programının başlangıcıdır- yüzde 36'dır. Yani, sanayi ürünlerinin bizim ihracatımız içerisindeki payı yüzde 36'dır. Tarım ürünlerine baktığınız zaman, yüzde 60 civarına gelmiştir ve artık limitine yaklaşmıştır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hayalî, hepsi hayalî.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, netice itibarıyla şunu söylemek istiyorum: Nüfusu yüzde 2-2,5 artan, şehirleşme hızı yüzde 5 ilâ 6 civarında olan ve 1980'e geldiğimiz zaman 48 milyona yaklaşan ve ileride, asrın sonunda 70 milyona yaklaşacak olan Türkiye'nin, eğer, büyük bir değişiklik yapmadığı takdirde, çok nüfuslu geri kalmış ülkeler arasından çıkması imkânsız olacaktır; onu söylemek istiyorum.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bulgaristan'a kafa tutarız o zaman.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Ne geveze adamsın sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Türkiye bir transformasyon, bir büyük değişiklik yapmak mecburiyetindeydi. Bu değişiklik, çok büyük çapta yapılmıştır. Bunu huzurunuzda söylemekten büyük gurur duyuyorum.

Şimdi bakınız, "Nasıl yapılmıştır?" diye soracaksınız. Sanayileşme, bu işin temelidir; ama, sanayileşmeyi, daha evvelki yıllarda olduğu gibi artık, kapalı duvarlar altında, "Ne yaparsan, satarsın" esprisiyle devam ettirmemiz mümkün değildir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Ama yatırım yapmak lazım onun için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu şekilde sanayileşmenin, neticesiyle nereye gelirdi? Neticesi, hakikaten, kalitesiz, dışarıda rekabet gücü olmayan ve dünya

pazarlarında rekabet edemeyecek bir sanayiye ulaşırdık. Zaten, dikkat edilirse, “Bugün Avrupa Ortak Pazarı niçin tek pazar haline geliyor?” dersiniz, pazarı büyüterek, bu pazara girecek sanayilerin daha rantabl olmalarını, daha verimli olmalarını sağlamak içindir. Rekabet, ancak bu şartlar altında yapıldığı takdirde, o sanayi, sanayi haline gelir.

Kolay değildir; bugün 1988 sonuna yaklaştığımız şu günlerde, Türk sanayisi...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Batmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — “Sanayisi” değil, Türkçeyi öğren, “Sanayii.”

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sanayii” deyin, ne dersiniz, deyin; Türk sanayii, 1979’un 750 milyon dolarlık ihracatını -tahmin ediyoruz, tabii aralık ayı neticeleri daha çıkmadı, kasım ayı dahi daha tam değildir, ama-9,5-10 milyar dolara getirecektir. Bu rakam, aşağı yukarı, o tarihteki (yani, dokuz sene içerisinde) bu söylediğim rakamın 12 katı civarındadır.

Şimdi, üzerinde durmak istediğim bir şey var: Sanayi kurmak, birçok zamanlarda söylendiği gibi, “Biz, içeride büyük tesisler kuralım” manası yok. Hatta, bugün ileri ülkelerde sanayi, birçok orta büyüklükte sanayinin bir araya gelmesiyle oluyor. Hatta, küçük ve orta büyüklükteki sanayinin çok daha büyük önemi olduğu anlaşılmaktadır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Büyüklerini yapmayınca rıza göstereceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sanayileşmede önemle üzerinde durulacak konulardan bir tanesi, sadece sanayii kurmak değil, o sanayi ürünlerini ambalajlamak, pazarlamak, finanse etmektir. Yani, işin önemli taraflarından bir tanesi de budur. Türkiye, sanayi ihracatını geliştirmeye başladığı ilk yıllarda, çok tabii olarak, kalitesi çok mükemmel olmadığı için, ileri sanayi ülkelerine değil, daha geride olan ülkelere, özellikle Ortadoğuya, şartların da yardımıyla ilk başlarda önemli şekilde ihracat yapmıştır. Bu doğrudur; ama,1985 yılından sonra, bu ihracattaki azalma ve petrol fiyatlarının düşme eğilimine girmesi akabinde, Türk sanayii Batı’ya dönmüştür. Bugün, sanayi ihracatımızın çok büyük bir kısmı Batı ülkelerine yapılmaktadır.

Geçenlerde, yeni Alman Büyükelçisi beni ziyarete geldi, kendisiyle konuşmamız sırasında şu suali sordum: Daha evvel 1967-1971 yılları arasında Türkiye’de kültür ataşesi olarak bulunmuş, kendisine, “O günkü Türkiye ile bugünkü Türkiye arasında ne farklar görüyorsun?” diye sordum. Tabii birçok farklar var; onları söyledi. Onları anlatmak istemiyorum; sanayi ile ilgili olarak şunu dedi: “1970’li yıllarda, Türkiye’nin Almanya’ya ihracatı şu kalemlerden müteşekkildi: Pamuk, fındık, üzüm, incir. 1980’li yıllarda ve son senelerde Türkiye’nin Almanya’ya yaptığı ihracatın miktarı çok büyük artmıştır ve yüzde 84’ü sanayi ürünleridir.” Bunu söyledi.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Fabrikaları kim yaptı, fabrikaları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, muhterem milletvekilleri, Almanya gibi bir ülkeye yedi sekiz senelik süre içerisinde bu nasıl yapılır? Sadece Almanya değil, aynı şekilde, Amerika’ya da... Bugün, ihracatımızın ağırlığı sanayi ürünlerindedir. Japonya’ya dahi ihracatımızın ağırlığı sanayi ürünlerindedir, tabii ki, bu işin yapılabilmesi bazı fedakârlıklar ister. Fedakârlık yapılmadan, hiçbir şey vermeden netice elde edilemez.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyonu çıkardınız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çalışmadan, gayret sarf etmeden bir noktaya varmak, insanlar için, milletler için mümkün değildir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Doları 5 bin lira yapalım.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili... Bakın herkes nasıl dinliyor; siz bir türlü intibak edemediniz herhalde havaya. *(ANAP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, tabii ki, milletler, insanlar fedakârlık yaparlar; her devirde olmuştur. İstiklal Harbi bunun en güzel örneklerinden biridir. Büyük Atatürk'ün bir sözü var: Aynen diyor ki, "Ancak kendilerinden sonrakileri düşünebilenler, milletlerini yaşatmak ve ilerletmek imkânına nail olurlar." Bu, başka türlü mümkün değil. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz bu transformasyona 1980'de başladık. 1980'de 24 Ocakta başladı; yavaş başladı, yangın vardı, yangın söndü. 1983'ten sonra bu transformasyon çok büyük çapta hızlanmıştı.

Sayın Demirel'in sorduğu husus: Eğer, bugün, "Bugün 12 milyar dolar civarına yaklaşacak, 11,5-12 milyar dolar civarına gelecek ihracatımız, bundan 10 sene sonra, 60 milyar dolar seviyesine ulaşacaktır" dersem, kaçınız inanır? Türkiye'nin rakamları, bunun olacağını göstermektedir, çünkü, sanayi malları ihracatı başladıktan sonra, bu iş bir çığ gibi büyür. Bakınız, misali, bizden daha evvel bu noktalarda ileri gitmiş bir başka ülkeden vereceğim...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Kore...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güney Kore'nin... *(DYP sıralarından gülüşmeler)*

Evet, 1978 rakamları, 1979 rakamları... *(DYP sıralarından gürültüler)*

VEFA TANIR (Konya) — 10 bin Amerikan askeri var orada; manda var, Amerikan mandası var.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat ediniz ve dinleyiniz. 1979 rakamları... *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Burası Türkiye Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim.

MEHMET PERÇİN (Adana) — Geri zekâlılar, dinleyin. *(DYP sıralarından "Geri zekâlı sensin" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1979 yılı rakamları, bizim bugünkü rakamlarımızdır ve Kore'nin bu seneki tahmin edilen rakamı, 56 milyar dolardır. Kore'nin rejimi şudur budur hiç önemli değil, bizimle alakalı da değil.

(DYP sıralarından gürültüler) Önemli olan, Türkiye bu transformasyonu demokratik bir sistem altında yapıyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — "Demokrasi" lafını seviyorsunuz da, kendiniz demokrat değilsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bu transformasyon nasıl yapılıyor söyleyeyim: Fedakârlık lazım, bunu da söyledim, iki önemli konu tutulmuştur ve bu iki önemli konunun da alternatifi yoktur; yani, vaktiyle söylendiği gibi, “Bizim şahsımızın alternatifi yoktur” değil, “Bizim programımızın alternatifi yoktur” Onu söylüyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sefalet ekonomisinin alternatifi olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, meşhur bir söz var, “Analar neler doğurmaz” diye; gayet tabii, daha ne gençler gelecek... Arkadan öyle bir genç kitle geliyor ki, bizim yaptıklarımızdan, bizden evvelkilerin yaptıklarından, inşallah çok daha iyisini yapacaklar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ZEKERİYA BAHÇECİ (Antalya) — Enflasyonu yüzde 200’e mi çıkaracaklar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim getirdiğimiz ana sistem, elastiki kur politikasıdır; böyle başlamıştır. Sabit kur politikası değildir. Sabit kur politikasını, daha 24 Ocakla beraber, bu memleket ortadan kaldırmıştır. İlk önce belli fasılalarla ayarlamalar yapılmış, ondan sonra, 1981 Mayıs ayından itibaren günlük kur ayarlamalarına geçilmiştir ve 1988 Ağustos ayında da, tam manasıyla, kur serbest bırakılmıştır.

Dikkat edilirse, Türkiye’de, 1980 yılı sonundan 1988 yılında geldiğimiz bu noktaya kadar, dolar Türk parasına karşı, aşağı yukarı 20 katı değer kazanmıştır; şu anda bir dolar 1.800 kusura lira.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Türk parası yok ki, zaten bitti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylüyorum, dikkatle dinleyin.

Enflasyon, toptan eşya fiyatları endeksine göre, 14,5-15 katı civarındadır; yani, enflasyon oranı çıktıktan sonra, Türk parası aşağı yukarı yüzde 40 ile yüzde 50 arasında değer kaybetmiştir. Şimdi, hadisenin püf noktası buradadır. Karşımıza çıkıp şunu söyleyebilirler. 1979 senesinde bu memleketin millî geliri nüfus başına 1.379 dolardı diyebilirsiniz, şimdi 1.250 dolar diyebilirsiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Olsa o kadar deriz; ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Diyebilirsiniz; ama hangi kur nispetinde?

Bugün, Türkiye’nin ithalat kapıları açıktır. Her şey içeriye girebiliyor. Eğer, o gün o kurdan biz ithalat kapılarını açmış olsaydık, içeride hiçbir sanayi çalışmazdı; bütün yabancı mallar Türkiye’yi istila ederdi; zaten, döviziniz de kalmazdı ve mecburen kapatırdınız. Nitekim, 1980’e gelirken çıkmazın ana sebeplerinden biri budur. Acaba, kurumuz doğru mu idi? İşte soru burada.

Tabii, burada kur mukayesesini yaparken, yanlışlık da yapıp, “Efendim Suriye’nin kuru Suriye’nin dolar başına geliri Türkiye’den yüksek diyebilirsiniz. Yalnız, biz kapıları açsak, vizeyi kaldırsak, öyle zannederim ki Suriye nüfusunun yüzde 20’si Türkiye’ye gelmek ister. Şartların, Türkiye’de herhalde Suriye’den çok daha iyi olduğunu, o bölgede yaşayan arkadaşlarımız, milletimiz biliyor; onu, Suriyeliler de biliyor.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Avrupa da sınırını açsa Türkiye’de kimse kalmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, bu gibi münakaşaları yaparken neyi baz alacağımızı çok iyi bilmek mecburiyetindeyiz. Neyin nesini mukayese ediyoruz?

1979'a göre, enflasyon çıktıktan sonra, Türk parasının değerini yüzde 50 düşürmek bir fedakârlık meselesidir, ama bu fedakârlık, bu milletin geleceğini garanti altına almak için yapılmıştır.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — İpotek olmasın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer bu hareket yapılmıyorsa, Türkiye, nüfusu artan; fakat, gelişme imkânını bir türlü bulamayan bir ülke halinde kalmaya devam edecekti. Bugün de nüfusu çok; fakat, gelişmesi mümkün olmayan, olamayacağı gözükken birçok ülke vardır. O ülkeler arasına da Türkiye muhakkak girerdi.

Gönül çok arzu ederdi ki, bu yapılan hareket on sene evvel yapılmalıydı. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Eğer, on sene evvel yapılabilseydi; eğer, Türkiye'nin siyasi şartları buna müsait olsaydı; eğer, koalisyonlar olmasaydı, Türkiye bu işleri 1970'te, 1968'de 1969'da, -neyse- oralarda yapabilseydi -ki, yapma şansı vardı- bugün Türkiye, demin beğenmediğiniz Kore'den daha fazla ihraç eden bir ülke haline gelecekti. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Gayet tabii, bu fedakârlık 1980 yılında yapıldığı için daha büyük olmuştur. 1960'lı veya 1970'li yıllarda yapılabilseydi, fedakârlığın ölçüsü daha az olurdu. İş zorlaştıkça, işin yapılması, zaman geçtikçe daha zorlanacaktır.

Türk parasının değerini, reel olarak yüzde 50 düşürdükten sonra, siz bana çıkıp da, hiç kimse kaybetmesin diyemezsiniz, herkesin izafi olarak bir şeyler kaybetmesi icap eder; ama bir iki noktaya çok dikkat ettik; çünkü, biz sosyal adaletçi bir partiyiz. (*SHP sıralarından gülüşmeler*)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Belli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, söyleyeceğim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani, ihracatçılardan yanaşınız herhalde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980'de asgarî ücret brüt 5.400 liradır; net rakamı ise, o günkü vergileri ve sosyal kesintileri düşürdüğünüz zaman 2.300 lira civarında kalır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Satın alma gücü ne? (*ANAP sıralarından "Dinle" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te brüt 16.200 liradır, net

9.000 liradır. 1988'de brüt asgarî ücret 126.000, bunun üzerine net olarak 20.000 lira konut edindirme yardımı, asgarî

10.000 lira vergi iadesi, 10.000 lira da tasarruf var.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Alım gücü ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu esasta eline geçen para net 122.000 liradır. (*SHP sıralarından gürültüler, alkışlar*)(!)

Şimdi, lütfen mukayese edin; 1980'de net 2.300 lira, 1988'de net 122.000 liradır.. Aşağı yukarı 50 mislinin üzerindedir.

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Mutfak gideri ne kadar arttı? Ne kadar et alıyor?

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sizin yaşadığınız Türkiye ile işçinin yaşadığı Türkiye herhalde farklı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ödemeler dengesi meselesi, Türkiye'nin en önemli meselesi dedim. Bakınız, 1976, 1977,1978, 1979 yıllarında çok büyük açıklar veren cari işlem dengesi, bu sene eylül ayı sonu itibariyle pozitif geçmiştir. 1950'den itibaren, cari işlem dengesine şöyle bir baktım. Pozitif olduğu bir tek yıl var, o da 1973 yılı, onun haricinde Türkiye'nin hiçbir şekilde pozitif yılı yok. Bu, sadece 1973 yılında; inşallah, ümit ediyorum ki bu sene de pozitif olacak. Gerçi, Planlamanın tahmini 500 milyon dolar civarında negatif gösteriyor, ama benim tahminim, -tahminlerimde yanılmıyorum- pozitif olacağını söylüyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Hiç yanıldınız mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, ak koyun kara koyun ocak ayı sonunda belli olacak.

Yalnız, söylemek istediğim bir şey var: Türkiye'nin borçlanması gerisinde yatan ana sebep, cari işlem açıklarıdır. Bu, teorik olarak da, pratik olarak da böyledir. Cari işlem açığınız olduğu müddetçe, bu açığı kapatmak için, aynen bütçelerinizde olduğu gibi, döviz, bütçenizin açığıdır, borçlanmak mecburiyetindediniz. Şimdi, buradan şu noktaya geliyorum. Eğer, Türkiye, bu seneden itibaren pozitive doğru giderse, -aslında ben gitmesini istemiyorum, açık söyleyeyim, biraz daha, az da olsa negatif gitmesi lazım; ama, pozitive giderse- borçlanma ihtiyacı kalkmış demektir. Ancak, biz, çok daha büyük yatırımlara gidersek, borçlanma ihtiyacımız artar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi karşımıza çıkıp da, efendim, enflasyon şu kadar, ücretler bu kadar arttı demeniz mümkün değildir. İşte rakamlar burada. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — O tarihte et ne kadardı?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Herkes rahat mı? Herkes Özal ailesinden mi?

BAŞKAN — Dinleyelim Sayın milletvekilleri. Lütfen efendim... Lütfen...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Koskoca Başbakan yalan söylüyor.

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, rakamları eğmek bükmek mümkündür; ama, en baz ücret asgari ücrettir. Asgari ücretin de rakamları bu söylediğim rakamlardır. Bu rakamlarla mukayese ettiğiniz de, asgari ücretin, enflasyonun altında kalmak şöyle dursun, çok daha fazla üzerinde olduğu, açık bir surette, 1980'le mukayese edildiği zaman görülecektir.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Bugün, asgarî ücreti sanayi işçisi bile alamıyor.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Neredeyse, işçi pasta yiyor diyeceksin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tabii ki muhalefet partisindeki arkadaşlarımız, devamlı bu ücretlerin azlığı konusunda, o kadar fazla bir tarafa çekildiler ki, şimdi bu söylediğim rakamlara itiraz etmelerini tabii görmeye başladım.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Sabit fiyatlar nasıl?

KAMER GENÇ (Tunceli) — İşçilere çok ücret veriyorsunuz, biraz keselim canım!

İkinci önemli konu, tasarruflar meselesi idi. Demin ifade etmeye çalıştım; bu konudaki dengesizlik 1975-1976 yıllarında başlıyor. Türkiye'nin yatırımları ile tasarrufları arasındaki münasebet bozulmaya başlıyor; 24 yatırım yapıyorsunuz -misal olarak söylüyorum- buna mukabil, tasarrufunuz 20. Tabii ki, bunun böyle devam etmeyeceği aşikâr. Neticede, yatırım yapamamaya başlıyorsunuz: yatırım yapamayınca da tasarruflar azalmaya başlıyor. Nitekim, 1980 yılına geldiğimizde, bu tasarruf rakamı yüzde 15 civarına düşüyor. 1983'te yüzde 16,3; millî tasarruflar bu sene yüzde 25 civarındadır. Yani, Anavatan İktidarı döneminde tasarruflardaki artışlar da döviz dengesindeki artışlar gibi fevkalade güzel olmuştur. Önümüzdeki sene de inşallah, yüzde 26'nın üzerine çıkacaktır.

AHMET ERSİN (İzmir) — İsterseniz yüzde 50 olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ikinci önemli büyük hamle ve transformasyonun yapıldığı konu, şehirlerimiz, yerleşim yerlerimiz, yani köylerimizdir. 1980'li yılların başında, özellikle büyük şehirlerden başlayarak, şehirlerde büyük problemler meydana geldi. Sebep basittir, kimseyi suçlamıyorum ve kimseyi suçlamak niyetim de yok. Şehirlerin probleminin temelinde, nüfus artışı yanında, hızlı şehirleşme yatıyor ve bunu da tabii görmek mecburiyeti var. 1950 senesinde Türkiye nüfusunun yüzde 16'sı şehirlerde, yüzde 84'ü kırsal bölgededir 1980 senesine geldiğimizde, bu nüfusun mühim bir kısmı şehirlere göç ediyor. Şu andaki tahminimiz, nüfusun yüzde 60'a yakın kısmı şehirlerde, yüzde 40'ı biraz üzerinde, biraz altında kırsal bölgededir. Önümüzdeki 20-25 senede kırsal bölgedeki nüfus azalmaya devam edecektir. İleri Batı ülkelerine baktığımız zaman, tarımdan geçinen insanların sayısı -aile olarak nüfus sayısı neticesi itibariyle- yüzde 5-10 mertebesine düşecektir. Bu tabiidir, bunu anormal görmeyiniz. Bunun yarattığı tabii bir şehirleşme problemi var. O şehirleşme problemi, şehirlerimizin nüfusunu, tabii nüfus artışının üzerinde yüzde 5 ilâ 6 artırmaktadır. Bunun manası şu: İstanbul, onbeş sene içerisinde bir İstanbul daha oluyor, bir Ankara, onbeş seneye kalmadan bir Ankara daha oluyor. Tabii, bunun getirdiği problemleri düşünmenizi istiyorum. Korkunç büyük problemler var. 1980 yılına geldiğimizde, bu problemlerin çoğunluğunun, gecekondular, kanalizasyon, içme suyu, elektrik, şehirlerin aydınlatılması, asfalt, yol, trafik meselesi gibi birçok meselelerden kaynaklandığını ve sorunların üst üste geldiğini görürüz, ne yapacaktır? Bu şehirlerde yepyeni bir harekete başlamak lazımdı. Aynı konu köylerde de vardı.

Anavatan İktidarının yaptığı en iyi işlerden biri -ne kadar tenkit edilirse edilsin- belediyelere ve mahallî idarelere hem para, hem yetki vermesidir. Bu, Türkiye'de en büyük transformasyonlardan birini başlatmıştır. Bunu desteklemek üzere, toplu Konut'a, İller Bankasına ve beraberinde Devlet Su İşlerine verilen imkânların hepsi bir arada düşünüldüğü zaman, şehirlerimizin karşılaştığı önemli problemler teker teker çözülmeye başlandı. Ben, bugün hatırlıyorum; 1984 senesinde, mahallî seçimlerden önce Ankara'yı dolaştığımız zaman, Ankara'daki gecekondular bölgeleri de dâhil, birçok bölgede hanımlar karşımıza plastik kaplarla, kovalarla çıkıp, su istediler. Ankara'da üç günde bir su verilen yerler vardı. Projelerine baktık. Bir tünel yapılacak, 1992 senesinde bitecek, hiç unutmuyorum, ne yapıp, yapıp bunu 1987 senesinde bitirelim dedik.

Kamu Ortaklığı bu gibi işler için kurulmuştur. Kamu Ortaklığı finanse etti, Kınık Tüneli tamamlandı, Ankara bugün 24 saat süreyle suya kavuşmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Hayır, hayır; Dikmen'e ve Balgat'a gidin bakın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın, daha İstanbul için söylemiyorum; ama İstanbul'da da şehre verilen su miktarı iki misline çıkarılmıştır. Tabii bunlar kâfi değil. Kanalizasyon bir taraftan, metro veya hafif raylı metro dediğiniz sistemler, bütün bunlar, gene şehirlere, şu söylediğimiz devrede geliyor.

Dahasını söyleyeceğim: Ankara'nın ve bazı şehirlerimizin havaları pis; hepimiz şikâyet ediyoruz. Nasıl çözeceğiz? Çok orijinal çözümler de getirildi ve -ben hatırlıyorum- "Pervane kuralım," "Büyük bir tünel açalım" dendi. Daha başka şeyler de söyleyeceğim; ama netice itibarıyla değerli milletvekilleri, Ankara'nın hava kirliliği, ilk önce ithal kömür ve Ankara'ya kadar getirdiğimiz ve şu anda peyderpey vermeye başlanan, önümüzdeki -zannediyorum- iki ikibuçuk sene içinde çok büyük bir kısmına dağıtılacak, tabii gazla halledilecektir. Bu meseleler bizden evvelki iktidarlar döneminde düşünülmüş olmasına rağmen, yapılması, tahakkuk etmesi bir hayalden fazla görülmemiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün bu şehirlerde, belediyelere verdiğimiz yetkiler sonucunda, gidiniz geziniz, Ankara'ya şöyle, bir noktadan bakınız. Misal olarak Ankara'yı veriyorum. İstanbul'u da verebilirim, Bursa'yı da verebilirim, İzmir'i de verebilirim. Ankara'nın silüetinin değiştiğini nasıl göreceksiniz. Ankara'ya gece bakınız; nasıl ışıklandırıldığını göreceksiniz. Bütün Ankara'ya giriş yolları ışıklandırılmışım Biz İktidara gelinceye kadar, Ankara'da geçtiğimiz bir veya iki kavşak vardı; bugün 6 tane yeni kavşak yapılmıştır; yeni yollar yapılmıştır. Ben bunu bir misal olmak üzere söylüyorum.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yollar çöküyor ama!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstanbul'u misal vereceğim. Haliç'e dokunmak hangi babayığidin imkânındaydı? Hangi iktidar dokunabilmiştir? Evet, soruyorum, hangi iktidar elini atabilmiştir? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yemyeşil etrafı; gidin bakın. Atatürk Köprüsünün üstünden oltayla balık tutuyorlar. Bunları inkâr etmek mümkün değildir. Bunları görmemek ve "Memlekette hiçbir şey yapılmıyor" demek mümkün değildir. Dahasını söyleyeyim: Çocuk bahçeleri... Bütün belediyelerimizin en önemli hizmetlerinden biri. Her tarafa gidin bakın, çocuk bahçeleri yapılmıştır. Çocukları, gençleri biz çok seviyoruz. Onun için...

KAZIM ÖZEV (Tokat) — Vatandaş aç, aç.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çocukların karnı aç, oynayamıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için... *(Gürültüler)* Onun için, Anavatanın istikbali de çok parlaktır, onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, bu çocuklar artık sokaklarda oynamıyor; bu çocuklar, parklarda oynamaya başladı. Gidin görün Keçiören'de, Ankara'nın diğer yerlerinde, her tarafta var. Vaktiyle bunların hiçbirisi yoktu.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Pembe kaldırımlar vardı... Sayın Başbakan, gene seçim propagandası yapıyorsunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — On tane çocuk Türkiye'deki çocukları mı temsil ediyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bakınız, gene bu büyük transformasyon içerisinde, kanalizasyon meselesi var. Tabii ki, kanalizasyon yatırımı nankör yatırımdır; eski belediye başkanlarına bakarsanız en güzel lakapları asfalt yapmakla almışlardır; mesela “Rahmetli Asfalt Osman” derlerdi, İzmir Belediye Başkanına. Asfaltladığınız zaman, bu görünen işlerdendir; ama, yerin altına girip tüneller kazarsanız hiçbir şey görülmez. Eğer geleceği, gelecek nesilleri, şehirlerdeki insanların sağlıklarını düşünüyorsanız, çevreyi düşünüyorsanız, bunları yapmak mecburiyeti var.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Kaldırımları boyayalım gitsin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bütün şehirlerimizde kanalizasyon hamlesini biz başlattık. İftiharla söylüyorum. Daha da fazla yapacağız.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yıldız Mahallesinde çocuklar kanalların içinde oynuyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bütün şehirlerimizde, eski devirlerde yapılanlarla mukayese edilemeyecek kadar kanalizasyon hamlesi var.

Köylere elektrik tamamdır. Uzun uzun anlatmayacağım. Tabii ki, zor kısımlar bize kalmıştır; Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da ulaşılmayan yerler kalmıştı. Nüfusu az olabilir; ama, o da bizim vatandaşımız...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hâlâ yol yok; hâlâ ulaşılmadık yer var; Tunceli’ye gitmenizi isterim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dağın başında olan yerlere o elektriği biz götürdük, o telefonu biz götürdük. *(Gürültüler)*

Bakınız, enteresan bir misal vereyim; evvelsi gün akşam Sovyet Rusya’da büyük bir deprem oldu. Kars İlimizin bazı yerlerine de tesir etti. O gece saat 02.00 sıralarında ben daha çalışıyordum, bir telefon geldi. Telefon nereden geldi biliyor musunuz? Kars İlinin Akyaka Yeni İlçesinin İbiş Köyünden. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Telefon numaranızı da biliyorlar.. Pes!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Söylenen şey de şu: Yardım yetişmemiş, Başbakandan yardım istiyorlar.

Önemli olan bir şey var; Türkiye’de demokrasi var, Başbakanı arayıp konuşabiliyor; bu bir.

İkincisi, o köyde zelzele olmasına rağmen, hâlâ, otomatik telefon çalışıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Başına iş açtın; şimdi, evinde telefon olan bütün köylerden telefon ederler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tabii ki, şehirlerin meselesi çözülmeye devam ediyor. Daha büyük çapta çözülecek. Anavatan Partisi grup sözcüleri de söylediler; bizim en önemli hamlelerimizden bir tanesi, şu gecekondular meselesini, tapu meselesini bir esasa bağlamaktı.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Tahsis belgesini anlatalım.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan... Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu televizyonun karşısında sevgili vatandaşlarımız bizi dinliyor. Tapuyu alanlar var; 1,5 milyona yakın insana tapu belgesi verilmiş veya imar durumu düzeltilmiştir.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Tahsis... Tahsis.

KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan... Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, düzeltilmiştir ve verdiğimiz sözü de tuttuk; bize “Yalancı” diyenlerin yüzü kara çıktı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler)*

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Belki sizler de görüyorsunuz, Dikmen sırtlarında büyük büyük apartmanlar yapılıyor; geçenlerde oraya gittim, yukarıdan işçiler indi, civardan insanlar geldi; “Bu inşaatın arsası kimin?” diye sordum, orada bulunan birkaç kişi “Burası bizim gecekondumuzdu” dediler. “Peki bu apartman nasıl oldu?” diye sordum, “birleştirdik, yapsatçıya verdik, her birimize üçer dörder daire verdi” dediler. Bakın şimdi, nereden nereye? Tapuyu biz verdik, o tapuyu onlar birleştirdiler, imar ıslah planları yapıyoruz, yapsatçıya verdiler, şimdi gecekondudaki insanların çoğu gecekondudan kurtuluyor. Zeytinburnu’nda da böyle, başka yerlerde de böyle. O söylediğiniz gecekondular, şimdi, büyük apartmanlar, büyük binalar yükselmeye başladı ve o araziler kıymetlendi konut meselesinin haline yardımcı oldu; en ucuz yoldan.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Bu, Acem fıkrasına benzedi vallahi Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi; yukarıdan işçiler indi; “Neredensin?” diye sordum; bakın söyleyeyim, Kars’tan var, daha çok Doğu Anadolu’dan, Mardin’den var, Erzurum’dan var. Ondan sonra buradaki işçi genç delikanlılara “burada ne iş yapıyorsunuz?” diye sordum; birisi “Karacuyum” dedi, diğeri “Mermer işi yapıyorum” dedi; daha 19 yaşına gelmiş gelmemiş, öyle gözüküyor; askerliklerini yapmamışlar;

“Ne ücret alıyorsun?” dedim, “Günde 20 bin lira” dedi.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — 50 bin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, kendi ifadeleri; tabii ki bu iş bilen usta, düz işçi değil; gayet tabii başka türlü de olmaz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Şimdi bakınız, toplu konut meselesinin, gecekonduların imar affının getirdiği faydaları, hepimiz rahatça biliniz ve buna bir daha itiraz etmeyin; Allah aşkına etmeyin. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Ben, arkadaşlarıma tavsiye ediyorum, gitsinler gezsinler, isteyenler olursa...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — İzmir-Gümüşpala’ya git cesaretin varsa.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İsteyenler olursa, ben onlara gerekli imkânları da temin ederim, beraber de gideriz; hatta liderlere de söyledim, dedim ki, “Beraberce helikopterle şehirleri dolaşalım, şöyle yukarıdan bakalım” hakikaten, yine teklif ediyorum ve şu şehirlerin nasıl değiştiğini görün.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Halkın içine, kahveye, kahveye. *(ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Tunceli'ye ne yaptınız, onu söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın söyleyeceğim sayacağım; benim gördüğüm birçok şehir var, hepsini görüyorum. Mesela, Çankırı'nın nasıl değiştiğini görün, Amasya'nın nasıl değiştiğini görün, zor şehirler bunlar, kolay değil; Tokat'ın nasıl değiştiğini görün, -tavsiye ederim- Trabzon'un nasıl değiştiğini görün, Erzurum'un nasıl değiştiğini görün, gidin bakın, Kahramanmaraş nasıl değişmiş görüş.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Andırın-Maraş arasındaki 300 kilometrelik mesafede yol yok daha Sayın Başbakan. *(ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şu devrede, şu beş sene içinde yapılan üçüncü önemli değişiklik, büyük transformasyon, altyapı hizmetlerindedir. Türkiye, 1980'e geldiği zaman, altyapı hizmetleri fevkalade eksik bir ülkeydi.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sen, o zaman neredeydin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1974 yılından beri başlayan elektrik kısıntısı, 1983 sonuna kadar devam etmiştir; ben, rakamlarını tek tek veririm. Burada vaktiyle Enerji Bakanlığı yapmış olan -iki tarafta da- arkadaşlarımız var; "İki lambadan birini söndürün" diye tavsiyeleri var, -radyolarda televizyonlarda çıkmış- ben onların hepsini biliyorum. Biri bir iktidarın, biri öbür iktidarın...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — İsrاف haramdır diye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, elektrik sistemi, 1983 sonunda bizim aldığımız kapasitelerin tam iki misline çıkmıştır. Tabii, şu söylenecektir: "Efendim biz başladık..." teşekkür ederiz başlamışsanız. Ne var bunda; bir şey yok ki. Yalnız şunu anlayamıyorum: Başladığınız sizin, bizim bitirdiğimiz bizim değil, sizin bitirdiğiniz sizin; bu, olacak iş değil tabii. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İş, başlamak mı, bitirmek mi?

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Yarısı başlamak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitirmek dersiniz, mesela Birinci Boğaz Köprüsüne bile sahip olamazsınız... Öyle... Doğru. Keban Barajına bile sahip olamazsınız; ama bakın, bizim zamanımızda, İkinci Boğaz Köprüsüne biz başladık, biz bitirdik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Daha sayayım, Hamitabat Santralına biz başladık, biz bitirdik; bitiyor. Ambarlı Santralına biz başladık, biz bitireceğiz inşallah...

NECAT TUNÇŞİPER (Balıkesir) — F-16'lar var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, F-16'ya da biz başladık biz bitiriyoruz.

Dahası var, GAP'a geliyorum; GAP'ın temeli, zannediyorum 1983 genel seçimlerinden üç dört gün evvel atıldı, doğrusu o. Aslında, Güneydoğu Anadolu Projesinde Atatürk Barajının fiilen gövde inşaatına başlaması, zannediyorum 1985 senesini buldu. Çünkü, derivasyonu falan tamamlanması lazımdı... *(SHp sıralarından "Tünel, tünel Turgut Bey" sesleri)* Evet. Netice itibarıyla, bugün 60 milyon metrelikap dolgu yapılmıştır. Şu anda Atatürk

Barajına günde harcanan para, galiba 1 milyar liranın üzerinde ve bunu bilenler, eski yıllarda beraber çalıştığımız arkadaşlarımız çok iyi bilirler ki, böyle projelerin başlanıp -hele Türk müteahhitleri tarafından- yapılması, dışarıdan finansman bulunamaması ihtimaline binaen, hemen hemen imkânsız gibi gözükürdü.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sayenizde öyle büyük müteahhitler doğdu ki...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, biz bu meseleleri çözdük; demin söylediğim gibi, Kamu Ortaklığı sistemini getirdik. Sadece barajlar değil. Bakınız, 1979 yılı sonuna kadar 65 baraj bitmiş. 1980-1983 döneminde bu 65 baraja 19 tane daha ilave edilmiş, toplam 84 etmiş. Bizim dönemimizde, şu anda buna 39 tane baraj ilave edildi. Tabii, bizden evvel başlamış olabilir; ama 39 tane baraj bu dönemde yapıldı.

Şimdi, en fazla baraj yapılan dönemi de söyleyeyim; vaktiyle en fazla baraj yapıldığı söylenen dönemi. 1950-1954 arasında 3 tane, 1954-1960 arasında 6 tane, hepsi bu kadar; ama birçok büyük rakamlar söylenmiştir, işte rakamlar budur; söyledik.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Göletleri baraj saymıyorsunuz değil mi Sayın Başbakan?

VELİ AKSOY (İzmir) — Göletlerini de söyle.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Göletler, göletler...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Türkiye, haberleşme konusunda çok büyük bir değişiklik, büyük bir hamle yapmıştır. Çok iyi hatırlıyorum, daha 1983 senesinde turistik bölgelerin hiçbirinden yurt dışına telefon etmek mümkün değildi, o tarihlerde telefon etmek için Yunan adalarına giderlerdi, karşıya...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ege adaları, Ege; Yunan adaları değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet.

Yine hatırlatıyorum, 1980'li yıllarda İstanbul'da bazı büyük Amerikan şirketlerinin mümessilleri Atina'ya giderek telefon ederlerdi. Siz unutmadınız herhalde, İstanbul-Ankara arasında ancak yıldırım servisle konuşulurdu; bilmiyorum unuttunuz mu, ancak öyle konuşulurdu; 9'dan istenirdi veya yıldırımla konuşulurdu. Bugün, Türkiye'nin herhangi bir köyünden dünyanın herhangi bir noktasına otomatik telefonla konuşmak mümkündür. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Daha başka şeyler söyleyeyim, geçen Fransa seyahatim sırasında da söyledim. Türkiye'ye turistik gelenler PTT'nin hareketli telefon kabinlerini turistik plajlarda kullanıp, oralarda telefon edebiliyorlar. Bunlar eğer tekneleri ile gelirlerse kendilerine birer mobil telefon veririz ve dünyanın her tarafı ile konuşabilirler. Arabalara konuluyor, teknelere konuluyor ve Türkiye'nin şu anda yarısı bu söylediğim sistemle konuşabiliyor.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Nirvana yatından da konuşulabiliyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, çağrı sistemleri ve daha başka birçok yenilikleri geliyor. Önünüzde bir kanun var, inşallah bu kanun ocak ayında geçer. Orada, TRT vericilerini PTT'ye bağlama projemiz var. Bütün dünyada olduğu gibi, bu vericiler artık, sistem, teknoloji değiştiği için, telefon idarelerine devrediliyor ve onlar çok daha iyisini yapıyor. Eğer bu kanunumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçerse, size şimdiden müjdeliyorum, en kısa zamanda -herhalde önümüzdeki 1-2 sene içinde- kablolu televizyonu başka ülkelerden naklen evinizde seyretmeniz kabil

olacaktır, büyük antenlere ihtiyaç duymadan. Evet, bütün Türkiye'ye yayılacaktır, onu da ifade edeyim, inşallah, kanal sayısını da zaten 6'ya çıkaracağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, değerli milletvekilleri, tabiatıyla bu söylediğim 4 büyük sahadaki transformasyonu; yani ödemeler dengesi, tasarruf meselesi, şehirlerin yerleşim yerlerindeki büyük değişiklikleri ve son olarak da altyapı sisteminin modernizasyonunu Türkiye'nin çok kısa zamanda başarmasının da bir bedeli vardır. Demin ifade ettim, nasıl Türk parasının değerini aşağıya çekmişsek, bunun sonucu olarak bu kadar hızlı yatırımların bir bedeli de enflasyon olarak karşımıza çıkmıştır tabiidir bu. Bununla, enflasyonu müdafaa ettiğim anlaşılmasın, hayır; ama şu tercihi biz 1983 sonunda, yani iktidara geldikten bir müddet sonra yapmak mecburiyetinde kaldık. Bu memleketin yüzde 2-2,5 hızla nüfusu artıyor, şehirler yüzde 5-6 civarında bir hızla şehirleşiyor; bunları kısa zamanda durdurmak mümkün değil. O takdirde, eğer bu hamleleri yapmasaydık, Türkiye'yi, bir daha gelişemeyen büyük nüfuslu ülkeler arasına sokardık. Buna engel olmak için, stratejimizde daha başlangıçta bu kararı verdik. Kamu Ortaklığı Fonu ve diğer fonların hepsi bu maksatla getirilmiştir; bu değişiklik yapılmıştır. Bugün, hedefimiz, enflasyonla mücadeledir; ama dikkat ediniz, beni, 1983 yılında söylemediğim; ama, farz ediniz ki söylediğim sözlerle itham edenler, 1987 yılında milletin önüne çıktığımız zaman enflasyonla ilgili vaatlerimizi, gerek hükümet programında, gerekse seçim beyannamesinde açık seçik okuyabilirler. Orada söylediğimiz çok nettir ve biz 1987 yılında bunu yenilemişizdir. Orada, enflasyonun 1992'de ancak makul hadlere indirilebileceğini söyledik; söylediğimiz budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu büyük millet de bu gelişmeyi bilerek, bile bile bize rey vermiştir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Çok değerli milletvekilleri, tabii ki, bu söylediğim büyük transformasyon, birçok Batı ülkesinde bizden kırk, elli, hatta yüz sene evvel yapılmıştır.

Gidiniz bakınız, Avrupa'da şehirleşme var mı? Nüfus artışı var mı? Şehirlerde, bizde olduğu gibi, değişiklik var mı? Şehirler olduğu yerde kalıyor.

Muhterem Milletvekilleri, bu değişikliklerin Türkiye'de yapıldığı zamanla Avrupa'da yapıldığı zaman arasında hem demokratik anlayışta, hem sosyal anlayışta çok büyük farklılıklar vardır. 1955 senesinde Almanya'da bir iş için bulunuyordum. O zaman, Alman işçisinin, teknisyenin haftada 56 saat çalıştığını biliyorum. Bugün, Türkiye'mizde -Sayın İnönü buradan konuşuyor, ILO kayıtları var diyor- biz işçimizi 42,5 saatten fazla çalıştırmıyoruz; ama, Almanya'nın işçisi bu değişikliği yaparken 56 saat çalıştı.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Savaştan çıktı, savaştan.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Karşılığını da alıyordu.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Ücretini de veriyordu tabii.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bırakınız bunu, daha evveline giderseniz, Amerika'da, İngiltere'de acaba insan hakları bugünkü seviyelerinde miydi? Yoksa, Amerika'da olan o 1 Mayıs hikâyeleri nasıl oldu?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yüz yıl evvelki Amerika'yla mı kıyaslıyorsun?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — 1700'lerde krallık vardı; buraya da getirelim de, tamam olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1800, 1900'lerin başlarında olan hadiseler, bugün, o zaman insanların daha fazla sömürüldüğünü gösteriyor. Biz, bütün bu transformasyonu yaparken, insanlarımızı ve memleketimizi demokratik bir sistem altında ve insan haklarına dikkat ederek götürüyoruz.

Dahasını söyleyeyim: Çevre konusu. 1965 yılına kadar dünyada çevre konusu bilinmiyordu. 1958 senesinde, Londra'da bir yılbaşını hatırlıyorum; korkunç bir sis, sarı bir sis ve insanlar ölüyordu.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — 1948'de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1958'de efendim.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — 1948'de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1958'de ve dünyada çevre meselesine önem verilmeye 1965'ten sonra başlanmıştır.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Siz Türkiye'de yaşamadınız galiba.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de vazifeliyken, bir teknisyen olarak gittim; onu söylüyorum.

Biz bugün, Ankara'mızda çevre şartlarına, mesela sağlığına dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Dün akşam televizyonda çevreyle ilgili bir program vardı, belki bazılarınız seyretmiştir; insanlarımızın nasıl talepleri olduğunu gördünüz. Tabii ki, bunların bir bedeli var. Yani, onlar bedelsiz değil ki.

Şimdi, Ankara'dan şu misali vereyim: 1970'li yıllar sonunda döviziniz yok, petrol alamıyorsunuz. Sizler değil miydiniz fueloil kazanlarını kömüre çeviren? Ankara'da öyle değil miydi? Niye çevirdik?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Pahalı, pahalı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, dövizimiz yok diye çevirdik. Ondan sonra da hava kirliliği meydana geldi. Bu linyitleri kullanırsanız, kükürtlü linyitleri kullanırsanız, Ankara'nın hava kirliliği fevkalade kötü olur. Şimdi ne istiyorsunuz? İthal kömürü. 45.000 lira sübvansiyon...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — İthal kömür; ama tam gazlı. 130.000 lira tonu. Yarısı da taş, toprak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur, bitmedi daha. Tabii gaz. Kolay değil ki tabii gazın getirilmesi, taa Bulgar hududundan buraya kadar...

Bütün bunları, biz, bugün yapmak mecburiyetindeyiz. Yani, şu söylediğim hareketlerin içerisinde eski sanayi ülkelerinin şartları yoktur; ne demokrasi bakımından, ne sosyal şartlar bakımından, ne de çevre şartları bakımından. Biz bugünün standartlarına uymak mecburiyetindeyiz ve bunun için de işimiz kolay değildir, onu söylemek istiyorum ve işin basit olduğunu düşünüyorsanız çok aldanıyorsunuz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Daha belediye seçimlerine çok var Sayın Başbakan... Pahalılığa gelin pahalılığa.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan belediye propagandası yapıyor.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Etin kilosundan bahset biraz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele gene burada da bitmiyor. Bir konu daha var. İleri sanayi ülkelerinin, bu büyük değişimi bizden kırk elli sene evvel yaptıkları zamanla, bugün arasında bir fark var. Bizim bir dezavantajımız daha var, onu da söyleyeyim: O da, ileri teknolojinin, bugünkü teknolojinin getirdiği bir dezavantaj. 1948 yılında, Almanya'da, harp sonrası büyük ekonomik reformu yapan Profesör Erhard'ın bir sözü var, kitabında da, bir kitapta da aynen yazıyor. Diyor ki kendisi: "Ben fiyatları, malları ve insanları serbest bıraktım; bu malları vitrinlerde görecekler, onları almak için çok çalışacaklar; işte kalkınmanın modeli budur." Söylediği bu. Biz de buna benzer şeyleri söylüyoruz; ama 1950 Almanya'sında...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Bütün klasik iktisatçılar söyledi onu; 1500'lü yıllarda söylenmiştir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...1950 Almanya'sında televizyon yoktur. Vitrinleri ancak sokağa çıktığınız zaman görürsünüz. Bugünün Türkiye'sinde ise, en ücra köyde, hem de renkli televizyon var. Türkiye'de ne olup bittiğini, neler yapıldığını, hiç sokağa çıkmadan görmeleri kabil.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Vallahi köyler dinliyor Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gördükleri zaman da, tabiatıyla, istekleri artacaktır; bu da tabiidir.

Şimdi, müsaade ederseniz, memlekette...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kaç lira televizyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Televizyon 1 milyon lira, 1,5 milyon lira. Söyleyeyim mi ne kadar televizyon var? 10 Milyon televizyon var Türkiye'de, hemen hemen her aileye bir televizyon düşüyor. Evet, Rakam budur.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Bazılarında 5 tane, bazılarında hiç yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bundan 1,5 sene evvel, Planlamanın, gecekondularda yapılmış bir etüdü var; -geçenlerde de ifade ettim, bugün tabii çok daha değişiktir- O tarihte gecekondularda, yüzde 100'e yakın oranda televizyon var, yarısı da renkli. Yüzde 60 veya 70'inde buzdolabı var.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yani, olmasın mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 50'sinde çamaşır makinesi var.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sayın Taşçıoğlu yüzde 30 demişti...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memleketimizde, bir nevi felaketten bahsederseniz neredeyse bizi Uganda ile mukayese ederseniz, ben de bu rakamları size söylerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ahh, usta iyi tokat vuramamış sonunda, iyi yetiştirememiş...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bazı suallere de cevap vermek istiyorum; o arada da izahatıma devam edeceğim.

Terör hadiselerinden bahsedildi, rakamlar verildi. Tabii ki, sadece rakamın bir tanesini alıp, buradan netice çıkarmak mümkün değil. Ben size rakamın tamamını vereyim. 1975-1980 yılları arasında (1980 dâhil) terör hâdiselerinde ölen polis sayısı 201, asker sayısı 52, Sivil 2.231, örgüt mensubu 2.186, yani 4.670 kişi, 5 bine yakın kişi ölmüş. 1980-1983 yılları arasında 36 polis, 34 asker, 268 sivil, 1 tane koruyucu, 195 tane örgüt mensubu, yekûn 534 kişi; bunlar, 3 senenin rakamlarıdır. Son 5 senede ise, 21 polis, 221 asker -bunların çoğu, söylediğimiz gibi, güneydoğu bölgemizdedir- 578 sivil, 29...

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Küçümsüyor gibisiniz; az mı?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — O bölge bizim bölgemiz değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir şey demedim, güneydoğu bölgesi dedim. 29 tane koruyucu ve örgüt mensubu da 435 olmak üzere, 1.284 kişi. Bunun ağırlığı da, demin söylediğim gibi, bugün olağanüstü hal olan ve civar illerdeki harekettir.

Hadiselere genel olarak baktığınız zaman; olay sayısı, ölü sayısı ve yaralı sayısını topladığınız zaman, 45.938 hadise var, ilk 6 yılda. 2'nci 3 yılda 3.258 hadise var, son 5 yılda 4.692 hadise var. Mukayese ettiğiniz zaman 1975-1980 arasıyla, aşağı yukarı 1/10 oranındadır.

Bir sual de, esas itibariyle sulamayla ilgili olarak geldi: Muhterem Milletvekilleri, Güneydoğu Anadolu Projesinin ilk sulama projesi, hâlâ inşa halinde olan 137-138-140 bin hektarlık bir kısmıdır. Tabiatıyla, geriye kalan 300 küsur bin hektarlık bir saha üzerinde kesin proje çalışmaları da şu anda yapılıyor. Bunlar da, kademe kademe ihale edilecektir. Yalnız, şunu unutmayınız; sulama developmanı zaman isteyen bir iştir. Sulama developmanı, mesela Seyhan Projesini misal alırsak, 1954 veya 1955'de bitmiştir; hâlâ, Seyhan projesinde sulama developmanı yapılacak kısımlar vardır. Demek ki, Urfa-Mardin arasındaki bölgede sulama developmanı öyle bir iki senede yapılacak işler değildir, önümüzdeki onbeş sene içerisinde devam edecektir. Bu tabiidir; tabii suyun boşa akması diye de bir şey bahis mevzuu olamaz. Netice itibariyle, herkes çok iyi bilecek ki, o su, Atatürk Barajında elektrik enerjisi istihsal edecektir, eğer sulamada kullanılmıyorsa, Atatürk Barajında elektrik enerjisi istihsal edecektir.

Efendim, gerek Sayın İnönü, gerek Sayın Demirel, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetlenmesinden bahsettiler, "Sözlü soruların çok fazla beklediğini" söylediler. Bir arkadaşım getirdi; 1979-1978 tarihlerinde çekin bir Meclis gündemini, bekleyen sözlü soruların bugünkünden fazla olduğunu görürsünüz...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kötü, emsal olur mu? Cevap mı bu?

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Sizin denetim anlayışınız böyle mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, cevaba gelince, bir bu. Maalesef, hadise şöyle; o kadar çok fazla politik maksatlı araştırma önergesi veriyorsunuz ki, işin ciddiyetini kaybettiniz ve sözlü sorulara da siz sebep oluyorsunuz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yoksa, denetleme için ayrılmış bir gün fazlasıyla yeter. Türkiye Büyük Millet Meclisi üçte iki zamanında da netice itibariyle kanun çıkaracaktır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Hangisini kabul ettiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel'in, burada söylediği bir konuyu da tashih etmek isterim: Şoförlere seslendi. "Bu bütçede kanunlarla 500 milyar trafik cezası keseceksiniz" dedi. Bütçedeki rakam 10 milyar liradır, biraz insafli olsun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Peşin cezayı savunuyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Sayın Erdal İnönü, dış ilişkilerle ilgili hiçbir izahatta bulunmadığımdan bahsediyor. Biz, âdet edindik, önemli konularda, Sayın Dışişleri Bakanımızı, her iki muhalefet liderine göndererek, kendilerini, yakından bilgi sahibi yapmaya çalışıyoruz; Dışişleri Bakanımız da gene burada, gerekli bilgileri veriyor; ama benim, bu konuyla ilgili olarak söyleyeceğim bazı şeyler var.

Bildiğiniz gibi, 1987 yılının Mart ayında, Avrupa Ortak Pazarına müracaat ettik. Müracaatımız, komisyona havale edildi, bugünlerde avi hazırlanıyor. Belki, önümüzdeki altı-yedi ay içerisinde, avi, son şeklini alır.

Türkiye'de bir teşkilatlanma yapıyoruz. Bu teşkilatlanmada, bu işle ilgili, önemli bakanlıklarımızı (yani, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve muhtelif bakanlıklarımız) daha iyi teçhiz etmek, yani ileride Ortak Pazara uyumu daha iyi sağlayabilmek için, hem bürokrasimizi, hem iş hayatımızı, bir nevi, Ortak Pazara şimdiden hazırlamaya çalışıyoruz; maalesef, bu çalışmaların çoğu, eskiden yapılmamış. Çok hızlı bir çalışma dönemine girilmiştir. Karşılıklı olarak, sık ziyaretler yapılıyor. Türkiye'nin, Ortak Pazara girişinin tarihi hakkında hiçbir şey söyleyemem.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Tahmin et.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim şey şudur: Türkiye, Ortak Pazara muhakkak girecektir; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bugün, müracaat ettiğimiz tarihteki, Ortak Pazar üyeliğimizin olamayacağı şeklindeki tereddütlerin çoğu kaybolmuştur. Bugün bize söylenen, daha ziyade, ne zaman olacağıdır. Bugün, konuşmalar, esas itibarıyla, bu işin ne zaman olacağı konusundadır.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Ne zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şu kadarını söyleyeyim: Ben de şahsen, kalkıp, şu tarihte olacak diye bir şey söyleyemem; ama bütün gayretimizle, 1992'den evvel bu müzakerelerin başlamasını biz de -Sayın Erdal İnönü'nün dediği gibi- istiyoruz ve inşallah da bunda başarılı oluruz.

Önemli olan, Ortak Pazara girişte, Türkiye'nin daha iyi hazır olması, Türkiye'deki şartların, çok daha iyi olmasıdır. Yani, bizi Ortak Pazara götürecek güç, esas itibarıyla, bu milletin çalışkanlığından ve kabiliyetinden gelecektir; başka bir şey de bilmiyorum.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yani, Ortak Pazara giremezsek, millete, "kabiliyetsiz" deyip, çıkacaksın vallahi!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, onların, bize mani olmaları, ancak biz başarılı olmazsak mümkün olabilir, onu söylemek istiyorum.

Sayın Erdal İnönü, konuşması sırasında, bir konudan daha bahsetti; o da, zannediyorum, yargı güvencesiyle ilgili. Hemen şunu söyleyeyim: Birçok yerde, yargı

güvencesi nasıldır diye inceledik. Mesela, Amerika'da, anayasa mahkemesi üyelerini, cumhurbaşkanı tayin ediyor ve Senato tasdik ediyor. Fransa'da, bizdekine benzer bir sistem var; cumhurbaşkanı, o üyeleri seçecek bir kurulu tespit ediyor. Almanya'da, federal adalet bakanı, diğer adalet bakanlarıyla bir araya geliyor, bir o kadar üye grubu da zannediyorum Bundestag'dan geliyor; onlar seçiyorlar. Danimarka ve zannediyorum İsveç'te, tamamıyla adalet bakanı tayin ediyor. Yani, netice itibariyle, bizim bugünkü sistemimiz, yargıç güvencesi bakımından, Batı ülkelerinin birçoğundan daha ileridedir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Allah selamet versin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İngiltere'de de adalet bakanı seçiyor; onu da söyleyeyim.

Efendim, suallerden bir tanesi, esas itibariyle, eğitim ve sağlık konusuyula ilgilidir.

Şimdi, sağlık konusunda, Anayasa Mahkemesinin kanunu iptal ettiğini söyledik. İptal gerekçesi... Gerek Sayın Demirel'in söylediği gibi, "Sağlık hizmetleri devletin yüküdür, görevidir, bunlar bedava olmalıdır" şeklinde, hatta "İngiltere'de bedavadır" dedi veyahut da Sayın Erdal İnönü'nün dediği gibi, o da "Tamamıyla devletin yapması gereklidir, ücret alınmaması lazım" dedi.

Anayasa Mahkemesi kararında bakın şöyle bir şey var: "Temel haklar ve ödevler konusunda gözetici ve koruyucu olan devletin, sosyal devlet olmak gibi üstlendiği görevlerini, Anayasanın 65'inci maddesinin belirlediği gibi, malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği açıktır. Çok önemli bir kamu hizmeti olan sağlık hizmetinin, sosyal devlet olmanın gereği parasız yerine getirilmesi anlayışı günümüzde gücünü yitirmiştir."

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Doğru; gücünü de yitirdi, doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Evet... Bu, Anayasa Mahkemesi kararı, gerekçesi. Onu söylüyorum, bizim değil.

Sade sağlık değil, kamu hizmetlerinin karşılığı olarak, yararlananlardan, kullanım oranlarına ve ödeme güçlerine göre ücret alınabileceği kabul edilmektedir.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Sayın Başbakan, ödeme gücü nerede; milletin ödeme gücü var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Böylece, bu hizmetlerden yararlananlarla yararlanmayanlar arasındaki eşitsizlik giderilmiş olacaktır.

Şimdi, muhterem milletvekilleri, hep istismar edildi. Zannedildi ki, fakir bir hasta geldi, ondan sonra parasını ödemedi, içeride (SHP ve DYP sıralarından "Rehin alındı" sesleri) tutsak alındı. (SHP ve DYP sıralarından "Doğru doğru" sesleri)

Efendim, bir iki yanlış misal olabilir, onu da bilmiyorum. Yalnız, kaidesi nedir? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Kaidesi nedir? İyi dinleyin. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Dinleyelim efendim. Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işin kaidesi şudur...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Buna bütçeden yüzde kaç ayırıyorsunuz?

BAŞKAN — Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hastanelerimizde, şu anda 14 bin, muhtelif ücretli yatak vardır, 52 bin yatak tamamıyla ücretsizdir; bir kere bunu söyleyeyim...

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Doğru söyleyin Sayın Başbakan, doğru söyleyin. Hiçbir devlet hastanesinde parasız tedavi yok, doğru söyleyin lütfen. *(ANAP sıralarından "Otur yerine be" sesleri, gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Otur... Otur... Otur.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Hasta mısın? Otur yerine... *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi söyleyeyim... Söyleyeyim. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim efendim... *(Gürültüler)* Dinleyelim efendim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 522 hastanenin 259'unda döner sermaye var, diğerlerinde yok. 95 yatak, 75 bin lira ücretli. Evet, lüks odalar bunlar...

HASAN NAMAL (Antalya) — Lüks otel...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lüks otel çok daha pahalı. Bunlar lüks otele göre çok ucuz.

687 yatak, 50 bin lira. Hepsi bu kadar. 980 yatak, 30 bin lira. 6 bin yatak, 15 bin lira. 14 bin yatak, muhtelif ücretli. 52 bin yatak da, parası olanlara 2 bin lira. O kadar...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Rehin parası ne kadar, rehin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi söyleyeyim. Bugün Türkiye'mizde sosyal sigorta sistemi var. Memurların, kendi daireleri kendi paralarını veriyor. Bağ-Kur var. Bugün aşağı yukarı yüzde 60'a yakın insanımız sigorta sisteminden yararlanıyor, yüzde 40-45'i yararlanmıyor ve bu hastanelerimizde, eğer gücü yoksa, hiçbir şekilde şu paralar dahi alınmıyor.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, gücü yoksa; ama şunu da söyleyeyim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

VEFA TANIR (Konya) — Bir sorabilir miyim?

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Gücü olandan para almaya mecburuz. İstanbul'da bilmem hangi tüccar, kuyumcu gelecek, çok büyük para kazanacak ve devlet hastanesinde bedava tedavi olacak sigortası yok diye. Böyle şey olur mu? *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)*

VEFA TANIR (Konya) — Bir sorabilir miyim?

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Millet duyuyor ne söylediğinizi...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstedığınız kadar itiraz edin, burada, milletin huzurunda söylüyorum. Bu hastanelere para gelmediği takdirde, buralarda tedavi görenler, bu ücretleri ister sigortadan, ister kendi ceplerinden ödemediği -fakir olanlar hariç- takdirde, bu hastaneler daha iyi hale getirilemez. Biz, gücü olandan alacağız, almaya da devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Millet sizi duyuyor... *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

VEFA TANIR (Konya) — İki gündür uğraşıyorum, sizin müsteşar yardımcınız, Fak-Fuk Fonu Başkanı ve baştabibin de devreye girmesine rağmen, Başkaleli bir kızı Yüksek İhtisas'a yatıramadık. *(ANAP sıralarından gürültüler, "Otur yerine" sesleri)*

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Bakırköy'de sizden para aldırmayız, sizi parasız yatırırız. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada bir başbakan, bir partinin lideri olarak, hem de millet huzurunda, hastanelerde -fakir olanlar hariç, gücü olmayanlar hariç- herkesten para alacağı sözünün apolitik olduğunu bile bile söylüyorum...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Fakirleri söyleyin... *(SHP sıralarından "Herkesten alıyorsunuz" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü biz, memleketimizin geleceğini düşünüyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Kendi sağlığınız olunca Amerika'ya gidiyorsunuz... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, lütfen ceza verin efendim... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Bir dakika, lütfen efendim, bir dakika... *(Gürültüler)*

Bir dakika efendim...

Sayın milletvekili, bakın, siz söyleyeceğinizi söylediniz. Hep aynı şeyi tekrarda fayda yok. Lütfen dinleyelim efendim, lütfen... *(Gürültüler)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millet açlıktan ölecek...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim...

SEYİT AHMET DALKIRAN (Yozgat) — Sayın Başkan, biz onların liderlerini dinledik, onlar da bizi dinlemeyi öğrensın...

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de müsaade ederseniz biraz eğitim konusundan bahsedeceğiz; çünkü, o konuda da sualler oldu.

Çok enteresandır, bize, "Eğitime kâfi derecede önem vermediniz" diyorlar. Şöyle bir geriye doğru baktım...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Geriye değil, ileriye bak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, geriye doğru baktım. Hem bize “Eğitime önem vermiyorsunuz” diyorlar, hem de kendi devirlerine, 1970’li yılların sonlarına doğru baktım, yatırımlar içerisinde onların nispetleri bugün bizim yaptığımız yatırımlardan daha düşük; öyle, maalesef öyle.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da cevap, bu da cevap. (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İyi bir baksınlar.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da cevap oldu. (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son iki senede, bilhassa geçen sene çıkardığımız kanunla eğitimde önemli bir hamle yapılmaya başlanmıştır. Biz, eğitime ve sağlığa çok önem verdiğimizizi, bu önümüzdeki dönem için açıkça ifade ettik. Bu konularda en büyük reformları da, şu önümüzdeki beş sene içinde bu iki sahada yapacağız.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Beş seneniz yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, şuna inanıyoruz: Bu memleketin daha iyi yetişmiş, daha sağlıklı insana ihtiyacı vardır.

Şimdi bakınız, aşı kampanyasını biz getirdik, 5 milyon çocuğu aşıladık. (*SHP sıralarından “Aa” sesleri, güültüler*) Rakamlar meydandadır. 1980 senesinde çocuk ölümleri binde 110’a yaklaşıyordu, bugün bu rakamlar binde 70’e düşmüştür. İnşallah binde 40’a, binde 30’a indirilecektir.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Evren, “Aşı kampanyasını ben getirdim” diyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okullaşma oranını söyleyeceğim, ilkokullarda yüzde 95’ten yüzde 98’e, ortaokullarda yüzde 40’tan yüzde 60’a... Yani, o yaştaki çocukların yüzde 60’ı bugün ortaokullara gidiyor. Bunlar, 1983-1988 rakamlarıdır. Liseler ve dengi okullarda yüzde 26’dan yüzde 36’ya, üniversitede yüzde 8’den yüzde 10,5’e...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Açık öğretimde? Açık öğretimde?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açık öğretimde daha fazla, onu saymadım.

Muhterem Milletvekilleri, bir sual de savunma sanayii ile ilgili oldu.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Eğitimde bir şey söylemedin ki...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Eğitim bu kadar mı?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Lütfen dinleyelim efendim. Lütfen...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, eğitim bu kadar mı?

BAŞKAN — Efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’de savunma sanayii meselesini biz getirdik. Hakikaten, 1985 yılında bu sanayi ile ilgili en önemli kanunu Anavatan İktidarı çıkardı. İşte onun sonucunda, gördüğünüz gibi, F-16 uçakları göklerimizde uçmaya başladı.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Montaj.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, iki proje; gene bir beynelmilel ihaleden sonra bir tanesi Amerikan FMC Şirketine...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Battı şirket.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, yanlış biliyorsun.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderinizin sıfatı ne orada?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, ikincisi çok namlulu roket. Zaten bu roketi yapan, yani bu projeyi yapan Amerikan şirketi, şu anda Avrupa Konsorsiyumuna da lisans veren şirkettir. Onunla ortaklık Türkiye’de yapılmaktadır, yapılacaktır, son çalışmaları yapılıyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Önce adam gibi kamyon yapalım, cemse yapalım, sonra ona geçelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sen o işlerden hiç anlamazsın ya, vallahi hiç anlamazsın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Hakikaten, değerli arkadaşımıza biraz sanayii gezdirmem lazım galiba, biraz görmesi, öğrenmesi lazım. Onun için kolaylık yapabiliriz.

Savunma sanayii ile ilgili, şu anda Savunma Sanayii Fon İdaresinde yapılmakta olan çalışmalar var. Bu çalışmalarda ana prensip, bu işleri yapan Avrupa, Amerika, Japonya, neyse artık, hangi ülkelerde bu işler iyi yapılıyorsa, onlarla müşterek Türk özel teşebbüsünün gelmesiyle birlikte projeler başarılacaktır. Bunlar, netice itibarıyla...

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — İnşaat şirketleri silah yapamaz.

BAŞKAN — Sayın milletvekili!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herhalde sizin çok alakanız var bu işle, öyle anlaşılıyor; hangi firmanın arkasındasın? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — İnşaat şirketleri silah yapamaz,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ayıp, ayıp.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderinize sorun; kayınbiraderinizin ne sıfatı var?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sayın Başkan, sataşma var, söz almak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, oturun lütfen, oturun efendim, oturun.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sataşma var.

BAŞKAN — Oturun efendim, oturun.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Böyle müzakere olmaz; ayıp yaptığınız.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Söz hakkım var Sayın Başkan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, burada bizim grubumuz ve arkadaşlarımız muhalefet partisi liderlerini gayet sakin dinlediler, ama şu anda görüyorum ki, azınlık bir grup, maalesef, müdahale ediyor. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğiyle bağdaşmaz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bağdaşmadığını

da milletin önünde söylemekten büyük iftihar duyuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Çok değerli milletvekilleri, önümüzdeki yıllarda ve özellikle 1989 bütçesiyle de bizim başarmak istediğimiz, güzel ve insanları birbirine saygılı, hoşgörülü, aynı zamanda, fikirler farklı olsa bile medenî bir hava içerisinde tartışan insanlar diyarı bir ülke meydana getirmektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Gençlerimizin, eskiden olduğu gibi kavga etmesini istemiyoruz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ezen kavga etmez ki, ezilen kavga eder.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir kere daha burada şunu ifade etmek istiyorum: Gençlerimize önem veriyoruz; gerek spor, gerek eğitim konusunda tahmin edemeyeceğiniz kadar imkânlar verilmektedir ve verilecektir. Zaten, burs rakamlarını eğer doğru dürüst bir incerseniz, 1968 ile mukayese etmek yanlıştır. O vakit, 1968 ile mukayese edene şunu sorarım: 1980'de ne verdin? 1980'deki rakamla bizim rakamımızı mukayese ederseniz, çok daha yüksek artışlar verildiği açık bir surette görülür; ama 1980'e gelirken fevkalade düşük tutulmuştur.

Bunun yanında şunu da ifade edeceğim: Bugün, gençlerimize yurtlarda bedava kahvaltı veriliyor. Evet, yemeklerine ayrıca yardım ediliyor.

Spor meselesinde çok büyük ilerleme var. Zaten, üç dört senede, dikkat ederseniz, gördünüz, yeşil sahalarda herhalde eski devirlerde yapılmadı. Bugün, Türkiye'nin ikinci lig futbol takımlarının bile neredeyse yeşil sahalarda var ve bütün bunlar...

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Kahramanmaraş'ın sahası toprak Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir Kahramanmaraş kaldı, o da yapılacak, merak etme.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Kahramanmaraş'ı örnek gösterebilir misiniz?

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen efendim... Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibarıyla şunu söyleyeceğim: Herhalde, son yıllarda sporda aldığımız onur verici neticeleri bu iktidarın yaptığı işlere de bir parça bağlamanız insafla bağdaşır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şehitlerimize bakmaya, daha iyi hizmetler götürmeye, köylerimizin ulaşım imkânlarını, içme suyu meselelerini daha fazla halletmeye aynı hızla devam edeceğiz. Çocuklarımızı daha güzel yerlerde yetiştirmek istiyoruz.

Son bir nokta daha var...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Pamuk mu, zeytinyağı mı?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Pahalılıktan bahsetmediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Pahalılığın sebeplerini söyledim, siz anlamadınız galiba.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Pamuktan bahsedelim lütfen. (Gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdye kadar anlattıklarımın; açıkça ifade ettiğim gibi, 1987 seçim beyannamemizde ve Hükümet

programımızda ne varsa, enflasyonla ilgili olarak onları yapacağız dedim. Herhalde duymadınız. Onun için, bir kere daha tekrar ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Duydum, 1983'ü hatırlatmak istedim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bu işleri yapmakta çok daha güçlü olduğumuzu, ekonomik olarak çok daha güçlü olduğumuzu bir kere daha burada tekrarlıyorum.

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Şok kararlar alacak mısınız yani.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderi anlatmadınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın Demirel konulmasının bir yerinde 12 Eylülle ilgili konuştu. Bizi 12 Eylülün arkasına sığınmakla itham etti. *(DYP sıralarından "Doğru, doğru" sesleri)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — "12 Eylülün ürünüsünüzdür" dedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta ileri gitti, sizin söylediğiniz gibi söyledi.

Biz, 1983 seçimlerine girerken, hiçbir yerden en ufak bir destek görmedik.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Amerika hariç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ne idareden, ne başka yerden. *(DYP sıralarından gürültüler)* Hatta, köstek gördüğümüzü söyleyebilirim, büyük çapta köstek gördüğümüzü söyleyebilirim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — DYP'yi seçimlere sokmadınız, bundan daha büyük destek olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, 1983 seçimlerini, o günkü şartlar içerisinde, Allah'ın yardımı ve milletin desteği ile aldık. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Arkasından, mahallî seçimleri yaptık. Bütün partileri de, biz yine bu seçimlere soktuk, sokmayabilirdik; ama memlekete demokratik ortamı biz getirdik; bunu da herkes biliyor.

Dahasını söyleyeceğim. 1987 referandumu, arkasından seçim. O seçimde herkes de yarıştı bizimle ve köklü partiler olduğunuzu iddia ettiniz, bu noktaya geldiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Baskın seçim, referandumdan 15 gün sonra seçim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada bir soru var. Hep şu soruluyor; yüzde 36 küsur... Şimdi bir yolu var bunun, eğer bizi yüzde 36 ekalliyet diye düşünüyorsanız, ekseriyet olmanız için bir araya gelin. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bir araya gelin, bir parti olun, reylerinizi toplayın. Bakın yüzde 44 ediyor. O vakit siz rahatlıkla ekseriyeti alırsınız. Buyurun...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Senin orada dört parti var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niçin seçime bir parti olarak girmiyorsunuz? Soru bu... *(DYP sıralarından gürültüler)*

Muhterem Milletvekilleri, bir önemli soru daha var burada. 12 Eylül'ü yapanlarla ilgili bu televizyonda açık görüşme yapalım, açık müzakere yapalım dendi. Gerçi 1960'larda televizyon yoktu, sonra geldi. Acaba, Sayın Demirel 27 Mayısçılarla bu işi yapabilir miydi? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar*)

Değerli Milletvekilleri, bugün burada, Anavatan Partisinin getirdiği demokratik ortamda televizyonun içine baka baka bu laf söylenebiliyor; ama acaba 1965 ile 1971 yılları arasında 27 Mayısla ilgili bir şey söyleyebildi mi? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler*)

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Söyledim.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Söyledi söyledi, çok şey söyledi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Söyledim" diyor; söylemiş, doğru. Söylediğini de ben okuyorum. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

1965 Hükümet Programını takdiminde, "Programımızın izahına geçerken, her şeyden evvel açıklanacak husus, Atatürk ilkelerine ve 27 Mayıs İnkılabına dayanan ve millî iradenin tasvibine mazhar olan Anayasamızın ruhu ve metniyle hâkim kılmanın şaşmaz hedefimiz olduğudur." Söylediği budur. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Anayasa o, Anayasa.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Anayasada o, Anayasada.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir şey daha ilave etmek istiyorum: Adalet Partisi, Demokrat Partinin devamı olduğunu söyler. Doğru Yol da Adalet Partisinin devamı olduğunu söyler.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz kimin devamısınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kimsenin devamı değiliz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 12 Eylül'ün devamısınız.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 27 Mayıs'ı siz kaldıramadınız da, o beğenmediğiniz 12 Eylülcüler kaldırdı, siz teşekkür etmelisiniz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Teşekkür ediyorum.⁵² (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar*)

⁵² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 19, Birleşim 37, Sayfa 109-134*

23 Aralık 1988 Cuma

1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1989 yılı bütçesinin Yüce Mecliste görüşülmesinin bu son gününde, Hükümet adına, bütçenin üzerinde yapılan konuşmalara, değerlendirmelere ve tenkitlere cevap vermek istiyorum. Bu konuşmamı, her zaman olduğu gibi, geniş bir hoşgörü anlayışı ve bir iktidar olmanın havası içerisinde, söylenen sözlere ve yapılan tarizlere de mümkün olduğu kadar çok sert cevaplar vermeden, yapmaya çalışacağım.

Daha evvelki konuşmamın başlangıcında, memleketimizin şu geçtiğimiz beş sene içinde önemli değişikliklere uğradığını, bunun da kelime olarak, bir transformasyon olduğunu ifade ettim; “Tabiatıyla, transformasyon büyük değişiklik ifade eder. Bunun en başında Türkiye’nin dışa açılması, sanayi malları ihracatı geliyor” dedim. Bu konular üzerinde fazla duracak değilim; ama, bir iki rakamla meseleyi bir kere daha hatırlanıza getirmek istiyorum.

Bugün, Türkiye, ödemeler dengesi bakımından tarihinin, yani cumhuriyet tarihinin en güzel günlerini yaşamaktadır. Bunun aksini iddia etmek mümkün değildir. 1975 senesinde Türkiye’nin bütün döviz gelirleri -ihracat dâhil, bütün işçi dövizleri dâhil- 3 milyar 450 milyon dolar, cari işlem açığı ise, 1 milyar 648 milyondur. 1980’e geldiğimizde, o zamanki gayretlere rağmen Türkiye’nin bütün döviz gelirlerinin sadece 5 milyar 800 milyon dolar olduğunu, aynı sene cari işlem açığının 3 milyar 400 milyon dolara ulaştığını görürüz. 1983 senesinde bu rakamın 8,5 milyar dolara ulaştığını; yani, döviz gelirlerinin 8,5 milyar dolar olduğunu; buna mukabil, cari işlem açığının da 1 milyar 800 milyon dolar olduğunu görürüz. Bu sene, ekim ayı sonu itibarıyla Türkiye’nin cari işlem fazlası vardır: 400 küsur milyon dolar. (ANAP sıralarından alkışlar) Yani, cari işlem açığı değil, cari işlem fazlası vardır. Bu da, Merkez Bankamızın ekim ayıyla ilgili yeni çıkardığı tablodur. Yılsonu tahmini şöyledir: Türkiye’nin 19,5 milyar dolar civarında döviz geliri olacaktır ve cari işlem açığı, ya sıfır veya pek az pozitif olacaktır.

Bunu, bilhassa şunun için söylüyorum: Uzun mücadeleler sonunda Türkiye’nin vardığı önemli bir noktayı bilhassa belirtmek istedim; çünkü, unutmayalım, bütün geçmiş iktidarlar, hep bu döviz sıkıntısıyla uğraşmışlardır. Ben, 1950’lerde, Başbakanın ve Maliye Bakanının, dışarıya gideceklere döviz tahsis ettiğini hatırlarım. Aynı Konu, 1960’larda başımıza geldi. 1970 para operasyonu yapılmadan evvel, transferler aşağı yukarı on üç ay bekliyordu. 1977’de şubat ayında özel sektörle ilgili transferler durmuştu ve 1977 sonrasında şöyle bir hadise daha vardı: Liste yapılmıştı, “Türkiye, ancak şunları ithal eder” diye. Listenin başında, tabiatıyla zarurî ihtiyaç maddeleriniz var; gübre, gübre hammaddeleri, ilaç vesaire gibi. Bunun haricindeki maddeler ithal edilemez” gibi kayıtlar vardı.

Yine aynı tarihlerde (unutmuyorsam 1979’da) o günkü iktidarın bir bakanı Libya’dan petrol almaya gidiyor. Bana bunu söyleyen, o tarihte, o sırada sefirlikte bulunmuş bir zattır, hikâyeyi ondan duydum... (SHP sıralarından, “Hikâye olur mu?” sesleri)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — “Hikâye...” Başbakana olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hikâye değil efendim, hakikat, gerçek; ben ondan duydum. (SHP sıralarından, “Hikâye olur mu?” sesleri)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin petrol açığı var. Libya bize petrol veriyor ve o sıralarda resmî fiyatlar, spot fiyatların altındadır, yani, spot fiyatlar daha yukarıdadır; petrolde öyle bir durum vardı. Libya, bir miktar petrolün varilini bize, resmî fiyatın 1 dolar veya 1,5 dolar altında veriyor. Bakanımız, bir parti daha petrol istiyor. İstenen miktar, 1 tanker yükü; belki o günkü parayla 20-25 milyon dolarlıktır. Kabul ediyorlar. Fiyatını soruyor: "bize bu petrolü, acaba yine bize yaptığınız indirimli fiyattan verecek misiniz?" Bunun üzerine diyorlar ki "Hayır, veremeyiz. Lütfen..." Konuşma burada bitmiştir; yani bir nevi, bakanımızı, o konuşmanın bittiğini ihsas ederek dışarıya çıkarıyorlar; hoş bir şey değil. Bunu, şunun için söylüyorum: Türkiye, bu sıkıntılı günleri yaşamıştır her geçen idare devrinde yaşamıştır. Onun için, yapılan değişikliğin önemini anlamak bakımından bunu bilhassa belirtmek istedim; çünkü vardığımız noktada bugün Türkiye'nin göğsü açıktır ve o ülkelere kredi verme durumundadır; yani, vaktiyle kredi istediği ülkelere kredi verme -tabiatıyla, malını satmak için- durumundadır ve kredi de vermiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — O masalı daha önce de dinlemiştik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Bahsettiğiniz bakan kimdi Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ikinci önemli reformasyonu şehirler üzerinde yaptığımızı söyledim. Hakikaten, bütçemizden fedakârlık yaptık, devlet gelirlerinden, yani merkezî idarenin gelirlerinden fedakârlık yaptık ve çok büyük değişiklik getirdik. Mahallî idarelere bütçeden bu ayrı imkânları vererek, orada halka daha iyi hizmet götürülmesini temin ettik; bu, başlı başına bir değişikliktir. Hiçbir iktidar bunda başarılı olamamıştır. Çok söylenmiştir; yerinden yönetim... Yerinden yönetime önem vermek... Hiçbirisi başarılı olamamıştır. Bugün biz, bürokrasinin direnmesine rağmen, hiç çekinmeden bu yetkileri mahallî idarelere devrettik ve onları aynı zamanda gelirlerle donattık. Netice ortadadır. Bugün, Ankara şöyledir böyledir -geçen konuşmamda, biraz da müstehzi bir ifade ile söyledim-, Keçiören'de park yapılmış; yüzlerce park yapıldı, daha büyükleri de yapılıyor. Ankara'yı gördüğünüz için, tavsiye ederim, diğer şehirleri de görün; oralarda da aynı değişiklikler var. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Kaldırım taşlarını söküp, yeniden yapmak belediyeçilik değildir.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üçüncü büyük değişikliği, biz devleti sanayiden ve ticaretten çıkarmaya çalıştık. Birçok iktidarlar da, bizden evvel bu işi yapmaya çalışmışlardır; ama başarılı olamamışlardır; biz bunda başarılı olduk. Bugün, Türk Devletinin, bir arkadaşımızın dediği gibi, ne yeni iktisadî teşebbüsler kurma arzusu vardır, ne de böyle bir şeyi kurmuştur. Hatta, biraz sonra bahsedeceğim, iktisadî devlet teşekküllerini, kamu iktisadî teşebbüslerini özelleştirme programımız aynı -belki biraz ağır tempoda yürütülmektedir; gereğinden dolayı.

Altyapı meselesinde; sulama tesisleri, barajlar, elektrik enerjisi, -detaya girmek istemiyorum-, telefon meselesi, karayolları, otoyolları... Bütün bunların hepsi yine

Anavatan İktidarı zamanında yapılmıştır. Şimdi, şöyle söylemek kabil, “Efendim, biz başladık...” Geçen sefer de ifade ettim, başladığınız sizin; güzel; bitirdiğiniz de sizin. Gerisi kimin olacak?

Şimdi bakınız, bir misal var; Karakaya Barajı. 1976’da başlamış, o devrin Sayın Başbakanının, Karakaya Barajının defterini imza ederken yazdığı şeyleri de okudum. “Bir en evvel bitsin” demiş. “Gönül, daha fazla şeyler görmek istiyor” demiş, bir şeyler söylemiş, güzel güzel şeyler söylemiş. 1976’dan 1983’e gelmişiz, yedi sene geçmiş. Yedi sene sonunda barajın ancak yüzde 16 veya 17’si yapılmış. Biz 1983’te aldığımız bu tesisi 1987’de işletmeye açtık. İşte iş böyle yapılır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, hemen bir konuyu da sırası gelmişken söyleyeyim. Barajlardan aşağı yukarı 84 baraj 1983’e kadar Türkiye’de tamamlanmış. Bunları ayırt etmek mümkün; hangisi 1980’e kadar yapılmış, hangisi 1980-1983 arasında yapılmış. Bizim dönemimizde, bu sene sonuna kadar (Beş senede) 39 baraj buna ilave edilmiş.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sadece temelde kalmış Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapılmış, işletmeye açılmış diyorum, işletmeye açılmış. 39 tane baraj...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sadece bekçiler duruyor...

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen, Sayın milletvekilleri...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Başlayıp, bitirdiğiniz kaç tane Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili... Lütfen... Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ayrıca 63 tane baraj da şu anda inşa halinde. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, önemli olan, işi bitirmektir. Bir enteresan misal vereyim. İki tane şeker fabrikası burada bahsedildi. Bir tanesi Van-Erciş, diğeri de Ereğli Şeker Fabrikası. Ereğli Şeker Fabrikasının temeli 1979’da atılmış; ama olduğu gibi kalmış, temel atılmakla kalmış. Etrafı çitle çevrilmiş bir saha, içinde bir kulübe. 1987 senesinde temel attığımız zaman orada manzara bu idi. Aynı şekilde, Van-Erciş Şeker Fabrikası da güya 1976’da temeli atılmış; 1976’da atıldığına göre, herhalde 1980’e kadar bitmesi lazımdır. Hayır, hiçbir şey yapılmamış.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — 1980’den 1987’ye ne yaptınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da aynı yerde kalmış. Biz, 1987’de gittik, temelini attık; 1988’de de sizleri davet ediyorum, bu sene sonunda açılışını beraber yapalım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İsterseniz, Ereğli fabrikasının açılışını da dört ay sonra beraberce yaparız.

Gene bizim dönemimizde, beş senedir Türkiye’deki millî tasarrufların gayri safi millî hâsılaya oranının, 1983 yılında, yüzde 16 küsur olduğunu ve 1988 senesinde bu rakamın yüzde 25 civarına geldiğini söylüyorum. Bu da, millî tasarrufları artırmada Anavatan İktidarının ne kadar başarılı olduğunu açık bir surette gösteriyor.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 1980’de kaç, 1980’de?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii aslında şöyle bir şeyler var: Geriye doğru giderseniz, millî tasarrufların yüksek olduğu; ama 1980 yılına doğru gelirken süratle düştüğünü müşahede edersiniz.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Olur mu? Yüzde 20.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok aşağıya düştüğünü müşahede edersiniz.

Yatırımların büyük bir kısmı, demin söylediğim gibi, cari açıktan, yani dış açıkla kapatıldığını, bunun, da büyük borçlanmalara sebep olduğunu açık bir şekilde görürsünüz.

Bütün bunların hepsi değişmiştir. Bugün Türkiye 1988 yılında kendi cari işlem açığını kapatmakla, tasarrufuyla yatırımını aşağı yukarı eşit hale getirmiştir ve yüksek seviyede getirmiştir. Bu da geçtiğimiz yıllarda hiçbir şekilde başarmış bir husus değildir.

Başka bir şey daha söyleyeyim; 1975-1980 arasındaki -demin bir arkadaşımız da bahsetti- katî rakamları vereceğim. Yatırım yaparsanız, karşılığını alırsınız. İmalat sanayiinde çok yatırım yapıldığı iddia ediliyor. Evet, yatırım yapılmış, ama o yatırımları çalıştıracak hammadde alınamamış, elektrik yok. 1975-1980 arasında imalat sanayiinin sermaye hâsıla nispetini mukayese ettiğiniz zaman, dünyanın en acayip rakamı çıkıyor. Yani, 33 yatırım yapıyorsunuz, 1 hâsıla alıyorsunuz. Bütün yatırımlarda ölçerseniz, aşağı yukarı 12-13 yatırım yapıyorsunuz, 1 hâsıla alıyorsunuz.

1980-1983 arasında, yani, askerî idare döneminde rakamlar şöyle: Bu rakam imalat sanayiinde 33 yerine 4,2; toplamda da 6,2. Anavatan döneminde, son beş senede imalat sanayiinde 2,2 yatırım, 1 hâsıla. İşte böyle olur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ALİ ESER (Samsun) — Fabrika müdürlerine koltuk yatırımı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplamda da 3,9 yatırım, 1 hâsıla. Bu da yatırımların ne kadar rasyonel yapıldığını, projelerin ne kadar titizlikle seçildiğini çok açık surette göstermektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye bugün eskisinden çok farklı olarak rahatça borç alabiliyor ve rahatça borcunu ödeyebiliyor. Bugün, rahatlıkla, “geçen sene 7 milyar dolar borç ödedik” diyebiliyoruz, 3 küsur milyar doları faiz, 3 küsur milyar doları anapara. Bunu söyleyen bir memleket, 1980’e gelirken maalesef Lüksemburg’un 1 milyon dolarlık yardımına muhtaç kalmıştı, borcunu ödeyemez bir memleket haline gelmişti. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

1984 yılına gelinceye kadar, birçok zamanlarda olduğu gibi ve yine Sayın milletvekillerinin hatırlayacağı gibi, 4 yurt dışına çıkma iki senede veya üç senede bir defa idi. İnsanın cebine de en fazla 400 dolar almasına müsaade ederlerdi -resmî olarak- ve genellikle de, bir bavulla gidilir on bavulla geri dönülürdü. Yapılan iş bu idi.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Japonya seyahatinde o da geçildi; yirmi bavulla döndüler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye’den dışarıya çıkmak hiçbir tahdide tabi değildir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Kimler çıkabiliyor, onu da söyleyin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herkes çıkar.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eskiden olan karaborsa, haksız kazanç, tahsis devri, hepsi kapanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin zabıtlarını inceledim, bütçe müzakerelerinde bahsedilen tahsis meselesi, karaborsa meselesi bütün zabıtlarda var. Bugün hiçbir şekilde, bu konularla ilgili en ufak bir şey yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Hayalî ihracat var, hayalî ihracat...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memleketimizin dışından; Suriye'den, Irak'tan, İran'dan, Libya'dan, Yugoslavya'dan, Yunanistan'dan, Polonya'dan ve bütün diğer ülkelerden turistler Türkiye'ye alışveriş etmeye geliyorlar.

İşçilerimiz, o eski devirlerdekinin tam tersine, arabalarının üstüne koca koca bavulları koyup gümrük kapılarından kavga ederek geçmiyor; aynen medenî bir insan gibi, Avrupalı gibi, Kapıkule Gümrük Kapısından üç beş dakikada geçiyorlar. Artık, eskisi gibi, Türkiye'de "Şu da lazım, bunu da getirin; bu da lazım, bunu da getirin" laflarının hiçbirisi kalmamıştır ve Türkiye'de her şey vardır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Para kalmadı, para...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Biraz da, Amerika'da aldığımız doktor unvanından bahsedin!

BAŞKAN — Dinleyelim efendim... Dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, buraya gelip, kolaylıkla, "Gelir dağılımı bozuldu, işsizlik yüzde 20 oldu, borç 50 milyara çıktı" diyebilmek için, bir eski liderin dediği gibi, bir daha iktidar olma ümidinin olmaması lazım. Aynen böyle söylemiş, "Muhalefet, iktidara karşı konuşurken dikkatli olmalıdır. Yarın iktidar olabileceğini düşünenler, sorumlu konuşurlar; iktidar olacağını düşünmeyenler ise sorumsuz konuşurlar." *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Anamuhalefet partisi sözcüleri "Efendim, işsizlik yüzde 20 oldu" diyorlar. Nasıl oluyormuş yüzde 20? Açın, plana bakın, programa bakın...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sokağa bak sokağa...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...yüzde 14,5

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Milletvekillerine sor, milletvekillerine...

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Anamuhalefet öyle bir şey söylemedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylediğinizi hatırlıyorum yüzde 20 diye.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Ben öyle bir şey söylemedim. Yanlış hatırlıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, dinleyelim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Tutanakları incelettirin, bizim söylemediğimizi göreceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelir dağılımının bozulduğunu iddia ettiler. Gelir dağılımının bozulduğunu gösterecek herhangi bir gösterge yoktur, bir.

1973 senesinde yapılmış bir gelir dağılımı araştırması var; bunun haricinde de hiçbir gelir dağılımı araştırması yoktur. Devlet İstatistik Enstitüsü daha yeni yapıyor; bir de bu. İkincisi...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Biz aydan gelmedik ya.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Bizi diğer muhalefetle karıştırmayın.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim, dinleyelim... Böyle, karşılıklı olarak hep bir ağızdan konuşmayalım... Dinleyelim efendim, dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Gelir dağılımı bozuldu” diyenlere sadece Ankara, İstanbul ve İzmir gecekondularındaki televizyon, buzdolabı ve çamaşır makinelerini bir hatırlatayım. (*SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler, alkışlar!*)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ama, onlar da suyun içinde kaldı şimdi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü de yanlışlıkla o gecekondulardan birine gitti de, ondan sonra hatırlarsınız gazetelerde çıkan haberleri. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Bir de siz gidin Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, böyle, yerinizden karşılıklı olarak konuşmak, laf atmak, söz kesmek bizim Tüzüğümüzde yok efendim. Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, Sayın İnönü gitmedi mi gecekondulara? (*SHP sıralarından “Gitti” sesleri*)

Gitti tamam; yani benim başka söylediğim bir şey mi var “gitti” dedim.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — SEKA işçisine ne kadar verdiniz onu söyleyin, cesaretiniz var mı, gidebilir misiniz oraya? (*ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim... (*Gürültüler*)

Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim lütfen... Lütfen dinleyelim efendim...

Bu kürsüden her şey konuşuluyor efendim, yerinizden müdahaleye gerek yok, öyle heyecanlanmanıza da hiç gerek yok. Burada her şey açıkça herkes tarafından, her sözcü tarafından söyleniyor. Sizin yerinizden söylediklerinizi burada sözcüleriniz en güzel bir şekilde ifade ediyorlar efendim, lütfen dinleyelim; ancak öyle yararlı olabiliriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, özelleştirme konusu üzerinde de bir parça konuşmak istiyorum.

Kamu iktisadî teşebbüsleri, başlangıcında, 1930’lu yıllarda kurulduğu zaman, bu kuruluşlarla ilgili kanun gerekçesinde de görüldüğü gibi, bilahare halka mal edilmek üzere kurulmuş; ama zaman ve şartlar bunların halka devredilmesine; yani özelleştirilmesine mani olmuştur.

1950’de iktidara gelen Demokrat Partinin programında da bu konu vardı; ama onlar da başarılı olamadılar. Ondan sonra iktidara gelen partilerin programlarında da olabileceğini tahmin ediyorum. Daha sonra bir karma ekonomi hadisesi ortaya girdi.

Kamu iktisadî teşebbüsleri Türkiye’de sanayileşme konusunda önemli rol oynamışlardır; ama, kanaatimce, devirlerini tamamlamışlardır.

Bizim programımız, bunları özelleştirmektir. Bu maksatla ilgili kanunları çıkardık, gerekli çalışmalar da dikkatli bir şekilde yapılıyor.

Tabiatıyla, bizim yaptığımız önemli bir husus da, kamu iktisadî teşebbüslerini, özellikle işletmeci kuruluşları kârlı hale getirmek ve bunları devletin bütçesine yük etmemektir.

Şunu da ifade edeyim: Kamu iktisadî teşebbüsleri, bugün hakikaten eskisine nispetle kârlı kuruluşlar haline gelmişlerdir. Gelmiş olmalarına rağmen devlete doğru dürüst bir kaynak sağlamamaktadırlar.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Arpalık dağıtıyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bir özel kuruluş olsa, bu özel kuruluş kâr dağıtır, vergi verir. Maalesef, kamu iktisadî teşebbüslerimiz, geçmiş yılların da çok açık bir surette gösterdiği gibi, devlete en fazla vergi borcu takan kuruluşlardır. Ondan sonra, devlete bir kâr payı vermemektedirler; kendi kazançları umumiyetle tekrar kendi yatırımlarına doğru gitmektedir. Bunların da, her zaman doğru yatırımlar olduğunu, hiçbir iktidar iddia edemez. Biz bu maksatla bu kuruluşları önümüzdeki dört sene içinde -inşallah büyük ekseriyetini- özelleştireceğiz. Demin Sayın anamuhalefet partisinin söylediği rafineriler de buna dahildir; onları özelleştireceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Meclisi ne zaman özelleştiriyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, burada muhalefet sözcülerinin getirdiği konulardan bir tanesi de -meşhur bir laf vardır; benim oğlum bina okur döner döner yine okur diye- enflasyon meselesidir. Tabii ki, ben bahsetmesem siz, “niye bahsetmiyorsunuz?” diye soracaksınız. 1987 seçim beyannamemizde ve bilahare hükümet programında açık bir surette 1983-1987 arasında enflasyonda istediğimiz hedefe varamadığımızı çok açık ve net bir şekilde söyledik.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Halloldu, gerek yok; milleti hallettiniz nasıl olsa.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 1983’te ne diyordunuz ama?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim söyledik; 1983-1987 arasında istediğimiz, arzu ettiğimiz hedefe varamadığımızı, bu konuda başarılı olmadığımızı 1987 seçim beyannamesinde söyledik.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Daha da yükselttiğinizi söylediniz mi?

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, açık bir surette ifade edilmiştir. Buna göre de milletin önüne gittik, biz bu işleri yaptık, bu işte de başarılı olmadık; ama size de şunu söylüyoruz dedik; enflasyonda 1992 yılıdır hedefimiz. 1992 yılında makul bir seviyeye indireceğiz dedik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Makul bir seviye!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Buna göre milletten rey aldık. Buraya geldik; sandalyelerin -denildiği gibi- yüzde 65’i bize ait oldu, geri kalanı da size ait oldu. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, bununla da kalmadınız...

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Bravo doktor!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...arkasından şöyle oldu: Bir referandum meselesi çıkardık. Referandum meselesinde bizi tuzağa düşüreceğinizi zannettiniz, hesabınızı ona göre yaptınız, kazdığımız kuyuya Allah sizi düşürdü. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Grubunuz bile buna inanmadı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sebebi şu; netice itibariyle, Anavatan İktidarı aynı rey referandumda -sizin söylediğiniz gibi- daha yüksek enflasyonlu bir devrede aldı. Netice itibariyle, kilometreyi sıfırladık. *(SHP ve DYP sıralarından "ağlaya ağlaya" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice budur. Bu da milletin huzurunda yapılmıştır; sıfır kilometre ile yeni baştan başlıyoruz. Tabiatıyla bizim yüzde 20 civarında rey alacağımızın veya yüzde 25 civarında rey alacağımızın rüyasını görenler vardı. Ne yapalım; iktidar meselesi; aç tavuk kendisini darı ambarında görmüş. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Olmuyor Sayın Başbakan, olmuyor...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bu sözler size çok yakışıyor Sayın Başbakan. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim efendim dinleyelim... Lütfen... Lütfen dinleyelim efendim. *(Gürültüler) Lütfen dinleyelim efendim... Lütfen... (ANAP ve SHP sıralarından ayağa kalkmalar ve karşılıklı laf atmalar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri... Lütfen efendim...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sayın Başbakan, referandumda kendini ortaya koydun, mahallî seçimlerde ne yapacaksın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yenilen pehlivan güreşe doymazmış derler, sizinki de ona benziyor.

MAHMUT KEÇELİ (Adana) — Ağladın sen, ağladın...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, biraz da yüzde 36 meselesi üzerinde konuşmak istiyorum.

Yine, bir Sayın liderimizin Meclis zabıtlarına girmiş bir sözü var. Diyor ki: "Değerli Milletvekilleri, hadiseler nasıl bakarsanız bakınız..." İlk önce 1967'de söylediğini okuyayım: "Müessir hükümet meselesine gelince: Muhterem Milletvekilleri, ben, seçim esnasında koalisyonlardan şikâyet ettim; koalisyon hükümetleri, hiçbir zaman müessir olmamıştır" dedim. Dediğim doğrudur. Dört senedir Türkiye'de dört koalisyon hükümeti değişmiştir. Her birinin kurulması, güvenoyu alması, takriben 25 ila 30 günü almış, dolayısıyla 115 işgünü zayi olmuştur. Hükümet kuracağız diye ve her hükümet kurulduktan sonra memleket üç dört ay çeşitli intibaların içine girmiştir. Dört senede 115 gün... Bugün benim savunduğum fikir doğrudur. Almanya'da kurulmuş bulunan Erhard'dan sonraki Kiesinger Hükümetinin hükümet programı tetkik edilirse görülür ki, orada hükümet programının hemen birinci sayfasında, "Biz bu koalisyonu öyle bir seçim kanunu çıkarmak için kurduk ki, bu seçim kanunu koalisyonlara set çeksin. Bu Avrupaî bir düşüncedir, yani, koalisyonları kaldırmak için, koalisyon kurmak bir Avrupaî düşüncedir diyor."

Aynı Sayın lider, 1976'da da şöyle diyor: "Değerli Milletvekilleri, hadiselere nasıl bakarsanız bakın, orta yerde bir gerçek var. Bu gerçek şudur: Geçen otuz sene zarfında Türkiye'nin istikrarlı dönemleri vardır, istikrarsız dönemleri vardır. Türkiye ne kazandıysa istikrarlı dönemlerde kazanmıştır." (ANAP ve DYP sıralarından "doğru" sesleri)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yalan mı demiş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "İstikrarsız dönemlerde Türkiye yerinde saymıştır. Türkiye'nin, zaman kaybetmeye tahammülü yoktur. Öyle ise, istikrarı muhafaza etmeye gayret şarttır, ülkenin yararınadır. 1961 Anayasası yürürlüğe girdikten bu yana geçen onbeş sene zarfında, Türkiye'de oniki hükümet kurulmuştur. Şayet, Adalet Partisinin tek başına iktidar olduğu beşbuçuk seneye yakın zamanı çıkarırsanız, Türkiye'de onbir hükümet kurulmuş oluyor. Kaç senede? Dokuzbuçuk senede..."

Bunlar güzel laflar, ben de aynen iştirak ediyorum. Zaten aksini söylemedik. Dikkat ederseniz, "1971'den 1980'e kadar dokuz senede oniki hükümet" dedik.

Sayın lider, 1967'de, "Seçim kanunlarını öyle yapalım ki, koalisjonsuz hükümet kurulsun" diyor.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yüzde 35'le istikrar olsun dememiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu seçim kanununu, bizden evvelki iktidar yapmış.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yüzde 35'le yapalım dememiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizden evvelki iktidar, yani askerî idare zamanında bu seçim kanunu yapılmış. Biz, bu seçim kanunuyla gelmişiz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi partiler vardı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üç tane parti mücadele etmişiz ve gelmişiz.

Dikkat ederseniz, o seçim kanununu yapan biz değiliz. O seçim kanununu yapanlar burada var; Danışma Meclisi üyeleri var. (ANAP sıralarından "Kamer yaptı" sesleri)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bakanlar Kurulunda da var Sayın Başbakan.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ben yapmadım; sizi iktidara getirenler yaptı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te bu seçim kanunuyla iktidara geldikten sonra, gene hepinizin bildiği gibi, 1984'te mahallî seçimleri yaptık. Kanunu değiştirdik; o zaman, bugünkü parlamentoda mevcut olmayan partilerin de iştirakini temin ettik. Bunu da biz yaptık. 1987 referandumuna gitme kararını da biz buradan geçirdik. Eğer, biz istemeseydik, o kararı da çıkarmazdık.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Size de o yakışırdı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunlar oldu. 1987 seçimlerinde biz yüzde 36 küsur oy aldık. Bizden sonra gelen SHP yüzde 24 küsur oy aldı, ondan sonra gelen Doğru Yol da yüzde 19 oy aldı. Mesele şuradadır; Seçim Kanunu yanlış filan değildir, kimse için de dizayn edilmiş değildir. Siz de bu oyu alırsanız, bu nispetler meydana gelirse, siz de yüzde 65 sandalyeyi alırsınız.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millet iradesi ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, bakınız, ortada misal var; 1983 seçimlerinde Halkçı Parti yüzde 30,5 rey aldı, SHP'den fazla rey aldı. SHP halâ o reye yetişemedi daha. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gene 1983 seçimlerinde, MDP de DYP'den fazla oy aldı; yüzde 23 rey aldı, şimdi onlar da yüzde 19. Bakın, eğer dağılım böyle olmasaydı; yani SHP yüzde 24 küsur rey alacağına -biz ondan yüzde 50 fazla rey aldık- yüzde 30-31 rey alsaydı, biz 290 milletvekili çıkaramazdık, bu mümkün değildi. Yani, kabahati biraz kendinizde bulun; niye bizde buluyorsunuz? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, geçen konuşmasında (yani bütçenin başlangıç konuşmasında) Sayın Demirel bize "12 Eylül ürünü" dedi Bugün bunu da kâfi görmedi; bu sefer "12 Eylül kuyruğu" dedi.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kılı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii ki biz, eski Başbakanımız olduğu için kendisine karşı yumuşak hareket etme durumundayız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Senin her tarafın sert olsa ne olur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, bir noktayı hatırlatmakta fayda var. Herkes çok iyi biliyor; biz 12 Eylülün tercih ettiği parti değildik; millet çok net olarak bunu biliyor. Yani, bunu söylemenin bir faydası yok. *(DYP sıralarından gürültüler)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sunalp Paşa burada; "İhanete uğradık" diyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 Eylülün tercih etmediği bir parti olduğumuzu dünya âlem biliyor; sadece Türkiye değil, dünya âlem biliyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ama, bir şeyi söyleyebilirim; 12 Eylül yönetiminden sonra demokrasiye geçişi ve memleketi kalkındırarak, demokrasiye de herhangi bir zül getirmeden, en ufak bir leke sürmeden bir seçime götürmüşüzdür, o seçimi de başarıyla yapmışızdır ve inşallah, 1992 seçimine de aynı şekilde memleketi götüreceğizdir. *(ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Aynı seçim sistemiyle mi Sayın Başbakan? Yani, bu seçim sistemiyle mi gideceksiniz? Bir de bunu duyalım da rahatlayalım. Yoksa gene değişecek mi?

BAŞKAN — Lütfen efendim, dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rahat ediniz. Bu seçim sistemi Türkiye'ye istikrar getirmek için, koalisyonlara mani olmak içindir. Demin de okudum, Sayın Demirel'in de bu konuda daha evvelki fikirleri benzer ve paraleldir. Zaten, bakıyorum, birçok zabitleri okuyorum; fikirlerimizde bazı noktalarda hemen hemen bir farklılık yok; farklılık sadece koltukta. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, gülüşmeler)*

Şimdi, tavsiyem size şu: Eğer, iktidar olmak istiyorsanız -demin de söylediğim- yan yana oturuyorsunuz, bazı huylar birbirinize geçebiliyor, bir araya gelin, rey sayınız yüzde 43 oluyor, o yüzde 43'le muhakkak, çok rahat iktidara gelebilirsiniz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

VEFA TANIR (Konya) — Seçime üç gün kala yine ağlıyorsunuz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ayıp, ayıp; yakışmıyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, Sayın Demirel'in dediği gibi, 27 Mayıs ile onun ilgisi olmayabilir; 12 Eylül ile bizim bir ilgimiz yok. Yalnız, askerî idare döneminde vazife aldım; doğrudur. 22 ay Başbakan Yardımcılığı yaptım, memleketime hizmet ettim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çok yakıştı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra da, hiç kimsenin desteğine sahip olmadan, Anavatan Partisini kurdum, arkadaşlarımla beraber bu memlekette en fazla reyî alarak iktidar olduk.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Efendim, pişmanlık yasası var zaten, yararlanabilirsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, 12 Eylülle bir hesabı olan varsa, bunu bizden sormasın; onlar, kendi hesaplarını kendileri görsünler.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Sen, 12 Eylülü istismar ediyorsun onun için sana söylüyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben geçen konuşmamda -belki kızmış olabilir- 27 Mayıs konusunda söylediğim sadece şudur: “12 Eylülü bugün burada çok rahatlıkla, televizyon, o zaman canlı yayın oluyor, konuşabiliyorsunuz; ama, 27 Mayıs acaba 1965-1971 arasında bir söz söyleyebildiniz mi?” Yani, “Başbakanlığınız devrinde bir söz söyleyebildiniz mi?” dedim, söylediğim budur.

ABDULLAH ULUTÜRK (Afyon) — Zabıtlara, bakın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve söylenen sözü de, dikkat ettim, analiz ettim, 27 Mayısın bahsedilmesine lüzum olmayan bir yerdir.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Niye bahsettin o zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niye bahsetmiş, onu kendisine sorunuz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakınız, 27 Mayıs'ta gadre uğramış, hakikaten, benim görüşüme göre şehit olmuş bir Başbakan var, iki tane arkadaşı var. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın Demirel yakından bilir; Menderes'in idam edildiği gün, o idam haberini, kendisiyle beraber radyoda dinledik. Ama, onlar, Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın hatırasına bir şey yapamadılar. Şu sebep, bu sebep; onu bilmem.

Biz Demokrat Partinin devamı olduğumuzu iddia etmedik; hiçbir partinin devamı olduğumuzu iddia etmedik; ama, işin doğrusu ne ise onu yapmaya çalıştık; Adnan Menderes, rahmetli Zorlu ve Polatkan'ın itibarlarını iade ettik. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Ümit ediyorum ki, Sayın Menderes'in ailesiyle mutabık kalabilirsek, iyi bir cenaze merasimi; daha doğrusu nakil, defin merasimini de yapmak bize nasip olacaktır. *(ANAP sıralarından “inşallah” sesleri, alkışlar)*

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Bu sefer de bunu kullanacaksın öyle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 17 sene, bu konuyu, biz seçim diye kullanmadık. Biz hiçbir partinin devamı olduğumuzu da söylemedik; hâlâ da söylüyorum, biz Demokrat Partinin devamı değiliz; bunu da açıkça söylüyorum. Hiçbir partinin devamı değiliz, onların mirasına da sahip değiliz; ama işin doğrusu ne ise, hak ne ise, bir insanın itibarını iade etmek ne ise; sevilen bir insana, memleketle hizmet etmiş olan bir insana, tabii, layık olduğu yeri vermek lazımdır gereği ile hareket ettik; yoksa, bunu, seçimdir, şudur budur diye düşünmüyoruz.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Bırak numarayı.

ABDULLAH ULUTÜRK (Afyon) — Numara yapma.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, Menderes öleli şu kadar sene olmuş, ne tesiri olacak? Çünkü, onun devrinde 10 yaşında olanlar bugün 30 küsur yaşındadır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Süre sınırı yok mu Sayın Başkan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1960'ta doğanlar 28 yaşında. Onun için, bu memlekette de, tabii, genç nüfus yüksektir; unutmaya da yakındır, herkes unuttur; ama unutulmaması icap eden bazı şeyler var. Biz bunu hiçbir zaman seçim için düşünmedik, hiçbir zaman da düşünmüyoruz. Açıkça ifade ediyorum. Seçime de hiçbir tesiri yoktur. Onu da iyi biliyorum; ama ta baştan beri düşündüğümüz bir konu vardı; o konuyu yerine getirdik, Bayar'ın da cenazesini biz merasimle kaldırdık. Bu da tabiidir.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Türkçe bilmeyen torunu ne yaptın?

BAŞKAN — Efendim, süre tamamlanmıştır; toparlayınız lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bazen, bir Cumhurbaşkanlığı konusundan bahsederler. Tabii ki, bir iki kelime söylemek istiyorum.

Bundan, âdet haline getirmiş gibi, Sayın Demirel'le SHP'nin Genel Sekreteri bahsediyorlar. Anayasada Cumhurbaşkanının nasıl seçileceği açık seçik yazılmış. Efendim "Anlaşma lazımmış." Anayasa anlaşmayı şöyle göstermiş: Eğer, bir aday üzerinde mutabık kalırsanız, gizli oy, üçte iki ekseriyetle rey alırsa birinci turda seçilir. Öyle değil mi? Eğer, bir aday üzerinde mutabık kalmazsanız, birkaç aday çıkarsa, tabii ki hiç kimse üçte iki rey alamaz, ikinci tura, üçüncü tura gider, üçüncü turda -netice itibariyle- mutlak ekseriyetle, yani salt çoğunlukla seçilir. O da olmazsa son iki aday arasında mesele çözülmeye kalkılır, o da netice vermezse Meclis fesh olur." Hadise bu kadar basit.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Yani, sen oluyorsun...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, mesele "Falanca, filanca olacak" gibi eliminasyon sistemi değil. Bir arkadaşımız geçen gün söylemiş, "Falanca, filanca olamaz" diye; güzel. Madem böyle eliminasyon sistemiyle gidiyor, buna birkaç kişi de ben ilave edeyim. Mesela diyeyim ki, "Sayın İnönü de olamaz" Olamaz, mümkün değil, Anavatan Grubu rey vermez. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Alkış zayıf geldi efendim, bir daha sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Genel sekreterin de arzu ettiği, Anamuhalefet Partisi lideri olamaz.

Biz, İnönü'yü hakikaten seviyoruz, Anamuhalefet Partisi lideri olarak, hep görmek istiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Önümüzdeki seçimde görürüz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel'i de göstermeyiz, onu da söyleyeyim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

SÜLEYMAN DEMİREL (İsparta) — Kimseden bir şey istemedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun da muhalefet liderliğinden çok memnunuz, öyle kalmasını istiyoruz. *(DYP sıralarından, "Millete gidelim, millete" sesleri)*

Çok teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

Başbakan Turgut Özal'ın Bütçenin kabulü sebebiyle yapmış olduğu teşekkür konuşması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, tasarıların açık oylama sonuçlarını okuyorum:

1989 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oylar şu şekildedir: Kullanılan oy sayısı 426; kabul 286 *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*, ret 139, geçersiz oy 1.

1987 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı için kullanılan oy sayısı 425; kabul 286, ret 138, 1 geçersiz oy.

Katma Bütçeli İdareler 1989 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oy 424; kabul 286, ret 137, geçersiz oy 1.

1987 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı için kullanılan oy 424; kabul 285, ret 138, geçersiz oy 1.

Sayın milletvekilleri, Yüce Heyetinizce kabul edilen bütçe ve kesinhesap kanunlarının, milletimiz için yararlı olmasını dilerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütçenin kabulü nedeniyle teşekkür konuşmasını yapmak üzere, Başbakan Sayın Turgut Özal; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; 1989 Yılı Bütçe Tasarısının ilk önce Plan ve Bütçe Komisyonunda uzun süre görüşülüp, ayın 9'undan itibaren de Yüce Mecliste, burada detayıyla görüşülüp kabul edilmesi münasebetiyle birkaç kelime söylemek istedim.

Bir kere, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve ilgili bakanlıkların bütün personeline, bürokraside çalışan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Hemen arkasından, bu bütçe tasarısında Komisyonunda fevkalade büyük mesai sarf eden, başta Komisyon Başkanı ve divanı olmak üzere bütün Komisyon üyelerine -muhalefete mensup olsun, iktidara mensup olsun- ve orada çalışan diğer arkadaşlarımıza, fikirlerini gelip orada söyleyen diğer milletvekili arkadaşlarımıza, canı gönülden teşekkür ediyorum.

Yine burada, başta Sayın anamuhalefet partisi lideri, muhalefet partisi lideri ve grup sözcüleri olmak üzere, bütün arkadaşlarıma, bu bütçeye olan katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Bütçemizin, ümit ediyorum ki, tatbikatında, burada serd edilen fikirlerin de, tabiatıyla bizim programımız, bizim görüşlerimiz istikametinde nazarı itibara alınacağını ve yapılan tavsiyelere de dikkat edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha tekrar ederken; bu bütçenin memleketimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını Cenabı Hak'tan diliyor, hepinize en derin saygılarımı sunuyorum.⁵³ (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar*)

⁵³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 21, Birleşim 51, Sayfa 723-734, 745-746*

6 Nisan 1989 Perşembe

Başbakan Turgut Özal'ın Anayasanın 111'inci Maddesine Göre Güven İstemi Münasebetiyle Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; huzurunuzda Anayasanın 111'inci maddesi gereğince, güvenoyu istemi ile çıkmış bulunuyorum. Anayasamızın 111'inci maddesi aynen şöyle: “Başbakan, gerekli gördüğü takdirde, Bakanlar Kurulunda görüştüğünden sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinden görev sırasında güven isteyebilir.”

Bu madde, aynı zamanda, dikkat edilirse, 1961 Anayasasında da aynen mevcuttur ve 1961 Anayasasındaki gerekçesi de şöyledir: “Bu madde, gensorunun hükümet planında mukabili olarak kabul edilmiştir. Millet Meclisinde sahip olduğu çoğunluğu tebarüz ettirmek veya böyle bir çoğunluğun bulunup bulunmadığını araştırmak, Bakanlar Kurulunun hakkı olmalıdır. Ayrıca, hükümet, güvenoyu isteyerek takviyeyi düşünebilir.” Madde, güvenoyu isteminde bulunma hakkını sadece Başbakana vermiştir.

Çok muhterem milletvekilleri, mahallî seçimler, 26 Martta huzur içinde yapıldı, herhangi bir hadise olmadı memleketimizde. Dikkat ederseniz, 1983 yılından bu tarafa, Anavatan yönetiminde ne kadar seçim yapılmışsa, ne kadar referandum yapılmışsa, bunların hepsi, huzur içinde, sulh içinde herhangi bir ciddî hadise çıkmadan yapılan seçimlerdir. Bir kere, seçimlerin bu şekilde yapılmasından hepimizin çok büyük memnuniyet duyması icap eder. Seçim sonuçları ne olursa olsun, milletin takdiri ortaya çıkmıştır, biz de bu takdire saygılıyız. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Değerli Milletvekilleri, gönül arzu eder ki, bu güvenoyu müzakerelerinde bizim siyasî partilerimizin seçimlerde yaptığı polemik tarzındaki münakaşalar bir tarafa bırakılsın da, şurada, hakikaten, milletin meseleleri; bizim yaptığımız yanlışlıklar da varsa...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Doğrusu var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bu yanlışlıkların doğruları neyse onların söylenmesini, bunlar da dâhil olmak üzere, çok ciddî ve medenî ölçüler içerisinde münakaşa yapılmasını çok tercih ediyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ciddî adamsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Buna da her zaman hazır olduğumuzu ifade ediyorum. Biz, 1983 senesi sonunda iktidara geldiğimizden bu tarafa, hiç kimseyle kavga etmedik. Söylenenler doğru değildir; memleketi, sevgiyle bir arada tutmaya çalıştık. Partiler bazen az rey alırlar, bazen çok rey alırlar. Siyasî tarihimizi inceleyiniz; göreceksiniz ki, eski partilerde de, zamanı gelmiş reyleri yükselmiş, zamanı gelmiş reyleri düşen partiler olmuştur. Bunların sebepleri vardır, biraz sonra ben bunun da sebeplerinin neler olduğunu kendime göre anlatmaya çalışacağım.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Müeyyidesi vardır hepsinin de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, ne yazık ki, üzülerek ifade ediyorum ki, gerek Sayın İnönü, gerekse Sayın Demirel özellikle, bu konularda bizim arzu ettiğimiz, belki vatandaşımızın da arzu ettiği, şurada ciddî münakaşaları yapma imkânını maalesef bulamadık; ama, ben onlara bakmayacağım, ben bildiğim gibi, işlerin doğruları nedir, yanlışları nedir; bunlara söylemeye elimden geldiği kadar devam edeceğim.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Doğruyu söyleyen oy alırdın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Polemik yapmak istemiyorum, tersini de yapmak istemiyorum; yani, her şeyi güllük gülistanlık da göstermek istemiyorum, böyle bir niyetim de yok. Çünkü, geçtiğimiz dönem içerisinde karşımızdaki siyasî partilerin hepsi bir fukaralık edebiyatı yaptılar; gelir dağılımı bakımından Türkiye'yi Bangladeş'ten daha kötü bir ülke gibi göstermeyi başardılar tahmin ediyorum. Hâlbuki durumlar böyle değildir; durumlar daha iyidir. Durumlar şöyledir diyecek de bir şeyim yok; bunlara geleceğim.

Memurun derdi, işçinin derdi, esnafın derdi, çiftçinin derdi...

Peki, bütün bu dertler varken, bu dertlerin çözümleri nedir; onları niye konuşamıyoruz? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ZEKERİYA BAHÇECİ (Antalya) — O, senin meselen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçtiğimiz şu onbeş seneyi inceledim. Partiden bir arkadaşımız, 1970'ten bu tarafa, arşivleri, gazeteleri gözden geçirdi. İnanır mısınız; bugün burada konuşulanların aynı 1974 senesinde, 1977 senesinde -hiç şaşırmanın- 1979 senesinde bulmak kabildir; hatta, Sayın Demirel'in kelime kelime sözleri birbirine benzer; 1974'te ne konuşmuşsa, 1977'de ne konuşmuşsa, 1979'da ne konuşmuşsa -esaslı bir muhalefet yapmak için, tabii, muhalefet olduğu o yıllarda aynı laflar bugün bize karşı da söylenmiştir; o zaman Cumhuriyet Halk Partisine karşı söylenmiş, bugün de aynı laflar bize söylenmektedir; ama, ben bunları faydasız, mütalaa ediyorum; kısır çekişmelerdir bunlar. Bu kısır çekişmeler bizim ülkemizi bir yere götürmez; bu kısır çekişmelerin mazide kalması lazımdır, onlardan ders almamız lazımdır; hep bunu söyledim.

İktidar-muhalefet münasebetleri medenî ölçüler içerisinde olmalı, yırtıcı bir bunalım stratejisi takip edilmemelidir; memleketin iyiliği için bu gereklidir. Size bir misal vereceğim. Önümde bir tablo daha var; bu, çok tipik bir misal: Sene 1974, zamanın hükümeti gübreyi; mesela triple süper fosfatı (TSF'yi) 1.040 liradan 2.870 liraya çıkarmış; gerekliymiş çıkarmış. Sayın Demirel çıkmış, "Köylüyü mahvettiniz, köylünün canına okudunuz; köylü bu gübreyi nasıl kullanacak?" diye veryansın etmiş. O zaman, muhalefette...

YILMAZ HOCAOĞLU (Adana) — "Benim köylüm" demiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, "Benim köylüm" diyecek.

Efendim, 21.4.1975'te iktidara gelmiş, sözünü tutmuş; tonu 2.870 lira olan o gübreyi 1.750 liraya indirmiş; hatta daha da garanti yapsın diye, bir müddet sonra bu rakamı 1.300 liraya indirmiş. İşler buraya kadar iyi... Ondan sonra iktidar değişiyor, 1977 sonunda Sayın Ecevit tekrar hükümete geliyor; Ecevit Hükümeti, o aldığı korkudan mıdır; nedendir, gübrede hiç ayarlama yapmıyor. 24 Ocak geliyor -dikkat ediniz- gübrenin öyle bir fiyatı var ki, o sıralarda, gübrenin plastik torbasını satsanız, gübrenin bedelini karşılıyor, gübrenin fiyatı bu hale gelmiş. Yani biz gübreyi aşağı yukarı sıfır fiyatına çiftçimize veriyoruz. Ben o zaman Başbakanlık Müsteşarı idim. Meseleyi inceledik, Bakanlar Kurulunun önüne getirdik. Sayın Demirel'in solunda oturuyorum; çok iyi hatırladığım bir müzakeredir, tahmin ederim burada hatırlayanlar da vardır. Zamlar ve develüasyon konuşuldu o günkü Bakanlar Kurulu toplantısında. İtiraz edenler oldu.

Tabii, zam rakamlarının sayfaları açıldıkça, Bakanlar Kurulunun gerisinde homurtular başladı, “Biz bu zamlarla nasıl seçim kazanırız?” diye. Sonunda, Sayın Demirel bana döndü, “Turgut, bugünlük bu kadar yeter, bundan daha fazlasını hazmedemezler; bir kısmını ikinci güne bırakalım” dedi. Aynen böyledir...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Yalan! Yalan söylüyorsun!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Ben Bakanlar Kurulundaydım; “Daha fazlasını hazmedemezler” sözü söylenmedi, uyduruyorsun; ayıp ayıp! (*DYP ve ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, 27.1.1980'deki gübrenin fiyatı, tonu 1.300 liradan 10 bin liraya çıkmıştır; açın gazeteleri bakın. Efendim, yapılan hareket doğrudur, yanlış değildir; ama söylemek istediğim bir şey var: İktidar olunca başka türlü konuşmak, muhalefet olunca başka türlü konuşmak, işte Türkiye'yi bu kadar büyük yanlışlıklara getirmiştir; onu söylemek istiyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Müsaadelerinizle, bir misal daha var, onu da söyleyeyim; Türkiye'de akaryakıt fiyatları. 1971 yılında motorinin litresi 142 kuruş, hatırlayacaksınız o tarihte varili 1 dolara kadar petrol aldığımız bilinen bir gerçektir. 1973 yılında varili 3 dolara kadar çıktı, 1974 yılında 12 dolar seviyesine geldi. Nitekim o tarihteki hükümet, 1971 yılının 142 kuruş fiyatını 251 kuruşa çıkarmış. Ondan sonra, bu rakam, en son 1977 yılında 4,1 liraya çıkmış. Bu, motorinin fiyatıdır. Arkasından, Sayın Ecevit Hükümeti geliyor; rakamları ilk önce 5,25'e, ondan sonra 9 liraya çıkarıyor. Gene gazeteleri incerseniz, gene toplantılarda, mitinglerde Sayın Demirel'in, köylünün karşısına çıkıp “Bunun maliyeti 5 liradır, size 9 liraya satıyorlar” dediğini göreceksiniz. Burada bunun şahitleri vardır.

Şimdi, bakınız, bu söylediğim rakam (9 lira) 12.6.1979 fiyatıdır.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Varili kaç?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O sırada, yani 12.6.1979 tarihinde varili de muhtemelen 14-15 dolardır; çünkü, yılsonuna doğru petrolün fiyatı yükselmeye başladı. Ve 1979 senesinin ortalama fiyatları varil olarak 17 dolardır.

25.1.1980; motorinin fiyatı 20 lira; 9 liradan 20 liraya çıkıyor. Daha durun... En son, 12 Eylül'den evvel (13.6.1980 tarihinde) motorinin fiyatı 26 lira, yani 9 liranın 3 misline yakın bir rakam; yüzde 200 zam. Ne kadar zamanda? Hepsi yedi sekiz aylık bir zaman süresi içinde. Yapılan işe yanlış demiyorum, yapılan iş doğrudur; ama iktidarda ve muhalefette ayrı ayrı konuşmak yanlıştır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, bunlarla zamanınızı almak istemiyorum. Biz 1983 sonunda yepyeni bir parti olarak iktidara geldik; doğrudur ve açık ifade ettik, dedik ki, “Biz hiçbir eski siyasî partinin devamı değiliz.” Zaten bunu dememiz mümkün değildi, böyle bir şey mümkün değildi; eski siyasî oluşumların hepsinin liderleri mevcuttu, ortadan kaldırılmamışlardı, partileri kapatılsa bile teşkilatları, diğer organları aynen duruyordu...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Parti kapatılmışsa, teşkilatı nasıl durur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1987 yılına kadar önemli icraatlar yaptık. Türk ekonomisinin çehresi değişti. Birçok problemlerimiz vardır, bu problemlerin bugün bir kısmı gene mevcuttur. Zaten, gelişen her ülkede, problem, olmaya devam edecektir. Yani, zannetmeyiniz ki, en güçlü ülkenin, Almanya'nın problemi yoktur; son seçimlerde de görülmüştür, orada da başka problemler vardır; enflasyon değildir de, daha başka çeşit problemler vardır. Gelişen her ülkenin, kendisine has problemleri, devamlı olacaktır. Hükümetlerin vazifesi, bu problemleri geniş bir perspektif içerisinde çözmek, ülkenin geleceğini de garanti altına almaktır.

Biz, nüfusu yüzde 2,5 artan ve hızla şehirleşen bir ülkeyiz. Yüzde 5 ilâ 6 şehirleşme hızı var bu ülkede...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kalkınma hızı ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şehirleşme hızının fazla olmasının neticesi olarak, büyük şehirlerin ve hatta hemen hemen bütün şehirlerin problemleri var. Bu problemlerin çözümü kolay değildir. Bunları söylemek, ifade etmek kolaydır da, icraatını yapmak kolay değildir.

Tabiatıyla, gelişen bir ülkenin meselelerinin çözülmesinde yılların hükümetlerine baktığınız zaman, söylenen birkaç husus var. Açık gösteririm; ister Sayın Demirel'in, ister Sayın Ecevit'in veya daha evvelki devrelerdeki hükümetlerin başkanlarının o zaman söyledikleri çok önemli şeylerden bir tanesi, döviz meselesidir; "Türkiye'nin döviz darlığı meselesi önemli mesele" demişlerdir. Hepsi, döviz bunalımından büyük sıkıntı içinde olduklarını söylemişlerdir ve ilk meseleyi de döviz meselesi olarak göstermişlerdir.

Bakın, yarın Ramazana giriyoruz... (ANAP sıralarından "Ramazanınız kutlu olsun" sesleri) Evet, ben de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Ramazanını kutluyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Siz de yatırım yapıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben öyle manada yatırım yapmadım. Benim söyleyeceğim başka bir şey var. On sene evvel...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ramazanı bahane ederek din istismarı yapıyorsunuz. Meclisin kürsüsünden din propagandası yapamazsınız. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Camide mi konuşuyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde mi konuşuyorsunuz? Biraz utanın yahu. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen... Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — On sene evvel -herhalde o tarihte (1979'da) Ramazan, yaz aylarına rastlıyordu, öyle olması lazım- Ramazana girerken -demin bir arkadaşım da not verdi- yağ yoktu, şeker yoktu, birçok malın kuyruğu vardı Bugün, Türkiye'de her şey vardır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 26 Mart... 26 Mart...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim, merak etmeyin.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim lütfen...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Şu 26 Marta bir geelim; oraya hiç uğramıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1984'ten 1987'ye kadar Türkiye'de karşılaştığımız meseleler içerisinde, döviz meselesini halletmek; Türkiye'yi, bu bakımdan sanayileşmiş ülkeler arasına sokmak; ondan sonra, şehirlerin biriken meselelerine çare bulmak; hızla artan nüfusu iş sahibi kılabilmek vardı. Bunların hepsi zor meselelerdir. Bu meselelerde çok büyük değişiklikler yapılmıştır Türkiye'de. Allah bir daha, Türkiye'yi, dövizsiz günlere, yokluk günlerine götürmesin. Çünkü, o günlere geri dönersek, ayağa kalkmamız hemen hemen imkânsız olur.

Biz, 1987 senesinde programımızın önemli bir noktasına geldik; bu önemli noktada, erken seçim kararı verdik. Biraz sonra, erken seçimle ilgili olarak söyleyeceklerim var. Bu erken seçim kararını niye verdik? Birkaç sebebi var. Sebeplerden bir tanesi de, Türkiye, yapacağı büyük değişim bakımından çok önemli bir noktaya gelmişti; yepyeni bazı hamleler yapmamız icap ediyordu; ama bu hamleler, bir sene içerisinde yapılacak, yani, seçime bir sene kala yapılacak işler değildi; çünkü, önümüzde, daha fazla bir süre koyma mecburiyeti vardı; yani, beş senelik bir süre koyma mecburiyeti vardı. Zaten, Anayasamız, dikkat edilirse, "Genel seçimler, milletvekili seçimleri beş sene için yapılır" der; ama, Meclis isterse, tabiatıyla, seçimi öne alabilir. Oturduk, konuştuk, arkadaşlarımızla. O yapacağımız işleri yapabilmek için, cesaretle yapabilmek için, seçimi erkene aldık.

Başka sebepleri de var, onları da söyleyeceğim. Tabii ki, Türkiye'de siyasî bir değişiklik yapılmış. Bu siyasî değişikliğin yerine oturması için de bir erken seçimi zarurî gördük; o da ayrı bir konu; fakat, kendimizin, gördüğü, Türkiye'de yapacağımız önemli işlerdir. Bu önemli işlerin başında, daha serbest bir ekonomik sisteme geçmek var. Kuru serbest bırakmak, faizleri serbest bırakmak ve 1985-1986 senelerinde hızlanan kalkınma hızının getirdiği bazı tasarruf açıklarını önleme meseleleri var.

Bir memleketin kalkınması kendi kaynaklarıyla olur, biz buna inanıyoruz; kendi halkının tasarrufuyla ölür. Yoksa, yabancının getireceği paralara büyük şekilde inanamazsınız, büyük şekilde güvenemezsiniz. Siz kendi gücünüzü ortaya koyduğunuz zaman, yabancı sermaye kendiliğinden gelecektir; benim inancım budur.

Muhterem arkadaşlarım, erken seçimin yapılmasındaki sebebi söyledim. Erken seçim sonrasında yaptığımız işlerin sevimli işler olmayacağını biliyordum, arkadaşlarımın bir kısmı da (o zamanki Bakanlar Kurulundaki arkadaşlarım, partideki bazı arkadaşlarım) biliyordu, sevimli işler değildir. Tasarrufu artıracaksınız.

Nasıl artırırınız tasarrufu? Vergilerle artıracaksınız; bir yolu odur. Diğer? Faizleri serbest bırakırsınız; ikinci yolu odur. Diğer taraftan, kamu iktisadî teşebbüslerinin, yani devlet sektörünün açıkları var, kamunun finansman açığı var; gerçi, bu açık Türkiye'de, diğer ülkelere göre çok yüksek değil, yüzde 9'a çıkmış, millî gelirin yüzde 9'u mertebesinde; ama onu da aşağıya çekmek mecburiyeti var.

Bunlar içinde, mesela petrolde, vaktiyle, 1978, 1979 veya daha evvelki yıllarda olduğu gibi, fiyatlar indi diye, iki sene süreyle biz de hiçbir ayarlama yapmamız. Bunların getirdiği bazı açıklar var. Bütün bunların toparlanması... Mesela, "Eğitim ve sağlığa önem vereceğiz" dedik, bunlarla ilgili kanunların çıkması ve gönüllü tasarrufları artırmak için

de gene getirdiğimiz kanunlar var; bütün bunların hepsinin, ben, enflasyonu artıracığını biliyordum, bunların enflasyonu artırmayacağını söylemek yanlış olurdu.

VEFA TANIR (Konya) — Düşecek diye bizi kandırıyorsunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır!

Bizim, 1987 senesinde -şurada, milletin huzurunda tekrar ederim- taahhüdümüz, 1987 Kasım ayındaki enflasyon hızını -ki, kasım ayında yüzde 45 civarındaydı- 1992 senesinde makul bir seviyeye düşürmek şeklinde ifade edilmiştir.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Beş senedir aynı masalı anlatıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bu makul seviye Türkiye için nedir, onu da söyleyeyim: Yüzde 20'nin altında bir seviyedir.

DOĞAN BARAN (Niğde) — 1983'te ne söylemişsiniz? Yüzde 10 kimin lafıdır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah, 1992 senesinde veya daha ileriki senelerde, bizi beğenmezler diye düşünürsünüz, siz gelirsiniz, daha iyisini yaparsınız... Bundan da hiç korkumuz yok; onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Korkunun ecele faydası yok ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, şu kadarını ifade edeyim; bizim programımız aynen tatbik edilmiştir, çekinmeden tatbik edilmiştir ve bizim tahmin ettiğimiz gibi, enflasyon yükselmeye devam etmiştir; hatta, mahallî seçimi erkene almak istememizin sebebi de budur; onu da biliyorlar ve karşımızda, ilk önce erken seçim isteyenler, aynı sebepten dolayı erken seçimi kabul ekmediler. Hesapları var, hesabı biliyorlar tabii, aynı hesabı onlar da biliyor. SHP'nin kabul etmemesinin ana sebebi budur.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Halk kabul etmedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onu siz isteseydiniz halk da kabul ederdi veya siz isteseydiniz halka gitmeye lüzum yoktu o vakit.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Milletvekillerine masallar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylemek istediğim şudur: Enflasyon rakamlarına bakınız, enflasyon rakamları en yüksek rakamına 1988 Kasım ayında gelmiştir, yüzde 87,5 olarak. Ondan sonra bu rakamlar aşağıya düşmüştür ve en son rakamlarını da söyleyeyim; mart ayı itibarıyla bu rakamlar şu anda yüzde 64 seviyesindedir...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bu rakam doğru mudur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yılsonunda yüzde 75'e inmiş, mart ayında da yüzde 64'e inmiştir. Aşağı yukarı, kasım ayından bu tarafa inen puan, 23 puan civarındadır.

Muhterem Milletvekilleri, şimdi, tabii ki, bu programın bir buçuk sene uygulanması, bütün bunların yapılması, fedakârlık isteyen bir iştir. Hükümetler ileriye görmek mecburiyetindedirler; kısa vadeli, meseleleri göremezler, günlerini gün edemezler. Biz meseleyi beş senelik bir perspektif içerisinde gördük ve bir beş senelik perspektif içerisinde Türkiye'yi belli bir noktaya götürmeye karar verdik...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bücür iktidarla.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii ki, bakanız geçen sene önemli bir hadise oldu; Türkiye ilk defa ödemeler dengesinde fazla verdi, cari işlem fazlası 1,5 milyar dolardır...

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — 1973'te de verdi Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepimiz, 1973'te nasıl verdiğini biliyoruz; sadece işçi dövizinden.

Yine dikkat ediniz, Türkiye ilk defa gelişen ülkeler arasında. Tarım ülkeleri sınıfından çıkarıldı, sanayi ülkeleri sınıfına sokuldu. Bu da bizim zamanımızda olmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, gayet tabii, bugün vardığımız nokta da, bugün Türkiye'nin vardığı nokta da, geçen sene halktan aldığımız fedakârlıkla, Türk Milletinden aldığımız fedakârlıkla -açık söylüyorum- vardığımız noktada, bugün, imkânlarımız çok daha güçlüdür. Tabii ki, problemlerle de karşılaştık. Problemleri söyleyeyim: 1988 senesinde en önemli problem olarak yılsonu itibarıyla karşılaşılan problem şu olmuştur: İşçilerde, memurlarda, ücretlilerde, emeklilerde, enflasyon, ücret artışlarını geçmiştir; bu, 1988 senesinde doğrudur...

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Söyleye söyleye, doğruları öğrettik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bütün topluşözleşmelerde bu kaybedilen kısmın telafi edilmesi talimatını da verdik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — SEKA grevinden kim zengin oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ikincisini de söyleyeyim: Memurlarla ve emeklilerle ilgili olarak da, temmuz ayında yapılacak ikinci kademe zammında, geçen seneki kayıpları da telafi edilecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biz, tarım sektöründe genel bir destekleme politikası güdüyoruz. Yaptığımız destekleme, özellikle, gübrede, yemde ve süttedir. Bu üç kalemde destekleme yapıyoruz. Çiftçimiz için şu anda verilen gübre desteği 800 milyar liradır, 2 trilyonluk satış içerisinde yüzde 40'a yakın bir miktarda destekleme vardır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Köylü gübre alamıyor ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Huzurunuzda söylüyorum; bunu bir miktar daha artıracamız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Süt ve yem desteğine devam edeceğiz. Alım fiyatları, hem buğdayda, hem pancarda geçen sene oldukça iyi verildi; bu sene de gene çiftçimizin durumu düşünülerek, en iyi şekilde alım fiyatları verilecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Geç kalmayın, açıklayın ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zamanı gelince açıklarız. Sizler beğenmezsiniz; biz, normalini çiftçinin beğeneceğini veririz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Beğendiği belli.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hiçbir şey kurtaramaz sizi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bunları niçin söylüyorum? Tabî ki, “Daha evvel niye yapmadınız?” diye sorabilirsiniz. Türkiye, yepyeni bir hazırlık dönemine girmiştir. Biz, bu hazırlık döneminde, milletimizden bir parça fedakârlık istedik, açık söylüyorum...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hakikaten o da, çok oy verdi yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vermeyebilir; verdiği oy da bizim başımızın üzerindedir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakınız, dikkat ediniz, bu yeni döneme girerken, şunlar söylenecektir bize. Ben geçen sene de söyledim; açıkça ifade ettim, birçok kimseler biliyor, grupta da ifade ettim, basında da ifade ettim, basın toplantılarında da ifade ettim: Bu yeni dönem, kolay bir dönem değildir, birtakım sıkıntılardan geçmek mecburiyetindeyiz; ama, ilerisini düşünen milletler -kısada olsa- bu sıkıntılara tahammül ederler. Bizim milletimizin bu hassası vardır...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yolsuzluklar olmasa...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve bizim bu yaptıklarımızı da ileride muhakkak takdir edecektir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi ekonomik bakımdan çok daha iyi bir noktadayız: Enflasyon hızı aşağıya doğru gitmektedir. Bankalarda, fevkalade güzel şekilde mevduat toplanmıştır; faizler kendiliğinden aşağıya doğru çekildiği halde, mevduat artış hızı devam etmektedir.

Bundan sonra yapılacak işlerden bir tanesi, iki sektöre -daha evvel ifade ettiğim gibi- önem vermeye devam edeceğiz: Bunlardan bir tanesi işsizliği daha fazla geri düşürmemek için, inşaat sektörü; konut inşaatı, diğer inşaatlar...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Demire zam!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi, ihracata dönük sanayie, doğru teşvikler vereceğiz, daha fazla teşvikler vereceğiz.

Önemli bir konu da, esnaf ve sanatkâr, tüccar ve sanayici... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Kalkınma hızını, bu sene yüzde 5 civarında veya biraz yukarısında tutmaya çalışacağız. Yüzde 5 civarında; fazla değil. Enflasyonla mücadele devam ederken, kalkınma hızını çok yükseğe getiremem, bunu herkes bilir; ama, 1989’dan sonra, 1990-1991 senelerinde, bu kalkınma hızları, yüzde 6’ya, 7’ye çıkarılacaktır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Siz olmayacaksınız ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bankaların daha paralel hareketi için, geçen sene yapılan bir şey var: Kontrolünün ve aynı zamanda koordinasyonunun daha iyi yapılabilmesi için, bütün devlet bankaları, Başbakanlık bünyesinde toplanmıştır. Burada, kendilerine verilen talimat, -diğer bankalarımızın da uyacağını tahmin ediyorum- kredilerini, esas itibariyle, tabandan yukarıya vermeleridir. Yani, kredilerini, büyük kredi alıcılarına değil, tüketiciye, esnafa, küçük sanayiciye, küçük tüccara doğru yönlendirmeleridir. Büyük kredi alıcılarımızın, piyasadan kredi bulma şartları yerine gelmiştir; artık, onların bankalara ihtiyacı yoktur. Onlar para piyasasından, normal kâğıtlar, tahvilleri çıkararak kendi imkânlarını temin edebilirler. Türkiye, ekonomikman

bu noktaya gelmiştir. O bakımdan da, banka kredileri, bundan sonra, hızla, tüketici kredisi olma vasfını kazanacaktır. Bu da, faizlerin daha aşağıya inmesine ve faizlerin mallar üzerindeki menfi tesirlerinin azalmasına sebep olacaktır; inşaatın, konutun ve ihracata dönük sanayiın teşviki, istihdamı çok müspet etkileyecektir.

Dövizimiz var; korkmadan söylüyorum. Bakınız, bugün, 1970’li yıllarla mukayese ettiğiniz zaman, Türkiye’de demir-çelik sektörü hiçbir korumaya tabi değildir. Gümrük sıfırdır; hatta muafıtır. Buna rağmen, hem özel sektörde, hem de kamu sektöründe, dışarıya ihracat içerideki satıştan daha kârlıdır. Şu andaki fiyatlar bunu açıkça göstermektedir.

Dövizimizin bol olmasından dolayı, Avrupa Topluluğuyla çok evvel yaptığımız anlaşmaya göre gümrük duvarlarını indirme meselesine geçen sene başladık. Buna devam edeceğiz, gümrük duvarları aşağı indirilecektir. Bu da, piyasada fiyat kontrolünü daha efektif hale getirecektir. Türkiye’de imalat yapanların, bütün malların Türkiye’ye ithal edilebileceğini çok iyi bilmesi lazım. Buna göre de, herkes malının fiyatını istediği gibi ayarlayamayacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, şimdi, zam konusunda birkaç açıklama yapmak istiyorum; çünkü bu, seçimlerde bizim üzerimize çokça gelinen konulardan bir tanesidir.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — “Zam” denince siz akla geliyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hep ben akla geliyorum, doğrudur. Hatta 24 Ocak kararlarında zamları da ben yaptım; ama, mükâfatı Demirel aldı; onu da diyebilirsiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, seçimlere dört beş gün kala, dikkat ederseniz, İskenderun Demir-Çelik ve Karabük’te grev meselesi ortaya çıktı. Tabii ki, grev meselesi ortaya çıkınca spekülasyon başladı. Demir fiyatları normal 650-700 lira civarında iken, birdenbire 1.000 liraya yükseldi. Biz zam yapmadık; ama, şimdi soruyorum; ne yapmalıydık?

Yaptığımızı söyleyeyim. Yaptığımız iki hamledir. Bir tanesi, gümrükler sıfırdı, muafiyete indirdik. Ondandıktan sonra da piyasa fiyatları 850 liraya düştü, biz de 100 lira zam yaptık.

Bakınız, bu eskiden olmuş bir şey. Bugün bize “Zam yapmayın” diyenler, eğer, piyasada bir malı 1.000 liraya, bunu üreten kamu iktisadî teşebbüsü malının da 700 liraya satıldığını bilirlerse, hepinizin peşine birer tanesi takılır, vaktiyle olduğu gibi, tahsis peşinde koşar.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bize gelemezler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz buna imkân vermedik. Siz bir hesap ediniz; kilosu 300 liradan, devletin ürettiği 4 milyon ton çeliği bir çarpınız. Netice, 1 trilyon 200 milyar lira eder. Biz bunu karaborsacıya kaptırmayız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — İZDAŞ’a veriyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, hemen burada şunu da söyleyeyim: Hayalî ihracat laflarını da çok söylediniz. Bunların hepsi gerekli yerlere ve makamlara verilmiştir; bütün dosyalar incelenmiştir. Ortaya konulan rakamlar; bakınız verdiğim rakam 1 trilyon 200 milyar lira. Zaten, hayalî ihracatı da biz çıkarmadık. Hayalî ihracat da bizden evvelki dönemde çıktı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Devletin

hayalî ihracatçıya kaptırdığı, şimdi almak istediği paranın beş senelik toplam rakamı 120 milyar liradır; ama, demir-çelik sektöründe bir fiyat yanlışlığı yaparsanız, demin söylemiş olduğum 1 trilyon 200 milyar lirayı bir senede verirsiniz. Ya da Sayın Erdal İnönü'nün politikasında bankaları devletleştirmek ve banka faizlerine müdahale etmek belki vardır, tahmin ediyorum programlarında vardır...

ETHEM CANKURTARAN (İçel) — Ne biliyorsunuz? Ne biliyorsunuz?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Açın da bizim programımızı okuyunuz Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Etmeyecek misiniz? İyi, çok teşekkür ederim. Banka faizlerinin serbest kalması bizim politikamız, çok teşekkür ederim. Yalnız, biz o devirleri de gördük. Banka faizlerine 10 puan müdahale ettiğiniz zaman, bugün o 10 puanlık fark ne yapar biliyor musunuz? 30 trilyon liralık mevduat var, o farkla, oraya para yatırmanın cebinden 3 trilyon lira almış olursunuz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Kendi işine bak Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaade ederseniz bir parça da erken seçim meselesine geçeyim.

Burada, huzurunuzda ifade edeyim; erken seçim kararını Türkiye Büyük Millet Meclisi verir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Ama, işimize göre erken seçim, işimize göre erken seçim değil... İşte bunu kabul etmek mümkün değildir.

Şimdi bakınız, elimde bir vesika daha var. Bu vesika 11 Haziran 1987 tarihini taşıyor. Vesikayı uzun uzun okumaya lüzum yok, bu vesikanın sonunda söylenen şey şudur: "Bütün bu sebeplerle, Anayasanın 77'nci maddesini ve 2839 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 3337 sayılı Kanunla değiştirilen 8'inci maddesine göre, 8 Kasım 1987 Pazar günü Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesi için önerimizin gerekli işleme tabi tutulmasını arz eder, saygılar sunarız.

Hüsamettin Cindoruk
(Samsun)
"DYP Genel Başkanı"

Arkasında da, bütün DYP'lilerin imzaları var. Haziranda, 8 Kasım 1987'de seçim yapılması için bu öneri verilmiştir.

Referandum münakaşaları başladı, Sayın Demirel'in şöyle dediğini hatırlıyorum: "7 Eylül günü bunlar yoklar." Herkes biliyor bunu. (*ANAP sıralarından gülüşmeler*) Şimdi, bir taraftan, "Biz referandum mücadelesini seçim mücadelesine çevirmedik" diyecek... Biz referandum mücadelesini normal yaptık dese biz de normal yapacağız; ama, maalesef, referandum mücadelesini bir seçim mücadelesi haline kendisi getirdi ve ondan sonra da, "Evet, 7 Eylül sabahı bunlar yoklar" dedi. Pekala...

6 Eylül günü sandıklara oylar atıldı. Saat tam 17.00'de, sandıklar daha yeni kapanmıştı, TRT'yi basını çağırdım, beyanat verdim, "Şimdi, memleketimizin menfaati için erken seçim kararı vereceğiz" dedim. Yani bir nevi, daha evvel Doğru Yol Partisinin verdiği öneriye uyduk. (DYP sıralarından "Kaç ay sonra?" sesleri) Dikkatinizi çekerim; bu karar, referandum sonuçlarını görmeden... Saat 17.00'de... Ondan sonra, TRT ve diğerleri gittiler; Sayın Cindoruk'a, diğer Sayın liderlere, zannediyorum Sayın İnönü'ye

de gittiler. Onların hepsi de kabul etti, hepsi de erken seçimi kabul etti. TRT bantlarında da, kayıtlarında da vardır; ama, ne yazık ki, ertesi gün referandum sonuçları öyle çıkınca, bizim seçim, baskın seçim oldu. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Evet, böyle, baskın seçim oldu ve seçimi istemediler. Hatırlarsınız, seçimi yaptırmamak için de her türlü siyaset oyunu oynadılar.

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Anayasa Mahkemesi değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hani erken seçim? Menfaatiniz olduğu zaman erken seçim, menfaatiniz olmadığı zaman, “Hayır.” Bu kadar büyük grubun menfaati olmadığı zaman erken seçimi siz bu gruba yaptırabilir misiniz? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yani, kendiniz akıllı, biz aptal mıyız? (ANAP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakınız, iş burada bitmiyor. Demin arkadaşım bahsetti; 1977’de bir mahallî seçim yapılmış. Bu mahallî seçimde Cumhuriyet Halk Partisi bugünkü gibi, 44-45 ili almış.

VEFA TANIR (Konya) — Oy oranı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oy oranını bilmiyorum, ne aldığını da bilmiyorum. (DYP sıralarından “Yüzde 50, yüzde 50” sesleri) Efendim?

VEFA TANIR (Konya) — Yüzde 50.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 50 mi almış? (DYP sıralarından “Evet” sesleri) Belki almıştır!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Her şeyi bilirsiniz de, işinize gelmeyeni söylemezsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir; ama, burada birine sormuşlar. “Bu sonuçlara bakarak hükümette veya koalisyonda bir değişiklik düşünüyor musunuz?” Süleyman Beye soruluyor. Sayın Demirel cevap veriyor: “Mahallî seçimlerin sloganı haline getirilmiş bir konudur bu. Farz ediniz ki, iktidarda bulunan parti mahallî idare seçimlerinden hiçbirini kazanmadı; ama, Millet Meclisinde kendisini ayakta tutacak kadar güce sahip, -aynen böyle söylüyor- Hükümeti bırakacak mı?” (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Daha bitmedi söylediğiniz, daha bitmedi, okuyacağım, daha bitmedi. “Mahallî idareler seçimleriyle hükümet meselesi ayrı ayrı konulardır. Bu iş karışırsa, rejimin kaidesine düşülür. Hükümet güvenoyu alırsa ayaktadır.” Söylediği bu. (ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler) Yani, o zaman, öbür taraf erken seçim istemiş mi, istememiş mi, ben onu bilmiyorum; ama, cevap burada. Hiç erken seçimden falan bahis yok istifa etmekten bile bahis yok. Yani, 226’sı bile zor galiba, ondan bile bahis yok. “Gensoru verin, bizi düşürün” diyor.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Oy oranı çok önemli, arkasındaki oy oranı çok önemli. Arkasındaki oy yüzde 50.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anayasamız ortadadır. Burada hepimiz Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri; sizler ayrı üyeler, bizler ayrı üyeler değiliz; hepimiz aynı Meclisin üyeleri. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Anayasamız da bunun kaidelerini koymuş, “Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri beş senede bir yapılır. Bu seçimleri Meclis erkene alabilir” demiş. Mahallî idareler seçimleri sonunda çıkacak idarelerin vazifeleri ayrıdır, Türkiye Büyük Millet Meclisinin

de vazifesi ayrıdır; bunlar birbirleriyle karıştırılacak işler değildir, işinize göre bazen böyle söylersiniz, bazen öyle söylersiniz... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bakınız, iş burada bitmiyor, şimdi gelelim, 1979 seçimlerine. Şimdi, orada da enteresan bir durum var. 1979 seçimleri, senato ara seçimi ve milletvekili ara seçimi; yani senato üçte bir ve 5 tane milletvekili seçimidir. Zannediyorum oy nispeti soracaklar. Bu senato seçimlerinde o zaman, Adalet Partisi, Sayın Demirel'in "1979'u arıyorum" dediği Adalet Partisi yüzde 47 oy almış; ama niye erken seçim istememiş? Niye acaba erken seçim istememiş?

ADİL AYDIN (Antalya) — Yüzde 47 ile...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Gerek kalmamış ki...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır, söyleyeyim niye istemediğini. Ben araştırdım, bir sebebi var, onu da Yavuz Donat'ın "Vitrin"inde buldum. (ANAP sıralarından *gülüşmeler*) Bakın, ne diyor: Türkeş'in teklifi var, "Erken seçim" diye.

"Demirel, MHP lideri Türkeş ile neleri konuştu? TV'de söylenenlerin dışında neler ele alındı? Söze önce Türkeş başladı; 'Sayın Demirel, bizim düşüncemize göre erken seçim şarttır.' Demirel bir yorum yapmadı. Türkeş aynı konuda ısrarını bildirdi; 'Sayın Demirel, bize kalsa altmış günde erken seçime gitmek isteriz. Seçim bu kadar zor şey değildir.' Demirel susmaya, Türkeş ise konuşmaya devam ediyordu: 'Eğer altmış günde gidilemezse, bütçeden sonra seçim konusu gündeme getirilmelidir. Siz hükümeti kurun ve Türkiye'yi seçime götürün Sayın Demirel.' Peki, Demirel bu konuya hiç girmedimi mi?

Girdi ve 'Sayın Türkeş, MHP olarak erken seçim sizin amaçlarınız arasındadır. Bu fikrinizi bir süreden beri belirtiyorsunuz. Ben AP Genel Başkanı olarak şu dönemde erken seçim sözünü ağzıma almıyorum. Sizin isteğinizi saygıyla karşılıyorum, karşı çıkmıyorum; ama beni de anlayışla karşılayacağınızı umuyorum' dedi."

Sebebi, demin şuradan bir arkadaşım söyledi, hükümeti kuracaktı da onun için. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bir şey daha var, onu yanıma almadım; onu da o zamanki CHP lideri Sayın Ecevit söylemiş, ona cevap vermiş ve demiş ki, "Bizim bu oy oranımızın düşmesiyle seçimlerin öne alınması... Kimse şunu garanti edemez ki..." Seçimler tabii o tarihte 1981'de yapılacak. "...1981'de kimin ne alacağı belli değildir. Onu şimdiden garanti etmek, tahmin etmek mümkün değildir" demiş. O da, onun sözü.

Şimdi, söylemek istediğim şu: İktidardayken böyle konuşuluyor, muhalefetteyken böyle konuşuluyor.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — İstifa etti ama, Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstifa ettikten sonra bu söylenmiş, onu söylüyorum. Şimdi de, Sayın Erdal İnönü tersini söylüyor.

M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Siz de onu yapın, buyurun siz de istifa edin.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Siz de Ecevit'in yaptığını yapın, istifa edin.

ÖMER MİSKİ (Hatay) — Ecevit istifa etmiş, hükümette kalmamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, üzüldüğüm bir nokta var, hakikaten üzüldüğüm bir nokta var. Sayın Demirel burada erken seçim isteğinde

bulunmadı; çok büyük bir yanlışlık yaptı, milletin önünde çok büyük bir yanlışlık yaptı; aynen şöyle söyledi: “Erken seçim demiyorum, bu seçimler yenilenmelidir” dedi; yani, kendi meşruiyetini dahi kabul etmedi. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Erken seçime, biz, hiçbir zaman, “olmaz” demiyoruz. Zemini, şartları, memleketin menfaati bunu gerektirirse, erken seçim önerisini biz veririz; bundan kimse korkmaz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ne zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, muhterem milletvekilleri, ben polemik yapmak istemiyorum, hiç o tarafta bezim yok. Meseleleri daha açık, net, kılıncına söylüyorum. Şu peşin vergi veya geçici vergi çok istismar edildi. Çok istismar edildi; yani, insafsızca istismar edildi.

Birkaç rakam okumama müsaade buyurun. Bir kere, bu geçici vergi, zannediyorum bir zamanların “peşin vergi” diye ismini taktığımız geçici vergi “Bir zamanlar, niye ücretliler, niye götürü vergi verenler peşin veriyor da, niçin diğerleri peşin vermiyor” diye Cumhuriyet Halk Partisinin meşhur sloganları arasındaydı. Şimdi, kendileri bunları unuttular, Sayın İnönü sırf bir polemik yapmak için, kalktı, peşin verginin aleyhinde televizyonda beyanatta bulundu, Süleyman Bey bulunsa bir şey demem, ona hiçbir şey demem; ama, hakikaten, İnönü’nün bulunmasını çok yadırgadım; çünkü, kendisinin geldiğini iddia ettiği, rahmetli pederinin kuruluşunda bulunduğu, uzun zaman başkanlığını yaptığı Cumhuriyet Halk Partisinin temel prensiplerinden biri idi bu. Ben böyle hatırlıyorum. (SHP sıralarından gürültüler)

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Yanlış hatırlıyorsun.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — O zaman böyle bir şey yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi değiştirdiniz. (SHP sıralarından gürültüler)

Şimdi, bir dakika... Bakınız, ben bunu size, hatırlatmak için söyledim, o kadar. Yani, demek ki, iktidar meselesi insanları bazen prensiplerinden şaşırtıyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakınız, bugün Türkiye’de 1,5 milyona yakın beyannameli mükellef var, yani, beyanname veren mükellef var. Bu beyannameli mükelleflerden bu peşin vergi alınıyor. Götürü vergi veren 1 milyona yakın insan var, onlardan hiç peşin vergi alınmıyor. Bir kere, bunu da karıştırdılar. Sanki, taksiciden, minibüsçüden vesairenden peşin vergi alınacakmış gibi. Hiç onlardan peşin vergi alınmıyor.

Şimdi, bakınız...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Manavdan alınıyor ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Manav eğer götürüye tabi değilse, beyanname veriyorsa, ondan almıyor; ama, manav götürüye tabi manavsa, ondan alınmıyor.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Çürüyen domateslerin vergisini alıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bırakın...

Bakınız, ben size birkaç rakam okuyayım. 1988 Mart vergi beyanları bunlar; yani, geçen sene mart ayında beyan edilmiş vergi beyannameleri, 1987'nin vergileri bunlar, 1988'in mart ayında verilmiştir. Şimdi bakınız, 1 milyondan az matrah beyan eden 332 bin beyannameli var. Verdikleri ortalama aylık vergi 7.667 lira.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayat standardı var, hayat standardına göre, onlar yükseliyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika... Geleceğiz, oraya da geliyoruz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Vergiciliği bilmiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beyanlarını söylüyorum, beyanlarını söylüyorum. Zaten, hayat standardı da onun için çıkarılmış. Hem beyanını bu kadar az vereceksin, ondan sonra da hayat standardı olarak, yok araban olacak, yok evin olacak, yok kotran olacak! Gayet tabii, hayat standardına göre vergi vereceksin.

Bakınız, şimdi, tabii insan biraz şaşırıyor; 3 milyon ile 4 milyon lira arasında matrah beyan eden 78 bin kişi var sadece. Yani, netice itibariyle, en fazla 3 milyon liraya kadar matrah beyan eden 1.142.000 beyanname var.

KAMER GENÇ (Tunceli) — İnceleme yaptırın, inceleme elemanları var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnceleme yaptırıyoruz, yaptırıyoruz.

Şimdi, peşin vergiyi de söyleyeyim.

BAŞKAN — Süre tamamlanmak üzere efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Peki efendim.

Efendim, ilk defa işe başlayan bir kimse ne kadar vergi verecek? İstanbul gibi bir şehirde, peşin vergi, hayat standardı da dâhil ayda 8.750 lira.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hakkâri'de ne ödeyecek, onu söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Hakkâri'de verecek olan, ayda 4.218 lira verecek.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hakkâri'deki, Tunceli'deki ne kadar vergi verecek?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın Genç, lütfen dinleyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rakamlar bunlardır. Söylenen, istismar edilen aylık rakamlar da bunlardır.

Değerli Milletvekilleri, biz memleketimiz için, memleketimizin geleceği için, çocuklarımızın, gençlerimizin geleceği için her türlü tedbiri çekinmeden aldık; milletimizden fedakârlık istedik; memleketimizin geleceğini düşündük: Avrupa'dan yüzelli yıl geri kalmamız bize hep ıstırap verdi; ama başardıklarımız ortadadır. Türkiye'yi biz dışa açtık; huzurla götürdük; sevgiyi aşıladık; demokratik sistemi bütün müesseseleriyle biz oturttuk; Türkiye'nin özlediği döviz fazlasını devamlı olarak temin edecek sanayileşmeyi, yani dışsatımı sanayie çeviren ilk iktidar biz olduk...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Öyleyse niye güvenoyu istiyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Modern bir haberleşme sistemini biz kurduk; hepiniz kullanıyorsunuz; hepiniz evlerinizde kullanıyorsunuz; hepiniz

bu seçimlerde kullandınız. Modern haberleşme sistemini biz kurduk. Otoyolları biz kuruyoruz. Bütün Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 84 tane baraj, 135 milyon metremikâp dolgu hacmiyle yapılmış. Biz şu ana kadar 40 tane barajı tamamladık, 62 tane baraj da inşa halinde ve bunların toplam dolgu hacmi 135 milyon metremikâp değil, 244 milyon metremikâp. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Elektriğin arttığı yıllar, Bulgar'a muhtaç olduğumuz yıllar mıydı acaba?

Evet, iyi bakınız. Bulgar'a 9 milyon doları ödeyemediğimizden dolayı elektrik kestiğini hatırlarım. Bugün, Bulgar'a da elektrik satarız, başkasına da satarız. Türkiye'nin hiçbir yerinde elektrik kısıntısı, kesintisi yoktur.

Sulama arazisi çok artırıldı. Bu sene -Allah göstermesin- kuraklık olursa diye tedbir almamız lazım. Sulamaları büyük çapta artırıyoruz.

25 bin tane işyeri inşa ettik; küçük sanayiciler için. Bizden evvelki ondokuz senede yapılandan fazla bu. 100 bin tane sanayi işyeri de şu anda inşa halindedir.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başkan, süre geçti.

BAŞKAN — Tamamlayın efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitmek üzere efendim.

Şehirlerde büyük mikyasta işler yaptık: Toplu konutlar..

Dış kredi itibarı 99 ülke arasında sondan 3'üncü olan bir ülkeyi, biz, 114 ülke arasında 44'üncü sıraya getirdik. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Hatalarımız olmadı mı? Olmuştur. Özellikle enflasyon meselesinde -demin anlattığım gibi- 1988 yılında hatalarımız oldu, onları telafi edeceğimizi de söyledim; ama, belki de başka sahalarda da başarısızlığımız vardır, onu da bilemem; fakat biz, ülkeyi ne 12 Mart ortamına getirdik, ne de 12 Eylül ortamına getirdik. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ülkeyi yangın yerine çevirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şehirlerin büyük ekseriyetini size teslim ettik. Açıkça burada söylüyorum, kanunların çerçevesinde belediyelerde hiçbir şekilde ayırım yapmayız, herkese aynı şekil muamele ederiz. Yarın, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı beni ziyarete geliyor; kendisine randevu verdim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Urganla bağlı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, o "Urganla bağlı" meselesini de Sayın Demirel yanlış anlamış; bir daha iyi baksın.

Söyleyeyim, konu onun söylediği gibi değil: Bizden evvelki dönemde belediye başkanları böyleydi, ne para, ne imkân verilmişti; onu söylüyorum ben. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Huzurunuzda bir şey daha söyleyeyim.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başkan, söz süresi dolmadı mı hâlâ?

BAŞKAN — Tamam efendim, tamamlıyor.

Efendim, lütfen tamamlayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Belediyelerin planda uygun görülen yatırımlarını da destekleriz; onu söyleyeyim; Planlama Teşkilatı uygun görürse onları da destekleriz; çünkü, şu anda bizim getirdiğimiz kanunlarla, belediyelerin parası bizim kontrolümüzde, merkezî hükümetin kontrolünde değildir zaten; dosdoğru, İller Bankasından belediyelere verilmektedir veyahut da gelir idaresinden otomatikman verilmektedir. Borçları varsa, o borçları da kesilir; onu da İller Bankası yapar; bunu herkes bilir.

Ondan sonra bizim yapabileceğimiz, eğer düzgün projeleri varsa, Türkiye'nin kredi itibarı vardır, dış kredilerini biz garanti ederiz; onu söylüyorum. Ankara Metrosunun yapımına devam etmek istiyorlarsa, biz ona da aynı yardımı devam ettiririz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Size bir tavsiyem var: Belediyelerde biz birçok problemlerle karşılaştık, inşallah sizler bizim tecrübelerimizden istifade edersiniz, daha iyi yaparsınız.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Hiç şüphemiz olmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha iyi yapmanızı da, inşallah bu halkın menfaati olarak görüyorum; hiç bundan da şüphem yoktur, inşallah daha iyi yapacaksınız.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şüphemiz olmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Görelim bakalım.

Biz, memleketimizin geleceğini sağlama bakımından yaptığımız işlerin doğruluğuna inanıyoruz. Meseleleri demokratik bir ortamda çözmek, Türkiye'nin geleceği bakımından fevkalade önemlidir.

Muhterem Milletvekilleri, sözlerimin sonuna geldim. Bütün milletvekillerini, şu güvenoyu meselesiyle tekrar en derin sevgi ve saygılarla selamlıyorum.⁵⁴ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁵⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 24, Birleşim 74, Sayfa 354-369*

11 Nisan 1989 Salı

Anayasanın 111 ve İhtüzüğün 106. Maddeleri Uyarınca Yapılan Güven Oylaması Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasanın 111'inci maddesine göre güven istemimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, bugün ilan ettiğiniz şekilde, güvenoyu alarak yerine getirilmiş bulunmaktadır.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Oy aldınız, güven değil.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Oy aldınız.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yüzde 21...

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Konuşma ulan! Saygılı olun...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisine kalbî teşekkürlerimi arz ederim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bugünkü güven oylaması, netice itibarıyla, memleketimizde mahallî seçimlerden sonra, bazı mihraklar tarafından yapılmak istenen, Türkiye'yi istikrarsız göstermeye matuf bütün hareketlere de bir cevap teşkil etmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Üzüldüğüm bir nokta, Doğru Yol Partisi Grubunun, meşru zeminlerde mücadele yerine, bu meşru zeminleri bırakma suretiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmeyerek göstermektedir. *(ANAP sıralarından "Gruplarına güvenemezler" sesleri)*

Huzurunuzda bilhassa şunu belirtmek istiyorum: Türkiye bir daha, 1980 öncesinin, o, sokakta olan kavga günlerine dönmeyecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Hepinize teşekkürlerimi arz ediyorum.⁵⁵ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁵⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 25, Birleşim 75, Sayfa 5-6*

23 Nisan 1989 Pazar

TBMM'nin 69. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler, basın ve yayın organlarının değerli mensupları,

23 Nisan 1920-23 Nisan 1989... Büyük Türk Milletinin hür ve bağımsız iradesini temsil eden Yüce Meclisin kuruluşundan bu yana, demek ki altmışdokuz yıl geçmiş. Neler yaşadık bu altmışdokuz yılda...

Önce, millî mücadele; çöken bir imparatorluğun yıkıntıları arasında verilen yeniden var olma mücadelesi; hürriyet aşkı ve bağımsızlık tutkusuyla bütünleşen vatan sevgisinin yarattığı muhteşem zafer, sınırlarını Büyük Önder Atatürk'ün Misakımillî ile çizdiği vatan toprakları üzerinde genç Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu; her şeyin en iyisine, en güzeline layık insanımıza huzur ve güven içinde mutlu bir yaşam sunmaya yönelik yoğun çabalar; Türk insanına, çoktan hak ettiği daha yüksek bir hayat standardı sağlama yolunda atılan adımlar; demokrasiye geçişimiz; ülkemizi Atatürk'ten aldığımız ilhamla çağdaş uygarlık düzeyine yükseltme yolunda karşı karşıya kalınan güçlükler; milletçe gösterilen büyük özene rağmen, millî birlik ve beraberliğimizin korunmasında zaman zaman zaafa düşülmesi sonucu yaşanan sıkıntılı dönemler, istikrarı bozmaya yönelik çeşitli iç ve dış mihrakların kışkırtmalarıyla düşülen zor durumlar; kardeşi kardeşe düşüren ihanet çeteleri; çetin ekonomik sıkıntılar, yokluk, darlık, kıtlık dönemleri; borç bulabilmek için kırk kapının ipini çektiğimiz günler; kısır çekişmelerin yol açtığı olumsuz şartlar içinde art arda yaşanan acı tecrübeler, birbirinden zor yıllar ve nihayet, bütün bu olayların etkisiyle demokrasimizin zaman zaman kesintiye uğraması...

Değerli Milletvekilleri, acaba eksliğimiz neydi? Demokratik rejimi sağlam bir zemine oturtma konusunda zaman zaman neden yaya kalmıştık? Şimdi, sizlere o karanlık günlerin tablosunu yeniden çizecek değilim; ancak, bu soru üzerinde daima düşünmeliyiz. Demokratik rejimin vazgeçilmez unsurlarını teşkil eden siyasal partiler olarak; iktidar olarak, muhalefet olarak, topyekûn millet olarak istisnasız, hepimiz bu soruyu çok iyi tahlil etmeliyiz. Bir ülkede huzur ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal güvenliğinin sağlanması, devletin ilk ve aslî görevidir. Bir memlekette huzur ve güven kalmamışsa, millî birlik ve beraberlik bozulmuşsa, anarşi, terör, bölücülük, yıkıcılık kol geziyorsa, o ülkede devlet, temelden çatırıyor demektir. Devletin temeli çatırdarken, bir iktidar, bir icraat, memleketi hangi refaha, hangi parlak ufuklara kavuşturabilir? Demek oluyor ki, her türkü ekonomik refahımızın da, sosyal kalkınmamızın da temeli, gene huzur ve güvendir; millî birlik ve beraberliktir. İşte, bu nedenledir ki, huzur ve güven ortamının korunmasına büyük önem verdik. Çok şükür, artık barış içinde, dirlik içinde, huzur ve kardeşlik içindeyiz. En büyük kentimizden en ücra köyümüze kadar sahip olduğumuz huzur ve güvenin büyük rahatlığını yaşıyoruz. Milletimiz artık neyin doğru, neyin yanlış olduğunu çok iyi anlamış; ülkemizde demokratik sistem, bir daha kesintiye uğramayacak şekilde, bütün kurumlarıyla yerleşmiş bulunmaktadır. Ancak, iş bitmemiştir; demokrasimizin bugün olduğu gibi, bütün kurallarıyla işletilmesinde ve muhafazasında hepimize büyük görevler düşmektedir. Bunun temel şartı, sisteme herkesin sahip çıkmasıdır.

Muhterem arkadaşlarım, demokratik rejimi, her şeyin devletten beklenmesi yerine, nimetin de, külfetin de vatandaşların tümü tarafından paylaşıldığı, bütün fertlerin yetenek ve becerilerini ortaya koymasına fırsat tanıyan katılımcı bir sistem olarak görüyoruz. Bu sistem içinde, devlet, faaliyetlerini altyapı ve sosyal hizmet yatırımları üzerinde yoğunlaştıracak, ekonomiye genel manada yön verecek, gerisini, kendi insanının gücüne, kabiliyetine ve çalışkanlığına bırakacaktır. Devletin görevi, Batılı çağdaş bir toplum olma yolunda milletin önündeki engelleri kaldırmaktır; her ferdin daha çok çalışma, daha uygar şartlar içinde yaşama bilincine yeni yeni yollar açmaktır. Milletin etkin katılımı olmadan bir hükümet uygulamasının başarıya ulaşması mümkün değildir. Hükümetin icraatına milletin katılması esastır. Herkes kabiliyeti ölçüsünde bir şeyler verebilmeli, kalkınmaya elinden geldiğince katkıda bulunmalıdır. Keza, gelecek kuşaklara güzel şeyler bırakabilmek için bazı nesillerin fedakârlığa katlanmaları gerektiğini asla unutmamalıyız. Aziz milletimiz ve onun bağrından çıkan Yüce Meclisimiz başta olmak üzere, bütün siyasî ve sosyal kurumların bu yönde ve inançta olduğuna yürekten inanıyorum.

Değerli Milletvekilleri, bu büyük günün bir diğer önemli tarafı da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun, Büyük Devlet Adamı Atatürk tarafından geleceğimizin teminatı çocuklarımıza bir bayram olarak armağan edilmesidir. Böylece, millî egemenlik ve demokratik rejim konusundaki temel ilkeler, Türkiye'nin yarınlarına damgasını vuracak çocuklarımız sayesinde gelecek kuşaklara aktarılacak ve Türk Devleti ile birlikte, sonsuza dek varlığını sürdürecektir.

Bugün, sevgili çocuklarımız ve bizler dünyada çocuk bayramına sahip yegâne millet olmanın haklı gurur ve mutluluğunu yaşamaktayız. Türk Milleti olarak, ırk, dil, din, cinsiyet, millet ve ülke farkı gözetmeksizin, bütün insanları, bütün çocukları seviyoruz.

Pek çok ülke çocuklarıyla birlikte kutladığımız 23 Nisan Bayramları, dünya barışına hizmet bakımından, milletçe ortaya koyduğumuz insanî yaklaşımın sembolüdür. Bu güzel bayramla ne kadar övünsek azdır.

Milletlerarası platformda barış, dostluk ve kardeşliğin üst düzeyde tesisini, bütün anlaşmazlık ve husumetlerin son bulmasını içtenlikle istiyoruz.

Büyük önder Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine yürekten bağlıyız ve bu ilkenin bütün dünyada yaygınlaşıp kök salması yolunda büyük çaba harcıyoruz. Tarafsız politikamız ve dünya barışı için gösterdiğimiz samimi gayretlerin, bizi, barışa katkıda bulunan saygın bir ülke konumuna getirdiğini iftiharla belirtmek isterim. Türkiye Cumhuriyeti "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesini büyük kurucusunun adıyla birlikte sonsuza kadar yaşatma azmindedir.

Her zaman söylediğim bir şeyi, bu mutlu bayram vesilesiyle bir kere daha tekrarlamak istiyorum: Millî birlik ve beraberliğimize dört elle sarıldıkça, kavgadan değil, barıştan yana oldukça, Avrupa'nın refah devletleri arasına mutlaka gireceğiz. Önümüzde aydınlık bir gelecek var, şu anda yürekleri bayram heyecanıyla çarpan çocuklarımız mutlaka bizden çok daha iyi yaşayacak. Ülkemize ve çocuklarımızın istikbaline hep birlikte sahip çıkmalıyız.

Sözlerimi, 23 Nisanların ülkemiz ve bütün dünya milletleri için karşılıklı anlayış ve insanlık sevgisinin tekrar tekrar değerlendirildiği ve geliştirildiği gün olmasını dileyerek

bitirirken, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ü, bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi, huzurlarınızda, bir kere daha derin minnet duyguları içinde ve rahmetle anıyor, Yüce Meclisin muhterem üyelerine ve değerli misafirlerimize saygılar sunuyorum.⁵⁶ (*Alkışlar*)

⁵⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 25, Birleşim 81, Sayfa 339-341*

22 Haziran 1989 Perşembe Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını (1990-1994) Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri; sözlerimin başında hepinize en derin sevgiler, saygılar sunuyorum.

Sayın muhalefet sözcüleri, konuşmaları sırasında, tahmin ettiğimiz gibi, son seçimle ilgili biraz taşlamada bulundular. Tabii, ona özel bir cevap vermek icap eder, ilk önce onunla başlayacağım.

Efendim sözün kısası, açık seçik -benim tabirimle- erken seçim yok. *(ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından "Sizce öyle" sesleri)*

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Size öyle geliyor.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kendileri de istemiyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok memnun oldukları anlaşılıyor...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Erken seçime gidelim de, memnun olmayalım...

BAŞKAN — Dinleyin efendim. Lütfen... Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Erken seçim isteyenler, tekliflerini verirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi bir karar verir. Zaten erken seçim kararını bizler değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi verecek. Öyle talebi olanlar varsa, teklifi hazırlarlar, Türkiye Büyük Millet Meclisine verirler. Benim söyleyeceğim bundan ibaret. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şunu da söyleyeyim. Bizim grubun genel eğilimi, erken seçimin yanında değildir, onu da bilmenizi istiyorum, sonra bir yanlışlık olmasın. *(ANAP sıralarından "kendileri de istemiyor" sesleri)*

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Grubunuzda çok isteyen var.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sonra önemli bir konu daha var. Tabii, bu seçimlerle yanlış bir anane meydana getirmeyelim. Türkiye’de istikrarın kurulması lazım; istikrar içerisinde kalkınmanın gerçekleşmesi lazım. Geçtiğimiz yıllara bakıyorum, çok istikrarsız yıllardan geçmişiz. Onun için, birkaç kere tekrar ettim, yine tekrar edeceğim: Anayasamız, seçim süresini 5 sene olarak koymuş; eskiden 4 sene idi. Neden 5 sene olarak koymuş? İktidarlara daha fazla imkân verebilmek için bu süreyi koymuş.

Anayasamızda, Genel mahallî seçimlerdeki neticelere göre seçimler yenilenir” diye bir hüküm de yok. Kaldı ki, dünyada böyle hiçbir anane yok. Nitekim Almanya’da, mahallî seçimler yapıldı ve iktidar partisi kaybetti, arkasından Avrupa Parlamentosu seçimleri var; bildiğim kadarıyla; İngiliz muhafazakârları kaybetti, işçi partisi kazandı. Herhalde orada da Sayın Thatcher’e “Git” diyen kimse yok; arkasından, zannediyorum, Fransa’da sosyalistler öbür partilere göre seçimi kaybettiler, kimse, sosyalistlere “Git” demiyor, böyle bir düşünce orada da yok. Şimdi kalkıp, böyle bir ananeyi ortaya koyarsak, acaba bu, Türkiye için iyi olur mu? Her iki senede bir değişikliğe doğru gidersek, millete

verdiğimiz istikrar sözünü nasıl tutarız? Mantiğı yoktur. Birinin tabiriyle, bu, biraz abesle iştigal etmektedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sonra arkasından bir Şarköy seçimleri gelir, iki taraf kuvvetini birleştirir, mağlup olurlar; ne olur yani? Şimdi biz Şarköy seçimlerini aldık diye -büyük bir kamuoyu yoklaması, 6 bin kişilik, fena da değil- biz kalkıp da erken seçim istiyoruz mu diyeceğiz? Yok.

Hakikaten ilk defa bir şeyi müşahede ettik; Şarköy’de karşımızda iki parti bir araya geldi, onu da çok güzel müşahede ettik; ama, iki partinin birleşmesi de bir şey ifade etmedi.

ALİ ESER (Samsun) — Erken seçime buyurun Sayın Başbakan, lütfen buyurun...

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Size öyle geliyor.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, büyük söz söylemeyin; Bitlis ve Hakkâri var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir, orada da siz kazanırsınız, öbür tarafla biz kazanırız. Bunların, o kadar önemli, karar verilecek, memleketi genel seçime götürecektir hadiselerin olmadığını söylüyorum. Benim iddiam bu; siz de bana iştirak ediyorsunuz.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Sen yerel seçimi kazansaydın böyle konuşmazdın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Altıncı Beş Yıllık Planı müzakere ediyoruz. Burada, planın ilk devresinden beri Planlama Teşkilatında çalışan arkadaşlarımız var; Planlamanın nasıl kurulduğunu, nasıl geliştiğini, ne gibi problemlerden geçtiğini bilen çok arkadaşımız var. Şunu kabul etmek lazım ki, plan, ister vaktiyle düşünüldüğü gibi biraz fazla merkezî plana yakın bir plan diye düşünülmüş olsun, isterseniz bir endikatif plan diye düşünülmüş olsun, plan fikrini reddeden bir parti değil; onu, programımızda çok açık bir surette göstermişiz. Bizim için plan, devletin hesabının verildiği, aynı zamanda da yol gösterici ve devletin neler yapacağını gösteren -tabiatıyla yıllık programlar halinde- bir dokümandır. Kabul etmek lazım ki, bugünkü dünyada beş Yıllık plan yapmak kolay bir hadise değildir. Arkadaşlarımızın bize verdiği bilgilere göre, Birinci Beş Yıllık Planla, şu içinde bulunduğumuz Beşinci Beş Yıllık Plan ve hazırlanan Altıncı Beş Yıllık Plan arasında hazırlama tekniği bakımından çok büyük farklılıklar vardır. Yani, gerek donelerin toparlanması, gerekse planlama teknikleri, en son bilgisayarların kullanılması, modeller gibi, hakikaten bu sahada Türkiye’nin çok önemli gelişmeler gösterdiğini, yaptığını açıkça ortaya koymuştur ve Planlama Teşkilatını da bu bakımdan tebrik etmek lazımdır. Tabii ki, üzerinde durulacak nokta şudur: Hükümetler strateji yapar, Planlama Teşkilatı strateji yapmaz; Hükümetlerin verdiği stratejiye göre, Planlama Teşkilatı planı hazırlar. Bunlar, karşılıklı görüşülen, konuşulan hususlardır. Netice itibariyle, ortaya çıkan doküman, Hükümetin istikametinde, hükümetin gösterdiği istikamette hazırlanmış bir dokümandır. Bunu böyle kabul etmek icap eder.

Aslında, şu geçtiğimiz dönemdeki bazı yıllara şöyle bir baktım; muhalefetin bir sözcüsünün konuşmalarının bir noktasından başlayacağım. “Tarım ihmal ediliyor, tarıma ayrılmış paralar Birinci Beş Yıllık Planda yüzde 15’in üzerinde idi. Yani, yatırımların

yüzde 15'i tarıma gidiyordu. Bu planda bu rakam yüzde 7'nin biraz üzerindedir" denildi; ama, şurada bir hakikat var: 1961-1965 döneminde -elimde tam plan dönemi de var- tarımın millî gelirdeki hissesi yüzde 37,6'dır; sanayinin hissesi aynı dönemde yüzde 16,7'dir. Yani, 1961-1965 döneminde Türkiye bir tarım ülkesidir, bir sanayi ülkesi değildir. Sanayileşmeye gayret eden; ama ağırlığı tarımda olan bir ülkedir; rakamlar bunu böyle gösteriyor. Son plana geldiğimiz zaman, bu rakamın 1994 senesinde tarımın plan içerisindeki ağırlığının, yani millî gelirdeki nispetinin yüzde 13,9'a düşeceğini görüyoruz. 37,6 ile 13,9'u mukayese ederseniz, yatırımların hangi nispette olmasının doğru olacağı tabiiyle kendiliğinden çıkacaktır.

Buna mukabil, enteresan bir şey daha var. Bu kürsüde muhtelif zamanlarda her muhalefet sözcüsü tarafından, "Anavatan İktidarı, sanayileşmeyi durdurmuştur; sanayileşmeyi yapmıyor" şeklinde iddialar yapılmıştır.

Peki, bunu nasıl ölçeceğiz? Gelin bakalım... 1961-1965 döneminde sanayinin millî gelirdeki hissesi 16,7; 1966-1970 döneminde yüzde 19,5. Bu 19,5, daha çok İkinci Plan dönemini kapsıyor; ama, tarım hâlâ 31,4. 1971-1975 döneminde sanayi 19,5'dan 20,1'e gelmiş, fazla bir artış yok. Yani, büyük sanayi yatırımlarının yapıldığı söylenen dönem, işte bu dönem; sanayi 20,1, tarım 28,7. 1976-1980 dönemi, 20,1'den geldiği nokta 22,2'dir. Buna mukabil, tarım hâlâ 25,6'dır. Yani, 1980 senesine geldiğimizde tarım hâlâ sanayiden fazladır ve ülkenin karakteri, bir tarım karakterini haizdir. Zaten bu, ihracatta da kendiliğinden gözüküyor: 1979 ihracatına bakın, 1980 ihracatına bakın... İhrac edilen ürünlerin neredeyse yüzde 60'ı tarım ürünleridir, sanayi ürünleri 30-35 civarındadır.

1981-1983 dönemi (12 Eylül dönemi), tarımın payı 20,8, sanayinin payı 27,3. İlk defa bu dönemde, sanayi, tarımı geçiyor; ilk defa Türkiye, sanayileşen bir ülke manzarasına geçmeye başlıyor. 1984-1988 dönemi: Tarım 18,4; böyle olması icap eder; sanayi 31,5 ve inşallah altıncı plan sonunda bu trend devam edecek tarım yüzde 14 civarına inecek ve sanayi yüzde 39'a yükselecektir.

Muhterem arkadaşlarım, tabii, şu söylediğim rakamlar, Türkiye'de sanayileşmenin durduğu, Türkiye'de sanayileşme yapılmadığı iddialarını tamamıyla boşa çıkarmaktadır; bunlar genel rakamlardır, millî gelirdeki rakamlardır; ama, buna mukabil, gerideki yılları incelediğinizde esas sanayinin 1965'ten 1980'e gelinceye kadar 19,5'ten ancak 22,2'ye çıktığını gösteriyor. Yani, "Sanayide gelişme durdu" dersiniz, şu söylediğim 1966 ile 1980 arasında bir ciddi gelişme olmadığı gözüküyor.

Size bir enteresan tablo daha vereyim: Sermaye-hâsıla katsayıları. Bunun manası şu: Yatırdığınız her 1.000 liraya karşı ne alıyorsunuz veyahut da 1.000 lira alabilmek için kaç bin lira yatırmanız lazım? 1966-1970 arasında imalat sanayiinde 1.000 lira alabilmek için 4.680 lira yatırmak lazım; 1971-1975 döneminde 1.000 lira alabilmek için 6.100 lira yatırmak lazım; 1976-1980 döneminde -ki Türkiye'nin en kritik dönemidir- 1.000 lira alabilmek için 36 bin lira yatırmak lazım. Yani imalat sanayiinde yatırımların ne kadar kötü kullanıldığını, şu söylediğim rakamlar gösteriyor. 36 bin lira yatırılırsa; ancak 1.000 lira alıyorsunuz! Bu, ne kadar verimsizliktir! Zaten, niçin Türkiye büyük bir enflasyon bunalımına düşmüştür? Ana sebepleri, bu gerideki yanlış politikalarda yanlış uygulamalarda görmek lazım.

1981-1983 rakamlarını söyleyeyim; 4.500 lira yatırıp, 1.000 lira alırsınız imalat sanayiinde, 36 bin liraya değil, 4.500 liraya mukabil 1.000 lira alırsınız.

1984-1988 dönemi, Türkiye'nin imalat sanayii bakımından en randımanlı dönemidir. 2.900 lira yatırıp, 1.000 lira alıyorsunuz; 36 bin lira değil, 2.900 lira yatırıp 1.000 lira alıyorsunuz. Bunun manası şudur: Biz devlet olarak sanayi yatırımı yapmadık veya yapmışsak, sadece mevcutları tamamlamaya çalıştık; sizlerin, bizden evvelkilerin yarım bıraktığı, yıllarca süren tesisleri tamamlamaya çalıştık. İşte, odur yaptığımız.

Biz, serbest bir ekonomik sistem içerisinde, şu memleketin insanların gücünün nelere kadar olduğunu göstermeye çalıştık. Bunlar, vatandaşın gücüyle yapılan işlerdir. Sanayiye kuran da vatandaşdır, geliştiren, ihracat yapan da vatandaşdır. Söylediğimiz budur. Başkaca bir sistemin de Türkiye'de hiçbir zaman gideceğini söyleyemem.

Bakınız, bu kelimeyi ben de bir kere kullanayım: "Sosyal piyasa ekonomisi". Bu kelimeyi ilk önce kim kullandı, bilir misiniz? Almanya'da Profesör Erhard kullandı. Profesör Erhard serbest ekonomik sistemin en büyük mimarlarından biridir.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — İlk defa Profesör Müller Armack kullandı efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kullandığı kelime budur; söylediği de budur. Bunu kullanan, Almanya'da muhafazakâr bir parti olan Hıristiyan Demokrat Partiye mensup, sonradan da Başbakan olmuş, tanınmış bir zattır. Söylemek istediği şudur: Sosyal piyasa ekonomisinin aslı, serbest piyasa ekonomisidir; ama o günkü şartlar içerisinde sosyalistlere karşı, biraz sosyal tadını verebilmek için ismi böyle kullanmıştır. Çünkü aslının serbest piyasa ekonomisi olduğunu biliyoruz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizin, sosyal adaletçiliğiniz gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi gelelim muhaliflerimizin görüşlerine... Acaba nasıl? Efendim orada karışıklık var. Onur Kumbaracıbaşı'yı dinledik; güzel anlatıyor. Tabii, hocadır, iyi, güzel şeyler anlatacak...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Kendileri "sayın"dır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Onur Kumbaracıbaşı'yı güzel güzel dinledim; bu tarafta da olsa, yine aynı güzellikte konuşacağını zannedirim. (*Gülüşmeler*)

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Bazı kişilerle karıştırıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır; bir davet bahis konusu değil; yanlış anlamayın. (*Gülüşmeler*)

Söylemek istediğim şu: Programınıza bakıyorum, programda, "Sanayinin tepe noktaları devletin elinde olmalıdır" diyor. Yani, "Demir-çelik, petrokimya, rafineriler -artık neyi münasip görüyorsanız belki motor sanayii, belki gemi inşaat sanayii- artık bir parça da adama göre değişecek tepe noktaları devletin elinde olmalı" diyor; SHP'nin görüşü bu; programda böyle.

Öbür taraftan, DYP'nin görüşüne gelince: DYP karma ekonomiden yana.

ALİ ESER (Samsun) — Hayır, hiçbir zaman karma ekonomi demedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Karma ekonomi ne? Efendim, devletle özel sektör, aynı anda, aynı işlerde bulunabilir, bir; ortaklık yapabilir, iki. Bu da başka bir modeldir. Arkasından şu söyleniyor, deniliyor ki: "Sakin ha, bu önemli sanayii -yani SHP'nin söylediği tepe noktalardaki sanayii- yabancılara satmayın, ne olur ne olmaz"

Onu da sizler söylüyorsunuz; ama benim duyduğuma göre, temsilcileriniz gidiyor, Business International'da (Dünya Ekonomik Forumu) şöyle konuşuyorlar “Yabancı sermayeye kucağımız açık. Hiçbir şeyimiz yok. Gelin, sizi çok seviyoruz”. Bundan başka, özelleştirme konusunda da, “Biz özelleştirmenin karşısında değiliz” diyorlar; ama buraya geldikleri zaman, “Şu sizin özelleştirdiklerinizi biz devletleştireceğiz” diyorlar.

Şimdi, bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu! Orada öyle söyleyeceksin, burada böyle söyleyeceksin! (ANAP sıralarından alkışlar)

İnanmayanlar -tercüme de ettik- Business International'ın son sonuç raporunu okusunlar. Neler söylenmiş, neleri anlamışlar, neleri kabul etmişler, orada vardır.

Muhterem Milletvekilleri, biz serbest bir ekonomiden yana olduğumuzu defalarca söyledik. Öyle bir ekonomik sistem ki, vatandaşımızın gücü ortaya çıksın, önündeki engeller kaldırılsın, bürokrasi asgariye insin. Devlet, geniş, büyük bir devlet! Her şeye müdahale eden bir devlet değil. Devlet, güçlü, parası bol; ama her şeye müdahale eden bir devlet değil; yol gösteren, destekleyen bir devlet olsun. Bunu, oldukça büyük tarzda realize ettik; ama tabii daha epey eksiklerimiz var; beş senede hepsini yapmak mümkün değil, ama bu memlekette tahminlerin üzerinde icraat yaptık.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Millet takdir etmiyor!

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Nankör millet, nankör!

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yaptığımız en önemli işlerden bir tanesi! Demin ifade ettiğim gibi, Türkiye’de uzun yıllardır, hatta bir asırdır yapılamayan bir sanayi devrimini realize ettik. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar(!)) Tabii, iyi dinleyin, “sanayi devrimi” deyince...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Fabrikaları kapattık!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sanayi devrimi” deyince, sizin gibi, sizlerin devrinde olduğu gibi, “Ne yaparsam, satarım” düşüncesiyle değil; çarık çürük bir sürü şeyler yapan, ama dış dünyaya çıktığı zaman hiçbir şey satamayan sanayiden bahsetmiyorum. O, eski devirdeydi... (ANAP sıralarından alkışlar) Öyle, bizim halkımızı kazıklayan sanayi müesseseleri varsa, zaten gümrükleri aşağıya çektiğimiz için, hepsi kapanmaya mecburdur; belki kapananlar bunlardır; siz hâlâ onları özlüyorsunuz! (ANAP sıralarından alkışlar)

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — MAN Fabrikası ne oldu, siz açmıştınız?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şirketler serbest bir ekonomide kurulurlar... (DYP sıralarından “Batarlar” sesleri) Gelişirler? Bazıları da batar... Devletin kimseyi kurtarmak için garanti vermesi mümkün değildir. (ANAP sıralarından alkışlar) Yalnız, bir şey duydum: “Biz özel teşebbüsü teşvik edeceğiz” dediniz; öyle değil mi? “Hatta şirket bazına kadar” dediniz; siz söylediniz bunu. Siz, gidin o şirketleri kurtarın. (ANAP sıralarından alkışlar)

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Açan sizdiniz de...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, söylemek istediğim şu...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Sizin açtıklarınız ne oldu? Burtrak ne oldu, Burtrak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapanabilir, hiç önemli değil. Mühim olan, memleketin genel ekonomisidir. Rakamlara bakın...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyon yüzde 100...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu memleketi 70 sente muhtaç etmedik, dövizsiz bırakmadık. Bunların hepsini söylemek lazım, hakikatler böyledir; hoşunuza gitmediği için böyle cevap veriyorsunuz...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Dolar 2 bin lira...

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir memleketin en önemli tarafı, genel ekonomidir; bu gidişe bakın...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Millet sizin kıymetinizi anlayamadı!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Madem istiyorsunuz, size birkaç rakam vereyim...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyon rakamlarını istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dört gündür görüşmeler devam ediyor. Her hatip Genel Kurulca çok güzel bir şekilde dinlendi. Şimdi Sayın Başbakan Hükümet adına konuşuyor; lütfen dinleyelim. Fikirlere iştirak edip etmemek sizin kendi bileceğiniz iştir; ama Genel Kurulda bu görüşmeleri inkıtaa uğratmayalım efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1975 senesinde Türkiye'nin carî işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolardır. Bu rakam 1976 senesinde 2 milyar dolar,

1977 senesinde 3 milyar 140 milyon dolar,

1978 senesinde 1 milyar 300 milyon dolar, 1979 senesinde 1 milyar 400 milyon dolar ve 1980 senesinde de 3 milyar 400 milyon dolardır. Bu rakamları devam ettirirsek; 1981 senesinde 1 milyar 919 milyon dolar, 1982 senesinde 1 milyar dolar, 1983 senesinde 1 milyar 893 milyon dolar, 1984 senesinde 1 milyar 407 milyon dolar, 1985 senesinde 1 milyar dolar, 1986 senesinde 1,5 milyar dolar, 1987 senesinde 982 milyon dolardır ve 1988 senesinde de 1,5 milyar dolar fazlalık vardır, tersine.

Şimdi, birçok arkadaşımız bahsetti, bir zamanlar da bahsettiniz, muhalefet de bahsetti, devamlı olarak söyledi, "Türkiye'yi borç tuzağına düşürüyorsunuz" diye.

Bu gerideki carî işlemler açığının finansmanı için borç alınır; yani Türkiye 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982 ve 1983 senelerindeki carî işlemler açığını kapatmak için borç almıştır, bunun için borçlanmıştır. Carî işlemler açığı sığırda geldiği zaman, o memleketin borç almaya ihtiyacı kalmaz...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bu sene almadınız mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Artıya geçtiğiniz zaman da borcunuzu ödeme şansınız meydana gelir; hesap bu kadar basittir.

Şimdi, bir taraftan, "Efendim, memleket 50 milyar dolar borç tuzağına düştü" diyeceksiniz; bir taraftan da, "Kim bunun müsebbibi?" diye sorulmasını

beklemeyeceksiniz! Bir geriye bakın bakalım, kim bunun müsebbibi? Neticesi gayet açık surette gözüküyor... Anavatan iktidarı olmasa, bu meselenin düzeltilmesi de mümkün değil. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Anadolu'da bir tabir var "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır" diye... Hem yapacaksın, ondan sonra da suçu başkasının üzerine atacaksın!

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Dış borcun 50 milyar dolar olduğunu mu ifade ediyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 50 milyar olduğunu onlar iddia ediyorlar; yok öyle şey.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Siz söylediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Hayır, "50 milyar dolar diye iddia ediyorlar" dedim...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Siz kabul etmiyor musunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir önemli konu daha var; bütün planlar için çok önemlidir, bununla ilgili sorulmuştur! "Altıncı Beş Yıllık Planda tasarruf oranı yüzde 30'un üzerine çıkacak deniliyor. Nasıl çıkaracaksınız bunu?" Soru bu.

Peki, şu eski yıllara bakalım, tasarruf oranı ne olmuş: 1975'te 19,1, 1976'da 22,3, 1977'de 19,4 -ondan sonra kaymaya başlıyor- 1978'de 17,2, 1979'da 15,3, 1980'de 16, 1981'de tekrar yükselmeye başlıyor ve 18,6 oluyor, 1982'de 15,9, 1983'te 16,1, 1984'te 16,5, 1985'te 18,9, 1986'da 21,8, 1987'de 23,9 ve 1988'de 26,2.

EROL AĞAĞIL (Ankara) — Onlar Kastelli'nin tasarrufları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, Anavatan devrinde, beş senede 16'dan 26'ya çıkmış. Geriye kalan beş senede, Anavatan devrinde bu, rahatlıkla 30'un üzerine çıkar da, maazallah bir başkası gelirse tekrar 15'e düşü verir. (ANAP sıralarından alkışlar) Zaten rakamlar gösteriyor, tarih var burada, tarih...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — İşiniz çok zor Sayın Başbakan.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Millet sizin kıymetinizi anlayamadı Sayın Başbakan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türk ekonomisi, geçirmekte olduğumuz Beşinci Beş Yıllık Plan devrinde büyük çapta dışa açılmıştır, ihracat 12 milyar dolar seviyelerine yaklaşmış ve bu ihracatın yüzde 77'si sanayi ürünlerinde olmuştur. En önemli tarafı da, bu sanayi ürünlerinin yönünün artık, özellikle kalkınan ülkelere, OECD ülkelerine doğru yönelmesidir. Bugün Türkiye ihracatının yüzde 65'i OECD ülkelerine, yüzde 25'i Ortadoğu ülkelerine, gerisi de sosyalist bloka yapılmaktadır.

Müsaade ederseniz, bir parça daha döviz gelirleri üzerinde duracağım; çünkü, bu konuda yanlış birtakım telakkiler var. 1987 senesinde Türk ekonomisi 987 milyon dolar cari işlem açığı verdi. Bunun yanında, takriben 400 milyon dolar kadar da net hata noksan rakamı eksiydi. Aslında bu iki rakam toplanır. Demek ki, ekonominin fiilî açığı 1 milyar 900 milyon dolardır. 1988 senesinde 1,5 milyar dolar fazlalık verdi. Net hata noksan rakamı da (+) 400'dü. Bu suretle 1 milyar 900 milyon dolar kadar bir fazlalık bahis konusudur.

Şimdi, suallerden biri şu: Acaba bu devamlı mıdır?

Devamlıdır. Nitekim, elimizde ilk dört ayın rakamları var; ilk dört ayın rakamları, geçen senenin ilk dört ayı rakamlarıyla mukayese edildiği zaman, değişimin ne olduğunu size söyleyeyim: 1988 senesi ocak-nisan ayları arasında cari işlemler açığı 425 milyon dolardır. Bu sene 60 milyon dolar fazlalık vardır; ama bunun yanında geçen sene net hata noksan rakamı 63 milyon dolardır. Demek ki, geçen sene 380 milyon dolar açığımız vardı. Bu sene net hata noksan rakamı 955 milyon dolardır. 955 milyon dolar, 60 milyon dolarla toplandığı zaman, 1 milyar doların üzerin çıkar. Demek ki, dört ay içinde, geçen senenin eksi 400 milyon dolarına mukabil, bu sefer (+) 1 milyar dolar var.

Zaten şunu hemen söyleyeyim: Dövizi serbest bıraktık, kuru serbest bıraktık, altını serbest bıraktık, faizleri serbest bıraktık; sizin söylediğiniz gibi, faizler inmeye başladı... (ANAP sıralarından "Silah kaçakçılığı önlendi" sesleri)

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Devleti de lağvettik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye'ye, bilmem biliyor musunuz değerli arkadaşlarım, haftada ne kadar altın resmen ithal ediliyor? Eskiden bu Bulgaristan üzerinden kaçak olarak geliyordu. Haftada bir ton... Türkiye şu anda haftada bir ton altın ithal ediyor.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Yasal yollardan mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, Merkez Bankası ithal ediyor ve satıyor, böylece 400 doları da Bulgara, kaçakçıya kaptırmıyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bütün bunların hepsi çok rahat yapıldığı halde, her türlü mal Türkiye'ye çok rahatlıkla girdiği halde, döviz dengemizde en ufak bir problem yoktur. Türkiye geçen sene borç ve faiz olarak 7 milyar dolar ödedi. Hiçbir ülkenin başaramayacağı işleri yaptık.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kaç milyarını dışarıdan aldınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye'nin gelirleri neden artıyor? İhracat bir taraftan artıyor. Türkiye bugün Akdeniz'de, Akdeniz içinde gezen en geniş ufak filoya sahiptir, koster olarak tabir ediyorum. Avrupa'da en büyük TIR filosuna sahiptir, milletlerarası en büyük otobüs gruplarına sahiptir. Dün akşam Budapeşte'ye bir iş için telefon ettim, sordum, "Durum nedir?" diye. Sefaretimiz bugünlerde orada günde dört bin vize veriyor; dört bin vize... Nereye geliyor bunlar? Macarlar Türkiye'ye geliyor. Dedim ki, niye geliyor bunlar, ne için geliyor? "Alışverişe geliyor" dediler. "Ne alıyorlar?" dedim; deri eşya, konfeksiyon, altın, ziynet eşyası... Sonra, tuttum, rakamları, istettim; büyük rakamlar Yugoslavya'dan var, çok büyük rakamlar... Polonya'dan var, Yunanistan'dan var; 80 binin üzerinde, üç dört ay içinde gelmiş.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Peki, turistik tesisler niye boş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Keşke sizin zamanınızda da biraz turistik tesis yapılısaydı...

Bu sene inşallah Türkiye'nin turizm gelirleri 3 milyar doların üzerine çıkacak; kim ne derse desin. Bir şey daha söyleyeyim, herkes çok iyi bilsin; kur ayarlaması bizim elimizde değildir, kur ayarlaması piyasa şartlarına göre yapılır. Piyasa şartlarına göre de, işte, gördüğünüz gibi, son altı ay içerisinde çok önemli bir kur ayarlaması yapılmamıştır. Demek ki, Türk parası kendi kendine yerine oturmuştur.

Şimdi, arkadaşlarımız bazen, çıkıyor, diyorlar ki, Türkiye'nin fert başına millî geliri 1.200-1.300 dolardır, dünyanın en sondaki 10 ülkesi kadar gelir dağılımı var...

Biraz insafla konuşmak lazım. Yani, ya o ülkeleri görmediler ya Türkiye'yi bilmiyorlar; ikisinden biri. Buna inandırabilmek için, bakınız, her seferinde rica ediyorum, diyorum ki, muhalefetten de arkadaşlarımız seyahat ettiğimizde, gelsinler... Geliyorlar, görüyorlar, Türkiye ile mukayese ediyorlar, düşünceleri değişiyor; ama burada, bu atmosferin içine girince, tekrar dönüyorlar! Ne yapayım yani? On kere mi götürelim? Hep gezenler aynı kanaatte değil; ben çok iyi biliyorum. Bir misal vereceğim: En son Tunus'a gittik, arkadaşlarım şahittir, bizim aleyhimize yazan bir gazeteci arkadaşımız -umumiyetle aleyhimizde yazar- Tunus'tan dönerken geldi, dedi ki, "Ben buraya 11 sene evvel de davet edildim. "Hamamet" denilen çok güzel turistik bir yer var, orayı da göstermişlerdi; şimdi oraya tekrar gittik, 11 sene evvel geldiğimde üç gün için gelmiştim, o kadar hoşuma gitti ki, 15 gün kaldım; ama, bir şeyi itiraf edeceğim, Türkiye'deki tesisler bunu öyle sollamış ki, ne dizaynı, ne servisi, artık bizimkilerle mukayese bile edilemez." Kendisi itiraf etti, sizin arkadaşlarınız da dinledi, bize herhalde yağ çekmek için böyle bir şeyi söylemeye ihtiyacı yok; kendileri bizi her gün de tenkit ediyor. Ne yapalım?

Bu bana neyi hatırlattı, biliyor musunuz? Vaktiyle İslamiyet ilk çıktığı zaman, müşrikler dinlerlermiş, ondan sonra, tabii görüntü olarak, fevkalade şedit itirazlarda bulunurlarmış, sonra kendi aralarında toplanırlarmış yahu söyledikleri galiba doğru falan derlermiş, ona benzettim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, benzetmenizi doğru yapınız; müşrik yoktur burada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, sizler için demedim.

Yine eğer kızmazsanız birkaç şey daha söyleyeceğim. Elektrik meselesi burada yine konuşuldu -yine Anamuhalefet değil de, öbür muhalefet partisinden, onlar galiba elektrikten daha fazla anlıyorlar- burada denildi ki: "Bizim zamanımızda da elektrik istihsalı çok fazla arttı. Siz gidin İkinci Plana bakın, ondan çok daha fazla elektrik artışı var."

Ben 1965-1970 arasında baktım: 4,9 milyar kilovat/saatten 8,6 milyar kilovat/saate yükselmiş. 1965-1970, 1983-1988; ikisi de beş sene. Orantıladık, ikisinde de yüzde 75,5 artış var, her ikisinde de aynı miktarda ama, arada şöyle bir fark var: Birisinin 27'den 48'e çıkması, 21 milyar kilovat/saat ilave edilmiş demektir. Öbür tarafta 4 milyar kilovat/saat bile değil, yani demek ki, bizim devremizdeki ilave edilen miktar 5 mislidir...

ALİ ESER (Samsun) — Böyle mukayese yapılmaz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Böyle mukayese olur tabii; yoksa, öyle nispetle mukayese mi olur? Yani, sizin şu devirdeki 4,9 milyar kilovat/saatini biz bir sene yapıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) — Maya olmadan hamur olur mu Sayın Başbakan? Evvela maya yapılır.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sayın Başbakan, barajlar konusuna da gelin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, barajlar konusuna da gelelim; madem sordunuz, söyleyelim.

Türkiye’de 1950 yılı başına kadar yapılan baraj sayısı 3 tanedir, üçünü de sayabilirim: Çubuk Barajı, Porsuk Barajı, bir tanesi de Niğde’de bir barajdır. O kadar...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Baraj değil, su bendi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ufak bentler, yani ismine “Baraj” denmiş. 1950 ile 1960 arasında daha büyükleri vardır, toplam 6 tanedir. O meşhur, “Büyük Barajlar yapıldı” denilen devirde yapılan 6 tane baraj vardır. 1960 ile 1965 arasında 7 tane, 1965 ile 1970 arasında 19 tane -fena değil, memnun olmanız lazım; çünkü, 19 tanedir- 1970 ile 1975 arasında 19 tane, 1975 ile 1980 arasında 12’ye düşüyor -zaten en kötü devre burasıdır- 1980 ile 1984 arasında, yani üç senelik askerî dönemdir 18 tane, 1984 ile 1988 arasında 38 tane. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi bir çözüm var...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, Allah aşkına, şu 38 barajın ismini açıklar mısınız?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Açıklayın da, zabıtlara geçsin.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 38 tane; istiyorsan liste halinde hepsini verebilirim.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka bir şey daha söyleyeceğim, dikkatle dinleyin; şu anda 62 tane baraj inşa halinde, içinde -biraz sonra bahsedeceğim- Atatürk Barajı da var. Ümit ediyorum ki, bu 62 barajın, bizim dönemimizde, yani 1992 seçimlerine kadar 50’den fazlası tamamlanacaktır ve Türkiye’de bir iktidar -Anavatan İktidarı- bir rekor daha kıracaktır. (ANAP sıralarından alkışlar) Baraj sayısı, asgarî 88’e yükselecek. Devraldığımız zaman, Türkiye’de bütün cumhuriyet devrinde yapılmış baraj sayısı 84...

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Kapasiteden bahset...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer kapasiteleri ölçersek, tabii ki, onun iki misli. Kapasiteleri ölçmeye kalkınca, işte onun altından kalkamazsınız. Çünkü, bakınız, bir Atatürk Barajı -misal olarak veriyorum- Keban’ın tam 6 misli büyüklüğünde gövde dolgu hacmine sahiptir. Keban’ınki 14 milyon metreküp, Atatürk Barajı’nınki 84 milyon metreküp. Şimdi her giden görüyor, ondan sonra sesi kesiliyor. Sevenler, hakikaten yüreğinde bir şey olmayanlar çok hoşlanıyorlar; fakat biraz kıskananlar oluyor, onların da sesi kesiliyor...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Yani, bundan sonra “Barajlar Kralı” siz olacaksınız Sayın Başbakan!

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sayın Başbakan, bundan sonra anahtar partisi olacaksınız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz memlekete hizmet ediyoruz; hizmetimizi de böyle övünmek için değil; yani krallık iddiaları falan bizde değil...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hanedan varken, krallık olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Güneydoğu Anadolu Projesi üzerinde de sualler oldu. Güneydoğu Anadolu Projesi, üzerinde 22 tane barajın olduğu bir projedir. Gene şunu açıkça ifade edeyim: Bizden evvelki dönemde bu barajlardan hiçbirisi yapılmamıştır, tamamlanmamıştır, yani ikmal edilmemiştir. 22 projeden şu anda bizim devrimizde, 2 tanesi tamamlanmıştır, 6 tanesi de inşa halindedir. Demek ki, geriye 14 proje kalıyor. Yalnız, bu 6 tanenin içerisinde tamamlanan büyük Karakaya Barajıdır ve önce tamamlanmaya namzet de Atatürk Barajıdır.

Atatürk Barajı, dünyanın en büyük barajlarından biridir. Urfa tünelleriyle Harran Ovasına, Urfa ile Mardin arasındaki ovalara su getirecektir. Bu ovalara su getirecek tünel sistemi de tamamlanacak. Önümüzdeki sene baraj tamamdır, yani gövdesi inşaatı tamamdır. Zaten şu anda 120 metrenin üzerine çıkmıştır, çok az bir kısım kalmıştır. Bu baraj tamamlandıktan sonra kapaklar kapanacak, su tutmaya başlayacak. Tabii ki, aşağıya belli bir su verme mükellefiyetimiz de var. Onun için, barajın su tünellerine geleceği seviye, eğer iyi bir su senesi yakalayamazsak veya ortalama bir su senesi gelmez ise, gecikebilir; yoksa, normal şartlarda, hesaben, 1992 senesinde bu tünellerden su aktılabileceği düşünülüyor, suyun iyi gelmesi, ortalama gelmesi halinde. Ama ortalama gelmez, düşük gelirse -ki bu sene öyle- o takdirde, santral 1991'de çalışmakla beraber, suyun tünellerden sulama kanallarına aktılması 1992 veya daha sonraki yılları bulur. Ümit ederim ki, 1992 senesinde oraya -çünkü tüneller bitmiş olacağı için- su verilebilir. Tünellerle beraber şu anda 145 bin hektarlık bir sulama projesi üzerinde çalışılmaktadır. Bunun, aşağı yukarı 25 -30 bin hektarı tamamlanmak üzeredir. Bir kısmı ihale edilmiş vaziyette, kalan kısmının ihaleleri de yapılacaktır.

Aslında, Urfa tünellerinden gelecek olan suyla, zaman içerisinde 700 bin hektar (7 milyon dönüm) arazi sulanacaktır. Bunların bir kısmı pompajla olacak, bir kısmı ta Mardin ovalarına kadar gidecek olan kanallarla yapılacaktır; ama her zaman söyledim; sulama işi, gelişmesi kolay olan bir şey değildir. İşte 1954 yılında biten Seyhan Barajı projesini ele alın; hâlâ Seyhan'da daha sulanacak yerler vardır. Yani sulama, uzun zaman isteyen, eğitim isteyen; aynı zamanda su kullanmayı da öğretmek isteyen bir iştir. Olaya birden bire bütün her yer sulanacak diye bakmamak lazım. O da, zaman içerisinde yerine gelecektir. Tabii ki, yatırımları da ona göre yapmak lazım; yani lüzumsuz yatırım yapmamak lazımdır.

Şu anda Kralkızı (Dicle) -bunlar Diyarbakır'dadır ve Diyarbakır ovalarını suluyor- ve Batman Barajı üzerinde çalışmalar vardır. Hemen şunu ifade edebilirim ki, bu mıntıklarda ilk defa bu barajlar yapılıyor.

Gene bir muhalefet lideri, konuşmasında, bizim Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya önem vermediğimiz gibi laflar söyledi; ben de oturdum bir liste çıkardım. Cumhuriyet devrinden 1983'e kadar bütün mıntıkada; yani Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 7 tane Baraj yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi, yani Keban Barajı büyük olup, diğerleri çok ufak barajlardır. Şu anda, 1989 yılı sonuna kadar bitecek barajlar da dâhil olmak üzere 9 tanesi bizim devrimizde tamamlanmış oluyor. Yani 7'ye mukabil 9 baraj ve halen de 13 tanesi inşa halindedir. Bunların finansmanlarının mühim bir bölümü kısmen kamu ortaklığı sisteminden, kısmen de Avrupa İskân Fonundan temin edilmiştir. Türkiye, bilhassa bu sulama işlerinde ve barajlarda en büyük ağırlığını Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya vermektedir; Erzurum'da, Ağrı'da, Van'da ve Erzincan'da birçok projeler

bu şekilde tamamlanmaktadır. Eski yıllarda bu bölgeler hakikaten onun söylediği gibi, maalesef ihmal edilmiştir, ama Anavatan döneminde, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya Atatürk Barajının haricinde de oldukça önemli hizmetler götürülmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Beşinci Beş Yıllık Plan döneminde köylere götürülen hizmetler de çok önemlidir. Köylere giden hizmetleri basit hizmetler olarak göremeyiz. Ben, bazı arkadaşlarımla konuşuyorum. Özellikle yol yapımı konusunda o bölgeyi, yani kendi bölgesini çok iyi bilen milletvekillerimiz var ve onlar, "Daha evvelki dönemlerde bizde, bütün ilde ya bir tane ya da iki tane dozer vardı" diyorlar. Şimdi ise aynı illerde 10, 15 ve hatta 20 tane dozer ve greyder var. Bu kadar çok makine getirilmiştir. Sadece bir yere değil; eskidendi onlar... Yani seçim zamanı şuradan al, şuraya götür... Yok öyle şey; ihtiyacımız yok ki...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Çok gördük, çok...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her tarafta dolu dozer var, greyder var. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) — Şimdi o dozerler için mazot alamıyorlar Sayın Başbakan, mazot alamıyorlar.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Şimdi o dozerler yatıyor.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, çok fazla dozer ve greyder almışız.

Telefon sistemi bütün köylere götürüldü.

Doğrudur, demin Sayın sözcü burada, "Rakamlarda bir fark var. Birinde 39 bin telefon, diğerinde de 36 bin elektrik diyor" dedi. Rakam farklılığı şuradan kaynaklanıyor zannediyorum. Esas elektriğin rakamı, köy sayısıdır, 36 bin küsurdur; telefon gittiğinden bazı mezralar da ilave edilmiştir ve öyle sayılmıştır; aslında elektriğin rakamı 36 bindir, artı 20 bin mezraya da elektrik verilmiştir. Mukayese ederseniz, 50 küsur binle 39 bin demek daha doğrudur.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Elektriksiz çok köy var canım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 senesini hatırlıyorum, 1981'i de hatırlıyorum, hatta Bulgaristan'a 1981'de gittim. Trakya'yı görenler bilir; büyük bir hava hattı gider, 380 kilovolttur. Bu hat, Bulgaristan'dan elektrik almak için yapılmıştır. O tarihlerde Bulgaristan'dan yılda 2-2,5 milyar kilovat/saat elektrik alıyorduk. Demin bahsettiğim 4 milyar kilovat/saatın yarısı kadar ve parası da epey fazlaydı. 100 milyon dolara kadar borcumuzun biriktiğini, ödeyemediğimizi hatırlarım. Tabii ki, adam da bize horozlanıyordu; "Borcunuzu ödeyemiyorsunuz", şudur budur. Şimdi o hat boştur; Bulgaristan'dan herhangi bir şekilde elektrik almaya ihtiyacımız yoktur. Hatta fazlasını söyleyeyim, bugün Türkiye'de önemli bir su azalması vardır. Yani, içinde bulunduğumuz sene sularda büyük çapta azalma var. Aslında hidroelektrik santralleri, bu sulardaki azalmayı aşağı çeker. Eğer eski seneler gibi olsaydı, bizim en asgarisinden günde 5-6 saat elektrik kesmemiz lazımdı; ama gerek gaz çevrim santrallerinin yapılması, gerekse yarım kalmış birçok diğer santrallerin, termik santrallerin süratle tamamlanması, bugün Türkiye'de hiçbir zaman elektrik kesilmesine ihtiyaç bırakmamıştır.

Ayrıca, bir şey daha söyleyeyim: Karanlık olan şehirler vardı, “Üç lambadan birini söndürün” diyorlardı; bunu herkes hatırlar, “Tasarruf edelim” diyorlardı. Şimdi, biz tam tersini yaptık, aydınlattık. Her tarafta güzel sokak aydınlatmaları var. (ANAP sıralarından alkışlar) İstanbul, Ankara, İzmir... Bütün şehirler pırıl pırıl. Birer helikopter mi, uçak mı olur, şöyle sizleri bir gezdirelim Türkiye'nin üzerinden, pırıl pırıl ülkeyi bir görün, fikirleriniz biraz değişir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Biz gidiyoruz. Bir de gidelim, Tunceli'yi gezelim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Orada da öyle, orada da öyle, Elektriksiz köy var mı? Telefonsuz köy var mı?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bir gidip gezelim, görün. Var; elektriksiz köy de var, yolsuz köy de var, susuz köy de var.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Beşinci Plan döneminde önemli yenilikler getirdik. Bu yeniliklerden bir tanesi, savunma

sanayiidir. Hakikaten, Anavatan iktidarının getirdiği ve şimdiye kadar kimsenin aklına gelmeyen, düşünülmesi de mümkün olmayan, bize has bir yenilik getirdik, Savunma Sanayii Fon İdaresini kurduk. Bugün göklerde uçmasından iftihar ettiğimiz, tatbikatlarda gördüğümüz, yurt dışında birçok hava gösterilerinde izlediğimiz F-16'ların yapıldığı tesis, yani Mürted'deki tesis, bu Savunma Sanayii Fonunun desteğiyle realize olmuş, yapılmıştır. Eğer Savunma Sanayii Fonu olmasaydı, bu tesisler, vaktiyle başka tesislerin başına geldiği gibi, yıllar yılı sürerdi.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Biz bu filmi seyrettik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çankırı'daki radarlı hava müdafaa topları da gene aynı şekilde, savunma sanayiinin eseridir. Bugün Gölçük'te yapılan firkateynler, denizaltılar, savunmaya verdiğimiz önemin işaretleridir. Tabiatıyla, bunlar için bütçeden ve Savunma Sanayii Fonundan birtakım imkânlar aktarılmaktadır.

Bakın, bir şey söyleyeyim: Helikopterler çok sayıda kullanılıyor. Bugün bilhassa Kara Kuvvetlerinde helikopterin önemi fevkalade fazla; muhtelif harekâtlarda gezilerde aynı zamanda Güneydoğudaki harekâtlarda çok sayıda kullanılıyor ve tabiatıyla yedek parçaları önemlidir. Genelkurmay Başkanımız geçenlerde bana, “Yedek parça sıkıntımız var” dedi. “Nedir sıkıntınız?” diye sorduğumda, 4,5 milyon dolar olduğunu söyledi; “Türkiye için hiçbir şey değil; yarın yazıyı yaz, ertesi gün para elinde” dedim. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet, 5 milyon dolar; bunlar bu kadar basittir, ama vaktiyle bin doları bulamayan bir ülke tanyorum: O, Türkiye'dir.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Siz o zaman müsteşardınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz müsteşardık da, düzeltmeye geldik.

Değerli arkadaşlarım, sanayi konusunda bize devamlı olarak, “Sanayi tesisi yapmadınız” vesaire deniliyor; ama demin gösterdim, Türkiye'nin rakamları, o söylenenleri doğrulamıyor, aksine, bizim devrimizde çok geniş sanayi tesisleri yapılmıştır. Aksi takdirde, bu sanayi ihracatı mümkün değildi.

Sanayi ihracatı, 700 milyon dolardan 9 milyar dolara çıkmıştır ve tabiiyle artık Türkiye, eski devirlerde olduğu gibi, filan yerde filan sanayii, filan yerde filan sanayii takip edecek durumda değildir. Demin rakamları söyledim; 1950 ila 1960 arasında 6 tane baraj yapılmış, ismen sayarsınız; Cumhuriyetin başından 1950'ye kadar 3 tane yapılmış, ismen sayarsınız; ama beş senede 38 tane yaparsanız, sayamazsınız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayamaz mısınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, sayamazsınız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Zabıtlara geçirtin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, listeyi veririm.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — 5 tanesini sayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, o devirler geçti artık; bir tane baraj yaptım, iki tane baraj yaptım, büyük iş yaptım diyemezsiniz.

Şimdi aynı şeyi söyleyeceğim; sanayi tesislerini incelettirdim. “Beş senede ne kadar sanayi tesisi yapılmış?” diye sorup duruyorlar; 1.000 taneden fazla yapılmış. Şimdi ben kalkıp bunu sayacak mıyım? Bunlar eski devrin işleri.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Kapananları say, kapananları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şuraya şeker fabrikası yaptım, çimento fabrikası yaptım... Söylerim, gayet basit, söylerim. Erciş Fabrikasını bir buçuk senede tamamladık.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Yüzde 21,75 nasıl oldu Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra Ereğli'ye geldik. Onu da yirmi ayda tamamladık. Buyurun...

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Onaltı ayda.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onaltı ayda. Çorum'u da iki senede tamamlayacağız; bir şey değil. Ama sizin attığınız temeller var; yani sizden evvelki, devamı olduğunuzu iddia ettiğiniz partilerin attığı temeller var.. Biz hâlâ o temeller üzerine inşa ediyoruz; orada kalmış öyle, beş sene beklemiş...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — MSP'nin temelleri onlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atmayın, “MSP'nin temelleri” falan demeyin; Ecevit atmış, vallahi öyle.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Erbakan'ın attıkları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Erbakan'ın attıkları da var, Süleyman Demirel Beyin de var, onlar da var, hepsi var.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Herkes atıyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — En fazla siz atıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, attığımız temellerin hepsini yapmışızdır; bizim atıp da yarım bıraktığımız veyahut da başkalarının taşıyacağı temel

yoktur, öyle arabanın arkasına koyup taşıyacağı temel yoktur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, küçük sanayi bizim devrimizde çok önemli gelişmeler gösterdi. Aşağı yukarı ondokuz seneye mukabil, bir işi biz beş senede tamamladık; 24 bine yakın işyerini açtık. Ondokuz senede de o kadar yapılmış. Şu anda küçük sanayi sitelerindeki işyeri sayısı, inşa halinde olmak üzere 80 binin üzerindedir. Biz bunlara bütçeden, Toplu Konut Fonundan ve aynı zamanda Avrupa İskân Fonundan önemli miktarlarda finansman temin ediyoruz. İstanbul'da İkitelli bölgesinde 36 bin tane işyeri var. Bu insanlar kendi gayretleriyle yapıyorlar mühim bir kısmını; ama biz devlet olarak, bu esnaf ve sanatkârimızın yanındayız. Onlara her türlü yardımı yapacağız, bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Ameliyat için para bile vermediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bakınız elli altmış senedir, otuz-kırk senedir düşünülen, düşünüldüğü için de yapılamayan bir türlü, Katma Değer Vergisini biz getirdik. Şu Serbest Muhasebecilik Kanununu da biz getirdik. Kavga edip duruyorlardı elli senedir. Yani ne kadar, Türkiye'nin çözilemeyen problemleri varsa, hepsi şu devirde çözülmüştür. İnsafla söylemeniz lazım... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halk niye mutlu değil Sayın Başbakan, biraz da onu anlatın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Canım onu 1992'de göreceğiz, 1992'de göreceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halk niye mutlu değil?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Göreceğiz bakalım, sizi mi, bizi mi? 1992'de göreceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 1992'yi değil, şimdiki nedenini anlatın.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Belediye seçimlerinde, ekimde demıştiniz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1992, 1992. (SHP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen dinleyelim efendim.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Belediye seçimlerinde 17'nci dönemde... (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen... Sayın milletvekilleri, lütfen efendim, lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) — TRT Genel Müdürü ne zaman belli olacak?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, karayolları, otoyollar... Bu devirde büyük çapta otoyollara girilmiştir. Ben şöyle görüyorum: Türkiye'de yol hamlesi, bir, Demokrat Parti zamanında yapılmış; ondan sonra statüko muhafaza edilmiş, işte üzerine biraz ilaveler, asfaltlama işleri, geometrik standardı değiştirme... Şimdi düşünüyorum: Bir tek otoyola başlanmış İzmit'le Gebze arasında.

Biz geldiğimizde, yarım kalmış, bekliyor, 10 senedir yapılıyor, 12-13 senedir. Hepsini toplu 50-60 kilometre, o kadar; tamamladık biz bunu.

1985 senesinde, hatırlayacaksınız, Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün temelini attık, 1988'de açtık, 3 senede. Onunla beraber, Kınalı'dan Adapazarı'na kadar 236 kilometre veya 216 kilometrelik bir otoyol var; şimdi peyderpey o otoyolu açıyoruz; sizleri de davet edeceğim. Herhalde önümüzdeki ay içerisinde bunun önemli bir kısmını hizmete sokacağız. Bir seneye kalmaz İzmit'e kadar, hatta daha ilerisine kadar bir sene içinde açacağımızı tahmin ediyorum. Bunlar paralı yollardır; ama hakikaten Türkiye ilk defa ciddi bir otoyola kavuşuyor.

İşine başladığımız, temelini dahi atamadığımız; ama fiilen işler başlamıştır. Bir tanesi İzmir-Aydın yolu; Edirne-Kınalı yolu... Yani, insanlarımız Edirne Kapıkule'den girecek, ta Ankara'ya kadar otoyolda gelecek. Şehir olarak, İzmir, İstanbul ve Ankara'nın çevre yolları da bu sistemin içindedir, büyük çevre sistemleri. O zaman Türkiye'de bu şehirlerimize otoyollarımızla, modern, Avrupalı görünümüne geleceklerdir; hepimiz bunu beraberce göreceğiz. Öyle uzun, eskiden olduğu gibi, on sene, onbeş sene almıyor, işte üç, dört senede bu işler yapılabilir. Türkiye bu hale nasıl geldi?

Tabii ki meseleyi görürken, şöyle söylememiz lazım: Bir Kamu Ortaklığı Sistemi kurduk. Gerçi bugün bazı arkadaşlarımız, "Efendim, biz gelirsek fonları kaldıracamız" gibi laflar söylüyorlarsa da huzurunuzda iddia ediyorum, kaldıramazlar. Bu zabitlara geçsin; kaldıramazlar. (ANAP sıralarından "Gelemezler" sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, gelseler bile kaldıramazlar.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Geleceğimize siz de inandınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelip gelmeyeceğinizi bilmiyorum. Gelirsiniz günün birinde...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Geldik bile Sayın Başbakan, geldik, 26 Martta geldik.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Ham hayal bunlar, gelemezler.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vallahi çok hayalperestsiniz, çok hayalperestsiniz. Hayaliniz çok zengin, bir şey diyemiyorum. Biraz daha hayalinizi çalıştırın.

Değiştirilemez; çünkü doğru yapılan işler değiştirilemez. Kamu Ortaklığı sistemi, Güneydoğu Anadolu Projesini, yani Atatürk Barajını, Şanlıurfa tünellerini yaptıran fondur. Gene aynı fon, bugün otoyolları yapıyor; gene aynı fon birçok baraja destek sağlıyor. Eğer bunlar olmasaydı, yani bu imkânlar olmasaydı, bizim dar bütçe imkânlarımızla bunların yapılması hiçbir zaman mümkün olmazdı.

Geçtiğimiz yıllara bakın: Hangi baraj başlamış; nereye gelmiş? Misali Karakaya'dan vereyim: 1976'da Sayın Demirel temelini atmış, 1983'e geldiğimiz zaman, üzerinden 7 sene geçmiş; yüzde 20'si bile yapılmış değil. 1987'de bitmesinin tek sebebi, bu Kamu Ortaklığı Fonudur; buradan 700 milyar lira para verdik. Ancak o şekilde zamanında tamamlanabildi.

Atatürk Barajının bugün büyük finansmanı Kamu Ortaklığı Fonundan gidiyor. Atatürk Barajına günde 5 milyar lira para harcıyoruz. Bunun bütçeden harcanması

mümkün değildir. Onun için bu konularda bütün gelişmeleri de biz sağladık. Bunu açıkça ifade ediyorum.

Gene beş sene içerisinde hava meydanlarına bakınız: İstanbul-Yeşilköy Hava Meydanının (Atatürk Havalimanının) yeni baştan tanzimi; hatta şimdi ikinci büyük tevsii geliyor, onun da anlaşmasını imzaladık, onun açılışı; İzmir’de Adnan Menderes Havalimanı bizim zamanımızda başladı ve bitirildi; Dalaman’daki hava meydanı, ondan sonra Antalya Havalimanının tevsii, Bütün bunların yanında da birçok yerde... Beğenmeyebilirsiniz, Şanlıurfa’da ufak bir hava meydanı; ama iş görüyor. Kars, Erzincan, daha birçok yerde göreceksiniz, hava meydanlarıyla memleketin her noktasına ufak servisler koyacağız ve o servislerle memleketi bir taraftan bir tarafa bağlayacağız. Bunu da gene Anavatan İktidarı yapmıştır.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — “Yapacağız” diyorsunuz, “Yaptık” diyorsunuz, Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplu Konut meselesine gelince: Şu geçtiğimiz beş sene içinde 637 bin daireye kredi verilmiştir, 2 küsur trilyon liradan fazla para verilmiştir bunlara ve bunun şu anda teslim edilen miktarı, 317 bindir ve zannediyorum bu sene de bir 100 binden fazlası teslim edilmiş olacaktır. Yepyeni bir sistem getirdik, daha faydalı olacağını, zannediyorum. Hâlihazırda 2,5 ayın içerisinde 200 binden fazla müracaat yapıldı. Bu müracaatlar değerlendiriliyor, Toplu Konut, öyle zannediyorum ki, önümüzdeki yıllarda dev adımlarla gene bu memleketin insanını ev sahibi yapmaya devam edecektir.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Belediyelerden alıyorsunuz, oraya veriyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Spor sahasında herhalde Beşinci Beş Yıllık Planda yapılanları inkâr etmek mümkün değildir. Dikkat ediniz, yeşil sahalar Anavatan İktidarının eseridir. Avrupa kupalarında derece almak da bu sayede olmuştur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Malatyaspora hangi fondan para verdiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yarın Roma’ya gidersek, o da gene aynı sayede olacaktır.

Güreşte iyi netice aldıysak, halterde dünya şampiyonu olduysak, gene Anavatan sayesinde olmuştur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler, “Bulgarlara para verdin” sesleri)

Niye kızılıyorsunuz? 1 milyon dolar verdim... Fena mı?

Vallahi assanız da verdim kardeşim; fark etmez; verdim. Çünkü, başka bir yolu yoktu. Türkiye’yi tanıtmak için ondan güzel bir fırsat yoktu; evet ondan güzel bir fırsat yoktu... Bayrağımız dalgalandı, bütün dünya televizyonlarında canlı olarak verildi. Siz, milyarlarca dolar verseniz, böyle bir tanıtmayı yapamazdınız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Malatyaspor’a 1 milyon lira verdiniz; ortağsınız.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Malatyaspor ne şampiyonu?

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen dinleyelim Sayın milletvekilleri.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakanız, vaktiyle Irak'la Türkiye arasında bir boru hattı yapılmıştır, 30 milyon ton petrol taşır. Aman, ne propagandası yapıldı, ne propagandası yapıldı; işte, bağlandı falan filan diye! Hiç unutmuyorum ben onu. Şimdi bu boru hattının yanına ikinci bir boru hattı daha yapıldı, mevcut boru hattı tevsi edildi; 30 milyon ton değil, 80 milyon ton petrol akıyor şimdi ve Türkiye oradan 250-300 milyon dolar para kazanıyor yılda. E, bunları Anavatan iktidarı düşünür, başkası düşünmez.

Altıncı Beş Yıllık Plana doğru gittiğimiz şu günlerde, Altıncı Beş Yıllık Planla ilgili olarak bazı önemli konularda biraz daha açıklama yapmak istiyorum.

Bugün enflasyonla mücadelede çok daha güçlü hale geldiğimizi söyleyebilirim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Eyvah, eyvah...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neden olduğunu da izah edeceğim.

1. Bugün Türkiye'nin döviz fazlası vardır. Yani, döviz bütçesi fazla veriyor. Bu, Türkiye için önemli bir imkândır. İthalatını daha fazla yapabilir. Çok daha fazla -ithalatla beraber- dış kredi itibarının yükselişini kullanabilir. Bu önemli bir faktördür enflasyonla mücadelede.

2. Diğer önemli bir husus: Daha evvelki yıllarda verdiğimiz önemli krediler, hatta enflasyonist baskı yapan önemli kredilerin geri ödenmesi başlamıştır. Bunlar da gene ekonomimize müspet tesir edecektir.

3. Başka bir önemli imkân: Vergi gelirleri, özellikle Kurumlar ve Gelir Vergisi, son beş aylık rakamlara göre, yüzde 70 değil -bütçe tahminleri yüzde 70'dir- ilk defa yüzde 75 olarak realize oldu; yani beş puan üzerindeyiz.

4. Bütün bunların yanında, bugün banka sistemimizin çok daha güçlü bir sistem haline geldiğini görüyorum. Yani, bir parasal sistem, parasal bir ekonomi Türkiye'de yerleşmeye başladı. Banka sistemimiz, bundan sonra kredilerini, daha çok çiftçiye, esnafa, tüketiciye; yani memurumuza, işçimize ve küçük üreticiye, küçük sanayiciye doğru yönlendirecektir. Bizim, Altıncı Beş Yıllık Planda, esas itibarıyla banka sistemi için öngördüğümüz kredi sahaları bunlardır. Büyük şirketlerin, büyük kuruluşların kredi alabilecekleri yerler daha ziyade, sermaye piyasası ve bu sermaye piyasasında çıkaracakları hisse senetleri, tahviller, finansman kâğıtlarıdır. Bunlarla kendi ihtiyaçlarını karşılayacaklar ve daha makul şartlarla karşılayacaklardır.

5. Başka bir saha: Önümüzdeki yıllarda, dış kredi itibarı yüksek olan Türkiye'nin, birçok projelerini bu yolla yapması, hem yabancı sermayeyi getirmesi, hem onunla ortaklık kurması ve hem de direkt kredi alması yoluyla da olacaktır.

Önümüzdeki beş sene içerisinde üzerinde ağırlıklı durulan konu şudur; Devlet, kalkınmada öncelikli yöreler hariç, sanayiden büyük çapta peyderpey çekilecek, özelleştirme hızlanacak ve esas itibarıyla insanımızın kabiliyetine ağırlık verilecek insanımıza destek olmaya, köylüden, çiftçiden esnafa, küçük sanayiciye ve daha büyüklere doğru genel bir teşvik sistemi içerisinde -özel teşvik sistemi içerisinde değil- ihracatın teşviki, kalkınma için sanayinin teşviki gibi sahalara önem verilecektir; kalkınma bankası, (Eximbank) büyük çapta güçlendirilecektir. Özelleştirmeden elde edilen fonların kullanılacağı yerler bu sahalarda olacaktır.

Eğer bu politikayı aynı şekilde devam ettirsek, inanıyorum ki, Türkiye'nin, şu bizim Altıncı Beş Yıllık Planda öngördüğümüz hedefleri kolaylıkla yakalaması, hatta bu hedeflerin üzerine çıkması, benim görüşüme göre, büyük ihtimal dahilindedir.

Çünkü, bizim insanımız zekidir, çalışkandır. Bizim insanımız, neyin, nasıl yapılacağını, muhakkak kendi önsezisi, bilgisi ve becerisiyle çok iyi bilir.

Çalışkan olan bu insanların, benim bütün meslek hayatında da gördüğüm gibi, önlerindeki engeller, taşlar kaldırılırsa, onlar, arkadan itilirse, yani "Yapın, biz de arkanızdayız" diyebilirsek -ki, bunun için de devletin güçlü olması, kendisini lüzumsuz birtakım işlerle boğmaması, parasının olması icap eder- inanıyorum ki, ülkemizdeki insanlar harikalar yaratacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Turizmden ticarete, küçük sanayiden büyük sanayi tesislerine, savunma sanayiinden daha büyük, bazik (basic) ana tesislere kadar Türkiye'de birçok tesisler rahatlıkla yapılır, genişletilir hale gelecektir; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Tabii ki, Hükümet Programında da izah ettiğimiz gibi, önümüzdeki dönemde iki sahaya çok önem vereceğiz: Bunlardan bir tanesi eğitim, diğeri sağlıktır.

Değerli arkadaşlarım, çünkü şuna inanıyorum: İyi insan yetiştirmek, sağlam insan yetiştirmek, milletini seven insan yetiştirmek çok önemlidir, aynı zamanda bilgili insan yetiştirmek fevkalade önemlidir.

Kalkınmanın temelinde, esas unsurun, motorun, insan olduğunu görüyoruz; başka bir şey değildir. Onun için, insana verilecek önem çok daha fazla olacaktır. Gençlerimizi, çocuklarımızı çok daha iyi eğiteceğiz; onları Avrupa ile yarışır hale getireceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Tabii ki, sağlıklı bir nesil, sağlığa büyük önem vermekle olur.

"Sağlık" deyince -planda da çok üzerinde durduk- meseleyi sadece hastaneler meselesi olarak görmeyiniz. En önemli mesele, çevre şartlarının düzeltilmesidir; yani koruyucu hekimlik ve koruyucu çevre şartlarıdır.

Onun için, "Geçtiğimiz yıllarda Anavatan İktidarı niçin mahallî idarelere önem verdi, niçin içme suyu, niçin kanalizasyon?" dediğimiz zaman, gerisinde sağlık yatar, sağlıklı nesiller yatar. Onun için aynı şekilde bunlara da önem vermek mecburiyetindeyiz. İnşallah, hakikaten hepsi bilgisayarla oynayacak sağlıklı bir nesil yetiştireceğiz ve bütün dünyada layık olduğumuz yeri inşallah asrın sonuna varmadan muhakkak temin edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anavatan İktidarı bu memlekette çok kısa zaman içerisinde çok şeyler yaptı. Benim inandığım bir şey daha var: Önümüzdeki beş sene içerisinde, biz, bu yaptıklarımızı katlarız, iki katına götürürüz ve çok daha güçlü bir ülke meydana getiririz. Bugün Bulgaristan'a "Gönderin gönderebildiğiniz kadar" deyip, korkmuyorsak, kapıyı kapatmıyorsak, bunun sebebi, Türkiye'nin bugün, eskisinden çok daha güçlü bir ülke olmasındandır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Esas onlar, geleceğin Türkiye'sinden korksunlar. Gelecek Türkiye çok daha güçlü olacaktır.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

(Oylama yapıldı)

BAŞKAN — Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını açık oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı : 361

Kabul : 259

Ret : 100

Geçersiz : 2

Bu şekilde, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı Meclisimizce kabul edilmiştir.

Sayın Başbakan, teşekkür için söz istemiştir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonunda uzun bir süre, Komisyon üyeleri ve Komisyon dışındaki milletvekili arkadaşlarımız tarafından detaylı bir şekilde incelendiğini yakından biliyoruz. Bütün bu katkıları sağlayan, gerek iktidar, gerekse muhalefete mensup arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tabii, beş yıllık planın hazırlanmasında en önemli çalışmaların yapıldığı, memleketimizin önemli müesseselerinden biri haline gelen Devlet Planlama Teşkilatı ve onun kurduğu özel ihtisas komisyonlarında çalışan bütün elemanlara da, burada huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum.

Netice itibariyle, Genel Kurulun gündemine gelen bu Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planımız, Genel Kurulda da uzun saatler süren müzakerelerden sonra, bugün, deminki açık oylamayla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu planın en iyi bir şekilde tatbiki için, hatta bu plandaki hedeflerin üzerine çıkmak üzere her türlü gayreti göstereceğimize hiç kimsenin şüphe etmemesi lazımdır. Türkiye, geçtiğimiz dönemlerde birçok planlar yapmış, bu planları başarıyla uygulamış, birçok meselelerde gördüğü aksaklıkları bir sonraki plan devresinde düzeltmek tecrübesine erişmiştir. Onun için, Altıncı Beş Yıllık Plan, iyi bir şekilde hazırlanan, aynı şekilde tatbikatında hiçbir endişe duymayacağınız bir plandır.

Bu planın memleketimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor; hepimize saygılar, sevgiler sunuyorum.⁵⁷ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

28 Eylül 1989 Perşembe İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Kendisi Hakkında Yaptığı Gündem Dışı Konuşmasına Cevaben

Başbakan Turgut Özal'ın, İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, 27.9.1989 tarihli 8'inci Birleşimde, İstanbul'da bir toplantıda kendisine yöneltilen irtica ile ilgili soruya vermiş olduğu ve basın kanalıyla kamuoyuna yansıyan yanıtına ilişkin gündem dışı konuşmasına cevabı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün, burada olmadığım bir sırada, SHP milletvekili Sayın Mustafa Timisi, benim, bir gazetede çıkan beyanatımı söyleyerek, bir ayırım yaptığım iddiasında bulunuyor. Aslında, tabî, gazetede yazılan şekliyle söylediği sözler yanlış değil; yani o mana çıkabilir; o bakımdan kendisini kınamak istemiyorum; ama, maalesef, memleketimizde, yazılanlarla söylenenler arasında çok fark olduğu da muhakkaktır. Maalesef, bu gazetemiz de aynı yanlışlığı, bilerek veya bilmeyerek yapmış olabilir. Zaten, tekitabini gönderdim. Benim bir de âdetim var; bütün konuşmalarımı teybe alırım; bu konuyla ilgili teyp bandı da yanımdadır. Eğer, Sayın Mustafa Timisi arzu ederse, kendisine bu bandı dinletebilirim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gazetede yazılan şey şu: “Türkiye’de irtican gücü nedir? Türkiye, ilerideki bir zamanda İran gibi olur mu?” Bu, YPO (Genç Başkanlar) Toplantısında bana İngilizce olarak sorulmuş bir soru idi. Aslında, toplantı da basına kapalı bir toplantı olmasına rağmen, öyle anlaşılıyor ki, o toplantıda bulunan bir kimse veya bir basın mensubu, bunu bu şekilde tefsir ederek tercüme etmiş. Gazete, benim cevabımı da şöyle yazmış: “Türkiye, kesinlikle İran gibi olmaz. İran, Alevî bir ülkedir. Türkiye’de ise Sünnîler büyük çoğunlukta. Sünnîler ile Alevîler arasında ise önemli bir ayırım var. Bundan dolayı İran’daki olayın Türkiye’de taraftar bulması, güçlenerek hâkim duruma gelmesi mümkün değildir. Türkiye, bir Avrupa devletidir.” Gazetenin ifadesi bu.

Esas soru ne? Teypten alarak tercüme ettiğim şekil de şöyle. Çünkü, bunlar aynı soru sadece bana değil, herkese soruyorlar: “Türkiye’de İslâm fanatizmi ile ilgili kaygılar ve tedbirler nelerdir?” Soru bu. Cevap: “Kanımca, Avrupa’da ve belki de Amerika Birleşik Devletlerinde, bazı kişiler, komşumuz İran’daki olaylar nedeniyle yanlışya düşüyorlar; Türkiye’nin de İran’a benzediğini sanıyorlar. Ben bu görüşte değilim; zira, pek çok mezhep farklılıkları vardır. Şunu demek istiyorum. Her iki ülke de Müslüman ülkedir; ama, mezhep farklılığı vardır. Türkiye’de Sünnîler vardır, İran ise Şîî’dir, -kelime aynen böyle- ve Şîîler daha katıdır; aynı zamanda mollaları vardır, Sünnî’lerde ise durum böyle değildir; Halifeliğin Osmanlılarda olduğu dönemlerde dahi devlet denetimindeydi. Bu nedenle, komşumuzla bir benzerlik ihtimali görmüyorum; bu mümkün değildir. Türkiye modern bir ülkedir.”

Burada, Alevîlikle ilgili tek kelime yoktur. Zannediyorum, bu haberi veren, Şîîlikle Alevîliği karıştırmış. Şîîlikle Alevîliğin hiçbir münasebeti olmadığını biz de biliyoruz. Aslında, belki Alevîler daha serbest düşünceye sahip olan insanlardır.

Biz, partimizi kurarken, Türkiye’de, hiçbir zaman, hiçbir şekilde ayırım yapmanın yanında olmadığımızı defalarca söyledik ve bu görüşün yanındayız. Zira, daha evvelki yıllarda Türkiye’yi zorluklara götüren en önemli konulardan bir tanesi, şu veya bu şekilde ayırım yapılmasıdır. Dikkat ederseniz, bugün yaptığımız mücadelenin içinde, belki de,

bu ayırıma karşı yapılan büyük mücadele yatıyor. Niçin Avrupa Konseyine gidiyoruz; şunları veya bunları kabul ediyoruz? Bunun gerisinde de, “Bu ayırım yapılmasın” diye, bu mücadeleler vardır.

Onun için, Sayın Timisi arzu ederse, teyp yanımdadır -tabîî bu konuşma İngilizcedir- dinletebilirim. Hadise bundan ibaret fakat, basınımızda maalesef bazen bu gibi konularda -tekzip etmek de imkân dâhilinde değil- o kadar çok yanlışlıklar yapılıyor ki, sonunda bu gibi karışıklıklar da meydana geliyor.

Teşekkür ederim.⁵⁸ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

29 Eylül 1989 Cuma

Kendisi Hakkında, Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Maruz Kaldıkları Göç Olayı ile İlgili Olarak Verilen Gensoru Önergesi Münasebetiyle

Doğru Yol Partisi Grubu Adına Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ile 24 arkadaşının, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın maruz kaldıkları göç olayı karşısındaki tutumu ve izlediği sorumsuz politika ile ülkemizin geleceği konusunda yaygın endişeler yarattığı iddiasıyla Başbakan Turgut Özal hakkında gensoru açılmasına ilişkin önergesi münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğru Yol Partisi değerli milletvekilleri tarafından verilmiş gensoru önergesi üzerinde, sözlerimin başında, böyle bir gensoru önergesi vererek bize bir parça daha fazla açıklama imkânı verdikleri için, kendilerine teşekkür edeceğim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bu önergenin ilk cümlesi, "Anavatan partisi Hükümetinin işbaşına geldiği gündün bu yana başlayan ve soydaşlarımızın dilinin, dininin, adının değiştirilmesi yoluyla doruklaşan..." diyor. Yani, demek istiyor ki, biraz evvel Sayın Genel Başkanlarımızın ifade ettiği gibi "Sakın daha eskiye gitmeyin. Bu iş, 1984'ten bu tarafa olmuştur." Aslında, Sayın Demirel, demin bir arkadaşımızın dediği gibi, reddi-miras ettiğine göre, bu işin tarihçesine bakmamız doğru olacaktır. Onun için, kendisinin de herhangi bir şekilde üzülmesine ihtiyaç yoktur. Ben tarihten de çok fazla bahsetmeyeceğim, merak etmeyin.

Bulgaristan, Türkiye'nin, daha doğrusu Osmanlı imparatorluğunun bir vilayeti idi. Belki, Bulgaristan Türklerinin meselesinin diğer dış Türklere çok daha önemli olması lazım.

Ben, bu meselenin gerisine şöyle bir baktım, 1951 senesinden, 1980 yılına gelinceye kadar. 1951 senesinde bir büyük göç var, zor bir göç... Arkasından da, 1968 senesinde yapılan bir anlaşmayla, ilk dönemde aşağı yukarı 154 bin, ikinci dönemde de 116 bin kişi Türkiye'ye gelmiş. Bu arada, birçok hükümet değişmiş, bu meseleyi hükümetler hep millî mesele olarak almışlar, hiçbir zaman bir polemik konusu haline getirmemişlerdir. Çünkü, inanıyorum ki, Bulgaristan Türklerinin, diğer dış Türklere göre daha özel bir durumu vardır; çünkü, Osmanlı imparatorluğunda Konya nasıl bir vilâyetse, Bulgaristan da öyle bir vilayetti, Tuna bir vilayetti, Şarkî Rumeli bir vilayetti. Onun için, bu meseleyi her zaman millî bir mesele olarak gördük.

Ne olmuş ondan sonra? 1944 senesinde komünist idare gelmiş, Bulgaristan Türklerinin ıstırapı büyük çapta artmış. Çok özetlersek, 12 Ekim 1946'da, Türk azınlığına ait cemaat okulları devletleştirilmiş; 1944-1948 döneminde, Türklerin toprakları, kamulaştırma suretiyle ellerinden alınmış ve 1956 yılında, 1.118 Türk okulunun, Bulgar okullarıyla birleştirilerek kapatılmasına kadar gitmiş hadise; İSO bin Türk öğrenci de bu suretle Türk okullarında okuma hakkından mahrum bırakılmış. En son 1974 senesinde de, Bulgar yönetimi, Bulgar okullarındaki Türkçe sınıflarını kaldırmış. Yani, 1974 senesine kadar Bulgar okullarında Türkçe sınıflar var.

Bulgaristan Hükümetinin, ülkesindeki azınlıkları hedef alan asimilasyon politikasının ilk tezahürleri, bu suretle, 1984 senesinden çok önce çıkmaya başlamıştır. Hatta, 1972-1974 yıllarında, ilkönce kendilerini Türk farz eden Pomakların isimleri silah zoruyla

değiştirilmiş, hepimiz çok iyi biliyoruz ki, bu Pomakların mühim miktarı, 1950'lerde ve daha sonraki yıllarda göç etmişlerdir; Balıkesir'de bu Pomakların köyleri vardır.

Buradan söylemek istediğim şu: 1984 yılına gelince, Bulgar Hükümeti, Bulgar yönetimi en son safhaya; yani asimilasyonun en son safhası olan isim değiştirmeye, dinlerinin vebelerini uygulatmamaya; Bulgarlaştırmanın son safhasına nasıl olmuş da, hangi cesaretle geçmiştir? Bunun için bir parça geriye gitmek lazım. 1984 sonuna doğru, bu hadiseler olduğu zaman, bilgiler bize gelmeye başlayınca, Sayın Cumhurbaşkanıyla oturduk konuştuk. Sayın Demirel'in de biraz evvel bahsettiği gibi, kendilerinin daha evvel Jivkov'la çok teması olmuş, birkaç kere gidilip gelinmiş.

Sayın Cumhurbaşkanı, "Bu meselenin aslı nedir; doğru mudur, değil midir niçin böyle yapılıyor?" diye, Genel Sekreterini 1985 senesinin Ocak ayında oraya gönderdi. Bu görüşmede Jivkov'un Genel Sekretere söylediği sözleri zabıttan aynen okuyorum; çünkü, hatırlayacaksınız, bu hadiselerin olduğunu duyduğumuz zaman, Bulgaristan'a şunu söyledik: Bir göç anlaşmasıyla, biz bütün soydaşlarımızı almaya hazırız. Eğer siz onları istemiyorsanız, Bulgar yönetimi onları istemiyorsa, biz bunları almaya hazırız.

Görüşme sırasında Jivkov cevap olarak diyor ki, "Şimdi göç meselesine gelmek istiyorum. Ben Başkan olmadan önce işbaşındaki Bulgar yönetimi, Türkiye'ye göçe karşı idi" Jivkov kaç senesinde Başkan olmuş? Zannediyorum 1958'lerde. Sözlerine devam ediyor: "İş başına geldikten iki üç sene sonra bir değerlendirme yaptım ve bu tutumun normal olmadığını gördüm. Bizzat biz size teklif ettik, dedik ki, Bulgar Türkleri içerisinde Türkiye'ye göç etmek isteyenler varsa, biz bunlara müsaade ederiz. Sonunda ettik de... Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit ile görüşmelerimizde, her zaman kendilerine şunları söyledim: Diğerleri de göç etmek istiyorlarsa, onu da sağlarız. Her iki lideriniz de bunu arzu etmediler. Aynı konuyu Sayın Evren ile de görüştüm, kendileri de buna benzer bir karşılık verdiler."

Şimdi, müsaade ederseniz, tabii, Jivkov çok doğru söyleyen bir adam değil, yalan söyleme ihtimali çok kuvvetlidir; zaten, çok doğru söylese, bu hadiseler başımıza gelmez.

Bu mesele nasıl olmuş diye biraz daha baktık. Elimizde, 1966 senesinde, yani 1968 anlaşması yapılmadan evvel, Bulgar Dışişleri Bakanı Başev'in Türkiye'yi ziyareti sırasında Sayın Çağlayangil ile yapmış olduğu görüşmesinin zaptı var. Bu görüşme zaptının bazı yerlerini, hiçbir yorum yapmadan aynen okuyorum:

Başev diyor ki: "Mesela, parçalanmış aileler dışındaki Bulgaristan Türkleri de göç etmek isteyebilir ve Türk temsilciliklerini istila edebilirler. Bu durumda hepimizin hali ne olur? Metin konkretize edilirse daha faydalı olur. Mesela Türk Hükümetinin, Bulgaristan Türklerinin hepsini kabul edemeyeceğinin ifade edilmesi gibi" Yani diyor ki, Metinde öyle bir ibare bulunsun ki, Türk Hükümeti hepsini kabul etmiyor...

FUAT KILCI (İzmir) — Hani yorum yoktu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yorum yapmadım, aynen okudum.

Ekselansla konuştuktan sonra Sayın Bakan da diyor ki: "Arkadaşlarıma, kitle halinde bir göçün iki taraf için de imkânsız olduğunu söylemiştim. Bunu belirttikten sonra, parçalanmış aileler meselesinden bahsedecektik. Bunda ne mahzur gördünüz?" Ve yine Sayın Bakan diyor ki: "Bulgar Hükümeti müsaade etmedikçe, Türkiye de kabul etmedikçe, göç olmaz." Bulgar Dışişleri Bakanının bir cevabı var: "Bulgaristan

Türklerinden bazılarının Türkiye'ye göç etmek isteyecekleri bir hakikattir. Bu durumda, münasebetlerimizi bozabilecek bazı olaylar ortaya çıkabilir. Bulgar tarafı, kendi fikrinin ayrı kaydına da razıdır. Parçalanmış ailelere öncelik verileceğini, öteki haller için de hazırlık olduğunu, fakat izin verilmesi gerektiğini kayıt gibi. Mesele sarahaten halledilmezse, Bulgaristan'da göç meselesi ve her iki memlekette de bunun güçlükleri ortaya çıkacaktır." Sayın Bakanın cevabı şu: "İşi diplomatik veçhesinden çıkarıp, realiteye dönelim. Bulgaristan'da bazı Türkler var ve Türkiye'ye gelmek istiyorlar. Bunların yığın halinde göçü, Bulgaristan için olduğu kadar Türkiye için de problem yaratacaktır. Diğer taraftan, İnsan Hakları, Birleşmiş Milletler şartı, göç hakkını tanımaktadır ve buna mani olunamayacağını söylemektedir. Bu itibarla, göçe hiçbir şekilde razı değil demek imkânına da malik bulunmuyoruz.

Şimdi, bu iki hususu ne şekilde kombine edeceğimiz hususu ehemmiyet arz etmektedir. Bunun için, teklif ettiğimiz metinde, "Yığın halinde göç her iki memleket için de mümkün değil. Bu sebeple, her iki hükümet, imkân ve menfaatleri çerçevesinde bu işi görüşüp halletmeye karar vermişlerdir" diyoruz.

Biraz daha ileride Bulgar dışişleri Bakanı diyor ki: "Bu açıklamalardan sonra, bizim, meseleyi görüş şeklimiz şudur. Bulgar Hükümetinin, göç etmek isteyen bölünmüş aile fertlerine müsaade edeceğini; Türk tarafının da, bölünmüş aileler meselesini halletmek istediğini; fakat umumî göçü kabul edemediğini bir bildiriyle açıklarız."

Sıkıştırıyor.

Sayın Bakanımız, "Bizim için kabul etmemek diye bir durum yok. İmkân ve menfaatlerimize göre bu konuyu müzakere etmek bahis mevzuudur. Bugünkü şartlarda bu meseleyi iki taraf da ortaya çıkarmak istemiyor."

Bulgar Dışişleri Bakanı: "Bizim herkese müsaade vermeye hazır olduğumuz bir gerçektir. Türk tarafının da 'Bunları kitle halinde kabul edemeyeceğine' dair beyanı var. Diğer yandan da, Türk tarafı, bundan önceki göçlerde parçalanmış ailelerin meselelerini halletmek istiyor. Bunlar, meselemizin üç unsurudur, bundan netice çıkarmak lazım."

Biraz daha ileride -aynı konuşma- Çağlayangil diyor ki: "Zannediyorum ki, bir hedef yanlışlığı var. Her iki hükümetin gayesi ve bu temaslardan beklediği, Bulgaristan Türklerinin meselesini mi halletmektir, yoksa Türk-Bulgar münasebetlerini normal ve iyi yola mı sokmaktır? Esas hedefimiz ikincisidir."

İyi dinleyin, "İkincisidir..." (ANAP sıralarından "Orayı bir daha okuyunuz" sesleri; DYP sıralarından gürültüler)

ALİ ESER (Samsun) — Çok ters bir mantık.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Lütfen efendim...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ilave ediyor, "bir de bu meselelerin iç politika tarafı var."

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Tamamını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hangisini?

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Demin okuduğunuz o kısmın altını, devamını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devam edeyim, okuyayım: “Bulgaristan’daki Türkler meselesi, bu yol üzerinde karşımıza çıkan bir unsurdur...”

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Onu istiyoruz, evet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O kadar.

Okuyorum: “Bu konuyu ele alırken ikimizin de iyi niyetli ve samimî olmamız, birbirimize inanmamız lazımdır...” (*DYP sıralarından gürültüler*)

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Evet, doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bir dakika... Bir dakika... Öyle değil; okuyorum: “Aksi halde, hiçbir meseleyi halledemeyiz. Mesele şu: ‘Türk Hükümeti, göçmen kabul edemeyeceğini söylüyor’ diyorsunuz; ama ben de, hepsini gönderin desem, bunu da siz yapamazsınız...”

“Nereden biliyorsunuz? Gönderirim hepsini” diyor...

Zira, “Bulgar sosyal hayatında kargaşalık olurmuş...”

“Bu gibi tedbirlere ancak zor karşısında başvurulur. Toptan bir göç kararı, memleketlerimiz menfaatlerine değildir.”

İşte, istediğiniz bu. (*Gürültüler*)

“Bir de, bu meselelerin iç politika tarafı var. Şuna da eminim ki, Ekselans, beni, kendi umumî efkârım karşısında, ‘niye soydaşlarımızı kabul etmiyorsun?’ diye bir polemik karşısında bırakmak istesin.”

Bursalı ya... (*DYP sıralarından “Ne demek?” sesleri, gürültüler*)

Daha bitmedi... Daha bitmedi...

1967 senesinde, gene Sayın Çağlayanlı ile Başev görüşmesi zaptından:

Diyor ki: “Bana dediler ki, (Bursa’da iskân edilen göçmenler) ‘siz, Başev geldiği zaman deklarasyon yaptığınız, göç olacak diye. Bulgarlarla taahhütname yapıldığı halde, bizi bırakmıyorlar.’ Kendilerine dedim ki, Bulgarlar değil, biz bırakmıyoruz.”

Bulgar Hükümeti, Türkiye ile iyi münasebetler kurmak istiyor dediler. Bulgarlar tarafından göçe müsaade ediliyor dedim. Yani, biz bırakmıyoruz” diyor.

“Nüfusumuz yılda ortalama 1 milyon kişi artmaktadır; 400 bin kişiye de her yıl fazladan iş bulmak gerekiyor. Birdenbire, isteyen gelsin, diye göçe kapıyı açamayız...”

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Açıp da senin gibi rezil mi olunsaydı?

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Doğru, doğru...

VEFA TANIR (Konya) — Onları biz baştan söyledik ya...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Evet...

Şimdi, bunları anlatmamın sebebi, bugünkü meselenin cevabını bulmak değil; Bulgaristan, neden bir göç anlaşmasına gelmiyor; size onu anlatmaya çalışıyorum.

VEFA TANIR (Konya) — Onları biz baştan söyledik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz daha dinleyin.

KAMER GENÇ (Tunceli) — O belgeler sizde var, Sayın Demirel’de de var, neden bizde yok Sayın Başbakan? (*Gülüştürmeler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de hükümette bulunursanız, alırsınız...

1972 senesinde Halûk Bayülken Dışişleri Bakanıken, diyor ki: “Bulgar tarafı tehdit ediyor (Sayın Bayülken’i) 1968 anlaşmasının gizli protokolünü yayımlayabileceklerini...”

Bir de gizli protokol varmış!

Demirel-Jivkov görüşmesi, 5 Haziran 1976; Şale Köşkü:

“Jivkov — Biz, göç istemeyen bir iktidarın yerini aldık. Parti olarak, iktidar olarak bu meselede 180 derece bir dönüş yaptık; siz ise karşı çıktınız. Netice olarak, akrabalık üzerinde anlaştık. (Aynen söylediği bu, devam ediyorum) mevcut anlaşma çerçevesi dahilinde, isteyen göç edebilir. Son yapılan sayımda (1975 yılı sonlarında) Türklerin sayısı 700-800 bin olarak tespit edilmiştir. 100-150 bin göç etmek isteyen Türk varsa, benim katiiyen itirazım yoktur, hatta 200 bin varsa, gene itirazım yoktur.

Demirel — Konuya biz beşerî gözle bakmaktayız. Türkiye’de yakın akrabası bulunan Türk soyundan Bulgar vatandaşları göç etmek isterse, buyursun, biz kabul etmeye hazırız, diğerlerini değil.”

1978’de Jivkov’la, Sayın Ecevit görüşmesi:

Jivkov diyor ki: “Göç sorunu yıllardır sürüncemede bırakılıyor. Bu anlaşmaya göre, problem halledilmiştir. Devam edemeyiz; ama, makul, dostça ve iyi komşuluk ile bu problemi çözeriz. Ama, öyle de olabilir ki, sizin hükümetle anlaşma imzalarınız, sonra başka hükümet gelir, tutumunu değiştirebilir. Biz, göçmen göndermeye hazırız; 100 bin, 200 bin, 300 bin veya 500 bin kişi...”

Sayın Ecevit, buna hiç cevap vermiyor. Onun söylediği konu, esas itibarıyla, “Türk asıllı Bulgar vatandaşlarının, çok iyi Bulgarca öğrenmelerinden memnun oluruz; ancak, Türk Dili ve kültüründen de yoksun tutulmamalarını arzu ederiz.” Söylediği bu.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Türkiye’nin ulusal Balkan politikası nedir?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Jivkov da cevap veriyor: “Sayın Başbakan, sözlerinizden anlayamadığım husus, bu konuda ne arzu ettiğinizdir. Demin de açıkladığım gibi, ülkemizde, bütün vatandaşlarımız aynı haklardan yararlanıyorlar; ücretsiz eğitim, tedavi ve güvenlik hakları gibi... 22 yıldır bu yerdeyim. İlk defa siz ileri sürüyorsunuz bu hususları.” Yine, hiç olmazsa, Türkçe vesaire gibi hususlar öğretilsin diye, ilk defa Ecevit ileri sürüyor.

Şimdi, son olarak da 25-27 Haziran 1979’da Mladenov’la Rahmetli Ökçün’ün görüşmesi:

“Mladenov — Yaklaşık olarak kaç kişinin göçü öngörüyorsunuz?

Ökçün — Sanırım 25 bin civarında olur.

Mladenov — Bütün isteyenlerin göç etmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ökçün — Konuyu parçalanmış ailelerin birleştirilmesi olarak düşünmüştüm.

Mladenov — Daha çok sayıda kişilerin göçü söz konusu olsaydı yeni bir anlaşma yapabilirdik.”

Muhterem Milletvekilleri, 1984-1985 yıllarında Bulgaristan acaba niye asimilasyonun son safhasına, yani isim değiştirmeye geçti? Araştırmayı burada görürsünüz. Çünkü,

Türk Hükümetinin ve gelmiş hükümetlerin, hiçbir şekilde büyük bir göçü kabul etmeyeceğine kanaat getirmiş, büyük bir göçe hiçbir şekilde müsaade etmeyeceğini açık seçik olarak, Jivkov öğrenmişti. Hatta ben size bir şey daha söyleyeyim, bizim analizimiz şudur, o vakit şu soru geliyor: Biz, "hepsini kabul ederiz" derken, niye bir göç anlaşmasına gelmedi -evvelce teklif ediyor göç anlaşmasını- niye gelmedi? Esas soru burada. Niye acaba, kendisine, hem ben, hem Cumhurbaşkanımız, "Göç anlaşması yapalım, hepsini almaya razıyız" dediğimiz zaman, resmen bize, "Biz, göç anlaşması yapmayız" dediler? *(DYP sıralarından "Neden?" sesleri)*

Onu söyleyeyim, niçin olduğunu: Onlar blöf yapıyordu, size blöf yapmışlar... Eskilere...

FERİT BORA (Diyarbakır) — Sen ne yaptın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında, göç meselesinde Bulgar'ın fikri, anlaşma yapmadan ya hepsini aynen 1950'de 1951'de yaptığı gibi- bedava göndermek... *(DYP sıralarından gürültüler)*

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Hayır, hayır...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Ondan sonra... Bir dakika, bitmedi daha... Karşı tarafın bunu kabul etmeyeceğini bildiği için gayet de horozlanmış, "500 bin de gönderirim, 200 bin de gönderirim, 300 bin de gönderirim" laflarını söylemiş...

Dikkat ediniz, sebebi gayet açıktır: Bizim kabul etmeyeceğimizi bildiği için bu kadar rahat konuşmuş.

Aslında, Bulgar'ın istediği iki şey var: Ya oradaki Türklerin hepsini asimilasyon politikasıyla Bulgarlaştıracak veyahut da bunda başarılı olamazsa -ki, onu başarılı kılmadık- o vakit ikinci alternatif olarak, hepsini olduğu gibi, Türkiye'ye gönderecek. Biz, vizeyi tatbik etmeden bu işe başladığımız zaman bunun böyle olacağını biliyorduk. Çünkü, uzun yıllar, komünist rejim geldikten bu tarafa, Bulgaristan'daki Türk toplumu ezilmiş bir toplumdur ve ümitleri yoktu.

Size soruyorum: Kapıyı açmasaydık, başta Sayın Demirel olmak üzere, sizler karşımıza çıkmaz mıydınız? *(DYP sıralarından "Hayır" sesleri)* Çıkardınız. "Üç dilim ekmeğimizden ikisini yeriz, birini onlara veririz" diyen Sayın Demirel değil miydi? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Niye kapattın kapıyı, niye kapattın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim...

BAŞKAN — Sayın Demirel, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapıyı kapatmadık.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Siz politikaya alet oldunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Kapıyı niye kapattın? Mesele orada... **BAŞKAN** — Lütfen, Sayın Demirel... Lütfen... Sayın Küçükkel, affedersiniz, zatı âlinize de söylüyorum efendim. Devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapıyı kapatmadık; Bulgaristan'daki taşı oynattık. Uzun yıllar, korku belası, "Aman dokunmayın, Türkler orada kalsın; isimleri mi değişiyor, okulları mı kapanıyor..." Hiçbir hükümet bunlarla uğraşmamış. Aksini ispat

edenin alnını karışlarım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Evet, hiçbir hükümet, Bulgaristan’daki Türklerin okulları kapanırken, sınıfları kaldırılırken ve malları ellerinden alınırken, bir tek kelime söylememişler. (DYP sıralarından “Niye söyleyememişler” sesleri)

Neden söyleyememişler, onu da söyleyeyim: Şurada bir mecmua var; 1975 yılında Sayın Demirel diyor ki: “Ben, Bulgaristan’la, Jivkov’la Babaeski’de buluştum; elektrik hatlarını birleştirdik. 50 milyon kilovat/saat elektriği biz satacaktık, 50 milyon kilovat/saat elektriği de biz alacaktık. Alış verişti, anlaşma buydu” diyor; ama Bulgar’a öyle bir muhtaç olmuşuz ki, 1 milyar 980 milyon kilovat/saat almışız; evet, buraya kadar çıkmış.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Davos ruhuna benzer bu da. (DYP sıralarından gürültüler)

VEFA TANIR (Konya) — Doğal gaz aldınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, bir sene boyunca ödediğimiz para ne kadar, biliyor musunuz? Maksimum, tam 268 milyon mark. Birçoklarını ödeyememişiz. Bulgar horozlanmış; ama, 1986’da biz bu işi tamamladık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Davos ruhu gibi; beraber, döner yediniz orada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1986’da bu iş bitti; Bulgaristan’la irtibat kesildi.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — 35 bin soydaş niye geri döndü?

VEFA TANIR (Konya) — Doğal gaz aldınız, doğal gaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer irtibat devam edecekse, o, ilk anlaşma yapıldığı gibi olur. Yani, aldığım kadar, veririm. Evet, aldığım kadar, veririm. Şimdi, Bulgaristan elektriği muhtaç. Onu biz de biliyoruz.

İkincisi, gene 1970 senesinde, -burada zabıtlar var- Sayın Demirel Bulgaristan’ı ziyaret etmiş ve dört gün kalmış. Zabıtlara şöyle bir baktım, Türklerle ilgili hiçbir konuşma yok; araştırdım, yok...

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Milliyetçi Demirel!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, milliyetçi! (ANAP sıralarından gülüşmeler)

Konuşulan konu nedir, biliyor musunuz? En başta -zabıtlarda var- Bulgaristan, Türkiye’ye 700 bin dolarlık kütük tahsis etmiş!

Sayın Ecevit’in yaptığı bir başka konuşma daha var. O da, sigara kaçakçılığında şikâyet ediyor ve “Aman mani olun” diyor. Devamla “Silah kaçakçılığına mani olun” diyor.

Gene zabıtta gördüm, birinin sözü var, “Polonya üzerinden bizim boraksımızı reeksport suretiyle alıyorsunuz; dosdoğru bizden alın” diyor.

Bunlar, zayıf bir ülkenin emareleridir; Bulgaristan karşısında fevkalade zayıf bir ülkenin emareleridir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İşte o yüzden sesiniz çıkmamıştır; onlardan dolayı çıkmamıştır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başbakan, grev sırasında demirler nereden geldi. Demirler daha yeni geldi, yeni... (Gürültüler)

VEFA TANIR (Konya) Hariciye vekilinin orada zaptı var; açın zaptı okuyun orada. Olayların hangi tarihte başladığı yazıyor orada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bugün Bursa'da, göçmenlere, bundan sonra açıkça söyleyeceğiz; madem bu işi siz millî politikadan çıkarıyorsunuz, polemik mevzuu yapıyorsunuz, bu zabıtlarda Çağlayan'ın söylediklerini, Bursa'da, gelen göçmenlere ve hepsine açıklayacağız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bursa'da kim yüzüne baktı senin? Kaç kişi dinledi seni? *(DYP sıralarından "Açıkla, açıkla" sesleri, gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, açık söylüyorum: Bizim millî politikamız, açıkça Bulgaristan Türklerinden ne kadar gelmek isteyen varsa Türkiye'ye almaktır. Bir tek şartımız var: Bulgaristan bizimle bir göç anlaşması imzalsın.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Daha evvel yapılmalıydı bu. 300 bin kişiyi bulmadan önce yapılmalıydı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu sizlere söylemiş, kabul etmemişsiniz... Kabul etmemişsiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Utan, bir de bakan olacaksın, ne elini kolunu kaldırıyorsun? *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri...

BAŞKAN — Sayın Gürdal... Sayın Gürdal, lütfen kendine hâkim ol.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Oradaki bakanlar da hâkim olsun kendilerine. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Devam edin Sayın Başbakan, devam edin lütfen. Grup yöneticilerinden rica ediyorum efendim; sükûneti muhafazada bize yardımcı olsunlar. Çok rica ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben şahsen, bu millî meselenin polemik mevzu yapılmasını hiçbir şekilde arzu etmezdim; ama maalesef, hırsla, bu millî meseleyi dahi polemik mevzuu haline getirmiştir. Unutmamak lazım, herkes şunu çok iyi bilsin. Türkiye, ikibuçuk ayın içinde, 300 binden fazla göçmen ile İkinci Cihan Harbinden sonra en büyük göç hareketine maruz kalmıştır. Bugün, iftiharla söylüyorum, kanunlarda değişiklikler yaptık, her türlü kolaylığı sağladık, 40 küsur bin soydaşımıza iş bulduk. Her aileye 100-300 bin lira arasında kira bedeli veriyoruz. Konut yapımına başladık; gittikleri bölgelerdeki konut yapımını ayrıca artırıyoruz. Bütün bunları, gücümüz var da onun için yapıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Yani, bu ülke, artık, Bulgar'ın sigarasına muhtaç değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Demir aldınız... Demir nereden geldi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elimde rakamlar var. Karşılıklı olarak ithalatımızda ihracatımızda biz en aşağıya inmişiz. Evet, bugün Bulgaristan'a daha fazla ihracatımız var; ama çok az da ithalatımız var. Eski yıllara baktığımız zaman, 100 milyon doların üzerine çıkmış; buna, elektrik de dâhil değil. Bulgar'ın, Türkiye'den sigara kaçakçılığı, altın kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi büyük menfaati varmış.

Bütün bunların yanında, başka bir şey daha var. Döviz yokluğu sebebiyle 70 sente muhtaç olduğumuz o devrelerde, Avrupa'dan yapamadığımız ithalatı, dolaylı olarak

Bulgaristan'dan yaptığımızı ve bu nedenle de yüzde 40 daha pahalı ödediğimizi burada Sanayi Bakanlığında oturanlar da bilirler. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bulgaristan'ın, Türkiye'deki menfaatini biz kaldırdık, sizler, daha evvelki idareler, bu menfaatin artmasına, oradaki Türklerin ıstırap çekmesi pahasına da olsa devam ettiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, DYP sıralarından "Hayda!" sesleri)

Ben, bütün bunları vesikalarla huzuruza getirdim, vesikalarla konuştum. Hiçbir şekilde... (DYP sıralarından "Oooo..." sesleri, gürültüler) Yorumum var; doğru yorumum da çok açıktır: Bulgar, zayıf olduğunuz zaman, karşınızda aslan kesilmiştir, Bütün burada anlatılan hikâye odur.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Şimdiki gibi...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır... Hayır... Hayır. Bulgar, önünde sonunda yola gelecektir, hiç merak etmeyin. (DYP sıralarından "Ne zaman?" sesleri)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 70 milyon olduğumuzda!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, hududu da kapatmadık; vize rejimiyle almaya devam ediyoruz. Eğer bir göç anlaşması yaparlarsa -bakın söylüyorum- orada ne kadar gelmek isteyen varsa, hem Türkleri, hem de Pomakları almaya hazırız.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Sağolun. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Önerge üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Önergayı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.⁵⁹

⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 10, Sayfa 91-99

5 Ekim 1989 Perşembe İzmir Milletvekili Erdal İnönü'nün, Erken Genel Seçim ve Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Gündem Dışı Konuşmasına Cevabı

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Sayın Erdal İnönü'nün daha evvel hazırlanmış, okuduğu konuşmasını çok dikkatle dinledim...

RIZA ILIMAN (Çorum) — Sana ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü'nün konuşmasında iki husus var: Bir tanesi, önümüzdeki günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, özellikle ANAP Grubunun bir erken seçim kararı almasını istiyor ve gerekçesini de 26 Mart seçimlerine dayıyor.

Dünyanın hiçbir ülkesinde, hele bizim takip ettiğimiz Avrupa ülkelerinde böyle bir uygulama yoktur. En son Strasburg'a gittiğim zaman, İngiliz İşçi Partisi milletvekili -hepiniz ismini bilirsiniz- Balfe, benimle görüşmeye geldi. Bu görüşme sırasında erken seçim konusunda aynen şunu söylemiştir: "Böyle bir şey yapılmaması lazım. Bizim memleketimizde 1967 senesinde İşçi Partisi iktidardayken, biz bütün belediyeleri kaybettik. Aynı hadise bizim başımıza da geldi. Hiçbir şekilde, iktidar olarak yeni bir seçime gitmeyi düşünmedik."

Türkiye'yi istikrarsızlığa mı götürmek istiyorsunuz? Bunun bir gereği var mı? O, mahallî seçimdir, 1987'de yapılan seçim ise, bir genel seçimdir; yani, hükümeti, iktidarı, Türkiye Büyük Millet Meclisini tayin eden seçim 1987 yılında yapılmıştır ve Anayasaya göre beş sene için yapılmıştır. Sadece ve sadece, bu seçimin tarihini Türkiye Büyük Millet Meclisi öne alabilir.

Ben size açıkça söyledim, yine de açıkça söylüyorum: Teklifi verirsiniz, İçtüzüğü de değiştiririz -bu şartla- Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin erkene alınmasına gizli oyla yaparız, ben de Grubumu serbest bırakırım. Var mısınız? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Seçimi açık yapalım, açık; el kaldırarak yapalım. (*SHP sıralarından "Açık yapalım" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, gizli oyla yapalım ki, ne ben, ne siz, milletvekillerinize tesir etmeyelim diye söylüyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — O zaman, her parti için ayrı sandık koyalım efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ediniz, biz sizi dikkatle dinledik.

Şimdi, ikinci bir nokta daha getireyim. 1987 yılı seçimleri, erken seçimdir. Yanlış hatırlamıyorsam, 8 Haziran 1987'de -veya bir başka tarihte- Mecliste grubu bulunan Doğru Yol Partisi, 8 Kasım'da erken seçim yapılması için bir teklif verdi. Doğru mu, değil mi? (*ANAP sıralarından "Doğru" sesleri*) Biz 6 Eylül referandumuna bakmadık... 6 Eylül referandumuna gittik; bu referandumda, bize şu laflar söylendi daha evvel: "7 Eylül günü bunlar Türkiye'de yokturlar, kaybolurlar..."

Biz, 6 Eylül akşamı, oylar sandığa atıldığı ve sandıklar yeni açıldığı zaman, erken seçimi teklif edeceğimizi açıkladık. Gene hatırlıyorum, bütün TRT kameraları gazeteler bütün liderlere gittiler; hepsi, “Biz hazırız” dediler. Çünkü, 6 Eylül referandumunun neticesini daha kimse bilmiyordu; ama referandum neticeleri çıkınca, hepsi caydı... Hepsi caydı... Efendim, teklifler var... “Baskın seçim” diyenler oldu, ondan sonra Anayasa Mahkemesine gidildi... Daha da söyleyeyim; Meclise, “Bu seçimlere girmeyelim” diye teklifler geldi. Ben gayet iyi hatırlıyorum bunları. O günkü gazeteleri inceleyiniz. Niçin? Niçin? Bunları yapmak, hakkınız; ben bir şey demiyorum. Yani, yaptınız; işinize gelmedi de onun için yaptınız. Hiçbir iktidar partisinin, size yardımcı olduğu, herhangi bir yerde muhalefete yardımcı olduğu görülmüş mü? Buna aklınız yatıyor mu? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bütün bunlara rağmen, açıkça, erkeğe diyorum ki, Tüzüğü değiştirelim. Bu seçim kararını Millet Meclisi veriyorsa, buna da diyelim ki, “Gizli oyla yapılır.” Kimse tesir etmez; ben de, siz de... Ben de grup kararı almayacağım, serbest bırakıyoruz. Geliniz, görelim bakalım kaç tane “Evet” çıkacak...

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Açık yapalım, kaçaklar belli olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi gelelim ikinci kısma; Cumhurbaşkanı seçimine.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dikkat edilirse, tam bir seneden beri bu münakaşa yapılıyor; hatta, birbuçuk seneden beri bir Cumhurbaşkanlığı münakaşası yapılıp duruyor. 1987 seçimlerinde herkes biliyordu ki, 1989 senesinde Cumhurbaşkanlığı seçimi olacak ve bu Cumhurbaşkanı seçimini bu gördüğümüz bugünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi yapacak. Herkes bunu biliyordu *(ANAP sıralarından alkışlar)* ve bunun usulleri, Anayasamızda, hepinizin sadakat yemini yaptığı Anayasamızda çok açık bir surette de ifade edilmişti. Şimdi, uzlaşma ve anlaşmadan bahsediliyor... Anavatan Partisi, hiçbir zaman diyalogdan kaçmamıştır; memleketin meseleleri varsa, millî meseleler varsa, bunları dahi hiçbir zaman polemik konusu yapmak istemedik. Her konuda, liderler dâhil, benimle kim görüşmek istiyorsa kapım açıktır; icap ederse Dışişleri Bakanımızı, icap ederse İçişleri Bakanımızı, her zaman da muhalefet liderlerine gönderirim. Bunlar, tespit edilmiş, bunlar memlekette demokrasimizin sağlam bir şekilde yerine oturması için düşünülmüş, insanca hususlardır. Eski kavgaları hatırladığımız için, o kavgaların bir daha memleketimizde olmamasını istiyoruz.

Şimdi, Türkiye’de, Sayın İnönü’nün söylediği gibi, uzlaşmayla, anlaşmayla cumhurbaşkanları seçilmiş... Geliniz bakalım, nasıl seçilmiş? Gürsel ve Sunay’ı söylemek istemiyorum; bunlar, demokrasi bakımından çok rahat söylenilebilecek şeyler değildir. O anlaşmalar Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Demokrasi bakımından doğru olan şeyler değildir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Şahıslarına herhangi bir diyeceğim yok; ama usule, fevkalade itirazım var.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — O zaman da uzlaşmışlardı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzlaşma yapılmıştır, onu biliyorum.

Gelelim, rahmetli Korutürk’ün seçimine. Adaylar çıktı mı? Bir taraf, rahmetli Faruk Gürler’i, bir taraf da, Tekin Arıburun’u aday gösterdi; zannediyorum bir de Bozbeyli

adaydı. Bu üç aday arasından seçim yapılamadı; yani, Anayasanın istediği 226 çoğunluk bulunamadı.

O günkü Cumhurbaşkanlığı seçimi sistemi, her an yeni aday verme ihtimalini getirmiştir. Nitekim, bu seçim yapılamayınca, işte o zaman uzlaşma olmuştur. O seçim yapılamayınca, parti liderleri mi bir araya geldi, başkaları mı bir araya geldi, detayını ben bilmiyorum; neticede, iki taraf da Korutürk üzerinde anlaştı; seçim böyle oldu.

Gelelim 1980 seçimine: Adaylar gösterildi, -yanlış hatırlıyorsam tashih edin- bir tarafta, ilk önce Faik Türün, öbür tarafta Muhsin Batur adaydı. Turlar yapıldı, yapıldı; sonra aday değişti, Sadettin Bilgiç aday oldu... Bir türlü seçim yapılamadı, uzlaşma da olmadı; parti liderleri bir araya gelip 226 oyu alacak adayı çıkaramadılar...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — O zaman Senato vardı. 226 değil bilmiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu, 1961 Anayasasının kaideleridir. Sizin -demin söylediğim- sadakat yemini ettiğiniz Anayasadaki kaide, bu tecrübeye göre değiştirilmiştir ve şu hale getirilmiştir:

1. İlk 10 günde adaylar bildirilir. Ondan sonra kimse aday bildiremez, aday değiştirme yoktur. Bitti...

2. Ondan sonraki devrede seçim başlar. Birinci turda 300 oy, ikinci turda 300 oy, üçüncü turda 226 oy ister. Bu turda da 226 oy sağlanamazsa, dördüncü turda en fazla oy almış olan iki aday arasında seçim yapılır. Bu turda da 226 oy temin edilemezse, Meclis, otomatik olarak yeni seçime gider.

Şimdi, bunun manası nedir? Niçin Anayasa böyle yapmış? Türkiye Büyük Millet Meclisinde uzlaşın; parti liderleri değil, milletvekilleri, kendi aralarında uzlaşsınlar diye yapmış. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ben, Sayın İnönü'nün söylediklerini kabul etsem, biz, iki parti lideri oturacağız... *(SHP sıralarından "Üç, üç" sesleri)* Canım, o da gelir, o da olabilir; fark etmez...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Terbiyeli ol... Terbiyeli ol...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, ikisi de anlaşır, seçebilir; üçü de anlaşır, seçebilir; ikisinden herhangi biriyle anlaşır, seçebilir gibi laflar söyleniyor. Onun için söyledim, önemli değil.

Biz, şimdi oturacağız, "Şu aday olamaz, bu aday olamaz; şu olabilir, bu olabilir" diyeceğiz; burada gizli oy veren milletvekillerine de geleceğiz, "Şunu seçin" diye empoze edeceğiz! Böyle saçma şey olur mu? Böyle demokrasi mi olur? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Daha söyleyeceğim bitmedi... *(SHP sıralarından "Meclis Başkanlığı seçiminde öyle yapmadınız mı?" sesleri, gürültüler)*

Meclis Başkanının seçiminde adaylar ortaya çıktı... *(SHP sıralarından gürültüler)*

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Meclis Başkanlığı seçiminde aday göstermediniz mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika...

Geldiniz, hepiniz de oy verdiniz; çünkü, kendiniz aday göstermediniz. 1983'te Mecliste başka aday da gösterilmiş ve seçilmiş, ama bir anane var: Türkiye Büyük

Millet Meclisi Başkanı en büyük partiden seçiliyor. Geldiniz, bizim adaylarımıza rey verdiniz, neticede bugünkü Meclis Başkanı seçildi. Buraya iştirak ediyorsunuz, ama Cumhurbaşkanlığı seçimine iştirak etmeyeceklermiş! Tabii, siz bilirsiniz, ona bir şey demem; ama demokrasiye şantaj yapmayınız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli üyeler, Türkiye, bugünlere gelmek için çok gayret sarf etmiş ve çok ıstıraplardan geçmiştir. Evet, çok ıstıraplardan geçmiştir; demokrasi için, çok büyük merhalelerden geçmiş, kayıplar, şehitler vermiştir.

Üzüldüğüm bir nokta var: Ben, Sayın İnönü'den bu lafları duymak istemezdim, çünkü demokrasiye inandığımı zannediyordum.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi demokrasiden bahsediyorsun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana, vaktiyle rahmetli pederinin, Adnan Menderes'e söylediği sözü söylüyor: "Sizi ben de kurtaramam." Bunu söylemeye çalışıyor.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Senin korkun varsa, sen düşün...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Size, huzurunuzda şunu ifade ediyorum: Bu memlekette, demokrasinin, serbest fikrin, hürriyetin yerleşmesi ve bir daha geri dönülmemesi için bir Turgut Özal...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Aday belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Bir Turgut Özal feda edilecekse, buna da hazırım.⁶⁰ (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

⁶⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 13, Sayfa 209-213*

12 Ekim 1989 Perşembe

Hazineyi Zarara Uğratarak Görevini Kötüye Kullandığı İddiasıyla Kendisi Hakkında Meclis Soruşturması Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle Yaptığı Konuşma

Tunceli Milletvekili Kamer Genç ve 48 arkadaşının, hükümetlerindeki Bakanlık görevlerinden ayrılan milletvekillerine resmî araç tahsis ettirdiği, bu araçların kullanılmasından doğan ve devletçe karşılanan masraflar nedeniyle hazineyi zarara uğratarak görevini kötüye kullandığı ve bu eylemlerinin Taşıt Kanununun 16 ve Türk Ceza Kanununun 240. maddelerine uyduğu iddiasıyla Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergesi münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç ve arkadaşlarının verdiği önergeyle, benim, Taşıt Kanununun 16'ncı ve Türk Ceza Kanununun 240'uncü maddelerine uyar şekilde hareket ettiğim ve bundan dolayı da, Anayasanın 100'üncü maddesine göre hakkımda soruşturma açılması isteniyor.

Tabii, bu konuya geçmeden evvel, konuşmacı arkadaşlarımla şahsımla ilgili olarak söyledikleri bazı konulara kısaca temas etmek istiyorum.

Kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir ve bu, Anayasamızda yazılıdır. Bu yetki, verilir, uzatılır, kaldırılır... Bunların hepsi, gene Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

Başbakanlık yaptığım şu geçen altı seneye yaklaşan süre içerisinde, yetkiyi tam olarak kullanan bir insanım. Yetkiyi kullanmaktan korkmadığımı ifade ediyorum. Çünkü, bu memleketin birçok meselelerini halletmek için yetkiyi kullanmak gereklidir; verilen yetkileri tam manasıyla kullanmak gereklidir. Birtakım eski hadiselerden, korkutmalardan, başımızdan geçen -bilmem şu kadar sene evvel olan- hadiselerden örnek alarak, eğer idareciler yetkilerini kullanamaz hale gelirlerse, bu memleketin sonu çok iyi olmaz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yetkileri hep holdinglerin lehine kullandınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen arkadaşlar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, bu yetkileri kullanırken -gayet tabii, yetki alırken- yaptığımız birçok icraatta, kendi ekonomik ve sosyal politikamızın damgası vardır. Bunu da tabii kabul etmek lazım. Çünkü, bir siyasî parti, milletin önüne çıktığı zaman kendi programını ortaya koyar; o programa göre hareket edeceğine söz verir, ona göre rey alır veya alamaz.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Enflasyonu da yüzde 10 yapacaktınız...

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Tabii, tabii; enflasyondan belli...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rey aldıktan sonra da, o icraatını, o program istikametinde yapar.

Belki, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde, şu geçmiş hükümetler döneminde, en fazla programına uyan hareketleri yapan bir siyasî partiyiz. Evet, programımızda ne söylemişsek onu yapıyoruz, yetkimizi kullanmaktan korkmuyoruz. Bunları da ifade etmek istiyorum.

Tabii, bunun gerisinde, şahsımla ilgili olarak -hele şu sıralarda- çok ağır lafların söyleneceğini de biliyorum. Bu gibi konuların istismar konusu yapılacağını da biliyorum. Aslında, bunlara cevap vermek de istemiyorum; ama şu Yüce Meclise çok saygım var. Bu Yüce Meclisin devamlılığı ve geleceğin Türkiye'sinde çok daha güçlü olabilmesi, bizim, hep birlikte çalışmamıza bağlıdır. Meclisin üyelerinin teker teker, daha itibarlı ve daha yüksek seviyeye çıkarılması, gene, el ele, birlikte yapacağımız ve aslında, demokrasinin Türkiye'de yerleşmesi için en önemli hareketlerden birisidir.

Bütün bunlardan bahsederken, şunları da söylemek istiyorum: Aramızdaki politik düşünce farklılıklarından dolayı, şu Yüce Mecliste bazen birbirimize öyle şekilde hitap ediyoruz ki, bazen "Acaba bindiğimiz dalı kesmiyor muyuz?" diye düşünüyorum.

Yarın biz iktidar olmayabiliriz, sizler gelirsiniz, başkaları olabilir. Netice itibarıyla, her gelen iktidarın bu şekilde hareket etmesi veyahut da her gelen muhalefetin öbür türlü hareket etmesi bir anane haline gelmemelidir.

Uzlaşma konusu... Demin bir arkadaşımız da bahsetti, çok diyalogtan yanayız. Gayet tabii, uzlaşılacak; ama uzlaşılacak konu vardır, uzlaşılmayacak konu vardır...

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Yani, Cumhurbaşkanlığından sonra...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Meclis Başkanını nasıl seçtiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben anlıyorum; uzlaşma konusunda ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum; ama o uzlaşma konusuna... Aslında, üç kişinin bir araya gelip, şu Meclise dikte etmesine çok karşıyım. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürlütüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Ne diktesi Sayın Başbakan?

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Konu ile bunun ilgisi ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibarıyla, o uzlaşma konusunda yapılacak iş gayet basittir.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Hiç olmazsa, üyelerin sayısını 333 yapalım...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sordunuz, cevap verdim. İsterseniz, sormayınız, devam etmeyeyim?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yok efendim devam edin, heyecanlı oluyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu konu oldukça aydınlatılmıştır. Benim söyleyeceğim birkaç kelime var: Bizim dönemimizde, demin bir arkadaşımızın da bahsettiği gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, hakikaten daha iyi itibar görebilmeleri için, birçok şeyler yapılmasına ön ayak olduk. Bunlardan bir tanesi, arkadaki, sizin vatandaşları kabul ettiğiniz yerlerdir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Onlar eskiden yapılmıştı canım, 1980'den önce yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; ama, oturduğunuz evlerdir. Ondan sonra, belki ileride -gene düşünüyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aileleriyle beraber gidebileceği... Hele bu devlette, şu anda, birçok idarenin bu şekilde sosyal tesisleri varken...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Cumhurbaşkanlığı... Cumhurbaşkanlığı...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Rüşvet veriyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu gibi meselelerin de çözülmesi lazım. Neden bunları söylüyorsunuz? Sakın, size...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bunlarla milletvekilinin itibarı yükselmez efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır... Milletvekilinin itibarını yukarıda tutmamız lazım.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Altı senedir neredeydin?

BAŞKAN — Sayın Kurt, rica ediyorum...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, milletvekilinin iş takibine mani olmamız lazım. Mani olunabilmesi için de, gayet tabii, milletvekilinin maaş meselesinin de düzeltilmesi lazım. Bütün bunların hepsi, şu Meclisin geleceği için önemlidir. Bunları kabul etmeniz lazım.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Sayın Başbakan, Cumhurbaşkanlığı seçiminden önce, rüşvete gerek yok; lütfen, konuyu konuşalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bu konu...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ayıp oluyor. Meclisin itibarı için maaşları artırmaktan bahsediyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın üye, Sayın Başbakan, konuşmasında, muhalefete mensup arkadaşlarımızın bazı işaretlerine, "Muhalefete değer verir" ifadesiyle, anlayışıyla, bazı açıklamalar yaptı. Gündem dışı, konu dışı bir beyan söz konusu değil; ama, siz değerli arkadaşlarım devamlı laf atıyorsunuz, devamlı soru soruyorsunuz.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ama, Sayın Başkan, Meclisin yüce şahsiyeti zedeleniyor.

BAŞKAN — Peki, şu anda ne yapıyorsunuz? Dinlemeniz gerekirken, şu anda laf atmayı da ne yapıyorsunuz?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Efendim, "Meclisin yüce şahsiyetini koruyun" diyoruz.

BAŞKAN — İstirham ederim... İstirham ederim...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Evet, seçimden önce rüşvet teklif ediliyor.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan konu üzerinde son konuşmayı yapıyor. Gerek uzlaşma, gerekse diğer konuları, siz değerli üyeler dile getirdiniz. İstirham ediyorum...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Meclisin haysiyetini koruyun.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sayın Başbakandan daha fazla konuşuyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, söylediğim şey, sadece, şu Yüce Meclise, sevsem sevsem de, şu Yüce Mecliste bulunan

bütün milletvekillerine çok büyük bir değer verilmesi gerektiğidir. Anlatmak istediğim budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şimdiye kadar neredeydiniz? Niye yapmadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, demokrasi için de gereklidir. Bunu söylemek istedim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şimdiye kadar niye yapmadınız?

MUSTAFA KUL (Erzincan) — Bize değer verilir vermediğini bürokratlara sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, konumuza gelelim: Ne yaptığımız meydandadır... Onları bırakalım.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Geç onları, geç!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Kamer Genç ve arkadaşlarının verdiği önerge, Taşıt Kanunuyla ilgilidir; bizim burada konuştuğumuz -verilen arabaların konusu- o kanunla ilgili değildir. Zaten, önergenin yanlışlığı, temelsizliği buradan çıkmaktadır. Esas itibarıyla, vasıtalar Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununa dayanılarak ve daha evvel çıkarılmış olan yönetmelik hükümlerine göre verilmiştir. Bugün, sadece bakanlara değil, korunması gerekli olan insanlara, İçişleri Bakanının teklifi ve Başbakanın onayıyla, araba, koruma vesaire verilir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bu konuda böyle bir onayınız var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyle bir koruma isteyen arkadaşlarımız olmuştur, biz de bu korumaları vermişizdir. Bu şekilde yapılan bir muameleyi Taşıt Kanununa sokmak mümkün değildir.

Söylemek istediğim budur.

Gereğini yüksek takdirlerinize arz ediyorum.

Sağ olun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Meclis soruşturması önergesi üzerindeki öngörüşmeler tamamlanmış bulunmaktadır.

Şimdi, Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Meclis soruşturması açılmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılması kabul edilmemiştir.⁶¹

⁶¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 16, Sayfa 412-415*

YILDIRIM AKBULUT
Türkiye Cumhuriyetinin 20. Başbakanı

BİYOĞRAFI

YILDIRIM AKBULUT
(1935 Erzincan)

Türkiye Cumhuriyetinin 20. Başbakanı, 47. Hükümet Başkanı

Yıldırım Akbulut

Ankara Ayaş'ta başladığı öğrenim hayatını İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı.

Memleketi Erzincan'a döndü. Serbest avukat olarak çalışmaya başladı.

Adalet Partisi il yönetiminde görev aldı, Belediye Meclis Üyeliği'ne seçildi.

70'li yıllar boyunca Adalet Partisi Erzincan İl Başkanlığı yaptı. 1983'de Anavatan Partisi Erzincan İl Teşkilatı'nı kurdu ve 6 Kasım 1983 Genel Seçimlerinde Erzincan'dan milletvekili seçildi.

TBMM'nin 17'nci döneminde Meclis Başkanvekili, 26 Ekim 1983'de İçişleri Bakanlığına atandı ve bu görevi 1987 genel seçimlerine kadar sürdürdü. 29 Kasım 1987'de yenilenen seçimlerde ikinci kez Erzincan Milletvekili oldu. 24 Aralık 1987'de TBMM Başkanlığına seçildi.

Kasım 1989'da Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığına seçilmesi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından hükümeti kurmakla görevlendirildi.

15 Haziran 1991'de yapılan Olağan Kongrede ANAP Genel Başkanlığı ve Başbakanlık görevini A. Mesut Yılmaz'a devretti. 1991 genel seçimlerinde yeniden Erzincan milletvekili seçildi.

1995'te yeniden Erzincan'dan ve 1999 genel seçimlerinde de Ankara'dan vekil seçilen Akbulut, 1999 seçimlerinin ardından tekrar TBMM Başkanlığına seçildi.

2002 genel seçimlerinin ardından aktif siyaseti bıraktı.

AKBULUT HÜKÜMETİ DÖNEMİ
47. Cumhuriyet Hükümeti
(09.11.1989-23.06.1991)

10 Kasım 1989 Cuma

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler, “Başkâtip, başkâtip” sesleri)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan... Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Önümüzdeki dönemin milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı rica ediyorum.

AHMET ERSİN (İzmir) — Başbakan değil başkâtip o, başkâtip; Turgut Özal'ın başkâtibi...

BAŞKAN — Gündemde, “Başbakan Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programının okunması” denmektedir. O halde, Başbakanda bu programı okuyor. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Yok böyle bir şey!

BAŞKAN — Devam edin efendim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Başkâtip, başkâtip...

BAŞKAN — Bu tutumlar, Türkiye Büyük Millet Meclisini nerelere getirdi? Oralardan, “Hırsız Başbakan” diye bağırdığınız hadiseler bizleri nereye getirdi, biliyor musunuz? Bir Başbakan'a, koro halinde, “Kâtip Başbakan” demek gafletini göstermeyiniz lütfen. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisinin zabıtlarına geçiyor. Lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan.

AHMET ERSİN (İzmir) — *(Kürsünün önüne gelerek)* Sayın Başkan, bu program, Sayın Akbulut'un programı değil, Özal'ın programıdır, *(Elindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru fırlatarak)* kendisine iade ediyorum! *(ANAP sıralarından “Yuh” sesleri)*

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Hayvan oğlu hayvan!

BAŞKAN — Ne yapalım, milletvekilliği ödevini öğrenememiş, yeniden okula vermek lazım, yeniden yazdırmak lazım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, işte, biraz evvel...

(Kapıların önünde toplanan SHP milletvekillerinden bazıları, ellerindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru attılar)

(ANAP sıralarından “Yuh!” sesleri)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Terbiyesiz adamlar...

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Terbiyesiz oğlu terbiyesizler!

YILMAZ SANIOĞLU (Ordu) — Siz sokağa gidin, sokağa... *(SHP sıralarından "kes sesini" sesleri)*

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) — Sayın Başkan, ya otursunlar ya dışarı çıksınlar; Meclise ayıp oluyor.

(SHP ve DYP milletvekilleri Genel Kurul salonunu terk ettiler)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 9 Kasım 1989 günü Sayın Cumhurbaşkanını, yeni hükümeti kurma görevini şahsıma tevdi ettiler. 46'ncı Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı Sayın Turgut Özal'ın, 31 Ekim 1989 tarihinde Cumhurbaşkanlığına seçilmesi münasebetiyle, o tarihten bu yana yeni hükümetin teşkili konusunda meydana getirilmeye çalışılan tereddütleri izale etmek amacıyla, aynı gün Hükümet listesini Sayın Cumhurbaşkanına sundum. Liste kabul buyurulunca, 47'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Anayasamızın 110'uncu maddesi gereğince, Hükümetimizin programını Yüce Heyetinize takdim etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, konuşmamın başında şu hususu bilhassa belirtmek istiyorum: 1983 yılı sonundan itibaren, altı yıldan beri iktidarda bulunan Partimizin hükümet programları, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Ayrıca, Partimizin seçim beyannamesi ve hükümet programı arasında da tam bir tutarlılık ve ayniyet vardır. Bu bakımdan, Yüce Meclise takdim etmekte olduğum bu hükümet programı, tabii olarak, devamı olduğumuz geçmiş hükümet programına paralellik arz etmektedir. Ancak, son iki yılda meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler dikkate alınarak, gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Takdir buyuracağınız gibi, siyasi hayatın en önemli unsurlarından biri, devamlılık ve istikrar ilkesidir. Biz Hükümet olarak, daha önceki Anavatan İktidarı dönemlerinin bütün icraatlarının ve vaatlerinin takipçisi olacağız.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde geride bıraktığımız yıllar, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği; herkesin, yarından emin ve geleceğe güvenle baktığı; demokrasinin, bütün kurumlarıyla yerleştiği; insan haklarına saygının, büyük duyarlılık içerisinde sürdürüldüğü, ülke itibarının arttığı parlak bir dönem olmuştur.

Türkiye, Anavatan iktidarı döneminde, ekonomik alanda, dinamik ve çağdaş gelişmelere uygun bir kalkınma programı uygulamış ve temel sektörde önemli yatırımları ve gelişmeleri gerçekleştirmiştir.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, tavizci ekonomik anlayışı terk edip, ekonomiyi, ülke imkânlarına ve gerçekçi kaidelere göre yöneten bir anlayışa kavuşmuştur.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, kavgasız, dövüştürsüz, küskünlüğü ve kaprisi olmayan bir siyasi dönem geçirmiş, sevgiye dayanan, uzlaşmacı, medeni ve seviyeli bir siyasi faaliyetin güzel örneklerini yaşamıştır.

Sayın milletvekilleri, işte, Anavatan Partisinin ve Anavatan İktidarının diğerlerinden farkı buradadır.

Biraz evvel hep beraber bir hazin manzaraya şahit olduk. Anayasa gereği ve demokrasi gereği olarak seçilip, millete hizmet etmek üzere Mecliste kendilerine görev tevdi edilenleri, şu anda Meclisi terk etmiş olarak görüyorum. Bu, demokrasimiz için övünülecek bir husus değildir ve biraz evvel şurada sergilenen manzarada şunu iyice tespit ettik ki, fikren münakaşaya hazır değiller; kavgadan yanalar, bunalımdan yanalar, gerginlikten yanalar. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Biz, katiyen bu üsluba iltifat etmeyeceğiz. Biz, milletin hizmetinde, barışçı, sevgiye dayanan bir politikayla, görevimizi en iyi şekilde yerine getireceğiz.

Biraz evvel burada hukuki bir tartışma yapıldı. Görüşlere saygılıyız. Her türlü görüşü sükûnetle ve mantık çerçevesi içerisinde değerlendirerek bir karar vermemiz gerekir. Bu kararı, Yüce Meclisin Başkanlık Divanı verdi; ama, saygılı olmasını bilmek lazım. Bu, sizin düşüncelerinize aykırı gelse dahi, Yüce Meclisin Başkanlık Divanının vermiş olduğu karara riayet, en demokratik bir davranış tarzı olmalıydı. Aksi takdirde, hükümet programlarını savurarak, yumrukları havaya kaldırarak ve alabildiğine bağırarak, bir noktaya gelineceğini hiç zannetmiyorum. Zaten onun için de, bir noktaya gelemediler ve gelemeyecekler. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, sivil idare döneminde Anayasasını değiştirebilen, demokrasinin geliştigi ve yerleştiği bir ülke hüviyetini kazanmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını asgariye indirerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin kalkınmasına yönelik kalıcı temeller atmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, dar gelirlilerin sorunlarını çözerek, insanını yuva sahibi yapacak, savunma sanayiini kuracak mali kaynakları bütçe dışından sağlamış, ülke potansiyelini öncelikli hedeflere seferber etmeyi başarmıştır.

Hulasa Türkiye, Anavatan İktidarıyla, ilim ve medeniyeti kucaklamış, ölçülü ve seviyeli bir siyasi anlayışla, daha ileri, daha güçlü ülke olma yolunda tarihi hamleler yapmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ilk Anavatan Hükümeti, kritik bir dönemde iktidar olmuştur. Buna rağmen, 6 Kasım 1983 seçiminden bu yana, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak, demokratik sistem tam anlamıyla rayına oturtulmuştur. Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkı tanınmıştır. Uzun yıllardan beri arzu edilen, ancak daha önce Türkiye'nin şartları dolayısıyla cesaret edilemeyen, Büyük Atatürk'ün muasir medeniyet seviyesi olarak hedef gösterdiği Avrupa Topluluğuna tam üyelik müracaatını yapmak bize nasip olmuş ve bu konuda gerekli çalışmalar ısrarla sürdürülmüştür.

Kuruluşumuzun ilk gününden beri belirttiğimiz gibi, Anavatan Partisi, ülkemizin ve insanımızın yapısına uygun, milletimizin menfaatleri istikametinde birleştirici, hoşgörü ve uzlaşmayı siyasetin hara sayan bir partidir. Bugün Türkiye'de rahat ve medeni bir tartışma ortamı mevcuttur; farklı düşüncelere ve siyasi görüşlere sahip olanlar, eskiye göre birbirlerine daha fazla hoşgörülüdür. Vatandaşlarımız, farklı görüşlere de sahip olsalar, dost ve kardeş olarak bir arada bulunmanın huzurunu yaşamaktadırlar. Bu ortamın meydana gelmesinde Anavatan Partisinin şüphesiz ki büyük rolü olmuştur.

Değerli milletvekilleri, 1980'lerin sonuna yaklaşırken, siyasi hayatımızdaki eğilimler, 1970'li yılların Türkiye'sinden çok farklıdır. Milletimiz, vatandaşımız, aşırıktan ve kavgadan hoşlanmıyor. Hele bu gibi vasıfları kendisini idare etmeye talip olanlarda görmeyi hiç istemiyor. Anavatan Partisi olarak biz, daha başlangıçtan itibaren, barışı ve sevgiyi kendimize şiar edindik. İktidar olmayı kavgada değil, sevgide gördük.

Seçim beyannamemizde şunu söylemiştik:

“Önümüzdeki dönemde en önemli meselelerimiz siyasi ve ekonomik istikrarın ve buna bağlı olarak huzur ve güvenin devam ettirilmesidir. Her şeyin başında ise, siyasi istikrar gelmektedir. Bu da birlik, beraberlik içerisinde, birbirleriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olması ile mümkündür”.

Anavatan İktidarı dönemi, tarihimize siyasi istikrarın pekiştiği, demokrasinin geliştiği yıllar olarak geçecektir.

Muhterem milletvekilleri, Hükümet olarak, siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Sadece bize karşı olduklarını söyleyerek hizmete talip olanların hizmet vermelerinin mümkün olmadığına, herkesin neyi, nasıl yapacağını, kaynağı nereden bulacağını açıkça ifade etmesi gerektiğine inanıyoruz. Bugün ve yarın sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak, bilgisizlik değilse gaffettir. Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Anavatan İktidarı, Türkiye'nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Ekonomik ve sosyal meselelere getirdiğimiz çözümler geçmişten tamamıyla farklı olduğu gibi, bizatihi siyasi meselelere yaklaşımımız, kavgadan uzak, uzlaşıcı ve yapıcıdır.

Anavatan Partisinin TBMM'de yaptığı çalışmalar ve Hükümet icraatıyla, son altı yılda Türkiye'yi nereden alıp nereye getirdiği ortadadır. Türkiye büyük bir gelişme ve yapı değişikliği içindedir. Otuz-kırk yılda, hatta cumhuriyet süresince yapılamayan, yapılmasına cesaret dahi edilemeyen ekonomik, sosyal ve idari reformlar altı yıla sığdırılabilmektedir. İleri ve modern bir ekonomik sistemin hemen hemen bütün temel taşları yerli yerine oturtulmuş, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini çalıştıracak şartlar sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, İktidarımızın son altı yıllık döneminde yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejiminde köklü değişiklikler yapılmış, konvertibiliteye geçilmiş, döviz bulundurma suç unsuru olmaktan çıkarılmıştır. Altın dış ticareti serbest bırakılmıştır. Bugün ülkemiz, dünyanın en rahat kambiyo rejimlerinden birine sahiptir.

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. Yirmi beş yıldan beri sadece sözü edilen KDV uygulamaya konulmuş; Serbest Muhasebeci, Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çıkarılmıştır.

Gümrükler bütünüyle gözden geçirilmiş, koruma makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarı açılmaya teşvik edecek şartlar getirilmiştir. Faizler serbest bırakılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri ile konut ve arsa sertifikası çıkarılarak gönüllü tasarruflar teşvik edilmiş, sermaye piyasası kurulmuştur.

Yatırım, işletme ve dış ticareti kapsayan yeni bir entegre teşvik sistemi getirilmiştir.

Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Savunma Sanayiini Geliştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi genel bütçe dışında fonlar teşkil edilerek, önemli kaynak artırıcı tedbirler alınmıştır. Böylece, konut, baraj, köprü, enerji santralleri ve savunma sanayii yatırımlarında büyük hamleler başlatılmıştır. Sosyal Dayanışma Fonundan yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır. Atatürk Barajı, bu anlayış sayesinde, kısa dönemde bitme noktasına gelmiştir.

Dünyada ilk defa olarak Türkiye’de, altyapı projelerinde yap-işlet-devret modeli geliştirilmiş ve buna göre önemli projelerin anlaşması yapılmış, uygulamaya konulmuştur.

Takep edilen ekonomik politikaların neticelerini en iyi şekilde gayri safi milli hâsıla, ihracat ve Türkiye’nin dış kredi itibarında görmekteyiz.

Gayri Safi Milli Hâsıla, 1984-1989 döneminde ortalama yüzde 5,2 artmıştır. 1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolar iken, bunun yüzde 35’i sanayi malları idi. Bu yılki ihracatın ise 12 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir; bunun ise yüzde 80’i sanayi mallarıdır. Türkiye, dünyanın en gelişmiş ülkelerine çok çeşitli sanayi malları ihraç eder hale gelmiştir. Nitekim, 1989 yılında OECD ve AT ülkelerine yapılan ihracat yüzde 12 düzeyinde artmıştır.

Türkiye, son altı yılda, kredi itibarı en süratli yükselen ülke olmuştur.

Merkez Bankası rezervleri, 1983 yılında 1,2 milyar dolar iken, bugün 4,2 milyar dolara yükselmiştir.

Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984-1988 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6’dır ve bu hız plan hedefinin hayli üzerindedir. Bu yıl kuraklık nedeniyle tarım sektöründe yüzde 6,3 oranında düşüş beklenmektedir.

41 baraj tamamlanmıştır. Bu sayı, yılsonunda 51’e ulaşacaktır. Halen 62 baraj inşa halindedir. Son altı yılda 700 bin hektar civarında alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli, muhtemelen 1991’de hizmete girecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve çevre yolları hizmete girmiştir.

Toplu Konut Fonundan, 640 bin adet konut finanse edilmiştir.

1983 yılında dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz ise 66 bin idi. Bu yılsonunda yatak kapasitesi 160 bini bulacak, dış turizm geliri ise 2,6 milyar dolar civarında olacaktır. Halen, 257 bin yataklık turizm tesislerinin inşaatı devam etmektedir.

Türkiye’nin çimento üretimi 1983’te 13,6 milyon ton, 1988’de 22,3 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise, 1983’te 3,9 milyon ton, 1988’de 8 milyon tondur.

Cumhuriyet süresince, 1983 sonuna kadar 24 bin 400 köye elektrik verilmesine mukabil, geçen beş yılda 36 bin 300 köy ve mezraya elektrik götürülmüş, birkaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır.

580 bin adet gecekondü ve imar affından faydalanan yapıya elektrik bağlanmıştır. 1983 yılında 27,3 milyar Kw/saat olan elektrik enerjisi üretiminin, 1989’da 52 milyar Kw/saat olacağı beklenmektedir.

Savunma sanayiinde önemli hamleler yapılmıştır.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında toplam telefon hattı sayısı 1,9 milyon, bunun 1,6 milyonu otomatik idi; 1988'de ise toplam telefon sayısı 5,9 milyon ve bunun 5,3 milyonu otomatiktir. 1983 sonunda 10.300 köyde telefon olmasına mukabil, 1988 yılı sonunda 37.300 ünite telefona kavuşmuştur. Şehirler ve milletlerarası otomatik konuşma yapan köy sayısı 1983 yılında sadece 12 iken, 1989 yılında 30 bini aşacaktır.

1983 yılında 42.500 adet olan otomobil üretimi, 1988 yılında 120 bin adede yükselmiştir.

Yıllık fiili yabancı sermaye girişi 1983 yılında 46 milyon dolar iken, 1988 yılında 352 milyon dolara ulaşmıştır. 1989 yılında bu rakamın 450 milyon dolara ulaşması beklenmektedir.

Havayolu ile taşınan yolcu sayısı 1983 yılında 2,2 milyon iken, 1989 yılında 4,5 milyona çıkmıştır.

1983 yılında çoğu siyah beyaz olan televizyon sayısı 5,2 milyon iken, bu sayı 1989 yılında büyük bir bölümü renkli olmak üzere 10,2 milyona yükselmiştir.

Tamamıyla renkli televizyon yayınına İktidarımız döneminde geçilmiş, ikinci ve üçüncü kanal televizyon yayım başlatılmış; ayrıca, Güneydoğu Anadolu Bölgemiz için özel bir yayın kanalı devreye sokulmuştur. Televizyonun haftalık yayın saati 1983 yılında 37 saat iken, 1989'da 213 saate yükselmiştir.

1983'te, sosyal güvenlik kapsamındaki nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 48,1 iken, 1989 yılında bu oran yüzde 59,1'e ulaşmıştır.

Konut sektöründe, 1983 yılında inşaat ruhsatı alan konut sayısı 169 bin iken, 1988'de 473 bine ulaşmıştır.

Okuryazar nüfusun oranı 1983 Yılında yüzde 76 iken, 1989 yılında yüzde 89'a yükselmiştir.

Yükseköğretimde yurt kapasitesi 1983 yılında 47 bin, 1989'da 131 bindir. Kredi verilen öğrenci sayısı 1983'te 29 bin, 1989'da 75 bindir.

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılmış, uygulama başlatılmıştır. Çırakların mesleki eğitim süresince sigorta primleri devletçe ödenmektedir.

Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş ve bunların yetkileri artırılmıştır. 4 ilçe il, 120 kasaba ilçe yapılmıştır.

Gecekondu imar affi çıkarılmıştır.

Bürokratik işlemlerde formaliteler azaltılmıştır.

Mersin ve Antalya serbest bölgeleri açılmış, diğer iki bölgenin çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde neler yapacağımızı belirtmeden önce, bazı temel konulardaki görüşlerimizi ifade etmek istiyorum. Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurt savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyetlerin

ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet, millet için vardır; devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Refahın tabana yayılması, fakirliğin ve işsizliğin ortadan kaldırılması gayesiyle, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması, sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik, yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması, devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir. Asıl olan, devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır.

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip, işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir. Bunun için, sistem, açık, basit ve kolayca anlaşılır olmalıdır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmi şahıslarla ilişkilerinde itimat esas, şüphe istisnaidir. Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hâkim kılınması, verimin geliştirilmesi hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, adalet mülkün temelidir. Adaletin temini ve dağıtımı, kişi hak ve hürriyetleriyle hukukun üstünlüğünün korunması devletin temel görevleri arasındadır. Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri aleyhinde kullanılmamasının da teminatıdır.

Kanun önünde eşitlik, esastır. Adaletin, vatandaşlar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, milli birlik ve beraberliğin tesisinde ve devlete güvenin temininde asli unsurdur.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Adalet süratle yerine getirilmeli, cezalar müessir ve caydırıcı olmalıdır. Geciken adalet, yerine gelmemiş adalettir.

Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kanunların, mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesi hedefimizdir.

Toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır.

Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için, hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devlet nizamını temel şart görürüz.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkının gerçekleştirilmesi bu açıdan çok önemli bir adımdır.

Muhterem milletvekilleri, millete en iyi hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik sistem ile mümkün olabilir.

Demokrasi, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu sistemdir.

Temel vasıfları, adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır.

Millet hâkimiyeti demokrasinin esasıdır.

Halkın serbest oyu ile seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir.

Siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. İstikrarlı ve kuvvetli hükümet, devlet idaresinin müessir bir şekilde yürütülmesinin ilk ve en önemli şartıdır.

Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısındayız.

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz.

Sayın milletvekilleri, herkes, Anayasamızın teminatı altında vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin en önemli unsurlarından biridir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanırız.

Yüksek ahlak sahibi, dengeli bir nesil yetiştirilmesini teminen, devletin ilk ve ortaöğretim kurumlarında din kültürü ve ahlak öğretimi yapılması için gerekli tedbirlerin almasını zorunlu görürüz.

Sayın milletvekilleri, sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görürüz.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirilmesine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas almaktadır.

Milliyetçilik anlayışımız, Büyük Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda, hedefi çağdaş medeniyet olan, devletin bağımsızlığını, milletimizin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf, âdet ve geleneklerimize bağlılığımızın ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın, kıymetli olanın muhafazasıdır. İlerlemeye açık, modern, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye en büyük idealimizdir.

Sosyal adaletçiyiz. Ülkemiz nimetlerinden herkesin hak ve adalet ölçüleri içerisinde istifade etmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak sosyal adalet anlayışımızın esasını teşkil eder. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatarken tok uyumak hoş görülmez. Kişinin, kendi nefsi için istediğini başkaları için de istemesi esastır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, iktisadi gelişmenin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin

kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması, iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbirleriyle telif edilebileceğine inanıyoruz.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması sistem tercihimizdir. Çünkü, ekonomide haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını en verimli şekilde kullanmanın ancak bu sistem içerisinde mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu genel hedeflere erişilmesi için ilkeler şunlardır:

Üretimin, verimliliğin artırılması ve ekonomide rasyonelliğin sağlanması;

Tasarrufların, teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi;

Dış ödemeler dengesinin istikrarlı çözüme kavuşturulması, ihracatın artırılarak milli gelir içindeki payının yükseltilmesi, dış müteahhitlik, taşımacılık, turizm gibi döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki;

Enflasyonun makul seviyelerde tutulması, fiyat istikrarının sağlanması;

İktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi;

Karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi.

İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli bir hale getirmek için devletin başlıca rolü istikrarın teminidir. Bu maksatla, yurt içinde emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun savunulması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzi devletin asli görevleridir.

İktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla altyapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi tabii kaynaklar milletin varlığı olarak düşünülmalıdır.

Bahis konusu tabii kaynaklar, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracakları teşebbüslere bırakılmalıdır.

Devlet, sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir. İstisnai olarak geri kalmış bölgelerde sınai tesisler kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeleri, kooperatif ve şirketler sisteminin temel uygulama araçlarıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1980 öncesi alınan ve zamanında ödenemeyip ertelenen DÇM'ler ve garantisiz ticari borçların tamamı bu yıl ödenmiştir. Bu borçların kur risklerinin devlet üzerinde kalması dolayısıyla, emisyon ve enflasyon üzerindeki etkilerini takdirlerinize bırakıyorum. Allaha çok şükür, ülkemiz, borçlarını zamanında ödeyebilen, uluslararası finansman piyasalarında kredi itibarı olan ülke konumuna gelmiştir. Gerek içerde ve gerekse dışarda kredi itibarını yükseltmek en önemli hedefimizdir. Bu yönde aldığımız ve alacağımız tedbirler şöyle özetlenebilir:

35.2 milyar dolar eşdeğerindeki dış borç stokunun büyümesinin önlenmesi ve GSMH içindeki payının düşürülmesine çalışılacaktır.

İç borçlanmanın bütçe açığını karşılayacak oranlarda yapılması, devlet tahvili ve hazine bonolarının ihale yöntemine ilave olarak değişen faiz oranlı satışı teşvik edilecektir.

Bütçe açıklarının finansmanında, Merkez Bankası kaynaklarına başvurulması mümkün olan en düşük düzeylerde tutulacaktır.

Kamu giderlerinin azaltılması, vergi gelirlerinin artırılması ve bütçe dengesinin korunması en büyük hedefimizdir.

KİT'lerin rasyonel yönetime kavuşturulması için, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede gerekli değişiklikler yapılarak, Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde serbest piyasa ekonomisine uyumu sağlanacaktır.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulu, Menkul Kıymetler Borsası, Bankalar Arası Para Piyasası, Bankalar Arası Döviz Piyasası, Hazine tahvil ve bonolarının arttırma ile satış sistemi, faizlerin ve kurların serbest bırakılması, altın ve kıymetli taş ithal ve ihracının serbest bırakılması, yatırım fonlarının kurulması gibi modern sermaye piyasasını yakından ilgilendiren kurumlar kurulmuştur.

Türk parası konvertibl hale getirilmiştir. Bu, bizim partimizin kuruluşunda tasarladığı ve kademe kademe kambiyo rejiminde yaptığı değişikliklerle gerçekleştirilmiştir.

Artık vatandaşımız istediği kadar döviz bankalardan alabilecek, istediği şekilde içeride ve dışarıda yine bankalar kanalıyla tasarruf edebilecektir. Uluslararası piyasalarda kote edilmiş hisse senetlerini ve Hazine tahvillerini alıp, satabilecektir. Aynı şekilde, yabancılar da ülkemizde sermaye piyasasına kote edilmiş hisse senetlerini aracı kurumlar vasıtası ile alıp satabileceklerdir.

Şirketlerimiz dış piyasalardan herhangi bir müsaadeye tabi olmaksızın kredi alabilmektedir.

Bütün bu tedbirlere rağmen döviz talebi artmamış, servet transferleri olmamış ve döviz fiyatları enflasyona göre yükselmemiştir. Bu, istikrarın ve vatandaşlarımızın Türk Lirası'na güvencinin göstergesidir.

Altıncı Plan dönemi sonunda ihracatımızın 22,5 milyar dolara ve turizm gelirlerimizin brüt 5,5 milyar dolara çıkarılması öngörülmüştür. Türkiye'nin ekonomide elde ettiği sonuçlar dış dünyada da takdir edilmektedir. Nitekim, kredi itibarımız 1979'da 93 ülke arasında 89'uncu sırada iken, 1989'da 122 ülke arasında 39'uncu sıraya yükselmiştir.

Ekonomideki gelişmenin devam etmesi için rekabete dayalı serbest piyasa sistemini güçlendirecek uygulamalar sürdürülecektir.

Bu meyanda özelleştirme çalışmaları hızlandırılacak, devletin yeni ticari ve sınai yatırımlara girmesi özel durumlar dışında sınırlandırılacaktır.

Ekonomide kartelleşmeyi önleyici tedbirler alınacak; ithalat, tüketicinin korunması ve enflasyonla mücadelede etkin olarak kullanılacaktır.

1983'de GSMH'nın yüzde 16,2'si olan yurt içi tasarruflar, uygulanan faiz politikaları, gelir ortaklığı senedi gibi tasarruf artına tedbirlerle 1988 yılında bu rakam yüzde 26,1 olmuştur. GSMH artışını hızlandırarak işsizliği azaltmak politikası, ancak yurt içi tasarrufların artırılması ile istikrarlı bir şekilde uygulanabilir. Bu bakımdan, tasarruf artırıcı uygulamalara devam edilecektir.

Yatırımların dış tasarruflar, özellikle yabancı sermaye girişi ile artırılmasına devam edilecektir. 1980 yılında 97 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmişken, 1988'de 825 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmiştir. 1989 yılında 1 milyar doların geçileceği tahmin edilmektedir, önümüzdeki dönem içerisinde yabancı sermayenin yılda bir milyar dolar seviyesine varacağı beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde; Kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sermayeyi tabana yaymak için sermaye piyasasının geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak altyapıya yönlendirilmesini, verimliliğin artırılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını kolaylaştırmak üzere, daha önce başlatmış olduğumuz KİT'lerin özelleştirilmesi konusu önümüzdeki dönemin başlıca faaliyetleri arasında yer alacaktır.

Küçük tasarruf sahibinin haklarını korumak amacıyla şeffaf muhasebe usulleri getirilecek ve bunların denetimini yeminli mali müşavirler yapacaktır.

Bankacılık sektörünün para kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması ve bu yolla kaynakların daha iyi kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu münasebetle, Bankalar Kânunu ve bununla ilgili mevzuatta günün şartlarına uygun değişikliklerin yapılması, mevduat sigorta kurumunun kurulması, kredi limitlerinin ayarlanması ve kredi risklerinin azalmasını sağlayacak karşılık ayırmalarına imkân veren gerçekçi düzenlemeler yapılacaktır.

Sigortacılık sektörünün geliştirilmesi ve halkımızın yaşam güvencesinin sağlanması için, zorunlu sigorta kapsamı genişletilecek, sigorta tarife sistemi daha rekabetçi çalışmaya imkân verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Bankacılık ve sigortacılığımızın AT'ye uyumu için gerekli hukuki düzenlemeler zaman geçirilmeden yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomide başlattığımız yapısal değişiklikler çok büyük bir nispette tamamlanmıştır, önümüzdeki dönemde dışa açılma daha tedrici

olacaktır. Bu itibarla, uygulayacağımız tedbirlerle enflasyonu makul seviyelere mutlaka indireceğiz.

Geçen dönemde memur ve işçinin net gelirinde artışın enflasyonun üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim, iktidara geldiğimiz 1983 yılından bu yana en düşük aylıklı devlet memurunun çıplak aylığı 13,8 kat, genel müdürün aylığı 19,2 kat artarken, aynı dönemde toptan eşya fiyatları 11,3 kat, tüketici fiyatları ise 13 kat artmıştır.

Ayrıca, Anavatan iktidarı döneminde çalışanlarımıza vergi iadesi yapılmaya başlanmış, konut edinmelerini kolaylaştırmak amacıyla sağlanan kredilere ilave olarak, konut edindirme yardımı yapılmıştır. Yine, tasarrufların teşviki amacıyla çıkarılan kanunla çalışanlarımız, sağlanan devlet ve işveren katkısı ile tasarruf yapmaya özendirilmiş ve bunlara bu yolla önemli ölçüde kaynak transferi sağlayacak bir sistem getirilmiştir. Ücret sisteminde yapılan diğer düzenlemelerle, kamu görevlilerinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapmaları önemli ölçüde özendirilmiştir.

Diğer taraftan, 1989 yılında imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile kamu kesimi işçi ücretlerinde yüzde 142'nin üzerinde net artışlar yapılarak, reel ücretlerin enflasyonun üzerinde seyretmesi sağlanmış ve geçmiş yıllardaki kayıpları da giderilmiştir.

Hükümetimiz, önümüzdeki dönemde de memur ve işçi gelirlerinin, enflasyonun üzerinde olmasını sağlayacak, satın alma gücünü artıracak tedbirleri alarak, gelir dağılımının bu kesim lehine daha da iyileştirilmesine gayret sarf edecektir.

Değerli milletvekilleri, ortadirek toplumumuzun en önemli kısmını teşkil eden işçi, memur, esnaf, sanatkâr, çiftçi ve emeklidir. Ortadirek için son altı yılda gerçekleştirdiğimiz ve gelir dağılımını düzeltici tedbirlerden bahsetmek istiyorum.

Öncelikle geçmişte gelir dağılımını haksız bir şekilde dar ve orta gelirli aleyhine çeviren faktörleri ortadan kaldırdık.

Mevduat faizlerini serbest ve gerçekçi seviyeye çıkardık. Bugün, tasarruf mevduatının yüzde 90'dan fazlası "ortadirek" dediğimiz kesimindir. Eğer, faizler gerçekçi veya serbest olmasaydı, her yıl ortadireğin hakkı olan bir kaç trilyon lira başka kesimlere kayacaktı.

Döviz kurunu serbestçe belirleme sistemine geçtik. Her yıl, ithalatçılara trilyonlarca haksız kazanç sağlayan sabit kur sistemine son verdik. Turizmciye, nakliyeciyeye, yurt dışındaki işçiye, alın teriyle ihraç malı üreten işçiye, tarlasında ihraç malı üreten çiftçiye getirdiği dövizin gerçek değerini ödemekle haksız kazançlar önlenmiş, gelir dağılımı belirli ölçüde düzeltilmiştir.

KİT mallarında sübvansiyonlar kaldırılmış, faturalı vergi iadesi getirilerek, ortadireğe gelir transferi yapılmıştır.

Konut fonu ve konut edindirme yardımı, icraatımızın gelir dağılımını düzeltici diğer önemli uygulamalarıdır. Eskiden kaçakçıya ve başka kesimlere giden kaynaklar artık dar ve orta gelirlinin eline geçmektedir. Bu rakam, yılda 600 milyar lira civarına yükselmiştir.

Geçmişte hiçbir teminatı olmayan, sağlık sigortası ve emeklilik sigortası kapsamında bulunmayan, 65 yaş maaşından yararlanamayan ve hiç kimsenin sahip çıkmadığı kitleye biz sahip çıktık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sistemini kurduk. Sosyal adalet anlayışımız gereği, geçmişte hiçbir kimsenin sahip çıkamadığı insanlara biz sahip çıktık.

Değerli milletvekilleri, gelir dağılımını dolaylı olarak düzelteren tedbirlerin en önemlisi, altyapı konusunda yaptığımız hizmetlerdir. Temiz içme suyu, kanalizasyonu, elektriği, yolu, telefonu olmayan bir insan, gelir pastasından fazla pay alamaz. Son altı yılda altyapıda büyük gelişmeler sağladık. İnsanlarımız altı yıl öncesine göre çok daha iyi imkânlara kavuşmuşlardır. Bunlar dar ve orta gelirliye dolaylı olarak yapılan yardımlardır.

Geçim sıkıntısı, gelişen, ihtiyaçtan artan, daha iyi yaşamak isteyen her toplumda hissedilen bir durumdur, önemli olan, büyümenin devam etmesi, altyapının dengeli geliştirilmesi, sosyal programların müessir olmasıdır.

Hükümetimiz, dar ve orta gelirli lehine gelir dağılımını makro ve mikro seviyede iyileştiren gerçekçi ve akılcı politikalara taviz vermeden devam edecektir.

Anavatan Partisi iktidarı döneminde, mali açıdan çok önemli mali reformlar yapılmış, verginin, kalkınmanın finansmanında temel unsur olmasına özen gösterilmiştir. Bu konudaki temel ilkimiz, az kazananın az, çok kazananın fazla vergi almaktır. Diğer bir ifade ile, herkesin, Anayasamızın 73'üncü maddesi çerçevesinde kazancı oranında vergi vermesine ortam hazırlamaktır. Vergi sistemimiz yapılan düzenlemelerle çağdaş bir yapıya kavuşturulmuş, vergi sisteminin ekonomiyi yönetmede önemli bir araç olarak kullanılması imkân dahilinde girmiştir.

Vergilemede ana ilkelerimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

Pek çok kalkınmış ülkenin bile geçişte zorlandıktan Katma Değer Vergisi, rekor denilecek bir sürede uygulamaya konularak, büyük başarı elde edilmiştir. Aynı şekilde meslek vergisi kaldırılmış, yeniden değerlendirme daimi hale getirilmiş, Emlak Vergisi belediyelere ve özel idarelere devredilerek mahalli idarelerin güçlü hale getirilmelerine imkân sağlanmıştır.

Vergiler sayıca azaltılmış, basit, kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Bunun yanında, vatandaşın vergisini öderken, eziyet çekmemesi, kuyruklarda beklememesi için vergi idaresi, bilgisayara geçmiştir. Şu anda tüm vergi gelirlerinin yüzde 80'i bilgisayarlı vergi daireleri tarafından toplanmaktadır, önümüzdeki devrede, otomasyon yurt çapında tamamlanacaktır. Böylece vergi idaresinin etkinliği artırılabilecek ve vatandaşlarımıza vergi dairelerinin daha çağdaş hizmet sunması sağlanacaktır.

Vergiler adil, genellikle herkesin kolaylıkla verebileceği nispette ayarlanmıştır. Geçmişte vergi nispetlerinin yüksek tutulması, devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucunu doğurmadığı gibi, kaçağı zorlamış, ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır.

Vergi sistemi, kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde vergi muafiyet ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya devam etmekte kararlıyız.

Vergi ihtilaflarının asgari hadde indirilmesinin ve vergi kaçaklarının azalmasını sağlayın tedbirler yanında, bir süre önce kabul edilen Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa süratle işlerlik kazandırılacaktır. Bu konuda yapılan çalışmalar son aşamaya gelmiştir.

Yeni vergi ihdas edilmesi veya vergi oranlarının artırılması yerine, vergilemede yatay ve dikey adalet ilkeleri de dikkate alınarak vergi tabanının yaygınlaştırılması, vergi

kayıp ve kaçığının asgari seviyeye indirilmesi ve tahsilattaki verimliliğin artırılabilmesi yolundaki gayretler sürdürülecektir.

AT'ye yapılan tam üyelik başvurusu gözönünde bulundurularak, başlamış olan vergi uyum çalışmaları süratle yürütülecek, bu konuda araştırma ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

Dışa açılma politikalarıyla uyumlu olarak, yabancı sermayenin ve ileri teknolojinin Türkiye'ye gelişini ve Türk müteşebbislerinin dışa açılmalarını teşvik etmek, ülkelerin vergi sistemlerini yakınlaştırmak amacıyla, son yıllarda hız kazanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının yapılmasına Hükümetimiz döneminde de devam edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kalkınma, esas itibariyle, insan içindir. Vatandaşımızın hayat seviyesini yükseltici, meşakkatini azaltıcı yönde yapılan icraatlar bu gayeye hizmet eder. Hiç elektriği olmayan bir köye bağladığımız elektrik, o köyde geçmiş çağlarda kalmış insanımızı 20'nci asra getirmektedir. Daha önce kendi köyünden ve alıştığı hayat tarzından başka bir şey bilmeyen köylümüz, renkli televizyonunun dünyaya açılan penceresinden, diğer insanların asfalt yollarda yürüdüklerini, içinde çeşmesi ve tuvaleti bulunan evlerde yaşadıklarını, vitrinleri dolu mağazalarda alışveriş yaptıklarını görecek ve benzerini köyünde görmek isteyecektir.

Köylerin durumunu düzeltmek için çok gayret sarf ettik. Elde edilen neticeler çarpıcıdır.

Son beş yılda köylerimizde 51 bin km. tesviye, 50 bin stabilize yol yapılmıştır. 1983 yılı itibariyle 11.000 km. asfalt köy yolu olmasına mukabil, son beş yılda 16 bin km. köy yolu asfaltlanmıştır. Köy yollarında standart ve kalite, önemli ölçüde düzelmeye başlamıştır.

1983 yılında kırsal alanda içme suyu bulunan ünite sayısı 38 bin iken, son beş yılda 24.700 üniteye içme suyu götürülmüştür.

Cumhuriyetin ilk 60 yılında 10 bin köyümüze telefon götürülmüştür. Biz, beş yıl içerisinde bu rakamı 37 binin üzerine çıkardık. Diğer bir deyimle, 60 senede yapılanın 3,6 katını 5 seneye sıgırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekili, şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için, belediyelerimize büyük maddi imkânlar aktardık ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verdik.

Başta içme suyu ve kanalizasyon olmak üzere, yeşil sahalara ve parklar, yollar ve pek çok altyapı hizmetleri yapılmaya başlanmıştır. 1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 1,7'den 1988 yılında yüzde 3,2'ye çıkmıştır.

Mahalli idarelere ek olarak, şehirlerimizde, başta TEK ve PTT olmak üzere, diğer kamu kuruluşları da insanımıza hizmet götürmek için seferber olmuşlardır. Şehirlerimiz ışıklandırılmış, elektriksiz mahallelere elektrik götürülmüş, programlı elektrik kesintileri tamamen bertaraf edilmiştir. 1983'te 7.000 Mw civarında olan kurulu güç, 1988 yılı sonunda, 14.500 Mw'ın üzerine çıkarılmıştır. Diğer bir deyimle, 60 yılda kurulan 7.000 Mw güce, Anavatan iktidarı 5 yıllık icraatında 7.500 Mw kurulu gücü ilave etmiştir. Bu, her yıl Keban'ın 1,5 misli büyüklüğünde bir santral devreye sokmakla eşdeğerdir.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesini birinci öncelikli bir proje saydık ve kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir görev kabul ettik.

Önümüzdeki devrede:

Altyapı yatırımlarında Yap-İşlet-Devret modeline devam edilecektir. Diğer ülkelere de örnek olan bu modelle, devletin altyapı yatırımlarını takviye ederek, gelişmişlik seviyesini, ileri ülkeler seviyesine yaklaştırmaya çalışacağız.

1983 yılında elektrik enerjisi üretimi 27,3 milyar Kw/h idi. 1989 yılında 52 milyar Kw/h'e ulaşacaktır. Aslında üretim kapasitemiz bunun hayli üzerindedir. Bulgaristan'dan elektrik ithali durdurulmuş, Türkiye, elektrik ihraç edecek duruma gelmiştir. 1994 yılı hedefi 88 milyar Kw/h'tir. Yeni enerji tesisleri yanında trafolar ve enerji nakil hatları ıslah edilecek; enerji, bol ve güvenilir olacaktır.

Halen yapımına başlanmış bulunan 1.500 km. otoyol önümüzdeki dönemde tamamlanacak, 1.500 km. yeni otoyola başlanacaktır.

Büyük şehirlerimizdeki metro, hafif metro ve toplu taşıma hizmetleri, mali bakımdan desteklenecektir.

Başta Akdeniz sahilleri olmak üzere toplam, 100 milyon ton kapasitede yeni ve tevsi limanlar yapılacaktır.

Yurt içinde bütün önemli merkezlere hava ulaşımını sağlamak hedefimizdir. Turizmin gelişmesi ve milletlerarası hava ulaşımından daha fazla pay alabilmek için, mevcut hava alanları modernleştirilecek, tevsi edilecek, yenileri yapılacaktır. Milletlerarası uçak seferleri, ABD, Japonya, Çin gibi ülkelere teşmil edilmiştir. Atatürk Hava Limanı açık hava limanı haline getirilecek, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'nın en hareketli hava limanı olacaktır.

Bütün şehirlerin kanalizasyon şebekeleri önemli ölçüde bitirilmiş olacaktır.

Şehirlerimizin havasını daha temiz tutmak ve enerji santrallerini beslemek yanında, kaliteli ve yüksek kalorili tabii gazdan büyük ölçüde istifade edilecektir. Başta İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri ile Balıkesir, İzmir, Manisa olmak üzere çok sayıda şehrimizin tabii gazdan faydalanması çalışmalarının bir bölümü gerçekleştirilmiştir.

Son altı yılda olduğu gibi, haberleşme ve bilgi naklinde elektronikteki gelişmeler en sıkı bir şekilde takip edilecek, yatırımlar bütün hızıyla sürdürülecektir. Telefonda hedefimiz 10 milyon hatta ulaşmak, her isteyene telefon verebilmektir.

Bu yıl yayına başlayan TV kanallarına ilaveten, yeni TV kanalları devreye girecek, TV yayınlarını iyi seyredemeyen yörelere uydu kanalıyla kaliteli yayın yapma imkânı getirilecek, yer alıcı istasyonları yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Altyapısı oluşturulan modern haberleşme ve bilgi akımı sistemleri yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tarım sektörünün hızlı bir şekilde gelişmesinin sağlanabilmesi için, hedefimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

1984-1988 arasında tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6 olmuştur. Bu hız, plan hedeflerinin üzerindedir.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alın terinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya gayret ettik. Destekleme fiyatlarını enflasyon hızının

üzerinde tatminkâr düzeylerde tuttuk, ödemeleri peşin ve daha kısa zamanda yaptık. Birçok üründe ilan ettiğimiz fiyatlara ek olarak, haftalık ve aylık ilave ödemeler getirdik.

Tarımda başlıca hedefimiz, verimlilik, kalite ve modern üretim tekniklerinin uygulanmasını sağlamaktır.

Çiftçilerimizin ve tarımın desteklenmesi için T.C. Ziraat Bankası, tarım kredi kooperatifleri ve diğer zirai amaçlı finans kaynaklarından açılan krediler, enflasyonda dikkate alınarak, reel olarak önemli ölçüde artırılmıştır.

Tohumculukta ve hayvancılıkta, Cumhuriyet tarihimizin en önemli hamleleri yapılmıştır. Bugün, yerli yabancı 40'a yakın tohumculuk şirketi kurulmuş; üretilen vasıflı ve hibrit tohumlar, Türkiye'nin ihtiyacını karşıladığı gibi, Amerika dahil, ihracat da başlamıştır. Hayvancılıkta, bilhassa süt sığırcılığını geliştirmek için 100 bin baş hayvanın ithal edilmesi hedef alınmış, bugüne kadar bunun 50 bin başa yakını getirtilerek çiftçilerimize dağıtılmıştır.

Son beş yılda 700 bin hektar alan sulamaya açılmış olup, toprak ıslahı erozyon önleme ve toprak tahlili gibi konulara büyük ağırlık verilmiştir, önümüzdeki dönem GAP dahil, sulamada büyük hamleler yapılacaktır.

Soya, mısır, ayçiçeği, patates, hibrit sebzeler ve yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmiş, başta yüksek verimli tohumluklarla ve modern üretim teknikleriyle bu gibi ürünlerin verimleri büyük ölçüde artırılmıştır.

Ticari gübreye yapılmakta olan sübvansiyon, bu yıl bir trilyon liraya yaklaşacaktır. Zirai mücadele ve veteriner ilaçları ile süt ve belirli ürünlerin tohumluklarına yapılan destekler devam etmektedir.

Ham ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatını artırmak için, çeşitli ürünler için çok yönlü teşvik tedbirleri uygulanmaktadır.

Tarım Reformu Kanunu çerçevesinde, reform bölgesi alanları dahilinde çiftçilerin topraklandırılması ve verimliliklerinin artırılması için uygulamalar devam ettirilmektedir.

Bu yıl karşılaştığımız son 50 yılın en şiddetli kuraklığına rağmen, ortaya çıkan buğday ve arpa tohumluk taleplerinin karşılanması için gereken bütün tedbirler alınmış, çiftçilerimizin tohumuz kalmaması için bütün imkânlar seferber edilmiştir. Ayrıca, kuraklıktan yüzde 40 ve daha fazla zarar gören bütün çiftçilerimizin T.C. Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine 5 milyon liraya kadar olan borçları, faizsiz olarak bir yıl için ertelenmiştir. Yine, zarara uğramış çiftçilerimizin aynı kuruluşlara olan vadesi geçmiş, idari ve kanuni takipteki 50 milyon liraya kadar olan kredi borçları, uygun şartlarla taksitlendirilmiştir.

Bu yıl yaşadığımız kuraklık karşısında herhangi bir sıkıntının olmaması için, 4 milyon tonu buğday ve 1,8 milyon tonu yem maddeleri olmak üzere toplam 6 milyon ton civarında gıda ve yem ürünleri ithalatı bağlantısı yapılmıştır. Bunun büyük bölümü gerçekleştirilmiş olup, kalan miktarı program dahilinde ithal edilmektedir.

Memnuniyetle ifade etmek isterim ki, büyük ürün kayıplarına rağmen, hiçbir malın darlığı veya yokluğu bahis konusu değildir.

Türkiye, bu makyastaki büyük bir ithalatı finanse etmek üzere, bir milyar dolar rahatlıkla sağlayacak ekonomik güce ve itibara sahip olduğunu göstermiştir.

Sayın milletvekilleri, milletimizin devlete emaneti olan ormanlarımızı, vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkartmak için önemli adımlar atmış bulunuyoruz. Bu amaçla, Devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmış orman kadastrosu ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelik verilmiştir.

1984-1989 yılları arasında, toplam 700 bin hektar orman alanında ağaçlandırma yapılmıştır. Orman kadastro ve mülkiyet çalışmalarına hız verilmiş, orman yangınlarıyla mücadele ve orman koruma faaliyetlerinde kayda değer gelişmeler sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, sanayileşme politikamızın hedefi, modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesine erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışı terk edilmiş, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmiştir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamulleri üretmeyi, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yan mamulleri ithal etmeyi sanayileşmede temel ilke kabul ediyoruz.

Sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için, döviz kurunun gerçekçi, gümrük hadlerinin makul olması gerekir.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda, sanayiye sağlıklı gelişmesi mümkün değildir. Son dört yıllık uygulama bu gerçeği doğrulamış, sınai üretim artmış, yerli malların kalitesi yükselmiş, ihracat imkânları önemli ölçüde genişlemiştir.

1984-1988 döneminde sanayimiz ihracata dönük, dış piyasa şartları ile rekabet edebilen köklü bir yapısal değişim içerisinde. Bu dönemde sanayimizin ortalama yıllık gelişme hızı, yüzde 7,1 olmuştur. Sanayi malları ihracatı 1979 yılında 780 milyon dolar iken, 1988 yılında 8,9 milyar dolara, yani 11 katına çıkmıştır.

1990 yılında, Destekleme ve Fiyat İstikrar fonundan prim ödemeleri devam edecektir. Ülkemizin taraf olduğu anlaşmalar dikkate alınarak, ihracatta doğrudan teşvikler yerine, uygulamaya başlanan kredi teşviklerine ağırlık verilecektir. İhracatçıya kredi desteğini artırmak amacıyla kurulmuş bulunan Eximbank kaynaklarının güçlendirilmesi sağlanacaktır. Teknoloji ve ihracat yönünden önemli görülen sanayilere özel teşvikler uygulanacak, ihracatın ve dış rekabetin etkisiyle üretim ve kalite yükselmeye devam edecektir. Tekstil, elektronik, savunma sanayii ile ileri teknoloji kullanan alanlarda önemli gelişmeler olacaktır. Sanayi mallarının ihracat içerisindeki payı yükseltilecektir.

Sayın milletvekilleri, iktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet, üretim ve istikrar unsuru olarak esnaf ve sanatkârın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve sanatkârlar, emek ve sermayenin birleştirici, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur.

Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus, işyeri sahibi olması ve makine teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla, küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına öncelik verilmiştir.

1984 yılı öncesinde, 19 yılda, yaklaşık 25 bin işyeri yapılmıştı. Biz, 6 yılda bundan fazla işyeri yaptık. Halen 85 bin kadar yeni işyeri de inşa halindedir.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak, teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardım birimleri geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ihtiyaç duyulan işyerleri ve alt yapı imkânları büyük ölçüde sağlanmış bulunduğundan, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de modern bilim ve teknolojik yeniliklerin küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinde de uygulanmasını sağlamak büyük bir önem ve öncelik kazandığından, küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri gibi sanayi potansiyelinin bulunduğu yerlerde açılacak bu işletmelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi için danışmanlık, ihtisas, eğitim, teknoloji geliştirme merkezleri ve enstitüleri, teknopark ve bilgi bankaları ile hizmet verecek (Küçük ve Orta ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) olan bir teşkilatın kurulmasına ilişkin kanun tasarısı hazırlanmış ve Yüce Meclise arz edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerimizin geliştirilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, refahın yurt sathına dengeli yayılması, başlıca hedeflerimiz arasındadır.

Anavatan Hükümetleri döneminde, kalkınmada öncelikli yörelerimizin makûs talihini yenmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Son altı yılda enerji ve sulama barajları, belediye hizmetleri, bütün kasaba ve köylerin telefonu, köy elektrifikasyonu ve köy yollarında, daha önce yapılan bütün işlerden fazlası gerçekleştirilmiştir. Bu bölgelerde çalıştırılanların daha fazla ücret alması sağlanmış, çok sayıda lojman inşa edilmiştir. GAP Projesi içerisinde yer alan şehir, kasaba ve köylerimiz, 1990'lerden itibaren tedricen Türkiye'nin tarım, sanayi ve ticaret sektörleri bakımından gelişmiş bölgeleri arasına girecektir.

Değerli milletvekilleri, tüketicinin korunmasını sağlayacak unsurların başında, ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının oluşturulması, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun için de özellikle sağlıklı bir pazarlama zincirinin kurulmasına yönelik tedbirlere önem verilecektir. Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi için tasnif, işleme, ambalajlama, depolama ve muhafaza tesislerinin kurulması desteklenecektir.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerin de yaptığı gibi destek olduk. Müteahhitlerimizin dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için, verilen teşviklere devam edilecektir.

İstanbul'u deniz aşırı iş ve bankacılık merkezi yapmak için çalışma devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, gelişme açısından, son altı yılda Türkiye net turizm geliri artışında, dünyada en başarılı ülke olmuştur. 1983 yılı sonunda 66 bin olan turistik

yatak sayısı, 1989 yılı sonunda 160 bine ulaşacaktır. Altına Plan dönemi sonunda bu rakamın 350 bine ulaşması beklenmektedir, önümüzdeki devrede hedefimiz, kaliteli ve gelir düzeyi yüksek yabancı turisti Türkiye'ye çekmektir.

Bu hedeflere ulaşmak için;

Eğitilmiş turizm personeli ile su, kanalizasyon, yol vb. gibi teknik altyapı hizmetlerinin yeterli düzeye çıkarılması,

Büyük çoğunluğu kum-deniz-güneş turizmine hitap eden türdeki tesislere, termal, golf, kültür, kamping, kış, kongre turizmi türündeki yeni tesislerle arz çeşitliği getirilmesi,

Ülkenin belli yörelerine yoğunlaşmış olan turistik tesislerin potansiyel arz eden diğer bölgelere de dengeli bir biçimde dağılımının gerçekleştirilmesi,

Mevcut tesislerin yılın on iki ayı boyunca hizmet verebilecek niteliğe kavuşturulması ve yan harcamaları teşvik edici üniteler ilavesiyle doluluk oranları ve verimliliklerinin artırılması,

Turistik tesis işletmeciliği geliştirilerek, küçük kapasiteli tesislerin ve aile işletmeciliğinin teşvik edilmesi,

Turizm hizmetlerinin pazarlama ve tanıtımında özel ve kamu işbirliğinin teşvik edilmesi, Charter taşımacılığının geliştirilmesi ve yerli seyahat acentelerinin tur operatörlüğüne teşvik edilmesi,

Atıl potansiyel olarak duran ikincil konutların turizme kazandırılması,

Türk turizminin hitap ettiği ulusların pazar yelpazesinin, para harcayan türde turist gönderen yeni pazar ülkelere doğru genişletilmesine ağırlık verilecektir.

Değerli milletvekilleri, kalkınmada asıl hedef, sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Bütün ekonomik gelişmeler, sosyal gelişmelere paralel olarak gitmek mecburiyetindedir.

Hedef olarak sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması, sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin sürekliliği ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini, iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Sosyal güvenlikte ana politikamız, nüfusun tümünü en kısa zamanda sosyal güvenlik semsiyesi altına almaktır. Bu amaca ulaşmak için, bir yandan kapsam dışındaki gruplara sosyal güvenliğin götürülmesi, diğer yandan, halen bu hizmetlerden yararlananlara götürülen programların daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir. Tarım kesiminde halen 750.000 civarında olan sigortalı nüfusun, Hükümet dönemimiz içerisinde hızla artırılması, hedefimiz bulunmaktadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamı içerisindeki sigortalılarımıza ve yurt dışında çalışan işçilerimize götürülmekte olan sosyal güvenlik hizmetlerinin kalitesini artırmak için, yasal düzenlemeler yanında, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için idari ve mali tedbirlere de önem verilecektir.

Bu meyanda, emekli dul ve yetimlerimizin aylıklarını, enflasyondan etkilenmeyecek seviyede tutmak için sosyal güvenlik kuruluşlarının mali durumlarını da dikkate almak suretiyle ayarlayacağız.

Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık yardımları ve hizmetlerini, akılcı çözümler getirmek suretiyle en yüksek seviyeye ulaştırmayı amaçlıyoruz. Bunun yanında Bağ-Kur sigortalı ve emeklilerine götürmekte olduğumuz ve satın alma suretiyle uyguladığımız sağlık hizmetlerine önem vererek, halihazır sorunların çözümlenmesi için idari ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine çalışacağız.

Sosyal güvenlik fonlarını verimli ve güvenli alanlarda kullanmak suretiyle, hem milli ekonomimize katkıda bulunmayı düşünüyoruz, hem de sosyal güvenlik yardım ve standartlarını yükseltmeyi amaçlıyoruz.

Çalışma hayatımızın işçi, işveren ve devlet üçlüsünün uyum içerisinde ve birbirini tamamlayacak biçimde yürütülmesine özel bir önem atfediyoruz. Çalışma hayatını düzenlemek, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışanları korumak, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda gelişmiş ülkelerin seviyesini hedeflemiş bulunuyoruz. Toplu pazarlık sisteminin bütün şartları ile yerleşmesi için azami gayret sarf edeceğiz.

Ev kadınlarının ve genç kızların istihdamı için başlatılmış bulunan hizmetlere hız vereceğiz. Vasıfsız işgücünü ülke ekonomisinin ihtiyacı olan meslek dallarına yönlendirmek için, işgücü yetiştirme projelerine devam edeceğiz.

Bu aşamada, toplumsal olarak korunması gereken sakatlara yönelik hizmetlerin koordinasyonu ve istihdamı hususlarına ayrı bir önem verilecek, eski hükümlülerin istihdam alanlarında değerlendirilmesi temin edilmek suretiyle, topluma yararlı birer kişi olmaları sağlanacaktır.

Hiçbir sosyal güvenlik sistemi içerisinde olmayıp muhtaç durumda bulunan vatandaşlarımıza sahip çıkmak maksadıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuş, bu fona bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde vakıflar çalışmaya başlamıştır. Bu şekilde yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, aile, toplumun temelidir.

Toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlakın, milli ve manevi değerlerin korunmasında; aile yapımızın tabii ve tarihi vasıfları olan, örf ve ananelerimiz ile perçinleşmiş bulunan, sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın rolü her şeyin üzerindedir. Fert ve toplum seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve önemli teminatı ailedir.

Kadını, toplumumuzun ve aile müessesemizin en önemli unsuru olarak görüyoruz. Kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanması hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönem eğitim ve öğretim, en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir.

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin, modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli, manevi ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetiştirmelerini milli eğitimin esası sayarız.

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Öğretmen, eğitimin ve toplumun temel taşıdır. Bu mesleğin cazip hale getirilmesi için, özendirici tedbirler alınmasına devam edilecektir.

Gelişmenin ve modernleşmenin temelindeki başlıca unsurlar, insan ve sistemdir. İnsanın emeği ve çalışması, her şeyin üzerindedir.

Kalkınma, insanoglunun işidir. İleri toplumlarda yetişmiş insanın, insan gücü kalitesinin, dünyanın en zengin tabii kaynaklarından daha önemli olduğu gözlerimizin önündedir.

Esas olan, herkesi bir meslek sahibi yapmaktır. Her şeyden önce, insanın kendine güven duymasının ilk şartı, meslek sahibi olmasıdır.

İktisadi hayatımızdaki gelişmeler, her seviyede ihtisasa yönelik ve uygulamalı eğitim ve öğretime ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Son dört yılda, mevcut eğitim sistemi yanında çıraklık eğitimi ve beceri kursları ile belirli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde ortaöğretimden, yüksekokul ve üniversiteye kadar esnek ve yönlendirilmiş bir insan gücü planlamasına ağırlık verilecektir.

Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması ve yazılması için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Her seviyede eğitim ve öğretimde, başta televizyon ve bilgisayar olmak üzere, teknolojinin imkânlarından en ileri safhada istifade edilecektir. Herkese bir yabana lisan öğretmek hedefimizdir.

Halk eğitimine süreklilik kazandırmak amacıyla, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması için gereken yatırımları tamamlayacağız.

Öğretmenlerin meslek içi eğitimine önem verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır.

Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır.

Eğitim programları, ders kitapları, eğitim araç ve gereçleri ile öğretim yöntem ve tekniklerinin, bilim ve teknolojiye yeniliklere toplumumuzun ve insanımızın değişen ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Bilgisayarlı, göze ve kulağa hitap eden modern eğitim sistemleri, okullarımızın en önemli eğitim araçları haline getirilecektir. Eğitim ve öğretimde başlatılan bilgisayar kullanımına hızlandırılarak devam edilecektir.

İlk ve ortaöğretimde ikili öğrenimin kaldırılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasını hedef alıyoruz.

3308 sayılı Kanunla kurumsal bir yapıya kavuşturulan çıraklık ve meslek eğitiminin geliştirilerek yaygınlaştırılmasına devam edilecektir.

Yükseköğretim kuruluşlarımızda müspet ilimler, sosyal ve manevi ilimler ile birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini; bu kuruluşlarımızın sınıai, iktisadi, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirerek, YÖK Kanunu günün şartlarına göre değiştirilecektir.

Değerli milletvekilleri, milli kültürümüz, kalkınma, çağdaşlaşma ve dışa açılma çalışmalarının özünü oluşturacaktır. Hür düşünce, ilmi zihniyet, araştırma ruhu, gelişme heyecanı, metodu çalışma ve tasarruf alışkanlığı gibi çağdaşlaşmanın temeli olan unsurların toplumumuzda yaygınlaşmasını sağlamak için, kültürümüzün kaynaklarından yararlanmak hedeflenmiştir. Bu hedeflere, milli kültürden hareketle varılabileceğine inanıyoruz.

Milli kültürün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kalkınma politikalarının temel ilkelerinin başında gelecektir.

Milli ve manevi değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, milli bütünlüğün ve dayanışmanın sağlanmasında temel unsur, kültürümüzün araştırılması ve tanıtılmasıdır. Böylece, milli kültür, gelecek nesillere de zenginleştirilerek intikal ettirilmiş olacaktır.

Kültür ve sanat, milli değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu kadar, milletlerarası münasebetlerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur. Dünya barışının köprüsü, kültürel alışveriş olacaktır.

Avrupa Topluluğu ile bütünleşme dönemi içinde ortaya çıkması muhtemel kültürel münasebetlerin alacağı yeni boyutlar göz önünde bulundurulacak ve kültürümüzün Topluluk ülkelerine tanıtılmasına özen gösterilecektir.

Türk film sanayiinin geliştirilmesi konusunda devletçe her türlü destek sağlanacaktır.

Fikir ve sanat eseri sahiplerinin haklarının korunmasına ve devletçe desteklenmesine devam edilecektir.

Eski yapı ve eserlerin korunması ve yaşatılması, tarihimize ve kültürümüze bir saygının ifadesi olarak devam edecek, bu konuda ülke bütününde "koruma kültürünün" yayılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Eski eser kaçakçılığının önlenmesi için, gerekli her türlü tedbir alınarak, çeşitli yollarla yurt dışına kaçırılan eski eserlerin Türkiye'ye geri getirilebilmesi için çalışmalara devam edilecektir.

Kütüphane hizmetlerinin daha verimli ve ülke çapında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması için yeni tedbirler geliştirilecektir.

Okuma zevk ve alışkanlığının yaygınlaştırılması için gerekli araştırmalar yapılarak, yeni eserler ortaya koyacak kabiliyetli kişilerin keşfedilmesi, yönlendirilmesi, özendirilmesi ve desteklenmesi hususunda çalışmalar sürdürülecektir.

Arşiv belgelerinin korunması, tasnif edilmesi ve araştırmacıların hizmetine sunulması sağlanacaktır.

Türk edebiyatını ve sanatını dünyada tanıtmak için, yazarlarımızın eserleri yabancı dillerde yayınlanacak, bilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması daha da hızlandırılacaktır. Türk-İslâm eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, müzik, resim, folklor, sinema, tiyatro ve diğer sanat dallarının geliştirilmesi kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Opera, bale ve orkestra çalışmalarında çağdaş bir yaklaşımla milli kültür birikimimizden yararlanılacak, tiyatro çalışmalarında yerli eserlere ağırlık verilecektir.

Özel tiyatroların devlet tarafından desteklenmesi hamlesi artırılarak devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde sağlık hizmetlerine büyük önem vereceğiz.

Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak hedefimizdir.

Bu hedefe ulaşmak üzere, öngördüğümüz tedbirlerin büyük bir bölümü, bir süre önce çıkardığımız Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu içinde yer almaktadır.

Önümüzdeki dönemde:

Sağlık hizmetlerinin, vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılması esastır; bunun için, zorlayıcı değil, teşvik edici tedbirler uygulanacaktır.

Hastane, sağlık ocağı ve sağlık evi sayısı arttırılacak, sağlık tesislerimiz daha modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilmeye devam edilecektir.

Devlet, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversite ve diğer kamu kuruluşlarının hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının arttırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmaları sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin kurulmasını hedef aldık.

Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik ediyoruz. Bilhassa bu alanda sağlık turizmine de ağırlık vererek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olacağız.

Aile hekimliği sistemine geçilerek, hastanın kendi doktorunu seçme imkânı getirilecek, böylece gereksiz yere hastane hastane dolaşma problemi ortadan kalkacaktır.

Değerli milletvekilleri, sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır. Çalışma hayatının adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, sosyal ve iktisadi gelişmede başlıca hedefimizdir. Bu maksatla, milli şartlara uygun olarak tedbirler alınacak, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Milli ekonomimiz yönünden, verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek anlaşma yolunun tercih edilmesi, hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde, vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin, iş barışının idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve iktisadi gelişmemizde daha faydalı olacaklarına inanıyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini eşit işe eşit ücret verilmesini, sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun etkin bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümü, her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması, yurt dışında büyüyen çocuklarımızın milli ve manevi değerlerimize, vatan ve milletimize bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gençliğimizi, vatan ve milletin birlik ve bütünlüğünü müdrük, örf ve ananelerimize saygılı, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeyi amaçlamaktayız.

Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğretime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının artırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık.

Değerli milletvekilleri, çevreyi ve tabiatı koruma, Hükümetimizin önem verdiği bir konudur. Doğal, fiziki ve sosyal çevrenin korunarak sürekli bir ekonomik kalkınmanın sağlanması gereklidir. Ekolojik değerlerin korunması ile ekonomik kalkınma bir bütündür.

Şehirleşmenin ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin azaltılması için ısıtmada iyi kaliteli yakıt kullanılması ve sınai tesislerin artıklarının arıtılması gerekmektedir. Bu maksatla, şehirlerde ısıtma için kaliteli kömür ithaline başlanmış ve büyük şehirlerimizin bazılarında tabii gaz kullanılması için projeler yapılmıştır.

Yeni yapılan sınai tesislerin çevreyi kirletmeyecek şekilde kurulmasını, halen çevreyi kirleten tesislerin de belirli bir süre içinde lüzumlu arıtma tesislerini yapmalarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

Değerli milletvekilleri, kamu hizmetlerinin süratli, etkili, verimli bir şekilde yürütülmesi, kamu idaresinin temel prensibidir. Hedefimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşa en iyi şekilde götürülmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki dönemde:

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyük şehir sayısı belirli esaslar dahilinde artırılabacaktır.

Belediye ve köy kanunları değiştirilerek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.

Teftiş ve denetim sistemi yeni bir anlayışla düzenlenecektir.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde bu esaslardan hareketle, kamu idaresi bütünüyle gözden geçirilmiş, köklü şekilde değiştirilmiş ve bürokratik işlemler her kademedede asgariye indirilerek bir idari reform gerçekleştirilmiştir.

İdari reform çalışmaları çerçevesinde bir kadro reformu uygulaması da başarılmıştır. Bu düzenleme sonucunda:

Devletin kadroları tespit edilerek kanuna, bağlanmış.

Kadro unvan standardizasyonu geliştirilerek, 8.000'den fazla kadro unvanı 900'e indirilmiş ve basitleştirilmiş.

Kadro tespit ve talepleri, iş analizi ve ölçümlerine dayandırılmış, keyfi kadrolaşmaya son verilmiş ve yeni kadroların ancak kanunla alınabileceği esası getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet mülkün temelidir.

Hukukun üstünlüğüne saygılı ve hukuk devleti esaslarına bağlı olmak vazgeçilemeyecek ilkelerdir.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Hükümetimiz, adaletin temini ve tevziini, vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan gerçekleşmesinin sağlanmasını temel görevleri arasında görmektedir.

Yargının artan iş yükünü dengelemek, adaletin tecellisindeki gecikmeleri en aza indirmek amacımızdır.

Adalet hizmetlerinin bir bütünlük içinde ele alınması, yargı organlarının imkânlarının artırılması, çalışma şartlarının düzeltilmesi faaliyetlerine devam edilmesi hedefimizdir.

Ceza infaz kurumlarının daha modern bir yapıya kavuşturulması, ıslah faaliyetlerine ağırlık verilmesi, cezaevlerindeki atıl işgücünün değerlendirilmesi ve meslek edindirme faaliyetlerine hız kazandırılması düşüncesindeyiz.

Muhterem milletvekilleri, hükümetimiz bürokrasinin devamlı olarak azaltılmasında memura ve vatandaşa itimadı esas almaktadır.

Bürokrasinin azaltılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için uyguladığımız ve uygulamaya devam edeceğimiz tedbirler şunlardır:

Devletin vatandaş ile ilişkilerinde itimat esastır. Vatandaşın devletine güven duyması için, devletin memuruna, memurun vatandaşa itimat etmesi şarttır. Bunun için de beyana güvenin esas alınması, aksi görüldüğü takdirde müeyyide uygulanması gerekmektedir.

Bürokratik işlemleri kısa zamanda asgariye indirmek maksadıyla genel bir yetki kanunu çıkarılmıştır. Bürokratik işlemlerin en fazla ve en gereksiz olduğu alanlardan başlamak üzere, ilgili kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Devlet idaresi, yetki ve sorumluluğun ahenkli bir şekilde paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir. Kararların daima en üst noktalarda

teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez. Bu itibarla Bakanlar Kurulu kararları doğrudan Hükümet sorumluluğunu gerektiren hallere inhisar ettirilerek, sadece ilgili ve sorumlu bakanlar ile Başbakanın imzalayacağı ikili veya üçlü karar mekanizması geliştirilecektir. Aynı anlayışla bakan onayı asgariye indirilerek, konuların önemine göre müsteşar, genel müdür, daire başkanı ve diğer seviyelerde sonuçlandırılmasını sağlamak üzere yetki ve sorumluluklar yeniden tespit edilecek, taşra kuruluşlarının yetkileri artırılacaktır.

Son altı yılda nüfus işleri, adalet, emniyet, milli eğitim, vergi idaresi ve daha pek çok kamu kuruluşu bilgisayara geçmiştir. Bunun sonucu, işlemler hızlanmış, bekleme süreleri tamamen kalkmış veya büyük ölçüde azaltılmıştır, önümüzdeki dönemde vergi idaresi tamamen bilgisayara geçecek, bütün bakanlıklarda etkili ve verimli çalışacak şekilde bilgisayar yardımıyla otomasyon projeleri başlatılacaktır.

Ehliyet, pasaport, nüfus dahil, çok çeşitli alanlarda bürokratik işlemler, formaliteler basitleştirilmiştir.

Bürokrasi, kırtasiyecilik ve formalitelerle mücadele programına devam edilecek, bu konuda kamu personelinin eğitilmesi ve programın vatandaşa tanıtılması sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, ülkede huzur, asayiş ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetlerinin sağlanması, devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli, dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir.

Son otuz yıllık tecrübeler göstermişteki, devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması, huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında aldığımız ve öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi amacıyla, başta doğu ve güneydoğu olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.

Sosyal adalet anlayışımızın gereği olarak, orta direğin güçlendirilmesini, zaman içerisinde milli gelirin daha adil dağılımını sağlamak temel politikamızdır.

Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma

ile, ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıkla çözülebileceğine inanan, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz.

Anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla sürekli ve etkili bir şekilde mücadele edilmektedir. Bunun için, güvenlik kuvvetlerimizin kadrosu artırılarak, modern imkân ve araçlarla donatılmış, eğitim ve öğretime ağırlık verilerek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılmıştır.

Güneydoğu Anadolu'daki birkaç ilimiz dışında, ülkede huzur ve güven sağlanmıştır. Anarşik faaliyetlerin devam ettiği bu illerimizde ise, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tesis edilerek, emniyet ve güvenlik kuvvetlerinin ahenk ve uyum içerisinde çalışmaları temin edilmiştir. Bölge Valiliğine önemli yetkiler verilerek, hadiselerin üzerine ciddiyetle gidilmiş ve gidilecektir.

Emniyet ve asayişin tesisi için toplumun ihtiyaç duyduğu kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyaca göre yeni düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türk Milletinin bağrından çıkan ve güvenliğimizin teminatı olan Silahlı Kuvvetlerimizi güçlendirmek ve ihtiyaçlarını sağlamak için, her türlü gayret gösterilecek ve bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır.

Silahlı Kuvvetlerin, dışa bağımlılığını azaltmak ve savunmamızı yeterli hale getirebilmek amacıyla, savunma sanayiinin geliştirilmesine öncelik verilecek ve bu konudaki gayret ve çabalarımız artırılacaktır.

Hükümetimiz, savunma sanayiinin kurulmasına, geliştirilmesine büyük önem vermektedir, önceki ANAP Hükümeti zamanında çıkarılan 3238 sayılı Kanun çerçevesinde başlatılmış olan çalışmalarımız devam ettirilecektir. Ele alınan savunma sanayii projeleri, gecikmeye meydan verilmeksizin gerçekleştirilecektir. Savunma Sanayii Destekleme Fonunun daha da güçlenmesi ve gelirlerinin artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin en önemli unsurunu teşkil eden personelin yurt içinde ve dışında, daha iyi eğitilmesi ve yetiştirilmesi için gerekli imkânlar sağlanacaktır.

Türkiye'nin giderek artan nüfusunu dikkate alarak, hali hazırda uygulanmakta olan çeşitli asker alma sistemlerinin, günün şartlarına uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Anavatan İktidarı, Kasım 1985 tarihinde Yüce Meclisten geçirdiği kanunla uygulamaya konulan yeni savunma sanayi politikası ile, bu alanda da köklü bir reform yapmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonunun, yerli imkânlarla modern teknolojilerin bir araya getirilerek daha ekonomik bir yolla gerçekleştirilmesi hedef alınmıştır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere yeni bir organizasyon, önemli bir kaynak ve süratli işleyen bir karar mekanizması oluşturulmuştur.

Üç buçuk yıllık bir zaman içinde modern savunma sanayiinin kurulması hususunda temel çalışmalar tamamlanmış ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacına yönelik önemli projeler ele alınmıştır.

Zırhlı muharebe aracı ve F-16 elektronik harp üretim projeleri yatırım aşamasına gelmiştir. Haberleşme, radar, hafif nakliye uçağı projeleri karar aşamasına gelmiştir.

Helikopter, alçak irtifa hava savunma füze sistemi, çok namlulu roket sistemi ve mayın avlama gemisi projeleri de gelecek yılda sonuçlandırılacaktır.

Bu projelerin üretime geçmesi ile Türkiye sadece silah üreticisi ülke olmaktan kurtulacak ve hem alan, hem satan ülke haline gelecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tüm Cumhuriyet Hükümetleri gibi, Hükümetimizin de dış politikasının esasını büyük Atatürk'ün vaz ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi teşkil edecektir.

Devletimizin dış politikasında daima göz önünde bulundurduğu güvenilirlik, ahde vefa, uluslararası barış ve istikrarın korunması ve güçlendirilmesi için faal çaba göstermek gibi temel ilkeler çerçevesinde, ulusal çıkarlarımızın kararlılıkla ve en etkin şekilde korunması, Hükümetimizin dış politika alanındaki birinci hedefidir.

Hükümetimiz, dış politikamızın ana hedeflerini belirlerken, bundan önceki dönemlerde de olduğu gibi, iktisadi gelişmişlik düzeyimizin yükseltilmesine ve milli savunmamızın güçlendirilmesine özel bir öncelik verme kararlılığındadır.

Mensubu bulunduğumuz Batı dünyası ile ilişkilerimizde, gerek savunma ihtiyaçlarımızın, gerek iktisadi çıkarlarımızın en iyi şekilde karşılanması yönünde, tüm Anavatan hükümetlerince takip edilen aktif politikayı titizlikle sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, dünyamız, hızlı ve önemli gelişmeler arz eden bir değişim süreci içinde bulunmaktadır. Doğu-Batı ilişkilerindeki yumuşama ve bazı Doğu Avrupa ülkelerinde izlenen demokratikleşme hamleleri, uluslararası istikrarın korunması, barışın güçlendirilmesi, küresel boyutta işbirliğinin pekiştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hususunda tüm ülkelere önemli görevler ve sorumluluklar yüklenmektedir.

Hükümetimiz, silahların kontrolü dahil, Doğu-Batı ilişkilerinin her alanda etkin bir rol oynamaya devam edecektir, önümüzdeki dönem, üyesi olduğumuz NATO ittifakı açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Doğu-Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı aşama, NATO'nun kararlı tutumunun bir sonucudur. Hükümetimiz, NATO içinde, başta güvenlik olmak üzere, tüm konularda aktif ve etkili bir rol oynamayı sürdürecektir.

Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz, Hükümetimizin programında ayrıcalıklı bir yer işgal etmektedir. Avrupa Topluluğunda hak ettiği yeri almaya kararlı olan Türkiye, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunun olumlu biçimde sonuçlanması için gerekli çabaları, karşılıklı çıkarlarımızın dengelenmesini sağlayacak bir anlayışla sürdürecektir. Esasen, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda ülkemizde son altı yıl içinde gerçekleştirilen hamleler sayesinde, Avrupa Topluluğuna tam üyelik için gerekli zemini oluşturma yönünde önemli bir mesafe katedilmiş olduğu bir vakiadır. Bu yöndeki çabalar, Hükümetimiz döneminde de her alanda azimle sürdürülecektir.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi, karşılıklı çıkarlara hizmet edecek bir tarzda daha da geliştirmek arzusundayız. Bu çerçevede, ABD yetkililerinin de, yabana unsurları tatmin gayretlerinin Türk-Amerikan ilişkilerine tahmil edeceği yükün ve yapacağı olumsuz etkilerin bizim kadar bilincinde olduklarına inanıyoruz.

Hükümetimiz, İslam ülkeleriyle tarihi ve kültürel bağlara dayanan yakın dostluk ve işbirliği ilişkilerini daha da geliştirmeye kararlıdır.

Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın tesisinin, ancak İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, Filistinlilerin meşru haklarının tanınması ve ayrıca bölgedeki tüm ülkelerin tanınmış ve güvenli sınırlara sahip olmaları ile gerçekleşebileceğine olan inancımızı korumaktayız. Ortadoğu meselesinin bütün taraflarıyla diyalog halinde bulunan Türkiye, Filistin Devletinin ilanını izleyen dönemde hızlanan barışçı çözüm arayışlarını yakından ve dikkatle takip etmeye devam edecek ve bu yöndeki arayışlara katkıda bulunmaya hazır olacaktır.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri ile egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve iç işlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde ilişkilerimizi geliştirmeyi; özellikle ekonomik ve ticari alanda mevcut geniş işbirliği potansiyelini azami ölçüde değerlendirmeyi amaçlamaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığının içine düşürüldüğü elim durum ve bunun yol açtığı sonuçlara, ikili ve uluslararası anlaşmalarla, çağdaş normlara uygun, yapıcı ve ileri görüşlü bir yaklaşımla çözüm getirilmesinin temini, Hükümetimizin en önemli bir dış politika amacı olmaya devam edecektir. İnsanın en yüce değer olduğu anlayışının artık evrensel boyutta kabul gördüğü günümüzde, bu meselenin halledilmeden kapanmayacağı aşikârdır. Tüm insanlık âleminin vicdanını rahatsız ettiği bilinen ve hiçbir emele hizmet etmeyeceğinin anlaşılması olduğunu umduğumuz bu insani sorunun, daha fazla zaman kaybedilmeksizin kapsamlı bir çözüme kavuşturulması halinde oluşacak müspet zeminde, 1984 yılına kadar iyi komşuluk ve çok yönlü işbirliği ilişkilerine başarılı bir örnek teşkil eden Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin ihya olunabileceğine ve böylelikle Balkan ülkeleri arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen çok taraflı işbirliğinin de kuvveden file çıkarılabilmesi yolunda en önemli bir engelin aşılabileceğine inanmaktayız.

Komşularımızdan başlayarak, çevremizde bir barış ve işbirliği kuşağı oluşturmak, samimi arzumuzdur.

Hükümetimiz, Türk Milleti gibi, Yunan Milletinin de Ege'nin iki yakası arasında dostluk ilişkilerinin pekiştirilmesini dilediğine içtenlikle inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin tabii bir gereği olarak, Yunanistan'la aramızda kurulan diyalogu korumak ve karşılıklı yarar sağlayacak şekilde ileri götürebilmek amacındayız. Ülkelerimiz arasında mevcut çeşitli meselelerin, ancak gerçekçilik ve ileri görüşlülüğün güvenilir zemininde yürütülecek ciddi müzakerelerle çözümlenebileceğine inanmaktayız.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile mevcut ilişkilerimize özel önem atfeden Hükümetimiz, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin iyi niyet görevinin, Kıbrıs ihtilafının, adadaki iki tarafın rızasına dayalı bir çözüme kavuşturulabilmesi için tek geçerli çerçeve olduğuna inanmaktadır. Kıbrıs Türk tarafının bugüne kadar sabırla izlediği yapıcı tutum; Hükümetimizce, kararlılıkla desteklenecektir.

Hükümetimiz, 21'inci Yüzyılın bir "Pasifik Çağı" olacağı yolundaki projeksiyonlar da göz önünde bulundurularak, Doğu ve Güneydoğu Asya ve Latin Amerika ülkeleriyle son yıllarda hız kazandırılan ilişkilerimizi daha da ileriye götürmek üzere çaba harcayacaktır. Keza, son yıllarda Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizde sağlanan dinamizmin devamına önem vereceğiz.

Hükümetimizin, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının en iyi şekilde korunması gayretlerini titizlikle sürdürceği de tabiidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye’de son altı yılın en önemli özelliği istikrardır.

Biz Anavatan İktidarı olarak şimdiye kadar siyaseti, uzlaşma, müsamaha içinde, kavgasız olarak götürmek için elimizden geleni yaptık. Bundan sonra da aynı şekilde devam etmeyi, memleket sevgimizin, milli menfaati aramızın tabii bir icabı sayıyoruz. Şunu ısrarla belirtmek istiyorum ki; Türkiye’de siyasi ve sosyal istikrarın muhafazası ve güçlendirilmesi için siyasi partiler yanında, çeşitli kurum ve kuruluşların ve bütün vatandaşlarımızın üzerine düşen görevler vardır. Herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu en iyi şekilde yerine getireceğine olan inancımı ifade etmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye süratle değişmekte, gelişmektedir. Her şey 1980 ve öncesinden çok farklıdır. Yönetim sivilleşmiş, sıkıyönetim kalkmıştır. Demokrasi bütün müesseseleriyle yürürlüktedir. Ülke hızla kalkınmakta, işsizlik sorunu tedricen azalmaktadır. Türkiye’nin itibar grafiği yüksektir. Ortadoğu’nun en güçlü ve istikrarlı ülkesidir.

Ekonomik ve sosyal bakımdan sürekli gelişen, dinamik, modern ve demokrasinin kökleştiği, her yönüyle gittikçe dışarıya daha fazla açılan, dış ilişkileri artan, Avrupa Topluluğuna tam üye olmaya karar vermiş ve bunun müracaatını yapmış Türkiye’nin gelişmesini hızla devam ettirebilmesi için başlattığımız ekonomik ve sosyal programın istikrarlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu mümkün olduğu takdirde, asrın sonunda Türkiye ileri sanayi ülkeleri arasına katılabilecektir.

Hükümet programımız toplumun bütün kesimlerini kucaklamaktadır. Köyde, kasabada, şehirde veya gecekonduda oturan fakir, zengin, orta halli, programımız ve tatbikatımız içerisinde kendi yerini görebilecektir. Dünyanın, Türkiye’nin ve insanlarımızın sürekli bir değişiklik içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz, değişmenin ilerisindeyiz ve Türkiye’yi çağdaş, dinamik ve modern, demokrasinin bütün müesseseleri ile yerleşmesine çalışan bir toplum haline getirmeye gayret ediyoruz. Bu itibarla da yeniliklere açık bir partiyiz.

Bir taraftan kendi milli ve manevi kıymet hükümlerimizi muhafaza ederek Ortadoğu ve Batı dünyası arasındaki yerimizi daha da müessir hale getirirken, diğer taraftan, Batı dünyasına entegre olabilmenin gerektirdiği olgun, müsamahakâr, insan haklarına saygılı, düşünce, din vicdan ve teşebbüs hürriyetine inanan, kavgasız bir düşünce ortamının oluşması için başlattığımız politikayı sürdürmeye kararlıyız.

Anavatan iktidarı, Türkiye’yi ileri ve modern, daha güçlü ve itibarlı bir ülke haline getirmeye azimlidir, kararlıdır. Memleketin meselelerini de, çözümünü de biliyoruz.

Şimdiye kadar yapamayacağımız işleri vadetmedik. 1992 yılına kadar yapabileceklerimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın Başkan, Yüce Meclis’in değerli üyeleri; Hükümet programımızı takdim etmiş bulunuyorum. Yüce Meclisin itimadına mazhar olduğumuz takdirde; bu itimada layık olabilmek için Hükümet programımızı en iyi şekilde uygulamak için bütün gücümüzle çalışacağız; halka hizmeti hakka hizmet bileceğiz.

Önümüzdeki yıllarda yapacağımız çalışmalarda en büyük desteği yüce milletimizin temsilcisi olan siz kıymetli milletvekillerinden alacağız.

Hükümetimizin, milletimize hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'dan diliyorum ve hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.⁶² (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar "Bravo" sesleri)

⁶² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 33, Birleşim 30, Sayfa 337-366*

13 Kasım 1989 Pazartesi

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.

BAŞBAKANYILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet programımız üzerinde yapılan eleştirilere cevap vermek ve görüşlerimizi tekrar Yüksek Heyete arz edebilmek maksadıyla huzurlarınızda bulunuyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, her şeyden evvel şunu belirtmekte yarar görüyorum ve iftiharla ifade etmek istiyorum ki, söylenildiği gibi, bu program, geçmiş Anavatan Hükümetlerinin programlarına esas itibarıyla uyumludur. Bunda hiç kimsenin şek ve şüphesi olmasın. Çünkü, bundan tabii bir davranışın olacağını hiç zannetmiyorum. Biz Anavatan iktidarıyla, Anavatan Hükümetleriyle övünerek geldik, hep beraber geldik. Ben ve kabine arkadaşlarım, bir başka partinin mensubu kişiler değiller. Biz bir koalisyon hükümeti de kurmadık; biz, kendi arkadaşlarımızla bir hükümet kurduk. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Elbette ki, aynı düşüncüyü savunan insanlar, aynı felsefeyi takip eden insanlar, bu programa uyacaklar ve bu programları gereğince millete hizmet etmeye devam edecekler. Bunda çekinecek, bunda tenkit edilecek bir husus katiyen görmüyor ve eleştirilere bu noktada katiyen katılmıyorum. Gene, bundan evvel Türk Milletine hizmet etmiş olan ANAP Hükümetlerine huzurlarınızda teşekkürlerimi ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türksiyasi hayatının istikrarakavuşturulabilmesi için çözümlenmesi lazım geldiğine inandığım bazı hususları açıklamak isterim.

Uzun müddet tartışması yapıldı ve yine bugün Cumhurbaşkanı seçimi defaatle dile getirildi. Sanki, Cumhurbaşkanı seçimi bir hukuk dışı davranıştı, sanki Cumhurbaşkanı seçimi demokratik kaidelere, âdetlere uymaksızın yapılmış acayip bir işmiş gibi, aylardır kamuoyuna anlatılmak istendi ve maalesef, üzülen ifade etmek istiyorum ki, bu seçimde muhalefet partileri Meclise gelmediler.

Evet, bu bir tercih meselesidir; ama ben şuna üzülüyorum: Hem bu kürsüden ifade ediyoruz ve diyoruz ki, hem meselemizi, milli iradenin tecelligâhı olan yüce çatı altında halledeceğiz. Ama meseleleri hal safhasına geldiğimiz zaman, maalesef, sıralarda bulunamıyoruz. Bu, Türk demokrasisi için ve Türk demokrasisinin geleceği için, herhalde faydalı davranış değildir. İnancım budur ve bunu içtenlikle ifade etmek istiyorum.

Geliniz, demokrasiyi bütün müesseseleriyle çalıştıralım; geliniz, demokrasiden katiyen inhiraf etmeyelim; geliniz, milli iradeye saygılı olalım; geliniz, açık olalım... Açık olalım... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakınız, aynı seçim kanunu ile hep beraber seçime gittik ve bu seçim kanununun iptali için muhalefet partisi Anayasa Mahkemesine başvurdu; ama kanunun Anayasaya uygunluğu Yüce Mahkemece de tescil edildi. O halde, aynı şanslarla gittiğimiz bir seçimde bu Yüce Milletten, biz, sizin beğenmediğiniz yüzde 36,3'lük oyu aldık ve geldik. Onları temsil ediyor ve onlara hizmet ediyoruz. *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yüzde 36 oyla kaç milletvekili çıkardınız?

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın, lütfen dinleyelim... Her defasında tekrar ediyorum; biz hukuk devletiyiz. Bu prensibi katiyen gözden uzak tutmamalıyız. *(DYP sıralarından "Hangi hukuk?" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Dinlemek mecburiyetindedesiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, işte mesele burada arkadaşlarım, zaten, mesele burada. "Hangi hukuk?" İşte, bunu çözeceğiz. Türkiye'nin derdi budur. Siz işinize geldiği zaman hukuku tanımayacaksınız, Anayasayı tanımayacaksınız; ama ondan sonra gelip, demokrasiyi savunacaksınız!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — O sizsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, katiyen mümkün değildir. Biz, daima bu görüşün karşısında olacağız. Çünkü, bakınız, eğer Anayasaya riayet etseydik, eğer hukuka riayet etseydik, bir Cumhurbaşkanı seçimini bu şekilde bunalıma götürmezdik...

Ne yapıldı: Cumhurbaşkanı seçiminde ne yapıldı? Anayasaya aykırı bir davranış içerisinde mi bulunduk? Cumhurbaşkanı seçiminde, kanunlara aykırı bir tutum içerisinde mi olduk? Bunu, bu Yüce Heyetinizde, telaffuz edebilecek bir arkadaşımız var mı? *(SHP ve DYP sıralarından "Var var" sesleri)* Kaldı ki. Yüce Heyetin dışında, Türkiye Cumhuriyetinde, bu işlerle meşgul olan bir arkadaşımız, bir düşünürümüz, bir yazarımız, bu işin hukuka aykırı olduğunu, Anayasaya aykırı olduğunu ifade edebilir mi? *(DYP sıralarından "Edebilir" sesleri)* Mümkün mü bu? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu nasıl iştir, bu nasıl demokrasidir ki, siz, Anayasaya uyacaksınız, hukuka uyacaksınız; ama Anayasayı ihlal etmiş veyahut kanunları ihlal etmiş bir parti, bir grup pozisyonuna düşürüleceksiniz? Böyle şey olmaz. Böyle şeye bizim müsaade etmemiz mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, biz bunu yapamayız. Çünkü, biz hukuku savunuyoruz, savunacağız. Evet, bakınız, görünüz, hukuku savunacağız. Çünkü, biz inanıyoruz ki, demokrasi, ancak hukukla ayakta durur. Biz inanıyoruz ki, insan haysiyeti, insan şerefi, insan varlığı, ancak hukukla yücelir. Buna inanıyoruz ve bu heyet, bu gördüğünüz heyet, mutlaka ve mutlaka, hukuk kaideleri içerisinde millete hizmet edecektir. Yüce Meclise bunu duyurmakla ve ifade etmekle iftihar ediyorum ve mecburiyet hissediyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bakınız, bunlar çok yakın hadiseler olduğu için, anlatmak durumundayım. Hükümet programını okuyacağımız gün nedeniyle, burada bir İttüçük münakaşası yapıldı ve bu İttüçük münakaşası vesile edilerek, bir hükümet programı dinlenilmedi. Muhalefete mensup arkadaşlarımız, programı ihtiva eden kitapçığı, şu Yüce Meclisin çatısı altında havalara attılar, kürsülere yürüdüler ve salonu terk ettiler.

Şimdi, eğer muhalefet anlayışı bu ise, benim hiçbir diyeceğim yoktur; bu fiilimize devam ediniz! *(ANAP sıralarından alkışlar)* Evet, devam ediniz! Eğer sizin fikriniz, muhalefet anlayışınız bu ise, evet, devam ediniz. Yüce milletimiz de sizi bu hareketlerinizle eğer değerlendiriyor, takdir ediyorsa, onlara da saygılıyız, ona da bir diyeceğimiz yoktur.

Şimdi bakınız, hukuk nasıl çarpıtılıyor ve insan, politika için gerçekleri nasıl çarpıtabiliyor ve onu vesile ederek, nasıl davranışlara girebiliyor? Türkiye'nin halletmesi lazım gelen meselelerinden bir tanesi de budur.

Bakınız arkadaşlar. Yüce Başkanlık, bizim Hükümet listemizi perşembe günü okuduktan sonra, cuma günü programı okuyacağımıza dair karar verdi. Bu karar doğrudu; ama cuma günü gelindi, bu kararın katiyen yanlış olduğu, burada birtakım gerekçelere dayandırılarak ifade edildi; ama bu ifadelerin hiçbiri hukuki değildi...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Size göre değildi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Müsaade buyurun efendim.

Şimdi, ne diyor Anayasa?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ne diyor İçtüzük?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasa diyor ki: “Hükümet listesi Meclise sunulduktan sonra...”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Tam olarak...” Oku!

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt... Sayın Bayazıt...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasayı eksik okuyor Sayın Başbakan... Okusun Anayasayı.

BAŞKAN — Okuyorsa, sizi ilgilendirir mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 110’uncu maddeyi tam okusun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyacağız efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, okuyorsa, sizi ilgilendirir mi? Dinleyeceksin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ben bir milletvekiliyim, onun için bizi ilgilendirir efendim.

BAŞKAN — Milletvekiliysen, vazifen, dinlemek... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Olur mu?

BAŞKAN — Tabii, dinleyeceksin. Söz istediğin zaman, söz vereceğiz... Devam ediniz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları dikkatle okusun efendim.

BAŞKAN — Efendim, milletvekili aşağıdan konuşmaz. Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur.”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İlk fıkrayı okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bizim konumuz bu... Lütfen... Şimdi, konumuz...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, siz istiyorsunuz ki, benim sözümü aynen tekrarlasın... Bu mümkün mü?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı, Anayasanın 110'uncu maddesinin birinci fıkrasını yanlış okuyor, yanlış söylüyor. Lütfen, tamamını okusun.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Onun cevabı Başkanlıkça verildi. O konu Başkanlığın takdir edeceği bir hadisedir. Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, demek ki, bizim görevimiz nedir? Liste okunduktan sonra, en geç bir hafta içerisinde programımızı okumaktır. Yine Anayasanın 110'uncu maddesi diyor ki: "Meclis tatildeyse, ara vermişse, Başkan olağanüstü toplantıya çağırır." Niye çağırır? Bu bir hafta içerisinde program okunacaktır ve yine Anayasada ve içtüzükte -bakın dikkat edin- bu programın hangi gün okunacağını tayin yetkisi, Danışma Kuruluna veyahut Genel Kurula da verilmiş değildir; o, hükümeti kuran Başbakana verilmiştir...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Neye göre? Hangi maddesine göre?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet hangi maddede aksine hüküm var?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hangi maddede var?

BAŞKAN — Sayın Güneş, lütfen oturunuz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Efendim, yüce kürsüde hilafı hakikat beyanda bulunamazlar. Anayasanın 110'uncu maddesi bu konuyla ilgilidir.

BAŞKAN — Sayın Güneş, Sayın Başbakan yanlış söyleyebilir, sizinki doğru olabilir; onu Genel Kurul takdir eder. Sizin cevap hakkınız yok.

Devam ediniz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Bir Başbakan böyle söyleyemez efendim, yalan söylemez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz geldik, perşembe günü, yani Genel Kurulun çalışma günü olan perşembe günü; programımızı cuma günü okuyacağız diye ifade ettik.

Şimdi, burada dendi ki, "Efendim hiç böyle bir şey yoktur, hiç yapamazsınız..."

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul)— Sayın Başkan, usul tartışması yapıyor Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Efendim, kendisi bilir, Sayın Başbakan bilir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması bitti efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben bir noktaya gelmek istiyorum efendim...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması yapıyorlar. O zaman, biz de bu konu hakkında söz istiyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bunlar, bizim programda, bizim programımızın okunmasında, muhalefetin vesile edip de salonu terk ettiği konulardır. Hukuk anlayışını ifade etmek istiyorum. Bunlar hukuktur, hukuk... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Programınız mı var ki okuyacaksınız? Programda, konuşacak bir şey yok.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, sayın milletvekilleri, demek ki, vazgeçmeyeceğimiz şey, hukuk olacaktır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hiç uymadığımız şey, hukuk!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Vazgeçmeyeceğimiz, işimize geldiği gibi yorumlamayacağımız şey, hukuk olacaktır, Anayasa olacaktır. Biz de, şimdye kadar yapmış olduğumuz icraatların hepsini ve tenkidi mucip olan Cumhurbaşkanı seçimini Anayasaya, hukuka uygun olarak yaptık ve bununla da, Anavatan Grubu olarak iftihar ediyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ADNAN KESKİN (Denizli) — Programa gel Sayın Başbakan, programa.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, iftihar ediyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti, demokrasiye geçtiği 1950'li yıllardan bu yana, ancak bir sivil şahsiyeti -Celâl Bayar hariç- ilk defa Cumhurbaşkanı seçebilmiştir; ilk defa, bir grup kendi içinden bir Cumhurbaşkanı seçebilmiştir. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bu doğrudur; ANAP Grubu seçmiştir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İsmet Paşa sivil değil miydi, Atatürk sivil değil miydi?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Sayın Bayazıt, hatip nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Eğer sizler bunu değerlendirmeyecek iseniz; ama mutlaka inanınız ki, tarih değerlendirecektir. Siz bunu değerlendiremezseniz, tarih, mutlaka değerlendirecektir. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, hatibin her sözüne aşağıdan cevap vermek var mı? *(SHP ve DYP sıralarından "Var, var" sesleri)* Lütfen efendim... O halde, Sayın İnönü, Sayın Toptan konuşurken aynı şeyler yapılıyordu...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ama onlar makul konuştu.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Efendim, makulü zatı âliniz mi takdir edeceksiniz Sayın Bayazıt? *(Gürültüler)* Lütfen efendim... Lütfen... Rica ediyorum... Çok rica ediyorum efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, 26 Mart seçimleri hakkında konuşuluyor ve bütün politika ve düşünce, 26 Mart seçimleri üzerine kuruluyor...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yanlış mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, yanlış! Onu anlatmaya çalışıyorum. Yanlış...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Onlar seçim değil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 26 Mart seçimleri, hepinizin bildiği gibi, mahalli seçimlerdir...

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşım, kendini parti kongresinde mi zannediyorsun? Milletvekilisin, oturacaksın ve konuşmayacaksın. Lütfen... Tahammül edemiyorsan dışarıda oturacaksın veyahut da camlı bölmenin yanına gideceksin...

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Robot muyuz Sayın Başkan, robot mu zannettin bizi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu grup, mahalli seçimlerde seçime iştirak ederek gelmiş arkadaşlarımızdan teşekkür etmiş değil; biz, milletvekili genel seçimlerinde yüzde 36 oy almak suretiyle buraya geldik.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yüzde 36 ile iktidar olmak da çok ayıp.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, şöyle düşününüz: Bir hükümet veyahut bir iktidar göreve başladı. Şimdi biz, her sene ve hatta giderek belki her ay, “Acaba, bu hükümetin arkasında, seçimde aldığı nispette bir destek var mı?” diye soracak mıyız? Her sene, acaba bu hükümet desteğini muhafaza ediyor mu?” diye sorup, mutlaka bunun cevabını almak lazım geldiğine mi inanacağız? Eğer öyleyse, o zaman, her sene bir seçim yapalım!

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hay hay, buyurun yapalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her sene bir seçim yapalım; bakalım ki, hükümet, o günün iktidarı, acaba desteğini devam ettiriyor mu, ettirmiyor mu?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Nerede o yürek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Böyle bir sistem yok. Bakınız Anayasa ne diyor: “Milletvekili seçimleri beş senede bir yapılır..”

ADİL AYDIN (Antalya) — 1987’de niçin dört senede yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demek ki, bu, istikrarı temin ve çalışabilmesi için, iktidara tanınan bir süredir. Bu süre içerisinde, iktidar olan grup, parti, hizmetini millete sunacaktır.

Şimdi siz, “Aman efendim, seçildin, bir ay geçti, iki ay geçti, bir sene geçti; desteğini kaybettin, hadi gel seçime” dersiniz... Efendim, seçime bir senede veya iki senede gidilmesi eğer uygun olsaydı, Anayasaya bu hüküm derç edilirdi. Anayasamızda, böyle bir hüküm yoktur. Hiçbir devletin anayasasında da böyle bir hüküm yoktur ve hiçbir demokratik düzende de böyle bir tatbikat yoktur.

Örnek... Hepiniz biliyorsunuz, Avrupa Parlamentosu seçimleri yapıldı. Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kaybeden devletler oldu, hükümetler oldu, partiler oldu. Onlar seçim yaptılar mı? Var mı?

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan oldunuz onu anlatın.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz yüzde 20 ile oturuyorsunuz. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Devam edin efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, işin mebdei işin başlangıcı yanlıştır. İşte, o yanlış üzerine üretilen politikaların da hepsi yanlıştır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan atandınız, onu anlatın; hikâye anlatıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Ersin, burada yaptığınız hareketin cezasını herhalde almak istersiniz. Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, 1992'ye kadar millete hizmet edeceğiz ve Allah'ın izniyle, iktidarda kalacağız...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sabahtan beri hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Bir defa daha sizi müsamaha ile karşılamam. Geçen seferki hareketinizi müsamaha ile karşıladım; ama bundan sonra karşılamam. *(SHP sıralarından gürültüler)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Şimdi, herkes söz atarsa hatip nasıl konuşacak?

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, sabahtan beri hikâye anlatıyor...

BAŞKAN — Hikâyeyi de dinleyeceksin öyleyse. Vazifen ne senin? Burada oturup, konuşanı dinlemek veyahut da söz istediğin zaman çıkıp kürsüde konuşmak! *(SHP sıralarından gürültüler)*

Buyurunuz Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yanlış anlamadımsa, Sayın İnönü de bu kürsüde biraz evvel öyle ifade etti ve “zamanı geldiği takdirde seçimle meselelerimizi halledeceğiz” dedi. Eğer yanlışım varsa düzeltin, ben öyle algıladım. Buna katılıyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Şimdi size gelen notta o mu yazıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buna katılıyorum ve meselelerimizi Meclis çatısı altında, demokratik usullerle çözmeye, münakaşa etmeye her zaman hazır olduğumuzu bildirmek istiyorum.

Münakaşaya hazırız, eleştiriye de hazırız; ama kavgadan yana değiliz. *(ANAP sıralarından “Bravo Başbakan” sesleri)*

Tekrar ediyorum, münakaşaya hazırız; medeni ölçüler içerisinde münakaşaya hazırız; her türlü eleştiriye de açığız; ama kavgadan yana değiliz. Kavgadan hiç kimse fayda görmedi. Biz, kavgalı devirleri de yaşayarak geliyoruz. Millet olarak biz, o günleri de çok feci bir biçimde anımsıyoruz. Onun için, tekrar, Türkiye'yi kavgalı bir ortama katiyen götürmek taraftarı değiliz, götürmek istemeyiz, ona vesile olmayız; ama şunun iyi bilinmesini isteriz ki, biz de hukuka saygılı olunmasını, haklarımıza saygılı olunmasını elbette ister ve mücadelesini veririz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Yarım saatte nasıl hükümet kurdun, onu anlat.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 15 tane devlet bakanı ne iş yapacak? Bir de onu anlat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın İnönü, şimdiye kadar; Hükümetin, ülkeyi, kanun hükmünde kararnamelerle idare ettiğini ifade ettiler. Ben, buna kısacık bir cevap vermek istiyorum: Kendileri de gayet iyi biliyorlar ki, kanun hükmündeki kararnamelerle idare tarzını biz ihdas etmedik. Bu, çok daha evvelinden ihdas edilmiş ve tatbik edilegelen bir usul.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Ama, on yılda çıkandan fazla çıkardınız üç yılda.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dış borçlarımız hakkında verilen rakamlar hakikate uygun değil.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Kaç milyar?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 45 milyar ifade ediliyor; 35 milyar borcumuz var.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — FMS dahil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yalnız, borçlu olmanın...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, parlamenter sisteme saygılı bir milletvekilisiniz; ama hatibi susturmak size düşmüyor ve yakışmıyor.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ben, 35 milyar lira mı, dolar mı, onu sormak istiyorum.

BAŞKAN — Size de yakışmıyor efendim, size de yakışmıyor. Bütçede bunların hepsini sorarsınız. Bütçe geliyor. Tahammül gösterin; bunların hepsini bütçede sorarsınız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Bütçe geliyor ya, Hasan da geliyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz borçlarımızı öduyoruz, ödemede hiç sıkıntımız yok.

Sayın milletvekilleri, bakınız, meseleyi şu şekilde kavramak gerekiyor: Bizim takip ettiğimiz ekonomik bir sistem var. Bunu her zaman ifade ediyoruz, “rekabete dayalı serbest pazar ekonomisi” diyoruz.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Göster de görelim. Nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz “liberal ekonomi” diyoruz ve bu sistemi muhafaza ediyoruz ve bu sistemi tatbik etmekle ülkenin kalkınacağına inanıyoruz. Sistemimiz budur.

Zaten, dünyadaki belli başlı sistemleri ifade etmek istersek, bir serbest ekonomi sistemi, bir müdahaleci sistem...

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Say say, sistemleri say.

BAŞKAN — Ne zaman öğretmenlik verildi size? Oturduğunuz yerden öğretmenlik yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve 1980 öncesi de, Türkiye’de tatbik edilen, karma ekonomi sistemi.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ertan Sert’i...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, siz hangi sistemin savunucususunuz?

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Onlar sistemsiz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, bize ifade ediniz; siz deyiniz ki, “Bizim ekonomik sistemimiz şudur...” “Sizin tatbik ettiğiniz sistem başarıya ulaşmamıştır” diyebiliyorsunuz; ama neyi, ne şekilde, hangi sistemle yapacağınızı ifade etmiyorsunuz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Parti programımızı açın, okuyun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, müdahaleci bir sistemden yana değiliz ve müdahaleci sistemin de, artık, dünyada, iflas ettiği bilinen bir husustur. Bu sistemi tatbik edenler, bir an evvel bu sistemden kurtulabilmek için gayret içerisindedirler, çaba içerisindedirler ve biz o nedenledir ki, sistemimizin devamında fayda mülâhaza ediyoruz ve bu sistemde devam edeceğiz.

Bakınız, ben hiç kimseyi suçlama için veyahut hiç kimseyle irtibat kurmak için söylemiyorum; ama vakaları unutmamak gerekir, hadiseleri unutmamak gerekir. Hadiseler, bize geleceğimiz için ışık tutmalıdır, onlardan ders almalıyız. Nedir hadiseler? Fazla teferruatına inmeye lüzum yok; 1980’den önce Türkiye’nin durumu nedir? Yokluklar nedir? Kuyruklar nedir? Karaborsa nedir? Döviz yokluğu nedir? Şimdi siz nasıl diyeceksiniz ki, “Biz, 1980’den önce öyle güzel idare ettik ki, Türkiye’de her şey vardı, Türkiye’de bolluk vardı, Türkiye güllük gülistanlıktı, ama şimdi işler tamamen tersine çevrildi.”

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman, Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanından Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyiniz efendim, dinleyiniz...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanından.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Denizli) — Elbette, elbette... Bakınız, size anlatabım.

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman söyleseydin bütün bunları.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, hiçbir zaman aslımızı inkâr etmedik, etmeyiz de. Biz, bir felsefenin adamıyız. Nedir? Milletın mutluluğudur. Nedir? Ülkenin selametidir. Nedir? İnsan haysiyetidir, insanca yaşamadır. Nedir? Manevi varlıklarımıza, manevi değerlerimize bağlılıktır, biz, bu felsefenin adamıyız. Felsefede değişiklik yok; felsefe devam ediyor. Allah nasip etti; inşallah, biz de bunun bayrağını buraya dikeceğiz. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, demekki, meseleleri, detaylarda değil, rakamları çarpıtarak değil, insan zihinlerini bulandırarak değil; meseleleri, görünenlerle değerlendirmek, görünen şekliyle algılamak lazım. Şimdi siz, 1980’den önceki dönem için eğer “Muvaffakiyetli bir dönemdir” diyebiliyorsanız ve Türk Milleti de buna “evet” diyebiliyorsa, bizim diyecek hiçbir şeyimiz yoktur. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)* Ama, şimdi, öyle değil.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senden önceki Hükümetten bahset.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi ben, bu “70 sent” lafını söylemek istemiyorum; ama şimdi, Merkez Bankasında 4 milyar doları aşkın rezervimiz var.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Borcunu öde o parayla.

BAŞBAKAN YILDIM AKBULUT (Devamla) — O halde, hangi ekonominin sağlıklı olduğuna, gelin, bu ve buna benzer ölçülerle karar verelim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Horzum’a mı, Ertan Sert’e mi, davulcuya mı?

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, zatı âliniz konuşurken, benden, sükûneti sağlamamı isterseniz, haksızlık etmiş olursunuz. Siz konuşurken, mümkün olduğu kadar, Meclisi

sükûnete davet ediyorum ve muvaffak oluyorum; ama siz sükûneti bozuyorsunuz. Aksi takdirde, başka bir zaman, benden, bu sükûnet hakkını isteyemezsiniz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan, sistemi anlayamadık; davulcunun mu, Horzum'un mu?

BAŞKAN — Efendim, davulu başka yerde konuşun, burada değil.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Turan Çevik'ten bahsetsin o zaman.

BAŞKAN — Gelin de konuşalım efendim.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Başbakana soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Sayın Ağağil, bu tavrı size hiç yakıştıramıyorum. Ne sorusu soracaksınız? Siz nasıl soracaksınız? Altı seneden beri milletvekilisiniz... Buyurun efendim, siz devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, saygıdeğer konuşmacılar görüşlerini burada ifade ettiler. Konuşmalarında dikkatimizi çeken bir husus da şudur: Kendilerini, Anavatan Partisinin iç meseleleriyle çok yakinen ilgili gördüm. Halbuki, ben şöyle biliyorum: Partilerin iç meseleleri, diğer partileri ilgilendirmez.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakan, bizim genel başkanlarımızı burada dile getirdi; nasıl unuttunuz?

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Ayıp! Bu kadar olmaz... Yaşlı adam! Bunak!

İBRAHİM TEZ (Ankara) — O, bir milletvekili, "yaşlı adam" değil.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

Siz devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bakın, prensipleri söyleyelim değer beğenmezseniz siz yine devam edin.

Partiler, diğer partilerin iç meseleleriyle uğraşmamalıdır efendim. Eğer, biz de uğraşacak olursak, "falanca partide kim ne yapıyormuş, filanca partide kim ne düşünüyormuş, filanca partide gruplar varmış; yok, işte, onların felsefesi şöyleymiş, bunların felsefesi böyleymiş" gibi düşünceler ve sorular ve bunların cevapları gündeme gelir. Gündeme gelir; ama, bu konular Türk siyasi hayatına rahatlık değil, sıkıntı verir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)

Onun için, lütfen, herkes kendi iç bünyesi ile ilgilensin. Kendi iç meselelerini, bırakın kendi kendilerine halletsinler. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Aksi takdirde, sizin de iç meselelerinizle uğraşanlar olur.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Hasan geliyor, Hasan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimin geleceğini siz de görürsünüz. (ANAP sıralarından "Ecevit de geliyor" sesleri)

Sayın İnönü, "Laikliğe aykırı davranıştan halkımızın desteği ile önledik" dediler.

Sayın milletvekilleri, bu husustaki düşüncelerimi ifade etmek istiyorum: Laiklik, dinsizlik demek değildir; dine aykırılık, dine karşılık demek değildir. Laiklik, aksine, din

ile vicdan hürriyetinin teminat altında olmasını sağlayan bir prensiptir ve bu nedenledir ki, biz de, laikliğe sıkı sıkıya bağlı bir Grubuz, bir Partiyiz.

Bu arada, TRT hakkında, televizyon hakkında ileri sürülen fikirler oldu. Bizim kontrolümüz altında değildir TRT. Kendisine bizim herhangi bir müdahalemiz söz konusu değildir; olamaz da. Ne gibi tasarrufta bulunacaksa o tasarrufu kendisine aittir.

Sayın Toptan, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki hadiseleri önleyemediğimizden, geçmiş hükümetlerin önleyemediğinden” bahsettiler ve bu hususta fikir beyan ettiler.

Şimdi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde cereyan eden hadiseleri, Hükümetimiz, geçmiş hükümetler gibi, ciddiyetle takip edecektir. Her türlü tedbirin alındığı inancını muhafaza ediyorum; ama bu meselelerin bir polemik konusu yapılmaması görüşümdedir. Eğer, geçmişteki olayları buna benzetme çabası var ise, lütfen, böyle telakki edilmesin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki hadiseler. Geçmişteki hadiselerin boyutları çok başkadır, buradakilerin çok başkadır. Ben burada ifade ediyorum, bir siyasi malzeme yapılmaksızın, polemik konusu yapılmaksızın, muhalefet gruplarının da getirebileceği her türlü öneriyi tatbika Hükümetimiz hazır olacaktır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bu bizim milli bir meselemizdir, bu meseleyi hep birlikte çözelim.

Bulgaristan meselesi de dile getirildi. Bu arada, dış politikadan bahisle, Amerika ile olan münasebetlerimiz de tenkit edilmek istendi.

Bulgaristan meselesini, hep beraber, Türk Milleti olarak yaşadık. Dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir şekilde, 330 bin kişi, bir ay, iki ay gibi kısa bir müddette Türkiye’ye gelmek durumunda kaldı.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Çağıralım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çağırırız efendim, çağırırız. Elbette çağıracağız. Sıkıntıda olan insanları, zor durumda olan insanları elbette çağıracağız.

AHMET ERSİN (İzmir) — Niye geri yolladınız?

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Ama, geri göndermemek şartıyla...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Geri göndermek bizim inisiyatifimizde olan iş değil. Geri dönüşün sebebi, parçalanmış ailelerdir. Geri dönüşün sebebi, buraya gelen kişilerin oradaki mal ve mülkleri hakkında tasarruf imkânını sağlayabilmektir.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Söylediğimize inanyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbet efendim... İnanmayacak ne var bunda? Niye inanmayacaksınız? Siz neden inanmıyorsunuz? Yani, bunun altında ne yatıyor ki, hangi maksat yatıyor ki siz inanmak istemiyorsunuz? Biz, bir hükümet olarak, geçmiş hükümetler olarak zorda kalan bu insanları ülkemize davet etmiş isek, hata mı etmişiz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Orada kalsınlar efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Orada kalsınlar efendim; ama, orada kalamıyorsa, orada kalmalarına müsaade etmiyorsa insanlara eziyet ediyorsa;

biz, “gelin” demişsek, “gelin çorbamızı paylaşalım” demişsek, hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz?

Bulgar yöneticilerine ilk günden beri diyoruz ki, kapsamlı bir anlaşma yapalım, bir göç anlaşması yapalım. Bu şekilde...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Halledemediniz, “70 milyon olalım da öyle...” dediniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, böyle, karşılıklı konuşmayı çok seviyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Selvi, hatibin sözünü keserseniz nasıl konuşturacağız? Siz kürsüde konuşurken söz atıldığında, benden, söz atılmamasını istiyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunlar milli meselelerimizdir. Bunları siyaset malzemesi yapmak doğru değildir. Bu, ülkemize de, o insanlara da fayda getirmez.

Bir vize uyguladık... Bugün, Batı Almanya da aynı şeyi düşünüyor. Düşünüyor diye yer yerinden mi oynuyor? Demek ki, bazı şartlar o şekilde davranıştan da gerekli kılabilir.

Şimdi yeni yönetim işbaşında. Yeni yönetime de aynı düşüncelerimizi tekrarlıyoruz. Yeni yönetime de, oturup anlaşalım, bir göç anlaşması yapalım ve bir program içerisinde... Soydaşlarımızın, esasen, Bulgaristan’da kalması taraftarıyız; ama hangi şartlarla? İnsan haklarına riayet edilmesi şartıyla, Bulgaristan’da insanca yaşamaları temin edilmek şartıyla razıyız; ama buna rağmen, bu şartlar tahakkuk etmiyorsa, biz yine yapacağımız anlaşma mucibince, o soydaşlarımızı Türkiye’ye alacağız. Aynı politikayı devam ettiriyoruz.

Burada, Amerika ile olan münasebetlerimiz de dile getirildi ve ifade edildi ki, “en kötü dönemini yaşıyor.” Sözde Ermeni soykırımı tasarısı nedeniyle, bu tasarının Kongreye verilmiş olması ve Kongreden çıkacağı ihtimaliyle bu ifadede bulunuldu. Münasebetlerimizin gerginliği açısından “En kötü olduğu dönem” olarak ifade edildi.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dışişleri Bakanı o ifadede bulundu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Heyetinize bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Amerika Birleşik Devletlerinin, Türkiye’ye ambargo koyduğu dönemler var.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman bile o yapılamadı işte.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O ambargo konulan dönemlerde mi münasebetlerimiz en kötü düzeydeydi; yoksa, Kongreden, henüz bir karar dahi çıkmamışken mi münasebetlerimiz en kötü düzeydedir? Bir hakikati tebarüz ettiren bir ifade değildir bu.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman dahi yapılamadı işte bu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve bu tasarı, sadece bizim Hükümetimiz zamanında verilmiş değil ki. Bu gibi tasarılar, geçmiş hükümetler döneminde de durmadan verilmiş ve gündeme getirilmiştir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Lütfen, hafife almayın Sayın Başbakan, o kadar hafife almayın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu tasarı Kongreden çıkarsa, elbette ki, Amerika ile olan ilişkilerimizi gözden geçireceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Neler yapacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette.

Sayın Toptan 1980 yılı enflasyon rakamlarından bahsederken, yanılmıyorsam, yıllık rakamları “Yüzde 29” gibi ifade ettiler ve aylar itibariyle enflasyon rakamlarını ifade ederken, “2” ve “7” rakamlarını telaffuz ettiler. Bu rakamlar doğru değildir.

Bakın, 1980 yılı, yıllık enflasyon oranı yüzde 107; 1980 yılı Şubat ayı enflasyon oranı, aylık yüzde 29,3’tür. Bunu da Yüce Heyete arz etmek isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Fiyat ayarlamasıdır o; bir de 1980 yılının Ağustos ayını söyleyin, ne olmuş.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaç çıkardığınızı da söyleyin.

BAŞKAN — Hatip hanginize cevap versin efendim? 20 kişi birden sorarsa hangisine cevap verir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaç çıkardıklarını da söylesin Sayın Başkan.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 1980 yılının Ağustos ayını da söylesin, ne olmuş.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, o zaman Sayın Köksal’a bu notlarınızı verseydiniz... Eksik davranmışsınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, evvela siz orada ciddi otursanıza.

BAŞKAN — Evet, devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ayrıca, “İşsizlik oranının yüzde 22 civarında olduğu” ifade edildi. Halbuki, 1980’de 11,6; 1983’de 12,1; 1988’de 9,8 nispetindedir bu oranlar ve 1983 ile 1988 arasında bir düşüş göstermektedir. Sayın Toptan bu rakamları nereden aldı ise, bilmek de isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sizin yaptığınız anlaşmalar var Sayın Başbakanım.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, sık sık bu kürsüye geleceksiniz ve benden sükûnet isteyeceksiniz; o zaman bu hakkı kendinizde nasıl göreceksiniz? Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, biz, demokratik nizamın bütün gerekleriyle Türkiye’de yerleşmesine, kök salmasına yardımcı olacağız ve bunu gerçekleştireceğiz. Çünkü, inanıyorum ki, demokrasi, insan haysiyetine en uygun olan rejimdir. Biz de, zaten, insanımızı mutlu edebilmek için, insanımızı refaha kavuşturabilmek için, insanımıza huzur verebilmek için, insanımıza güven verebilmek için teessüs etmiş bir siyasi partiyiz. Onun yolunun da demokrasi olduğuna inanıyorum, iç barışın da, ancak demokratik usullerle sağlanabileceği inancımı, hiçbir zaman kaybetmedim. Onun gereği hoşgörüdür, onun gereği sevgidir, onun gereği diyalogdur. Biz buna hazırız ve aynı şekilde, aynı inanışla devam edeceğiz, öyle ümit ediyorum ki, bu davranışımız nedeniyle

de, Türkiye'yi ve vatandaşımızı huzura, refaha ve mutluluğa kavuşturacağız. O nedenle, Yüce Heyetinizden güvenoyu istiyoruz. Bize güveniniz.

Hepinize saygı ve muhabbetlerimi belirtirim.⁶³ (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

⁶³ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 18, Cilt 33, Birleşim 31, Sayfa 407-419

15 Kasım 1989 Çarşamba

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Güvenoyu Alması Dolayısıyla Yaptığı Teşekkür Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; kurmuş olduğumuz 47'nci Cumhuriyet Hükümeti, Yüce Meclisin oylarıyla, güven almıştır. Hepinize teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, programımızda belirtmiş olduğumuz bazı hedefler var. Bunlardan en önemlisi olarak gördüğümüz; vatandaşımızın refah ve mutluluğu, toplumun barışı, insanımızın huzur ve güveni için belirtmiş olduğumuz hedeflere, mutlaka, öncelikle varmayı planlıyoruz ve böylece, inanıyorum ki, ülkemiz en iyi bir biçimde demokrasiyi yaşayacak ve demokrasinin tüm kurallarına hayatiyet kazandıracaktır.

Hepinize teşekkür ediyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum efendim.⁶⁴ (*ANAP sıralarından ayakta alkışlar*)

⁶⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 34, Birleşim 33, Sayfa 6*

12 Aralık 1989 Salı**1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması**

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 1990 bütçesi hakkındaki görüşlerimizi ve sayın hatiplerin bütçe hakkında eleştirilerini ve bu husustaki görüşlerimizi belirtmek üzere huzurlarınızda bulunuyor; hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sizler, yüce milletimizin temsilcilerisiniz; sizlerin vasıtasıyla, milletimize de sevgi ve saygılarımı iletiyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, demokrasi, elbette ki, eleştiri rejimidir. Demokraside elbette ki, muhalefet olacaktır, eleştiri de olacaktır. Bunlar olmaksızın demokrasiden bahsetmemiz ve onu yaşatmamız elbette ki, mümkün değildir. Biz eleştiriden rahatsız olmuyoruz. Esasında onu teşvik edecek, onu canlandıracak, onu güçlendirecek her türlü ortamın yaratılmasından yana olduğumuzu ifade etmek istiyorum; ancak, “Muhalefet” derken, yerleşmiş bir kanaat var, -bu öteden beri geliyor- biz, Türk Milleti olarak, Türk siyaset adamları olarak, Türk halkı olarak, buna alıştık; muhalefet, her şeyi kötü göstermek alışkanlığı içerisinde.

VEDAT ALTUN (Kars) — Görünen köy kılavuz istemez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, mesele buradadır. Demek ki, iyi nedir, kötü nedir bunun anlaşılabilmesi, bunun ortaya konulabilmesi, iki tarafın da gayretine düşüyor; en fazla, iktidarın gayretine düşüyor. Muhalefet, prensip olarak her şeyi kötülediğine göre, vatandaşımıza iyileri, doğruları anlatmak bize düşüyor. Biz buna gayret edeceğiz.

VEDAT ALTUN (Kars) — İyi yanınız yok ki.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Polianna...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclis, meselelerimizin tartışılacağı ve meselelere çözüm bulunacağı bir yerdir; buna içtenlikle katılıyorum. Esasında Türkiye'nin bir sıkıntısı da, meseleleri çözmeye Meclis dışında çare aramış olmasıdır. Şimdiye kadar, birkaç kere, maalesef bu zemini hazırlayacak davranışlar nedeniyle demokrasimiz de inkıta uğramıştır. Gelin, meselelerimizi hep beraber, Mecliste, bu çatının altında çözelim. Konuşalım, tartışalım; iyi söyleyelim, kötü söyleyelim... *(SHP sıralarından “Ama seçime gitmeyelim” sesleri)* Ama burada tartışalım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bizler milletin temsilcileriyiz ve görevimizi de bu çatı altında yapmamız iktiza etmektedir; ama üzülen ifade etmem gerekiyor ki, birtakım meselelerimizi, hatta görevimizi bu çatı altında ifa etmemiz lazım gelirken, bazı gruba mensup arkadaşlarımız bu görevi ifadan çekiniyorlar, Mecliste bulunmuyorlar, Meclise gelmiyorlar. Hem diyeceksiniz ki, “Gelin meselelerimizi Meclis çatısı altında tartışalım” hem diyeceksiniz ki, “Meselelerin çözüm yeri Meclistir” ama Meclise gelmeyeceksiniz...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — ANAP Grubuna bak.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu izah etmek mümkün değildir. Bunun hiçbir şekilde izahı mümkün değildir ve demokrasi ile -bana göre, şahsı

düşüncemdir- bağdaşması da mümkün değildir. O zaman siz kalkıp diyemezsiniz ki, “Cumhurbaşkanını ANAP Grubu seçti.” Bunu diyemezsiniz... (SHP ve DYP sıralarından “Kim seçti?” sesleri) Türkiye Büyük Millet Meclisi seçti. (ANAP sıralarından alkışlar)

Cumhurbaşkanı seçimine değinildi ve iki muhalefet grubu, bu seçime iştirak etmediklerinden bahisle, memlekette huzursuzluk kaynağı yaratılmış olduğunu ifade etmek istediler, ifade ettiler. Ben şahsen böyle düşünmüyorum. Siz verilen görevi yerine getirmeyip, bundan mütevellit herhangi bir hadise veya bir huzursuzluk var ise, bunu ANAP Grubuna yüklemek bana göre insafsızlık ve haksızlık olur. Bunu yapmamalıyız, yapmamalıyız ve üzerimize düşen görevi ifa etmeliyiz. Hangi çerçevede? Herkes üzerine düşen görevi hukuk, kanun ve Anayasa çerçevesinde yerine getirmelidir.

Yapılan iş hukuka uygundur, Anayasaya uygundur; ama demokrasiye uygun değildir. Bu nasıl mantıktır? Bu nasıl izah edilir bilemiyorum. Bu, katiyen izahı mümkün olmayan bir tutumdur. Hak ve hukuk, demokrasilerde en üstün muhafaza edilmesi lazım gelen, en önde değer verilmesi lazım gelen bir mefhumdur. Anayasa keza öyle. Anayasa, devletin idaresinin nasıl olacağını tanzim eden kaidelerden müteşekkil. Siz, devleti bu kaidelere göre idare edeceğinizi söyleyeceksiniz ve siz bu Anayasa üzerine yemin edeceksiniz; ama Anayasanın gereğini yerine getirmeyeceksiniz... Ben bunu hukuk anlayışı ile ve demokrasi anlayışı ile bağdaştıramıyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Anayasada, beğenmediğimiz hükümler olabilir; Anayasa, bugün cemiyetimizin gereklerine, ihtiyaçlarına cevap vermeyecek maddeleri içerisinde bulundurabilir. Bunu, hep beraber, gene Anayasada belirtilmiş olan kurallar çerçevesinde değiştiririz. Bu ayrı bir iştir; ama Anayasa hükümlerini, kanun hükümlerini mevcut iken görmezlikten gelmek, ona riayet etmemek ve hatta bu çatı altında riayet etmemek, hiçbir zaman tasvip edilecek bir husus olamaz; çünkü, hukukun üstünlüğünü savunuyoruz. Biz burada kaidelere uymazsak, vatandaş dışarıda aynı şekilde hareket etme teşebbüsü içerisinde bulunabilir, düşüncesi içerisinde bulunabilir. Neyi savunuyoruz? Biz, kanunu, Anayasayı, hukuku ve demokrasiyi savunuyoruz.

O halde, geliniz bu kaidelere uyalım. Kaidelere uymuyorsak o zaman eleştiriyi yapınız, o zaman burada konuşalım, gerekirse tartışalım ve sonuca varalım. “Yaptığınız iş Anayasaya uygundur, kanunlara da uygundur; ama demokrasiye uygun değildir” demek mümkün değildir, doğru da değildir...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Halksız demokrasi olur mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bir konuya daha açıklık getirmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, biz Anavatan Partisi olarak 1987 seçimlerinde yüzde 36 oy ile iktidar olduk. Bu seçimlere tüm partiler katıldılar. Aynı seçim kanunu ile katıldılar ve seçimlerin dürüstlüğü hakkında herhangi bir şek ve şüphe de yok; bir itiraz da yok. Aynı kanunlarla, aynı şartlarda seçime girdik. Biz yüzde 36 ile iktidar olduk. Bir diğer parti de aynı oyu alsaydı o iktidar olacaktı. O zaman kimsenin sesi çıkmayacaktı, o zaman kimse buna muhalefet etmeyecekti...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Seçim kanunu demokrasiye ters düşüyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama yüzde 36 oyu biz aldık ve iktidar olduk. Sonra, “yüzde 36 oy ile iktidar olunur mu?” denilmeye başlandı. Efendim,

aynı seçim kanunu ile seçime girdiğimizde, siz yüzde 36 oyu alsaydınız ve iktidar olsaydınız...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da yanlış.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buna itirazınız olur muydu? Daha evvel oldu mu?

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Oldu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Olmadı; itiraz da edilemezdi. Aynı kanun bugün de yürürlükte, bugün de aynı kanun var. Eşit şartlarda yapılacak seçimlerde aynı kanun yürürlükte ve gene, Meclisin oluşması o kanun çerçevesinde gerçekleşecektir.

Değerli milletvekilleri, böyle olunca, biz milletimizden beş sene için, Anayasanın gereği olan beş sene müddet için yetki aldık. Bu yetkiyi kullanıyoruz; milletin iradesine, milletin tasvibine, milletin güvenine dayanarak hükümet ediyoruz ve buna da devam edeceğiz. Bunu 26 Martla bütünleştirmek mümkün değildir. Neden mümkün değildir? 26 Mart seçimleri mahallî seçimlerdir. Mahallî seçimleri, -bakın, hatırlayalım, hafızalarımızı tekrar yoklayalım- 26 Mart mahallî seçimlerini öne almak istediğimizde itiraz edildi ve hatta biz, -iyi hatırlıyorum- milletvekili seçimlerini Meclis öne alabiliyor da, mahallî idareler seçimlerini ne diye öne alamıyor diye bir gerekçe ileri sürdüğümüzde, "Olur mu? Milletvekili seçimleri ayrı seçimlerdir, mahallî seçimler ayrı seçimlerdir. Birbirinden farklıdır ve bu nedenle Anayasa da bu seçimleri öyle tanzim etmiştir. Birbirinden ayrı olan seçimler milletvekili seçimleri gibi telakki edilemez" denildi.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasada hüküm var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu kürsüden bunlar defaatle ifade edildi. Bu tespitin yanında, milletvekili genel seçiminin şartlarıyla mahallî seçimin şartlarının da bir olmadığını hepimiz gayet iyi biliyoruz. Mahallî seçimlerde alınan yüzde 21,75'lik oy üzerine, şimdi, muhalefet partilerimiz politika üretiyorlar. Yanlış buradadır; ama, bu, kendilerine cesaret vermek içindir, kendilerine ve taraftarlarına güven vermek içindir, başka hiçbir iş için değildir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bunu, hepimizin gayet iyi bilmesi lazım gelir. Çünkü, yine milletin güveni, yine milletin desteği Anavatan Partisindedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Başka çare yoktur; çünkü, bizim ve politikamızın alternatifi olmadığını defaatle, söyleye söyleye geliyoruz. Biraz sonra bunların nedenlerini de elbette izaha çalışacağım. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Söyleye söyleye, siz de inandınız.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Gel, Maraş'a gel!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bakınız, biraz evvel söyledim; bu 21,75 meselesini devamlı söylemek ve politikaları bunun üzerine kurmak, ancak kendi taraftarlarına bir ümit ve cesaret vermektir ibarettir dedim.

26 Marttan sonra 18 belediye başkanlığı seçimi yapıldı. Bunun 12'sini Anavatan Partisi kazandı. Alınan oy nispeti yüzde 39. Daha dün de Isparta'da bir seçim yapıldı; Aydoğmuş'ta... (ANAP sıralarından alkışlar)

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Parayla satın aldınız.

RIZA ILIMAN (Çorum) — Parayla oy satın aldınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hatta orada seçmenlere yazılan mektuplarla da, bunun, milletin bir Aydoğmuş meselesi olmadığı, bir hükümet meselesi olduğu, devletin bekasıyla ilgili olduğu ve onun için de çok dikkat edip hükümete bir şamar atılması lazım geldiği ifade edildi.

Şimdi, bir şamar var; ama bu şamar kime atılmıştır; onun takdirini size bırakıyorum. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)*

Demek ki, mesele böyle basit değil; demek ki, öyle kamuoyu yoklamalarıyla falan olmuyor. İşte, 18 il ve ilçede yapılan seçimlerde bir kamuoyu var, *(SHP sıralarından "İl yok" sesleri)* seçmen oyu var, sandık var sandık... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Seçime gel seçime...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada, bizim Hükümeti kurmamızla, Başbakan olmamızla ilgili fikirler de serdedildi.

Değerli milletvekilleri, bunların nasıl gerçekleşeceği Anayasamızda belli ve biraz evvel yapmış olduğum açıklamada da söyledim, Anayasadaki kaidelerin dışına çıkılarak yapılmış bir iş yoktur.

İkinci husus, bizim sorumluluğumuzda olan bir iştir. Başbakan olarak atandım. Cumhurbaşkanı, Başbakan olarak, güvenoyu alabilecek bir kişiyi atar. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Kime sordu?

BAŞKAN — Lütfen, yerimizden müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, bazı konular ya hakikaten bilinmemekten mütevellit veyahut da kasten çarpıtılabilir.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Hükümeti kim kurdu Sayın Başbakan? Kabineyi kim kurdu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz bu sorumluluğumuzla ve yetkimizle Hükümeti kurduk ve Yüce Meclisten güvenoyu aldık. Şimdi de, bu yetki ve sorumluluğumuzu müdrik olarak hükümet ediyoruz. Mesele, Türkiye'nin her türlü meselesi bizim sorumluluğumuz altındadır; bunun hayrı da bizedir, şerri de bizedir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama, Allaha şükür, şer olacak hiçbir durum yoktur. Biz, milletimizin hayrına, milletimizin mutluluk ve refahına, insanımızın insanca yaşaması mücadelesine en iyi bir biçimde devam edeceğiz. Bütün milletimizi, bütün vatandaşımızı bu fikirler altında, bu çerçevede, bu şemsiye altında toplamak istiyoruz. Onun için, hep söyledik geldik; kavga yok, barıştan yanayız; küskünlük, kırgınlık, hırs, ihtiras yok, sevgiden yanayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gelin, Türkiye'nin kalkınmasını -ki, inanıyoruz, bu, demokrasiyle gerçekleştirilecektir; demokrasi bir uzlaşma rejimidir, sevgi rejimidir; insan hak ve hürriyetlerine saygı rejimidir, diyalog rejimidir- hep beraber tesis edelim. Biz bu gayret içerisindeyiz ve kendimize onun için güveniyoruz; milletin itimatı, güveni de bu nedenle bizden yanadır diyorum.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyona gir artık Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu Mecliste, her bütçe konuşmasında, bütçe tenkit edilir ve her bütçe konuşmasında da mutlak

surette ücretlerden, hayat pahalılığından bahsedilir. Biraz evvel arkadaşımız burada tarihleriyle de ve basından da örnekler vermek suretiyle bunu sizlere açıkladılar.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Geçmişe bakma, geleceği bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyin efendim.

Geleceği yaşıyorsunuz ve halde yaşıyorsunuz... Gelecekte de daha mutlu yaşayacaksınız...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ne verdin ki? Millet açlıktan ölüyor.

BAŞKAN — Lütfen, müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şunu demek istiyorum: Hiçbir devir gösteremezsiniz ki, hayat pahalılığından bahsedilmemiş olsun. Eğer bunu biriniz gösterebilirseniz, ben bu söylediklerimden vazgeçeceğim. Mühim olan nedir? Tabii bunların propaganda mahiyetinde olarak söylenmiş olması başkadır, bir de yaşanmış olması başkadır. Bakınız, elbette mukayese edeceğiz; gerçekleri ortaya çıkarabilmek, durumu daha iyi kavrayabilmek için mukayese edeceğiz. Neyle mukayese edeceğiz?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — 1980 öncesiyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette 1980 öncesiyle mukayese edeceğiz. (*SHP ve DYP sıralarından görüşmeler*) Elbette 1980 öncesiyle mukayese edeceğiz. Ondan kurtulamazsınız. Ondan kurtulmanız mümkün değil; çünkü, yüreklerimize öyle acılar sindirdiniz ki, çünkü içimize öyle korkular sindirdiniz ki, bizim onları unutmamız mümkün değil. Türk Milletinin de unutmaması mümkün değil. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Nasıl yapacaksınız? Elbette söyleyeceğiz. Neyi söyleyeceğiz? Yoklukları söyleyeceğiz. Neyi söyleyeceğiz? Yağın yokluğundan, gazın yokluğundan, ilacın yokluğundan bahsedeceğiz. Şimdi, hem kalkıp biz çok güzel idare ettik diyeceksiniz ve hem de ne olacak? Aradığınızı bulamayacaksınız, gıda maddelerini bulamayacaksınız, sıhhatinizle ilgili olan ilaçları bulamayacaksınız ve bunun sebebinin nasıl izah edeceksiniz? İyi ekonomiye mi bağlayacaksınız, iyi idareye mi bağlayacaksınız? Nasıl izah edeceksiniz?

Bakınız nasıl izah edeceksiniz, izahını ben yapayım. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bakınız, bizim savunduğumuz, bir sistemdir, bir ekonomik sistemdir. Serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu ve bunu devam edip sürdürme geldiğimizi ve sürdürme geldiğimizi ifade ediyoruz. O halde, mesele burada çözümleniyor. Şimdi, biraz evvel, Sayın İnönü buradan ifade ettiler; "biz ekonominin üst noktalarına, gerekli noktalarına müdahale edeceğiz" dediler. İşte, aramızda farklılıklar başlıyor. O da bir düşünce, o da bir görüşür. Elbette biz saygı duyarız; ama biz, müdahaleci ekonomiden yana olmadığımızı ifade ediyor ve diyoruz ki, işte, müdahaleci ekonomi 1980'den evvel tatbik edildi, kapalı ekonomi 1980'den evvel tatbik edildi ve gele gele öyle bir noktaya geldi ki, yokluklarla, kıyruklarla, dama dedi kaldı. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Evet, bu bir hakikat, bunu hep beraber yaşadık. Bunu görmezlikten gelmek mümkün değil. Bunun üstünü örtmek mümkün değil. Bu ekonomik sistemin bir gereği idi ve tıkandı kaldı.

O halde, bizdeki durum nedir? 1980'den 1989'a kadar hangi malın yokluğundan bahsedilebilir? Hangi malın karaborsasından bahsedilebilir? Hangi malın kaçakçılığında bahsedilebilir? Hangi maldan bahsedilebilir? Her şey düzenli bir biçimde ve bugün Merkez Bankasında keş (cash) para olarak 4,5 milyar dolar paramız olmak kaydıyla.

(SHP sıralarından "Borç olarak" sesleri) Şimdi, 70 cent nerede, 4,5 milyar dolar nerede? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bunları söylemek mecburiyetindeyiz. Çünkü, bunları hep beraber yaşadık. Onun için de rahat söylüyoruz. Bunlar hayalî şeyler değil. Biz, yaşadıklarımızı ifade etmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, ben, bu vesileyle, bir hususu daha bilgilerinize sunmak isterim.

Bugün, Sovyet Rusya'da ve Doğu Blokunda birtakım gelişmeler oluyor. Bu gelişmeleri, demokratikleşmeye adım olarak kabul ettiğimiz için, destekliyoruz...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Darısı bize.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çünkü, demokratikleşme ve demokratik nizamla geçme, bizim dünyanın her yerinde destekleyeceğimiz bir konu; orada da destekliyoruz; ama bunun altında ne yatıyor? Bugün, Sovyetler Birliğinde ve Doğu Blokunda bu gelişmeleri sağlayan nedir? Altında yatan, ekonomidir.

Değerli milletvekilleri, o ekonomi, kapalı ekonomi, müdahaleci ekonomi, artık iflas etti. O nedenle, yapılacak iş, serbest pazar ekonomisine geçmektir.

Bakınız, bir geçmiş hadiseyi, ABD Başkanının ağzından, size nakledeyim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Telefon hanginize bağlı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Lütfen...

AHMET ERSİN (İzmir) — Anlaşabildin mi, konuşabildin mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Brüksel'de yapılan toplantıda ifade edilen husus şudur...

HASAN NAMAL (Antalya) — Bırakın Başkanı, işçilerden bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Namal, lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — "Bizim bunlara destek olmamız gerekir" dendi. Tabii, bu desteğin nakit bir yardım olarak nitelendirilmemesi, daha ziyade ve öncelikle, ekonomideki değişikliklerin, serbest pazar ekonomisine dönüştürülmesi yolunda olması ve mevzuatlarının bu biçimde değiştirilmesi lazım geldiği, bu yönde kendilerine teknik bilgi verilmesi icap ettiği hususunda fikirler ileri sürüldü, görüşler serdedildi.

O halde, bugün Batı ülkelerinde vatandaşını daha mutlu eden, refaha ve mutluluğa eriştiren sistem, artık, serbest pazar ekonomisi sistemidir...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Nerede o, nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ve bunun bir başka biçimde değerlendirilmesi mümkün değildir ve dünyanın, giderek, huzura, refaha ve güvene kavuşabilmesi için, bu sistemin desteklenmesi lazım geldiği fikri yaygındır ki, ben de ona iştirak ediyorum.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — ABD Başkanı ne dedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu sistem sayesinde bakın neler olmuştur: Bir zamanlar var olan, o biraz evvel saydığımız malların kıtlığı, kuyruğu, kaçakçılığı ortadan kalkmıştır; şimdi, Türkiye'de her şey bol bir biçimde

bulunmakta ve Doğu Avrupa ülkelerinden ve komşu ülkelerden, alışveriş yapabilmek için, bize turist olarak gelenlerin saygısı giderek artmaktadır.

Halbuki biz, daha evvel, zor zahmet yurt dışına çıkıldığı dönemlerde, iki senede bir yurt dışına çıkıldığı dönemlerde, 400 dolar veyahut 1.000 dolar bulabilmek için tavassut arandığı dönemlerde, giderdik, gidilirdi; bir bavulla gidilir, birkaç bavulla dönülür gelinirdi. Şimdi iş tersine dönmüştür. Şimdi dışarıya gitmek serbesttir. Artık, döviz bulundurmak da serbesttir. Evvelce, cebinde 100 dolar veyahut 100 mark bulunduran kişi takip edilir, mahkûm edilirken, şimdi bunlar tamamen ortadan kalkmıştır, serbesttir..

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Vize de kalktı mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatıyoruz.

Serbestliğin gereği de bunlardır. Giden, istediği gibi alışverişini de yapıyor. Artık gerek de duymuyor; çünkü Türkiye’de her şey var, vatandaş oradan herhangi bir şey getirmek lüzumunu duymuyor.

Hatta, bakın, dışarıdan ne geliyordu? Dışarıdan, sadece bavulla gelebilecek eşya değil, sanayi eşyası bile geliyordu; buzdolabı geliyordu, çamaşır makinesi geliyordu, yedek parçalar geliyordu.

Şimdi, bunların hepsi ortadan kalkmış; 1979’da, 1980’de 1,7 milyar dolar veyahut 2,2 milyar dolar olan ihracatımız 12 milyar dolara çıkmıştır..

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Azaldı, azaldı; yüzde 2 azaldı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ve bu ihracatımızdaki terekkep de, artık geçmişte olduğu gibi, kapalı ekonomide olduğu gibi, pamuk, incir, üzüm, fıındıktan ibaret değil, sanayi mallarından oluşmaktadır; yüzde 80’i de sanayi malıdır..

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Ayçiçeğini torbaladınız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sanayi malları ihracatının yüzde 70’i de OECD ülkelerine yapılmaktadır, Avrupa ülkelerine yapılmaktadır; artık, Doğu, Ortadoğu ülkelerine değil; büyük bir nispetle Avrupa ülkelerine, OECD ülkelerine yapılmaktadır.

Bu neyi gösteriyor? Bu, bizim sanayimizin rekabet edebilir bir seviyeye geldiğini gösterdiği gibi, aynı zamanda, iddia edildiğinin tersine, sanayimizin arttığını gösteriyor.

Şimdi deniyor ki: “Türkiye’de sanayi kalmadı, Türkiye’de sanayi çöktü.” Hayır, hiç de öyle değil, bu söylediğimiz rakamlar, bunun tamamen aksini ifade eden rakamlardır.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başbakan, burada kitabınız var; “Yüzde 51” diyor, yüzde 75 demiyor.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Senin kafan çalışmaz o işe.

BAŞKAN — Efendim, lütfen, yerinizden müdahale etmeyin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, ekonomi, kulaktan dolma öğrenilmez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, “geçmişte sanayi şu kadardı, şimdi sanayi geriledi” deniyor.

Değerli milletvekilleri, bunu size rakamlarla ifade etmek istiyorum. Şimdi, imalat sanayiinin gayri safi millî hâsilaya oranlarını sizlere okuyacağım:

1977 senesinde 16,3; 1978'de 19,5; 1979'da 20,7; 1980'de 21,1; 1981'de 21,7; 1982'de 22,4; 1983'te 23,9 -bakın giderek hep artıyor- (*SHP ve DYP sıralarından "Nedir onlar?" sesleri*) 1984'te 24,2; 1985'te 25,1; 1986'da 25,3; 1987'de 25,7; 1988'de 26,2; 1989'da 26,3 olarak gerçekleşmiş...

Hani sanayi geriliyordu? Bugün, ihraç ettiğimiz malların 3 bin çeşide ulaştığını, sanayi çeşidine ulaştığını hepimiz biliyoruz. Bu durumda sanayinin gerilediğini ifade etmek, katiyen, gerçekle bağdaşmayan husustur. Biz, hem ihracatımızın yüzde 80'ini sanayi ürünlerinden oluşturacağız, hem sanayinin gayri safi millî hâsiladaki payı giderek artacak, ondan sonra da diyeceğiz ki, "Türkiye'de sanayi geriledi..." Bu mümkün değildir, bu doğru değildir...

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, enflasyonu önlediniz mi? Enflasyon ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bakınız.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyonu geçtiniz Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Geleceğiz, oraya da geleceğiz efendim.

Değerli milletvekilleri, yine, bu Mecliste yapılan bütçe görüşmelerini eğer takip etmiş, geçmiş senelerdekiler de ilginizi çekmişse, geçmiş senelerde de hep gündemde olan konu, enerjidir. Enerji; elektrik enerjisi... 1980'den evvel, yani bizim dönemimizden evvel Türkiye'nin gündeminde bu vardı. Sistemli kesintiler, elbette sanayii de menfi yönde etkiliyordu ve üstelik sadece sanayii değil, elbette vatandaşımızı da etkiliyordu. Şimdi bakınız, Türkiye'de hiç elektrik kısıntısı var mı, kesintisi var mı?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Var tabii, Gaziantep'e gelin Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yok. Neden? Şimdi biz hâlâ Bulgaristan'dan elektrik alıyor muyuz? Hayır almıyoruz, kestik. Bizim, artık gerekirse, onlara ve komşu ülkelere satacak elektriğimiz var. Neden? Çünkü biz, bu enerjiye, bu dala, bu sanayie ehemmiyet verdik, gerekli yatırımlarımızı yaparak gerçekleştirdik ve bu problemi çözdük. Bunun bir gereği ve bunun bir sonucu olarak, bütün, en ücra köyümüze ve mezramıza elektrik götürmekte de kendisini gösteriyor. 1983'te 24 bin köyümüzde elektrik varken, şimdi tüm köylerimizde ve 25 bin mahalle ve mezramızda elektrik vardır. Oradaki insanımızı medenî imkânlardan istifade ettirebilmek de bizim bir görevimiz. Bu kürsülerden veyahut başka vesilelerle götürdüğümüz bu elektriğin küçümsenmesi bakımından şöyle ifadelerde de bulunuldu: "Efendim, orada nüfus azdır; orada yaşayan insanlar azdır; siz, kaç kişiye hizmet götürdünüz?" gibi bir gerekçeyle, bir düşünüş tarzı ile yapmış olduğumuz icraat eleştirilmek istendi.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bedeli 37 milyar dolar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, burada, zaman zaman ortadirekten bahsediliyor, zaman zaman sosyal adaletten bahsediliyor. İşte bu sosyal adaletin ve ortadireğin güçlenmesinin, insan yerine koyulmasının bir işaretidir. Nüfus ne kadar az olursa olsun, masraf ne kadar çok olursa olsun, ben, bir

cumhuriyet döneminde köye götürülen elektrik kadar, altı senede, nüfusu az da olsa, zor şartlarda olan yerlerimize, dağ, dere, tepe demeden elektriği götürme imkânını bulabilmiş bir iktidarım. Bununla da gurur duyuyorum, bununla da övünüyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Telefona gelince Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bakınız ne güzel yer etmiş; değerli milletvekillerimizde yer etmiş, "Telefona gelince..." Doğru. Doğru, keza telefon da öyledir. Telefon da insanımıza vermiş olduğumuz kıymetin bir ifadesidir. Onun, medenî olarak yaşayabilmesi arzumuzdan neşet etmiş bir hizmetimizdir ve onun medenice yaşamasını istediğimizdendir ve çoğu zaman söylenilmiş -biz de söylüyoruz- "Şehirde olan, köyde de olacak" demişiz ve biz bunu sadece lafta bırakmadık, gerçekleştirdik. Bugün, şehirde ne varsa, köyde de o vardır. Telefon... Telefon var. Elektrik... Elektrik var; Yol... Yol var. Asfalt yol var. Su... Su var. Evet, bunun aksini söylemek gerçek dışıdır; bunun aksini söylemek, sadece kendisini inandırmaktan öte herhangi bir mana ifade etmez.

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Sayın Başbakan, İstanbul'da su yok, köyde su var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, hatırlattınız, tabii onu da söyleyeceğim. Arkadaşımız, "Köylerde su var, İstanbul'da su yok" dedi.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Devlet Su İşleri çalışmıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biliyorsunuz, sadece köydeki vatandaşlarımıza değil, şehirlerdeki vatandaşlarımıza da hizmet etmeyi kendimize prensip edindik. Nedir bu hizmetler? Altyapı. Tabii, şehirler o kadar bakımsız kalmış ki, orada yaşayan insanların o kadar terk edilmiş ki, o nedenle, bir zamanlar o bölgelere, o mahallelere devletin güçleri gidemedi.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Kanalizasyonun sorumlusu anarşidir.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, evet, evet...

Şimdi bakınız, şehirlerimizde kanalizasyon yok. Elbette bunlar altyapı, hem de çok masraf isteyen hizmetler. Toprağa gömüyorsunuz. Tabii, vatandaş da bu inşa edilirken rahatsız oluyor. Belki sonunda rahat edecek, değerlendirecek bunu; ama inşaat halinde rahatsız oluyor. Yani, siyasî iktidarlar için pek de puan toplayıcı bir hizmet değil; ama gerçek bir hizmet. Bir şehrin şehir olabilmesi için, her şeyden evvel, kanalizasyona ihtiyacı var. İnsan sağlığına ehemmiyet veriyorsanız -ki, elbette öyle- onu temin edebilmek için temiz su içirmelisiniz; bunu kanalizasyonla sağlayacaksınız. (SHP ve DYP sıralarından görüşmeler, alkışlar) Çevresini temiz tutmalısınız; bunu kanalizasyonla sağlayacaksınız. Bu hizmetler (Su, elektrik, kanalizasyon, asfalt hizmetleri) ve geçekundu alanlarının tespiti ve toplu konut icraatımızla, şehirlerimize büyük hizmetler verdik. Maalesef, şimdi bu şehirlerin çoğu muhalefet partilerinin... (SHP ve DYP sıralarından "Hepsi, hepsi" sesleri)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hepsi, hepsi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, evet, çoğu muhalefet partilerinin idaresinde ve şimdi kendileri de imtihan veriyorlar; ama biraz evvel, burada, Sayın İnönü, herhalde durumdan endişeli olmalı ki, bunun önünü kesebilmek için gerekçeyi hazırladı; belediyelere çalışma imkânını tanımadığımızı söylemek istedi. Yanlışsa düzeltirim.

ALİ TOPUZ (İstanbul) — Yanlış mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, 1983'te geldiğimizde belediyelerin hissesi yüzde 2,5 idi; şimdi yüzde 9,75. Hisselerini otomatik olarak alıyorlar ve bunun kendi kaynaklarından başka bir kaynağı da yok. Kaldı ki, biz belediyelere sadece hizmet etmek değil, onlara yetki de verdik; vergi toplama yetkilerini de artırdık, plan yapma yetkilerini de artırdık. Bu yetkileri artırdığımız zaman, tabii, belediyeler için çok laflar da söylendi. Hatta, gerçek dışı olduğuna yüzde yüz inandığım yolsuzluk iddialarında da bulunuldu, yaygın kampanyalar halinde bunlar vatandaşımıza anlatılmaya çalışıldı, belki de etkili olundu; ama şimdi ben soruyorum: Dokuz ay oldu; nerede bu sizin "hırsız" dediğiniz belediye başkanları? Bunları çıkarıp mahkemeye niye vermediniz? (*ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar*) Nerede bunlar? Bunu, elbette ki vatandaşımız da sizden soracak. Vatandaşımızın zihnini çarpıtmak, onları değişik düşünceye sevk edebilmek bir maharet değildir, gerçekleri konuşmak lazımdır. Nerede bu yolsuzluk yapan belediye başkanları? Bunları şimdiye kadar çıkarmış olmanız gerekirdi. Kuyudat sizin elinizdedir, hiçbir maniniz yoktur. Bunun izahını elbette ki yapamayacaksınız. Bu bir propagandaydı, belki de namuslu insanları karalamaktan öte bir mana ifade etmiyordu ve çalışan insanları frenlemekten başka bir manası da olmadı.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Biraz da bütçeden bahset.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz serbest ekonomiden yana olduğumuzu ifade ederken, programımızda özelleştirme de var.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Çadır programı gibi... Ne programı bu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Özelleştirmeden yanayız; bunu bu kürsüden ifade ediyorum; çünkü, Türkiye'nin bir gerçeği var; bu gerçeği hiçbirimizin görmezlikten gelmesi mümkün değildir. Kamu iktisadî teşebbüsleri, Türkiye'nin ekonomisini zorlayan teşebbüslerdir. Zamanında yapılmıştır, bir ihtiyacın gereği idi; ama artık dönemlerini tamamlamışlardır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — İhtiyaç kalmadı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, artık bunları bizim özel teşebbüsümüz, özel girişimcilerimiz yapabilecek durumdadırlar; biz, onları teşvik edeceğiz. O nedenle, özel teşebbüsten yana olduğumuz gereğiyle, bunları özelleştirmek istiyoruz ve bir an evvel de yapacağız, özelleştirmeyi gerçekleştirirken, sizin zannettiğiniz gibi, bunları yok pahasına da elimizden çıkarmıyoruz; defaatle fiyat analizi yapılıyor, defaatle incelemeler yapılıyor, talipler arasından makul usullerle makul fiyat verenlere bunlar satılmak isteniyor, devredilmek isteniyor ve inanıyoruz ki, Türkiye ekonomisinin rahatlayabilmesi için bundan başka da yol yoktur. O nedenle, bu fikre iştirak etmeyenler olabilir; zaten fikir ayrılıkları bazı noktalarda, bazı konularda ortaya çıkıyor, bizim buna bir itirazımız yok; ama bizim fikrimiz ve doğru olduğuna inandığımız fikir de budur. Bu fikir sadece bizim değildir, bu işle yakinen ilgilenenler öteden beri bu fikri savunurlar; fakat bir türlü bunu gerçekleştirmek mümkün olmamıştır; biz bir an evvel gerçekleştirmeye gayret edeceğiz, bir an evvel gerçekleştireceğiz.

Ayrıca, SHP Lideri Sayın İnönü, bu fikirde olmadıklarını biraz evvel beyan ettiler; ama bu hususta bazı fikir serdedenler, hem özel teşebbüsten yana olduklarını ifade ediyorlar, hem de bizim özelleştirdiğimiz işletmeleri iktidara geldiklerinde devletleştireceklerini söylüyorlar. Şimdi bu, deminden beri ifade etmeye çalıştığım ekonomik sistemlerden

hangisinin tercihidir. Serbest ekonomiden yana olmanın mı bir tercihidir, müdahaleci ekonomiden yana olmanın mı bir tercihidir? Bunu sizlerin takdirine bırakıyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halktan yana olmanın bir tercihidir Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her şey halktan yana, her şeyi halkımız için yapıyoruz. Onun mutluluğu için yapıyoruz, onun refahı için yapıyoruz.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — ABD Başkanı böyle mi dedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama, demin söyledim, sistemler yanlış seçilirse, halkımızın mutluluğu için çalışmak bir mana ifade etmiyor, onlar mutsuz oluyorlar. Onun için, sistemi iyi seçmek lazım. Hepimiz halkımızın mutluluğu, refahı için çalışıyoruz. Zaten, devlet ne için var? Devlet, milleti için var. Millet in mutluluğu için var. Millet in zenginliği devletin zenginliğini gerçekleştiriyor. Biz bu politikayı takip ediyoruz, bizim prensibimiz bu.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Siz sistemi seçtiniz mi Sayın Başbakan? Siz, sistemi anlatın da bilgi sahibi olalım.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yine bizim iftiharla üzerinde durduğumuz, ortadireği güçlendiren, ortadirek için gerçekleştirmek istediğimiz bir toplu konut müessesemiz var, toplu konut anlayışımız var. Toplu konut olarak, bugüne kadar 650 bin eve kredi verdik. Bunun 400 binini de teslim ettik. Bu 400 bin rakamı, biz iktidara gelinceye kadar yapılmış olan, türlü müesseseler tarafından gerçekleştirilmiş olan toplu konut sayısına eşittir. Biz altı sene içerisinde bunu gerçekleştirdik ve giderek de yaygınlaştıracamız ve giderek de artıracamız. Çünkü toplu konut, sadece ortadireğin bir ev edinmesini sağlamak amacına da matuf değildir, ekonomimizi de canlandıran, ekonomimizi de sürükleyen bir sektördür. O bakımdan, gerekli ehemmiyeti, gerekli desteği vereceğiz ve devam ile daha da fazlaştıracamız; bu vesileyle ortadireğin güçlenmesini de sağlamış olacağız.

Bakınız, ayrıca, esnafımıza, çiftçimize, gerekli destekleri de şöyle sağlıyoruz: Şimdiye kadar yapılmış olan organize sanayi siteleri, küçük sanayi siteleri ve işyerlerinin iki mislinden fazla işyeri ve sanayi sitesinden fazla işyeri ve sanayi sitesini gerçekleştirip esnafımıza teslim ettik. Esnafımız orada sanayie yardımcı oluyor. Esnafımız orada dükkân sahibi oluyor, esnafımız bir dükkâna sahip olmanın mutluluğu ve güveni içerisinde işini mutlu bir biçimde gerçekleştirebiliyor, devam ettirebiliyor.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Esnafılar terek satıyor. Siftah etmiyorlar Sayın Başbakan. Terek nedir dersiniz onu da anlatırız.

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen, yerinizden müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben şimdi, böyle, karşılıklı konuşmak istemiyorum. Burada olmak, burada konuşmak mühim değil...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Yalan mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...İsparta'da olmak lazım, İsparta'da konuşmak lazım... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Orada konuşmak lazım.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Et dağıtıyorsunuz orada. Bu ayıp size yeter.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada konuşmak değil, orada konuşmak lazım, orada.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paralarını ne zaman ödeyeceksiniz Sayın Başbakan? Bir seneyi geçti...

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Müdahale etmeyelim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz vilayetimizi temsil ederiz; ama, sen memleketi temsil edemezsin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene, biraz evvel arkadaşlarım da ifade ettiler, elli senedir yaşanmamış bir kuraklığı yaşadık.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gerekli tedbiri aldın mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kuraklığın tedbiri alınmaz, Allah'tan gelen bir hadisedir. Kuraklığın tedbirini şimdiye kadar kim almış ki, biz alalım? Var mı onun bir tedbiri

HASAN NAMAL (Antalya) — Sondajla alınır tedbir.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz tedbiri nasıl alıyoruz? İşte, biraz sonra anlatacağım, barajları yapmakla alacağız. Atatürk Barajı 13 Ocakta su tutuyor, sizleri de davet ediyorum ve onunla, sulanamayan toprakları sulayacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Kuraklık, tabii, Allah'tan gelen bir iş. Eğer bunun çaresini bilen varsa, hayhay, buyursun, onun tedbirini söylesin.

Haa şimdi deniyor ki, "Biz tedbir söylemeyiz." Onun tedbirini zaten söyleyemezsiniz. Bunun tedbiri yok.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, Antalya'da, Devlet Su İşlerinden sondaj makinesi alamadık. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Namal, lütfen, yerinizden müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kuraklık nedeniyle ürünün yüzde 40'ı zarara uğramış olan tüm çiftçimize...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Tüm çiftçimize?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, tüm çiftçimize gerekli yardımlarda bulunduk. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Yalan!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İzmir'in Bakırçay bölgesine gelin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, deniyor ki, "efendim, bunları yaptınız; ama partizanca hareket ettiniz." *(SHP ve DYP sıralarından "Doğru" sesleri)* Şimdi, benim elimde çıkarılmış listeler var.

KÂZIM ÇAĞLAYAN (Kırşehir) — ANAP partizanlığı bilmez, siz bilirsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunlar, Tarım Bakanımız tarafından da ifade edildi. Hiç oy almadığımız köylerdeki zarara uğramış vatandaşlarımızın borçlarını erteledik, tohumunu da verdik. Bunun aksini hiç kimse ifade edemez.

Böyle bir konuda, bakınız, bir alışkanlık olmasın; ama bizde o alışkanlık yok. Böyle bir zarara uğramış konuda zarara uğrayan insanların arasında tefrika yapmak bize, hiç kimseye mümkün değil, hiç kimseye izafe edilemez.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — “Tefrika” değil, “tefrik.”

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zararı, acıyı birlikte paylaşıyoruz. Ayırım yapmamız mümkün değildir. Bunu nasıl düşünebiliyorsunuz, nasıl yakıştırabiliyorsunuz, bilemem; ama olmaya ki bir alışkanlıktır, onu da... *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar[!])*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Çiftçi halinden memnun mu, bir anlat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, deniyor ki, “Çiftçimiz gübre kullanmıyor. Gübre pahalı, çiftçi gübreyi kullanamıyor.”

Bakın, ben size bir not takdim edeyim: Ekim 1988’de gübre kullanımı 6,6 milyon ton iken Ekim 1989’da 7,2 milyon tona çıkmıştır. Yüzde 9 artış vardır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Daha önce 8 milyon tondur.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, çiftçi gübre kullanmıyor demek, bana göre, gerçekle bağdaşmıyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Senede kaç ton gübre kullanıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, burada bir mercimek misali verildi ve “1 kamyon veyahut 1 römork mercimekle 1 traktör alınıyordu” denildi.

Bakınız, 1984 yılında 14 römork mercimekle 1 traktör alınıyordu, şimdi (1989 yılında) ise 11,4 römork mercimekle 1 traktör alınıyor; bizim hesabımız da budur; 1988 yılında 14 römork mercimeğe 1 traktör, 1989 yılında 11 römork mercimeğe 1 traktör..

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kaynağınız nedir Sayın Başbakan, kaynağınızı açıklayınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, 1968 yılı fiyatlarına göre kişi başına tarımsal gelir 1980’de 200 dolar, 1988 yılında 290 dolar; çalışan başına tarımsal gelir 1980 yılında 663 dolar, 1988 yılında 800 dolardır. O halde, “tarımda çalışanların geliri azalıyor” demek, yine, pek doğru değildir. *(DYP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, çiftçimize verdiğimiz ehemmiyet devam edecek ve bilhassa doğuda, çok ehemmiyetli olarak gördüğümüz hayvancılığımızı destekleyeceğiz.

Yine burada, “hayvan fiyatları düştü, çiftçi de bundan etkilendi, zarar gördü” denildi. Biz, bunu önleyebilmek için Et ve Balık Kurumunca destekleme alımı yapılabilmesi amacıyla 130 milyar lira ödeme yaptık. Zannedildiği gibi, hayvan fiyatları ucuza kapatılmış olmayıp Et ve Balık Kurumu marifetiyle yapmış olduğumuz bu 130 milyar liralık destekleme alımı ile normal piyasa fiyatının üstüne çıkmıştır.

Bu desteği devam ettireceğiz, hayvancılıkla uğraşan tarım çiftçisine buradan sesleniyorum, bu desteği devam ettireceğiz ve hayvancılıkla uğraşan çiftçimizin refah seviyesini mutlaka yükselteceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sanayi çiftçisinin durumu ne oldu Sayın Başbakanım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz da elektrik konusunda rakamlar vereceğim. Elektrik konusunda yapmış olduklarımızın da rakamsal ifadesinde fayda vardır.

1980 yılında 5 bin megavatlık kurulu gücümüz, 1989 yılında 15 bin megavata çıkarılarak, enerjinin 3 misli artırılmıştır.

Şimdi siz, diyebilir misiniz ki, hayır efendim, artmadı? O zaman, gelin, buyurun bu kürsüden söyleyin; bu kürsü açıktır. *(DYP sıralarından "Megavat ne demek Sayın Başbakanım?" sesleri)*

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Yani, metreküp filan mı demek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve yine, o zaman siz, "Türkiye'de sanayi yok, bu artan enerjiyi kim kullanıyor?" diye devam edebilir misiniz? Oysa, sanayide yüzde 11 civarında elektrik sarfı artışı vardır.

Yine, "çiftçinin ürettiği malın bedelini zamanında alamadığı" ifade edildi.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Doğrudur Sayın Başbakan; çay paraları 1,5 senedir hâlâ verilmedi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bu da doğru değil. *(DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Vatandaş 1,5 senedir çay parasını alamadı.

BAŞKAN — Sayın Çakiroğlu, lütfen oturun efendim; yerinizden müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene buğday çiftçisinin parası tamamen peşin olarak verilmiştir. Çiftçiden 1989 yılında 460 bin ton buğday peşin parayla alınmıştır; bunun tutarı 152 milyar liradır.

Biraz evvel de, bir vesileyle söylemiştim; kuraklığın çok fazla zarar verdiğini, kuraklığın zararının hissedilmemesi için çiftçimize yapmış olduğumuz desteğin haricinde, elbette ki gerekli tedbirleri almalydık. Ne gibi tedbirler almalydık? Hasadınız yok, buğdayınız yok, arpanız yok, nohutunuz yok, vatandaşa ne yedireceksiniz? Nasıl bunları temin edeceksiniz? Bunları elbette dışarıdan almanız lazım.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar bağlantı yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 milyar dolarlık bağlantı yapmak suretiyle bu noksanımızı telafi ettik; dışarıdan buğdayımızı almayı başarabildik.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar bağlantı yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, çok mühim. Bir zamanlar 1 milyar değil 1 milyon doları bulamaz iken, şimdi biz 1 milyar dolar ile bu noksanımızı, bu ihtiyacımızı karşılayabiliyoruz. Eğer biz bunu karşılamasaydık, şimdi, Türkiye'de kıtlık olurdu.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları söylemiştiniz Sayın Başbakan, lüzumsuz tekrar oluyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gerek elektrik enerjisini sağlayabilmek, gerekse sulamayı temin edebilmek amacıyla yapmış olduğumuz barajlar hakkında da kısa bir bilgi vermek istiyorum.

1984 yılı başında Türkiye’de baraj sayısı 84 idi; son 6 yıl içerisinde 50 baraj bitirilmiş vaziyettedir.

ALİ TOPUZ (İstanbul) — Kaçına siz başladınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1984 yılı başına kadar barajların toplam gövde dolgu hacmi 135 milyon metreküptür; son 6 yılda ulaşılan miktar 188 metreküp olmuştur. Bu rakamlar karşısında, “hani, ne yaptınız?” demek, herhalde insaf ile bağdaşacak bir husus değildir. Atatürk Barajını biz yapıyoruz, hem de Türk mühendisleri ile yapıyoruz. Atatürk Barajının temeli biz iktidar olmadan 2 gün evvel atıldı, ama şimdi bitirmek üzereyiz. Yani, 6 sene içerisinde bu baraj bitmiş olacak. Günde de 5 milyar lira para sarf etmek suretiyle bitecek. Şimdi diyeceksiniz ki, efendim bunu neden söylüyorsunuz? Yine konuşmalar esnasında, “İşte, şu kadar sene evvel başlanmıştı da, şimdiye kadar neden bitmedi, şu tesis, neden bu zamana kadar kaldı” gibi, sözler söylendi, düşünceler ifade edildi; ama bakınız, koskocaman Atatürk Barajı, 6 sene gibi bir müddet içerisinde bitirilmiştir. Türk mühendisleri tarafından yapılan bu baraj, bizim iftihar vesilemizdir. 13 Ocak tarihinde su tutacaktır. Biraz evvel de söyledim, hepiniz davetlisiniz. İnşallah, beraberce gidip o barajın açılış merasimini yapacağız.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar su tutacak?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Diğer barajlar hakkında da kısaca bilgiler vermek istiyorum.

Karakaya Barajı, Eylül-1976’da ihale edilmiş, 1984 senesine kadar gerçekleşme nispeti yüzde 19; 1987 yılında bitti.

Altinkaya Barajı, Mayıs 1980’de ihale edilmiş, 1984 yılına kadar yüzde 16’sı tamamlanmış, 1988 yılında bitmiş.

Kılıçkaya Barajı, Eylül 1980’de ihale edilmiş, 1984 yılına kadar yüzde 27’si gerçekleşmiş...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bunların fizibilite çalışmaları ne zaman yapıldı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...1989 yılında yüzde 95 seviyesine ulaşmış.

Menzelet Barajı, Mayıs-1980’de ihale edilmiş, 1984’de yüzde 20’si gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 94 seviyesine ulaşmış.

Çatalan Barajı, 1982-Şubatında ihale edilmiş, 1984’te yüzde 2’si gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 67 seviyesine ulaşmış.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bunların fizibilite çalışması ne zaman yapıldı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kapulukaya Barajı, Temmuz-1979’da ihale edilmiş, 1984’te yüzde 28 seviyesine ulaşmış, 1989 yılında bitmiş.

Gezende Barajı, Temmuz-1979’de ihale edilmiş, 1984’te yüzde 12 seviyeye gelmiş, 1989 yılında yüzde 65 seviyeyi bulmuş.

Adıgüzel Barajı, Haziran-1981’de ihale edilmiş, -ilk ihalesi de 1976 yılında- 1984’te yüzde 21’i gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 88 seviyesine ulaşmış.

Köklüce Barajı, 1980 Ekiminde ihale edilmiş, 1984'te yüzde 19 seviyesine gelmiş, 1988 yılında tamamlanmış.

Karacaören Barajı, Mayıs-1977'de ihale edilmiş, 1984'te yüzde 47 seviyesine gelmiş, 1989 yılında tamamlanmış.

Bunlar, devam edebilir; ama sizi bu hususta fazlaca meşgul etmek istemiyorum. Burada benim anlatmak istediğim, ihale tarihiyle -1984- bizim zamanımıza kadar olan süre içerisinde, o zaman dilimi içerisinde barajların hangi nispette gerçekleştiği ve şu ana kadar, bizim zamanımızda, 1983-1984'ten 1989'a kadar da ne kadarının gerçekleştiğini tespit edebilmemiz, sizlere, açıklayabilmem açısından bunları okudum. Hızlı bir şekilde bunlar gerçekleşiyor.

Bakın, nasıl, gerçekleşiyor? Tabii, bütçe imkânlarıyla bunları gerçekleştirmek pek de kolay değil; ama biz, "Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu" diye bir fon oluşturduk. Bu fon sayesinde, bu fondan verdiğimiz destek sayesinde ve bunların ihale sisteminde yapmış olduğumuz bir değişiklikle bunları gerçekleştirebilme imkânını bulduk. Attı sene içerisinde, değil koskocaman Atatürk Barajını yapıp bitirmek, bir hükümet konağının yapılmadığı zamanları gayet iyi biliyoruz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, serbest ekonominin bir gereği olarak da kurların serbest olduğunu ifade ettik. Kurlar serbesttir; yani, söylenildiği gibi, bir müdahaleci hal mevzubahis değildir.

Faizler de serbesttir ve bugün faizler yüzde 60, yüzde 57, yüzde 56 civarında seyretmektedir. Halbuki, bir ara, yüzde 85'lerde idi. Hatta, ticarî kredilerde yüzde 120'lerin üzerine çıkan faizler; şimdi yüzde 57'lerde, yüzde 56'larda seyretmektedir. Bu, kendiliğinden, piyasa koşullarına göre oluşan bir olgudur.

Ayrıca, biz altın ithalini de serbest bıraktık. Evvelce kaçak altın, şimdi Merkez Bankası marifetiyle yurda sokuluyor, Merkez Bankası marifetiyle satılıyor. Böylece, birçok konularda olduğu gibi, altın kaçakçılığında da istifade eden Bulgaristan'ın bu istifadesine de mani olunmuş olunuyor. Silah kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, altın kaçakçılığı bu komşu ülkeden yapılmakta iken, şimdi o fırsatı, o imkânı artık, bu komşumuz da bulamıyor.

Değerli milletvekilleri, bu serbest kur sayesinde ihracatımızın giderek arttığını ve politikamızın da bu yönde olduğunu ifade etmiştim. Yine de aynı şeyleri söylüyorum; aynı sistemle ihracatımız artmaya devam edecektir ve bu sayede elde ettiğimiz dövizle her türlü ihtiyacımızı karşılayacağız.

Sayın hatipler, bu ihracatta hayalî ihracat payının çok yüksek olduğunu ve ihracat artışının hiçbir zaman bizim sistemimizle hemahenk olmadığını, sistemle ilgili olmadığını ifade etmek istediler. Biz, ihracatta vergi iadesinden vazgeçtik. Buna rağmen bu sene yine ihracatımız geçen seneler nispetinde olacaktır; hayalî ihracat da yok. Bu sene bir düşüş mevzubahis olursa, bu da, Irak'a yapmış olduğumuz, istemiş olduğu krediyi verememekten mütevellit, ondan kaynaklanan bir husustur. Bunun içerisinde hayalî ihracat yoktur. Hayalî ihracat, vergi iadesini yüksek tuttuğunuz müddetçe, bazıları tarafından gerçekleştirilebilir. Sonra, hayalî ihracat sadece bizim zamanımızda mevzubahis olan bir husus da değildir. Bunu yapanlar elbette adalet önünde hesap verirler; ama, bunu yapanlar vardır diye biz ihracatımızdan da vazgeçecek değiliz. Bu bir sistemdir; bu, ekonominin gereğidir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hayalî ihracat bir sistem mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette ki, ihracata devam edeceğiz, ihracatı türlü yollarla da teşvik edeceğiz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Hayalî ihracatın mucidi var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayalî ihracat yok. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) Çünkü, gereği yok. Biz, vergi iadelerini kaldırdık; bu sene gerçekleşecek...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — O zaman, “vardı” demek istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sistemin içinde var hayalî ihracat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Varsa yapanlar, adalet önünde hesap verirler. Bu her zaman böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacak.

Değerli milletvekilleri, önem verdiğimiz bir konu da turizmdir. 1980'lere gelinceye kadar çok lafi edildi; turizm gelirlerimizin artırılmasının, turizmin teşvik edilmesinin lazım geldiği çok konuşuldu; ama bir netice alınamadı.

Şimdi bakınız, biz, turizmden bu sene -tahmin ediyorum- 3 milyar dolar gelir elde edeceğiz. Türkiye bir turistik bölgedir. Elbette ki, cennet gibi vatanımızın bu özelliğinden istifade etmemiz lazımdır. Bunu her yönüyle teşvik edeceğiz; gerek otel, turistik tesisler, yatak kapasitesi bakımından teşvik edeceğiz, gerekse eğitim bakımından teşvik edeceğiz. Çünkü, diğer Akdeniz ülkelerinin turistik gelirleri bizimkinden çok yüksek. O seviyeye ulaşmamamız için hiç bir neden yoktur. Geçmişte bu husus belki göz ardı edilmiştir; ama biz bunu süratle kapatmaya çalışıyoruz ve kapatacağımıza da inanıyorum. İleride, önümüzdeki senelerde turistik yatak sayısının 400 bine çıkacağını rahatlıkla tahmin edebiliyor ve turistik gelirlerimizin 1994 senesine kadar, o dilim içerisinde 5,5 milyar dolar olacağına inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, her ne kadar, Sovyet Rusya'da ve Doğu Avrupa ülkelerinde değişim mevzubahis ise de, biz savunma sanayimize ehemmiyet veriyoruz.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sayın Başbakan, yanlış söylüyorsunuz; “Sovyet Rusya” değil, Sovyetler Birliği olacak.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şunu biraz daha açıklamak istiyorum:

Bugün Doğu ülkelerinde ve Sovyetler Birliğinde değişiklikler oluyor. Konuşmamın başında da ifade ettiğim bu değişiklikleri, demokrasiye atılan adımlar olarak nitelendiriyoruz ve destekliyoruz; ama ittifakların durumu nedir? Biz, bilindiği gibi, NATO İttifakının, NATO'nun, şimdiye kadar, güvenliğimiz açısından ehemmiyetli bir rol oynadığına inanıyor ve bu rolün devam edeceğini de düşünüyoruz. Elbette ki, Varşova Paktı da aynı şekilde, icraatına, görüşüne devam ediyor. Yani, netice itibarıyla, hakların, ittifakların ortadan kaldırılması gibi bir şey söz konusu değil.

Elbette, temennimiz, bütün dünyada barışın gerçekleşmesidir. Bunu, herkes gibi, biz de temenni ediyoruz; ama gelişmeler çok hızlı seyrediyor. Bu gelişmeler, belki belirsizliklere de neden oluyor. Güvenliğimizi, hiçbir zaman ihmal edemeyiz. Bugünden yarına, biz, güvenliğimizi tehlikeye atabilecek herhangi bir girişim içerisinde, bir tavır

içerisinde olamayız. Bu nedenle savunma sanayiine ehemmiyet veriyoruz. Bilindiği gibi, Kıbrıs olayı nedeniyle, ambargo nedeniyle Silahlı Kuvvetlerimizin düşmüş olduğu durum hâlâ hafızalarımızda canlılığını muhafaza etmektedir. Biz, bu konuda da Silahlı Kuvvetlerimizin bağımlı olmasını istemiyoruz ve elimizden geldiğince Silahlı Kuvvetlerimizin araç ve gereçlerini modernize etme gayreti içerisindeyiz, buna da devam edeceğiz. O nedenle, Savunma Sanayiini Destekleme Fonunu Teşkil ettik ve bundan sağlanan kaynaklar nedeniyle de savunma sanayiinde hayli mesafeler alınmıştır.

Bakınız, F-16 uçaklarının motor fabrikasının temeli Eskişehir’de bizim tarafımızdan atıldı ve şimdi üretime başlandı. Ayda 2 tane F-16 uçağı imal ediyoruz, hem de en mükemmellerinden imal ediyoruz. Elbette ki, bunlara devam edeceğiz.

Ayrıca, savunma sanayii ile ilgili zırhlı savaş araçları yapımı kararı verildi, fabrikanın temeli atıldı, gerçekleştirilmek üzeredir.

Ayrıca, bu proje içerisinde olan, savunma sanayiinin gerçekleştirme arzusunda olduğu, programında olan hususları da birer birer gerçekleştireceğiz. Bunlardan en önemli gördüklerimiz, en öncelik verdiklerimiz de, radar sistemidir ve zırhlı helikopter alımlarıdır. Bunları bir an evvel gerçekleştirme gayreti içerisinde olacağız.

Ayrıca, denizaltıların çok kısmını kendimiz gerçekleştirebiliyoruz, yapabiliyoruz. 4 fırkateynden 2 tanesi Türkiye’de yapılmıştır. 1.500 tankımız modernize edilmiştir. Bu çalışmalara elbette ki devam edeceğiz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Konvansiyonel silahları ne yapacaksınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bir diğer konumuz da, otoyollardır. Artık, değişen dünyada biz de hak ettiğimiz yeri almalıyız. Geç de olsa bu imkânı bir an evvel yakalamalıyız.

Bugün otoyol olarak 1.400 kilometre otoyolun ihalesi yapılmış, çalışmaları, inşaatı devam etmektedir. Bunu herhangi bir şekilde küçük görmek, bunu küçümsemek, hiçbir şey yapılmıyormuş gibi telakki etmek, bana göre doğru bir hareket tarzı değildir.

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Or-An yolu ne zaman bitecek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, çevre sorunlarıyla da yakinen ilgili olduğumuz bilinen bir husustur. Esasında, Ankara’nın hava kirliliği, Türkiye’deki her vatandaşımızın zihninde yer etmiş bir husus. Bu hava kirliliği sadece Ankara’da değil, şehirlerimizin çoğunda bu kirlilik had safhadadır. Biz bunu önleyebilmek için, ilk önce, ithal kömür tatbikatına başladık, faydalı da oldu. Geçtiğimiz senelerde Ankara’da hava kirliliğinin kalmadığı herkes tarafından ifade edildi. Bu sene bazı dalgalanmalar oldu; ama, öyle zannediyorum ki, yine de pek had safhada bir kirlilik mevzubahis değildir.

Ayrıca, bunu temin edebilmek amacıyla getirdiğimiz doğalgazı da devreye soktuğumuz bir gerçektir. Ta Rusya’dan getirilen doğalgazdan bugün Ankara’nın birçok bölgesi istifade etmektedir. Bunlar da vatandaşımızın sağlığıyla, mutluluğuyla ilgili hususlardır. Belki bunlar fazla yatırımlardır, belki bunlar görünmeyen yatırımlardır, belki çabuk alışılan yatırımlardır, değerlendirilmesi çabuk unutulmuş yatırımlardır; ama hava ve su gibidir, olmadığı zaman rahatsızlık yaratır; ama olduğu takdirde de normal

karşılanan hizmetlerdir. Biz bunu biliyoruz; ama bunlar vatandaşımızın mutluluğu için, onun refahı ve rahat yaşayabilmesi için yapmış olduğumuz yatırımların başında gelir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de telekomünikasyon hizmetleri de çok ileri, had safhadadır. *(SHP sıralarından görüşmeler)* Çok ileridir. Biraz önce de söyledim, köylerimizde dahi telefonumuz vardır. Bakınız, bazı rakamlar vereceğim: 1983’te 1 milyon 904 bin telefon hattı varken, 1989’da 7 milyon telefon hattı var. 1983 yılına kadar 2 milyon kabul edin, 1989 yılında 7 milyon hatta çıkmış. PTT sadece telefonla da ilgili değil, televizyon meselesi de PTT ile artık ilgili hale getirilmiştir. Bugün, Türkiye’de televizyon hizmetleri de...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — O da çok ileri, had safhada...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, tabii...

1983’te sadece siyah-beyaz televizyon varken, 1984’te renkli televizyona geçildi. Bugün 1 milyon 300 bin renkli televizyon var. O zaman, 400 bin renkli televizyon olabileceği, buna enerjinin yetmeyeceği ifade ediliyordu; ama bugün 1 milyon 300 bin renkli televizyon var, enerji de yetiyor. Hatta o zaman haftada 32 saat olan televizyon programı, bugün haftada aşağı yukarı 300 saati bulmaktadır.

Değerli milletvekilleri, vatandaşımızı da ilgilendiren, hepimizin ilgilendiği enflasyon konusunda da bazı açıklamalarda bulunmak istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Bu çok önemli.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Had safhada...

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim... Lütfen dinleyiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, enflasyon, bugün, rakam itibariyle, yüzde 69-70 civarındadır; ama ağustos ayından itibaren enflasyonda bir durma ve hatta az da olsa aşağı inme mevcuttur.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Özal Çankaya’ya, enflasyon aşağıya.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu lütfen dinleyiniz efendim.

Bu bir gerçektir. Rakamlara bakınız; enflasyon bugün durmuştur ve aşağı inme istidadı göstermektedir. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar (!) gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz ekonominin alt yapısını tamamladık, Bundan sonra enflasyonda aşağı inme gerçekleşecek, enflasyon aşağı inecektir. Bunu hep beraber göreceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hazine artık Merkez Bankasından borç almıyor. Serbest ekonomi sayesinde artık faizler aşağıya düşüyor. Bunlar enflasyonun da giderek aşağıya düşeceğinin işaretleridir ve enflasyon da giderek aşağıya düşecektir.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Pozitif faiz ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Enflasyondan bahsederken, tabii yine bir çağrışım yapıyor ve 1980 öncesine geliyoruz. Enflasyon, 1980 öncesinde yüzde 120'lere ulaşmıştı. Yine söylediğim gibi, kaldı ki, hiçbir mal da piyasada yokken, şimdi enflasyon yüzde 70'lerde seyrederken ve her malın da bolluğu mevzubahisten,

yapacağımız bir mukayese ile hangi dönemin daha iyi idare edildiği hakkında bir sonuca varmamız elbette ki mümkün olacaktır, Hem enflasyonu yüzde 120'lerde, yüzde 100'lerde tutacaksınız, hem mal bulunmayacak, hem kuyruklar alıp yürüyecek, kaçakçılık piyasaya hakim olacak, tezgâh altında mallar satılacak, çift fiyata mevzubahis olacak... Şimdi de, tabii, enflasyonun yüzde 70 olmasını savunmuyorum; ama enflasyon yüzde 70'ken, bu demin söylediğim konuların hiçbirisi mevzubahis olmayacak, her türlü malı bulabileceksiniz, karaborsa olmayacak, çift fiyat olmayacak, kaçakçılık olmayacak, faizler kendiliğinden aşağıya düşecek, kur serbest bırakılacak, Hazine Merkez Bankasından borç almayacak... Bunlar iyi işaretlerdir. Bu işaretler nedeniyle enflasyonun aşağıya çekileceği kanaatini taşıyorum ve çekilecektir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaça çekeceksiniz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları iki Özal da çok söyledi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir de, borçlarımızdan bahsedildi. Bugün, bizim dış borcumuz 36 milyar dolardır. 1979'da borcumuz 14 milyar dolar, ihracat 1,7-2 milyar dolar civarındadır. Siz o ihracatla borcunuzu 6 senede ödersiniz, biz 36 milyar dolar borcumuzu bugünkü ihracat rakamlarımızla, 3 senede öderiz, işte aradaki fark budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Vah Türkiyem vah!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Bulgaristan meselesi de sayın liderler tarafından ifade edildi. Biz, Hükümet olarak Bulgaristan politikamızda hata ettiğimizi zannetmiyoruz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Gelenler hata etti.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meseleyi, böyle, bir ucundan tutarak değerlendirmenin de doğru olduğu kanaatini taşıyorum. Ne yapılmıştır? Orada baskı altında olan insanlar, Türkiye'ye gelmek mecburiyetinde kalmışlardır. Siz de, o baskı altında olan insanlar Türkiye'ye gelsin istemişsiniz. Hata mı etmişsiniz? Yani, denebilir mi, "Hayır efendim gelmesinler. Neden kapıları açtınız?" Bunu demek mümkün değildir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Niye kapadınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Eğer biz bunu demediyseniz, "gelmeyin" demediyseniz, doğru yaptık. Zaruret içerisinde olan, baskı altında olan insanlar, soydaşlarımız elbette Türkiye'ye gelsinler istedik, o baskıdan kurtulsunlar istedik. Bunun garip bir tarafı yoktur.

"Niye kapattınız?" derken, bugün Doğu, Batı Almanya'dan da misal vermek gerekir. Doğudan Batıya geçmek isteyenler (ki, hiçbir baskı filan yok, kapılar açılmış) kendiliklerinden de geri dönüyorlar. Bu da bir vakıya ve baskı yokken Batı Almanya'ya geçmek isteyenlere, Batı Almanya dahi bir noktadan sonra vize uygulama ihtiyacı hissetti. Bunun bir nakısa olduğunu zannetmiyorum; ama, Bulgaristan'da yeni bir yönetim işbaşında. Biz bu yeni yönetimle görüşüp, meseleyi bir diyalog içerisinde, müzakere içerisinde halletmek istiyoruz, insan haklarına saygılı bir biçimde, insanlara yaraşır bir biçimde meselenin çözümlenmesini istiyoruz. Politikamız da bu olacaktır, öyle zannediyorum ki, yeni yönetim de bu istikamette düşünecek ve meseleyi bu istikamette gerçekleştirecektir.

Değerli milletvekilleri, Kıbrıs konusundaki görüşlerimizi de türlü vesilelerle ifade ettik. Bu kürsüden bir kere daha ifade etmek istiyorum. Biz, Kıbrıs'ta eşit siyasî haklara sahip iki toplumlu, iki kesimli bir federasyondan yanayız. Denктаş'ın bu husustaki gayretlerini de takdirle karşılıyor ve kendisini de destekliyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, dış politikamızda şimdye kadar uygulanan, “yurtta sulh, cihanda sulh” politikasını devam ettiriyoruz. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)* Evet, niye gülüyorsunuz buna? *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler, ANAP sıralarından “Onlar anlamaz” sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Atatürk'ten kalan, sembolleşmiş bir prensiptir, gülünecek bir prensip değildir ki, üzerinde titremeniz lazım gelen bir prensiptir. Neye gülüyorsunuz? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Gülünecek öyle halleriniz var ki... Buna mı gülüyorsunuz? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu, Yüce Atatürk'ün koymuş olduğu ve bugün bütün cihanın tatbik etmek istediği, bütün dünyanın tesisini gerçekleştirmeye çalıştığı bir prensip. Sulh, barış; ama sulhtan, barıştan yana değilseniz, elbette ki gülersiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Biz, sulhtan yanayız, barıştan yanayız, sevgiden yanayız, birlikten, beraberlikten yanayız.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Prensibe değil, size güldük, size...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Siz evvela parti içinde sulhu sağlayın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onun için, bizim diğerlerine faikiyetimiz vardır; güven bizdedir.

Değerli milletvekilleri, biz vatandaşımızın güvenine layık olabilmek için, tüm gayretimizi, birleştiriciliğimizi, sevgimizi, diyalogumuzu, uzlaşmamızı; bu prensiplerimizi, haktan, hukuktan yana olduğumuzu, adaletten yana olduğumuzu, hukukun üstünlüğünü ve laik bir ülke olduğumuzu, laikliğin dinsizlik olmadığını, din ve vicdan hürriyetinin ancak laiklik prensibiyle gerçekleşebileceğine inandığımızı ifade ediyor; milliyetçi, muhafazakâr, sosyal adaletçi, serbest pazar ekonomisinden yana bir parti olduğumuzu söyleyerek huzurlarınızdan sevgi ve saygıyla ayrılıyorum.⁶⁵ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)*

⁶⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 35, Birleşim 44, Sayfa 99-118*

27 Aralık 1989 Çarşamba

1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma.

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1990 bütçe görüşmeleri hakkında Yüksek Heyetinize fikirlerimi serdetmek üzere huzurlarınızda bulunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, uzun müddettir bir propaganda vesilesi yapılan seçim sistemi ve 26 Mart seçimleri hakkındaki görüşlerimi Yüce Heyetinize ve vatandaşlarıma açıklamak istiyorum.

AHMET ERSİN (İzmir) — Bütçeyi anlatmayacak mısın?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Bütçe bohça olmuş... Ne anlatacak...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz 1987 seçimlerinde yüzde 36 oy almak suretiyle milletin oylarıyla iktidar olduk ve bu Seçim Kanunuyla diğer partiler de seçime girdiler. Herkesin aldığı oy belli. Biz yüzde 36 oy aldık ve iktidar olduk.

Şimdi, "Dünyanın neresinde görülmüştür?" denerek, yanlış bir baza oturtuluyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bir misal ver bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu Seçim Kanunu, geçmişteki birtakım tecrübelerden kaynaklanan bir kanundur. Daha evvel...

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bul kararı, al parayı!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...koalisyon hükümetleri zamanında, seçim kanunlarının siyasî istikrar yaratmadığı ve bu seçim kanunlarıyla ülkenin istikrarlı bir biçimde idare edilemeyeceği şikâyetleri ve münakaşaları uzun müddet devam etti. Bu münakaşaları yapanlar, bu fikirleri serdedenler, yine şu yüce çatı altında bulunmaktadırlar ve bu münakaşalar sonucu, -bizden evvel de yapılmış olan- bu Seçim Kanunuyla seçimlere girdik, bu netice hâsıl oldu.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bir bastınız, üç aldınız.

AHMET ERSİN (İzmir) — Özal öğretmiş bunları.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, değerli milletvekilleri, "Dünyanın neresinde böyle bir sistem vardır?" diyor. Bakınız, 1974'te İngiltere'de yapılan bir seçimde, daha çok calibi dikkat bir sonuç çıkıyor ortaya, Muhafazakâr Parti yüzde 38,8 oy aldığı halde, 297 milletvekilliği elde ediyor, İşçi Partisi ise yüzde 38 oy -bakın, daha az- aldığı halde 301 milletvekilliği elde ediyor ve iktidar oluyor...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Oradaki, dar bölge sistemi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Amerika'da da böyle, İngiltere'de de böyle. Demek ki, oluyor. Neden oluyor aziz milletvekilleri? İstikrarı sağlayabilmek için oluyor. Dokuz senede 11 hükümet değişmesin diye oluyor. Demek ki, istikrarı sağlamak için -lüzum hissedilen ülkelerde- bu seçim kanunları yürürlüktedir, çalışıyor ve hizmet ediyor.

Şimdi, hiç kimse kalkıp, “Bu nasıl demokrasidir, böyle demokrasi olur mu; milletin çoğunluğu dışarıdadır; böyle iktidar olur mu?” diye demokrasiyi zedeleyebilecek, demokrasi hakkında şüpheye düşmeye vesile olacak beyanlarda bulunmuyor ve meselesi varsa, yine Meclis çatısı altında çözmeye çalışıyor, sokaklarda çare aramıyor. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başbakan, bütçeyi anlat, bütçeyi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel burada arkadaşlarımız ifade ettiler, yapılan 26 Mart seçimleri, milletvekili seçimleri değildir ve geçmişte de bunun misali yaşanmış, aynı şekilde itirazlarla karşı karşıya gelenler, yine bu kürsüden, “Bunlar mahallî seçimlerdir; iktidar mı değişecek, milletvekillerinin sayısı mı değişecek, senatörlerin sayısı mı değişecek? İktidarlara nasıl değiştireceklere, bulsunlar, değiştirsinler” şeklinde ifadeler serdetmişlerdir. Mecliste... Sokakta değil... Mecliste, varsa çaresi, demokratik kurallar içerisinde, Anayasa çerçevesi içerisinde, hukukun üstünlüğü ilkesi doğrultusunda -varsa çaresi- buyursun, değiştirsinler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Anayasada bunun hükmü getirilmiş; niye kullanmıyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yine bu kürsüden, bizim hükümet kurmamıza ve Cumhurbaşkanı seçimine dair itirazlar veyahut da eleştiriler serdedildi.

Biz, Anayasanın teminatı altındayız, biz kanunların teminatı altındayız; eğer Anayasayı ve kanunları biz muhafaza etmez ve onlara saygılı olmaz isek, başkasından saygı beklememiz ve başkasının, Anayasayı ve demokrasiyi koruyup kollamasını beklemek hakkımız değildir. O nedenle, yapılan işler, anayasal düzen ve anayasal çerçeve içerisinde yapılmıştır; buna herkesin saygılı olmak mecburiyeti vardır. Bunu, bir kez daha bu kürsüden ifade ediyor, bunun bir polemik konusu yapılmamasını, hassaten, Heyetinizden istirham ediyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Hükümet, tarafımdan kurulmuştur...

AHMET ERSİN (İzmir) — Yok canım...

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Nasıl kurulmuş?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz Anavatanlıyız. Ben, Anavatan Partisinin il kurucusuyum. 1983'ten beri de, bu Mecliste arkadaşlarımla beraber çalışıyorum. Ben bir koalisyon hükümeti kurmadım. Ben bir yeni hükümet de kurmadım. Ben, programımda da “Kurulmuş olan Anavatan Hükümetlerinin programlarını devam ettireceğimizi” ifade ettim...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kopya çektin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu programlar çerçevesinde ve altı senedir beraber çalıştığım arkadaşlarla hükümet kurmakta zorluk çekmem mümkün değildir...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç tane bakanın var, söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben, hükümet kurmak için lobilere ihtiyaç duymadım, pazarlığa ihtiyaç duymadım (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ve milletten aldığımız güç ile Hükümetimizi meşru bir biçimde kurduk ve Yüce Meclisin güvenoyunu aldık. Buna hangi şekilde itiraz edilir, bu itiraz neye dayandırılır, anlamak mümkün değildir; ama bir şeyi anlamak mümkündür, Türkiye’de bir şeyi anlamak mümkündür: Hayal üzere politika icra etmek ve görüş serdetmek... Kendi kendinize hayal kurarsınız, kendi kendinize gerçek olmayan bazlara meseleleri oturtur, politikanızı onun üzerine inşa edersiniz; ama bu sizi hiçbir yere götürmedi ve götürmeyecek de. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Pazarlığı sizin adınıza yaptılar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu husustaki görüşlerimi bu şekilde ifade ettikten sonra, bir diğer konuya değinmek istiyorum.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Zamlardan niye haberiniz yok Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, âdet üzere...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç tane bakan var, söyle bakalım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her bütçe konuşmasında veyahut her politik meselede -merak edin, açın, tutanakları tetkik edin- konuşulan şey hayat pahalılığıdır; memurun, işçinin, esnafın, köylünün geçim sıkıntısıdır, her dönemde konuşulmuştur. Ben, konuşulmasın demiyorum, elbette konuşulacak, ondan memnuniyet duyuyorum; çünkü, biz arzu ediyoruz ki, yaptığımız gibi, bundan böyle de, köylümüzün, işçimizin, memurumuzun, emeklimizin esnafımızın refah seviyesini yükseltelim diye arzu ediyoruz. Sizin konuşmalarınızı da, buna yardımcı olsun kabilinden değerlendiriyorum; ama siz, esasen vatandaşı düşünerek hareket etmiyorsunuz. Siz, “Acaba bundan bir karışıklık olur mu, bundan bir bunalım olur mu? Biz bu karışıklıktan, bu bunalımdan istifade eder de acaba bir netice alabilir, hükümet karar veyahut da acaba bir sonuca varabilir miyiz?” gibi, endişeler içerisinde hareket ediyorsunuz ve bu, alışılmış bir husustur. Yani bu, sadece size ait değildir, geçmiş dönemlerde de yapılagelmiş tenkitlerdir. Geçmiş dönemlerde bunu savunanlar, şimdi aynı itirazları yapıyorlar. Yani, fert başına millî gelirin dağılımından şikâyet edenler ve o şikâyeti iktidara geldiklerinde savunanlar ve böylece bir fasit daire içerisinde devam edip gelen eleştiriler.. Ama, dediğim gibi, biz refah seviyesini yükseltebilmek için, her türlü gayret içerisindeyiz. Nedir gayret?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Kaç dolara çıkaracaksınız Sayın Başbakan?

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Nerede o, nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gayret, ekonomik sistemdir, ekonomik tercihtir.

Sayın milletvekilleri, bakınız, Anavatan Partisinin tatbik ettiği bir ekonomik sistem var; serbest pazar ekonomisi. Dışa açık bir ekonomi. Dünya ekonomisiyle bütünleşme doğrultusunda olan bir ekonomik sistem. Biz, işte bu sistemin savunucusuyuz. Buradan iddia ediyor ve ilan ediyoruz, diyoruz ki, bizim sistemimizin haricinde bir sistemle mi ülkeyi idare etmek istiyorsunuz?

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Evet.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Evet” diyenlere buradan sesleniyor ve diyorum ki; ülkeyi bu sistemin haricinde bir ekonomik sistemle idare

etmek istiyorsanız, vay gelmiştir bu milletin haline. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Neden mi? İşte aramızdaki fark da budur değerli milletvekilleri. Bu, aramızdaki farkı gösteriyor. Bakınız, milletin başına gelen felaketler nelerdir:

Bizde, 1980 yılına kadar müdahaleci bir ekonomik sistem tatbik edildi ve 1930’lardan başlayan bu sistem, bizi 1980’e kadar getiremedi; yani, ekonomi iflas etti. İşte, biraz evvel de arkadaşlarımdan dediği gibi, 70 sent hikâyesi bu sistem nedeniyle ortaya çıktı. Borçları ödeyememe bu müdahaleci ekonomi nedeniyle ortaya çıktı. İhracatınızın artmaması, bu ekonomik sistem neticesi ortaya çıktı. İthalatınız arttı; ama ihracatınız artmadı. Borçlarınızı ödeyemediniz. İthal ikamesi suretiyle yapmış olduğunuz ekonomi dışa açılmadı. Bu sistemi biz değiştirdik; bu sistem değişti. Dışa açık bir ekonomik sistem uygulandı. İşte bunun neticelerini de görüyoruz. Bugün çok şükür artık 70 sente muhtaç değiliz. Bugün Merkez Bankasında 4,5 milyar dolar dövizimiz var. Bu, bu ekonomik sistem nedeniyle.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Her sene 6,5 milyar dolar dış borcu nereden bulacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün sanayi ihracatımız artmıştır. İhracatımız da 12 milyar dolar civarındadır. Evvelce 2 milyar, 3 milyar dolar civarında olan ihracatımız, bugün 12 milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır ve bunun içerisindeki sanayi mamulleri ihracatı da yüzde 80 nispetine ulaşmıştır.

Şimdi siz, kalkıp diyorsunuz ki, “Nerededir Türkiye’de sanayi; nasıldır Türkiye’deki sanayi ihracatı ve sanayi gelişmesi?” İşte rakamlar, işte hesap, işte kitap ve işte vatandaşın yaşantısı... Nedir? Bunun sonucu olarak, vatandaş, en zarurî gıda maddelerini bulamazken şimdi yağ mı arıyor, benzin mi arıyor, kuyruklarda mı, tezgâh altından mı arıyor? Aradığı her şeyi buluyor ve alıyor. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Palavra.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bulamıyor. Size yalan bilgi veriyorlar. Alamıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, meseleyi prensipler muvacehesinde görmek lazımdır. Biz, siyasî bir kuruluş olarak iddia ediyoruz; diyoruz ki, “Serbest pazar ekonomisinden yanayız, liberal ekonomiden yanayız.”

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Ne demek o? Onu bir anlat; ne demek o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, oradan arkadaşlar diyorlar ki, “Hayır, biz değiliz.” Siz değilseniz, size iktidar nasip olmaz; ama eğer iktidara herhangi bir şekilde gelecek olursanız o sistemi tatbik edersiniz; ama ben, hiç de tavsiye etmiyorum; çünkü, örneklerle konuşuyorum. Bakınız, Doğu Avrupa ülkelerinde bugün gelişmelerin altında, nedeninde bu ekonomik sistem yatmaktadır. Sizin müdahaleci ekonominiz iflas etmiştir. Bu iflas, görüyorsunuz, Doğu Avrupa’da ne tür gelişmelere neden oluyor. Artık, herkes demokrasi ve serbest pazar ekonomisine, liberal ekonomiye dönüş için ne gayretler, ne mücadeleler veriyor. Şimdi, belli olan, görünen bu durum muvacehesinde siz kalkar da nasıl dersiniz ki, “Biz, müdahaleci bir ekonomiden yana olacağız. Zaten biz 1980’e kadar bu ekonomiyi tatbik ettik, neticesini alamadığımızı gördük ve vazgeçtik.” (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Avrupa’da hanedanlık yıkılıyor, hanedanlık.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri; burada talihsiz bir beyan oldu ve bizim iktidarımıza “Şahıs ve zümre hâkimiyeti vardır, (DYP ve SHP sıralarından “Vardır, vardır” sesleri) bu suçtur” denildi. (DYP sıralarından “Yalan mı, yalan mı?” sesleri) Bunu diyenler millî iradeye saygı göstermeyenlerdir. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Biz, millettten aldığımız oyla burada bulunuyoruz. Eğer bir gün o iltifata siz de nail olur, millettten oy alabilirseniz, gelir burada oturursunuz. Bunun yolu budur. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Biz, öteden beri bunu savunageliyoruz: İktidarlar, demokratik usuller içerisinde seçimle gelmeli ve yine seçimle gitmelidir. Buna itirazı olan var mıdır? (DYP ve SHP sıralarından gürültüler) Buna itirazı olan varmıdır? O halde, birtakım sirayet meselelerinden bahisle ve şahıs ve zümre hâkimiyetinden bahisle Türkiye’nin gündemini işgal etmenin anlamı nedir? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Nedir bunun anlamı? Kim bunun hesabını verecektir? Yapılmak istenen, demokrasiye aykırılık, yapılmak istenen millî iradeye aykırılık, yapılmak istenen insan hak ve hürriyetlerine aykırılıktır. Biz, bu demokrasiyi yaşatabilmek için ne mücadeleler verip geldik. (DYP sıralarından “Aa” sesleri) Şimdi bunu yıkmak mı istiyorsunuz? Bunu yıkacak mısınız? Buna kimsenin gücü yetmez. Buna müsaade etmeyiz ve etmeyeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Tekrar ediyorum; şahıs ve zümre hâkimiyeti Türkiye’de yoktur. Hiçbir zaman da olmayacaktır. Eğer özenenler varsa, onların bu özentileri kursaklarında kalır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Var var; orada...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Çankaya’ya konuş, Çankaya’ya.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Özal’a söyle.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — İhtilal çocukları, ihtilal çocukları...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri; biraz dinlemeyi de öğreneceğiz. Şimdi, bunlar, sizin sıkıntılarınız, ben fark ediyorum. Nedir sıkıntı? Biz altı senedir buradayız, 1987’den evvel de yine bu sıralarda aynı itirazları işittik. “İşte efendim, seçime gidelim, seçime gidelim; işte, sizin sonunuz geldi, geliyor...” Bu sloganları, bu itirazları hep işittik; ama yine biz burada oturuyoruz, siz burada oturuyorsunuz. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi değişen bir şey yok, yine burada oturacaksınız; yani bu işin aksi varit değil, hep burada oturacaksınız; ama biz, muhalefeti de kollamak mecburiyetindeyiz; biz, hiçbir zaman kimsenin yakasına yapışmayacağız. Eğer yakasına yapışılmak lazım gelen birisi varsa, kanun yapışacak, kanun; biz değil. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Gerek varsa yapış, niye duruyorsun?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Genel Başkan Yardımcınız, “ANAP iktidar olamaz” diyor; siz hayalcisiniz.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Avrupa Topluluğu Komisyonu raporu hakkında görüşlerimi açıklamak istiyorum. Daha evvel de söyledim, bunu bir polemik meselesi yapmak, ülkenin menfaatına değildir. Bu, bizim

millî bir meselemizdir; çünkü, bütün kuruluşlarımız, partilerimiz, Avrupa Topluluğuna girmemiz hakkında gayret göstermektedirler, fikir birliği içerisindeyler, öyle olunca, bu meseleyi birlikte halletmeliyiz; “Raporun şu kısmı aleyhtedir” deyip, sevinç vesilesi yapmamalıyız, “Raporun şu kısmı bizim lehimizdedir” deyip övünme meselesi yapmamalıyız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Özal yapıyor, Özal.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, buradaki süre kısa da olsa, müzakerelerin bir an evvel başlamamış olmasını bizim hoş karşılamamız, kabul etmemiz mümkün değildir; müzakereler bir an evvel başlamalıdır, müracaatımız bir an evvel müspet bir biçimde sonuçlandırılmalıdır. Kaldı ki, bunu, Kıbrıs ile Yunanistan ile olan ilişkilerimize bağlamak, o konuya atıfta bulunmak da doğru değildir ve kabul edebileceğimiz bir husus değildir. Ayrıca, azınlıklar hususunda da, Lozan Antlaşmasıyla kabul edilmiş olan azınlıklara bizim göstermiş olduğumuz samimî ilgiden hiç kimsenin bir şüphesi olmamalıdır, yoktur, haklarını en güzel bir biçimde kullanmaktadırlar. Bunlar, raporda tasvip etmediğimiz konulardır. Esasında, rapor hakkındaki görüşlerimizi ve takibimizi müessir bir biçimde devam ettirecek ve Konseyde lehimize bir karar çıkabilmesi için gayretlerimizi sarf edeceğiz; herkesin de bu gayret içerisinde olması lazım geldiği inancını samimiyetle taşımaktayım.

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — İnsan hakları ihlalleri devam ederse, zor..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, belediyeler hakkında artık konuşma zamanı gelmiştir; Çünkü, bizim dönemimizde, belediyelerde yaşayan vatandaşlarımıza belediyelerimiz marifetiyle vermiş olduğumuz hizmetler, şimdi verilen hizmetlerle mukayese edilemeyecek kadar çok ve mükemmeldir. Şimdi, belediyeler vatandaşımıza hizmette kusur etmektedirler.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Ayıp, ayıp.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belediyeler görevlerini ifa edememektedirler. Şimdi, bu mazeretlerini, bu beceriksizliklerini getirip Hükümete yıkmak istemekte, para verin demektedirler. Şimdi bütün dokümanlar çıkacaktır, sizlere de dağıtılacaktır. Belediyelerin almış oldukları ücretleri, belediyelerin almış oldukları paraları hep beraber göreceğiz. Biz, 1987 ve 1988’de de belediyelere tasarruf genelgeleri gönderdik. 1989’da da gönderdik. Bizim bu tasarruf genelgeleriyle 1989’da gönderdiğimiz tasarruf genelgeleri aynıdır.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hayır, çok farklıdır çok.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Aynıdır.

Buna rağmen, itirazlar yükselmekte ve “Hükümet bizi çalıştırmıyor” diyerek mazeret aranmakta, hizmetten kaçılmaktadır. Ben buradan sesleniyorum. Vatandaşımız belediyelerin hizmetlerini takip etmelidir ve bunun yerine getirilmemesi halinde yöneticilerinden hesap sormalıdır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sizden hesap sorulacak, sizden.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu, demokratik usullerle ve zamanı geldiğinde en iyi bir biçimde değerlendirmeli ve hesap sormalıdır. Bize, bir şans daha doğmuştur. Bu suretle vatandaşlar bizim belediye hizmetlerimizle mevcut

belediyelerin hizmetlerini mukayese etme imkânına kavuşmuştur ve “vatandaşlarımız kimi haklı görecektir” diye bir sorunun cevabını da müspet olarak bizden yana vereceklerine inanıyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Seçime gidelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Böylece, bir mukayese imkânı bize verilmiş olmasından dolayı da memnuniyet duyuyorum. Ancak, elbette ki, vatandaşımızın sağlığı ile ilgili olan, vatandaşımızın zarurî ihtiyaçlarıyla direkt ilgisi olan konularda vatandaşımızı belediyelerin umuduna bırakamayız. Biz vatandaşlarımızın zarurî ihtiyaçları ve sağlığı ile ilgili konularda onların yanındayız ve onların hizmetindeyiz. Bunu da, en güzel biçimde yerine getireceğimize, geçmişte olduğu gibi, inanıyorum.

Bugün şehirlerde su sıkıntısı çekilmektedir. Vatandaşımız içecek su bulamamaktadır. Bu mudur hizmet, sizin vereceğiniz hizmet bu mudur? İşte bunlar, sizin vereceğiniz hizmetin işaretidir... İşte böyle olacaksınız... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Devlet Su İşlerine sorun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gelebilirseniz işte bu şekilde hizmet edeceksiniz. Nedir? Vatandaşa geçmişte yağ veremediniz, benzin veremediniz, gazyağı veremediniz, mazot veremediniz; su veriyordunuz; ama şimdi suyu da veremiyorsunuz.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Nerede?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Suyu sen vereceksin; Hükümetin görevi.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yalan söylüyorsun, yakışmıyor sana.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gazete okumuyor musunuz? Gazeteler, düşünlerde gelin ve damada hediyeelik içme suyu verildiği yazılıyor. *(SHP sıralarından gürlütüler)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Devlet Su İşleri ne yapıyor? Devlet Su işlerinin görevi ne Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunları bu şekilde değerlendiririz, gazetelere geçtiniz; artık, düşünlerdeki ikram, içme suyu oldu. *(SHP sıralarından gürlütüler)*

Değerli milletvekilleri, arkadaşlarımız elektrikte, sulamada, barajda, karayollarında, otoyollarda, telefonda ve altyapıda yapmış olduğumuz hizmetleri ifade ettikleri için ben, uzun uzun anlatmayacağım, onlar anlatıldı ve siz de yaşıyorsunuz; bizzat vatandaşlarımız bu hizmetlerden istifade ediyorlar. Bunları, vatandaşımıza layık bir biçimde daha ileri safhalara getireceğiz. Elbette biz de, en medenî ülkelerde yaşayan insanların imkânlarını vatandaşlarımıza layık görmekteyiz ve onları o biçimde, en güzel biçimde, en müreffeh bir biçimde yaşatacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bunlarda ihtilaf yok. Köyünde elektriği yakan vatandaşıma sen, “Türkiye’de elektrik yok” diyemezsin. Açıyor düğmeyi, elektrikten istifade ediyor. Her köyde mi? Her köyde. Mezrada mı? Mezrada. Elektrik sayesinde buzdolabını kullanıyor, elektrik sayesinde televizyonunu kullanıyor. Medenî dünyayla irtibat haline gelmiş. Bunlar, evvelce Türkiye’de gerçekleşmemiş veyahut noksan gerçekleşmiş hizmetlerdir. Biz bunları tamamladık ve tamamlamaya da devam edeceğiz. Bunları tamamlarken, nasıl tamamladığımızı da demin söyledim: Eğer sizin imkânınız yoksa, eğer gelirsiniz müsait

değilse, bu altyapıyı gerçekleştiremezsiniz. Siz, geçmişte olduğu gibi, 1 milyon dolar borç alabilmek için kapı kapı gezerseniz, elbette ki, bu hizmetleri gerçekleştiremezsiniz. Bizim şimdi böyle bir sıkıntımız yok, ileride de olmayacak. Bunu biz vatandaşımızın refahı ve mutluluğu için sarf ediyoruz ve sarf etmeye de elbette ki devam edeceğiz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Hastane kapılarına gidip bakın, vatandaş besinsizlikten verem oldu.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, devamlı konuşulan bir husus da sağlık konusudur. Sağlık Temel Yasasını çıkaracağız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Yedi senedir, yedi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, biz bu kanunu çıkardık; Anayasa Mahkemesince iptal edildi, şimdi Anayasa Mahkemesinin görüşüne uygun bir biçimde Sağlık Temel Yasasını çıkaracağız ve genel sağlık sigortasını da çıkararak bütün vatandaşlarımızın sağlığını teminat altına alacağız *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* ve bu konuyu da istismar vesilesi olmaktan çıkaracağız.

Şimdiye kadar yapılmış sağlık hizmetlerini siz hiçe sayacaksınız, bunca doktorun, bunca hastanenin, bunca ebenin, bunca sağlık ocağının, bunca sağlık evinin vatandaşımıza yapmış olduğu hizmeti hiçe sayacaksınız, görmemezlikten geleceksiniz ve bunu bir iç politika, bir polemik meselesi yapacaksınız, sanki Türkiye’de insanlara bakılmazmış gibi takdim edeceksiniz; ama onda bir, yüzde bir hakkınız var ise de, bunu da söyleyemeyecek duruma gelmeniz için, gerekli her türlü tedbiri alacak, her türlü imkânı kullanacak, vatandaşımı sağlık teminatı altında tedavisini yapmakta hiçbir tereddüt gözetmeyecek ve en iyi bir biçimde hizmete devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sigorta hastanelerine bir girin, vatandaşın halini bir görün, hastane kapılarında vatandaşın yüzde 90’ının durumu ne haldedir?

HASAN NAMAL (Antalya) — Yarın sabah İbni Sina Hastanesine gidin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün 25 milyon vatandaşımız ücretsiz tedavi olmuştur bizim sağlık kuruluşlarımızda.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sen ayda mı yaşıyorsun Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yani, her söylenenin doğru olduğu kanaatinde olmadığım gibi, vatandaşlarımızın da, sizlerin de bunları şüpheyle karşılamamızın daha gerçekçi olacağına inanmaktayım.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç milyon dediniz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bizim yapmış olduğumuz zamlar da çok eleştirildi. Doğru, zam yapmak pek sevimli bir şey değil; ama demin de söyledim, Türkiye’de bir garip hal vardır: İktidarda olanlar, iktidarda iken söylediklerinin tam tersini, muhalefette söylemektedirler. Demek ki bu, bizim politik hayatımıza yerleşmiş bir husustur. Demek ki, bizim, politikayı bu şekilde değerlendirip bu şekilde bir sonuca varmamız gerekiyor.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ülkenin yüzde 25'inin hasta olduğunu söylüyorsunuz, demek ki bu iktidar da hasta olmuş.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, şimdi yine Meclis tutanaklarından bir parça okuyorum:

“Devlet, veren bir müesseseye değildir, alan ve veren bir müessesedir. Eğer devleti, yalnız veren addedip milletten hiçbir şey almadan milleti idare etmek imkânı varsa, o zaman buna herkes şaşacaktır. Böyle bir hüneri olan varsa ortaya çıkmalıdır.

Aziz milletvekilleri, ne bizim seçim beyannamemizde, ne hükümet programımızda; ne vergi almayacağımız, ne zam yapmayacağımız konusunda en ufak bir kayıt yoktur. Hiçbir yerde söylemedik; ne köyünde, ne kentinde. Her ne söylediysek aynı şeyi söylüyoruz.

Şimdi, geliniz, şekerden başlayalım: 1958 senesinde şeker 2,5 liradan 3 liraya çıkarılmış. 1961 senesinde şeker tekrar 2,5 liraya indirilmiş. Ne olmuş? 1 milyar lira Şeker Şirketi borcu teraküm etmiş. 300 milyonu pancar çiftçisinin; hani, o fukaralığını müdafaa ettiğiniz çiftçinin...

Muhterem milletvekilleri, zam sevimli bir şey değildir. Muhalefet olarak pozisyonunuzu, durumunuzu anlıyorum; ama iktidar edebileceğiniz günleri düşünmeden muhalefet yapmayınız.”

Bunlar, daha evvel bu kürsüden söylenmiş sözler, Meclis zabıtlarından çıkarmış olduğumuz sözler. *(ANAP sıralarından “Kim?” sesleri)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sahibi kim bu sözlerin?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, o halde, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, hükümet iken söylenenler ile muhalefette iken söylenenler birbirini tutmuyor; ama biz, gerçeği nasıl anlayacağız, gerçek nedir? Görevimiz gerçeği bulmak değil midir? Elbette ki gerçeği bulmaktır.

Gerçek, demokrasiyi yaşatmakla, kanunlara, anayasaya riayetle bulunur. Gerçek, şahısların günlük düşüncelerine göre, günlük takdirlerine göre bulunacak bir mefhum, bir olgu değildir.

Biz, gerçeği bulamadığımız müddetçe, meselelerimizi gerçek bazına oturtmadığımız müddetçe, mesafe almakta zorluk çekeriz. Türkiye'yi bir karanlık tablo içerisinde göstermek, seçimde netice alma pahasına Türkiye'yi bir karanlık tablo içerisinde göstermek, “Türkiye battı, batıyor” edebiyatını yapmak, ta eskilerden bu yana gelen bir alışkanlıktır.

Ama, görüyorsunuz ki, Türkiye batmıyor, Türkiye ilerliyor, Türkiye daha da ilerleyecek; Türkiye refah, mutluluk ve muasır medeniyet seviyesini yakalayarak en ileri ülkeler seviyesine ulaşacaktır. Buna inananlar burada görev yapmalı ve buna ulaşabilmek için bir fikirleri var ise, gelip bu kürsüde söyleyebilmelidirler. Eğer, burada sadece karanlık tablolar, fukaralık edebiyatı yapmakla bir sonuca varılmak isteniyorsa, bu mümkün değildir; bu olmayacaktır.

Biz bildiğimiz yolda devam edeceğiz; biz vatandaşımızın refah ve mutluluğu için gayret sarf edeceğiz. Biz, vatandaşımızın huzuru için, dirlik düzenlik için, demokrasiyi müdafaa için gayret sarf edeceğiz ve meselelerimizi Meclisin çatısı altında çözeceğiz.

Vatandaşımızı sokaklarda herhangi bir şekilde tahrik ederek değil, kanunlara saygılı bir biçimde ve Meclis çatısı altında meselelerimizi çözmeye devam edeceğiz. Bizi hiç kimse bu yoldan alıkoymaz. Biz vatandaşlarımızdan aldığımız oylarla memleketi bu çatı altında idare ediyoruz, sebebimiz odur. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Yüzde 20 meselesini siz söyledikçe, ben de yüz kere bin kere söyleyeceğim, çünkü, bu yüzde 20 meselesinin parlamenter sistemle, hukukla, kanunla alakası yoktur. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Hatırlayacaksınız, biz mahallî seçimleri öne almak istediğimiz zaman, hatta bu kürsüden milletvekili seçimleri nasıl öne alınıyorsa, bunlar da öne alınsın diye fikirler serdederken, aşağıdan sesler ve itirazlar yükseldi: Mahallî seçimlerle milletvekili seçimlerinin bir ilgisi yoktur; mahallî seçimler başkadır, milletvekili seçimleri başkadır; o, mahallin idaresidir, Türkiye'nin idaresi değildir, denildi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Şimdi hem öyle söyleyeceksiniz, ondan sonra da gelip yüzde 20'yi, yüzde 21'i bahane edeceksiniz. Daha evvel de söylemiştim; siz yüzde 36'yı da bahane ettiniz, bu rakam üzerine de politika yaptınız. Sözlerimin başında da söyledim: Dünyada misali yok dediğiniz bu sistemin veya bu oranların, demokrasinin beşiği kabul ettiğimiz ve demokrasiden örnek vermemiz lazım geldiği zaman ilk aklımıza gelen ülkede de cari olduğunu ve hatta daha az oy alan bir partinin iktidar olduğunu size buradan ifade ettim; bunun aksini söyleyecek kişi var mı? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O halde, bu seçim kanunları üzerinde senelerdir yapılan münakaşalarda, hangi sistemin ülkenin yararına olduğu değil, herkes kendi menfaatine göre bu sistemi eleştirmiş. Kendi menfaati derken neyi kastediyoruz; ülkenin menfaati mi, milletin menfaati mi; hayır, kendi iktidar hırsı ve bu imkânı arayabilmek için de bunu istismar etmiş.

Hangi seçim kanunu beğenildi?

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — 12 defa değiştirdiniz seçim kanununu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1946'lardan 1950'lerden bu yana biz hangi seçim kanununu beğendik? Hiçbirini beğenmedik. Hepsine itiraz edildi, ama öyle seçim sistemleri de, zoraki olarak, Türkiye'nin bünyesine uygun olmayan bir biçimde geldi ki, koalisyonlarla hükümet etmek imkânsız hale geldi. Siz, koalisyonlar döneminde yüzde 5 oy alan, yüzde 10 oy alan bir siyasî partiyi, Türkiye'nin idaresinde söz sahibi yaptınız.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Şimdi onlar sizin içinizde.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman o yüzde 5'ler ülkeyi idare etme durumuna düştü, ama şantajla, ama siyasî güçleriyle, ne dersenez deyin; yüzde 5'lerle ülke idare edilebilir hale geldi. Bu mudur güzel sistem? *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, müddetiniz dolmuştur.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Artık, koalisyon dönemleri kapansın.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizininki gizli koalisyon, gizli.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dokuz senede 11 hükümet kurma, hatta hükümet kuramama dönemleri kapansın diye bu Seçim Kanunu getirildi; aynı

şekilde de icra edilmektedir. Değerli milletvekilleri, onun için, bugünkü Hükümetin, bugünkü Parlatentonun meşruiyeti hakkında hiç kimsenin söz söylemeye hakkı yoktur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer, bu sözler söylenilmeye devam ediyorsa demokrasi giderek zedeleniyor demektir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yeteri kadar zedelendi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, demokrasi ve kanunlar gereği iktidarız, iktidar olmaya da devam edeceğiz. Seçime biz karar vereceğiz.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Aferin...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Merak etmeyin...

Şimdiye kadar, size, ne zaman "Seçime gelin" desek, hep kaçtınız; yine kaçacağınız günler yakındır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Zabıtlara bakınız; Seçim Kanunu teklifi verilmiş olmasına rağmen, "Seçim yapalım" dediğimizde, cayıldı.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Ne zaman?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çok yakında; zabıtları açın bakın. Biz ne zaman seçim dediysek, hep kaçtınız; eminim ki yine kaçacaksınız. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Ama, seçimin tarihini biz tespit edeceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hepimize sevgi ve saygılar sunuyorum. Bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum efendim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Milletvekillerinin konuşmaları tamamlandıktan sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Tasarıların açık oylama sonuçlarını sunuyorum:

1988 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesap Kanun Tasarısı: Katılım 387; Kabul 264; ret 114; çekinse 1; geçersiz 8. Tasarı kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Katma Bütçeli idareler 1990 Malî Yılı Bütçe Kanun Tasarısı: Katılım 387; kabul 263; red 115; çekinse 1; geçersiz 8. Tasarı kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

1988 Malî Yılı Katma Bütçeli idareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı: Katılım 389; kabul 265; red 115; çekinse 1; geçersiz 8. Yüce Heyetinize tasarı kanunlaştırılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yüce Heyetinize kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarının, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bütçenin kabulü münasebetiyle, Genel Kurula teşekkür etmek için, Sayın Başbakan söz istemektedir.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1990 Bütçe Kanunumuzun milletimize hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum. Bu Kanunun hazırlanması ve görüşülmesi sırasında yoğun mesai sarf eden Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine ve Yüce Heyetinize ayrıca teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, biz, bu bütçemizle, milletimizin refah ve mutluluğu için gayret sarf edecek, onun refah ve mutluluğuna yönelik her türlü çabayı göstereceğiz. Bundan hepinizin emin olmasını diliyorum.

Tekrar, hayırlı olması dileğiyle, saygı ve sevgilerimi sunuyorum.⁶⁶ (*ANAP sıralarından ayakta alkışlar*)

⁶⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 38, Birleşim 59, Sayfa 483-493, 506*

21 Şubat 1990 Çarşamba Akbulut Hükümetinin Kafkasya Balkanlar ve Ermeni Sorunu Konusundaki Politikası Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle

DYP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın Dış Politika, Bulgaristan'a Karşı İzlenen Politika ve Soydaşlarımızın Sorunları, Ermeni soykırımı İle ilgili iddialar ve Azerbaycan'da sahnelenen olaylar konularında genel görüşme açılmasına ilişkin önerge münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; dış politikamız ile ilgili bu genel görüşme vesilesiyle yüksek huzurlarınıza gelmiş bulunmaktayım.

Türk kamuoyunda ve politik yaşantımızda, dış politika konularının giderek daha geniş bir ilgi uyandırması memnuniyet verici olmaktadır. Muhalefet partilerinin değerli mensuplarının, bu konularda zaman zaman yaptıkları beyanlarda, istifade ettiğimiz kıymetli fikirler de yer almaktadır.

Bu hususu böylece ifade ettikten sonra önce dış politikamızın temel doğrultulan ve ANAP İktidarının altı yıllık icraatı hakkında Yüce Heyetinize bilgi sunacağım. Bu çerçevede, yeri geldikçe, önergelerde yer alan hususlara ilişkin görüşlerimi de açıklayacağım.

Filhakika, Anavatan Hükümetlerinin altı yıllık icraatına şöyle bir göz atıldığında “Yurtta sulh, cihanda sulh ilkesi çerçevesinde ve Atatürkçü dış politikamızın genel doğrultusunda, çok yönlü, aktif ve dinamik bir dış politika takip edildiği görülecektir. Tüm bu ülkelerle, karşılıklı olarak, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama, hak ve fırsat eşitliği ile ahde vefa ilişkilerine dayanan, dostluk ve işbirliği ilişkilerini geliştirme yolunda önemli mesafe kaydedilmiş, millî menfaatlarımızın gerekleri doğrultu ve bilincinde, uluslararası sorunların çözümü için, uzlaşya ve diyaloga açık bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

Bahse konu dönemde, iç siyasal gelişmelerin yansımalarından kaynaklanan bazı sorun ve tıkanıklıklarla karşı karşıya kalındığı, Yüce Meclisin malumlarıdır, özellikle 12 Eylül'den sonraki geçiş döneminde, demokratik hak ve hürriyetlere zorunlu olarak getirilen kısıtlamalar nedeniyle, Türkiye, demokrasi ve insan hakları alanlarında, Batı ülkelerinin yoğun eleştirileriyle karşılaşmış, bu ülkelerle ilişkilerimizde de durgunluk hâkim olmuştur.

Ayrıca, 5 Avrupa ülkesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini ihlal ettiği iddiasıyla, Türkiye aleyhine, Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda dava açmıştı, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizde de gelişme sağlanamıyordu. Amerika birleşik Devletleri ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının uygulanmasında çeşitli aksaklıklar ortaya çıkmıştı. Bu olumsuz ortamdan yararlanmaya çalışan Yunanistan ise, uluslararası alanda, Türkiye'yi daha çok tecrit etmek için yoğun çaba içerisindeydi ve diyalogun tamamen kopması sonucu, Türk-Yunan ilişkilerinde, sürekli bir bunalım havası mevcuttu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ilanını takiben, uluslararası camiada Kıbrıs sorununa çözüm bulunamamasından Türk tarafını sorumlu tutan bir anlayış hâkimdi.

Öte yandan, özellikle son iki yıllık dönemde, uluslararası planda önemli gelişmeler vuku bulmuştur. Doğu-Batı ilişkilerinde yumuşama ve bunun, silahların kontrolü alanına getirdiği olumlu hareketlilik, önemli gelişmelerin başlıcasıdır. Bu yoldan, uluslararası alanda nispi bir yumuşamanın doğduğu izlenmiştir.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da, önceden öngörülmeven hızlı değişimler ve yeniden yapılanma gayretleri hepinizin malumlarıdır. Bu memnun edici gelişmelerin, istikrarsızlık endişesini ve paktların geleceği konusunu gündeme getirdiği bir vakıadır. Hükümetimiz, Avrupa'da 40 yıldır barışı korumakta müessir bir rol oynayan NATO ittifakının, bu dönemde de, kendisini yeni şartlara uydurmak suretiyle, geçerliliğini koruyacağına inanmaktadır ve bu ittifaktaki önemli konumunu sürdüreceğinin bilincindedir.

Avrupa'daki bu yeni olaylar şekillenirken, Türkiye de, bunlara, etkin bir şekilde ve ülkemizin çıkarlarını koruyan bir doğrultuda gerekli katkıları yapmaktadır.

Öte yandan, bu ortam, dünyada mevcut bölgesel ihtilaflara, yeni, yapıcı bir yaklaşımla eğilmesini mümkün kılmıştır. Gerçekten de, uzun yıllardan beri, çok sayıda insanın hayatı pahasına devam edegelen bazı ihtilaflar çözüm yoluna girmiş, kronikleşmiş diğer bazı ihtilaflarda ise, barış arayışları giderek yoğunluk kazanmıştır.

Hükümetimiz, bazıları Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bu ihtilaflara ilişkin olarak gözlenen olumlu gelişmeleri memnuniyetle karşılamakta, bu ihtilafların çözümüne, gerektiği hallerde, aktif ve yapıcı bir biçimde katılmaktadır.

Son altı yıllık dönemde, Türkiye, cumhuriyetin ilanından beri izlediği barışçı ve sorumlu dış politikayı, belki her zamankinden daha aktif bir biçimde yürütme imkânına kavuşmuştur.

Bunu sağlayan en önemli etkenlerden birisi, kararlı bir biçimde izlenen ekonomi politikalarıdır. Bu politikalar sayesinde, Türkiye, dinamik bir kalkınma ve büyüme süreci yaşamaktadır, özellikle, "dışa açık ekonomi" modelinin uygulanması, Türkiye'nin dış ilişkilerine yeni boyutlar kazandırmıştır. Bunun yanında, çok partili demokratik rejime, bütün kurumları ve kurallarıyla birlikte yeniden işlerlik kazandırılması, Türkiye'nin dışarıdaki ağırlığını ve itibarını daha da artırmıştır. Bugün, dışarıdan bakıldığında, Türkiye, dostluğu ve işbirliği aranan bir model ülke konumundadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk dış politikasında, 1983 yılından sonra girilen yeni dönemin getirdiği canlılık, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinde, belirgin bir şekilde görülmektedir.

Devrin Sayın Başbakanının, dönem içinde, Amerika Birleşik Devletlerine yaptıkları ziyaretler, ikili ve uluslararası konuların en üst düzeyde ele alınmasına ve Türkiye'nin görüş ve yaklaşımlarının en yetkili ağızdan, başta Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri yönetimine ve Kongreye izah olunmasına vesile teşkil etmiş, ilişkilerimiz açısından bir itici güç rolü oynamıştır. Bu ziyaret sırasında, "Türk-Amerikan İşadamları Konseyi" kurulmuş olup, Konsey, ekonomik ve ticarî ilişkilerin geliştirilmesi yönünde, çok faydalı atılımlar sürdürmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinin, çok az sayıda ülke ile benzer mahiyette işadamları konseyi kurmuş bulunması, Türkiye'nin, ekonomik ve ticarî bir ortak olarak, son yıllarda kazandığı önemin bir göstergesidir.

Ayrıca, 1985 yılında, Amerika Birleşik Devletleriyle aramızda, yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşması imzalanmıştır, ilk kez imzalanan bu antlaşmanın, özellikle, ülkemize yönelik Amerika Birleşik Devletleri yatırımlarını özendirici etkisi olacağı beklenmektedir.

Türk Hava Yolları, 1988 yılında, New York'a haftada iki gün, tarifeli seferlere başlamış, bu seferler, sonradan, haftada üçe çıkarılmıştır. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])* Ayrıca, charter ve kargo seferleri de devam etmektedir. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])*

Bunların, ülkelerimiz arasındaki turizm ve iş ilişkilerine önemli katkıları bulunacağı düşünülmektedir. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])*

Öte yandan, Amerika Birleşik Devletleriyle aramızdaki hava ulaşımı anlaşmasının, günün koşullarına uyumlandırılması yönündeki çalışmalar sonuçlanmış olup, anlaşma parafe edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleriyle, ticaretimizde de önemli gelişmeler sağlanmıştır. *(DYP sıralarından "Allah Allah..." sesleri [!])*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Sükûnetle dinleyelim, alaycı sözlere gerek yok...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1983 yılında 231 milyon dolar olan ihracatımız, son yıllarda, bu rakamın yaklaşık dört katına çıkmıştır. Bu artış temposunun daha da hızla devam etmesi ve Amerika Birleşik Devletlerinin, bazı mallarımıza karşı uyguladığı himayeci önlemleri kaldırması için gereken çalışmalar sürdürülmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerine ihracatımızın artması, aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkilerine de yeni bir hız ve muhteva kazandıracaktır.

Öte yandan, devrin Sayın Cumhurbaşkanı da, Başkan Reagan'ın davetine icabetle, 26 Haziran-3 Temmuz 1988 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerini ziyaret etmişlerdir. 21 yıllık bir aradan sonra ilk defa devlet başkanları düzeyinde gerçekleştirilen bu ziyaret, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki işbirliğini sergilemesi açısından önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ANAP iktidarı, 1980 yılında imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşmasının süresinin dolması aşamasında, geçmiş tecrübelerin ve uygulamaların ışığında, Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkilerimizin yeni bir değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmede esas amaç, Türk-Amerikan ilişkilerinin yabancı unsurlardan arındırılarak, sağlam temeller üzerine oturtulması ve işbirliğimize süreklilik ve istikrar kazandırılması olmuştur.

Bu düşüncelerden hareketle, 1985 yılında, Amerika Birleşik Devletleriyle görüşmeler başlatılmış, yapılan görüşme ve müzakerelerde, Amerika Birleşik Devletleri taahhütlerinin sağlanması, bu ülkeyle dengeli bir işbirliği sürdürülmesine, ilişkilerimizde, bu işbirliğine yabancı unsurların arındırılmasına, silahlı kuvvetlerimizin modernizasyonunun gerçekleştirilmesine, Amerika Birleşik Devletleri, yardımlarının geri ödeme yükünün hafifletilmesine ve savunma sanayi işbirliğinin çeşitlendirilmesine imkân verecek bir çerçevenin kurulmasına çaba harcanmıştır.

Uzun ve çetin müzakereler sonunda, ek mektubun imzalanmasıyla, 1980 SEİA'sının ve genel olarak, Türk-Amerikan ilişkilerinin, eskiye nazaran çok daha iyi şartlara kavuşturulması sağlanmıştır.

Bu şekilde, daha sağlıklı bir çerçeveye oturtulan Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinin, savunma yardımları alanında, son yıllarda, bazı önemli gelişmeler vuku bulmuştur. SEİA uyarınca, Amerika Birleşik Devletleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve ekonomimizin geliştirilmesi için ciddi taahhütler yüklenmiş bulunmaktadır. Bu taahhütler çerçevesinde ve Amerika Birleşik Devletleriyle yapılan sürekli temas ve görüşmeler sonucunda askerî yardımın şartları iyileştirilmiş ve hibe ağırlıklı hale getirilmesi sağlanmıştır. Son yıllarda Türkiye'ye yapılan Amerikan askerî yardımının hibe bölümü, en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Amerika Birleşik Devletleri bütçe kısıntısının dış yardımlarda neden olduğu sınırlamaların Türkiye üzerindeki etkisinin asgariye indirilmesi için çaba harcanmıştır. Neticede, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin çıkardığı Güney Kanat Yasasıyla, önemli miktarda askerî malzeme sağlanmış ve Amerikan dış yardımlarındaki kısıntının telafisi cihetine gidilmiştir. Bu şekilde askerî malzeme yardımının sağlanması amacıyla yepyeni bir mekanizma kurulmuştur.

Öte yandan, askerî yardım çerçevesinde aldığımız FMS borçlarının geri ödenmesinde uygun koşulların yaratılması yolundaki ısrarlı taleplerimiz kabul görmüş, Amerikan piyasasında, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin garantisi altında, uzun vadeli ve düşük faizli bono çıkarılmış, bunların satılması suretiyle sağlanan meblağ, Amerika Birleşik Devletleri Hazinesine yatırılarak, yüksek faizli askerî borçlarımızın bir bölümü kapatılmıştır.

Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinin önemli bir vechesini de, aynı ittifaka üye olmaktan kaynaklanan güvenlik boyutu teşkil etmektedir. Türkiye, güvenliğini, NATO ittifakı çerçevesinde temininin yanı sıra, savunmasını takviye etmek için, Amerika Birleşik Devletleriyle de karşılıklı bir yardımlaşma dengesi kurmuştur. Amerika Birleşik Devletleriyle bu işbirliğimizin, Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonu programlarının gerçekleştirilmesinde, ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesinde ve ülkemizin teknolojik alanda inkişaf kaydetmesinde önemli katkıları olmuştur. Bunların yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleriyle, NATO'nun savunmasına yönelik bazı ortak düzenlemelere gidilmiştir.

Bu ülkeyle aramızdaki ikili ilişkilerimizi doğrudan ilgilendiren bir siyasî sorun mevcut değildir. Bununla beraber, bazı yabancı unsurların Türk-Amerikan ilişkileri üzerinde zaman zaman olumsuz etkilerde bulunduğu da bir gerçektir. Bunların en belirgin örneğini Ermeni Karar Tasarısı oluşturmaktadır.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1975 yılından itibaren, çeşitli vesilelerle, Amerika Birleşik Devletleri Kongresine, içerik itibariyle değişik Ermeni karar tasarıları sunulduğu, 1975 ve 1984 yıllarında, 24 Nisan tarihinin, "Sözde Ermeni soykırımını anma günü" olarak kabulünü öngören tasarıların, Temsilciler Meclisinde kabul edildiği; ancak, Kongrenin Senato kanadından geçemedikleri için, Amerika Birleşik Devletleri Başkanının imzasına sunulamadıkları ve böylece yasal bir karar haline dönüşmedikleri malumlarıdır.

Son olarak, Senato cumhuriyetçi üyelerinin lideri durumunda olan Senatör Dole, konuyu bu kere Amerika Birleşik Devletleri senatosunun gündemine getirmiş ve 29 Eylül tarihinde, "24 Nisan 1990 tarihinin Ermeni soykırımının 75'inci yıldönümünü anma günü" ilan edilmesini öngören bir karar tasarısını Senatoyu sunmuştur. Hükümetimizi

ve Türk kamuoyu, söz konusu karar tasarısının yeniden gündeme getirilmesine şiddetle tepki göstermiş ve Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin -önceki yıllarda olduğu gibikesin ve kararlı bir tutum ittihazı ile Adalet Komitesinde yapılacak oylamada, tasarıyı durdurmasını istemiştir. İlk aşamada, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin, bu ikazlarımıza rağmen, SEİA'dan kaynaklanan sorumlulukları gereğince, konu üzerinde kararlı bir tavır takınmadığı müşahede edilmiştir. Bu ortam içinde, Dole tasarısının, önce Senato Adalet Komitesinde görüşülerek, 6'ya karşı 8 oyla kabul edilmesi üzerine, bir taraftan Ankara ve Washington'da -esasen yüksek malumunuz olan- üst düzeyli girişimler sürdürülürken, diğer taraftan, geçici nitelikte bazı karşı önlemler alınması uygun bulunmuştur. Daha sonra kamuoyuna açıklanan bu önlemlerin şunlar olduğu hatırlanacaktır: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Koordinasyon Grubu ve Ortak Savunma Sanayii Yürütme Komitesi toplantıları, ikinci bir açıklamaya kadar iptal edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri savaş gemilerinin liman ziyaretleri, belirli tesislerdeki modernizasyon projeleri, Konya Atış Sahasının, Amerika Birleşik Devletleri uçakları tarafından kullanılması askıya alınmıştır.

Dole karar tasarısıyla ilgili olarak, Hükümetimiz, Yasama Organımız ve kamuoyumuzca gösterilen tepkinin şiddeti ve ciddiyeti konusunda, Amerika Birleşik Devletlerinde, bazı çevrelerde, başlangıçta mevcut olduğu sezilen tereddütler, tarafımızdan sergilenen ve Türkiye Büyük Millet Meclisiyle kamuoyumuzca desteklenen kararlı tutum sonucunda, büyük ölçüde giderilmiştir.

Ancak, Başkan Bush'un, seçim kampanyası sırasında, Ermenilere fazlaca angaje olmasının, Amerika Birleşik Devletleri yönetimini, tasarının reddi yerine, bir uzlaşî formülü üzerinde durmaya sevk ettiği anlaşılmaktadır.

Seçim kampanyası sırasında böyle bir tutum takınmış olan Bush'un, Ermenileri tatmin edecek, buna karşılık, Türkleri güya rencide etmeyecek bir formül arayışına girdiği; bu çerçevede, Senatör Dole'ye gönderdiği bir mektupta, "Ermenilerin ıstırabını paylaştığını ve bir Ermeni Anma Günü kutlanmasına taraftar olduğunu; ancak, geçmişteki olaylar hakkında farklı görüşler bulunduğunu ve Türkiye ile ilişkileri zedeleyecek ölçüde sert olan karar tasarısına karşı çıktığını" belirttiği gözlenmiştir.

Türkiye, bu konudaki tutumunu tespit ederken, her şeyden önce, Ermenilerin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Avrupa Parlamentosu ve Amerika Birleşik Devletleri Kongresi gibi formlarda kabul ettirmeye çalıştıkları kararların gerçek amacını saptamaya önem vermiştir.

Bu konuda yapılan etraflı değerlendirmeler, bizi, Ermenilerin ve onları destekleyen çevrelerin, "sözde soykırım" iddialarını meşrulaştıracak bir Kongre kararını, uzun vadeli siyasî bir stratejinin ilk aşaması olarak kabul ettikleri sonucuna götürmüştür.

Gerçekten, gerek Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti dışında yaşayan Ermeni toplumlarının liderleri, gerek Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti yöneticileri, her fırsatta, bu kararların, müstakbel tazminat ve toprak taleplerinin temelini oluşturacağını sarahaten ifade etmişlerdir ve son olarak, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı, Amerikalı gazetecilere verdiği bir demeçte, "Sovyetler Birliğinin, Ermeni topraklarını, Ermenilerin izni olmadan Türkiye'ye verdiğini" öne sürmüş ve "Doğu Anadolu'nun bir kısmının Ermeni vatani olduğunu" söylemiştir.

Bu durumda, karar tasarısı, Amerika Birleşik Devletleri Kongresince kabul edildiği takdirde, bunun ardından ilave yeni taleplerin gelmesi, olaya bakış açısından, mantıklı

ve tutarlı bir girişim teşkil ettiği mülahazasıyla, Amerika Birleşik Devletlerinde belirli çevrelerinden destek görmesi ve ilişkilerimizin de, daha ileri safhada yeni krizlere yol açması beklenmektedir.

Türkiye, bütün bu hususları göz önünde bulundurarak, “sözde soykırımın” uluslararası topluma kabul ve tescil ettirilmesi çabalarının durdurulması gerektiği kanaatine varmıştır.

Öte yandan, tasarıdaki iddiaların aksine, 1915-1923 döneminde, Türkiye’de bir soykırım yapılmamış olduğu gerçeğinin, başka bir tutum takınılmasına esasen imkân vermediği de takdir buyurulacaktır. Dolayısıyla, bugüne değin sürdürülen temel pozisyonumuzdan taviz verilmesi; müzakerelere açık olduğumuz yolunda bir izlenim yaratılması; uzlaşım metni bulunması yönündeki çalışmalara katılınması; Amerika Birleşik Devletlerindeki Ermeni seçmenleri tatmine yönelik sulandırılmış bir alternatif metne rıza gösterebileceğimiz intibai doğmasına yol açacak bir tutum takınılması, kesinlikle söz konusu olmamıştır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Diğer taraftan, Kafkasya’daki son kanlı olaylar, tarihin yanlış verilere dayanan yorumunun ne gibi felaketlere yol açabileceğini göstermiştir. Kongrenin, henüz yatışmayan bu olaylara, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin genişleme arzularını daha da tahrik edecek yeni bir unsur katmasının ne derece büyük bir hata olacağını takdirlerinize sunuyorum.

Yukarıda sıralanan bütün haklı gerekçelere rağmen, iç politika mülahazaları ağır basar ve tasarı Kongrede onaylama yoluna gidilirse ne olur? Bu husus, Türk Milletinin hissiyatım daima göz önünde tutan Hükümetimizin denetim ve kontrolü altında, yetkili organlarda, etraflı bir şekilde değerlendirilmektedir. Şunu hemen belirtmek gerekir ki; herhangi bir siyasî forumun alacağı kararlar, Türkiye’yi hiçbir şekilde bağlayamaz ve herhangi bir etkide bulunamaz. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bunun dışında, yapılan çalışmalar, Türkiye’nin elinde, çeşitli kademelerde, alabileceği karşı tedbirlerin de olduğunu göstermektedir. Bu aşamada, bu tedbirler hakkında teferruata girmememi anlayışla karşılayacağınızdan eminim.

Bütün bu karşı önlemlerin tatbiki konmasından da öteye, asıl önemli olan, Kongrenin böyle bir kararı kabul etmesi halinde, Amerika Birleşik Devletlerinin, her şeyden önce, Türk Milletinin gözündeki saygın yerini kaybedecek olmasıdır. Kongre üyelerinin olduğu kadar, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin de, tutumlarını tespit ederken, bu hususu önemle göz önünde tutacağım samimiyetle ümit ve temenni ediyorum. Kanada’da, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı ile de görüşen dışişleri Bakanımız, münhasıran bu konuyu ele almış ve Ermeni karar tasarısının, Senato Genel Kurulundan geçmesi halinde, bunun, ikili ilişkilerimiz üzerinde yaratacağı kaçınılmaz sonuçlara bir kere daha işaret etmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Batı Avrupa ülkeleriyle, verimli işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesi; ayrıca, gerek ikili, gerek uluslararası konulara yaklaşımlarımızın anlatılması açısından ve ülkemizin tanıtılması bakımından vesile teşkil eden çeşitli üst düzey ziyaretler teati edilmiştir. 1983-1989 döneminde, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakan düzeyinde gerçekleştirilen yoğun karşılıklı ziyaretler ve imzalanan antlaşmalar, ilişkilerimizin ulaştığı noktayı açıklıkla ortaya koymaktadır. Bu dönemde yapılan karşılıklı ziyaretlerin de etkisiyle, Batı Avrupa ülkeleriyle olan, ekonomik ve ticarî

ilişkilerimiz, yeni bir muhtevası kazanmış; ticaretimizin çeşitlenmesinin yanı sıra, ekonomik işbirliği de belirgin bir atılım göstermiş; Avrupalı ortaklarımızın, Türk ekonomisine güvenleri yeniden kazanılırken, Türkiye'nin itibarı her planda artmıştır.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdî müracaat hakkını, 28.1.1987 tarihinde tanımıştır. Avrupa Konseyi Sosyal Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, 16.9.1989 tarihinde kabul edilmiştir. Hükümetimiz, Avrupa İnsan Hakları Divanının yargı yetkisini tanımıştır. Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan, İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesine ise, 1988 yılında taraf olunmuştur. Diğer taraftan, Birleşmiş Milletler bünyesinde hazırlanan insan hakları alanındaki önemli uluslararası sözleşmelerden, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsanî ve Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine 1 Eylül 1989 tarihinde ve Rehine Alınmasının Önlenmesi Sözleşmesine 14 Eylül 1989 tarihinde taraf olan Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine de, 20 Aralık 1985 tarihinde katılmıştır.

Türkiye'nin, Batı Avrupa ile ilişkilerinin önemli bir boyutunu, Avrupa Topluluğu ile ilişkiler oluşturmaktadır. 1983-1990 yılları arasındaki dönemde, Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz, tüm yönleriyle, dış politikamızda önemli bir yer teşkil etmiştir. Bugün ulaştığımız aşamaya gelmesinde, Türkiye'de, demokrasiye insan haklarına, hukukun üstünlüğüne olan geleneksel inancın, bu yönde alınan kararların ve etkin dış politikamızın büyük payı vardır.

Avrupa Topluluğu Komisyonunun, Türkiye'nin tam üyelik müracaatı konusundaki görüşünün Konseye sunulması ve Konseyde görüşülmesiyle birlikte, Türkiye'nin, Avrupa bütünleşmesine katılmak yönünde sürdürdüğü süreçte, belirli bir merhale geride bırakılmış olmaktadır. Komisyon görüşü, ülkemizin tam üyeliğe ehil olduğunu ortaya koymakta, diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin geleceğinin Avrupa Topluluğu içinde yer aldığını teyit elemektedir. Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanları Konseyi, 5 Şubat 1990 günü Brüksel'de yaptığı toplantısında, tam üyelik müracaatımız konusundaki Komisyon görüşünün, Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyeti de dâhil, esas unsurlarını benimsemiştir. Türkiye'nin üyeliğe ehil olup olmadığı yolundaki tartışmalar da, artık tamamen geride kalmıştır. Üyelik sürecinin bu noktaya gelmesi ve Avrupa'da ortaya çıkan tarihî gelişmeler, 1987 yılında tam üyelik müracaatımızı yapmakla, ne kadar isabetli davranıldığını kanıtlamaktadır.

Şu noktayı lütfen gözden kaçırmayalım: Süreç, tam üyeliğimiz istikametinde işlemeye başlamıştır. Bu sürecin bir gün tamamlanacağına ve Türkiye'nin Avrupa bütünleşmesinde layık olduğu yeri alacağına hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır. Tam üyelik müracaatımız, Türkiye'nin, Avrupa norm ve standartlarını benimsediğini gösteren ve Avrupa bütünleşmesine katılma arzusunun içeren bir siyasî irade beyanıdır. Bildiğiniz gibi, tam üyelik süreci uzun ve zorlu bir yoldur. Nitekim, biz, çeşitli konuşmalarımızda tam üyelik sürecinin uzun bir yol olduğunu belirttik.

Komisyon, görüşünde, topluluğun kendisinden kaynaklanan sebeplerden, 1993 yılına kadar sürecek iç bütünleşme gayretleri ve Avrupa'daki oluşum nedeniyle, 1993 yılından önce, mevcut adaylar veya muhtemel adaylar arasından hiçbir ülke ile tam üyelik müzakerelerini açmayacağını bildirmiştir. Bunun yanında, komisyon, ülkemizle müzakerelerin, bu aşamada açılmasına konseye tavsiye edemeyeceğini belirtmiştir.

Burada önem taşıyan bir husus, topluluğun ülkemiz ile bu aşamada müzakerelere başlayamamasının, birinci planda, topluluğun kendi nedenlerine bağlanmasıdır. Diğer önemli bir nokta, müzakerelere girişilmesinde gerekli şartların, bugün için var olmadığı ileri sürülmesidir. Bu ifade tarzından da, tam üyelik müzakerelerinin ileride açılmasına kapının açık tutulduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim, bu hususlar 5 Şubat 1990 tarihinde yapılan Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanları Konseyinde teyit edilmiştir.

Topluluğun, halen içinde bulunduğu durum nedeniyle, iç bütünleşmesine öncelik vererek, hiçbir ülke ile 1993 yılına kadar tam üyelik müzakerelerine girişmeyi göze alamamasını bir ölçüde anlayışla karşılıyoruz. Ancak, bizim üzerinde durduğumuz nokta, Avrupa Topluluğunun Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine 1993 yılından itibaren başlayabileceğine ilişkin siyasî iradesini bugünden oluşturmasıdır, öte yandan, komisyon raporu ve ardından bu raporun görüşüldüğü Bakanlar Konseyi, tam üyelik müzakerelerinin açılmasını belirleyecek bir tarih içermemesi açısından, arzularımızı ve beklentilerimizi karşılamamıştır.

Topluluk ile ilişkilerimizin belirsizlikten kurtarılabilmesi amacıyla, üzerinde durduğumuz bu haklı talebimizi, Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler ile ilişkilerimizde daima gündemde tutmaya kararlıyız.

Komisyon görüşü, tam üyeliğimizle hiçbir ilişkisi bulunmayan Yunanistan ile ihtilaflarımıza ve Kıbrıs meselesine de atıf yapmaktadır. Bu konuların, bir üye ülkenin çabalarıyla rapora yansımış bulunduğunu ve Topluluk tutumunu yansıtmadığını, Konsey Dönem Başkanlığının yaptığı basın açıklamasından, memnuniyetle tespit etmiş bulunuyoruz. Aksine bir davranış, esasen Konseyin, Yunanistan'ın üyeliğinin Topluluğun Türkiye ile ilişkilerini etkileyemeyeceği yolundaki kararları ve beyanlarıyla ciddi bir çelişki teşkil etmesine neden olabilirdi. Bu tutarlılığın, raporun Bakanlar Konseyinde incelenmesi sırasında da, üye ülkelerin büyük çoğunluğu tarafından sürdürülmüş olması, Topluluk hukukuna mal olmuş kararların geçerliliği ve inandırıcılığı açısından da isabetli bir yaklaşım olmuştur.

Öte yandan, komisyon raporu, Ankara Antlaşmasında ifadesini bulan siyasî irade uyarınca, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki entegrasyonu güçlendirmeyi ve birbirleriyle işbirliğini geniş ölçüde yoğunlaştırmalarını önermiş, Bakanlar Konseyi de bu amaçla işbirliğinin geliştirilmesini, bu üye ülke hariç, büyük bir çoğunlukla desteklemiştir. Bu kararı memnuniyetle karşılıyoruz.

Toplulukla ilişkilerimizin, Ankara Antlaşmasında öngörülenden de ileri bir biçimde, tam üyelik perspektifi içine oturtulmasını ve böylece geliştirilen ilişkilerin, bizi tam üyelik hedefine götürmeyi amaçlamasını arzuluyoruz. Topluluğun bu beyanını, kendi geleceği için tasarladığı modelde, Türkiye'ye de haklı yerini vermek yolunda, bir siyasî irade beyanı şeklinde anlıyoruz.

Komisyonun, bu işbirliği kavramını somutlaştıracak önerileri en kısa zamanda ortaya çıkarmasını ve işbirliğinin, Türkiye'nin tam üyeliğe hazırlık perspektifi içinde, en geniş biçimde, en kısa süre içinde gerçekleştirilmesini arzu ediyoruz.

Avrupa Topluluğu Konseyine, şimdi olduğu gibi, bundan sonra da, müracaatımız hakkındaki gelişmeleri ele alırken tarihî bir görev düşmektedir. Konseyin

yönlendirmelerini, Topluluk ile ilişkilerimizle ilgisi bulunmayan konulardan arındırmak suretiyle yapması ve tam üyelik müzakerelerinin, iç pazarın tamamlanacağı 1992 yılı sonundan itibaren en kısa zamanda açılacağı hakkında beklentilerimize cevap teşkil edecek bir siyasî ilke kararını alması, gerek Türkiye, gerek Topluluk ve Batı dünyası açısından büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, bir hususu özellikle vurgulamak isterim: Türkiye'nin, Avrupa Topluluğunun eşliğinde kaldığı ve 1963 Ankara Antlaşmasıyla elde ettiği hakkı kullanamadığı yolundaki iddia, en hafif tabiriyle, ciddiyetten yoksundur.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğu üyeliği uzun bir süreçtir. Bunun, bugünden yarına gerçekleşeceğine inanmak, yanlış ve gerçekçi olmayan bir beklentidir. Biz, böyle bir beklenti içine girmedik, önümüzdeki inişli çıkışlı yolun bilincindeyiz. Dış politikada teenni ve sabırla hareket etmek esastır. Bir örnek vermek gerekirse, Almanya'ların birleşmesi 1954'ten beri Batının gündemindeki bir konudur. Batının bu konudaki siyasî iradesi ve takip ettiği siyasalar, aradan çok uzun bir süre geçtikten sonra ve ancak uluslararası koşullar müsait olduğu zaman bir netice vereceğe benziyor.

Bizim Avrupa Topluluğuna üyeliğimiz de, çeşitli boyutları olan, topluluğun mensuplarının da iradesini ve kabulünü gerektiren bir olgudur, önümüzdeki bu çetin yolda yılmadan ilerlemek esastır. Hükümetimiz, Batı ile her alanda ilişkilerimizin geliştirilmesi ve Avrupa bütünleşmesi içinde yer alınmasına yönelik genel politikasına uygun olarak, uzun bir durgunluk döneminden sonra 1984 yılında canlandırılması için çaba harcanmaya başlanan Batı Avrupa Birliğinin faaliyetlerini ilgiyle izlemiş ve ilk aşamada Batı Avrupa Birliğiyle kurumsal ilişki kurma yoluna gitmiştir. Bu çerçevede, 1986 yılından beri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, konuşma hakkına sahip gözlemci sıfatıyla, Batı Avrupa Birliği Asamblelerine ve Silahsızlanma ve Savunma Sorunları Komitesi toplantılarına katılmaktadır.

Merkez bölgesi ülkelerinden oluşan Batı Avrupa Birliğinin, ortak savunmaya katkıda bulunan diğer Avrupalı müttefiklerin iştirakiyle genişletilmesi yolundaki eğilimlerin hız kazanması üzerine, savunma ve dış politika önceliklerimizin gereği olarak, 1987 yılı Nisan ayında Batı Avrupa Birliğine üye olarak iştirak niyetimiz teşkilat üyelerine duyurulmuştur. Batı Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, 14 Kasım 1988 tarihli oturumunda Türkiye'nin niyet beyanını ele almıştır. Toplantıya katılan tüm bakanlar, Türkiye'nin Avrupa savunmasına katkısının çok değerli olduğunu vurgulamış; ancak, İspanya ve Portekiz'in teşkilata katılmaları sonrasında, Batı Avrupa Birliğinin temelini oluşturan 1954 tarihli muadell Brüksel Anlaşması ve Lahey Platform Belgesinin bazı hükümlerini gözden geçirme çalışmalarının başlayacağını, bu nedenle Türkiye'nin üyelik talebini bu müddet zarfında aktif bir incelemeye tabi tutacaklarını bildirmiş ve Türkiye ile Batı Avrupa Birliği arasında geniş bir bilgi akımını sağlayacak bir istişare mekanizması kurulmasını önermişlerdir, önerilen danışma mekanizması, tam üyeliğimize bir alternatif teşkil etmemek kaydıyla ve Dışişleri Bakanları düzeyinde olması şartıyla, tarafımızdan kabul edilmiştir. Böyle bir ayrıcalıklı ilişki formülü, Batı Avrupa Birliği içerisinde ilk kez uygulanmaktadır.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri, 1983'ten bu yana geçen dönem, Türkiye'nin Doğu Avrupa Ülkeleriyle ilişkilerinde önemli gelişmelere ve olaylara sahne olmuştur. Türk-Sovyet ilişkilerinde büyük bir atılım meydana gelirken, Yugoslavya ve Romanya

ile ilişkiler istikrarlı bir şekilde gelişmiş; Polonya ile olan ilişkilerimiz canlanmış; Macaristan'a, tarihte ilk kez, Cumhurbaşkanı düzeyinde bir ziyaret yapılmış, ardından bu ziyaret iade edilmiş; yine tarihte ilk kez Türkiye ile Arnavutluk arasında, Dışişleri Bakanları düzeyinde karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, yıkıcı ve bölücü Bizim Radyo'nun yayınları da Alman Demokratik Cumhuriyetiyle ilişkilerimizde donukluğa sebep olmuş; ancak, 11 Haziran 1989'da, radyonun yayınlarına son verilmesiyle, ilişkilerin düzelmesi yolundaki en büyük engel ortadan kalkmıştır.

Dönem içinde, Romanya ile 2'si Cumhurbaşkanı, 2'si Başbakan düzeyinde olmak üzere 4; Yugoslavya ile 2'si Cumhurbaşkanı, 1'i Başbakan düzeyinde olmak üzere 3; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile Başbakan düzeyinde 2 ve Macaristan ile Cumhurbaşkanı düzeyinde 2 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Ziyaretler vesilesiyle bu ülkelerle ekonomik, ticarî, sınai, teknik, bilimsel ve kültürel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çeşitli anlaşmalar imzalanmış, Türkiye'nin dış ticaretindeki genel artış eğilimi, bu ülkelerle ticarete de yansımış; bu dönemde, Türkiye'ye, özellikle Yugoslavya ve Polonya'dan gelen turist sayısında büyük artışlar olmuştur.

Bulgaristan ile ilişkilerimize ve oradaki soydaşlarımız ile ilgili gelişmelere daha sonra değineceğim.

Doğu Avrupa ile ilişkilerimizin önemli bir boyutu da, Balkanlarda çok taraflı işbirliği süreci teşkil etmiştir. Türkiye, Balkanlarda çok taraflı işbirliğinin gelişmesine önem atfettiğini ortaya koyarken, bu sürecin Balkan ülkeleri arasındaki ikili ilişkilerin geliştirilmesiyle yakından bağlı olduğunu vurgulamış ve bu anlayışla, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunu gözönünde tutarak, işbirliğinin insanî boyutunu ön plana çıkarmıştır.

Doğu Blokuyla gelişen ilişkilerimizi değerlendirirken, Batılı kaynakların yaptığı bir karşılaştırmada, ülkemizin Doğudaki gelişmelerden en fazla pay alacak 4 OECD ülkesi arasında gösterilmesi anlamlıdır; buna şaşmamak gerekir. Gerçekten ülkemiz, bu piyasalarda kısa zamanda kendini göstermiş ve son yıllarda Doğu ülkeleriyle dış ticaretini en fazla geliştiren ikinci Batı ülkesi durumuna gelmiştir.

Öte yandan, Doğu Avrupa ülkelerine yardım amacıyla Batılı ülkeler tarafından oluşturulan 24'ler Grubu içinde yer almamız ve Polonya ile Macaristan'a yardım konusunda en kapsamlı işbirliği paketlerinden birini sunmamız ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasına sermayedar ülke olarak katılacak olmamız, Doğu Avrupa ile ilişkilerimizin geleceği bakımından bizi iyimserliğe sevk eden önemli gelişmelerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, özellikle son yıllarda Türkiye ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin, yıllardır gündemde olan sorunların çözümünü kolaylaştıran bir siyasî irade göstermeleri, ilişkilerindeki pürüzleri büyük ölçüde gidermeye başlamış, iki ülkenin dış açılma politikaları da, ekonomik, ticarî ve sınaî işbirliğine büyük bir canlılık kazandırmıştır.

Ülkelerimiz arasındaki iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerinin, bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü, iç işlerine karışmama ilkeleri uyarınca, geliştirilip güçlendirilmesine Hükümetimizce özel önem atfedilmiş ve bu alanda değişik sosyal sistemlere sahip

ve değişik askerî ittifaklara mensup ülkeler arasındaki işbirliğinin güzel bir örneği verilmiştir. Sovyetler Birliği ile olan ekonomik ilişkilerimize 1983 sonrasında yeni bir muhteva kazandırılmış olup, bu çerçevede, iki ülke arasında imzalanan ekonomik, ticarî, bilimsel ve teknik işbirliğinin geliştirilmesine ilişkin uzun vadeli program, 1986-1990 yıllarında mal mübadelesine dair anlaşma ve Sovyet doğalgazının ülkemize getirilmesiyle ilgili sözleşme, ekonomik ilişkilerimizde bir aşama teşkil etmiştir.

Ayrıca, dış pazarlarda deneyimli olan Türk müteahhitlik firmaları, Sovyet inşaat piyasasına girmeye başlamış, 1988 Haziran ayında imzalanan Kara Taşımacılığı Anlaşmasıyla, Sarp Sınır Kapısı, ağustos ayında hizmete açılmıştır. İki ülke arasındaki ticarî ilişkilerin genişletilmesi ve dengelenmesi istikametindeki çalışmalar sonucunda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğine ihracatımız 1983-1988 dönemi içinde yüzde 118 oranında artış göstermiştir. Ekonomik konular dışındaki alanlarda da ilişkilerimizde, son zamanlarda bir hareketlilik gözlenmektedir. Uzun zamandan beri, ikili düzeyde üzerinde durduğumuz bazı sorunlar, taraflar için tatminkâr sonuçlara vardırılmıştır; bunlar arasında Karadeniz'deki fir hattı ve kıta sahanlığı bulunmaktadır. Keza, 20 yıldır imzalanamayan konsolosluk sözleşmesi de imzalanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Azerbaycan olayları konusunda da Hükümetimize haksız eleştiriler yöneltildiğini belirterek, bu konudaki gerçekleri bir kere daha Yüce Heyetinize sunmak istiyorum: Günümüzde Azerî-Ermeni ihtilafı olarak adlandırılan olaylarda, tarihî husumetlerin etkisi bulunmakla birlikte, gelişmelerin bugün ulaşılmış olduğu aşamanın ve gözlediğimiz tırmanmanın temelinde, sosyo-ekonomik sorunların yanı sıra, Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin bir parçası olan Yukarı Karabağ Bölgesine yönelik Ermeni toprak taleplerinin yattığı bir gerçektir. Nitekim bu husus, Sovyet yetkililerce çeşitli vesilelerle vurgulanmış ve Ermenilerin toprak taleplerinin yersizliğine işaret olunmuştur. Sayın Gorbaçov, son olarak Merkez Komitesinde yaptığı konuşmada, soruna bulunacak çözümün Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne hâle getirmemesi gereğini vurgulamış; Ottawa'da Dışişleri Bakanımız ile görüşen Sayın Shevardnadze, bu konudaki görüşlerini gayet açık ifadelerle dile getirerek, bölgede en küçük bir sınır değişikliğine dahi müsamaha edilmeyeceğini ve bunun bir devlet politikası olduğunu ifade etmiştir. Ne var ki, Ermenilerin, bir anlamda kiracısı oldukları Yukarı Karabağ Bölgesinin tapusu üzerinde hak iddia etmeleriyle başlayan olaylar, maalesef bir ay kadar önce -bildiğiniz gibi- Azerî kanının döküldüğü bir noktaya erişmiştir.

Bugün için, artık, olayların nasıl geliştiği, Moskova'nın müdahale kararını hangi mülahazalarla aldığı ve bu müdahalenin ne şekilde gerçekleştirildiği gibi noktalar üzerinde durmakta bir yarar görmüyorum. Esasen bu konularda çok şey söylendi, çeşitli tahlil ve değerlendirmeler de yapıldı; ancak, şu hususu vurgulamak istiyorum: Bölgeye uzak ve yabancı bazı çevrelerin, Gorbaçov'un geleceğinin güvence altına alınması ve uluslararası ilişkilere hâkim olan yumuşama ortamına hâle gelmemesi düşüncesiyle, âdeta çifte standart uygulayarak, esasen şartlanmış basın-yayın organları aracılığıyla kamuoylarını bu gelişmelere hazırladıklarını ve bir anlamda, böyle bir müdahale için hedef gösterip yeşil ışık yaktıklarını düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. Nitekim, bu çevreler, çatışmaların sebebini ve izahını, asrımızın başındaki olaylarda aramışlar ve müdahaleyi haklı göstermeye çalışmışlardır.

Bu arada, bazı Sovyet çevrelerince yapılan açıklamalar ve belirtilen görüşler de, müdahaleye neden olarak gösterilen gelişmelere ilişkin değerlendirmelerin sıhhati konusunda tereddütler uyandırmıştır.

Türkiye'nin olaylara ve gelişmelere bakış açısıyla bazı değerlendirmelerimizi, 23 Ocak tarihinde Yüce Heyetinize, Dışişleri Bakanımız sunmuştur.

AHMET ERSİN (İzmir) — Kimdi o? İsmi ne idi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu olayların yatışma temayülüne girdiği izlenimini edindiğimiz mevcut ortamda, Sovyet yönetiminin, bölge halkının özlem ve beklentilerini anayasal ilkeler ve tanınan yeni demokratik özgürlükler tahtında gerçekleştirilmesine olanak verecek düzenlemelere yöneleceğini umuyoruz.

Azeri toplumuyla olan dil, sosyo kültürel ve kardeşlik bağlarımız dikkate alındığında, Türk toplumunun kendisine özgü değerlerinin başında yer aldığını bildiğimiz sağduyunun, Azerbaycan halkına da hakim olacağına inancımız tamdır ve nitekim olaylar karşısında gösterdiğimiz, keza sağduyulu ve serinkanlı yaklaşım da, eleştirilerin aksine, mevcut ortamda gösterilebilecek tepkilerin en sağlıklıısını oluşturmuştur.

Konuya yaklaşımımızda, Azeri kardeşlerimizden gelen insanî yardım dâhil her türlü beklentiyi, Sovyetler Birliği ile olan iyi komşuluk ilişkilerimiz çerçevesinde değerlendirip, yine Sovyet makamlarıyla işbirliği halinde cevaplamaya çalıştık.

Gerek Ankara'da, gerek Moskova'daki temas ve girişimlerimizde görüş ve tutumumuzu ortaya koyarken, konunun Türkiye açısından neden herhangi bir ülkede cereyan edebilecek gelişmelerden farklı olduğunu dile getirdik ve bu yaklaşımımızın Sovyet makamlarınca da anlayışla karşılandığını gözledik. Ayrıca, batılı ülkeler nezdinde gerekli uyarıyı yaparak, konuya dinî bir boyut kazandırmanın risklerini hatırlattık ve Azerbaycan halkı ve talepleri hakkında gerçekçi değerlendirmeler yapabilmelerini sağlayacak bilgilerle kendilerini donattık.

Nitekim, tavırlarında, olayların başlangıcındakinden farklı ve olumlu gelişmelerin oluştuğunu izledik. Keyfiyetin, resmî makamların yanı sıra, basın-yayın organlarına da gerçek boyutlarıyla yansıtılması için çaba harcadık. Bu çabalarımızda arzulanan noktaya erişilememesi, Türkiye'nin konuya lakayt kalmış oluşuyla izah edilemez. Nitekim, yardım taleplerini bize ulaştıran Azerbaycan makamları ve Azerbaycan Halkı da, kamuoyuna mal olmuş bu konunun ayrıntıları hakkında bilgi sahibi olup, Türkiye'ye karşı şükran duygularını dile getirmişlerdir. Ancak, takdir edersiniz ki, yardımı alacak karşı tarafın da, hazırlıklı ve istekli olması gerekir. Bizzat Sayın Sağlık Bakanımız, Sovyet Büyükelçisine, Azerbaycan'a her türlü insanî yardıma hazır olduğumuzu beyan etmiştir. Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin, Sovyetler Birliğinin bir parçası olduğu dikkate alınırca, beklenen yardımın, Moskova'nın bilgisi ve işbirliği olmaksızın mahalline ulaştırılmasının da söz konusu olamayacağı aşikârdır. Bir noktadan sonra, bir ülkenin iç işlerine müdahale etmenin de, kendi iç işlerimize müdahale edilmemesinin güvencesi olduğu şüphesizdir. Olayların ulaştığı olduğu bu aşamada, can kaybının daha fazla artmaması ve ordu güvenlik kuvvetlerinin en kısa süre içinde Azerbaycan'dan ayrılmalarını sağlayacak koşulların oluşturulması, Azerilerin olduğu kadar, herkesin temel hedefi olarak görülmektedir, bu hedef, aynı zamanda, Türkiye-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ilişkilerini ve Türkiye-Azerbaycan işbirliğinin, gelişme göstermeye aday geleceğinin güvence altına alınması açısından da önem taşımaktadır.

Azerbaycan-Ermenistan ihtilafının bir başka boyutunu oluşturan ve Türkiye'nin toprak bütünlüğüne yönelik bazı sözde tehdit ve beyanların kökenindeki unsurların bertaraf edilmesini beklediğimizi de bu vesileyle belirtmek isterim. Başka vesilelerle

de ifade etmiş olduğum üzere; beklentilerimiz, bölgede, siyasal coğrafya bakımından, statükonun devamı; olağanüstü hal kararını gerekli kılan olayların temeline inilerek, sağlıklı teşhislerin konulması ve bu çerçevede, Ermenistan'ın toprak talepleri reddedilerek, iki cumhuriyet arasındaki ihtilafın, gerçek tarihî ve hukukî boyutları tahtında, yapıcı bir anlayışla çözümlenmesidir. Bu vesileyle, olayların kırkinci gününe yaklaştığımız şu günlerde, vakur Azerbaycan halkının tümüne ve acılı ailelere başsağlığı diler, sağduyuyla hareket ederek, taleplerini barışçı yollardan gerçekleştireceklerine olan inancımızın ve bu yöndeki çabalarına desteğimizin tam olduğunu belirtmek isterim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, Yüce Meclisin Değerli üyeleri, Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla, uzun bir ortak geçmişin getirdiği kültürel ve manevî değerler nedeniyle, Ortadoğu Bölgesinde özel bir konuma sahiptir. Bu itibarla, bölgedeki bütün Arap ve Müslüman ülkelerle yakın dostluk ilişkilerini sürdürmek ve karşılıklı menfaatlara hizmet eden işbirliğini geliştirmek, dış politikamızın temel ilkelerinden biri haline gelmiştir. Bu ülkeler arasındaki ihtilaflarda taraf tutmama siyasetini ayrıca prensip edinen Türkiye'nin, bölgedeki itibarı son yıllarda artmış ve dostluğu gittikçe daha fazla aranır olmuştur. Ülkemiz, 1983 yılından bu yana, bu bölgedeki ülkelerle ilişkilerini geliştirmek için büyük özen ve gayret göstermiştir. Bu tutum, Batı ile münasebetlerimizin bir alternatifi olarak değil, çok yönlü politikamız çerçevesinde, bu ilişkilerin tamamlayıcısı olarak izlenmiştir.

1983 sonrası dönemde, ülkemizin Ortadoğu'daki İslam ülkeleriyle ilişkileri, yakın tarihimizin hiçbir döneminde görülmedik bir yoğunluk ve muhtevaya kavuşmuştur. Türkiye'nin, sadece bölge ülkeleri nezdindeki itibarı artmakla kalmamış, aynı zamanda ülkemiz, aranılan bir dost, güvenilir bir ticarî ve ekonomik ortak olarak kabul edilmiştir. Dönem boyunca Ortadoğu ülkeleriyle gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretlerin yoğunluğu da, ilişkilerimizin hızlandığını, bu çok yoğun ve tatminkâr muhtevayı açık bir biçimde sergilemektedir. Ortadoğu ülkeleriyle ticarî ve ekonomik ilişkilerimizde de yeni bir atılım içine girilmiştir.

Bölge ile Türkiye'nin ilişkileri, tabiatıyla, karşılıklı ziyaretler ve bu ziyaretler sonucu ticarî ve ekonomik ilişkilerimizde sağlanan büyük atılımlarla sınırlı kalmamıştır. Türkiye, bölgenin güvenilir ve güçlü bir ülkesi olarak bölge sorunlarıyla yakından ilgilenmiş ve bu sorunların tüm ilgili tarafların çıkarlarına uygun bir biçimde çözümlenmesi için gereken tüm çabayı, bir tarafsızlık politikası içinde sürdürmüştür.

Geçtiğimiz dönemde, bölgemizdeki en önemli gelişmelerden biri, kuşkusuz, sekiz yıl süren İran-İrak Savaşında ateşkes mutabakatının sağlanması ve barış ümidinin doğmuş bulunmasıdır. Bu suretle, bölgedeki büyük bir bunalım dönemi, en azından şimdilik geride kalmıştır. Bu gelişmeleri, Türkiye'nin, barışa gidecek yolun başlangıcı olarak memnuniyetle karşıladığı Hükümetimizce açıklanmıştır. Hükümetimiz, savaş sırasındaki aktif tarafsızlık ve diyalog politikasını, savaş sonrası dönemde de sürdürmektedir. Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin barış çabalarını etkin biçimde desteklemektedir.

Filistin sorununa da, aynı şekilde, tüm ilgili tarafların meşru haklarının ve mevcudiyetlerinin tanınmasını destekleyen bir tutumla yaklaşmaktayız. Türkiye, bu olumlu ve tutarlı yaklaşımı ile tüm bölge ülkeleriyle ilişkilerini sürdürmüş, haklı bir takdir kazanmıştır. Yine, aynı ilkelere dayalı ve kararlı politikamız uyarınca, Türkiye 15 Kasım 1988 günü ilan edilen bağımsız Filistin Devletini ilk tanıyan ülkeler arasında yer aldı.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikanız kalmıştır.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türkiye, ayrıca, İsrail ile diplomatik ilişkisi bulunan ülkeler arasında, bağımsız Filistin'i ilk tanıyan ülke olmuştur.

Ülkemiz 1983 sonrası dönemde, dost ve komşu Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini pekiştirmek, ekonomik işbirliğini tüm ülkelerin çıkarları doğrultusunda somut bir temele oturtmak için girişimlerde bulunmuş, kapsam bakımından çok büyük ekonomik işbirliği projeleri geliştirerek, komşu ülkelere önermiştir.

Öte yandan, İslam Konferansı örgütü çerçevesinde de, bütün Müslüman ülkelerle çok taraflı işbirliğini daha da geliştirmeyi arzulamakta ve bu yönde çaba göstermekteyiz. Türkiye aynı zamanda, İslam ülkeleri arasında çok taraflı ekonomik işbirliğinin gelişmesinin, örgütün kuvvetlenmesine yol açacağına ve bir itici güç teşkil edeceğine inanmaktadır. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığını üstlendiği İslam Ülkeleri Ekonomik ve Ticarî İşbirliği Daimî Komitesi çalışmalarına, çok faal bir şekilde katılmaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1983 sonrası dönemde, Türkiye'nin uygulamaya koyduğu faal ve çok yönlü dış politikanın önemli bir etkisi de, ülkemizin dış ilişkileri alanında evvelce ihmal edilmiş bulunan Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle karşılıklı temas ve işbirliğimizde gözlenen canlanma da olmuştur. Uzakdoğu'da, Batı camiasının uzantısını teşkil eden, dünyanın en büyük ekonomik ve teknolojik güçlerinden biri olan Japonya ile ilişkilerimizde görülen hızlı gelişme, bu atılımın en belirgin bir örneğini teşkil etmektedir. Aynı şekilde, global bir güç olan Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkimiz de, yeni bir aşamaya ulaşmış ve içerik kazanmıştır. Çok yakın kardeşlik bağları idame ettirdiğimiz Pakistan ile her alandaki yakın ilişkilerimiz, dönem boyunca da geliştirilerek sürdürülmektedir.

1960 yılında, zamanın Başbakanı Nehru'nun ülkemizi ziyaretinden sonra, uzun bir hareketsizlik dönemine giren Türkiye-Hindistan ilişkileri, devrin Başbakanının -bir Türk Başbakanının Hindistan'a yaptığı ilk ziyareti gerçekleştirerek- 1986 yılında anılan ülkeyi ziyaretiyle yeni bir aşamaya girmiş, bir başka ifade ile ikili ilişkilerimizde yeni bir devir açılmıştır. Nitekim, Başbakan Gandi'nin Temmuz 1988'de ülkemizi ziyareti, bu olumlu sürecin bir devamını oluşturmuş, ilişkilerin daha da ileri götürülmesi ve iki ülkenin potansiyellerine uygun bir aşamaya ulaştırılması yolunda, iki hükümetin iradelerini ortaya koymuştur.

Asya ülkeleriyle ilişkilerimizde, Güneydoğu Asya'da yeni bir ekonomik ve siyasî güç odağı olarak beliren ASEAN ülkeleriyle ilişkiler de, son altı yılda, yeni bir hız ve anlam kazanmıştır.

Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle ilişkilerine de yeni bir önem atfedilmiş, Türkiye, Afrika ülkelerince daha iyi tanınmaya başlanmıştır. Çeşitli Afrika ülkelerinin devlet başkanlarının ülkemizi ziyaretleri, bu gelişmelerin bir delilidir. Afrika ile ilişkilerimize verilen önem çerçevesinde ülkemiz, 12 Sahel ülkesine, 10 milyon dolar tutarında bir teknik yardım paketi sunmuş, aynı şekilde, Güney Afrika'daki ırkçı rejime karşı mücadelelerini sürdüren cephe hattı ülkeleri için kurulan Afrika Fonuna da, 500 bin dolarlık, proje finansmanı şeklinde yardımda bulunmayı kararlaştırmıştır.

Latin Amerika ülkeleriyle olan ilişkilerimize de özel önem veren Hükümetimiz, bu igisini, bölge ülkelerinden Meksika'yı ilk kez Başbakan Yardımcısı düzeyinde ziyaretle

göstermiştir. Ayrıca, 1988 Mayıs ayında, Arjantin ile aramızda imzalanan Nükleer Enerjinin Barışçı Amaçlarla Kullanımı için İşbirliği Anlaşması da, Latin Amerika ülkeleriyle Türkiye'nin geliştirmeyi amaçladığı çok yönlü işbirliğinin başlangıcını teşkil etmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, son altı yıllık dönemde, yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın, bulduktan ülkelerde, istikbal kaygısından uzak, gönül huzuru ile ve devletlerinin daima yakın desteğine sahip olduklarının bilinci içinde yaşamalarını devam ettirmelerini sağlamak amacıyla, yoğun ve etkili çalışmalar sürdürülmüştür. Yurt dışındaki temsilciliklerimizin, vatandaşlarımıza sağlamakta oldukları çeşitli hizmet ve kolaylıkların kapsamının genişletilmesi ve işlemlerin süratlendirilmesi için önemli tedbirler uygulamaya konulmuştur, öte yandan, dış ülkelerdeki vatandaşlarımızın, buldukları yerlerde rahat bir ortam içinde yaşayıp çalışabilmeleri ve durumlarının iyileştirilmesi için, ilgili ülkelerle çeşitli temaslar yapılmıştır. Bu çerçevede, Avrupa'da, Türk işçisi bulunan tüm ülkelerle işgücü ve sosyal güvenlik anlaşmaları imzalanmıştır. Ayrıca, Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan Avrupa Sosyal Şartı, tarafımızdan onaylanmıştır.

Son altı yılda; Suriye, Mısır, Polonya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Macaristan, Hindistan ve Avusturya ile konsolosluk, hükümlülerin transferi, hukukî, ticarî ve cezaî konularda, adlî yardımlaşma gibi alanlarda çeşitli ikili anlaşmalar imzalanmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler, Türk-Yunan ilişkileri, haklı olarak, Türk kamuoyu ve bu çerçevede muhalefet partilerimizce yakından izlenen bir mesele olma özelliğini her zaman muhafaza etmiştir. Muhalefete mensup sayın üyeler önermelerinde bu konuya da değinmişlerdir. Genel görüşme önergesinde şöyle bir ifade var: "Meseleyi yakından bilen kişilerce tebessümle karşılanan Davos süreci, her konuda olduğu gibi, Türk-Yunan ilişkileri konusunda da sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek için, öncelikle meseleleri ve bu meselelerin özelliklerini iyi teşhis etmek ve olayları da iyi takip etmek gerekir."

Bu çerçevede, Davos sürecinin ne olduğunu ve ne olmadığını ve bizim bu konuda vaktiyle ne söylediğimizi hatırdan uzak tutmamamız lazımdır. Biz, 1983'te iktidara geldiğimiz zaman, Türkiye ile Yunanistan arasında bir diyalogsuzluk dönemi yaşanmakta idi. Meseleler oturulup konuşulmuyordu. Zira Yunanistan diyaloga yanaşmıyordu. Bu, meselelerin ortadan kalktığı anlamına mı geliyordu? Hayır. Sadece bunların görüşülmesi imkânı mevcut değildi. Bizatihi diyalogsuzluk bazı sorunlar yaratmakta idi. Meseleler kemikleşmekte, daha karmaşık hale gelmekte ve bazı münferit olayların kontrolden çıkarak krize dönüşmesi tehlikesini içermekte idi. ANAP Hükümeti, kurulduğu tarihten itibaren, ısrarla, Yunanistan'a diyalog çağrılarını yaptı. Bizim, hiçbir komşumuzun bir karış toprağında gözümüz yoktur. Biz komşularımızla bütün ihtilaflarımızı müzakere yoluyla, barışçı yöntemlerle çözümlenmek isteriz. Yunanistan ile olan ilişkilerimize de bu açıdan yaklaştık. Yunanistan ile diyalogsuzluk, bizi, Mart 1987 krizine getirdi. Krizin vahameti ve taşıdığı muhtemel tehlikeler, Yunanistan'ı, bu tutumunu yeniden gözden geçirmeye icbar etti. İki Başbakan arasında bir mektup teatisi başladı. Nispi bir yumuşama havası ve bunun sonucu olarak Davos buluşması ve Davos bildirisi ortaya çıktı.

Şimdi baştaki konuya dönüyorum: Davos ne idi ve biz Davos hakkında ne söyledik? Önerge sahiplerinin, Davos bildirisinin metnini dikkatle okuyup okumadıklarını

bilmiyorum. Eğer okumuşlarsa, görecekler ki, bu bildiri de, bizim yıllardır söyleyegeldiğimiz ve Yunanistan'ın da yıllardır ısrarla reddettiği yaklaşımın esasları mevcuttur. Sayın muhalefet temsilcileri bir yanılığın tekrarlarmaktan lütfen vazgeçsinler. Biz, Davos ile her sorunu çözdüğümüzü, Yunanistan ile her şeyin güllük gülistanlık olduğunu veya olacağını söylemedik. Amacımız, bu ülkeyle ilişkilerimizde, bir yandan tehlikeli bunalım ve tırmanmaları önleyebilmek, bir yandan da iki ülkeye temas imkânı sağlayan bir ortam ve mekanizma ihdas edebilmek için diyalog arayışına girmektir. Davos süreci bu yaklaşımın ürünüdür. Bunun adı Davos süreci olabilir, başka şey olabilir, ama yaklaşımımızın altında yatan felsefe budur.

Davos süreci, işlediği süre zarfında arzu edilen sonuçları vermemiştir. Bunu ilk önce biz söyledik. Zira, Davos'tan sonra, bu süreç çerçevesinde kurulan mekanizmaları işletmek için, Sayın Dışişleri Bakanı, 1988 yılının Mayıs ayında Siyasî Komite Başkanı olarak Atina'ya gittiğinde görüldü ki, Yunanistan, âdeta Davos öncesi tutumlarına geri dönmüş, sorunları görüşmek bir yana, orada, iki ülke arasında sorunlar olduğunu dahi kabul etmemek gibi, gerçekçilikten uzak bir tutum içine girmiş... Şunu ifade etmek istiyorum ki, Davos'un akıbeti, sürecin yapısı veya tabiatındaki noksanlıklardan kaynaklanmamaktadır. Mesele, Yunan siyasî çevrelerinin dünyaya, özellikle Türkiye'ye bakış açılarından, kısacası Yunan zihniyetinin özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Batı Trakya'daki Türk azınlığının durumu ve Kıbrıs meselesi de bu zihniyetin ürünüdür. Bu zihniyet günümüzde, "Yunanistan'a asıl tehlike Doğudan, yani Türkiye'den gelmektedir" tezinin, Yunan makamlarınca resmen benimsenmesi noktasına kadar ulaşmış bulunmaktadır. Bu da ilişkilerimizin, gerçekçi bir zemine oturtulmasını güçleştiren unsurlar arasındadır.

Yunanistan, Batı Trakya'daki Türk azınlığını, Türkiye'nin oradaki uzantısı olarak telakki etmekte ve bunun sonucu olarak, Türkiye'nin Batı Trakya üzerindeki sözde emellerinin bekçisi olarak değerlendirmektedir. Türk azınlığına karşı yıllardır sürdürülmekte olan eritme ve yıldırma politikasının altında yatan perspektif budur.

Öte yandan, aynı Yunanistan, ülke dışında yaşayan Yunan soylu kişilere faal bir biçimde sahip çıkan bir politika izlemekte, dışarıdaki Helen azınlıklarının haklarının koruyucusu olarak kendisini söz sahibi görmektedir. Yunanistan, bunu kendisi için tabii bir hak addederken ve bunda herhangi bir sakınca bulmazken, kendi ülkesindeki Türk azınlığı için Türkiye'nin, başta anlaşmalardan kaynaklanan ilgisini içişlerine müdahale olarak görebilmektedir. Bu, çelişkili ve tutarsız bir davranıştır.

Yunanistan'ın Türkiye ve Türklere karşı tutum ve davranışlarını tayin eden bir diğer önemli unsur da Helen şovenizmi ve ırkçılığıdır. Bu, Batı Trakya azınlığına karşı uygulanan ayırıcı politikanın temel bir boyutunu oluşturmaktadır. Bunun çarpıcı delili ise, Yunan Vatandaşlık Yasasının 19'uncu maddesi ve bu maddenin tatbikatıdır. Çok tipik olması itibarıyla, bunu ayrıca zikretmeyi kayda değer buluyorum.

Batı Trakya Türk azınlığı mensuplarını vatandaşlıktan çıkarmak için kullanılan bu madde, Yunan vatandaşlarının etnik kökenlerini, kriter olarak "Yunan asıllı ve Yunan asıllı olmayan Yunan vatandaşları" şeklinde ikili bir ayırıma tabi tutmaktadır. Bu madde, Batı Trakya'daki Türk azınlığının etnik kökenini inkâr eden Yunanistan'ın, aslında kendi vatandaşlarını ırk ayırımına tabi tuttuğunun ve vatandaşlarına karşı çifte standart uyguladığının en açık kanıtını oluşturmaktadır.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, toparlanmasını rica edeceğim efendim. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Batı Trakya'da son günlerde ciddi olaylar cereyan etmiştir. Bu olaylar ve Hükümetimizin tepkisi hakkında Yüce Meclise bilgi verilmiş bulunmaktadır. Burada, meseleye yaklaşımımızın esaslarını teyit etmek istiyorum.

Batı Trakya'daki Türk azınlığı, Lozan Antlaşması ile Yunanistan'ın taraf olduğu diğer anlaşmaların teminatı altındadır. Azınlık mensuplarının, Yunan vatandaşları olarak, Yunan Anayasası ve kanunlarının himayesine sahip olmaları gerekir. Ayrıca, Yunanistan'ın, Avrupa Toplulukları, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler üyesi ve AGİK'e taraf bir ülke olarak, soydaşlarımız dâhil, bütün vatandaşlarına karşı mükellefiyetleri bulunmaktadır. Bunların da ötesinde, insan haklarına saygı, genel bir ahlâkî vecibe olarak Yunanistan'ı da kapsamına almaktadır.

Son olaylar, gerçeği bir kez daha teyit etmiştir: Yunanistan'ın, kendi başına, Batı Trakya'daki Türk azınlığı sindirmek ve eritmektir. Azınlığın dayanışma emareleri göstermesi, kendi temsilcilerini seçerek milletvekili yapması, benlik ve hüviyetine sahip çıkması Yunan makamlarını rahatsız etmektedir. Doktor Sadık Ahmet ve İbrahim Şerifin, anlamsız suç isnatları ile utanç verici bir duruşma sonunda mahkûm edilmeleri, kefaletle tahliye taleplerinin reddedilmesi, benzeri isnatlarla tekrar mahkeme huzuruna çıkarılacak olmaları, bu iki kişinin şahsında, Türk azınlığını hedef alan sindirme ve yıldırma politikasının yeni tezahürlerinden başka bir şey değildir. Ayrıca, bu kişilerin siyasî liderler olarak tasfiyeleri hedeflenmektedir.

Son olaylarda, ırkçı ve şovenist eğilimler kadar iç politika mülhazalarının da rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bağımsız listelere ve adaylara oy verdiği için, azınlık ayrıca cezalandırılmaktadır, önümüzdeki nisan ayında yapılması beklenen genel seçimlerde azınlık müstakil bir güç olarak siyaset haritasından silinmek ve geleneksel Yunan siyasî partileri için oy kullanmaya icbar edilmek istenilmektedir. Azınlığın hiçbir kusuru olmadan bu gibi mülhazalara hedef seçilmiş olması ve azınlık mensuplarına canlarıyla, mallarıyla çok ağır bir bedel ödetilmiş bulunması, kesinlikle kabul veya tecviz edilemeyecek bir olaydır.

Bu konuda hiçbir şey yapmadığımız ileri sürülmektedir. Yunanistan'a bu konudaki görüşlerimiz bildirilmiş, zarar ziyan gören azınlık mensuplarının haklarının tazmin edilmeleri ve azınlık üzerindeki baskılara son verilerek, soydaşlarımızın hak ve hürriyetlerine, eşit Yunan vatandaşları olarak saygı gösterilmesi istenmiştir.

Türkiye, Yunanistan için bir azınlık sorunu yaratmak peşinde değildir. Türkiye, azınlığı bahane ederek Yunanistan'la gerginlik yaratmayı da istememektedir. Türkiye'nin buradaki gayesi ve yegâne hedefi, azınlık mensuplarının insan haklarının ve temel hürriyetlerinin ihlallerine son verilmesi ve kendilerine eşit davranılmasının sağlanmasıdır. Yunanistan bunu yapabildiği takdirde, azınlık konusunda çekineceği bir husus kalmayacak ve azınlık, her iki tarafın da zaman zaman belirttiği gibi, bir dostluk köprüsü haline dönüşecektir.

Yunanistan karşısında izlediğimiz ölçülü ve kararlı tutum, daha şimdiden ilk meyvelerini vermeye başlamıştır. Dünya kamuoyu, Yunanistan'daki Türk azınlığın insan haklarının ihlâl edilmekte olduğu gerekçesinde, geç ve yavaş da olsa, uyanmaya

başlamıştır. Uluslararası Af Örgütü ve Helsinki İzleme Komitesi gibi insan haklarıyla işgal eden kuruluşlar Yunanistan'a çağırıda bulunmuşlar, konu Parlamentolararası Birliğe intikal ettirilmiş, AGİK ülkelerinin gündemine sokulmuş, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri konu ile ilgilendiklerini ifade etmiş, mesele, İslam Konferansı Dışişleri Bakanlarının gündemine alınmış ve dünyanın her tarafında hükümet, parlamento ve basın-yayın organlarının dikkatine getirilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Konuşsun efendim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim... Benim ne söyleyeceğimi ne biliyorsunuz? Ne konuşacağımı biliyor musunuz?

Sayın Başbakan, şimdi, görüyorum ki, 15-20 dakika bir zamana ihtiyacınız var. Anavatan Partisi Grubuna ayrılan zaman içinde bu sürenizi kullanırsınız ve ben Anavatan Partisi Grubunun süresinden düşerim. Ama şunu da yapabilirsiniz: Anavatan Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımızla birlikte, geriye kalan konuşmanızı tamamlayabilirsiniz.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Sayın Başkan, Hükümet, ANAP Grubuna ait süreyi kullanamaz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, beş dakikada bitiriyorum efendim, beş dakika müsaade ederseniz bitiyor.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Başbakan, ANAP Grubuna verilen süreyi kullanmaktadır... Mümkün değildir.

BAŞKAN — Anlayamıyorum efendim.

KADİR DEMİR (Konya) — Sayın Başkan, beş dakika konuşsun...

Sayın Başkan, meselenin vuzuha kavuşması için, konuşması lazım.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Başbakan, ANAP Grubuna verilen süreyi kullanamaz. Başbakan, Hükümet adına konuşmaktadır. Bu nedenle, Başbakanın süresi 10 dakika geçti, 10 dakika, 15 dakika daha konuşturmanız mümkün değildir.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakan, Anavatan Partisi Grubunun Başkanıdır. Tabiatıyla, kendisi Anavatan Partisi Grubu Başkanı olarak Anavatan Partisi Grubu adına ayrılan sürede konuşabilir. Takdir tamamen kendisinin.

VEFA TANIR (Konya) — Başbakan hüviyetini atar, öyle konuşur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. Toparlamak istiyorsanız, buyurun efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (devamla) — Toparlayacağım efendim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakan toparlamak istiyor; toparlayacak efendim. Bir dakika müsaade ediniz. *(DYP sıralarından gürültüler)*

Sayın Başbakan, konuşmalarını toparlıyor efendim. Lütfen...

ALİ SAMİ AKKAŞ (Balıkesir) — Sayın Başkan, hem "konuşalım" diyorlar, hem de konuşmaya karşı geliyorlar...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

KADİR DEMİR (Konya) — Hem “konuşalım” diyorlar, hem de konuşmaya razı olmuyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli Başkan, muhterem arkadaşlarım; Bulgaristan’daki Türk azınlığı sorununa değinerek sözlerimi bitirmek istiyorum ve müsamahanıza sığınıyorum.

Bulgaristan’daki Türk azınlığı sorunu, beş yılı aşkın bir süredir Türk dış politikasının önemli ve öncelikli bir konusu olmuştur. Jivkov yönetiminin Türk azınlığına karşı 1984 yılı sonlarında uygulamaya koyduğu şiddete dayalı asimilasyon kampanyası üzerine, Türkiye, soruna görüşmeler yoluyla çözüm arayışı içinde Bulgaristan nezdinde girişimlerde bulunmuş; ancak, Bulgaristan’ın görüşmelere yanaşmaması üzerine, meseleyi uluslararası formlarda görüştürmüş,

Jivkov’un bu politikasında ısrarı üzerine de Bulgaristan’la ikili ilişkilerimiz en alt düzeye inmiştir. 1984 sonunda Bulgaristan’daki Türklere karşı uygulanmaya başlanan zorla eritime kampanyası, kökü eskilere uzanan bir politikanın en son halkasını oluşturmuştur. Bulgarların kendi deyimleriyle, tek uluslu bir Bulgar Devleti yaratma politikasının bu sonuncu aşaması, kuşkusuz en geniş kapsamlısı, en şiddetlisi, en kanlısı, dolayısıyla da en fazla tepki göreni olmuştur; ama, Bulgaristan’ın, Bulgarlaştırmasına ve Müslüman azınlıkların yok edilmesine yönelik politikaların kökeni, Bulgar Prensiğinin kurulduğu 1878 yılına kadar dayanmaktadır. Bu durum, bütün ülkeler tarafından başından beri fark edildiği içindir ki, Bulgaristan’ın muhtariyetinden itibaren akdettiği bütün ikili ve çok taraflı anlaşmalarda azınlıkların himayesine ilişkin hükümlere yer verilmiş, böylelikle Müslüman azınlıkların geleceği gibi önemli bir konu, münhasıran Bulgaristan’ın iradesine terkedilmemiştir.

Osmanlı Hükümetinin Bulgaristan’la yaptığı çeşitli anlaşmalardaki azınlıkların himayesine ilişkin hükümlerin yerini ise, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 18 Ekim 1925’te Bulgaristan’la akdettiği dostluk anlaşmasıyla, ikamet sözleşmesindeki hükümler almıştır. Bulgaristan’daki Türk azınlığını İkinci Dünya savaşından sonra hayatî nitelikteki hakları gaspedilmiştir. Bu çerçevede, cemaat okullarının önce devletleştirilmesini, Türklerin topraklarının ellerinden alınmasını, 1.118 Türk okulunun kapatılmasını, Türkçe eğitime tamamen son verilmesini, dinî ve kültürel haklara ilişkin cenderenin giderek daraltılmasını zikredebilirim. İsim değiştirme kampanyaları da, Türk azınlığından önce, ikili anlaşmalarda Türkiye’nin himaye hakkı tanınmış Müslüman azınlıklardan olan Pomaklar ve diğer Müslüman gruplar üzerinde tatbik edilmiş, bu yörelerde yaşayan çok sayıda Türkçe de, bu fırsattan yararlanılarak, zorla Bulgar isimleri verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yukarıda atıfta bulunduğum tarihî olaylarla vurgulamak istediğim husus, bu konuda bir evveliyatın olduğudur. 1984 yılına gelinene kadar, Bulgar yönetimince soydaşlarımızın haklarının ellerinden alınması yolunda atılan adımlardan sonra, Jivkov yönetimi, Türkiye’nin tepkisiz kalacağı varsayımıyla, isimleri değiştirme ve Türklüğü Bulgaristan’dan yok etme politikalarını başlatma engel kalmadığı yanılısına düşmüştür.

Bizim, çeşitli vesilelerle örnek gösterdiğimiz 1984 öncesi döneminin Türk-Bulgar ilişkileri, yukarıda verdiğim bilgilerin ortaya koyduğu gibi, Türk azınlığının konumundan

ziyade, ikili ilişkilerin, genel, siyasî, ekonomik, ticarî, kültürel veçhelerini esas almıştır. Bulgaristan'la her türlü gerginlikten uzak ve karşılıklı güven verici ilişkilerin idamesi için, bu ülkedeki Türk azınlığının haklarının, mevcut anlaşmalarla belirlemiş çerçevede ve günümüz normlarına da cevap verecek ölçüde tanınması ve teminat altına alınması gerekir.

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumu, zorla isim değiştirme ve eritme kampanyasının başlatılmasını müteakip, Türk Hükümetinin ve Türk Milletinin millî davası olmuştur. Türkiye, soydaşlarının ıstırapına karşı ilgisiz kalmadığı gibi Bulgaristan karşısındaki ahdi haklarının da takipçisi olmuş; diğer yandan başta AGİK olmak üzere, çok taraflı mekanizmaları harekete geçirmek suretiyle, uluslararası camiayı, bu konudaki sorumluluktan doğrultusunda tutum almaya sevk etmiştir.

Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığının yaşadığı trajedi, bilindiği gibi, Birleşmiş Milletlerden İslâm Konferansı örgütüne, Avrupa Konseyinden Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansına kadar çeşitli uluslararası formlara götürülmüş, buralarda ve diğer kuruluşlarda çok sayıda karar kabul edilmiş, insan hakları alanında faaliyet gösteren uluslararası ve ulusal kuruluşların özel raporlarına konu olmuş, dünya basın-yayın organlarında geniş yankı bulmuştur.

Yeni bulgular, yönetimince de teslim edildiği gibi, Bulgaristan, Türk azınlığına karşı uyguladığı baskı ve eritme politikaları nedeniyle büyük bir uluslararası yalnızlığa itilmiştir. Bu süreç içinde Yüce Meclisin üyesi sayın milletvekillerimiz de, konunun uluslararası gündeme getirilmesi ve canlı tutulması yolunda gayretler sarf etmişlerdir.

Bulgaristan'daki Türk azınlığına karşı yürütülen eritme kampanyası, Türkiye'nin tepkisi, Mayıs 1989'da Türk azınlığının haklarının iadesi amacıyla başvurduğu gösteriler ve direniş ile Jivkov yönetiminin başlattığı tehcir ve büyük boyutlara varan zorunlu göç, Jivkov'un devrilmesi ve nihayet yeni Bulgar yönetiminin soydaşlarımıza ilişkin politikalarında yapılacak değişikliklere ilişkin açıklamalar malumunuzdur.

Bulgar Dışişleri Bakanı ile Dışişleri Bakanımız arasında Kuveyt'te 9 Ocak günü yapılan görüşme hakkında da, hatırlanacağı üzere, Yüce Meclise bilgi arz edilmişti.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 10 Kasım 1989 günü işbaşına gelen Bulgar yönetimi, etnik açıdan mütecanis bir Bulgar Milleti oluşturmaya yönelik baskı politikasıyla bir yere varılamayacağını teslim ederek, bu politikayı vahim bir siyasî hata olarak nitelendirmiş, 1984'ten itibaren uygulanan zorlama ve kısıtlamaların kişisel ve keyfi kararlara dayandığını ve Bulgaristan'ı uluslararası yalnızlığa ittiğini belirtmiştir.

29 Aralık ve 15 Ocak tarihlerinde kabul edilen kararla da Türklerin, isimlerini özgürce seçme hakkına sahip oldukları, günlük yaşamda, Bulgarca dışında, istenilen dilin konuşulabileceği kabul edilmiş, her Bulgar vatandaşının vicdan, inanç ve din özgürlüğü hakkı bulunduğu, bunun, dinî ibadetlerin ve günlük yaşama ilişkin gelenek ve göreneklerin özgürce yerine getirilmesini de kapsadığı açıklanmıştır.

Uygulamanın, en kısa zamanda, açıklanan bu esaslar çerçevesinde başlatılması gerekmektedir. Bunda, Bulgaristan'ın da büyük yararı olduğuna inanıyoruz. Zira, tutuklanan Jivkov'a yöneltilen resmî suçlamalardan da görüldüğü üzere, Türk azınlığa yönelik Jivkov politikaları, ülkede etnik husumet ve düşmanlık yaratmıştır. Bulgaristan, Avrupa camiasında itibarlı bir yer alabilmek için bu lekeyi temizlemelidir.

Türkiye ile Bulgaristan arasında şimdi bir müzakere süreci başlamıştır. Bulgaristan Dışişleri Bakanı Dimitrov ile Sayın Yılmaz'ın 12 Şubat 1990 günü Ottawa'da yapılan son görüşmede, ilişkilerimizin normalleştirilmesini sağlayacak mekanizmalar tespit edilmiştir, İki ülke arasında yeni bir dönemin eşliğinde bulunuyoruz; ancak, hâlâ önemli sorunlarımız mevcuttur. Soydaşlarımız, iade edilmesi kararlaştırılan haklarına, uygulamada, henüz tam anlamıyla kavuşmamışlardır. Ülkenin çeşitli yörelerinde baskılar devam etmektedir. Uygulama konusunu ve ayrıca hakların iadesinin kültürel haklara da tümüyle teşmili meselesini yakından izlemeye devam ediyoruz. Türkiye, soydaşlarının bir daha aynı acıları yaşamamalarının teminini ve haklarının ciddi güvencelere kavuşturulmasını beklemekte olup, bu doğrultuda da çabalarını sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken... *(SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* İzninize sığınarak, ANAP iktidarları süresince izlenen dış politikanın bazı özellikleri ve bu politikanın dayandığı felsefe hakkında birkaç söz daha söylemek istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, 25 dakika geçti efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir saniye efendim, bitiriyorum.

BAŞKAN — Sayın Güneş, takdir buyurursunuz ki, bazı genel başkanlara aynı müsamahayı gösterdiğimizi, Genel Kurulun da aynı müsamahayı kabul ettiğini her zaman görmüşüzdür; ama sürekli itiraz halindeyseniz, ben, Sayın Genel Başkana, Sayın Başbakana iki üç defa ikazda bulundum, son ikazımı da biraz evvel yaptım. Bitirmek üzereler..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bitiriyorum efendim, 1 dakika kaldı.

BAŞKAN — Rica ediyorum...

Ben, birçok sayın genel başkana, hadiselerin önemine binaen, zaman bakımından gerekli ilgiyi her zaman göstermişimdir, Sayın Başkana da aynı ilgiyi göstermenizi rica ediyorum. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Birçoğu dışarıdan kaynaklanan, bir kısmı tarihten devralınan dış politika sorunlarımızın üzerine enerji ve sebat ile gitmeseydik, bugün karşılaştığımız birçok problem de ortada görülmecekti. Sorunları hiçbir zaman görmezlikten gelmedik. Grinin hâkim olduğu dünyayı tozpembe göstermek ve gerçeklerden kaçmak, işin kolayına gitmek olurdu. Biz, kimseyi olur olmaz beklentilere sokmak istemedik. İnsan tabiatının gereği olarak, iyiye ve daha güzele yönelik beklentileri doğal karşılıyoruz. Ancak, bu beklentilerin hemen gerçekleşmemesi durumunda, kızgınlık, kırgınlık veya yılgınlık göstermek ya da uygulanan politikaları başarısız olarak nitelendirmek, en azından haksızlıktır, öte yandan, muhalefetin yapıcı ve yol gösterici öneri ve görüşlerine her zaman açık olduğumuzu, bu vesileyle bir kez daha teyit etmek isterim.

Hükümetimizin, tüm cumhuriyet hükümetleri gibi, kaynağını Atatürk'ten alan barışçı ve çok yönlü bir dış politika izlemeye devam edeceğinden kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Bu düşüncelerle, Yüce Heyetinize saygılar sunarım. ⁶⁷ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁶⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 41, Birleşim 80, Sayfa 243-263*

23 Nisan 1990 Pazartesi

TBMM'nin 70. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, saygıdeğer konuklar; bugün, Aziz Atatürk'ün anlatımıyla, Türk Milletinin asırlar süren arayışlarının özü ve onun, bizzat kendisini idare etmek şuurunun canlı bir timsali olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 70'inci yılını kutluyoruz.

Günün anlam ve önemi, biz Türkler için gerçekten büyüktür. Türk Milletinin tarih sahnesinden silinmek istendiği bir dönemde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla, istiklalimiz ve millî egemenliğimiz bütün dünyaya ilan edilmiş; Türk'ün, esir yaşamaktansa ölmeyi tercih edeceği vurgulanmıştır. Bu ilandan sonra, millî mücadele, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yönlendirilmiş, önemli ve tarihî kararlar bu mukaddes çatı altında alınmış ve sonuçta, düvel-i muazzamaya karşı büyük bir zafer elde edilmiştir.

Meclisin kurulmasında en önemli ve dikkat çekici unsur, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" anlayışının yeni Türk Devletinin temel ilkelerinden birisi haline getirilmesidir.

Aziz Atatürk, o inanılmaz derecede zor günlerde bile, demokrasiye olan inancının sarsılmaz bir ifadesi olarak bu ilkeyi ortaya koymuş ve şimdi geniş boyutlarda yaşadığımız demokrasinin ilk tohumlarını atmıştır.

Bu temel ilke, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan bu yana, hiç değişmemiştir. 23 Nisan 1920 Meclisinin bu temel ilkesi, 1921, 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarında da aynen tekrarlanmıştır.

1920'lerden başlayıp bugünlere kadar süren uzun bir zaman dilimi, demokratik düzenin gelişmesi, güçlenmesi ve korunması doğrultusundaki yoğun mücadelelerle geçmiştir. Bu mücadeleleri burada yeniden hatırlatmak istemiyorum, önemli olan, ulaştığımız noktadır. Bugün varılan nokta; söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetlerinin güvence altına alındığı, adalet ve hukukun üstün kılındığı, herkesin, kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu, insan haklarına saygının büyük bir duyarlılıkla sürdürüldüğü; nihayet, demokrasinin bütün kurumlarıyla yürürlükte bulunduğu bir sistemdir. Toplumda, sevgi, uzlaşma, anlayış ve hoşgörü gibi temel insanî kavramların yerleşmiş olması da, demokratik sistem içerisinde sağladığımız bir diğer önemli kazançtır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, egemenliği millet adına kullanan bu Yüce Organ, mücadelelerin odak noktası olarak büyük görevler üstlenmiştir. Yüce Meclis, demokratik sistemin kökleşmesi için yaptığı mücadelelerin yanı sıra, verdiği tarihî kararlar ve kendini oluşturan partilerin uzlaşması ile dönem dönem geçirilen zor günlerin aşılmasında da en büyük rolü oynamıştır. Özellikle 1980 ara rejiminden sonra oluşan Mecliste yer alan 17'nci ve 18'inci Dönem milletvekillerinin, demokrasinin kökleşmesi, vatanın ve milletin mutluluğu, refahı yolundaki gayret ve katkılarının, Cumhuriyet tarihinde müstesna bir yer teşkil edeceğine inanıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, dünyamız, 1989'un son dönemlerinde başlayan büyük bir değişimin sancılarını yaşamaktadır. Bu değişim, bütün tahmin ve öngörülerini altüst eden bir nitelik taşımaktadır. O kadar ki, yıkılmaz denilen duvarlar yıkılmış, tabu konumuna getirilen ekonomik politikalar yeniden biçimlenmeye başlamış, konuşmayan insanlar, daha fazla hürriyet ve ekonomiden daha fazla pay isteyen bir noktaya gelmişlerdir. Hiç kuşkusuz, bu büyük değişimin kaynağında, hür düşünce ve hür teşebbüs istekleri yatmaktadır. İftiharla söyleyebilirim ki, Türkiye, bu alanlarda çok önceden başlatılan dinamik bir süreçle, olağanüstü gelişmeler sağlamıştır.

Hür düşünce ve hür teşebbüs temelleri üzerinde oluşturulan sağlıklı politikalarla, Türkiye, hızla değişmekte ve gelişmektedir. Demokrasi bütün kurumlarıyla işlerken, ülke hızla kalkınmakta ve itibar grafiği sürekli yükselmektedir. Ortadoğu'nun en güçlü ve istikrarlı ülkesi haline gelen, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunu yapan Türkiye'nin, parlak bir geleceği olacağından kimse kuşku duymamalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gelişen ve büyüyen ülkemizin, siyasal ve ekonomik açıdan yeniden biçimlenen dünyada layık olduğu mümtaz yeri alacağına kesinlikle inanıyorum. Bu inancımı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde somutlaştırıp, buradan, dalga dalga bütün vatan sathına yayılan birlik ve beraberlik anlayışı pekiştirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sevgili konuklar; bugünün bir önemli yönü de, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulduğu tarihin, Atatürk tarafından, geleceğimizin güvencesi olan çocuklarımıza bayram olarak armağan edilmesidir. Aziz Atatürk, böylelikle, millî egemenlik ve demokratik rejim konusundaki ilkelerin taze dimağlara yerleştirilmesini ve sarsılmayacak bir şekilde gelişmesini hedeflemiştir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu ilkeler, Türk Devletiyle birlikte, sonsuza kadar yaşayacaktır.

Dünyada, çocuk bayramına sahip tek millet olmanın haklı gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz. Bu gurur ve mutluluğumuzu, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen çocuklarla paylaşıyor, adına uygun bir şekilde, bayram olarak kutluyoruz.

Dünya çocukları arasında oluşturulan bu sevgi ve dostluk bağlarının, Türkiye'den, bütün dünyaya yayılacağına ve çocukların birer barış elçisi görevi yapacağına inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bununla, Aziz Atatürk'ün, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin yaygın bir inanç haline geleceğini umuyor ve bekliyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 70'inci yılını kutluyor, Yüce Meclisin değerli üyelerini ve sayın konukları en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.⁶⁸ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

19 Temmuz 1990 Perşembe

Vatandaşlarımızın Hac ziyaretleri Sırasında Meydana Gelen Üzücü Ölüm Olayları Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önergeler Münasebetiyle

Doğru Yol Partisi Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ile Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş ve Kocaeli Milletvekili Onur Kumbaracıbaşı'nın, Hac sırasında meydana gelen ve yüzlerce vatandaşımızın ölümüne neden olan müessif olaylar konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin önergeleri münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; ben sözlerime, 2 Temmuz 1990 günü, hac farızasını yerine getirirken hayatlarını kaybeden hacılarımıza rahmet, milletimize ve yakınlarına başsağlığı dileyerek başlamak istiyorum.

Yüce Meclis, bu olay nedeniyle olağanüstü bir toplantı icra ediyor ve bizim bu toplantıyı, Hükümet olarak teklif ile Cumhurbaşkanı marifetiyle yapılmasının isabetli olacağı noktasından hareket ediyor.

Biz bu olayın başlangıcından sonuna kadar, yapılması lazım gelen ve hacılarımızı, milletimizi rahatlatabilecek, tatmin edebilecek her türlü tedbiri aldığımızı ve girişimde bulunduğumuzu kabul ile bu görevi hakkı ile yerine getirdiğimiz inancı dolayısıyla, Meclisin tatilde iken toplanması talebinde bulunmadık. Ama, gelin görün ki olayın ciddiyeti ve bizim aldığımız -biraz sonra anlatacağım- tedbirler muvacehesinde, Meclisi toplantıya çağırınlar, bunu, tatil köylerinde, yaz kıyafetiyle, plajlarda iken beyanatta bulunmak suretiyle yapmaya çalıştılar. (ANAP sıralarından alkışlar) Bir kere, olaya vermiş oldukları değeri, olayı ve Meclisi niçin toplantıya çağırdıklarının sebebini ve yorumunu bu şekilde yapmamız mümkündür. Mesele...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlamadık efendim.

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyin lütfen. Meclisin ahengini bozmayalım efendim. Şu ana kadar gayet sakin getirdik Sayın Bayazıt.

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Başbakan, Cumhurbaşkanı'na hakaret ediyor.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlamadık efendim, ne demek istiyor. Hükümet plajdadır. Hükümet plajdadır!

BAŞKAN — Efendim, dinlerseniz anlarsınız. Lütfen... Millet dilhun olduğu bir konuda, hiç değilse şehitlerin ruhuna saygıya davet ediyorum. İstirham ederim... (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hükümet anlamamış efendim!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, gayet açık söylüyorum: Bu toplantıyı yapmak için imzası bulunanlar bu toplantının yapılmasını isterken, bizi tenkit etmeye çalışırken, kendileri tatil köylerinde sefa içindelerdi...

AHMET ERSİN (İzmir) — Kim, kim?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunun anlaşılmayacak ne tarafı var yani? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler) Gazetelerde var, merak ediyorsanız, açar

bakarsınız. Yani biz her söylediğimiz sözü bu kadar açıklamak gereğini duyacaksak, konuşmalarımızı sürdürümeyiz.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Kim olduğunu arıyor! Cumhurbaşkanı.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, zaten tahammülsüzlüğünüz var, ben onu biliyorum da, sıkıntınızı biliyorum da; meseleyi fazla saptırmamak lazım.

Şimdi, biz, ölen hacılarımızın, vatandaşlarımızın hakkını, hukukunu korumak için gayret içerisindeyiz ve bu vesileyle de bu Meclis toplanmış. Ben de elbette isterim ki, yararlı bir sonuca varabilelim. Bizim yaptıklarımıza, eğer sizlerin yüksek görüşlerinizle katkıda bulunabilir ve yararlı hizmetler verebilirsek ben de memnun olurum bu vesileyle. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Mesele odur; mesele, bu açıdan ele alınmalıdır. Ne yapmışız? Hacıları, şimdiye kadar tatbik edilen ve 1978 senesinde ihdas edilen yeni bir uygulama ile ve giderek o seneden itibaren, daha mükemmel bir şekilde hacca göndermişiz. Uygulamada herhangi bir değişiklik yok. Usul konulmuş, her sene -tecrübelerden de istifadeyle- o usulü devam ettirmişiz. Bizim yaptığımız herhangi bir değişiklik yok. Diyanet Vakfı, bu hacılarımızı mükemmel bir şekilde götürüyor ve orada bu görevi yerine getirmeleri için hacılarımıza yardımcı oluyor. Orada -teferruatına inmeyeceğim- bir hadise meydana geliyor, üzücü bir hadise ve biz hacılarımızı kaybediyoruz.

Bu hususun benimle ilgili olan tarafını söyleyeyim ve eğer her söylenenler de, benim sözlerimin yorumu şeklinde yapılıyorsa, bizi ne kadar yanlış sonuçlara götürür, bir daha sergilemek isterim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen Başbakansın.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben Londra'dan döndüğüm zaman basın toplantısı yaptım; bu konu bana soruldu. O anda "Şimdi, şu ortamda ben tazminatı düşünmüyorum. Acımız büyüktür; acımızı saralım, gereğini sonradan yaparız"... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)*

MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — O kadar.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, geliniz, bakınız -bugün aynı konu bir daha başımıza gelmez inşallah, buna benzer veya bunun çok küçüğü- böyle bir acı içindeyken, "Ben size tazminat alırım, siz acınızı unutunuz" diye bir düşünce içerisinde benim olmam mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Eğer beni böyle tenkit ediyorsanız, buyurunuz, bu tenkidi yapınız.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Burası ilkokul değil, ilkokul değil burası.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, benim, vatandaşa, insana olan saygıyla bağdaşacak bir tutum değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O bakımdan, tekrar ediyorum: Yarın da inşallah böyle bir hadiseyle katiyen karşılaşmayız; ama, yarın da bunun çok küçüğü dahi olsa, bir vatandaşımızı dahi olsa, hayatını kaybetse, ilk aklımıza gelecek şey, onun tazminatı meselesi değildir, onun acısını paylaşmaktır; onu istismar etmek değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bizim yaptığımız şey budur ve bu yaptığımız şeyin isabetine de kaniiz. Hiçbir pişmanlığımız yoktur, hiçbir yanlışlık da yoktur.

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — 10 gün sonra el atıyorsunuz, 10 gün.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — O günden tedbirine bakalım...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinle kardeşim, dinle. Neden tahammülsüzsün? Bak, burada iki sayın başkan konuştu, hiç kimsenin sesi çıkmadı. Sen neden tahammülsüzsün? Dinle, biraz tahammül et, öğrenemediğin konular, bilmediğin konular varsa, belki istifade edersin, öyle değil mi? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hepsini bilirim, öğrenmeye muhtaç değilim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama Meclisi bunun için topladınız, Meclisi bunun için topladınız; kavga etmek için değil...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlat bakalım, anlat; devam et, devam et.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bu konuya böyle açıklık getirdikten sonra, yaptığımız iş... Söyledik; yaptığımız iş: Diyanet Vakfı, senelerden beri bu hac olayını tanzim ediyor; bundan hiç kimsenin de bir şikâyeti yok, hiçbir hacı adayımızın veyahut hacımızın da hac farızasını yerine getirdikten sonra herhangi bir şikâyeti söz konusu olmadı, herkes memnun ve şimdیه kadar da, bilhassa bu sene Suudi Arabistan Hükümeti tarafından da bize resmen, “Sizin şu kadar kontenjanınız var” diye bir beyanda bulunulmadı.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Var da, farkında değilsin.

BAŞKAN — Efendim, lütfen... Lütfen... Görüşmeleri Başkanlık yönetir. Oradan, “Devam et” üslubunu yakıştırmıyorum.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bulunulmadı...

BAŞKAN — Bir Sayın Genel Başkan, bir Başbakan Yüce Meclise bilgi sunarken, minibüs muavini gibi, “Devam et, devam et” demek, yakışmaz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O nedenle, her sene olduğu gibi, hacı adaylarına bir form, bir sözleşme imzalatırılıyor. Bununla, alınacak kontenjan nispetinde hacı adaylarının hacca gönderileceği; eğer kontenjan, talep edenlerin sayısından az ise, en sonundan silinmek suretiyle, verilecek kontenjan sayısında adayın hacca gönderileceği sözleşmesi yapılıyor.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Ne demek bu?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yani, kontenjan var.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Kontenjan nereden çıktı; yoktu hani?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi her hacı adayı biliyor ki, verilecek kota nispetinde ve büyüklüğü ölçüsünde kendisinin hacca gitme imkânı vardır; aksi takdirde yoktur. Bu, yazılı bir sözleşmedir. O halde, hacı adaylarının, kayıt olanlarının hepsinin hacca gideceği şeklinde herhangi bir taahhüt Diyanet İşleri Vakfı tarafından verilmiş değildir. Hacı adayı bunu gayet iyi biliyor ve sözleşme yapıyor.

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Hiçbiri de bilmiyor, hiçbir tanesi bilmiyor.

BAŞKAN — Sayın Durutürk, ısrarla ve mütemadiyen satışmaya devam ediyorsunuz... Uyarıyorum... Uyarıyorum.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, yazılı bir belge. Bunlar, yazılmış, çizilmiş, imzalanmış belgeler. *(DYP sıralarından gürültüler)*

Şimdi lütfen dinleyin... İnanırsınız, inanmazsınız; tatmin olursunuz, olmazsınız... Siz rahatsız olmayın...

O halde, “Biz niçin şu kadar sayıda hacı adayını kayıt ettik de, şu kadar sayıda hacı gitti?” sözlerine bir cevap olsun diye söylüyorum. Şimdi, demek ki, bizim bir taahhüdümüz yok; yani Diyanet Vakfının herhangi bir taahhüdü yok “Seni illa hacca göndereceğim” diye. Kaldı ki, biz bu kotanın, bu sayının tespit edilebilmesi için, bize tam sayıyı belirtsinler, bildirsinler diye Mart ayında bir heyet gönderdik ve kayıtlara devam ettiğimizi bildirdik. Oradan bize verilen cevap, herhangi bir müşkülât olmayacağı şekindedir; dolayısıyla kayıtlar devam etti.

Haziran ayında yine Sayın Bakanı ve Diyanet İşleri Başkanını gönderdik; Kralla konuştular; keza o da herhangi bir müşkülât çıkmayacağını söyledi ve iki gün sonra bakanını gönderdi ve bakanı “70 bin kişi gidebilir” dedi.

Çok sayıda aday yazılmıştı, bunların 10-17 Haziranda da Suriye’den geçmeleri gerekiyordu; 10 Haziran ile 17 Haziran arasında bunları göndermek de mümkün değildi. Onun için, karayoluyla hacca gideceklerin gitmesine müsaade edilmedi.

Bizim yaptığımız iş bu. Eğer siz diyorsanız ki, “Siz bu işte çok büyük hatalar yapmışsınız, sizin bu hatalarınız facialara neden olmuş”; tabii, bunun takdiri Yüce Milletimize aittir.

Orada meydana gelen olayı herkes anlattı: Tünelde bir karşılaşma...

Burada, Suudi Arabistan yetkililerinin kusuru vardır; bu, müteaddit beyanlardan da anlaşılıyor; Sayın Bakan da bunu ifade etti, biz de ettik. Suudi Arabistan yetkililerinin kusuru vardır ve vatandaşlarımızın, sırası geldiğinde, acılarını dindiğinde, hakları da aranır. Haklarını aramalarına da biz, Hükümet olarak yardımcı oluruz. Burada bir ihtilaf var mı? Burada bir ihtilaf yok.

Neyin hesabını yapacağız şimdi? Neyin hesabının yapılması Yüce Meclisçe isteniyor?

Tabii, biz, buradaki konuşmalardan böyle bir sonuca varmak isteriz: Neyin yapılması, hangi sonuca varılması isteniyor? Kaldı ki, biz şimdiye kadar olan girişimlerimizle ve bundan sonraki takiplerimizle, oradaki altyapı noksanlıklarının giderilmesi için, gerekiyorsa, Türkiye’ye düşecek bir vazife varsa, gerek teknik bakımdan, gerek ilmî bakımdan, gerek organizasyon bakımından yapılmasına yardımcı olacağımızı söyledik ve söylüyoruz.

Hacılarımızı gönderdik... Deniyor ki, “Hacılara sahip çıkılmıyor.”

Doğru değil, doğru değil; çünkü, biz her sene olduğu gibi, oraya, Diyanet İşleri Başkanlığında görevli memurlarımızı, hacılara hizmet etsinler diye gönderiyoruz ve sağlık ekipleri ve görevliler olmak üzere yine gönderdik.

Bakınız, 315 kişiden müteşekkil sağlık ekibi göndermişiz. Din görevlisi 214 kişi; yine din görevlilerinden, kabile başkanı olmak üzere 80 kişi; kiralama işlerinde yardımcı olsunlar diye 65 kişi ve 81’i doktor olmak üzere -biraz evvel söylediğim- sağlık ekibini göndermişiz. Her sene olduğu gibi bu sene de...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kızılay’ı niye göndermediniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene de, sağlık ekibi yine noksansız bir şekilde orada görev ifa etti. Sayın Bakan da anlattılar, olaya ilk müdahale eden de bizim sağlık ekibimiz ve ambulansımızdır. Şimdi siz diyebiliyor musunuz, “Sağlık ekibimiz gerekli görevi yerine getiremedi, kusuru vardır?”

Eğer diyebiliyorsanız, bunu söylemelisiniz. Bunu dolaylı şekillerde ima etmenin bir anlamı yoktur. Ben diyorum ki, herhangi bir kusurları yok; cansiperane, gece gündüz çalıştılar. Olayı takip eden de biziz.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Biz Suudi Arabistan’ın kusurunu konuşuyoruz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bizim görevlerimizde, sağlık ekiplerimizde herhangi bir kusur yok. Suudi Arabistan’ın, olayda, bu akışı sağlayamamasından mütevellit kusuru var.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bu, devleti ilgilendirir Sayın Başbakan. Bu beyanınız hükümeti bağlamıştır.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, siz de kendinizi ne mevkie düşürdüğünüzü düşünün, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Devleti ilgilendirir, bu beyan Hükümeti bağlamıştır.

BAŞKAN — Lütfen... İstirham ederim efendim, böyle bir usulümüz yok, böyle bir görüşme usulümüz yok.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bu beyan, Hükümeti, devleti bağlamıştır. Gördünüz mü?

BAŞKAN — Sosyaldemokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisi Grubu Sayın Genel Başkanlarının, ne kadar, yakışır saygıyla, ne kadar sükûnetle dinlendiğini hatırlatmak isterim ve bu tavrın bir teminat olduğunu da uyarmak isterim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşte bizim hep sıkıntımız bu, sıkıntımız burada işte.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İkaz ediyorum, Hükümeti, devleti bağlamıştır.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biraz evvel sayın konuşmacılar işaret ettiler, biz bu Mecliste “Devleti bağlar, devleti bağlamaz” diye mi, yoksa vatandaşımızın menfaatlerini göz önünde tutarak mı konuşacağız, yoksa başka düşüncelerle mi hareket edeceğiz? Siz, şimdi “Devleti bağlar, devleti bağlamaz” tartışmasını getiriyorsunuz.

Ortada, herkesin bildiği ve bizim de söylediğimiz, vatandaşlarımızın ölümüne neden olan bir hadise var. Kusurludur, trafiği sağlayamamıştır veya sağlanırdı, sağlanmazdı konularının meselesinde değiliz. Ortada bir vaka vardır; ama bu vaka istismar edilmemelidir. Bu vaka acıları sömürmek için ittihaz edilip, mebbe teşkil edilip, politika yapılmamalıdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Evet, ortada acı vardır, ortada bir vaka vardır. Şimdi siz, bu toplantıyı yapmakla, Hükümeti, bu işlerde ihmal olan veyahut gereğini yerine getirmemiş bir kadro olarak göstermeye çalışıyorsunuz ve dolayısıyla da, bu acıları istismar etmek suretiyle politika yapmak istiyorsunuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlamıyorsan biz ne yapalım...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunların netice vermeyeceğini biz gayet iyi biliyoruz. Siz devam ediniz, belki alırsınız neticeyi! Bu da bir üsluptur, bu da bir tarzdır, her olayı istismar edebilmek için kullanılan bir usuldür; yapabilirsiniz, yapıyorsunuz da zaten.

Şimdi bakınız, Sayın İnönü konuşmasına başlarken, -ilk önce, acaba niçin toplandık diye ben merak ettim- memur maaşlarından, Güneydoğu'daki hareketlerden bahsettiler. Biz acaba neyi konuşmak için toplandık diye tereddüt ettim de, neyse sonunda konuya lütfen gelebildiler. Acaba, maksat hakikaten bu konuyu konuşmak mıdır, yoksa demin dediğim gibi, bazı siyasî neticeler alabilmek için bir davranış mıdır? Bu şüpheye düşmemeliyiz. Bu, bizim mühim ve millî meselemizdir. Bizim yaptıklarımıza ve düşündüklerimize ilave edecek hususlar var ise, açık açık söylenmelidir. Yüce Meclisin kararına saygılıyız ve Hükümet olarak da bunu uyguluyoruz.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Niye yas ilan etmediniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hükümetin toplanması meselesine gelince, -demin söyledim- Hükümeti tenkit edenler, plajlardan bu beyanâtı veremezler.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Cumhurbaşkanı veriyor, Cumhurbaşkanı veriyor!
(*SHP sıralarından gürültüler*)

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Canım, değil yahut evet... Ben öyle söylüyorum; ister kabul edin, ister etmeyin. Hükümettir veya değildir; ama muhalefettir, muhalefet başkanındır; bunu eğer plajdan söyleyebiliyorsa, olaya atfedilen ehemmiyet ortadadır! Siz ister kabul edersiniz, ister etmezsiniz; kabul etmek mecburiyetinde de değilsiniz.
(*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Cumhurbaşkanı plajdan söylüyor Sayın Başbakan!
(*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın Şahin, istirham ederim. Sayın Şahin...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kızılay meselesi gündeme getirildi: Sağlık hizmetlerinin -geçmişteki tecrübelere dayanarak- tek elden yürütülmesi için bir komite kuruldu. Bu komite, Sağlık Bakanlığı, Kızılay ve Diyanet İşleri Başkanlığından olmuştur. Sağlık ekibinin bu komite marifetiyle görev yapması kararlaştırıldı. Kızılay, "Hayır ben bu komitede yer almam" dedi.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Orada bile politika yaptınız.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Niye?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Niyesini bilemem efendim; niyesini soracağız, öğreneceğiz. (*DYP sıralarından "niye" sesleri*) Niyesini soracağız tabii. "Ben göndermem" dedi. Niye göndermezsin; niçin göndermezsin? O da ayrı bir sorudur tabii; elbetteki soracağız. Göndermedi de ne oldu? Kızılay'ın göndermediği ekipler marifetiyle, hizmet geri mi kaldı veyahut sağlık ekiplerinin sayısında, aracında bir noksanlık mı oldu? Hayır. Biz bütün imkânlarımızla, onun noksanlığını hissettirmeyecek şekilde, hem sağlık ekibimizi, hem aracımızı gerecimizi oraya gönderdik.

Mesele şurada toplanmalıdır: "Kızılay gitmedi, ekipte noksanlık oldu ve noksanlık nedeniyle de, biz gerekli hizmeti hacılara veremedik" diyebilmelidir ki, biz o zaman bunun "evet" veyahut "hayır" olduğunu o zaman ifade edelim. Yoksa, bunlar bize göre bir kıymet ifade etmeyen laflardır.

Oraya gönderdiğim hacı vatandaşıma ben sağlık hizmeti vermekle mükellefim. Bunu Kızılay yapar, bunu Sağlık Bakanlığı personeli yapar, benim için fark etmez. Eğer Kızılay görevşinassa, bunun da gereğine inanıyorsa, her türlü hesabın dışında kendini vazifeli addeder ve bu vazifeyi de seve seve yerine getirir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Getirmiş, getirmiş... Ayıp, ayıp... Nasılda saptırıyorsunuz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Millî bir müesseseyi suçluyorsunuz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada suçlama filan yok. Burada ciddî bir meseleyi görüşüyoruz. Kim suçlanacaksa suçlanır. Burada mademki toplanmışız, -Yüce Meclise bu bilgileri zaten verdik; kamuoyuna verdik; sayın başkanlara verdik; Meclis Başkanımıza verdik, Hükümet olarak açıkladık; ama bu bilgiler size kâfi gelmedi, yeni bilgiler istiyorsunuz- biz de yeni bilgileri ve görüşlerimizi arza çalışıyoruz. Bundan rahatsız olmamak lazım.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başbakan sizi takip edemiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Eser, böyle bir görüşme usulümüz var mı?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir diğer konu da, valilerimizin hacca gönderilmesidir. Bu konu, basınımızda da yer aldı, "Rabita olayı başladı" dendi, birtakım yorumlar yapıldı, açıklamalar, düzeltmeler yapıldı.

Efendim, şimdi, olayın aslı, Suudi Arabistan Krallığı marifetiyle, bizim kamu görevlilerimizin, masrafları da onlara ait olmak üzere, hacca davetidir.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Müslümanlığa aykırı Sayın Başbakan. Herkes kendi parasıyla gidecek. Kurallara aykırıdır...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, müsaade buyurun. Şimdi bunu tahlil edelim. Bu hac farızası böyle yerine getirilince, geçerli midir, değil midir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Olur mu hiç?

Konu o değil.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu konu değildir. Geçerli olup olmadığı, Allah'la kul arasında olan iştir, bizi ilgilendirmez. Buna kimsenin itirazı var mı? *(DYP sıralarından "Var, var" sesleri)*

İkinci konu: Biz elbette laik devletiz. Laiklik, dinsizlik demek değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar)* Bu memleketin yüzde 99'u Müslümandır. Şimdi, laik devlet, dinî kaidelere göre idare edilmeyen devlettir. Hepimiz sadıgız; Anayasada yer almış, hiçbir itirazımız yok. Sağlam bu prensibe, sıkı sıkıya bağlı yönetime, her cumhuriyet hükümeti içtenlikle riayet etmek mecburiyetindedir, biz de aynı düşüncededeyiz. Ama, laiklik, vatandaşın, dinî vecibelerini yerine getirmesine mani bir prensip değildir.

BEDRETTİN DOĞANCAN AKYÜREK (İstanbul) — Kendi parasıyla gitsin.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değildir...

BAŞKAN — Sayın Akyürek... Sayın Akyürek...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet... Yani, bunun prensiplerini koyacaksak; şimdi bir kamu görevlisi, dinî görevlerini yerine getirmek istiyorsa, "Sen kamu

görevlisisin, dinî görevlerini yerine getiremezsin” diyecek kaideyi bana birisi lütfen kalkıp söyleyebilmelidir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) öyle bir kaide laiklik içerisinde yoktur. Laikliğin tarifi o değildir. Aksine, laiklik, vatandaşın din ve vicdan hürriyetini en iyi şekilde yaşayabilmesine müsait olan bir prensiptir. Laiklik, vatandaşın dinini teminat altında tutan, teminat altında olmasını sağlayan bir prensiptir. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi, vali veyahut da emniyet müdürü veyahut başka bir görevli, davetli olarak, din görevini yerine getirmek için hacca gider ve siz dersiniz ki, “Nasıl laik devlettir?”

Bunun alakası yoktur; laiklik anlayışının yanlış bir tefsirinden ibarettir ve bu şekildeki anlayış, dolaylı olarak bizim dinimizle de bağdaşmaz. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Efendim, ben bakıyorum, devamlı müdahale edenler, tunçlaşmış simalarıyla kıyı kentlerden gelenler. (Gülüşmeler) Yapmayın arkadaşlar. Yani, olayı böyle takip ediyorsanız fevkalade müteessirim.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Kıyı kentlerden gelenlere hakaret ediyorsunuz.

BAŞKAN — Bir millî elem, bir millî acı ve şu sahne! Bu kadar gülünecek bir şey yok; istirham ederim.

Buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ayrıca, ilk görevlinin gönderilmesi de, Cumhuriyet Halk Partisi zamanında Sayın İrfan Özaydınlı tarafından olmuştur.

Evet... (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi “Türkiye’nin meselelerini konuşalım” konuşalım; “Yüce Mecliste konuşalım” konuşalım; ama hakikatleri de konuşalım, gerçekleri de konuşalım.

Bakın, bir olay daha söyleyeceğim: Sivas — Kayseri olayını hatırlayacaksınız; 44 vatandaşımız o maçta hayatını kaybetti ama kayıtlardan baktırdım, Meclis hiç olağanüstü filan toplantıya çağırılmamış, hiç de görüşülmemiş konu.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meclis tatilde miymiş o zaman? Maç kaç kaç bitmiş?

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Meclis tatilde değilmiş o zaman.

VEFA TANIR (Konya) — Maçlar yapıldığı zaman Meclis tatilde olmaz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu olay nedeniyle acımız büyüktür. Acının istismar edilmesine elbette müsaade etmeyiz; ama, vatandaşlarımızın hak ve hukukunu en iyi şekilde arar ve aramada ısrarlı olduğumuzu Yüce Meclise beyan eder, tekrar ben, vefat eden hacılarımıza Allah’tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diler, hepinize saygı ve sevgilerimi sunarım.⁶⁹ (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

⁶⁹ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 125, Sayfa 330-337

12 Ağustos 1990 Pazar Basra Körfezindeki Olaylar ve Uluslararası İlişkilerdeki Gelişmeler Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Müşterek Önergeleri Münasebetiyle

SHP ve DYP grupları adına, Grup Başkanvekilleri, İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş, Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan, Kocaeli Milletvekili Onur Kumbaracıbaşı ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın Basra Körfezindeki olaylar ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmeler konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin müşterek önergeleri münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sosyaldemokrat Halkçı Parti ile Doğru Yol Partisi üyelerinin birlikte vermiş oldukları malum önergeyi konuşuyoruz. *(DYP sıralarından “Malum, ne malum?” sesleri)*

Değerli milletvekilleri, ben her zaman sizlere hitap etmekten şeref duydum; ama, herhalde televizyon naklen yayın yapıyor, ben aziz vatandaşlarıma da seslenerek, her zaman muhalefetin bu bir taktiğidir, bizi konuşturmak istemezler, onu da aziz vatandaşlarımıza duyurmak isteyelim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama biz, bu şartlar dahilinde de, inandıklarımızı, bildiklerimizi elbette söyleyeceğiz. Onlar, her ne kadar gelir bu kürsüden, bu mikrofondan “Ne yapalım, 35 dakikaya bunlar sığmaz” falan derlerse de, siz kulak vermeyin. Esasında, genel görüşme, İctüzüğümüze göre 20 dakika ile sınırlıdır. Genel görüşmenin fevkalade bir hali yoktur. Bu olağanüstü toplantının yapılması, Meclisin tatilde olması nedeniyledir ve müddetler de İctüzükte sınırlanmıştır; 20 dakikadır; ama mademki böyle ehemmiyet atfedilmiştir, atfedilmesi de gerekir ve kendilerinin de, başkanvekillerinin imzalarıyla bunu 35 dakikaya çıkarmış arkadaşlar ve Meclisimiz karar vermiş; yani 15 dakika daha fazla verilmiştir. Şimdi, biz konuşmaya başlayınca, konuşturamazlar, âdetleri öyledir. Her ne kadar böyle “Biz konuşamıyoruz” vesaire derlerse de, işin aslı o değildir. Şimdi, işin aslını konuşalım. Tabii, söyleyeceklerimiz pek hoşlarına gitmeyebilir; sizleri tek taraflı bilgilendirmek istemiyoruz.

Şimdi, bize bir önerge verildi; “malum önerge” dediğim, önergedeki maddeleri okumak istemiyorum. Nedir? Körfezdeki olay.. Doğru; konuşalım... Peşine nedir? AT ilişkileri, Kıbrıs meselesi, Rum Patriğinin durumu, dış politika... Velhasıl, sıralanıyor.

Şimdi, Türkiye bu kritik durumdayken, geçmişte konuşulmuş ve gündemde yer alan konuları da şu önergenin içerisine sokmanın manasını, gelin hep beraber bir değerlendirelim. Nedir bunun manası? Bunun manası apaçık şudur: Körfezde olan olayları, Hükümetimiz dirayetle takip etmiş *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar!)* gerek Türk kamuoyunun, gerekse dünya kamuoyunun takdirini kazanmıştır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi, rahatsızlık buradan neşet ediyor; işin aslı, burada rahatsızlık başladı. Nedir rahatsızlık? “Acaba biz bunu nasıl gölgelendiririz, nasıl gölgeleriz; bunu nasıl etkisiz hale getiririz?”

Nedir hedef? “Hedef bulalım” Hedef Cumhurbaşkanıdır ve Cumhurbaşkanı Hükümeti dışarıda bıraktığı şeklinde hareketlerinin yorumlanması ve kamuoyuna

anlatılması ve bu şekilde meseleye bir gölge düşürülmek istenmesidir; aslı budur. Yoksa, eğer inanıyorsanız, sırf madde getirir, derdiniz ki, “Gelin, Körfezdeki konuyu konuşalım”

Ne zaman derdiniz? 8’inde söylüyorsunuz, olay 2’sinde olmuş, ayın 8’inde söylüyorsunuz ve ayın 2’sinden 8’ine kadar bir sayın lider, sosyalist bir başkanın cenaze merasimine katılmak için Avusturya’ya gidiyor! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bir sayın lider, kongre kongre dolaşiyor, parti propagandası yapıyor! (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sana ne? Ne alakası var?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve kalkıyor, bizim, millete hizmet için Kars’ta şeker fabrikasının temelini attığımız günü, bir tek günü, bu kürsüden istismara kalkışıyor... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bunların hepsinin emeli, gayesi, rahatsızlıktır. Ben bu kürsüden sesleniyorum: Hiç rahatsız olmayın, Türkiye’nin muvaffakiyeti, hepimizin muvaffakiyetidir. Siz de, gelin, buradan payınızı alın, rahatsız olmayın. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Birlik beraberlik içinde olun; bugünler, o günlerdir. Siz, hırsıyla, ihtirasla hareket etmeyin. Sonra şundan hiç çekinmeyin -ben bu kürsüden söz veriyorum- bu konuyu, hiçbir zaman lehimize propaganda yapmayacağız; hiç merak etmeyin; onun için rahatsız olmayın. Salim, objektif düşünün ve Türkiye’nin menfaatlerini göz önünde tutarak düşünün.

Şimdi, burada muhtelif fikirler öne sürüldü, muhtelif konuşmalar yapıldı, çelişik çelişik fikirler ortaya konuldu. Neler söylendi, açık olarak ne ifade edildi, ne vurgulanmak istendi?

Kalkıp denildi mi ki, “Hükümet, şimdiye kadar yürütmüş olduğu bu politikada yanlışlık yapmıştır, Türk Milletinin menfaatlerini gözönünde bulundurmamıştır?” Dendi mi? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Diyemedi diyemez... Bunun ötesinde ne dedi? Türlü türlü faraziyeler, türlü türlü düşünceler... Hepsine saygımız var. Ben, demin de söyledim; hiç kimse çekinmesin, hepsine saygımız var. Türkiye bu olayla ne yaptı, ne kararlar aldı? Aldığı kararlar belli:

1. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu olay akabinde vermiş olduğu bir karar var; diyor ki: “Irak derhal Kuveyt’ten çekilmeli.”

Biz, Millî Güvenlik Kurulu aynı gün toplanmak suretiyle bunu müzakere ettik ve ertesi gün Bakanlar Kurulu bu doğrultuda kararını aldı ve açıkladı. Şimdi, kendinizi hiç sıkıntıya sokmayın...

2. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ekonomik zorlama kararı aldı, ekonomik ambargo kararı aldı.

Bakanlar Kurulu toplandı, bu karara uydu.

Yapılan iş, her şeyin ötesinde, Türkiye’yi bağlayan, bizi bağlayan işler, bunlar değil mi? (DYP sıralarından “Bırak onu şimdi” sesi)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Birleşmiş Milletler nerede?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Senin değerlendirmen başka, sen o noktalarda değilsin, hiç bir zaman da olamıyorsun. İşte, ben diyorum ki, şu içindeki hırsı bir bırak,

bir sağlam düşün, sağlam zemine oturttur ve Türkiye'nin gerçeklerini böylece bir ortaya koyalım. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, biz ambargo kararına uyduk; açıkladık.

Aziz milletvekilleri, ben isterdim ki, sayın liderler gelsinler, bu kürsüden desinler ki, "Siz bu ambargo kararına uydunuz; ama doğru yapmadınız"

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlayamıyorsun.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu, bu kürsüden şöyle açıkça millete bir söyleyin, söyleyin de, ben bir işiteyim... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

İkincisi: Gelsin, desin ki, "Siz, bu Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesini istiyorsunuz. Yanlıştır, bırakın ne yaparsa yapsın" Bunu söyleyin. Yaptığımız şey bunlar.

Bunların Türkiye'yi riske sokup sokmadığı; her türlü ihtimaller konuşulabilir, hayaller gerçekleşebilir, hayaller üzerine birtakım mizansenler kurulabilir. Biz, Birleşmiş Milletlerin aslı, kurucu üyesiyiz ve bütün hareketlerimizde, Birleşmiş Milletler çerçevesinde ve NATO çerçevesinde bu işlerin yürütülmesinden yana olduğumuzu ifade ettik ve bu doğrultuda da kararlar aldık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Türkiye'nin faydaları ne?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İsterdim; siz buradan açıkça söyleyin, millet duysun. Kelimeleri değiştirmeyin, yanlış manalar olmasın. Olabilir; dersiniz ki, "Biz böyle düşünmüyoruz; yanlış yapmışsınız." Sen, şimdi bunu söylemedikten sonra, zihinleri bulandıracak kelimeleri ve sözleri sarf etmenin Türk Milletine herhangi bir yararı yoktur. Mademki Meclistir, mademki açıkça konuşuyorsunuz; fikirleri de açıkça ortaya koymak durumundayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi siz ne yapıyorsunuz? Sizin derdiniz, kafanızı takmışsınız bir Özal'a, Sayın Cumhurbaşkanına, "Özal, Özal..." Her türlü derdiniz Özal'la.

Bakınız, memleketin âli menfaatleri mevzubahis iken, biz...

AHMET ERSİN (İzmir) — Başkâtip, devam et.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinle kardeşim, onlar senin yüreğini ferahlatmaz, sen şimdi dinle.

AHMET ERSİN (İzmir) — Sen başkâtipsin. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bellisin, bellisin, sen bellisin. Sen hiç zorlama kendini. Biz bu sıralarda senin gibi kabadayılık yapanları çok gördük, çok. Sen daha solda sıfırsın. Sen ne zannediyorsun? Biz bu kabadayıları çok gördük.

AHMET ERSİN (İzmir) — Biraz da Başbakanlık yap, soytarı. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ne zannediyorsun sen? Biz bu sıralarda çok gördük senin gibileri. Bunlarla sen de bir noktaya gidemezsin. Zannetme ki, birilerine hoş görüneceksin. Sakın ha! Çok kötüdür; aksi tesir yapar. Hiç onlardan üzülmeye.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kabadayı Başbakan, bravo!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bak bak, burada... Biz ne yapalım?

S. HALİL ÖZSOY (Kayseri) — Sayın Başkan, ikaz etsene.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Sayın Başkan, hiç müdahale etmiyorsunuz! *(Gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 104'üncü maddesi, devletin başının Cumhurbaşkanlığı olduğunu ifade eder, "Devletin başı Cumhurbaşkanlığıdır" der. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından, "Sayın Başkan, müdahale edin" sesleri)*

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen. *(ANAP sıralarından alkışlar (!))*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasa Madde 104; okuyacağım, milletimiz de duyacak öğrenecek. Sizler ne kadar biliyorsanız da, bu televizyonları sadece, başka, kendi maksatlarınız için buraya getirmedi; biz de söyleyeceğiz, bizi de dinleyeceksiniz; sadece sizi dinleyecek değiller.

Şimdi bakın, Anayasanın 104'üncü maddesi; "Cumhurbaşkanı Devletin başıdır.."

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Başbakan nedir? *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın bir diğer hükmü...

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — 104'ü okuyordunuz, devam edin.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Kaldığınız yerden devam edin. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar..

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunların âdeti, dinlemek değildir. Ben biliyorum ama, Sayın Başkan, siz de görevinizi yapın ve izah edin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ve tabii, ben buradan millete de sesleniyorum: Her zaman böyle yaparlar, bizi konuşturmazlar. "Konuşacağız, konuşacağız" derler ama, bizi konuşturmazlar; meşru zeminlerde konuşturmazlar. Meşru, konuşulması lazım gelen yerde de konuşturmazlar. Bu iki grup da böyle... Neyse, bunlar alıacak tabii, alıacak... *(Gürültüler)* Şimdi bir, genel görüşme yapıyoruz...

HASAN NAMAL (Antalya) — Bir kilo demir mi ağır, bir kilo pamuk mu?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın ilgili maddesi: 98; fıkra 2: "Genel görüşme, toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir."

"Devlet faaliyetlerini ilgilendiren..." diyor. "Devletin başı da Cumhurbaşkanlığıdır" diyor Anayasa.

Şimdi, devlet faaliyetlerini ilgilendiren bir konuyu konuşuyorsunuz ve devletin başı da Cumhurbaşkanlığı ve diyorsunuz ki, "Cumhurbaşkanlığı niçin telefon görüşmesi yaptı?"

Bakın ey dünya, ey millet, ey Türkiye! Bir Cumhurbaşkanı olacak ve devletin başı olacak, telefon görüşmesi yapmayacak! Bunu nasıl izah edersiniz, nasıl düşünürsünüz? Hangi düşünce, hangi hukuk anlayışı, hangi demokrasi anlayışı, hangi vazife anlayışı sizi bu noktaya getirir? Ben, milletimle sizi başbaşa bırakıyorum... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Bir diğer konu: 92...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Çok güzel anlatıyorsun!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii... Sen, “öğren” diyeceğim, ama öğrenmeye niyetin yok ki! Ben ne yapayım o zaman? Senin öğrenmeye niyetin yok; kafaya takmışsın sen nasıl olsa... Onun için de zaten bir diyalog kurmamız mümkün değil; yâni onu da kabul ediyorum tabii. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 92’nci maddesinin ikinci fıkrası başından okumuyorum; “Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir.”

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verme yetkisi olan Sayın Cumhurbaşkanına, kalkıyor bu muhalefet liderleri, diyorlar ki “Sen telefon görüşmesi yapamazsın! (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Şimdi efendim, bunun, ne hukuken, ne mantıken, ne de vicdanen izahı yoktur.

Türk Milletinin menfaatleri mevzubahis olduğunda -tekrar söylüyorum- korkmayın. Ben, “Bizi alkışlayın” demiyorum; korkmayın, bunu lehimize kullanmayacağız; bu, lehte kullanılacak bir iş değildir. Gelin beraber olalım, meselelerimizi görüşelim, meselelerimizi en iyi şekilde halledelim. Kıskançlıkla, hırsıyla, ihtirasla; şu makamı bu makama düşürmekle, şu makamın yetkisinin olmadığını, bu makamın yetki dışı bırakıldığını söylemekle, siz bu ortamda Türkiye’ye ve Türk Milletine en ufak müspet bir şey kazandıramazsınız. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Mahkûm oldunuz, Türk Milleti nezdinde mahkûm oldunuz.

Bakınız, siz bu önergeyi 8 Ağustos tarihinde vermişsiniz; biriniz cenaze merasimine giderken, biriniz kongre kongre gezerken, Sayın Cumhurbaşkanı sizi çağırmış, ama toplantıya katılmıyorsunuz ve ne diyorsunuz? “Biz, meşruiyet aramalarına hak kazandıranlayız.”

Neyin meşruiyetine? Neyin meşruiyetini tartışıyorsunuz?

Cumhurbaşkanını bu Yüce Meclis seçmiştir. Siz de burada oturup, bu Yüce Mecliste milletin menfaatlerini, meselelerini görüşüyorsunuz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) Şimdi siz, Yüce Meclisin seçmiş olduğu Cumhurbaşkanına, nasıl olur da, “Meşru değildir” diyebilirsiniz, bu anlama gelecek kelimeleri kullanabilirsiniz? Kullanırsınız da, ülkeye, millete ne yarar sağlarsınız? (*ANAP sıralarından alkışlar*) Demokrasidir, kullanırsınız tabii, niye kullanmayacaksınız; ama size ne yarar sağlar bu? Sonra, nasıl mantık ve demokrasi anlayışıdır: Cumhurbaşkanı katına çıktığınız zaman, Cumhurbaşkanı meşruiyet kazanacaktır... Çıktınız, daha evvel çıktınız... (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani şimdi şöyle mi olacak bizim demokrasi anlayışımız: Siz, istediğiniz zaman Cumhurbaşkanına meşruiyet kazandırabilirsiniz -iki sayın lider- istediğiniz zaman kazandırmazsınız? Şimdi, demokrasi anlayışı bu mudur?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Olayı kullanıyorsunuz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çıktınız... Bugün çıkmadınız, meşruiyeti yoktur! Yarın belki gene çıkarırsınız, o zaman meşru olacaktır! (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani, ben ne yapayım, nasıl edeyim bilemiyorum? Millete havale ediyorum, millete; yüce millete

havale ediyorum sizi. Ama, gene söylüyorum: Kapımız açık, diyaloga hazırız. Hiç endişe etmeyin, bu konuları katiyen lehimizde kullanmayacağız, bir propaganda meselesi yapmayacağız, hiç ondan endişeniz olmasın, hiç telaşlanmayın...

Bakın, şimdi şu önergeniz, içinde bulunduğunuz telaşın bir ifadesidir, telaştır bu. Siz şimdi getirin tek madde, Körfezdeki konuyu konuşalım. Sen Avrupa Topluluğunu, Kıbrıs'ı, Yunanistan'ı, Patriği ne diye katıyorsun, niye katıyorsun bunun içine? Kabul ediyoruz, mademki Körfez konusu acil bir konudur; sizin mantığınıza göre Meclis sırf bu konuda toplanmalı ve müzakere yapmalıydı; ama sizin birinci maddede söyleyeceğiniz söz yok, Körfez için söyleyecek sözünüz yok. Çünkü, herkes bu sıcak olayı yakinen takip ediyor ve Hükümetin kararlarını, tutumunu müspet bir biçimde, hem Türkiye iç politikasında, kamuoyunda ve hem de dış kamuoyunda takdir ediyor. Sizin hazmedemediğiniz husus bu ve onun için de şaşırtmaca yapıyorsunuz, milletin zihnini bulandırmaya çalışıyorsunuz. Ben buradan tekrar tekrar sesleniyorum: Bu tutumunuz hiçbir zaman tasvip görecek bir tutum değildir; derhal bu tutumunuzdan vazgeçiniz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biraz evvel de söyledim, bizim niyetimiz katiyen savaş yapmak, öne çıkmak, kahramanlık yapmak falan değil. Bunları ciddi olarak konuşalım. Bizim niyetimiz, ülkenin savunmasında gerekli tedbirleri almaktır. Biraz evvel göstermiş olduğunuz önergeyi de onun için verdik. Biz, her türlü tedbiri zamanında almakla mükellefiz. Bunu sizin takdirlerinize sunuyorum. Siz sadece bir saplantıyla hareket ederseniz -demin söyledim- diyalogu kurmamız mümkün değil; ama, sizinle diyalog kuramıyoruz diye, biz, milletin âli menfaatlarının haleldar olmasına vesile olamayız. Görevimizi onun için yapıyoruz, onun için bu önergeyi getirdik.

Komşumuzda bir sıcak savaş halinin olduğunu, burada demin konuşmacılar da ifade ettiler ve dünya da biliyor.

Şimdi, -Birleşmiş Milletler henüz karar vermemiş olmasına rağmen- -çokuluslu deyin- Körfeze, eskiden birbirine hasım olarak hareket eden iki süper güç (Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği) dahil olmak üzere, asker veyahut gemi gönderirken, hatta Çin, hatta Japonya, Avustralya buralara asker gönderirken, burada sıcak savaş halinin her an için tahakkuk edebileceğini düşünmek, herhalde bir kehanet değildir. Böyle bir halde Türkiye'nin her türlü tedbiri zamanında alması gereklidir. Eğer biz bu tedbiri, bu yetkiyi almazsak, yarın -Allah korusun, bizim bir niyetimiz yok, bizim komşularımıza, hiç kimseye tecavüz niyetimiz yok, ama kendimizi savunmak mecburiyetimiz vardır ve gerekli tedbirleri almak mecburiyetimiz vardır; eğer biz bu tedbirleri alamazsak-tarih önünde sorumlu oluruz. İşte, böyle bir hükümet olmak istemiyoruz. Onun için de bu tedbirleri Yüce Meclisten almak için bu önergeyi hazırladık ve verdik; ancak bu önergenin konuşulması, sırasında olacak. Televizyonu fırsat telakki edip de, televizyon önünde sırası gelmeyen bir konuyu konuşmanın da pek öyle uygun olduğu kanaatinde değilim; ama konuşulmalı ve herkesin fikrinin de ne olduğunu millet gayet iyi görmeli, takdir etmeli.

Değerli milletvekilleri, sözlerimi şöyle bağlıyorum: Olayların cereyan tarzını biliyorsunuz. Hiçbir zaman Türkiye'nin, hiç kimseye tecavüz niyeti yoktur. Bu maksatla huzurlarınıza gelmiş değiliz. Gerekli tedbirleri almak için bu önergeyi verdik. Şimdiye

kadar yürütmüş olduğumuz politikamız müspettir; serinkanlı, milletimizin menfaatlarını düşünecek tarzda yapmış olduğumuz politikalar. Her ne kadar, kim nasıl hareket ederse etsin, bu politikalardan sapmıyoruz, sapmayacağız. Şimdiye kadar yapmış olduğumuz hareketin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde olduğunu bir kere daha huzurlarınızda ifade eder, hepinize saygılar sunarım.⁷⁰ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁷⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 459-465*

12 Ağustos 1990 Pazar

Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye’de Bulunması Konularında Yetki İstemine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan Hükümete, meydana gelen ve ülkemizi yakından ilgilendiren olaylar sebebiyle, savaş hali ilanı, silahlı kuvvetlerin kullanılması, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye’de bulunması konularında yetki istemine ilişkin Başbakanlık tezkeresi münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasanın 92’nci maddesi çerçevesinde Silahlı Kuvvetlerimizin kullanılmasına izin verilmiş olmasından dolayı Yüce Meclise teşekkürlerimi arz ediyorum.

Biz, bu hususta katıyen tecavüzkâr bir hal içerisinde olmayacağımızı, sadece ülke savunmasının daha tedbirli ve yerinde yapılabilmesi amacıyla böyle bir izin verilmesi lüzumunu hissettik. Hiç kimsenin toprağında gözümüz yok. Meselelerimizin, şimdiye kadar olduğu gibi, barışçı bir biçimde halledilmesinden yanayız.

Irak, Kuveyt’i ilhak etti. Şimdiye kadar söylediğimiz gibi, kendi topraklarına çekilmeli ve Kuveyt’i eski yönetimine terk etmelidir. Bunun, silaha başvurulmaksızın halledilebilecek yollarını biz de desteklemekteyiz.

Bu iznin verilmesi ve kullanılması, sadece ve sadece milletimizi korumaya matuf gerekli tedbirleri alabilmek içindir. Bunu biraz evvelki konuşmalarım da özellikle vurguladım. O bakımdan, bu iznin Yüce Meclisçe verilmiş olması tarihî bir karardır. Bunu, Silahlı Kuvvetlerimizin en iyi şekilde kullanacağına inancım da tamdır.

Saygılar sunarım ve teşekkür ederim efendim.⁷¹ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁷¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 477*

12 Ağustos 1990 Pazar

Savaş Hali İlanı, TSK'nın Kullanılması ve Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine İlişkin Olarak Başbakanlık Tezkeresi Hakkında Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma

Irak'ın Kuveyt'i işgali ve sonrasında meydana gelen ve ülkemizi yakından ilgilendiren olaylar sebebiyle, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmesi muhtemel gelişmeler karşısında Anayasanın 117'nci maddesine göre milli güvenliğin sağlanmasından ve Silâhlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan Hükümete; ülkemize bir tecavüz vukuu halinde derhal mukabele edilmesi maksadına münhasır olarak, savaş hali ilanı, Silâhlı Kuvvetlerin kullanılması, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi veya yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'de bulunması konularında Anayasanın 92'nci maddesi uyarınca izin verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi hakkında (Kapalı Oturum)

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verdiğimiz önergeyle Anayasanın 92'nci maddesindeki Türk Silâhlı Kuvvetlerinin kullanılmasına izin verme yetkisinin Mecliste olduğunu Anayasa emretmiş olmakla Yüce Meclisin Türk Silâhlı Kuvvetlerini sayılan hallerde kullanılmasına izin verilme yetkisini almak için huzurlarınızdayız. (*DYP ve SHP sıralarından gürültüler*)

Anayasanın 92'nci maddesi, halleri sıraladıktan sonra; "Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali ilânına ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silâhlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir."

Şimdi bu iznin verilmesini önergemizle istedik.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Önergede izin kelimesi geçmiyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Müsaade buyurun efendim.

Bu konunun bir uygulaması var. 1964 tarihinde, 1967 tarihinde ve 1974 tarihinde bu yetkiler alınmış, bu izin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Önergelerde izin kelimesi yok, yanlış yapılmasın.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Efendim, alınmış ve bu yetkiler kullanılmış, hepimiz biliyoruz. Hatta burada dikkat etmemiz gereken bir konu da, ilk yetkinin 1964 tarihinde alınmasına rağmen ve ikincisinin 1967 tarihinde alınmasına rağmen, yetki 1974'te kullanıldı. 10 sene sonra, aynı yetkiye göre, 1967'den 1974'e kadar.

Demek ki, biz aldığımız yetkiyi derhal kullanacak değiliz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) Niçin? Efendim müsaade buyurun. Müsaade buyurun, anlatalım. Biliyorsanız, dinlemeyecekseniz ne gereği var.

Körfezdeki durumdan biraz evvel bahsettim. Körfezde sıcak savaş hali vardır. Bunu benim izah etmeme lüzum yok. (*SHP ve DYP sıralarından "Bilmiyoruz" sesleri, gürültüler*) Bilmiyorsanız, öyle uzun boylu mesele değil...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Resmi belgelerde ne var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri o arkadaşlarımızı dinletmeye bir türlü alıştıramadık, maalesef bir türlü intibak edemiyorlar.

Körfezde sıcak savaş hali vardır ve hemen hemen süper devletler dahil çokuluslu diyebileceğimiz ki, neredeyse Sayın İnönü'nün “dünya ordusu kurulsun” teklifi veyahut görüşü hemen hemen tahakkuk etmek üzere... (*Gürültüler*)

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — O başka şey.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen... Dinleyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Körfezde kuvvet yığılması var. Irak da fiilen Kuveyt'e girmiş, işgal etmiş ve kendisine de ilhak etmiş.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — “Küveyt” değil. Kuveyt...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çok güzel, bravo. Hakikaten şimdi bu zabıtlara geçecek.

Şimdi hal böyleyken, hemen bizim sınırlımızda bu faaliyetler canlılığını muhafaza ederken biz, ülkemizi sadece korumak maksadıyla gerekli tedbirleri alabilmek için bu yetkiye başvurduk.

Siz şöyle düşünebilirsiniz: Dersiniz ki, hayır, her ne kadar orada bir savaş hali söz konusu ise de, bunun etkileri bize kadar ulaşmaz, bizi etkilemez, biz bundan müteessir olmayız, onun için de herhangi bir tedbir almaya gerek yoktur. Siz böyle düşünebilirsiniz; ama biz Hükümet olarak sorumluluk taşıyan ve tarihî sorumluluk taşıyan insanlar olarak böyle düşünemeyiz. Gerekli tedbirlerimizi zamanında almalıyız. Çünkü hem vicdanen hesap vermek durumundayız hem tarih önünde hesap vermek durumundayız. Biz tedbirsiz kalabilirsek, bu çağda tedbirsiz kalabildiğimiz takdirde Yüce Milletimiz bizi katiyen af etmez.

Şimdi, düşününüz; herhangi bir şekilde Irak'tan bize bir tecavüz vaki olsa; ama dersiniz ki, “Canım niçin olsun?” “Niçin olsun” dersiniz, bakın biraz evvel, Sayın Demirel Sovyetler Birliğindeki tehdidin dahi azalmış olduğuna pek kanaat getirilmemesi lazım geldiğini, Bulgaristan ve Yunanistan'dan da bize vaki tecavüzlerin olabileceği ihtimalinin göz önünden uzak tutulmaması lazım geldiğini söylerken bir şeye işaret edebiliyor da ben sıcak savaş halinde bulunan ve Irak'ın Kuveyt'i işgali nedeni ile oradan bana bir tecavüzün vaki olmayacağı rahatlığı içerisinde nasıl olurum? Ben bu rahatlık içerisinde değilim. Ben bu rahatlık içerisinde olmadığım için katiyen tecavüz maksadıyla değil, kendi topraklarımızı kendi vatanımızı ve milletimizi savunabilme amacı ile bu yetkinin Hükümete verilmesinin yararlı olacağına inanıyorum. Gerekli tedbirleri önceden alabilmek için diyorum. Şimdi, düşününüz, Meclis çalışıyor, çalışmasına devam ederse, bakın demin itiraz ediyordunuz, ben 92'nci maddenin son fıkrasını okudum, son fıkrasında tatildayken Cumhurbaşkanına, silâhlı kuvvetler; bir tecavüz halinde kullanılabilmesi yetkisi verildiği halde siz Cumhurbaşkanının bu yetkiye dayanarak yapmış olduğu faaliyetleri içinize sindiremezken biz şimdi bunu Hükümete almak istersek, biz şimdi bunu Hükümete almak istiyorsak niçin bundan rahatsızlık duyuyorsunuz? Yani işin aslı bu değil midir? Mesela diyebiliyorsunuz ki “Cumhurbaşkanı bu yetkiyi kullanabiliyor. Anayasa yazmış” Ben, vaki bir tecavüz

karşısında gerekli tedbirleri almak durumundayım; kendimi, Hükümet olarak da bununla vazifeli addediyorum Ben bu tedbirleri alamadığım takdirde, gecenin bir saatinde Türkiye'ye bir tecavüz vukuunda, Meclisi kaç gün, kaç saat içerisinde toplayıp, kaç saat içerisinde karar alınabileceğini takdirlerinize arz ediyorum. Meclisi en aşağı 5 saat içerisinde toplarsınız. Farz edin ki gecenin 02.00'sinde bir tecavüz vuku buldu Gecenin 02.00'sinde vuku bulan bu tecavüz karşısında" mukabele edebilmek Türk Silâhlı Kuvvetlerini sınır ötesine gönderebilmek için Meclis kararı alınmak lazımdır. Biz bu kararı 4 saatten, 6 saatten evvel alamayız. O zamana kadar da zaten iş işten geçer. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve kaldı ki, ben daha evvel bu tedbirleri almak durumundayım.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, ben gerekçemi bu şekilde Yüce Meclise arz ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.⁷² (ANAP sıralarından alkışlar)

⁷² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 16-18 (Kapalı Oturum)*

5 Eylül 1990 Çarşamba Körfez Krizi Sebebiyle TSK'nın Yabancı Ülkelere Gönderilmesine ve Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunmasına Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi Hakkındaki Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma

ANAP GRUBU ADINA BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (ERZİNCAN) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biraz evvel sayın grup başkanlarının konu hakkındaki açıklamalarını hep beraber dinledik. Her iki sayın başkan da meseleyi, bir savaş izninin hükümete verilmesi şeklinde kabul ile muhtemel düşüncelerini, gelişmeleri ve bu gelişmeler hakkındaki bilgilerini Yüce Meclise sundular. Biz tezkeremizde savaş hali ilânının Türkiye Büyük Millet Meclisinde olması kaydı ile, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine, yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verilmesini...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Ne gerek var?

BAŞKAN — Sayın Döner.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...izin verilmesini Yüce Meclisten talep etmekteyiz.

Meseleyi farzlar üzerine, ihtimaller, hayaller üzerine kurarsanız ve o şekilde inşa ederseniz, elbette ki yanlış sonuçlara varırsınız ve tenakuza düşersiniz.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Tenakuza siz düştünüz Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclisin değerli üyeleri, bu konu Türkiye'de bir aya yakın zamandan beri münakaşa edilmekte ve hatta bu konuyu görüşmek üzere de Meclisimiz bir olağanüstü toplantı yapmış bulunmaktadır. Biz müteaddit defalar yapmış olduğumuz açıklamalarda, hareket tarzımızın Birleşmiş Milletler kararlarına uygun olduğunu ve bu kararlar çerçevesinde uygulamalar yaptığımızı söyledik ve bunların en mühimi de ambargo kararıydı ve ambargo kararına da derhal uyduk. Yapmış olduğumuz hareketlerde ve uyguladığımız politikalarda -bu kürsüden de söyledim- hiçbir yanlışlık yoktu; Türk kamuoyunda ve dünya kamuoyunda takdir toplamıştı. Hal böyle iken muhalefet, her iki muhalefet birleşmek suretiyle itiraz etti ve olağanüstü bir toplantı yaptık.

Şimdiki konuşmalara bakıyorum. Bizim uygulamalarımızın yanlışlığına dair hiçbirisi en ufak bir itirazda bulunmadı. Şimdi ben soruyorum: Aradan ne geçti?

Meseleyi şuraya getireceğim: Biz, bu politikayı uyguladığımızda, itirazlar yükseliyor. Türkiye battı batıyor, yanlış iş yaptı deniyor. Kamuoyu yönlendirilmeye çalışılıyor.

Bu kürsüden yine soruyorum. Bizim yanlışlığımız nerededir? Yanlışlığımız yoktur. Ya bizim politikamızı kavrayamamak vardır; doğrudur, buna bir diyeceğimiz yok yahut bizim önümüzü kesme vardır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — O politikayı kavramak mümkün değil.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İtiraz etmeyiniz efendim. Biz ambargo kararını aldık itiraz ettiniz, niye erken uyguladınız, niye geç uyguladınız diye.

Aldığımız kararlara itiraz ettiniz, fakat şurada hiç kimse aldığımız kararları eleştirmedi; aksini söyleyen yok. Bizim itirazımız burada. *(Gürültüler)*

Lütfen efendim...

Değerli milletvekilleri bu bir vakiadır. Biz dedik ki, gelin bunu içpolitika meselesi yapmayalım. Bu, memleketin mühim bir meselesidir, beraber olalım, birlikte hareket edelim. Bu tutum neyi gösteriyor. İç politika değildir de, bu tutum nasıl izah ediliyor. Başka izahı yoktur.

Şimdi geliyoruz, almış olduğumuz, almak istediğimiz izin meselesine.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Almış olduğumuz doğru.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tekrar ediyorum: Bu izinde savaş yetkisi yok. Körfeze NATO ülkelerinden Belçika, Kanada, Yunanistan, İtalya, Hollanda, İspanya, Fransa, Danimarka, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere gemi gönderdiler.

NATO dışı ülkeler; Avustralya, Mısır, Fas, Suriye, Pakistan, Bangladeş, İsveç...

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Hangisinin Irak'la sınırı var?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi Körfezde bulunan bu gemiler veyahut Körfeze gemi gönderenler Saddam'la savaş mı ilân etti? Savaş yapmaya mı gittiler?

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Niye gittiler?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Lütfen efendim... Dinleyelim lütfen. *(SHP sıralarından gürültüler)* Lütfen itiraz etmeyelim efendim.

BAŞKAN — Sayın Yetenç, istihdam ederim... İstihdam ederim.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Niye gitmişler anlayalım Sayın Başkan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bu ülkeler savaş halinde mi? Evet Yüce Meclise soruyoruz bu ülkeler savaş halinde mi? *(DYP, SHP sıralarından gürültüler)* Bu ülkeler savaş halinde değil efendim.

Şimdi, Saddam'ın yapmış olduğu haksızlığa ve Saddam'ın yayılmacı politikasına, haksız politikasına, tecavüzkâr politikasına karşı durmadır. Güç göstermedir. Güç gösterme neyi sağlar; güç gösterme illâ sıcak çatışma değildir. Hatta, aksine güç gösterme, güçlü olma sıcak çatışmayı önler. Elbet sıcak çatışmayı önler. Bakınız bizim emelimiz de budur. Sıcak bir çatışma olmadan, barışçı yolla meselenin çözümüdür. Bunu nasıl çözeceğiz; ambargoyu koyduk, siz itiraz ettiniz "Koymasaydınız veyahut geç koysaydınız, pazarlık yapsaydınız" dendi. Biraz evvel de burada ne dendi; dendi ki, "Eğer, Türkiye bir savaşa sokulur, Türk insanının kanı akarsa, bu maddî çıkar, kılıçlık olur, boğazımıza batar." Doğrudur. *(DYP sıralarından, "Doğru" sesleri)* Doğrudur da, geçen toplantıda burada, "Pazarlık yapsaydınız" diyen kimdi? Neyin pazarlığını yapacaktık? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Evet, neyin pazarlığını yapacaktık?

Biz, katiyen bir pazarlık içinde değiliz, pazarlık içinde de olmayız. Biz, Türkiye'nin âli menfaatlarının savunucusuyuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — O âli menfaatları bize bir anlat. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Gürdal, Sayın Gazioğlu, lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sayın Başkan, o âli menfaatları anlayamadık.

BAŞKAN — Efendim, gayet haklı; müsaade buyurun. Zatiâliniz kadar Cumhuriyet Hükümetinin bir Sayın Başbakanı da, bu vatani, bu milleti düşünsün! İstirham ederim. Yani, bu kadar da heyecanlanmanın manası yok, istirahat ederim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim olaylar açık. Söylenen sözler de açık. Bakın, biz, söylenen sözler ve düşünceler üzerine politikamızın neler olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. Bundan rahatsız olmayınız efendim. Biz, demin söyledim, bir güç oluşturmanın, bu haksız davranış karşısında bir güç oluşturmanın olayın barış yoluyla halledilmesini, kolaylaştıracağını söylüyoruz ve yol da budur. Biz, bunun dışında kalmayız, kalmamalıyız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Yani, asker gönderecek misiniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız; değerli milletvekilleri, ben, Mayıs ayında Irak'a gittim.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Bunları dinleyelim, bunlar çok önemli.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Saddam'la bir konuşmamız oldu.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Sayın Başbakan, bastıra bastıra bunları söyleyin; bunları dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Saddam aynen bana şöyle söyledi; dedi ki, "NATO işlevini kaybetti."

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — İngilizce mi konuştunuz? (*ANAP sıralarından gürültüler*)

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Seni de mazur göreceğiz herhalde, öyle anlaşılıyor, başka çare yok. Bu mazur görülenler çoğalmaya başladı.

Bakınız, "Sizin haliniz ne olacak? NATO işlevini kaybetti, dostunuz Amerika da size yardımcı olmaz. Hem Amerika güçlü bir ülke değildir. Amerika güçlü olsa çevresine söz geçirir. Amerika bize söz geçiremez" dedi.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Allah Allah...

BAŞKAN — Sayın Türkcan... Sayın Türkcan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve hatırlayacaksınız, İran-İrak Savaşı 8 sene sürdükten sonra henüz barış akdedilmeden, Irak, Arap âlemini de yönlendirmeye çalışarak su meselesini gündeme getirdi.

Bu sözler, hiçbir zaman, bize dostça ifade edilmiş sözler olarak gelmedi.

Saddam, kendi gücüne, Kuveyt'i de işgal etmek suretiyle elde edeceği zenginliklere dayanarak bölgede bir hâkimiyet kurmak isteyen bir düşünüşe sahip bir insan. Buna itiraz edeniniz varsa etsinler; ama, bu bir aşikâr konudur. Bu, bölgede istikrarı, dengeleri bozucu bir davranıştır ve bir gelişmeyi gösteren harekettir. Dünya bundan rahatsız olur da Türkiye rahatsız olmaz mı? Türkiye rahatsız olmamalı mı?

Burada ifade edilen bir cümleye katılıyorum. "Türkiye, gerekirse Irak'ı baştan sona geçer." Doğru; ama, biz istiyoruz ki, burnumuz kanamadan geçelim. O. gücü elde

etmesin, o güce kavuşmadan geçelim. (ANAP sıralarından alkışlar) Geçer elbette, elbette Türkiye güçlüdür. Saddam'dan korktuğundan değil; ama ben, işte "âli menfaat" derken, bunu da kastediyorum. Kimsenin burnu kanamasın; Saddam bölgeye korku yayabilecek güce kavuşmasın; gelin bunu barışçı yolla elde edelim, beraber olalım.

Şimdi, biraz evvelki konuşmalara atfen, bütün bu saydığım ülkeler, kendi politikalarında ihtilafa düşmediler; Türkiye hariç. Türkiye, şimdiye kadar uyguladığı politikaların doğruluğunu kanıtlamış olmasına rağmen, muhalefetle bir çekişme içerisindeyiz. Neden: Nedeni belli değil, nedeni yok. Bir muhalefet üyesi kalkıp demedi ki, "Ambargo kararını doğru aldınız, iyi ettiniz, gerekirdi, barışa giden yol buydu; bunu ambargo suretiyle durdurmak daha kolaydır savaşmayalım onun için de sizi destekliyoruz" Bunu söyleyen olmadı. Şimdi kalkıp, bizim aldığımız bu kararın isabetli olmadığını söyleyeceksiniz. İnanırcı olmanız mümkün değildir. İster inanın, ister inanmayın, biz, barış için ve Türk askerinin telef olmaması için ve muhtemel tehlikenin büyümemesi için bu tedbirlerle başvuruyor ve bu iznin Yüce Meclisten bize verilmesini istiyoruz.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Söylediklerine inanıyor musun Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu işin Anayasaya uygun olmadığı da söylendi ve Kıbrıs meselesi gündeme getirildi. Kıbrıs meselesi geçiştirilmeye çalışıldı. Halbuki Kıbrıs meselesinde üç kere bu karar alınmış, üç kere; yani, bir yanlışlık varsa birinde olur. 1964, 1967, 1974 yıllarında, üç kere, bu konu aynı şekilde gündeme gelmiştir.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Orada uluslararası anlaşma var.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi oradaki cümleleri aynen aldık. Aynen aldık. Herhangi bir itiraz olmasın diye oradaki cümleleri aynen bizim tezkeremize koyduk; ama yine, bakınız, itirazlar devam etti. Nasıl inandırıcı olacaksınız? Nasıl inanacaksınız?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Niyetiniz fasit.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Hiç kafanız çalışmıyor.

BAŞKAN — Sayın Demiralp size bir uyarıma cezası verdim.

Devam buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bir diğer husus da sayın milletvekilleri; Sayın Demirel "isterdim ki duvarlar dinlemesin, vatandaşımıza da bu işler intikal ettirilsin" dediler. Şimdi 1967 de Sayın Demirel'in teklifi var aynı konuda Gizli oturum da yapılmış. Bu iş gizli oturumda konuşulmuş. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başkan, 1967'de televizyon mu var idi, söyle bakalım?

BAŞKAN — Sayın Gürdal müsaade edin de Başbakan konuşsun.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim televizyon mu var idi? Demek ki mesele televizyon. Basın yok mu idi? Yani televizyon yoksa basın yok mu idi? Yani ille televizyona mı konuşacaksınız? Basın var. Gizlilikten sizin kastınız nedir? Basın mıdır; televizyon mudur? Yoksa işin mahiyeti gereği midir? Ne biçim itiraz: İşte hep böyle itirazlarla bir türlü hakikate yaklaşmak istememekteler.

Değerli milletvekilleri, sözlerime yine savaş niyetimiz, pay alma niyetimiz olmadığını söylemekle devam ediyorum. Biz hiçbir şeyin payında, paylaşılmasında değiliz. Biz,

sınırlarımızı ve güvenliğimizi korumak için politika yapıyoruz, onun için uğraşyoruz. Hiçbir niyetimiz yoktur. Ancak, sınırlarımızda, komşumuzda yeni bir oluşumun Türkiye'nin aleyhine tecelli etmemesi için biz aktif bir politikayı izlemek durumundayız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bizi bundan hiç kimse men edemez ve bizi bu yönde hiç kimse tenkit edemez. (SHP, DYP sıralarından gürültüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — "Irak'ı geçeceğiz" dediniz.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Asker gidecek mi, gitmeyecek mi?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, lütfen dinleyiniz.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Irak'ı nasıl geçeceksiniz?

BAŞKAN — Sayın Gürseler... Sayın Gürseler... İtiyat edindiniz efendim... Lütfen... Lütfen efendim... Söz vermiyorum.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Sayın Başbakan Irak'ı nasıl geçer?

BAŞKAN — Sayın Gürseler, size uyarıma cezası veriyorum. Siz bunu rahat kabul ediyorsanız sözüm yok. Sizin zarafetinize bu sataşmaları yakıştırmıyorum, istirham ederim.

Sayın Gönenç, zatiâliniz bugün itiyat edindiniz, lütfen...

Sayın Kurt keza...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz evvel "biz tek başımıza sınırlarımızı koruyamıyor muyuz" diye de, yanılmıyorsam Sayın İnönü bir beyanda bulundular. Efendim, biz tek başımıza sınırlarımızı da koruruz demin söylediğimiz mantıklı. Türkiye güçlüdür, bir endişesi yok; ama, biz ittifaklar içerisinde olmak istiyoruz, NATO ittifakı içerisindeyiz. Siz NATO'ya karşı mısınız Sayın İnönü? (SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, gülüşmeler, alkışlar)

Şimdi biz, NATO ittifakı içindeyiz ve bu olaylardan sonra, hatırlayacaksınız ki NATO toplantısını yaptı ve Türkiye'ye vâki bir saldırı halinde Türkiye'nin güvenliğini koruyacağını tekrar teyiden ifade etti, bu kararı aldı. Biz, şimdi sizin mantığınızı yanlış mı anladık? Hayır bizim NATO'ya ihtiyacımız yok falan mı diyelim ve böyle bir harekette birlikte hareket etme dururken yalnız başımıza mı hareket edelim?

Biraz evvel saydım. Biraz evvel saydığım ülkeler Körfeze gemi gönderdiler ve sadece Batılı ülkeler de değil, Arap ülkeleri, Mısır, Fas, Suriye bu işe müdahil oldu. Irak, denebilir ki, tek başına kaldı ve haksız mütecaviz davranışı karşısında biz tek başına kalan Irak'ın yanında mı yer almalıydık, onun yanında mı yer alalım? (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, biz, biraz evvel söylemiş olduğumuz, açıklamış olduğumuz gerekçelere dayandırarak Yüce Meclisten bu iznin Türkiye'nin savunması ve barışa olan katkısı nedeniyle hükümete verilmesini, iznin verilmesini Yüce Meclisten talep ediyor saygılar sunuyoruz efendim.⁷³ (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

⁷³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 47, Birleşim 3, Sayfa 23-28 (Kapalı Oturum)*

5 Aralık 1990 Çarşamba İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, Gündem Dışı Konuşmalarına Cevaben Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Genelkurmay Başkanımızın istifa etmiş olması nedeniyle, Sayın SHP Genel Başkanı ve Doğru Yol Partisi Grup Başkanvekili açıklamalarda bulundular ve diyorlar ki: “Genelkurmay Başkanımız neden istifa etti?”

AHMET ERSİN (İzmir) — Biz de, neden istifa etti, onu soruyoruz.

BAŞKAN — Hatibin sözünü kesmeyelim lütfen. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz evvel, çok ciddi bir olay olduğunu söylediniz -ki, biz de kabul ediyoruz- ama, dinleme tahammülünü gösteremeyenlerin, ciddiyeti ne derecede kavradıkları anlaşılıyor! (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Siz zaten hiçbir meseleye ciddi bakmadınız, hiç bakmadınız. Şimdi dinlerseniz, anlatacağım.

Sayın Genelkurmay Başkanımızla, bir seneyi müteceviz, birlikte çalışıyoruz... Hiçbir görüş ayrılığımız yoktur... Sayın İnönü'ye de söyledim, hiçbir konuda görüş ayrılığımız yoktur; münakaşamız yoktur, anlaşamadığımız bir konu mevzubahis değildir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Niye istifa etti o halde?

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen... Çok mühim bir meselenin müzakeresi yapılırken hatibi rahat bırakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, susarsanız anlatacağım; ama susmazsanız, tabii, anlatamam.

Olay, Körfez krizine bağlanmak istenmiştir. Körfez krizi hakkında aldığımız tüm kararlar, -Sayın İnönü'ye de anlattım- müştereken müzakere edilmiş ve alınmıştır; müştereken müzakere edilmiş ve alınmıştır ve bu istifanın, Körfez krizi ile alakası yoktur.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Neyle alakası vardır öyleyse?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyeceksin kardeşim! Dinlemezsen ben ne yapayım yani?

Şimdi, Hükümetin açıklamasını istiyorsunuz, açıklıyorum: Hiçbir alakası yoktur ve Genelkurmay Başkanımıza veyahut Başkanlığına, Anayasa ve kanunlar hilafına verilmiş bir talimatımız da yoktur.

Biz, demokratik bir ülkeyiz, demokrasi ile idare ediyoruz, dedikodu ile değil. Türkiye'de her şey açık; gizli olması mümkün değil. Hür ülke, basınıyla, üniversitesiyle, demokratik kuruluşlarıyla, kamuoyu ile hür bir ülke. Bu hür ülkede, gizli kalması mümkün olan bir olay olabileceğini, bir hadise olabileceğini ben düşünmüyorum. Eğer siz, gizli olabileceği kanaatinde iseniz ve politik olarak birtakım yorumlar, gizlilik içerisinde kaldığını zannettiğiniz hakikat olmayan mefhumlar üzerine kurup politika üretmek istiyorsanız, yol açıktır, devam ediniz. Ama, açıklıkla ve hakikati arıyorsanız...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Söyle hakikati o zaman...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hakikat, benim söylediklerimdir. *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP ve SHP sıralarından gürültüler)* Hakikat, kanundur; hakikat, Anayasadır; hakikat, demokratik sistemdir. *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bir cevap ver, cevap!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Rahatsız olmayın; rahatsız olmayın efendim. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)* Hiç rahatsız olmayın.

Bakınız, sağlam temelde değilsiniz.

Şimdi, bana diyemiyorsunuz ki, istifanın nedeni şudur...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — İstifanın nedeni şahsî mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İstifanın nedeni şahsî, istifanın nedeni şahsî... Açıklaması böyle, Sayın Genel Kurmay Başkanımızın. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Şimdi siz bağırmaya devam edin, yorulduğunuz zaman ben devam edeceğim. Çünkü, içinizdeki rahatsızlığı dışarıya vuruyorsunuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Genelkurmay Başkanı rahatsız, biz rahatsız değiliz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, Genelkurmay Başkanımız, istifa nedenini açıklıyor; “Şahsî prensiplerimde de bağdaştırmadım” diyor. Şahsî prensiplerini saygıyla karşılıyor; ama bizi kanunî olmaktan, anayasal ve demokratik düzenin haricine çıkarmaya kâfi değildir, yetişmez.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hakikaten, bu konuyu bilmiyorsun sen!

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen, hatibin sözünü kesmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, anayasal düzen içerisinde, demokratik sistem içerisinde görevimizi ifa ettik ve ilişkilerimizi kurduk.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kayıt memuru musun sen?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, sayın milletvekilleri, tabii, burada, ayrıldığımız bir nokta var; ayrıldığımız ve bir türlü kavranmak istenmeyen bir nokta var. İsrarla üzerinde durarak, demokrasinin gereği olan icraatı yaptığımızı söylüyorum; arkadaş anlamak istemiyor. Alışmış çünkü, alışkanlıkları var...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Neye alışkanlıkları var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O alışkanlıklar devam etsin istiyorlar. Biz, o alışkanlıkların devamından yana değiliz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Rahatsızlığın nedeni oradan kaynaklanıyor; sizin, rahatsızlık nedeniniz oradan kaynaklanıyor. *(DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Nereden? Açıkla bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demokratik sistemin gereği ne ise... *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Demokrasinin yüz karasıdır...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve hatta, ve hatta ve hatta... *(DYP sıralarından gürültüler)* Lütfen dinleyiniz, sinirlenmeyiniz. Niçin sinirleniyorsunuz?

(SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Sinirlenmeyin... Niye bağıyorsunuz hepimiz birden? Anlamıyorum yani... Sizi rahatsız eden ne? Niçin rahatsız oluyorsunuz?

Sayın Genelkurmay Başkanımızın şimdiye kadar vermiş olduğu görevlerden dolayı kendisine teşekkür ediyoruz; tüm Ordumuza teşekkür ediyoruz; şükranlarımız var, tüm Ordumuza... Ama, Hükümet, demokratik kurallar içerisinde, Anayasanın verdiği yetkiler dahilinde görevini yerine getirmek mecburiyetindedir. Biz bu görevi yerine getirdik. Biz bu görevi yerine getirdik. Kaldı ki...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Hangi konuda?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Size söylüyorum...

Getirdik, derken, çalışmalarımızı da Genelkurmay Başkanlığı ile beraber yapmışızdır. Hiç farklı bir tutumumuz, bir davranışımız yoktur; hiçbir farklı tutumumuz yoktur. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Emekliye zorladınız mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunun haricindeki sebepleri ben bilmek durumunda değilim ve beni de ilgilendirmiyor. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Bunun haricindeki (kanun, Anayasa ve demokratik sistemin haricindeki) sebepler, benim için geçerli sebepler değildir. Ancak, kişinin, kendisine göre önem verdiği sebeplerdir; saygı duyarım.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Devlet anlayışı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanunun haricinde, Anayasanın haricinde...

Devlet anlayışı, kanunlardan ve Anayasadan geçer. Bunun haricindeki tutumlara saygı duyarım; ama, beni katiyen bir Anayasa çerçevesinde, kanun çerçevesinde etkili kılmaz. Katiyen kılmaz, katiyen kılmaz.

Şimdi...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Zor durumdasınız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimlerin zor durumda olduğunu tarih biliyor.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meselenin aslına gel, cevap ver.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meselenin aslı budur. Sizin bunu anlamaya niyetiniz yok veyahut da durumunuz elverişli değil. Siz bunu anlamak istemiyorsunuz. Siz ne istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anaokuluna mı gideceğiz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz ne istiyorsunuz?

Şahsiyat yapmıyorum, yanlış da anlaşılmasın. Saygı duyduğumuz, elbette ki, saygı duyduğumuz bir makam Genelkurmay Başkanlığı... Bir Genelkurmay Başkanı istifa etti... Evet, bütün Türkiye'nin önünde... Hangi nedenle istifa etti?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Onu sen bileceksin...

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Sebebini söyle!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sebebi yok. Yok ki, söyleyeyim efendim. *(SHP ve DYP sıralarından "Var, var" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, eğer hep bir ağızdan konuşursak, hatibin sözünü anlamamıza imkân kalmıyor. Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanunlara ve Anayasaya bu çerçevede, ters gelen bir devlet anlayışı, bizim bakımımızdan söz konusu değildir; şahsî değerlendirmeleridir; saygı duyarız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İçindesin içinde... İçinde yaşıyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, tabii, bu Mecliste müzakere isteniyor; ama, dinleyen bir ekip, bir kadro olması lazım. Dinleme alışkanlığı yok bu kesimin, hiçbir zaman da olmadı. İş politikaya getirilmek isteniyor; ama, politikanın temelini de oluşturamıyorlar.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meclise hakaret etme.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — E, dinleyeceksin kardeşim! Dinlemedikten sonra ne yapayım yani!

Değerli milletvekilleri, şunun açıklıkla bilinmesini istiyorum: Körfez kriziyle bu istifanın katiyen alakası yoktur ve bugünkü gazetelerden bir tanesinde, Sayın Genelkurmay Başkanımızın, istifasının siyasî olmadığına dair bir beyanata da vardır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ekonomik mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kendi beyanı efendim; gazetede yazıyor... Siz ona inanmak istemiyorsunuz... Siz neye inanmak istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz öğrenmek istiyoruz senden.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kendisine inanmıyorsunuz, bize de inanmıyorsunuz; ondan sonra diyorsunuz ki, "Bizim dediğimiz doğrudur!"

Siz ne diyorsunuz? Siz, bir şey demiyorsunuz; sadece zihinleri bulandırmaya çalışıyorsunuz; bulandırabilirsiniz.

Hükümet olarak bizim icraatımız, Anayasaya ve kanunlara uygundur. Kim, "Şu hareketiniz kanunlara aykırıdır, Anayasaya aykırıdır" diyebiliyorsa, bunu lütfen kamuoyuna açıklasın. Bunu bu kürsüden ifade ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Çankaya'ya teslim oluşunuzu açıklayın!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Öbürleri yuvarlak laflardır; öbürleri, anlaşılmayan, yuvarlak ve sadece ortalığı bulandırabilmek için söylenmiş laflardır. Bu laflar bizi etkilemez. Biz görevimizin başında...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dimdik ayaktaşınız!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, sizin gibi değiliz canım! Siz bir kere, oturduğunuz yere bakın; yani siz şurada kaç kişi ile oturuyorsunuz! Siz bir kere oturduğunuz yere bakın! *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatandaş seni Başbakan mı yaptı? Yazı ile Başbakan oldun, seçimle Başbakan olmadın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, sıkıntılarınızı biliyorum. Sıkıntılar kongreden falan da geliyor ama, öyle bağırarak onları düzeltemezsiniz. Yani, hiç kendi kendinizi ferahlandırmayın.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vay, vay, vay!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bak, ben sana bir şey söyleyeyim mi? Sen böyle bağıryorsun; ama zannediyor musun ki, puan topluyorsun? Bak, gelecek seçimlerde gelemezsin, sana söyleyeyim! Çünkü, o tip bağırmanın hiçbirisi bu sıralara gelemeler. İstanbul'daki yüzde 8 oyu unutmayasın sakın ha, sakın unutmayasın onu! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senin gibi çok Başbakan gördük Sayın Akbulut!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yapılan seçimlere giremediğin günleri sakın unutmayasın!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — 1980'den evvel belediye meclisi üyesi bile olamadın!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bunun tadı kaçıyor ama, sakın unutmayasın!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Sen 1980'den evvel belediye meclisi üyesi bile olamadın!

BAŞKAN — Efendim, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen şimdi olduğun yere bak! Sen şimdi olduğun yere bak!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Ben, her zaman olduğum yerdeyim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belli oluyor, belli oluyor!

BAŞKAN — Sayın Kılıç, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz, hesabımızı kanunlar çerçevesinde veririz. Politikalarımızı kanunlar çerçevesinde üretiriz ve hesabımızı da ona göre veririz; onun haricindekiler bizi katiyen ilgilendirmez. Sizin de varsa iddianız, kanunlar çerçevesinde, Anayasa çerçevesinde konuşunuz; dedikodu üzerine konuşmayınız. Açık söyleyin, “şu şudur, şu şöyle olmuştur” diyebilin. Diyemediğiniz müddetçe, yanlış yoldasınız; ülkeye yararınız olmaz. Şüpheler üzerine konuşuyorsunuz... Açık konuşmalısınız...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Bu kadar açık konuşulmaz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Açık konuşmadığınız müddetçe, sizin sözlerinizi dinleriz ama, yapılacak hiçbir şey olmadığını da peşinen ifade etmek isterim. Kanun ve Anayasa üzerinedir benim konuşacağım ve üreteceğim politika. Onun üzerine konuşunuz; onun üzerine konuşmadığınız müddetçe, benim için bir değer taşımaz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Cevap mı bu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, cevaptır efendim.

Ben, istifa etmiş bir kişinin kendi derûnunda olan sebepleri bilmekle mükellef değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Allah Allah! Sorumluluğunuz ne?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben senin kalbinden geçeni bilmekle mükellef değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Her şeyi bileceksin!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ancak, şu konuşmalarından ne olduğunu anlayabiliyorum; işte bu kadar... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ben, insanların kalbinden geçen, derûnunda olan sebepleri bilemem; kimsenin de bunu benden istemeye hakkı yoktur.

Bir şeyi daha ürettiniz: Efendim; işte, “acaba diğer komutanlar da bir tedirginlik içinde midirler; görevi almazlar mı?” gibi, yine bir dedikodu ürettiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Öyle söyleyemezsin bize.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Katiyen mevzubahis değildir: Görevi verdik...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bize söyleyemezsiniz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yaptınız efendim, yaptınız... Görevi verdik ve şerefli Türk Ordusu, siyasetin dışında, görevinin başındadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şerefli Türk Ordusunu siyasetin içine çekmeye de hakkınız yoktur. Sizin maksadınız, Türk Ordusunu siyasetin içine çekmektir.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Böyle gayri ciddi laf olmaz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türk Ordusunun böyle bir düşüncesi yoktur. Herkes görevinin başındadır, görevinin bilinci içerisinde vazifesini yürütmektedir.

Tekrar ediyorum; Siz şimdi, bir sayın komutanımızın derûnunda olan sebebin benim tarafımdan bilinmesini ve söylenmesini istiyorsunuz. Bu mümkün değildir efendim. Benim için sebep, kanunî olan sebeptir, hukukî olan sebeptir. Bunun dışındakiler şahsî değerlendirmedir. Saygı duyarım, ama bir evvelki gibi, beni ziyadesiyle ilgilendirmez efendim. Benim devlet anlayışım da budur. Beğenirsiniz, beğenmezsiniz... Size beğendirmek durumunda da değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Beğendirmek zorundasın...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, sözlerimi şöyle tamamlamak istiyorum...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bir şey anlamadık!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu anlayamazsın; çünkü, sen, şapkayı alıp gitmeye alışmışsın, başka türlüünü anlamazsın! *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)* Senin anlayacağın odur... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)* Başka türlü sana nasıl anlatayım? Anlamak istemiyorsun, anlayamazsın!

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Böyle nasıl konuşuyorsun, terbiyesiz herif!

BAŞKAN — Sayın Durutürk...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demokratik anlayışın buna müsait değil, yapın buna müsait değil; Şapkayı alıp gitmeye müsaitsin sen! *(ANAP sıralarından alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Kereste!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hakikaten kalıbının adamı değilsin!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen başka türlüünü anlayamazsın! *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Terbiyesiz!

BAŞKAN — Sayın Akbulut, lütfen Meclise hitap ediniz...

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Kereste!

BAŞKAN — Arkadaşlar lütfen... Lütfen, bu salonda, bu salona yakışmayacak... Sayın Ertekin, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme! Sinirlenme!

BAŞKAN — Sayın Ertekin, bu salonda...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme! Çünkü, neden sinirlenme? Senin yapın, işte buna müsait! Sen ancak böyle bağıracaksın veyahut da herhangi bir konu hakkında şapkayı alıp gideceksin! Senin anlayış tarzın bu... *(DYP sıralarından gürültüler)*

Değerli milletvekilleri, demokratik nizamı ve Anayasanın bize vermiş olduğu görevleri bihakkın yerine getirdik, getiriyoruz ve getireceğiz. Her hizmet verene müteşekkiriz; ama, demokratik nizamın gerekleri de yürüyecektir.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan...

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Gündem dışı son söz...

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan konuşmasının içerisinde, “Siz” diye bir tarafa bakarak “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” dedi.

Bilerek mi söyledi, sürçü lisan mı? Bilerek söylediye, ispata davet ediyorum. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, bir dakika... Arkadaşlar, anlayamıyorum, lütfen... Hatibin konuşmasını anlamıyorum.

Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” sözüyle bizi kastediyorsa, bunu bir sataşma kabul ediyoruz. Bizi kastetmiyorsa, açıklasınlar. Bu konuya aydınlık gelsin istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, muhalefet temsilcileri tarafından “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” sözüyle muhalefeti kastedip etmediğiniz sorulmaktadır. Bunu bir sataşma olarak... *(DYP sıralarından gürültüler)*

Bir dakika efendim...

Bu konuda herhangi bir açıklık getirmek ister misiniz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, bu hadise üzerinde çeşitli fikirler üretildi; bu fikirleri muhalefetle paylaşılanlar oldu veya olmadı. *(DYP sıralarından “Sen çok geri zekâlısın” sesi)* Genel olarak, bu fikirlerin altında orduyu siyasete çekme çabaları vardır. Bu çabalara işaret etmek için bu açıklamayı yaptım. Meselelere açıklık getirilmediği müddetçe, karanlık bırakıldığı müddetçe, bu çabaların aynı gayeye matuf olduğu düşüncesinde olduğum için söyledim.

BAŞKAN — Burada muhalefeti kastetme...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Kim üstüne alıyorsa, onun için söyledim...⁷⁴ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

⁷⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 51, Birleşim 42, Sayfa 489-496*

10 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1991 yılı bütçe görüşmeleri esnasında, Hükümetimize yöneltilmiş olan eleştirileri cevaplandırmak üzere huzurlarınızdayım ve hepimize sevgi ve saygılarımı sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu arada, her ne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü buna müsait değilse de, artık giderek yerleşen bir kaide gereği, ben buradan aziz vatandaşlarıma da sesleniyorum ve Türkiye'nin meselelerinin, hakikaten açık bir biçimde konuşulmasından büyük yarar elde edileceğine inanıyorum. Doğruların ne olduğunu, gerçeğin ne olduğunu, ülkenin kim tarafından daha iyi idare edildiğini, buradaki konuşmalardan çıkarmak mümkündür. Nasıl mümkündür? Benden evvel değerli hatipler, muhalefet partilerinin liderleri konuştular. Bekliyordum ki, öyle zannediyorum vatandaşlarım da bunu çok merak ediyorlar; hep tenkit edenler, ülkeyi nasıl idare edeceklerini, hangi programla idare edeceklerini, hangi usulle idare edeceklerini açıklayabilsinler. Bunu hiçbir zaman duyamadık, hiçbir zaman bu hususa değinmediler; ne bugün, ne geçmişteki günlerde ve ne de ümit ediyorum gelecekte; hangi usulle, hangi sistemle?

Şimdi, dünyada hızlı değişikliklerin olduğu bir çağda yaşıyoruz. Sistemler değişiyor. Milletın refaha kavuşabilmesi, insanların mutluluğa kavuşabilmesi için sistemlerde çatırdamalar var, değişiklikler var. Onlar sistemleri konuşuyorlar; neler yapılması lazım geldiğini düşünüyorlar ve hepimizin en önde tuttuğumuz insan refah ve mutluluğunu haysiyetini ve hürriyetini koruyabilmek için, hangi sistemle, hangi usulle hareket edilmesi lazım geldiğini konuşuyorlar.

Biz, sadece yapılanların yapılmamış gibi olduğunu anlatmaya çalışıyoruz; biz, sadece hiçbir şey olmamış gibi göstermeye çalışıyoruz ve biz, sadece vatandaşların Türkiye'de kötü idare edildiğini anlatabilmek için birtakım rakamlara, birtakım oyunlara, birtakım kelime oyunlarına, cümle oyunlarına tevessül ediyoruz.

Mesele böyle değildir. Mesele çok açıktır. Mesele, bir sistem meselesidir. Demokrasiyle idare edilerek kalkınmak istiyoruz. Hedefimiz insandır, Türk insanıdır, vatandaşımızdır; onu mutlu etmektir; onu refaha kavuşturmaktır; elbette ki, daha ileriye, daha ileriye götürmektir..

Biz, konuşmalarımızda eğer geçmişe temas ediyorsak, geçmişin rakamlarını veyahut geçmişin Türkiye'ye getirdiklerini ortaya koymaya çalışıyorsak, kimin tarafından iyi idare edildiğinin anlaşılabilmesi içindir; vatandaşlarımızın daha iyi mukayese yapma imkânına kavuşabilmesi içindir. Yoksa, geçmişte takılıp kalmak değildir yoksa, ülkeyi yokluklara, kıtlıklara, kuyruğa mahkûm eden sistemi savunmak değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Burada esefle müşahede ettim ve dinledim ki, yine aynı 1980 öncesi usullerin gündeme getirildiği, o usullerin tatbik edilmek istendiği açıkça ifade edildi. Nedir o usuller? Devletçiliktir. Nedir o usuller? Kapalı bir ekonomidir. Nedir o usuller? Yabancı sermayeye karşı çıkmaktır. Nedir o usuller? Özelleştirmeye karşı çıkmaktır.

Şimdi, biz bunların savunucusuyuz; sistemimiz bu ve bu sistemi savunuyoruz, söylüyoruz, açıkça söylüyoruz. Serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu

söylüyoruz ve “Dışa açık bir ticaretle, ihracatla kalkınacağız. Ticaretimizi entegre edeceğiz, dünyaya açılacağız, rekabeti sağlayacağız; büyümeyi böyle gerçekleştireceğiz, sanayiye dayandıracağız ve elbette ki bu, tarımı ihmal ettiğimiz manasında değil. Birlikte hareket ederek geliştireceğiz, hizmetler sektöründen de istifade edeceğiz” diyoruz; ama biraz evvel, benden evvel konuşanlar, hâlâ devletçilikten bahsettiler, hâlâ müdahaleci bir ekonomiden bahsettiler ve özel teşebbüsten yana olduklarını anlamakta zorluk çektiğim, özelleştirmeye karşı olduklarını, yabancı sermayeye karşı olduklarını söylediler. Bu bir sistemdir. Elbette bunu savunanlar olabilir. Bunu savunanlara bizim bir şey diyeceğimiz yok. Çünkü, biz çok söyledik, anlatamadık; ama buna cevabı şimdi dünya veriyor. Bunun ağababası olan, anavatanı olan Sovyetler Birliği “Biz yanlış yapmışız.

Biz, serbest pazar ekonomisine geçmeliyiz. Geçmiş günlerimize yazık oldu” diyor. Bütün Doğu Avrupa ülkeleri bunu böyle söylüyor. Biz de, 1980 öncesinde geçirmiş olduğumuz günlerimize acıyoruz. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Ne oldu 1980 öncesinde? Rakamlara lüzum yok; rakamlarla anlatmaya veyahut da rakamlarla insanların zihnini çelmeye gerek yok. 1980 öncesi belli; yokluklar ülkesi, ekonomi iflas etmiş, durmuş, tıkanmış, borç dahi alamıyorsun; kredin kalmamış, kapı kapı geziyorsun. Bunlar, benim söylediğim sözler değil. Şimdi, o zaman ülkeyi idare edenlerin söylediklerini okuyacağım; aynı paraleldeki sözler, benim sözlerim değil; ama, mesele söz mü? Biz, millet olarak yaşamadık mı? Buradan vatandaşlarıma sesleniyorum. Onlar yaşamadı mı? Kuyruklarda beklemediler mi? Yağ bulabildiler mi, ampul bulabildiler mi, ilaç bulabildiler mi, sigara bulabildiler mi, çay bulabildiler mi?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Şimdi de alamıyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, ülkeyi bu tabloyla karşı karşıya getirenler... Şahıslarla ilgimiz yoktur. Hiç kimsenin şahsına bu sözlerimizde en ufak bir serzeniş söz konusu değildir. Bizim eleştirdiğimiz, bizim savunduğumuz şey sistem meselesidir, eleştirdiğimiz sistemdir, inanışlardır ve elbette ki, kafadır, yapıdır, inanıştır, işte ANAP. “ANAP ne yaptı?” dediğiniz zaman göreceksiniz ki ANAP, Türkiye’nin çehresini değiştirdi.

Bakın, bakın sayın milletvekilleri, aziz vatandaşlarımız; şöyle bir geriye doğru gidelim; demokratik hayata geçişimizi 1950’den başlatalım ve 1980’e kadar bakalım. Statükocu bir idarenin haricinde zihnimizde ne vardır? Ne vardır, ne yapılabilmıştır? Bizde iz bırakabilen, bizi çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırabilecek olan, bizi ileriye götürebilecek olan, halkımızı mutlu kılacak olan, refaha kavuşturabilecek olan ne vardır? Biz...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Millî sanayi var, milli sanayi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Millî sanayie ilk kuruluş yıllarında hiçbir diyeceğimiz yoktur. Elbette onu kuranlara teşekkürümüz vardır. Biz, inkârcı değiliz. Bir müddet görevini yapmıştır millî sanayi; ama, değişen dünya şartları içerisinde artık aynı şekilde bizim bu sanayiye götürmemiz mümkün değildir ve mümkün olmadı. Olmadığını hep beraber gördük. Ne olmadı? 1979’da 2,9 milyar dolar ihracatımız olabildi, 1979’da 2,9 milyar dolar ihracat; o da neye dayalı? Tarım ürünlerine dayalı. Sanayi yok; sanayi, korumacılıkla işlevini sürdürüyor, iç piyasada sürdürüyor; gümrük duvarlarıyla korumuşuz, iç piyasaya yönelmiş, kalitesi yok, dünya şartlarında rekabet etme imkânı yok. Bunu ileri götürmemiz mümkün değil ve götüremedik. Onun için de “dama” dedi, onun için de ihracatımız 2,9 milyar dolarda kaldı.

Şimdi şöyle bir değerlendirme yapmak mümkün değildir: “Efendim, 1970 ile 1980 arasında ihracat 500 milyon dolardan 2,9 milyar dolara, 3 milyar dolara çıktı. Bu beş mislidir. Siz de bunu beş misli artırsaydınız, şimdi 15 milyar dolar olurdu. Halbuki sizin ihracatınız 12-12,5 milyar dolar civarındadır. Bu seviyeye erişemediniz” demek doğru değildir. Neden doğru değildir? Çünkü, ihracatı yapan sistem...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Git, deli deli konuşma.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ihracatı gerçekleştiren, sizin almış olduğunuz tedbirler, dışa açık olmak ve aynı zamanda kur politikanız, kuru serbest tayin ettirmeniz. Siz, sabit kurla, bu kur sistemiyle ihracatı artırmaya yönelirseniz, kapalı bir ekonomiyle ihracatı artırmaya çalışırsanız, bunda muvaffak olmanız mümkün değildir.

Bizim iddia ettiğimiz, inandığımız hususlar bunlar; bu sistemleri savunuyoruz ve onun için de diyoruz ki, Türk siyasî hayatına ve Türkiye'nin ekonomik hayatına ANAP damgasını vurmuştur, damgasını; bunu silmek mümkün değildir. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Siz ne kadar, “ANAP hiçbir şey yapmamıştır, ANAP ne yapmıştır? 12,5 milyar dolarlık ihracat nedir? İki üç senedir hâlâ 12,5 milyar dolar ihracatta takıldınız kaldınız” deyip, kendi ulaştığımız rakamlarla bizi tenkit etmek; doğru, bizi kamçılar; ama bizi kötülemek için, bizi hiçbir şey yapmamış olarak göstermek için, katiyen kâfi sebepler değildir. Ülkenin kalkınması mevzubahistir, vatandaşımızın refahı mevzubahistir, mutluluğu mevzubahistir.

Bir yanlış husus daha var: “Efendim ne oldu, fert başına düşen millî geliriniz ne oldu? 1980 öncesi de 1.200-1.300 dolardı, şimdi de -ki bu sene 2.000 dolara yakındır; ama kendi ifadeleriyle söyleyelim- yine 1.500-1.600 dolardır, ne fark etti?” diye ifade edilmek istenmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu, doğru değildir. Bu, zihinleri bulandırabilmek için söylenmiş laflardan bir tanesidir, önemlisidir de. Vatandaş belki dinliyor bizi... Diyebilir ki, “Canım, hakikaten ne oldu? Mademki fert başına düşen millî gelirden pek öyle büyük artış yok, o halde siz bu ekonomik sistemi niçin bu kadar savunuyorsunuz?” diye düşünebilir.

Şimdi buradaki zihinleri karıştırma şuna dayanıyor: 1980'den önce, 1979'da sabit kur uygulaması var. Kur 300 lira... (*DYP ve SHP sıralarından gülüşmeler, alkışlar!*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim arkadaşlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir Tahtakale var..

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Onlar, eski Tahtakaleci.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tahtakale var.. (*DYP sıralarından gürlütüler*) Şimdi, tabii bunlar bazı arkadaşlarımızı herhalde memnun mu ediyor, üzüyor mu? Şimdi Tahtakale'yi herkes biliyor Türkiye'de... Tabii, bizim zamanımızda kalktığı için, belki unutmış olanlar vardır. Gençlerimiz belki bilmeyebilir. O zaman bir karaborsa fiyat var Tahtakale'de, resmî kurun haricinde. Siz kuru sabit tutarsınız, Tahtakale'de iki misli, üç misli fiyatla satılır. O takdirde, “1.200 dolar” dediğiniz fert başına düşen millî gelir, Tahtakale'de hakikî fiyatla hesap ettiğiniz zaman yarısı nispetinde olduğu için, 600 dolara düşer.. 1.200 dolar değildir; bu bir aldatmacadır. (*SHP sıralarından alkışlar!*)

Şimdi, fert başına düşen millî gelir 2 bin dolar civarındadır. Bu sene fert başına düşen millî gelirimiz 2 bin dolar civarında olacaktır.

Fert başına düşen millî gelir bir de satın alma parkesine göre hesap ediliyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — “Parite” ne demek, Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyin... Biraz dayandınız, sessiz durdunuz...

5 bin dolar... Türkiye'nin satın alma parkesine göre fert taşına düşen millî geliri 5 bin dolar. Bunları görüp de, “Efendim, ne yaptınız?” demek ve ayrıca neyi, nasıl yapacağınızı da söylemeden, hangi usulle, hangi sistemle yapacağınızı da söylemeden, sadece kuru kuruya tenkit etmekle bir sonuç almanız ve vatandaşları inandırmanız elbette mümkün değildir. Elbette ki, mümkün de olmayacaktır.

Şimdi, bakınız, biraz evvel burada konuşulurken, arkadaşlarımız, Sayın Demirel'e, kendi yönetimlerindeki yokluklardan bahsederken, “Çay yok” dediler; Sayın Demirel de, “Hayır vardı, hiç yokluk söz konusu değildi” diye ifade ettiler.

Arkadaşlarımız, 6 Ocak 1977 tarihli, Isparta'nın Eğirdir Göl Sesi mahallî gazetesini bana getirdi; şöyle yazıyor: “Uzun zamandan beri sunî şekilde kasabamızda çekilmekte olan çay ve sigara sıkıntısı giderilmiştir. Antalya Tekel Başmüdürlüğü, ilk parti olarak kasabamıza 200 paket çay göndermiştir.” (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bir daha okuyun; yanlış okuyorsunuz Sayın Başbakan. Size getiren, yanlış getirmiş bunu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bunu benim belki okumama lüzum da yok, çünkü, çoğumuz yaşadık, biliyoruz; fakat gençlerimiz var, gençlerimiz bilmiyor. Gençlerimiz öğrenmeli; Türkiye nereden nereye geldi? Gençlerimiz bunu öğrenmeli, bilmeli... O bakımdan belki yararı vardır. Sadece, yok olan çay mıydı?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hal müdürü Başbakan oldu, Türkiye nereden nereye geldi!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Para yok, para.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Başka çare yok, söyleyeceğiniz başka laf yok.

Bakınız, şimdi Türkiye bolluk içerisinde. Sovyetler Birliği'ne giden arkadaşlarımız var, vatandaşlarımız da gidiyor ve basına da intikal ediyor. Sovyetler Birliği'nde bugün ülke insanları açlık çekiyor; diğer Avrupa ülkelerinden yılbaşı münasebetiyle kendilerine muhtelif kalemde yiyecek gönderilmeye çalışılıyor. Dükkânlar bomboş, sıkıntı içerisinde; bu kışı geçirmeleri çok zor.

Şimdi Türkiye'de, her şeyin bulunduğu bir Türkiye'de, hiçbir kimseye özenmediğimiz bir Türkiye'de, her şeyin mevcut olduğu bir Türkiye'de, “Hiçbir şey yoktur, Türkiye ilerlememiştir, Türkiye gerilemiştir” demenin ve Türkiye'nin bu halini örnek alanları küçümsemeye çalışmanın, bir anlamı yoktur.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — İşsizlik var...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Oraya da geleceğiz efendim. İşsizlik var mı, yok mu? Oraya da geleceğiz, müsaade ederseniz, geleceğiz tabii.

Değerli milletvekilleri, insan hakları, Anavatan Partisinin, icraatlarıyla en önem verdiği hususlardan bir tanesi. Şimdi, insan haklarını savunanlar, tüm icraatları döneminde bu hususta en ufak adım atmamış olanlar, bir icraatı olmazken konuşanlar, acaba nasıl inandırıcı olabilirler?

Şimdi, biz ne yapmışız? Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdî başvuru hakkını tanımışız, İnsan Hakları Divanının zorunlu yargı yetkisini tanımışız. (*SHP sıralarından "Bravo" sesleri!*)

Bravo, tabii bravo.

İşkencenin ve insanlık dışı veya onur kırıcı ceza ve muamelelerin önlenmesi hakkındaki Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi sözleşmelerinin onaylanması, tarafımızdan yapılmıştır. (*SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar!*)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Yanlış kâğıdı okudun!

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — O söylediğiniz ilke karardır.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir dakika efendim, bunlar yaptığımız icraatlar.

Şimdi efendim, rahatsızlığınızı bilemiyorum, niçin rahatsız oluyorsunuz? Bununla iftihar etmeniz lazım. Türkiye olarak, bu, rahatsız olacağınız bir husus değil ki! Türkiye’de insan haklarını savunanların bu işe daha fazla sıcak bakması lazım gelirken, hiç görmezlikten gelip veyahut küçümsemenin anlamı yok ki! Eğer hakiki olarak insan haklarını savunmak istiyorsanız, eğer hakiki olarak insana kıymet vermek istiyorsanız, bu yapmış olduğumuz işleri küçümseyemezsiniz ki! (*ANAP sıralarından alkışlar*) Sizin küçümsemek istemenizi, vatandaşımız paylaşmaz. Şimdi istihza ile gülmenizin bir anlamı yoktur. Çünkü, bakınız, şunun altında ne yatar, insana saygılı olmak, hakikaten sizlerin zihninde yatan, yüreğinize sindirebildiğiniz bir mefhum mudur? Hakikaten öyle midir?

Şimdi belki, bu halinizle şüpheye düşmek mümkündür. Siz bunu benden daha iyi bilmelisiniz ve savunmalısınız; ama, göremiyoruz, bu duyarlılığı göremiyoruz. Vatandaşlarıma da sesleniyorum; şimdi belki mesele şudur: Tek parti meselesidir, tek parti. Cumhuriyet Halk Partisi döneminden kalma tek parti zihniyetinin olmaya ki bir uzantısı olsun bu? O zaman uygulanan politikalar şudur; insanlar önemli değildir, insanlar ancak yukarıdan idare edilirler. (*SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, gülüşmeler!*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Aynı senin gibi, bravo!

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim efendim. Lütfen susalım.

Evet, buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, sizin maksadınızı ben anlıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi döneminde, 1950’ye gelinceye kadar vatandaşları, “elit” dediğimiz kimseler..

ADNAN KESKİN (Denizli) — Tepeden idare ettiler!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...tepeden idare ettiler; doğru. Biz bunu söylüyoruz, bunu! *(ANAP sıralarından alkışlar)* Siz, Türkiye'nin gerçeklerini niçin kavramak istemiyorsunuz? Siz, ben insan haklarından bahsederken neyi hazmedemiyorsunuz da, insana önem verdiğini iddia eden insanlar, müstehzi bir şekilde gülmeye gayret ediyorsunuz? İnanmıyor musunuz insanlara? İnsanların hak ve hürriyetlerine, insanın refah ve mutluluğuna inanmıyor musunuz? Acaba, tek partili Cumhuriyet Halk Partisi döneminden mi kalma bir alışkanlığınız var? Onu anlatmaya çalışıyorum, onu söylemeye çalışıyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Onun izlerini görür gibiyim de, onu söylemeye çalışıyorum...

Avrupa Sosyal Şartını onayladık; AĞİK zirvesinde kabul edilen şartı da imzaladık. Türkiye Büyük Millet Meclisinde İnsan Hakları Komisyonunu kuruyoruz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kuruldu, kuruldu...

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Kuruldu Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, aziz vatandaşlarım... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* öyle söylüyorum tabii...

BAŞKAN — Lütfen, Meclise hitap edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, tabii... Buradan vatandaşlarıma da sesleniyorum. İnsan hakları meselesinde, insan hakları savunmasında bizim yapmış olduğumuz bu icraatı küçümseyenlere, görmezlikten gelenlere sesleniyorum; kendilerinin atmış oldukları bir adım var mıdır, bir adım? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sadece lafını ederler, "İnsana saygı" derler, "İnsana hürmet" derler; ama, atmış oldukları bir adım yoktur.

ERDAL BALKAN (Edirne) — Sıddık Bilgin'den bahset!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Bu nedenle 141, 142 ve 163'üncü maddelerde de gerekli değişikliği yapacağız.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Ne zaman?

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Ne zaman?

BAŞKAN — Lütfen dinleyiniz; karşılıklı konuşulmasın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, yapacağız. Çünkü, yine düşünce özgürlüğüne, fikre saygılı olan biziz. Bunu göreceksiniz, bunu biz yapacağız. Hazırlıklarımız tamamlandı.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yedi sene niye beklediniz?

BAŞKAN — Lütfen susalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bundan bazıları rahatsız oluyor. Tabii o rahatsız olanlar mühim değil, milletimiz mühimdir, özgür bir ülke, demokrasinin tüm kurallarıyla, kurumlarıyla işlediği bir ülkeyi biz yaratacağız, biz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sen!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu arada, demokrasi hakkında en ufak bir müspet dahil olmayanların, elbette, bizimle bu hususta yarışmaları mümkün değildir.

Şimdi, 141, 142, 163'üncü maddelerin kaldırılması veyahut değiştirilmesi hususunda Sayın SHP Grubuyla ve dolayısıyla onun Başkanıyla aramızda bir -herhalde- farklılık yoktur ve öyle zannediyorum ki, Doğru yol Partisi de aynı fikirleri paylaşır. Onlar adına konuşmak istemiyorum. Demek istediğim şu: Eğer öyle ise, bir mutabakat vardır; bu mutabakatın gereğini yerine getireceğiz. Demokrasinin asıl şartlarından bir tanesi de bu. Bu mutabakatı yerine getireceğiz. Şimdi, bilhassa 163'üncü madde hakkında, böyle bir mutabakat söz konusu iken, Türkiye'nin bir laik anlayışın dışına çıktığını iddia edenlere buradan seslenmek istiyorum: Türkiye, laik bir cumhuriyettir. Biz, bu laiklik prensibini savunuyoruz. Laiklik, dinsizlik demek değildir. Bunun böylece zihinlere, yüreklere yerleştirilmesi ve işlenmesi gerekir ve Anayasamızda, din ve vicdan hürriyeti teminat altına alınmıştır. Demokrasinin gereği de, insanımızın en iyi şekilde yaşayabileceği ortamı yaratmaktır. Din işleri ile devlet işleri ayrılır. Böyle olduğu halde, inanan insanları, din ve vicdan hürriyetini yaşamak isteyen insanları birtakım vasıflarla damgalamak, onları birtakım vasıflarla vasıflandırmak doğru değildir ve insan haklarına da saygının bir işareti değildir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer insan haklarını savunuyorsak -ki öyleyiz, onda en ufak bir şüphemiz yok- ve insanın refah ve mutluluğunu, hürriyetlerini savunuyorsak, vicdan, düşünce, inanış hürriyetlerine de saygı göstereceğiz. Bu saygı gösterildiğinde, gösterenleri herhangi bir şekilde vasıflandırmak, herhangi bir cepheye doğru itmek, ne ülke yararına, ne de bu insanların din ve vicdan hürriyetlerinin yaşanmasına yararlı olduğu inancında değilim ve Türkiye'nin de yararına olduğu inancında değilim.

Artık bu münakaşaları bırakalım. Samimi isek -ki öyleyiz, öyle olmalıyız-, gelin, insanlarımız hür olsun; isteyenler, istediği gibi inansın ve ibadetini yapsın; bundan hiç kimse endişeye kapılmasın. (ANAP sıralarından alkışlar) Serbest olsun. Hatta biz onlara bu hürriyetlerin en iyi şekilde yaşayabilecekleri ortamı hazırlayalım. Bundan korkmayalım.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Meclise getir.

BAŞKAN — Lütfen susalım ve müdahale etmeyelim hatibe.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel Türkiye'nin kalkınmasının kabul edilir sistemlere, tatbik edilir sistemlere, çağdaş sistemlere bağlı olduğunu ve bunun serbest pazar ekonomisi ile gerçekleşebileceğini söyledim; onun bir gereği olan özelleştirmeye taraftar olduğumuzu, yabancı sermayeye taraftar olduğumuzu belirttim. Tabii, açıkça ifade edilmiyor. Yine sözlerimin başında söylediğim gibi, hangi usullerle memleketi idare edeceksiniz, bunlar hiçbir zaman söylenmeyen hususlar ama, şu manaya da gelen, bu manaya da gelen birtakım ifadeler var; fakat, bir de tatbikat var.

Şimdi, biz bazı işletmeleri özelleştirdik. Ama, ne oldu? Belki özelleştirmeden yana olduğunu sırası gelince söyleyenler, sırası gelince de, "karşıyım" diyenler olabilir. Mahkemeye başvurdular, iptal ettirdiler.

ERDAL KALKAN (Edirne) — İsim ver, kim o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu biliyorlar... Kimler olduğunu vatandaş da biliyor; benim söylememe gerek yok.

Peki, inanyorsanız, özelleştirmeden yana iseniz, bu yola tevessül etmemeniz lazım, etmemeniz lazım. Çünkü biz inanıyoruz, bu müesseselerin özel teşebbüs marifetiyle

idare edilmesinden yana olduğumuzu söylüyoruz ve ülkenin kalkınmasının bununla mümkün olacağını -bu ve buna benzer, tabii tek bir şeye bağlamıyoruz; bunun, serbest piyasa ekonomisinin şartı olduğu söylemek istiyorum- bununla kalkınabileceğini ifade ediyoruz. Siz inanıyorsanız, bu yollara tevessül etmeyin; yardımcı olun; ülke hepimizin... Yani, "ANAP buradan puan alır" veyahut "ANAP bu icraatlarıyla vatandaşın refahını, mutluluğunu sağlar; bundan da biz zarar görürüz" diye düşünüyorsanız, bu doğru bir düşünce tarzı değildir.

TEVFİKERTÜZÜN (Zonguldak) — O mahkeme kararlarını ne zaman uygulayacaksınız, onu söyle.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin Sayın Ertüzün.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belli işte, bak; mahkemeye veren belli!

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — O mahkeme kararlarını, sana, uygulatacağım.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, lütfen oturun, müdahale etmeyin. Karşılıklı konuşmayın Sayın Başbakan, lütfen Meclise hitap edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sabahleyin Maliye Bakanımız, işçilerin yurt dışına gönderilmesinden bahsetti ve "Bu sanayi, bu fabrikalar ülkemizde olsaydı bu işçilerimiz de yurt dışına gitmezdi" dedi.

Şimdi, bu tenkit edildi. Yurt dışına işçilerimizin gitmesi pek özendirici bir şey değil, mecburiyetler tahtında yurt dışına gidilmiş. Bu yabana sermaye ülkemizde olsaydı da işçilerimiz yurt dışına gitmeseydi, daha iyi değil miydi? Söylemek istediğimiz şey bu.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlamamışsın, zabıtları bir daha oku.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen, dinleyelim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlamamış, Sayın Başkan!

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, yine de bunu savunuyoruz ve diyoruz ki, yabancı sermaye ülkeye gelsin ve biz bunu kolaylaştırmak da istiyoruz, sermaye birikimi artsın. Bu sene 900 milyon dolar yabancı sermaye girişi var Türkiye'ye. Yabancı sermaye niçin gelir? Yabancı sermaye, güven duyarsa gelir. Elbette, Türkiye güven duyulan bir ülke, ekonomisi ile de güçlü bir ülke. Bunun işareti... Yabancı sermaye evvelce neden gelmiyordu? Evvelce niçin yoktu? Altyapı da yoktu... Öyle ifade edildi; doğru, altyapı da yoktu. Zamanımızda, bütün altyapı hizmetlerini tamamladık; yollar, elektrik, telefon, barajlar otoyollar, Atatürk Barajı, F-16 savaşan uçaklar... Üç proje, üç proje değerli milletvekilleri, otoyollar, Atatürk Barajı ve F-16 uçakları... *(SHP sıralarından alkışlar)* Bizim dönemimizde başlattığımız 20 milyar dolar maliyetli işler... Türkiye'nin yapmış olduğu hizmetleri; elektriğini, telefonunu okulunu, hastanesini, yolunu köprüsünü, sıralayacak değilim; sadece üç kalem, 20 milyar dolar...

Diyebilir misiniz, 1980 öncesi düşünebilir misiniz, böyle hizmetleri gerçekleştirmek için malî imkânınız var mı? Sadece 2,9 milyar ihracatla olacak iş mi?

Bizim bu sene ithalatımız 20 milyar dolar, ihracatımız da 12,5 milyar dolar; kabataslak olarak 35 milyar dolar ticaret hacmi var. Türkiye'nin büyüdüğünü kabul etmeniz lazım,

Türkiye'nin güçlendiğini kabul etmeniz lazım ve dolayısıyla bu sene yüzde 9 büyümenin bir nedenini de burada aramanız lazım. Türkiye büyüyor diye esef etmenin, Türkiye büyüyor diye üzüntüye kapılmanın bir anlamı yok! Bundan vatandaşlarımız istifade ediyor. Biz, vatandaşlarımıza, elde edilen gelirleri paylaşıyoruz, fert başına düşen millî gelirini artırıyoruz. Şimdi, deniyor ki, "Yüzde 9 büyümenin sebebi şudur, sebebi budur."

Efendim siz sebep mi arayacaksınız, neticeye mi bakacaksınız?

HASAN ÇAKIR (Antalya) — Üzüm mü yiyeceksin, bekçi mi döveceksin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, üzüm mü yiyeceksin, bekçi mi döveceksin!

Efendim, şimdi bu günlerde güncel olan konulara değindikten sonra o diğer meselelere de temas edeceğim.

Şimdi, Sayın Genelkurmay Başkanımız istifa etti. Sayın İnönü bu mesele hakkında beni ziyaret etti, kendisi ile konuştum. Kendisi ile konuşmalarımızın -benim kendi ölçülerime göre- bazı noktalarını daha evvel açıklamak istemedim. Bu benim bir takdirimdir. Yanlıştır, doğrudur; ama şimdi bakıyorum ki, kendileri çok daha ileri giderek bazı açıklamalarda bulundular ve bu açıklamaları da neticede, bizim, yani benim meseleyi pek ciddiye almadığım şeklinde ifade ediyor.

Sayın İnönü bu istifanın nedenini sordu, istifanın nedeni, bizce, Hükümetimizce, şahsımca, inanışımca, hangi hallerde kamuoyunu da, bizi de, siz muhalefet partilerini de etkiler? Ben ölçümü söylüyorum. Bir: Eğer bizim yapmış olduğumuz bir icraat kanunlara aykırı ise; denebilir ki, "Efendim, siz şu talimatınızla, şu hareketinizle, şu icraatınızla, şu tasarrufunuzla kanunlara aykırı bir davranışta bulundunuz, Anayasaya aykırı bir davranışta bulundunuz, demokratik usullere aykırı bir davranışta bulundunuz. Ben de bunu kabul etmedim. Bu davranış da şu şu şudur. Onun için istifa ettim."

Şimdi Sayın İnönü'ye diyorum ki; "Böyle bir hal yok." O diyor ki, "Ben inanmıyorum." Haydi gelin şimdi Sayın İnönü'yü inandırın bakalım! Nasıl inandırırım? Devam edeceğim. Benim için mühim olan veyahut Hükümeti muaheze etmek için geçerli olan bir neden de ne olabilir? Denilir ki, "Efendim, siz böyle bir talimat verdiniz veyahut böyle bir tasarrufta bulundunuz, bir icraatta bulundunuz. Bu, milletin ve ülkenin menfaatine de değildir." Doğru; o neyse, oturur bakarız. Ya deriz ki, "Hayır; bu, ülkenin menfaatinedir" veyahut deriz ki, "Doğrudur"; işi düzeltiriz. Böyle bir şey de yok. Diyorum ki "Yok"; inanmıyor. Şimdi inandırmaya çalışacağız; nasıl inandıracacağız bilmiyorum!

Körfezle ilgili bir konu akla geliyor ve Sayın İnönü her zaman diyor ki, "işte siz bizi savaşa götürüyorsunuz. Muhakkak buna yönelik bir tasarrufunuz olmuştur, istifa etmiştir." Diyorum ki, "Böyle bir şey de yok." Ve hatta diyoruz ki, "Biz ülkeyi savaşa götürmüyoruz. Savaş ilanı yetkisi Meclisindir." Sayın İnönü sanki hiç duymamış gibi yahut da bu işten hiç haberi yokmuş gibi, yine diyor ki, "Ben inanmıyorum." Şimdi diyorum ki, bunlar yoksa ve kendisiyle de konuşurken, -belki şimdi söylüyorum, Sayın İnönü'ye anlattım- sorduk: "Bizim bilmediğimiz bir icraatımız söz konusu mudur? Dedi ki "Hayır." Bir sene içerisinde anlaşılamadığımız bir konu var mıdır? "Hayır." Şimdi Sayın İnönü diyor ki, "Hayır, olmaz; beni tatmin etmediniz." Bilmiyorum ki, nasıl tatmin edeceğiz şimdi! İşte bunu söylüyorum. (ANAP sıralarından alkışlar) Bilmiyorum ki, nasıl tatmin

edeceğiz Sayın İnönü'yü! Ama, Sayın İnönü ne yapıyor; bunu eviriyor, çeviriyor.. Bakın şunu söylemek istiyorum: Ben Sayın İnönü'yü, bu şekilde konuşulanları değiştirerek başka bir mecraya sokabilecek kişi olarak görmüyordum.

ZİYA ERCAN (Konya) — “Akli başında sanırdım!”

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Huzurlarınızda söylüyorum; ama bakıyorum, bu hususta epey mesafe aldı; bazılarını hiç aratmıyor! Halbuki ben onu öyle görmüyordum ve esasında diyalog da ancak benim dediğim ölçüler içerisinde kurulabilmelidir. Meseleleri eğer, değişik, çarpıtılarak kamuoyuna anlatıp, bundan elbette ki bir politik sonuç elde etmek istiyorsanız, bu yanlıştır. O zaman konuşmalarımızı, basarız banta, gerektiğinde bütün millete ilan ederiz.

ZİYA ERCAN (Konya) — Adamcağızı rahat bırak!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın İnönü devam ediyor; diyor ki: “Efendim, olur mu?” Peki, nasıl olur? “Bak, Sayın Genelkurmay Başkanını komutanlar merasimle uğurluyor.” Uğurlar tabii, diyorum, yani Sayın Genelkurmay Başkanımızın istifası bizi de üzmüştür, onları da üzmüştür.. Uğurlarlar. Ne yapsınlar yani; kapıdan kovsun, atsınlar mı? “Yok” diyor, “Burada yine ne ihtimal vardır; efendim, komutanlar oturmuştur, kararlaştırmıştır.” Yok böyle bir şey, komutanların haberi yok; birisi İstanbul’da, birisi görev başında iken ben Genelkurmay Başkanına o anda vekâleten Güreş Paşa’yı atamıştım, onunla konuştum, “Böyle bir konu yok” diyor dedim; “Senin haberin yok” diyor!

Peki, ne demek istiyor? Bunlar, bu laflar, siyaset değil de -Sayın İnönü burada üzüntüsünü belirtiyor- bu laflar siyaset değil de, Orduyu siyasetin içine çekmek değil de, ya nedir? Şimdi ben soruyorum: Ya nedir? (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bana kızılıyorsunuz... Ya nedir efendim? Ben, bunları anlatıyorum; o diyor ki -vatandaşa böyle mesaj verecek-“Başbakanın bundan haberi yok. Nasılsa, bu iş yukarıdan idare ediliyor” (*SHP sıralarından “Doğru, doğru” sesleri, gürültüler*)

Efendim, ülkenin idaresine talip olanlar, ülkeyi idare etmek için sahneye çıkanlar, inandırıcı olmalılar, inandırıcı. Her şeyden evvel, hayal üzere birtakım mizansenler üzerine politika üretilmez, gerçekler üzerine politika üretilir. Türkiye’nin de gerçeklerini bilerek politika üretmek lazımdır. O zaman inandırıcı olunur. Yoksa, böyle, “Benim aklımdan böyle geçiyor.. Ne geçiyor sizin aklınızdan? O zaman benim aklımdan da başka şeyler geçiyor..”

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Ne geçiyor, ne geçiyor?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın şimdi, benim aklımdan neler geçtiğini geçen konuşmamda söyledim de, yerinizden hop, hop hopladınız.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Söyle, söyle, içinde kalmasın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yani onlara da tahammül edemiyorsunuz, bir daha hoplatmak da istemiyorum tabii, sizi. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Bir diğer konumuz, Zonguldak meselesi..

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, aman ha, bana, giydirilmiş fiyat, çiplak fiyat anlatma!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatmayacağım.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bana salim rakam söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, benim burada...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Şu kadar yevmiye şu kadar olmuş, şu kadar net geçecektir” deyiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Söyleyeceğim, söyleyeceğim.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen oturalım, sakın dinleyelim lütfen müdahale etmeden. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi Zonguldak'ta grev olunca bütün partiler oraya koştu. (SHP sıralarından “Siz de gidin Sayın Başbakan” sesi) “Haklı davanızı sonuna kadar savunun” diyorlar... Güzel... Herkes haklı davasını sonuna kadar, kanunlar çerçevesinde savunsun. Hay hay; buna hiç kimsenin bir diyeceği yok. Yalnız, kanunların dışına çıkılmasın...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Mühim!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii mühim.

Hukuk devletini savunuyorsun, hukuk devletini savunanlar, biz kanundan bahsettiğimiz zaman neden rahatsız oluyor? (ANAP sıralarından alkışlar) Hukuk devletindeyiz, üstün olan hukuk, sen ben değil. Hukuk devleti, sadece benim için, senin için de değil, Türkiye’de yaşayan herkes için mühim; sendikası için de mühim, dernekler için de mühim, her kuruluş ve partiler için de mühim. Hukuk devleti içerisindeyiz. Grev, kanunlarımızca hak kabul edilmiş; saygılıyız; nitekim grevdeler. Yalnız, niçin grevde bulunuyorlar? “Ücretimiz az” diyorlar ve “Bize verilen para 500 bin liradır” diyorlar.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Yalan söylüyorlar!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen sonuna kadar dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi ben buradan Türkiye’deki tüm işçilerimize, Zonguldak’taki işçilerimize sesleniyorum, Zonguldaklılara sesleniyorum, diğer vatandaşlarıma da sesleniyorum: tabii, belki vatandaşlarımız bilmez, diyebilirler ki: “Canım bunlar işçilerimize az ücret vermişler. İşçilerimiz yokluk, sefalet içerisinde. O halde işçilerimiz insanca yaşayabilecekleri bir paraya kavuşmalılar.”

Haklılar; böyle olsa, ben de o işçilerimizle ve böyle düşünen vatandaşlarımızla beraberim. Çünkü, sosyal devlet olmanın niteliği de, insana, insanca yaşayabilecek, maddi ve manevi ortamı yaratmaktır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi, bu sözleşmeler şöyle: Bu senenin 1 Temmuzundan başlıyor, aralık sonuna kadar, 1991 Ocağından başlıyor ve 6 aylık dilimler halinde gidiyor. 1 Temmuzdan itibaren Aralık sonuna kadar, yani 20 gün sonraya kadar bizim işçilerimize verdiğimiz ücret, çıplak, net, eline geçen... (SHP sıralarından “Ne demek çıplak?” sesleri ve gürültüler) Eline geçen, cebine giren... Var mı bunun daha ötesi? (ANAP sıralarından alkışlar) Yani şimdi “Ben anladım, anlamadım, aldatıldım, aldatılıyordum” lafı yok böyle... Cebine giren para... Buradan sesleniyorum hepsine ve sizlere, o, bölük bölük oradaki topluluğun hissiyatını istismar etmek için giden sizlere sesleniyorum... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yer üstünde çalışan işçinin -bu temmuzla aralık arasında, ocaktan sonra artacak, onu da okuyacağım- eline geçen para...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Çıplak mı?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim, karşılıklı konuşulmasın efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Cebine giren, cebine... Bu miktar, 1 milyon 285 bin lira.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı alıyor Sayın Başbakan, bu parayı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yer altında çalışan işçi 1 milyon 652 bin 400 lira.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Net aylığı bu mu?

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Hani 2 milyon demiştiniz biraz evvel?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim, gürültü olunca anlaşılmıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gene tekrar edeceğim, herhalde bunlar anlamadığına göre, vatandaşlar da anlamamıştır! Böyle anlayışlı görünüyorsunuz; ama hiç de gösterdiğiniz gösterge öyle değil yani! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yani 20 gün sonra, 1991 yılının Ocak ayından itibaren yer üstünde çalışan işçimiz 1 milyon 696 bin lira...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Net, cebine giren, eline geçen... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yeraltında çalışan işçimiz, 2 milyon 146 bin lira...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Sayın İnönü'ye bunu da söyledim o toplantıda; "Gidiyorsunuz; bakın bunları da verdik, bilesiniz" dedim. Elbette, oturup konuşmak lazım. Ne var yani, oradaki sendika başkanına "Canım, bana Başbakan böyle diyor; bir oturun konuşun, verilen rakamlar da pek fena değil" diyemez miydi?

Şimdi bütün işçilere sesleniyorum: Bu verdiğimiz ücret, diğer işçilerimizin aldığı ücretle mukayese edildiğinde, az mıdır? *(SHP ve DYP sıralarından "Az" sesleri)* Şimdi, gönül ister ki, imkânlarımız çok olsun, daha çoğunu verelim. İşçimizden hiçbir şey esirgemiyoruz, hiçbir şey esirgemeyiz. Yalnız, bu konuyu işçilerimizin bildiği kanaatinde değilim.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Bilmeyen sizsiniz, onlar biliyor.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz devam edin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşçilerimiz buna razıdır. Çünkü, imkânlarımız bu, hatta imkânlarımızı zorluyoruz. Ben şimdi, müessesede şu kadar zarar ediyor, müessesede üretim şu kadardır demeyeceğim. Demeyeceğim, çünkü, o, belki başka türlü yorumlara neden olur; ama biz Türkiye'nin gerçeklerini konuşacaksak, oturup hep beraber konuşalım. Yani siz diyorsanız ki, verin 8 milyon da kurtulun. Paramız olsa da versek, Türkiye'nin ekonomisi bunu gerektirse de versek! Esirgediğimizden değil... Biz nihayet bunları diğer vatandaşlarımızdan vergi olarak alıp, işçilerimize, memurlarımıza veriyoruz; kasamızda mevcut olan bir paradan dağıtmıyoruz, vatandaştan aldığımızı

yine vatandaşa veriyoruz, vatandaşın parasını vatandaşa veriyoruz. O bakımdan, diyoruz ki, sendikaya, sendika başkanına, gelin, oturun, konuşun.

Bakın, burada neler noksan? Şu saydıklarım bu ücretin dışındadır: 3 ton kömür veriyoruz. Sosyal Sigortalar işveren hissesi bundan hariç; yüzde 14'tür. Amele Birliği işveren hissesi hariç; yüzde 6 tutuyor. Konut edindirme hariç, tasarrufu teşvik hariç, kıdem tazminatı hariç. Verdiğimiz ücretin dışındadır bunlar, bunlar hariçtir.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — İkramiye hariç mi?

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, diyoruz ki, bu grevi bir siyasi mesele haline getirmeyin. Herkes hukuk çerçevesinde, kanunlar çerçevesinde hakkını kullansın. "Kimse hakkını kullanmasın" da demiyoruz; hakkını kullansın; ama kamuoyunca da bilinsin ki, bizim verdiğimiz ücretler de bunlardır. O zaman bizi, acaba işçiyi mağdur eden, işçinin hakkını vermeyen insanlar olarak mı değerlendireceksiniz; yoksa, veren bir hükümet olarak mı değerlendireceksiniz? Bu artış, yüzde 117'ye tekabül ediyor. Sendikanın bizden istediği ise, yüzde 450'dir. "Hadi, hakkınızı alıncaya kadar mücadele edin!" Eee, Gidelim hep beraber bağıralım; "Hakkınızı alıncaya kadar mücadele edin!"

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Sayın Başbakan, yüzde 117 artışla 520 bin lira, 1 milyon 100 bin lira eder. Niye yalan söylüyorsunuz? (ANAP sıralarından "Otur yerine" sesleri)

BAŞKAN — Lütfen oturalım... Sayın İdare Amirimiz, lütfen oturtun arkadaşımızı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene programda bu işletmeye 290 milyar lira yatırım var; yani, biz bu işletmeyi ayakta tutmaya çalışıyoruz, 70 milyar dolar da kredi almışız, bu iş için sarf ediyoruz. Bazılarının dediği gibi, bu işletme gözden çıkarılmış, bu işletmeye bakılmıyor gibi herhangi bir iddia da, katiyen doğru değildir, katiyen doğru değildir.

Ben, Sendikayı görüşmelere davet ediyorum. Türkiye'nin meseleleri sadece hükümetin meselesi değildir, hepimizin meselesidir ve her sağduyulu vatandaşımızı da bu meseleye dahil ederek yardımcı olmasını istiyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bir diğer konumuz da şudur: Bu konu sık sık konuşuluyor; artık belli ki, bir siyasi malzeme haline geldi...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Malzeme değil, burada gerçekleri konuşuyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, deniyor ki, "Hükümet devre dışıdır; Cumhurbaşkanı tüm yetkileri kullanıyor ve bu idare tarzı, bu düzen iyi bir tablo değildir ve demokrasimiz için sakıncalıdır." Buna benzer ve bu mealde iddialar vardır.

Hepimiz biliyoruz ki, biz parlamenter sistemle idare ediliyoruz. Bizim sistemimiz parlamenter sistemdir ve yine herkes biliyor ki, bu parlamenter sistem çift başlıdır... (SHP sıralarından "Hayda!" sesleri) Evet, bu iş zaten bu "Hayda"lardan oluyor; yani, bu "hayda"lar işte bu işi yapıyor! (ANAP sıralarından alkışlar)

Anayasanın 8'inci maddesi, yürütme görev ve yetkisinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunda olduğunu söylüyor. Şimdi diyeceksiniz ki, "Efendim, olur mu öyle şey?" Anayasa öyle yazıyor.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Nerede yazıyor?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 8'inci maddede yazıyor; açacak, okuyacaksınız artık; nerede yazıyor diye ben şimdi sana buradan söyleyecek değilim.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim. Karşılıklı konuşulmasın lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru, doğru... Bak bana bir şey hatırlattın. Sen bilmediğine göre, vatandaş da bilmiyordur, bir okuyayım, vatandaş da öğrensin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ALİ ŞAKİR ERGİN (Yozgat) — Sayın Başbakan, oku da öğrensinler.

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Vatandaş biliyor, o bilmiyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 8'inci maddesini okuyacağım; belki çoğu bilmiyor, öyle anlaşılıyor; çünkü, ben konuştuğça hayret ediliyor.

“Yürütme yetkisi ve görevi

Madde 8. — Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Anayasaya ve kanunlara uygun olarak” diyor ama!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi buna da itiraz sesleri yükseliyor. Varın görün ki, doğruyu nasıl bulacağız!

Burada yazıyor, Anayasada yazıyor... Hukuk devletinden bahsediyoruz, Parlamento sistemden bahsediyoruz ve bu parlamento sistemin ve hukukun, Anayasanın, organlara vermiş olduğu yetkilerden bahsediyoruz.

FERİT BORA (Diyarbakır) — 104'üncü maddeyi okuyun, doğrusu orada yazıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Cumhurbaşkanıyla beraber...

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Kararnemelerle yönetiyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette... Bizim kararnemelerimizi Cumhurbaşkanı imzalıyor. Elbette imzalıyor ve 104'üncü maddede de görevleri sıralanmış... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Arkadaşlar, müdahale etmeyelim lütfen...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Taşrada avukatlık yapmaya benzemez bu! 101'inci madde ne diyor?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz lütfen devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi burada sabahleyin diğer liderler konuştuğunda, “Yani biz vatandaşa anlatıyoruz bu işleri. E, susun da vatandaş anlatalım” diye ikazlar oldu, bizim arkadaşlarımızın pek de müdahalesi olmadığı halde. Şimdi, ben, sayın Başkanlara, aynı telkinatı kendi gruplarına yapmalarını istiyorum, rica ediyorum. Çünkü biz de vatandaşlarımızla konuşuyoruz... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Aynı, eşit ölçüler içerisinde konuşmalıyız. Yani, tahammülsüzlük göstermenin bir anlamı yoktur. Hani diyoruz ki, demokrasi olsun, vatandaşın huzuruna çıkalım, konuşalım, herkes fikrini anlatsın, susan Türkiye olmasın, konuşan Türkiye olsun... Yani biz, Başbakan olarak şu kürsüde konuşamazsak, maazallah bir iktidara filan

-geleceğiniz yok; ama- gelseniz demek, bizi hiç konuşturmazsınız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yani, hiç olacak iş mi? Müsaade edin, sabredin, pek fazla bir şey de kalmadı, bitireceğiz biraz sonra, rahat edersiniz.

Değerli milletvekilleri, ayrıca, 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında büyük fark vardır; yürütmeye verilen yetkiler itibarıyla büyük farklılık vardır. 1961 Anayasasının felsefesi; Parlamento kanun yapar, yürütme, hükümet bunu uygular. O zamanları hatırlayacaksınız; yani o dönemlerde görev yapanlar, bu sıralarda oturanlar gayet iyi bilir, "Efendim, hükümete yetki verilmemiştir; hükümetin eli kolu bağlanmıştır; hükümet icraat yapamaz hale getirilmiştir. Bu, seçilmişlere güvensizliktir; seçilmişleri bir kenara itmektir" itirazlarını hep beraber yaptık ve bu itirazlar doğrultusunda ve aynı zamanda modern anayasaların gereği olarak ve çağın şartlarına uygun olarak daha aktif olması gereken hükümetlere daha geniş yetkiler verildi ve orada 1961 Anayasasında sadece görevden bahsedilmişken, şimdi yetki ve görev, yürütmenin yetki ve görevleri 8'inci maddede sıralandı. Şimdi demek ki, yürütmeye bir güç kazandırıldı. Bu sadece bizim ülkemizde değil, bütün modern anayasalarda var.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Mesela hangisinde?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Batı demokrasilerinde var; hepsinde var, hepsinde... Yani lütfen... Şimdi, bilmediğiniz konularda da böyle hemen fırlamayın; biraz bir bakın, biraz bir araştırın. Böyle sadece itiraz etmeye alışmışsınız, yani bir konuyu enine boyuna, detayına hiç düşünmeden, tartışmadan, hemen itiraz! Ee, âdet öyle, muhalefetin âdeti öyle; ama biz değiştirmek istiyoruz. Yâni, biraz araştırın, biraz dinleyin, biraz okuyun; ne ise yani, ne yapacaksınız yapın.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Çiftçiye gel biraz da, çiftçiye.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin, lütfen.

Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İyi hatırlattın bak! Çiftçiyi... Çiftçiye bu sene 3 trilyon lira, buğday-hububat üreticisine, para verdik; peşin, peşin... Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kim kalkıp iddia ediyorsa ki, bu parayı veyahut da benzer parayı...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Peşin mi verdiniz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Peşin, peşin para verdik. Bir göreyim de, şöyle alını karıştırayım, bir göreyim! (ANAP sıralarından alkışlar) Nerede? 3 trilyon para hububat üreticisine ve dış piyasaya göre bir misli fiyat vermek suretiyle, destekleme suretiyle çiftçimize parayı verdik. Hangi çiftçiden bahsedeceksin?

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay, çay; çay paraları ne oldu?

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, lütfen oturunuz, lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 trilyon lira gübrede sübvansiyonumuz var. İyi söyledin, iyi söyledin!

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Çeltiği ne yaptın?

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paraları ne oldu Sayın Başbakan, çay paraları ne oldu?

BAŞKAN — Lütfen, lütfen Çakıroğlu, lütfen oturun, müdahale etmeyin.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paralarını soruyorum.

BAŞKAN — Dinleyin, bitirsin sözünü.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, o konuya geliyoruz. Tabii bu bir antrparantez oldu.

Şimdi, yürütmenin yetkileri artırılmıştır ve bu bilerek yapılmıştır, Türkiye'nin gerçekleri göz önünde tutulmak suretiyle yapılmıştır.

Şimdi, yürütmeye beraber, ayrıca Cumhurbaşkanının da yetkileri artırılmıştır.

Şimdi bakınız, Türkiye'de ne garip işler oluyor! Sivilleşmekten bahsediyoruz. Türkiye'de Cumhurbaşkanı, bir 1950'de sivil olmuş, bir de 1989'da bizim dönemimizde sivil olmuş ve bu Meclis seçmiş.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — ANAP seçti...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her ne kadar muhalefet grubu girmediyse de, bu Meclisin kararıdır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — ANAP'ın kararı...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ANAP'ın kararı değildir. Hukuki olarak ben söyleyeyim de... Siz, ANAP'ın kararı olduğunu söylüyorsanız, ANAP bundan iftihar eder, ANAP'ın bunda çekinecek bir tarafı yok. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* ANAP iftihar eder; kendi kurucusunu ve devlete ömrünü vakfetmiş, bu işleri bilen ve ülkeye damgasını basan bir insanı Cumhurbaşkanı seçmekle ANAP iftihar eder. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, 1980'den evvel, ne ise, ülkede bir Cumhurbaşkanlığı rahatsızlığı yaratılmak âdet haline gelmiş, 1980'den evvel bu Meclis bir Cumhurbaşkanını seçemedi; işte, şöyle oldu, böyle oldu, sekiz ay, dokuz ay bir Cumhurbaşkanını seçemedi bu Meclis.

NABİ SABUNCU (Aydın) — Demokrasiydi o, demokrasi; demokrasinin ruhuymdu.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bizim dönemimize geldik; mesele yok; seçime normal başlandı... "Hayır efendim, seçemezsiniz". Neden, neden seçemeyiz? Niçin seçemeyiz? Nedeni hukuki değildir, anayasal değildir, sadece siyasidir. Siz tabii diyorsunuz ki, ANAP'ın kurucusu Cumhurbaşkanı olmasın. Bunu düşünebilirsiniz; buna bir şey dememiz mümkün değil.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Yüzde 20 oyla, olmaz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama bunu bir kan davası haline getirmenin anlamı yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Geç kardeşim bunları, geç...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Meclise girmiyorsunuz, görevinizi yapmıyorsunuz. Halbuki vatandaş sizi buraya görevinizi icra edesiniz diye gönderdi. Yani Meclistedir sizin göreviniz; burada görev ifa edeceksiniz ve demokratik sistemin gereği de budur. Muhalefet partileri, görev yapmamak için değil, görevlerini Mecliste yapmak için vardır ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Siz demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak görevinizi ifa etmiyorsanız, demokratik anlayışınızda da noksanlık vardır!

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — İngiltere'ye bak İngiltere'ye, biraz ders al!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bırakın Meclisi... Hadi Meclise gelmedik, o günün havası öyle, öyle diyelim.

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Bayramlar ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, millî günlerimiz var, bayramlarımız var... Millet olmanın gereği, bir olacağız, beraber olacağız; iyi günlerimizi, kötü günlerimizi paylaşacağız. Bu nasıl bir düşüncedir ki, o bayramlarda dahi beraber olamıyoruz!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Tarafsız Cumhurbaşkanıyla...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bayramlarda dahi beraber olamıyoruz; ama hatırlayacaksınız bir yerde beraber olduk...

MEHMET KAHRAMAN (Erzurum) — Hamzaköy'e giderken.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır hayır, hayır; naaşlarda beraber olduk. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, tabî bu değerlendirmeyi aziz vatandaşlarımın yapmasını istiyorum, aziz milletvekillerinin yapmasını istiyorum.

Şimdi, niçin orada beraber olduk? Miras meselesi... Demokrat Partinin mirasını alanlar ve devamı olduğunu iddia edenler, senelerce ve senelerce o mirastan istifade edip, aslı sahiplerine bir vefa borçlarını ödeyemediler! *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Biz Demokrat Partinin devamı değiliz; ama demokrat ruhlu insanlarız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Demokrat ruhlu insanlarız, demokrasiden yanayız. Kim demokrasiye hizmet etmiş, mücadele etmişse, elbette ki, bunların değerini, bunların kıymetini bilir, vazifemizi yaparız, yaraları sararız.

Biz yaptık... Biz yaptık da, biraz evvel söylediğimi tekrarlamak istemiyorum; o zaman bizimle beraber olanlar, millî bayramlarımızda da bizimle beraber olurlarsa, bir şey kaybetmezler, hiçbir şey kaybetmezler. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz o törende, naaşların naklinde sizinle beraber değildik, biz halkla beraberdik. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Doğruyu söylüyoruz, bunu da bilin; biz halkla beraberdik.

BAŞKAN — Buyurun devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz susarlarsa devam edeceğim efendim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Devlet adamları neredeydi? Devlet adamlarını törene getirebildin mi? Biz halkla beraberdik orada. Devlet adamlarını törene getirebildin mi? Cevabını ver bakalım.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesini iddia ettik. Halk tarafından seçilsin... Bunu ortaya atan biziz.

Bilahare muhalefet partileri buna yanaşmadılar; şimdi Sayın Demirel, “Biz de varız” diyor!

Biz inanıyoruz ki, eğer şimdi Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilirse, millet yararınadır, insanımız yararınadır, ülke yararınadır; çünkü bir Anayasa değişikliği yapacağız. Anayasa değişikliğinde esas olacak şeyler, elbette ki, ülkenin yararına, vatandaşlarımız yararına, insanlarımız yararına olmalıdır; prensip budur. Buna inandığımız zaman Anayasayı değiştiririz. Sadece bu maddeleri mi? Varsa, otururuz, yine, ülke yararına olduğuna inandığımız maddelerini değiştiririz. Demek ki, prensibimiz, milletimizin, insanımızın menfaatidir, prensip budur ve anayasalar da zaten onun için yapılır ve devlet idaresinin çatısı oluşturulur; ama gaye insandır, vatandaşımızdır.

Şimdi burada birleştik, tamam; Anayasayı bu konuda değiştireceğiz...

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Seçim ne zaman, seçim? Kıvırma yok.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu arada “Kıvırmayok” diye söylüyor bir arkadaşımız; tabii, ben kim olduğumu bilemiyorum. Şimdi siz hatırlayacaksınız; bu belediye seçimlerini öne alalım diye biz bir Anayasa değişikliği yapılmasını istedik...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Canım, bırak onu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Canım, onu bırak, bunu bırak! Onu neden bırakayım? Onu bırakamam; çünkü bu, insanların tutumunu gösterir. Bırakacağım bırakmaya da; fakat o işleri yapanları vatandaşa tanıtmak lazım; tabii bırakacağım. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) “Bırak”... Niye bırakayım?

Şimdi, o zaman dendi ki: “Getirin efendim, getirin; biz bu Anayasa değişikliğini yapacağız; yeter ki, sandığa gidelim, yeter ki, sandık kurulsun”...

Açık açık bunlar söylendi; getirdik teklifi... İşte o, “Kıvırtırdın” dedin ya, şimdi kim dediyse o kıvırttırmayı; işte o kıvırttırma oldu. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani o senin dediğin oldu, şimdi bir kıvırttırma oldu.

Şimdi diyoruz ki, bunlar, kıvırttırma ile falan olacak işler değildir. Gelin, bu işleri, milletin menfaatini göz önünde tutmak suretiyle yapalım; gelin, bu işleri, hayalî birtakım meseleler üretip de, onun üzerine politika icra etmek suretiyle yapmayalım. Gerçekleri konuşalım, gerçekleri ortaya koyalım ve politikalarımızı onun üzerine inşa edelim.

Şimdi, “Efendim, siz, yüzde 20 ile burada oturuyorsunuz, halkın yüzde 80’i sizin karşınızda” deniliyor. (*DYP sıralarından “Doğru, doğru” sesleri*) Doğru, değil mi?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin ve karşılıklı konuşma olmasın, lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru mu, değil mi; şimdi tekrar size tasdik ettireceğim o işi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bir daha milletvekili olamazsın Erzincan’dan!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen ne söylüyorsun bilmiyorum da, dinle lütfen.

BAŞKAN — Sayın İrfan Demiralp, lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi biz diyoruz ki, bu yapılan seçimler, mahallî idareler seçimidir, milletvekili seçimi değildir. Biz, milletvekili seçimlerinde yüzde 36 oy aldık, aynı seçim kanunu ile beraberce seçime girdik ve vatandaşın, şimdi olduğu gibi, teveccühü o zaman da bize mazhar oldu; geldik, burada oturduk, siz de orada oturdunuz... Aynı seçim kanunu...

Neticede, o seçim, mahalli idareler seçimidir, milletvekili seçimi değildir. Doğru mu? Doğru, doğru...

Çünkü, bakın, şimdi burada da aynı görüş serd ediliyor, 13.12.1977 tarihli Tercüman Gazetesinden okuyorum: Sayın Demirel, “Mahalli idareler seçimi ile genel seçimin mukayese imkânı da şu anda yoktur. Milletimiz neye karar verdi ise, iyi karar vermiştir. Farz ediniz ki, iktidarda bulunan parti, mahallî idare seçimlerinden hiçbirini kazanamadı; ama Millet Meclisinde kendisini ayakta tutacak güce sahip. Hükümeti bırakacak mı? Mahallî idareler seçimleri, hükümet meselesi ayrı ayrı konulardır. Bu iş karışır, rejimin kaidesine düşülür.” (ANAP sıralarından alkışlar)

Doğru bu laf, doğru. Doğru tabii.

İşte, doğruları her zaman savunmak mühim. Yani, doğruları bir zaman iddia etmek, birtakım şartlardan sonra da aksini söylemek, yanlış. Doğru olan, her zaman doğrudur. Sonra, bunlar sübjektif kaideler değil, Anayasal kaideler. Milletvekili seçimleri 5 sene süre ile yapılır ve milletvekili seçimlerinde seçim kanunu gereğince oyun çoğunu alanlar, gelir iktidar olur, diğerleri de muhalefet partisi olur. Şimdi şöyle bir kaide var mı; yani bütün partilerin aldığı oydan çok oy alacak iktidar partisi? Böyle bir seçim kanunu yok. Onun için, şimdi milletin huzuruna geçip de, “Efendim, yüzde 20 oy alındı, yüzde 80’i sizi istemiyor” demenin hukukî ve demokratik bir anlamı yoktur.

Şimdi gelelim işin diğer yönüne; 3 Haziran seçimlerini yaptık.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — En son seçim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, en son seçim.

En sonda yapılan seçimler, 54 merkezde yapıldı ve o zaman iddia edildi; bu bir referandumdu, bu bir referandumdur denildi. Evet, evet... (DYP sıralarından gürültüler) Ve biz bu seçimlere girdik...

ALİ ESER (Samsun) — 26 Martta dediniz onu.

BAŞKAN — Lütfen efendim müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partileri netice alamadı. Doğru Yol zannediyorum 4 yerde, SHP de 11 yerde kazandı. Diğer partilere üç dördü birer birer dağıldılar, gerisini biz kazandık. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Hiç rahatsız olmayın. Peşinden 19 Ağustosta seçimler yapıldı...

Şimdi, 19 Ağustosta yapılan seçimlere Doğru Yol Partisi girmeme kararı aldı. Girmeme... Şimdi bakınız, şimdi bir parti düşününüz ki, “Ben yüzde 45 oy alacağım, iktidara geleceğim, Cumhurbaşkanı değiştireceğim” diyor; yapacağımız bir mahallî seçime giremiyor! (ANAP sıralarından alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yapacağız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bu nasıl inandırıcı olur? Bu, inandırıcı olmaz. Hatta, İstanbul'da alınan oy SHP'nin ve Doğru Yol'un aldığı oy, ayrı ayrı yüzde 8'dir. Yüzde 8'dir...

Şimdi, eğer sizin mantığınızdan hareket edersek, İstanbul'da yüzde 8 oy alındı, SHP Belediye Başkanı, İstanbul'da idarenin başında! Şimdi ben soracağım: Yüzde 8 ile siz İstanbul'u nasıl temsil edersiniz? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi, Doğru Yol da yüzde 8 oy almış, "Benim yüzde 45 potansiyelim var" diyor... Nasıl inandırıcı olacaksınız?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Gel seçime, gel de görelim.

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, SHP, tabii parti içi meseledir ben oraya girmek istemem, ama bundan etkilendi; olağanüstü kongreye gitmek mecburiyetini hissetti. Neticesi şöyle olur, böyle olur... Yani, böyle hafife alınacak bir iş değil. Şimdi siz neyinize bakıp da, "Efendim, seçime gidelim, erken seçime gidelim" diyorsunuz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sana ne ondan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hâlâ diyorsunuz ki -siz ve sizi savunanlar, sizi tutanlar, birtakım bilinenler, bilinen, sizi tutan insanlar- "Efendim, DSP ile SHP birleşmelidir, aksi takdirde iktidar olma imkânları yoktur."

Eee, siz de bunu kabul edip, her gün, birleşme tekliflerini gönderiyorsunuz! Neyinize güveniyorsunuz da, burada kalkıp vatandaşın huzurunda işte -lafı söylemek istemiyorum- birtakım beyanlarda bulunuyorsunuz?

Ben, bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)⁷⁵

⁷⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 52, Birleşim 44, Sayfa 112-131*

24 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerindeki Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, hepimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, bugün yapılan görüşmelerde bize, Hükümetimize yöneltilen eleştirilere cevap vermeye çalışacağım. Ancak, bir hususu tüm milletçe ve Yüce Meclisçe iyi tespit etmemiz lazımdır: Biz, Anavatan Partisi olarak, kendi icraatlarımızın vatandaşlar tarafından, milletimiz tarafından iyi anlaşılabilmesi ve bir mukayese imkânının sağlanabilmesi için, 1980’den evveli dile getiriyoruz; o günlere özlemimiz olduğundan değil. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bunu normal telakki etmek lazımdır. Elbette, bir mukayese imkânı doğacaktır ki, iyi ile kötü tefrik edilebilsin. Hepimizin arzusu, vatandaşımıza gerçekleri anlatmak değil midir? Ben şu söze katılıyorum: Ülkeyi kim iyi idare ediyor; bu, açıklığıyla ortaya çıkmalıdır. Evvele gidişimizin sebebi, o günlerde ülkeyi idare edenlerin, bugün yine idareye talip olmalarıdır. Yoksa, elbette ki o günleri anlatmayız. Çünkü, o günlerin anlatılacak, övünülecek bir tarafı yok. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Ancak, o günlerde ülkeyi idare edenler, ülkede hiçbir şey yokmuş, her şey güllük gülistanlıkmış gibi, bu kürsüden konuşabiliyorlar ve tekrar idareye talip olduklarını milletimize açıklamaya çalışıyorlar..

Şimdi, onun için, biz Yüce Milletimize diyoruz ki, “Hafızai beşer nisyan ile maluldür. Aman dikkat ediniz, 1980 öncesi yaşadığımız günleri ve Türkiye’nin içinde bulunduğu durumu bir gözden geçiriniz, hatıralarınızı tazeleyiniz ve bugünlerle mukayese ediniz. Eğer bu mukayesede, “Hayır, 1980 öncesi idareden çok memnunduk; biz huzur içerisinde yaşıyorduk, barış içindeydik, birbirimizi çok severdik; kamplara falan bölünmemiştik; yokluk, kuyruk mevzubahis değildi; millî gelirimiz çok yüksekti; biz hayatımızdan memnunduk” diyorsanız, o gün ülkeyi idare edenler bugün idareye talipler, onlara güç verin; ama “Yok, biz o günleri istemiyoruz. O günlerin acısını çektik. Türkiye bir daha o günlere düşmesin; yokluklar olmasın; kardeş kardeşi öldürmesin; kuyruklarda beklemeyelim; 70 sente muhtaç olmayalım, kredi bulabilmek için kapı kapı gezmeyelim” diyorsanız *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* o zaman, tercihinizi bugünkü idareden yana yapınız.” Bunlar açık beyanlarımı gizli kapaklı değil. Belki, rakamların arkasına sığınmak suretiyle, belki güzel kelimelerle, meseleleri çarpıtmakta başarılı olanlar vardır; ben onlara bir şey diyemem; ama, bunlar gerçekleri örtmeye kâfi değildir. Bu millet, bu yüce Millet, o günleri yaşadı; yokluğu yaşadı, kıtlığı yaşadı, kuyruğu yaşadı, karaborsayı borsayı yaşadı, kaçakçılığı yaşadı, kardeşin kardeşi vurduğu günleri yaşadı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Bunları unutmaması mümkün değil, bunlar unutulamaz. Bunlar, laflarla geçştirilecek işler değildir.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — O günleri de yaşadı, bugünleri de yaşıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi diyeceksiniz ki, “O günlere niçin takılıp kaldınız?” Demin söyledim; o günlere takılıp kalmamızın sebebi, o günlerde idare edenlerin, bugün tekrar idareye talip olmalarındandır ve meseleleri çarpıtmış

olmalarındandır. Yoksa, elbet o günleri istemiyoruz, o günlere Türkiye gelsin istemiyoruz ve “Türkiye’ye yazık olmuştur” dememizin sebebi de budur.

Burada konuşulurken, “Efendim, Türkiye’de yine anarşi vardır” demek ve telaffuz edilmek istendi. Geçmişte, Türkiye öyle bir idare edildi ki, öyle bir Türkiye yaşadık ki, binlerce, beşbinlerce çocuğumuz birbirini vurdu ve arkasından kalkıldı, denildi ki, “Biz geride gözyaşı mı bıraktık? Bizim bu işte bir günahımız mı var?”

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Senin aklın ermez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, böyle söylenebilirse, meseleler bu kadar basite irca edilebilirse, elbetteki, laf ile bunlar yapıldığında, bizim bu laflara verecek cevabı bulmamız zordur; ama, vatandaşımız bunu fiilen yaşamıştır. Vatandaşımız bu işin içerisinde. Biz onun değerlendirmesine sığınıyoruz ve biz, onun elbette ki refahına, mutluluğuna, huzuruna ve güvenine gayret sarf ediyoruz. Biz, sadece bir çiftçinin hükümeti değiliz; biz, sadece bir köylünün, sadece bir memurun, sadece bir sanayicinin, sadece bir sanatkârın, ilim adamının hükümeti değiliz; biz, tüm Türkiye’nin, tüm vatandaşlarımızın hükümetiyiz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Burada dikkat edilmesi lazım gelen bir husus vardır, müsaadenizle bunu vurgulamak istiyorum: Bizim, zaten, siyasette ve idarede muvaffak olmamızın sebebi de budur. *(DYP sıralarından “Allah, Allah” sesleri)* Çünkü, vatandaşlarımızı ayırmadık, hepsini bir tuttuk, hepsine eşit muamele ettik, hepsine hakça muamele ettik. Vafımız budur. Kamplara ayırmadık insanları. Kamplara ayırarak, bir parçasından medet ummadık siyasi bir ikbal beklemedik. Hepsini kucakladık, hepsini kucaklamaya da devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Onun için, bize soruluyor “Siz kimin Hükümetisiniz?” Biz Türk Milletinin Hükümetiyiz, Türk Milletinin; 57 milyonun Hükümetiyiz. Vafımız bu ve böyle olmaya da devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Böyle olmaya da devam edeceğiz.

Şimdi, bugünkü durum: Bugünkü duruma neyle ulaşıldı? Biraz evvel, Sayın Demirel, burada 24 Ocak kararlarından bahsetti, okudu ve Özal’ın beyanlarına atıf yaptı. *(SHP sıralarından “Sayın Özal’ın” sesleri)* Evet, Sayın Özal’ın beyanlarına atıf yaptı.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zaten biz de bunu savunuyoruz. Diyoruz ki... *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Müdahale etmeyelim. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

TUFAN DOĞU (Muğla) — Unuttu Sayın Başkan, unuttu.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır... Susacaklar, susacaklar... Susmayı ve dinlemeyi öğrenecekler. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Susacaklar; başka çare yok!

Şimdi, tabii, bu, rahatsız olduklarının işaretidir. Bunlar rahat olsalar dinlerler; ama, rahatsızlar.

Bakın, şimdi, 24 Ocak kararlarından bahsediyoruz. Demek ki, kendileri de kabul ediyorlar ki, 24 Ocak kararlarından evvel, Türkiye’nin idaresindeki sistemde bir

bozukluk vardı. Evet, demek ki bir noksanlık vardır, bir bozukluk vardır, bir kifayetsizlik vardır. Bilhassa, ekonomi “dama” demiştir. O halde, ne yapmak lazımdır? Bir sistem değişikliğine gitmek lazımdır. Kim yapacaktır bu işi? Kendileri, bu işin kimin tarafından yapılacağını gayet iyi bildikleri için, -doğrudur, biz de katılıyoruz- Sayın Özal’ın, hem Başbakanlık Müsteşarı yapmışlardır, hem Planlamanın başına getirmek suretiyle, iki görev vermiştir. Şimdi, bunlar tarihi olaylar. Ben, herhangi bir şekilde, hayal mahsulü laflarla huzurunuzu işgal etmiyorum, hepinizin bildiği, Türk Milletinin de bildiği konulara değinmek istiyorum.

O halde, Türkiye’nin kaderi de o günden itibaren değişmiştir; 1984’te alınan yeni tedbirlerle de bugünlere geldik. Şimdi diyorlar ki “Ne oldu, bugünlere geldik?” Bugünlere geldik, çok şey oldu. 70 sente muhtaç iken... (*DYP sıralarından gürültüler*) Rahatsız olmayın; bu böyle; bu, Türkiye’nin gerçeği, herkes bunu biliyor. Belki bunu döviz yokluğu diye de ifade etmek mümkün; ama, bu sizin ifadeniz olduğu için, artık herkes bunu bildiği için, ben de bunu tekrarlamak lüzumunu hissediyorum. Daha iyi anlaşılıyor.

Şimdi, 12-13 milyar dolar ihracata ulaştık; hem de yüzde 80’i sanayi mamullerinden oluşuyor, öyle, eskiden olduğu gibi, tarım ürünlerinden değil, sanayi mamullerinden oluşuyor ve ihracatımızın yine yüzde 80 civarındaki kısmı, OECD ülkelerine yaptığımız ihracattır... OECD ülkelerine yaptığımız ihracattır... (*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunlar hepimizin bildiği gerçekler, hepimiz bunları biliyoruz; ama, bunları bildiğimiz halde, artık döviz sıkıntısı çekmediğimiz halde, o günler geride kaldığı halde, şimdi kalkıp nasıl denebiliyor ki, “Efendim, ne olmuş; ne yapmışsınız? İnsan, bunu izahta güçlük çekiyor, insan, bunu izahta güçlük çekiyor ve biz serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu vurgularken, Sayın Demirel, bütçenin ilk gününde “Biz geldik; ama, biz de devletçilik yaptık” dedi.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Hâlâ anlayamamışsın onu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Peki, devletçilikten yana mısınız? SHP öyle; “Devletçiyim” diyor. Sayın Demirel de diyor ki, “Biz de devletçilik yaptık.” Peki, sonra ne diyor? Sonra da “Canım, özel mülkiyet yok muydu Türkiye’de? Vardı” diyor Ee... Peki, özel teşebbüsten yanaysanız, serbest ekonomiden yanaysanız, açıkça bir şeyi söylemeniz lazım; devletçi misiniz, değil misiniz? (*DYP sıralarından gürültüler*)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sen hâlâ anlayamamışsın onu.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Senin, dünyadan haberin yok.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hiç rahatsız olmayın, o zabıtları okuyun; hiç rahatsız olmayın.

Halbuki devletçilik artık dünyadan kalktı, böyle bir uygulama yok. Bunun vatani olan Sovyetler Birliği dahi serbest pazar ekonomisine geçmek için gayret sarf ediyor. Biz hâlâ devletçilikten bahsediyoruz. Olabilir; partilerin ülkeyi nasıl kalkındırabilecekleri, nasıl ileri götüreceklerine ilişkin bir inanışları, bir programları vardır. Onların programının da devletçilik olduğunu şimdi anlıyoruz ve diyoruz ki, “Tamam, fikre saygımız vardır,

programa saygımız vardır. Siz, bu programla şayet iktidara gelebilirdeniz, -mümkün değildir ama- o zaman, ülkeyi o programınızla idare eder ve kalkındırırınız.” Halbuki, o programın artık dünyada tatbikatı yok; terk etmek lazım, bırakmak lazım. Eğer, vatandaşımızı mutlu etmek istiyorsak, refaha kavuşturmak istiyorsak, elbette, bütün dünyanın savunduğu liberal ekonomiden, serbest pazar ekonomisinden şaşmamak, onu tam kurumlarıyla, kurallarıyla tatbik etmek lazım. Eğer, inanıyorsanız, sizlerin de, bu hususta Hükümeti desteklemeniz, bu programı desteklemeniz lazım, özelleştirmeye gittiğimizde, -geçende de söyledim- bizim yanımızda olmanız iktiza ederken, bunu iptal ettirmek için mahkemede dava açmaya gerek yoktur. Çünkü, bazı noktalarda birleşmek mecburiyetindeyiz. Eğer fikrinizde hakikaten devletçilik varsa, diyeceğim yoktur; ama, değil de, millete değişik mesajlar veriyor ve bunun içerisinde, siz de serbest pazar ekonomisinden yana olduğunuzu söylemek istiyorsanız, elbette bize destek olmalısınız. Çünkü, ülkenin menfaatidir, milletin menfaatidir. Her şeyden evvel, bunlar ön planda tutulmalıdır; ama, biz öyle bir ortamdayız ki, bunların hepsini bir kenara itiyor, müspet olan şeyleri de kötü gösterebilmek için, menfi gösterebilmek için, elimizden gelen her türlü gayreti sarf ediyoruz.

Bu, ilk defa yapılan bir iş de değildir. Türkiye'nin demokratik geleneklerinde, muhalefet partilerinin, daima “iktidarı eleştirme göreviyle yükümlü oldukları şeklinde” bir tutum ve anlayış vardır. Bu, bizim, Türk demokrasisinin geleneğidir. Bakınız, 1950'den bu tarafa olanları bir gözden geçirelim. 1950'den bu tarafa, hangi muhalefet partisi yahut partileri, iktidarın müspet bir icraatını dile getirip de beğenmişlerdir? Varit değildir. Her şey kötüdür. Türkiye, onlara göre, her gün batır; vatandaşlar yoksuldu, vatandaşlar sefildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Değil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partilerine göre, 1950'den bu yana geliyoruz; ama, 1950 ile bu zamanımızı mukayese ettiğimizde; bırakınız 1950'yi, 1960'la bu zamanımızı mukayese ettiğimizde; bırakınız 1960'ı, 1980'le bu zamanımızı mukayese ettiğimizde, arada dağlar kadar fark vardır. Bunu görmezlikten gelmek ve durmadan menfi propagandalarla kamuoyunu meşgul etmek ve yetmiyormuş gibi, bir de dışarıya mesajlar vermek, ülke yararına da değildir, Türk Milletinin yararına da değildir.

Buna benzer hadiseleri biz geçmişte yaşadık. Bu kürsülerden, yine o benzer hareketler, o zamanın iktidarı, o zamanın Başbakanı tarafından da tenkit edildi. “Siz Türkiye'yi dışarıya şikâyet ediyorsunuz. Şikâyet ettiğiniz bir ülkeye dışarıdan yardım gelir mi, bize kredi verirler mi?” diye şikâyetkâr olanlar, bu sıralarda, muhalefet sıralarında oturmaktalar. Aynı şeyi şimdi onlar bize yapmakta. Halbuki, siz ne kadar şikâyet ederseniz edin, ortada gerçekler var.

Arkadaşlarımız anlattı, ben de söylüyorum; herkes bize gıpta ederken, siz bunu neden küçümsersiniz? Ne elde etmek istersiniz? Politik bir çıkar mı elde etmek istersiniz? Politik çıkar istemenize bir diyecek yok; onu elde edemezsiniz; çünkü, bunun yoklamalarını yaptık, gördük ve vatandaşın size olan desteğinin ne olduğuna sandık cevap verdi. Böyle kamuoyu yoklamalarıyla, değil, sandıktan çıktınız. Ne zaman? 3 Haziranda. Ne zaman? 19 Ağustosta çıktınız. Bunlar sandık sonuçları; bunlar, gazetelerin, mecmuaların yaptığı kamuoyu yoklamaları falan değil, vatandaşın bizzat

sandığa giderek verdiği oylar. Onların sonuçlarını burada arkadaşlarımız açıkladılar. Evet, feci bir haliniz var. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — 26 Mart seçimleri!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunu nasıl saklamaya gayret edersiniz, bunu nasıl görmezlikten gelirsiniz? Siz, Bayrampaşa’da yüzde 8 oy almışsınız.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Siz yüzde kaç aldınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüzde 8 oy alan muhalefet partisi olarak, bu seçimler sonucunda ortaya çıkan içindeki kargaşayı, -iç meselelerinize biz karışmayız, iç meselelerinize bir diyeceğimiz yoktur; ama- kimden saklayabilirsiniz? Türk kamuoyundan nasıl saklayabilirsiniz? Hiçbir şey olmamış gibi nasıl hareket edebilirsiniz? Şimdi de kalkıyorsunuz, bu kürsülerden şov yapıyorsunuz; “Gelin sandığa” diyorsunuz. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yalan mı söylüyor? Gelin, hadi gelin.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 26 Marttan neden bu kadar korkuyorsunuz, hiç bahsetmiyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partileri, (Anamuhalefet, muhalefet) SHP ve Doğru Yol Partisi birleştiler. Nerede birleştiler? “Sine-i millete döneceğiz efendim” dediler. Tabii, ben onların, böyle “kabadayı” falan diye ifade ettikleri gibi ifade edemiyorum. Esip, savurdular diyelim... Yani, daha başka şekilde yumuşatamıyorum kelimeyi. Esip, savurdular vatandaşa. Şimdi, vatandaş herhalde diyor ki, “Allah Allah, bunlarda ne kadar güç var?” Doğru, haydi bakalım, milletin önüne çıktınız, bir kerecik sözünüzü tutunuz, bir kere sözünüzü tutunuz, bir kere... (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Siz de içinde olacaksınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Mademki, milletvekillerinin istifa dilekçeleri, liderlerin cebindedir; iş liderlerin imza atmasına kaldı, liderler bir imza attı mı mesele tamam.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sizin kararnamele neredeydi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buyurun, buyurun bakalım şimdi, “Hodri meydan” mı diyeceksiniz, “Esip savurma” mı diyeceksiniz, “kabadayılık” mı diyeceksiniz, ne diyeceksiniz; bir kere, Allah rızası için, millete vermiş olduğunuz sözünü tutun... Bir kere... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Neden mi böyle söylüyorum? Neden mi böyle söylüyorum? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Seçime gidileceğine önce sen söz ver. Seçim var mı?

BAŞKAN — Lütfen yerinize oturun Sayın milletvekili.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Seçime var mısınız? Seçim için önce söz ver.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Neden mi böyle söylüyorum? Yine hepimiz biliyoruz ve yine Türk Milleti gayet yakinen takip ediyor, 26 Mart belediye

seçimleri yapılacağı zaman, yine bu sıralardan, “Efendim, bir an evvel sandığı getirin de, nasıl getirirseniz getirin; biz seçime varız” diye ilan ettiler millete; getirdik, ondan sonra başladılar caymaya. (ANAP sıralarından “Meclisten kaçtılar” sesleri)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Ne zaman caydık?

MUSTAFA DİNEK (Konya) — İstifa edin, seçime gidelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, efendim, onun için diyorum ki, bir kerecik, millete verdiğiniz sözü tutunuz ve tutarlı bir politika icra ettiğinizi yüce milletimiz de görsün.

Erken seçim konusuna gelince: Şimdi, herkes bilir ki, erken seçime, demokratik kurallar ve gelenekleri içerisinde, iktidar partisi karar verir; muhalefet değil. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Kararı biz veririz, siz veremezsiniz. Ancak, siz, sözü millete nasıl verdiniz? “Biz, sine-i millete döneceğiz” dediniz. Buyurun, sözünüzü tutun. Sizin yapacağınız iş budur. Milletin sinesinde size yer yok. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Esip savurmayın.

Değerli milletvekilleri, herkes sözünü tutsun. Bunun hiç başka kaçacak tarafı yok.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Var mısınız, yok musunuz seçime?

TUFAN DOĞU (Muğla) — Ne zaman kaçtık?

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Peki, gidelim seçime o zaman.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Halbuki, bunun icrası bir imzaya kaldı. Genel başkanlar bir imza attı mı, tamam... “Efendim, biz, halkın diğer katmanlarını da harekete geçireceğiz” diyorsunuz. Ne demek bu? Neyi harekete geçireceksiniz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Halkın katmanlarını.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimi harekete geçireceksiniz?

Bizim, demokratik kuruluşlara ve hukuk çerçevesinde yapılacak hareketlere hiçbir itirazımız yoktur; ama, sizin kastınız bu mudur? Sizin kastınız bunu aşmaktadır. Mesela, Zonguldak’a gittiniz...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Bir de siz gidin bakalım!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zonguldak’ta işçileri desteklediğinizi ifade ettiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bir de sen git bakalım! Bekliyorlar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün Zonguldak’ta sol örgütler cirit atıyor. (SHP sıralarından “Oooo!” sesleri)

Hayret etmek yok; açık konuşuyorum ve daha bitirmedim sözümü.

Şimdi, siz, “Demokratik kuruluşları, halkın kesimlerini, harekete geçirmek suretiyle, sine-i millete döneceğiz” derken, kimden medet umuyorsunuz? (SHP sıralarından “Halktan” sesleri)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Halktan... Halktan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İrade sizin elinizde, bir imza ile bitiyor. Kimden medet umuyorsunuz? (SHP sıralarından "Halktan" sesleri)

Çünkü, endişemiz vardır. Romanya'da kanlı olaylar cereyan ettiğinde, Sayın Demirel, bunların Türkiye'ye sirayetini telaffuz edebilecek kadar yorumlarda bulundu. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Evet, kendi laflarıdır. Türkiye, Romanya değil. Türkiye o kanlı günleri geride bıraktı; bir kere daha o günlere gelmek istemiyoruz. (ANAP sıralarından "Yalan mı?" sesleri)

Biz, demokratik kuruluşların demokratik tepkilerine açığız. Sendikaların, meslek odalarının, ziraat ve ticaret odalarının, -ne kadar demokratik kuruluşlar varsa- talebelerin...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Dernekler var mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Derneklerin, demokratik kuruluşların tepkilerine; demokratik tepkilerine, demokratik mesajlarına, hukuk içinde yapmakta oldukları harekete açığız; onlardan gerekli mesajları alırız. Biz onların bu isteklerini, bu hareketlerini katiyen görmezlikten gelmez, bunlara duyarlı oluruz. Onun ifadesi olarak da, sadece, kalkıp demeyiz ki, "yollar yürümekle aşınmaz" Yollar yürümekle aşındı. (ANAP sıralarından alkışlar)

Biz o mesajı alırız; demokratik anlayış budur. Biz onlara kulak veririz; ne isteniyorsa, ne demek istiyorlarsa onları yerine getirmeye; maddi konularda bütçemizin elverdiği ölçüde, demokratik meselelerde, hak ve özgürlüklerde, elimizden geldiğince her türlü mesajı alır ve yerine getiririz.

Getirdik... Getirdik şimdiye kadar.

Bakınız, Türkiye'nin tarihine bakınız; belki, cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar, bu ülke, hep sıkıyönetimle idare edilmiştir. Hep sıkıyönetimle idare edilmiştir.. Bizim dönemimizde sıkıyönetim idaresi yoktur. (SHP sıralarından "Var, var" sesleri)

Evet, yoktur bizim dönemimizde...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Olağanüstü hal idaresi var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türkiye'yi, biz, hak ve özgürlükler çerçevesinde idare ediyoruz.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Senin bile özgürlüğün yok. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zonguldak meselesi açılmışken, ben, bir kere daha, Zonguldaklılara, Zonguldak'taki işçi kardeşlerimize bu kürsüden seslenmek istiyorum:

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Oraya git, oraya! (SHP sıralarından "Oraya git" sesleri)

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen, dinleyelim...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Niye buradan sesleniyorsun; oraya git, bekliyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşçilerimizin; Zonguldak'taki işçilerimizin bana ulaşan endişeleri şunlar: "Ocaklar kapanacakmış" diyorlar. Hayır, böyle bir şey yok; ocaklar kapanmayacak. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ocaklar üretime devam edecek. Ben kendilerine bu kürsüden sesleniyorum.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Lokavt kararını onun için mi aldınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yatırımlar devam ediyor; 1990 ve 1991 yılı bütçelerinde, 560 milyar lira yatırımımız var; bu yatırımları da tahakkuk ettireceğiz; yenileştirmeleri, iyileştirmeleri yapacağız. (SHP sıralarından gürültüler)

VELİ AKSOY (İzmir) — Ne kadarını yapacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Rahatsız olmayın, rahatsız olmayın.

Yine, işçinin hakkını, memurun hakkını; esnafın, köylünün, emeklinin, dulun, yetimin hakkını en iyi şekilde kollayan ve yerine getiren biziz, biz oluruz. Çünkü, imkânlarınızı yaratamazsanız, gelirinizi artıramazsanız, millî gelirinizi artıramazsanız, bu söylediklerinizi yapmanız mümkün değildir. Biz, bunu tahakkuk ettirmiş olmakla, elbette bu yaraları sararız ve onun için de vaat ediyoruz.

Bakınız, bir kere daha söylüyorum: Verdiğimiz ücretler, imkânlarımız ölçüsünde, fena değildir. Biz, işçilerimizden bir şey esirgemiyoruz; imkânlar çok olsa da çok daha fazlasını versek. Milletimizden, işçimizden, memurumuzdan esirgeyecek bir şeyimiz yok; kıskançlığımız yok. Biz, onlar için çalışıyoruz, milletimiz için çalışıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Niye vermiyorsunuz o halde?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir kere daha ifade edelim; Bu sözleşme, 1 Temmuz 1990 tarihinden 31 Aralık 1990 tarihine kadar olan o aylık süre için; yer altında çalışanlara bizim teklifimiz 1.652.400 liradır. Yer üstünde çalışan işçilerimiz için 1.285.000 liradır. (DYP ve SHP sıralarından "Net mi?" sesleri, gürültüler)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çıplak rakam mı?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Cebine giren net rakam mı?

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Günlük yevmiye kaç lira?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Net mi? Net mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 Ocak 1991 tarihinden itibaren, yer altında çalışan işçimize teklif ettiğimiz ücret...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Net mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Net ücret bunlar efendim, net ücret. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

Yer altında çalışan işçimize, 2.146.500 liradır. Yer üstünde çalışan işçimize de 1 milyon 696 bin lira teklif ediyoruz. Teklifimiz bu. Sendikanın istedikleri çok yüksek; ama, görüşmelere hazırız. Görüşeceğiz... Rahatsız olmayın, biz o işi halledeceğiz. Siz hiç rahatsız olmayın, o işi biz halledeceğiz; işçimizi de, memurumuzu da memnun edeceğiz ve sizin oynayacak sahanız kalmayacak. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Pamukçular şikâyetçiler; paralarını ödeyin.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Zonguldak'a gidin, bir toplantı yapın da anlatın bunları.

BAŞKAN — Lütfen, sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, NATO'dan Çevik Kuvveti istedik.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Bakanların haberi var mıydı?

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Siz mi istediniz, Cumhurbaşkanı mı istedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, değişik yorumlara tabi tutuluyor ve tenkit ediliyoruz.

Biz NATO'nun üyesiyiz, müttelikiz.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Güneydoğu kanadının sağ koluyuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bilindiği üzere, Körfez krizi devam etmekte; Irak, kuzeyinde, bizim güney sınırimıza yakın bölgede, 7 tümen askerini muhafaza etmekte; işin bidayetinden beri. Yani, 2 Ağustostan beri, Irak'ın, sınırimızda 7 tümeni var. Bunları, orada herhalde piknik yapsın diye tutmuyor. Peki, Irak 7 tümenini bizim sınırlarımızda tutuyor...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — 9 tümen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz hiç mi tedbir almalıyız? (*SHP ve DYP sıralarından "Al" sesleri*) Alalım değil mi? (*SHP ve DYP sıralarından "Al" sesleri*) Alalım... Peki... Ben NATO'nun üyesiyim, Çevik Kuvveti istiyorum; sadece, caydırıcı olsun, bayrak gösterebilirsin, dayanışmayı yerine getirsin, ispat etsin diye.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Senin askerinin korkak mı? Senin, askerine güvenin yok mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın şimdi, bu laflara bakın: Şimdi, "Sizin buna ne ihtiyacınız var? Bizim askerimiz korkak mı?" deniyor.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Evet...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bizim, ittifakta ne işimiz var? NATO ittifakında ne işimiz var? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

TUFAN DOĞU (Muğla) — NATO ile Körfezin ne ilgisi var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — NATO ittifakına biz girdik. Tabii, Türkiye'de "NATO'ya hayır" diyenler var; biliyoruz.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Savaşa hayır!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — "NATO'ya hayır" diyenler, elbette bizim NATO ile irtibatlı olmamızı ve savunmamıza NATO'nun müdahil olmasını istemezler; bunu yadırgamıyoruz; bu, bir görüş meselesidir. "NATO'ya hayır" diyenler vardır, "NATO'ya evet" diyenler vardır. Biz, "NATO'ya evet" diyenlerdeniz ve istiyoruz ki, NATO, bizim savunmamıza yardımcı olsun. NATO, bazılarının ifadesine göre, "artık dağılmış" "Varşova Paketi nedeniyle de kurulmuş" bir ittifak değildir. NATO, Varşova Paketinden evvel kurulmuştur. Varşova Paketi için de kurulmuş değildir ve NATO dağılmış da değildir; NATO, fonksiyonunu ifa etmektedir.

Ben, Saddam ile konuştuğumda, Saddam da bana aynen öyle dedi; “NATO dağıldı, şimdi sizin haliniz ne olacak?” dedi. Şimdi bakıyorum ki, Saddam’ın ağzıyla konuşuluyor bu kürsülerde. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Tuh sana be! Allah belanı versin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, Belçika’dan 6 uçak gelecekmiş de, o Belçika’dan gelecek 6 uçak mı bizi koruyacakmış gibi, işi basite indirgemek ve işi böyle mühim bir konuda önemsiz addetmek veyahut bir polemik veyahut iç politika meselesi yapmak, bu kürsülerden söylenecek laflar ve davranışlar değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Elbette, ben NATO’dan çevik kuvveti istedim; bayrak gösterecek... Zaten, NATO Bakanlar Konseyi 10 Ağustosta karar aldı; “Türkiye’ye vaki bir taarruz ittifaka yapılmış addedilir” dedi; kararını aldı. Niçin aldı? Memnun olmadınız mı? Biz olduk ve bu kararın fiiliyata geçirilmesi, hayata geçirilmesi için de, Çevik Kuvveti istedik. Maksudumuz taarruz değildir, maksudımız savaş değildir; maksudımız, vatanımızı, ülkemizi, vatandaşımızı en iyi şekilde korumaktır, müdafaa etmektir. Burada siz de bizim yanımızda olmalısınız, bizimle birlikte olmalısınız. Hiçbir ülkede, bu politika, kriz politikası, muhalefeti ayrı, iktidarı ayrı olarak yürütülmedi; bir tek Türkiye’de yürütülmekte.

Biz ne yaptık? Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz; elbette, dünyadan tecrit edilmiş bir ülke değiliz; Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz. Birleşmiş Milletlerin bu hususta aldığı kararlara uyduk ve bu kararlar doğrultusunda kararlar aldık. Şimdi siz, diyebilir misiniz ki, ne yapacaksınız Birleşmiş Milletleri, ne yapacaksınız NATO’yu, biz bize yetmez miyiz? Efendim, biz bize yeteriz; biz bize yeteriz; çocuğuyla, ihtiyarıyla, genciyle, askeriyle, hepimiz, yurt savunmasında gözümüzü kırpmayız; ama, güçlü olmak varken, daha güçlü olmak varken, bir ittifakin üyesiyken, niçin bu imkânı kullanmayacağım? Neden kullanmayacağım? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Ne var ortada sanki?

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Irak’a saldıracak mısın, saldırmayacak mısın? Bunu bir Başbakan olarak açıkça söyle.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Bölge ile ne alakamız var?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Başbakan olarak söyleyin; savaştık mı, savaşmayacak mıyız?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Evet mi, hayır mı? Savaşa hayır... (ANAP sıralarından “Atın bunları dışarı” sesleri)

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, Antalya’daki pamuk çiftçisinin durumu ne olacak?

BAŞKAN — Lütfen, sayın milletvekilleri, müdahale etmeyelim lütfen... (ANAP sıralarından gürültüler “Atın bunları dışarı” sesleri)

Sayın milletvekilleri, lütfen... Biz burada idare ediyoruz. Tamam, her iki tarafa da müdahale ediyoruz. Lütfen oturun efendim, oturun... Oturun... (Gürültüler) Lütfen oturun, lütfen... Müdahale etmeyin...

Lütfen, siz de Başkana müdahale etmeyin, Başkannın işini zorlaştırmayın lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bütçenin ilk gününde burada kontrgerilladan bahsedildi. “Bu kontrgerilla meselesi halledilsin” gibi, o mealde laflar söylendi...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Meal değil, Türkçe konusu; anlamıyoruz.

BAŞKAN — Lütfen... Sayın milletvekilleri, müdahale etmeyin lütfen...

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Sayın milletvekilinin ismini bilmiyor musunuz Sayın Başkan? Neden ismiyle müdahale etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru Yol Partisinin bir genel görüşme önerisi var; bu görüşmede değindikleri bir iki cümleye ben de işaret edeceğim. Deniyor ki, “Devletin cinayet işlediği münakaşası sürdürülüyor... Bu olayın üzerinde durmamaya hiçbirimizin hakkı yoktur. Hele devleti yönetenlerin suskunluğu daha fazla devam etmemelidir, iddiayı yapanlar Hükümeti bu bakımdan açıklamaya ve Yüce Meclisi bir araştırmaya zorluyorlar.” Şimdi, bu önerge devam ediyor... Yani, “Devlet cinayet işlemiş iddiaları var; gelin bunu bir görüşelim” deniyor.

İLHAMİ BİNİCİ (Bingöl) — Devlet değil, kontrgerillacılar için.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu kontrgerilla denilen Özel Harekât Dairesi 1952’de kuruldu.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Var mı öyle bir yer?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Özel Harekât Dairesi 1952’de kuruldu; 1974’te de, devrin Başbakanı Sayın Ecevit’e Genelkurmayda bu hususta bir brifing verildi. Sayın Ecevit, bu işin millî bir vazife olduğunu, isabetli hareketler olduğunu, malî bakımdan desteklenmesi lazım geldiğini de bu brifingde açıkladı.

Şimdi, o tarihlerde veyahut ondan evvel ondan sonra, şimdiki Doğru Yol Partisi Başkanı, o zamanın Başbakanı, hükümet etti... 1952’de kurulmuş bir teşkilat... Kendi zamanında olmadıysa, evvelce olmuştur; neden o tarihte bir araştırma lüzumunu hissetmedi de, taa 1990’a geldiğimizde şu önergeyi veriyor? Neden? (*DYP sıralarından gürültüler*)

VEFA TANIR (Konya) — Önerge benim; saptırma!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman, bu kuruluş, eğer suç addedilebilecek bir harekette bulunduysa, araştırmalı, sormalı, ortaya çıkarmalı, suç işleyenler cezalandırılmalıydı. Ee, şimdi...

O zaman bir şey yapamazsınız, o zaman bir şey söyleyemezsiniz; “Haberiniz yok” desem, sizin her şeyden haberiniz vardır; ama, yok muydu acaba? Vardıysa, üstüne neden gitmediniz de 1990 tarihinde aklınıza geldi?

Biz diyoruz ki, bunlar doğru hareketler değildir. Özel Harp Dairesi bu gibi işlere, suçla karışmamıştır, yurt içinde böyle bir fiilleri yoktur. Ancak, bunlar Kıbrıs’ta görev yaptılar, Kıbrıs Türküne destek oldular ve Kıbrıs’ın bugünlere gelmesine yardımcı oldular. Bunu içtenlikle söylüyor, bu araştırmayı yapacağımızı da ifade ediyorum. Her şey ortaya çıksın. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

İsterdim ki, o tarihte, idare edenler aynı şeyi söyleyebilsinler, aynı şekilde hareket edebilsinler... Bu kürsülere gelip, güzel laflarla, değişik rakamlarla, meseleleri

çarpıtarak millete değişik görünmeye çalışmasınlar, oldukları gibi görünsünler. Bunu, onun için istiyorum. Onun için istiyorum ki, şu kürsülerden -dediğiniz gibi- olmazsa meydanlardan, gidelim millete anlatalım gerçekleri... Gidelim... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Haydi gidelim, ne zaman istersen.

İLHAMİ BİNİCİ (Bingöl) — Kontrgerilla konusunu açalım; sizin elinizde. (Gürültüler)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Sürçülisan mı oldu? Sürçülisan mı oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanun hükmünde kararnamelerden bahsediliyor ve bu, durmadan da gündeme getiriliyor.

Kanun hükmünde kararnameler müessesesi, bizim ihdas ettiğimiz bir müessese değil; 1971 senesinden beri var. 1961 Anayasası bu tarihte, yani 1971'de değiştirildi ve "kanun hükmünde kararnameler" müessesesi ihdas edildi.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Kaç tane çıkardınız Sayın Başkan?

BAŞKAN — Lütfen, karşılıklı konuşulmasın; dinleyiniz, lütfen.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 300 tane kanun hükmünde kararnama çıktı Sayın Başkan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Meclisin yetki devri de değildir; çünkü, kanun hükmünde kararnama çıkarabilmek izni, yine Yüce Meclis tarafından Hükümete verilmektedir; bir yetki devri değildir. Bu husus, değişik şekilde ifade edilmekle, herhangi bir sonuca varılması da mümkün olmayan bir husustur. Bunu, hukuk da böyle söyler, hukukla direkt veyahut indirekt ilgisi olan da böyle söyler, olmayan da böyle söyler; bu şekildedir bu.

Şimdi biz, kanun hükmündeki kararnamelerle icraat yaptığımızda tenkit ediyoruz.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Köylüden bahset, köylüden...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu 1982 Anayasası 1961 Anayasasından farklıdır; 1961 Anayasasında hükümete verilen yetkiler, sadece, görevdir; Meclis kanunları çıkarır, bu kanunları uygulama görevi hükümete aittir! 1982 Anayasasında, bu değişmiştir. 1982 Anayasasında, icranın yetki ve görevleri vardır. Demek ki, icraya bir de yetki verilmiştir. Böylelikle, icra güçlendirilmek istenmiştir. Tüm demokratik ülkelerde de durum böyledir. Bırakın demokratik ülkeleri, hepimiz hatırlıyoruz; yine 1980'den evvel, "Efendim, bu 1961 Anayasası, tepki Anayasasıdır; bu 1961 Anayasası, icraya herhangi bir yetki vermemiştir; icra, memur gibidir, o halde bu Anayasa ile ülkeyi idare etmek mümkün değildir; biz bu Anayasayı değiştireceğiz, icraya yetki alacağız" dendi, savunuldu. Bunu diyenler belki bunu yapamadılar; ama, bir başkaları geldi, bu söylenenleri icra etti, yerine getirdi. Şimdi ne diyorsunuz? Şimdi diyorsunuz ki, "Olmaz efendim!" O zaman savunduğunuz bir şeyi, şimdi tenkit ediyorsunuz...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — "Olmaz" diyen yok, "Meclise getirin" diyoruz; komisyonlarda tutmayın.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sen, okuduğunu da anlamıyorsun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Güneş sabahleyin bu kararlardan bahsederken, olağanüstü hal nedeniyle çıkarmış olduğumuz bir kanun hükmünde kararnamenin değiştirilmesini, burada hiç de kendisine yakıştıramayacağımız bir tarzda ifade etti; yok, “kapı arkalarından alındı”, yok, “röntgenler çekildi” gibi laflar dile getirildi.

Şimdi, evvelki kanun hükmünde kararnamenin iptal edileceğini anlamamak pek mümkün değil. *[SHP ve DYP sıralarından alkışlar(!)]* Müsaade buyurun... Evet, bu kanun hükmündeki kararname iptal edilecekti.

MEHMET TAHİR KÖSE (Amasya) — Niye çıkardınız? *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır efendim, ondan değil, müsaade edin, dinleyin bir bakın; ondan değil. Şimdi, meseleleri biraz dinlerseniz, ne söylemek istediğimizi anlayacaksınız.

Anayasanın 148’inci maddesi, olağanüstü hallerde çıkarılan kanun hükmündeki kararnamelerin, esas ve şekil bakımından iptali için dava açılmayacağını amirdir. 148’inci maddesi aynen böyle söyler. Şimdi, belki tereddüt eden arkadaşlar var, okuyacağım. *(ANAP sıralarından “ne gerek var?” sesleri)* Yok, yok, okuyacağım, okuyacağım. *(SHP ve DYP sıralarından “oku, oku” sesleri)*

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz” diyor. Peki, davayı açtınız, Anayasa Mahkemesi 5 ret oyuna karşı 6 müspet oyla bu davaya bakmaya karar verdi. Nasıl verdi? Bu hükme rağmen nasıl verdi bu kararı?

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Karar değil mi o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman, artık, zaten şüpheye mahal yoktu ki; bu kanun hükmünde kararname iptal edilecekti. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Yani, bunun için öyle, kapı aralarından falan gezmeye gerek yok Sayın Güneş. Şimdi bakın, kapı aralarında ne zaman gezildi? Şimdi ona gelelim.

HASAN NAMAL (Antalya) — Siz evde konuşuyorsunuz yenge ile.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1987’de seçimlere giderken, yine SHP’nin isteğiyle, aday tespitlerinin merkez yoklamasıyla yapılması hakkında kanuna hüküm koyduk; onların isteğiyle.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Öyle olmadığı açıklandı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Öyle.

Buna rağmen, bu kanunun iptali için, SHP, Anayasa Mahkemesine gitti. İlk duruşma yapıldıktan sonra, bilahare SHP bir dilekçe daha dayandı Anayasa Mahkemesine; konuyla ilgili olan, 8’inci maddedir, o maddenin de iptalini istedi. Birinci duruşma yapılmış, dava yürüyor, ikinci bir dilekçeyle ek iddia yapılıyor... Şimdi, kapı aralarından kim neler bekliyor, kim ne fısıltılar alıyor; bunun, bariz, açık, kanuni bir delilidir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Burada şov yapılmaz, meseleler tahrif edilmez,

gerçekler konuşulur. [DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar(!)] Bu kürsüden millete şov yapmak değil, hakikatleri konuşmak gerektir, hakikatleri söylemek gerektir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli milletvekilleri, sık sık dile getirilen ve bizi tenkide yönelik olan enflasyon hakkında da kısaca izahatta bulunmak istiyorum.

Türkiye'nin bu sene büyüme hızı 9,1'dir ve onbeş senede ulaşamadığımız bir büyüme hızıyla Türkiye karşı karşıyadır. Şimdi, hep konuşuluyor, "Efendim, vatandaş mağdur ettiniz, vatandaşın refah seviyesini artıramadınız" deniyor. Bu büyüme hızının nasıl değerlendirilmesi lazım? Fert başına 2.000 dolar olan millî geliri nasıl değerlendirmek lazım? Bunları hiç görmeyecek misiniz? Büyüme hızı 9,1 ve enflasyonu da, bu sene sonu itibariyle, toptan eşyada yüzde 50 olarak tahmin etmekteyiz, yüzde 50 olarak gerçekleşecek.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Var mı, yok mu, onu söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1989 Aralık ayında toptan eşyada enflasyon yüzde 65,2 idi, şimdi yüzde 50'dir; 15 puan farkımız var. Neye rağmen?

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Size rağmen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Körfez krizine rağmen 15 puan farkımız var.

Bakın, 1989 Ağustosunda...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yani, sen, Özal'dan iyi Başbakansın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...toptan eşyada enflasyon nispeti yüzde 73,6 idi, 1990 Ağustosunda yüzde 45,9'dur; 28 puan aşağı çektik.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Ne zamandan beri?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bu senenin ağustos ayı itibariyle, enflasyon, geçen seneye nispetle, 28 puan aşağıya çekildi; eğer kriz olmasaydı, hiç merak etmeyiniz, enflasyon, yüzde 40'ın altında, yüzde 30'larda seyredecekti. Demek ki, Hükümetimiz, bu enflasyonu tedrici bir şekilde aşağıya çekmeyi başarmış ve bu politikasını da sürdürecektir.

Enflasyonla, memurumuzun, işçimizin ezildiğini söylüyorsunuz. Hiç kimseyi enflasyon altında ezdirmedik.

İşçimize vermiş olduğumuz ücret, şu hesaplama üzerinden yapıldı: Geçen sene yapmış olduğumuz toplu sözleşmelerde, o seneye kadar kayıpları varsa, onları telafi ettik. O telafi edilmiş rakamın üzerine, tahmin edilen enflasyon fiyatını ve refah payını ekledik. Eğer enflasyon tahmin ettiğimiz oranın üstünde gerçekleşirse, aradaki farkı vereceğimizi de söyledik ve sözleşmeleri bu şekilde yaptık, icramızı da bu şekilde yaptık. Şimdi, siz kalkıp nasıl diyebilirsiniz ki, "Enflasyon altında işçiyi ezdirdiniz, enflasyon altında memuru ezdirdiniz." Hayır! Biz bunu yapmadık.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, enflasyon düşmediğinden bir bakan istifa edecek, bu sizi etkilemeyecek mi?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz tamam, lütfen toparlamanızı rica edeceğim.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Madenciler Meclise gelecek Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir de, sık sık konuşulan millî gelir dağılımındaki farklılıklardan kısaca bahsedelim.

Sanki, bizden evvel millî gelir dağılımında farklılık yokmuş, herkes gayet mükemmel, eşit bir şekilde -mümkünse tabii- millî gelirden payını almış da, biz geldiğimizde bunu bozmuşuz...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Doğru...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, doğru tabii... Size göre, kendi düşünceniz çerçevesinde her şey doğru.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Perişan ettiniz milleti...

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şöyle rakamlar var elimde: Millî gelirden en az payı alan yüzde 20'nin aldığı pay nispeti 1973'te yüzde 3,5; 1987'de 5,3...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Faiz-kâr-rant oranı yüzde 75'e çıktı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — En fazla pay alan yüzde 20'nin oranı ise; 1973'te yüzde 56,5; 1987'de 49,9. Bu rakamlar muvacehesinde, millî gelir dağılımını bozmuş muyuz, yoksa, daha iyiye mi götürmüşüz? İyiye götürmüşüz; daha da iyiye götüreceğiz. Kaldı ki, millî gelir dağılımındaki sadece bu rakamlar, bizi, millî gelir dağılımımızın bozuk olduğu sonucuna da götürmemelidir.

Amerika'da, 1985'te millî gelirden en az payı alan yüzde 20'nin aldığı pay nispeti 4,7; 1982'de İsviçre'de yüzde 5,2. Demek ki, bizimkiyle aşağı yukarı paralellik içerisinde seyrediyor.

Şimdi, kalkıp da fakirlik edebiyatı yapmanın, insanları birbirine düşürecek, insanları birbirine hasım yapacak politikaları buralardan telaffuz etmenin hiçbir anlamı yoktur. Tekrar ediyorum; bizden evvel millî gelir dağılımı gayet güzel seyretmiş de, biz mi bozmuşuz?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Siz de düzeltmemişsiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz düzeltmişiz...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Düzeltmemişsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuduğumuz rakamlar, bizim, düzelttiğimizi gösteriyor; daha da düzeltereğiz; elbette ona inançlıyız; çünkü, uyguladığımız politikalar bunu gerektiriyor. Onun için de diyoruz ki, vatandaşımızın desteği bizimle beraberdir; işçimizin de, memurumuzun da, köylümüzün de. Siz, millî gelirinizi artıramazsınız, onlara hiçbir şey veremezsiniz ve veremezsiniz. 1980'den önce büyüme hızının eksi olduğu, büyüme yerine, küçülmeye doğru gittiğimizi unutmamız gerekir. Bu, uygulanan politikaların sonucuydu. Ben kimseyi şahsen hedef de almış değilim; uyguladığınız politikaların eğer yine aynıını uygulayacaksanız, millete bir şey veremeyeceğinizi anlatmak istiyorum. Zaten, milletimiz de bunu sezmiş bulunmaktadır; size güvenleri yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ben, sözlerimi bitirirken, 1991 yılı bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından "bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

(Bütçe görüşmeleri tamamlandıktan sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Yüce Heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarının milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bütçenin kabulü münasebetiyle, teşekkür için, Sayın Başbakan söz istemişlerdir. Buyurun Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKANYILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1991 yılı bütçesi, yoğun ve yorucu bir çalışma ile Plan ve Bütçe Komisyonunda hazırlandı. Plan ve Bütçe Komisyonundaki arkadaşlarımıza, bu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmeye başlandığı ilk günden bu ana kadar, siz değerli milletvekillerimizin iştiraki ve değerli katkılarıyla son şeklini alan bütçemiz, 1991 yılı bütçesi, oylarınızla kabul edilmiş bulunuyor. Bu nedenle, sizlere teşekkür ediyor ve bütçemizin hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.⁷⁶ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁷⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 54, Birleşim 58, Sayfa 730-744, 753*

15 Ocak 1991 Salı

Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in, Körfez Krizine İlişkin Gündem Dışı Açıklaması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Irak'ın 2 Ağustosta Kuveyt'i işgali nedeniyle ve onu takip eden günlerde Yüce Meclis huzurunda yapmış olduğumuz genel görüşme esnasında, bu meselenin millî bir mesele olduğunu, iç politika malzemesi yapılmaması lazım geldiğini, serinkanlılıkla ve Türk Milletinin menfaatlarını ön planda tutmak kaydıyla politikalar üretmemizde birbirimize yardımcı olmamız icap ettiğini ifade etmiştim.

ABDÜLKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Irak Türkiye'yi işgal etmedi, Kuveyt'i işgal etti; millî mesele nerede? *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Lütfen, arkadaşlarım, dinleyelim. Meselelerimizi serinkanlı olarak dile getirelim, kim haklıdır, kim haksızdır, hangi konularda anlaşamıyoruz, Türkiye'nin menfaatları nerelerdedir, bunları açıklıkla ortaya koyalım.

Bakınız, biz bu konuda, iki kere, Yüce Meclisin huzuruna geldik. "Meselelerin milletten saklandığı ve Yüce Mecliste konuşulmadığı" ifade edilmekte; halbuki, iki kere Meclis huzuruna geldik ve Meclisten, Hükümete, bazı konularda izin istedik. Bu vakıa karşısında nasıl diyebiliriz ki, "Efendim, bu meseleler konuşulmuyor, bu meseleler anlatılmıyor. Milletimizden saklanan hususlar vardır ve böylece gizli kapılar arkasında üretilen politikalarla, Körfez krizi nedeniyle tatbikatlar yapılıyor." Bunda hakikat payı yoktur ve Hükümetimiz, her yetkiyi, her izni, Yüce Meclise gelmek suretiyle almıştır. Bundan böyle -biraz sonra da anlatmaya gayret edeceğim- gerektiğinde, yine Yüce Meclise gelinip, ondan, destek ve gerekli izin alınacaktır. O halde, herkes şunu gayet iyi bilmelidir; bizim Hükümetimizin gizli kapaklı bir politikası söz konusu değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Zaten, politikanız yok ki...

BAŞKAN — Efendim, dinleyin lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Arzı endam ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Biraz evvel, burada, Sayın Demirel, "Bağdat'taki Saddam'dan Kuveyt'teki Saddam daha tehlikelidir" dediler. *(DYP sıralarından, "Yanlış, yanlış" sesleri, gürültüler)* Evet, doğrudur. *(DYP sıralarından "Hayır, yanlış" sesleri, gürültüler)* Lütfen efendim...

Sayın Başkan, eğer böyle bir konuyu dinlemeye tahammülleri yoksa, o zaman, birtakım şeylerden yakınmasınlar; ama, tabii şu lafı söylemem icap ediyor: Bazılarınız dinlemeyebilirsiniz... Kulislerimiz var... Diğerleri dinlemeye hazır; onlara engel olmayınız efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, biz de bunun üzerinde duruyoruz; "Bağdat'taki Saddam'dan, Kuveyt'teki Saddam daha tehlikelidir." Kimin için?

MEHMET GÖLHAN (Sakarya) — Ters, tersi...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Yanlış söylüyorsunuz; tersini söylediler.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun lütfen... Sayın milletvekilleri, böyle bir görüşme usulümüz şu ana kadar yaşandı mı? İstirham ederim...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Sayın Demirel tersini söyledi; “Bağdat’taki bir Saddam, Kuveyt’teki bir Saddam’dan daha tehlikelidir” dedi.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Yanlış düzeltiyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Gölhan, Sayın Küçükkel, Sayın Şendağ, lütfen efendim...

Buyurun Sayın Başbakan.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Efendim, Sayın Demirel, Başbakanın söylediğinin tersini söyledi, onu düzeltiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun; hatip, düşüncelerini, müdahalenizden masun arz etsin; hakkıdır; dinlemek de görevinizdir, dinlemek istemeyen terk etmekte serbesttir. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bu, çok kötü bir âdet; yani, konuşmamıza mani olmak size bir şey kazandırmıyor ki...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlat bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatıyorum, rahatsız oluyorsunuz, bağırıyorsunuz.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Yanlış anlamışsınız, onun için müdahale ettik. Sayın Demirel, “Bağdat’taki bir Saddam, Kuveyt’teki bir Saddam’dan daha tehlikelidir” dedi; siz, tersini söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim, siz musahhah değilsiniz, milletvekilisiniz, hatibin sözünü dinlersiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, yanlışsa, Sayın Demirel gelir, burada, “Yanlış söyledin, öyle söylemedim” der; değil mi?

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Zapta bak, zapta.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zabıtlar burada, biz yanlış söyledikse gelir, “Yanlış söyledin, öyle değil” der, düzeltir. İşin doğrusu da odur, doğrulardan niçin kaçıyoruz? Mademki milletin huzurundayız, doğruları anlatacağız. İşin doğrusu budur; neden gocunuyorsunuz? Doğru laftır; destekliyoruz; elbette tehlikelidir.

Bakınız, hepimizin bildiği şeyleri tekrar edeceğim. Bizim komşumuz, sekiz sene İran’la savaştı, bu yetmedi, akabinde, bir iki sene sonra, kendisinden daha güçsüz addettiği komşusu Kuveyt’i işgal ve ilhak etti. Siz, bütün bunlara rağmen, “Hiçbir tehlike söz konusu değildir. Ne gereği vardır efendim, Saddam ne yaparsa yapsın, Saddam da kimdir? Varsın Kuveyt’teki petrol zenginliklerine de otursun ve elindeki mevcut silahlarla bölgede hakimiyetini de kursun; Türkiye için hiçbir beis yoktur, hiçbir tehlike söz konusu değildir. Türkiye, rahatlıkla elini kolunu sallayarak bu hareketlere seyirci kalır” diyorsanız, biz de diyoruz ki, bu, doğru bir davranış ve politika değildir. Elbette ki, Saddam, artık, bölgede hâkimiyet tesis etmek isteyen, komşularıyla savaş adeta âdet haline getiren, alışkanlık haline getiren, yayılmacı bir politika takip eden bir komşumuzdur. Bunun için, müteyakkız olmak, gerekli tedbirlerimizi almak mecburiyetimiz vardır. (ANAP sıralarından alkışlar) İşte, aramızdaki fark budur.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Harp istediğini ikrar ediyorsun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çıkarımız nedir? Çıkarımız, bu tehlikeye karşı kendimizi korumaktır. Burada, “Başkalarının çıkarı vardır da, biz, başkalarının çıkarına alet oluyoruz” diyor. “Başkalarının çıkarı nedir?” sorusuna bu kürsüden söyleyenler, o çıkarı da ifade etmek suretiyle açıklamada bulunmalıdırlar. Başkalarının çıkarı nedir? Başkalarının çıkarı petrol ise, biraz evvel söylediğim gibi, bizim bu düşünüşte olan komşumuzun o petrole sahip olmasından doğan tehlike, elbette bizim tedbir almamızı gerektiren çıkarımızdır; çıkarımız budur.

İkinci çıkarımız...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlaşıldı, ikrar ediyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlaşıyor, anlaşılıyor...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen efendim... Lideriniz ve sözcünüz konuştu, herkes yakışır nezaket içinde dinledi, sizi de o nezakete davet ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakana arz-ı cevap ediyorum.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, dinleyelim lütfen.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İkrar ediyorsunuz değil mi?

BAŞKAN — Beni başka türlü davranmaya zorlamayın lütfen.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ben naziğim, sen bilmezsin.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen efendim...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen bunu takdir edemezsin.

İzmir Milletvekili M. Turan Bayazıt'a kınama cezası verilmesi.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, görüşmeleri ve hatibin konuşmasını engellediğiniz için, size bir kınama cezası verdim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Memnuniyetle aldım.

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Terbiyesiz adam, dinlesene!

BAŞKAN — Sayın Bozkır... Sayın Bozkır...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Terbiyesiz adam sensin. Otur yerine!

BAŞKAN — Sayın Bozkır, Sayın Bayazıt, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) Terbiyesiz adam!

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Arkadaşlarınıza sahip olun efendim.

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Hem “konuş” diyorlar, hem de konuşurmuyorlar.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Yapmayın, sonra, bir tek kelime konuşamazsınız burada. Ayıp yahu...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen tutup da burada benim bu fiilime “Ceza veriyorum” dersin, bunlar burada her şeyi yapar. Utan!

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Adamda utanma yok ki!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen adam mısın?

İzmir Milletvekili M. Turan Bayazıt'a ikinci kınama cezası verilmesi

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, size ikinci kınama cezasını verdim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Seksen kere ver.

BAŞKAN — Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biz, Birleşmiş Milletler üyesiyiz. Saddam'ın yapmış olduğu bu hareketin haklı olduğunu söyleyen hiç kimse yoktur; şu kürsüden, "Saddam haklı hareket etmiştir, Kuveyt'i işgalde hakkı vardır, uluslararası hukuka uygundur, hakkaniyete uygundur" diyecek bir arkadaşımız veyahut muhalefet partilerinin bir sözcüsü, henüz bunu telaffuz etmiş değildir. Eğer, Saddam'da haklılık var ise, buradan telaffuz edilmeli ve milletimize açıklanmalıdır. Mademki açıklık istiyoruz, eğer öyle düşünüyorsanız, "Saddam haklıdır" diyebilirsiniz ve neden haklı olduğunu milletimize açıklayabilirsiniz. El sıkmaya gitmenizi katiyen bu manada almıyorum... *(SHP sıralarından gürültüler)*

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Utan, utan!

BAŞKAN — Sayın Kurt... Sayın Kurt... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme... Efendim, sözlerimi bitireceğim, hiç sinirlenmeyin. Ben, bu manada...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Başbakana yakışır şekilde konuşun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kardeşim, lütfen...

BAŞKAN — Bir Sayın Genel Başkan ve bir Sayın Başbakan, burada, bu kadar ciddi bir konuda görüşlerini Yüce Meclise sunmak hakkına ve gücüne sahiptir. Saygıya davet ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Daha cümlemi tamamlamadan, hemen itiraz ediyorsunuz. Bu kadar heyecanlı ve sınırlı olmanıza gerek yok ki... Ben o manada almıyorum; sadece, barışın sağlanmasına matuf bir hareket olarak telakki etmeye çalışıyorum; ama bakın neler oluyor... Bu kriz başladığı zaman, Sayın İnönü'nün bir demeci var; "Derhal bir dünya ordusu kurulmalı, bu Saddam halledilmeli" diyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bu nasıl bir düşünce tarzıdır? Bakınız, gönlünüz barışla dolu olsa -inanıyorum; yani, bir sürçülisana, söylediklerimi geri alacağım; ama elbette şu düşünce ile karşı karşıya kalıyorum- eğer gönlünüz doluyorsa barışla, ilk günde, daha akabinde, "Dünya ordusu kurulsun -Ordu ne için kurulur?- ve bu iş halledilsin" şeklinde bir tavra girmemeniz lazımdır. Biz, işin bidayetinden beri meselenin barışçı bir yolla çözülmesinden yana olduğumuzu ve halen, çok az ihtimal de kalsa, bu ümidimizi yitirmediğimizi, yine huzurlarınızda beyan ediyorum. Biz, ümidimizi yitirmedik; çok az ihtimal dahi olsa, meselenin barışçı yolla çözülmesinden yanayız ve Türkiye, krizin başladığı günden bugüne kadar, barışçı tutumunda en ufak bir inhirafta bulunmamıştır. Ne söyledikse, o gün ve bu gün arasında en ufak bir farklılık yoktur. Biz, savaş istemiyoruz ve milletimizi

de savaşa sokmayacağız, Ordumuzu da savaşa sokmayacağız; böyle bir kararımız yoktur. (SHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, siz, dünya ordusunu kurun, Saddam'ı halletmeye kalkın, ondan sonra gelin, barış savunuculuğunu yapın ve gidin “Barış istiyoruz” diye mitingler yapın, konuşun... İnandırıcı olmaz. Başta da söyledim; “Bunu, iç politika meselesi yapmayalım. Bu, bizim meselemizdir, el ele verelim, gönül gönüle verelim, en güçlü bir şekilde bu krizden çıkalım” dememin sebebi budur.

Siz, ne kadar kabul etmezseniz etmeyiniz, Cumhurbaşkanımızın çağrısına da icabet etmeliydiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sana ne!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, böyle bir meselede, fikirleriniz ne olursa olsun, oturur konuşursunuz, belki bir mutabakat sağlıyorsunuz, belki sağlayamazsınız. Oturup konuşmanın ne zararı vardır? Bu meseleyi, oturup konuşmanın ne zararı vardır? (DYP sıralarından “Ne zaman?” sesleri) İster istemez, ta Saddam’la konuşmaya gidilir de, bir ülkenin cumhurbaşkanıyla konuşulmaz... İzahı mümkün değildir. Siz ne söylerseniz söyleyin, mümkün değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bunlar, yanlıştır efendim; bunlar, yanlış işlerdir.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Biz, karşımızda, Başbakan arıyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meseleyi bu boyutlara getirmede milletimizin bir menfaati yoktur, ülkenin bir menfaati yoktur. Hepimiz suhuletle düşünmeliyiz, birbirimize kızarak bir noktaya varmamız mümkün değildir.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Siz Başbakansınız, siz niye davet etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben de çağıracağım efendim... Ben de konuşurum. Gelmezlerse bile; ben giderim, ben de konuşurum. Niye konuşmayacağım; elbette konuşurum.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Savaşta sonra...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz, seni koruyuverelim diye konuşuyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, hiç kızarak düşünmeyelim, hiç kimse birbirine kızmasın; kızacak bir şey de yoktur. Fikirlerimiz vardır; beğenilir veyahut beğenilmez, siz de fikirlerinizi açıkça söylersiniz, biz de söyleriz. Elbette, bunu değerlendirecek olan yüce milletimizdir ve bunda garipsenecek bir şey yok.

Şimdi, biz, NATO Çevik Kuvvetin hava unsurunu çağırдық; doğru. Deniyor ki, “Efendim, bizim gücümüz yetmiyor mu?” Meseleyi, getirip de “Bizim gücümüz yetiyor mu yetmiyor mu?” münakaşasına bağlamak, doğru bir anlayış değildir. Biz, NATO’nun müttefiki, ortağı değil miyiz? Senelerdir, biz, bu NATO içerisinde görev yapıp vebeler yüklenmedik mi? Biz, seneler sonra, bir fiilî, bir aktif durumda NATO’nun yardımı, müdahalesi ve aktin gereğini yerine getirme durumuyla karşılaştık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — 48 uçak ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, biz, “Efendim, Türkiye’nin gücü vardır, hiç de gereği yoktur, biz NATO’yu niçin isteyelim” mi demeliydik? Bunun

mantığı nedir? Yani, “Türkiye’nin gücü vardır, niçin NATO’dan kuvvet istiyor?” Ben, NATO’nun ortağım; niçin ortak oldum NATO’ya?

NATO, 10 Ağustosta, oturdu, “Türkiye’ye vaki bir saldırı, NATO’ya vaki bir saldırıdır, Türkiye’nin yanında olacağız” diye karar verdi. Biz, bu anlayıştan hareketle “Hayır efendim, ne gereği var, biz kendi kendimize meselelerimizi hallederiz, size ihtiyacımız yoktur” mu diyelim? Türkiye’nin buradaki menfaati nedir? dediğimiz takdirde, bunları izah etmek mümkün değildir. Bunlar, Hükümetin yapmış olduğu icraatı ille tenkit etmekten başka bir mana ifade etmez ve zoraki bir tenkit unsurudur. Elbette, ben, NATO’yu da çağıracağım. Elbette gelecek, benim ortağımdır; bugün gelmeyecek de, hangi gün gelecek?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Amerika’yı niye çağırдың?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu da çağıracağım.

FERİT BORA (Diyarbakır) — Bugün savaş mı var Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, burada denildi ki, “Efendim, savaş sonrası ne olacak?” Savaş halinde de bu soru geçerlidir. “Eğer, Irak’a, İran ve Suriye girerse, bizim halimiz ne olacak veyahut tutumumuz ne olacak?” gibi de beyanlarda bulunuldu...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Kimse o görüşte bulunmadı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen dinlemiyorsan, ben ne yapayım kardeşim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Hem de, bilmiyorum kim söylüyor onu; kendi liderini de dinlemiyorsan, ben ne yapayım! Şimdi, zabıtlara bakacağız ve açıklayacağız. Tabii, o lafı kim söyledi bilemiyorum; ama eğer, kendi liderinizi de dinlemiyorsanız vallahi ayıp yani, ben ne yapayım! (ANAP sıralarından alkışlar)

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — “Bizi konuşturmuyorlar” diye de halka şikâyet ediyorlar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu televizyon, ben de istiyorum, versin; ama bu TRT vermiyor. Tabii, burada olsa, vatandaşa ben bunu daha iyi anlatacağım ve beni konuşturmadıklarını, her zaman da taktiklerinin bu olduğunu söyleyeceğim tabii; ama bu televizyon vermiyor.

Savaş sonrası, muhtemel bu gibi hareketler karşısında Türkiye, ne yapacağının hazırlığı içerisinde olmuştur ve işte o hazırlık nedeniyledir ki, güneyde kuvvetlerimiz vardır. Şimdi, siz kalkar dersenez ki, “Efendim, ne gerek var güneyde bu kuvvetleri bulundurmanın? Bize Irak saldıracak mı? Varsın, komşusunu işgal etsin, ilhak etsin. Varsın, petrolere de sahip olsun. Bizim, komşumuzun yayılmacı olduğu şeklinde bir iddiamız yoktur ki...” o nedenle de savaş sonrası herhangi bir değişiklik söz konusu olduğunda, dediğiniz gibi, İran girdiğinde, Suriye girdiğinde, “Bize ne canım, girerlerse girsinler, biz ne yapalım yani? Bize bir tecavüz olmasın da, nasıl olursa olsun...”

İşte, “Aktif politika” dediğimiz şey budur beyler. Şimdi, eğer, sizin gibi düşünsék, hiçbir şey yapmamamız lazım; “Bize vaki bir tehlike söz konusu değil; sanki bize mi saldıracaklar? O halde, bir tedbir almamıza da lüzum yok, birlik filan göndermemize lüzum yok, NATO’dan çevik kuvvet getirmemize lüzum yok, Amerika’dan uçak istememize gerek yok... Hiçbir şeye gerek yok; yeter ki, bizim burnumuz kanamasın”

dememiz lazım. Doğru; bunları yaparken de “Burnumuz kanasın” demek istemiyoruz; ama her konuda tedbirli olmak, her gelişmeye hazırlıklı olmak durumundayız. İşte, bizim kuvvetlerimizin orada bulunmasının nedenlerinden bir tanesi de odur.

Bunlar, sizin sözleriniz, sizden aldığım notlarla konuşuyorum. Doğru; açıklık getiriyoruz meselelere. Bunları konuşalım.

Şimdi, deniyor ki, “Biz, bu kuvvetleri burada bulundurduk; Irak da mukabil kuvvetleri getirdi.” Doğru değil. Irak’ın, kuzeyde, bizim sınırlarımızda biz birliklerimizi göndermeden evvel, 7 tümeni vardı; 7 tümeni oradadır. “E, canım, olursa olsun, 7 tümendenden ne olacak? Bize vaki bir davranışı, hasmane bir tutumu olamaz. Biz, niçin oraya birlikleri gönderiyoruz da, tahrikkâr oluyoruz?” denebilir. Biz göndermeden evvel, 7 tümenini getirdi koydu, buna rağmen biz göndermeyelim, biz tedbir almayalım... Beyler, biz bu tedbirleri almazsak, Allah korusun, herhangi bir şekilde Türkiye’ye vaki bir hareket olsa, bu tedbirsizliğimizin hesabını millete veremeyiz. İşte, o zaman vebal vardır, o zaman! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi yaptıklarımızda değil, o zaman vebal vardır. Elbette ki, biz, bu vebali yüklenemeyiz. Yaptığımız şeyler bunlardır.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Öte yandan, Birleşmiş Milletler kararlarına uyuyoruz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, gene hatırlayacaksınız; burada, 107 ve 108 sayılı Kararları alırken, tenkit edildik, hem de, çok şiddetli bir şekilde tenkit edildik. O zaman, “Efendim, bu ambargoya neden uydunuz, niçin uydunuz?” deniyordu. Şimdi “İyi, zaten başka yapacak bir şey yoktu. Yapacağınız, ambargoyu uymaktır” diyorlar. Ben onu da söyleyeyim; o zaman bizi tenkit ettiler; şimdi ise hakkı teslim ediyorlar. Buradaki konuşmalarda; “Yapılacak bir şey yoktur, ambargoya da uyuldu, iyi edilmiştir” diyorlar. İyi edilmiştir de; tabii bunun, beşbuçuk ay sonra söylenmesi biraz da manidardır. Tabii, biz bunu baştan tespit edebiliyoruz, baştan yapabiliyoruz doğruyu; siz, beşbuçuk ay sonra bunu teyit edebiliyorsanız, bunu teslim edebiliyorsanız, ben, teşekkür etmekten başka yapacak bir şey bulamıyorum ve tabii teşekkür ediyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Ayrıca, bu kararlara elbette uyduk. Biz, Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz; üye olmamızın gereğini de elbette yerine getireceğiz. Yani, Birleşmiş Milletlere üye olmak, bu gibi camiada yer almak; ama sırası geldiğinde de bu kararlara uymamak, bunların dışında hareket etmek, bizim devlet olmamızla bağdaştırılamaz. Bu hareketler, bir devlete, Türkiye Cumhuriyeti Devletine yakıştırılamaz. İşte, o zaman onursuz oluruz, o zaman güvenilir olmayız. Bunları kabul etmemiz lazımdır.

Ne yapmamız istenir? Ambargo kararlarına uymayalım mı? O zaman, çok tenkit ettiniz, buralarda, bu kürsülerden çok söz söylediniz; “Efendim, neden uydunuz. Nasıl uydunuz? Niçin uydunuz? Pazarlık da yaptınız mı?” gibi laflar da söylendi. Bu işin pazarlığı olmaz. Biz, doğrular üzerinde, hak, adalet üzerinde ve millî menfaatlarımız üzerinde politika yapıyoruz; pazarlıkla politika yapmıyoruz.

Hiç, söylenildiği gibi değildir; bunların karşılığı bir maddî menfaat değildir, bir pazarlık söz konusu değildir ve olamaz da. Elbette, ambargo nedeniyle, kriz nedeniyle zararlarımız olmuştur. Bu zararlarımızın telafi edilmesi, ödenmesi, yerine getirilmesi,

elbette istenir, yapılır; ama bu, yaptığımız hareketin -katiyen- karşılığı değildir, katiyen karşılığı değildir; çünkü o, o zaman pazarlık olur; o, o zaman bizim onurumuzla bağdaşmaz... Biz bunu yapmıyoruz; biz bunu yapmadık. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Birleşmiş Milletlerin 678 sayılı Kararı var; bu karar muvacehesinde de 48 uçağı istedik. Bu uçaklar, yine Yüce Meclisten aldığımız 108 sayılı Karar gereğince Türkiye'de bulundurulmaktadırlar. Bu, Yüce Meclisin Hükümete verdiği bir izindir. Bunların kullanılması gerektiğinde, icap ettiğinde -tekrar ifade ediyorum- Yüce Meclise gelip bilgi veririz, açıklarız; desteğini, onayını alırız. O halde, bizim, milletten sakladığımız, gizlediğimiz hiçbir husus yoktur.

Tekrar ediyorum: Türk askeri, Türk Ordusu bu savaşa katılmayacaktır; Türk uçakları, Türk savaş malzemeleri bu savaşa katılmayacaktır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — O gelen uçaklar katılacak mı, katılmayacak mı? Soruyorum.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Katılmayacaktır! Şimdi, bize tecavüz olursa...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Tecavüzü davet ediyorsunuz siz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — E, tecavüz olursa... Bilmem açıklamaya gerek var mıdır; tecavüz olursa, elbette ki mukabele edilecektir, elbette ki, işin gereği yerine getirilecektir.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Tecavüzü davet ediyorsunuz siz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Benim Yüce Meclise bu hususta söyleyeceklerim bunlardan ibarettir.

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum efendim.⁷⁷ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

17 Ocak 1991 Perşembe

Irak'ın Kuveyt'i İşgal ve İlhak Etmesi Sonucu Ortaya Çıkan Körfez Krizine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi ve Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in Açıklaması Münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; birçok meseleyi halletmek mümkün oldu da, şu Yüce Mecliste bazı gruba mensup milletvekili arkadaşlarımız, bir türlü, dinlemeyi ve müzakereyi öğrenemediler. Hakikaten çok zor şey; bunu ne zaman öğrenecekler, bir türlü bilemiyorum.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Kendi grubun biliyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bugün, biraz evvel okunan tezkeredeki iznin Yüce Meclis tarafından, Hükümetimize verilmesi hususundaki müzakereleri yapıyoruz. Hiç arzu etmiyorduk; ülkede, dünyada barış olsun istiyorduk ve dünya, bu barışın elde edilebilmesi için her türlü gayreti sarf etti; hiç noksan bir taraf kalmadı. Herkes, barış olsun diye, savaş olmasın diye çırpındı durdu. Bunu sağlayabilmek için, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Güvenlik Konseyi, bir seri kararlar aldılar. Bu kararlara, biz, Türkiye olarak uyduk, biz bu kararların içindeyiz. Bu, ambargo ile başladı. Maksat, ambargoyu tatbik edip barış yoluyla bu krizin çözülmesi, Irak'ın haksız hareketinin önlenmesi, Kuveyt'ten şartsız çekilmesini temin idi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Ne yapalım yani, Kuveyt'i biz mi kurtaralım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette, bu, barışa bir katkıydı, barış için yapılmış işti. Olayın üzerinden beşbuçuk ay geçti. Buna benzer birçok kararlar alındı, temaslarda bulunuldu, ricalarda bulunuldu. Şimdi siz kalkıp, bu hususta yeteri kadar çaba sarf edilmedi, barışın sağlanması için gerekli tedbirler alınmadı diyemezsiniz. Kaldı ki, Türkiye, barışı sağlayabilmek için elinden gelen bütün çabayı göstermiş olduğu nedeniyle, savaşın çıkmasının sebebi, mihrakı değil. Savaş, Irak tarafından çıkarılıyor; Irak'ın iddiası sonucu çıkıyor. Bizim dışımızda cereyan ediyor; ama hadise bizim dışımızdadır diye, elbette kayıtsız kalamayız. Katkıda bulunduk; barışın sağlanabilmesi için katkıda bulunduk. Hâlâ, şu noktada dahi işin barış yoluyla çözülmesinden yana olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Irak halkının telef olmasını istemiyoruz. İnsanlık adına, Irak halkına zarar gelsin istemiyoruz. Yanlış hareketi yapan, Irak yönetimidir; o zihniyettir; o zihniyete karşı çıkıyoruz. Biraz evvel burada yapılan münakaşalardan ve görüşmelerden şöyle bir intibaa kapılmak mümkün oldu: Âdeta bir soruya cevap aradım, acaba, muhalefet grubu Irak'ı mı savunuyor, Türkiye'nin menfaatlarını savunuyor? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Irak'tan yana mı, Türkiye'den yana mı? Neyi savunuyor? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Sinirlenmeyin... Sinirlenmeyiniz...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sen neyi savunuyorsun? Sen nasıl anladın Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Irak, haksız bir davranışta bulunmuştur; uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Irak, saldırgandır. Irak, komşularıyla harp etmeyi âdet haline getirmiştir ve salı günü burada yapılan konuşmalar

muveccesinde de, tekrar ifade ediyorum ki, Irak, bölgede tehlike unsuru olmuştur. Bu tehlike unsuru oluşu, Sayın Demirel tarafından da bu kürsüde ifade edilmiştir. Hukuka aykırı, haksız ve saldırgan bir komşumuzun hareketini elbette önleyebilmek, durdurabilmek için, başta barışçıl yolları denemek kaydıyla, en son çareye, yani sıcak çatışmaya başvurulmasının kabahati bizde değildir.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Elin delisini biz mi akıllandıracağız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, bu, tehlike olan, tehlike yaratan bu komşumuzun davranışları nedeniyle Türkiye'ye, Türk Milletine en ufak zarar gelsin istemiyor ve tedbirlerimizi onun için alıyoruz, Türk Milleti için alıyoruz.

Bu olay başladığı günden itibaren, sayın muhalefet bir kamuoyu oluşturmaya çalıştı. “Efendim ambargoya neden uydunuz? Niçin uydunuz?” diye olağanüstü toplantılar bu Mecliste yapıldı. O zaman bizi tenkit ettiler ve kamuoyunun zihnini çelmeye çalıştılar, birtakım şüpheli ortamlar yaratmaya gayret ettiler. Bunu, vatandaşlarımız biliyor. Beşbuçuk ay geçti; beşbuçuk ay sonra hakkı teslim ettiler. Dediler ki, “Yaptığınız doğru.”

Ben, teşekkür ediyorum; yaptığımız doğruydü. Siz, ancak, beşbuçuk ay sonra fark edebildiniz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Yok canım!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğruydü. Tabii, ben, size seslenirken en fazla da Yüce Milletimize anlatmaya çalışıyorum; siz, onların temsilcilerisiniz.

Bakınız, bir de ne dediniz; toplantılar, mitingler yaptınız, “Bu Hükümet, Türkiye’yi savaşa sokacak.”

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yalan mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş... Savaş... Savaş başladı...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Biz, savaş değil, barış istedik.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Türkiye’den uçak kalkmıyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş başladı; Türkiye savaşın içinde değil. Türkiye’nin dışında 28 ülke fiilen savaşa katılmış bulunuyor, Türkiye’de savaş yok, Türkiye katılmadı, Türk askeri savaşta değil, hâlâ, zihinlerde şüphe yaratmaya matuf sözler söylemenin ve gayret sarf etmenin anlamı yoktur.

Bizim, olayın çıktığı günden bugüne kadar söylediklerimizde en ufak bir değişiklik yok. Nasıl diyebilirsiniz ki... Siz deseniz bile, zaten milletimiz inanmamakta, bize güvenmektedir. 2 Ağustostan bu yana biz ne söylediysek hâlâ söylediklerimiz üzere hareket etmekteyiz.

Yüce Meclise iki kere geldik; bir olağanüstü toplantı yapıldı, bir de salı günü toplantı yapıldı; bu konuları Yüce Meclisimizde konuştuk; kalktınız, “Kapalı kapılar arkasında politikalar üretiliyor” dediniz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Doğru!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hangi ülkede bu konu 4 kere meclisin huzuruna geldi de konuşuldu? Hangi ülkede?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Her gün televizyonda görüyoruz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şunu söylemek istiyorum yüce millete; sizin temsil ettiklerinize: Bu işlerde, muhalefet partileri tarafından, Allah rızası için, üretilmiş bir politika, önerilmiş bir usul, bir davranış var mıdır? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından "Var var" sesleri, gürültüler)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Barış, barış... Savaşa girmemek...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Var mıdır? Vardır. Ne vardır? Sayın İnönü, bu olay cereyan ettiği günlerde, "Dünya ordusu kurulsun, bu Saddam'ın hakkında gelinsin" dedi. İşte Politika. Biz, "Saddam'ın hakkında gelinsin" politikasını takip etmedik; barışçı yollardan meselenin çözülmesini istedik ve tüm gayretlerimizi de sarf ettik ve yine de şu noktadan itibaren, varsa, yolu, barışla çözülsün istiyoruz; Irak halkından, hayatına son verilecek insanların sayısı azatsın istiyoruz. Savaşı biz istemiyoruz...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Senin haberin yok ki, ne olacak...

BAŞKAN — Sayın Gazioğlu...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, böyle zoraki söylenen sözlere elbette ki cevap vermenin anlamı yoktur. Vakıalar gözünüzün önündedir. Savaş başladı Türk Milleti savaşın içinde midir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senin haberin yok, haberin...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Senin dünyadan haberin yok kardeşim. Sen kimsin bilemiyorum da, dünyadan haberin yok. Nasıl oluyor da burada konuşuyorsun, ona hayret ediyorum.

MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya) — Arkadaşlar, lütfen dinleyin, yerinizden müdahale etmeyin... Burayı kahveye çevirdiniz. (Gürültüler)

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, kim yönetiyor burayı?

BAŞKAN — Sayın Ener... Sayın Ener, İdare Amiri olarak, arkadaşlarımı teskin etmeye çalıştığınızı anlıyorum; ama müsaade buyurun, Sayın Başbakan, görüşmesine devam ediyor...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclise 4 kere gelindi; sadece, yaptıklarımız tenkit edilmek ve ülkeyi savaşa sokacağız noktasından hareket edilmek suretiyle vatandaşlarımızın zihni çelinmeye; yani, politika yapılmaya çalışıldı; ülkenin âli menfaatları nerededir diye bir öneride bulunulmadı; acaba biz bu meseleyi bir iç politika meselesi nasıl yaparız da kendimize puan getiririz, puan toplarız noktasından hareket edildi.

Bakın, Yüce Meclisin değerli üyeleri; şimdi, Sayın İnönü hangi maksatla olursa olsun, Irak'a gitti, Saddam'la görüştü.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sen de görüştün.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Sen de gittin görüştün.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Görüştü... Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Başkanıyla, Devlet Başkanıyla, Cumhurbaşkanıyla muhalefet liderleri görüşmüyorlar... Böyle bir konuda görüşmüyorlar...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hâlâ anlayamadın mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu, millet size anlatacak. Onu millet size anlatacak ve bu politikalarınızın faturasını en acı bir şekilde alacak, bir daha bu sıralarda oturamayacaksınız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bunlar doğru hareketler değil Yüce Meclisin değerli üyeleri. Gelin, bu kızmayı, bu küskünlüğü, bu dargınlığı, bu hırsı, bu kini bırakalım. Memleketin menfaati nerededir, insanımızın menfaati nerededir, biz neyin peşinden koşuyoruz?

Sayın İnönü diyor ki, "Çıkarınız nedir?" Sayın İnönü, çıkarımız şudur: Bizim komşumuz, saldırgandır Sayın İnönü. Bizim komşumuz, bu silahlarla, bizi, bölgeyi tehdit eder Sayın İnönü. Bizim komşumuz, eğer Kuveyt'te de bu petrolü elinde tutarsa, bölgeyi tamamen kendi kontrolü altına almaya çalışır. Biz buna razı değiliz, razı olmadığımız için de onun karşısındayız ve haksızlığın önlenmesini, devletlerarası hukukun tahakkuk etmesini, hakkın, adaletin tahakkuk etmesini istiyoruz. İşte bizim çıkarımız budur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Salı günü burada konuşulurken coğrafya değişikliğinden bahsedildi. Evet, bir coğrafya değişikliği mevzubahis olduğunda, Türk Milleti, Türk Silahlı Kuvvetleri, elbette ki, âli menfaatlarımızı kollayacak şekilde hazır olmalı, tedbirli olmalıdır. Bu tedbiri de alıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Elbette almalıdır, buna sizlerin itiraz edeceğini zannetmiyorum. Yalnız, o kadar hırslı davranıyorsunuz ki, o kadar kinlenmişsiniz ki, o kadar bir devlet başkanına husumet besliyorsunuz ki, söylediklerimizi anlamakta güçlük çekiyor ve yahut anlamak istemiyorsunuz. Bizim söylediklerimiz, milletimizin menfaatinadır, sadece şahıslarımız için değil. Yüce milletin menfaatları mevzubahis olduğunda sakın olmalısınız, sağduyulu olmalısınız, hakkı teslim etmelisiniz. Bu görev size milletimiz tarafından verilmiştir. Bu görevi en iyi şekilde yerine getirmeye gayret etmelisiniz. Keyfi davranamazsınız. Burada bağırıp çağırmakla bir neticeye varmanız mümkün değildir. Sizi, buraya, bağırıp çağırmak için göndermediler, fikriniz varsa söyleyin dediler. Söyleyin... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

107 ve 108 sayılı Kararları aldık. Bu kararlarla, ülkemize bir saldırı halinde, Anayasanın 92'nci maddesi gereği olan işlerin yapılabilmesi bakımından, Yüce Meclis bize izin verdi. 108 sayılı Kararı aldık. Herhangi bir tecavüz vuku bulmadan, savaş hali ilan edilmeksizin yurt dışına asker göndermek ve yabancı askerleri Türkiye'de bulundurmaya yetkilerini aldık. Elbette ki, bunlarda, yabancı askeri ve Türk Silahlı Kuvvetlerini kullanma yetkisi de mündemictir. Ancak, her türlü şüpheden arınsın diye, hiçbir şüphe kalmaması diye ve de milletimizden hiçbir şeyi saklamadığımızın tescil edilmesi maksadıyla, Yüce Meclisin huzurunuza bir kere daha gelerek açıklıkla diyoruz ki, dışarıya göndereceğimiz Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına, yine bulduğumuz yabancı güçlerin kullandırılmasına Yüce Meclis müsaade etsin, Hükümete izin versin; zamanı ve şartları geldiğinde, biz bu yetkiyi kullanalım. Milletin ve Yüce Meclisin önünde açık seçik söylüyoruz; bunun, anlaşılacak tarafı nedir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye uçak gemisi mi Sayın Başkan? *(ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti muhafaza edelim. *(Gürültüler)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizi öyle kandırıyorlar, beyninizi yıkıyorlar.

YILMAZ SANIOĞLU (Ordu) — Senin beynin yıkanmış, şerefsiz, komünist! (*Gürültüler, karşılıklı laf atmalar*)

BAŞKAN — Sayın Batur... Sayın Sanioğlu... Lütfen... (*Gürültüler*) Sayın idare amirleri, lütfen efendim... (*Gürültüler*) Sayın idare amirleri... Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bizim getirdiğimiz tezkerede açıklık olmadığı ifade ediliyor; halbuki biz bu tezkereleri, geçmişten örnekler olarak hazırladık. Elbette bir uygulamadır; geçmişte nasıl yapılmış, nasıl kararlar verilmiş, nasıl kararlar alınmış. Şimdi, size, örnek diye okuyacağım. Bizim tezkeremizin açık olmadığını ifade edenler eğer dinler iseler, bunu nasıl izah edecekler, ben de merak etmekteyim.

Efendim, bu, 17 Kasım 1967 tarihli ve Yüce Meclisin 148 sayılı kararı: “Meri milletlerarası anlaşmaların verdiği hakka istinaden 16.3.1964 tarih ve 93 sayılı Kararla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Hükümete verilen yetkinin kullanılmasından doğacak muhtemel inkişaf ve ihtilaflar karşısında, lüzum, hudut ve şümulü Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine izin verilmesi, Anayasanın 66’ncı maddesi gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisininin 17.11.1967 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.” Başbakan, Sayın Demirel’dir. Karar budur.

Sayın milletvekilleri, böyle bir karar alacaksınız ve gelecek diyeceksiniz ki, “Bu sizin tezkerenizde açıklık yok; işte, şöyle olmalı, işte böyle olmalı, falan söylenmeli...” Bu davranışla, iki konuşmayı ve bugünkü konuşmayı bağdaştırmak mümkün değildir. Hep böyle yaptınız ve yapmakta devam ediyorsunuz. Bir gün söylediğiniz söz bir evvelki günü tutmuyor; bir güven veremediniz bu millete. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, anlaşılmıştır ki, Körfez krizi nedeniyle uygulamış olduğumuz politikalar milletimizde de tasvip görmektedir. Bu politikalarda Sayın Cumhurbaşkanımızın da rolü vardır ve bu politikalar onun tarafından da takip edilmiştir. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Devletin başıdır, Hükümetle beraber bu politikalar yürütülmüştür. Hiç kimse bundan rahatsız olmamalıdır. Bu bir müstesna iştir. Böyle kritik dönemlerde milletin âli menfaatları mevzubahis olurken, ben dilerim ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kaldığı müddetçe, Cumhurbaşkanı ve hükümetler, beraber, bu meseleleri çözsünler... Başka yolu yoktur; Türk Milletinin menfaati, Türk Devletinin menfaati buradadır. Bunun karşısına çıkanlar elbet hezimete uğrayacaklar. Bunda şüphe yoktur. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, bu tezkeremizin kabulüyle, Yüce Meclisin onayına sunduğumuz bu tezkeredeki iznin Hükümete verilmesini, tekrar Yüce Meclisten arz ediyor, hepinize saygı ve sevgiler sunuyorum.⁷⁸ (*ANAP sıralarından ayakta alkışlar*)

⁷⁸ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 18, Cilt 55, Birleşim 66, Sayfa 316-321

23 Nisan 1991 Salı

TBMM'nin 71. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, saygıdeğer konuklar; bugün, egemenliği millet adına kullanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Aziz Atatürk ve arkadaşları tarafından kurulduğu günün 71'inci yıldönümüdür. Bu mutlu günü kıvançla kutluyoruz. Kıvançla kutluyoruz; çünkü, Türkiye'nin 71 yıl önce yaşadığı olağanüstü şartlar içerisinde millî egemenlik ilkesinin kabulünün, insanlığa verilmiş demokratik bir mesaj olduğunu biliyoruz. Ancak, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin, bu demokratik mesajın, bugün bile bazı çevreler, bazı yönetimler tarafından algılanamamış ve uygulamaya konulamamış olmasını üzüntü ile karşıladığımızı belirtmeliyim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Atatürk ve arkadaşlarının "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" şeklindeki emanetini, 71 yıldır büyük bir özen ve duyarlılıkla korumaktadır. Yüce Meclis, her dönem, bu ilkedен aldığı inançla, demokrasinin boyutlarının çağdaş ve örnek bir nitelik alması yönünde yoğun çabalar sarf etmektedir. Bu çabaların en son ve önemli örneği, daha geçenlerde, bu yüce çatı altında gerçekleştirdiğimiz yasal düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemelerle Türkiye'de, "düşünceyi açıklama" suç olmaktan çıkmıştır. İnsanlarımızın serbestçe düşünmesini, düşündüklerini serbestçe yazmasını, çizmesini, özetle, hür hareket etmesini amaçlayan bu düzenlemeler ile Türkiye'de yıllardır tartışması yapılan Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163'üncü maddeleri kaldırılmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Aynı düzenlemeyle, yüzyıllardır, kendi yöresinde kendi dilini kullanan vatandaşlarımıza, bu dillerini rahatça, hiçbir yasaklamaya ve soruşturmaya uğramadan kullanmaları imkânı getirilmiştir.

Cezaevlerinde çeşitli suçlardan tutuklu veya hükümlü olarak bulunan onbinlerce kişiyi, daha üç dört gün önce kutladığımız Ramazan Bayramında şartlı tahliye ile serbest bırakarak, evlerine, ailelerine kavuşturmamız da, bu kanun çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz önemli bir çalışmadır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bir de şu işkenceyi kaldırsanız da, biz de onda rahat etsek!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın konuklar, verdiğim bu örneklerle, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde gerçekleştirdiği ve hür düşüncenin, insan haklarına saygının yerleştirilmesine yönelik bu çalışmalara, yenilerinin de ekleneceği tabiidir. Ancak, bu çatı altında toplanmamızdan yararlanarak, geçmişteki bazı önemli kararlarımızı hatırlatmayı bir görev sayıyorum.

Türk Hükümetinin, insan hakları alanında mevcut uluslararası denetim mekanizmalarına tereddütsüz ve çekincesiz taraf olduğunu, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna kişisel başvuru hakkını tanıdığını, böylece Türkiye'nin, fertlerin, insan hakları ihlali iddialarını yöneltebilecekleri tarafsız bir organın denetimine tabi olmayı kabul ettiğini hemen dikkatlerinize getirmeliyim.

Türkiye, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler çerçevesinde hazırlanan işkencenin önlenmesiyle ilgili sözleşmelere de taraf olmuş; Avrupa Sosyal Şartını imzalamış; Avrupa İnsan Hakları Divanının yargı yetkisini tanımış; Divana, kişilerin ve Hükümet dışı kuruluşların başvurma hakkını öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek protokolü de imzalamıştır.

Yine Türkiye, Parlamentosunda “İnsan Hakları Komisyonu” kuran ender ülkelerin başında gelmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bu Komisyonun çalışmaları ve saydığım uluslararası belgelerin, Türk millî mevzuatının ayrılmaz bir parçası haline geldiğini bir kez daha hatırlatıyorum.

Kurulduğu günden bu yana, kayıtsız şartsız millete ait olan egemenliğin uygulayıcısı ve kollayıcısı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu tür çalışmalarıyla, gelecekte de demokrasimizin simgesi olarak görevini başarıyla yürüteceğine inancımız sonsuzdur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, değerli konuklar; Türkiye, bölge ve dünyamız zor günler yaşıyor. Irak yönetimi tarafından zorunlu göçe tabi tutulan yüzbinlerin dramını, güneydoğudaki sınırlarımızda en yakından ve somut olarak biz yaşıyoruz. Türkiye'nin, ölümden kaçan insanları doyurup, barınmalarını sağlarken, hastaları tedavi edip, yaralarını sararken, gerek Birleşmiş Milletler, gerek Batılı ülkeler nezdinde yaptığı teşebbüslerle, uluslararası desteğin, acı ve ıstırapla kıvranan bu insanlara ulaşması yolunda önemli mesafeler kat ettiği bilinmektedir.

Bütün bunların yeterli olmadığını, olmaması gerektiğini söylüyor, bu kürsüden bütün devletleri, bu insanlık trajedisini sona erdirmeye, bugünün özelliği dolayısıyla çocuklara sahip çıkmaya çağırıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Saddam'ın silahından kaçırılan, sınırlarımızdaki bu çocuklar, büyük şenliklerle kutladığımız 23 Nisan Çocuk Bayramına katılabilir, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen yaşlıları ve Türk çocuklarıyla büyük bir sevinci paylaşabilirlerdi; hatta, burada oluşacak sevgi ve dostluk bağlarını, barışçı duyguları ülkelere yansıtabilirlerdi... Ne yazık ki, olmadı...

71 yıl önce ilk adımları Ankara'da atılan genç bir devletin kuruluşunu, bugün aramızda bulunan konuk parlamenterlerle birlikte kutlamaktan ve paslaşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Tüm konuk parlamenterlere, “ülkemize hoşgeldiniz” der, Sayın Başkan ve Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlarım.⁷⁹ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁷⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 59, Birleşim 107, Sayfa 415-417*

DİZİN

A

ABDÜLBARİ AKDOĞAN (Ağrı).....	413
A. AŞKIN TOKTAŞ (İzmir).....	370
ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep).....	454, 514, 537, 538, 564, 567, 568, 574, 577, 598, 660, 661, 666, 667, 745
ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa).....	225, 229, 230, 232, 234, 235, 236, 241, 248, 324, 326, 332, 334, 335, 336, 337, 343, 344, 345, 355, 388
ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya).....	779, 780
ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman).....	561
ADİL AYDIN (Antalya).....	395, 398, 399, 403, 404, 413, 434, 500, 552
ADİL KÜÇÜK (Konya).....	645
ADNAN KESKİN (Denizli).....	642, 644, 646, 745
AHMET ERSİN (İzmir).....	398, 399, 432, 436, 454, 500, 508, 607, 643, 644, 648, 658, 674, 675, 697, 709, 719, 733
AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ).....	654, 655, 761, 765, 777, 778
AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul).....	384
AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun).....	532, 557, 574, 594, 596, 597, 598, 599, 645, 647, 684, 738, 765, 766, 769, 780
AHMET SİRRI ÖZBEK (Adıyaman).....	313, 365, 366, 369, 371, 372
ALAETTİN KURT (Kocaeli).....	643, 648
ALİ BABAOĞLU (Nevşehir).....	329, 340
ALİ ESER (Samsun).....	530, 562, 564, 569, 572, 585, 659, 715, 759
ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul).....	726, 730
ALİ İHSAN ELGİN (İçel).....	152, 296, 303, 305, 306, 310, 311, 312, 313, 324, 325, 333, 337, 339, 373, 389
ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli).....	267, 269, 310
ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş).....	572, 573, 653, 655, 656, 676, 677, 710, 713, 714, 734, 750, 786
ALİ TOPUZ (İstanbul).....	662, 667
ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara).....	392, 478, 483, 589, 593
ARİF SAĞ (Ankara).....	395, 440, 487
ARİF TOPRAK (Niğde).....	326, 331
AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli).....	232

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya).....	307, 308, 310, 312, 317, 318, 326, 342, 343, 346, 347, 348, 352, 355, 356, 358, 359, 387
AYHAN FIRAT (Malatya).....	224, 304, 373, 375, 376, 377, 383, 389
AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya).....	305, 306, 307

B

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu).....	325, 330, 337, 381
BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU.....	7, 24, 25, 30, 31, 51, 61, 65, 76, 79, 92

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL

103, 137, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 180, 192, 193, 195, 197, 198, 201, 210, 212, 213, 215, 216, 217, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 234, 235, 236, 239, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 276, 281, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 408, 413, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 561, 562, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 580, 581, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599
--

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT.....	607, 608, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 686, 688, 697, 699, 702, 703, 704, 706, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790
--------------------------------	--

BAŞKAN

156, 172, 178, 179, 193, 194, 197, 201, 212, 213, 216, 222, 223, 224, 226, 229, 235, 236, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 266, 268, 269, 271, 283, 284, 289, 290, 292, 293, 297, 300, 301, 303, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 318, 319, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 337, 339, 340, 343, 351, 361, 362, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 390, 437, 438, 439, 449, 453, 454, 461, 462, 467, 476, 477, 482, 483, 485, 486, 487, 488, 495, 496, 501, 504, 507, 512, 515, 516, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 526, 528, 529, 531, 532, 533, 534, 536, 537, 538, 539, 544, 554, 555, 557, 561, 565, 566, 567, 570, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 580, 585, 588, 590, 591, 596, 598, 599, 607, 608, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647,

649, 650, 656, 657, 658, 659, 663, 664, 666, 671, 673, 678, 681, 683, 684, 688, 699, 702, 703, 704, 706, 709, 711, 713, 714, 715, 716, 720, 721, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 736, 737, 739, 740, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 762, 763, 765, 766, 767, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 783, 787, 788, 789

BEŞİR ÇELEBİ (Mardin).....299

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa).....565, 566, 567, 642, 643, 678,
733, 744, 746, 762, 765, 766, 767, 768, 772, 773, 774, 787

C

CAHİT TUTUM (Balıkesir).....152, 167, 268, 327, 381, 384, 388

COŞKUN BAYRAM (Adana).....307

CÜNEYT CANVER (Adana).....197, 333

D

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel).....327, 328, 329, 332, 333, 334, 335,
336, 337, 339, 340, 341, 343, 344, 346, 349, 351, 352, 356,
359, 465, 474, 479, 480, 481, 482, 483, 574

E

EDİP ÖZGENÇ (İçel).....293, 388

ENVER ÖZCAN (Tokat).....163, 312, 313

EROL AĞAGİL (Ankara).....398, 470, 509, 514, 520, 532, 537, 538, 561, 562, 564,
567, 568, 570, 572, 577, 645, 647, 679, 730, 732, 770, 782

EROL AĞAGİL (Kırklareli).....167, 222, 225, 227, 238, 239, 241, 250,
305, 373, 374, 379, 383, 384

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta).....710, 711, 739

ERTUĞRUL GÖKGÜN (Aydın).....241

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir).....731

F

FEHMİ MEMİŞOĞLU (Rize).....226

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep).....325, 326, 339, 366, 372, 373,
374, 378, 380, 381, 384, 387, 388, 389, 390

FUAT ATALAY (Diyarbakır).....483, 596, 597, 678, 679

G

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ).....535, 597, 655, 657, 665, 711, 720, 729, 732

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul).....164, 165, 268

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli).....661, 715, 750, 752

H

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl).....	192
HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir).....	570
HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul).....	730, 779, 782, 783
HALİT BARIŞ CAN (Sinop).....	162
HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul).....	640, 641, 642, 643, 649, 678, 706, 739, 766, 787
HASAN NAMAL (Antalya).....	656, 658, 660, 664, 681, 720, 770, 773, 774
H. BARIŞ CAN (Sinop).....	299, 300, 304, 306, 308, 335, 336, 338, 344, 351, 355, 357, 366, 367, 368
H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı).....	351, 647
HİLMİ BİÇER (Sinop).....	391
HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın).....	405, 684, 751
H. SABRİ KESKİN (Kastamonu).....	212, 551, 669
HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun).....	339, 385, 388
HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul).....	178, 299, 362, 370, 376
HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu).....	239, 250, 260, 324, 328, 329, 331, 337, 351
H. YILMAZ ÖNEN (İzmir).....	385

İ

İBRAHİM DEMİR (Antalya).....	403, 662, 726
İBRAHİM GÜRDAL (Isparta).....	565, 570, 638, 639, 646, 648, 649, 650, 653, 659, 662, 663, 664, 669, 670, 672, 675, 676, 677, 679, 681, 710, 711, 713, 716, 718, 719, 720, 729, 730, 731, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 743, 744, 745, 748, 752, 756, 757, 759, 760, 764, 766, 777, 778, 781, 787, 565
İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana).....	607, 661
İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı).....	192, 310, 311, 382
İBRAHİM TEZ (Ankara).....	645, 647, 680
İBRAHİM URAL (İstanbul).....	375
İDRİS GÜRPINAR (Muğla).....	346, 362, 374
İLHAN AKÜZÜM (Kars).....	300
İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir).....	577, 640, 645, 672, 674, 678, 680, 682, 684, 746
İRFAN DEMİRALP (Samsun).....	462, 475, 477, 478, 479, 480, 504, 509, 566, 567, 574, 731, 755, 758, 772, 775, 781, 784, 785
İSA VARDAL (Zonguldak).....	172, 314, 318, 332, 336
İSMAİL ŞENGÜN (Denizli).....	316, 319

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne).....607, 743, 759

İSMET OKTAY (Eskişehir).....328

K

KADİR NARİN (Diyarbakır).....291, 313, 379, 383

KAMER GENÇ (Tunceli).....461, 463, 464, 468, 472, 473, 479, 485,
506, 508, 509, 510, 512, 535, 544, 554, 561, 566, 572, 573,
575, 586, 596, 597, 598, 599, 650, 790

KÂZİM İPEK (Amasya).....289

KENAN NURİ NEHROZOĞLU (Mardin).....312

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak).....649, 703

M

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir).....231, 234, 241, 246, 247, 248

MAHMUT KARABULUT (Sivas).....312

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde).....426, 440, 449, 466, 477, 478, 480, 481, 482, 522, 523

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir).....648, 649, 744, 752, 753

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt).....193, 261,306, 324, 327, 333, 334, 338,
341, 346, 348, 350, 351, 352, 356, 357, 360, 364, 365, 366, 370, 371, 372, 374, 376, 378, 379, 380,
385, 388, 389, 408, 430, 433, 434, 446, 459, 470, 478, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 492, 493, 495,
506, 522

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman).....223, 229, 287, 305, 317

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon).....664, 666, 667, 681, 714, 716, 718, 733,
734, 738, 753, 755, 756, 763, 765, 769, 771

MEHMET DÖNEN (Hatay).....728, 742, 753, 768, 774, 775

MEHMET GÖLHAN (Sakarya).....777

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana).....656, 665, 674, 676, 714, 731,
744, 755, 770, 771, 772, 778

MEHMET KARA (Trabzon).....335, 337

MEHMET KOCABAŞ (İçel).....164

MEHMET KORKMAZ (Kütahya).....665, 671, 736

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara).....608

MEHMET ÜNER (Kayseri).....361

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat).....576

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa).....565, 573, 574

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay).....665, 679, 683, 765, 787

M. NECAT ELDEM (Mardin).....	312
M. SEYFİ OKTAY (Ankara).....	310, 311, 312, 314, 326, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 336, 383
M. TURAN BAYAZIT (İzmir).....	459, 464, 471, 472, 483, 515, 524, 525, 535, 544, 551, 554, 562, 564, 568, 569, 570, 574, 575, 576, 578, 640, 641, 642, 644, 645, 647, 650, 655, 658, 659, 661, 663, 664, 665, 666, 669, 672, 675, 676, 677, 679, 680, 681, 683, 709, 711, 712, 713, 715, 725, 729, 731, 736, 742, 745, 746, 750, 751, 754, 760, 779, 780, 782, 788
M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş).....	164, 165, 171, 212, 223, 225, 229, 235, 245, 249, 250, 251, 268, 301, 319, 330, 335, 336, 338, 339, 340, 341, 349, 350, 352, 354, 357, 362, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 375, 377, 380, 381, 382, 385, 387
MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne).....	334, 340, 349, 354, 373
MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir).....	290, 292, 335, 372, 374, 378, 379
MUSA GÖKBEL (Muğla).....	460, 462, 476, 534, 561, 562, 575
MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir).....	735, 763, 766
MUSTAFA İZCİ (Manisa).....	209, 210, 227
MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep).....	269, 310, 328, 340, 348, 368, 382, 383
MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri).....	710
MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya).....	311, 787
MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep).....	659, 735, 737, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 785, 786
MUZAFFER İLHAN (Muğla).....	212
MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri).....	241, 258, 329, 330, 331, 332, 335, 345, 347, 351, 356, 357, 358, 359

N

NECCAR TÜRKCAN (İzmir).....	657, 681, 682, 721, 730, 733, 735, 736, 785, 786
NECDET CALP (Ankara).....	212, 290

O

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak).....	714, 715, 716, 758, 768
ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara).....	406, 645, 646, 647, 770
ÖMER KUŞHAN (Kars).....	228, 239, 255, 310, 311, 387
ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın).....	659
ÖNER MİSKİ (Hatay).....	575, 675, 680
ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale).....	164, 165, 216, 223, 231, 236, 241, 248, 251, 266, 269, 283, 284, 288, 289, 290, 291, 292

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli).....	564, 781, 787
ORHAN ŞENDAĞ (Adana).....	770, 772, 774, 778, 787
ÖZER GÜRBÜZ (Sinop).....	158

P

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı).....	167, 234, 236, 252, 253, 267, 268, 269, 324, 331, 333, 365, 368, 369, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 379
---------------------------	--

R

RIZA ILIMAN (Çorum).....	656
RIZA YILMAZ (Ankara).....	395, 396, 397, 401, 402, 406, 413, 430, 431, 432, 440, 449, 450, 452, 490, 516, 525, 528, 531, 557, 577, 587, 607, 680, 755, 767, 773
RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir).....	213

S

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum).....	244, 245
SABİT BATUMLU (İstanbul).....	298
SALİH ALCAN (Tekirdağ).....	228, 229, 235, 259, 260, 262
SALİH SÜMER (Diyarbakır).....	703
SALİM EREL (Konya).....	223, 287, 291, 299, 302, 303, 311, 313, 327, 328, 329, 330, 339, 342, 344, 355, 356, 359, 360, 361, 362, 365, 366, 370, 371, 376, 377, 378, 379, 381
SELAHATTİN KILIÇ (Adana).....	737, 754
SELÇUK AKINCI (Tekirdağ).....	337, 338, 339, 345, 349, 361
ŞEYHMUS BAHÇECİ (Diyarbakır).....	192
ŞİNASİ ALTINER (Zonguldak).....	454
S. SABRİ KESKİN (Kastamonu).....	213
ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli).....	267, 269, 325, 326, 329, 331, 333, 336, 338, 340, 342, 344, 348, 349, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 390
SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin).....	325, 349
SURURİ BAYKAL (Ankara).....	164, 165, 344, 345, 379

T

TALÂT SARGIN (Tokat).....	289
TAYFUR ÜN (Bilecik).....	670
TEVFİK BİLAL (Hatay).....	308, 369, 370, 371

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak)400, 405, 441, 445, 446, 458, 460, 461,
478, 479, 491, 492, 503, 512, 516, 521, 523, 530, 535, 536, 644,
645, 650, 658, 659, 665, 671, 673, 674, 675, 676, 677, 744, 748,
757, 758, 763, 768, 775, 784

TEVFİK KOÇAK (Ankara)396, 401, 402, 428, 433, 434, 435,
441, 448, 449, 568, 570, 669, 787

TÜLAY ÖNEY (İstanbul)161, 333, 340, 354, 367, 368, 376, 380

TURGUT SUNALP (İzmir)212, 213

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay)454, 597, 678, 746, 767, 768, 770

U

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane)574

ÜLKÜ SÖYLEMEZOĞLU (Kahramanmaraş)317

V

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa)296, 313, 314, 325, 328, 329,
330, 332, 340, 343, 349, 350, 351, 355, 359,
360, 362, 367, 368, 369, 370, 371

VEDAT ALTUN (Kars)653

VEFA TANIR (Konya)460, 504, 520, 521, 536, 546, 551, 586,
589, 590, 703, 716, 739, 771

Y

YAŞAR TOPÇU (Sinop)526, 565, 566, 654, 656, 673, 711, 752, 754

YAŞAR YILMAZ (Ankara)658, 660, 662, 663, 664, 671, 672, 720, 728, 735, 751

YILDIRIM AKBULUT (Erzincan)607, 608, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650,
653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673,
674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 688, 697, 699, 702, 703, 704, 706, 709, 710,
711, 712, 713, 714, 715, 716, 718, 719, 720, 721, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734,
735, 736, 737, 738, 739, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756,
757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 777,
778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul)166, 222, 224, 225, 226, 297,
325, 326, 331, 336, 337, 339, 342, 350, 355, 359, 365, 379

YILMAZ SANİOĞLU (Ordu)608, 789

ISBN 978-605-4700-70-7 (Tk)

ISBN 978-605-4700-78-3 (8.c)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BAŞBAKANLARIMIZ VE GENEL KURUL KONUŞMALARI

Cilt 8

(Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi)

Saim Bülend ULUSU

Halil Turgut ÖZAL

Yıldırım AKBULUT

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yayınları:

BAŞBAKANLARIMIZ
ve
GENEL KURUL KONUŞMALARI
(Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi)

Hazırlayanlar

Dr. İrfan NEZİROĞLU
TBMM Genel Sekreteri

Dr. Tuncer YILMAZ
TBMM Kütüphane ve Arşiv
Hizmetleri Bşk. Yrd.

Gülşah ERDEM EFE

Kapak Tasarımı

Uğur SAÇI

Grafik Tasarım

Demet ÇINAR

BAŞBAKANLARIMIZ VE GENEL KURUL KONUŞMALARI**TBMM Hükümetleri Dönemi (24 Nisan 1920-28.10.1923)****Cilt: 1 İCRA VEKİLLERİ HEYETİ REİSLERİ**

Mustafa Kemal ATATÜRK

Fevzi ÇAKMAK

Hüseyin Rauf ORBAY

Ali Fethi OKYAR

Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi (30.10.1923-.....)**Cilt: 2 BAŞBAKANLAR**

1- Mustafa İsmet İNÖNÜ

2- Ali Fethi OKYAR

Cilt: 3

3- Mahmut Celal BAYAR

4- Refik SAYDAM

5- Mehmet Şükrü SARAÇOĞLU

6- Mehmet Recep PEKER

7- Hasan Hüsnü SAKA

8- Mehmet Şemsettin GÜNALTAY

Cilt: 4

9- Adnan MENDERES

Cilt: 5

10- Cemal GÜRSEL

11- Suat Hayri ÜRGÜPLÜ

12- Süleyman Sami DEMİREL (1. Kısım)

Cilt: 6

12- Süleyman Sami DEMİREL (2. Kısım)

Cilt: 7

- 13- İsmail Nihat ERİM
- 14- Ferit MELEN
- 15- Mehmet Naim TALU
- 16- Mustafa Bülent ECEVİT
- 17- Mahmut Sadi IRMAK

Cilt: 8

- 18- Saim Bülend ULUSU
- 19- Halil Turgut ÖZAL
- 20- Yıldırım AKBULUT

Cilt: 9

- 21- Ahmet Mesut YILMAZ
- 22- Tansu ÇİLLER
- 23- Necmettin ERBAKAN
- 24- Abdullah GÜL
- 25- Recep Tayyip ERDOĞAN

SUNUŞ

TBMM Hükümetleri olarak anılan dönemdeki (25 Nisan 1920-28 Ekim 1923) ilk hükümetimizin başkanı olarak Büyük Millet Meclisi tarafından seçilen Mustafa Kemal Paşa (Muvakkat İcra Encümenleri Heyeti Reisi) ve sonrasında yine meclis tarafından seçilerek Hükümet kuran “İcra Vekilleri Heyetleri Başkanları” (Toplam 4 Hükümet Reisi) ile 61 Cumhuriyet Hükümetine Başkanlık yapmış, 25 Başbakanımızın Genel Kurulda, “Başbakan unvanı ile yaptıkları konuşmalar” bu 9 Ciltlik eserde toplanmıştır.

Siyasi tarihimizin resmi kaynakları arasında önemle yer alan “Tarihe Düşen Notlar” kitap serimizin 5. Kitabı olarak hazırlanan “Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları” adlı eser, imparatorluk döneminden günümüze kadar geçen süredeki iç ve dış olayların parlamentomuza yansımalarını birincil kaynak olarak sunma açısından büyük önem arz etmektedir.

9 cilt halinde yayınlanan bu eserin hazırlanmasında “TBMM Tutanak Dergisi” referans alınmıştır. Tutanaklardaki bazı küçük dizgi ve sözcük hatalarının düzeltilmesi dışında orijinal yapı korunmuştur.

Yakın siyasi tarihimize ışık tutacak önemli bir kaynak niteliğindeki bu eserin pek çok araştırmaya katkı sağlayacağına inanıyor; başta Genel Sekreterimiz Dr. İrfan Neziroğlu ile Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı Dr. Tuncer Yılmaz olmak üzere hazırlanmasında emeği geçen tüm personelimize teşekkür ediyorum.

Cemil ÇİÇEK
TBMM Başkanı

ÖNSÖZ

Bu eser; Basıldığı tarih itibariyle görevini tamamlamış olan 4 İcra Vekilleri Heyeti Reisi, 5 Hükümet, 25 Başvekil/Başbakan ise toplam 61 hükümet kurmuşlardır. Bu eser, değişik unvanlarla anılmış olan hükümet başkanlarımızın sadece TBMM Genel Kurulunda yaptıkları konuşmaları kapsamaktadır. Konuşmalar, aynen tutanaklarda yer aldıkları gibi verilmiş, o anki atmosferi yansıtılmaları açısından önemli bulunarak; alkışlar, sataşmalar, protestolar metinlerden çıkartılmamıştır.

Başbakanlarımızın, TBMM Genel Kurulunda yaptıkları konuşmaların, Dünya ve Türkiye'deki ekonomik, siyasi olaylar hakkında ilk ağızdan bilgi sunduğu gibi, devlet mekanizmamızın bu olaylara bakışını birincil kaynaktan sunmak açısından önemlidir.

TBMM Başkanlığı olarak yasama kaynaklarımızın sunumu konusunda göstermeye çalıştığımız çabaların bir ürünü olarak hazırladığımız bu eserin araştırmacılar için siyasi tarihimize toplu ve kolayca erişilmesine imkân sağlayan önemli bir yeri olacağına inanıyoruz.

350 adet basılarak öncelikle kütüphanelere gönderilecek olan bu kitabı Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcımız Dr. Tuncer Yılmaz ile birlikte titiz bir çalışma sonucunda yayına hazırladık. Gülşah Erdem Efe başta olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Eserin karşılaştırmalı yeni araştırmalara kaynaklık etmesini umuyorum.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
TBMM Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	V
ÖNSÖZ	VII
BÜLEND ULUSU	1
BİYOGRAFİ	3
ULUSU HÜKÜMETİ DÖNEMİ	5
27 Eylül 1980 Cumartesi 44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması.....	7
30 Eylül 1980 Salı 44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programının Görüşülmesi ve Güven Oylaması Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	24
23 Şubat 1981 Pazartesi 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	25
24 Şubat 1981 Salı 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Kabulü Nedeniyle Teşekkür Konuşması	30
21 Aralık 1981 Pazartesi Memleketimizin İçinde Bulunduğu İç ve Dış Genel Durumu ve Hükümet Çalışmaları Hakkındaki Konuşması.....	31
30 Ocak 1982 Cumartesi 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	51
17 Şubat 1982 Çarşamba 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu Münasebetiyle.....	61
27 Kasım 1982 Cumartesi 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	65
9 Aralık 1982 Perşembe 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu.....	76
14 Ekim 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Genel Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle.....	79
11 Kasım 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe Plan Komisyonu Raporu.....	92
HALİL TURGUT ÖZAL	97
BİYOGRAFİ	99
I. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ	101
19 Aralık 1983 Pazartesi 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması	103
22 Aralık 1983 Perşembe 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	137

24 Aralık 1983 Cumartesi 45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması	153
5 Ocak 1984 Perşembe Sakarya Milletvekili Nihat Akpak ve 9 Arkadaşının, Mahalli İdareler Seçimi Kanunu Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	155
17 Ocak 1984 Salı Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ve Anayasanın 89. Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	157
28 Şubat 1984 Salı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	161
1 Mart 1984 Perşembe Sıkıyönetimin 19.3.1984 Günü Saat 17.00'den Geçerli Olmak Üzere, 13 İlde Kaldırılmasına ve 54 İlde de 4 Ay Süreyle Uzatılmasına Dair Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle	169
2 Mart 1984 Cuma 8.9.1983 Tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	173
26 Haziran 1984 Salı Halkçı Parti Grubu Adına Açılan, "Hükümetin İzlediği Ekonomik Politika Konusunda, Anayasanın 98. İktüzüğün 100 ve 101. Maddeleri Uyarınca" Bir Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle	175
9 Temmuz 1984 Pazartesi Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planını (1985-1989) Sunuş Konuşması	180
13 Temmuz 1984 Cuma Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma	192
3 Ekim 1984 Çarşamba Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in Ülkemizi Ziyaret Eden Bir Prens Onuruna Verilen Yemeğe İlişkin Sözlü Soru Münasebetiyle	197
10 Ekim 1984 Çarşamba Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Anayasa Komisyonu Raporu Münasebetiyle	198
17 Ekim 1984 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Meydana Gelen Olaylarla Diğer Terör Olayları Konusunda Açıklaması Münasebetiyle	201
17 Ekim 1984 Çarşamba Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Genel Başkanı Turgut Sunalp'in Şahsına Sataşması Sebebiyle Yaptığı Konuşma	212
20 Kasım 1984 Salı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun Tasarısı ve Anayasa; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle	215
22 Kasım 1984 Perşembe Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle	216
9 Aralık 1984 Pazar 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması	217
21 Aralık 1984 Cuma 1985 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle	265

23 Ocak 1985 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın, İran Başbakanı Hüseyin Müsavi'nin Türkiye Seyahati Hakkında Gündem Dışı Açıklaması.....	271
9 Nisan 1985 Salı Amerika Birleşik Devletlerine Yaptığı Ziyaretle İlgili Gündem Dışı Açıklamaları.....	276
23 Nisan 1985 Salı TBMM'nin 65. Kuruluş Yıldönümü İle Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	281
1 Mayıs 1985 Çarşamba 2.3.1984 Tarihli ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununun 2. Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	283
4 Haziran 1985 Salı Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle	293
14 Haziran 1985 Cuma 4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle	295
15 Haziran 1985 Cumartesi 4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle (Devam)	298
23 Aralık 1985 Pazartesi 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	301
11 Mart 1986 Salı 467 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19. Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkraları ile Türk Ceza Kanununun 304. Maddesinin III. Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Münasebetiyle	310
27 Mart 1986 Perşembe Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun 22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının Yabancı ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak İçin 26.4.1961 Günlü, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi; Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile Adalet ve Anayasa Komisyonları Raporları Münasebetiyle	315
23 Nisan 1986 Çarşamba TBMM'nin 66. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	320
5 Haziran 1986 Perşembe Tamamlanan Yasama Yılı'nın Sonunda Meclisin Tatile Girmesi Vesilesiyle Yapmış Olduğu Konuşma	323

9 Aralık 1986 Salı 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	324
25 Aralık 1986 Perşembe 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma (Devam)	365
16 Ekim 1987 Cuma Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda ve Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini Görüşmek için Türkiye Büyük Millet Meclisini Olağanüstü Toplantıya Çağrı Önergelerine İlişkin (4/346, 4/347, 4/348), TBMM Başkanının Olağanüstü Toplantı Çağrı Tezkeresi Münasebetiyle (Olağanüstü Toplantı).....	387

II. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ.....393

25 Aralık 1987 Cuma 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması	395
28 Aralık 1987 Pazartesi 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	429
30 Aralık 1987 Çarşamba 46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması	456
4 Nisan 1988 Pazartesi 1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	457
1988 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)	
20 Nisan 1988 Çarşamba.....	485
23 Nisan 1988 Cumartesi TBMM'nin 68. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	498
9 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle	500
23 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)	527
6 Nisan 1989 Perşembe Başbakan Turgut Özal'ın Anayasanın 111'inci Maddesine Göre Güven İstemi Münasebetiyle Yaptığı Konuşma	541
11 Nisan 1989 Salı Anayasanın 111 ve İçtüzüğün 106. Maddeleri Uyarınca Yapılan Güven Oylaması Münasebetiyle	557
23 Nisan 1989 Pazar TBMM'nin 69. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	558
22 Haziran 1989 Perşembe Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını (1990-1994) Sunuş Konuşması.....	561
28 Eylül 1989 Perşembe İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Kendisi Hakkında Yaptığı Gündem Dışı Konuşmasına Cevaben.....	581

29 Eylül 1989 Cuma Kendisi Hakkında, Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Maruz Kaldıkları Göç Olayı ile İlgili Olarak Verilen Gensoru Önergesi Münasebetiyle.....	583
5 Ekim 1989 Perşembe İzmir Milletvekili Erdal İnönü'nün, Erken Genel Seçim ve Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Gündem Dışı Konuşmasına Cevabı.....	592
12 Ekim 1989 Perşembe Hazineyi Zarara Uğratarak Görevini Kötüye Kullandığı İddiasıyla Kendisi Hakkında Meclis Soruşturması Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle Yaptığı Konuşma.....	596
YILDIRIM AKBULUT.....	601
BIYOĞRAFI.....	603
AKBULUT HÜKÜMETİ DÖNEMİ.....	605
10 Kasım 1989 Cuma 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması.....	607
13 Kasım 1989 Pazartesi 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.....	638
15 Kasım 1989 Çarşamba 47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Güvenoyu Alması Dolayısıyla Yaptığı Teşekkür Konuşması	652
12 Aralık 1989 Salı 1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	653
27 Aralık 1989 Çarşamba 1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma.....	674
21 Şubat 1990 Çarşamba Akbulut Hükümetinin Kafkasya Balkanlar ve Ermeni Sorunu Konusundaki Politikası Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle.....	686
23 Nisan 1990 Pazartesi TBMM'nin 70. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Dolayısıyla Yaptığı Konuşma.....	707
19 Temmuz 1990 Perşembe Vatandaşlarımızın Hac Ziyaretleri Sırasında Meydana Gelen Üzücü Ölüm Olayları Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önergeler Münasebetiyle.....	709
12 Ağustos 1990 Pazar Basra Körfezindeki Olaylar ve Uluslararası İlişkilerdeki Gelişmeler Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Müşterek Önergeleri Münasebetiyle.....	717
12 Ağustos 1990 Pazar Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Yetki İstemine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle.....	724
12 Ağustos 1990 Pazar Savaş Hali İlanı, TSK'nın Kullanılması ve Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine İlişkin Olarak Başbakanlık Tezkeresi Hakkında Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma.....	725

5 Eylül 1990 Çarşamba Körfez Krizi Sebebiyle TSK'nın Yabancı Ülkelere Gönderilmesine ve Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunmasına Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi Hakkındaki Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma.....	728
5 Aralık 1990 Çarşamba İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, Gündem Dışı Konuşmalarına Cevaben Konuşması.....	733
10 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması.....	741
24 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerindeki Konuşması.....	761
15 Ocak 1991 Salı Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in, Körfez Krizine İlişkin Gündem Dışı Açıklaması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma.....	777
17 Ocak 1991 Perşembe Irak'ın Kuveyt'i İşgal ve İlhak Etmesi Sonucu Ortaya Çıkan Körfez Krizine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi ve Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in Açıklaması Münasebetiyle	785
23 Nisan 1991 Salı TBMM'nin 71. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma.....	790

DİZİN	793
--------------------	------------

BÜLEND ULUSU
Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı

BİYOĞRAFI

SAİM BÜLEND ULUSU
(1923 İstanbul)

Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı, 44. Hükümet Başkanı

Saim Bülend Uluşu

1923 yılında İstanbul'da doğdu. 1955 yılında Deniz Harp Akademisi'nden mezun oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde, çeşitli görevlerde bulundu. 1967'de Tümamiralliğe, 1974'de Oramiralliğe terfi etti. Yüksek Askeri Şura Üyeliği, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı görevlerinde bulundu. 1977'de Deniz Kuvvetleri Komutanlığına tayin edildi. 12 Eylül 1980 Askeri müdahalesinin hemen akabinde üzerine hükümeti kurmakla görevlendirildi. 44. Hükümeti kurarak, Türkiye Cumhuriyetinin 18. Başbakanı oldu. 6 Kasım 1983 Milletvekili Genel Seçimlerinde XVII. Dönem İstanbul Milletvekilliğine seçildi.

ULUSU HÜKÜMETİ DÖNEMİ
44. Cumhuriyet Hükümeti
(20.09.1980-13.12.1983)

27 Eylül 1980 Cumartesi

44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulusu Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Cumhuriyetini koruma ve kollama görevini yerine getirerek 12 Eylül 1980 tarihinde Devlet yönetimini üstlenmiştir. Bu tarihten itibaren yasama ve yürütme görev ve yetkisi, Milli Güvenlik Konseyi tarafından Türk Milleti adına kullanılmıştır.

Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, son yıllarda, dış ve iç düşmanlarının tertip ve tahrikleriyle haince saldırılara uğramış, milli birlik ve bütünlüğümüz tehlikeye düşürülmüştür. Bu durum karşısında girilen harekâtın amacı, Milli Güvenlik Konseyince; "Ülke bütünlüğünü korumak, milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, Devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmak" olarak belirtilmiştir.

Sayın Devlet Başkanı, Hükümeti kurma görevini 19 Eylül 1980 günü bana tevdi buyurdular. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca, 21 Eylül 1980 Pazar günü 44'ncü Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti.

Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri, Hükümetimizin görev aldığı Eylül 1980 Türkiye'sinin içinde bulunduğu durumu ana hatları ile tasvir edersek görevimizin tarihi yeri ve önemi ortaya çıkacaktır.

- 12 Eylül öncesi dönemde, Türk devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır.
- Devlet, hemen bütün organları ve anayasal kuruluşları ile işlemez hale gelmiştir.
- Demokratik düzen tüm kurumları ile birlikte felce uğramaya ve yerini fiili bir anarşi ortamına itmeye başlamıştır.
- Milli bütünlüğümüzü sağlayan bütün unsurlar yozlaşmaya uğramış, mezhep, dil ve siyasi görüş farklılıkları ideolojik açıdan ve kasıtlı olarak istismar edilerek vatandaşlar düşman kamplara itilmişlerdir.
- Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri Türkiye'yi bir iç savaşın eşiğine getirecek boyutlara ulaşmıştır.
- Yasama organının faaliyeti çok yavaşlamış, bazı durumlarda tamamen durmuştur. Anayasanın öngördüğü kuvvetler ayrılığı yasama, yargı ve yürütme organları arasında bazı hallerde adeta kuvvetler çatışması haline dönüşmüştür.
- Devlet memurlarının, işçilerin, öğretmenlerin ve polis mensuplarının bir kısmı gruplara ayrılmış; tarafsızlık içinde görevlerini yapmak yerine, ideolojik uçlara alet edilmiş veya alet edilmeye zorlanmıştır.
- Atatürk ilkeleri bir tarafa bırakılmış, yeni nesiller Atatürk milliyetçiliğinden, milli şuur ve ülkülerden habersiz kalarak, yabancı ideolojilerin etkisine terk edilmiştir.

- Cumhuriyetimizin temel ilkelerinden olan laiklik prensibi ihlal edilerek şariat düzenini getirmeye yönelik tertiplere yeltenilmiştir.
- Devlet ve millet hayatındaki bu çöküşü, ekonomik ve sosyal alandaki sorunlar ve darboğazlar daha da hızlandırmıştır. Süratle artan nüfus, sıhhsiz ve hızlı şehirleşme hareketi, gittikçe artan oranda işsizlik, eğitim sisteminin yapısındaki çarpıklık, milli kültür değerlerinin yozlaşması, sosyal yapıdaki dengesizlikleri büyötmüştür.
- 1977 yılının ortalarından sonra hızlanan enflasyon, müteakip yıllarda yüzde yüze yaklaşan oranlara yükselmiş, sosyal ve ekonomik darboğazlar baş göstermiştir. Yatırımlar ve üretim azalmış, planlı dönem uygulamasında ilk defa olarak kalkınma hızımız nüfus artışıımızı karşılayamaz seviyeye düşmüştür. Ocak 1980'den itibaren uygulamaya konulan istikrar tedbirlerinden kısa sürede olumlu sonuçlar alınmıştır. Ancak bu tedbirlerin tamamlanması için gerekli vergi kanunları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuat yenilikleri, yasama organının işlememesi ve siyasi istikrarsızlık sebebiyle kanunlaşamamıştır.

İşte böyle olağanüstü zor şartların bulunduğu bir ortamda varlığı tehlikeye girmek üzere olan Devletin, güçlükler yenilerek düzlüğe çıkarılmasında önemli bir görev de Hükümetimize verilmiştir. Bu şerefli görevi yerine getirebilmek için Devletin ve idarenin işlemesindeki ana tıkanıklık noktalarını açmak gereklidir.

Temel Düzenleme Alanları:

Tarihimizde görüldüğü gibi, başlangıçta ülkenin ve milletin lehine ve daha fazla hürriyet ve adaleti sağlamak için alınan tedbirler ve yapılan hukuki düzenlemeler, ne kadar iyi niyetle düşünülürse düşünölsün, uygulamada gelişen olaylar ve memleketin kendine mahsus şartları sonucu Devletin bütünlüğünü güvenini sağlamada yetersiz hale gelmiştir.

Devletin dayandığı temellerin mutlaka sağlam olması gereklidir. Cumhuriyetimizin dayandığı ilkeleri vaz eden büyük Atatürk aynı zamanda bu ilkeleri koruyacak ve uygulanmasını sağlayacak yol ve yöntemler de getirmiş; gerçekçi, akıl ve mantığa dayanan, dogmalardan uzak bir ufuk açmıştır. Ancak uygulamada Anayasa, kanun ve çeşitli mevzuat bekleneni vermemiştir.

Özellikle 1961 Anayasası ile başlayan son yirmi yıllık dönemde meydana gelen olaylarda, Devlet organlarının dayandırıldığı ve Türkiye'nin bünyesine uymadığı bugün iyice anlaşılmiş olan bazı temel yöntemlerin rolü büyüktür. Sınırları belirsiz bir özgürlük anlayışı, Devlete karşı dahi kullanılabilen bir tarafsızlık iddiası, hukuk Devleti ileri sürülerek yürütme organının işlemez duruma getirilişi, devlet içinde devlet olmaya yönelik bir özerklik görüşü ve bilimsellik kisvesi altında siyaset yapılması, hep bu bünyeye yabancı nitelikler ve devlet yapısının kuruluşundaki hatalardan kaynaklanmıştır. Bu belirsizlik bazen en basit usul konularına kadar uzanmakta; parlamentoyu çalıştırabilecek, Devlet Başkanını seçebilecek yollar dahi birkaç hamleden sonra tıkanabilmektedir. Bütün bunların sonunda ise, Türk Devleti düşmanlarının tahrip ve tecavüzlerine karşı savunmasız bırakılarak yok olma tehlikesi içine düşebilmektedir.

İsrarla belirtmek isteriz ki, Hükümetimizin ana görevi, Devletin temelindeki düzenlemeleri Atatürk ilkeleri ışığında yapmak ve Cumhuriyetimizi bir daha zor

durumlara düşürmeyecek tedbirleri almaktır. Diğer bütün görevlerimiz bundan sonra gelmektedir.

- 1961 Anayasası başlangıçta iyi niyetle hazırlanmış olmasına rağmen; Anayasanın kuvvetler ayrılığı ilkesinin birlikte getirdiği sorumluluk anlayışının gereğince teessüs etmemiş olması, uygulamanın kuvvetler çatışmasına dönüşmesine neden olmuştur. Memleket gerçeklerini nazarı itibara almayan hukuk anlayışları ve bir kısım anayasal kuruluşların görevlerini gereği gibi yapmamaları, 1961 Anayasasını maalesef Devlet tahripçilerinin kalkanı haline getirebilmiştir.

Son otuz yıllık tecrübelerden faydalanarak yeni Anayasanın hazırlanmasında gerekli çalışmalarını yapmak Hükümet olarak ana görevlerimiz arasındadır.

- Türkiye Cumhuriyetinin temel mevzuatı süratle yeniden gözden geçirilecek; siyasi istikrarı sağlayıcı, sosyal dengeleri teessüs ettirici, çalışma barışını geliştirici, vergi adaletini sağlayıcı ve ekonomik istikrar programının uygulanmasını kolaylaştırıcı yasal düzenlemeler yapılacaktır. Bunun yanında siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve kültürel konulardaki ana mevzuat tıkanıkları da tespit edilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Mazisi yüzyıllara dayanan Türk idare yapısı, şartların değişmesiyle, yeniliklere ve ihtiyaçlara ayak uyduramayarak eskimiş, ekonomik ve sosyal gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Bunun sonucunda kamu yönetiminde; aşırı merkeziyetçilik, görev, yetki ve sorumlulukların dağılımında dengesizlik, normalin çok üstünde istihdam, atıl kapasite, verimsizlik, lüzumsuz formalite ve kırtasiyecilik hastalıkları meydana gelmiştir. Kalkınmakta olan bir ülke durumundaki Türkiye'nin, ekonomik ve sosyal kalkınmasını engelleyen en önemli faktör, Türk idaresinin bu hastalıklarıdır. Bu tabloya, bir de son yıllardaki anarşik ortam eklenince idare toplumun güven ve huzurunu sağlamada yetersiz kalmıştır.

Bu itibarla;

- Her şeyden önce, memlekette idarenin tam bir tarafsızlık içinde vatandaşın hizmetine koşması sağlanacaktır. Devlet hizmetinde bulunanların siyasi etkiler dışında çalışmaları kanuni güvenceler ve müeyyideler altına alınacaktır.
- Türk kamu yönetimi teşkilatı bütünüyle gözden geçirilecek; uzun reorganizasyon çalışmalarına gidilmeden kısa sürede pratik düzenlemeler yapılacaktır.
- Görev, yetki ve sorumluluklar inisiyatif ve çalışmayı teşvik edici şekilde tevzi edilecek, bunları tam olarak kullanmayanların sorumlu tutulacakları açıkça belirtilecektir.
- Devlet kadrolarındaki aşırı şişkinlikler bir zaman süreci içinde giderilmeye çalışılacak, gereksiz personel istihdamına kesinlikle gidilmeyecektir.
- Devlet Memurları Kanunu ve diğer personel mevzuatı süratle ele alınarak yeniden düzenlenecektir.
- Kamu idaresindeki aşırı merkeziyetçilik yerine; mülki ve mahalli idarelerin yetkilerinin artırılması sağlanacaktır. Vatandaşın, her işini Ankara'dan halletme zorunluğu kaldırılmaya çalışılacaktır. Bunu sağlamak üzere taşrada yeni bir teşkilatlanmaya gidilecek, kurulacak bölge idareleri, özellikle mali, ekonomik

ve teknik konulardan başlanarak devlet hizmetlerinin işleyişini kolaylaştırıcı yetkilerle teçhiz edilecektir.

- Belediyeler ve diğer mahalli idarelerin mali ihtiyaçlarını halledecek ve yeni kaynaklar sağlayacak Finansman Kanunu hazırlanacaktır.
- Ülkemizde sözü edilen bütün yönetim bozukluklarına ilave olarak, kamu hizmetlerinin görülmesindeki önemli bir aksama da, gereksiz bürokrasi, kırtasiyecilik ve idari işlemlerdeki aşırı formalitelerden doğmaktadır. Bu yüzden, her gün binlerce işlem sebebiyle idareye muhatap olan vatandaş büyük sıkıntılara girmekte; en basit kayıt, ruhsat ve belge çıkarma gibi işlemler günlerce devam etmekte; resmi belgeler dosyalar dolusu yığılmaktadır. Kırtasiyecilik, rüşvet ve yolsuzlukların da esas kaynağını teşkil etmektedir.

Ekonomik programların uygulanması gereksiz formaliteler yüzünden gecikmekte, milyonlarca işgünü ve tonlarca kâğıt israf edilmektedir. Türk idaresi kırtasiyeciliğin sonunda, kendini yiyip bitiren bir fasit daire içine düşürülmüştür.

En kısa zamanda, kamu hizmetlerinin görülmesindeki aksamalar giderilecek; basit, sade ve pratik yöntemler geliştirilerek uygulamaya konulacaktır.

Asayiş ve Huzurun Sağlanması:

Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, 1980 Türkiye'sinin artık herkes tarafından kabul edilen iki meselesi, asayiş ve huzurun sağlanması ile ekonomik durumun düzeltilmesidir. Vatandaşların can güvenliğinin ve huzurunun en kısa zamanda sağlanması, Hükümetimizin ilk yapacağı işlerin başında gelmektedir.

İçinde bulunulan şartların ağırlığını ve bunun gerektirdiği sorumluluğu müdrik bulunan Hükümetimiz, ülkenin fevkalade hal olarak vasıflandırılan bu durumu karşısında en başta gelen görevinin, can ve mal güvenliğinin, huzur ve sükûnun ve kanun ve nizam hâkimiyetinin mutlaka sağlanması olduğu düşüncesindedir.

Vatandaşlarımızı kaderde, kıvançta ve tasada ortak bir bütün halinde milli şuur ve ülküler etrafında birleştirmenin iç barış ve huzurun sağlanmasında vazgeçilmez faktör olduğu düşüncesi ile, Atatürk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak, milli mücadele ruhunu yeniden canlandırmak, millet egemenliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine olan bağlılığın tam şuurunu yerleştirmek ve geliştirmekle ülkemize yönelik tehditlerin ulusça göğüsleneyeğine inanıyoruz.

Son iki yıllık süre içinde terör ve anarşinin Sakarya Savaşındaki şehit sayısına yakın miktarda ölüme sebep oluşu, anarşik olaylardaki ölü sayısının günde 20 civarına yükselişi, görevimizin kolay olmadığını ortaya koymaktadır. Güzel yurdumuzda sulh ve sükûnu sağlayacak her türlü tedbiri, en seri ve kesin şekilde alacağız.

Bu itibarla;

- Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğini tehlikeye sokacak, kamu düzenini ciddi bir şekilde tahribe yönelecek, can ve mal güvenliğini telafisi imkânsız zararlara uğratabilecek yaygın şiddet hareketlerinin baş göstermesi halinde devamlı olarak sıkıyönetime başvurmamak için, idareye olağanüstü tedbirler alma imkânını ve yetkisini sağlayan "Olağanüstü Hal Kanunu" en kısa zamanda hazırlanacaktır.

- Devlete ve rejime, kamu düzenine, can ve mal güvenliğine yönelen tehditlere karşı koruyucu ve caydırıcı başlıca gücü oluşturan Güvenlik Kuvvetlerimizin hizmet

icaplarına uygun bir niteliğe ve niceliğe kavuşturulmasına; günün şartları içinde yeni hüviyet kazanan suç ve suçlulara karşı sürdürdüğü mücadelede etkinlik sağlayacak şekilde teşkilatlanmasına önem verilecektir. Bunun için Jandarma ve Emniyet Teşkilatı kanunları yeniden hazırlanacak ve ilgili mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu yeniden gözden geçirilecektir.

- Dernekler Kanunu tadil edilerek, derneklerin amaçları dışında faaliyet göstermeleri ve siyasete karışmaları kesinlikle önleneyecek, mali ve idari denetimlerinde ortaya çıkan aksaklıklar mutlaka giderilecektir.
- Toplantı ve gösteri yürüyüşleri mevzuatındaki boşluklar doldurulacak; toplantı ve gösteri hakkının kamu düzenini ihlal etmesi veya günlük hayatı felce uğratması önlenecektir.
- Güvenlik kuvvetlerinin (Jandarma ve Emniyet), modern araç ve gereçlerle donatılması, daha üstün hareket kabiliyetine ve etkinliğe kavuşturulması için hazırlanan programın hızla uygulamaya konulması sağlanacak; elektronik, teknik ve kriminal tesisler geliştirilerek modernleştirilecektir.
- Kaçakçılıkla, özellikle silah ve mermi kaçakçılığı ile yapılacak mücadelenin etkili olabilmesi için gerekli mevzuat süratle hazırlanacak, güvenlik kuvvetlerinin bütün imkânları seferber edilecektir. Sınır, kıyı ve karasularımızın güvenliği ve kontrolü sorunu tekrar gözden geçirilecek ve lazım gelen tedbirler alınacaktır.
- Bankalar ile resmi ve özel işyerlerinde vuku bulan ve Devletin itibarına gölge düşüren her türlü soygun, sabotaj ve benzeri eylemleri önlemek amacıyla, söz konusu yerlerde özel güvenlik teşkilatı kurulması sağlanacaktır.
- Güvenlik kuvvetlerinin hizmete bağlılıklarının sağlanması ve iş verimliliklerinin artırılması, sosyal güvenliklerinin temini üzerinde ciddiyetle durulacak asayiş ve huzurun tesisi uğruna şehit olan bu vatan çocuklarının ve ailelerinin gelecekleri mutlaka ve tam olarak teminat altına alınacaktır. Güvenlik kuvvetleri ile ilgili Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Kanunu yürürlüğe konulacaktır.

Ayrıca, Güvenlik kuvvetleri mensuplarının mesken sorunlarının çözümlenmesi için konut yaptırılması ve satın alınması bir program dâhilinde gerçekleştirilecektir.

- Güvenlik kuvvetlerinin eğitim ve disiplinine özel bir önem verilecek; emniyet ve asayiş hizmetlerinde çalışan kamu personeli için etkili bir denetleme, ceza ve ödüllendirme sistemi oluşturulacaktır.
- İl İdaresi Kanunu günün şartlarına göre değiştirilerek valilerin emniyet ve asayişle ilgili yetkilerine açıklık getirilecektir.
- Büyük can ve mal kaybına sebep olan trafik kazalarının önlenmesi için Trafik Kanunu yeniden düzenlenecek ve müessir bir kontrol sisteminin geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Nüfus işlerindeki bürokratik engelleri ortadan kaldıracak "Merkezi Nüfus İdaresi Projesi"nin gerçekleştirilmesine hız verilecek ve milli menfaatlerimizle yakından ilgili olan Vatandaşlık Kanunu kısa zamanda çıkarılacaktır.

Ülkede huzur ve asayişin sağlanması, adalet hizmetlerinin tarafsız, etkili ve süratli şekilde yürütülmesine bağlıdır. 12 Eylül öncesi dönemlerinde adalet sisteminde meydana gelen aksaklıklar cezaların caydırıcılık vasfını büyük çapta zedelemiştir.

- Hükümet olarak yargı gücünün ve adalet mekanizmasının devlet ve millet hayatındaki önemini müdrükiz. Mülkün temeli olan adaletin yerine getirilmesinde, yargının bağımsızlığı korunacak; kanun ve nizam hâkimiyetinin icrasında, tecrübeli ve ehil kişilerden oluşan mahkemelerin süratle ve adil karar verebilmelerini ve bunların korkusuzca uygulanmasını sağlayacak yasal ve idari tedbirler derhal alınacaktır. Gerekliğinde bu amaçla özel ihtisas mahkemeleri kurulabilmesi için yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- Anarşi ve terörü etkili bir şekilde önleyecek ve siyasi istikrarı sağlayacak, ülkemiz şartlarına ve hukuk sistemimize uygun yasal düzenlemelere gidilecek; Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza ve Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunları, Meşhut Suçların Muhakemesine Dair Kanun ile ceza hükümlerini ihtiva eden diğer kanunlarda değişiklikler yapılacaktır.
- Ceza infaz sistemimizin ıslahı için günün şartlarına uygun yasal ve idari tedbirler alınacak, ceza ve tevkif evlerinde güvenlik ve disiplin en etkili biçimde sağlanacaktır. Ceza infaz kurumları terörist yetiştirme odakları olmaktan kurtarılacaktır.
- Adaletin kısa süre içinde yerine getirilmesinde ve suçü takipte önemli bir yeri olan adli sicil kayıtları modern metotlarla düzenlenecektir.

Ekonomik ve Mali İstikrar

Enflasyonun tam kontrol altına alınarak fiyat artışlarının makul bir düzeyde tutulması, kaynaklarımızın en verimli şekilde kullanılması ve planlı kalkınma kurallarına uygun sağlıklı bir kalkınma sürecinin devam ettirilmesi ekonomide ve mali alanda uygulayacağımız politikaların temel prensibi olacaktır.

- İstikrar içinde kalkınma amacıyla kamu harcamaları sağlam kaynaklardan finanse edilecek, tutarlı ekonomik ve mali politikaları ihtiva eden mevcut ekonomik istikrar programının uygulanmasına devam olunacak, bu programı tamamlayıcı vergi değişiklikleri ve çalışma barışını sağlayıcı düzenlemeler süratle gerçekleştirilecektir.

Kalkınmamızı kendi öz kaynaklarımıza ve millî tasarruflarımıza dayandırmak ana amacımızdır. Bu amaca erişebilmek için vatandaşlarımızın tasarrufçu bir tutum içinde bulunmalarının ve bu arada yerli ürünlerimizin kullanımına özen göstermelerinin büyük önemi vardır.

- Piyasa ekonomisi kurallarının işlediği bir ortam içinde ekonomik sorunlarımızın halledilmesine çalışılacaktır. Bu düzen içinde, fiyat mekanizmasına göre çalışan, teşebbüs gücünü geliştiren bir anlayış ile vatandaşın çalışma ve dilediği işi tutma hürriyetine sahip bulunması esas olacak, buna mukabil çalışma ve gayret mahsulü olmayan havadan para kazanma yolları kapatılacaktır.
- Ekonomik hayatın canlandırılması ve sosyal barışın sağlanması için, ekonominin genel dengelerini kuran ve bu dengeleri koruyan etkin ve kalıcı ekonomik karar ve tedbirler ısrarla uygulanacaktır.
- Uygulanmakta, olan kur politikası, titizlikle takip edilecek, ihracatımız ve yurt dışında çalışan işçilerimiz için istikrarlı ve güven verici bir şekilde esnek kur politikası uygulamasına devam edilecektir.

Fiyat mekanizmasının arz ve talep arasında denge sağlayıcı rolüne ve etkinliğine yaygın işlerlik kazandırılacaktır.

- Üretimi artıracak ve atıl kapasitelerin harekete geçirilmesini sağlayacak tedbirler alınacaktır.
- Piyasada mal darlığı çekilmemesini temin için her türlü tedbir süratle alınacaktır. Bütçe, ücret, destekleme fiyatları ve vergi politikalarının birbirine uyumlu olması ve ekonomik istikrarın dengeli bir gelişmeyi sağlar yönde uygulanması sürdürülecektir.

Ekonomide gelişme ve istikrarı sağlayacak ve koruyacak olan para-kredi politikası uygulanmasına devam olunacaktır. Bu politika içinde kaynakların tahsisinde üretken faaliyetler öncelik taşıyacaktır.

Tasarrufların teşviki ve kaynakların en verimli bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Öncelikle kamu idaresindeki israflar önlenecektir. Devlet harcamaları ile ilgili mevzuatın israfa, hizmetin gereği gibi yapılmamasına veya gecikmesine yol açan hükümleri ve uygulamaları düzeltilecektir.

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürünlerinin fiyatları ile maliyetleri arasında enflasyonu körükleyecek dengesizliklerin meydana gelmesi önlenecektir. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin daha verimli çalışmalarını sağlayacak pratik düzenlemeler yapılacak ve ekonomik istikrar programına uygun olarak piyasa ekonomisi şartlarına göre çalışmaları sağlanacaktır.

Kamu sektörünün finansman ihtiyaçları sağlıklı kaynaklardan karşılanacaktır. Açık finansman yollarından kaçınılacaktır.

Vergi kaybının önlenmesi ve vergi yönetiminin verimliliğinin sağlanması amacı ile vergi kaçakçılığını önleyecek temel yasal düzenlemelere gidilecektir.

Değişen dünya şartları içinde toplumun ihtiyaçlarının gittikçe artmakta olduğu bir gerçektir. Bu nedenle Devletin sağlıklı gelir kaynaklarına ihtiyacı vardır. Bu geliri enflasyona sebep olmayacak bir şekilde sağlayabilmek için, bütün kazanç ve gelirlerden makul oranlarda vergi alınması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

- Vergi politikası, ekonomide israfa yönelik tüketim ve harcamaları önleyici, buna mukabil, yatırım, üretim ve ihracatın artırılmasını teşvik edici yönde uygulanacaktır.

Vergi idare ve kazasında iyileştirici yasal ve idari tedbirler uygulanacaktır. Vergileme ile ilgili etkin bir otokontrol ve denetim sistemi kurulacaktır.

- Vergi yükünün mükellef grupları ve sektörler arası gayri adil dağılımı düzeltilecek, vergi oranlarının yeniden düzenlenmesi ve en az geçim indiriminin yükseltilmesi gibi tedbirlerle ücretliler ve sabit gelirliler üzerinde yoğunlaşan vergi yükü hafifletilecektir.

Mahalli idareler, bu arada belediyeler yeterli gelir kaynaklarına kavuşturulacaktır.

İhracatın gelişmesi için ve diğer döviz gelirlerimizin ödemeler dengemize istenen ölçüde katkıda bulunabilmesini sağlamak üzere her türlü tedbir eksiksiz ve zamanında alınacaktır.

- Ekonomimizin dış rekabet şartlarına uygun bir hale getirilmesi, Türk sanayiinin ve müteahhitliğinin güçlü biçimde dünya pazarlarına açılabilmesi ve kalkınmanın

devam ettirilmesi için, bu amaçlara yönelik olarak tespit edilen selektif teşvik tedbirleri uygulamasına devam olunacak, ihracatımızın geliştirilmesinde karşılaşılan güçlükleri giderici yeni idari tedbirlerin alınması için sürekli olarak çalışılacaktır.

- İthalat rejimimizde ve gümrük hadlerinde sağlıklı ve dış dünya ile rekabet edebilecek bir sanayileşmeyi destekleyecek düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

Ekonomimizi ve ulusal güvenliğimizi dışa bağımlılıktan kurtaracak sanayilere ve özellikle savunma sanayiine önem verilecektir.

Kamu sektörü yatırımlarında enerji başta olmak üzere büyük ve süratle tamamlanabilir yatırımlara öncelik verilecektir. Ulaştırma, yükleme, boşaltma ve depolama gibi altyapı hizmetlerinin gelişen ekonomimiz şartlarına uygun düzeye gelmesi sağlanacaktır.

Geri kalmış yörelerde yatırımların teşviki için etkin tedbirler uygulanacaktır.

Yabancı sermaye yatırımları için basitleştirilmiş bulunan müracaat ve değerlendirme uygulamasına devamlı yabancı sermayeden kaynak, teknoloji ve pazarlama alanlarında milli imkânlarımızı takviye edici unsur olarak azami istifade sağlanacaktır.

İç ve dış ticaretin gelişmesi için gerekli olan güven ortamının devamlılığının sağlanmasına özen gösterilecektir.

- İhracat için temel altyapılardan birisi olan İhracat Sigortası sisteminin uygulanmasına geçilecektir.
- Kooperatifçiliğin devlet nizamını sağlamlaştırmaya, ideolojik saplantılara yönelmeyi önleyici tarzda gelişmesini temin edecek düzenlemeler getirilecektir.
- Esnafın ve sanatkârın üretimi artırıcı ekonomik faaliyetleri teşvik edilecektir.
- İç ve dış ticaret hayatımızı düzenleyen mevcut mevzuattaki aksamalar ve boşlukları gidermek ve günün şartlarına uygun hüküm ve müeyyideler getirmek üzere ihtiyaç duyulan yeni kanuni düzenlemelere gidilecektir.

Dış ekonomik ilişkilerimizde OECD ülkeleri ve milletlerarası ekonomik ve finans kuruluşlarının desteklediği ekonomik istikrar programımızın uygulanmasında mevcut anlaşmalar çerçevesinde bu kuruluşlarla yakın işbirliği sürdürülmeye devam edilecek, ilişkilerimiz geliştirilecektir.

Gümrüklerde yapılan her türlü rüşvet, suiistimal ve kaçakçılık olaylarının kesin olarak önlenmesi için bütün tedbirler alınacaktır.

Gümrüklerimiz bugün tesis ve haberleşmeden yoksun bulunmaktadır. Bu durum iyi hizmet vermeyi önlediği gibi kaçakçılıkla mücadelede de önemli bir engel teşkil etmektedir. Kısa sürede gümrüklerimiz modern tesislere ve çağdaş haberleşmeyi sağlayan teleks ve telsiz sistemine kavuşturulacaktır.

Yolcuların ve bilhassa yurt dışında çalışan işçilerimiz ile turistlerin, her türlü gümrük işlemleri kolaylaştırılacaktır.

Gümrük Kanunu ve Kaçakçılığın Men ve Takibi Hakkındaki Kanun, günün şartlarına cevap verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Yurdumuz üzerinden transit geçen ve yurdumuza eşya getirip götürün TIR kamyonlarının gidiş ve geliş hattı üzerindeki çeşitli noktalarda "TIR Kontrol Zinciri"

tesis edilecektir. Bu suretle gümrük, jandarma ve emniyet mensuplarının işbirliği sağlanarak TIR vasıtaları ile yapılan kaçakçılık büyük ölçüde önlenmiş olacaktır.

Nüfusun büyük bir çoğunluğuna hitap eden Tekel Genel Müdürlüğü, bugünkü darboğazdan kurtarılarak verimli bir kuruluş seviyesine kavuşturulacaktır.

İçinde bulunduğumuz sigara darboğazını kısa zamanda aşmak için üretim artırıcı tedbirler alınacaktır.

Ayrıca, sigara kaçakçılığının ve bunun neden olduğu döviz kaybının önlenmesi amacıyla, hem memleket ihtiyacının karşılanması, hem de ihracata dönük sigara imalatı için özel teşebbüse de imkân tanımak üzere gerekli yasal değişiklikler yapılacak ve bu arada tütün üreticilerimizin bütün haklarının korunması sağlanacaktır.

Sanayi yatırımlarında yerli ve yabancı kaynaklardan azami şekilde yararlanılacak; memleketimizin ihtiyacı olan sanayiler yanında ihracata yönelen tesislere öncelik verilerek yatırımlarda selektif proje uygulaması yapılacaktır.

Bu meyanda, süratle tamamlanarak ekonominin hizmetine girecek tesislere ağırlık verilecektir.

Sanayileşme hareketinin yurt sathına yayılmasında, çevre sağlığının korunmasında ve yeni istihdam gücünün yaratılmasında büyük faydalar sağlayan, sanayi bölgelerinin ve sitelerinin kurulmasına devam edilecektir.

Geri kalmış bölgelere, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya öncelik verilmek suretiyle, yerli kaynaklar ve yerli işgücü göz önüne alınarak bölgesel sanayi potansiyellerinin tesisine gayret sarf edilecektir.

Sanayi tesislerinin kurulması ve işletilmesi sırasında en modern teknolojilerin izlenmesine ve ülkemize uygun olanların seçimine özen gösterilecektir.

Türk müteşebbislerinin yurt dışında proje ve tesis yapmaları özendirilerek işgücü ve malzeme ihraç imkânları artırılacak, ülkemize daha fazla döviz girişi temin edilecektir.

Kalkınmamızın önemli faktörü olan sanayileşmemizle ilgili mevzuat günümüz şartlarına uygun bir şekilde düzenlenecektir.

Enerji yetersizliği bütün ülkelerin olduğu gibi Türkiye'mizin de önde gelen sorunlarından biridir. Ülkemiz petrol ihtiyacının büyük bir kısmını dost ve komşu ülkelerden karşılanmasına çalışmakla beraber bilinen petrol kaynaklarının geliştirilmesi ve yeni rezervlerin araştırılması Hükümetimizin önde gelen gayretlerinden birini teşkil edecektir.

- Yurdumuzda geniş linyit kömürü kaynaklarının bulunması, petrol tüketiminin önemli bir alternatifini teşkil etmektedir. Gerek petrol, gerekse kömür rezervlerimizin araştırılması, işletilmesi ve yurt hizmetine arz edilmesi için kamu kuruluşlarının ve özel kesimin teşebbüs ve yatırım gücünden olduğu kadar gerektiğinde yurt dışı imkânlardan da ülkemiz menfaatlerine en uygun şekilde yararlanılacaktır.
- Sanayi, ulaştırma ve yakacak ihtiyaçları açısından temel sorun olduğunun idraki içinde petrol ve kömürün zamanında sağlanması ve ihtiyaç yerlerine ulaştırılmasına azami dikkat ve emek sarf edilecektir.

- Türkiye’imizde önemli su kaynaklarının bulunması yurdumuz için büyük bir talihtir. Bu kaynaklardan enerji üretimi, sulama ve diğer ihtiyaçlar için yararlanmak üzere programlanmış ve ele alınmış büyük altyapı projelerinin gecikmeden gerçekleştirilmesine gayret sarf edilecektir.
- Geleceğin enerji yükünün büyük payını alacağında şüphe olmayan nükleer santraller kurulması konusunda yapılmış teşebbüslerin ve bugüne kadar sarf edilmiş gayretlerin sonuçlandırılmasında çalışılacaktır.
- Yurdumuz ekonomisinde önemli bir payı alabilecek madenlerin süratle işletmeye açılabilmesi için arama, üretim ve değerlendirmede her imkândan yararlanılacaktır.

Milli tarım politikamız, halkın gereği gibi beslenmesi, tarımsal üretimin artırılması, toprak muhafazasının sağlanması, üretici ve tüketicinin korunması ilkelerinden hareketle;

- Tarım sektörünün gelişme hızını, ekonomik gelişmeyi güçlendirecek, ekonomide darboğazlara ve enflasyona yol açmayacak düzeyde tutmak,
- Tarımsal üretimi artırmak, artan nüfusun gıda, gelişen endüstrinin hammadde ihtiyacını karşılamak ve ihracatı artıracak ekonomiye kaynak yaratmaktır.
- Hayvancılığımızın, yurt içi tüketimi bakımından olduğu kadar, ihracattaki büyük önemi de göz önünde tutularak gelişmesini sağlayacak bütün tedbirler alınacaktır.

Bu amaçlara ulaşma bakımından;

- Tarımda ihtiyaç duyulan bütün girdilerin zamanında ve kolaylıkla temin imkânlarının artırılması ve üretimin istenilen seviyeye ulaştırılabilmesi için her türlü teşvik tedbirleri bir araç olarak kullanılmaya devam edilecektir.
- Tarıma kredi veren T.C. Ziraat Bankasının projeye dayalı kredi sistemi daha da geliştirilecek, kontrollü kredi sistemi yaygınlaştırılacaktır.

Ayrıca, finansmanı dış kaynaklı olan proje kredilerinin süratli bir şekilde işlemesi konusunda gerekli tedbirler alınacaktır.

- Tarımda verimin yükseltilmesi ve üretimin artırılması planları ilmi esaslara göre hazırlanacak, bu maksatla araştırma müesseseleri re-organize edilecektir. Gübre, tohum, araç ve gereç, zirai mücadele ilacı, pazarlama, değerlendirme ve mekanizasyon konuları günün şartlarına göre yürütülecektir. Ülke çapında toprak analizlerinin yapılmasına önem verilecek ve analiz sonuçlarına göre etkili bir gübre kullanımı sağlanacaktır. Tarım eğitiminde teknik öğretime ağırlık verilecek, yayım teşkilatı köylünün her an yanında olacak şekilde teşhiz edilecektir.
- Teknik teşkilatların, özellikle çiftçiye hizmet götüren teşkilatın araştırma müesseseleri ile müştereken çalışması sağlanacaktır. Böylece Tarım Bakanlığına yeni bir anlayışla çiftçiye rehber olma hüviyeti kazandırılacaktır.

Ormanlarımızın korunması, işletilmesi, ağaçlandırmalarla genişletilmesi ile sanayileşmenin gerektirdiği hammadde taleplerinin karşılanması ve ayrıca orman içinde ve bitişiğinde yaşayan köylümüzün daha üst düzeyde ekonomik güç kazanması için gereken her türlü tedbirler uygulamaya konulacaktır.

Bu esaslar içinde;

- Ormanlarımızın geliştirilmesi ve genişletilmesi için orman bölgelerinde yaşayan köylümüzün katkıları sağlanacak ve devlet desteği içinde orman köylülerinin buldukları yerlerde kalkındırılmalarına devam edilecektir.
- Önümüzdeki kısa dönemde ortaya çıkması beklenen ve yıldan yıla artacağı bilinen yurt içi orman ürünleri arz açığının kapatılması bakımından ağaçlandırma faaliyetlerine büyük önem ve hız verilecektir.
- Milli park ve orman içi dinlenme yerleri tesis ve düzenlenmesi çalışmalarına hız verilecek ve bu hizmetler halkımızın dinlenme ihtiyacını karşılayacak düzeye getirilecektir.
- Orman yangınlarını önleyerek etkili tedbirlere öncelik verilecektir.

1973 yılında ve onu takip eden yıllarda uygulanmasına başlanılan Toprak ve Tarım Reformu tatbikatı ve memleket gerçekleri göz önünde tutularak bir Toprak ve Tarım Reformu Kanunu hazırlanacaktır. Bu Toprak ve Tarım Reformu Kanununda bir taraftan verimlilik, diğer taraftan da sosyal adalet esasları göz önünde tutulacaktır.

Toprak reformu uygulamasında birim alandan azami verim alınması temel ilkelere birisi olacaktır.

Bayındırlık faaliyetlerinde devam etmekte olan altyapı yatırımlarının süratle bitirilmesine öncelik verilecek ve bunların en kısa zamanda işletmeye açılmasıyla üretime katkısı sağlanacaktır.

- İhale mevzuatı yeniden düzenlenecek, devlet ihale sistemleri arasındaki farklılıklar giderilerek bu sahada standardizasyonun sağlanmasına çalışılacaktır.
- Memleketimizin coğrafi durumu bakımından büyük önemi haiz olan ekspres yollarının yapımı süratlendirilecek, kıtalararası geçiş tıkanıklığı giderilecek ve bu yatırımlar için kendi kendini finanse edecek kaynaklar yaratılacaktır.
- Memleketimizde karayolları üzerindeki trafik ve nakliyenin günün şartlarına uydurulabilmesi için gerekli yasal düzenlemelere gidilecektir.
- Demiryolu şebekemizi ıslah ve yenileme çalışmalarına devam edilecek, yeni güzergâhlarda inşaat faaliyetlerine başlanacaktır.

Haberleşme ve ulaştırma sistemimiz geliştirilecek ve toplu taşıma sistemi üzerinde önemle durulacaktır.

Otomatik telefonun bütün yurda yayılması ve köylerimizin telefona kavuşturulması için sürdürülen çalışmalara devam edilecektir.

Deniz ticaret filomuzu ve gemi inşa sanayiimizi geliştirmek, bu sahadaki döviz kaybımızı azaltarak döviz gelirimizi artırmak ve yurt içi deniz nakliyatını geliştirmek için kısa zamanda sonuç verecek tedbirler alınacaktır.

Turizmi; ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek, memleketin dış finansman ihtiyacının karşılanmasında önemli bir kaynak olarak değerlendirmek için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Bu amaçla;

- Devlet, turizm gelişme alanlarında alt yapı yatırımlarını gerçekleştirecek, üst yapı yatırımları ve işletmeciliğin özendirilmesi için gerekli teşviki sağlayacaktır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler, Türkiye'nin gündemindeki iki meselenin, asayiş ve ekonominin düzleşme çıkabilmesi, ülkenin sosyal ve kültürel yapısının süratle ıslah edilmesi ile mümkündür. Aksi takdirde, sosyal sistem ve özellikle eğitim sistemi ile bütünleşmemiş siyasi ve ekonomik tedbirler, sorunlar karşısında kalıcı ve köklü çözümler sağlayamayacaktır. Hükümetimiz, başta eğitim, kültür ve çalışma sorunları olmak üzere her türlü sosyal meselenin üzerine yılmadan gidecek; ekonomik kalkınmaya paralel bir sosyal güvenlik programının uygulanmasına girişecektir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik konularına bakış açımız, tüm vatandaşlarımızın huzur ve mutluluk içinde insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış düzeyine erişmelerini sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, her şeyden önce üretim artışını sağlayacak tedbirlerin alınması şarttır. Üretimi engelleyen, sosyal barışı bozan durumların ortadan kaldırılması için ülkenin ve çalışanların yararına bir dizi tedbirin uygulanması zorunludur.

- Çalışkan ve vatanperver Türk işçisinin mevcut ekonomik imkânlar çerçevesinde her türlü hakları korunacaktır. Sendikalar demokratik ilkelere uygun olarak faaliyetlerine devam edeceklerdir. Ancak, temiz Türk işçisini sömüren, onları kendi ideolojik görüşleri istikametinde yönlendirmek ve sendikal hakları kötüye kullanmak isteyenlere fırsat verilmeyecektir.
- Çalışma barışını biran önce ve devamlı olarak kurabilmek maksadıyla, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve İş Kanunu süratle gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- Verimli olarak kullanılmayan atıl işgücü potansiyelimizden azami istifade yolları aranacak, sanayinin yanı sıra özellikle altyapı yatırımlarında ve hizmetler sektörlerinde yeni istihdam imkânları hazırlanmasına özel gayret sarf edilecektir.
- İşçi ve işveren meslek teşekküllerinin faaliyetleri kuruluş amaçlarına uygun olarak geliştirilecek, bu suretle ülke çapında üretim ve verimliliğin artması da temin edilecektir.
- Ekonomik kalkınmamıza büyük katkıları bulunan yurt dışındaki vatandaşlarımızla, bunların eş ve çocuklarının çözüme muhtaç birçok meselelerinin olduğunu bilmekteyiz. Bugün sayıları iki milyona yaklaşan bu vatandaşlarımızın sorunlarına gerçekçi yollarla yaklaşılmaya ve bu amaçla onlara yönelen hizmetlerin daha etkin hale getirilmesi sağlanacaktır.
- Sosyal hak ve hizmetler devletin teminatı altında olacaktır. Ekonomik gelişmeye paralel olarak sosyal güvenlik sistemi geliştirilecektir.
- Çalışanlardan bugüne kadar sosyal sigorta kapsamına alınamayan grupların, özellikle tarım sektöründe çalışanların, sektörün özellikleri de dikkate alınmak suretiyle sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.
- Emekli, dul ve yetim aylıklarının verilmesinde, eski ve yeni emekliler arasındaki farklılıkların giderilmesine çalışılacaktır.
- Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşlarında uygulanan usul ve esaslar bakımından paralellik sağlanması ve bu kuruluşların tek çatı altında toplanması imkânı araştırılacaktır.

- Sosyal güvenlikle ilgili kaynakların ve mevcut sistemle biriken fonların değer kaybını önleyerek verimli ve istihdam yaratıcı alanlarda kullanılması sağlanacaktır.
- Korunmaya muhtaç gruplara (sakat, yaşlı, çocuk vb.) götürülecek sosyal hizmetlere önem verilecektir.
- Yurt dışında çalışan işçilerimizin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için bugüne kadar sosyal güvenlik anlaşması yapılmamış bulunan ülkelerle anlaşmalar yapılacak, daha önce yapılmış bulunan anlaşmalar da günün şartları göz önünde tutularak yenilenecektir.

Milli Eğitim ve öğretimde, Atatürk Milliyetçiliğinin yeniden yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır. Bütün öğretim kurumlarındaki öğrencilerin amacı, Atatürk Milliyetçiliği ve ilkeleri ile pekişmiş milli unsur, bilgi ve becerileri kazanmak olmalıdır. Yarının teminatı olan evlatlarımızın Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasına izin vermeyeceğiz.

Millet olarak, Bayrağımız ve İstiklal Marşımızı Türkiye'mizin vazgeçilmez bağımsızlık, egemenlik, birlik ve bütünlüğümüzün en yüce ve ayrılmaz sembolleri olarak layık oldukları değerlerde, her zaman ayrı bir özen ve duyarlılıkla korumayı yurtseverliğin kaçınılmaz gereği olarak görüyoruz.

Milli eğitime, bütün ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler içinde ayrı bir yer veriyoruz.

Birlik ve bütünlüğümüzün temelini teşkil eden milli eğitimin düzenlenmesi gereğini ülkemizin ve ulusumuzun en önde gelen ihtiyacı ve ana hedefi olarak görüyoruz.

Bu sebeple, ülkesi ve milletiyle devletin geleceğini hazırlama görevini üstlenen eğitim kurumlarında ve kuruluşlarında Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına saygılı olan; milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren yurttaşlar yetiştirmek başlıca hedeflerimizden biri olacaktır.

- Ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedefleri esas tutularak ve "eğitim-insangücü-istihdam" ilişkileri dikkate alınarak milli eğitim sistemimiz, mesleki ve teknik öğretime ağırlık verecek şekilde yeniden planlanacaktır.

Çağdaş eğitimin gereği olarak bilimsel ve teknolojik alanlarda dilimizin zenginleştirilmesine çalışılacak ve bu maksatla, Milli Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınacaktır. Bu konuda ifrat ve tefritten sakınılarak yaşayan güzel Türkçe'nin kullanılmasına özen gösterilecektir.

- Öğretmenlere ve yöneticilere Atatürk ilkeleri doğrultusunda çok ağır ve o oranda da şerefli görevler ve yükümlülükler düşmektedir. Ülkemizi ve ulusumuzu, Atatürk'ün hedeflerine ulaştırmada, çağdaş gelişmelere uyumda, milli ve tarihi sorumlulukları yüklenmede, gençlerimizi ve çocuklarımızı nitelik ve yetenekler yönünden üst düzeye çıkarmada eğitim ve öğretimin temel unsur olduğu inancındayız. Bunun mimarları da öğretmenler ve yöneticilerdir.

- Öğretmenler ve yöneticiler politikadan tümü ile arındırılacak ve derneklerin amaç ve faaliyetleri ne olursa olsun kesinlikle politika dışında tutulmaları için her türlü yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.
- Yurt içi eğitim ve öğretimde olduğu gibi, yurt dışındaki vatandaşlarımızın ve Türk çocuklarının eğitim hizmetlerinin de, aynı amaç ilke ve hedefler doğrultusunda yönetilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- Milli Eğitim Temel Kanunu ve Üniversiteler Kanunu üzerinde gerekli çalışmalar ve düzenlemeler yapılacaktır. Çağdaş bilim düzeyine ulaşmak amacıyla, araştırma ve geliştirme çalışmaları özendirilecek ve hızlandırılacaktır.

Bilgi ve teknoloji üretimi çalışmaları milli kalkınma hedeflerine göre yönlendirecek ve bu çalışmaların ülkenin Sosyo-Ekonomik politikasıyla bütünleşmesi sağlanacaktır.

Milli kültür ve sanat değerlerimizi modern ilim zihniyeti ve metotlarıyla işleyerek, önce milletimize yaymak ve ayrıca milli değerlerimizi diğer milletlere tanıtmak için ciddi faaliyetlere girişilecektir.

Atatürk Milliyetçiliği yolunda ülkeyi çağdaş medeniyet seviyesine çıkarmak hedefini güden büyük Atatürk'ün 100 üncü doğum yıldönümü münasebetiyle ve bu yıldönümünü kendisinin yüceliği seviyesinde kutlamak için bütün imkânlar seferber edilecektir.

Diyanet İşleri Başkanlığının ve bütün din görevlilerinin her çeşit siyasi çekişmelerin ve etkilerin dışında kalması sağlanacaktır. Atatürkçü ve aydın din adamlarının yetiştirilmesi için her türlü gayret sarf edilecektir.

Din görevlilerinin meslek içi eğitimleri hızlandırılacaktır. Yurt dışındaki Türk çocuklarının milli ve dini eğitim görmesi sağlanacaktır.

Yurt içinde ve dışında, vatandaşlarımız arasındaki inanç ve mezhep ayrılıklarının sömürülmesi önlenecek, yurttaşlarımızın milli ülkülere bağlılıklarını koruyucu tedbirler alınacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın dini inanç ve ibadet özgürlüğü güvence altındadır. Laiklik ilkesinin korunmasına özen gösterilecek ve buna aykırı davranışlara asla müsaade edilmeyecektir.

Gençlik politikamızın temel hedefleri, gençlerimizin vatan sevgisi ve milli hislerle dolu olarak, Atatürk ilkeleri doğrultusunda yetişmelerine ve eğitimlerine katkıda bulunmak, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirmek imkânını sağlamaktır.

- Öğrenci yurtları, her türlü aşırı cereyanlardan arınmış olarak, vatanın bütünlüğüne inanmış, memleketini ve milletini seven gençlerimizin hizmetine tahsis edilecektir.

Gençliğin boş zamanlarının kıymetlendirilmesinde ve toplum sağlığında büyük yeri olan toplu spor faaliyetlerinin yurt sathına dengeli bir şekilde yayılıp gelişmesi sağlanacaktır. Bu maksatla geniş kitleler tarafından kullanılacak semt spor tesislerinin, yapımına önem ve öncelik verilecektir. Bu tesisler ve imkânlar bütün gençliğin hizmetine eşit şartlarda sunulacaktır.

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde sosyal adalet ve sosyal kalkınma ön planda tutulacaktır. Koruyucu, tedavi edici ve rehabilitasyon sağlayıcı hizmetlerin topluma yararlı duruma getirilmesini ilke olarak benimsiyoruz. Vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden eşit olarak yararlanması ana hedefimizdir.

- Sağlık personelinin tam gün çalışmasına dair yasa, halkın, devletin ve hekimin hak ve sorumluluklarını gözeterek ve özellikle mahrumiyet yörelerinde yaşayan halkımızın da, sağlık hizmetlerinden gereği kadar yararlanabilmesini temin edecek şekilde düzenlenecektir.
- Halkımızın ihtiyaç duyduğu her çeşit ilacın piyasada yeteri kadar bulunması için gerekli tedbirler alınacaktır.
- Etkin bir nüfus planlamasının uygulamaya konulması ve sağlık sigortası sistemine geçilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Çevre sorunları konusunda insan sağlığının ve refahının temeli olan doğal dengeyi korumak ve sanayileşme sürecinde meydana gelen hava, su, toprak kirlenmesini çözümlenmek amacıyla gerekli tedbirler alınacak, doğal ve kültürel değerlerin tahribi önlenecektir.

İmar ve iskân politikası olarak Hükümetimiz, vatandaş, günlük hayatında huzurlu kılacak çalışmaların ve yasal tedbirlerin acele olarak uygulanmaya konulması gerektiğine inanmaktadır. Bu alanda bugüne kadar uygulanan merkezîyetçilikten vazgeçilerek imar ile ilgili sorunların mahallinde kolaylıkla ve süratle çözülmesi için tedbirler alınacaktır.

- Şehirlerin gelişme alanlarında yeni yerleşim yerleri açılarak arsa spekülasyonunun önlenmesi,
- Gecekondu bölgelerinin hızla islahı ve kentle bütünleşmesi sağlanacaktır.
- Artan konut ihtiyacını karşılamak ve gecekondu yapımını önlemek maksadı ile milli konut politikası doğrultusunda ucuz ve toplu konut yapımı teşvik edilecektir.
- Kıyılarımızdan halkımızın rahatça yararlanması ve zengin kıyı şeridimizin turistik amaçlarla en iyi şekilde değerlendirilmesi üzerinde önemle durulacaktır.

Tarım kesiminde birim alandan azami verimin sağlanması, köylümüzün gelirinin artırılması ve kırsal alanda yaşayan vatandaşlarımızın kamu hizmetlerinden azami ölçüde yararlandırılması ana hedefimiz olacaktır.

Haklı bir hizmet özlemi içinde bulunan köylümüzün sorunlarına ve köye yönelik altyapı hizmetlerine ciddiyetle eğileceğiz.

- Yurt çapında dengeli ve üretimi artırıcı bir köy yolu ağının oluşumuna çalışılacaktır. Tüm köylerimizin sıhhi ve yeterli içme suyuna ve elektriğe kavuşması için özellikle geri kalmış yörelere ağırlık verilerek bu konudaki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Sayın Başkan ve Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, milli savunmada ana hedeflerimiz, dünyanın en hassas bölgelerinde bulunan memleketimizin iç ve dış tehlikelere karşı sarsılmaz teminatı ve milletimizin özü olan kahraman Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünü, bütün imkânlar kullanılarak en üstün seviyede tutmak olacaktır.

- Savunmamızın ihtiyaçları, geliştirmekte olduğumuz milli savunma sanayi tesislerimizden ve dış imkânlardan karşılanırken; harp sanayimizin savunma ihtiyaçlarımızı karşılar hale getirilmesindeki çabalarımız da özenle sürdürülecektir.
- Yurt dışındaki işçilerimizden alınan askerlik hizmeti karşılığı, döviz ve milli kaynaklardan sağlanacak imkânlar en etkin şekilde kullanılacaktır. Silahlı

Kuvvetlerimizin modernizasyon planının (RE-MO) hedeflerine ulaşması için gerekli tedbirler alınacak, şimdye kadar vaki olan gecikmelerin telafisine çalışılacaktır.

- Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacından fazla olan yedek subay birikimini gidermek ve müteakip birikimleri önlemek için vatan hizmetini savunmamızın ihtiyacına göre yeniden tespit ve düzenleyecek yasalar çıkarılacaktır.

Dış politikada Hükümetimiz, temelleri Büyük Atatürk tarafından atılmış olan Cumhuriyetimizin geleneksel barışçı tutumunu sürdürecektir. Bu amaçla, tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, işçilerine karışmamak ve hak eşitliği ilkelerine dayalı ilişkilerin sürdürülmesine ve geliştirilmesine çaba harcanacaktır. Hükümetimiz, bölgede ve dünyada imkânları elverdiği ölçüde barış ve güvenliğe katkıda bulunmayı amaçlayan bir politika izleyecek ve bu politikanın temel bir unsuru olarak uluslararası şartların gerekli kıldığı yumuşama sürecini destekleyecektir. Bu sürecin başarıya ulaşması için, bütün ülkelerin azami dikkat ve titizliği göstermesi gerektiğine inanmaktayız.

- Türkiye'nin taraf olduğu her alandaki ikili ve çok taraflı antlaşmalar geçerlidir. Karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, Hükümetimiz tüm andlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirecektir.
- Özellikle NATO ittifakıyla ve başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bu ittifakın bütün üyeleriyle olan ilişkilerimiz geliştirilerek sürdürülecektir. Hükümetimiz, NATO'nun uluslararası barışın temeli olarak güvenlik dengesi açısından hayati önemini korumaya devam ettiği inancındadır.
- AET ile ilişkilerimiz, nihai olarak Türkiye'nin Topluluk içinde Ankara Andlaşması'nda öngörülen yerini alması amacıyla yönelik olacaktır. Avrupa Konseyi ve demokratik ülkelerin üyesi bulunduğu diğer kuruluşlarla ilişkilerimiz ve işbirliğimiz parlamenter düzene dönüş kararlılığımızdan esinlenecektir.
- Köklü tarihsel ve geleneksel bağlarımız olan İslam ülkeleri ile ilişkilerimizi her alanda yakın dostluk ve kardeşlik anlayışı ile güçlendirmek için çaba harcanacaktır. Arap ülkeleri, İran ve Pakistan ile ilişkilerimiz bu kuvvetli bağlara ilaveten komşuluk ve coğrafi yakınlığın icabı olan bir anlayış içinde yürütülecektir. Bölgemizdeki anlaşmazlıklar karşısında Türkiye'nin yaklaşımı, adalet ve hakkaniyet, her milletin kendi kaderini bizzat tayin etmesi, kuvvet yoluyla toprak ilhakının reddi gibi ilkelere dayanacaktır. Bu ilkelerin çerçevesinde Ortadoğu sorununa karşı tutumumuz ve Filistin halkının haklı davasına desteğimiz de azimle sürdürülecektir.
- Hükümetimiz tüm komşularımızla dostluk ilişkilerini ve yakın işbirliğini geliştirmek dileğindedir. Bu çerçevede, Sovyetler Birliği ile olan dostane ilişkilerimizin geliştirilmesine özel önem verilecektir.
- Hükümetimiz Yunanistan ile aramızdaki ikili sorunlarda tarafların hak ve çıkarlarını gözetken adil çözümlere görüşmeler yolu ile varılmasını temenni etmektedir. Bu çerçevede daha önce Yunanistan'la mutabık kılınan müzakere yöntemleri sürdürülecektir.

Ege'deki hak ve çıkarlarımız Türkiye için hayati önem taşımaktadır. Ege adalarının andlaşmalarla belirlenmiş olan statüsüne uyulmasını ve Batı Trakya'daki soydaşlarımızın hakları ile ilgili andlaşmalara riayet edilmesini istiyoruz.

- Kıbrıs'taki toplumlararası anlaşmazlığa, daha önce varılmış olan mutabakat çerçevesinde görüşmeler yolu ile iki bölgeyi, iki toplumlu federal bir çözüm bulunmasını istiyoruz. Hükümetimiz halen sürdürülen toplumlararası görüşmelerde, taraflar arasında varılacak çözümleri destekleyecektir.

Sayın Başkan, Hükümet programını bitirmeden önce programın ana hedeflerini kısaca vurgulamak isterim:

1. Atatürk ilkeleri rehberimiz olacaktır. Takip edeceğimiz yolu bu ilkeler aydınlatacak ve gösterecektir.

2. Ülkemizin bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelik,

- Anarşi,
- Mezhep kışkırtmacılığı,
- Bölücülük faaliyetleri kesinlikle yok edilecektir.

3. Aziz yurdumuzun ufkunu karartan bütün kara bulutları dağıtmaya kararlıyız.

Bunun için de,

- Herkese insanca yaşayacağı gelir teminine gayret etmek,
- İşsizlikle mücadeleyi kazanmak,
- Pahalılığı etkisiz hale getirmeyi başarmak,
- Ülkeyi her geçen gün daha mamur ve müreffeh hale getirmek değişmez hedeflerimiz olacaktır.

Sayın Başkan ve Sayın Konsey üyeleri, Atatürk ilkelerinden güç ve ilham alarak, yukarıda arz ettiğim tedbirleri süratle gerçekleştirmek başlıca amacımız olacaktır.

Bu suretle aziz Türk Milleti, tam bir huzur ve güven ortamı içinde kısa zamanda layık olduğu refah ve mutluluğa kavuşacak, özgürlükçü demokrasi sağlam temeller üzerine oturtulacak. Devletin ve ülkenin bütünlüğü tam anlamıyla güvence altına alınacak ve Devlet otoritesi yeniden ve en etkin bir biçimde tesis edilmiş olacaktır.

Devletin bekasını ve vatandaşların yaşama hakkı ile özgürlüklerini her türlü saldırıya karşı tam olarak koruyacak yasal ve idari tedbirleri bir an önce gerçekleştirecek hürriyetçi parlamenter sisteme süratle geçmek en samimi dileğimizdir.

Milli Güvenlik Konseyinin ve Büyük Türk Milletinin güven ve desteği, güçlükleri aşmada ve başarıya ulaşmada en büyük dayanağımız olacaktır. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

Hükümet programını takdirlerinize sunarken, Yüce Heyetinize Bakanlar Kurulu adına saygılar sunuyorum.¹

¹ *MGK Tutanak Dergisi Cilt 1, Birleşim 4, Sayfa 82-93*

30 Eylül 1980 Salı

44. Cumhuriyet Hükümetinin (Ulus Hükümeti) Programının Görüşülmesi ve Güven Oylaması Nedeniyle Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

27 Eylül 1980 günü takdim etmiş olduğumuz Hükümet Programı hakkında izhar edilen güvene şahsım ve Hükümet adına en içten duygularla teşekkür ederim.

Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden Kara Kuvvetleri Komutanı Sayın Orgeneral Nurettin Ersin'in, Programımız üzerindeki değerli görüşleri için tekrar teşekkür ederken, ileri sürülmüş olan bu görüşlerin uygulamada titizlikle gözönünde tutulacağını da, belirtmek isterim.

Eylül 1980 Türkiye'sinin, bütün Türk Milletince bilinen durumunu ve devlet teşkilatının aksayan yönlerini Hükümet Programımızda arz etmiştim. Bu Programda da işaret ettiğim gibi, bugün ülkemizin süratle çözümlenmesi gereken iki ana sorunu mevcuttur. Bunlardan biri anarşi, terör ve bölücülükle mücadele; diğeri ise, karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik sıkıntılardır.

Atatürk ilkellerinden ilham alarak, Büyük önderin gerçekleştirmiş olduğu devrimleri her türlü saldırıya karşı korumak başlıca amacımızdır.

Bu genel esaslar içinde, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti Devletini iç ve dış düşmanlara karşı korumak için gerekli yasal ve idari tedbirleri süratle gerçekleştireceğiz. Kaderde, kıvançta ve tasada ortak: olan Türk Ulusunu, layık olduğu huzur ve güvene en kısa zamanda kavuşturmak esas amacımızdır.

Vatandaşlara karşı tam anlamıyla tarafsız; fakat devletin yanında ve Büyük Türk Ulusunun emrinde bir idare tesis etmek en samimi arzumuzdur.

Karşı karşıya bulunduğumuz ekonomik sorunlara sağlıklı tedbirler getirmek, üretimi artırmak ve milli kaynaklarımızı en verimli şekilde kullanmak için gerekli tedbirler mümkün olan en kısa süre içinde alınacaktır. Bu amaçla, vergi adaletini sağlamak ve vergi kaybını önlemek için gerekli yasal ve idari tedbirler süratle oluşturulacaktır.

27 Eylül 1980 tarihinde sunmuş olduğumuz Hükümet Programını inançla uygulamak ve böylece Büyük Türk Milletini layık olduğu huzur, refah ve mutluluğa kavuşturmak amacıyla görevimize devam edeceğiz.

Bu düşünce ve duygularla Yüce Heyetinizi şahsım ve Bakanlar Kurulu adına saygılarla selamlarım.

Teşekkür ederim.²

² *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 1, Birleşim 5, Sayfa 98*

23 Şubat 1981 Pazartesi 1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Mili Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

30 Kasım 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan 1981 mali yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu tasarıları üzerinde Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmeler 24 Ocak 1981 tarihinde sona ermiştir.

Bütçe Komisyonu bütün bakanlıkların ve katma bütçeli idarelerin bütçelerini teknik bakımdan, mali, ekonomik ve sosyal açılardan ayrıntılı bir şekilde inceleyerek değerlendirmiştir. Komisyonun değerli eleştiri ve katkılarıyla Bütçe Kanunu tasarısı son şeklini almış bulunmaktadır. Komisyonun Sayın Başkanına ve değerli üyelerine bu çalışmalarından dolayı huzurlarınızda teşekkürlerimi sunmak isterim.

Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan 1981 bütçesinin temel özelliklerine geçmeden önce dünya ekonomisi ve ülkemizin ekonomik durumu hakkında kısaca bilgi arz etmek istiyorum.

Yüksek malumları olduğu üzere, dünya ekonomisi 1979 ortalarından itibaren girdiği şiddetli durgunluk dönemini aşmak için ciddi güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerin, petrol ihracatçısı ülkelerin ve petrol ihraç etmeyen gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri çok genel hatlarıyla şöyledir:

Sanayileşmiş ülkelerde enflasyon yaygın ve yüksek oranlıdır. Ülkeden ülkeye fark etmekle birlikte, enflasyon oranı bu ülkelerde ortalama %14'e ulaşmıştır. Üretim ve tüketim artış hızları düşmektedir. Özellikle petrol fiyatlarının bir yıl öncesine göre iki kat artışı, sanayileşmiş ülkelerin hemen hepsinde ödemeler dengesi açıklarını artırmış, 1979 yılında toplam 10 milyar dolar olan bu açık 1980 yılında 52 milyar dolara çıkmıştır.

Petrol ihracatçısı ülkelere gelince; bu ülkelerde enflasyon oranı 1975 yılından bu yana düşüş göstermektedir. Söz konusu ülkelerin dış ödemeler dengesinde sağladıkları fazla 1978 yılında 5 milyar dolar iken, bu miktar 1979 yılında 68 milyar dolara, 1980 yılında ise 116 milyar dolara yükselmiştir, Aralarında ülkemizin de bulunduğu petrol ihracatçısı olmayan ve gelişme yolunda ülkelerin durumu ise şöyledir:

Bu grupta enflasyon oranı, 6 ülke hariç, 1979-1980 yıllarında ortalama %21-22 düzeyindedir. Aralarında ülkemizin de bulunduğu söz konusu 6 ülkede ise enflasyon oranı ortalama %50'lerin üzerinde seyir etmiştir. Bu ülkelerde üretim iç ve dış etkenlere bağlı olarak yavaşlamalar göstermiş, yatırımların gayri safi milli hâsıla içindeki payları gerçekte giderek azalmış ve bu yüzden üretim olumsuz yönde etkilenmiştir.

Söz konusu ülkelerin dış ödemeler açıkları da hızla artmış; 1978 yılında 36 milyar dolar olan açık miktarı, 1979 yılında 53 milyar dolara, 1980 yılında da 68 milyar dolara yükselmiştir. Bu ülkelerin ithal kapasitesi, hızla artan petrol fiyatları dolayısıyla düşerken, öte yandan gelişmiş ülkelere ihraç imkânları da, gelişmiş ülkelerin içinde buldukları şartlar, nedeniyle kısıtlanmaktadır. Bütün bunların dışında, gelişme yolundaki ülkelerin dış finansman ihtiyaçlarını sanayileşmiş ülkelere karşılayabilme hususunda da gittikçe artan güçlüklerle karşı karşıya kalacakları anlaşılmaktadır.

Ülkemiz ekonomisinin durumu ise genel hatlarıyla şöyle özetlenebilir: Gelişmekte olan diğer ülkeler gibi ülkemizde de son yıllarda üretim artış hızında azalmalar olmuştur.

Gayri safi milli hâsıla 1978 yılında %3, 1979 yılında ise %07 oranında artmıştır. 1980 yılının ikinci yarısından sonra ve özellikle Eylül ayından itibaren kaynakların daha büyük ölçüde kullanılabilmesi ve atıl kapasitelerin giderilmesi yolunda tedbirler alınmıştır. Bu nedenle, 1980 yılında gelişme hızının %08 olarak gerçekleşmesini beklemekteyiz. Gayri safi milli hâsılayı birinci derecede etkileyen olumsuz unsur, sanayii kuruluşlarının önemli bir kısmının büyük ölçüde atıl kapasiteyle çalışmaları ve bu nedenle beklenen hedeflerin altında katma değer yaratmalarındır. Sanayileşme çabasında karşılaşılan güçlükler, enerji kıtlığı ve dış âlemin olumsuz ekonomik konjonktüründen etkilenen döviz darlığı ile daha da derinleşmiştir.

Bu şartlar altında ülkemiz son derece sıkıntılı bir ekonomik durum ile karşı karşıya kalmıştır. Ekonomimizin genel gelişindeki bozulmayı önlemek, enflasyonu kontrol altına almak ve döviz darboğazını aşmak hedefine yönelik olarak 1977 yılından itibaren gayretler sarf edilmesine rağmen beklenen amaçlara ulaşamamıştır.

1980 yılı başlarından itibaren yeni bir istikrar programı uygulamaya konulmuştur. Bu program ile ekonomiyi tekrar sıhate kavuşturma çalışmalarına başlandığını görmekteyiz. Ancak bu çalışmalar, vergi kanunlarında değişiklik yapılamaması nedeniyle kendilerinden beklenen olumlu sonucu maalesef tam olarak verememiştir. Bu eksikliği gidermek ve ekonomiyi tam anlamıyla sağlığa kavuşturmak amacıyla vergi kanunlarında gerekli değişiklikler yapılarak, bunlardan önemli bir kısmı yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Böylece istikrar programının gereği olan unsurlardan biri daha gerçekleşmiş oluyor.

1980 yılında para ve kredi politikası istikrar programının hedeflerine uygun bir biçimde yürütülmüş, böylece yıl boyunca para arzı göstergelerindeki büyümelerin, geçen yıla göre daha düşük oranda oluşması sağlanmıştır. Ayrıca, bu büyümelerin fiyat artışlarının gerisinde tutulmasına itina gösterilerek, nispi bir sıkı para politikası, ekonomi üzerinde olumsuz etkisi en az düzeyde olacak şekilde uygulanmıştır.

Türkiye'nin yaşamakta olduğu hızlı enflasyonun denetim altına alınması, başından beri Hükümetimizin ana hedeflerinden birisi olmuştur. Fiyat artışlarında Mart 1980'den itibaren olumlu gelişmeler kaydedilmeye başlanmıştır. Uyguladığımız istikrar politikasının, dünya konjonktüründe beklenmeyen büyük gelişmeler olmadığı takdirde fiyat artışlarını, içinde bulunduğumuz yılda %50'lerin altına düşürebileceğini ummaktayız. Enflasyonun kontrol altına alınması, ekonominin istikrara kavuşturulması ve dar ve sabit gelirlilerin oluşturduğu orta sınıfın korunması, hatta yeniden yaratılması, Hükümetimizin ekonomi ve mali politikasının temel felsefesini oluşturmaktadır. Böylece memleketimizde tam bir huzur ve güven ortamına kavuşulacağı inancındayız.

Dış ödemeler dengesi konusunda güçlüklerimizin bir kısmı hâlâ devam etmektedir. Petrol fiyatlarının 1980 yılında da şiddetli artışını sürdürmesi, dış ticaretimizdeki aleyhte farkın başlıca sebeplerinden birisi olmuştur.

1980 yılında işçi dövizli gelirlerimiz 2.100.000.000 dolara yükselmiştir. İhracatımız ise Kasım ayında 327.000.000 dolar, Aralık ayında da rekor düzeyde 569.000.000 dolar olmuştur. Toplam ihracat 2.900.000.000 doları geçmiştir. Bunlar gayet olumlu gelişmeler olmakla birlikte, bu iki kaynaktan sağladığımız toplam 5.000.000.000 dolar, ithalatımızın yaklaşık olarak ancak dörtte üçünü karşılayabilmıştır.

1980 yılında ekonomimizin ihtiyaç duyduğu asgari ithalatın gerçekleştirilmesi, biriken ithalat ihtiyaçlarının giderilmesi ve dış borçlarımızın anapara ve faizlerinin

karşlanması için büyük ölçüde dış kredi temini ve mevcut dış borçlardan önemli bir kısmının ertelenmesi gerekmiştir. 1980 yılı için ihtiyaç duyulan dış kaynak tamamıyla temin edilmiş ve gerekli erteleme anlaşmaları da zamanında sağlanmıştır.

2.400.000.000 doları program kredisi, 1.419.000.000 doları proje kredisi olmak üzere toplam 3.819.000.000 dolar kredi taahhüdü sağlanmıştır. 1981 yılına bir önceki yıldan 844.000.000 dolar kredi taahhüdü devredilmiştir. İçinde bulunduğumuz yılda hedef aldığımız 9.000.000.000 dolarlık ithalat hacmini gerçekleştirebilmek için 2.000.000.000 dolar civarında ek dış kaynağa ihtiyaç duymaktayız.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; dış dünyanın ve ülkemizin ekonomik durumu ile ilgili kısa açıklamalarından sonra, şimdi de 1981 mali yılı konsolide bütçe tasarısıyla ilgili görüş ve düşüncelerimi arz etmek istiyorum.

1981 bütçesi, izlediğimiz genel ekonomi ve maliye politikalarına uygun bir tarzda hazırlanmış bulunmaktadır. Takip ettiğimiz politikaların temel amaçlarının başında enflasyonla mücadele gelmektedir. Bunun yanı sıra, üretimin artırılması için her türlü çabanın gösterilmesine titizlikle devam edilecektir. Tüm kaynaklarımızın üretimin artırılması için zamanında, yerinde ve etkin bir şekilde kullanılması, mevcut kapasiteden azami ölçüde yararlanılması, gerek enflasyonla mücadelede, gerek kalkınmanın devamını sağlamada hayati bir önem taşımaktadır.

Dış dünyanın ekonomik ve siyasi durumunu etkileyen endişe verici olaylar maalesef devam etmektedir. Bu bakımdan, ithalat ihtiyaçlarımızın daha büyük bir kısmını kendi olanaklarımızla karşılayabilecek duruma süratle gelmeliyiz. Dolayısıyla, ihracatın ve döviz kazandırıcı işlemlerin özendirilmesi ve geliştirilmesine her bakımdan destek olmaya devam edeceğiz.

Gelir dağılımındaki adaleti sağlayıcı, refahı yaygınlaştırıcı çalışmaların sürdürülmesi hedeflerimiz arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Ekonominin bugünkü zor durumdan kurtulması için toplumun katlanacağı fedakârlıkların vatandaşlarımızca kendi ekonomik güçlerine orantılı olarak yüklenilmesi mutlaka sağlanacaktır. Bu hedeflerle ulaşmak için genel fiyat, vergi, ücret, para ve kredi, yatırım, dış ticaret, destekleme ve taban fiyatı politikalarının özellikle 1981 yılında tam bir uyum içinde yürütülmesi zorunlu bulunmaktadır. Bunun sağlanmasına Hükümetimiz gereken önemi büyük bir hassasiyetle gösterecektir.

Bu genel düşüncelerin ışığında hazırlanmış bulunan 1981 bütçe tasarısı başlıca şu özellikleri taşımaktadır:

Bütçenin büyüklüğü gerçekçi ve samimi bir şekilde tespit edilmiştir. 1980 yılı harcama tahminlerine göre %50 oranında bir artış öngören 1981 bütçesi, uygulamakta olduğumuz istikrar programına uygun bir büyüklük taşımaktadır.

Vergi kanunlarında yapılan değişiklikler ve uygulamada göstereceğimiz gayretlerle bütçe gelirlerinde önemli artışlar sağlayacağımıza inanıyoruz. Böylece 1981 bütçesinin öngördüğü kamu harcamaları sağlam kaynaklara dayandırılmış olacaktır. Enflasyonla mücadele bakımından bu hususun büyük bir önem taşıdığını huzurunuzda tekrar belirtmek isterim.

Bütçede devletin asli görevlerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla tarım, ulaştırma, haberleşme sektörlerindeki ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak altyapı

tesisleri yatırımlarına; özellikle enerji ve madencilik yatırımlarına birinci derecede ağırlık ve öncelik verilmiştir.

Verimsiz, kısa sürede üretime dönüşemeyecek, finansman sorunu henüz çözülememiş projeler önümüzdeki yıllara ertelenerek bu yıl programından çıkarılmış bulunmaktadır.

Gelir dağılımında vergi kanunlarıyla tüm çalışanları kapsayan iyileştirme yapılmıştır. Ayrıca bütçeden yapılan bazı ek ödemeler yoluyla memurlarımız biraz daha ferahlatılmaya çalışılmıştır. Emekli vatandaşlarımıza da memurlara paralel olarak yeni mali imkânlar sağlanmıştır.

Transfer ödeneklerinin yarısına yakın bir bölümü kamu iktisadi teşebbüslerine ayrılmıştır. Ekonomik alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulmuş bulunan bu teşebbüslerin kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışmaları, bu şekilde sermaye birikimine yardım etmek üzere daha fazla yatırım kaynağı yaratmaları; aynı zamanda işletme açıkları dolayısıyla enflasyonist baskı unsuru olmalarının önlenmesi zorunlu hale gelmiştir.

Bu bakımdan, bütçede bunlar için ayrılan ödeneklerin çok büyük bir kısmı kamu iktisadi teşebbüslerinin yapacakları yatırımların finansmanı için kullanılacaktır. Bu kuruluşlarda aşırı istihdam kesinlikle önlenecek, işletme açıkları için Merkez Bankası kaynağına başvurularına izin verilmeyecektir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri, fiyatlarını 1981 yılında da serbestçe tespit edeceklerdir. Ancak, politikalarının esasını, maliyetleri düşürücü, verimliliği artırıcı tedbirler teşkil edecektir. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yeni ve rasyonel bir yapıya ve işleyişe kavuşturulması, bu yıl üzerinde duracağımız en önemli hususlardan biri olacaktır.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 mali yılı konsolide bütçe ödenekleri Bütçe Komisyonunun titiz ve değerli çalışma ve katkılarıyla 1.558.700.000.000 lira olarak tespit edilmiş bulunmaktadır. Ödeneklerin %42,6'sını teşkil eden 664.700.000.000 lirası cari giderler için ayrılmıştır.

Yatırım giderleri için ayrılan ödenekler 377.200.000.000 lira ile %24,2'lik bir pay taşımaktadır.

Transfer ödenekleri ise; 516.800.000.000 lira ile %33,2'lik bir pay taşımaktadır. Transfer ödeneklerinin en büyük bölümü 225.300.000.000 lira ile Kamu İktisadi Teşebbüslerine ait bulunmaktadır.

Dış borç ödemeleri için 62.800.000.000 lira, iç borç ödemeler için 58.500.000.000 lira, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödemeler için de 45.800.000.000 lira ayrılmıştır.

1981 yılı konsolide bütçe gelirleri ise vergi kanunlarında yapılan düzenlemeler, Kalkınma Planı ve 1981 Programının amaçları, beklenen fiyat artışları ve harcama bütçesinin büyüklükleri nazara alınarak 1.498.000.000.000 lira olarak tahmin olunmuştur. Bu miktarın 1.347.000.000.000 lirası vergi gelirlerinden, 89.000.000.000 lirası vergi dışı normal gelirlerden, 44.000.000.000 lirası özel gelir ve fonlardan, 18.000.000.000 lirası da katma bütçeli idarelerin öz gelirlerinden karşılanacaktır.

Ödenekler toplamıyla, tahmin edilen gelir arasındaki 60.000.000.000 liralık fark iç borçlanmayla sağlanacaktır.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 yılı konsolide bütçe tasarısıyla ilgili açıklamalarımın sonuna gelmiş bulunuyorum. İçinde bulunduğumuz yıl ülkemiz için her bakımdan özellik taşıyan bir sene olacaktır. Hükümetimiz, kamu geliri, kamu harcamaları, destekleme politikaları, ödemeler dengesi ve para-kredi politikalarında; özetle tüm ekonomik ve mali politikalarda sorumlu, tutarlı ve etkin tutumunu sürdürmeye kararlıdır. Hükümetimizin başarıya ulaşmasında, milletimizin tüm kesimlerinin ortak gayret ve desteklerine ihtiyacı bulunduğu şüphesizdir. Ancak, katlanılacak fedakârlıkların vatandaşların mali güçleriyle orantılı şekilde olmasına büyük dikkat gösterilecektir. Bu arada dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın ekonomik bakımdan karşı karşıya buldukları sıkıntıları hafifletmek için bütçe olanaklarının elverdiği ölçüde her türlü tedbir mutlaka alınacaktır.

Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri; 1981 konsolide bütçe tasarılarını bu düşünce ve inanç içinde ve memleketimize hayırlı olması dilekleriyle yüksek tetkik ve tasviplerinize saygılarımla sunuyorum.

Arz ederim.³

³ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 2, Birleşim 39, Sayfa 278-281*

24 Şubat 1981 Salı **1981 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Kabulü Nedeniyle Teşekkür** **Konuşması**

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Milli Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri;

1981 Yılı Bütçesi yoğun ve titiz çalışmalarınız, yüksek direktifleriniz ve olumlu katkılarınızla nihai şeklini almış ve yüksek tasviplerinizle şu andan itibaren kanunlaşmış bulunmaktadır.

Bütçe, Milli Güvenlik Konseyinin prensip kararları ve Hükümet Programı çerçevesinde büyük bir hassasiyetle etkin ve tutumlu bir tarzda uygulanacaktır. Hükümet ve ayrı ayrı Bakanlıklar olarak bu bütçeden azami yararın sağlanması için her türlü gayret, dikkat ve itina büyük ölçüde gösterilecektir.

1981 Yılı Bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olması dileğiyle Yüce Heyetinize teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.⁴

⁴ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 2, Birleşim 40, Sayfa 388*

21 Aralık 1981 Pazartesi Memleketimizin İçinde Bulunduğu İç ve Dış Genel Durumu ve Hükümet Çalışmaları Hakkındaki Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Ülkede barış ve güveni sağlamak ve gerçek anlamda parlamenter demokratik düzemi kurmak amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen 12 Eylül Harekâtından sonra memleketimizde huzur ve güven sağlanmış ve özgürlükçü demokrasinin kurulması yolunda önemli adımlar atılmış bulunmaktadır.

Ülkemizde demokrasinin kurulması yolunda ulaşılan en önemli aşamalardan biri de, 23 Ekim 1981 tarihinde Yüce Meclisinizin çalışmalarına başlamış bulunmasıdır.

Türkiye’de sağlıklı ve insan hak ve hürriyetini tam anlamıyla koruyan bir parlamenter demokratik sistemin kurulması konusunda büyük görev ve sorumluluklar üstlenmiş bulunan Danışma Meclisinin değerli üyelerini saygılarla selamlarım.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri, 21 Eylül 1980 tarihinde göreve başlamış olan Hükümetimizin çalışmaları, memleketimizin ekonomik ve sosyal durumu, dış politika alanındaki gelişmeler ve 1982 yılında üzerinde duracağımız hususlar hakkında bilgi vermek üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Ülkemiz 12 Eylül öncesinde çok güç günler yaşamıştır. Dışarıdan desteklenen ihanet sebekeleri Türkiye Cumhuriyeti Devletini parçalamak ve yıkmak için her türlü haince tertibe başvurmuşlardır. Bu haince tertipler sonunda bir kısım Türk gençleri, âdeta birbirine düşman kamplar haline getirilmiş ve karşılıklı olarak silahlı çatışma gafleti içine düşmüşlerdir.

Siyasi istikrarsızlıktan, sorumsuz kurumsal davranışlardan yararlanılarak ve hatta kamu kuruluşlarına sızarak Devlet Otoritesi zaafa uğratılmıştır. Kalkınmakta olan bir ülkede mevcut olan ekonomik ve sosyal problemler vesile edilerek, hatta bazı hallerde, esasında mevcut olmayan suni problemler yaratılarak yıllar süren kesif propaganda faaliyetlerine girişilmiştir. Böylece vatandaşlar arasında düşmanlık ve kuşaklar arasında yabancılaşma yaratılmak için her türlü haince plan uygulamaya konulmuştur.

Bu ortamda dış kaynaklarca silah, malzeme ve eğitim imkânıyla desteklenen ve yine dış mali kaynaklar tarafından beslenen yıkıcı ve bölücü örgütler memleketi her geçen gün biraz daha artan bir hızla tam bir anarşi ortamına sürüklemişler, toplumda güvensizlik, endişe ve ümitsizlik psikolojisini yaygınlaştırmışlardır.

Bütün bunların sonucu olarak Devlet otoritesi zayıflamış, hükümetler vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlayamaz hale gelmiş, güzel yurdumuz parçalanmanın eşiğine gelmiştir.

İşte bu şartlar içinde, atalarımızın canları ve kanları pahasına bizlere armağan etmiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti Devletini ve O’nun bütünlüğünü korumanın idraki içinde olan milletimiz, bekasına yönelen tehdide karşı direncini ve hayatiyetini bir defa daha göstermiştir. Milletin öz varlığı olan Türk Silahlı Kuvvetleri, Aziz Milletinin isteği doğrultusunda Cumhuriyeti korumak ve kollamak görevini yerine getirerek 12 Eylül 1980 tarihinde ülke yönetimine el koymuş ve memleketimizi bugünkü huzur ve güven ortamına kavuşturmuştur.

Devletin ciddî ve tarafsız tutumu sonucu olarak tesis edilen güven ortamında vatandaşlarımızın desteğinden de yararlanan Silahlı Kuvvetlerimizin ve güvenlik kuvvetlerimizin çalışmaları neticesinde 12 Eylül 1980'den önce, günde ortalama olarak 22 olan anarşi ve terör olayları kurbanlarının sayısı 12 Eylül 1980'den sonraki dönemde, günde 1'in altına düşmüş bulunmaktadır.

12 Eylül 1980 tarihinden 20 Aralık 1981 tarihine kadarki dönemde ayrıca, toplam olarak 85.422 tüfek, 704.060 tabanca ve makineli tabanca, 2 havan topu, 33 roket atar, 77 roket atar mermisi, 5 uçaksavar silahlı, 5.242.865 mermi ve 84 adet telsiz cihazı ele geçirilmiş veya halk tarafından güvenlik kuvvetlerine teslim edilmiş bulunmaktadır.

Yine bu dönem içinde askeri mahkemelere intikal eden 26.860 dava dosyasından 17.671 adedi karara bağlanmış olup, halen 24.625 kişi tutuklu, 1997 kişi gözaltında ve 3849 kişi de hükümlü bulunmaktadır.

Bu dönem içimde işkence iddialarıyla ilgili olarak 370 dosya açılmıştır. Bunlardan 110'u hakkında kovuşturmaya gerek görülmemiş, 43 tanesi mahkemeye intikal ettirilmiştir. Diğerleri üzerindeki tahkikat devam ettirilmektedir. Mahkemeye intikal eden olaylarla ilgili davalarda 28 kişi hakkında tutuklu olarak, 69 kişi hakkında ise tutuksuz olarak işlem yürütülmektedir. Bu davalarda bir emniyet görevlisi hakkında, sanıklara işkence yaptığı iddiasıyla 14 yıl hapis cezası verilmiştir.

Sıkıyönetim mahkemelerince verilen 70 ölüm cezasından 27'si halen Askerî Yargıtay'da incelenmektedir. Bu cezalardan 18'i Askerî Yargıtay'ca bozulmuş, 25'i ise onaylanmıştır. Onaylanan ölüm cezalarından 17'si Milli Güvenlik Konseyime intikal etmiş olup, bunlardan 14'ü onaylanmıştır. Onaylanan ölüm cezalarından 4'ünün firarda olması nedeniyle, 10'u infaz edilmiştir.

Karşılaştığımız tehdit ile her alanda yapılan mücadele milletimizin desteğiyle sürdürülmekte ve gelecekte memleketlin aynı noktaya gelmesini önleyecek kalıcı çözümler üzerinde ısrarla çalışılmaktadır. Bu konuda Yüksek Heyetimizin de önemli hizmetler ifa edeceği şüphesizdir.

Şimdi, genel ekonomik gelişmeler ile ilgili durumu arz edeceğim.

Sayın üyeler;

Ekonomik meselelerin ele alınmasında gözden uzak tutulmaması gereken temel nokta, ekonomik gelişmemizin asırlık gecikmelerden sonra, Cumhuriyetle birlikte hemen hemen sıfırdan başlamış olmasıdır. Geçen zaman içinde büyük mesafeler alınmıştır. 1923'te fert başına gelirimiz 50 doların altında iken, bugün, 1.300 doların üstüne çıkmıştır. 1923'ün nüfus başına 6 Kw/saat olan elektrik üretimi, bugün, 500 Kw/saati geçmiştir. 1940'da 400 milyon Kw/saat olan üretim, 25 milyarı aşmıştır. Ancak, henüz arzuladığımız seviyeye ulaşmış değiliz.

Gelişmekte olan ülkelere has çeşitli problemlerimiz vardır. Bu problemler son yıllarda dış etkiler ve içeride izlenen politikalar sebebiyle daha da yoğunluk kazanmıştır. Dışarıda enflasyon, petrol krizi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik durgunluk, içeride de tüketimi üretimin önüne geçiren, kolaya kaçan, kısa ömürlü olmaya mahkûm çözümlere itibar olunması, gayretsiz kazanılmış gelir imkânları yaratılması, dış ekonomik şartlardaki gelişmeleri telafi edici tedbirlerin yeterince ve zamanında alınmaması, siyasî istikrarsızlık ve anarşi sebebiyle ekonomik gelişmenin ikinci plana düşmesi ve düşürülmesi, Kanun dışı yollarla üretimin engellenmesi; 1977'den sonra enflasyonun çok büyük boyutlara

varmasına, yatırımların gecikmesine, 1977 ve 1978’de üretim artışı hızının düşmesine ve nihayet 1979 ve 1980’de ise üretimin düşmesine yol açmıştır.

Bir yandan enflasyonun şiddetini artırması, diğer taraftan ödemeler dengesinde oluşan kritik döviz darboğazı sebebiyle normal ekonomik faaliyetler durmuş, yeni yatırımlar için gerekli olanlar bir tarafa, mevcut kapasitelerin gerektirdiği cari ithalâtın yapılması için dahi döviz bulunamaz olmuş, akaryakıt yokluğundan hasat tam olarak yapılamamış, ulaşım felce uğramış, spekülasyon ve karaborsaya bağlı olarak haksız kazanç ortamı alabildiğine gelişmiş, toplum; “yarın bulamam” veya “fiyatı nasıl olsa artacaktır” düşüncesiyle tüketim hummasına kapılmıştır. Daha sonra, ithalatın bir nebze ferahladığı noktada da kanun dışı yollarla üretimin engellendiği görülmüştür.

Bu sebeple; göreve başladığımız noktada, bu alanda karşılaştığımız en önemli mesele, ekonominin yeniden yatırım yapan ve üreten bir yapıya kavuşturulmasıydı. Bunun için, gerçekten, ürettiğimiz kadar harcama yapmamız, tasarruf etme alışkanlığımızı yeniden hatırlamamız, dışarıda oluşan ve kontrolümüz dışındaki fiyatların ekonomiye yüklediği kaybı tüketimde tasarrufla azaltmaya çalışmamız, bu yolla gideremediğimiz ilâve yükü, toplum içinde adil bir şekilde dağıtmamız, gayretlerimizi döviz darboğazını aşmaya yöneltmemiz, üretim ve gelirimizi öncelikle bu yolla artırmaya çalışmamız gerekiyordu.

Ekonomik sahada takip etmekte olduğumuz istikrar ve gelişme politikasının ana prensipleri budur. İstikrar, gelişmenin alternatifi olarak değil, gelişmeyi sağlayacak temelin oluşturulması olarak düşünülmüştür.

Ana hedefi gerçekleştirmek üzere, iç enflasyon kaynaklarının kurutulmasına önem verilmiş, para, kredi, faiz, kur, dış ticaret, fiyat, tarımsal destekleme, bütçe ve Kamu İktisadi Teşebbüsü politikasıyla ilgili konularda çeşitli düzenlemeler yapılmış, Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmıştır. Bu meyanda, kamu maliyesi alanında yapılan yasal düzenlemeleri özellikle belirtmek isterim.

Başta Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Vergi Usul Kanunu gibi ana vergi kanunları olmak üzere, bütün vergi kanunlarında uzun zamandan beri zorunlu hale gelmiş bulunan değişiklikleri yapmak için 12 Eylül 1980 tarihinden sonra 29 adet yasa çıkarılmıştır. Böylece, vergi sistemi ekonomik, mali ve sosyal amaçlı ve geniş kapsamlı bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Yapılan bu düzenlemelerle vergi yükü daha adil bir şekilde dağıtılmış ve kamu gelirlerinde önemli artışlar sağlanmıştır.

Mahalli idarelerin içinde buldukları mali sıkıntıları gidermek ve bu idarelerin vatandaşlarımıza eksiksiz hizmet edebilmesini sağlamak amacıyla Belediye Gelirleri Kanunu ile belediyelere ve özel idarelere Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Birikmiş vergi ihtilaflarını asgariye indirmek ve gizli kalmış servetleri ortaya çıkarmak için, Tahsilatın Hızlandırılması Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

Bugün, izlediğimiz politikaların ilk sonuçlarını değerlendirebilecek durumdayız. 1981’in sonunda, ekonomik alanda hemen göze çarpan en önemli iki husus, üretimin yeniden artmaya başlaması ve 1977’den beri hızlanan enflasyonun bu yıl geriletmesidir.

Üretimde görülen gerileme trendi, 1980’in son aylarından itibaren, özellikle iş barışının tesis olunması ve ihracatı teşvik eden diğer politikaların etkisini göstermeye başlamasıyla olumlu yöne yönelmiştir.

1979 ve 1980'de üst üste iki yıl gerileyen milli gelirin, yapılan tahminlere göre, bu yıl programlanan miktarı aşarak %4,4 oranında bir artış göstermesi beklenmektedir. Bu artış, büyük ölçüde sanayi sektöründeki gelişmeden kaynaklanmaktadır. 12 Eylül 1980 sonrasında alınan tedbirler ile sanayi sektöründeki olumsuz gelişme durdurulmuş ve %7,6'lık bir büyüme hızı sağlanmış bulunmaktadır.

Üretimimizdeki gelişmeyi çeşitli mallar itibariyle de kısaca belirtmek istiyorum.

12 Eylül sonunda linyit ve taşkömürü üretimi %13 ve 12, elektrik enerjisi üretimi %8, kâğıt üretimi %22, gübre üretimi %79, çimento üretimi %17, filtreli sigara üretimi %61 ve sıvı çelik üretimi de %30 artış göstermiştir.

Toplam sanayi kesiminin üçte birini temsil eden 10 kalem anamalda Ocak-Eylül dönemi üretimi, 1980 yılına oranla %15,3 oranında artmıştır.

Bu gelişmelerin sonucu olarak gayri safi yurt içi hâsıla içinde sanayi sektörünün payı yeniden yükselmiş ve %22,6 seviyesine ulaşmıştır. Sanayi sektöründe, alınan tedbirlere bağlı olarak sağlanan yeniden büyüme eğilimi, olumlu sonuçlarını Türkiye'nin dış ticaretinde de göstermiştir.

Olumsuz hava şartlarına rağmen tarım sektöründeki üretim artışı geçen yılın üzerinde olarak gerçekleşmiştir.

Üretimde 1981 yılı içinde görülen olumlu gelişmenin 1982 yılında da sürmesini beklemekteyiz. Üretim önündeki en büyük engellerden ithalat darboğazı aşılmış, işgünü kayıpları giderilmiştir. Halen üretim açısından en büyük darboğaz elektrik enerjisidir. Bu alandaki yatırımlara özel bir önem verilmekte ve yeni kapasitelerin bir an evvel üretim devresine sokulmasına çalışılmaktadır.

1982 yılında da milli gelirin %4,4 oranında artması hedef alınmıştır. Son yıllarda milli gelir artış hızının nüfus artış oranının da gerisinde kalmasından ve kalkınmanın duraklamasından sonra, tekrar bu büyüme hızına erişilmiş olması, işsizliğin azaltılması, ekonominin durgunluktan çıkmaya yönelmesi ve refah seviyesinin yeniden yükselmeye başlaması bakımından önem taşımaktadır.

Biraz evvel ifade ettiğim gibi, 1981 yılında uygulanan ekonomi politikalarının en somut sonuçlarını fiyatların genel seviyesine ilişkin rakamlarda görmek mümkündür. 1981 yılının 11 aylık döneminde, Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksindeki kümülatif artış %23,6'dır. 1980 yılının aynı dönemindeki artış hızının %88,9 olduğunu gözönüne alırsak, bu konuda önemli bir başarı kazanıldığı anlaşılacaktır.

Genel fiyat seviyesinde kaydedilen olumlu gelişmenin tüketici fiyatlarında da benzer biçimde gerçekleştiğini görmek mümkündür. Ankara Geçinme Endeksinde 11 ayda %25,4; İstanbul'da ise %27,1 oranında artış olmuştur. 1980 yılının aynı döneminde bu artışlar; Ankara'da %81,7, İstanbul'da %68,4 idi.

1981 yılı için başlangıçta hedef olarak alınan %40'lık enflasyon sınırının aşılmadığını ve hatta bunun altında bile kaldığını bugün artık söylemek mümkündür.

Yıl içinde program disiplinine bağlı kalınarak uygulanan; para-kredi-faiz, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, bütçe, tarımsal destekleme ve vergi politikaları, bu sonucun alınmasında etkili olmuştur. Kamu harcamalarının sağlam kaynaklara dayandırılmasında ve enflasyonun kontrol altına alınmasında çıkarılmış olan vergi kanunlarının büyük payı vardır.

1981 yılında enflasyonu artırmayacak ve tarımsal ürün yapısını rasyonelleştirecek bir destekleme ve ürün politikası uygulanmıştır. Destekleme alımları kapsamı belirlenirken birincil ürünlerin desteklenmesi esas alınmış, yan ve ikincil ürünlerle ülke ölçeğinde üretimi önemli olmayan ürünler destekleme kapsamından çıkarılmıştır.

Şu hususu da önemle belirtmek isterim ki, fiyatlar genel seviyesindeki artış hızı, ekonomi durgunluk içinde iken değil, aksine yeniden hareket kazanırken geriletilmiştir.

1982'de bu hızı daha da yavaşlatarak %25'e indirmeyi hedef alıyoruz. Ancak, enflasyonun talep yönünden gelen bariz kaynakları kurutuldukça dış enflasyonist faktörlerin ve maliyet yönünden gelen, ekonomik verimlilikle ilgili faktörlerin nispi önemi artmaktadır. Dolayısıyla, enflasyonla mücadele daha da zorlaşmaktadır. Gelecek yıllarda, ekonomik açıdan gereksizliği belirlenen himaye şemsiyelerinin beslediği verimsizliklerin giderilmesine daha büyük önem vermemiz gerekecektir.

İstikrar programının önemli bir parçası olan para-kredi, faiz politikası ile 1981 yılında paradan kaçış durmuş, tasarruflar, artan oranda banka sistemine yönelmiştir.

Bir ekonominin sürekli olarak Merkez Bankası kaynaklarına dayalı açık finansman yoluyla işlerliğini sürdürmesi mümkün değildir. Bu nedenle, 1981 yılı içinde ekonominin reel kaynaklarla çalışmasına büyük özen gösterilmiştir. Yeni vergi kanunlarının sağladığı kaynaklar bütçe politikasının para-kredi politikasını destekleyici yönde kullanılmasına imkân vermiştir. Böylece, Merkez Bankası kaynaklarına asgari düzeyde başvurulmuştur.

Banknot emisyonu, Merkez Bankası kredileri, para arzı ve toplam kredi-mevduat rakamlarının 1981 yılı içinde izlediği gelişme, ekonominin reel kaynaklarla çalışması yönünde alınan tedbirlerin başarılı olduğunu göstermektedir. 1980'in ilk 10 aylık döneminde emisyon hacmindeki büyüme %55,4 iken, bu yıl aynı dönemde artış %32,3'e inmiştir.

1980 yılının 10 aylık döneminde %58,6 oranında artış gösteren Merkez Bankası kredilerinin, 1981 yılının aynı dönemindeki gelişmesi %25,4 düzeyinde kalmıştır.

Öte yandan, banka kredileri Ekim ayı sonu itibariyle 1 trilyon 158 milyar 700 milyon lira düzeyindedir. Banka kredileri 1981 yılının 10 ayında mevduat artış hızının altında kalarak %46,8 oranında artış göstermiştir. Net banka kredilerindeki artış ise %39,8'dir.

Para-kredi alanında 1981 yılının 10 aylık dönemindeki en önemli gelişmelerden bir diğeri de, toplam mevduatta görülen artıştır. 1 Temmuz 1980 tarihinde toplam 481'9 milyar lira olan mevduat hacmi 1981 yılı Ekim ayı sonunda 1.161,5 milyar liraya ulaşmıştır.

Ayrıca, ekonomiye kaynak yaratma açısından önemli bir fonksiyonu olan vadeli mevduat, ilk olarak 1981 yılı içinde gösterdiği önemli artış ile vadesiz mevduatın önüne geçmiştir.

1982'de para ve kredi politikası aynı dikkatle uygulanacak, tasarruf, enflasyona karşı korunarak teşvik edilecektir.

Ekonomi politikamızın başarılı olduğu diğer bir saha da, ödemeler dengesidir. Ekonomi hızla dışa açılmaktadır. Döviz durumumuz çok olumlu bir gelişme içinde bulunmaktadır. Döviz transferlerinde bekleme ve gecikme yoktur.

Daha önce dış ödemelerde büyük güçlük çeken Merkez Bankamız, bugün ödemelerini süratle yapar hale gelmiştir. Yurt dışındaki itibarı bakımından Türkiye ekonomik açıdan

güçlenen, borcunu muntazam ödeyen, kredi verilebilir bir ülke olma özelliğini yeniden kazanmaktadır.

İthalat normal olarak sürdürülmektedir, 1981 Ocak-Ekim dönemi ithalatı geçen yıla göre %14,4 oranında artarak 7,1 milyar doları bulmuştur. Yılbaşında 9 milyar dolar olarak programlanan ithalatın yılsonu itibariyle 8,8 milyar dolar civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu miktar ile ekonominin gerek petrol, gerek petrol dışı mal ihtiyacı yeterli ölçüde karşılanmaktadır. 1982 yılı için 10 milyar dolarlık bir ithalat hacmi öngörülmüştür.

Dış ödemelerimizi ithalatı kısarak, ekonomik faaliyeti sekteye uğratarak dengelemeyi düşünmüyoruz. Ekonomik geçerliliği artık kalmamış, uzun yıllardan beri devam eden, atalete, haksız rantların oluşmasına yol açan himaye tedbirlerinin tedricen azaltılmasını ve kaldırılmasını düşünmekteyiz. Doğru seçilmiş alanlarda yapılacak ithalatın sağlayacağı rekabeti, ekonomide dinamizmi ve verimliliği artırıcı bir unsur olarak görüyoruz. Gerek bu açıdan gerek kıt döviz faktörünün keyfiliğe kaçma ihtimali taşıyan idari kararlarla tevziini önlemek amacıyla ithalatta tedrici bir serbestleşmeyi hedef alıyoruz. 1981'de bu yönde bir adım atılarak kotaların kaldırılması yoluna gidilmiştir. 1982'de mahdut bazı malların ithalinde daha serbest bir politika izlenecek, koruma tedricen artan oranda kur ve gümrük politikasıyla gerçekleştirilecektir.

Dışarıdaki resesyona bağlı olarak dünya ticaret hacminin daralmasına ve korumacılık eğilimlerinin artmasına rağmen, ihracatımız gerek miktar, gerek yapı olarak tahminleri aşan bir gelişme göstermekte, Türkiye kendi bölgesinde yeni pazarlara hızla girmektedir. Bu yıl 3,5 milyar dolarlık hedefi büyük ölçüde aşarak ve geçen yıla göre %55 oranında artış sağlayarak 4,5 milyar dolara ulaşacağımız anlaşılmaktadır.

İhracatın kompozisyonu kayda değer bir şekilde değişmeye başlamıştır. Sanayi ürünleri ihracatının payı, Ocak-Ekim dönemi itibariyle 1981 yılında bir önceki yıla göre %36,4'ten %47,8'e yükselmiştir. Diğer bir önemli husus da ülke ağırlıklarının Orta-Doğu lehine değişmesidir. Ocak-Ekim dönemi itibariyle ihracatın OECD ülkelerine artış oranı %38,3 iken, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine artış oranı %195 olmuştur.

Gelecek yıl ihracatta ihtiyatlı bir tahminle 5 milyar 850 milyon doları hedef alıyoruz. Dış pazarlarda engellenmediğimiz ve mevcut politikaları daha dikkatli bir biçimde sürdürebildiğimiz takdirde bunun da aşılabileceğini ifade etmek isterim.

1981 de ihracatı rekabete açan, formaliteleri azaltan, lisansa tabi malları sınırlayan ve tescil sistemine son veren bazı düzenlemeler yapılmıştır. 1982'de mevcut politikalara ilaveten ihracatı daha da kolaylaştırıcı bazı tedbirler alınacaktır.

Döviz kazandırıcı işlemlerde mal ihracı yanında, dış müteahhitlik, turizm, navlun, transit taşıma gibi hizmet ihracı da hızlı bir gelişme göstermektedir. İşçi dövizlerimizin de yılsonunda 2,5 milyar doları aşacağını umuyoruz. Döviz problemini kendi gücümüzle kalıcı bir şekilde aşmamız şarttır. Gelecekte, geçmiş yıllardaki gibi büyük tutarlarda devletten devlete tavizli program kredisi alınabilmesi ihtimali azalmaktadır. O sebeptendir ki, döviz kazancımızı artıracak politikaların fasılasız sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu vesileyle, büyük bir dinamizm ve vatanseverlikle döviz gelirlerimizin artırılmasına katkıda bulunan ihracatçılarımız, işçilerimiz, müteşebbislerimiz ve üreticilerimiz ile

bu konuda tamamen yeni bir anlayış içinde, memleketimize yeni pazarlar ve imkânlar sağlamak için üstün gayret sarf eden yurt içindeki ve yurt dışındaki kamu görevlilerine huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Buradan bütçe ile ilgili maruzatıma geçiyorum:

Danışma Meclisinin Sayın Başkanı ve değerli üyeleri;

Ekonominin yönlendirilmesinde ve diğer ekonomik politikaların olumlu sonuçlar vermesinde büyük etkisi olan bütçede, uzun bir süredir ihmal edilen temel prensiplerin geçen yıl ihyası cihetine gidilmiştir. Başlangıç ödenekleriyle yılsonu harcamaları arasında bütçeyi bütçe olmaktan çıkararak büyük farkların giderilmesi hem ödenek artışlarının disiplin altına alınarak enflasyonist baskıların kontrol edilmesini, hem de millet parasının mahalline harcanmasını temin bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu yönde büyük mesafe alınmıştır.

1 trilyon 559 milyar lira ile bağlanan 1981 Bütçesinin Ekim ayı sonundaki ödenek toplamı %5,1 artışla 1 trilyon 638 milyar liradır. Bu oranın geçmiş yıllarda çok daha büyük olduğunu, sadece 1980'de %52,7'ye ulaştığını hatırlamakta yarar görmekteyim.

1981 yılı Konsolide Devlet Bütçesi harcamaları, 31 Ekim itibarıyla 813,5 milyar Türk Lirasıdır. Bu rakam 1980 yılının aynı dönemine ait harcama toplamı olan 551,6 milyar Türk Lirasıyla karşılaştırıldığında, %47,5'lük bir artış görülmektedir. Söz konusu artış 1980 yılında ise, aynı dönem itibarıyla bir önceki yıla oranla %79,9 olarak gerçekleşmişti.

Bir başka deyişle, sekiz aylık dönem içinde 1981 yılı Konsolide Devlet Bütçesi harcamaları; bir önceki yıla göre, 1980 yılının 1979'un aynı dönemine oranla gösterdiği artıştan %40,6 daha yavaş bir hızla büyümüş bulunmaktadır.

Ekim sonu verilerine göre 1981 yılı sonunda harcamaların 1 trilyon 630 milyar lira olacağı tahmin edilmektedir.

1981 yılı Bütçesinin gelirleri, yine Ekim sonu itibarıyla 894,1 milyar lira olmuştur. Mart-Ekim dönemi konsolide gelir toplamı, 1979 ve 1980 yıllarının aksine harcama düzeyini aşmış bulunmaktadır. Bir önceki yılın söz konusu dönemine göre 1980 yılında Ekim sonu harcamalarının büyüme hızı, aynı dönem için gelirlerde görülen artış hızının üzerinde iken, bu durum 1981 yılında tersine dönmüş ve yine Ekim sonu verilerine göre gelirler bir önceki yıla nazaran %76,8 artarken, harcamalarda kaydedilen büyüme hızı %47,5 oranında olmuştur.

Gelirlerde kaydedilen artışlar sonucu 1981 Ekim ayı sonunda bütçe uygulaması 80,6 milyar Türk Liralık gelir fazlası vermiştir. Bu denge 1979 yılının söz konusu döneminde -4,8, 1980 yılında da- 45,9 milyar Türk Lirası idi.

İstikrarın sağlanmasında temel araç olarak gördüğümüz bütçe, disiplinli bir harcama politikası izlenerek ve bütçe gelirleri reel olarak artırılarak mali yılbaşında açıkladığımız ilkeler çerçevesinde dengeli bir biçimde uygulanmaktadır.

1981 Bütçesine esas olan temel prensipler çerçevesinde 10 aylık olarak hazırlanmış olan 1982 Bütçesi 1 trilyon 815 milyar liradır. Bu miktarın 490 milyar Türk Lirası personeli giderlerine, 352 milyar lirası diğer cari giderlere, 381,7 milyar lirası yatırım harcamalarına ve 591,3 milyar lirası da transfer harcamalarına ayrılmıştır.

1981 yılının 10 aya irca edilmiş büyüklüklerine göre bu Bütçe; personel giderlerine %35,1, diğer carilerde %32, yatırım ödeneklerinde %36,7 ve transferlerde de %31,4 oranlarında artış öngörmektedir.

1982 yılı Konsolide Bütçe gelirlerinin 1 trilyon 815 milyar lira olması beklenmektedir. Bu miktarın 1 trilyon 726 milyar liralık bölümünü Genel Bütçe gelirleri, 23,9 milyar liralık kısmını Katma Bütçe gelirleri, 65 milyar liralık bölümünü de iç istikraz gelirleri oluşturacaktır. Bu noktada 1982 Bütçesine hâkim olan ana fikirler ve Bütçenin ağırlık verdiği konular üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Bütçe enflasyonu yüzde 25'e indirme ve milli geliri %4,4 oranında artırma hedefine göre hazırlanmıştır. Bunun için, bir yandan harcamalara aşırı hız vermeme, enflasyonlar mücadelede ve ödemeler dengesinde sağlanan başarıyı koruma, diğer yandan da henüz harekete geçmiş olan ekonomiyi durgunluğa sokmama gibi değişik hedeflerin dengelenmesine gayret edilmiştir. Teklif edilen şekliyle Bütçe, istikrar programını ve gelişme hedefini destekleyecek bir büyüklüğü temsil etmektedir.

1982 Bütçesinde bir yandan cari harcama gerekleri, diğer yandan Bütçenin tasarruf gücünün korunması amacı uygun bir şekilde telif edilmiştir.

Kamu sektörünün başlıca tasarruf kaynağı bütçedir. Bu tasarruf Bütçe cari gelirlerinin yüksekliği, cari harcamaların ve cari transferlerin kontrol altında tutulması oranında artmakta ve yatırımlar ve diğer sermaye transferleri için kaynak teşkil etmektedir. Geçmiş yıllarda Bütçe gelirlerinin yeterince artırılmayışı, buna mukabil cari karakterli harcamaların hızla genişletilmesi sebebiyle Bütçenin tasarruf gücü gittikçe zayıflamış gerek Bütçenin, gerekse bütün kamu sektörünün yatırım gerekleri enflasyonist finansmanla karşılanır olmuştur. Bunun olumsuz sonuçlarını hepimiz biliyoruz. Böyle bir durumda yatırımlardan vazgeçilmesinin de, memleketimizin ekonomik gelişmesi açısından, geçerli ve uzun vadeli bir çare olmadığı açıktır. Bu sebeptendir ki, 1981 yılında daha önce belirttiğim gibi, vergi kanunlarında önemi düzenlemeler yapılmış ve bu yolla Bütçe gelirleri ve dolayısıyla bütçe tasarrufları büyük ölçüde artırılmıştır. Bundan sonra bu gücün korunması ve artırılması, bir yandan da cari karakterli harcamaların kontrolüne, diğer yandan da vergi idaresinin daha iyi çalışır hale getirilmesine ve vergi kayıplarının asgariye indirilmesine bağlı olacaktır.

Son yıllarda geçirdiğimiz şiddetli enflasyonun olumsuz etkisini en ağır şekilde hisseden Devlet memurlarının ekonomik durumları nispi olarak gerilemiştir. Hem sosyal adalet gereği olarak, hem de Devlet mekanizmasının daha iyi işler hale getirilmesi bakımından memurlarımıza, 1982 Bütçesiyle kaynakların elverdiği oranda ilâve bir imkân sağlanmasına çalışılmıştır. 1982 Bütçesinde cari harcama artışlarında en önemi faktör bu husus olmuştur.

Bütçenin yatırımlar açısından önemli bir özelliği, kamu yatırımlarında geçen yıl başlattığımız Devletin asli fonksiyonlarına ağırlık verme politikasının kuvvetlendirerek sürdürülmesidir. Son yıllarda ekonomik büyük sıkıntısı çekilen altyapı eksikliklerinin giderilmesine önem vermekteyiz. Yatırımların sektörel önceliklerindeki ağırlık kaydırması, bu tip yatırımlar genel ve katma bütçeli kurtuluşlar tarafından gerçekleştirilmekte olduğundan, Bütçe yatırımlarının KİT yatırımlarına göre daha fazla artmasını gerektirmiştir. İzlediğimiz bu yatırım politikasının durgunluk gösteren inşaat sektörünü de harekete geçirici bir etki yapacağını belirtmek isterim.

Bütçeyle ilişkisi yönünden özelliklerini kısaca belirttiğim kamu yatırımları üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

Göreve başladığımızda yatırım programlarının temel ekonomik politikalar ve hedefler doğrultusunda rasyonelleştirilmesi ve yönlendirilmesi en önemli sorunlardan birini teşkil etmekteydi. Zira, devamlı artan proje stoku sonucu, yatırım programında kaynak imkânıyla ödenek ihtiyacı arasındaki denge bozulmuş; sınırlı olan kaynaklar çok sayıda projeye yayıldığından öncelikler kaybedilmiş; proje paketi devamlı kaynak tüketen; fakat ekonomiye makul sürede dönüş vermeyen bir hale gelmişti. Bu durum da enflasyonun önemli sebeplerinden birini teşkil etmekteydi. Diğer taraftan kamu gelirlerinin yetersizliği sebebiyle enflasyonist finansmanın azaltılması halinde, yatırımların daha da gerilemesi kaçınılmaz oluyordu. Nitekim, bu yüzden son yıllarda kamu yatırım harcamalarında reel olarak önemli bir gelişme kaydedilmemişti. Eldeki proje stokunu mevcut ve yeni sağlanabilecek reel kaynaklarla aksatmadan yürütmek mümkün görülmemekteydi.

Bu sebeple 1981 ve 1982 Programlarında yatırım harcamalarında verimliliğin artırılması hedef olarak alınmış ve bu maksatla bütün projeler yeniden gözden geçirilmiştir.

Böylece sektörel ağırlıklar ve proje öncelikleri genel ekonomik politika ile uyumlu bir şekilde belirlenmiş ve sınırlı kaynağın çok sayıda proje yerine, belli hedeflere yönelik projelere tahsisi yoluna gidilmiştir.

Sektörel seviyede enerji ve madencilik; tarım, ulaştırma ve haberleşme ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlayacak diğer altyapı yatırımlarına öncelik verilmiştir.

Proje bazında da devam eden projelerin tamamlanmasına, ihracat potansiyeli bulunan projelerin darboğaz giderici olan ve ekonomik büyüme bakımından önem taşıyan projeler ile mevcut altyapı ve tesislerin bakım, onarım ve idame projelerine ağırlık verilmiştir.

Buna mukabil önceliği olmayan, şimdiye kadar önemli bir yatırım yapılmamış bulunan, kısa sürede üretime geçemeyecek olan ve finansman problemi bulunan projeler ise yavaşlatılmakta veya ertelenmektedir.

Şimdi de sektörel gelişmelere değinmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Ana sektörlerdeki durumumuz ve hedef aldığımız gelişmeler şöyledir:

Tarım:

Sahip olduğu geniş potansiyel nedeniyle kalkınmamıza büyük katkıda bulunmasını beklediğimiz tarım sektörünün önemi ve son yıllarda iç ve dış ekonomik şartlarda ortaya çıkan değişiklikler sebebi ile daha da artmış bulunmaktadır.

Tarımsal üretimde elde edilen çok önemli gelişmelere rağmen, Türkiye bu alandaki avantajlarını henüz tam olarak değerlendirebilmiş değildir.

Hükümet Programında tarımın geliştirilmesi, tarımsal girdilerin zamanında temini, kredi sisteminin projeye dayalı olarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, araştırma ve yayım hizmetlerinin köye etkin bir şekilde ulaştırılması hedef alınmıştır.

Yatırım, fiyat, destekleme ve sübvansiyon politikalarıyla ve kurumsal düzenlemelerle tarımsal üretimi ve ihracatı artırma yönünde önemli adımlar atılmıştır.

Tarımsal girdilerin temini ve çiftçilere ulaştırılmasında darboğazlar giderilmiştir. Tohumculuğun geliştirilmesi ve hayvancılığın desteklenmesi yönünde yeni politikalar üzerinde çalışılmaktadır.

Zirai kredilerde projeye dayalı ve kontrollü kredileme sistemli daha da geliştirilmekte, tarım sektörüne ayrılan kaynaklar içinde orta ve uzun vadeli kredilerin oranı gittikçe artırılmaktadır.

Ormancılık sektöründe ise; 45 bin hektar alanda ağaçlandırmaya, 4 bin hektar alanda erozyon kontrolü gerçekleştirilecektir.

1982 yılında tarım sektörüne toplam kamu yatırımlarının yüzde 11'i ayrılacaktır. Bu yatırımların da yüzde 66,5'u altyapıya yönelik olup, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine tahsis edilmiştir. Altyapı yatırımlarıyla 118 bin hektar alanda yeni sulama şebekesinin tesisi, 35 bin hektar alanda tarla içi hizmetlerinin tamamlanması hedef alınmıştır. 1982 yılında 11 adet büyük sulama projesi tamamlanacaktır.

Enerji ve madencilik:

Enerji yetersizliği, ülkemizin en başta gelen sorunlarından biridir. Memleketimizin gelişmesi bakımından, büyük önem arz eden enerji üretiminin artırılması, üzerinde dikkatle durulan ve yatırımlarda en büyük ağırlık verilen konu olmuştur.

1981 yılında 165 megavatlık Soma B-1 ve 180 megavatlık Keban 5'nci üniteleri deneme işletmesine alınmıştır.

1981'nde 1.400 köyümüze daha elektrik götürülerek yılsonunda 19.744 köyümüz elektriğe kavuşturulmuş olacaktır.

1982 programında toplam kamu yatırımlarının %23,7'si enerji sektörüne tahsis edilmiştir. Bu yatırımların da %60,7'si üretim tesislerine, %27,8'i iletim ve dağıtım tesislerine ayrılmıştır.

1982 yılında Soma B-2, Tunçbilek B-1 ve 2, Yatağan 1 ve 2, Aliğa Gaz Tribünü, jeotermal santral, Suat Uğurlu ve Keban 2'nin üç ünitesi devreye girecek, böylece 1549 megavat ilave güç elde edilmiş olacaktır.

Afşin-Elbistan A Termik Santralının inşaatı sürmektedir. Bu yatırımda herhangi bir darboğaz meydana gelmemesine itina gösterilmektedir. Ülkemizin en büyük hidroelektrik santralını teşkil edecek olan Atatürk Barajının altyapı hizmetlerini gerçekleştirmek üzere, Urfa Tüneli ve Baraj derivasyon tüneline yeterli tahsis yapılmıştır. Baraj gövdesinin ve hidroelektrik tesislerinin ihalesi için hazırlıklar sürdürülmektedir.

Taşkömürü üretiminde son yıllarda izlenen üretim düşmesi durdurulmuş ve 1981'in ilk 9 ayında %12 üretim artışı sağlanmıştır.

Madencilik sektöründe yatırımların ağırlığı birincil enerji kaynaklarındadır. Bu yatırımlarda en büyük pay kömüre, petrol aramalarına, bakır ve demire verilmiştir.

1982 yılında Afşin-Elbistan A Linyit Projesi gibi termik santrallara bağlı kömür projelerine ve Batı Raman Projesine ağırlık verilecektir.

Sanayii:

Sanayileşmede temel politikamız, yerli ve yabancı kaynaklardan ve teşebbüs gücünden azami ölçüde yararlanarak sanayimizi avantajlı olduğumuz alanlara yönlendirmek, sağlıklı bir bünyeye kavuşturarak sanayiın ekonomik gelişmeye artan oranda katkıda bulunmasını sağlamaktır.

İmalat sanayiinde devam eden projeler ile kapasite kullanımını artırıcı, modernizasyona ve darboğaz gidermeye yönelik yatırımlara ağırlık vermekteyiz. 1982 yılında bu alandaki yatırımların en büyük kısmı ara malları sanayi dalında yapılacaktır.

Gıda sanayiinde şeker fabrikalarına öncelik verilmiştir. 1982 yılında 38 bin ton kapasiteli Muş Şeker Fabrikasının inşası ile Burdur ve Malatya Fabrikaları tevsiî çalışmaları tamamlanacak ve böylece 118 bin tonluk ilave kapasite yaratılacaktır.

Sigara sanayiinde Tokat Fabrikası 1982 yılında tamamlanmış olacaktır.

Kâğıt sanayiinde Balıkesir Gazete Kâğıdı ve Kereste Fabrikaları entegre tesisi 1981 yılında tamamlanmıştır. 170 bin metre küp kapasiteli Akdeniz tesisi ise, 1982 yılında hizmete girecektir.

1982 yılında gübre sanayii rasyonalizasyonu ve bu sanayi dalında enerji tasarrufu projelerine ağırlık verilecektir.

Petrokimya sanayiinde İzmir Aliğa Kompleksinin 1983 yılından itibaren peyderpey işletmeye alınması programlanmıştır.

Kimya sanayiinde ise önemli bazı projeler 1982 ve 1983 yılında bitirilecek şekilde programlanmıştır. Bunlar: Etibank'ın Bor Türevleri tesisi ile Hidrojen Peroksit tesisi; Tekelin Rafine Tuz tesisi ile Çamaltı Tuzlasının modernizasyonudur.

Çimento sanayiinde Adıyaman ve Samsun Çimento Fabrikaları 1982'de işletmeye alınacaktır.

Demir-Çelik sanayiinde İskenderun'un tevsiyatına ağırlık verilmiştir. 1,1 milyon ton sıvı çelik kapasitesini 2,2 milyon tona çıkaracak tevsiî projesi 1984'te tamamlanacaktır. Demir çelik sanayiinin modernizasyonu; hammadde, ulaştırma ve enerji sorunları bir master plan çerçevesinde ele alınmıştır.

Altyapı, ulaştırma, haberleşme:

Devletin esas fonksiyonu olan altyapının geliştirilmesi temel politikamızdır. Son yıllarda, özellikle ihracatın ve transit ticaretin gelişmesi ile ulaştırma sektöründe darboğazlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Demiryolu ulaştırmasında 25 adet dizel anahat lokomotif, 20 adet yolcu vagonu, 800 adet yük vagonu ve 10 adet elektrikli dizi imali gerçekleştirilmektedir. 26 adet lokomotifin büyük onarımı tamamlanmıştır. Yine bu yıl hava ulaştırmasında Dalaman Havaalanının pist yapımı, Adana Havaalanı pistinin büyük onarımı ve Türk Hava Yolları, Yeşilköy Bilgisayar Merkezi tamamlanmaktadır.

Denizyolu ulaştırmasında Türk Deniz Ticaret Filosuna 1981 yılında 950 bin DWT'luk kapasite eklenmiştir.

1982 yılında ulaştırma ve haberleşme sektörüne 171 milyar Türk liralık yatırım yapılacaktır.

E-5 güzergâhındaki duble yol hizmetlerine ve Türkiye transit karayolları ile transit taşımacılıkta kullanılan limanları hudut kapılarına bağlayan yol projelerine ağırlık verilmiştir.

Haydarpaşa-İzmit otoyolunun İzmit'ten itibaren 19 kilometrelik kısmı 1982 yılında trafiğe açılacaktır.

Ülkemizin coğrafi durumu bakımından büyük önem taşıyan ekspres yolların yapımının hızlandırılması, böylece kıtalararası geçiş tıkanıklığının giderilmesi ve bu yatırımlar için kendi kendini finanse edecek kaynaklar yaratılması üzerinde durulmaktadır.

Nakliye kapasitesinin artırılması amacıyla Ocak -Kasım 1981 arasında 1.429 TIR ithaline müsaade verilmiş olup, 597 TIR fiilen ithal edilmiş, 120 TIR ise, yabancı sermaye aracılığı ile gelmiştir.

Demiryolu ulaştırmasında yapımı sürmekte olan Sivas-Divriği, Aliğa-Menemen, Samsun Bakır Kompleksi ve Suni Gübre tesisleri demiryolu bağlantılarıyla İzmit Şehir Geçişi projelerine hız verilmiştir.

Ayrıca, özellikle yük taşımaları yönünden önem taşıyan bazı hatlarda yeni demiryolu yapımına esas olacak teknik ve ekonomik yapılabirlik etütleri çalışmalarına ağırlık verilmektedir.

1982'de 129 kilometrelik demiryolunun elektrifikasyonu gerçekleştirilecektir.

Denizyolu ulaştırmasında Hopa, Trabzon, Samsun, Haydarpaşa, Derince, İzmir, Antalya, Mersin ve İskenderun Limanlarında kapasite artırıcı yatırımlara hızla devam edilecektir.

Haberleşme sektöründe 1982 yılında 195 bin hatlık telefon ilavesi ile telefon santral kapasitesi 1 milyon 640 bine çıkarılacak, 10 bin hatlık teleks projesi hızlandırılacaktır.

Körfez ülkeleriyle haberleşmeyi geliştirilecek 15 milyar Türk Liralık maliyetli yeni bir proje programa alınmış ve 1982 için 2 milyar Türk Lirası ödenek ayrılmıştır.

Şimdi de sosyal yapıdaki gelişmeler hakkında maruzatta bulunmak istiyorum:

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Hükümet Programımızda yer alan temel prensipler ve öngörülen hedefler doğrultusunda, sosyal ve kültürel yapının ıslahına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Çalışma hayatını düzenlemeye ve çalışma barışının yeniden tesisine yönelik gayretler olumlu yönde sürdürülmektedir. Memleketin içinde bulunduğu istikrarsız ortam yüzünden önceki yıllarda öngörülen işgücü kayıpları sona ermiş, buna dayalı olarak üretim ve istihdamda olumlu gelişmeler kaydedilmiştir.

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve İş Kanunu tasarıları hazırlanmıştır. Bu tasarıların kanunlaşmasına önem vermekteyiz.

Çıracılık, Kalfalık ve Ustalık Kanununun ise, çıracıların ekonomik ve sosyal haklarını düzenleyecek ve eğitim imkânlarını sağlayacak biçimde değiştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

Memleketin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartlar nedeniyle toplu iş sözleşmelerinin yapılması geçici olarak ertelenmiştir. Ancak, işçilerimizin toplu iş sözleşme düzeninin getirdiği menfaatlerden yoksun kalmalarını önlemek ve süresi sona eren toplu iş sözleşmelerinde gerekli ücret artışlarını sağlamak üzere, özel bir kanun çıkarılmış ve bu kanun hükmüne dayanılarak Yüksek Hakem Kurulu kurulmuştur.

Yüksek Hakem Kurulu Yargıtay'da iş davalarına bakan dairenin başkanının riyasetinde, Hükümet, işçi ve işveren temsilcilerinden oluşmaktadır.

Kurul, Ocak 1981 ayında faaliyetine başlamış, resmi verileri ve çeşitli kuruluşların önerilerini değerlendirerek genel prensiplerini tespit etmiştir.

Nisan 1981 ayından itibaren sürekli ve yoğun bir şekilde çalışan Yüksek Hakem Kurulu, 20 Aralık 1981 tarihi itibarıyla 4773 işyerinde çalışan 523 bin 639 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesini yenilemiştir.

1979 yılında 5.400 Türk Lirası olarak tespit edilen kanuni asgari ücret 1981 yılında %85,2 oranında artırılarak 10 bin Türk Lirasına çıkarılmıştır.

Avrupa ülkelerine 1974'ten beri gittikçe azalarak süren işçi göndermeleri 1980 yılından itibaren tamamen durmuş bulunmaktadır. Ortadoğu ülkelerine işçi göndermeleri ise, devam etmektedir. 1980 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu kanalıyla yurt dışına gönderilen 28.503 işçinin 24.063'ü, 1981 yılı Ekim sonu itibarıyla de 46.690 işçinin 43.938'i Ortadoğu ülkelere gitmiştir. Bu gelişme, Ortadoğu ülkeleriyle sürdürülen iyi ilişkilerin ve söz konusu ülkelere faaliyet gösteren müteahhitlerimizin elde ettikleri başarının bir neticesidir.

Sosyal güvenlik alanında ise, Gelir Vergisi Kanununda yapılan bir değişiklikle sakatlara vergi indirimi sağlanmış, Sosyal Hizmetler Kurumu Kanun tasarısı korunmaya muhtaç çocukları da kapsayacak biçimde hazırlanmıştır.

Sosyal Sigortalar Kanununda yapılan bir değişiklikle 1 Şubat 1982 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, işçi emeklilerinin maaşlarında %25 net ortalama artış sağlanmış, emeklilik mevzuatında emekliler lehine bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

2422 ve 1479 sayılı Kanunlarla Sosyal Sigortalar Kurumu ve BAĞ-KUR'un mali yapıları kuvvetlendirilmiş, 2362 sayılı Kanunla Emekli Sandığı dul ve yetimlerinin maaşları yükseltilmiş, 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun ile de şehit güvenlik mensuplarının eş ve çocuklarının gelecekleri teminat altına alınmıştır.

Eylül 1980 tarihinden bu yana bazı Avrupa ülkeleri, Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Avustralya ile yapılan anlaşmalarla, bu Ülkelerde çalışan 185 bin civarında işçimize ve ailelerine yeni imkânlar sağlanmıştır. Ortadoğu ülkelerindeki işçilerimizin sosyal güvenlik haklarıyla ilgili diplomatik çalışmalar sürdürülmektedir.

Milli eğitimi ve öğretimde gençlerimizin Atatürk ilkeleriyle Atatürk milliyetçiliğinin bilinci içinde yetişmeleri için gerekli tedbirler alınmıştır.

Okul kitaplarıyla yardımcı ders kitaplarının bir komisyon tarafından gözden geçirilerek Atatürk ilkeleri çerçevesinde yeniden düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılarak yayınlanması planlanmıştır. Ortaokul, lise ve yüksekokullar için inkişaf tarihi kitapları hazırlanmaktadır.

1981-1982 Programlarında teknik öğretime ağırlık verilmiş ve bu alandaki yatırımların bitirilmesine çalışılmıştır. Bu arada, yeni öğretim yılında 23 endüstri meslek lisesi öğretime açılmıştır.

Yılı içerisinde başlatılan okuma-yazma seferberliği 1 milyon 200 bin kişiyi kapsamıştır.

Gerek mesleki ve teknik eğitim, gerek okuma -yazma alanında Kanun tasarısı hazırlıkları son safhaya gelmiştir.

Yurt dışındaki çocuklarımızın eğitimi konusuna önem vermekteyiz. 1982 Programında bu alanda yeni tedbirler alınacaktır.

Yaşayan ve konuşulan Türkçe'nin korunmasına ve geliştirilmesine gayret etmekteyiz. Ders kitaplarının dili üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Öğretmenlerin ve yöneticilerin okullarda aşırıktan kaçınarak yaşayan Türkçeyi kullanmalarına itina edilmektedir.

Milli eğitimimizi sistem ve teşkilat olarak Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda belirlenen sağlıklı yapıya kavuşturmak amacıyla başlatılan "Milli Eğitim Teşkilat Kanunu" ve "Milli Eğitim Temel Kanunu" hazırlıkları bitirilmek üzere.

Yükseköğretimi yeni esaslara bağlayan, Yükseköğretim Kanunu bu yıl kabul edilmiştir. 2457 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile yükseköğretimin bütün kesimleri, yani üniversiteler, akademiler ve yüksekokullar yeni bir yapıya kavuşturulacaktır. Bu Kanunla, yükseköğretim alanında bütün kaynakların planlı, programlı ve etkin bir şekilde kullanılması sağlanacaktır. Yükseköğretimin yurt sathında dengeli bir şekilde yayılmasına da ayrı bir özen gösterilecektir.

Yükseköğretim Kanunu, bir taraftan özerklik kavramını korurken, diğer yandan da yükseköğretim alanında Devletin gözetim ve denetimini sağlamayı öngörmektedir. Bu Kanun, yükseköğretim kurumlarımızda bilimsel araştırma, çalışma ve yayın konusunda yeni imkânlar getirmektedir.

Yükseköğretim yapmakta olan gençlerimizi bir taraftan modern bilimin bütün gerekleriyle teçhiz ederken, diğer taraftan da onları Atatürk milliyetçiliğinin bilinçli bekçileri olarak yetiştirmeye her zamankinden daha fazla özen gösterilecektir. *(Alkışlar)*

Milli kültürümüz Devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, bir kelimeyle milli varlığımızın temelini ve tükenmez kaynağını teşkil etmektedir. Bu kaynağın geliştirilmesine en az maddi refahımız kadar önem vermekteyiz.

Büyük Atatürk'ün 100'üncü doğum yıldönümü münasebetiyle ve bu yıldönümünü onun yüceliği seviyesinde kutlamak amacıyla 1981 yılı Atatürk Yılı olarak ilan edilmiş ve geniş bir program uygulanmıştı. Bu arada, Atatürk'ün anısına armağan olmak üzere Atatürk Kültür Merkezinin inşaatına Ankara'da başlanmıştır.

Din görevlilerinin her türlü siyasi çekişmelerin ve etkilerin dışında kalması sağlanmıştır. Huzur ve sükûnun tesisinde din görevlilerine de büyük sorumluluklar düştüğü açıktır. Bu amaçla, din adamlarının hizmet içi eğitimleri hızlandırılmış, din adamı yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretim kurumlarında bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Eğitimde birliği sağlamak üzere, Kur'an kursları Diyanet İşleri Başkanlığına bağlanmış, Atatürk milliyetçiliği ve laiklik çerçevesi içinde vatandaşlarımız arasında inanç ve mezhep ayrılıklarının istismarı önlenerek yurttaşlarımızın milli ülkülere bağlılığını koruyucu tedbirler alınmıştır.

Gençlerimizin, yüksek vatan sevgisiyle ve milli duygularla dolu olarak yetişmeleri gelecek için en büyük teminatımızdır. Bu alanda hiç bir fedakârlıktan kaçınmıyoruz.

Öğrenci yurtları ve öğretim kurumları her türlü aşırı cereyanlardan arındırılmış ve verimli çalışma için müsait bir ortam oluşturulmuştur.

Sağlık hizmetlerini herkesin yararlanabileceği bir seviyeye ulaştırma gayretleri sürdürülmektedir. Sağlık personelinin tam gün çalışması ile ilgili kanun, görülen önemli aksaklıklar yüzünden iptal edilmiş, yürürlüğe giren 2368 sayılı yeni Kanun ile evvelce konulmuş olan serbest tababet yasağı kaldırılmıştır.

Yürürlüğe giren, Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun ile esasen sayıca yetersiz olan sağlık personelinin ülke çapındaki dengesiz dağılımının halledilmesi yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Memleket sağlığını emanet etmiş olduğumuz kıymetli hekimlerimizin çalışma ve gayretlerinin karşılığı olan haklarını alabilmeleri için kendilerine mali imkânlarımızın elverdiği ölçüde yeni maddi olanaklar sağlanacaktır.

Devlet memurlarının özlük hakları ile ilgili çalışmalarımız çok yönlü düzenlemeleri kapsamaktadır. Bunları ana hatları itibariyle şöyle toplayabiliriz:

1. Hazırlanan ve Milli Güvenlik Konseyine sunulmuş bulunan Devlet Memurları Kanunu değişiklik tasarısında gösterge tablosu 300-1.200'den, 350-1.400'e yükseltilmiştir. Ek göstergeler, bilhassa sağlık personeli ve teknik personel bakımından hem genişletilmiş, hem de yükseltilmiştir. Özellikle sağlık personeli ve teknik personel dikkate alınarak yan ödemelerin yükseltilmesi hususunda Bakanlar Kuruluna yetki veren değişiklikler yapılmıştır.

2. Bütçe Kanunu tasarısı ile aylık katsayısı 25' ten 30'a yükseltilmiştir.

3. Yan ödeme kararname 1 Mart 1982 tarihine kadar hazırlanıp yürürlüğe konulacaktır. Yan ödemeler için uygulanan katsayı altıdan sekize yükseltilecektir. Ayrıca, yukarıda da belirttiğim gibi sağlık personeline, teknik personele, üst yönetici ve denetim personeline genel artışlar dışında ayrıca ilâve iyileştirmeler getirilmektedir.

4. Bütün bu değişiklikler sonucunda Devlet memurlarının aylıklarında ortalama %25 civarında bir artış olacaktır.

Ancak, Devletin sağlık ve teknik personel ihtiyacının karşılanması ve mevcudun korunması için gerekli tedbirler de ayrıca alınmaktadır. Bilhassa Tam Gün Yasasının kaldırılması dolayısıyla sağlık personelinin ücretlerinin yeniden tespiti zorunlu hale gelmiştir. Devletin sağlık kurumlarında yeterli sayı ve kalitede sağlık personeli bulundurmak hedefimizdir.

Bu maksatlarla ve 1982 Martından başlamak üzere sağlık personelinin ve teknik personelin durumlarını düzelterek şekilde yan ödemelerinin yükseltilmesi ile ilgili yasal düzenlemeler bu mali yılsonuna kadar tamamlanacaktır.

Sosyal hizmetler alanındaki dağınıklığı giderme ve bu hizmetleri tek elde toplamak amacı ile bir kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

Geçmişte görülen ilaç sıkıntısı, hammadde ithaline getirilen kolaylıklar ve alınan düzenleyici tedbirler sayesinde ortadan kaldırılmıştır.

Çevre sorunları, özellikle büyük şehirlerde, sanayi bölgelerinde ve civarlarında önem kazanmıştır. Bu sorunların çözümü oldukça pahalı ve uzun süreli yatırımları gerektirmektedir. Şehirleşme ve sanayileşme neticesinde ortaya çıkan hava, su, toprak kirlenmesini belirli bir program çerçevesinde asgariye indirme yolunda çalışılmaktadır. Bu maksatla İzmir Körfezi kirliliğine çözüm getirmesi beklenen "İzmir Büyük Kanal Projesi" 1982 yılı Yatırım Programına alınmıştır. "İstanbul Kanalizasyon Projesi" ise dış kuruluşların da katkısı ile yürütülmektedir.

Konut problemini hafifletmek amacı ile Toplu Konut Kanunu kabul edilmiştir. Sağlıklı ve ucuz konut temini için gerekli unsurları organize eden bu Kanunun uygulanmasını sağlayacak yönetmelikler hazırlanmaktadır.

Arsa Ofisi Kanunu, İmar Kanunu ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda yapılması düşünülen bazı değişiklikler için tasarılar hazırlanmıştır.

Köylü nüfusumuz, şehirleşme hızı sebebiyle nispi olarak sürekli bir düşme gösterirken, mutlak rakam olarak artmaya devam etmektedir. Bu kesime kamu hizmetlerinin azami ölçüde götürülmesi çalışmaları hızlandırılmıştır.

Bu meyanda köylerimizin elektrik, yol, içme suyu ve kullanma suyuna ilişkin ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik tanınmıştır.

Halen köy yollarının uzunluğu 172.103 kilometreye, yeterli içme suyu olan yerleşim birimlerinin sayısı da 54.659'a ulaşmıştır.

1363 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Köy Kanununa ilişkin tasarılar hazırlanmıştır.

Diğer taraftan Toprak Ve Tarım Reformu Kanunu yeniden ele alınarak hazırlanmıştır.

Kalkınmada öncelikli yörelerimizin desteklenmesine özel bir dikkat gösterilmektedir. Bu yörelerimizde uluslararası kuruluşların da katkısı ile özel kalkınma programları uygulanmaktadır.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın üyeleri;

Şimdi de müsaadenizle dış politikamız hakkında bilgi sunacağım.

Türkiye'nin 12 Eylül 1980 öncesinin istikrarsız ve huzurdan yoksun ortamından kurtularak ülkede huzur ve istikrarın tam anlamı ile tesis edilmiş olması, sadece iç politika bakımından değil, memleketimizin dış politikası açısından da önemli ve olumlu gelişmelere neden olmuştur.

Kendi iç bünyesinde huzur ve istikrarın hâkim olduğu Türkiye, içinde bulunduğumuz bölgenin güvenliği açısından bir teminat unsuru telakki edilmektedir. Bu bakımdan ülkemizin siyasi açıdan önemi ve saygınlığı her geçen gün biraz daha artmaktadır.

Komşularımız ve dostlarımızla geliştirdiğimiz ilişkiler hem siyasi alanda, hem de ekonomik alanda meyvelerini vermeye başlamıştır. Orta-Doğu ve Kuzey Afrika'daki tüm İslâm ülkeleriyle karşılıklı güven ve saygı duygusuna dayalı dostluk ilişkilerinin yarattığı müsait ortamda ekonomik işbirliğimiz tahminlerimizi aşan boyutlara ulaşmıştır. Bu ülkelerde Türk müteahhitlik firmalarının başarı ile yürüttükleri inşaat projelerinin tutarı 7,5 milyar doları geçmiştir. Söz konusu ülkelerde çalışan Türk işçisinin sayısı şimdiden yüzbini aşmıştır.

İhracatımız ise çok önemli bir gelişme kaydederek Eylül sonu itibarıyla bir milyar doların üstüne çıkmıştır.

Tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama ve hak eşitliğine dayanan ilişkilerin sürdürülmesi ve geliştirilmesine ayrı bir özen gösteren Hükümetimiz, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan böyle de uluslararası ilişkilerini bu prensiplere dayandırarak geliştirmeye ve tüm sorunlar karşısında barışçı yaklaşımını muhafaza etmeye devam edecektir.

Hükümetimiz, Batı ittifakına ve NATO dayanışma ve işbirliğine büyük bir önem vermektedir. Ulusal savunma gücümüzün artırılmasının NATO savunması bakımından taşıdığı önem dost ve müttefiklerimize anlatılmış, Türkiye'nin askeri ve ekonomik ihtiyaçların karşılanması yolundaki yardımların önemi üzerinde durulmuştur. Başta ABD olmak üzere Türkiye'nin durumuna ve ihtiyaçlarına yakın ilgi ve anlayış gösteren Batılı dost ve müttefiklerimizin bu yoldaki gayretlerini memnunlukla karşıladığımızı belirtmek isterim.

Hükümetimiz Batı ile organik bağlarını artırmak ve gerekli siyasi ve ekonomik ortam hazırlandıktan sonra Avrupa Ekonomik Topluluğuna tam üye olarak katılma kararını almış bulunmaktadır.

Hükümetimiz, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu ile ilişkilerine daima ayrı bir özen göstermiştir.

Bu ilişkilerin herhangi bir şekilde zedelenmeden sürdürülmesi ve güçlendirilmesinin Batı demokrasileri bakımından taşıdığı önemin idraki içinde hareket edilmesi gerektiği inancındayız. Batılı dostlarımızın ülkemizdeki siyasi gelişmelere karşı gösterdiği ilgiyi anlayışla karşılıyoruz. Ancak, önemli olan, ülkede sağlıklı bir demokrasinin kurulmasıdır.

Türk milletinin arzusuna uygun olarak başlatılan 12 Eylül Harekâtı, Kurucu Meclisin çalışmaya başlamasıyla demokrasiyi kurma sürecine girmiş bulunmaktadır. Bu sürecin geçireceği aşamalar genel hatlarıyla kamuoyuna açıklanmıştır. Dostlarımızın, bu konulardaki takdirin Türk Milletine ait olduğunu gözönünde bulundurmaları gerektiğine inanıyoruz.

Geçen bir yıl zarfında, İslam ülkeleri ile olan ilişkilerimizde kaydedilen gelişmelerin, bu ülkelerle aramızdaki mevcut bağların güçlendirilmesi ve verimli bir işbirliğinin her alanda gerçekleştirilmesi yanında, bölgede istikrar ve barışa da katkıda bulunduğuna inanmaktayız. Bu nedenle Hükümetimiz, çok yönlü olarak geliştirilen bu ilişkilerin yüksek seviyeye çıkarılmasına ayrı bir önem vermektedir. Sayın Devlet Başkanımızın Pakistan'a yaptıkları ziyaret bu çerçevede çok başarılı ve olumlu olmuştur. Dost ve kardeş İslam ülkelerinin kendi aralarındaki uyuşmazlıkları gidererek, aralarındaki işbirliğini geliştirmelerinin bütün ülkelerin ortak yararına olacağına inanıyoruz.

Türkiye, öteden beri Ortadoğu sorununa kapsamlı ve adil bir çözüm bulunmadıkça bölgede istikrarın temininde başarı kaydedilmeyeceğine ve barışı tehlikeye düşüren tek taraflı hareketlerden kaçınılması gerektiğine inanmış ve sorunun kısa zamanda barışçı yollarla çözümlenmesini içtenlikle arzulamıştır. Hükümetimiz, Ortadoğu sorununa tüm ilgili tarafların üzerinde mutabık kalacakları kapsamlı, adil ve devamlı bir çözüm bulunmasına yönelik girişimleri memnunlukla karşılamaktadır.

Bütün komşuları ile barış içinde ve dostça yaşamayı başlıca prensip edinen Türkiye, sosyalist ülkelerle olan ilişkilerini de bu prensibin ışığında geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Uluslararası barış ve istikrarı global bir çerçevede mütalaa eden Hükümetimiz, son yıllarda vuku bulan gelişmeleri ve bu arada Polonya'daki son durumu endişe ile

izlemektedir. Tarihi bağlarımız olan bu ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarının, herhangi bir dış müdahale olmadan bizzat Polonyalılar tarafından çözümlenmesinin gerektiği görüşündeyiz. Bu konudaki gelişmelerin Avrupa'daki istikrarı bozacak bir nitelik almamasını ve Doğu-Batı ilişkilerini olumsuz yönde etkilememesini içtenlikle temenni ediyoruz.

İsrail Hükümetinin Golan Tepeleri ile ilgili olarak aldığı kararın, bölge ve dünya barışı bakımından ciddi tehlikeler doğurabileceği endişesindeyiz.

ABD ile Sovyetler Birliği arasında 30 Kasım'da Cenevre'de başlayan ve orta menzilli silahları konu alan görüşmeleri memnuniyetle karşılamaktayız. Bunun, stratejik nükleer ve konvansiyonel silahlarda indirim ve kısıtlamaya da imkân sağlayacak olumlu bir ortamın yaratılmasında yardımcı olacağı ümidini taşıyoruz.

Komşumuz Yunanistan ile olan ilişkilerimize gelince, ikili dış ilişkilerin pürüzsüz yürütülmesinde iki temel faktör olan karşılıklı iyi niyet ve müsamahanın, Yunanistan'la olan ilişkilerimizde de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Bu anlayış ve yaklaşımla, biz, Yunanistan'ın yeni Başkanı Sayın Papandreou'nun seçim kampanyası sırasında kullandığı Türkiye'ye yönelik hasmane sloganları, iç politikanın kendine mahsus icap ve ölçüleri içinde açıklamış görüşler olarak değerlendirmeyi tercih ettik. Bu görüşlerin, Hükümet sorumluluğunun devralınmasını müteakip değişeceği ümidini sonuna kadar korumak istedik. Programın takdiminden önce, Türkiye ile iyi geçinmek ve Türkiye ile olan sorunlarını barışçı yoldan çözümlenmek istediğini bize ilemiş olmasını memnuniyetle karşıladık. En olumsuz muhtevalı programların dahi basiretli liderlerin elinde barış yolunda engel teşkil etmeyeceği düşüncesinden hareketle, yeni Yunan Hükümetinin programının açıklanmasını müteakip bizde uyanan hayal kırıklığının, ümitsizliğe dönüşmemesine gayret gösterdik.

Sayın Papandreou'nun Savunma Bakanı sıfatıyla bizzat katıldığı NATO Savunma Planlama Komitesi toplantılarında ve bu toplantılardan sonra yapmış olduğu beyanlar, Türkiye ile olan meseleleri müzakereler yoluyla çözümlenmek niyet ve iradesinden maalesef yoksun bulunduğunu açıklıkla ve kesinlikle ortaya koymuştur. (*Alkışlar*) Yunanistan Başbakanının seçimlerden önce Yunanistan'ın NATO ve Ortak Pazar'la olan ilişkileri hakkında açıkladığı görüşler bilinmektedir. Sayın Papandreou bu konulardaki görüşleri ile dünya gerçekleri arasındaki çelişkiyi, Türkiye tarafından sanki Yunanistan'a karşı bir tehdit varmış havasını yaratarak gizlemeye çalışmaktadır. Kendisinin, NATO Savunma Bakanları toplantısında ileri sürdüğü "Türk tehdidi" yalnız bizler tarafından değil, Batı kamuoyu tarafından da hayretle karşılanmıştır. Yunanistan Başbakanı NATO'nun temel felsefesine ve siyasal yaklaşımına yabancı kişiliğini çıplaklıkla ortaya koyarak, aynı ittifak camiası içinde yer alan ülkelerden ikisini birbirinin düşmanı imiş gibi göstermek ve bunu NATO Savunma Bakanları bildirisine de sokmak istemiştir. Bu "Tehdit" iddiaları karşısında Sayın Papandreou'nun NATO'da uğradığı yalnızlık kendi için düşündürücü olmalıdır. Kendisinin bu tutumunun hayret verici akisleri en açık bir şekilde Batı basınına da yansımış bulunmaktadır.

Yunanistan Başbakanının uzlaşmaz tutumunda ısrar etmesi nedeniyle, tarihinde ilk defa NATO ittifakının Savunma Bakanları Komitesi ortak bir bildiri yayımlayamadan dağılmış bulunmaktadır. Bu gibi tutumların devamının Batı güvenliği açısından doğurabileceği endişe verici sonuçlar üzerinde NATO ittifakının bütün üyelerinin dikkatle durmaları gerekmektedir.

İki ülke arasındaki anlaşmaların tek taraflı bir iradeyle yok farz edilmesi, uluslararası anlaşmaların keyfi bir şekilde yorumlanması, FIR hattını Yunanistan'ın sınırı saymak gibi tek taraflı iddialar ileri sürülmesi, peşin hükümlerle, yanlış hareket noktalarına dayanılarak ve emrivakiler yaratılması yoluyla ikili sorunların çözümünde bir sonuç alınamayacağını her sorumlu ve tecrübeli hükümetin bilmesi gerekir. Yunan Hükümetinin bugün takındığı uzlaşmaz tutum gerginlikleri kaçınılmaz kılar ve Yunanistan'ı ancak hüsrana götürür. Biz Türkiye olarak, sorunların müzakereler yoluyla iki ülke arasında mevcut anlaşmalar ve mutabakatlar çerçevesinde ve adalet ve hakkaniyete uygun bir menfaat dengesi sağlayacak şekilde çözümlenmesini temenni ettiğimizi her zaman açıkladık. Bu görüşümüz değişmiş değildir. Buna karşılık Yunanistan, "sadece benim haklarım vardır, sizinkiler, hudutlarını benim tayin ettiğim haklarımın bittiği yerde başlar" gibi akılcı olmayan ölçsüz bir tutum izlemektedir. Bu davranışın Ege bakımından sonucu, Ege'nin tümüyle Yunanistan'ın egemenlik alanına dâhil edilmesi olur ki, hiçbir haklı nedene dayanmayan ve uluslararası hukuk ve teamüle aykırı olan, bu nedenle de tarafımızdan kabulü mümkün olmayan böyle bir tutumun doğuracağı sonuçlardan tabiatıyla sadece Yunanistan sorumlu olacaktır. *(Alkışlar)*

Yunan Hükümeti, Ege sorunlarında olduğu gibi, Kıbrıs sorununda da son derece sakıncalı ve olumsuz bir tutum içine girmiştir.

Toplulararası görüşmelerin anlamlı ve muhtevalı bir istikamet aldığı bir dönemde, Yunan Hükümeti, maalesef bu müzakereleri baltalamak ve hatta tamamen geçersiz hale getirmek gayretine girmiştir. Uzun süre "Kıbrıs Türk tarafı ortaya somut teklifler ve özellikle harita koymadığı için görüşmelerde ilerleme sağlanamıyor" propagandasını yürüten Kıbrıs Rum Toplumunun ve Yunanistan'ın, Kıbrıs Türk Toplumunun, harita dâhil, kapsamlı ve somut teklifler sunduğu bir dönemde müzakere sürecine karşı böyle menfi bir tutum takınmış olması düşündürücüdür. Bu olumsuz tutumun anlamının Uluslararası çevrelerce layıkıyla değerlendirileceğini tahmin etmekteyiz. Burada bir hususu hatırlatmakta yarar görmekteyim. Kıbrıs sorunu için tespit edilmiş olan ve uluslararası yaygın bir kabul ve destek görmüş bulunan müzakere yönteminin değiştirilmesi, Yunan Hükümetinin arzu ve iradesine bağlı olamaz. Mevcut yöntemle müzakereler, BM Genel Sekreterinin gözetiminde ve iki toplum arasında eşit düzeyde yürütülmektedir. Türkiye bu müzakere sürecini teşvik edip desteklemeye devam edecektir.

Yunan Hükümeti, programında, kendisinin garantör sıfatını haiz olduğunu belirtmektedir. Bunu hatırlamakta çok geç kalmıştır.

Kıbrıs konusunda Yunanistan'ın dünya kamuoyunu kendi lehine oluşturmak için "Haçlı Seferi" olarak tanımladığı bir mücadele açmak yolundaki niyetine gelince, Biz, Yunan Hükümetinin böyle bir mücadele ile Kıbrıs sorununu temelinden değiştirebileceğini düşünecek kadar gerçekçilikten uzak olmadığı ümidini muhafaza etmek istiyoruz. *(Alkışlar)*

Yunanistan Başbakanı Kıbrıs konusunda bir tahkikat açma niyetinde bulunduğunu açıklamış bulunuyor. Türkiye, Kıbrıs konusunda tahkikat açılmasından büyük bir memnuniyet duyacaktır. Kıbrıs konusunda açılacak bir tahkikat, tarihi gerçeklerin bütün açıklığı ile ortaya çıkmasına imkân verecektir.

Son zamanlarda Türk ve Yunan basınına meşgul eden önemli bir konu üzerinde de durmak istiyorum. Yunanistan'daki iktidar değişikliğini müteakip Kıbrıs Rum kesiminde

askeri konular yeniden ön plana çıkmıştır. Kıbrıs Rum Toplumunun, Rum Milli Muhafız Kuvvetlerinin ateş gücünü savunma ihtiyacının üstünde artıcı faaliyetlerine dair elimizde somut deliller mevcuttur. Kıbrıs Rum Yönetiminin, Yunanistan'ın teşvik ve desteğiyle giriştiği bu faaliyetlerin sakıncalarına ve tehlikelerine Birleşmiş Milletlerin dikkatini çekmiş bulunuyoruz.

1963 sonundan 1974 ortalarına kadar uzanan dönem, Kıbrıs için acı olaylara sahne olmuştur. Bunun sebebi, Kıbrıs'ta yaşayan iki toplumdan birinin yeterli güvenlik imkânlarına sahip olmaması ve bu durumun diğer toplum tarafından acımasızca istismar edilmiş bulunmasıdır.

1974'ten itibaren Kıbrıs'ta istikrarlı bir sükûnet hüküm sürmeye başlamıştır. Bu olumlu gelişmenin sebepleri bilinmektedir. 1974'ten sonraki gelişmeler, Kıbrıs Rum Toplumu için bir güvenlik ve onunla irtibatlı bir savunma meselesinin mevcut olmadığını açıklıkla ve kesinlikle ortaya koymuştur. Bu itibarla, Sayın Papandreou'nun iktidara gelmesinden sonra, savunma ihtiyacının çok üstünde, çok üstünde silahlanma gayretlerine girişilmesinin gerçek ve sinsî amacını anlamakta güçlük çekmiyoruz. Türkiye, Kıbrıs Türk Toplumuna olan tarihi ve ahdi sorumluluklarının bilinci içindedir. Hükümetimiz yaratılan suni güçlülere rağmen, Kıbrıs'a barış getirme gayretlerini teşvik edip destekleme kararındadır. *(Alkışlar)*

Sayın Başkan; Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri;

Konuşmamı bitirirken, Türkiye'de tam anlamıyla özgürlükçü parlamenter demokrasinin kurulmasının çalışmalarında Yüce Heyetinize başarılar diler, saygılar sunarım.⁵ *(Sürekli alkışlar)*

⁵ *Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 1, Birleşim 21, Sayfa 469-482*

30 Ocak 1982 Cumartesi 1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Yüce Meclisin Sayın Üyeleri;

Danışma Meclisimiz uzun ve yorucu bir mesai sarf ederek 1982 Bütçe görüşmelerini tamamlamış bulunuyor. Bu vesileyle müzakereler sırasında yapılan yararlı ve uyarıcı beyanların ışığı altında bazı noktalar üzerinde durmak istiyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığını her türlü tehlikeye karşı korumak, hürriyetçi demokratik rejimi tam anlamıyla tesis etmek ve ulusumuzun refah seviyesini yükseltmek, şüphesiz ki hepimizin ortak amacıdır. Bu hedefin gerçekleşmesi, toplum olarak bazı fedakârlıklar ve üstün bir görev bilincini gerektirmektedir.

Büyük Türk Milleti her zaman, gerektiğinde ne kadar çalışkan ve fedakâr olabildiğini göstermiştir. En geniş anlamıyla yönetim kadrolarına düşen görev, hazır reçete ve sloganlara kapılmadan, dar görüşlü çıkar hesaplarına saplanmadan, milli benlikten taviz vermeden geniş tecrübelerin ve bilimin ışığında problemlerimize çözümler getirmektir.

Refahı, hürriyetçi demokratik rejim içinde gerçekleştirmenin ön şartı istikrardır. İstikrarı bozmaya yönelik dış etkiler çeşitli biçimlerde, her zaman ortaya çıkmıştır. Bunlara karşı alınacak mukabil tedbirlerin temeli, Atatürk ilkelerine ve milli birliğimizin mayasını oluşturan ortak değerlerimize bağlılıktır. Millet varlığına yönelik en büyük tehditler, bazen çok idealist kavramların arkasına sığınarak ve onları istismar ederek kamuoyuna sunulabilir. Bu noktada milletçe daima uyanık olmak zorundayız.

Geçirdiğimiz tecrübelerle dayanarak söylüyorum, istikrarı zedeleyen en önemli faktör, birtakım kısır çekişmelerin içine düşülmesi ve bunlara karşı yetkilerin tam anlamıyla ve sorumluluk duygusuyla kullanılamaması olmuştur. Karşılaşılan sorunlar karşısında herkesin kendi tarifini koyması, yorumunu kendisine göre yapması ve buna göre hareket etmesi düşünülemez. Böyle bir davranış, anarşinin Devleti oluşturan müesseselere hâkim olması demektir ve bunun sokaktaki anarşiyi destekleyen bir ortam yaratması kaçınılmazdır.

Bugün, 12 Eylül'den bu yana Milletimizin istekleri doğrultusunda görev yapan Ordumuzun ve güvenlik kuvvetlerimizin büyük ve fedakârca gayretleri ile anarşi yangını söndürmek mümkün olmuş, vatandaşın can ve mal güvenliği sağlanmıştır. Ancak, geçirmiş olduğumuz acı tecrübeler ve güzel yurdumuzun karşı karşıya kaldığı büyük tehlikeler asla unutulmamalıdır. İlk fırsatta aynı senaryoları en başından itibaren canlandırmak isteyecekler çıkabilecektir. Unutulmamalıdır ki, silahlı anarşi uzun yıllar süren bir hazırlığın son noktası olarak belirmiştir. Başlangıçta iyi niyetli hiç kimsenin karşı çıkmayı düşünmeyeceği idealist hedeflerle, görüşlerle, hak aramalarla, halk adına yola çıkıldığı izlenimi uyandırılmış, daha sonra, adına hak aradıklarını iddia ettikleri vatandaşlara rastgele ateş edilme noktasına gelinmiştir. Kötü niyetlilere bir daha bu fırsatı kazandıracak bir ortam yaratılmaması için her zaman uyanık bulunmalıyız.

İstikrar sağlanmıştır; ancak memleket halen geçirdiği sıkıntıların etkisini hissetmektedir. Kazandığımız zemini sağlama almak için, parlamenter demokratik rejimin bütün müesseseleri ile işler hale getirilmesini hedef alan bu geçiş dönemi içinde itina ile hareket zarureti vardır. Bu geçişi elbirliği ile en sarsıntısız tarzda ve millet hayrına olarak gerçekleştireceğimize tam olarak inanıyoruz.

İnsan haklarına dayanan parlamenter demokrasi, sağladığı hürriyet ortamı ile hem kişinin insan olarak gelişmesine, hem de milli gelirin barışçı yollardan bölüşülmesine imkân sağlayan en mükemmel bir sistemdir. Parlamenter demokrasi, iktisadi ve sosyal bakımdan zayıf olanların himayesini özgürlük içinde gerçekleştiren yegâne rejimdir.

Bu sistemin yaşayıp, kökleşmesi, özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde yüksek seviyede bir sorumluluk bilincine, görev ve hak dengesi anlayışına ve demokrasiye içtenlikle inanmaya bağlıdır.

Demagojik yaklaşımlar ve hakların kötüye kullanılması bu sistemi kolayca işletmez hale getirmektedir.

Her şeyden önce, istenilen hakların gerçekleşmesinin toplum olarak yapılan üretimle sınırlı olduğunun daima hatırdta tutulması şarttır. İsteğe ölçü yoktur. Herkesin aşırı istekte bulunması ve "Ben istediğimi alayım, başkaları ne yaparsa yapsın" yaklaşımı, reel gelir nihayet sınırlı olduğundan, hükümetlerin etkinliğine göre belirlenen bir noktadan sonra sonuç olarak Merkez Bankasının çalıştırılmasına, yani bu isteklerin para basılarak karşılanmasına varmaktadır. Bu yolla gerçek gelir yaratmak mümkün değildir. Aksi mümkün olsa idi dünyada kalkınmamış ülke kalmazdı. Enflasyonist emisyonla bir gruba sağlanan gelir, ilk ağızda bu gruba bir rahatlık vermekle birlikte, aynı kaynağın diğer gruplarca da kullanılması tabii olduğundan, sonuç olarak bu rahatlık artan fiyatlar sebebiyle aşınmakla, bu defa aynı talepler artırılarak yenilenmekte, böylece fasid bir daire oluşmaktadır. Sonuçta ekonomi süratle idare edilemez hale gelmekte, ekonomi gelişme durmakta ve bu durum en ziyade düştük gelir gruplarını güçlüklerle karşı karşıya bırakmaktadır. O zaman ekonomimin zaafi ister istemez demokratik rejimim de zaafi halinde yorumlanmakta, bu durum kötü niyetliler için uygun bir ortam yaratmaktadır.

Sistemin işleyebilmesi için ciddi ve disiplinli bir gayretle üretimin artırılmasından ve bütün kesimlerin birbirlerinin görüşlerine saygı göstererek uzlaşmalarından başka bir çare yoktur. Sosyal ve ekonomik problemlerin temel çözümü üretimin devamla bir şekilde artırılmasıdır. Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde üretimin arttırılması kalkınma ile eş anlamdadır.

Biraz evvel aşırı taleplerin en son noktada enflasyona yol açabileceğini ve bunun nasıl olumsuz sonuçlar yaratacağını ifade ettim.

Dengesiz taleplerin bu noktaya varmadan da kalkınmayı olumsuz şekilde etkilemesi mümkündür. Çünkü, sosyal refahı gerçekleştiren ekonomik sistemin yaratıcılığı yatırımlarla yakından ilgilidir. Bugünün aşırı tüketimi, yatırımların daha az yapılması, geleceğin feda edilmesi ve gelişme sürecinin daha uzun bir süre devam etmesi demektir. Hem aşırı taleplerin aynen karşılanması, hem de gereken yatırımların yapılması ise, yine Merkez Bankasına başvurmak demektir. Bu ise orta vadede kendi kendini çürüten bir süreçtir.

Bir husus unutulmamalıdır. Sosyal refah açısından ilk ve en önemli görevimiz, çalışmak isteyen herkese prodüktif iş verebilecek seviyeye ulaşmaktır. Bu düşünce, asla önce kalkınma, sonra sosyal refah meselelerine eğiliriz anlamında yorumlanamaz. Çünkü ancak, bugünün kuşakları ile gelecek kuşakların menfaatleri arasında, yani tüketim ile yatırım arasında doğru dengeler kurabildiği ve üretim ciddiyetle sürdürebildiği takdirde hürriyet içinde kalkınma mümkün olabilir.

Türkiye halen gelişmekte olan bir ekonomiye sahiptir. 1981 rakamlarına göre fert başına aylık gelir 12 bin lira civarındadır. Nüfusumuzun büyük bir kısmını dar gelirli vatandaşlarımız oluşturmaktadır. Memur, emekli, işçi, küçük esnafa ilaveten, geniş köylü kitlemiz de bu durumdadır. Bu nedenle fert başına düşen geliri süratle artırmak zorundayız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

İzlediğimiz ekonomik politikanın amaçları, araçları ve bugüne kadar sağladığı sonuçlar gerek tarafımdan, gerek Hükümet üyesi arkadaşlarım tarafından muhtelif vesilelerle dile getirilmiştir. Bunları teferruatı ile tekrarlamaya gerek görmüyorum. Ancak, ekonomik politikamızla ilgili bazı hususlara geçmeden önce alınan sonuçları kısaca belirtmek yararlı olacaktır: Gerileyen üretim yeniden artmaya başlamıştır; toplam tasarruflar artmaktadır, fiyat artışları büyük ölçüde kontrol altına alınmıştır; dış mali itibarımız yükselmiştir, ihracat ve diğer döviz gelirlerimiz olağanüstü bir artış içindedir. 11 aylık ihracat, sınai ürünler lehine çok olumlu bir yapısal değişiklik de göstererek %65 oranında artmıştır. Bu artış, dünya konjonktürünün olumsuz şartlarına rağmen gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle çok önemli bir aşama kaydetmiş bulunuyoruz. 1981 yılının ilk 9 aylık rakamlarına göre, gerek dünya ihracatı, gerekse gelişmiş ülkeler ihracatı artmamış, aksine %2,5 civarında gerilemiştir. Petrol ihraç etmeyen az gelişmiş ülkelerin ihracat artışı ise ilk altı aylık dönemde %5'ten ibaret kalmıştır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

"İstikrar Programı" olarak adlandırılmasına rağmen klasik anlamdaki istikrar programlarını aşan, ekonomide yapı değişikliğini hedef alan geniş kapsamlı bir ekonomik politika izlemekteyiz. Bu sebeple sadece klasik reçeteler uygulamamaktayız. Yapısal değişiklik mecburiyeti, ekonomiyi geleneksel çizgisinde geliştirmeye devam etmenin mümkün olmamasından ve dünya şartlarına uyum ihtiyacından doğmaktadır. Uyum, zamanında başlatılmadığı ve mümkün olan süratle tamamlanması gerektiği için, olması gerekenden belki de biraz daha zahmetli olmaktadır.

Türkiye'nin geçmişte olumlu sonuçlar vermiş olan ekonomik politikası, 1973-1974'te ortaya çıkan petrol bunalımının yaratmış olduğu yeni şartlar sebebiyle bu tarihlerden sonra yetersiz kalmış ve esasen problemleri olan ödemeler dengesi tam bir çıkmaza sürüklenmiştir. Ekonomimin tavizli dış kredi desteklerinden kurtarılması, 1973 öncesine nazaran petrol ve diğer ithal malları fiyatlarındaki artışlardan doğan kayıpların telafisi, kendi kaymaklarımızı harekete geçirerek döviz kazandırıcı faaliyetlerin geliştirilmesini gerektirmektedir. İşin özü, gelişmenin, yani üretim artışının daha büyük oranda ihracata ve diğer döviz kazandırıcı faaliyetlere dayandırılmasıdır. Aynı gelir seviyesindeki ve benzer şartlardaki ülkelerle karşılaştırıldığında bu alanda potansiyelimizi yeterince kullanamamış olduğumuz açıkça ortaya çıkmaktadır. Mesele, sadece bugünkü üretimin ihraç edilebilme şansını artırmak değil, aynı zamanda gelecekte daha çok ihracat yapabilmek için üretim yapısını ihraç edilebilir mallara doğru yönlendirmektir. Bu elbette zaman alıcı bir süreçtir. Ancak, memnuniyetle ifade edeyim ki, adaptasyon fevkalâde süratli olmaktadır. Bu noktaya getirmek için asgari bir hesaplama 20 sene verdiğimiz, uğrunda milletçe sıkıntıya katlandığımız sanayimiz, bu yeni hedefe yönelmede büyük çoğunluğu ile başarı göstermekte, yetişmiş insan gücümüz yeni şartlara süratle intibak etmektedir. Geleneksel olarak ihracatımızın temelini teşkil eden

tarım sektörünün ise bugüne kadar olandan çok daha fazla bir gelişme göstermesi için önu açılmıştır. Yakın gelecekte bunun çok olumlu sonuçlarını göreceğiz.

Ekonomik politikamızın asli unsurlarından biri enflasyonun dizginlenmesidir. Enflasyon ekonomik ve sosyal hayatımızda fevkalâde tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. Enflasyonu hızlandırarak ne sosyal adaleti ne de ekonomik gelişmeyi sağlamak mümkündür. Tam aksine, tecrübe ile görüldüğü gibi, enflasyonun hızlanmasıyla birlikte, gelişme yavaşlamış ve durmuş, ekonomi işlemez hale gelmiş ve adaletsizlikler artmıştır. Bu nedenle, enflasyonla mücadele üretimi yeniden artırabilmek ve sosyal adaleti sağlamak için şarttır.

Enflasyonla mücadele için, sebeplerin doğru teşhis edilmesi zaruridir. Bu sebepleri teşhis edip enflasyonist kaynakları kurutmaktayız. Talep yönünden gelen enflasyonist baskılar, bu talebi doğuran faktörler kontrol altına alınarak önlenmektedir. Enflasyonist gelir, kazanılmış, hak edilmiş, yaratılmış gelir değildir. Bu tip gelirleri, Merkez Bankasını çalıştırarak alabildiğine arttırmak, daha sonra da doğan talebi dengelemek için üretimin artırılmasını çare olarak göstermek mümkün değildir. Zira, bizatihi enflasyon, ithalatı tahrik ederek, ihracatı köstekleyerek döviz sıkıntısını arttırmakta, üretim için zaruri olan bu en kıt faktörü daha da azaltmaktadır. İlâveten, enflasyonist bir ortamda sıhhatli üretim değil, spekülâtif faaliyetler ön plana çıkmakta, kaynaklar azalmakta ve yurt dışına kaçmaktadır.

Bunun içindir ki, çeşitli sübvansiyonlar kaldırılmış veya azaltılmış, bütçe harcamaları kontrol altına alınmış, KİT fiyat sistemi değiştirilmiştir. KİT ürünlerinin resmi fiyatlarını sabit tutarak, bu politika sonucunda oluşan KİT açıklarını da Merkez Bankasından karşılayarak enflasyonu kontrol altına almak mümkün değildir. Bu yolla olsa olsa resmi fiyatları yansıtan fiyat endeksleri yanıtulabilir. Ancak, piyasada çift fiyatların cari olması ve haksız kazançların yaratılması önlenemez; böyle bir politika bedelsiz de değildir. Çünkü, sübvansiyonun yükünü o malla belki de hiç ilgisi olmayan başka insanlar yükleneceklerdir. Enflasyonun bir diğer önemli sebebi, çeşitli koruyucu tedbirlerin etkisi ile rekabet endişesi taşımamaktan doğan gayri iktisadiliklerdir. Bu faktör geçmiş günlerde gerek kamu sektöründe gerek özel sektörde ekonomik yapıyı maalesef olumsuz yönde etkilemiştir.

Esnek kur ve ihracat için serbest gümrüksüz ithalat gibi tedbirler desteğinde işletme faaliyetlerinde ve yatırımlarda verimliliği teşvik edici çeşitli politikalar izlenmektedir. Bu alanda KİT'lerin reorganizasyonu, meşru korunma dönemini çoktan geçirmiş faaliyet alanlarında ithalatın düzenleyici bir araç olarak tedricen ve uygun dozda kullanılması ve dengeli bir gelir politikası izlenmesi önem taşımaktadır. Burada sorunun yapısal nitelikte oluşu daha uzun vadeli bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Enflasyonun bir üçüncü ve ekonomi dışı ana sebebi üretimin gayri kanuni şekilde durdurulmasıdır. 12 Eylül harekâtından sonra bu faktör giderilmiş ve mevcut tesislerimizde bu sebepten doğan düşük kapasite kullanımı önlenmiştir.

Şu anda, eskiden olduğu ölçüde iç talebe dayalı bir gelişmeyi konut sektörü hariç uygun görmek mümkün değildir. Böyle bir gelişme kalıcı olmayacak, bizi eski sıkıntılara yeniden götürecektir, kurtulmak için katlanmamız gereken fedakârlık bu defa daha da büyük olacaktır, iç talebi suni olarak arttırmak için krediyi para basıp vermek mümkündür. Ancak, gereken döviz nereden bulunacaktır? Hem her şey aynı

kalsın hem de bazı şeyler iyiye doğru gitsin demek mümkün değildir. Sadece devamlı ve artan oranlı enflasyonla nefes alabilen sanayiler sağlıklı bir yapıya işaret etmez. Ekonomide nispi fiyatlar değişmektedir. Bu yeni fiyat yapısının belirlediği öncelikler farklıdır. Bu nedenle, daha çok kendi kaynaklarımıza dayalı ekonomik faaliyetler ve rekabet gücü gösterebilen faaliyetler öncelik almaktadır. Kamu yatırımları bu yapıyı destekleyecek tarzda yönlendirilmekte, enerji, tarım, ulaştırma ve diğer altyapı yatırımlarına ağırlık verilmekte, öncelikli alanlardaki özel yatırımlar çeşitli tedbirlerle teşvik olunmaktadır. İç talebe dönük olarak kurulmuş bazı sınai tesislerin sıkıntılarını anlıyoruz. Bunlara kendilerini yeni şartlara uydurmaya gayret etmeleri halinde mevcut politikalar çerçevesinde destek olunmaktadır. Birçok kuruluşumuz bu adaptasyon kabiliyetini göstermekte, ürün değişikliği yaparak, içerde ve dışarıda yeni işbirliği modelleri oluşturarak, sermaye yapılarını takviye ederek, verimliliklerini ve kalitelerini yükselterek dış pazarlara açılmaktadırlar. Sanayimiz ihracata çok büyük bir katkı sağlamaktadır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Para ve kredi alanında, politikamızın önemli bir unsuru yeni faiz sistemidir. Tasarruf erbabına enflasyonun üzerinde bir nema sağlayan bu sistem, hem gönüllü tasarrufları teşvik etmekte hem de firmaları işletme ve yatırım kararlarında daha rasyonel hareket etmeye, sermaye yapılarını daha sağlıklı bir hale getirmeye zorlamaktadır. Ayrıca faiz sistemi, bir yandan gereksiz ve spekülatif stoklamayı pahalı hale getirerek ve bu tip stokları çözdürerek, diğer yandan da likidite fazlasını fiilen nötralize ederek fiyatların kontrol altına alınmasında etkili olmuştur.

Faizlerin yüksekliği enflasyon oranından bağımsız olarak değerlendirilmemelidir. Mevduat sahibinin anaparasının, geçmişte olduğu gibi, enflasyon altı faizlerle kemirilmesinin bir istismar olduğu açıktır. Böyle bir uygulama sadece adaletsiz olduğu için değil, ekonominin ihtiyacı olan tasarruf kaynağını kuruttuğu için de uygun görülemez.

Kredi faizlerinde ise durum şudur: Faizlerin serbest bırakılması, kredi talebine ve enflasyon oranına bağlı olarak kredi faizlerini yükseltmiştir.

Bu gelişmenin olumsuz etkilerini önlemek için öncelikli sektörler düşük faizli kredilerle desteklenmiştir.

Diğer sektörler bakımından, başlangıçta enflasyon oranına göre yüksek sayılamayacak kredi faizlerinde fiyat artışlarının yavaşlamasına paralel bir gerileme henüz olmamıştır. Bunda banka sisteminin yapısının, maliyet yüksekliğinin ve kredi taleplerinin artarak sürmesinin etkisi vardır. Enflasyon hızının düşürülemeyeceği yolundaki yanlış hesaplar bazı kredi taleplerini canlı tutabilmektedir.

Bu yıl kredi faizlerinde tedrici bir gerileme beklemekteyiz. Ayrıca, sermaye piyasası ve yeniden değerlendirme ile ilgili düzenlemeler de, işletmelerin orta ve uzun vadeli fon ihtiyaçlarının banka sistemi dışından karşılanmasına yardımcı olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Temas etmek istediğim bir diğer husus da serbest piyasa ilkesidir. Bilinen bir gerçektir ki; sistemin pür şekli, yaşama düzenini bu sisteme oturtmuş gelişmiş ülkelerde veya bir başka yerde yoktur. Serbest piyasa düzenini esas alan ülkelerde de ekonomi

değişen oranlarda olmakla beraber karma bir yapıya sahiptir ve fiyat mekanizmasına müdahale edilmektedir. Bizde de böyledir. Bazı örnekleri sayayım: Teşvik tedbirleri piyasa ekonomisine müdahaledir; temel mal ve hizmet fiyatlarının tespiti müdahaledir; asgari ücretin tespiti müdahaledir; tarımsal destekleme fiyatlarının tespiti müdahaledir; ithalat kısıtlamaları, kambiyo mevzuatı müdahaledir; ihtisas bankaları eliyle bazı sektörlerde tercihli işlem yapmak müdahaledir.

Fiyat mekanizmasının işleyişinden doğan ve üretim-tüketim kararlarını etkileyen aksaklıkların giderilmesi için özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde müdahale ihtiyacı doğmaktadır. Ancak her müdahalenin mutlaka fiyat mekanizmasının işleyişini düzeltereği yönünde bir anlayış hatalıdır. Geçmişte fiyat sistemini ıslah etmek bir tarafa, daha da bozan birçok müdahaleler yapılmıştır. İdari kararların ister istemez keyfiliğe kaçan niteliği sebebiyle, mikro seviyedeki müdahalelerden, ekonomik israf, haksız kazanç ve şaibe doğmuştur. Şüpheli gerekçelere dayalı sübvansiyonları savunmak mümkün değildir; geçerli gerekçeler olması halinde de bu sübvansiyonların veya tercihli işlemlerin bedelini kimin, niçin taşıyacağını açıkça belirtmek gerekir.

Serbest piyasa düzenine dönüş ile kastedilen şey, gereksiz ve sistemin işleyişini daha da bozan müdahalelerin giderilmesidir.

Fiyat kontrollerinin en aşırı şekilleri, zaruretlerin şevkiyle, Milli Korunma Kanunu çerçevesinde hem 1940'lerde hem de 1950'lerde yaşanmıştır. Her iki tatbikatın da tam bir sonuç vermediği, hatta Devletçe üretilen malların karaborsaya düştüğü malumdur. Daha yakın geçmişte, fiyatları ilgili bakanlıkça tespit olunan bazı dayanıklı tüketim mallarında, kontrol çabalarına rağmen bu fiyatların nasıl aşıldıkları bilinmektedir.

Genel politika olarak, piyasa mekanizmasını makro politika araçları ile yönlendirmeyi ve rekabet şartlarını iyileştirici tedbirler almayı mikro düzeydeki müdahalelere tercih etmekteyiz.

Kısaca temas etmek istediğim bir diğer konuda yatırım politikamızdır. Kamu yatırımları sadece teknik kararlarla değil, nihai olarak hükümetlerin ve Bütçe-Plan Komisyonlarının yani Meclislerin siyasi nitelikli kararlarıyla belirlenmektedir.

Geçmiş yıllarda gerek teknik gerek ekonomik gücümüzü aşan sayıda, hazırlığı iyi yapılmamış projelerin programlara alındığı vakidir. Bunların bir kısmına hiç harcama yapılamamış, diğer bir kısmına da, kaynakları etkisiz bir şekilde yapma pahasına; ancak cüzi harcamalar yapılmış olması sebebiyle, genel olarak programlarda sürüncemede kalan birçok proje birikmiştir.

Bazı hallerde de programa alındıkları tarihte öncelik taşıyan projeler, değişen ekonomik şartlar yüzünden fizibilitelerini kaybetmişlerdir. Bunun örneklerinden biri Gemlik Amonyak Projesidir. Bu proje 1973'te naftadan amonyak üretecek bir yatırım olarak düşünüldüğünde naftanın tonu 35 dolar, amonyağın tonu ise 170 dolardı. Projenin programa alındığı 1974 yılında bu fiyatlar değişmiş ve nafta 150 dolar, amonyak 254 dolara çıkmış olmakla birlikte, proje fizibilitelerini koruyordu. Bugün ise naftanın tonu 300-350, amonyağın tonu 200-250 dolardır ve projenin kârlılığı menfi yönde değişmiştir.

Biz, hiç başlamamış veya ihmal edilebilir harcama yapılmamış projelerden önceliği olmayanları askıya alarak, mevcut imkânlarımızı öncelikli olan, büyük çapta

ilerlemiş durumda bulunan projelerin ve kısa sürede üretime geçirilebilecek tevsi ve modernizasyon projelerinin tamamlanmasına teksif etmekteyiz.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Hızlı enflasyonla birlikte milli gelir artışlarının durması, nüfusumuzun çok büyük kısmını teşkil eden dar gelirli vatandaşlarımızın yaşama şartlarını zorlaştırmıştır. Bir taraftan en çok dar gelirliyi etkileyen enflasyonu geriletme yolunda ciddi gayretler sürdürülmektedir. Diğer yandan da ekonomiyi düze çıkarmak için çekilen sıkıntıları ve yapılan fedakârlıkları heba etmeden ve geleceği tehlikeye atmadan, hakkaniyete uygun, dengeli bir gelir politikası izleyerek bu vatandaşlarımızın durumlarına ferahlık getirmeye çalışıyoruz. 1981'de bu gelir gruplarına, maaş, ücret ve destekleme politikalarına ilaveten vergi indirimleri yoluyla toplam olarak enflasyon oranı üzerinde bir net gelir artışı sağlanmıştır. 1982'de de aynı şekilde artan milli gelire paralel olarak enflasyon oranını aşan ilave bir imkân verilecektir.

Bu politikalarla dar gelirliğin geçmiş kayıpları bütünüyle telafi edilmiş değildir; ancak hiç değilse gerileme durdurulmuş ve cüzi de olsa ileriye doğru adımlar atılmıştır. Gelecekteki olumlu gelişmeler için en önemli dayanak, üretimin yeniden artmaya başlamasıdır. Bu olumlu gelişmenin tedricen hızlanarak sürdürülmesine gayret etmekteyiz.

Hükümetimiz, çalışanlar ile emekliler için aldığı tedbirleri bir bütün olarak değerlendirmektedir. Bu bütün içinde elbette işçi ve esnaf emeklileri de yer almaktadır.

Bilindiği gibi, 11 Aralık 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2564 sayılı Kanun, işçi emekli aylıklarının hesaplanmasında esas alınan gösterge tablosundaki rakamları 30 puan artırmıştır. Bu, 1 Şubat 1982 tarihinden itibaren işçi emeklileri maaşlarında yaklaşık 525 lira artış sağlamaktadır. Hemen bunu takiben, 1982 yılı Bütçe Kanununun getireceği imkânlarla, işçi emekli maaşlarına 1 Mart 1982 tarihinden itibaren ortalama %25 net zam yapılmış olacaktır.

Şimdi, 1 Mart 1981'den 1 Mart 1982'ye kadar olan bir yıllık süreyi özetlersek; İşçi emekli maaşlarına 1 Mart 1981 de ortalama yaklaşık %40 zam yapılmıştır. Ayrıca, 1 Şubat 1982'de yaklaşık 525 lira zam ve 1 Mart 1982'de ortalama, yaklaşık olarak %25 zam yapılmış olacaktır.

Öte yandan, memur emeklileriyle Bağ-Kur emeklileri aylıklarına, 1 Mart 1981'de yapılmış olan ortalama %40 zamma ilaveten, 1 Mart 1982'de ortalama %25 zam yapılacaktır.

Bunu sağlamak üzere, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur kanunlarında gerekli değişiklikler yapılmaktadır. Amacımız, imkânlarımızı muvacehesinde, emekli, dul ve yetimlerinize de daha iyi hayat şartları temin etmektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri, Milli gelirin, vatandaşlarımız arasında en âdil bir şekilde paylaşılması ana hedefimizdir. Bu amaçla vergi kanunlarında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Vergi mevzuatında yapılan son değişikliklerle, vergi yükü hafifletilmiş, uygulamada aksayan hususlar düzeltilmiş, vergilendirmede önemli basitlik ve kolaylıklar getirilmiştir.

Son yapılan değişikliklerle:

1. Vatandaşların ilk bir milyon liralık gelirlerinden alınan gelir vergisinin %40'dan kademeli bir şekilde 1985 yılında %25'e kadar düşürülmesi sağlanmıştır.

2. Mali Denge Vergisi 1983 yılı sonunda tamamen kaldırılmaktadır.

3. Peşin ödeme uygulaması basitleştirilmiş, esnaf ve sanatkârın götürü usulden faydalanma ölçüleri genişletilmiştir.

4. Emlak ve emlakten alınan diğer vergilerin oranları indirilmiş, emlak alım ve gayrimenkul kıymet artışı vergileri kaldırılarak tapudaki işlem sırasında harç alınarak işlemlerin sonuçlandırılması temin edilmiştir. Böylece, emlak alan ya da satan vatandaş beyanname vermeyecek, hakkında takdir işlemi yapılmayacak ve kendisinden daha sonra ilave vergi ve ceza istenmeyecektir.

5. 1981 yılından önce emlak alan, satan, bağış veya miras yoluyla mal edinen vatandaşların işlemlerinin, beyanlarının %30 fazlası esas alınarak sonuçlandırılması imkânı getirilmiştir.

Vergi denetimi en etkin bir şekilde yapılacak, Devlet gelirlerinin artması ve herkesin gerçek kazancı oranında vergi ödemesi sağlanacaktır. Böylece, Devletimiz hem yeni yatırım imkânlarına kavuşacak, hem de dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın gelirleri artırılarak yıllardır özlemini çektiğimiz düzeye ulaştırılacaktır.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Ülkemizde huzur, sükûn ve güvenin sağlanmasını ve ekonomik sıkıntılarımızın önemli ölçüde giderilmesini, aziz milletimizin desteğine ve vatandaşlarımızın ekonomik güçlükler karşısında büyük bir vatanperverlikle gösterdiği sabır ve metanete borçluyuz.

Dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın karşılaştıkları ekonomik sıkıntıları süratle gidermek kararındayız. Ancak, daha mutlu ve müreffeh yarınlara kavuşmak için kısa bir süre daha bazı fedakârlıklarda bulunmak zorundayız. Birkaç yıl sonra, katlanılan fedakârlıklar sayesinde yaratılan yeni imkânların nimetlerinden yararlanmanın mutluluğuna kavuşmuş olacağız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Dış politikamız hakkında 21 Aralıkta konuşmamda Yüce Meclisinize bilgi sunmuş-tum. Sayın Dışişleri Bakanımız da 25 Ocakta Dışişleri Bütçesinin görüşülmesi sırasında bu konuda ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur. Bu nedenle, şimdi sizlere Dış politika-mız hakkında sadece genel bir değerlendirme yapmakla yetineceğim.

Uluslararası ilişkilerde mevcut sorunların giderek yoğunlaştığı güç bir devreden geçmekteyiz. Bu güç koşullara rağmen, Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana, dış politikamızın temellerini teşkil eden prensip ve esaslardan herhangi bir sapma yapılmadan, istikrarlı ve ulusal çıkarlarımızı en iyi biçimde koruyacak bir dış politika uygulamasına titizlikle gayret sarf etmekteyiz.

Bu yöndeki gayretlerimizde, tarihi tecrübelerimiz ve mili özlemlerimizin yanında güvenlik endişelerimiz ve uluslararası koşullara ilişkin değerlendirmelerimiz de büyük rol oynamaktadır. Bu nedenlerle Hükümetimizin kuruluşundan bu yana, daha önceki yıllarda olduğu gibi, uluslararası barış, güvenlik ve işbirliği desteklenmeye devam edilirken, devletlerarasında egemen olması gereken temel prensiplere daima saygılı, barışçı bir dış politika uygulamasına özel bir ihtimam gösterilmiştir.

İçinde bulunduğumuz devrede, uluslararası ilişkilerde olduğu kadar bölgesel ve ikili sorunlarda da ortaya çıkmış bulunan gerginliğin ve ihtilaf odaklarının, Türkiye'nin

titizlikle koruduğu bu prensiplerin ihlâlinden ve yeterince uygulanmamasından kaynaklandığını üzüntü ile müşahade etmekteyiz. Dünya barışı için hayati bir önem arz eden Doğu ve Batı arasındaki ilişkilerin son yıllarda meydana gelen gelişmelerle olumsuz bir yönde etkilenmesi şüphesiz talihsiz bir gelişmedir. Bu ilişkilerde, 1970'lerde büyük çabalarla kurulmaya gayret edilen güven ortamının yerini hâlihazırda büyük bir güvensizlik duygusunun almış olması, mevcut sorunların üstesinden gelinmesini daha da güçleştirmektedir.

Türkiye, Doğu ve Batı arasında varılacak özlü bir güven ve işbirliğinin dünya ülkelerinin karşılaştığı ciddi sorunların çözümü için gerekli olan ortamı oluşturacağına samimiyetle inanmaktadır. Bu nedenle, gerginliği meydana getiren nedenlerin bir an önce ortadan kaldırılmasını, silahların kısıtlanması müzakerelerinin mevcut gerginlikten etkilenmemesini ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sürecinin yeniden yapıcı bir diyaloga dönüşmesini temenni ediyoruz.

Gerçekten bu yolda olumlu adımlar atılması ve başarı kaydedilmesi, hâlihazırda dünya ülkelerinin büyük bir çoğunluğunun karşı karşıya kaldığı, uluslararası sorunların çözümü üzerinde dikkatlerin teksif edilmesine yardımcı olacaktır. Enerji, gıda, nüfus ve çevre sorunları, silahlanma yarışı ve uluslararası ekonomik ilişkilerde kaydedilen olumsuz temayüller, tüm dünya ülkelerinin geleceğini ilgilendiren ve çözüm bekleyen ortak problemlerdir. Gelişmekte olan bir ülke olarak, bu konularda yatkın bir gelecekte özlü bir işbirliği sağlanmasını diliyoruz.

Genel hatlarıyla arz etmeye çalıştığım mevcut uluslararası koşullar altında, hükümetimizin kuruluşundan bu yana uygulanan dış politikanın ana hatlarını kısaca şöyle belirlemek mümkündür.

Ülkemizin konumu ve geçmişi bakımından olduğu kadar, ulusal değerlerimiz ve temel hedeflerimiz bakımından da çok boyutlu bir muhtevası olan dış politikamız, tüm ülkelerle dostane ilişkilerin ve işbirliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi prensibi ışığında, 12 Eylül'den sonra istikrarlı, tutarlı ve inandırıcı bir şekilde yürütülmüştür.

Dünyanın en hassas bölgesinde bulunan bir ülke olarak, güvenliğimizin ana unsurunu teşkil eden NATO ittifakı içinde dayanışma ve işbirliğine atfettiğimiz önemin vurgulanmasına ve Türkiye'nin bölgesindeki savunma yükümlülüklerinin en iyi bir şekilde değerlendirilmesine özel çaba sarf edilmektedir. Batı camiası ile paylaştığımız siyasi ve sosyal sistem ve değerlerin korunmasına atfettiğimiz önemi açıktır. Batı ile çok yönlü ekonomik ve siyasi bağlarımızı geliştirmek amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizi tam üyelik perspektifi içinde geliştirmek amacını güdüyoruz.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin ülkemizle ilgili olarak 28 Ocak 1982 tarihinde kabul ettiği karar, Türkiye'deki gerçek durumla bağdaşmayan bazı iddialar ve yönetimimiz hakkında ağır ve haksız suçlamalar içermektedir. Bu kararın sadece Türkiye'de demokrasinin kurulması arzusuyla alınmış olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. ("*Bravo*" sesleri ve sürekli alkışlar) Çünkü karar, bu konuyla ilgisi olmayan, gerçeklere aykırı ve Türkiye'ye karşı hasmane bir yaklaşımı ortaya koyan unsurlar içermektedir. Bu kararın, Hükümetimizin 12 Eylül Harekâtının amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda yapacağı çalışmalarını etkilemesi söz konusu değildir. ("*Bravo*" sesleri ve sürekli alkışlar)

Bu son karar, Türkiye'nin temsil edilmediği bir organı kendimize muhatap sayamayacağımızı bir kere daha ortaya koymaktadır. (*"Bravo" sesleri, sürekli alkışlar*)

Esasen, Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizi değerlendirmeye devam ediyoruz. Bu konudaki değerlendirme sonuçları, Sayın Devlet Başkanımız tarafından yarın Türkiye Radyo ve Televizyonunda kamuoyuna sunulacaktır. (*Alkışlar*)

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Yunanistan ile sorunlarımızın müzakere yoluyla çözümlenmesine çalışılmıştır; ancak karşı tarafın aynı yaklaşım içinde olmaması nedeniyle bu konuda bir diyalog maalesef kurulamamıştır. Mütөөaddit defa belirttiğimiz gibi, biz buna her zaman hazırız. Buna mukabil, emrivakiler karşısında müsamaha göstermeyeceğimiz idrak edilmelidir. Yunanistan'ın ahdi vecibelerine uyması hususunda ısrarlı ve azimkâr davranacağız.

Kıbrıs sorununun toplumlar arası müzakereler yoluyla çözümlenmesi için de gayret sarf edilmiştir. Bu yönde ciddi ve somut bir ilerleme kaydedilmesi, ancak karşı tarafın da iyi niyetli ve yapıcı bir tutum alması ile mümkün olabilecektir.

Bir Avrupa ülkesi olduğumuz kadar Ortadoğu Bölgesinin de bir parçası olmamız hasebiyle, tarihi ve manevi bağlarımız bulunan İslam ülkeleriyle ilişkilerimizin özel bir siyasi ve ekonomik muhteva kazanması ve bu ülkelerle verimli bir işbirliğinin geliştirilmesine ayrı gayret sarf edilmiştir. Bu ülkelerle geliştirilen çok yönlü işbirliğinin verimli neticelerini şimdiden almaktayız.

Diğer taraftan, Doğu Avrupa ülkeleriyle işbirliğimizin iyi ilişkiler esaslarına dayanarak istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi ve geliştirilmesine önem verilmiş, özellikle Balkan ülkeleriyle bu alanda yeni işbirliği olanakları araştırılmıştır. Tüm ülkelerle ilişkilerimizi geliştirmek amacımıza uygun olarak Asya ve Afrika ülkeleriyle de ilişkilerimize daha fazla önem verilmiş, bu yolda olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Dış ilişkilerimizde ülkemizin ekonomik hedef ve çıkarlarının en iyi bir şekilde gerçekleşmesine ağırlık tanınmıştır.

Dış politikamızda ana hatları ile belirttiğim bu çalışmalarda barışçı bir yaklaşım içinde ulusal çıkarlarımızı korumak ve bölgemizde olduğu kadar dünyada da barış ve güvenliğin korunması ve işbirliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacı hedeflerimizi teşkil etmiştir.

Sözlerimi bitirirken, Los Angeles Başkonsolosu Sayın Kemal Arıkan'ı menfur bir saldırı sonucu kaybetmiş olmaktan duyduğumuz büyük üzüntüyü belirtmek isterim.

Dünya kamuoyu bir kere daha tedhişin iğrenç yüzü ile karşı karşıyadır. Herkes bilmelidir ki, caniler cezasız kalamazlar ve kalmayacaklardır. (*Alkışlar*)

Amerika Birleşik Devletleri makamlarının, olayı layık olduğu önem ve ciddiyetle ele alacaklarına ve canileri ele geçireceklerine inanıyor, bunun bir an önce gerçekleşmesini bekliyoruz.

Vatan sevgisi, vazife aşkı ve cesareti ile temayüz etmiş olan Dışişleri Camiasının mümtaz mensubu şehidimiz Kemal Arıkan'ın aziz hatrası önünde tazimle eğiliyor, ailesine, Dışişleri Camiasına, bütün Milletimize, başsağlığı diliyorum.

Yüce Heyetinize saygılar sunarım, teşekkür ederim.⁶ (*Sürekli alkışlar*)

⁶ **Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 3, Birleşim 49, Sayfa 539-546*

17 Şubat 1982 Çarşamba **1982 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul** **Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu** **Münasebetiyle**

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

27 Eylül 1980 tarihinde tasvibinize mazhar olmuş Hükümet Programımızın esasları dâhilinde hazırlanmış ve Danışma Meclisince müzakere olunmuş 1982 bütçesini görüşünüze sunuyorum. Bu vesile ile ekonomi ve bütçe hakkındaki bazı temel hareket noktalarımızı ve alınan sonuçları da kısaca belirtmek istiyorum.

Bilindiği gibi, ekonomik ve sosyal alanda henüz kalkınmakta olan bir ülke durumunda bulunmamızdan doğan temel problemlerimiz vardır. Geçmişteki istikrarsızlıklar sebebiyle, olaylara kısa vadeli olarak bakılması ve toplum olarak gayretlerimizi, ekonomi dışı faktörler üzerinde yoğunlaştırma zorunda kalınması, bu problemleri daha da artırmış ve geçmiş yıllarda, ekonomi tıkanmıştır.

Desteğinizle, izlediğimiz ekonomik ve sosyal politikalarla esas olarak, rasyonelleşmeyi sağlama, derlenip toparlanma ve yeniden ilerlemek için gerekli olan alt yapıyı oluşturma gayreti içinde bulunuyoruz.

Aldığımız tedbirleri, rahatsız edici bulanlar olabilecektir. Biz Hükümet olarak, politikalarımızı ve önceliklerimizi, fedakârlıkların adaletli bir şekilde dağıtılmasına itina ederek, toplumun bütünlüğünün menfaatlerini ve ekonominin geleceğini gözönünde tutarak belirlemektediriz.

Gelişmeyen bir ekonomi, gerilemeye mahkûmdur. Ancak, özel dış destek olmadan günlük ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan, üretimi çok geri plana atmış ve bölüşüm hummasına tutulmuş bir ekonomik yapı ile gelişmeyi bağdaştırmak da mümkün değildir.

Ekonomimiz bir noktada böyle bir duruma düşmüş idi. Krizden çıkış için yapılması gereken fedakârlıkların ertelenmesini, problemleri müzminleştirecek ve sadece bugünü değil, geleceği de tehlikeye atacak bir yol olarak görmekteyiz. Kimsenin, bizim yapamadığımız yahut yapmadığımız fedakârlığı, bizim namımıza yapacağını düşünemeyiz.

Toplum olarak daha iyi bir hayat istiyorsak, karşılığını vermek ve yapılan fedakârlığı rasyonel bir biçimde değerlendirmek zorundayız.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, problemlerimizin daha çetrefil bir hale gelmesinde ve çözümlerde güçlüklerle karşılaşılmasında, kavram karışıklıklarının ve gecikmeli teşhislerin önemli bir payı olmuştur. Bu meyanda, Türkiye’de, gelişmekte olan bir ülke durumundan kurtulmak için, kaynakların harekete geçirilebileceğinin ve üretimin daha hızlı artırılabilceğinin kabulü, uzun zaman almıştır. Başlangıcında ciddiye alınmayan sınaî gelişmenin, gittikçe önemli bir yapısal değişiklik ve potansiyel oluşturduğunun kabulü zaman almış ve bu durum, bazılarınca, ancak sınaî gelişme, durmak zorunda kaldığında fark edilmiştir.

Yine, mesela %6, %7 oranındaki gelişmenin ve yatırım artışlarının sosyal refah ve işsizlik yönünden önemi, ekonomi durduğu, millî gelir ve yatırımlar gerilediğinde daha

iyi anlaşılmıştır. Gelecekte birbirini destekleyen sağlıklı bir demokratik rejim ile düzenli bir ekonomik yapının gelişip kökleşmesinde, kavramlarda ve problemlerin teşhisinde mutabakata varmanın büyük bir payı olacağına inanıyoruz.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, Hükümetimizin, ekonomik problemlerimizle ilgili görüşlerini ve buna dayalı temel politika tercihlerini genel hatlarıyla şöyle özetlemek mümkündür:

Dünya ve çevremizde yaşanan tecrübelerin gösterdiği üzere, az gelişmişlikten kurtulmak için kullanılacak, bugünden yarına sonuç veren, her derde deva hazır reçeteler yoktur. Enflasyonla, gelişmeyi hızlandırmak, refahı artırmak mümkün değildir. Az gelişmiş bir ülke gibi üretirken, gelişmiş bir ülke gibi harcama sürdürülemez. Enflasyonla, reel gelir değil, gelir çekişmesi yaratılmakta; ekonomi işlemez hale gelmekte, sosyal yapı yara almaktadır. Enflasyonu başlatmak kolaydır; ancak, enflasyonu durdururken, toplum olarak katlanılması gereken sıkıntıların büyüklüğü, daima hatırda tutulması gerekir.

Ülkemizde, duraklamış olan üretim, alınan tedbirler ile yeniden artmaya başlamıştır. Fiyat artışlarının kontrol edilmesinin önemi, yatırım, tüketim, üretim, ithalat, ihracat gibi ekonomik kararların daha rasyonel bir ortamda alınmasına ve adil bir gelir politikasının izlenmesine imkân vermesinden doğmaktadır. İzlediğimiz politika sonucu, enflasyonist beklentiler kırılmış, enflasyonu devamlı olarak besleyen gelir çekişmesi durmuştur.

Fiyat artışlarını düşürmede sağlanan başarı önemli olmakla birlikte, bugün varılan %36-37 oranı, normal şartlarda kabul edilebilecek makul bir seviye değildir. 1982 yılında hedef aldığımız %25 oranına inilebilmesi için, gayretlerimizi aynı yönde, ara vermeden sürdürmek zorundayız.

Ekonomimizde sermaye birikimi belli bir seviyeye gelmiştir. Aynı zamanda, reel kaynaklar da sınırlıdır. Bu şartlarda, yatırım hacmini artırmak kadar, yatırım harcamalarında verimliliği de büyük bir dikkatle değerlendirmek gerekmektedir. Kamu tasarruflarını artırarak toplam tasarruf hacmini net olarak çoğaltmak imkânı, gönüllü tasarruflar üzerinde doğacak ters etki sebebiyle sınırlıdır. Bu sınırı aşacak tarzda yatırım veya çok uzun bir süre fayda sağlayamayacak verimsiz yatırım, katlanılması gereken fedakârlığın, toplumun rızasını aşan bir noktaya gelmesi demek olur ki, bunun Yüce Milletlimizin temel siyasî tercihi ile yani hürriyetçi demokratik rejim ile bağdaşması mümkün değildir.

Verimsiz yatırımlar, önceliği düşük yatırımlar, toplum için, taşınması gerekli olmayan bir yükür. Bu sebeple, yatırıma ayırdığımız kaynakları, süratle sonuç alacak şekilde, en verimli alanlara yönlendirmeye gayret etmekteyiz. Ekonomimizin en büyük ve müzmin darboğazı olan ödemeler dengesinde, ekonomik faaliyeti engelleyecek bir ithalat kısıtlamasına gitmeden, döviz kazandırıcı faaliyetlerin geliştirilmesine dayalı bir ferahlama sağlanmaktadır. Mevcut üretim dışı açılmakta, dış şartlara daha duyarlı bir üretim yapısı oluşmaktadır. İhracatın miktar ve kompozisyonunun gösterdiği bu yapısal değişim, döviz kazandırıcı işlemleri baskı altında tutan faktörlerin giderilmesi ve bu alanda döviz ikame edici faaliyetlere kıyasla, nispeten eşit şartların uygulanması yoluyla sağlanmaktadır. Bu politika, aynı zamanda, tarım sektöründen diğer sektörlere büyük çapta kaynak aktarılmasını önlemekte, bu sektörlerde normal kâr seviyelerini aşan aşırı rantların oluşmasını ve gelir dağılımının kötüleşmesini frenlemekte, tarımsal gelişmeyi teşvik etmektedir.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, Hükümetimiz tarafından 1.815.000.000.000 lira olarak sevk edilmiş bulunan 1982 konsolide devlet bütçesi, yapılan değişiklikler sonucunda, yaklaşık 11.000.000.000 lira eksiğiyle ve 10 aylık olmak üzere 1.804.000.000.000 lira olarak bağlanmış bulunmaktadır. 1982 yılı bütçe büyüklüğü tespit edilirken, 1981 uygulama sonuçlarından hareket edilmiş ve programlanan büyüme hızı ve fiyat artış oranı ve bütçe gelirlerindeki gelişmeler gözönünde tutulmuştur.

Enflasyonun önlenmesi konusunda 1981 yılında kaydedilen olumlu gelişmenin 1982 yılında da sürdürülmesi üzerinde önemle durulmuştur. Diğer yandan, ekonominin üretim yönünden canlandırılmasına ve özellikle enerji ve temel altyapı sorunlarının ortaya çıkardığı tıkanıkların çözümüne de itina gösterilmiştir. 1.558.000.000.000 lira olarak kanunlaşan 1981 bütçesinde, fiilî harcamanın, malî yılsonunda 1.525.000.000.000 dolaylarında kalması beklenmektedir. Buna göre, 1982 bütçesi, 1981'e göre %18 dolayında büyüme göstermektedir. 12 aylık bazda bu oran %41 olmaktadır.

Bütçenin gayri safi millî hâsıla içindeki payı ise, geçmiş 5 yıllık dönemin ortalamasına uygun şekilde, %25 civarında bulunmaktadır. Bütçe ödeneklerinin çeşitli tertiplerde olmak üzere toplam 566.000.000.000 lirası personel giderlerine, 354.000.000.000 lirası cari hizmet giderlerine, 330.000.000.000 lirası yatırım, 553.000.000.000 lirası da transfer giderlerine ayrılmıştır.

Cari hizmet giderlerine ait ödeneklerde planlanan fiyat artışı oranında artış yapma prensibinden hareket edilmiş; ancak, emniyet, adalet gibi önem taşıyan hizmet alanları ayrıca takviye edilmiştir.

Transferler içinde en büyük payı, Kamu iktisadî Teşebbüslerinin finansman ihtiyacı için ayrılan kaynak teşkil etmektedir. 1982 yılı içinde genel bütçe gelirlerinin 1.715.000.000.000 liraya ulaşması beklenmektedir. 24.000.000.000 lira katma bütçe geliri ve 65.000.000.000 liralık istikraz hâsılatı ile konsolide bütçe gelirleri, 1.804.000.000.000 lirayı bulacaktır.

Bu büyüklükler içinde 1982 bütçesinin, yıl içinde, ek ödeneğe ihtiyaç göstermeden, uygulanan istikrar programı ile tutarlı bir şekilde ve temel hizmet alanlarında herhangi bir eksikliğe meydan verilmeksizin yürütülebileceği kanaatindeyiz.

Bu vesile ile üzerinde durmak istediğim bir diğer husus da, kamu personelinin durumuyla ilgilidir. Kamu personelinin istihdam ve ücret rejiminde bir reform yapılması amacıyla 1970 yılında yürürlüğe konulmuş olan Devlet Memurları Kanununun, anılan tarihten günümüze kadar yapılan çok sayıdaki ek ve değişiklikle asıl amacından sapmış olduğu, bu Kanuna ve istihdamla ilgili diğer kanunlara tabi kamu personeli arasında önemli ölçüde ücret dengesizliği doğduğu bilinmektedir.

Bu durum gözönünde bulundurularak, alınması gereken acil tedbirler konusunda yapılan çalışmalar sonucunda, hazırlanan kanun tasarısı, 16 Ekim 1981 tarihinde Millî Güvenlik Konseyine sunulmuş; Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonunun değerli katkılarıyla geliştirilmiş ve Millî Güvenlik Konseyinde yapılan müzakereler sonucunda, son ve en uygun şekli verilerek, kanunlaşmış bulunmaktadır.

Başta Sayın Devlet Başkanımız ve Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri olmak üzere, kamu idaresinin en önemli konularından birini teşkil eden söz konusu tasarının

kanunlaşmasında büyük emeği ve katkısı bulunan tüm ilgililere Hükümetim adına şükranlarımı sunarım.

Sayın Başkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, bugüne kadar yol gösterici uyarılarından yararlandığımız ve itimadından güç aldığımız Yüce Heyetinizi şahsım ve Hükümet üyesi arkadaşlarım adına saygılarımla selamlarım.

Sağ olun.⁷

⁷ **MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 6, Birleşim 96, Sayfa 179-181*

27 Kasım 1982 Cumartesi 1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri;

1983 Bütçesi münasebetiyle Yüksek Heyetinizce yapılan müzakerelerde memleket meseleleri üzerinde beyan edilen görüşler üzerine, Hükümet olarak izlediğimiz politikaları, ağırlık verdiğimiz konuları ve geleceğe bakış açımızı açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Sözlerime başlarken, 1983 Bütçesi münasebetiyle sarf etmiş olduğu verimli mesai ve yapmış olduğu değerli katkılardan dolayı Yüksek Heyetinize şükranlarımı sunuyorum.

Sayın üyeler;

Silahlı Kuvvetlerimizin ve güvenlik güçlerimizin insanüstü bir gayretle sarf etmiş oldukları mesai ve Türk milletinin tam desteği sayesinde 12 Eylül öncesinin korku ve endişe dolu günlerini geride bırakmış bulunuyoruz. Bugün güzel yurdumuzda, huzur ve güven içinde yaşanabilen bir ortama kavuşmuş olmanın mutluluğu içindeyiz.

Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Ekonomik politikamızla ilgili birkaç konu üzerinde hassaten durmak istiyorum:

Başka vesilelerle de belirttiğim üzere, izlediğimiz ekonomik politikanın, bu politika genellikle “İstikrar Programı” olarak isimlendirilmiş olmasına rağmen, klasik istikrar reçetesini aşan orta ve uzun vadeli bir boyutu da vardır. Bu politikayı gerek ülkemizdeki, gerekse başka memleketlerdeki geçmiş bazı uygulamalardan ayıran da budur.

Klasik diyebileceğimiz istikrar reçetesinde, genellikle, istikrar programının uygulanmasını zorunlu kılan kısa vadeli sebeplerin giderilmesi, “eski halin iadesi” veya bir başka ifadeyle kriz öncesi duruma dönülmesi hedef alınır. Bunun için de bir-iki yıllık bir süre boyunca para-kredi ve maliye politikalarından yararlanılır ve aşınmış olan döviz kuru yüksek oranlı ve bir defalık bir devalüasyonla o tarihteki durumu yansıtacak şekilde düzeltilirdi.

Bizim hedefimiz, hem ekonomimizin geleneksel ihracat darboğazını aşmak, hem de son 10 yılda meydana gelmiş olan iki petrol şokunun ağır yükünü taşıyan ödemeler dengesini rahatlatmaktır. Aynı zamanda da gelişmeyi hızlandırmayı hedef alıyoruz. Bunu klasik reçeteyle değil, ancak onun ötesine geçerek yapmak mümkündür.

Uygulamakta olduğumuz teşvik tedbirleri ile desteklenen kur politikamız, orta ve uzun vadede kaynak tahsislerini ihraç edebilir mal ve hizmet üretimine yönlendirmeyi hedef almaktadır.

Bu noktada, aradaki farkı belirtmek için, klasik stabilizasyon reçetelerine dahil devalüasyonlarda genellikle karşılaşılan “hangi malda stok var ki, devalüasyon yapıyor” şeklindeki yaygın sorunun bugün izlenen politika için sorulmadığına dikkatinizi çekmek isterim. Bunun sebebi, politikalarımızın sadece mevcut üretimin daha büyük bir kısmına ihraç için fiyat avantajı kazandırmayı değil, gelecekte ihraç edilebilir mevcut veya yeni mal üretimini artırmayı hedef almış olmasıdır.

Türkiye gibi imkânları olan bir ekonomiyi, gayri safi millî hâsıla içindeki ihracat payı %5-6, ithalat payı %8 gibi oranlarla daha uzun bir süre dünyadan tecrit etmek yanlış

olur. Böyle bir yolla gelişmemizin hızlandırılmasını da beklemek hayaldir. Bunun için de, "İstikrar programı gereğinden fazla uzadı" şeklindeki bir görüşü ihtiyaçlarımıza uygun bulamıyorum. Dünya pazarlarına daha büyük oranda açılacak bir üretim yapısını oluşturmak gerekmektedir. Esasen gecikmemiz vardır. Bunu telafi etmek zorundayız.

Sayın üyeler;

Kur politikasıyla ilgili olarak iki hususa daha işaret etmek istiyorum.

Kur değişikliklerinin maliyetler üzerinde etkisi vardır. Ancak bu etkinin enflasyona dönüşmesi, parasal genişlemeyle yani suni olarak ilave talep yaratılması halinde mümkün olabilir.

Bizim kur politikamız, ilke olarak, iç ve dış fiyat değişiklikleri arasındaki farkın giderilmesi amacına yöneliktir. Diğer bir ifadeyle, içeride fiyatlarımız dış fiyatlardan daha fazla arttığı için kur değişikliği yapılmaktadır. İçeride fiyat artış hızımız yavaşladığı, yani enflasyonu kontrol etmekte başarı kazandığımız oranda kur değişikliği gereği de azalacaktır. İç fiyatların dış fiyatlara kıyasla daha hızlı arttığı bir ortamda kur değişikliğinin yapılmaması veya gereğinden az yapılması ihracatın eskiden olduğu gibi, cezalandırılması demek olacaktır. Böyle bir politikayı tekrar tecrübeye ekonominin takati yoktur.

Kur politikamızda istisnaî bir etki de, ABD dolarının son yıllardaki özel durumundan doğmaktadır. Dolar diğer birçok konvertibil dövizle karşı büyük çapta değer kazanmakta, bu da TL'nin dolar değerine yansımaktadır. Unutmamak gerekir ki, böyle bir etki başlıca dış ticaret partnerlerimiz için de söz konusudur. 1980 yılında ortalama 1 dolar = 1.82 DM paritesi, bugün 1 dolar 2.53 DM seviyesine inmiştir. Bu DM için %40 civarında bir değer kaybı olduğunu göstermektedir. ABD doları değer artışı karşısında Türk Lirasını sabit tutmak, ihracatımızı olumsuz yönde etkileyecektir. İhracatımızın böyle bir uygulamaya da tahammülü olmayacağı açıktır.

Ayrıca ifade etmek isterim ki, belirli bir ödemeler dengesi pozisyonu ve enflasyon oranı esas alınmak kaydıyla esnek kur yerine sabit kur politikasının tercihi, daha sıkı bir para-kredi ve maliye politikasının uygulanmasını gerektirecektir. Bugünkü ekonomik ortamda böyle bir politikayı gerçekçi bulamıyorum. Kaldı ki, sabit kur politikasının, diğer politikalarda yetersiz kalındığında, daha büyük oranlı kur değişikliği ile sonuçlanması ve böylece daha büyük sarsıntılara yol açması kaçınılmaz olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler,

İzlediğimiz ekonomik politikanın orta ve uzun vadeye uzanan ve gözden uzak tutulmaması gereken çok önemli bir unsuru da ekonomide etkinliğin artırılmasıdır. Üretimde, tüketimde, mevcut kapasitelerin kullanılmasında veya yeni kapasitelerin kurulmasında etkinliğin artırılmasının bir temel unsuru bazı hallerde tamamlayıcı tedbirler gerekmele birlikte, kıt kaynakların gerçek değerleri ile fiyatlandırılmalarıdır. Etkinliğin artırılması için bir başka unsur da, dış rekabete açılmadır.

Etkin bir ekonomik yapının "klasik" bir stabilizasyon programının uygulama süresi içinde gerçekleştirilebilmesi mümkün değildir.

Bu alanda şu ana kadar alınanlar yanında başka tedbirlerin de alınması gerekmektedir. En önemli konularımızdan biri KİT'lerde ve malî aracı sektörde etkinliğin artırılması, dış ticarete tedrici liberalleşmenin sürdürülmesidir. Her üç mesele üzerinde de ciddiyetle çalışmaktayız.

Ekonomik politikalarımızı “kısa süreli” stabilizasyon programı olarak yorumlayarak, daha fazla harcama, daha fazla bütçe açığı, daha fazla KİT finansman açığı, daha fazla kredi, daha fazla emisyon ve daha sabit bir kur için gerekçe bulmanın mümkün olmadığı kanaatindeyim. Hem istikrar henüz sağlanmış da değildir (%25 civarında bir enflasyonu küçümseyemeyiz) hem de biraz evvel belirttiğim gibi orta ve uzun vadeli hedeflerimiz vardır. Geçmişte örnekleriyle görülen, herkesi memnun edici kolay çözümlere yönelmeyi düşünmenin gerçekçi olmayacağı görüşündeyim. Bu çözümlerin kısa süreli ve aldatıcı olduğu, sonuçta toplumun büyük bir kısmının ağır fedakârlıklara katlanmasını gerektirdiği acı tecrübelerle anlaşılmıştır. Yeterince ders alınmıştır. Şunu da unutmamak gerekir ki, “İstikrar” sağlıklı bir gelişme için ön şarttır. Bu husus daha ilk plandan itibaren “İstikrar içinde kalkınma” şeklinde temel bir ilke olarak benimsenmiştir.

Özetle ifade edilecek olursa, ekonomik programımızı kısa vadeli, durgunluğu esas alan ve bir müddet sonra terk edilecek bir klasik istikrar programı olarak göremiyorum. Nitekim, ekonomik programın uygulanmasından önce ekonomide görülen durgunluk aşılmaktadır. Son iki yılda millî gelirimiz %4’ ün üzerinde artmıştır. 1983 için de %5’e yakın bir artışı hedef almış bulunuyoruz.

Özel imalat sanayiinde yapılan anketler kapasite kullanım oranının arttığını göstermektedir.

Genellikle ekonomik politikaya uyum sağlamakta güçlük çektiği bilinen otomotiv endüstrisinde, bu yılın ilk sekiz ayındaki otomobil üretimi geçen yıldan %55 daha fazla olarak gerçekleşmiştir.

1978, 1979 ve 1980’de arka arkaya 3 yıl reel olarak gerileyen toplam sabit sermaye yatırımları, 1981 den itibaren tedricen artmaya başlamıştır. 1983 yılında %6 civarında bir artış beklemekteyiz.

Özellikle özel sektör yatırımları içinde büyük yer tutan konut yatırımları 1980 ve 1981 yıllarında sabit fiyatlarla %26 ve %35 gerilemişken, 1982’nin 8 aylık verilerine göre tekrar canlanmaya başlamıştır.

Yatırımların millî gelir içindeki payını esas alan bir değerlendirmede, son yıllarda yatırım harcamalarında verimliliği ön plana alan uygulamaların etkisini gözden uzak tutmamak gerekmektedir.

Bilindiği gibi ilk 3 plan döneminde marjinal sermaye hâsıla oranı gittikçe artmış, aynı oranda gayri safi millî hâsıla artışları için daha büyük oranda yatırım yapmak gerekmiştir. Son yıllarda yatırım harcamalarında verimliliği esas alan politikalar, bu alanı küçültmek suretiyle olumlu bir gelişmeyi başlatmıştır.

Sayın üyeler;

Enflasyonda maliyet yönünden gelen faktörlerin giderilmesi, verimliliğin artırılması ve gayri iktisadî kaynak kullanımının azaltılması ile mümkündür. Bu, zaman alıcı ve gayret gerektiren bir süreçtir. Maliyetler üzerinde orta vadede müessir sonuçlar verebilecek olan tedbirlerin en büyük düşmanı, maliyet artışlarını talep enflasyonuna dönüştürecek uygulamalardır. Enflasyonla veya aşırı himaye ile suni teneffüs yaptırılan birimlerden ekonomik etkinliğin artırılması yönünde gayret beklemek mümkün değildir.

Üretimin artırılması yoluyla da enflasyon mücadelesine katkıda bulunmak mümkündür. Atıl kapasitenin olduğu, ekonominin resesyonda bulunduğu, fiyatların

sabit kaldığı, ödemeler dengesinin baskı altında olmadığı bir ortamda, özel sektörün yatırım imkânlarını daraltmayacak ölçüde bir bütçe açığıyla bu alanda olumlu sonuç alınabilir. Ekonomimizin bugün bu şartlar içinde bulunmadığı açıktır.

Mevcut olmayan, ancak kurulacak kapasitelerden gelecekte sağlanacağı tasavvur edilen üretim artışlarını karşılık göstererek enflasyona gerekçe bulmak, geçerli görünmemektedir. Az gelişmiş ekonomilerde çok sık görüldüğü üzere böyle bir uygulamada enflasyon devamlı olarak müstakbel üretim artışlarının önünde gitmektedir.

Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Geçirdiğimiz ekonomik krizin ağır bir bedeli olduğunu ve son birkaç yıldan beri toplum olarak bu bedeli ödemekte bulunduğumuzu daha evvel başka vesilelerle belirtmiştim. Bundan kaçınmak mümkün değildir. Bizim bu alandaki gayretlerimiz, fedakârlığın bütün toplum kesimlerine adil bir biçimde yansımaları ve gelecekte benzer sıkıntıları taşımak zorunda kalmamamız noktalarında toplanmaktadır.

Sayın üyeler;

Ekonomimizin temel meselelerinden biri istihdamdır. Az gelişmiş bir ülke olarak, yapısal işsizliğin giderilerek tam istihdama ulaşılması, gelişmiş bir ekonomi haline gelmekle eşanlamlıdır. Dolayısıyla temel istihdam probleminin kısa sürede çözümü yoktur. Uzun vadede istihdam meselesinin çözümü, yatırımların artmasına, birim yatırım harcaması ile prodüktif olarak daha fazla kişi çaktırılmasına ve nüfus artış oranına bağlıdır. İzlediğimiz politikaların temel hedefi ekonomimizi daha fazla yatırım yapar, daha fazla üretir hale getirmektir. Sektörel önceliklerimiz ve kaynak kullandırma politikamız daha fazla istihdamı teşvik eder niteliktedir. İstihdamı etkileyen bir diğer önemli faktör sosyal barıştır. Hakkaniyeti ve demokratik ilkeler içinde uzlaşmayı temel alan bir işçi-işveren ilişkisi hem istihdam hem de demokrasimizin geleceği açısından fevkalade önem taşımaktadır. Tarımdaki gizli işsizi, kamu sektöründe, hizmetler sektöründe prodüktif olmayan iş yaratarak istihdam ediyor görünmek çare değildir.

Yatırımların tekrar hızlanması, konut sektöründe canlanma görülmesi bugün için yetersiz de olsa olumlu işaretlerdir. Bu konuda bize düşenleri gerçekleştireceğiz.

Sektörler arasında ve bütün Türkiye sathında işgücünün seyyalyeti, istihdama katkı ve verimliliğin artması açısından önemli bir faktördür.

Bu konuda son olarak şunu ifade edeyim ki, hazırlanmakta olan 5'inci Beş Yıllık Kalkınma Planında istihdam konusu üzerinde önemle durmaktayız.

Planı, 1984 programı ve bütçesinin hazırlanışından önce Yüksek Heyetinize sunmuş olacağız.

Sayın üyeler;

Enflasyonla mücadelede başarılı sonuçlar almaya devam ediyoruz. Ticaret Bakanlığınca hazırlanan Toptan Eşya Fiyat Endeksinde 1982'nin ilk on ayında yüzde 16,9 oranında bir artış kaydedilmiştir. Geçinme endekslerinde bir miktar daha yüksek gerçekleşen artışlara rağmen 1982 yılını başlangıçta hedef aldığımız %25 oranından büyük bir sapma olmadan tamamlayabileceğimiz kanaatindeyim. 1983 için de fiyat artış oranını %20'ye indirmeyi hedef alıyoruz. Bütçe, KİT, para ve gelir politikalarımızı bu hedefi gerçekleştirecek tarzda yönlendirmekteyiz.

Ekonomik politikamızda üzerinde hassasiyetle durduğumuz birinci konu ihracat ve diğer döviz kazandırıcı işlemlerdir. Uygun olmayan dünya şartlarına ve artan himayeci eğilimlere rağmen ihracatımız dolar bazında 1982'nin ilk 8 ayında %29 civarında bir artış göstermiştir. Eylül ayı ihracatında ise artış %14,1'e düştüğünden 9 aylık ihracat artışı %26,9 olmuştur. Eylül ayı artış hızındaki yavaşlama esas itibariyle tütün ve fındık ihracatı ile ilgilidir. Toplam ihracat içindeki payı %60'ı geçen sınaî ürünler ihracatı %50 civarında artmaya devam etmektedir. Bu alanda başlıca problem bilindiği üzere AET'nin pamuk ipliği ve bazı tekstil ürünleri ihracatımız karşısındaki olumsuz tavrıdır.

İhracat fiyatlarımızda özellikle tarımsal ürünlerden kaynaklanan bir gerileme görülmektedir. Bu gerileme mevcut verilere göre ortalama olarak yüzde 10 civarında tahmin edilmektedir. İhraç fiyatlarımızdaki düşüşte gelişmiş ekonomilerdeki durgunluğun da kısmî tesiri vardır. Nitekim ithal fiyatlarında da daha az oranda olmakla beraber bu durum görülmektedir.

1983 yılı için 7,1 milyar dolarlık ihracatı hedef almaktayız, öngördüğümüz ithalat hacmi 10 milyar dolardır.

İhracatta teşvik tedbirlerini sürdürmeye ve hedefimizi gerçekleştirmek için gereken bütün tedbirleri almaya kararlıyız.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

1983 Bütçesi, makul gelir tahminleri çerçevesinde gerçekçi bir şekilde ve ekonomik politikamızın diğer hedefleriyle tutarlı olarak hazırlanmıştır. Büyüklükler bir yandan enflasyonla mücadele politikasına katkıda bulunacak ve herhalde istikrarı zedelemeyecek, diğer yandan da üretim faaliyetini destekleyecek bir mertebede tespit edilmiştir.

Geçmiş yılların harcama sonuçlarına bakıldığında, 1977-1979 yıllarında gayrisafi millî hâsılanın oranı olarak %27-28'e varan bütçe büyüklükleri yanında son yılların bütçeleri ufak görülmektedir. Şu hususu hatırlatayım ki, 1976'da %23 civarında olan bu oran 1977'de %27,6'ya sıçramış, 1978 bütçesi GSMH'nin %20,6'sı olarak kanunlaşmış iken, %27,2'si olarak gerçekleşmiş, 1979 bütçesi de %18,5'i olarak kanunlaşmış iken, %28,2'si olarak gerçekleşmiştir.

Bu büyük sıçrama ve sapmaları, o yıllarda belirginleşen ekonomik kriz ve süratle artan enflasyondan tamamen bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Gerçek kaynaklarla desteklenmedikçe bu büyüklükleri örnek almak yanlış olacaktır.

10 aylık olan 1982 bütçesi hariç tutularak, 1982 ve 1983 bütçeleri mukayese edildiğinde, yani 1982 bütçesi 12 aya çıkarılarak mukayese edildiğinde bütçelerdeki ödeneklerin GSMH içindeki yapının %23,8 seviyesinde ve birbirine eşit olduğunu görmekteyiz.

Bu konuda yatırımlarla ilgili bazı rakamlar da vermek yararlı olacaktır. Bütçe harcamaları içinde gerçekleşen yatırımların GSMH'ye oran olarak en yüksek olduğu yıl 1977'dir. Bu yılda bütçe yatırım harcamaları GSMH'nin %6'sına ulaşmış, ondan sonraki üç yılda sırasıyla %5'e, %4,4'e ve %3,8'e düşmüştür. Bu oran yeniden ancak 1981'de yükselmiş ve %4,5'e çıkmıştır. Harcama bazında 1983 bütçesinde de aynı oran öngörülmüştür. Aynı durumu bir başka şekilde de ifade etmek mümkündür. Toplam bütçe içinde yatırımların payını ödenek bazında yüksek tutma gayretlerine rağmen

gerçekleşmeler 1977'den sonra ödeneklerin çok gerisinde kalmış ve harcama toplamı içinde yatırımların payı gerilemiştir.

1977'de %22 civarında gerçekleşen yatırım oranı 1978'de %18'e, 1979'da %15,5 ve 1980 de de %15'e düşmüştür. Yine harcama bazında bu oran 1981'de yükselerek %19,8 olarak gerçekleşmiştir. 1983'de bu pay daha da yükselerek %21 civarında gerçekleştirilecektir.

Daha önce de ifade ettiğim gibi yatırım harcamalarında verimliliği de ısrarla gözetiyoruz.

Mevcut kaynaklar dikkate alındığında 1983 bütçesi yatırım kabiliyeti açısından, istediğimiz ölçüde olmasa bile makul bir seviyededir.

Bilindiği gibi 1983 bütçesi yeni vergi öngörmemekte, aksine düşük gelir grupları için gelir politikası ve vergi adaleti açısından yeni imkânlar getirmektedir.

Sayın üyeler,

Ekonomik ve Sosyal kalkınmamızın temel ihtiyaçlarından biri olan yeterli ve güvenilir enerjinin orta ve uzun vadede daha ziyade kendi kaynaklarımıza dayalı olarak temini ana politikalarımızdan biridir.

Enerji meselesinin uzun vadede çözümü için hükümetimizin aldığı tedbirlerin başında yatırım politikasının yeniden gözden geçirilmesi ve yatırım önceliklerinin değiştirilmesi gelmektedir. Diğer altyapı yatırımları ile birlikte enerji sektörü ön plana alınmıştır. 1983 yılı yatırım programında toplam kamu yatırımları içinde enerjinin ağırlığı %23,8'dir. Bu yatırımla, programda devam eden termik ve hidroelektrik santrallere ait projelerin aksamadan yürütülmesi, iletim ve dağıtım sisteminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi hedef alınmıştır.

Atatürk Barajı, ülkemizin hem enerji üretimi hem de sulama yönünden vazgeçemeyeceği Güneydoğu Anadolu Projesinin temelini teşkil etmektedir. Proje Urfa Tüneli, Sulama Sistemi ve Derivasyon Tüneli ile programlarda yer almıştır. Bu projeye 1983 yılında, tarım sektöründe 3,5 milyar TL ve Enerji Sektöründe 5 milyar TL olmak üzere toplam 8,5 milyar TL kaynak ayrılmıştır. Bu kaynağın yetersiz olduğunu, özellikle baraj gövdesi ihalesi gerçekleştiğinde önemli miktarda ilave kaynağa ihtiyaç olacağını biliyoruz. Sadece Atatürk Barajının maliyeti 500 milyar TL'dir. On yılda tamamlanması kabul edildiğinde baraj için yılda 50 milyar TL gerekmektedir. Bu sebeple 1983 yılı bütçesinde, diğer devam eden projeleri zedelememek ve projeye devamlı bir kaynak bulmak amacı ile baraj için bir tahsisat öngörülmemiştir. Projenin finansmanı için ayrı bir çalışma yapılmaktadır.

Nükleer enerji santralı projesi de gerçekleştirmekte kararlı olduğumuz projelerden biridir. Bu konu ile ilgili dış finansman ve teknolojik konuların çözümü için uluslararası görüşmeler devam etmektedir.

Enerji sektöründe yeni enerji kaynaklarının, özellikle küçük su ve jeotermal enerji kaynaklarının geliştirilmesi üzerinde de önemle durulmaktadır. Küçük su kaynaklarının mahallî enerji ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmesi için YSE Genel Müdürlüğüne tekrar görev verilmiş ve 1983 yılı programına 700 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Ayrıca jeotermal kaynakların yoğun olduğu İzmir bölgesinde geliştirme ve uygulama projeleri üzerinde çalışılmaktadır.

Enerji sektöründe ihtiyaç duyulan sınıai mamullerin, ekonomik olarak yerli sanayi ile sağlanabilecek olanlarının yurt içinde imali konusunda önemli adımlar atılmıştır. Diyarbakır'da kurulmakta olan ve 20 mw güce kadar hidrolik santrallerde kullanılacak küçük su türbini ve pompa fabrikası 1983 yılında tamamlanacak ve üretime geçecektir.

Ayrıca termik santrallarda kullanılan buhar kazanlarının yurt içinde üretilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. TEK ve özel sektör ortaklığı ile Batı Anadolu'da ve TEMSAN, T. Şeker Fabrikaları ve başka ortaklarla Orta ve Güneydoğu Anadolu'da bu tür kazanları üretecek sanayiinin kurulması kararlaştırılmıştır.

Hükümetimizin temel yatırım politikası, çok sayıda işi başlatarak projeleri sürüncemede bırakıp Devlete güveni sarsmak yerine, yapabileceğimiz kadar işi üstlenmek ve zamanında tamamlamaktır. Ülkemizde yapılacak pek çok iş vardır. Bunların hepsini aynı anda yapmaya kalkarsak hiçbirini yapamaz duruma gelebiliriz. Bunu gözden uzak tutmamak gerekir.

Tarımda verimliliğin arttırılmasında önemli faktör olan sulama konusunda, yurdun her köşesinde sıra bekleyen irili ufaklı projeler vardır. Bu sektörde de yıllardır sürüncemede kalmış projeleri tamamlama çabası içindeyiz. Nitekim 1982 yılında 10 adet, 1983 yılında 19 adet büyük sulama projesi bitirilecektir. Böylece 1981'de 100.000 hektar yeni alan sulamaya açılırken, 1982'de 118.000 hektar ve 1983'te de 185.000 hektar alan sulamaya açılacaktır. 1984 yılından itibaren de, yeni sulama projeleri programa alınacaktır.

Sayın üyeler;

Tarım sektörü ile ilgili bazı konulara da kısaca temas etmek istiyorum.

Gübre tüketiminde düşme yoktur. 1980'de 6 milyon ton olan gübre tüketimi 1981'de 6,7 milyon ton olmuştur. 1982 için 7,6 milyon tonluk bir tüketim tahmin edilmektedir. Bunun, gelecek yıl 8,5 milyon ton civarına çıkmasını beklemekteyiz. Tüketim artışlarına paralel olarak gübre sübvansiyonu da artmaktadır. 1980'de 38 milyar olan devlet sübvansiyonu 1983'de 70 milyar olarak tahmin edilmektedir.

Destekleme alımlarının icrası ve ürün bedellerinin ödenmesi imkânlar ölçüsünde düzenli bir şekilde yürütülmektedir.

Buğday, arpa ve bakliyat gibi ürünleri satın almakla görevli Toprak Mahsulleri Ofisimiz bugüne kadar 78 milyar 683 milyon TL. İlk mubayaada bulunmuş olup mukabilinde 69,3 milyar TL ödenmiştir. Halen 9,4 milyar TL'lik bir borç kalmış bulunmaktadır.

Destekleme görevi yapan birliklerce cem'an 44 milyar 970 milyon TL'lik ürün alınmış olup, bu bedelin 29 milyar 51 milyon TL'lik kısmı ödenmiştir. Halen 15,9 milyarlık bir borç bulunmaktadır.

Destekleme alımlarına tabi ayçiçeği alımı halen 300 bin tona ulaşmıştır.

Çay alımlarında 1981 yılında uygulanan dekar başına 10 kilo yaprak toplama bazı sakıncalar yaratmış. Bu uygulama 1982 yılında 16 kiloya çıkarılmıştır. Bu yıl üretilen kuru çay talebi karşılayacak düzeyde olacaktır.

Destekleme alımları politikamız çiftçinin alın terinin değerlendirilmesi ve tarım sektörünün ekonomiye her bakımdan yararlı bir üretim yapısına ulaşması yönünde sürdürülecektir.

Sayın üyeler;

Denizciliğimizle ilgili olan konulara da kısaca temas etmek istiyorum:

Denizcilik konularımız Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve Deniz Müsteşarlığı tarafından çeşitli yönleri ile ele alınmaktadır. Hemen her konuda bu kuruluşlar ve ilgili diğer kuruluşlar arasında etkin bir işbirliği sağlanmıştır. Ayrıca bir üst koordinasyon kuruluşu olarak “Deniz Alaka ve Menfaatleri Yüksek Koordinasyon Kurulu” teşkil edilmiştir. Bu kurul benim Başkanlığımda muntazaman toplanmakta ve sorunlar burada açıklanıp, tartışılarak gerekli kararlar oluşturulmaktadır.

Başbakanlık Deniz Müsteşarlığı Teşkilatlanma safhasında olan yeni bir kuruluştur. Buna rağmen yetki alanına giren pek çok konu üzerinde sonuç verici çalışmaların içinde bulunmaktadır.

Deniz Ticaret Filosu tonajımız son iki yılda 1,5 milyon Dw ton artarak 3,3 milyon Dw tona ulaşmıştır. Deniz taşımalarında Türk bayraklı gemilerin kullanılmasını, böylece deniz ticaret filomuzda oluşan kapasiteden yararlanılmasını sağlayacak yeni tedbirler üzerinde çalışılmaktadır. Ayrıca Türk bayraklı gemilerin üçüncü ülkeler arasında daha fazla taşıma yapmasını da hedef alıyoruz.

1983-1993 dönemini kapsayan 10 yıllık ulaştırma Ana Planında Deniz Ticaret Filomuzun tonajı, yapısı ve bu kapasite ile yapılacak taşımalar belirlenmiştir. Teşvik politikası bu büyüklükler ve dünya deniz ticaretindeki gelişmeler dikkate alınarak yürütülecektir.

D. B. Deniz Nakliyat T.A.Ş. dışarıdan gemi alımına ancak acil veya özel tip gemi ihtiyacı olduğunda başvurmaktadır. Ayrıca özel tipte gemilerin yurt dışında yaptırılması veya satın alınması kararlaştırıldığında, çizimlerin alınması ve satın alınacak geminin bir eşinin de Türk tersanelerinde malzeme paketi sağlanarak yapılmasına gayret edilmektedir.

Kamu sektöründeki taşıtıcı kuruluşların taşımalarının yalnızca D. B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş.’nin filosu ile yapılması söz konusu değildir. Esas olan taşımalarda mümkün olan en üst seviyede Türk bayraklı gemi kullanılmalıdır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Çalışma huzurunun tesis edilmiş olması üretime ve istihdamda olumlu etkiler icra etmeye başlamıştır.

Asgari ücretin günümüz şartlarına uygun seviyede düzenlenmesi amacı ile “Asgari Ücret Tespit Komisyonu” toplantıları süresinden önce başlatılmıştır.

Genel ücret politikamıza gelince, bu hususta geçmişte uygulaması görülen ve olumlu sonuç alınamayan seyyanen ücret artırma metodu yerine, ücret sistemlerinin iş, liyakat ve verim değerlendirme tekniklerini bütünleştiren esaslara dayandırılması, verimlilik artışına paralel olarak çalışanların refah paylarının geliştirilmesi çalışmaları Beşinci Beş Yıllık Plan’a mesnet teşkil edecek şekilde sürdürülmektedir.

Çalışma hayatını düzenlemek ve işçi-işveren ilişkilerini adil ve gerçekçi temellere dayandırmak için 274, 275 ve 1475 sayılı kanunların günün şartlarına uygun hale getirilmesiyle ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Danışma Meclisinin Değerli Üyeleri; Millî Eğitim politikamızın temel hedefi Atatürk ilkelerine bilinçli bir şekilde inanmış ve onları gerektiğinde, cesaretle müdafaa

edebilecek kuşaklar yetiştirmektir. (*“Bravo” sesleri ve alkışlar*) Ayrıca, ortaöğretim kurumlarından ve üniversitelerden diploma alacak gençlerimizin toplum içinde süratle iş sahibi olabilmelerini sağlamak için gerekli tedbirleri almaktayız.

Bu amaçla, Beşinci Beş Yıllık Planda ekonominin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek, üniversiteler ve ortaöğretim kurumlarındaki baskıyı hafifletmek amacıyla meslek edinme ihtiyacına cevap verecek çözüm ve programlara ağırlık verilecektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Değerli Üyeleri;

Bir memlekette huzur ve refahın sağlanabilmesi için, o ülkede kamu yönetiminin sağlıklı bir bünyeye sahip olması şarttır. 12 Eylül'den bu yana kamu yönetiminde tarafsızlık ilkesini tesis etmek için Hükümetimiz büyük gayretler göstermiştir. İdare Amirleri, kamu yöneticileri ve tüm kamu personeli bütün vatandaşlara eşit ve iyi muamele etmek zorundadır. Ancak, hükümet ve yasama organları da idare amirlerinin, yöneticilerin ve bütün kamu personelinin şeref ve itibarına büyük bir titizlikle saygı göstermek zorundadır. Bunlara hepimiz eksiksiz riayet etmek mecburiyetindeyiz. (*Alkışlar*)

İdarenin tarafsızlığı ve etkinliği konusunda 12 Eylül'den bu yana sarf edilen gayretlerin olumlu sonuçlarını tam olarak verebilmesi için, kamu kuruluşlarının reorganizasyonu konusundaki yasal düzenlemeleri de tamamlamamız gerekmektedir. Yasama organının kabul etmiş olduğu Yetki Kanununa dayanarak bu konudaki çalışmalarımızı en kısa süre içinde sonuçlandırmak kararındayız. Böylece 12 Eylül yönetimi hem tarafsız ve Devletin menfaatlerini her şeyin üstünde tutan bir idarî kadroyu oluşturmak, hem de verimli ve etkin bir idarî yapıyı gerçekleştirmek mazhariyetine erişecektir.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri,

Hükümetimiz tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama ve hak eşitliği ilkelerine dayanan ilişkiler sürdürmekte ve bu zemin üzerinde yakın işbirliği ve karşılıklı anlayışın tesisi için samimi çabalar sarf etmektedir.

Üyesi bulunduğumuz Batı ittifakına ve NATO içindeki dayanışma ve işbirliğine özel bir önem atfetmekteyiz. Bu ittifakın sağladığı denge, uzun yıllar güven, istikrar ve barış içinde yaşamamızı mümkün kılmıştır. Ülkemizin kuvvetlenmesi ve silahlı kuvvetlerimizin modernizasyonunun bizim güvenliğimiz açısından olduğu kadar, içinde bulunduğumuz bölgenin istikrarı için de özel bir önem taşıdığını belirtmek isterim.

Hükümetimiz, Batı ile olan bağlantılarını artırmaya, AET, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizi geliştirmeye daima özen göstermiştir.

Ancak son zamanlarda AET Dünya Ekonomisinin içinde bulunduğu bazı darboğazları ileri sürerek Türkiye'ye karşı olumsuz karar ve davranışlara yönelmiştir.

AET ülkelerini ve AET Komisyonunu, bu kararların Türkiye-AET ortaklık ilişkilerine temel teşkil eden anlaşmalara aykırı olduğu hususunda devamlı ve enerjik bir şekilde uyarıyoruz. Bu girişimlerimizin olumlu sonuçlar vermesini ve bizim de bazı tedbirler almak mecburiyetinde bırakılmayacağımızı temenni etmek isterim.

Arap ve İslam ülkeleri ile olan ilişkilerimizin önemini vurgulamak ve bu ilişkilerimizin gelişmesini, bağlarımızın kuvvetlendirilmesi ve işbirliğimizin artırılması için yoğun çabalar gösterdiğimizi belirtmek isterim.

Orta Doğu'da ülkelerin güvenlik ve refahı için bölgede istikrarın sağlanması şarttır. Halen mevcut en önemli ihtilaf olan Filistin sorununun kapsamlı ve âdil çözümü için ABD tarafından sunulan öneriler, önemli ve yararlı unsurları muhtevlidir. Fez zirvesinde ortaya çıkan ve prensiplerini benimsediğimiz Barış Planının ise, Arap dostlarımızın bu konudaki samimiyetinin delili olduğuna ve sürekli ve kalıcı bir barışın tesisi için böylece yaratılmış olan fırsatın değerlendirilmesi gereğine inanmaktayız.

Komşularımız İran ile Irak arasındaki kardeş kavgasının, bölgedeki istikrarsızlığı büyük boyutlara vardırarak gelişmelere yol açacağı endişesi içindeyiz. Bu savaşı sona erdirmeye gayretlerine ve bu meyanda İslam Barış Komitesi çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla devamlı ve ısrarlı faaliyetler gösterdiğimiz bilinmektedir.

Arap ve İslam Dünyası ile ilişkilerimiz son iki yıl içinde büyük gelişmeler kat etmiştir. Bu kardeş ülkelerle ortak bir tarih ve kültür mirasına dayanan yakın ilişki ve işbirliğimizi daha da ileri götürmek azmindeyiz.

Afgan halkının devam eden ıstırabına iştirak ediyor ve bu dost ulusun kendi kaderini serbestçe tayin edebileceği düzene bir an evvel dönebilmesini temenni ediyoruz. *(Alkışlar)*

Hükümetimiz sosyalist ülkeler topluluğuyla bağımsızlık, egemenlik, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri temeline dayalı olarak iyi ilişkiler geliştirmek siyasetini sürdürmektedir.

Asya ve Afrika ülkeleri ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesine büyük önem atfetmekte, Asya'da, geleneksel dostlarımızla mevcut yakın ilişkilerimize ilaveten, bütün bölge ülkeleri ile işbirliğini hızla artırmak için çalışmaktayız.

1982 yılı içinde ABD ve Sovyetler Birliği arasında Stratejik silahlar alanında "START" kısa ismiyle anılan müzakerelerin başlamasını ve orta menzilli nükleer silahlar konusundaki müzakerelerin ayrıca devam etmekte oluşunu memnunlukla kaydediyoruz. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Sonuç Belgesi uygulamalarının gözden geçirildiği Madrid toplantısında halen anlamlı müzakerelerin başlamış olmasını olumlu bir gelişme addediyoruz. Yurtta Sulh, Cihanda Sulh ilkesine içtenlikle bağlı olan Türkiye, Dünyada barış ve istikrarın takviyesi ve verimli bir işbirliğinin geliştirilebileceği ortamın yaratılması yönündeki ikili ve çok taraflı çalışmaları desteklemekte, kendi imkân ve sorumlulukları dâhilinde bu amaca erişilebilmesi için gerekli katkılarda bulunmaktadır.

Komşumuz Yunanistan ile istikrarlı, karşılıklı güven ve anlayışa dayanan iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmek arzusunda olduğumuz ve bu doğrultuda daima itidalli ve ölçülü bir davranış içinde bulunduğumuz malumdur. Ancak, ne yazık ki, Yunanistan Başbakanının Yunan Kamuoyunu Türkiye'ye karşı hasmane duygular içinde tutmak çabalarından vazgeçmediğini çelişkili ve tutarsız davranışlarını sürdürdüğünü müşahede etmekteyiz. Yunanistan Başbakanı bir yandan Anadolu'yu kaybedilmiş vatan olarak ilan edip Yunan halkına maceracı hevesler aşlamaya çalışmakta, öte yandan Türkiye'nin, Yunanistan'a tehdit teşkil ettiği yolundaki her türlü asıl ve esastan yoksun iddiasını sürdürmektedir. Yunan Hükümeti, ülkemiz aleyhine sürdürdüğü bu kampanyaya müttefiklerimizi de alet etmeye çalışmaktadır. Bilindiği gibi Yunanistan, NATO'nun büyük masraflarla hazırladığı APEX-82 TATBİKATINI; ahdi yükümlülükleri uyarınca kesinlikle silahsızlandırmış statüde bulunması gereken Limni adasının tatbikata dâhil edilmesi isteğinin ittifakça kabul edilmediğini öne sürerek, son anda iptal edebilmiştir.

Yunanistan Hükümeti bununla da kalmamış, 24 Kasım günü Yunan Hava ve Deniz Sahalarının Türkiye tarafından ihlal edildiği yolunda tamamen mesnetsiz bir iddia ileri sürerek, Türk ve Yunan Dışişleri Bakanlarının 9 Aralık tarihinde Brüksel’de yapmaları mukarrer toplantıyı tek taraflı olarak iptal ettiğini açıklamıştır. Bilindiği gibi 9 Aralık’ta iki Dışişleri Bakanı, Türkiye ve Yunanistan arasındaki müstakbel müzakerelerin yöntemini kararlaştırmak amacıyla bir araya geleceklerdi. Hükümetimiz, KORAL-82 tatbikatının yapılacağı ve Atina FIR’ına giren bölgeler hakkında, 3 Kasım tarihinde ICAO kuralları uyarınca Yunanistan’a bilgi vermiş ve tatbikat bu bilgilere uygun olarak, uluslararası hava sahasında cereyan etmiştir.

Türk askerî uçakları her zaman olduğu gibi son tatbikat sırasında da Ege’de Chicago Sözleşmesi hükümlerine ve ICAO kurallarına uygun olarak uçmuşlardır. (*Alkışlar*) Dikkate değer olan nokta, Yunanistan Hükümetinin ihlal iddialarının geçersizliğinin ortaya konmasına fırsat bırakmaksızın Brüksel’de yapılacak toplantıyı iptal ettiğini büyük bir acelelilikle açıklamış olmasıdır. Bu husus, Yunanistan Hükümetinin, mevcut sorunlarımızı müzakerelerle halletmek niyeti taşımadığı ve kendince malum sebeplerle iki ülke arasında gerginlik ve çatışma ortamının devamında fayda gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Devam edip giden ve inandırıcı olmaktan uzak, bu mesnetsiz, tutarsız ve çelişkili davranışları üzüntü ve esefle kaydediyoruz.

Şu gerçeği Yunanistan Hükümetinin her zaman hatırdta tutması gerekir: Kıyılarımıza çok yakın bir mesafede bulunan Ege Adaları, güvenliğimiz bakımından taşıdıkları önem dolayısıyla, antlaşmalar gereğince silahsızlandırılmış olmak kaydıyla Yunan Egemenliğine bırakılmıştır. Yunanistan bu taahhütlerini açıkça çiğnemektedir. Bu davranışların olumsuz sonuçlarının sorumluluğunu tamamen Yunanistan’a ait olacağı tabiidir. (*“Bravo” sesleri, alkışlar*)

Yunan Hükümeti, Kıbrıs sorununda da menfi tutumunu devam ettirmektedir. Birleşmiş Milletler gözetimindeki müzakere yönetiminin Türkiye ve Yunanistan tarafından desteklenmesi, Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunmasının en önemli şartlarından biridir, iki toplumlu, iki kesimli, federal ve bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti içinde, Kıbrıs Türk toplumunun can ve mal güvenliğinin, hak ve hürriyetlerinin teminata bağlanması adil, dengeli ve kalıcı bir çözümün vazgeçilmez unsurlarıdır. Ne yazık ki, Yunan Hükümeti bu gerçeği de görmemekte ısrarlıdır.

Son olarak Hükümetimizin Ermeni terörü ve bununla birlikte süregelen Ermeni propagandacına karşı mücadele için her türlü çabayı sarf ettiğini ve bu alanda bütün ilgili ülkeler arasında işbirliğinin tesisi için çalıştığını belirtmek isterim.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin Sayın Üyeleri,

1983 yılı bütçesinin milletimize hayırlı olması dilekleriyle sizleri Hükümetim adına saygılarla selamlarım.⁸ (*Alkışlar*)

⁸ **Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 12, Birleşim 26, Sayfa 546-554*

9 Aralık 1982 Perşembe

1983 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe-Plan Komisyonu Raporu

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Hükümetimizce hazırlanmış ve Danışma Meclisinde uzun süre müzakere edilerek, bazı değişikliklerle kabul edilmiş bulunan 1983 yılı Bütçesi hakkında özet bilgiler sunmak üzere huzurunuzda bulunuyoruz.

Bütçe ile ilgili sunuşun yanı sıra, bütçe hazırlıklarına esas teşkil eden ve Türkiye ile dünyadaki genel ekonomik ve sosyal gelişmelere de kısaca değinmekte yarar görüyorum.

Yakından bildiğiniz gibi, Türk ekonomisi, planlı dönemin başlangıcı olan 1963 yılından itibaren, ilk üç plan döneminde ortalama %6 ile %7 arasında seyreden ve OECD ülkeleri arasında yüksek sayılan bir kalkınma hızını gerçekleştirebilmiştir. Ancak, 1973 yılından itibaren ortaya çıkan dünya petrol krizi ve onu takip eden durgunluk ve enflasyonist konjonktür, Türk ekonomisi üzerinde de son derece olumsuz etkiler yapmıştır. Gelişmiş ekonomiler dahi, söz konusu konjonktüre uyum göstermekte büyük güçlüklerle karşılaşmışlardır.

Gerçekten, son yıllarda dünya dış ticaret hacminin daraldığı, hemen bütün OECD ülkelerinde büyüme hızlarının düştüğü, genel işsizlik oranının %10'ların üzerine çıktığı, hatta gençler arasında ve bazı problemlili sektörlerde bu oranın daha da yükselerek %20'lere ulaştığı gözlenmektedir.

Türkiye'de ise, aynı dönemde karar alma mekanizmasındaki gecikmeler, yanlış politikalarındaki ısrar, gereksiz mikro müdahaleler ve tutarsız uygulamalar nedeniyle ekonomik durumumuz gittikçe ağırlaşmıştır.

Yine bu dönemde Batı'nın Türkiye'ye uyguladığı ekonomik ve askerî yardımı durdurma kararı ile içeride süreklilik göstermeye başlayan siyasî istikrarsızlık ve hızla tırmanan anarşinin olumsuz etkileri üst üste gelince, Türkiye uçurumun kenarına gelmiştir. Nitekim, önce yatırım ve üretim artış hızları düşmüş; fakat daha sonra her iki alanda da reel gerilemeler meydana gelmiştir.

Bugün, büyük bir memnuniyetle ifade etmek isterim ki, bu karanlık tablo artık geride kalmıştır. Silahlı Kuvvetlerimizin üstün çabalarıyla anarşi önlenmiş, kargaşa durdurulmuş, iç barış temin edilmiştir.

Ekonomimizdeki tahribatı gidermek, enflasyonu kontrol altına almak, dış ödemeler dengesini sağlamak ve üretimdeki darboğazları aşmak amacıyla yürürlüğe konulmuş bulunan istikrar programı, gerekli ilave tedbirler de alınarak Hükümetimizce uygulanmaktadır.

Ancak, burada hemen şu hususu ilave etmek isterim ki, uygulamakta olduğumuz ve temel hedefi ekonomide istikrarı sağlamak olan bu program, büyümenin alternatifi olan Standart bir program değil; fakat büyümenin asgarî şartı olan bir dizi tutarlı tedbirler manzumesini ihtiva eden bir programdır. Nitekim, 1981 ve 1982 yıllarına ait çeşitli göstergeler, bu programın, özellikle enflasyonun frenlenmesi, üretim ve ihracatın artırılması konularındaki başarısını kanıtlamaktadır.

Cumhuriyet tarihinde ilk defa üç rakamlı bir düzeye ulaşan enflasyon hızı, 1981 yılında %37'ye düşürülebilmiştir. 1982 yılında fiyat artışlarının, program hedefi olan %25'lik seviye çerçevesinde gerçekleşmesi beklenmektedir; fiyat artışlarında 1983 yılında %20'lik bir artış öngörmüş bulunuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, bu noktada bir hususu, altını önemle çizerek, müsaadenizle, dikkatinize sunmak istiyorum: Enflasyon oranının %25 dolaylarından %20 dolaylarına indirilmesi, bu oranın %100 dolayından %40 dolaylarına indirilmesinden belki de daha zor olacaktır. Enflasyonla mücadele safhasında, arz-talep dengesizliğinden kaynaklanan sorunların çok büyük bir bölümü halledilmiştir; ancak, şimdi nispi ağırlığı artan dış enflasyonist faktörler ve maliyetleri olumsuz yönde etkileyen ekonomik verimlilikle ilgili menfi unsurlarla mücadele gereği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu aşamada enflasyonla mücadele daha da zorlaşmakta ve programın taviz verilmeksizin uygulanması daha büyük bir önem taşımaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri, 1982 yılında millî gelirden %4,4 oranında bir reel büyümenin sağlanabileceği kesinleşmiş görülmektedir; 1983 yılında ise %4,8 oranında bir büyüme hızı hedef alınmıştır. Kalkınan bir ülke olarak hızla büyümek zorunda olan ekonomimizi, özellikle iç kaynaklarımızı seferber ederek ve onları verimli ve etkin bir şekilde kullanarak geliştirebiliriz. Dış Kaynaklar, ancak, bu çerçevede yürütülen bir ekonomi politikası içerisinde destekleyici görev icra edebilir. Sürekli dış kaynak transferi zaten mümkün de değildir. Sağlıklı bir ekonomik yapıya, ancak ödemeler dengesinde sağlayabileceğimiz olumlu gelişmelerle ulaşabiliriz. Bu nedenle ekonomimizin dışa açılma çabalarına hız vermek zorundayız. Burada amaç, ithalatı kısarak sunî bir denge sağlamak yerine, ekonominin ihtiyacı olan malları ithal etmek ve ihracat potansiyelimizi geliştirici her türlü ciddi tedbiri zamanında alarak ihracatımızı artırmaktır.

1983 yılında 7 milyar doların üzerinde bir ihracat yapılması hedef alınmıştır; öngördüğümüz ithalat hacmimiz ise 10 milyar dolar seviyesindedir. Bu çerçevede, ihracatımızın, ithalatımızı karşılama oranının yükseltilmesi hedef alınmıştır. Gelişmiş ekonomilerde son yıllarda süregelen durgunluk ve doların değerinde vuku bulan artışlar nedeniyle, dünya ticaret hacminin artış hızında düşmeler ve fiyatlarda gerilemeler meydana gelmiştir. Türkiye, bu konjonktür içerisinde ihracatını artırabilmeyi başarmıştır. Ayrıca, ihracatımızın mal kompozisyonu ve yöneldiği ülkeler itibarıyla de yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir: Bir taraftan sanayi mallarımızın toplam ihracat içindeki payı artarken, diğer taraftan da Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinin ihracatımız içindeki yeri her geçen gün önemini artırmaktadır.

İhracatımızın gayri safi millî hâsıla içindeki payı 1981 yılında %7,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 1982 yılında %10 dolayında ve 1983 yılında ise %12 dolayında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Dış ticaretimizde liberalleşme tedricen artırılarak sürdürülmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, yürürlükte bulunan istikrar programı ile uyumlu para-kredi politikalarına ve esnek kur politikalarına 1983 yılında da devam edilecektir.

Para arzının titizlikle kontrolü yanında, tasarrufu teşvik edici, reel gelirlerin düşmesine meydan vermeyen bir faiz politikası uygulanacaktır. Sosyal tedbirlerle desteklenmediği ve idarî yapıdaki düzenlemelerle güçlendirilmediği takdirde, ekonomik alandaki başarıların

devamlı olamayacağı tabiidir. Bu nedenle Hükümetimiz, sosyal alandaki düzenlemelere hız vermiş bulunmaktadır: Asgarî Ücret Tespit Komisyonu çalışmaları normal süresinden önce başlatılmıştır; maaş katsayısı 1983 yılında, memurların ve emeklilerin reel gelirlerinde düşme meydana getirmeyecek şekilde düzenlenmiştir.

Esasen, enflasyonist politikalardan en çok zarar gören kesim dar ve sabit gelirli işçi ve memur kesimidir. Yüksek enflasyon oranı devam ettiği takdirde, işçi ücretlerini ve memur maaşlarını artırmanın bu kesimlere reel bir yarar sağlamayacağı tabiidir. Bu itibarla, enflasyonla mücadeleyi kararlılıkla yürüten ekonomik programlarken çok dar ve sabit gelirlielerin yararına olmaktadır.

Hükümetimiz, taban fiyatlarının tespiti ile maaş ve ücret düzenlemelerinde bu gerçekleri göz önünde tutarak hareket etmektedir.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri ve Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri dahil, idarenin ve mevzuatın yeniden düzenlenmesi konularında önemli adımlar atılmıştır. “Yeniden düzenleme” konusu, genel istihdam sorunları, kamu yönetimini yeniden düzenleme ve devlet personel rejimi komisyonları kurularak sistematik bir tarzda ele alınmıştır. Söz konusu çalışmalar, doğrudan benim koordinatörlüğüm altında, Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Devlet Personel Dairesi Başkanlığı tarafından en geç 1 Mayıs 1983 tarihinde ilgili bütün çalışmaları tamamlayacak şekilde yürütülmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin değerli üyeleri, 1983 yılı bütçesi, gerçekçi gelir tahminlerine dayalı olarak, program hedefleri ile uyumlu ve istikrar tedbirleri ile tutarlı olacak tarzda hazırlanmıştır. Yüksek malumları olduğu üzere, 1983 bütçesinde yeni vergi öngörülmemiş, buna mukabil özellikle alt gelir grupları için gelir politikacı ve vergi adaleti bakımından yeni imkânlar sağlanmıştır.

1983 yılı yatırım programında, kamu sektörü olarak, Devletin aslî görevleri ile doğrudan ilişkili, devlet eliyle verimli olarak çalışabilecek enerji, tarım, ulaştırma, sanayi ve hizmetler sektörlerinde topyekûn gelişmeyi hedef alan yatırımlara öncelik verilmiştir. Ayrıca, ihracat potansiyeli olan yatırım alanları ile mevcut had kapasiteyi daha verimli kullanmayı sağlayan rehabilitasyon ve modernizasyon yatırımlarına da öncelik verilmeye devam edilmektedir.

1983 yılında kamu ve özel toplam sabit sermaye yatırımlarının, 1982 yılına göre reel olarak %5,7 oranında artırılması öngörülmüştür. 1.258.800.000.000 olarak öngörülen kamu sektörü 1983 yılı sabit sermaye yatırımları toplamı, 1982 yılına göre %5,16 reel artış ifade etmektedir. Bu toplam içerisinde genel ve katma bütçeli kuruluşlar 554.925.000.000 Türk Lirası, döner sermayeli kuruluşlar 20.025.000.000 lira, Kamu İktisadi Teşebbüsleri 617.850.000.000 lira, İller Bankası 47 milyar lira, mahallî idareler 19 milyar lira yatırım yapacak şekilde düzenlenmiştir.

Kamu sabit sermaye yatırımları içerisinde en büyük pay, %23,8 ile enerji sektörüne verilmiştir. Ulaştırma, haberleşme sektörüne 1983-1993 yıllarını kapsayacak şekilde düzenlenen “10 yıllık ulaştırma Anaplanı” verileri esas alınarak %19,2 pay ayrılmıştır.

Millî Güvenlik Konseyinin değerli direktif ve yardımları ile tamamlanacak olan 1983 Yılı Bütçe Kanununun ülkemiz ve milletimize hayırlı olmasını diler, en derin saygılarımı sunarım.⁹

⁹ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 7, Birleşim 122, Sayfa 489-492

14 Ekim 1983 Cuma 1984 Malî Yılı Genel Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Başkan, Danışına Meclisinin Sayın Üyeleri,

Hükümetimiz üçüncü görev yılını tamamladığı bugünlerde dördüncü bütçesini hazırlamış ve yüksek heyetinize sunmuş bulunmaktadır.

Çok kısa bir süre sonra yapılacak genel seçimlerle milletimizin hayatında bir yeni dönem başlayacaktır.

Üç yıl önce güç şartlar altında görev üstlenmiş olan Hükümetimizin nöbetini böyle hayırlı bir gelişme sonucunda devredecek olmasını fevkalade inşirah verici buluyorum.

Gerek 1984 bütçesi, gerek görev süremizin sona erecek olması münasebetiyle memleketimizin ekonomik ve sosyal durumu hakkında bazı tespitler yapmanın yararlı olacağına inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

Huzur ve güvene kavuşmuş, bir kısım meseleleri halledilmiş ve birçok meselesine el atılmış bir Türkiye devrediyoruz. Alınan tedbirlerin bazıları sonuçlarını orta ve uzun vadede verecektir. Gelişmiş bir ekonomiye sahip olma yolunda büyüyen Türkiye'nin çözüm gerektiren meseleleri daima olacaktır. Önemli olan husus refah artışını devamlı ve adil kılmak ve problemlerin çözülebilir boyutlar içinde kalmasını sağlayabilmektir.

Milletçe elbirliği ile gerçekleştirdiğimiz en önemli husus, gerilemenin durdurulması, ekonominin yeniden büyümeye yönelmesidir.

Daha önceki yıllarla gerileyen gayrisafi millî hâsılamız 1981'de yüzde 4,1, 1982'de yüzde 4,6 ve 1983'te 3,2 oranında artış göstermiştir.

Gelişmiş ekonomilerin genellikle durgunluk içinde olduğu ve buna bağlı olarak dünya dış ticaretinin gelişme göstermediği bir ortamda anti enflasyonist politikalarla birlikte sağlanan bu artışlar, kısa bir süre önce büyük bir krize sürüklenmiş durumda olan ekonomimizin geniş potansiyeline işaret etmektedir.

Bu potansiyel, tabii kaynaklarımız, sermaye ve bilgi birikimimiz yanında, esas olarak, milletimizin güçlükler karşısında fedakârlıklar yapabilme hasletinden doğmaktadır.

Normal demokratik düzene geçmek üzere olduğumuz bugünlerde, geçmiş acı tecrübelerinden rejimin selameti için gereken dersleri çıkarmış olduğumuza inanıyorum.

Hürriyetçi demokratik rejimin bütün icaplarıyla işlemesi, devlet organlarının zaafa uğramaması ve istikrarın korunması bakımından yöneticilere büyük sorumluluk düşmektedir.

1983 yılında gelirimiz artmakla beraber, bu artış maalesef hedef alınan oranda gerçekleşmemiştir. Bunun nedeni, hava şartlarına bağlı olarak 1983 yılında hububat üretimindeki gerilemedir.

1983'ün 8 aylık verilerine göre, taş kömürü, ham petrol, alümina, çimento, blister bakır gibi ürünlerde üretim düşüklüğü görülmekle beraber, demir çelik, dokuma, lastik,

kimya, petro-kimya, elektronik, elektrikli makineler ve karayolu taşıtları sektörleri ile linyit, kok kömürü, gübre üretiminde önemli artışlar vardır.

Memnuniyetle belirtmek isterim ki, sınaî gelirden yüzde 7,4 oranında yüksek bir gelişme sağlanmıştır.

Gerek gayrisafi millî hâsılada, gerek fert başına düşen gelirden sağlanan bu artışları gerçekleştirdikleri şartlar içinde önemli bir başarı sayıyor; ancak ihtiyaçlarımız açısından yeterli bulmuyoruz.

1984 yılı için hedef alınan gayrisafi millî gelir artış hızı yüzde 5'tir.

Gelişmiş bir ekonomiye sahip olma yolunda hızla mesafe almamız ve istihdam problemini çözebilmemiz daha yüksek millî gelir artışlarına ulaşmamızı gerektirmektedir.

Bu amaçla gayretlerimizi yoğunlaştıracığımız şu alanlar bulunmaktadır:

Öncelikle üzerinde durulması gereken husus, kaynakların üretime en ziyade katkıda bulunabilecekleri alanlara tahsisini ve oralarda verimli olarak kullanılmasını sağlamaktır. Kaynak dağılımını çarpıtan koruma ve sübvansiyon tedbirlerinin zaman içinde sistemli bir şekilde rasyonelleştirilmesine ihtiyaç vardır. Gerek kamu sektöründe, gerekse özel sektörde görülen ve üretim kaybına, haksız kazançlara, maliyetler üzerinde yarattıkları baskı sebebiyle enflasyona ve dış rekabet gücünün zayıflamasına yol açan kaynak israfı ile mücadele etmek zorundayız.

Verimsizliğe kaynak yetiştirmek mümkün değildir.

Ancak verimlilik artışlarının gerçekleştirilmesi, doğru politikaların izlenmesi halinde dahi zor ve zaman alıcı bir süreçtir. Ekonomik yapının tedricen uyum sağlamasına, alışkanlıklardan kurtulmasına ve yeni bir müteşebbis ve idareci tipinin oluşmasına imkân verecek bir süre tanınması gerekecektir.

Hükümetimizce bu alanda çeşitli tedbirler alınmıştır. Gelecekte bu tedbirlerin sürdürülmesi ve aynı yönde politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu hususta "uygun alanlarda tedricen dış rekabete açılma" etkili bir politika aracı olacaktır.

İkinci nokta, ekonominin istikrarını bozmadan ve gelişme potansiyelini zayıflatmadan toplam iç tasarruf miktarının artırılmasıdır.

Tecrübelerimizin gösterdiği üzere, enflasyon yoluyla veya toplam iç tasarrufları azaltacak yüksek bir vergileme ile sonuç almak mümkün değildir.

Esasen fert başına gelirimiz asgarî zarurî tüketim ihtiyaçlarının oldukça üstüne çıkmış ve gönüllü tasarruf yapabilecek bir seviyeye ulaşmış olduğundan aşırı zorlamalara artık gerek bulunmamaktadır. O sebeptendir ki, az gelişmiş ülkeler arasında değil, orta gelir grubuna dâhil ülkeler arasında yer almaktayız. Bu kaynağın geliştirilmesi, fertlerin tasarruflarını gönüllü olarak artırmalarına ve bu tasarruflarını yatırım erbabına güvenle intikal ettirmelerine imkân verecek kanalların mevcudiyetine bağlıdır.

Bu itibarla, tüketimden gönüllü olarak vazgeçene tasarrufunun karşılığını, uygun bir faiz politikasıyla vermekte ve banka sistemi yanında sermaye piyasasının işlemlerini de sağlamaya yönelmiş bulunmaktayız. Yeniden değerlendirme ve sermaye piyasası gibi konularda gerekli kanunî düzenlemeler yapılmış olmakla beraber, sermaye piyasasının belli bir seviyede işlerliğe kavuşması için zamana ihtiyaç vardır.

Gelişmemizi hızlandırmada yararlanabileceğimiz bir diğer imkân gerek milletlerarası banka kredileri, gerekse yabancı sermaye şeklindeki dış kaynaklardır.

Bu kaynaklardan yararlanabilmemiz, ekonomik ve siyasî istikrarın muhafazasına, kredilerin verimli alanlarda kullanılmasına ve dış borç ödeme gücümüzün zaafa uğramamasına bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, ihracattan ve diğer kalemlerden doğan döviz gelirlerimizi artırabildiğimiz, istikrarımızı koruduğumuz, kaynaklarımızı verimsiz yatırımlara veya zamanında tamamlanamayacak çok sayıda projeye dağıtmadığımız takdirde, dış kaynakları artırmamız mümkün olacaktır.

Bu alanda da izlediğimiz politikaların olumlu sonuçları alınmaya başlanmış, birkaç yıl önce dış kredi alma gücü zaafa uğramış olan ülkemiz yeniden itibar kazanmış ve kredi anlaşmaları yapmıştır.

Daha hızlı gelişme ve daha fazla yatırım için bu kaynaklara yönelmek zorundayız. Müteşebbislerimizin çok düşük özkaynak oranları ile çalışma ve krediyi gerçek tasarruflardan değil, daha çok Merkez

Bankası parasından karşılanan alışkanlığından vazgeçmesi gerekir. Yatırım, yapan, kaynağın gerçek bedelini ödemelidir. Kaynak, enflasyon yoluyla sağlandığında, yatırımların ve kalkınmanın bedeli memleket için çok ağır olmaktadır. Bu ise, adaletsizliklere yol açmakta ve sonuçta milletçe büyük fedakârlıklara katlanmamız gerekmektedir. Bu nedenle ekonomiyi yörüngesinden çıkaracak enflasyonist politikaları yatırım gerekçesiyle haklı göstermek mümkün değildir. Zira, başka sakıncaları bir yana bırakılsa dahi, enflasyon; hizmet ettiği iddia olunan gelişme amacına bile sonuçta ters düşen, ekonominin gerilemesine yol açan etkiler yaratmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

Son üç yıldır üzerinde ısrarla durduğumuz problemlerden biri enflasyonla mücadele olmuştur. Bu konuda önemli başarılar elde edilmiş, fiyat artışları yüzde 100'ü aşan bir seviyeden, 1981'de yüzde 37'ye, 1982'de yüzde 25'e indirilmiştir.

1983 yılında enflasyon oranının yüzde 20'ye indirilmesini hedef almıştık. Ağustos ayı itibariyle geçen yılsonuna göre gerçekleşen fiyat artışları toptan eşya fiyatlarında yüzde 21,4, Ankara ve İstanbul geçinme indekslerinde sırasıyla yüzde 17,0 ve 18,4'tür.

Geçinme endekslerindeki artışlar geçen yılın aynı dönemine göre bir miktar gerilemiş olmakla birlikte, toptan eşya fiyatlarındaki artış 1982 yılındakinden yüksektir; önemli artışlar hayvan, hayvan yemi, yakacak ve dokuma maddeleri bölümlerinde görülmektedir. Bu durumda programlanmış olan yüzde 20'lik hedefin bir miktar aşılabacağı anlaşılmaktadır.

1984 için enflasyon hedefi yüzde 25 olarak tespit edilmiştir.

Enflasyonla mücadelenin tavsamaması, mümkün olduğu takdirde bu seviyenin de altına inilmeye gayret edilmesi ekonomimizin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Değerli üyeler;

Son üç yılda döviz darboğazını açma, ekonomiyi dışa açma ve gelişmeyi geçmişte olduğundan daha büyük oranda ihracata dayandırma ve ihracatın yapısını değiştirme yönünde çok büyük mesafe almış bulunmaktayız. 1980'de 2,9 milyar dolar olan ihracat

1981'de 4,7, 1982'de de 5,7 milyar dolara yükselmiştir. 1983'te hedef alınanın altında 6,2 milyar dolarlık bir ihracat beklemekteyiz. 1983'ün ilk yedi ayındaki ihracat geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,5 oranında artmıştır.

Artış hızındaki gerilemenin başlıca sebepleri özel durumlarına bağlı olarak Irak ve Libya'ya yönelen ihracatın azalması ve dış fiyatlardaki büyük gerilemedir. Sınâi mamul ihracatında yüzde 14,0 oranında önemli sayılabilecek bir artış olmakla beraber, tarımsal ürünlerde, özellikle baklagiller, tütün, pamuk, üzümde büyük gerileme vardır. Ayrıca Ortak Pazar ülkelerinin korumacı tutumları da sınâi ihraç potansiyelimizden, daha büyük ölçüde yararlanmamızı önlemektedir. 1984 yılında 6,8 milyar dolarlık bir ihracatın gerçekleştirilmesi hedef alınmıştır.

Ekonominin ithal ihtiyacı yeterli ve düzenli bir şekilde karşılanmaktadır. Hampetrol fiyatlarının düşmesi ithalatın finansmanında avantaj sağlamaktadır.

Gerek dış ticaret dengesinde, gerekse cari işlemler dengesinde 1983 yılında geçen yıla göre bir kötüleşme beklenmemektedir. 1984 geçiş programında ise her iki açığın azaltılması hedef alınmıştır.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Son üç yılda çok önem verdiğimiz bir diğer olumlu gelişme kamu maliyesi alanında gerçekleştirilmiştir.

İzlediğimiz kamu harcama ve gelir politikası sonucunda bütçe açıkları kontrol altına alınmış, 1979'da 67, 1980'de 23 milyar lira zarar etmiş olan Kamu İktisadî Teşebbüsleri 1981'de 8, 1982'de 67 milyar lira kâra geçmişlerdir. 1983 kârlarının da 52 milyar lira olması beklenmektedir. Bu gelişmeye paralel olarak KİT'lerin kaynak açıkları azalmış, Merkez Bankası ve Bütçe kaynaklarından yararlanma imkânları kısıtlanmıştır. 1983 yılında KİT'lere bütçeden yapılacak transferler 1980 yılına göre reel olarak yüzde 15 kadar daha az olacaktır.

Görev süremiz boyunca çeşitli vesilelerle belirttiğim gibi, ekonomi politikamızın ana hedefi, ekonomimizi kendi gücüyle büyüyebilir bir duruma getirmek olmuştur. Bunun için ekonomiyi işlemez hale getiren, üretimi aksatan sebeple teşhis edilmiş ve krizin başladığı 1973 ve yoğunlaştığı 1977 yılından sonra alınan ve sonuçsuz kalmış tedbirler değerlendirilerek gereken ekonomi politikasının araçları kullanılmıştır. Araçları amaç haline getiren ideolojik bir saplantımız olmamıştır. Geçersizliği tecrübe ile sabit olmuş uygulamalarda ısrarın memleket hayırına olmayacağı aşikârdır.

Problemler, öncelikler ve mevcut imkânlar doğru olarak teşhis ve tespit edildiğinde, geçirilen tecrübeler doğru olarak değerlendirildiğinde, hangi tedbirlerin alınması gerektiği temel hatlarıyla ortaya çıkmaktadır. Biraz önce belirttiğim gibi, döviz darboğazının aşılması, büyümenin daha büyük oranda döviz kazandıran ekonomik faaliyetlere dayandırılması, reel kaynakların artırılması ve rasyonel tarzda kullanılması, temel tercihlerimiz olmuştur.

Şu hususu önemle kaydetmeliyim ki, izlediğimiz politikalar sadece enflasyonla mücadeleden ibaret olmayıp, ekonominin büyümeyi kendi gücüyle sürdürebilir bir yapıya kavuşturulması, amacını da ihtiva etmektedir. Bu da; bütün toplum kesimlerini etkilemiş ve fedakârlık gerektirmiştir. Biz bu fedakârlıkların adil olmasına elimizden gelen bütün itina'yı göstermiş bulunuyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Bu noktada kısaca beş yıllık kalkınma planı açısından durumu değerlendirmek istiyorum.

Bilindiği gibi, IV'üncü Beş Yıllık Planın süresi 1983'te bitmekte ve yeni planın 1984'ten itibaren yürürlüğe girmesi gerekmekte idi. Yeni planın, genel seçimler sonucunda teşekkül edecek meclis ve uygulamasını yürütecek olan hükümet tarafından hazırlanmasına imkân verme ve bundan sonraki dönemlerde plan takvimiyle Meclislerin görev süreleri arasında uyum sağlamak amacıyla V'inci Beş Yıllık Planın bir yıl ertelenmesi ve uygulamanın 1985 yılında başlatılması öngörülmüş ve bu amaçla hazırlanan tasarı Yüce Meclisinizde kanunlaşmıştır. Bu plan da müsvedde halinde hazırdir; bizden sonraki iktidara devredilecektir.

V'inci Beş Yıllık Plan öncesinde halen en kritik darboğazımız enerjidir. Özellikle 1983'te hidroelektrik santrallerin su azlığı sebebiyle yeterince elektrik üretememesi sanayimizi etkilemiştir. Bununla birlikte memleketimiz yeni bir döneme bazı önemli hazırlıkları yapmış olarak ve birkaç noktada beklenen olumlu gelişmelerin sağlayacağı avantajla girmektedir.

Son üç yılda ekonomi derlenip toparlanmış, bütçe, İDT ve KİK'ler disiplin altına alınmış, istikrar sağlanmış, döviz darboğazı giderilmiş, rezervler takviye edilmiş, vergi, banka sistemi, sermaye piyasası, çalışma hayatı, İDT-KİK sistemi, devlet ihaleleri konularında temel kanunî düzenlemeler yapılmıştır.

Diğer taraftan geçmişte dış ödemeler dengesi üzerinde büyük baskı yaratan petrol fiyat artışları durmuş, aksine gerileme başlamıştır. Önümüzdeki birkaç yıl içinde petrol fiyatlarında önemli bir artış beklenmemektedir. Bu husus, ödemeler dengesinin finansmanında önemli bir rahatlık sağlayacaktır.

Gelişmiş Batı ülkelerinin, İkinci Dünya Savaşından beri artan oranda enflasyona bağlı olarak izlenen aşırı sosyal refah politikalarının yükünden sıyrılmak amacıyla, yürüttükleri anti enflasyonist politika ile dünya ticaretinin yapısında ortaya çıkan değişikliklere adapte olabilmek amacıyla izledikleri, yapısal uyum politikasının etkisi altında oluşan ekonomik durgunluğun, yakın gelecekte tedricen aşılması ve dünya dış ticaretinde gelişmenin yeniden başlaması muhtemeldir.

Ve nihayet, öncelikli sektör olarak son yıllarda büyük önem verilen enerji projelerinin bir bölümü gelecek 2-3 yıl içinde üretime geçecektir. Bu kapasitelerin etkisi ile V'inci Planın ikinci ve VI'ncı Planın ilk yarısında elektrik enerjisinde ferahlama olacaktır. Bu tarihten 2000 yılına kadar olan dönemde enerji darboğazı olmaması için şimdiden bazı tedbirler alınmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler;

Beş Yıllık Planın biraz önce belirttiğim sebeplerle ertelenmesi üzerine, Hükümet Programımız çerçevesinde 3 yıldır izlenen politikaları ve sağlanan gelişmeleri esas alan 1984 Geçiş Programı hazırlanmıştır. 1984 Bütçesi de bu programa dayandırılmıştır.

Program ve Bütçenin hazırlanışında son üç yılda ekonominin düzenli bir işleyişe kavuşturulması yönünde kazanılmış zeminin korunması ve geliştirilmesi V'inci Beş Yıllık Planın uygulaması açısından önemli görüldüğünden bu husus esas hareket noktası olarak alınmıştır.

Bütçe büyüklüğü ve buna bağlı olarak ekonomiye verilecek yön.

— Bütçenin ekonomide istikrarsızlık unsuru olmaması,

— Kamu projelerinde altyapıya ağırlık veren yatırım politikası ile uyumlu olarak Bütçede yeterli yatırımın yer alması,

— Devlet hizmetlerinin yeterli olarak görülebilmesi,

— Alt gelir gruplarının, devlet memurlarının, işçilerin ve emeklilerin refahına katkıda bulunulması,

ilkelerine göre belirlenmiştir.

Bu noktada şu hususu da belirtmeliyim ki, alt gelir gruplarında ferahlık yaratacak gelir vergisi tarife indirimleri 1984 bütçesine önemli bir fedakârlık yüklemiş bulunmaktadır.

Bütçenin ekonomi üzerindeki etkisini sermaye transferlerini ihtiva eden toplam büyüklükten çok, tasarruf ve yatırım kabiliyetiyle ölçmek gerekir. Bu manada 1984 bütçesi geçen yıl bütçelerinden geride değildir. Cari harcamalar ve yatırım harcamaları reel olarak azalmamakta aksine artmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler,

1978'den itibaren 3 yıl boyunca reel olarak yüzde 20'den fazla gerileyen toplam sabit sermaye yatırımları, 1981'den itibaren yeniden tedricen artmaya başlamıştır.

Ancak 1978-1980 dönemindeki gerileme özel sektör yatırımlarında daha büyük oranda olduğundan, bu yatırımların 1978'de toplam içinde yüzde 51 civarında olan payı gittikçe azalmış ve yüzde 40'ın altına inmiştir. Son iki yıldaki gelişmelere rağmen bu pay henüz değişmemiştir.

1984 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6,0. kamu yatırımlarının da yüzde 5,8 oranında artması öngörülmüştür.

Kamu yatırımları içinde İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadî Kuruluşlarının yatırımları geçen yıllarda olduğu gibi azalmaya devam ederek yüzde 50 civarına inecektir. Buna karşılık Konsolide Bütçe yatırımlarının payı yüzde 42'nin üzerine çıkacaktır.

Yatırımlar konusunda 3 yıldır izlediğimiz politika 1984 Programında da sürdürülmektedir. Buna göre kamu sektöründe, bitecek projelere, enerji ve diğer altyapı projelerine, üretim, ihracat ve istihdam açısından önemli katkı sağlayacak projelere öncelik verilmektedir.

Toplam tutarı 1 trilyon 724 milyar lira olan 1984 kamu yatırımlarının yüzde olarak 23,7'si enerjiye, 20,3'ü ulaştırma-haberleşmeye, 14,3'ü imalat sanayiine, 11,7'si diğer hizmetlere, 11,1'i tarıma, 9,6'sı madencilğe ayrılmıştır.

Yatırımlardaki dağılımın kontrol altına alınması ve kaynak tahsislerinde ağırlık merkezi prensibinin, uygulanması sonucunda projelerin yürütülmesinde hız kazanılmış ve tamamlanan proje sayısı artmaya başlamıştır. Böylece programa tekrar yeni proje alınabilecek hale gelinmiştir.

1984 Programı ile birlikte yeni bazı projelerin başlaması öngörülmektedir.

Tarım sektörünün ülke nüfusunun yeterince beslenmesine ve ihracatın artırılmasına imkân verecek şekilde geliştirilmesine büyük önem vermekteyiz. Bunun için tarımda

altyapının süratle geliştirilmesi, girdi kullanımının artırılması, hastalıklarla mücadele edilmesi ve tarımsal yayım hizmetlerinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Tarımda kamu yatırımları bu esasa göre programlanmıştır.

1984 yılında, tarım sektöründe kamu eliyle 191,8 milyar TL yatırım yapılması öngörülmüştür. Bu yatırımın yüzde 65,8'i tarımın altyapısını takviye etmek ve hava şartlarının olumsuz etkisini azaltmak amacı ile toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesine, yüzde 28,9'u ormancılık, hayvancılık ve diğer tarımsal hizmetlerin geliştirilmesine ve kalan yüzde 5,3'ü depo yapımı, balıkçı barınağı gibi diğer hizmetlere ayrılmıştır. Madencilik

1984 yılında madencilik sektöründe kamu yatırımlarının yüzde 55,6'sı kömür projelerine, yüzde 20,5'i petrol sektörüne, geri kalan yüzde 23,9'u diğer madenlerin arama ve işletmelerine ayrılmıştır.

Kömür projelerinde, termik santrallara linyit temin edecek projelerin gecikmeden işletmeye geçmeleri, yeni linyit alanlarının geliştirilmesi ve taş kömürü sahalarının üretiminin artırılması hedef alınmıştır.

Petrol aramalarında Güneydoğu Anadolu, Trakya, Adana ve Tuzgölü bölgelerine ağırlık verilmiştir. Ayrıca Trakya Bölgesinde yer alan tabii gaz rezervlerinin süratle geliştirilerek kullanıma sokulması programlanmıştır.

İmalat-sanayi gelişmenin sürükleyici gücüdür. Bu sektörde yatırımlar, memleketimizin ekonomik ve coğrafi avantajlarının kullanılmasına ve ihracatın artırılmasına imkân verecek şekilde verimli ve rekabet edebilir projelere yönlendirilmektedir.

Kamu sektörünün imalat sanayiinde yürütülen çok sayıda projenin toparlanmasına 1981 yılından itibaren büyük önem verilmiştir. Bu çerçevede, bir yandan bitebilecek durumda olan projelere yeterli ödenek ayrılırken, diğer yandan da yeni verilerin ışığında fizibl bulunmayanların durdurulması yoluna gidilmiştir.

1983 ve 1984 yıllarında bitirilecek projeler takdim ettiğim yazılı metinde mevcuttur.

Enerji

Gelişme için en önemli sınırlayıcı faktör olan enerji darboğazının süratle aşılması en başta gelen hedefimizdir. Bu sebeple enerji sektörü 1984 yılında da yatırımlarda öncelik almış, toplam kamu yatırımlarının yüzde 23,7'sini teşkil eden 408,2 milyar TL bu sektöre ayrılmıştır. Yerli kaynaklara dayalı enerji üretiminin artırılması için büyük gayret sarf edilmekte, devam eden hidroelektrik santrallerle kömüre dayalı termik santrallerin gecikmeden tamamlanmalarına öncelik verilmektedir.

1983 yılında 210 MW gücünde Yatağan - 2 ünitesi, 60 MW gücünde Aliğa Gaz - Çevrim Santrali, 15 MW gücünde Jeotermal Santrali, 125 MW gücünde Hasan Uğurlu HES-3, ünitesi, 20 MW gücünde İpraş Oto-Prodüktörü devreye girmiş olacaktır. İşletmeye alınan bu tesisler yılda ortalama 1,7 milyar Kwh enerji üreteceklerdir. Böylece ülkemizde toplam güç 7018 MW'a ve elektrik üretim kapasitesi de 31,8 milyar Kwh'a ulaşacaktır.

1984 yılında 340 MW gücünde Afşin-Elbistan A-1 Ünitesi, 4x135 MW gücünde Oymapınar HES, 3x46 MW gücünde Aslantaş HES ve 140 MW gücünde Petkim-Aliğa Santrali devreye sokularak yılda ortalama ilave 5 milyar Kwh elektrik enerjisi üretecektir.

1984 yılında toplam güç 8138 MW'a çıkacak ve üretim kapasitesi yaklaşık 36 milyar Kwh'a ulaşacaktır.

1983 yılında 2.500 köye elektrik götürülmesi programlanmıştır. 1984 yılında 3.000 köyün elektrikleştirilmesi hedef alınmıştır. Bunun 1.900 kadarı kalkınmada öncelikli illerde gerçekleştirilecektir.

Ülkemizin en büyük hidroelektrik santrali olan Atatürk Barajının ihalesi yapılmıştır. Baraj için önemli ölçüde yatırım tahsisine 1984 yılı yatırım programı ile başlanmıştır. Projenin gecikmeden tamamlanması için her türlü çabanın gösterileceği tabiidir.

1984 yılında 2x210 MW gücünde Kemerköy Termik Santrali ile 160 MW gücünde Peri-Özlüce Barajı ile HES'ı ve 18 MW gücünde Peri-Munzur Barajı ve HES'ı programa alınmıştır.

Ulaştırma-Haberleşme

Bu sektörün orta ve uzun dönemde kalkınma gayretlerinde darboğaz yaratmayacak şekilde geliştirilmesini öngörmekteyiz.

Ulaştırma sektörünün daha rasyonel bir yapıya kavuşturulması amacıyla, kara, hava, deniz ve demiryolu ulaştırmalarının payları ülke imkân ve ihtiyaçlarına göre yeni bir denge yönünde geliştirilmektedir.

1983 yılında Türk Deniz Ticaret Filosu 4,3 milyon Dwt'a ulaşmıştır. 1984 yılında filo kapasitesinin 4,7 milyon Dwt'a ulaşması beklenmektedir. Dünya deniz taşımacılığı ve navlun krizinin sürmekte olduğu bu dönemde kamunun elinde bulunan filo ile yapılan dış taşımalarda 1983'de yüzde 15'lik bir artış sağlanmıştır. Limanlarda yapılan yükleme ve boşaltmalar ise, yüzde 10,5 artış göstermiştir. Artan filo kapasitesi ile dış ticarete Türk bayraklı gemilerin daha büyük pay alması, hedefimizdir.

Havayolu ulaştırmasında, 1983 yılında THY'ce kiralanan kısa iniş-kalkış mesafeli uçaklarla, daha önce pistlerinin yetersizliği sebebi ile işletmeye kapatılan 3 ilimize yeniden hizmet vermeye başlanmıştır. Yeşilköy dış hatlar terminali tamamlanmıştır. Bu yılsonuna kadar Esenboğa iç hatlar ve Malatya terminalleri hizmete girecektir. 1984 yılında Malatya ve Trabzon hava alanlarındaki inşaatlar tamamlanacaktır.

Memleketimizin enerji yanında en önemli altyapı noksanı haberleşme alanındadır. Ekonomik ve sosyal gelişmede ve millî güvenlik gereklerinden doğan haberleşme ihtiyacının yeterli ve güvenilir bir şekilde karşılanması büyük öncelik taşımaktadır. Bu sebeple mevcut açığın süratle giderilmesi hedef alınmıştır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere yapılmakta olan 10 yıllık haberleşme ana planının hazırlıkları son safhaya gelmiştir. Bu planla belli bir süre içinde telefon taleplerinin beklemezsiz karşılanması, telefonsuz köy bırakılmaması, tam otomatikleşmenin sağlanması öngörülmektedir.

TRT hizmetlerinde, Türkiye'nin her bölgesinde TV yayınlarının izlenmesi ve en az iki radyo istasyonunun net bir şekilde dinlenmesi hedef alınmıştır. Bu amaçla özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerine bağlanan TV verici istasyonları ile yeni radyo vericilerinin ihtiyaçları öncelikle karşılanmaktadır.

Konut:

Dar ve orta gelirli vatandaşların mesken edinmelerini kolaylaştırmak için Toplu Konut Fonu aracılığıyla kredi yardımı yapılmasına başlanmıştır. 1983 Eylül ayı sonu

itibariyle, 1.169 kooperatifin 62.826 hak sahibine 51,3 milyar TL kredi açılmıştır. Bunun 17,2 milyar lirası ödenmiş durumdadır. Bütçede 1984 yılı için Toplu Konut Fonuna 20 milyar TL ödenek ayrılmıştır.

Kamu eliyle konut sektörüne yönlendirilen kaynakların verimli şekilde kullanılması için, 10 yıllık memur lojman planı hazırlanmış; pilot projelerle 1983 yılında başlatılan bu plan 1984 Yılı Bütçesiyle uygulamaya konulmuştur. Bu planla, imkânlar çerçevesinde kamu personelinin refahına katkıda bulunma, atamalarda, yer değiştirmelerden doğan güçlükleri azaltma ve huzurlu bir çalışma imkânı sağlama amacı gözetilmektedir. Geçmiş yıllarda uygulanan, münferit kuruluşlar için lojman yapma politikası, özellik arzeden birkaç kuruluş hariç, tedricen kaldırılmaktadır. Lojmanlar merkezî olarak yaptırılacak, Maliye Bakanlığınca tespit edilecek usullere göre, kuruluşlara ihtiyaçları oranında tahsis edilecektir. 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir'de 3.500 konutluk Devlet mahallelerinin kurulmasına başlanacaktır. Bunlardan ilki olan Ankara Sincan Devlet Mahallesinin temeli 1983 yılında atılmıştır. Diğer illerde, kalkınmada öncelikli yörelere öncelik verilerek 50-80 konutluk merkez Devlet lojman siteleri uygulamasına başlanmıştır; 1984'de toplam 18 il kapsanmış olacaktır. Ayrıca, çok sayıda kamu personelinin görevli olduğu büyük köylerde ortalama lojman maliyetini düşürmek için 6'şar dairesel ortak köy lojmanı projesine başlanılmıştır.

Bunun dışında, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı için ayrı lojman programları uygulanacaktır.

Eğitim:

İlköğretim kademesindeki bütün derslik, donatım, makine-teçhizat ve köy öğretmen lojmanı ihtiyacının birkaç yıl içinde karşılanması için son iki yıldır uygulanan politika sürdürülecektir. Bu cümleden olarak, şehirlerde artan nüfus için gerekli derslik ihtiyacının karşılanması, ikili ve üçlü tedrisatin asgariye indirilmesi; ayrıca okulsuz köy kalmaması ve ilköğretimin kalitesinin yükseltilmesi hedef alınmıştır.

Çocuklarımızın yeterli eğitim şartlarına kavuşturulması için vatandaşlarımızın gösterdiği büyük ilgi ve sağladığı katkıları da Hükümetim adına memnuniyetle kaydediyorum.

Meslekî ve teknik eğitimde kapasite yaratma ve teçhizatlanma açısından önemli mesafe alınmıştır. 1984'den itibaren talebi olan dallarda yeterli meslekî programların uygulamaya konmasına ve okullarımızın yaygın eğitim için azamî seviyede kullanılmasına önem verilecektir. 1984, Millî Eğitim Bakanlığımızın bu alanda büyük atılım yapacağı bir yıl olacaktır.

1984'te 30 ortaokul, 25 lise, 16 pansiyon binası, 20 erkek teknik, 11 kız teknik, 7 yeni ticaret lisesinin yapımına başlanacaktır.

Yükseköğretimde politika ve uygulama bütünlüğü Yükseköğretim Kurulu ile sağlanmış, dağınık ve çeşitli statülerdeki yükseköğrenim 27 üniversitenin çatısı altında birbirleriyle tutarlı esaslara bağlanmıştır. Bu üniversitelerden bir kısmı yeni olup; bunlardan Konya Selçuk, Malatya İnönü, Antalya Akdeniz, Van 100'üncü Yıl Üniversitelerinin inşaatlarına bu yıl başlanacaktır.

Sağlık hizmetlerinin yurt sathında yaygınlaştırılmasının 1992 yılı sonuna kadar tamamlanması, 1983 yılı içinde yürürlüğe giren kanun ile hükme bağlanmıştır. Halen

47 il ve 20 eğitim bölgesinde hizmetler fiilen sosyalleştirilmiştir. 1992 yılı sonuna kadar bütün illerde gerekli alt yapının oluşturulmasına çalışılacaktır. 1984 yılı Yatırım Programı ile 34 sağlık ocağının ve 54 sağlık evinin yıl içinde tamamlanması öngörülmektedir. Halen yürütülmekte olan hizmetlerin makine-teçhizat ve sair noksanlarının tamamlanmasına öncelik verilmiştir. 2514 sayılı Mecburî Hizmet Kanunu ile sağlık personelinin yurt sathında dengeli dağılımında büyük mesafe atanmıştır.

Çeşitli kuruluşlara ait projeler ile 1984 yılı sonunda 8.500 yatak kapasitesi devreye girecektir. Yatak sayısı kadar, yataklı tedavi hizmetlerinde, yatakların daha verimli kullanılması da önem taşımaktadır.

Şehir altyapısının geliştirilmesi için yapılan yatırımlar arttırılmıştır. 10 yıllık içme suyu, kanalizasyon planının ikinci yılına girilmiştir. 1984 yılında 85 içme suyu, 3 kanalizasyon projesi tamamlanacak, 93 içme suyu ve 14 kanalizasyon projesinin yapımına başlanacaktır.

Kalkınmada öncelikli illerimizdeki mevcut potansiyeli süratle harekete geçirerek ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamaya, böylece gelişmişlik farklarını gidermeye büyük bir önem veriyoruz.

Bu illerimizde gerek kamu yatırım ve teşvik politikaları ile gerek millî kalkınma planlarımızın ilkelerine bağlı olarak hazırlanan özel gelişme programları ve projeleri ile geçmişte olduğundan daha hızlı ve dengeli bir gelişme sağlamaya büyük gayret sarf ettik.

Kalkınmada öncelikli 25 ilimize götürülecek hizmetler için yatırım programları ile tahsis edilen imkânlar her yıl arttırılmaktadır. III'üncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde toplam yatırımların ortalama olarak yüzde 23,2'si, 1978-1981 döneminde de yüzde 25,4'ü bu illerimize tahsis edilmişken, bu oran 1982-1984 yıllarında ortalama yüzde 27,7'ye çıkarılmıştır.

Bu illerimize yol, içme suyu, elektrik, okul, radyo ve TV, öğretmen lojmanı gibi hizmetlerin götürülmesi öncelik taşımaktadır.

1977 sonunda kalkınmada öncelikli illerimizin bin 181 köyünde elektrik bulunmakta idi. 1980 sonunda bu rakam 3 bin 85'e, 1982 sonunda 4 bin 670'e ulaşmıştır. 1983 yılında bin 300 ve 1984 yılında da bin 852 köyümüze elektrik götürülmesi programlanmıştır.

1984 yılında kamu eliyle inşa ettirilecek toplam 5 bin 800 dairenin 3 bin 600'ü bu illerimizde olacaktır. Yine bu illerimizde sağlık hizmetlerine ilişkin olarak 3 bin 450 adet yeni yatak kapasitesi yaratılacaktır. Son yıllarda köy içme sularında kalkınmada öncelikli yörelerimize ağırlık vermekteyiz. Son üç yılda bu illerimizde, 3 bin 500 köye su götürülmüştür. 1984'te 1.200 köye daha aynı hizmetin sağlanması öngörülmektedir. 1983'te yüzde 70'in üstünde artırılan stabilize köy yolu yapımının 1984'te yeniden yüzde 40'ın üstünde arttırılması ile stabilize köy yollarına 6 bin kilometrelik bir ilave yapılması programlanmıştır.

Bu illerimizde sadece Devlet hizmetlerinin yeterli seviyeye yükseltilmesi değil, refahı arttıracak projelerin gerçekleştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Kalkınmada öncelikli illerdeki potansiyeli daha iyi değerlendirebilmek amacıyla kırsal kalkınma projeleri uygulamasına devam edilmektedir.

Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesinden sonra, toplam maliyeti 138 milyon dolar olan Erzurum Entegre Kırsal Kalkınma Projesine de başlanılmıştır.

Kalkınmada öncelikli illerimizin temel meselelerinden birisi de yeterli sayı ve kalitede teknik personel ve sağlık personelinin bulunmamasıdır. Yıllardır devam eden bu boşluğu ortadan kaldırmak ve vatandaşlarımızı yeni imkânlarla kavuşturmak maksadıyla bu alanda da gereken tedbirler alınmış ve alınmaktadır.

Danışma Meclisinin çok değerli üyeleri;

Hükümetimizin görevde bulunduğu süre içinde Büyük Atatürk tarafından tespit edilmiş olan ilkeler, savunma ve dış politikamızın temel prensiplerini teşkil etmiştir.

İç ve dış güvenliğimizin en büyük ve sarsılmaz teminatı Kahraman Silahlı Kuvvetlerimizdir. Ordumuzun her yönden, modern silah ve teçhizat ile güçlendirilmesi, içte savunma sanayiinin kuvvetlendirilmesi için büyük mesafeler kaydedilmiştir.

Büyük Atatürk tarafından tespit edilmiş olan ilkeler, dış politikamızın temel prensiplerini teşkil etmiştir.

Son yıllarda Uluslararası durum tehlikeli gelişmelere yol açabilecek ve endişe verici bir nitelik arz etmektedir. Doğu-Batı ilişkileri bütün çabalara rağmen Dünya Barışı için muhataralı gerginliğini muhafaza etmektedir. Dünyanın birçok bölgesinde her an merdivenleşmeye müsait sıcak ihtilaflar sürüp gitmektedir.

Birçok ülkeyi olumsuz bir şekilde etkileyen Uluslararası ekonomik kriz ve düzensizliğe çözüm getirecek çare henüz bulunmuş değildir.

Uluslararası durumun bu karanlık tablosu, özellikle nazik bir coğrafi ve stratejik konumu olan ülkemiz bakımından, dış politikada azamî dikkati gerektirmektedir. Görevde bulunduğumuz sırada dış politikamız bu olgunun bilinci içinde yönlendirilmiştir. Başlangıçta da işaret ettiğim üzere bu hususta en değerli ilham kaynağımız, Büyük Atatürk'ün bize miras bıraktığı dış politika felsefesi olmuştur.

Özellikle Doğu-Batı ilişkilerindeki gerginliğin bir sıcak çatışmaya dönüşmemesinin temel şartı, karşılıklı güç dengesinin taraflardan birinin aleyhine bozulmamasıdır. Bu sağlandıktan sonra yapılacak iş, bu güç dengesinin mümkün olabilecek en alt düzeye indirilmesine çalışmak ve silahsızlanmayı nihai bir amaç olarak saklı tutmaktır. Bizim çabalarımız daima bu yönde olmuştur. Bir yandan mensup bulunduğumuz ittifakın, barışın muhafazası için gerekli gördüğümüz caydırıcı ve inandırıcı gücüne katkıda bulunurken, diğer yandan iki blok arasında gereksiz ve tehlikeli olabilecek sürtüşmelerin bertaraf edilmesi yönünde çaba harcadık ve harcamaktayız. Gerek karşılıklı güç dengesinin daha alt düzeye indirilmesi, gerek nihai amaç olan silahsızlanma için yapılan çalışmaları samimiyet ve inançla desteklemekteyiz. Bütün bunları yaparken de tehlikeli olabilecek bir idealizmle değil, mevcut olgu ve koşulların bilinçli değerlendirilmesine dayanan bir gerçekçilikle hareket etmekteyiz.

Diğer ülkeler ve özellikle komşularımızla olan ilişkilerimizde, temel davranışımızı, bir taraftan Millî Güvenliğimiz ve dünya barışının gerekleri, diğer taraftan da karşılıklı haklara riayet ve devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmamak ilkeleri şekillendirmektedir. Bu anlayış ve tutum içinde olan hiçbir ülke ile sorunumuz yoktur. Güvenliğimiz, bağımsızlığımız, toprak bütünlüğümüz ve haklarımızın muhafazası

hususundaki duyarlılığımız ve kararlılığımızın herkes tarafından hiçbir tereddüde meydan bırakmayacak şekilde bilinmesini sağlamak dış politikamızın özel itina gösterdiğimiz önemli bir veçhesini oluşturmaktadır.

Dünyada ve özellikle bulunduğumuz bölgede maalesef sürüp gitmekte olan sıcak ihtilafları endişe ile izlemekteyiz, sadece bölgemiz için değil, dünya barış ve istikrarı için de tehlikeler arzeden Orta -Doğu sorununun bir çözüme kavuşması şöyle dursun, her geçen gün yeni tehlikeli gelişmelere sahne olması, bu sorunun adil ve barışçı bir çözüme biran evvel kavuşması zarureti daha güncel bir hale getirmektedir. Her zaman söylediğimiz gibi, bu sorunun temelinde, Filistin halkının meşru haklarının kabaca inkârı yatmaktadır. Hiçbir ülkenin var olma hakkını, başkalarının aynı hakkını elinden almak suretiyle sağlam ve müstakar bir zemine oturtması mümkün değildir. Türkiye Orta-Doğu sorunu ile sadece bölgenin güvenliği açısından değil, aynı zamanda bölgedeki ülkeler ile olan yakın tarihî ve kültürel bağları dolayısıyla da ilgilidir. Filistin halkının meşru haklarının gerçekleşmesi ve bütün bölge ülkelerinin barış ve istikrar içinde mevcudiyetlerini sürdürmelerini sağlayacak adil bir çözümün biran evvel sağlanması için çaba ve desteğimiz devam edecektir.

Afganistan'da yabancı işgalin biran önce sona ermesi ve Afgan Halkının kendi kaderine bizzat sahip olmasına imkân verecek koşulların fazla gecikmeden gerçekleşmesi en samimî arzumuzdur.

Her geçen gün bölge barışı için daha tehlikeli boyutlara ulaşan ve iki dost ve kardeş ülke için elem verici kayıplara neden olan İran-İrak savaşının bir türlü sona erememiş olması bize üzüntü ve endişe vermektedir. En kısa sürede sona ermesini yürekten dilediğimiz bu çatışmanın son bulması için bize düşebilecek rolü geçmişte olduğu gibi şimdi de oynamaya hazır olduğumuz bütün dostlarımız tarafından bilinmektedir.

Yunanistan ile olan ilişkilerimizde maalesef elle tutulur bir gelişme kaydedilmemiştir. Aramızdaki ciddî ihtilafların, kısır politika mülahazaları ile istismarının ne kadar tehlikeli olduğu açıktır. Bu nedenle, bu sorunların biran evvel çözümü için ciddî çaba harcamanın her iki ülkenin yararına olduğunun gecikmeden idrak edilmesini temenni ediyoruz. Daima açıkça belirttiğimiz gibi, biz sorunlarımızı görüşmeler yolu ile çözmeye hazırız.

Kıbrıs'ta Rumların gerçekleşmesi mümkün olmayan bazı ham hayaller peşinde hâlâ koşmakta olmaları, sorunun görüşmeler yolu ile çözülmesini gittikçe güçleştirmektedir. Kendilerine, bu tutumlarının beklentilerinin tam tersi sonuca neden olabileceğini gözden uzak tutmamalarını tavsiyede yarar görürüm.

Danışma Meclisnim değerli temsilcileri, Şimdi müsaadenizle Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin ülkemizle ilgili olarak aldığı son karara değinmek istiyorum.

Bu kararı alanlar, kararın amacının, Türkiye'yi parlamenter rejimin ihyasına zorlamak olduğunu ifade etmektedirler. Sadece bu düşünce tarzı, söz konusu kararı alanların gerçeklerin ne kadar dışında olduklarını göstermektedir.

Türk milleti hiçbir dış tesirin etkisinde kalmadan siyasî sistem olarak parlamenter demokratik rejimi benimsemiş bulunmaktadır ve tercihini bu yönde yapmıştır. Bunu, başkalarını tatmin için değil, bu rejimin kendisi için en uygun rejim olduğuna inandığından yapmıştır. *(Alkışlar)* Gerek 12 Eylül, gerek 12 Eylül'den sonra sarf edilen

çabaların tek amacı Türkiye’de demokratik parlamenter rejimi sağlam temellere oturtmaktır. Avrupa Konseyi Danışma Meclisinin Türkiye’de Demokrasi için önerdiği reçete, esasında demokrasiyi değil, demokrasiyi tahrip etmiş olan 12 Eylül öncesi koşulların ihyasını sağlayacak niteliktedir. Dolayısıyla, hem demokrasiyi isteyip, hem de bunu sağlamak için, onu tahrip edeceği belli bir reçetede ısrarlı olmak açık bir çelişkidir başka bir şey değildir.

12 Eylül harekâtının başından itibaren çizilen ve Sayın Cumhurbaşkanımızın tam bir açıklıkla belirttikleri programa göre, 6 Kasım günü, Türk milleti serbest oyları ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyelerini seçecektir. Parlamento üyelerini seçmek her milletin sadece kendine ait bir haktır ve bu karara herkes saygı duymak zorundadır. (Alkışlar)

Bu bakımdan, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyelerinin seçim sonuçlarını beklemeden yapmış oldukları beyanların parlamenter demokrasinin temel kuralları ile bağdaşmasına imkân yoktur.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri,

12 Eylül Harekâtı memleketimizde huzur ve güveni sağlamış, tarafsız, devletine bağlı, sadece kanunların emrinde olmanın şuuruna sahip bir idare tesis etmiştir.

12 Eylül Harekâtı üç rakamla seyreden fiyat artışlarını kontrol altına almış, döviz darboğazını aşmıştır.

Kanun tasarılarının yasama organındaki müzakereleri sırasında Danışma Meclisi Üyelerinin yapmış oldukları çok değerli katkıları için, hükümetimiz adına en samimî teşekkürlerimi arz ederim.

Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri

Demokratik, laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı, sağlam bir Devlet yapısını oluşturma yolunda, Kurucu Meclisin bir kanadını teşkil eden Danışma Meclisinin yapmış olduğu çok değerli çalışmalar Büyük Türk Milletince daima şükranla anılacaktır.

Yüce Heyetiniz demokratik ve laik bir hukuk devletinin yeniden kurulması yolunda evvela Anayasayı, sonra sırasıyla Siyasî Partiler ve Seçim Kanunlarını ve diğer kanunları büyük bir vatanseverlik ve maharetle hazırlanmış bulunmaktadır. Bu nedenle, Danışma Meclisinin yapmış olduğu çok değerli hizmetler, Cumhuriyet tarihindeki müstesna yerini daima muhafaza edecektir.

Sayın Başkan,

1984 yılı bütçesinin milletimize hayırlı olması dilekleriyle, Danışma Meclisinin değerli üyelerini hükümetim adına derin saygılarla selamlarım.¹⁰ (Sürekli alkışlar)

¹⁰ *Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 23, Birleşim 178, Sayfa 398-406

11 Kasım 1983 Cuma

1984 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Bütçe Plan Komisyonu Raporu

BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU — Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri;

Memleketimiz 12 Eylül 1980 öncesindeki karanlık günleri geride bırakarak, üç yıl süreyle yaşanan şartların gerektirdiği olağanüstü bir dönemi, Yüce Heyetinizce ilk günden itibaren belirtilen ve büyük bir dirayet, basiret ve titizlikle uygulanan program çerçevesinde, kademe kademe geçirmiştir.

Yüce milletimize has büyük bir olgunluk içinde, her türlü şüphenin gölgesinden uzak olarak, tarafsız ve hadisesiz bir şekilde cereyan eden 6 Kasım 1983 Genel Seçimleriyle de parlamenter demokratik döneme geçmek üzere bulunuyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, bu güç dönemde, itimadınıza mazhar olarak ve yüksek irşatlarınızdan sürekli şekilde yararlanarak, millet ve memleket hizmetinde bulunmuş olmaktan ve görev nöbetimizin, büyük Atatürk'ün, hâkimiyetin kayıtsız şartsız kaynağı olarak işaret buyurdıkları Yüce Milletimizin serbestçe tezahür eden iradesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeniden teşekkül ettiği ve normal demokratik sistemin başladığı bir noktada sona ermesinden büyük bir bahtiyarlık duyuyor, şahsım ve Hükümetim adına zatî devletlerine ve Millî Güvenlik Konseyi Üyelerine derin şükranlarımızı arz ediyorum.

Yakın geçmişin çok sıkıntılı problemlerinin halli yolunda, görev süremiz içinde almak zorunda olduğumuz tedbirler karşısında, millî menfaatleri, her zaman ferdî menfaatlerin üzerinde tutarak gösterdiği büyük feragat ve anlayış ile sağladığı destek münasebetiyle Yüce Milletimize şükranlarımızı sunmak isterim.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; kanunlarımızın gereği olarak 1984 Bütçesi Hükümetimizce hazırlanmış ve zamanında Danışma Meclisine sunulmuştur. Danışma Meclisince kabul edilen 1984 Bütçe Tasarısı, Yüce Heyetinizin tasvibine arz edilmiş bulunmaktadır.

Bütçeler, bir yandan uygulandıkları ekonomik ortamın etkisinde kaldıklarından, diğer yandan bu ortamı etkileyebilen önemli birer araç olduklarından, iç ve dış ekonomik şartların ve kalkınma hedeflerinin ışığı altında belirlenmektedirler.

1984 Malî Yılı Bütçesi de dünyadaki ve memleketimizdeki ekonomik gelişmeleri ve kalkınma hedeflerimizi dikkate alan değerlendirmelere dayandırılmıştır.

Dünya ekonomileri açısından en önemli husus, birkaç yıldır gelişmiş ülkelerde ve buna bağlı olarak dünya dış ticaretinde görülen durgunluğun devam etmekte olduğudur. Bu husus, sadece ihracatımızı etkilemekle kalmamakta, başka bazı sebeplerin de ilavesiyle Batı Avrupa'da çalışmakta olan işçilerimizin durumunu da güçleştirmekte ve bu işçilerimizin Türkiye'ye göndermekte oldukları tasarruflarını azaltmaktadır.

İthalatımız açısından ise olumlu etkiler yaratan yurt dışı bir gelişme, daha önceki yıllarda ödemeler dengesinde büyük baskı yaratan petrol fiyatlarındaki artışların durmuş, olması, hatta bu fiyatlarda gerilemeler görülmesidir. Öte yandan, bu faktör,

başlıca gelir kaynağı petrol olan bazı ticarî partnerlerimizin, Türkiye'den yaptıkları ithalat açısından bazı olumsuz etkiler de yaratmaktadır.

Yurt içinde ise son üç yılda olumlu yönde çok önemli ekonomik gelişmeler sağlanmıştır. İki yıl üst üste gerileyen gayri safi millî hasılamız 1981 yılında yüzde 4, 1982 yılında yüzde 4,6 ve 1983 yılında da yüzde 3,2 oranında artış göstermiştir.

1983 yılında hava şartlarına bağlı olarak gerileyen hububat üretiminin etkisiyle tarım sektöründe ve dolayısıyla millî gelirden hedef alınan yüzde 4,8'lik artışın bir miktar gerisinde kalınmıştır. Ancak, şu hususu da ilave etmeliyim ki, 15 Eylül itibarıyla yapılmış olan tahminlerde 1983 yılı için yüzde 7,4 oranında yüksek bir sınıai gelir artışı beklenmektedir.

Son üç yılda, üzerinde durduğumuz ve önemli başarı elde ettiğimiz problemlerden biri, enflasyon hızının düşürülmesi olmuştur. Yüzde yüzleri aşan bir seviyeden 1982 yılında yüzde 25'e düşürülmüş olan enflasyon oranının 1983 yılında yüzde 20'ye indirilmesini hedef almış bulunmaktaydık. 9 aylık neticeler, geçen yılsonuna göre toptan eşya fiyatlarında, yüzde 24,3, Ankara ve İstanbul geçinme endekslerinde sırasıyla yüzde 23,5 ve yüzde 22,1 oranında artış olduğunu göstermektedir. Bu durumda yüzde 20'lik enflasyon hedefinin yılsonunda bir miktar aşılacağı anlaşılmaktadır.

Enflasyon yanında bir diğer temel problemimiz olan ödemeler dengesi konusunda da görev süremiz içinde büyük başarılar elde edilmiş, yeni pazarlara girilerek ihracatın miktarı artırılmış ve ihracatın yapısı sınıai ürünler lehine değiştirilmiştir. Ancak, 1983 yılının ilk sekiz ayında ihracat artış hızında yavaşlama görülmektedir. Bu yavaşlamanın başlıca sebebi, dış fiyatlardaki gerilemeler ile Irak ve Libya'ya yönelik ihracatın azalmasıdır.

1984 Bütçesinin belirlenişinde bu gelişmeler yanında, yatırım, bütçe ve KİT uygulamaları ve gelir imkânları da değerlendirilmiş, hedef tespiti yönünden ise uzun vadeli plan ile ilgili düzenleme dikkate alınmıştır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının genel seçimler sonucunda teşekkül edecek Meclis ve uygulamayı yürütecek hükümet tarafından hazırlanmasına imkân verme ve gelecekte plan takvimi ile Meclislerin görev süreleri arasında uyum sağlama amacıyla bir yıl ertelenmesi ve 1984 yılı için Hükümet Programı ve izlenmekte olan politikalar doğrultusunda bir geçiş programı hazırlanması, 2897 sayılı Kanunla kabul edilmiş olduğundan 1984 Bütçesinin dayandırıldığı genel ekonomik hedefler, bu program çerçevesinde belirlenmiştir.

1984 yılında, tarımsal gelirin %3,5 sınıai gelirin %6,6 oranında artması; gayri safi millî hâsıla artışının %5, enflasyon hedefinin %25 olması, ödemeler dengesinde carî işlemler açığının 850 milyon dolar civarına indirilmesi; bu amaçla ihracatın carî dolar fiyatlarıyla %10 civarında artması hedef alınmıştır.

1984 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının %6, kamu yatırımlarının da %5,8 oranında artması öngörülmüştür. Kamu yatırımları içinde altyapı projelerine verilmekte olan önem sebebiyle, konsolide bütçe yatırımlarının payı artmaya devam edecektir. Yatırım öncelikleri konusunda üç yıldır uyguladığımız politikada değişiklik öngörülmemiştir. Toplam tutarı 1,7 trilyon olan kamu yatırımlarının, %44'e yakını enerji ulaştırma ve haberleşmeye ayrılmıştır.

Kamu yatırımları açısından 1984 yılının bir diğer özelliği; son üç yıldır ısrarla takip ettiğimiz mevcut projeleri tamamlama politikası sonucunda, programa yeni proje alabilir ve programda bulunan bazı projelere de yeni bir hız verebilir duruma gelmiş olmamızdır. Bu imkân, özellikle sulama ve enerji projelerinde kullanılmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; 1984 Bütçesi, ekonomik konjonktürün ve enflasyonu kontrol altına alma politikalarının icapları ile istikrarlı kalkınma, hızlı ve sürekli ihracat artışı sağlamak, istihdama katkıda bulunma, devlet memurlarının ve emeklilerin reel gelirlerini koruma hedeflerini dengeli biçimde gözeten ve aynı amaçlarla uygulanacak para-kredi, fiyat, dış ticaret ve teşvik politikalarını destekleyecek bir yapıda hazırlanmıştır; ödenek tahsislerinde tasarrufa itina edilmiş, yatırım politikasının öncelikleri ve Devlet hizmetlerinin gerekleri dikkate alınmıştır. Bu çerçevede, Hükümetimiz 1984 yılı konsolide bütçe büyüklüğünü 3 trilyon 250 milyar lira olarak belirlemiştir.

Danışma Meclisinde yapıcı bir şekilde müzakere olunan bütçenin toplam büyüklüğü, burada kabul edilen değişikliklerle birlikte 3 trilyon 261,1 milyar lira olmuştur. Bu miktarın %45,8'ini teşkil eden 1 trilyon 494,1 milyar lira cari harcamalara, %22,8'ini teşkil eden 742,2 milyar lira yatırım harcamalarına ve %31,4'ünü teşkil eden 1 trilyon 24,8 milyar lira da transfer harcamalarına tahsis edilmiştir.

Cari harcama ödeneklerinin 834 milyar lirası personel giderlerine, kalan 660,1 milyar lirası da diğer cari giderlere ayrılmıştır.

1984 Bütçesinde, 1983 bütçesinin, başlangıç ödeneklerine göre %25,4 oranında bir artış öngörülmektedir. Bu artış; cari harcama ödeneklerinde %25,9 yatırım ödeneklerinde de %32,4 oranındadır.

1984 malî yılı bütçe gelirlerinin de 3 trilyon 261,1 milyar liraya ulaşması öngörülmektedir. Bu miktarın, 2 trilyon 886,6 milyar lirasını genel bütçe gelirleri, 74,5 milyar lirasını katma bütçe gelirleri, 300 milyar lirasını ise iç istikraz hasılatı oluşturmaktadır.

Genel bütçe gelirlerinin 2 trilyon 290 milyar lirasının vergilerden, 346 milyar lirasının vergi dışı normal gelirlerden ve 250,6 milyar lirasının da özel gelirler ve fonlardan sağlanacağı tahmin edilmiştir.

Toplam vergi gelirlerinin %58,1'ini, gelir üzerinden alınan vergilerin %3,1'ini servetten alınan vergilerin, %13,5'üğünü mallardan alınan vergilerin, %13,1'ini hizmetlerden alınan vergilerin ve %12,2'sini de dış ticaretten alınan vergilerin oluşturması beklenmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, Millî Güvenlik Konseyinin Sayın Üyeleri; göreve başladığımızdan bu yana, tarım, sanayi, enerji, haberleşme, konut ve diğer altyapı hizmetleri gibi sektörlerde, gelişme politikaları, kalkınmada öncelikli yörelere özel bir önem verilerek yeniden belirlenmiş ve bu alanlarda bazı yeni hamleler başlatılmıştır. Bu gayretlerin bir kısmı sonuçlarını vermeye başlamış olmakla birlikte, diğer bir kısmı, gerekli yatırımların sürdürülmesine ve tamamlanmasına bağlı olarak olumlu etkilerini ilerde göstereceklerdir.

Gelecekteki gelişmemizin daha hızlı ve daha dinamik bir şekilde gerçekleşmesi açısından kayda değer bulduğumuz bir diğer husus da, birçok alanda yapılmış olan temel

kanunî düzenlemelerdir. Vergi, banka sistemi, sermaye piyasası, çalışma hayatı, İktisadî Devlet Teşekkülleri, Kamu İktisadî Kuruluşları sistemi ve devlet ihaleleri konusunda gerçekleştirilmiş olan bu düzenlemeleri fevkalade önemli sayıyor, bu hususun ekonomide istikrarın sağlanması, döviz darboğazının aşılması ve kamu harcamalarının disiplin altına alınması konusunda sağlanan olumlu gelişmelerle birlikte, gelecekteki kalkınmamız açısından çok değerli bir altyapı oluşturduğuna kani bulunuyoruz.

1984 Malî Yılı Bütçesi, son üç yılda, bu suretle kazanılmış olan zemini korumayı ve sağlanmış olan imkânlardan, memleketimizin sorunlarının çözümünde yararlanmayı hedef almış bulunmaktadır. Gelişmemiz bakımından önemli bir basamak teşkil edeceğine inandığımız 1984 Malî Yılı Bütçesinin memleketimiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diler, şahsım ve Hükümetim adına Yüce Heyetinize saygılarımı sunarım.

Arz ederim.¹¹

¹¹ *MGK Tutanak Dergisi Dönem 1, Cilt 11, Birleşim 183, Sayfa 396-398

TURGUT ÖZAL
Türkiye Cumhuriyetinin 19. Başbakanı

BİYOĞRAFI

Halil Turgut ÖZAL

(1927 Malatya - 1993 Ankara)

Türkiye Cumhuriyetinin 19. Başbakanı, 45, 46. Hükümet Başkanı

Halil Turgut ÖZAL

45. ve 46. dönem hükûmetlerinde başbakanlık yapmış ve ardından sekizinci cumhurbaşkanı seçilerek, görevi başında hayatını kaybetmiş olan Türk siyasetçisi ve devlet adamıdır.

Bilecik'in Söğüt ilçesinde başladığı öğrenim hayatını Mardin, Konya ve Kayseri'de sürdürdü. 1950'de İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Fakültesini bitirerek tamamladı.

Evlendikten sonra, Amerika'da Texas Tech Üniversitesine ihtisas yapmaya giden Turgut Özal ekonomi alanında eğitim alır.

Geri döndüğünde EİEİ Genel Müdür Yardımcılığı görevine başlar. 1958'de Planlama Komisyonu'nda görev alır. 1959'de Ankara'da askerlik görevine başlar. Askerlik görevinden sonra, Devlet Planlama Teşkilatı'nın kuruluşunda çalışır.

1967'de DPT Müsteşarı, 1971'den 1973'e kadar Dünya Bankası Sanayi Dairesi'nde danışmanı görevlerinde bulundu. Özal yurda döndükten sonra özel sektörde birçok kuruluşta yöneticilik görevlerinde bulundu,

1977 Milletvekili Genel Seçimlerinde Millî Selamet Partisi'nden İzmir milletvekili aday oldu. 43. Hükümet döneminde Başbakanlık Müsteşarlığı ile DPT Müsteşar vekilliği görevlerine getirildi. "24 Ocak Kararlarının" mimarı olarak anıldı. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, bu politikaları devam ettirmek amacıyla Bülend Ulusu Hükümeti'nde ekonomiden sorumlu Başbakan yardımcılığı görevine getirildi. Bu göreve getirildikten 22 ay sonra, 14 Temmuz 1982 yılında istifa etti.

20 Mayıs 1983'de Anavatan Partisi'ni kurdu. 6 Kasım 1983 seçimlerinden 211 milletvekili ile çıkarak tek başına iktidara geldi. 45. Hükümeti kurarak Türkiye'nin 25. Başbakanı oldu. 1984 yerel seçimlerinden de başarıyla çıkan Özal, 13 Nisan 1985'de yapılan ilk kongrede tekrar genel başkanlığa seçildi.

1987 yılında yapılan genel seçimlerde de 292 milletvekili çıkartarak tekrar çoğunluğu sağladı ve 46. Hükümet'in başbakanı oldu.

Özal 1989'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde aday oldu. İlk turda Turgut Özal 247, ikinci turda 256 oy, 3. Turda 263 oy alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 8'inci Cumhurbaşkanı oldu.

I. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ
45. Cumhuriyet Hükümeti
(13.12.1983-21.12.1987)

19 Aralık 1983 Pazartesi

45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sayın üyeleri;

Büyük Türk Milletinin iradesini temsil eden Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına saygı ile selamlıyorum. *(Alkışlar)*

Sayın Cumhurbaşkanı, Hükümeti kurma görevini 7 Aralık 1983 günü şahsıma tevdi ettiler. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca 13 Aralık 1983 günü 45'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. Anayasanın 110'ncu maddesine göre, Hükümet Programımızı Yüksek Heyetinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem Milletvekilleri, 6 Kasım 1983 seçimleri ile Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. Bir defa daha milli iradenin tecellisi neticesinde teşkil olunan Yüce Meclisimizin milli tarihimizde alacağı yer her bakımdan çok mühim olacaktır. Türkiye Cumhuriyetinin 60'ıncı Yılına idrak ettiğimiz 1983 yılı, inşallah Aziz Milletimizin yepyeni bir kalkınma ve ilerleme hamlesinin başlangıcı olarak anılacaktır.

6 Kasım seçimlerinde Yüce Türk Milleti o yanılmaz sağduyusu ile demokratik nizama olan inancını ve sahipliğini en güzel şekilde ortaya koymuştur.

Büyük Önder Atatürk'ün, "Hâkimiyet Kayıtsız Şartsız Milletindir" düsturu, değerinden bir nebze kaybetmeksizin gönüllerimizde yaşamaya devam etmektedir. Bu vesile ile Başkomutan Atatürk'ün çizdiği yoldan ayrılmayarak millet iradesinin gerçekleşmesini sağlayan ve demokrasiye bağlılığını bütün dünyaya bir daha ispat eden Türk Silahlı Kuvvetlerine huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum. *(Alkışlar)*

12 Eylül 1980 öncesi dönemde, Türk Devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır. Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri, memleketi bir iç savaşın eşiğine getirmiştir. Milli birlik ve bütünlüğümüzü sağlamak üzere geçici olarak devlet yönetimini üstlenen Milli Güvenlik Konseyi, kısa zamanda huzur, güven ve asayiş temin etmiş, gösterdiği iyi niyetli ve başarılı çalışmalarla milletimizi ve Devletimizi tehlikelerden kurtarmıştır. 7 Kasım 1982 tarihinde milletin büyük bir çoğunlukla kabul ettiği yeni Anayasa ile 6 Kasım seçimlerine kadar uzanan demokrasi yolunun açılması da, yine bu iyi niyetli çalışmaların bir neticesidir.

Değerli üyeler, Anavatan Partisi olarak aziz milletimizin teveccühü ile çoğunluk iktidarı olmaya hak kazandık. Bunun için mutlu ve gururluyuz. Bütün gücümüzle bu teveccühe layık olmaya çalışacağız.

Millet iradesi ile devlet idaresi, Hükümetimiz süresince elele verecektir. Yalnız Anavatan Partisinin değil, bütün milletimizin Hükümeti olma şuru ile görevimizi yapacağız. Kendi partimizin desteğine olduğu kadar, Hükümet dışındaki partilerin de yardımlarına, ikazlarına ve tenkitlerine değer vereceğiz. Ciddiyet, müsamaha ve tenkide tahammül, muhalefetle olan münasebetlerimizde başlıca stratejimiz olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimizin takip edeceği temel ilkeleri ve hedefleri sıralamadan önce, göreve başladığımız Aralık 1983 Türkiye'sinin genel durumunu ve meselelerini ana hatları ile tespit etmek istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımız 7 Aralık günü Parlamentoda yaptıkları konuşmalarında; "Milletvekillerini bekleyen birçok sorunların başında, anarşi ve terörle mücadele, ekonomik sıkıntılar ve çıkarılması gereken kanunlar gelmektedir" buyurmuşlardır.

Sayın üyeler, önümüzdeki dönemde Türkiye'yi çetin meseleler beklemektedir.

12 Eylül yönetimi sayesinde anarşi ve terörle mücadelede büyük merhaleler katedilmiş, anarşi ve terör sindirilmiş ve sokaklar tekrar yürünebilecek hale gelmiştir. Ancak bu konudaki bütün iyi niyetli gayretlere rağmen henüz anarşinin kökü kazınamamıştır. Kışkırtıcı mihraklar ve elebaşların bir kısmı yeraltına sinmiş ve tekrar meydana çıkmak için fırsat kollamaktadırlar.

1974'den başlayarak 12 Eylül 1980'e kadar anarşik olayların gelişimini tetkik ettiğimizde, bu dönemde anarşinin çığ gibi büyüdüğünü görüyoruz. Son üç yıllık dönemde anarşik olaylar süratle gerilemiş; olay, ölü ve yaralı sayıları bakımından yapılan değerlendirmelere göre 1975 yılındaki göstergelere kadar düşürülmüştür.

12 Eylül'den sonra anarşi ile mücadele konusunda gösterilen bu başarının devam ettirilerek anarşinin ortadan kaldırılmasına çalışacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhalefetiyle, iktidarıyla, yasama ve yargı organlarıyla, eğitim sistemiyle, basınıyla, sendikalarıyla, radyosu ve televizyonu ile bütün meşru güçler, bu konuda elele vermelidir.

Memleketin ihtiyaç duyduğu köklü bir huzur ve güven ortamının ancak bu şekilde yerleşeceğine inanıyoruz.

Milli birlik ve dayanışmanın sarsıntı geçirdiği, anarşi ve terörün kol gezdiği günler artık geride kalmıştır. Milletimizin o acı günleri tekrar yaşamaya tahammülü yoktur.

Demokrasinin Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi için önümüzdeki beş yıl çok önemli bir fırsattır. Hükümet olarak, Yüce Meclisimizin de yardımlarıyla bu fırsatı en iyi şekilde kullanmaya kararlıyız.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'nin meselelerinde, milli birlik, asayiş ve huzurun temininden sonra ikinci sırayı iktisadi ve sosyal meseleler almaktadır. Anarşinin nüksetmemesi için en önemli şartlardan birisi de, ekonominin düzgün ve devamlı iyileşerek götürülmesi mecburiyetidir.

1950 yılından itibaren Türkiye ekonomisinde dikkate değer gelişmeler kaydedilmiştir. Zaman zaman ortaya çıkan ve kısa süren ekonomik krizlere rağmen alınan sonuçlar ümit vericidir. Nitekim, 1963-1976 döneminde ortalama %6,5 olarak gerçekleşen gayri safi milli hâsıla artış hızı, dünyada örnekleri nadir görülen kalkınma hızları arasında sayılmaktadır.

1973 yılı sonlarında başlayan petrol fiyatlarındaki artışlar dünyada olduğu kadar Türkiye'de de yıldan yıla süratle büyüyen ekonomik bunalımın önemli sebeplerinden birini teşkil etmiştir. Petrol faturası ile birlikte ithal edilen sınai mallar fiyatındaki artışlar, dış ödemeler bilançosunu ve enflasyonu için içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Ancak bütün bu olumsuz gelişmeleri sadece dış etkenlere bağlamak hatalıdır. Sonuçları önceden görülebilen muhtemel ekonomik bunalıma karşı çeşitli koalisyon hükümetleri zamanında kararlı ve etkin tedbirler alınamamış, bölük pörçük alınan tedbirler ise problemi daha da büyütmeğe öteye götürememiştir.

1977 yılından itibaren kendini iyice hissettirmeye başlayan ve 1979 yılında had safhaya gelen ekonomik kriz, ülkemizde enflasyonu, karaborsayı, yoklukları daha

önceki dönemler ile kıyas edilemeyecek boyutlara ulaştırmıştır. Dış ödemeler dengesi tamamıyla çıkmaza girmiş, milli gelir ilk defa gerilemiş; petrol, tüpgaz, yemeklik yağ, ampul gibi acil ihtiyaç maddelerinin temininde bile acze düşülmüştür. Çift fiyatların teşekkülü haksız kazançlara yol açmış Merkez Bankası en küçük transferleri bile yapamaz hale gelmiştir. Yakıtsızlık yüzünden 1979-1980 kış aylarında zor günler yaşanmıştır. Bütün bu sıkıntıların giderilmesi amacıyla 24 Ocak 1980 tarihinde Ekonomik İstikrar Programı yürürlüğe konulmuştur.

Ekonomik İstikrar Programı bir kaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını göstermiş, özellikle 12 Eylül 1980'den sonra anarşi ve terörün de ortadan kalkmasıyla ekonomik tablo süratle iyileşmeye başlamıştır. Program 24 Ocak 1980'den sonra da ilave tedbirlerle geliştirilmiştir.

İstikrar Programının ilk sonuçları enflasyonun hızla aşağıya çekilmesi; yoklukların, karaborsanın ve haksız kazançların ortadan kaldırılması, transferlerin tekrar normale döndürülmesi olmuştur. Dış itibarı süratle düzelen Türkiye, tekrar kredi verilebilir ülkeler arasına girmiştir.

Enflasyonla mücadelede büyük mesafe katedilmiş; 1979-80'lerde %100'lerin üzerinde seyreden enflasyon hızının, 1981'de %36'ya, 1982'de ise %25'e indirilmesi başarılmıştır.

İhracatta büyük bir hamle yapılmış ve 1976-1979 arasında sadece 2 milyar dolar civarında seyreden ihracatımız, 1980'de 2,9 milyar dolara, 1981'de 4,7 milyar dolara, 1982'de ise 5,8 milyar dolara erişmiştir. İhracatımızdaki bu artış yanında ihracatın yapısı sanayi malları lehine olarak çok büyük bir değişme göstermiştir.

Diğer bir önemli gelişme de büyüme konusunda kaydedilmiş, 1979'da gerilemeye başlayan gayri safi milli hasıla 1981'de %4,2 ve 1982'de %4,4'lük artış göstermiştir.

Muhterem üyeler, üzülererek belirtmemiz gerekir ki, 1982 yılı sonlarından itibaren, ekonomideki bu müspet gelişme eğilimi tersine dönmeye başlamış, özellikle 1983 yılının ikinci yarısından sonra kötüye gidış hızlanmıştır.

1983 yılı için %20 enflasyon, %4,8 kalkınma hızı, 7 milyar dolar ihracat hedefi öngörülmüştür. Ancak 1983 yılı sonunda programlanan hedeflerin bir hayli gerisinde kalınacağı; kalkınma hızının %3 civarında olacağı, ihracatın geçen yılın seviyesinde gerçekleşebileceği ve enflasyonun %40'a yaklaşacağı maalesef anlaşılmaktadır.

Son üç aylık enflasyonun gidişi, şayet müdahale edilemezse önümüzdeki yıl için ciddi bir tehlike teşkil edecektir. Şurasını belirtelim ki, enflasyonla mücadelede fiyatlar genel seviyesinin azalış veya artış eğiliminde oluşu fevkalade önemlidir. Gittikçe hızlanarak artış gösteren bir enflasyonu tekrar düşürebilmek son derece zor bir iştir. 1984 yılı hedefi olan %25'lik enflasyon oranına ulaşabilmek bu sebeple ilave bir gayret ve fedakârlığı gerektirecektir. 1983 yılındaki tablo enflasyonu kontrol etmenin ne kadar zor ve ne kadar dikkat isteyen bir iş olduğunu bir defa daha göstermiştir.

Değerli üyeler, diğer taraftan, KİT ürünlerinde gerekli ayarlamalar zamanında yapılmadığı için özellikle son altı ayda Merkez Bankası kaynaklarına müracaat artmış, bu durum da enflasyonu ciddi bir şekilde körüklemiştir. Şirket ve banka kurtarma operasyonlarına büyük miktarlardaki meblağları tahsis etmenin doğurduğu mahzurları uzun uzun anlatmayı gereksiz buluyorum.

Bu olumsuz tablo maalesef burada bitmemektedir. 1983 yılında vatandaşın tasarruflarına enflasyon oranının üstünde bir gelir verme politikasından sapılmış, bunun neticesinde banka tasarruf mevduatları artış hızı 1982 yılına göre gerilemiş, tasarrufların bir kısmı 1980 öncesi olduğu gibi, yine altına, lüks gayrimenkule ve lüks tüketime yönelmiştir.

1983 yılında takip edilen para, vergi ve harcama politikaları ile tasarrufu caydırıcı uygulamalar ve gerekli ekonomik kararların tam olarak alınamaması, 1983 yılı bütçe dengesini büyük ölçüde zedelemiş ve ödemelerin de aksamasına sebep olmuştur.

Bütün bu olumsuz gelişmeler, gerekli tedbirler alınmadığı takdirde 1984 yılı bütçesinde esasen mevcut olan açığın daha da artması neticesini doğuracaktır.

Sayın milletvekilleri, yanlış ekonomik politikalar uygulanırsa; refah değil fakirlik yaygınlaşır. Türkiye bu acı tecrübeyi 1980 öncesi uygulanan enflasyonist politikalarla yaşadı. Sadece 1978 ve 1979 yıllarında memurun, işçinin, dar gelirlinin satın alma gücü yarı yarıya azalmıştır. Enflasyonu dizginlemek çok zor bir iştir. Yaptığımız işin kıymeti hemen fark edilmez. Ancak; sosyal adaletçi politika uygulamanın, gelir dağılımını iyileştirmenin anahtarı da enflasyonun azaltılmasıdır. Bu bakımdan, içinde bulunduğumuz şartlarda, başta işsizlik ve gelir dağılımındaki düzensizlik olmak üzere sosyal göstergelerin de müspet olmadığına işaret etmek isteriz.

Bütün bu anlattıklarımızın gayesi, geçmişi kötülemek değil, 1983 Aralık ayında Türkiye'nin içinde bulunduğu şartları Yüce Milletimizin huzurunda tespit etmek ve gelecekte Hükümetimizin yapacaklarını daha iyi açıklayabilmektir.

Yüce Meclisin Sayın üyeleri, Hükümetimizin millet ve devlet varlığında önemli olan temel görüşlerini ve ilkelerini sizlere şu şekilde özetlemek istiyorum:

Hükümetimiz milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas alan bir hükümettir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Milliyetçilik anlayışımız, Anayasamızda ifadesini bulan, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir. Türk Milletini, Türk Vatanını ve Türk insanını sevmeyen, benimsemeyen, Türk Devletinin iyi idare edilebileceğine inanmıyoruz. Atatürk'ün milliyetçilik konusundaki görüşlerine bağlı Türk Milliyetçiliği anlayışımız, icraatımızın temel düşüncesini teşkil edecektir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf adet ve geleneklerimize bağlılığımızın bir ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın, kıymetli olanın muhafazasıdır. Asla tutucu, mutaassıp ve yeniliklere kapalı değiliz. Aksine, ilerlemeye açık, medeni, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye, en büyük emelimizdir. Türkiye'yi, yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmetmiş olarak işe başlıyoruz.

Hükümetimiz sosyal adaletçi bir hükümettir.

Sosyal adaletçilik, sadece belirli ideolojilerin, peşin hükümlü, kalıplaşmış formüllerin inhisarında değildir. Sosyal adaletçilik, fukaranın yanında bulunmak, lafla olmaz. Bizim programımız, "Ortadirek" dediğimiz işçi, memur, esnaf, çiftçi ve emekliye müşahhas, pratik ve gerçekçi çareler getiren sosyal adaletçi bir programdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Aziz milletimizin mukaddes addettiği değerler sosyal adaletçiliğe en büyük önemi vermektedir. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatarken tok uymanın kötülüğü vardır. Kişinin kendi nefsi için istediğini bir başkası için de istemesi şart koşulmuştur. Bir bedenın uzuvları gibi toplumdaki fakir fukaranın ıstırabının toplumun tamamını tesiri altına alacağına inanılmıştır. Türk toplumunu yaşatan, bütün siyasi, sosyal ve ekonomik krizlere rağmen dipdiri ayakta tutan bu sosyal değerler, ekonomik tedbirlerle de desteklenince, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal barış sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İlk hedefimiz, aşırı enflasyonu kontrol altına alarak dar gelirlinin belini büken pahalılığı önlemek için fiyat artışlarını yavaşlatmaktadır. Aşırı enflasyonun olduğu her ülkede gelir dağılımı hep fakirin, dar gelirlinin aleyhine gelişmiştir. Enflasyonu yüzde onların altına indirmedikçe gelir dağılımını düzeltemeyiz. Bu bakımdan, hakiki ve gerçekçi sosyal adalet anlayışına sahip hükümetimizin ilk hedefi, enflasyonla her ne pahasına olursa olsun mücadele etmektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini esas almaktadır.

Bizim uygulayacağımız ekonomik politikalar, bize has, bizim şartlarımıza uygun politikalar olacaktır.

Hükümet olarak hiçbir zaman enflasyonla mücadele politikamızdan taviz vermeyeceğiz. Çünkü vereceğimiz her taviz, enflasyonun bir puan bile artması, orta direğin aleyhinedir.

İktisadi gelişimin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbiriyle telif edilebileceğine inanıyoruz.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tehditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest pazar ekonomisinin uygulanması ekonomik sistem tercihimizdir. Büyük halk kitlelerine yeterli, kaliteli ve ucuz mal ve hizmet sunulmasının en iyi şekilde bu sistem içerisinde mümkün olabileceğine inanıyoruz.

Sayın üyeler, iktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması ve engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

Devletin tanzim edici ve yönlendirici fonksiyonu genel seviyede olmalı, detaylara müdahale edilmemelidir.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla alt yapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi sahalar devletin varlığı olarak düşünölmelidir. Bahis konusu tabii kaynakların mülkiyeti devlet

tasarrufunda olmakla beraber, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracağı teşebbüslere bırakılabilir.

Devlet sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir. İstisna olarak geri kalmış bölgelerde sınaî tesisler kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi ve ticarete devletin esas rolü tanzim ve teşvik edici olmasıdır.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeler, kooperatif ve şirketler sistemin temel uygulama vasıtalarıdır.

Aziz milletvekilleri, iktisadi ve sosyal gelişmenin hedefi insanların daha mutlu hale gelmesine, insanların yücelmesine yöneliktir. Kalkınma insan içindir. Adalet ve hürriyet insan içindir. Demokratik rejim insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunması içindir. Temelinde insana sevgi ve saygının, insana hizmetin esas alınmadığı hiç bir hareketin anlamı yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ülkemiz, insanımızın çalışkanlığı ve kabiliyeti, tabii kaynakları ve coğrafi avantajlarıyla gelişmişliğin zirvesinde yer almaya layıktır. Bu cennet vatan, tarih boyunca dünyanın en ileri medeniyetlerini bağrından çıkarmanın haklı gururuna, bu Aziz Millet de gelişmiş ve medeni olmanın tarihi tecrübesine sahiptir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Milletler arasındaki medeniyet yarışında geri kalmamızın meşru ve makul bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiği, önüne konulan mâniolar kaldırıldığı, birlik ve beraberliği bozulmadığı müddetçe aşamayacağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur.

Bir taraftan sosyal ve iktisadi meselelerimizi çözmeye uğraşırken, gelişmiş ülkelerle aramızdaki farkın tedricen kapatılmasını da ihmal edemeyiz. Türkiye'nin kendi kabuğuna çekilmiş, sadece kendine yeterli bir ülke olması hoş görülemez. Böyle bir yaklaşımda kalkınmanın hızı yavaş, maliyeti yüksektir.

Sayın üyeler, toplumumuzun tam anlamıyla hemfikir olduğu hususun kalkınma ve huzur olduğunu biliyoruz.

Kalkınma bir bütündür. Sosyal ve iktisadi gelişme arasında ahenk ve dengenin sağlanması kalkınmanın temel şartıdır. Hükümetimizin, meselelerimizde iktisadi politikanın ağır bastığının şuuru içerisinde, hedefleri ve araçları birbiriyle ahenkli bir iktisadi politikanın takibini zaruri görmektedir.

İstikrar içinde gelişen bir ekonomide sosyal meseleler daha kolay, daha süratli çözümlür. Huzursuzluğu meydana getiren sebeplerin büyük bir kısmı kendiliğinden ortadan kalkar. Büyük Atatürk'ün ifade ettiği gibi, "Hiç bir zafer iktisadi zaferlerle taçlandırılmadıkça kalıcı ve devamlı olamaz."

Sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görüyoruz.

Kaynak ve tasarrufların artırılması ve en iyi şekilde kullanılması, sosyal ve iktisadi gelişmenin hızlandırılması, farklılıkların adil ve pratik ölçüler içinde giderilmesi, fakirliğin kaldırılması, işsizliğin yok edilmesi, refahın ahenkli ve dengeli olarak kitlelere yayılması planlamada ana hedefimizdir.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân veren, düzenleyici yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Muhterem Milletvekilleri, hürriyetçi demokratik nizama gönülden bağlıyız. Millet hâkimiyetinin demokrasinin tek esası olduğuna inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Demokratik nizam insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu rejimdir.

Temel vasıfları adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik nizam, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır.

Demokratik nizamı, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya matuf her türlü hareketin karşındayız.

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millete en iyi hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik nizam ile mümkün olabilir.

Cumhuriyet, devlet ve demokrasi anlayışımızı mükemmel olarak ahenkleştiren bir idare şeklidir.

Cumhurbaşkanlığını, demokratik siyasi nizamı içerisinde tarafsız, devletin ve milli birliğin en yüksek seviyede temsil edildiği bir makam olarak görüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, şu hususu önemle belirtmek isterim ki, hürriyetçi demokrasiyi benimsemiş toplumumuzda, farklı düşüncelere rağmen demokrasinin bütün kaideleriyle işlemesi ve muhafazası, ancak buna herkesin sahip çıkması ile mümkündür. Başta Aziz Milletimiz ve onun bağrından çıkan Yüce Meclisimiz olmak üzere, bütün siyasi ve sosyal müesseseler bu şuurda olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Mahalli seçimlerin bir an evvel yapılması ve mahalli idarelerin millet tarafından seçilmiş kimselerce yönetilmesi demokrasinin yerleşmesi bakımından önemlidir. Demokratik idare, sadece parlamentodan ibaret değildir. Mahalli idareleri, demokrasinin alt yapısını tamamlayan en önemli unsur olarak kabul ediyoruz.

Muhterem üyeler, toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır

Herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu inancındayız.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devleti nizamını temel şart görürüz.

Herkes Anayasamızın teminatı altında vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanıyoruz.

Yüksek ahlak sahibi, dengeli bir nesil yetiştirilebilmesini teminen, devletin ilk ve orta öğretim kurumlarında dini eğitim ve öğretim yapılması için gerekli tedbirleri almasını zorunlu buluyoruz.

Laikliği, manevi değerlerin korunmasında, vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetinin uygulanmasında ve dini kültürün geliştirilmesinde kısıtlayıcı unsur olarak anlamıyoruz.

Söz, düşünce ve kanaat hak ve hürriyetlerinin kullanılmasında, kamuoyunun sıhhatli bir şekilde teşekkülünde, basın ve yayını hür demokratik nizamın temel vasıtaları arasında telakki ediyoruz.

Devletin murakabesinde bulunan radyo, televizyon ve diğer basın ve yayın vasıtalarının tarafsızlığını esas alıyoruz. Bütün yurttaki basın ve yayın kuruluşlarının ve bunların mensuplarının daha iyi şekilde hizmet verebilmeleri için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, adaletin mülkün temeli olduğu inancına bağlıyız.

Adaletin temini ve dağıtımını devletin temel görevleri arasındadır. Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri dışında kullanılmamasının da teminatıdır.

Sayın üyeler, devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurdun savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyet ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet millet için vardır. Devletin millet ile bütünleşmesi esastır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet, hiçbir zaman vatandaşın karşısında veya vatandaşın rakibi değildir. Devlet vatandaşın yardımcısıdır.

Sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması; sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik ve yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir.

Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir. Bunun için sistemin açık, basit ve kolayca anlaşılır olması şarttır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmi şahıslarla münasebetlerinde itimat esas, şüphe istisna olmalıdır.

Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hâkim kılınması, verimin geliştirilmesi esas hedefimizdir.

Değerli üyeler, siyaseti belirsiz, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Bu bakımdan sadece karşısında olunan fikir ve uygulamaları ortaya koyarak hizmet vermenin mümkün olmadığına, herkesin ne yapacağını açıklıkla belirtmesi gerektiğine inanıyoruz.

Meselelerimizi en doğru şekilde tahlil ederek, gerçek sebepleri ortaya çıkarılmalı, güçlüklerine rağmen gayretle, feragatle çalışarak hedefe erişmenin mümkün olabileceğine inanmalıyız. Millet, devlet, müessese veya fert olarak, hataları daima kendi dışımızda aramaktan vazgeçmeli, hadiseleri sonuçlarına göre değil, sebeplerine göre değerlendirmeliyiz.

Bugün vardığımız noktada ve önümüzdeki yıllarda meselelerimizin geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak bilgisizlik değilse gaflettir. Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz, sadece ana hatları burada yer alan, üzerinde yıllarca çalışılmış ve hazırlıkları yapılmış bir program ile Yüce Milletimizin huzuruna çıkmaktadır.

Öngördüğümüz tedbirler, uzun yılların tecrübesine ve memleketimizin gerçeklerine dayanmaktadır. Her şeyin başında gayret, fedakârlık ve kararlılığın geldiğine inanıyoruz.

Anavatan Partisi olarak seçim beyannamemizde ne vaat ettiysek, Hükümet programımızda da bu hususlara esas olarak aynen yer vermiş bulunmaktayız. Milletlin ve devletin bütün meseleleri her siyasi iktidarın da meselesidir. Ancak temel mesele saydığımız belirli konulara büyük önem ve ağırlık verilmesini, gayretlerin ve kaynakların bu konular üzerine teksif edilmesini zaruri görüyoruz.

Bu temel meseleler şunlardır:

- Huzur ve güven,
- Çiftçi, işçi, memur, esnaf ve emeklinin meydana getirdiği orta direğin güçlendirilmesi,
- İşsizlik konusu,
- Konut,
- Başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesi,
- Bürokrasi meselesi,

Hükümetimiz temel meselelerin ancak ve ancak köklü yaklaşımlarla, her meselede yeni bir sesin, yeni bir nefesin getirilmesiyle çözülebileceğine inanmaktadır.

Meselelerimizin daha kolaylıkla ve daha süratle çözüme kavuşturulabilmesi için her şeyden önce hukuki esasların ve idari yapının bunu sağlayacak hale getirilmesi gerekmektedir.

Kendimizi, yine kendimizin koyduğu kaidelerin esiri olmaktan kurtarmalı, yeni, dinamik, kaideleri ve yapısı birbiriyle uyumlu, iyi çalışan bir sistem kurmalıyız.

İdari yapı ve mevzuat toplum ihtiyaçlarına cevap verebildiği sürece muteberdir. Bu bakımdan günün şartlarına uygun olmayan, eskimiş, yavaş, karar almayı ve uygulamayı

imkânsız hale getiren ve o nispette de zaman ve kaynak israfına yol açan idari yapı ve hukuki esaslar yeni bir anlayışla gözden geçirilecektir.

Değerli Milletvekilleri, hükümetimiz Yüce Meclisimizin huzurlarına bir müjde ile gelmiştir. Kanunlardan aldığımız yetki ve Sayın Cumhurbaşkanımızın anlayışları sayesinde, Hükümetimiz çok önemli bir kanun hükmünde kararname paketi hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisine göndermiş ve derhal bunların uygulanmasına geçmiş bulunmaktadır.

Seçim beyannamemizdeki vaatler doğrultusunda, Bakanlar Kurulunun yapısı değiştirilmiş, ekonomik idarede karar ve hizmet bütünlüğü sağlanmış, Başbakanlık ve Devlet Bakanlıkları ile diğer hizmet bakanlıklarının görevleri ve fonksiyonları yeniden düzenlenmiş ve bakanlık sayısı 21'e indirilerek idarede etkinlik, sürat ve tasarruf imkânı sağlanmıştır.

Bu suretle, 17 adet kanun hükmünde kararname ile bakanlık teşkilatları ve bağlı kuruluşları, kısaca idarenin büyük bir kısmı yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır. Yıllardır üzerinde konuşulmaktan öteye geçilemeyen idari yapı değişikliği ve bürokrasi konusundaki Hükümetimizin bu ilk icraatı, memleket meselelerini çözmeye ne kadar kararlı ve hazırlıklı olduğumuzun açık bir delilidir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bugünkü Resmi Gazetenin mükerrer sayısında vatandaşlarımızı ve ekonomimizi çok yakından ilgilendiren bir seri Bakanlar Kurulu kararı ile T.C. Merkez Bankası tebliğleri neşredilmiş bulunmaktadır. Bu kararlar ile tasarruflara verilen net gelirin %32'den %52'ye çıkması mümkün olabilecektir. *(ANAP, sıralarından alkışlar)*

Diğer taraftan, aynı kararlar çerçevesinde, kredi maliyetlerinin yükselmemesi için kredilerden alınan %15 oranındaki gider vergisi %3'e indirilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tasarrufların arttırılmasına ve enflasyonla mücadeleye, büyük önem veren hükümetimiz söz konusu tedbirlerin acilen alınmasını zorunlu görmüştür.

Bütün bu tedbirler, her hükümetin ilk haftalarda meşgul olduğu klasik protokol ve teşrifat faaliyetleri ile birlikte uygulamaya konulmuştur. Kaybedecek vaktimiz yoktur.

Muhterem Milletvekilleri, ülkede huzur ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetinin sağlanması devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli ve dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir.

Son yirmibeş yıllık tecrübeler göstermiştir ki devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabita olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün

organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla muhalefetiyle bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Anarşi ve terörün yayılışı devletin iktisadi gücü ile ters orantılıdır. Ülkede ekonomik istikrarın bozulduğu dönemlerde anarşik olaylarda büyük bir sıçrama ve gelişme görülmektedir. Aşırı enflasyonun, yokluk ve kıtlıkların, işsizliğin hakim olduğu bir ortam demokratik rejimin tartışılmasına, komünizme, aşırı cereyanlara, bölücülüğe, anarşi ve teröre çıkartılmış en güzel davetiyedir. Demokratik rejimi, insan hak ve hürriyetlerini korumanın, sosyal dengesizlikleri gidermenin önde gelen şartı ülkenin iktisaden güçlü olmasıdır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili; Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma ile ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıklarla çözebileceğine inanan; herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetiştirmeliyiz. İnsanın yetiştirilmesi için yapılan harcamaları en verimli yatırım sayan Hükümetimiz eğitim ve öğretime büyük önem verecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla devamlı ve tesirli bir şekilde mücadele edilecektir. Bunun için güvenlik Kuvvetlerimiz modern imkân ve araçlarla donatılacak, eğitim ve öğretime ağırlık verilecek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılacaktır.

- Ülkemizde huzur ve güven ortamının iyileşmesine paralel olarak, kademeli bir şekilde sıkıyönetimin kaldırılmasını öngörüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- "Güvenlik Hizmetleri Master Planı", 2000 yılına kadar olan dönemi içine alacak şekilde hazırlanacaktır. Bu Master Plan çerçevesinde, organizasyon, personel, eğitim teknik teçhizat, tesis-yatırım, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar, uygulama programı ayrıntısında tespit edilerek uygulanacaktır.

- EM-RE-RO Projesinin uygulamaya konması, bu suretle silah, araç ve teçhizatın modernizasyonu ile personele ait konut yapımlarının hızlandırılması gerçekleştirilecektir.

- Güvenlik personeli, sayı ve kalite bakımından ihtiyaca yeterli hale getirilecektir.

- Güvenlik ve nüfus hizmetlerinin yürütülmesinde otomasyon sağlanacak ve bilgisayar sistemi, bütün yurttaki kullanılacak şekilde uygulamaya konulacaktır.

- Trafik anarşisi ile kesin şekilde mücadele edilecektir.

- Mülki idare amirlerimiz her şeyden önce tam bir tarafsızlıkla vatandaşın hizmetinde olacaktır. Mülki idare amirlerimizin yetkileri artırılacak ve vatandaşların işlerinin büyük bir kısmının Ankara'ya gelmeden mahallinde halledilmesine imkân verecek kanun ve idari düzenlemeler yapılacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

- Sayın üyeler, adaletin temini ve tevziini temel görevleri arasında sayan Hükümetimiz, şu tedbirlere öncelik verecektir.

- Adaletin, vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan gerçekleştirilmesine itina edilecektir.

- Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı korunacaktır.

- Gecikmiş adalet, adaletsizliktir. Bu inançla adalet hizmetlerinin süratle yerine getirilmesi ana hedeflerimiz arasındadır. Vatandaşları mahkeme kapılarında beklemekten kurtararak tedbirler öncelikle ele alınacaktır. Usul kanunları, bu anlayışa göre yeniden hazırlanacaktır.

- Hükümet olarak, adli ve idari yargı mensuplarına büyük önem veriyoruz.

- Adli sicil kayıtlarının günün modern teknikleriyle tutulup, takip edilmesinin zaruretine inanıyoruz. Adli sicil ile ilgili muameleler kırtasiyeden kurtarılarak basitleştirilecektir.

- Ceza infaz müesseselerinin her bakımdan daha sıhhatli ve modern bir yapıya kavuşturulması, cezaevi personelinin eğitim ve öğretimden geçirilmesi sağlanacaktır.

- Ceza infaz müesseselerinde ıslah, eğitim, rehabilitasyon faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

- Muhterem Milletvekilleri, bu vesile ile Yüce Meclisimizin bir yasama görevini de hatırlatmak isterim. Yeni Anayasamız, yasama organını muhtelif konularda, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl içinde 62 adet kanun çıkarılması hususunda vazifelendirmiştir. Bunlardan 27'si, Yüce Meclisimize bırakılmıştır. Bu kanunların süratle hazırlanarak Meclise sunulması sağlanacaktır. Ayrıca çok sayıda kanun hükmünde kararnamenin de Meclis tarafından sonuçlandırılması gerekmektedir.

Bütün bunların zamanında gerçekleşebilmesi için, Yüce Meclisimizin çalışmalarını daha süratlendirecek tedbirlerin alınması hususundaki temennimi önemle dikkatlerinize arz ederim.

- Muhterem üyeler, hükümetimiz, yakın geçmişimizde toplum yapımızda açılan yaraların sarılmasını, kırgınlık ve dargınlıkların giderilerek milli birlik ve bütünlüğümüzün yeniden güçlendirilmesi için üzerine düşeni eksiksiz yapmaya azimli ve kararlıdır.

Bu gayenin tahakkukunda affın taşıdığı önemin idraki içindeyiz. Ancak burada üzerinde durulacak husus, af gibi bazen pahalıya mal olan tecrübelerimizi de göz önünde bulundurarak, memleketin gelişen şartları muvacehesinde en iyi ve doğru kararı alabilmektedir.

Hemen ifade edeyim ki, bu mesele çok yönlü, çok boyutlu ve dikkatle ele alınması icabeden bir meseledir. Memleketimizdeki huzur ve sükûn ortamı geliştikçe, af konusunun çözümünün kolaylaşacağı kanaatini taşıyoruz.

Değerli üyeler, Ortadireğin güçlendirilmesi, zaman içerisinde milli gelirden daha fazla pay almasını sağlamak ve böylece refahı yaygınlaştırmak temel politikalarımız arasında olacaktır.

ORTADİREK tabirinden toplumumuzun, çiftçi, işçi, memur, esnaf ve bunların emeklilerini anladığımızı tekrar ifade etmek isterim. Nasırlı ellerinden, göz nuru ve alın terlerinden tanıdığımız orta direk, alınacak tedbirlerle toplumumuzun güçlendirilmeye en çok layık kesimidir. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Zira üreten, diğer bir deyişle pastayı büyütecek olan bunlardır. Çiftçisi aç, işçisi perişan, memur ve esnafı sefaletle itilmiş bir toplumun geleceği olamaz. Sosyal problemlerimizin hafiflemesinin en önemli şartı olarak, orta direğin sağlıklı ve dengeli gelişmesini kabul ediyoruz.

Bu hedefe varmak için uygulayacağımız esaslar üç grupta toplanmaktadır.

İlk olarak enflasyonun aşağı çekilmesi gereklidir.

Enflasyon, dar ve sabit gelirlinin, ortadireğin en büyük düşmanıdır. Enflasyon, işçi, memur ve emeklinin her yıl aldığı ücret artışlarını hayat pahalılığı karşısında tesirsiz kılar, gerçek satın alma gücünü düşürür, gelir dağılımını daha da bozuk hale getirir. Esnaf boşalan raflarını eskisi kadar dolduramaz. Çiftçi tarlasını işlemekte, ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeker. Hükümetimiz enflasyonu çok aşağı seviyelere düşürmeye kararlıdır. Bunun için uygulayacağımız politika ve tedbirler şunlardır:

- Para arzı ekonominin gelişmesine paralel olarak dikkatli bir şekilde kontrol edilecek, diğer bir ifadeyle yeterli para arzı politikası uygulanacaktır.

- Bütçe açıklarının makul bir seviyede tutunmasına önem verilecektir.

- Yatırım politikasında kısa zamanda netice alınacak ve kendini süratle geri ödeyecek projelere öncelik tanınacaktır.

- Tasarrufların en iyi projelere akmasını temin edebilmek için serbest pazar ekonomisi kaidelerine riayet edilecek, "kurtarma operasyonları" gibi müdahalelere imkân verilmeyecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Nihai faturası daima dar ve sabit geliriye yüklenen müdahalecilikten kaçınılacak, mal, para ve döviz değerinin serbestçe teşekkül ettiği ekonomik politikalara geçiş hızlandırılacaktır.

- İthalatta kademeli olarak liberasyona gidilerek tüketicinin ucuz ve kaliteli mal alması temin edilecektir.

İkinci olarak, Ortadireğin milli gelirden daha fazla pay alması sağlanacaktır. Çiftçi, memur, esnaf, emekli ve işçi milli gelirden daha fazla pay almalı, gelir dağılımı zaman içerisinde daha dengeli bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu maksatla:

- Memur ve işçilerin faturaya bağlanmış harcamalarının belirli bir nispeti vergi iadesi şeklinde kendilerine geri verilecek; ücretten alınan vergiler zamanla azaltılacak; geçim indirimi değişen hayat şartlarına göre ayarlanacak; memur, işçi ve emeklilere ait gerçek ücretlerin sürekli iyileşmesi sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Esnaf ve sanatkârlara işyeri ve işletme için makul şartlarla ve yeterli kredi verilmesi, küçük sanayi sitelerinin geliştirilmesi; teknik yardım ve mesleki eğitim desteği yapılması; malların yurt içinde ve yurt dışında kolaylıkla satışı için destek olunması, vergilerin basitleştirilmesi sağlanacaktır.

- Çiftçimize makul, yeterli ve teminatın zora koşulmadığı şartlarla kredi verilmesi; sulama projelerinin geliştirilmesi; teknik yardımın etkin hale getirilmesi; ürün bedellerinin zamanında ödenmesi, kaliteli tohum verilmesi sağlanacak, vergiler basitleştirilecektir. Ürünün tarlada çürümemesi, elde kalmaması için ihracatın ve pazarlamanın geliştirilmesine yönelik her türlü tedbiri alacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Üçüncü olarak, Ortadireğin ek gelirini arttırıcı tedbirlere ağırlık verilecektir. Bu itibarla:

- Tasarruf eğiliminin artırılması için her türlü tedbir alınacaktır. Tasarrufların bankalar yanında, hisse senedi, kar ortaklığı senedi ve tahvil gibi menkul değerlere de kaydırılması suretiyle sınaî mülkiyetin geniş bir tabana yayılması temin edilecektir.

- Tasarrufların, enflasyonun etkisinden zarara uğramaması, aksine daha cazip hale gelmesi için, başta vergi muafiyetleri olmak üzere çeşitli teşvik tedbirleri uygulanacaktır.
- Çiftçi, işçi, memur, emekli ve esnafın tasarruflarının en iyi şekilde değerlendirilmesi suretiyle elde edecekleri ek gelir ortadireğin geçimine olumlu katkıda bulunacaktır.

Muhterem Milletvekilleri,

Ülkemiz gıda ve giyim maddeleri yönünden dünyada kendine yeterli sayılı ülkelerden biridir. Bu ekonomik gelişmemiz için çok önemli bir avantajdır.

Kalkınmanın ilk şartı belirli program ve hedefler çerçevesinde gayretle çalışmaktır. Ekonomik programların başarısı, gösterilecek sabır ve fedakârlık yanında çizilen yolda sapmalara gitmeden, programa, dolayısıyla ekonomik gelişmeye istikrar kazandırılmasına bağlıdır. Gelişmiş ülkelerin ancak bu şekilde başarıya ulaştıklarına ve ancak bu sayede durumlarını koruyabildiklerine inanmalıyız.

İnsan gücü ve tabii kaynaklar yönünden her türlü varlığa sahip Türkiye'nin yegâne ihtiyacı çok çalışmak, iyi bir idare ve iktisadi sistemin kurulması ve bunun tecrübeli, bilgili, kabiliyetli kadrolar elinde işler hale getirilmesidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ekonomik yapıyı güçlendirme programı adıyla teşkilat ve mevzuat bakımından almayı düşündüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- İktisadi sistemimiz yapılan bazı düzenlemelere rağmen karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu yapının teşkilat açısından günümüzün şartlarına uygun ve birbirleriyle ahenkli hale getirilmesini zorunlu görüyoruz.

- Ekonomik gelişmeyi hızlandırmak amacıyla ekonomiyi düzenleyen kanunlar bir paket halinde ele alınarak gerekli değişiklikler yapılacaktır. Sermaye Piyasası, Ticaret, Merkez Bankası, Bankalar, Borçlar Gümrük, Vergi ve Personel ile ilgili kanunlar bunlar arasındadır.

- Türkiye'nin güçlü ve sağlıklı bir sermaye piyasasına kavuşturulmasını zaruri görüyoruz. Sermaye piyasasının geliştirilmesi, tasarrufların artırılması ve yatırımlarda sermaye yapısının kuvvetlendirilmesi gibi genel ekonomik avantajlar yanında;

- Sınai mülkiyetin geniş bir tabana yayılması,
- Gelir dağılımının daha dengeli bir seviyeye eriştirilmesi,
- Küçük ve orta büyüklükteki müteşebbislerin güçlendirilmesi gibi önemli sosyal kazançlar sağlayacaktır.

- Sadece yurt dışına sermaye çıkışı kontrol altında tutularak, 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununa dayalı 17 sayılı Karar bütünüyle gözden geçirilerek basitleştirilecek, yurt dışına çıkış, ihracat ve ithalat serbest hale getirilecektir.

- İktisadi büyümeyi, ihracatı artırmayı, yerli sanayinin sağlıklı ve dünya şartlarına uyumlu gelişmesini, tüketicinin korunmasını sağlamak amacıyla, gümrük nispetleri, bütünüyle gözden geçirilerek, sektör ve madde bazında yeniden ayarlanacaktır.

- İthalat listeleri incelenerek uygun görülen mallar liberasyona aktarılacaktır. İthalatta tahditler kaldırılacak, ithali yasak mallar belirli bir program dahilinde azaltılacaktır.

- Konut yapımını hızlandırmak amacıyla bütçe dışı kaynaklara dayalı bir "Konut Fonu" kurulacaktır.

- İktidar dönemi içerisinde konvertibiliteye muhakkak geçilecektir.

Sayın milletvekilleri, özel tasarrufun teşviki ve tasarrufların en verimli yatırım alanlarına yönlendirilmesi iktisadi politikamızın temel esaslarındandır.

Kredilerin aşırı teminata dayanan bir sistem içinde dağıtımından ziyade, verimi yüksek projelere tahsis edilmesi, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi bakımından büyük önem taşır.

Sayın üyeler, devletin genel iktisadi politikası ile vergiler arasında doğrudan bir ilişki vardır. Devletin, gayri iktisadi ve zarar eden yatırımlara girmemesi, iktisadi gelişmede fertlerin teşebbüs gücünün esas alınması, devletin tanzim ve teşvik edici bir rol oynamasından dolayı devletin masrafları nispi olarak azalacaktır. Böylece aşırı vergileme ihtiyacı ortadan kalkacağı gibi, vatandaşa daha müessir ve faydalı hizmetler vermek mümkün olacaktır.

Vergilemede takip edeceğimiz esaslar şunlardır:

- Vergiler, sayıca az, basit, kolay anlaşılır olacaktır. Bunun yanında, vatandaş vergisini öderken eziyet çekmeyecek, kuyruklarda bekletilmeyecektir.

- Vergiler, adil genellikle herkesin kolaylıkla verebileceği nispette olacaktır. Vergi nispetlerinin yüksek tutulması, devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucunu doğurmamaktadır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır.

- Vergiler, kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik etmelidir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde, vergi muafiyeti ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya kararlıyız.

- Vergileme, lüks tüketimi ve israfı azaltıcı ve önleyici yönde olmalı ve kaynak israfına yol açmamalıdır.

İhtilafların asgari hadde indirilmesi ve vergi kaçaklarının azaltılmasını sağlayıcı tedbirlerle birlikte yeminli serbest muhasipliğin en kısa zamanda uygulamaya konulmasından yanayız.

Vergi sistemimiz reorganize edilecek, otomasyon artırılarak mevcut personelle daha etkili hizmet verilebilmesi sağlanacaktır.

Muhterem üyeler, köylü, memleketimizin efendisidir. Tarım hizmetleri zahmetli ve fedakârlık isteyen işler olduğu kadar; tarım ürünleri de iktisadi gelişme seviyesi ne olursa olsun, toplumun zaruri ihtiyaç maddeleridir.

Köylümüz, sosyal yapımızın ana istikrar unsurudur. Tarımsal üretim ve iktisadi gelişmenin, özellikle sanayi sektörünün başlıca kaynağıdır.

Türkiye, su, toprak ve iklim şartları itibarıyla mevcut üretime göre çok daha fazla üretimin yapılabileceği bir potansiyele sahiptir.

Halen nüfusumuzun yarısı tarımla iştigal etmektedir. Milli gelirin dağılışı bakımından şehirlerde ve köylerde yaşayanlar arasında büyük fark görülmektedir.

Başta, tarım mekanizasyonu olmak üzere, muhtelif sebeplerle, köyden şehre göçün önümüzdeki yıllar boyunca devam edeceği muhakkaktır.

Bu bakımdan, tarım ve köy hizmetlerinde hızlı bir gelişmenin sağlanabilmesi için alacağımız tedbirler şunlardır:

Çiftçimizin istikrarlı ve gittikçe artan bir gelire kavuşturulmasının en önemli iki unsuru, enflasyonun çok düşük seviyelerde tutulması ve ihracatın arttırılmasıdır.

Başta, yol, su, elektrik olmak üzere, köy ve şehir arasındaki altyapı ve medeni imkân farklılıkları zaman içinde giderilecektir.

Tarım ve tarıma dayalı sanayi ilişkileri, üretim-pazarlama zinciri içinde bir bütün olarak ele alınacaktır.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alınterinin karşılığı olan fiyatların verilmesi kadar, ödemelerin zamanında yapılmasını da aynı derecede önemli görüyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Hayvancılığın ve buna dayalı et, süt ve diğer ürünler sanayi ile su ürünlerinin her yönüyle geliştirilmesi zorunludur.

Toprak muhafaza faaliyetlerine büyük önem verilecektir.

Tohumculuğun geliştirilmesi için gerekli bütün tedbirler alınacak ve teşvikler uygulanacaktır.

Soya ve mısır gibi ürünler ile yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilecektir.

Gübre, tarım alet ve makineleri sanayi ve tarımsal ilaçlar konusunda yatırımlar teşvik edilecektir.

Yeraltı ve yerüstü sulama faaliyetleri hızlandırılacaktır.

Tarım ürünlerinde, kalite islahı, standardizasyon ve ambalajlama konularına büyük önem verilecektir.

Üretimin verimli bir şekilde yapılabilmesi için, krediler yeterli seviyeye getirilecek, teminat sistemi makul esaslara bağlanacak ve kolaylaştırılacak, tarım ürünlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesi için kredi ve pazarlama desteği arttırılacaktır.

Devletin tarımsal faaliyetleri araştırma ve yayım hizmetlerine ağırlık verilecektir.

Tabii şartlar ve afetler dolayısıyla çiftçinin uğradığı zararların telafi edilmesini zaruri görüyoruz.

Tarımda teknolojik gelişmenin ve iktisadi verimliliğin dikkate alınarak, çiftçi ailesi gelirinin aile başına ortalama milli gelir seviyesine yükseltilmesini öngören bir tarım reformunun yapılmasını faydalı buluyoruz.

Tarım arazisinin miras yoluyla parçalanması sonucu çiftçimizin topraktan kopmasını ve ekonomik verimliliğin azalmasını önlemek için tedbirler alınacaktır.

Ormanlarımızın tarım sektörü içindeki payı %2, gayri safi milli hâsıla içindeki payı ise binde 0,5'tir. Topraklarının %20'si ormanla kaplı bir ülke için ormancılık hâsılamız çok düşük seviyededir.

Milletimizin Devlete emaneti olan ormanlarımızı ve buna bağlı olarak ormancılığımızı, vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkartmak kararındayız.

Başta, orman ve orman köylüsü münasebetlerinin iyileştirilmesi olmak üzere; ormancılık teşkilatının idari, teknik ve ekonomik açılardan yeniden düzenlenmesini zorunlu görüyoruz. Bu maksatla, ormancılık faaliyetlerini fiilen gerçekleştirilen orman

işletmelerinin genel politika ve ilke kararları dışında, idari-teknik-mali sorumluluğu haiz müstakil birim olarak çalışmaları esas alınacaktır. Her türlü imkândan istifade edebilmek için, ormancılık hizmetlerinin ifasında, taahhüt sistemine öncelik verilecektir.

Değerli Milletvekilleri, 6 Kasım'dan önce "Devletin köye ve tarıma hizmet veren kuruluşları aynı çatı altında toplanacaktır" şeklinde ifade ettiğimiz hususu gerçekleştirmiş olarak karşınızda bulunmaktan mutluluk duyuyorum. Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığının kurulmasıyla çiftçimize, köyümüze ve tarımımıza daha iyi hizmet götüreceğimize inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, Sanayi, en hızlı gelişme potansiyeline sahip olan sektördür.

Sanayileşme politikamızın hedefi modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesine erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışının terk edilerek, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmesini zorunlu görüyoruz. Genel kaide olarak temelinde her şeyi kendimizin yapmasını öngören ithal ikamesi politikası kalite unsurunun da geri planda kaldığı yüksek maliyetlerin meydana gelmesine sebep olmuş, böylece bütün külfetin tüketicinin omuzlarına bindiği bir yapı teşekkül etmiş ve ihracat kabiliyeti olmayan sanayiler ortaya çıkmıştır.

Sanayileşmede yapı değişikliğine gidilmesi şarttır.

Sayın Üyeler, belirli bir program dahilinde üretim kapasitesi, kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamullerin üretilmesi sanayileşmede temel ilkemizdir. Kalite ve fiyat itibarıyla rekabet edebileceğimiz sanayi ürünlerine ağırlık vermek, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yarı mamulleri ithal etmek en akılcı yoldur.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda, sanayimizin sağlıklı gelişmesini bekleyemeyiz. Bunun için koruma makul olmalıdır. Bu hususun, en iyi şekilde kur politikası ve makul gümrük hadleri ile yapılabileceğine inanıyoruz. Kamu idaresinin reorganizasyonu ile iktisadi gelişme için düşündüğümüz genel ve makro tedbirler, sanayileşmede öngördüğümüz yapı değişikliğinin sağlanmasında ana çerçeveyi meydana getirecektir. Kararların ve hizmetlerin genellikle aynı birim veya bakanlık içerisinde sonuçlandırılmasını hedef alan idari reorganizasyon, yetki ve sorumluluğun müessir şekilde kullanılmasını ve işlerin süratle görülmesini temin edecektir.

Sanayi yatırımlarının teşviki için, kredi maliyetlerinin suni tedbirlerle aşağı çekilmesi yerine, enflasyonu çok düşük seviyelerde tutan bir iktisadi politikanın takip edilmesine taraftarız.

Tasarrufların teşviki ve tedricen sermaye piyasasındaki payının artmasıyla sınıai mülkiyetin yaygınlaşacağı ve şirketlerin daha sağlam bir mali yapıya kavuşacakları muhakkaktır.

Sanayi mamullerinin dış pazarlamasında güven verici ve yardımcı olmak maksadıyla, Devletin daha aktif bir rol oynamasını gerekli görüyoruz.

Yukarıda belirtilen bütün esaslar ve tedbirler, iktisadi kalkınma, ihracatın artırılması, dış ödemeler dengesinin sağlanması ve tüketicinin korunması yanında, sanayimizin sıhhatli ve dünya şartlarına uyumlu gelişmesini de ana hedef almaktadır.

Sanayileşmenin verimli ve süratli bir şekilde gerçekleştirilmesi maksadıyla alacağımız diğer tedbirler şunlardır:

Sanayinin bütün yurda pratik ve gerçekçi ölçülerde yayılması için Devlet, alt yapı ve hizmet yatırımlarını yapacaktır.

Yatırımlar ve ihracat teşvik edilecektir.

Sanayi tesislerinin düşük maliyette ve düzenli olması için organize sanayi bölgelerine önem verilecektir.

Teknoloji ve mühendislik bilgisinin memlekete kolay akışı sağlanacaktır.

Sanayide, devlet tekelleri dâhil, bütün tekellerin kaldırılmasını hedef alıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Enerji ve maden konularında gelişmenin hızlanması için fertlere ve fertlerin meydana getireceği kuruluşlara, Devletin tespit edeceği esaslar dahilinde yatırım ve işletme hakkı verilecektir.

Yabancı sermaye yatırımlarının teşviki, için karşılıklı menfaatleri dengeleyen, güven verici ve istikrarlı bir ortamın tesisine ağırlık verilecektir.

Sayın milletvekilleri, ENERJİ, sulama kara ve demiryolu, liman, yurt içi ve yurt dışı haberleşme; kara, hava, deniz ULAŞTIRMA'sı gibi temel alt yapı yatırımlarını devletin asli görevleri arasında telakki ediyoruz.

İktisadi ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru gördüğümüz bu yatırımların süratle gerçekleşmesini sağlamak temel hedefimizdir.

Enerji, sanayileşmenin, kalkınmanın ve medeniyetin can damarıdır. Başta kömür, hidrolik, petrol olmak üzere, tabii gaz, nükleer, güneş, jeotermal gibi bütün enerji kaynaklarından en iyi ve en süratli şekilde faydalanılmasını sağlayacak tesisleri kuracağız.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesi'ni birinci öncelikli bir proje sayıyor, bu projenin kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir vazife addediyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ortadoğu'nun, Avrupa ve Uzakdoğu ile ticaretinde önemli bir bağlantı teşkil edecek milletlerarası kara ve demiryolu projelerinin geliştirilmesini ve bunlara Türkiye'nin öncülük etmesini faydalı buluyoruz.

Devletin altyapı yatırım politikasında yeni, dinamik ve gerçekçi bir yol takip etmeyi öngörüyoruz. Mevcut uygulamada kaynaklar çok sayıda proje arasında dağıtıldığı için, yatırımların hiçbir şekilde zamanında hizmete girmesine imkân olmamakta; üretim yapmayan, hizmet vermeyen, inşaatı ve tesisatı yarım kalmış tesisler ortaya çıkmaktadır. İnşaat ve tesisat süresi uzadıkça yatırım maliyeti de artmakta, devletin kıt kaynakları israf edilmektedir. Bu bakımdan yatırımların gerek sayı ve gerekse yıllık toplam harcama miktarı ile kaynaklar arasında gerçekçi bir ilişki kurarak, yatırımların en kısa zamanda tamamlanıp, işletmeye alınmasını sağlayacak bir program uygulamaya kararlıyız.

Millet Meclisinin Sayın üyeler, KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ'nin ülke ekonomisi içinde önemli bir veri vardır. Teşebbüs gücünün her bakımdan yetersiz olduğu

Cumhuriyetimizin başlangıç döneminde çeşitli sektörlerde sanayileşmenin devlet eliyle başlatılması ve kurulan tesislerin zaman içinde Millete devredilmesi hedef alınmış olmasına rağmen, Kamu İktisadi Teşebbüsleri gittikçe büyümüş, idari ve ekonomik müdahalelerin artışına paralel olarak enflasyon ve kaynakların kullanımı yönünden tasvip edilmeyecek sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Hükümetimiz, ilke olarak vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleri ile gerçekleştirilebilecekleri yatırımlara devletin doğrudan kaynak tahsis etmesini doğru bulmamaktadır. Bu şekilde mütalaa edilebilecek mevcut Kamu İktisadi Teşebbüslerinin tedricen millete devredilmesini uygun buluyoruz.

Sayın üyeler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri için takip edeceğimiz politika açıklıkla belirtilmiş olmasına rağmen, bu politikanın gerçekleştirilmesinin zaman alacağı muhakkaktır. Bu itibarla bir taraftan öngörülen hedeflere erişilmesine yönelik tedbirler alınırken, diğer taraftan Kamu İktisadi Teşebbüslerinin karlı ve verimli işletmeler haline getirilmesi maksadıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Bu düzenlemeler arasında düşündüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Kamu İktisadi Teşebbüslerinde tecrübeli, bilgili ve ehliyetli idareci kadroların teşekkülü,

Bu kadroların başarılı olabilmeleri için yönetimde uzun süre kalmalarını sağlayacak bir sistemin geliştirilmesi,

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin idari, mali ve işletmecilik açısından müstakil çalışabilmelerini ve politik müdahalelerden uzak tutulmalarını sağlayacak bir yapının teşekkülü,

Vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleri ile gerçekleştirebilecekleri yatırım alanlarında Kamu İktisadi Teşebbüslerinin yeni yatırım yapmaması,

Kamu İktisadi Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerden başlayarak, bu işletmelerin anonim şirket haline getirilip hisse senetlerinin halka satışının sağlanması. Bu hususun realize edilebilmesinde sermaye piyasasının geliştirilmesi için alacağımız genel tedbirlerle birlikte, menkul değerlerin satışını teşvik edecek vergi düzenlemelerinin önemli rolü olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, başta DOĞU ve GÜNEYDOĞU ANADOLU bölgeleri olmak üzere, yurdumuzun değişik bölgelerindeki iktisaden geri kalmış yörelerimizin geliştirilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yurt sathına dengeli yayılması başlıca hedeflerimiz arasındadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELERİMİZİN geliştirilmesi için alacağımız başlıca tedbirler şunlardır:

Bu yörelerde, tabii kaynakların, tarım ve hayvancılığın geliştirilmesine ve ürünlerin değerlendirilmesine yönelik veya istihdam artırıcı projeler için özel teşvik tedbirleri uygulanacaktır. Projenin özelliğine göre, ucuz ve uzun vadeli kredilerin verilmesi, yatırım maliyetinin belirli bir bölümünün devletçe hibe olarak karşılanması, yatırım ve işletme döneminde önemli vergi muafiyetleri uygulanması bu tedbirler arasındadır.

Bu yörelerde yol, su, elektrik, okul, hastane, sağlık ocağı, haberleşme gibi altyapı yatırımlarının ve sosyal tesislerin süratle yapılması sağlanacaktır.

Sınır illeri çıkmaz sokak olmaktan kurtarılacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Komşu ülkelerle iktisadi ilişkileri geliştirmek için sınır ticaretine önem verilecek, giriş-çıkışı kolaylaştırıcı her türlü tedbir alınacaktır.

Bu yörelerde çalışan yönetici ve memurların tatminkâr ücret almaları sağlanacak, lojman yapımı hızlandırılacaktır.

Sayın milletvekilleri, MADENCİLİK, sanayi sektörü hasılamızda %10, gayri safi milli hasıladı da %2, ihracatımızda %5 civarında paya sahiptir.

Arama, işletme ve metalürji sanayi bakımından, ülkemiz madencilğine tam anlamıyla kamu sektörü hâkimdir. Maden üretiminin gayri safi milli hâsıla ve ihracatımız içinde, çok düşük bir payı olması yanında, gerçek potansiyelin tespiti yönünden aramaların yeterli seviyede olduğunu, işletmelerin verimli çalıştığını ifade etmek de mümkün değildir. Bu genel tespitlerin ışığında, madencilikte bu güne kadar takip edilen politikanın yetersiz olduğu, konuya yaklaşımda ve uygulamada değişiklikler yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Hedefimiz bazı madenlerde, yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanması ile birlikte, özellikle maden ihracatının süratle bugünkü seviyenin üstüne çıkmasını sağlamaktır.

Sayın üyeler,

Unutmamak gerekir ki, yeraltı tabii zenginlikleri ancak milletimizin istifadesine sunulduğu takdirde bir değer taşır. Aynı derecede önemli bir husus ise maden kaynaklarının zamanında değerlendirilmesinin konunun esasını teşkil etmesidir. Bunun başlıca iki sebebi vardır. Birincisi teknolojik gelişmeler sonucu daha önce kullanılan bazı maden ve malzemelerin yenileriyle ikame edilmesi, ikincisi ise dünyanın başka yerlerinde yeni rezervlerin bulunması halinde rakiplerin çoğalmasdır.

İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu üç unsurun, projenin özelliğine göre kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Yerli ve yabancı yatırımcıların uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için tedbirlerin alınması şarttır. 6309 sayılı Maden Kanununun tadil edilerek maden arama ve işletmesini kolaylaştıracak bir yapıya kavuşturulmasını, Devletçe işletilecek madenlerin gözden geçirilmesini zorunlu görüyoruz.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli, yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya kararlıyız.

Büyük Millet Meclisinin Sayın üyeleri; gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde milli gelirin yarısı veya yarıdan fazlası HİZMET SEKTÖRÜ'nde teşekkül eder. Sosyal gelişmenin sağlanması, tarımın ve sanayinin ilerlemesi hizmet sektörüyle doğrudan ilgilidir. İstihdamın en yoğun olduğu sektör de bu sektördür.

Hizmetler sektörü, iç ve dış ticaret, turizm, pazarlama, taşımacılık, müteahhitlik bankacılık ve sigortacılık, haberleşme gibi yurt içi ve yurt dışı faaliyetler ile esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlerin önemli bir bölümünü içine alır.

Hizmet sektörünün geliştirilmesi işsizliği en kısa zamanda çözecek yolların başında gelir.

Turizm'in geliştirilmesi için altyapı yatırımlarının hızlandırılmasını, bürokrasinin asgariye indirilerek süratli bir karar ve uygulama sisteminin getirilmesini, gerçekçi döviz kurlarının sürekli kılınmasını, iç ve dış yatırımların etkili ve istikrarlı bir şekilde teşvik edilmesini en önemli konular olarak görüyoruz.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya kararlıyız.

Ülke ekonomisinin dışa açılmasında, dış ödemeler dengesinin tesisinde, ihracat ve dış pazarlama hizmetlerinin taşıdığı önem her şeyin ötesindedir.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerin de yaptığı gibi destek olunmasını, dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için gerekli tedbir ve teşviklerin alınmasını zorunlu görüyoruz.

Teleks ve telefon gibi haberleşme sistemlerinin daha da geliştirilerek iç ve dış ticaretin kolaylaştırılması gerekmektedir.

Bankacılık yanında, özellikle bugüne kadar ihmal edilen sigortacılığın geliştirilmesine önem vereceğiz.

Serbest bölgelerin, genel olarak ihracatın artırılmasında olduğu kadar, doğrudan hizmet ihracında önemli bir araç olduğuna, bu yüzden de süratle tesis edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Muhterem üyeler, iktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet, üretim ve istikrar unsuru olarak ESNAF ve SANATKÂR'ın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve Sanatkârlar emek ve sermayenin birleştiği, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur.

Bugünün esnaf ve sanatkârı, toplumun temel direği olduğu kadar, sanayinin önemli bir yardımcı unsuru ve hizmetler sektörünün asli unsurlarından biridir, yarının sanayici ve ihracatçı adayıdır. Devlet, çalışmak ve ilerlemek isteyeninin önündeki engelleri kaldırmalı, gelişmesi için gerekli teşvikleri sağlamalıdır.

Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus işyeri sahibi olması ve makine-teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına, halen sadece Halk Bankası eliyle verilen kredilerin bütün banka sistemine yaygınlaştırılarak her ticari bankanın esnaf ve sanatkâra daha uygun kredi verebilmesine ağırlık tanyacağız.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak; teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardımcı birimler geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Değerli Milletvekilleri, iktisadi politikamızda ihracatın çok önemli bir yeri olacaktır.

İhracatımızın geliştirilmesi için öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

- İhracatta iç ve özellikle dış finansman kaynaklarını arttırıcı, ihracatı kolaylaştırıcı tedbirlere ağırlık verilecektir.

- Teşkilatlanma ve bilgi akımı sağlanarak;
- Dış pazarlar hakkındaki bilgilerin sağlam ve süratli bir şekilde temini ve ihracatçıya aktarılması için gerekli sistemin kurulmasına çalışılacaktır.
- Dış ticarete ihtisaslaşma teşvik edilecek, ihracatçıların kendi aralarında, yurt içinde ve yurt dışında meydana getirecekleri kuruluşlar desteklenecektir.
- Devletin bütün iç ve dış kuruluşlarının ihracatçılarımıza dış ilişkilerde her bakımdan aktif destek vermesi sağlanacaktır.
- Kalite kontrolü, ambalajlama, nakliye, dış pazarlara dağıtım ve satış sonrası işlem ve faaliyetlerin gelişmesini teşvik edecek tedbirlere öncelik tanınacaktır.
- İhracatla ilgili ithalat ve hammadde temininde yurt dışına mal çıkışına, ihracat sonrası işlemlerin tamamlanmasına kadar bütün formaliteler basitleştirilecektir.

Sayın üyeler; tüketicinin korunmasını en güvenilir şekilde sağlayacak unsurların başında ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının teşekkülü, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun için de özellikle düzenli bir pazarlama zincirinin kurulması için şu tedbirlere önem verilecektir:

- Tasnif, işletme ve ambalajlama tesislerinin geliştirilmesi teşvik edilecektir.
- Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi, depolama ve muhafaza tesislerinin geliştirilmesiyle mümkündür. Depolama ve muhafaza işlemleri genellikle kamu kuruluşları tarafından yapılan ürünler için, tesis ve işletme sahalarında özel teşebbüs de teşvik edilecektir.
- Yurt içi ve yurt dışı nakliye hizmetlerinin geliştirilmesi; yurt dışı nakliyede formalitelerin basitleştirilmesi, dışarıda karşılaşılan problemlerin daha süratli bir şekilde çözülmesi sağlanacaktır.

Muhterem Milletvekilleri; kalkınmada asıl hedef sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Hedef olarak sosyal adaletin fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması, sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin devamlılığı ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini, iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Sayın milletvekilleri; çiftçi, küçük esnaf ve sanatkâr, işçi, memur, emekli, dul ve yetimler ile kimsesizlerin sosyal güvenliğe sahip olmaları; korunmaya muhtaç çocuklar ve yaşlılar ile çalışmayacak derecede malul ve sakatların yeterli seviyede sosyal yardıma kavuşturulmaları; eğitim ve öğretimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, bütün vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sosyal güvenlik anlayışımızın esaslarını meydana getirir.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikamız, çalışmamayı teşvik edici değil, muhtaçların korunmalarına, gelişmelerine, yararlı hale gelmelerine yönelik olacaktır.

Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki farklılıklar, nimet ve külfet dengesi dikkate alınarak giderilecek, alınan primler ile yapılan yardımlar arasında uyum sağlanacaktır.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri ile ilgili ikili anlaşmaların yapılmasına ve yapılanların ıslahına gayret gösterilecektir.

Gönüllü sosyal dayanışmayı, bilhassa geleneksel sosyal dayanışma esaslarını ve kuruluşlarını, toplumumuzun temelini teşkil eden aile sistemi içindeki sevgi, şefkat ve saygıdan kaynaklanan tabii sosyal dayanışmayı idame ve teşvik edecek tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Değerli Milletvekilleri; aile milletimizin temelidir.

Aile yapımızın tabii ve tarihi vasıfları olan, örf ve ananelerimiz ile perçinlenmiş bulunan sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın geliştirilmesinin, toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlakın, milli ve manevi değerlerin korunmasında, çok önemli bir rolü olduğuna inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Fert ve millet seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve en önemli teminatı ailedir.

Muhterem üyeler; geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetişmelerini milli öğretimin esası sayarız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Eğitim ve öğretim ferdin ve toplumun maddi ve manevi kalkınmasında, milli ve ahlaki değerlerin korunmasında ve gelişmesinde, kültür, sanat ve medeniyetin gelişmesinde ve geleceğe aktarılmasında, ilmin ve ilmi düşüncenin kazanılmasında temel rolü oynar. Genel olarak fertlerin ve milletlerin sosyal ve iktisadi seviyeleri eğitim ile doğrudan ilgilidir.

Eğitim ve öğretimin temel taşı öğretmenlerdir. Bunun için öğretmenlerimizin meselelerine büyük önem veriyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Eğitim ve öğretim devletin başlıca görevleri arasındadır. Ancak, devletin koyacağı kaideler içerisinde fertlerin ve özel kuruluşların da eğitim ve öğretim hizmetleri yapabilmeleri sağlanacaktır.

Herkesin yapmakla zorunlu olduğu temel eğitim dışında, sayı, çeşit ve vasıf itibarıyla eğitim ve öğretim hizmetleriyle memleketin iktisadi ve sosyal hedefleri arasında irtibat kurulması elzemdir.

Bugün yükseköğretimde, bir taraftan ortaöğretim mezunlarının açıkta kalmasına sebep olan kapasite yetersizliği, diğer taraftan eğitim ve öğretim ile istihdam ihtiyacı arasındaki uyumsuzluklardan kaynaklanan ve yükseköğretim yapmış gençlerimizin işsiz kalması sonucunu doğuran bir yapı ile karşı karşıyayız. Bu durum şimdiye kadar takip edilen ortaöğretim politikasının gerçekçi olmadığını; ülkemiz ihtiyacına cevap vermediğini ortaya koymaktadır.

Bu itibarla ortaöğretimde genel eğitim ağırlığının, tedricen ve nispi olarak azaltılarak, yetenekli ve arzulu gençlerimiz için yükseköğretime açık mesleki ve teknik öğretime büyük ağırlık verilecektir.

Sayın milletvekilleri; yükseköğretim kuruluşlarımızda müspet ilimler, sosyal ve manevi ilimler ile birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini; bu kuruluşlarımızın sınıfl, iktisadi, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görürüz.

Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde, kısa sürede verimi artıracak teorik ve uygulamalı kurslar ile yaygın eğitim faaliyetlerine önem verilecektir.

Yabancı dil, mesleki gelişme ve başarının olduğu kadar, dış ticaret, milletlerarası ilişkiler, ilim, sanat ve kültür alışverişinin de temel aracı haline gelmiştir. Bu yüzden orta ve yükseköğretim yapan gençlerimizin asgari bir yabancı dili iyi derecede öğrenebilmeleri için gerekli bütün tedbirlerin alınmasını elzem görüyoruz.

Halk eğitimine devamlılık kazandırmak için, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesine, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması gerektiğine inanıyoruz.

Aziz milletvekilleri; KÜLTÜR ve SANAT milletlerin gelişmesinde başta gelen bir değerler manzumesidir.

Kültür ve sanat milli değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu kadar, milletlerarası ilişkilerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur.

Milli bütünlüğümüzün her yönü ile araştırılmasına, işlenmesine, geliştirilmesine, benimsenip yayılmasına ve tanıtılmasına çalışılacaktır. Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın, soydaşlarımızın ve çocuklarının milli kültürümüzden kopmamaları için gerekli tedbirler alınacaktır.

İlim adamlarımızın, din âlimlerimizin ve sanatçılarımızın maddi ve manevi değerlerimizin korunmasında ve gelişmesinde önemli hizmetler ifa ettiklerine inanıyoruz.

Fikir ve sanat eserleri sahiplerinin haklarının korunmasına özel olarak itina gösterilecektir.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, musiki, resim, folklor, sinema ve tiyatrunun geliştirilmesi, kültür, sanat ve eğitim politikamızın ana hedefidir.

Sanatçının korunması ve sanatçı yetiştirilmesi için devletin gerekli desteği sağlamasını gerekli buluruz.

Eski eserlerin korunmasını, yaşatılmasını, tarihi ve kültürel mirasımıza saygının tabii bir ifadesi olarak görürüz.

Kütüphanelerin zenginleştirilmesi, modern imkân ve araçlarla teçhiz edilmesi, yurt sathına yayılması, okuma zevk ve alışkanlığının teşvik edilmesi zorunludur. Telif ve tercüme ansiklopedi, ilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması için, gerekli tedbir ve teşvikleri getireceğiz.

Milli kültürümüzün tanıtılmasında ve yayılmasında radyo, televizyon ve basının büyük rolü ve önemi vardır. Bu meyanda, Anadolu Basınının teşvik tedbirleri ile güçlendirilmesini, basın-yayın hizmetlerinin dengeli dağıtımını temin edecek bir politika olarak kabul ediyoruz.

Türkçemizin yapısını ve güzelliğini zedeleyecek hareketlere izin verilmemesi, anadilimizin tabii seyri içinde gelişmesi gerektiği görüşündeyiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Telif ücretlerinden de belirli bir sınıra kadar vergi alınmaması ve bu sınırın üzerindeki vergi nispetinin ise düşük tutulması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın üyeler, çocuklarımız ve gençlerimiz cemiyetimizin geleceğinin teminatı ve en değerli varlıklarıdır. Süratle kalkınan ve refah seviyesi yükselen Türkiye'mizi milli manevi ve kültürel değerleri mükemmel olarak yetiştirilen ve eğitilen gençlerimize devretmek en önemli hedeflerimizden birisidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Çocuklarımızın, daha doğum öncesi safhadan başlamak üzere, gelişmelerinin her safhasında ihtiyaç duyulan her çeşit ana ve çocuk sağlığı hizmetlerine büyük bir önem verilecektir. Beden ve ruh sağlığı daha güçlü nesiller yetiştirmeleri için, dar gelirli ailelere sosyal yardım yapmak gayesini de taşımaktayız. Çocuklarımıza ve gençlerimize götürülecek hizmetlerin ve tesislerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirler alınacak, bu konuda kalkınmada öncelikli yörelerle, ihtiyacın fazla olduğu şehirlere öncelik verilecektir.

Sayın üyeler; gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla okul içi eğitim ve öğretime ilaveten, okul dışında fikir, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasını sağlayacak tedbirler büyük önemi haizdir. Bütün okullarda başlıca spor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının artırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin tatil zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmesini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi gereğine inanıyoruz.

Toplumun muhtelif sosyal gruplarına mensup okul dışındaki gençliğin meseleleri üzerinde önemle durulacaktır.

Muhterem üyeler; disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun teşekkülünde spor faaliyetleri önemli bir unsurdur.

Sporun geliştirilmesi için alınacak bazı temel tedbirler şunlardır:

- Spor tesisleri süratle tamamlanacak ve yaygınlaştırılacaktır.

- Kitle sporuna önem verilecek ve bunun için gerekli şartlar hazırlanacaktır.

- Uzun süreden beri arzu ettiğimiz ve milletçe alıştığımız başarılarını göremediğimiz Türk güreşi için özel tedbirler alınarak, bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinden mezun olanların, beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapmaları sağlanacak ve her alanda antrenör yetiştirilmesine önem verilecektir.

- Şehir imar planlarının hazırlanışında spor alanlarına, yeşil alanlara ağırlık verilecek, mevcut planlarda bu maksatla tahsis edilmiş yerlerden süratle faydalanılması için gerekli çalışmalar yapılacak ve uygulanacaktır.

- Spor malzemeleri imalatı teşvik edilecek, yurt içinde imal edilemeyen veya imali ekonomik olmayan spor malzemelerinin ithali kolaylaştırılacak ve muafiyet imkânları sağlanacaktır.

Sayın milletvekilleri; ÇALIŞMA HAYATI'nın adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, toplumun sosyal ve iktisadi gelişmesinin ölçüsü ve teminatıdır.

Milli ekonomimiz bakımından verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması, mücadele ve kavga yerine meseleleri görüşerek anlaşma yolunan tercih edilmesi hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin iş barışının tesisi ve idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve iktisadi gelişmemizde en doğru yolu seçmiş olacaklarına inanıyoruz.

Sendika kurma, toplu sözleşme, grev ve lokavt haklarını hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlar olarak görüyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini, eşit işe eşit ücret verilmesini sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun müessir bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi önem taşımaktadır.

Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümü ve her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması; yurt dışında büyüyen çocuklarımızın ahlak, örf ve adetlerimize, vatanımıza, milletimize ve Türk kültürüne bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ediyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, ülkemizde işsizlik meselesi uzun yılların birikimidir. Bu sebeple kısa zamanda çözülebilmesini gerçekçi bulmuyoruz. Ancak, doğru, istikrarlı ve kararlı politikalar uygulanması halinde, önce işsizliğin artması önlenebilir, zamanla ve tedrici olarak da birikmiş işsizlik azaltılabilir. İşsizliğin azalma hızı kalkınma hızıyla orantılıdır.

Kalkınma hızının bugünkü seviyesinden daha yüksek bir seviyeye çıkarılması, esas itibarıyla ithalat hacminin belirli bir nispette artışına bağlıdır. Başka bir ifadeyle kalkınma hızı ile döviz dengesi arasında çok yakın bir ilişki vardır. Döviz dengesini dikkate almadan yatırımların artırılması kısa zamanda döviz darboğazına sebep olur. Bu bakımdan ihracatın teşviki, döviz dengesinin temini, kalkınma hızının yükseltilmesi için elzemdir. Bu husus kalkınma hızının tedricen yükseltilebilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir. Kalkınmanın daha fazla hızlandırılabilmesi akılcı bir dış borçlanma ve yabancı sermaye akışı ile sağlanabilir.

Sayın milletvekilleri,

İşte bu anlayış içerisinde, işsizliğin azaltılabilmesi için aşağıdaki politika ve uygulamaları esas alıyoruz:

- İç tasarrufların artırılması yoluyla yatırımlar artırılabilecektir. Vergileme yoluyla iç tasarrufun artırılması sağlanacaktır.

- Gönüllü tasarrufların teşviki için her türlü araç ve metoddan faydalanmaya kararlıyız. Bu maksatla:

- Sermaye piyasası ve mali piyasalarda hisse senedi, kar ortaklığı senedi, mevduat sertifikası, tahvil ve bunların değişik vadeli çeşitlerinin yaygınlaştırılması temin edilecektir.

- Bankaların mevduat toplama ve kredi vermede rekabet içinde çalışmalarını sağlanarak, böylece halkın tasarrufu daha iyi değerlendirilecektir.

- İktisaden geri ödeme gücüne sahip altyapı projeleri işletmeye alındıktan sonra halka açılacaktır. Örnek olarak, Boğaz Köprüsü, Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali gibi tesisler değerlendirilerek, güvenilir, devamlı ve enflasyona karşı korunan şartları haiz gelir senetleri kısmen halka satılacaktır. Buradan elde edilecek paralar ile İkinci Köprü, Karakaya, Atatürk Barajı gibi projeler süratle tamamlanabilecek ve bunlar da aynı şekilde halka açılacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu suretle, iç tasarrufların artırılarak yatırımlara dönüşmesi işsizliğin çözümünde önemli rol oynayacaktır.

- Dış tasarruflar ve yatırımlar da işsizliğin azaltılması için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Yurt dışında her bakımdan gayet zor şartlar altında çalışan yüzbinlerce vatandaşımız bulunmaktadır. Gurbet ellerdeki vatandaşlarımıza kendi ülkelerinde iş imkânı sağlanması ve ayrıca genel olarak işsizliğin azaltılması için yabancı sermaye ve krediden önemli ölçüde faydalanılmasına taraftarız.

Önümüzdeki beş yıl içinde ülkemize gerek Batı dünyasından, gerekse Ortadoğu'nun zengin ülkelerinden ciddi bir sermaye akımı cezbetmek mümkündür. Önemli bir diğer tedbir de; ihracatın teşviki yoluyla işsizliğin azaltılmasıdır. İhracat yoluyla yeni pazarlar açılacak, mukayeseli avantajımız olan emek-yoğun malların ihracatı istihdam imkânlarını artıracaktır. Ayrıca, ihracatın yeni yatırımlar için döviz ihtiyacını da karşıladığı dikkate alınır, kalkınmanın hızlandırılmasında ve işsizliğin azaltılmasında ihracatın teşvikine verdiğimiz önem daha iyi anlaşılacaktır.

- İşsizliğin yoğun olduğu bölgelerde altyapı projelerine ağırlık verilerek, yeni istihdam imkânları geliştirilmiş olacaktır.

- Konut inşaatı, el sanatları, halıcılık, dokumacılık ve benzeri ev endüstrileri gibi işgücü ihtiyacının fazla olduğu emek-yoğun alanların teşvik edilmesi istihdam imkânlarını artıracaktır.

Sayın milletvekilleri, vatandaşlarımızın bedeni ve ruhi sağlığının korunması için gerekli tedbirleri almak veya alınmasını temin etmek devletin asli görevleri arasındadır.

Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak temel hedeflerimiz arasındadır.

Bu maksatla:

- Sağlık hizmetlerinin vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve ülke sathında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

- Doktor ve sağlık personelinin yurdun her köşesinde bulunabilmesinin, hizmeti isteksiz hale getiren zorlama yerine, teşvik edici politikaların daha faydalı olacağına inanıyoruz.

- Sosyal güvenlikle ilgili sağlık, hayat, yaşlılık gibi sigorta sistemlerinin geliştirilmesi için sigorta primlerine vergi muafiyeti getirilecektir.

- Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin geliştirilmesini hedef alıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Sağlık hizmetleri bir bütün olarak ele alınarak, toplum sağlığını tehdit eden hastalıklarla daha etkili mücadele için koruyucu hekimliğe önem verilecek, gıda maddelerinde kalite kontrolü daha müessir bir şekilde yapılacak, çevre şartlarının iyileştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

- Hastane ve sağlık ocağı sayısı artırılacak, sağlık tesislerimiz modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilecektir.

- Devlet, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversite hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının artırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmalarını; Devlet ve Sigorta Hastanelerinin yükünü hafifletmek ve daha iyi hizmet verebilmelerini temin etmek için bu kuruluşlar dışında çalışan doktor ve sağlık personelinin belirli esaslar dahilinde faydalanacaktır.

- İlaç sektörünün geliştirilmesi ve rekabetin sağlanması, bütün hayati ilaçların her zaman kolaylıkla bulunabilmesi için gerekli tedbirleri alacak, kalite kontrolüne ve ilaç kullanımındaki israfın önlenmesine önem vereceğiz.

- Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten, özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik edeceğiz.

- Heyet raporları ve benzeri gibi, resmi sağlık kuruluşlarındaki doktorlarımızın kısıtlı zamanlarını heba eden, şekli ve genellikle faydasız formaliteler azaltılacak veya kaldırılacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın üyeler,

Şehirler toplumun aynasıdır. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi şehirlerin düzenli ve planlı oluşu ile ölçülür. Ülkemizi medeniyetin zirvesinde görmek isteyen hükümetimiz, şehirlerimizin ve şehirlilerimizin meselelerine büyük önem vermenin zaruretine inanmaktadır.

İktisadi ve sosyal yapıımızdaki gelişmeler, nüfus artışı ve şehirleşme sebebiyle, köyden şehre akımın devam edeceği muhakkaktır. Ancak, Şehirleşme politikamız, büyük şehirlerimizi daha da büyütme değil, yurt sathına dengeli bir şekilde yayılmış, kendi kendine yeterli, orta büyüklükteki şehirlerimizi geliştirmek hedefini esas alacaktır.

İmar planlarının kısa sürede tamamlanması ve bunların müessir ve disiplinli bir şekilde uygulanmasını sağlayan bir sistemin kurulması zaruridir. Altyapı, belediye, asayiş ve güvenlik hizmetleri ile birlikte sosyal hizmetler, şehirleşme hızına paralel olarak süratle büyüyen ve bu yüzden de süratle çözüm gerektiren hizmet alanlarıdır.

Belediyeler şehirleşme hizmetlerinin ifasında ana kuruluşlardır. Belediyelerin müessir, süratli ve verimli şekilde hizmet verebilmeleri için, mükellefiyetlerine uygun imkân ve kaynaklara kavuşturulmalarını ve bunları en iyi şekilde kullanmalarını sağlayacak tedbirleri alacağız.

Yüce Meclisin değerli milletvekilleri, Konut en önemli meselelerimizin başında gelmektedir. Bu meseleye, belirli bir süre içinde tatminkâr bir çözüm getirilemediği takdirde büyük patlamaların meydana gelmesi kaçınılmazdır.

Hükümetimiz konut yapımı için, her türlü imkân ve kaynağın seferber edilmesini zorunlu bulmaktadır. Konut için alacağımız başlıca tedbirler şunlardır:

- Konut inşaatında daha kullanışlı ve daha ekonomik birimlerin teşvikine önem verilecektir.

- Finansman, konut yapımında temel problemdir. Konut kredilerinin bütün ticari bankalara yaygınlaştırılması sağlanacak; yapı tasarruf hesapları teşvik edilerek konut kredileri ödeme süresi ve miktarları yönünden makul esaslara bağlanacak; bütçe dışı kaynaklara dayalı bir "Konut Fonu" kurulacaktır.

- Başta vatandaşlarımızın konut sahibi olmasını teşvik etmek, konutun kiraya verilmesini de kolaylaştırmak üzere, konut alım-satımı ve kira gelirleri ile ilgili vergiler sayıca ve nispet olarak azaltılacak, vergi muafiyeti getirilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

- Gerek imar planlarının tamamlanması, gerekse inşaat izninden iskâna kadar lüzumlu ruhsatların çok uzun zaman aldığı mevcut düzende gecekondulu veya kaçak inşaatın önlenmesi bir tarafa, normal konut yapımı da büyük güçlüklerle karşı karşıyadır. Konut yapımıyla ilgili formaliteler basitleştirilecek, imar planları süratle tamamlanacak, mahalli birimlerin yetkileri arttırılacaktır.

- Toplu konut yapımını hızlandırmak, aynı zamanda vatandaşın kendi evini kolaylıkla yapabilmesine imkân vermek için, Devletin konut arsası tahsisi veya bunun için gerekli desteği sağlamasını öngörüyoruz.

- Konutla birlikte devreye giren bir altyapı inşaat programının uygulanmasını, bunun için gerekli tedbirlerin ve teşviklerin geliştirilmesini zorunlu buluyoruz.

- Bu amaçlara uygun olarak Toplu Konut Kanunu tadil edilecek, formalitelerden arındırılacaktır.

- Memur ve işçi için kira büyük bir yük haline gelmiştir. Yurt sathında memur ve işçilerin konut sahibi olmaları teşvik edilecektir.

- Kalkınmadaki öncelikli yörelerden başlamak üzere, gerekli personel için lojman yapımına hız verilecektir.

- İmar affının süratli bir şekilde işlemesi temin edilecek ve aftan istifade eden gecekondulu bölgelerine altyapı hizmetlerinin öncelikle götürülmesine önem verilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın üyeler, daha ziyade hava ve su kirliliği olarak kendini gösteren Çevre Sorunları, belirli bölge ve şehirlerimizde toplum sağlığını ciddi ölçüde tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. Çevre sorunlarımızın ana sebebi hızlı ve düzensiz şehirleşme

ve sanayi tesislerinin belirli bölgelerde aşırı yoğunlaşması sonucunda tabii dengenin bozulmasıdır. Bu konuda düşündüğümüz tedbirler şunlardır:

Başta Ankara olmak üzere, hava kirliliğinin sağlık yönünden ciddi tehlike teşkil ettiği şehirlerimizde acil ve süratli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu maksatla:

- Kısa vadede hava kirliliğini azaltacak en önemli unsur iyi kalitede ve yeterli miktarda yakıt temini olduğundan hareketle, yurt içi üretiminin arttırılması yanında, gerektiğinde ithalata da başvurulacaktır.

- Orta ve uzun vadede daha köklü ve kalıcı çözümlerin getirilmesi için şimdiden proje hazırlıklarına başlanacaktır. Ayrıca, merkezi ısınma imkânlarının geliştirilmesi ve bu şehirlerde nüfusun yoğunlaştırılmasını azaltıcı tedbirlerin alınması gerekmektedir.

- Marmara Denizi, Haliç, İzmit ve İzmir Körfezleri gibi su kirlenmesinin aşırı olduğu yerlerde süratli tedbirler alınmadığı takdirde çözüm daha da güçleşecektir. Bu maksatla:

- Mevcut sanayi tesislerinin tasfiye işlemlerine titizlikle uymaları sağlanacak, tesis dışına zararlı artık maddeleri atmalarına engel olunacaktır.

- Tabii güzelliklerin korunmasına ve gelişmesine büyük önem verilecektir. Teknik ve ekonomik şartlar sonucu, bazı tesislerin deniz, göl veya nehir kıyısında kurulması zaruri olduğu hallerde kirlenmeyi önleyici tedbirlere uyulması sağlanacaktır.

- İçme ve kullanma suyunda insan sağlığının gerektirdiği şartların temini, kanalizasyon tesislerinin yeterli hale getirilmesi zorunludur.

Sayın üyeler, Kamu İdaresi'nin verimliliğini arttırmak maksadıyla bugüne kadar yapılan çalışmalarda, meselelerin gerçek sebeplerine göre değerlendirme ve düzenleme yapamadığı için başarılı olunamamıştır.

Yetkilere paralel olarak sorumluluğun da kamu hizmetinin gereklerine uygun olması şarttır.

Değişik birimler tarafından aynı maksada dönük olarak yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması, yetki ve sorumlulukların dağınıklıktan kurtarılarak teşkilatlanmada sadeleşmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyede teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi zorunludur. Buna mukabil, kararların ve hizmetlerin aksamasına ve tıkanmasına sebep olan aşırı merkezîyetçi birimlerde ise, yetki ve sorumluluk hiyerarşisinin yeniden tarifi ve tespiti de gerekmektedir. Vatandaşın işlerini doğrudan doğruya yerinde çözülebilmesini teminen mahalli teşkilatların yetki ve sorumlulukları da artırılmalıdır.

Anahatlarıyla belirtilen bu tespitler ve hedefler, mevzuatın ve teşkilatlanmanın bir bütün olarak dikkate alındığı, rasyonel bir idari reformun yapılmasını gerektirmektedir.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana bakanlıklar ve bunlara bağlı birimler, sayı, yetki ve sorumluluk yönünden önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerden bazıları gelişen şartların tabii bir neticesidir.

İlk kuruluşunda başbakan dâhil 12 bakandan teşekkül eden T.C. Hükümeti, 1930'da 10, 1942'de 14, 1950'de 17, 1960'da 21, 1974'de 27, 1978'de 35 üyeden teşekkül etmekteydi. Bizden önceki hükümet ise 26 üyeden meydana gelmekteydi. Bakanlıklara bağlı birim sayısındaki artış ise daha büyük ölçüde olmuştur.

Bunun tabii sonucu olarak yatay ve dikey koordinasyon zayıflamış, imkânsızlaşmış, hatta kamu hizmetlerinin önemli bir bölümünü içine almak üzere tamamıyla ortadan kalkmıştır. Buna ilaveten bakanlıklar ve kuruluşlar arası mütalaalar ve koordinasyon ihtiyacı arttıkça işler uzuyor, meseleler askıda kalıyor veya asıl sorumlu bakanlık veya kuruluşun görevini yerine getirmesi de mümkün olamıyordu. Böyle bir sistem içerisinde süratli karar almak veya alınan kararı uygulamak zordu. Devlet-vatandaş ilişkilerinin etkinliğinde de bu yapının gözle görülür bir yavaşlığa veya işlerin yürümemesine sebep olduğu aşikârdır. Diğer bir husus ise, devlet idaresinde, birimlerin aşırı çoğalması, personel rejiminin de tesiriyle, fonksiyonlar yerine unvanların hâkim olmasıdır.

Hükümet Programında evvelce ifade ettiğim gibi, daha önceki hükümette başbakan hariç 25 olan bakanlık sayısı Hükümetimizce 21'e indirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, devlet idaresi bütün unsurlarıyla yetki ve sorumluluğun paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir.

Hemen hemen bütün konularda kararların daima en üst noktada teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez.

Yetki ve sorumluluğun çok önemli olduğu kamu görevlerinde tecrübeli, bilgili ve yetenekli kimselerin istihdamı ve muhafazası için maddi imkânların tatminkâr bir seviyeye çıkarılması gerekmektedir.

Muhterem üyeler, devlet hizmetlerinin aşırı formaliteler ve teferruat keşmekeşinden kurtarılması zorunludur. Bu amaçla Bürokratik işlemlerin en fazla ve gereksiz olduğu alanlardan başlamak üzere, konular tasnif edilecek, işlemleri asgariye indirecek bütün tedbirler alınacak; kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılacaktır. Böylece devlet hizmetlerinin müessiriyeti artacağı gibi, vatandaşlarımız rahatlayacak, ekonomik gelişmeye katkı sağlanacaktır.

Kamu hizmetlerinin her kademesinde israf önlenecek ve tasarrufa riayet edilecektir.

Resmi makamlara müracaatta istenen bütün bilgi ve belgelerin gözden geçirilerek azaltılması ve bazılarının kaldırılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Memurlarımızın tayin, terfi ve emeklilik işlemleri ile sağlık, gümrük, tapu, noter, ehliyet alma, vergi yatırma ve benzeri hizmetlerdeki işlerin basitleştirilmesi için bütün tedbirler alınacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devlet idaresinde tedbirden vazgeçilemez. Ancak, vatandaşlarımıza daha baştan şüpheyile, güvensizlikle muamele edilmesinin bugüne kadar formaliteler yığınağından, tedirginlikten, zaman ve kaynak israfından başka kazanç sağlamadığını teslim etmeliyiz. Herkes aksi görülünceye kadar beyanında haklıdır, doğrudur. Vatandaşın devletine daha fazla güven duyması için önce devletin vatandaşa itimat etmesi gerektiğine inanıyoruz. Devlet kapısı vatandaş için korkulu, ürkeklikle başvurulacak bir duvar değil, rahatlıkla, güvenle girilen bir yer olmalıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın üyeler, diğer önemli bir husus devlet hizmetinin, gayret ve feragatle yapılan işlerin bir yana bırakılarak, sadece memurun ve yöneticinin hatalarını arayan teftiş zihniyetinden kurtarılması ihtiyacıdır. Bu zihniyet umulanın aksine insiyatif almayı ve daha iyi karar verilmesini engellemekte, yetki ve sorumluluğu zayıflatmakta, ekonomik kayıplara sebep olmaktadır. Devletin sadık ve çalışkan memuruna sahip çıkarak taltif

etmesine, buna mukabil yapılmayan veya sürüncemede bırakılan işlerin murakabesine ağırlık vereceğiz.

Muhterem Milletvekilleri, Türkiye'mizin her hal ve şart altında savunmasının yapılabilmesi ve barışın sürekliliğinin temin edilebilmesi için, milli ve tarihi geleneğimiz olan disiplinli ve kuvvetli bir ordunun varlığı esastır. *(ANAP ve MDP sıralarından alkışlar)*

- Ordumuzun en mükemmel şekilde eğitilmesi, modern silah, araç ve gereçlerle teçhiz edilmesi ve güçlendirilmesi maksadıyla gerekli imkânların sağlanmasını zorunlu görürüz.

Bu itibarla;

- Büyük Türk Milletinin bağrından çıkan ve güvenliğimizin teminatı olan Türk Silahlı Kuvvetlerini süratle güçlendirmek ve gerekli bütün ihtiyaçlarını temin etmek için, büyük bir gayret gösterilecek ve bu konuda hiç bir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır. *(Alkışlar)*

- Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerimizin güçlendirilmesi için uygulanmakta olan reorganizasyon ve modernizasyon projelerinin idame ettirilmesinde her türlü destek sağlanacaktır. Bu projelere ilave olarak halen yürütülmekte olan ve gelecekte ihtiyaç duyulabilecek silah alımları için, gerekli kaynaklar temin edilecektir.

- Türk Hava Kuvvetlerinin güçlendirilmesi için, Türk-ABD işbirliği ile Türkiye'de ortak yapımı kararlaştırılmış bulunan F-16 uçakları ile ilgili kabul mektubu önceki hükümet tarafından imzalanarak gönderilmiş bulunmaktadır. Silahlı Kuvvetlerin araç, silah, gereç ihtiyaçlarının daha büyük oranda yurt içinden temin edilmesi için, mali ve kanuni hususlar ile teşkilatlanma dâhil, gerekli bütün imkânlar sağlanacak ve bu konularda yapılan çalışmalara hızla devam edilecektir.

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesinde en önemli unsurlardan birini teşkil eden personelin yurt içinde ve yurt dışında eğitilmesi ve yetiştirilmesi ve bu konuda ihtiyaç duyulan malzeme ve teçhizatın temini için, gerekli kaynak ve imkânlar sağlanacaktır.

- Silahlı Kuvvetler Personelinin, lojman ihtiyacının karşılanması için başlatılan ve sonuçlandırılma merhalesine yaklaşmış bulunan programların desteklenmesine devam edilecektir.

- Artan nüfusumuz tahsil seviyesindeki süratli artış ve Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçları çerçevesinde askerlik süresi gözden geçirilip değerlendirilecektir.

Muhterem üyeler, ülkemizin güvenliğinin en müessir bir şekilde korunması bütün ülkelerle ve özellikle komşularımızla her sahadaki işbirliğinin geliştirilmesi dünya barışının muhafazası, Hükümetimizin dış politikasının temel hedefleridir.

Bu anlayışla Hükümetimiz, Türkiye'nin haklarını ve yüksek menfaatlerini ısrarla takip etmeye, geleneksel Atatürkçü dış politikamızı devam ettirmeye milletimiz yararına daha da ileri götürmeye kararlıdır.

Mevcut milletlerarası şartlarda NATO'ya üyeliğimiz, güvenliğimizin sağlanmasında ve içinde bulunduğumuz bölge ve dünya barışının idamesi bakımından bir denge unsuru teşkil etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerimizi dostluk, ittifak bağları ve karşılıklı menfaatlara dayalı bir anlayışla sürdürmeyi ve daha da güçlendirmeyi öngörüyoruz. Batı Avrupa Ülkeleriyle ilişkilerimizi karşılıklı anlayış, işbirliği ve hak eşitliği esaslarına uygun olarak geliştirmek samimi arzumuzdur.

6 Kasım seçimleriyle Türkiye'nin demokratik rejime olan bağlılığı bir defa daha ispat edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmaya başlaması ve normal demokratik nizamın yeniden işlerlik kazanmasından sonra Avrupa Konseyi ile ilişkilerimizin normalleşmemesi için bir sebep kalmamıştır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile münasebetlerimizde, esas hedefimiz tam üyelik olmakla beraber, bütün safhalarda menfaatlerin dengelenmesini esas alan bir anlayış içinde olacağız.

Sayın milletvekilleri, Batı dünyasıyla mevcut bağlarımız ile Ortadoğu ve İslam âlemiyle sürdürdüğümüz yakın ilişkileri dış politikamızın birbirlerini tamamlayan unsurları olarak kabul etmekteyiz. Bir yandan Batı ile Ortadoğu arasında tabii bir köprü teşkil eden coğrafi mevkii, öte yandan müşterek bir tarih ve kültür mirası, Türkiye'nin İslam âlemine büyük önem göstermesini gerektirmektedir. Bu itibarla, bütün Arap ve İslam ülkeleriyle mütakabiliyet esasına dayanan iyi ilişkiler geliştirmek ve verimli bir işbirliğini daha da artırmak hususunda özel bir gayret sarf edilecektir.

Dost ve kardeş İran ve Irak arasındaki, büyük can kaybı ve ızdıraplara sebep olan savaşın biran önce sona erdirilmesi en içten dileğimizdir. İki ülke arasında karşılıklı hak ve menfaat dengesine dayanan şerefli bir çözümün bulunabileceğine ve barışın yeniden kurulabileceğine inanıyoruz.

Başta komşularımız olmak üzere Doğulu ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri ve Helsinki Nihai Senedi zemininde dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmek, ekonomik işbirliğini, teknik ve ticari temasları karşılıklı menfaatlere uygun şekilde artırmak gayesindeyiz. Bu çerçevede kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ile karşılıklı haklara saygı, yapıcı bir işbirliği anlayışı içinde istikrarlı ilişkiler sürdürmek arzusundayız.

Hükümetimiz Yunanistan'a dostluk elini uzatmaktadır. Bunu yaparken, uzun vadeli çıkarlarımızın ortak olduğu ve aramızdaki ihtilafların barışçı yollardan ve hakkaniyet esasına göre zamanla halledilebileceği kanaatini hareket noktası olarak almaktayız. Yapılacak şeyin husumeti ve ihtilafları körüklemek değil, bunların ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak ve şartların oluşmasına çalışmak olduğu inancını taşımaktayız. Yunanistan ile aramızda tarihi komşuluk münasebetlerinin iyileştirileceğine, ticari iktisadi ve turizm alanlarında da iyi ilişkilerin kurulabileceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, bütün meşru haklarına karşılık 20 yıldır sürdürülen ve varlığına kastedilen saldırılar, Kıbrıs Türk Halkını, kendi kaderini tayin hakkını bağımsız bir Cumhuriyet kurma istikametinde kullanmaya mecbur bırakmıştır. *(Alkışlar)*

Ancak bu konuda federal bir çözüm yolunun kapanmadığına ve makul bir neticeye ulaşılabilceğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, milletlerarası terörizm ve onun bir parçası olan Ermeni cinayet şebekeleriyle daha müessir bir mücadele için bütün imkânlarımız seferber edilecektir. *(Alkışlar)* Devletlerarasında bu alanda işbirliği ve koordinasyonun artırılması maksadıyla gerek ikili, gerek çok taraflı münasebetlerde ve milletlerarası kuruluşlarda konunun yakından takipçisi olacağız.

Yüce Meclisin aziz milletvekilleri, bir hükümetin güçlü olabilmesi, ancak Millet'in ve Parlatonun güven ve desteği ile tamamlanırsa gerçek değer ve mana ifade eder. Bu

sebeple Hükümet olarak kendi gücümüzün üstünde Milletimizin ve Yüce Meclisimizin itimat ve desteğinden kuvvet alacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin itimatına mazhar olduğumuz takdirde Parlamentomuzun destek ve denetimi altında ve bütün siyasi partilerimizle sıkı bir işbirliği içinde mevcut zorlukları yeneceğimize inanıyoruz.

Türkiye'yi, yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik.

Önümüzdeki dönem kavga dönemi değil, birlik ve beraberlik dönemi olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu millet çok daha iyi günlere daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır.

Cenab-ı Hak hepimizin yardımcısı olsun.

Gayret bizden, inayet ve tevfik Allah'tandır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Takdir Yüce Heyetinizindir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.¹² *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

¹² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 10, Sayfa 62-85*

22 Aralık 1983 Perşembe

45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Yüce Meclisin değerli üyeleri, Hükümet Programı üzerinde parti gruplarının ve onu takiben iki üyemizin yaptığı konuşmayı dikkatle dinledim. Bu konulardaki görüşler, yapılan tenkitler ve öneriler hakkındaki ana noktalarda düşüncelerimi arz etmeye çalışacağım.

Konuşma üslubumuz genelde yeni dönemin özlediği herhangi bir şekilde yapıcı bir tarzda olacak ve iyi niyetli üslubumuza devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdiye kadar yapılmış olan tenkit ve temennileri, her zaman olduğu gibi, bunların da bizim gözümüzden kaçmış olanlar varsa onları programlarımız içerisinde değerlendirebileceğimizi, tabiatıyla genel program bakımından uygun olmayanlar da var, onların da cevaplarını aynı anlayış içerisinde anlatmaya çalışacağım.

Muhterem üyeler, bir kere, programın genel tenkidinde bütün konuşmacılar hemen hemen bizim Programımızın, Seçim Beyannamemizin ve Parti Programımızın bir nevi tekrarı olduğundan bahsettiler. Yani başka bir özellik taşımadığı, bu Programın bir başka şekilde takdimi şeklinde ifade ettiler. Bu doğrudur. Aslında hemen şunu söylemem lazım: Eğer bizim Hükümet Programımız, kemdi Parti Programımıza ve Seçim Beyannamemize uygun olmasaydı, onu arkadaşlarımızın burada tenkit etmeleri icabederdi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biz belki ilk defa, bir hükümet programında, seçim beyannamesindeki detaylara inmiş bir Hükümet olarak karşınızdayız, Bundan da büyük gurur duyuyoruz. Mesela bunun tipik bir misali, kamu idaresinin reorganizasyonu konusudur. Biz, kamu idaresinin reorganizasyonu konusu üzerinde uzun yıllar çalışıldığını biliyoruz. 1960'larda, bu sıralarda oturan eski bürokrat olan arkadaşlarımız vardır. "Mehtap Projesi" adı ile adlandırılan ve 1960'ın hemen akabinde yıllarca üzerinde çalışılan bir projeyi hatırlıyorum, bu projeler rafa kaldırıldı. Ondan sonra da birçok etütler yapıldı. En son benim de Hükümette olduğum bir sırada Danışma Meclisi ve Konsey'den yetki alınarak kamu idaresinin düzenlenmesi konusuna geçilmişti. Bunların bir kısmı yapıldı; fakat esas büyüğü olan Bakanlıkların reorganizasyonu yapılmamıştı. Bu çalışmalarını biz gözden geçirerek, esas itibariyle Parti Programımıza ilkelerini koyduk ve seçim beyannamemizde detayları ile ne yapacağımızı anlattık.

Aslında ben burada şu tenkiti bekliyordum; "Siz niçin Parti Programınızda 11 tane ana bakanlık, hizmet gösterdiğiniz halde, şu getirdiğiniz kararname ile bu rakam 14'e yükseldi 3 tane fazladır"

Tabiatıyla bunun neticede karşılıklı bir anlaşma ile yapıldığını, bizim programımız istikametinde çok büyük bir aşama yapıldığını da ifade edebiliriz.

Burada şu konu çok önemlidir: Programı hazırladığımız, Seçim Beyannamesini hazırladığımız sırada eski bir politikacı arkadaşım dedi ki: "Bu kadar detayda yapacağınız işi yazmayınız" Biz aksini söyledik, dedik ki: "Milletle her şeyi açıkça, ne yapacağımız varsa bunu söylemek mecburiyetindeyiz ve buna göre de milletimizden yetki alacağız" *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakanlıklar konusuna bir müddet sonra tekrar geleceğim. Programda aynı şekilde bir konu daha var, onda da, biz millettten yetki aldığımızı zannediyorum, kabul ediyorum. O da köprü ve Keban gibi projelerin gelirlerinin satışlarıdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Onu da Seçim Beyannamemize koyduk, korkmadık boyduk ve ona göre de rey aldığımızı kabul ediyorum.

Muhterem üyeler, program tabiatıyla beş yıllık bir devreyi kapsıyor. Eski hükümet programlarına benzemez, farklı bir programdır. Sözümün başında da ifade ettiğim gibi Programımız Seçim Beyan namemizle ve Parti Programımızla büyük uyum halindedir. Programa, bütün bu büyüklüğüne rağmen daha fazla ilave etmeye kalksaydık, çok daha uzun bir program olurdu, ona lüzum görmedik. Programda, şu ana gruplar halinde takdim yapmışızdır:

Bir kere muhtelif konulardaki anlayışımız, politikalarımız, ilkelerimiz nelerdir, bunlar açık seçik ortaya konulmuştur. Mesela devlet politikası, adalet anlayışımız, millî savunma politikası, dış politikadaki ana ilkelerimiz; bunun yanında ekonomik politikalar detayda Programda anlatılmıştır. Sosyal politika aynı şekilde alt bölümleri itibariyle de detayda anlatılmıştır. Bunun yanında bazı sektörel politikalar, ağırlığı alan sektörel politikalara da büyük önem verilmiştir. Mesela, tarım, sanayi, madencilik, altyapı hizmetleri, altyapı sektörü ve hizmetler sektörü; bu arada özellikle kültür ve sanat üzerinde durulmuştur.

Programın yine incelediğiniz zaman diğer programlardan farklı olarak şöyle bir hüviyeti olduğunu da görüyoruz: Memlekette muhtelif gruplara Program hitap etmeye çalışmıştır. Bu da yine Seçim Beyannamemize paralel olarak yapılmıştır. Bunlar hangi gruplardır? Bizim “Ortadirek” dediğimiz ve Partimizin de Ortadirek partisi olduğunu kabul ettiğimiz Ortadirek, işçi, çiftçi, esnaf ve sanatkâr, memur. Bunların meselelerine ayrıca ışık tutulmuştur. Gençler ve çocuklara ayrı bir bölüm konulmuştur ve nihayet önemli bir bölüm de işsizler için konulmuştur; işsizlik meselesi. Bunun yanında da ilim, sanat ve diğer sanatçılar konusunda da Programda ayrıca bölümler vardır.

Programın bir önemli tarafı da, gene Seçim Beyannamemize paralel olarak “Ekonomiyi ve Sosyal Gelişmeyi Güçlendirme Programı” adı altında özel bir bölüm konulmuştur.

Biz, bir hükümet programının bütün meseleleri kapsamayacağını biliyoruz. Sebebi vardır; hükümetler devamlıdır, bizden evvelki hükümet var, onun yaptığı işler var, onun devraldığı işler vardır ve bu işlerin bir kısmı devlet politikası haline gelmiştir, bunlardan buralarda tekrar bahsetmeye lüzum yok.

Eğer üzerinde bazı değişiklikler yaparsanız, o vakit bahsetmeye ihtiyaç duyarsınız.

Bütün bunların yanında da programın, netice itibariyle memleketin, milletin alakadar olduğu ana konular üzerinde ağırlıkla durması lazım.

İşte bu, “Ekonomiyi ve Sosyal Gelişmeyi Güçlendirme Programı” adı altında ortaya koyduğumuz altı konu şunlardır:

Huzur ve güvenin devamı, Ortadireğin güçlendirilmesi, işsizlik konusu, konut konusunun halledilmesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da kalkınma meseleleri ve diğer az gelişmiş bölgelerdeki kalkınma meseleleri ve nihayet bürokrasi meselesi.

Muhterem üyeler, bir konu üzerinde daha başlangıçta durmak istiyorum. Huzur ve güven konusu, seçim sırasında da müzakere edilmiştir, hatta açık oturumda da karşılıklı olarak müzakere edilmiştir. Bazı konuşmacılar, zannediyorum Sayın Sunalp, konuşması arasında, daha evvel de huzur ve güvenin temininin ana esasının iktisadî olduğu yolundaki, yani iktisadî sistemin, iktisadî düzenin düzenlenmesini yeni baştan değil, fakat esas itibariyle iktisadî meselenin halledilmesine bağladığımızı söyledi; aslında bu doğru değildir.

Birkaç kere de ifade ettim; “İktisadî meselenin iyileştirilmesi, yani, memlekette aç insan bırakılmaması, işsiz insan sayısının azaltılması, sıkıntıların hafifletilmesi, huzur ve güven ortamı için önemli bir şarttır; bir nevi, kötülüklerin yeşermemesi için gerekli bir zeminin ortaya konulmasıdır” dedim ve hemen de ilave ettim (Bu husus Programımızda da çok açık bir surette vardır) bunun yanında emniyet kuvvetlerimizin, asayiş kuvvetlerimizin güçlendirilmesi, meselenin üzerine süratle, güçle gidilmesi; millî eğitim meselesinin daha iyi halledilmesi, gençlerimizin çok daha iyi yetiştirilmesi konularının bu meselenin çözümünde esas olduğunu anlattım. Bunu tekrar etmek istiyorum, çünkü Büyük Meclisimizin şu yanlış anlayışa kapılmaması lazım; biz meseleyi sadece iktisadî noktadan görmüyoruz. Bunu hem seçim sırasında, hem televizyon konuşmalarımızda çok açık bir surette ifade ettik, burada da aynı şekilde, açık bir surette ifade ediyoruz.

Konuşmalar arasında bizimle ilgili olan, biraz da şahsımızın karıştırıldığı bir 24 Ocak meselesi var.

24 Ocak, esas itibariyle bir tarih olmuştur, ama nedense 24 Ocak ile ilgili, bu politika ile ilgili ne kadar problemlili mesele varsa benim üzerime yıkılır, ne kadar iyi iş varsa da bizden alınır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Biz hiçbir zaman bu meselenin yapıcısı, ortaya koyucusu olduğumuzu da iddia etmedik, ama nedense dış basın bunu ortaya koydu; “24 Ocak mimarı” dediler. Ben netice itibariyle başladığı tarihteki durumu biliyorum. Bu konunun en başta gelen hazırlayıcılarından biriyim, bu doğrudur. Bir müddet bunun teknik sorumluluğunu da göturdüm, siyasî sorumluluk üzerimde değildi, ama büyük çapta teknik sorumluluk vardı. 12 Eylül’den sonra siyasî sorumluluğunu da taşıdım.

Bu konuda yapılan tenkitler dolayısıyla, 24 Ocak bu memlekete ne getirmiştir, onu anlatmak isterim.

Türkiye 1979 senesi içerisinde çok kritik bir noktaya gelmişti. Çok uzak bir mazi değil; burada yaşayanların, Türkiye’de yaşayanların unutmadığı bir devredir. O tarihte memleketin enflasyon hızının bugünkünün iki mislinde, yüzde yüzler civarında olduğunu, yoklukların kol gezdiğini, Türkiye’nin dış itibarının sıfıra indiğini çok iyi biliyoruz. Kredi itibarı bakımından ülkemiz dünyadaki ülkeler arasında sondan ikinci veya üçüncü idi o tarihlerde. Ve her gittiğimiz yerde kapıların yüzümüze kapandığı bir devreyi hatırlıyorum. 20 binden fazla dışarıdan alacaklı vardı, ticarî alacaklı. Paralarını ödeyemedik. Birakınız o paraları ödememeyi, bunlar ticarî borçlar, Devlet kendi taahhütlerini yerine getiremiyordu. Memleketteki yokluklardan dolayı kuşruklar, karaborsa ve bununla beraber korkunç bir haksız kazanç meydana gelmeye başlamıştı. Devlet malları sübvansiyonlu bir tarzda satılıyor, normal fiyatı piyasada 40 lira, 45 lira olan demiri devlet 22 liraya satıyor, tabii kim alırsa arada çok büyük de kâr ediyordu. Böyle bir devirden geçti Türkiye. Bunun gibi birçok maddeler aynı şekilde ifade edilebilir.

24 Ocak Kararları bir mecburiyetten alınmıştır. Bu durumu çözmek için alınmıştır. Zor kararlardır, alınması kolay olmayan kararlardır, ama alınmıştır. Alınması lazım olduğu için alınmıştır.

Bunu Hükümet Programında da açık bir surette ifade ettik. Ekonomik istikrar programı, yani 24 Ocak karardan birkaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını göstermiş, özellikle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra anarşi ve terörün de ortadan kalkmasıyla ekonomik tablo iyileşmeye başlamıştır.

Bir arkadaşımızın dediği gibi, 12 Eylül 1980'den sonrasını ihmal etmiş değiliz.

"Birkaç ay içerisinde olumlu sonuçlarını almıştır" sözümüz de doğrudur. Yoklukların mühim bir kısmı iki üç ay içerisinde ortadan kalkmıştır, bu doğrudur; ama hakiki iyileşme 12 Eylül 1980'den sonra olmuştur. Onu da burada açık bir surette ifade etmişizdir.

1980 yılı ilk defa ihracatın büyük çapta arttığı bir yıl olmuştur. Hemen şunu söyleyebilirim: Ondan evvelki 1976, 1977, 1978 ve 1979 yıllarında Türkiye'nin ihracatı 2 milyar dolar seviyesinde kalmıştır. 1976 yılında 1 milyar 960 milyon dolar, 1979 yılında da 2 milyar 260 milyon dolar olmak üzere ve ilk defa 1980 yılında 2 milyar 900 milyon dolara yükselmiştir.

Enflasyon hızı 1981 yılı içerisinde yüzde 36 seviyesine düşmüş; aynı yıl, 1979 ve 1980'de gerileyen millî gelir ilk defa olarak yüzde 4,2 gibi bir nispette artmıştır.

İhracatımız 1981 yılı içerisinde bir patlama gösteriyor ve yüzde 62 civarında bir artışla 4 milyar 700 milyon dolara yükseliyor.

Bu olumlu gelişmeler 1982 yılında da devam etti. İhracatın artışı 5 milyar 700 milyon dolara yükseldi. Onun yanında millî gelir artışı devam etti ve netice itibariyle millî gelirle beraber enflasyon hızı da yüzde 25'in altına inmiştir.

Bu tahminler, her sene yapıldığı gibi tabî 1983 yılı için de yapıldı. İlk yapılan tahmin 7 milyar doların üzerinde bir ihracat, millî gelir artışı, tahmin ediyorum yüzde 4,8 civarında ve yüzde 20'ye düşen bir enflasyon.

Yapılan bu tahminler, 1983 yılı içinde ilk defa olarak tutmadı ve tahminler revize edildi. Yani ihracat rakamı aradan üç ay beş ay geçtikten sonra tutmayacağı anlaşılınca rakamlar indirilmeye başlandı. Demin bir arkadaşımızın söylediği son rakam revize edilen rakamdır.

Tabî revize edilmekle hakikî hedefleri karıştırmamak lazım. Aslında hakiki hedef 7 milyar dolar, normal, olması lazım.

Bugün rakamların aşağı yukarı 1982 seviyesinde realize edilebileceğini tahmin ediyoruz; yüzde 1-2 civarında fark edebilir.

Millî gelir şu andaki tahminlere göre maalesef yüzde 3 civarında. Daha az mı olur, daha fazla mı olur, bunu son tahminler yapıldıktan sonra göreceğiz; ama en enteresan gelişme ve bizi sıkıntıya düşüren gelişme enflasyon hızında olmuştur. Enflasyon hızı bugün yılsonunu bulmadık, elimizde onbir aylık rakamlar var aşağı yukarı, bazı tahminlere göre yüzde 39 civarında, bazı tahminlere göre yüzde 35-36 civarında, oniki aylık değerler itibariyle bir enflasyon hızı gösteriyor; fakat önemli olan bu değil, önemli olan, son üç-dört aydaki enflasyon hızıdır. Son üç-dört aydaki enflasyon hızı bu söylediğim enflasyon hızından daha fazladır. Bunu bir nevi 1984 yılına giriş hızı olarak

kabul ederseniz, 1984 yılındaki problemimizin büyüklüğü buradan anlaşılır. Zaten Programda da bunu açık bir şekilde ifade etmiş bulunuyoruz.

Niçin böyle oldu? Sayın milletvekili bir arkadaşımızın söylediği gibi, “Bu programın kaderi budur, 24 Ocak Kararlarının neticesi bu olacaktı.”

Bu kolay söylenen bir laf; ama doğrusu bu değil. 24 Ocak kararlarının bazı prensipleri vardı, bu prensiplere sıkı sıkıya sarılmak lazımdı. O prensiplerin bazen tatbikatı zor işlerdi, maalesef o prensiplere layığı ile sarılmadığı için bugün bu neticelere doğru gelmişizdir.

Enflasyonu kontrol altına almak için, bütün dünyada da çok yakından bilindiği gibi birkaç konu üzerinde hassasiyetle durmamız icap ettiğidir. O da şunlar: Özellikle para arzı. Yani, bir memlekette para arzı konusu enflasyona en fazla tesir eden faktörlerden biridir. Diğer önemli bir konu, para arzı yanında memleket bütçesinin denklığı veya verdiği açık miktarıdır. Bu açığın da belli sınırların altında olması lazım.

Bir üçüncü konu da, ücretler ve gelirler politikasıdır. Bunların da dengeli olması lazım. Buradan birçoklarının söylediği gibi ücretlerin dondurulması diye bir şeyi katiyen düşünmediğimizi de açık bir surette ifade ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama esas itibarıyla bilinen gerçek şudur: Memlekette bu söylediğim ilk iki noktaya dikkat edilmez ve memurumuz ve işçimiz yanlış bir yaklaşımla aldatılırsa, bazılarının söylediği gibi, yani “Biz size daha fazla ücret vereceğiz, şu kadar şey yapacağız, sizi şu noktaya getireceğiz” dersiniz, bizim bir tabirimiz var; “kaşıkla verir kepçeyle geri alırsınız” *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz bu nevi politikaların Türkiye’yi 1977, 1978 ve 1979’da nereye getirdiğini çok iyi biliyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Memur, işçi ve emeklinin esas kaybı enflasyonun hızlandığı yıllardadır ve maalesef geçirdiğimiz iki-üç yılda bunun farkı da kapatılamamıştır. Eğer o farkı birdenbire kapatmaya kalktığınız takdirde, enflasyon ateşini tekrar yakarsınız ve bu da memurun, işçinin çok büyük bir tarzda aleyhinde olur.

Hiçbir şey karşılığı olmadan verilemez. Bir tabirimizle “yoktan var etmek sadece Allah’a mahsustur” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Biz açık bir surette enflasyonu aşağıya çekerek, bu memlekette yeniden Ortadireği güçlendirmek istiyoruz. Ortadirek konusuna ayrıca geleceğim, bunu nasıl yapacağımızı da biraz daha etraflı anlatmak istiyorum; ama şunu Programda açık bir surette söyledik, önümüzdeki devre enflasyonu aşağıya çekmek için nasıl bir politika uygulayacağımız burada net olarak yazılmıştır. Bu politikanın tatbikatına da Hükümet Programımız Mecliste okunmadan başlamış bulunuyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Müsaade ederseniz sırayla muhterem arkadaşlarımın bahsettiği önemli konular üzerinde birer birer duracağım.

Bir tanesi kamu idaresinin reorganizasyonu konusu:

Sözlerimin başında da açıkça söyledim. Vaktiyle “Mehtap Projesi” diye başlayan 1960 sonrasında Türkiye’de kamu idaresinin bakanlıkların ve bütünüyle kamu idaresinin reorganizasyonunu hedef alan çok geniş çalışmalar yapıldı; ama maalesef bu çalışmaların hiçbirisi yerini bulamadı, raflarda kaldı, eski projeler halinde hala arşivlerimizi dolduruyor.

Bazı bakanlıklarımız çok köklü sebepler olmadan kuruldu, gelişti, büyüdü; bazıları politika icabı kuruldu. Netice itibarıyla Devletin masrafları arttı, vatandaşa layıkıyla hizmet zamanında, ucuz ve iyi bir şekilde götürülemez hale geldi.

Biz bu meseleyi cesaretle ele almışızdır, işin zor olduğunu biliyorum. Hatta o kadar biliyorum ki, bu organizasyonun bizim bakanların bakanlıklarına oturmadan yapılması esasını getirmek istedik. 12 Eylül günü bana Hükümette görev almam teklif edildiği zaman bakanlıkların sayısının azaltılması o zaman da düşünülmüştü. Bakanlıkların sayısını 17'ye düşürmeyi düşünüyorlardı, bunu açıkça ifade ettiler. Ben o tarihte şunu söylediğimi çok iyi hatırlıyorum: “Bunu hemen yaparsanız yapabilirsiniz, yapamadığımız takdirde, yani bakanlıkların başına bakanlar geldikten sonra yapılması hemen hemen imkânsızdır”. Bu, bizim son onbeş-yirmi senede elde ettiğimiz tecrübe. Hakikaten de öyle oldu. Bizden evvelki Hükümet de bu kanaatle, biliyorum; fakat bu konuyu başarması o günkü şartlarda mümkün olamadı. Bizim de eğer bakanlarımız bakanlıklara otursaydı, belli bir süre geçseydi, bu organizasyonu tekrar sağlamamız mümkün olamazdı. Çünkü meselenin hususiyeti var. Bakanlar yerlerine oturduktan sonra etraflarını bakanlık mensupları alıyorlar ve bir yeniliği, yeni bir hamleyi yapmasına mani olabiliyorlar. İşin zor tarafı budur. Onun için bütün tehlikeyi göze alarak bu işin başta yapılması hususunda ısrar ettik.

Aslında, bize bu bakımdan teşekkür edilmesi lazım. Çünkü partilerin kendi mensupları için, “Yani beş tane daha bakan çıkarsaydı iyi olmaz mıydı” diye düşünmesi normaldir. Bizim, beş tane bakanı daha aşağıya aldık diye hakikaten tebrik edilmemiz lazım. Kanaatim budur; çünkü bunu milletin ve memleketin hayrına yapmışızdır. Kendi partimizi, kendi milletvekillerimizi bakan yapmayı düşünmemişizdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, muhtelif bakanlıklar var; niçin Başbakanlığa Hazine ve Dış Ticareti aldık? Aslında Başbakan bakmıyor bunlara; bir Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı bakıyor. Başbakan gene koordinasyon görevini yapıyor; umumî olarak bakanları kontrol ediyor; Anayasada yazılı olan görevleri yapıyor; ama Başbakana bağlı daire yok mu, icra dairesi yok mu? Var; Başbakana bağlı olma da var, kanunla verilmiş daireler de var.

Biz meseleyi şöyle düşünmüşüzdür: Evveleminde, Başbakanlık, politika hazırlayan, bu politikayı bakanlıklara tamim eden ve esas itibarıyla de ekonomik politikanın yürütüldüğü yer olmalıdır.

Benim şahsî tecrübem ve birçok kimsenin tecrübesi şunu açık bir surette göstermiştir: Geçmiş yıllarda olduğu gibi, Ekonomik meselede dağınık politika izlediğimiz zaman muvaffak olamazsınız. Eğer Maliye Bakanlığı ayrı çeker, Planlama ayrı çeker, Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret ayrı çekerse, bu politika muvaffak olamaz. Bu, Türkiye'nin çok mühim bir meselesidir ve bunun çeşitli misalleri vardır.

Bu tecrübelerden istifade ederek, bu söylediğimiz konuları bir araya getirmişizdir. Benim şahsî tecrübem var. 1967-1971 yılları arasında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı iken, yaptığımız ve bu konuyu çözen hususlardan bir tanesi, Planlama Müsteşarı olarak, bu söylediğimiz üç-dört yerin bir nevi komisyon halinde bir araya gelip kontrolünün yapılmasıdır. Bu yüzden, o devre, bayağı başarılı geçmiştir.

1980 24 Ocak Kararları hazırlandığı sırada da gene aynı organizasyon vardı. Şimdi bunu daha kanunî, daha esaslı bir şekilde getirmiş bulunuyoruz. İnanıyorum ki,

Türkiye'nin ihracat meselesi; Türkiye'nin ekonomik, sağlam ekonomik politikalarının uygulanması, meselesi en iyi bu şekilde halledilecektir.

Devlet bakanlarını, Başbakanlıkta belli birtakım ünitelerin bakanları olarak görmüyoruz; devlet bakanlarını esas itibarıyla bir nevi kurmay fonksiyonu gören bakanlar olarak görüyoruz ve özel bazı konuları (gene Programımızda bahsettiğimiz gibi, Seçim Beyannamemizde aynen bahsettiğimiz gibi) Başbakan adına takip görevini de bu devlet bakanlarına vermiş bulunuyoruz.

Nedir bu konular?

Konut meselesi. Çünkü sadece devlet konut yapmıyor, özel teşebbüs de konut yapıyor; bütün meselenin nasıl gittiğini bir devlet bakanı takip etmelidir ve aksayan tarafları varsa, alınacak tedbirler varsa bunları önümüze getirmelidir; Hükümet de buna göre tedbirler almalıdır.

Diyeceksiniz ki; Bayındırlık ve İskân Bakanı var veya eski tabiriyle İmar ve İskân Bakanı var. Bu bakanların o kadar çok fonksiyonu var ki, kendi bakanlıklarının idare fonksiyonu var ki, böyle konuları yakından takip etmeleri fevkalade zor oluyor. Biraz daha rahat çalışabilen, biraz daha rahat düşünebilen insanları bulup o işleri takip ettirmemiz lazım.

İşsizlik konusu böyledir. İşsizlik sadece bir bakanlığın işi değildir; birkaç bakanlığı birden alakadar eder, özel teşebbüsü de alakadar eder. Hepsinin düğümlendiği bir yerde bir devlet bakanını, gene Planlama Teşkilatındaki bir üniteyle beraber bu konunun nasıl geliştiğini, nerelerde hatalar yaptığımızı veya nerelerde doğru hareket ettiğimizi herhalde bilmemiz lazım; bunun da gene takibini bir devlet bakanına veriyoruz.

Bu şekilde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınması... Yıllardır üzerinde konuşuyoruz; evet Cumhuriyet hükümetleri epey şeyler yapmışlar, ama hâlâ büyük farklılıklar devam ediyor. Bunun üzerinde birtakım işler yapmamız lazım: Eksişimiz nedir, ne yapıyoruz, bakanlıklar ne yapıyor; birinin takip etmesi lazım.

Biz meselelere böyle yaklaşıyoruz. Bu yaklaşım tarzlarını da, yıllardır Devlette çalıştığımız müddet içerisinde bulup öğrenmişizdir ve bunların da en iyi şekilde böyle yapıldığını zannediyorum.

Bakınız Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı konusuna; o da enteresan bir konu.

Aslında bizim bakanlıklarımızın şekli sektörel bakanlıklardır. Sanayi Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Bayındırlık, altyapı bakanlığı böyle. Köy İşleri Bakanlığı sektörel bir bakanlık değil. "Köy İşleri" deyince bu sefer bir şehir bakanlığı da düşünmek lazım. Aslında köye giden hizmetler düşünülebilir; ama Tarım ve Orman Bakanlığının da köyde yaptığı çok hizmet var. Tarım ve Orman Bakanlığının ağırlığı köyde. O vakit ne yapacağız?

Bakınız neler dublike ediliyor. Devletin iş yapması, bu millettten aldığı vergi paralarını iyi kullanması lazım. Devletin kendi bir hazinesi yok, biz para basmıyoruz, basarsanız enflasyon olur; ama yaptığımız iş, millettten vergi almak ve bu vergileri de akıllı bir şekilde kullanmaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Eğer bunları yanlış kullanırsak gayet tabii verim düşer. İşte enflasyonun sebeplerinden biri de Devletin yanlış para kullanmasıdır.

Bugün Tarım Bakanlığında da tarımla ilgili üniteler var, Köy İşleri Bakanlığında da tarımla ilgili üniteler var. Toprak-Su bir tarafta, tarım işlerine bakan Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü öbür tarafta ve daha başka üniteler... Niçin bunlar bir araya gelemiyor? Bunlar bir araya gelirse köylüye daha iyi hizmet götürülmez mi? Yarım yarım paralarla da hizmetler yarım kalıyor, biz sadece personel parası vermeye bakıyoruz; hizmeti de köylümüşe iyi götüremiyoruz.

Yol, Su, Elektrik Teşkilatı olduğu gibi kalacak. Hatta hatta düşüncemiz, Yol, Su, Elektrik Teşkilatını biraz daha güçlendirip orman yollarını da yaptırmak. Ormanın ayrısı; yol, su, elektriğin ayrı teşkilatı mı olacak? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu şekilde orman, tarım ve yol, su, elektriği üç ünite halinde bu bakanlığın altında topladığınız zaman, hem para açısından hem hizmeti iyi bir şekilde yaparak tasarruflu bir şekilde, öyle zannediyorum ki, köylümüşe çok daha randımanlı hizmet götürebiliriz. Bunu muhakkak yapacağız.

Gene iki konuşmacı arkadaşımız, bizim Devletin rolü hakkındaki düşüncelerimizi söyledi. "Huzur, güven ve adalet..." Huzur, güvenin temini ve adaleti temin... Başka bir şey yok gibi.

Şimdi müsaade ederseniz Parti Programından okuyacağım... *(Bilmiyorum hangi maddeyi okudular)*

"Madde 2. — Devlet:

Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, yurdun savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, adaletin temini, sosyal ve iktisadî faaliyet ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadı ile gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet millet için vardır; Devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması, sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik ve yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması Devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadî faaliyetlerde Devlet, genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir. Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil; milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır."

Şimdi, burada devletin fonksiyonuna sadece nasıl "eski klasik devlet fonksiyonu" dersiniz, bunu anlamak mümkün değil. Burada devlete geniş bir fonksiyon verilmiştir. Hatta bakınız, daha ileride, "Ticaret ve sanayie devlet prensip olarak girmemelidir" dedikten sonra da istisna olarak, "Geri kalmış bölgelerde devlet sanayie girebilir; ama bu teşebbüsler en kısa zamanda millete devredilmelidir" denilmektedir. Prensibimiz budur. Bunu özellikle devlet anlayışımızı belirtmek, devletin yatırımlardaki rolü nedir, onu anlatmak için söylüyorum ve yine ifade ediyorum: Eğer devlet vatandaşın yaptığı, yapabileceği işlere girerse iyi yapmaz. Devlet bakkallık yapamaz; yapamadığını da gördük. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Eğer vatandaşımız birçok işi devletten iyi yapıyorsa, devletin kaynaklarını, imkânlarını niçin o tarafa sarf edelim, vatandaşımızın orada niçin rakibi olalım?

Bakınız bu memleketin yola, suya, elektriğe, -kendileri de söylediler açıkça- enerjiye çok büyük ihtiyacı var. Birçok elektrik santralimiz maalesef kaynaklıktan şimdiye

kadar geri kalmıştır. Bunlar uzun zamanın hikâyeleri; ama şunu da açıkça ifade edelim: Devletin bu sahada yapacağı çok imkânlar, çok yatırımlar var. Keşke imkânımız olsa da halkımızın tasarruf gücü yüksek olsa da bunların bir kısmını halkımıza, halkımızın kurduğu teşebbüslere yaptırabilsek. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Demin okuduğum programda “Devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği esastır değil, milletin zenginliği sonucu devletin zenginliği esastır” diyor. Neden bunu böyle söylüyoruz? Niçin bu ifadeyi böyle kullandık? Yani şunu söylemiyoruz: Millet zengin olsun, sonra devlet zengin olsun, devlete ondan sonra para aksın, manasına çekmemek lazım. Burada söylenmek istenen şudur: Biz milletin zenginliğini devletin zenginliğinde görmüyoruz. Devleti zengin olup, güçlü olup milleti fakir olan rejimler vardır; o rejimlerin peşinde değiliz. (ANAP ve MDP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Esas maksadımız, millet zengin olursa, millet refaha kavuşursa, muhakkak ki, devlet de refaha, zenginliğe kavuşur; esas söylemek islediğimiz budur. Yoksa misalleri var; devlet her şeye sahip olmuş; ama vatandaşına hiçbir şey vermemiş, o gibi bir düşüncenin peşinde değiliz dedim ve inşallah da bu Mecliste de kimse olmaz.

Muhterem üyeler; Ortadirek konusuna biraz daha eğilmek istiyorum. “Ortadirek” derken, memur, işçi, çiftçi, esnaf ve emekliden bahsettim. “Ortadirek” kelimesini de biz getirdik. Türkiye’yi” Türk milletini eğer büyük bir çadıra benzetirseniz dedik, bu çadırın ortadireği vardır; çadırı ayakta tutar, işte, o çadırı ayakta tutan orta direk, esas ana direk bu söylediğimiz unsurlardır; işçisidir, memurudur, esnafıdır, çiftçisidir ve emeklisidir. Bunlar Ortadireğin ana unsurudur dedim. Ortadirek güçlü olursa aynen çadır misalinde olduğu gibi, çadır çökmez. Ama, Ortadirek gücünü kaybederse çadır çöker. Bizim felsefemiz bu. Biz, Ortadireği güçlendirmek istiyoruz ve geçtiğimiz yılların tecrübesi de Ortadireği zayıflatan hadisenin esas itibariyle enflasyon olduğunu göstermiştir. Bakınız memurun haline. Katsayılar nasıl gelmiş, enflasyon nasıl gelmiş. Aynı şeyi işçi için de söylemek mümkün.

Esnaf, enflasyon olduğu devrelerde para kazanıyorum zanneder; ama bir bakar ki raflar boşalmış. Çünkü, bizim halk tabirimizle, sermayeyi kediye yüklemiştir.

Çiftçi için de aynı şeyi söyleyeceğim. Çiftçi ürününü bir defa satar. Genellikle böyle. İki ürün alan yerler istisnadır tabii. O bir defa satan çiftçi enflasyonun, kendisine istediğiniz kadar yüksek taban fiyat verin enflasyon, ondan fazla ise (Ki, fazla olur) neticede aldığı paranın kendisine ilerde kâfi gelmediğini acı bir şekilde görür. Bu sefer de borçlanır; borcunu ödeyemez ve büyük sıkıntıya düşer.

Onun için, açık ve seçik olarak şunu çok iyi biliyoruz: Kim ne bağırsın bağırsın... Onu da söyledik... Şirket kurtarma operasyonları da dâhil, ona da geleceğim, biz, Ortadireği esas güçlendirmenin temel ilacının enflasyonu aşağıya çekmekte olduğunu görüyoruz. Bunu yapmak için alacağımız tedbirler bu programda yazılmıştır ve bu tedbirleri hemen de almaya başladık. Bu iş çok acildir; acelemiz var derken, kaybedecek zamanımız yok derken bizim düşüncemiz esas itibariyle, bu enflasyonun bir an evvel aşağıya çekilmesidir. Mevduata verilen gelirlerin arttırılmasının ana sebebi budur. Enflasyonun altına düşmüştür, düştüğü için bankalara gelen mevduat azalmıştır, mevduat; bu paralar büyük çapta aşırı tüketime yönelmeye başlamıştır. Altına, lüks maddelere yönelmeye başlamıştır ve bu da enflasyonu tekrar kamçılar hale gelmiştir.

Tasarrufu muhakkak teşvik etmek mecburiyeti var. Nitekim bu tedbirler alındıktan sonra, şu anda da görülmeye başladı; mesela serbest piyasada doların değeri süratle

aşağıya düşmeye başladı. Tahmin ediyorum altın da aynı şekilde düşecek. Daha bu ikinci, üçüncü günleri. Daha ileriye doğru gittiğiniz zaman alınacak ek tedbirlerle gene normal bir sisteme dönülecektir.

Faizler konusu, yani kredi faizleri... Şimdi, bakınız kredi faizleri konusunda da gayet tabii kredi alanların sıkıntısı olacaktır. Kredi alanlar; hiç zannetmeyiniz, esnafla çiftçinin fazla kredi aldığı yok Türkiye’de, hepimiz çok iyi biliyoruz, kredileri daha büyük müesseseler alıyor; onlar da daha iyi çalışmasını öğrensinler. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, bu memlekette yıllar yılı bütün bu söylenen politikalar, başkalarının takip ettiği politikalar neticesi ucuz faizlerle halkın tasarrufları bir nevi sömürülmüştür. Halkın tasarruflarına gereken miktar verilmediği için bunu başkaları kullanmıştır. “Efendim, bu şekilde birtakım müesseseler kurulmuştur” diye söyleyebilirsiniz. Ama, emin olunuz o müesseselerin çoğu, ucuz imkânlar yüzünden randımanlı çalışmaya alışmamışlardır.

24 Ocak sonrasında, özellikle Temmuz Kararnamesinden sonra sıkışmalar başlamıştır. Bu sıkışmalar iyi müesseseleri düzeltmiştir, kötü idare edilen müesseseleri sıkıntıya sokmuştur. Şimdi şunu da arz edeyim: “Efendim, bunlar memleketin tesisleridir, bunlara bu kadar acı ilaç vermeyiniz” diyebilirsiniz. Kimi kurtarıyoruz? Tesisler iyi ise, o tesislere hiçbir şey olmaz, yönetim değişir. Tesisler iyi olduğu halde işlerin kötüye gitmesinin tek sebebi, kötü idarecidir. Biz kötü idareciyi kurtarmayız. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Enflasyon aşağıya çekildiği zaman Ortadireğe güç gelecektir. Tabii bu arada, “Ne vakit yüzde 10’a inecek?” diye sordular. Ben tarih veremem, burada tarih veremem, ama şunu söyleriz: Elimizden gelen en büyük gayreti gösteririz, önümüzdeki üç beş ay sonra bu konuda daha sarıh fikir söyleyebilecek hale geleceğimizi zannediyorum.

Ortadireğin güçlenmesi bakımından, meseleyi, sadece bir enflasyonun aşağıya çekilmesi şeklinde görmüyoruz. Ortadireğin unsurlarına getireceğimiz millî gelirden daha fazla pay almasını temin edecek bir takım, unsurlar var, onları da söyledik. Memur ve işçiler için faturaya dayalı birtakım vergi iadeleri yapmak, bunun üzerinde çalışıyoruz, inşallah önümüzdeki bir iki ay içerisinde bu kanun tasarısı Meclise gelecektir. Niçin vergi iadesiyle? Biz de kolaylıkla asgarî ücreti vergi dışında tutalım diyebilirdik; ama her şeyin karşılığını bulalım. Fatura getirirseniz, Devlet birtakım gelir imkânına kavuşur. O verdiğimiz paranın karşılığını da başka yerden çıkarırız. Gelir dağılımını düzeltmek istiyorsanız yolu da bu-dur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Esnafa ve çiftçiye gelirini artıracak ne imkânlar verdiğimizizi Programda teferruatıyla anlattık. Birçok çiftçinin sulama yardımları, teknik yardımlar, kredi genişlemesi gibi konuların her birisini birer birer ele alacağız ve imkânlarımız nispetinde, tabiatıyla gene enflasyona düşmeden, onu söylüyorum, bu imkânları, memleketin imkânları ile paralel, olarak geliştireceğiz.

Bir üçüncü konu da, Ortadireğin tasarruflarına ek gelir sağlamak, işte bir tanesini yaptık. Tasarruflara enflasyonun üzerinde gelir veriyoruz ve göreceksiniz birçok tasarruflar bankalara akacaktır. Bunun yanında, demin de söylediğim gibi, Köprü, Keban Projesi gibi projelerin gelirlerini satacağız. Hem onlardan bir ek gelir, sağlam gelir olacak, hem de bu paralarla ikinci köprüyü, üçüncü Atatürk Projesini ve diğer hidroelektrik santrallerini yapacağız, işsizliğe de böyle çare bulunur. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İşsizliğe başka türlü çare bulamazsınız.

Bize, “Bunları biz sattırmayız” diyeceksiniz. Tabii satmıyoruz, aslında söylediğimiz ortada, gelirlerini satıyoruz, “Satarsanız geri alırız” denildiği zaman benim hatırıma şu geldi, galiba o şekilde düşünce olursa, ikinci köprü yapılmaz veya barajlar yapılmaz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Netice itibariyle şunu söylemeye mecburum: Biz bunları Programımıza koyduk, Seçim Beyannamemize koyduk ve açıkça da ifade ettik ve buna göre de rey aldığımızı farz ediyoruz ve hepsini yapacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem üyeler, önemli bir konu da konut meselesidir. Biz, bu konut meselesinin memleketteki önemini büyük şekilde takdir ediyoruz. Kolay bir konu olmadığını da ifade ediyorum, aynen işsizlik gibi, ona da geleceğim, kolay bir konu olmadığını da ifade ediyorum. Çünkü Türkiye’de şehirleşme hızı yüzde 6’lara yakındır. Bu kadar yüksek bir şehirleşme hızı altında konut meselesini çözmek kolay değildir. Meselenin birçok veçheleri var. Bir kere bürokrasiyi asgariye indirmemiz lazım; ruhsat işlerini, plan işlerini çok basit kolaylaştırmamız lazım. Bunu açık seçik Programda söylüyoruz.

Bir arkadaşımın dediğinin aksine arsa temini meselesi var; arsa meselesi ve altyapı meselesinin halli de Programda var. Tabii geliyor konu, bütün bunlarla beraber vergiler var konut üzerinden alman, bunları da asgariye indirmek, basitleştirmek istiyoruz, konut yapımını teşvik etmek için, iş orada kalmıyor, son konu tabii finansman meselesidir.

Maalesef; konut yapımında enflasyon hızlı iken, konut yapımı aşağı gider. Onun için süratle aşağıya çekmek mecburiyeti var enflasyonu. Tabii bu arada yüksek faizle konut yapılamayacağına göre, bu faizin sübvansiyone edilmesi lazım.

Konut Kanun Tasarısı hazırlandığı zaman o sırada Hükümette idim. “Bu Konut Kanununu bütçe kaynaklarına dayamayınız” dedim. Sebebi var, çünkü bütçemizin, hepimiz çok iyi biliyoruz, iki yakası bir araya kolay kolay gelmiyor, senelerdir böyle. Bir de buradan 100 milyarlık konut fonu almanız mümkün değildir. Nitekim, tahmin ettiğimiz gibi çıktı; bir sene 15 milyar alındı, öbür sene 20, 25 milyar alındı ve istenilen netice elde edilemedi.

Biz bu memlekette, inşallah önümüzdeki sene içerisinde ayrı bir konut fonunu yapma yolunu bulacağız, bütçe kaynaklarının dışında ve o kaynaklarla bütün banka sistemine zaman içerisinde konut meselesini yayacağız ve ileride zannediyorum süratli bir şekilde gelişerek bu konut meselesini iyi bir yola koyacağız. Konut fonunu nasıl teşkil ettiğimizi önümüzdeki bir iki ay içerisinde Yüce Meclise arz ederiz.

Bir önemli konu işsizlik meselesidir. Her zaman ifade ediyorum, herkesin, çalışanların bir sahibi var, işçinin sendikası var; sendikalar güçleniyor, memur iş sahibi, esnafların da teşekkülleri var; ama sahibi olmayan tek kitle işsizler. Onların da sahibi inşallah biz olacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İşsizlik konusunun kısa zamanda halledilebilecek bir konu olmadığını da söylüyorum. Bu konunun halli, esas itibariyle kalkınma hızının yukarıya çıkarılmasına bağlıdır. Yüzde 7 civarında bir kalkınma hızı, işsizliği ilk önce durdurur sonra yavaş yavaş azaltır.

Bunu yapmanın yolu, bir kere ödemeler dengesi dediğimiz meseleye dikkat etmekle başlar. Çünkü bugün, kalkınma hızınızı yüzde 4’lerden yüzde 7’lere çıkarmak istediğiniz zaman ithalatınız belki 2,5 milyar dolar daha yukarıya çıkmalıdır. Yatırımlar için birtakım âlet, hammadde, makine ve teçhizat alacaksınız.

Bunu yapabilmek için de ödemeler dengesinde düzenlemeler yapmak lazım, yani ihracatın gelişmesi, görülmeyen kalemlerin artırılması ve döviz gelirlerinizin genelde artırılması lazım. Bir de, tabiatıyla buna direkt fayda sağlayan yabancı kredi ve sermaye konusu var. O konuyu da işleyebilirsiniz ilave bir imkân sağlıyorsunuz. Biz, bütün bu konuları sağlamak mecburiyetindeyiz.

Bu döviz tarafının yanında bir de tasarruf tarafı var; dış tasarruf ve iç tasarruf. İçeride tasarrufu artırmanın yolu, iyi bir sermaye piyasası, güvenilir sermaye piyasasında satılacak imkânlar ve halkın bunlara para yatırmasıdır. İşte önemli olarak söylemek istediğim konulardan biri bu. Niçin sağlam birtakım tesislerin gelirlerini halkımıza satıyoruz?

Ana sebeplerden bir tanesi de, yani bir taşla iki kuş vurmak misali; hem halkımıza sağlam, güvenilir gelir sağlamak, onun tasarrufuna sahip olmak, hem de bu tasarruflarla yeni iş sahaları açarak işsiz imkân vermektir. Onun için bu tesisleri, bunun gibi tesislerin gelirlerini satmaya devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, üzerinde durulan bir başka konu dış politika konusu.

Avrupa Müşterek Pazarı konusundan başlıyorum.

Bizim görüşümüzün net olmadığı söyleniyor. Halbuki biz, her zaman net görüşler ortaya koyduk. Programda da açık bir surette yazıldı, açık bir şekilde de ifade ettik; Müşterek Pazara tam üye olmak bizim hedefimizdir. Bunu açık bir şekilde söyledik; ama şunu da ilave ettik, dedik ki: “Kendimizi, her ne pahasına olursa olsun, buraya giren bir ülke durumuna da düşürmek istemiyoruz, çünkü pazarlık etmek istiyoruz” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Eğer, “hayır, biz buraya ne pahasına olursa olsun gireceğiz” dersiniz, bir zamanlar söylendiği gibi, o vakit pazarlık etme şansınız yoktur; karşı taraf ne söylüyorsa kabul etmeye mecbursunuz. Zannediyorum bir ana görüş farkımız varsa, iş burada.

Ben şunu çok iyi biliyorum; Avrupa ülkeleri pazarlığı severler, ciddi pazarlık yapmayı da hakikaten tutarlar. Pazarlık yapmayı pek hoş karşılamazlar, onu da ifade edeyim.

İslam ülkeleriyle ilişkilerimizin son yıllarda geliştiğini, ileriye gittiğini ifade ettim, Programda da açık bir surette yazdık. Bu, bizden evvelki hükümetlerin de politikası olmuştur. Bu politikayı devam ettirmeye kararlıyız, daha da ileriye götürmeye kararlıyız. Çünkü, inanıyoruz ki Türkiye hem Batı dünyasında, hem İslam dünyasında yerini almalıdır. Çünkü bu iki dünya arasında da bir köprüdür. Biz İslam ülkelerinde ne kadar önde gelirsek, Batıda da ağırlığımız o kadar fazla olur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakınız bu politikanın faydasını geçtiğimiz yıllarda gördük. Bizim 1979 yılında, o tarihlerde İslam ülkelerine olan ihracatımız topu topu 300 milyon dolar civarında idi. O ekonomik sıkıntıdan çıkan Türkiye, kredi itibarını o kararlardan sonra yükselten Türkiye’de, Türkiye için yeni pazarlar İslam ülkelerinde bulunmuştur. 1979’larda 5-10 milyon dolar civarında İran’a olan ihracatımız, bugün 1 milyar doların üzerine çıkmıştır. Aynı şekilde Irak, Libya, Suudi Arabistan, Kuveyt, Ürdün, Tunus ve Cezayir, bunların hepsini sayabiliriz.

Netice itibariyle, 1982 yılındaki rakamı hatırlıyorum, 3 milyar dolara gelmiştir ihracatımız. Türkiye eğer ekonomik sıkıntıdan çıktıysa, burada en büyük rolü ihracat bakımından bu pazarları nazarı itibara alması olmuştur. Eğer bu pazarlara, biz eskiden

olduğu gibi, arkamızı dönmüş olsaydık, gene başka ülkelere, Batının zengin ülkelerine elimizi açmaya devam ederdik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Kıbrıs konusunda, Kıbrıs Cumhuriyetinin tanınması bizden evvel oldu, biz aynen bunu kabul ettik ve Kıbrıs Cumhuriyetini, sizin huzurunuzda da ifade ediyorum, biz tanımaya devam edeceğiz. *(Alkışlar)* Hiçbir güç bu konuda bizi bu kararımızdan da döndüremez. *(Alkışlar)* Bir istisnasıyla, eğer orada bir anlaşma olur, düşündüğümüz şekilde tekrar bir federe devlet kurulursa.

Yunanistan konusuna geliyorum.

Yunanistan'la aramızda ciddi meseleler var. Bu 1950'lerden başladı, bu yıllara kadar geldi. Başlangıcı Kıbrıs'la başladı, sonra diğer konulara intikal etti. Ege sorunu, kıta sahanlığı, hava sahası, daha birçok konular beraberinde geldi. Tabii siyasette devamlı dostluklar olmadığı gibi, devamlı düşmanlıklar da olmaz. Biz, yeni bir hükümet olarak başladığımız zaman şunu düşündük: Niçin devamlı düşmanlık yapalım? Gayet tabii dostluk yapmıyorlarsa dost olamayız, o ayrı bir konu; ama dost elimizi uzatalım, şu faraziye ile: Aramızda birçok anlaşmazlıklar var ve bu konularda anlaşamadığımızda anlaşıyoruz, geliniz bu konuları bir tarafa bırakalım, aynen insanların yaptığı gibi, anlaşabileceğimiz konularda oturup konuşalım. Bu anlaşabileceğimiz konular ne olur? Ticaret olur, turizm olur, diğer birtakım iki tarafın menfaatine gelen konular olabilir. İnsanlar gider, gelir ve belki bu yolla zaman içerisinde bazı buzlar erimeye başlar, belki bazı anlayışlar yerleşmeye başlar. Çünkü bu düşmanlıktan ne bize fayda gelir, ne onlara fayda gelir. Eğer, onlar da bu şekilde anlıyorlarsa ki teklifimiz budur, dostluk elini uzatalım dediğimiz zamanda düşüncemiz budur, böyle bir konuşmaya başlarız; ticareti geliştiririz, turizmi geliştiririz, gider geliriz; ondan sonra da diğer meseleler belki daha kolay çözümler hale gelir diye düşünüyoruz. Aslı budur efendim.

Ben tabiiyle Yunanistan'ın bu konuda daha makul düşüneceğini tahmin ediyorum.

Bir konuyu da ifade etmeden geçemeyeceğim. Niçin böyle düşünüyoruz: Türk dış politikasında Yunanistan ve Kıbrıs meselesi büyük ağırlığını senelerdir muhafaza ediyor. Biz sanki başka şeye bakmıyoruz, hep bunlarla uğraşıyoruz. Derler ki, "Önünüze bir top attılar, onunla uğraşıp duruyorsunuz." Şunu bir kere devreden çıkaralım; Yunanistan bize göre ufak bir ülke, biz elli milyonluk bir kütleyiz, onlar dokuz-on milyon nüfuslu bir memleket. Bu kadar büyük önem vermeyecek bir hale getirmemiz lazım bu işi. Eğer Türkiye, önümüzdeki yıllarda aktif bir dış politika izleyecekse, şu meseleyi bir kenara bırakabilecek tertibin içine girmeli, daha başka konulara ağırlık vermelidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bizim Hükümet Programımızın bir hususiyeti de, ilk defa zannediyorum, Hükümet Programını okurken aynı anda da icraatını söyledik, yani icraatını Hükümet Programı içerisinde söyledik. Bu belki ilk defa oluyor; hem de büyük icraat. Bunlardan bir tanesi, demin sözlerimin başında bahsettiğim kamunun ve bakanlıkların reorganizasyonu; diğeri de, ekonomide alınan önemli tedbirlerdir. Bunların birincisinden bahsettik; ikincisinden de kısaca bahsetmek istiyorum.

Banka sisteminde yeni bir değerlendirme yapıldı. Üç aylık, altı aylık ve bir senelik yeni bir sistem getirildi. Enflasyonla ilgili olarak mevduatlara verilen faiz, gelirler yukarıya çıkarıldı ve ümit ediyoruz ki, enflasyon nispeti indikçe bu söylediğimiz sistem Merkez Bankası tarafından belirli bir süre ayar edilecektir.

Şimdi sorabilirsiniz ve dersiniz ki; “Siz serbest faizi öngörüydünüz, nasıl oldu da bir parça kontrollü bir sisteme geçtiniz?”

Bu, tenkit edilmedi, ben kendi kendime sorayım, cevabını da vereyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Aslında, tabiatıyla sistem, geçtiğimiz yılda serbest değildi, yani dokuz banka bir araya gelip kendi başlarına, aslında bir monopol şeklinde faizleri tespit ediyorlardı. Tam serbest bir sistem hiçbir zaman olmadı.

Biz serbest bir sisteme geçmeyi esas almışızdır, bundan vazgeçmiş değiliz, onu açıkça ifade edeyim; ama bu geçişe varabilmek için bazı ara kademelerden geçme mecburiyeti meydana gelmiştir. Bunun da sebebi, enflasyonun tahminlerimizin üzerinde bu sene yukarıya çıkmasıdır. Enflasyonun yukarıya çıkmasından dolayı biz sistemi ilk başta kontrollü bir tarzda ele aldık ve bu kontrol belli bir süre devam edecektir. Enflasyon aşağıya indikten belli bir süre sonra bu işte ve banka sistemini de belli kontrollara soktuktan sonra serbest hale getireceğiz. Aslı budur.

Tabiatıyla kredi faizlerinin fazla yükselmemesi, makul bir seviyede yükselmesi için Gider Vergisinde indirme yaptık; ama sebep sadece kredi faizlerinin yükselmesi değildir. Aslında Gider Vergisi, yani kredilerden alınan vergi, makul bir vergi değildir. Sistemi maalesef çarpıtmaktadır.

Bunu çok evvelden de azaltmak lazımdı. Bunu bu şekilde iki maksatlı olarak yaptığımızı ifade edebilirim. Stopaj Vergisinin aşağıya düşürülmesi, mevduat faizlerinin daha yukarıya götürülmemesi için yapılmıştır ve makul sebepleri de vardır; ama şunu da ifade ederim, bu yollu olan kayıpların bir kısmı sistemin büyümesinden dolayı, bu sebeplerden dolayı tekrar kazanılacaktır. Bir kısmını da sistemden, bu kredileri alanların kârlarının belli bir şekilde artmasından dolayı Kurumlar Vergisi yoluyla almayı düşünüyoruz ve tahmin ediyorum, aradaki farkın bir kısmı bu şekilde gene onlardan geri alınma yoluna gidecektir.

Bizim bu arada getirdiğimiz birkaç önemli tedbir daha var: Esnaf ve sanatkârlar için defter tutma mecburiyetini üç misline, 18 milyon liraya yükselttik. Bu kararname Cumhurbaşkanlığına imzaya bugün sevk edilmiştir. Bu verdiğimiz söz de süratle yerine getirmiş oluyoruz. Aynı şekilde tarım kazançlarında da defter tutma mecburiyetini üç misline yükselten, yani 12 milyon liraya yükselten karar da, yine bugün Bakanlar Kurulumuzdan sevk edilmiştir.

Bunlar çiftçimize ve esnafımıza önemli bir kolaylık olarak, zannediyorum diğer partilerin programlarında da vardı; ama nasip bize oldu, bundan da fevkalade memnunuz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yine bugün Meclise sevk ettiğimiz bir tasarıyla da (veya yarın sevk ediyoruz, imzalandı) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkınmasında, teşvik konusunda bazı ilave tedbirler getiriyoruz. Bunlar, yüzde yüze kadar yatırım indirimi, yani bir nevi Kurumlar Vergisini belli bir süre için almamak, yine bu bölgelerdeki çalışanların vergilerini, asgarî geçim indirimini yükselterek azaltmak. Bu yetkiler de istenmiştir. Bu suretle bu bölgelerde daha fazla yatırım yapılmasını veya iyi elemanların oralara gitmesini temin edecek birtakım vergi tedbirlerini de beraberinde alıyoruz. Bu tedbirleri de Meclisin önüne getireceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yine aynı şekilde kültür ve sanatla ilgili olarak, bu telif hakları konusunda muafiyet hadlerini 200 küsur bin liradan zannediyorum 900 bin liraya çıkarıyoruz. Dışarıdan

gelen tercüme veya muhtelif eserler var, onu da üç misline 1 milyon 800 bin liraya çıkartıyoruz. Bununla ilgili kararnamele Cumhurbaşkanlığına sevk edildi. Bu suretle ilim ve sanat dalında çalışanlara da bazı ilave kolaylıklar getirilmiş oluyor.

Müsaade ederseniz, son olarak tüketici konusuna geçmek istiyorum. Çünkü burada tüketicinin korunması konusu, tekeller konusu epey konuşuldu.

Şimdi tekel nedir, monopol nedir? İki türlü monopol veya oligopol tabirlerini kullanacağım:

Bir tanesi, kanunen verilmiş tekeller, yani kanun, tütün inhisarı dediğimiz tütün tekeli sadece devlete, devletin bir kuruluşuna vermiş. Bu kanunen verilmiş tekeldir.

Bir de, iktisadî olarak tekeller var, yani siz kanunen vermediğiniz halde, demin bir arkadaşımızın da bahsettiği gibi, tekeller iktisadî olarak meydana gelir, kendi aralarında anlaşır, iktisadî sisteminiz de buna müsaitse, tedbirleriniz yok ise, bu tekeller meydana gelir. Fiyat tespit ederler, tüketici bundan dolayı sıkıntıya düşer.

Biz, tekelleri kaldıracamız derken her iki cins tekeli de kaldırmak hedefimizdir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yoksa yasaklama yoluyla bunlar olmaz. Yani, tekelleri Türkiye’de sadece kanun zoruyla ortadan kaldıramayız.

Bizim alacağımız tedbirler daha ziyade iktisadîdir. İktisadî bakımdan bu tekelleri kaldırmanın yollarını bulduk ve önümüzdeki aylarda ve yıllarda bu tatbikatı kademe kademe yapacağız.

Yapacağımız şey şudur: Türkiye’de, bu aynı zamanda sanayi yapısını değiştirmek, sanayi yapısını daha sağlam hale getirmenin yoludur. Kademeli bir tarzda Türk sanayini dış rekabete açacağız. Çünkü enflasyonun bugünkü şartlar altında daha da aşağıya indirilmesi yolunun son kademesi bu politikanın tatbikindedir. Tabii şu başımıza gelecektir, açıkça ifade ediyorum: “Biz bunu yerli yapıyorduk.” Yerli yapıyordunuz; ama üç misli fiyatla satıyorsunuz. Eğer tüketiciyi düşünüyorsak, bu gibi konularda fevkalade dikkatli olmamız ve sanayiye koruma esprisinden vazgeçmeden, belli bir koruma; ama çok aşırı bir koruma değil, zaman içerisinde bunları dış rekabete açmaktır. Bunu birdenbire değil, tabiatıyla kademeli olarak yapacağız. Kademeli olarak ithalat liberasyonu tabir ettiğimiz sisteme kademe kademe geçeceğiz. Yasak malların ithalatını yavaş yavaş sistemin içerisine alacağız. İşte hem döviz meselesini halletmek, (döviz karaborsasını önlemenin yolları da budur), hem de Türkiye’de tüketiciye daha ucuz mal temin etmenin yolu da budur. Lüks mallar Türkiye’ye kaçak yollardan geliyor. Bundan, kaçak yollardan bazı insanlar istifade ediyorlar. Bu malların bir kısmı belli foralar alınarak, yani verginin üzerinden belli fonlar alınarak, işte bir kısım konut fonu da buralardan çıkacak, Türkiye’ye ithalini belli bir program dahilinde yavaş yavaş yapacağız. Hem karaborsayı önleyeceğiz, hem haksız kazancı önleyeceğiz, hem de ilave bir imkânı, konut gibi sahaya yatırma imkânı bulacağız. Nereden alacağız? Lüks tüketimden alacağız. Zannediyorum, esas halka dönük politikalar bu politikalar olacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Son olarak İncirlik Üssü konusuna değinmek istiyorum.

Bizden evvelki Hükümet tarafından imzalanmış bir anlaşma var; Barış Gücünün Amerikalılar kısmına belli kolaylıklar sağlayan bir anlaşmadır bu. 6 ay uzatılmış. Bu belli kolaylıklar esas itibarıyla belli sayıda nakliye uçakları, daha ziyade taşıdıkları malzemeler,

onların yaşamları için lüzumlu maddeler olarak biliniyor. Bu malzemeler, büyük nakliye uçaklarıyla, bunlar da mahdut sayıda, belli sayıdadır, İncirlik Üssüne iniyor, oradan da helikopterlerle gemilere götürülüyor. Yani, dosdoğru Lübnan'a götürme hususu yoktur. Terside aynı şekilde; bazen de yaralı olanlar vesaire de insanî maksatlarla taşıyor. Anlaşma NATO ile ilgili değildir; ikili bir anlaşmadır bizim bildiğimiz öğrendiğimiz. Bu konunun Türkiye'nin ilerideki politikasına nasıl tesir edeceğini, neler yapmamız icabedeceğini Önümüzdeki 6 ay içerisinde, anlaşma sona ermeden herhalde nazarı itibare alacağız; bunu da bilgi olarak Büyük Meclisin itilana arz ederim.

Muhterem üyeler, bazı arkadaşlarımız bizimle ilgili olarak bazı şeyler söylediler; aslı doğru değil tabii. Biz, "İşçi ücretlerinin enflasyonun altında olması lazımdır" diye hiçbir yerde bir laf söylemedik; ne eskiden, ne şimdi. Yani ne 24 Ocak Kararlarından bu tarafa, ne de ondan sonra böyle bir laf benim ağzımdan çıkmamıştır. Biz bilakis, bu ücretlerin enflasyonun altında olmaması tezini savunduk, pozitif bir şeyler alınması tezini savunduk; bunun da, özellikle vergi indirimlerinin net ücretler üzerinden yapılmasını açıkça ifade ettik. Yoksa böyle bir sözümüz hiçbir yerde olmamıştır.

Bu Sosyal Sigorta ve BAĞ-KUR'da herhangi bir değişiklik yapılmış değil; sadece bağlantısı; Sosyal Güvenlik Bakanlığında değil, şimdi yeni ismiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlanmıştır; o kadar. Başka bir değişiklik bahis konusu değildir; yoksa orada işçi temsilcileri de yerindedir.

Muhterem üyeler, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Eğer cevaplandıramadığım noktalar varsa, bana arkadaşlarımla ileride de sorabileceklerini, bu konuları her zaman tartışmaya da hazır olduğumu huzurunuzda bir defa daha ifade edeceğim.

Biz, bütün partilerimizle iyi bir anlayış içerisinde bu yeni dönemin Hakikaten "yeni dönem" tabirini kullanıyorum hakikî manada bir yeni dönem olması için elimizden gelen her türlü gayreti göstereceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Calp'ın, sözlerinin başında bir şikâyeti oldu, bu komisyonlar konusuydu, bir arkadaşımız da oradan söyledi galiba, bunun Anayasaya ve Tüzüğe aykırı olmadığını zannediyorum. Aslında genç arkadaşlarımız var, bizim partimiz büyük ekseriyeti ile genç ve yeni insanlardır.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz de genciz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çalışmaya çok hevesleri var. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bana, devamlı olarak, bizim işimiz yok, bize iş verin diye geldiler.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Alkışlıyorlar ya, alkışı da iyi yapıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi komisyonlarda daha aktif görev almalarını mazur görün, sizlerde daha tecrübeli kimseler var; onlara yardımcı olursunuz diye düşünüyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin değerli üyeleri, konuşmam burada bitmektedir. Yüce Heyetinize en derin saygılarımı sunar, Hükümet Programının inşallah hayırlı uğurlu olmasını temenni ederim.¹³ *(Alkışlar)*

¹³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 11, Sayfa 123-134*

24 Aralık 1983 Cumartesi

45. Cumhuriyet Hükümetinin (I. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri;

Hükümet Programımızı tasvip buyurarak güveninizi izhar ettiniz. Hükümetim adına Yüce Meclise şükranlarımı arz ediyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bu değerli itimada layık olabilmek için Hükümet olarak hüsnüniyetimizle elimizden gelen gayretle ve canla başla çalışacağız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Güzel vatanımızı ileri götürebilmek idealiyle Hükümetimizin kurulduğu günden beri yaptığımız icraata zaman kaybetmeden devam edeceğiz; çünkü kaybedecek vaktimiz yoktur. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli üyeler, önümüzde çeşitli meselelerle dolu, aşılması gereken zor bir beş yıl var. Bu yeni devir, hür ve demokratik rejimi bir daha sarsılmayacak temellere oturtmak için çok güzel bir fırsattır. 12 Eylül öncesindeki şartlara bir daha dönülmemesi için, birlik ve bütünlüğümüzün bir daha zedelenmemesi için hep beraber gayret göstermeliyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Hükümet Programı üzerindeki müzakerelerin şekli ciddi, seviyeli, müsamahalı ve yapıcı münasebetlerin yeniden tesis edilebileceğini göstermiştir. Demokrasimizi sıhhatli bir şekilde devam ettirmede önemli rolü olan bu yeni ananın yerleşmekte olduğunu görmek memnuniyet vericidir.

Halkımızın büyük bir sabır ve tahammülle halledilmesini beklediği meseleleri ancak iyi işleyen bir demokratik nizam içerisinde elbirliğiyle karşılıklı saygı ve sevgiyle çözümlayebiliriz. Millet hâkimiyetine dayanan hürriyetçi, demokratik nizamın devamının temini temel görevimiz olmalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bütün dünya ülkelerine barış, insanlık ve sevgi davetimizi Yüce Meclisinizin huzurunda bir defa daha ilan etmek istiyorum. Karşılarında dostluk, barış ve medeniyetin gelişmesi için her türlü gayrete hazır, yürekleri sevgi ve ümit dolu insanların Türkiye’si vardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu, bütün dünyaya bir dostluk mesajıdır. Milletlerarası medeniyet yarışında mutlaka yerimizi almamızdır. Türkiye kendi kabuğuna çekilmiş, sadece kendine yeterli bir ülke olmamalıdır. Hür, demokratik ve gelişmiş bir Türkiye dünya ülkeleri karşısında ve beşeriyetin ilerlemesinde çok önemli bir role sahip olacaktır.

Milletlerarası terörizmi tesirsiz hale getirebilmek için bütün ülkeleri ciddiyet ve samimiyetle mücadeleye çağırıyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, milletimizin kalkınma yolunda önündeki mâniaları kaldıracaktır. Bu aziz milletin aşamayacağı hiçbir engel yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Huzur içinde kalkınan bir Türkiye esas hedefimiz olacaktır. Meselelerin üzerine geçici uygulamalarla değil, kalıcı ve köklü tedbirlerle yürüyeceğiz.

Bu memlekete en ufak bir hizmeti geçene sevgimiz ve saygımız sonsuzdur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Önümüzdeki dönemde, bizden önce yapılan hizmetlere yenilerini ilave etmek, daha iyiyi, daha güzeli gerçekleştirmek en büyük dileğimizdir. Kırgınlıkların, dargınlıkların giderilmesi ve yaraların sarılması için üzerimize düşeni bütün iyi niyet ve samimiyetimizle eksiksiz yerine getireceğiz.

Değerli üyeler, Türk Milletini, Türk Vatanını, Türk insanım severek yola çıktık. Yalnız kendi partimizin değil, bütün milletimizin hükümeti olma şuuru içindeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gönüllerimiz mesut, müreffeh, modern, büyük ve kudretli Türkiye sevdasıyla doludur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Geliniz, hizmet ehli olalım. Geliniz, bu güzel ülkede barajları, fabrikaları yükseltmeye devam edelim. Geliniz, Büyük Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyetini daha da ilerletelim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Geliniz, millî ve ahlakî değerlerimizle iktisadî kalkınmamıza beraber sahip çıkalım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Meclisin muhterem üyeleri, değerli arkadaşlarım; huzurlarınızda bir defa daha tekrarlamak istiyorum: Türkiye'yi yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Önümüzdeki dönem inşallah kavga dönemi değil, birlik ve beraberlik dönemi olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu aziz millet çok daha iyi günlere, daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır. Türkiye, birbirini seven ve kucaklayan insanların ülkesi olacaktır. Cenabı Hak hepimizin yardımcısı olsun.

Hepinizi hürmet ve muhabbetle kucaklıyorum.¹⁴ *(Süreklî alkışlar)*

¹⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 12, Sayfa 141-142*

5 Ocak 1984 Perşembe

Sakarya Milletvekili Nihat Akpak ve 9 Arkadaşının, Mahalli İdareler Seçimi Kanunu Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu dönem ikinci önemli kanunudur. Gönül çok arzu ederdi ki, muhalefete mensup arkadaşlarımız da bu sıralarda otursunlar ve biz müzakereleri, bu kadar kısa zamanda değil, gece yarısına kadar devam eden, bir anlayış içerisinde bitirse idik.

Aslında, bu Kanun tasarısının hazırlığı ile ilgili olarak gene arkadaşlarımızın bir kısmının hatırlayacağı gibi, 6 Kasım genel seçimleri yapıldıktan sonra bir kısım arkadaşım, özellikle mahallî idarelerdeki meseleleri, dertleri gördükten sonra bu seçimin bir an önce yapılması konusunda bize geldiler.

Memleketimiz belli bir aradan sonra demokratik sisteme geçmektedir. Bu geçişin ilk büyük adımı, 6 Kasım seçimleri ve onun akabinde meydana getirilen Türkiye Büyük Millet Meclisi, hükümet ile atılmıştır. Bu adımın süratle tamamlanması lazımdır.

Maalesef, birçok yerlerde de müşahede ettiğimiz gibi, mahallî idarelerden vatandaşlarımız şikâyetçidir. Bu şikâyetlere, biz o şikâyet edilen idarecileri değiştirerek cevap bulamayız. Çünkü getireceğimiz idarecilerin de ayrılanlardan farklı olup olmayacağını bilmemiz çok kolay değildir.

Halkımız uzun yıllardır kendi seçtiği idarecilere, özellikle mahallî idarelerde derdini daha kolay anlatabilmekte, icabında şikâyetini de acı bir dille yapabilmektedir.

Bu bakımdan, mahallî idarelerin, kendi tabîî yöneticilerine kavuşması milletimizin arzudur ve Türkiye Büyük Millet Meclisi, yani demokrasinin ilk adımı, ikinci adımını da bir an evvel tamamlamaya bir nevi kendisini mecbur hissetmelidir. Biz bu hissi duyduk, arkadaşlarımıza da bir an evvel bu Kanun tasarısını hazırlamalarını tavsiye ettik.

Bildiğiniz gibi, kanun tasarısı yılbaşından epey evvel Komisyona geldi, Komisyonda görüşülmeye başlandı; fakat bir müddet gene muhtelif illerimizin dertlerini, meselelerini biraz daha iyi anlayabilmek, kanunun, özellikle seçimin tarihini daha iyi tespit edebilmek bakımından bir de ara verildi, toplantı ertelendi. Aslında bu Kanun, hazırlanışı itibarıyla teknik bir kanundur. Yani, bunun çok canlı müzakeresinin komisyonlarda yapılması lazım. Nitekim, bu toplantıda da açık bir surette gördük, muhalefete mensup milletvekili arkadaşlarımız bu müzakerelere canlı bir şekilde iştirak etmişler; değiştirme önermelerini hazırlamışlar ve önemli maddelerde de kendi düşüncelerine göre bu değiştirme önermelerini Türkiye Büyük Millet Meclisine de vermişler. Kendileri burada bulunamadılar, ama bu önermeler burada okundu.

Kanunun hazırlanışı sırasında İçişleri Bakanlığı mensupları, hatta hatta Yüksek Seçim Kurulunun tecrübelerinden istifade edilmiştir. Komisyona onlar da çağırılmıştır, onların da görüşleri alınmıştır.

Özellikle şunu önemle vurgulamak istiyorum; bizi, geçtiğimiz günlerde üzerinde önemli düşündüren mesele şu idi: İktidar partisi olarak mevcut kanunlara, nizamlara göre bu seçimi öne aldığımız takdirde, hatta Haziran ayında yaptığımız takdirde bazı

partilerin, bu Mecliste grubu bulunmayan bazı partilerin bu seçime iştirakleri hemen hemen mümkün değildi.

Tabiatıyla muhtelif vesilelerle de belirttiğim gibi, iktidar partisi olarak başka bir partiye yardımcı olmak mecburiyetinde de değildik. Çünkü, onların bu seçime iştirak etmemeleri hususunu biz hazırlamış da değildik. Böyle bir kanun da getirip “bunlar giremez” diye herhangi bir yolla da bu yola da başvurmuş değildik. Bu partilerin genel seçimlere iştirak etmemeleri bizim kararlaştırdığımız bir husus da değildi. Onu bizden evvelki yönetim, belli sebepler tahtında kararlaştırmış olabilir.

Biz memlekette, önümüzdeki dönemde herhangi bir kargaşa ve sıkıntı olmaması için meseleyi geçtiğimiz günlerde etraflıyla düşünmüşüzdür, önümüzde iki alternatif vardı. Birincisi, mevcut durumu aynen kabul edip bu Kanun tasarısını geçirmek ve seçimi vatandaşın isteğine uygun olarak da öne almaktır. Bu takdirde bu söylediğimiz partilerin iştiraki hemen hemen mümkün olmazdı.

Tabiatıyla hiç kimse, hele iktidar, kendisine durup dururken rakip yaratmak istemez; ama şunu da düşünmek mecburiyetindeyiz: Demokratik bir düzene geçiyoruz. Bunun üzerine herhangi bir şekilde, haklı veya haksız olsun bir gölge düşürülmesini de biz Anavatan Partisi olarak, Hükümet olarak düşünmek mecburiyetindeydik, gölge düşürülmesini de katiyen isteyemeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir noktayı arz etmek mecburiyetindeyim. Zatiâliniz sadece teşekkür için kürsüye geldiniz efendim. Hükümetin her zaman söz alma imkânı vardır. Bir tasarı veya teklif görüşülürken zatiâliniz söz alabilirsiniz. Bunu ihtiyat haline getirirsek, Tüzüğe aykırı hareket etmiş oluruz.

Takdirlerinize bırakıyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamamlıyorum efendim.

Bugün bu değişiklik önerileri ile bu söylediğim manada, bu önemli kanun tasarısı kabul edilmiş bulunuyor. Bir an evvel yürürlüğe girerek seçimin arzu edilen tarihte yapılması suretiyle mahallî idarelerimizin kendi tabii yöneticilerine kavuşturulması en belli başlı arzumuzdur. Bu arzumuzun bugün bu kanunla tahakkuk yoluna girmiş olmasını, özellikle bizim seçimi kazanmamızdan daha önemli görüyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tabiatıyla seçimi kazanmak için her türlü gayreti göstereceğiz, buna inanıyoruz da. Bu bakımdan, bu kanunun memleketimize hayırlı, uğurlu olmasını temenni ediyor, hepimize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.¹⁵

¹⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 18, Sayfa 266-267*

17 Ocak 1984 Salı

Mahalli İdareler Seçimi Kanunu ve Anayasanın 89. Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve İçişleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; konuşulan konunun Anayasaya aykırı olup olmadığı, netice itibarıyla gene Anayasaya göre siyasî partilerimiz veya yetkililer Anayasa Mahkemesine gittiği zaman anlaşılır. Onun için biz Anayasaya aykırı olduğu kanaatinde değiliz.

Hatırlarsınız, hepimizi buraya getiren bir Milletvekili Seçimi Kanunu var. Bu Milletvekili Seçim Kanunu, memlekette koalisyon idamelerinin zorlukları görüldüğü için tam bir ekseriyet sistemine gitmemek; fakat nispi temsilin getirdiği sıkıntıları da bertaraf etmek üzere hazırlandı. Neler yapıldı? Bir kere büyük iller ufak bölgelere ayrıldı. Mesela İstanbul'da 40'tan fazla milletvekili vardı, bu altı bölgeye ayrıldı. Ankara aynı şekilde, İzmir aynı şekilde; daha birtakım şehirlerimiz muhtelif bölgelere ayrıldı. Hiçbir zaman yeniden daha fazla bir milletvekili sayısı kabul edilmedi. Hatta, benim bildiğim kadarıyla vaktiyle Konseyde bu müzakereler yapıldığı zaman, bu yedi sayısı üzerinde de durulmuş, "acaba yedi sayısını daha aşağıya indirir miyiz." Yani, dört ve üç bölme; bu da mümkündür.

İkincisi; bir yüzde 10'luk genel baraj getirildi. Yani yüzde 10 umumî rey alamayan bir parti bütün Türkiye'de milletvekili çıkarsa dahi o oylar iptal ediliyor. Şimdi bu da Anayasaya aykırı değil. Milletvekili çıkarmış olsa dahi, yüzde dokuz oy aldığı takdirde çıkardığı bütün milletvekillikleri iptal ediliyor; onun yerine usullere göre diğerleri milletvekili oluyor.

Üçüncüsü; bir il barajı veya çevre barajı konuldu. Bakınız çevre barajı nasıl: Üç milletvekili; çıkacak olan bir yerde, hepimiz de gördük, bir parti 35 bin rey aldı, bir parti 36 bin rey aldı, "bir parti de 37 bin rey aldı. Neticede üçünü birden 37 bin rey alan parti çıkardı. Acaba, şimdi 35 bin, 36 bin reyler heba olmadı mı?

Şimdi, bakınız şu getirilen sistemi, bu demin anlattığım misale tatbik edelim. 35 bin, 36 bin ve 37 bin rey topladığınız zaman 105 bin civarında bir rey eder. Bunun bütün geçerli oy olduğunu farz edelim. Bunun onda biri takriben 11 bin oydur; 11 bini hepsinden düşününüz, 35, 36 ve 37 binden düşününüz; ondan sonra buradaki usulü tatbik ediniz üç parti de birer tane milletvekilliği çıkarır; her biri ayrı ayrı, üç sıfır olmaz.

Şimdi, acaba bu getirdiğimiz sistem mi adil yoksa mevcut sistem mi daha adil? Eğer adaleti illa nispi temsille ölçüyorsanız, o takdirde bu misalde bizim getirdiğimiz sistem daha adil.

Aslında yüzde onluk baraj konusunu, bakınız şurada Milletvekili Seçim Kanununun esasını getirirdik ve il genel meclisine tatbik ederdik, il genel meclisinde üye sayıları fazla değil; 2, 3, 4, 5. Birçok yerlerde böyle. Eğer onu tatbik etmiş olsaydık, o vakit il barajları da çevre barajları da tatbik edilirdi, o daha iyi olmazdı, şu söylediğim misalde az rey alan birçok partilerin aleyhine olurdu.

Belediye meclisine gelince; belediye meclisinde 50'ye kadar giden üye sayıları var. Yüzde 10 barajınız bir şey ifade etmiyor. Yani, nispi temsil şeklinde çalışmaya başlıyor;

çünkü çevre barajı bizim Milletvekiliği Kanunundaki baraj, o 50 tane belediye meclisi üyesi olan ilde ki birçokları buna yakın olacaktır, yüzde 2, yüzde 3 gibi rakamlara düşüyor; bu mümkün değil. Nasıl iki, ilk Milletvekili Seçimi Kanununda yüzde 10 barajı geçemeyen partiler milletvekili çıkaramıyorlarsa...

Bizim burada getirdiğimiz sistem gayet basit. Diyoruz ki, yüzde 10 geçerli oy sadece yüzde 10'u geçemeyen partiden çıkmasın, hepsinden çıksın. Eğer bir adalet varsa, hepsinden çıkaralım bunu, ondan sonra geri kalanı taksim edelim. Bu daha makul değil mi?

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Değil, Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, şunu söyleyebilirsiniz: “Yüzde 10 baraj yüksek, bu yüzde 10 barajı biraz aşağı indirelim” diyebilirsiniz; ama sistem yanlış değildir. Sistem, makul bir sistemdir ve bizim milletvekiliği seçim sisteminden daha makul bir sistemdir, eğer nispî temsile bakmamız icap ederse.

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Geçerli oylar geçersiz sayılıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçerli oylar aynı şekilde milletvekiliği seçim sisteminde de geçersiz sayılıyor.

ÖZER GÜRBÜZ (Sinop) — Baştan geçersiz sayılıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada da aynı kaideyi koymuşuz efendim; yani geçerli oyun yüzde 10'u herkesten düşüyor, sadece bir partiden düşmüyor, herkeste eşitlik ilkesi orada var.

Yoksa bakınız, eşitlik ilkesi deyince şunu anlamamız mümkün değil ki: Bizim partimizin çıkardığı milletvekiliği, bir milletvekiliğine düşen oy sayısı, zannediyorum şu kadar bindi: Milliyetçi Demokrasi Partisinin 1 milletvekiliği daha yüksek oya mal oldu. Zannediyorum, Halkçı Parti arada bir yerde kaldı. Şimdi burada da eşitlik ilkesi mi arıyorsunuz? Seçim sistemi bunu getiriyor.

Bu gerekçeler makuldür. Biz mümkün olduğu kadar, sistemin ne ekseriyet sistemi olmasına, ne de nispî temsil olmasına gitmedik. Bugün eğer deseydik ki, “Şu sistem ekseriyet sistemidir”, bu da Anayasaya aykırı olmazdı. Getirdiğimiz sistem, ekseriyet sistemiyle nispî temsil arasında bir sistemdir ve maalesef belediye meclisi üyeliklerini, aynen milletvekiliği seçiminde olduğu gibi illeri bölgelere ayırabilseydik belki milletvekiliği seçim sistemini getirirdik; o daha yanlış olurdu. O, ufak partilerin, az rey alan partilerin daha fazla aleyhine olurdu.

Zannediyorum meselenin Anayasa ile bir alakası yoktur. Biz meseleyi tabii hukuk açısından görüyoruz. İnaniyorum ki, bir evvel kabul ettiğimiz madde ile buradaki diğer siyasi partilere yanaştık. Bu yaşama da büyük bir zevkle yaptık. Burada da görüşümüz budur efendim.

Saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri, Sayın Tutum'un, tabii söyledikleri bütün tarizlere cevap verecek değilim. Yalnız bir konuyu açıklığa kavuşturmak lazım. Zannediyorum biz Hükümeti kurduğumuz zaman, bakanlıkların

teşkilatını reorganize ettik, kanun kuvvetinde kararnameleri çıkardık ve yaptığımız iş budur; bunu anlattık. Yoksa “kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisini biz aldık” demedik. Elimizde hazır yetki vardı, hatta rica ettik; bu yetkiyi, o zaman Konsey mevcuttu, Konsey bir 6 ay daha uzattı; bize daha fazla imkân verebilmek bakımından.

Yaptığımız iş, “bir evvelki Hükümet yapamadı, biz yaptık” bunu da söylemedik. Sadece ifade ettiğimiz konu, biz bakanlık sayısını aşağıya indirdik, bunu da hiç çekinmeden yaptık. Arkadaşlarımızı veya partimizi bu bakımdan düşünmedik; memleketin işini düşündük, memleketin işini daha iyi yapmak için yeni bir organizasyona gittik. Bu organizasyonu yaparken de mevcut yetkiden istifade ettik. Hiçbir zaman da “bizden evvelki Hükümet bu işi yapamadı, biz yaptık” demedik. Yalnız, söylediğim bir şey vardır, onu da ifade edeyim. “Bu gibi konuların daha işin başlangıcında yapılacağını” söyledim. Biz de eğer Hükümete oturur, bakanlarımızı tayin eder, üç ay sonra bunu yapalım deseydik, biz de yapamazdık. Bu da eşyanın tabiatından dolayı böyledir. Sadece bunu ifade ettim. Hatta dedim ki, 12 Eylül Hükümeti ilk kurulduğu zaman onlar da bakanlık sayısını azaltmayı düşünüyordular, başta yapmadıkları için sonradan yapmaları mümkün olmadı. Zannediyorum bu bir açıklığa kavuşmuştur.

Şimdi, bu maddeye gelince, evet yetki kanununun Danışma Meclisinde müzakerelerinin yapıldığı sırada Hükümet adına konuşmaları ben yaptım. Esas gayemiz, kanuna baktığımız zaman, benim söylediklerimden ziyade, kanunun lafzı önemlidir. Şu kadarını ifade edeyim: Benim söylediklerimden ziyade kanunun lafzı önemlidir. *(MDP sıralarından alkışlar)*

Sebebi de şudur: Burada söylenen şekil; kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için kamu kurum ve kuruluşları denmiştir. Mahallî idareler de kamu kurum ve kuruluşlarıdır; evet mahallî idareler de kamu kurum ve kuruluşlarıdır.

Biz şunu da ifade ettik, burada herhangi bir şekilde aksini söylemiyorum. O tarihte bu yetki elimizde olduğu halde, mahallî idareleri düzenlemeyi bu yetki ile düşünmedik, bu doğrudur; ama bu yetki vardır, mahallî idareleri düzenlemeyi de düşünmüyoruz. Sadece acil bir durum ortaya çıkmıştır. Acil bir durum ortaya çıktığı için belediyeler, bilhassa büyük şehir belediyelerinin hukukî durumlarının tespit edilmesi lazımdır. Bu tespit seçimden evvel yapılacaktır.

İkincisi, kanun kuvvetinde kararnamenin kanundan farkı yoktur. Yani o kararname, öbürü kanundur diyemezsiniz. O kanun kuvvetinde kararname yine bu Yüce Meclise gelir, aynen diğer kanunlar gibi, komisyonlardan ve Meclisin Umumî Heyetinden geçer ve kanunlaşır; ama bu meselede kanun kuvvetinde kararname kullanma meselesi, elimizde bir yetki var, bu yetkiye göre süratle meseleyi halledelim, tabiatıyla birtakım düşünceler yapılacaktır, kolay değil; İstanbul’da 15 tane, İzmir’de 3 tane, Ankara’da 6 veya 7 tane belediye vardır. Bütün bunların durumları tespit edilecek ve bir çalışma yapılacaktır. Bu çalışmanın sonunda hazırlanan kanun kuvvetinde kararname yürürlüğe konacaktır. Ondan sonra da, tabiatıyla otomatikman yürürlüğe konur konmaz bu Meclise gelecektir ve Mecliste de yine Yüce Heyet tarafından müzakere edilecektir, ondan sonra fiilen kanunlaşması olacaktır.

Bizim kanaatimiz bu, bunu yapacak yetkimiz var. Bir evvelki Hükümet zamanında bu yetkiyi kullanmayı düşünmedik, mahallî idarelerin tanzimini düşünmedik. Zaten

mahallî idarelerin tanzimini de yapmıyoruz, özel bir durum meydana gelmiştir. Bu özel durumda şu büyük şehir belediyelerinin durumunu ortaya çıkarmak mecburiyeti vardır. Bunu da seçim sisteminin, yani getirilen seçimin bir neticesi olarak kabul etmek lazım.

Zannediyorum durumu Sayın Tutum'a ve Yüce Meclisinize bu şekilde izah etmiş bulunuyorum. Teşekkür ederim.¹⁶ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

¹⁶ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 1, Birleşim 22, Sayfa 343-344, 356-357

28 Şubat 1984 Salı

Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bugün müzakeresine başladığımız ve aslında taa seçim meydanlarından beri bir nevi müzakeresini yapmakta olduğumuz bir tasarı var. Bu Kanun tasarısı üzerinde şimdiye kadar yapılmış olan konuşmaları dikkatle takip ettim. Tabîî, hemen şunu sözümün başında söylemek istiyorum; biraz hayret ettim, biraz da üzüldüm.

Bu tasarıda ne var, oradan başlayalım. Üç konu getiriyoruz; Gelir ortaklığı senedi; kiralama veya işletme hakkı, (*HP sıralarından, "İmtiyaz" sesleri*) hisse senedi.

Acaba, gelir ortaklığı senedi haricindeki konular bugünkü mevzuatımızda var mı, yok mu? Bugün halen mevzuatımızda bu iki konu da var.

Şimdi sizlere, üzerinde çok durduğunuz, özellikle Kamu İktisadî Teşebbüsleri ki iki grupta mütalaa ediyoruz; Kamu İktisadî Kuruluşları ve İktisadî Devlet Teşekkülleri, bununla ilgili bir Sayın arkadaşımızın 60 sayılı Kanun Kuvvetinde Kararname ve bilahare Millî Güvenlik Konseyinden geçmiş; bizden evvelki Hükümet zamanında Kanun Kuvvetinde Kararname, ondan sonra da 19.10.1983 tarihinde 2928 sayılı Kanun var. Şimdi bu Kanunun 61'inci maddesinin 3 numaralı fıkrası aynen şöyle söylüyor: "İşletme veya işletme biriminin tasfiyesi veya satılması ilgili teşekkülün veya Kamu İktisadî Kuruluşunun önerisi ve Koordinasyon Kurulu kararıyla yapılır."

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Onlar da işletme Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız "İlgili teşekkül nedir?" biraz daha evvelki tarifine bakalım. İşletme tarifi şu: "Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üretim birimleridir." Şimdi tamam mı?

(e) fıkrası madde 2. — "Bu Kanunda geçen teşekkül deyimi; İktisadî Devlet Teşekküllerini, Koordinasyon Kurulu deyimi; Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunu" ifade ediyor.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Ezbere biliyoruz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, hem Kamu İktisadî Kuruluşları, hem de İktisadî Devlet Teşekkülleri bu Kanundaki hükme tabidir ve bu Kanundaki hükme göre de, bunların işletme ünitelerinin satılmaları veya tasfiyeleri, "İlgili kuruluş" dediği Kamu İktisadî Teşebbüsünün veyahut da değer kurullarının önerisiyle Yüksek Koordinasyon Kurulu tarafından yapılır. Ekonomik Yüksek Koordinasyon Kurulu da, bizim kurduğumuz kuruldan çok farklı bir kurul değildir, Bakanlar Kurulu dahi değildir.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Müessese ve bağlı ortaklıklar nasıl satılıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen dinleyiniz, anlayacaksınız.

Şimdi gelelim, şuradaki bölümde, "Tesis; Kamu İktisadî Kuruluşları ve İktisadî Devlet Teşekküllerine ait müessese, işletme, bağlı ortaklık ve benzerlerini; işletme; müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üretim birimlerini ifade eder" tarzında aynı tarifler burada da var?

Şimdi şu mevcut kanuna Kamu İktisadî Kuruluşları girdiğine göre, bir arkadaşımızın söylediği noktaya geliyorum, Millî Savunma Bakanlığına bağlı cetvelde:

“1.1. Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü: Bağlı ortaklıklar; Türk Uçak Sanayii (TUSAŞ)”. Yani TUSAŞ’ın işletmeleri bu Kanuna göre satılabilir. Çünkü aynı tabirin içerisine girmektedir. Ben kendi görüşümü söyleyemiyorum, bu mevcut kanundaki hükmü ifade ediyorum.

Bizim getirdiğimiz tasarıda bundan farklı olarak bazı ayrımlar yapılmış. Birçok arkadaşlarımızın dediği gibi, Komisyonda yapılmış bu ayrımlar. Altyapı tesisleri ile ilgili konularda sadece gelir ortaklığı senedi çıkarılabileceği, bunun haricindeki konularda iki yolun olduğu; bir tanesi, hisse senedi çıkarmak suretiyle devretme, diğeri de belli bir süre için kiralama veya işletme hakkı vermek suretiyle çalıştırmak; aynı manaya geliyor.

Aslında tarif yapılırken de, altyapı tesisleri şöyle tarif edilmiş: “Köprü, baraj, elektrik santrali, karayolu, demiryolu, telekomünikasyon sistemleri ile sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ve benzerleri” Demek ki bunlar da, bazı arkadaşlarımızın dediği gibi, bunları satmak şeklinde de bir kanun değil. Şu mevcut kanun buna imkân verdiği halde, burada sadece bunlar için gelir ortaklığı senedi getirilmiş.

Bunları söylemekten maksadım, mevcut kanunlar mevcut yetkilerin çok dışında değil; yani dışında bir hadise getirmiyoruz, bilakis onlardan daha geride, eğer bir bakıma göre düşünülürse, geride bir noktada getiriyoruz ve yaptığımız iş sistemin sistematiğini kurmak. Bölük pörçük değildir, bir yerde toplanıyor, hesabı kitabı belli oluyor. Denetlemesi de yine Yüksek Denetleme Kuruluyla yapılıyor, Meclise de geliyor. Her türlü soruya da sorabilirsiniz, merak etmeyin.

Şimdi benim merak ettiğim; bu kanun böyle olduğu halde, Anamuhalefet Partisi başlangıçtaki bazılarının söylediği yumuşak tutumunu bırakarak, biraz sertçe bir muhalefet yapıyor. Aslında muhalefet yapmıyor. Gördüğüm hadise şudur: Halkçı Parti kendi programını burada söylüyor.

Şimdi programlarını açacağım, oradan bazı şeyleri okuyacağım. Halkçı Parti Programında su şekilde bazı cümleler var: “Devlet özellikle, başlıca kamu hizmetlerinin gereği olan temel ekonomik işletmeleri ve geleneksel devlet tekellerini bizzat kurar ve çalıştırır. Devlet, bunlardan ayrı olarak önemli doğal kaynakların işletilmesinde, özel tekelciliği önlemek için gerekebilecek alanlarda ve (bir nokta daha var; deminden beri arkadaşlar söylüyorlar) stratejik açıdan önem taşıyan sanayilerde, savunma sanayiinin dış politikayı etkileyebilecek veya iç ve dış güvenlik bakımından tehlike doğurabilecek dallarında devlet tekeli kurar. Bunlar dışında, devlet, sanayileşmenin başlıca göstergelerini oluşturan demir -çelik, makine, teçhizat gibi ağır sanayi dallarıyla enerji üretimini ve çeşitli ulaşım kapasitelerini yeterli düzeye çıkarmak için gerekli önlemleri alır.” Burada da bitmiyor; “Ekonomiyi yönlendirmek bakımından önem taşıyan ara mallarıyla yatırım malları sanayii ve insan sağlığı” vesaire diye gidiyor.

HALİT BARIŞ CAN (Sinop) — Devam edin efendim; bir sonuca gelin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devam edeceğim, aynı şeyleri söylüyoruz; sizin propagandanızı yapmayalım.

HALİT BARIŞ CAN (Sinop) — Sonuca gelmediniz ama Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim, söyleyeceğim efendim; merak etmeyin söyleyeceğim...

ENVER ÖZCAN (Tokat) — “İnsan sağlığından” da okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “İnsan sağlığından” da okuyayım; merak etmeyin, o kadar propagandanızı yaparız. *(HP sıralarından gülüşmeler)*

“Sanayi ve insan sağlığı ile ilgili sanayi ürünleri üretimi dallarında etkinlik taşıyıcı ve ülke yararının gerektirdiği durumlarda özel kesimin bu alanlardaki girişimlerini sınırlayabilir”; söylenen bu.

Şimdi müsaade ederseniz, bizim kendi programımızda ne var? Bizim kendi programımızda, hemen daha “Program” diye koyduğumuz birinci kısımda ve Seçim Beyannamemizde “İşsizlik” bölümü altında, “İşsizliğin önlenmesinde birinci grup iç tasarrufların artırılması yoluyla ve gönüllü tasarruflar” bölümünde aynen şöyle bir ibare var: “İktisaden geri ödeme gücüne sahip altyapı projeleri işletmeye alındıktan sonra halka açılacaktır. Örnek olarak, Boğaz Köprüsü, Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali gibi tesisler -örnek diyorum- değerlendirilerek güvenilir, devamlı ve enflasyona karşı korunan şartları haiz hisse senetleri kısmen halka satılabilir. Buradan elde edilecek paralar ile ikinci köprü, Karakaya, Atatürk Barajı gibi projeler süratle tamamlanır. Bunlar da halka açılabilir. Bu şekilde tasarruflar devamlı olarak artırılır ve yeni projeler vasıtasıyla...” bu şekilde devam ediyor.

Şimdi geliyorum Kamu İktisadî Teşebbüslerine. Kamu İktisadî Teşebbüsleri konusunda da söylediğimiz şey şu:

“Partimiz ilke olarak vatandaşlarımızın kendi güçleriyle veya makul teşvik tedbirleriyle gerçekleştirebilecekleri yatırımlara Devletin doğrudan kaynak tahsis etmesini doğru bulmamaktadır. Bu şekilde mütalaa edilebilecek mevcut Kamu İktisadî Teşebbüslerinin tedricen millete devredilmesini uygun buluyoruz.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri için takip edeceğimiz politika açıklıkla belirtilmiş olmasına rağmen, bu politikanın gerçekleşmesinin zaman alacağı muhakkaktır. Bu itibarla bir taraftan öngörülen hedeflere erişilmesine yönelik tedbirler alınırken, diğer taraftan Kamu İktisadî Teşebbüslerinin kârlı ve verimli işletmeler haline getirilmesi maksadıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır.”

Bunları söyledikten sonra, “Kamu İktisadî Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerden başlayarak, bu işletmelerin anonim şirket haline getirilip hisse senetlerinin halka satışının sağlanması, bu hususun realize edilebilmesinde sermaye piyasasının geliştirilmesi için alacağımız genel tedbirlerle birlikte, menkul değerlerin satışını teşvik edecek vergi düzenlemelerinin önemli rolü olacaktır.”

Şimdi dikkat ederseniz, biz kendi programımızda olan şeyleri aynen yapıyoruz. Eğer biz bu programın aksine bir şey yapmış olsaydık, işte o zaman bizi tenkit etmemiz lazımdı. Gayet tabiatıyla bizim burada Ana Muhalefet Partisinin ana programının icraatını yapmamız mümkün değildir. Onu, size kısmet olursa söylediğiniz gibi gelirsiniz, o vakit yaparsınız; ama ille bize yaptırıma kalkmayınız.

Şimdi bir konu daha var.

Aslında söylemek istemiyordum, MDP'nin Programında bu Kamu İktisadî Teşebbüsleriyle ilgili bu bölüm bizimkine çok yakın, çok farklı değil; ama nedense

bir yanlışlık yaptılar, ondan sonra da o yanlışlığı bir türlü düzeltemiyorlar. Şimdi karşı çıkıyorlar ve bir de tez tutturulmuş, bilemiyorum, ben dikkat edemedim, hangi arkadaşınız söyledi, MDP'den mi yoksa HP'den mi, "Biz ikimiz bir arada yüzde 53'ü temsil eden muhalefetiz" diyor. Şimdi bu ikisi nasıl toplanıyor anlayamadım, yani biraz bu elma ile armudun toplanması gibi değil mi?

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Biz demedik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, siz demediniz, ben de onu tavzih ettim; dedim ki, anlayamadım.

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Biz sağcı bir partiyiz, muhalefet ayrıdır biz ayrıyız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz demedinizse buradan söylediler, bilmiyorum. Şimdi, bunu birkaç kere kullandılar; "Biz ikimiz yüzde 53 muhalefeti temsil ediyoruz" dediler. *(MDP sıralarından "İktidara verilmeyen oylar olarak bahsedildi Sayın Başbakan" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidara verilmeyen oylar olarak?

MEHMET KOCABAŞ (İçel) — Evet efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hesap makinesine vuruverelim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Derhal, cebimde hesap makinesi var; ama ikisi toplanmıyor, elma ile armut gibi. Toplansa, dediğiniz doğru olur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri ve alkışlar)*

Şimdi, bakınız ben size bir şey sorayım, gayet basit; eğer MDP, ilk seçimlerden önce tahmin ettiği gibi iktidar olsaydı, sizin reyler yine onlarla toplanacak mıydı? O vakit de ana muhalefet mi olacaktınız; yoksa iktidarın yanında mı olacaktınız? *(HP sıralarından, "sandığa atılanlar elmalar, armutlar değil Sayın Başbakan" sesleri)* İşte onun için toplanmaz olduğunu söylüyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bugün biraz sert muhalefet yapılıyor dedim özellikle Ana Muhalefet Partisinden. Aslında bunun sebebi nedir diye de düşündüm. Vaktiyle bir televizyon programında Sayın Calp ile karşı karşıya geldik, konu köprü satışı hikâyesi idi. O, "sattırmam" dedi, ben "satarım" dedim. Şimdi öyle anlıyorum ki, bu hikâyeden dolayı Halkçı Parti puan aldığını zannediyor. Yanılıyorsunuz beyler. Aynı tezi tutup da devam ederseniz, bu seçimde neticenez daha evvelki seçimdekine benzemez.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Bu inanç meselesi Sayın Başbakan, biz inançlarımızı söylüyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Atatürk'ün felsefesi bunlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, tamam programınızı söylediğinizi söyledim zaten.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Sizin oylarınızı da göreceğiz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, ben size yardımcı olmak istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Biz de size yardımcı olmak istiyoruz Sayın Başbakan.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Gölge etme başka ihsan istemez Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, merak etmeyin, merak etmeyin.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Bu memlekette oy yerine adam topluyorlar Sayın Başbakanım, onu engellemek istiyoruz biz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi endişem şu: Sert muhalefet konusunu maalesef dışarıdan telkin edenler var. Ben buna dikkat ediyorum, önümüzde de seçimler var, çok yakınlaştı...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Telkine muhtaç değiliz Sayın Başbakan; biz görevimizi yapıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, size telkin edilebilir, değer veya değmez; kabul eder, etmezsiniz. Ben sadece hatırlatıyorum. Bu sert muhalefetin neticesinde tabii iç ve dış muhalefetler var, onu da biliyoruz. Biz hakikaten yardımcı olmak isteriz. Sert muhalefet yapın, biz de karşılarınız merak etmeyin. Sert muhalefetten endişemiz yoktur. Bizim kendi görüşlerimiz var, görüşlerimizin ne olduğunu ifade ettim.

Bu kanunu getirirken esas esprimiz şudur: Yurdun her tarafını sizler gibi gezdik. Ben 67 vilayeti gezdiğimi ifade ederim. 350'den fazla da ilçeyi gezdim. Gördüğüm, enteresan bulabileceğiniz, her gittiğim yerde, özellikle Doğu, Güneydoğu ve Orta Anadolu'da insanların bizlerden yardım istemediği; "yardım edin" demiyorlar; "Bize iş verin" diyorlar. İşsizliğin bu memlekette çok önemli bir dert olduğunu biz biliyoruz, sizler de biliyorsunuz. Şu meseleyi bir an evvel halletmenin yollarını arayalım. Bu memleketin insanları yurt dışına gidip en zor şartlar altında çalışmak için hazırdılar; ama onlara bir imkân verilsin. Biz bu memlekette hu insanlara muhakkak yeni iş sahaları açmaya mecburuz. Bunu yaparken de enflasyonist bir politikayla yapamayız; çünkü enflasyonist bir politika, yani para basarak, Devleti zorlayarak, vergileri artırarak yapmamız da mümkün değildir. Gönüllü tasarrufları teşvik edeceğiz. Onun için ifade ettim: Köprü orada duracak, bizim işsiz insanımız bakacak. Olmaz öyle şey. Biz onları da satarız, öbürlerini de satarız; yenilerini yaparız, hiç merak etmeyin. Köprü de orada duruyor, baraj da orada duruyor, başka bir memlekete de hizmet etmiyor; gene bu memlekete hizmet ediyor. Onun için bu kanunda lütfen yardımcı olun, karşısına çıkmayın. Bu seçimde iyi netice almak istiyorsanız hep beraber bu kanuna destek verin.

Bunu söylemek için geldim, çok teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından sürekli alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gayet tabii gecenin bu geç saatinde bu müzakerelerin devam etme sinin kusurunu bize bulamazsınız; Anavatan Partisi Grubuna bulamazsınız. *(MDP sıralarından "Kimde?" sesleri)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) Hiç kimsede kusur yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, altıncı yedinci defadır ki, Sayın arkadaşlarımızdan, hemen hemen aynı lafları duyuyoruz. Yani siz söylemekten bıkmadınız, biz de dinlemekten. Devam edeceğiz, çünkü bizim buraya getirdiğimiz, herhangi bir kasıt için getirilmiş bir kanun tasarısı değildir. Bunu bir kere daha huzurunuzda sizlere, özellikle anlatmak istiyorum. Seçim Beyannamemizde ne varsa,

Hükümet Programında ne varsa, bunları birer birer, kanun yapılması icap edenleri, buraya getiriyoruz.

Şimdi bakınız, Seçim Beyannamemizin baş tarafında bakanlıkların reorganizasyonu vardı; daha hükümeti kurar kurmaz bunları yaptık. Arkasından tasarrufların geliştirilmesiyle ilgili konu geldi. Bu konu birkaç veçhelidir. Bir Sayın arkadaşımızın burada söylediği gibi, “Efendim, siz onu tecrübe ediyorsunuz, o tutmazsa şunu tecrübe ediyorsunuz.” Hayır, öyle bir şey yok. Tasarrufların geliştirilmesi için bu programda, bankalarda mevduatlara enflasyonun üzerinde gelir verileceği yazılmıştır. Bunu tatbik etmek üzere de, bankalardaki mevduatlara enflasyonun üzerinde gelir veriyoruz. Bunu evet, başlangıçta üç ay, altı ay ve bir sene için yaptık. Bunun bir aya indirilmesini daha başta da düşünmüştük; bazı bankalarımızın, külfeti artırır diye itirazları sonunda şimdilik tatbikatı daha sonraya bırakalım dedik. Yine planlanmış bir tatbikat ve bu aybaşından itibaren, önümüzdeki aybaşından itibaren yapılacak.

Hemen yine bir Sayın arkadaşımızın dediği gibi, bu tatbikattan netice alınmamış değil, tam söylediğinin tersine iyi netice alınmıştır. Bankalarda mevduat onun söylediğinden çok daha fazla artmaktadır, hatta Devlet bile bu maksatla bankalarımıza, sizler de gördünüz 50 milyar bir tahvil satmıştır.

Bu kanunla getirmek istediğimizi bir kere daha tekrar edeyim. Bu memleketin büyük işsizlik derdi var. Bu derdin büyüğü Doğu Anadolu’dadır, Güneydoğu Anadolu’dadır. Sayın Karslı milletvekili arkadaşım bilir, ben de Malatyalıyım, Doğu, Güneydoğu Anadolu’nun meselelerini çok yakından biliyoruz. Sade Doğu ve Güneydoğu Anadolu değil, Türkiye’nin diğer bölgelerinde de kalkınmada öncelikli yerler var. Buraları gezdiğimiz zaman buralardaki insanlarımızın iş, iş diye kıvrandıklarını görüyoruz, Bunun...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hep aynı şey.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı şeyi söyleyeceğim, çünkü siz de aynı şeyleri söylüyorsunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başbakanım, az evvel tenkit ettiniz, siz de aynı şeyi ikinci defa söylüyorsunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — E... ne yapalım, beşinci, altıncı defa duyduk, söyleyeceğiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Biz, bu tahammülle on gün daha devam etseniz dinleyeceğiz efendim. Çok zevk alıyorum ben.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii efendim, tabii, dinleyeceksiniz, tabii, çok memnun oluyorum. Birbirimize tesir ediyoruz, fena mı?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Lütfen tenkit etmeyin yaptığımız şeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yaptığımız şeyi tenkit etmiyoruz.

Şimdi bakınız, bu memlekette insanlarımıza iş bulmanın yolu yatırımları artırmaktır. Yatırımları artırmak için, ilk önce kendi kaynaklarınızı zorlarsınız. Bu kaynakları zorlamanın yolu, belki sizin politikanız daha fazla vergi almaktır, onu bilmiyorum; ama bizim politikamız daha fazla vergi almak değildir, daha fazla vergi koymak değildir, bizim politikamız, gönüllü tasarrufları teşvik etmektir.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Vergi kaçakçılığı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da var. Merak etmeyin vergiyi alacağız. Ama vergi nispetlerini yükseltmek istemiyoruz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dosyaların yüzde üçü tetkik ediliyor Sayın başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her zaman öyledir, vergicilere sorun.

İkinci önemli sahası dış tasarruflardır; iç tasarruflarınız kâfi gelmezse, dış tasarruflardır. Bunun içerisinde de yabancı sermaye gelir. Her nedense bu kanun münasebetiyle de bu yabancı sermaye konusuna tabiatıyla gene bir şey söylemek istemiyorum, siz kendi programınız icabı konuşuyorsunuz, bazı arkadaşlarımız dokundular.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye’de sizin anladığınız manada da olsa, bizim görmek istediğimiz manada da olsa yabancı sermaye yoktur. Kabili ihmaldir. Zannetmeyiniz ki, yabancı sermaye köşede bekliyor, bizler bu gelir senetlerini, hisse senetlerini çıkardığımız zaman hemen gelecek bunlara sahip olacaktır.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Gizli ellere geçer diye korkuyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vehimlerden lütfen kurtulunuz rica ederim.

Bir yabancı sermayeyi düşünebilmek için ilk önce kendinizi düşününüz. Ben size, bir yabancı memleket söylesem, bu memlekete gider yatırım yapar mısınız? O yabancı memleketin ismini verdiğim zaman, ilk önce acaba orada emniyet var mı diye bakarsınız. Benim yaptığım yatırımı bir müddet sonra elimden alacaklar mı almayacaklar mı diye bakarsınız. Bana iyi muamele edip etmeyeceklerine bakarsınız. Türkiye’de bu manada geçtiğimiz yıllarda yabancı sermaye teşvik edilmemiştir. Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu, ismi üzerinde, teşvik kanunu diye değil durdurma kanunu diye kullanılmıştır; hep korkudan, hep kapitülasyon korkusundan. Bunu da yadırgamıyorum; ama dünyanın değiştiğini, dünyada çok şeyin değiştiğini de lütfen kabul ediniz. Türkiye, güvenilir bir ülke olmadıktan sonra yabancı sermaye gelmez. Yeni yeni güvenilir ülke olmaya başlamıştır. Daha yenidir ve hemen de şunu söyleyelim, bizim programımızda yabancı sermaye, pratik olduğumuz için, çok fazla bir yer işgal etmemektedir.

Biz pratiğiz, gerçekçiyiz. Yabancı sermaye gelecektir, onlara kolaylık göstereceğiz. Çünkü şuna inanıyoruz; bizim milyonlarca işçimizin yabancı sermayenin memleketindeki fabrikalarda çalışacağına, burada yabancı sermayenin kurduğu fabrikalarda çalışması çok daha evladır.

Muhterem arkadaşlarım, bu kanun tasarısı her zaman ifade etmeye çalıştığım gibi, memleketin önemli problemlerinden birine, işsizlik meselesine sistematik bir çözüm getirmektedir. Bir çözüm; başka çözümler de var, onları da getiriyoruz. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak bu ilk kanun değildir. Bu getirdiğimiz üçüncü kanundur. Bu üçüncü kanunda da her seferinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili bir yeni madde, bir yeni imkân getirilmektedir. Bu bizim programımızda vardır, altı tane önemli maddeden bir tanesidir ve bunu yapmak için her türlü gayreti gösteriyoruz. Siz de bu gayretimize lütfen iştirak ediniz.

Çünkü buraları gezdiğiniz zaman göreceksiniz ki, buraların insanları göç ediyorlar. Bu göçü asgariye indirmek, mani olamayız, tabii şartlar o kadar kolay değil; ama asgariye indirilmek Büyük Millet Meclisinin herhalde en önemli vazifelerinden birisidir.

Saygılar sunuyorum.¹⁷ (*ANAP sıralarından alkışlar*)

¹⁷ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 2, Birleşim 38, Sayfa 223-226, 251-253

1 Mart 1984 Perşembe

Sıkıyönetimin 19.3.1984 Günü Saat 17.00'den Geçerli Olmak Üzere, 13 İlde Kaldırılmasına ve 54 İlde de 4 Ay Süreyle Uzatılmasına Dair Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümete geldiğimizden bu tarafa, sıkıyönetim konusu ve onun yanında memleketin güvenliği konusu üzerinde, gerekli hassasiyeti göstermiş bulunuyoruz. Bu konu muhtelif zamanlarda, muhtelif kademelerde Anayasamızın öngördüğü şekilde incelenmiştir. Konuyla ilgili olarak, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Millî İstihbarat Teşkilatı ve Genelkurmay Başkanlığının bu konu üzerindeki çalışmaları birlikte mütalaa edilmiştir. İllerimizin durumu, geçmiş hadiseler, 12 Eylül öncesi durumları ve bilahare 12 Eylül sonrasında da her ilde ne şekilde gelişmeler olduğu ilgili makamlarca bizlere izah edilmiştir.

12 Eylülden bu tarafa üç seneyi müteceviz sıkıyönetim tatbikatının memlekette huzur ve güveni sağlamakta, büyük başarılı olduğu müşahede edilmiştir. 12 Eylül öncesine göre, hemen hemen vakalarda yüzde 99'a yakın bir azalma müşahede edilmiştir, ama bütün bunlara rağmen, özellikle aşırı sol ve bölücü örgütlerin faaliyetlerinin devam ettiği, bu faaliyetlerin müsait zemin bulunduğu takdirde tekrar canlanabileceği hakkında kuvvetli emareler de mevcuttur.

Bütün bu faktörleri bir arada mütalaa eden Millî Güvenlik Kurulu, bugün Sayın Cumhurbaşkanının başkanlığında yaptığı toplantıda, Hükümete, Anayasamızın gene ilgili maddesine göre, 67 ilimizde 13'ünde sıkıyönetimi kaldırmaya ve 54'ünde de sıkıyönetimin 4 ay müddetle uzatılmasına, bunu da Bakanlar Kuruluna teklif etmeye karar vermiştir. Bakanlar Kurulu da gene bugünkü yaptığı toplantıda, bu öneriyi nazarı itibare alarak 54 ilde Sıkıyönetimin 4 ay müddetle uzatılmasına karar vermiştir. Bu, teklif olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmiştir; onayınızdan, yani kararınızdan sonra 19 Marttan itibaren 54 ilde Sıkıyönetim 4 ay müddetle devam edecektir.

Bu kararların bugün alınmasının ana sebebi şudur: 25 Martta hepimizin de bildiği gibi, mahallî idareler seçimleri vardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin hemen büyük ekseriyetinin önümüzdeki haftadan itibaren seçim gezilerine başlayacağı hakkında bilgilerimiz var, partilerimiz bu konuda çalışmalar yapıyorlar. Bu konuda herhangi bir aksatmaya meydan vermemek üzere, çalışmalarınızın daha sıhhatli bir şekilde yapılabilmesi için bu konunun bugün görüşülüp karara bağlanması, tekrar Meclisin arada bir toplantı yapmasının bu manada önlenmesi bakımından düşünüldü. Gayet tabii karar Yüce Meclisindir; ama mevcut şartlar bunu icap ettiriyor diye düşündük.

Sıkıyönetimin kaldırıldığı 13 ilden Çanakkale, Kırşehir, Gümüşhane, Sinop, İsparta, Kastamonu, Çankırı ve Bitlis'te olağanüstü hal durumuna geçilmesi, yani sıkıyönetim kadar şiddetli olmayan bir yönetim tarzına geçilmesi, Anayasamızda yine var.

Bunun yanında, 5 ilimizde de; Kırklareli, Bilecik, Kütahya, Muş ve Burdur illerinde de olağanüstü hale geçilmesine lüzum olmadığı, yani burada normal düzene geçileceği belirtilmiştir.

Esas itibariyle Hükümetiniz, memleketin güvenliğini de nazarı itibare alarak sıkıyönetim uygulamasının, burada görülen şekilde, kademeli bir tarzda, yani bazı

illerimizde duruma göre olağanüstü hale geçerek, bazı illerimizde sıkıyönetimi tamamiyle kaldırarak, kademeli bir tarzda bir geçişi prensip itibariyle öngörmekteyiz. Bunun daha iyi olduğu kanaatindeyiz.

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, 54 ilde sıkıyönetimin 4 ay uzatılmasına karar verdiği takdirde yarın 8 ilde olağanüstü halin müzakeresi yapılacak, yani o olağanüstü hal durumu nazarı itibare alınacaktır. Çünkü, olağanüstü hal konusuyla ilgili Resmî Gazetede ki yayını ancak Türkiye Büyük Millet Meclisinin 54 ildeki uzatma kararından sonra yapabiliyoruz. O bakımdan, olağanüstü hal ile ilgili görüşmenin, bu neşriyat Resmî Gazetede yapıldıktan sonra, yarın yapılması lazım.

Durum bu şekilde Sayın meclisin takdirlerine arz ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Konuşmalardan sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sıkıyönetim, 12 Eylül'den bu tarafa ilk defa, az da olsa bazı illerimizde kaldırılmaktadır. Bu hakikaten önemli bir aşamadır. İlk görünüşte belki azdır; fakat önemli bir aşamadır.

Bazı illerimizde de, biraz daha yumuşak bir yönetim şekli olan olağanüstü hale geçilmektedir. Sıkıyönetim kaldırıldığı il yekûnu 13'tür. Geçirdiğimiz 12 Eylül öncesini hatırlarsak, bu konuda gerek Hükümetimiz, gerekse ilgili makamlarımız fevkalade dikkatli ve hassastırlar. Bugün belki 5 ili daha ilave edebiliriz diye düşünebiliriz, 10 ili daha ilave edebiliriz diye düşünebiliriz ama 3 senelik bir sıkıyönetim tatbikatından normal bir düzene geçişin, hele geçirdiğimiz devreler nazarı itibare alınır ve elde mevcut bilgiler göz önüne alınır, bunun biraz daha dikkatli yapılmasında fayda vardır ve öyle tahmin ediyorum ki, Milletimiz de bir nevi bunu böyle istemektedir. Çünkü güven meselesi, huzur meselesi en önde gelen meselelerden biridir.

Sayın Tutum, olağanüstü hal konusunu bu kürsüde dile getirirken biraz farklı şekilde söyledi, yani "Bu, sıkıyönetimden daha yumuşak bir yönettim şekli değildir, o da bir şekildir" dedi.

Şimdi, Anayasanın 120'nci maddesinde bizim olağanüstü hali getirme sebebimiz yazılıdır. Hemen baş tarafını okuyayım; "Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddî belirtilerin ortaya çıkması" diye başlıyor.

Sıkıyönetim halinde ise, Anayasanın 122'nci maddesinde, "Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali" denilmektedir. Demek ki Anayasamız, ikisi arasında da bir derece farkı yapmış.

Aslında bizim bugün getirdiğimiz olağanüstü hal konusu, yeni bir olağanüstü hal konusu değil, yani memlekette hiç sıkıyönetim yokken bir olağanüstü hal ilanını getirmiyoruz. Bizim getirdiğimizin, sıkıyönetimden aşağıya doğru iniş manasına alınması lazım; onun için bir parça belki farklı gözüküyor. Aslında, olağanüstü halin netice itibariyle daha yumuşak bir yönetim tarzı olduğunu, sivil idareye geçiş olduğunu gösteriyoruz.

Hükümete geldiğimizden bu yana bu konuya uzun zamanlarımızı da verdik. Gerek Emniyet Teşkilatının, İçişleri Bakanlığının, gerekse Millî istihbarat Teşkilatının, Genelkurmay'ın bu konuda yaptığı brifinglere, toplantılara iştirak ettik.

Benim şahsen düşüncem şudur: Bu konuyu bu oturumda, işte hareketler şu kadardı, şu kadar silah yakalandı diye anlatmanın çok büyük bir faydası yok. Belki seçim sonrasında, Türkiye Büyük Millet Meclisimizde bu konuyla ilgili bir gizli toplantıda ilgilileri buraya getirir, geçtiğimiz üç senenin nasıl bir seyir izlediğini, bu hadiselerin ne şekilde azaldığının, ama hangi şekilde faaliyetin yer altında devam ettiğine ait bilgileri huzurunuzda veririz. Bu daha tutarlı olacaktır, belki iki-üç saatimizi alır, ama herhalde Türkiye Büyük Millet Meclisini daha tatmin eder.

Bunu, bir sıkıyönetimin uzatılmasıyla ilgili olarak değil, memleketin genel durumuna Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha yakından bilgi sahibi olması bakımından düşünüyoruz. Gerekli hazırlıkları yapar yapmaz da, bu konuda gerekli teklifi yapacağız.

Efendim, Sayın Vecihi Akın Paşam, kendilerini eskiden beri tanırım, sözlerine teşekkür ederim. Yalnız, bizim burada, ille dediğimiz olsun şeklinde, herhangi bir iddiamız yoktur. Belki beni yakından tanıyanlar, böyle iddialı bir kimse olmadığını, hiçbir zaman inatla meseleleri götürmediğini bilirler; ama inandığım bir şeyi, inandığım bir konuyu ikna yoluyla elimden geldiği kadar izah etmeye çalışırım. Grubumuzda dahi, geçen gün burada mücadelesini yaptığımız köprü, baraj satışıyla ilgili kanun tasarısının müzakeresini, konuşmasını yaptık, grup kararı bile almadık. Yani bağlayıcı bir grup kararı bile almadık. Eğer bizim arkadaşlarımız bizimle beraber hareket ediyorsa, bunun sebebi bir katı disiplin değil, sevgiden ibarettir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Çünkü bizim de uzun yıllar devlet hayatımızda (ki yaşım 57 ye geldi, tekaüt de oldum) uzun devlet hayatımda hiçbir zaman kimseye kızarak emir vermiş değilim. Yani bir inat şeklinde de meseleleri hiçbir zaman götürmedim. Zamanımızı harcadık, 2-3 saat ikna etmeye çalıştık. Belki hususiyetim oradadır. İnatla yapabildiğim tek şey, inandığım bir şeyi müdafaa ederim onu da ikna yoluyla; çünkü kavgayla, gürültüyle, mücadeleyle hiçbir şey elde edilmediğini çok iyi biliyorum. Mümkün olduğu kadar dostluklar, yakınlıklar bu meseleleri götürmek lazım.

Çarşamba sabahı 08.00'de buradan ayrılırken hatırımıza geldi; Sayın Calp'le, Sunalp'i sabah kahvaltısına davet etmeyi düşündüm, ama çok yorgun gördük, birdenbire kalktı gittiler; yoksa beraber bir kahvaltı yapalım diyecektim. (Alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, önceden haber verseydiniz, ne güzel jest olurdu, hep beraber giderdik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah hep beraber yaparız, merak etmeyin.

Sayın Vecihi Akın Paşam 4 ay sonra sıkıyönetimin kalkması konusunda bayağı ciddi bir temennide bulundu. Bu temenniye iştirak ediyorum ama, hakikatleri de bilmemiz lazım. Memleketimizde sıkıyönetim 3 seneden fazladır sürüyor. Geçirdiğimiz dönemin önemini hepimizin bilmesi lazım. Biz bir parça da dikkatli olarak sıkıyönetimi kademe kademe kaldırmayı düşünüyoruz. Bunun yeri böyle olması lazım. Aksi takdirde tekrar bir geriye dönüş daha kötüdür. Bunu yavaş yavaş kaldırmakta fayda vardır. Onu da yaparken dikkatli olalım. Biraz da yağurdu üfleyerek yiyelim.

Muhterem Milletvekilleri, gerek Anavatan Partisi Grubundaki arkadaşlarımız, gerek Hükümetiniz, Hükümet Programında da açıkça belirttiği gibi ne vatandaşlarımız arasında herhangi bir ayrılığa ne bürokrasi... Bütün arkadaşlarımıza, kendi Milletvekillilerimize gruplarımızda açık söylediğimiz bir şey vardır, açık açık ifade etmişizdir, sizlere de aynı şeyi söylüyorum: Lütfen memurlarla uğraşmayınız. (*HP sıralarından "Biz uğraşmıyoruz" sesleri*) Herkese söylüyorum ben bunu. Hiç merak etmeyiniz.

Çok teşekkür ederim. (*Alkışlar*)

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan'dan sorulmuş sorum var.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkanım, sıkıyönetimin uzatılmasını grup olarak biz de kabul ediyoruz ama; Sayın Başbakanımızdan soracağım sorum şu:

12 Eylül 1980 tarihinden bu yana sıkıyönetim mahkemelerinde mahkûmiyet kararı alıp halen cezaevlerinde bulunan birtakım mahkûm ve tutuklular var. Kamuoyunda, askerî cezaevlerinde birtakım işlemler uygulandığı yönünde gerek fısıltı halinde, gerekse şahsî şikâyetler gelmektedir. Öyle tahmin ediyorum ki Sayın Başbakanımıza da bu yönden şikâyetler gelmiştir. Hükümet olarak bu konuda ne düşünüyorlar acaba? (*HP sıralarından "Duyamıyoruz" sesleri*) Bu şikâyetlerin gerek Ordumuza gerek Türk demokrasisine karşı menfi yönden etkileri hepimizce bilinmektedir. Hükümet olarak bunları önleme yönünde ne yapmaktadırlar? Bu suallerimi soruyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın milletvekilinin söylediği hususu tekrar edersem, zannediyorum bütün Meclis daha iyi duymuş olacaktır.

Özellikle muhtelif cezaevlerinde, daha doğrusu tutuklu hallerde, yani mahkemelerin karar verdiği noktalardan sonra değil; umumiyetle askerî cezaevlerinden bazı şikâyetler konusunda bize de, özellikle bu tutukluların akrabaları tarafından birtakım müracaatlar yapılıyor. Biz, Hükümete geldikten 10-15 gün sonra bu müracaatlar yapılmaya başlandı. Sadece bize değil, zannediyorum sizlere de geliyor; bizim milletvekillerimizin de dolaplarına, yazılıp gönderiliyor. Onun yanında yurt dışından da buna benzer mektuplar geliyor. Bir kısım mektuplar -herkesin de bileceği- zannediyorum ismi "Amnesty International"dir, bunların vasıtasıyla geliyor veya bunların teşviki ile geliyor. Hemen hemen bu mektuplar standart olarak yazılmış mektuplar şeklindedir. Bana, Hükümette bulunduğum ilk devreden itibaren bu mektuplar gelir, özellikle bize vatandaşlarımızın Ankara'da yaptığı müracaatların hepsini teker teker incelemeye çalışıyoruz, inceletiyoruz. Şimdiye kadar burada söylenen iddiaların doğruluğuna ait bilgiler almış değilim, yani doğrulamıyor. Belki bazı ufak tefek hadiseler çok büyütülüyor mu diyeyim özellikle geçenlerde gazetelere kadar da intikal etti; belli tip elbise giydirme konusunda reaksiyonlar, örgütlü birtakım karşı koymalar yapıldı; hatta mahkemelere, sizlerin de duyduğu gibi, elbisesiz çıkmaya kalktılar. Bundan dolayı bazı problemler oldu; fakat kimsenin şu ana kadar, benim aldığım bilgilere göre, herhangi bir kimsenin hayatının kaybolduğuna dair herhangi bir yerden bilgi almış değilim. Bunu özellikle sordum.

Bütün bunlara rağmen her gelen müracaatı da ilgili makamlardan tahkik ettiriyoruz ve ettirmeye de devam edeceğiz.

Teşekkür ederim.¹⁸ (*Alkışlar*)

¹⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 2, Birleşim 40, Sayfa 328, 335-337*

2 Mart 1984 Cuma

8.9.1983 Tarihli ve 2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; zannediyorum muhterem arkadaşımız bizim bürokrasiyle ilgili, vatandaşla ilgili, bürokrasinin azaltılmasıyla ilgili uzun zamandır; seçim evveli, seçim sonrası söylediklerimize hiç dikkat etmemiş. Bürokrasinin azaltılması prensibinin itimattan geçtiğini ve bu itimadın da ilk önce memura yapılması lazım geldiğini, memura itimat ederseniz memur da vatandaşa itimat eder dediğimizi, herhalde hatırlamıyor veya unutmuş gözüküyor; bunu bir kere hatırlatmak istiyorum.

Biz bürokrasinin çözümünde meselenin itimattan geçtiğini, ama ilk önce Devletin, memuruna itimat etmesi gerektiğini ve memurun da bunun akabinde vatandaşa itimat edeceğini, edebileceğini ifade ettik; çünkü hakikaten memura itimat etmezseniz, memurun da vatandaşa itimat etmesini bekleyemezsiniz; çünkü memur kendisini korumaya çalışacaktır.

Bu madde, aslında önemli bir madde. Bugün birçok ihalelere baktığınız zaman şu sıkıntılarla karşılaşılıyor, hem de büyük büyük ihalelerde; Devletin tayin ettiği bedelin, tahmin ettiği bedelin üzerinden yüzde 50-60, Sayın Haznedar'ın da belirttiği gibi, büyük kırmalar yapılıyor, ondan sonra da işler o noktada çıkmaza giriyor.

Şu noktada herkes hemfikir olmalı, yani dünyanın hiçbir yerinde düşük fiyat varken ondan pahalısına verilmiyor; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın; ama bu şekilde olan düşük fiyat da daha sizi başta mahkûm ediyor; o işi yapılmaz hale getiriyor, incelendi, neden bu böyle oluyor? Bir kısmı avans meselesinden ileri geliyor, yani ihalelerimizde avanslar var, hepsinde yok; ama büyüklerinde avanslar var. İşte müteahhit bu avansı alacak, muayyen işlerini yapacak diye o avans yüzünden ihalelerde yüksek kırmalar meydana geliyor. Bunu önleyebilmenin yolu nedir? Memurunuzda hiçbir zaman, "Siz yapamayacak adama ucuz da olsa vermeyin" diyemezsiniz. Bu fevkalade zor bir hadise olur ve dünyanın hiçbir yerinde de tatbik edilmemiştir. O vakit yapacağınız iş, bunun gayet tabii teknik raporlarını da teknisyenlerinizden alarak, o sene içinde, belki muhtelif cins ihalelerde, belki genel olarak, bunu artık teknisyenler tayin edeceklerdir, günün şartlarına göre makul olarak ne kadar kırılabilir, bir sınır dâhilinde, bunun altında olan herhangi bir kırmayı kabul etmezsiniz. Bunu bakanların yapacağını bir kararla belirtirsiniz, bu suretle de bürokrasinin üzerindeki yükü üzerinize alırsınız.

Peki ondan sonra ne mukayese edilecek? Ondan sonraki mukayesenin bir yolu var; avansı kim aşağı vermişse. Çünkü herkes aynı fiyata gelecek; belki gelecek, belki gelmeyecek. Eğer herkes aynı fiyata gelmişse, tabii teknik şartları uymak kaydıyla kim avansı az istiyorsa ona bakarsınız. Avanslar da aynı olmuşa, o vakit diğer kriterlere bakarsınız; ama bütün bunlar netice itibariyle ihaleyi yapabilecek, yani çok fazla kırmadan dolayı ihaleyi yapamaz halden memleketi kurtaracaktır. Çok misalleri görülmüştür; bizim devrimizde değil, bizden evvelki dönemlerde de hemen hemen her gün olan hadiselerden biridir.

Onun için biz burada bu yolu tercih ettik. Bu şekilde meseleyi bütünüyle çözdüğümüzü de ifade etmek istemiyorum; ama meselenin mühim mikyasta rahatlatılabileceği kanaatindeyim. Hiç olmazsa büyük ihalelerde, büyük işlerde, orta büyüklükteki işlerde yüzde 80-90 gibi anormal kırılmalardan dolayı işin yapılamaz hale gelmesi önlenebilecektir tahmin ediyorum.

Bu, üzerinde uzun zamandan beri çalıştığımız bir formüldü. Bunu bu şekilde huzurlarınıza getirmiş bulunuyoruz.

Saygılar sunuyorum.¹⁹ (*Alkışlar*)

¹⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 3, Birleşim 41, Sayfa 32-33*

26 Haziran 1984 Salı

Halkçı Parti Grubu Adına Açılan, “Hükümetin İzlediği Ekonomik Politika Konusunda, Anayasanın 98. İctüzüğün 100 ve 101. Maddeleri Uyarınca” Bir Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; muhalefet partilerimizin ekonomik durumla ilgili olarak, tatbik etmekte olduğumuz ekonomik programın bir nevi başarısızlığa uğradığını iddia ederek Genel Görüşme açma talebini biraz fazla aceleye getirilmiş, günün geçici şartlarından istifadeyi öngören bir talep olarak görüyorum.

Aslında bir ekonomik program, özellikle enflasyonla mücadele gibi çok ciddi bir konunun başarı veya başarısızlığa uğradığını daha 6 ayını yeni dolduran bir Hükümete karşı iddia etmek teknik olarak da mümkün değildir; ama ne var ki, muhalefet partilerimiz ortamın şartlarından azamî istifadeyi esas almışlardır. Biz de bu bakımdan, bu gerekçelerin doğru olmadığını huzurunuzda bir kere daha ifade etmek durumundayız.

Muhterem Milletvekilleri, enflasyon meselesinde, hızlı bir enflasyonun geriye çekilmesi meselesinde memleketimiz yeni bir tecrübe içinde değildir. Eskiden tecrübesi vardır ve bu konuda geçmiş yıllarda başarıyla uygulamış iyi de bir tecrübemizin var olduğunu söylüyorum.

Enflasyon bir memleketin başına birden bire gelmez; yani hükümetler bugün bir karar alır, ertesi günü enflasyon yukarıya çıkmaz. Türkiye'mizin geçirdiği 1978-1979 ve 1980 yılında pikine varan enflasyonist dönem, aslında kaynaklarını taa geriden geriye gittiğimiz takdirde daha geriye gitmek de kabildir; ama biz bunun başlangıcını 1974 yılı olarak tespit ediyoruz. 1974 yılında dünya petrol fiyatlarının büyük artışıyla başlayan ve zamanında gerekli tedbirler alınamayan ve birikimler neticesi Türkiye'miz maalesef 1977-1978-1979 yıllarında hızlanan bir enflasyonla karşılaşmış ve maalesef ancak ve ancak 1980 yılında çok ciddi bir programla, çok ciddi tedbirler manzumesiyle bunu dizginlemeye gayret etmiştir.

Ekonomi tarihimizde “24 Ocak Kararları” diye adlandırılan, bugün bir bakıma dünya literatürüne de bu bakımdan geçmiş olan bu kararlar, bu söylediğimiz kötüye gidişi durdurmak, Türkiye'mizi yeni bir kalkınma hamlesini başlatabilmek için hazırlanmış kararlardır.

Bakınız, kararların alındığı ayın ertesinde, yani Şubat ayında, memleketimizdeki, Ticaret Bakanlığının toptan eşya fiyatları endeksine göre, bir aylık fiyat artışı yüzde 29 gibi yüksek bir seviyeye erişti. Hemen şunu söyleyeyim: Tabii 24 Ocak Kararları diye alınan kararlar, içerisinde Kamu İktisadî Teşebbüslerinin mal ve hizmetlerine 2 misli, yerine göre 3 misli hatta gübrede 5 misline kadar varan ayarlamaların, bir başka tabirle zamların yapıldığı bir kararlar manzumesiydi. Sadece zamlardan ibaret değildi, daha birçok kararlar beraberinde alınmıştı.

Şimdi nasıl oluyor da bir ayın içerisinde endeks yüzde 29 gibi yüksek bir artış gösteriyor? Bunun izahı basittir. Aslında bir evvelki dönemde, yani 1979 yılında, fiyatları sabit tutma, fiyatları değiştirmeme, ayarlama yapmama gibi bir durum, Türkiye'de çifte fiyatlar yaratmıştır. Hemen hemen birçok konuda çift fiyatlar meydana gelmiştir. Karaborsa meydana getirmiştir, haksız kazanç meydana getirmiştir.

Çok iyi hatırlıyorum, bir misal verirsem: Yağ fiyatı endekslere giren 100 ise, aslında yağ bakkallarda veya başka yerlerde tezgâhın altında iki misline satılmış ve tabiiyle endekse geçen fiyat, aslında 100 olmuştur. Bunun gibi hemen hemen birçok kalemi böyle görmek mümkündür. Netice itibariyle doğru kararlar alındığı zaman, bu 1979 yılında kaydedilmeyen büyük enflasyon 1982 senesine aktarılmış olmaktadır.

Bunları söylemekten kastım, 1980 yılında bu tedbirler alındığı zaman, enflasyonun birdenbire yüzde 113 gibi seviyelere yükseldiğini aynı yıl içerisinde görüyoruz. Aslında bu geçici bir hadiseydi. Demin de ifade ettiğim gibi, 1979'un kaydedilmeyen enflasyonunun mühim bir kısmını içine alıyordu.

Yılın Mayıs ayından sonra, bu kararlar alındıktan takriben iki-üç ay sonra yavaş yavaş endekslerde değişiklikler görülmeye başladı ve esas itibariyle 1981 senesinde, o tarihte planlanmış enflasyon hızı yüzde 40 iken, hakiki rakam 1981 yılı sonunda yüzde 36 mertebesine geldi. Yani yüzde 113'lerden bir bakıma yüzde 36 gibi bir değere, bir sene sonra inmiş olduk.

1982 yılında bu seviye daha aşağıya çekildi. Planlanmış rakam yüzde 25 idi. Bu işlerden o tarihte sorumlu bakandım ve bizim esas hedefimiz yüzde 20 civarındaydı; ama resmen tayin ettiğimiz, gösterdiğimiz hedef yüzde 25'ti, aynen 1981'in yüzde 40'ı gibi, netice yüzde 23 civarında realize edilmiştir. Biz hasbelkader yılın ortasında görevden ayrıldık.

1983 yılında durum bu söylediğim istikamette gitmemiştir. 1983 yılı için ilk hedef, tespit edilmiş hedef yüzde 20'dir. Maalesef yüzde 20 hedefine göre, endeksler farklı olmakla beraber, şimdi kullanacağım endeks International Monetary Found'da müşterek olarak kullandığımız endekstir, Devlet İstatistik Enstitüsünün yeni tüketici fiyatları endeksidir, bu endekslere göre, 1983 yılında yılbaşı-yılsonu rakamları yüzde 37, civarında bir fiyat artışı olduğunu gösteriyor; ama enteresan olan durum, yılın ilk yarısında bu rakamların altı aylık dönem için hesap edildiği zaman, yıllık bazda yüzde 27,5 olduğunu, yılın ikinci yarısında ise, ikinci altı ayda ise aynı bazda yüzde 47'ye yükseldiğini gösteriyor ki, yılbaşı-yılsonu bu şekilde yüzde 37'ye gelebiliyor ve son dört ay, maalesef aynı şekilde hızı hesap ettiğimiz zaman, yüzde 62'ye yükseliyor.

Bunun manası şu, yorum yaptığımız zaman, Türkiye 1983 yılı içerisinde yeniden hızlanan bir enflasyon dönemine girmiştir. Biz bunu ilk defa bugün söylemiyoruz. Zannedilmesin ki bugünkü durumu müdafaa için böyle bahaneler buluyoruz: Hayır. Şu doküman bizim seçimlerden evvel seçim beyannamemizdir, 1983 yılı Ağustos ayı içerisinde hazırlanmıştır.

Kısa bir kısmımı okuyayım: "1983 yılı için yüzde 4,8 kalkınma hızı, yüzde 20 enflasyon, 7 milyar dolar ihracat hedefi öngörülmüştü. 1984 yılı için ise, yüzde 5 kalkınma hızı, yüzde 25 enflasyon ve 6,8 milyar dolar ihracatı hedef alan bir bütçe o tarihlerde hazırlanmıştır. Gerek mevcut verilerden, gerekse 1984 yılı hedeflerinden, dikkat edilirse, 1983 yılı sonunda programlanan hedeflerin bir hayli gerisinde kalınacağı, kalkınma hızının yüzde 2,9 civarında olacağı, ihracatın ise geçen yılın seviyesinde gerçekleşeceği -ki, geçen yılın seviyesinde gerçekleşmedi; altında gerçekleşti- enflasyonun yüzde 30'u aşacağı anlaşılmaktadır.

Son 3 yıllık göstergeler dikkate alındığında, 1983 yılında ekonomik iyileşmenin devam ettirilemediği, bazı temel politikalarından sapmalar meydana geldiği görülmektedir.

Bu durum karşısında mevcut hükümetin bazı tedbirleri şimdiden alacağını ümit ediyor; tedbirlerin seçim sonrasına bırakılması halinde meselelerimizin daha da ağırlaşacağını hatırlatmayı görev sayıyoruz.”

Bu, bizim seçim beyannamemizdeki ifadedir.

Hükümet Programının Yüce Mecliste okunması sırasında yine aynı konuyla ilgili olarak, “Son 3 aylık enflasyonun gidişi, şayet müdahale edilemez ise önümüzdeki yıl için ciddi bir tehlike teşkil edecektir. Şurasını belirtelim iki, enflasyonla mücadelede fiyatlar genel seviyesinin azalış veya artış eğiliminde oluşu fevkalade önemlidir. Gittikçe hızlanarak artış gösteren bir enflasyonu tekrar düşürebilmek son derece zor bir iştir. 1984 yılı hedefi olan yüzde 25’lik enflasyon oranına ulaşabilmek, bu sebeple ilave bir gayret ve fedakârlığı gerektirecektir.

1983 yılındaki tablo, enflasyonu kontrol etmenin ne kadar zor ve ne kadar dikkat isteyen bir iş olduğunu bir defa daha göstermiştir.” dedikten sonra devam ediyoruz ve diyoruz ki: “Değerli üyeler, diğer taraftan KİT ürünlerinde gerekli ayarlamalar zamanında yapılmadığı için özellikle son 6 ayda Merkez Bankası kaynaklarına müracaat artmış, bu durum da enflasyonu ciddi bir şekilde körüklemiştir. Şirket ve banka kurtarma operasyonlarına büyük miktarda kaynakları tahsis etmenin doğurduğu mahzurları uzun uzun anlatmayı gereksiz buluyoruz.”

Bütün bunlar bugün söylenen laflar değil ta geçen seneden itibaren söylediğimiz ifadelerdir.

Bunları söylemekten kastımız herhangi bir şekilde geçmişi şu veya bu şekilde kötülecek değildir, o manada söylemiyorum, Yalnız, enflasyonla mücadelenin ciddi bir mücadele olduğunu, bunun için her şeyi yerli yerinde tespit etmemiz gerektiğini ifade etmek istiyorum. Bu mücadele kısa bir mücadele değildir. Türkiye’nin ve bütün dünyanın tecrübesi, bu meselenin orta vadede hatta uzun vadede ancak neticesinin alınabileceğini göstermiştir.

Benim 1980 yılında hasbelkader bir teknisyen olarak başladığım, bilahare 12 Eylül 1980’den sonra Hükümette görev aldığım ve sorumluluk yüklendiğim devrede, yüzde 11,3’ten başlayan ve 1981 yılında yüzde 36’ya, 1982 yılında da yüzde 23’e kadar düşürebildiğimiz ve 1983 yılında bunu yüzde 20 ve daha altına götürmeyi planladığımız, 1984’te de yüzde 15 ve altına çekmeyi planladığımız bir gerçektir.

Bunlar planladığımız noktaları, ama maalesef 1983 yılındaki bazı olumsuz gelişmeler bu trendi tersine çevirmiş ve yeni baştan bir gayret gösterme mecburiyetini ortaya koymuştur.

1983 yılında iktidara geldiğimiz zaman yaptığımız bir hesap var. Nitekim, sizlere de açık seçik olarak seçim beyannamemizde dahi meseleyi bildiğimiz, meselenin ne olduğunu çok iyi teşhis ettiğimiz ortada olduğuna göre, 1983 yılı sonunda iktidara geldiğimiz zaman önümüzde iki tane yol vardı. Bir tanesi: Hemen bütün eksik kalmış ayarlamaları, yani tabirimizle zamları derhal yapmak, ekonominin yeni dengelerinin teessüsüne imkân vermek, hiçbir şeyi bekletmemek. Bizim genel eğilimimiz budur; benim iş tutma anlayışım da budur.

Belki tenkit edilecek taraftır, ama açıklamak mecburiyetindeyim. Maalesef şöyle bir durumla karşı karşıya geldik: Bir kere 1983 yılının 6 Kasımında yapılan seçimler,

evvelki seçimlere baktığınız zaman eğer bir parti tek başına iktidara gelmişse, seçimleri kazanmışsa hemen hemen 20-25 gün içerisinde hükümetler kurulabiliyor, seçimden sonra; ama maalesef bu sefer anayasal bazı sebeplerden dolayı Hükümetin kurulması ve güvenoyu alması ta Aralık'ı bulmuştur.

BAŞKAN — Sayın Başbakan 3 dakikanız var efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamamlamaya gayret edeceğim.

Ve biz mecburen şu nokta üzerinde durduk: Ayarlamaları hemen yapalım veya yapmayalım. Oldukça önemli bir kısmını yaptık. Hatta şikâyet konusu olmuştur. Gübre zamları, elektrik zammı gibi, bir kısım zamlar; bunların bir kısmını yaptık, büyük bir kısmını yapamadık. Yapamamamızın sebebi gayet aşikârdır. Onu da açık söyledik. Söylediğimiz şey şu: Eğer hepsini Kasım sonundan evvel yapmış olsaydık, size açıkça ifade edeyim, biz iktidarda olup da yapabilmiş olsaydık, bu söylediğimiz bugün Mayıs ayında, Nisan ayında artan endekslerin çoğunu biz 1983 yılına kaydederdik. O yola gitmedik. Önümüzde seçimler vardı. Bu seçimler mahallî seçimlerdi; ama Türkiye'min önemli seçimleriydi. Neden önemli seçimlerdi? Bir mahallî seçim bu kadar önemli olamaz; ama hepiniz de çok iyi biliyorsunuz, o seçime iştirak etmemiş, yani 6 Kasım'a iştirak etmemiş, bu seçime iştirak etmek isteyen partiler de vardı. Biz ve sizler, zannediyorum sizler de katılıyorsunuz, demokrasinin icapları olarak bu dışarıdaki partileri de bu seçimlere sokmak istedik; hatta o yüzden kanunu değiştirdik. Bu hesaplar yapılmıştır. Zamları yapsa idik, ufak bir ihtimal de olsa -çok ufak diyorum- Anavatan Partisi İktidarının veya bu Meclisin bütünüyle dışarıdakilerden daha az rey alma ihtimali herhalde ne sizi ne bizi bu sandalyelerde oturtamazdı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Bunun için mi yaptınız Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, mesele bu sandalyelerde oturmak değildir... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele, memleketi bir yeni badireye atmamaktır, aslı budur. Yoksa sizin kaybettiğiniz gibi biz de kaybedebiliriz, hiç önemli değildir. Mühim olan konu memleketi bir daha badireye atmamaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Memleketin stabilitesi bizim bu endeksleri 1983'e veya 1984'e kaydetmemizden çok daha önemliydi.

BAŞKAN — Lütfen bağlayınız efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hesabı yaptık ve meseleyi böyle neticeye getirdik.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz altı aydır icraattadır. Çok şey yaptık; bu memlekette el sürülmemiş birçok konuya el attık. Meseleyi inceleme sadece bir ekonomik durumun veya günün şartlarına göre şu fiyatın artması veya bu fiyatın azalması şeklinde mütalaa edilemez. Büyük bir idarî reformu bu iktidar yapmıştır. Bir Türk parasını koruma mevzuatını, 50 senedir ele alınamayan bu mevzuatı bu iktidar düzenlemiştir. Gecekondu, tapu, konut meselesini yine bu iktidar halletmiştir ve inanıyorum ki, şu sırada Türkiye'nin itibarı dünya üzerinde en yukarı seviyesindedir.

(ANAP sıralarından alkışlar) İşte misalini söyleyeyim: Daha 1980 senesinde iane torbamıza maalesef Türkiye'ye yardım adı altında 20 küsur memleket para vermiştir. Bu ufak ülke de 1 milyon dolar koydu, epey gürültüsü oldu Türkiye'de o tarihlerde. (HP sıralarından, "Dolar 25 lira idi o zaman" sesleri)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bugün bu memleket ihracatını geliştirmek için ihracat yaptığı bazı ülkelere 700 milyon dolar kredi vermektedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Önergenin reddedilmesini şu bakımdan istiyorum: Enflasyonla mücadele ciddi ve kararlı bir tutum ister, uzun bir mücadeledir. İşin psikolojik tarafı vardır. Sadece teknik mesele değildir. Her gün bu memlekette devamlı olarak hayat pahalılığından bahsedilirse, maalesef bu bazı kimseleri fiyat arttırmaya doğru yönlendirebilir.

Bizim alacağımız tedbirler var; söyledim onları. Biz bu şekilde daha fazla para arzını kısıyoruz. Ama o da iyi değildir. Bu gibi meselelerin, kanaatimce memlekete yararlı olabilmesi için, üzerinden ciddi bir süre geçtikten sonra açık seçik müzakere edilmesinde fayda mütalaa ederim. Ama daha altı ayını doldurmamış, daha alınan tedbirlerin, birçok defalar ifade ettiğimiz gibi bizim aldığımız tedbirler ancak 6-7 ay sonra netice vermeye başlar dediğimiz halde, bu meselenin önümüze getirilmesini çok ciddi bir davranış olarak görmüyoruz.

Sayın Başkan, bu bakımdan önergenin reddedilmesi kanaatindeyiz.

Saygılar sunuyorum.²⁰ (ANAP sıralarından alkışlar)

²⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 4, Birleşim 83, Sayfa 502-505*

9 Temmuz 1984 Pazartesi **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planını (1985-1989) Sunuş Konuşması**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının bugün Yüce Mecliste müzakeresine başlıyoruz. Bu müzakerenin Memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederek sözlerime başlıyorum.

Plan ve Planlama Teşkilatı, 1960 Harekâtından sorana yeni Anayasamızın, 1961 Anayasamızın getirdiği önemli müessese ve işlerden birisidir. Ben şahsen, Planlama Teşkilatının ilk kuruluşunda, daha sıralar taşımırken, Planlama Teşkilatı bu Türkiye Büyük Millet Meclisi kompleksinin şu anda Konsey Üyelerinden ve Cumhurbaşkanının çalışma makamı olarak bulunan yere taşındığı sırada, askerlik görevimi de bu teşkilat içinde yaparak başladım. Seneler sonra İkinci Beş Yıllık Planın hazırlanması ve bu planın uygulanması Planlama Müsteşarı olarak da gene şahsıma düşmüştü. Bundan da mutluluğumu huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Bugün, o yıllardan geçtik. Birinci, İkinci, Üçüncü, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planlarını tamamladık ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının bu Yüce Mecliste müzakeresini yapıyoruz.

Bugün Türkiye’de plan veya plansızlık diye bir münakaşa yoktur. Hemen hemen bütün partilerimizin programlarında plana, kendi görüşlerine göre ağırlıkları değişen bir önem verilmektedir. Bizim kendi parti programımızda da plana ciddi bir önem verilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, esas itibarıyla Türkiye’mizin çok sıkıntılı bir enflasyon döneminden sonra, hâlâ bu dönemin içinde bulunduğumuz bir sırada icraata konulacaktır ve inanıyorum ki, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile Türkiye’miz yapısal değişiklik üzerinde önemli bir ilerleme yapacaktır. Zaten bu yapısal değişiklik konusu, geçtiğimiz Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı süresinde de ve ara program döneminde de kademeli olarak yapılmıştır.

Türkiye dışı açılmaktadır; memleketimizin ihracat bünyesinde köklü değişiklikler olmaktadır, sadece bir ihracat artışı değil, ihracatın bünyesinde, yönünde çok çeşitli değişimler olmaktadır. İnanıyorum ki, bu değişiklik önümüzdeki beş sene içinde de devam edecek ve beş sene sonunda Türkiye’mizi çok daha ileri bir noktada hep beraber göreceğiz.

Değişikliğin bir göstergesine, memleketimizin ihracat yapısında 4 senede olan değişikliği, sadece işaret ederek yetineceğim.

1979 yılında, o zamanın 2 milyar dolar seviyesinde olan ihracatı içerisinde “sanayi mamulleri” dediğimiz grup yüzde 38-40 civarında iken, bu sene 1984 yılında (ki, bunu kısmen 1983 yılının sonuçları da desteklemektedir) ilk 5 aylık neticeler, sanayi istihsalinin, 7 milyar dolar civarındaki ihracat bünyemiz içerisinde yüzde 70’lere yükseleceğini göstermektedir. Sanayi mamullerinin çeşitlenmesi de, bu yapısal değişikliğin önemli bir göstergesidir. Orada da, 2 binden fazla çeşitli kalem sanayi mamulü ihraç bünyemiz içerisinde girmiş bulunmaktadır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlıkları 1982 yılında, benim de şahsen bundan evvelki Hükümette Başbakan Yardımcısı olduğum bir dönemde başlamış,

aslında Planın yürürlüğe girmesi 1984 yılında olması icap ederken, yeni bir seçimin yapılması, bu seçimle yeni bir iktidarın göreve geleceği nazarı itibare alınarak, 1984 yılı bir ara program haline getirilmiş ve Planın bu suretle 1985 yılından itibaren tatbikatına geçilmesi kararlaştırılmıştır.

6 Kasım seçimlerinden sonra Hükümet kuruluşu ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ana hedefleri tespit edildikten sonra, Plana son şeklini vermek, bütün çalışmaları gözden geçirmek ve Planın gerek stratejisinin, gerekse Planın ana dokümanının Hükümetimizin Programı istikametine getirilmesi bu kısa süre içerisinde mümkün olabılmıştır.

Tabiatıyla, Planın komisyonlarda müzakeresi sırasında bu sürenin az olduğu, Planın, genellikle kamuoyunda eski plan tatbikatları da nazarı itibare alınarak, daha iyi eleştirilerle gözden geçirilmesinin daha iyi olacağı söylenmişse de, maalesef mevcut şartlar ve durum buna gerekli imkânı verememiştir. Altı aylık bir sürede bütün bunların hepsi hazırlanıp, komisyonlardan geçtikten sonra bu doküman nihayet Meclisin önüne getirilmiştir.

Şu kadarını söyleyebilirim; çalışma iyi bir çalışmadır. Devlet Planlama Teşkilatı geçtiğimiz yıllarda bu Plan üzerinde etrafla durmuş, özel ihtisas komisyonlarında detay çalışmaları yapılmış; bütün bunlardan sonra Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı meydana getirilmiş, Hükümette görüşülmüş ve komisyonlardan sonra Yüce Meclisin huzuruna gelmiştir.

Sayın Başkan, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının temel amacı, istikrar içinde büyümenin sağlanmasıdır. Bu amacı gerçekleştirirken enflasyon kontrol altında tutulacak, üretim faktörlerinin atıl kalmaması sağlanacaktır. Ekonomimin işleyişi ekonomik kurallar içinde tanzim edilecek, ekonomiyi müdahalede makro politika araçlarına ve gereken hallerde kurumsal düzenlemelere ağırlık verilecektir. Gelişen iç piyasa ve ihracat taleplerini karşılamak, tüketiciyi korumak, piyasanın işleyişindeki aksaklıkları gidererek, kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arzı sağlamak amacıyla, özellikle kapasite kullanımı artırılacak ve yatırımların gecikmeksizin bitirilmesine çalışılacaktır. Bunun için de; vergi, bütçe, para -kredi, teşvik, dış ticaret, kur, gelir ve KİT politikaları etkin bir şekilde koordine edilecektir.

Üretimin yapısı, Türkiye'nin mevcut maddî ve beşerî kaynak birikimi, tabii kaynakları, insan gücü potansiyeli, coğrafi mevkii, kalkınmada öncelikli yörelerin özellikleri ve millî güvenlik gerekleri ile dış rekabet imkânları ve dünya dış ticaretinin şartları dikkate alınarak ve mal kıtlıklarına yol açmayacak şekilde belirlenecektir.

Enflasyonla mücadele, bu Planın önemli ilkelerinden biridir. Enflasyonu 1989 yılında yüzde 10 civarına düşürmek hedef alınmıştır. Beşinci Plan Döneminde gayri safi millî hâsıla sabit fiyatlarla yılda ortalama yüzde 6,3 oranında artarak, 1984 yılındaki 12 trilyon 50 milyar liralık seviyesinden, 1989 yılında 16 trilyon 348 milyar liraya yükselecektir. Bunlar 1983 fiyatları. Gayri safi millî hâsıla ve dış kaynak toplamından meydana gelen toplam kaynaklar ise, Beşinci Plan döneminde yılda ortalama yüzde 6,1 oranında artacaktır. 1984 yılında dış kaynakların toplam kaynaklar içindeki payı yüzde 2,3 ilken, 1989 yılında bu nispet yüzde 1,4'e düşecek, gayri safi millî hâsılanın payı ise, bu toplam kaynaklar içerisinde yüzde 97,7'den yüzde 98,6 ya yükselecektir.

Beşinci Plan döneminde tarım sektörü üretimimin sabit fiyatlarla yıllık ortalama artış hızının yüzde 3,6, sanayiın yüzde 7,5, hizmetlerin ise yüzde 6,4 olması hedef alınmıştır.

Bu gelişmelere göre tarım sektörünün 1984 yılındaki toplam üretim içindeki yüzde 15,8 olan payı, 1989 yılında yüzde 13,7'ye düşecektir. Sanayi sektörünün, yüne üretim içindeki payı 1984'te yüzde 47,8'den 1989'da yüzde 50'ye yükselecektir. Hizmetlerin payı ise, 1984'te yüzde 36,4 iken, 1989'da yüzde 36,3 civarında kalacaktır. Plan döneminde tarım sektörü üretimindeki artış, nüfusun gıda ihtiyacını, tarıma dayalı sanayilerin hammadde ihtiyacını karşıladığı gibi, yılda ortalama yüzde 9,1 civarında artan tarım ürünleri ihracatına da imkân verecektir. Tarımda öngörülen gelişmenin sağlanması için, teknolojik gelişme ve modernleşme gayretlerinin sürdürülmesi ön planda yer almaktadır. Zira, arazi kaynaklarının genişletilmesi ve hayvan sayılarının artırılması mümkün değildir. Bu durumda üretim, verim artışlarıyla, fiyatlandırma ve pazarlama konularının üretimi yönlendirecek ve destekleyecek bir ortam yaratmasına bağlı olacaktır.

Tarımsal destekleme politikasında, tarımsal fiyat ve gelirlerde istikrarı korumak, pazarlama kolaylıkları sağlamak, ekilebilir arazinin özelliklerine ve iç ve dış talebe uygun bir üretim yapısı içinde verimliliğinin artmasına yardımcı olmak esastır. Tarımsal üretimin teşvikinde, fiyat politikası yanında, ucuz ve yeterli girdi, tarımsal eğitim, tarımsal teşkilatlanma ve teknolojik gelişme imkânlarının artırılması gibi fiyat dışı destekleme araçlarına yer verilecektir.

Beşinci Plan Döneminde madencilik sektörü toplam üretiminin yılda ortalama yüzde 7,3 oranında gelişmesi hedef alınmıştır. 1984 yılında 3,7 milyon ton dolayında gerçekleşeceği tahmin edilen demir cevheri üretiminin, plan dönemi sonumda yüzde 57 artarak 5,8 milyon tona, linyit üretiminin 22,1 trilyon tondan yüzde 130 artarak 51 milyon ton seviyesine çıkarılması planlanmıştır.

Madencilik sektörü ihracatı Beşinci Plan Döneminde, yılda ortalama yüzde 8,4 artacak, ihracatın üretimdeki payı yüzde 11,8'den bu şekilde yüzde 12,4'e çıkacaktır. Önemli kısmı ham petrolden oluşan sektör ithalatının artış hızı yılda ortalama yüzde 9 dolayında olacaktır.

Madencilikte özel sektör faaliyetleri teşvik edilecektir. Maalesef madencilik sektörü, bizim yıllardır arzu ettiğimiz gelişmenin olamadığı bir sektördür; ümit ediyorum ki, bu sektörde bu Plan döneminde daha fazla gelişme sağlanması imkân dâhiline girecektir. Bunun için, gerektiği takdirde teşkilatlanma ve kanunlarla ilgili düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Beşinci Plan Döneminde gelişmemin ağırlıklı sektörü olacak imalat sanayi üretimi yüzde 7,3 oranında artacaktır. Böylece, sektörün toplam üretim içindeki payının yüzde 69'dan yüzde 71'e yükseltmesi beklenmektedir. Üretim artış hızına en büyük katkı gıda artacaktır.

1984 yılında 29 milyar 800 milyon kilovat/saat dolayında gerçekleşecek elektrik üretiminin, 1989 yılında 50 milyar 700 milyon kilovat/saate çıkarılması hedef alınmıştır. Bu sebeple, Plan döneminde elektrik, gaz, su toplam üretimi, yıllık ortalama, yüzde 11,2 oranında artırılabilecektir.

Enerji darboğazının hafifletilmesi amacıyla birincil enerji kaynaklarının artan enerji talebini karşılayacak şekilde geliştirilmesi, ekonomik olarak işletilebilirliği belirlenen kaynakların süratle devreye sokulmaları ve bu alanda yapılacak yatırımların zamanında tamamlanması sağlanacaktır; jeotermal enerji kaynaklarının geliştirilmesine de öncelik verilecektir.

Yurt içi petrol üretiminin artırılması amacıyla ham petrol arama ve üretiminde özel sektöre ve dış kaynaklara ağırlık verilecek, bu alandaki faaliyetler teşvik olunacaktır.

Plan döneminde taşıma taleplerinin karşılanması, taşıma maliyetlerinin, enerji tüketiminin ve tek enerji türüne bağımlılığın azaltılması; denizyolu, demiryolu ve boru hattı taşımacılığına ağırlık verilmesi daha verimli bir işletmecilik yapılması, uluslararası taşımalarda döviz kazancının artırılması sağlanacaktır.

Haberleşme hizmetleri, ekonominin ihtiyaçları, zamanında, kesintisiz ve güvenli olarak karşılanacak tarzda geliştirilecektir. Plan dönemi sonunda yurdun her yerinde en az 2 radyonun dinlenmesi ve televizyon yayınlarının net olarak izlenir hale getirilmesi esas alınacaktır.

Turizmde, devlet altyapıyı geliştirmeye ağırlık verecektir. Üstyapının geliştirilmesi, yatak kapasitelerinin artırılması ve özellikle işletmecilikte eğitim konuları devletçe desteklenecek ve yabancı sermaye de teşvik edilecektir.

Yatırım politikası, öngörülen üretim yapısının gerçekleştirilmesini sağlayacak, kısa sürede üretime geçebilecek, ihracata dönük projeler ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyici altyapı tesislerinin yapılmasına öncelik verecek şekilde tespit edilecektir. Ayrıca, son yıllarda gerilemiş olan özel sektör yatırımlarının payının artırılması sağlanacaktır.

Toplu Konut Fonunda biriken kaynakların özel sektör konut yatırımlarını hızlandıracak ve konut altyapısı ile üretim girdilerinde darboğaz yaratmayacak biçimde kullanımı temin edilecektir.

Teşvik ve yönlendirme araçları, yatırımın konusuna, kapasitesine, teknolojisine, istihdam ve ödemeler dengesine katkısı ile yer seçimine göre etkili ölçülerde farklılaştırılmış olarak ve selektif biçimde kullanılacaktır.

Bu çerçevede yatırımların yurt düzeyinde dengeli dağılımını yönlendirmek amacı ile teşvik tedbirlerinin yörelere göre uygulandırılmasında farklılaştırmaya devam edilecektir.

Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın yapacakları yatırımlar ile kalkınmada öncelikli yörelerde ve organize sanayi bölgelerinde yapılacak yatırımlara ve ihracata dönük yatırımlara ilave teşvikler sağlanacaktır.

Beşinci Plan hedeflerini gerçekleştirebilmek için 1984 yılında 2 trilyon 373 milyar lira olan toplam yatırımların, yılda ortalama yüzde 8,5 civarında artarak, 1989 yılında 3 trilyon 575 milyar lira seviyesine çıkması gerekmektedir. Beşinci Plan döneminde gerçekleştirilmesi öngörülen 14 trilyon 412,9 milyar liralık sabit sermaye yatırımının, 6 trilyon 135 milyar lirası özel kesim, 8 trilyon 278 milyar lirası ise kamu kesimi tarafından gerçekleştirilecektir. Özel sabit sermaye yatırımları artış hızı yüzde 10,9, kamu sabit sermaye yatırımları artış hızı yüzde 6,8 civarında olacaktır. 1984 yılında sabit sermaye yatırımları içinde özel kesimin payı yüzde 39,9 iken, 1989 yılında bu pay yüzde 44,5 seviyesine yükseltilecektir. Sabit sermaye yatırımlarının gayri safi millî hâsıla içindeki payı ise, 1984 yılında yüzde 18,9 iken, 1989 yılında yüzde 20,9 seviyesine yükselecektir.

Beşinci Plan Dönemi toplam sabit sermaye yatırımlarının sektörel paylarına gelince: İmalat sanayi yüzde 20,9, ulaştırma yüzde 18,6, konut yüzde 15,2, enerji yüzde 14,9 ve tarım yüzde 11,4. Bu sektörlerin en yüksek paya sahip olmaları öngörülmüştür.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde hedef olarak verilen yatırımların gerçekleştirilebilmesi için iç tasarrufların yılda ortalama yüzde 9,9 civarında artması gerekmektedir. İç tasarrufların gayri safi millî hâsıla içindeki payı 1984 yılında yüzde 17,4 iken, 1989 yılında yüzde 20,5'a yükselecektir.

Tasarruf eğiliminin arttırılması ve yatırımların iç kaynaklardan temini için gerekli tedbirler alınacaktır. Tasarruflar, bankalar yanında, hisse senedi, tahvil ve kâr ortaklığı senedi, gelir senedi gibi menkul değerlere kaydırılarak sermaye piyasasının gelişmesi ve sınıai mülkiyetinin yaygınlaşması temin edilecektir. Bu çerçevede Kamu İktisadî Teşebbüslerine bağlı bazı işletmelerin hisse senetleri satışı yoluyla da halka açılması sağlanacaktır.

Merkez Bankası kaynakları esnek bir para politikasının izlenebilmesine imkân verecek şekilde tahsis edilecek, ekonomide reel büyümenin ve konjonktürel değişmelerin gerektirdiği likidite ihtiyaçlarını karşılayacak enflasyonist talep baskısına neden olmayacak yeterli para arzı politikası uygulanacaktır.

Reeskont faiz oranları banka sistemi kaynaklarını plan öncelikleri doğrultusunda yönlendirme ve ekonomide likiditeyi kontrol etme ilkeleri çerçevesinde belirlenecektir.

Gerçekçi faiz oranlarının uygulanması, aracılık faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, vergilendirme ve teşvik sisteminin reorganizasyonu yoluyla mevduat ve kredi faizi arasındaki farkın azaltılmasına çalışılacaktır.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde özel kesim 2 trilyon 557,6 milyar liralık tasarruf fazlası, kamu kesimi ise 3 trilyon 791,8 milyar liralık tasarruf açığı verecektir. Aradaki 1 trilyon 234 milyar liralık fark dış tasarruflarla karşılanacaktır. Dış tasarrufların toplam tasarruflar içindeki payı 1984 yılında yüzde 11,8 iken, 1989 yılında bu nispet yüzde 6,3'e inecektir. İç kaynakların sınırlılığı sebebiyle dış kaynak temini, kalkınmayı hızlandırma ve istihdam problemini hafifletme açısından önem taşımaktadır. Bundan dolayı, bir taraftan dış ödeme gücü, ihracat ve diğer döviz kazandırıcı işlemlerin teşviki yoluyla artırılırken, diğer yandan da dış para piyasalarından ödeme gücümüzü zorlamayacak miktar ve şartlarda kredi temini öngörülmektedir. Aynı politikanın devamı olarak, liberal bir yabancı sermaye politikası da izlenecektir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile olan ilişkiler, ekonominin dışa açılma politikasına uygun olarak yeni baştan düzenlenecek, AET ile ekonomik bütünleşme konusunda gerekli adımlar Plan dönemi içinde atılacaktır. Plan döneminde dış ticaret açığının ve cari işlemler açığının tamamen kapatılması öngörülmemektedir. Gelişen bir ekonomi olarak, bu hedefin daha sonraki plan dönemlerine ertelenmesi zorunludur. Ancak Beşinci Plan Döneminin sonunda dış ticaret açığının artış hızında bir yavaşlama olacaktır. Sabit dolar fiyatlarıyla cari işlemler dengesi açığında tedrici bir azalma beklenmektedir.

Ödemeler dengesinin durumu dikkate alınarak, ithalatta koruma oranları kademeli olarak azaltılarak, ihracatın teşviki ve tüketicinin korunması sağlanacaktır. Yeni kurulacak sanayiler, gerekli hallerde belirli bir süre makul ölçülerde korunacaktır. İhracatın ekonominin ulaştığı gelişme seviyesi ve imkânlar ile uyumlu bir yapıya kavuşturulması temel hedef olacaktır.

Mal ve hizmet ihracatının üretim yapısı ile uyumlu olarak çeşitlendirilmesi ve artırılması teşvik edilecektir.

İhracatın teşvikinde ana gaye, ihracat hacminin artırılması ve bu artışın süreklilik kazanması, ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve toplam içinde özellikle sınaî ürünler payının artırılmasıdır.

Döviz kuru politikası, dış rekabet gücünü idame ettirecek ve rasyonel bir koruma ve teşvik sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunacak biçimde yürütülecek ve Plan dönemi içinde tedricen serbest döviz kuru sistemine geçiş ortamı hazırlanacaktır. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde 1983 yılı fiyatlarıyla ithalat ortalama yüzde 8,2 oranında, ihracat ise ortalama yüzde 10,6 oranında artacaktır. Cari dolar fiyatlarıyla ise ithalat, ortalama yüzde 13,4 oranında, ihracat ise ortalama yüzde 15,7 oranında artarak, 1989 yılında ithalat 18 milyar 290 milyon dolara, ihracat 14 milyar 495 milyon dolara ulaşacaktır.

Tarım ürünleri ihracatının toplam ihracat içinde ki payının 1984 yılındaki yüzde 15,4'ten, 1989 yılında yüzde 14,4'e ineceği tahmin edilmektedir.

Madencilik sektörü ihracatının toplam ihracat içindeki payı da 1984 yılındaki yüzde 3,1'den, 1989 yılında yüzde 2,8'e inecektir.

Sanayi ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki payının 1984 yılında yüzde 81,5'a çıkacağı, 1989 yılında da yüzde 83'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

İhracat ve ithalatta planlanan bu hedefler sonunda, 1984 yılında 2 milyar 750 milyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilen dış ticaret açığının, 1989 yılında 3 milyar 795 milyon dolara ulaşacağı hesaplanmaktadır.

Cari işlemler dengesi açığı ise, 1984 yılında 1 milyar 250 milyon dolar olarak gerçekleşmesi beklenen seviyeden, 1989 yılında 1 milyar 383 milyon dolara yükselecektir.

Beşinci Beş Yıllık Plan dönemi boyunca toplam 9 milyar 512 milyon dolarlık dış borç ödeneceği, kısa ve orta vadeli kredi kaynakları dışında, 1984'te 2 milyar 100 milyon dolar dolayında kredi kullanılacağı, dönem sonunda ise bu miktarın 2 milyar 225 milyon dolar olacağı tahmin edilmektedir.

Kısa ve orta vadeli kredilerle birlikte, Beşinci Plan Dönemi boyunca toplam 16 milyar 270 milyon dolarlık dış kaynağa ihtiyaç duyulacağı hesaplanmaktadır.

Plan döneminde dikkatli bir dış borçlanma politikası izlenecek ve dış borç ödeme gücünün iyileştirilmesi sağlanacaktır. Böylece, cari dolar fiyatlarıyla dış borç anapara ve faiz ödemelerinin ihracat ve net görünmeyen gelirleri toplamına oranı 1984'te yüzde 27,8 iken, 1989'da bu nispet yüzde 20'nin altına düşürülecektir.

Kamu gelir ve harcama politikası, ekonomik ve sosyal gelişmeyi destekleyici yönde uygulanacaktır. Kamu harcamalarında ekonomik ve sosyal altyapı yatırımlarına öncelik verilecektir.

Kamunun yönlendirme ve teşvik fonksiyonu ön plana çıkarılacaktır. Kamu İktisadî Teşebbüslerinin kârlı ve verimli çalışması sağlanarak bütçe üzerindeki yükleri azaltılacaktır. Beşinci Plan Döneminde toplam kamu gelirlerinin yılda ortalama yüzde 5,7 artırılarak, 1989'da 3 trilyon 868 milyar liraya ulaşması hedef alınmıştır. Toplam kamu harcamaları ise, yılda ortalama yüzde 5,2 artarak, 1989'da 4 trilyon 608 milyar liraya ulaşacaktır. 1984 yılında 156,6 milyar lira tahmin edilen kamu kesiminin ek

finansman gereği, yılda ortalama yüzde 5,5 azalarak, 1989'da 117,9 milyar lira olacaktır. Ek finansman gereğinin gayri safi millî hâsılaya oranı 1984'te yüzde 1,3 iken, 1989'da yüzde 0,7 oranına düşecektir.

1984 yılında toplam kamu gelirlerinin yüzde 68,1'ini vergiler, yüzde 9,7'sini vergi dışı normal gelirler, yüzde 11,3'ünü faktör gelirleri, yüzde 11,7'sini dış borçlanma oluştururken, 1989 yılında vergilerin toplam gelirler içindeki payı yüzde 70,8'e faktör gelirlerinin payı yüzde 11,6'ya yükselecek, vergi dışı normal gelirlerin payı yüzde 7,1'e, dış borçlanmanın payı ise yüzde 10'a inecektir.

Vergiler, kurumlaşmayı, tasarrufu ve yatırımları teşvik edecek bir araç olarak kullanılacaktır. Plan dönemi içinde vergi sistemi sadeleştirilecek, kolay anlaşılır ve âdil hale getirilecek, ihtilafların asgarî hadde indirilmesi ve vergi kayıplarının azaltılması yönünde gerekli tedbirler alınacaktır. Kamu hizmetlerinin her kademesinde israf önlenecek ve tasarrufa riayet edilecektir.

1984 yılında toplam kamu harcamalarının yüzde 33,4'ünü cari harcamalar, yüzde 37,9'unu yatırımlar ve yüzde 28,8'ini transfer harcamaları oluşturmaktadır. Beşinci Plan Dönemi sonunda yatırım harcamalarının kamu harcamaları içindeki payı artarken, transfer harcamalarının payı düşmekte, cari harcamaların payı ise sabit kalmaktadır. Bu suretle, 1989 yılında toplam harcamaların yüzde 33,4'ünü cari, yüzde 41,3'ünü yatırım ve yüzde 25,3'ünü de transfer harcamaları oluşturmuş olacaktır.

Beşinci Plan Döneminde mahallî idare vergi gelirleri, yılda ortalama yüzde 10,5 artarak, 323 milyar liraya ulaşacaktır. Bu dönemde mahallî idare yatırımlarında yılda ortalama yüzde 10,4, cari harcamalarına ise yüzde 6 artış öngörülmektedir.

1984 yılında sabit fiyatlarla 94,5 milyar lira seviyesinde gerçekleşmesi beklenen KİT tasarruflarının, Plan dönemi sonunda 107,1 milyar liraya ulaşması hedeflenmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde KİT yatırımlarında enerji, madencilik, ulaştırma ve haberleşme sektörlerine ağırlık verilecektir. KİT sabit sermaye yatırımlarının 1983 fiyatlarıyla 1984 yılındaki 746,7 milyar liralık seviyesinden, yılda ortalama yüzde 5,4 artarak, 1989'da 986,7 milyar liraya ulaşması hedeflenmiştir. Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde, KİT finansmanı için Merkez Bankası kaynaklarına başvurulmayacak, genel bütçe transferlerinin KİT tasarruf yatırım açığının karşılanmasındaki payı da düşürülecektir.

Toplumdaki hızlı değişmeye paralel olarak gerekli yapı değişikliğini sağlamak üzere, müesseseleşme ve mevcut müesseselerin ıslahı yoluyla kalkınmanın taleplerine cevap verilmesi ve daha rasyonel bir yapı ve işleyiş elde edilmesi, sosyal planın, bu Beş Yıllık Planda, esasını teşkil etmektedir.

En büyük sosyal problemimiz olan işsizlik konusu da, yapısal işsizlik şeklinde ortaya çıkan bir problemdir. Bu durum, her yıl faal işgücüne katılan nüfusa ekonomi tarafından istihdam sahası açılmaması ve tarımdan ayrılan nüfusa şehirlerde işyeri sağlanamaması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ekonominin zaman içinde kendi nüfusunu besleyecek hale gelmesi, normal olarak yapılan planların hedefleridir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, iktisadî ve sosyal politikaları itibarıyla, işsizliği azaltmak ve istihdam artışı sağlamak esasına göre hazırlanmıştır. Buna göre, yılda

ortalama 150 bin civarında yeni istihdam yeri sağlayan ekonominin bu kapasitesinin 5 yılda ortalama yıllık 300 bine çıkarılması hedef alınmıştır.

1984 yılı itibariyle 18 milyon olan işgücü arzının, 1989 yılında 19,5 milyona yükselmesi beklenmektedir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, yeni ilave olacak 1,5 milyon nüfusun tamamının Plan döneminde istihdam edilmesiyle, yapısal işsizlik sorunun ilk basamağını aşmayı hedef almıştır. Böylece, her yıl işgücüne katılan yeni nüfusun istihdamı sağlanarak, ekonomi, nüfus artışıyla uyumlu hale getirilecektir.

Geçmiş dört plan döneminin birikmiş işsizliğinin, bir tek plan döneminde ortadan kaldırılması beklenemez. Hükümetimiz, Hükümet Programıyla sorunun ilk etapta kontrol altına alınacağını; çözümün ise, daha uzun süreli ve kaynak gerektiren bir iş olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple, Beşinci Plan Döneminde birikmiş işsizlerin belli bir bölümünün istihdamı mümkün olacaktır. Buna karşılık, plan döneminde işgücüne katılan yeni nüfusun tamamı istihdam edilecek, işsizliğin mutlak sayısı olarak bugünkü seviyesini aşmaması, oran olarak ise, gerilemesi mümkün olacaktır.

Bu hedefin gerçekleştirilmesi için, kalkınma hızının yılda ortalama olarak yüzde 6,3 artması gereklidir. Ancak, bununla kalınmamış, istihdam artışı ek politikalarla desteklenmiştir.

Getirilen politikalardan, ekonominin dışa açılmasıyla ülkenin kaynak dağılımına uygun işkollarının gelişmesi, Hükümetimizin uyguladığı gerçekçi kur ve faktör fiyat politikasıyla daha emek-yoğun teknolojilerinin kullanılmasının artması, sanayide kapasite kullanımının yükselmesi, iş barışının sürdürülmesi, okul içi ve yaygın eğitim programlarıyla başta işsiz genç nüfus olmak üzere, işgücüne vasıf kazandırılması, yabancı sermaye alkışı ve serbest bölgeler yoluyla yeni işyerlerinin açılması, konut sektörünü canlandırmak üzere Hükümetimizce kurulmuş bulunan konut fonunun işletilmesi suretiyle inşaatlarının hızla artması, kamu altyapı ve bayındırlık projelerinin uygulanması yoluyla kırsal kesime mevsimlik iş ve gelir imkânları açılması, mahallî teşebbüs potansiyelini değerlendiren esnaf, sanatkâr ve küçük sanayinin büyümesi ve yaygınlaşması suretiyle yeni istihdam imkânları da sağlanması düşünülmektedir.

Bunların, bu söylediklerimin hepsini istihdam artışına etkileri müspet yönde olacaktır. Ayrıca, sektör ve alt sektör seviyesinde teşvik politikalarıyla emek-yoğun teknolojilerin teşviki sağlanacaktır.

İstihdama katkıda bulunmak üzere, eğitim sistemine yeni hedefler verilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Plan Döneminde eğitim sektöründe okul içi eğitim kadar yaygın eğitime de önem verilecektir. Yaygın eğitim yoluyla halen okula devam etmekte olmayan her yaştaki nüfusa piyasada geçerli yeni meslekler kazandırılacaktır. Bu maksatla Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı 650 bin kişilik, Yükseköğretim Kurumu 100 bin kişilik meslek edindirme programları uygulayacaklardır. Bütün seviyelerde okullaşma oranları yükseltilecektir, ilkokullarda bu oran yüzde 100'e, ortaokullarda, genel ve meslekî teknik olarak, yüzde 75'e, liselerde, genel ve meslekî teknik olarak yüzde 39'a, yükseköğretimde ise, yüzde 12'ye yükselecektir. Bütün kademelerde meslekî ve teknik eğitimin artırılması hedef olarak alınmıştır.

Bugüne kadar yapılmayan lise seviyesinden vasıflı teknisyen eğitimi Beşinci Beş Yıllık Planın en önemli kararlarından biridir. Ayrıca, meslek yüksekokulları yoluyla

teknisyen eğitimi özel bir projeye Beşinci Beş Yıllık Plan döneminde hızla artırılabacaktır. Bunlara ilaveten tıp doktoru ve sağlık personelinin eğitimi ağırlık taşıyacaktır.

Sağlık sektöründe koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, hastanelerde rasyonel işletmecilik metotlarının uygulanması, poliklinik hizmetlerinin düzenlenerek hızla kapasitelerinin artırılması, sosyal sigorta kurumlarının sağlık hizmetlerinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı hastanelerden faydalanmaları, özel doktorlardan anlaşma yoluyla kamu sağlık hizmetlerinde yararlanılması, bebek ölümlerinin azaltılması için bütün ilgili kurumların tam bir koordinasyon içinde çalışmaları prensipleri de sağlık planının uygulanmasında esas alınmıştır.

Sosyal güvenlik sisteminin belli kesimlerin gelişmesine yardımcı olur görünümünden kurtarılması için sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve sosyal güvenlik kurumlarının kendi gelirleriyle giderlerini karşılamaları gayesiyle plan dönemi içinde bu kurumlar re organize edilecektir. Sosyal güvenlik, genç yaşlarda aylıklı emeklilik sağlayarak çalışmamaya teşvik edici olmayacaktır. Faydalananların korunmalarına, uzun süreler çalışmalarına, gelişmelerine ve sağlıklı bir hayat sürmelerine yönelik olarak düzenlenecektir. Sosyal hizmet ve yardımlar muhtaç gruplardan başlayarak, refah artışına paralel olarak bütün kesimlere yaygınlaştırılacaktır.

Esnaf, sanatkâr, küçük sanayici kesimine yönelik hizmetler ve krediler hızla artırılabacaktır. Küçük sanayi siteleri yapımına hız verilecektir. Küçük sanayinin, orta ve büyük sanayinin yan sanayi haline gelmesi için darboğazların giderilmesiyle ilgili tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, köylüye ve çiftçiye götürülen hizmetlerde esas, çiftçi gelirin ve refahının artırılmasına yönelik olacaktır. Çiftçinin gelirin çeşitlendirilmesi, tarıma dayalı sanayi teşviki, bunlar için gerekli tarım hizmetlerinin sağlanması, çiftçinin malının tam karşılığını alabilmesi için getirilmiş olan gerçekçi kur politikasının çiftçi lehine işletilmesine devam edilmesi uygulamasına devam edilecektir.

Beşinci Plan Döneminde köylerin tamamına elektrik sağlanacaktır. Türkiye’de okulsuz köy bırakılmamış olup, okullarda kalitenin yükseltilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, yol ve içme suyu yatırımları hızla artırılabacaktır.

Kalkınmayı hızlandırmak ve bölgelerin kaynaklarını harekete geçirmek için bölge planlaması yaklaşımı tekrar kullanılmasına başlanacaktır.

Bölgelerin tarım, sanayi ve hizmet potansiyellerini geliştirecek, paket projeler hazırlanacaktır. Kırsal kalkınma projeleri bu istikamette kullanılacaktır.

Sayın Başkan, şehirlerin artması ve şehirli nüfusun toplam nüfusun yarısına ulaşması sonucunda şehirlerde meydana gelecek değişiklikleri ve talepleri karşılamak üzere, Hükümetimiz belediyelere önemli bir gelir kaynağı aktarmış bulunmaktadır. Merkezî Hükümetin yürütmekte olduğu hizmetlerin bir kısmı desantralize edilecektir. Bu kaynakların belediye hizmetlerinin görülmesinde verimli olarak kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Büyük şehir belediyeleri gibi, küçük şehir belediyelerinin de iyi çalışmalarına yardımcı olacak düzenlemeler getirilecektir.

Türk şehirli hayat tarzının, Türk toplumunun örf ve âdetlerine ve isteklerine göre gelişmesi için gerekli düzenleme ve destekler sağlanacaktır. Belediye hizmetlerinin en önemlilerinden olan içme suyu, kanalizasyon yatırımları 10 yıllık bir ana plan

çerçevesinde yürütülmektedir. Belediyelere yapılan son kaynak aktarmalarıyla bu Planın geri kalmalara yol açmadan yürümesi mümkün olacaktır.

Konut sektörü son yıllarda darboğaza girmiş ve son 3 yılda bu sektöre akan özel tasarruflar hızla gerilemiştir. Dördüncü Plan dönemi başında imalat ve diğer sektörlerdeki gerileme dolayısıyla konut sektörünün nispi payı yüksek görünmüş, ancak son 3 yılda bu pay sabit sermaye yatırımlarında yüzde 13'e inmiştir. Beşinci Plan genişleyen bir ekonomi içinde konut sektörü payının yüzde 15,2 olması hedefini almıştır. Kurulan konut fonu orta gelir grubuna destek getirerek konut sektörünün tekrar ekonomide eski ağırlığına kavuşturulmasında etkili bir vasıta olarak kullanılacaktır. Ekonomideki gelişmeye paralel olarak konut sektörü de genişleyecek, 1984'de 160 bin civarında bulunan yıllık ruhsatlı konut inşaatının 1989'da 300 bin civarına çıkarılmasıyla konut sektörü Türkiye'nin yıllık konut ihtiyacını karşılar seviyeye ulaştırılacaktır.

Sayın Başkan, Beşinci Beş Yıllık Plan hakkında sektörler itibariyle makro dengeler ve makro büyüklükler itibariyle verdiğim izahat burada sona ermektedir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı memleketimizin 1984 yılı ile 1989 yılı arasında yıllık programlarımıza, bütçelerimize ve bu bütçeleri, programları uygulayan teşkilatımıza yön verecek ana bir doküman olmaktadır.

Bu Planı, hazırlanışı safhasında ve Hükümetimizce müzakeresi sırasında Hükümet Programına uyumlu hale getirebilmek için ve bizim kendi görüşlerimizi, Hükümetimizin görüşlerini bu Programa tam manasıyla işleyebilmek için etraflı çalışmalar yapılmıştır.

Ben şahsen bundan evvelki birçok planların gerek hazırlanışında, gerekse Meclislerdeki müzakeresinde bulundum. Şu kadarını ifade edebilirim; bu plan, esas itibariyle bu planı uygulayacak Hükümetin Programına fevkalade paralel hale getirilmiştir. Zannediyorum bu haliyle bizim ekonomide görüşümüz olan serbest rekabet sisteminin tesisinde önümüzdeki beş yıl içinde önemli bir rol oynayacaktır.

Aynı şekilde, gene bizim getirdiğimiz yeni bir sosyal adaletçilik anlayışı da bu planın içerisine aynıyle nakşedilmiştir.

Kültür-egitim anlayışımızda, millî, manevî değerlere; örf, âdet ve ananelere bağlılık yine planın esas ilkelerinden biridir. Bütün bunların hepsi Plan bünyesinde işlenmiş ve önünüze getirilmiş bulunmaktadır.

Tabiatıyla siyasî partilerimizin Plan hakkında farklı düşünceleri olacaktır, özellikle ekonomik meselelerde farklı düşüncelerimiz tabiatıyla planda da farklı görüşler şeklinde tezahür edecektir. Bunu tabîi karşılıyorum.

Bu Plan döneminde ümit ediyorum ki, Türkiye hakikaten geçtiğimiz Plan döneminden çok daha iyi bir şekilde gelişme imkânına kavuşacak ve ilk hedef olarak aldığımız enflasyonu 1989 yılında yüzde 10'a indirmek, ihracatı geliştirmek, sanayi sektörünü, imalat sanayiini itici bir sektör haline getirmek, hatta ihracatımızda bunun nispetini yüzde 80'lerin üzerine çıkarmak önümüzdeki beş sene içerisinde kabil olacaktır.

Bu Planın tatbikatı bakımından, geçtiğimiz altı ay içerisinde Hükümetimiz Meclisin de yardımıyla, desteğiyle birçok hukukî bazı, yani planın uygulanması için lüzumlu hukukî bazı ortaya koymuş ve bu bazlar, bu hukukî esaslar, kanunlar halinde Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmiştir. Bunlardan bir misal vermem icap ederse, son olarak

bahsettiğim konut meselesi, imar affı, gecekondu affı, arkasından konut fonu ve konut fonu idaresi; bütün bunlar bu Planın tatbikatında kullanılacak en önemli araçlardan biridir.

İthalatta liberasyon, kambiyo rejiminin gevşetilmesi ve bununla ilgili hukukî esaslar son düzenlemelerle yerine oturmuş oluyor. Ümit ediyorum ki, bu konuda daha ileri safhada da birtakım gelişmeleri zaman içerisinde yapmamız mümkün olacaktır, özellikle Türk parasını serbest bir rejimde, yani kurun serbest düzen içerisinde ayarlanması hedefine bu Plan dönemi içerisinde varmamız inşallah kabil olacaktır.

Netice itibariyle Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, planlı dönemler içerisinde önemli bir merhale teşkil etmektedir. Bu Plan sonunda, ümidimiz odur ki, Türkiye'miz esas itibariyle dış ödemeler dengesi meselesine çözümünü köklü bir surette getirmiş olacaktır. Demin de izahatım sırasında açık surette ifade ettim; Plan dönemi içerisinde dış ticaret açığımızda daha büyüme olacak, ödemeler dengesi yani cari işlem dengesinde birazcık artış olacak; fakat nispi olarak azalma olacak; onu da ifade ediyorum. Çünkü gelişen bir ekonominin dışarıdan mal alması, dışarıdan tasarruf alması zorunlu haldedir; ama önemli olan konu, aldığınız borcu, aldığınız kredileri geri ödeme potansiyeline sahip olmanız. Ümit ediyorum ki, bu Plan döneminde Türkiye bunu başaracak ve önümüzdeki Altıncı Plan döneminde çok daha ileri hamleler yapacak bir seviyeye gelecektir.

Yıllar yılı memleketimizin geçirdiği birçok ekonomik sıkıntıların temelinde olan hadisenin ödemeler dengesi olduğu kanaatindeyim. 1958 para operasyonu, 1970 para operasyonu ve nihayet 1980 24 Ocak tedbirleri; bütün bunlar, darboğaza giren bir ekonominin alması icap eden tedbirler olarak karşımızda idi. Bu tedbirlerde, esas itibariyle ekonominin niye darboğaza girdiğini sorduğunuz zaman, bunun gerisinde ödemeler dengesi probleminin esas itibariyle itici güç olduğunu; yani bütün zorlamanın buradan geldiğini rahatça görebiliyoruz.

Bir konuşmamda da ifade ettiğim gibi 1980 bunalımı, bu bunalımlar içerisinde en ciddi bunalımlardan bir tanesidir, hâlâ sıkıntıları çekmekteyiz ve bu bunalım içerisinde tabiiyle ödemeler dengesi en büyük tesiri göstermiştir diyorum. Nitekim, 1979 ve 1980 yıllarına baktığınız zaman, özellikle 1980 yılında artan petrol fiyatlarıyla memleketimizin ihracatının o tarihte petrol ithalatını bile karşılayamadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalırız. 1980 yılında maalesef Türkiye'mizin ihracatı, o sene ciddi artış olmasına rağmen, 2 milyar 900 milyon dolar; aynı yıl sadece petrol ithalatı 3 milyar 400 milyon dolardır, ama bu sene ümit ediyoruz bu ihracat rakamı 7 milyar doların üzerine çıkacak -gösteriş odur- ve petrol ithalatı da 3 milyar 700 milyon, 3 milyar 800 milyon dolar civarında sabit kalacaktır.

Bütün bunlar, ödemeler dengesi darboğazının geçtiğimiz dört yıl içerisinde aşılma olduğunu önemli işaretleridir; ama şunu da hemen ifade edeyim: Buraya çok güvenmemek lazım. Özellikle geçtiğimiz son üç yılda dünya petrol fiyatlarında herhangi bir artış olmamıştır, hatta petrol fiyatları 40 dolarlık seviyesinden 30 dolar gibi -varıl başına- bir azalma göstermiş; doların değer kaybetmesi de nazarı itibare alınarak, nispi olarak petrol fiyatları ucuzlamıştır. O sebeple, geçtiğimiz yılların bu noktasına da dikkat etmek lazım; ileride petrol talebinde yükselme olup fiyatlar arttığı zaman birtakım sıkıntılarla tekrar karşılaşmamız ihtimali de vardır. Onun için bu meseleye, yani ödemeler dengesi meselesine çok daha fazla önem vermek mecburiyetindeyiz.

Türkiye, maalesef, özellikle petrol bakımından hâlâ köşeyi dönmüş değildir. Biz bir zamanlar, zannediyorum 1968-1969 senelerinde, petrol ihtiyacımızın ancak yüzde 50'sine yakın bir kısmını karşılayabiliyorduk; ama bugün petrol ihtiyacımızın ancak yüzde 15'ini kendi kaynaklarımızdan karşılıyoruz ve tabiiyle ileride ihtiyacın artmasıyla yeni kaynaklar bulunamadığı takdirde bu nispet aşağıya düşecektir. Türkiye gibi gelişen bir ülkede, bunun fevkalade önemli bir sorun olduğunu da unutmamak lazım.

Bütün bunlara rağmen, tabii memleketimizin başka kaynakları vardır, çalışkan insanı vardır ve inanıyorum ki 4 yıldır kaydedilen gelişme önümüzdeki yıllardaki gelişmenin de bir ölçüsünü, bir örneğini vermektedir. Bütün bu zor şartlara göre, Türkiye'miz belli noktalara gelmiştir; inanıyorum ki, önümüzdeki 5 yılda da daha iyi noktalara gelmek mümkün olacaktır.

Bu bakımdan, Beşinci Beş Yıllık Planı hazırlayan plancı arkadaşlarıma ve ciddi bir mesai sarf eden Komisyon üyelerine huzurunuzda teşekkür ediyorum ve Planın memleketimize, Milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sağ olunuz.²¹ (*Alkışlar*)

²¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 4, Birleşim 86, Sayfa 637-645*

13 Temmuz 1984 Cuma

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ve buna ilaveten kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili yerilmiş olan teklifi, gerek Komisyon incelemiş ve gerekse de biz nazarı itibare almışızdır.

Yalnız hemen şunu ifade edeyim; Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak belki birçok hükümet programlarında vaatler ifade edilmiş, birçok konular dile getirilmiş; ama icraata geçilince, genellikle o söylenenlerin pek yerine getirilmediği de müşahede edilmiştir.

İlk defa olarak bizim partimizin seçim beyannamesinde ve akabinde de Hükümet Programında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yöreler meselesi altı önemli meseleden bir tanesi olarak ele alınmıştır ve gene Sayın Meclisin çok yakından bildiği gibi, geçtiğimiz altı ay içerisinde kalkınmada öncelikli yöreler Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili birçok kanunlarda teşvik edici, yönlendirici ve fonla ilgili tedbirler de getirilmiştir.

Misal vereceğim. Yatırım indirimi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili olarak yüzde 100'e kadar çıkarılabilmektedir.

Aynı şekilde, asgarî geçim indirimi 10 misline kadar artırılabilir. Aynı şekilde Kamu Ortaklığı Fonu ve birbiriyle irtibatlandırılmış Konut Fonu dolayısıyla Konut Fonu, asgarî yüzde 11 miktarın gene bu bölgelerde istihdamı geliştirici yatırımlara ayrıca verileceği de, gene bizim getirdiğimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasvibine mazhar olmuş kanunlarla şu geçirdiğimiz 6 ay içerisinde ele alınmıştır.

Mesele burada bitmemektedir. Biz aynı zamanda Hükümet Programında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile ilgili olarak şu son getirdiğimiz ek bütçede, yatırımların gene ciddi bir kısmını ilave bir bütçe imkânı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya tahsis etmeye de karar vermişizdir.

Bütün bunların yanında, belki ilk defa bir Devlet Bakanı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve genellikle kalkınmada öncelikli yörelerle direkt olarak alakalanmaktadır ve bana devamlı olarak rapor vermektedir. Birkaç gün sonra Doğu Anadolu'ya seyahate gideceğim; Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Siirt'i dolaşacağım. Ondan sonra Erzurum, Kars, Ağrı'ya gideceğim.

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl) — Bingöl, Muş yine arada kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bingöl'e de geliriz merak etmeyin.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — Ağrı'daki seçim için mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ağrı'daki seçimi hiç merak etmeyin, her halde kimin kazanacağı belli olur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Biz bu işleri seçim için yapmıyoruz, Milletimiz ne için yaptığımızı çok iyi biliyor.

ŞEYHMUS BAHÇECİ (Diyarbakır) — Geçim için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu işleri memlekete hizmet için yapıyoruz ve yaptığımızın da doğru olduğu kanaatindeyiz.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, önergede olduğu gibi, ek olarak da söyleseniz, 1 trilyonluk ek bir yatırım programı yapmak bir kere plan tekniğine de uymaz. Bu neye ektir? Yani program yapacak olanlar bir taraftan kısar, öbür tarafa 1 trilyon ek yaparsa bir fark eder mi? Bu da mümkün değildir. Onun için, bunu ben, sadece Doğudaki vatandaşlarımıza bir selam olarak mütalaa ediyorum. (ANAP sıralarından alkışlar) Biz, selam göndermiyoruz; biz, iş ve hizmet yapmak istiyoruz.

Hepimize saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Önerge üzerinde söz alanlardan sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞKAN — Sayın Başbakan söz almak istemiştir, buyurunuz efendim. (ANAP sıralarından alkışlar, HP sıralarından gürültüler ve "TRT" sesleri)

Sayın milletvekilleri, lütfen sükûneti muhafaza ediniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, bizim TRT'ye ihtiyacımız yok; her aylık programımız var, onu yaparız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi, söz almak lüzumunu hissetmemin sebebi, bu memlekette maalesef, üzümlük söylüyorum, bazı meselelerin bir yara noktası halinde açılmak istenmesidir. Bunlardan bir tanesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu meselesidir. Maalesef, geçtiğimiz yıllarda bu meselenin derin bir şekilde toplumumuzun önüne getirildiği, genellikle buralarda olan bazı meselelerin çok fazla; olduğundan daha fazla abartılarak toplumda bir ayrılık, gayrılık yaratılmak istendiğini hep beraber yaşadık.

Bugün, geçtiğimiz yıllara bakıyorum; bu sıralarda oturan arkadaşlarımızın büyük bir kısmı bu memlekete hizmet etmiş, yılları olan insanlardır. Beşinci Beş Yıllık planı müzakere ediyoruz; gerimizde birçoklarımızın 30, 40 senesi var.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu meselesine gelince; ben kendim de doğuluyum, Malatya doğumluyum. Ama şunu da ifade ederim; bütün Cumhuriyet hükümetleri, taa Atatürk'ten bu tarafa, bu memlekette ayrılık gözetmeden her tarafa hizmet götürmeye gayret sarf etmişlerdir. Bunu kabul etmek mecburiyetindeyiz. Hiçbir hükümeti, hiçbir devri suçlayamayız. Ama şartlar müsait olmamıştır, ama tabii şartlar, zor şartlar vardır; o yüzden gelişmede farklılıklar doğmuştur.

Bütün plan devrelerini ben aşağı yukarı biliyorum. Her plan devresinde de hükümetler; bizden evvelki hükümetler de, Sayın İnan'ın bulunduğu hükümet de, hatta daha evvelki hükümetler de bu meseleye önem vermişlerdir. Bu bir yarış meselesi ise, bizim, Hükümet olarak bu yarışta en ileri gideceğimizi söyleyebilirim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, demin bir bakan arkadaşım bu toplantı salonuna, ben konuşmamı yapıp indikten sonra geldi; biraz evvel yaptığımız konuşmadan sonra geldi. Geldiği yer Hakkâri idi. Hakkâri'de bazı tesislerin temelini attı, bazı işlere baktı, ihtiyaçları tespit etti, geldi. Bir inceleme yaptım; Artvin vilayetimize şu geçtiğimiz altı ay içerisinde 5-6 bakanımız gitmiştir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Seçim öncesinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, seçim sonrası da. Çoğu da seçim sonrası. Merak etmeyin, seçim meselesi de değildir.

Ben daha da fazla Doğu Anadolu'ya, memleketin her tarafına gideceğim; hatta, Ankara'da durmuyorsunuz" diye şikâyet de edilecektir.

Mühim olan konu şudur: Doğu Anadolu'muzun, Güneydoğu Anadolu'muzun birtakım sıkıntıları olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu sıkıntıları çözmek üzere bizim Hükümetimiz, çok ciddî atılımlar yapacağını ta seçimden bu tarafa söylemektedir ve bununda gereği olan, lüzumu olan hukukî yapıyı esas itibarıyla de geçtiğimiz altı ay içerisinde de yapmıştır. Bundan sonra tatbikat dönemi başlayacaktır. Aslında, bizden şunu istemeniz çok kolay değildir: Bakınız, bu bütçeyi biz yapmadık, yatırım programını da biz yapmadık. Bizim esas bütçemiz, esas programımız 1985 yılında olacaktır. Biz hazır program bulduk; ama şunu da ifade ediyorum, demin de söyledim, bizden evvelki hükümetler de, bütün hükümetler de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınması için ellerinden geleni yapmışlardır. Ben ortaokulu Mardin'de bitirdim. Mardin ile Diyarbakır arasındaki mesafeyi 4 saatte aldığımızı bilirim. Bugün tahmin ederim, bir saatten daha kısa zamanda Mardin'den Diyarbakır'a gidebilirsiniz. Bunun gibi birçok meseleler Doğu Anadolu'da yapılmıştır; ama yapılanları kâfi gördüğümüz manasına katiyen söylemiyorum. Yollar yapılmıştır, birçok hizmetler götürülmüştür; okullar yapılmıştır, bölge okulları yapılmıştır, ama bunları da görmemezlikten gelemezsiniz.

Biz buraya 1 trilyon ek bir fon yapılması konusunu kabul etmedik. Neden kabul etmedik? Bir kere plan anlayışına böyle bir şey sığmaz; ama bu Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya, az gelişmiş bölgelere, kalkınmada öncelikli bölgelere hizmet etmeyeceğimiz manasına katiyen alınmaz. Hatta belki, bu söylenen rakamlardan daha ileriye de gitmek mümkün olacaktır. Türkiye'nin imkânları geliştikçe, Türkiye'nin imkânları arttıkça, bu bölgelerle gelişmiş bölgeler arasındaki farklılığı da asgariye indirmek için her türlü tedbir alınacak, her türlü icraat yapılacaktır.

Bu memleketin birliğe, beraberliğe büyük ihtiyacı var. Memleket, güneyinden kuzeyine, doğusundan batısına bir bütündür. Zaten Doğu Anadolu'daki insanımız dediğimiz zaman veya Güneydoğu Anadolu'daki insanımız dediğimiz zaman, bu insanların çoğunun bugün İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de oturduğunu da biliyoruz. Göç de var ve belki de Türkiye sahillere doğru da gidecektir, bunu da kabul etmek mecburiyetindeyiz. Bu, sadece zorunluluktan olan bir göç değil; nasıl daha iyi yaşama imkânını siz başka bir yerde bulursanız ve kimse sizi oraya bağlamaya da mecbur kılmıyorsa, istediğiniz yere gitmek de bir hürriyet meselesidir.

Muhterem Milletvekilleri, biz, kalkınmada öncelikli yörelere ve açıklıkla ifade ediyorum, bunların içinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, şimdiye kadar yapılmış hizmetleri inkâr etmiyoruz; hepsine teşekkür ediyoruz ve ümit ediyoruz ki, bizden evvelkilerin yaptığından çok daha ilerisini biz yapacağız.

Teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(Oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planının açık oylama sonucunu ilan ediyorum:

Kullanılan oy sayısı: 356,

Kabul: 203,

Ret: 153 *(Alkışlar)*

Bu sonuca göre Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Genel Kurulca kabul edilmiştir.

Ülkemize ve Milletimize hayırlı olmasını dilerim. *(Alkışlar)*

Sayın Başbakan, bu vesile ile söz almıştır. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, geçtiğimiz günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan Komisyonunda uzun saatler ve bu içinde bulunduğumuz hafta da Büyük Millet Meclisinde yine uzun saatler müzakere edildikten sonra yüksek kabullerinize mahzar oldu.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planımızın sözlerinin başında memleketimize, Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum. *(Alkışlar)*

Planlar bir memleketin gelişmesi, kalkınması, netice itibarıyla daha iyi bir sosyal yaşama seviyesinin temin edilmesi için yapılmaktadır. Ekonomik kalkınmanın gayesi de sosyal kalkınmadır. Bu Plan Dönemine Türkiye'mizin daha güçlü başladığını, bütün zor şartlarımıza rağmen, ilk başladığımız birinci plana göre daha güçlü bir şekilde başladığımızı ve inşallah daha iyi bir şekilde altıncı beş yıllık plana geçiş hazırlıkları yaptığımız dönemde çok daha iyi bir durumda Türkiye'yi o zamanın plan yapımcılarına teslim edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

Bu devre, Plan müzakereleri başladığı zaman ifade ettiğim gibi, zor bir beş senedir. Memleketimiz geçtiğimiz yıllarda ciddi bir enflasyon tecrübesi geçirmiştir, hâlâ da geçirmektedir. Bütün dünyada olduğu gibi, bununla mücadele etmekteyiz. Önümüzdeki dönemin, özellikle millî gelirimizin Dördüncü Planın hakikî değerlerinden daha iyi bir şekilde, ortalama yüzde 6,3 bir kalkınma hızına vararak erişmesi düşünülmektedir. Bunu yapacağımızı, hatta mümkün olursa, daha da ileriye gidebileceğimizi söylemek istiyorum.

Bu Plan Döneminde sanayi sektörü üretimi ilk defa üretimin yüzde 50'sini geçecektir. Bu önemli bir noktadır.

Tarım, üretimi tabiatıyla toplam üretim içerisinde düşmekle beraber, yine mutlak değerler itibarıyla üretimi yukarıya doğru çıkacaktır ve üretimde çeşitlenme, teknolojik gelişme, birim saha başına verimin artırılması gibi konular bu devre tarımın önemli gelişme sahaları olacaktır.

Elektrik enerjisi sahasında, ümit ediyorum ki, ilk defa memleketimiz 1.000 kilovatsaat nüfus başına sınırına yaklaşacak, belki de bunu geçmeye çalışacağız ve belki de geçeceğiz.

Bu rakamlar aslında çok yüksek rakamlar değildir,

1983 fiyatlarıyla bu devre 14 trilyon 413 milyar bir yatırım yapılması düşünülmektedir. Bu yatırımlarla sabit sermaye yatırımının gayri safi millî hâslaya nispeti, bu suretle 1984'ün tahmin edilen yüzde 18,9 rakamından yüzde 20,9'una yükselecektir. Bunu yapabilmek için iç tasarrufların gayri safi millî hâslaya nispetinin yüzde 20,5 gibi yüksek bir seviyeye çıkması da gerekmektedir.

Bu Plan devresinde 1,5 milyon insanımıza iş bulmayı, yeni iş sahası açmayı düşünüyoruz. Plan devresi, inşallah bundan daha fazla insanımıza iş bulmamıza yardımcı olacaktır.

Sosyal gelişme sahasında özetlersem; okullaşma oranları ilkokullarda ilk defa yüzde 100, orta dereceli okullarda yüzde 75, lise ve lise dengi okullarda yüzde 39 ve yüksekokullarda da yüzde 12'ye ulaşacaktır.

Sağlık sektöründe oldukça ileri hamleler yapılacaktır.

İnşallah okulsuz, elektriksiz köy kalmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu Plan Döneminde önemli sahalardan biri de, şehirlerimizin durumudur. Türkiye ilk defa nüfusunun yüzde 50'sinden fazlası şehirlerde yaşayan bir ülke haline gelmiştir ve bu dönemde şehirlere daha fazla önem verilmesi Planda öngörülmektedir. Hepinizin de çok iyi bildiği gibi, geçtiğimiz günlerde belediyelerimizin gelir imkânları da buna göre düzenlenmiştir.

Konut meselesi şehirleşmeyle beraber büyük önemi haizdir ve bu öneme dikkat edilecek bir tarzda şimdiye kadar yaptığımız çalışmalarla, zannediyorum gerekli çareleri de ortaya koymuş oluyoruz ve Plan devresi boyunca da konut meselesinde çok ciddi atılımlar yapılacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, 5 yıl kısa bir zamandır; aynı zamanda uzun bir zamandır da. Türkiye'nin 5 yıl sonrasının rakamları bu Planın başında tahmin edilmiştir. Tabiatıyla Planı kabul edenlerin de, reddedenlerin de arzusu daha iyi bir seviyeye ulaşmaktır. Bu Planda tahmin edilmiş rakamların inşallah daha ilerisine gideriz.

Ben gerek Komisyonunda, gerek Türkiye Büyük Millet Meclisinin şu geçtiğimiz günlerde yaptığı müzakerelerde, bu Planın gelişmesi, daha iyi hale gelmesi için gayret sarf eden bütün milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda, Planın hazırlanmasında özel ihtisas komisyonlarında çalışan, Planı uzun yıllardır hazırlayan, bunun üzerinde çalışan Devlet Planlama Teşkilatı mensuplarına da huzurunuzda yine teşekkür ediyor ve Planın bütün memleketimize ve Milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sağ olun.²² *(Alkışlar)*

²² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 5, Birleşim 90, Sayfa 186-187, 216-217, 219-220*

3 Ekim 1984 Çarşamba

Kırklareli Milletvekili Erol Ağaçgil'in Ülkemizi Ziyaret Eden Bir Prens Onuruna Verilen Yemeğe İlişkin Sözlü Soru Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Muhterem Milletvekilleri, bir Sayın arkadaşımız burada maalesef ve Sayın Devlet Bakanının kendisinin sorduğu soruyla ilgili cevabı dinlemeden, daha evvel hazırladığı konuşmayı, hazırladığı metin üzerinden yaptı. Bundan fevkalade üzgünüm. Bir kere hadise söylediği gibi değil, Devlet Bakanımız da açık bir suretle ifade ettiler. Orası bir lokantadır, bizim için de özel olarak o yemekleri hazırlamış değildir. Her lokantanın kendisine mahsus birçok yemekleri vardır..

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz zatı âlinize inhisar eden tarafa cevap verirseniz daha usule uygun olur, lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ederseniz, bizim şunu yediğimizden, bunu yediğimizden bahsediyor, bunu, bilhassa bu tezağı belirtmek istiyorum. Eğer dinlemiş olsaydı bu şekilde konuşması mümkün değildi, onu ifade etmek istiyorum. Kaldı ki, bize sataşmasına da böyle basit şeyler için lüzum yok, daha başka konularda da sataşabilirsiniz, çok daha ciddi konuları da getirebilirsiniz. Bunları her zaman münakaşa etmeye de hazırız, her türlü şekilde münakaşa etmeye hazırız ve hiç bu yolları da tercih etmeyiniz.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Parlamento'ya gelirsiniz, dün yoktunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Merak etmeyin her zaman Parlamento'ya geliyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, onun için sözlü sorular sorulurken şahıslar üzerine gidilmesin. Bizim burada kavga yapmaya hiç niyetimiz yok. Bunu açık ve samimî söylüyorum. Biz burada 5 sene müddetle, 1 senesi bitti, 4 senesi kaldı, seçime kadar kavga etmeden bu meseleyi götürmeye kararlıyız. Onun için sizden de rica ediyorum (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Memlekette bu Meclisin itibarını yükseltmek istiyorsak, daha yukarıya götürmek istiyorsak ki, bu konuda hep beraberiz, bu gibi kavgaları, lüzumsuz konuşmaları, gerekli olmayan konuşmaları yapmamaya iki tarafın da dikkat etmesi lazım, sade sizler için değil bizler için de söylüyorum.

Teşekkür ederim. (*Alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.²³

²³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 7, Sayfa 149*

10 Ekim 1984 Çarşamba

Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Anayasa Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Başbakanlık Müşavirliği, muhtelif devrelerde muhtelif isimler altında kullanıldı; bizim de başımızdan geçti. Mütihazsıs Müşavirlik, Başbakanlık Müşavirliği...

Biz burada yeni bir şekil getirmeye çalıştık; belki ileride gelenek haline gelir. “Başbakan Müşavirleri” diye bir kısım ayındık, bir de “Başbakanlık Müşavirleri” dedik.

Başbakan müşavirleri, daha ziyade Başbakanla beraber gelip belki Başbakanla beraber gitmesi icap eden kimseler olması lazım diye düşündük.

Başbakanlık müşavirleri ise, normal Başbakanlık müşavirleridir; aynı zamanda Devlet bakanları da bunları kullanabilir. Bunlar, normal Başbakanlığın fonksiyonlarını devam ettiren memurlardır. O şekilde düşünölmüştür.

Başbakan müşavirleri daha ziyade Başbakanın önem verdiği konularda ihtisas sahibi kimseler olacaklardır ve demin de söylediğim gibi, Başbakanla beraber gelirler ve Başbakanla beraber giderler. Çünkü “herkesin kendine göre bir yoğurt yiyiş tarzı vardır” derler. Bunu da böyle düşünüyorum. Bu, âdet haline gelirse iyi bir gelenek olur, lüzumsuz değışmeler de olmaz. Bu şekilde düşünölmüştür. Bunu da tavzihen arz ediyorum.

Saygılar sunuyorum. *(Alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; önce Başbakanlık Teşkilatı Kanununun yüksek tasviplerinize mazhar olarak kabulünden duyduğum memnuniyeti belirtmek istiyorum Bu sayede Başbakanlık Teşkilatı, Anayasamızın 109 ve 112’nci maddelerindeki anlayış ve espriye uygun hale getirilmiş bulunmaktadır. Zira, 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasındaki her iki maddenin -yani Başbakanlıkla ilgili maddenin- farkı şuradan meydana gelmektedir:

1961 Anayasasında; “Her bakan kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur” derken, 1982 Anayasası, “Her bakan, Başbakana karşı sorumlu olup ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur” diyor. Yine 1982 Anayasasında, “Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür” diye bir ilave fıkra daha getirmiştir. Bunlar, iki anayasa arasındaki farkları gösteriyor.

Bu ölçüde geniş yükümlülüğü ve sorumluluğu bulunan Başbakanın emrine, hızla değışen ekonomik ve sosyal şartların gerektirdiği şekilde koordinasyon ve denetim mekanizmasını işletebilecek, kurmay hizmetleri görececek, idareye dinamizm kazandıracak, uzmanlaşmış, güçlü bir kadro ve sağlam yapılı bir teşkilat verilmesi kaçınılmazdı. Yüce Meclisin Başbakanlık; Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameyi kabulü ile bu teşkilat gerçekleşmiştir.

Kabul buyurduğunuz kanun hükmünde kararnamede öngörülen sistem Başbakanın ve Başbakanlık teşkilatının görevlerini en iyi şekilde yerine getirmesi için 1970 yıllarından bugüne kadar üzerinde itina ile çalışılarak ve diğer ülkelerdeki modeller incelenerek hazırlanmış bir sistemdir. Bizden evvelki idarenin, yani Bakanlar Kurulunun ve Başbakanlığın yaptığı çalışmalardan da bu çalışmalar sırasında geniş çapta istifade edilmiştir.

Başbakanlığın anahizmet birimleri arasında yer alan başkanlıklarla, kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliği sağlanacak, devlet teşkilatının düzenli, etkili ve verimli bir şekilde çalışmasına yön verilecektir. Bu birimlerin teşkilinde hizmet tedahüllerinin olmamasına özellikle itina gösterilecektir. Bu suretle Başbakana Anayasada verilen görevlerin etkin bir şekilde ifası mümkün olabilecektir.

Sayın milletvekilleri, bu vesile ile Hükümetimizin kurulduğu günden itibaren büyük bir azim, feragat ve dikkatle yürüttüğü idarî reform çalışmalarından da çok kısaca bahsetmek istiyorum, Hükümet Programımızın anahedefleri arasında yer alan "idarenin yeniden düzenlenmesi çalışmaları" kısa sürede büyük ölçüde tamamlanarak, başarıyla neticelenmiş bulunmaktadır. Yillardır üzerinde konuşulan, raporlar yazılan, idarî reform çalışmalarını on aylık bir iktidar döneminde, hiçbir siyasî hesaba dayanmadan gerçekleştirmenin mutluluğunu duymaktayız. İdarî teşkilatımızla ilgili olarak Aralık 1983, Haziran 1984 ve Ağustos 1984 tarihlerinde çıkarılan toplam 50 civarında kanun hükmünde kararname ile uygulamaya konulan idarî reform çalışmaları, Yüce Meclisimizin de tasvipleriyle tamamlanabilecektir. Yürüyen, işleyen ve verimli bir devlet mekanizmasının ülkemize kazandıracığı çok şey vardır. Bu mekanizmanın bir an evvel tamamlanarak, tam işlerliğe kavuşturulması memleketimizin menfaatıdır. Yüce Meclisin bu millî meselenin halinde bize yardımcı olmasını rica ediyoruz;

Değerli Milletvekilleri, yapılan idarî düzenlemelerdeki anahedefleri şu şekilde özetleyebiliriz:

Devletin vatandaşa daha iyi hizmet vermesini sağlamak, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, müessir, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini temin etmek;

İdarî yapıyı dinamikleştirmek ve mümkün olduğu kadar küçülterek israfı önlemek;

Devlet teşkilatını herkes tarafından kolayca anlaşılacak, basit ve rasyonel bir yapıya kavuşturmak.

En önemlisi de, idarenin Millete hizmet için var olduğu prensibinden hareket etmemizdir. Devlet millet için vardır, milletin emrindedir. Devlet teşkilatı da milletin malıdır. Bu bakımdan idareyi yeniden düzenleme çalışmalarında demokrasiyi geliştirecek ve kökleştirecek prensiplere ağırlık verdik. Bu hedeflerden hareketle kamu yönetiminde, değişik birimler tarafından aynı amacı gerçekleştirmek için yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması; yetki ve sorumlulukların dağınıklıklardan kurtularak teşkilatlanmada sadeleştirmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyedeki teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi sağlanmıştır.

Sayın üyeler, idarî reform uygulamasıyla ilgili birkaç gösterge vererek konuşmamı bitirmek istiyorum.

İdari reform paketinin uygulamaya konulmasıyla 1978'de 35'e kadar yükselen bakanlık sayısı 21'e indirilmiştir. Bunun 7'si kurmay fonksiyona sahip Devlet Bakanları

olup, icracı bakanlık sayısı hakikatta 14'tür. 180 kamu iktisadî teşebbüsü ünitesi tek bir kanun hükmünde kararname ile düzenlenmiş, Kamu İktisadî Teşebbüsleri yepyeni bir anlayışla ele alınmıştır. Sayıları 150'ye yaklaşan çeşitli kurul, komisyon ve komiteler 30 civarına indirilmiştir. Artık devlet işleri, komisyona havale metoduyla uzatılmayacaktır. 14 yıldır çıkarılmayan Genel Kadro Kanunu uygulamaya konmuş, bu suretle Devlet ilk defa olarak kadrolarına sahip olmuştur.

Unvan standardizasyonu gerçekleştirilmiş ve 8 bini geçen kadro unvanı 900 civarına indirilmiştir.

Devlet kadrolarının Bakanlar Kurulu kararıyla değil, kanunla tespit ve ihdası esası getirilmiş. Yani, birçok kereler iddia edildiği gibi, biz kanun kuvvetinde kararname çıkararak Büyük Meclisin yetkisini almak yerine, burada Büyük Meclise yetkimizi iade etmişiz. Kamu idaresinde merkezde 14, taşra ile birlikte 20'yi geçen hiyerarşik kademe sayısı yarıya indirilmiştir. 5 binin üzerinde unvanlı kadro kaldırılmıştır. Bütün bunlar kamu personelinin hiçbir özlük hakkı zedelenmeden gerçekleştirilmiş; aksine, kadro derecelerinde yapılan düzenlemelerle terfii imkânları kolaylaştırılmıştır.

Sayın milletvekilleri, Hükümet Programımızda kamu yönetiminin yeniden düzenlenmesiyle ilgili olarak vaat ettiğimiz çalışmalara büyük bir kararlılıkla devam ediyoruz. Hedefimiz; etkin, verimli ve süratli çalışan bir devlet teşkilatıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Büyük, kudretli, kalkınmış bir Türkiye idealimize, bütün güçlükleri yenerek ulaşacağımıza inanıyorum. Bu gayretlerimizde en büyük desteğimiz Yüce Milletimizin bağrından kopup gelen Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Tekrar şükranlarımı sunuyor ve hepinizi hürmetle selamlıyorum.²⁴ *(Alkışlar)*

²⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 10, Sayfa 321, 340-341*

17 Ekim 1984 Çarşamba

Başbakan Turgut Özal'ın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Meydana Gelen Olaylarla Diğer Terör Olayları Konusunda Açıklaması Münasebetiyle

BAŞKAN — Doğu ve Güneydoğuda meydana gelen olaylar ile diğer terör olayları konusunda Genel Kurulla gündem dışı bilgi vermek isteyen Başbakan Sayın Turgut Özal; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclislin değerli üyeleri; memleketimizin genel asayiş durumu ve 15 Ağustos 1984 tarihinden itibaren Güneydoğu bölgemizdeki bazı il ve ilçelerimizde bölücü örgütler tarafından mevzii olarak yürütülen silahlı terör olayları hakkında Yüce Heyetinize bilgi sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

Konuşmamda önce Güneydoğu bölgemizdeki terör hadiseleri ve memleketimizin genel asayiş durumu hakkında izahat vereceğim. Daha sonra olayların tahlillerini yapmaya çalışacağım. Son olarak da aldığımız tedbirleri açıklayacağım.

Sayın milletvekilleri, 15 Ağustos 1984 günü saat 21.30 sıralarında Siirt'in Eruh ilçesinde sayıları 50-60 civarında olduğu tahmin edilen ayrılıkçı silahlı teröristler gruplar halinde ilçenin giriş ve çıkışlarını tutarak, kaymakamlık, banka ve jandarma karakol binalarına saldırmışlar; olay sonucunda 1 jandarma eri şehit olmuş, 9 er, 1 kadın ve 2 çocuk da yaralanmıştır. Olay öncesi, teröristlerce ilçedeki telefon hatları kesilerek ilçenin dışarı ile olan bağlantısı da engellenmiştir. Silahlı saldırılarda bulunan militanlar aynı zamanda ilçe içerisinde sözlü ve yazılı propaganda yaparak, gece saat 24.00'e kadar eylemlerini sürdürmüşlerdir.

Aynı gün saat 21.30 sıralarında 50-60 kişilik başka bir grup terörist Hakkâri'nin Şemdinli ilçesine silahlı saldırıda bulunmuş, jandarma karakolu ve askerî lojmanlara yoğun ateş açılmıştır. Eylem sırasında bir asteğmen, bir jandarma çavuşu yaralanmış, bir astsubay ise şehit edilmiştir. Bu olay da yarım saat kadar devam etmiş, olaydan sonra teröristler ilçeyi terk ederek, kırsal alanlara doğru kaçmışlardır. Bu hadisenin kısa sürmesinin sebebi, Şemdinli ilçesine kısa bir mesafede bir taburumuzun mevcut bulunmasıdır. Herhalde ondan çekinerek eylemlerini kısa sürdürmüşlerdir.

Yapılan operasyonlar sırasında, 30 Ağustos 1984 günü, Yüksekova kırsal kesiminde silah kaçakçılarıyla girişilen müsademe neticesinde bir jandarma çavuşuyla, bir jandarma onbaşı maalesef şehit olmuşlardır. Bu kaçakçılık hadisesidir.

11 Eylül 1984 günü Silopi ilçesi civarında çıkan çatışmada ise, bir jandarma eri şehit olmuş ve Eruh olayına bizzat katıldıkları tespit edilen militanlardan ikisi ölü, birisi yaralı olarak ele geçirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, ayrılıkçı terörist örgüt mensupları bu eylemlerine devam ederek 2 Ekim 1984 günü Şemdinli ilçesine dönmekte olan bir askerî aracı silahla taramışlardır. Olayda bir jandarma yüzbaşı, bir jandarma astsubayı ve bir erimizi şehit etmişlerdir.

9 Ekim 1984 günü Hakkâri'nin Çukurca ilçesi dışında, birliğine gitmekte olan askerî araç bir grup terörist tarafından pusuya düşürülerek silahla taranmış ve olayda 8 jandarma erimiz şehit edilmiş, bir jandarma astsubayı ile bir erimiz de yaralanmıştır.

Aynı gün Çukurca ilçesinin Irak sınırına yakın Çayırılı Takım Karakoluna mensup 7 kişilik bir jandarma devriyesine, bir grup silahlı militanca baskın düzenlenmiş ve jandarma erlerinin silahları gasp edilmiştir.

Yine aynı gün Adıyaman merkezine bağlı Çamyurdu köyünde yapılan operasyonda, silahlı çatışma çıkmış ve iki terörist militan ölü olarak ele geçirilmiştir. Olayda dört jandarma eri de yaralanmıştır.

10 Ekim 1984 günü Beytüşşebap ilçesine dönmekte olan bir askerî araç teröristlerce pusuya düşürülerek taranmış; olayda bir yüzbaşı ve üç jandarma erimiz yaralanmış; yaralı yüzbaşımız kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak şehit olmuştur.

14 Ekim 1984 günü Erzurum'un Şenkaya ilçesinin Dokuzelma Köyünde, köy halkının da yardımıyla düzenlenen operasyon neticesinde iki terörist ölü olarak ele geçirilmiş; bir vatandaşımız hainlerin kurşunlarına hedef olarak şehit edilmiş, bir diğeri de yaralanmıştır.

Üzülerek ifade etmek isterim ki, 15 Ağustostan itibaren iki aydır mevzii şekilde ve fasıllarla devam eden bu hadiseler neticesinde iki subay, iki astsubay ve onüç jandarma eriyle bir vatandaşımız şehit olmuş; bir subay, bir astsubay ve onsekiz jandarma eriyle beş vatandaşımız da yaralanmıştır. Çıkan çatışmalarda on terörist ölü, iki terörist ise yaralı olarak ele geçirilmiş; ayrıca çok sayıda terörist militan yakalanmıştır. Yapılan operasyonlarda yakalanan teröristlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Muhterem Milletvekilleri, 1 Ocak 1984 tarihinden itibaren yurt çapında meydana gelen asayişe müessir olaylar hakkında da kısaca bilgi vermek istiyorum. Yılbaşından bu yana geçen dokuzbuçuk aylık dönemde 569'u gasp ve soygun, 1.027'si öldürme olmak üzere jandarma ve polis bölgesinde toplam 2.227 asayişe müessir hadise vuku bulmuştur. 1983 yılında 824'ü gasp ve soygun, 1.328'i öldürme olmak üzere toplam 3.128 asayişe müessir hadise meydana gelmiştir. Toplam olay sayısı 1982'de 2.759, 1981'de 3.132 ve 1980'de, anarşinin azgın olduğu dönemde ise 8.611'dir. 1984 yılındaki öldürme olaylarından 51 adedi anarşik mahiyette olup hu rakamın yarısını teşkil eden 27'si maalesef Güneydoğudaki son olaylar sırasında meydana gelmiştir.

Değerli üyeler, memleketimizde son yıllarda meydana gelen anarşi ve terör hadiselerini doğru teşhis ve tahlil etmek mecburiyetindeyiz. Terör hadisesine artık bütün dünyanın başka gözlüklerle bakmasının zamanı gelmiştir. Son 15 yıllık dönemde terör olayları dünya çapında bir stratejinin vasıtası olarak kullanılmaktadır. Sıcak savaşa, soğuk savaşa; soğuk savaş da yerini terör örgütlerinin savaşına bırakmıştır. Artık bütün dünyada devletleri acze düşürmek, ülkeleri bölmek için bu metot kullanılmaktadır. Anarşi ve teröre karşı hazırlığı ve bağışıklığı olmayan toplumlarda profesyonel gruplar kısa sürede şaşırtıcı neticeler alabilirler. Sosyal ve ekonomik bünyesi daha sağlam, ileri cemiyetlerde bile anarşi ve terör olaylarını sık sık görmek mümkündür. Amerikan Cumhurbaşkanı, İngiliz Başbakanına suikastlar düzenlendiği hepimizce malumdur. Papa'ya suikasttan çeşitli uçak kaçırma olaylarına kadar bütün dünya son yıllarda bir terör girdabı içine düşürülmüş bulunmaktadır.

Demokrasiyle idare edilen ülkelerde, temel hak ve hürriyetlerin mukaddes sayıldığı toplumlarda alınacak tedbirlerin çok fazla çeşidi yoktur. Bir hukuk devletinin anarşi ve terörle mücadele ederken anarşist ve teröristlerin kullandığı metotları kullanması

düşünülemez. Bu itibarla, çok can sıkıcı ve rahatsız edici olmasına rağmen, bütün dünyada anarşi ve terörün kökü tamamen kazanamamış, önü alınamamıştır. Terör ve anarşi, son yıllarda artık milletlerarası bir mahiyet kazanmıştır. Bunun için Türkiye, milletlerarası platformda terör ile mücadelede, bütün ülkelerin birbiriyle dayanışma içinde olmasını ısrarla savunmuştur ve savunmaya devam edecektir.

Değerli Milletvekilleri, hangi sebeple olursa olsun, hiçbir devletin, anarşist ve teröriste arka çıkmaya ve bunları himaye etmeye hakkı yoktur. Yine hiçbir hukuk devleti, kendi topraklarında, diğer ülkeler aleyhine terörist yetiştirilmesini mazur gösteremez. Üzülerek ifade edeyim ki, günümüz dünyasında bu konuda henüz kâfi olgunluk ve anlayışa ulaşılmış değildir. Hatta, bazı ülkelerin yakın menfaatlarını göz önünde bulundurarak, ülkemiz aleyhine yurt dışında girişilen anarşik eylemleri himaye eder bir tavır içerisine girdikleri de zaman zaman müşahede edilmektedir. Hemen ifade edeyim ki, hiçbir ideoloji, insan hayatından daha mukaddes ve önemli değildir. *(Alkışlar)*

Ne hazindir ki, terörist eylemler, bazı ülkeler tarafından demokrasi adına destekleniyor; daha doğrusu, bu ülkeler, insanlık ve medeniyetle bağdaşmayan bu tutumlarını, demokrasiyi savunma iddiasıyla maskeliyorlar. Bazı ülkeler ise, hiç bu tevellere lüzum görmeden direkt olarak destekliyorlar.

Sayın milletvekilleri, hiç şüpheniz olmasın ki, biz güçlendikçe önümüze engeller çıkartacaklardır. Bu, tarih boyunca böyle olmuştur. Türkiye ilerledikçe, büyüdükçe bizi kıskanacaklardır. Bizi bu yoldan alıkoymak isteyenler çıkacaktır. Türkiye'nin büyümesinden ve güçlenmesinden menfaatları haleldar olanlar daima bulunacaktır.

Günümüzde dünya, her bakımdan rekabet dünyası haline gelmiştir. Anarşi ve terör, ülkelerin millî birliğini çökertmek için zaman zaman bir vasita olarak kullanılmaktadır. Dünyanın her tarafına bakınız, bunun birçok misallerini göreceksiniz.

Muhterem Milletvekilleri, anarşik hadiseler ve terörist eylemler maalesef ne ülkemiz, ne de diğer ülkeler için yeni meseleler değildir. Özellikle 1970'den sonraki dönemde büyük boyutlara ulaşan anarşi ve terörün 12 Eylül öncesinde memleketimizin başına ne büyük galeler açtığını hepiniz hatırlayacaksınız. 12 Eylül 1980 öncesi dönemde Türk Devletinin otoritesi zedelenmiş ve varlığı ciddi tehlikelere maruz kalmıştır. Anarşi, terör ve bölücülük hareketleri memleketi bir iç savaşın eşiğine getirmiştir. Hatırlayacaksınız, başlangıçta masum istekler, öğrenci hareketleri şeklinde başlatılan olaylar bir müddet sonra istikbalimizin teminatı olan üniversite gençliğimizi ve nihayet ortaöğrenim gençliğini Devlete muarız, kanunlara isyankâr gruplar haline getirmeye başlamış ve anarşi süratle cemiyetimizin bütün kesimlerine yayılmıştı; işçi-işveren arasına nifak sokulmuş, ırk ve mezhep ayrılıkları körüklenmiştir.

Önceleri şehir merkezlerinde, özellikle metropoliten bölgelerde ortaya çıkan terör olayları bir yandan daha küçük şehirlere sıçratılırken, diğer taraftan da kırsal kesime aktarılmaya çalışılmış, bütün kurum ve kuruluşlarımız anarşinin boy hedefi haline getirilmiş, en mümtaz ve dokunulmaz değerlerimize tereddütsüz ve gözü dönmüş saldırılar düzenlenebilmiştir. O acı günlerde vatandaşın can güvenliği kalmamış, sokaklar terörist grupların hâkimiyetine girmeye başlamıştır.

12 Eylül yönetimi sayesinde, anarşi ve terörle mücadelede büyük merhale kaydedilmiş, anarşi ve terör sindirilmiş ve sokaklar tekrar yürünülebilecek hale

getirilmiştir. Bu dönemde, güvenlik kuvvetleri takviye edilmiş, gerekli hukukî düzenlemeler yapılarak anarşi ile mücadele daha hızlı hale getirilmiş, anarşik olaylar süratle geriletmiştir. Ancak, Hükümet Programımızda da aynen ifade ettiğimiz gibi, bu konudaki bütün iyi niyetli gayretlere rağmen, henüz anarşinin kökü kazanmamıştır. Kışkırtıcı mihraklar ve elebaşlıların bir kısmı yeraltına sinmiş ve tekrar meydana çıkmak için fırsat kollamaktadırlar.

Sayın milletvekilleri, sözlerime, ülkemizdeki anarşik eylemlerin iki türünden bahsederek devam etmek istiyorum. Bunlar, şehir ve kır gerillacılığı hareketleridir. Bilindiği gibi, şehirlerimizdeki bazı aksaklıklar istismar konusu yapılmış, birçok mahallelerimiz, vaktiyle, güvenlik kuvvetlerimizin bile giremediği, “Kurtarılmış bölgeler” haline getirilmişti. Terörün şehir merkezlerinde yürütülmesini savunanlarla, kırsal kesimde geliştirilmesini isteyenler arasında, zaman zaman ciddî ihtilaflar ve bölünmeler de meydana gelmiştir. Bugün, şehir gerillacılığını özellikle İstanbul bölgesinde sürdürmeye çalışanlara karşılık, kır gerillacılığı, Güneydoğudaki son ayrılıkçı terörist eylemler şeklinde ortaya çıkmıştır.

Muhterem üyeler, son günlerde meydana gelen olayları değerlendirdiğimizde şu tablo ortaya çıkmaktadır: Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne kasteden muhtelif terör örgütleri ve dış destekleri, yıllarda çok çeşitli metotlar kullanarak, iç problemlerimizi istismar ederek çalışmışlardır. Bütün bunların netice vermediği anlaşılınca, faaliyetlerini, başlıca iki sahada yoğunlaştırmışlardır: Birincisi, anarşi ve terörün, daha çok ayrılıkçı ve bölücü bir mahiyete bürünmesidir. Bu eylemler kır gerillacılığı metotlarıyla faaliyet gösteren ayrılıkçı terör örgütleri eliyle yürütülmektedir.

İkincisi ise, daha ziyade yurt dışında faaliyette bulunan Ermeni terör örgütleridir. Uluslararası propaganda yapma ve taraftar toplama ihtimali ile tarihteki Türk-Ermeni ihtilafları yeniden gündeme getirilmekte ve bir terör örgütü olan ASALA militanlarının cinayetleri, Ermeni cemaatının topyekûn harekâtı imişcesine gösterilmek istenmektedir. Her iki grup da dış desteklere sahiptir ve yakın dayanışma içindedir.

İncelendiğinde görülecektir ki, aşırı sol ve bölücü örgütlerin, yurt dışında toplanmalarında, bir araya gelmelerinde ve organize edilmelerinde kanun dışı TKP'nin büyük rolü olmuştur. Bu yıl içerisinde uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı ile ilgili olarak yapılan operasyonlar, bu eylemlerde de ayrılıkçı örgütlerle ASALA işbirliğinin önemli rolü olduğunu ortaya koymuştur.

Sayın milletvekilleri, biraz önce ifade ettiğim terörist faaliyetler ile varılmak istenen hedefleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Türkiye'de 6 Kasım seçimleriyle yeniden demokrasiye geçilmesi, demokratik müesseselerin süratle işlerliğe kavuşturulması, bu grupları ümitsizliğe sevk ettiğinden Sayın Cumhurbaşkanımızın da işaret ettikleri gibi, tekrar, sıkı yönetilen bir rejim tahrikçiliği yapılmaktadır. Halbuki huzur ve güvenin bedeli demokratik hak ve hürriyetlerden vazgeçmek olmamalıdır. *(Alkışlar)*

Bu eylemlere karşı yürütülen meşru operasyonların yurt dışı kamuoyuna ve bölge halkına karşı değişik şekilde menfi propagandasının yapılması imkânları aranmaktadır. Bu vesileyle, memnuniyetle belirtmek isterim ki, bütün tahriklere rağmen, bölge halkının gösterdiği olgunluk ve Devletine bağlılık, her türlü takdirin üstündedir. *(Alkışlar)* Bu eylemlerin teksif edildiği bölgelerdeki halkımız Büyük Türk Milletinin ayrılmaz

cüzü olduğu idraki içerisinde, güvenlik kuvvetlerimize her türlü yardım ve destekte bulunmaktadır.

Bu eylemleri düzenleyenler, memlekette yeniden anarşi ve terör havası estirerek, ekonomik kalkınmanın baltalanmasına çalışmaktadırlar. Doğu ve Güneydoğunun kalkınmasına yönelik en önemli teşvik tedbirlerinin alındığı ve uygulanmasına başlandığı tarihten hemen sonra bu hadiselerin başlatılması tesadüfi değildir. Çünkü, bu bölgelerin kalkınmaya başlaması, ayrılıkçı ve yıkıcı mihrakların istismar konularını ellerinden alacaktır. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Nihayet bu olaylarla Türk kamuoyu, Türk basını ve siyasî karar organları tahrik edilerek ve heyecanlandırılarak, yanlış kararlar almaya zorlanmaktadır. Ancak, Yüce Heyetinizin önünde, Türk ve dünya kamuoyuna ilan ediyoruz: Hiçbir şekilde bu oyunlara gelmeyeceğiz. Büyük bir devlet olmanın ciddiyetiyle, meselelerin üzerine kararlılık ve serinkanlılıkla gideceğiz. Nitekim, daha önce Hükümet olarak, çeşitli iç ve dış olaylarda aynı kararlılığı gösterdik ve kısa zamanda müspet neticelerini de aldık.

Sayın üyeler; Eruh, Şemdinli olayları olarak bilinen Güneydoğu bölgemizdeki son gelişmelerin ortaya çıkmasında bazı dış faktörlerin ve bölgenin özel durumunun da tesiri olmuştur. Hatırlayacağınız gibi 1983 yılında da ayrılıkçı terörist gruplar bu bölgemizde silahlı saldırılar düzenlemişler ve olaylar çıkarmışlardır. Biraz önce de belirttiğim gibi, bugün de bölücü örgüt militanları şiddete başvurarak halkı sindirmek, demokrasiyi yıpratmak ve terör hareketlerini yeniden başlatmak için büyük bir gayret göstermektedirler. Bu saldırılarla bölücü terör örgütleri hayatîyetlerini koruduklarını ve terör olayların devam ettireceklerini ispatlamak istemişlerdir. Bu suretle bölge halkının 12 Eylül öncesinde olduğu gibi devlete olan itimadının sarsılmasıyla bölge üzerinde hâkimiyet kurulması istenmektedir. İran-İrak savaşı sebebiyle sınırlarımıza komşu olan bölgelerde otorite boşluklarının meydana gelmesi, bu devletlerce ayrılıkçı unsurlara bazı tavizlerin verilmesi ve her iki ülkenin bu unsurları birbirlerine karşı kullanma gayreti, ülkemizdeki bu çeşit terörist eylemlere de tesir ederek müşterek faaliyetlere ve cephe organizasyonlarına sebep olmuştur.

Dış mihraklar tarafından desteklendiği açıkça görülen ayrılıkçı terör örgütleri, geçmişteki günlerin özlemi içerisinde, memleketimizde yeniden terör ve anarşiyi başlatmak için nifak tohumlarını saçmaya hazır durumda beklediklerini son olaylarla da göstermişlerdir. 12 Eylül sonrasında yurt dışına kaçan bölücü örgüt mensupları Lübnan ve Suriye’de üslenerek buradaki Filistin Kamplarında barınmaya ve eğitime başlamışlardır. Bu arada ASALA, Japon Kızıl Ordusu, İtalyan Kızıl Tugayları, Alman Baader Meinhof Örgütü ve diğer milletlerarası terör örgütleriyle de yakın ilişkiye girmişlerdir. Ayrıca, gerek yurt dışına kaçan gerekse yurt içinde faaliyet gösteren illegal örgütlerin de yardım ve desteklerini sağlamışlardır. 1982 yılında İsrail’in Lübnan topraklarını istilası neticesinde bu ülkeyi terk eden ayrılıkçı örgütler Suriye’de himaye edilerek terör eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Buradaki mihrakların yardımıyla ASALA ve Irak Kürdistan Demokrat Partisi ile yaptıkları görüşmelerde müşterek eylem planlarını hazırlamışlardır. 1983 yılı başlarında Irak Kürdistan Demokrat Partisiyle yapılan anlaşma sonucu bölücü örgütler militanlarını Kuzey Irak’a kaydırmışlardır.

ASALA ile birlikte hareket etmeye başlayan bu çetelere karşı 1983 Mayıs ayı sonlarında hepimizin de bildiği gibi bir sınır operasyonu yapılmıştır. Günümüzdeki

olaylar daha ziyade sınıra sıfır noktasına yakın bölgelerde meydana gelmektedir; yani eylemler sınıra yakın yerlerde cereyan etmekte, bölgenin son derece dağlık, kayalık olma avantajından faydalanan teröristler vur-kaç taktiği uygulayarak kısa sürede sınırı aşabilmektedirler. Sınırın İran ve Irak tarafları tamamen korumasız durumda olduğundan iki taraflı kontrol mümkün olamamaktadır. Bölgenin kır gerillacılığına müsait olması, gizlenmeye elverişli mağaraların ve tabii engellerin çok sayıda bulunması da eşkiyanın takibini güçleştirmektedir.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, Anavatan Partisi olarak kurulduğumuz günden beri millî birlik ve bütünlüğümüze en başta gelen yeri ve önemi verdik.

Parti Programımızda ve seçim beyannamemizde, huzur ve güvenin sağlanması ve idamesi en önemli mesele olarak belirtilmiştir. Hükümet Programımızda da, millî birlik, asayiş ve huzurun temini birinci sırayı almıştır. Nitekim, bu yoldaki çalışmalarımız ve gayretlerimiz hiç ara verilmeksizin devam etmiştir ve etmektedir.

Şu noktayı ısrarla belirtmek istiyorum: Hükümetimiz huzur, güven ve asayişin sağlanmasına gereken önemi vermiş ve bu konuda başarılı olmuştur. Nitekim, 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren süratle azalan anarşik olaylar Hükümetimiz döneminde de azalma eğilimlerini sürdürmüştür. Konuşmamın başlangıcında kısaca işaret ettiğim asayişe müessir olay sayılarının yıllara göre mukayesesi bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Bunun neticesinde yüksek bilgileriniz tahtında sıkıyönetim 26 ilden kaldırılmıştır. Halen 41 ilde sıkıyönetim, 11 ilde de olağanüstü hal bulunmaktadır. Sıkıyönetim kaldırılan illerde herhangi bir aksama meydana gelmemiştir. Faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince yakından takip edilen illegal örgütlerin çalışmaları, zamanı geldiğinde yapılan operasyonlarla ortaya çıkarılmaktadır. Nitekim, yine 1 Ocak 1984 gününden itibaren yapılan operasyonlarda aşırı sol kesimden 2.405 kişi, bölücü kesimden 424 kişi, aşırı sağ kesimden 298 kişi olmak üzere toplam 3.127 kişi yakalanmıştır. Bu yakalamalar sırasında: 109 otomatik silah, 211 tabanca, 17.651 mermi; 10 av tüfeği ve bomba yapımında kullanılan çok miktarda malzeme ele geçmiştir.

İllegal örgüt faaliyetlerinin özellikle İstanbul'da temerküz ettiği ve olayların yarıyı aşkın bölümünün de bu şehrimizde cereyan ettiği görülmektedir. Bu sebeple, son iki ay içinde İstanbul'da yapılan operasyonlar neticesinde 9 illegal örgütün faaliyetleri ortaya çıkarılmış ve 159 militan, 28 tabanca, 1.940 mermi, 4 el bombası, 156 fünüye, 129 patlayıcı madde ile yakalanmıştır. Bu operasyonlarda, birtakım örgüt elemanları ile silahlı çatışma vuku bulmuştur; ama hiçbir emniyet görevlimiz çatışmalarda yara almadan operasyonlar tamamlanmıştır.

Bu arada Anavatan Partisinin İstanbul Teşkilatına bomba koyan örgüt 15 gün içinde suç delilleriyle birlikte tamamıyla yakalanarak adalete sevk edilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Operasyonlarda yakalanan örgüt elemanlarının sorgulamaları sonucunda, büyük bir kısmı 12 Eylül öncesi hatta 12 Eylül sonrasında çözülmeyen bazı hadiseler de meydana çıkarılmıştır. Bunlardan bazılarını belirteceğim:

12 Eylül öncesi Turhal İlçesinde 4 kişinin öldürülmesi;

Zeytinburnu'nda bir kahvehanenin taranması sırasında 1 vatandaşın öldürülmesi;

15 Eylül 1981 tarihinde Okmeydanı'nda bir banka soygununu gerçekleştiren ve 2 jandarma erini şehit edenler (Bunlar da yakalanmışlardır) gibi 34 gasp ve soygun, 44 öldürme olayının şimdiye kadar meçhul olan failleri de ortaya çıkarılmıştır.

Muhterem Milletvekilleri, sizlere Eruh ve Şemdinli olayları konusunda aldığımız tedbirleri de kısaca anlatacağım.

Evvela şu noktayı ısrarla belirtmek istiyorum. Hükümetimiz huzur ve asayişin temini konusunda fevkalade hassastır. Mesela iddia edildiğinin aksine, Eruh ve Şemdinli hadiseleri vukuundan hemen sonra dikkatle izlenmiştir. Başbakan olarak, yapılan operasyonları günü gününe takip ettim. Olayların hemen ertesinde (16-19 Ağustos günlerinde) İçişleri Bakanı, yanında İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Jandarma Genel Komutanı ve Emniyet Genel Müdürü olduğu halde Eruh, Şemdinli ve Güneydoğudaki bütün operasyon bölgelerini gezmiştir. İçişleri Bakanı bundan başka, son 2 aylık dönemde ikisi aynı bölge olmak üzere 4 defa Doğu ve Güneydoğuyu ilçe ilçe, köy köy dolaşmıştır. Daha sonra Genelkurmay Başkanı ve Sayın Cumhurbaşkanımız da aynı bölgelere gittiler.

Başbakan olarak, son seyahatim hariç tutulursa, Doğu ve Güneydoğuya 5 defa da ben gittim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakanlar Kurulunun tamamı bu bölgemizi defalarca ziyaret etmiştir. Problemlerimi yerinde görerek tedbirler almaya gayret etmişlerdir. Ancak şurasını da hemen belirteyim; biz, hiçbir zaman terörle mücadelede aldığımız tedbirleri iç politika malzemesi olarak kullanmadık ve kullanmayacağız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Kaldı ki, bu mücadelenin devamlı gündeme getirilmesi de terörist örgütlerin propagandasının yapılmasından başka işe yaramaz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayılan birkaç yüzü geçmeyen eşkiyayı muhatap alarak heyecanlanmayı doğru bir politika olarak da görmüyoruz. Olayları büyük bir millet ve Devlet olmanın haklı gurur ve şuuru içinde değerlendirmeye kararlıyız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, Eruh ve Şemdinli olaylarında, önce mahallî güvenlik komutanları, vaka mahallerine diğer bölgelerden ilave kuvvetler sevk ederek takip ve arama operasyonlarına derhal başlamışlardır. İçişleri Bakanı ve Jandarma Genel Komutanı ile 7'nci Kolordu ve Bölge Sıkıyönetim Komutanı, Hakkâri ve Siirt illerinin bütün ilçelerimi gezerek olaylar; incelemişler ve gerekli operasyonlar için mevcut kuvvetlerini görevlendirmişlerdir.

Bu arada devamlı temas halinde bulunduğum Genelkurmay Başkanlığı ile bölgeden gelen ilave bilgilere istinaden olayların mahiyeti ve uygulama metotları itibariyle önemli olduğu görüşünden hareketle başlangıçta bölge Sıkıyönetim Komutanlığınca normal sıkıyönetim ve asayiş uygulamalarıyla başlatılan operasyonların daha koordineli, planlı ve merkezî tedbirlerle ve ilave kuvvetlerle yönlendirilmesi kararına varılmıştır.

Değerlendirmeler sonucunda bölgenin topografik yapısı da dikkate alınarak anti terör harekâtına elverişli ve kabiliyetli kara kuvvetleri ve jandarma birliklerinin bölgeye intikali ve derhal operasyonlara başlanması sağlanmıştır.

Silahlı Kuvvetlerimiz tarafından bölgede yürütülmekte olan harekâtın gayesi, Devlet otorite ve güvenliğini devam ettirmek, huzuru sağlamak, etkin bir hudut kontrolü ile

özellikle Irak ve İran'dan Türkiye'ye illegal giriş ve çıkışları önlemek ve Türkiye'deki teröristleri tecrit etmektir. Bu harekât, tamamen 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile 2800 sayılı Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanununa dayalı olarak, bu kanunlardaki yetkiler ve hukuk kaideleri çerçevesinde yürütülmektedir. Özellikle bölge halkının tedirgin edilmemesi ve herhangi bir şekilde haksız ve yersiz bir muameleye maruz kalmaması hususunda güvenlik kuvvetlerimizce büyük bir dikkat ve itina gösterilmektedir. Halkın anlayış ve desteği konusunda şükran duyularımı da burada tekrarlamak isterim.

Kararlı tutumumuz ve sürdürülen harekât sonucunda, teröristlerin küçük gruplara bölünerek Siirt ve Hakkâri illerinden mücavir illere kayarak buradaki kırsal bölgelerde barınmaya çalışmaları ve ayrılıkçı görüşleri istikametinde propagandayı devam ettirmeleri karşısında harekât bölgesi genişletilerek bu bölgeye bir kısım daha uygun kabiliyette ilave birlik sevk edilmiştir. Böylece operasyon bölgesinde daha öncekinin neredeyse üç misli sayıda ve güçte güvenlik kuvveti bulundurma imkânı sağlanmıştır. Bunların yanında harekât bölgesindeki bazı ufak köylerde köy muhtarlarının ve köy korucularının, teşkil edilerek, bunlara silah verme usulleri, şartları halen inceleme safhasındadır.

15 Ağustos 1984 gecesinden bugüne kadar yürütülen harekât, bölge aramaları, eylemlere karşı operasyonlar, istihbarat ve ihbara dayalı operasyonlar hudut kontrolü ve güvenliği tedbirleri şeklinde uygulanmıştır. Bu operasyonlarda 1.415 kişi gözaltına alınmış, 696 kişi sorgulamalarını müteakip serbest bırakılmış, terör eylemi zanlısı olarak 60 kişi sıkıyönetim savcılığına, kanun kaçağı durumunda bulunan ve diğer suçlardan aranan 138 kişi de Cumhuriyet savcılığına teslim edilmişlerdir. Halen 517 kişinin sorgulaması devam etmektedir. Böylece 715 kişi tutuklu veya gözaltında bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, hudutlardaki güvenlik tedbirlerine de ağırlık veriyoruz. Karşılıklı sızmaları önleyecek tedbirleri komşu ülkelerle işbirliği imkânlarından da faydalanılarak alıyoruz. Nitekim Dışişleri Bakanının Başkanlığında Irak'a giden bir heyetimiz teröristlerle mücadele konusunda müspet görüşmeler yapmış ve iki ülke arasında bazı prensip kararları alınmıştır. Buna göre istihbari bilgiler sağlayacak ve terör sızmalarını önleyecek tedbirlerin alınması ve gerektiğinde teröristlerle koordineli bir mücadele yapılması hususlarında mutabakata varılmıştır. Yakında İran ile de bu konu üzerinde görüşmeler yapılması planlanmıştır. Ayrıca bu bölgede istihbaratın güçlendirilmesi, fizikî engel sisteminin geliştirilmesi ve benzeri tedbirler üzerinde de çalışılmaktadır.

Muhterem üyeler, gerek partimizin programında, gerek seçim beyannamesinin yazıldığı ilk günlerden itibaren Hükümet Programımıza kadar Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun kalkınmasına ayrı bir yer ve önem verdik. Bunu sadece kâğıt üzerinde de bırakmadık. Hükümet kurulur kurulmaz daha programımızı Mecliste okumadan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu hızla kalkındırmak için yeni bir teşvik kanununu Meclise sevk ettik ve kanunlaşması için gayret gösterdik. Bölgelerarası dengesiz gelişmeyi zaman içinde gidererek kalkınmada öncelikli yörelerle diğer yöreler arasındaki gelişmişlik farkını kapatmak Hükümetimizin temel hedefleri arasındadır. 10 aylık iktidar dönemimizde bu maksatla kanunlar hazırladık, kararnameler yayınladık. Uzun

vadeli plan hedefleri ve stratejisiyle Beşinci Planda ve 1985 yılı Yatırım Programı ve Bütçesinde hep bu temel hedef göz önüne alınmıştır.

Sayın milletvekilleri, yine siyasi hayata başladığımız günden beri ifade ediyorum; polisiye tedbirler, temeldeki ekonomik ve sosyal tedbirlerle desteklenmedikçe uzun dönemde bir netice alamayız. Memleketimizde bölgelerarası dengesizlikleri bütçe imkânlarımız nispetinde süratle telafi etmek mecburiyetindeyiz. Bu görüşten hareketle, özellikle temmuz ayında çıkardığımız teşvik kararnamesiyle, kalkınmada öncelikli yöreler, tabii başta Doğu ve Güneydoğu bölgeleri, daha önceleri benzeri görülmedik bir şekilde teşvik kapsamına alınmışlardır. Yüzde 100'e ulaşan yatırım indirimi, her türlü vergiden muaf yatırımlar, ücretlilerden özel vergi indirimleri, çeşitli fonlardan finansman imkânı ve buna benzer çeşitli imkânlar sağlanmıştır.

1984 yılında bu bölgelere yapılan kamu yatırımları, toplam kamu yatırımlarının yüzde 18,7'sini oluştururken; bu oran 1985 yılı için yüzde 25,4'e çıkarılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) 1983 yılında ise, bu oran yüzde 17,8 idi. 1984 Yılı Bütçesinin Ek ödenek Kanunu ile artırılan "Yatırımları Hızlandırma Fonu", ağırlıklı olarak, kalkınmada öncelikli yörelere tahsis edilmiştir. Bu ilave yatırımlarla bölgeye yaklaşık olarak 25 bin kişilik ilave istihdam imkânı sağlanmaktadır. Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde bir yandan eğitim, sağlık gibi sosyal yatırımlara; diğer yandan, sulama, köy yolu, köy elektrifikasyonu, köy içme suyu ve haberleşme gibi yatırımlara öncelik verilmiş bulunmaktadır.

Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınmasında ekonomik ve sosyal altyapı meselesine öncelik veriyoruz. 1985 yılında bu bölge için Devlet Planlama Teşkilatına teklif edilen bütün sulama projeleri programa alınmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) Ayrıca bu konudaki projeler 1984 yılı ek programına da alınarak süratle uygulamaya başlanmıştır. Buna ilaveten sulama konusundaki bütün etüt projeleri ilgili kuruluşlardan istemiş bulunuyoruz.

Köy yolları, köy içme suları ve köy elektrifikasyonu bu bölgede, 1985 yılında özel bir programla yürütülecektir. Esasen Hükümetimizin kuruluşundan beri bir Devlet Bakanımız bölgedeki yatırımları özel olarak takip etmektedir. Bölgede tarım ve hayvancılığın gelişmesine büyük önem verilmekte, bu konuda özel kalkınma projeleri uygulanmakta ve yenileri hazırlanmaktadır. Bu bölgede iki yeni söker fabrikası hizmete açılmıştır. İki adedinin de yapımı programa alınacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar) Bu tesisler de tarım ve hayvancılığın gelişmesine yardımcı olacaklardır.

Diğer taraftan istihdamı geliştirici, sanayi projelerine ağırlık verilmektedir. Diğer bölgelerin aksine Devlet, bu bölgelerde imalat sanayiinin geliştirilmesinde esaslı katkıda bulunacaktır. Kamu Ortaklığı Fonunun kaynakları öncelikle bu bölgelerdeki yatırımlara yönlentilecek, ayrıca müstakil bir kalkınmada öncelikli yöreler fonu kurulacaktır.

Doğu ve Güneydoğu'nun kalkınması konusundaki programımızın son hadiselerle hiçbir ilgisi yoktur. Bunlar Hükümetimizin ilk kuruluş günlerinden itibaren hazırlanan programlardır. Nitekim en önemli tedbirleri ihtiva eden teşvik kararnamesi hadiselerden önce uygulanmaya konulmuştur.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Hükümet programı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Huzurlarınızda ilan ediyorum, inşallah beş sene içerisinde bu bölgede yolsuz, susuz, elektriksiz köy kalmayacaktır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, HP sıralarından “5 sene sonra görürüz” sesleri)*

Kaydettik, kaydettik; merak etmeyin.

Saygıdeğer milletvekilleri, baştan beri yaptığımız tahlil ve tedbirlere ilaveten anarşi ve terörle mücadele konusunda Devlet olarak müşterek bir politika tespit etmeliyiz. Türkiye'mizin millî birlik ve bütünlüğünün korunması, anarşi ve terörle mücadele edilmesi konusu sadece siyasî iktidarların sorumluluğunda değildir. Bu aynı zamanda bir devlet meselesidir. Anarşi ve terörle mücadele topyekûn bir mücadeledir. Bu mücadele bütün Devlet organlarınca birlik ve beraberlik içinde yürütülmelidir. Parlametosuyla, basınıyla, sendikalarıyla, akademik müesseseleriyle, yargı organlarıyla her kuruluş ve kişi anarşi ve terörle mücadele konusunda birleşmeli ve müşterek bir politika takip etmelidir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bu mücadele iç politika malzemesi yapılmadığı ve samimiyetle desteklediği ölçüde başarılı olacaktır.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Siz yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esasen bütün siyasî partilerimizi böyle bir yaklaşım ve anlayış içerisinde gördüğümüzü ifade etmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Milletçe geçirmekte olduğumuz bu önemli imtihanı başarıyla vereceğimize de inanıyorum.

Değerli Milletvekilleri, bütün bu müşterek tutumumuz yanında hadiseler karşısında soğukkanlı tavrımız da esastır. Çünkü anarşist ve teröristler, basını, parlamentoyu ve karar mercilerini heyecanlandırıp maksatlarına ulaşmak isterler. Bu taktikle küçük güçlerini büyük göstermek isterler. Bu da meselelerin içyüzünü ve teferruatını bilmeyen vatandaş yersiz endişelere sevk eder. Başta basın ve yayın organları olmak üzere bütün ilgililerden rica ediyorum, ayrılıkçı teröristlerin, anarşist militanların istedikleri reklamı yapmayalım, onların ekmeğine yağ sürmeyelim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem üyeler, bu olaylar karşısında telaşa ve heyecana kapılmadan yapacağımız değerlendirmelerde şu noktalar nazarı dikkati çekmektedir.

Terör mihrakları artık içeride eylem yapabilecek ve saldırı düzenleyebilecek, güçte değildirler. Bu itibarla, Türkiye'ye dışarıdan ve sınırdan saldırıyı tercih etmektedirler. İki komşumuz olan Irak ve İran'ın beş yıldan beri sürdürdükleri savaş, Türkiye'yi ciddi surette rahatsız etmeye başlamıştır. Anarşi ve terörle yapılan mücadele devamlı bir mücadeledir. Konu üzerinde hassasiyetle durmak ve gaflete düşmemek gerekir.

Bütün tahriklere rağmen bölge halkının gösterdiği olgunluk ve devletine bağlılık, takdirle yâd edilecek niteliktedir.

Sayın üyeler, diğer önemli bir nokta da, bu hadiseleri devamlı olarak siyasî nitelikte gösterme temayülüdür. Bu olayların terör olayları olduğu konusundan hiçbir şekilde taviz veremeyiz, bu konuda kimsenin tesirinde kalamayız.

Önemli olan Türk Devletinin varlığı ve bekasıdır, önemli olan memleketimizdeki vatandaşlarımızın huzuru ve sükûnudur. Bu değerlerimiz falan yerdeki kuruluşa üye olmaktan, filanca kişinin düşüncesinden daha önemlidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Saygıdeğer milletvekilleri, biz, sakın ve dikkatliyiz, teröre meydan vermeyiz; ancak, aceleci ve dikkatsiz de olamayız. Hükümet olarak, Yüce Meclisimize ve basına muayyen fasılalarla asayiş ve huzur konusunda bilgi vermeye bundan sonra da devam edeceğiz.

Bu duygularla hepinizi saygılarla selamlıyorum.²⁵ (*Alkışlar*)

²⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 7, Birleşim 13, Sayfa 392-399*

17 Ekim 1984 Çarşamba Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) Genel Başkanı Turgut Sunalp'ın Şahsına Sataşması Sebebiyle Yaptığı Konuşma

BAŞKAN — Sayın Başbakan, Sayın Turgut Sunalp'ın konuşması esnasında şahsına sataştığını belirterek söz istemiştir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; ben genellikle gerek basında olsun, gerek bu kürsülerden olsun şahsıma yapılmış sataşmalara pek cevap vermiyorum, bunu çok yakından müşahade ediyorsunuz; ama bu sefer vermek mecburiyetinde kaldım. Çünkü, Sayın Sunalp, konuşmasını herhalde bizim konuşmamızdan çok evvel hazırlamış, konuşmamızı da dinlemedi, ondan sonra aynı konuşmayı okudu; biraz farklı. *(ANAP sıralarından alkışlar; MDP sıralarından “Ne münasebet” sesleri)*

Şimdi hiç kızmayın, sataşma konusuna geliyorum dosdoğru. Kendisi konuşması arasında bir husustan bahsetti. Bahsettiği husus, bizim seçim propagandası devresinde; yani 6 Kasım seçimlerinden evvel televizyonda yaptığımız Sayın Calp'ın da iştirak ettiği karşılıklı konuşmaydı. Şimdi, orada şu iddia yapılmıştır, yine de aynı iddia yapıyor: Anavatan sadece ekonomi meselesi ve anarşinin bu yolla çözüleceğini söylüyor; halbuki anarşinin esas çözülme meselesi, Silahlı Kuvvetler, emniyet güçleriyle çözülür; çünkü başka sebepleri vardır, kökeninde ekonomi yoktur veyahut da varsa çok az vardır. Şimdi, bu söylenen söz doğru değil; bir kere bizim tarifimiz olarak da bu söylenen söz doğru değil. *(MDP sıralarından “sataşmayla ilgisi yok” sesleri)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibe müdahale etmeyiniz efendim. Bir saniye efendim, müsaade eder misiniz? Bir saniye Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet biz de aynı şeyi söylüyoruz. Çünkü bakınız neden. Sizler o tarihlerde bütün propagandanızı şeye dayandırdınız; *(Gürültüler)* söylemek istemiyorum. “Biz bu huzuru devam ettiririz, huzuru güveni biz çünkü mevcut yönetimin devamıyız” demeye getirdiniz; bunları niye söylemiyorsunuz? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Çünkü hiçbir zaman biz bu meselenin çözümü sadece “ekonomiktir” diye bir laf da söylemedik. Söylediğimiz şey şudur.

TURGUT SUNALP (İzmir) — Söylediniz, hep söylediniz. Televizyonu tekrar seyredin, ben seyrettim de söylüyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizinle beraber, o bandı beraber dinleriz, aynısını teklif ediyorum. Hatta bir şey daha teklif ediyorum Sayın Sunalp, sizinle ve Sayın Calp'la yılbaşından sonra beraber bir oturum daha yapalım televizyonda *(ANAP ve HP sıralarından alkışlar)* Var mısınız, var mısınız? *(HP ve MDP sıralarından “varız” sesleri)*

NECDET CALP (Ankara) — Varız.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan Kırkpınar'a gidelim.

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Sataşmanın usulü böyle olmaz. Bu konuşma sataşmayla ilgili değil. Takdir hakkınızı yanlış kullanıyorsunuz Sayın Başkan. *(Gürültüler)*

MUZAFFER İLHAN (Muğla) — Sataşmaya geçin, sataşmaya.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Sayın milletvekilleri lütfen hatibe müdahale etmeyiniz. Söz almak isteyen, konuşma bittikten sonra söz ister, kendisine söz veririz efendim.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Sayın Başkan, usul hakkında.

BAŞKAN — Lütfen konuşma usullerine riayet edelim efendim. Lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim sataşma noktasına Sayın Başkan. Bir sataşma noktası daha var, onu da söyleyeceğim. Lütfen dinleyiniz, ben sataşma yapıyorsam kalkar sataşmadan dolayı söz istersiniz, konuşursunuz. *(MDP sıralarından gürtlüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniyenizi istirham edeyim. Sayın milletvekilleri.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, bir hatip.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan, lütfen efendim.

BAŞKAN — Efendim, kürsüde bir hatip konuşurken sözü kesilip de usul hakkında söz istenilmez.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul hakkında her zaman söz istenir Sayın Başkan.

BAŞKAN — İchtüzüğümüzde böyle hiçbir görüş yoktur.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Usul esasa takaddüm eder Sayın Başkan.

BAŞKAN — Çok önemli bir noktayı Tüzükten size açıklamak isterim.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Müsaade ederseniz takıldığınız bir konuda usul hakkında söz istiyorum ben efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim lütfen.

RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir) — Efendim, Sayın Başbakan “Var mısınız?” diyor. Bu laf külhanî bir laftır, lütfen bunları zapta geçirmeyiniz, ayıp olacak. Var mısınız sözlü, başbakan ağzından sadır olacak söz değildir. Lütfen bunu zapta geçirmeyiniz.

BAŞKAN — Hatibe müdahale etmeyiniz efendim. Lütfen sakın olunuz ve dinleyiniz. Sayın Başbakan devam buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, bir diğer konu da yine Sayın Sunalp tarafından ortaya atılmıştır veya atılmak isteniliyor.

Biz güya sadece ekonomi ile meşgulüz.

S. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Gazeteler yazıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onlar yazıyor diye. Onlar yazabilirler. Kimin yazdığı da belli; bir gazete yazıyor. Fark eder mi?

TURGUT SUNALP (İzmir) — Açık cevap ver, öyle değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu lafsöylendi. Aynı şey geçenlerde, bundan takriben 1 ay kadar evvel “iç politika, ekonomi Hükümete; dış politika Sayın

Cumhurbaşkanına” diye de yazıldı; ama Genel Görüşme meselesinde de gördünüz ki, durum öyle değildir.

Biz 1982 Anayasasına tam manasıyla sadığız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*
1982 Anayasası Sayın Cumhurbaşkanına ne vazife vermişse, Sayın Cumhurbaşkanı bu vazifesini yapmaktadır; biz de aynı şekilde, bizim üzerimize düşen vazifeyi yapmaktayız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Ben bunların kasıtlı olarak getirildiğini; bu kürsüye de getirildiğini biliyorum. Bizim, Sayın Cumhurbaşkanı ile aramızı açmaya çalışmayın; aramız da iyidir.

Teşekkür ediyorum.²⁶ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; MDP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)*

20 Kasım 1984 Salı

Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun Tasarısı ve Anayasa; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Bu önemli bir kanun. Aslında muhalefete mensup bir grup da ismi üzerinde durdu; “Devletleştirme Kanunu” veya öyle anladık. Şartlar itibariyle madde 2'nin getirdiği şartlar, devletleştirme işinin fevkalade zor yapılacağını göstermektedir; yani dikkatli bir konudur.

Aslında, 3'üncü madde Sayın Ferit Beyin söylediği gibi Anayasaya aykırı bir madde değildir. Anayasamız, özel teşebbüsün devletleştirme şeklinin ancak kanunla yapılacağını öngörmüş. Yoksa, bir özel teşebbüs için devletleştirmenin kanunla yapılmasını öngörmemiştir. Genel olarak devletleştirme esaslarının kanunla yapılacağını vaz etmiştir. İşte bu Kanun, o kanundur. Ama benim anladığım kadarıyla, MDP'den gelen teklif -Ferit Beyin eski tecrübesine itibaren- bu işi biraz daha zorlaştırıyor; yani devletleştirme meselesine Bakanlar Kurulu karar vermesin, Türkiye Büyük Millet Meclisi karar versin istiyor. Bu konuda itiraz etmeyiz. Arkadaşlarım öyle söylemekle beraber, bu teklife biz de iştirak ederiz.²⁷ (*Alkışlar*)

²⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 8, Birleşim 27, Sayfa 338-339*

22 Kasım 1984 Perşembe

Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı ve Tarım, Orman ve Köyİşleri Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; yıllardır bu memlekette çok konuşulan, üzerinde çok münakaşa edilen bir kanunun son safhasına gelmiş bulunmaktayız ve ümit ediyorum ki, bu kanun bu şekliyle Yüce Meclisin tasvibine mazhar olacaktır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Siz söyledikten sonra bundan kuşkunuz olmasın efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ümit ediyorum dedim efendim.

Bu kanun bir reform kanunudur. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, bizim Hükümetimiz de bir reform Hükümetidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son bir sene içerisinde birçok sahalarda reform mahiyetinde kanunlar, kararlar çıkardık ve şu toprak ve tarımla ilgili meselenin de bizim Hükümetimiz zamanında çıkmasının hayırlı olmasını özellikle diliyorum ve bunu da çok iyi bir tesadüf olarak kabul ediyorum.

Kanunun ismine, “Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu Tasarısı” dedik. Zaten 1’inci maddede de hemen, “Bu kanunun amacı, sulama alanları ile Bakanlar Kurulunca gerekli görülen alanlarda” diye başlıyor.

Niçin “sulama alanları” dedik? Onu da ifade edeyim. Çünkü, Devlet sulama sahasına çok büyük yatırımlar yapacaktır; milyarlar, trilyonlar harcayacaktır. Bu sahada bu toprakların daha iyi işletilmesinin ön planda tutulması lazımdır. Biz burada makul bir denge üzerinde de çok düşündük, çok çalıştık ve zannediyorum makul bir denge de getirilmiştir.

Bunun yanında, sadece sulama alanlarıyla iktifa etmedik. Yine büyük topraklar varsa, verimli işletilemiyorlarsa, onlar da yine Bakanlar Kurulu kararıyla gündeme alınabilir, o hüküm de konuldu; ama aslolan, Devletin yaptığı büyük yatırımların karşılığını da alabilmektir. Karşılığını nasıl alabiliriz? Daha iyi, verimli bir çalışmayla.

Muhterem Milletvekilleri, aynı zamanda bu kanunla, Anayasanın bize emrettiği bir kanunu yerine getirmiş oluyoruz. Bizim amacımız, 6 Aralık dolmadan, Anayasamızın emrettiği bütün kanunları süresi içerisinde çıkarmaktır ve ümit ediyorum sizler destek olursanız, icap ederse çalışma saatlerini artırarak, daha evvelki dönemlerde yapılamayan; ama bu dönem muhakkak yapılacak olan bu kanunları da bir an evvel çıkartalım. Bizim bu saate kadar bu konuda ısrar etmemizin ana sebebi, Anayasaya hakkıyla uymaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum.²⁸ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

²⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 8, Birleşim 29, Sayfa 476-477*

9 Aralık 1984 Pazar

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; 1985 Yılı Bütçesinin müzakeresi münasebetiyle, bu Bütçe üzerinde yapmış konuşmalar hakkında görüşlerimizi ve aynı zamanda 1985 Bütçesi ve 1984'te Hükümetin icraatı ile ilgili izahat vermek üzere huzurunuzda bulunuyorum. Yüce Meclisi sözlerimin başında en derin saygılarımla selamlarım. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, bütçe müzakereleri bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin ananesi gereği, Hükümetin bir nevi icraatının gözden geçirildiği ve uzun münakaşaların yapıldığı bir devredir. Hükümet burada aşağı yukarı bir yıllık icraatının hesabını verir, aynı zamanda da ileride ne yapacağı hakkında Yüce Meclise gerekli izahatı takdim eder.

Benden evvel muhtelif muhalefet sözcüleri ve diğer milletvekilleri görüştüler. Bizim bu konuşmalara karşı cevabımız mümkün olduğu kadar dikkatli, bir iktidar olmanın ağırbaşlılığı içinde, her konuda muhakkak cevap verme lüzumunu hissetmeden ve meseleleri zorluğa götürmeden, her zaman yaptığımız gibi sakim bir şekilde cevap vermeye çalışacağım. Bu suretle de kafalarımızda sual şekline gelmiş birçok konuda da açıklama yapabileceğimi söylemek istiyorum.

Sözlerime, bugün Türkiye'de, her zaman ifade ettiğimiz gibi, 1983 seçimlerinden sonra yeni bir dönemin başladığını ve bu dönemin geçtiğimiz dönemlerde, buna benzer dönemlerle mukayese edildiği takdirde, oldukça zor ve hakikaten çok dikkatli götürülmesi icap eden bir dönem olduğunu vurgulayarak başlamak istiyorum.

Benden evvel konuşan bir arkadaşımızın da kısmen ifade ettiği gibi, yakın siyasî tarihimize baktığımız zaman, 3 tane muhtelif derecelerde müdahalenin olduğunu, fakat bu müdahaleler sonunda da tekrar demokratik nizama dönüldüğünü hepimiz hatırlıyoruz. Bunlardan birincisi 1960 yılında olmuş ve 1961 yılında seçimlerle tekrar demokratik nizama dönülmüştür. İkinci müdahale 1971 senesinde olmuş, burada Parlamento devam etmekle beraber, bir nevi müdahalenin olduğunu ve seçimlerin 1973 yılında yapılarak demokratik sisteme tam manasıyla 1973'de geçildiğini söylememiz daha doğru olur. Son müdahale 12 Eylül 1980'de olmuş ve diğerlerine nispeten daha uzun sürmüş memleketin içinde bulunduğu şartlar dolayısıyla; ama yine Türk Silahlı Kuvvetleri ananesine uyarak gerekli düzenlemeleri yaparak 6 Kasım 1983 seçimleriyle memleketimiz tekrar demokratik sisteme dönmüştür.

Bu üç döneme dikkat ettiğimiz zaman şu önemli noktaları göz önüne getirebiliyoruz: Her üç dönemde de bundan evvelki periyotta iktisadî sıkıntıların olduğunu müşahede ediyoruz. Nitekim 1960 harekâtından evvel 1958-1959 sıkıntıları ve para operasyonu, 1971'den evvel 1970 para operasyonu, yine 12 Eylül 1980'den evvel de 24 Ocak kararlarını hep beraber görebiliyoruz.

Bundan evvelki iki dönemde müşterek bir karakter daha var. O da, normal seçimler yapıldıktan sonra meydana gelen iktidarların birer koalisyon iktidarı olmasıdır. Nitekim, 1961 seçimlerinden sonra ilk kurulan iktidar o zamanki iki büyük partinin koalisyonuyla meydana gelmiş, ama uzun ömürlü olamamış. 1973 seçimlerinden sonra dikkat ederseniz yine iki partinin koalisyonuyla bir iktidar meydana gelmiş, o da uzun

ömürlü olamamış. İlk defa 1983 seçimlerinden sonra bu durum değişmiş, bir parti tek başına iktidara gelmiş ve bir senesini de aşağı yukarı tamamlamış bulunmaktadır ve inancımız odur ki, 1988 seçimlerine kadar bu iktidarı bu şekilde, dikkatli bir şekilde götürmek ve memleketi 1988 yılında yapılacak olan yeni seçimlere selamle ulaştırmak niyetindeyiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şu geçirdiğimiz dönem, zor bir dönemdir. Bunu muhtelif vesilelerle söyledim. Çünkü, gerisindeki tablo; hem ekonomik tablo, hem anarşi tablosu, Cumhuriyet tarihimizde hemen hemen rastlanılmamış bir tablo meydana getirmiştir, 1960 ile 1971'le mukayesesi mümkün değildir. Eğer, 1977-1980 12 Eylül dönemine kadar olan kısmı nazarı itibare alırsak, bu anarşi dönemi içerisinde memleketimizde 5 bini mütecevaz insanımızın öldüğünü, 30 bine yakın insanımızın da bu mücadelede yaralandığını görebiliriz. Bundan evvelki dönemlerde bu büyüklükte bir anarşi görülmemiştir.

Ekonomik tablo da, ondan evvelki dönemlerle mukayese edilemeyecek kadar kötü bir tablo idi. Ben hasbelkader 12 Eylül öncesinde bu tablonun bir kısmında teknik bir sorumlu olarak bulundum. Tablonun ne kadar sıkıntılı olduğunu, ne kadar felaket bir tablo olduğunu, bizzat yaşadığım için çok yakından biliyorum. 1979 yılı sonunda bu memleketin değil normal ticarî borçlarını ödeyecek, Devlet borçlarını ödeyecek döviz dahi yoktu. Bu bir tarafa, petrol ithalatını yapamaz hale gelmiştik.

Muhterem Milletvekilleri, 1979 yılında bütün bu hadiselerle sebep olarak dünya petrol fiyatlarının artışı gösterilmiştir. 1979 yılında bu memleketin petrole ödediği para 1 milyar 700 milyon dolardır. Tabiatıyla 1973'ün 300 milyon dolarına göre çok yüksek bir miktardır; ama 1980 yılında, yani ondan bir yıl sonra ödediğimiz petrol faturası 3 milyar 400 milyon dolar olmuştur. 1 milyar 700 milyon dolarlık bir petrol faturasıyla bu hale gelen ekonominin, bir sene içinde 3 milyar 400 milyon dolara yükselen bir petrol faturasıyla ne hale gelebileceğini varın siz takdir edin.

Nitekim, o tarihlerde hazırladığımız programı, dış malî çevrelere, bize yardım eden ülkelere götürdüğümüz zaman "Üç-dört sene sonra Türkiye bu karanlık tablodan çıkar" dediğimiz zaman hiçbirisi bize inanmamıştı. Ama, Türkiye'nin stratejik önemi vardı, Türkiye çok önemli bir coğrafi bölgedeydi onun için Batılı ülkeler daha 1978 yılında en yüksek seviyede yaptıkları toplantıda Türkiye'ye yardım edilmesi gerektiğine dair karar almışlardı.

Muhterem Milletvekilleri, 3 milyar 400 milyon dolarlık petrol faturasının bir manasını daha söylemek istiyorum. Aynı yıl yüzde 30'un üzerinde ihracatı artmış olmasına rağmen, memleketimizin ihracat gelirleri sade ve sade 2 milyar 900 milyon dolar, yani ihracat gelirlerimizle petrol faturamızı dahi karşılayamaz hale gelmiştik ve tabiatıyla böyle bir tablo ümitsiz bir tablodur. Bize dışarıda söylenen laf; bir taraftan anarşi, bir taraftan da ekonomik büyük sıkıntılar, vaktiyle Osmanlı Devletine söylendiği gibi, "Hasta adam" tabirini kullanmışlardır, bu sefer de "Boğaziçi'nin hasta adamı" demeye başladılar.

Bu tablo, Milletimizin büyük gayreti ve ondan sonraki hu yıllarda gelen idarecilerin ciddi gayret ve fedakârlığı ve düzgün bir ekonomik idare, düzgün bir memleket idaresi Türkiye'yi bu tablodan üç sene içerisinde çıkartmıştır. Bu aslında bir bakıma yine dışarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'nin halkının mucizesidir. Nasıl bu tablodan çıktığımızı ifade edeceğim.

1980 yılında ilk kararlar alındığı sırada bir hatıram daha var. Petrol meselesinde yokluklardan dolayı herkes petrol bulunduğu zaman evindeki ufak depoyu veyahut da herhangi bir çanağı, çömleği doldurmak istiyor. 24 Ocak kararları alınır alınmaz, dışarıdan bulabildiğimiz paranın miktarı hesaplarımıza göre 1 milyar dolar olması icap ederken, bulabildiğimiz bütün para 600 milyon dolardı. Türkiye'nin itibarı yoktu, bu parayı vermiyorlardı. Petrol getirmeye başladık, tabii gelen petrolü herkes tankına doldurmaya başlamış, ne olur ne olmaz, bir daha bulunmaz endişesine kapılmış. Bu hadise 1,5 ay devam etmiştir, 1,5 ayın sonunda bizde para ve petrol tükenmeye başladığı sıralarda bazı arkadaşlarımız gelip şu teklifi yaptılar; vesikaya bağlayalım. Katiyen, hayır dedik, vesikaya bağlamayacağız, burada bir kumar oynayacağız, bu iş böyle devam edecek. Vesikaya bağlanmadı, ondan sonra da Türkiye bir daha petrol sıkıntısı görmemiştir. Birdenbire talep düştü ve normal bir devreye Türkiye'miz girmiştir. Bu hatırayı söylemekten kastım şu; nereden nereye geldiğimizi Yüce Meclise bir kere daha hatırlatmakta büyük fayda umuyorum.

12 Eylül oldu, 12 Eylül 1980'den evvel çıkarılamayan birçok önemli kanunlar çıkarılmıştır, ekonomiyle ilgili. Ben hatırlıyorum ne 1979 senesinde, ne 1980 senesinde vergi kanunları çıkarılamamıştır, ama onların hepsi 12 Eylül 1980'den sonra teker teker çıkarıldı, işte ihracat ihracat diye bağırmanın da sebebi budur. Türkiye o devirleri yaşadı, kapılarını çaldığımız, borç para istediğimiz ve borç para verilmeyip kapıların kapandığı çok yer biliyorum. Daha acısı, OECD Teşkilatında OECD Genel Sekreterinin Başkanlığında özel bir program yapılmıştı, buna da "özel müdahale programı" tabir ediyorlar. Bizler giderdik. Orada hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız 16, 17 OECD ülkesi, hepsi Türkiye'ye ufak tefek veya büyük yardımlarını açıklarlardı. Türk tarafı, bu müzakereler borç verenler arasında yapılırken dışarıya çıkardı, sonra içeriye çağırırlardı ve derlerdi ki, işte Amerika şunu verecek, Almanya şunu verecek, o arada da ufak bir ülke 1 milyon dolar verecek. Hadise bu noktaya kadar gelmiştir. Ama Allah'a çok şükür 1983 senesinde OECD'nin bu manadaki yardımları son bulmuştur.

1981 de, Türkiye'nin ihracatı ilk defa 4 milyar 700 milyon dolara, 1982'de 5 milyar 700 milyon dolara yükselmiş ve ümit ediyorum ki, bu sene 7 milyar doların üzerine çıkacaktır. 7 milyar doların üzerine çıktığı zaman petrol faturası eskiden olduğu gibi ihracattan daha fazla değil, ihracatın altında 3 milyar 900 milyon dolar civarında kalacak. Bu Türkiye'nin sıkıntıdan tamamıyla çıktığını, yeni bir devreye girdiğini, ama bunun böyle devam etmesi için ihracat meselesine çok büyük önem vermemiz gerektiğini açık bir surette göstermektedir.

Aynı şekilde anarşi tablosu da düzeldi. Anarşi tablosu demin söylediğim gibi, 12 Eylül öncesinde idarede bulundum, biliyorum, günde 20 cana kadar yükselmişti. Bu rakamlar 12 Eylül sonrasında süratle aşağıya çekildi ve memlekette huzur, güven büyük çapta sağlandı. Ama bu demek değildir ki, memlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler kalmamıştır; hayır memlekette hâlâ bu meseleyi karıştırmak isteyenler yer altına girmiş olanlar vardır ve bu mücadele devamlı bir mücadele halindedir. Biz şunu çok iyi biliyoruz, artık eskisi gibi sıcak harpler, soğuk harpler yokta, bu şekilde terör, anarşi mücadelesi vardır ve bu bütün milletleri de tehdit etmektedir, bununla mücadele, devamlı mücadele olma mecburiyetindedir.

12 Eylül 1980 ile 13 Aralık 1983'e kadar bu memleketi idare edenlere huzurunuzda tekrar teşekkür ediyorum. *(Alkışlar)* Onlar Anayasayı yaptılar, kanunları çıkardılar,

memleketin ekonomik durumunu büyük çapta düzelttiler ve bize yeni devre için önemli bir imkân sağladılar.

Muhterem Milletvekilleri, gene sözlerimin arasında bir 24 Ocak meselesi geçmiştir. Bunu da burada kısaca açıklamakta zaruret vardır. 24 Ocak kararları alındığı zaman ben Başbakanlık Müsteşarı idim ve aynı zamanda Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekili idim. Bu kararların hazırlanmasında çok önemli rolüm olmuştur, bu doğrudur; ama bu kararları alan o zamanki siyasî iktidardır. (*ANAP ve MDP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Aynı şekilde bu kararların devamı olarak 12 Eylül'den sonra da gelen hükümetlerde Başbakan Yardımcısı ve ekonomik işlerden sorumlu olarak vazife aldım. Bu vazifem 1982 yılı ortasına kadar 22 ay devam etti. Bu devredeki hükümetlerde vazife alanların siyasî sorumlulukları çok azdır. Daha ziyade teknik sorumluluk vardır. Yani bir evvelki dönemdeki teknik sorumluluğumuzun bir parça üzerinde diyebiliriz. Onun için, o devrenin siyasî sorumluluğu bizim üzerimizde değildir. Yani, o tarihte ekonominin iyileştirilmesi için, bizler teknik olarak birçok meseleleri getirmiş olmamıza rağmen, esas kararları alanlar o zamanki Konsey İdarecileridir. Bunu da huzurunuzda açıklıkla bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Bütün bunları söyledikten sonra, bir konuyu daha açıklamakta fayda var. Herkes kendi yaptığını gayet tabii açıkça yeri geldiği zaman ortaya koyar.

Biz de yeri geldiği zaman yaptığımız işi ortaya koymaktan hiçbir zaman çekinmeyiz. Sevabı ve günahı ne ise üzerimizdedir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, Türk ekonomisi çok sıkıntılı dönemlerden gelmiştir. Benim özellikle ihracat konusu üzerinde durmamın ana sebebi, ödemeler dengesi meselesidir. Türk ekonomisini çok eskiden beri biliyorum, tarihi iyi inceledim, Osmanlı Devletinin en büyük sıkıntısı ödemeler dengesi meselesidir. Cumhuriyet idaremizde de devamlı olarak ödemeler dengesi meselesi, en önemli problemimiz haline gelmiştir. Bu engel aşılmadan Türkiye'nin gelişmesi ve kalkınması için büyük mesafeleri almamız mümkün değildir. Her seferinde bir miktar gideriz, ondan sonra olduğumuz yerde duruyoruz. Geçtiğimiz 30-35 seneye baktığımız zaman bu durum açık bir şekilde görülecektir. Demin söylediğim bütün ekonomik sıkıntıların gerisinde, hepsinde ödemeler dengesi meselesi ilk başta başımıza gelmiştir. Onun için, bu meseleden tam manasıyla çıkıncaya kadar fevkalade dikkatli olmak mecburiyeti vardır. İstikrar programı üzerinde hassasiyetle durmamızın ve istikrar meselesini her şeyin önünde almamızın esas sebebi budur. Esas sebep, Türkiye'nin başına önümüzdeki yıllarda bu felâketin bir daha gelmemesidir. Çünkü başımıza bu felâket bir kere daha gelirse, bundan çıkışımız yoktur. Bunu da açık seçik huzurunuzda söylüyorum.

1983 yılının sonunda Anavatan Partisi iktidara geldi. Yani, şöyle söyleyeyim: 7 Aralık 1983 tarihinde bize hükümeti kurma vazifesi verildi, 13 Aralık 1983 tarihinde hükümeti kurduk, 19 Aralık 1983 tarihinde huzurunuzda programımızı okuduk ve 24 Aralık 1983 tarihinde de güvenoyu aldık. Esas icraatımız 1984 yılı içindedir.

Demin söylediğim istikrar programından ufak sapmaların dahi, birtakım problemler getireceğini huzurunuzda açıkça ifade ettim. Onun için fevkalade dikkatliyiz dedim. Maalesef, 1983 yılı içerisinde istikrar programından az da olsa bazı sapmalar meydana gelmiştir. Bunun neticesi 1983 yılının sonunda bir tablo olarak önümüze çıkmıştır. Bunlar nedir: 1983 yılı ihracatı ilk defa olarak, 1980-1982 yılları arasında 3 sene

devamlı artmasına rağmen, 1983 yılında ihracatımız ilk defa olarak duraklamış hatta bir evvelki yılın biraz altına inmiştir.

Gayri safi millî hâsıla artışı 1981 ve 1982'de 4'ün üzerinde olmasına rağmen, ilk defa 1983 yılında 3 civarında olmuştur ve nihayet enflasyon meselesi... Bunlar münakaşa edilecektir, rakamlar şöyle de anlatılabilir, böyle de anlatılabilir; ama önemli olan bir nokta var: 1984 yılına giriş hızımız, enflasyon bakımından yüksek bir hızdır. Bunu nasıl söyleyebiliyorum: 1984'e giriş hızını tesis eden en önemli faktör son 4 aydaki ekonominin enflasyon hızıdır. 1983'ün son 4 ayındaki hızlar şöyle; muhtelif endekslere göre söylüyorum, herhangi bir endeksi esas almıyorum:

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının, Toptan eşya fiyatları endeksine göre son 4 ayın, yıla irca edilmiş olan enflasyon hızı yüzde 56,4, Devlet İstatistik Enstitüsünün toptan eşya fiyatları endeksine göre son dört ayda yıla irca edilmiş olarak, yüzde 49, gene Devlet İstatistik Enstitüsünün tüketici fiyatları endeksi, perakende fiyatlar endeksi yüzde 62 küsur ve nihayet, en düşüğü, İstanbul Ticaret Odasının tüketici fiyatları endeksi yüzde 48'5'tir.

Muhterem Milletvekilleri, bunları herhangi bir tenkit maksadıyla söylemiyorum, bütün bunları söylemekten kastım, bir tablonun nasıl başladığıdır. Biz, bu şartlar altında memlekette iktidara gelir gelmez birçok tedbirler aldık. Açık ve samimî söylüyorum, bu tedbirler ciddi tedbirlerdir. Hatta hatırlayacaksınız, bazı tedbirleri daha güvenoyu almadan almışızdır. Niçin? Çünkü, biran evvel tedbir alınma mecburiyeti vardı, aksi takdirde aynı trendin devam etmesi halinde, bu yanlışlığı yapsaydık, (hatta bazı fiyat ayarlamalarını hemen gelir gelmez yaptık), bunları yapmamış olsaydık, açıkça ve samimiyetle ifade edeyim ki, 1984 yılının ortasında muhtemelen döviz dengesi bakımından çok büyük sıkıntıya düşerdik. Eğer ihracatımız yüzde 30 gibi bir rakamla artmışsa, Türkiye'ye güven getirilmişse, yurt dışına güven getirilmişse, bu alınan tedbirler sayesinde olmuştur. Tabii şartlarımız çok zordu; hepimiz çok iyi hatırlayacaksınız, memleket 6 Kasım'da bir seçimden çıkmış. "Ama, seçim üç parti arasında yapıldı; başka partiler vardı onlar girmedi" gibi laflar söylenmeye başladı. Niçin girmedi? Bizim elimizde değil, biz buna sebep ölmüş değiliz. Ama bu, yurt dışına da birer birer inikâs ettirilmeye başlandı. "Eğer, falanca parti girmiş olsaydı, bugün bunlar iktidarda olmazlardı" gibi laflar söylendi. Bu laflar söylendiği zaman memlekette istikrarı zedeliyorsunuz demektir. Onun için, bütün zor şartlarına rağmen mahallî seçimleri yapma kararını verdik ve dışarıya da, bu işin doğrusu, yanlış nedir gösterebilmek için, buyurun dedik, altı partiden altısını da seçime soktuk, memleket için hayırlı olmuştur. Bu aynı zamanda demokrasiye geçiş sürecinin hızlandırılmasıdır. Bugün Türkiye'nin 1.700 belediyesinde seçilmiş insanlar var; şu partiden veya bu partiden, bu önemli değil, ama seçilmiş insanlar olması fevkalade önemlidir. Sadece 400 tane milletvekiliyle demokrasi yerine oturmaz. Mahallî idarelerde de aynı durumun meydana getirilmesi lazımdır ve biz bu durumu meydana getirdik. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Tabii mahallî seçimlerin neticesi yurt dışına gitti; yurt dışında, yapılan seçimler şu şekilde tefsir edilmiştir: "İşte seçimlere partilerin hepsi girdi, netice itibariyle 1983'ün 6 Kasımının seçimlerini kazanan parti aynı şekilde mahallî seçimlerde de ekseriyeti almıştır, Türkiye'de istikrarlı bir idare kurulmuştur. İstikrar vardır" neticesine getirmiştir; (ANAP sıralarından alkışlar) Eski yılları hatırladığımız için buna fevkalade ihtiyacımız olduğunu biliyorum; ama bu tamamıyla meydana getirilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, sıkıyönetim ve huzurun temini bakımından bu iktidar daha programında birçok sözler söylemiştir ve huzurunuzda bugün büyük bir iftiharla memlekette huzuru aynı şekilde devam ettirdiğimizi, hatta sıkıyönetimleri kaldırarak devam ettirdiğimizi ki, bugün 24 ilimizde sıkıyönetim de, olağanüstü hal de yoktur; normal idareye geçilmiştir. 9 ilimizde olağanüstü hal vardır ve geriye kalan 34 ilde sıkıyönetim devam etmektedir. Bütün bunlara rağmen olan hadiseler eskilerinden fazla değildir, hatta daha azdır. Huzur ve sükün aynı şekilde devam etmektedir. Bundan da büyük iftihar duyuyoruz.

Bir Sayın muhalefet liderinin bu arada söylediği bir konuya dokunmadan geçemeyeceğim. Denilmiştir ki, “Bu memlekette sanki silahlı kuvvetler Hükümetten ayrı bir idaredir. Onlar memleketin emniyetini, asayişini temin ediyorlar, Hükümet başka işlerle meşgul oluyor, Hükümetin bir normal programı yoktur” ve denilmiştir ki, “Normal rejime geçildiği zaman acaba ne yapacaklar?”

Bunları anlamak mümkün değil. Bugün Türk Silahlı Kuvvetleri Anayasa ve kanunlar gereği Hükümetin emrindedir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz silahlı kuvvetlerin meselelerine de sahibiz, onlar da kendi meselelerini, kendi vazifelerini gayet iyi biliyorlar. Bu lafları seçim sırasında da çok duyduk. Şu söylenmiştir: “Türkiye’de huzur ve güveni sadece biz temin ederiz” Biz de kalktık başkasını söyledik, “Biz de temin ederiz” dedik. 1 senedir de temin edilmiştir. Şimdi mesele başka tarafa kaydırılmak isteniyor; aslında bu demokratik inanca da aykırıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şu geçtiğimiz dönem içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisimiz belki Türkiye’nin parlamento hayatında görülmececek derecede çalışmıştır. Çok sayıda önemli kanunlar çıkardık. Ben bunların bir müddet sonra biraz önemli olanlarının listesini vereceğim; ama şunu da açıkça ifade ediyorum: Bu Kanunların hepsi lüzumlu kanunlardır. Bakınız ilk defa olarak Anayasa gereği ne kadar kanun varsa senesi içerisinde çıkarılmıştır; bu da Büyük Millet Meclisimizin önemli bir başarısıdır.

Bizim programımızda bazı bölümler var. Bu bölümlerden bir tanesi, üzerinde çok konuşulan ve daha da çok konuşulacak olan Ortadireğin güçlenmesi meselesidir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ortadireği kuşa çevirme meselesi. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Biz sizin Genel Başkanınızı sizden daha saygılı dinliyoruz, siz de dinleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam tamam, dinleyin siz.

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, her şeyi açık konuşmakta fayda vardır. “Ortadirek” tabirini de ilk defa biz kullandık. Bakınız, programımızdaki bu kısmı bir daha okuyayım; “Ortadirek tabirinden, toplumumuzun çiftçi, işçi, memur, esnaf ve bunların emeklilerini anladığımızı tekrar ifade etmek isterim. Nasırlı ellerinden, göz nuru ve alın terlerinden tanıdığımız ortadirek, alınacak tedbirlerle toplumumuzun güçlendirilmeye en çok layık kesimidir.”

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Çok güzel edebiyat.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Zira üreten, diğer bir deyişle pastayı büyütecek olanlar bunlardır.”

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Peki, yiyecek olan kim?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Çiftçisi aç, işçisi perişan, memur ve esnafı sefaletle itilmiş bir toplumun geleceği olamaz.”

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunları biz söyledik.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirham edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, böyle karşılıklı koro idare ediyor gibi konuşmayla olmaz bu iş; lütfen hatibi dinleyelim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Buyurun, devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sosyal problemlerimizin hafifletilmesinin en önemli şartı olarak, ortadireğin sağlıklı ve dengeli gelişmesini kabul ediyoruz.

Bu hedefe varmak için uygulayacağımız esaslar üç grupta toplanmaktadır. İlk olarak enflasyonun aşağı çekilmesi gereklidir.”

Muhterem Milletvekilleri, bu enflasyon meselesi üzerinde bir kere daha durayım. Ekonominin iyiye gittiğini biraz sonra söyleyeceğim rakamlardan çok iyi anlayacaksınız. Zaten dikkat edilirse bizim muhaliflerimizin dillerine en fazla pelesenk ettikleri mesele enflasyon meselesidir; ama bu meselenin üzerine çok fazla gitmeyiniz. Üç-beş ay sonra bundan da vazgeçeceksiniz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Çok sermayemiz var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neden olduğunu söyleyeyim. Bakınız, müsaadenizle bir-iki noktayı daha açıklayayım. Demin size rakamlar verdim ve dedim ki, “Son 4 ayın rakamları geçen sene yüzde 50 ila 56 arasında değişiyor, hatta yüzde 62 gibi yüksek rakamlar var” Bu sene ise son 4 ay yok, son 3 ay var. Yani aralık ayı daha henüz çıkmadığı için elimizde bu rakamlar yok, sadece son üç ayın rakamları çıktı, onlar var. Bu endekslerden bir tanesi İstanbul Ticaret Odasının yapmış olduğu endekstir, eylül, ekim, kasım aylarına aittir, aralık ayı sonucu gelince de dört ay olarak tamamlayacağız. Son üç ayda İstanbul Ticaret Odasının endekslerine göre yıllık hız yüzde 20 civarındadır; bu epey düşük bir hızdır.

SALİM EREL (Konya) — Ortadireğin endeksi de var mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin.

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının yapmış olduğu endekslere gelelim; onun endeksleri ise bir parça daha yukarıda. Onun da son 3 aylık rakamı toptan eşyada yüzde 34 civarında; ama bir evvelki senenin aynı 4 aylık döneminde bu oran yüzde 56’dır.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Türkiye’de mi, başka bir ülkede mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizlere son ay rakamlarını da söyleyebilirim, endeksler yeni çıktı; İstanbul Ticaret Odasının (gazetelerde görmüşsünüzdür) kasım ayı için yüzde 1,6; geçen sene bu oran yüzde 3,5’in üzerinde

imiş. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının toptan eşya fiyatları endeksi, 1983 Kasım ayında yüzde 4,7; bu sene yüzde 2,2.

Şimdi müsaade ederseniz ücretlilerin ve memurların durumuyla ilgili bazı şeyler söyleyeceğim.

Muhterem Milletvekilleri, biz Türkiye’de memurun fazla para aldığını iddia etmiyoruz. Biz, memurun az para aldığını iddia ediyoruz. Bunu açıkça huzurunuzda söylüyorum; daha evvelde söyledim.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Katsayılı neden 52’ye çıkarmıyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim, geleceğim onlara da geleceğim (HP ve MDP sıralarından gürültüler)

Şimdi bakınız memur nerede kaybetmiş. Memurun kaybettiği yılları söyleyeceğim. 1978 yılında katsayı 1’2’den 14’e çıkmış; yan ödemelerde hiçbir değişiklik yok; enflasyon yüzde 56. 12’den 14’e bir hesap ediniz artış oranı yüzde 20 bile değil, yüzde 17’yi ancak buluyor. Yani yüzde 17 civarında zam verilmiş, enflasyon ise o yıl yüzde 52,6.

1979 yılı, resmî rakamlara göre enflasyon oranı yüzde 64. Aslında daha yüksek, çünkü o sırada, hatırlayacaksınız karaborsa değerler var, çift fiyatlar var, hakiki değer daha yukarıda, onu da herkes biliyor. Memur katsayısı 14’ten 16’ya çıkmış. Yan ödeme katsayısı da 4’ten 6’ya çıkmış; yapılan toplam zam yüzde 25’i bile bulmuyor.

1980 yılı, katsayısı 16’dan 25’e çıkmış. Biraz fazla gibi gözüküyor; ama enflasyon bir hesaba göre yüzde 107, bir hesaba göre de yüzde 80-90 boyutlarında. Eğer bir kısmını 1979 yılma geri getirirsek ona göre farklı.

Memurlarla ilgili düzeltme 1981 yılında başlıyor; 1982 ve kısmen de 1983 yılında az da olsa devam ediyor. 1984 yılında bizim memura iki kademede verdiğimiz, vergi indirimleri nazarı itibare alınmadan, yüzde 40’ın üzerindedir. İki tane vergi indirimi vardır; bir tanesi...

AYHAN FIRAT (Malatya) — Küçük memura?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim, onları da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar, lütfen, müsaade ediniz de hatip konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi, her sene vergi indirimi yapıyoruz. 1984’te de yapıldı ve son olarak da 1985 yılında da yapılacak, yüzde 25’e iniyor. Bunun yanında faturalı vergi iadesi, birçoklarının “çalışmaz” dediği, ama cidden çalışmaya başlayan ve hakikaten memura, dar gelirliye net bir ilave yapan faturalı vergi iadesi ve aslında faturalı vergi iadesi, küçük memura yönelik bir iadedir. Sebep gayet basit; 30 bin liraya kadar yüzde 10 verilmiştir, bu da net 3 bin lira eder, herkese 3 bin lira; bu da küçük memura daha büyük nispette demektir. Bu önümüzdeki yıl inşallah bu rakam 50 bin liraya çıkıyor ve iade oranı yüzde 15’e yükseltiliyor ve ayrıca 3 500 lira bir ilave gelecektir.

Muhterem Milletvekilleri, bu arada hemen şunu ifade edeyim: Şimdi bir taraftan denilecek ki, “Efendim 1985 Bütçesinde 1 trilyon açık var” diğer taraftan denilecek ki, “1985 Bütçesinde yatırımlar az” bu da aynı sözcüler tarafından söyleniyor. Ondan sonra

da denilecek ki, “Efendim niye katsayıyı 52’ye çıkarmıyorsunuz?” Bu tutarlı değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri, biz enflasyonu aşağıya indirmeye kararlıyız. Bu kararımızı sıkı para politikası, üretimin artması ve icabında ithalatla yerine getirmeye de kararlıyız.

İthalat konusunda bazı arkadaşlarımız, “Efendim, Türkiye sizin devrenizde ithal imalı alan ülke haline geldi” diye ifade buyurdular. Aldığımız ithalat rakamı tüketim malları olarak büyük değildir, hepsi 300 küsur milyon dolar. 10 milyar dolarlık ithalat içerisinde 350 milyon dolar ve size açık söylüyorum, bunun çok mühim bir kısmı eskiden de yapılan normal tüketim malı ithalatıdır. Nedir; buğdaydır, arpadır, yağdır.

Yalnız ithalatın şu faydası var: Mesela peynir meselesini ele alalım. Bunun süt üreticisi ile bir alakası yoktur, hepimiz çok iyi biliyoruz; süt üreticisi, mandıralar peynirleri yapmıştır, peynirler İstanbul’da depolara doldurulmuştur, ondan sonrada başlamışlardır fiyatları yükseltmeye, işte spekülâtif kazanç buna derler. Karşılığını da aldık, peyniri ithal ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Açık ve seçik ifade ediyoruz, hiçbir spekülasyona müsaade etmeyiz; ama bunu zorlama tedbirlerle değil, ekonomik tedbirlerle, önleyeceğiz. Her şeyi ithal edilir. (ANAP sıralarından alkışlar) Hiç kimse hesabını yanlış yapmasın, fiyatlar artacak diye hesap tutmasın, çok büyük hüsrana uğrar. Geçtiğimiz bir iki ayda görüldüğü gibi önümüzdeki yılda da çok açık bir surette görülecektir. Sıkı para politikası devam edecektir, bunun yanında ithalat da her zaman açık tutulacaktır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Enflasyon yüzde kaç olacak Sayın Başbakan?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Enflasyonu çabuk aşağı çek Sayın Başbakan, ceraskolla mı çekeceksen, ne ile çekeceksen çek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, ortadireğin güçlenmesi bakımından bu iktidar zamanında çok şeyler yapılmıştır.

Bu ithalatı biz Hükümet Programımızda söylemişiz, aynen şöyle: “İthalatta kademeli olarak liberasyona gidilecek, tüketicimin ucuz ve kaliteli mal alması temin edilecektir.”

Yine Hükümet Programımızda, “Memur ve işçilerin faturaya bağlanmış harcamalarının belirti bir nispeti vergi iadesi şeklinde kendilerine geri verilecek” denilmiştir. Bu da yapılmadı mı?

Yine, “Esnaf ve sanatkârlara işyeri ve işletme için makul şartlarla ve yeterli kredi verilmesi, küçük sanayi sitelerinin geliştirilmesi” denilmiştir. Bu da yapılmadı mı? Bugün en fazla önem verdiğimiz işlerden biridir. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Birincisi yapıldı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çiftçiye geliyorum: Hükümet Programında, “Çiftçimize makul, yeterli ve teminatın zora koşulmadığı şartlarda kredi verilmesi, (hiçbir zaman ucuz krediden bahsetmedim, dikkat ediniz, makul krediden bahsettim) sulama projelerinin geliştirilmesi, teknik yardımın etkin hale getirilmesi, ürün bedellerinin zamanında ödenmesi” denilmiş, ödenmediğini iddia ediyorsunuz, hepsini zamanında ödedik. (HP sıralarından gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Nerede efendim, nerede, keşke öyle olsa? Çiftçiye yığınla borcunuz var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, tamam, yakaladık. Gelelim, teker teker konuşalım. Bu laflar havada kalır.

Biz geçen sene iktidara geldiğimiz zaman fındık üreticisine epey borç vardı ve ocak ayında ödedik. Şimdi fındık üreticisine bir kuruş borcumuz yoktur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Toprak Mahsulleri Ofisinin aldığı bütün buğdayın, arpanın parasının hepsi ödenmiştir. Bu da tamam. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ödenmeyenleri göndereceğim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim.

Muhterem arkadaşlar, *(HP sıralarından gürültüler)* muhterem arkadaşlarım, lütfen dinleyiniz. Dün burada fevkalade ehemmiyetli tenkitler yapıldı ve bunlar kemali dikkatle takip edildi. Lütfen cevapları da o şekilde dinleyelim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir başka ürün ayçiçeğidir. Ayçiçeğinin de parası verilmiştir. Belli kayıtlarla bağlanmış olanlar hariç hepsinin parası verilmiştir.

Gelelim pamuğa; bu sene.

FEHMİ MEMİŞOĞLU (Rize) — Çay?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çaya da geleceğim, merak etmeyin.

Pamuğa gelince: Pamukta da aynı şekilde para ödenmektedir. Yalnız pamuk konusunda bir şey dada söyleyeceğim; spekülasyon ümidinde olanlar var. Pamuğu aldılar, geçen seneki gibi fiyat yükseleceğini zannediyorlar. Halbuki dünya fiyatları belli bir seviyede kalmıştır ve zannediyorlar ki, biz fonu aşağıya indireceğiz. Hayır indirmeyeceğiz. Spekülasyona pamukta da mani olmuşuzdur.

Bir noktayı daha söyleyeyim; pancar meselesi. Pancarın bildiğiniz gibi hâlâ sökülmesine ve işlenmesine devam ediliyor. Pancarın, her sene olduğu gibi borçlarının ödenmesinin mart ayını, hatta geçtiğimiz yıllarda mayıs-haziran ayını bulduğu devreler olmuştur; ama ümit ediyorum ki, biz mart ayı içerisinde hepsini tamamıyla ödemiş oluruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Çaya gelince: Geçen sene çay borcu aynı şekilde bize kaldı. 33 milyar lira civarında bir alım yapılmıştı. Bu borcun mühim bir kısmı ocak ayında ödendi. Bu sene çaya verdiğimiz paranın yekûnu nedir biliyor musunuz: (istihsal da biraz arttı) 57 milyar liradır. 57 milyar liranın şu ana kadar 37-38 milyar lirası ödenmiştir; geçen seneden daha fazla. Geriye kalanı da, hiç merak etmeyin, ocak ayı içerisinde tamamlarız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

CEMAL ÖZDEMİR (Tokat) — Fiyatlar da geçen senenin iki misli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçen seneki fiyatlardan çok yüksek.

Bu sene üreticiye olan borçları ödeme bakımından, açık seçik söylüyorum, geçen seneden çok daha iyi durumdayız. İnşallah önümüzdeki sene bundan daha iyi durumda oluruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Yine ortadireğin kuvvetlenmesi için bir tedbir daha koymuşuz; “Tasarruf eğiliminin artırılması için için her türlü tedbir alınacaktır. Tasarrufların bankalar yanında hisse senedi, kâr ortaklığı senedi ve tahvil gibi menkul değerlere de kaydırılması suretiyle sınaî mülkiyetin “geniş bir tabana yayılması temin edilecektir.” Bunu da herhalde yapıyoruz, aksini iddia edemezsiniz.

Bu sene çiftçimiz, belki birçoklarının söylediğinin tam tersine altın yılını yaşamaktadır. (ANAP sıralarından *alkışlar*) Evet, bu doğrudur.

MUSTAFA İZCİ (Manisa) — Kan ağlıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Bakanız bunun ispatı var, ispatı var açık söyleyeyim; eski senelerde gübreye yüzde 30-40 zam yaptığımız zaman kıyamet kopardı. Yanlış söylemiyorum, bu sene gediğimizden bu yana gübreye yüzde 100 zam yaptık.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Kullanamıyor ki çiftçi gübreyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kullanıyor, biz hesabını biliyoruz; ama hiç sesi çıkmıyor. Çünkü köylümüz, neyin nerede, nasıl olduğunu çok iyi biliyor. Malı değer kazanmıştır, çünkü biz, ihracatı teşvik ediyoruz ve ihracat yoluyla malı fevkalade değer kazanmıştır.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Hesabını yapamıyorlar ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tarlada kalmamıştır, domatesi para etmiştir; bu paraları da iyi yerde kullanmaktadır. Ayrıca iyi tohumlar gelmektedir ve sulamaya büyük önem verdik. Daha birçok işleri bu şekilde yapacağız.

Açık ve samimî olarak bir şey daha söyleyeyim; biz her şeyin karşılığını alırız, yani bunu “tüccar devlettir” filan diye söylemeyin; ama yetimin hakkını bırakmamak için, fakirin hakkını daha iyi gözetebilmek için herkesin yapılan hizmetin karşılığını vermesi lazımdır. (ANAP sıralarından *“Bravo” sesleri, alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, diğer önemli konular, konut konusu, imar affi konusu ve depremlerle ilgili konulardır. Hükümet Programında ve Seçim Beyannamemizde bu konuda çok ciddi tedbirler getireceğimizi ve tedbirlerin neler olduğunu açık seçik yazdık.

Konut meselesinde bu iktidar fevkalade başarılı olmuştur. Şimdiye kadar alınan neticeyi de size söyleyeyim:

Toplu Konut Fonuna bugüne kadar gelen para 67 milyar liradır, tahminimiz, bu yılsonuna kadar 85-90 milyar liraya ulaşacaktır.

Toplu Konut fonu ile bugüne kadar neler yapıldı? Bugüne kadar para sıkıntısı nedeniyle inşaatı yarım kalmış 1.237 tane kooperatifin 66 bin küsur üyesine 17,6 milyar lira kredi verilmiş, 65 bin üyelik 973 kooperatife de 112,5 milyar liralık yeni kredi açılmış ve bugüne kadar da bunlara 22 milyar lira para ödenmiştir. Böylece, 131 bin kooperatif konutu için kredi verilmiş -rakam ufak değildir- yarım kalmış bu konutlar da süratle tamamlanmaya başlanmıştır; ana kadar 20 bin aile konutuna kavuşmuştur. (ANAP sıralarından *“Bravo” sesleri, alkışlar*) Geriye kalan 111 bin konut da yüzde 70-80 seviyesine gelmiştir ve bunların da 1985 yılı içinde hepsi tamamlanacaktır.

Ağustos ayından itibaren de ferdî kredi uygulamasına geçilmiş, ferdî kredi talebinde bulunanlara 34,5 milyar lira kredi açılmıştır. Bu konuda takriben 4.289 kişiye 10

milyar lira kredi verilmiş ve bu krediler de fiilen ödenerek 4 bin küsur kişi evlerine kavuşmuşlardır. Bizim tahminimiz, Toplu Konut Fonu İdaresi vasıtasıyla yılda asgarî 100 bin konut yapılacaktır. Bu büyük bir rakamdır.

Hükümetin önemli bir icraat sahası da imar affı konusudur. Bu konuda çok laflar söylendi: “Efendim, müracaat etmez” dendi, şu dendi, bu dendi; yani dışarıda ve içeride birtakım yanlışlıklar yapıldı. Bu konuda 1 milyon 550 bin müracaat vardır. Bunun takriben 450 bin adedi başkasının arazisi üzerinde veya Hazine arazili üzerinde mülk yapmış olan gecekondular, 1 milyon 100 bini de hisseli tapusu olan ruhsatsız yapı.

Gecekonduların büyük ağırlığı üç büyük şehrimizde toplanmıştır ve tabii çok karmaşık bir problemdir. Bu konuda belediyeler fevkalade hızlı çalışmaktadırlar; ıslah planları bir taraftan hazırlanmaktadır. Tapu dairesi bu konuda hızlı bir çalışma içerisine girdi ve süratle neticeye doğru gidiyoruz.

Benim size söyleyeceğim, bir buçuk sene içerisinde bunların tapularını da, ruhsatlarını da vereceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şimdiye kadar bu karmaşık meselede, aşağı yukarı 40 bin tapu tahsis belgesi, 17.500 tapu verilmiş, 35 bin tapu da son safhasına gelmiş bugünlerde verilecek. İnanyorum ki, bu büyük derdi de, yılların birikimini; belki 20-30-40 senenin birikimini de önümüzdeki bir-buçuk iki sene içinde tamamıyla çözeceğiz.

Muhterem Milletvekilleri, dün de burada söylendi; Erzurum’da biz seçim zamanında iken bir deprem oldu; zannediyorum tarihi 30 Ekim. Biz iktidara geldik kış gelmişti, Erzurum’da o yerlere kışın erişmek mümkün değil. Çünkü rakımları 1,800 ile 2.000 metrenin üzerinde. İyi bir plan yaptık, iyi bir inceleme yaptık ve her şeyde olduğu gibi, süratli bir tarzda işin içine girdik; hızlı çalışıyoruz. Erzurum’da 3.000’e yakın konut; hemen hemen hepsi teslim edilmiştir bugün. Fevkalade muntazam evlerdir, eskisiyle kıyas edilemez ve 73 tane ayrı yerde yapılmıştır; işin önemi buradadır. Bir yerde değil bu 3.000 tane konut; 73 tane ulaşılması zor olan yerde; hepsi de 4,5-5 ayın içerisinde bitirilmiştir. Niyetimiz şudur: İnşallah önünüze, Yüce Meclise önümüzdeki yeni dönemde bir kanun teklifi ile gelip, bu afetler meselesini daha iyi düzene bağlamak; afet olmadan oralara gitmeyi getiren bir kanun getirmek istiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, Doğu Anadolu’umuzda, Güneydoğu’da bir deprem felaketi daha olduğu zaman, aynı hâdiseyle karşılaşmak mümkündür. Bunu bir program dâhilinde; yeni evleri bir program dâhilinde muhakkak yapmalıyız. Türkiye bu güce erişmiştir. Bunun misali, şu geçirdiğimiz Erzurum depremidir.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Maliyetler nasıl Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Milletimiz için maliyetin önemi yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Son teslimde evleri gördünüz mü?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Arzu eden olursa evleri gösteririz.

Şimdi muhterem milletvekilleri, işsizlik konusuna, yatırımlar konusuna geliyorum. Bizim iktidarımıza genellikle söylenen bir şey var, bunu muhalefet sözcülerinden muhtelif zamanlarda duyuyoruz. Dışarıda da söylüyorlar: “Efendim, istikrar programını tatbik diyorsunuz, yatırımlar durdu, sanayi gelişmiyor. Sanayi üretimi artmadan enflasyon önlenmez.” Hiç olmazsa böyle söyleniyor.

Muhterem Milletvekilleri, şu geçtiğimiz yılda, 1984 yılında Türk ekonomisi, geçmiş 6-7 senenin en parlak devrini yaşamaktadır; sanayi istihsalı bakımından. Bunun ispatını yapacağım.

Bir kere millî gelirden imalat sanayiinin gelişme hızı yüzde 9,5'tur, sabit fiyatlarla. Bu geçtiğimiz yıllarda yüzde 3-4 civarındaydı. Millî gelir yüzde 5,7 gibi yüksek bir seviyede artmaktadır; bu da ilk defa oluyor. Bu artış sadece sanayide değil, bir çoklarımızın iddia ettiğinin aksine, tarımda da büyük gelişme var. Ne hayvancılık öldü, ne tarım öldü; yüzde 3,6 gelişme de tarımda var. Elektrik enerjisi istihsal artışı son 11 aylık rakamlara göre yüzde 12,5'tir. Geçen sene bu rakam yüzde 4 ilâ 5 civarında idi ve işin enteresan tarafı, son iki üç aydır elektrik enerjisi artışı yüzde 18 ilâ 19'dur ve bu artışın esası da sanayiden gelmektedir.

Yatırımlarla ilgili bir rakam vereceğim: Türkiye'de 1980 yılından beri, istikrar programı tatbikinden bu tarafa çimento tüketiminde, hemen hemen hiçbir artış olmamıştır. İnanmazsanız açınız 1980-1984 yılları arasındaki tüketime bakınız. Bu sene dâhili tüketim yüzde 16,9 artmaktadır. Çok büyük bir artıştır. E, peki bu çimento nereye gidiyor? Yani, yatırıma gitmiyor da nereye gidiyor? Bunu sormak lazım. (*HP sıralarından "İhraç edildi" sesleri*)

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Nereye gittiğini söyleyin? Binalara mı gitti, yoksa başka yerlere mi gitti?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her türlü yatırıma gidiyor, binalar o kadar büyük değildir merak etmeyin; yani binalarını kullandığı çimento o kadar fazla değil; ama memlekette çok canlı yatırım faaliyetlerinin olduğunu açık surette gösteren rakamlardır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Fabrikaların adını verin.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Adını verin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O kadar çok fabrika var ki, ismini söylememiz mümkün değil.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, konuşmalarınız muhalefete de söz hakkı doğurur niteliktedir.

BAŞKAN — Lütfen efendim, sorulu cevaplı olmaz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ama, Sayın Başkan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kusura bakmayın...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen siz de soruları karşılamak gibi bir duruma düşmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, ışık buradan geldiği için mecburen bu tarafa konuşuyorum. Yoksa, başka bir sebepten değil. (*Alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, programımızın önemli bir konusu Doğu, Güneydoğu Anadolu ile ilgili. Yani, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili tedbirlerdir. Biz, gerek seçim beyannamemizde, gerek Hükümet Programımızda bu konuyla ilgili olarak çok açık seçik ifadelerde bulunduk. Yüce Meclisin tasvibine mazhar olarak ilgili kanunları daha ilk başta çıkardık ve bununla ilgili kararnameyi de Temmuz ayında çıkardık.

Şimdi, genel olarak şunu söyleyeceğim: 1983 yılında Doğu ve Güneydoğu ile ilgili yatırımların miktarı, yani kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili yatırımların miktarı 17,5 civarında, bütün yatırımların. Bu rakam, bizim ilave getirdiğimiz yatırım teklifleriyle 1984'te yüzde 19,5'e yükseliyor. 1985 programında kalkınmada öncelikli yörelerde öngördüğümüz yatırım nispeti yüzde 25'tir. Bu yüksek bir rakamdır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu arazi şartları itibariyle bölgede teknik eleman bulunması itibariyle bir arkadaşımızın da çok açık surette belirttiği gibi, hakikaten zor bir bölgedir; ama gerekli tedbirler alınmıştır. İktidarımızın İkinci yılında, hele kendimizin hazırladığı bütçeyi tatbik ederken bu konuda çok daha gayretli olacağımız da muhakkaktır.

Şimdi, biz Temmuz ayında çıkardığımız kararname ile bazı yenilikler getirdik. Şimdiye kadar gelmeyen yenilikler. Nedir bunlar? Bir kere, bu bölgede çalışmayı teşvik edecek, yani buraya mümkün olduğu kadar daha iyi eleman gelmesini temin edecek bazı hususları getirdik. Nedir bunlar? Asgarî geçim indirimini -hatırlayacaksınız- 10 katına kadar yükseltme yetkisini bize verdiniz. Bu yetkiyi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili olarak kullanıyoruz. Birinci derecede geri kalmış kalkınmada öncelikli yörelerde, bu asgarî geçim indirimi 4 kata, 5 kata kadar kullanılabilir; ikinci derecedeki illerde, geçtiğimiz kararnameye göre 2 derece, 3 dereceye kadar kullanılıyor. Yatırımlarda, bir kademe daha yukarıya gidiyor, önümüzdeki sene bunlara birer kademe daha ilave ettik; yani 4 olan 5 oldu, 5 olan 6 oldu. İnaniyorum ki, bu bölgede çalışan memurlarımız, işçilerimiz, teknisyenlerimiz bu şekilde daha fazla imkâna kavuşacaklardır.

İkinci olarak yaptığımız bir şey daha var; bu bölgelerde lojman meselesine daha fazla önem veriyoruz.

Üçüncü bir nokta da; teknik eleman konusudur. Teknik elemna yeni getireceğimiz kanun kuvvetinde kararname ile (personel rejimiyle ilgili) bu bölgelerde çalışanlara bir miktar ilave imkân daha vereceğiz. Yüksek tasvipten, Cumhurbaşkanından imzadan çıktıktan sonra önümüzdeki yıl yürürlüğe gireceğini ümit ediyorum. Bu suretle bu bölgelere teknik elemanların daha fazla gitmesine yardımcı olacağız.

Bunlar kâfi değil, daha yaptığımız şeyleri söyleyeyim.

Bir kere, bu bölgelerde yatırım yapacaklara yatırım indirimi, birinci derecedeki bölgede yüzde 100'e çıkarılmış olup, ikinci derecedeki bölgede yüzde 60'tır. Büyük rakamdır; bütün yatırımı içerisine aldığı için büyük rakamdır; ama bununla da yetinmiyoruz. Devletin bu bölgeye yatırımlarını ağırlaştırdık, rakamını söyledim, özellikle sulama konusunda Devlet Su İşleri ne kadar proje hazırlayıp getirmişse programa almışsındır; ayrıca, ilgili idareleri teşvik ediyoruz, bu bölge ile ilgili projelerini biran evvel geliştirsinler ve biz programa alalım. Sulamanın burada fevkalade hayatî olduğunu biliyorum.

İstihdam imkânları bakımından; göç etmeyi azaltmak için yapacağımız husus, bu bölgede yerine göre sanayi tesisleri kurmaktır. Bizim programımızda çok açık bir surette ifade edilmiştir. Biz, devletin sanayie girmesini istemiyoruz; ama bunun bir istisnası vardır, o istisna da bizim Programımızda açık surette yazılmıştır, o da; kalkınmada öncelikle yörelerde devlet bu konuda yatırıma girebilir ve zamanı geldiğinde de bu tesisler o bölgedeki halka devredebilir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Devlete inanıyorsunuz, devlet yatırına; vallahi bravo, tebrik ederim. *(HP sıralarından gülmeler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bürokrasi konusunda ve reorganizasyon konusunda burada çok laflar söylendi. Onlara çok fazla cevap vermek istemiyorum; yalnız, bu konunun önemini anlatmak istiyorum.

Biz, iktidara geldiğimizden bu tarafa belki bu memlekette dokunulmaya korkulmuş, hiç el atılmamış, “Aman bize dokunmayın da böyle gitsin” denmiş birçok konuya hiç çekinmeden, hiç korkmadan dokunduk. Bunların başında idarî reform gelir Bakanlık sayısını azaltmak, siyasî iktidar için hoş bir şey midir? Bir zamanlar hatırlayınız 34 veya 35 küsur rakama kadar yükselen devreleri düşününüz. Biz, Başbakan dışında bakan sayısını 21’e indirdik. Neden bunu yaptık? Daha iyi hizmet edebilmek için, başka çaresi yoktur.

Ekonomik meseleleri bir yerde topladık; işte Planlama, Hazine ve Dış Ticaretin bir araya gelmesi, aynı bir Başbakan Yardımcısının altına bırakılmasının ana sebebi budur. Yılların getirdiği bir tecrübe ile bunu yapıyoruz. Bunlar ayrı çalıştıkları zaman, birbirleriyle ahenkleri olmadığı zaman memleketin ekonomisi iyi gitmez; bu tecrübeyle görülmüştür. Onun için bunları bir araya getirdik.

Maliye Bakanlığı ile Gümrük Bakanlığını bir araya getirdik. Onun da bir sebebi var: Devletin bütün gelirlerini bir elde topluyoruz; bütçesi, gelirleri bir eldedir, ayrı ayrı ellerde değildir. Bunun da esası budur.

Millî Eğitim Bakanlığıyla-Gençlik ve Spor Bakanlığını bir araya getirdik. Evet, yük ağırdır. Bazı arkadaşlarımız sporu ayırma konusunu devamlı söylerler. Yalnız şunu söyleyeyim: Eğer Türkiye sporda ilerlemek istiyorsa, okullarda spor eğitimi yapacaktır. Okullarda spor olmadığı takdirde, bizim sporda başarılı olmamız mümkün değildir. Bildiğimiz nokta da budur, okulla sporu bir araya getirmemiz lazım. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bundan da taviz vermememiz lazım. Çünkü, bakınız bütün ileri memleketlere; Amerika’sı, Avrupa’sı, neresi olursa olsun okullarında bu işi yapıyorlar. Biz de aynı şekilde okullarda bu işi geliştirmeye mecburuz. Onun için bu iki konuyu bir araya getirdik.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Eleştiren sizin arkadaşlarınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz eleştirmiyor musunuz?

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Tarım Bakanlığını ne yaptınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim efendim.

Bayındırlık Bakanlığı ile İmar ve İskân Bakanlığını bir araya getirdik. İyi olmuştur, açık söylüyorum, iyi olmuştur. İyi olduğunu bu memleket çok daha iyi görecektir. Çünkü, fazla bakanlık yapmak, işlerde fazla arıza noktaları meydana getirmektir. Yani, oradan oraya, oradan oraya meseleler top gibi atılır. Basit ve mümkün olduğu kadar anlaşılır organizasyon kurmak bu işin temelidir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığını da birleştirdik. Dikkat edin, tabii dış ticareti ayırınca, Ticaret Bakanlığı iç ticaretle ilgilendi. Sanayi ile ticareti birleştirmemizin ana sebebi, bu işler bir arada götürülür. Ticarete de önem vermek mecburiyeti vardır. Zaten en büyük eksikliklerimizden biri, ticarete gereken önemi vermemiş olmamızdır. Bir söz vardır, “En büyük kâr da ticarettedir” Bunu da kabul edelim.

Bu reorganizasyon konusunda bir konuyu daha ifade edeceğim. Biz Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmını aldık. Devlet Bakanlıklarına bağladık. Dikkat edin, Başbakanlık kelime olarak kullanılmıştır; ama Devlet Bakanlarına bağlanmıştır. Böyle yapılmasının iki sebebi vardır: Bu Kamu İktisadî Teşebbüslerinin bir kısmı vaktiyle Sanayi Bakanlığına, bir kısmı Enerji Bakanlığına, bir kısmı Ticaret Bakanlığına veyahut da Tarım Bakanlığına bağlıydı. Bizim prensibimiz şu olmuştur: Monopol mahiyette olmayan, yani muhakkak Devletin kontrolü altında olmaması gerekli, rekabete açık olan Kamu İktisadî Teşebbüslerini, o politikaları yapan bakanlıklara bağlı tutmamak lazım. O vakit rekabet esaslarınız çalışmaz. Eğer Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı demir-çelik işlerine bakıyorsa, yani Devletin demir-çelik tesisleri ona bağlıysa, onun yanında da özel teşebbüsün demir-çelik işleri varsa, siz eş hareket edemezsiniz, dengeli hareket edemezsiniz. Yani bir tarafı kayırma şansınız vardır. Politikayı yapan bakanlıkların muhakkak bu işte ayrı olması lazım ve öbür tarafta da Kamu İktisadî Teşebbüslerinin rekabet esasına göre çalışması lazım.

Bu espriden hareketle biz bu işi yapmışızdır; ama monopol mahiyette olanlar, eş olmayan Kamu İktisadî Teşebbüsleri eski yerlerinde bağlı kalmıştır.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kömür?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömür bu şekildedir.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Şeker de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, kömür bu şekildedir, şeker bu şekildedir. Bunun gibi birtakım kuruluşlar..

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kömür kalmadı, kömürde ayırım var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kömürdeki ayırım şöyledir efendim: TKİ elektrik istihali için önemli olduğundan bağlı tutulmuştur. Zamanla onu da düşüneceğiz, tabii yavaş yavaş rekabet açılıyor. Nitekim, son çıkardığımız kanunla elektrik meselesinde de monopolü kaldırdık.

Şimdi, gelelim Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir araya gelmesiyle bir önemli hedef daha tutulmuştur. Esnafın tek bakanlığı meydana getirilmiştir. Eskiden iki bakanlığa gidiyordu; bugün: Şimdi tek bakanlığa gidiyor. Aynı şekilde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla da işçinin tek bakanlığı olmuştur. İşte Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının bir araya gelmesinin sebebi de köylünün, çiftçinin tek bakanlığının oluşudur.

Zor bir iştir, kolay değildir, onu ifade ediyorum. Köy Hizmetlerini biz meydana getirdik. Toprak Suyu, eski Yol Su Elektrik teşkilatını, Toprak İskân ve Ormanın Köy Yollarını bir araya getirdik, vurucu güç haline geldi. Buna ilave vazifeler de verdik. Dikkat ediniz, köyün içerisindeki hizmetleri yapma vazifesi de verilmiştir. Eskiden köyün içinde hizmet yapan hiçbir kuruluş yoktu. Sadece kenarına kadar getirip bırakırdı. Köy Hizmetleri köy içi hizmetleri de yapacaktır.

Bu tarıma, çiftçiye verdiğimiz önemden dolayıdır. Yoksa köy hizmetleri azalıyor diye hiçbir şey söyleyemeyiz. Her şey daha efektif, daha randımanlı yapılmak mecburiyetindedir. Daha vurucu bir idare kurulması lazımdır.

Muhterem Milletvekilleri, tabii bu büyük reformlar yapılırken şunlar söylendi: "Efendim, idareyi alt üst ettiniz, çalışmayan memurlar var, size karşı çıkıyorlar. Kamu

İktisadi Teşebbüslerinde de aynı hadiseler var. İşte KİT'leri reform yaptınız. İdareyi uzun müddettir yerine koymadınız. Neticede yatırımlar aksadı" demeye getiriliyor. Hiçbirisi doğru değil. Aşağı yukarı bu sene yatırımların realizasyon nispeti geçen seneden yüksektir. Eylül sonu itibarıyla toplam kamu yatırımlarının realizasyon nispeti yüzde 67'dir. Geçen sene bu rakam yüzde 57 civarındadır.

Demek ki, bütün bunlara rağmen, kamu yatırımlarında bu organizasyon değişikliklerine rağmen, bir azalma, realizasyonda bir düşme meydana gelmemiştir.

Bu idarî reform konusunda bakınız daha neler yapılmıştır: Bütün bu bakanlıklar reorganize edilirken iş teşkilatları da daha basit hale getirilmiş ve mevcut ünitelerin sayısı azaltılmıştır. Tabii o arada bir arkadaşımızın dediği gibi, boşa çıkan insan da olacaktır. Zamanla biz bu insanları ücret ve maaş bakımından mahrum edemeyiz. Onları da zaman bakımından taşra teşkilatında ya da başka yerlerde yer buldukça oralara doğru kaydıracağız.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri de aynı şekilde düzenlendi. Arkasından Devlet Memurları Kanunu ile ilgili olarak Genel Kadro Kanunu; unvanların hepsi yeni baştan düzenlenmiştir. Aşağı yukarı 8 binin üzerinde olan unvan vardı. Yani bizim kendi idarî teşkilatımızda unvan sayısı 8 bini geçiyordu; bu 1.000'in altına düşürülürken standart hale getirildi.

Kadrolaşma da keyfilikten çıkarılmıştır. Bize her zaman kanun kuvvetinde kararname çıkarmak suretiyle Meclisin yetkisini aldığımız söyleniyor. Bu biraz tabii abartılmış bir hikâye. Aslında biz kadro meselesinde yetkimizi Meclise iade ettik. Bakanlar Kurulu artık kadro koyamaz. Kanunla alınır. Bu hale getirdik. Doğrusu da budur. Taşra teşkilatı da bütünüyle reorganize edilmiştir. Ben bunun üzerinde daha fazla durmak istemiyorum.

Bürokrasinin azaltılması bakımından bize verdiğiniz bir yetki var; kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi. Şimdi müsaade ederseniz biraz da ondan bahsedelim.

Kanun Kuvvetinde Kararname çıkarma yetkisi, bize bir personel üzerinde verilmiştir, bir de bürokrasi ile ilgili olarak verilmiştir ve bunların her ikisi de kanun kuvvetinde kararname olmadan yapılması fevkalade zor olan hatta mümkün olmayan hadiselerdir. Dikkat ederseniz bizden evvelki dönemlerde, yani 1970'li yıllarda dahi personelle ilgili konular, kanun kuvvetinde kararname ile çözülmüştür. Hala Mecliste o kanun kuvvetinde kararnameler var. Meclisten geçmemiş; ama kanun kuvvetinde kararname olarak yürürlüğe girmiş. Bürokrasi meselesinde de, Bürokrasiyi azaltmak için, daha evvel izah ettiğimiz gibi, belki binlerce kanunda ufak tefek değişiklikler yapmak icap ediyor. Bu, ancak yetkiyle olur, başka türlü olması mümkün değildir.

Bakınız, ehliyet konusunda, pasaport çıkarma konusunda, tapudaki işlemler konusunda, Veraset ve İntikal Vergisiyle ilgili tapuda yapılan bazı muameleler konusunda, nüfus konusunda çok yenilikler getirilmiştir. Bütün bunların sıkıntıları vardı; bunlar basitleştirilmiştir. Tabii, yapılan şey unutuluyor. Yani ehliyet alma bugün problem değildir; ama unutuluyor. Daha yenilerine bakmamız lazım. Bürokrasinin azaltılması da kolay bir mesele değildir; onu da ifade edeyim. Çünkü, yılların getirdiği alışkanlıklar var. Onlar kolay kolay kendilerini, yetkilerini bırakmak istemiyorlar; ama bizim bulduğumuz bir prensip var. Biz, vatandaşımıza inanıyoruz, vatandaşımıza güveniyoruz. Onun doğruyu söyleyeceğine inanıyoruz ve esas itibarıyla de bürokrasiyi

düzeltilme prensibi budur. Vatandaşımız doğruyu yapar. Bu prensipten hareket edersek, birçok bürokratik muamele kendiliğinden ortadan kalkar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Allah doğru yoldan ayırmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bir seneye yaklaşan icraat dönemimizde yapılanlar kısa ve toplu halde özetlersem; bir kere Türkiye Büyük Millet Meclisinden önemli memleket meseleleri, daha evvelki yıllarda çok büyük münakaşa konusu olmuş, çıkarılamamış, hatta kavgaya sebep olmuş birçok kanunlar çıkarılmıştır. Bir arkadaşımız bunu muhalefet adına ifade etti; ama doğrusu da budur. Niçin kavgaya edelim? Kavgaya etmeden de memleketin birçok önemli problemini çözeriz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunlar, sosyal ve iktisadî hayatla Devlet idaresinde büyük reformlarla hepsi bu kanunlar halinde veya kanun kuvvetinde kararnameler halinde çıkmıştır.

Şöyle bir sayarsam, mahallî idarelerle ilgili seçim kanununu, bu Meclis çıkardı. Büyük belediyelerle ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. Belediyelere ve mahallî idarelere daha iyi gelir verilmesini, iyi taksim yapılmasını, onları güçlendirme ile ilgili kanunları bu Meclis çıkardı. Tarım-Toprak Reformu ile ilgili kanunu bu Meclis çıkardı. KİT reformu önünüze geliyor.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Nasıl toprak reformu Sayın Başbakan nasıl? *(HP sıralarından "Sulandırılmış" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin itirazınız olabilir; ama çıkarılmıştır.

İdarede reform, personel reformu, Kıyı Kanunu, Bürokrasiyle Mücadele Kanunu, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kanunu, gerçi Anayasa Mahkemesine gittiniz; ama burada o kanunun da şerefi gene bu Meclise ait. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yla ilgili kanunlar. Servet beyanının kaldırılmasıyla ilgili kanun. Yılların konuşulduğu Katma Değer Vergisi Kanunu. Merkez Bankasında değişiklik yapan kanun, yeniden değerlendirmeyi otomatik hale getiren kanun, önemli bir kanundur. Türkiye'de sanayiye güçlenmesine büyük yardım sağlayacaktır. İşte söylediğimiz, sanayi zayıf, yıkılıyor, önleyecek kanunlardan biri budur. Çay Tekeliminin Kaldırılması Kanunu, tekellerin kaldırılmasında önemli bir kanun. Elektrik tekelinin kaldırılması ile ilgili kanun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bunlar devlet tekeli, özellerden haber ver Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beşinci Beş Yıllık Plan da gene bu 1 sene içerisinde geçmiştir. Şöyle geriye baktığınız zaman, Meclis olarak, beğensek de beğenmesek de, az iş yapmadığımız anlaşılıyor. Tabii bunları büyük çapta Hükümetiniz hazırlamış, Yüce Meclisin önüne getirmiştir ve bundan da biz büyük iftihar, gurur duyuyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bizim iktisadî politikamızın temeli, sözümün başında da ifade ettiğim gibi, istikrar; içinde kalkınmadır. Bu konuda dikkat ederseniz, seçimde ne söylemişsek, programımızda ne vaat etmişsek aynen bunları yapıyoruz, hiçbir farkımız yoktur.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — İşsizlik, işsizlik Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

Efendim, işsizlik meselesi Türkiye'nin yıllarının biriktirdiği bir meseledir. Biz seçim beyannamemizde bu işi hiçbir zaman propaganda yapacak bir seviyede konuşmadık.

Açınız bakınız, aynen bu söylediğim ibareler vardır. İşsizlik meselesinin kısa zamanda halledilemeyeceğini açık seçik söyledik. Çünkü, Türkiye'nin nüfus artışı yüksektir. Türkiye'nin kalkınma hızı ise, demin söylediğim sebeplerden dolayı ki hangi sebepler onlar: Ödemeler dengesindeki sıkıntılı durumdan dolayı daima yukarıya gitmesinde önünde engel vardır. Biz yüzde 7-8'le kalkınmaya mecburuz işsizliği azaltabilmek için; ama yüzde 7 ve 8'le kalkınma yapabilmek için de döviz gelirlerinizde bugüne göre 2-3 milyar dolar daha yukarıda olmanız lazım. Bu imkânı sağlayamadığınız takdirde, bir noktada "dama" dersiniz. İşte, işsizlikle ihracatın bağlantısının ana noktası budur.

İşsizlik meselesini bütün bunlara rağmen, bu iktidar döneminde inşallah yoluna koyacağız. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bu sene çok ciddi bir gelişme temposu içerisine ekonomi girmiştir. Hatta, bu gelişme temposunun bizim istikrar programımıza zarar verecek kadar hızlı olup olmadığına da dikkat etmemiz lazım. Çünkü, çok fazla hızlanırsa, birtakım problemler de meydana gelebilir, dikkatli olunma mecburiyeti vardır.

Ekonomi iyi bir hızlanma gösteriyor. İşsizliğe de bunun tesiri kendiliğinden gözükmektedir. Bir misal vereceğim: Adana'ya Güneydoğudan ve Doğu Anadolu'dan pamuk zamanı çok kimse gelir. Bu sene Adana'ya, Çukurova'ya gelen liman sayısında yüzde 30 azalma vardır. (MDP sıralarından "Yol parası bulamadıklarından" sesleri) Hayır efendim, hayır. Ücretler de gayet yukarıda, Türkiye'de ulaşım da gayet ucuz, hiç merak etmeyin.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Adana'da daha çok işsiz olduğu için.

BAŞKAN — Lütfen efendim, karşılıklı konuşmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit ücretler yukarı çıkmazdı, yani pamuk toplama ücretleri de epey yukarıdadır. Verilen ücretin üzerinde teessüs etmiştir; bu da işsiz sayısının artmadığını, azaldığını gösteren en güzel delillerden biridir; ama şunu söylemiyorum: Biz işsizlik meselesini hallettik. Hayır, katiyen böyle bir iddiam yok. İşsizlik meselesinin çözüm yollarını biliyoruz, bunun ilacını da biliyoruz; ama bu konu birdenbire çözülecek bir konu değildir; 4-5 sene çok ciddi, hiçbir şekilde uslanmayan, yani durmayan gayretler lazımdır.

Muhterem Milletvekilleri, biz tabiatıyla iktisadî politikamızda kendi politikamızı, Anavatan Programını uyguluyoruz. Tabiatıyla bizden Milliyetçi Demokrasi Partisinin veya Halkçı Partinin programını uygulamamızı isteyemezsiniz. İstesenez de, bizim bunu yapmamız mümkün değildir.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız zihniyet bakımından.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim iktisadî politikamızın temelinde insanımızın kabiliyetine, çalışkanlığına inanç yatıyor. Biz, milletimizin bütün kabiliyetini ortaya koyacağı serbest rekabete dayalı bir iktisadî politika uyguluyoruz ve bunu uygulamaya devam edeceğiz. Bu politikada bütün lüzumsuz müdahaleler kaldırılacaktır. Ekonomi tabii kanunları içerisinde serbestçe gelişecektir ve inaniyorum ki bu metotla Türkiye'yi dışa açacağız, Türkiye dış dünyayla gelişmiş Batı ülkeleriyle tam manasıyla senkronize olacaktır.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Dışarıya giden işçilerimizin durumları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet bu programda vatandaşın rakibi değildir, onun destekçisidir. Bütün tekelleri sizlerin yardımıyla da inşallah, kaldıracacağız.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayenizde Devlet kendinin rakibi oldu Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen sual soruyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir zamanların ekonomik tabuları birer birer yıkılmaktadır. Bakınız bu iktidarın el attığı en önemli tabulardan biri şudur: Türk Parası Koruma Mevzuatı, Kanun olarak da önünüze gelecek; ama kararnemelerle öyle değişiklikler yaptık ki, eskiden cebinde yabancı para taşımak suç iken, bugün Türk vatandaşı Türkiye bankalarında yabancı para ile hesap açma durumuna gelmiştir. Bu senelerdir hayal dahi edilemeyen bir hadisedir. İsviçre'deki İsviçre vatandaşı, Alman vatandaşı kendi cebinde doları da taşır, lireti de taşır da, niçin bizim vatandaşımız başka yabancı paraları taşıyamaz? Bu niye suç olsun? Niçin bizim vatandaşımızın paraları bu yüzden dışarı kaçsın? Niçin bizim bankalarımızda toplanmasın? Bugün bakınız bu kararlar alındıktan sonra Türk halkının Türk bankalarında 700 milyon dolara yakın mevduatı vardır; dolar olarak, mark olarak, başka çeşitte para olarak. Aksi takdirde bu paraların hepsi Tahtakale yoluyla yurt dışındaki İsviçre bankalarında olacaktı. İnşallah daha fazlası gelecek, yurt dışında durmayacak.

Ben gayet iyi hatırlıyorum, 1983 senesinin bu sıralarında bu program üzerinde çalışırken, tabii ekonomik duruma da bakıyoruz, döviz durumumuz çok parlak değil, yılsonu itibariyle ödemelerimiz var; bu kambiyo rejimini gevşetme konusunda teknisyenlerle bayağı münakaşa ettik. Çünkü 50 senedir bu dar görüş altında kalmışız, değiştirememişiz; ta 1930'ların anlayışdır. Dövizimiz ister az isterse çok olsun; ama bunu yapacağız dedik. Adam 3 bin dolar alıp çıkar ve dışarıya çıkan kişi sayısı da 1 milyonu bulursa 3 milyar dolar eder, döviziniz kalmaz dediler. Hesap kitap var, o kadar parası olan adam yok Türkiye'de. *(HP sıralarından alkışlar)*

Zaten giden de, hiç merak etmeyin her türlü yoldan gidiyor. Neticede bugün Türkiye'de insanlarımızın yurt dışına çıkması iki senede bir değil serbesttir, istediği zaman çıksın, istediği zaman gitsin.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Olmadığına göre çıkamaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gidebilirse gider tabii, parası varsa gider; ama giderken de 50 dolar Konut Fonuna bırakır, onu da unutmayın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün, yani 1984 senesi sonunda Türk ekonomisinde döviz meselesi, o kadar serbestiyet vermemize rağmen, 1983'teki durumdan çok daha iyi hale gelmiştir. Merkez Bankası borçlarını öderken hiçbir probleme düşmemiştir.

Bir başka tabu daha; o da yıkıldı. O da nedir? Onu da söyleyeyim: Türkiye'de yapılan, üretilen mal ithal edilmez. Bu da kafalarımıza yerleşmiş, bir türlü çıkaramıyoruz, zorumuza gidiyor. Hatırlarsınız, mahallî seçimlerden önce bir tesadüf muz ithal edildi, meşhur çikita muz. *(Gülüşmeler)* Tabii muhaliflerimiz bunu gayet güzel kullandılar; ama bir şeyin farkında olmadılar. Muz 1.000 liranın üzerindeydi o tarihte. İki treyler "Çikita Muz" geldi, muzun fiyatı 600 liraya düştü.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sonra ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün de aşağıda, bugün bin lira değil, bugün de hâlâ o korkudan dolayı muz yükselemiyor bir türlü. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şunu çok iyi biliyorlar: Bizim arkadaşlarımız da olsa, eğer fiyat yükselirse getiririz, hiç korkmayın ve ileride getireceğiz; yani belli gümrüklerle, belli korumalarla getireceğiz. Türk halkı olarak muzun çok lüks meyve olarak görmüşüz; çünkü bizde muz hakikaten pahalı. Halbuki, muz dünyanın en ucuz meyvesi, elmadan daha ucuz; yani bugün dışarıdan muz getirsek, Türkiye’de 150 liraya, 200 liraya satmak kabil, elmayı zamanında o fiyata satamazsınız.

Bu muzun gelmesinin bir faydası oldu, hemen söyleyeyim: Antalya’da, Alanya’da dışarıdan daha iyi fideler getirmeye başladılar; çünkü korkmaya başladılar. Bir tarafı üreticiyse, öbür tarafı da tüketici; bu ikisini dengeye getirmek lazım, sade bir taraf düşünülmez. Kaldı ki, bu hadisede üreticiden ziyade birtakım araçlar hikâyesi vardı, onu da söyleyeyim.

“Türkiye’de üretilen mal bir daha ithal edilmez” lafı kalkmıştır. Bunu açık seçik söylüyorum, liberasyona doğru gidecektir” sanayi bir nevi bunun altında terbiye edilecektir, terbiye edilmeye mecburdur, daha kaliteli mal vermeye mecburdur; onun yolu da ithal kapılarını dikkatli bir şekilde açmaktır. Biz bunu yapıyoruz ve şimdiye kadar yaptığımızdan da zarar görmedik. Şu veya bu laf söylenebilir; ama inanınız bu konu iyi kullanılmadığı takdirde; yani ithalat kapıları açılmadığı takdirde, dikkatli bir liberasyon politikası uygulanmadığı takdirde tüketicinin yanında olamayız. Tüketicinin yanında olmanın en önemli yolu açıkça gösterilmiştir ki, bir kontrol yeri de ithal kapılarıdır; kimse spekülasyona gidemez bundan sonra. İşte peynirde görülen hadise budur, ette de görülen hadise kısmen budur; Onu da biliyoruz. Şu kadarını söyleyeyim; bunun üreticiyle de fazla bir alakası yoktur; ama biz -biraz sonra da açıklayacağım- şunu yaptık; üreticiye dedik ki “Yeni çıkardığımız bir kararname var, o kararnamede sübvansiyon bir konuda yapılıyor, gübre konusu; bir konuda daha yapacağız, o da hayvan yemi konusunda, tavuk yemi konusunda” (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri, spekülasyona mani olduğumuz gibi, bu iktidar, hiçbir dönemde görülmeyecek tarzda haksız kazanç, karaborsa ve yeraltı dünyasının üzerine en tesirli ekonomik tedbirlerle ve diğer tedbirlerle gitmiştir, bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın. Misalleri var, yıllardır bu memlekette kaçak sigara var. O sigara bugün Konut Fonunun en mühim gelir kaynağı haline gelmiştir, işte konutlar bu yolla yapılıyor. Yani, niçin bu karaborsa, haksız kazanç sebep olsun? Birtakım adamlar niye bundan istifade etsin? Niçin bizim fakir halkımız konutunu bu yolla yapmasın? Çünkü, içen var; siz ne kadar yasaklasanız, ne kadar polisiye, tedbir alsanız, şu veya bu yolla bu kaçak sigara geliyor.

Dikkat ediniz, aynı konuda altın kaçakçılığına da mani oluyoruz, aynı şekilde o da ithal ediliyor. Mücevher, kürk derileri; bunların hepsi artık bundan sonra Türkiye’ye kaçak değil, normal yollarla gelecektir. Normal yollarla gelince, bu spekülatif veya haksız kazanç kapılarının hepsi kapanacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, ekonomik tabloyu da şöyle özetlemek istiyorum: Millî gelir 5,7 artıyor. Kompozisyonunda yüzde 9,5 sanayi gelişme var (İmalat sanayii), yüzde 3,6 tarım gelişmesi var; ihracat 7 milyar doların üzerinde realize olacak. Enflasyon, demin de ifade ettim, son aylarda ciddi bir azalma eğilimine girmiştir.

İhracatın bünyesi önemlidir. Bakınız, son 4-5 senede sanayileşen bir ülke haline geldiğimizi en güzel şekilde ihracat tablomuz gösteriyor; 1979 senesi sanayi mallan

ihracatımız, bütün ihracatın içinde yüzde 34,7; 1980 senesi sanayi malları ihracatı yüzde 36; 1981 senesinde büyük bir sıçrama var; yüzde 48,7 -Bunun yüzde 60'ı, yüzde 70'i başlangıçta tarım malları idi, öyle bir ülke idik- 1982 senesi ihracatında yüzde 59,7'si sanayi malları, 1983 senesi ihracatında yüzde 63,9'u ve nihayet 1984 senesi ihracatında yüzde 75'i sanayi malları teşkil etmektedir ve bugün tarım malları ihracatı yüzde 20 seviyesindedir ihracat kompozisyonu içerisinde.

Şimdi; ihracatının yüzde 75'i sanayi malı olan -eskiden yüzde 35'i idi- ihracatının şu anda yüzde 20'si tarım malı olan -eskiden yüzde 65'i idi- bu ülke şu anda sanayi ülkesi midir, tarım ülkesi midir; bu ülke sanayi ülkesidir. İşin enteresan tarafı, sanayi malları İhracat listemizdeki ürünlerin adedi 3.000'i geçmiştir.

Bu arada, bir arkadaşımızın dünya ticaret hadleri ile ilgili olarak "İthalat hadlerimiz yukarıda idi, düştü" şeklindeki sözlerine de kısaca cevap vermek istiyorum: Bir kere, 1973 yılı ile 1984 yılı rakamlarını mukayese ettiğiniz zaman, ithalatta, büyük çapta petrol fiyatı artışı vardır. Demin de söyledim, 300 milyon dolardan 4 milyar dolara çıkmıştır bu rakam. İthalat hadlerinde en kötü tesiri petrol yapıyor.

İkincisi, o tarihte Türkiye bir tarım ülkesi karakterinde idi. Şimdi ise, sanayi ülkesi karakterine gelmiştir. Hem bir taraftan "Sanayi mallarını çok ucuz ihraç ediyorsunuz" diyeceksiniz, bir taraftan da "Hayalî ihracatla ihracat fiyatları yüksek gösteriliyor" diyeceksiniz; bu ikisi tutarlı değildir.

Ekonominin genelinde bir iki kelime daha söylemek istiyorum:

Vadeli mevduat:

Vadeli mevduatta mukayese kasım ayından kasım ayına kadar olan sürede yapılmalıdır. Aralık ayından aralık ayına mukayese yapılmamalıdır. Çünkü, aralık ayında bankalar vitrin süslerler. Onun için, en güzel mukayese edilecek aylar kasımdan kasımadır.

Vadeli mevduat 1983 yılında yüzde 23,3 artmış, aynı periyot. Bu seneki artış yüzde 96,4'tür. Bu, "Bankalara para gelmiyor" diyenlere cevaptır. Toplam mevduat geçen sene yüzde 31,8, artmış, bu seneki artış ise yüzde 57,6'dır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin durumu:

Kamu İktisadî Teşebbüsleri, Türkiye'de Devlet bütçesine yük olmuşlardır. Bunu rakamlarla arz edeyim.

KİT kârları ve KİT'in yarattığı kaynaklar; yani yatırıma götürülebilecek kaynaklar: 1978 yılında KİT kârları negatif 13 milyar, yaratılan kaynak negatif 15 milyar; 1979 yılında KİT kârları 3 milyar, yaratılan kaynak negatif 62 milyar -kaynak yaratmıyor, bilakis kaynak alıyor- 1980 yılında KİT kârları 52 milyar, yaratılan kaynak negatif 24 milyar, 1981 yılında KİT kârları 118 milyar gözüktüyor, yaratılan kaynak negatif 43 milyar. İlk defa 1982 yılında KİT kârları 174 milyara çıkıyor, yaratılan kaynak ise 68 milyar pozitif. 1983 yılında KİT kârları 163 milyar, yaratılan kaynak 178 milyar. 1984 yılında KİT kârları, (bu da yeniden değerlendirmeden dolayıdır tahmin ediyorum) 507 milyar, yaratılan kaynak 387 milyar. KİT'ler gördüğünüz gibi, artık Devlet Bütçesine daha az yük olmaya başlamışlardır, yatırımlar bakımından.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Zam yapıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim.

1985 yılında tahmin edilen rakamlar. KİT kârları 738 milyar ve yaratılan kaynaklar 470 milyar.

Bir konuda Milliyetçi Demokrasi Partisinin Sayın Sözcüsü ile aynı düşünmüyoruz; o da öyle söyledi zaten. O da KİT'lerin fiyatları konusu. Biz KİT'leri iki gruba ayırdık, kendisi de ayırmıştır aynı şekilde. Bir tanesi ekonomide rekabete dayalı olarak çalışanlar; yani rekabeti olanlar, monopol olmayanlar. Buralarda fiyatı kontrol etmiyoruz, piyasa şartları ne ise onun yürümesi lazım. Burada suni fiyat indiremezsiniz, karborsaya sebep olursunuz, haksız kazanca sebep olursunuz; tahsis meselesi gelir. Orada piyasaya uymak mecburiyeti var. İthalat da o mallarda zaten serbesttir. Demir böyledir, petrokimya böyledir, bunun gibi birtakım dallar var; ama elektrik enerjisinde ki yeni yeni kalıyor, telefon hizmetlerinde Sayın sözcü gibi düşünmemiz mümkün değildir. Bunlar için deniliyor ki, fiyatları aşağıda tutun, halkı bir nevi sübvansiyone etmeseniz bile yatırımları bu yolla yapmayın. Peki telefon parasını az alırsak kimden az alacağız; fakirden mi, zenginden mi; sorayım ben size? (*MDP sıralarından "Herkesten alacaksınız" sesleri*)

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Zenginden alacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Telefonu kullanan kim bugün? Fakir mi telefonu kullanıyor? Ama biz fakire telefon vermeye mecburuz, binlerce telefon almak isteyen var, nasıl yapacağız onları? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı istirham edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Başbakandan soru sormak isteyenler, Tüzüğün gerektirdiği şekilde lütfen yazılı olarak bana göndersinler. Sonra tekrardan soru sorma müessesesini işletemeyeceğiz.

Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı şey elektrikte de var. Biz elektrikte bir tarife politikası uyguluyoruz. Bu tarife politikası bizim zamanımızda getirilmiştir. Az kullananın ilk 60 kilovat saatinden düşük bir fiyat alıyor, hatta biraz maliyetin altındadır bu, onu gözetiyoruz; ama yüksek kullandıktan daha yüksek fiyat alıyor. Şimdi elektrikten ben para alacağım ki, elektriğe gerekli ayarlamayı yapacağım ki memleketi elektriksiz bırakmayalım. Asıl olan odur, elektriğin mevcudiyetidir. Bakınız Türkiye'de elektrik kesintisi bu iktidar döneminde kaldırılmıştır ve inşallah bir daha da olmayacaktır. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Ama bunun yolu yeni tesis yapmaktır, süratli tesis yapmaktır ve bu tesislere kaynak bulmaktır. Kaynağın önemli bir yolu da bu idarelerin; yani bu teşekküllerin tarifelerinden çıkmak mecburiyetindedir. Bugün Türkiye'de satılan elektrik bütün bunlara rağmen, dışarıya göre de pahalı değildir.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Gelirimiz dışarıya göre mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelir değil. Ben küçük gelirli daima gözettiğimizi söyledim, onu da başta söyledim.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sadece sözde kalıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sözde değil.

Yatırım realizasyonunu demin söylemişim. Geçen sene yüzde 57, bu sene yüzde 67, dokuz aylık netice. 27 ilde, yani kalkınmada öncelikli yörelerde 1983 yılında bu realizasyon yüzde 64, bu sene yüzde 76.

Muhterem Milletvekilleri, dış ilişkilerle ilgili bazı sualler oldu, şimdi de bu konular üzerinde bir parça durmak istiyorum:

Bizim takip ettiğimiz politika açık seçik Hükümet Programında ortaya konulmuştur. Biz esas itibarıyla bütün komşularımızla iyi geçinmek istiyoruz. Atatürk'ün koyduğu önemli bir prensibi; "Yurtta sulh, cihanda sulh" bunu hakikaten takip etmek istiyoruz. Çünkü şuna inanıyoruz; memleketimizin gelişmesi, kalkınması bu tansiyonların azaltılmasına bağlıdır. Bir bunu söylemek istiyorum.

İkincisi, biz muhtelif grup ülkelerle olan münasebetlerimizi çok iyi ayarlamış vaziyetteyiz. Batı ile olan ilişkilerimizi kesin olarak ifade ettik. Biz, Atatürk'ün gösterdiği istikamette Batı ülkeleriyle ciddi bir işbirliği içindeyiz. Bunların çoğu yıllar evvel ortaya konulmuş, Batı ile ilişkili birçok kuruluşların içerisine girmişiz. Buna devam ediyoruz; ama bu devam etmemiz. İslam ülkeleriyle ilişkilerimizi geliştirmeye mani değildir. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, biz Batı ile Doğu arasında bir köprüyüz. Türkiye'nin hem Batı ile hem de Doğu ile ilişkileri vardır; ama bir noktada farklı düşüncelerimiz olduğunu da ifade ettim. Batı ile olan ilişkilerimizde, her zaman söylediğimiz gibi, biz haklarımızı koruruz. Hiçbir zaman Batıya karşı bir aşağılık duygusu içinde bulunmuyoruz, bu mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Haksızlığa tahammül edemeyiz. Türkiye bugün Batı dünyası ile olan ilişkilerinde eşit haklara sahip bir ortak gibi hareket etmek mecburiyetindedir ve bizim politikamızın temeli de budur. Çünkü Türkiye artık Boğazlar'ın hasta adamı da değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunu herkesin bilmesi lazım.

Şimdi, bakınız bir Sayın muhalefet lideri, bizim Avrupa Konseyi ile ilişkili olarak, Müşterek Pazar ile ilişkili olarak söylediğimiz ve Limni ile ilişkili olarak NATO'nun bu işe müdahale etmemesi babında söylediğimiz sözleri nasıl ifade ediyor. "Hükümetin tutumu, Türkiye'yi bir âket değişikliğine doğru sürüklerse bu fevkalade tehlikelidir. Keza, Hükümetin aynı anda NATO, AET ve Avrupa Konseyi gibi 3 önemli Batı kuruluşuyla ihtilafa düşmesi, kötü bir dış politika ifadesi olmaktadır" diyor.

Şimdi aynı muhalefet liderinin bundan 3 ay evvel (3 ay olmadı) buradaki bir Gensoru veyahut da Genel Görüşme münasebetiyle söylediklerini de okuyalım: "Amerikan Kongresi akıl almaz kararlarıyla Türkiye'ye tecavüzlerde bulunacak, Avrupa Konseyi dünyada başka mevzu yokmuş gibi devamlı Türkiye'yi konuşacak, ağır itham ve iftiralarda bulunacak, Avrupa Parlamentosu her vesileyle Türkiye'ye karşı cephe alacak, sonra Kuzey Atlantik İttifakı içinde Türkiye yarım milyonluk ordusuyla dost saldırılarına mutavaat ederek sadıkane görevini yapacak. Olmaz böyle şey." Şimdi bu iki ifadeyi alın ve kararı siz verin. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bizim politikamız açıktır, her zaman da açık söylüyoruz: Biz Batı ile iyi ilişkiler içindeyiz, iyi ilişkiler içinde devam ediyoruz; ama bu ilişkilerdeki tutumumuz, demin de söylediğimiz gibi, eşit bir ortaklık hüviyeti içindedir. Yoksa, biz her şeye mutavaat edecek, her şeye razı olacak bir memleket katiyen değiliz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; HP sıralarından alkışlar)*

Efendim, diğer bazı konulara da kısa kısa cevap vereceğim.

Bu köprü, kamu ortaklığı hikâyesi çok açıldı, çok konuşuldu. Bizim yaptığımız iş farklı bir iş değildir; seçim sırasında ne söylemişsek aynısını yaptık. Vaktiyle köprüyü yaptırmak istemeyenler vardı, "Yaptırmayız" diyorlardı.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — O ayrı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı idi; yapıldı köprü.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Satıldı köprü!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi de "Satılmaz, sattırmayız" diyorlar...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen efendim, ille lâf atsinlar istiyorsunuz yani, yapmayın şunu.

Devam buyurunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

Şimdi yapılan iş nedir, onu söyleyeyim: Yapılan iş, birkaç tane maksadı olan bir iştir. Bir taşla birkaç tane kuş vurduk. Bir kere vatandaşlarımıza, aldatmaca değil, ciddi bir gelir ortaklığı senedi verdik. Yani, alacak; kâr edecek, ama bu faiz de değil, onu da söyleyeyim. Bu, gelirin belli şekilde bölüşülmesidir. Olabilir ki, Köprü'nün trafiği azalır, tahmin ettiğimiz geliri alamazlar; ama tersi de olur, trafik daha da fazla olur, yüksek tonajlı, yüksek geçiş ücreti ödeyecek vasıtalar daha fazla geçer, bizim tahminimizden daha fazla da gelir alırlar. Bundan biz sadece memnun oluruz.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kumar, kumar bu dediğiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, gayet tabii 10 milyarlık bir tertip çıkardık. Bu bir ufak misaldir. 10 milyarla bir şey olmaz, onu ben de biliyorum. Önümüzdeki yılbaşından itibaren Keban ile ilgili (20 + 20) 40 milyar liralık çıkacak. Alamayan arkadaşlarımızı kaydedebilirim. Yani onlara bir ayrıcalık yaparız milletvekili için. (ANAP sıralarından alkışlar)

ERTUĞRUL GÖKGÜN (Aydın) — Biz buraya kâr etmek için gelmedik Sayın Başbakan, sonra millet bize yuh çeker.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır, merak etmeyin, herkese yetecek kadar var.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Reklam yapıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Kürsüde satış yapmıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, devlet güvenceli, çok iyi bir gelir kaynağı olduğunu herkes biliyor.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O baraj, o köprü 50 milyon kişinin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani hakikaten iyi bir gelir kaynağı olduğunu bilmeyen yok. Halkımız bunu çok kolay anladı ki, bir saatin içerisinde satıldı.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Devlet bankerliğe başlamıştır, bu bakımdan biz almıyoruz.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, bu tarzda bir müzakere usulü yok efendim, lütfediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim şimdi bir de, bir Sayın liderin konuşmaları arasında müşahede ettiğim; vatan toprağını satıyormuşuz.

Şunu da bir açık konuşalım; konu nedir? Bu gibi laflara geçmeden evvel meselenin aslına bakalım. Mesele ne? Vaktiyle buraya getirdiğimiz, Yüce Meclisin tasvibine mahzar olmuş ve zannediyorum ki, aslında kendi iktisadî görüşlerine de hiç uzak olmayan bir tasarı kanunlaştı. Nedir bu kanunlaşan? Efendim, Türkiye’de yabancıların mal alma yasağı yoktur. Yani gelirler, toprak da alırlar, mülk de alırlar. Bir tek şartı vardır: Mütakabiliyeti var mı? Kanun böyle. Mütakabiliyeti varsa, İstanbul’dan da bina alırlar, Ankara’dan da bina alırlar. Hiçbir yere müracaat etmeye, müsaade almaya da lüzum yoktur. Şimdi denilebilir ki; efendim biz de karşılığında oradan alıyoruz. E biz almasak da yine adamın burada alma hakkı var. Nitekim bizim dışarıda malımız yoktur, belki onların Türkiye’de malları vardır.

Şimdi biz bunu, memleketin iktisadî gelişmesini de kolaylaştırmak için, Basra Körfezindeki bazı zengin Arap ülkelerine tek taraflı olarak açmak istedik. Tek taraflı derken, mütakabiliyeti aramayarak; çünkü zaten bizim insanımız gidip oradan mal alacak değil, çok pahalı ve lüzumu da yok, Niye gitsin oraya para yatırsın mal alsın?

Bunun faydası bu. Yoksa, “Vatan toprağı satılıyor” lafını, çok eskiden bu memlekette münakaşa edildiği yıllarda, birtakım aşırı çevrelerin söylediğini biliyorum. Aynı konuları bu Meclisin çatısı altında, bu manada konuşmalım. Hiçbir zaman vatan toprağı satılmamıştır, toprak da orada duruyor, mülk de orada duruyor, kimse cebine alıp da götürmüyor.

Bir konu da bütçe denklığı meselesi. Tabii muhalefet sözcülerimiz Bütçe Komisyonunda itirazî kayıtlarını yazmışlar. Benim söyleyeceğim şu: Bunlar birer vesikadır, inşallah seneye bu vakit, bütçenin denklığı konusunda 1 trilyon mu açık, 1,5 trilyon mu (artırmaya çıktı) onu hep beraber göreceğiz.

Yalnız şunu söyleyebilirim; bu bütçenin açıklığı 1984 yılından daha iyidir, 1984 yılında, kendileri de ifade ettiler, bütçe başlangıçta denk değildi, aşağı yukarı 550-600 milyara yakın borç ödemeleri bütçenin içerisine konulmamıştı ye biz onları getirdik. Eğer o zaman bütçe denk idiyse 600 milyar açık vermesi zaten lazımdı, öyle değil mi? Borç ödemeleri konulmadığına göre 600 milyardan daha fazla açık vermesi lazımdır. 1984 Bütçesi, tahminimiz 370-380 milyar civarlarında açık verecektir; onu da çok kısa zamanda göreceğiz, beş aşağı, beş yukarı rakam bu. Şimdi buradan şu anlaşılıyor; bunları koyduğumuz halde bu kadar açık vermesi, yine bütçe idaresinde bir başarıdır.

Bir de fonlar meselesi var. Deniliyor ki, biz bütün bütçeyi fonlara tahsis etmişiz. Yok öyle şey. Bu bahsedilen fonların büyük bir kısmı yıllar evvelsi, Sayın Bozer’le beraber çalıştığımız Hükümet zamanında da mevcut olan fonlardır; Bir tanesi Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu, Petrol Fonu, Fiyat İstikrar Destekleme Fonu; hepsi yıllar evvelsi konulmuş fonlardır.

Şimdi biz ne yaptık? Bizim yaptığımız, bu fon sistemini bir kanuna bağlamak oldu. Bunlar kanuna da bağlı değil, Türk Parası Koruma mevzuatı, filanca diye belki 80-90 tane fon vardı, yıllardır işliyor, kimse ses çıkarmıyor; biz buna bir düzen getirmek istedik, bu

fonların çoğunu kaldırıyoruz. Ne yapıyoruz? Kanunu geçirdik, Anayasaya göre Hükümet belli şeyler üzerine fon koyar, bunların da uygulama esaslarını ortaya koyar.

Bir kanunda Konut Fonunu getirdik, kontrolü de var, Yüksek Denetleme Kurulu onu kontrol ediyor. Dahasını da söyleyeyim, son çıkardığımız bir kararname var, tarımda hayvancılığa destekleme yapmamız konusunda. Ondandır, benzin motorlarını değiştirip dizel koyma projesi var şoför esnafı oradan desteklenecek; bu konuda bir açıklama yapmıştım. Bunların nereye sarf edileceğini teker teker bu kararnamede yazıyoruz. Bu, daha iyi düzene getirme değil mi?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikanız var efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz zaman verecek misiniz Sayın Başkan?

Onun için fon meselesi söylendiği gibi değildir. Bizim kurduğumuz fonlar kanuna göre kurulmuştur, daha düzenli kurulmuştur, kontrolü vardır; eski fonlar da yavaş yavaş bu fon sisteminin içerisine getirilmektedir ve bu suretle de genel kontrolü bir düzene bağlanacaktır.

Bir arkadaşımız, “İşçi dövizleri azaldı” dedi. Bu doğru değil. 10’uncu ay itibarıyla 1983 yılında işçi dövizleri 1 milyar 326 milyon dolar, 1984 yılında 10’uncu ay itibarıyla bu rakam 1 milyar 429 milyon dolardır. 1 milyar 700 küsur milyon dolar tahmin edilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, bu iktidar hızlı bir iktidardır; bütün tatbikatımızdan anlaşıldığı gibi. Ekonomiye katkı sağlayan her projeyi zamanında bitirmeye kararlıyız. Çünkü biz şuna inanıyoruz; daha evvelki yıllarda olduğu gibi, bu projeler bitirilmeden kalırsa, iki senede bitirilecek iş yedi sene sürerse, sizin koyduğunuz paralar altı-yedi sene toprağın altında kalıyor demektir. Biz projelerin bir an evvel realizasyonunu temin eden bir düşünce içindeyiz. Misallerini de verdik. İşte Erzurum’da olan hadise bunun tipik bir örneğidir. Dört-beş ay gibi kısa bir zamanda, bu sosyal olmasına rağmen, mesele çok süratle bitirilmiş, yıllar almamıştır.

Bir misal daha vereceğim: İzmit-Gebze arasındaki ekspres yol, yıllardır yapılıp. Belki bugünkü para ile 40-50 milyar lira oraya gömüldü; ama nema vermiyor, 15 senedir yapılıyor. İktidara geldiğimiz zaman niçin bu yol böyle gidiyor diye oturduk konuştuk. O tempo ile gitse üç sene sonra bitecekti; ama biz muhterem milletvekilleri, bu içinde bulunduğumuz ay yolu hizmete açıyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bunları misâl olarak veriyorum. Türkiye’nin en önemli projesi Atatürk Barajı ve Urfa sulamasıdır. Gücümüz olduğu için, dış itibarımız çok yukarı seviyede olduğu için, daha iktidara gelir gelmez bu projeye ilgili finansmanların hemen hepsi temin edilmiştir. İşte 1 milyar frankın üzerinde makine-teçhizat kredisi; imzalandı, anlaşması yapıldı. Barajı inşa edecek makineler, 200 milyon dolarlık, onun da anlaşması yapıldı. Türk parası ihtiyacı; bu da temin edilmiştir ve bu baraj inanıyorum ki sulama tesisleriyle beraber zamanında devreye girecektir.

Neden buna bu kadar önem veriyoruz? İşte Doğu Anadolu’da, Güneydoğu Anadolu’da işsizliği çözecek, iş sahalarını artıracak en önemli yatırımlardan biridir. Sadece Doğuya, Güneydoğuya değil; bütün Türkiye’ye güç katacak bir projedir. Bu projelerdeki anlayışımız da budur. Senelerdir lafı yapılmıştır; ben bunun başlangıç tarafını da

biliyorum; muhtelif firmalar gelmiştir, “Biz bu barajı size yaparız, bize bir kâğıt verin, bir kararname çıkarın, gidelim borç para arayalım” demişlerdir; bulunamamıştır. Beynelmilel müesseselere girememişizdir; çünkü komşu ülkelerle ilgili birtakım tavizler isteyeceklerdir. Onları bugün konuşmak mümkün değildir. Bunu ancak kendi gücümüzle yapabileceğimize karar vermişizdir; ama o imkânlar da bir türlü bulunamamıştır. İşte bu iktidar zamanında bütün bu proje için lüzumlu finansmanın hepsi temin edilmiştir ve inanıyorum ki bu proje zamanında devreye girecek, Güneydoğu Anadolu’ya, Doğu Anadolu’ya, aynı zamanda da Türkiye’ye büyük güç katacaktır.

Tabii “hızlı çalışıyoruz” derken, meşhur bir şairin lafı var; “Erişir menzili maksuduna aheste giden, tîzi reftâr olanın pâyine dâmen dolaşır” diyor; tabii bu laf bize göre değil. Neden bize göre değil söyleyeyim: Bizim işimiz çabuk yapılmak mecburiyetinde olan bir iş. İşi bilmezsek ayağımıza bir şey dolaşabilir. İşi bildiğimiz için ayağımıza hiçbir şey dolaşmaz, merak etmeyin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz, şahsın görünür rütbei aklı eserinde.

BAŞKAN — Bravo, şairlerimiz çoğaldı.

Buyurun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, memleketin yapılacak çok işi var. Hakikaten bu memlekette birçok işi yapmak mecburiyetindeyiz. İktidarda olanlar bunu çok daha rahat görüyorlar; çünkü kendilerine her taraftan talep geliyor: “Şunun yapılması lazım, bunu isteriz” diye ve bazen bizden üç-dört senede yapılması gerekli olan işleri bir seneye sığdırmamızı dahi isteyen talepler var. Bunları bir program dâhilinde ve süratli bir tarzda yapmaya mecburuz.

Bizim, önümüzdeki dönem içerisinde bu memleketin gelişmesinde, kalkınmasında en önemli gördüğümüz nokta, 1988 seçimlerine demokratik nizamı tam manasıyla yerleştirmiş, hiçbir şüpheye meydan vermeyecek tarzda sağlam temellere oturmuş olarak girmektir. Bunu biz en büyük hedefimiz olarak görüyoruz. Tabiiyle, demokratik nizamın yerleşmesinde, bu işin Batı standartlarında gelişmesinde herkesin katkısı olmalıdır; bu iş sadece hükümetin, sadece iktidar grubunun işi değildir. Evet, en büyük sorumluluk bizlerin üzerindedir, bunu kabul ediyorum; ama sizlerin, yani muhalefet gruplarının basınıımızın sendikalarımızın, anayasal bütün kuruluşlarımızın da üzerine düşen görevler vardır. Bunlara dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Türkiye’yi bir daha 12 Eylül öncesi dönemine düşürmememiz lazım. Türkiye’nin istikrarı hakkında dışarıda herhangi bir tereddüde sebep olmamız lazım. Bunu, memleketin gelişmesi, kalkınması için en önemli unsur olarak söylüyorum. Ekonomik gelişme, kalkınma; bütün bunlar bunun altyapısıdır. Şuna da inanıyorum: Ekonomik gelişme yerine oturdukça, Türkiye güçlendikçe bizim hem dış itibarımız artacaktır, hem de demokrasiyi yerleştirmekte çok daha güçlü olacağız. Memleket iktisaden sıkıntılara düşerse, bu meseleleri çözmek çok zor olur ve geçtiğimiz yılların tecrübeleri de bize bunu çok açık bir surette göstermektedir.

Tabii memleketin halledilecek birçok problemi var. Bunların hepsine el attık. Şu son bir senede el atmadığımız mesele kalmamıştır diyebilirim. Daha yeni meseleler de çıkacaktır. Türkiye’yi, önümüzdeki Bütçeyle daha iyi geliştirme imkânına kavuşacağız. Dört sene sonra, inşallah seçimlere çok daha iyi durumda gideriz; ama meseleyi orada

bitirmek istemiyorum; çünkü geleceğin Türkiye'sinin temellerini bu yıllarda atacağız ve inşallah 10 sene sonra, birçok yerde söylediğim gibi, Türkiye'yi dünyanın sayılı ülkeleri arasına muhakkak sokarız.

Hepinize saygılar sunuyorum. (*"Bravo" sesleri, alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Muhterem arkadaşlar, soru sorma süresi tamamlanmıştır.

Efendim, Sayın Başbakandan cevaplandırılması İstenen 18 tane soru vardır. İhtüüzüğümüzün 94'üncü maddesi gayet sarih olarak soruların ne tarzda sorulması ve ne tarzda cevaplandırılması gerektiğini açıkça ifade etmektedir. Sorular gayet kısa, şahsiyattan uzak, Bakanın şahsiyle ilgisi olmayan, sadece konuyla ilgili olması gereken hususları ihtiva etmek mecburiyetindedir. Şimdi soruları teker tekler okutup, her soruya Sayın Başbakanın cevabını rica edeceğim. Bazı sorulara Bakanlar, tabii Sayın Başbakan da dâhil, yazılı olarak da cevap verebilirler. Ancak çok istirham ediyorum, soru okunup cevap verildikten sonra soru sahipleri veya diğer arkadaşlar; efendim, altında şu vardı, üstünde bu vardı şeklinde bir daha müdahaleye kalkmasınlar. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biz soru metnini yazmadık efendim.

BAŞKAN — Soru sahibi salonda bulunmazsa, sorusu işleme konmayacaktır.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başkan, soru sormak için bir süre yok.

BAŞKAN — Çok rica ederim efendim; ben böyle haber verdim. Eğer bu soru sorma müessesesi böyle devam ederse, burada sabaha kadar sorulu-cevaplı vakit geçiririz. Zatı aliniz ve bütün arkadaşlarımız gayet iyi biliyorsunuz, bütçe belli bir süre içerisinde tamamlanacaktır. O bakımdan çok rica ediyorum; sorular sorulmuştur, bundan sonra soru sorma diye bir şey olamaz.

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum) — Sayın Başbakan konuşmasını ikmal etmeden soru sorma süresi bitmez.

BAŞKAN — Buyurun efendim, soruları okuyun.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın bütçenin tümü üzerindeki konuşmalardan sonra cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

*Mustafa Murat Sökmenoğlu
Hatay*

BAŞKAN — Soru sahibi burada mı efendim? Burada.

Soruyu okutuyorum:

"Soru: 1984 yılının sekiz aylık döneminde, tarım ürünlerinin ihracatında geçen seneye göre yüzde 8 oranındaki gerileme tarım sektörünün iyi planlanmadığını sizce ifade etmiyor mu? İhracatın artmasına rağmen buradaki düşüş tarıma dayalı sanayide midir, yoksa tarım ürünlerinde midir?

İlk sekiz aylık verilere göre gıda maddelerinin ihracatında artış olmuş ve iç piyasa fiyatlarını artırmıştır. Bu da sadece ödemeler dengesinin düşünüldüğünü göstermez mi? Sadece ödemeler dengesinin düşünülmesi sizce doğru mudur?

Tarım sektöründe yüzde 3,6 artış olduğunu ifade ettiler. Acaba bu artış nerede oldu? Tabiat şartlarından dolayı Cenabı Hak'ın bir lütfu mu, yoksa bu kadar artan maliyet girdileri ve Hükümetimiz tarafından yapılan zamlarla ve Hükümetin sağladığı imkânların tezahürü müdür?

Tarıma dayalı sanayiinin durumu, büyümesi ne olmuştur”

BAŞKAN — Sayın Başbakan, buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Efendim, gayet basit, son tarafından başlayayım.

Yüzde 3,6 gelişme hızı sabit fiyatlarladır. Yani tarımda fiyat artışından dolayı böyle bir gelişme düşünülemez; o sadece tarımdaki gelişmeyi gösterir. Gayet tabii Allah'ın yardımı var; onu da söyleyeyim; bu gelişme hızında tarımımızın mühim bir kısmı sulamadan mahrum ve yağış şartlarına bağlıdır. Onu da o şekilde ifade etmemiz mümkün.

Tarım ihracatındaki düşüş birtakım mevsimlik sebepler ve bazı tarım ürünlerinin dünyadaki fiyatlarının düşmesinden de kaynaklanır. Zannediyorum, misal verirsem, fındıkta böyle bir durum vardır, ama mesela fındıkta önümüzdeki sene için daha ümitliyiz, çünkü fiyatlar yukarıya doğru gidiyor, takip edilen bir politikadan dolayı. Ondan sonra pamuktaki fiyat geçen sene fazlaydı, bu sene tahmin ediyorum dış fiyatlar aşağıya gidiyor, yüksek değil. Onun için tarım ürünlerinin ihracatında muhakkak ürün azaldı diye bir şey söylemek mümkün değil, dünya fiyatlarına da bağlı olarak değişen faktörler var.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Diğer soruyu okutuyorum:

Sayın Başkan,

Sayın Başbakanın konuşmalarında verdiği rakamlarla Bütçe gerekçesinde verilen rakamlar arasında çok büyük yanlışlıklar var. Bu nedenle enflasyon rakamlarıyla ilgili soru sormak istiyorum.

Söz vermenizi arz ederim.

Saygılarımla.

*Mahmut Akkılıç
İzmir*

BAŞKAN — Sayın Mahmut Akkılıç, sorunuz gayet kısa olacak. Sayın Başbakan da gayet kısa cevap verecek.

Buyurun sorun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim gayet kısa olacak.

Hükümet Programında ifade edildiği gibi, Bütçe gerekçesinde de diyor ki, “1983 yılında enflasyon yüzde 30,6 düzeyine indirilebilmiştir” Sayın Başbakan biraz evvel konuşmalarında, Hazine ve Dış Ticaretin yüzde 48 olduğunu, İstatistiğin... (ANAP sıralarından “Hayır” sesleri)

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben geçen seneden bahsediyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, siz takdir edecek değilsiniz, müsaadenizle sizin adınıza ben takdir edeceğim.

Buyurun efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Ben 1983'ten bahsediyorum. Sayın Başbakan'dan 1983 yılından örnek verdiler. Bu nedenle burada diyor ki, "Yüzde 30,6'dan yüzde 25'e indirilecek." Ama Sayın Başbakan 1983 yılı rakamlarını ifade buyururken, "Hazine Teşkilatı yüzde 48, İstatistik yüzde 49; ama İstanbul Ticaret Borsası veya Ticaret Odasının da yüzde 56 olduğunu" söylediler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 48,5.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Efendim, bu konu ile ilgili bir sorum daha var.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen...

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — Şimdi Sayın Başbakan şu imajı yaratmışlardı; "Hesap adamı"

Ben şimdi kendilerinden çok kısa bir soru sormak istiyorum. Ayda 25 ilâ 30 bin lira alan vatandaşların 3-4 nüfuslu ailesini nasıl geçindirebileceklerini sormak istiyorum? Hesap makinesi yanlarında yoksa ben vereyim, bunu hesaplasınlar.

BAŞKAN — Lütfen efendim, tamam, sual sorulmuştur.

Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Benim konuşmamda bu gayet açık olarak söylendi. Ben, dikkat edin yıllık hızlardan bahsetmedim. Ben konuşmam sırasında "1984'e giriş hızları var; bu giriş hızlarının esas amili son dört aydaki hızıdır" dedim. Yıllık ortalaması doğrudur, geçen sene yüzde 30,6'dır zannediyorum Dış Ticaretin bütün endeksidir, bu doğru buna bir şey demiyorum. Çünkü yılın ilk 6-7 ayında endeksler düşüktür; "Son dört ayındaki hız yıla ırc edilirse yüzde 56,4 olur" dedim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — O halde, niye kullanıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sebebini söyleyeyim, onun da niye olduğunu söyleyeyim.

Bu 1984'e enflasyon hızı bakımından giriş hızımızdır; yani "Enflasyon yükselmeye başlayan bir dönemde biz 1984 yılına girdik" dedim. Bunu söylemek için. Hatta sadece Hazine ve Dış Ticaretin endeksini almadım. "Devlet İstatistiğinin endeksi de yüzde 49'dur, aynı dönem için. Devlet istatistiğini tüketici endeksi daha yüksek, dört ay için yüzde 62,8'dir ve Ticaret Odasının endeksi biraz daha düşük, yüzde 48,5'tur" dedim. Ondan sonra mukayese ettim. "Bu sene üç ayımız var, dört ayımız yok" dedim, o bölgeye tekabül eden. Oradaki rakamlardan iki tane endeks daha çıktı. Bir tanesi Ticaret Odasının endeksi. "O üç ay için yüzde 48,5'e mukabil yüzde 20 veriyor. Hazine Dış Ticaretinki de o üç veya dört ay için yüzde 34-35 civarında bir rakam veriyor" dedim. Buradan şuna geldim ve dedim ki, "1985'e giriş hızımız daha düşük olacaktır ve bu, 1985 senesinde enflasyon hedefimizi tutacağımızın işaretidir." Söylediğim şey budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

MAHMUT AKKILIÇ (İzmir) — İkinci sorum vardı.

BAŞKAN — Lütfen efendim, çok rica edeceğim; söz vermiyorum.

Devam buyurun, bitirin efendim.

Bu soru müessesesi bütçeyi çok sakatlar, onun için arkadaşlarımdan çok rica ediyorum, buna riayet etsinler. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sonra şunu da ifade edeyim: Daha bütçenin tümü üzerinde konuşuyoruz, daha bakanlıklara, genel müdürlüklere geçilecek; söyleyebileceklerinizi pekâlâ orada da ifade edebilirsiniz. Bugün bitmiyor bu iş, bugün başlangıcı.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi muhterem Akkılıç'ın sorduğu ikinci soru gayet tabii çok tipik bir politik sorudur; herkese her zaman sorutabilecek bir soru ve ben şöyle de cevap vereceğim Asgari ücret biz iktidara geldiğimiz sırada 15 bin liraydı. Biz bunu 25 bin liraya çıkardık, öyle değil mi?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Yeterli midir?

BAŞKAN — Yerinizden soru sormayın efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yeterli olup olmadığı ayrı bir konudur.

Şimdi asgari ücret deyince, daima şu hesap yapılıyor: 3-4 tane de çocuğu çocuğu var, böyle bir adam asgari ücret alıyor, gayet tabii asgari ücret alan bir kimsenin bugünkü şartlar altında kolay kolay evlenmesi de mümkün değil, bunu da kabul ediyorum; ama siz illa üzerine 3-5 çocuk ilave ederseniz, bu oldukça zor bir tablo meydana getirir, siz de "Bu tabloya nasıl cevap vereceğiz?" diye bizi suale çekersiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yeni bir nüfus planlaması mı yapıyorsunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız şunu söyleyeyim. Türkiye'de siz de geziyorsunuz biz de geziyoruz, yurdun her tarafına gidiyoruz. "Sıkıntılar geçmiştir" demiyorum, "herkes rahatlıkla yaşıyor" diye iddia etmiyorum; çok sıkıntılı bir dönemden geldiğimizi de deminki konuşmamda açık seçik söyledik; ama şunu da müşahede ediyorum, bunu da insafla söylemek lazım; gezdiğimiz her yerde, belki istediğimiz şekilde çok iyi gıda almıyor olabilirler, ama birçoklarımızın söylediği gibi ayağı çıplak, başı kabak, üstü başı muntazam olmayan insan pek az gördük veya görmedik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Diğer suali okutuyorum.

Sayın Başkan

Sayın Başbakandan soru sormama müsaade etmenizi arz ederim.

*M. Turan Bayezit
Kahramanmaraş*

BAŞKAN — Sayın Bayezit, yerinizden ve lütfen kısa olarak سوالinizi sorun. (ANAP sıralarından gürültüler)

Efendim bir dakika.

Sayın Turan Bayezit sorusunu, herkesten önce daha ben ifade etmeden göndermişti; öyle olsa geri gönderirdim, onu da biliniz, bir özel durum yok kimseye.

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Anlamadım efendim, itirazı anlamadım.

BAŞKAN — Efendim, sizin muhatabınız benim, buyurun.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan bugün ve bundan önce muhtelif vesilelerle Meclise arz ettikleri detaylı bilgiler nedeniyle teşekkür ederim.

Ama bir şey dikkatimi çekiyor, özellikle sorumluluğunu paylaştığını zannettiğim büyük bir olaydan, bankerlik olayından hiçbir zaman bahsetmiyor.

BAŞKAN — Bunu mu soruyorsunuz?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Suali açıklayacağım.

BAŞKAN — Hayır, سوالin açıklaması olmaz, سوالinizi söyleyin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Acaba bu bir rastlantı mıdır? Bu, birinci سوالimin (a) şikkı Sayın Başkan.

(b) şikkı; banker faciasını ve sosyal yarayı kapatarak önlemek için, Hükümet ne tedbir düşünmektedir? Bu birinci سوالim.

BAŞKAN — Bir سوال dediniz, iki tane oldu.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Birinci سوال iki şikkı efendim.

2'nci سوالim ki, bundan önce de dile getirildi ve bir Sayın bakan tarafından çok hafife alınarak hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak bir tarzda cevaplandırıldı, kanun çıkmadan AKFA Şirketine verilen teşvik belgesi. Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen...

BAŞKAN — Efendim bırakın izahı.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Efendim müsaade edin.

BAŞKAN — Ama müsaadesi yok Sayın Bayezit; yani, Başbakanın ne adamı olduğu malum. Siz سوالinize devam edin, (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan hukuk adamı olmamasına rağmen, saygı duyduğum bir şahıstır.

Sayın Başbakan, bu işlemleri hukuka bağlı devlet sistemine uygun görüyor mu?

(b) şikkı; altında imzası bulunan devlet memuru hakkında bir işlem yaptılar mı?

BAŞKAN — Peki teşekkür ederim.

Efendim, bu sualler mutlaka sözlü olarak cevaplandırılmayabilir.

Buyurun Sayın Başbakan.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan benim sualime burada cevap verir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi birinci sualinize, banker meselesine cevap vereyim: Bu konu, seçimlere giderken önümüze getirildi. Hepinizin de çok iyi bildiği gibi, bu banker meselesinde bilhassa piyasa bankerleri diyelim, teminatsız olanların ağırlığı Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç büyük şehrimizdeydi. Bize “Siz burada zor rey alırsınız...”

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — En çok reyi de oradan aldınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Ondan sonra bir türlü bu meseleden çıkamazsınız. Bu işin sorumlularından biri sensin, biri de Kaya Erdem’dir” dediler. Buna rağmen biz, Kaya Beyi İzmir’den aday gösterdik. Netice olarak şunu söyleyeyim: Bu konu bu kadar istismar edilmesine rağmen, Ankara’dan, İstanbul’dan, İzmir’den en iyi neticeyi biz aldık. Çünkü, işin doğrusunu söyledik; “Banker meselesi şudur” şeklinde her zaman açıkça ifade edilmiştir. Bunların mahzurları da söylenmiştir ve Türkiye’de bundan sonra insanların, bu serbest ekonomi sisteminde, meseleler hakkında kendileri için çok daha iyi karar vermeleri lazımdır.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Kazık yemeleri lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, bu, dünyanın her tarafında olan bir hadise.

Şimdi, mühim olan konu şu: O bankerlerden dolayı çok iyi para kazananlar da oldu. İnsan, kazandığı gibi kaybeder de. Yani hadiseyi niye tek taraflı düşünüyorsunuz; kazandınız, kaybettiniz. Daha az riskli olan işlere yatırım yapanlar oldu; “Devlet güvencesi” dedi tahvile yatırdı, kaybetmedi veya daha az gelir veren yerlere parasını yatırdı kaybetmedi.

Şimdi, benim burada üzerinde durduğum nokta şu; bütün bunlara rağmen bizden evvelki iktidar bu banker meselesine bir çözüm getirmiş. Bu çözümde de bazı problemler var, biz onu müşahede ediyoruz; işte hâlâ o bankerlik tasfiye kurulları bir türlü iyi şekilde çalışmıyor. Bunun üzerinde biz de duruyoruz. Çünkü idarede devamlılık vardır, bizden evvel yapılmış olanı bozmak istemiyoruz ve hatta mümkünse onu memleket için, millet için daha işler hale sokmaya mecburuz, onu da biliyorum.

Bu konuda çalışmalarımız olursa, onu da Yüce Meclisin önüne getiririz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — AKFA konusu var efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müsaade buyurun efendim. Birinci suale teşekkür ettik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, biraz yumuşak konuşun efendim.

BAŞKAN — Nasıl konuşayım?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sesinizin tonunu biraz yumuşatın efendim.

BAŞKAN — Sesimin tonunu; evet efendim. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, AKFA konusu zannediyorum burada izah edildi, daha evvel de izah edildi, siz o izahatı aldınız.

Şimdi, konu şöyle: Biz, bu Meclisin tasvibine mazhar olan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında çay tekeli de, tütün tekeli de kaldıracığımızı söylemişiz. Yani bu konu plana bir ilke olarak, esas bir ilke olarak girmiş.

İkincisi, kanunu sevk etmişiz, o arada bir müteşebbis müracaat etmiş. O müteşebbise de şartlı bir teşvik belgesi verilmiş. Nedir şartlı teşvik belgesi? Maliye ve Gümrük Bakanlığından müsaade alırsan, yani bu tekelle ilgili kânun çıkar, ondan sonra müsaade alırsan sen bu yatırımı yaparsın.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Öyle değil Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyledir, öyledir. Biz öyle diyoruz, Öyledir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yalnız burada şu hadise var; bir insan, bir teşebbüs yatırım yapabilir, hatta binasını da yapmaya başlayabilir; müsaade olamazsa, kanun çıkmazsa (ki kanun çıktı) ne olacaktır? O riskiyle kendisi başbaşa kalacaktır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hata burada işte.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O, riskiyle başbaşa kalmaya razı olduktan sonra başkasına karışmayın.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ben, bunu söyletmek istedim Sayın Başbakana.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Pekâlâ.

BAŞKAN — Tamam, söylediniz, sağ olun. Teşekkür ederiz. Diğer soruya geçiyoruz.

Sayın Başkan,

Sayın Başbakandan soru sormama delaletlerinizi arz ederim. Saygılarımla.

*Musa Ateş
Tunceli*

BAŞKAN — Buyurun efendim, çok kısa Sayın Ateş.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Sayın Başkan, kalkınmada öncelik tanınan Doğu ve Güneydoğuda bazı köyleri, bilindiği gibi aralarında kilometrelerce mesafe bulunan 5-10 mahalden, yani her birisi bir veya birkaç haneden ibaret olan mezralardan oluşmaktadırlar. Her mahalle hizmet götürmeye bölgenin topoğrafik ve arazi durumu manidir. Bu nedenle, o mahallerin sakinleri her türlü sosyal hizmetlerden mahrumdurlar. 5-6 ay gibi uzun bir süreyle tabiatın acımasız yasıyla başbaşa ve kaderlerine terk edilmişlerdir. Bu, acıklı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan adaletsizliği gidermek için yeni köyleri merkezî sistem haline getirmeyi düşünüyor mu?

Teşekkür ederim, saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ateş.

Sayın Başbakan, lütfen çok kısa.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi Muhterem Başkan, Sayın Musa Ateş'in suali, kalkınmada öncelikli yörelerle ilgili, özellikle zannediyorum bizim birinci derecede kalkınmada öncelikli gruba aldığımız Tunceli iliyle ilgili, öyle değil mi efendim?

Ben Tunceli'ye gittim, biraz anne tarafım da o taraftan gelme, Çemişkezek'ten, biraz akrabalığımız da var. *(Gülüşmeler)*

BAŞKAN — Akraba çıktınız. *(Gülüşmeler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Doğu Anadolu'da birçok bölgede eski tarihî sebeplerden dolayı yerleşim yerlerinde zorluklar var, yani yerleşim yerleri dağınık, bir kısmı dağ tepesinde zor ulaşılabilen yerlerdedir. Mümkün olduğu kadar bu ulaşım meselesini halletmemiz lazım, onu iyi biliyorum; fakat yerleşim yerleri konusunda da insanlarımızı mümkün olduğu kadar çok dağınıklıktan da kurtarmamız, bunu zorlama suretiyle değil de, gönüllerinin arzusu istikametinde, yani teşvik ederek yapmamız lazım. Bu önümüzdeki sene inşallah, özellikle bu birinci derecede kalkınmada öncelikli illerde köy yolları hizmetleri, köy içme suları, köy elektrifikasyonu ve telefon hizmetleri için özel ekipler kuruyoruz, özel bir sistem uygulayacağız. Başarılı olup olmadığımızı inşallah yılın sonunda hep beraber görürsünüz. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

Sayın Başbakandan soru sormak istiyorum. Arz ederim.

Paşa Sarıoğlu Ağrı

BAŞKAN — Buyurunuz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkanım, Sayın Başbakan burada konuşurken özellikle tekellerden üç defa bahsetti ve bundan önce de bahsetmiştir. Şimdi Anayasamızın 167'nci maddesi; Devletin hukukî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleri önlemesini istemektedir. Şimdi Hükümet, Devlet tekellerini kırmak için kartal gibi inmektedir; fakat diğer taraftan bunu herkes biliyor, bir araştırmamda var piyasaların yüzde 85'i tekellerin elindedir.

Benim en çok şikâyetçi olduğum husus da, özellikle yatırım mallarını üreten piyasa maalesef tekellerin elindedir, bunu Başbakan da bilmektedir.

Şimdi tekelleri önlemek için, özellikle bahsettiğim piyasa tekellerini önlemek için ne gibi tedbirler alınması gerekiyor; onu sormak istiyorum?

Eğer bu ithalat ise, şunu da hemen vurgulamak istiyorum, ithal edilen malların üzerine konan vergi ve fonlar bunları rekabet olmaktan çıkarmıştır.

İkincisi; Anayasamızın 172'nci maddesinin bir gereği olarak tüketicinin korunması istenmektedir, ama bugüne kadar burada da konuştuk, maalesef tüketiciciyi korumakla ilgili (sadece muz, peynir meselesi değil efendim) herhangi bir tedbir ve kanunî müeyyide getirilmemiştir. Bu husustaki görüşleri nedir?

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Sarıoğlu. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Sarıoğlu'na sormak istiyorum, bu yatırım mallarından kasdı hangisidir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Mesela trafolar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, biz bütün tekelleri kaldırmaya azmetmiş bir iktidarız, ister devlet olsun, ister özel teşebbüs olsun. Bu konuda hiç kimsenin şüphesi olmasın. Nasıl tekellerle mücadele edilir? Onu da Türkiye'nin şartları içerisinde bir noktaya koymamız lazım.

Burada bütçe müzakereleri sırasında da oldu, benim cevap vermem içerisinde mümkün olmadı; ithal ikamesi, ithalat liberasyonu konusu uzun uzun münakaşa edildi. Kabul etmek lazım ki Türkiye'de yıllardır kurulan sanayi, bir ithal ikamesi esprisine göre kurulmuştur. Şu korku daima vardır: Bu ithal ikamesi esprisine göre kurulan sanayii, dış rekabete açtığımız zaman bu sanayinin mühim bir kısmı dayanamaz. Çünkü hemen şu söz de söyleniyor; bunlar Batının güçlü kuruluşları karşısında rekabet edemezler. Hemen şunu ifade edeyim; bizim son üç, dört senelik tecrübemiz bu düşüncenin doğru olmadığını göstermiştir. Biz özellikle 1984 yılı içerisinde dik başta dikkatli bir tarzda, belki fonları bir parça yüksek koyarak ithalat liberasyonunu dikkatli kullandık. Çünkü şu korku vardı; acaba sanayimizi hakikaten zor duruma düşürür müyüz? Bir.

İki, bunu zor duruma düşürmesek bile ithalatımız anormal derecede yükselir mi? Bu düşünceler altında ithalat liberasyonunu yaparken dikkatli hareket ettiğimizi söyledim. Ama şunu gördük, tatbikatta sene içerisinde birtakım düzenlemeler yaparak bu noktaya geldik. İnanyorum ki ithalat liberasyonunda daha hızlı gitmek mümkündür.

Şimdi tekeller nasıl olur? Bir tek müessese, tek bir mal grubunu üretir, o tekeldir. Ama 10 tane müessese de olur, 10'u da anlaşır, o da tekeldir. Şimdi bunun böyle mevcut olduğunu biliyoruz. Muhtelif anlaşmalar yapıldığını da biliyoruz. Bunlarla ilgili bazı kanunî tedbirler de düşünüyoruz. Yalnız tüketicinin korunması hiçbir şekilde kanun tedbirleriyle olmuyor. Aynen Türk parasının korunması nasıl Türk Parası Koruma Kanunuyla mümkün değilse, bu şekilde de korumak mümkün değildir. Yalnız şu getirilebilir; monopollere mani olmak. Ama orada da dikkat etmemiz lazım. Fevkalade dikkatli olmamız lazım.

BAŞKAN — Sayın Başbakan lütfen kısa olsun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için muhterem milletvekilleri, bizim getireceğimiz tedbirler esas itibariyle ekonomik vecheli tedbirlerdir. Bütün sanayicimiz şunu bilmelidir ki, hiçbir şekilde kendisi emniyette değildir. Dışarıdan rekabet edecek mal, bizim programımıza göre, onu da fazla sarsmadan gelecektir ve bu zaman içinde olacak bir hâdisedir.

İkincisi; bunun dışındaki tekellerle mücadele metotlarını da biz biliyoruz. İcabı halinde, bakınız size açık söylüyorum, icabı halinde sıfır gümrüğe kadar iner bu rekabeti getiririz. Peynirde veya ette yaptığımız bunun tipik misalidir. Belli bir süre bu konuya devam edeceğiz, ta ki bir daha spekülasyon yoluna hiç kimse girmesin. Pamukta da aynı şeyi yaptık, ayçiçeğinde de aynı konuyu getiriyoruz. Memlekette istihsal edildiği halde, bunları ithal yoluyla o tekelleri, o spekülasyonu kırmaya mecburuz.

Söyleyeceğim bu kadar.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, öğleden evvelki çalışma süremiz saat 10.00'dan 13.00'e kadardır. Bütçenin tümü üzerindeki müzakerelerin sona erebilmesi için; sualler cevaplandırılacak, ondan sonra "Son söz milletvekilinindir" esasına göre bir milletvekili arkadaşımıza söz vereceğiz ve oylamayı yapacağız. Bu kadar süre gerekmektedir. Eğer uygun bulunursa bütçenin tümü üzerindeki müzakereleri bitirinceye kadar süreyi uzatalım, yemek arasını ondan sonra verelim. Çünkü görüşme başlamışken bitirilmesinde fayda vardır. Sayın Başbakan da saat yaklaştığı için biraz daha kısa konuşurlar ve böylelikle meseleyi bağlarız.

Bütçenin tümü üzerindeki müzakereler sona erinceye ve maddelere geçilmesi oylanıncaya kadar oturumun devamını oylarımıza arz ediyorum; Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın Başbakan da kabul etti. (*Gülüşmeler*) Soruları okutmaya devam ediyoruz:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Basından öğrendiğimize göre Sayın Başbakan bir gecekondu vatandaşın, "Param yok ki konut fonuna başvurayım" dediği zaman, "Paran yoksa çek kullan" diye cevap vermiş. Parası olmayanın nasıl çek kullanabileceğinin açıklamasını, bir sırrı varsa belirtmesini saygılarımızla arz ederim.

*Ertuğrul Gökğün
Aydın*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hemen şunu söyleyeyim; ben böyle bir laf söylemedim. Basına çok yanlış intikal etmiş. Onu basın mensuplarına da söyledim, "Nereden çıkardınız bunu?" dedim. Ankara üretici pazarlarını geziyorduk, (Sayın Hastürk her zaman davet eder bizi) böyle bir sual de hatırlamıyorum; ama kimseye de çek kullan falan demedim. Tabii muhaliflerimiz var yani orada da muhaliflerimiz oldu, çok taraftarımız da var, onu da gördüm.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, sual cevaplandırılmıştır.

Diğer bir suali okutuyorum:

Sayın Başkan

1. Sayın Başbakanın Doğu ve Güneydoğudan söz ederken, Doğu hayvancılığına ve Et ve Balık Kurumunun depremzedelere, köylü üreticiye ve celeplere olan yaklaşık 2 milyar borcu bulunduğundan,

2. Deprem evlerinin birim maliyet ve ihale edilmiş bedellerinden söz etmemesinin özel bir nedeni var mı? Yoksa, bu konularda da Yüce Meclise bilgi sunarlar mı?

Saygılarımla.

*Ömer Kuşhan
Kars*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konu üzerindeyim. Özellikle Et ve Balık Kurumu ve Doğudaki hayvan üreticileri konusunda fevkalade hassasım. Bu konularla meşgul olan arkadaşlarıma her zaman sorduğum suallerden biri budur; üreticilerin parası gidiyor mu? Tabii sıkıntılı günlerimiz vardır, yani para ödemede bazen sıkıntılı günlerimiz olmuştur; ama bütün bunlara rağmen son günlerde bu konularda çok ilerleme yapılmıştır. Zannediyorum rakam 900 milyon civarına indirildi ve bu yılın sonuna kadar da hepsini öderiz.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Diğer soruyu okutturuyorum:

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, benim sorumun ikinci şıkkı vardı, henüz Sayın Başbakan cevap vermediler efendim.

BAŞKAN — Efendim, zaten bakanlar bütün suallere cevap vermekle yükümlü değillerdir. Bazısına cevap verir bazısına vermezler, bazısına da yazılı verebilir; onun için mutlaka şu suali cevaplandıracaksınız diye bir icbarda bulunamayız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ikinci kısmına da cevap arz edeyim efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başbakan cevap vermek istiyorlar efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan, buyurun. Suali zaten sorulmuştu efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Deprem evleri konusunda efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, evet deprem evleri konusunda idi, anladım efendim.

Bayındırlık Bakanı ile bir konuşayım; biliyorum ki, orada da bir 40-50 kadar ilave olarak yapılması icap eden deprem evi var ve benim bildiğim kadarı ile bunların da yapılması lazım. Yani ilave olarak, son deprem evleri var, o son depremle ilgili olarak.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, sorumu tasrih etmeme müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen. Sual cevaplandırılmıştır.

Sayın Başbakan teşekkür ederiz efendim. Diğer soruyu okutturuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Soru: 1985 yılında çiftçinin ürün bedellerini taksitle mi, peşin mi ödemeyi düşünüyorsunuz? Taban fiyatlarını, arpa ve buğday da ne zaman açıklayacaksınız?

*Münir Sevinç
Eskişehir*

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şimdi ürün bedelleriyle ilgili olarak bizim politikamız şudur: -Tabii para politikasıyla da yakından ilgilidir- Kabul etmek lazım ki, Türkiye’de ürünler, bilhassa desteklemeye konu olan ürünlerin çıkış mevsimi hemen hemen haziran sonu ile ağustos sonu, eylül arasında değişmektedir. Yani dört beş aylık bir döneme bütün ürünün çıkması ve bunun parasının devresi giriyor.

Bu kadar paranın birden piyasaya çıkması para arzı bakımından çok iyi bir operasyon değildir. Biz burada birkaç yol tecrübe ediyoruz.

Bir, bu sene fındıkta tecrübe ettik. Hem fındık müstahsili tefecilerin eline düşmesin diye, daha evvelden avans verme sistemi, yani yıla yaymak. Bir de; mahsul alındıktan sonra da bunu bonolar şeklinde, yani üzerinde belirli bir zamana göre faiz veren bonolar şeklinde tüketiciye bir kısmını peşin, bir kısmını üç aylık, dört aylık bonolar halinde verme şeklini düşündük. Ama hepsini geçtiğimiz sene tatbik edemedik, onu da ifade edeyim. Bazen peşin almak icap etti, iktisadî şartlar itibariyle; bazen de o bölgedeki bazı sıkışmalardan dolayı çiftçi bunu tercih etmedi, bonoyu almadı, onun yerine alacağını beklemeyi tercih etti. Ama benim kanaatim, bono alması daha iyidir, Çünkü bono netice itibariyle Devlet bonosudur, istediği yerde kırdırabilir hatta bazı ödemelerinde rahatlıkla bunu kullanabilir. Zamanla bu usulün yerleşebileceğini zannediyorum; ama bu bir zaman meselesidir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan, sual cevaplandırıldı efendim.

Diğer soruyu okutuyorum:

İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu'nun soruları:

1. Çok az gelirliler devlet memurlarına daha çok katsayı vermek suretiyle en az devlet memuru aylığının 50 bin liradan başlamasının temini ve yine işçi ücretlerinin, net asgarî ücretin 35 bin Türk Lirası olmasının teminini düşünüyorlar mı?

2. Ülkede üreticinin aldığı her ihtiyaç maddesinin fiyatları her geçen gün artarken ve dolar değeri her gün yükselirken, ülkede fiyatlar nasıl aşağı çekilecek ve enflasyon nasıl düşecektir?

BAŞKAN — Sayın Batumlu burada mı efendim? Buradalar.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sualin ikinci kısmına genel konuşmamda cevap verdim, Sayın Batumlu dinlemişler ise, enflasyonu nasıl düşüreceğimizi anlatmıştım.

Şimdi, birinci kısma cevap arz edeceğim; bu talepler hep geliyor. Memur işe girişte 50 bin lira alsın; bunu hepimiz isteriz, ama Devletin imkânları nedir, buna da çok iyi bakmak lazım. Bir de, şunu düşünmek lazım: Türkiye Cumhuriyeti Devletinde işe başlayan memur, bir de; birçoklarımız gibi, senelerini Devlete hizmetle geçirip, belli kademelere gelen insanlar vardır. Her işe giren memur yukarıya doğru yükselmeyi arzu eder. Bu personel rejimimizde belli bir piramidin kurulmasına bağlıdır. Eğer bu piramit, işe ilk girenle en yukarıdaki grup arasında (vaktiyle bizde olduğu gibi) devamlı olarak aşağıya imkân vermek, yukarıya hiçbir imkân vermemek şeklinde meydana getirilirse, piramit yerini bir dikdörtgene terk eder ve maalesef 1980'li yıllarda hep aynı düşünceden dolayı ücret sistemimiz o kadar dejenere olmuş ki, en aşağıdaki işe ilk giren kişiyle 30 senelik memur arasındaki fark 2,5 gibi bir katsayıya gelmiştir. Bu dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir sistemdir. Ne komünist rejimlerde vardır ki oralarda ilk işe girenle en yukarıda olan arasında 13-14 kata varan fark vardır, Batıda bu bu fark 7-8 den aşağı değildir. Çünkü, bunu yaptığımız zaman Devleti idare edecek insanların, yetişmiş insanların kalitelerini düşürüp onları bir nevi, bir an evvel iyisi varsa Devletten dışarıya

gitsin başka yerde vazife alsın diye zorluyorsunuz demektir. Neticede belki ehliyetsiz insanlar o kademelere gelip oturacaklardır.

Onun için bu meseleyi düşünürken sadece alttaki memuru değil; ama bütün memur sistemini bir arada düşünmekte çok daha büyük fayda vardır. Ben şunu ifade ederim, konuşmalarım arasında da söyledim: Memurumuz dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi, daha yüksek ücret almaya layıktır; ama geçtiğimiz yılların yarasını 1977, 1978, 1979, hatta 1980 yıllarının eksikliklerini birden bire telafi etmek de mümkün değildir. Bu yola girdiğiniz zaman tekrar enflasyon ateşini hem de gayet süratli yakarsınız. Ondan sonra da bundan en büyük zararı bu insanlar görür. Burada da dikkatli bir şekilde hareket etmeye mecburuz ve bizim yaptığımız iş bilhassa bu küçük ücretli memurlar için, bu faturalı hayat ve vergi iade sistemini daha yaygın, daha iyi hale getirerek kullanmaktır. Nitekim oranı 50 bin liraya çıkardık. İlk bölüm için kanunun limiti 60 bin liradır. Belki önünüze getirir, ondan sonraki dönemde biraz daha fazla artırır ve bu suretle de aşağıdaki memura bir parça daha fazla vergi iadesi bakımından kolaylık gösteririz. Netice itibariyle de asgarî ücretin bir nevi vergiden muaf tutulması gibi bir noktaya da otomatikman sistem gelmiş olur; ama kolaylığı da şu: Fatura topladığımız için karşılığını bir yerden alabilme imkânını da bize verir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim. Samsun Milletvekili Sayın Hasan Altay'ın sorularını okutuyorum:

1. Tarım, sanayi ve ihracattaki teşvik tedbirlerinin kısılarak memur katsayısının artırılması veya kredi olanakları sağlanması düşünülmüş müdür?

2. Cari harcamalar kısılarak, örneğin; resmî araba alım ve kullanımı katsayısının artırılması düşünülmüş müdür?

3. İhracatın artırıldığı ileri sürülen 1984 yılında beklenen ve geçmiş yıllara oranla gerçekleşmesi gereken işçi dövizlerinde beklenen gelişme olmuş mudur? Bunun hayalî ihracatla ilgisi araştırılmış mıdır?

BAŞKAN — Efendim, galiba 1'inci sualin cevabı verildi.

Siz 2'nci suali cevaplayarak başlayın Sayın Başbakan.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız deniliyor ki, "Hayalî ihracat var, hayalî ihracatın karşılığı işçi dövizlerinden geliyor. İşçi dövizleri azalıyor. Tabii mantık tutuyor. İlk 6 ayda da böyle bir mantık var; ama son 9 ve 10'uncu aya baktığımız zaman işçi dövizlerinde çok iyi bir gelişme var ve işçi dövizleri eksikliğini kapattığı gibi pozitif bile geçti; bir evvelki seneden 100 küsur milyon dolar daha da yukarıda. Onun için bu iddia doğru değildir.

İhracat teşvikleri nedir? Onu da açıklamakta büyük fayda mütalaa ediyorum. İhracatta vergi iadesi sistemi, biz iktidara geldiğimiz, hatta daha evvel 1980 yılından itibaren, hatta daha da evvelki ta geçmiş yıllarda da bu vardır, ama maalesef bu sistem o zaman kâfi derecede ve iyi bir şekilde kullanılmamış veya başka sebeplerden dolayı ihracatta çok ciddi gelişmeler olmamıştır. 1980 tarihinden bu yana tablonun da gösterdiği gibi, sanayi mallarına doğru çok ciddi bir kayış meydana getirilmiştir.

Yüksek vergi iadeleri var: 1980 yılından 1983 yılı sonuna gelinceye kadar vergi iadelerinin yüzde 30'a hatta yüzde 30'un da üzerine yükseldiği haller vardır. Biz iktidara geldiğimiz zaman bu vergi iadelerini indirmeye başladık. Bütün vergi iadeleri ilk önce nisan başında yüzde 80'e, eylül başında da yüzde 55'e indi. Bugün ise vergi iadelerinin ortalaması her şey dâhil yüzde 11 civarındadır. Bu da yüksek bir vergi iadesi değildir; dünya standartlarına baktığınız zaman hiçbir şekilde yüksek bir vergi iadesi sayılmaz. Hatta hatta şu endişeye de kapılıyorum, acaba çok mu aşağıya indirdik? Çünkü bir müşterek pazarın buraya, muayyen mallar satarken yaptığı sübvansiyonlar var, bizimkilerden çok daha yukarıda.

Onun için bu konularda söylenildiği gibi büyük paralar şuraya gidiyor, buraya gidiyor gibi lafların hiçbirisi doğru değildir. Hepsi de, neticede yıllar evvel kurulan bu sistemin bünyesi içerisindedir. Herhangi bir yanlışlık olmasın, anormal iadeler yapılmasın diye, biz sistemdeki iadeleri aşağıya çektik. İşte demin de söylediğim gibi bunun vasatı yüzde 11 civarına gelmiştir ki, fevkalade makul bir iade nispetidir.

Bugün şunu da yaptık; ilk yıllarda, yani 1980-1981 yıllarında bu faizler sübvansiyonlu olarak Merkez Bankasından yıllık yüzde 12'ye kadar düşük veriliyordu. Bugün ise ihracat için faiz nispeti yüzde 45 olup, hatta Merkez Bankası artık kredi de vermemektedir. Bu, banka sisteminden alınmakta ve daha yüksek faizli olmaktadır. Sadece faiz denkleştirme fonundan bir 7 puan, yüzde 7 sübvansiyon veriliyor, o kadar. O bile önümüzdeki dönem kaldırılacak ve onun yerine başka bir sistem getirilecektir.

Huzurunuzda ifade ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, daha 8 sorumuz var, ondan sonra bir arkadaşta söz vereceğim, sonra da oylamalara geçeceğiz; salonun boşalmasından korkuyorum. Cevaplar kısa verilirse memnun olurum.

Kayseri Milletvekili Sayın Muzaffer Yıldırım, çok kısa olarak sorunuzu sormak için buyurunuz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Muz, geçtiğimiz yıl Türkiye'ye yurt dışından, dış ticaret rejiminin bir açığından istifade ederek girmiştir, tüketici düşünülerek getirilmemiştir. Hükümetin de haberi yokken aniden çıkagelmiştir ve o sırada da muzun dünya piyasası fiyatları 1 mark iken, vatandaşa pahalı satılarak ithalatçıya büyük kârlar sağlamıştır.

Dış ticaret rejimimize göre ithali müsaadeye tabi mallar dışarı ihracat yapanları yüzde 25...

BAŞKAN — İzaha lüzum yok, lütfen sualinizi sorun efendim.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Dış ticaret rejimindeki bu açıklık düzeltilmiş midir, düzeltilmemiş midir? Sorum bu efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Genel konuşmam arasında bu soruya cevap verdim ve dedim ki, "Gereğinde muz ithal edilecektir."

BAŞKAN — Cevap verilmiştir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yalnız o sırada çok pahalı satılmıştır Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, onu ucuz da satarız, merak etmeyiniz. Zaten gelen muzun hepsi topu topu iki TIR'dı.

BAŞKAN — Amasya Milletvekili Sayın Arsan Savaş Arpacıoğlu'nun sorusunu okutuyorum:

İlaç hammaddelerinin dış ülkelerden ithalinin Devlet eliyle yapılabilmesi mümkün iken, birkaç firmanın tekelinde tutulması fiyatların artışına neden olduğu aşikâr olarak göz önüne çıkıyor. Bu konunun açıklığı ile ilaç endüstrisinin bugünkü atıl durumdan kurtarılması için araştırma ve yatırım paylarının bugünkü ölçülerde çok düşük payda kalması da spekülasyonlara neden oluyor. Katma Değer Vergisinden tedavi metayı olan ilacın hariç tutulması gerekmez mi?

BAŞKAN — Sayın Arpacıoğlu buradalar mı?

ARSAN SAVAŞ ARPACIOĞLU (Amasya) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii bu mümkün değil. Kanun çıkmıştır, son kısmını söylüyorum. Zannediyorum Yüce Meclis sadece zarurî gıda maddeleri için bize bu yetkiyi vermiştir. İlaç gıda maddesi olmadığına göre, Katma Değer Vergisi dışında tutulması mümkün değildir. Ama bir kanun teklifi getirirsiniz, düşünürüz, o ayrı. Fakat istisna yapılmasının da aleyhindeyim.

İkincisi, Devletin dışarıdan hammadde ithal etmesinin biz karşısındayız. Sonunda bu işin altından Çapanoğlu çıkar. Devleti bu işe hiç karıştırmayın.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Şimdi Tekirdağ Milletvekili Sayın Salih Alcan'ın sorularını okutuyorum:

1. Bakanlıklarda Millî Selamet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi gruplarının işbaşına gelip komplastıkları halk tarafından söylenmektedir. Sizler bu konuda ne düşünüyorsunuz?

2. Rüşvetin önlenmesi için ne gibi tedbirler düşünüyorsunuz?

3. Dış ülkelerdeki işçi kardeşlerimize Hükümet olarak dönüşlerinde sağlayacağınız öncülük ve desteğiniz nelerdir?

BAŞKAN — Sayın Salih Alcan, buradalar mı?

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Burada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunlar kısa kısa sualler değil, aksine çok uzun...

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu sorular gerekli bakanlıkların bütçelerinde müzakere konusu olacaktır. Arkadaşlarımdan istirham ediyorum, sorular şu anda üzerinde konuştuğumuz bütçe üzerinde olmalı. Bunlar zamanı geldikçe sorulması gereken sorular.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum diğer konuları ilgili bakan arkadaşlarım cevaplandıracaklar ileride. Mesela işçilerimizle ilgili soru gibi. Bir soru daha vardı... *(HP sıralarından "kadrolaşma" sesleri)* Doğru değil onlar, ona cevap vermeyiz, öyle bir şey de yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Rüşvet konusu hakkında sorum vardı Sayın Başbakan, tedbirler hakkında...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, rüşvet konusu ile ilgili olarak; haksız kazanç, karaborsa ile en ciddî mücadeleyi yapan bir iktidarız. Rüşvetin temelinde yatan önemli sorunlardan bir tanesi, bürokrasidir. Yani bürokratik formaliteler fazla olduğu müddetçe orada mutlaka bir rüşvet hikâyesi vardır; sebeplerden bir tanesi olarak. Biz bunu kaldırıyoruz. Bir kısmı bu yolla önlenabilir. Ama yalnızca bunu kaldırmak kâfi değildir. Tabii iyi insan yetiştirmek esas, ki o apayrı bir konu.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Şimdi Ordu Milletvekili Sayın Hüseyin Avni Sağesen'in sorularını okutuyorum:

Sayın Başbakanımız, "findıktan borç kalmamıştır" şeklinde beyanda bulunmuştur. Halbuki Cuma günü bize verilen bilgilere göre, findık üreticisinin halen 900 milyon lira alacağı olduğu söylenmektedir. Bu borç nereden kaynaklanmaktadır?

Öte yandan findığa uygulanmakta olan 1.000 dolar/tonluk "Fon" adı altındaki verginin findık üreticisine reva görülmesinin gerekçesi nedir ve ne zaman kaldırılacak veya makul seviyeye indirilecektir?

Dünya piyasalarında bugün findık, 260-270 dolar/kentale yükselmiştir. Findığı elinden çıkarmış olan üreticiye bu fiyat farkını yansıtmayı düşünüyor musunuz?

Fiskobirlik'in bu yılki alımı 65 bin tonda kalmıştır. Sizce bunun gerekçesi nedir?

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Avni Sağesen buradalar mı?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Burada.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında bu sene findığa uyguladığımız politika tam yerine oluşmuştur. Daha evvelki yıllardaki birtakım yanlışlıklar düzeltilmiş ve bu sene sistem yerine oturmuştur.

Şimdi bakınız, findık konusunda söylenecek çok şey var. Karadeniz'in geniş bir sahasında dünyanın findık üretiminin yüzde 75'ini biz üretiyoruz.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Yüzde 78 efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 78-80; yani bu gidişle yüzde 85'e kadar da çıkabilecek.

BAŞKAN — Lütfen efendim, daha iyi bilenler var. *(Gülüşmeler)*

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için bu konuda dikkatli olmak mecburiyetindeyiz. Findıktan tabii fon alıyoruz; yalnızca findıktan değil, pamuktan, üzümünden, incirden, tütünden de alıyoruz. Yani bu klasik mallardan alıyoruz. Sebebi, istikrar programı icabı gübreye de büyük sübvansiyon yapıyoruz. Bütün bunlardan aldığımız fonlar, gübreye yapılan sübvansiyonu karşılamıyor. Birinci sebebi bu.

İkincisi, memleket içindeki fiyatları dolayısıyla fındık ekiminin anormal bir şekilde gelişip, büyük problem haline gelmemesine de dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Bu sebeplerle bu fonlar alınıyor ve bir müddet daha alınmaya devam edilecektir.

Şu anda fındık borcu ödendi, yani öyle bir şey yok, bir yanlışlık olmuş.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.

Sayın Abdurrezak Ceylan? Buradalar.

Siirt Milletvekili Mehmet Abdurrezak Ceylan'ın sorularım okutuyorum:

Sayın Başbakan, "Kalkınmada öncelikli yörelerde sulama ile ilgili ne kadar proje varsa programa alınmıştır" dediler. Projesi 1984'den beri biten Batman Ovasını sulayacak Batman sulama regülatörü 1985 yatırım programına alınacak mıdır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu soruya ilgili bakan arkadaşımız yeri geldiğinde cevap verir.

Yalnız şunu söylemek istiyorum. Proje Planlamaya teklif edilmiş bir proje ise muhakkak alınmıştır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Planlamaya teklif edilmiş; fakat programa alınmamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1985 yılında programa alınması teklif edilmişse muhakkak alınmıştır, alınmamışsa eğer sözle alınırsa, ben size burada söylüyorum alırsız.

BAŞKAN — Şimdi alınacak, tamam. Sayın Coşkun Bayram? Buradalar. Sorusunu okutuyorum:

Adana Milletvekili Sayın Coşkun Bayram'ın soruları:

Bu yıl uygulanan taban fiyatı politikası nedeniyle Çukurova'da pamuk ürününün çok büyük bir kısmı spekülâtorlerin eline geçti, Çukobirlik hemen hemen hiç mal alamadı. Bünyesinde binlerce işçi ve memuru barındıran Çukobirlik atıl kapasite ile çalışmasını önleyecek kütlü pamuk mahsulünü nereden temin etmeyi düşünüyorsunuz? Bunun ötesinde atıl kapasite ile çalışmasına razı olacak mısınız?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz evvel konuşmalarım arasında zaten bahsettim. Şimdi, kısa olarak arz edeyim.

Biz, dünya fiyatlarını biliyoruz. Pamuğun taban fiyatını ve fonunu tespit ettikten sonra ilan ettik. Bundan sonra bazı spekülâtorler buna inanmadılar ve bir kısım pamuğu aldılar, bir kısmını da biraz hali vakti iyi olan çiftçiler ne olur ne olmaz pamuk fiyatları daha sonra artar diye elinde sakladı ne Çukobirlik'e getirdi, ne de tüccara sattı, onu da biliyoruz. Şimdi spekülasyon maksadıyla pamuk alanlar sıkıştı, kapımıza geldiler; "Şu 35 sent olan primi 15 sente indir" diye istediler. Yok, hayır öyle şey yok, spekülasyon yapmanın hesabını verirler, bu mümkün değildir.

Çukobirlik şimdi pamuk alımına başladı. Çiftçinin elinde sakladığı o pamuklar Çukobirlik'e gelecek, hiç merak etmeyin. Eğer icap ederse, bunda dayanabilmemiz için, Çukobirlik dışarıdan pamuk ithal eder. Onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan. Sayın Sağlar? Buradalar. Soruyu okutuyorum:

İçel Milletvekili Sayın Durmuş Fikri Sağlar'ın soruları:

1. Kapıkule olayları araştırmaları sırasında zamanın Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Vural Arıkan, daha önce de defalarca beyan ettiği gibi, Devlet yönetiminde karşılaştığı egemen güçlerden bahsetti, Sayın Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ise; "karanlık güçler" diyerek bazı güçlerin varlığını teyit etti. Egemenlik kayıtsız şartsız milletin olduğuna göre ve Hükümetiniz de bu tek yüce gücün temsilcileri arasından çıktığına göre, Devlet yönetiminde milletin egemenliğinden başka bir güç olamaz. Oysa Sayın bakanlarınızın bu beyanları son derece anlamlı ve düşündürücüdür. Egemen güçler kimlerdir? Zati âliniz var olduğu iddia edilen bu güçlerle mücadele edebilecek misiniz?

2. Seçmen yaşının 18'e indirilmesinde son günlerde ilk günlere uymayan beyanlarda bulunmaktasınız. Acaba bu düşünce farklılığının egemen güçler kavramı ile bir bağlantısı var mıdır? *(ANAP sıralarından "Bütçe ile alakası yok" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, mutlaka cevap verilme mecburiyeti yok.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu sorunun cevabı daha evvel verildi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

18 yaş meselesinin egemen güçlerle falan bir alakası yok. Egemen güç yoktur zaten.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Tanımıyor musunuz, bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç yok, millî hâkimiyet var. Öyle bir güç tanımıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Ama, karanlık insanlar vardır, onu söyleyelim, mafya vardır, şu vardır bu vardır, onlarla da mücadele ediyoruz, egemen güç değildir.

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Bunlara egemen güç demiyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Egemen güç değildir.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Adana Milletvekili Nuri Korkmaz'ın soruları vardır.

Sayın Korkmaz buradalar mı? Buradalar. Sorularını okutuyorum:

1. Piyasadaki para miktarı nedir? Teknik sorumluluğu üstlendiğiniz 1979'dan 1983 yılına kadar geçen dönemde artış nedir? Haziran-Temmuz 1984 döneminde ne kadar para basılmıştır?

2. İhracat yapan sermaye şirketlerine sübvansiyon yapılmış mıdır? Bir yıllık miktarı nedir?

3. Türkiye fert başına düşen gelir bakımından ne durumdadır? Bu gelişme hızlarıyla fert başına gelir arasındaki çelişki nereden kaynaklanmaktadır?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk soru “Piyasadaki para miktarı nedir?” şeklindeydi. Söyleyeyim; 1980 yılında, Temmuz rakamını hatırlıyorum -hatırladığım rakamları söyleyeceğim- Merkez Bankasının emisyonu 210 milyardı, belki 5-10 milyar farkımız olabilir. Şu anda 930-940 milyar olması lazım. Tabii, emisyon ekonominin ihtiyacına göre, o ekonominin gelişmesine göre, bir de enflasyonun varlığına göre muayyen bir konum alıyor.

Sualinizin ikinci kısmı, Büyük ihracat şirketlerine verilen sübvansiyon şeklinde. Böyle bir sübvansiyon yok. Bizim söylediğimiz; ihracata verilen bir iade var, normal bir vergi iadesi var. Diyelim ki, bu yüzde 6’dır. 7’dir, 8’dir, bir de bunun üzerine yüzde 5,5 civarında -şimdi 5,5’a indi-, yapılan ihracatın miktarına göre değişen bir ilave iade var. 2 milyon dolarlık ihracatta zannediyorum yüzde 2 ile başlar -bunun detayını Teşvik Dairesinden alabilirsiniz- ve 30 milyon doları geçtiği zaman, herhangi bir ihracatçı bu yüzde 5,5’a kadar yükselen; ama kademeli olarak verilen ilave iadeyi alır. Bu söylediğimiz rakam da, ta 1980’den beri tatbik edilmektedir.

Büyük ihracat şirketi tabir ettiğimiz -yani bir nevi ticaret şirketleridir bunlar; hem ithalat hem ihracat yaparlar- şirketlerin sanayi şirketlerinden aldığı, pazarladıkları mallar üzerinden tabiatıyla her vergi iadesinde olduğu gibi onlara da vergi iadesi yapılır. Yalnız sistem şöyle çalışır; bu şirketler sanayi şirketlerinden karşılıklı pazarlıkla malı alırlar, bu pazarlığın içerisinde tabiatıyla ne kadar vergi iadesi alacağı hesabı vardır. Onun için netice itibarıyla ihracatın teşvikinde kullanılan bu rakam, döner dolaşır o sanayi şirketine gider. Yoksa havadan ihracat şirketi yüzde 5 veya 10 gibi vergi iadesi alamaz. Bu mümkün değildir, öyle olsa bütün o sanayici, kendi malını kendi ihraç eder, fark etmez.

Onun için bu hesapları yanlış anlamamak lazım, hesabın şekli de böyledir. Arzu ederseniz bir gün bu teknik konuyu arkadaşlar size anlatırlar.

Şimdi millî gelir konusuna geleceğim; millî gelir fert başına Türkiye’de 1981’den beri yükselmektedir. Halihazırda cari fiyatlarla 1984 yılında 368 bin lira. Eğer dolar üzerinden hesap edersek, -doların ortalama değeri, yani yılbaşından itibaren alıp yıl ortalaması yaparsak, bu da 368 lira ise- bin dolar demektir. Tabii dolarla hesap yaptığımız zaman bazı yanlışlıklar da yaparsınız, birçok arkadaşlarımız bu yanlışlığı yapıyor. Neden olduğunu da söyleyeyim; 1980 yılında dolar ve mark münasebeti -bu program ilk yapıldığı zaman- 1,70 mark, 1 dolara eşitti. Şimdi ise, bu oran değişmiş 3,1, 3,03 veya 3,09 mark, 1 dolar olmuştur, yani eğer mukayese ederseniz, mark o tarihten bu tarihe kadar dolara göre kaba hesapla yüzde 85 civarında bir nevi değer kaybetmiştir.

Türk parası marktan daha kuvvetli değildir. Eğer doların o günkü değerine göre hesap etmiş olursak, o günkü kur nispetine göre mukayese edersek bu rakamlar çok daha yukarıdadır, çünkü Türkiye’nin millî geliri artıyor, artmıyor değil, her sene artıyor. 1981’de toplam olarak yüzde 4,5 artmış. Tabii yüzde 2’lik nüfus artışını düşünürseniz fert başına yüzde 2,5 gibi bir artış var. Ondan sonra gene yüzde 4 küsur artış var ve bu sene de yüzde 5,7 artış var. Bu artışlardan nüfus artışını düşerseniz devamlı olarak artış vardır, ama doların değeriyle mukayese etmemek lazım. Sabit marka göre mukayese edelim, göreceksiniz ki, Türkiye’nin millî geliri mark hesabı üzerinden çok daha yukarıya

gitmiş olur. Onun için mühim olan hesaplar, Türk Lirasının sabit değeri üzerinden olan hesaplardır; doğrusu da odur. Teşekkür ederim. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan, sualler bitmiştir efendim, çok teşekkür ederiz, sağ olunuz.²⁹

²⁹ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 17, Cilt 9, Birleşim 37, Sayfa 133-162

21 Aralık 1984 Cuma 1985 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümet adına söz almamın sebebi, iki konuya açıklık getirmek içindir.

Konuşmacı arkadaşlarımdan bir tanesi, konuşması sırasında bizim kanunları aceleye getirdiğimiz misaline biraz talihsiz bir örnek verdi. O da, Mahallî İdareler Seçimleriyle ilgili Kanundur.

Hepiniz çok iyi bileceksiniz, bu Kanun Meclisimizden geçerken, aynen 6 Kasım 1983 genel seçimlerinde uygulanan esas kabul edildi. O esas da şuydu: Listeler tam olmak kaydıyla herhangi bir seçim bölgesinden; ancak tam olduğu takdirde o partinin o bölgede seçime girme kaydı vardı. Bu, 6 Kasım 1983 genel seçimlerinde bütün partilerimizin uyduğu bir kaidedir. Nitekim, Mahallî idare Seçimleri Kanunu da bu esaslar dahilinde çıkarıldı. Yoksa, aceleye gelmiş bir hadise değil.

Sonra niye değiştirdik? Hepiniz çok iyi hatırlayacaksınız, yine muhalefete mensup milletvekilleri, şurada oturduğum yerde bana ve arkadaşlarıma geldiler ve “Eğer bu madde bu şekilde kalırsa biz birçok yerde seçime giremeyecek durumdayız, bize yardımcı olunuz” dediler. Biz de bu yardımı yapmayı doğru gördük ve yine zannediyorum üç parti grubunun müşterek imzasıyla bu Kanun burada o değişikliğe bir gecede uğramıştır.

Onun için, bu konunun buraya bir misal olarak getirilmesinin doğru olmadığını özellikle ifade etmek istiyorum. Acele ettiğimiz konular vardır; ama hep milletin hayrına olan işlerde acele etmekteyiz.

Muhterem Milletvekilleri, önemli olan diğer bir konu da, bugün gerek Millet Meclisimizde, gerekse basınla ilgili bir toplantıda ve gene muhtelif vesilelerle hasmımızda yer alan TRT konusudur. Bu konuda da bazı açıklamalar yapma durumundayım. Şimdi evveleminde TRT Kanunu bizim zamanımızda hazırlanmış bir kanun değildir. TRT Kanunu bizden evvelki dönemde hazırlanmış bir kanundur. Bunu söylerken, kanunun yanlış veya doğru olduğunu iddia etmiyoruz. Bu memlekette 12 Eylül ortamına geldikten sonra, Millî Güvenlik Konseyi yönetimi, başta Anayasa olmak üzere bazı kanunlara çok önem vermiş; Türkiye'nin bir daha 12 Eylül öncesine dönmemesi için bu kanunlarda gerekli düzenlemeleri o espri altında yapmıştır. Nedir bu kanunlar? Bir tanesi YÖK Kanunu. Bu Kanuna birtakım itirazlar oluyor; ama önemli kanunlardan biri. Diğer hangisi? Sendikalarla ilgili kanunlar, cemiyetlerle ilgili kanunlar; onları yasaklayan veya nizama sokan kanunlar. Yine bu kanunlardan bir tanesi de Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuyla ilgili kanundur.

Şimdi, siyasî iktidarların bu kuruma gerekli şekilde; yani ters bir şekilde müdahale etmemeleri için, TRT Kanunu hazırlanırken bakınız yayın esaslarını tespit eden bir Yüksek Kurul kurulmuş. Yani TRT'yi esas idare eden bir kurul kurulmuş. Bu kurul nasıl meydana getiriliyor? Türkiye Radyo-Televizyon Yüksek Kurulu üyelerini ve nasıl seçtiklerini anlatayım:

“Yurt içinde yapılacak radyo ve televizyon yayınları için millî siyasete uygun ilkeleri tespit etmek, bu Kanunda belirtilen görev ve esasların uygulanmasının gözetim,

denetim ve değerlendirilmesini yapmak maksadıyla Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu Kurulmuştur.” Kanunun maddesi bu.

“Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu; yaş haddi hariç, Devlet memuru olma şartlarını muhafaza eden ve yükseköğrenim mezunu olan aşağıdaki oniki üyeden meydana gelir:

a) Cumhurbaşkanınca doğrudan atanacak üç üye,

b) Bakanlar Kurulunca birisi basın mensubu olmak üzere eğitim ve iktisat alanlarında veya hizmetlerinde temayüz etmiş kişiler arasından atanacak üç üye,

c) Millî Güvenlik Kurulunca seçilecek ve Bakanlar Kurulunca atanacak bir üye,

d) Yükseköğretim Kurulunca elektronik ve hukuk bilimleri alanlarında temayüz etmiş kişiler arasından gösterilecek dört aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilecek iki üye,

e) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunca kültür ve sanat dallarında temayüz etmiş kişiler arasından gösterilecek altı aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilecek üç üye.”

Şimdi bu hesaba göre 12 tane üyenin ancak 3 tanesini Bakanlar Kurulu seçmektedir. Bakanlar Kurulunun imzaladığı kararnamelerde Sayın Cumhurbaşkanının da imzası olduğunu unutmayalım.

Yönetim Kurulunun tertip tarzı:

“Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Yönetim Kurulu İçin oniki, (Bunu kurul gösteriyor) Genel Müdürü için üç aday tespit ederek Bakanlar Kuruluna sunmak.” Yani genel müdür için 3 adayı tespit etmek bizim elimizde değildir. Söylediğim bu Yüksek Kurul 3 tane adayı getiriyor. Bakanlar Kurulu bu 3 aday arasından seçiyor Genel Müdürü. Yönetim Kurulu da, aynı şekilde 12 aday arasından seçilmektedir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakale) — Aşırı sürat yapıyorsa suç şoförde mi, sürücüde mi Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, lütfen müdahale etmeyelim; hatibi dinlemek durumundayız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Simdi müsaadenizle meşhur 19’uncu maddeyi de bir okuyalım:

“MADDE 19. — Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yayın esaslarına uymak, cevap hakkı doğuracak nitelikte olmamak ve siyasî çıkar amacı taşımamak kaydıyla, mevzuat veya idarî kararlarla yürürlüğe konan ve halkın katılımı ile başarıya ulaşabilecek Hükümet uygulamalarının; gerekçelerinin, yararlarının, vecibelerinin, usul ve esaslarının kamuoyuna benimsetilmesini amaçlayan tanıtıcı radyo ve televizyon programları, Hükümet tarafından Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu dışında hazırlanır ve Kurum tarafından haber bültenleri dışında yayınlanır ve bu yayının Hükümet uygulamasının tanıtılması olduğu yayın sırasında belirtilir. Bu yayınların yayın süreleri ayda otuz dakikayı geçemez. Hükümet bu süreyi bir defada veya bir aydaki toplamı otuz dakikayı aşmamak üzere birkaç defada kullanabilir. Kullanılmayan süreler müteakip ay sürelerine eklenemez.”

“Hükümet ve siyasî parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması” konusundaki 20’nci maddeyi biraz sonra okuyacağım.

Şimdi efendim, bizim yaptığımız bu 19'uncu maddeye aynen uymaktadır; bu maddeye aynen uyuyoruz. Hiçbir şekilde buradan parti propagandası yapılmamıştır. Eğer o manada bir mesele olmuş olsaydı; aynı kanunun bu maddesindeki "Cevap hakkı doğuracak nitelikte olmamak" hükmüne göre mahkemeye gidilmiştir, mahkeme o kararı; yani istenilen kararı vermemiştir. Tekrar mahkemeye gidilmesini tavsiye ederim. Bizim, bu radyoyu ve televizyonu eski günleri hatırlatacak şekle sokmamız zaten mümkün değildir; anlattığım esaslardan dolayı mümkün değildir. Türkiye Radyo-Televizyon Yüksek Kurulunu biz seçmiyoruz.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O maddeyi değiştirdim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunun herhalde faydasını düşünmüşler ki koymuşlardır. Siz de iktidara geldiğiniz zaman bu gibi konulardan faydalanırsınız. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, "Hükümet ve siyasî parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması" maddesi ki belki üzerinde durulması icap eden madde budur.

"MADDE 20. — Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımak kaydıyla; Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşınması şartına bağlıdır."

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Tamamen sübjektif.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika.

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, (Ben Kanunun maddesini okuyorum) Hükümet veya bir siyasî parti açıklama ve faaliyetlerini yayınladıktan sonra bunu dengelemek maksadıyla hemen ardından veya aynı bülten içerisinde karşı görüşleri almak için çaba harcamak ve yayınlamak zorunda değildir."

Bu da kanunun maddesi.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — En güzel maddesi bu Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili yayınlar:

MADDE 21. — Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul çalışmalarını radyodan dengeli ve tarafsız bir biçimde özetleyen yayın yapar." "Radyo" diyor.

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul toplantılarından (açılış, andiçme töreni gibi) canlı yayınlar yapabilir. Kurum, bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü sınırlamalarına tabidir."

Şimdi bu üç madde, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun durumunu açık bir surette ortaya koyuyor.

Sayın milletvekilleri, bizim Hükümet olarak yapabileceğimiz tek şey, Kurumun bu Kanuna uymasındır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Böyle mi gidecek? Ondan sonra da demokrasiden bahsediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kurumun bu Kanuna uymasındır.

Şimdi bu Kanun niye konulmuştur? Türkiye’de niçin daha evvel; yani bizden evvelki yönetim niçin bu Kanunu böyle koymuştur? Onu da ayrıca öğrenmek lazım. Ben tahmin ediyorum ki, bu kanunlar çıktığı zaman bu kanunları koyanlar; aynen YÖK Kanununda olduğu gibi, Sendikalar Kanununda olduğu gibi, Türkiye’yi bir müddet daha anarşi ortamına süratle götürmemek dileğiyle koymuşlardır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Muhalefetin sesi anarşi değildir Sayın Başbakan. *(HP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhalefetin sesi değil. *(HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar, ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakın bir dakika, bir dakika... *(ANAP sıralarından alkışlar, HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar)*

Efendim bir dakika... *(HP sıralarından gürültüler, sıra kapaklarına vurmalar, ANAP sıralarından alkışlar)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Seçimle gelmiş bir muhalefet var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Madde 20’yi bir kere daha okuyayım. *(HP sıralarından gürültüler)*

“Bu Kanunda belirtilen yayın esaslarına uymak ve diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla...” *(HP ve ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasî partilerin açıklama ve faaliyetlerinin yayınlanması, bunların haber değeri ve niteliği taşınması şartına bağlıdır. Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu, Hükümet veya bir siyasî parti açıklama faaliyetlerini yayınladıktan sonra...”

Şimdi demek ki, bu Mecliste grubu olan siyasî partilerin diğer siyasî partilere cevap hakkı doğuracak bir unsur taşımamak kaydıyla yaptıkları yayınların, yaptıkları toplantıların (Hükümeti tenkit edersiniz. O, bir siyasî partiye cevap hakkı doğuracak bir hadise değildir ama kalkıp da Anavatan Partisi şöyle yapıyor veyahut da (A) partisi böyle yapıyor dediğiniz zaman, o bir siyasî cevap hakkı doğurur) TRT Kurumundan, eğer haber niteliği varsa yayınlanması mümkündür, diyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Haber niteliğini kim tayin ediyor, haber değerini kim takdir ediyor? Ondan şikâyetimiz var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onu bizim tayin etmemiz mümkün değildir. Size açık ve samimî olarak söylüyorum, diyorum ki; TRT Kurumunun yönetimini biz tayin etmedik. Kanun da bize bu tayin yetkisini vermemiştir. Yalnız, bu maddenin sizler için tatbik edilmesini biz takip ederiz.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Kanundan şikâyetçi değil misiniz? Memnunsanız devam edin.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O zaman beraber değiştirelim Sayın Başbakan. Bizi de meşru olarak millet seçmiştir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neyi değiştireceğiz?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gerekçe yarattınız. Madem bizi meşru olarak millet seçmiştir, siz de kabul ediyorsunuz; o zaman o maddeyi değiştirelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu maddeye göre sizin şeylerin de yayınlanması lazım; söylemek istediğim budur.

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Demokratik mekanizmayı işletmek lazım, Ne zaman işleyecek? *(ANAP ve HP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen, lütfen, efendim.

Sayın Başbakan, lütfen devam ediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, açık ve samimî söylüyorum; biz hiçbir şekilde şu radyo ve televizyondan kendi partimizin en ufak bir propagandasını yapmamışızdır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Vicdanen kani misiniz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet.

Yalnız, "İcraatın İçinden" programına devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Ama, dikkat ediniz, size değin ufak sataşma yoktur.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — İcraatın dışından da devam edin lütfen.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — İcraat yapıyoruz, tabii devam edecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlara başkaları devam etsin.

Onun için çok rica ediyorum; biz şunu şöyle yapmıyoruz, bunu böyle yapmıyoruz, TRT bizim borazanımızdır.. Katiyen değildir. Böyle bir fikirde de katiyen değiliz, Hatta mümkün olsa, haber niteliğine ben karar vermiş olsam, sizleri benden daha fazla bu televizyonda göstermeyi tercih ederim; fazla göstermekten de korkmam. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

(Milletvekillerinin bütçe üzerindeki konuşmalarının devamından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yapılan açık oylama sonuçlarını arz ediyorum:

1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oy sayısı 375, kabul 206, ret 163, çekimser 6. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu sonuca göre tasarı Meclisimizce kabul edilmiş, kanunlaşmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Katma Bütçeli İdareler 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı oylaması sonuçlarını arz ediyorum:

Kullanılan oy sayısı 376; kabul 205, ret 164, çekimser 6, geçersiz 1.

Bu sonuca göre, tasarı Meclisimizce kabul edilmiş, kanunlaşmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yüce Heyetinizin oylarıyla kabul buyrulan bütçe kanunu tasarılarının memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, 1985 yılının ülkemize daha büyük başarılarla ulaştırmasını temenni ediyorum. *(Alkışlar)*

Sayın Başbakan, buyurun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1985 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve katma bütçeli idarelerle ilgili kanun tasarıları bugün burada yüce heyetiniz tarafından kabul edildi. Bunların 1985 yılının, yani önümüzdeki yılın hayatında önemli bir yer işgal edeceği kanaatindeyim.

Bu bütçe tasarıları kanunlaştığına göre ki gerek bizim iktidarımızın, gerekse yüce Meclisin ilk bütçesidir. Bu bakımdan, 1985 yılında milletimize, memleketimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonumuz uzun saatler, uzun günler devamlı bir şekilde, gerek iktidara mensup, gerek muhalefete mensup milletvekillerinin çalışmalarıyla bu tasarıları yüce Meclisin önüne getirdi. Hakikaten başarılı bir iş yapmıştır, kendilerini huzurunuzda bu vesileyle bir kere daha tebrik ediyorum ve teşekkür ediyorum. Büyük Meclisimiz de aynı şekilde günlerdir, bu bakanlık bütçeleri, katma bütçeler üzerinde enine boyuna görüşmeler yaptı, tenkitler yaptı, temennilerde bulundu ve netice itibariyle bugünkü noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Şurası muhakkaktır; iktidar sadece burada kendi dediğini yapmaz. Siz, muhtelif partilere mensup olan üyelerimizin veya bağımsız üyelerimizin buradaki tenkit ve temennilerinden muhakkak istifade ederiz. Söylemesek dahi; yeri gelince söyleriz, yeri gelince söylemeden bundan istifade ederiz. Çünkü, doğru olan şeyi yapmak şiarımızdır. Gayet tabii, kendi programımız istikametinde de çalışma yapmakla mükellefiz.

Ümit ediyorum ki, 1985 yılı memleketimizin, milletimizin bize verdiği bu dar imkânlarla büyük talep karşısında en iyi bir şekilde ayarlanarak ve son kuruşuna kadar faydalı bir şekilde kullanılarak, 1985 yılı sonunda yine bir başka bütçe için geldiğimizde, bunun hesabını da huzurunuzda açık kalplilikle verme imkânını yüce Allah bize nasip etsin. *(Alkışlar)*

Değerli üyeler, ben de Sayın Başkanımızın temennisine uyarak, şu önümüzdeki 1985 yılının, memleketimiz ve milletimiz için daha bolluk, bereketli ve hayırlı bir yıl olmasını temenni ediyor, bütçenin tekrar, milletimize, memleketimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, Sağ olunuz.³⁰ *(Alkışlar)*

³⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 12, Birleşim 49, Sayfa 40-43, 52-53*

23 Ocak 1985 Çarşamba Başbakan Turgut Özal'ın, İran Başbakanı Hüseyin Müsavi'nin Türkiye Seyahati Hakkında Gündem Dışı Açıklaması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, İran Başbakanı Sayın Hüseyin Müsavi'nin Türkiye seyahati ile ilgili olarak Sayın Başbakan gündem dışı söz istemişlerdir. Kendilerini kürsüye davet ediyorum.

Buyurunuz Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizlere, dost ve kardeş İran'ın Başbakanı Sayın Hüseyin Müsavi'nin 20 Ocak 1985'te ülkemize yaptığı resmî ziyaret ve bu ziyaretin verimli sonuçları hakkında bilgi vermek istiyorum.

Bilindiği gibi, İran İslam Cumhuriyeti ile karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan dostane ilişkilerimiz, memnuniyet verici bir şekilde gelişmektedir. Bölgede önemli rolleri bulunan ve kalkınma yolunda çaba sarf eden Türkiye ve İran arasında mevcut tarihî bağlar ve milletlerimizin manevî değerler ve kültür yönünden birbirine karşı duyduğu yatkınlık bu ilişkilerin gelişmesi için esasen müsait bir zemin oluşturmaktadır.

1982 yılında Başbakan Yardımcısı görevinde iken, Tahran'ı ziyaretimde dost İran liderleriyle yaptığım görüşmeler sonucunda, aramızda özellikle ekonomik alanda daha sıkı bir işbirliğini gerçekleştirmek için varmış olduğumuz mutabakat çok faydalı bir başlangıç olmuş ve müteakip yıllarda sağlanan hızlı gelişmenin temelini teşkil etmiştir.

Başbakan olarak da yurt dışına ilk resmî ziyaretimi geçen yıl Nisan ayında İran'a yapmıştım. Bu ziyaretimde Sayın Müsavi ve diğer İran liderleriyle görüşmelerimde, Türkiye ile İran arasındaki ilişkilerin kaydedilen gelişmelerin ötesine götürülerek, ülkelerimizin ihtiyacını karşılayacak altyapı tesislerini de kapsayacak somut işbirliği alanlarına yöneltilmesi üzerinde durmuştum. Bu teklifim İran tarafınca olumlu bir şekilde karşılanmış ve işbirliğini daha genişletme hususunda genel bir mutabakata varılmıştı.

Burada memnuniyetle kaydetmek isterim ki, Türkiye'nin bütün komşularıyla yürütmek ve geliştirmek için sarf ettiği çabalar çerçevesinde, dost İran'la işbirliğini güçlendirmek yolundaki bu yaklaşım, İran Hükümeti tarafından aynı arzu ve iyi niyetle mukabele görmüş ve İran Milletinin kendi iradesiyle seçtiği yeni rejimle ilişkilerimiz baştan beri karşılıklı saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri dahilinde her geçen yıl kayda değer bir gelişme göstermiştir.

Bunda yeni rejimin Türkiye ile ilişkilere atfettiği önemin büyük rolü olduğunu bilhassa belirtmek isterim. Nitekim, ticarî ilişkilerimiz 1970'li yıllarda 1979'a gelinceye kadar çok cüzi rakamlarda kalmış ve gene bilindiği gibi, İran'daki büyük değişiklikten sonra ticarî, ekonomik ilişkilerimizde çok süratli bir gelişme ile yirmi-otuz milyon dolar olan ticaret hacmimiz, 1983 yılında 2 milyar dolara yükselmiş, geçtiğimiz sene de biraz bunun altına inmiştir.

Hükümet seviyesinde muhtelif bakan arkadaşlarımla Tahran'ı ve İranlı muhataplarının Türkiye'yi ziyaretleri yanında, işadamlarımızın temasları önemli

ölçüde artmış ve iki ülke insanları birbirini yakından tanımak suretiyle verimli işlere yönelmeye başlamışlardır.

Türkiye ve İran'ın birbirini tamamlar nitelikteki kaynakları ve ülkemizin dost İran'ın kalkınma çabalarına yardımcı olabilecek teknik ve sınıf tecrübesi bu işbirliğini daha da ileriye götürmeye müsait bulunmaktadır,

Şimdi bizden beklenen, bu imkânları tümüyle ortak bir anlayış içinde harekete geçirmek ve çalışmalarımızı hızlandırmak olmalıdır.

İran Başbakanı Sayın Müsavi ile bütün bu konuları samimî ve dostane bir şekilde görüşmüş bulunuyoruz, ikili ilişkilerimizin olumlu bir şekilde gelişmesinden duyduğumuz memnuniyeti belirttik. Türkiye ve İran uzun sınırlara sahip iki komşu olarak bu komşuluğun tabii olarak ortaya çıkarabileceği bazı sorunları daima açık kalplilikle ele almakta ve yardımlaşma suretiyle çözümlemeyi başarmaktadır. Zira her şeyden önce aramızda güçlü bir itimat ve karşılıklı bir anlayış mevcuttur.

Bu görüşmelerimizde İran Başbakanına, Güneydoğu bölgemizde vuku bulan olaylar ile bunun arkasında yatan emeller ve olayları yaratanları destekleyenler hakkında bir kere daha bilgi verdim. Başbakan Müsavi'ye özellikle belirttiğim husus şudur: Bölgede devamından üzüntü ve endişe duyduğumuz İran-İrak savaşı dolayısıyla dost ve komşu ülkelerde istikrarsızlık yaratmak isteyenler mevcuttur.

Bu sadece Türkiye'ye değil; İran ve Irak'ın güvenliğine ve toprak bütünlüğüne de yönelen bir tehlikedir. Dolayısıyla komşularımızın kendilerine mahsus düşünce tarzları ve tutumları çerçevesinde bu faaliyetleri arızî telakki etmeleri ve çekişmelerin normal bir sonucu gibi mubah görmeleri salim bir yol değildir. Komşuların aynı anlayışla bu konuda birbirlerine yardımcı olmaları ve sorunu ortaklaşa çözümlemeye çalışmaları gerekir.

Türkiye'ye gelince; terörizm afetinden çok çekmiş ve iç istikrarını başarıyla sağlamış bir ülke olarak bizim bütün istediğimiz, bu derde bir daha duçar olmamaktır. Omun için biz kendi topraklarımızda her türlü tedbiri alıyoruz ve komşularımızın da bizim gibi davranmasını istiyoruz. Türkiye'nin sadece kendi güvenlik gereklerine dayanan bu tutumu başka türlü tefsirlere mahal vermeyecek kadar açık ve ortadadır.

Benim bu görüşmelerden çıkardığım sonuç, İranlı dostlarımızın bu konuda bizim girişimlerimiz sırasında, savaş dolayısıyla ve ortaya çıkan kuşkularının bir süre sonra izale olduğu ve ülkemizin güvenlik için almak istediği tedbirleri daha iyi değerlendirerek görüşlerimize hak vermeye başladıklarıdır. Nitekim bu anlayış, görüşmelerde teyit edilmek suretiyle iki ülkenin topraklarında, diğeri aleyhindeki faaliyetlere kesinlikle müsaade ötmeyeceği hususunda karşılıklı olarak teminat verilmiştir.

Ayrıca geçen yıl Ermeni teröristlerin Tahran'da giriştiği saldırılar konusunu ele aldık, Başbakan Müsavi, İran'ın, terörün her şekline karşı olduğunu beyanla ülkelerinde Ermeni terörüne fırsat vermeyeceklerini ve her türlü tedbiri alacaklarını da vurguladı.

Başbakan Müsavi ile bölgesel sorunlar üzerinde yaptığımız görüşmelerde, tabiatıyla İran-İrak savaşındaki son gelişmeler üzerinde de durduk. Türkiye'nin bölgeyi zaafa duçar kılan ve iki dostumuzun maddî ve manevî kaynaklarının telef olmasına yol açan bu savaşın devamından duyduğu kaygıları etraflı bir şekilde izah ettim.

Ülkelerimizin, diğer gelişmiş ülkelerin seviyesine erişmesi için bütün imkânlarını ve gayretlerini kalkınma uğruna harcamaları gerekirken, bu kardeş kavgasının tüm İslam dünyasını güçsüz ve geleceğini daha iyi bir şekilde hazırlamak imkânından yoksun bıraktığını anlattım ve her iki tarafa da dost bir devlet olarak, savaşın adil bir şekilde sona erdirilmesi için yardım etmeye hazır olduğumuzu da tekrarladım.

Başbakan Müsavi ile bu konuda yaptığım samimî ve ayrıntılı konuşmalardan maalesef henüz ortamın bir uzlaşma için uygun olmadığı sonucuna varıyorum.

Biz, yıllardır dikkat ve ihtiyatla taklip ettiğimiz politika sayesinde her iki taraf nezdinde itimat ve itibarımızı koruyan nadir ülkelerden biriyiz. Bu durumumuz ve bölgeye sulh getirmek yolundaki samimî arzumuz, bizi devamlı çabalarda bulunmaya sevk ediyor. Her iki tarafla açık kalplilikle görüşme ve konuşma imkânımızı hiçbir zaman istismar etmeyi veya bundan kendimize pay çıkarmayı da düşünmedik. Fakat bu konuyu her seferinde taraflarla ayrıntılı bir şekilde ele almamız bizi daha fazla gerçekçi olmaya sevk etmekte ve asıl avantajımız da bu olmaktadır, Böyle uzadıkça girift hale gelen büyük bir meseleyi hemen çözüme ulaştırmak kolay değildir. Dolayısıyla bu savaştan en fazla etkilenen ülkelerden biri olarak, her şeyden önce sabırla çabalarımızı sürdürmeyi ve taraflara inikâsları geniş olabilecek davranışlara girmemelerini tavsiye etmeyi kendimiz için görev addetmekteyiz.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekillileri; İran Başbakanı Sayın Musavi'nin ziyareti sırasında, ikili ekonomik ilişkilerimiz hakkında çok etraflı ve yararlı görüşmeler yapmak imkânını da buldum. Sayın Musavi'nin ziyaretinden önce İran Ağır Sanayi Bakanı Behzat Nebavi başkanlığında İran Dışişleri, Ticaret, Sanayi, Enerji, Madenler, Ulaştırma, Tarım bakanlıklarının üst düzeylerinden oluşan 90 kişilik bir heyet de gelmişti. İran heyeti, Türkiye İran Karma Ekonomik Komisyonu çerçevesinde Devlet Bakanı Mustafa Tınaz Titiz'in eş başkanlığındaki Türk heyetiyle görüşmelerde bulundu, ayrıca diğer bakanlıklarımızın yetkilileri ve işadamlarımızla da temaslar yaptı. Ekonomik konular hakkında yaptığımız görüşmelerin sonuçlarını ana hatları itibariyle şöylece sunmak istiyorum:

İlk önce ticarî münasebetlerimiz; bildiğiniz gibi geçen yıl Nisan ayında İran'a yapmış olduğum ziyaret sırasında, Türkiye ile İran arasındaki ticaret hacminin yaklaşık 2,4 milyar dolara çıkarılması hususunda mutabakata varmıştık. Mayıs ayından bu yana geçen süre içinde, İran'dan petrol çekimlerimiz muntazam bir şekilde devam ederken, ihracatımız hedefin gerisinde kalma temayülü göstermiştir. İhracatımızda önemi bir yekûn tutan demir çelik ürünlerinin fiyatları hususunda geç mutabakata varılmış olması, gerekli akreditiflerin zamanında açılmaması ve bazı taşıma zorlukları bu gerilemenin başlıca amilleri olmuştur. Bu defa yaptığımız görüşmelerde 1985 yılı Nisan ayına kadar geçecek süre içinde, geçen yıldan bakiye yaklaşık 400 milyon dolar tutarındaki ihracat bağlantılarımızın yerine getirilmesini istedik. Sözleşmesi imzalanmış bu mallar için, İran Hükümeti gerekli akreditifleri en kısa zamanda açacağını vaat etmiştir. Bu yıllık ticaretimiz için yapılan görüşmelerde ise, yaklaşık 1,5 milyar dolarlık bir ihracat potansiyeli olduğunu müşahede ettik. 1985 yılı içinde İran'a takriben 550 milyon dolar civarında sanayi aletleri, makineler, traktörler, ziraî aletler ve otomobil yedek parçaları ihraç edilecektir.

Gene, ihracatımızda önemli bir yer tutan demir -çelik ürünleri konusunda ise, bu yıl 850 bin ton yuvarlak demir, 150 bin ton diğer demir-çelik mamulleri, 40 bin ton levha 200 bin ton galvanizli boru, 50 bin ton galvanizli levha gibi toplam değeri yaklaşık 400 milyon dolar olan bir ihracat bağlantısı da sağlanmıştır.

Ayrıca, 1985 yılında İran'a 200 bin ton buğday, 200 bin ton civarında arpa, 840 bin ton çimento, 300 bin ton şeker ve 28 bin ton et ihracı öngörülmektedir. Bunlara ilaveten yaklaşık 170 milyon tutarında tekstil ürünleri, 100 milyon dolar tutarında plastik ve kimyevî maddeler, ihracatımızda önemli diğer kalemleri teşkil edecektir. Bu maddelerin önemli bir kısmında kesin bağlantılar yapılmış, diğerlerinde ise, mukavelelerin en kısa zamanda sonuçlandırılması kararlaştırılmıştır.

İran'dan ithalatımızda en önemli kalemi teşkil eden hampetrolde 1985 yılı içinde öngördüğümüz miktar 6 milyon ton civarındadır. Ayrıca iki ülke arasında sınır ticaretinin geliştirilmesi de kararlaştırılmıştır.

İran Başbakanı ile yapmış olduğum görüşmelerde ele aldığımız en önemli konulardan birisini de hampetrol ve doğal gaz boru hatları projeleri teşkil etmiştir. İran ham petrolünü Akdeniz veya Karadeniz'de bir limana taşımak amacıyla bir petrol boru hattı inşasını öngörüyoruz. Boru hattı sistemiyle taşınacak petrol, Türkiye'nin kısmen dâhilî ihtiyacını karşılayacağı gibi, üçüncü ülkelere de büyük çapta ihraç edilecektir. Bu aşamada hampetrol boru hattından günde 1 ila 1,5 milyon varil petrol taşınması öngörülmektedir.

Diğer taraftan, esas amacı İran doğal gazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşımak olan bir doğal gaz boru hattının da, iki ülke arasında inşası düşünülmektedir. Bu boru hattından da Avrupa'nın müstakil doğal gaz ihtiyacına bağlı olarak yılda 40 ila 50 milyar metreküp gaz nakli öngörülmektedir.

Bu projelerin yürütülmesinden sorumlu olmak üzere iki ülke hükümetleri tarafından tespit ve tayin edilecek birer yetkilinin başkanlığında ortak bir özel komitenin kurulması kararlaştırılmıştır. Ortak komitenin ilk görevi, her iki proje için de birer müşavir seçerek fizibilite etütlerini en kısa zamanda yaptırmak olacaktır. Bu etütlerin Türkiye ve İran tarafından olumlu bulunması halinde projelerin inşaat safhasına geçilecektir.

Sözünü ettiğimiz bu projeler ile ilgili çalışmalar çok eski bir tarihe kadar uzanır; ancak, bugüne kadar bu hususta somut bir adım atılmamıştır. Bu nedenle Sayın Musavi'nin ziyareti sırasında varmış olduğumuz ve dün sabah birlikte imzaladığımız bu mutabakat, iki ülke ilişkilerinde ileri ve yeni bir adım teşkil etmektedir.

Türkiye ile İran arasındaki ekonomik ilişkilerin bugün ulaşılmış olduğu boyut karşısında, iki ülkeyi birbirine bağlayan altyapı tesisleri yetersiz kalmaktadır. Bu konuda gerek k ara yollarımızın gerek demiryollarımızın kapasitelerinin artırılması, gerekse Türkiye'de İranlıların kullandığı Karadeniz'deki limanların kapasitelerinin geliştirilmesi konusunda hükümetimiz kararlıdır.

Bunun yanında, haberleşme sahasında, iki ülke arasında telefon, teleks, telgraf hizmetlerinin kolaylaştırılmasını, Türkiye ile İran'ın, bir uydu marifetiyle daha iyi bir haberleşme sistemine kavuşması da gene bu protokol çerçevesinde öngörülmüştür.

Tahran ile Ankara ve İstanbul arasındaki uçak sefer sayısı artırılmış, her iki tarafın da kapasiteleri yükseltilmiştir.

Görüşmelerimizin diğer bir veçhesini de iki ülke arasındaki sınaî işbirliği konuları teşkil etmiştir. Bu çerçevede alüminyum elektronik aletler ve malzeme, sıhî tesisat, tıbbî araç ve gereçler, çimento ve sigara üretimi için İran'daki mevcut fabrika ve tesislerin ihtiyacı olan hammadde ve yedek parçaların Türkiye'den gönderilmesi ve bu konularda Türk uzmanların İran'da görev yapması kabul edilmiştir.

Müteahhitlik, mühendislik, müşavirlik alanında, baraj, sulama tesisleri ve hidroelektrik santrallerinin yapımında İran'da Türk kuruluş ve firmalarının görev almaları da öngörülmüştür.

Bu izahatımdan da görüleceği üzere; Ankara'da yaptığımız görüşmeler Türkiye-İran ekonomik ve ticarî ilişkilerinin daha da geliştirilmesi bakımından önemli imkânlar ortaya koymuş ve geçen yıl hissettiğimiz bazı tıkanıklıkların giderilmesi sağlanmıştır.

Yüce Meclisin malumu olduğu üzere, İran ile olduğu gibi Irak ile de aramızdaki işbirliğinde geniş bir atılım mevcuttur. Irak'a 1 milyar dolara yaklaşan ihracatımızın ötesinde, bu ülke ile mevcut petrol hatlarımızın kapasitesini 35 milyon tondan 50 milyon tona yükseltmiş bulunuyoruz. İkinci bir boru hattının yapılması konusunda da mutabakat sağlanmış olup, bu çalışmalar da o ülke ile son safhaya getirilmiştir.

Gördüğünüz gibi Sayın milletvekilleri, Türkiye birbirleriyle maalesef savaş halinde olan bu iki kardeş ve komşu ülke ile Türk dış politikasının temelini teşkil eden "Yurtta sulh cihanda sulh" ilkesi çerçevesinde fevkalade ilişkiler idame ettirilmesine ve insancıl, olumlu bir tarafsızlık politikası sürdürülmesine büyük itina göstermektedir. Şüphe yok ki, Türkiye'nin bu tutumu bütün dünya tarafından yakinen takip edilmekte ve değerlendirilmektedir. Bu barışçı ve yapıcı tutumu sayesinde ülkemizin gerek bölgesinde gerek dünya sathında itibarı daha da artacaktır.

Hepinize saygılar sunarım.³¹ (ANAP sıralarından alkışlar)

³¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 12, Birleşim 57, Sayfa 403-406*

9 Nisan 1985 Salı **Amerika Birleşik Devletlerine Yaptığı Ziyaretle İlgili Gündem Dışı** **Açıklamaları**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 Mart-5 Nisan tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerine yaptığım ziyaret hakkında Yüksek Meclise bilgi sunmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Bilindiği gibi, bu ziyaret 13 yıldan bu yana bir Türk Hükümet Başkanı tarafından Amerika Birleşik Devletlerine yapılan ilk resmî ziyarettir. Bu itibarla, çok yüklü bir program dahilinde cereyan eden bu ziyaret, bir yandan başta Başkan Reagan olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri Hükümet çevrelerine ülkemiz ve sorunları hakkında bilgi vermek, ikili ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi imkânlarını Amerika Birleşik Devletlerinin en yetkili şahsiyetleriyle beraberce araştırmak, gerek Türkiye'nin bulunduğu bölge, gerek uluslararası önemli sorunlar hakkında fikir teatisinde bulunmak, diğer yandan, Amerikan malî ve iş çevreleri ile doğrudan temas sağlamak ve dünyanın basın-yayın merkezi olan bu ülkede ülkemizin tanıtılması gayelerine müteveccih bulunuyordu.

Amerika'ya vasıl olmadan 2 gün önce US News and World Report Dergisinde bir mülakatım ile Türkiye hakkında olumlu bir yazı yayınlandı. New -York'ta New York Times, Wall Street Journal gazeteleri ile temas ettim. Wall Street Journal Gazetesinin Türkiye'deki olumlu gelişmeler hakkında yazmış olduğu başyazı, sanırım son yıllarda Türkiye hakkında yazılmış olan en önemli baş makalelerden biridir. New York'ta ayrıca News Week, Forbes dergileri, Avrupa'da yayınlanmak üzere L'Expres ve Le Point mecmuaları yazarlarıyla da ayrıca konuşmalarda bulundum.

Keza, milyonlarca Amerikalının seyrettiği NBC Televizyon şebekesinin "Today" adlı programına çıktım ve milyonlarca Amerikalıya çeşitli konularda Türkiye'nin görüşlerini anlattım. Bu toplantılarda bana yöneltilen çeşitli sorulara cevaben, Türkiye'nin iş durumu, uygulanan ekonomik program, Türkiye'nin dış politikasının ana hatları, ülkemizin komşuları ve NATO ile ilişkileri, içinde yer aldığımız bölge ile ilgili izahatta bulunmuşumdur.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ile de bir görüşme yaptım. Bu görüşmede, uluslararası belli başlı konular ve terörizm üzerinde duruldu. Kısaca temas olunan Kıbrıs konusunda Genel Sekreter Türkiye'nin yapıcı tutumu dolayısıyla bize takdirlerini ifade etti.

Bu arada New York'ta ayrıca Amerikan dış politikasını yönlendiren tanınmış şahsiyetlerin yer aldıkları "Council on Foreign Relations" adlı kuruluşun davetine icabetle, bu kuruluşun mahdut iştirakli bir toplantısına katıldım. Türkiye'nin iş durumu, uygulanan iktisadî politika, uluslararası terörizm hakkında görüşlerimizi dile getirerek, ülkemizin gerek içinde bulunduğu bölge, gerek batı camiası bakımından önemini ayrıca vurguladım.

Amerika Birleşik Devletleri eski Dışişleri Bakanı Kissinger'in onurumuza düzenlenen sabah kahvaltısında, Rockefeller gibi dünyaca tanınmış şahsiyetlerle, birçok büyük banka ve işadamlarıyla, yazarların iştirak ettiği bir toplantıda da geniş bir görüş alışverişinde bulundum.

50 civarında Amerika Birleşik Devletleri tanınmış işadamları ve bankacıyla, Türk işadamlarının bulunduğu öğle yemeğinde Türkiye'nin iktisadî potansiyeline, giderek gelişen dış ticaretine, Türk özel teşebbüsünün dış ülkelerdeki girişimlerine, ülkemizin tarihî, coğrafi ve kültürel bağları bulunan bölge ülkeleriyle artan ilişkilerine dikkati çekerek, Türkiye'nin yabancı sermaye yatırımları ve ortak girişimler bakımından sağladığı imkânları ifade ettim. Ayrıca, bu işadamlarının takriben 30-40 kadarıyla da ayrıca görüşmeler yapabileceğimi buldum.

New York bölgesinde Türklerle yaptığım toplantıda ve bilahare, önde gelen Amerikan şahsiyetlerinin de katıldığı, Türk-Amerikan Derneği tarafından düzenlenen 500 kişilik bir akşam yemeğinde de ülkemizi tanıtıcı bir konuşma yaptım.

Öte yandan, New York'ta, talepleri üzerine, Kanada ve Amerika'daki Ortodoksların lideri Başpiskopos Yakovas'ı ve Amerikan asıllı Yunanlıların en önde gelen derneği AHEPA'nın Başkanı Zambetis'i de ayrı ayrı kabul ederek, Türk-Yunan ilişkileri hakkında kendileri ile görüştüm. Her iki lider de bana iki ülke arasındaki gerginliğin azaltılması ve ilişkilerin normalleştirilmesi konularındaki fikirlerimizi paylaştıklarını belirttiler.

Sayın milletvekilleri, ziyaretimizin ikinci merhalesine, Chicago'da Türk toplumunun sorun ve temennilerinin dile getirildiği bir toplantıya katılmakla başladım. Illinois Valisinin şerefimize verdiği kahvaltı ve bilahare Belediye Reisi tarafından Chicago Şehrinin anahtarını takdim törenini takiben, Amerika Birleşik Devletlerinin orta bölgesindeki 300 kadar büyük firma ve holdingi uhdesinde toplayan ve zaman zaman önemli devlet ve hükümet başkanlarını konuşmaya davet eden "Mid America Committee for International Business and Government Cooperation"ın geçen kasım ayındaki vaki davetine icabetle, kalabalık bir işadamları topluluğuna hitap ettim. Bu konuşmam mahallî radyo ve televizyon tarafından naklen verilmiştir. Chicago'dan ayrılmazdan önce, Chicago'nun en önde gelen gazetelerinden "Chicago Tribüne" yöneticileri ile görüştüm.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, ziyaretin son ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ile resmî temaslara ayrılan merhalesi, Washington'da Başkan Reagan ile görüşmeler ve Başkan Reagan'ın onurumuza düzenlediği yemekle başlamıştır. Büyük açık kalplilik ve dostluk havası içinde cereyan eden görüşmelerde, uluslararası önemli sorunlar, ikili ilişkilerimizin, özellikle ticarî ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi imkânları, askerî ve iktisadî yönden kuvvetli bir Türkiye'nin gerek Batı gerek bölgemiz yönünden ehemmiyeti üzerinde durulmuştur.

Bilahare Başkan Yardımcısı George Bush, Dışişleri Bakanı George Shultz, Millî Savunma Bakanı Weinberger, Ticaret Bakanı Malcolm Baldrige, Hazine Bakanı Baker, Tarım Bakanı Block, AİD Başkanı Mc Pherson ile iki ülkeyi alakadar eden konularda yararlı fikir alışverişinde bulundum. Bu görüşmelerde ayrıca, Türkiye'nin ekonomik potansiyelini, yatırım şartlarının cazipliğini, ihracata yönelik ortak teşebbüs alanlarını, memleketimizin Avrupa, Doğu Bloku pazarları arasında işgal ettiği imtiyazlı mevki, nihayet yetişmiş eleman ve teknoloji birikimi bakımından avantajlarını da açıkladım.

Savunma konularında eksikliklerimiz, ihtiyaçlarımız, zorunluluklarımızı dile getirerek 7/10 dengesinin anlamsızlığı, yardımların gerçek ihtiyaçlara dayanılarak saptanması gerektiği, askerî malzeme imalatını müştereken başlatma ve geliştirme lüzumu üzerinde durdum. Bu konularda Amerika Birleşik Devletleri yönetimiyle tam bir görüş birliği içinde olduğumuzu memnuniyetle müşahade ettim.

Amerikan Ticaret Odaları Başkanı Mr. Lessher onurumuza düzenlediği sabah kahvaltısına, ülkemizin ileri gelen işadamlarımızın yanısıra 300 kadar ABD'nin tanınmış işadamı, bankacı, yatırımcı ve üst seviyeli yönetici katılmış, kahvaltı sırasında Türk-ABD işadamları konseyinin kurulmasına ilişkin belge imzalanmıştır.

Bu konseyin kuruluşu ile iki ülke arasındaki iş temasları, ticarî ve yatırım ilişkileri için yepyeni bir devir ve imkânları açılmakta, bu ilişkilerin süratle gelişmesi açısından önemli bir adım atılmış olmaktadır.

Filhakika, gerek ABD Ticaret Bakanı, gerek Maliye Bakanı ve gerekse görüştüğümüz diğer Amerikalı bakanlar, Amerikan iş çevrelerinin Türkiye'ye karşı duydukları ilginin müşahhas bir tezahürü olan bu konseyin kurulmasıyla 2 ülke ticarî ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinin büyük ölçüde kolaylaşacağına inandıklarını belirtmişlerdir.

ABD Başkanı ve hükümet üyeleriyle yapılan bu görüşmelere paralel olarak, 2 Nisan 1985 günü öğleden sonra Temsilciler Meclisi Başkanı ve Meclis liderleriyle temas ettikten sonra, Temsilciler Meclisi Dışişleri, Silahlı Kuvvetler, Tahsisler komiteleri başkan ve üyeleriyle görüştüm.

3 Nisan 1985 günü öğleden sonra Senato liderleriyle, Senatonun yukarıda anılan komitelerinin başkan ve üyelerinin katıldığı toplantıya iştirak ettim. Her iki toplantıda bir takdim konuşması yaparak, bilahare kongre üyelerinin suallerini cevaplandırdım. Takdim konuşmamda, münasebetlerimizle direkt ilişkisi olmayan Kıbrıs dolayısıyla uygulanan ambargonun ordumuzu zayıf düşürdüğü, bu bakımdan da daha geniş ve daha elverişli şartlarla yardıma ihtiyaç bulunduğunu kısaca belirttikten sonra; yardımın Yunanistan'la aramızda 7/10 gibi bir dengeye bağlanmasının yanlışlığını ve anlaşmazlığını anlattım. Yönetimin, hangi düzeyde önerirse önersin, yardımın kongrede artık âdet haline gelen bir şekilde şurasından burasından kısılmasının Türk kamuoyunda yarattığı endişeleri gözler önüne serdim.

Bu arada, istedikleri ülkeye istedikleri cins, miktar ve tarzda yardım yapabileceklerini, ancak bizden keserek başkalarına verilmesini hoşgörüle karşılamakta zorluk çekeceğimizi, her halükârda asıl yapılması lazım gelenin, Türk ve ABD özel sektörünün müşterek savunma sanayii imalatına girmek olacağını ifade ettim.

Zaman zaman değindikleri insan hakları konusunda da Türkiye'nin 1970'lerden beri geçirdiği sıkıntıları ve aşamaları ayrıntılı şekilde açıkladım.

Bu resmî temaslarımızın yanı sıra, 3 Nisan günü dünyaca ünlü "Center for Strategic and International Studies"nin onurumuza düzenlediği ve takriben 1/3'ü kongre üyesi olmak üzere, 250 kişilik bir öğle yemeğine katılarak, ülkemizin uygulamakta olduğu iç, dış ve iktisadî politika hakkında izahat verdikten sonra, Yunanistan Başbakanına yeniden barış çağrısında bulundum. Bu çağrımızda, Türkiye'nin barışçı bir politika izlediğini, Yunanistan'ın bir karış toprağında dahi gözü olmadığını, iki ülke arasındaki sorunların barışçı yollardan ve görüşme yoluyla halledilebileceğini, bu maksatla Yunan Başbakanı ile istediği zaman ve yerde görüşmeye hazır olduğumu belirttim. Ayrıca, Türkiye'den Yunanistan'a tehdit gibi mevcut olmayan bir durumu dünya kamuoyunda devamlı olarak işlemekte olan Papandreou'ya, Türkiye ile Yunanistan arasında mevcut hudutları karşılıklı olarak garanti edecek bir dostluk, uzlaşma ve işbirliği anlaşması teklifinde bulundum. Olumlu bir yankı yaratan ve büyük ilgi ile izlenen konuşmamızdan sonra yöneltilen sualleri de cevaplandırdım.

Resmî ziyaretin son günü Ulusal Basın Kulübünün onurumuza tertiplemediği bir öğle yemeğine katılarak, burada da bir konuşma yaptım ve bilahare basın mensuplarının sualleri üzerinde açıklamalarda bulundum. Bu konuşmamız ve yemeğin sual-cevap kısmı bir televizyon kanalı vasıtasıyla 300 istasyon tarafından aynen canlı olarak yayınlandı.

Bu arada, Dünya Bankası Başkanı ve IMF Başkanıyla da ayrı ayrı görüşmelerde bulundum.

Ziyaretin son akşamı Dışişleri eski Bakanı General Haig'in bizi takdim eden konuşmasıyla başlayan, Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesinin yemeğinde, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sorunlar, Türkiye'nin Batı camiasındaki yeri, Türk-Amerikan ilişkileri hakkında gerekli izahatta bulundum.

Washington'da da Washington Post gazetesi yöneticileri ile bir sabah kahvaltısında buluştum ve Türkiye'deki gelişmeleri kendilerine izah fırsatını buldum. Amerika'dan ayrılmadan hemen önce NBC Televizyon şebekesine bir mülakat verdim; bu mülakat, ben Amerika'dan ayrıldıktan sonra pazar günü yayınlandı ve milyonlarca Amerikalı Türkiye'nin çeşitli meselelere yaklaşımını bir Türk Başbakanının ağzından duyma fırsatını buldu.

Yüce Meclisin Sayın üyeleri, vaktinizi fazla almamak amacıyla anahatlarını sunduğum ABD ziyaretimizin ne kadar yoğun şekilde cereyan etmiş bulunduğu takdir buyurulacaktır. Bu seyahat sırasında yaptığım bir istatistiğe göre, muhtelif yerlerde 18 konuşma yapmış bulunuyorum; 22 resmî temas, 12 muhtelif radyo, televizyon ve gazete ile mülakat; aynı zamanda 250-300 kadar işadama ile bir arada bulunma ve bunlardan 40-50'si ile direkt görüşme imkânını bu seyahat sırasında elde etmiş bulunuyorum. Ayrıca, 5 tane Türk derneği ile de özel görüşmeler yapma imkânına kavuşmuşumdur.

Gerek başta Başkan Reagan olmak üzere, Amerikan hükümet çevreleriyle, gerek işadamları ve malî çevrelerle yapılan görüşmeler, bir yandan Türkiye'nin tanıtılmasına ve imajının güçlendirilmesine yol açarken, diğer yandan ikili ilişkilerimizde yeni bir atılımın ve anlayışın gerçekleşmesine imkân sağlamıştır.

Kısaca ifade etmek gerekirse; ziyaret, konuşmamın başında arz ettiğim hedeflerine ulaşmıştır. Başta Başkan Reagan olmak üzere, ABD Hükümet çevrelerinde Türkiye'ye karşı büyük bir alaka ve yakınlık gördük. Ülkemizde demokrasiyi sağlama, takip olunan ekonomik politika, Türkiye'nin barışçı ve çok yönlü dış politikası ile NATO İttifakında ve bölgede üstlendiği ve oynadığı rol, muhataplarımızın destek ve takdirine vesile teşkil etti.

Müsaade ederseniz şimdi, Başkan Reagan'ın, kendisiyle görüştüğünden sonra Beyaz Sarayın bahçesinde yaptığı konuşmanın bir iki bölümünü huzurunuzda arz etmek istiyorum.

Bir bölümünde şöyle diyor: "Sayın Başbakan, Cumhurbaşkanı Evren ve siz, demokratik müesseselerin tekrar ihyası ve ekonomik kalkınmaya yeni bir hız verilmesinde sağladığınız başarıdan dolayı iftihar etmekte haklısınız. Güç bir uluslararası borç problemini kontrol altına alarak, ülkenizi geniş kapsamlı ticarete ve yabancı sermayeye açtınız. Türkiye'nin ekonomik reform programı, cesaret ve uzak görüşlülüğünüzü yansıtmakta, Türk halkının irade ve azmini göstermektedir. Vatandaşlarımızın bu güç ve fakat elzem teşebbüste yaptığı fedakârlıkları anlıyor ve takdir ediyorum".

Gene bir bölümünde: “Yakın zamana kadar Amerikalıların çoğu Türkiye’yi bir NATO müttefiki olması ile tanımıştır; fakat Sayın Başbakan, liderliğiniz ve takip etmekte olduğunuz ileri görüşlü politikalar sayesinde, şimdi ülkenizi bir ticaret partneri olarak ve finans ile yatırım alanlarında arz ettiği büyük imkânlar dolayısıyla daha iyi tanımaya başlıyoruz”.

Gene bir bölümünde; “Türkiye, Avrupa ile Asya arasında fizikî bir köprü olup, bize özel bir görüş zaviyesi sağlamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa’nın Amerika’yı tanınmasından çok daha önce Doğu ve Batı meselelerini iyi bir şekilde yürütüyordu. Eskiden olduğu gibi bugün de Türkiye, Doğu ile Batı arasında diplomatik ve kültürel çok önemli bir köprüdür”

Muhterem Milletvekilleri, bir de Washington Büyük Elçiliğimizden bugün aldığımız telgrafın bir kısmını kısaca okuyorum:

“Sübvansiyon uygulandığı ileri sürülerek tekstil ve hazır giyim eşyalarımıza uygulanan geçici telafi edici vergi uygulamasının, söz konusu uygulamayı başlatan ihracatçıların başvurularını geri çekmeleri ile tamamen bugün (8 Nisan) ortadan kalktığı ABD Ticaret Bakanlığı yetkilileri tarafından bildirilmiştir.”

Bundan böyle ABD’ye... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bundan böyle ABD’ye ihraç edilen tekstil ürünlerimizden ilave vergi alınmayacağı gibi, bugüne kadar alınan ilave vergiler de iade edilecektir.

Saygılar sunuyorum.³² *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 83, Sayfa 5-8*

23 Nisan 1985 Salı

TBMM'nin 65. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAP GENEL BAŞKANI VE BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Başkan, yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler ve basın-yayın mensupları; bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 65'inci yılını idrak ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşu, Türk Milletinin tarih sahnesinden silinmek istendiği bir dönemde, ölümsüzlüğünün bütün dünyaya ilanı ve Haykırışıdır.

Büyük devlet adamı Atatürk, yıkılan imparatorluğun toprakları üzerinde yeni devleti kurarken, "Hâkimiyet, kayıtsız şartsız milletindir" diyerek, istiklal mücadelesi veren bu milletin idarî şeklini, millî iradeye dayandırıyor.

İstiklal Savaşına millî mücadele vasfı kazandıran, onu millî irade temeline dayandıran ve millî mücadeleye siyasî yönden de geniş boyutlar kazandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurucusu yüce Atatürk'ü ve O'nun bütün mücadele arkadaşlarını, huzurlarınızda bir kere daha şükran ve rahmetle anıyorum. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, şurası unutulmamalıdır ki demokrasi, Türk devlet geleneğine en uygun rejimdir. İnsanca yaşama arzusunun gerçekleştirilmesi, temel hak ve hürriyetlerinin korunup yaşatılması için, daha uygun bir başka sistem yoktur.

Rejimler, insanın refah ve saadeti için var olmalıdır. Kendi idarelerini seçmek, kendi idare biçimini tayin etmek de insanın, insan olduğu için sahip olduğu en tabii ve temel hakkıdır. Bunun temini ise, ancak demokratik rejimlerde mümkündür.

Türk Devleti kurulurken millî hâkimiyet esasının kabulü, insanlığa verilmiş önemli bir mesajdır. Bu mesajın, bugün de çok iyi değerlendirilmesi icap eder. 65 yıl öncesinin şartları altında Millet Meclisinin kurulması ve millî hâkimiyetin ilan edilmesi, bugünkü değerlendirmelerde de esas teşkil etmelidir.

İradesine gem vurulması, milletimizin hiçbir dönemde kabul etmediği ve etmeyeceği bir hadisedir. Tarihî tecrübesi içerisinde Türk Milleti, demokratik nizamın mevcut sistemler arasında en mükemmel idare şekli olduğu kararını vermiştir; bu kararını da kimse değiştiremez. Türk Milleti, kurucularının emanetine sadık kalarak 65 yıldır hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğu temel düsturuna, vazgeçilmez vasıflardan birisi olarak sahip çıkmıştır.

Dünyadaki pek çok ülke demokratik nizam ve millî irade esasına bugün dahi ulaşamamışken, ülkemizdeki demokratik parlamenter sistem, dünyadaki mevcut demokratik parlamenter sistemlerin en iyi misallerinden biri haline gelmiştir. *(Alkışlar)*

Her zaman belirttiğim gibi, millete en iyi hizmetin verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi, ancak millî hâkimiyetin kurulmasıyla mümkün olur; çünkü devlet, millet için vardır ve bu yüzden de devletin millet ile bütünleşmesi esastır. *(Alkışlar)*

Şunu da hemen belirtmem gerekir ki, demokratik sistemi benimsemiş toplumlarda farklı düşüncelere rağmen, demokrasinin bütün kaideleri ile işleme ve muhafazası,

buna herkesin sahip çıkmasıyla mümkündür. Başta aziz milletimiz ve onun bağrından çıkan yüce Meclisimiz olmak üzere, bütün siyasî ve sosyal müesseselerin bu şuurda olduğuna şüphem yoktur.

Bütün bu gelişmelerin ışığı altında, 23 Nisan, büyük devlet adamı Atatürk tarafından geleceğimizin ümidi ve teminatı olan çocuklarımıza hediye edilmiştir. Bunun mana ve ehemmiyeti çok büyüktür. Dünyada çocuk bayramını ilk defa kutlayan ve müesseseleştiren bir milletin önderi olarak büyük Atatürk, çocuklarımızın toplum içindeki yerini belirtmek istemiştir.

Geleceğimizin başlıca ümidi ve tek sahibi asil Türk çocukları, bugün devletin siyasî ve idarî kadrolarında olan bizlerin yerini yarın sizler alacaksınız, ileriki yıllarda bu ulvî emaneti sizden sonra geleceklere, atalarınızın emaneti olarak tertemiz teslim edeceksiniz. Bu toprak, bu bayrak sizin en kıymetli varlıklarınızdır. *(Alkışlar)*

Her karış vatan toprağının şehitlerimizin kanlarıyla sulanmış olduğunu asla unutmamalısınız; sizlere güveniyoruz. Bugün, büyüğümüzle, küçüğümüzle demokratik parlamenter rejime inancımızın ve ona sahip çıkmanın haklı gururunu ve heyecanını yaşıyoruz.

Bu duygularla Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 65'inci Yıldönümünü kutluyor, yüce Meclisimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.³³ *(Alkışlar)*

³³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 89, Sayfa 291-292*

1 Mayıs 1985 Çarşamba

2.3.1984 Tarihli ve 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununun 2. Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada Toplu Konut Kanunu ile ilgili bir ufak değişiklik müzakere ediliyor, aynı zamanda, biraz önce Sayın Başkanın da ifade ettikleri gibi Kamu Ortaklığı Kanunu ile ilgili teklifimiz de yüce Meclisin tasvibine mazhar olmuş bulunuyor. Aslında, her iki kanun da, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi tarafından Başbakanlığa bağlı bir idare tarafından uygulanmaktadır. Daha bu kanunlar buraya ilk getirildiği zaman müzakere edildiği gibi, bu kanunların esas gayesi; birincisi, konut meselesine önemli bir çözüm getirmek; ikincisi, kamu ortaklığı sistemiyle yatırımları hızlandırmaktır. Üçüncü bir önemli safhası daha var, o da, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelere de bir imkân vermektir.

Değerli Milletvekilleri, bu Mecliste bunun çok önemli müzakereleri yapıldı. Gayet tabii biz, Sayın muhalefetsin görüşlerinden farklı görüşlere sahip olduğumuzu ta başından beri ifade ettik. Mühim olan konu, görüş farklılığı değildir; bir tatbikat yapılmıştır, o tatbikattan elde edilmiş bazı tecrübeler vardır ve ona göre de gerekli tashihler yapılmak istenmiştir.

Şimdi, huzurunuzda bir idare olduğu için rakamları müşterek olarak vereceğim. Gene aynı Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresine, biz, bir kararname ile bir başka destekleme fonunu da bu idarenin kontrolüne verdik. Sebebi de şudur: Vaktiyle birçok arkadaşımız hatırlayacaklar belki yüzlerce fon vardı.

Bunu eski Maliye Başkanlarımız da bilir, eski Maliye Bakanlığında çalışan arkadaşlarımız da bilir. Bu fonları büz süratli bir tarzda bir araya getirmeye ve daha iyi bir kontrol sistemi kurmaya çalıştık. Fonların ağırlığı şu anda Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresindedir, rastgele bir idare değildir, düzenli bir idaredir, hesabı, kitabı meydandadır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayıştay'dan uzak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüksek Denetleme Kuruluna tabiidir, Yüksek Denetleme Kurulu yoluyla da yüce Meclise gelir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — O da Başbakanlığa bağlı.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığının konut fonu ile ilgili durumu şöyle: 30 Nisan tarihine kadar 121 milyar lira gelmiş; bu takriben 7-8 ay içerisinde olan bir yekündür. Bunun 103-104 milyar lirası fiilen verilmiş.

Gene Kamu Ortaklığı Fonuna 59 milyar lira para gelmiş, bunun da 50 milyarı, büyük kısmı barajlar olmak üzere yerine sarf edilmiş. Bu rakamın içerisinde bir kısmına, ileride sarf edilmek üzere Hazine bonusu alınmış. Yani bir nevi faizden istifade etmek, yani fonun gelirlerini daha iyi nemalandırmak için yapılmış. O barajlara verilecek paralar zamanı gelince bunlar bozdurularak verilecektir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Oysa fon yatırım amacıyla kurulmuştu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kısa vadeli para idaresidir, bunu sizin çok iyi bilmeniz lazım.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Öğreniyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öğreneceksiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bir de destekleme fonumuz var. Bu fonla tarım ve hayvancılık sektörünü destekliyoruz. Büyük çapta tarım ve hayvancılık sektörüne yem sübvansiyonu yapıyoruz. İlkokul çocuklarına gıda yardımı yapıyoruz, turizm sektörüne veriyoruz ve öğrenci yurtları yapımına hızla başlamış bulunuyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Şükürler olsun, sonunda sizi o noktada gördük.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Bozkurt, çok müdahale ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi dikkat edildiği gibi bütün bu fonlara şu anda 206 milyar lira para gelmiş, fiilî harcama da 170 milyar lirayı bulmuştur.

Ne yapılmıştır; Toplu Konut Fonu marifetiyle konut sektörü harekete geçirilmiştir. Birçok arkadaşlarımız şunu veya bunu söyleyebilirler; ama bugün ortada bir vakıa vardır; çimento sanayiinin iç talebi bunu açık bir surette göstermektedir. Çimento iç tüketimi geçen sene yüzde 17'nin üzerinde artmıştır; bu sene aynı rakam gösteriliyor ve inanıyorum ki diğer tuğla ve kiremit sarfiyatı da bu tempoda hatta daha yukarıda bir artış gösteriyor. Konut sektörü, inşaat sektörü artık eski durgunluğunda değildir. Hatta bizim aldığımız birtakım bilgilere göre, kalifiye eleman ihtiyacı büyük çapta meydana çıkmaya başlamıştır. İşsizliğe karşı da önemli bir sektör harekete geçirilmiştir.

Kamu Ortaklığı Fonuyla ilgili olarak, kanun geçtiği için, kısaca şunları ifade edeceğim: Birçok önemli barajın ve yolun hızla devreye girmesi planlanmıştır ve bunlar için paralar verilmektedir. Artık eski devirlerde olduğu gibi bu barajların 3-4 senelik bir süre için planlanıp 15 senede bitirilmesi düşünülmemektedir. Misalini vereceğim yollarda da aynı durum var; işte İzmit-İstanbul arasındaki ekspres yolun yapılıp hizmete açılması tam 15 sene sürmüştür. Topu topu 50 kilometrelik bir yoldur.

İnşallah, Allah kısmet ederse bu ayın 29'unda İstanbul'da ikinci Boğaz köprüsünün temelini attığımız zaman sadece bir Boğaz köprüsü değil, 200 kilometrelik bir ilave ekspres yolun da temeli atılacaktır; Kırklareli-Tekirdağ kavşağından ta Adapazarı'na kadar olan ekspres yol. Bu sistemin bütünüyle bitirilmesi 3 ilâ 4 sene içerisinde olacaktır; öyle 15 sene değil.

Tabiatıyla bu bizim çalışma sistemimizdir. Gerçi bazı arkadaşlarımız "Çok hızlı çalışıyorsunuz, ayağınız bazen takılıyor" diyebilirler. Takılsın, fark etmez; Türkiye'nin işlerini mümkün olduğu kadar hızlı görmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi müsaadenizle bir önemli konuya geçmek istiyorum. Şu kanunda Türkiye Elektrik Kurumu gelirlerinden yüzde 10'a kadar bir payın ayrılarak Toplu Konut Fonuna verilmesi öngörülmektedir. Bunun sebebi nedir? Bir kere hemen şunu ifade edeyim; bu demek değildir ki elektriğe yüzde 10 zam yapacağız; hayır. Bakınız, daha evvelki kanunda elektrik enerjisi dışında diğer sektörlerden mesela benzinde yüzde 15 var, limit vardır, halen yüzde 5 alınıyor. Gazyağında, motorinde yüzde 7 var, halen yüzde

3 alınıyor. Muhakkak ki elektrik enerjisinden de atıyla yapılacaktır. Bu bir gelir-gider dengesi meselesidir.

İkinci bir konuyu daha söylemek istiyorum Türkiye, elektrik enerjisi kaynakları bakımından -şu andaki bilgilerimize göre- dünyada en fakir ülkelerden biridir. Ben, bu mesele üzerinde enerji kaynakları bakımından epey durmuşumdur, birçok ülkenin durumunu bizimle mukayese etmişimdir. Bugün ilerlemiş sanayi ülkeleri de dâhil, gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda petrol istihşâli, tabîî gaz istihşali bizden çok daha yukarıdadır. Misallerini teker teker vermek kabil, hatta hiçbirimizin tahmin edemeyeceği şekilde bugün Almanya bizden daha fazla petrol veya tabîî gaz çıkarmaktadır. Nisfî olarak söylüyorum. Arjantin ve Brezilya yüzde 50 ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Türkiye sadece şu anda ihtiyacının yüzde 12'sini karşılıyor. Dışarıdan ithal ettiğimiz enerji, sadece elektrik enerjisi değildir; hepsi bizim ekonominize büyük bir yükür. Bugün petrole verdiğimiz miktar 4 milyar doların üzerindedir. O vakit şunu yapmaya mecburuz; elektrik enerjisini ve enerji membalarını, enerjiyi daha iktisatlı kullanmaya mecburuz. İktisatlı kullanmanın yolu, bir çokklarınızın düşündüğü gibi, televizyonda, radyoda ilan verirsiniz "Lambanın birini söndürün" diye; ama bundan bir netice çıkmaz. (MDP sıralarından "Zamla yapılır" sesleri)

O değildir, fiyat politikasıyla yapılır. Fiyat politikasıyla yapılır, sebebini de söyleyeceğim; Türkiye'de ağır enerji kullanılan sanayie yönelmemek, daha az enerji kullanan daha başka sanayie yönelmek için bu şarttır. Bunu böyle düşünmeye mecburuz, Aksi takdirde bu faturanın bedelini hepimiz çok daha ağır öderiz. Geçtiğimiz yıllarda bunun misalleri görülmüştür. Bunu söylerken hemen şunu ifade edeyim; zannetmeyiniz ki dar gelirliden, sosyal durumu daha zayıf olandan daha fazla para alıyoruz; hayır. Bizim iktidarımız döneminde ilk defa 60 kilovat/saate kadar kullananlar için çok ucuz bir tarife yapılmıştır, sanayiden de epeyce ucuz. Bu 60 kilovat/saat yeni 90 kilovat/saate yükseltilmiştir. Yine de en ucuz elektrik alanlar bu gruptadır. Bu yüksek rakamlar daha ziyade daha fazla elektrik kullananlar ve kısmen sanayiden alınmaktadır; ama demin de söylediğim gibi, sanayimizi ağır elektrik enerjisi veya ağır enerji kullanan yola itmemek için, Türkiye'nin genel meselesini halledebilmek için bu yol tercih edilmiştir. Buna mukabil 90 kilovat/saate kadar elektrik enerjisi kullananlara ucuz tarife getirilmiştir. Getirilmeye de devam edilecektir.

Eğer bu memlekette elektrik enerjisini dünya fiyatlarının çok altında satmaya kalkarsanız bundan da daha fazla kullananlar istifade eder, az kullanan istifade etmez, daha fazla elektrik enerjisi kullananlar istifade eder ve ondan sonra da ne olur devamlı olarak; bu enerji yanlış kullanılmaya başlar, daha fazla enerji talebi meydana gelir. Daha fazla enerji talebini de karşılamanız için ya dışarıdan petrol ithalatı, gaz ithalatı veyahut da elektrik enerjisi ithalatı yaparsınız. Onun için, elektrik enerjisi meselesinde daha rasyonel düşünmeye mecburuz. Bunun yolu da arz-talep meselesinde fiyat mekanizmasından geçer. Bunun ötesinde de başka bir formül yoktur.

Şurasını açıkça ifade ederim: Şu projeler, yani kamu ortaklığı olsun, ister toplu konut meselesi olsun, bunlar bu iktidarın en önemli projelerinden ikisidir ve en hayatî projelerinden ikisidir ve nitekim rakamları da size ifade ettim. Çalışan, netice alınmış olan projelerdir. Bunlara itiraz etmeyiniz. Doğu, Güneydoğu Anadolu'da birtakım projelerin buradan finanse edilmesine başlanmıştır. Söylemiyorum, filan proje, falan

proje diye. Baraj meseleleri bununla halledilmektedir. Daha birçok konular, demin de ifade ettim sosyal meselelerin çoğunluğu gene buralardan halledilmektedir; ama iktisadî esaslara da dikkat ederek.

Kimse aksini iddia edemez; Toplu Konut Kanunu dar gelirli ve orta direk için getirilmiş bir kanundur. Hiç kimse aksini iddia edemez; buranın müşterisi zenginler değildir. Buranın müşterisi hali, vakti orta halli insanlardır. Müracaat edenler de kooperatiflerdir; kooperatiflerin dışında ferdî kredi alanlardır. Rakamlar belidir. Elindeki imkânı zorlayan, ama yuva sahibi olmak isteyenlerdir. Devlet bu imkânı getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu kanunları geçirmiştir, biz de 6-7 aydır bu tatbikatı yapıyoruz.

Kamu ortaklığı meselesi de aynı şekildedir. Memlekette işsizliği kaldırabilmek, memleketin kaynaklarıyla meseleyi halletmek üzere getirilmiştir. Biz devamlı olarak dış kaynaklara müracaat edemeyiz, elimizi yardım diye açamayız. Bu işten vazgeçmek lazım. Dışarıya güven verebilmenin yolu, dışardan kredi alabilmenin yolu, kendi imkânlarınızı da en iyi bir şekilde kullandığınızı göstermektir, işte bu kanunlar bu maksatla da getirilmiştir.

Bakınız ifade edeyim: Kamu ortaklığında Keban Barajı, Antalya'da Oymapınar Barajı, yapılmakta olan Karacaya Barajı; devlet vaktiyle bu barajdan Türkiye Elektrik Kurumuna olduğu gibi devrediyor sıfır kuruş alıyordu, Biz şimdi sıfır kuruş almıyoruz. Biz bu barajlardan elektriği Türkiye Elektrik Kurumuna kilovat/saati 13 liraya satıyoruz. Satmaya da mecburuz. Çünkü, bu barajlar milletin parasıyla yapılmış. Tekrar yeni barajlar yapmak istiyorsanız, tekrar sulama tesisleri yapmak istiyorsanız işte yollarından bir tanesi de budur. Başka çaresi de yoktur. Bu kaynaklar döndürülecektir. Halkın tasarrufları en iyi bir şekilde kullanılacak, daha fazla yatırım yapılacaktır; ama daha fazla yatırım, para basarak değil, ancak bu suretle olacaktır.

Elektrik enerjisini bir taraftan pahalı yapmaya mecburuz. Onun sebeplerini izah ettim. Ama bir taraftan, da bunun karşılığında aldığımız paralarla Türkiye'nin gücüne güç katacağım dedim.

Bugün Türkiye Elektrik Kurumu eskisi gibi değildir. Yatırımlarının helmen hemen hepsini kendi imkânlarıyla yapar hale gelmiştir, büyük çapta yapar hale gelmiştir. Türkiye'nin köylerini elektrikleştirmek istiyorsak, elektrik enerjisini biz dışardan almayı kendi kaynaklarımızla karşılamak istiyorsak, Türkiye Elektrik Kurumuna daha fazla yatırım imkânı vermeye mecburuz. Aksi takdirde, ucuz elektrik satalım derken, hem elektriği yok haline getiririz, hem de varlıkları yardım ederiz; fakire değil, elektriği olmayana değil. Onun için, bu politika doğru bir politikadır. Biz doğru olduğunu bildiğimiz için hiç korkmadan yapıyoruz.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kanun vesilesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde, yüce Mecliste bazı konuları, fikirlerimizin farklılığını ortaya koymak bakımından enteresan bir müzakere oluyor, ben de bu müzakereye biraz katkıda bulunmak istiyorum.

Meseleye sosyal politika açısından başladık. Çok rica edeceğim bir konu var. Memlekette enflasyon meselesi yeni bir mesele değildir. Memlekette enflasyon meselesi

bizim 1970'li yılların sonuna doğru karşılaştığımız önemli bir meseledir. Gayet tabii siyasî müzakere içerisinde bu konu başka türlü Meclisimizin önüne getirebilir veyahut da halkın önünde başka türlü ifade edilebilir, denilebilir ki; zam üzerine zam yapıyorsunuz ve fakir halkı eziyorsunuz, zenginin kârına kâr katıyorsunuz; bunların hepsi söylenebilir. Bunların hepsi söylenir; ama hiçbirisi doğru değildir. (HP sıralarından görüşmeler) Söylenmesi çok kolaydır. Söyleyen arkadaşlarımız da seslerini bunu söylerken biraz yükseltirler, biraz da bu tarafa doğru bakarlar, çok rahatlıkla konuşurlar; ama doğru değildir. Neden doğru değildir? Memleketin gerçeklerini görmek mecburiyeti vardır.

Bakınız, Sayın Melen bu memlekette daha evvel Maliye Bakanlığı yapmıştır, Başbakanlık yapmıştır; hiç unutmuyorum, bir hatıramı anlatacağım. Sene 1964; rahmetli İsmet İnönü Başbakan, Sayın Melen Maliye Bakanı; biz Sayın İsmet İnönü'ye Keban Projesiyle ilgili olarak Yüksek Planlama Kurulunda bir brifing yapıyoruz. Ben kendisine, Keban Projesinin elektrik enerjisi bakımından önemini anlatıyorum. Hemen, antrparantez bir şey daha söyleyeyim. O tarihlerde de (1962-1963 senelerinde) Türkiye'nin elektrik enerjisi kaynaklarından hidroelektrik santrallerinin bir an evvel yapılması fikirlerini biz ortaya attık, bunun çok mücadelesini yaptık. Şimdi bakıyorum, o zamanlar termik santrallerin yapılmasını arzu eden birçok arkadaşlarımız vardı; şimdi kamplar değişti, onlar hidroelektrik tarafına geçtiler.

SALİM EREL (Konya) — Siz de karşı tarafa geçtiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, biz geçmedik, biz yine yerimizde sabitiz.

Şimdi bakınız, tam bu müzakereler anlatılırken Sayın Melen Meclisten geldi. İsmet Paşa sordu ve "Ne var Mecliste Ferit Bey?" dedi. "Efendim, PTT'nin 100'üncü yıldönümü diye Meclisten bir özel ikramiye çıkardılar" dedi. Hiç unutmuyorum, tabii İsmet Paşa kızdı, bu konularda gayet sıkıydı, dedi ki: "100 yaşına gelsinler öyle verelim." Yani ikramiye veriliyor. Şimdi tabiatıyla o ikramiye vermeyi Maliye Bakanı olarak, ben zannetmiyorum; ama karşısına çıktığı muhakkaktır. Yani muhakkak karşısına çıkmıştır; ama zannediyorum aynı tarihte bunu teklif edenler de bir sosyal politika icabı teklif ettiklerini söylemişlerdir. Bunda hiçbir şekilde müzakereyi değiştirmemek lazım.

Şimdi bakınız, biz açık seçik her şeyi söylüyoruz. Hiçbir şekilde düşüncelerimizden, ortaya koyduğumuz politikadan da bir inhiraf yapmadık, en çok güvendiğimiz taraf da budur. Memlekette bir enflasyon vardır ve bu enflasyonla mücadele ediyoruz. Bu enflasyonla mücadele ederken, karşımıza gelip, "Efendim, kamu iktisadî teşebbüslerinin mallarına zam yapmayınız" diyorlar. Niçin yapmayalım? Kamu iktisadî teşebbüsleri eskiden olduğu gibi, devletin bütçesine yük mü olsunlar? Devletin bütçesinin hali malumdur, hepimiz biliyoruz. Bu yükü asgariye indirmek mecburiyetindediriz.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Tasarruf, tasarruf.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Tasarruf" kelimesi her zaman kullanılır; fakat tasarruf yapılabilirdi kadar yapılır. Bu, parlak laflardan bir tanesidir; ama maalesef söylediğiniz kadar netice vermez. Bütün iktidarlar döneminde de görülmüştür. Çünkü, bizim cari masraflarımız ve bizim personel masraflarımız zaten limitindedir, zaten en asgarî masraflardır.

Şimdi, bakınız elektrik enerjisi konusu açıldı. Açıkça ifade ediyoruz. Biz, elektrik enerjisini aldığımız sırada ortalama fiyatı 8 liraya satılıyordu. Bunu aldık, bugün ortalama

olarak 23-24 liraya getirdik. Getirmeye mecburuz; demin anlattığım sebeplerden dolayı getirmeye mecburuz. Eğer, bu memlekette elektrik kesintisi istemiyorsanız, eğer bu memlekette hidroelektrik santralleri, memleketin tabii termik santrallerini yapmak istiyorsak, elektrik enerjisini kullananlar bunun bedelini ödemeye mecburdurlar ve başka da yolu yoktur. Aksi takdirde para basacağız, o zaman da “Enflasyon” diyeceksiniz.

Bugün, Türkiye Devletinin durumu söylenildiği gibi değildir. Memleketimizin itibarı vardır. Memleketimizin itibarı vardır ki, son 1 sene 3 ay zarfında 3 milyar dolara yakın kredi de alınabilmiştir. Bu kredi, memleketin önemli projeleri için alınmıştır. İşte, yıllar yılı “Atatürk Barajı” diye söyleriz; ama şimdiye kadar Atatürk Barajının kredisi bulunamamıştır; biz bulduk. Demin ifade ettim, Boğaz Köprüsü ve ekspres yol; onun da kredisi bizim tarafımızdan bulundu. Türk Hava Yollarının 7 tane Airbus uçağının yüzde 100 kredisi bulunmuştur. Hamitabad’taki gaz santrali; aynı şekilde 175 milyon dolar ve önümüzdeki 12 ay içerisinde de servise, hizmete girecektir. Belki bu santral girdikten sonra da icabında Bulgarlara, “Elektrik almayız sizden” diyebiliriz; ama, bütün bunların yapılabilmesi için, Türkiye’nin güçlü olması lazımdır. Ben, dün bize gelmiş, olan Türk-İş mensuplarına da söyledim. Gene açık olarak huzurunuzda ifade ediyorum. Her şey istemekte olmaz bu memlekete ne vermemiz lazım geldiğini de düşünmemiz lazım. Biz, hükümet olarak, birçok isteklerin karşısındayız. Doğrudur bunlar; ama bir de bunun karşısında, “Memlekete ne veriyoruz acaba?” diye düşünmek lazım.

Memleketimizin çok eksikliği vardır. Bu eksikliklerin hepsi inşallah bizim zamanımızda büyük çapta giderilir; fakat eksiklikler devam edecektir; yeni ihtiyaçlar meydana gelecektir. Bizden sonra da başka iktidarlar gelecektir, onlar da yapacaklardır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yeni yeni peynir çeşitleri çıkacak Avrupa’da onları da getirmeliyiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii o konularda şu: Bakınız çok şey değişiyor, çok değiştiğinin biraz farkında olmak lazım. Bir arkadaşımız rakamlar söyledi burada; efendim, lüks şunları ithal ediyorsunuz, lüks bunları ithal ediyorsunuz... Bu söylediğiniz rakamlar hiçbir şekilde büyük rakamlar değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 3 milyar dolar açık var 1984’te.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, 300 küsur milyon dolarlık Türkiye tüketim malı ithal eder. 11 küsur milyar dolar içerisinde, 300 küsur milyon dolarlık tüketim malının en önemli iki kaleminden bir tanesi buğday ve arpadır, bir tanesi de ham yağdır. Bu da bizim zamanımızda değil, yıllardan beri ithal edilir. Zamanı geldiği zaman ithal edilir. Önemli rakamlar da değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Gübre zammı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yoksa araba ithalatı, filanca lüks madde ithalatı; bütün bunlardan biz fon alıyoruz. Bütün bunlardan aldığımız fon da demin söylediğim konut fonuna gidiyor; yani zenginden alıyoruz, orta halliye, orta direğe konut fonu olarak veriyoruz. Sizler söylersiniz yapamazsınız, biz söylemeyiz yaparız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Tam tersini yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii sosyal adalet meselesinde...

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Gelir dağılımı istatistikleri gösteriyor, Dünya, Bankasının raporu var, kimden kime alınıp verildiği belli oluyor. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

TALÂT SARGIN (Tokat) — Dinlemesini öğren, müdahale etme lütfen.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Bozkurt, onu başka vakit konuşursunuz efendim.

KÂZİM İPEK (Amasya) — Ortadirek gecekondular bile yapamaz durumda.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yapamıyorlar ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gecekonduların hepsinin tapusu olacak merak etmeyin, onu da biz yapıyoruz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 88 seçimleri öncesinde mi?

TALÂT SARGIN (Tokat) — Yeter be, sen söylersin laf atmayın diye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, memleketimizin meseleleri vardır; ama dediğim gibi, bu meselelerin hepsinin çözüm yolları da vardır. Hükümetiniz elinden geldiği kadar bu çözümler üzerinde çalışıyor. Netice alıyoruz, netice aldığımız da ortadadır.

Gayet tabii bugün önemli meselelerimizden bir tanesi işsizlik meselesidir, bunu açıkça ifade etmişizdir, işsizlik meselesi en zor meselelerden biridir. Biz, hatta seçim beyannamemizde bunu çözeceğiz diye de ifade etmedik. Bu meselenin ağırlığını söyledik, bunun bir zaman alacağını da ifade ettik. Başkaları gibi, rahatça biz bunu çözeriz diye kafadan atmadık. Çünkü doğrusunun ne olduğunu da biliyorduk; ama bugün açıkça ifade etmek lazım geliyorsa, konut fonu tatbikati, ekonominin hızlanması, millî gelirdeki geçen sene yüzde 6'ya yakın artış, elektrik istihsalindeki yüzde 10'un üzerindeki artış, her şey işsizlik meselesinin bir evvelki yıllardan daha iyi olduğunu göstermektedir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri sayısındaki artış da aynı şeyi gösteriyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet hepsi gösteriyor.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri sayısı artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepsi de artıyor merak etmeyiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İşyeri kapanış sayısındaki artış da gösteriyor mu? Kapanış da artıyor, iflas da artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapanan yerler de olur, açılan yerler de olur. Mühim olan ekonominin götürülmesidir.

Bir şey daha söyleyeyim şu lüks tüketim malı konusunda. Bakınız, yıllar yılı bu memlekette bir döviz karaborsası vardır, kimse çözemedi. Var mı bugün döviz karaborsası?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İzmir Caddesinde pazarlar var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç aldırmanın, hiç aldırmanın o şekilde yüzde 20, yüzde 15 ve yüzde 10 farklı döviz karaborsası yoktur. Serbest, yurt dışına çıkana 3.000 dolar veriyoruz merak etmeyin.

NECDET CALP (Ankara) — 1.000 dolar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altın karaborsası kaldı mı?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Millette altın alacak güç mü var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altın fiyatlarında, resmî fiyatlarla dışarıdaki fiyatlar arasında fark var mı?

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Para yok ki millette.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Altını almak için...

Sizler alırsınız; ama söylemezsiniz.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Karnı doymayanın nerede kalmış altın alması?

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Sayın Başbakan dövizli mevduat.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Dolar artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolar artacak tabii, dünyada da artacak merak etmeyin. Yani, sizin korktuğunuz gibi değil; dolara bağlıyız, dolardan dolayı başımıza bir iş gelmez, merak etmeyiniz.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu kanun vesilesiyle kısa da olsa, bizim ekonomik politikamızı, sosyal politikamızı sizlere bir kere daha söylemekten büyük memnuniyet duyuyorum.

Meclise ve sizlere teşekkürlerimi sunarım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Özal.

(Aydın Güven Gürkan'ın konuşmasında şahsına sataşması münasebetiyle)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sataşma var Sayın Başkan, söz istiyorum. *(ANAP sıralarından "Sataşma var" sesleri)*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Başbakandan sonra söz istiyorum Sayın Başkan.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Niçin söz veriyorsunuz?

BAŞKAN — Efendim sataşma var. İçtüzüğümüzün 70 inci maddesine göre söz istediler, verdim. Gerçekten de sataştılar, tespit ettim.

Buyurunuz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; aslında ben buraya çıkmak istemezdim; ama öyle anlaşılıyor ki, bir prova yapan Sayın Gürkan'ın kendisidir, ben prova yapmıyorum. *(HP sıralarından gürültüler)* Şimdi, yalnız sorduğu ve yanlış anladığı bazı konulara cevap vermeye de mecburum. Şunu sordu, dedi ki: Türkiye'nin dış ticaret açığı, ödemeler dengesi meselesi. Kendisi profesördür, geçen seneki rakamlara baksaydı ödemeler dengesi açığının azaldığını görürdü; bir. Daha

pratik bir şey söyleyeyim, hiç o kadarına gitmeye lüzum yok, profesör olmaya da lüzum yok, şöyle şunu söyleyeyim: Son 1,5 senedir Türkiye’de hiçbir döviz bunalımı yoktur, hiçbir malın sıkıntısı da yoktur.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Malı alan yok ki Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — Döviz nereden nereye geldi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dövizler, -tekrar söyleyeyim- Merkez Bankamızın ve bankalarımızın rezervleri de rekor seviyeye gelmiştir; bankalar dövizle dolup taşmaktadır. Sayın Gürkan’ın tarif ettiği dönem, maalesef 1978-1979 yıllarına gelmektedir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) O tarif ettiği dönemde yokluklar vardır, o tarif ettiği dönemde Merkez Bankası kilitlenmiştir, transfer yapamamaktadır, şahidi de Sayın Sadıklar’dır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Allah bir daha Türkiye’yi öyle günlere düşürmesin. (ANAP sıralarından “Amin” sesleri) Türkiye’nin itibarı varsa bugün, bakınız 5 senenin bütün mesuliyetini de Sayın Gürkan üzerime yıktı... (HP sıralarından “Sizde sizde” sesleri)

Eğer öyle kabul ediyorsanız ki başkaları öyle kabul etmiyorlar. Onun için doğrusunu konuşalım, doğrusunu konuşalım.

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Banker işleriyle birlikte.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her şeyi de söyleyelim. Biz 1979 yılı sonunda vazifeye başladığımız zaman bir devlet memuru olarak başladık, Sayın Calp’ın bulunduğu makamda, Başbakanlık Müsteşarı olarak başladık.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 24 Ocak 1980’den bu yana sizin felsefeniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii ekonomide söz sahibi oldum, ekonomide epey emeğim geçti. Bu da tabiidir. Zaten o emeğim, eğer ondan sonraki emeğim Başbakan Yardımcısı olarak takdir edilmeseydi, burada Başbakan olarak bulunamazdım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Takdir nereden geldi Sayın Başbakan? (ANAP sıralarından “Milletten, milletten” sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye borçlarını ödeyebilen nadir gelişen ülkelerden bir tanesidir. Geçtiğimiz devreleri çok iyi hatırlamak lazım. Benzin kuyruklarında, tüpgaz kuyruklarında geçirdiğimiz dönemleri daha unutmadık. Bugün Türkiye’de bu kuyrukların hiçbirisi yoktur. (HP sıralarından “Alamıyoruz” sesleri)

Şimdi alamıyoruz diyenlere de cevap vereceğim. Bunlar halkın kullandığı tüketim mallarıdır ve bu tüketim mallarının tüketim miktarları her sene artmaktadır, nüfus artışından da fazladır. Demek ki, halk bunları alıyor. Kendi kendimizi aldatmayalım. Bilhassa bunu rica etmek istiyorum. Kendi kendimizi aldatmayalım, işin doğrusu ne ise onu konuşalım.

SALİM EREL (Konya) — Kapalıçarşı’dan altın alanlar belli Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, ne ise, çarşığı pazarı dolaştığınız zaman ne kadar alışveriş yapıldığını hepimiz beraber görürsünüz.

Muhterem arkadaşlarım, Anavatan iktidarı 1 sene 4 aydır iktidardadır. Bu 1 sene 4 ay içerisinde birçok şeyler yapılmıştır. Enflasyonla mücadele, kolay bir mücadele değildir.

Meseleyi, boyacı küpü gibi düşünemezsiniz. “Tedbir aldık, ertesi gün enflasyon düştü” demek isteyenlere, herhalde bu meseleyi bilmeyenler diyeceğim.

1980 senesinde vazifeye başladığımız, 24 Ocak. Kararlarını geçirdiğimiz dönemde yüzde 100’ün üzerindeydi. 1981 senesinde yüzde 36’ya düşürülmüştür, 1982’de yüzde 22’ye düşürülmüştür, 1983’te bir endekse göre yüzde 37, bir endekse göre de yüzde 31. Farklı endeksler olarak söylüyorum. 1983’te bir tek işareti vardır; hatta bunu ben seçim sırasında da söyledim, televizyonda da ifade ettim, “Yükselen bir enflasyon hızını aşağıya çekmek fevkalade zordur” dedim. Bugün sizlere arkadaşım kalktı, yüzde 50’ler 60’lar dedi. Bakınız, bu mesele nasıl bir nevi politik açık artırmaya konulmuştur. Zamanı gelir denilir ki, hangi endeks yüksek, Sayın Gürkan’ın yaptığı gibi, İstanbul geçinme, endeksi yüksek, yüzde 8 rakam yüzde 52 olur...

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Veya sizin yaptığınız gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim. Şimdi siz hep İstanbul geçinme endeksini aldınız, ben de İstanbul geçinme endeksini alacağım; nisan ayı endeksi de çıktı, yüzde 2,5; 43-44’e geliyor, 12 aylık, yani yüzde 50’nin üzerinde değil, bunu da lütfen son endeks olarak söyleyeyim.

Bunlardan kastım, biz enflasyonu aşağıya çekiyoruz manasına da söylemiyorum. Çünkü enflasyon meselesi, kolay bir mesele değildir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Yani çekemediğinizi kabul ediyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çektiğimizi söylüyorum, çektiğimizi söylüyorum.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — İfadeniz o anlamda değil.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen müdahale etmeyin, dinleyiniz lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız yüzde 43’e, yani yüzde 50-60’lar değil, yüzde 43-44’e gelmiş olan bir enflasyonun, ufak bir enflasyon olmadığını kabul ediyorum, onu söylüyorum.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Hedefiniz yüzde 25 idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha yılsonuna kadar da var; yüzde 25 de olmayabilir, yüzde 30 da olur, 35 de olur.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 3-4 aylık artışlar, neyin ne olduğunu gösteriyor açıkça.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, işte dediğim gibi, son 4 ayı da görün, biraz değişik. Yani birkaç ay sonra farklı rakamlar karşısında acaba neyin tenkidini yapacaksınız diye de merak ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Bunu hep söylüyorsunuz, bu 3 ay, ne gelmez 3 aydır? Bu 3 ay hiç gelmiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepinize saygılar sunuyorum.³⁴ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 15, Birleşim 93, Sayfa 491-493, 498-501, 503-504*

4 Haziran 1985 Salı

Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaade ederseniz, burada şu son saat içerisinde müzakere edilen konu, bundan yıllarca evvel yine Türkiye Büyük Millet Meclislerinde ve kamuoyunda müzakere edilen bir konudur. Bu, “Babı madenlerin devletçe işletilmesi mi, yoksa devletin yanında milletin de işletmesi mi?” şeklinde müzakere edilmiştir. Biz, “Devletin yanında milletin de bu madenleri işletmesi” yolunu tercih etmişiz; bunu parti politikamızda ortaya koymuşuz, seçim beyannamemizde açık bir surette ifade etmişiz ye aynı zamanda da seçim beyannamesinden sonra da hükümet programına da aynı seçim beyannamesini getirmişiz. O halde bazılarımızın iddia ettiği gibi filanca karar vermiş de ondan dolayı yapmışız sözlerini aynen bu sözü söyleyen arkadaşına iade ederim. *(ANAP şualarından “Bravo” nesilleri, alkışlar)*

Şimdi seçim beyannamesindeki maddeyi okuyorum.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Biliyoruz efendim onları, biliyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen dinleyin efendim.

BAŞKAN — Sayın üyeler, lütfen efendim. Bir gerginliğe meydan vermeyelim, karşılıklı söz atmalara ve sataşmalara sebep olacak hareketlerden kaçınalım.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Sayın Başkan, bu millet, bu toplum bal gibi aldatılıyor. Çok dinledik bunları.

BAŞKAN — Siz lütfen oturun efendim, size söz vermedim; söz almasını bilin efendim. Devam ediniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Hedefimiz bazı madenlerde yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanmasıyla birlikte, özellikle maden ihracatının süratle bugünkü seviyenin üstüne çıkmasını sağlamaktır. Unutmamak gerekir ki, yeraltı tabii zenginlikleri ancak milletimizin istifadesine sunulduğu takdirde bir değer taşır. Aynı derecede önemli bir husus ise; maden kaynaklarının zamanında değerlendirilmemesinin konunun esasını teşkil etmesidir. Bunun başlıca 2 sebebi vardır. Birincisi, teknolojik gelişmeler sonucu daha önce kullanılan bazı maden ve malzemelerin yenileriyle ikame edilebilmesi, ikincisi ise dünyanın başka yerlerinde yeni rezervlerin bulunması halinde rakiplerin çoğalmasındır. İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu 3 unsurun makul ve gerçekçi bir şekilde bir araya getirilebilmesi için, projenin özelliğine göre, kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Veri ve yabancı yatırımcıların, uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için, tedbirlerin alınması şarttır. 6309 sayılı Maden Kanununun tadil edilerek, maden arama ve işletmesini kolaylaştıracak bir yapıya kavuşturulmasını, devletçe işletilecek madenlerin gözden geçirilmesini zarurî görüyoruz.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli, yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya kararlıyız.”

Biz bunu seçim beyannamemizde ifade etmişiz, aynısı da burada hükümet programına geçmiştir.

Her zaman olduğu gibi, söylediğimiz sözden en ufak bir inhiraf yoktur. Bu Kanun, bizim seçim meydanlarında verdiğimiz bir sözdür. Bu sözü de yerine getirmeye kararlıyız ve bu Kanun, bu Meclisten inşallah çıkacaktır.

Saygılar sunarım.³⁵ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 17, Birleşim 106, Sayfa 231-232*

14 Haziran 1985 Cuma

4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uzunca bir zamandır Türkiye Büyük Millet Meclisi, Polis Vazife ve Selahiyetleri Hakkındaki Kanun Tasarısı üzerinde çalışmaktadır. Uzun saatler dedim; burada bu konu alabildiğine, hatta meselelerin de dışına çıkılarak müzakere edilmektedir.

Niçin hükümet bu Yasayı değiştirmeye veya yasaya yeni maddeler koymaya lüzum görmüştür; onu da bir kere huzurunuzda kısaca ifade etmek istiyorum.

Bir kere, bir çoklarınızın da bildiği gibi, bu Yasa 1934 tarihlidir ve 1934'ten günümüze gelinceye kadar yasanın bazı maddelerinin tatbikinde ihtilaflar meydana gelmiştir. Bunu tatbik eden, o meslekte çalışan gerek sizde olsun, gerek bizim tarafta olsun, birçok arkadaşlarımız yakından bilirler. Bir kere bazı maddelerin açıklığa kavuşmasında fayda mütalaa edilmiştir.

İkincisi, hepimizin de çok iyi bildiği gibi, 1970'lerden bu tarafa bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeni suç neveleri büyük şekilde artmaya başlamıştır. Bunların başında, bütün dünyayı ve milletleri saran terör meselesi geliyor, anarşi meselesi geliyor. Terörizm, şu içinde bulunduğumuz son 10-15 senenin (Belki biraz daha fazla) en önemli hastalıklarından biridir ve sadece Türkiye'yi değil, bütün diğer ülkeleri de alakadar etmektedir.

Yine aynı şekilde son yılların uyuşturucu madde imali, nakli, satışı gibi bütün faaliyetleri çok daha büyük boyutlara ulaşmış ve milletlerarası ilişkilerde de menfi rol oynamaya başlamıştır. Türkiye bildiğiniz gibi geçtiğimiz yıllarda bu konuyla ilgili başka ülkelerin cesaret edemeyeceği kadar önemli tedbirler; yani bu işin Türkiye'de imalini, istihsalini önleyecek birtakım tedbirler almıştı; ama bunlar bu konudaki trafiği önleyecek tedbirler değildir.

Bütün bunların yanında geçirdiğimiz bir tecrübeler manzumesi vardır. Bu, 12 Eylül öncesi hepimizin yaşadığı meseleyi sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinde olan hadiseler olarak görmüyorum; ama bütün memlekette, memleketimizin muhtelif şehirlerinde neredeyse bölünmeye, parçalanmaya giden hadiseler olarak gördüğümüz önemli meselelerle karşı karşı kaldık. Türk Silahlı Kuvvetleri müdahale etti ve gene bu konularla ilgili olarak Anayasamızda birtakım (Belki bazı arkadaşlarımızın beğenmeyebileceği; ama memleketin yüzde 92'sinin tasvip ettiği) kısıtlamalar eski Anayasaya göre getirilmiş ve bütün milletin tasvibine mazhar olmuştur.

Bu yeni suçlar dolayısıyla, yeni Anayasamız muvacehesinde de bu Polis Vazife ve Selahiyet Kanununda bazı değişiklikler yapılması ihtiyaç haline gelmiştir. Bir taraftan, hepimizin de arzu ettiği gibi, sıkıyönetimin kaldırılması, diğer taraftan polisin daha yetenekli hale getirilmesi için hükümetiniz devamlı olarak birtakım tedbirleri beraberinde getirmektedir. Şu kanundan evvel, gene hatırlayacaksınız, Polis Akademisi Kanunu bu Meclisin önüne gelmiş, polisimizin daha iyi seviyeye getirilmesi için hakikaten iyi bir kanun buradan çıkmıştır.

Polis kolejlerine büyük önem vermekteyiz. Polisin geçim derdinin üzerine eğilmiştir; ayrıca lojman meseleleri üzerine, teçhizat meseleleri üzerine de; belki eski devirlerle kıyas edilmeyecek kadar önem verilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, “Polis vazife ve selahiyetleri” deyince, birçok arkadaşımızda şu anlayış maalesef hâkim olmaya çalışıyor; Bir polis devleti, polis sanki masum vatandaşlara eziyet edecek, suçluları yakalamayacak, başkalarına eziyet edecek, manası getiriliyor.

Şimdi bakınız, bu Kanunun esası olan 2559 sayılı Kanunun; yani 1934 yılında kabul edilmiş Kanunun 1’inci maddesini okuyorum; lütfen dinleyiniz:

“Polis; asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.

Yardım isteyenlerle, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve âcizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.”

Polisi tarif eden esas madde bu maddedir. Nitekim, birçok zaman basınımızda da görüldüğü gibi, cami köşelerine bırakılan çocukların mühim bir kısmı polis karakollarında büyütülmüştür; işte bu maddeden dolayı.

Şimdi bütün bunlar ortadayken, Türkiye’de polisin sadece, her cemiyette olduğu gibi, 3-5 yanlışın veya 3-5 yanlış yapan polisi bütün polis teşkilatına teşmil ederek; masum vatandaşa eziyet edecek, masumu korumayacak, suçluyu koruyacak manasında düşünmek mümkün değildir. Biz eğer polise gerekli imkânı vermediğimiz takdirde, olacak hadise, 12 Eylül’den evvel olduğu gibi, masum vatandaşlar sıkıntıya düşeceklerdir, suçlular daha iyi bir emniyet havası içerisine gireceklerdir.

Bu konuda Anayasaya aykırı hiçbir şey yoktur. Hatta hatta bu görüşüğümüz 7’nci madde üzerinde biz arkadaşlarımızla Anayasanın bize verdiği bazı yetkileri buraya koymamaya karar verdik. İşte ek 7’nci maddesi; bu maddenin kaldırılmasını hükümet teklif edecektir.

Gene şikâyet konusu olan ek 13’üncü maddesinin de kaldırılmasını teklif ediyoruz.

Gene ek 4’üncü maddenin ikinci fıkrasının da kaldırılmasını teklif ediyoruz. Bunun gibi bir-iki ufak değişiklik daha vardır.

Muhterem arkadaşlarım, burada tabiatıyla üzücü hadiseler olmuştur. Ben muhalefetin herhangi bir, yasalara uyararak, Meclisin içtüzüğüne uyararak engelleme yapabilmesi hakkına karşı değilim. Bunu açık söylüyorum; ama gene öğrendiğimize göre, gazetelerin yazdığına göre, bu engellemenin milletin hakikaten dikkat edeceği, yani dikkatli bir şekilde yapılmasında fayda vardır. Eğer bir kanundaki “Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür” hükmünü, bir gazetemizin yazdığı gibi, bir önerge vererek, “Bu Kanunu Sular İdaresi yürütür” diye teklif ederseniz, bu fevkalade gayri ciddî olur ve millet nazarında siz iyi puan almazsınız.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Öyle bir teklif yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu şekildeki teklifleri gazetelerde okuyoruz da onun için.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Gazetelere inanmıyordunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Gazetelerdeki eleştirilere niye önem vermiyorsunuz? (*HP sıralarından "öyle bir teklif yok" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah vermemişsinizdir. Ben gazetede okuduğumu söyledim. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim. Müsaade buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ederseniz bir noktayı daha tavzih etmem lazım.

Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile ilgili olarak gene bazı muhalefete mensup arkadaşlarımız, (İsimlerini söylemek istemiyorum) şahsımda grubumuza karşı oldukça ağır, hakaret kelimesini kullanmak istemiyorum; ama ona varacak kelimeler de kullandılar. Bunlar hoş şeyler değildir.

Bizim grubumuzun benim emrimle hareket ettiğini ifade ettiler. Huzurunuzda açıkça ifade ediyorum: Şu Kanun hakkında biz grup kararı dahi almamışızdır; evet, grup kararı dahi almamışızdır. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Arkadaşlarım kendi iradelerinde hür ve serbesttirler. Buraya gelip sizinle rey veren de vardır. Hiç kimseye, reyini niye bu tarafa verdiniz, diye de sorulmamıştır.

Yalnız bir şey daha söyleyeyim: Bizim bu birliğimiz, beraberliğimiz sizi kışkırtmasın. İnşallah size de verir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Çok teşekkür ediyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

(*Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Efendim, kanun tasarısı Meclisimize geldikten sonra, hepinizin de bildiği gibi, gruplar adına geneli üzerinde konuşmalar yapıldı; yine biz bu konuşmaları takip ettik. Anamuhalefet partisi lideri Sayın Calp'ın konuşması, hatta metin olarak da elimize geldi. Orada da aynen ifade edildiği gibi, bu ek 7'nci madde üzerinde büyük şikâyet konusu yapılmıştır. Maddeyi aynı anlayış içerisinde bir kere daha gözden geçirdik. Gerçi Anayasada bu hususta kesin yetki vardır; ama biz, netice itibarıyla bu maddenin buradan çıkarılmasını ve zannediyorum bir madde daha var ki 13'üncü madde olması lazım; o 2 maddenin çıkarılmasına karar verdik ve buna ait önerileri de hazırladık ve daha maddeler müzakereye geçmeden bunu da arkadaşlarımıza bildirdik.

Hadise bundan ibarettir.³⁶ (*Alkışlar*)

³⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 18, Birleşim 114, Sayfa 538-539, 543*

15 Haziran 1985 Cumartesi

4.7.1934 Tarihli ve 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile Adalet ve İçişleri Komisyonu Raporları Münasebetiyle (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin hem bu saatinde hem de bizim için pek önemli bir gecede zamanınızı fazla almak istemiyorum.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Bizim için de önemli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Bizim için” derken hepimizi kastettim kusura bakmayın. “Benim için” demedim.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Ayırt etmeyin yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu Kanun müzakeresi dolayısıyla son 1,5 sene içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi belki önemi bir devre yaşamıştır. Benim inancım bu devreden, şu geçirdiğimiz 5 günden hepimiz çok şeyler öğrenmişizdir. Bunun hepimize, iktidara, muhalefete çok şey öğrettiği ve aynı zamanda gelecek günler için bu tecrübelerden istifade etmek bakımından faydalı olduğu kanaatindeyim. Aynı şekilde Sayın Ali Bozer’e bu bakımdan da iştirak ediyorum.

Muhalefet ne yapmıştır; engelleme yapmıştır, ilk konuşmamda da söylediğim gibi, İçtüzüğün verdiği imkânlardan mümkün olduğu kadar istifade ederek bu Kanunu engellemeye çalışmıştır. Biz de iktidar olarak yine İçtüzüğün verdiği imkânlardan faydalanarak, bu engellemeye mani olmaya çalıştık. Bu arada İçtüzüğü bütün incelikleriyle öğrendik, her iki taraf da öğrenmiştir. *(Gülüşmeler)* Anayasayı da öğrendik, yani daha fazla Anayasaya bakma ihtiyacını duyduk, onu da öğrendik. Bu bakımdan faydalı olmuştur.

Ben önümüzdeki devrede, yani eylülün sonraki devrede, aramızda kurulmuş bu münasebetin, elektrikli de olsa, zor da olsa bize çok şeyler verdiği için faydalı olduğu kanaatinde olduğumu tekrar izhar ediyorum.

Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu yeni bir kanun değildir; ilk konuşmamda da bahsettim, mevcut kanunda bu hükümlerin mühim bir kısmı vardır. Ne yapılmıştır? Bu Kanun, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununu yeni baştan tedvin eden bir kanun değil, mevcut kanuna bazı maddeler ilave eden bir kanundur. Aslında ilk konuşmamda da söylediğim gibi, bu Kanunda getirilen husus, bazı maddeleri açıklığa kavuşturmak, tatbikatta görülen aksaklıkları gidermektir.

İkincisi de, son yıllarda geçirdiğimiz tecrübelerin ışığı altında 3 konuyu özellikle vurguluyorum; bir tanesi birçok maddelerde açıkça ifade edilmiş; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, Anayasa düzenini korumak için, yani pratik olarak söylersek, terör ve anarşiye karşı devleti korumak için, uyuşturucuyla mücadele edebilmek için, bir de kaçakçılıkla mücadele edebilmek içindir. Bu konular üzerine ki, bu konular son yılların önemli konuları haline gelmiştir. Anayasamızda da bu bakımdan aynı maddeler hemen hemen yer almıştır.

Müzakereler sırasında çok şey söylenmiştir. Bu konuşmalardan üzüldüğüm taraflar olmuştur; iki taraf için de söylüyorum, netice itibariyle bu söylenen sözler zabıtlara intikal etmiştir ve zabıtlarda da, bir arkadaşımızın dediği gibi, tarihin yargısına bırakılmıştır. Yalnız üzüldüğüm bir nokta var; bu üzüntüm, sonradan Sayın Onural Şeref Bozkurt'un yaptığı konuşmayla kısmen hafiflemiştir, bunu en son Sayın Ali Bozer de aşağı yukarı ifade etti.

Biz polisi bu memleketin bir evladı farz ediyoruz. Bazen öyle ifadeler oldu ki, demin bahsettiğim terörist, anarşist, uyuşturucu imalatçısı ve kaçakçısı, kaçakçı sanki masum vatandaş; polis bunları ezen bir -nasıl tarif edeyim- zalim hüviyetine sokuldu. Bunlar doğru değildir, bunun tersi doğrudur. Hatta hatta bazen şu da ifade edildi; "Polis evinize gelecek, yatak odanıza girecek." Ben tam tersini söylüyorum; binlerce, milyonlarca masum vatandaşın kapısının bir anarşist, bir eşkiya tarafından vurulduğunu, vatandaşın da telefonu olduğunu düşündüğümüz zaman ilk telefon edeceği yer polis karakoludur; eğer telefonu varsa.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Siz inanıyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gaye tabîî. Hiç merak etmeyin memlekette telefon çok geliyor, her gün her tarafta bir telefon santrali açılıyor, şehirlerarası görüşmeye bağlanıyor. Bugün birçok köyümüzde sadece telefon değil, otomatik telefon isteyen köylerimizin sayısı da çoğalmaya başladı.

BEŞİR ÇELEBİ (Mardin) — Bağlanmıştır Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bağlananları biliyorum.

Bir konuyu da kısaca söylemeden geçemeyeceğim; bizim hakkımızda, "Ekonomide muvaffak olamadığımız için polis devleti kuruyoruz, o yolu açıyoruz" gibi ifadelerde bulundular. Açıkça söyleyeyim; çok yadırgadım. Bugün Türkiye, siz ister kabul edin ister etmeyin, ekonomi bakımından en parlak dönemlerinden birini yaşamaktadır. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Birkaç tane misal vereceğim. Üzerinde çok bahsettiğiniz enflasyon rakamları; bir zaman yüzde 60'lar dediğiniz rakamlar yüzde 40'lar ve daha aşağı seviyeye doğru inmeye başlamıştır. Bunu incelediğiniz zaman göreceksiniz.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Bu filmi çok seyretmiştik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir rakam daha vereyim: Türkiye'de geçen sene ilk defa elektrik istihşâl artışı yüzde 12'nin üzerine çıktı. Bu sene 5 ayda da aynı tempo devam etmektedir. Bunun bir tek izahı vardır; o da sanayide faaliyet fevkalade yüksek demektir. Bu ondan evvelki yıllarda yüzde 3-4'ler mertebesinde idi.

Bir rakam daha ilave edeceğim; Türkiye'de çimento istihşali, istihlaki geçen sene yüzde 18 artmıştır. Ondan evvelki yıllarda yüzde 3-4 civarında artıyordu. Bu sene yüzde 30 civarında artmaktadır.

SALİM EREL (Konya) — Polis Kanunu ile ne ilgisi var bunun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır; yani "ekonomi kötü, polis devleti kuruyorsunuz" dediniz de onun aksi olduğunu söyleyeceğim.

Son bir rakam daha vereyim: Bu sene özel teşebbüse verilen teşvik belgelerinin 5 aydaki yekûnu, geçen sene 315 milyar iken; aynı devrede bu sene 938 milyara yükselmiştir. Yani yüzde 197 artış vardır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Özgürlükler ne kadar arttı? Ekonomi bitti.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim. Lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu rakamları söylediğime göre; işte Türkiye'nin en büyük yatırımlarından birinin temelini de geçen ay attık. Evet, Türkiye'nin dış kredi itibarı üzerinde de konuşmak istemiyorum; ama ekonomisi bu kadar iyi giden bir ülkede biz niye polis devleti kuralım? Elimizde imkân var mı?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Özgürlüklerden bahsedin, özgürlüklerden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anayasa düzeni ortada iken biz bunu kurabilir miyiz?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kocaeli Milletvekili Sayın Aras, lütfen gündeme gelelim.

BAŞKAN — Sayın Barış Can, Sayın Başbakan lütfen rica edeyim.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ekonomi bitti; özgürlüklerle ilgili...

BAŞKAN — Sayın Barış Can, (Başkanın tokmağı vurması) dinlemesini bileceksiniz. Sayın Barış Can, zati âlinize ceza verme imkânını bana bahşetmeyin. Lütfen dinleyiniz efendim; lütfen.

İLHAN AKÜZÜM (Kars) — Ayıptır, ayıp...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu konuda bu kadar söylemem kâfidir.

Bir de kanun nasıl tatbik edilecek? Sözlerimin başında da ifade ediyorum; mevcut kanunun 1'inci maddesi, geçen gün de okudum, aynen şöyle söylüyor: "Polis; asayişi, âmme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve âmmenin istirahatini temin eder.

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve âcizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar."

İşte bu anlayış içerisinde bu kanun tatbik edilecektir ve biz polisimizin modern bir hüviyete sahip olması bakımından, bizden evvelki dönemde başlatılan, bizim de hızlandırdığımız eğitim, polisin modern teçhizatla teçhizatlandırılması, polisin, aynı zamanda, eline geçen imkânın artırılması, lojman meselesi gibi konularda büyük atılımlar yapmışızdır. Polis vatandaşımızın yanındadır, vatandaşımız da polisin yanındadır. İnanıyorum ki bu kanunun tatbikatında biz polisimizle vatandaşımızı eskisinden olduğundan çok daha fazla kaynaştıracacağız ve memleketin daha iyi daha güvenli hale gelebilmesi için her türlü imkânı kullanacağız ve bu arada şunu da ifade edeyim, yanlış davrananlar olursa, bunlara karşı da hiçbir şekilde insafımız yoktur. *(ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Büyük Meclise saygılar sunuyorum.³⁷ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

³⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 18, Birleşim 115, Sayfa 765-767*

23 Aralık 1985 Pazartesi 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 yılı bütçemizin son konuşmaları yapıyor. 9 Aralık'tan beri Türkiye Büyük Millet Meclisinde gece gündüz yapılan bu müzakerelerin sonunda, biz iktidar olarak, diğer arkadaşlarımız muhalefet olarak, birçok konuda bilgi sahibi olmuşuzdur. Muhalefetin tenkitlerine kulağımızı kapamamışızdır, onları da dikkatle dinlemiştir.

Benim burada, bu son konuşmada, uzun bir konuşma yapmaya niyetim yok; ama bu kürsüde ifade edilen bazı konular hakkında görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Bir kere, Anayasa meselesinden burada da bahsedildi. Bu konudaki açık görüşümüzü, yüce Meclisin huzurunda bir kere daha ifade etmek mecburiyetindeyiz.

Anayasalar, toplumun muhtelif grupları arasındaki önemli vesikalardır; bir nevi mukaveledir, toplumu bağlayan mukavelelerdir. Hele 1982 Anayasası, Türkiye'nin çok önemli bir devresinden sonra geldiği, o tecrübeden istifade edilerek hazırlandığı ve aynı zamanda milletimizin yüzde 92 ekseriyetiyle kabul edildiği nazarı itibara alınır, çok önemli bir vesikadır.

Biz, bu Anayasanın bir müddet tatbik edilmeden değiştirilmesinin karşısındayız, özellikle şu konulara büyük önem veriyoruz: 12 Eylül gelişiminin ana sebebi olarak gösterilen ve sizlerin de çok iyi hatırladığınız gibi, 12 Eylül günü yapılan tarihî konuşmada da açık bir surette belirtildiği gibi, derneklerin, sendikaların siyasetle uğraşmasına ilişkin Anayasanın bu hükümlerine sınımsız bağlıyız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Evet, Anayasanın bu şekilde getirdiği yasağa sınımsız bağlıyız; derneklerin ve sendikaların kendi konularıyla uğraşmalarının yanındayız. Eğer, siyasetle uğraşmak isteyenler varsa, partilere gelir girerler, sendikalarını veyahut da derneklerini bırakırlar. *(ANAP, MDP ve Bağımsızlar sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İkinci bir konu üzerinde de açıklık getirelim. Bazı arkadaşlarımız, "İktidarın, muhalefeti devamlı küçültmek istediği ve ihmal ettiği" gibi birtakım ifadelerde bulundular.

Biz, iktidar olarak, muhalefetin küçülmesini katiyen istemeyiz. Bu, bizim aleyhimize olur; akıllı bir iktidar böyle bir şey düşünemez. *(ANAP, MDP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)* Ama, eğer muhalefet kendisini küçültecek birtakım tedbirler alıyorsa, birtakım işler yapıyorsa, o da bizim işimiz değil, ona da biz yardımcı olamayız.

Şimdi, biz bunlara karışmıyoruz. Yalnız, şunu söylüyorum: Eğer, geçtiğimiz aylarda muhalefet partilerimiz kendilerini zayıf görmeyip, birleşme eğilimine gitmeselerdi, herhalde zayıflıkları meydana çıkmazdı. *(ANAP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Kendimiz için değil, sizin için birleştik.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, bir önemli konu da, memlekette gerek muhalefet, gerekse bazı çevrelerde bir kötümserlik havası var.

Tabiatıyla, burada, muhalefetin veya bazı çevrelerin ille de bizim gibi düşünmelerini isteyemem ve böyle bir şey aklımızdan bile geçmez. Gayet tabii, muhalefet tenkit edecektir ve bize, kendisine göre hatalarımızı söyleyecektir; ama, memleketi her gün “batıyor” diye göstermek yanlıştır, öyle bir hava bugün memleketimizde yoktur.

Şimdi, eğer müsaade ederseniz, bu konuda meşhur bir yazarımızın kötümserlikle ilgili bir iki cümlesini okuyacağım. Bu meşhur yazar, “Bugünkü günde kendilerine biraz iyimserlik tavsiye edilen kimseler, nasıl iyimser olalım; ahvalin şu fecaatine bakın, bir memleket ki, sallanıyor, her gün bir parçası başımız üstüne yıkılıyor; her tarafımız yara bere içindedir; karnımız açtır, sırtımız çıplaktır; yarın ne olacağımız belli değildir” diyorlar. Zannetmeyiniz ki, bu, yalnız bugüne ait bir teranedir; biz doğduğumuz günden beri babalarımızdan; babalarımız, doğdukları günden beri kendi babalarından hep bunu dinlemişlerdir. Yıllardan beri ne görsek, batmak belirtisidir, ne işitsek ölüm haberidir...”

Aynı yazarımız yine, diyor ki: “Esasen dikkat edecek olursanız, bizde, hele son zamanlarda, iyimser görünmek âdeta bir kabalık ve bayağılık telakki edilmeye; fikir ve soy yüksekliği, kötümserlikte aranmaya başladı. Somurtkan mısınız, mutlaka doğruyu görüyor ve doğruyu söylüyorsunuz. Ümitsiz ve hiddetli misiniz, mutlaka en akıllı adam sizsiniz. Hele ikide bir, ‘adam sende, bu millet kurtulamaz, bu millet bitti’, cesaretini gösterdiniz mi, artık sizden büyük, sizden kahraman kişi düşünülemez.”

Şimdi aynı yazarın bir de iyimserlikle ilgili bir iki cümlesini okuyacağım, bir gün ara ile ifade edilmiş: “Dün kötümserlikten bir hastalık hali olarak bahsetmiştim; gerçekten, kalplerimizi gitgide kesif bir karanlık gibi kaplayan bu dehşetli illetten kurtulmanın çaresine bakmalıyız ve hiç değilse, yeni yetişen nesle, muhtaç olduğu gönül ferahlığını vermeye çalışmalıyız. Zira, bu ferahtan yoksun nesiller hiçbir şey yapmaya kadir olamazlar. Bütün kısırlar mahzundur ve bütün mahzunlar kısırdır.

Buna mukabil, en büyük işadamları, en azimli, en iradeli kimseler, mutlaka, yüreği geniş, gözü pek ve ümidi sonsuz olanlardır. Her şeyi pembe görmek, mutlaka ne cehaletle, ne de ahmaklığa işaretir. Belki bunun aksine olarak, taşkın bir insanlığın belgesidir. Bazı kimseler böyle bir canlılığın, taşma halindeki sular gibi önüne ne rast gelirse, devirerek, yıkarak, sürükleyerek aktığını görüp, yıkıcı ve kaotik bir hadise karşısında bulduklarını zannederler. Gerçekten, gürbüz ve zevkli mizaçlar, biraz kırıcı ve dökücüdürler. Bunun içindir ki, her şeyden önce kendi rahatını seven, özü kıt nebatlar gibi ancak durgun bir aydınlıkta biten, sınırları zayıf olduğu için gürlütüden korkan bazı cılız mizaçlar, cesareti bir delilik, hareketi bir temkinsizlik ve inadı bir cehalet telakki ederler. Halbuki, ne olursa olsun, coşkun akan seli, durgun suya binlerce defa tercih edenlerdeniz. Zira, onda hayat, sıhhat; bunda ise taaffün, sıtma ve ölüm vardır.”

Bu, 1920 senesi 12 Ocak ve 13 Aralık günlerinde yazılmış, Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun iki makalesinden parçalar. (*MDP ve SHP sıralarından gülüşmeler*)

Sayın milletvekilleri, bu makale yazıldığı zaman, eğer tarihleri yanlış değilse 12 Ocak 13 Aralık 1920 senesi demek ki, Türkiye’de Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni kurulmuş, millî mücadelenin büyük kısmını tamamlamamış, tabiatıyla o devirde kötümserler çok fazla... 1985 Türkiye’si böyle değil.

SALİM EREL (Konya) — İyimserlerle dolu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1985 Türkiye’si, önu çok daha parlak, o günkü şartlar altında bu düşüncelerle ancak İstiklal Harbinden, Anadolu mücadelesinden

çıkıldığına göre, bizim buradaki işimiz çok daha kolaydır. Bunu bilhassa bazı çevrelere bu kürsüden belirtmek için okudum; o gün nasıl düşünülmüş, bugün nasıl düşünülüyor, bu mukayeseyi yapmak için okudum.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Gerçekçi düşünelim, iyimserliğe de lüzum yok, kötümserliğe de lüzum yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da gerçekçi düşündüğü için...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika, mukabele etmeyiniz lütfen.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkanım, bütçe dolayısıyla...

BAŞKAN — Efendim, oradan müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi bu kürsüde Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri, bizim 1978, 1979 senesini buraya getirdiğimizden bahsetti.

Ben aslında buraya getirmedim, kendisi getirdi; kendisi getirince de, biz, o konuda konuşma mecburiyetinde kaldık. Kimseye de; şu yönetime, bu yönetime, herhangi bir şekilde, yaptıkları hizmetlerden dolayı herhangi bir şey söylemedik. Her zaman ifade ettiğimiz gibi, biz bu memlekete hizmet eden herkese minnet, şükran borçluyuz; bunu her zaman ifade ettim. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Ama, bu mesele açıldığı zaman, şu konunun çok iyi bilinmesinde fayda var. İleride sizler alternatif programlar hazırlayabilirsiniz; ama Türkiye'nin gerçeklerini bilmek mecburiyeti var. Bu programlar, o gerçekler bilinmeden, tarihte yapılmış hatalardan ders almadan hazırlanırsa, yanlışlıklar tekrar tekrar yapılır, tarih tekerrür eder. Onun için, burada, müsaade ederseniz, gene bazı yanlış anlamalara sebebiyet verdiği için, bu konuyu biraz daha irdelemek istiyorum; çünkü, suallerde de var, demin Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız bir parça açıkladı.

Türkiye'nin en önemli meselesi, ödemeler dengesi meselesidir; hele 1974'ten sonra bu mesele çok daha önemli hale gelmiştir. Bugün burada, bu kürsüde, çıkıp, 1980 öncesinden, 1970 öncesinden rakamlarla bahsetmek ve ona göre mukayeseler yapmak doğru değildir, özellikle ihracat konusu, ödemeler dengesi bakımından. 1974'e gelinceye kadar, Türkiye olarak, 1970 öncesi petrolün varilini 1 dolara kadar aldık; 1974 yılında birdenbire 13 dolara yükseldi ve bu 1980'de maksimumuna doğru yükseldi, 32-33 dolara geldi. İşte, Türkiye'nin bozulan ödemeler dengesinin düzelmesi, bu tarihten sonra büyük gayretlerle olmuştur. Yoksa, bugün varili 1 dolara petrol almaya imkânımız olsa, ödemeler dengesini çok kolay temin etmek mümkündür, hiçbir problem yoktur; ama, petrolün fiyatı 30-35 dolara yükseldiği devrede, -şu anda 25-26 dolar-, onun yanında ileri Batı ülkelerinin size sattığı malların fiyatları da aynı ölçülerde yükseldiği bir dönemde, Türkiye iki tazyik arasında kalmıştır. Türkiye'nin takip ettiği program, 1980'den itibaren bu meseleyi çözmeyi hedef alan bir programdır ve Türkiye bu meseleyi de çözmüştür.

Şimdi bakınız, burada bir arkadaşımız Güney Kore ile bazı mukayeseler yaptı. Ben size bazı rakamlar vereceğim; 1960 yılında aşağı yukarı, Güney Kore ile Türkiye'de bir devir değişikliği oluyor. Türkiye'nin ihracatı o yıl 320 milyon dolar, Güney Kore'nin elimizdeki rakamı 33 milyon dolar; 1970 yılında Güney Kore 835 milyon dolar, Türkiye 588 milyon dolar; 1975 yılında Türkiye 1 milyar 400 milyon dolar, Güney Kore 4 milyar 884 milyon dolar; 1979 yılında Türkiye 2 milyar 261 milyon dolar, Güney Kore 15

milyar dolar. Başladığımız nokta aynıdır, işte 1979'a kadar geldiğimiz nokta da budur. 1979'dan sonra ne olmuş? 1980 yılı, Güney Kore 17 milyar 500 milyon dolar, Türkiye 2 milyar 910 milyon dolar; 1981 yılı, Güney Kore 21 milyar 200 milyon dolar, Türkiye 4 milyar 703 milyon dolar; 1982 yılı Güney Kore 22 milyar dolar, Türkiye 5 milyar 700 milyon dolar; 1984 yılı Güney Kore 29 milyar, Türkiye 7 milyar. Elimizdeki rakamlara göre bu sene tahminimiz Türkiye 8 milyar dolar. Güney Kore -yine tahminî olarak- 30 milyar dolar civarında olacağını gösteriyor.

Dikkat edilirse, bizim diğer ülkelerle yarışa başladığımız nokta, 1980'den sonradır. Türkiye'nin ihracatının yükselmeye başladığı dönem bu dönemdir. Hatta başka rakamlar da var... Daha evvel size Yunanistan'ı örnek vermiştim; 1980 yılında Yunanistan'ın 5 milyar dolar, 1984 yılında Yunanistan'ın 4 milyar 800 milyon dolar, Portekiz'in 1980 yılında 4 milyar 640 milyon dolar -bütün bunların hepsi Türkiye rakamlarından yüksektir-, 1984 yılında 5 milyar 200 milyon dolar, Türkiye'nin altında. Yugoslavya, 1980 yılında 8 milyar 900 milyon dolar, Yugoslavya 1984 yılında 10 milyar 700 milyon dolar. Türkiye, Yugoslavya'ya büyük çapta yaklaşmaktadır. Aynı konu Romanya'da ve diğer bütün ülkelerde tek tek görülmektedir. 1980'den 1985'e gelinceye kadar dünya ticaretinde büyük bir gelişme olmamıştır, hatta daralma olmuştur. Bu devrede ihracatını nispi olarak en fazla artıran ülke, Türkiye'dir.

Muhterem Milletvekilleri, bugün üzerinde konuşulan konulardan bir tanesi de, fonlar meselesidir. İktidarımız döneminde çıkan bütün bu fonların hepsinin birer kanunî mesnedi olduğunu söyleyerek, önemli olan fonları sayıyorum: Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Geliştirme Destekleme Fonu, Tanıtma Fonu ve en son olarak da Savunma Sanayii Destekleme Fonudur. Bütün bunların hepsi, Türkiye Büyük Millet Meclisinden bu maksatla geçirilmiş ve bir kanuna dayandırılmıştır. Yoksa, Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş fonlar değildir; ya yetki alınmıştır veyahut da bir kanuna dayalı olarak kurulmuştur. Sosyal amaçları, içerisinde mündemiç fonlardır.

Bunların başında Toplu Konut Fonu geliyor. Bu konuda çok izahat verdik, detaya girmek istemiyorum; ama 1981 senesinde, 1982 senesinde, hatta 1983 senesinde aynı konut fonuna bütçeden üç yılda 20-25 milyar lira verilirken, biz bugün, yılda 250 milyar liradan daha fazla fon imkânı meydana getirmişizdir. Demin Sayın Mâliye Bakanımızın ifade ettiği gibi, inşallah önümüzdeki yıl 100 binin üzerinde aile bu fon sayesinde mesken sahibi olacaklardır. Hatta şunu da ifade edebilirim: Vaktiyle başlamış, 1979 yıllarında -Sayın Gürkan'ın bahsettiği- müracaatları yapılmış, inşaat ruhsatları alınmış birçok konut kooperatifinin tamamlanması da bize nasip olmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — 25 milyar lira ile sus payı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 6-7 sene süren, hatta devam eden kooperatifler vardır; bunların tamamlanması da bizim devremizde mümkün olmuştur.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başbakan, sizin tamamlayamadıklarınız da bize kalacak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Toplu Konut Fonunun kaynakları -bir evvelki konuşmamda da ifade ettiğim gibi- tamamıyla sosyal adalet prensiplerine uygun olarak getirilmiştir. Açıkça, hali vakti yerinde olandan

alınmış, orta halliye, fakire verilmiş düşük faizli bir kredi imkânıdır, yani sübvansiyondur. İşte, bizim sosyal adaletçilik anlayışımız da budur. Sosyal adaletçilik anlayışımıza uygun olarak akılcı ve hakikaten iktisadî esaslara da dayalı bir sistem getirmiştir.

Kamu Ortaklığı Fonuna gelince: Bu memleketin vaktiyle yaptığı birçok önemli projenin, gelir getiren projenin, hiçbir gelir getirmeden hizmete arz edilmesinden vazgeçtik. Bunların hepsinden teker teker gelir alıyoruz; gelir senetleri çıkarıyoruz, halkımıza veriyoruz; halkımızın da bunlardan yararlanmasını bir taraftan, temin ediyoruz; diğer taraftan da, bu şekilde kendi kendine dönen, kendi kendine büyüyen bir fon meydana getiriyoruz. Keban Projesinden, Boğaz Köprüsünden... Keban Projesinden fon olarak, Karakaya Projesini tamamlıyoruz; Karakaya Projesinden -inşallah- fon olarak, Atatürk Projesini tamamlayacağız. Daha birçok hidroelektrik santraller, barajlar bu şekilde tamamlanmaya başlamıştır. Gittiğiniz her yerde, milletvekili arkadaşlarımız görecektir, hızlanmış tesislere iyi bakınız, bunların hepsi bu Kamu Ortaklığı Fonundan yararlanan tesislerdir, İstanbul'un içmesuyu, Ankara'nın içmesuyu, karşılığı alınmak kaydıyla, yani içmesuyu alan tesislerin hepsi, o içmesuyu için metre küp başına belli bir para ödeyeceklerdir; onu da bu fona gelir olarak kaydedeceğiz.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — Bütçe içine alın, aynı şeyi gene yapın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütçeyle alakası yok. Bu tamamıyla kendi içinde dönen bir fondur.

Şimdi, bu şekilde memleketin ekonomik gücüne hem bir taraftan güç katıyoruz, hem de birçok önemli projeyi süratle bitirmek imkânını buluyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, bu vesileyle, vaktiyle olan bazı hadiseleri hatırlamakta fayda var. Bugün muhalefettesiniz, yarın -Allah göstermesin- iktidar olabilirsiniz... *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama, bir şeye çok dikkat ediniz; tenkit edeyim derken, ileride kendi elinizi kolunuzu bağlamayınız; benim, size en halisane tavsiyem budur. Aynı konulardan istifade edebilirsiniz; onun için, dikkat ediniz. Çünkü, geçmiş dönemde aynı hatalar yapıldı; aynı hataları tekrar etmeyelim.

Muhterem Milletvekilleri, üçüncü fonumuz, Geliştirme Destekleme Fonudur. Üçüncü fonumuzun önemli bir fon olduğunu söyleyeyim. Biz birçok sosyal meseleyi, en akılcı bir şekilde bu fonla çözdük. Siz de faydalanırsınız... Bakınız, gençlik yılında, üniversite gençliğine 41 bin yataklı ilave yurt kapasitesi getirdik.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — 400 bini açıkta.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bugün, müracaat etmiş, açıkta kimse yoktur. *(SHP sıralarından "Aaa, bravo" sesleri)*

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Listeleri verelim Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika lütfen, hatibi dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve bizim 51-52 bin yurt kapasitesine bir senede, bir seneden daha kısa bir zamanda 41 bin yurt yatak kapasitesi ilave etmemizi, herhalde -siz takdir etmezseniz- büyük milletimiz takdir edecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Zengin ettiğiniz vatandaşlar var ya, onlar takdir eder.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, aynı Geliştirme Destekleme Fonundan esnaf ve sanatkârlarımıza, sanayi sitelerine, küçük çocuklarımızın beslenme meselelerine ve bu sene de inşallah (şu içinde bulunduğumuz sene, 1986 yılında, gelecek yıl) araştırma, geliştirme konularına, yüksek teknoloji konularına ve gene aynı şekilde esnafımıza, gençlerimize ve çocuklarımıza daha birçok yeni sosyal hizmet getirilecektir. Bu sosyal konuların, Türkiye'nin gelişmesi bakımından, ilerlemesi bakımından ekonomik bağlantıları da vardır.

Dördüncü fonumuz, Tanıtma Fonudur. Açık açık anlatmaya lüzum yok, Türkiye'nin tanıtılması bugün çok daha iyi hale gelmiştir.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Kissenger ile...

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, yalnız şunu söyleyeyim: iki senedir iktidardayız. Türkiye'yi biz iyi tanıtıyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Allah kurtarsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nitekim, tanıttığımız, birçok hadiseden belli olmuştur. Bugün dünyanın bütün finans çevrelerinde, Türkiye örnek gösterilmiştir. Mısırlılar Dünya Bankasına gittikleri zaman, onlara aynen şöyle söylemişler “Bize gelmenize lüzum yok, Türkiye'den örnek alın”. Evet, bunlar böyledir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İkincisi; “Avrupa Konseyine girdik, giremedik, yok mayıs ayında müracaat edelim” gibi burada birçok laflar söylendi ve bunun münakaşası yapıldı; karar verdik, gireceğiz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Geri aldılar mı iddialarını?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aldılar.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Neyi aldılar, iddiaları duruyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa Konseyine parlamenterlerimiz kabul edildiler. Ondan sonra, 1982 senesinde, bizim aleyhimizde, insan hakları bakımından dava açan 5 Avrupa ülkesi gene bizim zamanımızda şikâyetini geri aldı.

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Karşılığı

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sevinmeniz lazım, üzülmeyin.

OECD'nin 25 inci yıldönümü olacak, başkanlık sırası bizdedir, biz başkan olacağız. Hatta geçen gün aldığımız bir bilgiye göre, Yunanistan'dan da, “En kuvvetli aday Türkiye'dir, biz de Türkiye'yi destekliyoruz” lafı geldi. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bütün bunlar gösteriyor ki, Türkiye, dış ilişkiler bakımından, gerek İslam ülkeleriyle, gerek Batı ülkeleriyle, hatta sosyalist ülkelerle çok iyi bir dönem yaşamaktadır. Geçen sene Amerika'ya, Japonya'ya gittim, önümüzdeki sene -inşallah- İngiltere'ye ve Sovyet Rusya'ya gideceğim, Hindistan'a gideceğim; davet edildiğim yerler bunlar..

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Uzaya da gidirsiniz, uzaya da...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizleri de götürürüz, merak etmeyin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim, müdahale etmeyiniz.

AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya) — Allah ziyade etsin.

BAŞKAN — Efendim, lütfen sükûnetle dinleyelim, müdahale etmeyiniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, son fon Savunma Sanayii Destekleme Fonudur. Bu fon yüce Meclisin tasvibine mazhar oldu ve bu fonun hazırlıklarım yapıyoruz. İnşallah, Türkiye’de savunma sanayiinin geliştirilmesi konusunda yılların özlemini, bu özlemi ifade eden muhtelif devrelerde ifade edilmiş sözleri biz realize ediyoruz. Türkiye’de savunma sanayii kurulacaktır. Attığımız adım doğrudur; bu adımı sakın bozmayın. Çünkü, daha şimdiden birçok yabancı sermaye, Türkiye’de savunma sanayiine girebilmek için bize müracaat etmektedir. Bunun birçok sebepleri vardır. Hem istihdam meselesi, hem Silahlı Kuvvetlerimizin modernizasyonu, hem de ekonomik bakımdan bize yük olmadan bir savunma sanayii kurulması formülünü biz getirdik. İnşallah çok da başarılı olacağız.

Muhterem Milletvekilleri, bir alternatif meselesidir gidiyor.

COŞKUN BAYRAM (Adana) — Patent size aittir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz bu konuyu biraz irdelemek lazım.

Alternatif veyahut da Sayın Gürkan’ın tabiriyle, seçenek (*SHP sıralarından alkışlar*) meselesinin tabiatıyla eğer hareket imkânlarınız, muhtelif alternatifler, muhtelif seçenekler varsa, ona göre hareket edilir. Şu yol mu, bu yol mu, öbür yol mu? Misal verelim: Paranız var, bu parayı bir yere yatırmak istiyorsunuz; önünüzdeki alternatifler, yani seçenekler şunlar olabilir: Ev yaptırırısınız, mülk alırsınız -1979’da olduğu gibi- ikincisi, dövize yatırırısınız, o zaman yoktu, şimdi var; ondan sonra...

İSMET TURANGİL (Manisa) — Bankere...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bankalara yatırabilirsiniz, gelir senetleri alabilirsiniz. Şimdi, oturur hesap edersiniz, dersiniz ki: “Acaba hangisi kârlı, hangisi emniyetli?” Bu hesaplardan sonra bir alternatif seçilir.

Siyasette de buna benzer durumlar vardır; misal verelim: İstanbul’da belediye seçimi oluyor; adaylar çıkıyor, kendilerini takdim ediyor, “Ben şunu yapacağım, şunu yapacağım” diyor. 5 tane aday var... Millet bakıyor, hangisini beğeniyorsa onu seçiyor. Demek ki, siyasette, aslında ne yapacağınızı, nasıl yapacağınızı söylemeniz lazım; ona göre de inandırıcı olmanız lazım. İnandırıcı değilsiniz, söylediğiniz ne kadar parlak olursa olsun, millet gene rey vermeyebilir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Şimdi, burada, acaba alternatif bir program öne sürüldü mü diye dikkatle dinledim. Sayın Gürkan konuşmalarının bir yerinde dedi ki: “Biz esas itibariyle serbest ekonomiden yanayız; ama...” Onun da bir tabiri var...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yarışmacı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yarışmacı; “rekabet” kelimesi yerine “yarışmacı” kelimesini kullandı. Biz her zaman söylüyoruz, diyoruz ki: Serbest rekabet...

Hatta dedi ki: “Siz kâfi derecede yarışmacılığı meydana getiremediniz, biz iktidar olunca getireceğiz.” Yarışmacı bir ekonomi! (*Gülüşmeler*)

Ben onun üzerine SHP'nin anasını teşkil eden Halkçı Parti programına baktım; acaba o program ne diyor, dedim. Halkçı Parti, programında şöyle söylüyor: “Halkçı Parti, ekonomik kalkınmada devletçiliğe ağırlık veren karma ekonomi modelini benimser...” (*SHP sıralarından “Doğru doğru” sesleri*)

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “... Devletin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini vesaire vesaire... “Yani, esas İtibariyle ağırlığı devlete veren bir sistemi yeğliyor.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Biz ana değil, daima babayız.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz dolmak üzeredir, lütfen toparlayınız efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sonunda da bir de Halkçı Parti programında, “Halk kesimi” diye bir söz var.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — SHP'den söz edin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Halk kesiminden hiç bahsedilmedi. Sayın Gürkan, acaba ondan vaz mı geçtiniz? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Bahsediyorum efendim.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, aslında Sayın Gürkan burada bir program arz etmedi, bazı fikirler söyledi; bazı fikirler ve mesajlar vermeye çalıştı, ben onu anladım, sonra, konuşmalarına dikkat ettim, “Alternatifi getirmeye mecbur değiliz, alternatifi siz getireceksiniz” dedi. O vakit karar verdim, dedim ki, ANAP'ın alternatifi gene Anavatandır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz eder, hepinize en derin saygılarımı sunarım. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(*Milletvekillerinin bütçe kanun tasarısı üzerindeki konuşmaları devam etti*)

Başbakan Turgut Özal'ın Bütçenin Kabulü nedeniyle yapmış olduğu teşekkür konuşması

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısına ilişkin olarak yapılan oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı: 376

Kabul: 209

Ret: 152

Çekimser: 15

Bu duruma göre, 1986 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı, oylarınızla kanunlaşmıştır. Memleketimize ve milletimize hayırlı olmasını ve bu bütçeyle ülkemizin her yöresine verimli ve başarılı hizmetler götürülmesini diliyorum. *(Alkışlar)*

BAŞKAN — Başbakanımız, oylama sonucunda size teşekkür edecektir.

Buyurunuz. *(Alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1986 yılı genel bütçesinin kabulü münasebetiyle Yüce Meclise teşekkürlerimi arz etmek üzere çıkmış bulunuyorum.

Geçen sene olduğu gibi, bu sene de inşallah, çok zarurî olmadığı takdirde bir ek ödenek talebi ile gelmeyeceğiz. Geçen sene de söylemiştik, bu sene, yani 1986 yılı bütçesinde de bir ek ödenek talebi için -çok zarurî olmadığı takdirde- gelmeyeceğiz; bu ananeyi yürütmek istiyoruz. Çünkü, inanıyorum ki, bütçe iyi planlandığı takdirde, iyi yürütüldüğü, iyi icra edildiği takdirde, böyle bir talep olmayacaktır; ama çok zarurî haller olabilir, hiç tahmin etmediğimiz durumlar meydana gelebilir; o takdirde, tabiatıyla Yüce Meclisin önüne geliriz.

1985 yılında olduğu gibi, 1986 yılında da bu bütçenin bize verilmiş imkânlarını en iyi şekilde memleketimize en hayırlı şekilde kullanmaya gayret edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha açıkça ifade ediyorum. Tasarrufa azamî riayet ederek memleketimizin birçok işlerini ve kalkınma için lüzumlu projelerini bu bütçe içerisinde elimizden geldiği kadar, gücümüzün yettiği kadar, yorulmadan, bıkmadan, usanmadan takip etmeye devam edeceğiz.

1986 yılı bütçe tatbikatının, 1985 yılından daha iyi neticeler vereceğini şimdiden ümit ediyorum. Birçok konuları, geçtiğimiz iki yılda halletme şansını, yine Yüce Meclisimizin bize verdiği imkânlarla bulduk. 1986 yılı, önümüzdeki yıl, inşallah, memleketimiz için çok daha iyi bir yıl olacaktır. Biz bu hususta elimizden gelen her türlü gayreti göstermeye devam edeceğiz.

Yüce Meclise 1986 yılı genel bütçesinin kabulünden dolayı teşekkürlerimi arz eder, hepimize en derin saygılarımı tekrarlarım. Sağ olun.³⁸ *(Alkışlar)*

³⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 23, Birleşim 53, Sayfa 772-778, 787*

11 Mart 1986 Salı

467 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanununun 19. Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkraları ile Türk Ceza Kanununun 304. Maddesinin III. Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli üyeler; aslında muhterem hatip konuşmasının sonunu, hiç alakası olmayan bir mevzua bağlamasaydı, hakikaten bu kürsüye çıkmayacaktım.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — O size göre öyle, Sayın Başbakan.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinle, dinle...

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi aslında, madem kürsüye çıktım, dinleyebildiğim kadarıyla, gerçi bir arkadaşımız devamlı olarak dinlemediğimden şikâyet ediyor; ama benim hususiyetim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Haklı değil miyim Sayın Başbakan? Dinletmiyorlar size...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...benim hususiyetim; hem hatibi dinliyorum, hem öbür taraftan yine başkalarını da dinliyorum. *(ANAP sıralarımdan alkışlar)*

İki arkadaşımızı dinledim. Anamuhalefet partisi, güya bir af teklifi verdi... *(SHP sıralarından gürültüler)*

ÖMER KUŞHAN (Kars) — “Güya” değil Sayın Başbakan.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Çok ciddî bir teklif o; Allah’tan kork...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konuşmalarınız, bu verdiğiniz teklifin aleyhinde; onu da görelim...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — O sizin düşünceniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında, o teklifinizin içinde, bizim bugün getirdiğimiz teklife benzer hususiyetler de var.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hiç de öyle değil; konuşurken okumuşsunuz yine. *(ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim sizden farkımız şudur: Biz af teklifi getirmediğimiz. Kesin olarak söylüyorum; af teklifi getirmediğimiz; sizler gibi af teklifi sözü de vermedik...

ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli) — Af vaadinde bulundunuz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Yıldırım, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim getirdiğimiz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sataşma konusuyla ilgili mi konuşuyor Sayın Başbakan? Sayın Başbakanın ayrıcalığı mı var Sayın Başkan?

BAŞKAN — “Ayrıcalık” diye bir şey yok efendim. Siz de konuştunuz müdahale mi ettik?

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sataşma konusuyla ilgili konuşması gerekir.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnfaz Yasasında değişiklik yapan bir tasarıdır ve zannediyorum; anamuhalefet partisinin bu konudaki, biraz kızgınlığı mı diyeyim, sinirliliği mi diyeyim, üzgünlüğü mü diyeyim...

ÖMER KUŞHAN (Kars) — “Üzgünlüğü” deyin daha doğru olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...kendi tekliflerinden çok daha iyi bir şekilde kamuoyunda kabul edilmiş olmasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Meselenin o kısmını bu şekilde kapattıktan sonra, muhterem arkadaşımızın, Sayın yargı organları başkanlarıyla ilgili olarak söylediği sözlere geleceğim.

Biz yargı organlarına fevkalade saygılıyız.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — İş adamları gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fevkalade saygılıyız. Ankara, İstanbul ve İzmir’de ben bu yargı organlarını Başbakan olarak ziyaret ettim. Bu ziyaretlerime...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz mitinge gittik, perişan olduk; siz nasıl gidiyorsunuz?

MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya) — Mezar kazmaya gittiniz.

BAŞKAN — Lütfen efendim; müdahale etmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu ziyaretlerimde yüksek yargı organları başkanları da, sadece o ziyaretlerle ilgili olarak davetli idiler ve akşam verilen yemeklerde de, onlar şeref misafiri şeklinde kabul edilmişlerdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bizim durumumuz budur.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Sayın Gürkan da mitingde şeref misafiri idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bunun, yargı bağımsızlığı ile şu veya bu şekilde bir alakası yoktur. *(Gürültüler)* Ama bakınız, bu bizim sadece yargıya olan saygımızı gösterir; dedim; başka hiçbir şey de değildir. Yani bizim yargıya saygısızlık yapmamızı mı istiyorsunuz, o mu hoşunuza gider? Hayır; kesin olarak değil. *(SHP sıralarından gürültüler)*

YILMAZ DEMİR (Bilecik) — Harcırahlarını da verdiniz mi?

SALİM EREL (Konya) — Pazarlık yapmaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale ötmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz ne söylerseniz söyleyiniz, biz yargıya saygımıza devam edeceğiz.

Teşekkür ederim, sağolun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra tekrar kürsüye geldi)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kanunun lehindeyiz. Sebep gayet açıktır: Biz, birçok geri ülkede olduğu gibi, Türkiye’de

artık af meselesinin kapanmasını istiyoruz; geri ülke değildir Türkiye. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri; SHP sıralarından gürültüler)

Bugün birçok Batı ülkesinden memleketimize, "Af veriniz" diye gelmişlerdir. Kendilerine sorduk: "Sizin memleketinizde af var mı?"

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — İşkence yok onlarda.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Düşünce suçu var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbirinde af yoktur.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — İşkence de yoktur ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbirinde af yoktur. Bu sizin özlemini duyduğunuz af, sadece geri ülkelerdedir. (SHP sıralarından gürültüler)

YUSUF ZİYA KAZANCIOĞLU (Trabzon) — Kanunlarında var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demokrasinin olmadığı ülkelerde, padişahlar tahta çıkar, o zaman cülûs bedeli olarak bir af verirler; diktatör değişir, yeni bir af getirirler. Türkiye demokratik bir ülkedir ve bundan sonra inşallah af vesaire de olmayacaktır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Biz, sizi bile affedeceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi: Bir konunun üzerinde de duralım. Eğer bugün, söylediğiniz gibi, herhangi bir şekilde Millet Meclisinin yetkisinde olan af getirilmiş olsa idi -faraziye- bu af dengeli olmazdı; çünkü Anayasada öyle bir hüküm var ki...

KENAN NURİ NEHROZOĞLU (Mardin) — Değiştirin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O hükme göre mahkemelerimizin verdiği -inceleme yapılmıştır- bir ölüm hadisesinde, o hükme giren esasta karar verilmiştir; yani 14'üncü maddedir. Gene aynı benzer bir hadisede, normal bir cinayet hükmü verilmiştir; yani birisi affa girer, diğeri giremez. Böyle bir affa gittiğiniz zaman, bu af dengeli olmaz; onu da siz gayet iyi biliyorsunuz.

MAHMUT KARABULUT (Sivas) — Bunlara iyilik yaramaz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Teklifimizde bunu dengeledik Sayın Başbakan.

ADALET BAKANI M. NECAT ELDEM (Mardin) — Hayır hayır, dengelemediniz.

BAŞKAN — Lütfen efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kesin olarak, bu memlekette bir daha af getirilmemesini, hatta hatta, ileri Batı ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin idamları tasdik etme hükmünün olmaması lazımdır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ENVER ÖZCAN (Tokat) — İdamı kaldıracak mısınız Sayın Başbakan? Hodri meydan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve inşallah, ekseriyeti aldığımız zaman Anayasayı değiştirir Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu yetkisini kaldırırız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Anayasayı delemesiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İdamların yapılp yapılmaması hususu ayrı bir hükümdür. Bu Anayasa sarıh, aynen şöyle söylüyor: Hiçbir kanunla Millet Meclisine Anayasanın verdiği bu hükmü geri alamazsınız, Anayasayı değiştirmeden.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Getirin, biz değiştiririz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Millet Meclisinin görev ve yetkileri: Mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek...” Yani, netice itibarıyla, burada her idam hükmü oylanacaktır. Yerine getirilmesine karar verilmezse; yani yerine getirilmemesine karar verilirse, o vakit bu kanundaki hükme uygun olarak 36 seneye, müebbet hapse mahkûm edilmiş olacaktır; hadise o kadar.

Şimdi burada Sayın anamuhalefet partisi başkanı konuşurken, memleketimizdeki hadiseleri unutmuş gibi konuşuyor; “400 tane idam dosyası var” diyor. Ben sorayım, 5 bin kişi öldü, bu 5 bin kişiyi öldürenlerin çoğu bunlardı; acaba hiç düşünmüyor muyuz? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Başkasına mal etmeyin, yönetimde siz vardınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memlekette inşallah sulh ve sükûn temin edilmiştir, sulh ve sükûn devam edecektir.

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Böyle devam etmeyecek ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ümit ediyorum ki, şu getirdiğimiz tasarı, kanunlaştığı zaman memleketimizde çok daha modern bir anlayış getirilmiş olacaktır.

Getirdiğimiz nedir?

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Hep kandırıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim, müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit; 30 gün tutuklu ise, 12 gün içeride kalacak, 18 gün dışarıda. Hatta şimdiye kadar iyi hali olmamış olanlar da bir defaya mahsus olmak üzere affediliyor.

SALİM EREL (Konya) — Hani af yoktu? (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Af değil, sadece disiplin cezaları affediliyor, iyi hali; af değil o.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Yarın televizyonda “af” diyeceksiniz.

SALİM EREL (Konya) — Söylediklerinize inanmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Disiplin cezaları affediliyor, sadece o.

Bakın söyleyeyim: 30 yıl hüküm giymiş bir kimse bu hesaba göre...

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — 12 yıl.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 yıl; yok hayır. Yüzde 40’ı içeride kalıyor; demek ki, 12 yıl içeride kalıyor, cezasının gerisini dışarıda çekiyor; ama eğer bir hata yaparsa, bir başka suç işlerse, o dışarıda geçirdiklerini de tekrar içeride geçirmeye başlıyor.

ENVER ÖZCAN (Tokat) — Dünyası bitiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu bir nevi, iyi halinin devam etmesi için, başının üzerinde olan bir Demokles'in kılıcıdır. İnsanları bu şekilde, yine Adalet Bakanlığımızın yaptığı istatistiklere göre de, şartla salıverme halinde, geriye dönüş hemen hemen yoktur.

Ümit ederim ki, Avrupa Konseyinin yaptığı incelemeler de, esas meselenin bu şekilde halledileceği merkezindedir; yani insanları çok fazla içeride bulundurmanın bir faydası yoktur. Onları dışarı çıkarır; dışarıda terbiye edersiniz. Yanlış iş yaparlarsa da tekrar içeriye alırsınız. O tehdit altında da herhalde insanlarımız daha iyi yola gireceklerdir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Dışarı çıksa iş bulacak mı?

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Tarafsız Başkan, kaç dakika oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi ben sıkıntıyı anlıyorum. Bu getirdiğimiz tasarı kanunlaşacak...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Kaç ay yürürlükte kalacak Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memlekette, sizlerin de çok iyi bildiğiniz gibi, bizim getirdiğimiz teklif; yani Anavatan iktidarının getirdiği teklif kamuoyu tarafından kabul görmüştür.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin değil, Cüneyt Canver'in teklifi o.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esas sinirlilik buradan geliyor.

Bırakınız, "Cüneyt'in" falan demeyiniz, Anavatan İktidarının teklifi ve burada kanunlaştığı zaman da, Millet Meclisinin eseri olacak. Rica ederim, sizler de müspet rey veriniz.

Teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Tasarı kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

Hayırlı ve uğurlu olsun.³⁹

³⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 26, Birleşim 77, Sayfa 41-43, 63-65*

27 Mart 1986 Perşembe

Niğde Milletvekili Haydar Özalp ve Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu'nun 22.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 20 Arkadaşının Yabancı Ülkelerde Bulunan Türk Yurttaşlarının Oy Kullanmalarını Sağlamak için 26.4.1961 Günlü, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütüklerine İlişkin Yasanın Değiştirilmesine Dair Yasa Önerisi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi; Adana Milletvekili Coşkun Bayram ve Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın 26.4.1961 Tarih ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi; Antalya Milletvekili Aydın Güven Gürkan ve 2 Arkadaşının 24.4.1983 Tarih ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ile Adalet ve Anayasa Komisyonları Raporları Münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; birkaç gündür devam eden bu önemli kanunun müzakeresinde, hakkımızda söylenen ve haklı olduğunu tahmin etmediğim, zannetmediğim bazı suçlamalar var.

Memleketimizde, biraz geriye doğru gidersek, birçok seçim sistemi uygulanmış olduğunu görürüz, iki dereceli seçim uygulamışız, Cumhuriyetin ilk kuruluşunda; 1946'da tek dereceli seçim uygulamışız. O zaman hatırlayacaksınız, o zamanki muhalefetin iddiasına göre -ki bizim de gençliğimize rastlar- görebildiğimiz kadar açık oy, gizli tasnif esası getirilmişti. Zannediyorum 1946 seçimine en büyük itiraz da buradan olmuştur. Sandıklar ayrı idi, şurada bir partinin sandığı, öbür tarafta başka bir partinin sandığı şeklindedir. 1946'da kimin nereye rey attığı da baştan belli oluyordu; biz bunu gördük; ondan sonra da bir odaya giriliyordu; kimse içeri alınmadan tasnif yapıldı. Hadise zannediyorum budur.

1950'ye geldik; 1950'de yine o zaman ki iktidar (yani 1950'ye getiren iktidar) bir seçim sistemi koydu. O seçim sistemi, iller bazında ekseriyet sistemi idi -hatırımda kaldığına göre- o tarihte İstanbul yirmi veya yirmiiki milletvekili çıkarıyordu ve kim fazla rey alıyorsa, o ilin bütün milletvekillerini o parti çıkarıyor idi. Bu da itiraza sebep oldu; çünkü iki partili sistemin, belki bir bakıma, en yanlış uygulama sistemlerinden biri idi. Yirmi küsur milletvekilini tek parti birdenbire alacak; bu mümkün değil.

O zamanki muhalefet partisi, "Ben iktidara gelirim nispî temsil esasını getireceğim" dedi... Nispî temsil esası getirildi; hatta biraz da garip gösterilen bir sistem... Bu nispî temsil, bir ara küçük partilere daha ağırlık veren bir sisteme de dönüştü, 1965

seçimlerinde. Yani, 1965 seçimlerinden tek başına iktidara gelen parti, o tarihte eğer yüzde 51 civarında rey almaya iddi, tek başına iktidara gelmesi de mümkün değildi; hatırımda kaldığına göre, bir bakiye sistemi tarzında öyle bir uygulama yapıldı. O da garip görüldü; sonradan bir D'Hondt sistemi ile bir parça daha değiştirildi.

Nispi temsil sistemi, memleketimizde, 60'lı yıllardan 70'li yıllardan, 1982 Anayasası ve ona bağlı olarak 1983 yılı seçimine getiren seçim kanunu yapıncaya kadar devam etti.

Şimdi, burada Danışma Meclisinden arkadaşlarımız var. Bir kanun yapılmıştır; şöyle bakalım, acaba Danışma Meclisi ve Konseyin yaptığı mevcut kanun, 1983 yılında seçime girdiğimiz zaman ortaya konulmuş kanun, hangi espriyle yapılmıştır ve şu getirilen teklifle onun arasındaki farklar nelerdir?

Esas itibariyle yüzde 10 barajı getiren bir kanundur. 1983 seçimlerinde uygulanan, yani halen mevcut olan kanun ve o kanun, "Türkiye çapında yüzde 10 rey alamazsanız parlamentoya giremezsiniz" diyor. Bunun manası çok açık. Herhangi bir partimiz yüzde 9,9 rey alırsa, herhangi bir yerde çevre barajını geçmiş olsa, orada milletvekili çıkarmış olsa dahi, o milletvekilliği iptal edilir ve diğer partilere verilir bu milletvekillikleri.

Şimdi, analize devam edelim; 1983 seçimlerinde üç parti seçime girdi. Tabii, bu seçime niçin üç parti girdi, bunun üzerinde konuşmanın bir faydası yok. Bu seçimlerde, Anavatan Partisi yüzde 45,5; Halkçı Parti yüzde 30 küsur; Milliyetçi Demokrasi Partisi de yüzde 24 küsur rey aldı.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Yüzde 24,7 rey aldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 23,5 diye hatırlıyorum.

Seçim Kanununun önemli bir noktası daha var, o da şu: Yüzde 10 barajın dışında, bir de çevre barajları var ve özellikle üçlü yerlerden başlıyor. Kanun, ikili yerler için özel hüküm getirmiş; ama üçlü dördü, beşli, altılı, yedili yerler için şöyle bir hüküm var: 100 rakamını o sayıya bölüyorsunuz. Yani dördü yer ise, 100 rakamını dörde böldüğünüzde 25 rakamı çıkar ki, o seçim bölgesinde herhangi bir partinin milletvekili çıkarabilmesi için, o seçim bölgesindeki geçerli oyların en az yüzde 25'inin üzerine, üçlü yerde ise yüzde 33'ünün üzerine çıkması, altılı olursa, yüzde 16-17 arasında bir rey alınması lazımdır ve bu da yüzde 10 barajına ilave bir baraj daha getiriyor demektir. Nitekim bundan dolayı -dikkat ederseniz- her üç parti de yüzde 10'u geçmiş olmasına rağmen, çıkardıkları milletvekili sayısı, aldıkları reylerle orantılı değildir. Yani tam bir nispi temsil, bu barajlardan dolayı zaten mümkün değildir.

1983'ten sonra mahallî seçim yapıldı; bu seçime üç tane değil, altı tane parti girdi. O seçim içerisinde yapılan il genel meclisi seçimlerinde, hatırlayacaksınız, aşağı yukarı aynı şekilde iştirak vardır; rey verenler bakımından ve milletvekili genel seçiminin bir benzeridir. Bu seçime altı parti iştirak ettiğine göre, bu bir genel seçim olsaydı, acaba milletvekilleri nasıl dağılırdı diye hesap ettik. Altı parti halinde, reylerin fazla dağılmasından dolayı, ilk seçimde yüzde 45, ikinci seçimde -il genel meclisi seçimlerinde- yüzde 41,5 rey almış olmamıza rağmen, Anavatanın çıkaracağı milletvekili sayısı 291'e yükseliyordu. Hesap bunu gösteriyor... Milliyetçi Demokrasi Partisi ve Halkçı Parti, bu hesaplara göre, parlamentoya giremiyordu. Zannediyorum birisi yüzde 8,8 rey almıştı, diğeri yüzde 6 küsur rey almıştı -rakamlar tam hatırımda değil- yüzde 10'un altında oldukları için, parlamentoya giremiyorlardı.

Buna mukabil, parlamento dışındaki Sosyal Demokrasi Partisi yüzde 23,5 rey almıştı -eğer yanlış hatırlamıyorsam- bu hesaplara göre milletvekili sayısı 98 oluyordu. Yine, Doğru Yol Partisi de yüzde 13,5 rey almış olmasına rağmen, grup kuramıyor ve ancak 19 milletvekili çıkarıyordu.

Dikkat ederseniz, mevcut Seçim Kanunumuz zaten sistemi iki partiye doğru yönelten bir Seçim Kanunudur.

MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman) — O zaman niye değiştiriyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ..Getirilmiş olan teklif, yani Seçim Kanununda değişiklik yapan bu hükümler, bunu acaba nasıl değiştiriyor, neler getiriyor, bir bakalım.

Bir kere, formalite kısımlarını bir tarafa bırakalım, yani formaliteleri azaltan maddeler var, zannediyorum genelde bu hususta mutabıkız.

İkinci bir konu daha var -bu konuda mutabık olmayabiliriz, yani kâfidir, değildir; uygundur, değildir konusunda mutabık olmayabiliriz- yurt dışındaki vatandaşlarımıza rey verme imkânı getiriliyor. Arkadaşlarımız da ifade ettiler; getirdiğimiz sistem tam, kâmil bir sistem değildir; ama hiç olmazsa, ilk defa yurt dışındaki vatandaşlarımız genel seçimlerde rey verebileceklerdir. Bu da ayrı bir konu, bunun da genel sistemle bir alakası yok.

Getirdiğimiz önemli konu, altılı, yedili yerlerden ve birden fazla seçim bölgesi olup da beşli yerlerden birer tane milletvekilliği adayının aşağıya çekilip, kontenjan adayı şeklinde gösterilmesidir. Bunun sebebi nedir? Bunun sebebinin açığa konuşalım:

Geçtiğimiz yıllarda, özellikle 1960'lı, 1970'li yıllarda, partileri üzen meselelerden bir tanesi, merkez kontenjanının hangi sırada konulacağıdır. Partiler içinde birçok münakaşalar çıkmıştır, kavgalar yapılmıştır "Benim sıram niye bozuldu, benim üstüme niçin bir merkez kontenjanı adayı geldi" diye. Biz yeni bir sistem bulduk, bunu ayırdık ve şu 30-35 yer merkez adayı veya kontenjan adayı olarak serbestçe tespit edilsin; seçim bölgesinde kim fazla rey alıyorsa, o bu seçimi kazanmış olsun dedik. Bu şekilde de, normal sırada herhangi bir değişiklik olmayacak ve partilerimiz, özellikle bu bakımdan bir sıkıntıya girmeyeceklerdir. Zannediyorum, sistemde önemli bir düzeltmedir.

Tabii bunun getirdiği bir husus daha var, o da şu: Altılık, yedilik yerlerden birer tane düşürdüğünüz zaman demin yüzde 16 veya yüzde 17 diye hesap ettiğimiz oran altılık yerde bir eksiği ile beşliğe ve çevre barajı da yüzde 20'ye gelecek; yedilik yerde de bir eksiği ile altıya ve çevre barajı yüzde 16 küsura, yaklaşık yüzde 17'ye gelecektir; böylece, çevre barajları eski sisteme göre bir parça daha yukarıya çıkmış olacaktır.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Azdı!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, acaba bu ne tesir eder, yani bütün konuştuğumuz sistemde bu ne tesir eder? Tesiri şudur, tahminimiz, oturup hesap edeceğiz.

ÜLKÜ SÖYLEMEZOĞLU (Kahramanmaraş) — Etmediniz mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır; hesap edebiliriz; Seçim Kanunu geçtikten sonra, oturur, mesela 1984 il genel meclisi seçimlerine bunu tatbik ederiz, bakalım nasıl netice alınır diye.

Nedir neticesi? Benim tahminim şu: Yüzde 13,5 rey almış bir parti -geçen seçimde 19 milletvekilliği kazanacaktı, 20'yi sağlayamadığı için grup kuramadı, onu gördük-burada da, olsa olsa -tahminimiz budur- grup kurabilmek için yüzde 16-17 civarında rey almak icap eder; belki bundan dolayı bu kadar fark olur. Tabii, bu reylerin dağılışına da bağlıdır; yani eğer partinin belli bir bölgede ağırlığı var ise, belki buna da ihtiyaç kalmaz; yani daha az bir nispetle de grup kurabilecek kadar milletvekili çıkarabilir; ama genelde, grup kurma barajını -tahmin ediyorum- biraz daha yukarıya çıkarıyor.

Şimdi, insaf edelim... Biz yüzde 10'luk barajı değiştirmedik; yukarıya çıkarmadık; seçim bölgelerini darlaştırmadık -dikkat ediniz- seçim bölgelerini de darlaştırdık, yani seçim bölgelerini...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Darlaştırdınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, üçlük bölgeler haline de getirdik. *(SHP sıralarından gülüşmeler)*

İSA VARDAL (Zonguldak) — Bölgeler çoğalıyor dolayısıyla darlaştırıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Getirebilirdik; hatta demin Sayın Melen'in söylediği gibi, dar bölge sistemine de gidebilirdik; bunlar da mümkündür. *(SHP sıralarından gürültüler)*

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi bağlayan hiçbir demokratik kural yok mu?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen... Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunların hepsi yapılabildi diyorum...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yapamazsınız, gücünüz yetmez.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... Anayasamızda bunlara aykırı herhangi bir hüküm yoktur...

İSA VARDAL (Zonguldak) — O zaman, çoğunluk sistemini getirip oturtunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ama bizim yaptığımız ne yüzde 10 barajını değiştirmek, ne seçim bölgelerini değiştirmek; yaptığımız sadece ve sadece, kontenjan adayını normal sıranın içerisinde çıkartmaktır. Altılık, yedilik ve bazı yerlerde de beşlik...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Toplam barajı yüzde 20'ye yükseltmek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 20 olduğunu zannetmiyorum; ama hesaba göre bu rakam yüzde 13 ile yüzde 18 arasında değişebilir.

DOĞAN KASAROĞLU (İstanbul) — Bazı bölgelerde yüzde 20 olur Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz şuna inanıyoruz: Kim iktidara gelirse gelsin, Türkiye için önemli olan, istikrarlı siyasî bir ortamdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün Japonya'dan bir dostluk heyeti geldi, Japon Liberal Demokrat Partisinin Genel Sekreteriyle konuştum; zannediyorum milletvekili arkadaşlarımız, muhtelif partilere mensup kimseler bu zatlarla görüştiler. Japonya'da 36 senedir bu parti iktidardadır,

karşısında anamuhalefet partisi olarak Sosyalist Parti de vardır. Japonya'nın gelişmesinde, iktisadî olarak bugünkü devler arasına girmesinde, bu siyasî istikrarın büyük rolü olmuştur.

Aynı konuyu Almanya'da da görüyorsunuz. Almanya'da Hıristiyan Demokrat Parti harpten sonra kurularak, taa 1969'a kadar iktidarda kalmış. Alman mucizesinin temelinde de bu istikrarın önemli rolü var.

Türkiye'yi de inceleyiniz. Türkiye'de de büyük işlerin, büyük yatırımların yapıldığı, Türkiye kalkınmasının hızlandığı dönemlerde, siyasî istikrarların olduğu, özellikle tek parti iktidarlarının olduğu görülmür.

Şu veya bu şekilde diye ayırmıyorum, yarın bir başka parti gelebilir, hiç korkumuz yok, merak etmeyin; memleketimiz, milletimiz kimi seçerse, başımızın üzerinde yeri var. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Var Sayın Başbakan, çok korkuyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şunu bir kere daha ifade ediyorum: Bu münakaşa açılmıştır, Sayın Melen buradan benim konuşmamı istemiştir; şu getirdiğimiz kanun teklifi, mevcut hâlihazır, sizleri buraya getiren Seçim Kanunundan esas itibarıyla çok büyük farklı değildir. Esas kanun, yani iki partiye götüren kanun, merak etmeyin, bizi 1983 seçimleriyle buraya getiren kanundur. Biz burada ufak tefek değişiklikler yapmışız ve söylediğimiz değişiklikler de, biraz evvel izah ettiğim ana noktalardadır; onlar da çok fazla ağırlıklı olan, yani yüzde 10 barajını yüzde 15'e çekmek gibi veyahut da dar bölge sistemine gitmek gibi durumlar değildir..

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — O kanun sizi iktidar yaptı Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşte, itirazımız yok. *(ANAP sıralarından "Sizi de muhalefet yaptı" sesleri)*

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Evet, bizi de muhalefet yaptı.

BAŞKAN — Toparlayınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu kanun teklifi, ümit ediyorum ki, memleketimize çok daha güçlü ve uzun süreli bir istikrar getirecektir. Bu arada, memleketimizin de gelişmeye, kalkınmaya büyük ihtiyacı var. Bundan çekinecek bir şey yok; bizim muhaliflerimiz de gelebilir; gelirler ve hiç olmazsa, geldikleri zaman, Fransa'da sosyalistlerin yaptığı gibi, seçim sistemini değiştirmezler, sonra tekrar istikrarsız bir döneme götürmezler. Bazı arkadaşlarımızın da söylediği gibi, değişen partiler olduğu takdirde memlekette yanlışlıklar da zaten olmaz.

Hepinize saygılar sunuyorum.⁴⁰ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

⁴⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 27, Birleşim 85, Sayfa 38-41*

23 Nisan 1986 Çarşamba

TBMM'nin 66. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAP GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul)

— Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler; bugün, aziz milletimizin hür ve bağımsız iradesinin temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 66'ncı yılını idrak ediyoruz.

Bugünün mana ve ehemmiyeti çok büyüktür; çünkü, 66 yıl önce bugün, tarih boyunca hürriyet ve bağımsızlığından, canı, kanı pahasına da olsa, katî surette taviz vermemiş, her türlü fedakârlığa katlanmış bir milletin, vatanına uzanan elleri kırmak ve büyük istiklâli mücadelesini vermek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisini kurduğu gündür.

Birçok savaştan yorgun çıkmış, fakir düşmüş, esaretle karşı karşıya kalmış aziz milletimizin verdiği mücadele, dünya durdukça anlatılacak, zafer türküleri ebediyete kadar söylenecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin temelini, inanç, azim, hürriyet aşkı, millî birlik ve beraberlik şuuru meydana getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinden yükselen imanlı ses, hürriyet sevdalı aziz milletimize, mukaddes mücadelesinde her zaman rehberlik etmiştir.

İstiklal Savaşına, millî mücadele vasfı kazandıran, onu millî irade temeline dayandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurucusu ve ilk Başkanı Büyük Önder Atatürk'ü, onun bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi bu vesile ile huzurlarınızda rahmetle ve şükranla anıyorum. *(Alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, Büyük Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla beraber, asrın başlangıcında, modern demokratik rejimlerde dahi benzerine rastlanmayan veciz bir ifadeyle, "Hâkimiyet bilâ-kaydû şart milletindir" diyerek, ülkemizde millî irade ve demokrasinin temelini atmıştır. Bu düstur, değerinden bir nebze kaybetmeksizin, gönüllerimizde yaşamaya devam etmektedir. O'nun sözleriyle: "Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin yegâne ve hakikî mümessili olup, millet namına hâkimiyet hakkını istimal eder."

66 sene sonra bugün, aradan geçen zamana ve atlatılan badirelere rağmen, Türkiye Büyük Millet Meclisi, aziz milletimizin yegâne ve hakikî mümessili olarak, hür ve demokratik bir nizam içerisinde vazifesine devam etmektedir.

Egemenliğin, kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğunu belirten temel düstur, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan itibaren hiçbir şekilde değişmemiştir. 23 Nisan 1920 Meclisinin bu ana prensibi, 1921 Anayasasının 1'inci maddesinde, 1924 Anayasasının 3'üncü maddesinde, 1961 Anayasasının 4'üncü maddesinde ve 1982 Anayasasının 6'ncı maddesinde aynen tekrarlanmıştır.

Ayrıca, 1982 Anayasasının başlangıç hükümleri arasında; millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı açıkça ifade edilmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, demokrasi, artık, Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Demokratik nizam, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu rejimdir. Büyük Atatürk'ün ifadesiyle, "Türk Milletinin tabiat ve şiarına en mutabık olan idare, Cumhuriyet idaresidir." Nitekim, bu sebeptendir ki, bütün namüsaıt şartlara ve çeşitli manialara rağmen, zaman zaman meydana gelen kesintiler, yerini süratle hürriyetçi demokratik rejime bırakabilmiştir. Şu anda Türk Devletinin muarızları ne söylerlerse söylesinler, Türk demokrasisi, bir daha çıkmamak üzere rayına oturmuştur. Gün geçtikçe bu hakikat bütün dünyada iyice anlaşılmaktadır.

Şöyle etrafımıza bir bakalım; komşu ülkelere, Ortadoğu memleketlerine, hatta Batı memleketlerine bir bakalım: Kaç komşumuzda, kaç Ortadoğu ülkesinde, gelişmekte olan hangi memlekette, bizimkine benzeyen gerçek hürriyetçi demokratik nizam vardır? İkiyüze yatkın irili ufaklı devletin kaç tanesinin bu şansa sahip olduğunu bir düşünelim... Dünyadaki pek çok ülke, demokratik nizam ve millî irade esasına bugün dahi ulaşamamışken, memleketimizdeki demokratik parlamenter sistem, dünyadaki mevcut demokratik parlamenter sistemlerin en iyi misallerinden biri haline gelmiştir.

Kıymetli milletvekilleri, Büyük Atatürk 1923'lerden bugüne şöyle sesleniyor: "Kuvvetliyiz; ordularımız kuvvetlidir; ordularımızı yaratan, ordularımızı vücuda getiren milletimiz kuvvetlidir. Bu milleti yaşatan bu vatan, namütenahi menabii servete ve feyze maliktir, kuvvetlidir. Fakat, efendiler, bütün bu kuvvetlerin fevkinde başka bir kuvvetimiz vardır ki, o da hâkimiyeti milliyemizi idrak etmiş ve onu bilfiil halkın eline vermiş, halkın elinde tutmuş ve tutabileceğimizi ispat etmiş olmaktadır."

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı olarak, 23 Nisan 1986 günü ben de diyorum ki, kuvvetliyiz, bütün dünyada itibarımız artmıştır, ekonomimiz gittikçe güçlenmekte, büyümektedir; fakat en büyük gücümüz, kuvvetimiz, siz halkın, milletin temsilcilerinden aldığımız kuvvettir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millet iradesiyle, devlet idaresi, hükümetimiz müddetince el ele vermiştir ve vermeye devam edecektir. Bir defa daha tekrar ediyorum: Hürriyetçi demokratik nizama gönülden bağlıyız ve millet hâkimiyetinin, demokrasinin tek esası olduğuna inanıyoruz.

Hükümet programında da belirttiğimiz gibi, temel vasıfları, adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik nizam, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır. Millete en iyi şekilde hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi, ancak demokratik nizam ile mümkün olabilir.

Halkın serbest oyuyla seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, millî iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir.

Muhterem Milletvekilleri, toplumun maddî ve manevî olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır. Çocuklarımız ve gençlerimiz, cemiyetimizin geleceğinin teminatı ve en değerli varlıklarıdır. Süratle gelişen ve refah seviyesi yükselen Türkiye'mizi, millî, manevî ve kültürel değerleri mükemmel olarak yetiştirilen ve eğitilen çocuklarımıza, gençlerimize devretmek, en önemli hedeflerimizden birisidir. İşte, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının ikinci büyük önemi de buradadır.

23 Nisan, Büyük Devlet Adamı Atatürk tarafından, istikbalimizin teminatı olan çocuklarımıza armağan edilmiştir. Bu surette, millî egemenlik ve demokratik nizam

konusundaki temel prensipler, çocuklarımız sayesinde gelecek nesillere de intikal ettirilecek ve ebed müddet Türk Milleti ile birlikte yaşayacaktır.

Bugün, dünyada çocuk bayramına sahip yegâne millet olmanın da haklı gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Yaratıcının sevgisiyle dolu kalplerimiz, yaratılanların en şerefli olan insanlar için, hele küçük insancıklar için, çocuklar için çarpıyor.

İrk, dil, din, cins, millet, ülke farkı gözetmeden, bütün insanları, bütün çocukları seviyoruz.

Milletlerarası camiada, barışın, dostluğun, kardeşliğin devamlı olarak tesisini, bütün ihtilafların ve husumetlerin nihayet bulmasını samimiyetle istiyoruz.

Büyük Liderimizin, “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” düsturuna yürekten bağlıyız ve bunun bütün dünyada gerçekleşebilmesi için çalışıyoruz.

Gelecek günlerde, bu mütevazı 23 Nisan gününde çocuklarımız arasında atılan dostluk temellerinin dünya barışına katıda bulunmasını temenni ediyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, hürriyetçi demokratik sistemde farklı fikirlerin ve görüşlerin olması ve bunların temsil edilebilmesi gayet tabiidir. Ancak, karşılıklı saygı, sevgi, müsamaha ve anlayış içerisinde, ahenkli bir vasatta tartışma yoluyla meselelerin halli gerekir.

Şuna samimiyetle inanıyorum ki, Türkiye’imiz, gerek siyasî rejim, gerekse iktisadî gelişme bakımından müspet bir yoldadır. Çok yakın bir gelecekte, dış ticaret hacmi katlanarak artmış; altyapı, ulaştırma ve enerji yatırımlarını tamamlamış; şehircilik, konut, eğitim gibi sahalarda önemli mesafeler almış bir ülke olacağız. Milletçe canla, başla çalışarak, “Büyük, Kudretli ve Müreffeh Türkiye” hedefimize mutlaka ulaşacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Çünkü, Büyük Türk Milleti, refaha, huzura ve mutluluğa layıktır.

Bu duygularla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 66’ncı yıldönümünü kutluyor, yüce Meclisimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.⁴¹ (Alkışlar)

⁴¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 28, Birleşim 96, Sayfa 105-107*

5 Haziran 1986 Perşembe

Tamamlanan Yasama Yılıının Sonunda Meclisin Tatile Girmesi Vesilesiyle Yapmış Olduğu Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisimiz, saatleri epey uzun bir toplantı serisinden sonra tatile giriyor.

Hemen, muhterem arkadaşlarıma şunu özellikle belirtmek istiyorum ki, bu devre çıkarılmış olan kanun tasarıları, Türkiye'mizin sosyal ve iktisadî hayatında önemli rol oynayacak kanun tasarılarıdır. Bu kanun tasarıları, şimdiye kadar birçok meclislerde bu şekilde detayla ele alınmamıştır. Bu bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin bu kanun tasarılarını çıkarmaktan dolayı iftihar payı büyüktür. Buna iştirak etmiş olan, ister iktidar mensupları, ister muhalefet mensuplarının hepsine özellikle teşekkür etmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu kanunlarla hükümete verilmiş olan yetkiler var ise, bunları da en iyi bir şekilde, en dikkatli bir şekilde, yüce Meclisimize de gerekli bilgileri vererek, kullanacağımızı açıkça ifade ediyorum.

Yeni dönem başlamadan evvel, arkadaşlarımin, gelmekte olan bayramlarını tebrik ediyorum ve iyi bir tatil geçirmelerini temenni ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.⁴² *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁴² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 30, Birleşim 116, Sayfa 425-426*

9 Aralık 1986 Salı

1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimizin 1987 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı münasebetiyle Sayın muhalefet sözcülerinin yaptıkları konuşmalara, bu konuşmalarda serdedilen fikirlere, düşüncelere, uyarılara; bunlar hakkındaki görüşlerimizi belirtmek, aynı zamanda mütemmim açıklamalar yapmak için huzurunuza gelmiş bulunuyorum. Sözlerimin başında, yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, 1983 yılında, bundan takriben üç yıl önce -üç yılımıza yaklaşıyoruz- Anavatan İktidarının ilk hükümetinin programını bu Mecliste arz etmiştik. Bu arızımızda, üzerinde durduğumuz ve o gün gene anamuhalefet ve muhalefet partisi liderlerince -bugün değişmiştir- onlarca...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizde demokrasi var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...yapılan muhalefetlerde nazarı dikkatimizi celbeden...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Şimdi sizin içinizde onlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üç sene evvelden bahsediyorum.

O zaman bizim hükümet programımızı tenkit edenler, bu programın, seçim beyannamesinin bir nevi kopyası olduğunu söylemişlerdi.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ali Bozer'di onu söyleyen.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Söyleyenlerin hepsi oraya geçti.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçim beyannamesinin kopyası olduğu doğrudur. Onu da ifade ettim, dedim ki: Bizler, millettten oy alarak buraya geldik. Seçimde ne vaat ettiyse, onu hükümet programına koymadığımız takdirde, siz karşımıza çıkarsınız, tenkit edersiniz. Esas tenkit edilecek, seçimde vaat edip de, yapmadıklarımızdır. Doğrusu budur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — “Yüzde 32'ye düşürdük sizi” dedi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, biz şuna inanıyoruz; gayet tabii muhalefet partisi sözcülerinin, şurada takdim edilmiş bütçeyi, bir nevi desteklemeleri mümkün değildir. Aksi takdirde, muhalefet vazifelerini yapmamış olurlar. Zaten, genelde dikkat ederseniz, muhalefet vazifesini yapmadığınız ve bu vazifeyi basının yaptığı söylentileri gitgide yaygınlaşmaktadır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — O sizin görüşünüz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim için önemli olan, sizin burada söylediklerinizdir tabii. Açık ifade ediyorum, neticede anlaşılmadığımız çok nokta

olacaktır; bu anlaşamadığımız noktalar üzerinde de, hakem, millettir. Seçime gideriz, seçime gittiğimiz zaman bunların hepsi birer birer meydana çıkar.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hemen, hemen.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Yasaklardan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok fazla heveslenmeyin, 28 Eylül'den sonra seçimler yapıldı; birazdan onların neticelerini de sizlere vereceğim.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Bütçe ile seçimin ne alakası var Sayın Başkan?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yüzde 32'den bahset.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yerinizden söz atarak konuşmacının sözünü kesmeyiniz.

Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son seçim yapılan yerlerden Silifke, Mardin-Kızıltepe, Nevşehir-Derinkuyu, Kiğı-Yedisu, Bayındır -Zeytinova bölgelerinin hepsini topladık, netice şudur...

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Kızıltepe'yi bir toplayın bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1984 yılında yapılan bu seçimlerde Anavatan iktidarının aldığı oy oranı bu yerlerde yüzde 30,5'tir; 1984 mahallî seçimlerinde SHP'nin o tarihte Halkçı Parti ile bir arada aldığı oy oranı yüzde 24,9; yani yüzde 25'tir. Doğru Yol Partisinin yüzde 21,6, bağımsızların ise yüzde 23'tür.

1986 yılında yapılan mahallî seçimler sonucunda ise rakamlar şöyledir:

Anavatan Partisinin aldığı oynispeti yüzde 37,2'dir; yani oy oranı yüzde 30,5'tan yüzde 37,2'ye yükselmiştir. SHP'nin biraz artışı var; yüzde 25'ten yüzde 26'ya yükselmiştir. Doğru Yol Partisinin oy oranının ise yüzde 21,6'dan yüzde 17,5'a düştüğünü görüyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Var mısınız seçime?

Şimdi, yeni Anayasamızın 24'üncü maddesi de şöyle diyor: "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz..."

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Diyarbakır'da zorladılar ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "...dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla

her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

Şimdi, burada geçen bir de 14’üncü madde var, onu da okuyayım, diyor ki 14’üncü madde: “Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.”

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kulağına kar suyu kaçmış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, burada Anayasaya göre yemin etmiş milletvekillerimizin hiçbirinin şu maddelere aykırı düşünceleri olduğunu hiçbir şekilde kabul etmiyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bütün bu saydığımız maddelere aykırı düşüğünüzü Anayasa Mahkemesi saptadı.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Anayasa Mahkemesi suçüstü yakaladı.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başbakan, Başbakan mı olmayı düşünüyorsunuz, yoksa belediye başkanı mı?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Oyların yarısını devlet baskısıyla aldınız tabii.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gayet tabii, sözlerimin başında da ifade ettiğim, gibi, muhalefet ile birçok konuda anlaşmamız mümkün değildir; ama anlaşmıyoruz diye kavga etmemiz de mümkün değildir. Biz, meseleleri uygar bir anlayış içinde her zaman tartışmaya hazırız ve her zaman da tartışırız. Çünkü neticede, demokrasiye inanmışsak, bu işte milletin hakem olacağını da çok iyi biliriz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yasakları kaldırın, yasakları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlara da geleceğim, merak etmeyin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası başlangıç kısmında aynen şöyle diyor: “Hiçbir düşünce ve mülahazanın, Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihî ve manevî değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı...”

Gene, Anayasamızın “Cumhuriyetin nitelikleri” kısmında 2’nci maddesinde diyor ki: “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

ARİF TOPRAK (Niğde) — Uygula o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı Anayasamızın 4’üncü maddesi “Anayasamızın 1’inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki

hüküm ile 2'nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3'üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez" diyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Mülk satışını ona dayanarak iptal ettirdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bu hüküm, bundan evvelki 1961 Anayasasından farklıdır. 1961 Anayasasında sadece "Cumhuriyet değiştirilemez" şeklinde bir hüküm vardır.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Anayasa Mahkemesi saptadı.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan 67'nci madde ne diyor?

SALİM EREL (Konya) — 84'üncü madde ne diyor?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, soru sormayınız, sözü kesmeyiniz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başbakan 84'üncü maddeyi de okuyunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha okuyacağım, daha okuyacağım merak etmeyin.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bu vesile ile Anayasaya aykırılıklarınızı okumuş oldunuz Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yargıtay Başkanı (şimdi emeklidir) Sayın Nihat Renda, bu adalet yılını açısında bir konuşma yaptı; konuşmasında burada da önemle üzerinde duracağımız pasajlar var. Aynen şöyle söylüyor; "Bugün yurdumuzun çözüme kavuşturulması gereken birçok sorunları, mevcut hukuk düzeni yönünden bazı sıkıntıları elbette vardır. Esasen kusursuz hiçbir rejim, dünya üzerinde mevcut değildir. Bunun gibi, hukuk devleti idealinin hiçbir ülkede tam olarak gerçekleştiği de iddia edilemez. Gerçek şudur ki, yurdumuzda insan hakları ve özgürlükler konusunda, olması gereken ile olan açılardan yapılan karşılaştırma ve değerlendirmeler, bu ikisi arasında çok önemli mesafeler kaydedildiğini ortaya koymuştur.

O halde, sorunlara asla karamsarlık, umutsuzluk içinde değil; iyimserlikle yaklaşarak, yakın tarihimizde ve gözlerimizin önünde cereyan eden olaylardan sonuçlar çıkarılarak, gelecekteki tutum ve davranışımızı belirlemek, sanıyorum en isabetli yol olacaktır. Çünkü, demokrasinin temel öğelerinden biri ve en önemlisi, toplumda hoşgörü ve saygı ortamının yerleşmesidir. Böyle bir ortam oluşmadıkça, siyasal inançlara ve faaliyetlere yadırgamadan ve düşman olmadan bakabilme alışkanlığı toplumda bir duygu olarak yerleşmedikçe, fertler ve siyasal güçler arasındaki ilişkiler "yumuşak ve esnek bir zeminde sürdürülmedikçe, Anayasanın ve yasaların tanıdığı haklar ve özgürlükler ne kadar mükemmel olursa olsun, toplumun huzurunun ve uygar ilişkilerin giderek bozulması mukadderdir.

İnanıyorum ki, bu duyguyu yüreklerimize doldurduğumuz, mevcut hukuk düzenini oluşturan kurallara karşı gelmediğimiz, önyargıları ve saplantıları, özellikle bilgili ve daima haklı görünmek tutkusunu terk ettiğimiz takdirde, siyasal rejimimiz giderek daha güçlenecek; böylece özlemini çektiğimiz düzeye erişecektir."

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başbakan, Meclisi icazetle mi idare edeceksiniz?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başbakana iyi ders vermiş.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — İşkenceden ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bunlara, bu sözlere yürekten inanıyoruz. Çünkü, biz buraya Anavatan iktidarı olarak geldiğimizde, insan sevgisiyle dolu olarak geldik; bunu da herkes biliyor. *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Devrinizdeki işkencelerden ölenlerin sayısını biliyoruz.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Ders almamışlar hâlâ.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sorularınızı sonra sorarsınız.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Okumuşlar, yine dana ders almamışlar; o okuduğu şeyi birkaç defa daha okuması lazım. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinle, dinle...

BAŞKAN — Sayın Sağesen... Sayın milletvekilleri... Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu tarafa, özellikle demokratik sistemin yerleştiğinden bu tarafa, siyasî partiler tek parti döneminden, çok partili döneme geçildiğinden bu tarafa laiklik konusu, irtica konusu devamlı münakaşa edilen konulardan biri olmuştur.

Ben aslında, bu konunun münakaşasının, şu söylediğim çerçevenin dışında yapılmasının memlekete bir fayda getirdiği kanaatinde değilim. Bu mesele, memleketimizde maalesef birtakım bölünmelere ve hakikaten irtica peşinde olan veya devletin düzenini değiştirmek isteyenlere bir nevi imkân sağlamaktadır. Bunun üzerinde fevkalade hassasiyetle durmamız lazım.

SALİM EREL (Konya) — İrticanın olduğuna inanıyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, anarşi ve terör gibi tehlikeleri demokrasi içinde yenebilecek olgunluk ve kararlılık, bugün için devletimizde en az Batıdaki kadar vardır. Bundan hiçbir şüphemiz yok. Zira, Batı toplumlarındaki laik anlayış, din hürriyetinde kısıtlama değil, din hürriyetinin bizzat kendisidir. Laik Batı ülkelerinde bu hürriyet öylesine genişler ki, orada yaşayan Türk vatandaşları bunu, emsali kendi ülkelerinde dahi görülmeyen bir biçimde kullanmaktadırlar. Bunu hepimiz biliyoruz. *(SHP sıralarından gürültüler)*

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Meclistekilere tehdit mektupları yazmaktadırlar.

BAŞKAN — Sayın Sağesen, Sayın milletvekilleri lütfen... *(Gürültüler)*

Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başbakan, bizim o ülkelerden farklı okluğumuzu kabul etmiyor musunuz? *(ANAP sıralarından "Sus" sesleri, gürültüler)*

İSMET OKTAY (Eskişehir) — Sus, devamlı laf atıyorsunuz, susun.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen bir dakika dinleyiniz.

Muhterem arkadaşlarım, çifte standart kullanılmamasını siz söylediniz. Niçin çifte standart kullanıyoruz?

İrtica, din hürriyetinin geniş şekilde kullanılmasından değil, kısıtlanmasından doğar. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri) Nitekim, bu gerçeği, irtica konusunun en çok işleyen, dinin politikaya alet edildiğini en çok iddia eden bir parti, ilk defa Türkiye'de din eğitimini getirmiştir. Evet, böyledir. 1946 senesinde...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başbakandan inciler!

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — O zaman başka parti yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; ama, kendileri getirmişlerdir.

Yine aynı konularda, 1970'li yıllarda -1973, 1974'te- dikkat ederseniz, ahlak derslerinin okullara konulması da, yine zannediyorum Ecevit Hükümeti, Ecevit'in Başbakanlığı sırasında olmuştur.

SALİM EREL (Konya) — Kimse din eğitimine karşı değil.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Eğitimle irticanın ne alakası var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, benim bunlara bir itirazım yok, "doğru" diyorum.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — O doğru da, irtica ile onu birleştiremezsiniz. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Laikliği dine karşı olarak mı görüyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten bugünkü eğitim sistemimizin esası -demokratik hayatımızda- Atatürk ilkelerinin uygulanmasından ibarettir. Bu ilkelere hiçbir sapmanın olmadığı; bakın aynen kendisi, Büyük Atatürk ne diyor: "Laiklik, asla dinsizlik olmadığı gibi, sahte dindarlık ve büyücülükle mücadele kapısını açtığı için, hakiki dindarlığın gelişmesi imkânını temin etmiştir. Laikliği dinsizlikle karıştırmak isteyenler, terakkinin ve canlılığın düşmanlarıyla, gözlerinden perde kalkmamış Şark kavimlerinin fanatiklerinden başka kimse olamaz." (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Bizim için mi, sizin için mi söylemiş o sözleri?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Biz de onu söylüyoruz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sizin milletvekilleriniz okusun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -"Bizim dinimiz, en makul ve en tabii bir dindir.." yine kendisinin söylediği "...ve ancak bundan dolayıdır ki, son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için, akla, fenne, ilme ve mantığa tetabuk etmesi lazımdır."

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Onu bilmek lazım, onun için anlamak lazım, tatbik etmek lazım. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

ALİ BABAOĞLU (Nevşehir) — Siz anlamazsınız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakanız değerli milletvekilleri, din eğitimi bizde Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir, İmam hatip okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlıdır, buna mukabil çok beğendiğimiz Avrupa’da din eğitimi, dinî cemaatlere, kiliselere tam bir serbestiyetle bırakılmıştır.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlarda şeriat tehlikesi yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, dinleyin lütfen. (*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’de ise böyle bir uygulama, toplumun sosyal ve kültürel yapısı dolayısıyla uygun görülmemiştir; biz de aynı kanaatteyiz. Bu amaçla, okul dışı dinî eğitim çeşitli şekilde denetime tabi tutulmakta ve Anayasaya aykırı uygulamalara fırsat verilmemektedir; Anayasadaki esaslar neyse buna uyulmaktadır.

SALİM EREL (Konya) — Denetime tabi tutuyor musunuz? DPT’den ne haber!

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Anayasanın kendisinde çelişki var. (*ANAP sıralarından şiddetli gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Anayasada çelişki var” dediğiniz zaman, buradaki yemininizi nasıl yaptığınızı ben merak ediyorum. (*ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar*)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — DPT’deki deli mi, değil mi?

SALİM EREL (Konya) — Millî Savunma Bakanlığına kim vekâlet edecek?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, buraya devamlı getirilen, muhalefet sözcüleri ve özellikle anamuhalefet partisi sözcüleri tarafından getirilen bir husus daha var, o da güvenlik soruşturmaları: Bu konuda da biraz yüce Meclisi aydınlatmak istiyorum.

SALİM EREL (Konya) — İrtica hakkında konuşma yapmayalım mı?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Okul dışı eğitimden bahsetmediniz, onu anlatın. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum benim ne söylediğimi anlayan anlamıştır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Hiç anlamamışsınız. Okul dışındakileri söyleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güvenlik soruşturmaları: Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri dedi ki: “Bunun bir yasal dayanağı yok.”

Yasal dayanağı olup olmadığını, yani yasal dayanağın gerekip gerekmediğini bilmiyorum, gerekip gerekmediğini söyleyemem. Yalnız...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gereksizden bir şey yapılmaz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Aradınız, aradınız, yasal dayanağı buldunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Başbakan söylemeyecek de kim söyleyecek?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Binlerce gencin istikbaliyle oynuyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, müdahale etmeyiniz, dinleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, güvenlik soruşturmalarının başlangıcında bir Bakanlar Kurulu kararı var; bundan sonraki bütün genelgeler bu kararnameye dayanmış. Bazı hükümetler devrinde de bu kararnameden çıkarmalar ve ilaveler yapılmış. Bu kararnamenin tarihi 30.3.1964'tür; Sayın merhum İsmet İnönü'nün Başbakanlığı sırasında. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — O günkü kapsamıyla bugünkü arasında bin kere fark var; hiç mukayese edilemez.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — O zaman tarafsız tatbik ediliyordu, şimdi tek taraflı tatbik ediliyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, araştırdığımız yasal dayanak budur.

ARİF TOPRAK (Niğde) — İyi araştırın, Sayın Başbakan.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bugünkü güvenlik soruşturmasıyla o günkü hiç alakası yok Sayın Başbakan,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim.

Kararnameye, ileriki yıllarda, 1972 yılında, o zamanki hükümet bir ilave daha yapmış; ondan sonra 1973 yılında bir ilave daha yapılmış, o hükümetler zamanında. Kararnamenin ilk genelgesi, yanlış hatırlamıyorsam, 1978 veya 1979 yılında Sayın Ecevit zamanında çıkmış. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dinleyelim, durun bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen... Çünkü, siz istediniz, ben izahat veriyorum.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Niye şikâyet ediyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kimseyi şikâyet etmiyorum.

1980 senesinde bu genelgede, zamanın hükümeti (12 Eylül'den sonraki hükümet) tarafından bir değişiklik daha yapılmış; Başbakan tarafından bir ilave genelge çıkarılmış. Biz geldiğimizde bunları bulduk; evet, biz geldiğimizde bunları bulduk ve burada...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Ulusu Hükümetinde siz de var mıydınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bizim zamanımızda kararname çıkmadı, sadece Başbakanlık genelgesi çıktı...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Siz, Başbakan yardımcısı idiniz.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Efendim, oralarda ne çıktı; onu söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bizim zamanımızda dediğim, 12 Eylül zamanında.

Şimdi şöyle gelelim: Biz bu soruşturma meselelerinde şikâyetleri haklı buluyoruz; açık söyleyeyim, şikâyetleri haklı buluyoruz ve bu şikâyetleri azaltmak, soruşturmayı asgariye indirmek için bizim hükümetimiz yeni bir kararnameyi Mart 1986'da çıkardı ve süreleri kısalttı; birçok soruşturma konuları arşiv araştırması şekline döndü ve üç günde, beş günde netice alınır hale getirildi.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Güldürmeyin Sayın Başbakan, güvenlik soruşturması aylarca sürüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Bundan sonra, ilk defa göreve tayin edileceklerde bazı şartlar aranıyor; ama göreve tayin edildikten sonra başka yere nakledilenlerde çok kolaylıklar getirilmiştir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Hâkimler için niye güvenlik tahkikatı yapıyorsunuz?

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Fişleme...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Mümkün değil Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi burada tenkit edilen konulardan bir tanesi de, Avrupa'dan ve muhtelif yerlerden Türkiye'ye yapılan bazı ithamlar hakkındadır. Bunlar, diyelim ki işkence, soruşturma, haksız tutuklama gibi birtakım suçlamalardır. Sayın muhalefet partisi lideri diyor ki, bu şekilde yapılmış ikazları, yani Türkiye'de demokrasiyle bağdaşmayan tutumlar hakkında yapılan ikazları siz, devletin işine müdahale şeklinde görmeyiniz; bunları bir nevi iyi niyetle yapılmış uyarılar olarak görünüz.

Kendisiyle aynı kanaatteyim, kendisiyle hiçbir şekilde farklı düşünmüyorum; hatta Başbakan olarak, muhtelif zamanlarda, ilk göreve başladığım günden itibaren, bazı konularda bu şekilde durumlar benim önüme gelmiştir, "Bu adamı kabul etmeyin, bu Türkiye'nin aleyhinedir, aleyhine görüşme yapar, aleyhine yayın yapar" demişlerdir ve ben, hayır, görüşeceğim, demişimdir. Siz de görüşün; çünkü, ancak bu şekilde Türkiye'de olanı biteni anlatabiliriz. Kabul etmemekle, karşısına çıkmakla hiçbir şey sağlayamayız. Hatta, burada huzurunuzda ifade ediyorum, bir atladığım nokta oldu: Balfe Raporu. Balfe geldi ve biz Balfe'yi görmedik, yanlış oldu, ondan sonra da söyledim, görmemiz lazımdı dedim.

Şimdi, bakınız bunları biz aynen takip ediyoruz; ama ben Sayın Anamuhalefet Partisi Liderine şimdi soruyorum: Niçin kendileri ve arkadaşları, IMF bazı telkinler veya teklifler yaptığı zaman bu işlerimize müdahale oluyor da, deminki niye olmuyor? Niçin bu çifte standart uygulanıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Anlamamışsınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz IMF'ye üye değil miyiz, biz IMF'nin kurucuları arasında değil miyiz?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Ama IMF'nin kölesi değiliz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Üyesiyiz, ama tutsak değiliz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nasıl Avrupa Konseyinin üyesi isek, IMF'nin de üyesi değil miyiz?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Onları düşman ilan ettiniz ama Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kimseyi düşman ilan etmedik.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — IMF'nin yönettiğini kabul ediyorsunuz değil mi Sayın Başbakan? Sizi yönetenler belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, hatta bir noktayı da hatırlatacağım: Dışarıdan geliyorlar -aynen Sayın İnönü'nün bahsettiği gibi- ve “Şu savcılara talimat veriniz, Barış Derneği davasını geri çeksinler” diyorlar. Onlar da bilmiyorlar ki, Türk adalet sistemine, hükümetin herhangi bir şekilde müdahale yetkisi yoktur. Sayın İnönü de bilmiyor, o da söylüyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

CÜNEYT CANVER (Adana) — Adalet Bakanını niye görevden aldınız? ENKA'cılar serbest bırakmadı diye.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Böylece, yargıya saygılısınız değil mi Sayın Başbakan?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Mersin'den sürdüğünüz hâkimler ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, Avrupa Konseyi ile yapılmış bir sosyal anlaşma var; 1961 senesinde imzalanmış. Şu ana kadar da Meclislerden geçmemiş, gelmiş, kalmış. Sosyal demokrat iktidar da geldi, acaba niye imzalanmadı; ben de onu merak ediyorum.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz mi soru soracağız, siz mi; anlayamadık yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de soracağız, müsaade edin, biz de soracağız.

İkincisi, ferdî müracaat hakkı. Biz, Avrupa Konseyinin 1954'ten beri azasıyız. Şu anda Sayın İnönü'nün dediği gibi, bu anlaşmayı, ferdî müracaat hakkını imzalamayan iki devlet var: Türkiye ile Malta; Kıbrıs'ı saymıyorum.

Acaba niye daha evvel imzalanmamış? Gene sosyaldemokrat iktidarlar da geçti. Ben de onu merak ediyorum.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Bize ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Size sormuyorum. Yani merak ediyorum.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu Ecevit'e sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona siz sorarsınız. Ben size ipucu veriyorum.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Siz muhalefete hazırlanıyorsunuz galiba.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bizim muhalefetimiz sizsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama bir şey söyleyeceğim: Her şeyde olduğu gibi, birçok reformları, yenilikleri Anavatan iktidarı getirmiştir; sosyal anlaşmayı da biz bu Meclisten geçireceğiz, ferdî müracaat hakkını da biz imzalayacağız, haberiniz olsun. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Var mı diyeceğiniz?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Anladılar mı, alkışlıyorlar?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — “Sosyaldemokratız” dersiniz muhalefet de kalmayacak, mesele bitecek. Desenize muhalefet de kalmadı. Hep beraber birleşelim. (*Gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu konu hiçbir şekilde kimsenin teşviki altında yapılmıyor. Ben sadece, Ana Muhalefet Partisinin bu konuda söylediklerine iştirak ettiğimi söyledim; ama üç dört aydır biz bu konuyu inceliyoruz ve imzalamak için de; zannediyorum yakınlarda imzalayacağız, haberiniz olsun.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Yavaş yavaş aşama var, geleceğiz bir yere.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Sayın İnönü’nün, dış politika konusundaki görüşlerini de dikkatle dinledim. Aslında, temellerini Büyük Atatürk’ün attığı dış politikamızın esas ilkeleri, cumhuriyet hükümetleri tarafından o günden bu yana rehber kabul edilmiştir. Bu temel yaklaşımlar üzerinde, iktidarıyla muhalefetiyle Türk Milletinin aynı temel doğrultuda birleşmesi, ülkemiz için ayrı bir güç kaynağı olmaktadır. Dış politika konularını, seçimlerde veya başka vesilelerle iç politika amaçlarına yönelik olarak kullanmamak da, Türkiye’nin mümtaz özelliklerinden birini teşkil etmektedir. Bu açıdan, genel çizgileriyle bakıldığında, Sayın SHP Genel Başkanıyla, dış politika alanında, çok köklü bir yaklaşım farkı içinde olmadığımızı memnuniyetle müşahade ediyorum; ancak, Sayın İnönü’nün eleştiri konusu yaptığı bazı hususlarda da, hükümetimizin görüşlerini belirtmek istiyorum.

Şimdi, Sayın İnönü cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’nin dış politika alanında taşıdığı ağırlığa değindi ve “Türkiye’nin, fikri sorulan, fikirlerine saygı duyulan bir ülke olduğunu” ifade etti. Bugün sanki, böyle fikri sorulmayan, ehemmiyet verilmeyen bir ülke görünümünü arz ediyoruz manasını söylüyor. Ben bu konuda aynı düşüncede değilim. Bölge meselelerinde ve dünya meselelerinde Türkiye’nin görüşleri ve fikirleri sorulmakta ve Türkiye’nin değerlendirmelerine itibar edilmektedir.

Konuyla ilgili olarak birkaç örnek vereceğim: Bu gibi fikir alışverişleri, devlet başkanı, başbakan düzeyindeki temaslarda olur. Cumhurbaşkanımızın muhtelif ülkelere yaptığı ziyaretler var, benim muhtelif ülkelere yaptığım ziyaretler var; birçok temaslarda yaptık. Yine, ilk defa olarak bu yıl AET’nin talebi üzerine topluluk ile bakanlar düzeyinde siyasî istişare toplantısı vuku bulmuştur. Bu toplantıda Türkiye’nin, dünya meseleleri ve bölge sorunları hakkındaki görüşleri büyük bir ilgi ile de izlenmiştir. Ortadoğu’ya gelen birtakım özel temsilciler eskiden Türkiye’ye uğramazlardı, şimdi Türkiye’ye uğrayıp, Türkiye’nin görüşlerini de almaktadırlar; onu da ifade edeyim.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Herhalde fazla borç taktınız da onu almaya geliyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa Konseyi İnsan Hakları: Şimdi bakınız, burada herkes çok yakından biliyor, 1983 seçimleriyle beraber bu parlamento meydana geldiği zaman, bizim Avrupa Konseyine hemen katılıp katılmamız, milletvekillerimizi gönderip göndermememiz hususları burada ve Türk basınında münakaşa edildi.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Üçüncü baskı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz hiç çekinmeden gidecektik. Avrupa Konseyine bütün menfi mütalaalara rağmen kabul edildik. 5 ülke insan hakları ile ilgili olarak bizim aleyhimize İnsan Hakları Komisyonunda dava açtılar. Bu dava da yine Türkiye'deki müspet ilerlemeler, özellikle seçimlerden sonra dostane çözümlerle sonuçlanmaktadır; netice de alınacaktır, hiç merak etmeyiniz. Bu, rastgele bir şey olmamıştır, gelmişlerdir, geçmişlerdir, herkesle konuşmuşlardır. Hapishaneleri geçmişlerdir, tutuklevlerini geçmişlerdir ve her türlü kimseyle de temas etmişlerdir; raporlarını vermektedirler. Neticede müspet olacağı kanaatindeyim.

Sayın İnönü diyor ki: "Seyahatlerinizden ne netice aldınız?" Yani, "Bu kadar para harcadınız, karşılığında ne aldınız?" Açıkça söylemek istediği bu. Evet, şimdi bu suali ilk önce, benimle beraber gelen SHP'li parlamenterler var, bir kere onlara sorması lazım, "Özal'ın bu seyahatleri faydalı mı, faydasız mı?" diye onlara sorması lazım ve onların samimî olarak cevap vermelerini istiyorum; bu bir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Bir de işadamlarına sormak lazım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — O gezilerin konuşmalarına iştirak etmiyorlar ki. Irak'a gittik, otelde oturduk Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O işe sen de dahilsin; ama neyse, sesimizi çıkarmayalım. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — "Sorun" dediniz size sorduk, cevap verin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Özellikle ben talep ettim; oturtunuz otelde.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Suça ortak arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, 1983 yılında Federal Almanya'ya ihracatımız 837 milyon dolar iken geçen yıl bu rakam 1 milyar 390 milyon dolar olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerine olan ihracatımızın -hep şikâyet ediyoruz- 231 milyon dolardan 505 milyon dolara çıkacağını tahmin ediyoruz, İngiltere'ye ihracatımız 1983 yılında 247 milyon dolar iken, 535 milyon dolara yükseldi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ne kadarı hayalî Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu siz hesap edin. *(Gülüşmeler)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Biz ediyoruz da, siz anlamıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'ye yabancı sermaye girişi 1954 yılından 1979 yılına kadar, kanunun çıkmasından itibaren geçen 25 senedeki miktar 228 milyon dolardır, hatta 228 milyon dolarcıktır diyebiliriz.

MEHMET KARA (Trabzon) — O zamanki dolar da, dolardı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolar diyorum, Türk Lirası demiyorum.

1986 yılı Eylül ayına kadar yabancı sermaye girişi, toplam 1 milyar 670 milyon dolardır. Bu rakamdan 228 milyon doları çıkarın; demek ki, 1980 yılından itibaren 1 milyar 400 küsur milyon dolar yabancı sermaye gelmiş.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O günkü durumu ayırın. O günkü para ile bugünkü para arasında fark var. *(ANAP sıralarından "Dolar diyor, dolar" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece 6 Eylül'e kadar giren miktar 232 milyon dolardır. Yılsonuna kadar belki bu miktar 350 milyon doları geçecektir. Ben şunu hemen ifade edeyim; bu rakamlar büyük rakamlar değildir, daha da büyük olacaktır. Yalnız, zannetmeyiniz ki yabancı sermaye bir memlekete böyle hâhişkâr gelecek; kolay değil, orada istikrar görmesi lazım, orada güven bulması lazım. Kolay bir şey değil; ama, bir taraftan siz dersiniz ki, biz geleni gidene devletleştireceğiz; o iş biraz zor olur; ama onlar da biliyorlar ki bu işi yapamayacaksınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O yaptıkları yabancıların mı olacak; onlara mı kalacak?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Atatürk'ün kemikleri sızlıyordur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, Avrupa Konseyinin “mini session” tabir ettikleri -pek mini session da olmadı ya- toplantı İstanbul'da yapıldı, çok geniş bir toplantı haline geldi. Hani gelmeyenler vardı; Türkiye hakkında şu laflar söylenecekti, bu laflar söylenecekti? Buyursun gelsinler, Türkiye serbest bir ülke; sosyalistler de geldi, liberaller de geldi, muhafazakârlar da geldi. Gayet güzel iyi bir tatil de geçirmiş oldular. Fena mı oldu?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Yediler, içtiler. Boğaz havası aldılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın SHP Genel Başkanının, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği fikrini desteklediğini ifade etmesini memnuniyetle kaydettim. Hükümetimizin bu istikametteki kararlı tutumunun, Ana Muhalefet Partisi ve diğer partilerimiz ve toplumun çeşitli kesimleri tarafından desteklenmesi, bu yoldaki çalışmalarımızda bize güç katacaktır; bunu da söyleyelim. Tam üyelik için gerekli müracaatı önümüzdeki yıl inşallah yapacağız.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Ne zaman müracaat edeceksiniz?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ne zaman, senenin hangi ayında? 12 ay var Sayın Başbakan.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — 31 Aralıkta.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da biz kendimize saklayalım.

Sayın İnönü, serbest dolaşım konusunda AET Bakanlar Konseyinin aldığı kararı, “Hukukî olarak kabul edilemez” şeklinde vasıflandırdı. Bu görüşüne de iştirak ediyoruz, görüşümüz aynıdır. Anlaşmalardan doğan haklarımızı korumaya kararlıyız. Bu meseleye de tam üyelik çerçevesinde karşılıklı menfaatleri gözetecek bir denge oluşturmak suretiyle çözüm bulunabilir; buna da inanıyorum. Yoksa, tek taraflı kararlarla bir hakkı ortadan kaldırmak, her şeyden önce Batı Avrupa siyasî felsefesinin dayandığı hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşamaz.

Şimdi, Sayın İnönü, “ABD'nin bazı devletlere karşı girişebileceği bir askerî harekâta dayanarak, Türkiye'deki NATO üslerini kullanmasına kesinlikle karşıyız” dedi. Aynen böyle, önce, müsaade buyurursanız bir düzeltme yapalım: Türkiye'de NATO üssü yoktur...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Tesis var.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Tesis?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir ülkeye ait üs de yoktur. Türkiye'deki bütün üsler ve tesisler, Türk Silahlı Kuvvetlerine aittir ve biz Amerika Birleşik Devletleriyle yaptığımız ikili anlaşmalar ile bazı tesislerin NATO amaçları için kullanılmasına müsaade etmişizdir. Bu tesisleri NATO dışı amaçlar için kullanmak söz konusu değildir. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Ciddî misiniz bu konuda, inaniyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Amerika Birleşik Devletleriyle bir yıldan beri sürdürdüğümüz SEİ Anlaşmasıyla ilgili müzakereler var. Gayet tabii biz -her zaman ifade ediyorum- hesabımızı kitabımızı iyi bilen bir iktidarız...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ondan dolayı borçlarınız bizi mahvetti değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu gayretler netice vermeye başlamıştır; onu da söyleyeyim.

Tekstil ihracatımıza konulan kısıtlamalarda epey hafifletme vardır, anlaşmalar yaptık. Tekstil ihracatımız artıyor, kâfi değil; onu da söyleyeyim. Müracaatımız ve mücadelelerimiz daha devam edecek; ama mesafe aldık; onu da söylerim.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Fabrikalar kapanıyor; iflaslar nasıl oluyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi; Amerika ile yatırımların karşılıklı teşviki anlaşmasını imzaladık. Çifte vergilendirme meselesi son safhaya gelmiştir, o da imzalanacaktır. Amerika Birleşik Devletleri Kongresinden geçen askerî yardımın bu sene miktarı düşmüştür; ama bizim yaptığımız gayretler ve çalışmalar sonucu, büyük kısmı hibe haline ve ondan sonraki kısmı da çok düşük faizli hale gelmiştir.

MEHMET KARA (Trabzon) — O hibeler hurdadır hurda; onların ne olduğunu biz biliriz.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — O hibeler yüzünden çok kazık yedik.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Onların hepsi zamanı geçmiş hurdalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, birçok ülkeyle ve yanibaşımızdaki komşularla iyi münasebetler götürmek istiyoruz; bu doğrudur. İran ve Irak harp içinde olmasına rağmen, Türkiye her iki ülkeyle, bir tarafa eğilmeden, bir tarafı tutmadan, bir tarafsızlık içinde münasebetlerini iyi götürmektedir.

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Borçlarını da ödüyorlar mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Borçlarını da ödüyorlar efendim, merak etmeyin.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Irak da ödüyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Garantilerimiz vardır, onu da merak etmeyin.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Yüzde 2 ile Merkez Bankası ödüyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Irak'ınki garantili.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci olarak söyleyeceğim; Suriye Başbakanı buraya geldi, görüştük -kendilerine de ifade etmişizdir- bizim istihbarat örgütlerimizin bilgilerini kesin olarak reddettiler; ama şunu da ifade edeyim, Türkiye aleyhine hiçbir ülkenin yurt içinde bir terör faaliyetine destek olmasını, beslemesini katiyen tecviz edemeyiz. Bu konu da açık seçik biliniyor. Gayet tabii, derdimizi daha iyi anlatabilmek için de, münasebetleri kesmek değil, münasebetleri belli bir şekilde tutmak lazımdır. Bugün Türkiye, bu bakımlardan daha da güçlüdür ve daha iyi sözünü dinletebilir hale gelmektedir ve gelmiştir. Söyleyeceğim bu kadar.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Yunanistan için de söylüyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yunanistan'la olan ilişkilere gelince: Sayın İnönü, "Niçin vizeyi tek taraflı kaldırdık?" diye bizi tenkit etti. Asıl, "Papandreou gibi bir zat, niye Türkiye'ye vize hakkı vermiyor?" diye, onu tenkit etsin. Bu bir insanlık meselesidir. Biz bundan kaybetmedik ki, kendisi kaybetti; 200 bin tane Yunan vatandaşı Türkiye'ye geldi. Bunlar Türkiye'den ayrılmış kimselerdi; geldiler, gezdiler ve döndüler. Halklar arasında kavga gürültü olamaz ki. Biz de ispat etmeye çalıştık ki, halklar arasında hiçbir şey yoktur ve esas bu işleri götüren ve kötüleştiren Papandreou'nun kendisidir ve bunu da ispat ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bulgaristan'la problemlerimiz vardır, devam edecektir..

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç merak etmeyin, Bulgaristan'ı her beynelmilel forumda takip ediyoruz. Bundan büyük çapta rahatsız olduklarını da biliyorum; ama bu takibimizi de asla kesmeyiz. Bir neticeye varıncaya kadar, hiçbir şekilde geri durmayacağız; bunu da çok iyi biliyorlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Acelemiz yok, 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da başka hikâye, siz onu anlamazsınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Anlat da anlayalım, cahil kalmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada Ana Muhalefet Lideri geçici 4'üncü maddeden bahsetti; diğer muhalefet partileri de bundan biraz üstü kapalı olarak bahsettiler.

Şimdi müsaadenizle, benim geçici 4'üncü maddeyle ilgili bunu reddediyorum, kabul etmiyorum şeklinde, yani bunun değişmesiyle ilgili herhangi bir sözüm yoktur. Sadece, bu konuda söylediğim bir şey var; Sayın İnönü beni ziyaret ettiği zaman ona da aynı şekilde söyledim, bunun yolu, yöntemi bu değildir; dedim; yolu, yöntemi 175'inci maddeden geçer; dedim. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)*

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Çok komiksiniz, bravo!

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Çok açıkgozsün Sayın Başbakan.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi aşığısın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi havarisi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi iyi dinleyin; bir taraftan “Biz bu Anayasanın değiştirilecek çok tarafını biliyoruz; değiştireceğiz, milletin önüne gideceğiz” diyorlar; bir taraftan da ben şunu soruyorum: 1961 Anayasası, demokratik olarak gelen herhangi bir parlamento tarafından, müdahale olmadan, değiştirilebilmiş mi? Hiçbirisi değiştiremedi; değiştirme sadece 1971’den sonradır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

SALİM EREL (Konya) — Bu konuşmanız çok ağır bir itham.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, neden? Çünkü, Anayasanın değiştirilme ilkesini koyanlar, gerçi Anayasayı, gerek 1961’de olsun, gerek 1982’de olsun milletin önüne gidip, millete referandumla kabul ettirdikten sonra, değişmesini bu Meclisin 2/3 ekseriyetine getirdiler; nasıl değiştireceksiniz?

Şimdi, bir taraftan demokrasiyi, insan haklarını, millet hâkimiyetini, millî hâkimiyeti konuşacağız; ondan sonra, ben teklif ediyorum bu Anayasanın değişmesi için referanduma gidelim, diyorum; “Hayır” diyorsunuz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Evet, 175’inci maddedeki değişikliğin sebebi budur; onu getirmek istiyorum. Tabii, bunun için de geniş bir mutabakat istiyorum. Hatta huzurunuzda şunu da söyleyeyim: 1989’a kadar, biz Anavatan iktidarı olarak, geçici 4’üncü madde hariç, Anayasanın hiçbir tarafını değiştirmeyiz; onu da kullanmayız. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — 84’üncü madde ne olacak, bu kadar milletvekili var?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Seçimi mi uzattınız Sayın Başbakan, 1988 ne olacak?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — 1989’u nasıl garantilediniz; Amerika mı garantiledi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açıkça ne söylediğimi, zannediyorum Ana Muhalefet Partisi Lideri de çok iyi anlamıştır.

Şimdi şunu da çok iyi biliyorum: Bütün bu tekliflere rağmen geçici 4’üncü maddenin, imza atanlar atmayanlar (imza atanlar da dahil) bu Meclisten geçmesini ciddî olarak istemiyorlar. Eğer ciddî olarak istiyorlarsa geçmesini getirsinler...

SALİM EREL (Konya) — Kimse “hayır” demiyor, buyurun gidelim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Küçümseyemezsiniz, hakaret ediyorsunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Benim adıma konuşma; benim imzam var, ben istiyorum.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Deneyelim, deneyelim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İkincilik sizde var kaçacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 175’inci madde hakkında gerekli değişiklik için 300’ü geçen bir ekseriyeti getirirseniz biz buna hazırız; bizim milletvekillerimizle beraber. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Nereden getireceksiniz, aydan mı?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — İstemeyen belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok; 248 bizde var, gerisini siz getirin. İşte, SHP gelse katılsa, tamam...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — 300'e 50 ister, sizde 50 kişi yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ciddî olarak istemediklerini söyledim; yoksa bu yolla gelmez ki.

Reddedilirse ne olur? Bir sene o teklif gelmez; onu da biliyorsunuz. Yani, siyasî araç için kullanıyorsunuz, siyasî vasıta için kullanıyorsunuz. *(SHP, DYP sıralarından gürültüler)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Samimi değilsiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İmzamıza laf etmeyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sizin müdahale etmeniz gerekir; imzalarla ilgili sözünü geri alsın.

ALİ BABAĞLU (Nevşehir) — Mahallî seçimlerde bu salonu kim terk etti? Mahallî seçimlerde bu salonu siz terk ettiniz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Ali Babaoğlu, Sayın milletvekilleri; lütfen yerlerinize oturunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de müsaadenizle bir parça ekonomik konulara geçmek istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından "önce şu imzalar meselesini halledelim" sesleri, gürültüler)*

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, önce şu imzalar meselesini bir açıklığa çıkartalım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hepimizin imzası var, orada.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu imzalar konusunda, Sayın milletvekilleri imzalarının sahipleridir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bir Başbakana yakışmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, madem ısrar ediyorlar, söyleyeyim; benim kendi şahsî kanaatim, bir kısım imza sahibi arkadaşımın bunu pek ciddî istemediği mahiyetinde idi. Bu benim kendi kanaatim; o kadar. Yani, onlar istemeyerek vermedi şeklinde söylemiyorum; benim kendi kanaatim, düşüncem; pek isteyerek vermedikleri zehabına kapıldım, o kadar.

BAŞKAN — Anlaşılmıştır Sayın Başbakan.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bu bir tashihtir.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kâhin misiniz?

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Kimse bizi zorlamıyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bunları Doğru Yolcular için mi söylüyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim...

"Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan İktidarının ekonomik konularla ilgili yaptıkları ve bu arada da sorulmuş bazı suallere cevap verme imkânını bulacağım.

Biz hükümet programımızı takdim ettiğimiz zaman, altı önemli konuyu getirdik. Bunlardan bir tanesi, huzur ve güven ortamı idi. Çok iyi hatırlayacaksınız, huzur ve güven meselesi, 1983 seçimlerinden sonra üzerinde oldukça konuşulan, tartışılan bir konu olmuştur. Hükümet programında ifade ettik, dedik ki, kademe kademe sıkıyönetimi kaldıracacağız. Bugün samimiyetle ve bir nevi gururla ifade ederim ki, beş ilimiz hariç, sıkıyönetim bütün yurttan kaldırılmıştır; sekiz ilimizde sadece olağanüstü hal durumu vardır; sıkıyönetim olan beş ilimizde de, ümit ediyorum önümüzdeki aylarda kalkacaktır. Bu suretle, bize, “Siz bu memleketi sıkıyönetimsiz idare edemezsiniz” laflarını söyleyenler, bu sözlerimi geri almak durumuna düşeceklerdir.

Memleketimizin her tarafında, sıkıyönetim kaldırılan, olağanüstü hal kaldırılan yerlerde, zabıta vakalarında, ideolojik vakalarda eskisine nispetle oldukça ciddi azalmalar da vardır. Zaten bugün, dikkat edilirse, Türkiye, Avrupa ölçülerıyla de mukayese edildiğinde, o ülkelerden çok daha rahat, huzurlu, güvenli bir ülke haline gelmiştir. Bu, hakikaten sevinilecek, Türkiye’ye daha fazla turist akımının olmasına sebep olabilecek bir hadisedir. Bunu huzurunuzda, üç senelik icraatımızda elde ettiğimiz önemli bir başarı olarak bilhassa belirtmek istedim. *(DYP sıralarından “Güneydoğu Anadolu’da ne oluyor?” sesleri)* Ona da geleceğim efendim.

Ekonomik konularda üzerinde durduğumuz, toplumumuzun önemli bir kesimi olan memur, işçi, çiftçi, esnaf ve emeklilerin, “ortadirek” dediğimiz bu grubumuzun, şu dönem içerisinde, elimizden geldiği kadar ve ekonominin gereklerine uygun olarak durumlarını ıslah etmek ve gelişmeye paralel olarak, eski yıllardaki kayıplarını mümkün olduğu kadar telafi etmektir.

Şimdi, çok kısa olarak hatırlatacağım, uzun yıllar memurlarla ilgili olarak bir MEYAK kesintisini, ta 1970’li yıllardan başlayarak gelen MEYAK kesintisini, bu iktidar bir çırpıda memura iade etmiştir; 40 milyar lira. Ben hatırlıyorum, muhtelif devrelerde. “Bu parayı veremeyiz, devletin parası yoktur” deniyordu; biz bu sözlere itibar etmedik, memura birikmiş parasını olduğu gibi iade ettik.

Memur maaşları, birçoklarının iddia ettiğinin aksine, son üç senede... Çünkü bazen bizim rakamlarımızı 1980 yılı rakamlarıyla karıştırıyorlar; Anavatan Partisinin iktidarda olduğu dönem 1984, 1985, 1986 yıllarıdır; ama nedense, Turgut Özal bahis konusu olduğu zaman, Anavatan iktidarı ile de özdeşleştirilerek, 1980-1982 arası -22 ay- iyisi o zamanki iktidarlara, kötüsü Özal’a. Maalesef böyle, varsa kötüsü tabiiî...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çok doğru bir teşhis.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Siz hep kötü yapıyorsunuz demek ki...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, MEYAK’ı ANAP Hükümeti mi geri verdi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiiî; eğer iyisi o zamanki hükümetlere, kötüsü Özal’a olsaydı, biz 1983 seçimlerini kazanıp buraya gelmezdik. Gayet basit. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, mamur maaşları hakkında birkaç rakam vermek istiyorum. Bu rakamlar verildi ama, yine de tekrar etmekte fayda var.

1983 yılında ilk defa memuriyete giren ilkokul mezunu bir kimsenin eline geçen net para (aylık) 16.800 lira idi. Ben tahmin ediyorum, tabii elimizde şu anda bilinen rakam

1987'nin ilk yarısıdır; ama, bizim de bildiğimiz bazı rakamlar var, 1987 yılı ortasında, yani temmuz ayındaki katsayı ve diğer değişikliklerle, vergi iadeleriyle, bu 16.800 lira yerine, 69.000 lira civarında bir para eline geçecektir. Bu, en alt seviyedeki bir memurun eline geçecek para.

SALİM EREL (Konya) — O yıllardaki geçinme endekslerini açıklayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, alın bakın; çarpın toptan eşya fiyatları endeksini, göreceksiniz; bu ileriye gitmiştir.

SALİM EREL (Konya) — 1970'lerde 50 bin liraya daire sahibi olunuyordu.

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Bakırköy'e git sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine, memurlar içerisinde önemli bir kesimi tutan öğretmenlerden, 1983 yılında ilk defa mesleğe başlayan bir ilkökul öğretmenin eline geçen para 23.199 liraydı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Allah bereket versin diyordu; şimdi pazarcılık yapıyor.

SALİM EREL (Konya) — O günleri arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Temmuz ayında, inşallah aynı öğretmenimizin eline, 116 bin lira geçecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun için işportacılık yapıyor; pazarda pazarcılık yapıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine aynı şekilde, toplumun önemli bir kesimini, memurların önemli bir kesimini teşkil eden polisler -akademi mezunu bir polis- 1983 yılında 21.800 lira alırken, temmuz ayında eline geçecek net para 130 bin lira olacaktır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun da 45 bin lirası kömüre gidecek. Tabii ithali kömürüne.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece bu kadar değil; memurlarımıza Konut Yardımı Kanunu yürürlüğe girmiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Saadet zinciri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, değerli milletvekilleri, bu konut yardımına itiraz etmeyiniz; ona yanlış isimler takmayınız; muhalefet etmeyiniz. Çünkü bu sosyal bir hadisedir; Anavatan iktidarının sosyal adaletçi icraatlarının en önemlilerinden biridir. Çünkü, çok iyi hatırlayacaksınız, 1984 senesinde yine burada bu Mecliste müzakere edilmiştir, "Toplu konut aldatmacası" diye söylediğiniz, "İmar affi aldatmacası" diye söylediğiniz; hepsi döndü birer birer hakikat oldu ve netice itibarıyla memleketimizin her tarafında toplu konut kooperatiflerinin birer birer yükseldiğini sizler de gözlerinizle gördünüz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hepsine oy verdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oy verdiniz, şimdi buna da oy verin, buna oy vermediniz mi?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Memur konut yardımına oy vermedik mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim oy verdinizse, “Saadet zinciri” diye laflar söylenmesinin manası yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Efendim, oyumuzu aldığınız şeylere bizi muhalif gibi göstermeyiniz.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Allah razı olsun.

BAŞKAN — Lütfen Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bunun haricinde, ayrıca 750 bin lira devlet kredisi veriyoruz konutu olmayanlara. Size burada açıkça söylüyorum; Anavatan iktidarı, gayet tabii, 1988 seçimlerinde, Allah’ın izni, milletin desteği ile bir beş sene daha alacak ve önümüzdeki on sene içinde (*ANAP sıralarından alkışlar*) herkesi, memurları...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlıyorlar; inanmıyorlar size Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Alkışlıyorlar, görmüyor musunuz?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlıyorlar.

VECİHİ ATAĞLI (Şanhurfa) — Amigolar iyi çalışmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Memurları, herkesi ev sahibi yapacaktır.

İşçilerle ilgili aynı kanunlar yürürlüktedir. Muhterem Milletvekilleri, toplu sözleşmeler -kim ne derse desin- serbest bir şekilde yapılmaktadır, önümüze, kanunlara uygun olarak ertelenme talebiyle gelen hiçbir grevi de Anavatan iktidarı olarak ertelemedik.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Hangi grev?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Birçok grev var yapılan.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev yok; çünkü grev yasası yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Siz de gidiyorsunuz hatta; gördük İstanbul’da.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev mi bıraktınız sendikalarda?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu arada, yeri gelmişken, Sayın İnönü’nün yaptığı bir tenkite de cevap vermek istiyorum.

Sayın İnönü, “Özal, serbest ekonomi taraflısı, liberal ekonomi taraflısı; ama demokraside liberal değil” diyor. Neden olarak da “Avrupa’da sendikalar siyasetle içindedir; ama burada değil” diyor.

Şimdi, bir kere şunu konuşalım: Biz yeri geldiği zaman “Bizim sosyal bünyemiz bunu kaldırmaz” diyoruz, din eğitilmiş konusunda böyle düşünüyoruz; yeri geldiği zaman “Sosyal bünyemizin Avrupa ile hiç farkı yoktur; niçin sendikalar içine değildir?” diyoruz. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Şimdi, mesele orada değil; ben, sizin söylediğiniz sözü söylüyorum, diyorum ki, bugün sendikaların siyasete ağırlık koydukları var mıdır, yok mudur? Vardır. Siyasete ağırlık koyarlar; miting yapıyorlar, bizim karşımızda olurlar, sizi tutarlar veya sizi tutmazlar, başkasını tutarlar veya daha başka tarafta olanı tutarlar. Bunların hepsini yapıyorlar, kimse de bir şey demiyor.

SALİM EREL (Konya) — Halit Narin yapıyor onu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstenen nedir, söyleyeyim. İstenen ve bizim bu Anayasada istemediğimiz, yani bu Anayasanın istemediği nedir; onu da anlatayım: Bu Anayasanın istemediği, organik bağların olmasıdır, yani siyasî partilerle sendikaların içice olmamasıdır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Dikensiz gül bahçesi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani bir nevi, hem sendika başkanı olacaksınız, hem de gelip bu Millet Meclisi koltuğunda oturacaksınız... Bu, eskiden vardı, şimdi yok. Esas problem orada; işçiyle alakalı değil bu; ama, ikinci olarak, siyasî partiler veya sendikalar birbirlerine malî destek yapamazlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — İşverenler geliyor buraya.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — İşverenler sendikasının adamları gelecek buraya, eski MESS başkanı olarak siz geleceksiniz; biz gelemeyeceğiz öyle mi?

SURURİ BAYKAL (Ankara) — İşverenlere serbest.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit, kim gelirse; ister işverenlerin başındaki adam gelirse, ister işçi sendikasının başındaki adam gelirse siyasî partiye girer; sendikadan, işveren sendikasından veyahut da işçi sendikasından istifa eder. Yani her iki taraf olmuyor; Anayasanın söylediği bu, bu kadar basit.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Siyasete girmesi yasak değil, buyursun siyasete girsin; ama hem sendika şapkası, hem siyaset şapkası üst üste olmaz” diyor bizim Anayasa. Söylediğimiz hadise bu kadar basit.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — TÜSİAD’dakiler sizin partinize üye mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç birisi üye değil.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Müdahalesiz, serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu yapıyorlar, onu yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Nerede yapıyorlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapıyorlar. Grev bile yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Nerede grev? Grav yapıyorlar, grev değil.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Oraya kadar geldik nihayet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, işçilerle ilgili, bu iktidarın getirdiği önemli bir konu daha var; geçen sene, yani içinde bulunduğumuz senede getirdik, o da şudur: Memur emekli olduğu zaman, Sosyal Sigortaya bağlı bir işte çalışır; ama işçi emekli olduğu zaman çalışamaz, mümkün değil. Zavallı kaçak çalışır. Hiçbir iktidar zamanında da bu mesele çözülememiştir. Biz çözdük, şimdi işçilerle memurlar arasında fark yoktur. Emekli olduktan sonra da...

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Parası ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10 efendim.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Köstekleme primi ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10, fazla değil. Gayet tabii Sosyal Sigortaya bir miktar para alacağım; hesabımızı kitabımızı gayet iyi biliyoruz. Ama hiç olmazsa artık işçimiz kaçak çalışmıyor; bize teşekkür ettiler onun için.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sigortanın işverenlerden alacakları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esnafla ilgili söyleyeceğim birçok şeyler var.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — Sendikaları kısa kestir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memurumuza, işçimize ve emeklimize “Sizi ev sahibi yapacağız, bu sosyal adaletin icabıdır” dediğimiz gibi, esnafımıza da aynen şunu söyledik: “Sizi de işyerinizin sahibi yapacağız.”

Bakınız, bu yolda nasıl yürüdüğümüzün misali var. Bu, küçük sanayi siteleri olarak, 1962 ile 1983 seneleri arasında 90 tane site, yani 24 bin küsur işyeri bitirilmiş. Ne kadar senede? 21 senede, 1984 ile 1986 arasında üç senede 67 site, 18.500 işyeri tamamlanmış. Hâlihazırda 169 site ile 38 bin işyeri inşa halindedir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — O genel müdürle bitiremezsiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa İskân Fonundan yeni aldığımız 106 milyon dolarla İstanbul’da yapılacak. 36 binlik ve muhtelif yerlerde yapılacak diğer sanayii siteleri bu rakamlara dâhil değildir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Genel müdürle bitiremezsiniz bu sanayi sitelerini Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Organize sanayi bölgeleri 1962 ila 1983 arasında 1.100 hektar alanda 6 adet yapılmış, 1984-1986 yılları arasındaki 3 senede 1.200 hektarlık 3 tane daha ilave edilmiş olup, şu anda 30 adet organize sanayi bölgesi de inşa halindedir.

Çiftçi ile ilgili söyleyeceğim birçok şeyler vardır. Çiftçinin kredi faizleri iki konuda aşağıya çekilmiştir. Bunlardan bir tanesi hayvancılık -yüzde 22’ler mertebesine indirdiği ise gübre kredisidir.

Gübre fiyatları rekabete bırakılmış; devlet büyük çapta, 240-250 milyar lira civarında, sübvansiyon yapmaktadır.

Taban fiyatları, politika olarak enflasyonun üzerinde ve gayet tabii hem çiftçinin kazancı, hem de Türkiye’nin ekonomik durumu nazarı itibara alınarak ve özellikle önümüzdeki sene üretim yapacak pancar ve buğday çiftçisi için iyi bir sekide tespit edilmiştir; enflasyonun üzerindedir.

Tabii, enflasyonun üzerinde derken, dikkat edeceğimiz nokta, taban fiyatın kendisi değil; çiftçinin eline geçecek net paranın enflasyonun üzerinde olup olmadığı ve enflasyondan daha fazla artıp artmadığıdır. Çünkü, taban fiyat tek başına bir şey ifade etmez.

Şimdi açık söyleyeyim, taban fiyatı yüzde 30 artırınız, ama girdi fiyatlarında bir değişiklik yoksa, girdi fiyatları netice itibariyle masrafının yüzde 50’sini temin ediyorsa,

masraf yüzde 50, gerisi kâr ise, o vakit fiilî olarak çiftçinin eline geçen para yüzde 30 değil, yüzde 50 civarında artış gösterir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Teçhizat ve tohumlukta faizleri düşürecek misiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bir de enflasyon meselesi, epeydir pek fazla gündeme gelmiyor, ama biraz tekrar edeceğim.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Daha yeni Meclis araştırması istedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu rakamlar var ortada, Meclis araştırmasının ne alakası var? Yani, her konuyu Meclis araştırması diye getirirseniz, onun da enflasyonunu yaparsınız.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Genel görüşme istedik.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Onu öğrendik sayenizde.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Bir tane bile kabul etmediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet İstatistik Enstitüsünün, bizim, IMF ile ilgili olarak da kullandığımız bir endeksi var; toptan eşya fiyatları endeksi. Bizden evvel tespit edilmiş, bu endeks kullanılmış. Bu endekste iki rakam üzerinde duruyorum: Bir tanesi ortalama endeks, yani bir yıl evvelin ortalamasıyla, ikinci yılın ortalaması mukayese ediliyor, bir de, aynı endekste birinci yılın sonu ile ikinci yılın sonu mukayese ediliyor. İkisi arasındaki fark nedir? Birisi ortalamaları verir; diğer endeks, o yılın içinde ne olduğunu gösterir ve yılı daha iyi tanıyabilmek için, o ikinci tarife de bakmak lazım.

1983 yılındaki bu endeks 1982 yılında yürürlüğe konulmuş...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ortalama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1983 yılında ortalama 30,4; 1983 yılının yıl endeksi, yani yıl endeksi 40,1'dir.

1984 yılının ortalama endeksi 50,3'tür; yıl endeksi 53,5'tur. 1985 yılının ortalaması 43,2'dir, yıl endeksi 38,2'dir. Şimdi, 1986 yılı tahminimiz, 11 aylık değeri var, bu endeksin ortalamada 30; ama yıllıkta 25-26 civarında olacaktır. 11 aylık netice bunu gösteriyor.

Şimdi, demek ki, eğer yıl içerisindeki değişmelere bakarsanız, bu sene fiyat artışları, sene olarak, 25-26 civarında. Tabii son ayı gördükten sonra kesin söyleyeceğiz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 11 aylık mı, 10 aylık mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 11 aylık demedim; 12 aylık, geriye doğru. 11 ayı nazarı itibara alarak, Kasımdan Kasıma 25,6'dır. Ben de yılsonunu tahmin ettim, dedim ki, 25 ile 26 arasında olma ihtimali kuvvetlidir.

Vaktiyle, 24 Ocak Programını uyguladığımız zaman kullandığımız endeks bu değildi. Çünkü, bu endeks 1982 senesinde çıkmıştır. O endeks, Hazine Dış Ticaretin, o zaman Ticaret Bakanlığının endeksiydi. O endeks de şöyle: 1980 senesini okuyorum. Ortalaması 107, yıl 94,7; 1981 senesi ortalaması 36,8, yıl 25,6; 1982 senesi ortalama 25,2, yıl 24,6; 1983 senesi, ortalama aynen öbürü gibi 30,6; yıl 40,9; 1984 senesi ortalaması 52, yıl 48,4; 1985 senesi ortalaması 40,2 ve yıl 37,9. Bu sene bu endeks, muhtemelen ortalaması 28-29 civarında ve yılsonları itibariyle 21 ile 22 arasında kalacaktır.

Bu endekslerden çıkan bir sonuç daha var. Dikkat edilirse, 1983 senesinin ortalama endeksinin düşük olmasına rağmen, yıl endeksi, her iki endekste de yüzde 40-41 civarındadır. Aslında 1984, o trendi takip etmiş ve nitekim 1983 yılında -ki burada çok münakaşa edildi, yüksek faiz meselesinden dolayı- onu açıkça gördük. "1983 yılında, niçin 1982'ye göre kötü netice alınmıştır, endeksler yukarıya doğru çıkmıştır?" sorusunun ana sebebinin, sunî olarak faizlerin indirilmesinde görüyorum. Çünkü o sene, bizim düşündüğümüz politikalar tatbik edilmemiştir. Faizler sunî olarak aşağıya çekilmiştir, sunî olarak çekilmenin hiçbir faydası yoktur. Faizler önümüzdeki sene inecek; ama sunî olarak inmeyecek, bu endekse bağlı olarak inecek bir; ikincisi, tabiatıyla arz-taleple de ilişkili tarafları vardır, o arz-taleple ilişkili taraflarından dolayı da aşağıya inecektir; ama bunun çok büyük şekilde aşağıya ineceğini söyleyebilirim.

Önemli bir konu burada yine münakaşa edildi, polemik konusu yapıldı; o da gelir dağılımı meselesidir; gelir dağılımı ile beraber, dolar olarak nüfus başına düşen gelir hesabı.

Sindi müsaadenizle, gelir dağılımı konusuna geliyorum. 1973 senesinde etüt edilmiş; bir ara etüt, ön etüt mahiyetinde, Merih Celasun tarafından yapılmış ve anladığım kadarıyla, belli donelere istinat etmiş. Ama bu etüt de, 1978 ile 1983 yıllarını kapsıyor, yani Anavatan İktidarının bulunduğu 1984, 1985, 1986 -ki, o yıllarda büyük çapta sosyal adaletçi programlar tatbik ettik- yıllarını kapsamıyor. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Şimdi kalkıp da, bu etütlerin doğru olup olmadığını hiçbir zaman iddia etmiyorum; doğru da demiyorum, doğru değildir de demiyorum, etüt etüttür netice itibarıyla herkes kendine göre bir hisse çıkarır ondan. Ama gördüğüm bir şey var; şimdi kalkıp, bunu, sanki bu etütten çıkan neticeleri Anavatan iktidarı yaptı diye söylemek, demin söylediğim noktaya geliyoruz, 1980-1983 arasında ne kadar iyi şey olmuşsa, o zamanki iktidara...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ulusu'ya...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herhangi bir problem varsa Özal'a... Ama millet öyle görmüyor, görseydi bize 1983 seçiminde -demin de söyledim- rey vermezdi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Millettin hali meydanda...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hayır, siz 24 Ocak'ı sahipleniyorsunuz; kararınızı verin de ona göre konuşalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 24 Ocak'ın sahibiyim, sahibiyim...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi 1980'den mi, 1984'ten mi başlatalım?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi oraya geleceğim, müsaade ederseniz biraz daha açacağım. O kadar kolay değil; yakaladım bir kere, bırakmam...

Şimdi bakınız, şu çok kolay anlatılıyor, milletin gözüne sokuluyor. Diyor ki; 1979 senesinde millî gelir nüfus başına 1.360 dolar veya 1.346 rakam belki yanlış olabilir. 1986'ya geldik 1.000 doların altına düştü.

Muhterem Milletvekillileri, Türkiye'de millî gelir hesabını dolar bazında yapmayalım; şöyle yapalım, sabit fiyatlarla yapalım. Millî gelirin düştüğü yılları size söyleyeyim. 1978: Nüfus artışı daha fazla, millî gelir artışı nüfus artışını karşılamıyor. 1979: Negatif, orada

da karşılıyorum; geriye düşmüş. 1980: O da negatif. Üç sene arka arkaya millî gelirden per capita (Per Capita)* düşüş olması lazım.

81'e geliyoruz, yüzde 4,1 artış var; 82'de, 4,6 net artış var; reel.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayenizde (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir şey söylemedim. 1983'e geliyoruz; 3,3 artış var.

Tabii söyleyebilirsiniz; Özal yok...

1984'e geliyoruz, yüzde 6 civarında bir artış var; 5,9-6.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Keşke daha fazla olsa.

Polonyalı, Yugoslav, Suriyeli, Iraklı, İranlı, Yunan, Türkiye'ye geliyor, Türkiye'de alışveriş ediyor, bavullarını doldurup gidiyor. Vaktiyle Türkler, Avrupa'ya 400 dolarla, üç senede bir çıkarlardı, güya o 400 dolarla 10-15 bavulla geri dönerlerdi. Yani bunu, aslında Zati Sungur bile yapamaz; ama, biz nasıl yapıldığını biliyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu da geride bıraktınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bugün Türkiye'den dışarı çıkanlar, öyle 10-12 bavulla dönmüyorlar. İnanmıyorsanız, gidin Almanya'daki işçilere sorun. Almanya'daki işçiler şunu söyleyeceklerdir: "Türkiye'de her şey var. Bizim hiçbir şey getirmemize lüzum yok. Videosu da, televizyonu da -eskiden gelen- Türkiye'de çok daha ucuz" Bunları söyleyeceklerdir.

Sayın İnonü diyor ki; "Biz bu şekilde götüremeyiz. Merkez Bankasının kontrolünü tam sağlamalıyız; döviz meselesini Merkez Bankasına bırakmalıyız. Bazı tarım mallarının ihracatını da devlet yapmalıdır".

Eğer bu yola gidersek, Türkiye'yi çok kısa zamanda 1978-1979 yıllarına döndüreceğinizi, çok samimî söyleyeyim. Tabii orayı yapamayacağınız için, iktidara gelemeyeceğiniz için böyle şeyler söylüyorsunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — O yıllara TÜSİAD döndürdü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bunları yaşadım; 1979 sonunda Başbakanlık Müsteşarı olarak geldiğimde listeyi hatırlıyorum. Merkez Bankası bütün ithalatı yapıyordu, dövizler bütün Merkez Bankasından veriliyordu, bankaların hiç döviz muamelatı yoktu. Bir liste yapılmıştı; başta petrol, ondan sonra gübre, ondan sonra ilaç; bu gibi bir listede ithalatı yapılıyordu. Tabii, fevkalade sıkıntılı günlerdi.

Ben şunu da zannetmiyorum: Girmek istediğimiz Avrupa Müşterek Pazar'ında böyle tahditler ancak çok kritik anlarda yapılır. Yani ekonomik meseleler; içinden çıkılmaz hale geldiği zaman belki yapılır. Hatta, şunu da zannediyorum; o zaman bile yapılması doğru değildir.

Onun için şunu daima iddia ettik: Karma ekonomi yok, bizim kanaatimize göre serbest bir ekonomik düzen var. İşin temeli de budur. 1980'den bu tarafa, 24 Ocaktan bu tarafa yapmak istediğimiz, adım aldım getirdiğimiz hadise de budur.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Özal'ın olduğu belli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1985'e geliyoruz, 5,1 bir artış var. Şimdi, inanmıyorsunuz, inanmamaya devam edin, 1986'da yüzde 7,9 artış var. (SHP sıralarından

"Mümkün değil" sesleri) Söyleyebilirsiniz, ister inanın, ister inanmayın; sizin için özel rakam çıkaracak değiliz. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — 12 metrelik arabadan inin de, halkın arasında bir dolaşın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit müsaade ederseniz şunu söyleyeyim, millî gelir artan bir devrede, per kapita millî gelirin düştüğünü söylemek mümkün değildir. Ama, işi dolara çevirirseniz, ben size bir kolaylık göstereyim; ekonomistler iyi düşünsün, bugün Türkiye'nin millî gelirini 2 bin doların üzerine çıkarmak istiyorsak, çok basit yolu var bu hesap tarzına göre, kurumuzu ertesi gün ilan ederiz; 780 lira değil, 400 lira deriz...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, bir dakika...

400 lira deriz; kurumuz 400 lira olunca, millî gelirimiz, sizin hesap tarzınıza göre, derhal 2 bin dolara yükselir.

Ama ondan sonra ne olur söyleyeyim; derhal Merkez Bankasına, bankalara millet hücum eder; 400 liradan döviz o kadar ucuz gelir ki, Türkiye'ye bavul bavul mallar gelmeye başlar. Ondan sonra da birdenbire döviz rezervlerinizi tüketirsiniz. İşte, 1979'daki hesap budur. 1979'da 1.300 küsur dolar diye hesap ettiğiniz, yokluklar devridir. O devirle, kalkıp da bugünkü varlıklar devrini mukayese edemezsiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Açlıklar devri bugün, açlıklar.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Hayalî ihracattan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçenlerde komşu ülkelerden bazı kimseler geldi; isimlerini söylemeyeyim...

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Gizli mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlarla görüşme yapıyorum. Bizim ülkemizde bugün her şey var. Polonyalı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çikita da var.

Nedir farkı, onu da söyleyeyim. Serbest ekonomik düzende mal fiyatı, döviz fiyatı, her şey serbest olarak teessüs eder. Hatta, dikkat ediniz...

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Taban fiyatını da serbest edin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı bir konu.

Hatta, şuna dikkat ediniz: Avrupa Müşterek Pazar'ında niçin serbest dolaşımı koymuşlardır? Avrupa Müşterek Pazar'ını kuranların serbest dolaşımı koymalarının ana sebebi, işçinin emeğini en fazla değerlendireceğe verebilmesini temin içindir. O da serbesttir ve zaten burada en büyük kızgınlığımız, iki ayağı serbestliyorsun, malı, kapitali, sermayeyi serbest hareket ettiriyorsun: işçiye gelince "hayır" diyorsun. O olmaz, o dengesizlik, orada dengesizlik...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlar da ANAP'lı Sayın Başbakan, onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlar ANAP'lı değil, işte kısıtlama taraftarı; kısıtlama taraftarının kim olduğu meydana çıkıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İşçiye geldiğinde, “yok” diyorlar; onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakanız, Türkiye’de 1960’lı, 1970’li yıllarda iki siyasî parti vardı diyelim, ikisi de karma ekonomiden yanaydı, bugün de aynı şeyleri görüyorum. Aradaki fark ne? Birisi biraz daha fazla devletçi, birisi biraz daha liberal; ama, geçtiğimiz yıllarda tatbikata baktığımız zaman, o biraz daha serbest olan, daha fazla devletçi oluyor; o biraz devletçi olan, biraz daha fazla liberal oluyor. Aralarında hiç fark yok, ikiz kardeş gibi. Biz bunu kökünden değiştirmek istiyoruz ve ANAP İktidarı üç senedir bunun için çalışıyor, Özelleştirme Kanununu bunun için çıkardık, özelleştirme meselesi de yürüyecektir; hiç merak etmeyin, özelleştirme meselesinde gerekli tedbirler alınmıştır, etütler yapılmıştır; önümüzdeki seneden itibaren tıkr tıkr yürüyecektir.

Şimdi serbest bir ekonomik düzen... Kamu iktisadî teşebbüsleri tabii kâr edecekler ki, biz bunları millete daha kolay devredelim. Millete, zarar eden tesisleri niye devredelim?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Zam yapacaksınız yine.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zam yapacağız tabii.

Bakalım, bakalım, bir dakika...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Eyvah, yine zamlar geliyor.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Neye zam geliyor, şeker mi?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin defterde zamdan başka şey yazmıyor; zam yapmazsanız hasta olursunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 bütçesinin müzakeresi; okuyayım; 1980 senesinin içerisinde zamanın Başbakanı; “İktisadî Devlet Teşekküllerinin, bu fiyatlarla mal satılması halinde zararı 351 milyar lira olacaktır. Kim verecek bu 351 milyar lirayı? Ben dedim ki; bir Allah’ın kulu çıksın şu 351 milyar lirayı kim verecek, bir söylesin?”

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Hangi Başbakan efendim?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hangi Başbakanı efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Süleyman Demirel *(DYP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ustası, ağabeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir yer daha okuyayım...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Okuyun, okuyun; çok güzel, okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine laf atma oluyor: “Kim verecek hesabını, bir Allah’ın kulu söyleyin?” deyince, birisi diyor ki: „Erbakan hepimizin adına çıktı.”

Devamla, “Ben sadece bir Allah’ın kulu çıksın demedim ki, “Bir Allah’ın kulu çıksın”, orada da kalmadım, “Şu 351 milyar lirayı kimin vereceğini bir söylesin...”

Şimdi, değerli milletvekilleri, gelin, bir memleket hesabını, kitabını kaybederse, bir memleketin merkez bankası ve hazinesi işlemez hale gelirse, o memleketi tahrip etmek çok kolaylaşır. Gelin evvela hesabımızı, kitabımızı bir yoluna koyalım. Ne yapalım? Kendi hesabımızı kitabımızı yoluna koyalım.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kim bu?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ağabeyi, ağabeyi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bir cümlesini yine okuyorum: “Ben 1979 sonundaki Türkiye’nin hesabını çıkardım, bu hesap şudur, açık söylüyorum: Türkiye yüzde 100’e yakın bir enflasyon hızıyla gitmeye devam ederse, çok gidemez. Gelin bu enflasyon canavarını, gelin bu anarşi canavarını tesirsiz hale getirelim. Bana göre her ikisi de gayri siyasîdir. Şimdi bakınız, 1980 gübre hesabı 90 milyar liradır. Yani, 90 milyar lira para vereceksiniz, 9 milyon ton gübre alacaksınız. Bunu köylüye vereceksiniz, bunun karşılığında eksi fiyatlarla alacağınız para 10 milyar liradır. Aradaki 80 milyar lirayı kim verecek?”

Birisi diyor ki: “Fondan, fondan” Devam ediyor; “Yok fonda, monda...”

Demek o zaman da fon varmış hoca.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin hocanız o efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çırak, ustayı geçti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şikâyet edip duruyor; ama o zaman da varmış...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sayın Başbakan, kime bütün bunlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, ben Sayın Memduh Yaşa’ya söyledim; şikâyet ediyor da fonlardan, onun için. “Yok fonda, monda bir şey, ne fonunda?” diyor.

Devamla “Merkez Bankası; para bas, para bas, her bastığınız lira, vatandaşın bu cebine koyduğunuz her lira bu cebinden iki lira alıyor. Çıkamazsınız para basmakla Türkiye’nin meselesinin içerisinden. Bunları siyasî istismar konusu istediğiniz kadar yapın. Gelin, milletin huzurunda bunları tartışalım. Benim vatandaşım vicdan sahibidir, insaf sahibidir. Eğer bugün Türk vatandaşının 5 liraya gübre almasını çok görüyorsanız, eğer gübre fiyatlarını eski yerinde bırakırsanız, yarın, üç ay sonra Türkiye’de o 5 liralık gübreyi 25 liraya almak mümkün değildir ve 25 lirayı bulmak da mümkün değildir” diyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimindeydi o zaman, denetim buradaydı.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Doğru söylemiş.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Siz mi öğrettiniz bunları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün gübrenin fiyatı daha yukarılarda; ama çiftçimiz de gübreyi tıklar tıklar alıyor. Mühim olan...

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Kaç paraya alıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mühim olan gübrenin bulunmasıdır..

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun söylediği doğrudur.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun, ekonomik raporu...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hocasından öğrenmiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylediği doğrudur.

Değerli Milletvekilleri, gene bir arkadaşımız karma ekonomi meselesinde, benim İzmir İktisat Kongresinde karma ekonomiden yana olduğuma dair bir laf söylediğimi ifade ediyor. Benim İzmir İktisat Kongresinde, daha Anavatan Partisi kurulması bile düşünülmeden, yaptığım bir konuşma var; kapanış konuşması. Ondan bazı bölümleri okuyacağım; bugünkü çizgimizle o gün söylediklerimiz arasında hemen hemen hiçbir fark yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Peki, Erbakan da mı liberaldi? O zaman nasıldı?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Dün dündü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu biz söylemedik.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Erbakan da mı liberaldi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona sorun, bana niye soruyorsunuz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz oradaydınız, o partinin adayıydınız. (ANAP sıralarından "Dinle" sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinle bakalım, dinle.

İzmir İktisat Kongresinin kapanışında söylediğim sözler şöyle: "Önümüzde yeni bir dönem vardır. Bu yeni dönemdeki on yılsonunda ana hedefimizin, muasır medeniyet seviyesine yaklaşmak olması lazımdır. On yıllık bir dönemde muasır medeniyet seviyesine, aradaki farkı kapatarak yaklaşmak, ilk bakışta çok zor bir hedef olarak görülebilir; ama inanıyorum ki, doğru ve gerçekçi politikalar uygulandığı ve milletimizin teşebbüs gücü tam manasıyla ortaya çıkarıldığı, zekâ, kabiliyet ve çalışkanlığı seferber edildiği takdirde, bu hedefe varılması zor olmayacaktır. Uyguladığımız ekonomik politikaların tutarlı ve gerçekçi olması kadar, devamlı olmasında da zaruret vardır. Bir ekonomik yapıdaki en büyük sıkıntı, izlenen ekonomik politikadaki kararsızlıktır. Hangi hedefe, ne ölçüde ve ne gibi vasıtalar kullanılarak varılacağı yolunda alınmış kararların sonuçları beklenmeden, bir müddet uygulandıktan sonra değiştirilmesi, ülkenin kaynak ve zaman israfına yol açacağı gibi, tepedeki kararsızlığı iktisadî hayatın tamamına yansıtır ve ciddî bir güvensizlik ortamı meydana getirir. Geçirdiğimiz acı ve büyük tecrübeler, ekonomik politikalarımızda devamlılık özelliği olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu şartlar sağlandığı takdirde, Allah'ın izniyle, 10 yıl sonra bu şehirde yapılacak üçüncü iktisat kongresine iştirak edecek olan Türkiye'nin büyük mesafe aldığını ve çok önemli gelişmeler gösterdiğini müşahade edeceklerdir. Tarihimizin en ciddî ekonomik krizinden çok kısa bir zamanda çıkabilme yoluna girişimiz, bu sözlerimin en büyük delilidir.

10 yıllık dönem sonunda arzuladığımız hedeflere varabilmek için, uygulayacağımız prensiplerin belli başlılarını şöylece sıralayabiliriz:

Devletin gücü ile milletin gücünü birleştirmeli ve bütünleştirmeliyiz. Ne milletsiz bir devlet ve ne de devletsiz bir millet tasavvur olunamaz. Etle tırnak gibi birbirinden ayrı düşünilemeyen iki aslî unsurun iktisadî faaliyetlerde de birbirlerini tamamlamaları, teşvik etmeleri, ahenk içerisinde bir arada bulunmaları sağlanmalı ve milletin teşebbüs gücünün bütünüyle ortaya çıkması temin edilmelidir. Yurt kalkınmasında, dış sermaye dâhil, her türlü tasarruf imkânından azamî istifade edilmelidir.

Ekonomik hayatta devletin müdahaleci rolü yerine, tanzim ve teşvik edici ve genel olarak muhtelif menfaatleri telif edici rolü ve bu suretle verimi artırıcı rolü ağırlık kazanmalıdır. Ekonominin tabiî kanunları vardır. Bu kanunların dışına çıkarak nehri tersine akıtmaya çalışmayalım. Ekonomide arz-talep sistemi varken, fiyat kontrollerine dayanmak, karaborsa ve çift fiyatı doğurmaktadır. Para, döviz ve emtia fiyatlarının serbestçe teşekkül edebileceği bir vasatta ekonomik sistemleri çökerten bu nevi hastalıklar görülmeyecektir. (İşte, söylediğim serbest ve ekonomik sistem...) Bunun için aziz Atatürk'ün 1.11.1937 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışında ifade ettikleri görüşlerini tekrar hatırlatmadan geçemeyeceğim: Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz. Bununla birlikte hiçbir piyasa da başıboş değildir.

Her işte olduğu gibi, kalkınma ve gelişmede planlamanın önemi büyüktür. Planlama, asgaride yapılan ve yapılacak işlerin bir bilançosunu ortaya koyar, yaptığımız hataları daha kolay teşhis eder, ona göre de yeni planlarımızı daha iyi yapabiliriz; ama planlamayı, sosyalist ülkelerin merkezî planı gibi katı ve dogmatik olarak kabul edemeyiz. Bizim planlarımız, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu niteliktedir. Bu planlarda bütün sektörlerin istifade edeceği detay ve bilgiler bulunacaktır.

Ülkemizin, insan potansiyelinden, tabiî kaynaklarından ve coğrafi avantajlarından en iyi şekilde istifade etmeliyiz. Bugün kalkınma ve gelişmemizi durdurucu boyutlara ulaşmış olan altyapı ve enerji yetersizliğimizi süratle telafi etmeli ve bunu gerçekleştirirken de mevcut her türlü imkânımızdan faydalanmalıyız.

Ülkemiz, gelişmiş Batı ülkeleriyle zengin petrol kaynaklarına sahip İslam ülkeleri arasında stratejik bir mevkie sahiptir. Bulduğumuz bu mevkiin hem avantajları ve hem de bize yüklediği bazı güçlükler vardır. Her köprü, birbirinden ayrı düşmüş iki kıyıyı birbirine nasıl bağlar ise, ana tercihleri farklı olan bu iki kültürü kendi yapımızda tenakuza düşmeden yekdiğerine bağlamak mecburiyetindeyiz. Diğer bir deyişle, Batı'nın ilim ve teknolojiyle Ortadoğu'nun inanç ve değerler sisteminin sentezini yaparak insanlığın istifadesine sunmalıyız. Batı ile Doğu arasında bu manada bir köprü kurabilen Türkiye'nin, bölge ve dünya barışına büyük hizmetleri olacaktır.

Ödemeler dengesi, gelişme ve kalkınma yolundaki en önemli engelimiz ve darboğazımızdır. Üçüncü iktisat Kongresine, Türkiye'nin, bu meseleyi kesin çözüme kavuşturmuş olarak gitmesi gerekmektedir. Bu çözüme kısa bir sürede ulaştığımız takdirde kalkınmamızı daha da süratlendirebiliriz.

Bu problemi çözenin odak noktası ihracatımızdır. İhracatımızda neler yapmamız konusunda, son bir-iki yılda aldığımız tedbirlerin içerisinde güzel örnekler vardır; ihracatı, sadece ürettiklerimizi dış pazarlarda satabilmek şeklinde değil, ülkemizin

kapalı ekonomiden vazgeçerek, topyekûn dış âleme açılması olarak anladığımı da hemen belirtmek isterim. Ürettiklerimizi başka milletlerin üretimleri ile uluslararası bir rekabet platformunda teste tabi tutmadan, bu üretimlerde başarılı olduğumuz kanaati indî, sübjektif olmaya mahkûmdur. Bunun için önümüzdeki dönemde yıllardır gösterdiğimiz çekingenliği yenerek cesaretle dış âleme açılmaya devam etmeyi millî bir hedef olarak benimsemeliyiz. Ancak bu yolla ödemeler dengesi problemine temelli ve kalıcı bir çözüm getirebiliriz.

Muhtelif gruplar arasında sevgi ve saygının, beşerî münasebetlerde medenî ve insanî davranışların hâkim olduğu bir cemiyet yapısına kavuşmamız gerekir. Millî bütünlüğümüz tartışma konusu dahi yapılmamalıdır. Anarşi ve terörle hiçbir noktaya varılamayacağını, acı ve çok pahalı tecrübelerle öğrendik. Bu tecrübelerden ders alarak yakın tarihimizde geçirdiğimiz buhrana tekrar düşmemeliyiz. Önemli olan, kendisini kontrol eden, ölçülü ve seviyeli bir nesil yetiştirebilmektir. Bunun için millî eğitim sistemimizde kemiyet meselelerinin yanı sıra keyfiyet meselesini de ele almalıyız. Gençliğimizi, düşman oyunlarına gelmeyecek kadar bilgili, sokakta hiçbir meselenin çözülemeyeceğini anlayacak kadar seviyeli, vatanın birlik ve bütünlüğünün önemini kavrayacak kadar kültürlü, örf ve âdetlerimize saygılı, hepsinden önemlisi, faydalı zararlıdan ayırt edecek kadar ölçülü, herkese karşı sevgi ve şefkat besleyen medenî bir insan olarak yetiştirmeliyiz. İşte söylediklerim bunlar.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, ANAP'ı o tarihte kurmuşsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnanırsan bir şey demiyorum.

Bizim, sadece çizgimizde hiçbir değişiklik olmadığını söyledim.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çizgi dörtleştii, bir tane idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan iktidarı döneminde önemli konularda çok büyük icraatlar yapıldı; bunları muhtelif vesilelerle anlattım, onun için bu konularda fazla detaya girmek istemiyorum. Belki birçoğunuz farkında değildir; ama bürokrasi konusunda, kırtasiyecilik konusunda çok büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bugün bir ehliyet alma, nüfus kâğıdı çıkarma, evlenme formaliteleri asgariye indirilmiş, hatta çiftçilerimizin bankalardan kredi almaları çok daha basit formaliteler haline getirilmiştir. Elimizde kırtasiyecilikle ilgili daha birtakım çalışmalar var. Sanayi tesisi kurmak, bir işyeri açmak için müracaat usullerinde çok fazla formalite var; bunları da getiriyoruz, önümüzdeki aylarda muhakkak bunlarda da büyük değişiklikler olacak.

İşsizlik konusu burada çok konuşuldu. Bir taraftan 7,9 kalkınma hızı, öbür taraftan işsizlik artıyor... Bu ikisi birbiriyle tutarlı değil.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Rakamlar öyle Sayın Başbakan, Devletin rakamları öyle söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O rakamlar düzeltilmiş, değiştirilmiş.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kalemle mi düzeltilmiş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, iki şeyi birbirinden ayırt edelim. İşsizlik konusunda elimizde üç tane done var: Bir tanesi, İş ve

İşçi Bulma Kurumuna yapılan müracaatlar. Buna bakarsanız, işsiz sayısı 1 milyon 100 bin küsurdur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Çalışabilen işgücünden çalışanı düşerek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir tanesi de, zannediyorum, işgücü arzi ile işgücü talebi arasında bir fark ölçüyor, Planlama böyle yapıyor, o rakamı buluyor; 3 milyon. Ama, bunun içinde tarımda altı yedi ay çalışan, üç dört ay çalışmayan, yani parttime olarak çalışan insan da var; hatta muayyen sebeplerden dolayı iş aramayan, evinde oturan insanlar da var, Onun için, bu da nihayet size, şu kadar potansiyeliniz var, onu gösterir, yoksa işsiz göstermez...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ötekisi artıyor ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ötekisi... Türkiye’de tabii müracaat imkânları daha fazla oluyor, gayet tabii iletişim imkânları artıyor. Biz de birçok müracaatı kolaylaştırdık, formaliteleri azalttık; onun için olacaktır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — “Bazı Arap ülkelerinin ithalatı azaldı” der gibi konuşuyorsunuz; “ihracatımız azaldı” demiyorsunuz da...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi, önemli olan işsizlik meselesini herkes iyi bilsin ki, bir yılda, üç yılda, beş yılda halledilecek bir konu değildir; ama bu iktidar işsizlik konusuna fevkalâde iyi bir şekilde girmiştir, bir bakanımız sadece bu konu ile meşgul olmaktadır...

SALİM EREL (Konya) — İşsizlikle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bu işle meşgul olmaktadır; bu işin boyutlarından çözüm yalılarına kadar işi koordine etmektedir.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O bakan kendisine iş bulmuştur.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Böylece Sayın Maliye Bakanı da işsiz kalmamış olacak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat edeceğimiz nokta şudur: Bugün işsizlik meselesinin temelinde, insanların beceri sahibi olmamaları yatıyor; yani, bilgisi olmayan, becerisi olmayan bir insanın iş bulması, iş meydana getirmesi kolay değildir. Zaten dikkat ediniz, özellikle Güneydoğu ya da Doğu’ya gittiğimiz zaman ceplerimiz daha çok devletten, odacılık, bekçilik talepleriyle dolmaktadır. Bunun sebebi gayet basit; o insanlara, “geliniz sizi şu fabrikaya koyayım” dersiniz, kabul etmeyeceklerdir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Fabrika var mı orada Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, ortada iş yapacak becerisi mevcut değildir. Biz, meseleyi birkaç yoldan halletmeyi düşünüyoruz. Tabiatıyla memleketimizin kalkınması, yatırımların artması, işsizliği belli bir şekilde kompanse edecektir; o doğrudur. Ama mesele bu boyutu ile bitmiyor. Onun yanında, işsizlere yeni beceri kazandırma programlarını başlattık; şu anda 37 ilde uygulanıyor ve tahmin ediyorum, yılda asgarî yüzbin kişiyi bu programlardan geçireceğiz; belki de daha fazla.

Eğitim sistemimize iyice eğilmek mecburiyetindeyiz. Eğitim sistemimizde, ileride iş sahibi olamayacak insan değil, ileride herhangi bir işe faydalı olabilecek insan yetiştirmeliyiz. Burada da çok büyük bir programımız var; onu da söyleyeyim:

Televizyona üçüncü bir kanal getirerek bunu tamamıyla eğitime hasretmek istiyoruz. Ayrıca, mevcut kanalları da kullanacağız.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — “İcraatın içinden” programı çıkacak mı?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — O da eğitici zaten, siz eğitiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de öğreteceğiz, merak etmeyiniz.

Televizyonun yanı sıra, en önemli araçlardan bir tanesi, bilgisayarlı sistemlerdir. Bu sistemler incelenmiştir. Hedefimiz, Türkiye’de 800 bin ile 1 milyon civarında bilgisayarlı sistemi ortaya koymaktır. Bunu da açıkça ifade ediyorum, önümüzdeki dört-beş sene içerisinde realize ederiz. Zannediyorum, birçok yerde öğretmen meselesinin çözümünde de bu söylediğimiz sistem yatıyor. Bu konularda çok geniş çalışmalar tamamlanmıştır ve bu söylediğimiz bilgisayarların mühim bir kısmı da burada imal edilecektir, “Software” tabir ettikleri programlar da hazırlanmaktadır; ümit ediyorum önümüzdeki dört-beş sene içinde -tabii bir program çerçevesinde- kademe kademe, bilgisayarlı eğitim programına geçeceğiz.

SALİM EREL (Konya) — 1988 garanti mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaade ederseniz bir hatıramı anlatayım. Kısıtlamalardan geldim de. Türkiye’de kısıtlamaların başında, elektronik aletlerin, elektronik parçaların kısıtlanması geliyordu...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ondan önce siyasî kısıtlamalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, siz onu düşünün...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sizin de düşünmeniz lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle, bu kısıtlamalarda şunu müşahade ettik: Yurt dışında, ileri sanayi ülkelerinde, oranın çocukları, gençleri, bilgisayarlarla gayet yoğun bir çalışma içinde -ister oyun deyin, ister program deyin- çok geniş bir şekilde faydalanmaktalar. Bizim çocuklarımızda bu imkân yoktur; ama hemen şunu ifade ederim; böyle devam edersek bilin ki, aramızda 10 sene fark var. Onun için ilk yaptığımız iş, bu gibi konuların ithalatını libere ettik. Bugün Türkiye’de son üç senede, dikkat edin, bilgisayarlar hemen hemen her tarafta kullanılmaya başlanmıştır. Ders çalışanlar var ve zannediyorum ileride, gençlerin büyük bir kısmı bu şekilde çok daha bilgili yetişeceklerdir.

Şimdi, bunu bütün yurda yaymak, imkânı olmayana da götürmek lazım. Onun için de bu söylediğimiz programı hazırladık; onun için de bu programla, ümit ediyorum ki, Anadolu’nun en ücra köşesine kadar bu sistemleri yayarız, işte sosyal adaletin temeli de bu zaten.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Üçüncü kanaldan siz çıkacak mısınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, konut konusunda çok söylendi, o konuyu açmıyorum. Fonlarla ilgili konuları Maliye ve Gümrük Bakanımız açıkladı, o konuya değinmiyorum.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bir şey söylemedi ki, size bıraktı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana bıraktıysa, merak ediyorsanız söyleyeyim.

Fonlar, Türkiye’de bizim zamanımızda icat edilmiş hususlar değildir. Bizden çok evvel, 1930’lardan kalma, o tarihlerden başlayan fonlar vardır; bunları incelediğiniz zaman göreceksiniz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe denetimindedir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ama demetimi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Hemen bir misal vereyim:

Akaryakıt istikrar fonu bütçe içinde değil, denetimi de bütçe içinde değil.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe içinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında.

Fiyat İstikrar ve Destekleme Fonu; hiç alakası yok, Maliye ve Gümrük Bakanlığında veya Hazinede.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Nasıl verdiniz onları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha birçok fonlar var ki, bütçeyle hiç alakası yok. Hatta bu fonların mühim bir kısmının yasal dayanağı da yoktur. Bunlar kararnameyle çıkarılmış. Bizim getirdiğimiz fonların hepsinin yasal dayanağı vardır ve sizler de çok rahatlıkla bunlar için Anayasa Mahkemesine gittiniz. Demin bir konuda bana “Anayasa Mahkemesi döndürdü sizi” diyordunuz, ben de diyorum ki, sizi de bu konuda döndürdü.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — İktidar döner.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de döndünüz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptalidir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir de, iptal isteğini reddetmeye ne derler, siz onu söyleyin?

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptaldir, iptali hazmedebilmektir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle fonlar Anayasa Mahkemesinden de geçti. Şimdi bakınız hangi fonlar? Bizim devrimizde esas ağırlığı olan fon, konut fonudur. Konut Fonunun bütçe içine alınması zaten mümkün değildir; ama denetimi vardır ve bunun denetimini de Yüksek Denetleme Kurulu yapıyor. Yüksek Denetleme Kurulunun raporları buraya geliyor. Kendisi Başbakanlığa bağlı; ama bütün KİT’leri de o denetliyor.

Toplu konut fonu netice itibariyle dönen bir fondur ve kredi olarak verilir, geri alınır. Sadece yüzde 10’a kadarki bir kısmı, belli miktarları altyapı hizmetleri için verilir. Kamu Ortaklığı Fonu bütçe içerisine girecek bir fon değildir; onu da söyleyeyim. Neden? Çünkü,

biz bu fonu Türkiye’de yatırımları hızlandırmak için çıkardık ve bugün eğer rahatlıkla sunu söyleyebilirsek; Karakaya Barajı, temeli 1976’da atılmış...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başladı gene icraatın içinden...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...1983’e gelinceye kadar yüzde 20-25 civarında ya yapılmış ya yapılamamış, son üç senede Karakaya Barajı tamamlanmıştır. Nereden? Büyük mikyasta buradan, bu fonlardan para vererek tamamlanmıştır. Fonun esası nedir? Devlet birçok tesis yapıyor ve Türkiye Elektrik Kurumuna veriyor, “Al, sat elektriği” diyor. Biz, “Hayır, böyle şey olmaz; devlet bu tesisleri yapmış, parasını sana başlatabilmez, bunlardan elektriği satar, sen elektriğin parasını ödersin” dedik; 22, 23 veya 25 liradan elektriğini satıyoruz, bu paralar fona geliyor, fondan da halka gelir senetleri dağıtabiliyoruz. İşte, netice itibarıyla harekete geçirilemeyen bir kaynağı harekete geçirdik.

Şimdi, ben size söyleyebilirim; Türkiye’nin tasarruf kabiliyeti artmıştır; yatırımları da artmıştır. Eski yıllarla mukayese edilemeyecek kadar son üç yılda artmıştır. *(SHP sıralarından gürültüler)*

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Baka baka söylüyorsun, baka baka söylüyorsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet...

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Murakabesini Türkiye Büyük Millet Meclisi yapısın diyoruz biz de.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayın Başbakan, 1979 öncesini okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 1979 öncesi tasarruf kısmını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım.

1975 yılı; yurt içi tasarruflar yüzde 17,4; sabit sermaye yatırımları -gayri safi millî hâsılaya- 20,1... Nereden yapılıyor bu Sayın Gürkan, aradaki fark nereden geliyor?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — “Sabit sermaye yatırımları” kısmına bakınız: Siz devam edin, kendi rakamlarınızı okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, aradaki fark nereden geliyor? Dışardan geliyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Devam edin, kendi rakamlarınızı söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğiz, geleceğiz.

Yurt içi tasarruflar 1976’da 19,3; sabit sermaye yatırımları 22,8; 1977 yılında 18; aşağıya iniyor; Sabit sermaye yatırımları en yüksek, 24; çünkü o sene DÇM’ler var; 1978 yılında yurt içi tasarruflar 15,9 çünkü kriz seneleri başlamış. Sabit sermaye yatırımları 21,7; 1979 yılında 16,2; 1980 yılında 15,9; en aşağı seviyesine inmiş 1981 yılında 18; 1982 yılında 18,2; 1983 yılında 16...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sabit sermaye yatırımları ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım...

1980’de 19,5 (15,9’a 19,5); 1981’de 18’e 18,9; 1982’de 18,2’ye 18,9; 1983’te 16’ya 18,4 1984’te 16,8; yükselmeye başlıyor, 18,2.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 16'ya 16. Dönemizde 19'lar, 20'ler var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur bir dakika, daha bitmedi, devam edelim. 1985'te 18,6.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yatırımlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yatırım 19,6. Bunlar sağlıklı yatırımlar, sağlıklı kaynaklara dayanıyor. (*SHP sıralarından alkışlar*) Durun bitmedi, bitmedi dikkat et. Şimdi hangisi en yüksekmiş; 1986'da 21.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Buna inanmıyoruz, hepsi 7,9'un.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnanıyorsunuz, tabii işine gelmeyene inanmıyorsunuz. Sabit sermaye yatırımı 22; 1987 tahmini 22,1.

SALİM EREL (Konya) — Tahmin mi, temenni mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tahmin ve doğrudur da. Belki daha yukarı çıkacak merak etmeyin. Çünkü, şunu iddia ediyorum: Biz bu memleketin tasarruflarını harekete geçirdik, yatırımları da harekete geçirdik. Rakamlar bunu söylüyor.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Bankerleri de harekete geçirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz ister inanın, ister inanmayın; ama rakamlar hakikati söylüyor. Yalnız Sayın Gürkan biraz geride, 1983 senesinde kalmış; öyle anlaşılıyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yok hayır 1986'da 7,9'unuz arttı sizin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bu konularda fazla söylemek istemiyorum. Yalnız şu kadarını ifade ederim: Demin bir Sayın başbakanın 1980 yılındaki feryadını okudum; KİT'lerin zararının 351 milyar lira olduğunu söylüyor. Doğru-yanlış; şöyle kafamdan bir hesap ettim dedim ki, bu söylenen rakam doğru ise, 351 milyar lirayı o günkü kurla bir bölün bakalım, 70 liraya bölün kaç milyar dolar ediyor? 5 milyar dolar ediyor. Türkiye dayanabilir mi? Bugün kamu iktisadî teşebbüslerinin zararları kalkmıştır; kâra geçmişlerdir; doğrudur.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ama vatandaş dayanamıyor buna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1 trilyon 160 milyar lira işletmeci KİT'lerin 1986 kârları. Bu kârlar önümüzdeki sene daha yüksek olacak; doğrusu da budur. (*SHP ve DYP sıralarından "Zam kârları" sesleri*)

Biz, memleketin, milletin bu kadar emekle meydana getirdiği, yarın millete döndüreceğimiz bu tesisleri perişan hale, bütçenin sırtına kambur haline getiremeyiz, bunları yatırım yapacak hale getirmek mecburiyetindeyiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Olimpik yüzme havuzu yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi ben soruyorum Eğer bu KİT'lerin, hâlâ devam eden yatırımları var; yani, Türkiye Elektrik Kurumu yatırım yapmayacak mı? Türkiye Elektrik Kurumu, sizin söylediğiniz o şekilde idare edildiği devrelerde, 14 sene bu memleket elektrik kısıntısıyla yaşadı; programlı elektrik kesintisi. Şimdi elektrik kısıntısı var mı? (*SHP ve DYP sıralarından "Ankara'da su yok, su" sesleri, gürültüler*)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Su yok diyoruz su...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, şimdi diyeceksiniz ki, gene yanlış hesap.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Nüfus da artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi denilecek ki “Efendim, kullanılacak elektriği yok ki, alacak elektriği yok ki, yani parası yok, elektrik alamaz.” O da doğru değil, onun da ispatını geçen sene yaptık. Elektrik talebi eski yıllardan daha fazla artıyor, yüzde 11 artıyor. Eski yıllarda yüzde 4-5 artıyordu ve “Şehirlerde sokak lambalarının birini söndürün, evinizdeki üç lambadan birini indirin” tavsiyeleri yapılıyordu; gayet iyi hatırlıyorum, Ama şimdi, biz şehirleri ışıl ışıl yapacağız, bütün köyleri elektriklendirdik, 1987 yılı ortasında elektriksiz hiçbir köy kalmayacaktır; hepsi tamamdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Mesele orada değil; bakınız, ikinci büyük kâr eden KİT, Kamu İktisadî Teşebbüsü PTT’dir, doğrudur; hem de sosyal adalet icabı. Bugün telefonu olan, telefonu mevcut olan insanlar, hali vakti yerinde olanlar değil midir daha çok? Telefonu olmayanlar, köylerde, gecekondularda yaşayan insanlar değil midir, söyleyin bakalım? Onlardır tabii. Biz bunlara telefonu nasıl vereceğiz? Gayet tabii, telefona biraz zam yapacağız, yatırım yapacağız, köylülere de telefon götüreceğiz, gecekondu bölgelerine de telefon götüreceğiz, her tarafa telefon çekeceğiz. Evet, başka yolu yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Telefonu verdiniz; nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) —

Bugün, Türkiye’nin Bingöl Vilayetinin köylerinden, Almanya ile otomatik telefonla konuşabilirsiniz. Fena mı yani?

Bütün önemli reformlar bizim devrimizde yapıldı.

Muhterem Milletvekilleri, ben fazla detaylara girmek istemiyorum. *(SHP sıralarından “Gir, gir” sesleri)* Bunların çoğunu huzurunuzda geçen bütçelerde de anlattım; zamanınızı da fazla almak istemiyorum, ama kısa hatlarıyla söyleyeyim:

İdarî reformu biz yaptık.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Altını üstüne getirdiniz Devlet yönetiminin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyebilirsiniz; ama biz yaptık.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin reformunu biz yaptık. Kambiyo reformunu biz yaptık. Mahallî idarelere imkânı biz verdik.

SALİM EREL (Konya) — Belediyelerin hepsi mafyanın elinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demokrasinin beşiği mahallî idarelerdir; ne yapıldı şimdiye kadar?

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Vurgun yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyin; ama 1988 seçimlerinde hep beraber göreceğiz, mahallî idareler nereye oy veriyor.

SALİM EREL (Konya) — Yağma Hasanın Böreği gidiyor belediyelerde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vergi reformunu da biz yaptık, Katma Değer Vergisini de biz çıkarttık, daha bütün vergilerin hepsini biz getirdik. Kim ne derse desin, vergi reformları da bizim zamanımızda yapıldı.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Vural Arıkan da “Ben yaptım” diyor.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başka bir şey yapmadınız, bazı sözleriniz doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, şunu söylersiniz, zannedersiniz ki, vergi getirmek ayıp bir şeydir. Eğer bu memleketin hesabını, kitabını bilmiyorsanız vergi getiremezsiniz.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Zamları da siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu eski yıllarda çok yaşadılar; vergi kanunları geldi, bu parlamentodan geçmedi. Herkes siyaset yaptı, onun sonunda, 1979-1980 bunalımına geldik. Gayet kolaydır, bunlar çok kolay söylenir ama, iş başa düştüğü zaman, sıkıntıya düğüldüğü zaman, o vakit başka türlü düşünülmesi lazım.

SALİM EREL (Konya) — Sizin yaptığınız siyaset değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün çok rahat söylüyorsunuz, çünkü Türkiye’de her şey var; demokrasi var, bolluk var, rahat rahat konuşuyorsunuz. (SHP sıralarından “Para yok, su yok” sesleri)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Sayın Başbakan, demokrasi var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bir şey daha söyleyeyim; şikâyetler geliyor sizlere kadar, artık herkes dilediği yerden telefon edebiliyor, telefon problemi de kalmadı, köylerden kentlerden telefonlar geliyor.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — İstanbul’un içinde telefonla konuşulamıyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hadi canım... (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Değerli Milletvekilleri, biraz da fiilî işlerden, icraatlardan bahsedeyim.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Bunları, “İcraatın İçinden” programında dinledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek “İcraatın İçinden” programını yakından takip ediyorsunuz, çok memnun oluyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da, Uykudan Önce programını anlatın; küçüklerin uyuduğu yetmiyor, şimdi büyükleri uyutuyorsun.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikalık süreniz kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitiriyorum zaten.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, müsaade edin de konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, önemli projeler ve işlerle ilgili olarak, elektrik enerjisi sahasında birçok büyük linyit santrali bizim devremizde ya tamamlanmıştır, veyahutta temeli atılmıştır. Bugün Elbistan Termik

Santralı tamamlanmıştır, önümüzdeki aylarda da son dördüncü ünitesi devreye girecektir. Yeniköy Santralı, zamanımız müsait olursa açılışını yapacağız. Kemerköy Santralı devam etmektedir.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Temelini gizlice attınız değil mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok, hayır, açık açık ilerliyor, hiç merak etmeyin; açılışını hep beraber gider yaparız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Soma Santralının açılışını yaptık; 2 tane de 300 megavatlık ünitenin temelini attık. Kangal'da üniteler tamamlanıyor; orayı da tevsî ediyoruz. Çayırhan; aynı şekilde orayı da tevsî edeceğiz. Karakaya önümüzdeki sene başlarında devreye girecektir. Altunkaya da, yine bu Kamu Ortaklığı Fonu'ndan hızlandırılan projelerden biridir, o da 1987 veya 1988'de devreye girecek. Kralkızı; GAP Projesiyle ilgili, Dicle, Batman projeleri hızla yürümektedir. Atatürk Projesi yine hızla yürümektedir.

SALİM EREL (Konya) — Gece televizyonda izledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben seyredemedim, siz seyretmişseniz memnun oldum.

Otoyollar; Edirne'den Ankara'ya kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Demiryollarından ne haber? Ayaş Tüneli niye durduruldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, önümüzdeki sene inşallah Adana'dan Gaziantep'e kadar otoyollar inşaatı başlayacaktır. Bin kilometre otoyol.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Peki, köy yollarında ne yapılıyor efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

Şu son üç senede, şimdiye kadarki köy yollarının -yani son 25-30 senede yapılmış köy yollarının- yüzde 30'u bu devrede yapılmıştır; rakam olarak ifade edeyim. Bu rakam, sadece asfalt yolu, tesviye yolu kapsamıyor. Bu rakam, elimize daha büyük makineler gelmeden yapılan icraattır. Hepiniz de çok yakından biliyorsunuz; elimize, mevcut köy hizmetlerindeki makine gücünün iki misli kapasitesinde; büyük bir ihale yapılarak makinelerin hepsi geldi.

Netice itibarıyla şunu söyleyeyim: Köylerle ilgili sizin ne kadar talebiniz varsa, bizinkilerin ne kadar talebi varsa, dağları aşar, hepsini yerine getiririz; merak etmeyin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Valilerin programını yüzde 100 gerçekleştirin, razıyız.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da demiryollarından bahseder misiniz?

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Ankara susuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine, şu son bir sene içinde üniversite gençliğine 43 bin yataklı yurt yaptık. Bütün Cumhuriyet devrinde, bundan evvel yapılmış yurt kapasitesi 52 bin yataktı, biz, bir sene içinde buna 43-45 bin ilave yaptık.

Erzurum depremini misal olarak verdim. 72 yerde, üç bin konutluk deprem evlerini bir mevsimde tamamladık. Bu sefer, Malatya, Adıyaman depreminde de aynı şeyi yapıyoruz. İnşallah, o depremden 7-8 ay sonra, o hak sahiplerinin hepsi yerlerine yerleşecektir. Bu da, icraatın ne kadar süratli, ne kadar çabuk yapıldığını açık bir surette gösteriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, biz iktidara gelirken, “Türkiye’nin çözülemeyecek hiçbir meselesi yoktur” demiştik. Bu tespitimizde yanılmadığımızı bugün daha iyi görüyor ve yürekten hissediyoruz. Bunu söylerken, biz hükümet olarak Türkiye’nin çözüm bekleyen bütün meselelerini çözdük demek istemiyorum. Dünyada, bütün meselelerini çözmüş hiçbir ülke yoktur. Ülkelerin gündeminde daha problemler daima olacaktır, ancak bu problemlerin sayı ve kalite bakımından özellikleri değişmiştir; dün sadece yol isteyen köylümüz bugün asfalt istiyorsa; dün köy meydanına bir tek çeşme isteyenler bugün her evde musluk istiyorsa; dün evrak, dosya, kâğıt ve kalemle çalışan idarelerimiz ve özel şirketlerimiz bugün bilgisayarlar kullanıyorsa; dün manyetolu telefonla konuşanlar bugün otomatik telefonla konuşuyorlarsa; dün elektrik kesintilerinin ıstırabını yaşayanlar bugün bu sıkıntıyı unutmışlarsa, o ülkenin meseleleri şekil ve mahiyet değiştirmiş demektir.

Mütevazı olmayı en büyük fazilet sayan bir anlayıştan katiyen inhiraf etmeden diyebiliriz ki, Türkiye, hükümetimizle birlikte medeniyete koşmaktadır. Bu yarış zor bir yarıştır; kaybedecek bir tek dakikamız yoktur. Bizim milletimiz bu medeniyet yarışına bütün benliği ile katılmıştır. Başarmışsak, bir şeyler yapabilmışsek, aziz milletimizden aldığımız güç ve heyecan sayesinde. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, milletimiz, her kesimi ile milletlerarası camiada bir haysiyet ve itibar mücadelesine girişmiştir. Milletimizin katılıp da kazanamadığı yarış olmamıştır. Bugün yürüttüğü medeniyet yarışını da muhakkak kazanacaktır. Aziz milletimize olan bu inancımız, hükümet olarak bize, rahata kaçan ve kolaycılığı tercih eden bir siyaset yerine, gerçekçi, doğru ve açık bir politika uygulama mükellefiyeti getirmiştir.

Gayret ve fedakârlıklarımızın bedeli Atatürk Barajı, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, çeşmeden akan su, köyde yanan ışık olarak aziz milletimize geri dönmektedir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, biz halka hizmeti, hakka hizmet olarak kabul ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Millete hizmeti şiar edindik. Bu sebeple bizim davamız kuru cihangirlik davası, mevki, makam davası değildir; zaten olmamıştır da. Bizim davamız, ihlâsla, inançla ve azimle, gecemiz ve gündüzümüzle bu millete hizmet etmek davasıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şu hakikat hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, ülkemizin insanı çalışkanlığı ve kabiliyeti, tabii kaynakları ve coğrafi avantajlarıyla gelişmişliğin zirvesinde yer almaya layıktır. Bu cennet vatan tarih boyunca dünyanın en ileri medeniyetlerini bağrından çıkarmanın haklı gururuna; bu aziz millet de, gelişmiş ve medenî olmanın tarihî tecrübesine sahiptir. Milletlerarasındaki medeniyet yarışında geri kalmamızın haklı ve mâkûl bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiği, önüne konulan manialar kaldırıldığı, birlik ve beraberliği bozulmadığı müddetçe aşamayacağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Birlik ve beraberlik eşitlikle olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğin büyük, kudretli ve müreffeh Türkiye'sinin temellerini atıyoruz. İnşallah Türkiye'mizi dünyanın sayılı ülkeleri arasına sokacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Türkiye'mizi yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şuna yürekten inanıyoruz ki, bu millet çok daha iyi günlere, daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu duygu ve düşünceler içerisinde 1987 bütçesinin memleketimiz için hayırlı işlere vesile olmasını diler, yüce Meclisi en iyi dileklerle ve saygıyla selamlarım.⁴³ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

⁴³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 33, Birleşim 36, Sayfa 292-319*

25 Aralık 1986 Perşembe 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uzun saatlerdir, uzun günlerdir müzakeresini yaptığımız 1987 bütçesinin son konuşmasını, bütçe üzerinde son konuşmasını yapmak üzere huzuruza gelmiş bulunuyorum.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Siz Yemen'deyken biz müzakereyi burada yaptık.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, bizim hazırladığımız üçüncü bütçedir; 1985, 1986 ve nihayet 1987 bütçesini Anavatan iktidarı hazırlamıştır.

SALİM EREL (Konya) — Bir tane kaldı.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bir tane kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her üç bütçe müzakeresinde, burada muhtelif vesilelerle karşılaştığımız anamuhalefet liderlerini, her üç bütçede de değişmiş olarak gördük. Bunu da bir vakıa olarak ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Darısı başınıza.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizlerde demokrasi var.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Demokrasiyi biraz hazmediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Allah, dördüncüsünden saklasın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİM EREL (Konya) — Sizi de millet değiştirince ödeşiriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, benim bütçe müzakerelerinde gördüğüm bir önemli husus var: *(DYP Sıralarından "Yoktunuz ki, göresiniz" sesi)* Muhalefet liderleri, tabiatıyla bütçeyi tenkit edeceklerdir, buna hiçbir şey dememiz mümkün değildir; fakat unutmamak lazım ki, bu tenkitler burada millet huzurunda yapılıyor; bir taraftan milletimiz bunu dinliyor; gazetelerimizde yazıyor. Bir muhalefet liderinin söylediği gibi, "Bütçe müzakereleri bir nevi siyasî hesaplaşmadır". Bu doğrudur. Demek ki, gerek bizim için, gerek sizler için, kendimizi millete daha iyi takdim etme fırsatı da bu müzakereler sırasında vardır.

Şimdi, benim merak ettiğim nokta: Üç senedir hep söylenen, basınıımızda da yazılan, bir alternatif program çıkaramadınız; hâlâ onu merak ediyorum ve ne vakit çıkaracaksınız diye de bekliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Bizim her tarafımız size alternatif.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii bu, aynen şu sözüme geliyor: Her zaman söylüyoruz, alternatifimiz yoktur diyoruz hâlâ da yoktur, diyoruz. Tabii alternatifi meydana getirme gücü, sizde olması lazım.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Olmayan şeyin alternatifi de olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olmayınca ne yapalım? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hani meşhur bir söz vardır. "Vermeyince mabut, ne yapsın Sultan Mahmut?"

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, yeni plaklara gelelim, yeni plaklara; bunları çok dinledik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, bizim alternatifimizin olmadığını demin sözlerimin başında da ifade ettim. Üç bütçedir karşımızdaki muhalefet ve anamuhalefet lideri üç seferdir değişiyor, biz olduğumuz yerde duruyoruz işte, alternatifimizin olmadığı, buradan da belli (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ne demokrasi!

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 32'ye düştünüz, 32'ye...

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Bir alternatif vardı, o da Anayasa Mahkemesi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada muhtelif muhalefet sözcüleri tarafından mukayeseler yapıldı, geçen seneler de, hatırlıyorum, benzer mukayeseler yapıldı; bir türlü, şu 1980-1975-1979 noktasını hâlâ aydınlatamadık!

Türkiye 1980'e gelirken çok sıkıntılı bir dönemden geçmiştir; şöyle olmuştur, böyle olmuştur; ama, bu bir vakıadır.

SALİM EREL (Konya) — 1987'de ne yapacaksınız onu anlatın Sayın Başbakan?

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Geçmiş boş ver.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu öğrenmek isteyenler varsa, 1980 bütçesinin müzakere edildiği zabıtları okumalarını tavsiye ederim. O zabıtları okuduğunuz zaman, 1980'e girerken ne gibi şartlar altında olduğumuzu göreceksiniz, bunu benim anlatmama ihtiyaç yoktur.

HALİL NÜZHET GORAL (Aydın) — Bize ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, ben bazı rakamlar vermek istiyorum; Türkiye'nin, 1980'e gelirken hızı kesilmiştir, enflasyon artmıştır, ödemeler dengesi durumu fevkalade kötüye gitmiştir ve tabiatıyla kalkınma hızı yavaşlamış, hafta negatif olmuştur. İşte rakamları: 1977 senesinde kalkınma hızı yüzde 3,9...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Kaçınıcı baskı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... 1978'de 2,9; 1979'da 0,4 ve 1980'de 1,1...

SALİM EREL (Konya) — Sizin göreviniz neydi o zaman Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1977'de millî tasarruf nispeti, gayri safi millî hâsılaya bakarsanız, yüzde 18; 1978'de bu yüzde 15,9'a düşüyor; 1979'da yüzde 16,2 ve 1980'de yüzde 15,9.

Bir rakam daha vermek istiyorum: Millî gelirdeki tarımın hissesi 1975'te yüzde 29,1, 1979'da yüzde 23,1; sanayinin hissesi, 1975'te yüzde 20, 1979'da yüzde 23,8. Yine aynı tablolar içerisinde, 1975'te ihracatımızdaki sanayinin hissesi yüzde 36 civarında ve 1979'da yüzde 35, değişmemiş; tarımın hissesi, 1975'te yüzde 56,6, 1979'da da yüzde 59:

Bütün bunların gösterdiği bir tablo var: Türkiye bir tarım ülkesi; Türkiye'nin ihracatının ağırlığı, bünyesi, bir tarım ülkesi karakterini muhafaza ediyor; millî

gelir aşağıya doğru gidiyor; tasarruflar artmıyor. Şimdi, bu şartlar altında, bir ülkeye “gelişebiliyor” diyebilir miyiz?

1980’den sonra tabloda değişiklikler var: Bir kere, 1980 yılında yüzde 15,9 olan tasarruf nispeti 1981 yılında yüzde 18’e, 1982 yılında yüzde 18,2’ye inmiş, 1983 yılında da yüzde 16 olmuş. Millî gelir negatif rakamlardan ilk defa 1981 yılında yüzde 4,1’e, 1982 yılında yüzde 4,5’e çıkmış, (bunlar reel rakamlardır) ve 1983 yılında da yüzde 3,3 olmuş. İkinci üç seneye geliyoruz, yani Anavatan iktidarının olduğu döneme geliyoruz; tasarruf eğilimi 1983 yılının yüzde 16’sından itibaren ilk 1984 yılında yüzde 16,8’e, 1985 yılında yüzde 18,6’ya ve 1986 yılında da yüzde 21’e yükseliyor. Türkiye, tasarruf eden bir ülke haline geliyor.

Millî gelir artışı ilk 1984 senesinde yüzde 5,9, 1985 yılında yüzde 5,1 ve nihayet 1986 yılında yüzde 7,9’ dur.

İhracatın sektörel dağılımı da şöyle: Sanayi için 1979 yılında yüzde 35 demiştim; bu rakam 1983 yılında yüzde 63,9, 1986 yılında da yüzde 76 civarına gelmektedir. Buna mukabil tarım; yüzde 59’lardan 1983 yılında yüzde 32,8’e düşmekte ve 1986 yılında da yüzde 21’e inmektedir.

Millî gelirin, 1983 yılında takriben yüzde 19,6’sı tarım sektöründen, yüzde 28,6’sı sanayi sektöründen, yüzde 51,8’i de hizmetler sektöründen iken; 1986 yılında, yüzde 17,9’u tarım sektöründen, yüzde 33,2’si sanayi sektöründen, yüzde 48,8’i hizmetler sektöründen gelmektedir.

Şimdi, bu söylediğim tabloyu şöyle tarif edebilirim: Millî gelir artışı hızlanmıştır; tasarruflar artmaktadır ve bu arada yüzde 21 mertebesine yükselen tasarruflar var...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Yatırımları da söyleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yatırımlar da onunla beraber artıyor; tasarruf, yatırıma eşittir.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — İkisini beraber söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da öğrenin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Siz de devlet yönetmeyi öğrenin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, ihracatımızın kompozisyonu, Türkiye’nin, bir sanayi ülkesi haline geldiğini açık seçik göstermektedir.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — O ondan değil de, Türk Lirasının bu hale gelmesinden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzun yıllar millî gelirinin büyük kısmını tarımdan sağlayan bu ülke, millî gelirinin önemli kısmını sanayiden sağlar hale gelmiştir.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Çiftçinin anasını ağlattınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, Türkiye’nin kaynaklarını harekete geçirdik, Türkiye’nin gelişmesini hızlandırdık.

İşsizlik konusuna gelince, onu da hemen sözlerimin arasında ifade edeyim.

RUŞAN İŞİN (Sivas) — Onu da hallettiniz (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, biz iktidara geldiğimizde, bütün iktidar dönemlerinde olduğu gibi, nüfusu hızla artan, kalkınması yavaşlayan bir

Türkiye’de işsizliğin artacağı tabii idi. Hatta seçim beyannamemizde ve çok açık bir tarzda, işsizliği ilk hedef olarak öncelikle, artırma değil, yavaşlatma, yani artışını yavaşlatma şeklinde düşündüğümüzü; bilahare, işsizliğin mutlak değer olarak sabit kalmasını öngördüğümüzü, ondan sonra da mutlak değer olarak düşürmeyi öngördüğümüzü ifade ettim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Durdurma” diyorsunuz hükümet programında, onu da okuyun.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Ne demektir o?

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinlemesini öğrenin önce, dinlemesini.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet evet, dinleyin.

Şimdi, geçen konuşmamda da ifade ettim; bizim literatürümüzde, işsizliğin birkaç tane tarifi var. En çok kullanılan ve muhalefetin en çok kullandığı, beğendiği tarif..

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — İşsiz adam işsizdir artık.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Devlet Planlama Teşkilatının verdiği arz ve talep arasındaki farklardır. Yani, iş arzı ve işçi arzı nispetleri arasındaki fark büyüdüğü zaman, işsizlik artıyor diye bir endeks meydana geliyor.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 25 senedir bunu kullanıyoruz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tamam, 25 senedir kullanılıyor ve siz de çok seviyorsunuz!

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Hayır, sevmek değil, işin esası bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, en son 1987 programını lütfen alınız ve bakınız. İlk defa olarak..

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporunuzda da onu uyguluyorsunuz. *(ANAP sıralarından gürültüler ve “Dinle, dinle!” sesleri)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade buyurun.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Laf atıyorlar efendim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade buyurun.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk defa olarak 1986 yılında -bu tarifler içerisinde- işsizliğin, hem mutlak rakam olarak, hem de nispet olarak azaldığını göreceksiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, kalkınma hızı yüzde 7,9’a çıktığı zaman, çok iyi bilinir ki, işsizlik meselesinde önemli bir gelişme elde edilir.

Netice olarak, biz Türkiye’nin kaynaklarını harekete geçirdik, bu doğrudur; biz, Türkiye’nin kredi itibarını yerine getirdik, bu da doğrudur.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Milleti aç bıraktınız; bu da doğrudur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’nin birçok büyük projelerine el attık ve bu Mecliste, hükümet programının açıklamasını yaparken aynen şöyle ifade ettim: Biz, Türkiye’yi ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik, dedim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şu geçtiğimiz üç sene içerisinde, -ne söylenirse söylenin- geçmiş birçok iktidarlar devresinde yapılamayan, el atılmasına cesaret edilemeyen işlere de bizim el attığımız ortadadır.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Doğrudur; hayalî ihracata bakın!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşte vergi reformu... Ben burada çok iyi hatırlıyorum, uzun yıllar devlet memuru olarak çalıştım; ama iktidarların vergi reformlarını yapamadıklarını müşahede ettim. Biz burada, Türkiye'nin ileri bir ülke haline gelmesi için lüzumlu bütün vergi reformlarını yaptık. Gelir Vergisini yüzde 36'da aldık, hiç çekinmeden yüzde 25'e indirdik; hiç çekinmeden, faturalı iade sistemiyle, düşük ücret alanların, az ücret alanların vergilerini fiilen yüzde 5 mertebelerine indirdik.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — O zaman asgarî ücretten neden vergi alıyorsunuz?

NABİ SABUNCU (Aydın) — Ulan, karşında Başbakan var, dinlemesini öğren be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Müdahale etmeyiniz. *(ANAP sıralarından gürültüler)* Lütfen müdahale etmeyiniz.

DEVLET BAKANI AHMET KARAEVLİ (Tekirdağ) — Oradan sürekli satışıyorlar Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, siz mukabele etmeyiniz, ben onlara müdahale ederim.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Bakanda oradan müdahale ediyor.

BAŞKAN — Sayın Bilal, lütfen müdahale etmeyiniz, sükûnetle dinleyelim. Aksi halde, toplantının selametini kaybedeceğiz. Hepinizin yardımcı olmasını bekliyorum.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Sayın Başkan, ufak tefek laflar atılırsa güzel dinleniyor.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sizin hiç dinlenmeyecek laflarınızı dinliyoruz.

BAŞKAN — Efendim, siz müdahale etmeyiniz.

Sayın Başbakan, buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vergi reformu içerisinde yaptığımız en önemli icraatlardan bir tanesi Katma Değer Vergisidir. Biz, bu ileri ve modern vergiyi Türk vergi sistemi içerisine getirdik ve yaptığımız uygulamalarla bir sene içerisinde de yerli yerine oturttuk; yani bugün Katma Değer Vergisi, Türk vergi sisteminin en önemli vergilerinden biri haline gelmiştir. Tüketimden alınan bir vergidir, adaletli bir vergidir; bir de önemli tarafı, uzun yıllar aracı ticarî kazançların vergilendirilmediği bu ülkede, bu kazançların da bir nevi vergilendirilmesi imkân dahiline girmiştir.

İdarî reformu biz yaptık.

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Berbat ettiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Personel reformunu biz yaptık. Türkiye'de, gene, el atılamayan, el atılmasından fevkalade ürkülen kambiyo reformunu da biz yaptık. Bugün korkmadan, rahatça, cebinizde yabancı paralar taşıyabiliyorsanız *(SHP sıralarından "Bizde yok, bizde yok" sesleri)* Bir bankada hesap açtırabiliyorsanız *(SHP*

sıralarından “Bizde yok, sizde sizde” sesleri) Yurt dışına üç senede bir değil, istediğiniz zaman gidebiliyorsanız, bütün bunları... (SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — O da azaldı, çıkışlara bakın.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. (SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Müdahale değil Sayın Başkan, doğruları söylüyoruz, “O da azaldı” diyoruz.

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz, oradan hitap etmeyiniz lütfen Sayın Bayezit. (ANAP sıralarından gürültüler)

Evet efendim, bir dakika efendim...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sürekli müdahale ediliyor, neden müdahale etmiyorsunuz?

BAŞKAN — Toplantıyı ben idare ediyorum, siz idare etmiyorsunuz; ne zaman müdahale edileceğini ben tayin ederim. Siz lütfen müdahale etmeyiniz.

Buyurun Sayın Başkan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bütün bunları Anavatan Partisi iktidarı yapmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar) Yapılmasından siz de memnunsunuz; ama usulen burada itiraz edeceksiniz! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Çünkü, çok kimseleri gördüm, “Bizim itirazımıza bakmayınız, siz yolunuza devam ediniz” diyenleri çok gördüm. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Onlar aranıza geldi.

SALİM EREL (Konya) — Sizi bugünlere hangi dönemler getirdi Sayın Başkan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün malî sistemi, sermaye piyasasını ve Serbest Bölgeleri Kiralama Kanununu biz getirdik. Bunlar bugün modern cemiyetlerin, modern ülkelerin kanunlarıdır. Bunların hiçbirisi Türkiye’de mevcut değildi, hepsini biz getirdik.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Toprak satmayı da siz getirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toprak Tarım Reformu da dahil.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Satmayı satmayı...

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Peşkeş çekiyorsunuz, peşkeş.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Gayri meşru...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet gelirleri, ilk defa bizim iktidarımız döneminde ciddî bir şekilde artmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri şunu çok iyi bilirler: Her iktidar döneminde, bütçeler çıktıktan bir müddet sonra, iktidarlar ek ödenekle gelirlerdi. İki senedir, 1985 ve 1986 senelerinde ek ödenek talebiyle bu Meclise gelmedik. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP sıralarından “Fonlar, fonlar” sesleri)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Fonlar ne oluyor? Fonların hesabını verin Meclise.

A. AŞKIN TOKTAŞ (İzmir) — Fonlarda paralar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi: Bütçe açığımız, bütün diğer ülkeleri imrendirecek bir seviyede; yani, millî gelire nispeti, diğer birçok ileri ülkelerden çok daha aşağı seviyelerdedir.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Fonlarla kapatıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fonlara da geleceğim; merak etmeyin.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Demokrasiye de gel, demokrasiye.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz efendim, lütfen müdahale etmeyiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hakikat Sayın Başkan, müdahale değil.

BAŞKAN — Müdahale ediyorsunuz Sayın Bayezit. Bakın, tekrar tekrar rica ediyorum, müdahale etmeyiniz diye. Lütfen efendim...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, dengeleri teessüs ettirdik.

SALİM EREL (Konya) — Eskiden yok muydu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet...

BAŞKAN — Sayın Erel, müdahale etmeyiniz lütfen.

SALİM EREL (Konya) — Takviye ediyoruz Sayın Başbakanı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin 1980'den önce bozulmuş dengelerini, uzun yıllar bozulmuş devam eden dengelerini teessüs ettirdik, yeniden kurduk, kalkınmayı hızlandırdık. Gayet tabii, bütün bu sıkıntılara gelen Türkiye'nin, 1980'lerin başında, ücretler meselesinin münakaşa edilebilecek bir konu olduğunu ifade ediyorum. Bir ülke, kendisinin meydana getirdiğinden daha fazlasını tüketemez. Onu tüketmeye kalktığı zaman, işte 1980'deki duruma düşer. Onun için, her şeyin hesabının kitabının çok iyi yapılmak mecburiyeti vardır. Biz, milletimize açık seçik şunu söyledik: Bu durumdan çıkmak için, bu sıkıntılı durumlardan, yokluklardan, kuyruklardan ve kredi itibarsızlığından çıkmak için, elbirliğiyle gayret sarf etmek lazımdır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Geldiğinizde kuyruk yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbirliğiyle gayret sarf edilmiştir.

TEVFİK BİLAL (Hatay) — Şu hayalî ihracattan da az bahseder misiniz Sayın Başbakan; biraz aydınlanalım.

BAŞKAN — Sayın Bilal, lütfen müdahale etmeyiniz yerinizden. Müdahale edemezsiniz, etmeyiniz.

Muhterem arkadaşlar, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbirliğiyle gayret sarf etmişizdir, neticede, birçok kesimler bu yükü hep beraber, eşit bir şekilde, mutlu Türkiye'ye varmak için taşımışlardır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

VECİHİ ATAKLI (Şanhurfa) — Milletın sırtına vurdunuz, sırtına.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün ücretler konusunda Türkiye'nin problemi artık eskisi gibi değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Evet, eskisi gibi değildir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — İşçiler "Açız" diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fedakârlık yapmasını bilen bir milletin, netice itibariyle, hedefine ulaşacağı da muhakkaktır.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bir canı kaldı, onu da mı istiyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hedefe ulaştığımız için de, dikkat ederseniz, gerek devlet memurlarının, gerek işçilerin, gerekse çiftçilerimizin imkânları, 1985 senesinden itibaren, daha iyi hale getirilmektedir; ölçülü bir tarzda. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Aç kaldılar efendim, aç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir zamanlar enflasyon meselesini diline dolayan muhalefetimize, geçen sene bütçe müzakerelerinde, "Bu da elinizde kalacak" demiştik; işte, ellerinde kaldı. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ücretler meselesi, aynı şekilde, elinizde kalacaktır ve elinizde kalmaya devam edecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan, biraz da ihracattan bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müdahale etmeyiniz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan bugün formunda değil.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz efendim.

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin birçok önemli projesi, şu söylediğimiz 3 sene içerisinde başlamıştır. İşte, İstanbul'da Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve 236 kilometrelik otoyol *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Ve inşallah, çok uzun yıllar değil, 1988 yılı seçiminden önce hep beraber -tabii gelerseniz, içiniz kaldırırsa- o köprüden hep beraber geçeriz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Babanızın malı değil ya, devletin malı; tabii geçeceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güneydoğu Anadolu Projesi: Karakaya Projesi 1987 senesinin ilk aylarında hizmete girecektir. Türkiye'nin şu anda en büyük elektrik santrali, 7,5 milyar kilovat/saat elektrik üretimi yapacak. Biz aldık, aldığımızda yüzde 20 ancak yapılmıştı, 1983 senesinde, tamamladık; 3 sene içerisinde, sizin beğenmediğiniz Kamu Ortaklığı Fonundan da 170 milyar liraya yakın para verdik.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bütçeden verebilirdiniz o parayı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, şunu da çok iyi hesap etmişizdir: Barajın hidroelektrik santralının 1 yıllık üretiminin devlete getirdiği katkı aşağı yukarı 200 milyar liradır; yani yaptığımız bir ilave imkânı 1 senede geri almak imkânı vardır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Atatürk Barajı 1983 yılında başladı; kredilerini temin ettik, Kamu Ortaklığı Fonundan büyük çapta destekledik. Atatürk Barajı, Türkiye'nin en büyük barajlarından biridir.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Her bütçede söylüyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Keban Barajını Türk müteahhitleri yapmadı, yabancı müteahhitler yaptı.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atatürk Barajını Türk müteahhitleri yapıyor; bu, Türkiye'nin ulaştığı teknoloji seviyesini gösterir; ondan da iftihar duyun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Atatürk Barajının gövde hacmi Keban Barajının tam 6 mislidir ve 1988 senesi içerisinde -inşallah sizi gene davet edeceğim- barajın su tutmasını hep beraber yapacağız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Tabii, Güneydoğu Anadolu'nun ıstırabını dindirmek için sadece bir Atatürk Barajı Projesi değil, onun yanında Kral Kızı, Dicle Barajı, Batman Barajlarının da temellerini biz attık.

EROL AĞAĞİL (Kırklareli) — Altınsoy Parkı.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Erbakan da çok attı. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim. Lütfen sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim temelini attığımız bütün işler çok süratli bir şekilde bitirilmektedir. İşte bir misal vereyim: 1985 senesi Mart ayı içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımız Hamitabat Gaz Santralının temelini attı, aynı sene sonunda ben gittim ilk ünitesini hizmete soktum; yani 8 ayın içerisinde.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Normal.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bu santral, önümüzdeki mart, nisan ayları içerisinde 600 megavatlık bir büyük kompleks haline geliyor, 600 megavata, bir 600 megavat daha ilave etme projesi de tamamlanmış, ihalesi tamamlanmış, inşaata başlamak için bugünlerde belki temeli atılacak; 1.200 megavat olacak. İşte, Keban Projesi kadar, belki ondan daha büyük bir üretim tesisi.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gaz hesabı yanlış yapılmış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece bu kadarla değil, 1.200 megavatlık veya 600 megavatlık bir gaz santralını Ambarlı civarında başlatacağız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizimki yetmiyor, bizimki dursun.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başbakan, gazı nereden gelecek? Rusya'dan mı, Hamitabat'tan mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her ikisini de kullanacağız. Bizimkini saklayacağız yerin altında, Rus gazını kullanacağız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizimki yetmiyor Sayın Başbakan, hesaplar yanlış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ucuz bulduğumuz yerden alırsız; hesabımızı iyi biliriz.

Kemerköy Santralının temelini attık; atmadık, başladı, devam ediyor; vakit bulamadık. Soma, Çayırhan, Kangal santralleri hızla devam ediyor ve bitiyor; linyit santralleri. Bu santrallerin tevsileri de tamamlandı, onlar da bir taraftan...

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Gizlice başlattınız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Planda hiçbirisi yok, planda yok.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...hepsi tamam olacaktır. 800 milyon dolarlık proje kredisi temin edilmiştir. 1.000 megavat ilave linyit santralı yapılmaktadır.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Elbistan'ı niçin almıyorsunuz plana?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da, Sayın Paşa Sarioğlu'yla, inşallah gelir, beraber açarız.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Elbistan'ı niçin almıyorsunuz?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elbistan'ı da biz tamamladık.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — B, C, D, E kısımları var Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Sarioğlu, lütfen müdahale etmeyiniz yerinizden. (*Gürültüler*)

Efendim, size ceza vermek zorunda kalacağım. Yapmayınız lütfen, yapmayınız efendim.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Onun cezaî ehliyeti yoktur Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan, siz de müdahale etmeyiniz. Müsaade buyurun arkadaşlar. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstanbul'da 300 milyon dolarlık bir yatırıma, İstanbul'un hafif raylı tramvay sistemine biz başladık.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Arifiye-Sincan ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türk Hava Yolları, dikkat ederseniz, 1980 yılında hemen hemen sadece Avrupa'ya uçuyordu. Filosunun yenilenmesi, yeni Airbus'ların alınması -7 tane büyük Airbus aldık- 350 milyon dolar yüzde yüz finansmandır; üç tane daha geliyor, uzun menzilli. Singapur seferine, yani Uzakdoğu'ya açılma işlemine biz başladık; yakında ümit ediyorum, anlaşmaları yapılmış, Türk Hava Yolları Karaşi, Pekin, Tokyo seferleri yapacak. Evet, evet...

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Nükleer füzeler geliyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve ilk defa Türk Hava Yollarının büyük bir hava yolu olduğu açık seçik ortaya çıkacaktır. Kâr eden bir kuruluştur, dış hatlarıyla; gayet tabîî halkımıza, orada çalışanlara bu kuruluşu arz edeceğiz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Satacağız.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Ancak size yeter.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryolu ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Irak ikinci petrol boru hattını da biz inşa ediyoruz. Önümüzdeki senenin ortasında ikinci petrol boru hattı da devreye girecektir. Bu boru hattı da 350 milyon dolardır.

Tabii gaz boru hattını, Bulgar hududundan, Rus gazını biz alıyoruz; inşaatı başlamıştır; 1978 senesinde İstanbul'a, 1988 senesi içerisinde de Bursa, Eskişehir, İzmit ve Ankara'ya gelecektir. Ankara'nın hava kirliliğini yıllardır devam eden, çözüm bulunamayan hava kirliliğini de biz bu şekilde kaldırma imkânına hep beraber kavuşacağız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Kömürde de aynı edebiyatı yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Köy elektrifikasyonu konusu dün burada münakaşa edildi. Bazı rakamlar vermek işitiyorum: 1975'de, Türkiye'de elektrikli köy sayısı 7.462; elektrikli köy yüzdesi yüzde 20, nüfusu yüzde 32; tabii, yakın köyler, büyük köyler.

1980'de elektrikli köy sayısı 18.345, elektrikli köy yüzdesi 51; nüfus 68, 80 değil.

1983'te 24.436, elektrikli köy yüzdesi yüzde 68, elektrikten faydalanan köy nüfusu yüzde 78.

1986'da 33.600 elektrikli köyümüz var, elektrikli köy yüzdesi yüzde 92, elektrikten faydalanan köy nüfusu yüzde 94 *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* ve 1987 yılı ortasında, ümit ediyorum ki, elektriksiz hiçbir köyümüz kalmayacaktır.

Yalnız, enteresan, demin bir nebze Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız da bahsetti, acaba, kalkınmada öncelikli illerdeki durum nasıldı, bir de ona bakalım:

1975'te kalkınmada öncelikli illerde 16 bin küsur köy var, bunların sadece 995'inde elektrik var; nispeti yüzde 6, nüfusun da yüzde 7'si.

1980'de 3.669 köyde elektrik var; köy yüzdesi yüzde 21 ve elektrikten faydalanan nüfus nispeti yüzde 23.

1983'te 7.039 köy var; elektrikli köy yüzdesi yüzde 46, yüzde 48'de nüfus.

1986'da 13.500 köye elektrik gitmiş, yüzde 82 köy yüzdesi, yüzde 84 köy nüfusu ve o da 1987'de tamamlanacak. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

AYHAN FIRAT (Malatya) — Gelişmiş illerde elektriksiz köy kalmayınca hizmet o tarafa kaydı.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Enterkonnekte sistem yeni gitti oraya tabii.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir de, modernleşme ile ilgili olarak, gelişme ile ilgili olarak, telefonla ilgili bir iki rakam da ben vereyim.

İBRAHİM URAL (İstanbul) — Bir de köy yollarından bahsedelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de 1975 senesinde 743 bin telefon abonesi vardı. Bu rakam, 1980'de 1 milyon 297 bin, 1983'te 1 milyon 937 bin oldu, hâlihazır 1986 sonunda 3 milyon 316 bindir ve her yıl 1 milyon abone ilave edilmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* önemli olan bu değil. Önemi olan, köylerin telefon durumudur. 3.822 köyde 1975 yılında manyetolu telefon vardı; bu, 1980 yılında 8.054'e çıkıyor, 1983 yılında on bin küsurdur. Bunlardan sekiz tanesi otomatik, yani milletlerarası ve şehirlerarası konuşma yapabilen köyümüz vardı. Şu anda telefonlu köy sayısının yirmibeş bini geçtiği tahmin ediliyor; bunun onbirbin tanesi şehirlerarası, milletlerarası konuşma yapıyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar)*

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Onları Servet Paşa yaptı.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, şunu da ifade edeyim: Çok uzağa gitmeyiniz, 1980'lerin başında Türkiye'nin birçok yerinde, bırakınız köyleri, birçok şehirden yurt dışına telefon etmek imkân dahilinde değildi veyahut da yurt dışından Türkiye'ye otomatik telefon etmek imkân dahilinde değildi.

AYHAN FIRAT (Malatya) — O zaman imkân dahilinde idi. Milletlerarası sistemler 1975'li yıllarda kuruldu, bitti efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Otomatik diyorum. Biz bu işlerle çok yakından uğraştığımız için, yurt dışına çıktığımız zaman, telefonun ne kadar büyük nimet olduğunu ancak o zaman anlıyorduk.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Efendim, ben de bu işlerin içinden geldim Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başbakan, geçmişi karalamayı bırakınız.

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen dinleyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, daha çok uzağa gitmeye lüzum yok; 1980'li yılların başında Marmaris'e, Bodrum'a gelen turistlerin telefon etmek için karşı Yunan adalarına gittiğini çok iyi biliyoruz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

AYHAN FIRAT (Malatya) — Bodrum ile Marmaris bağlı olmadığı için efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün o tesislerde ve plajlarında dahi telefonlar tesis edilmiştir, mobil telefonlar tesis edilmiştir, arabalara kadar telefonlar önümüzdeki yıllarda verilecektir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Otomatik telefon ben de aldım Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, bu gelişmeyi çok yakından müşahede ediyoruz. 1980 senesinden beri devlet hizmetinde bulunduğumuz yıllarda, yurt dışına yaptığımız birçok seyahatte Türkiye'ye telefon etme imkânının fevkalade kıt olduğunu gördük. En son seyahatim Yemen'de, Türkiye'ye çok rahat otomatik telefon ettim. Türkiye artık, her taraftan kolayca aranabilen bir ülke haline gelmiştir. Bundan hepimizin iftihar duyması lazım.

SALİM EREL (Konya) — Vatandaşın ekmeğinden bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen oturduğunuz yerden müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de, yine, modernleşmeyi engelleyen, gelişmiş bir ülke manzarasına sahip olmaktan bizi çıkaran bir önemli konu daha vardı; o da elektrik enerjisi.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Bir de çarşafılarımız vardı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980'li yıllarda, yine hatırlayacaksınız, 1980 yılına gelinceye kadar, hatta 1983 yılına kadar da aynı program devam etmiştir; elektrik kısıntıları, programlı kesintiler... Burada daha evvel enerji bakanlığı yapmış

arkadaşlarımız var, onların devirlerinde de çok rahatlıkla hatırlıyorum: “Şu iki sokak lambasından bir tanesini söndürünüz, şu evinizdeki üç lambadan bir tanesini söndürünüz, tasarruf ediniz, çünkü elektriğimiz yoktur” diye, devamlı radyo ve televizyondan programlar yapardık.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Fena mı Sayın Başbakan?

AYHAN FIRAT (Malatya) — Kapalı 500 fabrika var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, Anavatan iktidarı geldiğinden bu tarafa, Türkiye’de programlı elektrik kısıntısı kalmamıştır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Fena mı tasarruf?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sade bu kadar değil...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Hangi tesisleri açtınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz şimdi şehirlerimizi pırıl pırıl hale getirmek istiyoruz ve yollarını, sokaklarını, girişlerini büyük bir şekilde aydınlatma faaliyeti var. Avrupa ülkelerine özeniyorsak, Batı medeniyetine özeniyorsak, onların şehirleri gibi, bizim şehirlerimizin de pırıl pırıl olmasından iftihar duymamız lazım; evet, sizin de bunu desteklemeniz lazım, “Daha fazla yapın” dememiz lazım.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Tasarruf ayıp değil Sayın Başbakan.

SALİM EREL (Konya) — İflaslar, hacizler ne âlemde Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Sayın Erel, lütfen müdahale etmeyiniz; tekrar tekrar müdahale ediyorsunuz Sayın Erel. Beni, ceza vermek mecburiyetinde bırakmayınız. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

Bir dakika efendim... Siz de lütfen müsamahalı olunuz; başka türlü, burada, buraya yakışır bir konuşma zeminini hazırlamamız mümkün olmaz; hepimizin yardımcı olmanız lazım.

Buyurun Sayın Başbakan.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Her şey buraya yakışır gibi mi Sayın Başkan? Her şeyi düşünün.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika efendim; müdahale edilmesin lütfen efendim. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, belediyeler meselesine, Türkiye’de mahallî idareler konusuna en önemli ağırlığı Anavatan iktidarı vermiştir. Bugün, hangi belediyeye sorarsanız sorunuz; ben sizden sadece şu suali sormanızı istiyorum: 1983 senesinde bütçeniz neydi, 1986’da veya 1987’de bütçeniz nedir? Göreceksiniz ki, birçok yerlerde dört-beş misli yukarıya çıkmış; hepsi, ister başka partiden olsun, ister bizim partimizden, Anavatandan olsun, bütün belediye başkanlarının, “Allah, bu iktidardan razı olsun” dediğini duyacaksınız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yalan söylüyorsunuz.

SALİM EREL (Konya) — Belediye başkanlarını kaç transfer ediyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Bizi, Maliye Bakanının kapısı önüne yatıp, işçimizin, memurumuzun parasını almak için bekletmekten kurtardınız” diyecekler, bunları söyleyeceklerdir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sizinkiler diyor onu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gazete kupürlerini daha unutmadık; o yılları unutmadık.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Transfer parası buna dâhil mi?

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Bütçenin yarısı oraya gidiyor.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

Buyurun Sayın Başbakan.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Siz de biliyorsunuz Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen dinleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mahallî idareler, yani belediyeler 1983 senesinde 50 milyar yatırım yapabiliyorlardı; 1986 senesinde yaptıkları yatırımların tutarı, tahminî, bir trilyon liranın üzerindedir ve bütçelerinin ortalama yüzde 50’sinden fazlası yatırıma gitmektedir.

SALİM EREL (Konya) — Kaldırım yatırımı.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İçiniz almayınca, böyle dersiniz. Ne yapalım, içi almıyor, içi... *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ama, alacak gibi değil Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bütün hüviyetiyle son üç senede, şehirleriyle, köyleriyle, köy elektrifikasyonu, köy telefonları, otoyollarıyla... Bin kilometrelik otoyola başlamışızdır; dört senede de bu otoyollar tamamlanacaktır; öyle, onbeş sene falan sürecek değil.

Büyük barajlarıyla... Bakınız rakamları bir de orada vereyim.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryolundan versene Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983 sonunda Türkiye’de mevcut baraj sayısı 84; sulama barajı, hidroelektrik santraller, 1986 sonunda 20 tane ilave edilmiş; 104 olmuş sayısı.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Gölet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gölet değil, bunlar baraj. Siz öyle görüyorsunuz; göletleri saymıyoruz. Şu anda 69 tane baraj var inşa halinde. Hiçbir devrede bu kadar yapılmamış. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunlar tamamlandığı zaman, 1983 sonunda 11 milyar kilovat/saat olan hidroelektrik enerji üretimi, bu barajlarla 39 milyar - 40 milyar kilovat/saate gelecek. Size şunu da arz edeyim: Bu barajların büyük bir kısmı 1988 yılına kadar tamamlanacak; geri kalanlar, zannediyorum en geç 1990’ı bulur.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Onları biz yaparız Sayın Başbakan.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Zapta geçti Sayın Başbakan.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Demiryollarından bahsedelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapmış olmanızı tercih ederim; yani beğenmemek yerine, yapmanızı tercih ederim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Yapacağız, yaparız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, içiniz alsın; merak etmeyin.

Bütün bu görüntüler, Türkiye'nin ileri ve modern bir ülke olma yolunda, şu son üç senede çok büyük adımlar attığını açık seçik huzurunuzda göstermektedir.

Şimdi müsaadenizle, ileri sürülmüş bazı fikirler üzerinde ben de fikirlerimi belirtmek istiyorum.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — İhracattan hiç bahsetmediniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Biraz da kültür işlerinden bahsedin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir muhalefet lideri; zannediyorum her iki muhalefet lideri de Türk-İş Kongresinden bahsettiler, "Başbakan gelseydi, işçilerin durumunun ne olduğunu görürdü" dediler.

Şimdi şöyle söyleyeyim: Türk-İş Kongresinde muhtelif sebeplerle, Türkiye'nin geçirdiği dönem itibariyle, birçok konuşmalar yapılır. Biz bunları tabii karşılıyoruz. Normali de, hükümetler tenkit edilir. Siz de hükümet olsaydınız, siz de tenkit edilirdiniz, hiç merak etmeyiniz. Ben bunlara aldırış etmiyorum, önemli olan nedir?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Tenkide mi aldırış etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Önemli olan nedir? Önemli olan, işçiden rey alıp alamamanızdır; önemli olan budur. Yoksa, 350-400 kişi orada acaba tam manasıyla temsil ediyorlar mı? O sual işareti vardır. *(SHP sıralarından gürültüler)*

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Bu kadar hakaret olmaz, biraz saygılı olun efendim.

SALİM EREL (Konya) — Çok büyük bir skandal Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Şimdi, bunun en güzel ispatı... *(SHP sıralarından gürültüler)*

KADİR NARİN (Diyarbakır) — Türk işçisine bu kadar hakaret edemezsiniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika... Dinleyiniz lütfen efendim.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Siz nasıl temsil ediyorsunuz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, hiç kızmayın, hiç kızmayın, rakamlar vereceğim. En son yapılmış seçim var; işçi muhiti Zeytinburnu. *(DYP sıralarından "Zonguldak, Zonguldak" sesleri)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -Hem de sendikaların en fazla rol oynadıkları yerlerden biri. Rey nispetlerini vereyim: Anavatan Partisi yüzde 35,7;

İkincisi Demokratik Sol Parti yüzde 19,8; üçüncüsü SHP yüzde 17,6; dördüncüsü DYP yüzde 12,6.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Zonguldak'tan ne haber?

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başbakan, Zonguldak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, işçi kimi tutuyor, kimi tutmuyor; siz söyleyin artık. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — İşine geleni söylüyor Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika; müdahale etmeyiniz lütfen. *(DYP sıralarından "Zonguldak" sesleri ve gürültüler)* Efendim, hatibi dilediğiniz istikamette konuşurma hakkınız yok ki.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ama yanlış söylüyor.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, lütfen dinleyin.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir de önemli olarak, dış borçlar konusunu bazı muhalefet liderleri getirdiler. Hemen ifade edeyim: Bir kere, dış borçlar konusunu çok iyi bilmek lazım. Bugün Türkiye'nin ödemekte olduğu borçlar, yani faiziyle beraber ödediği 4 milyar, bizim yaptığımız borçlar değildir. Biz şu anda, bizden evvelki dönemin borçlarını ödüyoruz. Bir kere, bunu çok iyi bilelim. Yani şu anda Türkiye'nin ödediği borçlar, bizden evvelki dönemlerin, hatta ertelenmiş borçlarıdır, onları ödüyoruz.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — 10 milyar dolar borç aldınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğiz; 10 milyar dolar değil.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 5 dakika süreniz kalmıştır. *(ANAP sıralarından gürültüler)*
Bir dakika efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müdahaleleri düşün Sayın Başkan.

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Kesmeleri hesap etmeniz lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, müsamahanın ölçüsünü ben tayin edeceğim, siz değil.

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Hayır; ama 5 dakikadan fazla süre tanımanız lazım.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, onları ben hesap ederim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Usul böyle Sayın Başkan, süreyi uzatamazsınız.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

Buyurunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu 10 milyar, 19 veya 29 hesabının takriben 4 küsur milyar doları, hatta biraz daha fazlası, kur değişikliklerinden dolayı gelen yüklerdir. Yani mark, dolara çevrildiği zaman, markın değer kazanmasından dolayı borç artışı gözükmektedir; o kadar.

İkinci bir kısmı: Borç tablomuzda, mevduatlar, borç olarak gözükmektedir. Yani, yabancıların, yerlilerin bankalarımızda yaptıkları mevduatlar. Halbuki, Türk işçilerinin mevduatlarını bunun dışında tutmak lazım. Bizim devremizde, aşağı yukarı orada mevduat artışı da 2 milyar dolardır. Yani, bankalara Türk işçilerinin yaptığı mevduat artışı da 2 milyar dolardır. Geriye kalan 4 küsur milyar dolarlık bir borç artışı var; onun hesabı da çok basit. En basit tarzıyla, ödemeler dengeizdeki açığı finanse etmek mecburiyetindesiniz. İşte, borç artışı esas itibarıyla budur.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Doğru Yol ödeyecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayal görün, hayal.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Hayal değil.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vaktimiz daraldığı için fonlar meselesine girmek istemiyorum; ama şunu söyleyeyim: Biz, fonları, Anayasaya, kanunlara uygun olarak meydana getirdik; bu fonlar, Türk ekonomisine fevkalade yararlı olmuştur.

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Ama adaletli değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, kim söylese söylesin, iktidar değişikliği olmayacaktır; görebildiğimiz kadarıyla da olmayacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Farzımuhal olsa, gelecek iktidarların hiçbirisinin bu fonlara dokunmayacağına huzurunuzda bahse girerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİM EREL (Konya) — Neyine?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çifte standart konusunda Sayın Anamuhalefet Lideri, maalesef, din hürriyeti ile irticai, bilerek karıştırıyor.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Saptırmayın, orada kasıt yoktu.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, din hürriyeti ayrı bir konu, irtica ayrı bir konu. Biz, açık seçik olarak ilk konuşmamızda da ifade ettik; Türkiye laik, demokratik bir ülkedir ve laikliğe karşı hareketler, devlet güçleri tarafından, bizim tarafımızdan, hükümet tarafından, gayet sert bir şekilde, kanunların ölçüsü içinde -haksız bir şekilde değil- gerekli muameleyi görmektedir; ama bu laflar altında, din ve vicdan hürriyetinin en ufak bir şekilde sakatlanmasına, vatandaşlarımızın ıstırap duymasına imkân vermeziz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güvenlik soruşturmaları konusunda, Sayın Anamuhalefet Lideri bana bunun yasal dayanağını sordu; ben de, bunun yasal dayanağının, 1964 yılında çıkan bir kararname olduğunu söyledim. Yoksa, yani onu bir nevi, hatta ifademde de var, ben bunu kötülemek için falan söylemiyorum, dedim. Bunun yasal dayanağını sordu, ona cevap verdim; bu kadar...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — "Yasal dayanağını bilmem" dediniz.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Ama, "Bilmem" dediniz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, yaptığımız işi de söyledim, dedim ki: Bu kararlara sonra ilaveler yapılmış, genelge çıkarılmış; o da şu zamanda çıkarılmış; ondan sonra, 12 Eylül yönetimi zamanında da genelge çıkarılmış, onu da söyledim; ama biz geldikten sonra bu kararnameyi değiştirdik -bu sene mart ayında değiştirdik- soruşturmaları asgariye indirdik ve özellikle yeni girenler hariç, eski girenleri sadece bir dosya araştırması, ekran araştırması -o da kompüterledir- yaparak üç dört günde netice alınıyor; o kadar.

İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı) — Niçin yasa çıkarmıyorsunuz?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim.

BAŞKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yasaya lüzum yok; bu kadar.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Yasal dayanağını bilmiyorum” dediniz; inkâr etmeyin, zabıtlarda var.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen müdahale etmeyiniz.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — “Bilmiyorum” dediniz, inkâr etmeyin. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Müdahale etme kardeşim be!

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yasal dayanağının, o kararname olduğunu söyledim.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Hayır, zabıtlarda var; “Bilmiyorum” dediniz. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Bayezit, müdahale etmeyiniz; size ceza vermek zorunda kalacağım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Yasal olması gerekip gerekmediğini de bilmiyorlar. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Cav, cav, cav ne konuşuyorsun be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika... *(Gürültüler)*

ÖZDEMİR PEHLİVANOğLU (İzmir) — Sayın Başkan, orası bağırıyor, siz, bize “Bir dakika” diyorsunuz; bağıran taraf orası.

BAŞKAN — Efendim, oturunuz; siz müsamaha göstermek durumundasınız, siz iktidarsınız; oturun.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Siz orayı susturamadığınız için biz konuşuyoruz.

BAŞKAN — Oturun efendim. Muhalefet de, sizi, hatibi, sükûnetle dinlemekle vazifelidir; muhalefete de vazifesini hatırlatıyorum, size de vazifenizi hatırlatıyorum. Sizin vazifeniz müsamaha, muhalefetin vazifesi de sükûnetle dinlemektir.

Sayın Bayezit, size son olarak söylüyorum, müdahale ederseniz ceza vermek zorunda kalacağım.

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan söylediklerini inkâr ediyor. *(ANAP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)*

BAŞKAN — Bir dakika efendim... Oturunuz, oturunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu Mecliste her zaman kavga, sataşma konuları çok konuşulur; Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri de bu konuyu dile getirdi. Ben yaptığım beyanatta, bunları tasvip etmek mümkün değildir dedim, açık seçik söyledim; ama Meclislerde sataşma olmuyor mu? Oluyor. Şimdi, şunu açık olarak Başkanlığa teklif ediyorum, size teklif ediyorum: Ben burada konuşuyorum, Anamuhalefet Partisi Lideri konuşuyor, muhalefet liderleri konuşuyor; şimdi zabıtları alsınlar, baksınlar; benim konuşmam mı çok kesiliyor, yoksa muhalefet partisinin liderlerinin konuşmaları mı çok kesiliyor? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer bizim konuşmalarımız, onların konuşmalarının yarısından iki misli kesilmiyorsa, biz burada hiçbir şekilde iddia edemeyiz.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Gerçekleri söyleyin.

BAŞKAN — Bir dakika efendim. Bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim konuşmalarımız çok daha fazla kesiliyor; bunlar da zabıtlardan incelendiği zaman açık seçik ortaya çıkacaktır.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Ama biz kürsüye hücum etmiyoruz.

BAŞKAN — Bir dakika, lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sataşmadan söz edenler, bu konulara da lütfen kendileri dikkat etsinler.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sataşma ile saldırıyı ayırın; sataşma başka şey, saldırı başka şey. (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Yerinden müdahale etme be!

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika...

Lütfen toparlayınız Sayın Başbakan.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — 10 dakika geçti efendim.

BAŞKAN — Zamanı Başkan tayin eder, siz değil.

KADİR NARİN (Diyarbakır) — İçtüzük tayin eder, Başkan değil.

BAŞKAN — Müsamaha ölçülerini Başkan tayin eder.

Sayın Başbakan, buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, konuşmamın sonuna geldim; yalnız, önemli bir konu var, bunu Türkiye Büyük Millet Meclisi huzurunda söylemezsem yanlış olur; bu, 175'inci madde. Dediğim çok açıktır; Türkiye'de 1961 Anayasası, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kendi iradesiyle değiştirilememiştir. Tabii, 1971-1972'den sonraki değiştirmeyi bundan istisna kılıyorum, onun da sebepleri var. Bu memlekette anayasaların değiştirilmesinin -kabul edildiği gibi- millet tarafından yapılmasının, tasdik edilmesinin daha doğru olduğu kanaatindeyim; bu benim kanaatim. Şimdi, bu söylediğimize bir şey daha ilave ettim, herhangi bir yanlış anlama olmasın diye; Özal, Anayasayı istediği gibi değiştirecek endişesine kimse kapılmasın diye, 1989 senesine kadar -geçici maddeler hariç- bu hakkı yani bu yetkiyi kullanmamayı da, icap ederse koyarız, dedik.

Şimdi, bunları söylediğimiz halde, ben dikkat ediyorum, hâlâ şu söyleniyor; bazı yazarlar yazmaya başladılar, ondan öbürü aldı, nihayet Sayın Anamuhalefet Lideri de aynı söze başladı; sanki, biz Anayasayı istediğimiz gibi değiştireceğiz... Bir kere, böyle söylemedik; bizim bu konuda söylediğimiz çok açıktır: Anayasa değişikliğini millet yapsın. Türkiye Büyük Millet Meclisi, referanduma gitmek için bir kapıdır, sadece odur. Yoksa, burada Anayasa değişikliği yapılmayacak. Referandumda yüzde 51'i geçtiği takdirde, yüzde 50'yi geçtiği takdirde, bu, kabul edilmiş sayılacak, dedik; söylediğimiz budur.

AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul) — Yeni bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, hem bir taraftan diyeceksiniz ki, millî irade, saygı, hâkimiyet, millî hâkimiyet..." ondan sonra da, millî hâkimiyetten, millî iradeden kaçacaksınız...

Bu, mümkün değil; doğrusu da değil zaten. Onun için, işte burada da çifte standart var. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — O size ait.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Bu yeni, yeni...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşimize geldiği zaman, "millî irade..." işimize gelmediği zaman, "hayır, Özal istediği gibi Anayasayı değiştirecek..." Bahane de çok kolay...

Şimdi bakınız, bir şey daha geliyor burada: Benim söylediğim çok açık, diyorum ki, 1989'dan evvel yapmayız. Hâlâ yazıyorlar, çiziyorlar ve muhalefet liderleri diyor ki, "Hayır, Özal yapacak" Demek ki, alternatifimiz olmadığına, 1988'de arada bir seçim var, onu da bizim kazanacağımıza, hem büyük fark yapacağımıza inanıyorsunuz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 28 Eylülü unutmayın.

EROL AĞAGİL (Kırklareli) — Siz de inanmıyorsunuz ya buna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bütün bunları, yani iki sebebi de söyledim. Bütün bunlara rağmen, hâlâ 175'te "Bir referandum imkânı var orada" diyor; yani 175'e gitmeden de bir referandum imkânı var. O nasıl? Söyleyeyim: Meclis üçte iki ekseriyetle kabul edecek, Cumhurbaşkanı veto edecek, gelecek...

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Niye?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Referandum başka türlü olmaz.

Ondan sonra, tekrar Meclise bu sefer dörtte üç ekseriyetle kabul edecek, ondan sonra Cumhurbaşkanının veto hakkı yok, bu sefer o referanduma gidecek. Niçin bu yolu tercih ediyorsunuz? Niçin Cumhurbaşkanını zora sokmayı istiyorsunuz?

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Bu ihtimal mi var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niçin Meclisi bu şekilde zorlamaya götürüyorsunuz? Geliniz, şunu dosdoğru yapsak daha iyi değil mi? Ha; belki o vakit şu şüphe geliyor içime: Acaba cidden istiyor musunuz bu işi? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Burada, bu 175'inci madde konusunda bir şey daha söyleyeceğim: 1982 Anayasasına bu geçici 4'üncü madde konulduğu zaman çok münakaşa edildi; resmen değil, açık

değil belki; ama halk arasında çok münakaşa edildi. “Doğruydum, yanlıştı, verelim, vermeyelim...” bunların münakaşaları yapıldı; neticede, yüzde 92 oyla halk kabul etti. Ondan sonra da şu iddialar, “Efendim bir an evvel idare gitsin de, onun için kabul etti” şeklinde iddialar da yapıldı. Benim kanaatim: Bu maddenin kaldırılma işlemini, tasdik edenin yapması lazımdır; doğrusu da budur. Onlara da, doğrunun bu olduğunu söylemek istiyorum. Çünkü, şunu söylemek onlar bakımından yanlıştır; bir taraftan, “Bu Meclis bir devrim muhafaza Meclisidir, devrim muhafızları” derler; ondan sonra da 2/3’le burada Meclisten bu geçici 4’üncü maddenin kaldırılmasını istemek doğru değildir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Onun için, ben doğru yolunu söylüyorum, bakın doğru yolunu kendilerine söylüyorum...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Doğru Yola geleceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Diyorum ki, geliniz, dosdoğru 175’inci maddeyi değiştirelim hep beraber. Ben bunu 1989’a kadar -geçici maddeler hariç-kullanmam, onu da söylüyorum. Ondan sonra, geçici 4’üncü maddeyi istiyorsanız, hep beraber değiştiririz, kaldırırız; onu da konuşuruz.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Tamam, hay hay. Söz mü? (DYP sıralarından “Söz mü?” sesleri)

H. YILMAZ ÖNEN (İzmir) — Açık seçik söyledi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyledik; ne korkuyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen toparlayınız efendim. (ANAP sıralarından gürültüler) Bir dakika efendim, bir dakika...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, 1987 bütçesi, bizim hazırladığımız üçüncü bütçedir. Her bütçe yılında olduğu gibi, Türkiye, bir evvelki yıldan daha iyi hale gelecektir. Bundan hiçbir kimsenin şüphesi olmasın.

İyi bir gelecek, güzel, mutlu günler, huzurlu bir Türkiye, turizmi gelişmiş, şehirleri pırıl pırıl olmuş...

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Modern, modern...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet. Çocuk bahçeleri, gençlik için spor salonları daha fazla yapılmış, otoyolları, barajları, elektrik santralleri ile daha pırıl pırıl bir Türkiye’yi hep beraber göreceğiz. (SHP sıralarından “Hayal bunlar, hayal” sesleri) Bütün bu itirazlarınızın, muhalefetin itirazlarının hiçbir kıymeti olmadığını, yükselen eserler kendiliğinden gösterecektir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

(Milletvekillerinin şahısları adına söz almalarından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, 18 günden beri devam eden yoğun çalışmalar sonucunda bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve tasarılar yüce heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Bütçe ve kesinhesap kanun tasarıları için gerek komisyonda, gerekse Genel Kurulda mesai sarf eden, katkıda bulunan Sayın milletvekillerimizin tümüne teşekkür eder, 1987 malî yılı bütçesinin memleketimiz ve milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

Sayın Başbakan, buyurun efendim. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar, DYP sıralarından alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1987 bütçesi, önümüzdeki yıl sizlerin yardımı, Allah'ın desteğiyle memleketimizin birçok meselelerini halletmekte en iyi bir tarzda kullanılmaya gayret edilecektir.

Biz, bu bütçeyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bize verdiği imkânları son kuruşuna kadar, hem tasarruf ilkelerine de riayet ederek, memleketimizin birçok meselelerini, programımız istikametinde çözümler getirerek halletmek için en iyi bir şekilde çalışmaya devam edeceğiz.

Bu bütçe hazırlıkları safhasında, gerek devlet kadrolarında, bakanlıklarda çalışan arkadaşlarımla, Plan ve Bütçe Komisyonunda gece-gündüz mesai sarf eden muhalefet ve iktidara mensup milletvekillerimize, ayrıca Meclisimizin bu konudaki elemanlarına, yani Bütçe Kanunuyla ilgili olarak çalışan bütün personeline, burada bütün zamanlarını harcayan, bize fikirler geçiren, tenkit eden, yol göstermeye çalışan iktidar ve muhalefete mensup bütün arkadaşlarımıza bu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyor ve önümüzdeki yıl da, tabiatıyla burada yapılmış tenkitleri ve temennileri, elimizden geldiği ve programımızın ölçüsü sınırları içerisinde nazarı itibara alacağımızı bir kere daha ifade ediyor. 1987 bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını candan temenni ediyorum.

Hepinize saygılar sunarım. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar, DYP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Başbakan.⁴⁴

⁴⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 35, Birleşim 52, Sayfa 502-515, 526-527*

16 Ekim 1987 Cuma

Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifi ile 10.6.1983 Tarih ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda ve Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Hakkında 10.9.1987 Tarih ve 3403 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini Görüşmek için Türkiye Büyük Millet Meclisini Olağanüstü Toplantıya Çağrı Önergelerine İlişkin (4/346, 4/347, 4/348), TBMM Başkanının Olağanüstü Toplantı Çağrı Tezkeresi Münasebetiyle (Olağanüstü Toplantı)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben aslında uzun konuşacak değilim; yalnız, muhtelif partilere mensup değerli arkadaşlarım, konuşmaları arasında sadece ve sadece benden bahsettiler, onun için teşekkür ediyorum.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Günün adamısın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, sizin de gününüzün adamıyım; başkalarının değil, sizin de. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Zoraki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Benim üzerinde durmak istediğim bir nokta var; Türkiye’de “Erken seçim” lafı, eğer gazete kupürlerini ve televizyonu takip ettinizse, 1986 ara seçimlerinden sonra, başta Doğru Yol Partisi, onu takiben de SHP tarafından çok muhtelif tarihlerde gündeme getirilmiştir ve bize devamlı tarizlerde bulunulmuştur. “Türkiye erken seçime gitmelidir, Türkiye muhakkak erken seçim yapmalıdır, bunu yapamadığı takdirde siz bundan kaçırıyorsunuz” lafları çok söylendi. Acaba...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Bunları çok dinliyoruz, yeni bir şeyler söyle Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Acaba bu laflar nasıl değişti, niçin erken seçim? Bakınız, biraz evvel, Sayın Gürkan, konuşmasında dedi ki, “Memleketi şöyle kötü hale getirdiniz, ekonomiyi şöyle berbat ettiniz, şu konuları fevkalade kötü götürdünüz, dış politika böyle dedi. Şimdi ben kendilerine soruyorum; eğer hakikaten söyledikleri doğru ise, sizin erken seçimi bizden fazla istemeniz ve bu erken seçimde de başarılı olmanız lazım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Erken seçime itiraz yok Sayın Başbakan, erken seçimin yapılış şekline itiraz var.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Adil bir erken seçim Sayın Başbakan...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — TRT’yi millete teslim et Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, işin hakikatini lütfen dinleyiniz; işin hakikati nedir?

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Seçim kanunlarını beş defa değiştirdiniz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Lütfen, efendim; dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçim kanunları sadece bu dönemde değiştirilmemiştir. Seçim kanunları 1965 yılından bu tarafa, -1960'lı yıllardan itibaren bakarsanız- bizden evvelki iktidarlar zamanında da, çok çeşitli zamanlarda değiştirilmiştir; rekorunu çıkaralım.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Hep ortak anlayışlarla, uzlaşmayla...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Yanlış öğrenmiş.

BAŞKAN — Efendim, doğrusunu öğreneceksin o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Unutmayınız ki, bütün dünyada, Avrupa demokrasilerinde dahi seçim kanunları iktidarlara avantaj sağlayacak şekilde yapılabilir. Bakınız, bir misalini vereyim. (*SHP, DYP ve DSP sıralarımdan "Ooo!" sesleri*)

Evet, bir misalini vereyim. Fransa'da...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Avanta değil avantaj...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidarlara dedim.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Avantadan iktidar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fransa'da bir seçim kanunu yapıyor.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Hangi tarihte?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — De Gaulle zamanında.

Ona göre sonunda sosyal demokratlar veya sosyalistler iktidara geliyor.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) — Mussolini zamanını anlatın efendim,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir seçime gidildiği zaman, sosyalistler bakıyorlar ki, bu seçim kanunuyla giderlerse ekseriyeti kaybedecekler, hatta bir büyük muhalefet olma ümitleri de ortadan kalkacak. Bu sefer seçim kanununu değiştiriyorlar ve seçime, o değişmiş seçim kanunuyla gidiyorlar. Chirac geliyor, seçim kanununu eski haline getiriyor. Bu, dünyanın her tarafında olur. Bizim yaptığımız nedir? Bir misal vereceğim: Sayın Gürkan, yanılmıyorsam, son verilen listede Elazığ'dan birinci sırada aday. Sayın Gürkan, şimdi "Barajı yüzde 20'ye çıkardınız" dediler. Elazığ'da baraj eski kanunla yüzde 25 idi, hiç değişiklik olmadı, yani biz hiçbir değişiklik yapmadık, bundan sakın üzülmeyin, yalnız milletvekili sayısı bir arttı; baraj yüzde 20'ye düştü, o kadar. Ben şimdi şöyle düşünüyorum: Seçilme ümidiniz biraz az da, onun için öyle konuşuyorsunuz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bakınız burada aleyhimde konuşanlara çok müsamahalı bir şekilde cevap veriyorum; çünkü, o konuşanların çoğunun bu Mecliste son defa konuştuklarını tahmin ediyorum. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Seçim kanunları konusuna gelince: Bu seçim kanunları değiştiği zaman, bu Mecliste arız amik fazla münakaşa edilmemiştir. Neden edilmemiştir? Çünkü, bu seçim kanunları yapıldığı zaman 1986 ara seçimleri yapılmıştı; bir partimiz, yani Doğru Yol Partisi kendisini neredeyse bundan sonra yapılacak seçimlerde en büyük parti olarak görüyordu...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Öyle... Öyle...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yine öyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyle olur mu, olmaz mı inşallah göreceğiz. Ondan sonra tabii Sosyal Demokrat Halkçı Parti de kendisini öyle görüyordu; onun için seçim kanununda yapılan bu değişikliklere hiç seslerini çıkarmadılar. Anayasa Mahkemesine gittiniz, Anayasa Mahkemesi reddetti, o kadar.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Zabıtlara bakın.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Daha ne istiyorsun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız bu seçim önünüze düştü, önünüze düştükten sonra baktık ki, seçim kanunları değişikliği görüşülürken, “Şu baraj kaldırılrsa, öbür çevre barajları indirilse...” dediniz. Çevre barajlarını biz koymadık; 1983 Seçim Kanununda çevre barajları vardır, o kadar. Yalnız yaptığımız şey, milletvekili sayısı yedi olan yerleri altıya indirdik, o kadar. Altılı yerleri yüzde 20’ye çıkardık, bu da doğru, ama Anayasa Mahkemesi de bunu kabul etti, onu da biliyorsunuz.

Şimdi, bütün bunlardan şu çıkıyor: Sizin ümidiniz yok da, onun için böyle konuşuyorsunuz. Geçen gün basın toplantısında da söyledim; Cumhuriyet Gazetesi bizi tutan bir gazete değil, sol bir gazete.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — O belli olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sıramdan şu evrakı getirir misiniz?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Sayın Başbakan, vakit kaybetme.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Eskileri söylemeyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fazla uzun konuşmayacağım, biraz da beni sükûnetle dinlemenizi tavsiye ediyorum.

Zannediyorum hadise buradan kaynaklanıyor. Bakın, bugün seçim olsa; ANAP: Yüzde 40,8, Doğru Yol Partisi: Yüzde 14,7; üçte bir civarında bir rey var. Ondan sonra, SHP: Yüzde 12,5, DSP: Yüzde 9,8; bir de kararsızlar var: Yüzde 19,7.

Şimdi şu tabloyu görünce -ve tabii, bunun gibi Milliyette de çıktı, zannediyorum başka gazetelerde de çıktı- bütün hesaplarınız şaşmıştır, işte onun için seçimlerin yapılmasını istemiyorsunuz. Seçim kanunlarına bahane buldunuz, başka şeylere bahane buldunuz; ama esas sebep bunlardan ibarettir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — İlan parası ne kadar?

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Ara seçimde hani 11 milletvekiliydi?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 28 Eylülde de çıkmıştır.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Düşmez kalkmaz bir Allah.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen... Sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bu seçimler için bana tahmin sordukları zaman, hiç tahmin söylemiyorum; çünkü aziz arkadaşlarım, milletin oyu kimsenin cebinde, tapusunda değildir, siz bunu çok iyi bilin. Çünkü, öyle diye yola çıkanların, vaktiyle iktidar hesabı yapanların, sonra çok acı mağlubiyetlere uğradıklarını biz gördük.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Şimdi sıra sizde, sizin de başınıza gelebilir Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, biz, millete karşı saygılıyız.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Biz, sizden de saygılıyız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve şu seçimler, yani yargı denetiminde olan şu seçimler daha yapılmadan, burada bazı arkadaşlarımın şu veya bu sebeple seçimlerin bir nevi meşruiyeti üzerinde laf konuşmalarını, biraz da mağlubiyetlerine kılıf hazırlamak şeklinde görüyorum ve bunu da üzülererek söylüyorum. Size bir tavsiyem var; geliniz, çalışınız. Boş laflar yapılacağına, bizlere lüzumsuz hücumlar yapılacağına, millete kendinizi sevdirmeye bakınız. *(ANAP sıralarından "bravo" sesleri, alkışlar)* Millete kendinizi sevdirdiyseniz ola ki rey alırsınız ve bundan biz de memnun oluruz. Hakikaten biz de, yani Anavatan iktidarı olarak kim olursa olsun, bu seçim kanunu ile bu memleketeye güçlü bir iktidar getirecektir. Bu, Anavatan olmayabilir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — O zaman kalpten gidersin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin gönlünüzde yattığı gibi, SHP olabilir, Doğru Yol Partisi de olabilir, bu kadar korkmanıza lüzum yok.

Biz, iktidar olduğumuz zaman şunu hakikaten arzu ederiz: Biraz daha fazla çalışın da iyi bir muhalefet olun. Sayısı biraz daha fazla bir muhalefet olun. Bu, hakikaten bizim özlemimizdir.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Öğretmenliğiniz de var mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü bu Mecliste biz birçok arkadaşlarımızı gördük; kendileri yanlış hesap yaptılar ve oradan oraya transfer oldular, sonunda da pişman oldular. Bir kere daha ifade edeyim ki, şu günkü toplantıyı, birçokları, "Acaba Anavatan Grubu çatlayacak mı?" diye bir hesap içerisinde yaptılar. Gördüler ki, bu Anavatan Grubu son dört senedir Türkiye'de -iddia ediyorum- kırk senede yapılmayan işleri yapmıştır ve ve ümitlerinizi de her zaman boşa çıkarmıştır.

Hepinize teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

(Milletvekillerinin konuşmalarından sonra oylama yapıldı)

Başbakan Turgut Özal'ın Teklifin kanunlaşması sebebiyle yaptığı teşekkür konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gecenin geç saatine kadar bu çok önemli bir kanunu, bugün milletimizi hakikaten bir sıkıntının eşiğinden kurtararak çıkarmış bulunuyoruz. Bu bakımdan Yüce Meclise ve özellikle burada Anavatan Grubuna teşekkürlerim sonsuzdur.

Bu kanun daha evvel çıkmışta; ama maalesef, kanunun çıkmasını istemeyen, erken seçimden kaçan, bir arkadaşımızın burada açıklamadığı; ama benim de açıklamak durumunda olduğum, geçen kanun müzakerelerinde, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği maddenin yazılış şekli, bize SHP Grubu tarafından teklif edilmiştir, yazılı olarak verilmiştir. Sebebi de çok açıktır; onlar önseçim yapmak istemiyorlardı. Bunun için de, kendi tüzüklerin de olan maddeyi kullanmaları mümkün değildi bu vaziyette. O maddenin

kullanılmaması için de kanunen önseçimin yapılmamasının zorunlu hale getirilmesini istediler; bu suretle de, kendi örgütlerine izahat verebiliriz demeye getirdiler.

Bu gariptir ki, aradan bir müddet geçtikten sonra, ilk başta kanunun diğer maddeleriyle ilgili Anayasa Mahkemesine gittiler; aradan on gün geçtikten sonra da, bu sözü edilen maddeyi tekrar Anayasa Mahkemesine götürerek iptalini sağladılar.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Oradan haber aldılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii nasıl oldu, niçin oldu, ileride bunlar -tahmin ederim- meydana çıkacaktır. Yalnız üzüldüğüm bir noktayı da bu vesileyle bu Yüce Meclisin huzurunda ifade etmek istiyorum.

Türkiye’de erken seçim ilk defa yapılmıyor. Daha evvelki dönemlerde de erken seçim yapıldı. Erken seçimi Türkiye Büyük Millet Meclisi karara bağlıyor. Tabii o bakımdan da erken seçimin yapılması biraz zor bir hadisedir. Milletvekillerimiz tekrar geri dönüp dönmeme endişesine kapılacakları için, erken seçim genellikle çok zor yapılır.

Biz niçin erken seçime gitmek istedik, konusuna gelince: Bu da çok açıktır. Türkiye dört senede önemli hamleler yapmıştır, çok önemli hamleler yapmıştır. Bunu Anavatan Grubunda da ayrıca ifade ettim, burada da ifade etmekten büyük gurur duyuyorum. Bu reformlar, bu değişiklikler, tahminlerin çok ötesindedir. Türkiye’ye -bizim de tabir ettiğimiz gibi -çağ atlatan değişikliklerdir, fakat araya birtakım hadiseler girdi. Türkiye’de siyasî yasaklılar vardı, kısıtlılar vardı. Eski devirlerde olduğu gibi bu siyasî yasaklar onüç ondört sene devam etmedi. Bizi sıkıştırdıklarını zannettiler; ama hakikatte biz bu siyasî yasakların millet önüne gidip yasakların kalkmasının daha doğru olacağını ifade etselerdi belki referandumda biz onlarla ciddi bir mücadeleye girmezdik; ama maalesef, Anavatan İktidarını yoğun şekilde bir yıpratma kampanyasına girdiler, meseleyi de bir seçim atmosferine büründürdüler. Kendimizi müdafaa mecburiyetinde kaldık. İyi olmuştur.

Neticede şu belirsizlik meydana gelmeye başladı: Referandumda ne olacak? Dış âlem Türkiye’ye hakikaten önem veriyor. Görkemli mitingler yaptılar, çok para sarf ettiler. Bu mitinglerin sonunda da dışarıda şöyle bir kanaat belirmeye başladı: Acaba, Anavatan iktidarı bir seçimde durabilecek mi? Bu söz yaygın hale geldi. Referandumun sonuçları, bunu tamamıyla silmiştir. Yani, referandumun sonuçları, dış âlemde bunu tamamıyla silmiştir; fakat bir problem bırakmıştır; o da şudur: Türkiye, önümüzdeki beş senede yeni hamleler yapmak mecburiyetindedir. Seçime bir sene kala bir iktidarın belki çok büyük hamleler yapabilmesi kolay değildir. İşte bir beş seneyi daha garanti olarak görerek önümüze almak istedik. Bu tahmini referandumdan evvel yaptık; ama ilanını, referandumda sandıkların kapatıldığı saatte yaptık.

Netice itibarıyla, bu Seçim Kanunu bildiğiniz gibi 10 Eylülde çıktı; ama o Seçim Kanununun başına bu hadiseler geldi.

Ben hâlâ şuna inanmak istemiyorum, zabıtlara geçsin diye söylüyorum; bir gün konuşulur, bir ülkede Anayasa Mahkemesi ve Yüksek Seçim Kurulu kararıyla seçimin yapılamaz hale gelmesi hakikaten Batılı demokrasilerde görünen bir durum değildir, böyle bir durumla karşılaşılmamıştır; çünkü, seçim demokrasinin en aslı unsurudur. Seçim olmayan yerde demokrasiden bahsedilemez, hatta hukuktan, haktan bahsedilemez.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — O mahkemeden de bahsedilemez.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, benim anlayışımın çok dışında bir hadise olarak karşıma gelmiştir. Söylemek istediğim, esas itibarıyla bu.

Şöyle düşündüm: Farz ediniz ki 8'inci maddedir; önseçimi yasaklayan bir hüküm getirilmiştir. Onu da demin ifade ettim, biz getirmediğimiz, Anayasa Komisyonumuzdan evvel, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının tavsiyesiyle konulmuştur. Anayasa Komisyonuna gittiği zaman, Anayasa Komisyonu, bunu Anayasaya aykırı bulmuş, değiştirmiştir. Bu Mecliste, ondan sonra, SHP'nin bizzat isteğiyle bu değişiklik yapılmıştır.

Farz ediniz ki, bunlar yapıldı, o ibare. Anayasaya da aykırıdır; ama hiçbir partiye bir üstünlük sağlamamıştır, her parti aynı eşit şartlarla listelerini vermiştir, listeler meydana gelmiştir, seçim çarkları dönmeye başlamıştır, kuralar çekilmiştir, basımlar yapılmıştır ve hakikaten insanın havsı alması, nasıl oluyor da seçim ertelenme durumuna düşüyor. Size söyleyeyim, Türkiye'nin bir ay zaman kaybı, 1 milyar dolara patlar. Türkiye'nin geleceği bakımından 1 milyar dolara patlar. Yapacağımız işlerde bir ay gecikmişizdir, daha başka birçok işler yapmamız lazım.

Benim hatırıma şu geldi: Anayasa Mahkemesinin yetkisi vardır. Bu seçimde kimseye avantaj verilmedi, bu maddeden dolayı. Herkes, aynı şartlarda, adaylarını tespit etti, biz de öyle tespit ettik ve bugün de inanmıyorum, önseçimi partilerimizin çoğu yapmayacaklardır, göstermelik olarak birkaç yerde yapacaklardır. Ne olurdu bu maddenin yürürlüğü üç ay sonraya, yani iptal kararı üç ay sonraya bırakılırsa da Türkiye'de seçim yapılsaydı. Bütün dünyaya karşı da böyle acayip bir duruma düşmemiş olsaydık. Bunu bilhassa belirtmek istedim; ama, tabii bundan birçok sonuç çıkarmak isteyenler oldu. Anavatan Grubu içerisinde altmış küsur arkadaşımızı listelere koymadık -fevkalade üzgün olduğum bir hadisedir- bundan bir nevi istifade etmek istediler ve bu istifadeyi de burada gördünüz, şahit oldunuz. İşte salonu terk etmelerinin sebebi, grubumuzun birliğinin, beraberliğinin, burada, onların gözü önünde tescil edilmesi, onları sonunda bu salonu terk etmeye, Türkiye Büyük Millet Meclisini terk etmeye kadar götürmüştür. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

“Bizim parti grubumuz -ta kurulduğu ilk günden beri- çok zor vazifeler yüklenecek bir grup olarak tarihe geçecektir” demiştim. Türkiye'nin ve özellikle bizim, tarif ettiğim gibi, çok inşılı yokuşlu günlerimiz olacaktır. Şu karşılaştığımız durum, bu en yokuşlu günlerimizden birisidir. Bunu aştıktan sonra, inanıyorum ki önümüzdeki dönemde Anavatan Partisi Grubu, bu 17'nci Dönem grubundan; herhalde ona yetişemez, o grubun tarihte çok özel bir yeri olacaktır, onu bilhassa belirtiyorum; ama 18'inci Dönem Anavatan Partisi Grubuna da güzel bir örnek olacaktır.

Bu kanunun memleketimize hayırlar getirmesini diliyorum. Arkadaşlarımızı, geçenlerde söylediğim gibi, inşallah daha çoğunuzu, ilk söylediğimden daha fazla, burada görmek istiyorum ve bunda da başarılı olacağımızı zannediyorum.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.⁴⁵ *(ANAP sıralarından sürekli alkışlar)*

⁴⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 17, Cilt 44, Birleşim 3 (Olağanüstü), Sayfa 234-237, 248-249*

II. ÖZAL HÜKÜMETİ DÖNEMİ
46. Cumhuriyet Hükümeti
(21.12.1987-09.11.1989)

25 Aralık 1987 Cuma

46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri,

Yüce Meclisi Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. Önümüzdeki beş yılın milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

14 Aralık 1987 günü Hükümetin istifasını Sayın Cumhurbaşkanına sundum, aynı gün Sayın Cumhurbaşkanı yeni hükümeti kurma görevini tekrar şahsıma tevdi ettiler. Hazırladığım Hükümet listesi kabul buyurulunca 21 Aralık 1987 günü 46. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. Anayasanın 110. maddesi gereğince Hükümet Programını yüksek heyetinize takdim etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem Milletvekilleri,

29 Kasım Milletvekili Genel Seçimlerinde bizi tekrar iktidar olarak görevlendiren; tercihini, huzur, güven, istikrar ve kalkınmanın idamesi için kullanan aziz milletimize Anavatan Partisi Başkanı olarak şükranlarımı sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

29 Kasımda sandıktan çıkan başlıca sonuçlar şöyledir: Seçime giren yedi partiden sadece üçü %10 barajını aşabilmiştir. Barajı aşamayan partiler dâhil, 104 seçim çevresinin 86'sında Anavatan birinci partidir. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya dâhil 67 ilin 55'inde Anavatan birinci partidir. Bu tespit Anavatan'ın bütün yurt sahında topyekûn olarak desteklendiğini gösteren en önemli husustur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Seçim sistemi hakkında da şunları söylemek isterim. %10 barajı ve çevre barajı 1983 seçimlerinde de aynen mevcuttu. Bizim zamanımızda yapılan değişiklik, yedilik seçim çevrelerinin altına indirilmesi ile kontenjan milletvekilinin sisteme dâhil edilmesinden ibarettir. Bu seçimlerde kontenjan olmasaydı Anavatan Partisi 292 yerine 285 milletvekili çıkarırdı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — 264 çıkarırdı!

RIZA YILMAZ (Ankara) — Antidemokratik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mecliste grubu bulunan partilerin aldığı oyların toplam oylara nispeti %80,2'dir. Bu nispet 100 kabul edilip, grubu olan partilerin oy nispeti buna göre hesap edildiğinde Anavatan Partisi %45,3, *(ANAP sıralarından alkışlar)* SHP %30,8, DYP %23,9 olmaktadır. Hesap edilen bu oy nispetleri 1983 seçimlerinde sırasıyla Anavatan Partisi, Halkçı Parti ve Milliyetçi Demokrasi Partisinin aldıkları oylara aynen tekabül etmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Seçim sistemi hakkında son olarak şunu ifade etmek istiyorum. Bu seçim sistemi istikrarın muhafazasını ve güçlü hükümetlerin kurulmasını sağlamaya yöneliktir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Antidemokratik!

ARİF SAĞ (Ankara) — Antidemokratik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nihai hedef olarak Türkiye'yi iki partiye götürür. Bilinmesi ve unutulmaması gereken husus ise seçim sisteminin bütün partilere aynı şekilde uygulandığı ve herkese eşit haklar tanıdığıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Geride bıraktığımız dört yıl, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği, herkesin yarınından emin ve geleceğe güvenle baktığı, demokrasinin yerleştiği, ülke itibarının arttığı bir dönem olmuştur.

Türkiye Anavatan İktidarı döneminde cehaleti ve karanlığı yenmiş, çeşmeden akan suyuyla, otoyolları, köprüleri, telefonu, pırıl pırıl şehirleri, ıslıl ışıl köyleriyle medeniyete doğru koşmuş, çağ atlamıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye Anavatan iktidarıyla, seçim kazanmak uğruna mali ve ekonomik yapıyı tahrip eden, hazineyi batıran tavizci ekonomik anlayışı terk edip, ekonomiyi ülke imkânlarına ve gerçekçi kaidelere göre yöneten bir anlayışa kavuşmuştur.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Zamları niçin seçimden önce yapmadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye Anavatan iktidarıyla, kavgasız, dövüşsüz, küskünlüğü ve kaprisi olmayan bir siyasi dönem geçirmiş, sevgiye dayanan, uzlaşmacı, medeni ve seviyeli bir siyasi faaliyetin güzel örneklerini yaşamıştır.

Türkiye Anavatan iktidarıyla, sivil idare döneminde Anayasasını değiştirebilen, demokrasinin geliştiği ve yerleştiği bir ülke hüviyetini kazanmıştır.

Türkiye Anavatan iktidarıyla, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını asgariye indirmenin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin makûs talihini yenmenin akılcı temellerini atmıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye Anavatan iktidarıyla, fakir ve fukaranın ıstırabını durduracak, insanını yuva sahibi yapacak, savunma sanayiini kuracak mali kaynakları bütçe dışından sağlamış, ülke potansiyelini öncelikli hedeflere seferber etmeyi başarmıştır.

Hülasa, Türkiye anavatan iktidarıyla ilim ve medeniyeti kucaklamış, ölçülü ve seviyeli bir siyasi anlayışla, daha ileri, daha güçlü ülke olma yolunda tarihi hamleler yapmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

İlk Anavatan Hükümeti kritik bir dönemde iktidar olmuştur. 6 Kasım 1983 seçimi sonucunda iktidar askeri yönetimden devralınmasına rağmen, demokratik sistem tam anlamıyla rayına oturtulmuştur. 9 yıldan beri devam eden sıkıyönetim son bulmuş 29 Kasım 1987 seçimlerine sıkıyönetimsiz gidilmiştir.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — İşkenceye de son verin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siyasi yasaklar kalkmış, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkı tanınmıştır. Uzun yıllardan beri arzu edilen, ancak daha önce Türkiye'nin şartları dolayısıyla cesaret edilemeyen, Büyük Atatürk'ün muasır medeniyet seviyesi olarak hedef gösterdiği Avrupa Topluluğu'na tam üyelik müracaatını yapmak bize nasip olmuştur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Kuruluşumuzun ilk gününden beri belirttiğimiz gibi Anavatan yepyeni bir partidir. Ülkemizin ve insanımızın yapısına uygun, milletimizin menfaatleri istikametinde birleştirici hoşgörü ve uzlaşmayı siyasetin harcı sayan bir partidir. Bugün Türkiye’de rahat ve medeni bir tartışma ortamı mevcuttur. Farklı düşüncelere ve siyasi görüşlere sahip olanlar eskiye göre birbirlerine daha fazla tahammüllü ve hoşgörülüdür. Vatandaşlarımız, farklı görüşlere de sahip olsalar dost ve kardeş olarak bir arada olarak bir arada bulunmanın huzurunu yaşamaktadırlar. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu ortamın meydana gelmesinde Anavatan Partisi’nin şüphesiz ki büyük rolü olmuştur.

Değerli Milletvekilleri:

1980’lerin sonuna yaklaşırken, siyasi hayatımızdaki eğilimler, 1970’li yılların Türkiye’inde çok farklıdır. Milletimiz, vatandaşımız aşırılıktan ve kavgadan hoşlanmıyor. Hele bu gibi vasıfları kendisini idare etmeye talip olanlarda görmeyi hiç istemiyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anavatan Partisi olarak biz daha başlangıçtan itibaren barışı ve sevgiyi kendimize şiar edindik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Meclise anarşiyi onun için mi soktunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İktidar olmayı kavga da değil, sevgide gördük.

Seçim Beyannamemizde şunu söylemiştik:

“Önümüzdeki dönemde en önemli meselelerimiz siyasi ve ekonomik istikrarın ve buna bağlı olarak huzur ve güvenin devam ettirilmesidir. Her şeyin başında ise siyasi istikrar gelmektedir. Bu da birlik, beraberlik içerisinde, birbirleriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olması ile mümkündür.”

Aziz milletimiz bu görevi Anavatan Partisi’ne tevcih etmiştir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri,

Hükümet olarak siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Sadece bize karşı olduklarını söyleyerek hizmete talip olanların hizmet vermelerinin mümkün olmadığına, herkesin neyi, nasıl yapacağını, kaynağı nereden bulacağını açıkça ifade etmesi gerektiğine inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bugün ve yarın sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak bilgisizlik değilse gaflettir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Anavatan iktidarı Türkiye’nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Ekonomik ve sosyal meselelere getirdiğimiz çözümler geçmişten tamamıyla farklı olduğu gibi, bizatihi siyasi meselelere yaklaşımımız kavgadan uzak, uzlaşıcı ve yapıcıdır.

Anavatan Partisi’nin TBMM’de yaptığı çalışmalar ve hükümet icraatıyla son dört yılda Türkiye’yi nereden alıp nereye getirdiği ortadadır. Türkiye büyük bir gelişme ve yapı değişikliği içerisindedir. 30-40 yılda, hatta cumhuriyet süresince yapılamayan, yapılmasına cesaret dahi edilemeyen ekonomik, sosyal ve idari reformlar 3-4 yılda

sığdırılabılmıştır. İleri ve modern bir ekonomik sistemin hemen hemen bütün temel taşları yerli yerine oturtulmuş, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini çalıştıracak şartlar sağlanmıştır.

Değerli Milletvekilleri,

İktidarımızın son dört yıllık döneminde yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejimi kökünden değiştirilmiş, döviz suç aleti olmaktan çıkarılmıştır. Bugün ülkemiz dünyanın en rahat kambiyo rejimlerden birine sahiptir.

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. 25 yıldan beri sadece sözü edilen KDV uygulamaya konulmuştur.

Gümrükler bütünüyle gözden geçirilmiş koruma makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarı açılmaya teşvik edecek şartlar getirilmiştir.

Faizler büyük ölçüde serbest bırakılmıştır.

Tekeller kaldırılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri çıkarılarak gönüllü tasarruflar teşvik edilmiş, sermaye piyasası kurulmuştur.

ADİL AYDIN (Antalya) — Kimler almış bu senetleri, kimler?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Savunma Sanayiini Geliştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi, genel bütçe dışında fonlar teşkil edilerek önemli kaynak arttırıcı tedbirler alınmıştır. Böylece konut, baraj, köprü, enerji santralleri ve savunma sanayii yatırımlarında büyük hamleler başlamıştır. Sosyal Dayanışma Fonundan yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Dünyada ilk defa olarak Türkiye'de alt yapı projelerinde Yap-İşlet-Devret modeli geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Takip edilen ekonomik politikaların neticelerini en iyi şekilde, GSMH, ihracat ve Türkiye'nin dış kredi itibarında görmekteyiz:

GSMH 1984'te %5,9, 1985'te %5,1, 1986'da %8 artmıştır. 1986 yılı büyüme hızı son on yılın en yükseğidir. 1987 yılında ise %6,8 civarında bir büyüme hızı beklenmektedir. 1984-1987 döneminde ortalama büyüme hızı %6,5 olmuştur.

AHMET ERSİN (İzmir) — Enflasyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son iki yılda işsizlik hem nispet, hem de mutlak değer olarak azalmaya başlamıştır.

1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolar ve bunun %35'i sanayii mallarıydı. Bu yılki ihracatın ise 10 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bunun %80'i sanayii mallarıdır. Türkiye dünyanın en gelişmiş ülkelerine çok çeşitli sanayii malları ihraç eder hale gelmiştir.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Hayalî, hayalî...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye son dört yılda kredi itibarı en süratli yükselen ülkedir.

Lüks ithalat sayılan araba, sigara ve diğer malların yıllık ithalattaki payı %2'dir. Daha önce ülkeye çeşitli şekillerde kaçak olarak sokulan bu mallardan son üç yılda devletin aldığı gümrük ve fon bir trilyon liradan fazladır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu paralar başta Toplu Konut, Sosyal yardımlaşma ve dayanışma Fonu olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılmaktadır.

AHMET ERSİN (İzmir) — Seçimlerde, seçimlerde...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984- 1987 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı %4'tür ve bu hız plan hedefinin hayali üzerindedir.

23 baraj tamamlanmıştır. Halen 79 baraj inşa halindedir. Son dört yılda 600 bin hektar civarında alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli muhtemelen 1991'de hizmete girecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Fatih Sultan Mehmet köprüsü 1988 Mayısında hizmete girecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Toplu Konut Fonunda 600 bin adet konut finanse edilmiş ve edilmektedir.

1983 yılında dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz 66 bin idi. Bu yılsonunda yatak kapasitesi 120 bini bulacak, dış turizm geliri ise 1,5 milyar dolar civarında olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — Köylüler nereye gidecek?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin çimento üretimi 1983'te 13,6 milyon ton, 1987'de 21,5 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise 1983'te 3,9 milyon ton, 1987'de 7 milyon tondur.

Linyit üretimi 1983 yılında 23,8 milyon ton, 1987 yılında ise 45 milyon tondur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Cumhuriyet süresince 1983 sonuna kadar 24.400 köye elektrik verilmesine mukabil, son dört yılda 33.800 köy ve mezraya elektrik götürülmüştür. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bir kaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır.

580 bin adet gecekondü ve imar affından faydalanan yapıya elektrik bağlanmıştır.

ADİL AYDIN (Antalya) — Ankara'nın suyu yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elektrik enerjisi üretimi 1983 yılında 27,3 milyar Kilovat/saat, 1987'de 45 milyar Kilovat/saattir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Savunma sanayiinde önemli hamleler yapılmıştır. Türkiye'de yapılan ilk F-16 jet uçağı 1987'de göklerde uçmaya başlamıştır.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında toplam telefon hattı sayısı 1,9 milyon, bunun 1,6 milyonu otomatik idi. 1987 de ise toplam telefon sayısı 4,8 milyon ve bunun 4,4 milyonu otomatiktir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* 1983 sonunda 10.272 köyde telefon olmasına mukabil, bu yılsonunda bütün köyler, 36.150 ünite telefona kavuşmaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Şehirler ve milletlerarası otomatik konuşma yapan köy sayısı 1983 yılında sadece 12 iken, 1987 yılında 20 bindir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tamamıyla renkli televizyon yayınına iktidarımız döneminde geçilmiş, ikinci kanal TV başlatılmıştır. Televizyon haftalık saati 1983 yılında 37 saat iken 1987'de 130 saate yükselmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakanlıklar ve bağlı birimler re-organize edilmiştir.

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu çıkarılmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Enflasyona ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yükseköğretimde yurt kapasitesi 1983 yılında 47 bin, 1987'de 110 bindir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Kredi verilen öğrenci sayısı 1983'te 29 bin. 1987'de 47 bindir.

Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Teşkilat ve görevleri hakkında Kanun çıkarılarak sporumuza yenilikler getirilmiş, ilave kaynaklar sağlanmıştır.

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılmış, uygulama başlatılmıştır. Çırakların mesleki eğitim süresince sigorta primleri devletçe ödenmektedir.

Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş, yetkileri arttırılmıştır.

103 kasaba ilçe yapılmıştır.

Gecekondu imar affi çıkarılmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bürokratik işlemlerde formaliteler azaltılmıştır.

Mersin ve Antalya serbest bölgeleri açılmış, diğer iki bölgenin çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Önümüzdeki beş yıllık dönemde neler yapacağımızı belirtmeden önce bazı temel konulardaki görüşmelerimizi ifade etmek istiyorum.

Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurt savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyetlerin ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi amacıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerinden meydana gelir.

Devlet millet için vardır. Devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Refahın tabana yayılması, fakirliğin ve işsizliğin ortadan kaldırılması gayesiyle, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması; sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik, yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir.

Asıl olan devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip, işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir.

Bunun için sistem açık, basit ve kolayca anlaşılır olmalıdır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmü şahıslarla ilişkilerinde itimat esas, şüphe istisnaidir.

Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hakim kılınması, verimin geliştirilmesi hedefimizdir.

Değerli Milletvekilleri,

Adalet mülkün temelidir.

Adaletin temini ve dağıtımı, kişi hak ve hürriyetleri ile hukukun üstünlüğünün korunması devletin temel görevleri arasındadır.

Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri aleyhinde kullanılmamasının da teminatıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Kanun önünde eşitlik esastır.

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkence, işkence...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Adaletin vatandaşlar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, milli birlik ve beraberliğin tesisinde ve devlete güvenin temininde asli unsurdur.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Ergun Paşa'ya söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Adalet süratle yerine getirilmeli, cezalar müessir ve caydırıcı olmalıdır. Geciken adalet yerine gelmemiş adalettir.

Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kanunların mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesi hedefimizdir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkenceden bahset, işkenceden...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır.

Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devlet nizamını temel şart görürüz.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkının gerçekleştirilmesi bu açıdan çok önemli bir adımdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri,

Millete en iyi hizmet verebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik sistem ile mümkün olabilir.

Demokrasi insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu sistemdir.

Temel vasıfları adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Millet hâkimiyeti demokrasinin esasıdır.

Halkın serbest oyu ile seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

İstikrarlı ve kuvvetli Hükümet, devlet iradesinin müessir bir şekilde yürütülmesinin ilk ve en önemli şartıdır.

Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısındayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — İşkenceyi de reddediyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri,

Herkes Anayasamızın teminatı, altında vicdan dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin en önemli unsurlarından biridir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanırız.

Yüksek ahlak sahibi dengeli bir nesil yetiştirilebilmesini teminen, devletin ilk ve orta öğretim kurumlarında din kültürü ve ahlak öğretimi yapılması için gerekli tedbirleri almasını zorunlu görürüz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Laikliği, manevi değerlerin korunmasında, vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetinin uygulanmasında ve dini kültürün geliştirilmesinde kısıtlayıcı bir unsur olarak anlamıyoruz.

Söz, düşünce ve kanaat hak ve hürriyetlerinin kullanılmasında, hür ve bağımsız basının önemini bilhassa vurgulamak isterim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Onun için kâğıda zam yaptınız!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri,

Sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görürüz.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik, kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirmelerine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli Milletvekilleri,

Hükümetimiz milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas almaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Milliyetçilik anlayışımız, Büyük Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda, devletin bağımsızlığını, milletimizin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf, adet ve geleneklerimize bağlılığımızın ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın,

kıymetli olanın muhafazasıdır. İlerlemeye açık, modern, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye en büyük emelimizdir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sosyal adaletçiyiz. Ülkemiz nimetlerinden herkesin hak ve adalet ölçüleri içerisinde istifade etmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak sosyal adalet anlayışımızın esasını teşkil eder. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde komşusu aç yatarken tok uyumak hoş görülmez. Kişinin kendi nefsi için istediğini başkaları içinde istemesi esastır. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler; ANAP sıralarından alkışlar)

ADİL AYDIN (Antalya) — Nerede o, nerede?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Bu memlekette, bir tek Özallar tok...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

İktisadi gelişmenin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünü tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbirleriyle telif edilebileceğine inanırız.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hakim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması sistem tercihimizdir. Çünkü ekonomide haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını en verimli şekilde kullanmanın ancak bu sistem içerisinde mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu genel hedeflere erişilmesi için ilkeler şunlardır.

Tasarrufların teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi.

ADİL AYDIN (Antalya) — İzzet ikbal peşinde 178 kişiyle Amerika'ya gitmek tasarruf değildir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dış ödemeler dengesinin istikrarlı çözüme kavuşturulması.

İhracatın arttırılarak milli gelir içindeki payının yükseltilmesi.

Dış müteahhitlik, taşımacılık, turizm gibi döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki.

Enflasyonun makul seviyelerde tutulması, fiyat istikrarının sağlanması.

İktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi.

Karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi.

İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli bir hale getirmek için devletin başlıca rolü istikrarın teminidir. Bu maksatla yurt içinde emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun

savunması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzi devletin asli görevleridir.

İktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla altyapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi tabii kaynaklar milletin varlığı olarak düşünülmelidir. Bahis konusu tabii kaynaklar, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracakları teşebbüslere bırakılmalıdır.

Devlet, sanayi ve ticarete, ana prensip, olarak girmemelidir; istisnaî olarak, geri kalmış bölgelerde sınaî tesisler, kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadî gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeler, kooperatif ve şirketler sisteminin temel uygulama araçlarıdır.

ADİL AYDIN (Antalya) — Holdingleri unutuporsunuz Sayın Başbakan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

1980 öncesinde uygulanan ekonomik sisteme “karma ekonomi” adı konmuştu. Bu sisteme göre devlet ve özel sektör ekonomide benzer sahalarda, bazen da ortak yatırımlar kurarak sınaî ve ticari faaliyetlerde bulunurlardı.

Gene aynı yıllarda dışa kapalı bir ekonomi içerisinde ithal ikamesi yoluyla ithalattaki döviz ihtiyacı azaltılmaya çalışıldı.

Çok partili demokratik sisteme geçişimizden bu yana, Türkiye her on yılda bir askeri yönetimle sonuçlanan bir fasit daire içerisinde. Meselenin tahlili yapıldığında her on yılda bir dış ödemeler dengesinin çıkmaza girdiği, bunun ardından ekonomide krizin başladığı, daha sonra meydana gelen sosyal ve siyasi çalkantıları ise askeri yönetimin takip ettiği görülmektedir. Ekonomik gelişmesini nüfus artış hızına göre bir türlü ayarlayamayan Türkiye son otuz yıldır içine düştüğü fasit daireden kurtarılamamıştır. Çünkü hızlı kalkınma ihtiyacında olan Türkiye büyüme hızı yükseldikçe döviz bakımından zorlanmaya başlamış, sıkıntıya girmiştir.

1950-1980 yılları arasında edinilen tecrübe, uygulanan iktisadi politikanın köklü bir şekilde değiştirilmemesi halinde Türkiye'nin bu fasit daire içerisinde kalacağı 1970'li yılların sonlarında çok açık ve seçik olarak görülmekteydi.

Çare; ihracatı ve diğer döviz gelirlerini artırmaktı. Ancak, kapalı bir ekonomide, koruma altında verimsiz çalışan bir sanayi ile yüksek rekabet altında işleyen dış piyasalara mal satmak mümkün değildi.

Çare sanayimizi önce yurt içinde kontrollü rekabete açmak, böylece verimliliği artırarak dış piyasaya girmektir. Çare turizmi geliştirmek, işçi gelirlerimizin mal olarak değil, para olarak ülkeye girişini sağlamaktır. Çare müteahhitlerimizi yurt dışında taahhüt işleri yapmaya teşvik etmektir.

Dört beş kalemden teşekkül eden tarım mallarını ihraç ederek ve ithal ihtiyacımızı ithal ikamesi ile iç piyasadan sağlamaya çalışarak döviz dengesini sağlamak mümkün değildi.

1980 öncesi döviz darboğazını halletmek için uygulanan ithalat kotaları tahsis sistemi ve ucuz resmi döviz tahsisi devlet eliyle çok büyük rakamlara baliğ olan haksız kazançlara yol açmıştır. Aynı şekilde enflasyonu önlemek bahanesiyle piyasa fiyatlarının çok altında tahsis yoluyla satılan KİT malları birçok şahıs ve şirketi kolay yoldan zengin etmiş, iddia edilenin aksine enflasyonu körüklemiştir.

Yatırımcıya ucuz faizli kredi sağlamak gayesiyle, orta gelirli vatandaşımızın banka mevduatlarına enflasyonun çok altında verilen faizler vatandaşın parasını bankalarda eritmiş ve onların zorlukla biriktirdikleri tasarruflarını yine enflasyonun altında faizlerle sanayi ve ticaret kesimine transfer etmiştir.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bir de bankerlere tabii...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşin daha kötüsü, enflasyondan daha ucuz faizli kredi imkânına kavuşanlar stokçuluk yoluyla büyük haksız kazanç sağlamıştır.

Eski ekonomik düzeni savunanlar yatırım yapmak için gerekli sermaye birikiminin Türkiye’de başka türlü teminin imkânsız olduğunu söylemektedirler. Bizim anlayışımızda kazanç çalışarak ve rizikoya girerek elde edilir. (ANAP sıralarından alışırlar) Kurmuş olduğumuz yeni ekonomik düzende, ne ithal kotaları, ne döviz tahsisleri ne de düşük fiyatlı KİT tahsisleri vardır. Faizler stokçuyu caydırıcı seviyede ve enflasyonun üstündedir. Orta gelirli vatandaşımıza bankada mevduatı için enflasyonun üstünde gelir sağlanmaktadır. Bizim sistemimizde sermaye birikiminde haksız kazanca yer verilmemiştir.

ANAVATAN iktidarı süresince dört yılda meydana gelen gelişmeler döviz fasit dairesinin kırıldığını işaret eden önemli göstergelerle doludur.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 40 milyar dolar borcumuz var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dış ödemeler dengesindeki düzelmeler, ihracat artışı ve ihracat yağısındaki değişiklikler müspettir, kalıcı niteliklerdir. Bu ihracatın on milyar civarında olması beklenmektedir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 1980 yılında %37 iken, 1987’de %72’dir. 1979 yılında sanayi mallarının ihracattaki payı %35 iken, 1987’de %80’e çıkmıştır. (ANAP sıralarından alışırlar)

Geçmiş yıllarda ihracatın yerinde saymasının başlıca sebebi ihracatın esas olarak tarıma bağlı olmasıydı. Daha da ilginç tarafı sadece tütün, pamuk, fındık ve kuru üzümün ihracatımızdaki payının 1950’de %65, 1960’da %54, 1970’te %61, 1980’de %37 olmasıdır. Bu nispet 1987’de %8 civarındadır. (ANAP sıralarından alışırlar)

Akıllı ve iyi bir şekilde yönlendirilen ihracat politikasıyla Türkiye bugün dışarıya 3.000 çeşit mal satar hale gelmiştir. Çok sayıda ülkeye, bütün gelişmiş sanayi ülkelerine ihracat yapılmaktadır. Ülke sayısının fazlalığı ve malların çeşitliliği ihracatımızın sağlamlığını göstermektedir. Cari işlemler açığı bu yılsonunda bir milyon doların altına inecektir.

1977-78'de süratle yavaşlamaya başlayan kalkınma hızı 1979'da -%0,4 ve 1980'de %1,1 iken 1984'de %5,9, 1985'de %5,1'e 1986'da %8'e erişmiştir. 1987'nin ise %6,8 mertebesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. 1984-1987 döneminde ortalama büyüme hızı %6,5'tir. Bu aynı dönemde OECD ülkeleri arasında en yüksek büyüme hızıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

1968 yılı ihracatımız yaklaşık 500 milyon dolardı.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ne kadarı hayali?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu kadar ihracatı geçen Eylül ayının 13 gününde gerçekleştirdik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* 1979 yılının toplam ihracatı bu yılın Eylül ve Ekim aylarında yapılan iki aylık ihracat kadardır.

RIZA YILMAZ (Ankara) — O zaman ekonomiden siz sorumluydunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1979 yılında 14,2 milyon dolar olan borcumuzu o yıl 2,26 milyar dolar olan ihracatımızla 6,3 yılda karşılayabiliyorduk. 1987 ortasında 33,1 milyar dolara erişen borcumuzu ise şimdi 3,3 yılda karşılayabilir duruma geldik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye'nin meseleleri, meselelerin muhteva ve boyutları çok büyük ölçüde değişmiştir, değişmektedir. Türkiye'nin bu günkü ekonomik meselelerine eski yılların anlayışla bakarak tahlil etmek ve çare bulmak mümkün değildir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Bu hükümet dönemi sonunda ihracatımızı 20 milyon dolara ve turizm gelirlerimizi brüt 5 milyar dolara çıkarmak imkân dâhilinde görülmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Türkiye'nin ekonomide elde ettiği dış dünyada da takdir edilmektedir. Nitekim kredi itibarımız 1979'da 93 ülke arasında 89'uncu sırada iken, 1987'de 109 ülke arasında büyük artış göstererek 45'inci sıraya yükselmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ekonomideki gelişmenin devam etmesi için rekabete dayalı serbest piyasa sistemini güçlendirecek uygulamalar sürdürülecektir.

Bu meyanda KİT'lerin özelleştirilmesi çalışmaları hızlandırılacak, devletin yeni ticari ve sinai yatırımlara girmesi özel durumlar dışında sınırlandırılacaktır.

Enflasyon üstü faiz politikasından ve devamlı ayarlanan kur sisteminden serbest faiz ve kur sistemine geçilerek, dönem içerisinde Türk Lirasının konvertibil olması gerçekleştirilecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ekonomide kartelleşmeyi önleyici tedbirler alınacak, ithalat, tüketicinin korunması ve enflasyonla mücadelede etkin olarak kullanılacaktır.

1983'de GSMH'nin %16,4'ü olan yurt içi tasarruflar, uygulanan faiz politikaları, gelir ortaklığı senedi gibi tasarruf arttırıcı tedbirlerle 1986 yılında %22,9'a çıkmıştır. 1987 yılında 97 milyon dolarlık yabancı sermaye izin verilmişken, 1986'da 364 milyon dolarlık sermayeye izin verilmiştir. 1987 yılında 500 milyon doların geçileceği tahmin edilmektedir. Önümüzdeki dönem içerisinde yabancı sermayenin yılda bir milyar dolar seviyesine varacağı beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde:

Kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sermayeyi tabana yaymak için sermaye piyasasının geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak altyapıya yönlendirilmesini, verimliliğin arttırılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını kolaylaştırmak üzere, daha önce başlatmış olduğumuz KİT'lerin özelleştirilmesi konusu önümüzdeki dönemin başlıca faaliyetleri arasında yer alacaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Küçük tasarruf sahibinin haklarını korumak amacıyla şeffaf muhasebe usulleri getirilecek ve bunların denetimini yapacak bağımsız denetleme kuruluşları ile muhasebe standartlarının tespiti için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bankacılık sektörünün para kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması ve bu suretle kaynakların daha iyi kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Şimdi de muhalefet ve basın tarafından çok işlenen ve Hükümetimizin icraatında en fazla tenkit edilen enflasyon konusuna geçmek istiyorum.

Açıkça ifade ediyorum ki, Hükümetimiz bütün taahhütlerini fazlasıyla yerine getirmiş olmasına rağmen, enflasyon hedefimize erişemediğimiz ortadadır. (SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, ANAP sıralarından alkışlar) Bu durumun çeşitli sebepleri vardır. Ekonomide gerçekleştirdiğimiz yapısal değişiklikler iktisadi faaliyetlerin ve verimini arttırmış, ekonomi planlanandan daha hızlı büyümüştür. Bunun en güzel misali 1986 yılıdır. %5 olarak hedeflenen GSMH artış hızı %8 olarak gerçekleşmiş, yeni istihdam imkânları sağlanmıştır. Hızlı kalkınma tabiatıyla hedeflenenden daha yüksek enflasyon getirmiştir.

Son dört yılda hızla dışarı açılan Türkiye'mizdeki fiyat yapısı dış dünyadaki fiyat yapısından etkilenmiştir. Ticaret yaptığımız ülkelerin çoğunda gıda maddeleri, sanayi mallarına göre daha ucuzdur. Ticaretin serbestleşmesi ve hacminin artması sonucu bizdeki fiyat yapısı dışarıya benzemeye başlamış, gıda maddelerinin fiyatı sanayi mallarının fiyatlarına göre daha fazla artış göstermiştir. Fiyat endekslerimizde gıda maddelerinin ağırlığı daha fazla olduğu için endeksteki artış da fazla olmuştur. Bu artış belli bir zaman sonra dengeye gelip duracaktır. Ancak dışa açılmamızın neticesinde bir miktar enflasyon sisteme dâhil olmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Ekonomide başlattığımız yapısal değişiklikler çok büyük bir nispette tamamlanmıştır. Önümüzdeki dönemde dışa açılma daha tedrici olacaktır. Bu itibarla uygulayacağımız tedbirlerle enflasyonu makul seviyelere mutlaka indireceğiz.

Geçen dönemde memur ve işçinin net ele geçen gelirlerindeki artışın enflasyonun üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim ortalama olarak bir memurun 1983 yılının 12'nci ayında net maaşı ayda 24.004 Lira iken, 1987 senesinin Temmuz ayında vergi iadesi ve konut edindirme yardımı ile beraber 110.698 Türk Lirası olmaktadır. *(SHP sıralarından güvültüler)* Artış 4,6 mislidir. Aynı dönemde DİE tüketici fiyatı endeksi 632,8'den 2.134,8'e çıkmıştır. Artış 3,37 mislidir. Demek ki ortalama olarak bir memurun eline geçen net para enflasyon çıktıktan sonra %36,8 reel artış göstermiştir. Diğer bir deyimle son 3,5 yılda memurun eline geçen net para enflasyon çıktıktan sonra yılda %8,6'dır. Hükümetimiz önümüzdeki dönemde de memur ve işçinin enflasyon üzerinde eline para geçmesini sağlayacak, satın alma gücünü artıracak tedbirleri alacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Orta direk toplumumuzun en önemli kısmını teşkil eden işçi, memur, esnaf, sanatkâr, çiftçi ve emeklidir. Orta direk için son dört yılda gerçekleştirdiğimiz ve gelir dağılımını düzeltici tedbirlerden bahsetmek istiyorum. *(SHP sıralarından "Orta direk yok oldu, kalmadı" sesleri)*

Öncelikle geçmişte gelir dağılımını haksız bir şekilde dar ve orta gelirli aleyhine çeviren faktörleri ortadan kaldırdık.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Gübreyi 250 lira yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mevduat faizlerini serbest ve gerçekçi seviyeye çıkardık. Bugün tasarruf mevduatının %90'dan fazlası orta direk dediğimiz kesimdir. Eğer faizler gerçekli veya serbest olmasaydı, her yıl orta direğin hakkı olan bir kaç trilyon lira başka kesimlere kayacaktı.

Döviz kuru politikasını gerçekçi hale getirdik. Her yıl ithalatçılara trilyonlarca haksız kazanç sağlayan sabit kur sistemine son verdik. Turizmciye, nakliyeciyeye, yurt dışındaki işçiye, tarlasında ihraç malı üreten çiftçiye getirdiği dövizin, gerçek değerini ödemekle haksız kazançlar önlemiş, gelir dağılımını belirli ölçüde düzeltilmiştir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

KİT mallarında sübvansiyonlar kaldırılmış, "faturalı vergi iadesi" getirilerek orta direğe gelir transferi yapılmıştır.

Konut Fonu ve konut edindirme yardımı icraatımızın gelir dağılımını düzeltici diğer önemli uygulamalardır. Eskiden kaçakçıya ve başka kesimlere giden bir trilyon lira civarında kaynak artık dar ve orta gelirlinin eline geçmektedir.

Geçmişte hiç bir teminatı olmayan, sağlık sigortası ve emeklilik sigortası kapsamında olmayan, 65 yaş maaşından yararlanamayan ve hiç kimsenin sahip çıkmadığı kitleye biz sahip çıktık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sistemini kurduk. Sosyal adalet anlayışımız gereği geçmişte hiç bir kimsenin sahip çıkamadığı insanlara biz sahip çıktık. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Gelir dağılımını dolaylı olarak düzelden tedbirlerin en önemlisi altyapı konusunda yaptığımız hizmetlerdir. Temiz içme suyu, kanalizasyonu, elektriği, yolu, telefonu olmayan bir insan gelir pastasından pay alamaz. Son dört yılda altyapıda büyük gelişmeler sağladık. İnsanlarımız dört yıl öncesine göre çok daha iyi imkânlarla kavuşmuşlardır. Bunlar dar ve orta gelirliye dolaylı olarak yapılan yardımlardır.

Geçim sıkıntısı; gelişen, ihtiyaçları artan, daha iyi yaşamak isteyen bir toplumda hissedilen bir durumdur. Önemli olan büyümenin devam etmesi, altyapının dengeli geliştirilmesi, sosyal programların müessir olmasıdır.

Hükümetimiz, dar ve orta gelirli lehine gelir dağılımını makro ve mikro seviyede iyileştiren gerçekçi ve akılcı politikalara taviz vermeden devam edecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Son dört yılda çok önemli mali reformlar yapılmış, vergi iadesi ile vergi denetimi artırılmış, Katma Değer Vergisi rekor denilecek bir sürede uygulamaya konulmuştur. Servet beyanlarının ve meslek vergilerinin kaldırılması, yeniden değerlendirilmenin daimi hale getirilmesi, Emlak Vergisinin belediyelere ve özel idarelere devri, formalitelerin azaltılması, yapılan reformların sadece bir kısmıdır.

Vergilemede ana ilkelerimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

Vergiler sayıca azaltılmış, basit, kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Bunun yanında vatandaşın vergisini öderken eziyet çekmemesi, kuyruklarda beklememesi için vergi idaresi bilgisayara geçmeye başlamıştır. Önümüzdeki devrede otomasyon yurt çapında tamamlanacaktır.

Vergiler adil, genellikler herkesin kolaylıkla verebileceği nispette ayarlanmıştır. Geçmişte vergi nispetlerinin yüksek tutulması devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucu doğurmadığı gibi kaçağı zorlamış, ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Vergiler kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde vergi muafiyet ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya devam etmekte kararlıyız.

İhtilafların asgari hatta indirilmesini ve vergi kaçaklarının azaltılmasını sağlayıcı tedbirler arasında yeminli serbest mali müşavirlik sistemi uygulamaya konulacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Kalkınma esas itibarıyla insan içindir. Vatandaşımızın hayat seviyesini yükseltici, meşakkatini azaltıcı yönde yapılan icraatlar bu gayeye hizmet eder. Hiç elektriği olmayan bir köye bağladığınız elektrik, o köyde geçmiş çağlarda kalmış insanımızı yirminci asra getirmektedir. Daha önce kendi köyünden ve alıştığı hayat tarzından başka birşey bilmeyen köylümüz renkli televizyonun dünyaya açılan penceresinden, diğer insanların asfalt yollarda yürüdüklerini, içinde çeşmesi ve tuvaleti bulunan evlerde yaşadıklarını, vitrinleri dolu mağazalarda alış veriş yaptıklarını görecektir ve benzerini köyünde görmek isteyecektir.

Köylerin durumunu düzeltmek için çok gayret sarf ettik. Elde edilen neticeler çarpıcıdır.

Cumhuriyetin 60'ncı yılı olan 1983 yılına kadar elektrik götürülen köy sayısı 24.436 idi. Dört senelik iktidarımızda 10.965 köye ve 22.834 mezraya elektrik götürülmüş, birkaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son dört yılda köylerimiz 39.500 km. tesviye, 39.000 km. stabilize yol yapılmıştır. 1983 yılı itibariyle 11.000 km. asfalt köy yolu olmasına mukabil son dört yılda 12.500 km. köy yolu asfaltlanmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Köy yollarında standart ve kalite önemli ölçüde düzelmeye başlamıştır.

1983 yılında kırsal alanda içme suyu bulunan ünite sayısı 38 bin iken, son dört yılda 16.700 üniteye içme suyu götürülmüştür.

1983 yılında 2.526 adet olan sağlık ocaklı köy sayısı bu yılın sonunda 3.250 adedi geçecektir.

Cumhuriyetin ilk 60 yılında 10 bin köyümüze telefon götürülmüştür. Biz dört yıl içerisinde bu rakamı 36 binin üzerine çıkardık. Diğer bir deyimle 60 senede yapılanın 2,5 katını 4 seneye sığdırdık. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için belediyelerimize büyük maddi imkânlar aktardık ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verdik.

Daha önceleri personelinin maaşını ödemekte zorluk çeken belediyelerimiz, son dört yılda halka hizmet için yatırım yarışına girmişlerdir. Başta içme suyu ve kanalizasyon olmak üzere, yeşil sahalar ve parklar, yollar ve pek çok altyapı hizmetleri yapılmaya başlanmıştır. 1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ye oranı %1,7'den 1987 yılında %3,9 çıkmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Aynı dönemde GSMH'nin artışını hesaba katarsak mahalli idare harcamalarının bu dönemde bizden önceki döneme göre, sabit fiyatlarla yaklaşık 3 kat arttığını söyleyebilirim.

Mahalli idarelere ek olarak şehirlerimizde başta TEK ve PTT olmak üzere diğer kamu kuruluşları da insanımıza hizmet götürmek için seferber olmuşlardır. Şehirlerimiz ışıklandırılmış, elektriksiz mahallelere elektrik götürülmüş, programlı elektrik kesintileri tamamen bertaraf edilmiştir. 1983'te 7000 MW civarında olan kurulu güç 1987 yılı sonunda 12000 MW'ın üzerine çıkarılmıştır. Diğer bir deyimle 60 yılda kurulan 7000 MW güce, Anavatan iktidarı 4 yıllık icraatında 5000 MW kurulu gücü ilave etmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu her yıl Keban büyüklüğünde bir santral devreye sokmakla eşdeğerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Telefon konusunda yapılan hizmetler çok daha çarpıcıdır. 1983 yılında Türkiye'deki telefon sayısı takriben 1,9 milyondur. Bu yolun sonu itibariyle telefon sayısı 4,8 milyon civarında olacaktır. Hükümetimiz dört yıllık icraatında yaklaşık 3 milyon telefonu devreye sokmuştur. Bu altmış yılda yapılan iki katına yakındır.

Mahalli idarelere sağlanan kaynaklarla şehirli vatandaşlarımıza hizmet götürülmesine devam edilecek, kaynakların daha verimli ve etkili kullanımını sağlamak için tedbirler alınacaktır.

Hükümetimizin köye, şehre götürülen altyapı hizmetlerinde yaptığı atılımlarla geçmiş asırlarda yaşayan çok sayıda köylü ve şehirlimiz 20'nci asrın imkân ve nimetlerine kavuşturulmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Enerji, sulama kara ve demiryolu, liman, yurt içi ve yurt dışı haberleşme; kara, hava, deniz ulaştırması gibi altyapı yatırımları kalkınmanın temelini oluşturur.

İktisadi ve sosyal kalkınmanın başlıca unsuru gördüğümüz bu yatırımların süratle gerçekleşmesini sağlamak hedefimizdir.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesini birinci öncelikli bir proje saydık ve kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir görev kabul ettik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Önümüzdeki devrede: Altyapı yatırımlarında Yap-İşlet-Devret modeline devam edilecektir. Diğer ülkelere de örnek olan bu modelle devletin altyapı yatırımlarını takviye ederek gelişmişlik seviyesini ileri ülkeler seviyesine yaklaştırmaya çalışacağız.

1983 yılında elektrik enerjisi üretimi 27,3 milyar kw/h idi. 1987 yılında ise %65 artışla 45 milyar kw/h'ı geçecektir. Bulgaristan'dan da artık elektrik almıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye elektrik ihraç edecek duruma gelmiştir. 1992 yılı hedefimiz 80 milyar kw/h'tır. Yeni enerji tesisleri yanında trafolar ve enerji nakil hatları ıslah edilecek, enerji bol ve güvenilir olacaktır.

Halen yapımına başlanmış bulunan 1.500 km. otoyol önümüzdeki dönemde tamamlanacak, 1.500 km. yeni otoyola bağlanacaktır.

Büyük şehirlerimizdeki metro, hafif metro, ve toplu taşıma hizmetleri mali bakımdan desteklenecektir.

Başta Akdeniz sahilleri olmak üzere toplam 100 milyon ton kapasitede yeni ve tevsi limanlar yapılacaktır.

Yurt içinde bütün önemli merkezlere hava ulaşımını sağlamak hedefimizdir. Turizm gelişmesi ve milletlerarası hava ulaşımında daha fazla pay alabilmek için mevcut hava alanları modernleştirilecek, tevsi edilecek, yenileri yapılacaktır. Bunlara paralel olarak uçak sayısı artırılacak ve milletlerarası seferler, ABD, Japonya, Çin, Avusturalya gibi ülkelere teşmil edilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Atatürk Hava Limanı açık Hava Limanı haline getirilecek, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'nın en hareketli hava limanı olacaktır.

Bütün şehirlerin kanalizasyon şebekeleri önemli ölçüde bitirilmiş olacaktır.

Şehirlerimizin havasını daha temiz tutmak ve enerji santrallerini beslemek yanında, kaliteli ve yüksek kalorili tabii gazdan büyük ölçüde istifade edilecektir. Başta İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri ile Balıkesir, İzmir, Manisa olmak üzere çok sayıda şehrimize gaz götürülecektir.

Son dört yılda olduğu gibi haberleşme ve bilgi naklinde elektronikteki gelişmeler en sıkı bir şekilde takip edilecek, yatırımlar bütün hızıyla sürdürülecektir. Telefonda hedefimiz 10 milyon hata ulaşmak, her isteyene telefon verebilmektir.

Yeni TV kanalları devreye girecek, TV yayınlarını iyi seyredemeyen yörelere uydu kanalıyla kaliteli yayın yapma imkânı getirilecek, yer alıcı istasyonları yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Personelsiz 24 saat çalışan PTT merkezleri, seyyar telefon sisteminin genişletilmesi, kablo TV ve modern teknolojinin her yeni ürünü yurdumuzda da gecikmesiz, tatbikata sokulacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bilgisayar ve veri nakli için sayısal şebekeler kurulacak ve genişletilecektir.

Teletext ve video text sistemleri ülke çapında yaygınlaştırılacak, veri bankaları kurulması teşvik edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Köylü memleketimizin efendisidir. Sosyal yapımızın ana istikrar unsurudur. Halen nüfusumuzun önemli bir bölümü tarımla iştigal etmektedir. Başta tarım mekanizasyonu olmak üzere, muhtelif sebeplerle köyden şehre göçün önümüzdeki yıllar boyunca devam edeceği muhakkaktır.

Tarım sektöründe hızlı bir gelişmenin sağlanabilmesi için hedefimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

1984-1987 arasında tarımın ortalama gelişme hızı %4 olmuştur. Bu hız plan hedeflerinin üzerindedir.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alınterinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya gayret ettik. Destekleme fiyatlarını tatminkâr, ödemeleri peşin ve daha kısa zamanda yaptık.

Tarımda başlıca hedefimiz verimlilik ve kaliteli üretimdir.

Çiftçilerimizin ve tarımın desteklenmesi için Ziraat bankasınca açılan kredi 1983 yılında 618 milyar lira iken, bu yıl 4 trilyon liraya yaklaşacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ürün bazında kredi baremleri yeterli seviyeye getirilmiş, teminat sistemi makul esaslara bağlanmış ve kolaylaştırılmıştır.

Tohumculukta Cumhuriyet tarihinin en önemli hamlesi yapılmıştır. Yerli yabancı Türkiye'nin ihtiyacını karşıladığı gibi, ihracat da başlamıştır.

Son dört yılda 600 bin hektar alan sulamaya açılmış olup, 1,4 milyon hektar alan da sulama projeleri ile çalışmalar fiilen devam etmektedir. Önümüzdeki dönem GAP dâhil, sulamada daha büyük hamle yapılacaktır. Sulama çiftçinin gelirini hızlı artırmanın en önemli yoludur.

Soya ve mısır gibi ürünler ile yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmiş, soya üretimi 46 bin tondan 250 bin tona, mısır 1,5 milyon tondan 2,6 milyon tona, ayçiçeği 700 bin tondan, 1,2 milyon tona çıkmıştır.

Hayvancılığın ve buna dayalı et, süt ve diğer ürünler sanayii ile su ürünlerinin kredilerinde faiz %22'ye indirilmiş olup kredi almayan tesislerin kalkınmada öncelikli bölgelerde %30'u diğer bölgelerde ise %25'i hibe olarak verilmektedir. Sanayi karma yemine %25 nispetinde, süte ise litre başına 25-35 lira destek verilmektedir. Yurt dışından ithali planlanan 100 bin yüksek verimli ineğin 43.500'ü ile ilgili bağlantı yapılmış olup, bu yılsonuna kadar 11.300 inek fiilen dağıtılmış olacaktır.

1987 yılında gübreye yapılan sübvansiyon 350 milyar TL civarında olacaktır. Gübrenin satış fiyatına göre nispet olarak %50'dir. Gübrede kredi faizi %22'dir. Zirai mücadele ve veteriner ilacına %20 nispetinde destek yapılmaya başlanmıştır. Belirli tohumlarda yapılan destek %50 veya daha fazladır.

Ham ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatını artırmak için çok yönlü teşvik tedbirleri alınacaktır. Bu bakımdan üretim, tasnif, ambalajlama depolama dondurma, işletme, nakliye ve pazarlama ayrı ayrı veya bir bütün olarak ele alınacaktır. Kalite ve standarda önem verilecektir.

Devletin köye ve tarıma hizmet veren kuruluşları aynı çatı altında toplanmıştır. Tarımsal araştırma, yayım ve eğitim hizmetlerine daha fazla eğitim verilecektir.

Sulama drenaj, tesviye, erozyon, toprak tahlili konularındaki faaliyetler artırılacaktır.

Tarım Reformu Kanunu çıkarılmış ve uygulamaya konulmuştur.

Tarım arazisinin miras yolu ile parçalanmasını ve ekonomik verimliliğin azalmasını önlemek için tedbirler alınacaktır.

Üçüncü Dünya ve İslam ülkelerine tarımın çeşitli konularında gerekli yardım ve teknoloji transferi yapılacaktır.

Sayın Milletvekilleri,

Milletimizin Devlete emaneti olan ormanlarımızı vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkarmak için önemli adımlar attık. Devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmıştır.

Orman kadastrounda sorunları azaltmak için gerekli tedbirler alınmış, çalışmalar başlatılmıştır. Önümüzdeki beş yıl kesif bir uygulama dönemi olacaktır. Ormana veya hazineye ait arazilerde köylülerimiz tarafından kurulacak ormanların geliri köylere verilecek, bunlardan sadece tarife bedeli denilen düşük bir meblağ alınacaktır.

1983 yılında 87 bin hektar olan ağaçlandırma, 1986 yılında 126 bin hektara yükselmiştir. 1987 sonunda dört yılda yapılan ağaçlandırma 500 bin hektar civarında olacaktır. Bu miktar daha önce sekiz yılda yapılan ağaçlandırmaya denktir.

Orman idaresinin odun satışlarında haksızlıklara son vermek için, sterden kiloya geçilmiştir.

ADİL AYDIN (Antalya) — Kullanılmıyor, kutlanılmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet ormanlarının başta köy tüzelkişilikleri olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerce de işletilmesine imkân verecek tedbirler alınacaktır. Anayasa değişiklikleri de dâhil. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Ürün taban fiyatları geçen yılın altında.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İsterseniz, orman köylüsünü seviyorsanız, yardım edersiniz. Değiştiririz anayasayı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ülke ağaçlandırmasında askerlerimizden ve gençlerimizden istifade edilecektir.

Ormanların kurulması ve genişletilmesi için "Ağaçlandırma Fonu"ndan yardım edilecektir.

Özel orman kurulması teşvik edilecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Sanayileşme politikamızın hedefi, modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesini erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışı terk edilmiş, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmiştir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamulleri üretmeyi, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yarı mamulleri ithal etmeyi sanayileşmede temel ilke kabul ediyoruz.

Sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için döviz kurunun gerçekçi, gümrük hadlerinin makul olması gerekir.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda sanayiye sağlıklı gelişmesi mümkün değildir. Son dört yıllık uygulama bu gerçeği doğrulamış, sınaî üretim artmış, yerli malların kalitesi yükselmiş, ihracat imkânları önemli ölçüde genişlemiştir.

1984-1987 döneminde sanayimiz ihracata dönük, dış piyasa şartları ile rekabet edebilen köklü bir yapısal değişim içerisindedir. Bu dönemde sanayimizin ortalama yıllık gelişme hızı %8,5 olmuştur. Sanayi malları ihracatı 1979 yılında 780 milyon iken, 1987 yılında 7,8 milyar dolar, yani on katına çıkmaktadır. *(ANAP sıralarından alışırlar)*

Başlıca mal grupları itibariyle ihracatımızın 1980 ile 1987 tahminleri mukayeseli olarak şöyledir:

Tarıma dayalı işlenmiş ürünler 1980'de 209 milyon dolardan 1987'de bir milyar dolara;

Kimyevi maddeler 76 milyon dolardan 500 milyon dolara;

Deri ve deri mamulleri 50 milyon dolardan 700 milyon dolara;

Elektrikli ev aletleri 12 milyon dolardan 300 milyon dolara;

Tekstil mamulleri 424 milyon dolardan 2,7 milyar dolara;

Makina imalat sanayii malları 22 milyon dolardan 700 milyon dolara çıkması beklenmektedir.

Türkiye, gelişmiş ülkeler dâhil dünyanın her tarafına çok çeşitli mal ihraç edilmektedir.

Enerji sorunu olmayan, altyapısı sürekli düzelen sanayimiz önümüzdeki beş yılda daha büyük bir hamle içerisinde olacaktır. Teknoloji ve ihracat yönünden önemli görülen sanayilere özel teşvikler uygulanacak, ihracatın ve dış rekabetin etkisiyle üretim ve kalite yükselmeye devam edecektir. Tekstil, elektronik, savunma sanayii ile ileri teknoloji kullanan alanlarda önemli gelişmeler olacaktır. Sanayi mallarının ihracat içerisindeki payı yükselecektir.

Muhterem Milletvekilleri,

İktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet üretim ve istikrar unsuru olarak esnaf ve sanatkârın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve sanatkârlar emek ve sermayenin birleştiği, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur. Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus işyeri sahibi olması ve makina teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına öncelik verilmiştir.

1983 öncesinde toplam 25 bin işyeri yapılmıştı. Biz üç buçuk yılda aynı sayıda işyeri yaptık. (ANAP sıralarından alkışlar) Halen 90 bin kadar yeni işyeri de inşa halindedir.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak; teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardım birimleri geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Esnaf ve sanatkâra verilen krediler artırılacak ve kredilerin alınması kolaylaştırılacaktır.

Esnaf ve sanatkârımızın ekonomik ve sosyal yönden gelişmesini sağlamak için kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerimizin geliştirilmesi bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azalması, refahın yurt sathına dengeli yayılması başlıca hedeflerimiz arasındadır.

İlk Hükümet dönemimizde kalkınmada öncelikle yörelerimizin makûs talihini yenmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Son dört yılda enerji ve sulama barajları, belediye hizmetleri, bütün kasaba ve köylerin telefonu, köy elektrifikasyonu ve köy yollarında daha önce yapılan bütün işlerden fazlası gerçekleştirilmiştir. Bu bölgelerde çalışanların daha fazla ücret alması sağlanmış, çok sayıda lojman inşa edilmiştir. GAP Projesi içerisinde yer alan şehir, kasaba ve köylerimiz 1990'lardan itibaren tedricen Türkiye'nin tarım, sanayi ve ticaret sektörleri bakımından gelişmiş bölgeleri arasına girecektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli Milletvekilleri,

Madencilik; Sanayi sektörü içinde %7,5, GSMH'de %2,3 ve ihracatımızda %3 civarında paya sahiptir.

İhracata dönük madencilik yatırımları büyük ölçüde sermaye, ileri teknoloji ve güçlü dış pazarlama gerektirmektedir. Bu üç unsurun makul ve gerçekçi bir şekilde bir araya getirilebilmesi için projenin özelliğine göre kamu sektörü, özel sektör ve dış yatırımcıların iştirakiyle ortaklıklar kurulmasını faydalı buluyoruz.

Yerli ve yabancı yatırımcıların uzun vadede güvenli bir yatırım ortamına kavuşabilmeleri için gerekli tedbirler alınmış, Maden Kanununda değişiklik yapılmıştır.

Maden üretimini ve ihracatını en yüksek seviyeye çıkarmaya, maden ve petrol arama ve işletmesinde yerli-yabancı her çeşit imkândan en iyi şekilde faydalanmaya devam etmekte kararlıyız.

Değerli Milletvekilleri,

Tüketicinin korunmasını sağlayacak unsurların başında ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının oluşturulması, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun içinde özellikle sağlıklı bir pazarlama zincirinin kurulmasına yönelik tedbirlere önem verilecektir. Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi için tasnif, işletme, ambalajlama depolama ve muhafaza tesislerinin kurulması desteklenecektir.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerinde yaptığı gibi destek olduk. Müteahhitlerimizin dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için verilen teşvikler devam ettirilecektir.

Bankacılık yanında, özellikle sigortacılığın geliştirilmesine önem vereceğiz.

İstanbul'u deniz aşırı iş ve bankacılık merkezi yapmak için gerekli tedbirler alınacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri,

Gelişme açısından, son 4 yılda Türkiye net turizm geliri artışında dünyada en başarılı ülke olmuştur. 1983 yılı sonunda 66 bin olan turistik yatak sayısının, 1988 yılı sonunda 200 bine, 1992 yılı sonunda 350 bine ulaşması beklenmektedir. Önümüzdeki devrede hedefimiz kaliteli ve gelir düzeyi yüksek yabancı turisti Türkiye'ye çekmektir.

Bu amaçla;

Türkiye'nin tabii güzelliklerinin korunması turizm gelişmemizde en önemli politikamızdır.

Kaliteli projeler hazırlanarak, yatırımcı cezbedilecek ve yurt dışı pazarlaması yapılacaktır.

Turizm sektörünün yatırım ve işletme formalitelerinden arındırılması için Turizmi Teşvik Kanunu yeniden ele alınacaktır.

Kalifiye eleman temini için mesleki eğitime ağırlık verilecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Kalkınmada asıl hedef Sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Bütün ekonomik gelişmeler sosyal gelişmelere paralel olarak gitmek mecburiyetindedir.

Hedef olarak sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin sürekliliği ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Çiftçi, küçük esnaf ve sanatkâr, işçi, memur, emekli, dul ve yetimler ile kimsesizlerin sosyal güvenliğe sahip olmaları; korunmaya muhtaç çocuklar ve yaşlılar ile çalışamayacak derecede malul ve sakatların yeterli seviyede sosyal yardıma kavuşturulmaları; eğitim

ve öğretimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması, bütün vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sosyal güvenlik anlayışımızın esaslarını meydana getirir.

Gönüllü sosyal dayanışmayı, bilhassa geleneksel sosyal dayanışma esaslarını ve kuruluşlarını, toplumumuzun temelini teşkil eden aile sistemi içindeki sevgi, şefkat ve saygıdan kaynaklanan tabii sosyal dayanışmayı idame ve teşvik edecek tedbirlerini alınmasını faydalı görüyoruz.

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım politikamız çalışmayı teşvik edici değil, muhtaçların korunmalarına, gelişmelerine, yararlı hale gelmelerine yönelik olmuştur.

Hiçbir sosyal güvenlik sistemi içerisinde olmayıp muhtaç durumda bulunan vatandaşlarımıza sahip çıkmak maksadıyla “Sosyal yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu” kurulmuş bu fona bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde 649 vakıf çalışmaya başlamıştır. Bu şekilde yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır.

Geçtiğimiz dönemde çiftçilerimizin sosyal güvenlik kapsamına alınmalarına kademeli olarak başlanmıştır. Önümüzdeki dönemde bu uygulama bütün Türkiye’ye teşmil edilecektir.

Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki farklılıklar, nimet ve külfet dengesi dikkate alınarak giderilmiş, alınan primler ile yapılan yardımlar arasında uyum sağlanmıştır.

“Süper Emeklilik” ile çalışanların daha yüksek emekli maaşı almaları mümkün hale getirilmiştir. Uygulamada ortaya çıkan sorunlar için gerekli tedbirler alınacaktır.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri konusunda önemli anlaşmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar devam edecektir.

Almanya’daki işçilerimizin, yapı tasarrufu hesaplarını Türkiye’de kullanmaları için, Federal Almanya, temaslarımız sonucu özel bir kanun çıkarmıştır.

Değerli Milletvekilleri, aile toplumun temelidir. Toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlâkın, millî ve manevî değerlerin korunmasında aile yapımızın tabii ve tarihî vasıfları olan örf ve anelerimiz ile perçinleşmiş bulunan sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın rolü, her şeyin üzerindedir. Fert ve toplum seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve en önemli teminatı ailedir.

Kadını, toplumumuzun ve aile müessesemizin en önemli unsuru olarak görüyoruz. Kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanması, hedefimizdir.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönem eğitim ve öğretim, en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir. Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin modem ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı; millî, manevî ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş; bilgili, İlmî düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medenî birer insan olarak yetişmelerini millî eğitimin esası sayarız.

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Gelişmenin ve modernleşmenin temelindeki başlıca unsurlar insan ve sistemdir. İnsanın emeği ve çalışması her şeyin üzerindedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Kalkınma, insanoğlunun işidir. İleri toplumlarda yetişmiş insanın, insan gücü kalitesinin, dünyanın en zengin tabii kaynaklarından daha önemli olduğu gözlerimizin önündedir.

Esas olan, herkesi bir meslek sahibi yapmaktır. Her şeyden önce insanın kendine güven duymasının ilk şartı meslek sahibi olmasıdır.

İktisadî hayatımızdaki gelişmeler, her seviyede ihtisasa yönelik ve uygulamalı eğitim ve öğretime ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Son dört yılda, mevcut eğitim sistemi yanında, çıraklık eğitimi ve beceri kurslarıyla belirli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde, ortaöğretimden, yüksekokul ve üniversiteye kadar esnek ve yönlendirilmiş bir insan gücü planlamasına ağırlık verilecektir.

Her seviyede eğitim ve öğretimde, başta televizyon ve bilgisayar olmak üzere, teknolojinin imkânlarından en ileri safhada istifade edilecektir.

Herkese bir yabancı lisan öğretmek, hedefimizdir.

Halk eğitimine süreklilik kazandırmak amacıyla, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması için gereken yatırımları tamamlayacağız.

Öğretmenlerin meslekî eğitimine önem verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır.

Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır.

Bilgisayarlı, göze ve kulağa hitap eden modern eğitim sistemleri, okullarımızın en önemli eğitimi araçları haline getirilecektir. Eğitim ve öğretimde 1 milyon bilgisayar kullanılması hedef alınmıştır. *(ANAP sıralarından alışırlar)*

Ders kitaplarının çağdaş eğitim seviyesine uygun olarak hazırlanması için her türlü tedbir alınacaktır.

İlk ve ortaöğretimde ikili öğrenimin kaldırılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasını hedef alıyoruz. Başlatılan meslekî eğitim sonucunda, bir yıl gibi kısa zamanda, 100 bine yakın çırak sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır; önümüzdeki devrede 1 milyona yakın çırak ve meslek okulu öğrencisinin, hem sosyal güvenlik kapsamına alınmaları, hem de ek bir gelir temin etmeleri hedef alınmıştır. Çıraklık eğitim merkezleri 57'den 150'ye çıkarılmış; önümüzdeki dönemde 300 merkez öngörülmektedir. Kaliteli işgücü yetiştirme seferberliği devam edecektir.

Yükseköğretim kuruluşlarımızda, müspet ilimler, sosyal ve manevî ilimlerle birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini, bu kuruluşlarımızın sınaî, İktisadî, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirerek, YÖK Kanunu günün şartlarına göre değiştirilecektir. *(ANAP sıralarından alışırlar)*

Değerli Milletvekilleri, kültür ve sanat, millî değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu, kadar milletlerarası ilişkilerde yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, musiki, resim, folklor, sinema ve tiyatrunun geliştirilmesi, kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Sanatçının korunması ve sanatçı yetiştirilmesi için, devletin destek sağlamasını gerekli buluruz.

Eski yapı ve eserlerin korunması ve yaşatılmasını, tarihî ve kültürel mirasımıza saygının tabii bir ifadesi olarak görüyoruz.

Kütüphanelerin zenginleştirilmesi, modern imkân ve araçlarla teçhiz edilmesi, yurt sathına yayılması, okuma zevk ve alışkanlığının teşvik edilmesi zorunludur. İlim ve kültür yayınlarının yaygınlaşması için gerekli tedbirleri alacağız.

Türkçemizin yapısını ve güzelliğini zedeleyecek gayretlere izin verilmemesi, anadilimizin tabii seyri içerisinde gelişmesi gerektiği görüşündeyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Telif ücretinden ve tiyatro sanatçılarından alınan vergiler yüzde 10'a indirilmiştir. Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu çıkarılarak, sanatçıların hakları korunmuş, teşkilatlanmaları ve yeni yapımlar için kredi sağlanmıştır, muhtaç sanatçılara yardım mikanı getirilmiştir.

Bilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması, önümüzdeki yıllarda daha da hızlandırılacaktır.

Kültürümüzün ve sanatçımızın dünyada tanıtılması faaliyetlerine devam edilecektir.

Türk edebiyatını ve sanatını dünyada tanıtmak için, yazarlarımızın eserleri yabancı dillerde yayınlanacaktır.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönemde, sağlık hizmetlerine büyük önem vereceğiz. Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak hedefimizdir. Bu hedefe ulaşmak üzere öngördüğümüz tedbirlerin büyük bir bölümü, bir süre önce çıkardığımız Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu içinde yer almaktadır.

Son dört yılda yurt sathında gerçekleştirdiğimiz içme suyu ve kanalizasyon yatırımları, koruyucu sağlık hizmetlerine en büyük katkıyı yapan unsurların başında gelmektedir.

Önümüzdeki dönemde: Sağlık hizmetlerinin vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılması esastır. Bunun için, zorlayıcı değil, teşvik edici tedbirler uygulanacaktır.

Hastane, sağlık ocağı ve sağlık evi sayısı artırılacak, sağlık tesislerimiz, daha modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilmeye devam edilecektir.

Devlet, SSK, üniversite ve diğer kamu kuruluşlarının hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının artırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmaları sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin kurulmasını hedef aldık. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten, özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik ediyoruz. Bilhassa bu alanda, sağlık turizmine de ağırlık vererek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olacağız.

Aile hekimliği sistemine geçilerek, hastanın kendi doktorunu seçme imkânı getirilecek, böylece, gereksiz yere hastane hastane dolaşma problemi ortadan kalkacaktır.

Değerli Milletvekilleri, sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda, çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır. Çalışma hayatının, adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, sosyal ve İktisadî gelişmede başlıca hedefimizdir. Bu maksatla, millî, şartlara uygun olarak tedbirler alınacak, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Millî ekonomimiz yönünden, verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı halk ıve görevlerin adil esaslara bağlanması; mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek anlaşma yolunun tercih edilmesi hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde, vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin, iş barışının idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve İktisadî gelişmemizde daha faydalı olacaklarına inanıyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini, eşit işe eşit ücret verilmesini, sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun etkin bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim kurs ve seminerler düzenlenmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlikleri konusunda önemli anlaşmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar devam edecektir. Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerin çözümü, her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması, yurt dışında büyüyen çocuklarımızın millî ve manevi değerlerimize, vatan ve milletimize bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ederiz.

Değerli Milletvekilleri,

Gençliğimizi, vatan ve milletin birlik ve bütünlüğünü müdrük, örf ve anelerimize saygılı Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz.

Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğrenime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının arttırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık.

Yurtların yatak kapasitesi iki misline çıkarılmıştır.

Bugün dar gelirli her aile çocuğuna burs bulabilmektedir. 649 yerde kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları da kabiliyetli gençlere burs vermeye başlamışlardır.

Değerli Milletvekilleri,

Disiplinli, zorluklara dayanıklı, kötü alışkanlıklardan arınmış, sağlıklı bir toplumun oluşmasında spor faaliyetleri önemli bir unsurdur.

Hükümetimiz spora büyük ehemmiyet vereceğini, geçici değil, kalıcı ve köklü tedbirlerle Türk sporunu geliştireceğini açık ve seçik bir şekilde ilan etmiştir. Bu amaçla yepyeni bir spor kanunu hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Değerli Milletvekilleri,

Mahalli idareler konusunda da çok büyük hamleler yaptık. Mahalli idarelere iktidara geldiğimiz günden itibaren önem ve ağırlık verdik. Mahalli idareleri görülmemiş ölçülerde mali imkânlarla kavuşturduk. Bu imkânların kullanılmasıyla Türkiye'mizin çehresi değişti. Şehirlerimiz, kasabalarımız tanınmayacak şekilde güzelleşti, imar edildi. Parklar, bahçeler, spor tesisleri, ıslıl ıslıl sokaklar, alt yapı yatırımları, köylere kadar uzanmaya başlayan kanalizasyon şebekeleri ve gelecek yüzyıla göre planlanan beldeler, hep hükümet icraatımızın sonuçlarıdır.

Mahalli idarelerin yetkilerini artırdık. Çeşitli mevzuat düzenlemeleri ile mahalli idarelere çalışma serbestisi sağladık. Böylece mahalli hizmetlerin vatandaşın ihtiyaçlarına arzı süratlendi ve kolaylaştı.

Mahalli idareleri güçlendirerek demokrasinin en küçük birimlere kadar uzanmasını ve bir hayat tarzı olarak yerleşmesini sağladık.

İl Özel İdaresi Kanunu ile idari sistemimizde gerçek bir reform yaptık. Hizmetlerin tespitini ve harcama yetkisini mahalli idareye vererek, idare sistemimiz aşırı merkezîyetçi yapısından kurtarılmıştır.

Çok sayıda yeni ilçeler kurularak hizmetlerin dağılımında kolaylık ve etkinlik sağlandı.

Büyük şehir belediye idaresini kurduk ve büyük şehirlerdeki problemlerin çözümlenmesine ayrı bir önem ve ağırlık verdik.

Önümüzdeki dönemde mahalli idareler belirli esaslar dâhilinde yetki ve kaynak yönünden daha fazla desteklenecek, kaynakların daha verimli kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Ailede huzur ve mutluluğun ilk şartı sıcak bir yuvadır. Refahın yaygınlaşmasında, sosyal adalet ve sosyal güvenliğin temininde en önemli unsurların başında konut gelir.

Anavatan iktidarı döneminde her çeşit imkân ve kaynak konut yapımı için seferber edilmiştir.

Konut yapımında temel sorun finansmandır. İktidarımızın hemen başlangıcında kurduğumuz Toplu Konut Fonu'ndan bugüne kadar yapılan ve yapılmakta olan konut sayısı 600 bindir. Daha önce kaçakçıya giden paralar şimdi ortadireğin yuvasına ucuz

kredi kaynağı olmuştur. Konut edindirme yardımı ile düşük gelirlinin bile konut sahibi olabilmesi mümkündür.

Konut altyapısı yeni bir anlayışla ele alınmış, konut bitmesinden çok sonra önemli israf ve kayıplarla tamamlanan altyapı yerine, konutla birlikte devreye giren altyapı uygulaması başlatılmış ve bunun için tedbirler ve teşvikler getirilmiştir.

Önümüzdeki dönem toplu konut uygulaması bütün hızıyla devam ettirilecek, arsa üretimine ağırlık verilecektir.

Köylerimizde de ferdi ve toplu konut uygulamasına geçilecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Konut arzını artırmak ve boş konutların kullanımını teşvik etmek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Çevreyi ve tabiatı koruma Hükümetimizin önem verdiği bir konudur.

Şehirlerimizin ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin azaltılması için ısınmada iyi kaliteli yakıt kullanılması ve sınai tesislerin atıklarının arıtılması gerekmektedir. Bu maksatla şehirlerde ısıtma için kaliteli kömür ithaline başlanmış ve büyük şehirlerimizin bazılarında tabii gaz kullanılması için projeler yapılmıştır.

Yeni yapılan sınai tesislerin çevreyi kirletmeyecek şekilde kurulmasını, halen çevreyi kirleten tesislerin de belirli bir süre içinde lüzumlu arıtma tesislerini yapmalarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Kamu hizmetlerinin süratli, etkili, verimli bir şekilde yürütülmesi, kamu idaresinin temel prensibidir. Hedefimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşa en iyi şekilde götürülmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki dönemde:

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyük şehir sayısı belirli esaslar dahilinde arttırılacaktır.

Belediye ve Köy Kanunları değiştirilecek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.

Teftiş ve denetim sistemi yeni bir anlayışla düzenlenecektir.

Değerli Milletvekilleri,

İktidarımız döneminde bu esaslardan hareketle, kamu idaresi bütünüyle gözden geçirilmiş, köklü şekilde değiştirilmiş ve bürokratik işlemler her kademede asgariye indirilerek bir "idari reform" gerçekleştirilmiştir.

Kamu idaresinde değişik birimler tarafından aynı maksada dönük olarak yürütülen hizmetlerin bir arada toplanması, yetki ve sorumlulukların dağınıklıktan kurtarılarak teşkilatlanmada sadeleşmeye gidilmesi, bakanlık ve her seviyede teşkilat sayısının birleştirilerek asgariye indirilmesi sağlanmıştır.

İdari reform çalışmaları çerçevesinde bir kadro reformu uygulaması da başarılmıştır. Bu düzenleme sonucunda,

Devletin kadroları tespit edilerek kanuna bağlanmış,

Kadro unvan standardizasyonu geliştirilerek, 8000'den fazla kadro unvanı 900'e indirilmiş ve basitleştirilmiştir,

Kadro tespit ve talepleri, iş analizi ve ölçümlerine dayandırılmış, keyfi kadrolaşmaya son verilmiş ve yeni kadroların ancak kanunla alınabileceği esası getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Geçen dönemde Türk hukuk ve adalet sisteminde yapılan başlıca değişiklikler ile:

Yıllardır değiştirilmeyen usul kanunlarını ve birçok temel kanunu değiştirerek adalet sisteminde ferahlık sağladık.

İnfaz Kanunu'nda yaptığımız değişiklikle af meselesini sistematik bir şekilde hallederek, toplumda yara açmadan cezaların indirimine gittik ve pek çok kişiyi tahliye ettik.

Pişmanlık Kanunu ile terörizmin önlenmesinde ileri bir adım attık.

Önümüzdeki dönemde:

İhtilafsız, barışçı bir toplum meydana getirebilmek için hukuk ve ceza sistemi değiştirilecek, ihtilafların zorunlu haller dışında adalet mekanizmasına gidilmeden halledilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Adliye sistemi yeniden düzenlenerek basitleştirilecektir.

Medeni Kanun ve Ceza Kanunu gibi temel kanunlar, gelişen Türkiye'nin yapısına uygun hale getirilecek şekilde değiştirilecektir.

Kanunların sayısını on iki binden sekiz bine indiren Hukuk Reformu'nun ilk safha çalışması bitmiş olup, uygulamaya konulacak, bundan sonraki safhada mevzuatın sadeleştirilmesi, modernleştirilmesi ve basitleştirilmesi sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gelecek dönemde kamu idaresinde ve hukuk sisteminde gerçekleştirilecek reformlarla; Millet hâkimiyetini demokratik düzenin esası haline getirebilmek, milli iradeyi devlet idaresine gerçek anlamıyla yansıtmak için yetkilerin seçilmiş organlarda olması hedefimizdir. Bu maksatla Anayasa ve kanunlarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Türk idare ve hukuk sistemi, daha süratli, etkili, verimli hale getirilecektir.

Pek çok işlem bilgisayarla otomatik yapılacak, vatandaş devlet kapısında bekletilmeyecektir.

Muhterem Milletvekilleri, Hükümetimiz bürokrasinin devamlı olarak azaltılmasında memura ve vatandaşa itimatı esas almaktadır. Bürokrasinin azaltılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için uyguladığımız ve uygulamaya devam edeceğimiz tedbirler şunlardır:

Devletin vatandaş ile ilişkilerinde itimat esastır. Vatandaşın devletine güven duyması için, devletin memuruna memurun vatandaşa itimat etmesi şarttır. Bunun için de beyana güvenin esas alınması, aksi görüldüğü takdirde müeyyide uygulanması gerekmektedir.

Bürokratik işlemleri kısa zamanda asgariye indirmek maksadıyla genel bir yetki kanunu çıkarılmıştır. Bürokratik işlemlerin en fazla ve en gereksiz olduğu alanlardan

başlamak üzere ilgili kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Devlet idaresi yetki ve sorumluluğun ahenkli bir şekilde paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir. Kararların daima en üst noktalarda teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez. Bu itibarla Bakanlar Kurulu kararları doğrudan Hükümet sorumluluğunu gerektiren hallere inhisar ettirilerek, sadece ilgili ve sorumlu bakanlar ile Başbakanın imzalayacağı ikili veya üçlü karar mekanizması geliştirilecektir. Aynı anlayışla bakan onayı asgariye indirilerek, kanunların önemine göre müsteşar, genel müdür, daire başkanı ve diğer seviyelerde sonuçlandırılmasını sağlamak üzere yetki ve sorumluluklar yeniden tespit edilecek, taşra kuruluşlarının yetkileri arttırılacak.

Son dört yılda nüfus işleri, adalet, emniyet, milli eğitim, vergi idaresi ve daha çok kamu kuruluşu bilgisayara geçmiştir. Bunun sonucu işlemler hızlanmış, bekleme süreleri tamamen kalkmış veya büyük ölçüde azaltılmıştır. Önümüzdeki dönemde vergi idaresi tamamen bilgisayara geçecek, bütün bakanlıklarda etkili ve verimli çalışacak şekilde bilgisayar yardımıyla otomasyon projeleri başlatılacaktır.

Ehliyet, pasaport, nüfus dâhil çok çeşitli alanlarda bürokratik işlemler, formaliteler basitleştirilmiştir.

Bürokrasi, kırtasiyecilik ve formalitelerle mücadele programına devam edilecek, bu konuda kamu personelinin eğitilmesi ve programın vatandaşa tanıtılması sağlanacaktır.

Değerli Milletvekilleri, Ülkede huzur, asayiş ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetinin sağlanması devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez. Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbirleriyle ahenkli, dengeli yürütülmesine bağlıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Son otuz yıllık tecrübeler göstermiştir ki, devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması, huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir. Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında aldığımız ve öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi amacıyla, başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.

Son iki yılda işsizlik mutlak ve nispi olarak azalmaya başlamıştır. *(SHP sıralarından "İnsaf" sesleri)* İşsizlik meselesinin çözümü ile ilgili politika ve tedbirlere devam edilecektir.

Sosyal adalet anlayışımızın gereği olarak orta direğin güçlendirilmesini, zaman içerisinde milli gelirin daha adil dağılımını sağlamak temel politikamızdır.

Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı bilgili, Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma ile ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıkla çözülebileceğine inanan medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anarşi, terör ve bölücülük ve aşırı cereyanlarla sürekli ve etkili bir şekilde mücadele edilmektedir. Bunun için güvenlik kuvvetlerimizin kadrosu arttırılarak modern imkân ve araçlarla donatılmış, eğitim ve öğretime ağırlık verilerek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılmıştır.

Güneydoğu Anadolu'daki bir kaç ilimiz dışındaki ülkede huzur ve güven sağlanmıştır. Anarşik faaliyetlerin devam ettiği bu illerimizde ise Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tesis edilerek emniyet ve güvenlik kuvvetlerinin ahenk ve uyum içerisinde çalışmaları temin edilmiştir. Bölge valiliğine önemli yetkiler verilerek, hadiselerin üzerine ciddiyetle gidilmiş ve gidilecektir.

Emniyet ve asayişin tesisi için toplumun ihtiyaç duyduğu kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyaca göre yeni düzenlemeler yapılacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, Jeopolitik şartlar dolayısıyla, Türkiye'mizin her hal ve şart altında savunmasının yapılabilmesi ve barışın sürekliliğinin temin edilebilmesi için, milli ve tarihi geleneğimiz olan disiplinli ve kuvvetli bir ordunun varlığı esastır.

Ordumuzun en mükemmel şekilde eğitilmesi, modern silah, araç ve gereçlerle teçhiz edilmesi ve güçlendirilmesi maksadıyla gerekli imkânların sağlanmasını zorunlu görüyoruz. Bu maksatla Savunma Sanayiini Geliştirme Fonunu kurduk. Bu fon uygulaması sayesinde çeşitli projeler başlatılmış, bazı projeler de daha fazla kaynak aktarılacak suretiyle hızlandırılmıştır. Savunma Fonu ile silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarının büyük bir bölümü yurt içinde üretilebilecektir. Bu Fondan üniversitelere ve özel sektöre önümüzdeki yıllarda araştırma ve geliştirme projeleri verilerek, yurt içi bilim ve teknoloji potansiyelinin milli savunma sanayii için kullanılması sağlanacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Türkiye'de yapılan ilk F16 uçağı 1987'de göklerimizde uçmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Savunma vakıfları birleştirilmiş ve koordinasyon içinde çalışmaları sağlanmıştır.

Silahlı Kuvvetlerimizin ihtiyaçlarını daha ekonomik, süratli, devamlı ve güvenilir bir şekilde temin etmek, ülke ekonomisinin gelişmesine daha fazla katkı sağlamak amacıyla Milli Savunma Bakanlığı re-organize edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri,

Dış politikamızın esası, Büyük Atatürk'ün tesis ettiği temel ilkeler istikametinde milli menfaatlerimizin en etkili şekilde korunması, bölgemizde ve dünya da barışın teminidir. Devletin devamlılığı dış politika felsefemizin temelini teşkil eder. Siyasi hayatta hassasiyet gösterilmesi zorunlu hususların başında dış politikanın bulunduğu inandırır.

İktisadi gelişmemizin ve milli savunmamızın güçlendirilmesi, dış politikamızın ana hedefleri arasında yer almaktadır. Anavatan iktidarı döneminde Türkiye, mensubu

bulduğu Batı dünyası ile ilişkilerinde savunma ihtiyaçlarının yanı sıra iktisadi menfaatlerimizi de en iyi şekilde sağlamaya yönelik daha aktif bir politika takip etmeye başlamıştır.

Türkiye, geleneksel dış politikasına uygun olarak, Doğu-Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı önemli aşamada dünya barışının güçlendirilmesine ve silahların kontrolüne yönelik çabaları desteklemektedir.

Hükümetimiz Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimize özel bir önem vermektedir. Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusu bizim iktidarımız tarafından yapılmıştır. Son yıllarda siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda gerçekleştirdiğimiz hamleler ve özellikle ekonomimizdeki büyük yapısal değişiklikler Avrupa Topluluğuna üyeliğimizi kolaylaştıran bir zemin oluşturmaktadır. Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimizi, karşılıklı menfaatlerin dengelenmesini ön planda tutan bir anlayışla sürdüreceğiz.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi karşılıklı menfaatlere hizmet edecek şekilde geliştirmeye kararlıyız.

Coğrafi mevkimiz, tarihi ve kültürel bağlarımızın icabı olarak Orta Doğudaki ve dünyanın diğer bölgelerindeki İslam ülkeleriyle esasen tesis etmiş olduğumuz yakın dostluk ilişkilerini ve işbirliği imkânlarını daha da geliştirmek kararındayız. Türkiye, her ikisi de dostu ve komşusu olan İran ile Irak arasındaki savaşa bir an önce son verilerek ihtilafın barışçı yoldan çözümünü için titizlikle sürdürdüğü aktif tarafsızlık politikası çerçevesinde çaba göstermeye devam edecektir.

Orta Doğuda adil ve kalıcı bir barışın ancak İsrail'in 1967'den beri işgal ettiği Arap topraklarından geri çekilmesi ve Filistinlilerin meşru haklarının tanınması suretiyle kurulabileceğine inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İsrail'in işgal altındaki Arap topraklarında yaşayan yerli halkın insan haklarını ihlal eden keyfi tedbirler ve uygulamalarını şiddetle kınıyoruz.

Kuzey komşumuz Sovyetler Birliği ve diğer Sosyalist devletlerle, egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerini geliştirmeyi, özellikle ekonomik ve ticari alandaki işbirliğini arttırmayı amaçlıyoruz.

Hükümetimiz, Türk ve Yunan milletlerinin dostluk istediğine inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin de bir gereği olarak Yunanistan ile diyalog tesis etmek için şimdiye kadar olduğu gibi teşebbüslerimizi devam ettireceğiz. Ülkelerimiz arasında mevcut meselelerin ancak bu şekilde müzakere yoluyla çözüme kavuşturulabileceğine inanıyoruz.

Kıbrıs için Birleşmiş milletler Genel Sekreteri tarafından hazırlanan 29 Mart 1987 tarihli Çerçeve anlaşma taslağını Ada'da adil ve kalıcı barışı kuracak bir çözüm olarak görüyoruz. Türkiye'nin Kıbrıs Türk Toplumunun can ve mal güvenliğini korumayı ve garanti etmeyi sürdüreceğini de bilhassa belirtmek istiyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın ikili ve milletlerarası anlaşmalarla tanınmış bulunan haklarına saygı gösterilmesini ve arzu eden soydaşlarımızın Türkiye'ye göç etmelerine izin verilmesi için her türlü gayreti göstermeye devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Kerkük Türkü ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hükümetimiz Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika ülkeleriyle de ilişkilerini geliştirmek için gayret gösterecektir.

Tarihi gerçekleri tahrip eden bazı ermeni iddialarına karşı dünya kamuoyunu etkili bir şekilde aydınlatmaya devam edeceğiz.

Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'nin son dört yıldan beri yürüttüğü dış politika daha önceki yıllarla mukayese edilemeyecek bir seviye ve etkinliğe erişmiştir. İslam Konferansı çerçevesindeki İslam Ülkeleri Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) Başkanlığı, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) dönem başkanlığı, Avrupa Konseyi dönem başkanlığı, milletvekillerimizin Avrupa konseyi Parlamenter Meclisinde yerlerini almaları, Türkiye'nin Avrupa Bilimsel İşbirliği Teşkilatı EUREKA'ya tam üye olması önemli gelişmelerdir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Çok sayıda devlet adamı Türkiye'yi ziyaret etmiş, birçok ülkeyle ilişkilerimize canlılık kazandırılmıştır. Orta Doğu meselelerinde Türkiye'nin tutumu ve oynadığı rol ilgili bütün ülkelerin takdirini toplamış, dış politika itibarımızı arttırmıştır.

Hükümetimiz önümüzdeki dönemde bütün bu alanlarda milli menfaatlerimizi en iyi şekilde koruyacak istikamette faaliyet göstermeye devam edecektir. Ayrıca, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerinin en iyi şekilde korunması için gayretlerimizi titizlikle sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'de son dört yılda en önemli şey istikrardır.

Biz anavatan iktidarı olarak şimdiye kadar siyaseti uzlaşma, müsamaha içinde, kavgasız olarak götürmek için elimizden geleni yaptık. Bundan sonra da aynı şekilde devam etmeyi memleket sevgimizin, milli menfaatlerimizin tabii bir icabı sayıyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şunu ısrarla belirtmek istiyorum ki; Türkiye'de siyasi ve sosyal istikrarın muhafazası ve güçlendirilmesi için siyasi partiler yanında çeşitli kurum ve kuruluşların ve bütün vatandaşlarımızın üzerine düşen görevler vardır. Herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu en iyi şekilde yerine getireceğine olan inancımı ifade etmek isterim.

Muhterem Milletvekilleri,

Türkiye süratle değişmekte, gelişmektedir. Her şey 1980 ve öncesinden çok farklıdır. Yönetim sivilleşmiş, sıkıyönetim kalkmıştır. Demokrasi bütün müesseseleriyle yürürlüktedir. Ülke hızla kalkınmakta, işsizlik sorunu tedricen azalmaktadır. Türkiye'nin itibar grafiği yüksektir. Ortadoğu'nun en güçlü ve istikrarlı ülkesidir. 1980 başında bize birkaç milyon dolar kredi vermeyen komşularımız dâhil dışarıya 2 milyar dolar kredi açılmıştır. Yurt dışına çıkışlar serbesttir. Döviz transferi diye bir sorun yoktur. Hiç bir malın yokluğu, kıtlığı söz konusu değildir. Bir Avrupa ülkesi gibi her mal her yerde bulunmaktadır.

Asrın sonuna doğru Türkiye dünyanın sayılı devletlerinden biri olma fırsatını yakalamıştır. Bu fırsatı heba etmenin temel şartı siyasi ve ekonomik istikrarın muhafazasıdır. Batı Almanya ve Japonya'da İkinci Dünya Harbinde taş üstünde taş kalmamıştır. Her iki ülkede de Harptan sonra uzun yıllar boyunca ekonomik ve sosyal

politikalar taviz verilmeksizin istikrarlı bir şekilde uygulanmıştır. Bugünün dev ülkeleri Batı Almanya ve Japonya'nın başarısındaki sebep budur.

Ekonomik ve sosyal bakımdan sürekli gelişen, her yönüyle gittikçe dışarıya daha fazla açılan, dış ilişkileri artan, Avrupa Topluluğuna tam üye olmaya karar vermiş ve bunun müracaatını yapmış Türkiye'nin gelişmesini hızla devam ettirebilmesi için başlattığımız ekonomik ve sosyal programın istikrarlı bir şekilde daha uzun yıllar uygulanması gerekmektedir. Bu mümkün olduğu takdirde asrın sonunda Türkiye ileri sanayi ülkeleri arasına katılabilecektir.

Hükümet programımız toplumun bütün kesimlerini kucaklamaktadır. Köyde, kasabada, şehirde veya gecekonduda oturan fakir, zengin, orta halli, programımız ve tatbikatımız içerisinde kendi yerini görebilecektir. Dünyanın, Türkiye'nin ve insanlarımızın sürekli bir değişiklik içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz değişimin ilerisindeyiz Ve Türkiye'yi çağdaş ve modern hale getirmeye gayret ediyoruz. Bu itibarla da yeniliklere açık bir partiyiz.

Bir taraftan kendi milli ve manevi kıymet hükümlerimizi muhafaza ederek Ortadoğu ve Batı Dünyası arasındaki yerimizi daha müessir hale getirirken, diğer taraftan Batı dünyasına entegre olabilmenin gerektirdiği olgun, müsamahakâr, kavgasız bir düşünce ve tartışma ortamının teessüsü için başlattığımız politikayı sürdüreceğiz.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — 141 ve 142'yi kaldıralım o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anavatan iktidarı Türkiye'yi ileri ve modern, daha güçlü ve itibarlı bir ülke haline getirmeye azimlidir, kararlıdır. Memleketin meselelerini de, çözümünü de biliyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdiye kadar yapamayacağımız işleri vadetmedik. Önümüzdeki beş yıl için de yapabileceklerimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın Başkan,

Yüce Meclis'in Değerli Milletvekilleri,

Hükümet programımızı takdim etmiş bulunuyorum.

Yüce meclisin itimadına mazhar olduğumuz takdirde; bu itimada layık olabilmek için Hükümet programımızı en şekilde uygulamak için bütün gücümüzle çalışacağız. Halka hizmeti Hakka hizmet bileceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Önümüzdeki beş yıl boyunca yapacağımız çalışmalarda en büyük desteği yüce milletimizin temsilcisi olan siz kıymetli milletvekillerinden alacağız.

Yeni iktidar dönemimizin milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını çalışmalarımızda Cenab-ı Hakkın bizi başarılı kılmasını niyaz ediyorum.

Hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.⁴⁶ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁴⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 3, Sayfa 39-72*

28 Aralık 1987 Pazartesi

46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; hükümet adına, bugün bu Yüce Mecliste hükümet programıyla ilgili yapılmış tenkit, temenni ve görüşlerin karşısında, mümkün olduğu kadar yumuşak bir bava içerisinde, her zaman yaptığımız gibi; birbirimizi daha iyi tanıyarak, birbirimizi kırmadan, iyi bir anlayış içerisinde bu konuşmayı yapmak istiyorum. Zaten, hükümet programında da çok açık bir şekilde ifade ettiğimiz gibi, biz, sevgi esasına göre kurulmuş bir partiyiz, kavga esasına göre değil, *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hele, bu yeni Meclise yeni giren birtakım eski tanıdıklarımızın, eski dostlarımızın olmasından dolayı da bu hususiyetimiz daha bariz olacaktır. *(SHP sıralarından "Acaba?" sesleri)* Evet efendim...

Sözlerimin başında, çok münakaşa edilmiş, hemen seçimin akabinde bizim basınımızda da çok yayın yapılmış bir konu üzerinde, özellikle Anamuhalefet Partisi Liderinin çok ağırlıkla durduğu bir konu üzerinde, seçim ve seçim sistemi üzerinde durmak istiyorum.

Hatırlayacaksınız, referandum öncesinde, gerek basınımızın sorduğu birçok suallerde, gerekse gene muhalefet çevrelerinde, "Acaba erken seçim var mı?" suali, bu sene yılbaşından itibaren bana sorulmuştur. "Olabilir de olmayabilir de" şeklinde bu suale cevap verdik, bir müddet sonra "olmayacak" dedik; onun da sebebini izah ettik.

Hatırladığım kadarıyla, referanduma giderken, erken seçim isteği muhalefetten, geldi. Buradaki arkadaşlarım çok iyi hatırlayacaklar, 8 Kasım 1987 tarihinde seçimin yapılması için, o zamanki Doğru Yol Partisi Grubu önerge verdi. Sayın İnönü'nün de konuşmaları var; hatta şöyle bir konuşması var; diyor ki: "Özal, söylediğinin tersini yapar; ona güven olmaz, biz seçime göre hazırlanmalıyız." Böyle söyledi; "Seçime göre hazırlanmalıyız ve hazırız" diyor.

Arkasından, tabii referandum günü geldi; o referandumla ilgili olarak bizim için söylenmiş çok laflar var. Aslında, referandumda çok ağır bir şekilde taraf tutmazdık, bize hücum edilmeseydi; ama hücum edilince kendimizi müdafaa etmek mecburiyetinde kaldık.

Referandumdan, zaten bir gün evvel radyo ve televizyonda da söyledim; "Bizim söyleyeceğimiz önemli bir konu var ama şu anda söyleyemem" dedim; ertesi gün, sandıklar kapandığı saatte basın açıklamasını yaptım; TRT de bizim açıklamamızı aldı ve erken seçim müjdesini orada verdim. Sandıkların daha neticesi belli değil, daha sayım yeni başlamış. "Hayırlı, uğurlu olsun" dedik; TRT kameraları diğer parti liderlerine gittiler, Sayın İnönü'de verdiği yazılı beyanatta "seçime hazır olduğunu" söyledi. Bunların hepsi TRT haber bülteninde vardır. Arkasından Cindoruk'a gidildi; o çok daha geniş bir ifade verdi, "Seçimin yapılması çok iyidir, muhakkak yapılmalıdır" dedi; bizden daha ileri, hadiseler, "Zaten biz bu seçimin 8 Kasım'da yapılmasını istemiştik" dedi. Onun da o şekilde, yine TRT kameralarına verdiği ifadeleri var; ajans bültenlerinde rahatça görmek kabil. Fakat ne vakit ki, referandum sonuçları belli oldu, ne vakit ki, basınımızda birtakım kamuoyu araştırmaları -doğru, yanlış- onlar ilan edilmeye başlandı, bizim seçim baskın oldu; evet, baskın oldu! *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Burada Seçim Kanunu müzakereleri yapılırken, yine çok iyi hatırlıyorum, biz ilk teklifimizde, Yüksek Seçim Kurulu Başkanının teklifi üzerine, “Bu seçimde ön seçim yapılmaz” hükmünü koyduk; sırf sürenin dar olmasından dolayı, yetiştirilemez diye.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Süreyi niye daraltınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet... 1 Kasımda yetiştirdi aslında da, işte onlar biraz daha fazla ferahlık istiyorlar.

Arkasından, komisyona geldi, komisyonda arkadaşlarımız Anayasaya aykırı gördüler ve kaldırdılar; fakat bize, SHP'nin o zamanki yöneticileri geldiler, “lütfen bunu koyun, aksi takdirde, biz önseçim yapmaya mecburuz, Önseçim çok sıkıntılı olur” dediler.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Hangi şartlarda söylediklerini basın açıklamalarıyla belirttiler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu bilmiyorum; biz kendi ricalarını kabul ettik. Kabul ettik ve burada “önseçim yapılmaz” hükmünü tekrar iade ettik. Bunu da ben, Sayın Erdal İnönü'ye, beni ziyaret ettiği zaman ifade ettim.

Ondan sonra, Anayasa Mahkemesine gidildi; Anayasa Mahkemesine ilk gidiş bu maddeyle ilgili değildi. Arkasından bir on gün geçti, bu maddeyle ilgili gidildi. Nereden, gidildi; tabii bunu çözmek benim için mümkün değil;

Şimdi, hemen şunu ifade edeceğim: Türkiye’de seçim sistemi, ülkeyi iki partiye, en fazla üç partiye götürecektir şekilde getirilmiştir; bizden evvel getirilmiştir; biz biraz daha muhkem yaptık. Neden böyle yapılmıştır? Onu da söyleyeyim: Türkiye, 1960’dan 1980’e kadar çok partili millî bakiyesi de dâhil geniş bir nispi temsil sistemini yaşamıştır. Koalisyonlar olmuştur, hem acayip koalisyonlar olmuştur; bir tarafında aşırı sağ partilerin, öbür tarafta sol partinin olduğu koalisyonlar olmuştur...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Demokrasilerde olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir, ona bir şey demiyorum; fakat ondan sonra kadayıfın altının kızarmasından, daha birçok konulara kadar Türkiye’de...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sizin genel başkanınızdı o. *(SHP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz sonra, belki, ekonomik kısma geçtiğimiz zaman, niçin, 1970’li yıllarda Türk ekonomisinin fevkalâde büyük bir darboğaza girdiğini, onun sebeplerinin gerisinde bu birbirleriyle uyuşmayan, Türkiye’nin tabiatına da uygun gelmeyen koalisyon meselesinin olduğunu görürüz. Dikkat ediniz, bütün büyük ülkelerde bu şekilde seçim sistemi yoktur; “Büyük ülkeler” diyorum. Almanya’da yüzde 5 barajı var. Bir seçim sistemi var, neticede ya 4 parti yeni oldu...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yirmi yıldır koalisyon var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet koalisyon, ama onlar birbiriyle imtizaçlı koalisyon.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Türk halkı, onlar kadar en az, demokrasiye layıktır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oradaki koalisyon CDU-CSU koalisyonudur ve devamlı aynı partidir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Hayır hayır, sosyal demokratlarla liberallerim koalisyonudur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yirmi yıl böyle gitmiştir, ondan sonra öbürleri gelmiştir.

Aynı şekilde Japonya’da liberal parti, aynı şekilde İngiltere’de ya İşçi Partisi gelmiştir ya Muhafazakâr Parti gelmiştir. Fransa’da da aynı şekilde ya sosyalistler gelmiştir veyahut da onun karşısındaki sağ grup gelmiştir.

Bu söylediğiniz sistem, daha çok ufak ülkelerde vardır; yani Hollanda, Danimarka, hatta İtalya’da dahi bir baraj koymayı düşünmeye başladılar. Bizim kanaatimiz de, bizden evvel bu konuyu düşünenlerin kanaatine uygundur; biz seçim sistemini hiç değiştirmeyi düşünmüyoruz; bunu peşinen söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET MOĞULTAY (İstanbul) — Bir gün size lazım olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, şunu söylemek istiyorum: Eğer siz gelecekseniz, siz de güçlü gelin; eğer biz geliyorsak, biz de güçlü gelelim. Söylemek istediğim bu. Bu seçim sistemi üzerinde, “Anavatan Partisi iktidara gelecek” diye yazmıyor. Bu seçim sisteminde herkesin eşit şansı var; siz de alın o rey, gelin iktidara. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Müsaadenizle, Sayın İnönü, bu konu daha evvel de müzakere edilmiş; 1969 seçimlerinde çok enteresan müzakeresi var. Cumhuriyet Halk Partisi itiraz etmiş gene, sizin bugün yaptığınız itiraz gibi. İktidar olan partiye, “Siz rey alamadınız, aldığımız rey yüzde 50’nin altındadır; yüzde 50’nin altında iktidar oldunuz” demiş. Şimdi cevap var oraya; aynen şöyle, okuyacağım: “Muhterem senatörler, bir husus ifade olundu bir değerli sözcü tarafından; yüzde 50’den aşağı rey aldınız denildi. Bununla, iktidar olmanın şartı yüzde 50’den yukarı rey almaya bağlanmak isteniyorsa bu düşünceye iştirak etmek imkânı yoktur. Kanunların koymadığı şartı, şahıslar koyma hakkına sahip değildir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar)* Şayet, Türkiye’de iktidar olmak için yüzde 50’den yukarı rey alınması esası kabul olun saydı, kanunlara yazılırdı; yüzde 50’den yukarı rey alınmadığı takdirde bir hafta sonra seçim yenilettirdi.

Çoğunluk nedir? Bunun münakaşasını yapmakta fayda görüyorum. İki parti seçime girmişse -aynen böyle diyor-birisi yüzde 50’den aşağı almışsa, otomatikman diğeri yüzde 50den yukarı alır. Bir seçim sisteminin yüzde 50’den aşağı alanını iktidara getirmesi, yukarı alanını muhalefete götürmesi de düşünülemez. Üç parti seçime girmişse, iktidar olacak partinin, diğer ikisinin yekûnundan fazla rey almasını talep etmek mümkün değildir.” *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gayet doğru laflar bunlar. “... Dört parti seçime girmişse, bunlardan birinin, diğer üçünün mecmuundan fazla rey almasını talep etmek mümkün değildir. Sekiz parti girmişse -Türkiye’de olduğu gibi- bunlardan birisinin, diğer yedisinden daha fazla rey almasını talep etmek akla sığmaz...” *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar)*

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Kim demiş efendim bunu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “... Aldığı ahval de olur, alamadığı ahvali de olur. Aslında, diğer yedi partinin almış bulunduğu reyler, kabili cem değildir; ayrı ayrı görüşlerin etrafında, ayrı ayrı kümelenmeler olmuştur. Öyle ise ekseriyet, sekiz partinin etrafındaki kümelerden en büyüğü şudur, şudur, şudur; ama Millet Meclisinde iktidar

olabilmenin, daha doğrusu güvensizlik oyununa dayanabilmenin şartı 226 adet sandalye demektir." (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Kim demiş efendim bunu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu sözler, Sayın Demirel'e aittir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başbakanım, dün dündür, bugün bugündür!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Milletvekilleri, benim bir iki tahlilim daha var; konunun daha fazla üzerinde durmayacağım. Biz, 1983'te 3 parti seçime girdik; zaten hükümet programında mukayese yapmamızın ana sebebi oydu. Tabii seçime 3 parti girilince, reylerin çok fazla dağılması mümkün değil 3 parti girdik, yüzde 45 küsur biz aldık; o zaman Halkçı Parti, bugünkü SHP'den daha fazla rey aldı, yüzde 30,5 aldı, Milliyetçi Demokrasi Partisi de yüzde 23,5 aldı, yani Doğru Yol Partisinden daha fazla rey aldı. Yüzde 80 üzerinden de orantı yaptığımız zaman, baktık iki rakamlar aynen öbür rakamlara, yani eski rakamlara benziyor.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yüzde 100 üzerinden yapın Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Arkasından, dikkat ederseniz bir genel seçim oldu. Bu genel seçim, mahallî genel seçimdir. Mahallî genel seçimlere bu sefer 6 parti girdi. Biz, ilk seçimde sizi yasaklayan, yani o zaman SODEP'i yasaklayan parti değiliz, ama İlk seçimde bu partilerin seçime girmesi için de kanunu değiştiren biziz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Bunlar; biraz önce anlattılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İlk defa da, o zaman SODEP, Halkçı Partinin devamı olan şimdiki SHP, Doğru Yol Partisi, Refah Partisi, bu suretle seçime girebilme imkânına kavuşmuşlardır. O seçimlerde bizim reyimiz yüzde 41 oldu, yani 4 puan kaybettik. 6 parti girerse, bunu tabii görmek lazım. Bundan sonra bir seçim daha oldu; onu geçiyorum, ara seçimdi o. 1987 seçiminde reylerimiz, evet, dediğimiz gibi, yüzde 36'ya düştü. Ben şöyle bir hesap yaptım: 7 parti girmişti, 6 parti değil. Yani, yüzde 41 aldığımız zaman 6 parti girmişti ve görüldü iki, bir parti asgarî 1 puan alıyor. Nitekim, İslahatçı Demokrasi Partisi, de çok yakın bir rakam aldı. Onu düşünüz, aradaki fark, demek iki 4 puan olur. Ben de "Bu 4 puanda değişiklik nedir?" dedim; 1984 İl Genel Meclisi seçimleriyle...

O zaman eski partilerin liderleri girememiştir; yani siyasî yasaklar sürüyordu. Bu 1987 seçiminde yasaklar kalkmıştır; onların tabiatıyla bu kadar bir hakları olması lazım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yalnız, enteresan bir incelemem daha var; onu da söylemeden geçemeyeceğim. Bir araseçim oldu, hatta bu araseçimde biz gene aynı ithamlarla karşılaştık. Güya, bu 11 ile makineleri yığmışız; oy alabilmek için. (SHP sıralarından "Yalan mı?" sesleri) Şimdi, yığmamız icap ederse, tabii 11 ile yığmak kolaydır; Türkiye'nin bütün sathında seçim olursa, yığmamız mümkün değil, her taraftan istiyorlar... (ANAP sıralarından alkışlar) Yığmamız mümkün olabilir. Yalnız şunu söyleyeceğim: Yığdık, yığmadık; memleketin işini görüyoruz. Aldığımız rey yüzde 32,1'dir, SHP'nin aldığı rey yüzde 22,7'dir, DYP'nim aldığı rey yüzde 23,5'tir. Bu sefer aynı bölgeyi, aynı seçim yerlerini teker teker 1987 seçimine göre mukayese ettim.

Bizim aldığımız rey, yüzde 32,1'den yüzde 35,93'e çıkmış; SHP'nin reyini yüzde 22,7'den yüzde 24,9'a çıkarmış; SHP 2 puan, biz ise 4 puana yakın yükselmişiz. DYP'nin reyini yüzde 23,5'ten yüzde 20,79'a düşmüş: aynı seçim bölgesinde. Yani buralarda bu işin, dozerlerin falan alakası yok.

Biz şunu çok iyi biliyoruz: Vatandaş reyini verirken, dozer geldi diye vermez; belki pazarlık eder, ama rey gizlidir, ondan sonra gider, öbür tarafa rey verir.

Şimdi size bir şey söyleyeyim, bunun misalini gördük: Almanya'dan otobüs otobüs işçiler getirdiler; bir parti getirdi, biz getirmedi. Bir gösteri olsun diye, sadece bir uçakla; bu gösteri, o kadar, 300 kişi getirdik. 300 kişi getirdik değil, geldiler. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler, görüşmeler*) Ondan sonra o parti, adamları otobüs otobüs getirdi, 47 bin reyin 22 binini biz aldık. Demek ki onların getirdiği adamlar, onlar yol paralarını verdikleri halde bize rey verdiler. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Efendim, bir konu üzerindeki görüşlerimizi de söyleyeyim. Sayın Demirel, zannediyorum Çankırı, Çorum, Kastamonu ve Sinop için bir projeyi, dünya gıda yardımının yapıldığı Gıda Programından katkı meselesini söyledi. Ben konuyu incelettirdim ve 33 milyon doladık esas proje toplamı içerisinde Dünya Gıda Programının yardımı sadece 8,7 milyon dolardır. Bir de, bu projeler, 1964 yılından beri tatbik edilen projelerdir. (*ANAP sıralarından görüşmeler, alkışlar*)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Konuyu saptırmayın. O, çağ atlamadığımızı belirtmek için söylenmiş bir sözdü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bütün iktidarlar devrinde tatbik edilmiş bu projeler; onu söylüyoruz.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Demek ki, o zamandan beri hiçbir şey değişmemiş. (*DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, ben, konularla ilgili konuşmalar üzerinde biraz daha detaya geçmeden evvel, bir konuya mümkün olduğu kadar temas etmek istiyorum. Acaba, Anavatan Partisi niçin kuruldu, niçin netice aldı; bunu bir parça anlatmak mecburiyetindeyim; çünkü, maalesef şunu anlıyorum; herkes bizi gecekondular partisi olarak görmeye alışmış. Bizim gecekondular partisi olmadığımız, sağlam ve güçlü bir parti olduğumuz iki seçimde de görülmüştür. Bu yanlışlığın düzeltilmesini istiyorum. Tabiatıyla, şöyle düşünürseniz, bizim burada bulunmamız eşyanın tabiatına aykırıdır. Neden? Türkiye'de parti sistemi ilk defa Cumhuriyet Halk Partisi ile başlar, ondan Demokrat Parti çıkmıştır; yani iki kola ayrılmıştır. Omların aslı İttihat ve Terakki'dir. Evet, bu iki kanal devamlı olarak, son 35-40 sene Türk siyasetine hâkim olmuştur. 1983 senesinde, bu partiyi kurduğumuz sıralarda, dostlarımız, "Sakın kurma, muvaffak olamazsın" dediler. En yakın doklarımız bunu söylediler. Çünkü, alışılmış bir şey var; bir tarafta Cumhuriyet Halk Partisinin mirası, öbür tarafta, işte Demokrat Parti, Adalet Partisinin mirası... Bu miraslardan hiçbirine talip olamayız, böyle bir şeyimiz yok.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Dördüne birden olursunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, onun yerine başka bir sistem tercih ettik. Yalnız şunu söyleyeyim: Eğer Türk insanı böyle bir şeyi geçeri görmeseydi, eğer

Türk halkı bunu istemeseydi, bizim muvaffak olmamız mümkün olamazdı. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

1982 senesinde hükümetten istifa ettikten sonra gezdiğim yerlerde şunu gördüm: Baktım, herkes “ille parti kur” diye bizi itiyor. Ben de bu itenlere sordum: “Hangi partiye rey verdin?” Kimisi diyor ki, “Ben Adalet Partisine verdim”, kimisi “MHP’ye verdim”, kimisi “CHP’ye verdim...”

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — MSP de var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — MSP de dâhil, “Oraya verdim” diyenler de var. Baktım, hepsi muhtelif partilere rey veren insanlar. Tecrübeye böyle başladık ve son ama kadar da hiç kimse, bizim 1983 seçimlerimi kazanacağımıza inanmadı. Onu da çok iyi biliyorum. Evet, yönetim de inanmadı, başkaları da inanmadı, dünya da inanmadı; onu da söyleyeyim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Amerika biliyordu ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçimi kazandık, ilk genel seçimlere, demokrasi gereği diğer partileri de getirdik, orada da kendimizi ispat ettik, ara seçimde de ispat ettik ne olursa olsun ve nihayet çok zor şartlar altında olmasına rağmen, 1987 seçimleri ki, bir ay geri atıldı; bu bizim aleyhimizdeydi; onu, arkadaşlarımız, muhalefetteki dostlarımız çok iyi bilirler. Ondan sonra şunu da bitmek lazım: Son üç buçuk dört senedir basın yanımızda değil, onu biz de biliyoruz. Gerçi bir şey yapmıyoruz ama yaptığımız şey...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — TRT’ye güvendin, TRT’ye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunlara rağmen millete güvendik, sadece millete güvendik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, karşımıza çıkmıştır, bizim reyimizi düşürmek için şunlar yapılmıştır: Politika yapacaksın tabii, mani olmam mümkün değil ki, Ne yapılmıştır? Sayın Erdal İnönü çıkmıştır demiştir ki: “Sizi ikaz ediyorum, seçimden sonra zam yağmuru gelecek.” *(SHP sıralarından, “Yalan mı?” sesleri)* Bir dakika, bir dakika, bitirmedik daha.

Ondan sonra, tabii gazetelerde ayrıca manşet; yani o söylemese de yazıyorlar zaten, o söylemese de yazıyorlar.

ADİL AYDIN (Antalya) — Yalan değil, doğruyu söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, bütün bunlara rağmen bana sordukları zaman dedim ki: “Ekonominin gereği ne ise o yapılır?” *(ANAP sıralarından alkışlar)* Sayın Erdal İnönü’nün ondan sonra söylediği, tek laf; “Peki, seçimden evvel yapsaydın ya”

Onu söyledi. Yani, seçimden evvel yapacak kadar da bizi aptal mı gördü? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Kendin aptal değilsin de, milleti mi aptal sandın, oyunu aldıktan sonra zam yaptın?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Televizyon veriyor; pot kırdın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Anavatan Partisi, yerleşmiş, sağlam bir parti hüviyetine bürünmüştür. Burada 292 milletvekilimiz var.

Bundan sonraki seçimde de inşallah bu sayıdan daha fazla geleceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar) Çünkü, biz Türkiye'nin birçok meselesine çözüm getirdik. Bu çözümler yıllardır getirilemeyen, getirilmesi için yapılacak değişikliklerden ürkülendi. Bir Türk parasını koruma mevzuatına hiçbir hükümet elli beş sene dokunamamıştır. Türk parasını koruma, mevzuatı... Mesela aynı Suriye'de vardır; geçen ziyaretimde Hafız Esad'la konuşurken, o, Türkiye'deki gelişmeleri, bu işlerin nasıl yapıldığını bana sordu, ben kendisine anlattım. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Suriye...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, resmî rakamlara göre 1.800 dolar millî gelirleri var, ama açıklıktan öcekler nerede ise; hiçbir şey yok. O rakamların hepsi süslü rakamlar, o konuya biraz sonra geleceğim. Türkiye'ye hayran hayran bakıyorlar; bizim televizyon programlarını izliyorlar. (SHP ve DYP sıralarından "Allah Allah" sesleri) Evet, bütün hedefleri de Türkiye'den biraz alışverişi yapmaktır. Cebinde dövizle yakalananı onbeş sene hapse sokuyor. Dedim ki: Sen bunu kaldır. "Kaldırırsam döviz biter" dedi. Bizde de öyle düşünülüyordu, biz kaldırdık, hiç bitmedi, dedim. (ANAP sıralarından alkışlar)

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Kissinger'e, kahvaltı için 25 bin dolar ödüyor mu o da?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bakınız, dikkatle dinleyiniz; çünkü bu büyük Mecliste bazı meselelerin açık seçik ortaya çıkması lazım.

Bunlar rakamlardır. Türkiye'nin ekonomik bunalımı... 1950'lerden, 1960'lardan bahsetmiyorum; aynı meseleler orada da var; ama bunun en büyüğü 1970'ten sonra, 1974'te başlıyor. 1973 yılı sonunda dünya petrol fiyatları artınca, 1974'te iktidarda olanlar gerekli tedbirleri alamadılar; ilk başlangıç oradadır. Türkiye'nin, bir sene evvel (1973'te) cari işlem fazlası var. Birini söylediniz; zannediyorum Erdal İnönü söyledi. (SHP sıralarından "Sayın" sesleri)

Sayın Erdal İnönü söyledi, öyle diyelim. (ANAP sıralarından alkışlar) Erdal Bey arkadaşımız olduğu için öyle söyledim, biz beraber çalıştık. (ANAP sıralarından alkışlar)

1974 yılında, Türkiye'nin 3,5 milyar dolar döviz geliri var. O sene cari işlem açığı 718 milyon dolar; hesaba yüzde 20. 1975 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 410 milyon dolar, cari işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolar; yüzde 48. 1976 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 659 milyon dolar, cari işlem açığı 2 milyar 29 milyon dolar; yüzde 55. 1977 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 377 milyon dolar, cari işlem açığı 3 milyar 140 milyon dolar; yüzde 93. Şimdi burada, iş, dama diyor, onu söyleyeyim; çünkü ondan sonra 1978 senesi toplam döviz geliri 3 milyar 924 milyon dolar, cari işlem açığı 1 milyar 265 milyon dolar. Neden olduğunu da söyleyeyim: İthalat yapılamıyor. Bir evvelki sene daha yüksek ithalat var.

Türkiye'ye kimse kredi vermiyor, yapabildiğimiz iş DÇM denilen birtakım hesaplarla, bu dövizleri, yani döviz imkânını sağlamaktır. 1979 senesinde 4 milyar 787 milyon dolar; bunun da artmasının ana sebebi, -zannediyorum mayıs ayında- işçi dövizlerine özel bir kur uygulanmıştır, 600 milyon dolar gelmiştir ve 1 milyar 413 milyon dolar da yine cari işlem açığı var. 1980 senesi, 5 milyar 856 milyon dolar döviz geliri. 3 milyar 408 milyon dolar cari işlem açığı. İşte bu sene Türkiye'nin ithalatı yükselmeye başlamış, zaten cari işlem açığının da ana sebebi bu. İlk sene petrolün biraz bollaşması vesaire bu.

Şimdi, buraya gelmişken Sayın Demirel'in bir konuda bahsettiğine dönmek istiyorum: Türkiye o sene 7 milyar dolara yakın imkân sağlamıştır; doğrudur. Nereden sağlamıştır? 1 milyar 600 milyon dolar üç sene için, yani üç senede ödenmek kaydıyla, IMF'den. Her sene, Dünya Bankasından bir miktar alıyorduk, o sene biraz daha fazla verdiler; 600 milyon dolar; o da doğrudur. Bir de, 1979 senesinde Batılı 7 büyük ülke bir araya geldi, "Türkiye batıyor" diye; Guadalupe'ta bir konferansta kendilerinin geldiği bir toplantıda gündem maddelerinden bir tanesi de Türkiye idi. Türkiye'yi bu bataktan çıkarmaya karar verdiler; onun için OECD teşkilatında 2 numaralı grubu kurdular. OECD'den Türkiye'ye bütün ülkelerin de katkısıyla bir yardım yapmaya karar verdiler, bunlar devletten devlete olan yardımlar.

İşte o yıllarda ben de müsteşar olarak bu yardımların peşinde koşuyordum. 1 küsur milyar dolar OECD yardımını iki hamlede aldık. Daha evvelki yılda da alınmış (1979'da) ama işlemesi mümkün değil; işler hale getirdik.

Bu söylediğimiz rakamların yanında, bir de, Türkiye'nin 1979'da ertelettiği borçları var. Bir tanesi DÇM, 3,5 milyar dolar civarında. Getirmişler, bankalara mevduat koymuşlar muhtelif şirketler. Karşılığında ucuz kredi alınmış, yüzde 3, yüzde 4, yüzde 5 faizle; -neyse artık; İsviçre'den aldılarsa daha düşük faizle, Almanya'dan alındıysa biraz daha yüksek- kur garantili. O krediler ödenmemiş. Ödenmeyince, 1979 senesinde yapılan bir anlaşma ile bütün bu mevduatlar krediye dönüştürülmüş ve Merkez Bankasına ödeme mükellefiyeti getirilmiş.

Alanlar şahıslardır, şirketlerdir. 20 liradan ödemişlerdir dövizi onlar, biz şimdi bir kısmını 300'den, bir kısmını 500'den, bir kısmını da 1.000 liradan ödüyoruz. Bu, bizim yaptığımız bir anlaşma değil; 1979 senesinde yapılan bir anlaşmadır.

Bu anlaşma ile beraber OECD'ye de borcumuzu gene ödeyemez hale gelmişiz. Gittik "Paris Kulübü" diye bir kulübe oturduk. Ben çok iyi hatırlıyorum 13 Haziran idi; hatta gitmeden evvel hastalandım; ama hasta hasta o toplantıya gittik. Karşınıza bütün alacaklı ülkeleri çıkarmışlar. Onlar kendi aralarında "Türkiye'ye şunu verelim, bunu vermeyelim" diye pazarlık ediyorlar. O toplantıda bizim ısrarımız, bir evvelki yapılandan daha ileriye giderek, borcun yüzde 95'ini ertelemek, yüzde 5'ini de beş senede 1 puan, 1 puan, 1 puan şeklinde ödemek idi. Bunu kabul ettirdik; ama bir sene evvel ertelenmiş borçlar var, onu da ödeyemiyoruz. Türkiye o kadar sıkıntılı. "O borçları da tekrar erteleyin" dedik.

Paris Kulübünün prensibi değil; şimdiye kadar böyle bir iş yapma âdeti olmamış; kabul etmediler. Ben kendilerine bir Nasrettin Hoca hikâyesi anlattım, yine kabul etmediler. Evet; "Borcu ödeyemeyeceğiz" manasında bir Nasrettin Hoca hikâyesi anlattım...

AHMET ERSİN (İzmir) — Hikâyeyi biz de dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, bir ay sonra kabul etmeye mecbur oldular. İşte o arada da bu söylediğim rakamın -zannediyorum- yekûnu 7 milyar doları bu şekilde tutuyor. Türkiye'nin borçları ertelendi, üç sene için 1 milyar 600 milyon dolar IMF'den para alındı, 600-700 milyon dolar da Dünya Bankasından alındı; fakat Türkiye'ye bankalar hiçbir para vermediler.

Esas Türkiye'nin kredi itibarı, bu, beynelmilel müesseselerden veya devletlerden alınan paralarla ilgili değildir. Beynelmilel bankacılık size para veriyor mu ona bakın; onlar para vermiyorsa kredi itibarınız yok demektir.

Biz, o tarihlerde hiçbir bankadan kredi alamadık, ancak ve ancak 1982 senesinde daha evvel ertelenmiş olan üç sene ödemesiz, dört sene ödemeli ve gene demin bahsettiğim 1979'da ertelenmiş DÇM borçlarını, bankalarla anlaşarak, bu sefer, beş sene ödemesiz, beş sene ödemeli hale getirebildik; yapabileceğimiz şey bu oldu; ama -açık ifade ediyorum- bugün Türkiye, bütün dış kredilerini çok rahatlıkla banka finansmanı olarak alıyor. Sade banka finansmanı değil; gidiyor Almanya'da tahvilini satıyor, Japonya'da tahvilini satıyor, bu şekilde kredi temin edebiliyor; kredi itibarınız olmazsa, bunları almanız mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bir konuya da açıklık getirmem lazım; çünkü bu konu da çok söylendi: Atatürk Projesi.

Atatürk Projesi konusunda, Sayın Demirel'in de dediği gibi, bir kararname çıkarıldı. O tarihlerde ben de Başbakanlık Müsteşarıydım. İçinde İsviçreliler, Almanlar ve İngilizlerin bulunduğu bir grup geldi. "Biz, size 2 milyar-2,5 milyar dolar para bulacağız, bu barajın yapımını bize verir misiniz?" dediler ve parayı bulmak kaydıyla bu anlaşma yapıldı.

Kendi memleketlerinden para getirmeyi düşünmediler, kendi firmalarından para getirmeyi düşünmediler; çünkü mesele ile yakından ilgiliydim ve bir sene takip ettim. Bütün hadise, acaba Malezya'da bir Arap parası var mı? Oralara gittiler. Bu malî işlerle uğraşanlar çok iyi bilir; böyle birtakım adamlar gelir, "Size 3 milyar dolar vereceğiz bize şunu verirseniz" diye. Bu şekilde o yerlerden para aramaya çalıştılar; hiçbirisinden bir şey çıkmadı.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşmuyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sen bilmiyorsun; sen bilmiyorsun.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Sen bilmiyorsun, asıl sen! *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekili... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)*

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) — Saygısız adam! *(Gürültüler)*

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Kararnameyi oku, kararnameyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur, dur; dinle öyleyse, dinle. *(ANAP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)* Dinle öyleyse kararnamenin ne olduğunu. *(ANAP sıralarından gürültüler)* Kararnamenin ne olduğunu söyleyeyim.

Askerî yönetim geldi, kararnameyi... *(ANAP sıralarından ayağa kalkmalar, DYP sıralarından gürültüler)* Kararnameyi bir müddet daha... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)* Kararnameyi bir müddet daha yürürlükte tuttuk. Zaman istediler, tekrar para bulmak için; altı ay uzatıldı. Ondan sonra askerî hükümet, Konsey... Oturuldu konuşuldu... Dendi ki, "Bunlarda hayır yoktur" Zannediyorum 1982 başındaydı, bu kararname iptal edildi, iptal edildi kararname; iyi dinleyin.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Aynı kararname hükümleriyle aldınız o krediyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır hayır... Hayır. *(ANAP sıralarından gürültüler "Otur yerine" sesleri)* Hayır, hayır...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşun lütfen, doğru.

BAŞKAN — Sayın... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İptal edildi kararname; ondan sonra, bakınız ne oldu: Ondan sonra ihaleye çıkıldı; daha ortada kredi yok. İhaleye çıkıldı ve arkasından ihale neticesi...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Escherwiss Braun Boweri kredisi... *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen... Bir saniye efendim, bir saniye... *(ANAP sıralarından gürültüler)*...

Bir saniye Sayın Milletvekilleri, lütfen... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)* Lütfen... Lütfen efendim...

Sayın Başbakan, bir saniye efendim. Sayın Kıratlıoğlu, konuşmacının sözünü kesmeyiniz efendim.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Doğru konuşsun. *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen... *(ANAP ve DYP sıralarından gürültüler, arka sıralarda ayağa kalkmalar)*
Oturun lütfen Sayın Milletvekilleri.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Terbiyesiz, ahlaksız adam!

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Senin sesin geliyor terbiyesiz.

BAŞKAN — Sayın Milletvekilleri, oturun lütfen.

Sayın Kıratlıoğlu, lütfen hatibin sözünü kesmeyiniz efendim.

Devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, neticede, tesis, biz hükümette değilken ihale edildi, 3 Kasım'da da hakikaten temeli atıldı; ama hiçbir kredisi daha bulunmamıştı. 1983 seçimleri yapıldı, 1984 senesinde iktidara geldik. Yurt dışına ilk seyahatlerimden biridir; İsviçre'ye gittim. İsviçre'de sadece o firmalarla değil, onların finans kuruluşlarıyla oturduk konuştuk, mutabakata orada vardık; İsviçre finansmanı temin ettik; Arap finansmanı, Malezya'da bir finansman veyahut bilinmeyen bir yerden finansman değil, İsviçre bankalarından finansman temin edildi, Alman Hermesinden finansman temin edildi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O anlaşmayı biz imzaladık.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Zaten o firmanın garantörü UBS'tir. *(ANAP sıralarından "Ahlaksız" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniyenizi istirham ediyorum. *(ANAP sıralarından "At dışarı Sayın Başkan" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işleri anlamaz da, onun için...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Senden çok iyi anlarım. *(ANAP sıralarından "yuh" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anlamaz...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sarhoş!

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Saygısızlık yapma.

BAŞKAN — Size ihtar ediyorum efendim. Hatibin sözünü kesmeyiniz efendim. Bu görüşmelerin devamını sağlamak hepimiz için bir görevdir. Herkesi dinlemek mecburiyetimiz vardır ve kaidelere uymak mecburiyetimiz vardır. Bağırarak hiçbir sonuca ulaşamayız. Lütfen sükûnetle dinleyiniz ve beni, defaatla bu şekilde ihtarla mecbur etmeyiniz efendim.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demin okuduğum rakamlardan, 1974’le 1979 arasındaki cari işlem açığı -ki, Türkiye finanse etmeye mecburdur, bunun için borçlanmaya mecburdur- sadece bu rakam, 10 milyar 900 küsur milyon dolar tutuyor.

“1980’de de rakam, büyüktür” dedim; ama 1984’teki rakama bakınız; 1984’teki rakam, 1 milyar 407 milyon dolar cari işlem açığı var; ama döviz gelirleri toplamı 11 milyar 885 milyon dolardır; yüzde 12’ye düşmüştür. Bir sene sonra (1985’te) durum biraz daha iyidir; 1 milyar 13 milyon dolar cari işlem açığı vardır; 13 milyar 421 milyon dolar da döviz geliri vardır; yüzde 7,5’e düşmüştür. 1986, petrol krizinin olduğu yıldır; buna rağmen cari işlem açığı 1,5 milyara çıkmıştır; döviz gelirleri 12 milyar 816 milyon dolara düşmüştür; yüzde 12’dir. 1987 – on birinci ayın rakamları da geldi; onu da huzurunuzda açıklayayım. Kasım ayının ihracat rakamı 1 milyar 100 milyon dolardır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bu vaziyette, tahmin ediyoruz, Aralık ayı da 1 milyar doları geçecek; bu suretle 10 milyar dolar hedefini aşmış olacağız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) 1987 yılında tahmin edilen, 750 milyon dolar cari işlem açığı -en fazla- 16 milyar 375 milyon dolar döviz geliri; yüzde 4,4. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Hükümet Programını anlatırken, özellikle bu konuyu vurgulamak istedim; çünkü, Türkiye’nin meselesinin kökeninde bu yatıyor hatta Osmanlı’nın meselesinin kökeninde bu yatıyor, Dünyâ Umumiye’nin de kökeninde bu yatıyor. “Eğer Türkiye kendi ihracatını geliştiremez, bünyesini değiştiremezse bunu yapması mümkün değildir” dedik.

Bakınız, ihracat bünyesi de -ifade ettim- çok büyük değişiklikler gösterdi, 1977’de tarım ürünleri yüzde 59.41, sanayi ürünleri yüzde 33.41; 1980’de tarım ürünleri yüzde 57.45, sanayi ürünleri yüzde 36; 1987’de -Ocak, Kasım olarak söylüyorum- tarım ürünleri yüzde 17.79, sanayi ürünleri yüzde 79.66, yani yüzde 80’e yakın. 10 milyar dolarlık rakam içinde. Bu, Türkiye’deki yapılmış ve -tahmin ediyorum- herhangi bir dünya memleketi içerisinde en kısa zaman içinde yapılmış en köklü, en büyük yapısal değişikliktir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Eğer bugün, Türkiye’nin dışarıda kredi itibarı var ise, bütün finans müesseseleri Türkiye’yi bu bakımdan tebrik ediyorlarsa, örnek olarak gösteriyorlarsa -Dünya Bankası olsun, IMF olsun, büyük bankalar olsun- sebebi budur; Türkiye bugün 5-5,5 milyar dolar borç ödüyorsa sebebi budur; ama 3,5 milyar dolar, 4,5 milyar dolar döviz geliriniz varken 3 milyar dolar borç ödeyemezsiniz; 16 küsur milyar gelirinizin olması lazım.

Bizim bu devrede yaptığımız ikinci önemli iş, gelişme hızıdır. Gelişme hızı yüzde 5,9-5,1, yüzde 8 ve yüzde 6,8 gibi... Tabii, Türkiye’nin, büyümüş Türkiye’nin gelişme hızları da kolay değildir. Yani eski yıllarda gelişme hızları büyüktür; ama o zamanki rakamlar ufaktır. Oradaki yüzdeler mutlak değer olarak bugünkü rakamlara göre çok daha ufak değerler ifade eder.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Demagoji bu demagoji...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değil!

Biz bu yapı değişikliğinin temeli, bir yeni serbest ekonomik düzene gitmekte gördük. Onun için, Sayın Erdal İnönü'ye ve arkadaşlarına özellikle söylüyorum: Dünyada en katı sol iktidarlar, komünist iktidarlar, Sovyet Rusya dahi serbestliği düşünürken; hatta geçenlerde, Amerika'da bir soru soruldu -ben de televizyon başında tesadüfen dinledim- "Rubleyi serbest, konvertibl yapmayı, düşünüyor musunuz?" dediler; "Bunun çalışmalarını yapıyoruz" dedi, "Düşünüyoruz" dedi. Evet, Gorbacov söyledi bunu.

Şimdi bu gibi konular varken, hâlâ, başka katı sistemlerin peşinde koşmayın, Gelin şunu... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ARİF SAĞ (Ankara) — O sizin görüşünüz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Biz kendi işimizi biliriz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama benim tavsiyem yani. Seçimleri kazanmak istiyorsak... Aksi takdirde hep muhalefette kalırsınız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Siz kendi işinize bakın, biz kendi işimizi biliriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bir konuya daha geleceğim. Bizim iktidarımızı seçim sırasında... Gerçi bu konuşmalar da fazla olmadı; ama seçim sırasında, tabii taktiktir, kullanılır, her iktidara yapılmış. Eski zabıtları da inceledim, aynı şeyler bizden evvelki iktidarların başına da gelmiş. Eline bir kara alan, onu başkasının yüzüne sürmeye çalışıyor; çamur atıyor, "Bırakın iz kalsın" diye.

Yolsuzluk meselesi... Yolsuzluklar olabilir; bizim bilmediğimiz de olabilir. Bulduğunuz zaman getirin, biz her meselenin arkasını bırakmayız; bu bir.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Güneydoğuda var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir şey daha söyleyeyim yolsuzluk meselesinde: Esas büyük yolsuzluğu gözden kaybetmeyin ve ufağın yanında büyüğü unutmayın; onu söylemek istiyorum.

Şimdi bakınız, büyük yolsuzluklar, devlet nizamıyla verilen yolsuzluklardır; devletin yaptığı yanlış politikalar neticesinde ortaya çıkan yolsuzluklardır. Misal vereceğim; şunu söylüyorlar, bir arkadaşımızın da söylediği gibi: "Hayalî ihracat." Biraz tahlil edelim bu konuyu.

"Hayalî ihracat" dediğimiz konu: ihracat yapılıyor; ama döviz geliyor. Döviz, netice itibariyle, bir kur farkıyla geliyor, yani yüzde 10-15 gibi bir farkla geliyor.

Muhterem Milletvekilleri, şunu unutmayınız: İhracat, dünyada en büyük rekabetin olduğu sahadır; her ülke birbirine mal satmaya uğraşiyor. Her ülke, birbirine mal satmaya uğraşırken, türlü destekleme yolları arıyor; kimisi krediyi ucuz veriyor, kimisi vergi iadesi yapıyor, kimisi başka yollar buluyor. Neticede, bu pazarda rekabet edebilmeniz için, sizin de ona benzer şartları getirmeniz lazım. Şartları getirdiğiniz zaman bunları başka türlü kullananlar da olabiliyor. Bunu bir kere böyle tespit edelim; ama bu, sistemin, dünyadaki sistemin icabı; yakalandığı zaman da, gerekli muamelesi görülür.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — 100 bin lira...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir nokta daha var. En büyük haksızlık bu değildir. Bizden evvelki dönemlerde de oldu; eğer bir kuru sabit tutuyorsanız... Bugün bazı sanayicilerimizin sabit kur lehinde, konuştuklarını çok iyi biliyorum. Türkiye bunları yaşadı... İthalatçı cenneti; ihracatçının azabı... İhracat yapılamaz; ama ithal çok kolay. Bunlardan dolayı ithalatçıya verdiğiniz avantajlar nedir? Bir düşününüz... Eğer hakikî kurla, sizin tespit ettiğiniz kur arasında yüzde 30 fark varsa ve 10 milyar dolarlık da ithalat yapıyorsanız, işte size 3 milyar dolarlık bir avanta.

3 milyar dolar, hesap ediniz, 3 trilyon liradır, tek kalemde.

Tahsisler de böyledir. Kamu iktisadi teşebbüslerini ben bir zaman hatırlıyorum; çimentoyu ucuz verirdik, demiri ucuz verirdik. Nedir? Kamu inşaatını yapıyor, müteahhit öyle alsın diye. Müteahhit, rakamını iki misli gösteriyor, ondan sonra, 100 liraya aldığı demiri öbür tarafta 200 liraya satıyor. Bu şekilde birçok haksızlıklar olmuştur. Biz bunların hepsine son verdik.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Alüminyum ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepsine son verdik. Her şey serbestçe ithal edilir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yalnız bir şey daha söyleyeyim: Daha kuru tam istediğimiz manaya getirmedik; ama onu da programda ifade ettim, döviz kuru da tam serbest hale gelecektir; yani, Türk parası konvertibl olacaktır. Bunu tespit ettiğimiz zaman, bunu temin ettiğimiz zaman, o zaman Türk parası kıymetlidir.

Bu arada şöyle bir konu daha var, onu da söylemem lazım. Nüfus başına millî gelir çok münakaşa ediliyor Türkiye’de. Şimdi, karşımıza şöyle rakamlar çıkarıyorlar: Türkiye’nin millî geliri 1979 senesinde nüfus başına -bu OECD’nin raporu, bizim değil- 1.587 dolar, gene bu rapora göre 1985 senesinde 1.057 dolar nüfus başına; azalmış. Halbuki, 1979’dan sonra 1980’de bir azalma vardır Türkiye’nin millî gelirinde, negatif 1,1. Ondan Sonraki seneler 4,1; 4,5; 3,7; 5,9; 5,1; 8 ve 6,8 gibi rakamlarla artmıştır. Bu nasıl oluyor? Bu kur meselesinden dolayı.

Şimdi, aynı teşkilatın bir başka hesabı var; bu da satın alma gücüyle ilgili olarak döviz paritesi. Yani, TÜSİAD’ın değil, merak etmeyin. Burada, Türkiye’nin 1979’daki kuru 1.587 yerine 2.335’tir; yani diğer ülkelerle mukayeseli olarak yapıldığı zaman 2.335’tir. 1985, senesinde bu rakam 1.057’ye mukabil, 3.594’tür; nüfus başına millî gelir 3.594 dolardır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — O hesaba göre 1980’de kaçtır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1986 senesinin rakamları da geldi; 3.950 dolardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi balkınız, şunu yapmak gayet kolaydır bizim için. Yarın deriz ki, dolar kuru 1.000 lira değil, 250 liradır. 250 lira olunca bizim millî gelirimiz tabîî ki hemen 4 bin küsur dolara çıkar gider. 4 bin dolara çıkar; ama ne olur, biz onu da düşünelim; Türkiye ithalat cenneti olur, yani kısa zamanda döviz rezervlerimizin hepsi erir, ondan sonra 1979’daki yokluklara döneriz. İşte, Suriye’deki durum böyle. Millî geliri yüksek gözüküyor; ama netice itibariyle memlekette hiçbir şey yok, hiçbir şey bulunmuyor. Biz de aynı durumları 1979’da yaşadık; o durumlara herhalde dönmek istemiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, bir sigara misalini vermek istiyorum. “Haksız kazanca nasıl mani oldunuz?” 1970’li yılların sonunda, Türkiye’ye yılda 12 bin tona yakın kaçak sigara geliyordu, bugün de aşağı yukarı aynı rakamda sigara geliyor. Bu rakam, Türkiye Cumhuriyeti gümrüklerine, Mâliyesine, Toplu Konut Fonuna tam 500 milyar lira bırakıyor. Bunların hepsi kaçakçıya, karaborsacıya gidiyordu. 500 milyar liranın da çok büyük bir kısmı Toplu Konuta gidiyor. Doğuda, güneydoğuda 150 bin tane toplu konut kredisi verilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, üzerinde çok durulan bir önemli konu da dış borç, tasarruf ve yatırım meseleleri. Hemen şunu ifade edeyim: Türkiye’nin dış borcu vardır. Bunu Planlamada çalışan bütün arkadaşlarımız bilir. Türkiye belli bir zamana kadar da dış borç almak mecburiyetindedir; kalkınmasını, gelişmesini, yani şu cari işlem açığını sıfıra ininceye kadar da borç almak mecburiyetindedir. Cari işlem açığını nasıl sıfıra indirecektir? Onun da yolu var; o da, demin söylediğim gibi, ihracatın bünyesini süratli bir şekilde değiştirip, bütün dünyaya her çeşit mal ihraç etmekten geçer. Bugün, Amerika’ya, Japonya’ya, Uzakdoğu’ya, Avrupa ülkelerine -ağırlığı buralarda olmak üzere- ihracatımız yönelmiştir. 1980 ilâ 1985 senesine gelinceye kadar, bizim ihracatımızın ağırlığı, Ortadoğu ülkelerineydi. 1986 senesinde, bir anda petrol fiyattan aşağıya düşünce, gerçi petrol faturamız ucuzladı; ama buna mukabil, o ülkelere sattığımız mallar da birdenbire aşağıya düştü ve o ülkeler artık ihracatımızın arttığı ülkeler halinde olmaktan çıktı.

Bizim ihracatımız büyük bir gayretle, bir sene içinde, Batı âlemine dönmüştür. Bugün ihracatımızın -demin de söyledim- yüzde 60’tan daha fazlası Batı ülkelerine yapılmaktadır. Misal olarak vereceğim, Almanya’ya ihracatımız, ithalatımızdan daha fazladır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Tabii bu ithal kalemleri içerisinde, söyleyeyim, tekstil önemli bir kalem tutuyor; ama bunun içerisinde bir kalem değil, -bu bir sektör- yüzlerce ayrı mal vardır; çeşitli konfeksiyonlardan tutun, hatta içerisinde AKSA’nın yaptığı ipliklerden, SASA’nın yaptığı ipliklere kadar her şey orada vardır ve bunların ihracatı da -söylediğim gibi- daha çok Batı ülkelerine olmaktadır.

Tabii, bunun yanında önemle üzerinde durulacak bir konu da -gene plancılar çok yakından bilirler- biri memlekette, tasarrufların artırılmasıdır. Bizim 1970’li yıllarda en önemli sıkıntılarımızdan bir tanesi, tasarrufların istenildiği kadar artırılamamış olmasıdır.

Şimdi burada bazı rakamlar okuyacağım:

1974 senesinde; yurt içi tasarruflar 19,6, sabit sermaye yatırımları 19. İç tasarruf yüksek.

1975; yurt içi tasarruflar 19,3, sabit sermaye yatırımları 21,4. Arayı nasıl finanse ediyorsunuz? Dışarıdan.

1976; yurt içi tasarruflar 21,3, sabit sermaye yatırımları 24,1. Aradaki fark yine dış tasarruflarla finanse ediliyor.

1977, yurt içi tasarruflar 19,8, sabit sermaye yatırımları 25,4.

1978; yurt içi tasarruflar 17,3’e düşmüş, sabit sermaye yatırımları 22,8.

1979; yurt içi tasarruflar 16,9’a düşmüş, sabit sermaye yatırımları 21,5.

Bunu düzelmesi 1980'den sonra başlıyor:

1980; yurt içi tasarruflar 16,3, sabit sermaye yatırımları 20,3.

1981; yurt içi tasarruflar 19,1, sabit sermaye yatırımları 19,8

1982; yurt içi tasarruflar 19,7, sabit sermaye yatırımları 19,7. Tasarruf ve yatırım aynı.

1983'te yurt içi tasarruflar 16,4'e düşmüş, sabit sermaye yatırımları 18,8.

1984; yurt içi tasarrufları 16,7, sabit sermaye yatırımları 18,1

1985'ten İtibaren; yurt içi tasarruflar 19; 22,9 (1986), 25,9 (1987) Buna mukabil sabit sermaye yatırımları: 20,1, 23,9 (1986), 26,5 (1987)

Burada da şu gözüküyor ki, Türkiye son üç senede iç tasarruflarını da büyük çapta artırmıştır. Zaten biz, enflasyonu makul seviyelere indireceğiz derken, güvendiğimiz noktalardan bir tanesi de budur. Eğer tasarrufları memleketimizde biraz daha artırabilirsek, üç şeyi birden yaparız: Enflasyonu aşağıya çekeriz; aynı zamanda işsizlik meselesinde daha başarılı oluruz; aynı zamanda yatırımlarda da çok geride kalmayız, daha makul bir yatırım seviyesi yapabiliriz.

Bizim, Anavatan olarak belli başlı bir farkımız var. Biz, özellikle kanunun, devletin, altyapı yatırımlarından başkasına girmesini işitemiyoruz. İstisnası; sadece, kalkınmada öncelikli yörelerde sanayi yatırımlarına girebilir; ama bunları da ilk fırsatta millete devretmelidir diyoruz; bu şekilde tatbikat yapıyoruz. Çünkü şunu çok iyi gördük. Devlet, sanayi işleriyle, ticaret işleriyle iyi netice alamamıştır; büyük problemlere düşmüştür ve yatırdığımız paralar nemasını alamamıştır; ama altyapıda devlet daha başarılıdır; çünkü, altyapıyı başka kimse zaten yapamaz. Yalnız, altyapıdan, eğer yapılabilecek varsa, yap-işlet-devret modeli ile onun da yine özel gruplar, yabancılar tarafından yapılması, bu şekilde memlekete daha fazla kaynak getirilmesi imkânını bulabiliriz. Bunun da yapılmasında fayda görüyorum.

Üzerinde durulan diğer bir konu, fonlardır. Fonları biz icat etmedik, fonlar bizden evvel de vardı. 100 küsurdan fazla fon vardır; 1930'lardan beni gelen fonlar var. Bütün iktidarlar zamanında fonlar var; ama biz, getirdiğimiz fonların maksadını çok iyi tespit ettik, hepsini kanunla getirdik, hepsini Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçirdik, yönlendirdik ve yine geçirdiğimiz bir kanunla da, bütçeyle beraber fonların burada müzakeresini getirmiş olduk; bütçeyle beraber Plan ve Bütçe Komisyonunda fonlar da önümüze açılacaktır. Hiç söyleyecek başka bir şey yok. (ANAP sıralarından alkışlar)

Getirdiğimiz fonlar nelerdir? Bir tanesi fazla zamanınızı almamak için ben büyüklerini söyleyeceğim ve en büyüğü Toplu Konut Fonudur. Esas itibarıyla, fonun kaynağı, bu lüks ithalattan, sigara ithalatından, akaryakıttan ve muhtelif yerlerden alınan bazı yüzdelerdir. Fonun belki 700-800 milyar lira geliri vardır. Tabii her sene fiyatlara göre değişken bir gelirdir bu. Toplu Konut Fonu tamamıyla her yerde toplu konut projesini destekler. 600 binden fazla toplu konuta kredi verildi; 1 trilyon 200 milyar civarında bir rakam. Bunlar peyderpey devam ediyor ve her sene belki 100-150 bin ilave gelecektir. Bu, devletin desteğiyle yapılandır. Tabii bunun haricinde insanların kendi imkânlarıyla yaptıklarını ayrıca saymak lazım ki, Türkiye'de bu şekilde büyük imkânlar da var. Fakat şunu ifade edebilirim, bu imkânlar bizim ortadireğe gitmektedir. Tespitimi yaptık, bu konuta girenlerin yüzde 85'i işçi ve memurdur ve 31-32 yaşında ev sahibi olan insanlar

var artık. Ev sahibi olmaya, emekliliğinde değil, genç yaşta başlamıştır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İkinci getirdiğimiz fon, Kamu Ortaklığı Fonudur; bir önemli buluştur. Elektrik santralleri yapmışız, Keban Projesini yapmışız yapanlardan Allah razı olsun ama parasını alamıyoruz. Çok güzel bir proje, iyi geliri alması lazım. Kilovat saatinden 10 kuruş mu alıyoruz. 1 lira mı alıyoruz, bir rakam alıyoruz; ama çok az.

Türkiye'nin enerji meselesi çok önemli bir meseledir. Enerji, Türkiye'de ucuz olmamalıdır, onu söyleyeyim, Neden olmamalıdır, onu da ifade edeceğim; çünkü, bütün bilgilerimiz, şu ana kadar olan bilgilerimiz enerjinin kıt olduğunu gösteriyor. Petrolümüz yok, Türkiye dışarıdan 20 milyon ton petrol ithal etmek durumundadır, Tabii gazımız pek az, onu da dışarıdan ithal etmeye mecburuz. Linyitlerimiz; onu da ifade edeyim; evet, biraz linyitimiz var; hepsini kulansak 165 milyar kilovat-saat üretiriz; ama Türkiye tabiatında da problemler yaparız. Yani, kükürt meselesini zaten görüyorsunuz; Ankara'nın, Kayseri'nin, Konya'nın ve birçok şehrimizin hava kirliliği meselesini...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Avustralya'dan gelen kömür?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka çaresi yok; temizse onu kullanacaksınız.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Temizse...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, onun için geliyor.

Bakınız, biraz, şu seçim sırasında sizler ide acele ettirdiniz, linyit getirdik, Ankara'da hava kirliliği hemen arttı.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sizin yüzünüzden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de acele ettirdiniz.

Enerji meselesini bu şekilde görüyorum. Türk sanayii, enerjiyi çok kullanan yollara gitmemelidir; Türk sanayii, enerjiyi az kullanan sanayi dallarına daha fazla önem vermelidir. (DYP sıralarından "Mesela?" sesleri) Birçok dallar var, elektronik de böyledir, tekstil de böyledir daha birçok dallar da vardır. Enerjiyi fazla kullanan sahalar bellidir. Hatta, ark ocaklı, elektrikle işleyen çelik tesislerine de gitmelidir; onlar da az enerji kullanır. Yani, büyük, yüksek fırınlı tesislere göre çok daha az enerji kullanır.

Bütün bunların sonucunda, biz, enerji fiyatından, o barajların hissesini almışızdır; fon böyle kurulmuştur. Köprü'nün de hissesini almışızdır. Şimdi kaba olarak söyleyeyim: Keban, diyelim ki bu sene 6 milyar kilovat üretecek; Toplu Konut Fonuna gelen gelir aşağı yukarı 180 milyar liradır. Kamu Ortaklığına gelen... Karakaya 7 küsur milyar kilovat üretecek; ondan gelen para da 210 milyar liradır. Yarın, Atatürk Barajı 8-9 milyar kilovat üretir, aynı şekilde bu kadar para gelecektir. Şimdi, tabiatıyla, paranın gelmesiyle işin yapılması arasında epey zaman farkı var.

O zaman dedik ki, bu gelirlerin bir kısmını satalım; yeni bir buluş; gelir ortaklığı senedi. Yerine faizli senet de çıkarabilirdik; ama satışı daha az olurdu. Biz, başta az veriyoruz, sonra biraz fazla veriyoruz. Biraz, senetle, hisse senedi arasında bir değerdir bu. Nitekim, halkımız, bu senetleri çok daha iyi aldı. Bu şekilde topladığımız paralarla, Karakaya tesisini, zamanında, hatta zamanından önce bitirmek kabil oldu.

Biz, Karakaya tesisini -1983 sonuna geldiğimizde daha yüzde 20'si yapılmıştı; 1976'da temel atılmış- üç sene içinde bitirdik. Tabii, verdiğimiz para 150 milyar liradır; ilave olarak. 150 milyar lirayla bir sene öne alsanız, işte paranın hepsini çıkarıyorsunuz; bu, hesaplama yapılmıştır.

Aynı şekilde, İzmit-Gebze arasındaki yol meselesi de, geldiğimizde gene yarımdaydı, tamamlanmamıştı; zannediyorum 10 senedir yapılıyordu. Sayın Bayındırlık ve İskân Bakanına sordum, dedim ki: Bu yolun bitmesi için ne lazım? Bu tempoda giderse ne kadar sürer? "Üç sene daha sürer" dediler, öyle veriliyor; çünkü çok yayılmışız; bitmesi için ne lazım, dedim, "3 milyar" dedi; verelim, dedim, verdik, bitirdik; gişeleri de köydük, ertesi sene 4 milyar para aldık. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Otoyolların hepsi bu esastan yapılıyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Kaz gibi yoluyorlar milleti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atatürk Barajının finansmanı çok büyük; her sene 300 milyar lira lazım; ama Atatürk Barajı 1983 sonunda başladı, temelinin atılması öyle gözüküyor; ama fiilî inşaat 1984'ü hatta biraz daha sonrayı bulur. Eğer, Atatürk Barajım gezererseniz, ne kadar büyük bir faaliyet olduğunu görürsünüz. O faaliyeti besleyen para musluğu olmasa, orada hiçbir faaliyet olmaz. Eğer o finansman bulunmasa hiçbir şey yapamazsınız. O finansmanı biz bu yolla bulduk. Demin de gösterdim, Türkiye'nin tasarruf rakamı yüzde 25 küsura çıkmışsa, ancak böyle yeni finansman modelleri bulmakla olmuştur. Tabii, KDV'yi getirmekle de olmuştur; onu da söyleyeyim.

Fonlardan üçüncüsü, önemlisi, Savunma Sanayii Fonudur. Savunma Sanayii Fonu önemli bir fondur. Türkiye bölgede kendi güvenliğini, caydırıcılığına muhafaza edecekse, modern silah, araç ve gereçlere sahip olmak mecburiyetindedir ve bunu ilanî haye -hibe şeklinde de olsa- başka yerden alamaz. Bu maksatla kurulmuştur. Daha ilk safhasındayız. İyi gelir geliyor. Üç tane projeyi de destekledik ve bitirdik. Bir tanesi Çankırı'daki top fabrikasıdır; bitti, çalışıyor; 35 milimetre, 20 milimetre top yapacak. İkincisi Eskişehir'deki jet motor fabrikası; o da bitti, çalışıyor. Üçüncüsü Mürted'teki jet uçak fabrikası; o da bitti, resmî açılışını yapmadık; ama o da tamamlanmıştır. Bunun arkasından, tahmin ediyorum, zırhlı muharebe aracı; o da Türkiye'de yapılacak. Arkasından, mobil radarlar ve elektronik aksam; o da Türkiye'de yapılacaktır. Yapılma şekli, de, yabancı-yerli ortaklıklar şeklindedir. Biz buradan sadece finansman desteği veririz, o kadar; ama bu suretle de teknolojiyi ve aynı zamanda makul bir işletme şeklini de Türkiye'ye getirmiş oluyoruz. Dışarıya da ihraç etme şansımız olacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, geçtiğimiz yıllarda, tabii önemli sayıda işler yaptık. Ben size bu işlerin sadece başlıklarını söyleyeceğim.

Demin, Sayın İnönü, "Hiçbir elektrik santralını siz başlayıp bitiremediniz" dedi. Bir tane misal vereyim: Hamitabat Santrali, 600 megavat... (DYP sıralarından, "Başka var mı? Bir misal daha verin" sesleri) Başladık, üniteleri de biz açtık, hem de çok kısa zamanda. Şu anda santral çalışıyor; bir 600 megavatlık santral da yanına yapılıyor, onu da açacağız. Bir de, Ambarlı'da 1.350 megavatlık bir santralın da temelini attık, o da iki buçuk sene içerisinde peyderpey devreye girecektir. Dahasını da sayalım: Kemerköy santrali, Soma'nın 5 inci, 6'ncı üniteleri ve daha birçok santral vardır. Yani, bugün Türkiye'de elektrik santralleri yapılmıyorsa, elektrik ihtiyacının yüzde 10-11 artmasına rağmen,

nasıl oluyor da on on beş senedir devam eden elektrik kısıntısı yoktur? Nasıl oluyor da Bulgaristan'dan elektrik almıyoruz? Herhalde yapılıyor ki, öyle almıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sanayide elektrik tüketimi ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, sırasıyla büyük projeleri söyleyeyim: Fatih Köprüsü, bizim zamanımızda başlamış, bizim zamanımızda biten bir tesis olacaktır; inşallah 29 Mayıs 1988'de sizleri de davet edeceğiz, hep beraber üzerinde yürürüz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Yolları yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sisteme bağlanan yollarla beraber; merak etme.

Kınalı'dan Adapazarı'na kadar ekspres yol devam ediyor, o da tahmin ederim bir sene içerisinde tamamlanır, şu anda ihalesi tamamlanmış, finansmanı tam bulunmuş; Edirne'den Ankara'ya kadar, ondan sonra Pozantı'dan, Tarsus üzerinden Gaziantep'e kadar; İzmir'den Aydın'a kadar -İzmir çevre sistemi de dâhil olmak üzere- bütün bunların yekûnu 1.500 kilometre civarında oluyor. Aşağı yukarı, Fatih Köprüsüyle beraber, bulduğumuz kredi 2 küsur milyar dolardır. Hepsinin de anlaşması yapılmıştır. Büyük bir kısmı Eximbank'lardan, bir kısmı da ticarî bankalardan alınmıştır; iyi şartlı kredilerdir.

İkincisi: Bir gaz şebekesini Türkiye'ye yaymaya başladık; aynen elektrik şebekesi gibi. Buna ihtiyacımız var; eğer şehirlerimizin havasının dahi iyi olmasını istiyorsak. Yıllarca evvel düşünmüşüzdür projeyi. Ben hatırlıyorum, Irak'tan gaz getirme projemiz vardı, yürütemedik, olmadı, başka şartlar girdi. Bugün Sovyet Rusya'dan, Bulgaristan üzerinden alıyoruz; İstanbul'a geldi; önümüzdeki sene Ankara'ya gelecek; İzmit, Bursa, Eskişehir -zannediyorum- Kayseri, Kütahya, Afyon, Konya ve İzmir'e doğru da uzatma projeleri çalışmaları yapılıyor. Tabii, kendimizi emniyete bağlayacağız; başka yerden de gaz almak istiyoruz; muhtemelen Katar'dan alırız; onun konuşmalarını yapıyoruz veyahut da İran'dan alırız; bu da imkân dahilindedir; ama bu söylediğim, tabii bir elektrik şebekesi, gibi, yepyeni bir gaz şebekesi. Bunun tesis bedeli de -şu andaki yapılan kısmı- 350 milyon dolardır.

Daha evvel yapılmış Irak boru hattı, 35 milyon ton taşıyordu. Biz, bu boru hattının kapasitesini büyüttük, ilave pompa istasyonları koyduk; Irak'lılarla anlaşarak ikinci bir büyük boruyu koyduk. Şu anda Irak'tan buraya 70 milyon ton petrol basılıyor, o da bize her sene net 250 milyon dolar getiriyor.

Türk Havayolları birçok yerlere sefer yapmaya başladı. 10 tane Airbus. Bunun 7 tanesi geldi, 3 tanesi de mart ayına kadar gelecek. Her birisi 55 milyon dolardır, belki biraz daha fiyatı yukarıdadır. Toplam 550 milyon dolar. Bu, yüzde 100 finanse edilmiştir.

Daha da sayayım: Hamitabat Termik Santrali; 1.200 megavat, aşağı yukarı 400 milyon dolar. Ambarlı Termik Santrali; 1.350 megavat, onun da yüzde 100 finansmanı temin edildi; 450 milyon dolar. Daha birçok tesisler de beraberinde. "Nereye harcıyorsunuz?" diyorsunuz da, onları da söylüyorum.

Değerli Milletvekilleri, bir konu üzerinde duracağım. Burada çok bahsediliyor; bizi de çok üzüyor, bu işkence iddiaları. Cevap vermezsem yanlış olur. *(SHP sıralarından "Mamak'tan da haber verin, Mamak'tan" sesleri)*

Biz her nevi işkencenin karşısındayız, bunu peşince söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Eğer haklı olarak bir misali getirirseniz, en şiddetli şekilde de takip ederiz.

EKİN DİKMEN (İçel) — Örneği benim, ben Meclisteyim Sayın Başbakan; bu konuyu Meclise...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika... Dinle!

Yalnız, bu konuda bize doğru bilgiyi getirmeniz lazım; hayalî bilgilerin, biraz uydurma bilgilerin gelmemesi lazım.

EKİN DİKMEN (İçel) — Bir milletvekiline böyle bir şey diyemezsiniz. Ben bu konuyu Meclise getireceğim ve bir Meclis araştırması önergesi vereceğim.

ERDAL KALKAN (Edirne) — İçimizde bile işkence görenler var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, çünkü bunun ters tarafı da var. Eğer işkence iddiaları haklı değil ve bu, netice itibariyle bazı gruplarca, emniyet güçlerini zayıflatmak maksadıyla yapıyorsa, o da Türkiye’de yapılmış en büyük yanlışlık olur. Biz, bunun da karşısındayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Niye sözleşme imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bunun bir misali de geldi. Ben bunun raporunu arzu ederse Sayın Erdal İnönü’ye de verebilirim.

“18.12.1987 tarihli basın organlarında, SHP yöneticilerince, işkence gördüğü iddiasıyla teşhir edilen, Bulanık 1964 doğumlu Remzi oğlu Hüsnü Turan şu tarihte bugün Muş Emniyet Müdürlüğü tarafından yakalanarak gözaltına alınmış olup, alınan ön ifadesinde özetle, -sizlere özetini veriyorum- kendisinin, polis süsü verilmiş üç dört kişi tarafından İzmir’de kaçırıldığını ve işkence gördüğünü, bazı gözlemleri neticesinde, bunların polis olmadıklarından emin olduğunu, polise ve savcılığa müracaat etmek istediğini, ancak korktuğunu; durumu araştırmak maksadıyla Ankara’ya geldiğinde, Menekşe Sokaktaki bir birahane de rahatsızlandığını, hastanede ayıldığında SHP milletvekili Fikri Sağlar ve bazı tanımadığı şahısları yanında gördüğünü, olayların Fikri Sağlar’ın isteği doğrultusunda cereyan ettiğini; hastanede polis tarafından bu hale getirildiğine dair tutanak tutulmak istendiğini, ancak kabul etmediğini, ertesi gün Fikri Sağlar tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilerek Erdal İnönü ile görüştürüldüğü, bilahare SHP Genel Merkezine, sonra da hastaneye götürülerek sağlık raporu almasının sağlandığı, bir sonraki gün ise, Fikri Sağlar’ın Kızılay’daki özel bürosuna getirildiğini, burada Cüneyt Canver’i de görerek olayı ona da anlattığını, adı geçenin Fikri Sağlar’a dönerek “Bu olay polis işi değil” diyerek kızgın bir şekilde odadan ayrıldığını, daha sonra parti doktoru diye adlandırdıkları bir şahsın aynı odada kendisini muayene etmek maksadıyla soyduğu esnada, kapının aniden açılarak, basın mensuplarının içeriye girdiğini ve kendisinin fotoğraflarını çekerek filme aldıklarını, olayı basından izledikten sonra, yapılan saptırmaya kızarak, Fikri Sağlar’a telefon açtığını ve çıkan haberlerin asılsız olduğunu söylediğini, ancak adı geçenin telefonu yüzüne kapattığını beyan etmiştir.” İsterseniz detayını veririm. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Esas işkence bu be.

ERKAN KEMALOÖLU (Muş) — Benim hemşerimdir. Bahsettiğiniz olay gayet doğrudur. Büyük Millet Meclisinde huzuruza getirebilirim; hepinize söz veriyorum; doğrudur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, arkadaşlar, kesin olarak bilmiyorum, polis dava açacak; çünkü kendisine hakaret var; ancak, üzüldüğüm nokta şu: Bu hadise, eğer böyle bir yanlış durum... Sayın Genel Sekreter niçin bize telefon etmedi? Yani, Emniyete veya İçişleri Bakanına niye telefon etmedi? Bu işin aslını öğrenmesi lazımdı. Şundan da endişe ediyorum: Bu zatın biraz alkolik olduğuna dair enteresan bilgiler var elimizde, onu da söyleyeyim.

Yani, kendi aralarında geçmiş bir hadise; buna bir polis süsü vermenin, ondan sonra "Polis işkence yapıyor" diye bir hayalî sistem kurmanın, tezgâh kurmanın memlekete ne faydası var?

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Sayın Başbakan, işkenceye karşı Avrupa Sözleşmesini niye imzalamadınız 26 Kasım'da? 26 Kasım'da niye imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakan, biz şu imzayı yaptık; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ferdî müracaat hakkını tanıdık. Hiçbir sol iktidar da buna şimdiye kadar teşebbüs etmedi, onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Avrupa Sözleşmesini 26 Kasım'da niye imzalamadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir kimsenin eğer bir sıkıntısı varsa, gitsin oraya, o ferdi müracaat hakkına dayanarak müracaat etsin

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — İrlanda ile Türkiye dışında herkes imzaladı sözleşmeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir başka misal daha söyleyeyim: Burada oldu yine aynı hadise; bir dergide bir eski polisin itirafları çıktı. *(SHP sıralarından, "Yalan mı?" sesleri)* Efendim, bir dakika dinleyin, itiraflar çıktı; bizim devrimizle ilgili değil; ama biz de takip ettik; gayet tabii takip ederiz. Ondan sonra, yine, sizin aranızdan Sayın Cüneyt Canver de meseleye sahip çıkmaya kalktı; o adamın verdiği ifadeye göre gittiler, birtakım arazileri kazdılar, hiçbir şey çıkmadı. Hepiniz biliyorsunuz bunları; ama ne oldu, onu da söyleyeceğim. O adamın verdiği bilgilerle, o mecmuamızda çıkan yarı yanlış, yarı doğru ibareler ondan sonra Avrupa basınına alındı, sanki şimdi Türkiye'de işkence yapılmış gibi yazıldı.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Yok mu? Emniyet Sarayına git, Emniyet Sarayına.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, öyle yazıldı, öyle yazıldı.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Vahit Halefoğlu toplantıya niye katılmadı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve huzurunuzda tekrar söylüyorum; elinizde bizim devrimizde yapılmış işkence iddialarıyla ilgili bilginiz varsa, getiriniz; hepsini en şiddetli şekilde takip edeceğim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — İşkence insanlık suçudur, diyebiliyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakan bir misal daha var, bakan ne düzenler var: Bu Haydar Kutlu ile hangisiydi, neydi onun ismi? *(ANAP sıralarından, "Nihat Sargın" sesleri)* Nihat Sargın geldiler, gayet tabii sorguya çekildiler; ama sizi temin ederim, gayet mantıkî bir şekilde, usulüne uygun bir şekilde sorguya çekildiler, en ufak eziyet vesaire yoktur; tabii sorgunun kendi ağırlığı vardır, o başka.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Sen de mi oradaydın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız şöyle bir hadise oldu: Bir avukat kalktı, savcıya hakaret etti, bir veya iki avukat. Ondan sonra da haber verdiler; “Biz bunların avukatıyız”; dışarıya haber böyle gitti. Sanki müdafaa hakkını biz kısıtlıyormuşuz gibi. Bir öğrendik ki, avukatları bile değil, aynı kumpanyanın adamları. (SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)

ERDAL KALKAN (Edirne) — Sizin milletvekilinize işkence yaptılar.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Nurettin Yılmaz’a sorun. İşkence yaptılar sizin parlamenterinize. (Gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Nurettin Yılmaz’a sorun.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Recep Paşa ile Nurettin Yılmaz’a sorun.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Mamak’tan bahset, Mamak’tan.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Halefoğlu 26 Kasım’da Strazburg’da imza atmaktan niye kaçtı?

BAŞKAN — Sayın Milletvekilleri, lütfen söz kesmeyiniz efendim. (SHP sıralarından gürültüler) Tamam efendim, tamam.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sayın Başkan, Sayın Başbakanın sözünü kesmeden 5 dakikadır el kaldırıyorum; bu işaretin manasını anlayacağınızı ümit ediyorum.

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen oturun. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri... (SHP ve ANAP milletvekilleri arasında karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın efendim lütfen. (Gürültüler) Sayın Milletvekilleri, karşılıklı konuşmayın efendim, karşılıklı konuşmayınız efendim, lütfen... Sayın Milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de, müsaade ederseniz, güvenlik soruşturmalarıyla ilgili bir konuya temas etmek istiyorum. Her memlekette demokratik memleketler de dâhil bazı güvenlik soruşturmaları yapılır; çünkü işe aldığınız adamın, bulunduğu mevkiin önemine göre bu adamın kim olduğuna dair bazı bilgilerin olmasında fayda vardır. Belki bu bizde çok daha hassasiyetle yapılmıştır. Geçen bütçede de ifade ettim; bu, 1964’ten bu tarafa gelen bir gelenek. Biz güvenlik soruşturmalarını asgariye indirmeye çalıştık, hatta bazılarım sadece arşiv araştırması şekline soktuk, mesele kısa zamanda arşivle bitsin diye arşiv araştırması şekline soktuk; ama şunu da unutmayınız: Birçok yere tayin edilecek insanlar için de bu soruşturmanın önemi vardır.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Tabii sorgu ise geç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vardır. Olur veya olmaz; ama şu bakımdan, zamanın asgariye indirilmesi için lüzumlu bütün tedbirleri alıyoruz. Güvenlik soruşturmalarında daha da kolaylıklar getireceğiz, onu da söylerim.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Askere giderken kontrol edin daha iyi. Nöbete gelince bir şey yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, programla ilgili, konuşmalarda vermediğim bazı rakamları da ilave olarak vereyim: Liman yükleme-boşaltma kapasitesi 1983'te 33 milyon ton, 1984-1987 arasında 47 milyon tona çıkmış; yüzde 42 artış var. Tabii özel sektör elinde birtakım yerlere de müsaade verdik. Bu rakamlar oldukça büyük rakamlardır, 30 milyon ton da bunlar tarafından yapılabilir. Kapasite olarak söylüyorum. Tahmini kapasiteleri de 30 milyon tondur. Bu bir, Adana tarafında var, birkaç tane de İzmir tarafında var.

Yolcu trafiği, 1983'te 5,4 milyon yolcu, 1987'de 8,2 milyona çıkmış Türk Hava Yollarında.

1983 yılı sonuna kadar bitirilip devreye giren barajlı santraller 84 adet. Dolgu hacimleri 130,6 milyon metremikâp, kurulu güç -nehir santralleriyle beraber- 3.220 megavat, su depolama hacimleri de 48 milyar metremikâp.

1983 yılı sonuna kadar yapılan termik santrallerin kurulu gücü 3.695 megavat. 1983'ten sonra yapılan ve halen devam eden baraj ve hidroelektrik santrallerin adedi 71-73; ayrıca özel sektörde de var 3 tane. Dolgu hacimleri 263 milyon metremikâp, su depolama hacimleri 67,7 milyar metremikâp...

M. SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Devam edenler dahil...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, devam edenler dahil.

M. SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — 1983 de dahili mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te bitmiş olanlar dahil; ne zaman biterse o zaman dâhil edeceksiniz. Öyle şey olur mu? Yani, bitmeden, bir evvelki devreye dâhil edilir mi? Kurulu güç 4.656 megavat... (*DYP sıralarından "Enflasyon, enflasyon" sesleri*)

1983'ten bu tarafa devreye giren çimento fabrikaları, Adıyaman, Ladik, Ergani, Kurtalan ve Şanlıurfa. Dört beş tane çimento fabrikasından aşağı yukarı bir tanesi 400 bin ton, diğerleri 700 bin ton. Yine, devreye girecek olan fabrikalardan, Denizli 1988'de, Edirne'de 1991'de devreye girecek Demir-Çeliğin üretim kapasitesi 1980'de 4,4; 1983'te 4,9; 1987'de 8,9 milyon tondur. Üretilen çelik 7 milyon tondur.

Değerli Milletvekilleri, önümüzdeki dönemde iki konuya ağırlık vereceğimizden bahsettik. Bunlardan bir tanesi eğitim, diğeri ise, sağlık konusudur. Geçtiğimiz dört senede insana dönük meselelere zaten büyük önem verdik. Bakınız, Çırak ve Meslek Eğitimi Kanununu biz çıkardık; çok önemli bir kanundur. Bugün, aşağı yukarı 80 bin çırak eğitimde, sigorta primleri devlet tarafından ödenmekte ve çıraklık okullarında ders almaktadırlar. Meslekî teknik eğitimde, özellikle yeni getirdiğimiz düal sistemle, mevcut okulların kapasitesini nerede ise iki misline çıkarıyoruz. Bugün, meslekî okullarda; sanat okullarında, enstitülerde üç gün fabrikada, iki gün okulda eğitim yapılmaktadır. Bu suretle, bir taraftan pratiği artmakta, para kazanmakta; diğeri taraftan da, sanayiciler bu elemanları artık çok rahatlıkla kendi bünyelerine alabilmektedirler. Tahmin ediyorum, ilave edilmiş eleman sayısı önümüzdeki sene 100 bini geçecektir.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Ortaokullarda sınıflar 72 kişi Sayın Başbakan; 72 kişilik sınıflarda okuyor çocuklar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, "önümüzdeki dönemde eğitime önem veriyoruz" dedim.

Dış politika konusuna da kısaca temas etmek istiyorum. Hemen şunu ifade edeyim: Dış politikayı günlük politik konu yapmama hususunda muhalefet partisi liderleriyle de aynı şekilde düşünüyorum. Biz, bu konulardaki gelişmeleri, muayyen fasılalarla ve yetkili kimselerin eliyle kendilerine iletceğiz.

Yalnız, şunu ifade edebilirim, son dört yılda dış politika sahasında oldukça önemli gelişmeler yaptık.

Amerika ile yapılan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması süresini doldurmak üzereydi; bunu aynen uzatsaydık kim ne diyebilirdi? Bizden önceki hükümetler zamanında hazırlanmış, müzakere edilmiş ve onaylanmış bir anlaşmaydı; ama öyle yapmadık, Türkiye'nin menfaatine hizmet edecek yeni imkânlar yaratmaya çalıştık. Amerika'dan sağladığımız askerî yardım Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyin altında kalmıştır. Bununla birlikte, elde ettiğimiz sonuçları da küçümsememek gerekir.

Bu konuda birkaç misal vermek istiyorum: Son dört yıl içinde aldığımız toplam askerî yardım miktarı 2 milyar 529 milyon dolardır; ondan önceki dört yılda ise, bu rakam 1 milyar 70 milyon dolardır.

Eski yardımlarda yüksek faizli askerî satış kredisi uygulanıyordu, hibe oranı ise çok düşüktü; mesela 1983 yılında 110 milyon dolardan ibaretti. Bu yıl askerî yardımdaki hibe miktarı ise, üç katına çıkarak 312 milyon dolar olmuştur. Gene bizim girişimlerimizle, Güney Bölgesi Yasası çerçevesinde 300 milyon dolarlık savaş uçağı ve diğer askerî malzemeyi ilave olarak sağladık.

Amerika Birleşik Devletleri firmalarının Türkiye'ye yatırımları tutarı 1983 yılında 127 milyon dolar iken, 1987'de 344 milyon dolara yükseldi; savunma sanayii alanındaki işbirliği ile de en modern jet uçağını yapmaya başladık. Son iki yıl zarfında ülkemizi ziyaret eden Senato ve Temsilciler Meclisi üyesi ve yardımcılarının sayısı 100'ü aşmıştır. Böylece, Türkiye'nin Kongrede karşılaştığı problemlerin çözümünde de önemli bir yol bulunmuştur.

Batı Avrupa ile ilişkilere gelince: 5 ülkenin İnsan Hakları Mahkemesinde aleyhimize açtığı dava düşmüştür. Sıramız geldiği halde üstlenemediğimiz Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı tarafımızdan yapılmıştır. Dışişleri Bakanı düzeyinde 14 ziyaret yapılmıştır Batı Avrupa ülkeleri ile 22 ülkenin katıldığı OECD teşkilatının 25'inci kuruluş yıldönümü başkanlığını Türkiye üstlendi. Avrupa Topluluğu ile -6 yıldan beri ilk defa- ortaklık konseyi toplandı. Avrupa Topluluğuna ihracatımız 1983'te 2. milyar dolar iken, 1987'de 4,6 milyar doları aşacaktır. EUREKA'ya üye olduk. Sovyetler Birliği ile ilişkilerimiz de fena değil. Biz onlardan gaz almaya başladık; bu gazın bedelinin yüzde 70'ini ki, başka ülkelere hep dövizle ödetiyorlar; bizden yüzde 70'ini Türk ürünleriyle almaya karar verdiler.

Yaptığımız birçok seyahatlerde gördük; Türk müteahhitlerinin bugün dış ülkelerde kazandıkları projelerin tutarı 17 milyar dolardır. Rusya'da da, yakında, Türk müteahhitleri proje ve inşaat işleri yapmaya başlayacaklardır.

Yunanistan'la uzun zaman bir diyalog tesis edemedik; ama son Ege krizinden sonra bir mesaj diplomasisi başlamıştır. Ümit ediyorum ki, bunun normal bir diyaloga dönüşmesi ihtimali vardır ve kuvvetlidir, ilk defa olarak Kıbrıslı Rumlar, Kıbrıs meselesiyle ilgili getirdikleri Türkiye aleyhindeki bir karar tasarısını, Birleşmiş Milletlerde gerekli,

desteği bulamayınca, geri çekmek zorunda kalmışlardır. *(SHP ve DYP sıralarından "Vakit doldu" sesleri)* Bir dakikanızı rica edeceğim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başbakan, enflasyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çak zamanınızı alırım.

Değerli Milletvekilleri, biz Anavatan iktidarı olarak, hiçbir zaman, yapamayacağımız, vaat edemeyeceğimiz, söyleyemeyeceğimiz işi vaat etmedik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Enflasyon hariç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bir iki misalle sizin seçim beyannamemizdeki bir cümleden bahsedeceğim. Burada, "Sulanabilir tarım arazisinin tamamı 10 yılda tamamen sulanır hale getirileceği" ifade ediliyor. Acaba kimse hesap etti mi? Yani, bunu yazanlar bunun kaç para dernek olduğunu hesap etti mi? Ben size ne kadar para gerektiğini söyleyeyim; her sene 3 trilyon para lazım bu iş için. Eğer bu hesabı yaptıysanız, o vakit bu vaat olmaz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit, bu, hayalî vaat olur.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Siz, yapacaklarınızı söyleyin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, hiçbir zaman yapamayacağımızı vaat etmedik; ama sizler vaat ettiniz. Sayın Erdal İnönü, ben Trakya'da iken, "Çiftçinin borçlarını ödeyeceğim" dedi. *(SHP sıralarından gürültüler)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — "Küçük çiftçinin 2 trilyon faiz borcunu" dedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Küçük çiftçinin faizlerini ödeyeceğim" dedi. Ben de, "Nereden ödeyeceksin?" dedim; yani, borcunu ödeyen adamınıki ödemeyeceksin de, ödemeyenin faiz borcunu ödeyeceksin! *(SHP sıralarından "Holdinge verilen paralardan ödenecekti" sesleri)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Batık şirketlere, 17 holdinge 12 trilyon para verildi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunlar doğru işler değildir.

Bu şekilde hareket ederseniz, memleketi hakikaten büyük sıkıntıya sokarsınız. Yarın başka sahalardan gelirler, "Benim de borcumu ödetmeyin" derler, "Benim de faizimi silin" derler. Ondan sonra bankalar ne hale gelir? Ben bunu, açık açık söyledim. *(SHP sıralarından gürültüler)* Yalnız, bildiğim bir şey var; bu iş yeni değilmiş, Sayın Erdal İnönü'nün Rahmetli Pederi zamanında da olmuş.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Batık kredilerden bahset.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bakın. Bir dakika, bir dakika...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Geçen yıl batırdığınız kredilerden bahset.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1969 seçimlerinde kalkmışlar demişler ki: "Çiftçinin 500 liralарını sileceğiz." Cumhuriyet Halk Partisi; bilenler var burada. Ondan sonra da şöyle bir hadise olmuş; bu iş Mecliste hükümet programı müzakeresinde konuşulmaya başlanmış. Cevap veren Başbakan diyor ki: "Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Ziraat Bankasına 500 liraya kadar borcu alan vatandaşın borcunun affının ortaya konduğunu biliyoruz." Biz diyemez miydik aynı şeyi? Yahut da açık arttırmaya

çıkıp “Biz bin liraya kadar affediyoruz” diyemez miydik? Muhterem Milletvekilleri, batırırınız Türkiye bankacılığını... Ben bu sözlere aynen iştirak ediyorum. “Kimin parasıdır halka verilen para; vatandaşın parası. Bunu affettiğiniz takdirde nereden karşılayacaksınız? Bütçeden. Peki, vatandaşın Ziraat Bankasına olan borcumu affettiniz; Halk Bankasına, Emlak Bankasına, diğer bankalara olan borçlar ne olacak? Eşitlik mi bu yol? Neresinde bunun eşitlik? Böyle yolları açmayınız, böyle yollarda fayda yok. İşte bu, rey karşılığında bir şey vermek olur; hizmet değil, menfaat vermek olur. Hizmetten umum faydalanır; ama burada şu vatandaşır bundan faydalanacak olan; umuma açık değil. 34.5 milyon Türk vatandaşına açık değil. Türk Anayasasının eşitlik prensibine aykırıdır. Alıştırmayınız Türk vatandaşını; bankadan parayı alıp iade etmemeye, alıştırmayın buna. Bir gün gelir affolur, batırırınız Türk müesseselerini; bu şekilde, demokrasiye de dejenere ederiz; yarın başka bir parti çıkar, başka bir şey vaat eder. Bereket ki, Türk vatandaşının akliselimi böyle şeylerin doğru olmadığına yetecek kadar kudretlidir de, bu kadar çok dağıtmanın karşısında sizin reyimizi yüzde 1 kadar yine düşürmüştür” (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Arkasından bir münakaşa daha oluyor; Kemal Satır geliyor diyor ki, “Gelin, beraberce söz verdik; ödeyelim.” Onu der demez, Sayın Başbakan diyor ki, “Şimdi, Sayın Satır...”

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Kim efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O zamanki Başbakan, Sayın Demirel.

“...Hep bir araya gelelim de diyorlar, şimdi Sayın Satır gelmiş diyorlar ki, “hep bir araya gelelim de şu 500 lira borçları ödeyiverdim” Sayın Satır, kendi bononuzu kendiniz ödeyiniz; biz sizin bononuzu niye ödeyelim? Bonolarınız halkın elinde zaten. Halka, iktidara gelirse 500 lira ödeyeceğiz diye bono vermişsiniz.

Şimdi ben de aynı şeyi söylüyorum: Bu bonoları siz ödeyeceksiniz.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, sürenizin bitimine 5 dakika kalmıştır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, bir şey var: Ben, Sayın Erdal İnönü’yü biraz tanıyorum; biraz eli cebine az gider; (Gülüşmeler) ama hiç merak etmesin, bu iş için ona bir ortak buldum, o ortak da burada.

Bakınız, “Yarıdan geçerli olmak üzere iktidarımız...”

Bir dakika... (Gülüşmeler, gürültüler)

Var var, o da var.

“Yarıdan geçerli olmak üzere, iktidarımız köylümüzün tüm borçlarını faiziyle; esnafımızın borcumun da 100 bin lirasını silecektir.” Altında, Sayın Süleyman Demirel, DYP Genel Başkanı, imzası, resmi var. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bu bonolar neticede ortak ödenecek, öyle anlaşılıyor!

CEMAL SEYEMEN (Nevşehir) — Holdinglerden alır, köylüye veririz; endişe buyurmayınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, Sayın Erdal İnönü’nün borcu fazla değil; o sadece “Faizini ödeyeceğiz” demiş.

Değerli Milletvekilleri, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. (DYP sıralarından “Orta direk ne oldu?” sesleri) Ama madem istiyorsunuz, biraz da ortadirekten bahsederek sözlerimizi tamamlayalım.

Bizim aldığımız oyların dağılımı şöyle: Bir inceleme yaptım, Türkiye'nin her tarafından oy almışız; 67 ilin 55'inde biz birinci partiyiz. Evet, durum böyle *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bakımız, şöyle söyleyeyim: Büyük şehirlerin hemen hemen hepsinde, biz birinci partiyiz; İzmir de dâhil, Sayın Erdal İnönü, il çapında biz daha öndeyiz.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Neden bu kadar uğraşıyorsunuz Sayın Başbakan? Bu kadar korkmayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esas rakibimiz de, onun için. Yani, siz hoşlanmıyor musunuz bu durumdan?

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Erdal Beyi çok mu seviyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seviyoruz. Adana, Konya, Bursa, Ankara, Kayseri, Sivas, Malatya... 55 ilde birinci partiyiz. *(SHP sıralarından "Trakya, Trakya" sesleri)* Canım Trakya'da da bir ilimiz var, merak etmeyin, orada da var. Yalnız, bir şey daha müşahede ettim. SHP kırsal bölgede çok zayıf. Onun bir çaresini bulmanız tazım. Biz kırsal bölgede de onlardan iyi rey alıyoruz.

Doğru Yola gelince: Oralar büyük şehirlerde, şehir merkezlerinde yoklar, çok az. Kırsal bölgede biraz daha iyiler ve ikinci parti durumundalar.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ciddiyete davet ediyorum sizi, burası Meclistir, lütfen ciddî olun. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer ciddiyete davet edilmem icap ederse, Sayın Başkan yapar bunu; siz değil herhalde. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Benim söylemek istediğim şu: Biz Türkiye'de, hem şehirler de hem de kırsal bölgede aynı şekilde oy alıyoruz. Bütün Türkiye sathına yayılmış vaziyetteyiz. Neden olduğunu da söyleyeyim. Biz ortadireğin partisiyiz de onun için. *(ANAP sıralarından sürekli alkışlar)*

Türkiye'de çiftçinin ezildiğini, işçinin ezildiğini söyleyenler varsa, ben onları gecekondü bölgelerini beraber gezmeye davet ediyorum. Evet, gecekondü bölgelerini beraber gezmeye davet ediyorum. *(SHP sıralarından "Gezelim" sesleri)* Köyleri de beraber gezelim. Bakın bakalım, artık o eski üç beyaz kaldı mı? Üç beyaz, eskiden tuz, bez, şekerdi galiba, bir de buna gaz ilave edilirdi. Üç mü, beş mi? Onlar yok; şimdi onun yerine başka beyazlar var: Buzdolabı, çamaşır makinesi, fırın... Evet bunlar var. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tabii seyretmiyorsunuz; ama İcraatın İçinden programında önümüzdeki dönemde...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, süre dolmadı mı?

BAŞKAN — Süre dolmak üzeredir efendim. *(SHP sıralarından "Doldu" sesleri, gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, sözlerimin sonuna geldim. Hükümet programı üzerindeki tenkitlere elimden geldiği kadar cevap vermeye çalıştım. Eksik bıraktığımız yerler olabilir, bunları da zaten konuşmacılar kendileri de söylediler, daha ilerideki müzakerelerde gene birbirimizle bu konuları medenî bir ortam içerisinde konuşuruz. Buradaki eksiklikler varsa konuşuruz, bunları tekrar etmeyeceğim.

ŞİNASİ ALTINER (Zonguldak) — Televizyonu aç, açık oturum istiyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da gelir sıra, merak etmeyin, ona da gelir sıra. Biz bir şeyden korkmuyoruz, işte, bu kadar konuşma, olduğu gibi televizyondan verildi; fena mı? Açık, hem de canlı olarak verildi.

Hepinize en derin sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Hükümet programını kabul buyurduğunuz takdirde, aynı şekilde, ayırım yapmadan, geçen dört senede olduğu gibi aynı şekilde gayret edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha tekrar ediyorum.⁴⁷ (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar*)

⁴⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 4, Sayfa 161-188*

30 Aralık 1987 Çarşamba

**46. Cumhuriyet Hükümetinin (II. Özal Hükümeti) Güvenoyu Alması
Münasebetiyle Yaptığı Teşekkür Konuşması**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizden güvenini esirgemeyen Yüce Meclise en kalbi teşekkürlerimi arz ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Büyük milletimize, seçim beyannamemizde belirttiğimiz istikamette ve bu Yüce Meclise sunduğumuz hükümet Programı istikametinde, elimizden geldiği kadar, memleketimizi ileriye götürmek için canla başla çalışacağımızı da huzurunuzda ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Uzun yıllardır özlemine çektiğimiz ileri ülkeler arasına girme yolunda, memleketimizin tarihî bir fırsat yakaladığı hususunda hiç şüphemiz yoktur. Bu fırsatı heba etmemek için en büyük gayreti göstereceğimizi ve inşallah asrın sonunda bu güzel memleketi, Türkiye'mizi ileri ülkeler arasına sokmak için, insanüstü gayretler sarf edeceğimizi ifade ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu vesileyle, önümüzdeki 1988 yılının yüce milletimize, memleketimize hayırlı olmasını; siz değerli milletvekilleri ve Mecliste grubu bulunan siyasî partilerimizin önümüzdeki yıl başarılı çalışmalar göstermelerini Cenabı Haktan diliyorum.

Sağ olun.⁴⁸ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar, SHP sıralarından alkışlar)*

⁴⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 1, Birleşim 6, Sayfa 333*

4 Nisan 1988 Pazartesi

1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; 1988 bütçesi ile ilgili olarak muhalefet partisi liderlerinin ve diğer arkadaşlarımızın ortaya koyduğu tenkitler, temenniler hatta teklifler üzerinde görüşlerimi açıklamak üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yalansız olsun. (*ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, Yüce Meclisin karşısında iktidar olmanın sorumluluğu içerisinde hareket edeceğimi hepimizin çok yakından bildiğini tahmin ediyorum. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bugün bu Yüce Mecliste en büyük grup olarak temsil edilen Anavatan Partisi, zihniyeti itibariyle sevgiyi, kardeşliği ve müsamahayı esas almıştır. Şimdiye kadar, yaptığımız icraat da bütün bunların birer birer delilleri ile doludur.

Biz, Türk toplumunun bütününe kavramak istiyoruz. İcraatımızın ana prensibi şunlardır: Programımızı uygulamada kararlılık. Zorluklar olabilir, şartlar aleyhimize olabilir, hatta karşımızdaki muhtelif güçler çok sıkı da bir işbirliği içerisinde olabilir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Hiçbir zaman, istikametimizi değiştirmeyiz, zikzak yapmayız. Hak bildiğimiz yoldan asla ayrılmayız. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Kısa vadeli hesap yapmadık ve hiçbir zaman da yapmayacağız. Her şeyin doğrusu neyse, onu da açıkça söyleyeceğiz, hatta bu doğru aleyhimize olsa bile.

Muhterem Milletvekilleri, sözlerimin başında hemen bir önemli konuya, Sayın İnönü temas ettiği için, temas etmek istiyorum. Belki bir yanlış anlama olarak mütalaa edeceğim, bazen basınımızda çıkan konularda çok değişik yorumlar yapılmaya da müsait şekilde yazılar oluyor; belki de öyledir. "Anayasa bir defa çiğnensin ne olur?" diye bir laf söylemedim. Söylenen şey şudur: 1983 senesinden sonra, bildiğiniz gibi, Türk Anayasası, 1984 Aralık ayına kadar bir sene süre içinde mahallî seçimlerin yapılmasını emretmiştir. Demek ki, bu seçimler 1984 içerisinde, ta aralık ayında, Meclis Başkanlık Divanının kurulduğu tarihe kadar yapılabilirdi. Tabii, o tarihte -hatırlayacaksınız- biz bu seçimlerin 25 Martta yapılmasını istedik, bu seçim kanunu da Meclisten çıktı ve netice itibariyle 25 Martta seçim yapıldı. Hatta, hatırlıyorum bir eski başbakan arkadaşımız, "bu kış kıyamette seçim mi yapılır?" diyerek, bilhassa seçim propagandasının sürdüğü şubat ayının fevkalade zor olduğunu söyledi; ama, bizim bir bakıma acelemiz vardı; şöyle acelemiz vardı: Belediyelerimizin başında tayin edilmiş yöneticiler vardı. Bir an evvel, buralara, demokrasi icabı, seçilmiş yöneticileri getirmek istedik. Aslı budur.

Tabii, kanun hazırlanırken, dikkat ederseniz şöyle de bir madde konulmuş ve denilmiş ki -Anayasaya göre mahallî seçimler beş senede bir yapılıyor ya- "Beş senede bir, Haziran ayında yapılır" Mart ayının mahzuru düşünülerek, "Haziran ayında yapılır" denmiş.

Şimdi, bizim getirdiğimiz kanun, bu haziran ayında olacak seçimi daha müsait bir aya, ekim ayına getiriyor.

HASAN EKİNCİ (Artvin) — Hangi ekim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ekim ayına. Tabii, şimdi soracaksınız; o Ekime, bu Türkiye Büyük Millet Meclisi karar verecek. Benim söyleyeceğim sadece odur.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Karar vermez, kanun çıkartılır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kanun çıkartır, karar verir. O da yazılmıştır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Anayasayı bir daha okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle durum şudur: Her halükârda, eğer Anayasanın lafzına bakarsanız, “Beş senede bir seçim yapılacak” hükmüne bakarsanız ve bu seçimin de Mart 1984’te olduğunu düşünürseniz, demek ki bundan sonraki seçimler, o lafza uyduğunuz takdirde, hep mart ayı içerisinde, bir hafta evvel, bir hafta sonra yapılacak manası çıkar diye düşünenler de olabilir; ben o kanaatte değilim. Anayasa Mahkemesinin eski zabıtlarını inceleyin, burada vakitliyle Senato seçimlerinin bir seneden fazla uzatıldığını gösteren Anayasa Mahkemesi kararı vardır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 62 Anayasası o.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 62 değil efendim, 61 Anayasası.

Bu konuya bu şekilde açıklık getirdikten sonra, şimdi, müsaade ederseniz görüşlerimizi açıklamaya devam ediyorum.

1987 seçimlerinde, her siyasî parti kendisine göre bir seçim kelimesi kullandı, slogan deyin, başka şey söyleyin; biz de “Çağatlama” kelimelerini kullandık. Tabii, sual sorulacaktır, “Ne yaptınız?” Huzurunuzda şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim; biz, geçtiğimiz dört sene içinde, Türkiye’de çok önemli değişiklikler, çok büyük transformasyon veya yapısal değişiklik yaptık. Bunun esası nedir; niçin yapılmıştır? Bizim milletimizin, ta Osmanlı devrinden beri bir ezikliği var; son 100 senesi, Batıdan geri kalma, Batıya karşı bir aşağılık duygusu, kompleksine kapılma. (*DYP ve SHP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kim dedi?

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bizde yok o.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millete hakaret ediyorsunuz.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — O, size ait.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Çok yanlış Sayın Başbakan, Yunanlıya karşı kompleks mi var sizde?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin. (*DYP sıralarından “Kompleksiniz mi var sizin?” sesleri*)

O halde, niçin, “Batıya yetişme” diye boyuna programlarınıza alıyorsunuz? Niçin yetişmeye çalışıyorsunuz? (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri alkışlar*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Oy kompleksi bu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu, bu konuyu yenmek üzere, gelmiş geçmiş iktidarlar, Osmanlı devrinden itibaren birçok yenilik hareketlerine baş vurmuşlardır; bunlar tarihî gerçeklerdir. 1830’larda, 1860’larda bütün bu hadiseler olmuş, o zaman, Osmanlı toplumu içinde de “Acaba şöyle mi yapalım, böyle mi yapalım” diye çok münakaşalar yapılmıştır.

Netice itibariyle, cumhuriyet kuruluyor, cumhuriyetin kurucusu Büyük Atatürk aynen şunu söylüyor: “En önemli hedef, muasır medeniyet seviyesine ulaşmaktır, hatta üstüne çıkmaktır.” Nasıl çıkacağız? Nasıl yapacağız?

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Keçeciler'le...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat ederseniz, iş kolay değildir. Şimdi ben size bazı rakamlar vereceğim. Belli bir sahadan başlayacağım.

Dünyada üç çeşit ülke var; birisi tarım ülkeleri, diğeri hammadde üretenler, üçüncüsü de ileri sanayi ülkeleri. Böyle bir ayırım var. Hepimiz çok iyi biliyoruz ki, bugün dünyanın düzeni, çarkları, ileri sanayi ülkelerinin lehine çalışıyor. Tarım ülkeleri ve hammadde üreten ülkelerin hepsi, birer birer, bu sanayi ülkeleri tarafından, lafi yanlış anlamayın; ama, bir manada sömürülüyor; doğrusu budur. *(SHP sıralarından "Doğru" sesleri)*

Şimdi, birkaç misalle bu sözümü da ha da açmak istiyorum. Burada, pamuktan bahsedildi. Pamuğun, birkaç sene evvel, kilosu 2 dolara kadar çıktığını hatırlıyorum; ama, ondan birkaç sene sonra 1 dolara kadar düştüğünü hatırlıyorum. Hâlihazır pamuğun fiyatı 1 dolar 30 senttir. Buğday; bundan takriben birkaç sene evvel, Türkiye, buğday ithal etti, tonu 290 dolardan, 250 dolardan. Bugün, buğdayın tonu 90 dolardır. Bütün bu rakamlar şunu gösteriyor ki, tarım ülkeleri, hakikaten, elleri mahkûm olan ülkelerdir.

Gelelim hammadde üretenlere. Bunların en zenginleri petrol üreten ülkelerdir. Bakınız ne hale geldiler. Varili 40 dolara petrol satılıyordu, bugün petrolün varili 13,5-14 dolara düşmüştür. 1986 yılında ise, 8 dolara düşmüştür.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Bizde niye yükseliyor?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Bu zamlar niye?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bizim ülkemiz acaba 1950'lerde, 1960'larda hatta 1970'lerde demin tarif ettiğim ülke grupları arasında hangi ülke grubuna girer?

HASAN NAMAL (Antalya) — Borca batmış ülkeler grubuna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeyim, tarım ülkeleri grubuna girer. Neden olduğu da şu rakamlardan bellidir: Türkiye'nin ihracat rakamlarına bakınız, 1946 yılında 216 milyon dolar, 1950 yılında 263 milyon dolar, 1959 yılında 354 milyon dolar, 1964 yılında 411 milyon dolar. Bu konuda bir enteresan hatıram da var, bu 400 rakamını ilk defa geçiyoruz, o zaman da İnönü'nün Babası Rahmetli İnönü... *(SHP sıralarından "Sayın İnönü" sesleri, gürültüler)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — "Sayın İnönü" efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Erdal Bey" demedim, İnönü dedim; dikkat ediniz...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Biz sana "Sayın Özal" diyoruz ama...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Çok inatçı oluyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rahmetli İnönü Başbakandı ve 411 milyon doları geçtiğimiz zaman, "Ses duvarını geçtik" dedi. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Evet, "Ses duvarını geçtik" dedi.

Sene 1970 ve rakam 588 milyon dolar, sene 1974 -para operasyonu yapılmış- 1,5 milyar dolar, 1976'da 1 milyar 960 milyon dolar 1977'de -düşmüş- 1 milyar 753 milyon dolar. Bu rakamları, şu zabıtların dili olsa da konuşsalar, o zaman, iki partinin (Adalet

Partisiyle Halk Partisinin) bu rakamlar üzerinde yaptıkları münakaşaları da çok güzel dinlemek mümkün olurdu. 1978'de 2 milyar 288 milyon dolar, 1979'da 2 milyar 261 milyon dolar... Bu şekilde geliyor.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — 1983'ü de oku.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te 5 milyar 727 milyon dolar. 1987 de 10 milyar 190 milyon dolar... (*ANAP sıralarından alkışlar*) Hayır, mesele bu kadar basit değil. Şimdi, yanında, başka rakamlar, mukayeseli rakamlar vereceğim; lütfen iyi dinleyin. 1953'te bizim ihracatımız 396 milyon dolar, Güney Kore'nin 18 milyon dolar; 1964'te bizimki 411 milyon dolar, Güney Kore'ninki 120 milyon dolar; 1970'te bizimki 588 milyon dolar, Güney Kore'nin 882 milyon dolar.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Koreliler duyarsa artık kredi vermez size,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1974'te bizimki 1,5 milyar dolar, Güney Kore'ninki 4 milyar 516 milyon dolar; 1976'da bizimki 1 milyar 960 milyon dolar, Güney Kore'ninki 7 milyar 814 milyon dolar; 1977'de bizimki 1 milyar 753 milyon dolar, Güney Kore'ninki 10 milyar dolar; 1978'de Türkiye'ninki 2 milyar 288 milyon dolar, Güney Kore'ninki 12 milyar 711 milyon dolar; 1979'da bizimki 2 milyar 261 milyon dolar, Güney Kore'ninki 14 milyar 705 milyon dolar ve 1987'de 10 milyar 190 milyon dolar olan bizimkine mukabil, Güney Kore'ninki 40 milyar dolar.

Şimdi dikkat ediniz, aslında, Güney Kore, Türkiye'ye göre coğrafyası çok daha müsait olmayan bir ülke, toprağı daha az, nüfusu biraz bizden az ve bir de harp geçirdi. Dikkat ederseniz, aşağı yukarı 1960 senesinde orada da bir hareket oldu, bizde de bir hareket oldu.

Onlar bir başka tarafa doğru gittiler, biz bir başka tarafa doğru gittik. Netice itibariyle, Güney Kore, bugün sanayileşmiş ülkeler arasına fiilen girmiştir.

VEFA TANIR (Konya) — 40 bin de Amerikan askeriyeye...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele Amerikan askerinin olup olmaması değildir. Biz, burada meseleyi ekonomik açıdan inceliyoruz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yabancı sermaye, ucuz emek.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Güney Kore perişan, Güney Kore et bulamıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi onları da söyleyeceğim.

Güney Kore bu işi nasıl yapmış? Güney Kore'de bugün, sosyal sigorta yoktur, emeklilik yoktur...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Türkiye'de de mi olmasın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, onu söylemiyorum. Güney Kore'nin nasıl yaptığını söylüyorum.

Güney Kore, bir nevi diktatör idaresiyle götürülmüştür. (*DYP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Özleminiz, değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve o idare, Güney Kore işçisini askere almış, dışarıda çalıştırmıştır. Güney Kore, şirketlerinin, Suudi Arabistan'da ve muhtelif yerlerdeki büyük iş hacimleri böyle temin edilmiştir.

Söylemek istediğim şu: Burada, diyebilirsiniz ki, bir zorba çıkmış, eline sopayı almış, milleti çatıstırmış, bir noktaya getirmiş; tersine de yapabilirdi, hiçbir netice de elde edemeyebilirdi. Elde etmiş önemli olan bir şey var, şu veya bu şekilde, bunlar insanın çalışması sonunda elde edilmiştir, onu söylemek istiyorum. (ANAP sıralarından alkışlar) Ve bizim yaptığımız iş, 1980'den 1987'ye gelirken, Türkiye'nin yaptığı iş, hele bizim dönemimizde (1984-1987 döneminde) tam manasıyla, demokratik düzen içerisinde yapılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Demokratik düzen var mı memlekette?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, demokratik düzen olmasa, buraya, bu kürsüye çıkıp konuşamazsınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Karakollarda kızlık muayenesine tabi tutuluyor vatandaş Sayın Başbakan; memlekette işkence halen kalkmış değildir. (ANAP sıralarından "Sus, otur yerine" sesleri)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sabahtan bu yana yapmış olduğumuz görüşmelerde, Yüce Meclisin zaman zaman göstermiş olduğu sükûneti devam ettirmesini ve görüşmelerin bu düzeyde devamında ne denli fayda olacağını müteaddit defalar ikaz ettim. Bunun başka bir ölçüsü yok. Bu ölçü sizin tarafınızdan konacaktır. Bu anlayışı lütfen gösteriniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; söylemek istediğim, sadece, Türkiye'nin ihracat artışı değildir. Esas söylemek istediğim, bu ihracatın kompozisyonudur. Kabul etmek lazım ki, Kore'nin, verdiği rakamları, çok büyük çapta sanayi mamulleri ihracatını içermektedir.

Türkiye'nin durumu nedir? Kısa bir inceleme, Türkiye'nin durumunun, 1950'lerden ta 1980'e gelinceye kadar, hatta 1980 de dâhil, tarım ürünleri ihracatının yüzde 80 ile yüzde 60 arasında değiştiğini gösteriyor. Türkiye, bir tarım ülkesi karakterindedir 1980 yılı dahi dâhil olmak üzere; ama, tablo çok süratle değişiyor. 1983'te sanayi ürünleri ihracatı, 1979'da yüzde 34 civarındaki sanayi ürünleri ihracatına mukabil, yüzde 63'e çıkıyor, 1987'de de, bu rakam yüzde 80'e ulaşiyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sayın Başbakan, onun katma değeri önemli; ne kadar değer katmış?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Reeksporttan bahsediyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu rakam, Türkiye'den yapılan ihracattır, bu rakamın içerisinde reeksport yoktur.

İkincisi, tabiatıyla, sanayi ürünleri nispeti yüzde 80'e gelmiştir; içerisinde, gayet tabii, başta hızla sanayileşen bir ülkenin tekstili olacaktır, demir-çeliği olacaktır, makine parçaları olacaktır; ama, Türkiye'nin 3 bine yakın muhtelif sanayi ürünlerini bugün fiilen ihraç ettiğini biz biliyoruz.

Muhterem Milletvekilleri, ocak-şubat ayı rakamları var; gerçi bir gazetemizde, ocak ayı ihracatımızı 200 milyon dolar azaltma eğilimi belirdi,

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Hayalisini çıkar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, onun için burada söylüyorum, millet duysun diye söylüyorum. Hayalî olmadığı anlaşıldı. Bu kayıtlara girmemiştir. Bir

sahtekâr, sahtekârlık yaparsa... Mesela bankayı da dolandıranlar var; ama, istatistiğin kayıtlarına, böyle bir ihracat girmemiştir; ama bunu aramayanlar, sırf bize bir nakısa olsun diye, 1988 Ocak ayı ihracatını, manşette 200 milyon dolar azaltmaya kalktılar. İşte, gerçek dışı haber diye buna derim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hayalîyi çıkmışlardır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1988'in ilk iki ayı, geçen seneye göre, yüzde 44 artış gösteriyor. Eğer, bu tahmin tutarsa, yani bu tempo devam ederse, bizim yılsonunda varacağımız rakam, 12,5 milyar dolar ile 14 milyar dolar arasında bir rakam olacaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Enflasyona gelelim, enflasyona.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, dikkatle dinleyiniz. Türkiye, 1950'den bu tarafa, 1980'e gelinceye kadar, 30 sene müddetle, bir tarım ülkesi karakterini muhafaza ediyor, bütün bu gayretlere rağmen, son yedi sekiz senede ne oluyorsa, işte o zaman oluyor, Türkiye bir sanayi ülkesi karakterine bürünüyor ve dışarıda sesi duyulmaya başlıyor.

Bizim ihraç ettiğimiz ürünlere, hiç önem vermezlerdi; ama baktılar ki, büyük çapta ihracat yapıyoruz, kotalar koymaya başladılar, evet, engellemeye başladılar; ilk defa bu devirde olmuştur...

MUSA GÖKBEL (Muğla) — 1975'ten bu yana kota var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O senin söylediğin, ipliktedir sadece.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen, hatibin sözünü kesmeyin efendim... Size ihtar ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, bugün Türkiye, asırlık problemini çözmüş ve kendisini tarım ülkeleri grubundan, ezilmeyen sanayi ülkeleri arasına sokmayı başarmıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Eğer, dikkatle Güney Kore'nin rakamlarını incellerseniz, aynı tempoda, aramızda çok büyük bir fark olmadan, bizim de aynı rakamları elde edebileceğimizi çok rahatlıkla görürsünüz.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Aynı prensiplerle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, Türkiye, demokrasi altında yapacak; en büyük avantajımız da bu. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bu, Anavatan İktidarının çözdüğü en önemli problem, en önemli meseledir.

İkinci konuya geliyorum. Bizim ekonomik tarihimizi gözden geçirdiğimiz zaman, şöyle bir durumla karşılaşıyoruz: Kalkınma, devamlı olarak yüksek hızla gidemiyor. Bir müddet sonra, yüksek hızla kalkınma yapan ülkenin tabiatıyla büyük çapta ithalata ihtiyacı oluyor; tarım ürünleriyle tonlarla mal satıp kilolarla karşılığını alamıyorsunuz, ondan sonra, bir yetide ödemeler dengesi dama demeye başlıyor. Bu, başımıza 1955-1959 döneminde gelmiştir, kısmen 1968-1969 döneminde gelmiştir ve nihayet, en ağırı 1975-1980 döneminde gelmiştir.

Üçüncü olarak da, bakınız, 1981'den sonra bir kalkınma hızı başlamış. 1980 yılının kalkınma hızı negatiftir, 1981'de 4,1; 1982'de 4,5; 1983'te 3,3; 1984'te 6 civarında, 1985'te 5,1; 1986'da 8,1 ve 1987'de -en son çıkan tahmin- 7,4'tür.

Şimdi, bu konu, dikkat edilirse, yüksek kalkınma hızı devam etmeye başladığı zaman, eski tecrübelerle göre ödemeler dengesi sıkışmaya başlıyor. Eski tecrübeler böyle; ama bu, ilk defa bu dönemde olmuyor. Geçen sene, bizim ödemeler dengemiz, 1 milyarın altında bir açık verdi. Bu sene, inşallah, onun da epey altında olacaktır. Bütün göstergeler, bu söylediğimin olacağını gösteriyor. Türkiye'nin ihracatı, eğer tahminlerin üzerinde giderse, belki sifıra kadar gidebilir.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — İnşallah...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci bir şey daha söyleyeyim: Gene bizim yaptığımız bir incelemeye göre, kalkınma hızı müddet gidiyor, ondan sonra, döviz darboğazına takılmaya başladığımız zaman da kalkınma hızı düşmeye başlıyor, işte, bunun misali çok tipik olarak, 1975'te ve 1976'da çok yüksek kalkınma hızları olarak (7,9 ve 8 gibi) var. Hemen akabinde, 1977'de döviz darboğazına takılmışız, Şubat 1977'de özel sektörün transferleri durdurulmuş, 1977'nin kalkınması yüzde 3; 1978'in kalkınması -zannediyorum- yüzde 2 küsur ve 1979'un kalkınması -0,4; 1980 yılınıki de- 1,1. Bunun da bir manası var, o da şudur: Bu kalkınma hızları düşerken, beraberinde, tasarruf eğilimleri de ortadan kalkmaya başlıyor. Yani, Türkiye, yüksek tasarruf eğiliminden, aşağıya doğru, aynen, bu hızlara paralel olarak gidiyor.

Sayın milletvekilleri, burada hemen şunu ifade edebilirim: Bizim kalkınma hızımız devam ediyor. Dikkat ederseniz, kalkınma hızımızla beraber, 1983'teki tasarruf nispetinin gayri safi millî hâsılaya oranı yüzde 16,5'den, 1987'de yüzde 23,5'e çıkmıştır. 1975 yılında ise yüzde 19,6'dan 1979'da yüzde 15,7'ye düşmüştür. Yani, işler kötüye giderken, bu söylediğimiz göstergelerin hepsi, kendini bir bir belli etmeye başlıyor.

Muhterem Milletvekilleri, 1975 ile 1980 arasında, Türkiye'deki millî gelir artışı, vasatı yüzde 3,4'tür, yıllık artışı vasatı yüzde 3,4'tür. 1984 ile 1987 arasında, Türkiye'de millî gelir artışı vasatı yüzde 6,7'dir.

Şimdi, üçüncü konuya geliyorum. Bu da çok önemli bir konu, çok önemli bir gösterge. Plan Teşkilatı, devamlı olarak, işgücü analizleri yapar. Bakınız, "İşgücü fazlası" diye bir tabirleri var. 1984 senesinde 2 milyon 905 bin, yüzde 16,1; 1985'te artıyor; 2 milyon 979 bin, yüzde 16,3; 1986'da ilk defa düşüyor, 2 milyon 920 bin, yüzde 15,8; 1987'de, son millî gelir tahminine göre, rakam 2 milyon 845 bin, gene düşüyor ve düşen rakamın nispeti yüzde 15,1. Yani, burada söylenen laflardan birini, "İşsizlik artıyor" sözünü, bu söylediğim rakamlar tamamıyla yalanlamaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Gerçekleri söyleyin.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bütçedeki yatırım rakamları nedir?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşinize geldiği zaman devletin resmî rakamları, işinize gelmediği zaman devletin resmî rakamlarını kabul etmeme gibi bir sistemi anlamak mümkün değil. (ANAP sıralarından alkışlar) Bana, birçok kereler, plan dokümanından rakamlar söyleyerek konuşan hatiplerinizi biliyorum. Bu da plan dokümanından alınmış ve ilk iki senesinde, işsizliğin arttığını gösteriyor. Gene bizim dönemimiz. Biz buna itiraz etmedik, aksini de söylemedik. Bu da, azaldığını gösteriyor. Kızacak bir şey yok herhalde, memnun olmanız lazım.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Samimiyetin ifadesi ağlamak olamaz herhalde; millet, "Açız" diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye, Anavatan Partisi iktidarı döneminde modern bir ülke görünümüne hızla girmektedir. Bakınız, meşhur bir, Türk Parasını Koruma Mevzuatı var; maliye bakanlarımız çok iyi bilir, ellerindeki en önemli silahlardan biridir. Neye yaradığı da şöyle: İnsanları; hapse atmak için kullanılır. Cebinde döviz, mark yakalayabilirsiniz, ondan sonra, atın içeri... Biz, bu Türk Parasını Koruma Mevzuatını kaldırdık.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Gümrük kaçakçılarını kurtardınız. *(ANAP sıralarından, "Dinle, dinle" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu kaldırdığımız zaman dediler ki: "Döviziniz kaçacak" Hiç kaçmadı.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyondan bahset sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oraya da geleceğim, dinle yalnız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — İkiyüz defa dinledik bu olayı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, bugün, Türk bankalarında her türlü hesabı açmak mümkündür. Birçoklarınızın cebinde kredi kartları olduğunu biliyorum, dışarıda kullananlar var.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Bizde yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olmayanlar vardır; olanlar, olmayanlara göstermesin.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Onlarda var, bizde bir şey yok, biz açız.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Bize vermiyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit. Milletvekili maaşıyla kredi kartı alabilecek kadar gücünüz vardır da, onun için verirler size, merak etmeyin.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Vermiyorlar; ANAP'lı olmak lazım;

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, önemli bir konu, gerek burada, gerek hükümet programı görüşmelerinde tenkit edilmiştir; "Türkiye'nin sanayileşmesi durdu" diye, "Türkiye sanayileşme yapmıyor" diye, "Bu faizlerle bu sanayiler kurulamaz" diye... Bunlar hep söylenen laflardır.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Bu faizlerle olmaz ki zaten.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz yuvarlakça, biraz, meseleyi bilmeyen arkadaşlarımızın veya teknisyenlerimizin, artık, düşleri mi diyeyim, başka bir şey mi diyeyim, hep böyle söylenen laflar.

Şimdi bakınız, doğru tarafı var. 1975-1980 arasında Türkiye'de yapılan toplam imalat sanayi yatırımları ile 1983-1987 arasında yapılan toplam imalat sanayi yatırımlarım 1987 fiyatlarıyla mukayese ettiğiniz zaman, bir tanesinin fevkalade yüksek olduğunu görürsünüz. 1975-1979 dönemini söylüyorum, -dört senelik olduğu için, mukayese edilme bakımından-21 trilyon 413 milyar, 1987 fiyatlarıyla, 1984-1987 aynı devrede, bunun yarısından az, 9 trilyon 807 milyar.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — "Çağ atladık" diyorsunuz, hep geri dönüyorsunuz, hiç ileri bakmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele tabii burada. Mesele, bu sanayi yatırımları azaldı, acaba sanayi istihali azaldı mı? Acaba, daha evvel yaptığımız yatırımlar doğru yatırımlar mıydı? Veyahut da o yatırımlara birtakım daha güzel yollarla çok daha ucuz imkânlarla mı ilaveler yapılabilir? Mesele buradadır. Onun da ispatı şurada: 1975-1980 arasında Türkiye'nin sanayi sektörünün millî gelirdeki hızı, bütün beş sene için, yüzde 8,2'dir; yıllık hızı ortalama 1,6'dır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Gelişme hızı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; 1,6.

1980-1983 arasında, aynı sanayi sektörü yüzde 25 büyümüştür; onun da ortalaması yüzde 7,8'dir. 1983-1987 arasında yüzde 40,4 büyümüştür; onun da ortalaması yüzde 9'dur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu söylediğim rakamlar da açık bir şeyi gösteriyor: Evet, söyledikleriniz doğru, biz fazla sanayi yatırımı yapmadık; ama, yaptıklarımız hep akılcı yatırımlardır, netice alan yatırımlarıdır. İşte, proje meselesi burada önemli hale gelir. Biraz sonra misallerini de vereceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Anavatan İktidarının prensibi çok açık olarak ortaya konmuş. Biz, kamu sektörünü imalat sanayiine sokmak istemiyoruz ve nitekim yaptığımız imalat sektörü yatırımları, eski senelere göre çok azalmıştır. Bizim yaptığımız işler, sizlerin, sizden evvelkilerin başladığı işleri bitirmekten ibarettir. Tabii, kusura bakmayın, "sizler" derken, ben biraz, Cumhuriyet Halk Partisiyle Adalet Partisini hatırlıyorum da onun için. Size de aykırı gelmediği için, onun için söylüyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Bizim ne olduğumuz belli, sizin belli değil.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Buraya kimlerin sayesinde geldiğiniz ortada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, bakınız, bir göstergesi daha var: Sayın İnönü, konuşmasında, "Sanayileşemiyoruz" dedi. Sayın Genel Sekreteri de geçen akşam televizyonda "Servis sektörleri, hizmet sektörleri büyüyor" dedi. Bir kere, hizmet sektörleri, ancak sanayi ve tarımın bir fonksiyonu olarak büyür, yoksa kendi başına büyümmez; yani onlar büyümemezse hizmet sektörleri büyümemez, onun için, öyle bir şey mümkün değildir. Biraz daha iyi öğrenmeniz lazım. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Siz bilmiyorsunuz.

ENİS TÜTÜNCÜ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, burada Türk halkı karşısında doğru konuşmuyor, yalan konuşuyor, sataşma yapıyor Sayın Başbakan... *(ANAP sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler)* Sayın Başbakan doğru söylemiyor, yalan konuşuyor ve sataşma yapıyor, kürsüye çıkarsam, yalan söylediğini açıklayacağım. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tarımda, Anavatan döneminde önemli modernleşme hamleleri yapılmıştır. Ben, fazla zamanınızı almak istemiyorum; çünkü bu, muhtelif vesilelerle burada anlatılmıştır; ama, kısaca söyleyeceğim bazı şeyler var:

Tohum meselesini Türkiye'ye biz getirdik...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ne tohumu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her türlü tohumu getirdik.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Verdiğiniz tohumu ofise götürüyoruz, bize para vermiyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüksek verimli tohumlar ve yüksek verimli tohumlarla ilgili olarak vaktiyle ithal edilen bu tohumlar, bugün, Türkiye’de 30’u müteceviz, yerli yabancı teknolojik şirketler tarafından üretilmekte ve sade kendi ihtiyacımız için değil, yurt dışına da ihraç edilmektedir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Şu anda, karaborsadan 175 liraya gübre alıyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçtiğimiz dört senede -1987 dâhil- 40-50 bin hektar arazi değil, 540 bin hektar arazi sulamaya açılmıştır. 540 bin, 550 bin. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu sene sonunda da, inşallah, 700 bin hektar arazinin sulamaya açılmış olacağını ümit ediyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Eski projeler değil mi efendim?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hangi bütçe ile Sayın Başbakan, hangi bütçe ile?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz da GAP Projesinden bahsedelim müsaade ederseniz.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Enflasyonu yüzde 60’a getirmeyi nasıl başardınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel, GAP Projesini 30 trilyonluk proje yaptı. Tabii, hangi tarife giriyor; onu ayrıca düşünmek lazım; çünkü, bazen “Yedi küpeli gelin” diyorlardı, sonra baktık ki, gelinin 13 tane küpesi varmış, -yani barajlara küpe diyoruz da o bakımdan- 13’e kadar çıktı. Sulanacak arazi şu kadardır, bu kadardır... Ben bu tariflere girmek istemiyorum. Üzerinde durduğum nokta şu: önemli olan, bu proje, anahtar proje, Atatürk Barajı, Urfa Tüneli ve Urfa ilk kademe sulamasıdır, bu üç elemandır.

Bu projeler için yapılmış, hâlihazırdaki yatırım miktarı, gene 1987 fiyatlarıyla, 1 trilyon 800 milyar lirayı aşmış bulunuyor. Tabii, bunun içerisinde sade bunlar değil, Karakaya Barajı var, Hancağız, Kralkızı, Batman barajları da var. Yani, Güneydoğu Anadolu Projesi içine giren.

Bu yatırımın yüzde 68’i bizim zamanımızda, yüzde 23’ü bizden evvelki askerî idare döneminde, yüzde 9’u da ondan evvelki dönemde yapılmıştır. Bu kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz hiçbir şey yapmadık; hepsini siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu proje Türkiye için fevkalade müsait bir siyasî şart olmuştur tahminime göre. Komşularımız buradan hak iddia edemiyorlar kolay kolay. Karakaya Barajı yapılırken zorluklarımızı hatırlıyorum; Atatürk Barajı için ne kadar zorluk çekeceğimizi, bu işlerde çalışmış olanlar bilirler; ama, hiçbir zorluğumuz olmadı, Allah bir imkân verdi, netice itibarıyla, bu büyük projeyi tamamlamak inşallah bize nasip olacak. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — 2000 yılına kadar iktidarda kalırsanız, millet perişan olur. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu sene inşallah siz de dâhil olmak üzere arkadaşlarımı davet edeceğim, barajın kapaklarını kapatacağız, su tutmaya başlayacağız. Davet edelim, gelin görün. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Önce kamyonları çıkaralım, içindeki cenazeleri çıkaralım.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Baraj alanında 2 cenazemiz vardır ve 2 Mart tarihinden beri orada duruyorlar.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, hatibin sözünün kesilmeyeceğine dair, İttüdüğümüzde müteaddit hükümler var; bir daha hatırlatmak lüzumunu hissetmem inşallah.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, madem yeri geldi, arkadaşımız sorduğu için, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bilmesini isterim. Hakikaten, kendi akrabalarına ait bir kamyon, meşhur Malabadi Köprüsü civarında suya düşüyor.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Malabadi Köprüsünden.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Malabadi Köprüsü civarında düşüyor. Bize geldiler haber verdiler; hem Savunma Bakanına, hem İçişleri Bakamına, hem de Bayındırlık ve İskân Bakanına, “Gerekli alakayı göstermelerini” söyledim.

Hadise şudur: Orada fevkalade fazla şist vardır ve kamyon şistin altına girmiş, üstü tamamıyla kum toplamış. Dalgıçlar indiler, birçok vasıtalar getirdiler, maalesef, vasıtayı çıkarmak o imkânlarla mümkün olmadı; yani, orada mevcut tekniğin veya Türkiye’deki mevcut tekniğin şu anda yapamayacağı bir hadise. Söylediğimiz budur. Siz geldiniz bana söylediniz, ben de emir verdim; bu, işte böyle yapılınsın diye.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ama, yapılmadı Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapılmadı; ama, işte söyledik neden yapılmadığını.

MAHMUT ALINAK (Kars) — 90 bin lira ile milleti nasıl geçindireceğiz, onu da açıklayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elektrik enerjisi konusunda da Türkiye’imiz çok büyük mesafeler aldı. Çok uzun söylemeye lüzum yok; 1975 senesinde 15 milyar 700 milyon kilovat, 1979’da 23,5 milyar kilovat olan elektrik üretimi, 1987’de 45 milyar kilovat ve 1988’de de inşallah 51 milyar kilovata gelecektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gene, 1975’te mevcut 4.186 megavat kurulu güç, 1983’te 6.935’e ve 1987’de 12.524 megavata yükselmiştir. Yani, bugün, Türkiye’nin hiçbir elektrik sıkıntısı kalmamıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Köylerin elektriği tamamlandı.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Telefon, telefon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Köylerin telefonu çok büyük çapta tamamlandı; evet, hepsi bağlandı. Belki, eksik birkaç tane vardır.

Telefon şebekesine baktığınız zaman, 1980’de telefon hattı sayısı 1 milyon 297 bin, 1983’te 1 milyon 906 bin, 1987’de bu rakam 4 milyon 623 bine çıkmıştır. Bugün,

Türkiye'nin her tarafından, dünyanın her tarafıyla konuşmak mümkündür; otomatik olarak konuşmak mümkündür.

HASAN NAMAL (Antalya) — Borçları konuşmayacak mısın, borçları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Barajlar: 1983'e kadar 84 baraj yapılmıştır. 1987 sonuna kadar bu sayıya 24 daha ilave edildi; 79 baraj da inşa halindedir. Bu 79 adet inşa halinde olan barajın 22'sinin inşaatı, 1983 öncesinde başlamıştır.

Termik santraller, zannediyorum sadece Seyitömer'in iki ünitesi haricinde şu santrallerin tamamlanması bize nasip olmuştur: Yeniköy, Yatağan, Elbistan, Çayırhan, Çatalağzı, Kemerköy, Hamitabat Gaz Çevrim Santrali ve inşa halindeki Ambarlı Gaz Çevrim Santrali.

Gübre istihsalini soruyorlar: Gübre istihsalı 1975'te 2 milyon 688 bin tondu, 1987'de 7 milyon 678 bin tondur.

Çimento; 1980'de 12 milyon 875 bin tondu; 1987'deki istihsal ise 21 milyon 980 bin ton.

AHMET UNCU (Kahramanmaraş) — 20 yıllık mukayeseyi mi yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 7 senenin.

Sıvı çelik; 1980'de 2 milyon 380 bin; istihsal bunlar.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 1983'le mukayese edin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te 3 milyon 940 bin, 1987'de ise 7 milyon ton. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Linyit; 1975'te 9 milyon ton, 1980'de 17 milyon ton, 1983'te 24 milyon ton, 1987'de ise 41 milyon ton. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu rakamları daha da fazla uzatabilirim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Fiyatları nasıl?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Dış borçları, iç borçları kim ödeyecek?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Karayolları: Dikkat ederseniz Türkiye'nin standart karayolu ağı 60 bin kilometre civarındadır. Bunun 38 bin kilometresi bizden evvelki dönemde asfalt idi. Bizim dönemimizde bu rakam 45 bin kilometreye çıkmıştır.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Demiryolu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu 45 bin kilometrenin, takriben 4 bin kilometresi de beton asfalt yol halindedir. 1.500 kilometre otoyol inşa halindedir. İlk otoyolu da inşallah bundan bir sene sonra beraberce gideriz. Üç dört sene içinde de, Edirne'den Ankara'ya kadar otoyolda gideriz. Bunların hepsinin finansmanı temin edilmiştir, birçoklarının inşaatları da başlamıştır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yalnız, Türkiye'nin sınırı Ankara'da bitmiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün temelini 29 Mayıs 1985'te attık, üç sene sonra, yani 1988 Mayıs'ında trafiğe açıyoruz; davet ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütün bunlar, işlerin ne kadar süratli yapıldığını göstermektedir. Bizim bütün sıkıntımız, daha evvelden kalmış binlerce projeyi, bir an evvel bitirme arzudur.

Televizyonu, 31 saat yayın yapan, çoğu da siyah beyaz olan bir yerden aldık; bugün iki kanallı, 130 saatten fazla yayın yapan ve tamamıyla renkli bir televizyon haline getirdik.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sadece kendimizi gösteren...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bütün öğrenci yurtlarındaki yatak kapasitesi 50-52 bin civarındaydı. Biz buna, bir senenin içimde 45 bin yatak kapasitesi ilave ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bizden evvelki dönemde yapılan bütün sanayi siteleri 24 bin üitedir. Bizden evvelki dönemde de bütün yapılan 24 bin üitedir. Dört senede yapıdan da bu rakama çok yakındır. Halen de, 80 bin üitelik sanayi sitesi inşa halindedir.

Türk Hava Yolları yani uçaklarla teçhiz edilmiştir. 14 tane alınıyor; yakında 10 tanesi tamam olacak. Bakın, Türkiye dışa açılıyor. Hiçbir yere gidemeyiz... Gündük bir hava yolu nasıl gidebilirsin? Bugün ilave olarak gittiği yerleri sayıyorum: Şam, Sofya, Belgrad, Madrid, Bahreyn, Singapur, Delhi, Kuala Lumpur, Tunus, Cezayir, Lyon, Basel ve yakın gelecekte New York, Tokyo, Sidney, Moskova, Pekin, Helsinki, Budapeşte, Bükreş, Bangkok ve Hong-Kong. (ANAP sıralarından alkışlar)

HASAN NAMAL (Antalya) — Güney Kore yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Turizm konusunda çok fazla bir şey söyleyecek, tenkit edecek -zannetmiyorum ki- imkânımız yok. Hakikaten, turizmde çok büyük mesafeler alındı.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Sahillerde nelerin döndüğünü anlatacağız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aldığımız tarihte 50 bin tane turistik yatak vardı, bu sene sonunda 200 bini geçmektedir ve inşallah 5 milyar dolara turizm geliri çok rahatlıkla çıkacaktır, belki de onun üstüne.

Konutta, kırk senede, Türkiye Cumhuriyeti gerek Emlak Kredi Bankasıyla, gerek Sosyal Sigortalarla verebildiği krediyle, yani devletin verdiği krediyle 400 bin konut yaptırabilmiştir. Bizim son dört senede kredi verdiğimiz konut sayısı 600 bine yakındır. 200 bini tamamlanmıştır, bu sene de inşallah 100 küsur bini tamamlanacaktır. Ölçüler, kırk seneye dört sene gibi...

1,5 milyon gecekonduya biz tapu verdik. İmar ıslah planları yapıldı.

Efendim, o lafları söylemeyin yine; Sayın İnönü birkaç kere söyledi, yanıldığını anladı, ondan sonra söylemedi, "Bunlar yalan" dediler, "Bunlar olmaz" dediler.

AHMET UNCU (Kahramanmaraş) — Tapu verdiğiniz doğru mu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Takır takır tapular veriliyor, hatta ben bir -tapu tahsis değil- tapu törenine Sayın İnönü'yü bizzat davet edeceğim, onun elinden verdireceğim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Sayın Başkan, Başbakan da olsa, bir partinin genel başkanına böyle hitap edemez. (ANAP sıralarından "Otur yerine terbiyesiz" sesleri, gürültüler)

Lütfen, Sayın Başkan, bir partinin genel başkanına bu şekilde hitap edilmesine müsaade etmeyin. Konuşmacıyı uyarın. (ANAP sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gecekondusu sahibi, tapusuna sahip olma korkusunda iken, şimdi imar ıslah planları ile mevcut kondusuna kat çıkma imkânını elde etmiştir.

İşte, “gelir dağılımı, gelir dağılımı” dediğimiz konularda hiç hesaba girmeyen bir faktör. Bu gecekondu sahiplerinin her birisi, tabii yerinin durumuna göre 50 ilâ 300 milyon liralık mal mülk sahibi olacak insanlar haline gelecektir.

Türkiye'nin bütününde, inşallah elektrik şebekesi gibi uzayacak bir gaz şebekesini, tabii gaz şebekesini de biz bu ülkeye getirdik. Ankara, bu senenin sonunda o şebekeden gaz alacak; İstanbul da alacak; Bursa alacak, İzmit alacak, Eskişehir alacak... İnşallah, diğer şehirlerimize de peyderpey uzatılacak.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Rusya verirse...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, tertemiz gaz; Rusya'dan alıyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Komünist değil mi o?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ticaretin komünisti, kapitalisti olmaz. *(Alkışlar)* Bu kadar bağnaz olmayın.

Efendim, gelir dağılımıyla ilgili konuya geçmeden, bir konu da şehirlerle ilgili; çok kısa: Anavatan İktidarının yaptığı en önemli ihracatlardan bir tanesi, şehirlere verilen önemdir ve inşallah, Türk şehirleri, artık, eskisi gibi belediye reisinin, Maliye Bakanının kapısına gelip “Memurumun parasını ödeyemiyorum” dediği günlerden çok uzaklaşmıştır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Samsun iflas etti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ufak tefek yerler var, onlara da biz yardım ediyoruz; ama, büyük şehirlerin, İstanbul Belediye Başkanının, Maliye Bakanının kapısına gelip para dilendiğini herhalde hatırlarsınız. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* Aytekin Bey burada, söyleyebilir tahmin ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün, Türk belediyeleri, 1983'e göre tam 20 misli daha büyük yatırım yapmaktadırlar.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Borçları ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Borçları fazla yok, bizim borcumuz biraz daha fazla.

Gelir dağılımı meselesi de, Türkiye'de çok konuşuluyor. Bu sefer fazla konuşmadılar, ufak bir laf edildi o kadar; ama, söyleyeceğim. Gecekondu, geçenlerde büyük bir etüt yapıldı; “Bu gecekondularımızda neler var?” diye. Bakınız, çıkan neticeyi söylüyorum: Siyah-beyaz televizyon yüzde 54,6. Gecekonduların yüzde 54,6'sında siyah beyaz televizyon var. Renkli televizyon yüzde 44. Toplarsanız, aşağı yukarı yüzde 100 ediyor.

Buzdolabı; Yüzde 89'unda buzdolabı var.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — İçi boş Sayın Başbakan.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Borçları ne kadar, borçları?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — İçinde ne var biliyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur dur, daha bitmedi. Hoşunuza gidiyor galiba.

Buzdolabından sonra, çamaşır makinesi; yüzde 52'sinde de çamaşır makinesi var.

Teyp, yüzde 54; yani, müzik seti, öyle basit teyp değil. Siz, izanınızı kullanın da, bunları alanın, herhalde ekmeği de alabileceğini düşünün.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Milletlin durumu iyi, zamlara devam o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bazen, siyasî parti liderlerimiz, benim 1980 öncesi, 1980 sonrası tabirime biraz kızıyorlar gibi geliyor. Tabiatıyla, böyle bir tabiri, yani milattan evvel, milattan sonra gibi bir tabiri kullanmam, herhangi bir kasta mahsus değildir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 1983, Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 bir noktadır. O noktayı tespit etmişizdir. Türkiye bir başka zihniyetle yönetiliyordu, 1980 sonrasında da değişik bir zihniyet geldi. Bunları belirtmek için söylüyorum.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz yoktunuz 1980'den evvel

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vardık da, biz bu tarafa geçtik. *(Gülüşmeler)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yakında başka bir tarafa da geçersiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, o dönemin bariz vasfı, şurada eski zabıtlar var. Okuduğunuz zaman, hakikaten... Tavsiye ediyorum, bütün arkadaşlarıma. 1979 ve 1980 döneminin bütçe müzakerelerini okumalarını tavsiye ediyorum. Okudukları zaman, çok ibret alacakları yerler görecektir. Zaten, derler ki, tarih, tekrür etmemesi için öğrenilmesi lazım. Biz de bu maksatla öğreniyoruz, yoksa başka bir gayemiz yok.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Enflasyondan bahset Sayın Başbakan; enflasyona ve dış borçlara zaman kalmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zamanı sen mi tutuyorsun orada.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Çiftçinin halini anlatın lütfen. Biz bu konularda bilgi bekliyoruz; soru sorduk, cevap istiyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, borç konusundan bahsetmeden evvel şunu söyleyebilirim. Yaptığımız bütün inceleme, 1970'li yılların, maalesef, Türkiye bakımından kayıp yıllar olduğunu çok açık bir surette gösteriyor. Kısır münakaşalar, koalisyon hükümetleri, o şunu söyledi bu bunu söyledi... Hakikaten, burada çok rahatlıkla ifade etmemiz gereken bir şey var ki, hangi parti gelirse gelsin; ama tek başına gelsin. Onun için seçim sistemi böyle kurulmuş ve bunun da faydasını bu millet görmüş ve görmeye de devam edecek.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Böyle kalsın seçim sistemi.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yanıyor..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İşinize gelirse tabii, isteyin niye korkuyorsunuz? Kalsın..

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Korkan sizsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bakınız, gene bu dergide şöyle bir kısım var, çok kısa okuyacağım. Borç meselesi, aynı laflar buralarda da söylenmiş, gene aynı şeyler söyleniyor.

Sayın Ecevit diyor ki, “74 sonunda Türkiye'nin ödenmemiş borçları toplam 3 milyar 279 milyon dolardır.”

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Cevap hakkı olmayanlara sataşmayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece okuyorum, cevaplık bir şey yok, itirazımız da yok.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Erbakan'ı da anlat o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bunun da sadece 229 milyon doları kısa vadeli borçtur. Üç yıllık cephe hükümetleri dönemi sonunda ne oldu? Dış borçlarımız 11 milyar 357 milyon dolar arttı, yani 3 katından fazla arttı ve bunun da çoğu kısa vadeli idi. Kısa vadeli borçlarımız da 30 kat artış göstererek, üç yılda 229 milyon dolardan 6 milyar 555 milyon dolara yükseldi ve faizleri ile birlikte toplam borçlarımız, çoğu kısa vadeli, hatta çok kısa vadeli olmak üzere, 18 milyar doları buldu. Bu borçlardan büyük bölümü en olumsuz koşullara bağlıydı.” Bu da münakaşa edilmiş. Ben sadece bunun o tarihte de münakaşa edildiğini söylemek üzere okudum, bir netice çıkarmak için değil.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Aynı gerçek.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Zaman doldurmak için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sene 1975. Muhterem Milletvekilleri, bir hatıramı anlatmak istiyorum.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — İzmir adaylığı mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 1975 senesi.

Ankara'ya geldim, Ecevit Hükümeti istifa etmişti, ayrılmıştı. Bilmiyorum, İsmail Cem Bey burada mı? (*SHP ve DYP sıralarından “Yoklama mı yapıyorsunuz?” sesleri*)

İSMAİL CEM (İstanbul) — Buradayım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir tesadüf, TRT'ye gittik, kendisi ile konuştuk. Bana bir soru sordu. O sırada, daha, Milliyetçi Cephe hükümeti kurulmak üzere veya kurulma lafları var. “Kurulursa, bunlar başarılı olabilirler mi?” diye sordu. Ben de dedim ki, “Vallahi, başarılı olabilirler, iyi götürürlerse. Bazı önemli konular var; onları çözerlerse, hakikaten bu meseleyi götürürler.” Birdenbire bozulduğunu hissettim, yani ben bu şekilde salık verince, demek ki, şöyle bir düşünce geçti aklımdan, ekonomik durum kötüye gidiyor, karşı tarafa bırakalım, zaten bir sene sonra bu işi götüremezler; seçim olur hesabı yapılıyor gibi geldi bana. Hep böyle düşünülür. Şimdi, tabii, Sayın Demirel, hükümeti kurdu 1975 senesinde...

KAMER GENÇ (Tunceli) — O zamanki Cumhuriyet Halk Partisi hükümetinin bir tane bürokratının sözüyle mi yorum yapıyorsunuz? Yani, bir hükümet, İsmail Cem'in sözüne kanmış, öyle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kamer Bey, öyle değil, yani aralarında öyle bir konuşma geçtiğini tahmin ettim dedim; o kadar, başka bir şey yok ki bunda. Yok, onu dinlemiş, bunu dinlemiş... Böyle şey olur mu?

Şimdi, Demirel hükümeti kuruldu. Bizim rahmetli arkadaşımız, Yılmaz Ergenekon Bey de Maliye Bakanı oldu. Gene hatırladığıma göre, bir hatıra daha var...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Hatıra bütçesi... Olmaz böyle Sayın Başbakan, olmaz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Maliye Bakanı TRT'ye gitmiş, bütçeyi oradan okumak istemiş; denildiğine göre, İsmail Cem Bey müsaade etmemiş. Yani, şimdi bizden, bugün, açık olarak Türkiye seyrediyor, o zaman, bir hükümetin bütçesini Malîye Bakanı TRT'den okuyamamış. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bunu bana anlattılar.

İkinci bir konu şu: Sayın Yılmaz Ergenekon... Tabii, bilhassa döviz durumu kötüleşiyordu; doğrudur. Petrol fiyatları üç misli olmuştu. Yalnız, Sayın Demirel'in dediği gibi, 30 dolar değil, 11-12 dolardı, 11-12 dolar civarındaydı, üç misli olmuştu ve o tarihlerde yeni bir sistem buldular; "Dövizle çevrilebilir mevduat hesapları; yani DÇM."

Şimdi, DÇM şu: Bir sanayici dışarıdan bir bankadan para getiriyor, bir Türk bankasına koyuyor. O banka, karşılığında, sanayiye kredi veriyor. Kredinin faizi, o gelen kredinin faizinde oluyor. Kur riski de yok; yani İsviçre Frangı ise, yüzde 3'ten veriliyor ise, Türk parası da yüzde 3'ten veriliyor.

Türkiye, bu şekilde, iki sene götürülmüştür; 75, 76, hatta kısmen 77'de diyebilirim. Yekûn olarak 2,5 milyar dolar, belki 2 milyar 700 milyon dolar bir borçlanmaya girmiştir. Tabii, bankalar paralarını istemeye kalkınca da, bu paralar ödenememiştir. Arkasından, tabii, 77'de transferler durdu, hatırlıyorum şubat ayında. Seçim oldu... Seçimden sonra tekrar ikinci hükümet kuruldu, o da 78 başına kadar gitti ve Ecevit Hükümeti geldi. Yapılan iş şudur: 79 senesinde yapıldı zannediyorum. Bu borçları, yani özel sektörün kullandığı bu paraları Merkez Bankasının borcu haline getirdiler.

Şimdi, 20 liraya ödenmiş paralar, bugün, 3 sene ödemesiz, 4 sene ödemeli; bilahare da bunlar 5 sene ödemesiz, 5 sene ödemeli borç kredisi haline getirildi. Türkiye, şu anda, 4 milyar dolara yakın borç ödüyor. Ne vakit başladı; anaparanın başlaması 1985 senesindedir. Bize geldi, biz ödüyoruz bunları: 85, 86...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Efendim, işçilerden para topluyorlardı, getiriyorlardı ve bankaya yatırıyorlardı ve mal ithali ediyorlardı. DÇM'ler bunlardı; ama sonra Çavuşoğlu firması bunları düşük bedelle topladı. *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bakın, söyleyeyim, iyice dinleyin öyleyse. Bu paraları kullanan sanayiciler, bunun karşılığını, en fazla 34 liradan ödediler. Yani, 1 milyon dolar aldılarsa, 34 milyon lira ödediler, o kadar; ama, bugün Türk Devleti, daha doğrusu Merkez Bankası bu 1 milyon doları -faizi de bir tarafa bırakın- 1.200 liradan ödüyor, yani 1 milyar 200 milyon ödüyor.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Bu hale düşürmeseydiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O anlaşmayı yapanlara sorun onu; niye bize soruyorsunuz? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ama, yeri geldiği zaman, "Siz büyük müteşebbisi koruyorsunuz, yok şöyle yapıyorsunuz" sözleri. Bizde, hiçbir şekilde kur garantisi verilmemiştir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Şirketler kurtarılmıştır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir şirket de kurtarılmamıştır; hep söylüyorlar, hiçbiri de kurtarılmamıştır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakınız, bunun mahzuru ne oldu, mahzuru nedir onu da söyleyeyim: Bu paralar 1985, 1986, 1987, 1988 ve 1989'da bitiyor. Şu ana kadar Merkez Bankası -nereden

ödeyecek Merkez Bankası? Döviz satın alacak ödeyecek. Yani, piyasaya para çıkaracak öyle ödeyecek bunu- ne kadar para çıkardı diye hesabını çıkardık, şu ana kadar, 1 trilyon 753 milyar liradır; Türkiye'nin emisyonu da 3 trilyon liradır; hesap buradadır. Şimdi, bana enflasyon meselesini soranlar, bu andığımız yükün nereden geldiğini kendileri düşünsünler. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — 1975'te siz neredeydiniz Sayın Başbakan? *(ANAP sıralarından gürültüler)* MESS Başkanıydı kendileri. *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, Türkiye bu halde yokluklara girdi, birçok zorluklara girdi. Hemen şunu da söyleyeyim, bu yokluklardan bir tanesini, demin arkadaşım okudu, bir tanesini de ben okuyayım. *(DYP sıralarından "Meraklısınız, okuyun" sesleri)* Çok meraklıyım.

"Acı bir kayıp" başlığı altında şunlar yazıyor, şimdi onu okuyorum: "Maruf akaryakıtlar ailesinden merhum petrolün torunu, merhum asfalt ile merhume fuel-oil hanımefendinin çocukları, merhume motorinin eşi, merhum benzin ve süperin babaları ve plastiklerin dedesi, Anadolu insanının ısı ve ışık kaynağı, gazyağı beyefendi, elim bir trafik kazası neticesi hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Cenazesi, Deniz Baykal dergâhında kılınacak öğle namazından sonra toprağa verilecektir." *(Gülüşmeler, ANAP sıralarından alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan, burada bütçe görüşülmüyor, oyun oynanıyor; ciddiyete davet edin. *(SHP sıralarından "Tiyatroya çevirdiniz" sesleri, gürültüler)* Enflasyondan bahset! *(SHP sıralarından "ciddi olun, bir Başbakana yakışmıyor bunlar, hafif bir Başbakan örneği sergiliyorsunuz" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana, enflasyon sebebini sordunuz, onu anlatmaya çalışıyorum, daha bitmedi.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Ekonomi nasıl iflas etti, onu anlatın. Ciddî olun; Başbakansınız.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Başbakan mısınız, orta oyuncusu musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Enflasyon sebebi... Klasik teoride para arzı, kalkınma hızı, ihracatın artması ve işsizlik meselesine çözüm aramaya kalktığınız zaman enflasyonist baskıların olacağı aşikârdır.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Hafiflik bitmedi; devam...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Komedi bitmedi.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — 1983'te böyle demiyordunuz ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğim, geleceğim, merak etmeyin, hepsine geleceğim.

Biz, 1983 yılının sonunda iktidara geldiğimiz zaman karşılaştığımız önemli problemlerden bir tanesi -demin rakamlarını verdim- yatırımlar meselesi, diğer bir tanesi de işsizlik meselesidir; çünkü, Türkiye büyük bir yıkıntıdan çıkıyor; 1978 yılında negatif millî gelir artışı olmuş, nüfus artışını karşılayamayacak bir millî gelir artışı olmuş, 1979 yılında negatif millî gelir artışı olmuş ve 1980 yılında negatif bir millî gelir artışı olmuş. İşte, bu yıkıntıdan çıkan Türkiye'nin kendini toparlaması lazım.

Evet nitekim, 1982 yılına baktığınız zaman, enflasyon hızının düştüğünü görürsünüz; ama, o günkü konuşmalarda da devamlı olarak birçok kaynaklardan tenkit edildiğimiz “Yatırımlar ne oldu? İşsizlik ne oldu? Ayyuka çıktı” diyenler sizler değil miydiniz? (SHP sıralarından gürültüler, “İşsizliği hallettiniz mi?” sesleri)

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Enflasyona gel, enflasyona.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, iyi dinleyin. İlk hedefimiz, Türkiye'nin ödemeler dengesini, hakikaten yıkılmaz bir hale getirmektir, bunda başarıya ulaştık.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bozdunuz, bozdunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bunda başarıya ulaştık; çünkü bu olmadığı takdirde, ne enflasyonla, ne yatırımla, ne işsizlikle uğraşmanız mümkün değildir. Birinci nokta budur.

İkinciye geliyorum: Biz, birçok projeleri üzerimize yük olarak aldık, 9 bine yakın proje vardı...

AYÇAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Hazırladık, yapılacak...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kendinizin yaptığı çok var sanki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu projelerin çoğunun iç parası, bir kısmının dış parası -Türkiye'nin kredibilitesi yok- bulunmuş değil. Askerî idare büyük problemle karşılaşmıştır, onu da gayet iyi biliyorum...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — O dönemde de mi çalıştın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, o devrede de çalıştık.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Beceriksizliğinizden bu hale geldi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, buyurunuz bir önemli projeyi beraberce irdeleyelim; ama dikkatli dinleyin, Türkiye'nin büyük projelerinden biri. Gene bu Meclis zabıtlarında, CHP ile AP arasında uzun münakaşalara sebep olmuş: Elbistan Termik Santrali. 1974 senesinde temeli atılmış. 1971 senesinde temeli atılan santralin ilk ünitesinin servise konulması bize nasip oldu; 1984'te.

M. HALİT DAĞLI (Adana) — 1975 Temmuzunda atıldı, onun temeli Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 74, 75... Programda 72 yazıyor hatta. Aç programa bak, 72 yazıyor.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Enflasyon, enflasyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle şunu söylüyorum...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Vatandaş kan ağlıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, o santralin tamamı işletmededir. 87 fiyatlarıyla maliyetini hesap ettik. Kaça mal oldu Türkiye'ye; söyleyeyim de, biraz ürkün: 3 trilyon 100 milyar lira. (SHP sıralarından “Siz ürkünüz mü?” sesleri, gürültüler) 3 trilyon 100 milyar lira, 87 fiyatlarıyla.

Şimdi, ne olduğunu da söyleyeyim...

TUFAN DOĞU (Muğla) — “Ürken” diyor. Ne demek ürkemek? Hayvan mıyız biz? Siz ürkünüz mü? (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne demek ürkmek?

TUFAN DOĞU (Muğla) — Biz hayvan değiliz. Hakaret etmesin Meclise, “Ürken” diye.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen, Sayın milletvekili...

TUFAN DOĞU (Muğla) — Siz ürkerseniz imam olarak, cemaat de arkanızdan gelir.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

TUFAN DOĞU (Muğla) — Kimler ürker Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anlayanlar ürker.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Siz ürkersiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, anlayanlar ürker; siz anlamadığınız için ürkmediniz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bugün Türkiye’de...

ENİS TÜTÜNCÜ (Tekirdağ) — Sayın Başkan, Sayın Başbakanı, Meclise yakışır bir üslup içinde konuşmaya davet edin. (ANAP sıralarından gürültüler, sıralara vurmalar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye’de bir Ambarlı Santral yapıyor. Bu Ambarlı Santralının gücü 1.360 megavattır; demin söylediğim Elbistan Santralının gücüne eşittir. Bu santral 32 ayda tamamlanıyor. İlk ünitesi 10,5 ay içinde devreye giriyor; diğer üniteler, arka arkaya 2,5’ar ayda tamamlanıyor. 32 ayda servise girdiği zaman, bu süre içinde de asgarî 5 milyar kilovat elektrik üretiyor; yani, kendisini amorti ediyor. Bu tesisin bedeli ne kadardır biliyor musunuz? 440 milyar lira. (ANAP sıralarından alkışlar) Şimdi, alın, 440 milyar lirayla 3 trilyon 100 milyar lirayı mukayese edin... (ANAP sıralarından alkışlar) Bir memleketin paraları bu şekilde yanlış yerlere gider, 13 sene bekletilirse, o memlekette enflasyon kaçınılmaz olur. Hâdis budur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sadece bu kadar değil, aynı santralin kömür tesisleri için yatırılmış olan paranın 1987 değerleriyle kıymeti 2 trilyon 100 milyar liradır, ikisini toplayın 5 trilyon 200 milyar lira eder. Bu 5 trilyon 200 milyar lirayla, Atatürk Barajı, Urfa Tüneli ve Urfa’nın altındaki bütün sulamalar ve başka sulamalar da yapılırdı. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bir önemli konuyu söylemek istedim; o da sadece para arzı, sadece şu mesele değil; proje seleksiyonunun önemine işaret etmek istedim. Zaten, Sayın Demirel de sözünün başında aynı şeyi tekrar etmiştir; iyi projeler seçilecek. İyi projeler seçilmediği takdirde, hakikaten, paralarınız yerin dibinde kalır.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — O projelere vize veren sizsiniz. (ANAP sıralarından gürültüler) Planlama vizesi sizden alındı. (ANAP sıralarından “Sus, otur yerine” sesleri) Planlamanın başındaydı...

BAŞKAN — Sayın milletvekili, söylediklerinizi bütün Genel Kurul duydu.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Duyması için söyledim.

BAŞKAN — Tamam efendim, bundan sonra, herhalde, daha yüksek sesle konuşmazsınız efendim; hepsini duyduk.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, gerek burada, gerekse başka yerlerde memleketin iyi idare edilip edilmediğinden bahsediliyor. Bakınız, bir misali huzurunuzda vermek istiyorum. Bu da gene, demin söylediğim, Millet Meclisi zabıtlarına geçmiş bir hâdisedir; TARİŞ konusu. Bugün de bahsedildi TARİŞ'ten.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bugüne gelin Sayın Başbakan, bugüne. Geçmiş yaşayamazsınız, geçmişe boş verin (*ANAP sıralarından gürültüler; "Dinle, dinle" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1977...

BAŞKAN — Bir saniye, Sayın Başbakan...

Sayın milletvekili, müteaddit defalar yerinizden yüksek sesle konuşuyorsunuz. Çok hem de, bir, iki, üç, dört değil; adet haline getirdiniz. Herhalde memnun değilsiniz.

KADİR DEMİR (Konya) — At dışarıya Sayın Başkan.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hiçbir milletvekilini, kimse dışarı atamaz.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAHRİ KARAKEÇİLİ (Şanlıurfa) — Gerçeklerden rahatsız oluyorlar.

BAŞKAN — Lütfen, görüşme düzenini bozacak hareketlerde bulunmayanım.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bu münakaşa, "O zaman TARİŞ'te bizim 8 bin kişimiz vardı, siz geldiniz 3 binini çıkardınız, 6 bin aldınız" gibi, bir münakaşadır; yani, devletin veya kooperatiflerin tesislerini, hakikaten seçim maksadı ile kullanmaktır. Burada bu münakaşa yapılmış. 1977 senesinde, TARİŞ'teki bütün işletmelerde mevcut işçi ve memur, sayısı 7.198'dir; 1978'de değişiyor, 8.699 oluyor; 1979'da 9.549 oluyor. (*SHP sıralarımdan "Doğru değil" sesleri*) Evet, rakamlar burada. Ondan sonra, 1980'de 8.246; 1983'te 6.983 ve şu anda 5.369'dur ve şu anda daha fazla istihsal yapılıyor. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Yani, birinin söylediği gibi, biz bilemez miydik; biz de oraya 2 bin tane adam koyardık... Yapmadık hiçbir zaman...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — KİT'lere müşavir atıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir zaman bu yollara gitmedik, bakınız, size açık söylüyorum; bugün, devletin memur sayısı 1 milyon 200 bindir. Bu, 1 milyon 200 bine ilâve ettirmiyoruz; bütün kadrolar Başbakanlıktan geçiyor...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Danışma kurulları ne?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Danışma kurullarıma ne oldu Sayın Başbakanım?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizin de ihtiyacınız var, sonra, görürüz. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne demek yani?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bazı kısa cevaplarım olacak...

CEMAL SEVMEN (Nevşehir) — Hiç, patatesten, pancardan bahsetmiyorsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın liderlerin söylediği bazı rakamları tashih edeyim. Bir tanesini söyledim, 1977'de, petrol 30 dolar değil,

12 dolardı. İkincisi, fosfat kayasıyla ilgili: Sayın Demirel, bir ara “1 milyar dolar” dedi, belki başka şeylerle karışmış olabilir, onun için hepsini aldım. Amonyak, fosfat kayası ve diğerleri; yani gübrenin bütün girdilerinin toplamı, 200 trilyon dolardır, hepsi bu kadar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Niye pahalı öyleyse?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fosfat kayası, 26 milyon dolar.

Sayın Demirel, “Pamuk 440 liraya düştü” dedi; hâlihazırda, Ispartalılar, galiba, Hatay’da 630 liraya alıyorlarmış...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — 600 liraya veriyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 690 liraya da alanlar varmış.

Bir de şu konu var: Sayın Demirel, “Çelik tüketimi, Türkiye’de 130 kilo, Batıda 1.000 kilo” dedi; Batıda, 300-400 kilo arasında, 1.000 kiloya çıkan hiçbir ülke yok.

Efendim, bu borç meselesinde, nedense, gerek SHP, gerekse DYP fevkalade hassas...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çok hassas.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok hassaslar. Neden olduğunu anlıyorum. Sebebi gayet basit...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz ödeyeceğiz de, onun için hassasız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, başınıza geldi de onun için hassassınız; başınızdan geçerse bu hassasiyet olmaz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* O tecrübeyi yaşadınız, belki onu bize söylemek istiyorsunuz; ama ben de o tecrübenin içinde bulundum, korkmayın.

Bugün, Türkiye’nin borç rakamı o söylenen gibi abartma rakamlar değildir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ne kadardır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, söyleyeyim: 18 milyar dolardan, diyelim ki, 38 milyar dolara... Daha fazlasını siz ilave edin.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Küçük Özal öyle demiyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu aradaki farkın... Dikkat ederseniz, bu hesaplar şöyle yapılıyor. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, ne oluyor böyle?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu hesaplarda şöyle bir faktör var. Bu paralar muhtelif paralardır; Alman Markı vardır, dolar vardır, yen vardır, SDR vardır, Swiss Frank vardır vesaire. Şimdi, döner de 1983 borcunu mark diye hesap ederseniz, çevirebilirsiniz. Dolar yerine markı kullanalım. Ondan sonra, 1987 borcunu da gene mark diye hesap ederseniz, rakam ne oluyor söyleyeyim: Birincisi 57 milyar mark, ikincisi de 61 milyar mark oluyor. Yaklaşıyor, 80 milyar civarında oluyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sayın Başbakan, o zaman, ihracatı da markla hesaplayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolarla da hesaplanıyor, markla da hesaplanıyor.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Markla ne kadar?

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — İşinize geldiği zaman dolarla, işinize geldiği zaman markla hesaplıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, yalnız, aradaki kur farkından dolayı 8 milyar dolar kadar bir fark geliyor, o kadar. Hesap gayet basit; bizim aldığımız, borç değil, kurların değişmesinden dolayı gelen, dolar cinsinden hesap edilmesinden dolayı.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — İhracat, markla azalıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işi anlatmak biraz zordur, çok iyi bilenler de anlayamıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Efendim, Sayın İnönü “Döviz kontrolünü Merkez Bankasına vereceğiz” dedi. Öyle dediniz değil mi efendim? Yanlış anlamamışım. Maazallah, felaket olur. *(ANAP sıralarından gülüşmeler)*

Bir kere, sizi Ortak Pazara almazlar. Bir market ekonomi böyle olmaz, pazar ekonomisi böyle olmaz. Merkez Bankası, dediğiniz döviz operasyonunu yapmaz. Bir kere, yanlışlık burada. Bunu kim size söylemişse -affedersiniz- yanlış söylemiş.

KADİR DEMİR (Konya) — Enis söylemiştir, Enis...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir kere, Merkez Bankası kale gibi bir banka olacak. O, icabında piyasaya müdahale edecek. Evet, bizim gibi, gelişmekte olan ülkelerde -1980 senesinde- bütün bu mükellefiyet merkez bankalarına verilmişti. Biz, bunu değiştirdik; şimdi, bunu bütün bankalar yapıyor.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Biz de değiştireceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, geriye, o günlere dönecekseniz, vay Türkiye'nin haline. Zaten gelemezsiniz ki... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi, bir şey daha söyledi; aslında hoşuma gitti. “İkinci Özal, birinci Özal’ı aratacak” dedi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çok doğru, çok doğru...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “İkinci Özal, birinci Özal’ı aratacak!” Ama, bunun içinde bir mana var: Yani, alternatif yok, gene Özal var demek; anlamıyor musunuz? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Üç senedir aynı şeyleri söylüyorsunuz; bayatladı bu laflar.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başbakan, olayları değiştiriyorsunuz. Böyle, gerçek dışı beyanlarda bulunmayın. Bizi de müdahale etmeye mecbur ediyorsunuz... *(ANAP sıralarından gürültüler, “Otur yerine” sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, müsaade ederseniz bir noktayı daha söyleyeyim: Son günlerde bir şey dikkatimi çekti. Sayın İnönü... “Sayın” dedim...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Gelişme var...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü, hakikaten Başbakanlığa hevesleniyor ve maşallah, yeni gerdeğe girecek güvey gibi hazırlanıyor. *(ANAP sıralarından gülüşmeler, SHP ve DYP sıralarından gürültüler, DYP sıralarından sıralara vurmalar)*

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bu fazla oldu.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sizin gibi maskara Başbakan olursa böyle olur.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Ayıp ayıp!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niye kızıyor bunlar? (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) Ne var bunda yahu? (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) -Fazla oldu; hayır...

ORHAN VELİ YILDIRIM (Tunceli) — Halkı enayi olarak aldığımız, halkla dalga geçtiğiniz için ben sizin tutumunuzu halk namına protesto ediyorum ve Genel Kurulu terk ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, Türkiye’de Başbakan olmanın yolu, bizlere rica etmek değil, seçim sandığından çıkmaktır. (*SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sana kimse rica etmiyor. Başbakan olmanın yolu Amerika’dan geçiyor. Haddini bil, haddini.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sana ne rica edeceğiz be!

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — İktidar talep etmek suçsa, zatı âliniz suçüstü vaziyettesiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir konuyu daha açıklayayım. Toplu konut meselesinde dediler ki, “Sigaranın hiçbir rolü yoktur”. Söyleyeyim, Marlboro veyahut da diğer yabancı sigaralar Türkiye’ye 12 bin ton ithal ediliyor.

Bunun, yabancıya ödenen, yani Türkiye dışına ödenen parası aşağı yukarı...

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — 400 milyon lira.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim. 180 milyon dolardır. (*DYP sıralarından “Kaç, kaç?” sesleri*) 180 milyon dolardır. 180 milyon dolar da aşağı yukarı bugünkü fiyatlarla diyelim ki, 300 milyar lira eder. Bu sigaraların satışı 960 milyar liradır. Aradan farkı çıkarırsanız, aşağı yukarı 600 milyar lira, devlete vergi olarak veya fona bu kadar büyük para girer; hesap bu kadar da basittir.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Hesap yanlışdır Sayın Başbakan, Maliye Bakanına sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer bunu ithal etmezseniz, 1978-1979 senesinde aynı miktara yakın Marlboro Sigarası da geldi ve aradaki büyük farkları da kaçakçılar, karaborsacılar, işte, türlü işleri için kullandılar.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Ne kaçakçısı? Marlboro Sigarası köy bakkalında satılıyor.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sen devlete sahip ol.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bir konuyu da şöyle söyledi: “KİT’ler kamburdu, kâra geçirdiniz, niye satıyorsunuz?” Bizim politikamız, -bir kere onu söyleyeyim- yani, bizim sizden farklı olan politikamız budur ve şunu da bir kere daha ifade edeyim: Belki şaka yaptığımı zannedeceksiniz, biz bir an evvel satalım da... Ne olur ne olmaz; gelirsiniz, tersini yaparsınız, kambur çıkarırsınız... Onun için satıyoruz. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Gücünüz yetmeyecek, gücünüz yetmeyecek.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Geleceğimizi siz de biliyorsunuz yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, kambur bırakırsınız.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Zaten kambur sizensiz.

NEVZAT AKSU (Çorum) — Dinleyin, dinleyin; biz dinledik, siz de dinleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anavatan, yepyeni bir partidir. Bize çok şey söyleyenler var, “göçebe” diyenler var; ondan sonra, “askerî idarenin bizi desteklediğini” dahi söyleyenler var. *(SHP sıralarından, “Hepsi doğru; yalan mı?” sesleri)* Buraya nasıl geldiğimizi millet bilir, Allah şahittir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — İhtilal artığı olduğunuz yalan mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz buraya, eğer, Anavatan Partisinin Lideri olarak, Başbakan olarak bundan dolayı gelmişsek, kendi gayretimizle, hem de bayağı büyük gayretimizle, milletimizin desteği ve Allah’ın yardımı ile geldik, başka hiçbir şey yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. HALİT DAĞLI (Adana) — Yasaklar olmasa idi ne olacaktı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kimseden en ufak yardım görmedim; hatta köstek gördük.

Bizimle ilgili olarak çok tahminler yapıyorlar, yapıyor. Yalnız, bu tahminlerin hepsi boşa çıkmıştır şimdiye kadar. Şimdiye kadar hiçbirisi doğru çıkmamıştır. Çünkü, biz, millete, veremeyeceğimiz bir şeyi hiçbir zaman vaat etmedik, onu da çok açık söylüyorum.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Enflasyon ne oldu?

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Enflasyon yüzde 10’a inecekti, söz vermiştiniz...

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Üç seneden beri, yüzde 5’e iniyor...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da düzeltereçimize söz verdik. Çünkü, bakınız bu anlattıklarımın sonra, bütün Türk Milleti biliyor ki, enflasyonu aşağı çekse çekse, yine Özal çeker derler. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Vatandaşla dalga mı geçiyorsun? Enflasyonu niye çekmiyorsun aşağıya?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Erken seçim yapalım öyle ise.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatırlayacaksınız, geçen program müzakerelerinde bir vesika okudum. Hani, o devirde, Cumhuriyet Halk Partisi “Köylünün şu 500 liralarmı ödeyelim” demişti. Ondan sonra da Sayın Demirel çıktı dedi ki, “Böyle saçma şey olur mu? Biz 1.000 lira diyemez miydik? Devleti, milleti, müesseseleri batırırsınız”.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Zaman doldurmak için ortaoyunu oynamaya gerek yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz hiçbir zaman...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Siz köylüyü tanımiyorsunuz; taniyin artık. Köylüyü tanımiyorsunuz bir türlü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, köylü o laflara inansaydı, o zaman, Cumhuriyet Halk Partisine verirdi, Demirel'e vermezdi Eğer -bugün Demirel'in yaptığı tam tersi var, onu da gösteririm- onlara inansaydı Demirel'e verirdi, bize vermezdi. Bize verdi, ona vermedi. *(ANAP şualarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Vermedi, vermedi... Gene aynı hikâye.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Televizyon ve devlet olanaklarına rağmen, oyunuz yüzde 36. Ayıp ayıp!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın, "yarından geçerli, tüm emekli, dul, yetimlarımızın -reklamınızı yapmıyorum- aylıklarını süper emeklilik oranında yükseltecektir. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur emeklileri arasındaki eşitsizlik kaldırılacaktır. *(Sayın Demirel)"*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Seçimdi; bütçe geldi, bütçe.

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Başka bir şey bulamadınız mı bu sürede?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Yarından geçerli olmak üzere, köylümüzün tüm borçlarını faizi ile esnafımızın borcunun da 100 bin lirasını silecektir". *(DYP sıralarından "Doğru" sesleri)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Taşar'dan alıp köylüye verecek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzatmaya lüzum yok, eğer bunlara inanılıyorsa ve milletin -onun gayet güzel söylediği gibi- akliselimi olmasaydı, onlara rey verirdi. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Bir de sizin olsaydı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, bizim milletimizin akliselimi vardır ve inşallah, hangi seçim geliyorsa, orada da hepsini beraberce göreceğiz; ama, Sayın İnönü, başbakanlık koltuğuna oturmak için bir dört sene, beş sene bekleyeceksiniz.

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Siz beş seneye dayanamazsınız. Bizim beklemeye tahammülümüz var.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir saniye lütfeder misiniz efendim?

Sayın milletvekilleri, programımıza göre, gündüz çalışma süremiz dolmak üzeredir; ancak, Sayın Başbakandan sonra şahısları adına yapılacak iki konuşma ile görüşmeler tamamlanmış olacak. Genel Kurulumuzun takdir ettiği ölçüde, ara vermeden, programı tamamlayabiliriz. Bu hususu oylarınıza sunacağım...

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, bana bir sataşma var.

İSMAİL CEM (İstanbul) — Bana da aynı şekilde, Sayın Başkan.

BAŞKAN — İki Sayın üye bütçe üzerinde konuşacaktır. Bilahare, Sayın İsmail Cem'in, İktüzüğün 70'inci maddesine göre bir söz istemi var, onu da bu konuşmalardan sonra vereceğim nedeniyle...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan, Sayın İnönü'nün de var efendim.

İSMAİL CEM (İstanbul) — Sayın Başbakanın konuşmasından sonra arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Bize ulaşmadı efendim. Ne hakkında olduğunu bilemiyorum efendim...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Dinlemiyorsunuz ki, dinlerseniz açıklayacaklar.

BAŞKAN — Bir saniye efendim... Sadece, ben söz istiyorum demekle, Başkan, söz vereceğini hemen ifade edemez ki.

DENİZ BAYKAL (Antalya) — 70'inci maddeye göre (sataşmadan dolayı) söz isteniyor efendim.

BAŞKAN — Ama, ne hakkında olduğunu açıklayacaklar değil mi efendim?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — İzin verirseniz açıklayacaklar.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Kürsüde hatip var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz, bir kere kararlaştıralım, söz verip vermeyeceğimizi, görüşmelerin uzatılıp uzatılmayacağını oylayalım, bilahare o hususlarda karar vereceğiz efendim.

Görüşmelerin uzatılıp uzatılmamasını oylarınıza sunuyorum: Uzatılmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Bana söz verecek misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Bittikten sonra vereceğim.

Buyurun efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, televizyon naklen yayını sonuna kadar yapılınsın. Geçen sefer Sayın Başbakan'dan sonra bitti, yayınlanmadı, Sayın Genel Başkanın konuşması naklen verilsin...

KADİR DEMİR (Konya) — 2 saat konuştu başkanınız; söyleyeceklerini söylemedi mi hâlâ? (*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, kendi aranızda konuşmayın efendim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Burada bir kere daha şunu teyit etmekten ve bunu özellikle belirtmekten fevkalade bahtiyarım! Biz, ne icraat yapacaksak, nasıl icraat yapacaksak, o işin en doğrusunu yapmaya çalışıyoruz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sizce...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vergi ise vergi, fiyat artışı ise fiyat artışı...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — "Fiyat artışı", "ayarlama" değil; "zam" Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gerekli ise, onu da korkmadan yaparız; oyumuz azalacakmış diye, asla zikzak yapmayız. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Kısa vadeli düşünemeyiz; çünkü, biz kendimizi değil, Türkiye'yi düşünüyoruz. (*ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) İleri ve modern Türkiye'yi, bu Anavatan Grubu, kurmaya azmetmiştir. Beş sene içinde, inşallah, ihracatımız 20 milyar doları geçecek; 5 milyar doları geçecek turizm gelirleri; oto yolları, tertemiz şehirleri, şirin köyleri, ileri derecede sanayileşmiş merkezleriyle, Türkiye'miz, ileri ülkeler arasındaki layık olduğu yeri muhakkak alacaktır.

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — İnşallahla maşallahla olmaz bu işler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1988 yılı bütçesinin, memleketimize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar*)⁴⁹

⁴⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 6, Birleşim 45, Sayfa 108-134*

20 Nisan 1988 Çarşamba 1988 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, buyurun efendim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın başında, Yüce Meclisi en derin saygılarla selamliyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhalefet partileri sözcülerini dikkatle dinledik. Nazarı dikkatimi celbeden bir hususa değinmek istiyorum; burada müzakere edilen, 1988 bütçesidir. Tabiatıyla, bütçe müzakere edilirken, hükümetin icraatıyla ilgili her türlü konuşma yapılır. Dikkatimi çeken nokta, hükümet icraatıyla bu konunun hesaplarını biz daha yakın zamanda 1987 seçimleri münasebetiyle -aşağı yukarı- meydanlarda, televizyonda, radyoda ve her türlü diğer imkânları kullanarak bütün partilere hesabımızı verdik.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Siz kullandınız, biz değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O hesabı verdik ki, neticede, millet 1987 yılının 29 Kasımında geldi, kararını verdi ve bugünkü Meclisin tablosunu meydana getirdi. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP sıralarından “Seçim hileleriyle” sesleri)

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Yüzde 36, yüzde 36.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Konuşmaların çoğuna dikkat ettim, 1987 seçimleri sırasında, o seçim kampanyası sırasında yapılan konuşmalardan hiç farklı değil. Bu konuşmalarda enflasyon var; Anavatan Partisinin şunu yaptığı, şunu yapamadığı her şeyi var; biz de kalktık teker teker ne yaptysak onu söyledik, milletin önünde imtihana girdik, netice, tablo meydana çıkmıştır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Gayet tabii, devam etmek isterlerse, aynı müzakereleri tekrarı tekrar yapmaktan da hiçbir zaman çekinmeyiz.

Şimdi, müsaadenizle bizim esas üzerinde durduğumuz, Türkiye’de büyük değişiklik yapan bir iktidar olduğumuzdur. (ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütçenin açış konuşmasında da çok açık bir surette ifade ettiğim gibi, Anavatan Partisi İktidarı bu memlekette çok köklü reformlar yapmıştır. Yaptığı işlerin başında, bu memleketin ödemeler dengesi denilen, yani sadece Cumhuriyet tarihinde değil, Osmanlı tarihinde de bir büyük problemini bu iktidar çözmüştür. Bunun ispatını da tekrar huzurunuzda yapacağım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, buraya gelen bir sözcü arkadaşımız, 1975-1980 dönemini aşağı yukarı fevkalade güzel methetti. Bir parça bu rakamlar üzerinde durarak irdeleme yapalım.

1975 yılında (1975 yılı iyi bir yıl) Türkiye’nin cari işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolardır. Aynı yıl Türkiye’nin ihracatı nedir? 1 milyar 401 milyon dolar, yani cari işlem açığı, ihracata mukayese ettiğiniz zaman, yüzde 117’dir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Petrol kaçaydı o zaman? 40 dolardı.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili, söz kesmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 dolar; iyi öğren.

1976 yılında cari işlem açığı 2 milyar 29 milyon dolar, Türkiye'nin ihracatı 1 milyar 960 milyon dolar, yani nispet yüzde 104. 1977 yılında cari işlem açığı 3 milyar 140 milyon dolar, Türkiye'nin ihracatı 1 milyar 753 milyon dolar, nispet yüzde 179.

Bu rakamlar 1978 yılına geldiği zaman bir düşme gösteriyor. Cari işlem açığı 1 milyar 268 milyon dolar, ihracat 2 milyar 288 milyon dolar, nispet yüzde 55. Sebebi nedir diye baktım, acaba daha mı iyi idare edildi? Sebebi anlaşıldı: Yokluklar ve ithalat yapılamamış. İthalat rakamı yükselse bu açık daha fazla olacak. Bir evvelki senede de ithalatın ana sebepleri, biraz sonra geleceğimiz "DÇM" denilen, o zaman bulunmuş bir idare tarzı.

1979 yılında cari işlem açığı 1 milyar 413 milyon dolar, ihracat 2 milyar 261 milyon dolar, nispet yüzde 62.

Şimdi 1980'e geliyoruz; ilk defa para bulunuyor, ithalat yapılıyor, yokluklar azaltılmaya başlanıyor. Cari işlem açığı ne kadar? 3 milyar 408 milyon dolar, ihracat 2 milyar 910 milyon dolar; yani, cari işlem açığının ihracata nispeti yüzde 117.

1984 senesinde cari işlem açığı 1 milyar 407 milyon dolar, ihracat 7 milyar 154 milyon dolar, nispet yüzde 19,7, yani yüzde 20'ye dönmüş.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — 1983'te nasıldı?

FERİT BORA (Diyarbakır) — 1983'e gel.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'ü de vereyim. Cari işlem açığı 1 milyar 828 milyon dolar, ihracat 5 milyar 728 milyon dolar, nispet yüzde 32.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Demek ki, sizden önce iyileşmeye başlamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten, uygulanan programı söylüyoruz.

1987 yılında cari işlem açığı 980 milyon dolar, ihracat 10 milyar 200 milyon dolar, nispet yüzde 9,6. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, aslında şuna bakacaksınız. Bir memleketin borçlanma ihtiyacı cari işlem açığından çıkar, yani cari işlem açığınız varsa o kadar borçlanacaksınız. Ben 1975'ten 1980'e kadar bütün cari işlem açıklarını topladım; 14 milyar 168 milyon dolardır. O devrede Türkiye'nin bütün ihracatı da 12 milyar 573 milyon dolardır. 1981'den 1987'ye kadar, hepsini alırsak, bu devreye cari işlem açığı 9,5 milyar dolardır, ihracat 48 milyar dolardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Eğer kalkıp da 1975-1980 dönemi daha iyidir deniliyorsa; bu rakamlar, o dönemin iyi olmadığını, o devrenin iyi idare edilmediğini gayet açık bir suretle gösteriyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Aslında, bir şey daha söyleyeceğim: Bu borçlanmanın esası 1975-1980 yılları arasındadır. Türkiye'nin gücünün üzerinde borçlanma yapılma mecburiyeti olmuştur ve bugün birçok sıkıntılarımızın temelinde, o zaman yapılan borçlanmanın ödemeleri yatıyor. Hâlihazırda (1988'de) 7 milyar dolarlık ödemeden bahsedildi; bunun anaparasının yüzde 60'ı 1983 yılından evvel alınan borçlardır; onların taksitleri

ödeniyor. Bu borçlar 1980 öncesi de var. 1980-1983 arasında da var, onu da söylüyorum. (DYP sıralarından "Sen aldın onları, kim aldı?" sesleri)

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri sükûnetle dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir başka nokta daha var; çok güzel idare edildiği söylenen 1975-1980 dönemine bakınız: Millî gelir; 1975'de millî gelirden artış nispeti yüzde 8'dir, bu iyi bir artış nispetidir. Sabit sermaye yatırımları, gayri safi millî hâsılanın yüzde 21,5'idir, yüksek bir sabit sermaye yatırımı var; tasarruf yüzde 19,6'dır. 1976'da yine yüzde 7,9'luk bir gelişme hızı var, yüzde 24,6'lık yatırım var. Buna mukabil, tasarruf yüzde 22,5'tir; fakat, bunlar 1976'dan sonra geçici, yani bir nevi şişirilmiş, fazla ithalat yapılmış, DÇM'ler vesaire yollarla, birden bire o yıllarda bolluk gözükmüş; ama, 1977'ye geliyoruz; sabit sermaye yatırımı yüzde 25,9, buna mukabil tasarruf yüzde 20,4. Demek ki, aradaki fark borçlanmayla yapılmış. Tabii iş kötüye gidiyor, yatırımlar 1978'de yüzde 22,6'ya düşüyor, tasarruflar ise yüzde 17'ye düşüyor. 1979 yılında yatırım yüzde 21'e düşüyor, tasarruf yüzde 15,7'ye düşüyor. Türkiye artık tabii daha evvelki borçlarını ödemeye çalışıyor, onu da yapamıyor; netice itibarıyla hem tasarruf azalıyor, hem de yatırımlar azalmaya başlıyor. Nitekim, bunun millî gelirdeki tesirini de görüyoruz; millî gelirin artış hızı 7,9'dan, 1977'de 3,9'a, 1978'de 2,9'a ve 1979'da eksi 0,4'e ve 1980'de de eksi 1,1'e geliyor. 1980 yılı başında veya 1980 yılında tasarruf oranı yüzde 16'dır. 1981'de bu oranı...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hangi bütçeyi görüşüyoruz: 1980 bütçesini mi görüşüyoruz?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz açtınız, cevap veriyoruz.

1981 yılında bu tasarruf oranının 18,2'ye yükseldiğini, 1983 yılında da en son 16,5'te kaldığını görüyoruz.

1984 ile başlayan bizim dönemimizde; 16,5 ile başlayan tasarruf oranı, her yıl artarak en son 1987'de yüzde 23,5'e gelmiştir. İlk defa Türkiye tasarruf ediyor, ciddi olarak tasarruf ediyor ve aynı zamanda da yatırımları da 16,5'ten başlıyor, yüzde 23,5'e kadar yükseliyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

ARİF SAĞ (Ankara) — Aç olarak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada bir konuya değinmeden geçemeyeceğim. Şu söz söyleniyor: "Türkiye'nin sanayileşmesini durdurdunuz." Kesin olarak yalandır... Kesin olarak yalandır... (ANAP sıralarından alkışlar) Biz, Türkiye'de akıllı sanayileşmeyi yapıyoruz. Sanayileşme dediğiniz zaman, sanayi mallarınız, birçok sosyalist ülkelerde olduğu gibi, sadece kendi içinde satan mallar değil, dünyanın her tarafındaki başka ülkelerin mallarıyla rekabet eden mallar olmak mecburiyeti vardır. Türkiye, bunu başarmıştır. Bizim dönemimizde, bunu başarmıştır...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi sanayiyle?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, 8 milyar dolarlık sanayi mamulü ihracatının çok önemli bir kısmı, Batı ülkelerine, Amerika'ya ve birçok başka ülkeye yapılmaktadır. (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Nohut ne zaman sanayi mamulü oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rakamları incelediğiniz zaman, şöyle bir gerçekle de karşı karşıya kalıyorsunuz: Sanayinin, 1975-1980 arasındaki yatırımları, -eğer 1987 yılı rakamlarını kullanırsanız- belki, 1984-1987 arasındaki rakamlardan yüksek; özellikle, tabiatıyla, kamu yatırımları o devrede daha yüksek; -sanayi sahasında, imalat sanayii sahasında- ama, şu suali sormak lazım: 1975-1980 arasında, bu sanayi, ne üretmiş? Onu bir sorun...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sattıklarını.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ne ürettiğini söyleyeyim: Bütün, 1975-1980 arasında, sanayinin yıllık ortalama artış hızı, yüzde 1,6'dır. (*DYP sıralarından, "Yeni kuruluyor" sesleri*) Türkiye, ta cumhuriyetten beri sanayi kuruyor; bırakın onları.

İkincisi, 1980-1983 döneminde, imalat sanayiinin gelişme hızı, millî gelirden yüzde 7'dir. 1984-1987 arasında, yüzde 9'dur. Son iki sene, yüzde 10'un üzerindedir. Bu nasıl oluyor? Yani, yeni sanayi kurulmuyor da, sizin kurduklarınızla mı bunlar yapılıyor?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Evet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyleyse, benim size bir tavsiyem var..

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — İnkâr etme.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçin aranızdan arkadaşları, hep beraber, Türkiye'deki sanayii gezmeye davet ediyorum sizi. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Varız! (*DYP sıralarından, "varız, varız" sesleri*)

Sayın Başbakan, evvela bizimkileri gezelim, sonra sizinkileri gezeriz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezmeye lüzum yok, bir tanesinin ismini söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezmek size yakışır; bize isim söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, buyurun siz konuşun... (*DYP sıralarından gürültüler*)

Bir saniye, Sayın Başbakan...

Sayın milletvekilleri, sabahdan, bu saate kadar görüşme yapıyoruz; muhtelif hatipler konuştular ve Genel Kurul, Genel Kurul seviyesine uygun olarak, bu konuşmaları izledi. Şimdi, şu saatte, ne gibi değişiklikler oldu, nasıl bir durum ortaya çıktı ki, bazı arkadaşlarımız dinleyemiyor? (*ANAP sıralarından alkışlar*)

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Çok güzel tespit ettiniz efendim; konuşmacı değişti sadece.

BAŞKAN — Bazı arkadaşlarımız, dinleyemiyor efendim. Onları dinlemeye davet ediyorum. Burası, serbest bir kürsü; o arkadaşlar, konuşulmasını istiyor ise, dinlemeyi öğrenmelidirler. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri*) Dinlemeden, konuşma olmaz. Halbuki, hepimiz, konuşmayı savunuyoruz efendim. Kendi fikirlerimizle ters düşmeyelim. Lütfen...

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye’de, tabiatıyla, ta 1950’li yıllarda bir âdet vardı: Sanayileşmeyen bir ülkede, bir yerde, bir fabrika kurulduğu zaman, büyük bayram olurdu; bu doğrudur ve gene çok iyi hatırlıyorum: O zamanki iktidar, filanca yere bir fabrika kurduğu zaman, radyolarda, gazetelerde çok büyük mesele haline getirilirdi.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Ve televizyonda (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, fabrikası olmayan, sanayileşmeyen bir ülke için bunlar doğrudur. 1960’larda da öyle olmuştur, hatta 1970’lerde de.

Ben gene bir başka şeyi daha hatırlıyorum. 1970’lerin sonuna doğru, petrol sıkıntımızın arttığı yıllarda, başta Enerji Bakanları olmak üzere ve sonunda Başbakanlara kadar, rafinerilere gelen tankerler takip edilirdi. Ben de çalıştığım için, bunu çok yakından hatırlıyorum. Acaba, rafinerinin filanca tankeri geliyor mu, zamanında gelecek mi diye beklenirdi; çünkü, Türkiye büyük çapta akaryakıt sıkıntısı çekiyordu. Demek ki, o zaman Başbakanların işleri, tankerleri takip etmiş; bugün biz bunları takip etmiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Allah’tan kork, Allah’tan.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — O zamanki Başbakanlar fabrika açıyorlardı, siz benzin istasyonu açıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka bir şey daha söyleyeyim. Türkiye’de, eğer biz kurulmakta olan sanayileri -eskisi gibi- birer birer söyleyecek isek, söyleyebilecek kadar az sanayi var demektir, bunu artık söylememiz mümkün değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Bir tane söyle.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için diyorum ki, hiç itiraz etmeyiniz, geliniz heyet kurunuz, ben size sanayii gezdireyim; başka ülkeleri göreceğinize, gelin Türkiye’yi görün. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekillerine, Sayın gruplara başka bir teklifim daha var. Hiç çekinmeden söylüyorum, kimseden de bir çekindiğimiz yok. Helikopterle büyük şehirlerimizi, oralarda yapılan konut inşaatlarını, sanayi sitelerini, hepsini de göstermek isteriz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Kırmızı kaldırımları...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç “İcraatın İçinden” programı değil, sevinerek, gayet büyük bir fedakârlık içerisinde size bunları gösteririz. Yolları görürsünüz; neler yapılıyor... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Vatandaş “Açız” diye bağıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onları da beraber gezeriz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gezilmez; siz, aç vatandaşı gezemezsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın bir arkadaşımız geçen gün bu kürsüde -galiba biraz evvel de söyledi- “Özal halkın içine çıkamıyor” dedi. Her hafta cumaya gidiyorum, halkın içindeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)* Her hafta cumaya gidiyorum, her tarafı geziyorum. Bana şikâyet eden de oluyor, şikâyet

etmeyen de; ama şikâyet edenleri yazıyorlarmış, yazsınlar, ona da aldırmiyorum. Bu meselelerde bizim kadar demokratik davranan hiçbir iktidar da yoktur.

YUSUF KENAN SÖNMEZ (İstanbul) — Hiç görmesek inanacağız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim muhaliflerimiz tarafından, bir konu, gayet tabii, yanlış anlaşılıyor; sanayileşme meselesi. Onun üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

Programımız çok açıktır. Aynen şunu söyledik: Biz bir karma ekonomi gütmüyoruz. Belki bazı partiler karma ekonomi sistemini götürüyorlardır; ama biz bir serbest ekonomi götürüyoruz. Burada devletin rolü, esas itibariyle altyapıdır ve nitekim biz yatırımların ağırlığını, kamu sektörü yatırımlarının ağırlığını altyapıya çevirmişizdir ve bunda da büyük başarıya kavuşmuşuzdur. Bunda hiçbir şekilde tereddüt yoktur ve şuna yürekten inanıyorum: Kamu sektörü, sanayi yatırımını, ticarî yatırımları iyi yapamaz. Bizim bugün tamamladığımız yatırımlar, daha çok, daha evvel başlamış, ama yıllarca sürünmüş yatırımlardır. Bunların hepsini de biz tamamladık.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Cumhuriyetin temelleri de o yatırımlar üzerinde yükseliyor Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim vazifemiz, altyapı yatırımlarını en iyi şekilde yaparak, memleketi elektriksiz bırakmayarak, şehirleri susuz bırakmayarak, sanayii susuz bırakmayarak; bu şekilde sanayinin gelişmesine, yani özel teşebbüs sanayinin gelişmesine, ferdin çalışmasına imkân sağlamaktır. Bizim politikamız budur ve bunda da başarılı olduğumuz için eğer tenkit ediliyorsak, bundan büyük mutluluk duyarız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Zamlardan bir daha bahsetseniz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir rakam daha vereceğim: 1976-1980 yılları arasında yapılan sanayi yatırımlarıyla, sanayinin marjinal yatırım hâsıla nispetini bulunuz; yani, ne yatırıyor sunuz, ne alıyorsunuz? Soruldu; söyleyeyim: 1976-1980 yılları arasında 36,5 yatırmışlardır, 1 almışlardır. Yani 36,5'e karşı 1. 1981-1983 yılları arasında gene imalat sanayiinde 4,6 yatırmışlar 1 almışlardır. Bizim dönemimizde ise 2,7 yatırmışız ve 1 almışızdır. İşte büyük ekonomi burada. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yoksa, yatırım yatırabildiğiniz kadar. Bir hâsıla çıkmadıktan sonra memleket kaybeder bundan... *(ANAP sıralarından "Onların aklı bu hesaplara ermez Sayın Başbakan" sesleri, DYP sıralarından gürültüler)*

Değerli arkadaşlarım, bir konu üzerinde daha durmak istiyorum...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sağlık mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gene, sözcülerimizden birisi, "Vergi alınız" dedi.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onlar, sizin sözcüleriniz değil, muhalefetin sözcüleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bir sözcü; bir sözcü arkadaşımız...

Herhalde bir taraftan da, vergi koyarken itiraz etmemeleri lazım; yani vergiyi koyduğumuz zaman, buna itiraz etmemeleri lazım; ama yeri geldiği zaman... *(DYP sıralarından "Kazanandan alın" sesleri)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Gücü olandan alın, gücü olandan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin 1970'den 1980'e kadar gelen bir dönemi vardır. Bu sözü söyleyen arkadaşım da çok iyi hatırlarlar; o devrede bir tek 1970 yılında Finansman Kanunu çıkarılmıştır, ondan başka hiçbir vergi kanunu çıkarılamamıştır. Anavatan İktidarı ki, hiç çekinmeden Katma Değer Vergisini getirmiştir; birçok vergi kanunlarını en iyi şekilde tanzim etmiştir ve en son da akaryakıtta Tüketim Vergisini artırmıştır. Şimdi siz, nasıl oluyor da bizi bununla mukayese ediyorsunuz? Ben de size aynı şeyi tavsiye ederim. İktidara geleceğiniz yok, ama inşallah gelebildiğiniz takdirde, vergi almayı ve bu söylediklerinizi size hatırlatırız.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sen de inanmışsın ki biz iktidara geleceğiz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye, 1970'li yıllardan beri bir enflasyonist baskı içerisinde. Şimdi sizlere rakamları bir kere okumak istiyorum. Bunlar, gayri safi millî hâsıla deflatörleridir. Yani siz “Şu endeks, bu endeks” demeyesiniz diye, gayri safi millî hâsıla deflatörlerini okuyacağım;

1970	11,8
1971	18,2
1972	16,4
1973	22,1
1974	28,3
1975	16,1
1976	16,8
1977	24,4
1978	43,7
1979	71,1
1980	103,8
1981	42
1982	27,6
1983	28
1984	50,2
1985	43,9
1986	30,6
1987	33,2

Rakamlar bunlar, bu rakamların gösterdiği bir gerçek var. O da, 1970'ten beri Türkiye bir enflasyonist devre içerisinde. Bu doğrudur ve bunun en sıkıntılı dönemi 1977, 1978, 1979, 1980 senelerinde yaşanmıştır. Enflasyon hem yukarıya çıkmıştır, hem ödemeler dengesi çok büyük açık vermiş, cari işlem açığı çok büyümüş; dışarıdan borç alamaz hale gelmişiz, her taraftan yardım istemişiz; bu da doğrudur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onları 1980’de hallettik. (*ANAP sıralarından “Sus” sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve netice itibarıyla o borçları da biriktirerek bugünkü güne kadar gelmişizdir.

Şimdi, şurasını hemen ifade edeyim: Türkiye’nin -bir kere herkes çok yakından bilmeli ki- ödemeler dengesi diye bir problemi yoktur. (*SHP ve DYP sıralarından “Maşallah” sesleri*) Evet, ödemeler dengesi diye bir problemi yoktur. Bu sene inşallah ihracatımız 13 milyar doları bulacak. Yazın bunu. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Söyleyeyim; hâlihazırda 3 aylık ihracat rakamı, daha tam çıkmadı, geçici rakamla söylüyorum, 3 aylık ihracat rakamımız 1980’in bütününe neredeyse eşittir. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Milletın karnı aç.

DENİZ BAYKAL (Antalya) — 800 milyon dolar Irak’a, karşılıksız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaadenizle burada Sayın Baykal’ın bir sözüne de cevap vermek istiyorum. Diyor ki, “Irak’a ihracat yaptınız, onun karşılığı gelmedi, hesabın içinde olmaması lazım”. Şimdi hemen sorayım: Almanya bir sürü kredili ihracat yapar. Acaba ödemeler dengesinin içinde olmaz mı o? Siz öyle mi biliyorsunuz bunu? Sizi sınıfta bırakırlar, sınıfta bırakırlar. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Her gün aynı şeyleri dinliyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1970-1980 arasındaki Türkiye’nin meseleleri yapısal meselelerdir; çünkü, Türkiye o devirde ihracatının bünyesini değiştirememiştir. Türkiye’nin ihracatı, 1970-1980 arasına bakın, yüzde 25 ile yüzde 35 arasında sanayi malı ihracatıdır; ama 1980-1987 arasına bakarsanız, Türkiye’nin sanayi malı ihracatı yüzde 80’lere gelmiştir. Hem ihracat rakamları büyümüş, hem de bunun içerisinde, özellikle sanayi malları ihracatı rakamları artmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Hayalîdir onlar hayalî.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, bütün bunların hepsi büyük bir değişikliği ifade ediyor. Esas, Türkiye’nin meselesini çözme noktası burasıdır.

Bakınız, açık ifade ediyorum. Üç çeşit ülke var: Tarım ülkeleri, hammadde ülkeleri, bir de sanayi ülkeleri. Bütün dünyanın çarkları sanayi ülkeleri lehine çalışıyor, onu herkes biliyor. Onun için, Türkiye en süratli şekilde sanayileşmek mecburiyetindedir.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Usta da öyle söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sanayileşme; ama akıllıca sanayileşme; rasgele, sosyalist ülkeler misali sanayileşme değil, akıllıca sanayileşme. Biz bunu başardık.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Nedir o?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 13 milyar dolara, ihracata geldiği zaman, hatta şunu söyleyeceğim: 1988 yılı imalat sanayii ihracatı, mesela 1978 yılı bütün sanayi gayri safi millî hâsılasına neredeyse eşittir. Buna ne buyuruyorsunuz? Evet, gayri safi millî hâsılasına eşittir.

HASAN NAMAL (Antalya) — Atma Recep!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani o zaman yaptığınız bütün üretimden fazlasını bugün Türkiye dışarıya ihraç etmektedir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

“Türkiye’de bu enflasyonun sebebi nedir?” diye araştırdığınız zaman; açık konuşalım, bütçe açıkları; herkes söyleyecek; kalktı burada, konuşmacılar da söyledi. Gayet tabii, bütçe açıkları niye olur? Ya fazla yatırım yaparsınız ya fazla masrafınız olur, gelirimiz de buna denk gelmez. İki: Fazla borçlanmış olursunuz, o borçları ödemek için de problemimiz olur. Bir de, yaptığınız yatırımlar eğer nema vermezse, toprak altında kalırsa; işte enflasyonun bir önemli sebebi de budur.

Benim, Elbistan Santralını anlatmamın sebebi, filancanın falancanın kötü icraat yaptığını göstermek için değil, sadece bir misal olarak söyledim, dedim ki: Yatırımlar, uzun süre sürmemelidir. Bakınız, misalleri var: 1974 veya 1975 yılı; tahmin ederim, yatırım kararının 1973-1972’de verilmiş olması lazım, daha evvelki çalışmalarda verilmiş olması lazım; temeli 1975’te atılmış olabilir, onu bilmiyorum; ama Planlama Teşkilatına şunu sordum: 1987 fiyatlarıyla bu santral kaç mal olmuştur? Bu hesabı bana getirdiler; 3,1 trilyona mal olmuş. Ondan sonra madene baktık, madene ne kadar yatırım yapılmış? 2,045; yani 2,1 trilyon da ona yatırım yapılmış. Yekûnu, aşağı yukarı 5,2 trilyon. Mukayeseyi yaptım, dedim ki: 1.360 megavat, aslında 6 milyar kilovat/saati de geçmez. Burada ifade ettiler, 3 milyar kilovat/saat üretmiş. Çünkü, linyit santralları, hakikaten yüksek çalışan santrallar değildir. 6 milyar kilovat/saat ürettiğini farz ettim, 65 lira ortalama satış fiyatıyla da hepsini katma değer olarak kabul ettim; 400 milyar lira eder; bölün 5 trilyon 200 milyara, aşağı yukarı, 12 yatırır, 1 alırsınız.

Ambarlı Santralı: Yeni yapılıyor, geçen sene temeli atıldı, ağustosta inşallah birinci ünitesini devreye koyacağız. 1987 fiyatlarıyla 400 milyar liradır; 1.357 megavatır ve 10 milyar kilovat/saat istihsal edebilir. 65 liranın 25 lirasını da gaz parası olarak çıkıyorum, 40 lira; çarpın 10 milyarla, 400 milyar lira eder; 1 yatırılıyorsunuz, 1 alıyorsunuz.

Bu mukayeseyi onun için verdim. Muhakkak iyi yatırımlar yapmak mecburiyetindeyiz, bir bu. İkincisi de, bir yatırımın ondört sene, onbeş sene sürmemesi lazım; o sürdüğü takdirde, yerin altında para kalıyor, karşılığında bir şey üretilmiyor demektir. Onun için, seçtiğimiz bütün projelerin çok iyi olması lazım.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Beş senede kaç proje bitirdiniz?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hiç bitirmediniz ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Allah’a çok şükür, bizim zamanımızda hiçbir proje yarım kalmayacaktır. Bakınız, şu anda 76 tane baraj inşa halindedir ve bu barajların bütün dolgu hacimlerinin miktarı nedir, size söyleyeyim: 250 milyon metremikâp. Kolay değildir. Devlet Su İşlerinin bütçesini biz, 350-400 milyardan aldık, bugün 1 trilyon 600-700 milyara gelmiştir bütçe ve fonlarla beraber. Atatürk Barajına, sadece, yılda 300 milyar lira harcıyoruz.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Urfa Tüneline?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Urfa Tüneline de para harcıyoruz,

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Dicle Barajına?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bu projelerin hepsi bizim zamanımızda başladı ve inşallah bizim zamanımızda da bitecek. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sayın Başbakan, son cümleye siz de inanmıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; bakınız, 5,2 trilyonla ne yapılır, bir de onu söyleyeyim: Eğer doğru seçim yapsaydık, Karakaya Barajını yapardık, Atatürk Barajını yapardık, Urfa Tünellerini yapardık, dahasını söyleyeyim 870 bin hektar da Urfa ile Mardin arasındaki bütün sulamaları yapardık. Rakam bu kadardır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* 1987 fiyatları ile yine.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Dicle Barajından bir haber var mı Sayın Başbakanı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1970-1980 arasında, hakikaten Türkiye birçok problemlerden geçmiştir. Siyasî istikrarsızlıklar olmuş, koalisyonlar olmuş, bunun acılarını da biz kısmen 1980'de ödemekteyiz, bu doğrudur. Rehabilitasyon yılları 1980-1984 arasındadır. 1984'den itibaren Türkiye'nin kalkınma hızı yerine gelmiştir. Evvelki sene yüzde 8,1 geçen sene yüzde 7,4'tür. Yine bugün huzurunuzda söylüyorum, gerçi 1988 programı yüzde 5 olarak tahmin edilmiştir, hesap edilmiştir; ama gerek zirai istihsalin daha fazla olması ve bir de birçok ekonomik projenin devreye girmiş olması, süratle devreye girmiş olması, ben tahmin ediyorum, 1988'in kalkınma hızı da bu tahminlerimizin üzerine çıkacaktır. Nitekim, ilk üç ay elektrik enerjisi kullanımı, yani üretim: artışı, -üretim, aşağı yukarı tüketim demektir; çünkü elektrik enerjisi depolanamaz- bir evvelki seneden daha fazla; yüzde 13,3 artmaktadır. Bunun bir tek izah yolu var, demek ki bütün söylenene rağmen, büyük bir sanayi gelişmesi vardır ve bu sanayi gelişmesi de elektrik enerjisi kullanıyor. Yoksa elektrik enerjisini -bir vakitler söylendiği gibi- toprağa vermek mümkün değildir.

Muhterem Milletvekilleri, tabii birçok konular var. Bu konular burada bahsedilmedi; bir tek üzerinde durulan, enflasyon konusudur, onu da anlatmaya çalıştım. 1970-1980 arasındaki enflasyon Türkiye için yapısal bir enflasyondur. O enflasyon 1980-1983 arasında başlayan ve özellikle 1984'ten sonra hızlanan büyük bir yapı değişikliği ile yeni bir veçhete bürünmüştür, doğrudur; ama şunu huzurunuzda açıklıkla ifade ediyorum; birçok problemi olan Türkiye'nin, bu söylediğim transformasyona ihtiyacı fazla idi; yani memleketimizi sanayi ülkeleri arasına atlatmak, sanayi mamulü ihraç eden ülke haline getirmek mecburiyetimiz vardı. Bunun için fedakârlıktan kaçınamazdık; ezilen ülkelerden olmamak istiyorsak, bunu yapmak mecburiyetindeydik. Bunun için vergi almamız lazımsa vergi alırız, bunun için, tasarrufları artırmak için de kanun çıkarmak icap ederse onu da yaparız; çünkü, biz geleceği düşünüyoruz.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kendi geleceğinizi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz Türkiye'nin geleceğini düşünüyoruz. Biz, günümüzü gün eden politikacı asla değiliz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Dikkat ederseniz, Türkiye'de ilk defa 1986 ve 1987 senelerinde işsizlik aşağı doğru gitmiştir.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açın plan kitabını bakın.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Külliye yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vaktiyle inandığımız plan kitabına şimdi de inanmanızı tavsiye ederim; çünkü, işsizlik artarken o vakit planı bize gösteriyordunuz. Peki aynı plan şimdi azaldığını gösteriyorsa, niçin aksini söylüyorsunuz?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan, 1983'teki enflasyon oranı için ne diyorsunuz? (*ANAP sıralarından gürtlüler*)

BAŞKAN — Sayın Ceylan, müteaddit defalar söz kestiniz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başkan, ben hatırlatıyorum, 1983'teki enflasyonu söylemedi.

BAŞKAN — Beni başka bir uygulamaya mecbur kılmayınız efendim. Lütfen, Sayın milletvekilleri, hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye, 1984'ten bu tarafa demin de ifade ettiğim gibi, çok büyük bir transformasyon yapmıştır, bir yapı değişikliğinin üzerinde bir transformasyon yapmıştır.

Dikkat edimiz, her sahada reform vardır, her sahada değişiklik yapılmıştır. Onun için, Sayın gruplardan da ricam şudur: İstedikleri arkadaşları seçsinler, biz Hükümet olarak hazırız Türkiye'nin birçok yerini göstermeye, yapılan işleri anlatmaya; hiç, icraatın içinden gibi programlar değil, özel programlar yapmaya da hazır olduğumuzu ifade ettim. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gelin televizyonda tartışalım.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süre tamamlanmıştır efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bağlıyorum.

Değerli Milletvekilleri, gayet tabii önümüzde önemli yıllar var. Anavatan İktidarı olarak söylediğimiz sözleri gayet iyi hatırlıyorum; hiçbirini de unutmuş değiliz. Verdiğimiz sözlerin hepsini de yerine getirdik, yerine getiremediğimiz bir tek şey enflasyonda verdiğimiz taahhüttür; ama dikkat ediniz, benim 1987 seçimlerinde verdiğim sözü hatırlayınız: Söylediğim söz şudur: Biz enflasyonu 1992'de makul seviyeye indireceğiz sözünü verdim. (*SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar!*)

Çok teşekkür ederim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Makul seviye yüzde 70'ler mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, söylemek istediğim şudur..

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yine başka bahara kaldı.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — 2002 yılına da diyebilirsiniz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Lütfen... Hatibi dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, gerekli bütün tedbirleri almıştır. Enflasyonun da önümüzdeki aylarda ve yıllarda, bizim yaptığımız program çerçevesinde, indiğini göreceksiniz; gördüğünüz zaman da, bilmem, bakalım ne sebep bulacaksınız. Tabii, muhalefet her zaman bazı sebepler bulabilir, ona da bir şey demiyorum.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Alkışlarız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Fakat, şunu bilhassa belirtmek istiyorum: Biz verdiğimiz her sözü yerine getiririz. Bundan da hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Son olarak bir noktayı daha açıklayayım: Sayın Deniz Baykal burada açık olarak sordu: Vuralhan'la ilgili konu; kendisinin de sözleri arasında ifade ettiği gibi, bana da ikaz edildi. "Hukukî olarak böyle yapmaman lazım, başka türlü yapman lazım" diye. Ben de onun üzerine müfettişlere meseleyi havale ettim.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Tekrar mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika...

Dışişleri Bakanlığı müfettişleri mesele hakkında soruşturma açmışlardır. Ben de bize verilen raporu, müfettişlere herhangi bir şekilde tesir etmemek için, açıklamıyorum. Şimdi anladınız herhalde, niçin olduğunu?

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Başta yapmadınız, Rapor olumlu olsaydı öyle yapmayacaktınız Sayın Başbakan?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Rapor kötü ise Türkiye'nin günahı ne?

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Öyleyse niye açıklamıyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, raporda o manada herhangi birşey olsa herhalde biz tutmayız; o kadar!

Teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

(Milletvekillerinin söz almalarından sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri oylama sonuçlarını açıklıyorum:

1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 278 kabul, 132 ret, 6 geçersiz oy verilmiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

1986 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 279 kabul, 132 ret, 5 geçersiz oy verilmiştir.

Katma Bütçeli Kuruluşların 1988 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için 416 Sayın üyemiz oy kullanmış; 279 kabul, 132 ret, 5 geçersiz oy verilmiştir.

1986 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı için 418 Sayın üyemiz oy kullanmış; 281 kabul, 133 ret, 4 geçersiz oy verilmiştir.

Tasarılar, böylece kanunlaşmıştır. Yüce Heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarımızın milletimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütçenin kabulü nedeniyle Genel Kurula teşekkür etmek için Sayın Başbakan söz istemişlerdir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1988 yılı genel ve katma bütçelerinin ve 1986 yılı kesinhesaplarının kabulü dolayısıyla Yüce Meclise teşekkürlerimi arz etmek üzere huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

4 Nisandan beri bu Yüce Mecliste uzun günler ve tabii daha evvel Plan ve Bütçe Komisyonunda bir aydan fazla bir süre içinde müzakere edilen, etraflı bir şekilde

tartışılan, birçok arkadaşımızın fikirlerini beyan ettiği bu bütçenin memleketimize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Başta, Plan ve Bütçe Komisyonu, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve bütün ilgili bakanlık mensuplarına, beğensek de, beğenmesek de fikirlerini serdeden bütün arkadaşlarıma en kalbi teşekkürlerimi sunuyorum ve 1988 yılı bütçesini de, yüce milletimize, en iyi şekilde kullanacağımızı, burada tasarrufa azamî riayet göstereceğimizi, hatta şimdiden bir tasarruf genelgesinin hazırlandığını, bu akşam Bakanlar Kurulunda bu tasarruf genelgesini de gündeme getireceğimi ve hemen neşredeceğimizi, bu suretle en ufak miktara kadar en ihtimamlı bir tarzda bütçeyi kullanacağımızı huzurunuzda bilhassa belirtmek istiyorum.

Bu bütçenin de memleketimizi inşallah, önümüzdeki aylar içerisinde daha iyi günlere götürmesini Cenab-ı Hak'tan diliyorum, hepinize bu vesileyle tekrar teşekkürlerimi arz ediyorum.⁵⁰ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁵⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 10, Birleşim 60, Sayfa 77-88, 106-107*

23 Nisan 1988 Cumartesi

TBMM'nin 68. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler ve basın-yayın mensupları; bugün aziz milletimizin hür ve bağımsız iradesinin en güzel şekilde temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 68'inci yılını idrak ediyoruz.

Milletlerin hayatında önemli dönüm noktaları vardır. İşte, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı bugünün de, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluş müjdesi olması bakımından, Türk tarihinde önemli bir yeri ve manası bulunmaktadır.

Devletimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmasıyla başlattığı Millî Mücadele harekâtı devam ederken, bu mücadeleyi millete mal etmek amacıyla memleketin her tarafından gönderilen temsilcilerden teşekkül eden ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920 günü Ankara'da faaliyete geçirilmişti.

Milletimizin hürriyet ve bağımsızlığına uzanan yolda birçok önemli kanun ve kararlar bu Mecliste alınmıştır. Böylece Cumhuriyetimizin temelini teşkil eden demokratik parlamenter sistemimizin ilk harcı da o tarihte atılmıştı.

İşte, atılan bu temel üzerine bina edilen ve zamanla gelişerek bugünkü şeklini alan, demokratik sistemle idare edilen Türkiye, birçok milletin gıpta ile baktığı bir ülke haline gelmiştir.

Muhterem Milletvekilleri, devletimizin kurucusu Büyük Atatürk, vatani müstevlilerden kurtarmayı ne kadar istiyorsa, Türk Milletinin, kendisiyle ilgili kararları yine kendisinin vermesini de o kadar istiyordu. Millî hâkimiyetin milletin bağımsızlığındaki yerini şu görüşleriyle tespit ediyordu: "Milletin esaretten kurtuluşu, egemen ve bağımsız olarak topraklarımızda yaşayabilmesi ancak azimkâr ve namuslu ellerin milleti haklarını korumaya ve bağımsızlığa sevki ile kabil olacaktır. Milletın bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."

Büyük Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla birlikte, bundan 68 yıl önce, modern demokrasilerde dahi emsaline rastlanmayan veciz bir ifadeyle, "Hâkimiyet, bilâ kaydü şart milletindir" diyerek, memleketimizde millet iradesi ve millî egemenlik anlayışının temelini atmıştır. O'nun, değerinden bugün de hiç kaybetmeyen sözleriyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi milletin yegâne ve hakikî mümessili olup, millet namına hâkimiyet hakkını istimal eder. Bu temel düstur, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan itibaren hiç değişmeden devam etmiş ve bütün anayasalarda en başta gelen yeri almıştır.

Muhterem Milletvekilleri, şu anda altında bulunduğumuz yüce çatı bu anlayışla kurulmuştur. Hepimiz bu çatı altında milletin temsilcileri olarak bulunuyoruz. Vazifemiz, milletimizin arzuları ve ümitleri istikametinde Türkiye'mizi, modern ve ileri bir ülke yapmak için çalışmaktır. Bunu yaparken, kısır çekişmeleri bir tarafa bırakarak ve en önemlisi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hangi şartlarda kurulduğunu unutmadan demokrasimizi sağlam temellere oturtmaya özen göstermeliyiz.

Bugün milletin egemenliğini ve iradesini temsil eden tek müessese Yüce Meclistir. Yüce Meclisin üzerinde başka bir güç yoktur. *(Alkışlar)*

Türkiye'nin istikrar, güven ve huzur içinde kalkınmasını istemeyen mihrakların demokrasi dışı bazı reçeteleri zaman zaman ortaya çıkardıklarını üzüntü ile müşahede ediyoruz. Türkiye, bundan sonra da demokrasinin dışında bir uygulamaya kayabilir, ne de demokrasi görüntüsü altında başka güçlerin egemenliğine izin verebilir. *(Alkışlar)*

Kimse, seçilmiş millet temsilcilerinin dışındaki güç odaklarına işlerine geldiği zaman müracaat edip hayale kapılmasın. Milletimiz artık neyin doğru, neyin yanlış olduğunu geçirdiği acı tecrübelerle çok güzel anlamış bulunmaktadır.

Demokrasi, Türk toplumunun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Türk Devletinin muarızları ne derlerse desinler, Türk demokrasisi, bir daha çıkmamak üzere rayına oturmuştur. Dünyada 200 civarındaki devletin kaç tanesinin demokratik rejime sahip olduğu düşünülürse, Türk demokrasisinin ehemmiyeti daha iyi anlaşılacaktır. Dünyadaki pek çok ülke, demokratik düzen ve millet hâkimiyeti esasına bugün dahi ulaşamamışken, Türkiye'mizdeki hürriyetçi demokratik parlamenter sistem, dünyanın bu bakımdan en iyi örneklerinden biri haline gelmiştir.

Türk Hükümeti olarak, Ortadoğu'daki sıcak savaşlara ve ülkeler arasındaki anlaşmazlıklara barışçı çözümler teklif eden ve barış için çalışan bir anlayışa sahibiz. Demokratik rejim içerisinde istikrara sahip ve hızla kalkınan bir ülkeyiz. Bölgemizde bize güven duyulmaktadır. Milletlerarası barışa daha büyük katkılarda bulunmaya her an hazırız. Tarafsız politikamız ve dünya barışı için gösterdiğimiz samimî gayretlerin bizi, barış sağlayıcı bir ülke olarak en başta anılan ülkeler arasına yükselttiğini iftiharla kaydetmek isterim. Türkiye Cumhuriyeti "Yurtta sulh cihanda sulh" prensibini Büyük Kurucusunun adıyla beraber ebediyete kadar yaşatma azmindedir.

Kıymetli milletvekilleri, çocuklarına bu büyük günü armağan edecek kadar saygı duyan ve dünyada çocuk bayramı yapan tek ülke olarak da geleceğin nesillerine ne derece önem verdiğimizizi ispat etmenin haklı gururunu yaşıyoruz. Çocuklarımızı seviyor ve onları istikbalimizin kurucusu olarak görüyoruz. Son yıllarda bütün dünya ülkeleri tarafından benimsenen Uluslararası Çocuk Şenliği ile de dünya barışına katkıda bulunduğumuza inanıyoruz. 23 Nisanın memleketimiz ve dünya için karşılıklı anlayışın ve insanlık sevgisinin tekrar değerlendirildiği ve geliştiği bir gün olmasını diliyorum.

Muhterem Milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temelini inanç, azim, hürriyet aşkı, millî birlik ve beraberlik şuuru meydana getirmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinden yükselen imanlı ses, hürriyet sevdalısı aziz Türk Milletine mukaddes mücadelesinde her zaman rehberlik etmiştir. Geçmişte olduğu gibi bugün de rehberlik etmeye devam edecektir. *(Alkışlar)*

İstiklal Savaşına millî mücadele vasfı kazandıran, millî irade temeline dayandıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Büyük Atatürk'ü, onun bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi bu vesileyle; huzurlarınızda bir kere daha rahmet ve şükranla yâd ediyor, Yüce Meclislimizin muhterem üyelerine ve değerli misafirlere saygılar sunuyorum.⁵¹ *(Alkışlar)*

⁵¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 10, Birleşim 62, Sayfa 255-257*

9 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Anamuhalefet Partisi ve diğer muhalefet partimizin Sayın Başkanlarının konuşmalarıyla, Anavatan Partisi Grup Başkanvekilinin konuşmalarını dikkatle takip ettim. *(DYP sıralarından "yoktun, yoktun" sesleri)* Televizyon verdiği için her yerden seyretmenin kabil olduğunu da bilmeniz icap eder. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ADİL AYDIN (Antalya) — Ama, burada olmanız lazımdı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, 1979 sonunda devlette tekrar göreve başlamış bir arkadaşınızım. Onun için, 1979 sonundan 1988 sonuna geldiğimiz günlere kadar, gerek Türk ekonomik hayatında, gerekse siyasî, sosyal hayatında birçok meseleyi yakından görmüş, yakından değerlendirmiş ve bunun üzerinde söz sahibi de olmuş bir arkadaşınızım. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* daha evvelki yılları da biliyorum. 1960'lı yıllarda -1967 yılında- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığını yaptım. Bu devre, 1971 yılına kadar devam etti.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bütçeyle ne ilgisi var bunların.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan önceki dönemde, devlette 1950'de vazifeye başladım, 1960 yılına gelinceye kadar, o zamanki iktidarın ilk plan hazırlıkları çalışmalarında da bulundum.

Muhterem Milletvekilleri, onun için, değerlendirmemde ve muhalefet partisi sözcülerine, onların ortaya koydukları fikirlere cevap vermemde, tabiatıyla memleketimizin bütün bu devrelerde geçirdiği safhaların göz önüne alınması ve bugün Türkiye'nin karşılaştığı meselelerin, bu çerçevede değerlendirilmesi icap eder.

Netice itibarıyla, biz iktidar olarak, muhalefet partilerinin her şeyi kötü göstermek, karanlık bir tablo çizmek gibi alışkanlıklarını tabii görüyoruz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Olanları söylediler. Sayın Başbakan, olanları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, gene bir televizyon programında, bir eski siyasinin çok iyi bir şekilde belirttiği gibi, rahmetli İsmet İnönü... *(SHP sıralarından "yalan" sesleri)* Yalan veya doğru... Aynen ifade edilmiştir. Ahmet Barutçu'nun...

AYTEKİN KOTİL (İstanbul) — Yalanları Mecliste konuşmayalım.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Faik Ahmet Barutçu...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Faik Ahmet Barutçu, kürsüde, "Biz, muhalefet olarak iktidarı tenkit edeceğiz. Bizim programımız istikametinde iş yapmazsa tenkit edeceğiz; ama bizim programımız istikametinde iş yaparsa, onları destekleyebiliriz" demesine rağmen, rahmetli İsmet İnönü, oturduğu yerden "Muhalefet tasvip etmez" demiş. Bu, bizim memleketimizde 1950'den sonra muhalefetin yönünü tayin etmiştir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Onun için, bizi tasvip etmenizi beklemiyoruz, beklememiz de mümkün değildir. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Tasvip edilecek yanınız yok ki...

AYTEKİN KOTİL (İstanbul) — Yalanlar Mecliste konuşulmaz.

MAHMUT KEÇELİ (Adana) — Yanındaydı!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sizleri, bulunduğumuz yerden dikkatli bir şekilde ve şu Mecliste çoğunluğu olan Anavatan Grubu, herhangi bir ciddî müdahalede bulunmadı.

MUSTAFA KUL (Erzincan) — Hangi çoğunluk?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onların cevaplarını, hepsini teker teker alacaksınız.

Bizim burada takip edeceğimiz yol, aynen memlekette takip edildiği gibi, bir hoşgörü atmosferini devam ettirmektir.

(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Kavgaya sebep olmamaktır.

Biz iktidar partisiyiz. Muhalefet partileri, sözcüleri, sözlerinde hırçın olabilirler; ama biz...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Masal anlat sen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...aynı ağırlıkta sebeplere dikkat etmeden, yani sizin getirdiğiniz konulara fazla karşı çıkmadan, cevaplarımızı en iyi bir tarzda vermeye özen göstereceğiz.

Çok yakında (ayın 13'ünde) Anavatan Hükümeti, beş senesini dolduruyor. Ben, geçmiş döneme baktım; Türkiye'de demokrasinin, çok partili sistemin çalışmaya başladığı ve ilk büyük seçimlerin yapıldığı 1950 yılından bu tarafa, ilk defa kesintisiz, dolayısıyla, istifa etmeyen en uzun hükümet süresine, şu anda Anavatan İktidarı sahiptir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Ve ümit ederim ki, bu aynı şekilde devam edecektir.

1950 senesinden bu tarafa baktığımız zaman, memleketimizin ekonomik sahada -tabii ki bunun da sosyal saha üzerinde çok önemli tesirleri olan- iki önemli problemle karşılaştığını görüyoruz. Bunlardan bir tanesi döviz meselesidir, diğeri de iç tasarruflar meselesidir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Dolar 2 Bin lira.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Dinle kardeşim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, bütün geçmiş dönemler içerisinde, gelmiş geçmiş bütün iktidarların en önemli meselesi bu olmuştur. Bunu çözmek istemişlerdir, gayret sarf etmişlerdir, gayretlerinde şöyle veya böyle netice alan iktidarlar vardır; bunları münakaşa etmek istemiyorum; ama, bu meseleler; şu söylediğim iki önemli konu, her 10 senede bir, Türkiye'de problemi büyütmüş, daha büyük problemler haline getirmiştir.

1957 yılını hatırlıyorum; kahve yoktu. Niye kahve yoktu? Dövizimiz yok diye kahve ithal etmedik. Aynı konu 1977-1978 yıllarında da vardır. Hatta, kahvenin yokluğu 1982 senesine kadar sürmüştür. Sebebi gene "Döviz yok" diyedir.

Türkiye'nin kalkınmasına baktığımız zaman, bu iki problemden, tasarruf meselesinin de çok önem kazandığını, önemli olduğunu bizzat görüyoruz. Hızlı gelişme yılları var; 1975 senesi, 1976 senesi; ama, bu gelişme hızlarının arkasında bir başka sebep

var; o yıllara baktığınız zaman, tasarrufla yatırım arasında çok büyük farklılıklar var. 1975-1976 senelerinde, gayri safi millî hâsılaya nispetleri, mesela tasarruf yüzde 20 -misal olarak söylüyorum- yatırım yüzde 25. Bu, büyük bir borçlanmanın başladığını, gücümüzün üzerinde bir borçlanmanın başladığını açık bir surette gösteriyor.

Nitekim, dikkat edilirse, 1975-1976 yılından itibaren cari işlem açıkları 3 milyar, 2 milyar, 1,5 milyar, 3,5 milyar dolar gibi rakamlara gelmiştir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 1965-1969?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bu açıklar Türkiye'nin o tarihteki döviz gelirlerinin bazı hallerde yüzde 100'ünü geçmiştir. Tabii, bütün bunların sonunda, Türkiye borcunu ödeyemez hale gelmiştir.

Mesele nasıl çözülecektir? Ben meseleyi şöyle inceledim; bu meselenin gerisinde, büyük bir değişiklik yapma ihtiyacı açık bir surette kendisini gösteriyor. 1950 yılında Türkiye'nin ihracatı o kadar ufak değil; 260 milyon dolar. 1964'te geldiğiniz zaman 411 milyon dolar. Çünkü tarım ürünlerine dayalı bir ihracat paterniniz var. Hatta 1970 para operasyonundan sonra ihracattaki artışın önemli bir kısmı da, döviz değerinin doğru değere getirilmesinden dolayı, tarım ürünlerinde görülmeye başlamış. Diğer bir kısmı da, gene 1966-1971 arasında, ülkede sanayi yatırımlarının teşviki, ihracatın teşviki üzerinde çıkarılan birtakım değerlerden dolayı, birtakım kaidelerden dolayı olmaya başlamış; ama, 1970 yılında, ihracatımızın bünyesinde, sanayi ürünlerinin yeri yüzde 18'dir. Bu rakam, 1980'e geldiğimiz zaman, -ki, o tarih de bu söylediğimiz değişiklik programının başlangıcıdır- yüzde 36'dır. Yani, sanayi ürünlerinin bizim ihracatımız içerisindeki payı yüzde 36'dır. Tarım ürünlerine baktığınız zaman, yüzde 60 civarına gelmiştir ve artık limitine yaklaşmıştır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hayalî, hepsi hayalî.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, netice itibariyle şunu söylemek istiyorum: Nüfusu yüzde 2-2,5 artan, şehirleşme hızı yüzde 5 ilâ 6 civarında olan ve 1980'e geldiğimiz zaman 48 milyona yaklaşan ve ileride, asrın sonunda 70 milyona yaklaşacak olan Türkiye'nin, eğer, büyük bir değişiklik yapmadığı takdirde, çok nüfuslu geri kalmış ülkeler arasından çıkması imkânsız olacaktır; onu söylemek istiyorum.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bulgaristan'a kafa tutarız o zaman.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Ne geveze adamsın sen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Türkiye bir transformasyon, bir büyük değişiklik yapmak mecburiyetindeydi. Bu değişiklik, çok büyük çapta yapılmıştır. Bunu huzurunuzda söylemekten büyük gurur duyuyorum.

Şimdi bakınız, "Nasıl yapılmıştır?" diye soracaksınız. Sanayileşme, bu işin temelidir; ama, sanayileşmeyi, daha evvelki yıllarda olduğu gibi artık, kapalı duvarlar altında, "Ne yaparsan, satarsın" esprisiyle devam ettirmemiz mümkün değildir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Ama yatırım yapmak lazım onun için.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu şekilde sanayileşmenin, neticesiyle nereye gelirdi? Neticesi, hakikaten, kalitesiz, dışarıda rekabet gücü olmayan ve dünya

pazarlarında rekabet edemeyecek bir sanayie ulaşırdık. Zaten, dikkat edilirse, “Bugün Avrupa Ortak Pazarı niçin tek pazar haline geliyor?” dersiniz, pazarı büyüterek, bu pazara girecek sanayilerin daha rantabl olmalarını, daha verimli olmalarını sağlamak içindir. Rekabet, ancak bu şartlar altında yapıldığı takdirde, o sanayi, sanayi haline gelir.

Kolay değildir; bugün 1988 sonuna yaklaştığımız şu günlerde, Türk sanayisi...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Batmıştır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — “Sanayisi” değil, Türkçeyi öğren, “Sanayii.”

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sanayii” deyin, ne dersiniz, deyin; Türk sanayii, 1979’un 750 milyon dolarlık ihracatını -tahmin ediyoruz, tabii aralık ayı neticeleri daha çıkmadı, kasım ayı dahi daha tam değildir, ama-9,5-10 milyar dolara getirecektir. Bu rakam, aşağı yukarı, o tarihteki (yani, dokuz sene içerisinde) bu söylediğim rakamın 12 katı civarındadır.

Şimdi, üzerinde durmak istediğim bir şey var: Sanayi kurmak, birçok zamanlarda söylendiği gibi, “Biz, içeride büyük tesisler kuralım” manası yok. Hatta, bugün ileri ülkelerde sanayi, birçok orta büyüklükte sanayinin bir araya gelmesiyle oluyor. Hatta, küçük ve orta büyüklükteki sanayinin çok daha büyük önemi olduğu anlaşılmaktadır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Büyüklerini yapmayınca rıza göstereceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sanayileşmede önemle üzerinde durulacak konulardan bir tanesi, sadece sanayii kurmak değil, o sanayi ürünlerini ambalajlamak, pazarlamak, finanse etmektir. Yani, işin önemli taraflarından bir tanesi de budur. Türkiye, sanayi ihracatını geliştirmeye başladığı ilk yıllarda, çok tabii olarak, kalitesi çok mükemmel olmadığı için, ileri sanayi ülkelerine değil, daha geride olan ülkelere, özellikle Ortadoğuya, şartların da yardımıyla ilk başlarda önemli şekilde ihracat yapmıştır. Bu doğrudur; ama,1985 yılından sonra, bu ihracattaki azalma ve petrol fiyatlarının düşme eğilimine girmesi akabinde, Türk sanayii Batı’ya dönmüştür. Bugün, sanayi ihracatımızın çok büyük bir kısmı Batı ülkelerine yapılmaktadır.

Geçenlerde, yeni Alman Büyükelçisi beni ziyarete geldi, kendisiyle konuşmamız sırasında şu suali sordum: Daha evvel 1967-1971 yılları arasında Türkiye’de kültür ataşesi olarak bulunmuş, kendisine, “O günkü Türkiye ile bugünkü Türkiye arasında ne farklar görüyorsunuz?” diye sordum. Tabii birçok farklar var; onları söyledi. Onları anlatmak istemiyorum; sanayi ile ilgili olarak şunu dedi: “1970’li yıllarda, Türkiye’nin Almanya’ya ihracatı şu kalemlerden müteşekkildi: Pamuk, fındık, üzüm, incir. 1980’li yıllarda ve son senelerde Türkiye’nin Almanya’ya yaptığı ihracatın miktarı çok büyük artmıştır ve yüzde 84’ü sanayi ürünleridir.” Bunu söyledi.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Fabrikaları kim yaptı, fabrikaları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, muhterem milletvekilleri, Almanya gibi bir ülkeye yedi sekiz senelik süre içerisinde bu nasıl yapılır? Sadece Almanya değil, aynı şekilde, Amerika’ya da... Bugün, ihracatımızın ağırlığı sanayi ürünlerindedir. Japonya’ya dahi ihracatımızın ağırlığı sanayi ürünlerindedir, tabii ki, bu işin yapılabilmesi bazı fedakârlıklar ister. Fedakârlık yapılmadan, hiçbir şey vermeden netice elde edilemez.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyonu çıkardınız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çalışmadan, gayret sarf etmeden bir noktaya varmak, insanlar için, milletler için mümkün değildir.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Doları 5 bin lira yapalım.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili... Bakın herkes nasıl dinliyor; siz bir türlü intibak edemediniz herhalde havaya. *(ANAP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, tabii ki, milletler, insanlar fedakârlık yaparlar; her devirde olmuştur. İstiklal Harbi bunun en güzel örneklerinden biridir. Büyük Atatürk'ün bir sözü var: Aynen diyor ki, "Ancak kendilerinden sonrakileri düşünebilenler, milletlerini yaşatmak ve ilerletmek imkânına nail olurlar." Bu, başka türlü mümkün değil. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Biz bu transformasyona 1980'de başladık. 1980'de 24 Ocakta başladı; yavaş başladı, yangın vardı, yangın söndü. 1983'ten sonra bu transformasyon çok büyük çapta hızlanmıştır.

Sayın Demirel'in sorduğu husus: Eğer, bugün, "Bugün 12 milyar dolar civarına yaklaşacak, 11,5-12 milyar dolar civarına gelecek ihracatımız, bundan 10 sene sonra, 60 milyar dolar seviyesine ulaşacaktır" dersem, kaçınız inanır? Türkiye'nin rakamları, bunun olacağını göstermektedir, çünkü, sanayi malları ihracatı başladıktan sonra, bu iş bir çığ gibi büyür. Bakınız, misali, bizden daha evvel bu noktalarda ileri gitmiş bir başka ülkeden vereceğim...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Kore...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güney Kore'nin... *(DYP sıralarından gülüşmeler)*

Evet, 1978 rakamları, 1979 rakamları... *(DYP sıralarından gürültüler)*

VEFA TANIR (Konya) — 10 bin Amerikan askeri var orada; manda var, Amerikan mandası var.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat ediniz ve dinleyiniz. 1979 rakamları... *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Burası Türkiye Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim.

MEHMET PERÇİN (Adana) — Geri zekâlılar, dinleyin. *(DYP sıralarından "Geri zekâlı sensin" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1979 yılı rakamları, bizim bugünkü rakamlarımızdır ve Kore'nin bu seneki tahmin edilen rakamı, 56 milyar dolardır. Kore'nin rejimi şudur budur hiç önemli değil, bizimle alakalı da değil.

(DYP sıralarından gürültüler) Önemli olan, Türkiye bu transformasyonu demokratik bir sistem altında yapıyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — "Demokrasi" lafını seviyorsunuz da, kendiniz demokrat değilsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bu transformasyon nasıl yapıyor söyleyeyim: Fedakârlık lazım, bunu da söyledim, iki önemli konu tutulmuştur ve bu iki önemli konunun da alternatifi yoktur; yani, vaktiyle söylendiği gibi, “Bizim şahsımızın alternatifi yoktur” değil, “Bizim programımızın alternatifi yoktur” Onu söylüyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sefalet ekonomisinin alternatifi olmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabiatıyla, meşhur bir söz var, “Analar neler doğurmaz” diye; gayet tabii, daha ne gençler gelecek... Arkadan öyle bir genç kitle geliyor ki, bizim yaptıklarımızdan, bizden evvelkilerin yaptıklarından, inşallah çok daha iyisini yapacaklar. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ZEKERİYA BAHÇECİ (Antalya) — Enflasyonu yüzde 200’e mi çıkaracaklar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim getirdiğimiz ana sistem, elastiki kur politikasıdır, böyle başlamıştır. Sabit kur politikası değildir. Sabit kur politikasını, daha 24 Ocakla beraber, bu memleket ortadan kaldırmıştır. İlk önce belli fasıllarla ayarlamalar yapılmış, ondan sonra, 1981 Mayıs ayından itibaren günlük kur ayarlamalarına geçilmiştir ve 1988 Ağustos ayında da, tam manasıyla, kur serbest bırakılmıştır.

Dikkat edilirse, Türkiye’de, 1980 yılı sonundan 1988 yılında geldiğimiz bu noktaya kadar, dolar Türk parasına karşı, aşağı yukarı 20 katı değer kazanmıştır; şu anda bir dolar 1.800 küsür lira.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Türk parası yok ki, zaten bitti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylüyorum, dikkatle dinleyin.

Enflasyon, toptan eşya fiyatları endeksine göre, 14,5-15 katı civarındadır; yani, enflasyon oranı çıktıktan sonra, Türk parası aşağı yukarı yüzde 40 ile yüzde 50 arasında değer kaybetmiştir. Şimdi, hadisenin püf noktası buradadır. Karşımıza çıkıp şunu söyleyebilirler. 1979 senesinde bu memleketin millî geliri nüfus başına 1.379 dolardı diyebilirsiniz, şimdi 1.250 dolar diyebilirsiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Olsa o kadar deriz; ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Diyebilirsiniz; ama hangi kur nispetinde?

Bugün, Türkiye’nin ithalat kapıları açıktır. Her şey içeriye girebiliyor. Eğer, o gün o kurdan biz ithalat kapılarını açmış olsaydık, içeride hiçbir sanayi çalışmazdı; bütün yabancı mallar Türkiye’yi istila ederdi; zaten, döviziniz de kalmazdı ve mecburen kapatırdınız. Nitekim, 1980’e gelirken çıkmazın ana sebeplerinden biri budur. Acaba, kurumuz doğru mu idi? İşte sual burada.

Tabii, burada kur mukayesesini yaparken, yanlışlık da yapıp, “Efendim Suriye’nin kuru Suriye’nin dolar başına geliri Türkiye’den yüksek diyebilirsiniz. Yalnız, biz kapıları açsak, vizeyi kaldırsak, öyle zannederim ki Suriye nüfusunun yüzde 20’si Türkiye’ye gelmek ister. Şartların, Türkiye’de herhalde Suriye’den çok daha iyi olduğunu, o bölgede yaşayan arkadaşlarımız, milletimiz biliyor; onu, Suriyeliler de biliyor.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Avrupa da sınırını açsa Türkiye’de kimse kalmaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için, bu gibi münakaşaları yaparken neyi baz alacağımızı çok iyi bilmek mecburiyetindeyiz. Neyin nesini mukayese ediyoruz?

1979'a göre, enflasyon çıktıktan sonra, Türk parasının değerini yüzde 50 düşürmek bir fedakârlık meselesidir, ama bu fedakârlık, bu milletin geleceğini garanti altına almak için yapılmıştır.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — İpotek olmasın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer bu hareket yapılmıyorsa, Türkiye, nüfusu artan; fakat, gelişme imkânını bir türlü bulamayan bir ülke halinde kalmaya devam edecekti. Bugün de nüfusu çok; fakat, gelişmesi mümkün olmayan, olamayacağı gözükürken birçok ülke vardır. O ülkeler arasına da Türkiye muhakkak girerdi.

Gönül çok arzu ederdi ki, bu yapılan hareket on sene evvel yapılmalıydı. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Eğer, on sene evvel yapılabilseydi; eğer, Türkiye'nin siyasi şartları buna müsait olsaydı; eğer, koalisyonlar olmasaydı, Türkiye bu işleri 1970'te, 1968'de 1969'da, -neyse- oralarda yapabilseydi -ki, yapma şansı vardı- bugün Türkiye, demin beğenmediğiniz Kore'den daha fazla ihraç eden bir ülke haline gelecekti. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Gayet tabii, bu fedakârlık 1980 yılında yapıldığı için daha büyük olmuştur. 1960'lı veya 1970'li yıllarda yapılabilseydi, fedakârlığın ölçüsü daha az olurdu. İş zorlaştıkça, işin yapılması, zaman geçtikçe daha zorlanacaktır.

Türk parasının değerini, reel olarak yüzde 50 düşürdükten sonra, siz bana çıkıp da, hiç kimse kaybetmesin diyemezsiniz, herkesin izafi olarak bir şeyler kaybetmesi icap eder; ama bir iki noktaya çok dikkat ettik; çünkü, biz sosyal adaletçi bir partiyiz. (*SHP sıralarından gülüşmeler*)

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Belli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, söyleyeceğim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yani, ihracatçılardan yanaşınız herhalde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980'de asgarî ücret brüt 5.400 liradır; net rakamı ise, o günkü vergileri ve sosyal kesintileri düşürdüğünüz zaman 2.300 lira civarında kalır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Satın alma gücü ne? (*ANAP sıralarından "Dinle" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te brüt 16.200 liradır, net

9.000 liradır. 1988'de brüt asgari ücret 126.000, bunun üzerine net olarak 20.000 lira konut edindirme yardımı, asgarî

10.000 lira vergi iadesi, 10.000 lira da tasarruf var.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Alım gücü ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu esasta eline geçen para net 122.000 liradır. (*SHP sıralarından gürültüler, alkışlar*)(!)

Şimdi, lütfen mukayese edin; 1980'de net 2.300 lira, 1988'de net 122.000 liradır.. Aşağı yukarı 50 mislinin üzerindedir.

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Mutfak gideri ne kadar arttı? Ne kadar et alıyor?

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sizin yaşadığınız Türkiye ile işçinin yaşadığı Türkiye herhalde farklı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ödemeler dengesi meselesi, Türkiye'nin en önemli meselesi dedim. Bakınız, 1976, 1977,1978, 1979 yıllarında çok büyük açıklar veren cari işlem dengesi, bu sene eylül ayı sonu itibariyle pozitif geçmiştir. 1950'den itibaren, cari işlem dengesine şöyle bir baktım. Pozitif olduğu bir tek yıl var, o da 1973 yılı, onun haricinde Türkiye'nin hiçbir şekilde pozitif yılı yok. Bu, sadece 1973 yılında; inşallah, ümit ediyorum ki bu sene de pozitif olacak. Gerçi, Planlamanın tahmini 500 milyon dolar civarında negatif gösteriyor, ama benim tahminim, -tahminlerimde yanılmıyorum- pozitif olacağını söylüyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Hiç yanıldınız mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, ak koyun kara koyun ocak ayı sonunda belli olacak.

Yalnız, söylemek istediğim bir şey var: Türkiye'nin borçlanmasının gerisinde yatan ana sebep, cari işlem açıklarıdır. Bu, teorik olarak da, pratik olarak da böyledir. Cari işlem açığınız olduğu müddetçe, bu açığı kapatmak için, aynen bütçelerinizde olduğu gibi, döviz, bütçenizin açığıdır, borçlanmak mecburiyetindediniz. Şimdi, buradan şu noktaya geliyorum. Eğer, Türkiye, bu seneden itibaren pozitif doğru giderse, -aslında ben gitmesini istemiyorum, açık söyleyeyim, biraz daha, az da olsa negatif gitmesi lazım; ama, pozitif giderse- borçlanma ihtiyacı kalkmış demektir. Ancak, biz, çok daha büyük yatırımlara gidersek, borçlanma ihtiyacımız artar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi karşımıza çıkıp da, efendim, enflasyon şu kadar, ücretler bu kadar arttı demeniz mümkün değildir. İşte rakamlar burada. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — O tarihte et ne kadardı?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Herkes rahat mı? Herkes Özal ailesinden mi?

BAŞKAN — Dinleyelim Sayın milletvekilleri. Lütfen efendim... Lütfen...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Koskoca Başbakan yalan söylüyor.

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, rakamları eğmek bükme mümkündür; ama, en baz ücret asgari ücrettir. Asgari ücretin de rakamları bu söylediğim rakamlardır. Bu rakamlarla mukayese ettiğiniz de, asgari ücretin, enflasyonun altında kalmak şöyle dursun, çok daha fazla üzerinde olduğu, açık bir surette, 1980'le mukayese edildiği zaman görülecektir.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Bugün, asgarî ücreti sanayi işçisi bile alamıyor.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Neredeyse, işçi pasta yiyor diyeceksin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tabii ki muhalefet partisindeki arkadaşlarımız, devamlı bu ücretlerin azlığı konusunda, o kadar fazla bir tarafa çekildiler ki, şimdi bu söylediğim rakamlara itiraz etmelerini tabii görmeye başladım.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Sabit fiyatlar nasıl?

KAMER GENÇ (Tunceli) — İşçilere çok ücret veriyorsunuz, biraz keselim canım!

İkinci önemli konu, tasarruflar meselesi idi. Demin ifade etmeye çalıştım; bu konudaki dengesizlik 1975-1976 yıllarında başlıyor. Türkiye'nin yatırımları ile tasarrufları arasındaki münasebet bozulmaya başlıyor; 24 yatırım yapıyorsunuz -misal olarak söylüyorum- buna mukabil, tasarrufunuz 20. Tabii ki, bunun böyle devam etmeyeceği aşikâr. Neticede, yatırım yapamamaya başlıyorsunuz: yatırım yapamayınca da tasarruflar azalmaya başlıyor. Nitekim, 1980 yılına geldiğimizde, bu tasarruf rakamı yüzde 15 civarına düşüyor. 1983'te yüzde 16,3; millî tasarruflar bu sene yüzde 25 civarındadır. Yani, Anavatan İktidarı döneminde tasarruflardaki artışlar da döviz dengesindeki artışlar gibi fevkalade güzel olmuştur. Önümüzdeki sene de inşallah, yüzde 26'nın üzerine çıkacaktır.

AHMET ERSİN (İzmir) — İsterseniz yüzde 50 olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ikinci önemli büyük hamle ve transformasyon yapıldığı konu, şehirlerimiz, yerleşim yerlerimiz, yani köylerimizdir. 1980'li yılların başında, özellikle büyük şehirlerden başlayarak, şehirlerde büyük problemler meydana geldi. Sebep basittir, kimseyi suçlamıyorum ve kimseyi suçlamak niyetim de yok. Şehirlerin probleminin temelinde, nüfus artışı yanında, hızlı şehirleşme yatıyor ve bunu da tabii görmek mecburiyeti var. 1950 senesinde Türkiye nüfusunun yüzde 16'sı şehirlerde, yüzde 84'ü kırsal bölgededir 1980 senesine geldiğimizde, bu nüfusun mühim bir kısmı şehirlere göç ediyor. Şu andaki tahminimiz, nüfusun yüzde 60'a yakın kısmı şehirlerde, yüzde 40'ı biraz üzerinde, biraz altında kırsal bölgededir. Önümüzdeki 20-25 senede kırsal bölgedeki nüfus azalmaya devam edecektir. İleri Batı ülkelerine baktığımız zaman, tarımdan geçinen insanların sayısı -aile olarak nüfus sayısı neticesi itibariyle- yüzde 5-10 mertebesine düşecektir. Bu tabiidir, bunu anormal görmeyiniz. Bunun yarattığı tabii bir şehirleşme problemi var. O şehirleşme problemi, şehirlerimizin nüfusunu, tabii nüfus artışının üzerinde yüzde 5 ilâ 6 artırmaktadır. Bunun manası şu: İstanbul, onbeş sene içerisinde bir İstanbul daha oluyor, bir Ankara, onbeş seneye kalmadan bir Ankara daha oluyor. Tabii, bunun getirdiği problemleri düşünmenizi istiyorum. Korkunç büyük problemler var. 1980 yılına geldiğimizde, bu problemlerin çoğunluğunun, gecekondular, kanalizasyon, içme suyu, elektrik, şehirlerin aydınlatılması, asfalt, yol, trafik meselesi gibi birçok meselelerden kaynaklandığını ve sorunların üst üste geldiğini görürüz, ne yapacaktır? Bu şehirlerde yepyeni bir harekete başlamak lazımdı. Aynı konu köylerde de vardı.

Anavatan İktidarının yaptığı en iyi işlerden biri -ne kadar tenkit edilirse edilsin- belediyelere ve mahallî idarelere hem para, hem yetki vermesidir. Bu, Türkiye'de en büyük transformasyonlardan birini başlatmıştır. Bunu desteklemek üzere, toplu Konut'a, İller Bankasına ve beraberinde Devlet Su İşlerine verilen imkânların hepsi bir arada düşünüldüğü zaman, şehirlerimizin karşılaştığı önemli problemler teker teker çözülmeye başlandı. Ben, bugün hatırlıyorum; 1984 senesinde, mahallî seçimlerden önce Ankara'yı dolaştığımız zaman, Ankara'daki gecekondular bölgeleri de dâhil, birçok bölgede hanımlar karşımıza plastik kaplarla, kovalarla çıkıp, su istediler. Ankara'da üç günde bir su verilen yerler vardı. Projelerine baktık. Bir tünel yapılacak, 1992 senesinde bitecek, hiç unutmuyorum, ne yapıp, yapıp bunu 1987 senesinde bitirelim dedik.

Kamu Ortaklığı bu gibi işler için kurulmuştur. Kamu Ortaklığı finanse etti, Kınık Tüneli tamamlandı, Ankara bugün 24 saat süreyle suya kavuşmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Hayır, hayır; Dikmen'e ve Balgat'a gidin bakın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın, daha İstanbul için söylemiyorum; ama İstanbul'da da şehre verilen su miktarı iki misline çıkarılmıştır. Tabii bunlar kâfi değil. Kanalizasyon bir taraftan, metro veya hafif raylı metro dediğiniz sistemler, bütün bunlar, gene şehirlere, şu söylediğimiz devrede geliyor.

Dahasını söyleyeceğim: Ankara'nın ve bazı şehirlerimizin havaları pis; hepimiz şikâyet ediyoruz. Nasıl çözeceğiz? Çok orijinal çözümler de getirildi ve -ben hatırlıyorum- "Pervane kuralım," "Büyük bir tünel açalım" dendi. Daha başka şeyler de söyleyeceğim; ama netice itibariyle değerli milletvekilleri, Ankara'nın hava kirliliği, ilk önce ithal kömür ve Ankara'ya kadar getirdiğimiz ve şu anda peyderpey verilmeye başlanan, önümüzdeki -zannediyorum- iki ikibuçuk sene içinde çok büyük bir kısmına dağıtılacak, tabii gazla halledilecektir. Bu meseleler bizden evvelki iktidarlar döneminde düşünülmüş olmasına rağmen, yapılması, tahakkuk etmesi bir hayalden fazla görülmemiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bugün bu şehirlerde, belediyelere verdiğimiz yetkiler sonucunda, gidiniz geziniz, Ankara'ya şöyle, bir noktadan bakınız. Misal olarak Ankara'yı veriyorum. İstanbul'u da verebilirim, Bursa'yı da verebilirim, İzmir'i de verebilirim. Ankara'nın silüetinin değiştiğini nasıl göreceksiniz. Ankara'ya gece bakınız; nasıl ışıklandırıldığını göreceksiniz. Bütün Ankara'ya giriş yolları ışıklandırılmışım Biz İktidara gelinceye kadar, Ankara'da geçtiğimiz bir veya iki kavşak vardı; bugün 6 tane yeni kavşak yapılmıştır; yeni yollar yapılmıştır. Ben bunu bir misal olmak üzere söylüyorum.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yollar çöküyor ama!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstanbul'u misal vereceğim. Haliç'e dokunmak hangi babayığidin imkânındaydı? Hangi iktidar dokunabilmiştir? Evet, soruyorum, hangi iktidar elini atabilmiştir? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yemyeşil etrafı; gidin bakın. Atatürk Köprüsünün üstünden oltayla balık tutuyorlar. Bunları inkâr etmek mümkün değildir. Bunları görmemek ve "Memlekette hiçbir şey yapılmıyor" demek mümkün değildir. Dahasını söyleyeyim: Çocuk bahçeleri... Bütün belediyelerimizin en önemli hizmetlerinden biri. Her tarafa gidin bakın, çocuk bahçeleri yapılmıştır. Çocukları, gençleri biz çok seviyoruz. Onun için...

KAZIM ÖZEV (Tokat) — Vatandaş aç, aç.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Çocukların karnı aç, oynayamıyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun için... *(Gürültüler)* Onun için, Anavatanın istikbali de çok parlaktır, onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Çünkü, bu çocuklar artık sokaklarda oynamıyor; bu çocuklar, parklarda oynamaya başladı. Gidin görün Keçiören'de, Ankara'nın diğer yerlerinde, her tarafta var. Vaktiyle bunların hiçbirisi yoktu.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Pembe kaldırımlar vardı... Sayın Başbakan, gene seçim propagandası yapıyorsunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — On tane çocuk Türkiye'deki çocukları mı temsil ediyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bakınız, gene bu büyük transformasyon içerisinde, kanalizasyon meselesi var. Tabii ki, kanalizasyon yatırımı nankör yatırımdır; eski belediye başkanlarına bakarsanız en güzel lakapları asfalt yapmakla almışlardır; mesela “Rahmetli Asfalt Osman” derlerdi, İzmir Belediye Başkanına. Asfaltladığınız zaman, bu görünen işlerdendir; ama, yerin altına girip tünel kazarsanız hiçbir şey görülmez. Eğer geleceği, gelecek nesilleri, şehirlerdeki insanların sağlıklarını düşünüyorsanız, çevreyi düşünüyorsanız, bunları yapmak mecburiyeti var.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Kaldırımları boyayalım gitsin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bütün şehirlerimizde kanalizasyon hamlesini biz başlattık. İftiharla söylüyorum. Daha da fazla yapacağız.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yıldız Mahallesinde çocuklar kanalların içinde oynuyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bütün şehirlerimizde, eski devirlerde yapılanlarla mukayese edilemeyecek kadar kanalizasyon hamlesi var.

Köylere elektrik tamamdır. Uzun uzun anlatmayacağım. Tabii ki, zor kısımlar bize kalmıştır; Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da ulaşılmayan yerler kalmıştı. Nüfusu az olabilir; ama, o da bizim vatandaşımız...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hâlâ yol yok; hâlâ ulaşılmadık yer var; Tunceli’ye gitmenizi isterim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dağın başında olan yerlere o elektriği biz götürdük, o telefonu biz götürdük. *(Gürültüler)*

Bakınız, enteresan bir misal vereyim; evvelsi gün akşam Sovyet Rusya’da büyük bir deprem oldu. Kars ilimizin bazı yerlerine de tesir etti. O gece saat 02.00 sıralarında ben daha çalışıyordum, bir telefon geldi. Telefon nereden geldi biliyor musunuz? Kars ilinin Akyaka Yeni İlçesinin İbiş Köyünden. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Telefon numaranızı da biliyorlar.. Pes!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Söylenen şey de şu: Yardım yetişmemiş, Başbakandan yardım istiyorlar.

Önemli olan bir şey var; Türkiye’de demokrasi var, Başbakanı arayıp konuşabiliyor; bu bir.

İkincisi, o köyde zelzele olmasına rağmen, hâlâ, otomatik telefon çalışıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Başına iş açtın; şimdi, evinde telefon olan bütün köylerden telefon ederler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, tabii ki, şehirlerin meselesi çözülmeye devam ediyor. Daha büyük çapta çözülecek. Anavatan Partisi grup sözcüleri de söylediler; bizim en önemli hamlelerimizden bir tanesi, şu gecekondulu meselesini, tapu meselesini bir esasa bağlamaktı.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Tahsis belgesini anlatalım.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan... Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu televizyonun karşısında sevgili vatandaşlarımız bizi dinliyor. Tapuyu alanlar var; 1,5 milyona yakın insana tapu belgesi verilmiş veya imar durumu düzeltilmiştir.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Tahsis... Tahsis.

KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan... Yalan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, düzeltilmiştir ve verdiğimiz sözü de tuttuk; bize “Yalancı” diyenlerin yüzü kara çıktı. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler)

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Belki sizler de görüyorsunuz, Dikmen sırtlarında büyük büyük apartmanlar yapılıyor; geçenlerde oraya gittim, yukarıdan işçiler indi, civardan insanlar geldi; “Bu inşaatın arsası kimin?” diye sordum, orada bulunan birkaç kişi “Burası bizim gecekondumuzdu” dediler. “Peki bu apartman nasıl oldu?” diye sordum, “birleştirdik, yapsatçıya verdik, her birimize üçer dörder daire verdi” dediler. Bakın şimdi, nereden nereye? Tapuyu biz verdik, o tapuyu onlar birleştirdiler, imar ıslah planları yapıyoruz, yapsatçıya verdiler, şimdi gecekondudaki insanlarımızın çoğu gecekondudan kurtuluyor. Zeytinburnu’nda da böyle, başka yerlerde de böyle. O söylediğiniz gecekondular, şimdi, büyük apartmanlar, büyük binalar yükselmeye başladı ve o araziler kıymetlendi konut meselesinin haline yardımcı oldu; en ucuz yoldan.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Bu, Acem fıkrasına benzedi vallahi Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi; yukarıdan işçiler indi; “Neredensin?” diye sordum; bakın söyleyeyim, Kars’tan var, daha çok Doğu Anadolu’dan, Mardin’den var, Erzurum’dan var. Ondan sonra buradaki işçi genç delikanlılara “burada ne iş yapıyorsunuz?” diye sordum; birisi “Karacuyum” dedi, diğeri “Mermer işi yapıyorum” dedi; daha 19 yaşına gelmiş gelmemiş, öyle gözüküyor; askerliklerini yapmamışlar;

“Ne ücret alıyorsun?” dedim, “Günde 20 bin lira” dedi.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — 50 bin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, kendi ifadeleri; tabii ki bu iş bilen usta, düz işçi değil; gayet tabii başka türlü de olmaz. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Şimdi bakınız, toplu konut meselesinin, gecekonduların imar affının getirdiği faydaları, hepimiz rahatça biliniz ve buna bir daha itiraz etmeyin; Allah aşkına etmeyin. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Ben, arkadaşlarıma tavsiye ediyorum, gitsinler gezsinler, isteyenler olursa...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — İzmir-Gümüşpala’ya git cesaretin varsa.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İsteyenler olursa, ben onlara gerekli imkânları da temin ederim, beraber de gideriz; hatta liderlere de söyledim, dedim ki, “Beraberce helikopterle şehirleri dolaşalım, şöyle yukarıdan bakalım” hakikaten, yine teklif ediyorum ve şu şehirlerin nasıl değiştiğini görün.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Halkın içine, kahveye, kahveye. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Tunceli'ye ne yaptınız, onu söyleyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakın söyleyeceğim sayacağım; benim gördüğüm birçok şehir var, hepsini görüyorum. Mesela, Çankırı'nın nasıl değiştiğini görün, Amasya'nın nasıl değiştiğini görün, zor şehirler bunlar, kolay değil; Tokat'ın nasıl değiştiğini görün, -tavsiye ederim- Trabzon'un nasıl değiştiğini görün, Erzurum'un nasıl değiştiğini görün, gidin bakın, Kahramanmaraş nasıl değişmiş görüş.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Andırın-Maraş arasındaki 300 kilometrelik mesafede yol yok daha Sayın Başbakan. *(ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şu devrede, şu beş sene içinde yapılan üçüncü önemli değişiklik, büyük transformasyon, altyapı hizmetlerindedir. Türkiye, 1980'e geldiği zaman, altyapı hizmetleri fevkalade eksik bir ülkeydi.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Sen, o zaman neredeydin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1974 yılından beri başlayan elektrik kısıntısı, 1983 sonuna kadar devam etmiştir; ben, rakamlarını tek tek veririm. Burada vaktiyle Enerji Bakanlığı yapmış olan -iki tarafta da- arkadaşlarımız var; "İki lambadan birini söndürün" diye tavsiyeleri var, -radyolarda televizyonlarda çıkmış- ben onların hepsini biliyorum. Biri bir iktidarın, biri öbür iktidarın...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — İsraf haramdır diye.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, elektrik sistemi, 1983 sonunda bizim aldığımız kapasitelerin tam iki misline çıkmıştır. Tabii, şu söylenecektir: "Efendim biz başladık..." teşekkür ederiz başlamışsanız. Ne var bunda; bir şey yok ki. Yalnız şunu anlayamıyorum: Başladığınız sizin, bizim bitirdiğimiz bizim değil, sizin bitirdiğiniz sizin; bu, olacak iş değil tabii. *(ANAP sıralarından alkışlar)* İş, başlamak mı, bitirmek mi?

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Yarıyı başlamak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitirmek dersiniz, mesela Birinci Boğaz Köprüsüne bile sahip olamazsınız... Öyle... Doğru. Keban Barajına bile sahip olamazsınız; ama bakın, bizim zamanımızda, İkinci Boğaz Köprüsüne biz başladık, biz bitirdik. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Daha sayayım, Hamitabat Santralına biz başladık, biz bitirdik; bitiyor. Ambarlı Santralına biz başladık, biz bitireceğiz inşallah...

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — F-16'lar var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, F-16'ya da biz başladık biz bitiriyoruz.

Dahası var, GAP'a geliyorum; GAP'ın temeli, zannediyorum 1983 genel seçimlerinden üç dört gün evvel atıldı, doğrusu o. Aslında, Güneydoğu Anadolu Projesinde Atatürk Barajının fiilen gövde inşaatına başlaması, zannediyorum 1985 senesini buldu. Çünkü, derivasyonu falan tamamlanması lazımdı... *(SHP sıralarından "Tünel, tünel Turgut Bey" sesleri)* Evet. Netice itibariyle, bugün 60 milyon metremikap dolgu yapılmıştır. Şu anda Atatürk

Barajına günde harcanan para, galiba 1 milyar liranın üzerinde ve bunu bilenler, eski yıllarda beraber çalıştığımız arkadaşlarımız çok iyi bilirler ki, böyle projelerin başlanıp -hele Türk müteahhitleri tarafından- yapılması, dışarıdan finansman bulunamaması ihtimaline binaen, hemen hemen imkânsız gibi gözükürdü.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sayenizde öyle büyük müteahhitler doğdu ki...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, biz bu meseleleri çözdük; demin söylediğim gibi, Kamu Ortaklığı sistemini getirdik. Sadece barajlar değil. Bakınız, 1979 yılı sonuna kadar 65 baraj bitmiş. 1980-1983 döneminde bu 65 baraja 19 tane daha ilave edilmiş, toplam 84 etmiş. Bizim dönemimizde, şu anda buna 39 tane baraj ilave edildi. Tabii, bizden evvel başlamış olabilir; ama 39 tane baraj bu dönemde yapıldı.

Şimdi, en fazla baraj yapılan dönemi de söyleyeyim; vaktiyle en fazla baraj yapıldığı söylenen dönemi. 1950-1954 arasında 3 tane, 1954-1960 arasında 6 tane, hepsi bu kadar; ama birçok büyük rakamlar söylenmiştir, işte rakamlar budur; söyledik.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Göletleri baraj saymıyorsunuz değil mi Sayın Başbakan?

VELİ AKSOY (İzmir) — Göletlerini de söyle.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Göletler, göletler...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Türkiye, haberleşme konusunda çok büyük bir değişiklik, büyük bir hamle yapmıştır. Çok iyi hatırlıyorum, daha 1983 senesinde turistik bölgelerin hiçbirinden yurt dışına telefon etmek mümkün değildi, o tarihlerde telefon etmek için Yunan adalarına giderlerdi, karşıya...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Ege adaları, Ege; Yunan adaları değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet.

Yine hatırlatıyorum, 1980'li yıllarda İstanbul'da bazı büyük Amerikan şirketlerinin mümessilleri Atina'ya giderek telefon ederlerdi. Siz unutmadınız herhalde, İstanbul-Ankara arasında ancak yıldırım servisle konuşulurdu; bilmiyorum unuttunuz mu, ancak öyle konuşulurdu; 9'dan istenirdi veya yıldırım ile konuşulurdu. Bugün, Türkiye'nin herhangi bir köyünden dünyanın herhangi bir noktasına otomatik telefonla konuşmak mümkündür. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Daha başka şeyler söyleyeyim, geçen Fransa seyahatim sırasında da söyledim. Türkiye'ye turistik gelenler PTT'nin hareketli telefon kabinlerini turistik plajlarda kullanıp, oralarda telefon edebiliyorlar. Bunlar eğer tekneleri ile gelirlerse kendilerine birer mobil telefon veririz ve dünyanın her tarafı ile konuşabilirler. Arabalara konuluyor, teknelere konuluyor ve Türkiye'nin şu anda yarısı bu söylediğim sistemle konuşabiliyor.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Nirvana yatından da konuşulabiliyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, çağrı sistemleri ve daha başka birçok yenilikleri geliyor. Önünüzde bir kanun var, inşallah bu kanun ocak ayında geçer. Orada, TRT vericilerini PTT'ye bağlama projemiz var. Bütün dünyada olduğu gibi, bu vericiler artık, sistem, teknoloji değiştiği için, telefon idarelerine devrediliyor ve onlar çok daha iyisini yapıyor. Eğer bu kanunumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçerse, size şimdiden müjdeliyorum, en kısa zamanda -herhalde önümüzdeki 1-2 sene içinde- kablolu televizyonu başka ülkelerden naklen evinizde seyretmeniz kabil

olacaktır, büyük antenlere ihtiyaç duymadan. Evet, bütün Türkiye'ye yayılacaktır, onu da ifade edeyim, inşallah, kanal sayısını da zaten 6'ya çıkaracağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, değerli milletvekilleri, tabiatıyla bu söylediğim 4 büyük sahadaki transformasyonu; yani ödemeler dengesi, tasarruf meselesi, şehirlerin yerleşim yerlerindeki büyük değişiklikleri ve son olarak da altyapı sisteminin modernizasyonunu Türkiye'nin çok kısa zamanda başarmasının da bir bedeli vardır. Demin ifade ettim, nasıl Türk parasının değerini aşağıya çekmişsek, bunun sonucu olarak bu kadar hızlı yatırımların bir bedeli de enflasyon olarak karşımıza çıkmıştır tabiidir bu. Bununla, enflasyonu müdafaa ettiğim anlaşılmasın, hayır; ama şu tercihi biz 1983 sonunda, yani iktidara geldikten bir müddet sonra yapmak mecburiyetinde kaldık. Bu memleketin yüzde 2-2,5 hızla nüfusu artıyor, şehirler yüzde 5-6 civarında bir hızla şehirleşiyor; bunları kısa zamanda durdurmak mümkün değil. O takdirde, eğer bu hamleleri yapmasaydık, Türkiye'yi, bir daha gelişemeyen büyük nüfuslu ülkeler arasına sokardık. Buna engel olmak için, stratejimizde daha başlangıçta bu kararı verdik. Kamu Ortaklığı Fonu ve diğer fonların hepsi bu maksatla getirilmiştir; bu değişiklik yapılmıştır. Bugün, hedefimiz, enflasyonla mücadeledir; ama dikkat ediniz, beni, 1983 yılında söylemediğim; ama, farz ediniz ki söylediğim sözlerle itham edenler, 1987 yılında milletin önüne çıktığımız zaman enflasyonla ilgili vaatlerimizi, gerek hükümet programında, gerekse seçim beyannamesinde açık seçik okuyabilirler. Orada söylediğimiz çok nettir ve biz 1987 yılında bunu yenilemişizdir. Orada, enflasyonun 1992'de ancak makul hadlere indirilebileceğini söyledik; söylediğimiz budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu büyük millet de bu gelişmeyi bilerek, bile bile bize rey vermiştir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Çok değerli milletvekilleri, tabii ki, bu söylediğim büyük transformasyon, birçok Batı ülkesinde bizden kırk, elli, hatta yüz sene evvel yapılmıştır.

Gidiniz bakınız, Avrupa'da şehirleşme var mı? Nüfus artışı var mı? Şehirlerde, bizde olduğu gibi, değişiklik var mı? Şehirler olduğu yerde kalıyor.

Muhterem Milletvekilleri, bu değişikliklerin Türkiye'de yapıldığı zamanla Avrupa'da yapıldığı zaman arasında hem demokratik anlayışta, hem sosyal anlayışta çok büyük farklılıklar vardır. 1955 senesinde Almanya'da bir iş için bulunuyordum. O zaman, Alman işçisinin, teknisyenin haftada 56 saat çalıştığını biliyorum. Bugün, Türkiye'mizde -Sayın İnönü buradan konuşuyor, ILO kayıtları var diyor- biz işçimizi 42,5 saatten fazla çalıştırmıyoruz; ama, Almanya'nın işçisi bu değişikliği yaparken 56 saat çalıştı.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Savaştan çıktı, savaştan.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Karşılığını da alıyordu.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Ücretini de veriyordu tabii.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bırakınız bunu, daha evveline giderseniz, Amerika'da, İngiltere'de acaba insan hakları bugünkü seviyelerinde miydi? Yoksa, Amerika'da olan o 1 Mayıs hikâyeleri nasıl oldu?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yüz yıl evvelki Amerika'yla mı kıyaslıyorsun?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — 1700'lerde krallık vardı; buraya da getirelim de, tamam olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1800, 1900'lerin başlarında olan hadiseler, bugün, o zaman insanların daha fazla sömürüldüğünü gösteriyor. Biz, bütün bu transformasyonu yaparken, insanlarımızı ve memleketimizi demokratik bir sistem altında ve insan haklarına dikkat ederek götürüyoruz.

Dahasını söyleyeyim: Çevre konusu. 1965 yılına kadar dünyada çevre konusu bilinmiyordu. 1958 senesinde, Londra'da bir yılbaşını hatırlıyorum; korkunç bir sis, sarı bir sis ve insanlar ölüyordu.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — 1948'de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1958'de efendim.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — 1948'de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1958'de ve dünyada çevre meselesine önem verilmeyle 1965'ten sonra başlanmıştır.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Siz Türkiye'de yaşamadınız galiba.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de vazifeliyken, bir teknisyen olarak gittim; onu söylüyorum.

Biz bugün, Ankara'mızda çevre şartlarına, mesela sağlığına dikkat etmek mecburiyetindeyiz. Dün akşam televizyonda çevreyle ilgili bir program vardı, belki bazılarınız seyretmiştir; insanlarımızın nasıl talepleri olduğunu gördünüz. Tabii ki, bunların bir bedeli var. Yani, onlar bedelsiz değil ki.

Şimdi, Ankara'dan şu misali vereyim: 1970'li yıllar sonunda döviziniz yok, petrol alamıyorsunuz. Sizler değil miydiniz fueloil kazanlarını kömüre çeviren? Ankara'da öyle değil miydi? Niye çevirdik?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Pahalı, pahalı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, dövizimiz yok diye çevirdik. Ondan sonra da hava kirliliği meydana geldi. Bu linyitleri kullanırsanız, kükürtlü linyitleri kullanırsanız, Ankara'nın hava kirliliği fevkalade kötü olur. Şimdi ne istiyorsunuz? İthal kömürü. 45.000 lira sübvansiyon...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — İthal kömür; ama tam gazlı. 130.000 lira tonu. Yarısı da taş, toprak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur, bitmedi daha. Tabii gaz. Kolay değil ki tabii gazın getirilmesi, taa Bulgar hududundan buraya kadar...

Bütün bunları, biz, bugün yapmak mecburiyetindeyiz. Yani, şu söylediğim hareketlerin içerisinde eski sanayi ülkelerinin şartları yoktur; ne demokrasi bakımından, ne sosyal şartlar bakımından, ne de çevre şartları bakımından. Biz bugünün standartlarına uymak mecburiyetindeyiz ve bunun için de işimiz kolay değildir, onu söylemek istiyorum ve işin basit olduğunu düşünüyorsanız çok aldanıyorsunuz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Daha belediye seçimlerine çok var Sayın Başbakan... Pahalılığa gelin pahalılığa.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan belediye propagandası yapıyor.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Etin kilosundan bahset biraz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mesele gene burada da bitmiyor. Bir konu daha var. İleri sanayi ülkelerinin, bu büyük değişimi bizden kırk elli sene evvel yaptıkları zamanla, bugün arasında bir fark var. Bizim bir dezavantajımız daha var, onu da söyleyeyim: O da, ileri teknolojinin, bugünkü teknolojinin getirdiği bir dezavantaj. 1948 yılında, Almanya'da, harp sonrası büyük ekonomik reformu yapan Profesör Erhard'ın bir sözü var, kitabında da, bir kitapta da aynen yazıyor. Diyor ki kendisi: "Ben fiyatları, malları ve insanları serbest bıraktım; bu malları vitrinlerde görecekler, onları almak için çok çalışacaklar; işte kalkınmanın modeli budur." Söylediği bu. Biz de buna benzer şeyleri söylüyoruz; ama 1950 Almanya'sında...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Bütün klasik iktisatçılar söyledi onu; 1500'lü yıllarda söylenmiştir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...1950 Almanya'sında televizyon yoktur. Vitrinleri ancak sokağa çıktığınız zaman görürsünüz. Bugünün Türkiye'sinde ise, en ücra köyde, hem de renkli televizyon var. Türkiye'de ne olup bittiğini, neler yapıldığını, hiç sokağa çıkmadan görmeleri kabil.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Vallahi köyler dinliyor Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gördükleri zaman da, tabiatıyla, istekleri artacaktır; bu da tabiidir.

Şimdi, müsaade ederseniz, memlekette...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Kaç lira televizyon?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Televizyon 1 milyon lira, 1,5 milyon lira. Söyleyeyim mi ne kadar televizyon var? 10 Milyon televizyon var Türkiye'de, hemen hemen her aileye bir televizyon düşüyor. Evet, Rakam budur.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Bazılarında 5 tane, bazılarında hiç yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bundan 1,5 sene evvel, Planlamanın, gecekondularda yapılmış bir etüdü var; -geçenlerde de ifade ettim, bugün tabii çok daha değişiktir- O tarihte gecekondularda, yüzde 100'e yakın oranda televizyon var, yarısı da renkli. Yüzde 60 veya 70'inde buzdolabı var.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yani, olmasın mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 50'sinde çamaşır makinesi var.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sayın Taşçıoğlu yüzde 30 demişti...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memleketimizde, bir nevi felaketten bahsederseniz neredeyse bizi Uganda ile mukayese ederseniz, ben de bu rakamları size söylerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ahh, usta iyi tokat vuramamış sonunda, iyi yetiştirememiş...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bazı suallere de cevap vermek istiyorum; o arada da izahatıma devam edeceğim.

Terör hadiselerinden bahsedildi, rakamlar verildi. Tabii ki, sadece rakamın bir tanesini alıp, buradan netice çıkarmak mümkün değil. Ben size rakamın tamamını vereyim. 1975-1980 yılları arasında (1980 dâhil) terör hâdiselerinde ölen polis sayısı 201, asker sayısı 52, Sivil 2.231, örgüt mensubu 2.186, yani 4.670 kişi, 5 bine yakın kişi ölmüş. 1980-1983 yılları arasında 36 polis, 34 asker, 268 sivil, 1 tane koruyucu, 195 tane örgüt mensubu, yekûn 534 kişi; bunlar, 3 senenin rakamlarıdır. Son 5 senede ise, 21 polis, 221 asker -bunların çoğu, söylediğimiz gibi, güneydoğu bölgemizdedir- 578 sivil, 29...

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Küçümsüyor gibisiniz; az mı?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — O bölge bizim bölgemiz değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir şey demedim, güneydoğu bölgesi dedim. 29 tane koruyucu ve örgüt mensubu da 435 olmak üzere, 1.284 kişi. Bunun ağırlığı da, demin söylediğim gibi, bugün olağanüstü hal olan ve civar illerdeki harekettir.

Hadiselere genel olarak baktığınız zaman; olay sayısı, ölü sayısı ve yaralı sayısını topladığımız zaman, 45.938 hadise var, ilk 6 yılda. 2'nci 3 yılda 3.258 hadise var, son 5 yılda 4.692 hadise var. Mukayese ettiğiniz zaman 1975-1980 arasıyla, aşağı yukarı 1/10 oranındadır.

Bir soru de, esas itibariyle sulamayla ilgili olarak geldi: Muhterem Milletvekilleri, Güneydoğu Anadolu Projesinin ilk sulama projesi, hâlâ inşa halinde olan 137-138-140 bin hektarlık bir kısmıdır. Tabiatıyla, geriye kalan 300 küsur bin hektarlık bir saha üzerinde kesin proje çalışmaları da şu anda yapılıyor. Bunlar da, kademe kademe ihale edilecektir. Yalnız, şunu unutmayınız; sulama developmanı zaman isteyen bir iştir. Sulama developmanı, mesela Seyhan Projesini misal alırsak, 1954 veya 1955'de bitmiştir; hâlâ, Seyhan projesinde sulama developmanı yapılacak kısımlar vardır. Demek ki, Urfa-Mardin arasındaki bölgede sulama developmanı öyle bir iki senede yapılacak işler değildir, önümüzdeki onbeş sene içerisinde devam edecektir. Bu tabiidir; tabii suyun boşa akması diye de bir şey bahis mevzuu olamaz. Netice itibariyle, herkes çok iyi bilecek ki, o su, Atatürk Barajında elektrik enerjisi istihsal edecektir, eğer sulamada kullanılmıyorsa, Atatürk Barajında elektrik enerjisi istihsal edecektir.

Efendim, gerek Sayın İnönü, gerek Sayın Demirel, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetlenmesinden bahsettiler, "Sözlü soruların çok fazla beklediğini" söylediler. Bir arkadaşım getirdi; 1979-1978 tarihlerinde çekin bir Meclis gündemini, bekleyen sözlü soruların bugünkünden fazla olduğunu görürsünüz...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kötü, emsal olur mu? Cevap mı bu?

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Sizin denetim anlayışınız böyle mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, cevaba gelince, bir bu. Maalesef, hadise şöyle; o kadar çok fazla politik maksatlı araştırma önergesi veriyorsunuz ki, işin ciddiyetini kaybettiniz ve sözlü sorulara da siz sebep oluyorsunuz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yoksa, denetleme için ayrılmış bir gün fazlasıyla yeter. Türkiye Büyük Millet Meclisi üçte iki zamanında da netice itibariyle kanun çıkaracaktır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Hangisini kabul ettiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel’in, burada söylediği bir konuyu da tashih etmek isterim: Şoförlere seslendi. “Bu bütçede kanunlarla 500 milyar trafik cezası keseceksiniz” dedi. Bütçedeki rakam 10 milyar liradır, biraz insafalı olsun. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Peşin cezayı savunuyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, Sayın Erdal İnönü, dış ilişkilerle ilgili hiçbir izahatta bulunmadığımdan bahsediyor. Biz, âdet edindik, önemli konularda, Sayın Dışişleri Bakanımızı, her iki muhalefet liderine göndererek, kendilerini, yakından bilgi sahibi yapmaya çalışıyoruz; Dışişleri Bakanımız da gene burada, gerekli bilgileri veriyor; ama benim, bu konuyla ilgili olarak söyleyeceğim bazı şeyler var.

Bildiğiniz gibi, 1987 yılının Mart ayında, Avrupa Ortak Pazarına müracaat ettik. Müracaatımız, komisyona havale edildi, bugünlerde avi hazırlanıyor. Belki, önümüzdeki altı-yedi ay içerisinde, avi, son şeklini alır.

Türkiye’de bir teşkilatlanma yapıyoruz. Bu teşkilatlanmada, bu işle ilgili, önemli bakanlıklarımızı (yani, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve muhtelif bakanlıklarımız) daha iyi teçhiz etmek, yani ileride Ortak Pazara uyumu daha iyi sağlayabilmek için, hem bürokrasimizi, hem iş hayatımızı, bir nevi, Ortak Pazara şimdiden hazırlamaya çalışıyoruz; maalesef, bu çalışmaların çoğu, eskiden yapılmamış. Çok hızlı bir çalışma dönemine girilmiştir. Karşılıklı olarak, sık ziyaretler yapılıyor. Türkiye’nin, Ortak Pazara girişinin tarihi hakkında hiçbir şey söyleyemem.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Tahmin et.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söyleyeceğim şey şudur: Türkiye, Ortak Pazara muhakkak girecektir; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bugün, müracaat ettiğimiz tarihteki, Ortak Pazar üyeliğimizin olamayacağı şeklindeki tereddütlerin çoğu kaybolmuştur. Bugün bize söylenen, daha ziyade, ne zaman olacağıdır. Bugün, konuşmalar, esas itibarıyla, bu işin ne zaman olacağı konusundadır.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Ne zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şu kadarını söyleyeyim: Ben de şahsen, kalkıp, şu tarihte olacak diye bir şey söyleyemem; ama bütün gayretimizle, 1992’den evvel bu müzakerelerin başlamasını biz de -Sayın Erdal İnönü’nün dediği gibi- istiyoruz ve inşallah da bunda başarılı oluruz.

Önemli olan, Ortak Pazara girişte, Türkiye’nin daha iyi hazır olması, Türkiye’deki şartların, çok daha iyi olmasıdır. Yani, bizi Ortak Pazara götürecek güç, esas itibarıyla, bu milletin çalışkanlığından ve kabiliyetinden gelecektir; başka bir şey de bilmiyorum.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yani, Ortak Pazara giremezsek, millete, “kabiliyetsiz” deyip, çıkacaksın vallahi!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, onların, bize mani olmaları, ancak biz başarılı olmazsak mümkün olabilir, onu söylemek istiyorum.

Sayın Erdal İnönü, konuşması sırasında, bir konudan daha bahsetti; o da, zannediyorum, yargı güvencesiyle ilgili. Hemen şunu söyleyeyim: Birçok yerde, yargı

güvencesi nasıldır diye inceledik. Mesela, Amerika’da, anayasa mahkemesi üyelerini, cumhurbaşkanı tayin ediyor ve Senato tasdik ediyor. Fransa’da, bizdekine benzer bir sistem var; cumhurbaşkanı, o üyeleri seçecek bir kurulu tespit ediyor. Almanya’da, federal adalet bakanı, diğer adalet bakanlarıyla bir araya geliyor, bir o kadar üye grubu da zannediyorum Bundestag’dan geliyor; onlar seçiyorlar. Danimarka ve zannediyorum İsveç’te, tamamıyla adalet bakanı tayin ediyor. Yani, netice itibariyle, bizim bugünkü sistemimiz, yargıç güvencesi bakımından, Batı ülkelerinin birçoğundan daha ileridedir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Allah selamet versin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İngiltere’de de adalet bakanı seçiyor; onu da söyleyeyim.

Efendim, suallerden bir tanesi, esas itibariyle, eğitim ve sağlık konusuyla ilgilidir.

Şimdi, sağlık konusunda, Anayasa Mahkemesinin kanunu iptal ettiğini söyledik. İptal gerekçesi... Gerek Sayın Demirel’in söylediği gibi, “Sağlık hizmetleri devletin yüküdür, görevidir, bunlar bedava olmalıdır” şeklinde, hatta “İngiltere’de bedavadır” dedi veyahut da Sayın Erdal İnönü’nün dediği gibi, o da “Tamamıyla devletin yapması gereklidir, ücret alınmaması lazım” dedi.

Anayasa Mahkemesi kararında bakın şöyle bir şey var: “Temel haklar ve ödevler konusunda gözetici ve koruyucu olan devletin, sosyal devlet olmak gibi üstlendiği görevlerini, Anayasanın 65’inci maddesinin belirlediği gibi, malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği açıktır. Çok önemli bir kamu hizmeti olan sağlık hizmetinin, sosyal devlet olmanın gereği parasız yerine getirilmesi anlayışı günümüzde gücünü yitirmiştir.”

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Doğru; gücünü de yitirdi, doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Evet... Bu, Anayasa Mahkemesi kararı, gerekçesi. Onu söylüyorum, bizim değil.

Sade sağlık değil, kamu hizmetlerinin karşılığı olarak, yararlananlardan, kullanım oranlarına ve ödeme güçlerine göre ücret alınabileceği kabul edilmektedir.

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Sayın Başbakan, ödeme gücü nerede; milletin ödeme gücü var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Böylece, bu hizmetlerden yararlananlarla yararlanmayanlar arasındaki eşitsizlik giderilmiş olacaktır.

Şimdi, muhterem milletvekilleri, hep istismar edildi. Zannedildi ki, fakir bir hasta geldi, ondan sonra parasını ödemedi, içeride (SHP ve DYP sıralarından “Rehin alındı” sesleri) tutsak alındı. (SHP ve DYP sıralarından “Doğru doğru” sesleri)

Efendim, bir iki yanlış misal olabilir, onu da bilmiyorum. Yalnız, kaidesi nedir? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Kaidesi nedir? İyi dinleyin. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Dinleyelim efendim. Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu işin kaidesi şudur...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Buna bütçeden yüzde kaç ayırıyorsunuz?

BAŞKAN — Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hastanelerimizde, şu anda 14 bin, muhtelif ücretli yatak vardır, 52 bin yatak tamamıyla ücretsizdir; bir kere bunu söyleyeyim...

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Doğru söyleyin Sayın Başbakan, doğru söyleyin. Hiçbir devlet hastanesinde parasız tedavi yok, doğru söyleyin lütfen. *(ANAP sıralarından "Otur yerine be" sesleri, gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Otur.. Otur.. Otur.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Hasta mısın? Otur yerine... *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi söyleyeyim... Söyleyeyim. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim efendim... *(Gürültüler)* Dinleyelim efendim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 522 hastanenin 259'unda döner sermaye var, diğerlerinde yok. 95 yatak, 75 bin lira ücretli. Evet, lüks odalar bunlar...

HASAN NAMAL (Antalya) — Lüks otel...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lüks otel çok daha pahalı. Bunlar lüks otele göre çok ucuz.

687 yatak, 50 bin lira. Hepsi bu kadar. 980 yatak, 30 bin lira. 6 bin yatak, 15 bin lira. 14 bin yatak, muhtelif ücretli. 52 bin yatak da, parası olanlara 2 bin lira. O kadar...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Rehin parası ne kadar, rehin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi söyleyeyim. Bugün Türkiye'mizde sosyal sigorta sistemi var. Memurların, kendi daireleri kendi paralarını veriyor. Bağ-Kur var. Bugün aşağı yukarı yüzde 60'a yakın insanımız sigorta sisteminden yararlanıyor, yüzde 40-45'i yararlanmıyor ve bu hastanelerimizde, eğer gücü yoksa, hiçbir şekilde şu paralar dahi alınmıyor.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Yalan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, gücü yoksa; ama şunu da söyleyeyim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

VEFA TANIR (Konya) — Bir sual sorabilir miyim?

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Gücü olandan para almaya mecburuz. İstanbul'da bilmem hangi tüccar, kuyumcu gelecek, çok büyük para kazanacak ve devlet hastanesinde bedava tedavi olacak sigortası yok diye. Böyle şey olur mu? *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)*

VEFA TANIR (Konya) — Bir sual sorabilir miyim?

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Millet duyuyor ne söylediğinizi...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstedığınız kadar itiraz edin, burada millet huzurunda söylüyorum. Bu hastanelere para gelmediği takdirde, buralarda tedavi görenler, bu ücretleri ister sigortadan, ister kendi ceplerinden ödemediği -fakir olanlar hariç- takdirde, bu hastaneler daha iyi hale getirilemez. Biz, gücü olandan alacağız, almaya da devam edeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Millet sizi duyuyor... (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

VEFA TANIR (Konya) — İki gündür uğraşıyorum, sizin müsteşar yardımcınız, Fak-Fuk Fonu Başkanı ve baştabibin de devreye girmesine rağmen, Başkaleli bir kızı Yüksek İhtisas’a yatıramadık. (ANAP sıralarından gürültüler, “Otur yerine” sesleri)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Bakırköy’de sizden para aldırmayız, sizi parasız yatırırız. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, burada bir başbakan, bir partinin lideri olarak, hem de millet huzurunda, hastanelerde -fakir olanlar hariç, gücü olmayanlar hariç- herkesten para alacağı sözünün apolitik olduğunu bile bile söylüyorum...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Fakirleri söyleyin... (SHP sıralarından “Herkesten alıyorsunuz” sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü biz, memleketimizin geleceğini düşünüyoruz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Kendi sağlığınız olunca Amerika’ya gidiyorsunuz... (ANAP sıralarından gürültüler)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Sayın Başkan, lütfen ceza verin efendim... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Bir dakika, lütfen efendim, bir dakika... (Gürültüler)

Bir dakika efendim...

Sayın milletvekili, bakın, siz söyleyeceğinizi söylediniz. Hep aynı şeyi tekrarda fayda yok. Lütfen dinleyelim efendim, lütfen... (Gürültüler)

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millet açlıktan ölecek...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim...

SEYİT AHMET DALKIRAN (Yozgat) — Sayın Başkan, biz onların liderlerini dinledik, onlar da bizi dinlemeyi öğrensın...

BAŞKAN — Lütfen oturun efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdi de müsaade ederseniz biraz eğitim konusundan bahsedeceğim; çünkü, o konuda da sualler oldu.

Çok enteresandır, bize, “Eğitime kâfi derecede önem vermediniz” diyorlar. Şöyle bir geriye doğru baktım...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Geriye değil, ileriye bak.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, geriye doğru baktım. Hem bize “Eğitime önem vermiyorsunuz” diyorlar, hem de kendi devirlerine, 1970’li yılların sonlarına doğru baktım, yatırımlar içerisinde onların nispetleri bugün bizim yaptığımız yatırımlardan daha düşük; öyle, maalesef öyle.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da cevap, bu da cevap. (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İyi bir baksınlar.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da cevap oldu. (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son iki senede, bilhassa geçen sene çıkardığımız kanunla eğitimde önemli bir hamle yapılmaya başlanmıştır. Biz, eğitime ve sağlığa çok önem verdiğimizizi, bu önümüzdeki dönem için açıkça ifade ettik. Bu konularda en büyük reformları da, şu önümüzdeki beş sene içinde bu iki sahada yapacağız.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Beş seneniz yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, şuna inanıyoruz: Bu memleketin daha iyi yetişmiş, daha sağlıklı insana ihtiyacı vardır.

Şimdi bakınız, aşı kampanyasını biz getirdik, 5 milyon çocuğu aşıladık. (*SHP sıralarından “Aa” sesleri, gürültüler*) Rakamlar meydandadır. 1980 senesinde çocuk ölümleri binde 110’a yaklaşıyordu, bugün bu rakamlar binde 70’e düşmüştür. İnşallah binde 40’a, binde 30’a indirilecektir.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Evren, “Aşı kampanyasını ben getirdim” diyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okullaşma oranını söyleyeceğim, ilkokullarda yüzde 95’ten yüzde 98’e, ortaokullarda yüzde 40’tan yüzde 60’a... Yani, o yaştaki çocukların yüzde 60’ı bugün ortaokullara gidiyor. Bunlar, 1983-1988 rakamlarıdır. Liseler ve dengi okullarda yüzde 26’dan yüzde 36’ya, üniversitede yüzde 8’den yüzde 10,5’e...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Açık öğretimde? Açık öğretimde?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açık öğretimde daha fazla, onu saymadım.

Muhterem Milletvekilleri, bir sual de savunma sanayii ile ilgili oldu.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Eğitimde bir şey söylemedin ki...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Eğitim bu kadarlık mı?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim... Lütfen dinleyelim efendim. Lütfen...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, eğitim bu kadarlık mı?

BAŞKAN — Efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye’de savunma sanayii meselesini biz getirdik. Hakikaten, 1985 yılında bu sanayi ile ilgili en önemli kanunu Anavatan İktidarı çıkardı. İşte onun sonucunda, gördüğünüz gibi, F-16 uçakları göklerimizde uçmaya başladı.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Montaj.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, iki proje; gene bir beynelmilel ihaleden sonra bir tanesi Amerikan FMC Şirketine...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Battı şirket.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, yanlış biliyorsun.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderinizin sıfatı ne orada?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, ikincisi çok namlulu roket. Zaten bu roketi yapan, yani bu projeyi yapan Amerikan şirketi, şu anda Avrupa Konsorsiyumuna da lisans veren şirkettir. Onunla ortaklık Türkiye’de yapılmaktadır, yapılacaktır, son çalışmaları yapılıyor.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Önce adam gibi kamyon yapalım, cemse yapalım, sonra ona geçelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sen o işlerden hiç anlamazsın ya, vallahi hiç anlamazsın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Hakikaten, değerli arkadaşımıza biraz sanayii gezdirmem lazım galiba, biraz görmesi, öğrenmesi lazım. Onun için kolaylık yapabiliriz.

Savunma sanayii ile ilgili, şu anda Savunma Sanayii Fon İdaresinde yapılmakta olan çalışmalar var. Bu çalışmalarda ana prensip, bu işleri yapan Avrupa, Amerika, Japonya, neyse artık, hangi ülkelerde bu işler iyi yapılıyorsa, onlarla müşterek Türk özel teşebbüsünün gelmesiyle birlikte projeler başarılacaktır. Bunlar, netice itibariyle...

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — İnşaat şirketleri silah yapamaz.

BAŞKAN — Sayın milletvekili!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herhalde sizin çok alakanız var bu işle, öyle anlaşılıyor; hangi firmanın arkasındasın? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — İnşaat şirketleri silah yapamaz,

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ayıp, ayıp.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderinize sorun; kayınbiraderinizin ne sıfatı var?

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sayın Başkan, sataşma var, söz almak istiyorum.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, oturun lütfen, oturun efendim, oturun.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sataşma var.

BAŞKAN — Oturun efendim, oturun.

NECAT TUNÇSİPER (Balıkesir) — Böyle müzakere olmaz; ayıp yaptığınız.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Söz hakkım var Sayın Başkan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, burada bizim grubumuz ve arkadaşlarımız muhalefet partisi liderlerini gayet sakin dinlediler, ama şu anda görüyorum ki, azınlık bir grup, maalesef, müdahale ediyor. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğiyle bağdaşmaz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bağdaşmadığını

da milletin önünde söylemekten büyük iftihar duyuyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Çok değerli milletvekilleri, önümüzdeki yıllarda ve özellikle 1989 bütçesiyle de bizim başarmak istediğimiz, güzel ve insanları birbirine saygılı, hoşgörülü, aynı zamanda, fikirler farklı olsa bile medenî bir hava içerisinde tartışan insanlar diyarı bir ülke meydana getirmektir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gençlerimizin, eskiden olduğu gibi kavga etmesini istemiyoruz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ezen kavga etmez ki, ezilen kavga eder.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir kere daha burada şunu ifade etmek istiyorum: Gençlerimize önem veriyoruz; gerek spor, gerek eğitim konusunda tahmin edemeyeceğiniz kadar imkânlar verilmektedir ve verilecektir. Zaten, burs rakamlarını eğer doğru dürüst bir incerseniz, 1968 ile mukayese etmek yanlıştır. O vakit, 1968 ile mukayese edene şunu sorarım: 1980'de ne verdin? 1980'deki rakamla bizim rakamımızı mukayese ederseniz, çok daha yüksek artışlar verildiği açık bir surette görülür; ama 1980'e gelirken fevkalade düşük tutulmuştur.

Bunun yanında şunu da ifade edeceğim: Bugün, gençlerimize yurtlarda bedava kahvaltı veriliyor. Evet, yemeklerine ayrıca yardım ediliyor.

Spor meselesinde çok büyük ilerleme var. Zaten, üç dört senede, dikkat ederseniz, gördünüz, yeşil sahalarda herhalde eski devirlerde yapılmadı. Bugün, Türkiye'nin ikinci lig futbol takımlarının bile neredeyse yeşil sahalara var ve bütün bunlar...

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Kahramanmaraş'ın sahası toprak Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir Kahramanmaraş kaldı, o da yapılacak, merak etme.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Kahramanmaraş'ı örnek gösterebilir misiniz?

BAŞKAN — Sayın milletvekili, lütfen efendim... Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle şunu söyleyeceğim: Herhalde, son yıllarda sporda aldığımız onur verici neticeleri bu iktidarın yaptığı işlere de bir parça bağlamanız insafla başdaşır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şehitlerimize bakmaya, daha iyi hizmetler götürmeye, köylerimizin ulaşım imkânlarını, içme suyu meselelerini daha fazla halletmeye aynı hızla devam edeceğiz. Çocuklarımızı daha güzel yerlerde yetiştirmek istiyoruz.

Son bir nokta daha var...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Pamuk mu, zeytinyağı mı?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Pahalılıktan bahsetmediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Pahalılığın sebeplerini söyledim, siz anlamadınız galiba.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Pamuktan bahsedelim lütfen. *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, şimdiye kadar anlattıklarımın; açıkça ifade ettiğim gibi, 1987 seçim beyannamemizde ve Hükümet

programımızda ne varsa, enflasyonla ilgili olarak onları yapacağız dedim. Herhalde duymadınız. Onun için, bir kere daha tekrar ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Duydum, 1983'ü hatırlatmak istedim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün bu işleri yapmakta çok daha güçlü olduğumuzu, ekonomik olarak çok daha güçlü olduğumuzu bir kere daha burada tekrarlıyorum.

ATILLA İMAMOĞLU (Kahramanmaraş) — Şok kararlar alacak mısınız yani.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Kayınbiraderi anlatmadınız Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Sayın Demirel konulmasının bir yerinde 12 Eylülle ilgili konuştu. Bizi 12 Eylülün arkasına sığınmakla itham etti. (*DYP sıralarından "Doğru, doğru" sesleri*)

RIZA YILMAZ (Ankara) — "12 Eylülün ürünüsünüzdür" dedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta ileri gitti, sizin söylediğiniz gibi söyledi.

Biz, 1983 seçimlerine girerken, hiçbir yerden en ufak bir destek görmedik.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Amerika hariç.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ne idareden, ne başka yerden. (*DYP sıralarından gürültüler*) Hatta, köstek gördüğümüzü söyleyebilirim, büyük çapta köstek gördüğümüzü söyleyebilirim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — DYP'yi seçimlere sokmadınız, bundan daha büyük destek olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, 1983 seçimlerini, o günkü şartlar içerisinde, Allah'ın yardımı ve milletin desteği ile aldık. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Arkasından, mahallî seçimleri yaptık. Bütün partileri de, biz yine bu seçimlere soktuk, sokmayabilirdik; ama memlekete demokratik ortamı biz getirdik; bunu da herkes biliyor.

Dahasını söyleyeceğim. 1987 referandumu, arkasından seçim. O seçimde herkes de yarıştı bizimle ve köklü partiler olduğunuzu iddia ettiniz, bu noktaya geldiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Baskın seçim, referandumdan 15 gün sonra seçim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Burada bir soru var. Hep şu soruluyor; yüzde 36 küsur.. Şimdi bir yolu var bunun, eğer bizi yüzde 36 ekalliyet diye düşünüyorsanız, ekseriyet olmanız için bir araya gelin. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bir araya gelin, bir parti olun, reylerinizi toplayın. Bakın yüzde 44 ediyor. O vakit siz rahatlıkla ekseriyeti alırsınız. Buyurun...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Senin orada dört parti var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niçin seçime bir parti olarak girmiyorsunuz? Soru bu... (*DYP sıralarından gürültüler*)

Muhterem Milletvekilleri, bir önemli sual daha var burada. 12 Eylül'ü yapanlarla ilgili bu televizyonda açık görüşme yapalım, açık müzakere yapalım dendi. Gerçi 1960'larda televizyon yoktu, sonra geldi. Acaba, Sayın Demirel 27 Mayısçılarla bu işi yapabilir miydi? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, bugün burada, Anavatan Partisinin getirdiği demokratik ortamda televizyonun içine baka baka bu laf söylenebiliyor; ama acaba 1965 ile 1971 yılları arasında 27 Mayısla ilgili bir şey söyleyebilirdi mi? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Söyledim.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Söyledi söyledi, çok şey söyledi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "Söyledim" diyor; söylemiş, doğru. Söylediğini de ben okuyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

1965 Hükümet Programını takdiminde, "Programımızın izahına geçerken, her şeyden evvel açıklanacak husus, Atatürk ilkelerine ve 27 Mayıs İnkılabına dayanan ve millî iradenin tasvibine mazhar olan Anayasamızın ruhu ve metniyle hâkim kılmanın şaşmaz hedefimiz olduğudur." Söylediği budur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Anayasa o, Anayasa.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Anayasada o, Anayasada.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir şey daha ilave etmek istiyorum: Adalet Partisi, Demokrat Partinin devamı olduğunu söyler. Doğru Yol da Adalet Partisinin devamı olduğunu söyler.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz kimin devamısınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kimsenin devamı değiliz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 12 Eylül'ün devamısınız.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 27 Mayıs'ı siz kaldıramadınız da, o beğenmediğiniz 12 Eylülcüler kaldırdı, siz teşekkür etmelisiniz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Teşekkür ediyorum.⁵² *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

23 Aralık 1988 Cuma 1989 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı Münasebetiyle (Devam)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1989 yılı bütçesinin Yüce Mecliste görüşülmesinin bu son gününde, Hükümet adına, bütçenin üzerinde yapılan konuşmalara, değerlendirmelere ve tenkitlere cevap vermek istiyorum. Bu konuşmamı, her zaman olduğu gibi, geniş bir hoşgörü anlayışı ve bir iktidar olmanın havası içerisinde, söylenen sözlere ve yapılan tarizlere de mümkün olduğu kadar çok sert cevaplar vermeden, yapmaya çalışacağım.

Daha evvelki konuşmamın başlangıcında, memleketimizin şu geçtiğimiz beş sene içinde önemli değişikliklere uğradığını, bunun da kelime olarak, bir transformasyon olduğunu ifade ettim; “Tabiatıyla, transformasyon büyük değişiklik ifade eder. Bunun en başında Türkiye’nin dışa açılması, sanayi malları ihracatı geliyor” dedim. Bu konular üzerinde fazla duracak değilim; ama, bir iki rakamla meseleyi bir kere daha hatırlamaya getirmek istiyorum.

Bugün, Türkiye, ödemeler dengesi bakımından tarihinin, yani cumhuriyet tarihinin en güzel günlerini yaşamaktadır. Bunun aksini iddia etmek mümkün değildir. 1975 senesinde Türkiye’nin bütün döviz gelirleri -ihracat dâhil, bütün işçi dövizleri dâhil- 3 milyar 450 milyon dolar, cari işlem açığı ise, 1 milyar 648 milyon dolardır. 1980’e geldiğimizde, o zamanki gayretlere rağmen Türkiye’nin bütün döviz gelirlerinin sadece 5 milyar 800 milyon dolar olduğunu, aynı sene cari işlem açığının 3 milyar 400 milyon dolara ulaştığını görürüz. 1983 senesinde bu rakamın 8,5 milyar dolara ulaştığını; yani, döviz gelirlerinin 8,5 milyar dolar olduğunu; buna mukabil, cari işlem açığının da 1 milyar 800 milyon dolar olduğunu görürüz. Bu sene, ekim ayı sonu itibarıyla Türkiye’nin cari işlem fazlası vardır: 400 küsur milyon dolar. (ANAP sıralarından alkışlar) Yani, cari işlem açığı değil, cari işlem fazlası vardır. Bu da, Merkez Bankamızın ekim ayıyla ilgili yeni çıkardığı tablodur. Yıllon tahmini şöyledir: Türkiye’nin 19,5 milyar dolar civarında döviz geliri olacaktır ve cari işlem açığı, ya sıfır veya pek az pozitif olacaktır.

Bunu, bilhassa şunun için söylüyorum: Uzun mücadeleler sonunda Türkiye’nin vardığı önemli bir noktayı bilhassa belirtmek istedim; çünkü, unutmayalım, bütün geçmiş iktidarlar, hep bu döviz sıkıntısıyla uğraşmışlardır. Ben, 1950’lerde, Başbakanın ve Maliye Bakanının, dışarıya gideceklere döviz tahsis ettiğini hatırlarım. Aynı Konu, 1960’larda başımıza geldi. 1970 para operasyonu yapılmadan evvel, transferler aşağı yukarı on üç ay bekliyordu. 1977’de şubat ayında özel sektörle ilgili transferler durmuştu ve 1977 sonrasında şöyle bir hadise daha vardı: Liste yapılmıştı, “Türkiye, ancak şunları ithal eder” diye. Listenin başında, tabiatıyla zarurî ihtiyaç maddeleriniz var; gübre, gübre hammaddeleri, ilaç vesaire gibi. Bunun haricindeki maddeler ithal edilemez” gibi kayıtlar vardı.

Yine aynı tarihlerde (unutmuyorsam 1979’da) o günkü iktidarın bir bakanı Libya’dan petrol almaya gidiyor. Bana bunu söyleyen, o tarihte, o sırada sefirlikte bulunmuş bir zattır, hikâyeyi ondan duydum... (SHP sıralarından, “Hikâye olur mu?” sesleri)

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — “Hikâye...” Başbakana olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hikâye değil efendim, hakikat, gerçek; ben ondan duydum. (SHP sıralarından, “Hikâye olur mu?” sesleri)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'nin petrol açığı var. Libya bize petrol veriyor ve o sıralarda resmî fiyatlar, spot fiyatların altındadır, yani, spot fiyatlar daha yukarıdadır; petrolde öyle bir durum vardı. Libya, bir miktar petrolün varilini bize, resmî fiyatın 1 dolar veya 1,5 dolar altında veriyor. Bakanımız, bir parti daha petrol istiyor. İstenen miktar, 1 tanker yükü; belki o günkü parayla 20-25 milyon dolarlıktır. Kabul ediyorlar. Fiyatını soruyor: "bize bu petrolü, acaba yine bize yaptığınız indirimli fiyattan verecek misiniz?" Bunun üzerine diyorlar ki "Hayır, veremeyiz. Lütfen..." Konuşma burada bitmiştir; yani bir nevi, bakanımızı, o konuşmanın bittiğini ihsas ederek dışarıya çıkarıyorlar; hoş bir şey değil. Bunu, şunun için söylüyorum: Türkiye, bu sıkıntılı günleri yaşamıştır her geçen idare devrinde yaşamıştır. Onun için, yapılan değişikliğin önemini anlamak bakımından bunu bilhassa belirtmek istedim; çünkü vardığımız noktada bugün Türkiye'nin göğsü açıktır ve o ülkelere kredi verme durumundadır; yani, vaktiyle kredi istediği ülkelere kredi verme -tabiatıyla, malını satmak için- durumundadır ve kredi de vermiştir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — O masalı daha önce de dinlemiştik.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Bahsettiğiniz bakan kimdi Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, ikinci önemli transformasyonu şehirler üzerinde yaptığımızı söyledim. Hakikaten, bütçemizden fedakârlık yaptık, devlet gelirlerinden, yani merkezî idarenin gelirlerinden fedakârlık yaptık ve çok büyük değişiklik getirdik. Mahallî idarelere bütçeden bu ayrı imkânları vererek, orada halka daha iyi hizmet götürülmesini temin ettik; bu, başlı başına bir değişikliktir. Hiçbir iktidar bunda başarılı olamamıştır. Çok söylenmiştir; yerinden yönetim... Yerinden yönetime önem vermek... Hiçbirisi başarılı olamamıştır. Bugün biz, bürokrasinin direnmesine rağmen, hiç çekinmeden bu yetkileri mahallî idarelere devrettik ve onları aynı zamanda gelirlerle donattık. Netice ortadadır. Bugün, Ankara şöyledir böyledir -geçen konuşmamda, biraz da müstehzi bir ifade ile söyledim-, Keçiören'de park yapılmış; yüzlerce park yapıldı, daha büyükleri de yapılıyor. Ankara'yı gördüğünüz için, tavsiye ederim, diğer şehirleri de görün; oralarda da aynı değişiklikler var. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Kaldırım taşlarını söküp, yeniden yapmak belediyeçilik değildir.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üçüncü büyük değişikliği, biz devleti sanayiden ve ticaretten çıkarmaya çalıştık. Birçok iktidarlar da, bizden evvel bu işi yapmaya çalışmışlardır; ama başarılı olamamışlardır; biz bunda başarılı olduk. Bugün, Türk Devletinin, bir arkadaşımızın dediği gibi, ne yeni iktisadî teşebbüsler kurma arzusu vardır, ne de böyle bir şeyi kurmuştur. Hatta, biraz sonra bahsedeceğim, iktisadî devlet teşekküllerini, kamu iktisadî teşebbüslerini özelleştirme programımız aynı -belki biraz ağır tempoda yürütülmektedir; gereğinden dolayı.

Altyapı meselesinde; sulama tesisleri, barajlar, elektrik enerjisi, -detaya girmek istemiyorum-, telefon meselesi, karayolları, otoyolları... Bütün bunların hepsi yine

Anavatan İktidarı zamanında yapılmıştır. Şimdi, şöyle söylemek kabil, “Efendim, biz başladık...” Geçen sefer de ifade ettim, başladığınız sizin; güzel; bitirdiğiniz de sizin. Gerisi kimin olacak?

Şimdi bakınız, bir misal var; Karakaya Barajı. 1976’da başlamış, o devrin Sayın Başbakanının, Karakaya Barajının defterini imza ederken yazdığı şeyleri de okudum. “Bir en evvel bitsin” demiş. “Gönül, daha fazla şeyler görmek istiyor” demiş, bir şeyler söylemiş, güzel güzel şeyler söylemiş. 1976’dan 1983’e gelmişiz, yedi sene geçmiş. Yedi sene sonunda barajın ancak yüzde 16 veya 17’si yapılmış. Biz 1983’te aldığımız bu tesisi 1987’de işletmeye açtık. İşte iş böyle yapılır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, hemen bir konuyu da sırası gelmişken söyleyeyim. Barajlardan aşağı yukarı 84 baraj 1983’e kadar Türkiye’de tamamlanmış. Bunları ayırt etmek mümkün; hangisi 1980’e kadar yapılmış, hangisi 1980-1983 arasında yapılmış. Bizim dönemimizde, bu sene sonuna kadar (Beş senede) 39 baraj buna ilave edilmiş.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sadece temelde kalmış Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapılmış, işletmeye açılmış diyorum, işletmeye açılmış. 39 tane baraj...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sadece bekçiler duruyor...

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen, Sayın milletvekilleri...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Başlayıp, bitirdiğiniz kaç tane Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekili... Lütfen... Dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ayrıca 63 tane baraj da şu anda inşaa halinde. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bakınız, önemli olan, işi bitirmektir. Bir enteresan misal vereyim. İki tane şeker fabrikası burada bahsedildi. Bir tanesi Van-Erciş, diğeri de Ereğli Şeker Fabrikası. Ereğli Şeker Fabrikasının temeli 1979’da atılmış; ama olduğu gibi kalmış, temel atılmakla kalmış. Etrafı çitle çevrilmiş bir saha, içinde bir kulübe. 1987 senesinde temel attığımız zaman orada manzara bu idi. Aynı şekilde, Van-Erciş Şeker Fabrikası da güya 1976’da temeli atılmış; 1976’da atıldığına göre, herhalde 1980’e kadar bitmesi lazımdır. Hayır, hiçbir şey yapılmamış.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — 1980’den 1987’ye ne yaptınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da aynı yerde kalmış. Biz, 1987’de gittik, temelini attık; 1988’de de sizleri davet ediyorum, bu sene sonunda açılışını beraber yapalım. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İsterseniz, Ereğli fabrikasının açılışını da dört ay sonra beraberce yaparız.

Gene bizim dönemimizde, beş senedir Türkiye’deki millî tasarrufların gayri safi millî hâsılaya oranının, 1983 yılında, yüzde 16 küsur olduğunu ve 1988 senesinde bu rakamın yüzde 25 civarına geldiğini söylüyorum. Bu da, millî tasarrufları artırmada Anavatan İktidarının ne kadar başarılı olduğunu açık bir surette gösteriyor.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 1980’de kaç, 1980’de?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabîî aslında şöyle bir şeyler var: Geriye doğru giderseniz, millî tasarrufların yüksek olduğu; ama 1980 yılına doğru gelirken süratle düştüğünü müşahede edersiniz.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Olur mu? Yüzde 20.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok aşağıya düştüğünü müşahede edersiniz.

Yatırımların büyük bir kısmı, demin söylediğim gibi, cari açıktan, yani dış açıkla kapatıldığını, bunun, da büyük borçlanmalara sebep olduğunu açık bir şekilde görürsünüz.

Bütün bunların hepsi değişmiştir. Bugün Türkiye 1988 yılında kendi cari işlem açığını kapatmakla, tasarrufuyla yatırımını aşağı yukarı eşit hale getirmiştir ve yüksek seviyede getirmiştir. Bu da geçtiğimiz yıllarda hiçbir şekilde başarmış bir husus değildir.

Başka bir şey daha söyleyeyim; 1975-1980 arasındaki -demin bir arkadaşımız da bahsetti- katî rakamları vereceğim. Yatırım yaparsanız, karşılığını alırsınız. İmalat sanayiinde çok yatırım yapıldığı iddia ediliyor. Evet, yatırım yapılmış, ama o yatırımları çalıştıracak hammadde alınmamış, elektrik yok. 1975-1980 arasında imalat sanayiinin sermaye hâsıla nispetini mukayese ettiğiniz zaman, dünyanın en acayip rakamı çıkıyor. Yani, 33 yatırım yapıyorsunuz, 1 hâsıla alıyorsunuz. Bütün yatırımlarda ölçerseniz, aşağı yukarı 12-13 yatırım yapıyorsunuz, 1 hâsıla alıyorsunuz.

1980-1983 arasında, yani, askerî idare döneminde rakamlar şöyle: Bu rakam imalat sanayiinde 33 yerine 4,2; toplamda da 6,2. Anavatan döneminde, son beş senede imalat sanayiinde 2,2 yatırım, 1 hâsıla. İşte böyle olur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ALİ ESER (Samsun) — Fabrika müdürlerine koltuk yatırımı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplamda da 3,9 yatırım, 1 hâsıla. Bu da yatırımların ne kadar rasyonel yapıldığını, projelerin ne kadar titizlikle seçildiğini çok açık surette göstermektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye bugün eskisinden çok farklı olarak rahatça borç alabiliyor ve rahatça borcunu ödeyebiliyor. Bugün, rahatlıkla, “geçen sene 7 milyar dolar borç ödedik” diyebiliyoruz, 3 küsur milyar doları faiz, 3 küsur milyar doları anapara. Bunu söyleyen bir memleket, 1980’e gelirken maalesef Lüksemburg’un 1 milyon dolarak yardımına muhtaç kalmıştı, borcunu ödeyemez bir memleket haline gelmişti. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

1984 yılına gelinceye kadar, birçok zamanlarda olduğu gibi ve yine Sayın milletvekillerinin hatırlayacağı gibi, 4 yurt dışına çıkma iki senede veya üç senede bir defa idi. İnsanın cebine de en fazla 400 dolar almasına müsaade ederlerdi -resmî olarak ve genellikle de, bir bavulla gidilir on bavulla geri dönülürdü. Yapılan iş bu idi.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Japonya seyahatinde o da geçildi; yirmi bavulla döndüler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye’den dışarıya çıkmak hiçbir tahdide tabi değildir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Kimler çıkabiliyor, onu da söyleyin?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herkes çıkar.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eskiden olan karaborsa, haksız kazanç, tahsis devri, hepsi kapanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin zabıtlarını inceledim, bütçe müzakerelerinde bahsedilen tahsis meselesi, karaborsa meselesi bütün zabıtlarda var. Bugün hiçbir şekilde, bu konularla ilgili en ufak bir şey yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Hayalî ihracat var, hayalî ihracat...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memleketimizin dışından; Suriye'den, Irak'tan, İran'dan, Libya'dan, Yugoslavya'dan, Yunanistan'dan, Polonya'dan ve bütün diğer ülkelerden turistler Türkiye'ye alışveriş etmeye geliyorlar.

İşçilerimiz, o eski devirlerdekinin tam tersine, arabalarının üstüne koca koca bavulları koyup gümrük kapılarından kavga ederek geçmiyor; aynen medenî bir insan gibi, Avrupalı gibi, Kapıkule Gümrük Kapısından üç beş dakikada geçiyorlar. Artık, eskisi gibi, Türkiye'de "Şu da lazım, bunu da getirin; bu da lazım, bunu da getirin" laflarının hiçbirisi kalmamıştır ve Türkiye'de her şey vardır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Para kalmadı, para...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Biraz da, Amerika'da aldığımız doktor unvanından bahsedin!

BAŞKAN — Dinleyelim efendim... Dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, buraya gelip, kolaylıkla, "Gelir dağılımı bozuldu, işsizlik yüzde 20 oldu, borç 50 milyara çıktı" diyebilmek için, bir eski liderin dediği gibi, bir daha iktidar olma ümidinin olmaması lazım. Aynen böyle söylemiş, "Muhalefet, iktidara karşı konuşurken dikkatli olmalıdır. Yarın iktidar olabileceğini düşünenler, sorumlu konuşurlar; iktidar olacağını düşünmeyenler ise sorumsuz konuşurlar." *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Anamuhalefet partisi sözcüleri "Efendim, işsizlik yüzde 20 oldu" diyorlar. Nasıl oluyormuş yüzde 20? Açın, plana bakın, programa bakın...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sokağa bak sokağa...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...yüzde 14,5

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Milletvekillerine sor, milletvekillerine...

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, lütfen dinleyelim.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Anamuhalefet öyle bir şey söylemedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylediğinizi hatırlıyorum yüzde 20 diye.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Ben öyle bir şey söylemedim. Yanlış hatırlıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, dinleyelim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Tutanakları incelettirin, bizim söylemediğimizi göreceksiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelir dağılımının bozulduğunu iddia ettiler. Gelir dağılımının bozulduğunu gösterecek herhangi bir gösterge yoktur, bir.

1973 senesinde yapılmış bir gelir dağılımı araştırması var; bunun haricinde de hiçbir gelir dağılımı araştırması yoktur. Devlet İstatistik Enstitüsü daha yeni yapıyor; bir de bu. İkincisi...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Biz aydan gelmedik ya.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Bizi diğer muhalefetle karıştırmayın.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim, dinleyelim... Böyle, karşılıklı olarak hep bir ağızdan konuşmayalım... Dinleyelim efendim, dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Gelir dağılımı bozuldu” diyenlere sadece Ankara, İstanbul ve İzmir gecekondularındaki televizyon, buzdolabı ve çamaşır makinelerini bir hatırlatayım. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler, alkışlar[!])*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Ama, onlar da suyun içinde kaldı şimdi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü de yanlışlıkla o gecekondulardan birine gitti de, ondan sonra hatırlarsınız gazetelerde çıkan haberleri. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Bir de siz gidin Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, böyle, yerinizden karşılıklı olarak konuşmak, laf atmak, söz kesmek bizim Tüzüğümüzde yok efendim. Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, Sayın İnönü gitmedi mi gecekondulara? *(SHP sıralarından “Gitti” sesleri)*

Gitti tamam; yani benim başka söylediğim bir şey mi var “gitti” dedim.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — SEKA işçisine ne kadar verdiniz onu söyleyin, cesaretiniz var mı, gidebilir misiniz oraya? *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim... *(Gürültüler)*

Sayın milletvekilleri, dinleyelim efendim lütfen... Lütfen dinleyelim efendim...

Bu kürsüden her şey konuşuluyor efendim, yerinizden müdahaleye gerek yok, öyle heyecanlanmanıza da hiç gerek yok. Burada her şey açıkça herkes tarafından, her sözcü tarafından söyleniyor. Sizin yerinizden söylediklerinizi burada sözcüleriniz en güzel bir şekilde ifade ediyorlar efendim, lütfen dinleyelim; ancak öyle yararlı olabiliriz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, özelleştirme konusu üzerinde de bir parça konuşmak istiyorum.

Kamu iktisadî teşebbüsleri, başlangıcında, 1930’lu yıllarda kurulduğu zaman, bu kuruluşlarla ilgili kanun gerekçesinde de görüldüğü gibi, bilahare halka mal edilmek üzere kurulmuş; ama zaman ve şartlar bunların halka devredilmesine; yani özelleştirilmesine mani olmuştur.

1950’de iktidara gelen Demokrat Partinin programında da bu konu vardı; ama onlar da başarılı olamadılar. Ondan sonra iktidara gelen partilerin programlarında da olabileceğini tahmin ediyorum. Daha sonra bir karma ekonomi hadisesi ortaya girdi.

Kamu iktisadî teşebbüsleri Türkiye’de sanayileşme konusunda önemli rol oynamışlardır; ama, kanaatimce, devirlerini tamamlamışlardır.

Bizim programımız, bunları özelleştirmektir. Bu maksatla ilgili kanunları çıkardık, gerekli çalışmalar da dikkatli bir şekilde yapılıyor.

Tabiatıyla, bizim yaptığımız önemli bir husus da, kamu iktisadî teşebbüslerini, özellikle işletmecî kuruluşları kârlı hale getirmek ve bunları devletin bütçesine yük etmemektir.

Şunu da ifade edeyim: Kamu iktisadî teşebbüsleri, bugün hakikaten eskisine nispetle kârlı kuruluşlar haline gelmişlerdir. Gelmiş olmalarına rağmen devlete doğru dürüst bir kaynak sağlamamaktadırlar.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Arpalık dağıtıyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bir özel kuruluş olsa, bu özel kuruluş kâr dağıtır, vergi verir. Maalesef, kamu iktisadî teşebbüslerimiz, geçmiş yılların da çok açık bir surette gösterdiği gibi, devlete en fazla vergi borcu takan kuruluşlardır. Ondan sonra, devlete bir kâr payı vermemektedirler; kendi kazançları umumiyetle tekrar kendi yatırımlarına doğru gitmektedir. Bunların da, her zaman doğru yatırımlar olduğunu, hiçbir iktidar iddia edemez. Biz bu maksatla bu kuruluşları önümüzdeki dört sene içinde -inşallah büyük ekseriyetini- özelleştireceğiz. Demin Sayın anamuhalefet partisinin söylediği rafineriler de buna dahildir; onları özelleştireceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Meclisi ne zaman özelleştiriyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, burada muhalefet sözcülerinin getirdiği konulardan bir tanesi de -meşhur bir laf vardır; benim oğlum bina okur döner döner yine okur diye- enflasyon meselesidir. Tabii ki, ben bahsetmesem siz, “niye bahsetmiyorsunuz?” diye soracaksınız. 1987 seçim beyannamemizde ve bilahare hükümet programında açık bir surette 1983-1987 arasında enflasyonda istediğimiz hedefe varamadığımızı çok açık ve net bir şekilde söyledik.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Halloldu, gerek yok; milleti hallettiniz nasıl olsa.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 1983’te ne diyordunuz ama?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim söyledik; 1983-1987 arasında istediğimiz, arzu ettiğimiz hedefe varamadığımızı, bu konuda başarılı olamadığımızı 1987 seçim beyannamesinde söyledik.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Daha da yükselttiğinizi söylediniz mi?

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, açık bir surette ifade edilmiştir. Buna göre de milletin önüne gittik, biz bu işleri yaptık, bu işte de başarılı olmadık; ama size de şunu söylüyoruz dedik; enflasyonda 1992 yılıdır hedefimiz. 1992 yılında makul bir seviyeye indireceğiz dedik. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Makul bir seviye!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Buna göre milletten rey aldık. Buraya geldik; sandalyelerin -denildiği gibi- yüzde 65’i bize ait oldu, geri kalanı da size ait oldu. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bakınız, bununla da kalmadınız...

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Bravo doktor!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...arkasından şöyle oldu: Bir referandum meselesi çıkardık. Referandum meselesinde bizi tuzağa düşüreceğinizi zannettiniz, hesabınızı ona göre yaptınız, kazdığımız kuyuya Allah sizi düşürdü. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Grubunuz bile buna inanmadı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sebebi şu; netice itibariyle, Anavatan İktidarı aynı rey referandumda -sizin söylediğiniz gibi- daha yüksek enflasyonlu bir devrede aldı. Netice itibariyle, kilometreyi sıfırladık. *(SHP ve DYP sıralarından "ağlaya ağlaya" sesleri)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice budur. Bu da milletin huzurunda yapılmıştır; sıfır kilometre ile yeni baştan başlıyoruz. Tabiatıyla bizim yüzde 20 civarında rey alacağımızın veya yüzde 25 civarında rey alacağımızın rüyasını görenler vardı. Ne yapalım; iktidar meselesi; aç tavuk kendisini darı ambarında görmüş. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Olmuyor Sayın Başbakan, olmuyor...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bu sözler size çok yakışıyor Sayın Başbakan. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Dinleyelim efendim dinleyelim... Lütfen... Lütfen dinleyelim efendim. *(Gürültüler)* Lütfen dinleyelim efendim... Lütfen... *(ANAP ve SHP sıralarından ayağa kalkmalar ve karşılıklı laf atmalar)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri... Lütfen efendim...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sayın Başbakan, referandumda kendini ortaya koydun, mahallî seçimlerde ne yapacaksın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yenilen pehlivan güreşe doymazmış derler, sizinki de ona benziyor.

MAHMUT KEÇELİ (Adana) — Ağladın sen, ağladın...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, biraz da yüzde 36 meselesi üzerinde konuşmak istiyorum.

Yine, bir Sayın liderimizin Meclis zabıtlarına girmiş bir sözü var. Diyor ki: "Değerli Milletvekilleri, hadiselere nasıl bakarsanız bakınız..." İlk önce 1967'de söylediğini okuyayım: "Müessir hükümet meselesine gelince: Muhterem Milletvekilleri, ben, seçim esnasında koalisyonlardan şikâyet ettim; koalisyon hükümetleri, hiçbir zaman müessir olmamıştır" dedim. Dediğim doğrudur. Dört senedir Türkiye'de dört koalisyon hükümeti değişmiştir. Her birinin kurulması, güvenoyu alması, takriben 25 ila 30 günü almış, dolayısıyla 115 işgünü zayi olmuştur. Hükümet kuracağız diye ve her hükümet kurulduktan sonra memleket üç dört ay çeşitli intibaların içine girmiştir. Dört senede 115 gün... Bugün benim savunduğum fikir doğrudur. Almanya'da kurulmuş bulunan Erhard'dan sonraki Kiesinger Hükümetinin hükümet programı tetkik edilirse görülür ki, orada hükümet programının hemen birinci sayfasında, "Biz bu koalisyonu öyle bir seçim kanunu çıkarmak için kurduk ki, bu seçim kanunu koalisyonlara set çeksin. Bu Avrupaî bir düşüncedir, yani, koalisyonları kaldırmak için, koalisyon kurmak bir Avrupaî düşüncedir diyor."

Aynı Sayın lider, 1976'da da şöyle diyor: "Değerli Milletvekilleri, hadiselere nasıl bakarsanız bakın, orta yerde bir gerçek var. Bu gerçek şudur: Geçen otuz sene zarfında Türkiye'nin istikrarlı dönemleri vardır, istikrarsız dönemleri vardır. Türkiye ne kazandıysa istikrarlı dönemlerde kazanmıştır." (ANAP ve DYP sıralarından "doğru" sesleri)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yalan mı demiş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — "İstikrarsız dönemlerde Türkiye yerinde saymıştır. Türkiye'nin, zaman kaybetmeye tahammülü yoktur. Öyle ise, istikrarı muhafaza etmeye gayret şarttır, ülkenin yararınadır. 1961 Anayasası yürürlüğe girdikten bu yana geçen onbeş sene zarfında, Türkiye'de oniki hükümet kurulmuştur. Şayet, Adalet Partisinin tek başına iktidar olduğu beşbuçuk seneye yakın zamanı çıkarırsanız, Türkiye'de onbir hükümet kurulmuş oluyor. Kaç senede? Dokuzbuçuk senede..."

Bunlar güzel laflar, ben de aynen iştirak ediyorum. Zaten aksini söylemedik. Dikkat ederseniz, "1971'den 1980'e kadar dokuz senede oniki hükümet" dedik.

Sayın lider, 1967'de, "Seçim kanunlarını öyle yapalım ki, koalisyonsuz hükümet kurulsun" diyor.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yüzde 35'le istikrar olsun dememiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu seçim kanununu, bizden evvelki iktidar yapmış.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Yüzde 35'le yapalım dememiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizden evvelki iktidar, yani askerî idare zamanında bu seçim kanunu yapılmış. Biz, bu seçim kanunuyla gelmişiz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi partiler vardı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üç tane parti mücadele etmişiz ve gelmişiz.

Dikkat ederseniz, o seçim kanununu yapan biz değiliz. O seçim kanununu yapanlar burada var; Danışma Meclisi üyeleri var. (ANAP sıralarından "Kamer yaptı" sesleri)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bakanlar Kurulunda da var Sayın Başbakan.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ben yapmadım; sizi iktidara getirenler yaptı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1983'te bu seçim kanunuyla iktidara geldikten sonra, gene hepinizin bildiği gibi, 1984'te mahallî seçimleri yaptık. Kanunu değiştirdik; o zaman, bugünkü parlamentoda mevcut olmayan partilerin de iştirakini temin ettik. Bunu da biz yaptık. 1987 referandumuna gitme kararını da biz buradan geçirdik. Eğer, biz istemeseydik, o kararı da çıkarmazdık.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Size de o yakışırdı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bütün bunlar oldu. 1987 seçimlerinde biz yüzde 36 küsur oy aldık. Bizden sonra gelen SHP yüzde 24 küsur oy aldı, ondan sonra gelen Doğru Yol da yüzde 19 oy aldı. Mesele şuradadır; Seçim Kanunu yanlış filan değildir, kimse için de dizayn edilmiş değildir. Siz de bu oyu alırsanız, bu nispetler meydana gelirse, siz de yüzde 65 sandalyeyi alırsınız.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Millet iradesi ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, bakınız, ortada misal var; 1983 seçimlerinde Halkçı Parti yüzde 30,5 rey aldı, SHP'den fazla rey aldı. SHP halâ o reye yetişemedi daha. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gene 1983 seçimlerinde, MDP de DYP'den fazla oy aldı; yüzde 23 rey aldı, şimdi onlar da yüzde 19. Bakın, eğer dağılım böyle olmasaydı; yani SHP yüzde 24 küsur rey alacağına -biz ondan yüzde 50 fazla rey aldık- yüzde 30-31 rey alsaydı, biz 290 milletvekili çıkaramazdık, bu mümkün değildi. Yani, kabahati biraz kendinizde bulun; niye bizde buluyorsunuz? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli Milletvekilleri, geçen konuşmasında (yani bütçenin başlangıç konuşmasında) Sayın Demirel bize "12 Eylül ürünü" dedi Bugün bunu da kâfi görmedi; bu sefer "12 Eylül kuyruğu" dedi.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Kılı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii ki biz, eski Başbakanımız olduğu için kendisine karşı yumuşak hareket etme durumundayız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Senin her tarafın sert olsa ne olur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, bir noktayı hatırlatmakta fayda var. Herkes çok iyi biliyor; biz 12 Eylülün tercih ettiği parti değildik; millet çok net olarak bunu biliyor. Yani, bunu söylemenin bir faydası yok. *(DYP sıralarından gürültüler)*

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sunalp Paşa burada; "İhanete uğradık" diyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 12 Eylülün tercih etmediği bir parti olduğumuzu dünya âlem biliyor; sadece Türkiye değil, dünya âlem biliyor. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ama, bir şeyi söyleyebilirim; 12 Eylül yönetiminden sonra demokrasiye geçişi ve memleketi kalkındırarak, demokrasiye de herhangi bir zül getirmeden, en ufak bir leke sürmeden bir seçime götürmüşüzdür, o seçimi de başarıyla yapmışızdır ve inşallah, 1992 seçimine de aynı şekilde memleketi götüreceğizdir. *(ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Aynı seçim sistemiyle mi Sayın Başbakan? Yani, bu seçim sistemiyle mi gideceksiniz? Bir de bunu duyalım da rahatlayalım. Yoksa gene değişecek mi?

BAŞKAN — Lütfen efendim, dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rahat ediniz. Bu seçim sistemi Türkiye'ye istikrar getirmek için, koalisyonlara mani olmak içindir. Demin de okudum, Sayın Demirel'in de bu konuda daha evvelki fikirleri benzer ve paraleldir. Zaten, bakıyorum, birçok zabıtları okuyorum; fikirlerimizde bazı noktalarda hemen hemen bir farklılık yok; farklılık sadece koltukta. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, gülüşmeler)*

Şimdi, tavsiyem size şu: Eğer, iktidar olmak istiyorsanız -demin de söylediğim- yan yana oturuyorsunuz, bazı huylar birbirinize geçebiliyor, bir araya gelin, rey sayınız yüzde 43 oluyor, o yüzde 43'le muhakkak, çok rahat iktidara gelebilirsiniz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

VEFA TANIR (Konya) — Seçime üç gün kala yine ağlırsınız.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ayıp, ayıp; yakışmıyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, Sayın Demirel'in dediği gibi, 27 Mayıs ile onun ilgisi olmayabilir; 12 Eylül ile bizim bir ilgimiz yok. Yalnız, askerî idare döneminde vazife aldım; doğrudur. 22 ay Başbakan Yardımcılığı yaptım, memleketime hizmet ettim.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çok yakıştı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra da, hiç kimsenin desteğine sahip olmadan, Anavatan Partisini kurdum, arkadaşlarımla beraber bu memlekette en fazla reyî alarak iktidar olduk.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Efendim, pişmanlık yasası var zaten, yararlanabilirsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer, 12 Eylülle bir hesabı olan varsa, bunu bizden sormasın; onlar, kendi hesaplarını kendileri görsünler.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Sen, 12 Eylülü istismar ediyorsun onun için sana söylüyoruz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben geçen konuşmamda -belki kızmış olabilir- 27 Mayıs konusunda söylediğim sadece şudur: "12 Eylülü bugün burada çok rahatlıkla, televizyon, o zaman canlı yayın oluyor, konuşabiliyorsunuz; ama, 27 Mayıs'a acaba 1965-1971 arasında bir söz söyleyebildiniz mi?" Yani, "Başbakanlığınız devrinde bir söz söyleyebildiniz mi?" dedim, söylediğim budur.

ABDULLAH ULUTÜRK (Afyon) — Zabıtlara, bakın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve söylenen sözü de, dikkat ettim, analiz ettim, 27 Mayısın bahsedilmesine lüzum olmayan bir yerdir.

ERTEKİN DURUTÜRK (İsparta) — Niye bahsettin o zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Niye bahsetmiş, onu kendisine sorunuz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakınız, 27 Mayıs'ta gadre uğramış, hakikaten, benim görüşüme göre şehit olmuş bir Başbakan var, iki tane arkadaşı var. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Demirel yakından bilir; Menderes'in idam edildiği gün, o idam haberini, kendisiyle beraber radyoda dinledik. Ama, onlar, Menderes, Zorlu ve Polatkan'ın hatırasına bir şey yapamadılar. Şu sebep, bu sebep; onu bilmem.

Biz Demokrat Partinin devamı olduğumuzu iddia etmedik; hiçbir partinin devamı olduğumuzu iddia etmedik; ama, işin doğrusu ne ise onu yapmaya çalıştık; Adnan Menderes, rahmetli Zorlu ve Polatkan'ın itibarlarını iade ettik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Ümit ediyorum ki, Sayın Menderes'in ailesiyle mutabık kalabilirsek, iyi bir cenaze merasimi; daha doğrusu nakil, defin merasimini de yapmak bize nasip olacaktır. *(ANAP sıralarından "inşallah" sesleri, alkışlar)*

EROL AĞAGİL (Ankara) — Bu sefer de bunu kullanacaksın öyle mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın milletvekilleri, 17 sene, bu konuyu, biz seçim diye kullanmadık. Biz hiçbir partinin devamı olduğumuzu da söylemedik; hâlâ da söylüyorum, biz Demokrat Partinin devamı değiliz; bunu da açıkça söylüyorum. Hiçbir partinin devamı değiliz, onların mirasına da sahip değiliz; ama işin doğrusu ne ise, hak ne ise, bir insanın itibarını iade etmek ne ise; sevilen bir insana, memlekete hizmet etmiş olan bir insana, tabii, layık olduğu yeri vermek lazımdır gereği ile hareket ettik; yoksa, bunu, seçimdir, şudur budur diye düşünmüyoruz.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Bırak numaray.

ABDULLAH ULUTÜRK (Afyon) — Numara yapma.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, Menderes öleli şu kadar sene olmuş, ne tesiri olacak? Çünkü, onun devrinde 10 yaşında olanlar bugün 30 küsur yaşındadır.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Süre sınırı yok mu Sayın Başkan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1960'ta doğanlar 28 yaşında. Onun için, bu memlekette de, tabii, genç nüfus yüksektir; unutmaya da yakındır, herkes unuttur; ama unutulmaması icap eden bazı şeyler var. Biz bunu hiçbir zaman seçim için düşünmedik, hiçbir zaman da düşünmüyoruz. Açıkça ifade ediyorum. Seçime de hiçbir tesiri yoktur. Onu da iyi biliyorum; ama ta baştan beri düşündüğümüz bir konu vardı; o konuyu yerine getirdik, Bayar'ın da cenazesini biz merasimle kaldırdık. Bu da tabiidir.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Türkçe bilmeyen torunu ne yaptın?

BAŞKAN — Efendim, süre tamamlanmıştır; toparlayınız lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli Milletvekilleri, bazen, bir Cumhurbaşkanlığı konusundan bahsederler. Tabii ki, bir iki kelime söylemek istiyorum.

Bundan, âdet haline getirmiş gibi, Sayın Demirel'le SHP'nin Genel Sekreteri bahsediyorlar. Anayasada Cumhurbaşkanının nasıl seçileceği açık seçik yazılmış. Efendim "Anlaşma lazımmış." Anayasa anlaşmayı şöyle göstermiş: Eğer, bir aday üzerinde mutabık kalırsanız, gizli oy, üçte iki ekseriyetle rey alırsa birinci turda seçilir. Öyle değil mi? Eğer, bir aday üzerinde mutabık kalmazsanız, birkaç aday çıkarsa, tabii ki hiç kimse üçte iki rey alamaz, ikinci tura, üçüncü tura gider, üçüncü turda -netice itibariyle- mutlak ekseriyetle, yani salt çoğunlukla seçilir. O da olmazsa son iki aday arasında mesele çözülmeye kalkılır; o da netice vermezse Meclis fesh olur." Hadise bu kadar basit.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Yani, sen oluyorsun...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, mesele "Falanca, filanca olacak" gibi eliminasyon sistemi değil. Bir arkadaşımız geçen gün söylemiş, "Falanca, filanca olamaz" diye; güzel. Madem böyle eliminasyon sistemiyle gidiyor, buna birkaç kişi de ben ilave edeyim. Mesela diyeyim ki, "Sayın İnönü de olamaz" Olamaz, mümkün değil, Anavatan Grubu rey vermez. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Alkış zayıf geldi efendim, bir daha sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Genel sekreterin de arzu ettiği, Anamuhalefet Partisi lideri olamaz.

Biz, İnönü'yü hakikaten seviyoruz, Anamuhalefet Partisi lideri olarak, hep görmek istiyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Önümüzdeki seçimde görürüz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Demirel'i de göstermeyiz, onu da söyleyeyim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

SÜLEYMAN DEMİREL (İsparta) — Kimseden bir şey istemedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun da muhalefet liderliğinden çok memnunuz, öyle kalmasını istiyoruz. *(DYP sıralarından, "Millete gidelim, millete" sesleri)*

Çok teşekkür ederim. *(ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

Başbakan Turgut Özal'ın Bütçenin kabulü sebebiyle yapmış olduğu teşekkür konuşması

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, tasarıların açık oylama sonuçlarını okuyorum:

1989 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oylar şu şekildedir: Kullanılan oy sayısı 426; kabul 286 *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*, ret 139, geçersiz oy 1.

1987 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı için kullanılan oy sayısı 425; kabul 286, ret 138, 1 geçersiz oy.

Katma Bütçeli İdareler 1989 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı için kullanılan oy 424; kabul 286, ret 137, geçersiz oy 1.

1987 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı için kullanılan oy 424; kabul 285, ret 138, geçersiz oy 1.

Sayın milletvekilleri, Yüce Heyetinizce kabul edilen bütçe ve kesinhesap kanunlarının, milletimiz için yararlı olmasını dilerim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bütçenin kabulü nedeniyle teşekkür konuşmasını yapmak üzere, Başbakan Sayın Turgut Özal; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; 1989 Yılı Bütçe Tasarısının ilk önce Plan ve Bütçe Komisyonunda uzun süre görüşülüp, ayın 9'undan itibaren de Yüce Mecliste, burada detayıyla görüşülüp kabul edilmesi münasebetiyle birkaç kelime söylemek istedim.

Bir kere, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve ilgili bakanlıkların bütün personeline, bürokraside çalışan arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Hemen arkasından, bu bütçe tasarısında Komisyonda fevkalade büyük mesai sarf eden, başta Komisyon Başkanı ve divanı olmak üzere bütün Komisyon üyelerine -muhalefete mensup olsun, iktidara mensup olsun- ve orada çalışan diğer arkadaşlarımıza, fikirlerini gelip orada söyleyen diğer milletvekili arkadaşlarımıza, canı gönülden teşekkür ediyorum.

Yine burada, başta Sayın anamuhalefet partisi lideri, muhalefet partisi lideri ve grup sözcüleri olmak üzere, bütün arkadaşlarıma, bu bütçeye olan katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Bütçemizin, ümit ediyorum ki, tatbikatında, burada serd edilen fikirlerin de, tabiatıyla bizim programımız, bizim görüşlerimiz istikametinde nazarı itibara alınacağını ve yapılan tavsiyelere de dikkat edeceğimizi huzurunuzda bir kere daha tekrar ederken; bu bütçenin memleketimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını Cenabı Hak'tan diliyor, hepinize en derin saygılarımı sunuyorum.⁵³ (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar*)

⁵³ *TBMM Tutanak Dergisi* Dönem 18, Cilt 21, Birleşim 51, Sayfa 723-734, 745-746

6 Nisan 1989 Perşembe

Başbakan Turgut Özal'ın Anayasanın 111'inci Maddesine Göre Güven İstemi Münasebetiyle Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; huzurunuzda Anayasanın 111'inci maddesi gereğince, güvenoyu istemi ile çıkmış bulunuyorum. Anayasamızın 111'inci maddesi aynen şöyle: “Başbakan, gerekli gördüğü takdirde, Bakanlar Kurulunda görüştüktan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinden görev sırasında güven isteyebilir.”

Bu madde, aynı zamanda, dikkat edilirse, 1961 Anayasasında da aynen mevcuttur ve 1961 Anayasasındaki gerekçesi de şöyledir: “Bu madde, gensorunun hükümet planında mukabili olarak kabul edilmiştir. Millet Meclisinde sahip olduğu çoğunluğu tebarüz ettirmek veya böyle bir çoğunluğun bulunup bulunmadığını araştırmak, Bakanlar Kurulunun hakkı olmalıdır. Ayrıca, hükümet, güvenoyu isteyerek takviyeyi düşünebilir.” Madde, güvenoyu isteminde bulunma hakkını sadece Başbakana vermiştir.

Çok muhterem milletvekilleri, mahallî seçimler, 26 Martta huzur içinde yapıldı, herhangi bir hadise olmadı memleketimizde. Dikkat ederseniz, 1983 yılından bu tarafa, Anavatan yönetiminde ne kadar seçim yapılmışsa, ne kadar referandum yapılmışsa, bunların hepsi, huzur içinde, sulh içinde herhangi bir ciddî hadise çıkmadan yapılan seçimlerdir. Bir kere, seçimlerin bu şekilde yapılmasından hepimizin çok büyük memnuniyet duyması icap eder. Seçim sonuçları ne olursa olsun, milletin takdiri ortaya çıkmıştır, biz de bu takdire saygılıyız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli Milletvekilleri, gönül arzu eder ki, bu güvenoyu müzakerelerinde bizim siyasî partilerimizin seçimlerde yaptığı polemik tarzındaki münakaşalar bir tarafa bırakılsın da, şurada, hakikaten, milletin meseleleri; bizim yaptığımız yanlışlıklar da varsa...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Doğrusu var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...bu yanlışlıkların doğruları neyse onların söylenmesini, bunlar da dâhil olmak üzere, çok ciddî ve medenî ölçüler içerisinde münakaşa yapılmasını çok tercih ediyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ciddî adamsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Buna da her zaman hazır olduğumuzu ifade ediyorum. Biz, 1983 senesi sonunda iktidara geldiğimizden bu tarafa, hiç kimseyle kavga etmedik. Söylenenler doğru değildir; memleketi, sevgiyle bir arada tutmaya çalıştık. Partiler bazen az rey alırlar, bazen çok rey alırlar. Siyasî tarihimizi inceleyiniz; göreceksiniz ki, eski partilerde de, zamanı gelmiş reyleri yükselmiş, zamanı gelmiş reyleri düşen partiler olmuştur. Bunların sebepleri vardır, biraz sonra ben bunun da sebeplerinin neler olduğunu kendime göre anlatmaya çalışacağım.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Müeyyidesi vardır hepsinin de.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, ne yazık ki, üzülererek ifade ediyorum ki, gerek Sayın İnönü, gerekse Sayın Demirel özellikle, bu konularda bizim arzu ettiğimiz, belki vatandaşımızın da arzu ettiği, şurada ciddî münakaşaları yapma imkânını maalesef bulamadık; ama, ben onlara bakmayacağım, ben bildiğim gibi, işlerin doğruları nedir, yanlışları nedir; bunlara söylemeye elimden geldiği kadar devam edeceğim.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Doğruyu söyleyen oy alırdın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Polemik yapmak istemiyorum, tersini de yapmak istemiyorum; yani, her şeyi güllük gülistanlık da göstermek istemiyorum, böyle bir niyetim de yok. Çünkü, geçtiğimiz dönem içerisinde karşımızdaki siyasî partilerin hepsi bir fukaralık edebiyatı yaptılar; gelir dağılımı bakımından Türkiye'yi Bangladeş'ten daha kötü bir ülke gibi göstermeyi başardılar tahmin ediyorum. Hâlbuki durumlar böyle değildir; durumlar daha iyidir. Durumlar şöyledir diyecek de bir şeyim yok; bunlara geleceğim.

Memurun derdi, işçinin derdi, esnafın derdi, çiftçinin derdi...

Peki, bütün bu dertler varken, bu dertlerin çözümleri nedir; onları niye konuşamıyoruz? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ZEKERİYA BAHÇECİ (Antalya) — O, senin meselen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçtiğimiz şu onbeş seneyi inceledim. Partiden bir arkadaşımız, 1970'ten bu tarafa, arşivleri, gazeteleri gözden geçirdi. İnanır mısınız; bugün burada konuşulanların aynısını 1974 senesinde, 1977 senesinde -hiç şaşırmanın- 1979 senesinde bulmak kabildir; hatta, Sayın Demirel'in kelime kelime sözleri birbirine benzer; 1974'te ne konuşmuşsa, 1977'de ne konuşmuşsa, 1979'da ne konuşmuşsa -esaslı bir muhalefet yapmak için, tabii, muhalefet olduğu o yıllarda- aynı laflar bugün bize karşı da söylenmiştir; o zaman Cumhuriyet Halk Partisine karşı söylenmiş, bugün de aynı laflar bize söylenmektedir; ama, ben bunları faydasız, mütalaa ediyorum; kısır çekişmelerdir bunlar. Bu kısır çekişmeler bizim ülkemizi bir yere götürmez; bu kısır çekişmelerin mazide kalması lazımdır, onlardan ders almamız lazımdır; hep bunu söyledim.

İktidar-muhalefet münasebetleri medenî ölçüler içerisinde olmalı, yırtıcı bir bunalım stratejisi takip edilmemelidir; memleketin iyiliği için bu gereklidir. Size bir misal vereceğim. Önümde bir tablo daha var; bu, çok tipik bir misal: Sene 1974, zamanın hükümeti gübreyi; mesela triple süper fosfatı (TSF'yi) 1.040 liradan 2.870 liraya çıkarmış; gerekliymiş çıkarmış. Sayın Demirel çıkmış, "Köylüyü mahvettiniz, köylünün canına okudunuz; köylü bu gübreyi nasıl kullanacak?" diye veryansın etmiş. O zaman, muhalefette...

YILMAZ HOCAOĞLU (Adana) — "Benim köylüm" demiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, "Benim köylüm" diyecek.

Efendim, 21.4.1975'te iktidara gelmiş, sözünü tutmuş; tonu 2.870 lira olan o gübreyi 1.750 liraya indirmiş; hatta daha da garanti yapsın diye, bir müddet sonra bu rakamı 1.300 liraya indirmiş. İşler buraya kadar iyi... Ondan sonra iktidar değişiyor, 1977 sonunda Sayın Ecevit tekrar hükümete geliyor; Ecevit Hükümeti, o aldığı korkudan mıdır; nedendir, gübrede hiç ayarlama yapmıyor. 24 Ocak geliyor -dikkat ediniz- gübrenin öyle bir fiyatı var ki, o sıralarda, gübrenin plastik torbasını satsanız, gübrenin bedelini karşılıyor, gübrenin fiyatı bu hale gelmiş. Yani biz gübreyi aşağı yukarı sıfır fiyatına çiftçimize veriyoruz. Ben o zaman Başbakanlık Müsteşarı idim. Meseleyi inceledik, Bakanlar Kurulunun önüne getirdik. Sayın Demirel'in solunda oturuyorum; çok iyi hatırladığım bir müzakeredir, tahmin ederim burada hatırlayanlar da vardır. Zamlar ve develüasyon konuşuldu o günkü Bakanlar Kurulu toplantısında. İtiraz edenler oldu.

Tabii, zam rakamlarının sayfaları açıldıkça, Bakanlar Kurulunun gerisinde homurtular başladı, “Biz bu zamlarla nasıl seçim kazanırız?” diye. Sonunda, Sayın Demirel bana döndü, “Turgut, bugünlük bu kadar yeter, bundan daha fazlasını hazmedemezler; bir kısmını ikinci güne bırakalım” dedi. Aynen böyledir...

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Yalan! Yalan söylüyorsun!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Ben Bakanlar Kurulundaydım; “Daha fazlasını hazmedemezler” sözü söylenmedi, uyduruyorsun; ayıp ayıp! (*DYP ve ANAP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, 27.1.1980'deki gübrenin fiyatı, tonu 1.300 liradan 10 bin liraya çıkmıştır; açın gazeteleri bakın. Efendim, yapılan hareket doğrudur, yanlış değildir; ama söylemek istediğim bir şey var: İktidar olunca başka türlü konuşmak, muhalefet olunca başka türlü konuşmak, işte Türkiye'yi bu kadar büyük yanlışlıklara getirmiştir; onu söylemek istiyorum. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Müsaadelerinizle, bir misal daha var, onu da söyleyeyim; Türkiye'de akaryakıt fiyatları. 1971 yılında motorinin litresi 142 kuruş, hatırlayacaksınız o tarihte varili 1 dolara kadar petrol aldığımız bilinen bir gerçektir. 1973 yılında varili 3 dolara kadar çıktı, 1974 yılında 12 dolar seviyesine geldi. Nitekim o tarihteki hükümet, 1971 yılının 142 kuruş fiyatını 251 kuruşa çıkarmış. Ondan sonra, bu rakam, en son 1977 yılında 4,1 liraya çıkmış. Bu, motorinin fiyatıdır. Arkasından, Sayın Ecevit Hükümeti geliyor; rakamları ilk önce 5,25'e, ondan sonra 9 liraya çıkarıyor. Gene gazeteleri incerseniz, gene toplantılarda, mitinglerde Sayın Demirel'in, köylünün karşısına çıkıp “Bunun maliyeti 5 liradır, size 9 liraya satıyorlar” dediğini göreceksiniz. Burada bunun şahitleri vardır.

Şimdi, bakınız, bu söylediğim rakam (9 lira) 12.6.1979 fiyatıdır.

BEŞER BAYDAR (Ankara) — Varili kaç?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O sırada, yani 12.6.1979 tarihinde varili de muhtemelen 14-15 dolardır; çünkü, yılsonuna doğru petrolün fiyatı yükselmeye başladı. Ve 1979 senesinin ortalama fiyatları varil olarak 17 dolardır.

25.1.1980; motorinin fiyatı 20 lira; 9 liradan 20 liraya çıkıyor. Daha durun... En son, 12 Eylül'den evvel (13.6.1980 tarihinde) motorinin fiyatı 26 lira, yani 9 liranın 3 misline yakın bir rakam; yüzde 200 zam. Ne kadar zamanda? Hepsi yedi sekiz aylık bir zaman süresi içinde. Yapılan işe yanlış demiyorum, yapılan iş doğrudur; ama iktidarda ve muhalefette ayrı ayrı konuşmak yanlıştır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Muhterem Milletvekilleri, bunlarla zamanınızı almak istemiyorum. Biz 1983 sonunda yepyeni bir parti olarak iktidara geldik; doğrudur ve açık ifade ettik, dedik ki, “Biz hiçbir eski siyasî partinin devamı değiliz.” Zaten bunu dememiz mümkün değildi, böyle bir şey mümkün değildi; eski siyasî oluşumların hepsinin liderleri mevcuttu, ortadan kaldırılmamışlardı, partileri kapatılsa bile teşkilatları, diğer organları aynen duruyordu...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Parti kapatılmışsa, teşkilatı nasıl durur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1987 yılına kadar önemli icraatlar yaptık. Türk ekonomisinin çehresi değişti. Birçok problemlerimiz vardır, bu problemlerin bugün bir kısmı gene mevcuttur. Zaten, gelişen her ülkede, problem, olmaya devam edecektir. Yani, zannetmeyiniz ki, en güçlü ülkenin, Almanya'nın problemi yoktur; son seçimlerde de görülmüştür, orada da başka problemler vardır; enflasyon değildir de, daha başka çeşit problemler vardır. Gelişen her ülkenin, kendisine has problemleri, devamlı olacaktır. Hükümetlerin vazifesi, bu problemleri geniş bir perspektif içerisinde çözmek, ülkenin geleceğini de garanti altına almaktır.

Biz, nüfusu yüzde 2,5 artan ve hızla şehirleşen bir ülkeyiz. Yüzde 5 ilâ 6 şehirleşme hızı var bu ülkede...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Kalkınma hızı ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şehirleşme hızının fazla olmasının neticesi olarak, büyük şehirlerin ve hatta hemen hemen bütün şehirlerin problemleri var. Bu problemlerin çözümü kolay değildir. Bunları söylemek, ifade etmek kolaydır da, icraatını yapmak kolay değildir.

Tabiatıyla, gelişen bir ülkenin meselelerinin çözülmesinde yılların hükümetlerine baktığınız zaman, söylenen birkaç husus var. Açık gösteririm; ister Sayın Demirel'in, ister Sayın Ecevit'in veya daha evvelki devrelerdeki hükümetlerin başkanlarının o zaman söyledikleri çok önemli şeylerden bir tanesi, döviz meselesidir; "Türkiye'nin döviz darlığı meselesi önemli mesele" demişlerdir. Hepsi, döviz bunalımından büyük sıkıntı içinde olduklarını söylemişlerdir ve ilk meseleyi de döviz meselesi olarak göstermişlerdir.

Bakın, yarın Ramazana giriyoruz... *(ANAP sıralarından "Ramazanınız kutlu olsun" sesleri)*
Evet, ben de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Ramazanını kutluyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Siz de yatırım yapıyorsunuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben öyle manada yatırım yapmadım. Benim söyleyeceğim başka bir şey var. On sene evvel...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ramazanı bahane ederek din istismarı yapıyorsunuz. Meclisin kürsüsünden din propagandası yapamazsınız. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Camide mi konuşuyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde mi konuşuyorsunuz? Biraz utanın yahu. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen... Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — On sene evvel -herhalde o tarihte (1979'da) Ramazan, yaz aylarına rastlıyordu, öyle olması lazım- Ramazana girerken -demin bir arkadaşım da not verdi- yağ yoktu, şeker yoktu, birçok malın kuyruğu vardı Bugün, Türkiye'de her şey vardır.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 26 Mart... 26 Mart...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona da geleceğim, merak etmeyin.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim lütfen...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Şu 26 Marta bir gelemim; oraya hiç uğramıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1984'ten 1987'ye kadar Türkiye'de karşılaştığımız meseleler içerisinde, döviz meselesini halletmek; Türkiye'yi, bu bakımdan sanayileşmiş ülkeler arasına sokmak; ondan sonra, şehirlerin biriken meselelerine çare bulmak; hızla artan nüfusu iş sahibi kılabilmek vardı. Bunların hepsi zor meselelerdir. Bu meselelerde çok büyük değişiklikler yapılmıştır Türkiye'de. Allah bir daha, Türkiye'yi, dövizsiz günlere, yokluk günlerine götürmesin. Çünkü, o günlere geri dönersek, ayağa kalkmamız hemen hemen imkânsız olur.

Biz, 1987 senesinde programımızın önemli bir noktasına geldik; bu önemli noktada, erken seçim kararı verdik. Biraz sonra, erken seçimle ilgili olarak söyleyeceklerim var. Bu erken seçim kararını niye verdik? Birkaç sebebi var. Sebeplerden bir tanesi de, Türkiye, yapacağı büyük değişim bakımından çok önemli bir noktaya gelmişti; yepyeni bazı hamleler yapmamız icap ediyordu; ama bu hamleler, bir sene içerisinde yapılacak, yani, seçime bir sene kala yapılacak işler değildi; çünkü, önümüzde, daha fazla bir süre koyma mecburiyeti vardı; yani, beş senelik bir süre koyma mecburiyeti vardı. Zaten, Anayasamız, dikkat edilirse, "Genel seçimler, milletvekili seçimleri beş sene için yapılır" der; ama, Meclis isterse, tabiatıyla, seçimi öne alabilir. Oturduk, konuştuk, arkadaşlarımızla. O yapacağımız işleri yapabilmek için, cesaretle yapabilmek için, seçimi erkene aldık.

Başka sebepleri de var, onları da söyleyeceğim. Tabii ki, Türkiye'de siyasî bir değişiklik yapılmış. Bu siyasî değişikliğin yerine oturması için de bir erken seçimi zarurî gördük; o da ayrı bir konu; fakat, kendimizin, gördüğü, Türkiye'de yapacağımız önemli işlerdir. Bu önemli işlerin başında, daha serbest bir ekonomik sisteme geçmek var. Kuru serbest bırakmak, faizleri serbest bırakmak ve 1985-1986 senelerinde hızlanan kalkınma hızının getirdiği bazı tasarruf açıklarını önleme meseleleri var.

Bir memleketin kalkınması kendi kaynaklarıyla olur, biz buna inanıyoruz; kendi halkının tasarrufuyla ölür. Yoksa, yabancının getireceği paralara büyük şekilde inanamazsınız, büyük şekilde güvenemezsiniz. Siz kendi gücünüzü ortaya koyduğunuz zaman, yabancı sermaye kendiliğinden gelecektir; benim inancım budur.

Muhterem arkadaşlarım, erken seçimin yapılmasındaki sebebi söyledim. Erken seçim sonrasında yaptığımız işlerin sevimli işler olmayacağını biliyordum, arkadaşlarımla bir kısmı da (o zamanki Bakanlar Kurulundaki arkadaşlarım, partideki bazı arkadaşlarım) biliyordu, sevimli işler değildir. Tasarrufu artıracaksınız.

Nasıl artırırınız tasarrufu? Vergilerle artıracaksınız; bir yolu odur. Diğeri? Faizleri serbest bırakırsınız; ikinci yolu odur. Diğer taraftan, kamu iktisadî teşebbüslerinin, yani devlet sektörünün açıkları var, kamunun finansman açığı var; gerçi, bu açık Türkiye'de, diğer ülkelere göre çok yüksek değil, yüzde 9'a çıkmış, millî gelirin yüzde 9'u mertebesinde; ama onu da aşağıya çekmek mecburiyeti var.

Bunlar içinde, mesela petrolde, vaktiyle, 1978, 1979 veya daha evvelki yıllarda olduğu gibi, fiyatlar indi diye, iki sene süreyle biz de hiçbir ayarlama yapmamışız. Bunların getirdiği bazı açıklar var. Bütün bunların toparlanması... Mesela, "Eğitim ve sağlığa önem vereceğiz" dedik, bunlarla ilgili kanunların çıkması ve gönüllü tasarrufları artırmak için

de gene getirdiğimiz kanunlar var; bütün bunların hepsinin, ben, enflasyonu artıracığını biliyordum, bunların enflasyonu artırmayacağını söylemek yanlış olurdu.

VEFA TANIR (Konya) — Düşecek diye bizi kandırıyorsunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır!

Bizim, 1987 senesinde -şurada, milletin huzurunda tekrar ederim- taahhüdümüz, 1987 Kasım ayındaki enflasyon hızını -ki, kasım ayında yüzde 45 civarındaydı- 1992 senesinde makul bir seviyeye düşürmek şeklinde ifade edilmiştir.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Beş senedir aynı masalı anlatıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bu makul seviye Türkiye için nedir, onu da söyleyeyim: Yüzde 20'nin altında bir seviyedir.

DOĞAN BARAN (Niğde) — 1983'te ne söylemişsiniz? Yüzde 10 kimin lafıdır?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnşallah, 1992 senesinde veya daha ileriki senelerde, bizi beğenmezler diye düşünürsünüz, siz gelirsiniz, daha iyisini yaparsınız... Bundan da hiç korkumuz yok; onu da söyleyeyim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Korkunun ecele faydası yok ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama, şu kadarını ifade edeyim; bizim programımız aynen tatbik edilmiştir, çekinmeden tatbik edilmiştir ve bizim tahmin ettiğimiz gibi, enflasyon yükselmeye devam etmiştir; hatta, mahallî seçimi erkene almak istememizin sebebi de budur; onu da biliyorlar ve karşımızda, ilk önce erken seçim isteyenler, aynı sebepten dolayı erken seçimi kabul ekmediler. Hesapları var, hesabı biliyorlar tabii, aynı hesabı onlar da biliyor. SHP'nin kabul etmemesinin ana sebebi budur.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — Halk kabul etmedi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, onu siz isteseydiniz halk da kabul ederdi veya siz isteseydiniz halka gitmeye lüzum yoktu o vakit.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Milletvekillerine masallar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylemek istediğim şudur: Enflasyon rakamlarına bakınız, enflasyon rakamları en yüksek rakamına 1988 Kasım ayında gelmiştir, yüzde 87,5 olarak. Ondan sonra bu rakamlar aşağıya düşmüştür ve en son rakamlarını da söyleyeyim; mart ayı itibarıyla bu rakamlar şu anda yüzde 64 seviyesindedir...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bu rakam doğru mudur?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yılsonunda yüzde 75'e inmiş, mart ayında da yüzde 64'e inmiştir. Aşağı yukarı, kasım ayından bu tarafa inen puan, 23 puan civarındadır.

Muhterem Milletvekilleri, şimdi, tabii ki, bu programın bir buçuk sene uygulanması, bütün bunların yapılması, fedakârlık isteyen bir iştir. Hükümetler ileriye görmek mecburiyetindedirler; kısa vadeli, meseleleri göremezler, günlerini gün edemezler. Biz meseleyi beş senelik bir perspektif içerisinde gördük ve bir beş senelik perspektif içerisinde Türkiye'yi belli bir noktaya götürmeye karar verdik...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bücür iktidarla.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii ki, bakınız geçen sene önemli bir hadise oldu; Türkiye ilk defa ödemeler dengesinde fazla verdi, cari işlem fazlası 1,5 milyar dolardır...

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — 1973'te de verdi Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hepimiz, 1973'te nasıl verdiğini biliyoruz; sadece işçi dövizinden.

Yine dikkat ediniz, Türkiye ilk defa gelişen ülkeler arasında. Tarım ülkeleri sınıfından çıkarıldı, sanayi ülkeleri sınıfına sokuldu. Bu da bizim zamanımızda olmuştur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Muhterem Milletvekilleri, gayet tabii, bugün vardığımız nokta da, bugün Türkiye'nin vardığı nokta da, geçen sene halktan aldığımız fedakârlıkla, Türk Milletinden aldığımız fedakârlıkla -açık söylüyorum- vardığımız noktada, bugün, imkânlarımız çok daha güçlüdür. Tabii ki, problemlerle de karşılaştık. Problemleri söyleyeyim: 1988 senesinde en önemli problem olarak yılsonu itibariyle karşılaşılan problem şu olmuştur: İşçilerde, memurlarda, ücretlilerde, emeklilerde, enflasyon, ücret artışlarını geçmiştir; bu, 1988 senesinde doğrudur...

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Söyleye söyleye, doğruları öğrettik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bütün toplu sözleşmelerde bu kaybedilen kısmın telafi edilmesi talimatını da verdik. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — SEKA grevinden kim zengin oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ikincisini de söyleyeyim: Memurlarla ve emeklilerle ilgili olarak da, temmuz ayında yapılacak ikinci kademe zammında, geçen seneki kayıpları da telafi edilecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biz, tarım sektöründe genel bir destekleme politikası güdüyoruz. Yaptığımız destekleme, özellikle, gübrede, yemde ve süttedir. Bu üç kalemde destekleme yapıyoruz. Çiftçimiz için şu anda verilen gübre desteği 800 milyar liradır, 2 trilyonluk satış içerisinde yüzde 40'a yakın bir miktarda destekleme vardır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Köylü gübre alamıyor ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Huzurunuzda söylüyorum; bunu bir miktar daha artıracamız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Süt ve yem desteğine devam edeceğiz. Alım fiyatları, hem buğdayda, hem pancarda geçen sene oldukça iyi verildi; bu sene de gene çiftçimizin durumu düşünülerek, en iyi şekilde alım fiyatları verilecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Geç kalmayın, açıklayın ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zamanı gelince açıklarız. Sizler beğenmezsiniz; biz, normalini çiftçinin beğeneceğini veririz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Beğendiği belli.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hiçbir şey kurtaramaz sizi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bunları niçin söylüyorum? Tabii ki, “Daha evvel niye yapmadınız?” diye sorabilirsiniz. Türkiye, yepyeni bir hazırlık dönemine girmiştir. Biz, bu hazırlık döneminde, milletimizden bir parça fedakârlık istedik, açık söylüyorum...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hakikaten o da, çok oy verdi yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vermeyebilir; verdiği oy da bizim başımızın üzerindedir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bakınız, dikkat ediniz, bu yeni döneme girerken, şunlar söylenecektir bize. Ben geçen sene de söyledim; açıkça ifade ettim, birçok kimseler biliyor, grupta da ifade ettim, basında da ifade ettim, basın toplantılarında da ifade ettim: Bu yeni dönem, kolay bir dönem değildir, birtakım sıkıntılardan geçmek mecburiyetindeyiz; ama, ilerisini düşünen milletler -kısada olsa- bu sıkıntılara tahammül ederler. Bizim milletimizin bu hassası vardır...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yolsuzluklar olmasa...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...ve bizim bu yaptıklarımızı da ileride muhakkak takdir edecektir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Şimdi ekonomik bakımdan çok daha iyi bir noktadayız: Enflasyon hızı aşağıya doğru gitmektedir. Bankalarda, fevkalade güzel şekilde mevduat toplanmıştır; faizler kendiliğinden aşağıya doğru çekildiği halde, mevduat artış hızı devam etmektedir.

Bundan sonra yapılacak işlerden bir tanesi, iki sektöre -daha evvel ifade ettiğim gibi- önem vermeye devam edeceğiz: Bunlardan bir tanesi işsizliği daha fazla geri düşürmemek için, inşaat sektörü; konut inşaatı, diğer inşaatlar...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Demire zam!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi, ihracata dönük sanayie, doğru teşvikler vereceğiz, daha fazla teşvikler vereceğiz.

Önemli bir konu da, esnaf ve sanatkâr, tüccar ve sanayici... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Kalkınma hızını, bu sene yüzde 5 civarında veya biraz yukarısında tutmaya çalışacağız. Yüzde 5 civarında; fazla değil. Enflasyonla mücadele devam ederken, kalkınma hızını çok yükseğe getiremem, bunu herkes bilir; ama, 1989’dan sonra, 1990-1991 senelerinde, bu kalkınma hızları, yüzde 6’ya, 7’ye çıkarılacaktır.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Siz olmayacaksınız ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bankaların daha paralel hareketi için, geçen sene yapılan bir şey var: Kontrolünün ve aynı zamanda koordinasyonunun daha iyi yapılabilmesi için, bütün devlet bankaları, Başbakanlık bünyesinde toplanmıştır. Burada, kendilerine verilen talimat, -diğer bankalarımızın da uyacağını tahmin ediyorum- kredilerini, esas itibarıyla, tabandan yukarıya vermeleridir. Yani, kredilerini, büyük kredi alıcılarına değil, tüketiciye, esnafa, küçük sanayiciye, küçük tüccara doğru yönlendirmeleridir. Büyük kredi alıcılarının, piyasadan kredi bulma şartları yerine gelmiştir; artık, onların bankalara ihtiyacı yoktur. Onlar para piyasasından, normal kâğıtlar, tahvilleri çıkararak kendi imkânlarını temin edebilirler. Türkiye, ekonomikman

bu noktaya gelmiştir. O bakımdan da, banka kredileri, bundan sonra, hızla, tüketici kredisi olma vasfını kazanacaktır. Bu da, faizlerin daha aşağıya inmesine ve faizlerin mallar üzerindeki menfi tesirlerinin azalmasına sebep olacaktır, inşaatın, konutun ve ihracata dönük sanayiın teşviki, istihdamı çok müspet etkileyecektir.

Dövizimiz var; korkmadan söylüyorum. Bakınız, bugün, 1970’li yıllarla mukayese ettiğiniz zaman, Türkiye’de demir-çelik sektörü hiçbir korumaya tabi değildir. Gümrük sıfırdır, hatta muafıdır. Buna rağmen, hem özel sektörde, hem de kamu sektöründe, dışarıya ihracat içerideki satıştan daha kârlıdır. Şu andaki fiyatlar bunu açıkça göstermektedir.

Dövizimizin bol olmasından dolayı, Avrupa Topluluğuyla çok evvel yaptığımız anlaşmaya göre gümrük duvarlarını indirme meselesine geçen sene başladık. Buna devam edeceğiz, gümrük duvarları aşağı indirilecektir. Bu da, piyasada fiyat kontrolünü daha efektif hale getirecektir. Türkiye’de imalat yapanların, bütün malların Türkiye’ye ithal edilebileceğini çok iyi bilmesi lazım. Buna göre de, herkes malının fiyatını istediği gibi ayarlayamayacaktır.

Muhterem Milletvekilleri, şimdi, zam konusunda birkaç açıklama yapmak istiyorum; çünkü bu, seçimlerde bizim üzerimize çokça gelinen konulardan bir tanesidir.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — “Zam” denince siz akla geliyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hep ben akla geliyorum, doğrudur. Hatta 24 Ocak kararlarında zamları da ben yaptım; ama, mükâfatı Demirel aldı; onu da diyebilirsiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, seçimlere dört beş gün kala, dikkat ederseniz, İskenderun Demir-Çelik ve Karabük’te grev meselesi ortaya çıktı. Tabii ki, grev meselesi ortaya çıkınca spekülasyon başladı. Demir fiyatları normal 650-700 lira civarında iken, birdenbire 1.000 liraya yükseldi. Biz zam yapmadık; ama, şimdi soruyorum; ne yapmalıydık?

Yaptığımızı söyleyeyim. Yaptığımız iki hamledir. Bir tanesi, gümrükler sıfırdı, muafiyete indirdik. Ondan sonra da piyasa fiyatları 850 liraya düştü, biz de 100 lira zam yaptık.

Bakınız, bu eskiden olmuş bir şey. Bugün bize “Zam yapmayın” diyenler, eğer, piyasada bir malı 1.000 liraya, bunu üreten kamu iktisadî teşebbüsü malının da 700 liraya satıldığını bilirlerse, hepinizin peşine birer tanesi takılır, vaktiyle olduğu gibi, tahsis peşinde koşar.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Bize gelemezler.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz buna imkân vermedik. Siz bir hesap ediniz; kilosu 300 liradan, devletin ürettiği 4 milyon ton çeliği bir çarpınız. Netice, 1 trilyon 200 milyar lira eder. Biz bunu karaborsacıya kaptırmayız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — İZDAŞ’a veriyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii, hemen burada şunu da söyleyeyim: Hayalî ihracat laflarını da çok söylediniz. Bunların hepsi gerekli yerlere ve makamlara verilmiştir; bütün dosyalar incelenmiştir. Ortaya konulan rakamlar; bakınız verdiğim rakam 1 trilyon 200 milyar lira. Zaten, hayalî ihracatı da biz çıkarmadık. Hayalî ihracat da bizden evvelki dönemde çıktı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Devletin

hayalî ihracatçıya kaptırdığı, şimdi almak istediği paranın beş senelik toplam rakamı 120 milyar liradır; ama, demir-çelik sektöründe bir fiyat yanlışlığı yaparsanız, demin söylemiş olduğum 1 trilyon 200 milyar lirayı bir senede verirsiniz. Ya da Sayın Erdal İnönü'nün politikasında bankaları devletleştirmek ve banka faizlerine müdahale etmek belki vardır, tahmin ediyorum programlarında vardır...

ETHEM CANKURTARAN (İçel) — Ne biliyorsunuz? Ne biliyorsunuz?

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Açın da bizim programımızı okuyunuz Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Etmeyecek misiniz? İyi, çok teşekkür ederim. Banka faizlerinin serbest kalması bizim politikamız, çok teşekkür ederim. Yalnız, biz o devirleri de gördük. Banka faizlerine 10 puan müdahale ettiğiniz zaman, bugün o 10 puanlık fark ne yapar biliyor musunuz? 30 trilyon liralık mevduat var, o farkla, oraya para yatırmanın cebinden 3 trilyon lira almış olursunuz.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Kendi işine bak Başbakanım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaade ederseniz bir parça da erken seçim meselesine geçeyim.

Burada, huzurunuzda ifade edeyim; erken seçim kararını Türkiye Büyük Millet Meclisi verir. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Ama, işimize göre erken seçim, işimize göre erken seçim değil... İşte bunu kabul etmek mümkün değildir.

Şimdi bakınız, elimde bir vesika daha var. Bu vesika 11 Haziran 1987 tarihini taşıyor. Vesikayı uzun uzun okumaya lüzum yok, bu vesikanın sonunda söylenen şey şudur: "Bütün bu sebeplerle, Anayasanın 77'nci maddesini ve 2839 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanunun 3337 sayılı Kanunla değiştirilen 8'inci maddesine göre, 8 Kasım 1987 Pazar günü Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesi için önerimizin gerekli işleme tabi tutulmasını arz eder, saygılar sunarız.

Hüsamettin Cindoruk
(Samsun)
"DYP Genel Başkanı"

Arkasında da, bütün DYP'lilerin imzaları var. Haziranda, 8 Kasım 1987'de seçim yapılması için bu öneri verilmiştir.

Referandum münakaşaları başladı, Sayın Demirel'in şöyle dediğini hatırlıyorum: "7 Eylül günü bunlar yoklar." Herkes biliyor bunu. (*ANAP sıralarından gülüşmeler*) Şimdi, bir taraftan, "Biz referandum mücadelesini seçim mücadelesine çevirmediğimiz" diyecek... Biz referandum mücadelesini normal yaptık dese biz de normal yapacağız; ama, maalesef, referandum mücadelesini bir seçim mücadelesi haline kendisi getirdi ve ondan sonra da, "Evet, 7 Eylül sabahı bunlar yoklar" dedi. Pekala...

6 Eylül günü sandıklara oylar atıldı. Saat tam 17.00'de, sandıklar daha yeni kapanmıştı, TRT'yi basını çağırdım, beyanat verdim, "Şimdi, memleketimizin menfaati için erken seçim kararı vereceğiz" dedim. Yani bir nevi, daha evvel Doğru Yol Partisinin verdiği öneriye uyduk. (DYP sıralarından "Kaç ay sonra?" sesleri) Dikkatinizi çekerim; bu karar, referandum sonuçlarını görmeden... Saat 17.00'de... Ondan sonra, TRT ve diğerleri gittiler; Sayın Cindoruk'a, diğer Sayın liderlere, zannediyorum Sayın İnönü'ye

de gittiler. Onların hepsi de kabul etti, hepsi de erken seçimi kabul etti. TRT bantlarında da, kayıtlarında da vardır; ama, ne yazık ki, ertesi gün referandum sonuçları öyle çıkınca, bizim seçim, baskın seçim oldu. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Evet, böyle, baskın seçim oldu ve seçimi istemediler. Hatırlarsınız, seçimi yaptırmamak için de her türlü siyasi oyunu oynadılar.

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Anayasa Mahkemesi değil.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hani erken seçim? Menfaatiniz olduğu zaman erken seçim, menfaatiniz olmadığı zaman, “Hayır.” Bu kadar büyük grubun menfaati olmadığı zaman erken seçimi siz bu gruba yaptırabilir misiniz? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yani, kendiniz akıllı, biz aptal mıyız? (ANAP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakınız, iş burada bitmiyor. Demin arkadaşım bahsetti; 1977’de bir mahallî seçim yapılmış. Bu mahallî seçimde Cumhuriyet Halk Partisi bugünkü gibi, 44-45 ili almış.

VEFA TANIR (Konya) — Oy oranı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oy oranını bilmiyorum, ne aldığını da bilmiyorum. (DYP sıralarından “Yüzde 50, yüzde 50” sesleri) Efendim?

VEFA TANIR (Konya) — Yüzde 50.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 50 mi almış? (DYP sıralarından “Evet” sesleri) Belki almıştır!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Her şeyi bilirsiniz de, işinize gelmeyi söylemezsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir; ama, burada birine sormuşlar. “Bu sonuçlara bakarak hükümette veya koalisyonda bir değişiklik düşünüyor musunuz?” Süleyman Beye soruluyor. Sayın Demirel cevap veriyor: “Mahallî seçimlerin sloganı haline getirilmiş bir konudur bu. Farz ediniz ki, iktidarda bulunan parti mahallî idare seçimlerinden hiçbirini kazanmadı; ama, Millet Meclisinde kendisini ayakta tutacak kadar güce sahip, -aynen böyle söylüyor- Hükümeti bırakacak mı?” (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Daha bitmedi söylediğiniz, daha bitmedi, okuyacağım, daha bitmedi. “Mahallî idareler seçimleriyle hükümet meselesi ayrı ayrı konulardır. Bu iş karışır, rejimin kaidesine düşülür. Hükümet güvenoyu alırsa ayaktadır.” Söylediği bu. (ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler) Yani, o zaman, öbür taraf erken seçim istemiş mi, istememiş mi, ben onu bilmiyorum; ama, cevap burada. Hiç erken seçimden falan bahis yok istifa etmekten bile bahis yok. Yani, 226’sı bile zor galiba, ondan bile bahis yok. “Gensoru verin, bizi düşürün” diyor.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Oy oranı çok önemli, arkasındaki oy oranı çok önemli. Arkasındaki oy yüzde 50.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Anayasamız ortadadır. Burada hepimiz Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri; sizler ayrı üyeler, bizler ayrı üyeler değiliz; hepimiz aynı Meclisin üyeleri. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Anayasamız da bunun kaidelerini koymuş, “Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri beş senede bir yapılır. Bu seçimleri Meclis erkene alabilir” demiş. Mahallî idareler seçimleri sonunda çıkacak idarelerin vazifeleri ayrıdır, Türkiye Büyük Millet Meclisinin

de vazifesi ayrıdır; bunlar birbirleriyle karıştırılacak işler değildir, işinize göre bazen böyle söylersiniz, bazen öyle söylersiniz... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bakınız, iş burada bitmiyor, şimdi gelelim, 1979 seçimlerine. Şimdi, orada da enteresan bir durum var. 1979 seçimleri, senato ara seçimi ve milletvekili ara seçimi; yani senato üçte bir ve 5 tane milletvekili seçimidir. Zannediyorum oy nispeti soracaklar. Bu senato seçimlerinde o zaman, Adalet Partisi, Sayın Demirel'in "1979'u arıyorum" dediği Adalet Partisi yüzde 47 oy almış; ama niye erken seçim istememiş? Niye acaba erken seçim istememiş?

ADİL AYDIN (Antalya) — Yüzde 47 ile...

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Gerek kalmamış ki...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır, söyleyeyim niye istemediğini. Ben araştırdım, bir sebebi var, onu da Yavuz Donat'ın "Vitrin"inde buldum. (ANAP sıralarından gülüşmeler) Bakın, ne diyor: Türkeş'in teklifi var, "Erken seçim" diye.

"Demirel, MHP lideri Türkeş ile neleri konuştu? TV'de söylenenlerin dışında neler ele alındı? Söze önce Türkeş başladı; 'Sayın Demirel, bizim düşüncemize göre erken seçim şarttır.' Demirel bir yorum yapmadı. Türkeş aynı konuda ısrarını bildirdi; 'Sayın Demirel, bize kalsa altmış günde erken seçime gitmek isteriz. Seçim bu kadar zor şey değildir.' Demirel susmaya, Türkeş ise konuşmaya devam ediyordu: 'Eğer altmış günde gidilemezse, bütçeden sonra seçim konusu gündeme getirilmelidir. Siz hükümeti kurun ve Türkiye'yi seçime götürün Sayın Demirel.' Peki, Demirel bu konuya hiç girmede mi?

Girdi ve 'Sayın Türkeş, MHP olarak erken seçim sizin amaçlarınız arasındadır. Bu fikrinizi bir süreden beri belirtiyorsunuz. Ben AP Genel Başkanı olarak şu dönemde erken seçim sözünü ağızıma almıyorum. Sizin isteğinizi saygıyla karşılıyorum, karşı çıkmıyorum; ama beni de anlayışla karşılayacağınızı umuyorum' dedi."

Sebebi, demin şuradan bir arkadaşım söyledi, hükümeti kuracaktı da onun için. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bir şey daha var, onu yanıma almadım; onu da o zamanki CHP lideri Sayın Ecevit söylemiş, ona cevap vermiş ve demiş ki, "Bizim bu oy oranımızın düşmesiyle seçimlerin öne alınması... Kimse şunu garanti edemez ki..." Seçimler tabii o tarihte 1981'de yapılacak. "...1981'de kimin ne alacağı belli değildir. Onu şimdiden garanti etmek, tahmin etmek mümkün değildir" demiş. O da, onun sözü.

Şimdi, söylemek istediğim şu: İktidardayken böyle konuşuluyor, muhalefetteyken böyle konuşuluyor.

HİKMET ÇETİN (Diyarbakır) — İstifa etti ama, Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstifa ettikten sonra bu söylenmiş, onu söylüyorum. Şimdi de, Sayın Erdal İnönü tersini söylüyor.

M. İSTEMİHAN TALAY (İçel) — Siz de onu yapın, buyurun siz de istifa edin.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Siz de Ecevit'in yaptığını yapın, istifa edin.

ÖMER MİSKİ (Hatay) — Ecevit istifa etmiş, hükümette kalmamış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, üzüldüğüm bir nokta var; hakikaten üzüldüğüm bir nokta var. Sayın Demirel burada erken seçim isteğinde

bulunmadı; çok büyük bir yanlışlık yaptı, milletin önünde çok büyük bir yanlışlık yaptı; aynen şöyle söyledi: “Erken seçim demiyorum, bu seçimler yenilenmelidir” dedi; yani, kendi meşruiyetini dahi kabul etmedi. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Erken seçime, biz, hiçbir zaman, “olmaz” demiyoruz. Zemini, şartları, memleketin menfaati bunu gerektirirse, erken seçim önerisini biz veririz; bundan kimse korkmaz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ne zaman?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, muhterem milletvekilleri, ben polemik yapmak istemiyorum, hiç o tarafta bezim yok. Meseleleri daha açık, net, kılıncına söylüyorum. Şu peşin vergi veya geçici vergi çok istismar edildi. Çok istismar edildi; yani, insafsızca istismar edildi.

Birkaç rakam okumama müsaade buyurun. Bir kere, bu geçici vergi, zannediyorum bir zamanların “peşin vergi” diye ismini taktığımız geçici vergi “Bir zamanlar, niye ücretliler, niye götürü vergi verenler peşin veriyor da, niçin diğerleri peşin vermiyor” diye Cumhuriyet Halk Partisinin meşhur sloganları arasındaydı. Şimdi, kendileri bunları unuttular, Sayın İnönü sırf bir polemik yapmak için, kalktı, peşin verginin aleyhinde televizyonda beyanatta bulundu, Süleyman Bey bulursa bir şey demem, ona hiçbir şey demem; ama, hakikaten, İnönü’nün bulunmasını çok yadırgadım; çünkü, kendisinin geldiğini iddia ettiği, rahmetli pederinin kuruluşunda bulunduğu, uzun zaman başkanlığını yaptığı Cumhuriyet Halk Partisinin temel prensiplerinden biri idi bu. Ben böyle hatırlıyorum. *(SHP sıralarından gürültüler)*

CEMAL SEYMEN (Nevşehir) — Yanlış hatırlıyorsun.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — O zaman böyle bir şey yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi değiştirdiniz. *(SHP sıralarından gürültüler)*

Şimdi, bir dakika... Bakınız, ben bunu size, hatırlatmak için söyledim, o kadar. Yani, demek ki, iktidar meselesi insanları bazen prensiplerinden şaşırıyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bakınız, bugün Türkiye’de 1,5 milyona yakın beyannameli mükellef var, yani, beyanname veren mükellef var. Bu beyannameli mükelleflerden bu peşin vergi alınıyor. Götürü vergi veren 1 milyona yakın insan var, onlardan hiç peşin vergi alınmıyor. Bir kere, bunu da karıştırdılar. Sanki, taksiciden, minibüsçüden vesairenden peşin vergi alınacakmış gibi. Hiç onlardan peşin vergi alınmıyor.

Şimdi, bakınız...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Manavdan alınıyor ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Manav eğer götürüye tabi değilse, beyanname veriyorsa, ondan almıyor; ama, manav götürüye tabi manavsı, ondan alınmıyor.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Çürüyen domateslerin vergisini alıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bırakın...

Bakınız, ben size birkaç rakam okuyayım. 1988 Mart vergi beyanları bunlar; yani, geçen sene mart ayında beyan edilmiş vergi beyannameleri, 1987'nin vergileri bunlar, 1988'in mart ayında verilmiştir. Şimdi bakınız, 1 milyondan az matrah beyan eden 332 bin beyannameli var. Verdikleri ortalama aylık vergi 7.667 lira.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hayat standardı var, hayat standardına göre, onlar yükseliyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika... Geleceğiz, oraya da geliyoruz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Vergiciliği bilmiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beyanlarını söylüyorum, beyanlarını söylüyorum. Zaten, hayat standardı da onun için çıkarılmış. Hem beyanını bu kadar az vereceksin, ondan sonra da hayat standardı olarak, yok araban olacak, yok evin olacak, yok kotran olacak! Gayet tabii, hayat standardına göre vergi vereceksin.

Bakınız, şimdi, tabii insan biraz şaşırıyor; 3 milyon ile 4 milyon lira arasında matrah beyan eden 78 bin kişi var sadece. Yani, netice itibariyle, en fazla 3 milyon liraya kadar matrah beyan eden 1.142.000 beyanname var.

KAMER GENÇ (Tunceli) — İnceleme yaptırın, inceleme elemanları var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnceleme yaptırıyoruz, yaptırıyoruz.

Şimdi, peşin vergiyi de söyleyeyim.

BAŞKAN — Süre tamamlanmak üzere efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Peki efendim.

Efendim, ilk defa işe başlayan bir kimse ne kadar vergi verecek? İstanbul gibi bir şehirde, peşin vergi, hayat standardı da dâhil ayda 8.750 lira.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hakkâri'de ne ödeyecek, onu söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Hakkâri'de verecek olan, ayda 4.218 lira verecek.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Hakkâri'deki, Tunceli'deki ne kadar vergi verecek?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın Genç, lütfen dinleyiniz efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rakamlar bunlardır. Söylenen, istismar edilen aylık rakamlar da bunlardır.

Değerli Milletvekilleri, biz memleketimiz için, memleketimizin geleceği için, çocuklarımızın, gençlerimizin geleceği için her türlü tedbiri çekinmeden aldık; milletimizden fedakârlık istedik; memleketimizin geleceğini düşündük: Avrupa'dan yüzelli yıl geri kalmamız bize hep ıstırap verdi; ama başardıklarımız ortadadır. Türkiye'yi biz dışa açtık; huzurla götürdük; sevgiyi aşıladık; demokratik sistemi bütün müesseseleriyle biz oturttuk; Türkiye'nin özlediği döviz fazlasını devamlı olarak temin edecek sanayileşmeyi, yani dışsatımı sanayie çeviren ilk iktidar biz olduk...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Öyleyse niye güvenoyu istiyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Modern bir haberleşme sistemini biz kurduk; hepiniz kullanıyorsunuz; hepiniz evlerinizde kullanıyorsunuz; hepiniz

bu seçimlerde kullandınız. Modern haberleşme sistemini biz kurduk. Otoyolları biz kuruyoruz. Bütün Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 84 tane baraj, 135 milyon metremikâp dolgu hacmiyle yapılmış. Biz şu ana kadar 40 tane barajı tamamladık, 62 tane baraj da inşa halinde ve bunların toplam dolgu hacmi 135 milyon metremikâp değil, 244 milyon metremikâp. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Elektriğin arttığı yıllar, Bulgar’a muhtaç olduğumuz yıllar mıydı acaba?

Evet, iyi bakınız. Bulgar’a 9 milyon doları ödeyemediğimizden dolayı elektrik kestiğini hatırlarım. Bugün, Bulgar’a da elektrik satarız, başkasına da satarız. Türkiye’nin hiçbir yerinde elektrik kısıntısı, kesintisi yoktur.

Sulama arazisi çok artırıldı. Bu sene -Allah göstermesin- kuraklık olursa diye tedbir almamız lazım. Sulamaları büyük çapta artırıyoruz.

25 bin tane işyeri inşa ettik; küçük sanayiciler için. Bizden evvelki ondokuz senede yapılandan fazla bu. 100 bin tane sanayi işyeri de şu anda inşa halindedir.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başkan, süre geçti.

BAŞKAN — Tamamlayın efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitmek üzere efendim.

Şehirlerde büyük mikyasta işler yaptık: Toplu konutlar..

Dış kredi itibarı 99 ülke arasında sondan 3’üncü olan bir ülkeyi, biz, 114 ülke arasında 44’üncü sıraya getirdik. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Hatalarımız olmadı mı? Olmuştur. Özellikle enflasyon meselesinde -demin anlattığım gibi- 1988 yılında hatalarımız oldu, onları telafi edeceğimizi de söyledim; ama, belki de başka sahalarda da başarısızlığımız vardır, onu da bilemem; fakat biz, ülkeyi ne 12 Mart ortamına getirdik, ne de 12 Eylül ortamına getirdik. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ülkeyi yangın yerine çevirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şehirlerin büyük ekseriyetini size teslim ettik. Açıkça burada söylüyorum, kanunların çerçevesinde belediyelerde hiçbir şekilde ayırım yapmayız, herkese aynı şekil muamele ederiz. Yarın, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı beni ziyarete geliyor; kendisine randevu verdim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Urganla bağlı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, o “Urganla bağlı” meselesini de Sayın Demirel yanlış anlamış; bir daha iyi baksın.

Söyleyeyim, konu onun söylediği gibi değil: Bizden evvelki dönemde belediye başkanları böyleydi, ne para, ne imkân verilmişti; onu söylüyorum ben. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Huzurunuzda bir şey daha söyleyeyim.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başkan, söz süresi dolmadı mı hâlâ?

BAŞKAN — Tamam efendim, tamamlıyor.

Efendim, lütfen tamamlayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Belediyelerin planda uygun görülen yatırımlarını da destekleriz; onu söyleyeyim; Planlama Teşkilatı uygun görürse onları da destekleriz; çünkü, şu anda bizim getirdiğimiz kanunlarla, belediyelerin parası bizim kontrolümüzde, merkezî hükümetin kontrolünde değildir zaten; dosdoğru, İller Bankasından belediyelere verilmektedir veyahut da gelir idaresinden otomatikman verilmektedir. Borçları varsa, o borçları da kesilir; onu da İller Bankası yapar; bunu herkes bilir.

Ondan sonra bizim yapabileceğimiz, eğer düzgün projeleri varsa, Türkiye'nin kredi itibarı vardır, dış kredilerini biz garanti ederiz; onu söylüyorum. Ankara Metrosunun yapımına devam etmek istiyorlarsa, biz ona da aynı yardımı devam ettiririz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Size bir tavsiyem var: Belediyelerde biz birçok problemlerle karşılaştık, inşallah sizler bizim tecrübelerimizden istifade edersiniz, daha iyi yaparsınız.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Hiç şüpheniz olmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha iyi yapmanızı da, inşallah bu halkın menfaati olarak görüyorum; hiç bundan da şüphem yoktur, inşallah daha iyi yapacaksınız.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şüpheniz olmasın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Görelim bakalım.

Biz, memleketimizin geleceğini sağlama bakımından yaptığımız işlerin doğruluğuna inanıyoruz. Meseleleri demokratik bir ortamda çözmek, Türkiye'nin geleceği bakımından fevkalade önemlidir.

Muhterem Milletvekilleri, sözlerimin sonuna geldim. Bütün milletvekillerini, şu güvenoyu meselesiyle tekrar en derin sevgi ve saygılarla selamlıyorum.⁵⁴ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁵⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 24, Birleşim 74, Sayfa 354-369*

11 Nisan 1989 Salı

Anayasanın 111 ve İÇtüzüğün 106. Maddeleri Uyarınca Yapılan Güven Oylaması Münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasanın 111'inci maddesine göre güven istemimiz, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, bugün ilan ettiğiniz şekilde, güvenoyu alarak yerine getirilmiş bulunuyor.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Oy aldınız, güven değil.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Oy aldınız.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yüzde 21...

YAVUZ KÖYMEN (Giresun) — Konuşma ulan! Saygılı olun...

BAŞKAN — Lütfen efendim... Sayın milletvekilleri, lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisine kalbî teşekkürlerimi arz ederim. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bugünkü güven oylaması, netice itibarıyla, memleketimizde mahallî seçimlerden sonra, bazı mihraklar tarafından yapılmak istenen, Türkiye'yi istikrarsız göstermeye matuf bütün hareketlere de bir cevap teşkil etmektedir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Üzüldüğüm bir nokta, Doğru Yol Partisi Grubunun, meşru zeminlerde mücadele yerine, bu meşru zeminleri bırakma suretiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisine gelmeyerek göstermektedir. *(ANAP sıralarından "Gruplarına güvenemezler" sesleri)*

Huzurunuzda bilhassa şunu belirtmek istiyorum: Türkiye bir daha, 1980 öncesinin, o, sokakta olan kavga günlerine dönmeyecektir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Hepinize teşekkürlerimi arz ediyorum.⁵⁵ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁵⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 25, Birleşim 75, Sayfa 5-6*

23 Nisan 1989 Pazar

TBMM'nin 69. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin muhterem üyeleri, saygıdeğer misafirler, basın ve yayın organlarının değerli mensupları,

23 Nisan 1920-23 Nisan 1989... Büyük Türk Milletinin hür ve bağımsız iradesini temsil eden Yüce Meclisin kuruluşundan bu yana, demek ki altmışdokuz yıl geçmiş. Neler yaşadık bu altmışdokuz yılda...

Önce, millî mücadele; çöken bir imparatorluğun yıkıntıları arasında verilen yeniden var olma mücadelesi; hürriyet aşkı ve bağımsızlık tutkusuyla bütünleşen vatan sevgisinin yarattığı muhteşem zafer, sınırlarını Büyük Önder Atatürk'ün Misakımillî ile çizdiği vatan toprakları üzerinde genç Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu; her şeyin en iyisine, en güzeline layık insanımıza huzur ve güven içinde mutlu bir yaşam sunmaya yönelik yoğun çabalar; Türk insanına, çoktan hak ettiği daha yüksek bir hayat standardı sağlama yolunda atılan adımlar; demokrasiye geçişimiz; ülkemizi Atatürk'ten aldığımız ilhamla çağdaş uygarlık düzeyine yükseltme yolunda karşı karşıya kalınan güçlükler; milletçe gösterilen büyük özene rağmen, millî birlik ve beraberliğimizin korunmasında zaman zaman zaafa düşülmesi sonucu yaşanan sıkıntılı dönemler, istikrarı bozmaya yönelik çeşitli iç ve dış mihrakların kışkırtmalarıyla düşülen zor durumlar; kardeşi kardeşe düşüren ihanet çeteleri; çetin ekonomik sıkıntılar, yokluk, darlık, kıtlık dönemleri; borç bulabilmek için kırk kapının ipini çektiğimiz günler; kısır çekişmelerin yol açtığı olumsuz şartlar içinde art arda yaşanan acı tecrübeler, birbirinden zor yıllar ve nihayet, bütün bu olayların etkisiyle demokrasimizin zaman zaman kesintiye uğraması...

Değerli Milletvekilleri, acaba eksliğimiz neydi? Demokratik rejimi sağlam bir zemine oturtma konusunda zaman zaman neden yaya kalmıştık? Şimdi, sizlere o karanlık günlerin tablosunu yeniden çizecek değilim; ancak, bu soru üzerinde daima düşünmeliyiz. Demokratik rejimin vazgeçilmez unsurlarını teşkil eden siyasal partiler olarak; iktidar olarak, muhalefet olarak, topyekûn millet olarak istisnasız, hepimiz bu soruyu çok iyi tahlil etmeliyiz. Bir ülkede huzur ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal güvenliğinin sağlanması, devletin ilk ve aslî görevidir. Bir memlekette huzur ve güven kalmamışsa, millî birlik ve beraberlik bozulmuşsa, anarşi, terör, bölücülük, yıkıcılık kol geziyorsa, o ülkede devlet, temelinden çatırdıyor demektir. Devletin temeli çatırdarken, bir iktidar, bir icraat, memleketi hangi refaha, hangi parlak ufuklara kavuşturabilir? Demek oluyor ki, her türkü ekonomik refahımızın da, sosyal kalkınmamızın da temeli, gene huzur ve güvendir; millî birlik ve beraberliktir. İşte, bu nedenledir ki, huzur ve güven ortamının korunmasına büyük önem verdik. Çok şükür, artık barış içinde, dirlik içinde, huzur ve kardeşlik içindeyiz. En büyük kentimizden en ücra köyümüze kadar sahip olduğumuz huzur ve güvenin büyük rahatlığını yaşıyoruz. Milletimiz artık neyin doğru, neyin yanlış olduğunu çok iyi anlamış; ülkemizde demokratik sistem, bir daha kesintiye uğramayacak şekilde, bütün kurumlarıyla yerleşmiş bulunmaktadır. Ancak, iş bitmemiştir; demokrasimizin bugün olduğu gibi, bütün kurallarıyla işletilmesinde ve muhafazasında hepimize büyük görevler düşmektedir. Bunun temel şartı, sisteme herkesin sahip çıkmasıdır.

Muhterem arkadaşlarım, demokratik rejimi, her şeyin devletten beklenmesi yerine, nimetin de, külfetin de vatandaşların tümü tarafından paylaşıldığı, bütün fertlerin yetenek ve becerilerini ortaya koymasına fırsat tanıyan katılımcı bir sistem olarak görüyoruz. Bu sistem içinde, devlet, faaliyetlerini altyapı ve sosyal hizmet yatırımları üzerinde yoğunlaştıracak, ekonomiye genel manada yön verecek, gerisini, kendi insanının gücüne, kabiliyetine ve çalışkanlığına bırakacaktır. Devletin görevi, Batılı çağdaş bir toplum olma yolunda milletin önündeki engelleri kaldırmaktır; her ferdin daha çok çalışma, daha uygar şartlar içinde yaşama bilincine yeni yeni yollar açmaktır. Milletin etkin katılımı olmadan bir hükümet uygulamasının başarıya ulaşması mümkün değildir. Hükümetin icraatına milletin katılması esastır. Herkes kabiliyeti ölçüsünde bir şeyler verebilmeli, kalkınmaya elinden geldiğince katkıda bulunmalıdır. Keza, gelecek kuşaklara güzel şeyler bırakabilmek için bazı nesillerin fedakârlığa katlanmaları gerektiğini asla unutmamalıyız. Aziz milletimiz ve onun bağrından çıkan Yüce Meclisimiz başta olmak üzere, bütün siyasî ve sosyal kurumların bu yönde ve inançta olduğuna yürekten inanıyorum.

Değerli Milletvekilleri, bu büyük günün bir diğer önemli tarafı da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun, Büyük Devlet Adamı Atatürk tarafından geleceğimizin teminatı çocuklarımıza bir bayram olarak armağan edilmesidir. Böylece, millî egemenlik ve demokratik rejim konusundaki temel ilkeler, Türkiye'nin yarınlarına damgasını vuracak çocuklarımız sayesinde gelecek kuşaklara aktarılacak ve Türk Devleti ile birlikte, sonsuza dek varlığını sürdürecektir.

Bugün, sevgili çocuklarımız ve bizler dünyada çocuk bayramına sahip yegâne millet olmanın haklı gurur ve mutluluğunu yaşamaktayız. Türk Milleti olarak, ırk, dil, din, cinsiyet, millet ve ülke farkı gözetmeksizin, bütün insanları, bütün çocukları seviyoruz.

Pek çok ülke çocuklarıyla birlikte kutladığımız 23 Nisan Bayramları, dünya barışına hizmet bakımından, milletçe ortaya koyduğumuz insanî yaklaşımın sembolüdür. Bu güzel bayramla ne kadar övünsek azdır.

Milletlerarası platformda barış, dostluk ve kardeşliğin üst düzeyde tesisini, bütün anlaşmazlık ve husumetlerin son bulmasını içtenlikle istiyoruz.

Büyük önder Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine yürekten bağlıyız ve bu ilkenin bütün dünyada yaygınlaşıp kök salması yolunda büyük çaba harcıyoruz. Tarafsız politikamız ve dünya barışı için gösterdiğimiz samimi gayretlerin, bizi, barışa katkıda bulunan saygın bir ülke konumuna getirdiğini iftiharla belirtmek isterim. Türkiye Cumhuriyeti "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesini büyük kurucusunun adıyla birlikte sonsuza kadar yaşatma azmindedir.

Her zaman söylediğim bir şeyi, bu mutlu bayram vesilesiyle bir kere daha tekrarlamak istiyorum: Millî birlik ve beraberliğimize dört elle sarıldıkça, kavgadan değil, barıştan yana oldukça, Avrupa'nın refah devletleri arasına mutlaka gireceğiz. Önümüzde aydınlık bir gelecek var, şu anda yürekleri bayram heyecanıyla çarpan çocuklarımız mutlaka bizden çok daha iyi yaşayacak. Ülkemize ve çocuklarımızın istikbaline hep birlikte sahip çıkmalıyız.

Sözlerimi, 23 Nisanların ülkemiz ve bütün dünya milletleri için karşılıklı anlayış ve insanlık sevgisinin tekrar tekrar değerlendirildiği ve geliştirildiği gün olmasını dileyerek

bitirirken, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ü, bütün mücadele arkadaşlarını ve aziz şehitlerimizi, huzurlarınızda, bir kere daha derin minnet duyguları içinde ve rahmetle anıyor, Yüce Meclisin muhterem üyelerine ve değerli misafirlerimize saygılar sunuyorum.⁵⁶ *(Alkışlar)*

⁵⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 25, Birleşim 81, Sayfa 339-341*

22 Haziran 1989 Perşembe Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını (1990-1994) Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri; sözlerimin başında hepinize en derin sevgiler, saygılar sunuyorum.

Sayın muhalefet sözcüleri, konuşmaları sırasında, tahmin ettiğimiz gibi, son seçimle ilgili biraz taşlamada bulundular. Tabii, ona özel bir cevap vermek icap eder, ilk önce onunla başlayacağım.

Efendim sözün kısası, açık seçik -benim tabirimle- erken seçim yok. *(ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından "Sizce öyle" sesleri)*

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Size öyle geliyor.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kendileri de istemiyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok memnun oldukları anlaşılıyor...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Erken seçime gidelim de, memnun olmayalım...

BAŞKAN — Dinleyin efendim. Lütfen... Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Erken seçim isteyenler, tekliflerini verirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi bir karar verir. Zaten erken seçim kararını bizler değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi verecek. Öyle talebi olanlar varsa, teklifi hazırlarlar, Türkiye Büyük Millet Meclisine verirler. Benim söyleyeceğim bundan ibaret. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şunu da söyleyeyim. Bizim grubun genel eğilimi, erken seçimin yanında değildir, onu da bilmenizi istiyorum, sonra bir yanlışlık olmasın. *(ANAP sıralarından "kendileri de istemiyor" sesleri)*

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Grubunuzda çok isteyen var.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sonra önemli bir konu daha var. Tabii, bu seçimlerle yanlış bir anane meydana getirmeyelim. Türkiye'de istikrarın kurulması lazım; istikrar içerisinde kalkınmanın gerçekleşmesi lazım. Geçtiğimiz yıllara bakıyorum, çok istikrarsız yıllardan geçmişiz. Onun için, birkaç kere tekrar ettim, yine tekrar edeceğim: Anayasamız, seçim süresini 5 sene olarak koymuş; eskiden 4 sene idi. Neden 5 sene olarak koymuş? İktidarlara daha fazla imkân verebilmek için bu süreyi koymuş.

Anayasamızda, Genel mahallî seçimlerdeki neticelere göre seçimler yenilenir" diye bir hüküm de yok. Kaldı ki, dünyada böyle hiçbir anane yok. Nitekim Almanya'da, mahallî seçimler yapıldı ve iktidar partisi kaybetti, arkasından Avrupa Parlamentosu seçimleri var; bildiğim kadarıyla; İngiliz muhafazakârları kaybetti, işçi partisi kazandı. Herhalde orada da Sayın Thatcher'e "Git" diyen kimse yok; arkasından, zannediyorum, Fransa'da sosyalistler öbür partilere göre seçimi kaybettiler, kimse, sosyalistlere "Git" demiyor, böyle bir düşünce orada da yok. Şimdi kalkıp, böyle bir ananeyi ortaya koyarsak, acaba bu, Türkiye için iyi olur mu? Her iki senede bir değişikliğe doğru gidersek, millete

verdiğimiz istikrar sözünü nasıl tutarız? Mantiğı yoktur. Birinin tabiriyle, bu, biraz abesle iştigal etmektedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sonra arkasından bir Şarköy seçimleri gelir, iki taraf kuvvetini birleştirir, mağlup olurlar; ne olur yani? Şimdi biz Şarköy seçimlerini aldık diye -büyük bir kamuoyu yoklaması, 6 bin kişilik, fena da değil- biz kalkıp da erken seçim istiyoruz mu diyeceğiz? Yok.

Hakikaten ilk defa bir şeyi müşahede ettik; Şarköy’de karşımızda iki parti bir araya geldi, onu da çok güzel müşahede ettik; ama, iki partinin birleşmesi de bir şey ifade etmedi.

ALİ ESER (Samsun) — Erken seçime buyurun Sayın Başbakan, lütfen buyurun...

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Size öyle geliyor.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, büyük söz söylemeyin; Bitlis ve Hakkâri var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Olabilir, orada da siz kazanırsınız, öbür tarafla biz kazanırız. Bunların, o kadar önemli, karar verilecek, memleketi genel seçime götürecektir hadiselerin olmadığını söylüyorum. Benim iddiam bu; siz de bana iştirak ediyorsunuz.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Sen yerel seçimi kazansaydın böyle konuşmazdın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, Altıncı Beş Yıllık Planı müzakere ediyoruz. Burada, planın ilk devresinden beri Planlama Teşkilatında çalışan arkadaşlarımız var; Planlamanın nasıl kurulduğunu, nasıl geliştiğini, ne gibi problemlerden geçtiğini bilen çok arkadaşımız var. Şunu kabul etmek lazım ki, plan, ister vaktiyle düşünüldüğü gibi biraz fazla merkezî plana yakın bir plan diye düşünülmüş olsun, isterseniz bir endikatif plan diye düşünülmüş olsun, plan fikrini reddeden bir parti değil; onu, programımızda çok açık bir surette göstermişiz. Bizim için plan, devletin hesabının verildiği, aynı zamanda da yol gösterici ve devletin neler yapacağını gösteren -tabiatıyla yıllık programlar halinde- bir dokümandır. Kabul etmek lazım ki, bugünkü dünyada beş Yıllık plan yapmak kolay bir hadise değildir. Arkadaşlarımızın bize verdiği bilgilere göre, Birinci Beş Yıllık Planla, şu içinde bulunduğumuz Beşinci Beş Yıllık Plan ve hazırlanan Altıncı Beş Yıllık Plan arasında hazırlama tekniği bakımından çok büyük farklılıklar vardır. Yani, gerek donelerin toparlanması, gerekse planlama teknikleri, en son bilgisayarların kullanılması, modeller gibi, hakikaten bu sahada Türkiye’nin çok önemli gelişmeler gösterdiğini, yaptığını açıkça ortaya koymuştur ve Planlama Teşkilatını da bu bakımdan tebrik etmek lazımdır. Tabii ki, üzerinde durulacak nokta şudur: Hükümetler strateji yapar, Planlama Teşkilatı strateji yapmaz; Hükümetlerin verdiği stratejiye göre, Planlama Teşkilatı planı hazırlar. Bunlar, karşılıklı görüşülen, konuşulan hususlardır. Netice itibariyle, ortaya çıkan doküman, Hükümetin istikametinde, hükümetin gösterdiği istikamette hazırlanmış bir dokümandır. Bunu böyle kabul etmek icap eder.

Aslında, şu geçtiğimiz dönemdeki bazı yıllara şöyle bir baktım; muhalefetin bir sözcüsünün konuşmalarının bir noktasından başlayacağım. “Tarım ihmal ediliyor, tarıma ayrılmış paralar Birinci Beş Yıllık Planda yüzde 15’in üzerinde idi. Yani, yatırımların

yüzde 15'i tarıma gidiyordu. Bu planda bu rakam yüzde 7'nin biraz üzerindedir" denildi; ama, şurada bir hakikat var: 1961-1965 döneminde -elimde tam plan dönemi de var- tarımın millî gelirdeki hissesi yüzde 37,6'dır; sanayinin hissesi aynı dönemde yüzde 16,7'dir. Yani, 1961-1965 döneminde Türkiye bir tarım ülkesidir, bir sanayi ülkesi değildir. Sanayileşmeye gayret eden; ama ağırlığı tarımda olan bir ülkedir; rakamlar bunu böyle gösteriyor. Son plana geldiğimiz zaman, bu rakamın 1994 senesinde tarımın plan içerisindeki ağırlığının, yani millî gelirdeki nispetinin yüzde 13,9'a düşeceğini görüyoruz. 37,6 ile 13,9'u mukayese ederseniz, yatırımların hangi nispette olmasının doğru olacağı tabiatıyla kendiliğinden çıkacaktır.

Buna mukabil, enteresan bir şey daha var. Bu kürsüde muhtelif zamanlarda her muhalefet sözcüsü tarafından, "Anavatan İktidarı, sanayileşmeyi durdurmuştur, sanayileşmeyi yapmıyor" şeklinde iddialar yapılmıştır.

Peki, bunu nasıl ölçeceğiz? Gelin bakalım... 1961-1965 döneminde sanayinin millî gelirdeki hissesi 16,7; 1966-1970 döneminde yüzde 19,5. Bu 19,5, daha çok İkinci Plan dönemini kapsıyor; ama, tarım hâlâ 31,4. 1971-1975 döneminde sanayi 19,5'dan 20,1'e gelmiş, fazla bir artış yok. Yani, büyük sanayi yatırımlarının yapıldığı söylenen dönem, işte bu dönem; sanayi 20,1, tarım 28,7. 1976-1980 dönemi, 20,1'den geldiği nokta 22,2'dir. Buna mukabil, tarım hâlâ 25,6'dır. Yani, 1980 senesine geldiğimizde tarım hâlâ sanayiden fazladır ve ülkenin karakteri, bir tarım karakterini haizdir. Zaten bu, ihracatta da kendiliğinden gözüküyor: 1979 ihracatına bakın, 1980 ihracatına bakın... İhraç edilen ürünlerin neredeyse yüzde 60'ı tarım ürünleridir, sanayi ürünleri 30-35 civarındadır.

1981-1983 dönemi (12 Eylül dönemi), tarımın payı 20,8, sanayiinin payı 27,3. İlk defa bu dönemde, sanayi, tarımı geçiyor; ilk defa Türkiye, sanayileşen bir ülke manzarasına geçmeye başlıyor. 1984-1988 dönemi: Tarım 18,4; böyle olması icap eder; sanayi 31,5 ve inşallah altıncı plan sonunda bu trend devam edecek tarım yüzde 14 civarına inecek ve sanayi yüzde 39'a yükselecektir.

Muhterem arkadaşlarım, tabii, şu söylediğim rakamlar, Türkiye'de sanayileşmenin durduğu, Türkiye'de sanayileşme yapılmadığı iddialarını tamamıyla boşa çıkarmaktadır; bunlar genel rakamlardır, millî gelirdeki rakamlardır; ama, buna mukabil, gerideki yılları incelediğinizde esas sanayinin 1965'ten 1980'e gelinceye kadar 19,5'ten ancak 22,2'ye çıktığını gösteriyor. Yani, "Sanayide gelişme durdu" dersiniz, şu söylediğim 1966 ile 1980 arasında bir ciddi gelişme olmadığı gözüküyor.

Size bir enteresan tablo daha vereyim: Sermaye-hâsıla katsayıları. Bunun manası şu: Yatırdığınız her 1.000 liraya karşı ne alıyorsunuz veyahut da 1.000 lira alabilmek için kaç bin lira yatırmanız lazım? 1966-1970 arasında imalat sanayiinde 1.000 lira alabilmek için 4.680 lira yatırmak lazım; 1971-1975 döneminde 1.000 lira alabilmek 6.100 lira yatırmak lazım; 1976-1980 döneminde -ki Türkiye'nin en kritik dönemidir- 1.000 lira alabilmek için 36 bin lira yatırmak lazım. Yani imalat sanayiinde yatırımların ne kadar kötü kullanıldığını, şu söylediğim rakamlar gösteriyor. 36 bin lira yatırılıyorsunuz; ancak 1.000 lira alıyorsunuz! Bu, ne kadar verimsizliktir! Zaten, niçin Türkiye büyük bir enflasyon bunalımına düşmüştür? Ana sebepleri, bu gerideki yanlış politikalarda yanlış uygulamalarda görmek lazım.

1981-1983 rakamlarını söyleyeyim; 4.500 lira yatırıp, 1.000 lira alırsınız imalat sanayiinde, 36 bin liraya değil, 4.500 liraya mukabil 1.000 lira alırsınız.

1984-1988 dönemi, Türkiye'nin imalat sanayii bakımından en randımanlı dönemidir. 2.900 lira yatırıp, 1.000 lira alıyorsunuz; 36 bin lira değil, 2.900 lira yatırıp 1.000 lira alıyorsunuz. Bunun manası şudur: Biz devlet olarak sanayi yatırımı yapmadık veya yapmışsak, sadece mevcutları tamamlamaya çalıştık; sizlerin, bizden evvelkilerin yarım bıraktığı, yıllarca süren tesisleri tamamlamaya çalıştık. İşte, odur yaptığımız.

Biz, serbest bir ekonomik sistem içerisinde, şu memleketin insanların gücünün nelere kadir olduğunu göstermeye çalıştık. Bunlar, vatandaşın gücüyle yapılan işlerdir. Sanayiye kuran da vatandaş, geliştiren, ihracat yapan da vatandaş. Söylediğimiz budur. Başkaca bir sistemin de Türkiye'de hiçbir zaman gideceğini söyleyemem.

Bakınız, bu kelimeyi ben de bir kere kullanayım: "Sosyal piyasa ekonomisi". Bu kelimeyi ilk önce kim kullandı, bilir misiniz? Almanya'da Profesör Erhard kullandı. Profesör Erhard serbest ekonomik sistemin en büyük mimarlarından biridir.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — İlk defa Profesör Müller Armack kullandı efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kullandığı kelime budur; söylediği de budur. Bunu kullanan, Almanya'da muhafazakâr bir parti olan Hıristiyan Demokrat Partiye mensup, sonradan da Başbakan olmuş, tanınmış bir zattır. Söylemek istediği şudur: Sosyal piyasa ekonomisinin aslı, serbest piyasa ekonomisidir; ama o günkü şartlar içerisinde sosyalistlere karşı, biraz sosyal tadını verebilmek için ismi böyle kullanmıştır. Çünkü aslının serbest piyasa ekonomisi olduğunu biliyoruz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizin, sosyal adaletçiliğiniz gibi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi gelelim muhaliflerimizin görüşlerine... Acaba nasıl? Efendim orada karışıklık var. Onur Kumbaracıbaşı'yı dinledik; güzel anlatıyor. Tabii, hocadır, iyi, güzel şeyler anlatacak...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Kendileri "sayın"dır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Onur Kumbaracıbaşı'yı güzel güzel dinledim; bu tarafta da olsa, yine aynı güzellikte konuşacağını zannedirim. (*Gülüsmeler*)

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Bazı kişilerle karıştırıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, hayır; bir davet bahis konusu değil; yanlış anlamayın. (*Gülüsmeler*)

Söylemek istediğim şu: Programınıza bakıyorum, programda, "Sanayinin tepe noktaları devletin elinde olmalıdır" diyor. Yani, "Demir-çelik, petrokimya, rafineriler -artık neyi münasip görüyorsanız belki motor sanayii, belki gemi inşaat sanayii- artık bir parça da adama göre değişecek tepe noktaları devletin elinde olmalı" diyor; SHP'nin görüşü bu; programda böyle.

Öbür taraftan, DYP'nin görüşüne gelince: DYP karma ekonomiden yana.

ALİ ESER (Samsun) — Hayır, hiçbir zaman karma ekonomi demedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Karma ekonomi ne? Efendim, devletle özel sektör, aynı anda, aynı işlerde bulunabilir, bir; ortaklık yapabilir, iki. Bu da başka bir modeldir. Arkasından şu söyleniyor, deniliyor ki: "Sakin ha, bu önemli sanayii -yani SHP'nin söylediği tepe noktalardaki sanayii- yabancılara satmayın, ne olur ne olmaz"

Onu da sizler söylüyorsunuz; ama benim duyduğuma göre, temsilcileriniz gidiyor, Business International'da (Dünya Ekonomik Forumu) şöyle konuşuyorlar “Yabancı sermayeye kucağımız açık. Hiçbir şeyimiz yok. Gelin, sizi çok seviyoruz”. Bundan başka, özelleştirme konusunda da, “Biz özelleştirmenin karşısında değiliz” diyorlar; ama buraya geldikleri zaman, “Şu sizin özelleştirdiklerinizi biz devletleştireceğiz” diyorlar.

Şimdi, bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu! Orada öyle söyleyeceksin, burada böyle söyleyeceksin! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İnanmayanlar -tercüme de ettik- Business International'ın son sonuç raporunu okusunlar. Neler söylenmiş, neleri anlamışlar, neleri kabul etmişler, orada vardır.

Muhterem Milletvekilleri, biz serbest bir ekonomiden yana olduğumuzu defalarca söyledik. Öyle bir ekonomik sistem ki, vatandaşımızın gücü ortaya çıksın, önündeki engeller kaldırılsın, bürokrasi asgariye insin. Devlet, geniş, büyük bir devlet! Her şeye müdahale eden bir devlet değil. Devlet, güçlü, parası bol; ama her şeye müdahale eden bir devlet değil; yol gösteren, destekleyen bir devlet olsun. Bunu, oldukça büyük tarzda realize ettik; ama tabii daha epey eksiğimiz var; beş senede hepsini yapmak mümkün değil, ama bu memlekette tahminlerin üzerinde icraat yaptık.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Millet takdir etmiyor!

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Nankör millet, nankör!

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yaptığımız en önemli işlerden bir tanesi! Demin ifade ettiğim gibi, Türkiye'de uzun yıllardır, hatta bir asırdır yapılamayan bir sanayi devrimini realize ettik. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar(!))* Tabii, iyi dinleyin, “sanayi devrimi” deyince...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Fabrikaları kapattık!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — “Sanayi devrimi” deyince, sizin gibi, sizlerin devrinde olduğu gibi, “Ne yaparsam, satarım” düşüncesiyle değil; çarık çürük bir sürü şeyler yapan, ama dış dünyaya çıktığı zaman hiçbir şey satamayan sanayiden bahsetmiyorum. O, eski devirdeydi... *(ANAP sıralarından alkışlar)* Öyle, bizim halkımızı kazıklayan sanayi müesseseleri varsa, zaten gümrükleri aşağıya çektiğimiz için, hepsi kapanmaya mecburdur; belki kapananlar bunlardır; siz hâlâ onları özlüyorsunuz! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — MAN Fabrikası ne oldu, siz açmıştınız?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şirketler serbest bir ekonomide kururlar... *(DYP sıralarından “Batarlar” sesleri)* Gelişirler? Bazıları da batar... Devletin kimseyi kurtarmak için garanti vermesi mümkün değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Yalnız, bir şey duydum: “Biz özel teşebbüsü teşvik edeceğiz” dediniz; öyle değil mi? “Hatta şirket bazına kadar” dediniz; siz söylediniz bunu. Siz, gidin o şirketleri kurtarın. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Açan sizdiniz de...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, söylemek istediğim şu...

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Sizin açıklarınız ne oldu? Burtrak ne oldu, Burtrak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapanabilir, hiç önemli değil. Mühim olan, memleketin genel ekonomisidir. Rakamlara bakın...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyon yüzde 100...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bu memleketi 70 sente muhtaç etmedik, dövizsiz bırakmadık. Bunların hepsini söylemek lazım, hakikatler böyledir; hoşunuza gitmediği için böyle cevap veriyorsunuz...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Dolar 2 bin lira...

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir memleketin en önemli tarafı, genel ekonomidir; bu gidişe bakın...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Millet sizin kıymetinizi anlayamadı!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Madem istiyorsunuz, size birkaç rakam vereyim...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Enflasyon rakamlarını istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, dört gündür görüşmeler devam ediyor. Her hatip Genel Kurulca çok güzel bir şekilde dinlendi. Şimdi Sayın Başbakan Hükümet adına konuşuyor; lütfen dinleyelim. Fikirlere iştirak edip etmemek sizin kendi bileceğiniz iştir; ama Genel Kurulda bu görüşmeleri inkıtaa uğratmayalım efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1975 senesinde Türkiye'nin carî işlem açığı 1 milyar 648 milyon dolardır. Bu rakam 1976 senesinde 2 milyar dolar,

1977 senesinde 3 milyar 140 milyon dolar,

1978 senesinde 1 milyar 300 milyon dolar, 1979 senesinde 1 milyar 400 milyon dolar ve 1980 senesinde de 3 milyar 400 milyon dolardır. Bu rakamları devam ettirirsek; 1981 senesinde 1 milyar 919 milyon dolar, 1982 senesinde 1 milyar dolar, 1983 senesinde 1 milyar 893 milyon dolar, 1984 senesinde 1 milyar 407 milyon dolar, 1985 senesinde 1 milyar dolar, 1986 senesinde 1,5 milyar dolar, 1987 senesinde 982 milyon dolardır ve 1988 senesinde de 1,5 milyar dolar fazlalık vardır, tersine.

Şimdi, birçok arkadaşımız bahsetti, bir zamanlar da bahsettiniz, muhalefet de bahsetti, devamlı olarak söyledi, "Türkiye'yi borç tuzağına düşürüyorsunuz" diye.

Bu gerideki carî işlemler açığının finansmanı için borç alınır; yani Türkiye 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982 ve 1983 senelerindeki carî işlemler açığını kapatmak için borç almıştır, bunun için borçlanmıştır. Carî işlemler açığı sıfıra geldiği zaman, o memleketin borç almaya ihtiyacı kalmaz...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bu sene almadınız mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Artıya geçtiğiniz zaman da borcunuzu ödeme şansınız meydana gelir; hesap bu kadar basittir.

Şimdi, bir taraftan, "Efendim, memleket 50 milyar dolar borç tuzağına düştü" diyeceksiniz; bir taraftan da, "Kim bunun müsebbibi?" diye sorulmasını

beklemeyeceksiniz! Bir geriye bakın bakalım, kim bunun müsebbibi? Neticesi gayet açık surette gözüküyor... Anavatan iktidarı olmasa, bu meselenin düzeltilmesi de mümkün değil. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Anadolu'da bir tabir var "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır" diye... Hem yapacaksın, ondan sonra da suçu başkasının üzerine atacaksın!

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Dış borcun 50 milyar dolar olduğunu mu ifade ediyorsunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 50 milyar olduğunu onlar iddia ediyorlar; yok öyle şey.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Siz söylediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Hayır, "50 milyar dolar diye iddia ediyorlar" dedim...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Siz kabul etmiyor musunuz?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Dinleyelim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir önemli konu daha var; bütün planlar için çok önemlidir, bununla ilgili sorulmuştur! "Altıncı Beş Yıllık Planda tasarruf oranı yüzde 30'un üzerine çıkacak deniliyor. Nasıl çıkaracaksınız bunu?" Soru bu.

Peki, şu eski yıllara bakalım, tasarruf oranı ne olmuş: 1975'te 19,1, 1976'da 22,3, 1977'de 19,4 -ondan sonra kaymaya başlıyor- 1978'de 17,2, 1979'da 15,3, 1980'de 16, 1981'de tekrar yükselmeye başlıyor ve 18,6 oluyor, 1982'de 15,9, 1983'te 16,1, 1984'te 16,5, 1985'te 18,9, 1986'da 21,8, 1987'de 23,9 ve 1988'de 26,2.

EROL AĞAĞIL (Ankara) — Onlar Kastelli'nin tasarrufları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, Anavatan devrinde, beş senede 16'dan 26'ya çıkmış. Geriye kalan beş senede, Anavatan devrinde bu, rahatlıkla 30'un üzerine çıkar da, maazallah bir başkası gelirse tekrar 15'e düşü verir. (ANAP sıralarından alkışlar) Zaten rakamlar gösteriyor, tarih var burada, tarih...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — İşiniz çok zor Sayın Başbakan.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Millet sizin kıymetinizi anlayamadı Sayın Başbakan!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türk ekonomisi, geçirmekte olduğumuz Beşinci Beş Yıllık Plan devrinde büyük çapta dışa açılmıştır, ihracat 12 milyar dolar seviyelerine yaklaşmış ve bu ihracatın yüzde 77'si sanayi ürünlerinde olmuştur. En önemli tarafı da, bu sanayi ürünlerinin yönünün artık, özellikle kalkınan ülkelere, OECD ülkelerine doğru yönelmesidir. Bugün Türkiye ihracatının yüzde 65'i OECD ülkelerine, yüzde 25'i Ortadoğu ülkelerine, gerisi de sosyalist bloka yapılmaktadır.

Müsaade ederseniz, bir parça daha döviz gelirleri üzerinde duracağım; çünkü, bu konuda yanlış birtakım telakkiler var. 1987 senesinde Türk ekonomisi 987 milyon dolar cari işlem açığı verdi. Bunun yanında, takriben 400 milyon dolar kadar da net hata noksan rakamı eksiydi. Aslında bu iki rakam toplanır. Demek ki, ekonominin fiilî açığı 1 milyar 900 milyon dolardır. 1988 senesinde 1,5 milyar dolar fazlalık verdi. Net hata noksan rakamı da (+) 400'dü. Bu suretle 1 milyar 900 milyon dolar kadar bir fazlalık bahis konusudur.

Şimdi, suallerden biri şu: Acaba bu devamlı mıdır?

Devamlıdır. Nitekim, elimizde ilk dört ayın rakamları var; ilk dört ayın rakamları, geçen senenin ilk dört ayı rakamlarıyla mukayese edildiği zaman, değişimin ne olduğunu size söyleyeyim: 1988 senesi ocak-nisan ayları arasında cari işlemler açığı 425 milyon dolardır. Bu sene 60 milyon dolar fazlalık vardır; ama bunun yanında geçen sene net hata noksan rakamı 63 milyon dolardır. Demek ki, geçen sene 380 milyon dolar açığımız vardı. Bu sene net hata noksan rakamı 955 milyon dolardır. 955 milyon dolar, 60 milyon dolarla toplandığı zaman, 1 milyar doların üzerin çıkar. Demek ki, dört ay içinde, geçen senenin eksi 400 milyon dolarına mukabil, bu sefer (+) 1 milyar dolar var.

Zaten şunu hemen söyleyeyim: Döviz serbest bıraktık, kuru serbest bıraktık, altını serbest bıraktık, faizleri serbest bıraktık; sizin söylediğiniz gibi, faizler inmeye başladı... (ANAP sıralarından "Silah kaçakçılığı önlendi" sesleri)

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Devleti de lağvettik!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye'ye, bilmem biliyor musunuz değerli arkadaşlarım, haftada ne kadar altın resmen ithal ediliyor? Eskiden bu Bulgaristan üzerinden kaçak olarak geliyordu. Haftada bir ton... Türkiye şu anda haftada bir ton altın ithal ediyor.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Yasal yollardan mı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, Merkez Bankası ithal ediyor ve satıyor, böylece 400 doları da Bulgara, kaçakçıya kaptırmıyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bütün bunların hepsi çok rahat yapıldığı halde, her türlü mal Türkiye'ye çok rahatlıkla girdiği halde, döviz dengemizde en ufak bir problem yoktur. Türkiye geçen sene borç ve faiz olarak 7 milyar dolar ödedi. Hiçbir ülkenin başaramayacağı işleri yaptık.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kaç milyarını dışarıdan aldınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün Türkiye'nin gelirleri neden artıyor? İhracat bir taraftan artıyor. Türkiye bugün Akdeniz'de, Akdeniz içinde gezen en geniş ufak filoya sahiptir, koster olarak tabir ediyorum. Avrupa'da en büyük TIR filosuna sahiptir, milletlerarası en büyük otobüs gruplarına sahiptir. Dün akşam Budapeşte'ye bir iş için telefon ettim, sordum, "Durum nedir?" diye. Sefaretimiz bugünlerde orada günde dört bin vize veriyor; dört bin vize... Nereye geliyor bunlar? Macarlar Türkiye'ye geliyor. Dedim ki, niye geliyor bunlar, ne için geliyor? "Alışverişe geliyor" dediler. "Ne alıyorlar?" dedim; deri eşya, konfeksiyon, altın, ziyet eşyası... Sonra, tuttum, rakamları, istettim; büyük rakamlar Yugoslavya'dan var, çok büyük rakamlar... Polonya'dan var, Yunanistan'dan var; 80 binin üzerinde, üç dört ay içinde gelmiş.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Peki, turistik tesisler niye boş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) Keşke sizin zamanınızda da biraz turistik tesis yapılırdı...

Bu sene inşallah Türkiye'nin turizm gelirleri 3 milyar doların üzerine çıkacak; kim ne derse desin. Bir şey daha söyleyeyim, herkes çok iyi bilsin; kur ayarlaması bizim elimizde değildir, kur ayarlaması piyasa şartlarına göre yapılır. Piyasa şartlarına göre de, işte, gördüğümüz gibi, son altı ay içerisinde çok önemli bir kur ayarlaması yapılmamıştır. Demek ki, Türk parası kendi kendine yerine oturmuştur.

Şimdi, arkadaşlarımız bazen, çıkıyor, diyorlar ki, Türkiye'nin fert başına millî geliri 1.200-1.300 dolardır, dünyanın en sondaki 10 ülkesi kadar gelir dağılımı var..

Biraz insafla konuşmak lazım. Yani, ya o ülkeleri görmediler ya Türkiye'yi bilmiyorlar; ikisinden biri. Buna inandırabilmek için, bakınız, her seferinde rica ediyorum, diyorum ki, muhalefetten de arkadaşlarımız seyahat ettiğimizde, gelsinler... Geliyorlar, görüyorlar, Türkiye ile mukayese ediyorlar, düşünceleri değişiyor; ama burada, bu atmosferin içine girince, tekrar dönüyorlar! Ne yapayım yani? On kere mi götürelim? Hep gezenler aynı kanaatte değil; ben çok iyi biliyorum. Bir misal vereceğim: En son Tunus'a gittik, arkadaşlarımız şahittir, bizim aleyhimize yazan bir gazeteci arkadaşımız -umumiyetle aleyhimizde yazar- Tunus'tan dönerken geldi, dedi ki, "Ben buraya 11 sene evvel de davet edildim. "Hamamet" denilen çok güzel turistik bir yer var, orayı da göstermişlerdi; şimdi oraya tekrar gittik, 11 sene evvel geldiğimde üç gün için gelmişim, o kadar hoşuma gitti ki, 15 gün kaldım; ama, bir şeyi itiraf edeceğim, Türkiye'deki tesisler bunu öyle sollamış ki, ne dizaynı, ne servisi, artık bizimkilerle mukayese bile edilemez." Kendisi itiraf etti, sizin arkadaşlarınız da dinledi, bize herhalde yağ çekmek için böyle bir şeyi söylemeye ihtiyacı yok; kendileri bizi her gün de tenkit ediyor. Ne yapalım?

Bu bana neyi hatırlattı, biliyor musunuz? Vaktiyle İslamiyet ilk çıktığı zaman, müşrikler dinlerlermiş, ondan sonra, tabii görüntü olarak, fevkalade şedit itirazlarda bulunurlarmış, sonra kendi aralarında toplanırlarmış yahu söyledikleri galiba doğru falan derlermiş, ona benzettim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, benzetmenizi doğru yapınız; müşrik yoktur burada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, sizler için demedim.

Yine eğer kızmazsanız birkaç şey daha söyleyeceğim. Elektrik meselesi burada yine konuşuldu -yine Anamuhalefet değil de, öbür muhalefet partisinden, onlar galiba elektrikten daha fazla anlıyorlar- burada denildi ki: "Bizim zamanımızda da elektrik istihsalı çok fazla arttı. Siz gidin İkinci Plana bakın, ondan çok daha fazla elektrik artışı var."

Ben 1965-1970 arasında baktım: 4,9 milyar kilovat/saatten 8,6 milyar kilovat/saate yükselmiş. 1965-1970, 1983-1988; ikisi de beş sene. Orantıladık, ikisinde de yüzde 75,5 artış var, her ikisinde de aynı miktarda ama, arada şöyle bir fark var: Birisinin 27'den 48'e çıkması, 21 milyar kilovat/saat ilave edilmiş demektir. Öbür tarafta 4 milyar kilovat/saat bile değil, yani demek ki, bizim devremizdeki ilave edilen miktar 5 mislidir..

ALİ ESER (Samsun) — Böyle mukayese yapılmaz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Böyle mukayese olur tabii; yoksa, öyle nispetle mukayese mi olur? Yani, sizin şu devirdeki 4,9 milyar kilovat/saatini biz bir senede yapıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ ESER (Samsun) — Maya olmadan hamur olur mu Sayın Başbakan? Evvela maya yapılır.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Sayın Başbakan, barajlar konusuna da gelin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, barajlar konusuna da gelelim; madem sordunuz, söyleyelim.

Türkiye’de 1950 yılı başına kadar yapılan baraj sayısı 3 tanedir, üçünü de sayabilirim: Çubuk Barajı, Porsuk Barajı, bir tanesi de Niğde’de bir barajdır. O kadar...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Baraj değil, su bendi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ufak bentler, yani ismine “Baraj” denmiş. 1950 ile 1960 arasında daha büyükleri vardır, toplam 6 tanedir. O meşhur, “Büyük Barajlar yapıldı” denilen devirde yapılan 6 tane baraj vardır. 1960 ile 1965 arasında 7 tane, 1965 ile 1970 arasında 19 tane -fena değil, memnun olmanız lazım; çünkü, 19 tanedir- 1970 ile 1975 arasında 19 tane, 1975 ile 1980 arasında 12’ye düşüyor -zaten en kötü devre burasıdır- 1980 ile 1984 arasında, yani üç senelik askerî dönemdir 18 tane, 1984 ile 1988 arasında 38 tane. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Şimdi bir çözüm var...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, Allah aşkına, şu 38 barajın ismini açıklar mısınız?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Açıklayın da, zabıtlara geçsin.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 38 tane; istiyorsan liste halinde hepsini verebilirim.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Başka bir şey daha söyleyeceğim, dikkatle dinleyin; şu anda 62 tane baraj inşa halinde, içinde -biraz sonra bahsedeceğim- Atatürk Barajı da var. Ümit ediyorum ki, bu 62 barajın, bizim dönemimizde, yani 1992 seçimlerine kadar 50’den fazlası tamamlanacaktır ve Türkiye’de bir iktidar -Anavatan İktidarı- bir rekor daha kıracaktır. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Baraj sayısı, asgarî 88’e yükselecek. Devraldığımız zaman, Türkiye’de bütün cumhuriyet devrinde yapılmış baraj sayısı 84...

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Kapasiteden bahset...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer kapasiteleri ölçersek, tabii ki, onun iki misli. Kapasiteleri ölçmeye kalkınca, işte onun altından kalkamazsınız. Çünkü, bakınız, bir Atatürk Barajı -misal olarak veriyorum- Keban’ın tam 6 misli büyüklüğünde gövde dolgu hacmine sahiptir. Keban’ınki 14 milyon metreküp, Atatürk Barajı’nınki 84 milyon metreküp. Şimdi her giden görüyor, ondan sonra sesi kesiliyor. Sevenler, hakikaten yüreğinde bir şey olmayanlar çok hoşlanıyorlar; fakat biraz kıskananlar oluyor, onların da sesi kesiliyor...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Yani, bundan sonra “Barajlar Kralı” siz olacaksınız Sayın Başbakan!

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sayın Başbakan, bundan sonra anahtar partisi olacaksınız...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz memlekete hizmet ediyoruz; hizmetimizi de böyle övünmek için değil; yani krallık iddiaları falan bizde değil...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hanedan varken, krallık olur mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Güneydoğu Anadolu Projesi üzerinde de sualler oldu. Güneydoğu Anadolu Projesi, üzerinde 22 tane barajın olduğu bir projedir. Gene şunu açıkça ifade edeyim: Bizden evvelki dönemde bu barajlardan hiçbirisi yapılmamıştır, tamamlanmamıştır, yani ikmal edilmemiştir. 22 projeden şu anda bizim devrimizde, 2 tanesi tamamlanmıştır, 6 tanesi de inşa halindedir. Demek ki, geriye 14 proje kalıyor. Yalnız, bu 6 tanenin içerisinde tamamlanan büyük Karakaya Barajıdır ve önce tamamlanmaya namzet de Atatürk Barajıdır.

Atatürk Barajı, dünyanın en büyük barajlarından biridir. Urfa tünelleriyle Harran Ovasına, Urfa ile Mardin arasındaki ovalara su getirecektir. Bu ovalara su getirecek tünel sistemi de tamamlanacak. Önümüzdeki sene baraj tamamdır, yani gövdesi inşaatı tamamdır. Zaten şu anda 120 metrenin üzerine çıkmıştır, çok az bir kısım kalmıştır. Bu baraj tamamlandıktan sonra kapaklar kapanacak, su tutmaya başlayacak. Tabii ki, aşağıya belli bir su verme mükellefiyetimiz de var. Onun için, barajın su tünellerine geleceği seviye, eğer iyi bir su senesi yakalayamazsak veya ortalama bir su senesi gelmez ise, gecikebilir; yoksa, normal şartlarda, hesaben, 1992 senesinde bu tünellerden su aktılabileceği düşünülüyor, suyun iyi gelmesi, ortalama gelmesi halinde. Ama ortalama gelmez, düşük gelirse -ki bu sene öyle- o takdirde, santral 1991'de çalışmakla beraber, suyun tünellerden sulama kanallarına akıtılması 1992 veya daha sonraki yılları bulur. Ümit ederim ki, 1992 senesinde oraya -çünkü tüneller bitmiş olacağı için- su verilebilir. Tünellerle beraber şu anda 145 bin hektarlık bir sulama projesi üzerinde çalışılmaktadır. Bunun, aşağı yukarı 25 -30 bin hektarı tamamlanmak üzeredir. Bir kısmı ihale edilmiş vaziyette, kalan kısmının ihaleleri de yapılacaktır.

Aslında, Urfa tünellerinden gelecek olan suyla, zaman içerisinde 700 bin hektar (7 milyon dönüm) arazi sulanacaktır. Bunların bir kısmı pompajla olacak, bir kısmı ta Mardin ovalarına kadar gidecek olan kanallarla yapılacaktır; ama her zaman söyledim; sulama işi, gelişmesi kolay olan bir şey değildir. İşte 1954 yılında biten Seyhan Barajı projesini ele alın; hâlâ Seyhan'da daha sulanacak yerler vardır. Yani sulama, uzun zaman isteyen, eğitim isteyen; aynı zamanda su kullanmayı da öğretmek isteyen bir iştir. Olaya birden bire bütün her yer sulanacak diye bakmamak lazım. O da, zaman içerisinde yerine gelecektir. Tabii ki, yatırımları da ona göre yapmak lazım; yani lüzumsuz yatırım yapmamak lazımdır.

Şu anda Kralkızı (Dicle) -bunlar Diyarbakır'dadır ve Diyarbakır ovalarını suluyor- ve Batman Barajı üzerinde çalışmalar vardır. Hemen şunu ifade edebilirim ki, bu mıntıklarda ilk defa bu barajlar yapılıyor.

Gene bir muhalefet lideri, konuşmasında, bizim Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya önem vermediğimiz gibi laflar söyledi; ben de oturdum bir liste çıkardım. Cumhuriyet devrinden 1983'e kadar bütün mıntıkada; yani Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da 7 tane Baraj yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi, yani Keban Barajı büyük olup, diğerleri çok ufak barajlardır. Şu anda, 1989 yılı sonuna kadar bitecek barajlar da dâhil olmak üzere 9 tanesi bizim devrimizde tamamlanmış oluyor. Yani 7'ye mukabil 9 baraj ve halen de 13 tanesi inşa halindedir. Bunların finansmanlarının mühim bir bölümü kısmen kamu ortaklığı sisteminden, kısmen de Avrupa İskân Fonundan temin edilmiştir. Türkiye, bilhassa bu sulama işlerinde ve barajlarda en büyük ağırlığını Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya vermektedir; Erzurum'da, Ağrı'da, Van'da ve Erzincan'da birçok projeler

bu şekilde tamamlanmaktadır. Eski yıllarda bu bölgeler hakikaten onun söylediği gibi, maalesef ihmal edilmiştir, ama Anavatan döneminde, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya Atatürk Barajının haricinde de oldukça önemli hizmetler götürülmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Beşinci Beş Yıllık Plan döneminde köylere götürülen hizmetler de çok önemlidir. Köylere giden hizmetleri basit hizmetler olarak göremeyiz. Ben, bazı arkadaşlarımla konuşuyorum. Özellikle yol yapımı konusunda o bölgeyi, yani kendi bölgesini çok iyi bilen milletvekillerimiz var ve onlar, "Daha evvelki dönemlerde bizde, bütün ilde ya bir tane ya da iki tane dozer vardı" diyorlar. Şimdi ise aynı illerde 10, 15 ve hatta 20 tane dozer ve greyder var. Bu kadar çok makine getirilmiştir. Sadece bir yere değil; eskidendi onlar... Yani seçim zamanı şuradan al, şuraya götür... Yok öyle şey; ihtiyacımız yok ki...

EROL AĞAGİL (Ankara) — Çok gördük, çok...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Her tarafta dolu dozer var, greyder var. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ALİ ESER (Samsun) — Şimdi o dozerler için mazot alamıyorlar Sayın Başbakan, mazot alamıyorlar.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Şimdi o dozerler yatıyor.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek ki, çok fazla dozer ve greyder almışız.

Telefon sistemi bütün köylere götürüldü.

Doğrudur, demin Sayın sözcü burada, "Rakamlarda bir fark var. Birinde 39 bin telefon, diğesinde de 36 bin elektrik diyor" dedi. Rakam farklılığı şuradan kaynaklanıyor zannediyorum. Esas elektriğin rakamı, köy sayısıdır, 36 bin küsurdur; telefon gittiğinden bazı mezralar da ilave edilmiştir ve öyle sayılmıştır; aslında elektriğin rakamı 36 bindir, artı 20 bin mezraya da elektrik verilmiştir. Mukayese ederseniz, 50 küsur binle 39 bin demek daha doğrudur.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Elektriksiz çok köy var canım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 senesini hatırlıyorum, 1981'i de hatırlıyorum, hatta Bulgaristan'a 1981'de gittim. Trakya'yı görenler bilir; büyük bir hava hattı gider, 380 kilovoltur. Bu hat, Bulgaristan'dan elektrik almak için yapılmıştır. O tarihlerde Bulgaristan'dan yılda 2-2,5 milyar kilovat/saat elektrik alıyorduk. Demin bahsettiğim 4 milyar kilovat/saatin yarısı kadar ve parası da epey fazlaydı. 100 milyon dolara kadar borcumuzun biriktiğini, ödeyemediğimizi hatırlarım. Tabii ki, adam da bize horozlanıyordu; "Borcunuzu ödeyemiyorsunuz", şudur budur. Şimdi o hat boştur; Bulgaristan'dan herhangi bir şekilde elektrik almaya ihtiyacımız yoktur. Hatta fazlasını söyleyeyim, bugün Türkiye'de önemli bir su azalması vardır. Yani, içinde bulunduğumuz sene sularda büyük çapta azalma var. Aslında hidroelektrik santralleri, bu sulardaki azalmayı aşağı çeker. Eğer eski seneler gibi olsaydı, bizim en asgarisinden günde 5-6 saat elektrik kesmemiz lazımdı; ama gerek gaz çevrim santrallerinin yapılması, gerekse yarım kalmış birçok diğer santrallerin, termik santrallerin süratle tamamlanması, bugün Türkiye'de hiçbir zaman elektrik kesilmesine ihtiyaç bırakmamıştır.

Ayrıca, bir şey daha söyleyeyim: Karanlık olan şehirler vardı, “Üç lambadan birini söndürün” diyorlardı; bunu herkes hatırlar, “Tasarruf edelim” diyorlardı. Şimdi, biz tam tersini yaptık, aydınlattık. Her tarafta güzel sokak aydınlatmaları var. (ANAP sıralarından alkışlar) İstanbul, Ankara, İzmir... Bütün şehirler pırıl pırıl. Birer helikopter mi, uçak mı olur, şöyle sizleri bir gezdirelim Türkiye’nin üzerinden, pırıl pırıl ülkeyi bir görün, fikirleriniz biraz değişir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Biz gidiyoruz. Bir de gidelim, Tunceli’yi gezelim Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Orada da öyle, orada da öyle, Elektriksiz köy var mı? Telefonsuz köy var mı?

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bir gidip gezelim, görün. Var; elektriksiz köy de var, yolsuz köy de var, susuz köy de var.

BAŞKAN — Dinleyelim efendim, dinleyelim. Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, Beşinci Plan döneminde önemli yenilikler getirdik. Bu yeniliklerden bir tanesi, savunma

sanayiidir. Hakikaten, Anavatan iktidarının getirdiği ve şimdiki kadar kimsenin aklına gelmeyen, düşünülmesi de mümkün olmayan, bize has bir yenilik getirdik, Savunma Sanayii Fon İdaresini kurduk. Bugün göklerde uçmasından iftihar ettiğimiz, tatbikatlarda gördüğümüz, yurt dışında birçok hava gösterilerinde izlediğimiz F-16’ların yapıldığı tesis, yani Mürted’deki tesis, bu Savunma Sanayii Fonunun desteğiyle realize olmuş, yapılmıştır. Eğer Savunma Sanayii Fonu olmasaydı, bu tesisler, vaktiyle başka tesislerin başına geldiği gibi, yıllar yılı sürerdi.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Biz bu filmi seyrettik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çankırı’daki radarlı hava müdafaa topları da gene aynı şekilde, savunma sanayiinin eseridir. Bugün Gölcük’te yapılan firkateynler, denizaltılar, savunmaya verdiğimiz önemin işaretleridir. Tabiatıyla, bunlar için bütçeden ve Savunma Sanayii Fonundan birtakım imkânlar aktarılmaktadır.

Bakın, bir şey söyleyeyim: Helikopterler çok sayıda kullanılıyor. Bugün bilhassa Kara Kuvvetlerinde helikopterin önemi fevkalade fazla; muhtelif harekâtlarda gezilerde aynı zamanda Güneydoğudaki harekâtlarda çok sayıda kullanılıyor ve tabiatıyla yedek parçaları önemlidir. Genelkurmay Başkanımız geçenlerde bana, “Yedek parça sıkıntımız var” dedi. “Nedir sıkıntınız?” diye sorduğumda, 4,5 milyon dolar olduğunu söyledi; “Türkiye için hiçbir şey değil; yarın yazıyı yaz, ertesi gün para elinde” dedim. (ANAP sıralarından alkışlar) Evet, 5 milyon dolar; bunlar bu kadar basittir, ama vaktiyle bin doları bulamayan bir ülke tanyorum: O, Türkiye’dir.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Siz o zaman müsteşardınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz müsteşardık da, düzeltmeye geldik.

Değerli arkadaşlarım, sanayi konusunda bize devamlı olarak, “Sanayi tesisi yapmadınız” vesaire deniliyor; ama demin gösterdim, Türkiye’nin rakamları, o söylenenleri doğrulamıyor; aksine, bizim devrimizde çok geniş sanayi tesisleri yapılmıştır. Aksi takdirde, bu sanayi ihracatı mümkün değildi.

Sanayi ihracatı, 700 milyon dolardan 9 milyar dolara çıkmıştır ve tabiatıyla artık Türkiye, eski devirlerde olduğu gibi, filan yerde filan sanayii, falan yerde falan sanayii takip edecek durumda değildir. Demin rakamları söyledim; 1950 ila 1960 arasında 6 tane baraj yapılmış, ismen sayarsınız; Cumhuriyetin başından 1950'ye kadar 3 tane yapılmış, ismen sayarsınız; ama beş senede 38 tane yaparsanız, sayamazsınız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayamaz mısınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, sayamazsınız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Zabıtlara geçirtin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, listeyi veririm.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — 5 tanesini sayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, o devirler geçti artık; bir tane baraj yaptım, iki tane baraj yaptım, büyük iş yaptım diyemezsiniz.

Şimdi aynı şeyi söyleyeceğim'; sanayi tesislerini incelettirdim. "Beş senede ne kadar sanayi tesisi yapılmış?" diye sorup duruyorlar; 1.000 taneden fazla yapılmış. Şimdi ben kalkıp bunu sayacak mıyım? Bunlar eski devrin işleri.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Kapananları say, kapananları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, şuraya şeker fabrikası yaptım, çimento fabrikası yaptım... Söylerim, gayet basit, söylerim. Erciş Fabrikasını bir buçuk senede tamamladık.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Yüzde 21,75 nasıl oldu Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra Ereğli'ye geldik. Onu da yirmi ayda tamamladık. Buyurun...

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Onaltı ayda.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onaltı ayda. Çorum'u da iki senede tamamlayacağız; bir şey değil. Ama sizin attığınız temeller var; yani sizden evvelki, devamı olduğunuzu iddia ettiğiniz partilerin attığı temeller var.. Biz hâlâ o temeller üzerine inşa ediyoruz; orada kalmış öyle, beş sene beklemiş...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — MSP'nin temelleri onlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Atmayın, "MSP'nin temelleri" falan demeyin; Ecevit atmış, vallahi öyle.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Erbakan'ın attıkları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Erbakan'ın attıkları da var, Süleyman Demirel Beyin de var, onlar da var, hepsi var.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Herkes atıyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — En fazla siz atıyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, attığımız temellerin hepsini yapmışızdır; bizim atıp da yarım bıraktığımız veyahut da başkalarının taşıyacağı temel

yoktur, öyle arabanın arkasına koyup taşıyacağı temel yoktur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, küçük sanayi bizim devrimizde çok önemli gelişmeler gösterdi. Aşağı yukarı ondokuz seneye mukabil, bir işi biz beş senede tamamladık; 24 bine yakın işyerini açtık. Ondokuz senede de o kadar yapılmış. Şu anda küçük sanayi sitelerindeki işyeri sayısı, inşa halinde olmak üzere 80 binin üzerindedir. Biz bunlara bütçeden, Toplu Konut Fonundan ve aynı zamanda Avrupa İskân Fonundan önemli miktarlarda finansman temin ediyoruz. İstanbul'da İkitelli bölgesinde 36 bin tane işyeri var. Bu insanlar kendi gayretleriyle yapıyorlar mühim bir kısmını; ama biz devlet olarak, bu esnaf ve sanatkârimizin yanındayız. Onlara her türlü yardımı yapacağız, bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Ameliyat için para bile vermediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bakınız elli altmış senedir, otuz-kırk senedir düşünülen, düşünüldüğü için de yapılamayan bir türlü, Katma Değer Vergisini biz getirdik. Şu Serbest Muhasebecilik Kanununu da biz getirdik. Kavga edip duruyorlardı elli senedir. Yani ne kadar, Türkiye'nin çözilemeyen problemleri varsa, hepsi şu devirde çözülmüştür. İnsafla söylemeniz lazım... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halk niye mutlu değil Sayın Başbakan, biraz da onu anlatın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Canım onu 1992'de göreceğiz, 1992'de göreceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halk niye mutlu değil?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Göreceğiz bakalım, sizi mi, bizi mi? 1992'de göreceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 1992'yi değil, şimdiki nedenini anlatın.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Belediye seçimlerinde, ekimde demiştiniz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1992, 1992. (SHP sıralarından gülüşmeler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen dinleyelim efendim.

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Belediye seçimlerinde 17'nci dönemde... (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim, lütfen... Sayın milletvekilleri, lütfen efendim, lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) — TRT Genel Müdürü ne zaman belli olacak?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, karayolları, otoyollar... Bu devirde büyük çapta otoyollara girilmiştir. Ben şöyle görüyorum: Türkiye'de yol hamlesi, bir, Demokrat Parti zamanında yapılmış; ondan sonra statüko muhafaza edilmiş, işte üzerine biraz ilaveler, asfaltlama işleri, geometrik standardı değiştirme... Şimdi düşünüyorum: Bir tek otoyola başlanmış İzmit'le Gebze arasında.

Biz geldiğimizde, yarım kalmış, bekliyor, 10 senedir yapılıyor, 12-13 senedir. Hepsi topu topu 50-60 kilometre, o kadar; tamamladık biz bunu.

1985 senesinde, hatırlayacaksınız, Fatih Sultan Mehmet Köprüsünün temelini attık, 1988'de açtık, 3 senede. Onunla beraber, Kınalı'dan Adapazarı'na kadar 236 kilometre veya 216 kilometrelik bir otoyol var; şimdi peyderpey o otoyolu açıyoruz; sizleri de davet edeceğim. Herhalde önümüzdeki ay içerisinde bunun önemli bir kısmını hizmete sokacağız. Bir seneye kalmaz İzmit'e kadar, hatta daha ilerisine kadar bir sene içinde açacağımızı tahmin ediyorum. Bunlar paralı yollardır; ama hakikaten Türkiye ilk defa ciddi bir otoyola kavuşuyor.

İşine başladığımız, temelini dahi atamadığımız; ama fiilen işler başlamıştır. Bir tanesi İzmir-Aydın yolu; Edirne-Kınalı yolu... Yani, insanlarımız Edirne Kapıkule'den girecek, ta Ankara'ya kadar otoyolda gelecek. Şehir olarak, İzmir, İstanbul ve Ankara'nın çevre yolları da bu sistemin içindedir, büyük çevre sistemleri. O zaman Türkiye'de bu şehirlerimize otoyollarımızla, modern, Avrupaî görünümüne geleceklerdir; hepimiz bunu beraberce göreceğiz. Öyle uzun, eskiden olduğu gibi, on sene, onbeş sene almıyor, işte üç, dört senede bu işler yapılabilir. Türkiye bu hale nasıl geldi?

Tabii ki meseleyi görürken, şöyle söylememiz lazım: Bir Kamu Ortaklığı Sistemi kurduk. Gerçi bugün bazı arkadaşlarımız, "Efendim, biz gelirsek fonları kaldıracacağız" gibi laflar söylüyorlarsa da huzurunuzda iddia ediyorum, kaldıramazlar. Bu zabitlara geçsin; kaldıramazlar. (ANAP sıralarından "Gelemezler" sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, gelseler bile kaldıramazlar.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Geleceğimize siz de inandınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gelip gelmeyeceğinizi bilmiyorum. Gelirsiniz günün birinde...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Geldik bile Sayın Başbakan, geldik, 26 Martta geldik.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Ham hayal bunlar, gelemezler.

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vallahi çok hayalperestsiniz, çok hayalperestsiniz. Hayaliniz çok zengin, bir şey diyemiyorum. Biraz daha hayalinizi çalıştırın.

Değiştirilemez; çünkü doğru yapılan işler değiştirilemez. Kamu Ortaklığı sistemi, Güneydoğu Anadolu Projesini, yani Atatürk Barajını, Şanlıurfa tünellerini yaptıran fondur. Gene aynı fon, bugün otoyolları yapıyor; gene aynı fon birçok baraja destek sağlıyor. Eğer bunlar olmasaydı, yani bu imkânlar olmasaydı, bizim dar bütçe imkânlarımızla bunların yapılması hiçbir zaman mümkün olmazdı.

Geçtiğimiz yıllara bakın: Hangi baraj başlamış; nereye gelmiş? Misali Karakaya'dan vereyim: 1976'da Sayın Demirel temelini atmış, 1983'e geldiğimiz zaman, üzerinden 7 sene geçmiş; yüzde 20'si bile yapılmış değil. 1987'de bitmesinin tek sebebi, bu Kamu Ortaklığı Fonudur; buradan 700 milyar lira para verdik. Ancak o şekilde zamanında tamamlanabildi.

Atatürk Barajının bugün büyük finansmanı Kamu Ortaklığı Fonundan gidiyor. Atatürk Barajına günde 5 milyar lira para harcıyoruz. Bunun bütçeden harcanması

mümkün değildir. Onun için bu konularda bütün gelişmeleri de biz sağladık. Bunu açıkça ifade ediyorum.

Gene beş sene içerisinde hava meydanlarına bakınız: İstanbul-Yeşilköy Hava Meydanının (Atatürk Havalimanının) yeni baştan tanzimi; hatta şimdi ikinci büyük tevsii geliyor, onun da anlaşmasını imzaladık, onun açılışı; İzmir’de Adnan Menderes Havalimanı bizim zamanımızda başladı ve bitirildi; Dalaman’daki hava meydanı, ondan sonra Antalya Havalimanının tevsii, Bütün bunların yanında da birçok yerde... Beğenmeyebilirsiniz, Şanlıurfa’da ufak bir hava meydanı; ama iş görüyor. Kars, Erzincan, daha birçok yerde göreceksiniz, hava meydanlarıyla memleketin her noktasına ufak servisler koyacağız ve o servislerle memleketi bir taraftan bir tarafa bağlayacağız. Bunu da gene Anavatan İktidarı yapmıştır.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — “Yapacağız” diyorsunuz, “Yaptık” diyorsunuz, Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Toplu Konut meselesine gelince: Şu geçtiğimiz beş sene içinde 637 bin daireye kredi verilmiştir, 2 küsur trilyon liradan fazla para verilmiştir bunlara ve bunun şu anda teslim edilen miktarı, 317 bindir ve zannediyorum bu sene de bir 100 binden fazlası teslim edilmiş olacaktır. Yepyeni bir sistem getirdik, daha faydalı olacağını, zannediyorum. Hâlihazırda 2,5 ayın içerisinde 200 binden fazla müracaat yapıldı. Bu müracaatlar değerlendiriliyor, Toplu Konut, öyle zannediyorum ki, önümüzdeki yıllarda dev adımlarla gene bu memleketin insanını ev sahibi yapmaya devam edecektir.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Belediyelerden alıyorsunuz, oraya veriyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Spor sahasında herhalde Beşinci Beş Yıllık Planda yapılanları inkâr etmek mümkün değildir. Dikkat ediniz, yeşil sahalarda Anavatan İktidarının eseridir. Avrupa kupalarında derece almak da bu sayede olmuştur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Malatyaspora hangi fondan para verdiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yarın Roma’ya gidersek, o da gene aynı sayede olacaktır.

Güreşte iyi netice aldıysak, halterde dünya şampiyonu olduysak, gene Anavatan sayesinde olmuştur. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler, “Bulgarlara para verdin” sesleri)

Niye kızılıyorsunuz? 1 milyon dolar verdim... Fena mı?

Vallahi assanız da verdim kardeşim; fark etmez; verdim. Çünkü, başka bir yolu yoktu. Türkiye’yi tanıtmak için ondan güzel bir fırsat yoktu; evet ondan güzel bir fırsat yoktu... Bayrağımız dalgalandı, bütün dünya televizyonlarında canlı olarak verildi. Siz, milyarlarca dolar verseniz, böyle bir tanıtmayı yapamazdınız. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Malatyaspor’a 1 milyon lira verdiniz; ortağısınız.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Malatyaspor ne şampiyonu?

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen dinleyelim Sayın milletvekilleri.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakanız, vaktiyle Irak'la Türkiye arasında bir boru hattı yapılmıştır, 30 milyon ton petrol taşır. Aman, ne propagandası yapıldı, ne propagandası yapıldı; işte, bağlandı falan filan diye! Hiç unutmuyorum ben onu. Şimdi bu boru hattının yanına ikinci bir boru hattı daha yapıldı, mevcut boru hattı tevsi edildi; 30 milyon ton değil, 80 milyon ton petrol akıyor şimdi ve Türkiye oradan 250-300 milyon dolar para kazanıyor yılda. E, bunları Anavatan iktidarı düşünür, başkası düşünmez.

Altıncı Beş Yıllık Plana doğru gittiğimiz şu günlerde, Altıncı Beş Yıllık Planla ilgili olarak bazı önemli konularda biraz daha açıklama yapmak istiyorum.

Bugün enflasyonla mücadelede çok daha güçlü hale geldiğimizi söyleyebilirim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Eyvah, eyvah...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Neden olduğunu da izah edeceğim.

1. Bugün Türkiye'nin döviz fazlası vardır. Yani, döviz bütçesi fazla veriyor. Bu, Türkiye için önemli bir imkândır. İthalatını daha fazla yapabilir. Çok daha fazla -ithalatla beraber- dış kredi itibarının yüksekliğini kullanabilir. Bu önemli bir faktördür enflasyonla mücadelede.

2. Diğer önemli bir husus: Daha evvelki yıllarda verdiğimiz önemli krediler, hatta enflasyonist baskı yapan önemli kredilerin geri ödenmesi başlamıştır. Bunlar da gene ekonomimize müspet tesir edecektir.

3. Başka bir önemli imkân: Vergi gelirleri, özellikle Kurumlar ve Gelir Vergisi, son beş aylık rakamlara göre, yüzde 70 değil -bütçe tahminleri yüzde 70'dir- ilk defa yüzde 75 olarak realize oldu; yani beş puan üzerindeyiz.

4. Bütün bunların yanında, bugün banka sistemimizin çok daha güçlü bir sistem haline geldiğini görüyorum. Yani, bir parasal sistem, parasal bir ekonomi Türkiye'de yerleşmeye başladı. Banka sistemimiz, bundan sonra kredilerini, daha çok çiftçiye, esnafa, tüketiciye; yani memurumuza, işçimize ve küçük üreticiye, küçük sanayiciye doğru yönlendirecektir. Bizim, Altıncı Beş Yıllık Planda, esas itibariyle banka sistemi için öngördüğümüz kredi sahaları bunlardır. Büyük şirketlerin, büyük kuruluşların kredi alabilecekleri yerler daha ziyade, sermaye piyasası ve bu sermaye piyasasında çıkaracakları hisse senetleri, tahviller, finansman kâğıtlarıdır. Bunlarla kendi ihtiyaçlarını karşılayacaklar ve daha makul şartlarla karşılayacaklardır.

5. Başka bir saha: Önümüzdeki yıllarda, dış kredi itibarı yüksek olan Türkiye'nin, birçok projelerini bu yolla yapması, hem yabancı sermayeyi getirmesi, hem onunla ortaklık kurması ve hem de direkt kredi alması yoluyla da olacaktır.

Önümüzdeki beş sene içerisinde üzerinde ağırlıkla durulan konu şudur; Devlet, kalkınmada öncelikli yöreler hariç, sanayiden büyük çapta peyderpey çekilecek, özelleştirme hızlanacak ve esas itibariyle insanımızın kabiliyetine ağırlık verilecek insanımıza destek olmaya, köylüden, çiftçiden esnafa, küçük sanayiciye ve daha büyüklere doğru genel bir teşvik sistemi içerisinde -özel teşvik sistemi içerisinde değil- ihracatın teşviki, kalkınma için sanayinin teşviki gibi sahalara önem verilecektir; kalkınma bankası, (Eximbank) büyük çapta güçlendirilecektir. Özelleştirmeden elde edilen fonların kullanılacağı yerler bu sahalarda olacaktır.

Eğer bu politikayı aynı şekilde devam ettirsek, inanıyorum ki, Türkiye'nin, şu bizim Altıncı Beş Yıllık Planda öngördüğümüz hedefleri kolaylıkla yakalaması, hatta bu hedeflerin üzerine çıkması, benim görüşüme göre, büyük ihtimal dahilindedir.

Çünkü, bizim insanımız zekidir, çalışkandır. Bizim insanımız, neyin, nasıl yapılacağını, muhakkak kendi önsezisi, bilgisi ve becerisiyle çok iyi bilir.

Çalışkan olan bu insanların, benim bütün meslek hayatında da gördüğüm gibi, önlerindeki engeller, taşlar kaldırılırsa, onlar, arkadan itilirse, yani "Yapın, biz de arkanızdayız" diyebilirsek -ki, bunun için de devletin güçlü olması, kendisini lüzumsuz birtakım işlerle boğmaması, parasının olması icap eder- inanıyorum ki, ülkemizdeki insanlar harikalar yaratacaktır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Turizmden ticarete, küçük sanayiden büyük sanayi tesislerine, savunma sanayiinden daha büyük, bazik (basic) ana tesislere kadar Türkiye'de birçok tesisler rahatlıkla yapılır, genişletilir hale gelecektir; bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Tabii ki, Hükümet Programında da izah ettiğimiz gibi, önümüzdeki dönemde iki sahaya çok önem vereceğiz: Bunlardan bir tanesi eğitim, diğeri sağlıktır.

Değerli arkadaşlarım, çünkü şuna inanıyorum: İyi insan yetiştirmek, sağlam insan yetiştirmek, milletini seven insan yetiştirmek çok önemlidir, aynı zamanda bilgili insan yetiştirmek fevkalade önemlidir.

Kalkınmanın temelinde, esas unsurun, motorun, insan olduğunu görüyoruz; başka bir şey değildir. Onun için, insana verilecek önem çok daha fazla olacaktır. Gençlerimizi, çocuklarımızı çok daha iyi eğiteceğiz; onları Avrupa ile yarışır hale getireceğiz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Tabii ki, sağlıklı bir nesil, sağlığa büyük önem vermekle olur.

"Sağlık" deyince -planda da çok üzerinde durduk- meseleyi sadece hastaneler meselesi olarak görmeyiniz. En önemli mesele, çevre şartlarının düzeltilmesidir; yani koruyucu hekimlik ve koruyucu çevre şartlarıdır.

Onun için, "Geçtiğimiz yıllarda Anavatan İktidarı niçin mahallî idarelere önem verdi, niçin içme suyu, niçin kanalizasyon?" dediğimiz zaman, gerisinde sağlık yatar, sağlıklı nesiller yatar. Onun için aynı şekilde bunlara da önem vermek mecburiyetindeyiz. İnşallah, hakikaten hepsi bilgisayarla oynayacak sağlıklı bir nesil yetiştireceğiz ve bütün dünyada layık olduğumuz yeri inşallah asrın sonuna varmadan muhakkak temin edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Anavatan İktidarı bu memlekette çok kısa zaman içerisinde çok şeyler yaptı. Benim inandığım bir şey daha var: Önümüzdeki beş sene içerisinde, biz, bu yaptıklarımızı katlarız, iki katına götürürüz ve çok daha güçlü bir ülke meydana getiririz. Bugün Bulgaristan'a "Gönderin gönderebildiğiniz kadar" deyip, korkmuyorsak, kapıyı kapatmıyorsak, bunun sebebi, Türkiye'nin bugün, eskisinden çok daha güçlü bir ülke olmasındandır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Esas onlar, geleceğin Türkiye'sinden korksunlar. Gelecek Türkiye çok daha güçlü olacaktır.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından ayakta sürekli alkışlar)*

(Oylama yapıldı)

BAŞKAN — Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planını açık oylama sonucunu açıklıyorum:

Kullanılan oy sayısı : 361

Kabul : 259

Ret : 100

Geçersiz : 2

Bu şekilde, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı Meclisimizce kabul edilmiştir.

Sayın Başbakan, teşekkür için söz istemiştir; buyurun efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planının, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonunda uzun bir süre, Komisyon üyeleri ve Komisyon dışındaki milletvekili arkadaşlarımız tarafından detaylı bir şekilde incelendiğini yakından biliyoruz. Bütün bu katkıları sağlayan, gerek iktidar, gerekse muhalefete mensup arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Tabii, beş yıllık planın hazırlanmasında en önemli çalışmaların yapıldığı, memleketimizin önemli müesseselerinden biri haline gelen Devlet Planlama Teşkilatı ve onun kurduğu özel ihtisas komisyonlarında çalışan bütün elemanlara da, burada huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum.

Netice itibarıyla, Genel Kurulun gündemine gelen bu Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planımız, Genel Kurulda da uzun saatler süren müzakerelerden sonra, bugün, deminki açık oylamayla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu planın en iyi bir şekilde tatbiki için, hatta bu plandaki hedeflerin üzerine çıkmak üzere her türlü gayreti göstereceğimize hiç kimsenin şüphe etmemesi lazımdır. Türkiye, geçtiğimiz dönemlerde birçok planlar yapmış, bu planları başarıyla uygulamış, birçok meselelerde gördüğü aksaklıkları bir sonraki plan devresinde düzeltmek tecrübesine erişmiştir. Onun için, Altıncı Beş Yıllık Plan, iyi bir şekilde hazırlanan, aynı şekilde tatbikatında hiçbir endişe duymayacağınız bir plandır.

Bu planın memleketimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor; hepinize saygılar, sevgiler sunuyorum.⁵⁷ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁵⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 30, Birleşim 107, Sayfa 281-299, 349*

28 Eylül 1989 Perşembe İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, Kendisi Hakkında Yaptığı Gündem Dışı Konuşmasına Cevaben

Başbakan Turgut Özal'ın, İstanbul Milletvekili Mustafa Timisi'nin, 27.9.1989 tarihli 8'inci Birleşimde, İstanbul'da bir toplantıda kendisine yöneltilen irtica ile ilgili soruya vermiş olduğu ve basın kanalıyla kamuoyuna yansıyan yanıtına ilişkin gündem dışı konuşmasına cevabı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dün, burada olmadığım bir sırada, SHP milletvekili Sayın Mustafa Timisi, benim, bir gazetede çıkan beyanatımı söyleyerek, bir ayırım yaptığım iddiasında bulunuyor. Aslında, tabîî, gazetede yazılan şekliyle söylediği sözler yanlış değil; yani o mana çıkabilir; o bakımdan kendisini kınamak istemiyorum; ama, maalesef, memleketimizde, yazılanlarla söylenenler arasında çok fark olduğu da muhakkaktır. Maalesef, bu gazetemiz de aynı yanlışlığı, bilerek veya bilmeyerek yapmış olabilir. Zaten, tekbizini gönderdim. Benim bir de âdetim var; bütün konuşmalarımı teybe alırım; bu konuyla ilgili teyp bandı da yanımdadır. Eğer, Sayın Mustafa Timisi arzu ederse, kendisine bu bandı dinletebilirim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Gazetede yazılan şey şu: “Türkiye’de irticam gücü nedir? Türkiye, ilerideki bir zamanda İran gibi olur mu?” Bu, YPO (Genç Başkanlar) Toplantısında bana İngilizce olarak sorulmuş bir soru idi. Aslında, toplantı da basına kapalı bir toplantı olmasına rağmen, öyle anlaşılıyor ki, o toplantıda bulunan bir kimse veya bir basın mensubu, bunu bu şekilde tefsir ederek tercüme etmiş. Gazete, benim cevabımı da şöyle yazmış: “Türkiye, kesinlikle İran gibi olmaz. İran, Alevî bir ülkedir. Türkiye’de ise Sünnîler büyük çoğunlukta. Sünnîler ile Alevîler arasında ise önemli bir ayırım var. Bundan dolayı İran’daki olayın Türkiye’de taraftar bulması, güçlenerek hâkim duruma gelmesi mümkün değildir. Türkiye, bir Avrupa devletidir.” Gazetenin ifadesi bu.

Esas soru ne? Teypten alarak tercüme ettiğim şekil de şöyle. Çünkü, bunlar aynı soru sadece bana değil, herkese soruyorlar: “Türkiye’de İslâm fanatizmi ile ilgili kaygılar ve tedbirler nelerdir?” Soru bu. Cevap: “Kanımca, Avrupa’da ve belki de Amerika Birleşik Devletlerinde, bazı kişiler, komşumuz İran’daki olaylar nedeniyle yanlışya düşüyorlar; Türkiye’nin de İran’a benzediğini sanıyorlar. Ben bu görüşte değilim; zira, pek çok mezhep farklılıkları vardır. Şunu demek istiyorum. Her iki ülke de Müslüman ülkedir; ama, mezhep farklılığı vardır. Türkiye’de Sünnîler vardır, İran ise Şîî’dir, -kelime aynen böyle- ve Şîîler daha katıdır; aynı zamanda mollaları vardır, Sünnî’lerde ise durum böyle değildir; Halifelîğin Osmanlılarda olduğu dönemlerde dahi devlet denetimindeydi. Bu nedenle, komşumuzla bir benzerlik ihtimali görmüyorum; bu mümkün değildir. Türkiye modern bir ülkedir.”

Burada, Alevîlikle ilgili tek kelime yoktur. Zannediyorum, bu haberi veren, Şîîlikle Alevîliği karıştırmış. Şîîlikle Alevîliğin hiçbir münasebeti olmadığını biz de biliyoruz. Aslında, belki Alevîler daha serbest düşünceye sahip olan insanlardır.

Biz, partimizi kurarken, Türkiye’de, hiçbir zaman, hiçbir şekilde ayırım yapmanın yanında olmadığımızı defalarca söyledik ve bu görüşün yanındayız. Zira, daha evvelki yıllarda Türkiye’yi zorluklara götüren en önemli konulardan bir tanesi, şu veya bu şekilde ayırım yapılmasıdır. Dikkat ederseniz, bugün yaptığımız mücadelenin içinde, belki de,

bu ayırımı karşı yapılan büyük mücadele yatıyor. Niçin Avrupa Konseyine gidiyoruz; şunları veya bunları kabul ediyoruz? Bunun gerisinde de, “Bu ayırım yapılmasın” diye, bu mücadeleler vardır.

Onun için, Sayın Timisi arzu ederse, teyp yanımdadır -tabî bu konuşma İngilizcedir- dinletebilirim. Hadise bundan ibaret fakat, basınıımızda maalesef bazen bu gibi konularda -tekzip etmek de imkân dâhilinde değil- o kadar çok yanlışlıklar yapılıyor ki, sonunda bu gibi karışıklıklar da meydana geliyor.

Teşekkür ederim.⁵⁸ (*ANAP sıralarından alkışlar*)

29 Eylül 1989 Cuma

Kendisi Hakkında, Bulgaristan'daki Soydaşlarımızın Maruz Kaldıkları Göç Olayı ile İlgili Olarak Verilen Gensoru Önergesi Münasebetiyle

Doğru Yol Partisi Grubu Adına Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ile 24 arkadaşının, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın maruz kaldıkları göç olayı karşısındaki tutumu ve izlediği sorumsuz politika ile ülkemizin geleceği konusunda yaygın endişeler yarattığı iddiasıyla Başbakan Turgut Özal hakkında gensoru açılmasına ilişkin önergesi münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Doğru Yol Partisi değerli milletvekilleri tarafından verilmiş gensoru önergesi üzerinde, sözlerimin başında, böyle bir gensoru önergesi vererek bize bir parça daha fazla açıklama imkânı verdikleri için, kendilerine teşekkür edeceğim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bu önergenin ilk cümlesi, “Anavatan partisi Hükümetinin işbaşına geldiği gündən bu yana başlayan ve soydaşlarımızın dilinin, dininin, adının değiştirilmesi yoluyla doruklaşan...” diyor. Yani, demek istiyor ki, biraz evvel Sayın Genel Başkanlarımızın ifade ettiği gibi “Sakın daha eskiye gitmeyin. Bu iş, 1984’ten bu tarafa olmuştur.” Aslında, Sayın Demirel, demin bir arkadaşımızın dediği gibi, reddi-miras ettiğine göre, bu işin tarihçesine bakmamız doğru olacaktır. Onun için, kendisinin de herhangi bir şekilde üzülmesine ihtiyaç yoktur. Ben tarihten de çok fazla bahsetmeyeceğim, merak etmeyin.

Bulgaristan, Türkiye’nin, daha doğrusu Osmanlı imparatorluğunun bir vilayeti idi. Belki, Bulgaristan Türklerinin meselesinin diğer dış Türklere göre daha önemli olması lazım.

Ben, bu meselenin gerisine şöyle bir baktım, 1951 senesinden, 1980 yılına gelinceye kadar. 1951 senesinde bir büyük göç var, zor bir göç... Arkasından da, 1968 senesinde yapılan bir anlaşmayla, ilk dönemde aşağı yukarı 154 bin, ikinci dönemde de 116 bin kişi Türkiye’ye gelmiş. Bu arada, birçok hükümet değişmiş, bu meseleyi hükümetler hep millî mesele olarak almışlar, hiçbir zaman bir polemik konusu haline getirmemişlerdir. Çünkü, inanıyorum ki, Bulgaristan Türklerinin, diğer dış Türklere göre daha özel bir durumu vardır; çünkü, Osmanlı imparatorluğunda Konya nasıl bir vilâyette, Bulgaristan da öyle bir vilayetti, Tuna bir vilayetti, Şarkî Rumeli bir vilayetti. Onun için, bu meseleyi her zaman millî bir mesele olarak gördük.

Ne olmuş ondan sonra? 1944 senesinde komünist idare gelmiş, Bulgaristan Türklerinin ıstırabı büyük çapta artmış. Çok özetlersek, 12 Ekim 1946’da, Türk azınlığına ait cemaat okulları devletleştirilmiş; 1944-1948 döneminde, Türklerin toprakları, kamulaştırma suretiyle ellerinden alınmış ve 1956 yılında, 1.118 Türk okulunun, Bulgar okullarıyla birleştirilerek kapatılmasına kadar gitmiş hadise; İSO bin Türk öğrenci de bu suretle Türk okullarında okuma hakkından mahrum bırakılmış. En son 1974 senesinde de, Bulgar yönetimi, Bulgar okullarındaki Türkçe sınıflarını kaldırmış. Yani, 1974 senesine kadar Bulgar okullarında Türkçe sınıflar var.

Bulgaristan Hükümetinin, ülkesindeki azınlıkları hedef alan asimilasyon politikasının ilk tezahürleri, bu suretle, 1984 senesinden çok önce çıkmaya başlamıştır. Hatta, 1972-1974 yıllarında, ilkönce kendilerini Türk farz eden Pomakların isimleri silah zoruyla

değiştirilmiş, hepimiz çok iyi biliyoruz ki, bu Pomakların mühim miktarı, 1950'lerde ve daha sonraki yıllarda göç etmişlerdir; Balıkesir'de bu Pomakların köyleri vardır.

Buradan söylemek istediğim şu: 1984 yılına gelince, Bulgar Hükümeti, Bulgar yönetimi en son safhaya; yani asimilasyonun en son safhası olan isim değiştirmeye, dinlerinin vecibelerini uygulatmamaya; Bulgarlaştırmanın son safhasına nasıl olmuş da, hangi cesaretle geçmiştir? Bunun için bir parça geriye gitmek lazım. 1984 sonuna doğru, bu hadiseler olduğu zaman, bilgiler bize gelmeye başlayınca, Sayın Cumhurbaşkanıyla oturduk konuştuk. Sayın Demirel'in de biraz evvel bahsettiği gibi, kendilerinin daha evvel Jivkov'la çok teması olmuş, birkaç kere gidilip gelmiş.

Sayın Cumhurbaşkanı, "Bu meselenin aslı nedir; doğru mudur, değil midir niçin böyle yapılıyor?" diye, Genel Sekreterini 1985 senesinin Ocak ayında oraya gönderdi. Bu görüşmede Jivkov'un Genel Sekretere söylediği sözleri zabıttan aynen okuyorum; çünkü, hatırlayacaksınız, bu hadiselerin olduğunu duyduğumuz zaman, Bulgaristan'a şunu söyledik: Bir göç anlaşmasıyla, biz bütün soydaşlarımızı almaya hazırız. Eğer siz onları istemiyorsanız, Bulgar yönetimi onları istemiyorsa, biz bunları almaya hazırız.

Görüşme sırasında Jivkov cevap olarak diyor ki, "Şimdi göç meselesine gelmek istiyorum. Ben Başkan olmadan önce işbaşındaki Bulgar yönetimi, Türkiye'ye göçe karşı idi" Jivkov kaç senesinde Başkan olmuş? Zannediyorum 1958'lerde. Sözlerine devam ediyor: "İş başına geldikten iki üç sene sonra bir değerlendirme yaptım ve bu tutumun normal olmadığını gördüm. Bizzat biz size teklif ettik, dedik ki, Bulgar Türkleri içerisinde Türkiye'ye göç etmek isteyenler varsa, biz bunlara müsaade ederiz. Sonunda ettik de... Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit ile görüşmelerimizde, her zaman kendilerine şunları söyledim: Diğerleri de göç etmek istiyorlarsa, onu da sağlarız. Her iki lideriniz de bunu arzu etmediler. Aynı konuyu Sayın Evren ile de görüştüm, kendileri de buna benzer bir karşılık verdiler."

Şimdi, müsaade ederseniz, tabii, Jivkov çok doğru söyleyen bir adam değil, yalan söyleme ihtimali çok kuvvetlidir; zaten, çok doğru söylese, bu hadiseler başımıza gelmez.

Bu mesele nasıl olmuş diye biraz daha baktık. Elimizde, 1966 senesinde, yani 1968 anlaşması yapılmadan evvel, Bulgar Dışişleri Bakanı Başev'in Türkiye'yi ziyareti sırasında Sayın Çağlayangil ile yapmış olduğu görüşmesinin zaptı var. Bu görüşme zaptının bazı yerlerini, hiçbir yorum yapmadan aynen okuyorum:

Başev diyor ki: "Mesela, parçalanmış aileler dışındaki Bulgaristan Türkleri de göç etmek isteyebilir ve Türk temsilciliklerini istila edebilirler. Bu durumda hepimizin hali ne olur? Metin konkretize edilirse daha faydalı olur. Mesela Türk Hükümetinin, Bulgaristan Türklerinin hepsini kabul edemeyeceğinin ifade edilmesi gibi" Yani diyor ki, Metinde öyle bir ibare bulunsun ki, Türk Hükümeti hepsini kabul etmiyor..

FUAT KILCI (İzmir) — Hani yorum yoktu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yorum yapmadım, aynen okudum.

Ekselansla konuştuktan sonra Sayın Bakan da diyor ki: "Arkadaşlarıma, kitle halinde bir göçün iki taraf için de imkânsız olduğunu söylemiştim. Bunu belirttikten sonra, parçalanmış aileler meselesinden bahsedecektik. Bunda ne mahzur gördünüz?" Ve yine Sayın Bakan diyor ki: "Bulgar Hükümeti müsaade etmedikçe, Türkiye de kabul etmedikçe, göç olmaz." Bulgar Dışişleri Bakanının bir cevabı var: "Bulgaristan

Türklerden bazılarının Türkiye'ye göç etmek isteyecekleri bir hakikattir. Bu durumda, münasebetlerimizi bozabilecek bazı olaylar ortaya çıkabilir. Bulgar tarafı, kendi fikrinin ayrı kaydına da razıdır. Parçalanmış ailelere öncelik verileceğini, öteki haller için de hazırlık olduğunu, fakat izin verilmesi gerektiğini kayıt gibi. Mesele sarahaten halledilmezse, Bulgaristan'da göç meselesi ve her iki memlekette de bunun güçlükleri ortaya çıkacaktır." Sayın Bakanın cevabı şu: "İşi diplomatik veçesinden çıkarıp, realiteye dönelim. Bulgaristan'da bazı Türkler var ve Türkiye'ye gelmek istiyorlar. Bunların yığın halinde göçü, Bulgaristan için olduğu kadar Türkiye için de problem yaratacaktır. Diğer taraftan, İnsan Hakları, Birleşmiş Milletler şartı, göç hakkını tanımaktadır ve buna mani olunamayacağını söylemektedir. Bu itibarla, göçe hiçbir şekilde razı değiliz demek imkânına da malik bulunmuyoruz.

Şimdi, bu iki hususu ne şekilde kombine edeceğimiz hususu ehemmiyet arz etmektedir. Bunun için, teklif ettiğimiz metinde, "Yığın halinde göç her iki memleket için de mümkün değil. Bu sebeple, her iki hükümet, imkân ve menfaatleri çerçevesinde bu işi görüşüp halletmeye karar vermişlerdir" diyoruz.

Biraz daha ileride Bulgar dışişleri Bakanı diyor ki: "Bu açıklamalardan sonra, bizim meseleyi görüş şeklimiz şudur. Bulgar Hükümetinin, göç etmek isteyen bölünmüş aile fertlerine müsaade edeceğini; Türk tarafının da, bölünmüş aileler meselesini halletmek istediğini; fakat umumî göçü kabul edemediğini bir bildiriyle açıklarız."

Sıkıştırıyor:

Sayın Bakanımız, "Bizim için kabul etmemek diye bir durum yok. İmkân ve menfaatlerimize göre bu konuyu müzakere etmek bahis mevzuudur. Bugünkü şartlarda bu meseleyi iki taraf da ortaya çıkarmak istemiyor."

Bulgar Dışişleri Bakanı: "Bizim herkese müsaade vermeye hazır olduğumuz bir gerçektir. Türk tarafının da 'Bunları kitle halinde kabul edemeyeceğine' dair beyanı var. Diğer yandan da, Türk tarafı, bundan önceki göçlerde parçalanmış ailelerin meselelerini halletmek istiyor. Bunlar, meselemizin üç unsurudur, bundan netice çıkarmak lazım."

Biraz daha ileride -aynı konuşma- Çağlayangil diyor ki: "Zannediyorum ki, bir hedef yanlışlığı var. Her iki hükümetin gayesi ve bu temaslardan beklediği, Bulgaristan Türklerinin meselesini mi halletmektir, yoksa Türk-Bulgar münasebetlerini normal ve iyi yola mı sokmaktır? Esas hedefimiz ikincisidir."

İyi dinleyin, "İkincisidir..." (ANAP sıralarından "Orayı bir daha okuyunuz" sesleri; DYP sıralarından gürültüler)

ALİ ESER (Samsun) — Çok ters bir mantık.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Lütfen efendim...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, ilave ediyor, "bir de bu meselelerin iç politika tarafı var."

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Tamamını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hangisini?

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Demin okuduğunuz o kısmın altını, devamını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devam edeyim, okuyayım: “Bulgaristan’daki Türkler meselesi, bu yol üzerinde karşımıza çıkan bir unsurdur...”

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Onu istiyoruz, evet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O kadar.

Okuyorum: “Bu konuyu ele alırken ikimizin de iyi niyetli ve samimî olmamız, birbirimize inanmamız lazımdır...” (*DYP sıralarından gürültüler*)

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Evet, doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bir dakika... Bir dakika... Öyle değil; okuyorum: “Aksi halde, hiçbir meseleyi halledemeyiz. Mesele şu: ‘Türk Hükümeti, göçmen kabul edemeyeceğini söylüyor’ diyorsunuz; ama ben de, hepsini gönderin desem, bunu da siz yapamazsınız...”

“Nereden biliyorsunuz? Gönderirim hepsini” diyor..

Zira, “Bulgar sosyal hayatında kargaşalık olurmuş...”

“Bu gibi tedbirlere ancak zor karşısında başvurulur. Toptan bir göç kararı, memleketlerimiz menfaatlerine değildir.”

İşte, istediğiniz bu. (*Gürültüler*)

“Bir de, bu meselelerin iç politika tarafı var. Şuna da eminim ki, Ekselans, beni, kendi umumî efkârım karşısında, ‘niye soydaşlarımızı kabul etmiyorsun?’ diye bir polemik karşısında bırakmak istesin.”

Bursalı ya... (*DYP sıralarından “Ne demek?” sesleri, gürültüler*)

Daha bitmedi... Daha bitmedi...

1967 senesinde, gene Sayın Çağlayangil ile Başev görüşmesi zaptından:

Diyor ki: “Bana dediler ki, (Bursa’da iskân edilen göçmenler) ‘siz, Başev geldiği zaman deklarasyon yaptığınız, göç olacak diye. Bulgarlarla taahhütname yapıldığı halde, bizi bırakmıyorlar.’ Kendilerine dedim ki, Bulgarlar değil, biz bırakmıyoruz.

Bulgar Hükümeti, Türkiye ile iyi münasebetler kurmak istiyor dediler. Bulgarlar tarafından göçe müsaade ediliyor dedim. Yani, biz bırakmıyoruz” diyor.

“Nüfusumuz yılda ortalama 1 milyon kişi artmaktadır; 400 bin kişiye de her yıl fazladan iş bulmak gerekiyor. Birdenbire, isteyen gelsin, diye göçe kapıyı açamayız...”

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Açıp da senin gibi rezil mi olunsaydı?

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Doğru, doğru...

VEFA TANIR (Konya) — Onları biz baştan söyledik ya...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Evet...

Şimdi, bunları anlatmamın sebebi, bugünkü meselenin cevabını bulmak değil; Bulgaristan, neden bir göç anlaşmasına gelmiyor; size onu anlatmaya çalışıyorum.

VEFA TANIR (Konya) — Onları biz baştan söyledik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biraz daha dinleyin.

KAMER GENÇ (Tunceli) — O belgeler sizde var, Sayın Demirel’de de var, neden bizde yok Sayın Başbakan? (*Gülüşmeler*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de hükümette bulunursanız, alırsınız...

1972 senesinde Halûk Bayülken Dışişleri Bakanıyken, diyor ki: “Bulgar tarafı tehdit ediyor (Sayın Bayülken’i) 1968 anlaşmasının gizli protokolünü yayımlayabileceklerini...”

Bir de gizli protokol varmış!

Demirel-Jivkov görüşmesi, 5 Haziran 1976; Şale Köşkü:

“Jivkov — Biz, göç istemeyen bir iktidarın yerini aldık. Parti olarak, iktidar olarak bu meselede 180 derece bir dönüş yaptık; siz ise karşı çıktınız. Netice olarak, akrabalık üzerinde anlaştık. (Aynen söylediği bu, devam ediyorum) mevcut anlaşma çerçevesi dahilinde, isteyen göç edebilir. Son yapılan sayımda (1975 yılı sonlarında) Türklerin sayısı 700-800 bin olarak tespit edilmiştir. 100-150 bin göç etmek isteyen Türk varsa, benim katiiyen itirazım yoktur, hatta 200 bin varsa, gene itirazım yoktur.

Demirel — Konuya biz beşerî gözle bakmaktayız. Türkiye’de yakın akrabası bulunan Türk soyundan Bulgar vatandaşları göç etmek isterse, buyursun, biz kabul etmeye hazırız, diğerlerini değil.”

1978’de Jivkov’la, Sayın Ecevit görüşmesi:

Jivkov diyor ki: “Göç sorunu yıllardır sürüncemede bırakılıyor. Bu anlaşmaya göre, problem halledilmiştir. Devam edemeyiz; ama, makul, dostça ve iyi komşuluk ile bu problemi çözeriz. Ama, öyle de olabilir ki, sizin hükümetle anlaşma imzalarınız, sonra başka hükümet gelir, tutumunu değiştirebilir. Biz, göçmen göndermeye hazırız; 100 bin, 200 bin, 300 bin veya 500 bin kişi...”

Sayın Ecevit, buna hiç cevap vermiyor. Onun söylediği konu, esas itibariyle, “Türk asıllı Bulgar vatandaşlarının, çok iyi Bulgarca öğrenmelerinden memnun oluruz; ancak, Türk Dili ve kültüründen de yoksun tutulmamalarını arzu ederiz.” Söylediği bu.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Türkiye’nin ulusal Balkan politikası nedir?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Jivkov da cevap veriyor: “Sayın Başbakan, sözlerinizden anlayamadığım husus, bu konuda ne arzu ettiğinizdir. Demin de açıkladığım gibi, ülkemizde, bütün vatandaşlarımız aynı haklardan yararlanıyorlar; ücretsiz eğitim, tedavi ve güvenlik hakları gibi... 22 yıldır bu yerdeyim. İlk defa siz ileri sürüyorsunuz bu hususları.” Yine, hiç olmazsa, Türkçe vesaire gibi hususlar öğretilsin diye, ilk defa Ecevit ileri sürüyor.

Şimdi, son olarak da 25-27 Haziran 1979’da Mladenov’la Rahmetli Ökçün’ün görüşmesi:

“Mladenov — Yaklaşık olarak kaç kişinin göçü öngörüyorsunuz?

Ökçün — Sanırım 25 bin civarında olur.

Mladenov — Bütün isteyenlerin göç etmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ökçün — Konuyu parçalanmış ailelerin birleştirilmesi olarak düşünmüştüm.

Mladenov — Daha çok sayıda kişilerin göçü söz konusu olsaydı yeni bir anlaşma yapabilirdik.”

Muhterem Milletvekilleri, 1984-1985 yıllarında Bulgaristan acaba niye asimilasyonun son safhasına, yani isim değiştirmeye geçti? Araştırmayı burada görürsünüz. Çünkü,

Türk Hükümetinin ve gelmiş hükümetlerin, hiçbir şekilde büyük bir göçü kabul etmeyeceğine kanaat getirmiş, büyük bir göçe hiçbir şekilde müsaade etmeyeceğini açık seçik olarak, Jivkov öğrenmişti. Hatta ben size bir şey daha söyleyeyim, bizim analizimiz şudur, o vakit şu soru geliyor: Biz, "hepsini kabul ederiz" derken, niye bir göç anlaşmasına gelmedi -evvelce teklif ediyor göç anlaşmasını- niye gelmedi? Esas soru burada. Niye acaba, kendisine, hem ben, hem Cumhurbaşkanımız, "Göç anlaşması yapalım, hepsini almaya razıyız" dediğimiz zaman, resmen bize, "Biz, göç anlaşması yapmayız" dediler? (DYP sıralarından "Neden?" sesleri)

Onu söyleyeyim, niçin olduğunu: Onlar blöf yapıyordu, size blöf yapmışlar... Eskilere...

FERİT BORA (Diyarbakır) — Sen ne yaptın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aslında, göç meselesinde Bulgar'ın fikri, anlaşma yapmadan ya hepsini aynen 1950'de 1951'de yaptığı gibi- bedava göndermek... (DYP sıralarından gürültüler)

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Hayır, hayır...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet... Ondan sonra... Bir dakika, bitmedi daha... Karşı tarafın bunu kabul etmeyeceğini bildiği için gayet de horozlanmış, "500 bin de gönderirim, 200 bin de gönderirim, 300 bin de gönderirim" laflarını söylemiş...

Dikkat ediniz, sebebi gayet açıktır: Bizim kabul etmeyeceğimizi bildiği için bu kadar rahat konuşmuş.

Aslında, Bulgar'ın istediği iki şey var: Ya oradaki Türklerin hepsini asimilasyon politikasıyla Bulgarlaştıracak veyahut da bunda başarılı olamazsa -ki, onu başarılı kılmadık- o vakit ikinci alternatif olarak, hepsini olduğu gibi, Türkiye'ye gönderecek. Biz, vizeyi tatbik etmeden bu işe başladığımız zaman bunun böyle olacağını biliyorduk. Çünkü, uzun yıllar, komünist rejim geldikten bu tarafa, Bulgaristan'daki Türk toplumu ezilmiş bir toplumdur ve ümitleri yoktu.

Size soruyorum: Kapıyı açmasaydık, başta Sayın Demirel olmak üzere, sizler karşımıza çıkmaz mıydınız? (DYP sıralarından "Hayır" sesleri) Çıkardınız. "Üç dilim ekmeğimizden ikisini yeriz, birini onlara veririz" diyen Sayın Demirel değil miydi? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Niye kapattın kapıyı, niye kapattın?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim...

BAŞKAN — Sayın Demirel, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapıyı kapatmadık.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Siz politikaya alet oldunuz.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Kapıyı niye kapattın? Mesele orada... **BAŞKAN** — Lütfen, Sayın Demirel... Lütfen... Sayın Küçükkel, affedersiniz, zatı âlinize de söylüyorum efendim. Devam edin efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kapıyı kapatmadık; Bulgaristan'daki taşı oynattık. Uzun yıllar, korku belası, "Aman dokunmayın, Türkler orada kalsın; isimleri mi değiştiriyor, okulları mı kapanıyor..." Hiçbir hükümet bunlarla uğraşmamış. Aksini ispat

edenin alnını karışlarım. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Evet, hiçbir hükümet, Bulgaristan'daki Türklerin okulları kapanırken, sınıfları kaldırılırken ve malları ellerinden alınırken, bir tek kelime söylememişler. (DYP sıralarından "Niye söyleyememişler" sesleri)

Neden söyleyememişler, onu da söyleyeyim: Şurada bir mecmua var; 1975 yılında Sayın Demirel diyor ki: "Ben, Bulgaristan'la, Jivkov'la Babaeski'de buluştum; elektrik hatlarını birleştirdik. 50 milyon kilovat/saat elektriği biz satacaktık, 50 milyon kilovat/saat elektriği de biz alacaktık. Alış verişti, anlaşma buydu" diyor; ama Bulgar'a öyle bir muhtaç olmuşuz ki, 1 milyar 980 milyon kilovat/saat almışız; evet, buraya kadar çıkmış.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Davos ruhuna benzer bu da. (DYP sıralarından gürültüler)

VEFA TANIR (Konya) — Doğal gaz aldınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, bir sene boyunca ödediğimiz para ne kadar, biliyor musunuz? Maksimum, tam 268 milyon mark. Birçoklarını ödeyememişiz. Bulgar horozlanmış; ama, 1986'da biz bu işi tamamladık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Davos ruhu gibi; beraber, döner yediniz orada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1986'da bu iş bitti; Bulgaristan'la irtibat kesildi.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — 35 bin soydaş niye geri döndü?

VEFA TANIR (Konya) — Doğal gaz aldınız, doğal gaz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Eğer irtibat devam edecekse, o, ilk anlaşma yapıldığı gibi olur. Yani, aldığım kadar, veririm. Evet, aldığım kadar, veririm. Şimdi, Bulgaristan elektriğe muhtaç. Onu biz de biliyoruz.

İkincisi, gene 1970 senesinde, -burada zabıtlar var- Sayın Demirel Bulgaristan'ı ziyaret etmiş ve dört gün kalmış. Zabıtlara şöyle bir baktım, Türklerle ilgili hiçbir konuşma yok; araştırdım, yok...

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Milliyetçi Demirel!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, milliyetçi! (ANAP sıralarından gülüşmeler)

Konuşulan konu nedir, biliyor musunuz? En başta -zabıtlarda var- Bulgaristan, Türkiye'ye 700 bin dolarlık kütük tahsis etmiş!

Sayın Ecevit'in yaptığı bir başka konuşma daha var. O da, sigara kaçakçılığından şikâyet ediyor ve "Aman mani olun" diyor. Devamla "Silah kaçakçılığına mani olun" diyor.

Gene zabıtta gördüm, birinin sözü var, "Polonya üzerinden bizim boraksımızı reeksport suretiyle alıyorsunuz; dosdoğru bizden alın" diyor.

Bunlar, zayıf bir ülkenin emareleridir; Bulgaristan karşısında fevkalade zayıf bir ülkenin emareleridir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İşte o yüzden sesiniz çıkmamıştır; onlardan dolayı çıkmamıştır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başbakan, grev sırasında demirler nereden geldi. Demirler daha yeni geldi, yeni... (Gürültüler)

VEFA TANIR (Konya) Hariciye vekilinin orada zaptı var; açın zaptı okuyun orada. Olayların hangi tarihte başladığı yazıyor orada.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ve bugün Bursa’da, göçmenlere, bundan sonra açıkça söyleyeceğiz; madem bu işi siz millî politikadan çıkarıyorsunuz, polemik mevzuu yapıyorsunuz, bu zabitlerde Çağlayangil’in söylediklerini, Bursa’da, gelen göçmenlere ve hepsine açıklayacağız. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bursa’da kim yüzüne baktı senin? Kaç kişi dinledi seni? *(DYP sıralarından “Açıkla, açıkla” sesleri, gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, açık söylüyorum: Bizim millî politikamız, açıkça Bulgaristan Türklerinden ne kadar gelmek isteyen varsa Türkiye’ye almaktır. Bir tek şartımız var: Bulgaristan bizimle bir göç anlaşması imzalasın.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Daha evvel yapılmalıydı bu. 300 bin kişiyi bulmadan önce yapılmalıydı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bunu sizlere söylemiş, kabul etmemişsiniz... Kabul etmemişsiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Utan, bir de bakan olacaksın, ne elini kolunu kaldırıyorsun? *(Gürültüler)*

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri...

BAŞKAN — Sayın Gürdal... Sayın Gürdal, lütfen kendine hâkim ol.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Oradaki bakanlar da hâkim olsun kendilerine. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Devam edin Sayın Başbakan, devam edin lütfen. Grup yöneticilerinden rica ediyorum efendim; sükûneti muhafazada bize yardımcı olsunlar. Çok rica ediyorum.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben şahsen, bu millî meselenin polemik mevzu yapılmasını hiçbir şekilde arzu etmezdim; ama maalesef, hırsla, bu millî meseleyi dahi polemik mevzuu haline getirmiştir. Unutmamak lazım, herkes şunu çok iyi bilsin. Türkiye, ikibuçuk ayın içinde, 300 binden fazla göçmen ile İkinci Cihan Harbinden sonra en büyük göç hareketine maruz kalmıştır. Bugün, iftiharla söylüyorum, kanunlarda değişiklikler yaptık, her türlü kolaylığı sağladık, 40 küsur bin soydaşımıza iş bulduk. Her aileye 100-300 bin lira arasında kira bedeli veriyoruz. Konut yapımına başladık; gittikleri bölgelerdeki konut yapımını ayrıca artırıyoruz. Bütün bunları, gücümüz var da onun için yapıyoruz. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Yani, bu ülke, artık, Bulgar’ın sigarasına muhtaç değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Demir aldınız... Demir nereden geldi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Elimde rakamlar var. Karşılıklı olarak ithalatımızda ihracatımızda biz en aşağıya inmişiz. Evet, bugün Bulgaristan’a daha fazla ihracatımız var; ama çok az da ithalatımız var. Eski yıllara baktığımız zaman, 100 milyon doların üzerine çıkmış; buna, elektrik de dâhil değil. Bulgar’ın, Türkiye’den sigara kaçakçılığı, altın kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi büyük menfaati varmış.

Bütün bunların yanında, başka bir şey daha var. Döviz yokluğu sebebiyle 70 sente muhtaç olduğumuz o devrelerde, Avrupa’dan yapamadığımız ithalatı, dolaylı olarak

Bulgaristan'dan yaptığımızı ve bu nedenle de yüzde 40 daha pahalı ödediğimizi burada Sanayi Bakanlığında oturanlar da bilirler. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bulgaristan'ın, Türkiye'deki menfaatini biz kaldırdık, sizler, daha evvelki idareler, bu menfaatin artmasına, oradaki Türklerin ıstırap çekmesi pahasına da olsa devam ettiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, DYP sıralarından "Hayda!" sesleri)

Ben, bütün bunları vesikalarla huzuruza getirdim, vesikalarla konuştum. Hiçbir şekilde... (DYP sıralarından "Oooo..." sesleri, gürültüler) Yorumum var; doğru yorumum da çok açıktır: Bulgar, zayıf olduğunuz zaman, karşınızda aslan kesilmiştir, Bütün burada anlatılan hikâye odur.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Şimdiki gibi...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır.. Hayır.. Hayır. Bulgar, önünde sonunda yola gelecektir, hiç merak etmeyin. (DYP sıralarından "Ne zaman?" sesleri)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 70 milyon olduğumuzda!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, hududu da kapatmadık; vize rejimiyle almaya devam ediyoruz. Eğer bir göç anlaşması yaparlarsa -bakın söylüyorum- orada ne kadar gelmek isteyen varsa, hem Türkleri, hem de Pomakları almaya hazırız.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Sağolun. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Önerge üzerindeki müzakereler tamamlanmıştır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.⁵⁹

⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 10, Sayfa 91-99

5 Ekim 1989 Perşembe İzmir Milletvekili Erdal İnönü'nün, Erken Genel Seçim ve Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Gündem Dışı Konuşmasına Cevabı

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Sayın Erdal İnönü'nün daha evvel hazırlanmış, okuduğu konuşmasını çok dikkatle dinledim...

RIZA ILIMAN (Çorum) — Sana ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın İnönü'nün konuşmasında iki husus var: Bir tanesi, önümüzdeki günlerde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, özellikle ANAP Grubunun bir erken seçim kararı almasını istiyor ve gerekçesini de 26 Mart seçimlerine dayıyor.

Dünyanın hiçbir ülkesinde, hele bizim takip ettiğimiz Avrupa ülkelerinde böyle bir uygulama yoktur. En son Strasburg'a gittiğim zaman, İngiliz İşçi Partisi milletvekili -hepiniz ismini bilirsiniz- Balfe, benimle görüşmeye geldi. Bu görüşme sırasında erken seçim konusunda aynen şunu söylemiştir: "Böyle bir şey yapılmaması lazım. Bizim memleketimizde 1967 senesinde İşçi Partisi iktidardayken, biz bütün belediyeleri kaybettik. Aynı hadise bizim başımıza da geldi. Hiçbir şekilde, iktidar olarak yeni bir seçime gitmeyi düşünmedik."

Türkiye'yi istikrarsızlığa mı götürmek istiyorsunuz? Bunun bir gereği var mı? O, mahallî seçimdir, 1987'de yapılan seçim ise, bir genel seçimdir; yani, hükümeti, iktidarı, Türkiye Büyük Millet Meclisini tayin eden seçim 1987 yılında yapılmıştır ve Anayasaya göre beş sene için yapılmıştır. Sadece ve sadece, bu seçimin tarihini Türkiye Büyük Millet Meclisi öne alabilir.

Ben size açıkça söyledim, yine de açıkça söylüyorum: Teklifi verirsiniz, İktüzüğü de değiştiririz -bu şartla- Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin erkene alınmasına gizli oyla yaparız, ben de Grubumu serbest bırakırım. Var mısınız? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Seçimi açık yapalım, açık; el kaldırarak yapalım. (*SHP sıralarından "Açık yapalım" sesleri*)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, gizli oyla yapalım ki, ne ben, ne siz, milletvekillerinize tesir etmeyelim diye söylüyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — O zaman, her parti için ayrı sandık koyalım efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Müsaade ediniz, biz sizi dikkatle dinledik.

Şimdi, ikinci bir nokta daha getireyim. 1987 yılı seçimleri, erken seçimdir. Yanlış hatırlamıyorsam, 8 Haziran 1987'de -veya bir başka tarihte- Mecliste grubu bulunan Doğru Yol Partisi, 8 Kasım'da erken seçim yapılması için bir teklif verdi. Doğru mu, değil mi? (*ANAP sıralarından "Doğru" sesleri*) Biz 6 Eylül referandumuna bakmadık... 6 Eylül referandumuna gittik; bu referandumda, bize şu laflar söylendi daha evvel: "7 Eylül günü bunlar Türkiye'de yokturlar, kaybolurlar..."

Biz, 6 Eylül akşamı, oylar sandığa atıldığı ve sandıklar yeni açıldığı zaman, erken seçimi teklif edeceğimizi açıkladık. Gene hatırlıyorum, bütün TRT kameraları gazeteler bütün liderlere gittiler; hepsi, “Biz hazırız” dediler. Çünkü, 6 Eylül referandumunun neticesini daha kimse bilmiyordu; ama referandum neticeleri çıkınca, hepsi caydı... Hepsi caydı... Efendim, teklifler var... “Baskın seçim” diyenler oldu, ondan sonra Anayasa Mahkemesine gidildi... Daha da söyleyeyim; Meclise, “Bu seçimlere girmeyelim” diye teklifler geldi. Ben gayet iyi hatırlıyorum bunları. O günkü gazeteleri inceleyiniz. Niçin? Niçin? Bunları yapmak hakkınız; ben bir şey demiyorum. Yani, yaptınız; işinize gelmedi de onun için yaptınız. Hiçbir iktidar partisinin, size yardımcı olduğu, herhangi bir yerde muhalefete yardımcı olduğu görülmüş mü? Buna aklınız yatıyor mu? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bütün bunlara rağmen, açıkça, erkekçe diyorum ki, Tüzüğü değiştirelim. Bu seçim kararını Millet Meclisi veriyorsa, buna da diyelim ki, “Gizli oyla yapılır.” Kimse tesir etmez; ben de, siz de... Ben de grup kararı almayacağım, serbest bırakıyoruz. Geliniz, görelim bakalım kaç tane “Evet” çıkacak...

İRİFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Açık yapalım, kaçaklar belli olsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi gelelim ikinci kısma; Cumhurbaşkanı seçimine.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dikkat edilirse, tam bir seneden beri bu münakaşa yapılıyor; hatta, birbuçuk seneden beri bir Cumhurbaşkanlığı münakaşası yapılıp duruyor. 1987 seçimlerinde herkes biliyordu ki, 1989 senesinde Cumhurbaşkanlığı seçimi olacak ve bu Cumhurbaşkanı seçimini bu gördüğünüz bugünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi yapacak. Herkes bunu biliyordu *(ANAP sıralarından alkışlar)* ve bunun usulleri, Anayasamızda, hepimizin sadakat yemini yaptığı Anayasamızda çok açık bir surette de ifade edilmişti. Şimdi, uzlaşma ve anlaşmadan bahsediliyor... Anavatan Partisi, hiçbir zaman diyalogdan kaçmamıştır; memleketin meseleleri varsa, millî meseleler varsa, bunları dahi hiçbir zaman polemik konusu yapmak istemedik. Her konuda, liderler dâhil, benimle kim görüşmek istiyorsa kapım açıktır; icap ederse Dışişleri Bakanımızı, icap ederse İçişleri Bakanımızı, her zaman da muhalefet liderlerine gönderirim. Bunlar, tespit edilmiş, bunlar memlekette demokrasimizin sağlam bir şekilde yerine oturması için düşünülmüş, insanca hususlardır. Eski kavgaları hatırladığımız için, o kavgaların bir daha memleketimizde olmamasını istiyoruz.

Şimdi, Türkiye’de, Sayın İnönü’nün söylediği gibi, uzlaşmayla, anlaşmayla cumhurbaşkanları seçilmiş... Geliniz bakalım, nasıl seçilmiş? Gürsel ve Sunay’ı söylemek istemiyorum; bunlar, demokrasi bakımından çok rahat söylenilebilecek şeyler değildir. O anlaşmalar Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Demokrasi bakımından doğru olan şeyler değildir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Şahıslarına herhangi bir diyeceğim yok; ama usule, fevkalade itirazım var.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — O zaman da uzlaşmışlardı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Uzlaşma yapılmıştır, onu biliyorum.

Gelelim, rahmetli Korutürk’ün seçimine. Adaylar çıktı mı? Bir taraf, rahmetli Faruk Gürler’i, bir taraf da, Tekin Arıburun’u aday gösterdi; zannediyorum bir de Bozbeyli

adaydı. Bu üç aday arasından seçim yapılamadı; yani, Anayasanın istediği 226 çoğunluk bulunamadı.

O günkü Cumhurbaşkanlığı seçimi sistemi, her an yeni aday verme ihtimalini getirmiştir. Nitekim, bu seçim yapılamayınca, işte o zaman uzlaşma olmuştur. O seçim yapılamayınca, parti liderleri mi bir araya geldi, başkaları mı bir araya geldi, detayını ben bilmiyorum; neticede, iki taraf da Korutürk üzerinde anlaştı; seçim böyle oldu.

Gelelim 1980 seçimine: Adaylar gösterildi, -yanlış hatırlıyorsam tashih edin- bir tarafta, ilk önce Faik Türün, öbür tarafta Muhsin Batur adaydı. Turlar yapıldı, yapıldı; sonra aday değişti, Sadettin Bilgiç aday oldu... Bir türlü seçim yapılamadı, uzlaşma da olmadı; parti liderleri bir araya gelip 226 oyu alacak adayı çıkaramadılar...

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — O zaman Senato vardı. 226 değil bilmiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bu, 1961 Anayasasının kaideleridir. Sizin -demin söylediğim- sadakat yemini ettiğiniz Anayasadaki kaide, bu tecrübeye göre değiştirilmiştir ve şu hale getirilmiştir:

1. İlk 10 günde adaylar bildirilir. Ondan sonra kimse aday bildiremez, aday değiştirme yoktur. Bitti...

2. Ondan sonraki devrede seçim başlar. Birinci turda 300 oy, ikinci turda 300 oy, üçüncü turda 226 oy ister. Bu turda da 226 oy sağlanamazsa, dördüncü turda en fazla oy almış olan iki aday arasında seçim yapılır. Bu turda da 226 oy temin edilemezse, Meclis, otomatik olarak yeni seçime gider.

Şimdi, bunun manası nedir? Niçin Anayasa böyle yapmış? Türkiye Büyük Millet Meclisinde uzlaşın; parti liderleri değil, milletvekilleri, kendi aralarında uzlaşsınlar diye yapmış. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Ben, Sayın İnönü'nün söylediklerini kabul etsem, biz, iki parti lideri oturacağız... (*SHP sıralarından "Üç, üç" sesleri*) Canım, o da gelir, o da olabilir; fark etmez...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Terbiyeli ol... Terbiyeli ol...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, ikisi de anlaşır, seçebilir; üçü de anlaşır, seçebilir; ikisinden herhangi biriyle anlaşır, seçebilir gibi laflar söyleniyor. Onun için söyledim, önemli değil.

Biz, şimdi oturacağız, "Şu aday olamaz, bu aday olamaz; şu olabilir, bu olabilir" diyeceğiz; burada gizli oy veren milletvekillerine de geleceğiz, "Şunu seçin" diye empoze edeceğiz! Böyle saçma şey olur mu? Böyle demokrasi mi olur? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Daha söyleyeceğim bitmedi... (*SHP sıralarından "Meclis Başkanlığı seçiminde öyle yapmadınız mı?" sesleri, gürültüler*)

Meclis Başkanının seçiminde adaylar ortaya çıktı... (*SHP sıralarından gürültüler*)

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Meclis Başkanlığı seçiminde aday göstermediniz mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika...

Geldiniz, hepiniz de oy verdiniz; çünkü, kendiniz aday göstermediniz. 1983'te Mecliste başka aday da gösterilmiş ve seçilmiş, ama bir anane var: Türkiye Büyük

Millet Meclisi Başkanı en büyük partiden seçiliyor. Geldiniz, bizim adaylarımıza rey verdiniz, neticede bugünkü Meclis Başkanı seçildi. Buraya iştirak ediyorsunuz, ama Cumhurbaşkanlığı seçimine iştirak etmeyeceklermiş! Tabii, siz bilirsiniz, ona bir şey demem; ama demokrasiye şantaj yapmayınız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli üyeler, Türkiye, bugünlere gelmek için çok gayret sarf etmiş ve çok ıstıraplardan geçmiştir. Evet, çok ıstıraplardan geçmiştir; demokrasi için, çok büyük merhalelerden geçmiş, kayıplar, şehitler vermiştir.

Üzüldüğüm bir nokta var: Ben, Sayın İnönü'den bu lafları duymak istemezdim, çünkü demokrasiye inandığımı zannediyordum.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Hangi demokrasiden bahsediyorsun?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana, vaktiyle rahmetli pederinin, Adnan Menderes'e söylediği sözü söylüyor: "Sizi ben de kurtaramam." Bunu söylemeye çalışıyor.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Senin korkun varsa, sen düşün...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Size, huzurunuzda şunu ifade ediyorum: Bu memlekette, demokrasinin, serbest fikrin, hürriyetin yerleşmesi ve bir daha geri dönülmemesi için bir Turgut Özal...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Aday belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ...Bir Turgut Özal feda edilecekse, buna da hazırım.⁶⁰ (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

⁶⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 13, Sayfa 209-213*

12 Ekim 1989 Perşembe

Hazineyi Zarara Uğratarak Görevini Kötüye Kullandığı İddiasıyla Kendisi Hakkında Meclis Soruşturması Açılmasına İlişkin Önerge Münasebetiyle Yaptığı Konuşma

Tunceli Milletvekili Kamer Genç ve 48 arkadaşının, hükümetlerindeki Bakanlık görevlerinden ayrılan milletvekillerine resmî araç tahsis ettirdiği, bu araçların kullanılmasından doğan ve devletçe karşılanan masraflar nedeniyle hazineyi zarara uğratarak görevini kötüye kullandığı ve bu eylemlerinin Taşıt Kanununun 16 ve Türk Ceza Kanununun 240. maddelerine uyduğu iddiasıyla Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılmasına ilişkin önergesi münasebetiyle

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç ve arkadaşlarının verdiği önergeyle, benim, Taşıt Kanununun 16'ncı ve Türk Ceza Kanununun 240'ıncı maddelerine uyar şekilde hareket ettiğim ve bundan dolayı da, Anayasanın 100'üncü maddesine göre hakkımda soruşturma açılması isteniyor.

Tabii, bu konuya geçmeden evvel, konuşmacı arkadaşlarımla şahsımla ilgili olarak söyledikleri bazı konulara kısaca temas etmek istiyorum.

Kanun kuvvetinde kararname çıkarma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir ve bu, Anayasamızda yazılıdır. Bu yetki, verilir, uzatılır, kaldırılır... Bunların hepsi, gene Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

Başbakanlık yaptığım şu geçen altı seneye yaklaşan süre içerisinde, yetkiyi tam olarak kullanan bir insanım. Yetkiyi kullanmaktan korkmadığımı ifade ediyorum. Çünkü, bu memleketin birçok meselelerini halletmek için yetkiyi kullanmak gereklidir; verilen yetkileri tam manasıyla kullanmak gereklidir. Birtakım eski hadiselerden, korkutmalardan, başımızdan geçen -bilmem şu kadar sene evvel olan- hadiselerden örnek alarak, eğer idareciler yetkilerini kullanamaz hale gelirlerse, bu memleketin sonu çok iyi olmaz.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Yetkileri hep holdinglerin lehine kullandınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen arkadaşlar...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz, bu yetkileri kullanırken -gayet tabii, yetki alırken- yaptığımız birçok icraatta, kendi ekonomik ve sosyal politikamızın damgası vardır. Bunu da tabii kabul etmek lazım. Çünkü, bir siyasî parti, milletin önüne çıktığı zaman kendi programını ortaya koyar; o programa göre hareket edeceğine söz verir, ona göre rey alır veya alamaz.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Enflasyonu da yüzde 10 yapacaktınız...

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Tabii, tabii; enflasyondan belli...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Rey aldıktan sonra da, o icraatını, o program istikametinde yapar.

Belki, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde, şu geçmiş hükümetler döneminde, en fazla programına uyan hareketleri yapan bir siyasî partiyiz. Evet, programımızda ne söylemişsek onu yapıyoruz, yetkimizi kullanmaktan korkmuyoruz. Bunları da ifade etmek istiyorum.

Tabîî, bunun gerisinde, şahsımla ilgili olarak -hele şu sıralarda- çok ağır lafların söyleneceğini de biliyorum. Bu gibi konuların istismar konusu yapılacağını da biliyorum. Aslında, bunlara cevap vermek de istemiyorum; ama şu Yüce Meclise çok saygım var. Bu Yüce Meclisin devamlılığı ve geleceğin Türkiye'sinde çok daha güçlü olabilmesi, bizim, hep birlikte çalışmamıza bağlıdır. Meclisin üyelerinin teker teker, daha itibarlı ve daha yüksek seviyeye çıkarılması, gene, el ele, birlikte yapacağımız ve aslında, demokrasinin Türkiye'de yerleşmesi için en önemli hareketlerden birisidir.

Bütün bunlardan bahsederken, şunları da söylemek istiyorum: Aramızdaki politik düşünce farklılıklarından dolayı, şu Yüce Mecliste bazen birbirimize öyle şekilde hitap ediyoruz ki, bazen "Acaba bindiğimiz dalı kesmiyor muyuz?" diye düşünüyorum.

Yarın biz iktidar olmayabiliriz, sizler gelirsiniz, başkaları olabilir. Netice itibariyle, her gelen iktidarın bu şekilde hareket etmesi veyahut da her gelen muhalefetin öbür türlü hareket etmesi bir anane haline gelmemelidir.

Uzlaşma konusu... Demin bir arkadaşımız da bahsetti, çok diyalogtan yanayız. Gayet tabîî, uzlaşılacak; ama uzlaşılacak konu vardır, uzlaşılmayacak konu vardır...

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Yani, Cumhurbaşkanlığından sonra...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Meclis Başkanını nasıl seçtiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben anlıyorum; uzlaşma konusunda ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum; ama o uzlaşma konusuna... Aslında, üç kişinin bir araya gelip, şu Meclise dikte etmesine çok karşıyım. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Ne diktesi Sayın Başbakan?

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Konu ile bunun ilgisi ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle, o uzlaşma konusunda yapılacak iş gayet basittir.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Hiç olmazsa, üyelerin sayısını 333 yapalım...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sordunuz, cevap verdim. İsterseniz, sormayınız, devam etmeyeyim?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yok efendim devam edin, heyecanlı oluyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu konu oldukça aydınlatılmıştır. Benim söyleyeceğim birkaç kelime var: Bizim dönemimizde, demin bir arkadaşımızın da bahsettiği gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin, hakikaten daha iyi itibar görebilmeleri için, birçok şeyler yapılmasına ön ayak olduk. Bunlardan bir tanesi, arkadaki, sizin vatandaşları kabul ettiğiniz yerlerdir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Onlar eskiden yapılmıştı canım, 1980'den önce yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; ama, oturduğunuz evlerdir. Ondan sonra, belki ileride -gene düşünüyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aileleriyle beraber gidebileceği... Hele bu devlette, şu anda, birçok idarenin bu şekilde sosyal tesisleri varken...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Cumhurbaşkanlığı... Cumhurbaşkanlığı...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Rüşvet veriyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu gibi meselelerin de çözülmesi lazım. Neden bunları söylüyorsunuz? Sakın, size...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bunlarla milletvekilinin itibarı yükselmez efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır... Milletvekilinin itibarını yukarıda tutmamız lazım.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Altı senedir neredeydin?

BAŞKAN — Sayın Kurt, rica ediyorum...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, milletvekilinin iş takibine mani olmamız lazım. Mani olunabilmesi için de, gayet tabii, milletvekilinin maaş meselesinin de düzeltilmesi lazım. Bütün bunların hepsi, şu Meclisin geleceği için önemlidir. Bunları kabul etmeniz lazım.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Sayın Başbakan, Cumhurbaşkanlığı seçiminden önce, rüşvete gerek yok; lütfen, konuyu konuşalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bu konu...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ayıp oluyor. Meclisin itibarı için maaşları artırmaktan bahsediyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın üye, Sayın Başbakan, konuşmasında, muhalefete mensup arkadaşlarımızın bazı işaretlerine, "Muhalefete değer verir" ifadesiyle, anlayışıyla, bazı açıklamalar yaptı. Gündem dışı, konu dışı bir beyan söz konusu değil; ama, siz değerli arkadaşlarım devamlı laf atıyorsunuz, devamlı soru soruyorsunuz.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ama, Sayın Başkan, Meclisin yüce şahsiyeti zedeleniyor.

BAŞKAN — Peki, şu anda ne yapıyorsunuz? Dinlemeniz gerekirken, şu anda laf atmayıp da ne yapıyorsunuz?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Efendim, "Meclisin yüce şahsiyetini koruyun" diyoruz.

BAŞKAN — İstirham ederim... İstirham ederim...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Evet, seçimden önce rüşvet teklif ediliyor.

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan konu üzerinde son konuşmayı yapıyor. Gerek uzlaşma, gerekse diğer konuları, siz değerli üyeler dile getirdiniz. İstirham ediyorum...

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Meclisin haysiyetini koruyun.

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Sayın Başbakandan daha fazla konuşuyorsunuz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, söylediğim şey, sadece, şu Yüce Meclise, sevsem sevsem de, şu Yüce Mecliste bulunan

bütün milletvekillerine çok büyük bir değer verilmesi gerektiğidir. Anlatmak istediğim budur. (ANAP sıralarından alkışlar)

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şimdiye kadar neredeydiniz? Niye yapmadınız?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu, demokrasi için de gereklidir. Bunu söylemek istedim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Şimdiye kadar niye yapmadınız?

MUSTAFA KUL (Erzincan) — Bize değer verilip verilmediğini bürokratlara sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, konumuza gelelim: Ne yaptığımız meydandadır... Onları bırakalım.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Geç onları, geç!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Kamer Genç ve arkadaşlarının verdiği önerge, Taşıt Kanunuyla ilgilidir; bizim burada konuştuğumuz -verilen arabaların konusu- o kanunla ilgili değildir. Zaten, önergenin yanlışlığı, temelsizliği buradan çıkmaktadır. Esas itibarıyla, vasıtalar Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununa dayanılarak ve daha evvel çıkarılmış olan yönetmelik hükümlerine göre verilmiştir. Bugün, sadece bakanlara değil, korunması gerekli olan insanlara, İçişleri Bakanının teklifi ve Başbakanın onayıyla, araba, koruma vesaire verilir.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bu konuda böyle bir onayınız var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Öyle bir koruma isteyen arkadaşlarımız olmuştur, biz de bu korumaları vermişizdir. Bu şekilde yapılan bir muameleyi Taşıt Kanununa sokmak mümkün değildir.

Söylemek istediğim budur.

Gereğini yüksek takdirlerinize arz ediyorum.

Sağ olun. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

Sayın milletvekilleri, Meclis soruşturması önergesi üzerindeki öngörüşmeler tamamlanmış bulunmaktadır.

Şimdi, Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılıp açılmaması hususunu oylarınıza sunuyorum: Meclis soruşturması açılmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Başbakan Turgut Özal hakkında Meclis soruşturması açılması kabul edilmemiştir.⁶¹

⁶¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 32, Birleşim 16, Sayfa 412-415*

YILDIRIM AKBULUT
Türkiye Cumhuriyetinin 20. Başbakanı

BİYOĞRAFI

YILDIRIM AKBULUT

(1935 Erzincan)

Türkiye Cumhuriyetinin 20. Başbakanı, 47. Hükümet Başkanı

Yıldırım Akbulut

Ankara Ayaş'ta başladığı öğrenim hayatını İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı.

Memleketi Erzincan'a döndü. Serbest avukat olarak çalışmaya başladı.

Adalet Partisi il yönetiminde görev aldı, Belediye Meclis Üyeliği'ne seçildi.

70'li yıllar boyunca Adalet Partisi Erzincan İl Başkanlığı yaptı. 1983'de Anavatan Partisi Erzincan İl Teşkilatı'nı kurdu ve 6 Kasım 1983 Genel Seçimlerinde Erzincan'dan milletvekili seçildi.

TBMM'nin 17'nci döneminde Meclis Başkanvekili, 26 Ekim 1983'de İçişleri Bakanlığına atandı ve bu görevi 1987 genel seçimlerine kadar sürdürdü. 29 Kasım 1987'de yenilenen seçimlerde ikinci kez Erzincan Milletvekili oldu. 24 Aralık 1987'de TBMM Başkanlığına seçildi.

Kasım 1989'da Anavatan Partisi Genel Başkanı Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığına seçilmesi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından hükümeti kurmakla görevlendirildi.

15 Haziran 1991'de yapılan Olağan Kongrede ANAP Genel Başkanlığı ve Başbakanlık görevini A. Mesut Yılmaz'a devretti. 1991 genel seçimlerinde yeniden Erzincan milletvekili seçildi.

1995'te yeniden Erzincan'dan ve 1999 genel seçimlerinde de Ankara'dan vekil seçilen Akbulut, 1999 seçimlerinin ardından tekrar TBMM Başkanlığına seçildi.

2002 genel seçimlerinin ardından aktif siyaseti bıraktı.

AKBULUT HÜKÜMETİ DÖNEMİ
47. Cumhuriyet Hükümeti
(09.11.1989-23.06.1991)

10 Kasım 1989 Cuma

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Yüce Meclisi, Bakanlar Kurulu ve şahsım adına en derin saygılarımla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler, “Başkâtip, başkâtip” sesleri)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan... Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Önümüzdeki dönemin milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bir dakikanızı rica ediyorum.

AHMET ERSİN (İzmir) — Başbakan değil başkâtip o, başkâtip; Turgut Özal'ın başkâtibi...

BAŞKAN — Gündemde, “Başbakan Yıldırım Akbulut tarafından kurulan Bakanlar Kurulu programının okunması” denmektedir. O halde, Başbakanda bu programı okuyor. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Yok böyle bir şey!

BAŞKAN — Devam edin efendim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Başkâtip, başkâtip...

BAŞKAN — Bu tutumlar, Türkiye Büyük Millet Meclisini nerelere getirdi? Oralardan, “Hırsız Başbakan” diye bağırdığınız hadiseler bizleri nereye getirdi, biliyor musunuz? Bir Başbakan'a, koro halinde, “Kâtip Başbakan” demek gafletini göstermeyiniz lütfen. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisinin zabıtlarına geçiyor. Lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan.

AHMET ERSİN (İzmir) — *(Kürsünün önüne gelerek)* Sayın Başkan, bu program, Sayın Akbulut'un programı değil, Özal'ın programıdır, *(Elindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru fırlatarak)* kendisine iade ediyorum! *(ANAP sıralarından “Yuh” sesleri)*

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Hayvan oğlu hayvan!

BAŞKAN — Ne yapalım, milletvekilliği ödevini öğrenememiş, yeniden okula vermek lazım, yeniden yazdırmak lazım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, işte, biraz evvel...

(Kapıların önünde toplanan SHP milletvekillerinden bazıları, ellerindeki “Hükümet Programı” kitapçığını Başkanlık Divanına doğru attılar)

(ANAP sıralarından “Yuh!” sesleri)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Terbiyesiz adamlar...

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Terbiyesiz oğlu terbiyesizler!

YILMAZ SANIOĞLU (Ordu) — Siz sokağa gidin, sokağa... *(SHP sıralarından "kes sesini" sesleri)*

MEHMET SAĞDIÇ (Ankara) — Sayın Başkan, ya otursunlar ya dışarı çıksınlar; Meclise ayıp oluyor.

(SHP ve DYP milletvekilleri Genel Kurul salonunu terk ettiler)

BAŞKAN — Sayın Başbakan, devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 9 Kasım 1989 günü Sayın Cumhurbaşkanı, yeni hükümeti kurma görevini şahsıma tevdi ettiler. 46'ncı Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı Sayın Turgut Özal'ın, 31 Ekim 1989 tarihinde Cumhurbaşkanlığına seçilmesi münasebetiyle, o tarihten bu yana yeni hükümetin teşkili konusunda meydana getirilmeye çalışılan tereddütleri izale etmek amacıyla, aynı gün Hükümet listesini Sayın Cumhurbaşkanına sundum. Liste kabul buyurulunca, 47'nci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti teşekkül etti. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Anayasamızın 110'uncu maddesi gereğince, Hükümetimizin programını Yüce Heyetinize takdim etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, konuşmamın başında şu hususu bilhassa belirtmek istiyorum: 1983 yılı sonundan itibaren, altı yıldan beri iktidarda bulunan Partimizin hükümet programları, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Ayrıca, Partimizin seçim beyannamesi ve hükümet programı arasında da tam bir tutarlılık ve ayniyet vardır. Bu bakımdan, Yüce Meclise takdim etmekte olduğum bu hükümet programı, tabii olarak, devamı olduğumuz geçmiş hükümet programına paralellik arz etmektedir. Ancak, son iki yılda meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler dikkate alınarak, gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Takdir buyuracağınız gibi, siyasi hayatın en önemli unsurlarından biri, devamlılık ve istikrar ilkesidir. Biz Hükümet olarak, daha önceki Anavatan İktidarı dönemlerinin bütün icraatlarının ve vaatlerinin takipçisi olacağız.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde geride bıraktığımız yıllar, siyasi ve ekonomik istikrarın güçlendiği, sosyal problemlerin çözülerek hafiflediği; herkesin, yarınından emin ve geleceğe güvenle baktığı; demokrasinin, bütün kurumlarıyla yerleştiği; insan haklarına saygının, büyük duyarlılık içerisinde sürdürüldüğü, ülke itibarının arttığı parlak bir dönem olmuştur.

Türkiye, Anavatan iktidarı döneminde, ekonomik alanda, dinamik ve çağdaş gelişmelere uygun bir kalkınma programı uygulamış ve temel sektörde önemli yatırımları ve gelişmeleri gerçekleştirmiştir.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, tavizci ekonomik anlayışı terk edip, ekonomiyi, ülke imkânlarına ve gerçekçi kaidelere göre yöneten bir anlayışa kavuşmuştur.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, kavgasız, dövüşsüz, küskünlüğü ve kaprisi olmayan bir siyasi dönem geçirmiş, sevgiye dayanan, uzlaşmacı, medeni ve seviyeli bir siyasi faaliyetin güzel örneklerini yaşamıştır.

Sayın milletvekilleri, işte, Anavatan Partisinin ve Anavatan İktidarının diğerlerinden farkı buradadır.

Biraz evvel hep beraber bir hazin manzaraya şahit olduk. Anayasa gereği ve demokrasi gereği olarak seçilip, millete hizmet etmek üzere Mecliste kendilerine görev tevdi edilenleri, şu anda Meclisi terk etmiş olarak görüyorum. Bu, demokrasimiz için övünülecek bir husus değildir ve biraz evvel şurada sergilenen manzarada şunu iyice tespit ettik ki, fikren münakaşaya hazır değiller; kavgadan yanalar, bunalımdan yanalar, gerginlikten yanalar. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Biz, katiyen bu üsluba iltifat etmeyeceğiz. Biz, milletin hizmetinde, barışçı, sevgiye dayanan bir politikayla, görevimizi en iyi şekilde yerine getireceğiz.

Biraz evvel burada hukuki bir tartışma yapıldı. Görüşlere saygılıyız. Her türlü görüşü sükûnetle ve mantık çerçevesi içerisinde değerlendirerek bir karar vermemiz gerekir. Bu kararı, Yüce Meclisin Başkanlık Divanı verdi; ama, saygılı olmasını bilmek lazım. Bu, sizin düşüncelerinize aykırı gelse dahi, Yüce Meclisin Başkanlık Divanının vermiş olduğu karara riayet, en demokratik bir davranış tarzı olmalıydı. Aksi takdirde, hükümet programlarını savurarak, yumrukları havaya kaldırarak ve alabildiğine bağırarak, bir noktaya gelineceğini hiç zannetmiyorum. Zaten onun için de, bir noktaya gelemediler ve gelemeyecekler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, sivil idare döneminde Anayasasını değiştirebilen, demokrasinin geliştiği ve yerleştiği bir ülke hüviyetini kazanmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını asgariye indirerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizin kalkınmasına yönelik kalıcı temeller atmıştır.

Türkiye, Anavatan İktidarıyla, dar gelirliilerin sorunlarını çözerek, insanını yuva sahibi yapacak, savunma sanayiini kuracak mali kaynakları bütçe dışından sağlamış, ülke potansiyelini öncelikli hedeflere seferber etmeyi başarmıştır.

Hulasa Türkiye, Anavatan İktidarıyla, ilim ve medeniyeti kucaklamış, ölçülü ve seviyeli bir siyasi anlayışla, daha ileri, daha güçlü ülke olma yolunda tarihi hamleler yapmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ilk Anavatan Hükümeti, kritik bir dönemde iktidar olmuştur. Buna rağmen, 6 Kasım 1983 seçiminden bu yana, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı olarak, demokratik sistem tam anlamıyla rayına oturtulmuştur. Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkı tanınmıştır. Uzun yıllardan beri arzu edilen, ancak daha önce Türkiye'nin şartları dolayısıyla cesaret edilemeyen, Büyük Atatürk'ün muasır medeniyet seviyesi olarak hedef gösterdiği Avrupa Topluluğuna tam üyelik müracaatını yapmak bize nasip olmuş ve bu konuda gerekli çalışmalar ısrarla sürdürülmüştür.

Kuruluşumuzun ilk gününden beri belirttiğimiz gibi, Anavatan Partisi, ülkemizin ve insanımızın yapısına uygun, milletimizin menfaatleri istikametinde birleştirici, hoşgörü ve uzlaşmayı siyasetin hara sayan bir partidir. Bugün Türkiye'de rahat ve medeni bir tartışma ortamı mevcuttur; farklı düşüncelere ve siyasi görüşlere sahip olanlar, eskiye göre birbirlerine daha fazla hoşgörülüdür. Vatandaşlarımız, farklı görüşlere de sahip olsalar, dost ve kardeş olarak bir arada bulunmanın huzurunu yaşamaktadırlar. Bu ortamın meydana gelmesinde Anavatan Partisinin şüphesiz ki büyük rolü olmuştur.

Değerli milletvekilleri, 1980'lerin sonuna yaklaşırken, siyasi hayatımızdaki eğilimler, 1970'li yılların Türkiye'sinden çok farklıdır. Milletimiz, vatandaşımız, aşırılıktan ve kavgadan hoşlanmıyor. Hele bu gibi vasıfları kendisini idare etmeye talip olanlarda görmeyi hiç istemiyor. Anavatan Partisi olarak biz, daha başlangıçtan itibaren, barışı ve sevgiyi kendimize şiar edindik. İktidar olmayı kavgada değil, sevgide gördük.

Seçim beyannamemizde şunu söylemiştik:

“Önümüzdeki dönemde en önemli meselelerimiz siyasi ve ekonomik istikrarın ve buna bağlı olarak huzur ve güvenin devam ettirilmesidir. Her şeyin başında ise, siyasi istikrar gelmektedir. Bu da birlik, beraberlik içerisinde, birbirleriyle uyumlu bir siyasi kadronun tek başına iktidar olması ile mümkündür”.

Anavatan İktidarı dönemi, tarihimize siyasi istikrarın pekiştiği, demokrasinin geliştiği yıllar olarak geçecektir.

Muhterem milletvekilleri, Hükümet olarak, siyaseti, açık olmayan fikir ve tedbirlerin, yapılamayacak işlerin, yerine getirilemeyecek vaatlerin, sloganlardan ibaret programların itibar edildiği bir hizmet alanı olarak görmüyoruz. Sadece bize karşı olduklarını söyleyerek hizmete talip olanların hizmet vermelerinin mümkün olmadığına, herkesin neyi, nasıl yapacağını, kaynağı nereden bulacağını açıkça ifade etmesi gerektiğine inanıyoruz. Bugün ve yarın sorunlarımızın geçici tedbirlerle, kulağa hoş gelen sloganlarla çözülebileceğini sanmak, bilgisizlik değilse gaffettir. Memnuniyetle ifade etmek isteriz ki, toplumumuz bu çeşit yaklaşımlara itibar etmemekte, muhteva ve tutarlılık aramaktadır.

Anavatan İktidarı, Türkiye'nin meselelerine yepyeni bir bakış tarzı getirmiştir. Ekonomik ve sosyal meselelere getirdiğimiz çözümler geçmişten tamamıyla farklı olduğu gibi, bizatihi siyasi meselelere yaklaşımımız, kavgadan uzak, uzlaşıcı ve yapıcıdır.

Anavatan Partisinin TBMM'de yaptığı çalışmalar ve Hükümet icraatıyla, son altı yılda Türkiye'yi nereden alıp nereye getirdiği ortadadır. Türkiye büyük bir gelişme ve yapı değişikliği içindedir. Otuz-kırk yılda, hatta cumhuriyet süresince yapılamayan, yapılmasına cesaret dahi edilemeyen ekonomik, sosyal ve idari reformlar altı yıla sığdırılabilmektedir. İleri ve modern bir ekonomik sistemin hemen hemen bütün temel taşları yerli yerine oturtulmuş, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisini çalıştıracak şartlar sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, İktidarımızın son altı yıllık döneminde yaptıklarımız ve elde edilen başlıca sonuçlar şöyledir:

Kambiyo rejiminde köklü değişiklikler yapılmış, konvertibiliteye geçilmiş, döviz bulundurmamak suç unsuru olmaktan çıkarılmıştır. Altın dış ticareti serbest bırakılmıştır. Bugün ülkemiz, dünyanın en rahat kambiyo rejimlerinden birine sahiptir.

Vergi sistemi modernleştirilmiştir. Yirmi beş yıldan beri sadece sözü edilen KDV uygulamaya konulmuş; Serbest Muhasebeci, Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu çıkarılmıştır.

Gümrükler bütünüyle gözden geçirilmiş, koruma makul nispetlere indirilmiş, Türkiye'yi dışarı açılmaya teşvik edecek şartlar getirilmiştir. Faizler serbest bırakılmıştır.

Köprü, baraj gibi tesislerin gelir ortaklığı senetleri ile konut ve arsa sertifikası çıkarılarak gönüllü tasarruflar teşvik edilmiş, sermaye piyasası kurulmuştur.

Yatırım, işletme ve dış ticareti kapsayan yeni bir entegre teşvik sistemi getirilmiştir.

Toplu Konut Fonu, Kamu Ortaklığı Fonu, Savunma Sanayiini Geliştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi genel bütçe dışında fonlar teşkil edilerek, önemli kaynak artırıcı tedbirler alınmıştır. Böylece, konut, baraj, köprü, enerji santralleri ve savunma sanayii yatırımlarında büyük hamleler başlatılmıştır. Sosyal Dayanışma Fonundan yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır. Atatürk Barajı, bu anlayış sayesinde, kısa dönemde bitme noktasına gelmiştir.

Dünyada ilk defa olarak Türkiye’de, altyapı projelerinde yap-işlet-devret modeli geliştirilmiş ve buna göre önemli projelerin anlaşması yapılmış, uygulamaya konulmuştur.

Takip edilen ekonomik politikaların neticelerini en iyi şekilde gayri safi milli hâsıla, ihracat ve Türkiye’nin dış kredi itibarında görmekteyiz.

Gayri Safi Milli Hâsıla, 1984-1989 döneminde ortalama yüzde 5,2 artmıştır. 1979 yılında ihracatımız 2,2 milyar dolar iken, bunun yüzde 35’i sanayi malları idi. Bu yılki ihracatın ise 12 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir; bunun ise yüzde 80’i sanayi mallarıdır. Türkiye, dünyanın en gelişmiş ülkelerine çok çeşitli sanayi malları ihraç eder hale gelmiştir. Nitekim, 1989 yılında OECD ve AT ülkelerine yapılan ihracat yüzde 12 düzeyinde artmıştır.

Türkiye, son altı yılda, kredi itibarı en süratli yükselen ülke olmuştur.

Merkez Bankası rezervleri, 1983 yılında 1,2 milyar dolar iken, bugün 4,2 milyar dolara yükselmiştir.

Tarımda önemli üretim artışları kaydedilmiştir. 1984-1988 döneminde tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6’dır ve bu hız plan hedefinin hayli üzerindedir. Bu yıl kuraklık nedeniyle tarım sektöründe yüzde 6,3 oranında düşüş beklenmektedir.

41 baraj tamamlanmıştır. Bu sayı, yılsonunda 51’e ulaşacaktır. Halen 62 baraj inşa halindedir. Son altı yılda 700 bin hektar civarında alan sulamaya açılmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi bütün hızıyla devam etmektedir. Atatürk Barajı ve Urfa Tüneli, muhtemelen 1991’de hizmete girecek, Harran Ovası sulanmaya başlanacaktır.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve çevre yolları hizmete girmiştir.

Toplu Konut Fonundan, 640 bin adet konut finanse edilmiştir.

1983 yılında dış turizm gelirimiz 411 milyon dolar, yatak kapasitemiz ise 66 bin idi. Bu yılsonunda yatak kapasitesi 160 bini bulacak, dış turizm geliri ise 2,6 milyar dolar civarında olacaktır. Halen, 257 bin yataklık turizm tesislerinin inşaatı devam etmektedir.

Türkiye’nin çimento üretimi 1983’te 13,6 milyon ton, 1988’de 22,3 milyon tondur. Demir-çelik üretimi ise, 1983’te 3,9 milyon ton, 1988’de 8 milyon tondur.

Cumhuriyet süresince, 1983 sonuna kadar 24 bin 400 köye elektrik verilmesine mukabil, geçen beş yılda 36 bin 300 köy ve mezraya elektrik götürülmüş, birkaç köy dışında elektriksiz köy kalmamıştır.

580 bin adet gecekondü ve imar affından faydalanan yapıya elektrik bağlanmıştır. 1983 yılında 27,3 milyar Kw/saat olan elektrik enerjisi üretiminin, 1989’da 52 milyar Kw/saat olacağı beklenmektedir.

Savunma sanayiinde önemli hamleler yapılmıştır.

Haberleşmede büyük hamleler yapılmıştır. 1983 yılında toplam telefon hattı sayısı 1,9 milyon, bunun 1,6 milyonu otomatik idi; 1988'de ise toplam telefon sayısı 5,9 milyon ve bunun 5,3 milyonu otomatiktir. 1983 sonunda 10.300 köyde telefon olmasına mukabil, 1988 yılı sonunda 37.300 ünite telefona kavuşmuştur. Şehirler ve milletlerarası otomatik konuşma yapan köy sayısı 1983 yılında sadece 12 iken, 1989 yılında 30 bini aşacaktır.

1983 yılında 42.500 adet olan otomobil üretimi, 1988 yılında 120 bin adede yükselmiştir.

Yıllık fiili yabancı sermaye girişi 1983 yılında 46 milyon dolar iken, 1988 yılında 352 milyon dolara ulaşmıştır. 1989 yılında bu rakamın 450 milyon dolara ulaşması beklenmektedir.

Havayolu ile taşınan yolcu sayısı 1983 yılında 2,2 milyon iken, 1989 yılında 4,5 milyona çıkmıştır.

1983 yılında çoğu siyah beyaz olan televizyon sayısı 5,2 milyon iken, bu sayı 1989 yılında büyük bir bölümü renkli olmak üzere 10,2 milyona yükselmiştir.

Tamamıyla renkli televizyon yayınına İktidarımız döneminde geçilmiş, ikinci ve üçüncü kanal televizyon yayını başlatılmış; ayrıca, Güneydoğu Anadolu Bölgemiz için özel bir yayın kanalı devreye sokulmuştur. Televizyonun haftalık yayın saati 1983 yılında 37 saat iken, 1989'da 213 saate yükselmiştir.

1983'te, sosyal güvenlik kapsamındaki nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 48,1 iken, 1989 yılında bu oran yüzde 59,1'e ulaşmıştır.

Konut sektöründe, 1983 yılında inşaat ruhsatı alan konut sayısı 169 bin iken, 1988'de 473 bine ulaşmıştır.

Okuryazar nüfusun oranı 1983 Yılında yüzde 76 iken, 1989 yılında yüzde 89'a yükselmiştir.

Yükseköğretimde yurt kapasitesi 1983 yılında 47 bin, 1989'da 131 bindir. Kredi verilen öğrenci sayısı 1983'te 29 bin, 1989'da 75 bindir.

Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanunu çıkarılmış, uygulama başlatılmıştır. Çıracıların mesleki eğitim süresince sigorta primleri devletçe ödenmektedir.

Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş ve bunların yetkileri artırılmıştır. 4 ilçe il, 120 kasaba ilçe yapılmıştır.

Gecekondu imar affi çıkarılmıştır.

Bürokratik işlemlerde formaliteler azaltılmıştır.

Mersin ve Antalya serbest bölgeleri açılmış, diğer iki bölgenin çalışmaları devam etmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde neler yapacağımızı belirtmeden önce, bazı temel konulardaki görüşlerimizi ifade etmek istiyorum. Devlet, başta vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün korunması olmak üzere, adaletin temini, yurt savunması, emniyet ve asayişin sağlanması, sosyal ve iktisadi faaliyetlerin

ve hizmetlerin en verimli bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla gene millet tarafından kurulu müesseselerden meydana gelir.

Devlet, millet için vardır; devletin millet ile bütünleşmesi esastır.

Refahın tabana yayılması, fakirliğin ve işsizliğin ortadan kaldırılması gayesiyle, sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal yardımın düzenlenmesi ve sağlanması, sosyal hizmet ve faaliyetlerin tanzim, teşvik, yönlendirilmesi ve gereğinde doğrudan yapılması, devletin başlıca görevleri arasındadır.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel olarak bütün millete hitap edecek altyapı mahiyetindeki hizmetlere yönelmelidir. Asıl olan, devletin zenginliği sonucu milletin zenginliği değil, milletin zenginliği sonucu devletin zengin olmasıdır.

Devlet müesseselerinin kuruluşunda ve işleyişinde temel prensip, işlemlerin müessir, süratli ve verimli bir şekilde yürütülmesidir. Bunun için, sistem, açık, basit ve kolayca anlaşılır olmalıdır. Devlet kuruluşlarının hakiki ve hükmi şahıslarla ilişkilerinde itimat esas, şüphe istisnaidir. Sistemin işleyişinde iyiliğin ve faziletin hâkim kılınması, verimin geliştirilmesi hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, adalet mülkün temelidir. Adaletin temini ve dağıtımı, kişi hak ve hürriyetleriyle hukukun üstünlüğünün korunması devletin temel görevleri arasındadır. Adalet, hak ve hürriyetlerin teminatı olduğu kadar, hürriyetlerin kamu menfaatleri aleyhinde kullanılmamasının da teminatıdır.

Kanun önünde eşitlik, esastır. Adaletin, vatandaşlar arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, milli birlik ve beraberliğin tesisinde ve devlete güvenin temininde asli unsurdur.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Adalet süratle yerine getirilmeli, cezalar müessir ve caydırıcı olmalıdır. Geciken adalet, yerine gelmemiş adalettir.

Adalet Bakanlığı ve yargı organlarının imkânlarının geliştirilmesi, sistemin modernizasyonu, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kanunların, mahkemelerin yükünü azaltacak şekilde gözden geçirilmesi hedefimizdir.

Toplumun maddi ve manevi olarak yükselmesinde ve yücelmesinde temel unsur insandır.

Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ifadesini bulan bu hak ve hürriyetlerin sağlanması ve teminat altına alınması için, hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü esas alan devlet nizamını temel şart görürüz.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdi müracaat hakkının gerçekleştirilmesi bu açıdan çok önemli bir adımdır.

Muhterem milletvekilleri, millete en iyi hizmet verilebilmesi, devlet idaresinde milletin en iyi şekilde temsil edilebilmesi ancak demokratik sistem ile mümkün olabilir.

Demokrasi, insan hak ve hürriyetlerine saygının en yüksek olduğu, insan hak ve hürriyetlerinin en iyi şekilde korunduğu sistemdir.

Temel vasıfları, adalet ve hukukun üstünlüğü olan demokratik sistem, insan şeref ve haysiyetinin, söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetinin en güvenilir teminatıdır.

Millet hâkimiyeti demokrasinin esasıdır.

Halkın serbest oyu ile seçilmiş üyelerden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli iradenin ve millet hâkimiyetinin en üst seviyede tecelli ettiği müessesedir.

Siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. İstikrarlı ve kuvvetli hükümet, devlet idaresinin müessir bir şekilde yürütülmesinin ilk ve en önemli şartıdır.

Demokratik sistemi, insan hak ve hürriyetlerini zedelemeye, tahrip etmeye, ortadan kaldırmaya yönelik her türlü hareketin karşısındayız.

Demokratik düşünce ve haklara karşı olan her çeşit rejimi ve tasarrufu reddederiz.

Sayın milletvekilleri, herkes, Anayasamızın teminatı altında vicdan, dini inanç ve ibadet hürriyetine sahiptir. Laiklik, Türkiye Cumhuriyetinin en önemli unsurlarından biridir.

Maddi ve manevi gelişmeyi birlikte sağlamanın zaruretine inanırız.

Yüksek ahlak sahibi, dengeli bir nesil yetiştirilmesini teminen, devletin ilk ve ortaöğretim kurumlarında din kültürü ve ahlak öğretimi yapılması için gerekli tedbirlerin almasını zorunlu görürüz.

Sayın milletvekilleri, sosyal ve iktisadi gelişmenin ahenkli, süratli, verimli olması, kaynakların en iyi şekilde değerlendirilmesi için planlamayı önemli görürüz.

Hükümetimiz, katı ve dogmatik merkezi planlamanın tamamıyla dışında, demokratik kuruluşların ve fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini kullanmalarına ve geliştirilmesine imkân veren, düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu bir planlama anlayışına sahiptir.

Değerli milletvekilleri, hükümetimiz, milliyetçi ve muhafazakâr, sosyal adaletçi, rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisini esas almaktadır.

Milliyetçilik anlayışımız, Büyük Atatürk'ün görüşleri doğrultusunda, hedefi çağdaş medeniyet olan, devletin bağımsızlığını, milletimizin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, cumhuriyeti ve demokrasiyi koruyan bir muhtevaya sahiptir.

Muhafazakârlık anlayışımız, milli, manevi ve ahlaki değerlerimize, kültürümüze, tarihimize, örf, âdet ve geleneklerimize bağlılığımızın ifadesidir. İyi olanın, güzel olanın, kıymetli olanın muhafazasıdır. İlerlemeye açık, modern, müreffeh, büyük ve kudretli bir Türkiye en büyük idealimizdir.

Sosyal adaletçiyiz. Ülkemiz nimetlerinden herkesin hak ve adalet ölçüleri içerisinde istifade etmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almak sosyal adalet anlayışımızın esasını teşkil eder. Bizim kıymet hükümlerimiz içinde, komşusu aç yatarken tok uyumak hoş görülmez. Kişinin, kendi nefsi için istediğini başkaları için de istemesi esastır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, iktisadi gelişmenin hızlandırılması, sosyal dengenin iyileştirilmesi, fertlerin kabiliyet ve çalışmalarına göre gelişme arzularının teşvik edilmesi, gruplar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarının pratik ölçüler içinde azaltılması, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının asgariye indirilmesi, fakirliğin

kaldırılarak refahın yaygınlaştırılması, iktisadi gelişme politikamızın esaslarını teşkil eder.

Toplumdaki çeşitli grup menfaatlerinin bir bütünün tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbirleriyle telif edilebileceğine inanıyoruz.

Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hâkim kılındığı serbest piyasa ekonomisinin uygulanması sistem tercihimizdir. Çünkü, ekonomide haksızlıkları ve haksız kazançları önlemenin, ülke kaynaklarını en verimli şekilde kullanmanın ancak bu sistem içerisinde mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu genel hedeflere erişilmesi için ilkeler şunlardır:

Üretimin, verimliliğin artırılması ve ekonomide rasyonelliğin sağlanması;

Tasarrufların, teşviki, tasarrufların ve kaynakların verimli ve süratli bir şekilde kullanımıyla, yatırım ve üretim artışlarının, istihdam imkânlarının geliştirilmesi;

Dış ödemeler dengesinin istikrarlı çözüme kavuşturulması, ihracatın artırılarak milli gelir içindeki payının yükseltilmesi, dış müteahhitlik, taşımacılık, turizm gibi döviz kazandırıcı hizmetlerin teşviki;

Enflasyonun makul seviyelerde tutulması, fiyat istikrarının sağlanması;

İktisat, maliye, para ve kredi politikalarında karar bütünlüğünün sağlanması ve uygulamanın ahenk içinde yürütülmesi;

Karşılıklı menfaat dengesini esas alan bir anlayış içerisinde dış kaynaklardan faydalanılması ve yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi.

İktisadi gelişmeyi güvenli ve sürekli bir hale getirmek için devletin başlıca rolü istikrarın teminidir. Bu maksatla, yurt içinde emniyet ve güvenin sağlanması, yurdun savunulması, yurt içinde ve dışında memleketin ve vatandaşların haklarının korunması, adaletin en iyi şekilde tevzi devletin asli görevleridir.

İktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu, tanzim edici, fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, iktisadi istikrarın sağlanmasına matuf sık sık değişmeyen kaideler koyması, engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet, genel seviyede tanzim edici ve yönlendirici olmalı, detaylara müdahale etmemelidir.

İktisadi faaliyetlerde devlet vatandaşın rakibi değil, aksine ona hizmet eden, gelişmesini kolaylaştıran bir yardımcıdır.

İktisadi kalkınmada devletin doğrudan doğruya yürüteceği faaliyetler genel olarak bütün millete hizmet veren, esas itibarıyla altyapı mahiyetindeki işlerin yapılmasıdır.

Bütün milletin istifadesine açık olabilecek orman, su, maden, enerji gibi tabii kaynaklar milletin varlığı olarak düşünölmelidir.

Bahis konusu tabii kaynaklar, geliştirme ve işletme hakları devletin koyacağı esaslar içinde fertlere veya fertlerin bir arada kuracakları teşebbüslere bırakılmalıdır.

Devlet, sanayi ve ticarete ana prensip olarak girmemelidir. İstisnai olarak geri kalmış bölgelerde sınai tesisler kurabilirse de, bu teşebbüsler kısa zamanda millete devredilmelidir.

Sanayi, tarım ve ticarete mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sayan bir sistem içinde mümkün olabilir. Hür teşebbüsü meydana getiren ferdi işletmeleri, kooperatif ve şirketler sisteminin temel uygulama araçlarıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1980 öncesi alınan ve zamanında ödenemeyip ertelenen DÇM'ler ve garantisiz ticari borçların tamamı bu yıl ödenmiştir. Bu borçların kur risklerinin devlet üzerinde kalması dolayısıyla, emisyon ve enflasyon üzerindeki etkilerini takdirlerinize bırakıyorum. Allaha çok şükür, ülkemiz, borçlarını zamanında ödeyebilen, uluslararası finansman piyasalarında kredi itibarı olan ülke konumuna gelmiştir. Gerek içerde ve gerekse dışarda kredi itibarını yükseltmek en önemli hedefimizdir. Bu yönde aldığımız ve alacağımız tedbirler şöyle özetlenebilir:

35.2 milyar dolar eşdeğerindeki dış borç stokunun büyümesinin önlenmesi ve GSMH içindeki payının düşürülmesine çalışılacaktır.

İç borçlanmanın bütçe açığını karşılayacak oranlarda yapılması, devlet tahvili ve hazine bonolarının ihale yöntemine ilave olarak değişen faiz oranlı satışı teşvik edilecektir.

Bütçe açıklarının finansmanında, Merkez Bankası kaynaklarına başvurulması mümkün olan en düşük düzeylerde tutulacaktır.

Kamu giderlerinin azaltılması, vergi gelirlerinin artırılması ve bütçe dengesinin korunması en büyük hedefimizdir.

KİT'lerin rasyonel yönetime kavuşturulması için, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede gerekli değişiklikler yapılarak, Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde serbest piyasa ekonomisine uyumu sağlanacaktır.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulu, Menkul Kıymetler Borsası, Bankalar Arası Para Piyasası, Bankalar Arası Döviz Piyasası, Hazine tahvil ve bonolarının arttırma ile satış sistemi, faizlerin ve kurların serbest bırakılması, altın ve kıymetli taş ithal ve ihracının serbest bırakılması, yatırım fonlarının kurulması gibi modern sermaye piyasasını yakından ilgilendiren kurumlar kurulmuştur.

Türk parası konvertibl hale getirilmiştir. Bu, bizim partimizin kuruluşunda tasarladığı ve kademe kademe kambiyo rejiminde yaptığı değişikliklerle gerçekleştirilmiştir.

Artık vatandaşımız istediği kadar döviz bankalardan alabilecek, istediği şekilde içeride ve dışarıda yine bankalar kanalıyla tasarruf edebilecektir. Uluslararası piyasalarda kote edilmiş hisse senetlerini ve Hazine tahvillerini alıp, satabilecektir. Aynı şekilde, yabancılar da ülkemizde sermaye piyasasına kote edilmiş hisse senetlerini aracı kurumlar vasıtası ile alıp satabileceklerdir.

Şirketlerimiz dış piyasalardan herhangi bir müsaadeye tabi olmaksızın kredi alabilmektedir.

Bütün bu tedbirlere rağmen dövize talep artmamış, servet transferleri olmamış ve döviz fiyatları enflasyona göre yükselmemiştir. Bu, istikrarın ve vatandaşlarımızın Türk Lirası'na güvencinin göstergesidir.

Altıncı Plan dönemi sonunda ihracatımızın 22,5 milyar dolara ve turizm gelirlerimizin brüt 5,5 milyar dolara çıkarılması öngörülmüştür. Türkiye'nin ekonomide elde ettiği sonuçlar dış dünyada da takdir edilmektedir. Nitekim, kredi itibarımız 1979'da 93 ülke arasında 89'uncu sırada iken, 1989'da 122 ülke arasında 39'uncu sıraya yükselmiştir.

Ekonomideki gelişmenin devam etmesi için rekabete dayalı serbest piyasa sistemini güçlendirecek uygulamalar sürdürülecektir.

Bu meyanda özelleştirme çalışmaları hızlandırılacak, devletin yeni ticari ve sınai yatırımlara girmesi özel durumlar dışında sınırlandırılacaktır.

Ekonomide kartelleşmeyi önleyici tedbirler alınacak; ithalat, tüketicinin korunması ve enflasyonla mücadelede etkin olarak kullanılacaktır.

1983'de GSMH'nın yüzde 16,2'si olan yurt içi tasarruflar, uygulanan faiz politikaları, gelir ortaklığı senedi gibi tasarruf artına tedbirlerle 1988 yılında bu rakam yüzde 26,1 olmuştur. GSMH artışını hızlandırarak işsizliği azaltmak politikası, ancak yurt içi tasarrufların artırılması ile istikrarlı bir şekilde uygulanabilir. Bu bakımdan, tasarruf artırıcı uygulamalara devam edilecektir.

Yatırımların dış tasarruflar, özellikle yabancı sermaye girişi ile artırılmasına devam edilecektir. 1980 yılında 97 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmişken, 1988'de 825 milyon dolarlık yabancı sermayeye izin verilmiştir. 1989 yılında 1 milyar doların geçileceği tahmin edilmektedir, önümüzdeki dönem içerisinde yabancı sermayenin yılda bir milyar dolar seviyesine varacağı beklenmektedir.

Önümüzdeki dönemde; Kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve sermayeyi tabana yaymak için sermaye piyasasının geliştirilmesine daha fazla ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının ağırlıklı olarak altyapıya yönlendirilmesini, verimliliğin artırılmasını ve sermayenin tabana yayılmasını kolaylaştırmak üzere, daha önce başlatmış olduğumuz KİT'lerin özelleştirilmesi konusu önümüzdeki dönemin başlıca faaliyetleri arasında yer alacaktır.

Küçük tasarruf sahibinin haklarını korumak amacıyla şeffaf muhasebe usulleri getirilecek ve bunların denetimini yeminli mali müşavirler yapacaktır.

Bankacılık sektörünün para kredi piyasasında gerçek fonksiyonuna kavuşması ve bu yolla kaynakların daha iyi kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu münasebetle, Bankalar Kânunu ve bununla ilgili mevzuatta günün şartlarına uygun değişikliklerin yapılması, mevduat sigorta kurumunun kurulması, kredi limitlerinin ayarlanması ve kredi risklerinin azalmasını sağlayacak karşılık ayırmalarına imkân veren gerçekçi düzenlemeler yapılacaktır.

Sigortacılık sektörünün geliştirilmesi ve halkımızın yaşam güvencesinin sağlanması için, zorunlu sigorta kapsamı genişletilecek, sigorta tarife sistemi daha rekabetçi çalışmaya imkân verecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Bankacılık ve sigortacılığımızın AT'ye uyumu için gerekli hukuki düzenlemeler zaman geçirilmeden yapılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekonomide başlattığımız yapısal değişiklikler çok büyük bir nispette tamamlanmıştır, önümüzdeki dönemde dışa açılma daha tedrici

olacaktır. Bu itibarla, uygulayacağımız tedbirlerle enflasyonu makul seviyelere mutlaka indireceğiz.

Geçen dönemde memur ve işçinin net gelirinde artışın enflasyonun üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Nitekim, iktidara geldiğimiz 1983 yılından bu yana en düşük aylıklı devlet memurunun çıplak aylığı 13,8 kat, genel müdürün aylığı 19,2 kat artarken, aynı dönemde toptan eşya fiyatları 11,3 kat, tüketici fiyatları ise 13 kat artmıştır.

Ayrıca, Anavatan iktidarı döneminde çalışanlarımıza vergi iadesi yapılmaya başlanmış, konut edinmelerini kolaylaştırmak amacıyla sağlanan kredilere ilave olarak, konut edindirme yardımı yapılmıştır. Yine, tasarrufların teşviki amacıyla çıkarılan kanunla çalışanlarımız, sağlanan devlet ve işveren katkısı ile tasarruf yapmaya özendirilmiş ve bunlara bu yolla önemli ölçüde kaynak transferi sağlayacak bir sistem getirilmiştir. Ücret sisteminde yapılan diğer düzenlemelerle, kamu görevlilerinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görev yapmaları önemli ölçüde özendirilmiştir.

Diğer taraftan, 1989 yılında imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile kamu kesimi işçi ücretlerinde yüzde 142'nin üzerinde net artışlar yapılarak, reel ücretlerin enflasyonun üzerinde seyretmesi sağlanmış ve geçmiş yıllardaki kayıpları da giderilmiştir.

Hükümetimiz, önümüzdeki dönemde de memur ve işçi gelirlerinin, enflasyonun üzerinde olmasını sağlayacak, satın alma gücünü artıracak tedbirleri alarak, gelir dağılımının bu kesim lehine daha da iyileştirilmesine gayret sarf edecektir.

Değerli milletvekilleri, ortadirek toplumumuzun en önemli kısmını teşkil eden işçi, memur, esnaf, sanatkâr, çiftçi ve emeklidir. Ortadirek için son altı yılda gerçekleştirdiğimiz ve gelir dağılımını düzeltici tedbirlerden bahsetmek istiyorum.

Öncelikle geçmişte gelir dağılımını haksız bir şekilde dar ve orta gelirli aleyhine çeviren faktörleri ortadan kaldırdık.

Mevduat faizlerini serbest ve gerçekçi seviyeye çıkardık. Bugün, tasarruf mevduatının yüzde 90'dan fazlası "ortadirek" dediğimiz kesimindir. Eğer, faizler gerçekçi veya serbest olmasaydı, her yıl ortadireğin hakkı olan bir kaç trilyon lira başka kesimlere kayacaktı.

Döviz kurunu serbestçe belirleme sistemine geçtik. Her yıl, ithalatçılara trilyonlarca haksız kazanç sağlayan sabit kur sistemine son verdik. Turizmciye, nakliyeciyeye, yurt dışındaki işçiye, alın teriyle ihraç malı üreten işçiye, tarlasında ihraç malı üreten çiftçiye getirdiği dövizin gerçek değerini ödemekle haksız kazançlar önlenmiş, gelir dağılımı belirli ölçüde düzeltilmiştir.

KİT mallarında sübvansiyonlar kaldırılmış, faturalı vergi iadesi getirilerek, ortadireğe gelir transferi yapılmıştır.

Konut fonu ve konut edindirme yardımı, icraatımızın gelir dağılımını düzeltici diğer önemli uygulamalarıdır. Eskiden kaçakçıya ve başka kesimlere giden kaynaklar artık dar ve orta gelirlinin eline geçmektedir. Bu rakam, yılda 600 milyar lira civarına yükselmiştir.

Geçmişte hiçbir teminatı olmayan, sağlık sigortası ve emeklilik sigortası kapsamında bulunmayan, 65 yaş maaşından yararlanamayan ve hiç kimsenin sahip çıkmadığı kitleye biz sahip çıktık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sistemini kurduk. Sosyal adalet anlayışımız gereği, geçmişte hiçbir kimsenin sahip çıkmadığı insanlara biz sahip çıktık.

Değerli milletvekilleri, gelir dağılımını dolaylı olarak düzelteren tedbirlerin en önemlisi, altyapı konusunda yaptığımız hizmetlerdir. Temiz içme suyu, kanalizasyonu, elektriği, yolu, telefonu olmayan bir insan, gelir pastasından fazla pay alamaz. Son altı yılda altyapıda büyük gelişmeler sağladık. İnsanlarımız altı yıl öncesine göre çok daha iyi imkânlarla kavuşmuşlardır. Bunlar dar ve orta gelirliye dolaylı olarak yapılan yardımlardır.

Geçim sıkıntısı, gelişen, ihtiyaçtan artan, daha iyi yaşamak isteyen her toplumda hissedilen bir durumdur, önemli olan, büyümenin devam etmesi, altyapının dengeli geliştirilmesi, sosyal programların müessir olmasıdır.

Hükümetimiz, dar ve orta gelirli lehine gelir dağılımını makro ve mikro seviyede iyileştiren gerçekçi ve akılcı politikalara taviz vermeden devam edecektir.

Anavatan Partisi iktidarı döneminde, mali açıdan çok önemli mali reformlar yapılmış, verginin, kalkınmanın finansmanında temel unsur olmasına özen gösterilmiştir. Bu konudaki temel ilkimiz, az kazananadan az, çok kazananadan fazla vergi almaktır. Diğer bir ifade ile, herkesin, Anayasamızın 73'üncü maddesi çerçevesinde kazancı oranında vergi vermesine ortam hazırlamaktır. Vergi sistemimiz yapılan düzenlemelerle çağdaş bir yapıya kavuşturulmuş, vergi sisteminin ekonomiyi yönetmede önemli bir araç olarak kullanılması imkân dahiline girmiştir.

Vergilemede ana ilkelerimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

Pek çok kalkınmış ülkenin bile geçişte zorlandıktan Katma Değer Vergisi, rekor denilecek bir sürede uygulamaya konularak, büyük başarı elde edilmiştir. Aynı şekilde meslek vergisi kaldırılmış, yeniden değerlendirme daimi hale getirilmiş, Emlak Vergisi belediyelere ve özel idarelere devredilerek mahalli idarelerin güçlü hale getirilmelerine imkân sağlanmıştır.

Vergiler sayıca azaltılmış, basit, kolay ve anlaşılır hale getirilmiştir. Bunun yanında, vatandaşın vergisini öderken, eziyet çekmemesi, kuyruklarda beklememesi için vergi idaresi, bilgisayara geçmiştir. Şu anda tüm vergi gelirlerinin yüzde 80'i bilgisayarlı vergi daireleri tarafından toplanmaktadır, önümüzdeki devrede, otomasyon yurt çapında tamamlanacaktır. Böylece vergi idaresinin etkinliği artırılabilecek ve vatandaşlarımıza vergi dairelerinin daha çağdaş hizmet sunması sağlanacaktır.

Vergiler adil, genellikle herkesin kolaylıkla verebileceği nispette ayarlanmıştır. Geçmişte vergi nispetlerinin yüksek tutulması, devletin daha fazla vergi geliri sağlaması sonucunu doğurmadığı gibi, kaçağı zorlamış, ekonomik büyümeyi yavaşlatmıştır. Vergi nispetleri adil olduğu zaman vergi tahsilatı artmakta, vergi kaçakları azalmaktadır.

Vergi sistemi, kurumlaşmayı ve yatırımları teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Tasarrufun ve yatırımların teşvikinde vergi muafiyet ve kolaylıklarını önemli bir araç olarak kullanmaya devam etmekte kararlıyız.

Vergi ihtilaflarının asgari hadde indirilmesinin ve vergi kaçaklarının azalmasını sağlayın tedbirler yanında, bir süre önce kabul edilen Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa süratle işlerlik kazandırılacaktır. Bu konuda yapılan çalışmalar son aşamaya gelmiştir.

Yeni vergi ihdas edilmesi veya vergi oranlarının artırılması yerine, vergilemede yatay ve dikey adalet ilkeleri de dikkate alınarak vergi tabanının yaygınlaştırılması, vergi

kayıp ve kaçığının asgari seviyeye indirilmesi ve tahsilattaki verimliliğin artırılabilmesi yolundaki gayretler sürdürülecektir.

AT'ye yapılan tam üyelik başvurusu gözönünde bulundurularak, başlamış olan vergi uyum çalışmaları süratle yürütülecek, bu konuda araştırma ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

Dışa açılma politikalarıyla uyumlu olarak, yabancı sermayenin ve ileri teknolojinin Türkiye'ye gelişini ve Türk müteşebbislerinin dışa açılmalarını teşvik etmek, ülkelerin vergi sistemlerini yakınlaştırmak amacıyla, son yıllarda hız kazanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının yapılmasına Hükümetimiz döneminde de devam edilecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kalkınma, esas itibariyle, insan içindir. Vatandaşımızın hayat seviyesini yükseltici, meşakkatini azaltıcı yönde yapılan icraatlar bu gayeye hizmet eder. Hiç elektriği olmayan bir köye bağladığımız elektrik, o köyde geçmiş çağlarda kalmış insanımızı 20'nci asra getirmektedir. Daha önce kendi köyünden ve alıştığı hayat tarzından başka bir şey bilmeyen köylümüz, renkli televizyonunun dünyaya açılan penceresinden, diğer insanların asfalt yollarda yürüdüklerini, içinde çeşmesi ve tuvaleti bulunan evlerde yaşadıklarını, vitrinleri dolu mağazalarda alışveriş yaptıklarını görecek ve benzerini köyünde görmek isteyecektir.

Köylerin durumunu düzeltmek için çok gayret sarf ettik. Elde edilen neticeler çarpıcıdır.

Son beş yılda köylerimizde 51 bin km. tesviye, 50 bin stabilize yol yapılmıştır. 1983 yılı itibariyle 11.000 km. asfalt köy yolu olmasına mukabil, son beş yılda 16 bin km. köy yolu asfaltlanmıştır. Köy yollarında standart ve kalite, önemli ölçüde düzelmeye başlamıştır.

1983 yılında kırsal alanda içme suyu bulunan ünite sayısı 38 bin iken, son beş yılda 24.700 üniteye içme suyu götürülmüştür.

Cumhuriyetin ilk 60 yılında 10 bin köyümüze telefon götürülmüştür. Biz, beş yıl içerisinde bu rakamı 37 binin üzerine çıkardık. Diğer bir deyimle, 60 senede yapılanın 3,6 katını 5 seneye sığdırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekili, şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için, belediyelerimize büyük maddi imkânlar aktardık ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verdik.

Başta içme suyu ve kanalizasyon olmak üzere, yeşil sahalar ve parklar, yollar ve pek çok altyapı hizmetleri yapılmaya başlanmıştır. 1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 1,7'den 1988 yılında yüzde 3,2'ye çıkmıştır.

Mahalli idarelere ek olarak, şehirlerimizde, başta TEK ve PTT olmak üzere, diğer kamu kuruluşları da insanımıza hizmet götürmek için seferber olmuşlardır. Şehirlerimiz ışıklandırılmış, elektriksiz mahallelere elektrik götürülmüş, programlı elektrik kesintileri tamamen bertaraf edilmiştir. 1983'te 7.000 Mw civarında olan kurulu güç, 1988 yılı sonunda, 14.500 Mw'ın üzerine çıkarılmıştır. Diğer bir deyimle, 60 yılda kurulan 7.000 Mw güce, Anavatan iktidarı 5 yıllık icraatında 7.500 Mw kurulu gücü ilave etmiştir. Bu, her yıl Keban'ın 1,5 misli büyüklüğünde bir santral devreye sokmakla eşdeğerdir.

Sosyal ve iktisadi faydaları yönünden Güneydoğu Anadolu Projesini birinci öncelikli bir proje saydık ve kısa zamanda tamamlanabilmesi için gerekli bütün tedbirleri almayı milli bir görev kabul ettik.

Önümüzdeki devrede:

Altyapı yatırımlarında Yap-İşlet-Devret modeline devam edilecektir. Diğer ülkelere de örnek olan bu modelle, devletin altyapı yatırımlarını takviye ederek, gelişmişlik seviyesini, ileri ülkeler seviyesine yaklaştırmaya çalışacağız.

1983 yılında elektrik enerjisi üretimi 27,3 milyar Kw/h idi. 1989 yılında 52 milyar Kw/h'e ulaşacaktır. Aslında üretim kapasitemiz bunun hayli üzerindedir. Bulgaristan'dan elektrik ithali durdurulmuş, Türkiye, elektrik ihraç edecek duruma gelmiştir. 1994 yılı hedefi 88 milyar Kw/h'tir. Yeni enerji tesisleri yanında trafolar ve enerji nakil hatları ıslah edilecek; enerji, bol ve güvenilir olacaktır.

Halen yapımına başlanmış bulunan 1.500 km. otoyol önümüzdeki dönemde tamamlanacak, 1.500 km. yeni otoyola başlanacaktır.

Büyük şehirlerimizdeki metro, hafif metro ve toplu taşıma hizmetleri, mali bakımdan desteklenecektir.

Başta Akdeniz sahilleri olmak üzere toplam, 100 milyon ton kapasitede yeni ve tevsi limanlar yapılacaktır.

Yurt içinde bütün önemli merkezler hava ulaşımını sağlamak hedefimizdir. Turizmin gelişmesi ve milletlerarası hava ulaşımından daha fazla pay alabilmek için, mevcut hava alanları modernleştirilecek, tevsi edilecek, yenileri yapılacaktır. Milletlerarası uçak seferleri, ABD, Japonya, Çin gibi ülkelere teşmil edilmiştir. Atatürk Hava Limanı açık hava limanı haline getirilecek, Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa'nın en hareketli hava limanı olacaktır.

Bütün şehirlerin kanalizasyon şebekeleri önemli ölçüde bitirilmiş olacaktır.

Şehirlerimizin havasını daha temiz tutmak ve enerji santrallerini beslemek yanında, kaliteli ve yüksek kalorili tabii gazdan büyük ölçüde istifade edilecektir. Başta İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri ile Balıkesir, İzmir, Manisa olmak üzere çok sayıda şehrimizin tabii gazdan faydalanması çalışmalarının bir bölümü gerçekleştirilmiştir.

Son altı yılda olduğu gibi, haberleşme ve bilgi naklinde elektronikteki gelişmeler en sıkı bir şekilde takip edilecek, yatırımlar bütün hızıyla sürdürülecektir. Telefonda hedefimiz 10 milyon hatta ulaşmak, her isteyene telefon verebilmektir.

Bu yıl yayına başlayan TV kanallarına ilaveten, yeni TV kanalları devreye girecek, TV yayınlarını iyi seyredemeyen yörelere uydu kanalıyla kaliteli yayın yapma imkânı getirilecek, yer alıcı istasyonları yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Altyapısı oluşturulan modern haberleşme ve bilgi akımı sistemleri yurt çapında yaygınlaştırılacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tarım sektörünün hızlı bir şekilde gelişmesinin sağlanabilmesi için, hedefimiz ve yaptıklarımız şöyle özetlenebilir:

1984-1988 arasında tarımın ortalama gelişme hızı yüzde 4,6 olmuştur. Bu hız, plan hedeflerinin üzerindedir.

Tarım ürünleri destekleme politikasında, çiftçimizin alın terinin karşılığını vermeye, ödemeleri zamanında yapmaya gayret ettik. Destekleme fiyatlarını enflasyon hızının

üzerinde tatminkâr düzeylerde tuttuk, ödemeleri peşin ve daha kısa zamanda yaptık. Birçok üründe ilan ettiğimiz fiyatlara ek olarak, haftalık ve aylık ilave ödemeler getirdik.

Tarımda başlıca hedefimiz, verimlilik, kalite ve modern üretim tekniklerinin uygulanmasını sağlamaktır.

Çiftçilerimizin ve tarımın desteklenmesi için T.C. Ziraat Bankası, tarım kredi kooperatifleri ve diğer zirai amaçlı finans kaynaklarından açılan krediler, enflasyonda dikkate alınarak, reel olarak önemli ölçüde artırılmıştır.

Tohumculukta ve hayvancılıkta, Cumhuriyet tarihimizin en önemli hamleleri yapılmıştır. Bugün, yerli yabancı 40'a yakın tohumculuk şirketi kurulmuş; üretilen vasıflı ve hibrit tohumlar, Türkiye'nin ihtiyacını karşıladığı gibi, Amerika dahil, ihracat da başlamıştır. Hayvancılıkta, bilhassa süt sığırcılığını geliştirmek için 100 bin baş hayvanın ithal edilmesi hedef alınmış, bugüne kadar bunun 50 bin başa yakını getirtilerek çiftçilerimize dağıtılmıştır.

Son beş yılda 700 bin hektar alan sulamaya açılmış olup, toprak ıslahı erozyon önleme ve toprak tahlili gibi konulara büyük ağırlık verilmiştir, önümüzdeki dönem GAP dahil, sulamada büyük hamleler yapılacaktır.

Soya, mısır, ayçiçeği, patates, hibrit sebzeler ve yem bitkileri üretiminin geliştirilmesine önem verilmiş, başta yüksek verimli tohumluklarla ve modern üretim teknikleriyle bu gibi ürünlerin verimleri büyük ölçüde artırılmıştır.

Ticari gübreye yapılmakta olan sübvansiyon, bu yıl bir trilyon liraya yaklaşacaktır. Zirai mücadele ve veteriner ilaçları ile süt ve belirli ürünlerin tohumluklarına yapılan destekler devam etmektedir.

Ham ve işlenmiş tarım ürünleri ihracatını artırmak için, çeşitli ürünler için çok yönlü teşvik tedbirleri uygulanmaktadır.

Tarım Reformu Kanunu çerçevesinde, reform bölgesi alanları dahilinde çiftçilerin topraklandırılması ve verimliliklerinin artırılması için uygulamalar devam ettirilmektedir.

Bu yıl karşılaştığımız son 50 yılın en şiddetli kuraklığına rağmen, ortaya çıkan buğday ve arpa tohumluk taleplerinin karşılanması için gereken bütün tedbirler alınmış, çiftçilerimizin tohumuz kalmaması için bütün imkânlar seferber edilmiştir. Ayrıca, kuraklıktan yüzde 40 ve daha fazla zarar gören bütün çiftçilerimizin T.C. Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerine 5 milyon liraya kadar olan borçları, faizsiz olarak bir yıl için ertelenmiştir. Yine, zarara uğramış çiftçilerimizin aynı kuruluşlara olan vadesi geçmiş, idari ve kanuni takipteki 50 milyon liraya kadar olan kredi borçları, uygun şartlarla taksitlendirilmiştir.

Bu yıl yaşadığımız kuraklık karşısında herhangi bir sıkıntının olmaması için, 4 milyon tonu buğday ve 1,8 milyon tonu yem maddeleri olmak üzere toplam 6 milyon ton civarında gıda ve yem ürünleri ithalatı bağlantısı yapılmıştır. Bunun büyük bölümü gerçekleştirilmiş olup, kalan miktarı program dahilinde ithal edilmektedir.

Memnuniyetle ifade etmek isterim ki, büyük ürün kayıplarına rağmen, hiçbir malın darlığı veya yokluğu bahis konusu değildir.

Türkiye, bu makyastaki büyük bir ithalatı finanse etmek üzere, bir milyar dolar rahatlıkla sağlayacak ekonomik güce ve itibara sahip olduğunu göstermiştir.

Sayın milletvekilleri, milletimizin devlete emaneti olan ormanlarımızı, vasıf ve üretim yönünden ileri bir seviyeye çıkartmak için önemli adımlar atmış bulunuyoruz. Bu amaçla, Devlet ve orman köylüsü ilişkilerinin iyileştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemeler yapılmış orman kadastro ve ağaçlandırma hizmetlerine öncelik verilmiştir.

1984-1989 yılları arasında, toplam 700 bin hektar orman alanında ağaçlandırma yapılmıştır. Orman kadastro ve mülkiyet çalışmalarına hız verilmiş, orman yangınlarıyla mücadele ve orman koruma faaliyetlerinde kayda değer gelişmeler sağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, sanayileşme politikamızın hedefi, modern ve gelişmiş ülkelerin sanayileşme seviyesine erişmektir.

Uzun yıllardan beri devam eden ithal ikamesi anlayışı terk edilmiş, ihracata dönük ve dünya sanayi ve ticaretine entegre olabilecek bir sanayileşme politikasına geçilmiştir.

Kalite ve fiyat yönünden dünya pazarlarında rekabet edebilir mamulleri üretmeyi, buna mukabil rekabet edemeyeceğimiz mamul ve yan mamulleri ithal etmeyi sanayileşmede temel ilke kabul ediyoruz.

Sanayimizin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için, döviz kurunun gerçekçi, gümrük hadlerinin makul olması gerekir.

Aşırı sübvansiyonlar, çok yüksek gümrük hadleri ve ithal yasaklamaları ile korunan bir yapıda, sanayiinin sağlıklı gelişmesi mümkün değildir. Son dört yıllık uygulama bu gerçeği doğrulamış, sınai üretim artmış, yerli malların kalitesi yükselmiş, ihracat imkânları önemli ölçüde genişlemiştir.

1984-1988 döneminde sanayimiz ihracata dönük, dış piyasa şartları ile rekabet edebilen köklü bir yapısal değişim içerisindedir. Bu dönemde sanayimizin ortalama yıllık gelişme hızı, yüzde 7,1 olmuştur. Sanayi malları ihracatı 1979 yılında 780 milyon dolar iken, 1988 yılında 8,9 milyar dolara, yani 11 katına çıkmıştır.

1990 yılında, Destekleme ve Fiyat İstikrar fonundan prim ödemeleri devam edecektir. Ülkemizin taraf olduğu anlaşmalar dikkate alınarak, ihracatta doğrudan teşvikler yerine, uygulamaya başlanan kredi teşviklerine ağırlık verilecektir. İhracatçıya kredi desteğini artırmak amacıyla kurulmuş bulunan Eximbank kaynaklarının güçlendirilmesi sağlanacaktır. Teknoloji ve ihracat yönünden önemli görülen sanayilere özel teşvikler uygulanacak, ihracatın ve dış rekabetin etkisiyle üretim ve kalite yükselmeye devam edecektir. Tekstil, elektronik, savunma sanayii ile ileri teknoloji kullanan alanlarda önemli gelişmeler olacaktır. Sanayi mallarının ihracat içerisindeki payı yükseltilecektir.

Sayın milletvekilleri, iktisadi ve sosyal bünyemizde, hizmet, üretim ve istikrar unsuru olarak esnaf ve sanatkârın önemli bir yeri vardır. Esnaf ve sanatkârlar, emek ve sermayenin birleştirici, teşebbüs gücünün gelişmesi için tabii şartların mevcut olduğu meslekler topluluğudur.

Esnaf ve sanatkâr için en önemli husus, işyeri sahibi olması ve makine teçhizat alımında gerekli desteğin teminidir. Bu maksatla, küçük sanayi sitelerinin daha hızlı bir şekilde tamamlanmasına öncelik verilmiştir.

1984 yılı öncesinde, 19 yılda, yaklaşık 25 bin işyeri yapılmıştı. Biz, 6 yılda bundan fazla işyeri yaptık. Halen 85 bin kadar yeni işyeri de inşa halindedir.

Esnaf ve sanatkârlarımızın ürettiği malların sadece yurt içinde değil, yurt dışında da pazarlanabilmesi için gerekli teşvikler uygulanacak, teknik yardım, bilgi ve eğitim yönünden daha iyi hizmet veren danışma ve yardım birimleri geliştirilecek, bu maksatla esnaf ve sanatkâr kuruluşlarına gerekli yardım yapılacaktır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ihtiyaç duyulan işyerleri ve alt yapı imkânları büyük ölçüde sağlanmış bulunduğundan, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de modern bilim ve teknolojik yeniliklerin küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinde de uygulanmasını sağlamak büyük bir önem ve öncelik kazandığından, küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgeleri gibi sanayi potansiyelinin bulunduğu yerlerde açılacak bu işletmelerin desteklenmesi ve geliştirilmesi için danışmanlık, ihtisas, eğitim, teknoloji geliştirme merkezleri ve enstitüleri, teknopark ve bilgi bankaları ile hizmet verecek (Küçük ve Orta ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) olan bir teşkilatın kurulmasına ilişkin kanun tasarısı hazırlanmış ve Yüce Meclise arz edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerimizin geliştirilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, refahın yurt sathına dengeli yayılması, başlıca hedeflerimiz arasındadır.

Anavatan Hükümetleri döneminde, kalkınmada öncelikli yörelerimizin makûs talihini yenmek için önemli hamleler yapılmıştır.

Son altı yılda enerji ve sulama barajları, belediye hizmetleri, bütün kasaba ve köylerin telefonu, köy elektrifikasyonu ve köy yollarında, daha önce yapılan bütün işlerden fazlası gerçekleştirilmiştir. Bu bölgelerde çalıştırılanların daha fazla ücret alması sağlanmış, çok sayıda lojman inşa edilmiştir. GAP Projesi içerisinde yer alan şehir, kasaba ve köylerimiz, 1990'lardan itibaren tedricen Türkiye'nin tarım, sanayi ve ticaret sektörleri bakımından gelişmiş bölgeleri arasına girecektir.

Değerli milletvekilleri, tüketicinin korunmasını sağlayacak unsurların başında, ticaret sektörünün sağlıklı çalışması gelir. Bunun için de sağlam rekabet şartlarının oluşturulması, mal ve hizmet pazarlamasındaki bütün faaliyetlerin birbirini tamamlayıcı, sürekli ve güvenli olması gerekir. Böylece tüketiciye her mevsimde kaliteli, yeterli ve istikrarlı fiyatla mal ve hizmet arz etmek mümkün olabilir.

Ticaretin gelişmesine, bunun için de özellikle sağlıklı bir pazarlama zincirinin kurulmasına yönelik tedbirlere önem verilecektir. Her çeşit mal ve ürünün en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, bunların iç ve dış pazarlara zamanında ve yeterli miktarlarda verilebilmesi için tasnif, işleme, ambalajlama, depolama ve muhafaza tesislerinin kurulması desteklenecektir.

Kara, deniz ve hava taşımacılığını, Türkiye'nin coğrafi avantajlarını da dikkate alarak, en iyi şekilde geliştirecek tedbirleri almaya devam edeceğiz.

Dış ülkelerde hizmet veren müteahhitlerimize, diğer ülkelerin de yaptığı gibi destek olduk. Müteahhitlerimizin dünya piyasasında daha güçlü hale gelmeleri için, verilen teşviklere devam edilecektir.

İstanbul'u denizasıra iş ve bankacılık merkezi yapmak için çalışma devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, gelişme açısından, son altı yılda Türkiye net turizm geliri artışında, dünyada en başarılı ülke olmuştur. 1983 yılı sonunda 66 bin olan turistik

yatak sayısı, 1989 yılı sonunda 160 bine ulaşacaktır. Altına Plan dönemi sonunda bu rakamın 350 bine ulaşması beklenmektedir, önümüzdeki devrede hedefimiz, kaliteli ve gelir düzeyi yüksek yabancı turisti Türkiye'ye çekmektir.

Bu hedeflere ulaşmak için;

Eğitilmiş turizm personeli ile su, kanalizasyon, yol vb. gibi teknik altyapı hizmetlerinin yeterli düzeye çıkarılması,

Büyük çoğunluğu kum-deniz-güneş turizmine hitap eden türdeki tesislere, termal, golf, kültür, kamping, kış, kongre turizmi türündeki yeni tesislerle arz çeşitliği getirilmesi,

Ülkenin belli yörelerine yoğunlaşmış olan turistik tesislerin potansiyel arz eden diğer bölgelere de dengeli bir biçimde dağılımının gerçekleştirilmesi,

Mevcut tesislerin yılın on iki ayı boyunca hizmet verebilecek niteliğe kavuşturulması ve yan harcamaları teşvik edici üniteler ilavesiyle doluluk oranları ve verimliliklerinin artırılması,

Turistik tesis işletmeciliği geliştirilerek, küçük kapasiteli tesislerin ve aile işletmeciliğinin teşvik edilmesi,

Turizm hizmetlerinin pazarlama ve tanıtımında özel ve kamu işbirliğinin teşvik edilmesi, Charter taşımacılığının geliştirilmesi ve yerli seyahat acentelerinin tur operatörlüğüne teşvik edilmesi,

Atıl potansiyel olarak duran ikincil konutların turizme kazandırılması,

Türk turizminin hitap ettiği ulusların pazar yelpazesinin, para harcayan türde turist gönderen yeni pazar ülkelere doğru genişletilmesine ağırlık verilecektir.

Değerli milletvekilleri, kalkınmada asıl hedef, sosyal gelişmenin sağlanmasıdır.

Bütün ekonomik gelişmeler, sosyal gelişmelere paralel olarak gitmek mecburiyetindedir.

Hedef olarak sosyal adaletin ve fırsat eşitliğinin sağlanması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, refahın yaygınlaştırılması, sosyal politikamızın temel unsurlarını meydana getirir.

Sosyal gelişmenin sürekliliği ve gerekli kaynakların artan bir şekilde temini, iktisadi gelişme ile yakından ilgilidir. Bu itibarla sosyal ve iktisadi gelişme arasındaki ahengin ve dengenin korunması önemlidir.

Sosyal güvenlikte ana politikamız, nüfusun tümünü en kısa zamanda sosyal güvenlik semsiyesi altına almaktır. Bu amaca ulaşmak için, bir yandan kapsam dışındaki gruplara sosyal güvenliğin götürülmesi, diğer yandan, halen bu hizmetlerden yararlananlara götürülen programların daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir. Tarım kesiminde halen 750.000 civarında olan sigortalı nüfusun, Hükümet dönemimiz içerisinde hızla artırılması, hedefimiz bulunmaktadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamı içerisindeki sigortalılarımıza ve yurt dışında çalışan işçilerimize götürülmekte olan sosyal güvenlik hizmetlerinin kalitesini artırmak için, yasal düzenlemeler yanında, uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi için idari ve mali tedbirlere de önem verilecektir.

Bu meyanda, emekli dul ve yetimlarımızın aylıklarını, enflasyondan etkilenmeyecek seviyede tutmak için sosyal güvenlik kuruluşlarının mali durumlarını da dikkate almak suretiyle ayarlayacağız.

Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık yardımları ve hizmetlerini, akılcı çözümler getirmek suretiyle en yüksek seviyeye ulaştırmayı amaçlıyoruz. Bunun yanında Bağ-Kur sigortalı ve emeklilerine götürmekte olduğumuz ve satın alma suretiyle uyguladığımız sağlık hizmetlerine önem vererek, halihazır sorunların çözümlenmesi için idari ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesine çalışacağız.

Sosyal güvenlik fonlarını verimli ve güvenli alanlarda kullanmak suretiyle, hem milli ekonomimize katkıda bulunmayı düşünüyoruz, hem de sosyal güvenlik yardım ve standartlarını yükseltmeyi amaçlıyoruz.

Çalışma hayatımızın işçi, işveren ve devlet üçlüsünün uyum içerisinde ve birbirini tamamlayacak biçimde yürütülmesine özel bir önem atfediyoruz. Çalışma hayatını düzenlemek, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışanları korumak, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda gelişmiş ülkelerin seviyesini hedeflemiş bulunuyoruz. Toplu pazarlık sisteminin bütün şartları ile yerleşmesi için azami gayret sarf edeceğiz.

Ev kadınlarının ve genç kızların istihdamı için başlatılmış bulunan hizmetlere hız vereceğiz. Vasıfsız işgücünü ülke ekonomisinin ihtiyacı olan meslek dallarına yönlendirmek için, işgücü yetiştirme projelerine devam edeceğiz.

Bu aşamada, toplumsal olarak korunması gereken sakatlara yönelik hizmetlerin koordinasyonu ve istihdamı hususlarına ayrı bir önem verilecek, eski hükümlülerin istihdam alanlarında değerlendirilmesi temin edilmek suretiyle, topluma yararlı birer kişi olmaları sağlanacaktır.

Hiçbir sosyal güvenlik sistemi içerisinde olmayıp muhtaç durumda bulunan vatandaşlarımıza sahip çıkmak maksadıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuş, bu fona bağlı olarak il ve ilçe merkezlerinde vakıflar çalışmaya başlamıştır. Bu şekilde yüzbinlerce vatandaşımıza yardım yapılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, aile, toplumun temelidir.

Toplum hayatının ahenkli ve sağlam bir şekilde devam ettirilmesinde, gençlerimizin yetiştirilmesinde, ahlakın, milli ve manevi değerlerin korunmasında; aile yapımızın tabii ve tarihi vasıfları olan, örf ve ananelerimiz ile perçinleşmiş bulunan, sevgi, saygı, feragat ve fedakârlığın rolü her şeyin üzerindedir. Fert ve toplum seviyesinde sosyal güvenliğin ilk ve önemli teminatı ailedir.

Kadını, toplumumuzun ve aile müessesemizin en önemli unsuru olarak görüyoruz. Kadınlarımızın haklarının korunması ve ülkemizin gelişmesine daha fazla katkılarının sağlanması hedefimizdir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönem eğitim ve öğretim, en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir.

Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın ve gençlerimizin, modern ve ileri Türkiye idealine, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, milli, manevi ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, bilgili, ilmi düşünceye sahip, herkese karşı sevgi, saygı ve müsamaha besleyen medeni birer insan olarak yetiştirmelerini milli eğitimin esası sayarız.

Eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması esastır.

Öğretmen, eğitimin ve toplumun temel taşıdır. Bu mesleğin cazip hale getirilmesi için, özendirici tedbirler alınmasına devam edilecektir.

Gelişmenin ve modernleşmenin temelindeki başlıca unsurlar, insan ve sistemdir. İnsanın emeği ve çalışması, her şeyin üzerindedir.

Kalkınma, insanoğlunun işidir. İleri toplumlarda yetişmiş insanın, insan gücü kalitesinin, dünyanın en zengin tabii kaynaklarından daha önemli olduğu gözlerimizin önündedir.

Esas olan, herkesi bir meslek sahibi yapmaktır. Her şeyden önce, insanın kendine güven duymasının ilk şartı, meslek sahibi olmasıdır.

İktisadi hayatımızdaki gelişmeler, her seviyede ihtisasa yönelik ve uygulamalı eğitim ve öğretime ağırlık verilmesini gerektirmektedir. Son dört yılda, mevcut eğitim sistemi yanında çıraklık eğitimi ve beceri kursları ile belirli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde ortaöğretimden, yüksekokul ve üniversiteye kadar esnek ve yönlendirilmiş bir insan gücü planlamasına ağırlık verilecektir.

Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması ve yazılması için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Her seviyede eğitim ve öğretimde, başta televizyon ve bilgisayar olmak üzere, teknolojinin imkânlarından en ileri safhada istifade edilecektir. Herkese bir yabana lisan öğretmek hedefimizdir.

Halk eğitimine süreklilik kazandırmak amacıyla, okul dışı eğitim ve kültür faaliyetlerinin geliştirilmesi, radyo ve televizyondan müessir bir şekilde faydalanılması için gereken yatırımları tamamlayacağız.

Öğretmenlerin meslek içi eğitimine önem verilerek, devamlı gelişmeleri sağlanacaktır.

Çok kanallı eğitim televizyonu, öğrenci ve öğretmenlerin eğitim ve öğretiminde yardımcı ve hızlandırıcı bir araç olarak kullanılacaktır.

Eğitim programları, ders kitapları, eğitim araç ve gereçleri ile öğretim yöntem ve tekniklerinin, bilim ve teknolojiye yeniliklere toplumumuzun ve insanımızın değişen ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Bilgisayarlı, göze ve kulağa hitap eden modern eğitim sistemleri, okullarımızın en önemli eğitim araçları haline getirilecektir. Eğitim ve öğretimde başlatılan bilgisayar kullanımına hızlandırılarak devam edilecektir.

İlk ve ortaöğretimde ikili öğrenimin kaldırılmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasını hedef alıyoruz.

3308 sayılı Kanunla kurumsal bir yapıya kavuşturulan çıraklık ve meslek eğitiminin geliştirilerek yaygınlaştırılmasına devam edilecektir.

Yükseköğretim kuruluşlarımızda müspet ilimler, sosyal ve manevi ilimler ile birlikte teorik ve uygulamalı araştırma ve geliştirme faaliyetlerine önem verilmesini; bu kuruluşlarımızın sınıai, iktisadi, sosyal ve diğer konularda pratik araştırma ve geliştirmeye yönelmelerini teşvik için gerekli tedbirlerin alınmasını faydalı görmekteyiz.

Bugüne kadar yapılan uygulamalar ve sonuçları değerlendirerek, YÖK Kanunu günün şartlarına göre değiştirilecektir.

Değerli milletvekilleri, milli kültürümüz, kalkınma, çağdaşlaşma ve dışa açılma çalışmalarının özünü oluşturacaktır. Hür düşünce, ilmi zihniyet, araştırma ruhu, gelişme heyecanı, metodu çalışma ve tasarruf alışkanlığı gibi çağdaşlaşmanın temeli olan unsurların toplumumuzda yaygınlaşmasını sağlamak için, kültürümüzün kaynaklarından yararlanmak hedeflenmiştir. Bu hedeflere, milli kültürden hareketle varılabileceğine inanıyoruz.

Milli kültürün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kalkınma politikalarının temel ilkelerinin başında gelecektir.

Milli ve manevi değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde, milli bütünlüğün ve dayanışmanın sağlanmasında temel unsur, kültürümüzün araştırılması ve tanıtılmasıdır. Böylece, milli kültür, gelecek nesillere de zenginleştirilerek intikal ettirilmiş olacaktır.

Kültür ve sanat, milli değerlerin korunmasında ve gelişmesinde olduğu kadar, milletlerarası münasebetlerde de yakınlaşma ve dayanışmanın temel unsurudur. Dünya barışının köprüsü, kültürel alışveriş olacaktır.

Avrupa Topluluğu ile bütünleşme dönemi içinde ortaya çıkması muhtemel kültürel münasebetlerin alacağı yeni boyutlar göz önünde bulundurulacak ve kültürümüzün Topluluk ülkelerine tanıtılmasına özen gösterilecektir.

Türk film sanayiinin geliştirilmesi konusunda devletçe her türlü destek sağlanacaktır.

Fikir ve sanat eseri sahiplerinin haklarının korunmasına ve devletçe desteklenmesine devam edilecektir.

Eski yapı ve eserlerin korunması ve yaşatılması, tarihimize ve kültürümüze bir saygının ifadesi olarak devam edecek, bu konuda ülke bütününde "koruma kültürünün" yayılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Eski eser kaçakçılığının önlenmesi için, gerekli her türlü tedbir alınarak, çeşitli yollarla yurt dışına kaçırılan eski eserlerin Türkiye'ye geri getirilebilmesi için çalışmalara devam edilecektir.

Kütüphane hizmetlerinin daha verimli ve ülke çapında dengeli bir şekilde yaygınlaştırılması için yeni tedbirler geliştirilecektir.

Okuma zevk ve alışkanlığının yaygınlaştırılması için gerekli araştırmalar yapılarak, yeni eserler ortaya koyacak kabiliyetli kişilerin keşfedilmesi, yönlendirilmesi, özendirilmesi ve desteklenmesi hususunda çalışmalar sürdürülecektir.

Arşiv belgelerinin korunması, tasnif edilmesi ve araştırmacıların hizmetine sunulması sağlanacaktır.

Türk edebiyatını ve sanatını dünyada tanıtmak için, yazarlarımızın eserleri yabancı dillerde yayınlanacak, bilim ve kültür yayınlarının yaygınlaştırılması daha da hızlandırılacaktır. Türk-İslâm eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilecektir.

Milletimizin sosyal ve kültürel hayatında önemli rolü olan edebiyat, müzik, resim, folklor, sinema, tiyatro ve diğer sanat dallarının geliştirilmesi kültür ve sanat politikamızın ana hedefidir.

Opera, bale ve orkestra çalışmalarında çağdaş bir yaklaşımla milli kültür birikimimizden yararlanılacak, tiyatro çalışmalarında yerli eserlere ağırlık verilecektir.

Özel tiyatroların devlet tarafından desteklenmesi hamlesi artırılarak devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki dönemde sağlık hizmetlerine büyük önem vereceğiz.

Sağlık hizmetlerinden bütün vatandaşlarımızın en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak hedefimizdir.

Bu hedefe ulaşmak üzere, öngördüğümüz tedbirlerin büyük bir bölümü, bir süre önce çıkardığımız Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu içinde yer almaktadır.

Önümüzdeki dönemde:

Sağlık hizmetlerinin, vasıflı, güvenilir, kolay erişilebilir, formaliteden uzak ve yurda dengeli bir şekilde yayılması esastır; bunun için, zorlayıcı değil, teşvik edici tedbirler uygulanacaktır.

Hastane, sağlık ocağı ve sağlık evi sayısı arttırılacak, sağlık tesislerimiz daha modern alet, makine ve araçlarla teçhiz edilmeye devam edilecektir.

Devlet, Sosyal Sigortalar Kurumu, üniversite ve diğer kamu kuruluşlarının hastaneleri arasında işbirliği imkânlarının arttırılarak, birbirlerini takviye eden bir anlayışla çalışmaları sağlanacaktır.

Bütün vatandaşlarımızın sağlık sigortasına kavuşturulmasını, herkesin istediği hastaneden faydalanmasını sağlayacak bir sistemin kurulmasını hedef aldık.

Devletin yapacağı hizmet ve faaliyetlere ilaveten özel sağlık müesseselerinin kurulmasını teşvik ediyoruz. Bilhassa bu alanda sağlık turizmine de ağırlık vererek, ülkemizde en modern sağlık merkezlerinin kurulmasına yardımcı olacağız.

Aile hekimliği sistemine geçilerek, hastanın kendi doktorunu seçme imkânı getirilecek, böylece gereksiz yere hastane hastane dolaşma problemi ortadan kalkacaktır.

Değerli milletvekilleri, sendika kurma, toplu sözleşme, grev hakkı ve lokavt, hür demokratik nizamda çalışma hayatını düzenleyen temel unsurlardır. Çalışma hayatının adil, istikrarlı bir sistem içinde yürütülmesi, sosyal ve iktisadi gelişmede başlıca hedefimizdir. Bu maksatla, milli şartlara uygun olarak tedbirler alınacak, gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Milli ekonomimiz yönünden, verimliliği ve çalışmayı teşvik edici esasların uygulanması gerekmektedir.

İşçi ve işverenin aynı gaye için çalışması, karşılıklı hak ve görevlerin adil esaslara bağlanması mücadele ve kavga yerine, meseleleri görüşerek anlaşma yolunun tercih edilmesi, hedef olmalıdır. Bu hedef istikametinde gayret gösterildiği takdirde, vatanperver ve sağduyulu işçi ve işverenlerimizin, iş barışının idamesinde ve dolayısıyla sosyal ve iktisadi gelişmemizde daha faydalı olacaklarına inanıyoruz.

Ücretin işe ve verimliliğe göre tespitini eşit işe eşit ücret verilmesini, sosyal adalet anlayışımızın icabı sayarız.

İşçilerimizin çalışma şartlarının iyileştirilmesini, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınmasını ve bu hususun etkin bir şekilde devlet denetimine tabi tutulmasını gerekli görmekteyiz.

İşçilerimizin mesleki ve teknik yönden gelişmeleri ve vasıflı işçi yetiştirilmesi bakımından işbaşında eğitim, kurs ve seminerler düzenlenmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Yurt dışındaki işçilerimizin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümü, her çeşit hak ve menfaatlerinin korunması, yurt dışında büyüyen çocuklarımızın milli ve manevi değerlerimize, vatan ve milletimize bağlılıklarının korunması ve geliştirilmesi için çalışmayı önemli bir görev telakki ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gençliğimizi, vatan ve milletin birlik ve bütünlüğünü müdrik, örf ve ananelerimize saygılı, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeyi amaçlamaktayız.

Gençlerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmelerini sağlamak hedefimizdir. Bu maksatla formal eğitim ve öğretime ilaveten, okul içinde ve okul dışında fikir, kültür ve sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin yapılmasına imkân verecek modern tesislerin kurulması öncelik taşımaktadır.

Orta ve yükseköğrenim yapmış gençlerimizin meslek hayatına intibakının kolaylaştırılması ve başarılarının artırılması için önceden çalışma ve tatbikat imkânlarına kavuşturulmaları önemlidir.

Burs ve yurt şartlarının iyileştirilmesi, gençliğin boş zamanlarını en faydalı şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı imkân ve faaliyetlerin desteklenmesi için çok önemli adımlar attık.

Değerli milletvekilleri, çevreyi ve tabiatı koruma, Hükümetimizin önem verdiği bir konudur. Doğal, fiziki ve sosyal çevrenin korunarak sürekli bir ekonomik kalkınmanın sağlanması gereklidir. Ekolojik değerlerin korunması ile ekonomik kalkınma bir bütündür.

Şehirleşmenin ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin azaltılması için ısıtmada iyi kaliteli yakıt kullanılması ve sınai tesislerin artıklarının arıtılması gerekmektedir. Bu maksatla, şehirlerde ısıtma için kaliteli kömür ithaline başlanmış ve büyük şehirlerimizin bazılarında tabii gaz kullanılması için projeler yapılmıştır.

Yeni yapılan sınai tesislerin çevreyi kirletmeyecek şekilde kurulmasını, halen çevreyi kirleten tesislerin de belirli bir süre içinde lüzumlu arıtma tesislerini yapmalarını sağlayacak tedbirler alınacaktır.

Değerli milletvekilleri, kamu hizmetlerinin süratli, etkili, verimli bir şekilde yürütülmesi, kamu idaresinin temel prensibidir. Hedefimiz, kamu hizmetlerinin vatandaşa en iyi şekilde götürülmesini sağlamaktır.

Önümüzdeki dönemde:

Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyük şehir sayısı belirli esaslar dahilinde artırılabacaktır.

Belediye ve köy kanunları değiştirilerek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.

Teftiş ve denetim sistemi yeni bir anlayışla düzenlenecektir.

Değerli milletvekilleri, iktidarımız döneminde bu esaslardan hareketle, kamu idaresi bütünüyle gözden geçirilmiş, köklü şekilde değiştirilmiş ve bürokratik işlemler her kademedede asgariye indirilerek bir idari reform gerçekleştirilmiştir.

İdari reform çalışmaları çerçevesinde bir kadro reformu uygulaması da başarılmıştır. Bu düzenleme sonucunda:

Devletin kadroları tespit edilerek kanuna, bağlanmış.

Kadro unvan standardizasyonu geliştirilerek, 8.000'den fazla kadro unvanı 900'e indirilmiş ve basitleştirilmiş.

Kadro tespit ve talepleri, iş analizi ve ölçümlerine dayandırılmış, keyfi kadrolaşmaya son verilmiş ve yeni kadroların ancak kanunla alınabileceği esası getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet mülkün temelidir.

Hukukun üstünlüğüne saygılı ve hukuk devleti esaslarına bağlı olmak vazgeçilemeyecek ilkelerdir.

Yargı organlarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı esastır.

Hükümetimiz, adaletin temini ve tevziini, vatandaşlar arasında hiçbir ayırım yapılmadan gerçekleşmesinin sağlanmasını temel görevleri arasında görmektedir.

Yargının artan iş yükünü dengelemek, adaletin tecellisindeki gecikmeleri en aza indirmek amacımızdır.

Adalet hizmetlerinin bir bütünlük içinde ele alınması, yargı organlarının imkânlarının artırılması, çalışma şartlarının düzeltilmesi faaliyetlerine devam edilmesi hedefimizdir.

Ceza infaz kurumlarının daha modern bir yapıya kavuşturulması, ıslah faaliyetlerine ağırlık verilmesi, cezaevlerindeki atıl işgücünün değerlendirilmesi ve meslek edindirme faaliyetlerine hız kazandırılması düşüncesindeyiz.

Muhterem milletvekilleri, hükümetimiz bürokrasinin devamlı olarak azaltılmasında memura ve vatandaşa itimadı esas almaktadır.

Bürokrasinin azaltılması ve kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılması için uyguladığımız ve uygulamaya devam edeceğimiz tedbirler şunlardır:

Devletin vatandaş ile ilişkilerinde itimat esastır. Vatandaşın devletine güven duyması için, devletin memuruna, memurun vatandaşa itimat etmesi şarttır. Bunun için de beyana güvenin esas alınması, aksi görüldüğü takdirde müeyyide uygulanması gerekmektedir.

Bürokratik işlemleri kısa zamanda asgariye indirmek maksadıyla genel bir yetki kanunu çıkarılmıştır. Bürokratik işlemlerin en fazla ve en gereksiz olduğu alanlardan başlamak üzere, ilgili kanun, tüzük, kararname, yönetmelik ve tebliğlerde gerekli değişiklikler yapılmaktadır.

Devlet idaresi, yetki ve sorumluluğun ahenkli bir şekilde paylaşıldığı bir karar ve uygulama sistemi içerisinde başarılı olabilir. Kararların daima en üst noktalarda

teşekkül ettiği bir sevk ve idare sisteminin etkili ve verimli olması düşünülemez. Bu itibarla Bakanlar Kurulu kararları doğrudan Hükümet sorumluluğunu gerektiren hallere inhisar ettirilerek, sadece ilgili ve sorumlu bakanlar ile Başbakanın imzalayacağı ikili veya üçlü karar mekanizması geliştirilecektir. Aynı anlayışla bakan onayı asgariye indirilerek, konuların önemine göre müsteşar, genel müdür, daire başkanı ve diğer seviyelerde sonuçlandırılmasını sağlamak üzere yetki ve sorumluluklar yeniden tespit edilecek, taşra kuruluşlarının yetkileri artırılacaktır.

Son altı yılda nüfus işleri, adalet, emniyet, milli eğitim, vergi idaresi ve daha pek çok kamu kuruluşu bilgisayara geçmiştir. Bunun sonucu, işlemler hızlanmış, bekleme süreleri tamamen kalkmış veya büyük ölçüde azaltılmıştır, önümüzdeki dönemde vergi idaresi tamamen bilgisayara geçecek, bütün bakanlıklarda etkili ve verimli çalışacak şekilde bilgisayar yardımıyla otomasyon projeleri başlatılacaktır.

Ehliyet, pasaport, nüfus dahil, çok çeşitli alanlarda bürokratik işlemler, formaliteler basitleştirilmiştir.

Bürokrasi, kırtasiyecilik ve formalitelerle mücadele programına devam edilecek, bu konuda kamu personelinin eğitilmesi ve programın vatandaşa tanıtılması sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri, ülkede huzur, asayiş ve güvenin temini, vatandaşın can ve mal emniyetlerinin sağlanması, devletin ilk ve asli görevidir. Bu görev yerine getirilmeden devletin varlığından bahsedilemez.

Huzur ve güvenin sağlam ve kalıcı temellere oturtulması, siyasi, iktisadi ve sosyal politikaların bir bütünlük içinde uygulanmasına, birbiriyle ahenkli, dengeli yürütülmesine bağlıdır.

Huzur ve güvenin bedeli demokratik nizamdan, insan hak ve hürriyetlerinden vazgeçmek değildir.

Son otuz yıllık tecrübeler göstermişteki, devlet otoritesinin zayıflaması, ülke ekonomisinin kötüye gitmesi, sosyal dengesizliklerin artması, huzur ve güvenin bozulmasında ana sebepleri teşkil etmiştir.

Huzur ve güveni sarsan olayların başında anarşi ve terör gelmektedir. Anarşi ve terör basit bir zabıta olayı değildir, devlete karşı gelme olayıdır. Bu yüzden de devletin bütün organlarının ortak sorumluluğu altındadır. Yasama, yürütme ve yargı organlarının; iktidarıyla, muhalefetiyle, bütün siyasi partilerin; işçisiyle, işvereniyle, esnafıyla, çiftçisiyle milletin bütün fertlerinin üzerine düşen görevler vardır.

Huzur ve güvenin sağlanmasında aldığımız ve öngördüğümüz başlıca tedbirler şunlardır:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi amacıyla, başta doğu ve güneydoğu olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.

Sosyal adalet anlayışımızın gereği olarak, orta direğin güçlendirilmesini, zaman içerisinde milli gelirin daha adil dağılımını sağlamak temel politikamızdır.

Çocuklarımızı ve gençlerimizi, milli ve ahlaki değerlerimizi benimsemiş, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, bilgili, Türkiye'nin meselelerinin ancak milli birlik ve dayanışma

ile, ilmi ve akılcı yaklaşımlarla, gayret ve fedakârlıkla çözülebileceğine inanan, medeni, hoşgörülü birer insan olarak yetiştirmeliyiz.

Anarşi, terör, bölücülük ve aşırı cereyanlarla sürekli ve etkili bir şekilde mücadele edilmektedir. Bunun için, güvenlik kuvvetlerimizin kadrosu artırılarak, modern imkân ve araçlarla donatılmış, eğitim ve öğretime ağırlık verilerek, ücret ve sosyal imkânları hizmetin önemine uygun bir seviyeye çıkarılmıştır.

Güneydoğu Anadolu'daki birkaç ilimiz dışında, ülkede huzur ve güven sağlanmıştır. Anarşik faaliyetlerin devam ettiği bu illerimizde ise, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tesis edilerek, emniyet ve güvenlik kuvvetlerinin ahenk ve uyum içerisinde çalışmaları temin edilmiştir. Bölge Valiliğine önemli yetkiler verilerek, hadiselerin üzerine ciddiyetle gidilmiş ve gidilecektir.

Emniyet ve asayişin tesisi için toplumun ihtiyaç duyduğu kanuni düzenlemeler yapılmıştır. İhtiyaca göre yeni düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türk Milletinin bağrından çıkan ve güvenliğimizin teminatı olan Silahlı Kuvvetlerimizi güçlendirmek ve ihtiyaçlarını sağlamak için, her türlü gayret gösterilecek ve bu konuda hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacaktır.

Silahlı Kuvvetlerin, dışa bağımlılığını azaltmak ve savunmamızı yeterli hale getirebilmek amacıyla, savunma sanayiinin geliştirilmesine öncelik verilecek ve bu konudaki gayret ve çabalarımız artırılacaktır.

Hükümetimiz, savunma sanayiinin kurulmasına, geliştirilmesine büyük önem vermektedir, önceki ANAP Hükümeti zamanında çıkarılan 3238 sayılı Kanun çerçevesinde başlatılmış olan çalışmalarımız devam ettirilecektir. Ele alınan savunma sanayii projeleri, gecikmeye meydan verilmeksizin gerçekleştirilecektir. Savunma Sanayii Destekleme Fonunun daha da güçlenmesi ve gelirlerinin artırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin en önemli unsurunu teşkil eden personelin yurt içinde ve dışında, daha iyi eğitilmesi ve yetiştirilmesi için gerekli imkânlar sağlanacaktır.

Türkiye'nin giderek artan nüfusunu dikkate alarak, hali hazırda uygulanmakta olan çeşitli asker alma sistemlerinin, günün şartlarına uygun hale getirilmesi yönündeki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Anavatan İktidarı, Kasım 1985 tarihinde Yüce Meclisten geçirdiği kanunla uygulamaya konulan yeni savunma sanayi politikası ile, bu alanda da köklü bir reform yapmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonunun, yerli imkânlarla modern teknolojilerin bir araya getirilerek daha ekonomik bir yolla gerçekleştirilmesi hedef alınmıştır. Bu hedefi gerçekleştirmek üzere yeni bir organizasyon, önemli bir kaynak ve süratli işleyen bir karar mekanizması oluşturulmuştur.

Üç buçuk yıllık bir zaman içinde modern savunma sanayiinin kurulması hususunda temel çalışmalar tamamlanmış ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacına yönelik önemli projeler ele alınmıştır.

Zırhlı muharebe aracı ve F-16 elektronik harp üretim projeleri yatırım aşamasına gelmiştir. Haberleşme, radar, hafif nakliye uçağı projeleri karar aşamasına gelmiştir.

Helikopter, alçak irtifa hava savunma füze sistemi, çok namlulu roket sistemi ve mayın avlama gemisi projeleri de gelecek yılda sonuçlandırılacaktır.

Bu projelerin üretime geçmesi ile Türkiye sadece silah üreticisi ülke olmaktan kurtulacak ve hem alan, hem satan ülke haline gelecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tüm Cumhuriyet Hükümetleri gibi, Hükümetimizin de dış politikasının esasını büyük Atatürk'ün vaz ettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi teşkil edecektir.

Devletimizin dış politikasında daima göz önünde bulundurduğu güvenilirlik, ahde vefa, uluslararası barış ve istikrarın korunması ve güçlendirilmesi için faal çaba göstermek gibi temel ilkeler çerçevesinde, ulusal çıkarlarımızın kararlılıkla ve en etkin şekilde korunması, Hükümetimizin dış politika alanındaki birinci hedefidir.

Hükümetimiz, dış politikamızın ana hedeflerini belirlerken, bundan önceki dönemlerde de olduğu gibi, iktisadi gelişmişlik düzeyimizin yükseltilmesine ve milli savunmamızın güçlendirilmesine özel bir öncelik verme kararlılığında.

Mensubu bulunduğumuz Batı dünyası ile ilişkilerimizde, gerek savunma ihtiyaçlarımızın, gerek iktisadi çıkarlarımızın en iyi şekilde karşılanması yönünde, tüm Anavatan hükümetlerince takip edilen aktif politikayı titizlikle sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, dünyamız, hızlı ve önemli gelişmeler arz eden bir değişim süreci içinde bulunmaktadır. Doğu-Batı ilişkilerindeki yumuşama ve bazı Doğu Avrupa ülkelerinde izlenen demokratikleşme hamleleri, uluslararası istikrarın korunması, barışın güçlendirilmesi, küresel boyutta işbirliğinin pekiştirilmesi ve çeşitlendirilmesi hususunda tüm ülkelere önemli görevler ve sorumluluklar yüklenmektedir.

Hükümetimiz, silahların kontrolü dahil, Doğu-Batı ilişkilerinin her alanda etkin bir rol oynamaya devam edecektir, önümüzdeki dönem, üyesi olduğumuz NATO ittifakı açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Doğu-Batı ilişkilerinin bugün ulaştığı aşama, NATO'nun kararlı tutumunun bir sonucudur. Hükümetimiz, NATO içinde, başta güvenlik olmak üzere, tüm konularda aktif ve etkili bir rol oynamayı sürdürecektir.

Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz, Hükümetimizin programında ayrıcalıklı bir yer işgal etmektedir. Avrupa Topluluğunda hak ettiği yeri almaya kararlı olan Türkiye, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunun olumlu biçimde sonuçlanması için gerekli çabaları, karşılıklı çıkarlarımızın dengelenmesini sağlayacak bir anlayışla sürdürecektir. Esasen, siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda ülkemizde son altı yıl içinde gerçekleştirilen hamleler sayesinde, Avrupa Topluluğuna tam üyelik için gerekli zemini oluşturma yönünde önemli bir mesafe katedilmiş olduğu bir vakiadır. Bu yöndeki çabalar, Hükümetimiz döneminde de her alanda azimle sürdürülecektir.

ABD ile dostluk ve ittifak ilişkilerimizi, karşılıklı çıkarlara hizmet edecek bir tarzda daha da geliştirmek arzusundayız. Bu çerçevede, ABD yetkililerinin de, yabana unsurları tatmin gayretlerinin Türk-Amerikan ilişkilerine tahmil edeceği yükün ve yapacağı olumsuz etkilerin bizim kadar bilincinde olduklarına inanıyoruz.

Hükümetimiz, İslam ülkeleriyle tarihi ve kültürel bağlara dayanan yakın dostluk ve işbirliği ilişkilerini daha da geliştirmeye kararlıdır.

Ortadoğu'da adil ve kalıcı bir barışın tesisinin, ancak İsrail'in 1967 savaşında işgal ettiği topraklardan geri çekilmesi, Filistinlilerin meşru haklarının tanınması ve ayrıca bölgedeki tüm ülkelerin tanınmış ve güvenli sınırlara sahip olmaları ile gerçekleşebileceğine olan inancımızı korumaktayız. Ortadoğu meselesinin bütün taraflarıyla diyalog halinde bulunan Türkiye, Filistin Devletinin ilanını izleyen dönemde hızlanan barışçı çözüm arayışlarını yakından ve dikkatle takip etmeye devam edecek ve bu yöndeki arayışlara katkıda bulunmaya hazır olacaktır.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri ile egemenlik, bağımsızlık, hak eşitliği, toprak bütünlüğüne saygı ve iç işlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde ilişkilerimizi geliştirmeyi; özellikle ekonomik ve ticari alanda mevcut geniş işbirliği potansiyelini azami ölçüde değerlendirmeyi amaçlamaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığının içine düşürüldüğü elim durum ve bunun yol açtığı sonuçlara, ikili ve uluslararası anlaşmalarla, çağdaş normlara uygun, yapıcı ve ileri görüşlü bir yaklaşımla çözüm getirilmesinin temini, Hükümetimizin en önemli bir dış politika amacı olmaya devam edecektir. İnsanın en yüce değer olduğu anlayışının artık evrensel boyutta kabul gördüğü günümüzde, bu meselenin halledilmeden kapanmayacağı aşikârdır. Tüm insanlık âleminin vicdanını rahatsız ettiği bilinen ve hiçbir emele hizmet etmeyeceğinin anlaşılması olduğunu umduğumuz bu insani sorunun, daha fazla zaman kaybedilmeksizin kapsamlı bir çözüme kavuşturulması halinde oluşacak müspet zeminde, 1984 yılına kadar iyi komşuluk ve çok yönlü işbirliği ilişkilerine başarılı bir örnek teşkil eden Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin ihya olunabileceğine ve böylelikle Balkan ülkeleri arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen çok taraflı işbirliğinin de kuvveden file çıkarılabilmesi yolunda en önemli bir engelin aşılabileceğine inanmaktayız.

Komşularımızdan başlayarak, çevremizde bir barış ve işbirliği kuşağı oluşturmak, samimi arzumuzdur.

Hükümetimiz, Türk Milleti gibi, Yunan Milletinin de Ege'nin iki yakası arasında dostluk ilişkilerinin pekiştirilmesini dilediğine içtenlikle inanmaktadır. İyi komşuluğun ve aynı ittifaka mensubiyetin tabii bir gereği olarak, Yunanistan'la aramızda kurulan diyalogu korumak ve karşılıklı yarar sağlayacak şekilde ileri götürebilmek amacındayız. Ülkelerimiz arasında mevcut çeşitli meselelerin, ancak gerçekçilik ve ileri görüşlülüğün güvenilir zemininde yürütülecek ciddi müzakerelerle çözümlenebileceğine inanmaktayız.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile mevcut ilişkilerimize özel önem atfeden Hükümetimiz, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin iyi niyet görevinin, Kıbrıs ihtilafının, adadaki iki tarafın rızasına dayalı bir çözüme kavuşturulabilmesi için tek geçerli çerçeve olduğuna inanmaktadır. Kıbrıs Türk tarafının bugüne kadar sabırla izlediği yapıcı tutum; Hükümetimizce, kararlılıkla desteklenecektir.

Hükümetimiz, 21'inci Yüzyılın bir "Pasifik Çağı" olacağı yolundaki projeksiyonlar da göz önünde bulundurularak, Doğu ve Güneydoğu Asya ve Latin Amerika ülkeleriyle son yıllarda hız kazandırılan ilişkilerimizi daha da ileriye götürmek üzere çaba harcayacaktır. Keza, son yıllarda Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizde sağlanan dinamizmin devamına önem vereceğiz.

Hükümetimizin, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının en iyi şekilde korunması gayretlerini titizlikle sürdüreceği de tabiidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye’de son altı yılın en önemli özelliği istikrardır.

Biz Anavatan İktidarı olarak şimdiye kadar siyaseti, uzlaşma, müsamaha içinde, kavgasız olarak götürmek için elimizden geleni yaptık. Bundan sonra da aynı şekilde devam etmeyi, memleket sevgimizin, milli menfaati aramızın tabii bir icabı sayıyoruz. Şunu ısrarla belirtmek istiyorum ki; Türkiye’de siyasi ve sosyal istikrarın muhafazası ve güçlendirilmesi için siyasi partiler yanında, çeşitli kurum ve kuruluşların ve bütün vatandaşlarımızın üzerine düşen görevler vardır. Herkesin kendi üzerine düşen sorumluluğu en iyi şekilde yerine getireceğine olan inancımı ifade etmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye süratle değişmekte, gelişmektedir. Her şey 1980 ve öncesinden çok farklıdır. Yönetim sivilleşmiş, sıkıyönetim kalkmıştır. Demokrasi bütün müesseseleriyle yürürlüktedir. Ülke hızla kalkınmakta, işsizlik sorunu tedricen azalmaktadır. Türkiye’nin itibar grafiği yüksektir. Ortadoğu’nun en güçlü ve istikrarlı ülkesidir.

Ekonomik ve sosyal bakımdan sürekli gelişen, dinamik, modern ve demokrasinin kökleştiği, her yönüyle gittikçe dışarıya daha fazla açılan, dış ilişkileri artan, Avrupa Topluluğuna tam üye olmaya karar vermiş ve bunun müracaatını yapmış Türkiye’nin gelişmesini hızla devam ettirebilmesi için başlattığımız ekonomik ve sosyal programın istikrarlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu mümkün olduğu takdirde, asrın sonunda Türkiye ileri sanayi ülkeleri arasına katılabilecektir.

Hükümet programımız toplumun bütün kesimlerini kucaklamaktadır. Köyde, kasabada, şehirde veya gecekonduda oturan fakir, zengin, orta halli, programımız ve tatbikatımız içerisinde kendi yerini görebilecektir. Dünyanın, Türkiye’nin ve insanlarımızın sürekli bir değişiklik içerisinde olduğunu biliyoruz. Biz, değişmenin ilerisindeyiz ve Türkiye’yi çağdaş, dinamik ve modern, demokrasinin bütün müesseseleri ile yerleşmesine çalışan bir toplum haline getirmeye gayret ediyoruz. Bu itibarla da yeniliklere açık bir partiyiz.

Bir taraftan kendi milli ve manevi kıymet hükümlerimizi muhafaza ederek Ortadoğu ve Batı dünyası arasındaki yerimizi daha da müessir hale getirirken, diğer taraftan, Batı dünyasına entegre olabilmenin gerektirdiği olgun, müsamahakâr, insan haklarına saygılı, düşünce, din vicdan ve teşebbüs hürriyetine inanan, kavgasız bir düşünce ortamının oluşması için başlattığımız politikayı sürdürmeye kararlıyız.

Anavatan iktidarı, Türkiye’yi ileri ve modern, daha güçlü ve itibarlı bir ülke haline getirmeye azimlidir, kararlıdır. Memleketin meselelerini de, çözümünü de biliyoruz.

Şimdiye kadar yapamayacağımız işleri vadetmedik. 1992 yılına kadar yapabileceklerimizi taahhüt ediyoruz.

Sayın Başkan, Yüce Meclis’in değerli üyeleri; Hükümet programımızı takdim etmiş bulunuyorum. Yüce Meclisin itimadına mazhar olduğumuz takdirde; bu itimada layık olabilmek için Hükümet programımızı en iyi şekilde uygulamak için bütün gücümüzle çalışacağız; halka hizmeti hakka hizmet bileceğiz.

Önümüzdeki yıllarda yapacağımız çalışmalarda en büyük desteği yüce milletimizin temsilcisi olan siz kıymetli milletvekillerinden alacağız.

Hükümetimizin, milletimize hayırlı olmasını Cenab-ı Hak'dan diliyor ve hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.⁶² (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından ayakta alkışlar "Bravo" sesleri)

⁶² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 33, Birleşim 30, Sayfa 337-366*

13 Kasım 1989 Pazartesi

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Programının Görüşmeleri Sırasında Yaptığı Konuşma.

BAŞBAKANYILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hükümet programımız üzerinde yapılan eleştirilere cevap vermek ve görüşlerimizi tekrar Yüksek Heyete arz edebilmek maksadıyla huzurlarınızda bulunuyor ve hepimizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, her şeyden evvel şunu belirtmekte yarar görüyorum ve iftiharla ifade etmek istiyorum ki, söylenildiği gibi, bu program, geçmiş Anavatan Hükümetlerinin programlarına esas itibarıyla uyumludur. Bunda hiç kimsenin şek ve şüphesi olmasın. Çünkü, bundan tabii bir davranışın olacağını hiç zannetmiyorum. Biz Anavatan iktidarıyla, Anavatan Hükümetleriyle övünerek geldik, hep beraber geldik. Ben ve kabine arkadaşlarım, bir başka partinin mensubu kişiler değiller. Biz bir koalisyon hükümeti de kurmadık; biz, kendi arkadaşlarımızla bir hükümet kurduk. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Elbette ki, aynı düşüncüyü savunan insanlar, aynı felsefeyi takip eden insanlar, bu programa uyacaklar ve bu programları gereğince millete hizmet etmeye devam edecekler. Bunda çekinecek, bunda tenkit edilecek bir husus katiyen görmüyor ve eleştirilere bu noktada katiyen katılmıyorum. Gene, bundan evvel Türk Milletine hizmet etmiş olan ANAP Hükümetlerine huzurlarınızda teşekkürlerimi ifade ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiyesi hayatının istikrar kavuşturulabilmesi için çözümlenmesi lazım geldiğine inandığım bazı hususları açıklamak isterim.

Uzun müddet tartışması yapıldı ve yine bugün Cumhurbaşkanı seçimi defaatle dile getirildi. Sanki, Cumhurbaşkanı seçimi bir hukuk dışı davranıştı, sanki Cumhurbaşkanı seçimi demokratik kaidelere, âdetlere uymaksızın yapılmış acayip bir işmiş gibi, aylardır kamuoyuna anlatılmak istendi ve maalesef, üzülecek ifade etmek istiyorum ki, bu seçimde muhalefet partileri Meclise gelmediler.

Evet, bu bir tercih meselesidir; ama ben şuna üzülüyorum: Hem bu kürsüden ifade ediyoruz ve diyoruz ki, hem meselemizi, milli iradenin tecelligâhı olan yüce çatı altında halledeceğiz. Ama meseleleri hal safhasına geldiğimiz zaman, maalesef, sıralarda bulunamıyoruz. Bu, Türk demokrasisi için ve Türk demokrasisinin geleceği için, herhalde faydalı davranış değildir. İnancım budur ve bunu içtenlikle ifade etmek istiyorum.

Geliniz, demokrasiyi bütün müesseseleriyle çalıştıralım; geliniz, demokrasiden katiyen inhiraf etmeyelim; geliniz, milli iradeye saygılı olalım; geliniz, açık olalım... Açık olalım... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bakınız, aynı seçim kanunu ile hep beraber seçime gittik ve bu seçim kanununun iptali için muhalefet partisi Anayasa Mahkemesine başvurdu; ama kanunun Anayasaya uygunluğu Yüce Mahkemece de tescil edildi. O halde, aynı şanslarla gittiğimiz bir seçimde bu Yüce Milletten, biz, sizin beğenmediğiniz yüzde 36,3'lük oyu aldık ve geldik. Onları temsil ediyor ve onlara hizmet ediyoruz. *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yüzde 36 oyla kaç milletvekili çıkardınız?

BAŞKAN — Lütfen!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın, lütfen dinleyelim... Her defasında tekrar ediyorum; biz hukuk devletiyiz. Bu prensibi katıyen gözden uzak tutmamalıyız. *(DYP sıralarından "Hangi hukuk?" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Dinlemek mecburiyetindedesiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, işte mesele burada arkadaşlarım, zaten, mesele burada. "Hangi hukuk?" İşte, bunu çözeceğiz. Türkiye'nin derdi budur. Siz işinize geldiği zaman hukuku tanımayacaksınız, Anayasayı tanımayacaksınız; ama ondan sonra gelip, demokrasiyi savunacaksınız!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — O sizsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, katıyen mümkün değildir. Biz, daima bu görüşün karşısında olacağız. Çünkü, bakınız, eğer Anayasaya riayet etseydik, eğer hukuka riayet etseydik, bir Cumhurbaşkanı seçimini bu şekilde bunalıma götürmezdik...

Ne yapıldı: Cumhurbaşkanı seçiminde ne yapıldı? Anayasaya aykırı bir davranış içerisinde mi bulunduk? Cumhurbaşkanı seçiminde, kanunlara aykırı bir tutum içerisinde mi olduk? Bunu, bu Yüce Heyetinizde, telaffuz edebilecek bir arkadaşımız var mı? *(SHP ve DYP sıralarından "Var var" sesleri)* Kaldı ki. Yüce Heyetin dışında, Türkiye Cumhuriyetinde, bu işlerle meşgul olan bir arkadaşımız, bir düşünürümüz, bir yazarımız, bu işin hukuka aykırı olduğunu, Anayasaya aykırı olduğunu ifade edebilir mi? *(DYP sıralarından "Edebilir" sesleri)* Mümkün mü bu? *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu nasıl iştir, bu nasıl demokrasidir ki, siz, Anayasaya uyacaksınız, hukuka uyacaksınız; ama Anayasayı ihlal etmiş veyahut kanunları ihlal etmiş bir parti, bir grup pozisyonuna düşürüleceksiniz? Böyle şey olmaz. Böyle şeye bizim müsaade etmemiz mümkün değildir.

Değerli milletvekilleri, biz bunu yapamayız. Çünkü, biz hukuku savunuyoruz, savunacağız. Evet, bakınız, görünüz, hukuku savunacağız. Çünkü, biz inanıyoruz ki, demokrasi, ancak hukukla ayakta durur. Biz inanıyoruz ki, insan haysiyeti, insan şerefi, insan varlığı, ancak hukukla yücelir. Buna inanıyoruz ve bu heyet, bu gördüğümüz heyet, mutlaka ve mutlaka, hukuk kaideleri içerisinde millete hizmet edecektir. Yüce Meclise bunu duyurmakla ve ifade etmekle iftihar ediyorum ve mecburiyet hissediyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, bakınız, bunlar çok yakın hadiseler olduğu için, anlatmak durumundayım. Hükümet programını okuyacağımız gün nedeniyle, burada bir İttüzük münakaşası yapıldı ve bu İttüzük münakaşası vesile edilerek, bir hükümet programı dinlenilmedi. Muhalefete mensup arkadaşlarımız, programı ihtiva eden kitapçığı, şu Yüce Meclisin çatısı altında havalara attılar, kürsülere yürüdüler ve salonu terk ettiler.

Şimdi, eğer muhalefet anlayışı bu ise, benim hiçbir diyeceğim yoktur; bu fiilimize devam ediniz! *(ANAP sıralarından alkışlar)* Evet, devam ediniz! Eğer sizin fikriniz, muhalefet anlayışınız bu ise, evet, devam ediniz. Yüce milletimiz de sizi bu hareketlerinizle eğer değerlendiriyor, takdir ediyorsa, onlara da saygılıyız, ona da bir diyeceğimiz yoktur.

Şimdi bakınız, hukuk nasıl çarpıtılıyor ve insan, politika için gerçekleri nasıl çarpıtabiliyor ve onu vesile ederek, nasıl davranışlara girebiliyor? Türkiye'nin halletmesi lazım gelen meselelerinden bir tanesi de budur.

Bakınız arkadaşlar. Yüce Başkanlık, bizim Hükümet listemizi perşembe günü okuduktan sonra, cuma günü programı okuyacağımıza dair karar verdi. Bu karar doğrudu; ama cuma günü gelindi, bu kararın katiyen yanlış olduğu, burada birtakım gerekçelere dayandırılarak ifade edildi; ama bu ifadelerin hiçbiri hukuki değildi...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Size göre değildi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Müsaade buyurun efendim.

Şimdi, ne diyor Anayasa?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ne diyor İchtüzük?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasa diyor ki: “Hükümet listesi Meclise sunulduktan sonra...”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Tam olarak...” Oku!

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt... Sayın Bayazıt...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasayı eksik okuyor Sayın Başbakan... Okusun Anayasayı.

BAŞKAN — Okuyorsa, sizi ilgilendirir mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyalım efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — 110’uncu maddeyi tam okusun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuyacağız efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, okuyorsa, sizi ilgilendirir mi? Dinleyeceksin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ben bir milletvekiliyim, onun için bizi ilgilendirir efendim.

BAŞKAN — Milletvekiliysen, vazifen, dinlemek... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Olur mu?

BAŞKAN — Tabii, dinleyeceksin. Söz istediğin zaman, söz vereceğiz... Devam ediniz efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları dikkatle okusun efendim.

BAŞKAN — Efendim, milletvekili aşağıdan konuşmaz. Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur.”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İlk fıkrayı okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bizim konumuz bu... Lütfen... Şimdi, konumuz...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, siz istiyorsunuz ki, benim sözümü aynen tekrarlasın... Bu mümkün mü?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı, Anayasanın 110'uncu maddesinin birinci fıkrasını yanlış okuyor, yanlış söylüyor. Lütfen, tamamını okusun.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Onun cevabı Başkanlıkça verildi. O konu Başkanlığın takdir edeceği bir hadisedir. Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, demek ki, bizim görevimiz nedir? Liste okunduktan sonra, en geç bir hafta içerisinde programımızı okumaktır. Yine Anayasanın 110'uncu maddesi diyor ki: "Meclis tatildeyse, ara vermişse, Başkan olağanüstü toplantıya çağırır." Niye çağırır? Bu bir hafta içerisinde program okunacaktır ve yine Anayasada ve içtüzükte -bakın dikkat edin- bu programın hangi gün okunacağını tayin yetkisi, Danışma Kuruluna veyahut Genel Kurula da verilmiş değildir; o, hükümeti kuran Başbakana verilmiştir...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Neye göre? Hangi maddesine göre?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet hangi maddede aksine hüküm var?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hangi maddede var?

BAŞKAN — Sayın Güneş, lütfen oturunuz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Efendim, yüce kürsüde hilafı hakikat beyanda bulunamazlar. Anayasanın 110'uncu maddesi bu konuyla ilgilidir.

BAŞKAN — Sayın Güneş, Sayın Başbakan yanlış söyleyebilir, sizinki doğru olabilir; onu Genel Kurul takdir eder. Sizin cevap hakkınız yok.

Devam ediniz efendim.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Bir Başbakan böyle söyleyemez efendim, yalan söylemez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz geldik, perşembe günü, yani Genel Kurulun çalışma günü olan perşembe günü; programımızı cuma günü okuyacağız diye ifade ettik.

Şimdi, burada dendi ki, "Efendim hiç böyle bir şey yoktur, hiç yapamazsınız..."

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, usul tartışması yapıyor Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Efendim, kendisi bilir, Sayın Başbakan bilir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması bitti efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben bir noktaya gelmek istiyorum efendim...

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Usul tartışması yapıyorlar. O zaman, biz de bu konu hakkında söz istiyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bunlar, bizim programda, bizim programımızın okunmasında, muhalefetin vesile edip de salonu terk ettiği konulardır. Hukuk anlayışını ifade etmek istiyorum. Bunlar hukuktur, hukuk... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Programınız mı var ki okuyacaksınız? Programda, konuşacak bir şey yok.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, sayın milletvekilleri, demek ki, vazgeçmeyeceğimiz şey, hukuk olacaktır.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hiç uymadığımız şey, hukuk!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Vazgeçmeyeceğimiz, işimize geldiği gibi yorumlamayacağımız şey, hukuk olacaktır, Anayasa olacaktır. Biz de, şimdiye kadar yapmış olduğumuz icraatların hepsini ve tenkidi mucip olan Cumhurbaşkanı seçimini Anayasaya, hukuka uygun olarak yaptık ve bununla da, Anavatan Grubu olarak iftihar ediyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

ADNAN KESKİN (Denizli) — Programa gel Sayın Başbakan, programa.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, iftihar ediyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti, demokrasiye geçtiği 1950'li yıllardan bu yana, ancak bir sivil şahsiyeti -Celâl Bayar hariç- ilk defa Cumhurbaşkanı seçebilmiştir; ilk defa, bir grup kendi içinden bir Cumhurbaşkanı seçebilmiştir. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bu doğrudur; ANAP Grubu seçmiştir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İsmet Paşa sivil değil miydi, Atatürk sivil değil miydi?

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Sayın Bayazıt, hatip nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Eğer sizler bunu değerlendirmeyecek iseniz; ama mutlaka inanınız ki, tarih değerlendirecektir. Siz bunu değerlendiremezseniz, tarih, mutlaka değerlendirecektir. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, hatibin her sözüne aşağıdan cevap vermek var mı? *(SHP ve DYP sıralarından "Var, var" sesleri)* Lütfen efendim... O halde, Sayın İnönü, Sayın Toptan konuşurken aynı şeyler yapılsaydı...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ama onlar makul konuştu.

BAŞKAN — Lütfen efendim... Efendim, makulü zatı âliniz mi takdir edeceksiniz Sayın Bayazıt? *(Gürültüler)* Lütfen efendim... Lütfen... Rica ediyorum... Çok rica ediyorum efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, 26 Mart seçimleri hakkında konuşuluyor ve bütün politika ve düşünce, 26 Mart seçimleri üzerine kuruluyor...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yanlış mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, yanlış! Onu anlatmaya çalışıyorum. Yanlış...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Onlar seçim değil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 26 Mart seçimleri, hepinizin bildiği gibi, mahalli seçimlerdir...

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşım, kendini parti kongresinde mi zannediyorsun? Milletvekilisin, oturacaksın ve konuşmayacaksın. Lütfen... Tahammül edemiyorsan dışarıda oturacaksın veyahut da camlı bölmenin yanına gideceksin...

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Robot muyuz Sayın Başkan, robot mu zannettin bizi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu grup, mahalli seçimlerde seçime iştirak ederek gelmiş arkadaşlarımızdan teşekkür etmiş değil; biz, milletvekili genel seçimlerinde yüzde 36 oy almak suretiyle buraya geldik.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yüzde 36 ile iktidar olmak da çok ayıp.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, şöyle düşününüz: Bir hükümet veyahut bir iktidar göreve başladı. Şimdi biz, her sene ve hatta giderek belki her ay, “Acaba, bu hükümetin arkasında, seçimde aldığı nispette bir destek var mı?” diye soracak mıyız? Her sene, acaba bu hükümet desteğini muhafaza ediyor mu?” diye sorup, mutlaka bunun cevabını almak lazım geldiğine mi inanacağız? Eğer öyleyse, o zaman, her sene bir seçim yapalım!

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Hay hay, buyurun yapalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her sene bir seçim yapalım; bakalım ki, hükümet, o günün iktidarı, acaba desteğini devam ettiriyor mu, ettirmiyor mu?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Nerede o yürek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Böyle bir sistem yok. Bakınız Anayasa ne diyor: “Milletvekili seçimleri beş senede bir yapılır..”

ADİL AYDIN (Antalya) — 1987’de niçin dört senede yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demek ki, bu, istikrarı temin ve çalışabilmesi için, iktidara tanınan bir süredir. Bu süre içerisinde, iktidar olan grup, parti, hizmetini millete sunacaktır.

Şimdi siz, “Aman efendim, seçildin, bir ay geçti, iki ay geçti, bir sene geçti; desteğini kaybettin, hadi gel seçime” dersiniz... Efendim, seçime bir senede veya iki senede gidilmesi eğer uygun olsaydı, Anayasaya bu hüküm derç edilirdi. Anayasamızda, böyle bir hüküm yoktur. Hiçbir devletin anayasasında da böyle bir hüküm yoktur ve hiçbir demokratik düzende de böyle bir tatbikat yoktur.

Örnek... Hepiniz biliyorsunuz, Avrupa Parlamentosu seçimleri yapıldı. Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kaybeden devletler oldu, hükümetler oldu, partiler oldu. Onlar seçim yaptılar mı? Var mı?

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan oldunuz onu anlatın.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Siz yüzde 20 ile oturuyorsunuz. *(SHP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Devam edin efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, işin mebdei işin başlangıcı yanlıştır. İşte, o yanlış üzerine üretilen politikaların da hepsi yanlıştır. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Siz, nasıl Başbakan atandınız, onu anlatın; hikâyeye anlatıyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Ersin, burada yaptığınız hareketin cezasını herhalde almak istersiniz. Lütfen efendim... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, 1992'ye kadar millete hizmet edeceğiz ve Allah'ın izniyle, iktidarda kalacağız...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sabahtan beri hikâye anlatıyor..

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Bir defa daha sizi müsamaha ile karşılamam. Geçen seferki hareketinizi müsamaha ile karşıladım; ama bundan sonra karşılamam. *(SHP sıralarından gürültüler)*

AHMET ERSİN (İzmir) — Hikâye anlatıyor..

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Şimdi, herkes söz atarsa hatip nasıl konuşacak?

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, sabahtan beri hikâye anlatıyor..

BAŞKAN — Hikâyeyi de dinleyeceksin öyleyse. Vazifen ne senin? Burada oturup, konuşanı dinlemek veyahut da söz istediğin zaman çıkıp kürsüde konuşmak! *(SHP sıralarından gürültüler)*

Buyurunuz Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yanlış anlamadımsa, Sayın İnönü de bu kürsüde biraz evvel öyle ifade etti ve "zamanı geldiği takdirde seçimle meselelerimizi halledeceğiz" dedi. Eğer yanlışım varsa düzeltin, ben öyle algıladım. Buna katılıyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Şimdi size gelen notta o mu yazıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buna katılıyorum ve meselelerimizi Meclis çatısı altında, demokratik usullerle çözmeye, münakaşa etmeye her zaman hazır olduğumuzu bildirmek istiyorum.

Münakaşaya hazırız, eleştiriye de hazırız; ama kavgadan yana değiliz. *(ANAP sıralarından "Bravo Başbakan" sesleri)*

Tekrar ediyorum, münakaşaya hazırız; medeni ölçüler içerisinde münakaşaya hazırız; her türlü eleştiriye de açığız; ama kavgadan yana değiliz. Kavgadan hiç kimse fayda görmedi. Biz, kavgalı devirleri de yaşayarak geliyoruz. Millet olarak biz, o günleri de çok feci bir biçimde anımsıyoruz. Onun için, tekrar, Türkiye'yi kavgalı bir ortama katiyen götürmek taraftarı değiliz, götürmek istemeyiz, ona vesile olmayız; ama şunun iyi bilinmesini isteriz ki, biz de hukuka saygılı olunmasını, haklarımıza saygılı olunmasını elbette ister ve mücadelesini veririz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Yarım saatte nasıl hükümet kurdun, onu anlat.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 15 tane devlet bakanı ne iş yapacak? Bir de onu anlat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın İnönü, şimdiye kadar, Hükümetin, ülkeyi, kanun hükmünde kararnamelerle idare ettiğini ifade ettiler. Ben, buna kısacık bir cevap vermek istiyorum: Kendileri de gayet iyi biliyorlar ki, kanun hükmündeki kararnamelerle idare tarzını biz ihdas etmedik. Bu, çok daha evvelinden ihdas edilmiş ve tatbik edilegelen bir usul.

ADNAN KESKİN (Denizli) — Ama, on yılda çıkandan fazla çıkardınız üç yılda.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dış borçlarımız hakkında verilen rakamlar hakikate uygun değil.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Kaç milyar?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 45 milyar ifade ediliyor; 35 milyar borcumuz var.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — FMS dahil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yalnız, borçlu olmanın...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, parlamenter sisteme saygılı bir milletvekilisiniz; ama hatibi susturmak size düşmüyor ve yakışmıyor.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ben, 35 milyar lira mı, dolar mı, onu sormak istiyorum.

BAŞKAN — Size de yakışmıyor efendim, size de yakışmıyor. Bütçede bunların hepsini sorarsınız. Bütçe geliyor. Tahammül gösterin; bunların hepsini bütçede sorarsınız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Bütçe geliyor ya, Hasan da geliyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz borçlarımızı ödüyoruz, ödemede hiç sıkıntımız yok.

Sayın milletvekilleri, bakınız, meseleyi şu şekilde kavramak gerekiyor: Bizim takip ettiğimiz ekonomik bir sistem var. Bunu her zaman ifade ediyoruz, “rekabete dayalı serbest pazar ekonomisi” diyoruz.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Göster de görelim. Nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz “liberal ekonomi” diyoruz ve bu sistemi muhafaza ediyoruz ve bu sistemi tatbik etmekle ülkenin kalkınacağına inanıyoruz. Sistemimiz budur.

Zaten, dünyadaki belli başlı sistemleri ifade etmek istersek, bir serbest ekonomi sistemi, bir müdahaleci sistem...

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Say say, sistemleri say.

BAŞKAN — Ne zaman öğretmenlik verildi size? Oturduğunuz yerden öğretmenlik yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve 1980 öncesi de, Türkiye’de tatbik edilen, karma ekonomi sistemi.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Ertan Sert’i...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, siz hangi sistemin savunucusunuz?

ADİL KÜÇÜK (Konya) — Onlar sistemsiz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, bize ifade ediniz; siz deyiniz ki, “Bizim ekonomik sistemimiz şudur...” “Sizin tatbik ettiğiniz sistem başarıya ulaşmamıştır” diyebiliyorsunuz; ama neyi, ne şekilde, hangi sistemle yapacağınızı ifade etmiyorsunuz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Parti programımızı açın, okuyun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, müdahaleci bir sistemden yana değiliz ve müdahaleci sistemin de, artık, dünyada, iflas ettiği bilinen bir husustur. Bu sistemi tatbik edenler, bir an evvel bu sistemden kurtulabilmek için gayret içerisindedir, çaba içerisindedir ve biz o nedenledir ki, sistemimizin devamında fayda mülhaza ediyoruz ve bu sistemde devam edeceğiz.

Bakınız, ben hiç kimseyi suçlama için veyahut hiç kimseyle irtibat kurmak için söylemiyorum; ama vakaları unutmamak gerekir; hadiseleri unutmamak gerekir. Hadiseler, bize geleceğimiz için ışık tutmalıdır, onlardan ders almamız gerekir. Nedir hadiseler? Fazla teferruatına inmeye lüzum yok; 1980’den önce Türkiye’nin durumu nedir? Yokluklar nedir? Kuyruklar nedir? Karaborsa nedir? Döviz yokluğu nedir? Şimdi siz nasıl diyeceksiniz ki, “Biz, 1980’den önce öyle güzel idare ettik ki, Türkiye’de her şey vardı, Türkiye’de bolluk vardı, Türkiye güllük gülistanlıktı, ama şimdi işler tamamen tersine çevrildi.”

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman, Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanıydın Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyiniz efendim, dinleyiniz...

ADNAN KESKİN (Denizli) — Adalet Partisinin Erzincan İl Başkanıydın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Denizli) — Elbette, elbette... Bakınız, size anlatayım.

ADNAN KESKİN (Denizli) — O zaman söyleseydin bütün bunları.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, hiçbir zaman aslımızı inkâr etmedik, etmeyiz de. Biz, bir felsefenin adamıyız. Nedir? Milletın mutluluğudur. Nedir? Ülkenin selametidir. Nedir? İnsan haysiyetidir, insanca yaşamadır. Nedir? Manevi varlıklarımıza, manevi değerlerimize bağlılıktır, biz, bu felsefenin adamıyız. Felsefede değişiklik yok; felsefe devam ediyor. Allah nasip etti; inşallah, biz de bunun bayrağını buraya dikeceğiz. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sayın milletvekilleri, demekki, meseleleri, detaylarda değil, rakamları çarpıtarak değil, insan zihinlerini bulandırarak değil; meseleleri, görünenlerle değerlendirmek, görünen şekliyle algılamak lazım. Şimdi siz, 1980’den önceki dönem için eğer “Muvaffakiyetli bir dönemdir” diyebiliyorsanız ve Türk Milleti de buna “evet” diyebiliyorsa, bizim diyecek hiçbir şeyimiz yoktur. *(ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)* Ama, şimdi, öyle değil.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senden önceki Hükümetten bahset.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi ben, bu “70 sent” lafını söylemek istemiyorum; ama şimdi, Merkez Bankasında 4 milyar doları aşkın rezervimiz var.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Borcunu öde o parayla.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O halde, hangi ekonominin sağlıklı olduğuna, gelin, bu ve buna benzer ölçülerle karar verelim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Horzum’a mı, Ertan Sert’e mi, davulcuya mı?

BAŞKAN — Sayın Çiftçi, zatı âliniz konuşurken, benden, sükûneti sağlamamı isterseniz, haksızlık etmiş olursunuz. Siz konuşurken, mümkün olduğu kadar, Meclisi

sükûnete davet ediyorum ve muvaffak oluyorum; ama siz sükûneti bozuyorsunuz. Aksi takdirde, başka bir zaman, benden, bu sükûnet hakkını isteyemezsiniz.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Sayın Başkan, sistemi anlayamadık; davulcunun mu, Horzum'un mu?

BAŞKAN — Efendim, davulu başka yerde konuşun, burada değil.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Turan Çevik'ten bahsetsin o zaman.

BAŞKAN — Gelin de konuşalım efendim.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Başbakana soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Sayın Ağagil, bu tavrı size hiç yakıştıramıyorum. Ne sorusu soracaksınız? Siz nasıl sual soracaksınız? Altı seneden beri milletvekilisiniz... Buyurun efendim, siz devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın milletvekilleri, saygıdeğer konuşmacılar görüşlerini burada ifade ettiler. Konuşmalarında dikkatimizi çeken bir husus da şudur: Kendilerini, Anavatan Partisinin iç meseleleriyle çok yakinen ilgili gördüm. Halbuki, ben şöyle biliyorum: Partilerin iç meseleleri, diğer partilileri ilgilendirmez.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakan, bizim genel başkanlarımızı burada dile getirdi; nasıl unuttunuz?

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Ayıp! Bu kadar olmaz... Yaşlı adam! Bunak!

İBRAHİM TEZ (Ankara) — O, bir milletvekili, "yaşlı adam" değil.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

Siz devam edin efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bakın, prensipleri söyleyelim değer beğenmezseniz siz yine devam edin.

Partiler, diğer partilerin iç meseleleriyle uğraşmamalıdır efendim. Eğer, biz de uğraşacak olursak, "falanca partide kim ne yapıyormuş, filanca partide kim ne düşünüyormuş, filanca partide gruplar varmış; yok, işte, onların felsefesi şöyleymiş, bunların felsefesi böyleymiş" gibi düşünceler ve sorular ve bunların cevapları gündeme gelir. Gündeme gelir; ama, bu konular Türk siyasi hayatına rahatlık değil, sıkıntı verir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)

Onun için, lütfen, herkes kendi iç bünyesi ile ilgilensin. Kendi iç meselelerini, bırakın kendi kendilerine halletsinler. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Aksi takdirde, sizin de iç meselelerinizle uğraşanlar olur.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Hasan geliyor, Hasan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimin geleceğini siz de görürsünüz. (ANAP sıralarından "Ecevit de geliyor" sesleri)

Sayın İnönü, "Laikliğe aykırı davranıştan halkımızın desteği ile önledik" dediler.

Sayın milletvekilleri, bu husustaki düşüncelerimi ifade etmek istiyorum: Laiklik, dinsizlik demek değildir; dine aykırılık, dine karşılık demek değildir. Laiklik, aksine, din

ile vicdan hürriyetinin teminat altında olmasını sağlayan bir prensiptir ve bu nedenledir ki, biz de, laikliğe sıkı sıkıya bağlı bir Grubuz, bir Partiyiz.

Bu arada, TRT hakkında, televizyon hakkında ileri sürülen fikirler oldu. Bizim kontrolümüz altında değildir TRT. Kendisine bizim herhangi bir müdahalemiz söz konusu değildir; olamaz da. Ne gibi tasarrufta bulunacaksa o tasarrufu kendisine aittir.

Sayın Toptan, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki hadiseleri önleyemediğimizden, geçmiş hükümetlerin önleyemediğinden” bahsettiler ve bu hususta fikir beyan ettiler.

Şimdi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde cereyan eden hadiseleri, Hükümetimiz, geçmiş hükümetler gibi, ciddiyetle takip edecektir. Her türlü tedbirin alındığı inancını muhafaza ediyorum; ama bu meselelerin bir polemik konusu yapılmaması görüşündeyim. Eğer, geçmişteki olayları buna benzetme çabası var ise, lütfen, böyle telakki edilmesin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki hadiseler. Geçmişteki hadiselerin boyutları çok başkadır, buradakilerin çok başkadır. Ben burada ifade ediyorum, bir siyasi malzeme yapılmaksızın, polemik konusu yapılmaksızın, muhalefet gruplarının da getirebileceği her türlü öneriyi tatbik Hükümetimiz hazır olacaktır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bu bizim milli bir meselemizdir, bu meseleyi hep birlikte çözelim.

Bulgaristan meselesi de dile getirildi. Bu arada, dış politikadan bahisle, Amerika ile olan münasebetlerimiz de tenkit edilmek istendi.

Bulgaristan meselesini, hep beraber, Türk Milleti olarak yaşadık. Dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir şekilde, 330 bin kişi, bir ay, iki ay gibi kısa bir müddette Türkiye’ye gelmek durumunda kaldı.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Çağırılım...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çağırırız efendim, çağırırız. Elbette çağıracağız. Sıkıntıda olan insanları, zor durumda olan insanları elbette çağıracağız.

AHMET ERSİN (İzmir) — Niye geri yolladınız?

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Ama, geri göndermemek şartıyla...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Geri göndermek bizim inisiyatifimizde olan iş değil. Geri dönüşün sebebi, parçalanmış ailelerdir. Geri dönüşün sebebi, buraya gelen kişilerin oradaki mal ve mülkleri hakkında tasarruf imkânını sağlayabilmektir.

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Söylediğinize inanyor musunuz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbet efendim... İnanmayacak ne var bunda? Niye inanmayacaksınız? Siz neden inanmıyorsunuz? Yani, bunun altında ne yatıyor ki, hangi maksat yatıyor ki siz inanmak istemiyorsunuz? Biz, bir hükümet olarak, geçmiş hükümetler olarak zorda kalan bu insanları ülkemize davet etmiş isek, hata mı etmişiz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Orada kalsınlar efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Orada kalsınlar efendim; ama, orada kalamıyorsa, orada kalmalarına müsaade etmiyorlarsa insanlara eziyet ediyorlarsa;

biz, “gelin” demişsek, “gelin çorbamızı paylaşalım” demişsek, hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz? Hata mı etmişiz?

Bulgar yöneticilerine ilk günden beri diyoruz ki, kapsamlı bir anlaşma yapalım, bir göç anlaşması yapalım. Bu şekilde...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Halledemediniz, “70 milyon olalım da öyle..” dediniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz, böyle, karşılıklı konuşmayı çok seviyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Selvi, hatibin sözünü keserseniz nasıl konuşturacağız? Siz kürsüde konuşurken söz atıldığında, benden, söz atılmamasını istiyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunlar milli meselelerimizdir. Bunları siyaset malzemesi yapmak doğru değildir. Bu, ülkemize de, o insanlara da fayda getirmez.

Bir vize uyguladık... Bugün, Batı Almanya da aynı şeyi düşünüyor. Düşünüyor diye yer yerinden mi oynuyor? Demek ki, bazı şartlar o şekilde davranıştan da gerekli kılabilir.

Şimdi yeni yönetim işbaşında. Yeni yönetime de aynı düşüncelerimizi tekrarlıyoruz. Yeni yönetime de, oturup anlaşalım, bir göç anlaşması yapalım ve bir program içerisinde... Soydaşlarımızın, esasen, Bulgaristan’da kalması taraftarıyız; ama hangi şartlarla? İnsan haklarına riayet edilmesi şartıyla, Bulgaristan’da insanca yaşamaları temin edilmek şartıyla razıyız; ama buna rağmen, bu şartlar tahakkuk etmiyorsa, biz yine yapacağımız anlaşma mucibince, o soydaşlarımızı Türkiye’ye alacağız. Aynı politikayı devam ettiriyoruz.

Burada, Amerika ile olan münasebetlerimiz de dile getirildi ve ifade edildi ki, “en kötü dönemini yaşıyor.” Sözde Ermeni soykırımı tasarısı nedeniyle, bu tasarının Kongreye verilmiş olması ve Kongreden çıkacağı ihtimaliyle bu ifadede bulunuldu. Münasebetlerimizin gerginliği açısından “En kötü olduğu dönem” olarak ifade edildi.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dışişleri Bakanı o ifadede bulundu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Heyetinize bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Amerika Birleşik Devletlerinin, Türkiye’ye ambargo koyduğu dönemler var.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman bile o yapılamadı işte.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O ambargo konulan dönemlerde mi münasebetlerimiz en kötü düzeydeydi; yoksa, Kongreden, henüz bir karar dahi çıkmamışken mi münasebetlerimiz en kötü düzeydedir? Bir hakikati tebarüz ettiren bir ifade değildir bu.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — O zaman dahi yapılamadı işte bu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve bu tasarı, sadece bizim Hükümetimiz zamanında verilmiş değil ki. Bu gibi tasarılar, geçmiş hükümetler döneminde de durmadan verilmiş ve gündeme getirilmiştir.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Lütfen, hafife almayın Sayın Başbakan, o kadar hafife almayın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu tasarı Kongreden çıkarsa, elbette ki, Amerika ile olan ilişkilerimizi gözden geçireceğiz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Neler yapacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette.

Sayın Toptan 1980 yılı enflasyon rakamlarından bahsederken, yanılmıyorsam, yıllık rakamları “Yüzde 29” gibi ifade ettiler ve aylar itibariyle enflasyon rakamlarını ifade ederken, “2” ve “7” rakamlarını telaffuz ettiler. Bu rakamlar doğru değildir.

Bakın, 1980 yılı, yıllık enflasyon oranı yüzde 107; 1980 yılı Şubat ayı enflasyon oranı, aylık yüzde 29,3’tür. Bunu da Yüce Heyete arz etmek isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Fiyat ayarlamasıdır o; bir de 1980 yılının Ağustos ayını söyleyin, ne olmuş.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaç çıkardığınızı da söyleyin.

BAŞKAN — Hatip hanginize cevap versin efendim? 20 kişi birden sorarsa hangisine cevap verir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Enflasyonu kaç çıkardıklarını da söylesin Sayın Başkan.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — 1980 yılının Ağustos ayını da söylesin, ne olmuş.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, o zaman Sayın Köksal’a bu notlarınızı verseydiniz... Eksik davranmışsınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, evvela siz orada ciddi otursanıza.

BAŞKAN — Evet, devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ayrıca, “İşsizlik oranının yüzde 22 civarında olduğu” ifade edildi. Halbuki, 1980’de 11,6; 1983’de 12,1; 1988’de 9,8 nispetindedir bu oranlar ve 1983 ile 1988 arasında bir düşüş göstermektedir. Sayın Toptan bu rakamları nereden aldı ise, bilmek de isterim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Sizin yaptığınız anlaşmalar var Sayın Başbakanım.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, sık sık bu kürsüye geleceksiniz ve benden sükûnet isteyeceksiniz; o zaman bu hakkı kendinizde nasıl göreceksiniz? Lütfen efendim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, biz, demokratik nizamın bütün gerekleriyle Türkiye’de yerleşmesine, kök salmasına yardımcı olacağız ve bunu gerçekleştireceğiz. Çünkü, inanıyorum ki, demokrasi, insan haysiyetine en uygun olan rejimdir. Biz de, zaten, insanımızı mutlu edebilmek için, insanımızı refaha kavuşturabilmek için, insanımıza huzur verebilmek için, insanımıza güven verebilmek için teessüs etmiş bir siyasi partiyiz. Onun yolunun da demokrasi olduğuna inanıyorum, iç barışın da, ancak demokratik usullerle sağlanabileceği inancımı, hiçbir zaman kaybetmedim. Onun gereği hoşgörüdür, onun gereği sevgidir, onun gereği diyalogdur. Biz buna hazırız ve aynı şekilde, aynı inanışla devam edeceğiz, öyle ümit ediyorum ki, bu davranışımız nedeniyle

de, Türkiye'yi ve vatandaşımızı huzura, refaha ve mutluluğa kavuşturacağız. O nedenle, Yüce Heyetinizden güvenoyu istiyoruz. Bize güveniniz.

Hepinize saygı ve muhabbetlerimi belirtirim.⁶³ (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

⁶³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 33, Birleşim 31, Sayfa 407-419*

15 Kasım 1989 Çarşamba

47. Cumhuriyet Hükümetinin (Akbulut Hükümeti) Güvenoyu Alması Dolayısıyla Yaptığı Teşekkür Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; kurmuş olduğumuz 47'nci Cumhuriyet Hükümeti, Yüce Meclisin oylarıyla, güven almıştır. Hepinize teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, programımızda belirtmiş olduğumuz bazı hedefler var. Bunlardan en önemlisi olarak gördüğümüz; vatandaşımızın refah ve mutluluğu, toplumun barışı, insanımızın huzur ve güveni için belirtmiş olduğumuz hedeflere, mutlaka, öncelikle varmayı planlıyoruz ve böylece, inanıyorum ki, ülkemiz en iyi bir biçimde demokrasiyi yaşayacak ve demokrasinin tüm kurallarına hayatiyet kazandıracaktır.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygı ve sevgilerimi sunuyorum efendim.⁶⁴ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

⁶⁴ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 34, Birleşim 33, Sayfa 6*

12 Aralık 1989 Salı**1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması**

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 1990 bütçesi hakkındaki görüşlerimizi ve sayın hatiplerin bütçe hakkında eleştirilerini ve bu husustaki görüşlerimizi belirtmek üzere huzurlarınızda bulunuyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Sizler, yüce milletimizin temsilcilerisiniz; sizlerin vasıtasıyla, milletimize de sevgi ve saygılarımı iletiyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, demokrasi, elbette ki, eleştiri rejimidir. Demokraside elbette ki, muhalefet olacaktır, eleştiri de olacaktır. Bunlar olmaksızın demokrasiden bahsetmemiz ve onu yaşatmamız elbette ki, mümkün değildir. Biz eleştiriden rahatsız olmuyoruz. Esasında onu teşvik edecek, onu canlandıracak, onu güçlendirecek her türlü ortamın yaratılmasından yana olduğumuzu ifade etmek istiyorum; ancak, “Muhalefet” derken, yerleşmiş bir kanaat var, -bu öteden beri geliyor- biz, Türk Milleti olarak, Türk siyaset adamları olarak, Türk halkı olarak, buna alıştık; muhalefet, her şeyi kötü göstermek alışkanlığı içerisindedir.

VEDAT ALTUN (Kars) — Görünen köy kılavuz istemez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, mesele buradadır. Demek ki, iyi nedir, kötü nedir bunun anlaşılabilmesi, bunun ortaya konulabilmesi, iki tarafın da gayretine düşüyor; en fazla, iktidarın gayretine düşüyor. Muhalefet, prensip olarak her şeyi kötülediğine göre, vatandaşımıza iyileri, doğruları anlatmak bize düşüyor. Biz buna gayret edeceğiz.

VEDAT ALTUN (Kars) — İyi yanınız yok ki.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Polianna...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclis, meselelerimizin tartışılacağı ve meselelere çözüm bulunacağı bir yerdir; buna içtenlikle katılıyorum. Esasında Türkiye'nin bir sıkıntısı da, meseleleri çözmede Meclis dışında çare aramış olmasıdır. Şimdiye kadar, birkaç kere, maalesef bu zemini hazırlayacak davranışlar nedeniyle demokrasimiz de inkıtaa uğramıştır. Gelin, meselelerimizi hep beraber, Mecliste, bu çatının altında çözelim. Konuşalım, tartışalım; iyi söyleyelim, kötü söyleyelim... *(SHP sıralarından “Ama seçime gitmeyelim” sesleri)* Ama burada tartışalım. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bizler milletin temsilcileriyiz ve görevimizi de bu çatı altında yapmamız iktiza etmektedir; ama üzülerek ifade etmem gerekiyor ki, birtakım meselelerimizi, hatta görevimizi bu çatı altında ifa etmemiz lazım gelirken, bazı gruba mensup arkadaşlarımız bu görevi ifadan çekiniyorlar, Mecliste bulunmuyorlar, Meclise gelmiyorlar. Hem diyeceksiniz ki, “Gelin meselelerimizi Meclis çatısı altında tartışalım” hem diyeceksiniz ki, “Meselelerin çözüm yeri Meclistir” ama Meclise gelmeyeceksiniz...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — ANAP Grubuna bak.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu izah etmek mümkün değildir. Bunun hiçbir şekilde izahı mümkün değildir ve demokrasi ile -bana göre, şahsı

düşüncemdir- bağdaşması da mümkün değildir. O zaman siz kalkıp diyemezsiniz ki, "Cumhurbaşkanını ANAP Grubu seçti." Bunu diyemezsiniz... (SHP ve DYP sıralarından "Kim seçti?" sesleri) Türkiye Büyük Millet Meclisi seçti. (ANAP sıralarından alkışlar)

Cumhurbaşkanı seçimine değinildi ve iki muhalefet grubu, bu seçime iştirak etmediklerinden bahisle, memlekette huzursuzluk kaynağı yaratılmış olduğunu ifade etmek istediler, ifade ettiler. Ben şahsen böyle düşünmüyorum. Siz verilen görevi yerine getirmeyip, bundan mütevellit herhangi bir hadise veya bir huzursuzluk var ise, bunu ANAP Grubuna yüklemek bana göre insafsızlık ve haksızlık olur. Bunu yapmamalıyız, yapmamalıyız ve üzerimize düşen görevi ifa etmeliyiz. Hangi çerçevede? Herkes üzerine düşen görevi hukuk, kanun ve Anayasa çerçevesinde yerine getirmelidir.

Yapılan iş hukuka uygundur, Anayasaya uygundur; ama demokrasiye uygun değildir. Bu nasıl mantıktır? Bu nasıl izah edilir bilemiyorum. Bu, katiyen izahı mümkün olmayan bir tutumdur. Hak ve hukuk, demokrasilerde en üstün muhafaza edilmesi lazım gelen, en önde değer verilmesi lazım gelen bir mefhumdur. Anayasa keza öyle. Anayasa, devletin idaresinin nasıl olacağını tanzim eden kaidelerden müteşekkil. Siz, devleti bu kaidelere göre idare edeceğinizi söyleyeceksiniz ve siz bu Anayasa üzerine yemin edeceksiniz; ama Anayasanın gereğini yerine getirmeyeceksiniz... Ben bunu hukuk anlayışı ile ve demokrasi anlayışı ile bağdaştıramıyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Anayasada, beğenmediğimiz hükümler olabilir; Anayasa, bugün cemiyetimizin gereklerine, ihtiyaçlarına cevap vermeyecek maddeleri içerisinde bulundurabilir. Bunu, hep beraber, gene Anayasada belirtilmiş olan kurallar çerçevesinde değiştiririz. Bu ayrı bir iştir; ama Anayasa hükümlerini, kanun hükümlerini mevcut iken görmezlikten gelmek, ona riayet etmemek ve hatta bu çatı altında riayet etmemek, hiçbir zaman tasvip edilecek bir husus olamaz; çünkü, hukukun üstünlüğünü savunuyoruz. Biz burada kaidelere uymazsak, vatandaş dışarıda aynı şekilde hareket etme teşebbüsü içerisinde bulunabilir, düşüncesi içerisinde bulunabilir. Neyi savunuyoruz? Biz, kanunu, Anayasayı, hukuku ve demokrasiyi savunuyoruz.

O halde, geliniz bu kaidelere uyalım. Kaidelere uymuyorsak o zaman eleştiri yapıyoruz, o zaman burada konuşalım, gerekirse tartışalım ve sonuca varalım. "Yaptığınız iş Anayasaya uygundur, kanunlara da uygundur; ama demokrasiye uygun değildir" demek mümkün değildir, doğru da değildir...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Halksız demokrasi olur mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bir konuya daha açıklık getirmek istiyorum.

Sayın milletvekilleri, biz Anavatan Partisi olarak 1987 seçimlerinde yüzde 36 oy ile iktidar olduk. Bu seçimlere tüm partiler katıldılar. Aynı seçim kanunu ile katıldılar ve seçimlerin dürüstlüğü hakkında herhangi bir şek ve şüphe de yok; bir itiraz da yok. Aynı kanunlarla, aynı şartlarda seçime girdik. Biz yüzde 36 ile iktidar olduk. Bir diğer parti de aynı oyu alsaydı o iktidar olacaktı. O zaman kimsenin sesi çıkmayacaktı, o zaman kimse buna muhalefet etmeyecekti...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Seçim kanunu demokrasiye ters düşüyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama yüzde 36 oyu biz aldık ve iktidar olduk. Sonra, "yüzde 36 oy ile iktidar olunur mu?" denilmeye başlandı. Efendim,

aynı seçim kanunu ile seçime girdiğimizde, siz yüzde 36 oyu alsaydınız ve iktidar olsaydınız...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Bu da yanlış.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buna itirazınız olur muydu? Daha evvel oldu mu?

BAKİ DURMAZ (Afyon) — Oldu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Olmadı; itiraz da edilemezdi. Aynı kanun bugün de yürürlükte, bugün de aynı kanun var. Eşit şartlarda yapılacak seçimlerde aynı kanun yürürlükte ve gene, Meclisin oluşması o kanun çerçevesinde gerçekleşecektir.

Değerli milletvekilleri, böyle olunca, biz milletimizden beş sene için, Anayasanın gereği olan beş sene müddet için yetki aldık. Bu yetkiyi kullanıyoruz; milletin iradesine, milletin tasvibine, milletin güvenine dayanarak hükümet ediyoruz ve buna da devam edeceğiz. Bunu 26 Martla bütünleştirmek mümkün değildir. Neden mümkün değildir? 26 Mart seçimleri mahallî seçimlerdir. Mahallî seçimleri, -bakın, hatırlayalım, hafızalarımızı tekrar yoklayalım- 26 Mart mahallî seçimlerini öne almak istediğimizde itiraz edildi ve hatta biz, -iyi hatırlıyorum- milletvekili seçimlerini Meclis öne alabiliyor da, mahallî idareler seçimlerini ne diye öne alamıyor diye bir gerekçe ileri sürdüğümüzde, "Olur mu? Milletvekili seçimleri ayrı seçimlerdir, mahallî seçimler ayrı seçimlerdir. Birbirinden farklıdır ve bu nedenle Anayasa da bu seçimleri öyle tanzim etmiştir. Birbirinden ayrı olan seçimler milletvekili seçimleri gibi telakki edilemez" denildi.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anayasada hüküm var Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu kürsüden bunlar defaatle ifade edildi. Bu tespitin yanında, milletvekili genel seçiminin şartlarıyla mahallî seçimin şartlarının da bir olmadığını hepimiz gayet iyi biliyoruz. Mahallî seçimlerde alınan yüzde 21,75'lik oy üzerine, şimdi, muhalefet partilerimiz politika üretiyorlar. Yanlış buradadır; ama, bu, kendilerine cesaret vermek içindir, kendilerine ve taraftarlarına güven vermek içindir, başka hiçbir iş için değildir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bunu, hepimizin gayet iyi bilmesi lazım gelir. Çünkü, yine milletin güveni, yine milletin desteği Anavatan Partisindedir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Başka çare yoktur; çünkü, bizim ve politikamızın alternatifi olmadığını defaatle, söyleye söyleye geliyoruz. Biraz sonra bunların nedenlerini de elbette izaha çalışacağım. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Söyleye söyleye, siz de inandınız.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Gel, Maraş'a gel!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bakınız, biraz evvel söyledim; bu 21,75 meselesini devamlı söylemek ve politikaları bunun üzerine kurmak, ancak kendi taraftarlarına bir ümit ve cesaret vermektir ibarettir dedim.

26 Marttan sonra 18 belediye başkanlığı seçimi yapıldı. Bunun 12'sini Anavatan Partisi kazandı. Alınan oy nispeti yüzde 39. Daha dün de Isparta'da bir seçim yapıldı; Aydoğmuş'ta... (ANAP sıralarından alkışlar)

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Parayla satın aldınız.

RIZA ILIMAN (Çorum) — Parayla oy satın aldınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hatta orada seçmenlere yazılan mektuplarla da, bunun, milletin bir Aydoğmuş meselesi olmadığı, bir hükümet meselesi olduğu, devletin bekasıyla ilgili olduğu ve onun için de çok dikkat edip hükümete bir şamar atılması lazım geldiği ifade edildi.

Şimdi, bir şamar var; ama bu şamar kime atılmıştır; onun takdirini size bırakıyorum. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından alkışlar)*

Demek ki, mesele böyle basit değil; demek ki, öyle kamuoyu yoklamalarıyla falan olmuyor. İşte, 18 il ve ilçede yapılan seçimlerde bir kamuoyu var, *(SHP sıralarından “İl yok” sesleri)* seçmen oyu var, sandık var sandık... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Seçime gel seçime...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada, bizim Hükümeti kurmamızla, Başbakan olmamızla ilgili fikirler de serdedildi.

Değerli milletvekilleri, bunların nasıl gerçekleşeceği Anayasamızda belli ve biraz evvel yapmış olduğum açıklamada da söyledim, Anayasadaki kaidelerin dışına çıkılarak yapılmış bir iş yoktur.

İkinci husus, bizim sorumluluğumuzda olan bir iştir. Başbakan olarak atandım. Cumhurbaşkanı, Başbakan olarak, güvenoyu alabilecek bir kişiyi atar. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Kime sordu?

BAŞKAN — Lütfen, yerimizden müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, bazı konular ya hakikaten bilinmemekten mütevellit veyahut da kasten çarpıtılabilir.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Hükümeti kim kurdu Sayın Başbakan? Kabineyi kim kurdu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz bu sorumluluğumuzla ve yetkimizle Hükümeti kurduk ve Yüce Meclisten güvenoyu aldık. Şimdi de, bu yetki ve sorumluluğumuzu müdrik olarak hükümet ediyoruz. Mesele, Türkiye'nin her türlü meselesi bizim sorumluluğumuz altındadır; bunun hayrı da bizedir, şerri de bizedir. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Ama, Allaha şükür, şer olacak hiçbir durum yoktur. Biz, milletimizin hayrına, milletimizin mutluluk ve refahına, insanımızın insanca yaşaması mücadelesine en iyi bir biçimde devam edeceğiz. Bütün milletimizi, bütün vatandaşımızı bu fikirler altında, bu çerçevede, bu şemsiye altında toplamak istiyoruz. Onun için, hep söyledik geldik; kavga yok, barıştan yanayız; küskünlük, kırgınlık, hırs, ihtiras yok, sevgiden yanayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Gelin, Türkiye'nin kalkınmasını -ki, inanıyoruz, bu, demokrasiyle gerçekleştirilecektir; demokrasi bir uzlaşma rejimidir, sevgi rejimidir, insan hak ve hürriyetlerine saygı rejimidir, diyalog rejimidir- hep beraber tesis edelim. Biz bu gayret içerisindeyiz ve kendimize onun için güveniyoruz; milletin itimadı, güveni de bu nedenle bizden yanadır diyorum.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyona gir artık Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu Mecliste, her bütçe konuşmasında, bütçe tenkit edilir ve her bütçe konuşmasında da mutlak

surette ücretlerden, hayat pahalılığından bahsedilir. Biraz evvel arkadaşımız burada tarihleriyle de ve basından da örnekler vermek suretiyle bunu sizlere açıkladılar.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Geçmişe bakma, geleceği bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyin efendim.

Geleceği yaşıyorsunuz ve halde yaşıyorsunuz... Gelecekte de daha mutlu yaşayacaksınız...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ne verdin ki? Millet açlıktan ölüyor.

BAŞKAN — Lütfen, müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şunu demek istiyorum: Hiçbir devir gösteremezsiniz ki, hayat pahalılığından bahsedilmemiş olsun. Eğer bunu biriniz gösterebilirseniz, ben bu söylediklerimden vazgeçeceğim. Mühim olan nedir? Tabii bunların propaganda mahiyetinde söylenmiş olması başkadır, bir de yaşanmış olması başkadır. Bakınız, elbette mukayese edeceğiz; gerçekleri ortaya çıkarabilmek, durumu daha iyi kavrayabilmek için mukayese edeceğiz. Neyle mukayese edeceğiz?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — 1980 öncesiyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette 1980 öncesiyle mukayese edeceğiz. (*SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler*) Elbette 1980 öncesiyle mukayese edeceğiz. Ondan kurtulamazsınız. Ondan kurtulmanız mümkün değil; çünkü, yüreklerimize öyle acılar sindirdiniz ki, çünkü içimize öyle korkular sindirdiniz ki, bizim onları unutmamız mümkün değil. Türk Milletinin de unutulması mümkün değil. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Nasıl yapacaksınız? Elbette söyleyeceğiz. Neyi söyleyeceğiz? Yoklukları söyleyeceğiz. Neyi söyleyeceğiz? Yağın yokluğundan, gazın yokluğundan, ilacın yokluğundan bahsedeceğiz. Şimdi, hem kalkıp biz çok güzel idare ettik diyacaksınız ve hem de ne olacak? Aradığınız malı bulamayacaksınız, gıda maddelerini bulamayacaksınız, sıhhatinizle ilgili olan ilaçları bulamayacaksınız ve bunun sebebinin nasıl izah edeceksiniz? İyi ekonomiye mi bağlayacaksınız, iyi idareye mi bağlayacaksınız? Nasıl izah edeceksiniz?

Bakınız nasıl izah edeceksiniz, izahını ben yapayım. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Bakınız, bizim savunduğumuz, bir sistemdir, bir ekonomik sistemdir. Serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu ve bunu devam edip sürdürmeye geldiğimizi ve sürdürdüğümüzü ifade ediyoruz. O halde, mesele burada çözümleniyor. Şimdi, biraz evvel, Sayın İnönü burada ifade ettiler; "biz ekonominin üst noktalarına, gerekli noktalarına müdahale edeceğiz" dediler. İşte, aramızda farklılıklar başlıyor. O da bir düşünce, o da bir görüştür. Elbette biz saygı duyarız; ama biz, müdahaleci ekonomiden yana olmadığımızı ifade ediyor ve diyoruz ki, işte, müdahaleci ekonomi 1980'den evvel tatbik edildi, kapalı ekonomi 1980'den evvel tatbik edildi ve gele gele öyle bir noktaya geldi ki, yokluklarla, kuyruklarla, dama dedi kaldı. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Evet, bu bir hakikat, bunu hep beraber yaşadık. Bunu görmezlikten gelmek mümkün değil. Bunun üstünü örtmek mümkün değil. Bu ekonomik sistemin bir gereği idi ve tıkandı kaldı.

O halde, bizdeki durum nedir? 1980'den 1989'a kadar hangi malın yokluğundan bahsedilebilir? Hangi malın karaborsasından bahsedilebilir? Hangi malın kaçakçılığından bahsedilebilir? Hangi maldan bahsedilebilir? Her şey düzenli bir biçimde ve bugün Merkez Bankasında keş (cash) para olarak 4,5 milyar dolar paramız olmak kaydıyla.

(SHP sıralarından "Borç olarak" sesleri) Şimdi, 70 cent nerede, 4,5 milyar dolar nerede? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bunları söylemek mecburiyetindeyiz. Çünkü, bunları hep beraber yaşadık. Onun için de rahat söylüyoruz. Bunlar hayalî şeyler değil. Biz, yaşadıklarımızı ifade etmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri, ben, bu vesileyle, bir hususu daha bilgilerinize sunmak isterim.

Bugün, Sovyet Rusya'da ve Doğu Blokunda birtakım gelişmeler oluyor. Bu gelişmeleri, demokratikleşmeye adım olarak kabul ettiğimiz için, destekliyoruz...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Darısı bize.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çünkü, demokratikleşme ve demokratik nizama geçme, bizim dünyanın her yerinde destekleyeceğimiz bir konu; orada da destekliyoruz; ama bunun altında ne yatıyor? Bugün, Sovyetler Birliğinde ve Doğu Blokunda bu gelişmeleri sağlayan nedir? Altında yatan, ekonomidir.

Değerli milletvekilleri, o ekonomi, kapalı ekonomi, müdahaleci ekonomi, artık iflas etti. O nedenle, yapılacak iş, serbest pazar ekonomisine geçmektir.

Bakınız, bir geçmiş hadiseyi, ABD Başkanının ağzından, size nakledeyim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Telefon hanginize bağlı Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Lütfen...

AHMET ERSİN (İzmir) — Anlaşabildin mi, konuşabildin mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Brüksel'de yapılan toplantıda ifade edilen husus şudur...

HASAN NAMAL (Antalya) — Bırakın Başkanı, işçilerden bahsedin.

BAŞKAN — Sayın Namal, lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — "Bizim bunlara destek olmamız gerekir" dendi. Tabii, bu desteğin nakit bir yardım olarak nitelendirilmemesi, daha ziyade ve öncelikle, ekonomideki değişikliklerin, serbest pazar ekonomisine dönüştürülmesi yolunda olması ve mevzuatlarının bu biçimde değiştirilmesi lazım geldiği, bu yönde kendilerine teknik bilgi verilmesi icap ettiği hususunda fikirler ileri sürüldü, görüşler serdedildi.

O halde, bugün Batı ülkelerinde vatandaşını daha mutlu eden, refaha ve mutluluğa eriştiren sistem, artık, serbest pazar ekonomisi sistemidir...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Nerede o, nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ve bunun bir başka biçimde değerlendirilmesi mümkün değildir ve dünyanın, giderek, huzura, refaha ve güvene kavuşabilmesi için, bu sistemin desteklenmesi lazım geldiği fikri yaygındır ki, ben de ona iştirak ediyorum.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — ABD Başkanı ne dedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu sistem sayesinde bakın neler olmuştur: Bir zamanlar var olan, o biraz evvel saydığımız malların kıtlığı, kuyruğu, kaçakçılığı ortadan kalkmıştır; şimdi, Türkiye'de her şey bol bir biçimde

bulunmakta ve Doğu Avrupa ülkelerinden ve komşu ülkelerden, alışveriş yapabilmek için, bize turist olarak gelenlerin saygısı giderek artmaktadır.

Halbuki biz, daha evvel, zor zahmet yurt dışına çıkıldığı dönemlerde, iki senede bir yurt dışına çıkıldığı dönemlerde, 400 dolar veyahut 1.000 dolar bulabilmek için tavassut arandığı dönemlerde, giderdik, gidilirdi; bir bavulla gidilir, birkaç bavulla dönülür gelinirdi. Şimdi iş tersine dönmüştür. Şimdi dışarıya gitmek serbesttir. Artık, döviz bulundurmamak da serbesttir. Evvelce, cebinde 100 dolar veyahut 100 mark bulunduran kişi takip edilir, mahkûm edilirken, şimdi bunlar tamamen ortadan kalkmıştır, serbesttir...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Vize de kalktı mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatıyoruz.

Serbestliğin gereği de bunlardır. Giden, istediği gibi alışverişini de yapıyor. Artık gerek de duymuyor; çünkü Türkiye’de her şey var, vatandaş oradan herhangi bir şey getirmek lüzumunu duymuyor.

Hatta, bakın, dışarıdan ne geliyordu? Dışarıdan, sadece bavulla gelebilecek eşya değil, sanayi eşyası bile geliyordu; buzdolabı geliyordu, çamaşır makinesi geliyordu, yedek parçalar geliyordu.

Şimdi, bunların hepsi ortadan kalkmış; 1979’da, 1980’de 1,7 milyar dolar veyahut 2,2 milyar dolar olan ihracatımız 12 milyar dolara çıkmıştır...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Azaldı, azaldı; yüzde 2 azaldı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ve bu ihracatımızdaki terekküp de, artık geçmişte olduğu gibi, kapalı ekonomide olduğu gibi, pamuk, incir, üzüm, fındıktan ibaret değil, sanayi mallarından oluşmaktadır; yüzde 80’i de sanayi malıdır...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Ayçiçeğini torbaladınız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sanayi malları ihracatının yüzde 70’i de OECD ülkelerine yapılmaktadır, Avrupa ülkelerine yapılmaktadır; artık, Doğu, Ortadoğu ülkelerine değil; büyük bir nispetle Avrupa ülkelerine, OECD ülkelerine yapılmaktadır.

Bu neyi gösteriyor? Bu, bizim sanayimizin rekabet edebilir bir seviyeye geldiğini gösterdiği gibi, aynı zamanda, iddia edildiğinin tersine, sanayimizin arttığını gösteriyor.

Şimdi deniyor ki: “Türkiye’de sanayi kalmadı, Türkiye’de sanayi çöktü.” Hayır, hiç de öyle değil, bu söylediğimiz rakamlar, bunun tamamen aksini ifade eden rakamlardır.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başbakan, burada kitabınız var; “Yüzde 51” diyor, yüzde 75 demiyor.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Senin kafan çalışmaz o işe.

BAŞKAN — Efendim, lütfen, yerinizden müdahale etmeyin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, ekonomi, kulaktan dolma öğrenilmez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, “geçmişte sanayi şu kadardı, şimdi sanayi geriledi” deniyor.

Değerli milletvekilleri, bunu size rakamlarla ifade etmek istiyorum. Şimdi, imalat sanayinin gayri safi millî hâsılaya oranlarını sizlere okuyacağım:

1977 senesinde 16,3; 1978'de 19,5; 1979'da 20,7; 1980'de 21,1; 1981'de 21,7; 1982'de 22,4; 1983'te 23,9 -bakın giderek hep artıyor- (*SHP ve DYP sıralarından "Nedir onlar?" sesleri*) 1984'te 24,2; 1985'te 25,1; 1986'da 25,3; 1987'de 25,7; 1988'de 26,2; 1989'da 26,3 olarak gerçekleşmiş...

Hani sanayi geriliyordu? Bugün, ihraç ettiğimiz malların 3 bin çeşide ulaştığını, sanayi çeşidine ulaştığını hepimiz biliyoruz. Bu durumda sanayinin gerilediğini ifade etmek, katiyen, gerçekte bağdaşmayan husustur. Biz, hem ihracatımızın yüzde 80'ini sanayi ürünlerinden oluşturacağız, hem sanayinin gayri safi millî hâsıladaki payı giderek artacak, ondan sonra da diyeceğiz ki, "Türkiye'de sanayi geriledi..." Bu mümkün değildir, bu doğru değildir...

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, enflasyonu önlediniz mi? Enflasyon ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bakınız.

HASAN NAMAL (Antalya) — Enflasyonu geçtiniz Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Geleceğiz, oraya da geleceğiz efendim.

Değerli milletvekilleri, yine, bu Mecliste yapılan bütçe görüşmelerini eğer takip etmiş, geçmiş senelerdekiler de ilginizi çekmişse, geçmiş senelerde de hep gündemde olan konu, enerjidir. Enerji; elektrik enerjisi... 1980'den evvel, yani bizim dönemimizden evvel Türkiye'nin gündeminde bu vardı. Sistemli kesintiler, elbette sanayii de menfi yönde etkiliyordu ve üstelik sadece sanayii değil, elbette vatandaşımızı da etkiliyordu. Şimdi bakınız, Türkiye'de hiç elektrik kısıntısı var mı, kesintisi var mı?

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Var tabii, Gaziantep'e gelin Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yok. Neden? Şimdi biz hâlâ Bulgaristan'dan elektrik alıyor muyuz? Hayır almıyoruz, kestik. Bizim, artık gerekirse, onlara ve komşu ülkelere satacak elektriğimiz var. Neden? Çünkü biz, bu enerjiye, bu dala, bu sanayie ehemmiyet verdik, gerekli yatırımlarımızı yaparak gerçekleştirdik ve bu problemi çözdük. Bunun bir gereği ve bunun bir sonucu olarak, bütün, en ücra köyümüze ve mezramıza elektrik götürmekte de kendisini gösteriyor. 1983'te 24 bin köyümüzde elektrik varken, şimdi tüm köylerimizde ve 25 bin mahalle ve mezramızda elektrik vardır. Oradaki insanımızı medenî imkânlardan istifade ettirebilmek de bizim bir görevimiz. Bu kürsülerden veyahut başka vesilelerle götürdüğümüz bu elektriğin küçümsenmesi bakımından şöyle ifadelerde de bulunuldu: "Efendim, orada nüfus azdır; orada yaşayan insanlar azdır; siz, kaç kişiye hizmet götürdünüz?" gibi bir gerekçeyle, bir düşünüş tarzı ile yapmış olduğumuz icraat eleştirilmek istendi.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Bedeli 37 milyar dolar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, burada, zaman zaman ortadirekten bahsediliyor, zaman zaman sosyal adaletten bahsediliyor. İşte bu sosyal adaletin ve ortadireğin güçlenmesinin, insan yerine koyulmasının bir işaretidir. Nüfus ne kadar az olursa olsun, masraf ne kadar çok olursa olsun, ben, bir

cumhuriyet döneminde köye götürülen elektrik kadar, altı senede, nüfusu az da olsa, zor şartlarda olan yerlerimize, dağ, dere, tepe demeden elektriği götürme imkânını bulabilmiş bir iktidarım. Bununla da gurur duyuyorum, bununla da övünüyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Telefona gelince Sayın Başbakan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bakınız ne güzel yer etmiş; değerli milletvekillerimizde yer etmiş, "Telefona gelince..." Doğru. Doğru, keza telefon da öyledir. Telefon da insanımıza vermiş olduğumuz kıymetin bir ifadesidir. Onun, medenî olarak yaşayabilmesi arzumuzdan neşet etmiş bir hizmetimizdir ve onun medenice yaşamasını istediğimizizdendir ve çoğu zaman söylenilmiş -biz de söylüyoruz- "Şehirde olan, köyde de olacak" demişiz ve biz bunu sadece lafta bırakmadık, gerçekleştirdik. Bugün, şehirde ne varsa, köyde de o vardır. Telefon... Telefon var. Elektrik... Elektrik var; Yol... Yol var. Asfalt yol var. Su... Su var. Evet, bunun aksini söylemek gerçek dışıdır; bunun aksini söylemek, sadece kendisini inandırmaktan öte herhangi bir mana ifade etmez.

İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana) — Sayın Başbakan, İstanbul'da su yok, köyde su var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, hatırlattınız, tabii onu da söyleyeceğim. Arkadaşımız, "Köylerde su var, İstanbul'da su yok" dedi.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Devlet Su İşleri çalışmıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biliyorsunuz, sadece köydeki vatandaşlarımıza değil, şehirlerdeki vatandaşlarımıza da hizmet etmeyi kendimize prensip edindik. Nedir bu hizmetler? Altyapı. Tabii, şehirler o kadar bakımsız kalmış ki, orada yaşayan insanlarımız o kadar terk edilmiş ki, o nedenle, bir zamanlar o bölgelere, o mahallelere devletin güçleri gidemedi.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Kanalizasyonun sorumlusu anarşidir.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, evet, evet...

Şimdi bakınız, şehirlerimizde kanalizasyon yok. Elbette bunlar altyapı, hem de çok masraf isteyen hizmetler. Toprağa gömüyorsunuz. Tabii, vatandaş da bu inşa edilirken rahatsız oluyor. Belki sonunda rahat edecek, değerlendirecek bunu; ama inşaat halinde rahatsız oluyor. Yani, siyasî iktidarlar için pek de puan toplayıcı bir hizmet değil; ama gerçek bir hizmet. Bir şehrin şehir olabilmesi için, her şeyden evvel, kanalizasyona ihtiyacı var. İnsan sağlığına ehemmiyet veriyorsanız -ki, elbette öyle- onu temin edebilmek için temiz su içirmelisiniz; bunu kanalizasyonla sağlayacaksınız. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)* Çevresini temiz tutmalısınız; bunu kanalizasyonla sağlayacaksınız. Bu hizmetler (Su, elektrik, kanalizasyon, asfalt hizmetleri) ve gecekondu alanlarının tespiti ve toplu konut icraatımızla, şehirlerimize büyük hizmetler verdik. Maalesef, şimdi bu şehirlerin çoğu muhalefet partilerinin... *(SHP ve DYP sıralarından "Hepsi, hepsi" sesleri)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hepsi, hepsi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, evet, çoğu muhalefet partilerinin idaresinde ve şimdi kendileri de imtihan veriyorlar; ama biraz evvel, burada, Sayın İnönü, herhalde durumdan endişeli olmalı ki, bunun önünü kesebilmek için gerekçeyi hazırladı; belediyelere çalışma imkânını tanımadığımızı söylemek istedi. Yanlışsa düzeltirim.

ALİ TOPUZ (İstanbul) — Yanlış mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, 1983'te geldiğimizde belediyelerin hissesi yüzde 2,5 idi; şimdi yüzde 9,75. Hisselerini otomatik olarak alıyorlar ve bunun kendi kaynaklarından başka bir kaynağı da yok. Kaldı ki, biz belediyelere sadece hizmet etmek değil, onlara yetki de verdik; vergi toplama yetkilerini de artırdık, plan yapma yetkilerini de artırdık. Bu yetkileri artırdığımız zaman, tabii, belediyeler için çok laflar da söylendi. Hatta, gerçek dışı olduğuna yüzde yüz inandığım yolsuzluk iddialarında da bulunuldu, yaygın kampanyalar halinde bunlar vatandaşımıza anlatılmaya çalışıldı, belki de etkili olundu; ama şimdi ben soruyorum: Dokuz ay oldu; nerede bu sizin "hırsız" dediğiniz belediye başkanları? Bunları çıkarıp mahkemeye niye vermediniz? (*ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar*) Nerede bunlar? Bunu, elbette ki vatandaşımız da sizden soracak. Vatandaşımızın zihnini çarpıtmak, onları değişik düşünceye sevk edebilmek bir maharet değildir, gerçekleri konuşmak lazımdır. Nerede bu yolsuzluk yapan belediye başkanları? Bunları şimdiye kadar çıkarmış olmanız gerekirdi. Kuyudat sizin elinizdedir, hiçbir maniniz yoktur. Bunun izahını elbette ki yapamayacaksınız. Bu bir propagandaydı, belki de namuslu insanları karalamaktan öte bir mana ifade etmiyordu ve çalışan insanları frenlemekten başka bir manası da olmadı.

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Biraz da bütçeden bahset.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz serbest ekonomiden yana olduğumuzu ifade ederken, programımızda özelleştirme de var.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Çadır programı gibi... Ne programı bu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Özelleştirmeden yanayız; bunu bu kürsüden ifade ediyorum; çünkü, Türkiye'nin bir gerçeği var; bu gerçeği hiçbirimizin görmezlikten gelmesi mümkün değildir. Kamu iktisadî teşebbüsleri, Türkiye'nin ekonomisini zorlayan teşebbüslerdir. Zamanında yapılmıştır, bir ihtiyacın gereği idi; ama artık dönemlerini tamamlamışlardır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — İhtiyaç kalmadı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, artık bunları bizim özel teşebbüsümüz, özel girişimcilerimiz yapabilecek durumdadırlar; biz, onları teşvik edeceğiz. O nedenle, özel teşebbüsten yana olduğumuz gereğiyle, bunları özelleştirmek istiyoruz ve bir an evvel de yapacağız, özelleştirmeyi gerçekleştirirken, sizin zannettiğiniz gibi, bunları yok pahasına da elimizden çıkarmıyoruz; defaatle fiyat analizi yapılıyor, defaatle incelemeler yapılıyor, talipler arasından makul usullerle makul fiyat verenlere bunlar satılmak isteniyor, devredilmek isteniyor ve inanıyoruz ki, Türkiye ekonomisinin rahatlayabilmesi için bundan başka da yol yoktur. O nedenle, bu fikre iştirak etmeyenler olabilir; zaten fikir ayrılıkları bazı noktalarda, bazı konularda ortaya çıkıyor, bizim buna bir itirazımız yok; ama bizim fikrimiz ve doğru olduğuna inandığımız fikir de budur. Bu fikir sadece bizim değildir, bu işle yakinen ilgilenenler öteden beri bu fikri savunurlar; fakat bir türlü bunu gerçekleştirmek mümkün olmamıştır; biz bir an evvel gerçekleştirmeye gayret edeceğiz, bir an evvel gerçekleştireceğiz.

Ayrıca, SHP Lideri Sayın İnönü, bu fikirde olmadıklarını biraz evvel beyan ettiler; ama bu hususta bazı fikir serdedenler, hem özel teşebbüsten yana olduklarını ifade ediyorlar, hem de bizim özelleştirdiğimiz işletmeleri iktidara geldiklerinde devletleştireceklerini söylüyorlar. Şimdi bu, deminden beri ifade etmeye çalıştığım ekonomik sistemlerden

hangisinin tercihidir. Serbest ekonomiden yana olmanın mı bir tercihidir, müdahaleci ekonomiden yana olmanın mı bir tercihidir? Bunu sizlerin takdirine bırakıyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Halktan yana olmanın bir tercihidir Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her şey halktan yana, her şeyi halkımız için yapıyoruz. Onun mutluluğu için yapıyoruz, onun refahı için yapıyoruz.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — ABD Başkanı böyle mi dedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama, demin söyledim, sistemler yanlış seçilirse, halkımızın mutluluğu için çalışmak bir mana ifade etmiyor, onlar mutsuz oluyorlar. Onun için, sistemi iyi seçmek lazım. Hepimiz halkımızın mutluluğu, refahı için çalışıyoruz. Zaten, devlet ne için var? Devlet, milleti için var. Milletin mutluluğu için var. Milletin zenginliği devletin zenginliğini gerçekleştiriyor. Biz bu politikayı takip ediyoruz, bizim prensibimiz bu.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Siz sistemi seçtiniz mi Sayın Başbakan? Siz, sistemi anlatın da bilgi sahibi olalım.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yine bizim iftiharla üzerinde durduğumuz, ortadireği güçlendiren, ortadirek için gerçekleştirmek istediğimiz bir toplu konut müessesemiz var, toplu konut anlayışımız var. Toplu konut olarak, bugüne kadar 650 bin eve kredi verdik. Bunun 400 binini de teslim ettik. Bu 400 bin rakamı, biz iktidara gelinceye kadar yapılmış olan, türlü müesseseler tarafından gerçekleştirilmiş olan toplu konut sayısına eşittir. Biz altı sene içerisinde bunu gerçekleştirdik ve giderek de yaygınlaştıracamız ve giderek de artıracamız. Çünkü toplu konut, sadece ortadireğin bir ev edinmesini sağlamak amacına da matuf değildir, ekonomimizi de canlandıran, ekonomimizi de sürükleyen bir sektördür. O bakımdan, gerekli ehemmiyeti, gerekli desteği vereceğiz ve devam ile daha da fazlaştıracamız; bu vesileyle ortadireğin güçlenmesini de sağlamış olacağız.

Bakınız, ayrıca, esnafımıza, çiftçimize, gerekli destekleri de şöyle sağlıyoruz: Şimdiye kadar yapılmış olan organize sanayi siteleri, küçük sanayi siteleri ve işyerlerinin iki mislinden fazla işyeri ve sanayi sitesinden fazla işyeri ve sanayi sitesini gerçekleştirip esnafımıza teslim ettik. Esnafımız orada sanayie yardımcı oluyor. Esnafımız orada dükkân sahibi oluyor, esnafımız bir dükkâna sahip olmanın mutluluğu ve güveni içerisinde işini mutlu bir biçimde gerçekleştirebiliyor, devam ettirebiliyor.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Eснаflar terek satıyor. Siftah etmiyorlar Sayın Başbakan. Terek nedir dersiniz onu da anlatırız.

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen, yerinizden müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben şimdi, böyle, karşılıklı konuşmak istemiyorum. Burada olmak, burada konuşmak mühim değil...

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Yalan mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...İsparta'da olmak lazım, İsparta'da konuşmak lazım... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Orada konuşmak lazım.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Et dağıtıyorsunuz orada. Bu ayıp size yeter.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada konuşmak değil, orada konuşmak lazım, orada.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paralarını ne zaman ödeyeceksiniz Sayın Başbakan? Bir seneyi geçti...

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Müdahale etmeyelim.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Biz vilayetimizi temsil ederiz; ama, sen memleketi temsil edemezsin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene, biraz evvel arkadaşlarım da ifade ettiler, elli senedir yaşanmamış bir kuraklığı yaşadık.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Gerekli tedbiri aldın mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kuraklığın tedbiri alınmaz, Allah'tan gelen bir hadisedir. Kuraklığın tedbirini şimdiye kadar kim almış ki, biz alalım? Var mı onun bir tedbiri

HASAN NAMAL (Antalya) — Sondajla alınır tedbir.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz tedbiri nasıl alıyoruz? İşte, biraz sonra anlatacağım, barajları yapmakla alacağız. Atatürk Barajı 13 Ocakta su tutuyor, sizleri de davet ediyorum ve onunla, sulanamayan toprakları sulayacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Kuraklık, tabii, Allah'tan gelen bir iş. Eğer bunun çaresini bilen varsa, hayhay, buyursun, onun tedbirini söylesin.

Haa şimdi deniyor ki, "Biz tedbir söylemeyiz." Onun tedbirini zaten söyleyemezsiniz. Bunun tedbiri yok.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, Antalya'da, Devlet Su İşlerinden sondaj makinesi alamadık. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Namal, lütfen, yerinizden müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kuraklık nedeniyle ürünün yüzde 40'ı zarara uğramış olan tüm çiftçimize...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Tüm çiftçimize?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, tüm çiftçimize gerekli yardımlarda bulunduk. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Yalan!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İzmir'in Bakırçay bölgesine gelin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, deniyor ki, "efendim, bunları yaptınız; ama partizanca hareket ettiniz." *(SHP ve DYP sıralarından "Doğru" sesleri)* Şimdi, benim elimde çıkarılmış listeler var.

KÂZİM ÇAĞLAYAN (Kırşehir) — ANAP partizanlığı bilmez, siz bilirsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunlar, Tarım Bakanımız tarafından da ifade edildi. Hiç oy almadığımız köylerdeki zarara uğramış vatandaşlarımızın borçlarını erteledik, tohumunu da verdik. Bunun aksini hiç kimse ifade edemez.

Böyle bir konuda, bakınız, bir alışkanlık olmasın; ama bizde o alışkanlık yok. Böyle bir zarara uğramış konuda zarara uğrayan insanların arasında tefrika yapmak bize, hiç kimseye mümkün değil, hiç kimseye izafe edilemez.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — “Tefrika” değil, “tefrik.”

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zararı, acıyı birlikte paylaşıyoruz. Ayırım yapmamız mümkün değildir. Bunu nasıl düşünebiliyorsunuz, nasıl yakıştırabiliyorsunuz, bilemem; ama olmaya ki bir alışkanlıktır, onu da... *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar[!])*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Çiftçi halinden memnun mu, bir anlat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, deniyor ki, “Çiftçimiz gübre kullanmıyor. Gübre pahalı, çiftçi gübreyi kullanamıyor.”

Bakın, ben size bir not takdim edeyim: Ekim 1988’de gübre kullanımı 6,6 milyon ton iken Ekim 1989’da 7,2 milyon tona çıkmıştır. Yüzde 9 artış vardır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Daha önce 8 milyon tondur.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, çiftçi gübre kullanmıyor demek, bana göre, gerçeğe bağdaşmıyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Senede kaç ton gübre kullanıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, burada bir mercimek misali verildi ve “1 kamyon veyahut 1 römork mercimekle 1 traktör alınıyordu” denildi.

Bakınız, 1984 yılında 14 römork mercimekle 1 traktör alınıyordu, şimdi (1989 yılında) ise 11,4 römork mercimekle 1 traktör alınıyor; bizim hesabımız da budur; 1988 yılında 14 römork mercimeğe 1 traktör, 1989 yılında 11 römork mercimeğe 1 traktör...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kaynağınız nedir Sayın Başbakan, kaynağınızı açıklayınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, 1968 yılı fiyatlarına göre kişi başına tarımsal gelir 1980’de 200 dolar, 1988 yılında 290 dolar; çalışan başına tarımsal gelir 1980 yılında 663 dolar, 1988 yılında 800 dolardır. O halde, “tarımda çalışanların geliri azalıyor” demek, yine, pek doğru değildir. *(DYP sıralarından gülüşmeler, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, çiftçimize verdiğimiz ehemmiyet devam edecek ve bilhassa doğuda, çok ehemmiyetli olarak gördüğümüz hayvancılığımızı destekleyeceğiz.

Yine burada, “hayvan fiyatları düştü, çiftçi de bundan etkilendi, zarar gördü” denildi. Biz, bunu önleyebilmek için Et ve Balık Kurumunca destekleme alımı yapılabilmesi amacıyla 130 milyar lira ödeme yaptık. Zannedildiği gibi, hayvan fiyatları ucuza kapatılmış olmayıp Et ve Balık Kurumu marifetiyle yapmış olduğumuz bu 130 milyar liralık destekleme alımı ile normal piyasa fiyatının üstüne çıkmıştır.

Bu desteği devam ettireceğiz, hayvancılıkla uğraşan tarım çiftçisine buradan sesleniyorum, bu desteği devam ettireceğiz ve hayvancılıkla uğraşan çiftçimizin refah seviyesini mutlaka yükselteceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sanayi çiftçisinin durumu ne oldu Sayın Başbakanım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz da elektrik konusunda rakamlar vereceğim. Elektrik konusunda yapmış olduklarımızın da rakamsal ifadesinde fayda vardır.

1980 yılında 5 bin megavatlık kurulu gücümüz, 1989 yılında 15 bin megavata çıkarılarak, enerjinin 3 misli artırılmıştır.

Şimdi siz, diyebilir misiniz ki, hayır efendim, artmadı? O zaman, gelin, buyurun bu kürsüden söyleyin; bu kürsü açıktır. *(DYP sıralarından "Megavat ne demek Sayın Başbakanım?" sesleri)*

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Yani, metreküp filan mı demek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve yine, o zaman siz, "Türkiye'de sanayi yok, bu artan enerjiyi kim kullanıyor?" diye devam edebilir misiniz? Oysa, sanayide yüzde 11 civarında elektrik sarfi artışı vardır.

Yine, "çiftçinin ürettiği malın bedelini zamanında alamadığı" ifade edildi.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Doğrudur Sayın Başbakan; çay paraları 1,5 senedir hâlâ verilmedi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, bu da doğru değil. *(DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Vatandaş 1,5 senedir çay parasını alamadı.

BAŞKAN — Sayın Çakiroğlu, lütfen oturun efendim; yerinizden müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene buğday çiftçisinin parası tamamen peşin olarak verilmiştir. Çiftçiden 1989 yılında 460 bin ton buğday peşin parayla alınmıştır; bunun tutarı 152 milyar liradır.

Biraz evvel de, bir vesileyle söylemiştim; kuraklığın çok fazla zarar verdiğini, kuraklığın zararının hissedilmemesi için çiftçimize yapmış olduğumuz desteğin haricinde, elbette ki gerekli tedbirleri almalıydık. Ne gibi tedbirler almalıydık? Hasadınız yok, buğdayınız yok, arpanız yok, nohutunuz yok, vatandaşa ne yedireceksiniz? Nasıl bunları temin edeceksiniz? Bunları elbette dışarıdan almanız lazım.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar bağlantı yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 milyar dolarlık bağlantı yapmak suretiyle bu noksanımızı telafi ettik; dışarıdan buğdayımızı almayı başarabildik.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar bağlantı yaptınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, çok mühim. Bir zamanlar 1 milyar değil 1 milyon doları bulamaz iken, şimdi biz 1 milyar dolar ile bu noksanımızı, bu ihtiyacımızı karşılayabiliyoruz. Eğer biz bunu karşılamasaydık, şimdi, Türkiye'de kıtlık olurdu.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları söylemiştiniz Sayın Başbakan, lüzumsuz tekrar oluyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gerek elektrik enerjisini sağlayabilmek, gerekse sulamayı temin edebilmek amacıyla yapmış olduğumuz barajlar hakkında da kısa bir bilgi vermek istiyorum.

1984 yılı başında Türkiye’de baraj sayısı 84 idi; son 6 yıl içerisinde 50 baraj bitirilmiş vaziyettedir.

ALİ TOPUZ (İstanbul) — Kaçına siz başladınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1984 yılı başına kadar barajların toplam gövde dolgu hacmi 135 milyon metreküptür; son 6 yılda ulaşılan miktar 188 metreküp olmuştur. Bu rakamlar karşısında, “hani, ne yaptınız?” demek, herhalde insaf ile bağdaşacak bir husus değildir. Atatürk Barajını biz yapıyoruz, hem de Türk mühendisleri ile yapıyoruz. Atatürk Barajının temeli biz iktidar olmadan 2 gün evvel atıldı, ama şimdi bitirmek üzereyiz. Yani, 6 sene içerisinde bu baraj bitmiş olacak. Günde de 5 milyar lira para sarf etmek suretiyle bitecek. Şimdi diyeceksiniz ki, efendim bunu neden söylüyorsunuz? Yine konuşmalar esnasında, “İşte, şu kadar sene evvel başlanmıştı da, şimdiye kadar neden bitmedi, şu tesis, neden bu zamana kadar kaldı” gibi, sözler söylendi, düşünceler ifade edildi; ama bakınız, koskocaman Atatürk Barajı, 6 sene gibi bir müddet içerisinde bitirilmiştir. Türk mühendisleri tarafından yapılan bu baraj, bizim iftihar vesilemizdir. 13 Ocak tarihinde su tutacaktır. Biraz evvel de söyledim, hepimiz davetlisiniz. İnşallah, beraberce gidip o barajın açılış merasimini yapacağız.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Ne kadar su tutacak?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Diğer barajlar hakkında da kısaca bilgiler vermek istiyorum.

Karakaya Barajı, Eylül-1976’da ihale edilmiş, 1984 senesine kadar gerçekleşme nispeti yüzde 19; 1987 yılında bitti.

Altinkaya Barajı, Mayıs 1980’de ihale edilmiş, 1984 yılına kadar yüzde 16’sı tamamlanmış, 1988 yılında bitmiş.

Kılıçkaya Barajı, Eylül 1980’de ihale edilmiş, 1984 yılına kadar yüzde 27’si gerçekleşmiş...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bunların fizibilite çalışmaları ne zaman yapıldı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...1989 yılında yüzde 95 seviyesine ulaşmış.

Menzelet Barajı, Mayıs-1980’de ihale edilmiş, 1984’de yüzde 20’si gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 94 seviyesine ulaşmış.

Çatalan Barajı, 1982-Şubatında ihale edilmiş, 1984’te yüzde 2’si gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 67 seviyesine ulaşmış.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bunların fizibilite çalışması ne zaman yapıldı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kapulukaya Barajı, Temmuz-1979’da ihale edilmiş, 1984’te yüzde 28 seviyesine ulaşmış, 1989 yılında bitmiş.

Gezende Barajı, Temmuz-1979’de ihale edilmiş, 1984’te yüzde 12 seviyeye gelmiş, 1989 yılında yüzde 65 seviyeyi bulmuş.

Adıgüzel Barajı, Haziran-1981’de ihale edilmiş, -ilk ihalesi de 1976 yılında- 1984’te yüzde 21’i gerçekleşmiş, 1989 yılında yüzde 88 seviyesine ulaşmış.

Köklüce Barajı, 1980 Ekiminde ihale edilmiş, 1984'te yüzde 19 seviyesine gelmiş, 1988 yılında tamamlanmış.

Karacaören Barajı, Mayıs-1977'de ihale edilmiş, 1984'te yüzde 47 seviyesine gelmiş, 1989 yılında tamamlanmış.

Bunlar, devam edebilir; ama sizi bu hususta fazlaca meşgul etmek istemiyorum. Burada benim anlatmak istediğim, ihale tarihiyle -1984- bizim zamanımıza kadar olan süre içerisinde, o zaman dilimi içerisinde barajların hangi nispette gerçekleştiği ve şu ana kadar, bizim zamanımızda, 1983-1984'ten 1989'a kadar da ne kadarının gerçekleştiğini tespit edebilmemiz, sizlere, açıklayabilmem açısından bunları okudum. Hızlı bir şekilde bunlar gerçekleşiyor.

Bakın, nasıl, gerçekleşiyor? Tabii, bütçe imkânlarıyla bunları gerçekleştirmek pek de kolay değil; ama biz, "Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonu" diye bir fon oluşturduk. Bu fon sayesinde, bu fondan verdiğimiz destek sayesinde ve bunların ihale sisteminde yapmış olduğumuz bir değişiklikte bunları gerçekleştirebilme imkânını bulduk. Attı sene içerisinde, değil koskocaman Atatürk Barajını yapıp bitirmek, bir hükümet konağının yapılmadığı zamanları gayet iyi biliyoruz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, serbest ekonominin bir gereği olarak da kurların serbest olduğunu ifade ettik. Kurlar serbesttir; yani, söylenildiği gibi, bir müdahaleci hal mevzubahis değildir.

Faizler de serbesttir ve bugün faizler yüzde 60, yüzde 57, yüzde 56 civarında seyretmektedir. Halbuki, bir ara, yüzde 85'lerde idi. Hatta, ticarî kredilerde yüzde 120'lerin üzerine çıkan faizler; şimdi yüzde 57'lerde, yüzde 56'larda seyretmektedir. Bu, kendiliğinden, piyasa koşullarına göre oluşan bir olgudur.

Ayrıca, biz altın ithalini de serbest bıraktık. Evvelce kaçak altın, şimdi Merkez Bankası marifetiyle yurda sokuluyor, Merkez Bankası marifetiyle satılıyor. Böylece, birçok konularda olduğu gibi, altın kaçakçılığında da istifade eden Bulgaristan'ın bu istifadesine de mani olunmuş olunuyor. Silah kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, altın kaçakçılığı bu komşu ülkeden yapılmakta iken, şimdi o fırsatı, o imkânı artık, bu komşumuz da bulamıyor.

Değerli milletvekilleri, bu serbest kur sayesinde ihracatımızın giderek arttığını ve politikamızın da bu yönde olduğunu ifade etmiştim. Yine de aynı şeyleri söylüyorum; aynı sistemle ihracatımız artmaya devam edecektir ve bu sayede elde ettiğimiz dövizle her türlü ihtiyacımızı karşılayacağız.

Sayın hatipler, bu ihracatta hayalî ihracat payının çok yüksek olduğunu ve ihracat artışının hiçbir zaman bizim sistemimizle hemahenk olmadığını, sistemle ilgili olmadığını ifade etmek istediler. Biz, ihracatta vergi iadesinden vazgeçtik. Buna rağmen bu sene yine ihracatımız geçen seneler nispetinde olacaktır; hayalî ihracat da yok. Bu sene bir düşünüş mevzubahis olursa, bu da, Irak'a yapmış olduğumuz, istemiş olduğu krediyi verememekten mütevellit, ondan kaynaklanan bir husustur. Bunun içerisinde hayalî ihracat yoktur. Hayalî ihracat, vergi iadesini yüksek tuttuğunuz müddetçe, bazıları tarafından gerçekleştirilebilir. Sonra, hayalî ihracat sadece bizim zamanımızda mevzubahis olan bir husus da değildir. Bunu yapanlar elbette adalet önünde hesap verirler; ama, bunu yapanlar vardır diye biz ihracatımızdan da vazgeçecek değiliz. Bu bir sistemdir; bu, ekonominin gereğidir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hayalî ihracat bir sistem mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette ki, ihracata devam edeceğiz, ihracatı türlü yollarla da teşvik edeceğiz. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

H. SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Hayalî ihracatın mucidi var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayalî ihracat yok. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Çünkü, gereği yok. Biz, vergi iadelerini kaldırdık; bu sene gerçekleşecek...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — O zaman, “vardı” demek istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sistemin içinde var hayalî ihracat.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Varsa yapanlar, adalet önünde hesap verirler. Bu her zaman böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacak.

Değerli milletvekilleri, önem verdiğimiz bir konu da turizmdir. 1980'lere gelinceye kadar çok lafı edildi; turizm gelirlerimizin artırılmasının, turizmin teşvik edilmesinin lazım geldiği çok konuşuldu; ama bir netice alınamadı.

Şimdi bakınız, biz, turizmden bu sene -tahmin ediyorum- 3 milyar dolar gelir elde edeceğiz. Türkiye bir turistik bölgedir. Elbette ki, cennet gibi vatanımızın bu özelliğinden istifade etmemiz lazımdır. Bunu her yönüyle teşvik edeceğiz; gerek otel, turistik tesisler, yatak kapasitesi bakımından teşvik edeceğiz, gerekse eğitim bakımından teşvik edeceğiz. Çünkü, diğer Akdeniz ülkelerinin turistik gelirleri bizimkinden çok yüksek. O seviyeye ulaşmamamız için hiç bir neden yoktur. Geçmişte bu husus belki göz ardı edilmiştir; ama biz bunu süratle kapatmaya çalışıyoruz ve kapatacağımıza da inanıyorum. İleride, önümüzdeki senelerde turistik yatak sayısının 400 bine çıkacağını rahatlıkla tahmin edebiliyor ve turistik gelirlerimizin 1994 senesine kadar, o dilim içerisinde 5,5 milyar dolar olacağına inanıyorum.

Değerli milletvekilleri, her ne kadar, Sovyet Rusya'da ve Doğu Avrupa ülkelerinde değişim mevzubahis ise de, biz savunma sanayimize ehemmiyet veriyoruz.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sayın Başbakan, yanlış söylüyorsunuz; “Sovyet Rusya” değil, Sovyetler Birliği olacak.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şunu biraz daha açıklamak istiyorum:

Bugün Doğu ülkelerinde ve Sovyetler Birliğinde değişiklikler oluyor. Konuşmamın başında da ifade ettiğim bu değişiklikleri, demokrasiye atılan adımlar olarak nitelendiriyoruz ve destekliyoruz; ama ittifakların durumu nedir? Biz, bilindiği gibi, NATO İttifakının, NATO'nun, şimdiye kadar, güvenliğimiz açısından ehemmiyetli bir rol oynadığına inanıyor ve bu rolün devam edeceğini de düşünüyoruz. Elbette ki, Varşova Paktı da aynı şekilde, icraatına, görüşüne devam ediyor. Yani, netice itibarıyla, hakların, ittifakların ortadan kaldırılması gibi bir şey söz konusu değil.

Elbette, temennimiz, bütün dünyada barışın gerçekleşmesidir. Bunu, herkes gibi, biz de temenni ediyoruz; ama gelişmeler çok hızlı seyrediyor. Bu gelişmeler, belki belirsizliklere de neden oluyor. Güvenliğimizi, hiçbir zaman ihmal edemeyiz. Bugünden yarına, biz, güvenliğimizi tehlikeye atabilecek herhangi bir girişim içerisinde, bir tavır

içerisinde olamayız. Bu nedenle savunma sanayiine ehemmiyet veriyoruz. Bilindiği gibi, Kıbrıs olayı nedeniyle, ambargo nedeniyle Silahlı Kuvvetlerimizin düşmüş olduğu durum hâlâ hafızalarımızda canlılığını muhafaza etmektedir. Biz, bu konuda da Silahlı Kuvvetlerimizin bağımlı olmasını istemiyoruz ve elimizden geldiğince Silahlı Kuvvetlerimizin araç ve gereçlerini modernize etme gayreti içerisindeyiz, buna da devam edeceğiz. O nedenle, Savunma Sanayiini Destekleme Fonunu Teşkil ettik ve bundan sağlanan kaynaklar nedeniyle de savunma sanayiinde hayli mesafeler alınmıştır.

Bakınız, F-16 uçaklarının motor fabrikasının temeli Eskişehir’de bizim tarafımızdan atıldı ve şimdi üretime başlandı. Ayda 2 tane F-16 uçağı imal ediyoruz, hem de en mükemmellerinden imal ediyoruz. Elbette ki, bunlara devam edeceğiz.

Ayrıca, savunma sanayii ile ilgili zırhlı savaş araçları yapımı kararı verildi, fabrikanın temeli atıldı, gerçekleştirilmek üzeredir.

Ayrıca, bu proje içerisinde olan, savunma sanayiinin gerçekleştirme arzusunda olduğu, programında olan hususları da birer birer gerçekleştireceğiz. Bunlardan en önemli gördüklerimiz, en öncelik verdiklerimiz de, radar sistemidir ve zırhlı helikopter alımlarıdır. Bunları bir an evvel gerçekleştirme gayreti içerisinde olacağız.

Ayrıca, denizaltıların çok kısmını kendimiz gerçekleştirebiliyoruz, yapabiliyoruz. 4 fırkateynden 2 tanesi Türkiye’de yapılmıştır. 1.500 tankımız modernize edilmiştir. Bu çalışmalara elbette ki devam edeceğiz.

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Konvansiyonel silahları ne yapacaksınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bir diğer konumuz da, otoyollardır. Artık, değişen dünyada biz de hak ettiğimiz yeri almamız. Geç de olsa bu imkânı bir an evvel yakalamamız.

Bugün otoyol olarak 1.400 kilometre otoyolun ihalesi yapılmış, çalışmaları, inşaatı devam etmektedir. Bunu herhangi bir şekilde küçük görmek, bunu küçümsemek, hiçbir şey yapılmıyormuş gibi telakki etmek, bana göre doğru bir hareket tarzı değildir.

TAYFUR ÜN (Bilecik) — Or-An yolu ne zaman bitecek?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, çevre sorunlarıyla da yakinen ilgili olduğumuz bilinen bir husustur. Esasında, Ankara’nın hava kirliliği, Türkiye’deki her vatandaşımızın zihninde yer etmiş bir husus. Bu hava kirliliği sadece Ankara’da değil, şehirlerimizin çoğunda bu kirlilik had safhadadır. Biz bunu önleyebilmek için, ilk önce, ithal kömür tatbikatına başladık, faydalı da oldu. Geçtiğimiz senelerde Ankara’da hava kirliliğinin kalmadığı herkes tarafından ifade edildi. Bu sene bazı dalgalanmalar oldu; ama, öyle zannediyorum ki, yine de pek had safhada bir kirlilik mevzubahis değildir.

Ayrıca, bunu temin edebilmek amacıyla getirdiğimiz doğalgazı da devreye soktuğumuz bir gerçektir. Ta Rusya’dan getirilen doğalgazdan bugün Ankara’nın birçok bölgesi istifade etmektedir. Bunlar da vatandaşımızın sağlığıyla, mutluluğuyla ilgili hususlardır. Belki bunlar fazla yatırımlardır, belki bunlar görünmeyen yatırımlardır; belki çabuk alışılan yatırımlardır; değerlendirilmesi çabuk unutulmuş yatırımlardır; ama hava ve su gibidir, olmadığı zaman rahatsızlık yaratır; ama olduğu takdirde de normal

karşılanan hizmetlerdir. Biz bunu biliyoruz; ama bunlar vatandaşımızın mutluluğu için, onun refahı ve rahat yaşayabilmesi için yapmış olduğumuz yatırımların başında gelir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye’de telekomünikasyon hizmetleri de çok ileri, had safhadadır. *(SHP sıralarından gülüşmeler)* Çok ileridir. Biraz önce de söyledim, köylerimizde dahi telefonumuz vardır. Bakınız, bazı rakamlar vereceğim: 1983’te 1 milyon 904 bin telefon hattı varken, 1989’da 7 milyon telefon hattı var. 1983 yılına kadar 2 milyon kabul edin, 1989 yılında 7 milyon hatta çıkmış. PTT sadece telefonla da ilgili değil, televizyon meselesi de PTT ile artık ilgili hale getirilmiştir. Bugün, Türkiye’de televizyon hizmetleri de...

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — O da çok ileri, had safhada...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, tabii...

1983’te sadece siyah-beyaz televizyon varken, 1984’te renkli televizyona geçildi. Bugün 1 milyon 300 bin renkli televizyon var. O zaman, 400 bin renkli televizyon olabileceği, buna enerjinin yetmeyeceği ifade ediliyordu; ama bugün 1 milyon 300 bin renkli televizyon var, enerji de yetiyor. Hatta o zaman haftada 32 saat olan televizyon programı, bugün haftada aşağı yukarı 300 saati bulmaktadır.

Değerli milletvekilleri, vatandaşımızı da ilgilendiren, hepimizin ilgilendiği enflasyon konusunda da bazı açıklamalarda bulunmak istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar)*

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Bu çok önemli.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Had safhada...

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim... Lütfen dinleyiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, enflasyon, bugün, rakam itibarıyla, yüzde 69-70 civarındadır; ama ağustos ayından itibaren enflasyonda bir durma ve hatta az da olsa aşağı inme mevcuttur.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Özal Çankaya’ya, enflasyon aşağıya.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu lütfen dinleyiniz efendim.

Bu bir gerçektir. Rakamlara bakınız; enflasyon bugün durmuştur ve aşağı inme istidadı göstermektedir. *(SHP ve DYP sıralarından alkışlar (!) gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz ekonominin alt yapısını tamamladık, Bundan sonra enflasyonda aşağı inme gerçekleşecek, enflasyon aşağı inecektir. Bunu hep beraber göreceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Hazine artık Merkez Bankasından borç almıyor. Serbest ekonomi sayesinde artık faizler aşağıya düşüyor. Bunlar enflasyonun da giderek aşağıya düşeceğinin işaretleridir ve enflasyon da giderek aşağıya düşecektir.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Pozitif faiz ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Enflasyondan bahsederken, tabii yine bir çağrışım yapıyor ve 1980 öncesine geliyoruz. Enflasyon, 1980 öncesinde yüzde 120'lere ulaşmıştı. Yine söylediğim gibi, kaldı ki, hiçbir mal da piyasada yokken, şimdi enflasyon yüzde 70'lerde seyrederken ve her malın da bolluğu mevzubahisken,

yapacağımız bir mukayese ile hangi dönemin daha iyi idare edildiği hakkında bir sonuca varmamız elbette ki mümkün olacaktır, Hem enflasyonu yüzde 120'lerde, yüzde 100'lerde tutacaksınız, hem mal bulunmayacak, hem kuyuklar alıp yürüyecek, kaçakçılık piyasaya hakim olacak, tezgâh altında mallar satılacak, çift fiyata mevzubahis olacak... Şimdi de, tabii, enflasyonun yüzde 70 olmasını savunmuyorum; ama enflasyon yüzde 70'ken, bu demin söylediğim konuların hiçbirisi mevzubahis olmayacak, her türlü malı bulabileceksiniz, karaborsa olmayacak, çift fiyat olmayacak, kaçakçılık olmayacak, faizler kendiliğinden aşağıya düşecek, kur serbest bırakılacak, Hazine Merkez Bankasından borç almayacak... Bunlar iyi işaretlerdir. Bu işaretler nedeniyle enflasyonun aşağıya çekileceği kanaatini taşıyorum ve çekilecektir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaça çekeceksiniz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bunları iki Özal da çok söyledi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir de, borçlarımızdan bahsedildi. Bugün, bizim dış borcumuz 36 milyar dolardır. 1979'da borcumuz 14 milyar dolar, ihracat 1,7-2 milyar dolar civarındadır. Siz o ihracatla borcunuzu 6 senede ödersiniz, biz 36 milyar dolar borcumuzu bugünkü ihracat rakamlarımızla, 3 senede öderiz, işte aradaki fark budur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Vah Türkiyem vah!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Bulgaristan meselesi de sayın liderler tarafından ifade edildi. Biz, Hükümet olarak Bulgaristan politikamızda hata ettiğimizi zannetmiyoruz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Gelenler hata etti.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meseleyi, böyle, bir ucundan tutarak değerlendirmenin de doğru olduğu kanaatini taşıyorum. Ne yapılmıştır? Orada baskı altında olan insanlar, Türkiye'ye gelmek mecburiyetinde kalmışlardır. Siz de, o baskı altında olan insanlar Türkiye'ye gelsin istemişsiniz. Hata mı etmişsiniz? Yani, denebilir mi, "Hayır efendim gelmesinler. Neden kapıları açtınız?" Bunu demek mümkün değildir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Niye kapadınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Eğer biz bunu demediysek, "gelmeyin" demediysek, doğru yaptık. Zaruret içerisinde olan, baskı altında olan insanlar, soydaşlarımız elbette Türkiye'ye gelsinler istedik, o baskıdan kurtulsunlar istedik. Bunun garip bir tarafı yoktur.

"Niye kapattınız?" derken, bugün Doğu, Batı Almanya'dan da misal vermek gerekir. Doğudan Batıya geçmek isteyenler (ki, hiçbir baskı filan yok, kapılar açılmış) kendiliklerinden de geri dönüyorlar. Bu da bir vakıa ve baskı yokken Batı Almanya'ya geçmek isteyenlere, Batı Almanya dahi bir noktadan sonra vize uygulama ihtiyacı hissetti. Bunun bir nakısa olduğunu zannetmiyorum; ama, Bulgaristan'da yeni bir yönetim işbaşında. Biz bu yeni yönetimle görüşüp, meseleyi bir diyalog içerisinde, müzakere içerisinde halletmek istiyoruz, insan haklarına saygılı bir biçimde, insanlara yaraşır bir biçimde meselenin çözümlenmesini istiyoruz. Politikamız da bu olacaktır, öyle zannediyorum ki, yeni yönetim de bu istikamette düşünecek ve meseleyi bu istikamette gerçekleştirecektir.

Değerli milletvekilleri, Kıbrıs konusundaki görüşlerimizi de türlü vesilelerle ifade ettik. Bu kürsüden bir kere daha ifade etmek istiyorum. Biz, Kıbrıs'ta eşit siyasî haklara sahip iki toplumlu, iki kesimli bir federasyondan yanayız. Denктаş'ın bu husustaki gayretlerini de takdirle karşılıyor ve kendisini de destekliyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, dış politikamızda şimdiye kadar uygulanan, “yurtta sulh, cihanda sulh” politikasını devam ettiriyoruz. *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)* Evet, niye gülüyorsunuz buna? *(SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler; ANAP sıralarından “Onlar anlamaz” sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Atatürk'ten kalan, sembolleşmiş bir prensiptir, gülünecek bir prensip değildir ki, üzerinde titremeniz lazım gelen bir prensiptir. Neye gülüyorsunuz? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Gülünecek öyle halleriniz var ki... Buna mı gülüyorsunuz? *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bu, Yüce Atatürk'ün koymuş olduğu ve bugün bütün cihanın tatbik etmek istediği, bütün dünyanın tesisini gerçekleştirmeye çalıştığı bir prensip. Sulh, barış; ama sulhtan, barıştan yana değilseniz, elbette ki gülersiniz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Biz, sulhtan yanayız, barıştan yanayız, sevgiden yanayız, birlikten, beraberlikten yanayız.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Prensibe değil, size güldük, size...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Siz evvela parti içinde sulhu sağlayın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onun için, bizim diğerlerine faikiyetimiz vardır; güven bizdedir.

Değerli milletvekilleri, biz vatandaşımızın güvenine layık olabilmek için, tüm gayretimizi, birleştiriciliğimizi, sevgimizi, diyalogumuzu, uzlaşmamızı; bu prensiplerimizi, haktan, hukuktan yana olduğumuzu, adaletten yana olduğumuzu, hukukun üstünlüğünü ve laik bir ülke olduğumuzu, laikliğin dinsizlik olmadığını, din ve vicdan hürriyetinin ancak laiklik prensibiyle gerçekleşebileceğine inandığımızı ifade ediyor; milliyetçi, muhafazakâr, sosyal adaletçi, serbest pazar ekonomisinden yana bir parti olduğumuzu söyleyerek huzurlarınızdan sevgi ve saygıyla ayrılıyorum.⁶⁵ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)*

⁶⁵ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 35, Birleşim 44, Sayfa 99-118*

27 Aralık 1989 Çarşamba 1990 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerinde Yaptığı Konuşma.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1990 bütçe görüşmeleri hakkında Yüksek Heyetinize fikirlerimi serdetmek üzere huzurlarınızda bulunuyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, uzun müddettir bir propaganda vesilesi yapılan seçim sistemi ve 26 Mart seçimleri hakkındaki görüşlerimi Yüce Heyetinize ve vatandaşlarıma açıklamak istiyorum.

AHMET ERSİN (İzmir) — Bütçeyi anlatmayacak mısın?

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Bütçe bohça olmuş... Ne anlatacak...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz 1987 seçimlerinde yüzde 36 oy almak suretiyle milletin oylarıyla iktidar olduk ve bu Seçim Kanunuyla diğer partiler de seçime girdiler. Herkesin aldığı oy belli. Biz yüzde 36 oy aldık ve iktidar olduk.

Şimdi, “Dünyanın neresinde görülmüştür?” denerek, yanlış bir baza oturtuluyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bir misal ver bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu Seçim Kanunu, geçmişteki birtakım tecrübelerden kaynaklanan bir kanundur. Daha evvel...

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bul kararı, al parayı!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...koalisyon hükümetleri zamanında, seçim kanunlarının siyasî istikrar yaratmadığı ve bu seçim kanunlarıyla ülkenin istikrarlı bir biçimde idare edilemeyeceği şikâyetleri ve münakaşaları uzun müddet devam etti. Bu münakaşaları yapanlar, bu fikirleri serdedenler, yine şu yüce çatı altında bulunmaktadırlar ve bu münakaşalar sonucu, -bizden evvel de yapılmış olan- bu Seçim Kanunuyla seçimlere girdik, bu netice hâsıl oldu.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Bir bastınız, üç aldınız.

AHMET ERSİN (İzmir) — Özal öğretmiş bunları.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, değerli milletvekilleri, “Dünyanın neresinde böyle bir sistem vardır?” deniyor. Bakınız, 1974’te İngiltere’de yapılan bir seçimde, daha çok calibi dikkat bir sonuç çıkıyor ortaya, Muhafazakâr Parti yüzde 38,8 oy aldığı halde, 297 milletvekilliği elde ediyor, İşçi Partisi ise yüzde 38 oy -bakın, daha az- aldığı halde 301 milletvekilliği elde ediyor ve iktidar oluyor...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Oradaki, dar bölge sistemi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Amerika’da da böyle, İngiltere’de de böyle. Demek ki, oluyor. Neden oluyor aziz milletvekilleri? İstikrarı sağlayabilmek için oluyor. Dokuz senede 11 hükümet değişmesin diye oluyor. Demek ki, istikrarı sağlamak için -lüzum hissedilen ülkelerde- bu seçim kanunları yürürlükte, çalışıyor ve hizmet ediyor.

Şimdi, hiç kimse kalkıp, “Bu nasıl demokrasidir, böyle demokrasi olur mu; milletin çoğunluğu dışarıdadır; böyle iktidar olur mu?” diye demokrasiyi zedeleyebilecek, demokrasi hakkında şüpheye düşmeye vesile olacak beyanlarda bulunmuyor ve meselesi varsa, yine Meclis çatısı altında çözmeye çalışıyor, sokaklarda çare aramıyor. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başbakan, bütçeyi anlat, bütçeyi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel burada arkadaşlarım ifade ettiler, yapılan 26 Mart seçimleri, milletvekili seçimleri değildir ve geçmişte de bunun misali yaşanmış, aynı şekilde itirazlarla karşı karşıya gelenler, yine bu kürsüden, “Bunlar mahallî seçimlerdir; iktidar mı değişecek, milletvekillerinin sayısı mı değişecek, senatörlerin sayısı mı değişecek? İktidarlari nasıl değiştireceklere, bulsunlar, değiştirsinler” şeklinde ifadeler serdetmişlerdir. Mecliste... Sokakta değil... Mecliste, varsa çaresi, demokratik kurallar içerisinde, Anayasa çerçevesi içerisinde, hukukun üstünlüğü ilkesi doğrultusunda -varsa çaresi- buyursun, değiştirsinler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Anayasada bunun hükmü getirilmiş; niye kullanmıyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, yine bu kürsüden, bizim hükümet kurmamıza ve Cumhurbaşkanı seçimine dair itirazlar veyahut da eleştiriler serdedildi.

Biz, Anayasanın teminatı altındayız, biz kanunların teminatı altındayız; eğer Anayasayı ve kanunları biz muhafaza etmez ve onlara saygılı olmaz isek, başkasından saygı beklememiz ve başkasının, Anayasayı ve demokrasiyi koruyup kollamasını beklemek hakkımız değildir. O nedenle, yapılan işler, anayasal düzen ve anayasal çerçeve içerisinde yapılmıştır; buna herkesin saygılı olmak mecburiyeti vardır. Bunu, bir kez daha bu kürsüden ifade ediyor, bunun bir polemik konusu yapılmamasını, hassaten, Heyetinizden istirham ediyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Hükümet, tarafımdan kurulmuştur..

AHMET ERSİN (İzmir) — Yok canım...

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Nasıl kurulmuş?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz Anavatanlıyız. Ben, Anavatan Partisinin il kurucusuyum. 1983’ten beri de, bu Mecliste arkadaşlarımla beraber çalışıyorum. Ben bir koalisyon hükümeti kurmadım. Ben bir yeni hükümet de kurmadım. Ben, programımda da “Kurulmuş olan Anavatan Hükümetlerinin programlarını devam ettireceğimizi” ifade ettim...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kopya çektin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu programlar çerçevesinde ve altı senedir beraber çalıştığım arkadaşlarla hükümet kurmakta zorluk çekmem mümkün değildir..

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç tane bakanın var, söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben, hükümet kurmak için lobilere ihtiyaç duymadım, pazarlığa ihtiyaç duymadım (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

ve milletten aldığımız güç ile Hükümetimizi meşru bir biçimde kurduk ve Yüce Meclisin güvenoyunu aldık. Buna hangi şekilde itiraz edilir, bu itiraz neye dayandırılır, anlamak mümkün değildir; ama bir şeyi anlamak mümkündür, Türkiye’de bir şeyi anlamak mümkündür: Hayal üzere politika icra etmek ve görüş serdetmek... Kendi kendinize hayal kurarsınız, kendi kendinize gerçek olmayan bazlara meseleleri oturtur, politikanızı onun üzerine inşa edersiniz; ama bu sizi hiçbir yere götürmedi ve götürmeyecek de. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Pazarlığı sizin adınıza yaptılar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu husustaki görüşlerimi bu şekilde ifade ettikten sonra, bir diğer konuya değinmek istiyorum.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Zamlardan niye haberiniz yok Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, âdet üzere...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç tane bakan var, söyle bakalım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her bütçe konuşmasında veyahut her politik meselede -merak edin, açın, tutanakları tetkik edin- konuşulan şey hayat pahalılığıdır; memurun, işçinin, esnafın, köylünün geçim sıkıntısıdır, her dönemde konuşulmuştur. Ben, konuşulmasın demiyorum, elbette konuşulacak, ondan memnuniyet duyuyorum; çünkü, biz arzu ediyoruz ki, yaptığımız gibi, bundan böyle de, köylümüzün, işçimizin, memurumuzun, emeklimizin esnafımızın refah seviyesini yükseltelim diye arzu ediyoruz. Sizin konuşmalarınızı da, buna yardımcı olsun kabilinden değerlendiriyorum; ama siz, esasen vatandaşı düşünerek hareket etmiyorsunuz. Siz, “Acaba bundan bir karışıklık olur mu, bundan bir bunalım olur mu? Biz bu karışıklıktan, bu bunalımdan istifade eder de acaba bir netice alabilir, hükümet karar veyahut da acaba bir sonuca varabilir miyiz?” gibi, endişeler içerisinde hareket ediyorsunuz ve bu, alışılmış bir husustur. Yani bu, sadece size ait değildir, geçmiş dönemlerde de yapılagelmiş tenkitlerdir. Geçmiş dönemlerde bunu savunanlar, şimdi aynı itirazları yapıyorlar. Yani, fert başına millî gelirin dağılımından şikâyet edenler ve o şikâyeti iktidara geldiklerinde savunanlar ve böylece bir fasit daire içerisinde devam edip gelen eleştiriler... Ama, dediğim gibi, biz refah seviyesini yükseltebilmek için, her türlü gayret içerisindeyiz. Nedir gayret?

İBRAHİM GÜRDAL (İsparta) — Kaç dolara çıkaracaksınız Sayın Başbakan?

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Nerede o, nerede?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gayret, ekonomik sistemdir, ekonomik tercihtir.

Sayın milletvekilleri, bakınız, Anavatan Partisinin tatbik ettiği bir ekonomik sistem var; serbest pazar ekonomisi. Dışa açık bir ekonomi. Dünya ekonomisiyle bütünleşme doğrultusunda olan bir ekonomik sistem. Biz, işte bu sistemin savunucusuyuz. Buradan iddia ediyor ve ilan ediyoruz, diyoruz ki, bizim sistemimizin haricinde bir sistemle mi ülkeyi idare etmek istiyorsunuz?

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Evet.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Evet” diyenlere buradan sesleniyor ve diyorum ki; ülkeyi bu sistemin haricinde bir ekonomik sistemle idare

etmek istiyorsanız, vay gelmiştir bu milletin haline. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Neden mi? İşte aramızdaki fark da budur değerli milletvekilleri. Bu, aramızdaki farkı gösteriyor. Bakınız, milletin başına gelen felaketler nelerdir:

Bizde, 1980 yılına kadar müdahaleci bir ekonomik sistem tatbik edildi ve 1930'lardan başlayan bu sistem, bizi 1980'e kadar getiremedi; yani, ekonomi iflas etti. İşte, biraz evvel de arkadaşlarımızın dediği gibi, 70 sent hikâyesi bu sistem nedeniyle ortaya çıktı. Borçları ödeyememe bu müdahaleci ekonomi nedeniyle ortaya çıktı. İhracatınızın artmaması, bu ekonomik sistem neticesi ortaya çıktı. İthalatınız arttı; ama ihracatınız artmadı. Borçlarınızı ödeyemediniz. İthal ikamesi suretiyle yapmış olduğunuz ekonomi dışı açılmadı. Bu sistemi biz değiştirdik; bu sistem değişti. Dışa açık bir ekonomik sistem uygulandı. İşte bunun neticelerini de görüyoruz. Bugün çok şükür artık 70 sente muhtaç değiliz. Bugün Merkez Bankasında 4,5 milyar dolar dövizimiz var. Bu, bu ekonomik sistem nedeniyle.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Her sene 6,5 milyar dolar dış borcu nereden bulacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün sanayi ihracatımız artmıştır. İhracatımız da 12 milyar dolar civarındadır. Evvelce 2 milyar, 3 milyar dolar civarında olan ihracatımız, bugün 12 milyar dolar seviyelerine ulaşmıştır ve bunun içerisindeki sanayi mamulleri ihracatı da yüzde 80 nispetine ulaşmıştır.

Şimdi siz, kalkıp diyorsunuz ki, "Nerededir Türkiye'de sanayi; nasıldır Türkiye'deki sanayi ihracatı ve sanayi gelişmesi?" İşte rakamlar, işte hesap, işte kitap ve işte vatandaşın yaşantısı... Nedir? Bunun sonucu olarak, vatandaş, en zarurî gıda maddelerini bulamazken şimdi yağ mı arıyor, benzin mi arıyor, kuyruklarda mı, tezgâh altından mı arıyor? Aradığı her şeyi buluyor ve alıyor. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Palavra.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bulamıyor. Size yalan bilgi veriyorlar. Alamıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, meseleyi prensipler muvacehesinde görmek lazımdır. Biz, siyasî bir kuruluş olarak iddia ediyoruz; diyoruz ki, "Serbest pazar ekonomisinden yanayız, liberal ekonomiden yanayız."

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Ne demek o? Onu bir anlat; ne demek o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, oradan arkadaşlar diyorlar ki, "Hayır, biz değiliz." Siz değilseniz, size iktidar nasip olmaz; ama eğer iktidara herhangi bir şekilde gelecek olursanız o sistemi tatbik edersiniz; ama ben, hiç de tavsiye etmiyorum; çünkü, örneklerle konuşuyorum. Bakınız, Doğu Avrupa ülkelerinde bugün gelişmelerin altında, nedeninde bu ekonomik sistem yatmaktadır. Sizin müdahaleci ekonominiz iflas etmiştir. Bu iflas, görüyorsunuz, Doğu Avrupa'da ne tür gelişmelere neden oluyor. Artık, herkes demokrasi ve serbest pazar ekonomisine, liberal ekonomiye dönüş için ne gayretler, ne mücadeleler veriyor. Şimdi, belli olan, görünen bu durum muvacehesinde siz kalkar da nasıl dersiniz ki, "Biz, müdahaleci bir ekonomiden yana olacağız. Zaten biz 1980'e kadar bu ekonomiyi tatbik ettik, neticesini alamadığımızı gördük ve vazgeçtik." (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Avrupa'da hanedanlık yıkılıyor, hanedanlık.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri; burada talihsiz bir beyan oldu ve bizim iktidarımıza “Şahıs ve zümre hâkimiyeti vardır, (DYP ve SHP sıralarından “Vardır, vardır” sesleri) bu suçtur” denildi. (DYP sıralarından “Yalan mı, yalan mı?” sesleri) Bunu diyenler millî iradeye saygı göstermeyenlerdir. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Biz, millettten aldığımız oyla burada bulunuyoruz. Eğer bir gün o iltifata siz de nail olur, millettten oy alabilirsiniz, gelir burada oturursunuz. Bunun yolu budur. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Biz, öteden beri bunu savunageliyoruz: İktidarlar, demokratik usuller içerisinde seçimle gelmeli ve yine seçimle gitmelidir. Buna itirazı olan var mıdır? (DYP ve SHP sıralarından gürültüler) Buna itirazı olan var mıdır? O halde, birtakım sirayet meselelerinden bahisle ve şahıs ve zümre hâkimiyetinden bahisle Türkiye'nin gündemini işgal etmenin anlamı nedir? (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Nedir bunun anlamı? Kim bunun hesabını verecektir? Yapılmak istenen, demokrasiye aykırılık, yapılmak istenen millî iradeye aykırılık, yapılmak istenen insan hak ve hürriyetlerine aykırılıktır. Biz, bu demokrasiyi yaşatabilmek için ne mücadeleler verip geldik. (DYP sıralarından “Aa” sesleri) Şimdi bunu yıkmak mı istiyorsunuz? Bunu yıkacak mısınız? Buna kimsenin gücü yetmez. Buna müsaade etmeyiz ve etmeyeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Tekrar ediyorum; şahıs ve zümre hâkimiyeti Türkiye’de yoktur. Hiçbir zaman da olmayacaktır. Eğer özenenler varsa, onların bu özentileri kursaklarında kalır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — Var var; orada...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Çankaya’ya konuş, Çankaya’ya.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Özal’a söyle.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — İhtilal çocukları, ihtilal çocukları...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri; biraz dinlemeyi de öğreneceğiz. Şimdi, bunlar, sizin sıkıntılarınız, ben fark ediyorum. Nedir sıkıntı? Biz altı senedir buradayız, 1987’den evvel de yine bu sıralarda aynı itirazları işittik. “İşte efendim, seçime gidelim, seçime gidelim; işte, sizin sonunuz geldi, geliyor...” Bu sloganları, bu itirazları hep işittik; ama yine biz burada oturuyoruz, siz burada oturuyorsunuz. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi değişen bir şey yok, yine burada oturacaksınız; yani bu işin aksi varit değil, hep burada oturacaksınız; ama biz, muhalefeti de kollamak mecburiyetindeyiz; biz, hiçbir zaman kimsenin yakasına yapışmayacağız. Eğer yakasına yapışılmak lazım gelen birisi varsa, kanun yapışacak, kanun; biz değil. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Gerek varsa yapış, niye duruyorsun?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Genel Başkan Yardımcınız, “ANAP iktidar olamaz” diyor; siz hayalcisiniz.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Avrupa Topluğuşu Komisyonu raporu hakkında görüşlerimi açıklamak istiyorum. Daha evvel de söyledim, bunu bir polemik meselesi yapmak, ülkenin menfaatına değildir. Bu, bizim

millî bir meselemizdir; çünkü, bütün kuruluşlarımız, partilerimiz, Avrupa Topluluğuna girmemiz hakkında gayret göstermektedirler, fikir birliği içerisindeyler, öyle olunca, bu meseleyi birlikte halletmeliyiz; “Raporun şu kısmı aleyhtedir” deyip, sevinç vesilesi yapmamalıyız, “Raporun şu kısmı bizim lehimizdedir” deyip övünme meselesi yapmamalıyız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Özal yapıyor, Özal.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, buradaki süre kısa da olsa, müzakerelerin bir an evvel başlamamış olmasını bizim hoş karşılamamız, kabul etmemiz mümkün değildir; müzakereler bir an evvel başlamalıdır, müracaatımız bir an evvel müspet bir biçimde sonuçlandırılmalıdır. Kaldı ki, bunu, Kıbrıs ile Yunanistan ile olan ilişkilerimize bağlamak, o konuya atıfta bulunmak da doğru değildir ve kabul edebileceğimiz bir husus değildir. Ayrıca, azınlıklar hususunda da, Lozan Antlaşmasıyla kabul edilmiş olan azınlıklara bizim göstermiş olduğumuz samimî ilgiden hiç kimsenin bir şüphesi olmamalıdır, yoktur, haklarını en güzel bir biçimde kullanmaktadırlar. Bunlar, raporda tasvip etmediğimiz konulardır. Esasında, rapor hakkındaki görüşlerimizi ve takibimizi müessir bir biçimde devam ettirecek ve Konseyde lehimize bir karar çıkabilmesi için gayretlerimizi sarf edeceğiz; herkesin de bu gayret içerisinde olması lazım geldiği inancını samimiyetle taşıyacağım.

FUAT ATALAY (Diyarbakır) — İnsan hakları ihlalleri devam ederse, zor..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, belediyeler hakkında artık konuşma zamanı gelmiştir; Çünkü, bizim dönemimizde, belediyelerde yaşayan vatandaşlarımıza belediyelerimiz marifetiyle vermiş olduğumuz hizmetler, şimdi verilen hizmetlerle mukayese edilemeyecek kadar çok ve mükemmeldir. Şimdi, belediyeler vatandaşımıza hizmette kusur etmektedirler.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Ayıp, ayıp.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belediyeler görevlerini ifa edememektedirler. Şimdi, bu mazeretlerini, bu beceriksizliklerini getirip Hükümete yıkmak istemekte, para verin demektedirler. Şimdi bütün dokümanlar çıkacaktır, sizlere de dağıtılacaktır. Belediyelerin almış oldukları ücretleri, belediyelerin almış oldukları paraları hep beraber göreceğiz. Biz, 1987 ve 1988’de de belediyelere tasarruf genelgeleri gönderdik. 1989’da da gönderdik. Bizim bu tasarruf genelgeleriyle 1989’da gönderdiğimiz tasarruf genelgeleri aynıdır.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hayır, çok farklıdır çok.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Aynıdır.

Buna rağmen, itirazlar yükselmekte ve “Hükümet bizi çalıştırmıyor” diyerek mazeret aranmakta, hizmetten kaçılmaktadır. Ben buradan sesleniyorum. Vatandaşımız belediyelerin hizmetlerini takip etmelidir ve bunun yerine getirilmemesi halinde yöneticilerinden hesap sormalıdır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sizden hesap sorulacak, sizden.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu, demokratik usullerle ve zamanı geldiğinde en iyi bir biçimde değerlendirmeli ve hesap sormalıdır. Bize, bir şans daha doğmuştur. Bu suretle vatandaşlar bizim belediye hizmetlerimizle mevcut

belediyelerin hizmetlerini mukayese etme imkânına kavuşmuştur ve “vatandaşlarımız kimi haklı görecektir” diye bir sorunun cevabını da müspet olarak bizden yana vereceklerine inanıyorum.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Seçime gidelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Böylece, bir mukayese imkânı bize verilmiş olmasından dolayı da memnuniyet duyuyorum. Ancak, elbette ki, vatandaşımızın sağlığı ile ilgili olan, vatandaşımızın zarurî ihtiyaçlarıyla direkt ilgisi olan konularda vatandaşımızı belediyelerin umuduna bırakamayız. Biz vatandaşlarımızın zarurî ihtiyaçları ve sağlığı ile ilgili konularda onların yanındayız ve onların hizmetindeyiz. Bunu da, en güzel biçimde yerine getireceğimize, geçmişte olduğu gibi, inanıyorum.

Bugün şehirlerde su sıkıntısı çekilmektedir. Vatandaşımız içecek su bulamamaktadır. Bu mudur hizmet, sizin vereceğiniz hizmet bu mudur? İşte bunlar, sizin vereceğiniz hizmetin işaretidir... İşte böyle olacaksınız... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Devlet Su İşlerine sorun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gelebilirseniz işte bu şekilde hizmet edeceksiniz. Nedir? Vatandaşa geçmişte yağ veremediniz, benzin veremediniz, gazyağı veremediniz, mazot veremediniz; su veriyordunuz; ama şimdi suyu da veremiyorsunuz.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Nerede?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Suyu sen vereceksin; Hükümetin görevi.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Yalan söylüyorsun, yakışmıyor sana.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gazete okumuyor musunuz? Gazeteler, düğünlerde gelin ve damada hediyelik içme suyu verildiği yazılıyor. *(SHP sıralarından gürültüler)*

RIZA YILMAZ (Ankara) — Devlet Su İşleri ne yapıyor? Devlet Su işlerinin görevi ne Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunları bu şekilde değerlendiririz, gazetelere geçtiniz; artık, düğünlerdeki ikram, içme suyu oldu. *(SHP sıralarından gürültüler)*

Değerli milletvekilleri, arkadaşlarımız elektrikte, sulamada, barajda, karayollarında, otoyollarda, telefonda ve altyapıda yapmış olduğumuz hizmetleri ifade ettikleri için ben, uzun uzun anlatmayacağım, onlar anlatıldı ve siz de yaşıyorsunuz; bizzat vatandaşlarımız bu hizmetlerden istifade ediyorlar. Bunları, vatandaşımıza layık bir biçimde daha ileri safhalara getireceğiz. Elbette biz de, en medenî ülkelerde yaşayan insanların imkânlarını vatandaşlarımıza layık görmekteyiz ve onları o biçimde, en güzel biçimde, en müreffeh bir biçimde yaşatacağız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bunlarda ihtilaf yok. Köyünde elektriği yakan vatandaşıma sen, “Türkiye’de elektrik yok” diyemezsin. Açıyor düğmeyi, elektrikten istifade ediyor. Her köyde mi? Her köyde. Mezrada mı? Mezrada. Elektrik sayesinde buzdolabını kullanıyor, elektrik sayesinde televizyonunu kullanıyor. Medenî dünyayla irtibat haline gelmiş. Bunlar, evvelce Türkiye’de gerçekleşmemiş veyahut noksan gerçekleşmiş hizmetlerdir. Biz bunları tamamladık ve tamamlamaya da devam edeceğiz. Bunları tamamlarken, nasıl tamamladığımızı da demin söyledim: Eğer sizin imkânınız yoksa, eğer geliriniz müsait

değilse, bu altyapıyı gerçekleştiremezsiniz. Siz, geçmişte olduğu gibi, 1 milyon dolar borç alabilmek için kapı kapı gezerseniz, elbette ki, bu hizmetleri gerçekleştiremezsiniz. Bizim şimdi böyle bir sıkıntımız yok, ileride de olmayacak. Bunu biz vatandaşımızın refahı ve mutluluğu için sarf ediyoruz ve sarf etmeye de elbette ki devam edeceğiz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Hastane kaplarına gidip bakın, vatandaş besinsizlikten verem oldu.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, devamlı konuşulan bir husus da sağlık konusudur. Sağlık Temel Yasasını çıkaracağız.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Yedi senedir, yedi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, biz bu kanunu çıkardık; Anayasa Mahkemesince iptal edildi, şimdi Anayasa Mahkemesinin görüşüne uygun bir biçimde Sağlık Temel Yasasını çıkaracağız ve genel sağlık sigortasını da çıkararak bütün vatandaşlarımızın sağlığını teminat altına alacağız *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* ve bu konuyu da istismar vesilesi olmaktan çıkaracağız.

Şimdiye kadar yapılmış sağlık hizmetlerini siz hiçe sayacaksınız, bunca doktorun, bunca hastanenin, bunca ebenin, bunca sağlık ocağının, bunca sağlık evinin vatandaşımıza yapmış olduğu hizmeti hiçe sayacaksınız, görmemezlikten geleceksiniz ve bunu bir iç politika, bir polemik meselesi yapacaksınız, sanki Türkiye’de insanlara bakılmamış gibi takdim edeceksiniz; ama onda bir, yüzde bir hakkınız var ise de, bunu da söyleyemeyecek duruma gelmeniz için, gerekli her türlü tedbiri alacak, her türlü imkânı kullanacak, vatandaşımı sağlık teminatı altında tedavisini yapmakta hiçbir tereddüt gözetmeyecek ve en iyi bir biçimde hizmete devam edeceğiz. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sigorta hastanelerine bir girin, vatandaşın halini bir görün, hastane kapılarında vatandaşın yüzde 90’ının durumu ne halledir?

HASAN NAMAL (Antalya) — Yarın sabah İbni Sina Hastanesine gidin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün 25 milyon vatandaşımız ücretsiz tedavi olmuştur bizim sağlık kuruluşlarımızda.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sen ayda mı yaşıyorsun Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yani, her söylenenin doğru olduğu kanaatinde olmadığım gibi, vatandaşlarımızın da, sizlerin de bunları şüpheyle karşılamanızın daha gerçekçi olacağına inanmaktayım.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kaç milyon dediniz Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bizim yapmış olduğumuz zamlar da çok eleştirildi. Doğru, zam yapmak pek sevimli bir şey değil; ama demin de söyledim, Türkiye’de bir garip hal vardır: İktidarda olanlar, iktidarda iken söylediklerinin tam tersini, muhalefette söylemektedirler. Demek ki bu, bizim politik hayatımıza yerleşmiş bir husustur. Demek ki, bizim, politikayı bu şekilde değerlendirip bu şekilde bir sonuca varmamız gerekiyor.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ülkenin yüzde 25'inin hasta olduğunu söylüyorsunuz, demek ki bu iktidar da hasta olmuş.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız, şimdi yine Meclis tutanaklarından bir parça okuyorum:

“Devlet, veren bir müessese değildir, alan ve veren bir müessesedir. Eğer devleti, yalnız veren addedip milletten hiçbir şey almadan milleti idare etmek imkânı varsa, o zaman buna herkes şaşacaktır. Böyle bir hüneri olan varsa ortaya çıkmalıdır.

Aziz milletvekilleri, ne bizim seçim beyannamemizde, ne hükümet programımızda; ne vergi almayacağımız, ne zam yapmayacağımız konusunda en ufak bir kayıt yoktur. Hiçbir yerde söylemedik; ne köyünde, ne kentinde. Her ne söylediysek aynı şeyi söylüyoruz.

Şimdi, geliniz, şekerden başlayalım: 1958 senesinde şeker 2,5 liradan 3 liraya çıkarılmış. 1961 senesinde şeker tekrar 2,5 liraya indirilmiş. Ne olmuş? 1 milyar lira Şeker Şirketi borcu teraküm etmiş. 300 milyonu pancar çiftçisinin; hani, o fukaralığını müdafaa ettiğiniz çiftçinin...

Muhterem milletvekilleri, zam sevimli bir şey değildir. Muhalefet olarak pozisyonunuzu, durumunuzu anlıyorum; ama iktidar edebileceğiniz günleri düşünmeden muhalefet yapmıyorsunuz.”

Bunlar, daha evvel bu kürsüden söylenmiş sözler, Meclis zabıtlarından çıkarmış olduğumuz sözler. *(ANAP sıralarından “Kim?” sesleri)*

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Sahibi kim bu sözlerin?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, o halde, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, hükümet iken söylenenler ile muhalefette iken söylenenler birbirini tutmuyor; ama biz, gerçeği nasıl anlayacağız, gerçek nedir? Görevimiz gerçeği bulmak değil midir? Elbette ki gerçeği bulmaktır.

Gerçek, demokrasiyi yaşatmakla, kanunlara, anayasaya riayetle bulunur. Gerçek, şahısların günlük düşüncelerine göre, günlük takdirlerine göre bulunacak bir mefhum, bir olgu değildir.

Biz, gerçeği bulamadığımız müddetçe, meselelerimizi gerçek bazına oturtmadığımız müddetçe, mesafe almakta zorluk çekeriz. Türkiye'yi bir karanlık tablo içerisinde göstermek, seçimde netice alma pahasına Türkiye'yi bir karanlık tablo içerisinde göstermek, “Türkiye battı, batıyor” edebiyatını yapmak, ta eskilerden bu yana gelen bir alışkanlıktır.

Ama, görüyorsunuz ki, Türkiye batmıyor, Türkiye ilerliyor, Türkiye daha da ilerleyecek; Türkiye refah, mutluluk ve muasır medeniyet seviyesini yakalayarak en ileri ülkeler seviyesine ulaşacaktır. Buna inananlar burada görev yapmalı ve buna ulaşabilmek için bir fikirleri var ise, gelip bu kürsüde söyleyebilmelidirler. Eğer, burada sadece karanlık tablolar, fukaralık edebiyatı yapmakla bir sonuca varılmak isteniyorsa, bu mümkün değildir; bu olmayacaktır.

Biz bildiğimiz yolda devam edeceğiz; biz vatandaşımızın refah ve mutluluğu için gayret sarf edeceğiz. Biz, vatandaşımızın huzuru için, dirlik düzenlik için, demokrasiyi müdafaa için gayret sarf edeceğiz ve meselelerimizi Meclisin çatısı altında çözeceğiz.

Vatandaşımızı sokaklarda herhangi bir şekilde tahrik ederek değil, kanunlara saygılı bir biçimde ve Meclis çatısı altında meselelerimizi çözmeye devam edeceğiz. Bizi hiç kimse bu yoldan alıkoymaz. Biz vatandaşlarımızdan aldığımız oylarla memleketi bu çatı altında idare ediyoruz, sebebimiz odur. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Yüzde 20 meselesini siz söyledikçe, ben de yüz kere bin kere söyleyeceğim, çünkü, bu yüzde 20 meselesinin parlamenter sistemle, hukukla, kanunla alakası yoktur. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

Hatırlayacaksınız, biz mahallî seçimleri öne almak istediğimiz zaman, hatta bu kürsüden milletvekili seçimleri nasıl öne almıyorsa, bunlar da öne alınsın diye fikirler serdederken, aşağıdan sesler ve itirazlar yükseldi: Mahallî seçimlerle milletvekili seçimlerinin bir ilgisi yoktur; mahallî seçimler başkadır, milletvekili seçimleri başkadır; o, mahallin idaresidir, Türkiye'nin idaresi değildir, denildi. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Şimdi hem öyle söyleyeceksiniz, ondan sonra da gelip yüzde 20'yi, yüzde 21'i bahane edeceksiniz. Daha evvel de söylemiştim; siz yüzde 36'yı da bahane ettiniz, bu rakam üzerine de politika yaptınız. Sözlerimin başında da söyledim: Dünyada misali yok dediğiniz bu sistemin veya bu oranların, demokrasinin beşiği kabul ettiğimiz ve demokrasiden örnek vermemiz lazım geldiği zaman ilk aklımıza gelen ülkede de cari olduğunu ve hatta daha az oy alan bir partinin iktidar olduğunu size buradan ifade ettim; bunun aksini söyleyecek kişi var mı? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O halde, bu seçim kanunları üzerinde senelerdir yapılan münakaşalarda, hangi sistemin ülkenin yararına olduğu değil, herkes kendi menfaatine göre bu sistemi eleştirmiş. Kendi menfaati derken neyi kastediyoruz; ülkenin menfaati mi, milletin menfaati mi; hayır, kendi iktidar hırsı ve bu imkânı arayabilmek için de bunu istismar etmiş.

Hangi seçim kanunu beğenildi?

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — 12 defa değiştirdiniz seçim kanununu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1946'lardan 1950'lerden bu yana biz hangi seçim kanununu beğendik? Hiçbirini beğenmedik. Hepsine itiraz edildi, ama öyle seçim sistemleri de, zoraki olarak, Türkiye'nin bünyesine uygun olmayan bir biçimde geldi ki, koalisyonlarla hükümet etmek imkânsız hale geldi. Siz, koalisyonlar döneminde yüzde 5 oy alan, yüzde 10 oy alan bir siyasî partiyi, Türkiye'nin idaresinde söz sahibi yaptınız.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Şimdi onlar sizin içinizde.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman o yüzde 5'ler ülkeyi idare etme durumuna düştü, ama şantajla, ama siyasî güçleriyle, ne dersiniz deyin; yüzde 5'lerle ülke idare edilebilir hale geldi. Bu mudur güzel sistem? *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın Başbakan, müddetiniz dolmuştur.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Artık, koalisyon dönemleri kapansın.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizin gizli koalisyon, gizli.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dokuz senede 11 hükümet kurma, hatta hükümet kuramama dönemleri kapansın diye bu Seçim Kanunu getirildi; aynı

şekilde de icra edilmektedir. Değerli milletvekilleri, onun için, bugünkü Hükümetin, bugünkü Parlatentonun meşruiyeti hakkında hiç kimsenin söz söylemeye hakkı yoktur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer, bu sözler söylenilmeye devam ediyorsa demokrasi giderek zedeleniyor demektir.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yeteri kadar zedelendi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, demokrasi ve kanunlar gereği iktidarız, iktidar olmaya da devam edeceğiz. Seçime biz karar vereceğiz.

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Aferin...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Merak etmeyin...

Şimdiye kadar, size, ne zaman "Seçime gelin" desek, hep kaçtınız; yine kaçacağınız günler yakındır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Zabıtlara bakınız; Seçim Kanunu teklifi verilmiş olmasına rağmen, "Seçim yapalım" dediğimizde, cayıldı.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Ne zaman?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çok yakında; zabıtları açın bakın. Biz ne zaman seçim dediysek, hep kaçtınız; eminim ki yine kaçacaksınız. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Ama, seçimin tarihini biz tespit edeceğiz. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hepimize sevgi ve saygılar sunuyorum. Bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum efendim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Milletvekillerinin konuşmaları tamamlandıktan sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Tasarıların açık oylama sonuçlarını sunuyorum:

1988 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Kuruluşların Kesinhesap Kanun Tasarısı: Katılım 387; Kabul 264; ret 114; çekinse 1; geçersiz 8. Tasarı kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Katma Bütçeli idareler 1990 Malî Yılı Bütçe Kanun Tasarısı: Katılım 387; kabul 263; red 115; çekinse 1; geçersiz 8. Tasarı kanunlaşmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

1988 Malî Yılı Katma Bütçeli idareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı: Katılım 389; kabul 265; red 115; çekinse 1; geçersiz 8. Yüce Heyetinizce tasarı kanunlaştırılmıştır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Yüce Heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarının, milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bütçenin kabulü münasebetiyle, Genel Kurula teşekkür etmek için, Sayın Başbakan söz istemektedir.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1990 Bütçe Kanunumuzun milletimize hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum. Bu Kanunun hazırlanması ve görüşülmesi sırasında yoğun mesai sarf eden Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine ve Yüce Heyetinize ayrıca teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, biz, bu bütçemizle, milletimizin refah ve mutluluğu için gayret sarf edecek, onun refah ve mutluluğuna yönelik her türlü çabayı göstereceğiz. Bundan hepimizin emin olmasını diliyorum.

Tekrar, hayırlı olması dileğiyle, saygı ve sevgilerimi sunuyorum.⁶⁶ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁶⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 38, Birleşim 59, Sayfa 483-493, 506*

21 Şubat 1990 Çarşamba **Akbulut Hükümetinin Kafkasya Balkanlar ve Ermeni Sorunu** **Konusundaki Politikası Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin** **Önerge Münasebetiyle**

DYP Grubu adına Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın Dış Politika, Bulgaristan'a Karşı İzlenen Politika ve Soydaşlarımızın Sorunları, Ermeni soykırımı İle ilgili iddialar ve Azerbaycan'da sahnelenen olaylar konularında genel görüşme açılmasına ilişkin önerge münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; dış politikamız ile ilgili bu genel görüşme vesilesiyle yüksek huzurlarınıza gelmiş bulunmaktayım.

Türk kamuoyunda ve politik yaşantımızda, dış politika konularının giderek daha geniş bir ilgi uyandırması memnuniyet verici olmaktadır. Muhalefet partilerinin değerli mensuplarının, bu konularda zaman zaman yaptıkları beyanlarda, istifade ettiğimiz kıymetli fikirler de yer almaktadır.

Bu hususu böylece ifade ettikten sonra önce dış politikamızın temel doğrultulan ve ANAP İktidarının altı yıllık icraatı hakkında Yüce Heyetinize bilgi sunacağım. Bu çerçevede, yeri geldikçe, önergelerde yer alan hususlara ilişkin görüşlerimi de açıklayacağım.

Filhakika, Anavatan Hükümetlerinin altı yıllık icraatına şöyle bir göz atıldığında “Yurtta sulh, cihanda sulh ilkesi çerçevesinde ve Atatürkçü dış politikamızın genel doğrultusunda, çok yönlü, aktif ve dinamik bir dış politika takip edildiği görülecektir. Tüm bu ülkelerle, karşılıklı olarak, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama, hak ve fırsat eşitliği ile ahde vefa ilişkilerine dayanan, dostluk ve işbirliği ilişkilerini geliştirme yolunda önemli mesafe kaydedilmiş, millî menfaatlarımızın gerekleri doğrultu ve bilincinde, uluslararası sorunların çözümü için, uzlaşmaya ve diyaloga açık bir yaklaşım ortaya konulmuştur.

Bahse konu dönemde, iç siyasal gelişmelerin yansımalarından kaynaklanan bazı sorun ve tıkanıklıklarla karşı karşıya kalındığı, Yüce Meclisin malumlarıdır, özellikle 12 Eylül'den sonraki geçiş döneminde, demokratik hak ve hürriyetlere zorunlu olarak getirilen kısıtlamalar nedeniyle, Türkiye, demokrasi ve insan hakları alanlarında, Batı ülkelerinin yoğun eleştirileriyle karşılaşmış, bu ülkelerle ilişkilerimizde de durgunluk hâkim olmuştur.

Ayrıca, 5 Avrupa ülkesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini ihlal ettiği iddiasıyla, Türkiye aleyhine, Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda dava açmıştı, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizde de gelişme sağlanamıyordu. Amerika Birleşik Devletleri ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının uygulanmasında çeşitli aksaklıklar ortaya çıkmıştı. Bu olumsuz ortamdan yararlanmaya çalışan Yunanistan ise, uluslararası alanda, Türkiye'yi daha çok tecrit etmek için yoğun çaba içerisindeydi ve diyalogun tamamen kopması sonucu, Türk-Yunan ilişkilerinde, sürekli bir bunalım havası mevcuttu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin ilanını takiben, uluslararası camiada Kıbrıs sorununa çözüm bulunamamasından Türk tarafını sorumlu tutan bir anlayış hâkimdi.

Öte yandan, özellikle son iki yıllık dönemde, uluslararası planda önemli gelişmeler vuku bulmuştur. Doğu-Batı ilişkilerinde yumuşama ve bunun, silahların kontrolü alanına getirdiği olumlu hareketlilik, önemli gelişmelerin başlıcasıdır. Bu yoldan, uluslararası alanda nispi bir yumuşamanın doğduğu izlenmiştir.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da, önceden öngörülmeleyen hızlı değişimler ve yeniden yapılanma gayretleri hepinizin malumlarıdır. Bu memnun edici gelişmelerin, istikrarsızlık endişesini ve paktların geleceği konusunu gündeme getirdiği bir vakıdır. Hükümetimiz, Avrupa'da 40 yıldır barışı korumakta müessir bir rol oynayan NATO ittifakının, bu dönemde de, kendisini yeni şartlara uydurmak suretiyle, geçerliliğini koruyacağına inanmaktadır ve bu ittifaktaki önemli konumunu sürdüreceğinin bilincindedir.

Avrupa'daki bu yeni olaylar şekillenirken, Türkiye de, bunlara, etkin bir şekilde ve ülkemizin çıkarlarını koruyan bir doğrultuda gerekli katkıları yapmaktadır.

Öte yandan, bu ortam, dünyada mevcut bölgesel ihtilaflara, yeni, yapıcı bir yaklaşımla eğilinmesini mümkün kılmıştır. Gerçekten de, uzun yıllardan beri, çok sayıda insanın hayatı pahasına devam edegelen bazı ihtilaflar çözüm yoluna girmiş, kronikleşmiş diğer bazı ihtilaflarda ise, barış arayışları giderek yoğunluk kazanmıştır.

Hükümetimiz, bazıları Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bu ihtilaflara ilişkin olarak gözlenen olumlu gelişmeleri memnuniyetle karşılamakta, bu ihtilafların çözümüne, gerektiği hallerde, aktif ve yapıcı bir biçimde katılmaktadır.

Son altı yıllık dönemde, Türkiye, cumhuriyetin ilanından beri izlediği barışçı ve sorumlu dış politikayı, belki her zamankinden daha aktif bir biçimde yürütme imkânına kavuşmuştur.

Bunu sağlayan en önemli etkenlerden birisi, kararlı bir biçimde izlenen ekonomi politikalarıdır. Bu politikalar sayesinde, Türkiye, dinamik bir kalkınma ve büyüme süreci yaşamaktadır, özellikle, "dışa açık ekonomi" modelinin uygulanması, Türkiye'nin dış ilişkilerine yeni boyutlar kazandırmıştır. Bunun yanında, çok partili demokratik rejime, bütün kurumları ve kurallarıyla birlikte yeniden işlerlik kazandırılması, Türkiye'nin dışarıdaki ağırlığını ve itibarını daha da artırmıştır. Bugün, dışarıdan bakıldığında, Türkiye, dostluğu ve işbirliği aranılan bir model ülke konumundadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk dış politikasında, 1983 yılından sonra girilen yeni dönemin getirdiği canlılık, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinde, belirgin bir şekilde görülmektedir.

Devrin Sayın Başbakanının, dönem içinde, Amerika Birleşik Devletlerine yaptıkları ziyaretler, ikili ve uluslararası konuların en üst düzeyde ele alınmasına ve Türkiye'nin görüş ve yaklaşımlarının en yetkili ağızdan, başta Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri yönetimine ve Kongreye izah olunmasına vesile teşkil etmiş, ilişkilerimiz açısından bir itici güç rolü oynamıştır. Bu ziyaret sırasında, "Türk-Amerikan İşadamları Konseyi" kurulmuş olup, Konsey, ekonomik ve ticarî ilişkilerin geliştirilmesi yönünde, çok faydalı atılımlar sürdürmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinin, çok az sayıda ülke ile benzer mahiyette işadamları konseyi kurmuş bulunması, Türkiye'nin, ekonomik ve ticarî bir ortak olarak, son yıllarda kazandığı önemin bir göstergesidir.

Ayrıca, 1985 yılında, Amerika Birleşik Devletleriyle aramızda, yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşması imzalanmıştır, ilk kez imzalanan bu antlaşmanın, özellikle, ülkemize yönelik Amerika Birleşik Devletleri yatırımlarını özendirici etkisi olacağı beklenmektedir.

Türk Hava Yolları, 1988 yılında, New York'a haftada iki gün, tarifeli seferlere başlamış, bu seferler, sonradan, haftada üçe çıkarılmıştır. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])* Ayrıca, charter ve kargo seferleri de devam etmektedir. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])*

Bunların, ülkelerimiz arasındaki turizm ve iş ilişkilerine önemli katkıları bulunacağı düşünülmektedir. *(DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar [!])*

Öte yandan, Amerika Birleşik Devletleriyle aramızdaki hava ulaşımı anlaşmasının, günün koşullarına uyumlandırılması yönündeki çalışmalar sonuçlanmış olup, anlaşma parafe edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleriyle, ticaretimizde de önemli gelişmeler sağlanmıştır. *(DYP sıralarından "Allah Allah..." sesleri [!])*

BAŞKAN — Lütfen efendim... Lütfen... Sükûnetle dinleyelim, alaycı sözlere gerek yok...
Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1983 yılında 231 milyon dolar olan ihracatımız, son yıllarda, bu rakamın yaklaşık dört katına çıkmıştır. Bu artış temposunun daha da hızla devam etmesi ve Amerika Birleşik Devletlerinin, bazı mallarımıza karşı uyguladığı himayeci önlemleri kaldırması için gereken çalışmalar sürdürülmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerine ihracatımızın artması, aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkilerine de yeni bir hız ve muhteva kazandıracaktır.

Öte yandan, devrin Sayın Cumhurbaşkanı da, Başkan Reagan'ın davetine icabetle, 26 Haziran-3 Temmuz 1988 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerini ziyaret etmişlerdir. 21 yıllık bir aradan sonra ilk defa devlet başkanları düzeyinde gerçekleştirilen bu ziyaret, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki işbirliğini sergilemesi açısından önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ANAP iktidarı, 1980 yılında imzalanan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşmasının süresinin dolması aşamasında, geçmiş tecrübelerin ve uygulamaların ışığında, Amerika Birleşik Devletleriyle ilişkilerimizin yeni bir değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmede esas amaç, Türk-Amerikan ilişkilerinin yabancı unsurlardan arındırılarak, sağlam temeller üzerine oturtulması ve işbirliğimize süreklilik ve istikrar kazandırılması olmuştur.

Bu düşüncelerden hareketle, 1985 yılında, Amerika Birleşik Devletleriyle görüşmeler başlatılmış, yapılan görüşme ve müzakerelerde, Amerika Birleşik Devletleri taahhütlerinin sağlamlaştırılmasına, bu ülkeyle dengeli bir işbirliği sürdürülmesine, ilişkilerimizde, bu işbirliğine yabancı unsurların arındırılmasına, silahlı kuvvetlerimizin modernizasyonunun gerçekleştirilmesine, Amerika Birleşik Devletleri, yardımlarının geri ödeme yükünün hafifletilmesine ve savunma sanayi işbirliğinin çeşitlendirilmesine imkân verecek bir çerçevenin kurulmasına çaba harcanmıştır.

Uzun ve çetin müzakereler sonunda, ek mektubun imzalanmasıyla, 1980 SEİA'sının ve genel olarak, Türk-Amerikan ilişkilerinin, eskiye nazaran çok daha iyi şartlara kavuşturulması sağlanmıştır.

Bu şekilde, daha sağlıklı bir çerçeveye oturtulan Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinin, savunma yardımları alanında, son yıllarda, bazı önemli gelişmeler vuku bulmuştur. SEİA uyarınca, Amerika Birleşik Devletleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve ekonomimizin geliştirilmesi için ciddi taahhütler yüklenmiş bulunmaktadır. Bu taahhütler çerçevesinde ve Amerika Birleşik Devletleriyle yapılan sürekli temas ve görüşmeler sonucunda askerî yardımın şartları iyileştirilmiş ve hibe ağırlıklı hale getirilmesi sağlanmıştır. Son yıllarda Türkiye'ye yapılan Amerikan askerî yardımının hibe bölümü, en yüksek düzeye ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Amerika Birleşik Devletleri bütçe kısıntısının dış yardımlarda neden olduğu sınırlamaların Türkiye üzerindeki etkisinin asgarîye indirilmesi için çaba harcanmıştır. Neticede, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin çıkardığı Güney Kanat Yasasıyla, önemli miktarda askerî malzeme sağlanmış ve Amerikan dış yardımlarındaki kısıntının telafisi cihetine gidilmiştir. Bu şekilde askerî malzeme yardımının sağlanması amacıyla yepyeni bir mekanizma kurulmuştur.

Öte yandan, askerî yardım çerçevesinde aldığımız FMS borçlarının geri ödenmesinde uygun koşulların yaratılması yolundaki ısrarlı taleplerimiz kabul görmüş, Amerikan piyasasında, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin garantisi altında, uzun vadeli ve düşük faizli bono çıkarılmış, bunların satılması suretiyle sağlanan meblağ, Amerika Birleşik Devletleri Hazinesine yatırılarak, yüksek faizli askerî borçlarımızın bir bölümü kapatılmıştır.

Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerinin önemli bir vechesini de, aynı ittifaka üye olmaktan kaynaklanan güvenlik boyutu teşkil etmektedir. Türkiye, güvenliğini, NATO ittifakı çerçevesinde temininin yanı sıra, savunmasını takviye etmek için, Amerika Birleşik Devletleriyle de karşılıklı bir yardımlaşma dengesi kurmuştur. Amerika Birleşik Devletleriyle bu işbirliğimizin, Türk Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonu programlarının gerçekleştirilmesinde, ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesinde ve ülkemizin teknolojik alanda inkişaf kaydetmesinde önemli katkıları olmuştur. Bunların yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleriyle, NATO'nun savunmasına yönelik bazı ortak düzenlemelere gidilmiştir.

Bu ülkeyle aramızdaki ikili ilişkilerimizi doğrudan ilgilendiren bir siyasî sorun mevcut değildir. Bununla beraber, bazı yabancı unsurların Türk-Amerikan ilişkileri üzerinde zaman zaman olumsuz etkilerde bulunduğu da bir gerçektir. Bunların en belirgin örneğini Ermeni Karar Tasarısı oluşturmaktadır.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; 1975 yılından itibaren, çeşitli vesilelerle, Amerika Birleşik Devletleri Kongresine, içerik itibariyle değişik Ermeni karar tasarıları sunulduğu, 1975 ve 1984 yıllarında, 24 Nisan tarihinin, "Sözde Ermeni soykırımını anma günü" olarak kabulünü öngören tasarıların, Temsilciler Meclisinde kabul edildiği; ancak, Kongrenin Senato kanadından geçemedikleri için, Amerika Birleşik Devletleri Başkanının imzasına sunulamadıkları ve böylece yasal bir karar haline dönüşmedikleri malumlarıdır.

Son olarak, Senato cumhuriyetçi üyelerinin lideri durumunda olan Senatör Dole, konuyu bu kere Amerika Birleşik Devletleri senatosunun gündemine getirmiş ve 29 Eylül tarihinde, "24 Nisan 1990 tarihinin Ermeni soykırımının 75'inci yıldönümünü anma günü" ilan edilmesini öngören bir karar tasarısını Senatoyu sunmuştur. Hükümetimizi

ve Türk kamuoyu, söz konusu karar tasarısının yeniden gündeme getirilmesine şiddetle tepki göstermiş ve Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin -önceki yıllarda olduğu gibikesin ve kararlı bir tutum ittihazı ile Adalet Komitesinde yapılacak oylamada, tasarıyı durdurmasını istemiştir. İlk aşamada, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin, bu ikazlarımıza rağmen, SEİA'dan kaynaklanan sorumlulukları gereğince, konu üzerinde kararlı bir tavır takınmadığı müşahede edilmiştir. Bu ortam içinde, Dole tasarısının, önce Senato Adalet Komitesinde görüşülerek, 6'ya karşı 8 oyla kabul edilmesi üzerine, bir taraftan Ankara ve Washington'da -esasen yüksek malumunuz olan- üst düzeyli girişimler sürdürülürken, diğer taraftan, geçici nitelikte bazı karşı önlemler alınması uygun bulunmuştur. Daha sonra kamuoyuna açıklanan bu önlemlerin şunlar olduğu hatırlanacaktır: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Koordinasyon Grubu ve Ortak Savunma Sanayii Yürütme Komitesi toplantıları, ikinci bir açıklamaya kadar iptal edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri savaş gemilerinin liman ziyaretleri, belirli tesislerdeki modernizasyon projeleri, Konya Atış Sahasının, Amerika Birleşik Devletleri uçakları tarafından kullanılması askıya alınmıştır.

Dole karartasarısıyla ilgili olarak, Hükümetimiz, Yasama Organımız ve kamuoyumuzca gösterilen tepkinin şiddeti ve ciddiyeti konusunda, Amerika Birleşik Devletlerinde, bazı çevrelerde, başlangıçta mevcut olduğu sezilen tereddütler, tarafımızdan sergilenen ve Türkiye Büyük Millet Meclisiyle kamuoyumuzca desteklenen kararlı tutum sonucunda, büyük ölçüde giderilmiştir.

Ancak, Başkan Bush'un, seçim kampanyası sırasında, Ermenilere fazlaca angaje olmasının, Amerika Birleşik Devletleri yönetimini, tasarının reddi yerine, bir uzlaş formülü üzerinde durmaya sevk ettiği anlaşılmaktadır.

Seçim kampanyası sırasında böyle bir tutum takınmış olan Bush'un, Ermenileri tatmin edecek, buna karşılık, Türkleri güya rencide etmeyecek bir formül arayışına girdiği; bu çerçevede, Senatör Dole'ye gönderdiği bir mektupta, "Ermenilerin ıstırabını paylaştığını ve bir Ermeni Anma Günü kutlanmasına taraftar olduğunu; ancak, geçmişteki olaylar hakkında farklı görüşler bulunduğunu ve Türkiye ile ilişkileri zedeleyecek ölçüde sert olan karar tasarısına karşı çıktığını" belirttiği gözlenmiştir.

Türkiye, bu konudaki tutumunu tespit ederken, her şeyden önce, Ermenilerin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Avrupa Parlamentosu ve Amerika Birleşik Devletleri Kongresi gibi formlarda kabul ettirmeye çalıştıkları kararların gerçek amacını saptamaya önem vermiştir.

Bu konuda yapılan etraflı değerlendirmeler, bizi, Ermenilerin ve onları destekleyen çevrelerin, "sözde soykırım" iddialarını meşrulaştıracak bir Kongre kararını, uzun vadeli siyasî bir stratejinin ilk aşaması olarak kabul ettikleri sonucuna götürmüştür.

Gerçekten, gerek Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti dışında yaşayan Ermeni toplumlarının liderleri, gerek Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti yöneticileri, her fırsatta, bu kararların, müstakbel tazminat ve toprak taleplerinin temelini oluşturacağını sarahaten ifade etmişlerdir ve son olarak, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı, Amerikalı gazetecilere verdiği bir demeçte, "Sovyetler Birliğinin, Ermeni topraklarını, Ermenilerin izni olmadan Türkiye'ye verdiğini" öne sürmüş ve "Doğu Anadolu'nun bir kısmının Ermeni vatanı olduğunu" söylemiştir.

Bu durumda, karar tasarısı, Amerika Birleşik Devletleri Kongresince kabul edildiği takdirde, bunun ardından ilave yeni taleplerin gelmesi, olaya bakış açısından, mantıklı

ve tutarlı bir girişim teşkil ettiği mülahazasıyla, Amerika Birleşik Devletlerinde belirli çevrelerinden destek görmesi ve ilişkilerimizin de, daha ileri safhada yeni krizlere yol açması beklenmektedir.

Türkiye, bütün bu hususları göz önünde bulundurarak, “sözde soykırımın” uluslararası topluma kabul ve tescil ettirilmesi çabalarının durdurulması gerektiği kanaatine varmıştır.

Öte yandan, tasarıdaki iddiaların aksine, 1915-1923 döneminde, Türkiye’de bir soykırım yapılmamış olduğu gerçeğinin, başka bir tutum takınılmasına esasen imkân vermediği de takdir buyurulacaktır. Dolayısıyla, bugüne değin sürdürülen temel pozisyonumuzdan taviz verilmesi; müzakerelere açık olduğumuz yolunda bir izlenim yaratılması; uzlaşım metni bulunması yönündeki çalışmalara katılınması; Amerika Birleşik Devletlerindeki Ermeni seçmenleri tatmine yönelik sulandırılmış bir alternatif metne rıza gösterebileceğimiz intibai doğmasına yol açacak bir tutum takınılması, kesinlikle söz konusu olmamıştır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Diğer taraftan, Kafkasya’daki son kanlı olaylar, tarihin yanlış verilere dayanan yorumunun ne gibi felaketlere yol açabileceğini göstermiştir. Kongrenin, henüz yatışmayan bu olaylara, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin genişleme arzularını daha da tahrik edecek yeni bir unsur katmasının ne derece büyük bir hata olacağını takdirlerinize sunuyorum.

Yukarıda sıralanan bütün haklı gerekçelere rağmen, iç politika mülahazaları ağır basar ve tasarı Kongrede onaylama yoluna gidilirse ne olur? Bu husus, Türk Milletinin hissiyatım daima göz önünde tutan Hükümetimizin denetim ve kontrolü altında, yetkili organlarda, etraflı bir şekilde değerlendirilmektedir. Şunu hemen belirtmek gerekir ki; herhangi bir siyasî forumun alacağı kararlar, Türkiye’yi hiçbir şekilde bağlayamaz ve herhangi bir etkide bulunamaz. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bunun dışında, yapılan çalışmalar, Türkiye’nin elinde, çeşitli kademelerde, alabileceği karşı tedbirlerin de olduğunu göstermektedir. Bu aşamada, bu tedbirler hakkında teferruata girmememi anlayışla karşılayacağınızdan eminim.

Bütün bu karşı önlemlerin tatbiki konmasından da öteye, asıl önemli olan, Kongrenin böyle bir kararı kabul etmesi halinde, Amerika Birleşik Devletlerinin, her şeyden önce, Türk Milletinin gözündeki saygın yerini kaybedecek olmasıdır. Kongre üyelerinin olduğu kadar, Amerika Birleşik Devletleri yönetiminin de, tutumlarını tespit ederken, bu hususu önemle göz önünde tutacağım samimiyetle ümit ve temenni ediyorum. Kanada’da, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı ile de görüşen dışişleri Bakanımız, münhasıran bu konuyu ele almış ve Ermeni karar tasarısının, Senato Genel Kurulundan geçmesi halinde, bunun, ikili ilişkilerimiz üzerinde yaratacağı kaçınılmaz sonuçlara bir kere daha işaret etmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Batı Avrupa ülkeleriyle, verimli işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesi; ayrıca, gerek ikili, gerek uluslararası konulara yaklaşımlarımızın anlatılması açısından ve ülkemizin tanıtılması bakımından vesile teşkil eden çeşitli üst düzey ziyaretler teati edilmiştir. 1983-1989 döneminde, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakan düzeyinde gerçekleştirilen yoğun karşılıklı ziyaretler ve imzalanan antlaşmalar, ilişkilerimizin ulaştığı noktayı açıklıkla ortaya koymaktadır. Bu dönemde yapılan karşılıklı ziyaretlerin de etkisiyle, Batı Avrupa ülkeleriyle olan, ekonomik ve ticarî

ilişkilerimiz, yeni bir muhteva kazanmış; ticaretimizin çeşitlenmesinin yanı sıra, ekonomik işbirliği de belirgin bir atılım göstermiş; Avrupalı ortaklarımızın, Türk ekonomisine güvenleri yeniden kazanılırken, Türkiye'nin itibarı her planda artmıştır.

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdî müracaat hakkını, 28.1.1987 tarihinde tanımıştır. Avrupa Konseyi Sosyal Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, 16.9.1989 tarihinde kabul edilmiştir. Hükümetimiz, Avrupa İnsan Hakları Divanının yargı yetkisini tanımıştır. Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan, İşkencenin Önlenmesi Sözleşmesine ise, 1988 yılında taraf olunmuştur. Diğer taraftan, Birleşmiş Milletler bünyesinde hazırlanan insan hakları alanındaki önemli uluslararası sözleşmelerden, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsanî ve Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine 1 Eylül 1989 tarihinde ve Rehine Alınmasının Önlenmesi Sözleşmesine 14 Eylül 1989 tarihinde taraf olan Türkiye, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine de, 20 Aralık 1985 tarihinde katılmıştır.

Türkiye'nin, Batı Avrupa ile ilişkilerinin önemli bir boyutunu, Avrupa Topluluğu ile ilişkiler oluşturmaktadır. 1983-1990 yılları arasındaki dönemde, Avrupa Topluluğu ile ilişkilerimiz, tüm yönleriyle, dış politikamızda önemli bir yer teşkil etmiştir. Bugün ulaştığımız aşamaya gelmesinde, Türkiye'de, demokrasiye insan haklarına, hukukun üstünlüğüne olan geleneksel inancın, bu yönde alınan kararların ve etkin dış politikamızın büyük payı vardır.

Avrupa Topluluğu Komisyonunun, Türkiye'nin tam üyelik müracaatı konusundaki görüşünün Konseye sunulması ve Konseyde görüşülmesiyle birlikte, Türkiye'nin, Avrupa bütünleşmesine katılmak yönünde sürdürdüğü süreçte, belirli bir merhale geride bırakılmış olmaktadır. Komisyon görüşü, ülkemizin tam üyeliğe ehil olduğunu ortaya koymakta, diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin geleceğinin Avrupa Topluluğu içinde yer aldığını teyit elemektedir. Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanları Konseyi, 5 Şubat 1990 günü Brüksel'de yaptığı toplantısında, tam üyelik müracaatımız konusundaki Komisyon görüşünün, Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyeti de dâhil, esas unsurlarını benimsemiştir. Türkiye'nin üyeliğe ehil olup olmadığı yolundaki tartışmalar da, artık tamamen geride kalmıştır. Üyelik sürecinin bu noktaya gelmesi ve Avrupa'da ortaya çıkan tarihî gelişmeler, 1987 yılında tam üyelik müracaatımızı yapmakla, ne kadar isabetli davranıldığını kanıtlamaktadır.

Şu noktayı lütfen gözden kaçırmayalım: Süreç, tam üyeliğimiz istikametinde işlemeye başlamıştır. Bu sürecin bir gün tamamlanacağına ve Türkiye'nin Avrupa bütünleşmesinde layık olduğu yeri alacağına hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır. Tam üyelik müracaatımız, Türkiye'nin, Avrupa norm ve standartlarını benimsediğini gösteren ve Avrupa bütünleşmesine katılma arzusunu içeren bir siyasî irade beyanıdır. Bildiğiniz gibi, tam üyelik süreci uzun ve zorlu bir yoldur. Nitekim, biz, çeşitli konuşmalarımızda tam üyelik sürecinin uzun bir yol olduğunu belirttik.

Komisyon, görüşünde, topluluğun kendisinden kaynaklanan sebeplerden, 1993 yılına kadar sürecek iç bütünleşme gayretleri ve Avrupa'daki oluşum nedeniyle, 1993 yılından önce, mevcut adaylar veya muhtemel adaylar arasından hiçbir ülke ile tam üyelik müzakerelerini açmayacağını bildirmiştir. Bunun yanında, komisyon, ülkemizle müzakerelerin, bu aşamada açılmasına konseye tavsiye edemeyeceğini belirtmiştir.

Burada önem taşıyan bir husus, topluluğun ülkemiz ile bu aşamada müzakerelere başlayamamasının, birinci planda, topluluğun kendi nedenlerine bağlanmasıdır. Diğer önemli bir nokta, müzakerelere girilmesinde gerekli şartların, bugün için var olmadığının ileri sürülmesidir. Bu ifade tarzından da, tam üyelik müzakerelerinin ileride açılmasına kapının açık tutulduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim, bu hususlar 5 Şubat 1990 tarihinde yapılan Avrupa Topluluğu Dışişleri Bakanları Konseyinde teyit edilmiştir.

Topluluğun, halen içinde bulunduğu durum nedeniyle, iç bütünleşmesine öncelik vererek, hiçbir ülke ile 1993 yılına kadar tam üyelik müzakerelerine girişmeyi göze alamamasını bir ölçüde anlayışla karşılıyoruz. Ancak, bizim üzerinde durduğumuz nokta, Avrupa Topluluğunun Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine 1993 yılından itibaren başlayabileceğine ilişkin siyasî iradesini bugünden oluşturmasıdır, öte yandan, komisyon raporu ve ardından bu raporun görüşüldüğü Bakanlar Konseyi, tam üyelik müzakerelerinin açılmasını belirleyecek bir tarih içermemesi açısından, arzularımızı ve beklentilerimizi karşılamamıştır.

Topluluk ile ilişkilerimizin belirsizlikten kurtarılabilmesi amacıyla, üzerinde durduğumuz bu haklı talebimizi, Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler ile işlerimizde daima gündemde tutmaya kararlıyız.

Komisyon görüşü, tam üyeliğimizle hiçbir ilişkisi bulunmayan Yunanistan ile ihtilaflarımıza ve Kıbrıs meselesine de atıf yapmaktadır. Bu konuların, bir üye ülkenin çabalarıyla rapora yansımış bulunduğunu ve Topluluk tutumunu yansıtmadığını, Konsey Dönem Başkanlığının yaptığı basın açıklamasından, memnuniyetle tespit etmiş bulunuyoruz. Aksine bir davranış, esasen Konseyin, Yunanistan'ın üyeliğinin Topluluğun Türkiye ile ilişkilerini etkileyemeyeceği yolundaki kararları ve beyanlarıyla ciddi bir çelişki teşkil etmesine neden olabilirdi. Bu tutarlılığın, raporun Bakanlar Konseyinde incelenmesi sırasında da, üye ülkelerin büyük çoğunluğu tarafından sürdürülmüş olması, Topluluk hukukuna mal olmuş kararların geçerliliği ve inandırıcılığı açısından da isabetli bir yaklaşım olmuştur.

Öte yandan, komisyon raporu, Ankara Antlaşmasında ifadesini bulan siyasî irade uyarınca, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki entegrasyonu güçlendirmeyi ve birbirleriyle işbirliğini geniş ölçüde yoğunlaştırmalarını önermiş, Bakanlar Konseyi de bu amaçla işbirliğinin geliştirilmesini, bu üye ülke hariç, büyük bir çoğunlukla desteklemiştir. Bu kararı memnuniyetle karşılıyoruz.

Toplulukla ilişkilerimizin, Ankara Antlaşmasında öngörülenden de ileri bir biçimde, tam üyelik perspektifi içine oturtulmasını ve böylece geliştirilen ilişkilerin, bizi tam üyelik hedefine götürmeyi amaçlamasını arzuluyoruz. Topluluğun bu beyanını, kendi geleceği için tasarladığı modelde, Türkiye'ye de haklı yerini vermek yolunda, bir siyasî irade beyanı şeklinde anlıyoruz.

Komisyonun, bu işbirliği kavramını somutlaştıracak önerileri en kısa zamanda ortaya çıkarmasını ve işbirliğinin, Türkiye'nin tam üyeliğe hazırlık perspektifi içinde, en geniş biçimde, en kısa süre içinde gerçekleştirilmesini arzu ediyoruz.

Avrupa Topluluğu Konseyine, şimdi olduğu gibi, bundan sonra da, müracaatımız hakkındaki gelişmeleri ele alırken tarihî bir görev düşmektedir. Konseyin

yönlendirmelerini, Topluluk ile ilişkilerimizle ilgisi bulunmayan konulardan arındırmak suretiyle yapması ve tam üyelik müzakerelerinin, iç pazarın tamamlanacağı 1992 yılı sonundan itibaren en kısa zamanda açılacağı hakkında beklentilerimize cevap teşkil edecek bir siyasî ilke kararını alması, gerek Türkiye, gerek Topluluk ve Batı dünyası açısından büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, bir hususu özellikle vurgulamak isterim: Türkiye'nin, Avrupa Topluluğunun eşliğinde kaldığı ve 1963 Ankara Antlaşmasıyla elde ettiği hakkı kullanamadığı yolundaki iddia, en hafif tabiriyle, ciddiyetten yoksundur.

Türkiye'nin Avrupa Topluluğu üyeliği uzun bir süreçtir. Bunun, bugünden yarına gerçekleşeceğine inanmak, yanlış ve gerçekçi olmayan bir beklentidir. Biz, böyle bir beklenti içine girmedik, önümüzdeki inişli çıkışlı yolun bilincindeyiz. Dış politikada teenni ve sabırla hareket etmek esastır. Bir örnek vermek gerekirse, Almanya'ların birleşmesi 1954'ten beri Batının gündemindeki bir konudur. Batının bu konudaki siyasî iradesi ve takip ettiği siyasalar, aradan çok uzun bir süre geçtikten sonra ve ancak uluslararası koşullar müsait olduğu zaman bir netice vereceğe benziyor.

Bizim Avrupa Topluluğuna üyeliğimiz de, çeşitli boyutları olan, topluluğun mensuplarının da iradesini ve kabulünü gerektiren bir olgudur, önümüzdeki bu çetin yolda yılmadan ilerlemek esastır. Hükümetimiz, Batı ile her alanda ilişkilerimizin geliştirilmesi ve Avrupa bütünleşmesi içinde yer alınmasına yönelik genel politikasına uygun olarak, uzun bir durgunluk döneminden sonra 1984 yılında canlandırılması için çaba harcanmaya başlanan Batı Avrupa Birliğinin faaliyetlerini ilgiyle izlemiş ve ilk aşamada Batı Avrupa Birliğiyle kurumsal ilişki kurma yoluna gitmiştir. Bu çerçevede, 1986 yılından beri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, konuşma hakkına sahip gözlemci sıfatıyla, Batı Avrupa Birliği Asamblelerine ve Silahsızlanma ve Savunma Sorunları Komitesi toplantılarına katılmaktadır.

Merkez bölgesi ülkelerinden oluşan Batı Avrupa Birliğinin, ortak savunmaya katkıda bulunan diğer Avrupalı müttefiklerin iştirakiyle genişletilmesi yolundaki eğilimlerin hız kazanması üzerine, savunma ve dış politika önceliklerimizin gereği olarak, 1987 yılı Nisan ayında Batı Avrupa Birliğine üye olarak iştirak niyetimiz teşkilat üyelerine duyurulmuştur. Batı Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, 14 Kasım 1988 tarihli oturumunda Türkiye'nin niyet beyanını ele almıştır. Toplantıya katılan tüm bakanlar, Türkiye'nin Avrupa savunmasına katkısının çok değerli olduğunu vurgulamış; ancak, İspanya ve Portekiz'in teşkilata katılmaları sonrasında, Batı Avrupa Birliğinin temelini oluşturan 1954 tarihli muaddel Brüksel Anlaşması ve Lahey Platform Belgesinin bazı hükümlerini gözden geçirme çalışmalarının başlayacağını, bu nedenle Türkiye'nin üyelik talebini bu müddet zarfında aktif bir incelemeye tabi tutacaklarını bildirmiş ve Türkiye ile Batı Avrupa Birliği arasında geniş bir bilgi akımını sağlayacak bir istişare mekanizması kurulmasını önermişlerdir, önerilen danışma mekanizması, tam üyeliğimize bir alternatif teşkil etmemek kaydıyla ve Dışişleri Bakanları düzeyinde olması şartıyla, tarafımızdan kabul edilmiştir. Böyle bir ayrıcalıklı ilişki formülü, Batı Avrupa Birliği içerisinde ilk kez uygulanmaktadır.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri, 1983'ten bu yana geçen dönem, Türkiye'nin Doğu Avrupa Ülkeleriyle ilişkilerinde önemli gelişmelere ve olaylara sahne olmuştur. Türk-Sovyet ilişkilerinde büyük bir atılım meydana gelirken, Yugoslavya ve Romanya

ile ilişkiler istikrarlı bir şekilde gelişmiş; Polonya ile olan ilişkilerimiz canlanmış; Macaristan'a, tarihte ilk kez, Cumhurbaşkanı düzeyinde bir ziyaret yapılmış, ardından bu ziyaret iade edilmiş; yine tarihte ilk kez Türkiye ile Arnavutluk arasında, Dışişleri Bakanları düzeyinde karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, yıkıcı ve bölücü Bizim Radyo'nun yayınları da Alman Demokratik Cumhuriyetiyle ilişkilerimizde donukluğa sebep olmuş; ancak, 11 Haziran 1989'da, radyonun yayınlarına son verilmesiyle, ilişkilerin düzelmesi yolundaki en büyük engel ortadan kalkmıştır.

Dönem içinde, Romanya ile 2'si Cumhurbaşkanı, 2'si Başbakan düzeyinde olmak üzere 4; Yugoslavya ile 2'si Cumhurbaşkanı, 1'i Başbakan düzeyinde olmak üzere 3; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ile Başbakan düzeyinde 2 ve Macaristan ile Cumhurbaşkanı düzeyinde 2 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Ziyaretler vesilesiyle bu ülkelerle ekonomik, ticarî, sınai, teknik, bilimsel ve kültürel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çeşitli anlaşmalar imzalanmış, Türkiye'nin dış ticaretindeki genel artış eğilimi, bu ülkelerle ticarete de yansımış; bu dönemde, Türkiye'ye, özellikle Yugoslavya ve Polonya'dan gelen turist sayısında büyük artışlar olmuştur.

Bulgaristan ile ilişkilerimize ve oradaki soydaşlarımız ile ilgili gelişmelere daha sonra değineceğim.

Doğu Avrupa ile ilişkilerimizin önemli bir boyutu da, Balkanlarda çok taraflı işbirliği süreci teşkil etmiştir. Türkiye, Balkanlarda çok taraflı işbirliğinin gelişmesine önem atfettiğini ortaya koyarken, bu sürecin Balkan ülkeleri arasındaki ikili ilişkilerin geliştirilmesiyle yakından bağlı olduğunu vurgulamış ve bu anlayışla, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunu gözönünde tutarak, işbirliğinin insanî boyutunu ön plana çıkarmıştır.

Doğu Blokuyla gelişen ilişkilerimizi değerlendirirken, Batılı kaynakların yaptığı bir karşılaştırmada, ülkemizin Doğudaki gelişmelerden en fazla pay alacak 4 OECD ülkesi arasında gösterilmesi anlamlıdır; buna şaşmamak gerekir. Gerçekten ülkemiz, bu piyasalarda kısa zamanda kendini göstermiş ve son yıllarda Doğu ülkeleriyle dış ticaretini en fazla geliştiren ikinci Batı ülkesi durumuna gelmiştir.

Öte yandan, Doğu Avrupa ülkelerine yardım amacıyla Batılı ülkeler tarafından oluşturulan 24'ler Grubu içinde yer almamız ve Polonya ile Macaristan'a yardım konusunda en kapsamlı işbirliği paketlerinden birini sunmamız ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasına sermayedar ülke olarak katılacak olmamız, Doğu Avrupa ile ilişkilerimizin geleceği bakımından bizi iyimserliğe sevk eden önemli gelişmelerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, özellikle son yıllarda Türkiye ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin, yıllardır gündemde olan sorunların çözümünü kolaylaştıran bir siyasî irade göstermeleri, ilişkilerindeki pürüzleri büyük ölçüde gidermeye başlamış, iki ülkenin dış açılma politikaları da, ekonomik, ticarî ve sınai işbirliğine büyük bir canlılık kazandırmıştır.

Ülkelerimiz arasındaki iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerinin, bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü, iç işlerine karışmama ilkeleri uyarınca, geliştirilip güçlendirilmesine Hükümetimizce özel önem atfedilmiş ve bu alanda değişik sosyal sistemlere sahip

ve değişik askerî ittifaklara mensup ülkeler arasındaki işbirliğinin güzel bir örneği verilmiştir. Sovyetler Birliği ile olan ekonomik ilişkilerimize 1983 sonrasında yeni bir muhteva kazandırılmış olup, bu çerçevede, iki ülke arasında imzalanan ekonomik, ticarî, bilimsel ve teknik işbirliğinin geliştirilmesine ilişkin uzun vadeli program, 1986-1990 yıllarında mal mübadelesine dair anlaşma ve Sovyet doğalgazının ülkemize getirilmesiyle ilgili sözleşme, ekonomik ilişkilerimizde bir aşama teşkil etmiştir.

Ayrıca, dış pazarlarda deneyimli olan Türk müteahhitlik firmaları, Sovyet inşaat piyasasına girmeye başlamış, 1988 Haziran ayında imzalanan Kara Taşımacılığı Anlaşmasıyla, Sarp Sınır Kapısı, ağustos ayında hizmete açılmıştır. İki ülke arasındaki ticarî ilişkilerin genişletilmesi ve dengelenmesi istikametindeki çalışmalar sonucunda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğine ihracatımız 1983-1988 dönemi içinde yüzde 118 oranında artış göstermiştir. Ekonomik konular dışındaki alanlarda da ilişkilerimizde, son zamanlarda bir hareketlilik gözlenmektedir. Uzun zamandan beri, ikili düzeyde üzerinde durduğumuz bazı sorunlar, taraflar için tatminkâr sonuçlara vardırılmıştır; bunlar arasında Karadeniz'deki fir hattı ve kıta sahanlığı bulunmaktadır. Keza, 20 yıldır imzalanamayan konsolosluk sözleşmesi de imzalanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Azerbaycan olayları konusunda da Hükümetimize haksız eleştiriler yöneltildiğini belirterek, bu konudaki gerçekleri bir kere daha Yüce Heyetinize sunmak istiyorum: Günümüzde Azerî-Ermeni ihtilafı olarak adlandırılan olaylarda, tarihî husumetlerin etkisi bulunmakla birlikte, gelişmelerin bugün ulaştığı aşamanın ve gözlediğimiz trmanmanın temelinde, sosyo-ekonomik sorunların yanı sıra, Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin bir parçası olan Yukarı Karabağ Bölgesine yönelik Ermeni toprak taleplerinin yattığı bir gerçektir. Nitekim bu husus, Sovyet yetkililerce çeşitli vesilelerle vurgulanmış ve Ermenilerin toprak taleplerinin yersizliğine işaret olunmuştur. Sayın Gorbaçov, son olarak Merkez Komitesinde yaptığı konuşmada, soruna bulunacak çözümün Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne hanel getirmemesi gereğini vurgulamış; Ottawa'da Dışişleri Bakanımız ile görüşen Sayın Shevardnadze, bu konudaki görüşlerini gayet açık ifadelerle dile getirerek, bölgede en küçük bir sınır değişikliğine dahi müsamaha edilmeyeceğini ve bunun bir devlet politikası olduğunu ifade etmiştir. Ne var ki, Ermenilerin, bir anlamda kiracısı oldukları Yukarı Karabağ Bölgesinin tapusu üzerinde hak iddia etmeleriyle başlayan olaylar, maalesef bir ay kadar önce -bildiğiniz gibi- Azerî kanının döküldüğü bir noktaya erişmiştir.

Bugün için, artık, olayların nasıl geliştiği, Moskova'nın müdahale kararını hangi mülahazalarla aldığı ve bu müdahalenin ne şekilde gerçekleştirildiği gibi noktalar üzerinde durmakta bir yarar görmüyorum. Esasen bu konularda çok şey söylendi, çeşitli tahlil ve değerlendirmeler de yapıldı; ancak, şu hususu vurgulamak istiyorum: Bölgeye uzak ve yabancı bazı çevrelerin, Gorbaçov'un geleceğinin güvence altına alınması ve uluslararası ilişkilere hâkim olan yumuşama ortamına hanel gelmemesi düşüncesiyle, âdeta çifte standart uygulayarak, esasen şartlanmış basın-yayın organları aracılığıyla kamuoylarını bu gelişmelere hazırladıklarını ve bir anlamda, böyle bir müdahale için hedef gösterip yeşil ışık yaktıklarını düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. Nitekim, bu çevreler, çatışmaların sebebini ve izahını, asrımızın başındaki olaylarda aramışlar ve müdahaleyi haklı göstermeye çalışmışlardır.

Bu arada, bazı Sovyet çevrelerince yapılan açıklamalar ve belirtilen görüşler de, müdahaleye neden olarak gösterilen gelişmelere ilişkin değerlendirmelerin sıhhati konusunda tereddütler uyandırmıştır.

Türkiye'nin olaylara ve gelişmelere bakış açısıyla bazı değerlendirmelerimizi, 23 Ocak tarihinde Yüce Heyetinize, Dışişleri Bakanımız sunmuştur.

AHMET ERSİN (İzmir) — Kimdi o? İsmi ne idi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu olayların yatışma temayülüne girdiği izlenimini edindiğimiz mevcut ortamda, Sovyet yönetiminin, bölge halkının özlem ve beklentilerini anayasal ilkeler ve tanınan yeni demokratik özgürlükler tahtında gerçekleştirilmesine olanak verecek düzenlemelere yöneleceğini umuyoruz.

Azeri toplumuyla olan dil, sosyo kültürel ve kardeşlik bağlarımız dikkate alındığında, Türk toplumunun kendisine özgü değerlerinin başında yer aldığını bildiğimiz sağduyunun, Azerbaycan halkına da hakim olacağına inancımız tamdır ve nitekim olaylar karşısında gösterdiğimiz, keza sağduyulu ve serinkanlı yaklaşım da, eleştirilerin aksine, mevcut ortamda gösterilebilecek tepkilerin en sağlıklıısını oluşturmuştur.

Konuya yaklaşımımızda, Azeri kardeşlerimizden gelen insanî yardım dâhil her türlü beklentiye, Sovyetler Birliği ile olan iyi komşuluk ilişkilerimiz çerçevesinde değerlendirip, yine Sovyet makamlarıyla işbirliği halinde cevaplamaya çalıştık.

Gerek Ankara'da, gerek Moskova'daki temas ve girişimlerimizde görüş ve tutumumuzu ortaya koyarken, konunun Türkiye açısından neden herhangi bir ülkede cereyan edebilecek gelişmelerden farklı olduğunu dile getirdik ve bu yaklaşımımızın Sovyet makamlarınca da anlayışla karşılandığını gözledik. Ayrıca, batılı ülkeler nezdinde gerekli uyarıyı yaparak, konuya dinî bir boyut kazandırmanın risklerini hatırlattık ve Azerbaycan halkı ve talepleri hakkında gerçekçi değerlendirmeler yapabilmelerini sağlayacak bilgilerle kendilerini donattık.

Nitekim, tavırlarında, olayların başlangıcındakinden farklı ve olumlu gelişmelerin oluştuğunu izledik. Keyfiyetin, resmî makamların yanı sıra, basın-yayın organlarına da gerçek boyutlarıyla yansıtılması için çaba harcadık. Bu çabalarımızda arzulanan noktaya erişilememesi, Türkiye'nin konuya lakayt kalmış oluşuyla izah edilemez. Nitekim, yardım taleplerini bize ulaştıran Azerbaycan makamları ve Azerbaycan Halkı da, kamuoyuna mal olmuş bu konunun ayrıntıları hakkında bilgi sahibi olup, Türkiye'ye karşı şükran duygularını dile getirmişlerdir. Ancak, takdir edersiniz ki, yardımı alacak karşı tarafın da, hazırlıklı ve istekli olması gerekir. Bizzat Sayın Sağlık Bakanımız, Sovyet Büyükelçisine, Azerbaycan'a her türlü insanî yardıma hazır olduğumuzu beyan etmiştir. Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin, Sovyetler Birliğinin bir parçası olduğu dikkate alınır, beklenen yardımın, Moskova'nın bilgisi ve işbirliği olmaksızın mahalline ulaştırılmasının da söz konusu olamayacağı aşikârdır. Bir noktadan sonra, bir ülkenin iç işlerine müdahale etmenin de, kendi iç işlerimize müdahale edilmemesinin güvencesi olduğu şüphesizdir. Olayların ulaştığı olduğu bu aşamada, can kaybının daha fazla artmaması ve ordu güvenlik kuvvetlerinin en kısa süre içinde Azerbaycan'dan ayrılmalarını sağlayacak koşulların oluşturulması, Azerilerin olduğu kadar, herkesin temel hedefi olarak görülmektedir, bu hedef, aynı zamanda, Türkiye-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ilişkilerini ve Türkiye-Azerbaycan işbirliğinin, gelişme göstermeye aday geleceğinin güvence altına alınması açısından da önem taşımaktadır.

Azerbaycan-Ermenistan ihtilafının bir başka boyutunu oluşturan ve Türkiye'nin toprak bütünlüğüne yönelik bazı sözde tehdit ve beyanların kökenindeki unsurların bertaraf edilmesini beklediğimizi de bu vesileyle belirtmek isterim. Başka vesilelerle

de ifade etmiş olduğum üzere; beklentilerimiz, bölgede, siyasal coğrafya bakımından, statükonun devamı; olağanüstü hal kararını gerekli kılan olayların temeline inilerek, sağlıklı teşhislerin konulması ve bu çerçevede, Ermenistan'ın toprak talepleri reddedilerek, iki cumhuriyet arasındaki ihtilafın, gerçek tarihî ve hukukî boyutları tahtında, yapıcı bir anlayışla çözümlenmesidir. Bu vesileyle, olayların kırkinci gününe yaklaştığımız şu günlerde, vakur Azerbaycan halkının tümüne ve acılı ailelere başsağlığı diler, sağduyuyla hareket ederek, taleplerini barışçı yollardan gerçekleştireceklerine olan inancımızın ve bu yöndeki çabalarına desteğimizin tam olduğunu belirtmek isterim. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Sayın Başkan, Yüce Meclisin Değerli üyeleri, Türkiye, coğrafi konumu itibariyle, uzun bir ortak geçmişin getirdiği kültürel ve manevî değerler nedeniyle, Ortadoğu Bölgesinde özel bir konuma sahiptir. Bu itibarla, bölgedeki bütün Arap ve Müslüman ülkelerle yakın dostluk ilişkilerini sürdürmek ve karşılıklı menfaatlara hizmet eden işbirliğini geliştirmek, dış politikamızın temel ilkelerinden biri haline gelmiştir. Bu ülkeler arasındaki ihtilaflarda taraf tutmama siyasetini ayrıca prensip edinen Türkiye'nin, bölgedeki itibarı son yıllarda artmış ve dostluğu gittikçe daha fazla aranır olmuştur. Ülkemiz, 1983 yılından bu yana, bu bölgedeki ülkelerle ilişkilerini geliştirmek için büyük özen ve gayret göstermiştir. Bu tutum, Batı ile münasebetlerimizin bir alternatifi olarak değil, çok yönlü politikamız çerçevesinde, bu ilişkilerin tamamlayıcısı olarak izlenmiştir.

1983 sonrası dönemde, ülkemizin Ortadoğu'daki İslam ülkeleriyle ilişkileri, yakın tarihimizin hiçbir döneminde görülmedik bir yoğunluk ve muhtevaya kavuşmuştur. Türkiye'nin, sadece bölge ülkeleri nezdindeki itibarı artmakla kalmamış, aynı zamanda ülkemiz, arandığı bir dost, güvenilir bir ticarî ve ekonomik ortak olarak kabul edilmiştir. Dönem boyunca Ortadoğu ülkeleriyle gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretlerin yoğunluğu da, ilişkilerimizin hızlandığını, bu çok yoğun ve tatminkâr muhtevayı açık bir biçimde sergilemektedir. Ortadoğu ülkeleriyle ticarî ve ekonomik ilişkilerimizde de yeni bir atılım içine girilmiştir.

Bölge ile Türkiye'nin ilişkileri, tabiatıyla, karşılıklı ziyaretler ve bu ziyaretler sonucu ticarî ve ekonomik ilişkilerimizde sağlanan büyük atılımlarla sınırlı kalmamıştır. Türkiye, bölgenin güvenilir ve güçlü bir ülkesi olarak bölge sorunlarıyla yakından ilgilenmiş ve bu sorunların tüm ilgili tarafların çıkarlarına uygun bir biçimde çözümlenmesi için gereken tüm çabayı, bir tarafsızlık politikası içinde sürdürmüştür.

Geçtiğimiz dönemde, bölgemizdeki en önemli gelişmelerden biri, kuşkusuz, sekiz yıl süren İran-İrak Savaşında ateşkes mutabakatının sağlanması ve barış ümidinin doğmuş bulunmasıdır. Bu suretle, bölgedeki büyük bir bunalım dönemi, en azından şimdilik geride kalmıştır. Bu gelişmeleri, Türkiye'nin, barışa gidecek yolun başlangıcı olarak memnuniyetle karşıladığı Hükümetimizce açıklanmıştır. Hükümetimiz, savaş sırasındaki aktif tarafsızlık ve diyalog politikasını, savaş sonrası dönemde de sürdürmektedir. Bu çerçevede, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin barış çabalarını etkin biçimde desteklemektedir.

Filistin sorununa da, aynı şekilde, tüm ilgili tarafların meşru haklarının ve mevcudiyetlerinin tanınmasını destekleyen bir tutumla yaklaşmaktayız. Türkiye, bu olumlu ve tutarlı yaklaşımı ile tüm bölge ülkeleriyle ilişkilerini sürdürmüş, haklı bir takdir kazanmıştır. Yine, aynı ilkelere dayalı ve kararlı politikamız uyarınca, Türkiye 15 Kasım 1988 günü ilan edilen bağımsız Filistin Devletini ilk tanıyan ülkeler arasında yer aldı.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikanız kalmıştır.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türkiye, ayrıca, İsrail ile diplomatik ilişkisi bulunan ülkeler arasında, bağımsız Filistin’i ilk tanıyan ülke olmuştur.

Ülkemiz 1983 sonrası dönemde, dost ve komşu Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerini pekiştirmek, ekonomik işbirliğini tüm ülkelerin çıkarları doğrultusunda somut bir temele oturtmak için girişimlerde bulunmuş, kapsam bakımından çok büyük ekonomik işbirliği projeleri geliştirerek, komşu ülkelere önermiştir.

Öte yandan, İslam Konferansı örgütü çerçevesinde de, bütün Müslüman ülkelerle çok taraflı işbirliğini daha da geliştirmeyi arzulamakta ve bu yönde çaba göstermekteyiz. Türkiye aynı zamanda, İslam ülkeleri arasında çok taraflı ekonomik işbirliğinin gelişmesinin, örgütün kuvvetlenmesine yol açacağına ve bir itici güç teşkil edeceğine inanmaktadır. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığını üstlendiği İslam Ülkeleri Ekonomik ve Ticarî İşbirliği Daimî Komitesi çalışmalarına, çok faal bir şekilde katılmaktayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 1983 sonrası dönemde, Türkiye’nin uygulamaya koyduğu faal ve çok yönlü dış politikanın önemli bir etkisi de, ülkemizin dış ilişkileri alanında evvelce ihmal edilmiş bulunan Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleriyle karşılıklı temas ve işbirliğimizde gözlenen canlanma da olmuştur. Uzakdoğu’da, Batı camiasının uzantısını teşkil eden, dünyanın en büyük ekonomik ve teknolojik güçlerinden biri olan Japonya ile ilişkilerimizde görülen hızlı gelişme, bu atılımın en belirgin bir örneğini teşkil etmektedir. Aynı şekilde, global bir güç olan Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkimiz de, yeni bir aşamaya ulaşmış ve içerik kazanmıştır. Çok yakın kardeşlik bağları idame ettirdiğimiz Pakistan ile her alandaki yakın ilişkilerimiz, dönem boyunca da geliştirilerek sürdürülmektedir.

1960 yılında, zamanın Başbakanı Nehru’nun ülkemizi ziyaretinden sonra, uzun bir hareketsizlik dönemine giren Türkiye-Hindistan ilişkileri, devrin Başbakanının -bir Türk Başbakanının Hindistan’a yaptığı ilk ziyareti gerçekleştirerek- 1986 yılında anılan ülkeyi ziyaretiyle yeni bir aşamaya girmiş, bir başka ifade ile ikili ilişkilerimizde yeni bir devir açılmıştır. Nitekim, Başbakan Gandi’nin Temmuz 1988’de ülkemizi ziyareti, bu olumlu sürecin bir devamını oluşturmuş, ilişkilerin daha da ileri götürülmesi ve iki ülkenin potansiyellerine uygun bir aşamaya ulaştırılması yolunda, iki hükümetin iradelerini ortaya koymuştur.

Asya ülkeleriyle ilişkilerimizde, Güneydoğu Asya’da yeni bir ekonomik ve siyasî güç odağı olarak beliren ASEAN ülkeleriyle ilişkiler de, son altı yılda, yeni bir hız ve anlam kazanmıştır.

Türkiye’nin Afrika ülkeleriyle ilişkilerine de yeni bir önem atfedilmiş, Türkiye, Afrika ülkelerince daha iyi tanınmaya başlanmıştır. Çeşitli Afrika ülkelerinin devlet başkanlarının ülkemizi ziyaretleri, bu gelişmelerin bir delilidir. Afrika ile ilişkilerimize verilen önem çerçevesinde ülkemiz, 12 Sahel ülkesine, 10 milyon dolar tutarında bir teknik yardım paketi sunmuş, aynı şekilde, Güney Afrika’daki ırkçı rejime karşı mücadelelerini sürdüren cephe hattı ülkeleri için kurulan Afrika Fonuna da, 500 bin dolarlık, proje finansmanı şeklinde yardımda bulunmayı kararlaştırmıştır.

Latin Amerika ülkeleriyle olan ilişkilerimize de özel önem veren Hükümetimiz, bu ilgisini, bölge ülkelerinden Meksika’yı ilk kez Başbakan Yardımcısı düzeyinde ziyaretle

göstermiştir. Ayrıca, 1988 Mayıs ayında, Arjantin ile aramızda imzalanan Nükleer Enerjinin Barışçı Amaçlarla Kullanımı için İşbirliği Anlaşması da, Latin Amerika ülkeleriyle Türkiye'nin geliştirmeyi amaçladığı çok yönlü işbirliğinin başlangıcını teşkil etmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, son altı yıllık dönemde, yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın, bulduktan ülkelerde, istikbal kaygısından uzak, gönül huzuru ile ve devletlerinin daima yakın desteğine sahip olduklarının bilinci içinde yaşamalarını devam ettirmelerini sağlamak amacıyla, yoğun ve etkili çalışmalar sürdürülmüştür. Yurt dışındaki temsilciliklerimizin, vatandaşlarımıza sağlamakta oldukları çeşitli hizmet ve kolaylıkların kapsamının genişletilmesi ve işlemlerin süratlendirilmesi için önemli tedbirler uygulamaya konulmuştur; öte yandan, dış ülkelerdeki vatandaşlarımızın, buldukları yerlerde rahat bir ortam içinde yaşayıp çalışabilmeleri ve durumlarının iyileştirilmesi için, ilgili ülkelerle çeşitli temaslar yapılmıştır. Bu çerçevede, Avrupa'da, Türk işçisi bulunan tüm ülkelerle işgücü ve sosyal güvenlik anlaşmaları imzalanmıştır. Ayrıca, Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan Avrupa Sosyal Şartı, tarafımızdan onaylanmıştır.

Son altı yılda; Suriye, Mısır, Polonya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Macaristan, Hindistan ve Avusturya ile konsolosluk, hükümlülerin transferi, hukukî, ticarî ve cezaî konularda, adli yardımlaşma gibi alanlarda çeşitli ikili anlaşmalar imzalanmıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler, Türk-Yunan ilişkileri, haklı olarak, Türk kamuoyu ve bu çerçevede muhalefet partilerimizce yakından izlenen bir mesele olma özelliğini her zaman muhafaza etmiştir. Muhalefete mensup sayın üyeler önermelerinde bu konuya da değinmişlerdir. Genel görüşme önergesinde şöyle bir ifade var: "Meseleyi yakından bilen kişilerce tebessümle karşılanan Davos süreci, her konuda olduğu gibi, Türk-Yunan ilişkileri konusunda da sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek için, öncelikle meseleleri ve bu meselelerin özelliklerini iyi teşhis etmek ve olayları da iyi takip etmek gerekir."

Bu çerçevede, Davos sürecinin ne olduğunu ve ne olmadığını ve bizim bu konuda vaktiyle ne söylediğimizi hatırdan uzak tutmamamız lazımdır. Biz, 1983'te iktidara geldiğimiz zaman, Türkiye ile Yunanistan arasında bir diyalogsuzluk dönemi yaşanmakta idi. Meseleler oturulup konuşulamıyordu. Zira Yunanistan diyaloga yanaşmıyordu. Bu, meselelerin ortadan kalktığı anlamına mı geliyordu? Hayır. Sadece bunların görüşülmesi imkânı mevcut değildi. Bizatihi diyalogsuzluk bazı sorunlar yaratmakta idi. Meseleler kemikleşmekte, daha karmaşık hale gelmekte ve bazı münferit olayların kontrolden çıkarak krize dönüşmesi tehlikesini içermekte idi. ANAP Hükümeti, kurulduğu tarihten itibaren, ısrarla, Yunanistan'a diyalog çağrılarını yaptı. Bizim, hiçbir komşumuzun bir karış toprağında gözümüz yoktur. Biz komşularımızla bütün ihtilaflarımızı müzakere yoluyla, barışçı yöntemlerle çözümlenmek isteriz. Yunanistan ile olan ilişkilerimize de bu açıdan yaklaştık. Yunanistan ile diyalogsuzluk, bizi, Mart 1987 krizine getirdi. Krizin vahameti ve taşıdığı muhtemel tehlikeler, Yunanistan'ı, bu tutumunu yeniden gözden geçirmeye icbar etti. İki Başbakan arasında bir mektup teatisi başladı. Nispi bir yumuşama havası ve bunun sonucu olarak Davos buluşması ve Davos bildirisi ortaya çıktı.

Şimdi baştaki konuya dönüyorum: Davos ne idi ve biz Davos hakkında ne söyledik? Önerge sahiplerinin, Davos bildirisinin metnini dikkatle okuyup okumadıklarını

bilmiyorum. Eğer okumuşlarsa, görecekler ki, bu bildiriye, bizim yıllardır söyleyegeldiğimiz ve Yunanistan'ın da yıllardır ısrarla reddettiği yaklaşımın esasları mevcuttur. Sayın muhalefet temsilcileri bir yanlıyı tekrarlamaktan lütfen vazgeçsinler. Biz, Davos ile her sorunu çözdüğümüzü, Yunanistan ile her şeyin güllük gülistanlık olduğunu veya olacağını söylemedik. Amacımız, bu ülkeyle ilişkilerimizde, bir yandan tehlikeli bunalım ve tırmanmaları önleyebilmek, bir yandan da iki ülkeye temas imkânı sağlayan bir ortam ve mekanizma ihdas edebilmek için diyalog arayışına girmektir. Davos süreci bu yaklaşımın ürünüdür. Bunun adı Davos süreci olabilir, başka şey olabilir, ama yaklaşımımızın altında yatan felsefe budur.

Davos süreci, işlediği süre zarfında arzu edilen sonuçları vermemiştir. Bunu ilk önce biz söyledik. Zira, Davos'tan sonra, bu süreç çerçevesinde kurulan mekanizmaları işletmek için, Sayın Dışişleri Bakanı, 1988 yılının Mayıs ayında Siyasî Komite Başkanı olarak Atina'ya gittiğinde görüldü ki, Yunanistan, âdeta Davos öncesi tutumlarına geri dönmüş, sorunları görüşmek bir yana, orada, iki ülke arasında sorunlar olduğunu dahi kabul etmemek gibi, gerçekçilikten uzak bir tutum içine girmiş... Şunu ifade etmek istiyorum ki, Davos'un akıbeti, sürecin yapısı veya tabiatındaki noksanlıklardan kaynaklanmamaktadır. Mesele, Yunan siyasî çevrelerinin dünyaya, özellikle Türkiye'ye bakış açılarından, kısacası Yunan zihniyetinin özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Batı Trakya'daki Türk azınlığının durumu ve Kıbrıs meselesi de bu zihniyetin ürünüdür. Bu zihniyet günümüzde, "Yunanistan'a asıl tehlike Doğudan, yani Türkiye'den gelmektedir" tezinin, Yunan makamlarınca resmen benimsenmesi noktasına kadar ulaşmış bulunmaktadır. Bu da ilişkilerimizin, gerçekçi bir zemine oturtulmasını güçleştiren unsurlar arasındadır.

Yunanistan, Batı Trakya'daki Türk azınlığını, Türkiye'nin oradaki uzantısı olarak telakki etmekte ve bunun sonucu olarak, Türkiye'nin Batı Trakya üzerindeki sözde emellerinin bekçisi olarak değerlendirmektedir. Türk azınlığına karşı yıllardır sürdürülmekte olan eritme ve yıldırma politikasının altında yatan perspektif budur.

Öte yandan, aynı Yunanistan, ülke dışında yaşayan Yunan soylu kişilere faal bir biçimde sahip çıkan bir politika izlemekte, dışarıdaki Helen azınlıklarının haklarının koruyucusu olarak kendisini söz sahibi görmektedir. Yunanistan, bunu kendisi için tabî bir hak addederken ve bunda herhangi bir sakınca bulmazken, kendi ülkesindeki Türk azınlığı için Türkiye'nin, başta anlaşmalardan kaynaklanan ilgisini içişlerine müdahale olarak görebilmektedir. Bu, çelişkili ve tutarsız bir davranıştır.

Yunanistan'ın Türkiye ve Türklere karşı tutum ve davranışlarını tayin eden bir diğer önemli unsur da Helen şovenizmi ve ırkçılığıdır. Bu, Batı Trakya azınlığına karşı uygulanan ayırıcı politikanın temel bir boyutunu oluşturmaktadır. Bunun çarpıcı delili ise, Yunan Vatandaşlık Yasasının 19'uncu maddesi ve bu maddenin tatbikatıdır. Çok tipik olması itibariyle, bunu ayrıca zikretmeyi kayda değer buluyorum.

Batı Trakya Türk azınlığı mensuplarını vatandaşlıktan çıkarmak için kullanılan bu madde, Yunan vatandaşlarının etnik kökenlerini, kriter olarak "Yunan asıllı ve Yunan asıllı olmayan Yunan vatandaşları" şeklinde ikili bir ayırıma tabi tutmaktadır. Bu madde, Batı Trakya'daki Türk azınlığının etnik kökenini inkâra çalışan Yunanistan'ın, aslında kendi vatandaşlarını ırk ayırımına tabi tuttuğunun ve vatandaşlarına karşı çifte standart uyguladığının en açık kanıtını oluşturmaktadır.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, toparlanmasını rica edeceğim efendim. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Batı Trakya’da son günlerde ciddi olaylar cereyan etmiştir. Bu olaylar ve Hükümetimizin tepkisi hakkında Yüce Meclise bilgi verilmiş bulunmaktadır. Burada, meseleye yaklaşımımızın esaslarını teyit etmek istiyorum.

Batı Trakya’daki Türk azınlığı, Lozan Antlaşması ile Yunanistan’ın taraf olduğu diğer anlaşmaların teminatı altındadır. Azınlık mensuplarının, Yunan vatandaşları olarak, Yunan Anayasası ve kanunlarının himayesine sahip olmaları gerekir. Ayrıca, Yunanistan’ın, Avrupa Toplulukları, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler üyesi ve AGİK’e taraf bir ülke olarak, soydaşlarımız dâhil, bütün vatandaşlarına karşı mükellefiyetleri bulunmaktadır. Bunların da ötesinde, insan haklarına saygı, genel bir ahlâkî vecibe olarak Yunanistan’ı da kapsamına almaktadır.

Son olaylar, gerçeği bir kez daha teyit etmiştir: Yunanistan’ın, kendi başına, Batı Trakya’daki Türk azınlığı sindirmek ve eritmektir. Azınlığın dayanışma emareleri göstermesi, kendi temsilcilerini seçerek milletvekili yapması, benlik ve hüviyetine sahip çıkması Yunan makamlarını rahatsız etmektedir. Doktor Sadık Ahmet ve İbrahim Şerifin, anlamsız suç isnatları ile utanç verici bir duruşma sonunda mahkûm edilmeleri, kefaletle tahliye taleplerinin reddedilmesi, benzeri isnatlarla tekrar mahkeme huzuruna çıkarılacak olmaları, bu iki kişinin şahsında, Türk azınlığını hedef alan sindirme ve yıldırma politikasının yeni tezahürlerinden başka bir şey değildir. Ayrıca, bu kişilerin siyasî liderler olarak tasfiyeleri hedeflenmektedir.

Son olaylarda, ırkçı ve şovenist eğilimler kadar iç politika mülahazalarının da rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bağımsız listelere ve adaylara oy verdiği için, azınlık ayrıca cezalandırılmaktadır, önümüzdeki nisan ayında yapılması beklenen genel seçimlerde azınlık müstakil bir güç olarak siyaset haritasından silinmek ve geleneksel Yunan siyasî partileri için oy kullanmaya icbar edilmek istenilmektedir. Azınlığın hiçbir kusuru olmadan bu gibi mülahazalara hedef seçilmiş olması ve azınlık mensuplarına canlarıyla, mallarıyla çok ağır bir bedel ödetilmiş bulunması, kesinlikle kabul veya tecviz edilemeyecek bir olaydır.

Bu konuda hiçbir şey yapmadığımız ileri sürülmektedir. Yunanistan’a bu konudaki görüşlerimiz bildirilmiş, zarar ziyan gören azınlık mensuplarının haklarının tazmin edilmeleri ve azınlık üzerindeki baskılara son verilerek, soydaşlarımızın hak ve hürriyetlerine, eşit Yunan vatandaşları olarak saygı gösterilmesi istenmiştir.

Türkiye, Yunanistan için bir azınlık sorunu yaratmak peşinde değildir. Türkiye, azınlığı bahane ederek Yunanistan’la gerginlik yaratmayı da istememektedir. Türkiye’nin buradaki gayesi ve yegâne hedefi, azınlık mensuplarının insan haklarının ve temel hürriyetlerinin ihlallerine son verilmesi ve kendilerine eşit davranılmasının sağlanmasıdır. Yunanistan bunu yapabildiği takdirde, azınlık konusunda çekineceği bir husus kalmayacak ve azınlık, her iki tarafın da zaman zaman belirttiği gibi, bir dostluk köprüsü haline dönüşecektir.

Yunanistan karşısında izlediğimiz ölçülü ve kararlı tutum, daha şimdiden ilk meyvelerini vermeye başlamıştır. Dünya kamuoyu, Yunanistan’daki Türk azınlığın insan haklarının ihlâl edilmekte olduğu gerekçesinde, geç ve yavaş da olsa, uyanmaya

başlamıştır. Uluslararası Af Örgütü ve Helsinki İzleme Komitesi gibi insan haklarıyla iştigal eden kuruluşlar Yunanistan'a çağırıda bulunmuşlar, konu Parlamentolararası Birliğe intikal ettirilmiş, AGİK ülkelerinin gündemine sokulmuş, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri konu ile ilgilendiklerini ifade etmiş, mesele, İslam Konferansı Dışişleri Bakanlarının gündemine alınmış ve dünyanın her tarafında hükümet, parlamento ve basın-yayın organlarının dikkatine getirilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) — Konuşsun efendim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim... Benim ne söyleyeceğimi ne biliyorsunuz? Ne konuşacağımı biliyor musunuz?

Sayın Başbakan, şimdi, görüyorum ki, 15-20 dakika bir zamana ihtiyacınız var. Anavatan Partisi Grubuna ayrılan zaman içinde bu sürenizi kullanırsınız ve ben Anavatan Partisi Grubunun süresinden düşerim. Ama şunu da yapabilirsiniz: Anavatan Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımızla birlikte, geriye kalan konuşmanızı tamamlayabilirsiniz.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Sayın Başkan, Hükümet, ANAP Grubuna ait süreyi kullanamaz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, beş dakikada bitiriyorum efendim, beş dakika müsaade ederseniz bitiyor.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Başbakan, ANAP Grubuna verilen süreyi kullanmaktadır... Mümkün değildir.

BAŞKAN — Anlayamıyorum efendim.

KADİR DEMİR (Konya) — Sayın Başkan, beş dakika konuşsun...

Sayın Başkan, meselenin vuzuha kavuşması için, konuşması lazım.

KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak) — Başbakan, ANAP Grubuna verilen süreyi kullanamaz. Başbakan, Hükümet adına konuşmaktadır. Bu nedenle, Başbakanın süresi 10 dakika geçti, 10 dakika, 15 dakika daha konuşturmanız mümkün değildir.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakan, Anavatan Partisi Grubunun Başkanıdır. Tabiatıyla, kendisi Anavatan Partisi Grubu Başkanı olarak Anavatan Partisi Grubu adına ayrılan sürede konuşabilir. Takdir tamamen kendisinin.

VEFA TANIR (Konya) — Başbakan hüviyetini atar, öyle konuşur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. Toparlamak istiyorsanız, buyurun efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (devamla) — Toparlayacağım efendim. *(DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, Sayın Başbakan toparlamak istiyor; toparlayacak efendim. Bir dakika müsaade ediniz. *(DYP sıralarından gürültüler)*

Sayın Başbakan, konuşmalarını toparlıyor efendim. Lütfen...

ALİ SAMİ AKKAŞ (Balıkesir) — Sayın Başkan, hem "konuşalım" diyorlar, hem de konuşmaya karşı geliyorlar...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan.

KADİR DEMİR (Konya) — Hem “konuşalım” diyorlar, hem de konuşmaya razı olmuyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli Başkan, muhterem arkadaşlarım; Bulgaristan’daki Türk azınlığı sorununa değinerek sözlerimi bitirmek istiyorum ve müsamahanıza sığıyorum.

Bulgaristan’daki Türk azınlığı sorunu, beş yılı aşkın bir süredir Türk dış politikasının önemli ve öncelikli bir konusu olmuştur. Jivkov yönetiminin Türk azınlığına karşı 1984 yılı sonlarında uygulamaya koyduğu şiddete dayalı asimilasyon kampanyası üzerine, Türkiye, soruna görüşmeler yoluyla çözüm arayışı içinde Bulgaristan nezdinde girişimlerde bulunmuş; ancak, Bulgaristan’ın görüşmelere yanaşmaması üzerine, meseleyi uluslararası formlarda görüştürmüş,

Jivkov’un bu politikasında ısrarı üzerine de Bulgaristan’la ikili ilişkilerimiz en alt düzeye inmiştir. 1984 sonunda Bulgaristan’daki Türklere karşı uygulanmaya başlanan zorla eritme kampanyası, kökü eskilere uzanan bir politikanın en son halkasını oluşturmuştur. Bulgarların kendi deyimleriyle, tek uluslu bir Bulgar Devleti yaratma politikasının bu sonuncu aşaması, kuşkusuz en geniş kapsamlısı, en şiddetlisi, en kanlısı, dolayısıyla da en fazla tepki göreni olmuştur; ama, Bulgaristan’ın, Bulgarlaştırmasına ve Müslüman azınlıkların yok edilmesine yönelik politikaların kökeni, Bulgar Prensiğinin kurulduğu 1878 yılına kadar dayanmaktadır. Bu durum, bütün ülkeler tarafından başından beri fark edildiği içindir ki, Bulgaristan’ın muhtariyetinden itibaren akdettiği bütün ikili ve çok taraflı anlaşmalarda azınlıkların himayesine ilişkin hükümlere yer verilmiş, böylelikle Müslüman azınlıkların geleceği gibi önemli bir konu, münhasıran Bulgaristan’ın iradesine terkedilmemiştir.

Osmanlı Hükümetinin Bulgaristan’la yaptığı çeşitli anlaşmalardaki azınlıkların himayesine ilişkin hükümlerin yerini ise, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 18 Ekim 1925’te Bulgaristan’la akdettiği dostluk anlaşmasıyla, ikamet sözleşmesindeki hükümler almıştır. Bulgaristan’daki Türk azınlığını İkinci Dünya savaşından sonra hayatî nitelikteki hakları gaspedilmiştir. Bu çerçevede, cemaat okullarının önce devletleştirilmesini, Türklerin topraklarının ellerinden alınmasını, 1.118 Türk okulunun kapatılmasını, Türkçe eğitime tamamen son verilmesini, dinî ve kültürel haklara ilişkin cenderenin giderek daraltılmasını zikredebilirim. İsim değiştirme kampanyaları da, Türk azınlığından önce, ikili anlaşmalarda Türkiye’nin himaye hakkı tanınmış Müslüman azınlıklardan olan Pomaklar ve diğer Müslüman gruplar üzerinde tatbik edilmiş, bu yörelerde yaşayan çok sayıda Türkçe de, bu fırsattan yararlanılarak, zorla Bulgar isimleri verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yukarıda atıfta bulunduğum tarihî olaylarla vurgulamak istediğim husus, bu konuda bir evveliyatın olduğudur. 1984 yılına gelinene kadar, Bulgar yönetimince soydaşlarımızın haklarının ellerinden alınması yolunda atılan adımlardan sonra, Jivkov yönetimi, Türkiye’nin tepkisiz kalacağı varsayımıyla, isimleri değiştirme ve Türklüğü Bulgaristan’dan yok etme politikalarını başlatma engel kalmadığı yanılgısına düşmüştür.

Bizim, çeşitli vesilelerle örnek gösterdiğimiz 1984 öncesi döneminin Türk-Bulgar ilişkileri, yukarıda verdiğim bilgilerin ortaya koyduğu gibi, Türk azınlığının konumundan

ziyade, ikili ilişkilerin, genel, siyasî, ekonomik, ticarî, kültürel veçhelerini esas almıştır. Bulgaristan'la her türlü gerginlikten uzak ve karşılıklı güven verici ilişkilerin idamesi için, bu ülkedeki Türk azınlığının haklarının, mevcut anlaşmalarla belirlemiş çerçevede ve günümüz normlarına da cevap verecek ölçüde tanınması ve teminat altına alınması gerekir.

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumu, zorla isim değiştirme ve eritme kampanyasının başlatılmasını müteakip, Türk Hükümetinin ve Türk Milletinin millî davası olmuştur. Türkiye, soydaşlarının ıstırapına karşı ilgisiz kalmadığı gibi Bulgaristan karşısındaki ahdî haklarının da takipçisi olmuş; diğer yandan başta AGİK olmak üzere, çok taraflı mekanizmaları harekete geçirmek suretiyle, uluslararası camiayı, bu konudaki sorumluluktan doğrultusunda tutum almaya sevk etmiştir.

Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığının yaşadığı trajedi, bilindiği gibi, Birleşmiş Milletlerden İslâm Konferansı örgütüne, Avrupa Konseyinden Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansına kadar çeşitli uluslararası formlara götürülmüş, buralarda ve diğer kuruluşlarda çok sayıda karar kabul edilmiş, insan hakları alanında faaliyet gösteren uluslararası ve ulusal kuruluşların özel raporlarına konu olmuş, dünya basın-yayın organlarında geniş yankı bulmuştur.

Yeni bulgular, yönetimince de teslim edildiği gibi, Bulgaristan, Türk azınlığına karşı uyguladığı baskı ve eritme politikaları nedeniyle büyük bir uluslararası yalnızlığa itilmiştir. Bu süreç içinde Yüce Meclisin üyesi sayın milletvekillerimiz de, konunun uluslararası gündeme getirilmesi ve canlı tutulması yolunda gayretler sarf etmişlerdir.

Bulgaristan'daki Türk azınlığına karşı yürütülen eritme kampanyası, Türkiye'nin tepkisi, Mayıs 1989'da Türk azınlığının haklarının iadesi amacıyla başvurduğu gösteriler ve direniş ile Jivkov yönetiminin başlattığı tehcir ve büyük boyutlara varan zorunlu göç, Jivkov'un devrilmesi ve nihayet yeni Bulgar yönetiminin soydaşlarımıza ilişkin politikalarında yapılacak değişikliklere ilişkin açıklamalar malumlarımızdır.

Bulgar Dışişleri Bakanı ile Dışişleri Bakanımız arasında Kuveyt'te 9 Ocak günü yapılan görüşme hakkında da, hatırlanacağı üzere, Yüce Meclise bilgi arz edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 10 Kasım 1989 günü işbaşına gelen Bulgar yönetimi, etnik açıdan mütecanis bir Bulgar Milleti oluşturmaya yönelik baskı politikasıyla bir yere varılamayacağını teslim ederek, bu politikayı vahim bir siyasî hata olarak nitelendirmiş, 1984'ten itibaren uygulanan zorlama ve kısıtlamaların kişisel ve keyfi kararlara dayandığını ve Bulgaristan'ı uluslararası yalnızlığa ittiğini belirtmiştir.

29 Aralık ve 15 Ocak tarihlerinde kabul edilen kararlarla da Türklerin, isimlerini özgürce seçme hakkına sahip oldukları, günlük yaşamda, Bulgarca dışında, istenilen dilin konuşulabileceği kabul edilmiş, her Bulgar vatandaşının vicdan, inanç ve din özgürlüğü hakkı bulunduğu, bunun, dinî ibadetlerin ve günlük yaşama ilişkin gelenek ve göreneklerin özgürce yerine getirilmesini de kapsadığı açıklanmıştır.

Uygulamanın, en kısa zamanda, açıklanan bu esaslar çerçevesinde başlatılması gerekmektedir. Bunda, Bulgaristan'ın da büyük yararı olduğuna inanıyoruz. Zira, tutuklanan Jivkov'a yöneltilen resmî suçlamalardan da görüldüğü üzere, Türk azınlığa yönelik Jivkov politikaları, ülkede etnik husumet ve düşmanlık yaratmıştır. Bulgaristan, Avrupa camiasında itibarlı bir yer alabilmek için bu lekeyi temizlemelidir.

Türkiye ile Bulgaristan arasında şimdi bir müzakere süreci başlamıştır. Bulgaristan Dışişleri Bakanı Dimitrov ile Sayın Yılmaz'ın 12 Şubat 1990 günü Ottawa'da yapılan son görüşmede, ilişkilerimizin normalleştirilmesini sağlayacak mekanizmalar tespit edilmiştir. İki ülke arasında yeni bir dönemin eşiğinde bulunuyoruz; ancak, hâlâ önemli sorunlarımız mevcuttur. Soydaşlarımız, iade edilmesi kararlaştırılan haklarına, uygulamada, henüz tam anlamıyla kavuşmamışlardır. Ülkenin çeşitli yörelerinde baskılar devam etmektedir. Uygulama konusunu ve ayrıca hakların iadesinin kültürel haklara da tümüyle teşmili meselesini yakından izlemeye devam ediyoruz. Türkiye, soydaşlarının bir daha aynı acıları yaşamamalarının teminini ve haklarının ciddi güvencelere kavuşturulmasını beklemekte olup, bu doğrultuda da çabalarını sürdürecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerime son verirken... *(SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* İzninize sığınarak, ANAP iktidarları süresince izlenen dış politikanın bazı özellikleri ve bu politikanın dayandığı felsefe hakkında birkaç söz daha söylemek istiyorum. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, 25 dakika geçti efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir saniye efendim, bitiriyorum.

BAŞKAN — Sayın Güneş, takdir buyurursunuz ki, bazı genel başkanlara aynı müsamahayı gösterdiğimizi, Genel Kurulun da aynı müsamahayı kabul ettiğini her zaman görmüşüzdür; ama sürekli itiraz halindeyseniz, ben, Sayın Genel Başkana, Sayın Başbakana iki üç defa ikazda bulundum, son ikazımı da biraz evvel yaptım. Bitirmek üzereler..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bitiriyorum efendim, 1 dakika kaldı.

BAŞKAN — Rica ediyorum...

Ben, birçok sayın genel başkana, hadiselerin önemine binaen, zaman bakımından gerekli ilgiyi her zaman göstermişimdir, Sayın Başkana da aynı ilgiyi göstermenizi rica ediyorum. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Birçoğu dışarıdan kaynaklanan, bir kısmı tarihten devralınan dış politika sorunlarımızın üzerine enerji ve sebat ile gitmeseydik, bugün karşılaştığımız birçok problem de ortada görülmecekti. Sorunları hiçbir zaman görmezlikten gelmedik. Grinin hâkim olduğu dünyayı toz pembe göstermek ve gerçeklerden kaçmak, işin kolayına gitmek olurdu. Biz, kimseyi olur olmaz beklentilere sokmak istemedik. İnsan tabiatının gereği olarak, iyiye ve daha güzele yönelik beklentileri doğal karşılıyoruz. Ancak, bu beklentilerin hemen gerçekleşmemesi durumunda, kızgınlık, kırgınlık veya yılgınlık göstermek ya da uygulanan politikaları başarısız olarak nitelendirmek, en azından haksızlıktır, öte yandan, muhalefetin yapıcı ve yol gösterici öneri ve görüşlerine her zaman açık olduğumuzu, bu vesileyle bir kez daha teyit etmek isterim.

Hükümetimizin, tüm cumhuriyet hükümetleri gibi, kaynağını Atatürk'ten alan barışçı ve çok yönlü bir dış politika izlemeye devam edeceğinden kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Bu düşüncelerle, Yüce Heyetinize saygılar sunarım. ⁶⁷ *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

⁶⁷ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 41, Birleşim 80, Sayfa 243-263*

23 Nisan 1990 Pazartesi

TBMM'nin 70. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, saygıdeğer konuklar; bugün, Aziz Atatürk'ün anlatımıyla, Türk Milletinin asırlar süren arayışlarının özü ve onun, bizzat kendisini idare etmek şuurunun canlı bir timsali olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 70'inci yılını kutluyoruz.

Günün anlam ve önemi, biz Türkler için gerçekten büyüktür. Türk Milletinin tarih sahnesinden silinmek istendiği bir dönemde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulmasıyla, istiklalimiz ve millî egemenliğimiz bütün dünyaya ilan edilmiş; Türk'ün, esir yaşamaktansa ölmeyi tercih edeceği vurgulanmıştır. Bu ilandan sonra, millî mücadele, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yönlendirilmiş, önemli ve tarihî kararlar bu mukaddes çatı altında alınmış ve sonuçta, düvel-i muazzamaya karşı büyük bir zafer elde edilmiştir.

Meclisin kurulmasında en önemli ve dikkat çekici unsur, “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” anlayışının yeni Türk Devletinin temel ilkelerinden birisi haline getirilmesidir.

Aziz Atatürk, o inanılmaz derecede zor günlerde bile, demokrasiye olan inancının sarsılmaz bir ifadesi olarak bu ilkeyi ortaya koymuş ve şimdi geniş boyutlarda yaşadığımız demokrasinin ilk tohumlarını atmıştır.

Bu temel ilke, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşundan bu yana, hiç değişmemiştir. 23 Nisan 1920 Meclisinin bu temel ilkesi, 1921, 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarında da aynen tekrarlanmıştır.

1920'lerden başlayıp bugünlere kadar süren uzun bir zaman dilimi, demokratik düzenin gelişmesi, güçlenmesi ve korunması doğrultusundaki yoğun mücadelelerle geçmiştir. Bu mücadeleleri burada yeniden hatırlatmak istemiyorum, önemli olan, ulaştığımız noktadır. Bugün varılan nokta; söz, düşünce, kanaat, din ve vicdan hürriyetlerinin güvence altına alındığı, adalet ve hukukun üstün kılındığı, herkesin, kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu, insan haklarına saygının büyük bir duyarlılıkla sürdürüldüğü; nihayet, demokrasinin bütün kurumlarıyla yürürlükte bulunduğu bir sistemdir. Toplumda, sevgi, uzlaşma, anlayış ve hoşgörü gibi temel insanî kavramların yerleşmiş olması da, demokratik sistem içerisinde sağladığımız bir diğer önemli kazançtır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, egemenliği millet adına kullanan bu Yüce Organ, mücadelelerin odak noktası olarak büyük görevler üstlenmiştir. Yüce Meclis, demokratik sistemin kökleşmesi için yaptığı mücadelelerin yanı sıra, verdiği tarihî kararlar ve kendini oluşturan partilerin uzlaşması ile dönem dönem geçirilen zor günlerin aşılmasında da en büyük rolü oynamıştır. Özellikle 1980 ara rejiminden sonra oluşan Mecliste yer alan 17'nci ve 18'inci Dönem milletvekillerinin, demokrasinin kökleşmesi, vatanın ve milletin mutluluğu, refahı yolundaki gayret ve katkılarının, Cumhuriyet tarihinde müstesna bir yer teşkil edeceğine inanıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, dünyamız, 1989'un son dönemlerinde başlayan büyük bir değişimin sancılarını yaşamaktadır. Bu değişim, bütün tahmin ve öngörülerini altüst eden bir nitelik taşımaktadır. O kadar ki, yıkılmaz denilen duvarlar yıkılmış, tabu konumuna getirilen ekonomik politikalar yeniden biçimlenmeye başlamış, konuşmayan insanlar, daha fazla hürriyet ve ekonomiden daha fazla pay isteyen bir noktaya gelmişlerdir. Hiç kuşkusuz, bu büyük değişimin kaynağında, hür düşünce ve hür teşebbüs istekleri yatmaktadır. İftiharla söyleyebilirim ki, Türkiye, bu alanlarda çok önceden başlatılan dinamik bir süreçle, olağanüstü gelişmeler sağlamıştır.

Hür düşünce ve hür teşebbüs temelleri üzerinde oluşturulan sağlıklı politikalarla, Türkiye, hızla değişmekte ve gelişmektedir. Demokrasi bütün kurumlarıyla işlerken, ülke hızla kalkınmakta ve itibar grafiği sürekli yükselmektedir. Ortadoğu'nun en güçlü ve istikrarlı ülkesi haline gelen, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunu yapan Türkiye'nin, parlak bir geleceği olacağından kimse kuşku duymamalıdır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Gelişen ve büyüyen ülkemizin, siyasal ve ekonomik açıdan yeniden biçimlenen dünyada layık olduğu mümtaz yeri alacağına kesinlikle inanıyorum. Bu inancımı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde somutlaştırıp, buradan, dalga dalga bütün vatan sathına yayılan birlik ve beraberlik anlayışı pekiştirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sevgili konuklar; bugünün bir önemli yönü de, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kurulduğu tarihin, Atatürk tarafından, geleceğimizin güvencesi olan çocuklarımıza bayram olarak armağan edilmesidir. Aziz Atatürk, böylelikle, millî egemenlik ve demokratik rejim konusundaki ilkelerin taze dimağlara yerleştirilmesini ve sarsılmayacak bir şekilde gelişmesini hedeflemiştir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu ilkeler, Türk Devletiyle birlikte, sonsuza kadar yaşayacaktır.

Dünyada, çocuk bayramına sahip tek millet olmanın haklı gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz. Bu gurur ve mutluluğumuzu, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen çocuklarla paylaşıyor, adına uygun bir şekilde, bayram olarak kutluyoruz.

Dünya çocukları arasında oluşturulan bu sevgi ve dostluk bağlarının, Türkiye'den, bütün dünyaya yayılacağına ve çocukların birer barış elçisi görevi yapacağına inanıyoruz. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bununla, Aziz Atatürk'ün, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin yaygın bir inanç haline geleceğini umuyor ve bekliyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşunun 70'inci yılını kutluyor, Yüce Meclisin değerli üyelerini ve sayın konukları en içten sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.⁶⁸ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

19 Temmuz 1990 Perşembe

Vatandaşlarımızın Hac ziyaretleri Sırasında Meydana Gelen Üzücü Ölüm Olayları Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önergeler Münasebetiyle

Doğru Yol Partisi Grup Başkanvekilleri Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ile Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş ve Kocaeli Milletvekili Onur Kumbaracıbaşı'nın, Hac sırasında meydana gelen ve yüzlerce vatandaşımızın ölümüne neden olan müessif olaylar konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin önergeleri münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; ben sözlerime, 2 Temmuz 1990 günü, hac farizasını yerine getirirken hayatlarını kaybeden hacılarımıza rahmet, milletimize ve yakınlarına başsağlığı dileyerek başlamak istiyorum.

Yüce Meclis, bu olay nedeniyle olağanüstü bir toplantı icra ediyor ve bizim bu toplantıyı, Hükümet olarak teklif ile Cumhurbaşkanlığı marifetiyle yapılmasının isabetli olacağı noktasından hareket ediyor.

Biz bu olayın başlangıcından sonuna kadar, yapılması lazım gelen ve hacılarımızı, milletimizi rahatlatabilecek, tatmin edebilecek her türlü tedbiri aldığımızı ve girişimde bulunduğumuzu kabul ile bu görevi hakkı ile yerine getirdiğimiz inancı dolayısıyla, Meclisin tatilde iken toplanması talebinde bulunmadık. Ama, gelin görün ki olayın ciddiyeti ve bizim aldığımız -biraz sonra anlatacağım- tedbirler muvacehesinde, Meclisi toplantıya çağırınlar, bunu, tatil köylerinde, yaz kıyafetiyle, plajlarda iken beyanatta bulunmak suretiyle yapmaya çalıştılar. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bir kere, olaya vermiş oldukları değeri, olayı ve Meclisi niçin toplantıya çağırdıklarının sebebini ve yorumunu bu şekilde yapmamız mümkündür. Mesele...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlamadık efendim.

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyin lütfen. Meclisin ahengini bozmayalım efendim. Şu ana kadar gayet sakin getirdik Sayın Bayazıt.

TURHAN HİRFANOĞLU (Hatay) — Başbakan, Cumhurbaşkanına hakaret ediyor.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlamadık efendim, ne demek istiyor. Hükümet plajdadır. Hükümet plajdadır!

BAŞKAN — Efendim, dinlerseniz anlarsınız. Lütfen... Millet dilhun olduğu bir konuda, hiç değilse şehitlerin ruhuna saygıya davet ediyorum. İstirham ederim... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hükümet anlamamış efendim!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, gayet açık söylüyorum: Bu toplantıyı yapmak için imzası bulunanlar bu toplantının yapılmasını isterken, bizi tenkit etmeye çalışırken, kendileri tatil köylerinde sefa içindelerdi...

AHMET ERSİN (İzmir) — Kim, kim?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunun anlaşılacak ne tarafı var yani? *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)* Gazetelerde var, merak ediyorsanız, açar

bakarsınız. Yani biz her söylediğimiz sözü bu kadar açıklamak gereğini duyacaksak, konuşmalarımızı sürdüremeyiz.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Kim olduğunu arıyor! Cumhurbaşkanı.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, zaten tahammülsüzlüğünüz var, ben onu biliyorum da, sıkıntınızı biliyorum da; meseleyi fazla saptırmamak lazım.

Şimdi, biz, ölen hacılarımızın, vatandaşlarımızın hakkını, hukukunu korumak için gayret içerisindeyiz ve bu vesileyle de bu Meclis toplanmış. Ben de elbette isterim ki, yararlı bir sonuca varabilelim. Bizim yaptıklarımıza, eğer sizlerin yüksek görüşleriyle katkıda bulunabilir ve yararlı hizmetler verebilirsek ben de memnun olurum bu vesileyle. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Mesele odur; mesele, bu açıdan ele alınmalıdır. Ne yapmışız? Hacıları, şimdiye kadar tatbik edilen ve 1978 senesinde ihdas edilen yeni bir uygulama ile ve giderek o seneden itibaren, daha mükemmel bir şekilde hacca göndermişiz. Uygulamada herhangi bir değişiklik yok. Usul konulmuş, her sene -tecrübelerden de istifadeyle- o usulü devam ettirmişiz. Bizim yaptığımız herhangi bir değişiklik yok. Diyanet Vakfı, bu hacılarımızı mükemmel bir şekilde götürüyor ve orada bu görevi yerine getirmeleri için hacılarımıza yardımcı oluyor. Orada -teferruatına inmeyeceğim- bir hadise meydana geliyor, üzücü bir hadise ve biz hacılarımızı kaybediyoruz.

Bu hususun benimle ilgili olan tarafını söyleyeyim ve eğer her söylenenler de, benim sözlerimin yorumu şeklinde yapılıyorsa, bizi ne kadar yanlış sonuçlara götürür, bir daha sergilemek isterim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen Başbakansın.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben Londra'dan döndüğüm zaman basın toplantısı yaptım; bu konu bana soruldu. O anda "Şimdi, şu ortamda ben tazminatı düşünmüyorum. Acımız büyüktür; acımızı saralım, gereğini sonradan yaparız"... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)*

MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri) — O kadar.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, geliniz, bakınız -bugün aynı konu bir daha başımıza gelmez inşallah, buna benzer veya bunun çok küçüğü- böyle bir acı içindeyken, "Ben size tazminat alırım, siz acınızı unutunuz" diye bir düşünce içerisinde benim olmam mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Eğer beni böyle tenkit ediyorsanız, buyurunuz, bu tenkidi yapınız.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Burası ilkokul değil, ilkokul değil burası.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, benim, vatandaşa, insana olan saygıyla bağdaşacak bir tutum değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* O bakımdan, tekrar ediyorum: Yarın da inşallah böyle bir hadiseyle katiyen karşılaşmayız; ama, yarın da bunun çok küçüğü dahi olsa, bir vatandaşımızı dahi olsa, hayatını kaybetse, ilk aklımıza gelecek şey, onun tazminatı meselesi değildir, onun acısını paylaşmaktır; onu istismar etmek değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Bizim yaptığımız şey budur ve bu yaptığımız şeyin isabetine de kaniiz. Hiçbir pişmanlığımız yoktur, hiçbir yanlışlık da yoktur.

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — 10 gün sonra el atıyorsunuz, 10 gün.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — O günden tedbirine bakalım...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinle kardeşim, dinle. Neden tahammülsüzsün? Bak, burada iki sayın başkan konuştu, hiç kimsenin sesi çıkmadı. Sen neden tahammülsüzsün? Dinle, biraz tahammül et, öğrenemediğin konular, bilmediğin konular varsa, belki istifade edersin, öyle değil mi? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hepsini bilirim, öğrenmeye muhtaç değilim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama Meclisi bunun için topladınız, Meclisi bunun için topladınız; kavga etmek için değil...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlat bakalım, anlat; devam et, devam et.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bu konuya böyle açıklık getirdikten sonra, yaptığımız iş... Söyledik; yaptığımız iş: Diyanet Vakfı, senelerden beri bu hac olayını tanzim ediyor; bundan hiç kimsenin de bir şikâyeti yok, hiçbir hacı adayımızın veyahut hacımızın da hac farizasını yerine getirdikten sonra herhangi bir şikâyeti söz konusu olmadı, herkes memnun ve şimdiye kadar da, bilhassa bu sene Suudi Arabistan Hükümeti tarafından da bize resmen, "Sizin şu kadar kontenjanınız var" diye bir beyanda bulunulmadı.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Var da, farkında değilsin.

BAŞKAN — Efendim, lütfen... Lütfen... Görüşmeleri Başkanlık yönetir. Oradan, "Devam et" üslubunu yakıştırmıyorum.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bulunulmadı...

BAŞKAN — Bir Sayın Genel Başkan, bir Başbakan Yüce Meclise bilgi sunarken, minibüs muavini gibi, "Devam et, devam et" demek, yakışmaz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O nedenle, her sene olduğu gibi, hacı adaylarına bir form, bir sözleşme imzalatırılıyor. Bununla, alınacak kontenjan nispetinde hacı adaylarının hacca gönderileceği; eğer kontenjan, talep edenlerin sayısından az ise, en sonundan silinmek suretiyle, verilecek kontenjan sayısında adayın hacca gönderileceği sözleşmesi yapılıyor.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Ne demek bu?

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Yani, kontenjan var.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Kontenjan nereden çıktı; yoktu hani?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi her hacı adayı biliyor ki, verilecek kota nispetinde ve büyüklüğü ölçüsünde kendisinin hacca gitme imkânı vardır; aksi takdirde yoktur. Bu, yazılı bir sözleşmedir. O halde, hacı adaylarının, kayıt olanlarının hepsinin hacca gideceği şeklinde herhangi bir taahhüt Diyanet İşleri Vakfı tarafından verilmiş değildir. Hacı adayı bunu gayet iyi biliyor ve sözleşme yapıyor.

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Hiçbiri de bilmiyor, hiçbir tanesi bilmiyor.

BAŞKAN — Sayın Durutürk, ısrarla ve mütemadiyen sataşmaya devam ediyorsunuz... Uyarıyorum... Uyarıyorum.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, yazılı bir belge. Bunlar, yazılmış, çizilmiş, imzalanmış belgeler. (*DYP sıralarından gürültüler*)

Şimdi lütfen dinleyin... İnanırsınız, inanmazsınız; tatmin olursunuz, olmazsınız... Siz rahatsız olmayın...

O halde, “Biz niçin şu kadar sayıda hacı adayını kayıt ettik de, şu kadar sayıda hacı gitti?” sözlerine bir cevap olsun diye söylüyorum. Şimdi, demek ki, bizim bir taahhüdümüz yok; yani Diyanet Vakfının herhangi bir taahhüdü yok “Seni illa hacca göndereceğim” diye. Kaldı ki, biz bu kotanın, bu sayının tespit edilebilmesi için, bize tam sayıyı belirtsinler; bildirsinler diye Mart ayında bir heyet gönderdik ve kayıtlara devam ettiğimizi bildirdik. Oradan bize verilen cevap, herhangi bir müşkülât olmayacağı şeklindedir; dolayısıyla kayıtlar devam etti.

Haziran ayında yine Sayın Bakanı ve Diyanet İşleri Başkanını gönderdik; Kralla konuştular; keza o da herhangi bir müşkülât çıkmayacağını söyledi ve iki gün sonra bakanını gönderdi ve bakanı “70 bin kişi gidebilir” dedi.

Çok sayıda aday yazılmıştı, bunların 10-17 Haziranda da Suriye’den geçmeleri gerekiyordu; 10 Haziran ile 17 Haziran arasında bunları göndermek de mümkün değildi. Onun için, karayoluyla hacca gideceklerin gitmesine müsaade edilmedi.

Bizim yaptığımız iş bu. Eğer siz diyorsanız ki, “Siz bu işte çok büyük hatalar yapmışsınız, sizin bu hatalarınız facialara neden olmuş”; tabî, bunun takdiri Yüce Milletimize aittir.

Orada meydana gelen olayı herkes anlattı: Tünelde bir karşılaşma...

Burada, Suudi Arabistan yetkililerinin kusuru vardır; bu, müteaddit beyanlardan da anlaşılıyor; Sayın Bakan da bunu ifade etti, biz de ettik. Suudi Arabistan yetkililerinin kusuru vardır ve vatandaşlarımızın, sırası geldiğinde, acıları dindiğinde, hakları da aranır. Haklarını aramalarına da biz, Hükümet olarak yardımcı oluruz. Burada bir ihtilaf var mı? Burada bir ihtilaf yok.

Neyin hesabını yapacağız şimdi? Neyin hesabının yapılması Yüce Meclisçe isteniyor?

Tabî, biz, buradaki konuşmalardan böyle bir sonuca varmak isteriz: Neyin yapılması, hangi sonuca varılması isteniyor? Kaldı ki, biz şimdiye kadar olan girişimlerimizle ve bundan sonraki takiplerimizle, oradaki altyapı noksanlıklarının giderilmesi için, gerekiyorsa, Türkiye’ye düşecek bir vazife varsa, gerek teknik bakımdan, gerek ilmî bakımdan, gerek organizasyon bakımından yapılmasına yardımcı olacağımızı söyledik ve söylüyoruz.

Hacılarımızı gönderdik... Deniyor ki, “Hacılara sahip çıkılmıyor.”

Doğru değil, doğru değil; çünkü, biz her sene olduğu gibi, oraya, Diyanet İşleri Başkanlığında görevli memurlarımızı, hacılara hizmet etsinler diye gönderiyoruz ve sağlık ekipleri ve görevliler olmak üzere yine gönderdik.

Bakınız, 315 kişiden müteşekkil sağlık ekibi göndermişiz. Din görevlisi 214 kişi; yine din görevlilerinden, kafile başkanı olmak üzere 80 kişi; kiralama işlerinde yardımcı olsunlar diye 65 kişi ve 81’i doktor olmak üzere -biraz evvel söylediğim- sağlık ekibini göndermişiz. Her sene olduğu gibi bu sene de...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kızılay’ı niye göndermediniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene de, sağlık ekibi yine noksansız bir şekilde orada görev ifa etti. Sayın Bakan da anlattılar, olaya ilk müdahale eden de bizim sağlık ekibimiz ve ambulansımızdır. Şimdi siz diyebiliyor musunuz, “Sağlık ekibimiz gerekli görevi yerine getiremedi, kusuru vardır?”

Eğer diyebiliyorsanız, bunu söylemelisiniz. Bunu dolaylı şekillerde ima etmenin bir anlamı yoktur. Ben diyorum ki, herhangi bir kusurları yok; cansiperane, gece gündüz çalıştılar. Olayı takip eden de biziz.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Biz Suudi Arabistan’ın kusurunu konuşuyoruz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bizim görevlerimizde, sağlık ekiplerimizde herhangi bir kusur yok. Suudi Arabistan’ın, olayda, bu akışı sağlayamamasından mütevellit kusuru var.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bu, devleti ilgilendirir Sayın Başbakan. Bu beyanınız hükümeti bağlamıştır.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, siz de kendinizi ne mevkie düşürdüğünüzü düşünün, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Devleti ilgilendirir, bu beyan Hükümeti bağlamıştır.

BAŞKAN — Lütfen... İstirham ederim efendim, böyle bir usulümüz yok, böyle bir görüşme usulümüz yok.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bu beyan, Hükümeti, devleti bağlamıştır. Gördünüz mü?

BAŞKAN — Sosyaldemokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisi Grubu Sayın Genel Başkanlarının, ne kadar, yakışır saygıyla, ne kadar sükûnetle dinlendiğini hatırlatmak isterim ve bu tavrın bir teminat olduğunu da uyarmak isterim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşte bizim hep sıkıntımız bu, sıkıntımız burada işte.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İkaz ediyorum, Hükümeti, devleti bağlamıştır.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biraz evvel sayın konuşmacılar işaret ettiler, biz bu Mecliste “Devleti bağlar, devleti bağlamaz” diye mi, yoksa vatandaşımızın menfaatlerini göz önünde tutarak mı konuşacağız, yoksa başka düşüncelerle mi hareket edeceğiz? Siz, şimdi “Devleti bağlar, devleti bağlamaz” tartışmasını getiriyorsunuz.

Ortada, herkesin bildiği ve bizim de söylediğimiz, vatandaşlarımızın ölümüne neden olan bir hadise var. Kusurludur, trafiği sağlayamamıştır veya sağlanırdı, sağlanmazdı konularının meselesinde değiliz. Ortada bir vaka vardır; ama bu vaka istismar edilmemelidir. Bu vaka acıları sömürmek için itihaz edilip, mebde teşkil edilip, politika yapılmamalıdır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Evet, ortada acı vardır, ortada bir vaka vardır. Şimdi siz, bu toplantıyı yapmakla, Hükümeti, bu işlerde ihmali olan veyahut gereğini yerine getirmemiş bir kadro olarak göstermeye çalışıyorsunuz ve dolayısıyla da, bu acıları istismar etmek suretiyle politika yapmak istiyorsunuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlamıyorsan biz ne yapalım...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunların netice vermeyeceğini biz gayet iyi biliyoruz. Siz devam ediniz, belki alırsınız neticeyi! Bu da bir üsluptur, bu da bir tarzdır, her olayı istismar edebilmek için kullanılan bir usuldür; yapabilirsiniz, yapıyorsunuz da zaten.

Şimdi bakınız, Sayın İnönü konuşmasına başlarken, -ilk önce, acaba niçin toplandık diye ben merak ettim- memur maaşlarından, Güneydoğu'daki hareketlerden bahsettiler. Biz acaba neyi konuşmak için toplandık diye tereddüt ettim de, neyse sonunda konuya lütfen gelebildiler. Acaba, maksat hakikaten bu konuyu konuşmak mıdır, yoksa demin dediğim gibi, bazı siyasî neticeler alabilmek için bir davranış mıdır? Bu şüpheye düşmemeliyiz. Bu, bizim mühim ve millî meselemizdir. Bizim yaptıklarımıza ve düşündüklerimize ilave edecek hususlar var ise, açık açık söylenmelidir. Yüce Meclisin kararına saygılıyız ve Hükümet olarak da bunu uygularız.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Niye yas ilan etmediniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hükümetin toplanması meselesine gelince, -demin söyledim- Hükümeti tenkit edenler, plajlardan bu beyanatı veremezler.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Cumhurbaşkanı veriyor, Cumhurbaşkanı veriyor!
(SHP sıralarından gürültüler)

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Canım, değil yahut evet... Ben öyle söylüyorum; ister kabul edin, ister etmeyin. Hükümettir veya değildir; ama muhalefettir, muhalefet başkanıdır; bunu eğer plajdan söyleyebiliyorsa, olaya atfedilen ehemmiyet ortadadır! Siz ister kabul edersiniz, ister etmezsiniz; kabul etmek mecburiyetinde de değilsiniz.
(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Cumhurbaşkanı plajdan söylüyor Sayın Başbakan!
(SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Şahin, istirham ederim. Sayın Şahin...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kızılay meselesi gündeme getirildi: Sağlık hizmetlerinin -geçmişteki tecrübelere dayanarak- tek elden yürütülmesi için bir komite kuruldu. Bu komite, Sağlık Bakanlığı, Kızılay ve Diyanet İşleri Başkanlığından olmuştur. Sağlık ekibinin bu komite marifetiyle görev yapması kararlaştırıldı. Kızılay, "Hayır ben bu komitede yer alman" dedi.

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Orada bile politika yaptınız.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Niye?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Niyesini bilemem efendim; niyesini soracağız, öğreneceğiz. (DYP sıralarından "niye" sesleri) Niyesini soracağız tabii. "Ben göndermem" dedi. Niye göndermezsin; niçin göndermezsin? O da ayrı bir sorudur tabii; elbetteki soracağız. Göndermedi de ne oldu? Kızılay'ın göndermediği ekipler marifetiyle, hizmet geri mi kaldı veyahut sağlık ekiplerinin sayısında, aracında bir noksanlık mı oldu? Hayır. Biz bütün imkânlarımızla, onun noksanlığını hissettirmeyecek şekilde, hem sağlık ekibimizi, hem aracımızı gerecimizi oraya gönderdik.

Mesele şurada toplanmalıdır: "Kızılay gitmedi, ekipte noksanlık oldu ve noksanlık nedeniyle de, biz gerekli hizmeti hacılara veremedik" diyebilmelidir ki, biz o zaman bunun "evet" veyahut "hayır" olduğunu o zaman ifade edelim. Yoksa, bunlar bize göre bir kıymet ifade etmeyen laflardır.

Oraya gönderdiğim hacı vatandaşına ben sağlık hizmeti vermekle mükellefim. Bunu Kızılay yapar, bunu Sağlık Bakanlığı personeli yapar, benim için fark etmez. Eğer Kızılay görevsinassa, bunun da gereğine inanıyorsa, her türlü hesabın dışında kendini vazifeli addeder ve bu vazifeyi de seve seve yerine getirir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Getirmiş, getirmiş... Ayıp, ayıp... Nasılda saptırıyorsunuz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Millî bir müesseseyi suçluyorsunuz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Burada suçlama filan yok. Burada ciddî bir meseleyi görüşüyoruz. Kim suçlanacaksa suçlanır. Burada mademki toplanmışız, -Yüce Meclise bu bilgileri zaten verdik; kamuoyuna verdik; sayın başkanlara verdik; Meclis Başkanımıza verdik, Hükümet olarak açıkladık; ama bu bilgiler size kâfi gelmedi, yeni bilgiler istiyorsunuz- biz de yeni bilgileri ve görüşlerimizi arza çalışıyoruz. Bundan rahatsız olmamak lazım.

ALİ ESER (Samsun) — Sayın Başbakan sizi takip edemiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Eser, böyle bir görüşme usulümüz var mı?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir diğer konu da, valilerimizin hacca gönderilmesidir. Bu konu, basınımızda da yer aldı, "Rabita olayı başladı" dendi, birtakım yorumlar yapıldı, açıklamalar, düzeltmeler yapıldı.

Efendim, şimdi, olayın aslı, Suudi Arabistan Krallığı marifetiyle, bizim kamu görevlilerimizin, masrafları da onlara ait olmak üzere, hacca davetidir.

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Müslümanlığa aykırı Sayın Başbakan. Herkes kendi parasıyla gidecek. Kurallara aykırıdır...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, müsaade buyurun. Şimdi bunu tahlil edelim. Bu hac farızası böyle yerine getirilince, geçerli midir, değil midir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Olur mu hiç?

Konu o değil.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu konu değildir. Geçerli olup olmadığı, Allah'la kul arasında olan iştir, bizi ilgilendirmez. Buna kimsenin itirazı var mı? (DYP sıralarından "Var, var" sesleri)

İkinci konu: Biz elbette laik devletiz. Laiklik, dinsizlik demek değildir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar) Bu memleketin yüzde 99'u Müslümandır. Şimdi, laik devlet, dinî kaidelere göre idare edilmeyen devlettir. Hepimiz sadığımız; Anayasada yer almış, hiçbir itirazımız yok. Sağlam bu prensibe, sıkı sıkıya bağlı yönetime, her cumhuriyet hükümeti içtenlikle riayet etmek mecburiyetindedir, biz de aynı düşüncedeyiz. Ama, laiklik, vatandaşın, dinî vecibelerini yerine getirmesine mani bir prensip değildir.

BEDRETTİN DOĞANCAN AKYÜREK (İstanbul) — Kendi parasıyla gitsin.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değildir...

BAŞKAN — Sayın Akyürek... Sayın Akyürek...

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet... Yani, bunun prensiplerini koyacaksak; şimdi bir kamu görevlisi, dinî görevlerini yerine getirmek istiyorsa, "Sen kamu

görevlisin, dinî görevlerini yerine getiremezsin” diyecek kaideyi bana birisi lütfen kalkıp söyleyebilmelidir. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) öyle bir kaide laiklik içerisinde yoktur. Laikliğin tanımı o değildir. Aksine, laiklik, vatandaşın din ve vicdan hürriyetini en iyi şekilde yaşayabilmesine müsait olan bir prensiptir. Laiklik, vatandaşın dinini teminat altında tutan, teminat altında olmasını sağlayan bir prensiptir. (ANAP sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi, vali veyahut da emniyet müdürü veyahut başka bir görevli, davetli olarak, din görevini yerine getirmek için hacca gider ve siz dersiniz ki, “Nasıl laik devlettir?”

Bunun alakası yoktur; laiklik anlayışının yanlış bir tefsirinden ibarettir ve bu şekildeki anlayış, dolaylı olarak bizim dinimizle de bağdaşmaz. (DYP sıralarından gürlütüler)

BAŞKAN — Efendim, ben bakıyorum, devamlı müdahale edenler, tunçlaşmış simalarıyla kıyı kentlerden gelenler. (Gülüsmeler) Yapmayın arkadaşlar. Yani, olayı böyle takip ediyorsanız fevkalade müteessirim.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Kıyı kentlerden gelenlere hakaret ediyorsunuz.

BAŞKAN — Bir millî elem, bir millî acı ve şu sahne! Bu kadar gülünecek bir şey yok; istirahat ederim.

Buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ayrıca, ilk görevlinin gönderilmesi de, Cumhuriyet Halk Partisi zamanında Sayın İrfan Özyaydın tarafından olmuştur.

Evet... (SHP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi “Türkiye’nin meselelerini konuşalım” konuşalım; “Yüce Mecliste konuşalım” konuşalım; ama hakikatleri de konuşalım, gerçekleri de konuşalım.

Bakın, bir olay daha söyleyeceğim: Sivas — Kayseri olayını hatırlayacaksınız; 44 vatandaşımız o maçta hayatını kaybetti ama kayıtlardan baktırdım, Meclis hiç olağanüstü filan toplantıya çağırılmamış, hiç de görüşülmemiş konu.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meclis tatilde miymiş o zaman? Maç kaç kaç bitmiş?

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Meclis tatilde değilmiş o zaman.

VEFA TANIR (Konya) — Maçlar yapıldığı zaman Meclis tatilde olmaz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu olay nedeniyle acımız büyüktür. Acının istismar edilmesine elbette müsaade etmeyiz; ama, vatandaşlarımızın hak ve hukukunu en iyi şekilde arar ve aramada ısrarlı olduğumuzu Yüce Meclise beyan eder, tekrar ben, vefat eden hacılarımıza Allah’tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diler, hepimize saygı ve sevgilerimi sunarım.⁶⁹ (ANAP ve Bakanlar Kurulu sıralarından “Bravo” sesleri, ayakta alkışlar)

⁶⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 125, Sayfa 330-337*

12 Ağustos 1990 Pazar

Basra Körfezindeki Olaylar ve Uluslararası İlişkilerdeki Gelişmeler Konusunda Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Müşterek Önergeleri Münasebetiyle

SHP ve DYP grupları adına, Grup Başkanvekilleri, İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş, Zonguldak Milletvekili Koksal Toptan, Kocaeli Milletvekili Onur Kumbaracıbaşı ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın Basra Körfezindeki olaylar ve uluslararası ilişkilerdeki gelişmeler konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin müşterek önergeleri münasebetiyle

ANAP GRUBU ADINA YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sosyaldemokrat Halkçı Parti ile Doğru Yol Partisi üyelerinin birlikte vermiş oldukları malum önergeyi konuşuyoruz. (*DYP sıralarından “Malum, ne malum?” sesleri*)

Değerli milletvekilleri, ben her zaman sizlere hitap etmekten şeref duydum; ama, herhalde televizyon naklen yayın yapıyor, ben aziz vatandaşlarıma da seslenerek, her zaman muhalefetin bu bir taktiğidir, bizi konuşturmak istemezler, onu da aziz vatandaşlarımıza duyurmak isteyelim. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Ama biz, bu şartlar dahilinde de, inandıklarımızı, bildiklerimizi elbette söyleyeceğiz. Onlar, her ne kadar gelir bu kürsüden, bu mikrofondan “Ne yapalım, 35 dakikaya bunlar sığmaz” falan derlerse de, siz kulak vermeyin. Esasında, genel görüşme, İttüdüğümüze göre 20 dakika ile sınırlıdır. Genel görüşmenin fevkalade bir hali yoktur. Bu olağanüstü toplantının yapılması, Meclisin tatilde olması nedeniyledir ve müddetler de İttüdükte sınırlanmıştır, 20 dakikadır; ama mademki böyle ehemmiyet atfedilmiştir, atfedilmesi de gerekir ve kendilerinin de, başkanvekillerinin imzalarıyla bunu 35 dakikaya çıkarmış arkadaşlar ve Meclisimiz karar vermiş; yani 15 dakika daha fazla verilmiştir. Şimdi, biz konuşmaya başlayınca, konuşturmazlar, âdetleri öyledir. Her ne kadar böyle “Biz konuşamıyoruz” vesaire derlerse de, işin aslı o değildir. Şimdi, işin aslını konuşalım. Tabii, söyleyeceklerimiz pek hoşlarına gitmeyebilir; sizleri tek taraflı bilgilendirmek istemiyoruz.

Şimdi, bize bir önerge verildi; “malum önerge” dediğim, önergedeki maddeleri okumak istemiyorum. Nedir? Körfezdeki olay... Doğru; konuşalım... Peşine nedir? AT ilişkileri, Kıbrıs meselesi, Rum Patriğinin durumu, dış politika... Velhasıl, sıralanıyor.

Şimdi, Türkiye bu kritik durumdayken, geçmişte konuşulmuş ve gündemde yer alan konuları da şu önergenin içerisine sokmanın manasını, gelin hep beraber bir değerlendirelim. Nedir bunun manası? Bunun manası apaçık şudur: Körfezde olan olayları, Hükümetimiz dirayetle takip etmiş (*SHP ve DYP sıralarından alkışlar!*) gerek Türk kamuoyunun, gerekse dünya kamuoyunun takdirini kazanmıştır. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Şimdi, rahatsızlık buradan neşet ediyor; işin aslı, burada rahatsızlık başladı. Nedir rahatsızlık? “Acaba biz bunu nasıl gölgelendiririz, nasıl gölgeleriz; bunu nasıl etkisiz hale getiririz?”

Nedir hedef? “Hedef bulalım” Hedef Cumhurbaşkanıdır ve Cumhurbaşkanı Hükümeti dışarıda bıraktığı şeklinde hareketlerinin yorumlanması ve kamuoyuna

anlatılması ve bu şekilde meseleye bir gölge düşürülmek istenmesidir; aslı budur. Yoksa, eğer inanıyorsanız, sırf madde getirir, derdiniz ki, “Gelin, Körfezdeki konuyu konuşalım”

Ne zaman derdiniz? 8’inde söylüyorsunuz, olay 2’sinde olmuş, ayın 8’inde söylüyorsunuz ve ayın 2’sinden 8’ine kadar bir sayın lider, sosyalist bir başkanın cenaze merasimine katılmak için Avusturya’ya gidiyor! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bir sayın lider, kongre kongre dolaşiyor, parti propagandası yapıyor! (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sana ne? Ne alakası var?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve kalkıyor, bizim, millete hizmet için Kars’ta şeker fabrikasının temelini attığımız günü, bir tek günü, bu kürsüden istismara kalkışıyor... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bunların hepsinin emeli, gayesi, rahatsızlıktır. Ben bu kürsüden sesleniyorum: Hiç rahatsız olmayın, Türkiye’nin muvaffakiyeti, hepimizin muvaffakiyetidir. Siz de, gelin, buradan payınızı alın, rahatsız olmayın. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Birlik beraberlik içinde olun; bugünler, o günlerdir. Siz, hırsla, ihtirasla hareket etmeyin. Sonra şundan hiç çekinmeyin -ben bu kürsüden söz veriyorum- bu konuyu, hiçbir zaman lehimize propaganda yapmayacağız; hiç merak etmeyin; onun için rahatsız olmayın. Salim, objektif düşünün ve Türkiye’nin menfaatlerini göz önünde tutarak düşünün.

Şimdi, burada muhtelif fikirler öne sürüldü, muhtelif konuşmalar yapıldı, çelişik çelişik fikirler ortaya konuldu. Neler söylendi, açık olarak ne ifade edildi, ne vurgulanmak istendi?

Kalkıp denildi mi ki, “Hükümet, şimdiye kadar yürütmüş olduğu bu politikada yanlışlık yapmıştır, Türk Milletinin menfaatlerini gözönünde bulundurmamıştır?” Dendi mi? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Diyemedi diyemez... Bunun ötesinde ne dedi? Türlü türlü faraziyeler, türlü türlü düşünceler... Hepsine saygımız var. Ben, demin de söyledim; hiç kimse çekinmesin, hepsine saygımız var. Türkiye bu olayla ne yaptı, ne kararlar aldı? Aldığı kararlar belli:

1. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin bu olay akabinde vermiş olduğu bir karar var; diyor ki: “Irak derhal Kuveyt’ten çekilmeli.”

Biz, Millî Güvenlik Kurulu aynı gün toplanmak suretiyle bunu müzakere ettik ve ertesi gün Bakanlar Kurulu bu doğrultuda kararını aldı ve açıkladı. Şimdi, kendinizi hiç sıkıntıya sokmayın...

2. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ekonomik zorlama kararı aldı, ekonomik ambargo kararı aldı.

Bakanlar Kurulu toplandı, bu karara uydu.

Yapılan iş, her şeyin ötesinde, Türkiye’yi bağlayan, bizi bağlayan işler, bunlar değil mi? (DYP sıralarından “Bırak onu şimdi” sesi)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Birleşmiş Milletler nerede?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Senin değerlendirmen başka, sen o noktalarda değilsin, hiç bir zaman da olamıyorsun. İşte, ben diyorum ki, şu içindeki hırsı bir bırak,

bir sağlam düşün, sağlam zemine oturttur ve Türkiye'nin gerçeklerini böylece bir ortaya koyalım. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, biz ambargo kararına uyduk; açıkladık.

Aziz milletvekilleri, ben isterdim ki, sayın liderler gelsinler, bu kürsüden desinler ki, "Siz bu ambargo kararına uydunuz; ama doğru yapmadınız"

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlayamıyorsun.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu, bu kürsüden şöyle açıkça millete bir söyleyin, söyleyin de, ben bir işiteyim... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

İkincisi: Gelsin, desin ki, "Siz, bu Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesini istiyorsunuz. Yanlıştır, bırakın ne yaparsa yapsın" Bunu söyleyin. Yaptığımız şey bunlar.

Bunların Türkiye'yi riske sokup sokmadığı; her türlü ihtimaller konuşulabilir, hayaller gerçekleşebilir, hayaller üzerine birtakım mizansenler kurulabilir. Biz, Birleşmiş Milletlerin aslı, kurucu üyesiyiz ve bütün hareketlerimizde, Birleşmiş Milletler çerçevesinde ve NATO çerçevesinde bu işlerin yürütülmesinden yana olduğumuzu ifade ettik ve bu doğrultuda da kararlar aldık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Türkiye'nin faydaları ne?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İsterdim; siz buradan açıkça söyleyin, millet duysun. Kelimeleri değiştirmeyin, yanlış manalar olmasın. Olabilir; dersiniz ki, "Biz böyle düşünmüyoruz; yanlış yapmışsınız." Sen, şimdi bunu söylemedikten sonra, zihinleri bulandıracak kelimeleri ve sözleri sarf etmenin Türk Milletine herhangi bir yararı yoktur. Mademki Meclistir, mademki açıkça konuşuyoruz; fikirleri de açıkça ortaya koymak durumundayız. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi siz ne yapıyorsunuz? Sizin derdiniz, kafanızı takmışsınız bir Özal'a, Sayın Cumhurbaşkanına, "Özal, Özal..." Her türlü derdiniz Özal'la.

Bakınız, memleketin âli menfaatleri mevzubahis iken, biz...

AHMET ERSİN (İzmir) — Başkâtip, devam et.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinle kardeşim, onlar senin yüreğini ferahlatmaz, sen şimdi dinle.

AHMET ERSİN (İzmir) — Sen başkâtipsin. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bellisin, bellisin, sen bellisin. Sen hiç zorlama kendini. Biz bu sıralarda senin gibi kabadayılık yapanları çok gördük, çok. Sen daha solda sıfırsın. Sen ne zannediyorsun? Biz bu kabadayıları çok gördük.

AHMET ERSİN (İzmir) — Biraz da Başbakanlık yap, soytarı. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ne zannediyorsun sen? Biz bu sıralarda çok gördük senin gibileri. Bunlarla sen de bir noktaya gidemezsin. Zannetme ki, birilerine hoş görüneceksin. Sakın ha! Çok kötüdür; aksi tesir yapar. Hiç onlardan üzülme.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kabadayı Başbakan, bravo!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bak bak, burada... Biz ne yapalım?

S. HALİL ÖZSOY (Kayseri) — Sayın Başkan, ikaz etsene.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Sayın Başkan, hiç müdahale etmiyorsunuz! (*Gürültüler*)

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 104'üncü maddesi, devletin başının Cumhurbaşkanı olduğunu ifade eder, "Devletin başı Cumhurbaşkanıdır" der. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler, ANAP sıralarından, "Sayın Başkan, müdahale edin" sesleri*)

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen. (*ANAP sıralarından alkışlar (!)*)

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasa Madde 104; okuyacağım, milletimiz de duyacak öğrenecek. Sizler ne kadar biliyorsanız da, bu televizyonları sadece, başka, kendi maksatlarınız için buraya getirmedik; biz de söyleyeceğiz, bizi de dinleyeceksiniz; sadece sizi dinleyecek değiller.

Şimdi bakın, Anayasanın 104'üncü maddesi; "Cumhurbaşkanı Devletin başıdır.."

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Başbakan nedir? (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın bir diğer hükmü...

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — 104'ü okuyordunuz, devam edin.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Kaldığınız yerden devam edin. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen arkadaşlar..

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunların âdeti, dinlemek değildir. Ben biliyorum ama, Sayın Başkan, siz de görevinizi yapın ve izah edin. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Ve tabii, ben buradan millete de sesleniyorum: Her zaman böyle yaparlar, bizi konuşturmazlar. "Konuşacağız, konuşacağız" derler ama, bizi konuşturmazlar; meşru zeminlerde konuşturmazlar. Meşru, konuşulması lazım gelen yerde de konuşturmazlar. Bu iki grup da böyle... Neyse, bunlar alışacak tabii, alışacak... (*Gürültüler*) Şimdi bir, genel görüşme yapıyoruz...

HASAN NAMAL (Antalya) — Bir kilo demir mi ağır, bir kilo pamuk mu?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın ilgili maddesi: 98; fıkra 2: "Genel görüşme, toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir."

"Devlet faaliyetlerini ilgilendiren..." diyor. "Devletin başı da Cumhurbaşkanıdır" diyor Anayasa.

Şimdi, devlet faaliyetlerini ilgilendiren bir konuyu konuşuyorsunuz ve devletin başı da Cumhurbaşkanı ve diyorsunuz ki, "Cumhurbaşkanı niçin telefon görüşmesi yaptı?"

Bakın ey dünya, ey millet, ey Türkiye! Bir Cumhurbaşkanı olacak ve devletin başı olacak, telefon görüşmesi yapmayacak! Bunu nasıl izah edersiniz, nasıl düşünürsünüz? Hangi düşünce, hangi hukuk anlayışı, hangi demokrasi anlayışı, hangi vazife anlayışı sizi bu noktaya getirir? Ben, milletimle sizi başbaşa bırakıyorum... (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Bir diğer konu: 92...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Çok güzel anlatıyorsun!

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii... Sen, “öğren” diyeceğim, ama öğrenmeye niyetin yok ki! Ben ne yapayım o zaman? Senin öğrenmeye niyetin yok; kafaya takmışsın sen nasıl olsa... Onun için de zaten bir diyalog kurmamız mümkün değil; yâni onu da kabul ediyorum tabii. (*Gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 92’nci maddesinin ikinci fıkrası başından okumuyorum; “Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilir.”

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verme yetkisi olan Sayın Cumhurbaşkanına, kalkıyor bu muhalefet liderleri, diyorlar ki “Sen telefon görüşmesi yapamazsın! (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Şimdi efendim, bunun, ne hukuken, ne mantıken, ne de vicdanen izahı yoktur.

Türk Milletinin menfaatleri mevzubahis olduğunda -tekrar söylüyorum- korkmayın. Ben, “Bizi alkışlayın” demiyorum; korkmayın, bunu lehimize kullanmayacağız; bu, lehte kullanılacak bir iş değildir. Gelin beraber olalım, meselelerimizi görüşelim, meselelerimizi en iyi şekilde halledelim. Kıskançlıkla, hırsıyla, ihtirasla; şu makamı bu makama düşürmekle, şu makamın yetkisinin olmadığını, bu makamın yetki dışı bırakıldığını söylemekle, siz bu ortamda Türkiye’ye ve Türk Milletine en ufak müspet bir şey kazandıramazsınız. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Mahkûm oldunuz, Türk Milleti nezdinde mahkûm oldunuz.

Bakınız, siz bu önergeyi 8 Ağustos tarihinde vermişsiniz; biriniz cenaze merasimine giderken, biriniz kongre kongre gezerken, Sayın Cumhurbaşkanı sizi çağırmış, ama toplantıya katılmıyorsunuz ve ne diyorsunuz? “Biz, meşruiyet aramalarına hak kazandıranlarız.”

Neyin meşruiyetine? Neyin meşruiyetini tartışıyorsunuz?

Cumhurbaşkanını bu Yüce Meclis seçmiştir. Siz de burada oturup, bu Yüce Mecliste milletin menfaatlerini, meselelerini görüşüyorsunuz. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*) Şimdi siz, Yüce Meclisin seçmiş olduğu Cumhurbaşkanına, nasıl olur da, “Meşru değildir” diyebilirsiniz, bu anlama gelecek kelimeleri kullanabilirsiniz? Kullanırsınız da, ülkeye, millete ne yarar sağlarsınız? (*ANAP sıralarından alkışlar*) Demokrasidir, kullanırsınız tabii, niye kullanmayacaksınız; ama size ne yarar sağlar bu? Sonra, nasıl mantık ve demokrasi anlayışıdır: Cumhurbaşkanı katına çıktığınız zaman, Cumhurbaşkanı meşruiyet kazanacaktır... Çıktınız, daha evvel çıktınız... (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani şimdi şöyle mi olacak bizim demokrasi anlayışımız: Siz, istediğiniz zaman Cumhurbaşkanına meşruiyet kazandırırınız -iki sayın lider- istediğiniz zaman kazandırmazsınız? Şimdi, demokrasi anlayışı bu mudur?

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Olayı kullanıyorsunuz.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çıktınız... Bugün çıkmadınız, meşruiyeti yoktur! Yarın belki gene çıkarsınız, o zaman meşru olacaktır! (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani, ben ne yapayım, nasıl edeyim bilemiyorum? Millete havale ediyorum, millete; yüce millete

havale ediyorum sizi. Ama, gene söylüyorum: Kapımız açık, diyaloga hazırız. Hiç endişe etmeyin, bu konuları katiyen lehimizde kullanmayacağız, bir propaganda meselesi yapmayacağız, hiç ondan endişeniz olmasın, hiç telaşlanmayın...

Bakın, şimdi şu önergeniz, içinde bulunduğunuz telaşın bir ifadesidir, telaştır bu. Siz şimdi getirin tek madde, Körfezdeki konuyu konuşalım. Sen Avrupa Topluluğunu, Kıbrıs'ı, Yunanistan'ı, Patriği ne diye katıyorsun, niye katıyorsun bunun içine? Kabul ediyoruz, mademki Körfez konusu acil bir konudur; sizin mantığınıza göre Meclis sırf bu konuda toplanmalı ve müzakere yapmalıydı; ama sizin birinci maddede söyleyeceğiniz söz yok, Körfez için söyleyecek sözünüz yok. Çünkü, herkes bu sıcak olayı yakinen takip ediyor ve Hükümetin kararlarını, tutumunu müspet bir biçimde, hem Türkiye iç politikasında, kamuoyunda ve hem de dış kamuoyunda takdir ediyor. Sizin hazmedemediğiniz husus bu ve onun için de şaşırtmaca yapıyorsunuz, milletin zihnini bulandırmaya çalışıyorsunuz. Ben buradan tekrar tekrar sesleniyorum: Bu tutumunuz hiçbir zaman tasvip görececek bir tutum değildir; derhal bu tutumunuzdan vazgeçiniz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Biraz evvel de söyledim, bizim niyetimiz katiyen savaş yapmak, öne çıkmak, kahramanlık yapmak falan değil. Bunları ciddi olarak konuşalım. Bizim niyetimiz, ülkenin savunmasında gerekli tedbirleri almaktır. Biraz evvel göstermiş olduğunuz önergeyi de onun için verdik. Biz, her türlü tedbiri zamanında almakla mükellefiz. Bunu sizin takdirlerinize sunuyorum. Siz sadece bir saplantıyla hareket ederseniz -demin söyledim- diyalogu kurmamız mümkün değil; ama, sizinle diyalog kuramıyoruz diye, biz, milletin âli menfaatlarının haleldar olmasına vesile olamayız. Görevimizi onun için yapıyoruz, onun için bu önergeyi getirdik.

Komşumuzda bir sıcak savaş halinin olduğunu, burada demin konuşmacılar da ifade ettiler ve dünya da biliyor.

Şimdi, -Birleşmiş Milletler henüz karar vermemiş olmasına rağmen- -çokuluslu deyin- Körfeze, eskiden birbirine hasım olarak hareket eden iki süper güç (Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği) dahil olmak üzere, asker veyahut gemi gönderirken, hatta Çin, hatta Japonya, Avustralya buralara asker gönderirken, burada sıcak savaş halinin her an için tahakkuk edebileceğini düşünmek, herhalde bir kehanet değildir. Böyle bir halde Türkiye'nin her türlü tedbiri zamanında alması gereklidir. Eğer biz bu tedbiri, bu yetkiyi almazsak, yarın -Allah korusun, bizim bir niyetimiz yok, bizim komşularımıza, hiç kimseye tecavüz niyetimiz yok, ama kendimizi savunmak mecburiyetimiz vardır ve gerekli tedbirleri almak mecburiyetimiz vardır; eğer biz bu tedbirleri alamazsak-tarih önünde sorumlu oluruz. İşte, böyle bir hükümet olmak istemiyoruz. Onun için de bu tedbirleri Yüce Meclisten almak için bu önergeyi hazırladık ve verdik; ancak bu önergenin konuşulması, sırasında olacak. Televizyonu fırsat telakki edip de, televizyon önünde sırası gelmeyen bir konuyu konuşmanın da pek öyle uygun olduğu kanaatinde değilim; ama konuşulmalı ve herkesin fikrinin de ne olduğunu millet gayet iyi görmeli, takdir etmeli.

Değerli milletvekilleri, sözlerimi şöyle bağlıyorum: Olayların cereyan tarzını biliyorsunuz. Hiçbir zaman Türkiye'nin, hiç kimseye tecavüz niyeti yoktur. Bu maksatla huzurlarınıza gelmiş değiliz. Gerekli tedbirleri almak için bu önergeyi verdik. Şimdiye

kadar yürütmüş olduğumuz politikamız müspettir; serinkanlı, milletimizin menfaatlarını düşünecek tarzda yapmış olduğumuz politikalarıdır. Her ne kadar, kim nasıl hareket ederse etsin, bu politikalardan sapmıyoruz, sapmayacağız. Şimdiye kadar yapmış olduğumuz hareketin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde olduğunu bir kere daha huzurlarınızda ifade eder, hepinize saygılar sunarım.⁷⁰ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

⁷⁰ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 459-465*

12 Ağustos 1990 Pazar

Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye’de Bulunması Konularında Yetki İstemine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi Münasebetiyle

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan Hükümete, meydana gelen ve ülkemizi yakından ilgilendiren olaylar sebebiyle, savaş hali ilanı, silahlı kuvvetlerin kullanılması, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye’de bulunması konularında yetki istemine ilişkin Başbakanlık tezkeresi münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasanın 92’nci maddesi çerçevesinde Silahlı Kuvvetlerimizin kullanılmasına izin verilmiş olmasından dolayı Yüce Meclise teşekkürlerimi arz ediyorum.

Biz, bu hususta katiyen tecavüzkâr bir hal içerisinde olmayacağımızı, sadece ülke savunmasının daha tedbirli ve yerinde yapılabilmesi amacıyla böyle bir izin verilmesi lüzumunu hissettik. Hiç kimsenin toprağında gözümüz yok. Meselelerimizin, şimdiye kadar olduğu gibi, barışçı bir biçimde halledilmesinden yanayız.

Irak, Kuveyt’i ilhak etti. Şimdiye kadar söylediğimiz gibi, kendi topraklarına çekilmeli ve Kuveyt’i eski yönetimine terk etmelidir. Bunun, silaha başvurulmaksızın halledilebilecek yollarını biz de desteklemekteyiz.

Bu iznin verilmesi ve kullanılması, sadece ve sadece milletimizi korumaya matuf gerekli tedbirleri alabilmek içindir. Bunu biraz evvelki konuşmalarımda da özellikle vurguladım. O bakımdan, bu iznin Yüce Meclisçe verilmiş olması tarihî bir karardır. Bunu, Silahlı Kuvvetlerimizin en iyi şekilde kullanacağına inancım da tamdır.

Saygılar sunarım ve teşekkür ederim efendim.⁷¹ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁷¹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 477*

12 Ağustos 1990 Pazar

Savaş Hali İlanı, TSK'nın Kullanılması ve Yabancı Ülkelere Gönderilmesi veya Yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunması Konularında Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine İlişkin Olarak Başbakanlık Tezkeresi Hakkında Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma

Irak'ın Kuveyt'i işgali ve sonrasında meydana gelen ve ülkemizi yakından ilgilendiren olaylar sebebiyle, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmesi muhtemel gelişmeler karşısında Anayasanın 117'nci maddesine göre millî güvenliğin sağlanmasından ve Silâhlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan Hükümete; ülkemize bir tecavüz vukuu halinde derhal mukabele edilmesi maksadına münhasır olarak, savaş hali ilanı, Silâhlı Kuvvetlerin kullanılması, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi veya yabancı Silâhlı Kuvvetlerin Türkiye'de bulunması konularında Anayasanın 92'nci maddesi uyarınca izin verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi hakkında (Kapalı Oturum)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; verdiğimiz önergeyle Anayasanın 92'nci maddesindeki Türk Silâhlı Kuvvetlerinin kullanılmasına izin verme yetkisinin Mecliste olduğunu Anayasa emretmiş olmakla Yüce Meclisin Türk Silâhlı Kuvvetlerini sayılan hallerde kullanılmasına izin verilme yetkisini almak için huzurlarınızdayız. *(DYP ve SHP sıralarından gürültüler)*

Anayasanın 92'nci maddesi, halleri sıraladıktan sonra; "Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali ilânına ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silâhlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir."

Şimdi bu iznin verilmesini önergemizle istedik.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Önergede izin kelimesi geçmiyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Müsaade buyurun efendim.

Bu konunun bir uygulaması var. 1964 tarihinde, 1967 tarihinde ve 1974 tarihinde bu yetkiler alınmış, bu izin.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Önergelerde izin kelimesi yok, yanlış yapılmasın.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, alınmış ve bu yetkiler kullanılmış, hepimiz biliyoruz. Hatta burada dikkat etmemiz gereken bir konu da, ilk yetkinin 1964 tarihinde alınmasına rağmen ve ikincisinin 1967 tarihinde alınmasına rağmen, yetki 1974'te kullanıldı. 10 sene sonra, aynı yetkiye göre, 1967'den 1974'e kadar.

Demek ki, biz aldığımız yetkiyi derhal kullanacak değiliz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* Niçin? Efendim müsaade buyurun. Müsaade buyurun, anlatalım. Biliyorsanız, dinlemeyecekseniz ne gereği var.

Körfezdeki durumdan biraz evvel bahsettim. Körfezde sıcak savaş hali vardır. Bunu benim izah etmeme lüzum yok. *(SHP ve DYP sıralarından "Bilmiyoruz" sesleri, gürültüler)* Bilmiyorsanız, öyle uzun boylu mesele değil...

İBRAHİM DEMİR (Antalya) — Resmi belgelerde ne var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri o arkadaşlarımızı dinletmeye bir türlü alıştıramadık, maalesef bir türlü intibak edemiyorlar.

Körfezde sıcak savaş hali vardır ve hemen hemen süper devletler dahil çokuluslu diyebileceğimiz ki, neredeyse Sayın İnönü'nün "dünya ordusu kurulsun" teklifi veyahut görüşü hemen hemen tahakkuk etmek üzere... (*Gürültüler*)

ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — O başka şey.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen... Dinleyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Körfezde kuvvet yığılması var. Irak da fiilen Kuveyt'e girmiş, işgal etmiş ve kendisine de ilhak etmiş.

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — "Küveyt" değil. Kuveyt...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çok güzel, bravo. Hakikaten şimdi bu zabıtlara geçecek.

Şimdi hal böyleyken, hemen bizim sınırlımızda bu faaliyetler canlılığını muhafaza ederken biz, ülkemizi sadece korumak maksadıyla gerekli tedbirleri alabilmek için bu yetkiye başvurduk.

Siz şöyle düşünebilirsiniz: Dersiniz ki, hayır, her ne kadar orada bir savaş hali söz konusu ise de, bunun etkileri bize kadar ulaşmaz, bizi etkilemez, biz bundan müteessir olmayız, onun için de herhangi bir tedbir almaya gerek yoktur. Siz böyle düşünebilirsiniz; ama biz Hükümet olarak sorumluluk taşıyan ve tarihî sorumluluk taşıyan insanlar olarak böyle düşünemeyiz. Gerekli tedbirlerimizi zamanında almalıyız. Çünkü hem vicdanen hesap vermek durumundayız hem tarih önünde hesap vermek durumundayız. Biz tedbirsiz kalabilirsek, bu çağda tedbirsiz kalabildiğimiz takdirde Yüce Milletimiz bizi katiyen af etmez.

Şimdi, düşününüz; herhangi bir şekilde Irak'tan bize bir tecavüz vaki olsa; ama dersiniz ki, "Canım niçin olsun?" "Niçin olsun" dersiniz, bakın biraz evvel, Sayın Demirel Sovyetler Birliğindeki tehdidin dahi azalmış olduğuna pek kanaat getirilmemesi lazım geldiğini, Bulgaristan ve Yunanistan'dan da bize vaki tecavüzlerin olabileceği ihtimalinin göz önünden uzak tutulmaması lazım geldiğini söylerken bir şeye işaret edebiliyor da ben sıcak savaş halinde bulunan ve Irak'ın Kuveyt'i işgali nedeni ile oradan bana bir tecavüzün vaki olmayacağı rahatlığı içerisinde nasıl olurum? Ben bu rahatlık içerisinde değilim. Ben bu rahatlık içerisinde olmadığım için katiyen tecavüz maksadıyla değil, kendi topraklarımızı kendi vatanımızı ve milletimizi savunabilme amacı ile bu yetkinin Hükümete verilmesinin yararlı olacağına inanıyorum. Gerekli tedbirleri önceden alabilmek için diyorum. Şimdi, düşününüz, Meclis çalışıyor, çalışmasına devam ederse, bakın demin itiraz ediyordunuz, ben 92'nci maddenin son fıkrasını okudum, son fıkrasında tatildeyken Cumhurbaşkanına, silâhlı kuvvetler, bir tecavüz halinde kullanılabilmesi yetkisi verildiği halde siz Cumhurbaşkanının bu yetkiye dayanarak yapmış olduğu faaliyetleri içinize sindiremezken biz şimdi bunu Hükümete almak istersek, biz şimdi bunu Hükümete almak istiyorsak niçin bundan rahatsızlık duyuyorsunuz? Yani işin aslı bu değil midir? Mesela diyebiliyorsunuz ki "Cumhurbaşkanı bu yetkiyi kullanabiliyor. Anayasa yazmış" Ben, vaki bir tecavüz

karşısında gerekli tedbirleri almak durumundayım; kendimi, Hükümet olarak da bununla vazifeli addediyorum Ben bu tedbirleri alamadığım takdirde, gecenin bir saatinde Türkiye'ye bir tecavüz vukuunda, Meclisi kaç gün, kaç saat içerisinde toplayıp, kaç saat içerisinde karar alınabileceğini takdirlerinize arz ediyorum. Meclisi en aşağı 5 saat içerisinde toplarsınız. Farz edin ki gecenin 02.00'sinde bir tecavüz vuku buldu Gecenin 02.00'sinde vuku bulan bu tecavüz karşısında" mukabele edebilmek Türk Silâhlı Kuvvetlerini sınır ötesine gönderebilmek için Meclis kararı alınmak lazımdır. Biz bu kararı 4 saatten, 6 saatten evvel alamayız. O zamana kadar da zaten iş işten geçer. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve kaldı ki, ben daha evvel bu tedbirleri almak durumundayım.

Yüce Meclisin değerli üyeleri, ben gerekçemi bu şekilde Yüce Meclise arz ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.⁷² (ANAP sıralarından alkışlar)

⁷² *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 46, Birleşim 126, Sayfa 16-18 (Kapalı Oturum)*

5 Eylül 1990 Çarşamba Körfez Krizi Sebebiyle TSK'nın Yabancı Ülkelere Gönderilmesine ve Yabancı Silahlı Kuvvetlerin Türkiye'de Bulunmasına Anayasanın 92'nci Maddesi Uyarınca İzin Verilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi Hakkındaki Kapalı Oturumda Yaptığı Konuşma

ANAP GRUBU ADINA BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (ERZİNCAN) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biraz evvel sayın grup başkanlarının konu hakkındaki açıklamalarını hep beraber dinledik. Her iki sayın başkan da meseleyi, bir savaş izninin hükümete verilmesi şeklinde kabul ile muhtemel düşüncelerini, gelişmeleri ve bu gelişmeler hakkındaki bilgilerini Yüce Meclise sundular. Biz tezkeremizde savaş hali ilânının Türkiye Büyük Millet Meclisinde olması kaydı ile, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine, yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verilmesini...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Ne gerek var?

BAŞKAN — Sayın Dönen.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...izin verilmesini Yüce Meclisten talep etmekteyiz.

Meseleyi farzlar üzerine, ihtimaller, hayaller üzerine kurarsanız ve o şekilde inşa ederseniz, elbette ki yanlış sonuçlara varırsınız ve tenakuza düşersiniz.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Tenakuza siz düştünüz Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclisin değerli üyeleri, bu konu Türkiye'de bir aya yakın zamandan beri münakaşa edilmekte ve hatta bu konuyu görüşmek üzere de Meclisimiz bir olağanüstü toplantı yapmış bulunmaktadır. Biz müteaddit defalar yapmış olduğumuz açıklamalarda, hareket tarzımızın Birleşmiş Milletler kararlarına uygun olduğunu ve bu kararlar çerçevesinde uygulamalar yaptığımızı söyledik ve bunların en mühimi de ambargo kararıydı ve ambargo kararına da derhal uyduk. Yapmış olduğumuz hareketlerde ve uyguladığımız politikalarda -bu kürsüden de söyledim- hiçbir yanlışlık yoktu; Türk kamuoyunda ve dünya kamuoyunda takdir toplamıştı. Hal böyle iken muhalefet, her iki muhalefet birleşmek suretiyle itiraz etti ve olağanüstü bir toplantı yaptık.

Şimdiki konuşmalara bakıyorum. Bizim uygulamalarımızın yanlışlığına dair hiçbirisi en ufak bir itirazda bulunmadı. Şimdi ben soruyorum: Aradan ne geçti?

Meseleyi şuraya getireceğim: Biz, bu politikayı uyguladığımızda, itirazlar yükseliyor. Türkiye battı batıyor, yanlış iş yaptı deniyor. Kamuoyu yönlendirilmeye çalışılıyor.

Bu kürsüden yine soruyorum. Bizim yanlışlığımız nerededir? Yanlışlığımız yoktur. Ya bizim politikamızı kavrayamamak vardır; doğrudur, buna bir diyeceğimiz yok yahut bizim önümüzü kesme vardır.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — O politikayı kavramak mümkün değil.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İtiraz etmeyiniz efendim. Biz ambargo kararını aldık itiraz ettiniz, niye erken uyguladınız, niye geç uyguladınız diye.

Aldığımız kararlara itiraz ettiniz, fakat şurada hiç kimse aldığımız kararları eleştirmede; aksini söyleyen yok. Bizim itirazımız burada. (*Gürültüler*)

Lütfen efendim...

Değerli milletvekilleri bu bir vakiadır. Biz dedik ki, gelin bunu içpolitika meselesi yapmayalım. Bu, memleketin mühim bir meselesidir, beraber olalım, birlikte hareket edelim. Bu tutum neyi gösteriyor. İç politika değildir de, bu tutum nasıl izah ediliyor. Başka izahı yoktur.

Şimdi geliyoruz, almış olduğumuz, almak istediğimiz izin meselesine.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Almış olduğumuz doğru.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tekrar ediyorum: Bu izinde savaş yetkisi yok. Körfeze NATO ülkelerinden Belçika, Kanada, Yunanistan, İtalya, Hollanda, İspanya, Fransa, Danimarka, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere gemi gönderdiler.

NATO dışı ülkeler; Avustralya, Mısır, Fas, Suriye, Pakistan, Bangladeş, İsveç...

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Hangisinin Irak'la sınırı var?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi Körfezde bulunan bu gemiler veyahut Körfeze gemi gönderenler Saddam'la savaş mı ilân etti? Savaş yapmaya mı gittiler?

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Niye gittiler?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Lütfen efendim... Dinleyelim lütfen. (*SHP sıralarından gürültüler*) Lütfen itiraz etmeyelim efendim.

BAŞKAN — Sayın Yetenç, istirahat ederim... İstirahat ederim.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Niye gitmişler anlayalım Sayın Başkan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bu ülkeler savaş halinde mi? Evet Yüce Meclise soruyoruz bu ülkeler savaş halinde mi? (*DYP, SHP sıralarından gürültüler*) Bu ülkeler savaş halinde değil efendim.

Şimdi, Saddam'ın yapmış olduğu haksızlığa ve Saddam'ın yayılcı politikasına, haksız politikasına, tecavüzkâr politikasına karşı durmadır. Güç göstermedir. Güç gösterme neyi sağlar; güç gösterme illâ sıcak çatışma değildir. Hatta, aksine güç gösterme, güçlü olma sıcak çatışmayı önler. Elbet sıcak çatışmayı önler. Bakınız bizim emelimiz de budur. Sıcak bir çatışma olmadan, barışçı yolla meselenin çözümüdür. Bunu nasıl çözeceğiz; ambargoyu koyduk, siz itiraz ettiniz "Koymasaydınız veyahut geç koysaydınız, pazarlık yapsaydınız" dendi. Biraz evvel de burada ne dendi; dendi ki, "Eğer, Türkiye bir savaşa sokulur, Türk insanının kanı akarsa, bu maddî çıkar, kılçık olur, boğazımıza batar." Doğrudur. (*DYP sıralarından, "Doğru" sesleri*) Doğrudur da, geçen toplantıda burada, "Pazarlık yapsaydınız" diyen kimdi? Neyin pazarlığını yapacaktık? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*) Evet, neyin pazarlığını yapacaktık?

Biz, katıyen bir pazarlık içinde değiliz, pazarlık içinde de olmayız. Biz, Türkiye'nin âli menfaatlarının savunucusuyuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — O âli menfaatları bize bir anlat. (*DYP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Sayın Gürdal, Sayın Gazioğlu, lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başkan, o âli menfaatları anlayamadık.

BAŞKAN — Efendim, gayet haklı; müsaade buyurun. Zatiâliniz kadar Cumhuriyet Hükümetinin bir Sayın Başbakanı da, bu vatani, bu milleti düşünsün! İstirham ederim. Yani, bu kadar da heyecanlanmanın manası yok, istirham ederim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim olaylar açık. Söylenen sözler de açık. Bakın, biz, söylenen sözler ve düşünceler üzerine politikamızın neler olduğunu anlatmaya çalışıyoruz. Bundan rahatsız olmayınız efendim. Biz, demin söyledim, bir güç oluşturmanın, bu haksız davranış karşısında bir güç oluşturmanın olayın barış yoluyla halledilmesini, kolaylaştıracağını söylüyoruz ve yol da budur. Biz, bunun dışında kalmayız, kalmamalıyız.

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Yani, asker gönderecek misiniz?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakınız; değerli milletvekilleri, ben, Mayıs ayında Irak'a gittim.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Bunları dinleyelim, bunlar çok önemli.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Saddam'la bir konuşmamız oldu.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Sayın Başbakan, bastıra bastıra bunları söyleyin; bunları dinleyelim.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Saddam aynen bana şöyle söyledi; dedi ki, "NATO işlevini kaybetti."

ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — İngilizce mi konuştunuz? *(ANAP sıralarından gürültüler)*

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Seni de mazur göreceğiz herhalde, öyle anlaşılıyor, başka çare yok. Bu mazur görülenler çoğalmaya başladı.

Bakınız, "Sizin haliniz ne olacak? NATO işlevini kaybetti, dostunuz Amerika da size yardımcı olmaz. Hem Amerika güçlü bir ülke değildir. Amerika güçlü olsa çevresine söz geçirir. Amerika bize söz geçiremez" dedi.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Allah Allah...

BAŞKAN — Sayın Türkcan... Sayın Türkcan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve hatırlayacaksınız, İran-İrak Savaşı 8 sene sürdükten sonra henüz barış akdedilmeden, Irak, Arap âlemini de yönlendirmeye çalışarak su meselesini gündeme getirdi.

Bu sözler, hiçbir zaman, bize dostça ifade edilmiş sözler olarak gelmedi.

Saddam, kendi gücüne, Kuveyt'i de işgal etmek suretiyle elde edeceği zenginliklere dayanarak bölgede bir hâkimiyet kurmak isteyen bir düşünüşe sahip bir insan. Buna itiraz edeniniz varsa etsinler; ama, bu bir aşikâr konudur. Bu, bölgede istikrarı, dengeleri bozucu bir davranıştır ve bir gelişmeyi gösteren harekettir. Dünya bundan rahatsız olur da Türkiye rahatsız olmaz mı? Türkiye rahatsız olmamalı mı?

Burada ifade edilen bir cümleye katılıyorum. "Türkiye, gerekirse Irak'ı baştan sona geçer." Doğru; ama, biz istiyoruz ki, burnumuz kanamadan geçelim. O. gücü elde

etmesin, o güce kavuşmadan geçelim. (ANAP sıralarından alkışlar) Geçer elbette, elbette Türkiye güçlüdür. Saddam'dan korktuğundan değil; ama ben, işte "âli menfaat" derken, bunu da kastediyorum. Kimsenin burnu kanamasın; Saddam bölgeye korku yayabilecek güce kavuşmasın; gelin bunu barışçı yolla elde edelim, beraber olalım.

Şimdi, biraz evvelki konuşmalara atfen, bütün bu saydığım ülkeler, kendi politikalarında ihtilafa düşmediler; Türkiye hariç. Türkiye, şimdiye kadar uyguladığı politikaların doğruluğunu kanıtlamış olmasına rağmen, muhalefetle bir çekişme içerisindeyiz. Neden: Nedeni belli değil, nedeni yok. Bir muhalefet üyesi kalkıp demedi ki, "Ambargo kararını doğru aldınız, iyi ettiniz, gerekirdi, barışa giden yol buydu; bunu ambargo suretiyle durdurmak daha kolaydır savaşmayalım onun için de sizi destekliyoruz" Bunu söyleyen olmadı. Şimdi kalkıp, bizim aldığımız bu kararın isabetli olmadığını söyleyeceksiniz. İnanırdırıcı olmanız mümkün değildir. İster inanın, ister inanmayın, biz, barış için ve Türk askerinin telef olmaması için ve muhtemel tehlikenin büyümemesi için bu tedbirlere başvuruyor ve bu iznin Yüce Meclisten bize verilmesini istiyoruz.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Söylediklerine inanıyor musun Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, bu işin Anayasaya uygun olmadığı da söylendi ve Kıbrıs meselesi gündeme getirildi. Kıbrıs meselesi geçirtilmeye çalışıldı. Halbuki Kıbrıs meselesinde üç kere bu karar alınmış, üç kere; yani, bir yanlışlık varsa birinde olur. 1964, 1967, 1974 yıllarında, üç kere, bu konu aynı şekilde gündeme gelmiştir.

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir) — Orada uluslararası anlaşma var.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi oradaki cümleleri aynen aldık. Aynen aldık. Herhangi bir itiraz olmasın diye oradaki cümleleri aynen bizim tezkeremize koyduk; ama yine, bakınız, itirazlar devam etti. Nasıl inanırdırıcı olacaksınız? Nasıl inanacaksınız?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Niyetiniz fasit.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Hiç kafanız çalışmıyor.

BAŞKAN — Sayın Demiralp size bir uyarma cezası verdim.

Devam buyurun Sayın Başbakan.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bir diğer husus da sayın milletvekilleri; Sayın Demirel "isterdim ki duvarlar dinlemesin, vatandaşımıza da bu işler intikal ettirilsin" dediler. Şimdi 1967 de Sayın Demirel'in teklifi var aynı konuda Gizli oturum da yapılmış. Bu iş gizli oturumda konuşulmuş. (ANAP sıralarından alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sayın Başkan, 1967'de televizyon mu var idi, söyle bakalım?

BAŞKAN — Sayın Gürdal müsaade edin de Başbakan konuşsun.

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim televizyon mu var idi? Demek ki mesele televizyon. Basın yok mu idi? Yani televizyon yoksa basın yok mu idi? Yani ille televizyona mı konuşacaksınız? Basın var. Gizlilikten sizin kastınız nedir? Basın mıdır, televizyon mudur? Yoksa işin mahiyeti gereği midir? Ne biçim itiraz: İşte hep böyle itirazlarla bir türlü hakikate yanaşmak istememekteler.

Değerli milletvekilleri, sözlerime yine savaş niyetimiz, pay alma niyetimiz olmadığını söylemekle devam ediyorum. Biz hiçbir şeyin payında, paylaşılmasında değiliz. Biz,

sınırlarımızı ve güvenliğimizi korumak için politika yapıyoruz, onun için uğraşyoruz. Hiçbir niyetimiz yoktur. Ancak, sınırlarımızda, komşumuzda yeni bir oluşumun Türkiye'nin aleyhine tecelli etmemesi için biz aktif bir politikayı izlemek durumundayız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bizi bundan hiç kimse men edemez ve bizi bu yönde hiç kimse tenkit edemez. (SHP, DYP sıralarından gürültüler)

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — "Irak'ı geçeceğiz" dediniz.

EROL AĞAGİL (Ankara) — Asker gidecek mi, gitmeyecek mi?

YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, lütfen dinleyiniz.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Irak'ı nasıl geçeceksiniz?

BAŞKAN — Sayın Gürseler... Sayın Gürseler... İtiyat edindiniz efendim... Lütfen... Lütfen efendim... Söz vermiyorum.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Sayın Başbakan Irak'ı nasıl geçer?

BAŞKAN — Sayın Gürseler, size uyarma cezası veriyorum. Siz bunu rahat kabul ediyorsanız sözüm yok. Sizin zarafetinize bu sataşmaları yakıştırmıyorum, istirham ederim.

Sayın Gönenç, zatiâliniz bugün itiyat edindiniz, lütfen...

Sayın Kurt keza...

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz evvel "biz tek başımıza sınırlarımızı koruyamıyor muyuz" diye de, yanılmıyorsam Sayın İnönü bir beyanda bulundular. Efendim, biz tek başımıza sınırlarımızı da koruruz demin söylediğimiz mantıklı. Türkiye güçlüdür, bir endişesi yok; ama, biz ittifaklar içerisinde olmak istiyoruz, NATO ittifakı içerisindeyiz. Siz NATO'ya karşı mısınız Sayın İnönü? (SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, gülüşmeler, alkışlar)

Şimdi biz, NATO ittifakı içindeyiz ve bu olaylardan sonra, hatırlayacaksınız ki NATO toplantısını yaptı ve Türkiye'ye vâki bir saldırı halinde Türkiye'nin güvenliğini koruyacağını tekrar teyiden ifade etti, bu kararı aldı. Biz, şimdi sizin mantığınızı yanlış mı anladık? Hayır bizim NATO'ya ihtiyacımız yok falan mı diyelim ve böyle bir harekette birlikte hareket etme dururken yalnız başımıza mı hareket edelim?

Biraz evvel saydım. Biraz evvel saydığım ülkeler Körfeze gemi gönderdiler ve sadece Batılı ülkeler de değil, Arap ülkeleri, Mısır, Fas, Suriye bu işe müdahil oldu. Irak, denebilir ki, tek başına kaldı ve haksız mütecaviz davranışı karşısında biz tek başına kalan Irak'ın yanında mı yer almalıydık, onun yanında mı yer alalım? (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, biz, biraz evvel söylemiş olduğumuz, açıklamış olduğumuz gerekçelere dayandırarak Yüce Meclisten bu iznin Türkiye'nin savunması ve barışa olan katkısı nedeniyle hükümete verilmesini, iznin verilmesini Yüce Meclisten talep ediyor saygılar sunuyoruz efendim.⁷³ (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

⁷³ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 47, Birleşim 3, Sayfa 23-28 (Kapalı Oturum)*

5 Aralık 1990 Çarşamba İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve Konya Milletvekili Vefa Tanır'ın, Gündem Dışı Konuşmalarına Cevaben Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Genelkurmay Başkanımızın istifa etmiş olması nedeniyle, Sayın SHP Genel Başkanı ve Doğru Yol Partisi Grup Başkanvekili açıklamalarda bulundular ve diyorlar ki: “Genelkurmay Başkanımız neden istifa etti?”

AHMET ERSİN (İzmir) — Biz de, neden istifa etti, onu soruyoruz.

BAŞKAN — Hatibin sözünü kesmeyelim lütfen. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz evvel, çok ciddi bir olay olduğunu söylediniz -ki, biz de kabul ediyoruz- ama, dinleme tahammülünü gösteremeyenlerin, ciddiyeti ne derecede kavradıkları anlaşılıyor! (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Siz zaten hiçbir meseleye ciddi bakmadınız, hiç bakmadınız. Şimdi dinlerseniz, anlatacağım.

Sayın Genelkurmay Başkanımızla, bir seneyi müteceviz, birlikte çalışıyoruz... Hiçbir görüş ayrılığımız yoktur... Sayın İnönü'ye de söyledim, hiçbir konuda görüş ayrılığımız yoktur; münakaşamız yoktur, anlaşamadığımız bir konu mevzubahis değildir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Niye istifa etti o halde?

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, lütfen... Çok mühim bir meselenin müzakeresi yapılırken hatibi rahat bırakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, susarsanız anlatacağım; ama susmazsanız, tabii, anlatamam.

Olay, Körfez krizine bağlanmak istenmiştir. Körfez krizi hakkında aldığımız tüm kararlar, -Sayın İnönü'ye de anlattım- müştereken müzakere edilmiş ve alınmıştır; müştereken müzakere edilmiş ve alınmıştır ve bu istifanın, Körfez krizi ile alakası yoktur.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Neyle alakası vardır öyleyse?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyeceksin kardeşim! Dinlemezsen ben ne yapayım yani?

Şimdi, Hükümetin açıklamasını istiyorsunuz, açıklıyorum: Hiçbir alakası yoktur ve Genelkurmay Başkanımıza veyahut Başkanlığına, Anayasa ve kanunlar hilafına verilmiş bir talimatımız da yoktur.

Biz, demokratik bir ülkeyiz, demokrasi ile idare ediliyoruz, dedikodu ile değil. Türkiye'de her şey açık; gizli olması mümkün değil. Hür ülke, basınıyla, üniversitesiyle, demokratik kuruluşlarıyla, kamuoyu ile hür bir ülke. Bu hür ülkede, gizli kalması mümkün olan bir olay olabileceğini, bir hadise olabileceğini ben düşünemiyorum. Eğer siz, gizli olabileceği kanaatinde iseniz ve politik olarak birtakım yorumlar, gizlilik içerisinde kaldığını zannettiğiniz hakikat olmayan mefhumlar üzerine kurup politika üretmek istiyorsanız, yol açıktır, devam ediniz. Ama, açıklıkla ve hakikati arıyorsanız...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Söyle hakikati o zaman...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hakikat, benim söylediklerimdir. (*ANAP sıralarından alkışlar, DYP ve SHP sıralarından gürültüler*) Hakikat, kanundur; hakikat, Anayasadır; hakikat, demokratik sistemdir. (*DYP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bir cevap ver, cevap!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Rahatsız olmayın; rahatsız olmayın efendim. (*DYP ve SHP sıralarından gürültüler*) Hiç rahatsız olmayın.

Bakınız, sağlam temelde değilsiniz.

Şimdi, bana diyemiyorsunuz ki, istifanın nedeni şudur...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — İstifanın nedeni şahsî mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İstifanın nedeni şahsî, istifanın nedeni şahsî... Açıklaması böyle, Sayın Genel Kurmay Başkanımızın. (*SHP ve DYP sıralarından gürültüler*)

Şimdi siz bağırmaya devam edin, yorulduğunuz zaman ben devam edeceğim. Çünkü, içinizdeki rahatsızlığı dışarıya vuruyorsunuz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Genelkurmay Başkanı rahatsız, biz rahatsız değiliz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, Genelkurmay Başkanımız, istifa nedenini açıklıyor; “Şahsî prensiplerimde de bağdaştıramadım” diyor. Şahsî prensiplerini saygıyla karşılırsınız; ama bizi kanunî olmaktan, anayasal ve demokratik düzenin haricine çıkarmaya kâfi değildir, yetişmez.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hakikaten, bu konuyu bilmiyorsun sen!

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen, hatibin sözünü kesmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, anayasal düzen içerisinde, demokratik sistem içerisinde görevimizi ifa ettik ve ilişkilerimizi kurduk.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Kayıt memuru musun sen?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, sayın milletvekilleri, tabii, burada, ayrıldığımız bir nokta var; ayrıldığımız ve bir türlü kavranmak istenmeyen bir nokta var. İsrarla üzerinde durarak, demokrasinin gereği olan icraatı yaptığımızı söylüyorum; arkadaş anlamak istemiyor. Alışmış çünkü, alışkanlıkları var...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Neye alışkanlıkları var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O alışkanlıklar devam etsin istiyorlar. Biz, o alışkanlıkların devamından yana değiliz. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Rahatsızlığın nedeni oradan kaynaklanıyor; sizin, rahatsızlık nedeniniz oradan kaynaklanıyor. (*DYP sıralarından gürültüler*)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Nereden? Açıkla bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demokratik sistemin gereği ne ise... (*DYP sıralarından gürültüler*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Demokrasinin yüz karasıdır...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ve hatta, ve hatta ve hatta... (*DYP sıralarından gürültüler*) Lütfen dinleyiniz, sinirlenmeyiniz. Niçin sinirleniyorsunuz?

(SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Sinirlenmeyin... Niye bağıriyorsunuz hepimiz birden? Anlamıyorum yani... Sizi rahatsız eden ne? Niçin rahatsız oluyorsunuz?

Sayın Genelkurmay Başkanımızın şimdiye kadar vermiş olduğu görevlerden dolayı kendisine teşekkür ediyoruz; tüm Ordumuza teşekkür ediyoruz; şükranlarımız var, tüm Ordumuza... Ama, Hükümet, demokratik kurallar içerisinde, Anayasanın verdiği yetkiler dahilinde görevini yerine getirmek mecburiyetindedir. Biz bu görevi yerine getirdik. Biz bu görevi yerine getirdik. Kaldı ki...

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Hangi konuda?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Size söylüyorum...

Getirdik, derken, çalışmalarımızı da Genelkurmay Başkanlığı ile beraber yapmışızdır. Hiç farklı bir tutumumuz, bir davranışımız yoktur; hiçbir farklı tutumumuz yoktur. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Emekliye zorladınız mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunun haricindeki sebepleri ben bilmek durumunda değilim ve beni de ilgilendirmiyor. (ANAP sıralarından alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Bunun haricindeki (kanun, Anayasa ve demokratik sistemin haricindeki) sebepler, benim için geçerli sebepler değildir. Ancak, kişinin, kendisine göre önem verdiği sebeplerdir; saygı duyarım.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Devlet anlayışı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanunun haricinde, Anayasanın haricinde...

Devlet anlayışı, kanunlardan ve Anayasadan geçer. Bunun haricindeki tutumlara saygı duyarım; ama, beni katıyen bir Anayasa çerçevesinde, kanun çerçevesinde etkili kılmaz. Katıyen kılmaz, katıyen kılmaz.

Şimdi...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Zor durumdasınız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimlerin zor durumda olduğunu tarih biliyor.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meselenin aslına gel, cevap ver.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meselenin aslı budur. Sizin bunu anlamaya niyetiniz yok veyahut da durumunuz elverişli değil. Siz bunu anlamak istemiyorsunuz. Siz ne istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anaokuluna mı gideceğiz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Siz ne istiyorsunuz?

Şahsiyat yapmıyorum, yanlış da anlaşılmasın. Saygı duyduğumuz, elbette ki, saygı duyduğumuz bir makam Genelkurmay Başkanlığı... Bir Genelkurmay Başkanı istifa etti... Evet, bütün Türkiye'nin önünde... Hangi nedenle istifa etti?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Onu sen bileceksin...

MEHMET KORKMAZ (Kütahya) — Sebebini söyle!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sebebi yok. Yok ki, söyleyeyim efendim. *(SHP ve DYP sıralarından "Var, var" sesleri, gürültüler)*

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, eğer hep bir ağızdan konuşursak, hatibin sözünü anlamamıza imkân kalmıyor. Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanunlara ve Anayasaya bu çerçevede, ters gelen bir devlet anlayışı, bizim bakımımızdan söz konusu değildir; şahsî değerlendirmeleridir; saygı duyuyoruz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İçindesin içinde... İçinde yaşıyorsunuz...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, tabii, bu Mecliste müzakere isteniyor; ama, dinleyen bir ekip, bir kadro olması lazım. Dinleme alışkanlığı yok bu kesimin, hiçbir zaman da olmadı. İş politikaya getirilmek isteniyor; ama, politikanın temelini de oluşturamıyorlar.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Meclise hakaret etme.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — E, dinleyeceksin kardeşim! Dinlemedikten sonra ne yapayım yani!

Değerli milletvekilleri, şunun açıklıkla bilinmesini istiyorum: Körfez kriziyle bu istifanın katiyen alakası yoktur ve bugünkü gazetelerden bir tanesinde, Sayın Genelkurmay Başkanımızın, istifasının siyasî olmadığına dair bir beyanata da vardır. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ekonomik mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kendi beyanı efendim; gazetede yazıyor... Siz ona inanmak istemiyorsunuz... Siz neye inanmak istiyorsunuz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz öğrenmek istiyoruz senden.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kendisine inanmıyorsunuz, bize de inanmıyorsunuz; ondan sonra diyorsunuz ki, "Bizim dediğimiz doğrudur"!

Siz ne diyorsunuz? Siz, bir şey demiyorsunuz; sadece zihinleri bulandırmaya çalışıyorsunuz; bulandırabilerseniz.

Hükümet olarak bizim icraatımız, Anayasaya ve kanunlara uygundur. Kim, "Şu hareketiniz kanunlara aykırıdır, Anayasaya aykırıdır" diyebiliyorsa, bunu lütfen kamuoyuna açıklasın. Bunu bu kürsüden ifade ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Çankaya'ya teslim oluşunuzu açıklayın!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Öbürleri yuvarlak laflardır; öbürleri, anlaşılmayan, yuvarlak ve sadece ortalığı bulandırabilmek için söylenmiş laflardır. Bu laflar bizi etkilemez. Biz görevimizin başında...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Dimdik ayaktasınız!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, sizin gibi değiliz canım! Siz bir kere, oturduğunuz yere bakın; yani siz şurada kaç kişi ile oturuyorsunuz! Siz bir kere oturduğunuz yere bakın! *(ANAP sıralarından alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatandaş seni Başbakan mı yaptı? Yazı ile Başbakan oldun, seçimle Başbakan olmadın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, sıkıntılarınızı biliyorum. Sıkıntılar kongreden falan da geliyor ama, öyle bağırarak onları düzeltemezsiniz. Yani, hiç kendi kendinizi ferahlandırmayın.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vay, vay, vay!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bak, ben sana bir şey söyleyeyim mi? Sen böyle bağıryorsun; ama zannediyor musun ki, puan topluyorsun? Bak, gelecek seçimlerde gelemezsin, sana söyleyeyim! Çünkü, o tip bağırانların hiçbirisi bu sıralara gelemediler. İstanbul'daki yüzde 8 oyu unutmuyasın sakın ha, sakın unutmuyasın onu! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senin gibi çok Başbakan gördük Sayın Akbulut!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yapılan seçimlere giremediğin günleri sakın unutmuyasın!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — 1980'den evvel belediye meclisi üyesi bile olamadın!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bunun tadı kaçıyor ama, sakın unutmuyasın!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Sen 1980'den evvel belediye meclisi üyesi bile olamadın!

BAŞKAN — Efendim, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen şimdi olduğun yere bak! Sen şimdi olduğun yere bak!

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Ben, her zaman olduğum yerdeyim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belli oluyor, belli oluyor!

BAŞKAN — Sayın Kılıç, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biz, hesabımızı kanunlar çerçevesinde veririz. Politikalarımızı kanunlar çerçevesinde üretiriz ve hesabımızı da ona göre veririz; onun haricindekiler bizi katiyen ilgilendirmez. Sizin de varsa iddianız, kanunlar çerçevesinde, Anayasa çerçevesinde konuşunuz; dedikodu üzerine konuşmayınız. Açık söyleyin, “şu şudur, şu şöyle olmuştur” diyebilin. Diyemediğiniz müddetçe, yanlış yoldasınız; ülkeye yararınız olmaz. Şüpheler üzerine konuşuyorsunuz... Açık konuşmalısınız...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Bu kadar açık konuşulmaz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Açık konuşmadığınız müddetçe, sizin sözlerinizi dinleriz ama, yapılacak hiçbir şey olmadığını da peşinen ifade etmek isterim. Kanun ve Anayasa üzerinedir benim konuşacağım ve üreteceğim politika. Onun üzerine konuşunuz; onun üzerine konuşmadığınız müddetçe, benim için bir değer taşımaz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Cevap mı bu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, cevaptır efendim.

Ben, istifa etmiş bir kişinin kendi derûnunda olan sebepleri bilmekle mükellef değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Allah Allah! Sorumluluğunuz ne?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben senin kalbinden geçeni bilmekle mükellef değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Her şeyi bileceksin!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ancak, şu konuşmalarından ne olduğunu anlayabiliyorum; işte bu kadar... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Ben, insanların kalbinden geçen, derûnunda olan sebepleri bilemem; kimsenin de bunu benden istemeye hakkı yoktur.

Bir şeyi daha ürettiniz: Efendim; işte, “acaba diğer komutanlar da bir tedirginlik içinde midirler; görevi almazlar mı?” gibi, yine bir dedikodu ürettiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Öyle söyleyemezsin bize.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Katiyen mevzubahis değildir: Görevi verdik...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bize söyleyemezsiniz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yaptınız efendim, yaptınız... Görevi verdik ve şerefli Türk Ordusu, siyasetin dışında, görevinin başındadır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şerefli Türk Ordusunu siyasetin içine çekmeye de hakkınız yoktur. Sizin maksadınız, Türk Ordusunu siyasetin içine çekmektir.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Böyle gayri ciddi laf olmaz!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türk Ordusunun böyle bir düşüncesi yoktur. Herkes görevinin başındadır, görevinin bilinci içerisinde vazifesini yürütmektedir.

Tekrar ediyorum; Siz şimdi, bir sayın komutanımızın derûnunda olan sebebin benim tarafımdan bilinmesini ve söylenmesini istiyorsunuz. Bu mümkün değildir efendim. Benim için sebep, kanunî olan sebeptir, hukukî olan sebeptir. Bunun dışındakiler şahsî değerlendirmedir. Saygı duyarım, ama bir evvelki gibi, beni ziyadesiyle ilgilendirmez efendim. Benim devlet anlayışım da budur. Beğenirsiniz, beğenmezsiniz... Size beğendirmek durumunda da değilim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Beğendirmek zorundasın...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, sözlerimi şöyle tamamlamak istiyorum...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Bir şey anlamadık!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bunu anlayamazsın; çünkü, sen, sapkayı alıp gitmeye alışmışsın, başka türlüünü anlamazsın! *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, DYP sıralarından gürültüler)* Senin anlayacağın odur... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)* Başka türlü sana nasıl anlatayım? Anlamak istemiyorsun, anlayamazsın!

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Böyle nasıl konuşuyorsun, terbiyesiz herif!

BAŞKAN — Sayın Durutürk...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Demokratik anlayışın buna müsait değil, yapın buna müsait değil; Şapkayı alıp gitmeye müsaitsin sen! *(ANAP sıralarından alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)*

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Kereste!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Hakikaten kalıbının adamı değilsin!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen başka türlüünü anlayamazsın! *(DYP sıralarından gürültüler)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Terbiyesiz!

BAŞKAN — Sayın Akbulut, lütfen Meclise hitap ediniz...

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta) — Kereste!

BAŞKAN — Arkadaşlar lütfen... Lütfen, bu salonda, bu salona yakışmayacak... Sayın Ertekin, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme! Sinirlenme!

BAŞKAN — Sayın Ertekin, bu salonda...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme! Çünkü, neden sinirlenme? Senin yapın, işte buna müsait! Sen ancak böyle bağıracaksın veyahut da herhangi bir konu hakkında şapkayı alıp gideceksin! Senin anlayış tarzın bu... *(DYP sıralarından gürültüler)*

Değerli milletvekilleri, demokratik nizamı ve Anayasanın bize vermiş olduğu görevleri bihakkın yerine getirdik, getiriyoruz ve getireceğiz. Her hizmet verene müteşekkiriz; ama, demokratik nizamın gerekleri de yürüyecektir.

Hepinize saygılar sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan...

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Gündem dışı son söz...

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan konuşmasının içerisinde, “Siz” diye bir tarafa bakarak “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” dedi.

Bilerek mi söyledi, sürçü lisan mı? Bilerek söylediye, ispata davet ediyorum. *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Efendim, bir dakika... Arkadaşlar, anlayamıyorum, lütfen... Hatibin konuşmasını anlamıyorum.

Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” sözüyle bizi kastediyorsa, bunu bir sataşma kabul ediyoruz. Bizi kastetmiyorsa, açıklasınlar. Bu konuya aydınlık gelsin istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, muhalefet temsilcileri tarafından “Orduyu siyasete çekmek istiyorsunuz” sözüyle muhalefeti kastedip etmediğiniz sorulmaktadır. Bunu bir sataşma olarak... *(DYP sıralarından gürültüler)*

Bir dakika efendim...

Bu konuda herhangi bir açıklık getirmek ister misiniz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, bu hadise üzerinde çeşitli fikirler üretildi; bu fikirleri muhalefetle paylaşanlar oldu veya olmadı. *(DYP sıralarından “Sen çok geri zekâlısın” sesi)* Genel olarak, bu fikirlerin altında orduyu siyasete çekme çabaları vardır. Bu çabalara işaret etmek için bu açıklamayı yaptım. Meselelere açıklık getirilmediği müddetçe, karanlık bırakıldığı müddetçe, bu çabaların aynı gayeye matuf olduğu düşüncesinde olduğum için söyledim.

BAŞKAN — Burada muhalefeti kastetme...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Kim üstüne alıyorsa, onun için söyledim...⁷⁴ *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

10 Aralık 1990 Pazartesi

1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısını Sunuş Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1991 yılı bütçe görüşmeleri esnasında, Hükümetimize yöneltilmiş olan eleştirileri cevaplandırmak üzere huzurlarınızdayım ve hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Bu arada, her ne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi İhtüzüğü buna müsait değilse de, artık giderek yerleşen bir kaide gereği, ben buradan aziz vatandaşlarıma da sesleniyorum ve Türkiye'nin meselelerinin, hakikaten açık bir biçimde konuşulmasından büyük yarar elde edileceğine inanıyorum. Doğruların ne olduğunu, gerçeğin ne olduğunu, ülkenin kim tarafından daha iyi idare edildiğini, buradaki konuşmalardan çıkarmak mümkündür. Nasıl mümkündür? Benden evvel değerli hatipler, muhalefet partilerinin liderleri konuştular. Bekliyordum ki, öyle zannediyorum vatandaşlarım da bunu çok merak ediyorlar; hep tenkit edenler, ülkeyi nasıl idare edeceklerini, hangi programla idare edeceklerini, hangi usulle idare edeceklerini açıklayabilsinler. Bunu hiçbir zaman duyamadık, hiçbir zaman bu hususa değinmediler; ne bugün, ne geçmişteki günlerde ve ne de ümit ediyorum gelecekte; hangi usulle, hangi sistemle?

Şimdi, dünyada hızlı değişikliklerin olduğu bir çağda yaşıyoruz. Sistemler değişiyor. Milletın refaha kavuşabilmesi, insanların mutluluğa kavuşabilmesi için sistemlerde çatırdamalar var, değişiklikler var. Onlar sistemleri konuşuyorlar; neler yapılması lazım geldiğini düşünüyorlar ve hepimizin en önde tuttuğumuz insan refah ve mutluluğunu haysiyetini ve hürriyetini koruyabilmek için, hangi sistemle, hangi usulle hareket edilmesi lazım geldiğini konuşuyorlar.

Biz, sadece yapılanların yapılmamış gibi olduğunu anlatmaya çalışıyoruz; biz, sadece hiçbir şey olmamış gibi göstermeye çalışıyoruz ve biz, sadece vatandaşların Türkiye'de kötü idare edildiğini anlatabilmek için birtakım rakamlara, birtakım oyunlara, birtakım kelime oyunlarına, cümle oyunlarına tevessül ediyoruz.

Mesele böyle değildir. Mesele çok açıktır. Mesele, bir sistem meselesidir. Demokrasiyle idare edilerek kalkınmak istiyoruz. Hedefimiz insandır, Türk insanıdır, vatandaşımızdır; onu mutlu etmektir; onu refaha kavuşturmaktır; elbette ki, daha ileriye, daha ileriye götürmektir..

Biz, konuşmalarımızda eğer geçmişe temas ediyorsak, geçmişin rakamlarını veyahut geçmişin Türkiye'ye getirdiklerini ortaya koymaya çalışıyorsak, kimin tarafından iyi idare edildiğinin anlaşılabilmesi içindir; vatandaşlarımızın daha iyi mukayese yapma imkânına kavuşabilmesi içindir. Yoksa, geçmişte takılıp kalmak değildir yoksa, ülkeyi yokluklara, kıtlıklara, kuyruğa mahkûm eden sistemi savunmak değildir. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Burada esefle müşahede ettim ve dinledim ki, yine aynı 1980 öncesi usullerin gündeme getirildiği, o usullerin tatbik edilmek istendiği açıkça ifade edildi. Nedir o usuller? Devletçiliktir. Nedir o usuller? Kapalı bir ekonomidir. Nedir o usuller? Yabancı sermayeye karşı çıkmaktır. Nedir o usuller? Özelleştirmeye karşı çıkmaktır.

Şimdi, biz bunların savunucusuyuz; sistemimiz bu ve bu sistemi savunuyoruz, söylüyoruz, açıkça söylüyoruz. Serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu

söylüyoruz ve “Dışa açık bir ticaretle, ihracatla kalkınacağız. Ticaretimizi entegre edeceğiz, dünyaya açılacağız, rekabeti sağlayacağız; büyümeyi böyle gerçekleştireceğiz, sanayiye dayandıracağız ve elbette ki bu, tarımı ihmal ettiğimiz manasında değil. Birlikte hareket ederek gelişeceğiz, hizmetler sektöründen de istifade edeceğiz” diyoruz; ama biraz evvel, benden evvel konuşanlar, hâlâ devletçilikten bahsettiler, hâlâ müdahaleci bir ekonomiden bahsettiler ve özel teşebbüsten yana olduklarını anlamakta zorluk çektiğim, özelleştirmeye karşı olduklarını, yabancı sermayeye karşı olduklarını söylediler. Bu bir sistemdir. Elbette bunu savunanlar olabilir. Bunu savunanlara bizim bir şey diyeceğimiz yok. Çünkü, biz çok söyledik, anlatamadık; ama buna cevabı şimdi dünya veriyor. Bunun ağababası olan, anavatanı olan Sovyetler Birliği “Biz yanlış yapmışız.

Biz, serbest pazar ekonomisine geçmeliyiz. Geçmiş günlerimize yazık oldu” diyor. Bütün Doğu Avrupa ülkeleri bunu böyle söylüyor. Biz de, 1980 öncesinde geçirmiş olduğumuz günlerimize acıyoruz. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Ne oldu 1980 öncesinde? Rakamlara lüzum yok; rakamlarla anlatmaya veyahut da rakamlarla insanların zihnini çelmeye gerek yok. 1980 öncesi belli; yokluklar ülkesi, ekonomi iflas etmiş, durmuş, tıkanmış, borç dahi alamıyorsun; kredin kalmamış, kapı kapı geziyorsun. Bunlar, benim söylediğim sözler değil. Şimdi, o zaman ülkeyi idare edenlerin söylediklerini okuyacağım; aynı paraleldeki sözler, benim sözlerim değil; ama, mesele söz mü? Biz, millet olarak yaşamadık mı? Buradan vatandaşlarıma sesleniyorum. Onlar yaşamadı mı? Kuyruklarda beklemediler mi? Yağ bulabildiler mi, ampul bulabildiler mi, ilaç bulabildiler mi, sigara bulabildiler mi, çay bulabildiler mi?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Şimdi de alamıyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, ülkeyi bu tabloyla karşı karşıya getirenler... Şahıslarla ilgimiz yoktur. Hiç kimsenin şahsına bu sözlerimizde en ufak bir serzeniş söz konusu değildir. Bizim eleştirdiğimiz, bizim savunduğumuz şey sistem meselesidir, eleştirdiğimiz sistemdir, inanışlardır ve elbette ki, kafadır, yapıdır, inanıştır, işte ANAP. “ANAP ne yaptı?” dediğiniz zaman göreceksiniz ki ANAP, Türkiye’nin çehresini değiştirdi.

Bakın, bakın sayın milletvekilleri, aziz vatandaşlarım; şöyle bir geriye doğru gidelim; demokratik hayata geçişimizi 1950’den başlatalım ve 1980’e kadar bakalım. Statükocu bir idarenin haricinde zihnimizde ne vardır? Ne vardır, ne yapılabilmıştır? Bizde iz bırakabilen, bizi çağdaş medeniyet seviyesine ulaştırabilecek olan, bizi ileriye götürebilecek olan, halkımızı mutlu kılabilecek olan, refaha kavuşturabilecek olan ne vardır? Biz...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Millî sanayi var, milli sanayi.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Millî sanayiye ilk kuruluş yıllarında hiçbir diyeceğimiz yoktur. Elbette onu kuranlara teşekkürümüz vardır. Biz, inkârcı değiliz. Bir müddet görevini yapmıştır millî sanayi; ama, değişen dünya şartları içerisinde artık aynı şekilde bizim bu sanayiye götürmemiz mümkün değildir ve mümkün olmadı. Olmadığını hep beraber gördük. Ne olmadı? 1979’da 2,9 milyar dolar ihracatımız olabildi, 1979’da 2,9 milyar dolar ihracat; o da neye dayalı? Tarım ürünlerine dayalı. Sanayi yok; sanayi, korumacılıkla işlevini sürdürüyor, iç piyasada sürdürüyor; gümrük duvarlarıyla korumuşuz, iç piyasaya yönelmiş, kalitesi yok, dünya şartlarında rekabet etme imkânı yok. Bunu ileri götürmeniz mümkün değil ve götürmedik. Onun için de “dama” dedi, onun için de ihracatımız 2,9 milyar dolarda kaldı.

Şimdi şöyle bir değerlendirme yapmak mümkün değildir: “Efendim, 1970 ile 1980 arasında ihracat 500 milyon dolardan 2,9 milyar dolara, 3 milyar dolara çıktı. Bu beş mislidir. Siz de bunu beş misli artırsaydınız, şimdi 15 milyar dolar olurdu. Halbuki sizin ihracatınız 12-12,5 milyar dolar civarındadır. Bu seviyeye erişemediniz” demek doğru değildir. Neden doğru değildir? Çünkü, ihracatı yapan sistem...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Git, deli deli konuşma.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...ihracatı gerçekleştiren, sizin almış olduğunuz tedbirler, dışa açık olmak ve aynı zamanda kur politikanız, kuru serbest tayin ettirmeniz. Siz, sabit kurla, bu kur sistemiyle ihracatı artırmaya yönelirseniz, kapalı bir ekonomiyiyle ihracatı artırmaya çalışırsanız, bunda muvaffak olmanız mümkün değildir.

Bizim iddia ettiğimiz, inandığımız hususlar bunlar; bu sistemleri savunuyoruz ve onun için de diyoruz ki, Türk siyasî hayatına ve Türkiye'nin ekonomik hayatına ANAP damgasını vurmuştur, damgasını; bunu silmek mümkün değildir. (ANAP sıralarından alkışlar) Siz ne kadar, “ANAP hiçbir şey yapmamıştır, ANAP ne yapmıştır? 12,5 milyar dolarlık ihracat nedir? İki üç senedir hâlâ 12,5 milyar dolar ihracatta takıldınız kaldınız” deyip, kendi ulaştığımız rakamlarla bizi tenkit etmek; doğru, bizi kamçılar; ama bizi kötölemek için, bizi hiçbir şey yapmamış olarak göstermek için, katiyen kâfi sebepler değildir. Ülkenin kalkınması mevzubahistir, vatandaşımızın refahı mevzubahistir, mutluluğu mevzubahistir.

Bir yanlısı husus daha var: “Efendim ne oldu, fert başına düşen millî gelirin ne oldu? 1980 öncesi de 1.200-1.300 dolardı, şimdi de -ki bu sene 2.000 dolara yakındır; ama kendi ifadeleriyle söyleyelim- yine 1.500-1.600 dolardır, ne fark etti?” diye ifade edilmek istenmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu, doğru değildir. Bu, zihinleri bulandırabilmek için söylenmiş laflardan bir tanesidir, önemlisidir de. Vatandaş belki dinliyor bizi... Diyebilir ki, “Canım, hakikaten ne oldu? Mademki fert başına düşen millî gelirden pek öyle büyük artış yok, o halde siz bu ekonomik sistemi niçin bu kadar savunuyorsunuz?” diye düşünebilir.

Şimdi buradaki zihinleri karıştırma şuna dayanıyor: 1980'den önce, 1979'da sabit kur uygulaması var. Kur 300 lira... (DYP ve SHP sıralarından gülüşmeler, alkışlar!)

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim arkadaşlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir Tahtakale var..

İSMAİL ÜGDÜL (Edirne) — Onlar, eski Tahtakaleci.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tahtakale var.. (DYP sıralarından gürültüler) Şimdi, tabii bunlar bazı arkadaşlarımızı herhalde memnun mu ediyor, üzüyor mu? Şimdi Tahtakale'yi herkes biliyor Türkiye'de... Tabii, bizim zamanımızda kalktığı için, belki unutmış olanlar vardır. Gençlerimiz belki bilmeyebilir. O zaman bir karaborsa fiyat var Tahtakale'de, resmî kurun haricinde. Siz kuru sabit tutarsınız, Tahtakale'de iki misli, üç misli fiyatla satılır. O takdirde, “1.200 dolar” dediğiniz fert başına düşen millî gelir, Tahtakale'de hakikî fiyatla hesap ettiğiniz zaman yarısı nispetinde olduğu için, 600 dolara düşer.. 1.200 dolar değildir; bu bir aldatmacadır. (SHP sıralarından alkışlar!)

Şimdi, fert başına düşen millî gelir 2 bin dolar civarındadır. Bu sene fert başına düşen millî gelirimiz 2 bin dolar civarında olacaktır.

Fert başına düşen millî gelir bir de satın alma parkesine göre hesap ediliyor.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — “Parite” ne demek, Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Dinleyin... Biraz dayandınız, sessiz durdunuz...

5 bin dolar... Türkiye'nin satın alma parkesine göre fert taşına düşen millî geliri 5 bin dolar. Bunları görüp de, “Efendim, ne yaptınız?” demek ve ayrıca neyi, nasıl yapacağınızı da söylemeden, hangi usulle, hangi sistemle yapacağınızı da söylemeden, sadece kuru kuruya tenkit etmekle bir sonuç almanız ve vatandaşı inandırmanız elbette mümkün değildir. Elbette ki, mümkün de olmayacaktır.

Şimdi, bakınız, biraz evvel burada konuşulurken, arkadaşlarımız, Sayın Demirel'e, kendi yönetimlerindeki yokluklardan bahsederken, “Çay yok” dediler; Sayın Demirel de, “Hayır vardı, hiç yokluk söz konusu değildi” diye ifade ettiler.

Arkadaşlarımız, 6 Ocak 1977 tarihli, Isparta'nın Eğirdir Göl Sesi mahallî gazetesini bana getirdi; şöyle yazıyor: “Uzun zamandan beri sunî şekilde kasabamızda çekilmekte olan çay ve sigara sıkıntısı giderilmiştir. Antalya Tekel Başmüdürlüğü, ilk parti olarak kasabamıza 200 paket çay göndermiştir.” (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Bir daha okuyun; yanlış okuyorsunuz Sayın Başbakan. Size getiren, yanlış getirmiş bunu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bunu benim belki okumama lüzum da yok, çünkü, çoğumuz yaşadık, biliyoruz; fakat gençlerimiz var, gençlerimiz bilmiyor. Gençlerimiz öğrenmeli; Türkiye nereden nereye geldi? Gençlerimiz bunu öğrenmeli, bilmeli... O bakımdan belki yararı vardır. Sadece, yok olan çay mıydı?

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Hal müdürü Başbakan oldu, Türkiye nereden nereye geldi!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Para yok, para.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Başka çare yok, söyleyeceğiniz başka laf yok.

Bakınız, şimdi Türkiye bolluk içerisinde. Sovyetler Birliği'ne giden arkadaşlarımız var, vatandaşlarımız da gidiyor ve basına da intikal ediyor. Sovyetler Birliği'nde bugün ülke insanları açlık çekiyor; diğer Avrupa ülkelerinden yılbaşı münasebetiyle kendilerine muhtelif kalemde yiyecek gönderilmeye çalışılıyor. Dükkânlar bomboş, sıkıntı içerisinde; bu kıışı geçirmeleri çok zor.

Şimdi Türkiye'de, her şeyin bulunduğu bir Türkiye'de, hiçbir kimseye özenmediğimiz bir Türkiye'de, her şeyin mevcut olduğu bir Türkiye'de, “Hiçbir şey yoktur, Türkiye ilerlememiştir, Türkiye gerilemiştir” demenin ve Türkiye'nin bu halini örnek alanları küçümsemeye çalışmanın, bir anlamı yoktur.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — İşsizlik var...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Oraya da geleceğiz efendim. İşsizlik var mı, yok mu? Oraya da geleceğiz, müsaade ederseniz, geleceğiz tabii.

Değerli milletvekilleri, insan hakları, Anavatan Partisinin, icraatlarıyla en önem verdiği hususlardan bir tanesi. Şimdi, insan haklarını savunanlar, tüm icraatları döneminde bu hususta en ufak adım atmamış olanlar, bir icraatı olmazken konuşanlar, acaba nasıl inandırıcı olabilirler?

Şimdi, biz ne yapmışız? Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna ferdî başvuru hakkını tanımışız, İnsan Hakları Divanının zorunlu yargı yetkisini tanımışız. (*SHP sıralarından "Bravo" sesleri!*)

Bravo, tabii bravo.

İşkencenin ve insanlık dışı veya onur kırıcı ceza ve muamelelerin önlenmesi hakkındaki Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi sözleşmelerinin onaylanması, tarafımızdan yapılmıştır. (*SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar!*)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Yanlış kâğıdı okudun!

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — O söylediğiniz ilke karardır.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir dakika efendim, bunlar yaptığımız icraatlar.

Şimdi efendim, rahatsızlığınızı bilemiyorum, niçin rahatsız oluyorsunuz? Bununla iftihar etmeniz lazım. Türkiye olarak, bu, rahatsız olacağınız bir husus değil ki! Türkiye’de insan haklarını savunanların bu işe daha fazla sıcak bakması lazım gelirken, hiç görmezlikten gelip veyahut küçümsemenin anlamı yok ki! Eğer hakiki olarak insan haklarını savunmak istiyorsanız, eğer hakiki olarak insana kıymet vermek istiyorsanız, bu yapmış olduğumuz işleri küçümseyemezsiniz ki! (*ANAP sıralarından alkışlar*) Sizin küçümsemek istemenizi, vatandaşımız paylaşmaz. Şimdi istihza ile gülmenizin bir anlamı yoktur. Çünkü, bakınız, şunun altında ne yatar, insana saygılı olmak, hakikaten sizlerin zihninde yatan, yüreğinize sindirebildiğiniz bir mefhum mudur? Hakikaten öyle midir?

Şimdi belki, bu halinizle şüpheye düşmek mümkündür. Siz bunu benden daha iyi bilmelisiniz ve savunmalısınız; ama, göremiyoruz, bu duyarlığı göremiyoruz. Vatandaşlarıma da sesleniyorum; şimdi belki mesele şudur: Tek parti meselesidir, tek parti. Cumhuriyet Halk Partisi döneminden kalma tek parti zihniyetinin olmaya ki bir uzantısı olsun bu? O zaman uygulanan politikalar şudur; insanlar önemli değildir, insanlar ancak yukarıdan idare edilirler. (*SHP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, gülüşmeler!*)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Aynı senin gibi, bravo!

BAŞKAN — Lütfen hatibi dinleyelim efendim. Lütfen susalım.

Evet, buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi efendim, sizin maksadınızı ben anlıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi döneminde, 1950’ye gelinceye kadar vatandaşları, “elit” dediğimiz kimseler..

ADNAN KESKİN (Denizli) — Tepeden idare ettiler!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...tepeden idare ettiler; doğru. Biz bunu söylüyoruz, bunu! *(ANAP sıralarından alkışlar)* Siz, Türkiye'nin gerçeklerini niçin kavramak istemiyorsunuz? Siz, ben insan haklarından bahsederken neyi hazmedemiyorsunuz da, insana önem verdiğini iddia eden insanlar, müstehzi bir şekilde gülmeye gayret ediyorsunuz? İnanmıyor musunuz insanlara? İnsanların hak ve hürriyetlerine, insanın refah ve mutluluğuna inanmıyor musunuz? Acaba, tek partili Cumhuriyet Halk Partisi döneminden mi kalma bir alışkanlığınız var? Onu anlatmaya çalışıyorum, onu söylemeye çalışıyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Onun izlerini görür gibiyim de, onu söylemeye çalışıyorum...

Avrupa Sosyal Şartını onayladık; AGİK zirvesinde kabul edilen şartı da imzaladık. Türkiye Büyük Millet Meclisinde İnsan Hakları Komisyonunu kuruyoruz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Kuruldu, kuruldu...

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane) — Kuruldu Sayın Başbakanım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, aziz vatandaşlarım... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)* öyle söylüyorum tabii...

BAŞKAN — Lütfen, Meclise hitap edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii, tabii... Buradan vatandaşlarıma da sesleniyorum. İnsan hakları meselesinde, insan hakları savunmasında bizim yapmış olduğumuz bu icraatı küçümseyenlere, görmezlikten gelenlere sesleniyorum; kendilerinin atmış oldukları bir adım var mıdır, bir adım? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Sadece lafını ederler, "İnsana saygı" derler, "İnsana hürmet" derler; ama, atmış oldukları bir adım yoktur.

ERDAL BALKAN (Edirne) — Sıddık Bilgin'den bahset!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Bu nedenle 141, 142 ve 163'üncü maddelerde de gerekli değişikliği yapacağız.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Ne zaman?

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Ne zaman?

BAŞKAN — Lütfen dinleyiniz; karşılıklı konuşulmasın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, yapacağız. Çünkü, yine düşünce özgürlüğüne, fikre saygılı olan biziz. Bunu göreceksiniz, bunu biz yapacağız. Hazırlıklarımız tamamlandı.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Yedi sene niye beklediniz?

BAŞKAN — Lütfen susalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bundan bazıları rahatsız oluyor. Tabii o rahatsız olanlar mühim değil, milletimiz mühimdir, özgür bir ülke, demokrasinin tüm kurallarıyla, kurumlarıyla işlediği bir ülkeyi biz yaratacağız, biz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sen!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu arada, demokrasi hakkında en ufak bir müspet dahil olmayanların, elbette, bizimle bu hususta yarışmaları mümkün değildir.

Şimdi, 141, 142, 163'üncü maddelerin kaldırılması veyahut değiştirilmesi hususunda Sayın SHP Grubuyla ve dolayısıyla onun Başkanıyla aramızda bir -herhalde-farklılık yoktur ve öyle zannediyorum ki, Doğru yol Partisi de aynı fikirleri paylaşır. Onlar adına konuşmak istemiyorum. Demek istediğim şu: Eğer öyle ise, bir mutabakat vardır; bu mutabakatın gereğini yerine getireceğiz. Demokrasinin asıl şartlarından bir tanesi de bu. Bu mutabakatı yerine getireceğiz. Şimdi, bilhassa 163'üncü madde hakkında, böyle bir mutabakat söz konusu iken, Türkiye'nin bir laik anlayışın dışına çıktığını iddia edenlere buradan seslenmek istiyorum: Türkiye, laik bir cumhuriyettir. Biz, bu laiklik prensibini savunuyoruz. Laiklik, dinsizlik demek değildir. Bunun böylece zihinlere, yüreklere yerleştirilmesi ve işlenmesi gerekir ve Anayasamızda, din ve vicdan hürriyeti teminat altına alınmıştır. Demokrasinin gereği de, insanımızın en iyi şekilde yaşayabileceği ortamı yaratmaktır. Din işleri ile devlet işleri ayrılır. Böyle olduğu halde, inanan insanları, din ve vicdan hürriyetini yaşamak isteyen insanları birtakım vasıflarla damgalamak, onları birtakım vasıflarla vasıflandırmak doğru değildir ve insan haklarına da saygının bir işareti değildir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Eğer insan haklarını savunuyorsak -ki öyleyiz, onda en ufak bir şüphemiz yok- ve insanın refah ve mutluluğunu, hürriyetlerini savunuyorsak, vicdan, düşünce, inanış hürriyetlerine de saygı göstereceğiz. Bu saygı gösterildiğinde, gösterenleri herhangi bir şekilde vasıflandırmak, herhangi bir cepheye doğru itmek, ne ülke yararına, ne de bu insanların din ve vicdan hürriyetlerinin yaşanmasına yararlı olduğu inancında değilim ve Türkiye'nin de yararına olduğu inancında değilim.

Artık bu münakaşaları bırakalım. Samimi isek -ki öyleyiz, öyle olmalıyız-, gelin, insanlarımız hür olsun; isteyenler, istediği gibi inansın ve ibadetini yapsın; bundan hiç kimse endişeye kapılmasın. (ANAP sıralarından alkışlar) Serbest olsun. Hatta biz onlara bu hürriyetlerin en iyi şekilde yaşayabilecekleri ortamı hazırlayalım. Bundan korkmayalım.

M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) — Meclise getir.

BAŞKAN — Lütfen susalım ve müdahale etmeyelim hatibe.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz evvel Türkiye'nin kalkınmasının kabul edilir sistemlere, tatbik edilir sistemlere, çağdaş sistemlere bağlı olduğunu ve bunun serbest pazar ekonomisi ile gerçekleşebileceğini söyledim; onun bir gereği olan özelleştirmeye taraftar olduğumuzu, yabancı sermayeye taraftar olduğumuzu belirttim. Tabii, açıkça ifade edilmiyor. Yine sözlerimin başında söylediğim gibi, hangi usullerle memleketi idare edeceksiniz, bunlar hiçbir zaman söylenmeyen hususlar ama, şu manaya da gelen, bu manaya da gelen birtakım ifadeler var; fakat, bir de tatbikat var.

Şimdi, biz bazı işletmeleri özelleştirdik. Ama, ne oldu? Belki özelleştirmeden yana olduğunu sırası gelince söyleyenler, sırası gelince de, "karşılım" diyenler olabilir. Mahkemeye başvurdular, iptal ettirdiler.

ERDAL KALKAN (Edirne) — İsim ver, kim o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu biliyorlar... Kimler olduğunu vatandaş da biliyor; benim söylememe gerek yok.

Peki, inanyorsanız, özelleştirmeden yana iseniz, bu yola tevessül etmemeniz lazım, etmemeniz lazım. Çünkü biz inanyoruz, bu müesseselerin özel teşebbüs marifetiyle

idare edilmesinden yana olduğumuzu söylüyoruz ve ülkenin kalkınmasının bununla mümkün olacağını -bu ve buna benzer, tabii tek bir şeye bağlamıyoruz; bunun, serbest piyasa ekonomisinin şartı olduğu söylemek istiyorum- bununla kalkınabileceğini ifade ediyoruz. Siz inanıyorsanız, bu yollara tevessül etmeyin; yardımcı olun; ülke hepimizin... Yani, "ANAP buradan puan alır" veyahut "ANAP bu icraatlarıyla vatandaşın refahını, mutluluğunu sağlar; bundan da biz zarar görürüz" diye düşünüyorsanız, bu doğru bir düşünce tarzı değildir.

TEVFİKERTÜZÜN (Zonguldak) — O mahkeme kararlarını ne zaman uygulayacaksınız, onu söyle.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin Sayın Ertüzün.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Belli işte, bak; mahkemeye veren belli!

BAŞKAN — Sayın Başbakan, lütfen...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — O mahkeme kararlarını, sana, uygulatacağım.

BAŞKAN — Sayın Ertüzün, lütfen oturun, müdahale etmeyin. Karşılıklı konuşmayın Sayın Başbakan, lütfen Meclise hitap edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sabahleyin Maliye Bakanımız, işçilerin yurt dışına gönderilmesinden bahsetti ve "Bu sanayi, bu fabrikalar ülkemizde olsaydı bu işçilerimiz de yurt dışına gitmezdi" dedi.

Şimdi, bu tenkit edildi. Yurt dışına işçilerimizin gitmesi pek özendirici bir şey değil, mecburiyetler tahtında yurt dışına gidilmiş. Bu yabana sermaye ülkemizde olsaydı da işçilerimiz yurt dışına gitmeseydi, daha iyi değil miydi? Söylemek istediğimiz şey bu.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sen anlamamışsın, zabıtları bir daha oku.

BAŞKAN — Müdahale etmeyelim lütfen, dinleyelim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlamamış, Sayın Başkan!

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, yine de bunu savunuyoruz ve diyoruz ki, yabancı sermaye ülkeye gelsin ve biz bunu kolaylaştırmak da istiyoruz, sermaye birikimi artsın. Bu sene 900 milyon dolar yabancı sermaye girişi var Türkiye'ye. Yabancı sermaye niçin gelir? Yabancı sermaye, güven duyarsa gelir. Elbette, Türkiye güven duyulan bir ülke, ekonomisi ile de güçlü bir ülke. Bunun işareti... Yabancı sermaye evvelce neden gelmiyordu? Evvelce niçin yoktu? Altyapı da yoktu... Öyle ifade edildi; doğru, altyapı da yoktu. Zamanımızda, bütün altyapı hizmetlerini tamamladık; yollar, elektrik, telefon, barajlar otoyollar, Atatürk Barajı, F-16 savaşı uçaklar... Üç proje, üç proje değerli milletvekilleri, otoyollar, Atatürk Barajı ve F-16 uçakları... *(SHP sıralarından alkışlar)* Bizim dönemimizde başlattığımız 20 milyar dolar maliyetli işler... Türkiye'nin yapmış olduğu hizmetleri; elektriğini, telefonunu okulunu, hastanesini, yolunu köprüsünü, sıralayacak değilim; sadece üç kalem, 20 milyar dolar...

Diyebilir misiniz, 1980 öncesi düşünebilir misiniz, böyle hizmetleri gerçekleştirmek için malî imkânınız var mı? Sadece 2,9 milyar ihracatla olacak iş mi?

Bizim bu sene ithalatımız 20 milyar dolar, ihracatımız da 12,5 milyar dolar; kabataslak olarak 35 milyar dolar ticaret hacmi var. Türkiye'nin büyüdüğünü kabul etmeniz lazım,

Türkiye'nin güçlendiğini kabul etmeniz lazım ve dolayısıyla bu sene yüzde 9 büyümenin bir nedenini de burada aramanız lazım. Türkiye büyüyor diye esef etmenin, Türkiye büyüyor diye üzüntüye kapılmanın bir anlamı yok! Bundan vatandaşlarımız istifade ediyor. Biz, vatandaşlarımıza, elde edilen gelirleri paylaşıyoruz, fert başına düşen millî gelirini artırıyoruz. Şimdi, deniyor ki, "Yüzde 9 büyümenin sebebi şudur, sebebi budur."

Efendim siz sebep mi arayacaksınız, neticeye mi bakacaksınız?

HASAN ÇAKIR (Antalya) — Üzüm mü yiyeceksin, bekçi mi döveceksin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, üzüm mü yiyeceksin, bekçi mi döveceksin!

Efendim, şimdi bu günlerde güncel olan konulara değindikten sonra o diğer meselelere de temas edeceğim.

Şimdi, Sayın Genelkurmay Başkanımız istifa etti. Sayın İnönü bu mesele hakkında beni ziyaret etti, kendisi ile konuştum. Kendisi ile konuşmalarımızın -benim kendi ölçülerime göre- bazı noktalarını daha evvel açıklamak istemedim. Bu benim bir takdirimdir. Yanlıştır, doğrudur; ama şimdi bakıyorum ki, kendileri çok daha ileri giderek bazı açıklamalarda bulundular ve bu açıklamaları da neticede, bizim, yani benim meseleyi pek ciddiye almadığım şeklinde ifade ediliyor.

Sayın İnönü bu istifanın nedenini sordu, istifanın nedeni, bizce, Hükümetimizce, şahsımca, inanışımca, hangi hallerde kamuoyunu da, bizi de, siz muhalefet partilerini de etkiler? Ben ölçümü söylüyorum. Bir: Eğer bizim yapmış olduğumuz bir icraat kanunlara aykırı ise; denebilir ki, "Efendim, siz şu talimatınızla, şu hareketinizle, şu icraatınızla, şu tasarrufunuzla kanunlara aykırı bir davranışta bulundunuz, Anayasaya aykırı bir davranışta bulundunuz, demokratik usullere aykırı bir davranışta bulundunuz. Ben de bunu kabul etmedim. Bu davranış da şu şu şudur. Onun için istifa ettim."

Şimdi Sayın İnönü'ye diyorum ki; "Böyle bir hal yok." O diyor ki, "Ben inanmıyorum." Haydi gelin şimdi Sayın İnönü'yü inandırın bakalım! Nasıl inandırırım? Devam edeceğim. Benim için mühim olan veyahut Hükümeti muaheze etmek için geçerli olan bir neden de ne olabilir? Denilir ki, "Efendim, siz böyle bir talimat verdiniz veyahut böyle bir tasarrufta bulundunuz, bir icraatta bulundunuz. Bu, milletin ve ülkenin menfaatine de değildir." Doğru; o neyse, oturur bakarız. Ya deriz ki, "Hayır; bu, ülkenin menfaatinedir" veyahut deriz ki, "Doğrudur"; işi düzeltiriz. Böyle bir şey de yok. Diyorum ki "Yok"; inanmıyor. Şimdi inandırmaya çalışacağız; nasıl inandıracamız bilmiyorum!

Körfezle ilgili bir konu akla geliyor ve Sayın İnönü her zaman diyor ki, "işte siz bizi savaşa götürüyorsunuz. Muhakkak buna yönelik bir tasarrufunuz olmuştur, istifa etmiştir." Diyorum ki, "Böyle bir şey de yok." Ve hatta diyoruz ki, "Biz ülkeyi savaşa götürmüyoruz. Savaş ilanı yetkisi Meclisindir." Sayın İnönü sanki hiç duymamış gibi yahut da bu işten hiç haberi yokmuş gibi, yine diyor ki, "Ben inanmıyorum." Şimdi diyoruz ki, bunlar yoksa ve kendisiyle de konuşurken, -belki şimdi söylüyorum, Sayın İnönü'ye anlattım- sorduk: "Bizim bilmediğimiz bir icraatımız söz konusu mudur? Dedi ki "Hayır." Bir sene içerisinde anlaşılmadığımız bir konu var mıdır? "Hayır." Şimdi Sayın İnönü diyor ki, "Hayır, olmaz; beni tatmin etmediniz." Bilmiyorum ki, nasıl tatmin edeceğimiz şimdi! İşte bunu söylüyorum. (ANAP sıralarından alkışlar) Bilmiyorum ki, nasıl tatmin

edeceğiz Sayın İnönü'yü! Ama, Sayın İnönü ne yapıyor; bunu eviriyor, çeviriyor.. Bakın şunu söylemek istiyorum: Ben Sayın İnönü'yü, bu şekilde konuşulanları değiştirerek başka bir mecraya sokabilecek kişi olarak görmüyordum.

ZİYA ERCAN (Konya) — “Akli başında sanırdım!”

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Huzurlarınızda söylüyorum; ama bakıyorum, bu hususta epey mesafe aldı; bazılarını hiç aratmıyor! Halbuki ben onu öyle görmüyordum ve esasında diyalog da ancak benim dediğim ölçüler içerisinde kurulabilmelidir. Meseleleri eğer, değişik, çarptırarak kamuoyuna anlatıp, bundan elbette ki bir politik sonuç elde etmek istiyorsanız, bu yanlıştır. O zaman konuşmalarımızı, basarız banta, gerektiğinde bütün millete ilan ederiz.

ZİYA ERCAN (Konya) — Adamcağızı rahat bırak!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın İnönü devam ediyor; diyor ki: “Efendim, olur mu?” Peki, nasıl olur? “Bak, Sayın Genelkurmay Başkanını komutanlar merasimle uğurluyor.” Uğurlar tabii, diyorum, yani Sayın Genelkurmay Başkanımızın istifası bizi de üzümüştür, onları da üzümüştür.. Uğurlarlar. Ne yapsınlar yani; kapıdan kovsun, atsınlar mı? “Yok” diyor, “Burada yine ne ihtimal vardır; efendim, komutanlar oturmuştur, kararlaştırmıştır.” Yok böyle bir şey, komutanların haberi yok; birisi İstanbul'da, birisi görev başında iken ben Genelkurmay Başkanına o anda vekâleten Güreş Paşa'yı atamıştım, onunla konuştum, “Böyle bir konu yok” diyor dedim; “Senin haberin yok” diyor!

Peki, ne demek istiyor? Bunlar, bu laflar, siyaset değil de -Sayın İnönü burada üzüntüsünü belirtiyor- bu laflar siyaset değil de, Orduyu siyasetin içine çekmek değil de, ya nedir? Şimdi ben soruyorum: Ya nedir? (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Bana kızılıyorsunuz... Ya nedir efendim? Ben, bunları anlatıyorum; o diyor ki -vatandaşa böyle mesaj verecek-“Başbakanın bundan haberi yok. Nasılsa, bu iş yukarıdan idare ediliyor” (*SHP sıralarından “Doğru, doğru” sesleri, gürültüler*)

Efendim, ülkenin idaresine talip olanlar, ülkeyi idare etmek için sahneye çıkanlar; inandırıcı olmalılar, inandırıcı. Her şeyden evvel, hayal üzere birtakım mizansenler üzerine politika üretilmez, gerçekler üzerine politika üretilir. Türkiye'nin de gerçeklerini bilerek politika üretmek lazımdır. O zaman inandırıcı olunur. Yoksa, böyle, “Benim aklımdan böyle geçiyor.. Ne geçiyor sizin aklınızdan? O zaman benim aklımdan da başka şeyler geçiyor..

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Ne geçiyor, ne geçiyor?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın şimdi, benim aklımdan neler geçtiğini geçen konuşmamda söyledim de, yerinizden hop, hop hopladınız.

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Söyle, söyle, içinde kalmasın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yani onlara da tahammül edemiyorsunuz, bir daha hoplatmak da istemiyorum tabii, sizi. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Bir diğer konumuz, Zonguldak meselesi...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başbakan, aman ha, bana, giydirilmiş fiyat, çiplak fiyat anlatma!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatmayacağım.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Bana salim rakam söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, benim burada...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Şu kadar yevmiye şu kadar olmuş, şu kadar net geçecektir” deyiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Söyleyeceğim, söyleyeceğim.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen oturalım, sakın dinleyelim lütfen müdahale etmeden. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi Zonguldak'ta grev olunca bütün partiler oraya koştu. (SHP sıralarından “Siz de gidin Sayın Başbakan” sesi) “Haklı davanızı sonuna kadar savunun” diyorlar... Güzel... Herkes haklı davasını sonuna kadar, kanunlar çerçevesinde savunsun. Hay hay; buna hiç kimsenin bir diyeceği yok. Yalnız, kanunların dışına çıkılmasın...

HİLMİ ZİYA POSTACI (Aydın) — Mühim!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Tabii mühim.

Hukuk devletini savunuyorsun, hukuk devletini savunanlar, biz kanundan bahsettiğimiz zaman neden rahatsız oluyor? (ANAP sıralarından alkışlar) Hukuk devletindeyiz, üstün olan hukuk, sen ben değil. Hukuk devleti, sadece benim için, senin için de değil, Türkiye’de yaşayan herkes için mühim; sendikası için de mühim, dernekler için de mühim, her kuruluş ve partiler için de mühim. Hukuk devleti içerisindeyiz. Grev, kanunlarımızca hak kabul edilmiş; saygılıyız; nitekim grevdeler. Yalnız, niçin grevde bulunuyorlar? “Ücretimiz az” diyorlar ve “Bize verilen para 500 bin liradır” diyorlar.

YAŞAR YILMAZ (Ankara) — Yalan söylüyorlar!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen sonuna kadar dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi ben buradan Türkiye’deki tüm işçilerimize, Zonguldak’taki işçilerimize sesleniyorum, Zonguldaklılara sesleniyorum, diğer vatandaşlarıma da sesleniyorum: tabii, belki vatandaşlarımız bilmez, diyebilirler ki: “Canım bunlar işçilerimize az ücret vermişler. İşçilerimiz yokluk, sefalet içerisinde. O halde işçilerimiz insanca yaşayabilecekleri bir paraya kavuşmalılar.”

Haklılar; böyle olsa, ben de o işçilerimizle ve böyle düşünen vatandaşlarımızla beraberim. Çünkü, sosyal devlet olmanın niteliği de, insana, insanca yaşayabilecek, maddi ve manevi ortamı yaratmaktır. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Şimdi, bu sözleşmeler şöyle: Bu senenin 1 Temmuzundan başlıyor, aralık sonuna kadar, 1991 Ocağından başlıyor ve 6 aylık dilimler halinde gidiyor. 1 Temmuzdan itibaren Aralık sonuna kadar, yani 20 gün sonraya kadar bizim işçilerimize verdiğimiz ücret, çıplak, net, eline geçen... (SHP sıralarından “Ne demek çıplak?” sesleri ve gürültüler) Eline geçen, cebine giren... Var mı bunun daha ötesi? (ANAP sıralarından alkışlar) Yani şimdi “Ben anlamımdı, anlamadımdı; aldatıldım, aldatılıyordum” lafı yok böyle... Cebine giren para... Buradan sesleniyorum hepsine ve sizlere, o, bölük bölük oradaki topluluğun hissiyatını istismar etmek için giden sizlere sesleniyorum... (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Yer üstünde çalışan işçinin -bu temmuzla aralık arasında, ocaktan sonra artacak, onu da okuyacağım- eline geçen para...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Çıplak mı?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim, karşılıklı konuşulmasın efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Cebine giren, cebine... Bu miktar, 1 milyon 285 bin lira.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı alıyor Sayın Başbakan, bu parayı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yer altında çalışan işçi 1 milyon 652 bin 400 lira.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Net aylığı bu mu?

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Hani 2 milyon demiştiniz biraz evvel?

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim, gürültü olunca anlaşılmıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Gene tekrar edeceğim, herhalde bunlar anlamadığına göre, vatandaşlar da anlamamıştır! Böyle anlayışlı görünüyorsunuz; ama hiç de gösterdiğiniz gösterge öyle değil yani! *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yani 20 gün sonra, 1991 yılının Ocak ayından itibaren yer üstünde çalışan işçimiz 1 milyon 696 bin lira...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Net, cebine giren, eline geçen... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Yeraltında çalışan işçimiz, 2 milyon 146 bin lira...

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — Her ay mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Sayın İnönü'ye bunu da söyledim o toplantıda; "Gidiyorsunuz; bakın bunları da verdik, bilesiniz" dedim. Elbette, oturup konuşmak lazım. Ne var yani, oradaki sendika başkanına "Canım, bana Başbakan böyle diyor; bir oturun konuşun, verilen rakamlar da pek fena değil" diyemez miydi?

Şimdi bütün işçilere sesleniyorum: Bu verdiğimiz ücret, diğer işçilerimizin aldığı ücretle mukayese edildiğinde, az mıdır? *(SHP ve DYP sıralarından "Az" sesleri)* Şimdi, gönül ister ki, imkânlarımız çok olsun, daha çoğunu verelim. İşçimizden hiçbir şey esirgemiyoruz, hiçbir şey esirgemeyiz. Yalnız, bu konuyu işçilerimizin bildiği kanaatinde değilim.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Bilmeyen sizensiz, onlar biliyor.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz devam edin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşçilerimiz buna razıdır. Çünkü, imkânlarımız bu, hatta imkânlarımızı zorluyoruz. Ben şimdi, müessese şu kadar zarar ediyor, müessesede üretim şu kadardır demeyeceğim. Demeyeceğim, çünkü, o, belki başka türlü yorumlara neden olur; ama biz Türkiye'nin gerçeklerini konuşacaksak, oturup hep beraber konuşalım. Yani siz diyorsanız ki, verin 8 milyon da kurtulun. Paramız olsa da versek, Türkiye'nin ekonomisi bunu gerektirse de versek! Esirgediğimizden değil... Biz nihayet bunları diğer vatandaşlarımızdan vergi olarak alıp, işçilerimize, memurlarımıza veriyoruz; kasamızda mevcut olan bir paradan dağıtmıyoruz, vatandaştan aldığımızı

yine vatandaşa veriyoruz, vatandaşın parasını vatandaşa veriyoruz. O bakımdan, diyoruz ki, sendikaya, sendika başkanına, gelin, oturun, konuşun.

Bakın, burada neler noksan? Şu saydıklarım bu ücretin dışındadır: 3 ton kömür veriyoruz. Sosyal Sigortalar işveren hissesi bundan hariç; yüzde 14'tür. Amele Birliği işveren hissesi hariç; yüzde 6 tutuyor. Konut edindirme hariç, tasarrufu teşvik hariç, kıdem tazminatı hariç. Verdiğimiz ücretin dışındadır bunlar, bunlar hariçtir.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) — İkramiye hariç mi?

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli milletvekilleri, diyoruz ki, bu grevi bir siyasi mesele haline getirmeyin. Herkes hukuk çerçevesinde, kanunlar çerçevesinde hakkını kullansın. “Kimse hakkını kullanmasın” da demiyoruz; hakkını kullansın; ama kamuoyunca da bilinsin ki, bizim verdiğimiz ücretler de bunlardır. O zaman bizi, acaba işçiyi mağdur eden, işçinin hakkını vermeyen insanlar olarak mı değerlendireceksiniz; yoksa, veren bir hükümet olarak mı değerlendireceksiniz? Bu artış, yüzde 117'ye tekabül ediyor. Sendikanın bizden istediği ise, yüzde 450'dir. “Hadi, hakkınızı alıncaya kadar mücadele edin!” Eee, Gidelim hep beraber bağuralım; “Hakkınızı alıncaya kadar mücadele edin!”

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Sayın Başbakan, yüzde 117 artışla 520 bin lira, 1 milyon 100 bin lira eder. Niye yalan söylüyorsunuz? (ANAP sıralarından “Otur yerine” sesleri)

BAŞKAN — Lütfen oturalım... Sayın İdare Amirimiz, lütfen oturtun arkadaşımızı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu sene programda bu işletmeye 290 milyar lira yatırım var; yani, biz bu işletmeyi ayakta tutmaya çalışıyoruz, 70 milyar dolar da kredi almışız, bu iş için sarf ediyoruz. Bazılarının dediği gibi, bu işletme gözden çıkarılmış, bu işletmeye bakılmıyor gibi herhangi bir iddia da, katiyen doğru değildir, katiyen doğru değildir.

Ben, Sendikayı görüşmelere davet ediyorum. Türkiye'nin meseleleri sadece hükümetin meselesi değildir, hepimizin meselesidir ve her sağduyulu vatandaşımızı da bu meseleye dahil ederek yardımcı olmasını istiyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bir diğer konumuz da şudur: Bu konu sık sık konuşuluyor; artık belli ki, bir siyasi malzeme haline geldi...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Malzeme değil, burada gerçekleri konuşuyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, deniyor ki, “Hükümet devre dışıdır; Cumhurbaşkanı tüm yetkileri kullanıyor ve bu idare tarzı, bu düzen iyi bir tablo değildir ve demokrasimiz için sakıncalıdır.” Buna benzer ve bu mealde iddialar vardır.

Hepimiz biliyoruz ki, biz parlamenter sistemle idare ediliyoruz. Bizim sistemimiz parlamenter sistemdir ve yine herkes biliyor ki, bu parlamenter sistem çift başlıdır... (SHP sıralarından “Hayda!” sesleri) Evet, bu iş zaten bu “Hayda”lardan oluyor; yani, bu “hayda”lar işte bu işi yapıyor! (ANAP sıralarından alkışlar)

Anayasanın 8'inci maddesi, yürütme görev ve yetkisinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunda olduğunu söylüyor. Şimdi diyeceksiniz ki, “Efendim, olur mu öyle şey?” Anayasa öyle yazıyor.

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Nerede yazıyor?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 8'inci maddede yazıyor; açacak, okuyacaksın artık; nerede yazıyor diye ben şimdi sana buradan söyleyecek değilim.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim. Karşılıklı konuşulmasın lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru, doğru... Bak bana bir şey hatırlattın. Sen bilmediğine göre, vatandaş da bilmiyordur, bir okuyayım, vatandaş da öğrensin. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

ALİ ŞAKİR ERGİN (Yozgat) — Sayın Başbakan, oku da öğrensinler.

MEHMET ALİ DOĞUŞLU (Bingöl) — Vatandaş biliyor, o bilmiyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anayasanın 8'inci maddesini okuyacağım; belki çoğu bilmiyor, öyle anlaşılıyor; çünkü, ben konuştuğum hayret ediliyor.

“Yürütme yetkisi ve görevi

Madde 8. — Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — “Anayasaya ve kanunlara uygun olarak” diyor ama!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi buna da itiraz sesleri yükseliyor. Varın görün ki, doğruyu nasıl bulacağız!

Burada yazıyor, Anayasada yazıyor... Hukuk devletinden bahsediyoruz, Parlamenter sistemden bahsediyoruz ve bu parlamenter sistemin ve hukukun, Anayasanın, organlara vermiş olduğu yetkilerden bahsediyoruz.

FERİT BORA (Diyarbakır) — 104'üncü maddeyi okuyun, doğrusu orada yazıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Cumhurbaşkanıyla beraber...

SELAHATTİN KILIÇ (Adana) — Kararnamelerle yönetiyorsunuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette... Bizim kararnamelerimizi Cumhurbaşkanı imzalıyor. Elbette imzalıyor ve 104'üncü maddede de görevleri sıralanmış... *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Arkadaşlar, müdahale etmeyelim lütfen...

YAŞAR TOPÇU (Sinop) — Taşrada avukatlık yapmaya benzemez bu! 101'inci madde ne diyor?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, siz lütfen devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi burada sabahleyin diğer liderler konuştuğunda, “Yani biz vatandaşa anlatıyoruz bu işleri. E, susun da vatandaşa anlatalım” diye ikazlar oldu, bizim arkadaşlarımızın pek de müdahalesi olmadığı halde. Şimdi, ben, sayın Başkanlara, aynı telkinatı kendi gruplarına yapmalarını istiyorum, rica ediyorum. Çünkü biz de vatandaşlarımızla konuşuyoruz... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Aynı, eşit ölçüler içerisinde konuşmalıyız. Yani, tahammülsüzlük göstermenin bir anlamı yoktur. Hani diyoruz ki, demokrasi olsun, vatandaşın huzuruna çıkalım, konuşalım, herkes fikrini anlatsın, susan Türkiye olmasın, konuşan Türkiye olsun... Yani biz, Başbakan olarak şu kürsüde konuşamazsak, maazallah bir iktidara filan

-geleceğiniz yok; ama- gelseniz demek, bizi hiç konuşturmazsınız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Yani, hiç olacak iş mi? Müsaade edin, sabredin, pek fazla bir şey de kalmadı, bitireceğiz biraz sonra, rahat edersiniz.

Değerli milletvekilleri, ayrıca, 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasında büyük fark vardır; yürütmeye verilen yetkiler itibariyle büyük farklılık vardır. 1961 Anayasasının felsefesi; Parlamento kanun yapar, yürütme, hükümet bunu uygular. O zamanları hatırlayacaksınız; yani o dönemlerde görev yapanlar, bu sıralarda oturanlar gayet iyi bilir, "Efendim, hükümete yetki verilmemiştir; hükümetin eli kolu bağlanmıştır; hükümet icraat yapamaz hale getirilmiştir. Bu, seçilmişlere güvensizliktir; seçilmişleri bir kenara itmektir" itirazlarını hep beraber yaptık ve bu itirazlar doğrultusunda ve aynı zamanda modern anayasaların gereği olarak ve çağın şartlarına uygun olarak daha aktif olması gereken hükümetlere daha geniş yetkiler verildi ve orada 1961 Anayasasında sadece görevden bahsedilmişken, şimdi yetki ve görev, yürütmenin yetki ve görevleri 8'inci maddede sıralandı. Şimdi demek ki, yürütmeye bir güç kazandırıldı. Bu sadece bizim ülkemizde değil, bütün modern anayasalarda var.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Mesela hangisinde?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Batı demokrasilerinde var; hepsinde var, hepsinde... Yani lütfen... Şimdi, bilmediğiniz konularda da böyle hemen fırlamayın; biraz bir bakın, biraz bir araştırın. Böyle sadece itiraz etmeye alışmışsınız, yani bir konuyu enine boyuna, detayına hiç düşünmeden, tartışmadan, hemen itiraz! Ee, âdet öyle, muhalefetin âdeti öyle; ama biz değiştirmek istiyoruz. Yâni, biraz araştırın, biraz dinleyin, biraz okuyun; ne ise yani, ne yapacaksınız yapın.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Çiftçiye gel biraz da, çiftçiye.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin, lütfen.

Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İyi hatırlattın bak! Çiftçiyi... Çiftçiye bu sene 3 trilyon lira, buğday-hububat üreticisine, para verdik; peşin, peşin... Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kim kalkıp iddia ediyorsa ki, bu parayı veyahut da benzer parayı...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Peşin mi verdiniz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Peşin, peşin para verdik. Bir göreyim de, şöyle alnını karışlayayım, bir göreyim! (ANAP sıralarından alkışlar) Nerede? 3 trilyon para hububat üreticisine ve dış piyasaya göre bir misli fiyat vermek suretiyle, destekleme suretiyle çiftçimize parayı verdik. Hangi çiftçiden bahsedeceksin?

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay, çay; çay paraları ne oldu?

BAŞKAN — Sayın Çakıroğlu, lütfen oturunuz, lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 trilyon lira gübrede sübvansiyonumuz var. İyi söyledin, iyi söyledin!

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Çeltiği ne yaptın?

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paraları ne oldu Sayın Başbakan, çay paraları ne oldu?

BAŞKAN — Lütfen, lütfen Çakıroğlu, lütfen oturun, müdahale etmeyin.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Çay paralarını soruyorum.

BAŞKAN — Dinleyin, bitirsin sözünü.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, o konuya geliyoruz. Tabii bu bir antrparantez oldu.

Şimdi, yürütmenin yetkileri artırılmıştır ve bu bilerek yapılmıştır, Türkiye'nin gerçekleri göz önünde tutulmak suretiyle yapılmıştır.

Şimdi, yürütmeye beraber, ayrıca Cumhurbaşkanının da yetkileri artırılmıştır.

Şimdi bakınız, Türkiye'de ne garip işler oluyor! Sivilleşmekten bahsediyoruz. Türkiye'de Cumhurbaşkanı, bir 1950'de sivil olmuş, bir de 1989'da bizim dönemimizde sivil olmuş ve bu Meclis seçmiş.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — ANAP seçti...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Her ne kadar muhalefet grubu girmediyse de, bu Meclisin kararıdır.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — ANAP'ın kararı...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ANAP'ın kararı değildir. Hukuki olarak ben söyleyeyim de... Siz, ANAP'ın kararı olduğunu söylüyorsanız, ANAP bundan iftihar eder, ANAP'ın bunda çekinecek bir tarafı yok. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* ANAP iftihar eder; kendi kurucusunu ve devlete ömrünü vakfetmiş, bu işleri bilen ve ülkeye damgasını basan bir insanı Cumhurbaşkanı seçmekle ANAP iftihar eder. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, 1980'den evvel, ne ise, ülkede bir Cumhurbaşkanlığı rahatsızlığı yaratılmak âdet haline gelmiş, 1980'den evvel bu Meclis bir Cumhurbaşkanını seçemedi; işte, şöyle oldu, böyle oldu, sekiz ay, dokuz ay bir Cumhurbaşkanını seçemedi bu Meclis.

NABİ SABUNCU (Aydın) — Demokrasiydi o, demokrasi; demokrasinin ruhuymdu.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi bizim dönemimize geldik; mesele yok; seçime normal başlandı... "Hayır efendim, seçemezsiniz". Neden, neden seçemeyiz? Niçin seçemeyiz? Nedeni hukuki değildir, anayasal değildir, sadece siyasidir. Siz tabii diyorsunuz ki, ANAP'ın kurucusu Cumhurbaşkanı olmasın. Bunu düşünebilirsiniz; buna bir şey dememiz mümkün değil.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Yüzde 20 oyla, olmaz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ama bunu bir kan davası haline getirmenin anlamı yok. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Geç kardeşim bunları, geç...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, Meclise girmiyorsunuz, görevinizi yapmıyorsunuz. Halbuki vatandaş sizi buraya görevinizi icra edesiniz diye gönderdi. Yani Meclistedir sizin göreviniz; burada görev ifa edeceksiniz ve demokratik sistemin gereği de budur. Muhalefet partileri, görev yapmamak için değil, görevlerini Mecliste yapmak için vardır ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Siz demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak görevinizi ifa etmiyorsanız, demokratik anlayışınızda da noksanlık vardır!

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — İngiltere'ye bak İngiltere'ye, biraz ders al!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bırakın Meclisi... Hadi Meclise gelmedik, o günün havası öyle, öyle diyelim.

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Bayramlar ne oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, millî günlerimiz var, bayramlarımız var... Millet olmanın gereği, bir olacağız, beraber olacağız; iyi günlerimizi, kötü günlerimizi paylaşacağız. Bu nasıl bir düşüncedir ki, o bayramlarda dahi beraber olamıyoruz!

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Tarafsız Cumhurbaşkanıyla...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bayramlarda dahi beraber olamıyoruz; ama hatırlayacaksınız bir yerde beraber olduk...

MEHMET KAHRAMAN (Erzurum) — Hamzaköy'e giderken.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır hayır, hayır; naaşlarda beraber olduk. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, tabî bu değerlendirmeyi aziz vatandaşlarımın yapmasını istiyorum, aziz milletvekillerinin yapmasını istiyorum.

Şimdi, niçin orada beraber olduk? Miras meselesi... Demokrat Partinin mirasını alanlar ve devamı olduğunu iddia edenler, senelerce ve senelerce o mirastan istifade edip, aslı sahiplerine bir vefa borçlarını ödeyemediler! *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Biz Demokrat Partinin devamı değiliz; ama demokrat ruhlu insanlarız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Demokrat ruhlu insanlarız, demokrasiden yanayız. Kim demokrasiye hizmet etmiş, mücadele etmişse, elbette ki, bunların değerini, bunların kıymetini bilir, vazifemizi yaparız, yaraları sararız.

Biz yaptık... Biz yaptık da, biraz evvel söylediğimi tekrarlamak istemiyorum; o zaman bizimle beraber olanlar, millî bayramlarımızda da bizimle beraber olurlarsa, bir şey kaybetmezler, hiçbir şey kaybetmezler. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz o törende, naaşların naklinde sizinle beraber değildik, biz halkla beraberdik. *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Doğruyu söylüyoruz, bunu da bilin; biz halkla beraberdik.

BAŞKAN — Buyurun devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz susarlarsa devam edeceğim efendim.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Devlet adamları neredeydi? Devlet adamlarını törene getirebildin mi? Biz halkla beraberdik orada. Devlet adamlarını törene getirebildin mi? Cevabını ver bakalım.

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçilmesini iddia ettik. Halk tarafından seçilsin... Bunu ortaya atan biziz.

Bilahare muhalefet partileri buna yanaşmadılar; şimdi Sayın Demirel, “Biz de varız” diyor!

Biz inanıyoruz ki, eğer şimdi Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilirse, millet yararınadır, insanımız yararınadır, ülke yararınadır; çünkü bir Anayasa değişikliği yapacağız. Anayasa değişikliğinde esas olacak şeyler, elbette ki, ülkenin yararına, vatandaşlarımız yararına, insanlarımız yararına olmalıdır; prensip budur. Buna inandığımız zaman Anayasayı değiştiririz. Sadece bu maddeleri mi? Varsa, otururuz, yine, ülke yararına olduğuna inandığımız maddelerini değiştiririz. Demek ki, prensibimiz, milletimizin, insanımızın menfaatidir, prensip budur ve anayasalar da zaten onun için yapılır ve devlet idaresinin çatısı oluşturulur; ama gaye insandır, vatandaşımızdır.

Şimdi burada birleştik, tamam; Anayasayı bu konuda değiştireceğiz...

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Seçim ne zaman, seçim? Kıvırma yok.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin lütfen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu arada “Kıvırmayok” diye söylüyor bir arkadaşımız; tabii, ben kim olduğumu bilemiyorum. Şimdi siz hatırlayacaksınız; bu belediye seçimlerini öne alalım diye biz bir Anayasa değişikliği yapılmasını istedik...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Canım, bırak onu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Canım, onu bırak, bunu bırak! Onu neden bırakayım? Onu bırakamam; çünkü bu, insanların tutumunu gösterir. Bırakacağım bırakmaya da; fakat o işleri yapanları vatandaşa tanıtmak lazım; tabii bırakacağım. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) “Bırak”... Niye bırakayım?

Şimdi, o zaman dendi ki: “Getirin efendim, getirin; biz bu Anayasa değişikliğini yapacağız; yeter ki, sandığa gidelim, yeter ki, sandık kurulsun”...

Açık açık bunlar söylendi; getirdik teklifi... İşte o, “Kıvırtırdın” dedin ya, şimdi kim dediyse o kıvırttırmayı; işte o kıvırttırma oldu. (*ANAP sıralarından alkışlar*) Yani o senin dediğin oldu, şimdi bir kıvırttırma oldu.

Şimdi diyoruz ki, bunlar, kıvırttırma ile falan olacak işler değildir. Gelin, bu işleri, milletin menfaatini göz önünde tutmak suretiyle yapalım; gelin, bu işleri, hayalî birtakım meseleler üretip de, onun üzerine politika icra etmek suretiyle yapmayalım. Gerçekleri konuşalım, gerçekleri ortaya koyalım ve politikalarımızı onun üzerine inşa edelim.

Şimdi, “Efendim, siz, yüzde 20 ile burada oturuyorsunuz, halkın yüzde 80’i sizin karşınızda” deniliyor. (*DYP sıralarından “Doğru, doğru” sesleri*) Doğru, değil mi?

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin ve karşılıklı konuşma olmasın, lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru mu, değil mi; şimdi tekrar size tasdik ettireceğim o işi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Bir daha milletvekili olamazsın Erzincan’dan!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen ne söylüyorsun bilmiyorum da, dinle lütfen.

BAŞKAN — Sayın İrfan Demiralp, lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi biz diyoruz ki, bu yapılan seçimler, mahallî idareler seçimidir, milletvekili seçimi değildir. Biz, milletvekili seçimlerinde yüzde 36 oy aldık, aynı seçim kanunu ile beraberce seçime girdik ve vatandaşın, şimdi olduğu gibi, teveccühü o zaman da bize mazhar oldu; geldik, burada oturduk, siz de orada oturdunuz... Aynı seçim kanunu...

Neticede, o seçim, mahalli idareler seçimidir, milletvekili seçimi değildir. Doğru mu? Doğru, doğru...

Çünkü, bakın, şimdi burada da aynı görüş serd ediliyor, 13.12.1977 tarihli Tercüman Gazetesinden okuyorum: Sayın Demirel, “Mahalli idareler seçimi ile genel seçimin mukayese imkânı da şu anda yoktur. Milletimiz neye karar verdi ise, iyi karar vermiştir. Farz ediniz ki, iktidarda bulunan parti, mahallî idare seçimlerinden hiçbirini kazanamadı; ama Millet Meclisinde kendisini ayakta tutacak güce sahip. Hükümeti bırakacak mı? Mahallî idareler seçimleri, hükümet meselesi ayrı ayrı konulardır. Bu iş karışır, rejimin kaidesine düşülür.” (ANAP sıralarından alkışlar)

Doğru bu laf, doğru. Doğru tabii.

İşte, doğruları her zaman savunmak mühim. Yani, doğruları bir zaman iddia etmek, birtakım şartlardan sonra da aksini söylemek, yanlış. Doğru olan, her zaman doğrudur. Sonra, bunlar subjektif kaideler değil, Anayasal kaideler. Milletvekili seçimleri 5 sene süre ile yapılır ve milletvekili seçimlerinde seçim kanunu gereğince oyun çoğunu alanlar, gelir iktidar olur, diğerleri de muhalefet partisi olur. Şimdi şöyle bir kaide var mı; yani bütün partilerin aldığı oydan çok oy alacak iktidar partisi? Böyle bir seçim kanunu yok. Onun için, şimdi milletin huzuruna geçip de, “Efendim, yüzde 20 oy alındı, yüzde 80’i sizi istemiyor” demenin hukukî ve demokratik bir anlamı yoktur.

Şimdi gelelim işin diğer yönüne; 3 Haziran seçimlerini yaptık.

İSMAİL ÜGDÜL (Edirne) — En son seçim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, en son seçim.

En sonda yapılan seçimler, 54 merkezde yapıldı ve o zaman iddia edildi; bu bir referandumdu, bu bir referandumdur denildi. Evet, evet... (DYP sıralarından gürültüler) Ve biz bu seçimlere girdik...

ALİ ESER (Samsun) — 26 Martta dediniz onu.

BAŞKAN — Lütfen efendim müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partileri netice alamadı. Doğru Yol zannediyorum 4 yerde, SHP de 11 yerde kazandı. Diğer partilere üç dördü birer birer dağıldılar, gerisini biz kazandık. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Hiç rahatsız olmayın. Peşinden 19 Ağustosta seçimler yapıldı...

Şimdi, 19 Ağustosta yapılan seçimlere Doğru Yol Partisi girmeme kararı aldı. Girmeme... Şimdi bakınız, şimdi bir parti düşününüz ki, “Ben yüzde 45 oy alacağım, iktidara geleceğim, Cumhurbaşkanı değiştireceğim” diyor; yapacağımız bir mahallî seçime giremiyor! (ANAP sıralarından alkışlar; DYP sıralarından gürültüler)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Yapacağız...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bu nasıl inandırıcı olur? Bu, inandırıcı olmaz. Hatta, İstanbul'da alınan oy SHP'nin ve Doğru Yol'un aldığı oy, ayrı ayrı yüzde 8'dir. Yüzde 8'dir..

Şimdi, eğer sizin mantığınızdan hareket edersek, İstanbul'da yüzde 8 oy alındı, SHP Belediye Başkanı, İstanbul'da idarenin başında! Şimdi ben soracağım: Yüzde 8 ile siz İstanbul'u nasıl temsil edersiniz? *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Şimdi, Doğru Yol da yüzde 8 oy almış, "Benim yüzde 45 potansiyelim var" diyor.. Nasıl inandırıcı olacaksınız?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Gel seçime, gel de görelim.

BAŞKAN — Sayın Gürdal, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, SHP, tabii parti içi meseledir ben oraya girmek istemem, ama bundan etkilendi; olağanüstü kongreye gitmek mecburiyetini hissetti. Neticesi şöyle olur, böyle olur.. Yani, böyle hafife alınacak bir iş değil. Şimdi siz neyinize bakıp da, "Efendim, seçime gidelim, erken seçime gidelim" diyorsunuz?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sana ne ondan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hâlâ diyorsunuz ki -siz ve sizi savunanlar, sizi tutanlar, birtakım bilinenler, bilinen, sizi tutan insanlar- "Efendim, DSP ile SHP birleşmelidir, aksi takdirde iktidar olma imkânları yoktur."

Eee, siz de bunu kabul edip, her gün, birleşme tekliflerini gönderiyorsunuz! Neyinize güveniyorsunuz da, burada kalkıp vatandaşın huzurunda işte -lafı söylemek istemiyorum- birtakım beyanlarda bulunuyorsunuz?

Ben, bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*⁷⁵

24 Aralık 1990 Pazartesi 1991 Yılı Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının Tümü Üzerindeki Konuşması

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Değerli milletvekilleri, bugün yapılan görüşmelerde bize, Hükümetimize yöneltilen eleştirilere cevap vermeye çalışacağım. Ancak, bir hususu tüm milletçe ve Yüce Meclisçe iyi tespit etmemiz lazımdır: Biz, Anavatan Partisi olarak, kendi icraatlarımızın vatandaşlar tarafından, milletimiz tarafından iyi anlaşılabilmesi ve bir mukayese imkânının sağlanabilmesi için, 1980’den evveli dile getiriyoruz; o günlere özlemimiz olduğundan değil. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Bunu normal telakki etmek lazımdır. Elbette, bir mukayese imkânı doğacaktır ki, iyi ile kötü tefrik edilebilsin. Hepimizin arzusu, vatandaşımıza gerçekleri anlatmak değil midir? Ben şu söze katılıyorum: Ülkeyi kim iyi idare ediyor; bu, açıklığıyla ortaya çıkmalıdır. Evvele gidişimizin sebebi, o günlerde ülkeyi idare edenlerin, bugün yine idareye talip olmalarıdır. Yoksa, elbette ki o günleri anlatmayız. Çünkü, o günlerin anlatılacak, övünülecek bir tarafı yok. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Ancak, o günlerde ülkeyi idare edenler, ülkede hiçbir şey yokmuş, her şey güllük gülistanlıkmış gibi, bu kürsüden konuşabiliyorlar ve tekrar idareye talip olduklarını milletimize açıklamaya çalışıyorlar..

Şimdi, onun için, biz Yüce Milletimize diyoruz ki, “Hafızı beşer nisyan ile maluldür. Aman dikkat ediniz, 1980 öncesi yaşadığımız günleri ve Türkiye’nin içinde bulunduğu durumu bir gözden geçiriniz, hatıralarınızı tazeleyiniz ve bugünlerle mukayese ediniz. Eğer bu mukayesede, “Hayır, 1980 öncesi idareden çok memnunduk; biz huzur içerisinde yaşıyorduk, barış içindeydik, birbirimizi çok severdik; kamplara falan bölünmemiştik; yokluk, kuyruk mevzubahis değildi; millî gelirimiz çok yüksekti; biz hayatımızdan memnunduk” diyorsanız, o gün ülkeyi idare edenler bugün idareye talipler, onlara güç verin; ama “Yok, biz o günleri istemiyoruz. O günlerin acısını çektik. Türkiye bir daha o günlere düşmesin; yokluklar olmasın; kardeş kardeşi öldürmesin; kuyruklarda beklemeyelim; 70 sente muhtaç olmayalım, kredi bulabilmek için kapı kapı gezmeyelim” diyorsanız *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* o zaman, tercihinizi bugünkü idareden yana yapınız.” Bunlar açık beyanlarımı gizli kapaklı değil. Belki, rakamların arkasına sığınmak suretiyle, belki güzel kelimelerle, meseleleri çarpıtmakta başarılı olanlar vardır; ben onlara bir şey diyemem; ama, bunlar gerçekleri örtmeye kâfi değildir. Bu millet, bu yüce Millet, o günleri yaşadı; yokluğu yaşadı, kıtlığı yaşadı, kuyruğu yaşadı, karaborsayı borsayı yaşadı, kaçakçılığı yaşadı, kardeşin kardeşi vurduğu günleri yaşadı. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Bunları unutmaması mümkün değil, bunlar unutulamaz. Bunlar, laflarla geçiştirilecek işler değildir.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — O günleri de yaşadı, bugünleri de yaşıyor.

BAŞBAKAN YILDIRIMAKBULUT (Devamla) — Şimdi diyeceksiniz ki, “O günlere niçin takılıp kaldınız?” Demin söyledim; o günlere takılıp kalmamızın sebebi, o günlerde idare edenlerin, bugün tekrar idareye talip olmalarındandır ve meseleleri çarpıtmış

olmalarındandır. Yoksa, elbet o günleri istemiyoruz, o günlere Türkiye gelsin istemiyoruz ve “Türkiye’ye yazık olmuştur” dememizin sebebi de budur.

Burada konuşulurken, “Efendim, Türkiye’de yine anarşi vardır” demek ve telaffuz edilmek istendi. Geçmişte, Türkiye öyle bir idare edildi ki, öyle bir Türkiye yaşadık ki, binlerce, beşbinlerce çocuğumuz birbirini vurdu ve arkasından kalkıldı, denildi ki, “Biz geride gözyaşı mı bıraktık? Bizim bu işte bir günahımız mı var?”

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Senin aklın ermez.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, böyle söylenebilirse, meseleler bu kadar basite irca edilebilirse, elbetteki, laf ile bunlar yapıldığında, bizim bu laflara verecek cevabı bulmamız zordur; ama, vatandaşımız bunu fiilen yaşamıştır. Vatandaşımız bu işin içerisinde. Biz onun değerlendirmesine sığınıyoruz ve biz, onun elbette ki refahına, mutluluğuna, huzuruna ve güvenine gayret sarf ediyoruz. Biz, sadece bir çiftçinin hükümeti değiliz; biz, sadece bir köylünün, sadece bir memurun, sadece bir sanayicinin, sadece bir sanatkârın, ilim adamının hükümeti değiliz; biz, tüm Türkiye’nin, tüm vatandaşlarımızın hükümetiyiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Burada dikkat edilmesi lazım gelen bir husus vardır, müsaadenizle bunu vurgulamak istiyorum: Bizim, zaten, siyasette ve idarede muvaffak olmamızın sebebi de budur. (DYP sıralarından “Allah, Allah” sesleri) Çünkü, vatandaşlarımızı ayırmadık, hepsini bir tuttuk, hepsine eşit muamele ettik, hepsine hakça muamele ettik. Vasfımız budur. Kamplara ayırmadık insanları. Kamplara ayırarak, bir parçasından medet ummadık siyasi bir ikbal beklemedik. Hepsini kucakladık, hepsini kucaklamaya da devam edeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Onun için, bize soruluyor “Siz kimin Hükümetisiniz?” Biz Türk Milletinin Hükümetiyiz, Türk Milletinin; 57 milyonun Hükümetiyiz. Vasfımız bu ve böyle olmaya da devam edeceğiz. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Böyle olmaya da devam edeceğiz.

Şimdi, bugünkü durum: Bugünkü duruma neyle ulaşıldı? Biraz evvel, Sayın Demirel, burada 24 Ocak kararlarından bahsetti, okudu ve Özal’ın beyanlarına atıf yaptı. (SHP sıralarından “Sayın Özal’ın” sesleri) Evet, Sayın Özal’ın beyanlarına atıf yaptı.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zaten biz de bunu savunuyoruz. Diyoruz ki... (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen... Müdahale etmeyelim. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Unuttu Sayın Başkan, unuttu.

BAŞKAN — Lütfen, Sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır... Susacaklar, susacaklar... Susmayı ve dinlemeyi öğrenecekler. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Susacaklar; başka çare yok!

Şimdi, tabii, bu, rahatsız olduklarının işaretidir. Bunlar rahat olsalar dinlerler; ama, rahatsızlar.

Bakın, şimdi, 24 Ocak kararlarından bahsediyoruz. Demek ki, kendileri de kabul ediyorlar ki, 24 Ocak kararlarından evvel, Türkiye’nin idaresindeki sistemde bir

bozukluk vardı. Evet, demek ki bir noksanlık vardır, bir bozukluk vardır, bir kifayetsizlik vardır. Bilhassa, ekonomi “dama” demıştır. O halde, ne yapmak lazımdır? Bir sistem değişikliğine gitmek lazımdır. Kim yapacaktır bu işi? Kendileri, bu işin kimin tarafından yapılacağını gayet iyi bildikleri için, -doğrudur, biz de katılıyoruz- Sayın Özal’ın, hem Başbakanlık Müsteşarı yapmışlardır, hem Planlamanın başına getirmek suretiyle, iki görev vermiştir. Şimdi, bunlar tarihi olaylar. Ben, herhangi bir şekilde, hayal mahsulü laflarla huzurunuzu işgal etmiyorum, hepinizin bildiği, Türk Milletinin de bildiği konulara değinmek istiyorum.

O halde, Türkiye’nin kaderi de o günden itibaren değişmiştir; 1984’te alınan yeni tedbirlerle de bugünlere geldik. Şimdi diyorlar ki “Ne oldu, bugünlere geldik?” Bugünlere geldik, çok şey oldu. 70 sente muhtaç iken... (*DYP sıralarından gürültüler*) Rahatsız olmayın; bu böyle; bu, Türkiye’nin gerçeği, herkes bunu biliyor. Belki bunu döviz yokluğu diye de ifade etmek mümkün; ama, bu sizin ifadeniz olduğu için, artık herkes bunu bildiği için, ben de bunu tekrarlamak lüzumunu hissediyorum. Daha iyi anlaşılıyor.

Şimdi, 12-13 milyar dolar ihracata ulaştık; hem de yüzde 80’i sanayi mamullerinden oluşuyor, öyle, eskiden olduğu gibi, tarım ürünlerinden değil, sanayi mamullerinden oluşuyor ve ihracatımızın yine yüzde 80 civarındaki kısmı, OECD ülkelerine yaptığımız ihracattır... OECD ülkelerine yaptığımız ihracattır... (*SHP sıralarından gürültüler*)

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunlar hepimizin bildiği gerçekler, hepimiz bunları biliyoruz; ama, bunları bildiğimiz halde, artık döviz sıkıntısı çekmediğimiz halde, o günler geride kaldığı halde, şimdi kalkıp nasıl denebiliyor ki, “Efendim, ne olmuş; ne yapmışsınız? İnsan, bunu izahta güçlük çekiyor, insan, bunu izahta güçlük çekiyor ve biz serbest pazar ekonomisinden yana olduğumuzu vurgularken, Sayın Demirel, bütçenin ilk gününde “Biz geldik; ama, biz de devletçilik yaptık” dedi.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Hâlâ anlayamamışsın onu.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Peki, devletçilikten yana mısınız? SHP öyle; “Devletçiyim” diyor. Sayın Demirel de diyor ki, “Biz de devletçilik yaptık.” Peki, sonra ne diyor? Sonra da “Canım, özel mülkiyet yok muydu Türkiye’de? Vardı” diyor Ee... Peki, özel teşebbüsten yanaysanız, serbest ekonomiden yanaysanız, açıkça bir şeyi söylemeniz lazım; devletçi misiniz, değil misiniz? (*DYP sıralarından gürültüler*)

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Sen hâlâ anlayamamışsın onu.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Senin, dünyadan haberin yok.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hiç rahatsız olmayın, o zabıtları okuyun; hiç rahatsız olmayın.

Halbuki devletçilik artık dünyadan kalktı, böyle bir uygulama yok. Bunun vatani olan Sovyetler Birliği dahi serbest pazar ekonomisine geçmek için gayret sarf ediyor. Biz hâlâ devletçilikten bahsediyoruz. Olabilir; partilerin ülkeyi nasıl kalkındırabilecekleri, nasıl ileri götüreceklerine ilişkin bir inanışları, bir programları vardır. Onların programının da devletçilik olduğunu şimdi anlıyoruz ve diyoruz ki, “Tamam, fikre saygımız vardır,

programa saygımız vardır. Siz, bu programla şayet iktidara gelebilirdeniz, -mümkün değildir ama- o zaman, ülkeyi o programınızla idare eder ve kalkındırırınız.” Halbuki, o programın artık dünyada tatbikatı yok; terk etmek lazım, bırakmak lazım. Eğer, vatandaşımızı mutlu etmek istiyorsak, refaha kavuşturmak istiyorsak, elbette, bütün dünyanın savunduğu liberal ekonomiden, serbest pazar ekonomisinden şaşmamak, onu tam kurumlarıyla, kurallarıyla tatbik etmek lazım. Eğer, inanıyorsanız, sizlerin de, bu hususta Hükümeti desteklemeniz, bu programı desteklemeniz lazım, özelleştirmeye gittiğimizde, -geçende de söyledim- bizim yanımızda olmanız iktiza ederken, bunu iptal ettirmek için mahkemede dava açmaya gerek yoktur. Çünkü, bazı noktalarda birleşmek mecburiyetindeyiz. Eğer fikrinizde hakikaten devletçilik varsa, diyeceğim yoktur; ama, değil de, millete değişik mesajlar veriyor ve bunun içerisinde, siz de serbest pazar ekonomisinden yana olduğunuzu söylemek istiyorsanız, elbette bize destek olmalısınız. Çünkü, ülkenin menfaatidir, milletin menfaatidir. Her şeyden evvel, bunlar ön planda tutulmalıdır; ama, biz öyle bir ortamdayız ki, bunların hepsini bir kenara itiyor, müspet olan şeyleri de kötü gösterebilmek için, menfi gösterebilmek için, elimizden gelen her türlü gayreti sarf ediyoruz.

Bu, ilk defa yapılan bir iş de değildir. Türkiye'nin demokratik geleneklerinde, muhalefet partilerinin, daima “iktidarı eleştirme göreviyle yükümlü oldukları şeklinde” bir tutum ve anlayış vardır. Bu, bizim, Türk demokrasisinin geleneğidir. Bakınız, 1950'den bu tarafa olanları bir gözden geçirelim. 1950'den bu tarafa, hangi muhalefet partisi yahut partileri, iktidarın müspet bir icraatını dile getirip de beğenmişlerdir? Varit değildir. Her şey kötüdür. Türkiye, onlara göre, her gün batır; vatandaşlar yoksuldur, vatandaşlar sefildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Değil mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partilerine göre, 1950'den bu yana geliyoruz; ama, 1950 ile bu zamanımızı mukayese ettiğimizde; bırakınız 1950'yi, 1960'la bu zamanımızı mukayese ettiğimizde; bırakınız 1960'ı, 1980'le bu zamanımızı mukayese ettiğimizde, arada dağlar kadar fark vardır. Bunu görmezlikten gelmek ve durmadan menfi propagandalarla kamuoyunu meşgul etmek ve yetmiyormuş gibi, bir de dışarıya mesajlar vermek, ülke yararına da değildir, Türk Milletinin yararına da değildir.

Buna benzer hadiseleri biz geçmişte yaşadık. Bu kürsülerden, yine o benzer hareketler, o zamanın iktidarı, o zamanın Başbakanı tarafından da tenkit edildi. “Siz Türkiye'yi dışarıya şikâyet ediyorsunuz. Şikâyet ettiğiniz bir ülkeye dışarıdan yardım gelir mi, bize kredi verirler mi?” diye şikâyetkâr olanlar, bu sıralarda, muhalefet sıralarında oturmaktalar. Aynı şeyi şimdi onlar bize yapmakta. Halbuki, siz ne kadar şikâyet ederseniz edin, ortada gerçekler var.

Arkadaşlarımız anlattı, ben de söylüyorum; herkes bize gıpta ederken, siz bunu neden küçümsersiniz? Ne elde etmek istersiniz? Politik bir çıkar mı elde etmek istersiniz? Politik çıkar istemenize bir diyecek yok; onu elde edemezsiniz; çünkü, bunun yoklamalarını yaptık, gördük ve vatandaşın size olan desteğinin ne olduğuna sandık cevap verdi. Böyle kamuoyu yoklamalarıyla, değil, sandıktan çıktınız. Ne zaman? 3 Haziranda. Ne zaman? 19 Ağustosta çıktınız. Bunlar sandık sonuçları; bunlar, gazetelerin, mecmuaların yaptığı kamuoyu yoklamaları falan değil, vatandaşın bizzat

sandiğa giderek verdiği oylar. Onların sonuçlarını burada arkadaşlarımız açıkladılar. Evet, feci bir haliniz var. *(ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — 26 Mart seçimleri!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, bunu nasıl saklamaya gayret edersiniz, bunu nasıl görmezlikten gelirsiniz? Siz, Bayrampaşa’da yüzde 8 oy almışsınız.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Siz yüzde kaç aldınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüzde 8 oy alan muhalefet partisi olarak, bu seçimler sonucunda ortaya çıkan içindeki kargaşayı, -iç meselelerinize biz karışmayız, iç meselelerinize bir diyeceğimiz yoktur; ama- kimden saklayabilirsiniz? Türk kamuoyundan nasıl saklayabilirsiniz? Hiçbir şey olmamış gibi nasıl hareket edebilirsiniz? Şimdi de kalkıyorsunuz, bu kürsülerden şov yapıyorsunuz; “Gelin sandiğa” diyorsunuz. *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yalan mı söylüyor? Gelin, hadi gelin.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — 26 Marttan neden bu kadar korkuyorsunuz, hiç bahsetmiyorsunuz.

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyin, lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Muhalefet partileri, (Anamuhalefet, muhalefet) SHP ve Doğru Yol Partisi birleştiler. Nerede birleştiler? “Sine-i millete döneceğiz efendim” dediler. Tabii, ben onların, böyle “kabadayı” falan diye ifade ettikleri gibi ifade edemiyorum. Esip, savurdular diyelim... Yani, daha başka şekilde yumuşatamıyorum kelimeyi. Esip, savurdular vatandaşa. Şimdi, vatandaş herhalde diyor ki, “Allah Allah, bunlarda ne kadar güç var?” Doğru, haydi bakalım, milletin önüne çıktınız, bir kerecik sözünüzü tutunuz, bir kere sözünüzü tutunuz, bir kere... *(ANAP sıralarından alkışlar)*

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Siz de içinde olacaksınız.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Mademki, milletvekillerinin istifa dilekçeleri, liderlerin cebindedir; iş liderlerin imza atmasına kaldı, liderler bir imza attı mı mesele tamam.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sizin kararnamele neredeydi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Buyurun, buyurun bakalım şimdi, “Hodri meydan” mı diyeceksiniz, “Esip savurma” mı diyeceksiniz, “kabadayılık” mı diyeceksiniz, ne diyeceksiniz; bir kere, Allah rızası için, millete vermiş olduğunuz sözü tutun... Bir kere... *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Neden mi böyle söylüyorum? Neden mi böyle söylüyorum? *(SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Seçime gidileceğine önce sen söz ver. Seçim var mı?

BAŞKAN — Lütfen yerinize oturun Sayın milletvekili.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Seçime var mısınız? Seçim için önce söz ver.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Neden mi böyle söylüyorum? Yine hepimiz biliyoruz ve yine Türk Milleti gayet yakinen takip ediyor, 26 Mart belediye

seçimleri yapılacağı zaman, yine bu sıralardan, “Efendim, bir an evvel sandığı getirin de, nasıl getirirseniz getirin; biz seçime varız” diye ilan ettiler millete; getirdik, ondan sonra başladılar caymaya. (ANAP sıralarından “Meclisten kaçtılar” sesleri)

TUFAN DOĞU (Muğla) — Ne zaman caydık?

MUSTAFA DİNEK (Konya) — İstifa edin, seçime gidelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, efendim, onun için diyorum ki, bir kerecik, millete verdiğiniz sözü tutunuz ve tutarlı bir politika icra ettiğinizi yüce milletimiz de görsün.

Erken seçim konusuna gelince: Şimdi, herkes bilir ki, erken seçime, demokratik kurallar ve gelenekleri içerisinde, iktidar partisi karar verir; muhalefet değil. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Kararı biz veririz, siz veremezsiniz. Ancak, siz, sözü millete nasıl verdiniz? “Biz, sine-i millete döneceğiz” dediniz. Buyurun, sözünüzü tutun. Sizin yapacağınız iş budur. Milletin sinesinde size yer yok. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Esip savurmayın.

Değerli milletvekilleri, herkes sözünü tutsun. Bunun hiç başka kaçacak tarafı yok.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Var mısınız, yok musunuz seçime?

TUFAN DOĞU (Muğla) — Ne zaman kaçtık?

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Peki, gidelim seçime o zaman.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Halbuki, bunun icrası bir imzaya kaldı. Genel başkanlar bir imza attı mı, tamam... “Efendim, biz, halkın diğer katmanlarını da harekete geçireceğiz” diyorsunuz. Ne demek bu? Neyi harekete geçireceksiniz?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Halkın katmanlarını.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kimi harekete geçireceksiniz?

Bizim, demokratik kuruluşlara ve hukuk çerçevesinde yapılacak hareketlere hiçbir itirazımız yoktur; ama, sizin kastınız bu mudur? Sizin kastınız bunu aşmaktadır. Mesela, Zonguldak’a gittiniz...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Bir de siz gidin bakalım!

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zonguldak’ta işçileri desteklediğinizi ifade ettiniz.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Bir de sen git bakalım! Bekliyorlar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bugün Zonguldak’ta sol örgütler cirit atıyor. (SHP sıralarından “Oooo!” sesleri)

Hayret etmek yok; açık konuşuyorum ve daha bitirmedim sözümü.

Şimdi, siz, “Demokratik kuruluşları, halkın kesimlerini, harekete geçirmek suretiyle, sine-i millete döneceğiz” derken, kimden medet umuyorsunuz? (SHP sıralarından “Halktan” sesleri)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Halktan... Halktan...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İrade sizin elinizde, bir imza ile bitiyor. Kimden medet umuyorsunuz? (SHP sıralarından "Halktan" sesleri)

Çünkü, endişemiz vardır. Romanya'da kanlı olaylar cereyan ettiğinde, Sayın Demirel, bunların Türkiye'ye sirayetini telaffuz edebilecek kadar yorumlarda bulundu. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Evet, kendi laflarıdır. Türkiye, Romanya değil. Türkiye o kanlı günleri geride bıraktı; bir kere daha o günlere gelmek istemiyoruz. (ANAP sıralarından "Yalan mı?" sesleri)

Biz, demokratik kuruluşların demokratik tepkilerine açığız. Sendikaların, meslek odalarının, ziraat ve ticaret odalarının, -ne kadar demokratik kuruluşlar varsa- talebelerin...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Dernekler var mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Derneklerin, demokratik kuruluşların tepkilerine; demokratik tepkilerine, demokratik mesajlarına, hukuk içinde yapmakta oldukları harekete açığız; onlardan gerekli mesajları alırız. Biz onların bu isteklerini, bu hareketlerini katiyen görmezlikten gelmez, bunlara duyarlı oluruz. Onun ifadesi olarak da, sadece, kalkıp demeyiz ki, "yollar yürümekle aşınmaz" Yollar yürümekle aşındı. (ANAP sıralarından alkışlar)

Biz o mesajı alırız; demokratik anlayış budur. Biz onlara kulak veririz; ne isteniyorsa, ne demek istiyorlarsa onları yerine getirmeye; maddi konularda bütçemizin elverdiği ölçüde, demokratik meselelerde, hak ve özgürlüklerde, elimizden geldiğince her türlü mesajı alır ve yerine getiririz.

Getirdik... Getirdik şimdiye kadar.

Bakınız, Türkiye'nin tarihine bakınız; belki, cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar, bu ülke, hep sıkıyönetimle idare edilmiştir. Hep sıkıyönetimle idare edilmiştir.. Bizim dönemimizde sıkıyönetim idaresi yoktur. (SHP sıralarından "Var, var" sesleri)

Evet, yoktur bizim dönemimizde...

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Olağanüstü hal idaresi var.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Türkiye'yi, biz, hak ve özgürlükler çerçevesinde idare ediyoruz.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Senin bile özgürlüğün yok. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zonguldak meselesi açılmışken, ben, bir kere daha, Zonguldaklılara, Zonguldak'taki işçi kardeşlerimize bu kürsüden seslenmek istiyorum:

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Oraya git, oraya! (SHP sıralarından "Oraya git" sesleri)

BAŞKAN — Dinleyelim lütfen, dinleyelim...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Niye buradan sesleniyorsun; oraya git, bekliyorlar.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — İşçilerimizin; Zonguldak'taki işçilerimizin bana ulaşan endişeleri şunlar: "Ocaklar kapanacakmış" diyorlar. Hayır, böyle bir şey yok; ocaklar kapanmayacak. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ocaklar üretime devam edecek. Ben kendilerine bu kürsüden sesleniyorum.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Lokavt kararını onun için mi aldınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yatırımlar devam ediyor; 1990 ve 1991 yılı bütçelerinde, 560 milyar lira yatırımımız var; bu yatırımları da tahakkuk ettireceğiz; yenileştirmeleri, iyileştirmeleri yapacağız. (SHP sıralarından gürültüler)

VELİ AKSOY (İzmir) — Ne kadarını yapacaksınız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Rahatsız olmayın, rahatsız olmayın.

Yine, işçinin hakkını, memurun hakkını; esnafın, köylünün, emeklinin, dulun, yetimin hakkını en iyi şekilde kollayan ve yerine getiren biziz, biz oluruz. Çünkü, imkânlarınızı yaratamazsanız, gelirinizi artıramazsanız, millî gelirinizi artıramazsanız, bu söylediklerinizi yapmanız mümkün değildir. Biz, bunu tahakkuk ettirmiş olmakla, elbette bu yaraları sararız ve onun için de vaat ediyoruz.

Bakınız, bir kere daha söylüyorum: Verdiğimiz ücretler, imkânlarımız ölçüsünde, fena değildir. Biz, işçilerimizden bir şey esirgemiyoruz; imkânlar çok olsa da çok daha fazlasını versek. Milletimizden, işçimizden, memurumuzdan esirgeyecek bir şeyimiz yok; kıskançlığımız yok. Biz, onlar için çalışıyoruz, milletimiz için çalışıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Niye vermiyorsunuz o halde?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir kere daha ifade edelim; Bu sözleşme, 1 Temmuz 1990 tarihinden 31 Aralık 1990 tarihine kadar olan o aylık süre için; yer altında çalışanlara bizim teklifimiz 1.652.400 liradır. Yer üstünde çalışan işçilerimiz için 1.285.000 liradır. (DYP ve SHP sıralarından "Net mi?" sesleri, gürültüler)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Çıplak rakam mı?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Cebine giren net rakam mı?

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak) — Günlük yevmiye kaç lira?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Net mi? Net mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1 Ocak 1991 tarihinden itibaren, yer altında çalışan işçimize teklif ettiğimiz ücret...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Net mi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Net ücret bunlar efendim, net ücret. (DYP ve SHP sıralarından gürültüler)

Yer altında çalışan işçimize, 2.146.500 liradır. Yer üstünde çalışan işçimize de 1 milyon 696 bin lira teklif ediyoruz. Teklifimiz bu. Sendikanın istedikleri çok yüksek; ama, görüşmelere hazırız. Görüşeceğiz... Rahatsız olmayın, biz o işi halledeceğiz. Siz hiç rahatsız olmayın, o işi biz halledeceğiz; işçimizi de, memurumuzu da memnun edeceğiz ve sizin oynayacak sahanız kalmayacak. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Pamukçular şikâyetçiler; paralarını ödeyin.

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Zonguldak'a gidin, bir toplantı yapın da anlatın bunları.

BAŞKAN — Lütfen, sayın milletvekilleri... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, NATO'dan Çevik Kuvveti istedik.

HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir) — Bakanların haberi var mıydı?

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Siz mi istediniz, Cumhurbaşkanı mı istedi?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, değişik yorumlara tabi tutuluyor ve tenkit ediliyoruz.

Biz NATO'nun üyesiyiz, müttefikiz.

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Güneydoğu kanadının sağ koluyuz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bilindiği üzere, Körfez krizi devam etmekte; Irak, kuzeyinde, bizim güney sınırimıza yakın bölgede, 7 tümen askerini muhafaza etmekte; işin bidayetinden beri. Yani, 2 Ağustostan beri, Irak'ın, sınırimızda 7 tümeni var. Bunları, orada herhalde piknik yapsın diye tutmuyor. Peki, Irak 7 tümenini bizim sınırlarımızda tutuyor...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — 9 tümen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz hiç mi tedbir almalıyız? (*SHP ve DYP sıralarından "Al" sesleri*) Alalım değil mi? (*SHP ve DYP sıralarından "Al" sesleri*) Alalım... Peki... Ben NATO'nun üyesiyim, Çevik Kuvveti istiyorum; sadece, caydırıcı olsun, bayrak gösterebilirsin, dayanışmayı yerine getirsin, ispat etsin diye.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Senin askerinin korkak mı? Senin, askerine güvenin yok mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bakın şimdi, bu laflara bakın: Şimdi, "Sizin buna ne ihtiyacınız var? Bizim askerimiz korkak mı?" deniyor.

TUFAN DOĞU (Muğla) — Evet...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bizim, ittifakta ne işimiz var? NATO ittifakında ne işimiz var? (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar*)

TUFAN DOĞU (Muğla) — NATO ile Körfezin ne ilgisi var?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — NATO ittifakına biz girdik. Tabii, Türkiye'de "NATO'ya hayır" diyenler var; biliyoruz.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Savaşta hayır!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — "NATO'ya hayır" diyenler, elbette bizim NATO ile irtibatlı olmamızı ve savunmamıza NATO'nun müdahil olmasını istemezler; bunu yadırgamıyoruz; bu, bir görüş meselesidir. "NATO'ya hayır" diyenler vardır, "NATO'ya evet" diyenler vardır. Biz, "NATO'ya evet" diyenlerdeniz ve istiyoruz ki, NATO, bizim savunmamıza yardımcı olsun. NATO, bazılarının ifadesine göre, "artık dağılmış" "Varşova Paketi nedeniyle de kurulmuş" bir ittifak değildir. NATO, Varşova Paketinden evvel kurulmuştur. Varşova Paketi için de kurulmuş değildir ve NATO dağılmış da değildir; NATO, fonksiyonunu ifa etmektedir.

Ben, Saddam ile konuştuğumda, Saddam da bana aynen öyle dedi; “NATO dağıldı, şimdi sizin haliniz ne olacak?” dedi. Şimdi bakıyorum ki, Saddam’ın ağzıyla konuşuluyor bu kürsülerde. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar; SHP ve DYP sıralarından gürültüler)*

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Tuh sana be! Allah belanı versin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, Belçika’dan 6 uçak gelecekmış de, o Belçika’dan gelecek 6 uçak mı bizi koruyacakmış gibi, işi basite indirgemek ve işi böyle mühim bir konuda önemsiz addetmek veyahut bir polemik veyahut iç politika meselesi yapmak, bu kürsülerden söylenecek laflar ve davranışlar değildir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

Elbette, ben NATO’dan çevik kuvveti istedim; bayrak gösterecek... Zaten, NATO Bakanlar Konseyi 10 Ağustosta karar aldı; “Türkiye’ye vaki bir taarruz ittifaka yapılmış addedilir” dedi; kararını aldı. Niçin aldı? Memnun olmadığınız mı? Biz olduk ve bu kararın fiiliyata geçirilmesi, hayata geçirilmesi için de, Çevik Kuvveti istedik. Maksudımız taarruz değildir; maksudımız savaş değildir; maksudımız, vatanımızı, ülkemizi, vatandaşımızı en iyi şekilde korumaktır, müdafaa etmektir. Burada siz de bizim yanımızda olmalısınız, bizimle birlikte olmalısınız. Hiçbir ülkede, bu politika, kriz politikası, muhalefeti ayrı, iktidarı ayrı olarak yürütülmedi; bir tek Türkiye’de yürütülmekte.

Biz ne yaptık? Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz; elbette, dünyadan tecrit edilmiş bir ülke değiliz; Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz. Birleşmiş Milletlerin bu hususta aldığı kararlara uyduk ve bu kararlar doğrultusunda kararlar aldık. Şimdi siz, diyebilir misiniz ki, ne yapacaksınız Birleşmiş Milletleri, ne yapacaksınız NATO’yu, biz bize yetmez miyiz? Efendim, biz bize yeteriz; biz bize yeteriz; çocuğuyla, ihtiyarıyla, genciyle, askeriyle, hepimiz, yurt savunmasında gözümüzü kırpmayız; ama, güçlü olmak varken, daha güçlü olmak varken, bir ittifakın üyesiiken, niçin bu imkânı kullanmayacağım? Neden kullanmayacağım? *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)*

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Ne var ortada sanki?

EROL AĞAGİL (Ankara) — Irak’a saldıracak mısın, saldırmayacak mısın? Bunu bir Başbakan olarak açıkça söyle.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Bölge ile ne alakamız var?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Başbakan olarak söyleyin; savaşacak mıyız, savaşmayacak mıyız?

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Evet mi, hayır mı? Savaşa hayır... *(ANAP sıralarından “Atın bunları dışarı” sesleri)*

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, Antalya’daki pamuk çiftçisinin durumu ne olacak?

BAŞKAN — Lütfen, sayın milletvekilleri, müdahale etmeyelim lütfen... *(ANAP sıralarından gürültüler “Atın bunları dışarı” sesleri)*

Sayın milletvekilleri, lütfen... Biz burada idare ediyoruz. Tamam, her iki tarafa da müdahale ediyoruz. Lütfen oturun efendim, oturun... Oturun... *(Gürültüler)* Lütfen oturun, lütfen... Müdahale etmeyin...

Lütfen, siz de Başkana müdahale etmeyin, Başkanın işini zorlaştırmayın lütfen...

Buyurun Sayın Başbakan, devam edin.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bütçenin ilk gününde burada kontrgerilladan bahsedildi. “Bu kontrgerilla meselesi halledilsin” gibi, o mealde laflar söylendi...

MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon) — Meal değil, Türkçe konuş; anlamıyoruz.

BAŞKAN — Lütfen... Sayın milletvekilleri, müdahale etmeyin lütfen...

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Sayın milletvekilinin ismini bilmiyor musunuz Sayın Başkan? Neden ismiyle müdahale etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğru Yol Partisinin bir genel görüşme önerisi var; bu görüşmede değindikleri bir iki cümleye ben de işaret edeceğim. Deniyor ki, “Devletin cinayet işlediği münakaşası sürdürülüyor... Bu olayın üzerinde durmamaya hiçbirimizin hakkı yoktur. Hele devleti yönetenlerin suskunluğu daha fazla devam etmemelidir, iddiaı yapanlar Hükümeti bu bakımdan açıklamaya ve Yüce Meclisi bir araştırmaya zorluyorlar.” Şimdi, bu önerge devam ediyor... Yani, “Devlet cinayet işlemiş iddiaları var; gelin bunu bir görüşelim” deniyor.

İLHAMİ BİNİCİ (Bingöl) — Devlet değil, kontrgerillacılar için.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu kontrgerilla denilen Özel Harekât Dairesi 1952’de kuruldu.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Var mı öyle bir yer?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Özel Harekât Dairesi 1952’de kuruldu; 1974’te de, devrin Başbakanı Sayın Ecevit’e Genelkurmayda bu hususta bir brifing verildi. Sayın Ecevit, bu işin millî bir vazife olduğunu, isabetli hareketler olduğunu, malî bakımdan desteklenmesi lazım geldiğini de bu brifingde açıkladı.

Şimdi, o tarihlerde veyahut ondan evvel ondan sonra, şimdiki Doğru Yol Partisi Başkanı, o zamanın Başbakanı, hükümet etti... 1952’de kurulmuş bir teşkilat... Kendi zamanında olmadıysa, evvelce olmuştur; neden o tarihte bir araştırma lüzumunu hissetmedi de, taa 1990’a geldiğimizde şu önergeyi veriyor? Neden? (*DYP sıralarından gürültüler*)

VEFA TANIR (Konya) — Önerge benim; saptırma!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman, bu kuruluş, eğer suç addedilebilecek bir harekette bulunduyorsa, araştırmalı, sormalı, ortaya çıkarmalı, suç işleyenler cezalandırılmalydı. Ee, şimdi...

O zaman bir şey yapamazsınız, o zaman bir şey söyleyemezsiniz; “Haberiniz yok” desem, sizin her şeyden haberiniz vardır; ama, yok muydu acaba? Vardıysa, üstüne neden gitmediniz de 1990 tarihinde aklınıza geldi?

Biz diyoruz ki, bunlar doğru hareketler değildir. Özel Harp Dairesi bu gibi işlere, suçla karışmamıştır, yurt içinde böyle bir fiilleri yoktur. Ancak, bunlar Kıbrıs’ta görev yaptılar, Kıbrıs Türküne destek oldular ve Kıbrıs’ın bugünlere gelmesine yardımcı oldular. Bunu içtenlikle söylüyor, bu araştırmayı yapacağımızı da ifade ediyorum. Her şey ortaya çıksın. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

İsterdim ki, o tarihte, idare edenler aynı şeyi söyleyebilinler, aynı şekilde hareket edebilsinler... Bu kürsülere gelip, güzel laflarla, değişik rakamlarla, meseleleri

çarpıtarak millete değişik görünmeye çalışsınlar, oldukları gibi görünsünler. Bunu, onun için istiyorum. Onun için istiyorum ki, şu kürsülerden -dediğiniz gibi- olmazsa meydanlardan, gidelim millete anlatalım gerçekleri... Gidelim... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Haydi gidelim, ne zaman istersen.

İLHAMİ BİNİCİ (Bingöl) — Kontrgerilla konusunu açalım; sizin elinizde. (Gürültüler)

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Sürçülisan mı oldu? Sürçülisan mı oldu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kanun hükmünde kararnamelerden bahsediliyor ve bu, durmadan da gündeme getiriliyor.

Kanun hükmünde kararnameler müessesesi, bizim ihdas ettiğimiz bir müessese değil; 1971 senesinden beri var. 1961 Anayasası bu tarihte, yani 1971'de değiştirildi ve "kanun hükmünde kararnameler" müessesesi ihdas edildi.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Kaç tane çıkardınız Sayın Başbakan?

BAŞKAN — Lütfen, karşılıklı konuşulmasın; dinleyiniz, lütfen.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — 300 tane kanun hükmünde kararnama çıktı Sayın Başkan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu, Meclisin yetki devri de değildir; çünkü, kanun hükmünde kararnama çıkarabilmek izni, yine Yüce Meclis tarafından Hükümete verilmektedir; bir yetki devri değildir. Bu husus, değişik şekilde ifade edilmekle, herhangi bir sonuca varılması da mümkün olmayan bir husustur. Bunu, hukuk da böyle söyler, hukukla direkt veyahut indirekt ilgisi olan da böyle söyler, olmayan da böyle söyler; bu şekildedir bu.

Şimdi biz, kanun hükmündeki kararnamelerle icraat yaptığımızda tenkit ediyoruz.

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Köylüden bahset, köylüden...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu 1982 Anayasası 1961 Anayasasından farklıdır; 1961 Anayasasında hükümete verilen yetkiler, sadece, görevdir; Meclis kanunları çıkarır, bu kanunları uygulama görevi hükümete aittir! 1982 Anayasasında, bu değişmiştir. 1982 Anayasasında, icranın yetki ve görevleri vardır. Demek ki, icraya bir de yetki verilmiştir. Böylelikle, icra güçlendirilmek istenmiştir. Tüm demokratik ülkelerde de durum böyledir. Bırakın demokratik ülkeleri, hepimiz hatırlıyoruz; yine 1980'den evvel, "Efendim, bu 1961 Anayasası, tepki Anayasasıdır; bu 1961 Anayasası, icraya herhangi bir yetki vermemiştir; icra, memur gibidir, o halde bu Anayasa ile ülkeyi idare etmek mümkün değildir; biz bu Anayasayı değiştireceğiz, icraya yetki alacağız" dendi, savunuldu. Bunu diyenler belki bunu yapamadılar; ama, bir başkaları geldi, bu söylenenleri icra etti, yerine getirdi. Şimdi ne diyorsunuz? Şimdi diyorsunuz ki, "Olmaz efendim!" O zaman savunduğunuz bir şeyi, şimdi tenkit ediyorsunuz...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — "Olmaz" diyen yok, "Meclise getirin" diyoruz; komisyonlarda tutmayın.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Sen, okuduğunu da anlamıyorsun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Güneş sabahleyin bu kararlardan bahsederken, olağanüstü hal nedeniyle çıkarmış olduğumuz bir kanun hükmünde kararnamenin değiştirilmesini, burada hiç de kendisine yakıştıramayacağımız bir tarzda ifade etti; yok, “kapı arkalarından alındı”, yok, “röntgenler çekildi” gibi laflar dile getirildi.

Şimdi, evvelki kanun hükmünde kararnamenin iptal edileceğini anlamamak pek mümkün değil. *[SHP ve DYP sıralarından alkışlar(!)]* Müsaade buyurun... Evet, bu kanun hükmündeki kararname iptal edilecekti.

MEHMET TAHİR KÖSE (Amasya) — Niye çıkardınız? *(Gürültüler)*

BAŞKAN — Lütfen dinleyelim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hayır efendim, ondan değil, müsaade edin, dinleyin bir bakın; ondan değil. Şimdi, meseleleri biraz dinlerseniz, ne söylemek istediğimizi anlayacaksınız.

Anayasanın 148’inci maddesi, olağanüstü hallerde çıkarılan kanun hükmündeki kararnamelerin, esas ve şekil bakımından iptali için dava açılmayacağını amirdir. 148’inci maddesi aynen böyle söyler. Şimdi, belki tereddüt eden arkadaşlar var, okuyacağım. *(ANAP sıralarından “ne gerek var?” sesleri)* Yok, yok, okuyacağım, okuyacağım. *(SHP ve DYP sıralarından “oku, oku” sesleri)*

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — “Olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz” diyor. Peki, davayı açtınız, Anayasa Mahkemesi 5 ret oyuna karşı 6 müspet oyla bu davaya bakmaya karar verdi. Nasıl verdi? Bu hükme rağmen nasıl verdi bu kararı?

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Karar değil mi o?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — O zaman, artık, zaten şüpheye mahal yoktu ki; bu kanun hükmünde kararname iptal edilecekti. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Yani, bunun için öyle, kapı aralarından falan gezmeye gerek yok Sayın Güneş. Şimdi bakın, kapı aralarında ne zaman gezildi? Şimdi ona gelelim.

HASAN NAMAL (Antalya) — Siz evde konuşuyorsunuz yenge ile.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1987’de seçimlere giderken, yine SHP’nin isteğiyle, aday tespitlerinin merkez yoklamasıyla yapılması hakkında kanuna hüküm koyduk; onların isteğiyle.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Öyle olmadığı açıklandı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Öyle.

Buna rağmen, bu kanunun iptali için, SHP, Anayasa Mahkemesine gitti. İlk duruşma yapıldıktan sonra, bilahare SHP bir dilekçe daha dayandı Anayasa Mahkemesine; konuyla ilgili olan, 8’inci maddedir, o maddenin de iptalini istedi. Birinci duruşma yapılmış, dava yürüyor, ikinci bir dilekçeyle ek iddia yapıyor... Şimdi, kapı aralarından kim neler bekliyor, kim ne fısıltılar alıyor; bunun, bariz, açık, kanuni bir delilidir. *(ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)* Burada şov yapılmaz, meseleler tahrif edilmez,

gerçekler konuşulur. [DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar(!)] Bu kürsüden millete şov yapmak değil, hakikatleri konuşmak gerektir, hakikatleri söylemek gerektir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli milletvekilleri, sık sık dile getirilen ve bizi tenkide yönelik olan enflasyon hakkında da kısaca izahatta bulunmak istiyorum.

Türkiye'nin bu sene büyüme hızı 9,1'dir ve onbeş senede ulaşılammış bir büyüme hızıyla Türkiye karşı karşıyadır. Şimdi, hep konuşuluyor, "Efendim, vatandaş mağdur ettiniz, vatandaşın refah seviyesini artıramadınız" diyor. Bu büyüme hızının nasıl değerlendirilmesi lazım? Fert başına 2.000 dolar olan millî geliri nasıl değerlendirmek lazım? Bunları hiç görmeyecek misiniz? Büyüme hızı 9,1 ve enflasyonu da, bu sene sonu itibariyle, toptan eşyada yüzde 50 olarak tahmin etmekteyiz, yüzde 50 olarak gerçekleşecek.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Var mı, yok mu, onu söyle.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — 1989 Aralık ayında toptan eşyada enflasyon yüzde 65,2 idi, şimdi yüzde 50'dir; 15 puan farkımız var. Neye rağmen?

MEHMET FUAT ERÇETİN (Edirne) — Size rağmen.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Körfez krizine rağmen 15 puan farkımız var.

Bakın, 1989 Ağustosunda...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Yani, sen, Özal'dan iyi Başbakansın.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — ...toptan eşyada enflasyon nispeti yüzde 73,6 idi, 1990 Ağustosunda yüzde 45,9'dur; 28 puan aşağı çektik.

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Ne zamandan beri?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bu senenin ağustos ayı itibariyle, enflasyon, geçen seneye nispetle, 28 puan aşağıya çekildi; eğer kriz olmasaydı, hiç merak etmeyiniz, enflasyon, yüzde 40'ın altında, yüzde 30'larda seyredecekti. Demek ki, Hükümetimiz, bu enflasyonu tedrici bir şekilde aşağıya çekmeyi başarmış ve bu politikasını da sürdürecektir.

Enflasyonla, memurumuzun, işçimizin ezildiğini söylüyorsunuz. Hiç kimseyi enflasyon altında ezdirmedik.

İşçimize vermiş olduğumuz ücret, şu hesaplama üzerinden yapıldı: Geçen sene yapmış olduğumuz toplu sözleşmelerde, o seneye kadar kayıpları varsa, onları telafi ettik. O telafi edilmiş rakamın üzerine, tahmin edilen enflasyon fiyatını ve refah payını ekledik. Eğer enflasyon tahmin ettiğimiz oranın üstünde gerçekleşirse, aradaki farkı vereceğimizi de söyledik ve sözleşmeleri bu şekilde yaptık, icramızı da bu şekilde yaptık. Şimdi, siz kalkıp nasıl diyebilirsiniz ki, "Enflasyon altında işçiyi ezdirdiniz, enflasyon altında memuru ezdirdiniz." Hayır! Biz bunu yapmadık.

HASAN NAMAL (Antalya) — Sayın Başbakan, enflasyon düşmediğinden bir bakan istifa edecek, bu sizi etkilemeyecek mi?

BAŞKAN — Sayın Başbakan, süreniz tamam, lütfen toparlamanızı rica edeceğim.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Madenciler Meclise gelecek Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bir de, sık sık konuşulan millî gelir dağılımındaki farklılıklardan kısaca bahsedelim.

Sanki, bizden evvel millî gelir dağılımında farklılık yokmuş, herkes gayet mükemmel, eşit bir şekilde -mümkünse tabii- millî gelirden payını almış da, biz geldiğimizde bunu bozmuşuz...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Doğru...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, doğru tabii... Size göre, kendi düşünceniz çerçevesinde her şey doğru.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Perişan ettiniz milleti...

BAŞKAN — Lütfen müdahale etmeyelim...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şöyle rakamlar var elimde: Millî gelirden en az payı alan yüzde 20'nin aldığı pay nispeti 1973'te yüzde 3,5; 1987'de 5,3...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Faiz-kâr-rant oranı yüzde 75'e çıktı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — En fazla pay alan yüzde 20'nin oranı ise; 1973'te yüzde 56,5; 1987'de 49,9. Bu rakamlar muvacehesinde, millî gelir dağılımını bozmuş muyuz, yoksa, daha iyiye mi götürmüşüz? İyiye götürmüşüz; daha da iyiye götüreceğiz. Kaldı ki, millî gelir dağılımındaki sadece bu rakamlar, bizi, millî gelir dağılımımızın bozuk olduğu sonucuna da götürmemelidir.

Amerika'da, 1985'te millî gelirden en az payı alan yüzde 20'nin aldığı pay nispeti 4,7; 1982'de İsviçre'de yüzde 5,2. Demek ki, bizimkiyle aşağı yukarı paralellik içerisinde seyrediyor.

Şimdi, kalkıp da fakirlik edebiyatı yapmanın, insanları birbirine düşürecek, insanları birbirine hasım yapacak politikaları buralardan telaffuz etmenin hiçbir anlamı yoktur. Tekrar ediyorum; bizden evvel millî gelir dağılımı gayet güzel seyretmiş de, biz mi bozmuşuz?

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Siz de düzeltememişsiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz düzeltmişiz...

MEHMET DÖNEN (Hatay) — Düzeltememişsiniz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Okuduğumuz rakamlar, bizim, düzelttiğimizi gösteriyor; daha da düzeltereğiz; elbette ona inançlıyız; çünkü, uyguladığımız politikalar bunu gerektiriyor. Onun için de diyoruz ki, vatandaşımızın desteği bizimle beraberdir; işçimizin de, memurumuzun da, köylümüzün de. Siz, millî gelirinizi artıramazsınız, onlara hiçbir şey veremezsiniz ve veremediniz. 1980'den önce büyüme hızının eksi olduğu, büyüme yerine, küçülmeye doğru gittiğimizi unutmamamız gerekir. Bu, uygulanan politikaların sonucuydu. Ben kimseyi şahsen hedef de almış değilim; uyguladığınız politikaların eğer yine aynıısını uygulayacaksınız, millete bir şey veremeyeceğinizi anlatmak istiyorum. Zaten, milletimiz de bunu sezmiş bulunmaktadır; size güvenleri yoktur. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ben, sözlerimi bitirirken, 1991 yılı bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. *(ANAP sıralarından "bravo" sesleri, ayakta alkışlar)*

(Bütçe görüşmeleri tamamlandıktan sonra oylama yapıldı)

BAŞKAN — Yüce Heyetinizce kabul edilerek kanunlaşmış bulunan bütçe ve kesinhesap kanunlarının milletimiz ve memleketimiz için hayırlı olmasını temenni ederim. *(ANAP sıralarından alkışlar)* Bütçenin kabulü münasebetiyle, teşekkür için, Sayın Başbakan söz istemişlerdir. Buyurun Sayın Başbakan. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

BAŞBAKANYILDIRIMAKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1991 yılı bütçesi, yoğun ve yorucu bir çalışma ile Plan ve Bütçe Komisyonunda hazırlandı. Plan ve Bütçe Komisyonundaki arkadaşlarımıza, bu çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmeye başlandığı ilk günden bu ana kadar, siz değerli milletvekillerimizin iştiraki ve değerli katkılarıyla son şeklini alan bütçemiz, 1991 yılı bütçesi, oylarınızla kabul edilmiş bulunuyor. Bu nedenle, sizlere teşekkür ediyor ve bütçemizin hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.⁷⁶ *(ANAP sıralarından alkışlar)*

⁷⁶ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 54, Birleşim 58, Sayfa 730-744, 753*

15 Ocak 1991 Salı

Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in, Körfez Krizine İlişkin Gündem Dışı Açıklaması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Irak'ın 2 Ağustosta Kuveyt'i işgali nedeniyle ve onu takip eden günlerde Yüce Meclis huzurunda yapmış olduğumuz genel görüşme esnasında, bu meselenin millî bir mesele olduğunu, iç politika malzemesi yapılmaması lazım geldiğini, serinkanlılıkla ve Türk Milletinin menfaatlarını ön planda tutmak kaydıyla politikalar üretmemizde birbirimize yardımcı olmamız icap ettiğini ifade etmiştim.

ABDÜLKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Irak Türkiye'yi işgal etmedi, Kuveyt'i işgal etti; millî mesele nerede? *(ANAP sıralarından gürültüler)*

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Lütfen, arkadaşlarım, dinleyelim. Meselelerimizi serinkanlı olarak dile getirelim, kim haklıdır, kim haksızdır, hangi konularda anlaşamıyoruz, Türkiye'nin menfaatları nerelerdedir, bunları açıklıkla ortaya koyalım.

Bakınız, biz bu konuda, iki kere, Yüce Meclisin huzuruna geldik. “Meselelerin millettten saklandığı ve Yüce Mecliste konuşulmadığı” ifade edilmekte; halbuki, iki kere Meclis huzuruna geldik ve Meclisten, Hükümete, bazı konularda izin istedik. Bu vakıa karşısında nasıl diyebiliriz ki, “Efendim, bu meseleler konuşulmuyor, bu meseleler anlatılmıyor. Milletimizden saklanan hususlar vardır ve böylece gizli kapılar arkasında üretilen politikalarla, Körfez krizi nedeniyle tatbikatlar yapılıyor.” Bunda hakikat payı yoktur ve Hükümetimiz, her yetkiyi, her izni, Yüce Meclise gelmek suretiyle almıştır. Bundan böyle -biraz sonra da anlatmaya gayret edeceğim- gerektiğinde, yine Yüce Meclise gelinip, ondan, destek ve gerekli izin alınacaktır. O halde, herkes şunu gayet iyi bilmelidir; bizim Hükümetimizin gizli kapaklı bir politikası söz konusu değildir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Zaten, politikanız yok ki...

BAŞKAN — Efendim, dinleyin lütfen...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Arzı endam ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biraz evvel, burada, Sayın Demirel, “Bağdat'taki Saddam'dan Kuveyt'teki Saddam daha tehlikelidir” dediler. *(DYP sıralarından, “Yanlış, yanlış” sesleri, gürültüler)* Evet, doğrudur. *(DYP sıralarından “Hayır, yanlış” sesleri, gürültüler)* Lütfen efendim...

Sayın Başkan, eğer böyle bir konuyu dinlemeye tahammülleri yoksa, o zaman, birtakım şeylerden yakınmasınlar; ama, tabii şu lafı söylemem icap ediyor: Bazılarınız dinlemeyebilirsiniz... Kulislerimiz var... Diğerleri dinlemeye hazırdır; onlara engel olmayınız efendim. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, biz de bunun üzerinde duruyoruz; “Bağdat'taki Saddam'dan, Kuveyt'teki Saddam daha tehlikelidir.” Kimin için?

MEHMET GÖLHAN (Sakarya) — Ters, tersi...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Yanlış söylüyorsunuz; tersini söylediler.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun lütfen... Sayın milletvekilleri, böyle bir görüşme usulümüz şu ana kadar yaşandı mı? İstirham ederim...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Sayın Demirel tersini söyledi; “Bağdat’taki bir Saddam, Kuveyt’teki bir Saddam’dan daha tehlikelidir” dedi.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Yanlış düzeltiyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Gölhan, Sayın Küçükkel, Sayın Şendağ, lütfen efendim...

Buyurun Sayın Başbakan.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Efendim, Sayın Demirel, Başbakanın söylediğinin tersini söyledi, onu düzeltiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun; hatip, düşüncelerini, müdahalenizden masun arz etsin; hakkıdır; dinlemek de görevinizdir, dinlemek istemeyen terk etmekte serbesttir. Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, bu, çok kötü bir âdet; yani, konuşmamıza mani olmak size bir şey kazandırmıyor ki...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Anlat bakalım.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlatıyorum, rahatsız oluyorsunuz, bağırıyorsunuz.

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Yanlış anlamışsınız, onun için müdahale ettik. Sayın Demirel, “Bağdat’taki bir Saddam, Kuveyt’teki bir Saddam’dan daha tehlikelidir” dedi; siz, tersini söylüyorsunuz.

BAŞKAN — Efendim, siz musahhah değilsiniz, milletvekilisiniz, hatibin sözünü dinlersiniz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, yanlışsa, Sayın Demirel gelir, burada, “Yanlış söyledin, öyle söylemedim” der; değil mi?

MEHMET HALİT DAĞLI (Adana) — Zapta bak, zapta.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Zabitler burada, biz yanlış söyledikse gelir, “Yanlış söyledin, öyle değil” der, düzeltir. İşin doğrusu da odur, doğrulardan niçin kaçıyoruz? Mademki milletin huzurundayız, doğruları anlatacağız. İşin doğrusu budur; neden gocunuyorsunuz? Doğru laftır; destekliyoruz; elbette tehlikelidir.

Bakınız, hepimizin bildiği şeyleri tekrar edeceğim. Bizim komşumuz, sekiz sene İran’la savaştı, bu yetmedi, akabinde, bir iki sene sonra, kendisinden daha güçsüz addettiği komşusu Kuveyt’i işgal ve ilhak etti. Siz, bütün bunlara rağmen, “Hiçbir tehlike söz konusu değildir. Ne gereği vardır efendim, Saddam ne yaparsa yapsın, Saddam da kimdir? Varsın Kuveyt’teki petrol zenginliklerine de otursun ve elindeki mevcut silahlarla bölgede hakimiyetini de kursun; Türkiye için hiçbir beis yoktur, hiçbir tehlike söz konusu değildir. Türkiye, rahatlıkla elini kolunu sallayarak bu hareketlere seyirci kalır” diyorsanız, biz de diyoruz ki, bu, doğru bir davranış ve politika değildir. Elbette ki, Saddam, artık, bölgede hâkimiyet tesis etmek isteyen, komşularıyla savaşı adeta âdet haline getiren, alışkanlık haline getiren, yayılcı bir politika takip eden bir komşumuzdur. Bunun için, müteyakkız olmak, gerekli tedbirlerimizi almak mecburiyetimiz vardır. (ANAP sıralarından alkışlar) İşte, aramızdaki fark budur.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Harp istediğini ikrar ediyorsun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Çıkarımız nedir? Çıkarımız, bu tehlikeye karşı kendimizi korumaktır. Burada, “Başkalarının çıkarı vardır da, biz, başkalarının çıkarına alet oluyoruz” deniyor. “Başkalarının çıkarı nedir?” sorusuna bu kürsüden söyleyenler, o çıkarı da ifade etmek suretiyle açıklamada bulunmalıdırlar. Başkalarının çıkarı nedir? Başkalarının çıkarı petrol ise, biraz evvel söylediğim gibi, bizim bu düşünüşte olan komşumuzun o petrole sahip olmasından doğan tehlike, elbette bizim tedbir almamızı gerektiren çıkarımızdır; çıkarımız budur.

İkinci çıkarımız...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Anlaşıldı, ikrar ediyor.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Anlaşıyor, anlaşılıyor...

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen efendim... Lideriniz ve sözcünüz konuştu, herkes yakışır nezaket içinde dinledi, sizi de o nezakete davet ediyorum.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakana arz-ı cevap ediyorum.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, dinleyelim lütfen.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — İkrar ediyorsunuz değil mi?

BAŞKAN — Beni başka türlü davranmaya zorlamayın lütfen.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Ben naziğim, sen bilmezsin.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, lütfen efendim...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen bunu takdir edemezsin.

İzmir Milletvekili M. Turan Bayazıt'a kınama cezası verilmesi.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, görüşmeleri ve hatibin konuşmasını engellediğiniz için, size bir kınama cezası verdim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Memnuniyetle aldım.

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Terbiyesiz adam, dinlesene!

BAŞKAN — Sayın Bozkır... Sayın Bozkır...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Terbiyesiz adam sensin. Otur yerine!

BAŞKAN — Sayın Bozkır, Sayın Bayazıt, lütfen...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) Terbiyesiz adam!

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Arkadaşlarınıza sahip olun efendim.

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Hem “konuş” diyorlar, hem de konuşurmuyorlar.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Yapmayın, sonra, bir tek kelime konuşamazsınız burada. Ayıp yahu...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen tutup da burada benim bu fiilime “Ceza veriyorum” dersen, bunlar burada her şeyi yapar. Utan!

ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya) — Adamda utanma yok ki!

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sen adam mısın?

İzmir Milletvekili M. Turan Bayazıt'a ikinci kınama cezası verilmesi

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, size ikinci kınama cezasını verdim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Seksen kere ver.

BAŞKAN — Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, biz, Birleşmiş Milletler üyesiyiz. Saddam'ın yapmış olduğu bu hareketin haklı olduğunu söyleyen hiç kimse yoktur; şu kürsüden, "Saddam haklı hareket etmiştir, Kuveyt'i işgalde hakkı vardır, uluslararası hukuka uygundur, hakkaniyete uygundur" diyecek bir arkadaşımız veyahut muhalefet partilerinin bir sözcüsü, henüz bunu telaffuz etmiş değildir. Eğer, Saddam'da haklılık var ise, buradan telaffuz edilmeli ve milletimize açıklanmalıdır. Mademki açıklık istiyoruz, eğer öyle düşünüyorsanız, "Saddam haklıdır" diyebilirsiniz ve neden haklı olduğunu milletimize açıklayabilirsiniz. El sıkmaya gitmenizi katiyen bu manada almıyorum... *(SHP sıralarından gürültüler)*

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Utan, utan!

BAŞKAN — Sayın Kurt... Sayın Kurt... Lütfen...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sinirlenme... Efendim, sözlerimi bitireceğim, hiç sinirlenmeyin. Ben, bu manada...

AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun) — Başbakana yakışır şekilde konuşun.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Kardeşim, lütfen...

BAŞKAN — Bir Sayın Genel Başkan ve bir Sayın Başbakan, burada, bu kadar ciddi bir konuda görüşlerini Yüce Meclise sunmak hakkına ve gücüne sahiptir. Saygıya davet ediyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Daha cümlemi tamamlamadan, hemen itiraz ediyorsunuz. Bu kadar heyecanlı ve sinirli olmanıza gerek yok ki... Ben o manada almıyorum; sadece, barışın sağlanmasına matuf bir hareket olarak telakki etmeye çalışıyorum; ama bakın neler oluyor... Bu kriz başladığı zaman, Sayın İnönü'nün bir demeci var; "Derhal bir dünya ordusu kurulmalı, bu Saddam halledilmeli" diyor. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, bu nasıl bir düşünce tarzıdır? Bakınız, gönlünüz barışla dolu olsa -inanıyorum; yani, bir sürçülisana, söylediklerimi geri alacağım; ama elbette şu düşünce ile karşı karşıya kalıyorum- eğer gönlünüz doluyorsa barışla, ilk günde, daha akabinde, "Dünya ordusu kurulsun -Ordu ne için kurulur?- ve bu iş halledilsin" şeklinde bir tavra girmemeniz lazımdır. Biz, işin bidayetinden beri meselenin barışçı bir yolla çözülmesinden yana olduğumuzu ve halen, çok az ihtimal de kalsa, bu ümidimizi yitirmediğimizi, yine huzurlarınızda beyan ediyorum. Biz, ümidimizi yitirmedik; çok az ihtimal dahi olsa, meselenin barışçı yolla çözülmesinden yanayız ve Türkiye, krizin başladığı günden bugüne kadar, barışçı tutumunda en ufak bir inhirafta bulunmamıştır. Ne söyledikse, o gün ve bu gün arasında en ufak bir farklılık yoktur. Biz, savaş istemiyoruz ve milletimizi

de savaşa sokmayacağız, Ordumuzu da savaşa sokmayacağız; böyle bir kararımız yoktur. *(SHP sıralarından alkışlar)*

Şimdi, siz, dünya ordusunu kurun, Saddam'ı halletmeye kalkın, ondan sonra gelin, barış savunuculuğunu yapın ve gidin "Barış istiyoruz" diye mitingler yapın, konuşun... İnandırıcı olmaz. Başta da söyledim; "Bunu, iç politika meselesi yapmayalım. Bu, bizim meselemizdir, el ele verelim, gönül gönüle verelim, en güçlü bir şekilde bu krizden çıkalım" dememin sebebi budur.

Siz, ne kadar kabul etmezseniz etmeyiniz, Cumhurbaşkanımızın çağrısına da icabet etmeliydiniz.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Sana ne!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Evet, böyle bir meselede, fikirleriniz ne olursa olsun, oturur konuşursunuz, belki bir mutabakat sağlarsınız, belki sağlayamazsınız. Oturup konuşmanın ne zararı vardır? Bu meseleyi, oturup konuşmanın ne zararı vardır? *(DYP sıralarından "Ne zaman?" sesleri)* İster istemez, ta Saddam'la konuşmaya gidilir de, bir ülkenin cumhurbaşkanıyla konuşulmaz... İzahı mümkün değildir. Siz ne söylerseniz söyleyin, mümkün değildir. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bunlar, yanıştır efendim; bunlar, yanlış işlerdir.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Biz, karşımızda, Başbakan arıyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Meseleyi bu boyutlara getirmede milletimizin bir menfaati yoktur, ülkenin bir menfaati yoktur. Hepimiz suhuletle düşünmeliyiz, birbirimize kızarak bir noktaya varmamız mümkün değildir.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Siz Başbakansınız, siz niye davet etmiyorsunuz?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Ben de çağıracağım efendim... Ben de konuşurum. Gelmezlerse bile; ben giderim, ben de konuşurum. Niye konuşmayacağım; elbette konuşurum.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Savaşta sonra...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Biz, seni koruyuverelim diye konuşuyoruz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Efendim, hiç kızarak düşünmeyelim, hiç kimse birbirine kızmasın; kızacak bir şey de yoktur. Fikirlerimiz vardır; beğenilir veyahut beğenilmez, siz de fikirlerinizi açıkça söylersiniz, biz de söyleriz. Elbette, bunu değerlendirecek olan yüce milletimizdir ve bunda garipsenecek bir şey yok.

Şimdi, biz, NATO Çevik Kuvvetin hava unsurunu çağırdık; doğru. Deniyor ki, "Efendim, bizim gücümüz yetmiyor mu?" Meseleyi, getirip de "Bizim gücümüz yetiyor mu yetmiyor mu?" münakaşasına bağlamak, doğru bir anlayış değildir. Biz, NATO'nun müttefiki, ortağı değil miyiz? Senelerdir, biz, bu NATO içerisinde görev yapıp vecibeler yüklenmedik mi? Biz, seneler sonra, bir fiilî, bir aktif durumda NATO'nun yardımı, müdahalesi ve aktin gereğini yerine getirme durumuyla karşılaştık.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — 48 uçak ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, biz, "Efendim, Türkiye'nin gücü vardır, hiç de gereği yoktur, biz NATO'yu niçin isteyelim" mi demeliydik? Bunun

mantığı nedir? Yani, “Türkiye’nin gücü vardır, niçin NATO’dan kuvvet istiyor?” Ben, NATO’nun ortağım; niçin ortak oldum NATO’ya?

NATO, 10 Ağustosta, oturdu, “Türkiye’ye vaki bir saldırı, NATO’ya vaki bir saldırıdır, Türkiye’nin yanında olacağız” diye karar verdi. Biz, bu anlayıştan hareketle “Hayır efendim, ne gereği var, biz kendi kendimize meselelerimizi hallederiz, size ihtiyacımız yoktur” mu diyelim? Türkiye’nin buradaki menfaati nedir? dediğimiz takdirde, bunları izah etmek mümkün değildir. Bunlar, Hükümetin yapmış olduğu icraatı ille tenkit etmekten başka bir mana ifade etmez ve zoraki bir tenkit unsurudur. Elbette, ben, NATO’yu da çağıracağım. Elbette gelecek, benim ortağımdır; bugün gelmeyecek de, hangi gün gelecek?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Amerika’yı niye çağırdın?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu da çağıracağım.

FERİT BORA (Diyarbakır) — Bugün savaş mı var Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, burada denildi ki, “Efendim, savaş sonrası ne olacak?” Savaş halinde de bu soru geçerlidir. “Eğer, Irak’a, İran ve Suriye girerse, bizim halimiz ne olacak veyahut tutumumuz ne olacak?” gibi de beyanlarda bulunuldu...

EROL AĞAĞİL (Ankara) — Kimse o görüşte bulunmadı.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sen dinlemiyorsan, ben ne yapayım kardeşim. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Hem de, bilmiyorum kim söylüyor onu; kendi liderini de dinlemiyorsan, ben ne yapayım! Şimdi, zabitlara bakacağız ve açıklayacağız. Tabii, o lafı kim söyledi bilemiyorum; ama eğer, kendi liderinizi de dinlemiyorsanız vallahi ayıp yani, ben ne yapayım! (ANAP sıralarından alkışlar)

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — “Bizi konuşturuyorlar” diye de halka şikâyet ediyorlar...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Bu televizyon, ben de istiyorum, versin; ama bu TRT vermiyor. Tabii, burada olsa, vatandaşa ben bunu daha iyi anlatacağım ve beni konuşturmadıklarını, her zaman da taktiklerinin bu olduğunu söyleyeceğim tabii; ama bu televizyon vermiyor.

Savaş sonrası, muhtemel bu gibi hareketler karşısında Türkiye, ne yapacağının hazırlığı içerisinde olmuştur ve işte o hazırlık nedeniyledir ki, güneyde kuvvetlerimiz vardır. Şimdi, siz kalkar dersiniz ki, “Efendim, ne gerek var güneyde bu kuvvetleri bulundurmanın? Bize Irak saldıracak mı? Varsın, komşusunu işgal etsin, ilhak etsin. Varsın, petrollere de sahip olsun. Bizim, komşumuzun yayılmacı olduğu şeklinde bir iddiamız yoktur ki...” o nedenle de savaş sonrası herhangi bir değişiklik söz konusu olduğunda, dediğiniz gibi, İran girdiğinde, Suriye girdiğinde, “Bize ne canım, girerlerse girsinler, biz ne yapalım yani? Bize bir tecavüz olmasın da, nasıl olursa olsun...”

İşte, “Aktif politika” dediğimiz şey budur beyler. Şimdi, eğer, sizin gibi düşünsük, hiçbir şey yapmamamız lazım; “Bize vaki bir tehlike söz konusu değil; sanki bize mi saldıracaklar? O halde, bir tedbir almamıza da lüzum yok, birlik filan göndermemize lüzum yok, NATO’dan çevik kuvvet getirmemize lüzum yok, Amerika’dan uçak istememize gerek yok... Hiçbir şeye gerek yok; yeter ki, bizim burnumuz kanamasın”

dememiz lazım. Doğru; bunları yaparken de “Burnumuz kanasın” demek istemiyoruz; ama her konuda tedbirli olmak, her gelişmeye hazırlıklı olmak durumundayız. İşte, bizim kuvvetlerimizin orada bulunmasının nedenlerinden bir tanesi de odur.

Bunlar, sizin sözleriniz, sizden aldığım notlarla konuşuyorum. Doğru; açıklık getiriyoruz meselelere. Bunları konuşalım.

Şimdi, deniyor ki, “Biz, bu kuvvetleri burada bulundurduk; Irak da mukabil kuvvetleri getirdi.” Doğru değil. Irak’ın, kuzeyde, bizim sınırlarımızda biz birliklerimizi göndermeden evvel, 7 tümeni vardı; 7 tümeni oradadır. “E, canım, olursa olsun, 7 tümeden ne olacak? Bize vaki bir davranışı, hasmane bir tutumu olamaz. Biz, niçin oraya birlikleri gönderiyoruz da, tahrikkâr oluyoruz?” denebilir. Biz göndermeden evvel, 7 tümenini getirdi koydu, buna rağmen biz göndermeyelim, biz tedbir almayalım... Beyler, biz bu tedbirleri almazsak, Allah korusun, herhangi bir şekilde Türkiye’ye vaki bir hareket olsa, bu tedbirsizliğimizin hesabını millete veremeyiz. İşte, o zaman vebal vardır, o zaman! (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Şimdi yaptıklarımızda değil, o zaman vebal vardır. Elbette ki, biz, bu vebali yüklenemeyiz. Yaptığımız şeyler bunlardır.

HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul) — Öte yandan, Birleşmiş Milletler kararlarına uyuyoruz Sayın Başbakan.

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyiniz efendim.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, gene hatırlayacaksınız; burada, 107 ve 108 sayılı Kararları alırken, tenkit edildik, hem de, çok şiddetli bir şekilde tenkit edildik. O zaman, “Efendim, bu ambargoya neden uydunuz, niçin uydunuz?” deniyordu. Şimdi “İyi, zaten başka yapacak bir şey yoktu. Yapacağınız, ambargoyu uymaktır” diyorlar. Ben onu da söyleyeyim; o zaman bizi tenkit ettiler, şimdi ise hakkı teslim ediyorlar. Buradaki konuşmalarda; “Yapılacak bir şey yoktur, ambargoya da uyuldu, iyi edilmiştir” diyorlar. İyi edilmiştir de; tabî bunun, beşbuçuk ay sonra söylenmesi biraz da manidardır. Tabî, biz bunu baştan tespit edebiliyoruz, baştan yapabiliyoruz doğruyu; siz, beşbuçuk ay sonra bunu teyit edebiliyorsanız, bunu teslim edebiliyorsanız, ben, teşekkür etmekten başka yapacak bir şey bulamıyorum ve tabî teşekkür ediyorum. (ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Ayrıca, bu kararlara elbette uyduk. Biz, Birleşmiş Milletlerin üyesiyiz; üye olmamızın gereğini de elbette yerine getireceğiz. Yani, Birleşmiş Milletlere üye olmak, bu gibi camiada yer almak; ama sırası geldiğinde de bu kararlara uymamak, bunların dışında hareket etmek, bizim devlet olmamızla bağdaştırılamaz. Bu hareketler, bir devlete, Türkiye Cumhuriyeti Devletine yakıştırılamaz. İşte, o zaman onursuz oluruz, o zaman güvenilir olmayız. Bunları kabul etmemiz lazımdır.

Ne yapmamız istenir? Ambargo kararlarına uymayalım mı? O zaman, çok tenkit ettiniz, buralarda, bu kürsülerden çok söz söylediniz; “Efendim, neden uydunuz. Nasıl uydunuz? Niçin uydunuz? Pazarlık da yaptınız mı?” gibi laflar da söylendi. Bu işin pazarlığı olmaz. Biz, doğrular üzerinde, hak, adalet üzerinde ve millî menfaatlarımız üzerinde politika yapıyoruz; pazarlıkla politika yapmıyoruz.

Hiç, söylenildiği gibi değildir; bunların karşılığı bir maddî menfaat değildir, bir pazarlık söz konusu değildir ve olamaz da. Elbette, ambargo nedeniyle, kriz nedeniyle zararlarımız olmuştur. Bu zararlarımızın telafi edilmesi, ödenmesi, yerine getirilmesi,

elbette istenir, yapılır; ama bu, yaptığımız hareketin -katiyen- karşılığı değildir, katiyen karşılığı değildir; çünkü o, o zaman pazarlık olur; o, o zaman bizim onurumuzla bağdaşmaz... Biz bunu yapmıyoruz; biz bunu yapmadık. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Birleşmiş Milletlerin 678 sayılı Kararı var; bu karar muvacehesinde de 48 uçağı istedik. Bu uçaklar, yine Yüce Meclisten aldığımız 108 sayılı Karar gereğince Türkiye'de bulundurulmaktadırlar. Bu, Yüce Meclisin Hükümete verdiği bir izindir. Bunların kullanılması gerektiğinde, icap ettiğinde -tekrar ifade ediyorum- Yüce Meclise gelip bilgi veririz, açıklarız; desteğini, onayını alırız. O halde, bizim, milletten sakladığımız, gizlediğimiz hiçbir husus yoktur.

Tekrar ediyorum: Türk askeri, Türk Ordusu bu savaşa katılmayacaktır; Türk uçakları, Türk savaş malzemeleri bu savaşa katılmayacaktır.

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — O gelen uçaklar katılacak mı, katılmayacak mı? Soruyorum.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Katılmayacaktır! Şimdi, bize tecavüz olursa...

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Tecavüzü davet ediyorsunuz siz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — E, tecavüz olursa... Bilmem açıklamaya gerek var mıdır; tecavüz olursa, elbette ki mukabele edilecektir, elbette ki, işin gereği yerine getirilecektir.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Tecavüzü davet ediyorsunuz siz.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Benim Yüce Meclise bu hususta söyleyeceklerim bunlardan ibarettir.

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum efendim.⁷⁷ (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

17 Ocak 1991 Perşembe

Irak'ın Kuveyt'i İşgal ve İlhak Etmesi Sonucu Ortaya Çıkan Körfez Krizine İlişkin Başbakanlık Tezkeresi ve Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in Açıklaması Münasebetiyle

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; birçok meseleyi halletmek mümkün oldu da, şu Yüce Mecliste bazı gruba mensup milletvekili arkadaşlarımız, bir türlü, dinlemeyi ve müzakereyi öğrenemediler. Hakikaten çok zor şey; bunu ne zaman öğrenecekler, bir türlü bilemiyorum.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Kendi grubun biliyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bugün, biraz evvel okunan tezkeredeki iznin Yüce Meclis tarafından, Hükümetimize verilmesi hususundaki müzakereleri yapıyoruz. Hiç arzu etmiyorduk; ülkede, dünyada barış olsun istiyorduk ve dünya, bu barışın elde edilebilmesi için her türlü gayreti sarf etti; hiç noksan bir taraf kalmadı. Herkes, barış olsun diye, savaş olmasın diye çırpındı durdu. Bunu sağlayabilmek için, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Güvenlik Konseyi, bir seri kararlar aldılar. Bu kararlara, biz, Türkiye olarak uyduk, biz bu kararların içindeyiz. Bu, ambargo ile başladı. Maksat, ambargoyu tatbik edip barış yoluyla bu krizin çözülmesi, Irak'ın haksız hareketinin önlenmesi, Kuveyt'ten şartsız çekilmesini temin idi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Ne yapalım yani, Kuveyt'i biz mi kurtaralım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette, bu, barışa bir katkıydı, barış için yapılmış işti. Olayın üzerinden beşbuçuk ay geçti. Buna benzer birçok kararlar alındı, temaslarda bulunuldu, ricalarda bulunuldu. Şimdi siz kalkıp, bu hususta yeteri kadar çaba sarf edilmedi, barışın sağlanması için gerekli tedbirler alınmadı diyemezsiniz. Kaldı ki, Türkiye, barışı sağlayabilmek için elinden gelen bütün çabayı göstermiş olduğu nedeniyle, savaşın çıkmasının sebebi, mihrakı değil. Savaş, Irak tarafından çıkarılıyor; Irak'ın iddiası sonucu çıkıyor. Bizim dışımızda cereyan ediyor; ama hadise bizim dışımızdadır diye, elbette kayıtsız kalamayız. Katkıda bulunduk; barışın sağlanabilmesi için katkıda bulunduk. Hâlâ, şu noktada dahi işin barış yoluyla çözülmesinden yana olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Irak halkının telef olmasını istemiyoruz. İnsanlık adına, Irak halkına zarar gelsin istemiyoruz. Yanlış hareketi yapan, Irak yönetimidir; o zihniyettir; o zihniyete karşı çıkıyoruz. Biraz evvel burada yapılan münakaşalardan ve görüşmelerden şöyle bir intibaa kapılmak mümkün oldu: Âdeta bir soruya cevap aradım, acaba, muhalefet grubu Irak'ı mı savunuyor, Türkiye'nin menfaatlarını savunuyor? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Irak'tan yana mı, Türkiye'den yana mı? Neyi savunuyor? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Sinirlenmeyin... Sinirlenmeyiniz...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sen neyi savunuyorsun? Sen nasıl anladın Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Irak, haksız bir davranışta bulunmuştur; uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Irak, saldırgandır. Irak, komşularıyla harp etmeyi âdet haline getirmiştir ve salı günü burada yapılan konuşmalar

muvacehesinde de, tekrar ifade ediyorum ki, Irak, bölgede tehlike unsuru olmuştur. Bu tehlike unsuru oluşu, Sayın Demirel tarafından da bu kürsüde ifade edilmiştir. Hukuka aykırı, haksız ve saldırgan bir komşumuzun hareketini elbette önleyebilmek, durdurabilmek için, başta barışçıl yolları denemek kaydıyla, en son çareye, yani sıcak çatışmaya başvurulmasının kabahati bizde değildir.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Elin delisini biz mi akıllandıracacağız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, bu, tehlike olan, tehlike yaratan bu komşumuzun davranışları nedeniyle Türkiye'ye, Türk Milletine en ufak zarar gelsin istemiyor ve tedbirlerimizi onun için alıyoruz, Türk Milleti için alıyoruz.

Bu olay başladığı günden itibaren, sayın muhalefet bir kamuoyu oluşturmaya çalıştı. "Efendim ambargoya neden uydunuz? Niçin uydunuz?" diye olağanüstü toplantılar bu Mecliste yapıldı. O zaman bizi tenkit ettiler ve kamuoyunun zihnini çelmeye çalıştılar, birtakım şüpheli ortamlar yaratmaya gayret ettiler. Bunu, vatandaşlarımız biliyor. Beşbuçuk ay geçti; beşbuçuk ay sonra hakkı teslim ettiler. Dediler ki, "Yaptığınız doğru."

Ben, teşekkür ediyorum; yaptığımız doğruydu. Siz, ancak, beşbuçuk ay sonra fark edebilirsiniz. (*ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler*)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Yok canım!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğruydu. Tabii, ben, size seslenirken en fazla da Yüce Milletimize anlatmaya çalışıyorum; siz, onların temsilcilerisiniz.

Bakınız, bir de ne dediniz; toplantılar, mitingler yaptınız, "Bu Hükümet, Türkiye'yi savaşa sokacak."

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yalan mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş... Savaş... Savaş başladı...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Biz, savaş değil, barış istedik.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Türkiye'den uçak kalkmıyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş başladı; Türkiye savaşın içinde değil. Türkiye'nin dışında 28 ülke fiilen savaşa katılmış bulunuyor, Türkiye'de savaş yok, Türkiye katılmadı, Türk askeri savaşta değil; hâlâ, zihinlerde şüphe yaratmaya matuf sözler söylemenin ve gayret sarf etmenin anlamı yoktur.

Bizim, olayın çıktığı günden bugüne kadar söylediklerimizde en ufak bir değişiklik yok. Nasıl diyebilirsiniz ki... Siz deseniz bile, zaten milletimiz inanmamakta, bize güvenmektedir. 2 Ağustosun bu yana biz ne söylediysek hâlâ söylediklerimiz üzere hareket etmekteyiz.

Yüce Meclise iki kere geldik; bir olağanüstü toplantı yapıldı, bir de salı günü toplantı yapıldı; bu konuları Yüce Meclisimizde konuştuk; kalktınız, "Kapalı kapılar arkasında politikalar üretiliyor" dediniz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Doğru!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hangi ülkede bu konu 4 kere meclisin huzuruna geldi de konuşuldu? Hangi ülkede?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Her gün televizyonda görüyoruz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şunu söylemek istiyorum yüce millete; sizin temsil ettiklerinize: Bu işlerde, muhalefet partileri tarafından, Allah rızası için, üretilmiş bir politika, önerilmiş bir usul, bir davranış var mıdır? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından “Var var” sesleri, gürültüler)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Barış, barış... Savaşa girmemek...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Var mıdır? Vardır. Ne vardır? Sayın İnönü, bu olay cereyan ettiği günlerde, “Dünya ordusu kurulsun, bu Saddam’ın hakkından gelinsin” dedi. İşte Politika. Biz, “Saddam’ın hakkından gelinsin” politikasını takip etmedik; barışçı yollardan meselenin çözülmesini istedik ve tüm gayretlerimizi de sarf ettik ve yine de şu noktadan itibaren, varsa, yolu, barışla çözülsün istiyoruz; Irak halkından, hayatına son verilecek insanların sayısı azatsın istiyoruz. Savaşı biz istemiyoruz...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Senin haberin yok ki, ne olacak...

BAŞKAN — Sayın Gazioğlu...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, böyle zoraki söylenen sözlere elbette ki cevap vermenin anlamı yoktur. Vakıalar gözünüzün önündedir. Savaş başladı Türk Milleti savaşın içinde midir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senin haberin yok, haberin...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Senin dünyadan haberin yok kardeşim. Sen kimsin bilemiyorum da, dünyadan haberin yok. Nasıl oluyor da burada konuşuyorsun, ona hayret ediyorum.

MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya) — Arkadaşlar, lütfen dinleyin, yerinizden müdahale etmeyin... Burayı kahveye çevirdiniz. (Gürültüler)

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, kim yönetiyor burayı?

BAŞKAN — Sayın Ener... Sayın Ener, İdare Amiri olarak, arkadaşlarımı teskin etmeye çalıştığınızı anlıyorum; ama müsaade buyurun, Sayın Başbakan, görüşmesine devam ediyor...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclise 4 kere gelindi; sadece, yaptıklarımız tenkit edilmek ve ülkeyi savaşa sokacağız noktasından hareket edilmek suretiyle vatandaşlarımızın zihni çelinmeye; yani, politika yapılmaya çalışıldı; ülkenin âli menfaatları nerededir diye bir öneride bulunulmadı; acaba biz bu meseleyi bir iç politika meselesi nasıl yaparız da kendimize puan getiririz, puan toplarız noktasından hareket edildi.

Bakın, Yüce Meclisin değerli üyeleri; şimdi, Sayın İnönü hangi maksatla olursa olsun, Irak’a gitti, Saddam’la görüştü.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sen de görüştün.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Sen de gittin görüştün.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Görüştü... Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Başkanıyla, Devlet Başkanıyla, Cumhurbaşkanıyla muhalefet liderleri görüşmüyorlar... Böyle bir konuda görüşmüyorlar...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hâlâ anlayamadın mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu, millet size anlatacak. Onu millet size anlatacak ve bu politikalarınızın faturasını en acı bir şekilde alacak, bir daha bu sıralarda oturamayacaksınız. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Bunlar doğru hareketler değil Yüce Meclisin değerli üyeleri. Gelin, bu kızmayı, bu küskünlüğü, bu dargınlığı, bu hırsı, bu kini bırakalım. Memleketin menfaati nerededir, insanımızın menfaati nerededir, biz neyin peşinden koşuyoruz?

Sayın İnönü diyor ki, "Çıkarınız nedir?" Sayın İnönü, çıkarımız şudur: Bizim komşumuz, saldırgandır Sayın İnönü. Bizim komşumuz, bu silahlarla, bizi, bölgeyi tehdit eder Sayın İnönü. Bizim komşumuz, eğer Kuveyt'te de bu petrolü elinde tutarsa, bölgeyi tamamen kendi kontrolü altına almaya çalışır. Biz buna razı değiliz, razı olmadığımız için de onun karşısındayız ve haksızlığın önlenmesini, devletlerarası hukukun tahakkuk etmesini, hakkın, adaletin tahakkuk etmesini istiyoruz. İşte bizim çıkarımız budur. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

Salı günü burada konuşulurken coğrafya değişikliğinden bahsedildi. Evet, bir coğrafya değişikliği mevzubahis olduğunda, Türk Milleti, Türk Silahlı Kuvvetleri, elbette ki, âli menfaatlarımızı kollayacak şekilde hazır olmalı, tedbirli olmalıdır. Bu tedbiri de alıyoruz. *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)* Elbette almalıdır, buna sizlerin itiraz edeceğini zannetmiyorum. Yalnız, o kadar hırslı davranıyorsunuz ki, o kadar kinlenmişsiniz ki, o kadar bir devlet başkanına husumet besliyorsunuz ki, söylediklerimizi anlamakta güçlük çekiyor ve yahut anlamak istemiyorsunuz. Bizim söylediklerimiz, milletimizin menfaatinadır, sadece şahıslarımız için değil. Yüce milletin menfaatları mevzubahis olduğunda sakın olmalısınız, sağduyulu olmalısınız, hakkı teslim etmelisiniz. Bu görev size milletimiz tarafından verilmiştir. Bu görevi en iyi şekilde yerine getirmeye gayret etmelisiniz. Keyfi davranamazsınız. Burada bağırıp çağırmakla bir neticeye varmanız mümkün değildir. Sizi, buraya, bağırıp çağırmak için göndermediler, fikriniz varsa söyleyin dediler. Söyleyin... *(ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)*

107 ve 108 sayılı Kararları aldık. Bu kararlarla, ülkemize bir saldırı halinde, Anayasanın 92'nci maddesi gereği olan işlerin yapılabilmesi bakımından, Yüce Meclis bize izin verdi. 108 sayılı Kararı aldık. Herhangi bir tecavüz vuku bulmadan, savaş hali ilan edilmeksizin yurt dışına asker göndermek ve yabancı askerleri Türkiye'de bulundurmaya yetkilerini aldık. Elbette ki, bunlarda, yabancı askeri ve Türk Silahlı Kuvvetlerini kullanma yetkisi de mündemiçtir. Ancak, her türlü şüpheden arınsın diye, hiçbir şüphe kalmaması diye ve de milletimizden hiçbir şeyi saklamadığımızın tescil edilmesi maksadıyla, Yüce Meclisin huzurunuza bir kere daha gelerek açıklıkla diyoruz ki, dışarıya göndereceğimiz Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına, yine bulduğumuz yabancı güçlerin kullandırılmasına Yüce Meclis müsaade etsin, Hükümete izin versin; zamanı ve şartları geldiğinde, biz bu yetkiyi kullanalım. Milletin ve Yüce Meclisin önünde açık seçik söylüyoruz; bunun, anlaşılacak tarafı nedir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye uçak gemisi mi Sayın Başkan? *(ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti muhafaza edelim. *(Gürültüler)*

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizi öyle kandırıyorlar, beyninizi yıkıyorlar.

YILMAZ SANIOĞLU (Ordu) — Senin beynin yıkanmış, şerefsiz, komünist! (*Gürültüler, karşılıklı laf atmalar*)

BAŞKAN — Sayın Batur... Sayın Sanioğlu... Lütfen... (*Gürültüler*) Sayın idare amirleri, lütfen efendim... (*Gürültüler*) Sayın idare amirleri... Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bizim getirdiğimiz tezkerede açıklık olmadığı ifade ediliyor; halbuki biz bu tezkereleri, geçmişten örnekler alarak hazırladık. Elbette bir uygulamadır; geçmişte nasıl yapılmış, nasıl kararlar verilmiş, nasıl kararlar alınmış. Şimdi, size, örnek diye okuyacağım. Bizim tezkeremizin açık olmadığını ifade edenler eğer dinler iseler, bunu nasıl izah edecekler, ben de merak etmekteyim.

Efendim, bu, 17 Kasım 1967 tarihli ve Yüce Meclisin 148 sayılı kararı: “Meri milletlerarası anlaşmaların verdiği hakka istinaden 16.3.1964 tarih ve 93 sayılı Kararla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Hükümete verilen yetkinin kullanılmasından doğacak muhtemel inkişaf ve ihtilaflar karşısında, lüzum, hudut ve şümülü Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine izin verilmesi, Anayasanın 66’ncı maddesi gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17.11.1967 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.” Başbakan, Sayın Demirel’dir. Karar budur.

Sayın milletvekilleri, böyle bir karar alacaksınız ve gelecek diyeceksiniz ki, “Bu sizin tezkerenizde açıklık yok; işte, şöyle olmalı, işte böyle olmalı, falan söylenmeli...” Bu davranışla, iki konuşmayı ve bugünkü konuşmayı bağdaştırmak mümkün değildir. Hep böyle yaptınız ve yapmakta devam ediyorsunuz. Bir gün söylediğiniz söz bir evvelki gün tutmuyor; bir güven veremediniz bu millete. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, anlaşılmıştır ki, Körfez krizi nedeniyle uygulamış olduğumuz politikalar milletimizce de tasvip görmektedir. Bu politikalarda Sayın Cumhurbaşkanımızın da rolü vardır ve bu politikalar onun tarafından da takip edilmiştir. (*ANAP sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar*) Devletin başıdır, Hükümetle beraber bu politikalar yürütülmüştür. Hiç kimse bundan rahatsız olmamalıdır. Bu bir müstesna iştir. Böyle kritik dönemlerde milletin âli menfaatları mevzubahis olurken, ben dilerim ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kaldığı müddetçe, Cumhurbaşkanı ve hükümetler, beraber, bu meseleleri çözsünler... Başka yolu yoktur; Türk Milletinin menfaati, Türk Devletinin menfaati buradadır. Bunun karşısına çıkanlar elbet hezimete uğrayacaklar. Bunda şüphe yoktur. (*ANAP sıralarından alkışlar*)

Değerli milletvekilleri, bu tezkeremizin kabulüyle, Yüce Meclisin onayına sunduğumuz bu tezkeredeki iznin Hükümete verilmesini, tekrar Yüce Meclisten arz ediyor, hepinize saygı ve sevgiler sunuyorum.⁷⁸ (*ANAP sıralarından ayakta alkışlar*)

⁷⁸ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 55, Birleşim 66, Sayfa 316-321*

23 Nisan 1991 Salı

TBMM'nin 71. Kuruluş Yıldönümü ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlamaları Nedeniyle Yaptığı Konuşma

ANAVATAN PARTİSİ GENEL BAŞKANI VE MECLİS GRUBU BAŞKANI YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, saygıdeğer konuklar; bugün, egemenliği millet adına kullanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Aziz Atatürk ve arkadaşları tarafından kurulduğu günün 71'inci yıldönümüdür. Bu mutlu günü kıvançla kutluyoruz. Kıvançla kutluyoruz; çünkü, Türkiye'nin 71 yıl önce yaşadığı olağanüstü şartlar içerisinde millî egemenlik ilkesinin kabulünün, insanlığa verilmiş demokratik bir mesaj olduğunu biliyoruz. Ancak, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin, bu demokratik mesajın, bugün bile bazı çevreler, bazı yönetimler tarafından algılanamamış ve uygulamaya konulamamış olmasını üzüntü ile karşıladığımızı belirtmeliyim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Atatürk ve arkadaşlarının "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" şeklindeki emanetini, 71 yıldır büyük bir özen ve duyarlılıkla korumaktadır. Yüce Meclis, her dönem, bu ilkeden aldığı inançla, demokrasinin boyutlarının çağdaş ve örnek bir nitelik alması yönünde yoğun çabalar sarf etmektedir. Bu çabaların en son ve önemli örneği, daha geçenlerde, bu yüce çatı altında gerçekleştirdiğimiz yasal düzenlemelerdir. Bu yasal düzenlemelerle Türkiye'de, "düşünceyi açıklama" suç olmaktan çıkmıştır. İnsanlarımızın serbestçe düşünmesini, düşündüklerini serbestçe yazmasını, çizmesini, özetle, hür hareket etmesini amaçlayan bu düzenlemeler ile Türkiye'de yıllardır tartışması yapılan Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163'üncü maddeleri kaldırılmıştır. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Aynı düzenlemeyle, yüzyıllardır, kendi yöresinde kendi dilini kullanan vatandaşlarımıza, bu dillerini rahatça, hiçbir yasaklamaya ve soruşturmaya uğramadan kullanmaları imkânı getirilmiştir.

Cezaevlerinde çeşitli suçlardan tutuklu veya hükümlü olarak bulunan onbinlerce kişiyi, daha üç dört gün önce kutladığımız Ramazan Bayramında şartlı tahliye ile serbest bırakarak, evlerine, ailelerine kavuşturmamız da, bu kanun çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz önemli bir çalışmadır.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bir de şu işkenceyi kaldırırsanız da, biz de onda rahat etssek!

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın konuklar, verdiğim bu örneklerle, Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde gerçekleştirdiği ve hür düşüncenin, insan haklarına saygının yerleştirilmesine yönelik bu çalışmalara, yenilerinin de ekleneceği tabiidir. Ancak, bu çatı altında toplanmamızdan yararlanarak, geçmişteki bazı önemli kararlarımızı hatırlatmayı bir görev sayıyorum.

Türk Hükümetinin, insan hakları alanında mevcut uluslararası denetim mekanizmalarına tereddütsüz ve çekincesiz taraf olduğunu, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna kişisel başvuru hakkını tanıdığını, böylece Türkiye'nin, fertlerin, insan hakları ihlali iddialarını yöneltebilecekleri tarafsız bir organın denetimine tabi olmayı kabul ettiğini hemen dikkatlerinize getirmeliyim.

Türkiye, Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler çerçevesinde hazırlanan işkencenin önlenmesiyle ilgili sözleşmelere de taraf olmuş; Avrupa Sosyal Şartını imzalamış; Avrupa İnsan Hakları Divanının yargı yetkisini tanımış; Divana, kişilerin ve Hükümet dışı kuruluşların başvurma hakkını öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ek protokolü de imzalamıştır.

Yine Türkiye, Parlamentosunda “İnsan Hakları Komisyonu” kuran ender ülkelerin başında gelmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bu Komisyonun çalışmaları ve saydığım uluslararası belgelerin, Türk millî mevzuatının ayrılmaz bir parçası haline geldiğini bir kez daha hatırlatıyorum.

Kurulduğu günden bu yana, kayıtsız şartsız millete ait olan egemenliğin uygulayıcısı ve kollayıcısı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu tür çalışmalarıyla, gelecekte de demokrasimizin simgesi olarak görevini başarıyla yürüteceğine inancımız sonsuzdur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, değerli konuklar; Türkiye, bölge ve dünyamız zor günler yaşıyor. Irak yönetimi tarafından zorunlu göçe tabi tutulan yüzbinlerin dramını, güneydoğudaki sınırlarımızda en yakından ve somut olarak biz yaşıyoruz. Türkiye'nin, ölümden kaçan insanları doyurup, barınmalarını sağlarken, hastaları tedavi edip, yaralarını sararken, gerek Birleşmiş Milletler, gerek Batılı ülkeler nezdinde yaptığı teşebbüslerle, uluslararası desteğin, acı ve ıstırapla kıvranan bu insanlara ulaşması yolunda önemli mesafeler kat ettiği bilinmektedir.

Bütün bunların yeterli olmadığını, olmaması gerektiğini söylüyor, bu kürsüden bütün devletleri, bu insanlık trajedisini sona erdirmeye, bugünün özelliği dolayısıyla çocuklara sahip çıkmaya çağırıyorum. *(ANAP sıralarından alkışlar)*

Saddam'ın silahından kaçırılan, sınırlarımızdaki bu çocuklar, büyük şenliklerle kutladığımız 23 Nisan Çocuk Bayramına katılabilir, dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen yaşlıları ve Türk çocuklarıyla büyük bir sevinci paylaşabilirlerdi; hatta, burada oluşacak sevgi ve dostluk bağlarını, barışçı duyguları ülkelerine yansıtabilirlerdi... Ne yazık ki, olmadı...

71 yıl önce ilk adımları Ankara'da atılan genç bir devletin kuruluşunu, bugün aramızda bulunan konuk parlamenterlerle birlikte kutlamaktan ve paslaşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Tüm konuk parlamenterlere, “ülkemize hoşgeldiniz” der, Sayın Başkan ve Yüce Meclisin değerli üyelerini saygıyla selamlarım.⁷⁹ *(ANAP sıralarından ayakta alkışlar)*

⁷⁹ *TBMM Tutanak Dergisi Dönem 18, Cilt 59, Birleşim 107, Sayfa 415-417*

DİZİN

A

ABDÜLBARİ AKDOĞAN (Ağrı).....	413
A. AŞKIN TOKTAŞ (İzmir).....	370
ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep).....	454, 514, 537, 538, 564, 567, 568, 574, 577, 598, 660, 661, 666, 667, 745
ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa).....	225, 229, 230, 232, 234, 235, 236, 241, 248, 324, 326, 332, 334, 335, 336, 337, 343, 344, 345, 355, 388
ABDURRAHMAN BOZKIR (Konya).....	779, 780
ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman).....	561
ADİL AYDIN (Antalya).....	395, 398, 399, 403, 404, 413, 434, 500, 552
ADİL KÜÇÜK (Konya).....	645
ADNAN KESKİN (Denizli).....	642, 644, 646, 745
AHMET ERSİN (İzmir).....	398, 399, 432, 436, 454, 500, 508, 607, 643, 644, 648, 658, 674, 675, 697, 709, 719, 733
AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ).....	654, 655, 761, 765, 777, 778
AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul).....	384
AHMET RÜŞTÜ KURT (Giresun).....	532, 557, 574, 594, 596, 597, 598, 599, 645, 647, 684, 738, 765, 766, 769, 780
AHMET SİRRI ÖZBEK (Adıyaman).....	313, 365, 366, 369, 371, 372
ALAETTİN KURT (Kocaeli).....	643, 648
ALİ BABAOĞLU (Nevşehir).....	329, 340
ALİ ESER (Samsun).....	530, 562, 564, 569, 572, 585, 659, 715, 759
ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul).....	726, 730
ALİ İHSAN ELGİN (İçel).....	152, 296, 303, 305, 306, 310, 311, 312, 313, 324, 325, 333, 337, 339, 373, 389
ALİ RIDVAN YILDIRIM (Tunceli).....	267, 269, 310
ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş).....	572, 573, 653, 655, 656, 676, 677, 710, 713, 714, 734, 750, 786
ALİ TOPUZ (İstanbul).....	662, 667
ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara).....	392, 478, 483, 589, 593
ARİF SAĞ (Ankara).....	395, 440, 487
ARİF TOPRAK (Niğde).....	326, 331
AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli).....	232

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya).....	307, 308, 310, 312, 317, 318, 326, 342, 343, 346, 347, 348, 352, 355, 356, 358, 359, 387
AYHAN FIRAT (Malatya).....	224, 304, 373, 375, 376, 377, 383, 389
AYHAN SAKALLIOĞLU (Sakarya).....	305, 306, 307

B

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu).....	325, 330, 337, 381
BAŞBAKAN BÜLEND ULUSU.....	7, 24, 25, 30, 31, 51, 61, 65, 76, 79, 92

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL

103, 137, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 180, 192, 193, 195, 197, 198, 201, 210, 212, 213, 215, 216, 217, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 234, 235, 236, 239, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 276, 281, 283, 284, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 408, 413, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 561, 562, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 580, 581, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599
--

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT.....	607, 608, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 686, 688, 697, 699, 702, 703, 704, 706, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790
--------------------------------	--

BAŞKAN

156, 172, 178, 179, 193, 194, 197, 201, 212, 213, 216, 222, 223, 224, 226, 229, 235, 236, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 266, 268, 269, 271, 283, 284, 289, 290, 292, 293, 297, 300, 301, 303, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 318, 319, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 337, 339, 340, 343, 351, 361, 362, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 390, 437, 438, 439, 449, 453, 454, 461, 462, 467, 476, 477, 482, 483, 485, 486, 487, 488, 495, 496, 501, 504, 507, 512, 515, 516, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 526, 528, 529, 531, 532, 533, 534, 536, 537, 538, 539, 544, 554, 555, 557, 561, 565, 566, 567, 570, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 580, 585, 588, 590, 591, 596, 598, 599, 607, 608, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647,

649, 650, 656, 657, 658, 659, 663, 664, 666, 671, 673, 678, 681, 683, 684, 688, 699, 702, 703, 704, 706, 709, 711, 713, 714, 715, 716, 720, 721, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 736, 737, 739, 740, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 762, 763, 765, 766, 767, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 783, 787, 788, 789

BEŞİR ÇELEBİ (Mardin).....299

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa).....565, 566, 567, 642, 643, 678,
733, 744, 746, 762, 765, 766, 767, 768, 772, 773, 774, 787

C

CAHİT TUTUM (Balıkesir).....152, 167, 268, 327, 381, 384, 388

COŞKUN BAYRAM (Adana).....307

CÜNEYT CANVER (Adana).....197, 333

D

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel).....327, 328, 329, 332, 333, 334, 335,
336, 337, 339, 340, 341, 343, 344, 346, 349, 351, 352, 356,
359, 465, 474, 479, 480, 481, 482, 483, 574

E

EDİP ÖZGENÇ (İçel).....293, 388

ENVER ÖZCAN (Tokat).....163, 312, 313

EROL AĞAGİL (Ankara).....398, 470, 509, 514, 520, 532, 537, 538, 561, 562, 564,
567, 568, 570, 572, 577, 645, 647, 679, 730, 732, 770, 782

EROL AĞAGİL (Kırklareli).....167, 222, 225, 227, 238, 239, 241, 250,
305, 373, 374, 379, 383, 384

ERTEKİN DURUTÜRK (Isparta).....710, 711, 739

ERTUĞRUL GÖKGÜN (Aydın).....241

ESAT KIRATLIOĞLU (Nevşehir).....731

F

FEHMİ MEMİŞOĞLU (Rize).....226

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep).....325, 326, 339, 366, 372, 373,
374, 378, 380, 381, 384, 387, 388, 389, 390

FUAT ATALAY (Diyarbakır).....483, 596, 597, 678, 679

G

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ).....535, 597, 655, 657, 665, 711, 720, 729, 732

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul).....164, 165, 268

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli).....661, 715, 750, 752

H

HAKKI ARTUKARSLAN (Bingöl).....	192
HALİL ÇULHAOĞLU (İzmir).....	570
HALİL ORHAN ERGÜDER (İstanbul).....	730, 779, 782, 783
HALİT BARIŞ CAN (Sinop).....	162
HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul).....	640, 641, 642, 643, 649, 678, 706, 739, 766, 787
HASAN NAMAL (Antalya).....	656, 658, 660, 664, 681, 720, 770, 773, 774
H. BARIŞ CAN (Sinop).....	299, 300, 304, 306, 308, 335, 336, 338, 344, 351, 355, 357, 366, 367, 368
H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı).....	351, 647
HİLMİ BİÇER (Sinop).....	391
HİLMİ ZIYA POSTACI (Aydın).....	405, 684, 751
H. SABRİ KESKİN (Kastamonu).....	212, 551, 669
HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun).....	339, 385, 388
HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul).....	178, 299, 362, 370, 376
HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu).....	239, 250, 260, 324, 328, 329, 331, 337, 351
H. YILMAZ ÖNEN (İzmir).....	385
İ	
İBRAHİM DEMİR (Antalya).....	403, 662, 726
İBRAHİM GÜRDAL (Isparta).....	565, 570, 638, 639, 646, 648, 649, 650, 653, 659, 662, 663, 664, 669, 670, 672, 675, 676, 677, 679, 681, 710, 711, 713, 716, 718, 719, 720, 729, 730, 731, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 743, 744, 745, 748, 752, 756, 757, 759, 760, 764, 766, 777, 778, 781, 787, 565
İBRAHİM ÖZTÜRK (Adana).....	607, 661
İBRAHİM TAŞDEMİR (Ağrı).....	192, 310, 311, 382
İBRAHİM TEZ (Ankara).....	645, 647, 680
İBRAHİM URAL (İstanbul).....	375
İDRİS GÜRPINAR (Muğla).....	346, 362, 374
İLHAN AKÜZÜM (Kars).....	300
İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir).....	577, 640, 645, 672, 674, 678, 680, 682, 684, 746
İRFAN DEMİRALP (Samsun).....	462, 475, 477, 478, 479, 480, 504, 509, 566, 567, 574, 731, 755, 758, 772, 775, 781, 784, 785
İSA VARDAL (Zonguldak).....	172, 314, 318, 332, 336
İSMAİL ŞENGÜN (Denizli).....	316, 319

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne).....	607, 743, 759
İSMET OKTAY (Eskişehir).....	328
K	
KADİR NARİN (Diyarbakır).....	291, 313, 379, 383
KAMER GENÇ (Tunceli).....	461, 463, 464, 468, 472, 473, 479, 485, 506, 508, 509, 510, 512, 535, 544, 554, 561, 566, 572, 573, 575, 586, 596, 597, 598, 599, 650, 790
KÂZİM İPEK (Amasya).....	289
KENAN NURİ NEHROZOĞLU (Mardin).....	312
KÖKSAL TOPTAN (Zonguldak).....	649, 703
M	
MAHMUT AKKILIÇ (İzmir).....	231, 234, 241, 246, 247, 248
MAHMUT KARABULUT (Sivas).....	312
MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde).....	426, 440, 449, 466, 477, 478, 480, 481, 482, 522, 523
M. CEVDET SELVİ (Eskişehir).....	648, 649, 744, 752, 753
MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt).....	193, 261,306, 324, 327, 333, 334, 338, 341, 346, 348, 350, 351, 352, 356, 357, 360, 364, 365, 366, 370, 371, 372, 374, 376, 378, 379, 380, 385, 388, 389, 408, 430, 433, 434, 446, 459, 470, 478, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 492, 493, 495, 506, 522
MEHMET ARİF ATALAY (Adıyaman).....	223, 229, 287, 305, 317
MEHMET ÇAKIROĞLU (Trabzon).....	664, 666, 667, 681, 714, 716, 718, 733, 734, 738, 753, 755, 756, 763, 765, 769, 771
MEHMET DÖNEN (Hatay).....	728, 742, 753, 768, 774, 775
MEHMET GÖLHAN (Sakarya).....	777
MEHMET HALİT DAĞLI (Adana).....	656, 665, 674, 676, 714, 731, 744, 755, 770, 771, 772, 778
MEHMET KARA (Trabzon).....	335, 337
MEHMET KOCABAŞ (İçel).....	164
MEHMET KORKMAZ (Kütahya).....	665, 671, 736
MEHMET SAĞDIÇ (Ankara).....	608
MEHMET ÜNER (Kayseri).....	361
MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat).....	576
M. ERDOĞAN YETENÇ (Manisa).....	565, 573, 574
M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay).....	665, 679, 683, 765, 787

M. NECAT ELDEM (Mardin).....	312
M. SEYFİ OKTAY (Ankara).....	310, 311, 312, 314, 326, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 336, 383
M. TURAN BAYAZIT (İzmir).....	459, 464, 471, 472, 483, 515, 524, 525, 535, 544, 551, 554, 562, 564, 568, 569, 570, 574, 575, 576, 578, 640, 641, 642, 644, 645, 647, 650, 655, 658, 659, 661, 663, 664, 665, 666, 669, 672, 675, 676, 677, 679, 680, 681, 683, 709, 711, 712, 713, 715, 725, 729, 731, 736, 742, 745, 746, 750, 751, 754, 760, 779, 780, 782, 788
M. TURAN BAYAZIT (Kahramanmaraş).....	164, 165, 171, 212, 223, 225, 229, 235, 245, 249, 250, 251, 268, 301, 319, 330, 335, 336, 338, 339, 340, 341, 349, 350, 352, 354, 357, 362, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 375, 377, 380, 381, 382, 385, 387
MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne).....	334, 340, 349, 354, 373
MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir).....	290, 292, 335, 372, 374, 378, 379
MUSA GÖKBEL (Muğla).....	460, 462, 476, 534, 561, 562, 575
MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir).....	735, 763, 766
MUSTAFA İZCİ (Manisa).....	209, 210, 227
MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep).....	269, 310, 328, 340, 348, 368, 382, 383
MUSTAFA ŞAHİN (Kayseri).....	710
MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya).....	311, 787
MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep).....	659, 735, 737, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 785, 786
MUZAFFER İLHAN (Muğla).....	212
MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri).....	241, 258, 329, 330, 331, 332, 335, 345, 347, 351, 356, 357, 358, 359

N

NECCAR TÜRKCAN (İzmir).....	657, 681, 682, 721, 730, 733, 735, 736, 785, 786
NECDET CALP (Ankara).....	212, 290

O

ÖMER BARUTÇU (Zonguldak).....	714, 715, 716, 758, 768
ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara).....	406, 645, 646, 647, 770
ÖMER KUŞHAN (Kars).....	228, 239, 255, 310, 311, 387
ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın).....	659
ÖNER MİSKİ (Hatay).....	575, 675, 680
ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale).....	164, 165, 216, 223, 231, 236, 241, 248, 251, 266, 269, 283, 284, 288, 289, 290, 291, 292

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli).....	564, 781, 787
ORHAN ŞENDAĞ (Adana).....	770, 772, 774, 778, 787
ÖZER GÜRBÜZ (Sinop).....	158

P

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı).....	167, 234, 236, 252, 253, 267, 268, 269, 324, 331, 333, 365, 368, 369, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 379
---------------------------	--

R

RIZA ILIMAN (Çorum).....	656
RIZA YILMAZ (Ankara).....	395, 396, 397, 401, 402, 406, 413, 430, 431, 432, 440, 449, 450, 452, 490, 516, 525, 528, 531, 557, 577, 587, 607, 680, 755, 767, 773
RÜŞTÜ ŞARDAĞ (İzmir).....	213

S

SABAHATTİN ERYURT (Erzurum).....	244, 245
SABİT BATUMLU (İstanbul).....	298
SALİH ALCAN (Tekirdağ).....	228, 229, 235, 259, 260, 262
SALİH SÜMER (Diyarbakır).....	703
SALİM EREL (Konya).....	223, 287, 291, 299, 302, 303, 311, 313, 327, 328, 329, 330, 339, 342, 344, 355, 356, 359, 360, 361, 362, 365, 366, 370, 371, 376, 377, 378, 379, 381
SELAHATTİN KILIÇ (Adana).....	737, 754
SELÇUK AKINCI (Tekirdağ).....	337, 338, 339, 345, 349, 361
ŞEYHMUS BAHÇECİ (Diyarbakır).....	192
ŞİNASİ ALTINER (Zonguldak).....	454
S. SABRİ KESKİN (Kastamonu).....	213
ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli).....	267, 269, 325, 326, 329, 331, 333, 336, 338, 340, 342, 344, 348, 349, 354, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 390
SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin).....	325, 349
SURURİ BAYKAL (Ankara).....	164, 165, 344, 345, 379

T

TALÂT SARGIN (Tokat).....	289
TAYFUR ÜN (Bilecik).....	670
TEVFİK BİLAL (Hatay).....	308, 369, 370, 371

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak)400, 405, 441, 445, 446, 458, 460, 461,
478, 479, 491, 492, 503, 512, 516, 521, 523, 530, 535, 536, 644,
645, 650, 658, 659, 665, 671, 673, 674, 675, 676, 677, 744, 748,
757, 758, 763, 768, 775, 784

TEVFİK KOÇAK (Ankara)396, 401, 402, 428, 433, 434, 435,
441, 448, 449, 568, 570, 669, 787

TÜLAY ÖNEY (İstanbul)161, 333, 340, 354, 367, 368, 376, 380

TURGUT SUNALP (İzmir).....212, 213

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay).....454, 597, 678, 746, 767, 768, 770

U

ÜLKÜ GÜNEY (Gümüşhane574

ÜLKÜ SÖYLEMEZOĞLU (Kahramanmaraş).....317

V

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa).....296, 313, 314, 325, 328, 329,
330, 332, 340, 343, 349, 350, 351, 355, 359,
360, 362, 367, 368, 369, 370, 371

VEDAT ALTUN (Kars)653

VEFA TANIR (Konya).....460, 504, 520, 521, 536, 546, 551, 586,
589, 590, 703, 716, 739, 771

Y

YAŞAR TOPÇU (Sinop)526, 565, 566, 654, 656, 673, 711, 752, 754

YAŞAR YILMAZ (Ankara)658, 660, 662, 663, 664, 671, 672, 720, 728, 735, 751

YILDIRIM AKBULUT (Erzincan).....607, 608, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650,
653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673,
674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 688, 697, 699, 702, 703, 704, 706, 709, 710,
711, 712, 713, 714, 715, 716, 718, 719, 720, 721, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734,
735, 736, 737, 738, 739, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756,
757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 777,
778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul)166, 222, 224, 225, 226, 297,
325, 326, 331, 336, 337, 339, 342, 350, 355, 359, 365, 379

YILMAZ SANİOĞLU (Ordu).....608, 789

ISBN 978-605-4700-70-7 (Tk)

ISBN 978-605-4700-78-3 (8.c)